

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

# CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIV-A

1978

IANUARIE-IUNIE

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**Cronologia vieții literare românești [Text tipărit] : perioada postbelică /**

coord. generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-

vol. ; 24 cm

ISBN 978-973-167-040-9

**Vol. 24-A : 1978** / Andreea Apostu, Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, ...  
; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. -  
ISBN 978-973-167-575-6

I. Apostu, Andreea

II. Bănică, Ana-Maria

III. Brăgaru, Carmen

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

*Volum realizat în cadrul Proiectului **Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe** (INTELLIT), PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.*

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

*Tehnoredactor:* Luminița Login

*Coperta:* Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Andreea APOSTU, Ana-Maria BĂNICĂ, Elena BOTEZATU,  
Carmen BRĂGARU, Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN,  
Cristina DEUTSCH, Ștefania DRAGOMAN, Alexandru DUMITRIU,  
Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA, Marjia NENADIĆ ZURKA, Daiana RADU,  
Lavinia TACHE, Andreea TELIBAN, Andrada YUNUSOGLU

# CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIV-A

1978

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura  
Muzeul  
Literaturii  
Române



București, 2020





## NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1978) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 33 de publicații:

„Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu”, „Cinema”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Echinoc”, „Familia”, „Flacăra”, „Knjizeveni zivot”, „Era Socialistă”, „Lucaefărul”, „Munca”, „Orizont”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Teatrul”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Tribuna României”, „Vatra”, „Viața românească”, „Viața studentească”.

Distribuția publicațiilor din *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1973) a fost următoarea:

**Institutul de istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”:** Andreea Apostu („Cronica”, nr. 27-39; „Lucaefărul”, nr. 28-39; „România literară”, nr. 28-39); Ana-Maria Bănică („Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Viața românească”), Carmen Brăgaru („Albina”, „Argeș”, nr. 3-4, „Cinema”, „Ramuri”, „Secolul 20”); Alunița Cofan („Echinoc”, „Tribuna României”, „Orizont”, „Scânteia”, „Transilvania”); Cristina Deutsch („Argeș”, nr. 1-2, „Flacăra”, „Munca”, „Teatrul”); Ștefania Dragoman („Cronica”, nr. 40-52, „Lucaefărul” 20-52, „România literară”, nr. 1-13; 40-52); Alexandru Dumitriu („Cronica”, nr. 14-27, „Lucaefărul”, nr. 14-27); Andrei Milca („Amfiteatru”, „Familia”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Viața studentească”); Marjia Nenadic Zurka („Knjizeveni zivot”, „Tribuna”), Andreea Teliban („Cronica”, nr. 27-39, „România literară”, nr. 14-27);

**Universitatea „Dunărea de Jos” Galați:** Simona Antofi („Astra”), Elena Botezatu („România liberă”), Oana Cenac („Tomis”, „Vatra”); Nicoleta Ifrim („Era socialistă”, „Scânteia tineretului”);

**Doctoranzi și voluntariat Universitatea București:** doctorand Daiana Radu („Steaua”); (Andrada Yunusoglu, Lavinia Tache („Ateneu”), voluntariat.



## IANUARIE

### 1 ianuarie

• [„Tribuna României”, anul VII, nr. 124; Revistă editată de Asociația «România», format A3, 16 pagini (pagina 6 în engleză, pagina 10 în germană), apare bilunar; Colegiu de redacție: redactor-șef Petre Ghelmez; redactor șef adjunct Pan Solcan, Dan Grigorescu, Ernst Breitenstein] Tabletă de Romulus Rusan, pe prima pagină, *Ziua brazilor*: „Pentru poporul nostru, această încăpățănare de a fi a bradului devine aproape simbolică. Întocmai bradului, locuitorul din Carpați a trecut prin intemperii fără să se plângă, acceptând singurătatea istorică pe care i-o hărăzise, ciudat, destinul.” ■ Pagina a 11-a este dedicată unui curs de limba română (lecția VII) pentru străini vorbitori de engleză, concepută dialogal în secvențe de comicsuri, realizat de Cezar Tabarcea (dialoguri) și desene de Mihaela Istrate. ■ Aurel Martin realizează o retrospectivă a anului 1977, notând: „Departate de a fi unilateral, sub aspect tematic, anul literar 1977 se situează, ca și precedenții sub semnul diversificării. Rezultatele estetice sunt (ca în orice literatură!) prin forța faptelor, discutabile. Cert este că interesul publicului pentru cartea beletristică a crescut substanțial. Dovadă tirajele. Că poeții, prozatorii, dramaturgii scriu curajos despre problemele grave ale actualității, tinzând să se autoexprime cât mai plenar. Că aria lirismului continuă să fie policromă, înlesnind cititorului să se recunoască sub multiple fațete spirituale și afective.” Aceeași retrospectivă a anului 1977 o realizează, pentru domeniul cinematografic, D.I. Suchianu, din articolul lui nelipsind trimiteri la trei dintre filmele românești, socotite cele mai importante: *Buzduganul cu trei peceți* (regia Constantin Vaeni), *Iarba verde de acasă* (regie Stere Gulea, după un scenariu de Sorin Titel), *Profetul aurul și ardelenii* (regia Dan Pița, un western românesc). În privința artelor plastice, Dan Grigorescu face același tablou-bilanț pentru anul scurs, din al cărui demers alegem următoarea notație: „Orizontul estetic al artiștilor români a fost conturat precis, cum e și firesc, de nenumăratele expoziții personale deschise în acest an. Cu toate că, în cutremurul catastrofal din martie, multe săli de expoziție au fost grav afectate, activitatea artistică n-a avut de suferit decât într-o mică măsură; s-au deschis săli noi, s-au luat măsuri pentru repararea urgentă a celorlalte, astfel încât viața artistică să poată fi normalizată (aici, ca și în celelalte sectoare ale existenței zilnice a oamenilor) cât mai repede cu putință.” ■ Un mic florilegiu de poezie patriotică, sub titlul „a patriei cinstire”, încheie numărul; din ea fac parte poeți contemporani și poeți clasici, trecuți în lumea umbrelor, precum Leonid Dimov (*Imn unui stol de cocori*: „Macină o moară, macină târzie/ Grâul ca de smoală smuls din nopți pustii.”),

Nicolae Labiș (*Primele iubiri*: „Steaua polară pe cer, departe,/ În scurgerea timpului nu are moarte,/ Statornic arde în orice seară,/ Capăt de osie, steaua polară”), Lucian Blaga (*Sufletul satului*: „Copilo, pune-ți mâinile pe genunchii mei/ Eu cred că veșnicia s-a născut la sat./ Aici orice gând e mai încet/ și inima-ți zvâcnește mai rar”), Ioan Alexandru (*Patria*: „De bună seamă că îmi cade greu/ Să spun cuvântul care se cuvine”), Mircea Dinescu (*Aici*: „Zăpada n-o să cadă pe floarea de cireși/ aici păzim cu toții, cu toții înțeleși,/ nici apele străine n-or trece peste dig/ chiar de-o să fie noapte, chiar de-o să fie frig”), Ana Blandiana (*Doina*: „Se-aude, se-aude, se-aude/ din adânc, din vecii, din mereu,/ Murmurul, sângele, gândul/ Poporului meu.”), Gheorghe Pituț (*Privesc*: „De pe muntele Datoriei/ privesc încremenit o clipă/ omenirea”), Tudor Arghezi (*Mamă țară*: „Maică mulți te-au dușmănit/ Că ești neam blagoslovit”), Ion Pillat (*Țara*: „Când una după alta iubirile de tină/ Și-or desfoia obrazul în somnul meu de veci,/ Când trupurile calde de dor și de lumină/ din brațe mi s-or smulge lăsându-mi-le reci”), George Coșbuc (Cântec: „Românește-așa a fost:/ Să te-nduri, după putere,/ Să fii bun cu cel ce-ți cere/ Milă și-adăpost!”), Vasile Alecsandri (*Țara*: „Din umbra deasă-a norului/ Întins pe tari străine/ Cu aripele dorului/ Voios revin la tine”).

## 5 ianuarie

• [„Scânteia tineretului”, an XXXIV; seria a II-a, nr. 8902; Organ central al Uniunii Tineretului Comunist; format tipografic A1; cotidian; nu se precizează componența redacției] Victor Atanasiu face cronica literară a romanului lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra* (publicat în 1977 la Editura Eminescu), „un roman excelent, dens din punctul de vedere al observației, pătrunzător în conturarea unei tipologii și impecabil ca edificiu epic.”

• [„Flacăra”, Anul XXVII, nr. 1 (1178); Săptămânal editat de Frontul Unității Socialiste; format A3, numerele au între 24 și 32 de pagini; ziua de apariție: joi; este menționat ca redactor-șef Adrian Păunescu] Ion Segărceanu publică poezia *E limba noastră*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Dan Bosoancă, Miron Țic, Cezar Neacșu, George L. Nimigeanu, George Bera Arădeanu și Violeta Ștefan. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie eseuul „Iubirea de moșie e un zid”. □ În *Note de lectură*, Traian Stoica publică *Sinceritatea frustă*, o prezentare a volumului de versuri *Vârstele dorului* de George Ciudan. Tot aici, Ilie Purcaru prezintă *Flori de mac* de Romulus Cojocar. ■ În *Cap limpede* apare o notă despre ultimul număr pe anul 1977 al revistei „Orizont”, fiind criticat modul de prezentare al autorilor debutanți care sunt publicați în această revistă, numele citate fiind cele ale lui Lucian Alexiu, Marcel Pop-Corniș și Eugen Dorcescu. □ În *Cronica literară* Cornel Moraru prezintă volumul lui Nicolae Dan Frunteletă, *Puterea sunetului*. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică *Donatello. Chiparoșii*. □ Dan Zamfirescu anunță apariția unui *Disc Eugen Barbu* ce „conține fragmente din

cele două ample comunicări consacrate de Eugen Barbu lui Eminescu și G. Călinescu”. □ A. Dohotaru prezintă piesa lui Paul Zindel, *Efectul razelor gamma asupra anemonelor*. □ Este publicată o notă nesemnată despre *Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, cu titlul *Cronica* (299).

● **[„Orizont”, An XXIX, nr. 1 (515); Săptămânal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș, serie nouă; format A3, 8 pagini; săptămânal, zi de apariție: joi; redacția: Ion Arieșanu (redactor șef), Anghel Dumbrăveanu (redactor șef adjunct)]** Valeriu Ganea consemnează, pe prima pagină, un interviu cu comparatistul și esteticianul Alexandru Dima, aducând în discuție și conceptul de „localism creator”: „ – *și astăzi se discută despre tezele dvs. cu privire la localismul creator. Care a fost contextul lor inițial?* – «Localismul creator» și-a avut notorietatea lui în mișcarea culturală din Transilvania din deceniul al IV-lea. Ele (tezele) au fost mult discutate în revistele timpului: «Gând românesc», «Familia», «Blajul» și multe altele. Era momentul în care literatura din Ardeal și Banat câștiga un meritat prestigiu. Nu era vorba de susținerea regionalismului literar. Îndeosebi în Transilvania, incitația și-a găsit un mare ecou. Fiindcă despre aceasta era vorba. Lucram atunci la gruparea *Thesis* din Sibiu și la revista «Transilvania» a Astrei, în a cărei redacție mai erau Agârbiceanu, Horia Petre Petrescu, precum și viitorul mitropolit N. Colan. [...] – *Sunteți academician (membru corespondent). De obicei, Academiiile sunt ironizate ca fiind niște instituții învechite.* – Nu fiindcă sunt eu acolo, dar, la noi, au intrat în ultimii ani, o serie de scriitori cunoscuți, unii chiar mai tineri, ca Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici și alții, nu știu dacă nu sunt și nume care îmi scapă. Ei se așează lângă mai vechii academicieni Philippide, Beniuc, Bogza...” ■ Ileana Oancea îl alătură pe Tudor Vianu, în domeniul criticii stilistice, unor stilisticieni de anvergura europeană cum sunt Leo Spitzer, Damaso Alonso și Auerbach, în articolul *Actualitatea lui Tudor Vianu*. ■ Pe aceeași pagină, Livius Ciocârlie se implică în circumscrierea criticii universitare, întrebându-se de ce în Franța anilor '70 nimeni nu-i numește expres critici universitari pe Jean-Pierre Richard, Marcel Raymond, Serge Doubrowski, Gérard Genette, Roland Barthes, Jean Starobinski (cu toate ca au făcut parte din învățământul universitar și au dat clasă și strălucire criticii franceze), în timp ce la noi „critici neuniversitari”, precum E. Lovinescu, Adrian Marino, Ovidiu Cotruș, sunt mult mai buni decât mult prealăudații Pierre de Boisdeffre ori Albérés (articolul *Critica universitară*). ■ Ion Lotreanu publică un fragment de roman intitulat *Arhiva cu amintiri*. ■ Crișu Dascălu este scos în avanscenă cu un grupaj de poezii, alături de Petre Stoica. O incursiune stilistică și semantică printre sensurile cuvântului „nevăstuică”, „hermină”, „helge” (împrumutat din maghiară și înregistrat timpuriu în *Istoria ieroglifică* a lui Cantemir) în descrierile lui Sadoveanu, face G.I. Tohăneanu la rubrica sa obișnuită, „sadoveniana” (artico-

lul *Ca helgea...*). ■ Iulia Schiff îl prezintă pe scriitorul maghiar Santá Ferenc din care traduce un fragment de nuvelă.

• [„România literară”, An XI, nr. 1; Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A3, 24 pagini; ziua de apariție: joi; George Ivașcu – director, G. Dimisianu – redactor șef adjunct, Roger Câmpeanu – secretar responsabil de redacție.] Cu ocazia împlinirii a 30 de ani de activitate a Cenaclului literar „Liviu Rebreanu”, a fost organizat festivalul de poezie patriotică „Argesis” cu sprijinul Asociației Scriitorilor din București, al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, al revistei „Argeș” și al Palatului Culturii. Au participat: Ion Popa-Argeșanu, Ion Bănuță, Daniela Crăsnaru, Traian Iancu, Dan Rotaru etc. Mihai Diaconescu a primit premiul revistei „Argeș” pentru romanul *Adevărul retorului Lucaci*. □ La Liceul Pedagogic și librăria din Botoșani a fost prezentat volumul *Memoria timpului*, de Haralambie Țugui (Facla). □ „Zilele poeziei”, manifestare timișoreană inclusă în Festivalul Național „Cântarea României”, a fost organizată cu sprijinul Asociației Scriitorilor din Timișoara și al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Timiș. Au avut loc șezători literare la care au participat: Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Petru Ilieșu, Ion Căldăreanu, Damian Ureche etc. □ Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca a organizat șezători literare „dedicate patriei și partidului”. □ În cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, cenaclul George Călinescu al Sindicatului Academiei în colaborare cu cenaclul liceului „Matei Basarab” au organizat spectacolul literar-muzical „România, plai de aur”, cu texte din lirica lui Lucian Blaga, George Macovescu, Eugen Barbu, Ștefan Augustin Doinaș, Virgil Teodorescu etc. □ Rubrica *Semnal* anunță următoarele apariții editoriale: *Antologia poeziei române contemporane*, ediția româno-spaniolă, traducere de Darie Novăceanu (Minerva), *Probleme controversate în istoriografia română*, de Constantin C. Giurescu (Albatros), *Folcloriști români*, de Virgiliu Ene (Facla), Horia Bădescu, *Anonimus* (Dacia). ■ Publică versuri Radu Boureanu, Al. Andrițoiu, Vasile Nicolescu. ■ Dezbaterile „României literare” se concentrează asupra literaturii dramatice propunând tema *Problemele actuale ale literaturii dramatice*. □ Aurel Baranga contribuie cu articolul intitulat *Cauza cauzelor*. Considerând că teatrul „e genul literar care a plătit cel mai dureros tribut îndrumării dogmatice”, autorul arată că teatrul de inspirație istorică a cunoscut un reviriment, dar deplânge lipsa comediei și tendința conducerii teatrelor de a prezenta numai piese care ilustrează aspecte pozitive ale realității. De asemenea, este denunțată tendința tinerilor regizori de a descoperi metode inovative, dar nu tocmai viabile, de punere în scenă, numită «epigonism modern». □ Al. Philippide semnează câteva reflecții despre comic. □ Dumitru Solomon abordează același gen, în articolul *Timpul probabil al comediei*, iar concluziile sunt opuse celor ale lui Aurel Baranga.

Comedia se joacă la toate teatrele din țară, nemaifiind un gen care se ocupă de probleme minore, reținând și atenția criticii literare: „Așadar comedia a încetat să fie o anexă a rubricilor de fapte diverse, o ilustrare, de obicei edulcorată, a unor critici formulate în documentele oficiale, în ședințe, în presă. Ea s-a constituit într-o modalitate de sine stătătoare, artistică, de critică socială, devansând, prin spirit de observație, simț civic, pătrundere și vigoare, sintezele jurnalistice. Comedia a devenit cu adevărat un instrument de progres al societății, prin capacitatea ei de tulburare a inertiilor și de asanare a conștiinței morale”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu îl evocă, într-o fișă biobibliografică pe Emil Gârleanu. Criticul face referire la nuvelele din *Nucul lui Odobac*, identificând „o alcătuire morală oarecum feminină” a scriitorului și încheind portretul astfel: „Poet în proză, al universului gingășiei, pe o linie deschisă de G. Panu și urmată de Tudor Arghezi și de E. Lovinescu, ca și al unei categorii sociale în iremediabil declin, Emil Gârleanu poate fi privit ca un romantic întârziat, al cărui sfârșit prematur adaugă un cert patetism existenței sale oscilante, cu realizări remarcabile pentru o carieră întreruptă la jumătate de drum”. ■ La rubrica *Confruntări*, Georgeta Horodincă publică un eseu despre „joncțiunea” dintre fraza de debut și cea de final a *Morometilor* și despre semnificația lor în economia tehnicii narative. ■ Din *Actualitatea literară*, Mircea Zăciu reține volumul *Alte pretexte*, de Constantin Țoiu, un fel de jurnal de creație, cu reflecții asupra scrisului și asupra *Galeriei cu viță sălbatică*. Pe lângă elemente de artă poetică, jurnalul conține preocupări legate de «legitimarea istorică», de problema romanului politic, sau de aspecte ale realismului unde, consideră criticul, scriitorul este un „Chiril oarecum «cumințit», aproape profesoral”. În schimb, „[...] marelui talent al prozatorului izbucnește liber de orice constrângeri. El are un fel de a «spune» familiar, fără trivialitate, picant fără cochetărie, precis fără pedantism [...] dornic să-și făurească «definițiile sale», singurele operante, urmărite ca un scop frumos și înalt, mulate în miezul realității când cu acel gust galic al «moralităților, când cu ispita orientală a poemului, dar a unui poem fugind de orice sentimentalitate, pigmentat cu sarea și piperul ironiei»”. ■ Aureliu Goci semnaleză apariția antologiei cenaclului „Săgetătorul” cu ocazia împlinirii a 10 ani de activitate, cu „girul” lui Ștefan Augustin Doinaș. Antologia conține versuri de Doina Uricariu, Doina Doru, Dinu Adam, Liviu Papadima, Katia Fodor, Vasile Poenaru, Mihaela Opreș, Mihaela Adam, Anca Voiculețiu, Lelia Munteanu. ■ Pentru cronica de poezie, Lucian Raicu alege volumul de poezii *Miraria*, de Marcel Gafton (C.R., 1977). Un poet care abia cu aceste volum își reintră pe deplin în .repturi, scrie criticul, amintind aparițiile rare semnate de acesta. Ca specific al discursului poetic, Lucian Raicu remarcă „sfiala vorbirii directe”, erotism festiv, de tip cavaleresc, „un fond afectiv, o mare nevoie de sentimente” transfigurat uneori în artificialitate. ■ La proză, în atenția criticului Valeriu Cristea intră volumul

*Crișan*, de Marcel Petrișor (Albatros, 1977), narațiune istorică inspirată din mișcarea iobagilor de la 1784. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre volumul al II-lea al *Memoriilor* lui Iorgu Iordan (Eminescu, 1977). Criticul remarcă o afinitate pentru rural a memorialistului, un elogiu al „spiritului țărănesc”, iar în ceea ce privește stilul general al cărții, comentatorul își formulează opinia după cum urmează: „Nicio afectare «literară», nicio prețiozitate, nicio înfloritură mai mult sau mai puțin «iscusită» nu există în paginile lui Iorgu Iordan, ceea ce le sporește infinit valoarea literară; este un stil intelectual, ferm, elegant, bogat în nuanțe, foarte sugestiv în realismul său lucid, exemplar prin precizie și proprietate”. ■ Laurențiu Ulici este entuziasmat de debutul critic-literar al lui Ion Vartic cu volumul *Spectacol interior* (Dacia): „Ion Vartic gândește literar literatura și numai în măsura în care fluxul epic al gândirii sale întâlnește sistemul de rețele logice, specific criticii, el devine și un critic. Fundamental însă, el este un literat în sensul că perspectiva asupra literaturii este, în cazul său, opera unui «ochi» care se află mereu în interiorul literaturii. Pentru unii această situație ar fi chiar condiția criticii ideale”. ■ O pagină dublă este dedicată unui „Almanah pe 1978”, material care își propune evocarea istorico-socio-culturală, pe luni, a anului în cauză. ■ Ion Ianoși semnează eseu *Criza valorilor și tragicul*. Analizând redefinirea și reflectarea condiției tragicului în epoca modernă în raport cu sorgintea sa clasică, Ion Ianoși concluzionează: „Se reconfirmă o premisă importantă a teoriei tragicului: durerea, boala, moartea, plânsul, vaietul, scrâșnetul, țipătul, groaza nu sunt în sine tragice; ele devin tragice numai în coordonate axiologice, față de care li se certifică umana – în inumanitatea ei – grozăvie. [...] Ce este și ce se consideră o valoare, ce poate fi acceptat drept un ideal, acceptat cu rezerve sau defel, rămâne desigur o întrebare deschisă investigațiilor ulterioare, fiindcă orice sistem axiologic se cuvine la rândul său confirmat sau infirmat printr-o mobilă și adesea complexă practică istorică instituțională, în raport cu care pretențiile absolute s-ar putea iarăși relativiza”. ■ Ana Blandiana semnează câteva reflecții asupra rubricii sale de impresii de călătorie, intitulată *Atlas*.

• [„Tribuna”, anul XXII, nr. 1 (1098); Săptămânal de cultură, editat de Consiliul culturii și educației socialiste; director fondator: Ioan Slavici (1884); format A3, 10 pagini; zi de apariție: joi; redactor șef: Dumitru Radu Popescu, redactor șef adjunct: Victor Felea, redactor șef adjunct: Ion Vlad, secretar responsabil de redacție: Augustin Buzura;] Primul număr al anului se deschide cu un citat *Din mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu întregului nostru popor, la radio și televiziune, cu prilejul Anului Nou*: „Evenimentul politic cel mai important al anului a fost Conferința Națională a partidului care a stabilit un vast ansamblu de măsuri pentru intensificarea dezvoltării economiei naționale și accentuarea creșterii nivelului de trai al poporului, pentru perfecționarea activității în toate compartimentele societății



în vederea înfăptuirii cu succes a istoricului Program al partidului. Pentru marile succese dobândite în toate domeniile de activitate, doresc să adresez, în aceste momente solemne, în numele conducerii de partid și de stat, precum și al meu personal, cele mai calde felicitări clasei muncitoare, țăranimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, întregului nostru popor – făuritor conștient al destinului său liber și fericit”. ■ Ion Deleanu semnează *Un nou pas al muncii*: „În climatul de cumpătată satisfacție pentru împlinirea a tot ceea ce ne-am propus până în pragul anului în care am trecut, suntem iarăși prezenți la locurile noastre de muncă spre a dura, pe măsura nobilelor angajări luate, tot ce-am hotărât în marea gospodărie a țării”.

■ Trofin Hagan scrie despre *Politică și creație*: „Programul Partidului – și documentele Conferinței Naționale, respectiv linia generală politică – constituie, în fond, expresia cea mai concentrată a activității partidului, a sferei de cuprindere a politicului, care și-a pus amprenta, cu finalitatea sa politică, pe toate activitățile umane”.

■ Ion Oarcășu vine cu *Însemnări despre rostul criticii*: „Dezvoltarea formelor literare moderne este de neconceput fără o privire lucidă, afirmativă sau negatoare, solidară în esență cu valoarea autentică. Diagnosticul critic devine, sub acest aspect, un semn și o garanție de progres continuu, prag superior al democratizării în esență a vieții literare, fapt de primă importanță, subliniat, în repetate rânduri, și în dezbaterile recentului Colocviu național de critică și istorie literară. Îngrădirea spiritului critic, «monopolul» opiniei, închiderea în fața diversității necesare de verdicte critice, obstinația de-a nu vedea în critică decât un act de publicitate literară – iată forme ale nesincronizării cu spiritul științific contemporan, care presupune, așa cum arată și documentele de partid, funcționarea deplină a *spiritului critic*, necesar ca apa și ca aerul în societatea noastră socialistă. Critica deschisă, obiectivă, stimulatorie de noi valori estetice este singura alternativă viabilă a unei literaturi, chiar a unei culturi care se vrea substanțială. Actul critic înseamnă astăzi o formă de creație în deplină cunoștință de cauză, semnul cel mai înalt al stimulării de sine, prin sine”.

■ Victor Felea semnează o cronică literară la *Nicolae Prelipceanu: Ieri, azi și mâine* (Dacia, 1977): „Volumul lui Nicolae Prelipceanu exprimă convingător și plenar sentimentul României de azi”.

■ În *Inscripții pentru teatru* Ion Vlad discută despre *Clio și Melpomena* de Valentin Silvestru (Eminescu, 1977): „Cronicarul este un excelent analist (vezi cronică la spectacolul Teatrului Național din București cu *Danton*), încercând să depășească schema comodă și, totodată, rigidă a cronicii profesate în general”.

■ Aurel Scorobete se ocupă de *Problema valorilor stilistice în folclor*: „Considerațiile de față pornesc de la ideea că în studiul folclorului abordarea stilistică este nu numai posibilă, ci și utilă, ba, uneori, chiar indispensabilă, mai cu seamă atunci când se are în vedere valoarea în sine a folclorului privit ca artă prin cuvânt”.

■ Sub semnătura I. t. citim *Cahiers roumains d'études littéraires – Iluminismul la români*: „În afară de *Cronica traducerilor* tot restul revistei este consacrat

crat unor recenzii și note despre iluminismul românesc și străin”. ■ În *Cronica ideilor* citim *Cercetarea interdisciplinară* de Andrei Marga. ■ În *Nicolae Labiș inedit*, Nicolae Cârlan semnează *Dincolo de fruntariile poeziei*, urmat de *...În București cu treburile literare...* și „...Și ningea între munți...”. ■ Sub semnătura lui Constantin Cubleşan și Antitei Augustopoulos-Jucan citim un scurt interviu cu *Ioana Tsatsos*: „*Poezia nu este o profesiune, ci o necesitate interioară*”: „– *Considerați că poezia românească este suficient cunoscută în Grecia? Dar poezia greacă în România?* – Poezia românească este cunoscută aici la noi în Grecia și o iubim. S-au făcut traduceri foarte bune în limba greacă a unor poezii românești. Mi se pare că același lucru s-a întâmplat și cu poezia greacă în România. Ion Brad a ajutat foarte mult ca scriitorii greci să fie cunoscuți în România. Îl iubim și-l admirăm pe Ion Brad”. □ Interviul este urmat de poeziile poetei, în românește de Antița Augustopoulos-Jucan (*Case; Trestii; Revenire; Noaptea mea*). ■ Versuri semnează Mircea Vaida (*Iubită sanscrită; Canarul auriu; Valea pânzelor de păianjen; Clepsidre; Despre scriitori*), Horia Lupu (*Tușnad*), Grigore Scarlat (*În noaptea asta*), Ileana Roman (*Grâu greu*), Titus Andronic (*Anotimp și destin*), George Roș (*Poem simplu*), Viorel Sămptorean (*Melancolie*). □ În *Carnet Aurel Gurghianu* publică *Noduri*. □ Apare *Revelion cu scriitorii*, cu explicația „La 12 trecute fix, orice ins are un pix. Încercări umoristice trimise benevol de Mircea Micu”.

## 6 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 8421] Lucia Bogdan prezintă filmul *Epopeea independenței*, scenariul fiind semnat de Paul Anghel.

• [„**Scânteia**”, nr. 11004] Împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Emil Gârleanu, constituie pretextul articolului *Un clasic de o nobilă simplitate* semnat de Emil Manu, care face o trecere în revistă a evenimentelor biografice ale prozatorului, accentuând faptul că *Nucul lui Odobac* (1909) „marchează apogeul carierei de prozator” și așezându-l la rangul cuvenit în ierarhia literară, pe acest duos prozator „al lumii care nu cuvântă”: „Emil Gârleanu n-a avut răgaz să-și geluiască opera, cum spunea G. Călinescu, și nici timp pentru a-și împlini destinul, după expresia lui E. Lovinescu; fără să aibă marea viziune poetică a unui Sadoveanu, ocupând în proză de la începutul secolului locul deținut de Șt.O. Iosif în poezie, Emil Gârleanu are meritul între altele, de a fi atras atenția că sobrietatea e o calitate indispensabilă a prozei.”

• [„**Contemporanul**”, nr. 1; **Săptămânal al Consiliului Culturii și Educației Socialiste; format A2, 12 pagini; apare vineri; colegiul redacțional: redactor șef: Constantin Mitea; Redactor șef adjunct: George Radu-Chirovici, secretar responsabil de redacție: Margareta Bărbuță**] Teodor Vârgolici semnează textul omagial: *Emil Gârleanu: 100 de ani de la naștere*: „În literatura română din primele decenii ale acestui secol, Emil Gârleanu a înscris o prezență distinctă, opera sa oferind și astăzi numeroase momente

atrăgătoare și instructivă lectură”. ■ Despre *Critica și imperativul calității: obiectivitatea*, notează Dumitru Ghișe: „Judecata de valoare obiectivă trebuie să țină seama și de faptul că opera de artă este, în același timp, dezvăluire, descoperire. Nu e numai reflex al unei realități date ci și invenție, creativitate, zămislire de frumuseți noi, încărcată de afectivitate și sensibilitate, de simțire și gândire”. ■ În textul *Poezia culturii*, Gabriel Dimisianu analizează cartea lui Constantin Țoiu, *Alte pretexte*: „Constantin Țoiu profilează o istorie a literaturii intimizată (v. De pildă comentarea vestitei scrisori a lui Caragiale despre vizita lui Delavrancea la Berlin), nu prin apel la anecdotică și pitoresc, dar printr-o percepere dinlăuntru, atașată, mărturisind și făcându-ne să receptăm o emoție participatoare a retrăirii evenimentelor istorice și de cultură”. ■ Dumitru Micu se referă la cartea lui Jakó Zsigmond: *Philobiblon transilvan* (Kriterion): „Operă a unui emerit profesor clujean, ale cărui lucrări sunt unanim recunoscute ca fiind esențiale pe tărâmul bibliografiei, codicologiei și istoriei culturii, volumul *Philobiblon transilvan* include studii (traduse de Livia Bacăru și Kiss András) care, potrivit aprecierii prefațatorului, Virgil Căndea, el însuși specialist notoriu în același domeniu, reprezintă «cele mai însemnate contribuții la cunoașterea istoriei cărții, tiparului și bibliotecilor maghiare publicate vreodată în limba română»”.

● **[„Cronica”, an XIII, nr. 1 (623); Săptămânal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași; format A3 (8, 10 sau 12 pagini); apare vineri; Liviu Leonte, redactor șef, Andi Andrieș, redactor șef-adjunct, Ștefan Oprea, secretar responsabil de redacție]** Se deschide cu editorialul redacțional „*Intrăm în noul an cu o perspectivă clară*”, în care este preluată o parte din mesajul de Anul Nou pe care l-a transmis Nicolae Ceaușescu la radio și la televiziune: „«Intrăm în noul an cu o perspectivă clară, cu un program precis...». Aceste cuvinte ale conducătorului nostru definesc certitudinea existenței românești, ideea continuității și a elanului, a muncii creatoare și a izbânzilor. Noul an ne găsește puternici, stăpâni pe noi înșine și pe timpul nostru. Noul an ne găsește strâns uniți în jurul partidului și al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Noul an va aduce cu sine, peste foarte puțin timp, ziua în care președintele țării va împlini șaiszeci de ani. Vom trăi această sărbătoare cu nețărmurită bucurie, cu toată stima și dragostea pe care o purtăm celui care ne conduce neabătut pe drumul glorios al socialismului și comunismului”. ■ N. Barbu deslușește sensul versului eminescian *Vreme trece, vreme vine*. ■ În însemnarea memorialistică *Cine stă în apă fără umbră?*, D.R. Popescu evocă lecturi și povești din copilărie: „Părinții mei au fost învățători, și pe atunci nefiind prin sate prea multe biblioteci, toți dascălii aveau micile lor biblioteci. Așa că și în casa noastră exista o mică bibliotecă. Îmi aduc aminte că venind tatăl meu odată de la Oraș (orașul era Turnu-Severin) mi-a adus *Don Quijote* (într-o ediție prescurtată, populară) și «Divina Comedie», tradusă de Coșbuc. Era în timpul războ-

iului, mai mult ca sigur, fiindcă prea împăcat cu cititul nu mă aflam. Mi-a plăcut «Divina Comedie» pentru frumusețea ei grafică, deși n-am putut s-o citesc (nu înțelegeam absolut nimic și sumedenia trimiterilor mă sufoca) și-am început să bâjbâi ce-i cu acel cavalier... Dar la țară nu prea ai chef de citit, sunt lucruri mult mai interesante decât lectura unei cărți: a fătat scroafa lui cutare!, a murit calul lui cutare!, s-a-nsurat cutare!, cutare trage să moară!, a turbat căinele lui cutare! Atâtea întâmplări grozave se petreceau în realitate încât n-avea rost să le mai caut prin cărți... Nunțile erau un spectacol extraordinar! La înmormântări nu lipsea aproape nici un copil. Dacă am auzit povești cu împărați și împărăteșe? Destule, foarte interesante, seara mai ales, ca orice copil; dar nici o poveste din lume nu putea fi atât de palpitantă ca năzdrăvăniile lui cutare, sau mai știu eu ce întâmplări auzite în răscruce, ori pe șanț, ori acolo unde se mai bea un pahar de țuică și unul de vin (și beau pe vremea aceea destul de bine oamenii!) ori mai ales la clăci... Femeile au un dar de a povesti inegalabil! Și un umor, doamne ferește să intri pe mâna lor! Râd de tot ce fac bărbații (care nu le plac). Aș putea spune într-o primă concluzie că primele cărți ce mi-au fascinat copilăria au fost niște cărți vii, minunate, care vorbeau... Dacă mi se acceptă această formulare, merg mai departe: înainte de a învăța literele ști-am «aproape pe de rost» zeci de astfel de cărți. Cine s-a născut la țară cred c-o să-mi dea dreptate: când am intrat în prima clasă de școală primară, eram (în secretele fundamentale ale vieții) nu chiar doctor docent, dar ceva pe aproape...". ■ Sub genericul *Lectura – act de cultură* (ecou al dezbaterii cu același titlu găzduite în nr. 46/ 1977) sunt reunite două materiale: *Om nou – omul unui larg orizont cultural* de Victor Vișinescu și *Bucuria re-lecturilor* de Adrian Dinu Rachieru. □ Victor Vișinescu scrie despre necesitatea îndrumării tuturor tinerilor spre lectură, „să-l facem pe elevul care nu citește (sau citește superficial, pentru teză și extemporal) că orice ar ajunge el în viață, electronist sau constructor, agronom sau medic, spre a nu mai vorbi de umaniști, nu va putea să fie omul complet, multilateral, fără să fi trecut cu gândul și cu simțămintele prin cărțile autentice ale literaturii române”. □ Dacă Vișinescu pledează pentru ghidarea elevilor spre lectură, Adrian Dinu Rachieru accentuează, în schimb, ideea educării unui anumit gust cultural: „*Cenzura spiritului selectiv este însă imperioasă*: astăzi, enciclopedismul este imposibil și inutil (abordarea «cantitativă» în contextul «exploziei informaționale» vădindu-și caracterul inoperant). Acum, când ne aflăm în fața «trecutului total» al omenirii (G. Picon), când multilateralitatea trebuie să ocupe un loc pivotal, nu putem ignora *limitele capacității noastre de absorbție* (decretând omul un «burete informațional»); edificarea premiselor obiective și subiective ale imperativului auto-perfecționării (resimțit ca nevoie interioară irepresibilă și generalizat la scara ansamblului social), dezideratul interdisciplinarității – ca stare de spirit a omului acestui sfârșit de mileniu probează convingător *necesitatea educării «consumatorilor» de cultură. Frecventarea textelor fundamentale* este de impor-

tanță decisivă în formarea («alimentată» de lecturi) și afirmarea personalității; *contactul direct cu opera*, întreținerea unor deprinderi de lectură care să nu vizeze doar performanțele pur extensive («sufocând» lectorul), o piață vie a cărții și o producție de carte racordată exigențelor socialiste ale politicii culturale asigură nu doar *neîngrăditul acces la lectură*, ci îi conferă (deopotrivă ca act individual și fenomen social) un indiscutabil *rol ascensional, demnitatea lecturii fiind un exercițiu al libertății*». ■ L. Volovici semnaleză nr. 2/ 1977 al revistei *Cahiers roumains d'études littéraires*, număr dedicat iluminismului românesc, unde putem regăsi, între semnături, pe Nicolae Balotă, Romul Munteanu, Adrian Marino, Al. Duțu, Paul Cornea, Mircea Anghelescu. ■ Cea de-a doua ediție, revizuită și adăugită, a *Dicționarului de literatură română contemporană* întocmit de Marian Popa intră în atenția lui Zaharia Sângeorzan. Cronicarul contestă obiectivitatea autorului, precum și seriozitatea documentării: „Criticul este cu adevărat remarcabil când vorbește de marii scriitori contemporani (Tudor Arghezi, George Bacovia, Lucian Blaga, Ion Barbu, Al. Philippide, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Marin Preda, Eugen Barbu ș.a.). E un Marian Popa foarte atent la valori, la specific. El reușește să creeze profiluri memorabile. Bacovia al lui Marian Popa este un studiu extraordinar prin puterea de sinteză critică. Nu același lucru îl putem spune despre A.E. Baconsky și Nicolae Labiș, care sunt expediați în câteva formule convenționale. [...] Marian Popa îi expediază cu ironie [și pe Nichita Stănescu și Ioan Alexandru] în fraze banale nereușind să le identifice pe măsura talentului lor valoarea, contribuția. Uniformitatea analizelor nu poate fi decât condamnată. Unii poeți sunt prea ușor clasificați lăsând impresia că un Cezar Baltag sau Florin Mugur stau în aceeași ordine valorică cu Dan Mutașcu sau Darie Novăceanu! Superficial este interpretată poezia lui Cezar Ivănescu, Dan Laurențiu, Gheorghe Pituț, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Adrian Popescu, Mircea Dinescu, Horia Bădescu, Dinu Flămând ș.a. Enormul material pus sub observație nu i-a îngăduit criticului *profiluri* ridicate pe noi intuiții, pe relecturi serioase. Bănuim că Marian Popa n-a citit și nici n-a recitat totul, căci numai așa se explică prăpăstioasele diagnostice puse unor poeți și prozatori de valoare. Fenomenul se repetă cu o mai mare insistență când vine vorba de critici. Și cum *Dicționarul* se adresează elevilor, studenților, profesorilor, unui public foarte larg, ne întrebăm: cu ce părere rămâne studentul de la Universitatea din Cluj-Napoca sau din București când vrea să se informeze cine este profesorul Mircea Zăciu, care este contribuția sa efectivă în critica și istoria literară actuală? Imaginea pe care i-o creează Marian Popa în acest *Dicționar* este cu totul superficială, inexactă. Valoarea criticului este pur și simplu minimalizată, căci în loc să descoperim în Mircea Zăciu pe unul dintre marii critici ai contemporaneității, descoperim doar un «nume» oarecare la care Marian Popa adaugă titluri de opere, evident, nevalorificate. Obiectivitatea lui Marian Popa trebuie pusă la îndoială. Adrian Marino se bucură și el de o astfel de «clasificare»,

care reușește nu să vorbească de un eseist și de un critic de excepție, ci de un spirit «pătimaș», «impresionist», «irascibil», de o «suspiciune aproape unică în contextul literar contemporan»” Nimic din noutatea ideilor pe care Adrian Marino le aduce în critica actuală, nici o vorbă despre arta memorialistului, a criticului de idei literare. Oricât am fi de pătimași când polemizăm cu Adrian Marino (și Marian Popa s-a dovedit a fi tare pătimaș!) nu putem să trecem cu vederea sau să bagatelizăm opera unui critic de valoare a lui Adrian Marino. [...] *Dicționarul* lui Marian Popa este o lucrare utilă atâta timp cât informează și definește exact; este mediocră și inefficientă și nu servește literaturii de azi și nici publicului, atâta timp cât autorul se complăce în comentarii superficiale, în polemici care exclud obiectivitatea, un limbaj al deceței”. ■ Margareta Bărbuță indică *Rolul teatrului*, anume acela de a „influența, de a educa masele largi”. ■ La *Cronica spectacolelor*, N. Carandino surprinde *Poezia pe scenă*, la Teatrul de Stat din Sibiu, unde a asistat la premiera piesei *Dealul cu fântâna arteziană* de Iannis Ritsos. Poetul grec transpune și în piesele sale de teatru poezia „alcătuită” din „fragilități, din gingășii, din nuanțe abia sugerate, dar și din culori tari, prinde glas, în fiecare cuvânt, emoția. Autorul nu caută cu tot dinadinsul poezia. El înoată în lirism, așa cum respiră. El merge, prin greccitate, spre universal”. ■ Denys J. Ohme (lector de franceză la Institutul de învățământ superior Bacău) restituie o scrisoare inedită a lui Prosper Mérimée adresată lui Edouard Thouvenel, ambasadorul Franței la Constantinopole între 1855-1859. „Este o scrisoare de recomandare, înmănată poetului român Vasile Alecsandri, prezență activă în viața diplomatică a românilor, atunci, în preajma Unirii Principatelor. Avem în față o nouă mărturie asupra prieteniei dintre cei doi mari scriitori, îndeosebi atenția cu care Mérimée înțelegea să-l înconjoare pe confratele român.” ■ Mihai Ursachi și Corneliu Popel sunt prezenți cu grupaje de versuri. ■ Hebdomadarul nu găzduiește o rubrică de poezia redacției destinată tinerilor scriitori. Găzduiește, în schimb, în fiecare număr, un *Top Cronica* de muzică românească și unul de muzică străină, realizat în urma audițiilor publice de la sediul redacției. Tot aici, Lucian Hanganu și Sorin Gabriel răspund scrisorilor primite de la cititori, oferind informații despre discografiile trupelor străine, componența anumitor formații, noutăți discografice de peste hotare etc. ■ Ilie Dan răspândește vestea câștigării *Premiului Goncourt 1977* de către scriitorul francez Didier Decoin.

• **„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 370; publicație editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al municipiului București; format tipografic: A2, 8 pagini; apare săptămânal (vineri); din 11 decembrie 1970 – serie nouă, nr. 1, redactor-șef Eugen Barbu; numerotarea din 1978 începe cu nr. 370 din 6 ian.; În 1978 colegiul de redacție îi cuprinde pe Ion Lotreanu (secretar responsabil de redacție), Ileana Lucaciu, Dan Mutașcu, Raluca Bungărzan, Gh. Florea-Stanciu, Cristina Angelescu; Colaboratorii importanți ai revistei în anul 1978: Adrian Păunescu (rubrica**

Sport), Dinu Săraru (rubrica Spectator), Radu Georgescu (Cronica de film), Ileana Lucaciu (Cronica teatrală – rubrica „moștenită” de la Dinu Săraru, numit director la Teatrul Mic în 1977), Adrian Beldeanu și Pavel Chihaia – Dicționar plastic selectiv, Petre Magdin și Cornel Ionescu – Cronica muzicală, Gaby Michailescu – Cușca sufleurului; cronici literare și articole polemice: Liviu Călin, Dan Mutașcu, Ion Lotreanu, Emil Manu, Al. Dima, M.N. Rusu, Constantin Sorescu, Dan Zamfirescu, Traian Filip, H. Zalis, Gabriel Iosif Chiuzbaian, Marian Popa, Corneliu Vadim Tudor, Dan Ciachir, Dumitru Stancu] Continuă serialele lui Eugen Barbu despre *Caragiale*; Gabriel Iosif Chiuzbaian despre Aurel C. Popovici – *Temeinicia unei evocări*; Emil Manu despre *Dicționarul de literatură contemporană* al lui Marian Popa; Constantin Sorescu – *Pentru o mai dreaptă înțelegere a avangardei literare românești*. Cităm din ultimul studiu: „Afirmăția că literatura de avangardă este expresia spiritului unei generații îi contrapun adevărul estetic că, oricât s-ar spune, literatura trăiește prin individualități. În fond, orice expresie artistică recuperează specific spiritul unui moment colectiv în manifestare particulară. Deci dincolo de paralela dintre numele unora și ale altora, purtătoare fidele de rezonanță culturală, discuția comparativă intră în planul operelor” (se dau pe coloane liste cu cărți ale marilor scriitori din 1929, 1933 sau 1937 vs. cărțile de mai mică însemnătate publicate în aceiași ani de nume ale avangardei astăzi uitate). ■ Versuri de Dan Rotaru și Carol Mălinescu. ■ Dan Ciachir semnalează debutul în roman al lui Ioan Dan Nicolescu prin *Rana statuilor*, „un epigon faulknerian”. □ Ion Lotreanu conturează un elogios portret lui Tudor Vianu, „intelectualul scrupulos”, prin *Ideii estetice*: „Să fi fost G. Călinescu pur și simplu generos când a afirmat că în *Estetica* Tudor Vianu e un «fundator»? Tudor Vianu este autorul celui mai sistematic tratat de estetică de la noi, apariția *Esteticii* sale (redactată în 1934-1936) confirmând stadiul matur al culturii românești... Autorul *Esteticii* a fost în fond un istoric al ideilor estetice. Și, prin aceasta, un estetician, sau cum pretindea amabil Călinescu, «șeful de drept al esteticienilor români».” □ În *Rediscutând un poet*, Dan Mutașcu are revelația „hermeneutului bizar” (apud G. Călinescu) George Magheru (m. 1952). ■ *De la poeți și critici la poetaștrii și criticaștrii*, la rubrica *Aveți cuvântul*, constituie o trecere în revistă – realizată de Dumitru Stancu – a Colocviului național de critică și istorie literară, unde au fost discutate principiile ce trebuie să stea la baza criticii și istoriei literare (se redau fragmente din Ion Ianoși și referatul său despre *fenomenul de poluare a criticii*, din Ov.S. Crohmălniceanu – vezi și „România literară” nr. 51/ 1977). D. Stancu începe să demonteze campaniile de presă ale unor pseudocomentatori de poezie, *criticaștrii*, ce au dus în 1977 adevărate campanii de presă împotriva unor liste de scriitori veritabili: „Criticaștrul intră în vibrație ca un atent seismograf în momentul în care apare o nouă carte, recepționează reacțiile cutăruia sau cutăruia vizavi de persoana autorului și are ocazia să lovească-n

dreapta și-n stânga ori să proslăvească, prin asta sperând să se ridice în ierarhia literară sau cel puțin în ochii unora sau ai altora.” ■ La *Revista revistelor*, sub semnătură *Red.*, este contestată publicația „Amfiteatru”, „o revistă veselă, cutureierată de o ciudată ideologie... cu ciudate tendințe teoretice... un aer snob plutește prin pagini și o superficialitate vădită străbate coloanele publicației.” Întrebările, de pildă, din *Ancheta* din luna decembrie 1977, *Răspunderea actului creator (Poezie și curaj)* „au ceva de oracol școlăresc”: *Iubiți sau nu rima? Ce este muza?* Iar răspunsurile „sunt pe măsură”. Apar taxate aici suficiența lui Cezar Ivănescu, aroganța lui Dorin Tudoran (cu aluzii în răspunsurile sale la *trompetiștii de vocație* – A. Păunescu, M. Dinescu) sau „starea de agitație” a Angelei Marinescu, „cunoscută pentru afirmațiile sale tendențioase în ședințele publice la adresa patriei noastre, pe care hârtia nu le suportă”: „Și ca să nu ratăm finalul, vă mai cităm răspunsul lui Mihai Ursachi la întrebarea: ce este muza? Răspuns demn, într-adevăr, de o revistă studentească: *Muza este femeia de cauciuc a matelotului de cursă lungă care e orice poet. Aferim!*”

## 7 ianuarie

• [„Lucefărul”, An XXI, nr. 1 (816); Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, format A2, 8 pagini; ziua de apariție sâmbăta; Nicolae Dragoș – redactor șef, Mihai Ungheanu – redactor șef adjunct, Teodor Balș – secretar responsabil de redacție] Conține poeme de Gheorghe Pituț, Nora Iuga, precum și proză de Mircea Croitoru și Ingrid Fulga și aforisme de George Alboiu. ■ Șerban Cioculescu publică textul *Autografe*, în care constată inexistența unei burse a cărții rare și a autografelor: „La noi n-a existat niciodată și nu există nici astăzi, o «bursă» a cărții rare și a autografelor, bursă firește călăuzită de legea universală a raportului dintre cerere și ofertă”. ■ În rubrica *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu scrie despre Al. Căprariu: „În pomul meu cu alăute, Sandu Căprariu urcă sub forma unei corzi de viță de vie. Cine mă iubește îmi știe iarba de leac. Vechi prieteni, ca două cruci pe aceeași creastă de biserică, stăm cu brațele întinse și pentru porumbei și pentru corbi. Și stând noi așa chiar din fragedă tinerețe, un prost care nu s-a născut la timp ca să fie paznic de închisoare, a umblat cu cuțitul prin pânza destinului nostru, rotund și ascuțit.”; „Când nu scrie, cântă în gând, fiindcă din tot ce are viața mai dulce, Căprariu a ales cotul burlanului, locul unde apa ploilor de vară înalță ciorchini de șoapte sau fantomatice păduri de brad din care jderi de fum se aruncă zvâcnit spre stelele cu bot de veveriță.” ■ În *Floră spontană*, Alex. Ștefănescu realizează o retrospectivă a anului literar 1977, mai precis a aparițiilor din domeniul publicisticii, memorialisticii și reportajului. Un loc special ocupă în această trecere în revistă cartea lui Marin Preda *Viața ca o pradă*: „...retrospecție de o melancolie senină asupra anilor formării ca scriitor. Asemănătoare, în multe privințe, cu *Foamea* lui Knut Hamsun – același sentiment că literatura reprezintă o «salvare», aceeași stare



de semi-halucinație, provocată, însă, la scriitorul român, nu de o extenuare fiziologică, ci de un fel de beție a descoperirii orașului – *Viața ca o pradă* se ridică mult deasupra condiției de simplă confesiune, astfel încât dacă vrem cu orice preț s-o numim «document», trebuie să-i adăugăm imediat calificativul «existențial». Și aceasta pentru că, în paginile ei, datele propriu-zise despre viața politică și literară din epocă – în fond, ușor de găsit și în alte cărți, de factură strict documentară – sunt gândite și, mai mult decât atât, trăite la cea mai înaltă tensiune a curiozității intelectuale și a sensibilității.” *Memorii* de Iorgu Iordan are valoare literară grație „simplității elegante a exprimării, datorită realismului sau, mai bine zis, modestiei și buneicuviențe manifestate în interpretarea evenimentelor”. *Zidul și iedera* de Mircea Malița ar trebui, conform criticului, să aibă subtitlul „jurnal de idei”, datorită erudiției comentariilor: „...ar merita, de pildă, subtitlul «jurnal de idei», într-atât orașele și peisajele văzute reprezintă doar pretextul declanșării unor digresiuni care copleșesc prin erudiție și «taie respirația» prin îndrăzneala asociațiilor. Un puternic spirit eseistic este prezent și în *Remember*, de A.E. Baconsky, un fals jurnal de călătorie: „...locul ideilor este luat de un fel de fosforescență a lor, autorul fiind, și ca poet, atras de fast, de jocul de lumini, de ceea ce Bacovia ar fi numit «tot felul de rafinării»”. *America ogarului cenușiu*, de Romulus Rusan, rămâne însă, în viziunea lui Alex. Ștefănescu cel mai fascinant jurnal de călătorie publicat în 1977: „Cel mai captivant jurnal de călătorie, scris cu o mână sigură, cu o tehnică atât de bine pusă la punct încât nici nu mai poate fi sesizată, rămâne *America ogarului cenușiu...*”. Sunt amintite de asemenea cărțile lui George Macovescu (*Farmecul pământului*), Cătălin Bursaci (*Prima carte, ultima carte*), Mihai Popescu (*Să vorbim despre...*) și Constantin Țoiu (*Alte pretexte*).

■ Potrivit lui Nicolae Ciobanu, principalul eveniment editorial al anului 1977, în domeniul edițiilor critice, este publicarea volumului VII din opera eminesciană de către Editura Academiei R.S.R. sub egida Muzeului Literaturii Române, în colaborare cu Secția de științe filologice, literatură și artă a Academiei. Nicolae Ciobanu le adresează câteva întrebări privind acest volum unor membri din colectivul de redacție, precum și directorului Muzeului Literaturii Române, Al. Oprea, care semnează studiul introductiv. Acesta din urmă subliniază continuitatea proiectului de editare a operei eminesciene, care perpetuează inițiativa lui Perpessicius: „Cu volumul VII se reia ediția monumentală Eminescu din punctul în care a fost întreruptă, odată cu moartea neuitatului Perpessicius. Așadar, este vorba de o acțiune ce se înscrie în albia inițiativei generale de editare critică integrală a operei poetului nostru național”. Petru Creția, coordonatorul colectivului editorial, susține că a fost respectat îndeaproape planul realizat de Perpessicius: „Într-adevăr, conform planului elaborat de Perpessicius, s-a trecut la realizarea volumului VII consacrat prozei literare. Astfel, am urmat schema sa ordonând sumarul după cum urmează: proza literară antumă (*Sărmanul Dionis, La aniversară, Cezara*), II proza postumă

(*Geniu pustiu, Iconostas și Fragmentarium, Avatarii faraonului Tlâ* etc.)". În a doua secțiune a volumului apar și „texte inedite, pentru prima dată transcri-se după manuscrise” și publicate parțial în revista „Manuscriptum”. În privin-ța principiilor transcrierii textelor, Petru Creția subliniază atenția de a reda particularitățile limbii eminesciene, evitând orice modernizare: „Textul a fost reprodus, după normele ortografice actuale, însă cu păstrarea riguroasă a par-ticularităților de limbă proprie limbii literare eminesciene evitând cu grijă ori-ce literarizare sau modernizare a formelor de limbă”. ■ În rubrica intitulată *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu consideră că în placheta *Piatra pali-dă* (C.R., 1977) Florin Mugur abordează o lirică a fragilității existențiale: „Florin Mugur își asumă condiția de cântăreț predestinat al existenței fragile, paupere, fără culori aprinse și strălucire, victimă ușoară a banalității și cruzi-mii, supusă neconținut teroriilor, învățată cu ele, fericită, când poate gusta, măcar fărâmele bucuriilor celor mai elementare. A-ți dezvălui eul, până în intimitățile acestea umiltoare, este o formă de autentic curaj poetic, cunoscu-tă fiind dispoziția curentă a fanteziei către compensații.” ■ Al. Piru observă, în secțiunea *Cartea de debut*, că romanul lui N.D. Carpen, *Nimeni nu rămâne singur* (Scrisul Românesc, 1977) privilegiază nu atât evenimentul, cât expu-nera sentimentelor personajului principal: „Nimeni nu rămâne singur ar fi vrut să fie, aceasta e prima impresie, un roman pasional-senzațional în formu-la obișnuită a genului. Cu rare abateri, autorul nu s-a lăsat însă atras de capri-ciile fanteziste, optând pentru un epic mai potolit, discret. A combinat, pe cât ne putem da seama, narațiunea autobiografică, subiectivă, cu povestirea obi-ectivă a unei întâmplări reale sau imaginare. Dar accentul nu cade pe întâm-plări, ci pe expunere, ca să spunem așa, a unor sentimente, a sentimentelor eroului principal pentru două femei...” ■ Valentin Dumitrescu plasează volu-mul lui Nicolae Neagu, *Hibernale* (C.R., 1977), sub semnul disimulării: „Structură elegiacă prin excelență, tentat totuși de strălucirea experimentului și uneori de expresia unei realități transindividuale, Nicolae Neagu pare să-și construiască spațiul liric sub semnul disimulării și reacțiilor indirecte”. ■ Artur Silvestri semnalează apariția studiului *Sadoveanu despre Sadoveanu* (Minerva, 1977), de Constantin Mitru: „Un «Sadoveanu par lui-même» a voit să ne dea neîndoios Constantin Mitru. Carte în felul ei curioasă și, la noi, rară căci exegetul român e mai curând interesat de comentariul personal față de opera studiată decât de oglindirea ei în biografie. Și totuși cât de trebuincioase sunt astfel de întocmiri literare, greu definibile, între antologie și comentar cri-tic”. ■ Potrivit lui Adrian Fochi, antologia *Balade populare românești*, apăru-tă în cadrul colecției Lycaenum a editurii Albatros este riguros realizată de Iordan Datcu: „...antologia de care vorbim își îndeplinește scopul pentru care a fost alcătuită, este întocmită temeinic și în lumina celor mai noi și mai moder-ne cuceriri ale folcloristicii noastre, reprezintă un moment important în modul de prezentare a folclorului pentru mediile școlarești”. ■ Revista realizează

*Ancheta „Lucefărului”* printre scriitori, rugați să răspundă la întrebarea „De ce publicați rar?”. Sânziana Pop compară literatura cu o stare de grație și de excepție, „care trebuie așteptată cu o răbdare egală cu răbdarea pământului de-a germina doar în unul din cele patru anotimpuri, o întâmplare deosebită care are repere realitatea și adevărul dar care nu se poate provoca la comandă, nu se poate grăbi fără riscul ratării, înaintea sorocului stabilit”. □ Pentru George Bălăiță, nașterea unei opere este legată strâns de un ritm interior, natural, care nu trebuie niciodată pripit și forțat: „Scrierea unei cărți este un proces firesc, organic. Ea trece din mintea în mâna autorului aproape în felul în care ia ființă un organism în întinericul primitiv al speciei. Ieșirea la lumină, adică în viața vie «de afară», nu este o metaforă ci un proces supus legii viului. Orice schimbare a ritmului specific duce la malformații.” Acesta dă și o serie de sfaturi confrăților: „Mai presus de orice să-ți fii credincios ție însuși, cum spunea experimentatul curtean Polonius. Nici la adânci bătrâneți și în nicio împrejurare să nu ți se pară retorice sau nepotrivite aceste cuvinte. Să te cunoști pe tine și răbdător să-ți afli măsura și puterea. Înțeleg prin răbdare nu așteptarea pasivă, ci perseverență, niciodată renunțare, tenacitate, acțiune în sensul firii tale. Patetic, sentimental, fără teamă de ridicol să faci pe dracu-n patru să exiști în pielea ta. Numai așa te poți apăra de rutină”. □ Conform lui Iulian Neacșu, cel mai mare adversar al scriitorului este timpul: „...adversarul scriitorului [...] este același Timp, iar sprijinul său este Omul care l-a avansat ca posibilitate de maximă rezistență. Prin aceasta scriitorul nu se poate despărți în nici un fel de cititorii săi, fiind mereu alături de ei, încercând să-i reprezinte. Pentru cine scriu? De ce nu mai scriu? De ce nu mai public cărți? Despre oameni, pentru oameni. Ca scriitor român scrii pentru poporul în care ființezi, pentru limba în cultul căreia te-ai născut, pentru realitatea în care exiști, acum, aici. Actul acesta de responsabilitate determină un destin literar și constituie apăsarea grea care apleacă umerii celui care scrie”. □ Pentru Horia Pătrașcu, proza anilor '60 reprezenta mai acut actualitatea decât cea a anilor '70: „Revin la prozatorii anilor '60 – nu știu de ce, astăzi, acei ani mi se par incomparabil mai autentici reprezentați în scris decât cei actuali, iar asta nu e o simplă figură de stil. [...] Astăzi, am impresia, lucrurile s-au schimbat într-un fel. Se evită cu rare excepții, în proză înfruntările dure – și mă întreb, apropo de asta, oare nu duritate, duritate și satisfacție, da, dar nu duritate înseamnă munca pe un șantier? – o tendință a unor povestioare care apar, cu mare indulgență, pe ici pe colo este cea de prezenta lucrurile într-un fel de roz-bonbon. Spuneți-mi, oare unde găsesc rozul ăsta, în schimbul căruia sunt dispus să dau toate culorile lumii?! Totuși viața este mult mai complexă, mai nuanțată decât ar recomanda-o o asemenea optică”. □ Nicolae Velea scrie despre rolul vindecător al expresiei literare rare, cumpănite: „Mă îndoiesc și acum câtă dreptate sau adevăr există în formula știută «expresia rezolvă» sau «eliberează». Sigur e faptul că măcar pentru mine cuvântul scris rar și exact, căutat pe îndelete, are – fie și parțial –

o funcție, să-i spun așa... tămăduitoare. Îmi prelungește fie – repet parțial – acea față neștiută a lucrurilor, a întâmplărilor, pe care vroiam s-o arăt doar cu degetul meu nealfabetizat”. ■ Virgiliu Ene semnează articolul omagial *100 de ani de la nașterea lui Emil Gârleanu*. ■ Ion Lăncrănjan continuă textul *Adevărul și ficțiunea „istoriei literare”*, început în numărul anterior. Autorul contestă afirmațiile lui B. Gruia la adresa lui Lucian Blaga din articolul său publicat în revista „Steaua”, mai întâi cele privind starea materială onorabilă a poetului, fiind amintite premiile luate în primii ani ai regimului socialist de către scriitorii necunoscuți repede uitați de istoria literară: „Pentru că în anii aceia, dificili, într-adevăr, personaje de «toată mâna» (despre unele nu se mai știe nimic, din hău au ieșit, în hău s-au scufundat) luau, anual, «premiu de stat» în valoare de mii de lei, fără a mai vorbi de drepturi de autor și de celelalte «condiții», din care s-au înfruptat, fără nici o rețineră, fel de fel de nechemăți, în urma cărora nu a rămas nimic.” Lăncrănjan infirmă de asemenea faptul că Blaga ar fi fost recuperat rapid de regimul postbelic: „această «reintegrare» nu a fost decât un simplu și modest început, ieșirea lui Blaga din penumbra unei nedrepte ostracizări petrecându-se mult mai târziu, după ce el s-a stins”. Autorul îl sfătuiește de asemenea pe detractorul romanului său să verifice singur pe teren adevărul celor narate în carte: „mă văd silit să închei cu o recomandare, sfătuindu-l pe B. Gruia să se ducă din nou la Lăncrăm, să-l caute pe țăranul cu care stă Blaga de vorbă în roman (*Caloianul*, vol. II, pag. 246-248), să vadă dacă a avut sau nu a avut loc convorbirea respectivă, să o confrunte cu romanul, să vadă dacă s-au produs sau nu s-au produs denaturări la «reproducere», dacă a spus sau nu a spus Blaga vorbele citate de carte, dacă a zis sau nu a zis ceva referitor la umbră sau la gorun.” ■ Mircea Micu semnează *Reportaj cu stele și confecții*. ■ Geo Dumitrescu se ocupă de „*Atelierul literar*” inițiat prin poșta redacției. ■ Cristian Popișteanu și Nicolae Minei publică articolul *Martha Bibescu: atitudini antifasciste*.

## 10 ianuarie

• [„*Viața studentescă*”, an XXII, nr. 1 (687); revistă a Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România; format tipografic A3, 12 pagini; săptămânal, apare miercuri (\*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studentești și cu modificări la 24 sau 20 de pagini pentru numerele speciale, iar în timpul crizei hârtiei cu o reducere la nr. de pagini de la 16 la 12); colegiul de redacție îi cuprinde în 1978 pe Stelian Moțiu redactor-șef, Ion Cristoiu – redactor-șef adjunct, M. Tatulici – secretar responsabil de redacție, alături de redactorii: *învățăământ* – Mircea Florin Șandru, *cultură* – Grigore Arbore, Simelia Bron, M.N. Rusu, Dinu Flămând, *poezie* – Constanța Buzea, *reportaj* – Cornel Nistorescu, *foileton* – Sorin Roșca-Stănescu etc; *corespondenți-colaboratori*: Magda Cârnecki – rubrica plastică, Al. Mușina, I. Buduca – reportaj, Răzvan Theodorescu –

***Istoria văzută de aproape, Solomon Marcus – rubrica Ecuafii, Nicolae Bud, Eugenia Vodă – Călătorii subiective; Șefii principalelor subredacții: Andrei Rusu – Cluj, Tudor Petan – Timișoara, Silviu Hoișie – Iași, Ștefan Costea – Petroșani, Iona Gheorghiușor – Craiova, Mircea Bertea – Oradea***  
Conține un interviu cu Mihnea Gheorghiu, acordat lui Dumitru Lazăr: *Ziaristul trebuie să fie animat de un veșnic spirit novator*, cu amintiri de la revistele „Cadran” sau „Scânteia tineretului” (unde Gheorghiu a fost și redactor șef) – discutându-se despre menirea ziaristului „ca prototip al intelectualului umanist, om al vremurilor sale, cunoscător în egală măsură al literaturii și artei, al științei sociale și politice”. „Potrivit vederilor mele, ziaristul trebuie să fie animat de un veșnic spirit novator. Sunt împotriva acelor sociologi care avertizează că «civilizația timpului» e pe ducă. E adevărat că duhul epocii noastre este, în primul rând, un rod al revoluției științifice și tehnice, dar că tehnocrația e o primejdie... Noi însă, oamenii, nu putem fi împiedicați să deținem o încărcătură emoțională omenească fără de care am înceta de a mai fi... oameni. Totuși, conceptul automatizării trebuie să țină pasul cu datele psihologiei. Sunt de acord că ziaristul trebuie să fie un instrument de precizie al sesizării și orientării opiniei publice. Dar, la fel de evident este și faptul că el n-are voie să piardă din vedere încărcătura emoțională personală, demnitatea persoanei sale conștiente, a adevărului său, fiind vorba de un profesionist al scrisului responsabil. Altfel n-am avea decât să realizăm acel soi de computer pe care să-l conectăm la o masă de control din care să curgă kilometri de idei prefabricate. Dar nu poate exista un gazetar adevărat fără maturitate politică și intelectuală, adică fără personalitate. Și mai e ceva, absolut necesar: experiența personală în viața cetății la bine și la rău.”

### 11 ianuarie

• [„România liberă”, Anul XXXVI, seria a IV-a, nr. 10.330; Organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste; format tipografic A2, 4/6 pagini; cotidian; nu se precizează componența redacției] Despre antologia publicisticii semnată de George Ivașcu și de Antoaneta Tănăsescu, 1930-1945. *Cumpăna cuvântului*, scrie Cristian Popișteanu în articolul *Conștiințe de veghe*, notând că aceasta evidențiază „cât de vastă și cât de adâncă a fost rezistența antifascistă a poporului român”.

### 12 ianuarie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8908] Victor Atanasiu prezintă două noi apariții: volumul de critică al lui Alex. Ștefănescu, *Preludiu* (C.R.), ce „cuprinde o suită de articole despre scriitorii români contemporani, reprezentanți ai tuturor genurilor literare” și cartea de debut a lui Marian Papahagi, *Exerciții de lectură* (editura Dacia), în care „autorul scrie despre lirica unor poeți români fundamentali și se pot depista din eseurile lui câteva sugestii demne de toată atenția.”

• [„Cronica”, nr. 2] Editorialul redacțional *Valori morale și progres material* conține și definiția unui alt tip de „poezie”: „Voința și încrederea celor reuniți în amplul poem al muncii de fiecare zi, un poem al concretului, al dăruirii tuturor în ideea țelului comun, reprezintă forțe sufletești, valori morale de natură să influențeze, ba chiar să determine, în bună parte, succesele materiale”. □ *Cu Patria-n privire* versifică Mihai Adrian Eres. ■ Sub egida *Eminescu – permanență a spiritualității românești* sunt reunite mai multe articole „circumstanțiale”, în întâmpinarea zilei de 15 ianuarie: *Specificul național și literatura scrisă* (Maria Platon), *Ideea regenerării* (N. Barbu), *Poezia naturii* (Ion Mihail Popa), *Oximoronul în poezia lui Eminescu* (I. Constantinescu). □ Ion Boroda semnează poezia *Inscripție pe o rază*, cu un motto „decupat” din *Luceafărul*. □ Dragoș Nisoiu parcurge, și el, *Drumuri eminesciene*. □ Alain Guillermou, *Un interpret francez al lui Eminescu*, este remarcat de Const. Ciopraga odată cu apariția versiunii românești a lucrării *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, traduse de Gh. Bulgăr și Gabriel Pârvan. ■ *Trei piese istorice* scrise de Dan Tărchilă sunt plasate de către Florin Faifer, în cronica *Patos și sobrietate*, „între exaltare și moderație, între livresc și prospețime”, găsindu-și „rânduiala, care se cere pecetluită de o marcă stilistică mai accentuată”. ■ *La Mențiuni critice*, Emil Nicolae recenzează volumul de versuri *Miraria* de Marcel Gafton. ■ Noemi Bomher schițează câteva idei despre *Conceptul de poezie politică*: „Manifestându-și limpede apartenența, poezia politică are un domeniu caracterizat prin legi proprii: trebuie să cucerească publicul, înalta socializare determinând receptarea lui ca validare, propunându-se în același timp moduri noi de acționare asupra cititorului-auditor. [...] În 1956, în *Primele iubiri*, N. Labiș propunea o suprapunere între simbolul cosmic *steaua polară* și noua conștientizare a omului în societatea noastră: «Steaua polară pe cer, departe/ În scurgerea timpului nu are moarte,/ Statornic arde în orice seară,/ Capăt de osie, steaua polară./ Stelele, lunile, roiuri astrale/ Senvârt în jurul osiei sale./ Sobră-armonie pururea vie/ Nezdruccinată putere-n tărie». Semnificația etnică și semnificația istorică se întâlnesc cu semnificația arhetipală. Poezia politică nu cere *cantitate*, ci *calitate*, poezii generației «paterice», Miron Radu Paraschivescu și Geo Dumitrescu, convingeau prin ritm, prin iritarea receptorului, obligat să se îndoiască și apoi să-i asculte. «Declarațiile» propuneau o opoziție față de poeziile anterioare, dar aderentă la nevoia de schimbare. Atașamentul într-o poezie politică nu este doar declarat, trebuie să convingă prin demonstrația imaginilor. [...] Orice poezie politică presupune o microstructură narativă, evenimentul fiind decodat dramatic și tensionat în cititor. Relația dintre textul poetic și lumea reală se poate face prin *intensificare*, coduri specifice: geografice, istorice, politice, sociale, pot să fie *receptate* și *adaptate* codului poetic. Cunoașterea politică se face prin adiționare și prin dominante cotidiene: «Noi iubim și Râul Dâmbovița, dați-ne pace,/ Noi iubim Dealul Mitropoliei, dați-ne pace/ Noi iubim Clădirea Poștei Române, dați-ne

pace» (A. Păunescu). Discursul se bazează pe puterea retorică, pe «efectul de real» prin reconstruirea unui anume spațiu geografic. Dar traducerea semnificațiilor politice trebuie făcută de cititor; nu de autor; la o întrebare a lui Adrian Păunescu: «De ce nu scrii poezie politică?», Nichita Stănescu răspunde: «Cum nu scriu poezie politică? Am scris suficiente poezii estetice care prezentau și un interes politic». Poezia politică se poate realiza nu numai prin imagini proiective, ci și prin procedee de reducere arhetipală: «Voi colinda cu inima mea/ mergând prin zăpadă/ mâna mea în cinci colțuri cu o stea/ începe să vadă./ Brațul meu, o coadă de cometă,/ umărul și pieptul meu – cer./ Căldura lor secretă/ lucește albastru de ger.// Să fiți liniștiți, să aveți parte de liniște albă/ Sub cetina verde împodobită/ Ochii mei, două mărgele-ntr-o salbă,/ împodobesc oră, clipită» (N. Stănescu). Semnificația lirică răspunde în poezia lui Nichita Stănescu unei vibrații interne, sentimentul politic se suprapune peste sentimentul patriei, axa prezentului, «osia» din poezia lui Labiș capătă în textul lui Nichita Stănescu dimensiunile eterne ale arhetipului. Politic devine sentimentul de întoarcere spre bolta adâncă a sufletului, simbol prezent în tot poemul. Poezia politică poate să fie o poezie realizată prin intuiție sensibilă, prin depășirea raționalului, prin *transcendere* realizată în reducere interioară». ■ De pe scena Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Al. Călinescu aduce în prim-plan piesa *Tango* de Slawomir Mrožek, considerată, pe urmele teoreticianului teatrului de avangardă, Martin Esslin, „capodopera «dramaturgului european cel mai important al generației sale»”. ■ Impulsionat de recentul Colocviu despre arta comediei, desfășurat la Galați, Andi Andrieș publică niște *Însemnări despre comedie*, evidențiind anumite curențe tematice: „În prezent, din nefericire, comediiile românești sunt puține, majoritatea lor arătându-ni-se îngăduitoare, disciplinate, comode, cu preferință pentru psihologiile sumare. «Nu suntem în parametri importanți», spunea cineva la Colocviul de la Galați. Și așa este. Comedia noastră pășește pe vârfuri, pe păslă, cu gingășii amortizate. Lipsește satira, se cam uită că totuși comedia este o artă a curajului civic – oare de ce se uită asta tocmai acum când în societatea noastră se încurajează atitudinea civică deschisă, participarea, dezbateră colectivă? Nu ne oprește nimeni să aruncăm vina numai pe autori. Deși, la rândul lor (și nu numai în intimitatea lor) autorii de comedie se pot justifica, deoarece drumul unei piese de la masa de scris la reprezentație este complicat și strâns între malurile atâtor și atâtor încuviințări. Dar aceste probleme, dacă nu se rezolvă între timp, vor putea fi discutate și la cea de a treia ediție a «Colocviului despre arta comediei»”. ■ Aurel Leon „desfășoară” un *Taifas prietenesc cu Victor Mihăilescu-Craiu – poet al culorilor*. ■ Al.I. Friduș discută *Cu Zoe Dumitrescu-Buşulenga despre „Logos și ethos în cultura română”*. Cu acest prilej, directorul Institutului de istorie literară „G. Călinescu” destăinuie și câteva instanțane ieșene: „Am avut, într-adevăr, onoarea de a vorbi în cadrul prelecțiilor Junimii, la Casa Pogor, – celebra Casă Pogor. S-a spus că a fost o excepție de

la regula stabilită de o veche tradiție, și anume că am fost prima femeie care a luat cuvântul acolo. Trebuie să vă spun că a fost o seară absolut unică în viața mea. Am vorbit în multe universități străine, în lumea veche și în lumea nouă, dar niciodată n-am avut covârșitoarea impresie de a mă afla undeva, sub niște ochi veghetori și exigenți, din sală și, ca să zic așa, de deasupra sălii. Pentru că, pe de o parte, mă găseam confruntată cu un public extraordinar, un public rar în ce privește dorința de a înțelege exact pe vorbitor, deci nu numai de a se instrui, ci de a pătrunde firul ideii, de a înțelege sinteza pe care o faci. Adică un public foarte pregătit și, în același timp, ziceam, foarte pretențios, foarte exigent. Aveam senzația că stau în fața unui judecător foarte acut în ce privește sentințele pe care le putea pronunța sau pe care, mă rog, în interior le pronunța. Și, pe de altă parte, simțeam că eram privită de ochii celor care au făcut de fapt și Junimea și *Convorbiri literare* și tot ceea ce înseamnă această mare tradiție ieșeană. Trebuie s-o spunem: aici, în plină contemporaneitate, într-o ebuliție, așa zice, de activitate contemporană, Iașul se transformă neconținut, dar rămâne, în același timp, egal cu sine. [...] Vorbind cu niște copii cu care am vizitat Ipotești, copii de la Liceul pedagogic, deci de la fosta Academie vasiliană, le spuneam: «Copii, vă dați voi seama ce înseamnă să fiți studenți la Academia vasiliană?» Înseamnă un apel la memorie. Pentru că mie mi se pare că Vasile Lupu nu este suficient gândit în continuitate. Mi se pare că n-am discutat existența unor elemente ale culturii bizantine în cultura noastră, atât de unitară, fiind în același timp atât de multiplă în ce privește întâlnirile, confluențele în subsolurile ei. [...] Pentru mine, plimbarea prin Iași este un fel de ritual, pe care-l săvârșesc ori de câte ori ajung aici. Și de fiecare dată învăț și plec mai bogată în gânduri și sentimente. Nu știu cum se face, dar sunt în Iași în vremea celor mai frumoase anotimpuri – primăvara și toamna. Primăvara, când colinele sale, care ne duc cu gândul la Roma bătrână, se încarcă cu flori de tei, și toamna, când rugina pădurilor, a copacilor, pune un curcubeu ferm peste bătrânele clădiri ale Iașului. Pentru mine, Iașul este nu cel de-al doilea oraș, este primul, fără nici un fel de diminuare a sentimentelor pe care le port Capitalei – mama mea era moldoveancă – așadar pentru mine Iașul reprezintă [...] unul din factorii cei mai puternici configuratori ai tradițiilor culturii românești”.

■ La *Documente*, Augustin Z.N. Pop prezintă *Scrisori ale lui Al. Davila*. Este vorba, în mod special, despre o epistolă pe care dramaturgul o expediază lui Iacob Negruzzi, pe 15 iunie 1928, epistolă în care este amintită și petiția pe care junimistul a depus-o, în 1888, la Camera Deputaților, pentru a-i acorda o pensie viageră lui Mihai Eminescu. ■ În cadrul rubricii *Moment* este semnalată apariția unui nou număr al publicației *Atelier literar*, a cenaclului „Tudor Vianu” din București, număr dedicat momentului aniversar al Independenței. Sunt remarcate texte semnate de Dinu C. Giurescu, Mihail Cosma, Șerban Cioculescu, Emil Manu, N. Carandino ș.a. ■ Putem citi, în acest număr, și un grupaj din versurile lui Ioanid Romanescu. ■ Alice Ouatu stă *De vorbă cu*



*Jacques Santrot, primarul oraşului Poitiers din Franţa, care consideră „Înfrăţirea dintre oraşele Iaşi şi Poitiers – contribuţie de preţ la întărirea înţelegerii dintre popoarele noastre”.*

• [„Flacăra”, nr. 2] Radu Cârnecki publică *Odă libertăţii*, iar Szemlér Ferenc, *Zori*, în traducerea lui Gelu Păteanu. □ Adi Cusin, în *Festivalul Naţional „Cântarea României”*, semnează *În Ţara de Sus, pe scenele celei de-a doua ediţii*. □ În *Între clasic şi baroc*, Octavian Paler publică prima parte din *Venus din Milo*. □ În *Cronica spectacolelor*, A. Ulmeanu, cu titlul *În lumina şi umbra gorunului etern*, publică o cronică dramatică a piesei lui Mircea Micu, *Avram Iancu* (Teatrul Naţional din Cluj-Napoca). ■ În *Rubrica mea*, Şerban Cioculescu scrie *Repere critice*: „Recentul colocviu iniţiat de Uniunea scriitorilor din Republica Socialistă România şi consacrat criticii literare – după ce fusese precedat de ample discuţii asupra aceleiaşi teme în presa noastră literară – a avut ca scop precizarea îndatoririlor celei ce, pentru mulţi dintre reprezentanţii ei, mai mult sau mai puţin alăturaţi, ar fi aşa-zisa „a zecea Muză”. Desigur că, înainte de a nutri ambiţia de a fi şi el un „creator”, cu titlul egal faţă de scriitorii de imaginaţie, tânărul care debutează în critică trebuie să simtă imboldul irezistibil al vocaţiei, iar primul ei indiciu este patima mistuitoare a lecturii. Aceasta nu poate duce nicăieri dacă cititorul este un simplu „plezirist”, care îşi consacră orele libere lecturilor pe apucate, fără niciun interes anume şi fără altă reacţie decât, la ultima pagină a cărţii, exclamaţia „mi-a plăcut” sau „nu mi-a plăcut”. Nu orice mare cititor are vocaţia criticii, dar aceasta nu s-a văzut fără o foarte întinsă arie a lecturii, în toate genurile, în mai multe literaturi, începând cu cele vechi, şi în mai multe limbi. Criticul de vocaţie are darul lecturii inteligente, adică al aceleia care pătrunde dacă nu absolut toate, ceea ce e imposibil, dar măcar numeroase din semnificaţiile cărţii şi care simte nevoia unui dialog, începând cu sublinierile, semnele şi însemnele marginale, de adziune sau de respingere. Am zis al lecturii inteligente, pentru că foarte mulţi cititori pasionaţi admiră fără nicio discriminare, şi cele mai bune, dar şi cele mai proaste cărţi, dacă le-au stârnit interesul, prin acţiune a povestirii, într-o vreme „palpitantă”, acum mereu mai redusă”. ■ În *Cap limpede: cărţi şi reviste* este publicată o detaliată dare de seamă despre ultimele apariţii literare: volumul *9 pentru eternitate*, publicat de Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti ce „este dedicat memoriei scriitorilor dispăruţi la 4 martie 1977 : Anatol E. Baconsky, Savin Bratu, Daniela Caurea, Mihai Gafiţa, Virgil Gheorghiu, Alexandru Ivasiuc, Mihail Petroveanu, Veronica Porumbacu, Nicolae Ştefănescu. Volumul cuprinde evocări, comentarii critice, manuscrise ale scriitorilor dispăruţi, interviuri, fotografii etc., care dezvăluie personalitatea acestor autori. Textul este ales şi îngrijit de Mircea Micu şi Gheorghe Tomozei”, precum şi ultimele volume publicate de Editura Univers; se apreciază calitatea revistei „Convorbiri literare” care „continuă să rămână o revistă de ținută. Chiar dacă

nu mai are combativitatea cu care ne obișnuise odinioară, combativitate datorată unor critici ca Daniel Dimitriu, Val Condurache, Al. Dobrescu, Al. Călinescu, Const. Pricop, înzestrați nu numai cu un evident har pentru comentarea cărților dar și cu îndrăzneala de a-și exprima opiniile fără a ține seama de prejudecăți. La reușita ultimului număr pe anul 1977 contribuie și interviul cu poetul Nicolae Țațomir, luat de Constantin Coroiu (pe care îl preferăm în ipostaza de publicist decât în aceea de critic literar), eseurile lui Nicolae Manolescu și Alexandru George, poeziile semnate de Nicolae Prelipeanu și Dan Mutașcu, precum și discuția prilejuită de apariția *Dicționarului de literatură română contemporană* al lui Marian Popa, un eveniment al anului trecut. Slab se prezintă *Panoramicul editorial*, pagină de consemnări critice în care probabil sunt testate posibilitățile unor noi recenzenți”; este criticat numărul 132/1977 al revistei „Ateneu”, apreciindu-se că „revista nu și-a impus un cronicar literar cu prestigiu și problemele pe care le abordează sunt rareori expuse pe un ton decis, care să ofere o replică și să invite la replică”; este prezentată pagina dedicată lui Flaubert în numărul 52 al revistei „Tribuna”; este semnalat un interviu al lui Eugen Barbu din suplimentul social-cultural „Orizont” în care acesta declară: „Am o mare stimă pentru Marin Preda și cred că este un mare scriitor. *Moromeții* va rămâne, hotărât, în istoria capodoperelor românești, indiferent dacă unii dau la o parte volumul II, care și mie mi se pare mai neartistic, dar mult mai curajos. Din păcate, ceea ce a urmat acestui roman, cum este *fîresc*, nu a atins înălțimea cărții pomenite. Criticilor, care-l iubesc mai mult pe el decât pe mine, tot ceea ce publică acest scriitor li se pare genial, dar, știm cu toții că într-o viață atât de scurtă n-au existat scriitori, în afară de Shakespeare, care să fi tras de mai multe ori la aceeași înălțime. De altfel, nu cantitatea hotărăște soarta marilor scriitori: Mateiu Caragiale a scris o povestire care se intitulează *Craii de Curtea-Veche* și pentru asta mie mi se pare cel mai mare prozator pe care l-am avut vreodată. Marin Preda se poate supăra pe mine dacă eu spun aceste lucruri, bănuiesc însă că nici lui nu-i plac toate cărțile mele, pe bună dreptate. Și pentru asta nu-i port nici o ranchiună. În general, am un respect nețărmurit pentru opere și nu m-am sfiit să-mi laud chiar adversarii când aceștia au reușit. Cu Adrian Păunescu, Ivasiuc, Fănuș Neagu, Titus Popovici, Breban am purtat polemici destul de violente, dar asta nu înseamnă că nu i-am stimat și că nu le respect cărțile”. Este semnalat un interviu cu Petre Stoica din revista „Amfiteatru”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă monografia dedicată lui Ioan Slavici și semnată de Magdalena Popescu: „Cartea Magdalenei Popescu despre Slavici întrece toate așteptările. N-o privim doar ca pe un debut critic de excepție, de altfel previzibil. Ea are în primul rând meritul de a redimensiona opera unui scriitor mare, despre care s-a scris mult, dar nu întotdeauna și în maniera care să-l favorizeze, în constelația marilor clasici, critica de până acum (și nu numai critica), în ciuda foarte bunelor

intenții, i-a rezervat mai degrabă un loc periferic. Magdalena Popescu descoperă în el un scriitor «inșolit» și firește genial. Este de fapt un nou Slavici și credem că cel adevărat”. □ Este publicată *Balada talionului* de Dumitru Eliade.

● [„**Orizont**”, nr. 2] Interviu cu scriitoarea Ioana Postelnicu (consemnat de M. Popescu) beneficiază de o „uvertură” impresionantă: aprecierea pe care însuși Eugen Lovinescu („exigentul critic”) a lansat-o în volumul al III-lea al *Memoriilor* sale. Din acest interviu mai reținem câteva amănunte biografice interesante: „ – *Cum arăta Eugen Lovinescu în perioada în care l-ați cunoscut? Vă rugăm să încercați o efigie a omului și a scriitorului [...]*... – Din portretul ce mi l-a făcut Lovinescu se știe cum am ajuns la «Sburătorul». ...Mi-a deschis ușa un uriaș... Un trup mare, pe care era așezat un cap pe măsura lui, acoperit de un păr alb ca neaua. Din obrazul smead licăreau privirile vioaie, aș spune aproape ghidușe și printre buzele subțiri, lucioase, a venit spre mine glasul. Se desprindea din el o naturaleță care m-a surprins, știind în fața cui mă aflam, într-o lume în care domneau poza și artificialul. E. Lovinescu era un adevărat amfitrion, în sensul latin al cuvântului. [...] – *Care este lucrul cel mai de preț pe care l-ați învățat de la Eugen Lovinescu?* – Sunt mai multe. Să tai fără milă în manuscris, până se clarifică sensul frazei. Să ascult cu răbdare, fără a arăta că nu am răbdare, orice lectură și să n-o întrerup. Să nu mă formalizez de săgețile ce ar putea fi îndreptate asupra-mi de vreun coleg, scriitor sau critic...” ■ Cronica literară a lui Ion Maxim aduce în discuție cartea lui Lucian Blaga, *Ființa istorică* (Dacia, 1977), o carte de teoretizări privind o posibilă perspectivă stilistică a istoriei. ■ Mai jos, la rubrica „consemnări”, Cornel Ungureanu decortichează „vasta panoramă din spațiul artei teatrale” reprezentată de cele două volume de cronici teatrale ale lui Ion Cocora – *Privitor ca la teatru* (Dacia, 1977). ■ În cadrul rubricii „marginalii”, Livius Ciocârlie încearcă să găsească explicații referitoare la opacitatea unor critici (Voltaire, Samuel Johnson, Sainte-Beuve) în aprecierea și înțelegerea operelor unor contemporani de breaslă (articolul *Erorile criticii*). ■ Vladimir Ciocov este poetul publicat la colțul de poezie. ■ G.I. Tohăneanu merge pe firul cuvântului „naramză”, dă explicații etimologice și semantice, trecând prin folclor și textele literare sadoveniene și oprindu-se puțin la *Neranțula* lui Panait Istrati (articolul *Naramză*). ■ Anatol Ghermanschi îl prezintă și traduce pe Heinrich Böll, la rubrica de pe ultima pagină, „din literatura lumii”.

● [„**România literară**”, nr. 2] Florin Costinescu este prezent pe prima pagină cu poemul *Marea deschidere*. Sunt prezente cu versuri și Carolina Ilica, Mara Nicoară, Angela Marinescu. ■ Eugen Barbu publică un fragment din romanul *Săptămâna nebunilor*. ■ Cu ocazia apropiatei aniversări a lui Nicolae Ceaușescu, conducerea Uniunii Scriitorilor și a Comitetului de Partid de la Uniunea Scriitorilor au organizat o vizită de lucru și documentare pentru scriitori în comuna Scornicești-Olt. Au participat: Paul Anghel, Teodor Balș, Ion Bănuță, Constanța Buzea, Radu Cârnelci, Maria Luiza Cristescu, Nicolae

Dragoș, Petre Ghelmez, Ion Gheorghe, Dan Tărchilă, Dorin Tudoran, Violeta Zamfirescu etc. □ Apare „Almanahul literar 1978”, editat de Asociația Scriitorilor din București, conținând și texte inedite de I.L. Caragiale, Cincinat Pavelescu, Zaharia Stancu, V. Voiculescu, Dimitrie Stelaru, polemica dintre Ion Barbu și Tudor Arghezi etc. □ Poetul peruan Luiz Fernando Ramirez și poetul chilian Omar Lara au participat la o seară de poezie la Muzeul Memorial „George Bacovia”, recitând din propriile traduceri ale poeziilor lui Bacovia. □ Editura Cartea Românească anunță concursul de debut în poezie pentru debutanți pe anul 1978. □ Rubrica *Semnal* anunță câteva apariții editoriale: Constantin Mitru – *Sadoveanu despre Sadoveanu* (Minerva), Mihnea Gheorghiu – *Istoriei dramatice* (Eminescu), Eugen Simion – *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (C.R.), Tudor Mușatescu – *Scrieri IV* (Minerva), Al. Simion – *Anotimpul posibil* (Eminescu). ■ Edgar Papu semnează articolul *Mutații în cultura noastră* în care avansează posibilitatea ca, în ciuda percepției culturii române ca una care excelează în lirism, în contemporaneitate să se producă o mutație care să favorizeze și excelența în epicul de anvergură: „Azi, limitându-ne tot în planul literar, putem spune că pentru prima dată – cel puțin o sută de ani, de la Eminescu înapoi –, prestigiul poeziei se află serios concurat de acela al prozei, îndeosebi al romanului și – precizez – nu al romanului liric. [...] Cultura românească, în specia sa artistică, își arată actualmente – ca și economia, ca și viața socială și politică – o altă generală tonalitate creatoare decât cea cunoscută până acum”. ■ În cadrul dezbaterii cu tema *Probleme actuale ale literaturii dramatice*, își exprimă opiniile Radu Popescu, Leonida Teodorescu, Teodor Mazilu. □ Radu Popescu scrie despre critică și dramaturgie. Autorul deplânge anexarea operei dramatice de către arta spectacolului, fapt determinat și de importanța mai mică a criticii dramatice în raport cu critica literară. O consecință mai gravă este destabilizarea valorilor în arta teatrală. Atrăgând atenția că cronica dramatică este cea care supraviețuiește obiectului ei, Radu Popescu cere imperios repunerea acesteia în drepturi. □ Leonida Teodorescu își intitulează intervenția *Dinamica genului*. Afirmând că din Antichitate și chiar până în romantism, dramaturgia a fost „genul suprem”, teritoriul avangardei literare, autorul constată că și în era exploziei tehnologiei dramaturgia rămâne în sfera interesului publicului, cu atât mai mult cu cât, „de câțiva ani asistăm la o mișcare dramaturgică”. Caracteristica acestei mișcări, care modelează o nouă structură dramatică ce permite „dezbateră implicată chiar în intimitatea mișcării dramatice a piesei”. Pe baza acestor observații, autorul preconizează că dramaturgia s-ar putea rupe de genurile literare, devenind un „fenomen în sine”. □ Teodor Mazilu pledează pentru realism în dramaturgie, pentru piesele care pun probleme, fie că este vorba despre comedie sau satiră. „În rest e tăcere și lipsă de umor”, conchide semnatarul articolului. ■ Semnalând apariția volumul *Opere VII. Proza literară*, de Mihai Eminescu, la Editura Acade-

miei, cu textul îngrijit de Petru Creția și comentarii și note de istorie literară de D. Vatamaniuc, Șerban Cioculescu privește îndeaproape nuvela erotică *Amalia*, ale cărei fragmente licențioase au fost scoase din text și trecute la notele de subsol. Criticul se arată împotriva acestui act de pudibonderie, fiind de părere că și controversalele iscate în jurul publicării romanului neterminat *Geniu pustiu* au fost nefondate și că literatura ar fi pierdut prin nepublicarea lor. ■ Nicolae Manolescu semnează, la *Confruntări*, articolul *Viziune carnavalescă*, punând față în față romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, de Fănuș Neagu cu *Craii de Curtea-Veche*, de Mateiu Caragiale. Analiza comparativă are la bază spectacularul, feeria, misterul și jocul: „Înrudirea celor două cărți trebuie căutată [...] în ceea ce aș numi caracterul lor sărbătoresc, de transfigurare poetică a realului: festivă și somptuoasă la Mateiu Caragiale, comică și carnavalescă la Fănuș Neagu”. ■ La *Actualitatea literară*, Paul Georgescu se oprește asupra unei antologii a presei „democratice cu accente antifasciste”, *Cumpăna cuvântului. 1939-1945*, de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu (Eminescu, 1977). La finalul trecerii în revistă, comentatorul subliniază calitățile antologiei: „Vrem să subliniem încă o dată deosebitul ei merit de a fi demonstrat cum, în condiții excepțional de dificile, majoritatea scriitorilor și gazetarilor noștri, refuzând lozincile fasciste ale lui Hitler și Antonescu, au voit și au reușit ca de pe poziții desigur variate să dea expresie năzuințelor democrat patriotice ale poporului român. Procesul de radicalizare urmat de cei mai mulți dintre ei ar fi de urmărit în paginile acestei antologii, pagini adesea excepționale, totdeauna pasionante. Culegerea dovedește, de asemeni, că un mare scriitor este totdeauna un adevărat gazetar. *Cumpăna cuvântului* constituie un durabil document literar și politic ce nu va lăsa indiferent pe nimeni”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă volumele poezilor Nicolae Dan Frunteletă – *Puterea sunetului*, (Scrisul Românesc) și Corneliu Vadim Tudor – *Poezii* (Eminescu) – cu o prea îngăduitoare, după părerea comentatorului, prezentare de Eugen Barbu. ■ *Harfa și minotaurul*, antologie de versuri de Eugen Jebeleanu, cu prefață de Lucian Raicu, îi reține atenția lui Aurel Martin pentru cronica de poezie: „Eugen Jebeleanu vorbește de la tribuna anilor noștri, aruncându-și privirea spre trecut, spre prezent, spre viitor. Găsind un model în Bălcescu, în eroii clasei muncitoare, în visurile precursorilor. Convins că poezia e cutremurată de fantoma temelor eterne și a temelor particulare. Că poetul nu le poate evita. Că sarcina lui e să le gândească dialectic, să le trăiască la temperatura incandescenței și să le comunice prin structurile limbajului său personal”. ■ Emil Manu comentează ceea ce el consideră cel mai realizat volum de poeme al lui Francisc Păcurariu, *Solstițiu de iarnă* (Dacia, 1977). Iarna ca metaforă a trecerii, a vârstei este elementul central al discursului poetic într-o carte în același timp „dionisiacă, în care se spun, se discută (liric) și se confirmă (simbolic) niște adevăruri despre om și condiția lui”. ■ Nicolae Balotă semnează necrologul scriitorului Szemlér

Ferenc. Sunt alăturate versuri ale poetului, traduse de Gelu Păteanu. ■ George Muntean semnează un material despre Călinești, satul de origine al lui Gheorghe Eminovici, tatăl poetului național. ■ La cronică de radio și televiziune, Ioana Mălin semnalează o creștere a calității *Revistei literare*, menționând în acest sens masa rotundă cu tema *Istoria patriei – izvor pururi viu de inspirație al creației literare* la care au participat Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Pompiliu Marcea, Ion Brad, Virgil Carianopol, Mihai Negulescu, Adrian Păunescu, Gh. Tomozei, Dan Tărchilă, Dumitru Bălăeț. ■ Revista face sumarul operelor literare menționate în numerele 10 și 11 pe 1977 ale Buletinului editat de Asociația Internațională a Criticilor Literari. La *Atlas*, Ana Blandiana scrie despre Ipotești.

● [„*Tribuna*”, nr. 2] Numărul se deschide cu *Spirit revoluționar, novator, constructiv* de Ion Deleanu: „Omagiul nostru față de conducătorul țării și al partidului își are depline și perene temeuri în gândirea și fapta sa. Dezvoltând pe un plan superior cele mai bogate tradiții ale gândirii social-politice românești, sintetizând cu profunzime tendințele dezvoltării social-economice și politice din țară și din lume, făcând din fiecare clipă a vieții sale un exemplu de curaj revoluționar, de demnitate și fermitate, dezvoltându-și sufletul înnobilit de o puritate morală cristalină și de cea mai aleasă dragoste față de om, conducătorul poporului nostru are incontestabilul merit de a fi înzestrat conștiința fiecăruia dintre noi cu trainicele și deplinele temeuri ale încrederii și atașamentului față de cauza partidului”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Petru Anghel: Ființa noastră cea de toate zilele* (Albatros, 1977): „Petru Anghel crede în misiunea poetului pe care îl vede un apărător al luminii, al purității și al inocenței. Poetul e, prin definiție, om al patriei sale, ființa cea mai legată de pământul și tradițiile care i-au străjuit venirea pe lume și acest lucru e exprimat în mod limpede și expresiv în volumul *Ființa noastră cea de toate zilele*. Autorul său scrie cel mai adesea o poezie de o factură delicată dar fermă, pătrunsă de o înaltă sentimentalitate, precum și de un inefabil patos etc. Cântecul său cuprinde în același gest blând-persuaziv și plaiul natal transilvan, și grija pentru continuitatea omeniei, și încrederea în destinul strălucitor al țării”. ■ N. Prelipceanu prezintă *Vari Attila: Pian la licitație*: „Vari Attila este un scriitor interesant prin preocupările sale pentru o proză modernă, din păcate redată acum nu în cea mai favorabilă variantă românească în ciuda efortului vizibil al lui Tudor Balteș”. ■ Ion Vlad semnează *Motivele romanului*, o recenzie la *Al. Simion: Șansa*: „Temele devin motive epice reale. Și nu eram departe de «șansa» de a anunța, dincolo de «teză», un roman întreg”. ■ Textele despre Eminescu semnează: □ Al. Dima, *Complexitatea operei eminesciene*: „Că în Eminescu se pot identifica unele trăsături simboliste, ca muzicalitatea stăruitoare și specifică, o anume concepție despre imagini, dar și elemente de filosofie comune cu magia curentului, nu mai e o noutate pentru nimeni, dar toate acestea nu purced din «protocronism». Ele alcătuiesc expresia limpede a

complexității operei poetului, care cuprinde – ca mai toți marii făurari ai poeziei – aspecte multiple, uneori contradictorii, acoperind nu numai un singur curent literar, ci și elemente eterogene ale altora”. □ Ilie Radu-Nandra, *Eminescu și învățământul*: „Venind parcă să întregască chipul «omului deplin al culturii românești», așa cum a fost conturat cu atâta justete de Constantin Noica, tânăra dar valoroasa colecție «Eminesciana» a publicat un volum de *Scrieri pedagogice* (Ediție critică de Mihai Bordelanu și Petre Vindcovschi, cu un cuvânt înaintea de Mihai Bordelanu, Junimea, Iași, 1977), cuprinzând diferite documente (procese-verbale, rapoarte, adrese, recenzii, articole) scrise de Eminescu drept urmare a scurtei sale funcții de revizor școlar pe județele Iași și Vaslui (1 iunie 1874 – 4 iunie 1875)”. □ Constantin Ciopraga, *Fascinația muntelui*: „Și Blaga invocă astre, munți, ape, fântâni subpământene, care însă ascund taine multiple, generatoare, de tristeți. Obstacolele lui Blaga sunt în interior, încât nu munții și stelele vizibile, înscrise pe hărți, preocupă. Ca semnificație simbolică, munții de acest gen sunt înrudiți cu abstracții *munți în spirit* al lui Ion Barbu. Munții eminescieni țin de epopee”. □ N. Barbu, *Voinici, viteji și semizei în concepția lui Eminescu*: „Alături de motivul istoric, sau de cel al mării, de motivele melancoliei, al visului, al «domei», al pădurii, trebuie să se țină seama, de mitul *voiniciei* și al *vitejiei*, văzut prin prisma arhetipurilor greco-latine”. □ Mircea Vaida, *Preaomenescul*, încercând să răspundă la întrebarea: „Cine e personajul *Odei (în metru antic)*: Eminescu, sau Napoleon?”. □ Ioana Emanuela Petrescu, *Visele sărmanului Dionis*: „Structurate oniric, marcate printr-un cromatism polarizat simbolic, aventurile fantastice din *Sărmanul Dionis* sunt astfel aventuri ale gândirii, care-și experimentează posibilitățile și limitele, apelând la magie ca la un mijloc de a re-acorda visul individual cu visul cosmic, dar sfârșind prin a descoperi, ca singur univers compensativ accesibil, cel al iubirii”. □ Nicolae Trifoiu, *Itinerarii eminesciene*: „S-au împlinit, în vara trecută, 75 de ani de la publicarea primei relatări despre călătoria de legendă, din 1866, a tânărului Eminescu, de la Cernăuți la Blaj. În revista «Familia», nr. 26/ 1902 de la Oradea, dr. Elie Dăianu sub titlul *Eminescu la Blaj* a publicat scrisoarea ce a primit-o de la preotul «cooperator» (ajutător) Ioan Cotta, din Bicz, care, în 1866, «acusese norocul să-l aducă pe Eminescu la Blaj»”. ■ Ileana Mălăncioiu scrie despre *Oedip și așa-zisul său complex*: „Multă vreme am folosit cuvintele «complexul lui Oedip» cu convingerea că, de vreme ce au fost alăturate de o personalitate cu faima lui Freud, ele definesc ceva real”. În continuare citim observațiile autoarei despre complexul lui Oedip, definit de Freud, și *Hamlet*. ■ Andrei Marga revine la *Cronica ideilor* cu textul *Logica filosofiei*. ■ Pavel Suian scrie despre *Poezia africană*, semnalând apariția antologiei *O șoptă care cheamă vântul*, de Sânziana și Gheorghe Dragoș (Univers, 1977): „În încheierea acestor scurte însemnări se cuvine să mărturisim și constatarea plăcută că în Sânziana și Gheorghe Dragoș cititorul român descoperă nu numai doi excelenți traducători

îndrăgostiți de cultură africană, ci și două sensibile firi poetice care recrează într-o aleasă și nuanțată exprimare lirică românească poezia diversă și minunată a continentului african”. ■ În traducerea lui Șerban Tamburlini citim *Portarul (Se adună din ce în ce mai multe reclamații despre metodele mele)* de Martin Waiser.

### 13 ianuarie

[„*Munca*”, nr. 8422] În *Dialog cu cenaclurile literare ale sindicatelor*, răspunde la întrebări poetul Ion Iuga. ■ Dumitru Almaș îi dedică un articol omagial, intitulat *Promotor al noii noastre culturi*, lui Nicolae Ceaușescu.

● [„*Scânteia*”, nr. 11010] Continuând munca de benedictin al lui Perpessicius la monumentală ediție a scrierilor lui Mihai Eminescu, coordonatorul noului volum al VII-lea, Petru Creția, păstrează cu modestie de ucenic și cu pietate înfățișarea monumentală a întregii ediții, după cum remarcă cu pricepere Zoe Dumitrescu-Bușulenga, autoarea *Însemnărilor la volumul VII al ediției integrale a operei eminesciene*.

● [„*Contemporanul*”, nr. 2] George Munteanu semnaleză apariția *Volumului VII al „Operele” eminesciene*: „Sub auspiciile Academiei Republicii Socialiste România și ale Muzeului literaturii române, marea ediție critică a *Operele* lui Eminescu, inaugurată de Perpessicius în 1939 și dusă de către eremitul cărturar până la volumul VI (1963), a fost reluată după o întrerupere de paisprezece ani. În același format și cu structura de organizare a materiei pe care o consacrase marele cititor, aproape de sfârșitul anului 1977, a apărut la Editura Academiei R.S.R. un volum de 467 pagini, intitulat M. Eminescu, *Opere*, VII, *Proză literară*. Departe de orice complimentație, ne aflăm în fața unei inițiative și a unui eveniment editorial cu totul remarcabile, care cinstesc cum se cuvine și memoria poetului național... și pe cititorii acestuia de azi”. ■ Fănuș Băileșteanu recenzează studiul lui Al. Piru: *Istoria literaturii române de la origini până la 1830* (Ed. Științifică și Enciclopedică): „Al. Piru... se manifestă excesiv câteodată, de pildă, în cazul unei lucrări ca *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* despre care critica și istoria literară, cercetările comparatiste de azi afirmă că este indubitabil o capodoperă a Renașterii românești. Sobră, precisă, documentată adesea la zi, *Istoria*... prof. Al. Piru rămâne evident o operă fundamentală asupra literaturii române vechi și premoderne”. ■ Dan Grigorescu notează despre traducerea cărții lui Flaubert, *Ispitirea sfântului Anton*, cu o prefață semnată de Irina Mavrodin: „Traducerea lui Mihai Murgu, reconstituind cu egală precizie jocurile subtile ale nuanțelor și violentelor contraste, calmul colorit al peisajelor din comentariile regizorale ale autorului și ruperea mereu imprevizibilă de tonuri din unele replici ale personajelor, dă deplină valoare evenimentului cultural reprezentat de publicarea acestei cărți”.



• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 371] E. Manu salută tipărirea volumului *Opere – VII de Mihai Eminescu*: „Între apariția vol. al VI-lea și al VII-lea se înscrie o pauză de 14 ani... primul volum apăruse la Editura Fundațiilor în 1939 (poeziile antume); acestor poeme li se consacră încă 2 volume (II, 1943; III, 1944) conținând variantele și notele editorului. În 1952, la Editura Noii Academii apare vol. al IV-lea, conținând poeziile postume; aici editorul mai publică o introducere și un tablou al edițiilor. Vol. V apare în 1958 și cuprinde: anexe, note și variante, exerciții, o *addenda et corrigenda*, apocrife, mărturii, indice. Vol. al VI-lea din 1963, este dedicat ipostazei folclorice a creației eminesciene. Proiectul lui Perpessicius viza apariția a 18 sau chiar 20 de volume...” Vol. 7 din ediția critică a *Operele* lui Eminescu urmează linia trasată de Perpessicius în 1939, cu o prefață-studiu de Al. Oprea, publicându-se în 1977 și proiectul de prefață al lui Perpessicius (dat aici ca studiu introductiv, *Proza literară a lui Eminescu*), volumul fiind dedicat în întregime prozelor literare antume (*Sărmanul Dionis*, *La aniversară*, *Cezara*) și postume (*Geniu pustiu*, *Iconostas și Fragmentarium*, *Avatarii faraonului Tlă*, inclusiv textele inedite din revista „Manuscriptum”, nr. 1/ 1977). Volumul din 1977 apare sub egida M.L.R. și sub auspiciile Secției de științe filologice, literatură și artă a Academiei R.S.R, Colectivul de redacție fiind format din: Petru Creția (coordonator, stabilirea textelor și a variantelor), Dimitrie Vatamaniuc (notele de istorie literară), Anca Costa-Foru, Eugenia Oprescu (transcrierea textelor); au mai colaborat D. Panaitescu și Amita Bhose (India). ■ Pe pg. 1, *Despre patriotism* de C. Vadim Tudor și *Permanențe* de Dinu C. Giurescu. ■ Versuri de Enache Pascale și Ioanid Romanescu. □ În *Kant corectat...*, I. Lotreanu reamintește câteva dintre semnificațiile operei lui C. Rădulescu-Motru. ■ În foiletonul despre avangarda românească, C. Sorescu se oprește la „nihilismul avangardist cultural cu program”, prin care erau revizuiți și persiflați Arghezi, Bacovia, Ion Barbu, Blaga, Creangă, Eminescu, Iorga, Camil Petrescu, Sadoveanu etc.: „Începând cu numărul din februarie 1933, revista *unu* trece la un negativism calculat diabolic... Înființează în acest scop o rubrică specială, de mare întindere tipografică, *Inventar*, semnată în prima versiune de *André Far*, care nu este nimeni altul decât Geo Bogza... Bogza îi caracterizează în «inventarul» său în ordine alfabetică (pe scriitorii clasici amintiți – N.B.), potrivit programului negativist autoimpus (similar cu *Urmuz* în revista sa)”. □ Liviu Călin notează cel mai recent volum al lui Aurel Martin, *Acolade critice* (Eminescu). □ C. Simionescu redescoperă *Un duios: Emil Gârleanu*. □ Dan Ciachir comentează ultima carte a Ninei Cassian, *Suave*, „în realitate un amplu poem, un scenariu compus dintr-o suită de secvențe distincte și dense”. □ Dumitru Stancu vine cu episodul 2 din *De la poeți și critici la poetaștrii și criticaștrii*, fiind vizați aici Ioanichie Olteanu, președinte al Fondului Literar de foarte (prea) mulți ani, George Alboiu, Hristu Căndroveanu. □ Client al rubricii *Gâgă* ajunge în acest număr Dan Culcer, cu fragmente din vol. apărut la Cartea Românească, *Un loc geometric*.

## 14 ianuarie

● **[„România liberă”, nr. 10333]** Adriana Iliescu prezintă volumul lui Victor Felea, *Aspecte ale poeziei de azi* în articolul *Mesajul generos al poeziei noastre*. Structurată în capitole cum ar fi: „Poezie și angajare istorică”, „Retrospectivă”, „Tensiune și îndrăzneală metaforică”, „Dinamismul tradiției”, lucrarea îi pare recenzentei de apreciat. □ În *Memoria inimii*, Tia Șerbănescu analizează cartea lui Florin Mugur, *Piatra palidă*, despre poet notând că: „desul de apropiat, prin modul de a crea și impune «fixațiile» lirice de structura universului liric al lui Bacovia sau Emil Botta, [...] se deosebește de aceștia, în primul rând, printr-o jovialitate a crispării, o anume tandrețe calmă care invită la complicitate și stârnește compasiune”.

● **[„Scânteia”, nr. 11011]** M. Ungheanu face însemnări de lectură pe marginea cărții *Lectura: un eveniment al cunoașterii* de Ion Vlad, reprezentant al criticii universitare, carte în care sunt discutate câteva dintre cărțile de critică contemporană precum: *Romanul lecturii* de Gelu Ionescu, *Analize și sinteze* de Ion Negoitescu, *Între viață și cărți* de N. Steinhardt, *«Gândirea» și gândirismul* de D. Micu, *Orizonturile vieții în literatura veche românească* de Doina Curticăpeanu; această viziune, de lectură critică a criticii, este văzută de M. Ungheanu astfel: „Investigația critică e metodică, precis orientată, nouă în aspectele pe care le depistează. Criticul se comportă egal cu sine în fața oricărui text. De aici și o anume egalizare a autorilor supuși cercetării. Critica modernă își are avantajele și dezavantajele ei [...], înfățișându-ne totodată pe autorul ei angajat ferm polemic pe drumul modernizării metodologice a actului critic.”

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8910]** Pentru Alex. Ștefănescu, în volumul de poezie al lui Florin Mugur, *Piatra palidă*, „principală sursă de tensiune [...] o constituie contradicția între elanul de a vorbi, de a face mărturisiri și o permanentă reținere, ivită fie din discreție, fie dintr-un fel de *oboseală* existențială, fie, în sfârșit, dintr-o atitudine sceptică în materie de comunicare. În orice caz, această contradicție ia numeroase înfățișări: momentele de exuberanță ludică sunt contrapunctate de reflecții lucide, amare, declarațiile patetice sfârșesc prin observații de o importanță voit derizorie, zâmbetul însuși, înainte de a se stinge, se transformă într-un rictus.”

● **[„Luceafărul”, nr. 2]** Cuprinde versuri de Adrian Popescu, Tiberiu Utan, Ioana Ieronim, un grupaj din lirica arabă, precum și proză de Mihai Tatulici și Eugen Barbu. ■ Număr dedicat lui Mihai Eminescu. Al. Philippide semnează articolul-editorial *La sărbătoarea națională a poeziei românești*: „Ce înseamnă a gândi poetic? Gândirea poetică nu este creația de imagini. Imaginile pot să ilustreze o gândire poetică, nu se confundă însă cu aceasta. Gândirea poetică s-ar putea defini drept acea mișcare a minții care, trecând peste orânduiala obișnuită a fenomenelor, găsește în lume apropieri și înrâuriri sau deosebiri și contraste care ne uimesc și ne dau sentimentul frumuseții. Acest fel de gândire ne întâmpină mereu în opera poetică a lui Eminescu.”

■ În *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu realizează portretul lui Eugen Barbu. ■ Gheorghe Pituț anunță și comentează apariția volumului VII din *Opere eminesciene*, cuprinzând proza literară a acestuia, la cincisprezece ani de la ultimul tom publicat de Perpessicius. Volumul VII a fost îngrijit de un colectiv de cercetători de la Muzeul Literaturii Române coordonat de Petru Creția. Comentariile și notele de istorie literară au fost realizate de Dimitrie Vatamaniuc, transcrierea literală a textelor a fost făcută de Anca Costa-Foru și Eugenia Oprescu, iar colaboratori externi adiționali au fost Dumitru D. Panaitescu și Amita Bhowse. ■ În *Instantanee*, Șerban Cioculescu discută cuvântul „grilu”, de origine portugheză, cu referire la opera poetică a lui Lucian Blaga. ■ Cu ocazia apropiatei aniversări de 60 ani a lui Nicolae Ceaușescu este publicat pe prima pagină un grupaj intitulat *În preajma aniversării scumpe întregului popor*, din care fac parte articolul lui Ion Dodu Bălan, *Cu dragoste de țară*, versuri de Corneliu Șerban și textul anonim *Omagiul scriitorilor*, evocând vizita scriitorilor la casa în care s-a născut la Scornicești Nicolae Ceaușescu. ■ În *Cronica literară*, Dan Cristea discută romanul *Șansa* (Eminescu, 1977), de Al. Simion: „Scris într-un stil uneori greoi, cu o topică nefirească și cu o încărcătură frazeologică parazită, *Șansa* este un roman care cucerește prin sinceritatea de ton și de viziune cu care atacă numeroase probleme ale actualității sociale.” ■ Nicolae Ciobanu remarcă în *Cartea de debut* voluptatea analitică a studiului Magdalenei Popescu, *Slavici* (C.R., 1977): „Nici una dintre interpretările – și nu sunt puține la număr – consacrate prozei lui Slavici nu a poposit cu atâta voluptate analitică asupra a ceea ce numim problematica personajului precum Magdalena Popescu în eseuul său.” ■ Mirela Roznoveanu comentează volumul de proză scurtă *Datoria umbrei* (C.R., 1977), de Alex. Rudeanu: „...mai toate volumele de nuvele și romane ale lui Alex. Rudeanu au un caracter quasi-experimental, un aer de căutare febrilă a formulei jinduite, încă abia intuite, dar în mod sigur, suntem liniștiți, definitive odată cu viitoarea carte.” ■ Dan Alexandru Condeescu analizează placheta de poezie patriotică publicată de Ion Crânguleanu, *Patima libertății* (Ed. Militară, 1977): „Acest volum [...] convinge încă o dată de măsura în care autorul posedă știința versului. O impresie de limpezime și rigoare interioară se desprinde din paginile cărții.” ■ Revista realizează dosarul *Eminesciana*, cu ocazia aniversării poetului. Gheorghe Suciuc semnează textul *Integrala eminesciană*: „Editarea integrală a lui Eminescu este o întreprindere de un deosebit interes național. De aceea, nu ni se pare deloc hazardat ca această măreață operă de integrare deplină în spiritualitatea noastră să constituie obiect al planului de stat. Va fi nevoie de multă muncă și o bună organizare a forțelor (acestea sunt), cum și de cheltuieli (nu totuși atât de mari precum se poate crede!), dar la sfârșitul termenului propus, poate vreo două cincinale, vom avea întregă opera celui mai mare poet și gânditor român. Epocii noastre socialiste îi stă în putință să realizeze acest monument fără seamăn!” ■ Doina Uricariu publică textul *Po-*

*ezia ca neodihnă*: „Ciudat cum un poet la care imaginarul nocturn e atât de frecvent, ȧesându-se din visul nopȧii ce «veghea în estaze», ciudat cum un asemenea poet pune în faȧa noastră atât neodihnă, atât fugă de întuneric, împiedicându-ne să-i citim poezia cu sentimentul de uşurare, al popasului, al somnului, cu molcomirea celui ce aȧipeşte. Versuri ce-ȧi leagănă atât auzul te ȧin treaz şi-ȧi alungă la nesfârşit adormirea.” ■ În *Restituiri*, Al. Piru prezintă viziunea lui George Scorpan asupra poeziei eminesciene, cu ocazia apariȧiei în colecȧia Eminesciana a editurii Junimea a studiilor şi articolelor autorului rămase în periodice: „Aspectul esenȧial al poeziei eminesciene care-l preocupa pe Grigore Scorpan era armonia. Pe aceasta încerca s-o explice printr-o alegere a poetului de anumiȧi termeni «între care există corespondenȧe şi afective şi sonore.»” ■ La moartea lui Szeplér Ferenc, Mihai Beniuc redactează articolul *Poet al acestui pământ*, însoȧit de versuri traduse de Dim. Rachici. ■ În *Repere în nuvelistica românească actuală*, Valentin F. Mihăescu explorează culegerea alcătuită de George Muntean, *5 nuvele contemporane* (Albatros, colecȧia Lyceum): „Diversitatea dramatică şi stilistică, abilitatea tehnică, profunzimea semnificaȧiilor, într-un cuvânt, valoarea artistică ridicată a celor cinci nuvele din culegerea lui George Muntean le impune ca repere distincte în peisajul bogat al nuvelisticii româneşti actuale.” ■ În *Proza lui Sorin Titel*, Eugen Simion identifică trăsăturile definitorii ale scriiturii autorului menȧionat: „Originalitatea lui îmi pare a veni din modul în care uneşte un simȧ remarcabil al graȧiosului cu intuiȧia unei lumi robuste, de un greoi pragmatism (lumea satului şi târgului bănăȧean). Inteligenȧa prozatorului este, în aceste condiȧii, să evite două erori posibile: proza lustruit poetică, caligrafia fină, teroarea nuanȧărilor infinite, sau mohorâtul realism descriptiv. Scrisă bine, cu un remarcabil ritm al frazei, literatura lui Sorin Titel nu-i totuşi poetică, deşi nu lipseşte lirismul inferior.” Criticul analizează de asemenea cea mai recentă operă a prozatorului, romanul *Pasărea şi umbra*: „După exemplul noilor romancieri care introduc în roman şi o teorie a romanului şi transformă estetica într-un obiect posibil pentru ficȧiunea epică, Sorin Titel arată, cu ironie cordială, sforile din culise şi pune un semn de interogaȧie în faȧa capacităȧii de invenȧie a prozatorului...”

## 15 ianuarie

• [„Scânȧeia”, nr. 11012] Sub titlul *Poetul «visurilor în vuietul vremii»*, Nicolae Balotă aduce un elogiu literaturii şi scrierilor lui Al. Philippide, care primeşte o înaltă recunoaştere a valorii sale, devenind laureat al Marelui premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1977.

• [„Era socialistă”; an LVIII, nr. 2; *Revistă teoretică şi social-politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Român*; format tipografic X 5, număr variabil de pagini; lunar; colegiul de redacȧie este format din Ştefan Andrei, Ernest Breitenstein, Cornel Burtică, Ovid Crohmălnicea-

nu, Emilian Dobrescu, Gheorghe Dolgu, Mihai Dulea, Constantin Florea (redactor șef-adjunct), Mihai Gere, Dumitru Ghișe, Ion Ianoși, Constantin Lăzărescu (secretar general de redacție), Ion Mitran (redactor-șef adjunct), Paul Radovan (redactor șef-adjunct), Leonte Răutu, Ștefan Ștefănescu, Gheorghe Stoica, Alexandru Tănase, Constantin Vlad, Ștefan Voicu (redactor-șef), Gheorghe Zaharia] Ignat Florian Bociort scrie despre *Funcția artistică a temelor literare*: „În țara noastră, sarcinile literaturii și artei sunt limpezi oricărui creator conștient angajat în activitatea de formare a omului nou, a conștiinței socialiste. Programul partidului sintetizează perfect misiunea pe care o au arta și literatura de a contribui *la afirmarea, în forme specifice, a concepției înaintate despre lume și viață* a maselor de oameni ai muncii atrași în sfera de influență a frumosului. În această lumină, aprecierea tematicii operei literare este un moment al judecății de valoare, prin raportul pe care îl confirmă sau infirmă, parțial sau total, cu universul intereselor umane ce pot fi slujite la acest nivel.”

#### 16 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 10 334] În articolul intitulat *Elogiul poeziei*, Ion Drăgănoiu reproduce secvențe din cuvântările ținute în cadrul festivității organizate de Uniunea Scriitorilor, Alexandru Philippide fiind laureat al Marelui premiu din anul 1977. Astfel, „cu acest prilej, au luat cuvântul George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Laurențiu Fulga, Geo Bogza, Constanța Buzea, Ștefan Augustin Doinaș, Dorin Tudoran și Vasile Nicolescu, care au subliniat valoarea și originalitatea creației literare a lui Alexandru Philippide, contribuția sa importantă la propășirea culturii românești”. ■ Comitetul redacțional anunță apariția a *Trei cărți despre teatru*, și anume: *Scrieri despre teatru* a lui Tudor Vianu, *Mic îndreptar de teatru* a lui Victor Ion Popa și *Momente din istoria teatrului românesc* a lui Nicolae Barbu.

#### 17 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 11014] Constantin Cubleşan face cronică teatrală a spectacolului bazat pe piesa *Avram Iancu* de Mircea Micu, despre care notează într-un loc: „Piesa lui Mircea Micu se retine înainte de toate prin caracterul său liric-evocator, izbutind de-a lungul a trei acte să readucă în vibrație contemporană acel patos revoluționar, acea atmosferă de luptă sfântă în care se angajaseră oamenii Munților Apuseni, animați de ideile pașoptiste, pentru dobândirea drepturilor lor naționale și politice.”

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8912] În cadrul rubricii *Cronica debutului*, Alex. Ștefănescu recenzează volumul de *Poezii* al lui Corneliu Vadim Tudor, în care apar „versuri clocotitoare și năvalnice, din care nu lipsesc nici momentele de sfială, de duioșie, de tandrețe. Amestecul de forță și delicatețe, de voluntarism și stângăcie, de sinceritate și poză este, în fond, expresia unei tinereți

asumate integral, cu o mare încredere în talent, în elanul însuși de a face confesiuni și, în același timp, cu o imprudentă ignorare a spiritului critic. [...] Analizate *la rece*, multe dintre versurile lui Corneliu Vadim Tudor apar – așa cum și sunt – improvizate, artificiale, trucate. Însă, dacă ne lăsăm absorbiți de freamătul care le străbate, de energia lor, simțim că, treptat, aparatul liric imaginat de poet se desprinde într-adevăr de pământ și ia înălțime.”

• [„**Tribuna României**“, nr. 125] Număr dedicat poetului național și tableta Anei Blandiana de pe prima pagină amintește acest lucru în *Sufletul nostru eminescian*: „Și la fiecare 15 ianuarie, Eminescu se naște în sufletul nostru din nou și sufletul nostru se regenerează astfel mereu prin neobosita sa naștere. [...] Și la fiecare 15 ianuarie îi sărbătorim sublima performanță, la fiecare 15 ianuarie ne sărbătorim astfel pe noi.” ■ Lecția de engleză (a VIII-a) a profesorului Cezar Tabarcea, dialoguri în imagini, este însoțită de tableta lui Tudor Arghezi, *Culegătorul de semne*. ■ Dumitru Radu Popa realizează un interviu cu Petru Creția, coordonatorul ediției integrale a operelor lui Mihai Eminescu: „ – *Am observat că păstrați în organizarea textelor bipartiția tradițională antum-postum. E vorba numai de continuarea opțiunii lui Perpessicius?* – Știm prea bine câte se pot invoca împotriva împărțirii pe care ați amintit-o, mai ales când e vorba de opera lui Eminescu. Totuși, demarcarea asta noi o vom păstra. Și nu numai pentru că ea este definitivă pentru întregul demers editorial al lui Perpessicius, nici pentru că una este tehnica editării scrierilor antume și alta aceea a publicării postumelor. Ci mai ales pentru că distincția antum-postum păstrează amintirea unui fapt pe veci imprescriptibil, oricât ne-am închipui că ar fi putut să fie și altfel (sau deloc). Au conspirat la existența lui nu numai libertatea și voința autorului ci și concursul uneori obscur al tuturor determinărilor sale și ale lumii. Faptul că, din tot ce a scris Eminescu ca proză literară, au devenit bun public în timpul vieții sale numai trei scrieri și numai acelea, faptul acesta face parte constitutivă din istoria culturii noastre, indiferent ce semnificație am da în cursul timpului acestui fapt, indiferent de coeficientul de necesitate, libertate sau de contingență pe care i l-am conferi. [...] – *După câte am înțeles, Editura Academiei și colectivul dumneavoastră năzuieți să terminați publicarea întregii ediții până la sfârșitul anului 1989, centenarul morții poetului. Care este structura următoarelor volume?* – Volumul VIII va cuprinde teatrul, sub îngrijirea istoricului literar Marin Bucur. Volumele IX și X sunt rezervate publicisticii în succesiunea ei cronologică și nu tematică. Al XI-lea și al XII-lea volum vor reuni, sub genericul *Fragmentarium*, toate manuscrisele care nu reprezintă poezie, proză, publicistică, teatru, corespondență sau traduceri. Lucrul la volumul XII a și început, deoarece acesta este afectat scrierilor în limba germană, iar a descifra gotica de mână a unui om care se exprima curent în nemțește e un efort redutabil. Volumele XIII și XIV vor cuprinde toate traducerile. Corespondența, publică și privată, va face obiectul volumului XV, iar volumul XVI va cuprinde acte și documente, iconografie,

catalogul integral al manuscriselor, bibliografia adițională și indicii ediției. Ritmul predării la tipar va varia între un an sau doi, după dificultatea fiecărui volum. – *Știu că ați fost mulți ani profesor de limba greacă la Universitatea din București. Ați tradus, de asemenea, Plutarh și Dante și sunteți realizatorul primei ediții complete a operelor lui Platon în limba română. Ce semnificație are faptul că un clasicist se ocupă de ediția integrală a operelor lui Eminescu?* – Eu cred că este un avantaj. Avem exemplul unor excelente ediții de scriitori români, ca și o serie de contribuții eminescologice importante, provenind de la filologi clasici. Formația aceasta conferă, cred, o rigoare și o înțelegere superioară a muncii de editor. În acest sens pot să afirm că editarea și cunoașterea textelor greco-latine este pentru oricine, o înaltă școală filologică, atât ca metodologie cât și ca scrupul.” ■ Sunt anunțate, într-o casetă cu font mărunț, premiile ACIN (Asociația Cinematografică) pentru anul 1977, după cum urmează: Marele Premiu pentru lung-metraje artistice a fost decernat ex aequo lui Andrei Blaier pentru filmul *Prin cenușa imperiului* și lui Sergiu Nicolaescu pentru *Osânda*; la premiul pentru regie, au fost tot doi laureați, respectiv Dan Pița pentru *Tânase Scatiu* și Mircea Veroiu pentru *Dincolo de pod*; premiul de debut a fost acordat filmului *Mere roșii* în regia lui Alexandru Tatos, iar Premiul pentru imagine l-au dobândit operatorii Nicolae Mărgineanu și Călin Ghibu.

● [**„Viața studentească”, nr. 2**] Aura Matei Săvulescu îl prezintă pe prof. D. Micu la rubrica *Per aspera ad astra: N-am abdicat niciodată de la principiul: nici o zi fără studiu!* De fapt, profesorul (ce susține rubricile permanente *Cărțile săptămânii* în „România literară” și *Jurnal de lectură* la „Contemporanul”) se auto-caracterizează în câteva paragrafe/ fișe de portret: „Prin specificul meseriei mele, sunt tot timpul asaltat de tone de maculatură și tocmai de aceea operez periodic o nemiloasă selecție... Un program intelectual ritmic și cotidian presupune cunoașterea perfectă a timpului realmente disponibil: tocmai fiindcă sunt mereu absorbit de gestația unui capitol sau a unei idei, nu pot lucra în paralel la mai multe cărți, ci doar în serie. Dacă încep mai multe lucrări concomitent nu le pot păstra temperatura simultan, lucru esențial pentru mine! Concentrarea și păstrarea constantă a ritmului inițial pe întreg parcursul elaborării sunt o condiție intrinsecă... Timpul meu «liber» se consumă la fel ca și cel «ocupat»: citesc, citesc din discipline înrudite cu literatura – istorie, arte plastice, filosofie. Pare un paradox, dar când citesc altceva (decât literatura actuală) mă destind: chiar și un clasic și greoi tratat de filosofie îmi cere mai puțin efort decât citirea și înțelegerea, mai cu seamă, a unui roman actual slab. Cultura funcționează, în fond, după principiul vaselor comunicante, și am nevoie să citesc mult dincolo de literatura propriu-zisă, ca să pot înțelege literatura.” □ Simelia Bron se referă la *Personajele piesei românești de actualitate*, în *Cronica dramatică*, o analiză ce vrea să evidențieze „cât de însemnat devine rolul scriitorului dramatic atunci când reușește, dincolo de convenția teatrală,

să atragă, să convingă și să educe”: „Unele piese nu sunt acceptate în totalitate de public datorită convenționalității lor, lipsei de autenticitate și de firesc, construcției simpliste de situații și de caractere... Pornind de la câteva texte prezente pe scenele din Capitală și din țară: *Undeva, o lumină* de Doru Moțoc, *Câștigătorul trebuie ajutat* de Iosif Naghiu, *Interviu* de Ecaterina Oproiu, *Comedie fără titlu* de Ion Băieșu, piese de actualitate, cu personaje din actualitate, ne-am propus să analizăm în ce măsură rămân ele dominate de convenționalitate, falsificate de relații anacronice sau ne semnificative, contrazise de însăși realitatea imediată și de atitudinea noastră în acest context cunoscut... Teatrul înseamnă și deconectare, și amuzament și participare, dar nu trebuie uitată nicio clipă funcția sa primă – de educare și formare a unor caractere umane superioare ce trebuie să-și găsească oglindirea în caractere umane credibile și interesante prezențe pe scene, realizate în piese convingătoare.” ■ Rubrica *Dialoguri esențiale* propune un interviu cu Marin Sorescu (luat de Dinu Flămând), despre poezie, teatru, înțepăturile criticii și meritul de a fi recunoscut drept scriitor internațional, *Să ne întoarcem din stele pe pământ și de pe tot globul în satul nostru*: „N-am vrut niciodată să scriu într-un mod sau altul, în chip programatic, dar mi-am propus, e drept, să fiu adevărat... Poezia trebuie să fie croită ca o haină, după sufletul tău. Dacă poezia ta nu te exprimă cu exactitate, ea poate să fie chiar frumoasă, e drept, dar rămâne un simplu exercițiu stilistic... (Între *Poeme* și *La Liliaci*, luate ca jaloane ale unor etape de creație, există o radicală modificare de structură?) – Nu e o întoarcere de 180 de grade, nici nu ar fi cu puțință, dar cred că e o reîmprospătare a viziunii și a limbajului prin sporirea elementelor concret materiale, acceptate acum în poezie. Poemele din prima fază erau construite toate pe abstracție, pe o gândire aproape algebrică a versului, pe câtă vreme în cele două volume *La liliaci* am lăsat concretul să se dezlănțuie... Am scris *Liliacii* din două motive. Nu voiam să se piardă două secole de sat românesc – tradiție, limbaj, mituri etc. Apoi doream să injectez lirismul cu vigoarea faptelor concrete. Poezia se face și din amănunte ne semnificative sau nepoetice, iar aceste amănunte pot înviora versul. Poți susține oare că poezia n-ar avea nevoie de o nouă vigoare acum când pare copleșită de tot felul de griji «planetare» și de angoase la nivel cosmic? Să ne întoarcem din stele și din smog pe pământ, și de pe tot globul în satul nostru unde, oricum, suntem mai acasă și putem vorbi familiar cu lucrurile esențiale. În fond, am păstrat aici toate vechile mele obsesii, numai că am spus acum lucrurile dintr-o răsuflare.”

## 18 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 11015] Despre studiile și eseurile din volumul *Acolade* (Ed. Eminescu, 1977) de Aurel Martin scrie Z. Ornea; sunt eseuri despre Eminescu, Arghezi, Nichita Stănescu și Laurențiu Fulga, care se constituie în „micromedalioane, rotund monografice”, dar dificultatea cea mare a reprezentat-o



studiul despre Eminescu despre care mai aflăm: „Nu vom spune că toate interpretările sunt noi (deși acestea nu lipsesc). Nici nu puteau fi într-o bibliografie care de la Scurtu, Iorga sau Ibrăileanu la Călinescu și Lovinescu și de aici la comentatorii din ultimele trei decenii au forat atent, strat după strat, universul eminescian. Dar tot ce se spune e exact, iar interesul acestui studiu trebuie căutat în armonizarea judecăților, în cumpănirea lor judicioasă, în știința accelerării ideilor-forță, inteligent instalate într-un ansamblu arhitectonic bine clădit, având la baza o concepție materialist-dialectică și istorică.”

### 19 ianuarie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8914] Victor Atanasiu prezintă volumul lui Aurel-Dragoș Munteanu, *Marile iubiri* (publicat la C.R.), „un puternic roman politic, grav prin problematică, beneficiind mereu de o perspectivă nuanțată. [...] Acțiunea se petrece în deceniul șase, meritul prozatorului fiind de găsit în refuzul oricărei perspective simplificatoare. Cum s-a remarcat, există o tendință sesizabilă în unele romane apărute în ultimii ani, de a contrazice scheme ale prozei apărute în acel deceniu prin inversarea lor. Unde fusese înainte alb acum e negru și invers. În esență, o atare modalitate e la fel de facilă ca aceea cu care *polemizează*, interzicând un unghi de vedere realist și împingând scrierea spre idealizare ori caricatură.”

● [„**Flacăra**”, nr. 3] Dragoș Vicol publică poezia *Îmi plec poemul*. □ Pe pagina *La aniversarea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Fiu și conducător iubit al țării, adâncă ei dragoste și recunoștință!*, Nicolae Diaconu publică poezia *La temelie Țării Românești*, iar Adriana Lefter, *Ceaușescu – România!* □ Pompiliu Marcea scrie articolul omagial *Strălucit ctitor de cultură*. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler este prezent cu partea a doua din *Venus din Milo*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Scrieri – 30*, un articol omagial dedicat lui Tudor Arghezi: „Această cifră considerabilă reprezintă numărul de volume pe care l-a atins deocamdată în cursul anului trecut publicarea integrală a operelor lui Tudor Arghezi în Editura Minerva. Nici unul din scriitorii noștri mari nu l-ar putea concura în această privință pe autorul *Cuvintelor potrivite*, căruia în același moment i s-ar fi putut sărbători semicentenerul de la apariția lor (1927). Eleganțul volum, în 16' – ca și precedentele – tipărit pe o hârtie specială, legat în mătase verde și prezentat într-un toc de carton, face parte din seria de *Proze* și cuprinde contribuția rebusistă a marelui poet, cu titlul *Cuvinte potrivite și... încrucișate* (1934), precum și «Sumarul complet al celor 29 de volume apărute în seria de » (pag. 121—204). Cele peste două mii cinci sute de titluri reprezintă poate numai jumătate și nici atâta din prodigioasa activitate creatoare a meșterului, care pare a fi avut deviza «nulla dies sine linea» (nici o zi fără un rând scris). Incomparabil poet în vers (mai ales cel regulat, mai rar cel liber), Tudor Arghezi a rămas poet și în proză, fie că temperamentul său eruptiv se manifestă în pamflet, sau în «tablete» descriptive, în

schite de umor sec și în... cuvinte încrucișate, la invitația lui N.Gh. Popescu-Rebus, care a scris cu acest prilej un lămuritor «Cuvânt pentru cititori». Față de volumașul apărut în 1934, volumul 30 de *Scrieri* mai aduce „trei careuri alcătuite din materialul rămas din vechiul volum” și „o serie de definiții extrase din careurile lui Tudor Arghezi apărute în Rebus-Magazin și, ulterior, în revista Argeș”. ■ George Arion scrie despre *Biblioteca lui Alexandru Philippide*: „Alexandru Philippide a primit Marele premiu al Uniunii scriitorilor pe anul 1977. Este un gest firesc, care onorează această instituție, acela de a răsplăti cu un astfel de premiu prezența prestigioasă printre noi a Poetului. Pentru că deși lui Alexandru Philippide nu i-a apărut anul trecut nici un volum inedit, oricare iubitor al poeziei noastre îi simte covârșitoarea prezență. Este reconfortant să știi că undeva, într-o bibliotecă burdușită cu volume în mai multe limbi, de autori al căror nume a dăinuit și va dăinui prin veacuri, trăiește unul din cei mai mari cărturari și poeți pe care l-am avut vreodată, o conștiință cure își scrutează cu luciditate veacul, pune întrebări umanității și caută să răspundă la întrebările puse de omenire”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Adevărul retorului Lucaci* de Mihail Diaconescu. □ În *Vă propunem un nume* este publicată o prezentare bio-bibliografică însoțită de o selecție de poezii semnate de Mariana Pândaru. □ Valeriu Bârgău publică un *Dialog literar Hunedoara – Reșița*.

● [„Orizont”, nr. 3] Jumătate din paginile acestui număr sunt impregnate (începând cu editorialul) de conținuturi omagiale precum: *Pentru o literatură patriotică și umanistă* (Alexandru Ruja), *Tovarășul Nicolae Ceaușescu, simbol al demnității noastre naționale* (Vasile Versavia), *Întâiul fiu al țării* (poem de Damian Ureche), *Conducătorul partidului și statului nostru, proeminentă personalitate a contemporaneității* (Corneliu Popeți), *Sub semn de lumină* (Mircea Șerbănescu), *Omagiu liric conducătorului iubit* (Valentin Tudor, Romulus Mustețiu, Silvia C. Negru). ■ C. Ungureanu relevă meritele cercetării lui Mircea Tomuș din lucrarea *Opera lui I.L. Caragiale* (Minerva, 1977), despre care notează la final: „În bilanțurile anului literar 1977, cercetarea lui Mircea Tomuș a fost așezată lângă aceea a Magdalenei Popescu, cea consacrată lui Slavici, dar și lângă cea semnată de Ovidiu Cotruș, consacrată lui Mateiu I. Caragiale sau lângă aceea a lui Eugen Todoran despre Maiorescu.” ■ Alături de cronică lui C. Ungureanu, se află consemnările critice ale lui Ion Maxim despre monografia Magdalenei Popescu, *Ion Slavici* (C.R., 1977), considerată o relectură „excepțională” și care „pornește de la cercetările poetice contemporane”. ■ Livius Ciocârlie își dezvăluie inițiala sa adeziune față de noua critică, una de participare sau de identificare cu textul comentat, citându-l pe Georges Poulet în deschidere, dar ajungând, prin analiza monografiei lui Ovidiu Cotruș (Mateiu I. *Caragiale*), la concluzii opuse declarației de la început: „Prins în această mreajă, când am știut ca Ovidiu Cotruș pregătește studiul său, m-am mirat că un critic atât de pătrunzător își poate greși autorul. Nu presimțeam o

afinitate intensă între scriitor și exeget. Ovidiu Cotruș nu era un matein. Abia când studiul a apărut în revistă și apoi în volum mi-am dat seama în ce fel mă înșelasem. [...] În ordine teoretică, marea reușită a cărții lui Ovidiu Cotruș stă în neparticiparea ei [...]. Alternativa coincidenței dintre două conștiințe se dovedește a fi dialogul dintre ele.” ■ Un articol comemorativ, 130 de ani de la naștere, este cel al lui I. Cheie Pantea: *Slavici și vocația tragicului*. □ Interesant este interviul lui Dan Ciachir cu actrița Magda Barbu: „– *Ce nume rețineți din ultimele promoții de actori și de regizori*? – Ca regizori, pe Mircea Daneliuc și Alexandru Tatos; ca actori, pe Oseciuc și pe Tora Vasilescu.” ■ Anghel Dumbrăveanu își reia responsabilitatea de a tria materialele trimise la redacție, la rubrica „corespondență”. ■ Adriana Babeți reia o interogație a lui Serge Doubrowski, *Pourquoi la nouvelle critique?* și analizează noua critică, pro și contra, la rubrica „cartea străină” (articolul „*De ce noua critică*”).

• [„**România literară**”, nr. 3] Este anunțat Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1977. Laureatul este Alexandru Philippide. □ A avut loc lansarea volumul *M. Eminescu – Opere VII*, apărut la Editura Academiei Române. □ *Rotonda 13* a Muzeului Literaturii Române a reconstituit integrala operei eminesciene. □ La Teatrul de Stat din Tg. Mureș a avut loc recitalul „Mihai Eminescu”, în cadrul celei de-a doua ediții a Festivalului Național „Cântarea României”. □ La Palatul Culturii din Râmnicu-Vâlcea a avut loc cea de-a doua ediție a simpozionului „La steaua care-a răsărit” dedicat aniversării nașterii lui Mihai Eminescu. ■ Al. Philippide semnează articolul *Caut ceea ce durează* – un vers dintr-o poezie proprie, o confesiune despre viziunea sa asupra scrisului: „[...] am socotit și socotesc mereu că în scrisul literar (fie în versuri, fie în proză) construcția trebuie să aibă întâietatea. Cu acest gând al construcției am lucrat toată literatura pe care am scris-o. Dacă am reușit sau nu, și în ce măsură am reușit, nu-i treaba mea să judec. E destul să spun că n-am lucrat niciodată de mântuială, ci din respect față de scrisul literar și mai ales față de cei care au binevoit să citească ce am scris”. Paginile aflate sub genericul *Scriitorii și țara* conțin articolele rezultate din vizita de lucru a scriitorilor la Scornicești-Olt. Grupajul se deschide cu versuri omagiale dedicate lui Nicolae Ceaușescu de Valeriu Bucuroiu și se încheie cu versuri de Mihai Minculescu. Semnează: Vasile Băran, Ilie Purcaru, Nicolae Crișan, Huszár Sándor, Platon Pardău. ■ Publică versuri Dragoș Vicol, V. V. Martinescu, Ion Sofia Manolescu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu se oprește asupra volumului *Basorelifuri*, o culegere de texte ale criticului Mihai Chirnoagă, dispărut devreme, îngrijită de Gh. Perian. Șerban Cioculescu apreciază judecățile critice ale autorului, menționând și sursele educației sale critice și estetice: Lucian Blaga și Stendhal. ■ La rubrica *Opinii*, Romul Munteanu scrie despre *Pedagogia literaturii*. Folosindu-se de exemple din istoria artei și literaturii din Antichitate și Renaștere, menționându-i pe un Giordano Bruno sau Galileo Galilei, Brecht sau Th. Mann, autorul pledează pentru adevăr ca

valoare absolută a artei, condiție care se suprapune peste frumos, și nu intră în conflict cu el: „Arta este pedagogie prin asumarea unor adevăruri fundamentale care trebuie transmise popoarelor pentru a nu fi lăsate în întunericul ignoranței. [...] De aceea, codul fundamental al creației literare trebuie să aibă o temelie umanistă. [...] De aceea frumosul artei lor este supus adevărului și identic cu năzuința spre mai bine”. ■ La *Actualitatea literară*, G. Dimisianu abordează cel mai recent volum de versuri al lui Virgil Teodorescu, *Ancore lucii* (Eminescu, 1977), remarcând o „îmblânzire” a supraréalismului anilor 1945: „Funcționează deci în poezia mai nouă a lui Virgil Teodorescu un sistem de frâne, un mecanism temperat acționat de poet în deplină cunoștință despre ce se petrece cu sine în planurile din adânc. Dacă se face apel la frâne, înseamnă că există ceva care trebuie zăgăzuit, că acea liniștire a expresiei de care vorbeam nu semnifică și o diminuare a resurselor, epuizare lăuntrică, ci numai un fel nou, altul decât în anii tinereții, de a exterioriza un zăcământ de trăire și emoții ce rămâne puternic”. ■ Redacția face un scurt sumar, la *Revista revistelor*, numerelor 198-199 din „Secolul 20”. ■ La rubrica de critică, Dana Dumitriu comentează lucrarea *Prozatori români: De la Mihail Kogălniceanu la Mihail Sadoveanu*, de Șerban Cioculescu (Eminescu, 1977). Aprecierile comentatoarei sunt legate de portretele obiective, în care încap și trăsăturile „negative”, umanizante, pe care criticul le face pașoptiștilor, scoțându-i din reprezentările monografice la indigo: „Eroii au ieșit din rând, au spart alinierea și au căpătat dintr-o dată chip, mers, glas și osatură proprie. Opera, mai ales în cazul unor scriitori a căror activitate publică, politică a avut o asemenea pondere, se întregeste prin analiza omului, iar Șerban Cioculescu știe să evoce personalitatea lor nu mistificându-i, ci descoperind în detaliile existenței lor semnele particulare ale structurii lor umane. Ca un arheolog, el pune preț pe amănuntul revelator, și prin adăugarea informațiilor și prin subtilitatea intuiției critice reconstituie eroul, într-un fel care îl face memorabil, viu, coerent”. ■ Sorin Titel prezintă volumul de povestiri semnat de Alex. Rudeanu, *Datoria umbrei* (C.R., 1977). Sunt semnalate și alte apariții ale anului 1977: Aurel Baranga – *Satirice* (Eminescu) prezentată de Petre Strihan, Eugen Frunză – *Acolo pașii mei vor arde* (C.R.), comentată pe scurt de Mihai Coman și Mircea Constantinescu – *Cum îndemult Bucureștii petreceau* (Albatros, 1977), adusă în atenția publicului de Mircea Scarlat. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici descoperă un prozator „din familia nu prea numeroasă a introspectivilor” în Mircea Săndulescu, autorul romanului *Victorie clandestină* (C.R.). Continuă *Dezbaterile „României literare”* cu tema *Probleme actuale ale literaturii dramatice*. Răspund: Constantin Cubleşan, Nicolae Balotă, Theodor Mănescu. □ Pentru Constantin Cubleşan literatura dramatică, având rădăcini adânci în „operele dramatice naive” din creația populară, beneficiind de geniul marilor scriitori și avantajul contactului direct, imediat cu publicul viu, nu a fost viciată de epoca

proletcultistă, nu a avut atât de multe „căderi”, manifestând o continuitate în evoluția sa. Astfel, subliniază autorul, acest tip de literatură continuă să răspundă „cerințelor sociale și implicit politice ale actualității” prin nume ca Felix Aderca, V. Voiculescu, N.D. Cocea, Dimitrie Popovici. □ Nicolae Balotă scrie despre relația dintre *Teatru și istorie*, pe care o înțelege ca pe un continuum al literaturii dramatice marcându-i momentele-cheie: „Hasdeu, Davila, Delavrancea, în dramele lor istorice, fac operă artistică de înaltă pedagogie. De aceea, în marile momente de concentrare a conștiinței istorice, de mutație în condiția istorică a unui popor, apariția unor proiecții istorico-dramatice este firească și necesară. În această perspectivă trebuie să judecăm apariția pe scenele noastre, în ultimii ani, a unor drame istorice în care tradițiile se împletesc cu o problematică moral-artistică modernă”. Theodor Mănescu scrie despre eventualitatea organizării unui colocviu național de dramaturgie care ar presupune identificarea corectă a problemelor de tipul: „În ce măsură este teatrul politic avangarda teatrului românesc contemporan? Care este relația dintre contradicțiile societății și conflictul dramatic?” etc. Organizarea unui astfel de eveniment de către Uniunea Scriitorilor ar însemna o reinstaurare a „principiului egalității genurilor”. ■ Numărul 12/ 1977 al revistei „Voprosi literaturii” este consacrat literaturii române contemporane, prilejuind o întâlnire la ambasada Republicii Socialiste România de la Moscova, la care au fost invitați să participe Paul Everac și Ana Blandiana.

● [„**Tribuna**”, nr. 3] Sub semnătura lui acad. Ștefan Pascu citim prima parte a textului *Tovarășul Nicolae Ceaușescu și reșezarea istorică la locul potrivit importanței sale*: „«Carte a neamului», istoria trebuie să fie «oglină a conștiinței poporului și a claselor, reprezentând experiența de viață și de luptă a maselor și conducătorilor lor». Asemenea concepție superioară, științifică, materialist-istorică nu a fost și nu este doar o formulare teoretică, ci a fost și este o călăuză practică a secretarului general al partidului, președintele României, în tot ce a gândit și a înfăptuit timp de 45 de ani de activitate și luptă neobosită și neabătută pentru drepturi și dreptate pe seama celor ce muncesc, cu brațele și cu mintea, pentru înflorirea țării și fericirea poporului. Prețuirea istoriei adevărate, a istoriei maselor populare, a forțelor revoluționare, a istoriei celor ce o făuresc, de fapt, constituie parte organică a simțirii și gândirii tovarășului Nicolae Ceaușescu, trăită cu intensitate și exprimată cu claritate în toate ocaziile, în toate împrejurările”. ■ Ion Deleanu semnează „*Toți în unu*”: „Dintotdeauna și pretutindeni stăruitor, ca act legitim de dreptate, unirea pământului și a neamului au fost reclamate cu arzătoare dorință și eroică cutezanță”. ■ Al. Matei publică *Promotor al unei noi istorii naționale*: „Sunt bine cunoscute dragostea și pasiunea cu care s-a apropiat și a studiat, încă din tinerețe, istoria patriei secretarul general al partidului și președintele țării noastre. Se știe, de asemenea, că cele mai înălțătoare momente și cele mai strălucite figuri ale istoriei naționale – din rândul cărora, pentru valoarea de simbol a

faptelor sale, pe prim plan a situat numele lui Mihai Viteazul – i-au stat drept pildă și îndemn în propria luptă revoluționară de până la eliberare și activitate creatoare în anii construcției noii orânduiri pe pământul României. Această mare dragoste și pasiune pentru trecutul istoric al poporului său nu l-a împiedicat să poată privi cu luciditatea cuvenită tarele moștenite, din același trecut, de istoria contemporană «strâmbă și nedreaptă» pentru cei mulți, la îndreptarea căreia se va angaja conștient, înregimentându-se de la cea mai fragedă vârstă în partidul comuniștilor”. ■ Mircea Popa discută despre *Ediția Eminescu*: „Fără îndoială, cel mai de seamă eveniment editorial al anului 1977 a fost apariția volumului *Opere VII* de Mihai Eminescu, sub auspiciile Academiei Republicii Socialiste România și a Muzeului Literaturii Române. Aceasta înseamnă practic reluarea ediției Perpessicius în forma și dimensiunile proiectate de eminentul exeget eminescian”. ■ Sub semnătura Cronicar citim despre *Cenaclul Asociației Scriitorilor*: „Joi 12 ianuarie a.c. a citit un ciclu de versuri elevul Dorin Crecan. Majoritatea vorbitorilor au relevat buna calitate a poeziilor prezentate”. Sunt menționate comentariile lui Petru Romoșan, Emil Hurezeanu, Alexandru Dohi, Constantin Bădiță, Ion Mureșan, Rodica Stănea, Radu Săplăcan, Mircea Vaida, conducătorul cenaclului. □ Alături apare o poezie de Dorin Crecan (*Izvor*). ■ Barbu Cioculescu recenzează *Ion Caraion: Bacovia – sfârșitul continuu*: „Demonstrația pe care o face Ion Caraion, în sprijinul operei de pe urmă a lui Bacovia aduce un punct de vedere nou, pe care timpul îl va verifica. Fie că avem sau nu de-a face cu două opere distincte, limpede este oricum că ele nu se adresează aceluiași public. Dacă opera târzie a poetului premerge gustul cititorului de azi, atunci trebuie, poate, să avem în vedere și tonusul acestuia”. ■ În *Actualitatea literară* citim despre *Simplitate și elevație* de Radu Săplăcan, o prezentare a volumului *Reminiscențe naive* de Victor Felea, Editura Eminescu, 1977: „De o unitate a viziunii remarcabilă, excelent «respectată» stilistic, *Reminiscențe naive* este cartea de recitare a unuia dintre cei mai valoroși poeți ai momentului”. ■ Henri Zalis scrie despre *O relație literară: Rebreanu – Reymont*: „Liviu Rebreanu, cel mai de seamă prozator român din perioada interbelică, a manifestat față de Wladislaw Reymont un interes care depășește accidentalul. Explicațiile le furnizează chiar scriitorul român. Căile diverse sub care a comunicat despre celebrul autor polonez impresii de lectură ori judecăți de alt ordin nu fac decât să ne întărească în convingerea că, la Liviu Rebreanu, a existat pentru ilustrul său confrate un interes deosebit de simpla potrivire tematică (amândoi s-au preocupat de universul rural!)”. ■ Andrei Marga revine la *Cronica ideilor* cu *Timp și idei*. ■ Versuri semnează Ion Arcaș (*Primului fiu al țării*), Nichita Stănescu (*Tocirea*), □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu *Pulsația orelor*. □ Ștefan Damian traduce în românește poeziile lui Eugenio Montale, din volumul *Quaderao di quattro anii*, Arnaldo Mondadori Editore, 1977 (*Big-Bang sau altceva; Ceea ce rămâne (dacă rămâne), Golul; Răsturnare; Memoria*). □ Virgil Stanciu traduce *Iarna în pădure* de John Updike.

## 20 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 11017] La aniversarea lui Nicolae Ceaușescu, scriu poezie dedicată marelui conducător: Virgil Teodorescu (*Sub vasta boltă a eternității*: „Acelui ce în luptă-i prezent neconținut,/ Și care dedublează lumina uneori”), Corneliu Vadim Tudor (*Legământ*: „noi, fiii bravi ai țării, dăm de știre/ că-n inimă un singur dor nutrim:/ de-a înălța prin harul muncii noastre/ destinele acestui neam sublim”) și Alexandru Brad (*Statornic țării cum îi sunt doar munții...*: „Simbolul nostru, românesc, în lume,/ Dar mai întâi aici, carpatic scut!/ Bărbatul care ne-a redat un nume/ Iluminând prin ani un sfânt trecut”). ■ Adrian Marino aduce în atenția publicului lucrarea în două volume *Barocul ca tip de existență* (B.P.T., 1977) de Edgar Papu, pe care o detaliază după cuprinsul capitolelor, demonstrația începând cu viziunea despre baroc a autorului: „Conceptia lui Edgar Papu despre baroc nu este riguros istorică, ci tipologică și categorială. Pentru autor, barocul constituie un mod de a fi, o «atitudine emoțională», o trăire, un sentiment, un unghi de percepție a existenței și chiar unul din principiile care ordonează și structurează întreaga existență. Fără îndoială barocul are determinări istorice care-i modifică fizionomia în timp și în spațiu.” și încheindu-se cu o apreciere generală a lucrării: „Lucrarea profesorului Edgar Papu merită o atenție deosebită [...]: din ea cercetătorii, în special tineri, pot învăța mult și multe despre valoarea tipologiilor, a sintezei, a comparațiilor și a paralelismelor în studiile de istorie a culturii și istorie literară și în special necesitatea culturii multilaterale, bine asimilate și organizate; pot învăța cum se construiește o tipologie, o categorie și cum se cere mănuit și verificat un astfel de instrument dificil de cercetare.”

• [„Contemporanul”, nr. 3] Numărul este dedicat, în mare parte, omagierii lui Nicolae Ceaușescu. Redacția revistei semnează textul: *Marele fiu al poporului*: „Această triplă apartenență – țăran, muncitor, intelectual – iată ceea ce ni se pare a fi «cheia» care «descifrează» marea personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, coborător din spița bărbaților care și-au înscris pentru veșnicie numele în cărțile de aur ale Țării Românești. Este un fiu, este Fiul poporului român, strângând în el, spre binele națiunii, virtuțile dintotdeauna și virtuțile noi, comuniste, ale trăitorilor ce-au fost și sunt și vor fi pe pământul de la Carpați și Dunăre. Să-i fie viața senină și încărcată cu bucurie! Urându-i așa cum dânsul ne urează mereu multă sănătate și fericire, știm să urăm poporului, ne urăm nouă. Să ne conducă mulți ani sănătos și fericit!” □ Gh. I. Ioniță semnează textul: *Conștiința istoriei noastre*: „Călăușiți de idealul ridicării patriei noastre pe culmile progresului și civilizației, în aceste momente sărbătorești simțim nevoia de a-l asigura, pe mult stimatul tovarăș secretar general Nicolae Ceaușescu, de hotărârea noastră nestrămutată de a ne spori eforturile pentru aplicarea în viață a Programului Partidului Comunist Român și făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism adoptat de Congresul al XI-lea, a documentelor recentei Conferințe Nați-

onale a partidului, documente care întruchipează gândirea revoluționară, științifică, cutezătoare, personalitatea celui mai iubit fiu al națiunii noastre, trup din trupul poporului român, suflet din sufletul poporului român”. □ George Țărnea și Liviu Călin semnează două poezii: *Din toată inima tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul împlinirii a 60 de ani de viață și a 45 de ani de activitate revoluționară*. □ Liviu Călin: *Soare deplin*: „Tu urci străbuna coloană a demnității,/ Câmpii, livezi, Carpații te deslușesc întruna:/ De la-nceput te-ai contopit cu sufletul cetății/ Așa cum a visat Mihai Viteazul – Una”. □ George Țărnea: *Luceafărul ființei românești*: „N-am fi simțit ce-nseamnă adevăratul nume/ Al fericitei patrii visată de Bălcescu,/ De n-ar fi fost să-și poarte lumina peste lume/ Dinspre ființa noastră un astru – Ceaușescu”. □ Despre evenimentul *Cântarea României*, văzut ca *O strălucită inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu*, semnează texte: George Chirilă, Florin Costinescu, Radu Cârnelci. □ George Chirilă conchide: „Partidul este inițiatorul și promotorul întregii noastre existențe materiale și spirituale, prin el suntem puternici, suntem noi înșine. Iată înțelesul cel mai adânc al inițiativei tovarășului Nicolae Ceaușescu”. □ Florin Costinescu observă: „Forțele angajate în Festivalul «Cântarea României» aparținând practic întregii suflări a națiunii noastre socialiste, concură armonios la formarea unui climat de cultură al poporului român în etapa actuală, modul în care înțelege – sub conducerea partidului – să muncească și să creeze pentru atingerea țelului propus: construirea societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului”. □ Radu Cârnelci afirmă: „Fără îndoială, România socialistă trăiește un timp al împlinirilor nu doar de impresionantă amploare, ci, mai ales, fundamentale. La rapida dezvoltare economico-socială se adaugă o amplă efervescență spirituală, care dă măsura marilor capacități spirituale ale poporului nostru independent, liber a-și făuri o istorie nouă, o viață nouă, o cultură nouă. Întregă această revărsare de muncă și creație, de dăruire și patriotism a poporului nostru se datorează conducerii înțelepte a destinelor noastre de către partid, de către secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, întruchipare fericită a îndrăzneții de gândire și acțiune, a spiritului de dreptate, libertate și independență al poporului român”. ■ Laurențiu Ulici semnaleză evenimentul: *Lui Alexandru Philippide: Marele premiu*: „Marele premiu al Uniunii Scriitorilor pe 1977 a fost decernat poetului Alexandru Philippide. Decernarea a avut loc, zilele trecute, într-o atmosferă sărbătorească. Premiul acordat omagiază munca de o viață a unui poet cu adevărat mare, născut în primul an al acestui veac tumultuos și om pe măsura veacului său, dedicat cu sublimă abnegație, unei opere de constructor vizionar, în materia atât de fertilă a limbii românești”. ■ Ion Vlad meditează la *Umanismul revoluționar și școala*: „Categoriile umanismului socialist, revoluționar prin viziune, perspectivă și înțelegere a factorilor modelatori în cadrul raporturilor interumane, nou prin dinamica atitudinilor conștiente și prin inserția elementelor generatoare de noi componente valorice,



sunt indisolubil legate de datele structurale ale societății românești contemporane. Fără îndoială, ar fi să greșim dacă am reduce termenii umanismului și conceptele sale programatice la atributele numite mai sus”. ■ Liviu Leonte descoperă *O antologie a demnității* în cartea *Cumpăna cuvântului* semnată de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu: (Eminescu): „...aduce un omagiu conștiinței antifasciste, treze și în cea mai întunecată epocă a istoriei noastre – epoca de dominație a negurilor istoriei, risipite de lupta poporului condus de comuniști”. ■ Paul Dugneanu semnalează apariția traducerii volumului: „Al doilea volum al studiului *Despre proză* de Viktor Șklovski, unul din întemeietorii Oporazului (Societatea pentru studierea limbajului poetic), cuprinde o analiză selectivă a nuvelei și romanului rus din perspectiva funcționalității și evoluției procedeelelor narative”.

● [„Cronica”, nr. 3] Pe frontispiciu, cu litere mari, *Partidul – Ceaușescu – România*, slogan care va reveni și în interiorul revistei, grupând mai multe materiale. □ Editorialul „*E toată țara românească-n sărbătoare...*” este scris în întâmpinarea zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu. Redacția hebdomadarului consemnează un act de recunoștință colectivă: „De la copilul în clasa a III-a, care a fost cel de-al 20.000.000-lea cetățean al țării, la muncitor și la țăran cooperador, la soldat și la student, la scriitor și la artist, la inginer și la academician, oamenii muncii își exprimă, adeseori în inspirate versuri, recunoștința pentru grija părintească pe care secretarul general al partidului le-o poartă, dezvăluind noi fațete ale personalității președintelui țării, elogiind prodigioasa sa capacitate de muncă, evocând clipele fericite ale întâlnirii cu secretarul general al partidului cu ocazia numeroaselor sale vizite făcute pe întreg cuprinsul țării”. □ Alte articole care stau sub egida *Partidul – Ceaușescu – România* sunt: *Unitatea indestructibilă dintre partid și popor* (Ioan Căpreanu), *Unirea – întruchiparea voinței și luptei poporului român* (Dumitru D. Rusu), *Înalt prestigiu și autoritate* (Radu Simionescu), precum și poeziile *Omagiu* (Emilian Marcu), *Omul țării* (Cătălin Bordeianu), *Celui mai tânăr bărbat...* (Elisabeta Vartic) și *Cornul abundenței* (Ion Hurjui). □ Emil Nicolae publică un grupaj de versuri (*Patria, Ceremoniile grâului, Dacă rostești*). □ Ștefan Alexandru invită cititorii *O zi la Muzeul Unirii* din Iași, text prefațat de însemnarea pe care Nicolae Ceaușescu a lăsat-o în Cartea de aur a muzeului. ■ Mihai Dinu Gheorghiu consideră că „una dintre cele mai importante cărți de critică din ultimii ani, pe care critica însăși pare că se jenează să o considere ca atare, deși îi recunoaște valoarea”, este monografia *Bacovia – sfârșitul continuu* de Ion Caraion. Cronicarul detaliază întâi metodologia cărții: „Pentru cititorul modern, spiritul monografic nu mai este semnalat de o schemă tradițională, ci de cuprinderea programatică a mecanismului generator al operei, trasarea codului ei genetic, care, odată desprins, poate permite «de la sine» analizarea oricărui text particular, inserarea lui în context, dezvăluirea lui în metatext. Critica nu-și mai propune o epuizare a factologicului, nu se

substituie operei, propune doar o lectură posibilă, inițiază o orientare în labirintul textului. Iar cea mai elocventă probă a unei noi modalități monografice este reconsiderarea, în toate aceste cărți, a relației autor (biografie) – operă și a celei operă – mediu. Iritarea în fața vechilor determinisme este vie, «vechi» nu înseamnă încă și pe deplin «trecute», epuizate, de aceea și reacțiile polemice sunt violente, au prospețimea unei memorii recente. Pe un asemenea pariu genetic este centrată și cartea lui Ion Caraion, autorul explorând întregul complex liric bacovian prin «cele 17» poezii, rezumative și anticipative, scrisese între 17 și 25 de ani și disculpând astfel atât biografia, cât și societatea de vreun amestec în substanța acestui lirism”. Dincolo de opțiunea metodologică a lui Ion Caraion, Mihai Dinu Gheorghiu apreciază, în mod deosebit, stilistica lucrării: „*Bacovia – sfârșitul continuu* este, în același timp, un studiu de caz, o monografie sublimată prin eseu, o carte alcătuită în absența rigorilor vreunui gen, luându-și drept premiză a reușitei demersului său libertatea de a fi scrisă după unicul tipar al operei căreia i se dedică. Supusă, își revendică drept unic, dar esențial merit acela de a impune obiectul analizei sale. Lipsită de model, de antecedente formale, pornind de la actele elementare ale înțelegerii și explicației, devine exemplară pe măsură ce se modelează, luându-ne martori ai procesului constituirii gen(i)ului critic”. ■ *La Mențiuni critice*, Andrei Corbea întâmpină debutul lui Nicolae Dan Frunteletă, cu volumul de versuri *Puterea sunetului*, unde poetul „cultivă sobrietatea, evitând imagistica țipătoare și ermetismul gratuit. Retorica este clară și simplă, alunecând pe alocuri către patetic”. ■ Ca urmare a decernării Premiului pentru critică și istorie literară al Uniunii Scriitorilor lui Nicolae Manolescu, pentru volumele *Sadoveanu sau utopia cărții* (1976) și *Introducere în opera lui Alexandru Odobescu* (1976), Mihai Drăgan găsește prilejul pentru a discuta despre *Critica artistă* a cronicarului *României literare*: „Pentru mulți cititori, Nicolae Manolescu este *cronicarul literar* prin excelență, care desfășoară, de peste un deceniu și jumătate, o activitate săptămânală de presă, comentând febril aproape întreaga literatură, critică și istorie literară apărută în acest interval. Dacă ne gândim bine, el este singurul critic literar român care a desfășurat în ultimele patru decenii și desfășoară o asemenea neîntreruptă și prodigioasă muncă intelectuală. [...] Nicolae Manolescu este un *critic complet*, unul dintre cei mai importanți critici și istorici literari de azi, un spirit viu și neliniștit care-și asumă literatura română cu conștiința unei profunde responsabilități față de destinele ei. Demersul său critic, nu de puține ori șocant ori incomod, întotdeauna ingenios și imprevizibil prin originalitatea gândirii și scriiturii, este al unui intelectual a cărui calitate dominantă constă într-o neobișnuită inteligență vibrantă. Nicolae Manolescu este, în fond, un critic romantic plin de imaginație, la care avântul meditației și pasiunea ipostazelor critice insolite semnifică o adâncă nostalgie a totalității. Orgoliul criticului – orice critic născut iar nu făcut are un orgoliu – este orgoliul libertății depline în fața operei, fuga de orice metodă constrângătoare (in-

clusiv acelea moderne de ultimă oră cărora li se supun orbește cei lipsiți de vocație critică, pasișatori ramoliți din lipsa sensibilității estetice). Capacitatea lui Nicolae Manolescu de a vibra în fața operei, de a-i sugera prin cuvânt traseele imaginare este excepțională și nu ezităm să spunem că el este cel mai artist dintre criticii noștri de azi”. ■ *O piesă de N. Iorga pe scena Teatrului din Botoșani* este adusă de Șt[efan].O[prea]. pe „scena” publicației ieșene. Este vorba despre o adaptare a piesei *Un domn pribeag*, pentru care regizorul Cătălin Naum „își cere iertare într-un cuvânt introductiv din caietul de sală. Adaptarea a urmărit, pe cât ne-am putut da seama, să desprindă din textul marelui istoric ceea ce era dramă existențială în partitura eroului principal [...]. Acest fir, deși fragil în piesă, a reținut interesul regizorului care l-a fortificat cu poeme de Mihai Eminescu și cu motive muzicale folclorice – prelucrate de Iosif Herța. În ultimele situații, versul eminescian se adecva stării eroului, făcea mai densă atmosfera, dar nu toate inserturile au fost izbutite și nu toate s-au conjugat – fie cu restul textului dramatic, fie între ele, fapt ce a dus la momente recitative în sine, statice”. ■ N. Barbu continuă esul despre *Eminescu: Ideea regenerării (II)*. ■ Publicația sărbătorește *Liceul Național din Iași. 150 de ani de existență* printr-un articol semnat de directorul liceului, Dumitru Ciuță. Textul este însoțit de o notă a redacției: „Suntem un popor cu vocația culturii, un popor cu pasiunea de a ști și cu iubire de carte. Istoria noastră s-a împletit constant cu înălțarea unui edificiu spiritual național. Înțelepciunea unui popor milenar nu putea să nu genereze, ca pe o necesitate dialectică, apariția treptată, pe fondul unor frământate vremi, a acelor sacre și neconfundabile cetăți de cunoaștere numite școli. [...] Cinstite de întregul nostru popor, în grija nemijlocită a organelor de partid și de stat, organizându-se odată cu întregul învățământ românesc contemporan în funcție de cerințele societății socialiste multilateral dezvoltate, astfel de școli de referință în istoria culturii noastre și în evoluția ființei noastre colective au înaintat în vârstă și au atins astăzi, în anii aceștia liberi și prosperi, proporția unei senectuți respectate unanim și, deloc paradoxal, a unei veșnice tinereți racordată la tinerețea neîntreruptă a patriei înaintând spre comunism”. ■ Un *Moment* reținut în pagina de varietăți este acela al apariției consistentului *Almanah literar* al Asociației scriitorilor din București, cuprinzând circa 220 de semnături. □ Tot aici, N. Irimescu notează *În câteva cuvinte* opinii despre fragmentele din *Jurnalul politic...* al Marthei Bibescu apărute în *Magazin istoric*, precum și despre ediția *Mihai Eminescu – studii și articole*, îngrijită de Vasile Gherasim. ■ Numărul se închide cu un *Interviu cu Jaques Cousteau despre „Sănătatea mărilor și oceanelor”*, realizat de Lena Murgu. Omul de știință francez s-a aflat în vizită de lucru în România, unde, preț de trei zile, și-a ancorat nava de cercetări oceanografice în portul Constanța.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 372] O pagină dedicată lui Nicolae Ceaușescu – 60: *Laudă omului* de C. Vadim Tudor; *Prestigiul preșe-*

dintelui, *prestigiul României* de Dumitru Constantin; *60 de ani, peste 60 de cărți* (despre personajul Ceaușescu) de N. Chilie, însoțite de o *Dedicație* hiperbolică a lui Al. Rosetti, cităm: „O forță a naturii, ivită din senin, înfrățită cu câmpia, cu apele, cu munții, stăpânește întreg ținutul și îi dă o nouă înfățișare. Toate sevele pământului s-au revărsat într-însul, menindu-I calea spre mai bine. S-a ivit Crai nou, împărțându-ne pe toți cu lumina nouă.” □ E. Manu recenzează debutul în volum al lui C. Vadim Tudor, *Poezii*, cu o prefață de Eugen Barbu – *Planetă de tânăr*. □ Rubrica *Găgă* o include pe Ileana Mălăncioiu, cu fragmente din *Oedip și așa zisul său complex*. □ Vine din nou rândul lui Geo Bogza să fie luat în colimator de C. Sorescu în foiletonul dedicat *Avangardei*. ■ Dan Zamfirescu evocă un scriitor patriot: Al. Philippide, cu ocazia decernării Marelui Premiu al U.S.: „Pentru generația noastră – așa zisă acum «generație de mijloc» sau «a lui Labiș» – prezența maestrului Al. Philippide a însemnat tocmai acest moment, de ascensiune a culturii românești spre noi zări. Cel care a scris în *Monolog în Babilon* rânduri care-l dovedesc a privi cu ochii deschiși la întreaga realitate prin care a trecut a știut în același timp să modifice imaginea despre poezie pe care ne-o propunea în tinerețe... Ce-i putem dori mai mult, decât să ardă un veac acolo, pe înălțimi, unde făclia prezenței sale, pe piscurile culturii românești a fost uneori bătută de vânturi dar niciodată înecată în fumul ieșit din propria-i rășină.”

## 21 ianuarie

• [„*Luceafărul*”, nr. 3] Cu ocazia zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu, redacția publică articolul omagial *Exemplul vieții unui mare revoluționar*, însoțit de versuri de Dragoș Vicol și Mara Nicoară. ■ Numărul cuprinde de asemenea versuri de Ion Crânguleanu, Dim Rachici, Nicolae Lupu, Valeriu Pantazi, Ion Gheorghe, precum și fragmente de roman de Corneliu Leu (*Un nou sens al puterii*). ■ Al. Tănase evidențiază coordonatele umanismului revoluționar în *Omul și condiția umană – contribuții ale tovarășului Nicolae Ceaușescu la definirea unei concepții științifice revoluționare, la afirmarea unui nou umanism, umanismul revoluționar*: „În toate cuvântările sale, în toate actele sale novatoare din câmpul acțiunii și conducerii vieții economice, social-politice și culturale, umanismul reprezintă, explicit sau implicit, o dimensiune fundamentală. Este un concept bogat, polivalent al umanismului, care se hrănește din frământarea și truda neostoită a unui spirit însetat de adevăr și dreptate pentru semenii săi, pentru cei mulți. Este un mod exemplar de a gândi și trăi problemele omului contemporan al societății noastre, de a acționa consecvent pentru rezolvarea lor, de a face din umanism un adevărat stil de viață și gândire, un principiu de acțiune.” ■ Valeriu Râpeanu semnează textul *Dialogul neîntrerupt între țară și conducătorul ei*. ■ În *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu situează volumul lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, în tradiția literaturii autenticității: „Cartea se înscrie în buna tradi-

ție a literaturii «autenticității și experienței» – așa cum au practicat-o la noi Camil Petrescu, Anton Holban, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, C. Fântâneru, Octav Șuluțiu ș.a. Are precedente nobile ca *Rapid – Constantinopol – Bioran, Cu amicul Harx în țara lui D'Aurevilly, Șantier* etc. Față de ele, volumul se distinge prin situația sensibil diferită în care l-a pus istoria pe autor. E tot un tânăr intelectual român, hrănit de literele franceze, cu mitul Parisului, bine încheșat în minte. Vine însă dintr-o țară socialistă, a crescut într-o altă orânduire, străbate o epocă de acută politizare a existenței umane. Îl interesează anumite aspecte ale vieții publice, peste care predecesorii săi ar fi trecut mult mai ușor; se simte împins firesc la confruntări, oricâtă prudență și-ar prescrie. Revine astfel mereu la fenomenul contestatar din Mai '68, e intrigat de formele ulterioare luate de el și-i descoperă urmările peste tot.” Farmecul cărții este dat de succesiunea alertă de portrete și episoade cotidiene, schițate pitoresc: „Cartea e savuroasă grație mulțimii figurilor și scenelor cotidiene schițate de un creion vioi. Portrete rapide, mici întâmplări amuzante, relatate succint, tablouri pitorești ies dintr-o privire ageră, gată să clipească ironic sau să se aprindă încântată, atunci când e cazul. Filmul vieții diurne are varietate și vivacitate, chiar dacă rămâne lipsit de evenimente senzaționale [...]. Substanța intelectuală densă a cărții trece prin asemenea pori de viață, în considerații fine asupra unor lecturi, în remarci inteligente sau în judecăți socio-psihologice pertinente. Nimic nu intră în jurnal fără să poarte pecetea faptului trăit.” ■ Caracterul contemplativ și vetust al versurilor lui C.D. Zeletin din *Călătorie spre transparență* (Eminescu, 1977) le o oferă o anumită noblețe, conform lui Al. Piru: „Versul disciplinat, fără rimă, aerul meditativ, ușor vetust, o anume eleganță a limbajului dau nu știu ce nobleță acestei poezii căreia îi lipsește totuși un mai pronunțat timbru propriu”. Echinoxistului Virgil Mihai, Al. Piru îi impută caracterul artificial arhaic al limbajului, precum și o lipsă de concretețe a metaforelor în volumul său de debut *Legea conservării adolescenței* (Dacia, 1977): „În câteva rememorări ale trecutului mai îndepărtat sau apropiat, Virgil Mihai își fabrică un limbaj cam afectat arhaic, luând drept pronunții vechi grafiile și amestecând neologisme încă neasimilate cu vorbe populare [...]. Sigur că este grațioasă limba poeziei, la Virgil Mihai s-ar mai cere însă o oarecare concretețe a metaforelor...”. ■ În secțiunea *Viața cărților*, Alexandru Philippide se oprește asupra antologiei *Cumpăna cuvintelor, 1939-1945* (Eminescu, 1977), realizată de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu, care reunește studii, articole, eseuri publicate în perioada războiului: „Infiltrații ticăloase ale doctrianelor fasciste apăruseră și la noi în țară, cu deosebire sub forma grotescă și sinistră a mișcării legionare, de cea mai tristă amintire. Conținutul *Cumpenei cuvântului* cuprinde destule exemple de dezaprobare și indignare față de această mișcare. Ele devoalează în fața cititorului scenele unei grele încercări cumplite la care a fost supusă atunci cultura noastră, conștiința noastră românească, o încercare din care n-au lipsit, după cum se știe asasinatelor și actele de cruzi-

me, toate după un model din afara granițelor țării, în contradicție cu firea românească.” □ Voicu Bugariu subliniază aceeași revoltă față de atitudinile fasciste ce transpare din publicațiile reunite în volum: „Privit în ansamblu, *Cumpăna cuvântului* constituie o importantă mărturie despre rezistența intelectualității noastre democratice la încercările reacțiunii, ale dictaturii antonesciene de a aservi cultura românească unor interese antipopulare.” ■ Dan C. Mihăilescu elogiază al nouălea volum al seriei *Eminesciana* (Mihai Eminescu, Junimea, 1977), realizat de V. Gherasim, întotdeauna echilibrat în abordarea sa: „...întotdeauna scrisul lui V. Gherasim izbutește să dovedească just și cu claritate în documentare ceea ce-și propune, de a aborda integral personalitatea eminesciană, putând constitui oricând un model oricărei metodologii critice eminesciene.” ■ Cu ocazia aniversării lui Nicolae Ceaușescu, redacția realizează un amplu dosar intitulat *Omagiu din inimă și conștiință marelui fiu al țării*. Semnează articole Pavel Perfil (*Ecou rășfrânt în douăzeci și două de milioane de oameni*), Gheorghe Suci ( *Demnitatea omeniei*), Nicolae Mateescu (*Semnele viitorului*), Cornel Nistorescu (*Lecția unei vieți*). Sub titlul *Devotamentul tinerei generații* sunt adunate și texte de Florin Costinescu (*Numele adevărului*), Dragomir Horomnea (*Un drum al responsabilității*), Daniela Crăsnaru (*Aspirații solare*) și Constantin Stoiciu (*Anii Ceaușescu*). ■ Este anunțată decernarea Marelui Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1977 lui Alexandru Philippide. Lucian Raicu semnează textul *Farurile*: „Al. Philippide a fost încununat cu marele premiu literar al Uniunii Scriitorilor la mijlocul lui ianuarie, chiar în zilele când sărbătoream încă o dată nașterea lui M. Eminescu. [...] Cine, mai mult decât Al. Philippide, ar merita, printre noi, investitura acestuia glorios transfer de substanță, sugerând o transmisie executată la mari înălțimi, numai acolo posibilă, între *Farurile* care asigură continuitatea și permanența poeziei ca factor vital și necesitate supremă a vieții?” ■ În *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu scrie despre poezia lui Ștefan Aug. Doinaș: „Ecolul de floare al unui veac depărtat în marmură, în crengi de Dunăre și de Rin, Doinaș a intrat în luptă încins cu o sabie-fagur, cum îi place să spună, și-n toată poezia lui plutește un adevăr de dumbravă prin care și-au purtat pașii Bлага, Seferis, Saint-John Perse și, mult mai de mult, Hölderlin, învăluitul într-o noapte lungă, sau în stafia tuturor nopților bântuite de blestem”. Fănuș Neagu evidențiază libertatea versului lui Doinaș, natura lui deopotrivă thanatică și solară: „Versul lui Doinaș are cezură de polen, cadență de Academie-n aer liber – pasul neșovăielnic al celui ce merge să bea cucută – și ochi verzi, ca ai fetelor care-au dormit în podul cu fân și ies în prag să muște din soarele răsărind, așa cum ar mușca dintr-un măr”. ■ În *Proza lui Sorin Titel*, Eugen Simion constată prezența constantă a fantasticului în operele scriitorului: „Se observă numaidecât în proza lui Sorin Titel intruziunea sistematică a fantasticului în planul realist al narațiunii, mișcarea clișeului, ambiguitatea voită a situațiilor, personajelor”. Trecerea de la realitate la ireal se face brusc, fără

etapele tradiționale premergătoare: „Lipsește la Sorin Titel pregătirea pentru astfel de treceri de la un plan la altul, lipsește ceea ce am putea numi anticamera fantasticului. Deplasarea se face normal, nu zic imperceptibil, dar fără niciunul din acele semne premonitorii din narațiunea fantastică tradițională (atmosferă stranie, oră imprecisă etc.). Ideea este că fantasticul este forma (o formă) de existență a realului, este suficient să intervină viziunea interioară sau imaginile altui timp în prezentul concret pentru a deplasa liniile și a face loc altui timp afectiv și altor forme ale imaginarului.” Coexistența realului și fantasticului este realizată și prin tehnica redării unui eveniment din mai multe perspective subiective: „Un alt mod de a tulbura mișcarea normală a epicii și de a da realismului (esențial în *Pasărea și umbra*) o deschidere spre fantastic este reflectarea aceluiași fapt în mai multe oglinzi subiective. [...] Pus în fața mai multor conștiințe receptoare (deformante) adevărul epic se relativizează, imaginile se diversifică și, din suprapunerea lor, iese o imagine nouă, de o sugestivă imprecizie. Procedul nu reprezintă decât o altă cale de a ajunge la simbol într-o proză structural realistă.” Eugen Simion remarcă de asemenea în romanul lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra*, o fărâmițare și totodată proliferare a narațiunii, conforme perspectivei noului roman: „Mai este ceva ce trebuie observat în acest original roman: proliferarea narațiunii, înmulțirea celulelor epice. Noul roman recomandă și aplică procedul, Sorin Titel îl simplifică și introduce inteligent în narațiunea sa. Romanul realist clasic este o oglindă care se plimbă pe deasupra unui drum (peste o realitate, altfel zis, constituită, stabilizată), romanul nou este o peliculă despre o realitate în stare de ebulție. Oglinda s-a sfărâmat, cioburile nu prind decât fragmente dintr-o realitate la rândul ei în stare de accelerată și imprevizibilă metamorfoză. Semnul acestei deplasări continue este, în plan epic, o narațiune care se constituie și se desface în alte mici narațiuni produse și prinse ca bulboanele în pasta inițială. Asta dă sentimentul mai acut al diversității vieții.” ■ Geo Dumitrescu comentează versurile primite la poșta redacției în rubrica *Atelier literar*. ■ Este menționată întâlnirea prietenească din 11 ianuarie 1978 de la Ambasada R.S.R. din Moscova, organizată cu ocazia apariției numărului 12 din revista *Voprosi literaturi*, consacrat literaturii române contemporane. La eveniment a participat și o delegație a Uniunii Scriitorilor, condusă de Paul Everac și Ana Blandiana. ■ În *Critica și istoriografia literară azi*, Al. Dima discută principalele subiecte abordate în cadrul Colocviului național de critică și istorie literară al Uniunii Scriitorilor. În centrul dezbaterilor s-a aflat critica literară și mai puțin istoriografia, fapt ce îl determină pe autor să facă o serie de precizări asupra acesteia din urmă. A fost astfel combătută în cadrul colocviului încercarea de a diminua rolul monografiilor, contribuții de bază ale istoriografiei: „...ceea ce am crezut că trebuie subliniat și combătut e diminuarea valorii monografiilor, așa cum s-a încercat uneori în ultimii ani. Monografiile nu sunt – cum se crede – numai o serie de insule dintr-un arhipelag imaginar al istoriografiei literare, ci prefigu-

rează momente tipice și reprezentative ale acesteia întrucât ele nu se mărginesc la descrieri izolate ale personalităților artistice sau ale curentelor, odată ce le situează întotdeauna în epoci sau perioade literare, ceea ce le apropie vizibil de obiectivul însuși al istoriografiei literare.” Acesta evidențiază, de asemenea, depășirea paseismului, dar și o nouă abordare interdisciplinară: „De asemenea, socotim necesar să considerăm că istoriografia literară actuală nu mai e cu puțință, fără cel puțin, concursul parțial al sociologiei literare și al literaturii comparate.” Au fost discutate de asemenea problemele criticii literare, mai precis etica disciplinei: „Desigur, a trebuit să vorbim despre condiția etică a criticii care nu poate fi decât obiectivitatea în apreciere.” A fost subliniată importanța informativă a acesteia: „...am mai arătat utilitatea ei informativă în sensul că nu trebuie să se neglijeze descrierea tematicii și conținutului operei, spre a-l lămuri pe cititor care, altfel, rămâne dezorientat.” Un alt aspect abordat a fost teminologia criticii literare: „Prin inundarea cu termeni tehnici străini unele studii au devenit cu totul inaccesibile. Se înțelege că aceștia nu pot fi ignorați de specialiști, dar publicul cititor nu e obligat să-i cunoască și să se lase desprățit de structura obiectivă a operei printr-un zid opac de terminologie.”

## 24 ianuarie

• [„**Viața studențească**”, nr. 3] Un număr special *Nicolae Ceaușescu – 60*, cu articole omagiale: Mihai Tatulici – *Patriotismul, definirea prin patrie*; Cornel Nistorescu – *Fidelitatea față de cauza clasei muncitoare, a socialismului*; Mircea Florin Șandru – *Să ni-l amintim pe tânărul, pe muncitorul, pe oțelarul, pe constructorul, pe omul din popor Nicolae Ceaușescu*; Constanța Buzea – *Simbol al iubirii noastre de dreptate*. Reținem o *laudatio* de C. Buzea, text în care este folosită sintagma ce va face epocă – *cel mai iubit fiu al poporului*: „Autentic și tulburător, constant și consecvent, exprimat cu toate prilejurile de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, este sentimentul unei profunde griji active pentru destinul omului contemporan. Omul se află așezat în centrul lumii create de om, pentru om. Dreptul la fericire al tuturor oamenilor este poate cel mai cuprinzător, cel mai apropiat de fiecare dintre noi, lângă dreptul și accesul la fericire, lângă toate celelalte drepturi, de a munci în libertate, de a învăța egali, de a ne exprima plenar... *Cel mai iubit fiu al poporului nostru* a creat un stil nou în abordarea problemelor omului contemporan.”

## 25 ianuarie

• [Orizont nr. 4] Intregul număr este consacrat sărbătoririi zilei de naștere, 60 de ani de viață, a lui Nicolae Ceaușescu: *Omagiu profund al comuniștilor, al locuitorilor din județul Timiș* (semnat Comitetul județean al Partidului Comunist Român), *Un istoric document* (care cuprinde reproducerea unei converbiri cu Nicolae Ceaușescu, publicată în 18 decembrie 1944 în *Luptătorul bănățean*, anul I, nr. 83, și realizată de Margareta Bogdan, „cea mai veche gazetară comunistă din Timișoara“).



## 26 ianuarie

• [„**Flacăra**”, nr. 4] Victor Tulbure publică poemul *Trăiască-n sănătate cârmaciul țării noastre!* □ Pe pagina intitulată *Tot ce are țara mai frumos, ți-aducem azi, prin cântece, prinos* sunt publicate o serie de poezii semnate de Traian Iancu, Ștefan Cazimir, Nicolae Dan Frunteletă, A.I. Zăinescu, Corneliu Sturzu, George Țârnea, Bányai József, Ion Chiriac, Ion Iancu Lefter, Ileana Roman, Ioan Evu, Marcel Sămânță, Adi Cristi, Wilhelm Weiss. ■ Pe pagina intitulată *O mare șansă pentru cultura română, pentru afirmarea virtuților creatoare ale poporului*, Dinu Săraru publică *Climat vital pentru scrisul românesc*: „Suntem, indiscutabil, beneficiarii unui statut de creație profund favorabil implicării responsabile – de conștiință, aș încerca eu să subliniez – a operei de artă în viața societății. Mai mult ca oricând în trecut și cu deosebire începând din 1963, de când la cârma destinului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, partidul a consacrat o atenție sporită și specială faptului de cultură – fie el literar sau artistic – accentul fiind neconținut pus pe raportul dintre opera de artă și realitatea nemediată a construcției socialiste. Dacă vom fi atenți, vom observa insistența programatică a apelului adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu tuturor creatorilor de a se face expresia fidelă a adevărului vieții. Metafora despre adăparea de la izvor și nu de la ulcior, departe de a rămâne în planul pur, ne atrage atenția, prin repetarea ei, că partidul cere o artă și o literatură inspirate categoric de și din viața pe care o trăim, așa cum este ea, „cu umbrele și cu luminile ei”. În acest context au apărut și s-au impus opere de curaj partinic și patriotic, fie în domeniul literaturii, fie în acela al plasticii, teatrului sau filmului, aș spune nu multe, dar autentice. Ele demonstrează, prin prezența lor, prin succesul lor, faptul că nu numai teoretic a fost creat cadrul corespunzător unei rodnice activități”.

• [„**România literară**”, nr. 4] George Ivașcu semnează un *Omagiu* dedicat președintelui Nicolae Ceaușescu. ■ *Viața literară* anunță organizarea de către Uniunea Scriitorilor și Universitatea Cultural-Științifică București, pe scena Operei Române, a Festivalului literar-muzical „Cântare Patriei Socialiste” cu ocazia aniversării a 60 de ani de către Nicolae Ceaușescu. Au recitat din propriile creații: Ion Bănuță, Valeriu Bucuroiu, Virgil Carianopol, Radu Cârnelci, Ștefan Augustin Doinaș, Mircea Micu, Violeta Zamfirescu etc. □ Alte manifestări omagiale au avut loc pe scena Casei de cultură din Slatina, la o unitate militară și la Școala de partid din Cluj-Napoca, la Casa „Pogor” din Iași, în sala de festivități a Complexului C. F. R. din municipiul Brașov. ■ Este publicat mesajul de felicitare adresat președintelui Nicolae Ceaușescu de Uniunea Scriitorilor: „Aniversarea zilei Dumneavoastră de naștere constituie pentru toți scriitorii din România Socialistă – români, maghiari, germani, sârbi și de alte naționalități – un nou și fericit prilej de afirmare a atașamentului lor ferm față de politica internă și externă a Partidului Comunist Român, de angajare a tuturor forțelor noastre creatoare în marea cauză a

realizării unei literaturi inspirate de tumultoasa realitate, din realitatea României socialiste. Fie ca respectul și dragostea noastră fierbinte să vă însoțească pretutindeni”. ■ Dragoș Vicol semnează poemul intitulat *Declarație patetică*, debutând cu versurile: „Eu am văzut când ați strâns țara la piept/cu stema înflorind deasupra inimii ca un crin învult”. Semnează mesaje de felicitare: Mihail Cruceanu, Nicolae Jianu, Arnold Hauser, Alexandru Philippide. ■ O pagină de versuri omagiale, grupate sub titlul *La anii șasezeci* conține semnăturile următorilor poeți: Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu, Al. Jebeleanu, Darie Novăceanu, Violeta Zamfirescu. ■ Textul omagial al lui Șerban Cioculescu poartă titlul *Un mare animator*. În această intervenție criticul îl descrie pe președinte din perspectiva sa de om de litere: „Ca om de litere, am fost atras mai ales de marele său talent de vorbitor. De vorbitor, iar nu de orator, dacă prin acest cuvânt se înțelege și balastul de retorică, adică de artificiale podoabe”. ■ Dan Deșliu semnează textul *Inscripție pe o casă de Țară*, iar Geo Bogza publică poemul cu un titlu apropiat, *Inscripție*. ■ Petre Ghelmez își arată aprecierea scriind un articol despre apogeul la care a ajuns poezia sub influența președintelui României. ■ Numărul conține o pagină dedicată „Cântării României”. ■ O altă pagină de omagiu, sub genericul *Cu inima plină de cântec*, poartă semnăturile lui George Țârnea, Radu Boureanu, Francisc Păcurariu, Constanței Buzea, Danielei Crăsnaru. Al. Andrițoiu relatează *Amintiri cu tovarășul Nicolae Ceaușescu*. ■ Radu Selejan scrie despre *Gorunii de la Țebea*. ■ Ioana Mălin menționează ultimele ediții ale *Revistei literare* de la radio și televiziune care au transmis mesajele omagiale ale poezilor, prozatorilor, dramaturgilor, criticilor – „file ale unei tulburătoare cărți de înțelepciune, imagine a istoriei unui «ev aprins» și a personalității care-i dă strălucire”. ■ La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu scrie despre *Romanul politic*. Criticul detaliază relația dintre literatura de document, din ce în ce mai prezentă în peisajul editorial și romanul politic care se impune și el ca un gen de sine stătător, mai ales prin descoperirea „contradicției” adică „a vieții în schimbare”: „Această literatură a actualității care este noul nostru roman politic ne oferă argumente pentru o definiție a noțiunii înseși de actualitate și constituie ilustrarea cea mai frapantă a raportului dintre literatura de actualitate și actualitatea unei literaturi: a doua o presupune totdeauna pe cea dintâi, depășind-o însă, în direcția afirmării artistice a unei viziuni permanent înnoitoare asupra prezentului, capabilă să distingă în prezent germele viitorului. Meditația scriitorului nu arată pur și simplu ceea ce a fost sau ceea ce este, ci încearcă să integreze fiecare moment într-o perspectivă istorică în stare să-l explice, dezvăluindu-l până la capăt”. ■ Cu articolul *O strălucită epocă literară*, Mircea Iorgulescu își propune „reliefarea ansamblului literaturii de după 1965 ca epocă literară distinctă, rezultat și expresie totodată a unui proces istoric atunci început. Dacă jaloanele literaturii sunt operele produse și valorile lor semnificative, pentru sensul și desfășurarea unei mișcări

literare apelăm întotdeauna la istorie; iar mișcarea literară din România contemporană este cuprinsă în cadrele unei realizări istorice fără precedent, modificatoare de destin”. ■ Despre impactul conducerii lui Nicolae Ceaușescu asupra dezvoltării literaturii, un impact „calitativ”, scrie Valeriu Râpeanu: „Cartea literară românească trăiește acum momentul mării sale expansiuni, trăiește momentul unei afirmări reale pe calea curajului asumat cu luciditate și responsabilitate, a înțelegerii specificului și trăsăturilor ei particulare. Din 1965 și până acum, conducătorul țării noastre, omul care a oferit cărții adevărate posibilitatea acestei expansiuni, a îndrumat scriitorul pe calea unei creații care a devenit unul din bunurile cele mai de preț ale poporului român”.

● [„**Tribuna**”, nr. 4] Numărul stă sub semnul *La aniversarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: □ Ștefan Mocuța, prim-secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R. semnează *Întărirea rolului clasei muncitoare – necesitate obiectivă a edificării socialismului multilateral dezvoltat și a comunismului*: „Construirea socialismului multilateral dezvoltat și a comunismului reprezintă un proces logic, conștient dirijat, ce se înfăptuiește de către masele populare, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea partidului ei de avangardă”. □ Prof. Gh. Mihai, Directorul Arhivelor Statului Județului Olt Slatina, *Locuri unde istoria este mereu prezentă*. □ Constantin Zărnescu, *Scornicești – oameanii săi*, un reportaj din plaiurile natale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. □ Emil Poenaru și Ștefan Suciuc, *Brașov Reportaj în anul 1936*, despre „procesul celor 25 de tineri uteciști antifasciști”, printre care era și Nicolae Ceaușescu care a primit „cea mai grea pedeapsă”. □ Radu Mareș, *Doftana*, o descriție a celulei în care a stat Nicolae Ceaușescu. □ Ion Pecie, *Din lagărul de internați politici de la Târgu-Jiu comuniștii au făcut o înaltă școală a ideologiei și faptei*, prezentând perioada deținerii lui Nicolae Ceaușescu la Târgu-Jiu. □ M.C. Runcanu, *Caransebeș „Faptul pentru care se deține: comunist!”*, un reportaj documentar despre detenția lui Nicolae Ceaușescu la Caransebeș. □ Prof. Maria Pitică, Secretar al Comitetului județean Sălaj al P.C.R., *Îi mulțumesc fierbinte*. □ Leontin Stoica, *Cântarea României*: „Adevărul este că organizarea și desfășurarea Festivalului național «Cântarea României» a confirmat integral, încă la prima sa ediție, importanța excepțională politică, educativă, revoluționară, a inițiativei secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. □ Dumitru Ghișe, *Idee și faptă*: „Exemplul lui a acționat ca o pârgie puternică în întărirea coeziunii partidului, a capacității lui de a gândi creator, de a porni de la fapte spre idei și de la idei spre fapte. Ritmul acestei mișcări, ritm viu al unei vieți istorice adevărate, este ritmul său. A devenit și ritmul nostru. Și tocmai datorită acestui fapt, aniversarea lui a devenit o aniversare a întregului nostru popor”. □ Victor Felea, *Angajarea creatorului*: „Scriitorii noștri au înțeles, cu profundă seriozitate, îndemnul rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Conferință națională a scriitorilor de a crea «o literatură care să contribuie activ la făurirea omului nou, la conturarea

modelului uman al orânduirii comuniste». Ei se regăsesc implicați, cu toată răspunderea, în semnificația revoluționară a acestor cuvinte. Ei se regăsesc deplin în idealurile ce animă țara și, deopotrivă, pe președintele României socialiste”. □ Radu Ozun, *Grija față de om*: „În aceste zile, când sărbătorim ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, gândurile, simțămintele și toate visurile oamenilor se îndreaptă către cel care reprezintă oglinda fidelă a împlinirilor noastre seculare”. □ Aurel Negucioiu, *Aport prestigios la îmbogățirea patrimoniului științei economice*. □ Letáy Lajos, *Mereu în frunte*: „Printre cărțile noastre, la loc de frunte stau cărțile sale, care ne învață o nouă și mai dreaptă omenie, militând pentru o ordine mai umană, mai frățească în lume. Azi, când împlinește 60 de ani, îi dorim tovarășului Ceaușescu putere de muncă, sănătate, în măreața sa operă ziditoare de țară. Mereu în frunte, mereu printre noi”. □ Ion Deleanu, *Alesul poporului*: „Fie-ne îngăduit ca acum, în această zi solemnă a țării și a poporului, să-i urăm la rându-ne iubitului nostru conducător, multă, multă sănătate, spre binele nostru al tuturor, multă, multă fericire, căci fericirea sa înseamnă bucuria și împlinirea noastră, multă, multă putere de muncă, căci munca sa este și va rămâne pilda muncii noastre”. □ Bisztrai Măria, directoarea Teatrului maghiar de stat din Cluj-Napoca, *Un model de viață*. □ Ion Aurel Stoica, vicepreședinte al Consiliului județean de control muncitoresc al activității economice și sociale, *Spre viitor*. □ Adalbert Crișan, membru al C.C. al P.C.R., Prim secretar al Comitetului județean Bistrița-Năsăud al P.C.R., *Roadele politicii partidului, ale grijii deosebite a conducerii sale, personal a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de repartizare echilibrată în teritoriu a forțelor de producție*. □ Luchian Diaconu, directorul Muzeului Olteniei, Craiova, *Craiova Fire dârză, clarviziune și consecvență revoluționară*. □ Vasile Sălăjan, *Pe-un picior de plai...*, un reportaj din Scornicești. □ Al. Matei, *Eveniment cu semnificații majore în activitatea revoluționară a tineretului din România*. □ Liliana Mihuț, prim secretar al Comitetului județean U.T.C. Cluj, *Ceaușescu și tineretul*. □ Ioan Gavra, secretar al Comitetului județean U.T.C. Cluj, *Ceaușescu și tineretul*. □ Ștefan Pascu publică partea a doua a textului *Tovarășul Nicolae Ceaușescu și reșezarea istoriei la locul potrivit importanței sale*. □ Ladislau Gyémánt, *Istorie și probitate*: „Aniversarea a 60 de ani de viață rodnică și a 45 de ani de activitate revoluționară a Președintelui țării ne prilejuiește în aceste zile și nouă, celor care lucrăm în domeniul cercetării istorice, trecerea în revistă a unor realizări de seamă, datorate în mare măsură climatului spiritual propice al ultimilor 10-15 ani”. □ Teofil Bălaj, *Recunoaștere și prețuire*: „Cunoașterea peste hotare a României de azi s-a bucurat, în ultimii ani, de cea mai autorizată contribuție prin volumele și articole ale tovarășului președinte Nicolae Ceaușescu, publicate în edituri cunoscute, precum și prin volumele biografice rezervate vieții și activității conducătorului partidului și statului român, semnate de publiciști de prestigiu și puse la dispoziția cititorilor lumii în toate limbile de circulație in-

ternațională, precum și în limbi de circulație regională dar care se adresează unui număr mare de cititori cum este cazul limbilor arabă, japoneză, urdu și altele”. ■ Ion Vlad semnează *Mărturia romanului*: „Când în Cuvântarea rostită la Conferința națională a scriitorilor (26 mai 1977) tovarășul Nicolae Ceaușescu cerea cu deplină justificare scriitorilor cercetarea curajoasă a structurilor sociale, a mutațiilor ce operează în raporturile interumane, a proceselor ce au loc în condiția contemporanului nostru, participant activ la crearea valorilor materiale și spirituale, consemnam un principiu atât de organic legat de rațiunea de a fi a romanului”. În acest context sunt menționate romanele de Eugen Barbu (*Princepele*), Marin Preda (*Delirul, Moromeții, Moromeții II, Marele singuratic, Viața ca o pradă*), D.R. Popescu (*F, Vânătoarea regală, Ploile de dincolo de vreme, Împăratul norilor*), Constantin Țoiu (*Galeria cu viță sălbatică*), Ștefan Bănuțescu (*Cartea de la Metropolis*), Vasile Sălăjan (*Coborând spre Nord-Vest, Săptămâni de dragoste*), Fănuș Neagu (*Îngerul a strigat*), George Bălăiță (*Lumea în două zile*), Norman Manea (*Cartea Fiului*), Zaharia Stancu (*Ce mult te-am iubit, Șatra, Desculț*), Laurențiu Fulga (*Moartea lui Orfeu, Alexandra și infernul, Fascinația*), Paul Georgescu (*Înainte de tăcere, Doctorul Poenaru*), Sorin Titel (*Țara îndepărtată, Pasărea și umbra*), Al. Ivasiuc (*Vestibul, Păsările, Iluminări*), Augustin Buzura (*Fețele tăcerii, Orgolii*), Virgil Duda (*Deruta, Al doilea pasaj*), Gabriela Adameșteanu (*Drumul egal al fiecărei zile*), Dinu Săraru (*Clipa*), Dragomir Horomnea (*Cer cuvântul*). În concluzie: „E semnul romanului, al mărturiei genului, și e, totodată, postulatul unei literaturi prezidate de umanismul revoluționar al societății noastre, concept fundamentat cu profunzime de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Ion Oarcășu scrie despre *Literatura descoperirii de sine*: „Venind în prelungirea vieții, reflectând-o veridic, obiectiv, arta realistă are o eficiență socială sigură; e o artă a vigoriei, a preciziei analitice, a diagnosticului tipologic și a prezenței istorice a omului în lume. Ea demistifică, demitizează, desacralizează, dar și construiește, propune un erou complex, un om cu identitate politică, socială și națională sigură, care se mișcă și evoluează într-un context real bine definit. Totodată, arta realistă pleacă de la conflicte existente, respectând, în linii mari, configurația obiectivă a societății. Ea nu deformează voit, subiectiv, ci contribuie, în ultimă instanță, la descoperirea de sine a unei colectivități, ca și la întărirea certitudinilor despre lumea văzută și explicată prin simțuri și rațiune”. ■ Pompiliu Teodor scrie despre *Dimensiuni noi istoriografice*: „Istoricul din țara noastră este chemat să reconstituie trecutul, să descifreze sensurile lui, să aducă în prim planul istoriei creația materială și spirituală a poporului de-a lungul istoriei”. ■ Andrei Marga se ocupă de *Conceptul de socialism*. ■ Versuri semnează Petre Bucșa (*Vine cuvântul – cântec*), Eugen Evu, Hunedoara (*Cei născuți în munți*, dedicată tovarășului Nicolae Ceaușescu), Ileana Roman (*La mulți ani*), Ion Dodu Bălan (*Acum, aici*), Adrian Popescu (*Izvoarele cu taină*), Mircea Vaida (*Anii cei mari*), Ho-

ria Lupu (*Cântul*), Negoită Irimie (*Precum Carpații*), Cornel Udrea (*Cuvânt de pace-n lume*), Miron Scorobete (*Senin și neclintit*), Vasile Grunea (*Ne e dat*), Teohar Mihadaș (*Încrustare pe-un destin*), George Suru (*Înaltă închinare*).

## 27 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 4] Numărul este dedicat omagierii lui Nicolae Ceaușescu. Prima pagină a revistei debutează cu osanalele redacției: „Marelui bărbat din fruntea partidului și a statului, coborâtor din spița eroilor dintotdeauna ai neamului, comunistului care și-a închinat viața fericirii celor ce muncesc, tovarășului Nicolae Ceaușescu. La mulți ani!”. ■ Semnează versuri ocazionale: George Lesnea (*Solie*), Petre David (*Ianuarie românesc*), Damian Ureche (*Suind în focul luptei*), Alexandru Priboieni (*Poem pentru Eroul din fruntea țării*), Alexandru Andrițoiu (*În timpul patriei*), Ion Iuga (*Frate și fiu*). □ În cadrul rubricii *Omagiu*, semnează texte: George-Radu Chirovici, Constantin Coșman, Dan Deșliu, Ion Horea, Pantelie Tuțuleasa, Edgar Papu, Radu Beligan, Magdalena Popa, Dan Zamfirescu, Florin Costinescu, Gabriela Dolgu, Călin Căliman. □ George-Radu Chirovici prezintă evenimentul: *Ceaușescu: – La mulți ani! Festivitățile de la Sala Palatului Republicii Socialiste România*: „În preziua aniversării, în fața poporului său, conducătorul națiunii române își rememorează viața. Douăzeci și două de milioane de suflete străbat împreună cu el un drum lung de 60 de ani; douăzeci și două de milioane de oameni văd cu ochii minții calea de muncă, de luptă și de victorii pe care de peste 45 de ani merge marele fiu al României, cel pe care, în cea mai fericită clipă a destinului nostru, l-am ales în fruntea partidului și a statului, conducătorul nostru iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Îl ascultăm. Acest bărbat tânăr, întruchiparea cea mai aleasă a dorului nostru de mai bine, întruchiparea voinței de ieri, de astăzi și de mâine a comuniștilor români de a ridica țara pe locul pe care geniul poporului său îl merită, acest bărbat tânăr vorbește de la inimă la inimă, de la suflet la suflet, de la om la om. Își evocă viața – și știm, simțim cu toată ființa, că viața sa este viața noastră, că este viața poporului român căruia Nicolae Ceaușescu i-a închinat existența”. □ Constantin Coșman vede în Nicolae Ceaușescu *Un ctitor al umanismului revoluționar*: „Se degajă din aceste idei, ca de altfel din toate ideile omului pe care cu mândrie și unanimă bucurie țara îl sărbătorește în aceste zile, chintesența viziunii sale umaniste: fuziunea organică și inedită a omeniei crescute pe pământul românesc, cu filosofia cea mai înaintată a timpurilor noastre – materialismul dialectic și istoric”. □ Despre momentul *Scriitori și reporteri însoțindu-l pe Primul Cetățean al României, Din istorie pentru istorie*, notează Nicolae Dragoș: „Fiindcă întotdeauna, în dialogurile de lucru, în strălucitele sale expuneri, cuvintele, ideile tovarășului Nicolae Ceaușescu izvorăsc dintr-o profundă conștiință a istoriei. Iată de ce, din nenumăratele imagini pe care le-am cunoscut direct, evocând prezența atât de vie a președintelui țării în viața țării, mi-o apropii adesea de

suflet pe cea înfățișându-l plantând un arbore tânăr, la Tebea, lângă istoricul Gorun al lui Horea. Într-un simbolic gest de statornicie, de încredere în eternitatea istoriei patriei, în puterea fiilor ei de a o purta, demnă și luminoasă, către viitorul comunist, așa cum a fost hotărât și gândit el de Partidul Comunist Român, de strălucitul său conducător”. □ Dan Deșliu rememorează *Amintiri întipărite în conștiința mea*: „Mi-am dat seama cu acel prilej, o dată mai mult, că la cârma partidului și a țării se află într-adevăr un conducător de tip nou, superior, un eminent gânditor și activist, care știe să asculte și să observe, să ia cunoștință de aspectele esențiale ale realității, pentru a determina schimbarea în mai bine a lucrurilor, pentru a dirija, cu competența și energia care-i sunt proprii, mersul înainte al României către orizonturi înalte”. □ Ion Horea reflectează la *Legea de viață a mulțimilor muncitoare*: „În oamenii aceia și în faptele lor erau adevărate legile istoriei contemporane și acele legi erau întâmpinate, gândite, interpretate, înțelese și comunicate de secretarul general al partidului într-o formă și cu o credință în lumina lor, cum și țara, soarta poporului român, se aflau în acele zile, ca în toate zilele, prin virtuțile conducătorului lor, sub steaua înaltă a nădejzilor împlinite”. □ Pantelie Tuțuleasa afirmă: *Película e martoră*: „Era în anul 1965.... Anul în care tovarășului Nicolae Ceaușescu i s-a încredințat funcția de înaltă răspundere de secretar general al partidului, an care a marcat începutul unei etape noi, cea mai fertilă din întreaga societate a construcției socialiste. Secretarul general al partidului pornea atunci pe drumurile atât de cuprinzătoare azi ale înfăptuirii cât mai depline a legăturii partidului cu masele largi de oameni ai muncii, inaugurând un dialog viu și permanent cu poporul. Reporterul cinematografic consemna atunci pe peliculă primele vizite de lucru ale tovarășului Nicolae Ceaușescu în mijlocul oamenilor muncii. Zeci și sute de mii de oameni ai muncii l-au întâmpinat pretutindeni, ascultându-l cu sufletul”. □ Edgar Papu descoperă *Un strălucit exemplu de dinamism creator*: „Niciodată până acum n-a existat în atât de ample dimensiuni planetare numele României. Din Peru până în Pakistan, din Scandinavia până în Mozambic, roadele minții și muncii românești au câștigat toate bătăliile purtate pe câmpul păcii și al progresului. De pe teritoriul nostru restrâns, glasul României socialiste s-a ridicat în ultimii ani atât de puternic, încât a fost auzit pe tot globul. Auzit și înțeles. Aceasta fiindcă omul care împlinește 60 de ani de viață și 45 de ani de activitate revoluționară n-a cunoscut și nu vrea să cunoască nici de-aici înainte odihna. [...] Avem în față un exemplu de dinamism creator nesecat. Nicolae Ceaușescu este un om al amănuntului practic, al neobișnuitului calcul de detaliu, și totodată un vizionar al proporțiilor grandioase, așa cum s-au caracterizat mereu, în istorie, marii conducători. [...] Noi, oamenii de cultură de toate vârstele, ne simțim puternic stimulați de acest luminos exemplu”. □ Radu Beligan exclamă: *Cel mai tânăr*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu împlinește 60 de ani, dar nimeni dintre noi nu poate așeza această cifră pe imaginea omului permanent tânăr, în permanentă mișcare, în

continuă efervescență creatoare care este președintele nostru. El este cel mai tânăr și mai neobosit dintre noi toți și exemplul său de vitalitate, de energie, de inspirație, de consecvență ne uimește în fiecare zi”. □ Magdalena Popa propune *O sinteză a istoriei și contemporaneității*: „Noi care ne desfășurăm activitatea în domeniul creației artistice, ne exprimăm recunoștința profundă pentru cel care a inițiat și conceptul Festivalului «Cântarea României» ca o mare acțiune socială, ca un tip specific al activității creatoare a maselor, direcționat într-o situație indisolubilă cu actul muncii însuși, cu ideologia revoluționară a partidului nostru, identificându-se în ultimă instanță cu modul de viață al poporului ca sinteză a istoriei și contemporaneității sale”. □ Dan Zamfirescu prezintă *Un om pentru istorie*: „România socialistă este patria noastră eternă; dar este mai ales acea Patrie nouă, care acționează glorios în cadrul unei lumi noi, la a cărei geneză participă în prim-planul istoriei contemporane. Omul care întruchipează sufletul națiunii române socialiste, omul care a imprimat istoriei națiunii române o tensiune, o amploare, o rezistență universală mai mari decât oricând de când este pe lume, omul care a croit făgașul întregii noastre istorii prezente, pentru viitorul ce ne stă în față, omul al cărui geniu și a cărui profundă încredere în virtuțile rațiunii și omeniei s-au împletit în destinele întregii umanități contemporane, împlinește 60 de ani de viață. În plină forță de muncă și de creație, investit parcă de natura țării noastre cu misteriosul dar al basmelor, dar al tinereții fără bătrânețe. Este tinerețea celor ce și-au făcut din slujirea idealurilor revoluționare și patriotice axa întregii lor existențe”. □ Florin Costinescu, descoperă în cel de al 14-lea volum al lui Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, o expresie fundamentală a gândirii revoluționare*: „Volumul al 14-lea din opera tovarășului Nicolae Ceaușescu este o apariție editorială majoră, de inestimabilă valoare. El este încă un izvor viu de cunoaștere a realității noastre – atât în domeniul ideilor, cât și în cel al practicii directe, o sursă de învățăminte pentru întregul popor român pe drumul construirii socialismului multilateral dezvoltat, așa cum este întreaga operă a celui mai iubit fiu al națiunii noastre socialiste”. □ Gabriela Dolgu consemnează despre *Forța iradiantă a personalității președintelui României reflectată de opinia publică mondială*: „O viață consacrată în întregime idealurilor nobile ale slujirii omului, ale ridicării lui pe treptele cele mai înalte ale existenței materiale și spirituale, prin socialism, prin comunism, prin pace și colaborare, o gândire creatoare, o acțiune eficientă, o personalitate de neuitat: acesta e tovarășul Nicolae Ceaușescu, ființă din ființa României, stea de primă mărime a istoriei contemporane, căruia oamenii de pe toate meridianele îi aduc elogiul binemeritat pe care am încercat să-l evocăm în aceste rânduri, mai puțin în dimensiunile sale greu de cuprins, cât mai ales, în semnificațiile sale cele mai de seamă”. □ Călin Căliman notează despre: „Filmul de lung metraj «Cântarea României» – realizat sub auspiciile Casei de filme 4 – este un cald și convingător omagiu adus strălucitei inițiative a tovară-



șului Nicolae Ceaușescu de a cuprinde într-o amplă și permanentă cântare a muncii și creației libere întreaga spiritualitate românească. Prima ediție a Festivalului Național «Cântarea României» pe care filmul regizorilor Dumitru Done și Ion Moscu o evocă în imagini esențiale, de sinteză, demonstrează cu elocvență forța de talent creator a poporului nostru”.

• [„Cronica”, nr. 4] Pe frontispiciu se așterne, cu litere roșii, o urare: „Întregul popor român, sărbătorind pe cel mai iubit fiu al său, tovarășul *Nicolae Ceaușescu*, îi urează mulți ani fericiți, sănătate și putere de muncă pentru propășirea scumpei noastre patrii, pentru înălțarea ei pe culmile civilizației socialiste și comuniste!”. □ Ziua de naștere a lui Nicolae Ceaușescu este, de altfel, „serbată” pretutindeni în filele acestui număr. □ Pictorul ieșean Dan Hatmanu ilustrează prima pagină cu un portret al lui Nicolae Ceaușescu. Publică, de asemenea, câteva rânduri despre *Portretul tovarășului Nicolae Ceaușescu*, mărturisind că a încercat să surprindă, cu „mare răspundere artistică”, toate trăsăturile faciale ale conducătorului, „căci în chipul său se oglindesc hotărârea, energia, judecata, visul de fiecare zi al poporului nostru”. □ Editorialul redacțional accentuează ideea că nu avem de-a face cu o simplă zi de naștere, ci cu o *Sărbătoare a întregului popor*: „Întregul nostru popor sărbătorește împlinirea a 60 de ani de viață și 45 de ani de neîntreruptă activitate revoluționară a secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aducând un profund omagiu conducătorului iubit, cu strămoșeasca urare românească *La mulți ani fericiți!*”. □ Comitetul Județean Iași al Partidului Comunist Român adresează o scrisoare de felicitări lui Nicolae Ceaușescu. □ Grupajul despre *Vizitele de lucru, la Iași, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu*, așezat sub egida *Mereu în mijlocul oamenilor, totdeauna pentru oameni*, cuprinde articolele: *Trei momente hotărâtoare* (Alexandru Dumitrache, directorul Combinatului de utilaj greu „Nicolina” Iași), *Un frate, un părinte* (Constantin Șalaru, președintele C.A.P. Bivolari, județul Iași), *Răspunsuri la imperativul educației* (Mihai Gafițanu, rectorul Institutului politehnic din Iași) și *Un om pentru oameni* (Vasile Vrănescu, lăcătuș la Întreprinderea metalurgică Iași). □ Profesorul Mihai Todosia, rector al Universității „Al.I. Cuza”, analizează *Dezvoltarea economiei politice marxist-leniniste în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu*. □ Acad. V. Pavelcu descrie succint *Dimensiunile aniversării*. □ Două însemnări de poeți sunt delimitate prin același chenar roșu. Astfel, George Lesnea închină un *Omagiu* lui Nicolae Ceaușescu: „Ca poet al țării, ca îndrăgostit de istoria ei, am simțit, în toate acțiunile partidului, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, voința dâră de înălțare a patriei noastre pe culmile unui nou și desăvârșit umanism – umanismul revoluționar. [...] Cei patruzeci și cinci de ani de activitate revoluționară ai tovarășului Nicolae Ceaușescu, aniversați acum, odată cu vârsta sexagenară, au călit un caracter, o voință neabătută, un spirit cuteză-

tor și neînfricat, pe care realizările obținute de economia, cultura și societatea românească în totalitatea ei, mai ales în ultimele decenii, le ilustrează cu prisosință. [...] Scriitorimea de toate vârste vede, de aceea, în aceste trăsături ale minții și ale sufletului tovarășului Nicolae Ceaușescu modelul omului nou al societății românești independente, modelul *creatorului* care și-a dedicat viața, inima, lupta – poporului din care face parte”. De cealaltă parte, Corneliu Sturzu arată *Pentru cine bat inimile*: „«Mama mi-a spus că mă nasc într-o zodie bună...» scria Poetul generației anilor mei. Prea fragezi, anii mei de atunci, de imediat după Eliberare, au reținut pe retină imaginea orașelor de moloz, dar și dârzenia muncitorilor noștri, a tineretului de a reconstrui Patria din temelii. Auzisem pe-atunci un nume răsărind tot mai mult pe buzele celor de-o seamă cu mine: Nicolae Ceaușescu. Apoi au fost zilele «Salvei-Vișeu», ale «Agnitei-Botorca» și ale celorlalte șantiere ale tineretului revoluționar. Și același nume înflorind pe buzele noastre: Nicolae Ceaușescu. «Mama mi-a spus că mă nasc într-o zodie bună...». Și-atunci când Patria l-a chemat pe bărbatul dorit în fruntea sa am înțeles de ce partidul, întregul nostru popor, și-au îndreptat gândurile către el. Exemplaritatea vieții sale, spiritul său revoluționar, omenia sa, puterea de dăruire pentru marile idealuri ale țării și ale umanității au fost și sunt hotărâtoare. Ele reprezintă chezașia noastră, a tuturor, că prezentul și viitorul României socialiste se află în mâini sigure: ale partidului, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. Garoafele purpurii ale recunoștinței noastre pentru cel care a înfăptuit atâtea pentru patrie și poporul nostru liber. Freamătul auriu al hodelor îmbelșugate, presărate cu nobila rouă a muncii noastre, pentru cel dintâi trudit al țării. Visul de azur către fericire și bunăstare al tuturor, pentru gânditorul ce-și îndreaptă cugetul către România de mâine. Pentru el bat astăzi toate inimile noastre!” □ Const. Ciopraga aduce o *Laudă patriei*: „Din nenumăratele mărturii despre conștiința patriei, să reactualizăm una purtând semnătura Mihai Eminescu: «Nu sunt dezmoșteniți cei care prin munca mâinilor lor contribuie la înflorirea unei societăți naționale, a cărei cultură și rază se răsfrânge și asupra lor; nu sunt dezmoșteniți acei ce se pot lăuda că au o patrie de iubit, un popor de apărat, o cultură de înaintat. Nu-s dezmoșteniți acei care iubesc trecutul poporului lor, cei care au în sufletul lor tezaurul de amintiri, care îl fac pe omul singuratic să se simtă și el o parte, un rezultat al istoriei țării sale. Dezmoșteniți sunt acei ce nu mai cred în nimic, dezmoșteniți sunt acei cetățeni ai universului întreg, care neavând patrie, își aleg pe cea mai ieftină din lume: universul; cei care, neavând popor, își aleg pe cel mai lesne de avut: omenirea toată...». Confesiunea eminesciană din *Timpul*, datând exact de acum un secol, se înscrie în capitolul adevărurilor perpetue, perfect valabile și în prezent, de unde împletirea lor cu modul de a gândi al epocii socialiste. «A fi patriot – arată într-un discurs Președintele Republicii – înseamnă a fi oricând gata să faci totul, mergând până la supremul sacrificiu, pentru a apăra

libertatea, independența și integritatea țării, pentru a salvarda mărețele cuceri revoluționare ale poporului...». Despre dimensiunile noi ale patriotismului socialist vorbesc convingător actele de eroism concretizate în construcții monumentale pe tot cuprinsul țării. Elogiul faptei, fie în mai vechile balade, fie în poemele sau romanul acestui deceniu, ține în primul rând de un imperativ etic, recomandând datoria de a opune vicisitudinilor istoriei o conștiință fermă. Fenomen de reținut, – de la cugetătorii veacurilor trecute până la făuritorii impozantelor construcții din anii socialismului – noi opunem încercărilor aspre un suflet *tare*, legat de o morală a încrederii în destinul patriei. «Când un popor este hotărât să-și apere independența și libertatea, – scrie tovarășul Nicolae Ceaușescu – nu există forță în lume în stare să-l îngenuncheze, să-l supună...». □ *O lecție de patriotism* ne „predă” Constantin Coroiu. □ Rectorul Conservatorului „George Enescu”, Mihai Cozmei, expune o „*Solie a idealurilor de muncă*”. □ Artista emerită Margareta Baciu scrie despre *Teatrul în viața maselor*, iar Ștefan Oprea despre *Actualitatea – dimensiune caracteristică a filmului românesc*. □ Florin Faifer aduce în prim-plan *Dramaturgia Independenței*, menționând autori ca D.R. Popescu, Horia Lovinescu, Ion D. Sîrbu, Mircea Radu Iacoban. □ Profesori ai Universității „Al.I. Cuza” din Iași răspund apelului omagial: prorectorul Aurel Loghin discută tema *Tradiției și înnoirii în interpretarea și trăirea istoriei*, decanul Facultății de istorie-filozofie, V. Cristian, evidențiază câteva *Contribuții fundamentale la dezvoltarea gândirii istorice*, iar șeful Catedrei de socialism științific, Liviu Coptil, anunță *Îmbogățirea învățaturii marxist-leniniste despre democrația socialistă*. □ De la Institutul politehnic din Iași, șeful Catedrei de economie politică, Petre Mălcome, dezvoltă o *Viziune științifică asupra dezvoltării în profil teritorial*. □ Două note ale aceluiași acord panegiric sunt grupate împreună: *România – Ceaușescu* (Grigore Ilisei) și *Spunem cu mândrie: e al nostru* (Constantin I. Negoită). □ Nu lipsesc nici poeziile omagiale: *O viață pentru oameni* (Mihai Leoveanu), *Purtătorul de steag* (Haralambie Țugui), *Veșnic și limpede doar glasul tău* (Vasile Mihăescu), *Eroul din fruntea țării* (D. Florea-Rariște), *În fiecare dimineață* (Constantin Popa), *Cinstire* (Paul Balahur), *Ctitor de țară* (Ion Beldeanu), *Fiul României* (Aurel Butnaru), *Pentru patrie* (Constantin Clisu), *Legământ* (Ion Puha) și *Această bucurie*, exprimată de Lucian Vasiliu, poezie pe care o cităm integral: „Aceste fapte de arme, poemele scrise cu inima/ în diminețile înalte și de pace,/ aceste cuvinte de întâmpinare,/ aceste brațe în loc de răni,/ această bucurie a celui care se întoarce învingător/ toate acestea, ție ți le dăruim, om între oameni,/ faptele acestea la lumina zilei de ianuarie/ sunt înrolarea mea voluntară,/ ție ți le dăruim, om între oameni”. □ Numărul se încheie dincolo de frontiere, cu o pagină realizată de Radu Simionescu, despre *Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a vieții internaționale*.

• [„Munca”, nr. 8424] Cu titlul *Tovarășului Nicolae Ceaușescu inițiatorul marelui Festival național al muncii și creației poporului „Cântarea României”* sunt publicate o serie de poezii semnate de Mihaela Dumitrescu, József Bányai, Wilhelm Weiss, Radu Selejan, George Arădeanu-Bera.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 373, număr special în 12 pagini în cinstea lui Nicolae Ceaușescu – 60] Apar articole festive: Dinu C. Giurescu – *Învățămintele istoriei*, C. Vadim Tudor – *Imn de slavă*, Traian Filip – *Arta politicului*, C. Sorescu – *Elogiu folcloric*, Dan Zamfirescu – *Sensul culturii*, Marcel Guguianu – *Un adevărat pacifist*, Ion Voicu – *Umanismul său*. □ Versuri „la stemă” de Mara Nicoară, Ion Lilă, Arcadie Donos, Petru Jaleș, Mihail Ecovoiu-Doreanu, Viorica Nania, Nicolae Dobrogeanu, Nicolae Stelea etc. ■ E. Manu se află la ora unui bilanț – *Un deceniu literar*: „Epoca noastră literară este ilustrată în mod magistral de scriitori cu o profundă conștiință umanistă a operei lor; scriitorii români, mai ales în ultimii 12 ani, au descoperit modalitatea de defnire simbolică – prin literatură – a lumii de azi... Valorile literaturii contemporane reprezintă continuitatea istorică și estetică a unei mari literaturi. S-a precizat în acești ani (este citat și tov. Ceaușescu prin fragmente din *Raportul* prezentat la Congresul al XI-lea al P.C.R.) – printr-o idee de context – că n-am putea înțelege nimic din literatura actuală fără a cunoaște-o și a iubi-o pe cea de ieri (fiind redescoperiți și «puși în drepturi» clasicii perioadei interbelice)... În ultimul deceniu s-a pus, cu mult mai răspicat decât înainte, problema diferențierii specifice a literaturii române contemporane în cadrul general ideologic. Astfel, prin aplicarea mai consecventă a criteriului estetic în judecarea producției artistice, s-a realizat o separație mai clară a literaturii autentice de pseudoliteratură, aceasta din urmă fiind împinsă, în bună parte, la periferia creației... Diferențiată specific printr-o serie de constituenți de ordin tematic și de natură sufletească, prin stilul ei interior, literatura noastră de azi se recomandă umanității printr-o ținută umanistă, printr-o mare bogăție de idei și de sentimente, inspirate din viața și din munca poporului, dinamizate de aspirațiile lui înălțătoare. În același timp, scriitorii români contemporani știu că, dacă în orice operă de artă veritabilă se realizează în primul rând o unică viziune ideologică, o imagine de ansamblu, această operă devine surprinzătoare și originală prin multitudinea aspectelor particulare tematico-stilistice.” ■ D. Mutașcu stabilește *Sensul activ al poeziei patriotice românești* – unul „al acțiunii, al echilibrului între o conduită dreaptă și muncă, între visare și luciditate, între învățătura istoriei și exigențele dialectice ale prezentului, așa cum ne-a fost lămurit de *primul bărbat politic al țării*, tov. N. Ceaușescu în expunerea sa la Congresul educației publice și al culturii socialiste... Sensul activ al liricii patriotice românești e guvernat de o viziune revoluționară asupra lumii și este expresia maturității sale istorice, politice, artistice. Studiată în intimitatea ei incandescentă, poezia patriotică ne apare ca: vie, fremătătoare, mesianică, modelatoare de conștiință; ne apare ca un program moral, *o datorie*.”

## 28 ianuarie

• [„**Luceafărul**”, nr. 4] Numărul cuprinde versuri de Mihai Beniuc, Ion Bănuță, Constanța Buzea, Dan Deșliu, Traian Iancu, A.I. Zăinescu, Gheorghe Pituț, Florin Costinescu, Radu Cârnci, Daniel Crăsnaru, Marius Stănilă, Mihai Negulescu, Paul Tutungiu, Ovidiu Genaru, Virgil Carianopol, Nicolae Storian, Nicolae Oancea, Dan Rotaru, Nicolae Dan Fruntelată, Miklós László, Ion Iuga, Paul Balahur, George Chirilă, Balogh József, Valeriu Bârgău, Virgil Dumitrescu, Ion Sofia Manolescu, Sorin Teodorescu, Gheorghe Izbășescu, Emilian Marcu. Conține de asemenea piesa de teatru *Drumul* de Valentin Munteanu. ■ Cu ocazia zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu, redacția a pregătit un număr special. Sub titlul *La aniversarea marelui fiu al țării, simbolul demn al unui demn popor, un strămoșesc din inimi „La mulți ani!”* sunt reunite deopotrivă articole și versuri. Redacția publică articolul *Eroul României*. ■ Laurențiu Fulga semnează textul *Simplu și omenește*: „Nu cunosc emoție mai puternică, în istoria acestui neam, care să angajeze cu atâta dăruire suflarea întregii țări, decât așteptarea zilei de 26 ianuarie. Ziua de naștere a președintelui României Socialiste, aniversarea acestor șase decenii de viață și a 45 de ani de activitate revoluționară, depășește, prin conținutul și semnificațiile ei, limita calendarului, se cuprinde în însăși mitologia românească.” ■ Al. Piru scrie elogiul intitulat *Conștiință veșnic trează*: „...oriunde ne-am afla, în tot ce întreprindem asupra lucrului nostru veghează o conștiință veșnic trează, conștiința unui om identificat cu idealul triumfului socialismului în drum spre comunism în România. [...] Contemplu adesea figura sa energică și senin surâzătoare, ecou al încrederii în destinul său eroic, al necesității de a mișca roata grea a istoriei. Cum să spun altfel pentru ca respectuosul meu La mulți ani! să răsune nu cu tăria unei voci, ci cu glasul unit al întregului nostru popor, celebrându-și conducătorul și țara.” ■ Este prezentat pe prima pagină *Mesajul scriitorilor din România către președintele țării la cea de a 60-a aniversare a zilei sale de naștere*: „În acest vast ansamblu de factori, grație Dumneavoastră, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, capacitatea creatoare a poporului nostru a dat noi aripi spiritualității sale, a deschis noi orizonturi științei și artei. Nicio dată mai mult ca astăzi literatura n-a înregistrat mai multe opere valoroase, cu o tematică tot mai generoasă și o gamă de mijloace de expresie tot mai variată. [...] De câte ori v-ați aflat în mijlocul scriitorilor, la conferințele lor naționale și în dialog direct de lucru, Dumneavoastră ne-ați adus noi temeuri în a înțelege tot mai profund că literatura are a-și descoperi mereu sursa în problemele omului contemporan, că rațiunea și viziunea ei artistică trebuie să urmeze înseși rațiunea și viziunea pe care le determină Partidul Comunist Român în consecvența lui luptă pentru o mai dreaptă așezare socială, pentru o mai mare capacitate de perfecționare a omului și pentru o afirmare mai puternică în lume a culturii noastre socialiste.” ■ În dosarul *Partidul și cultura*, Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, este prezent cu articolul *Investitura de încredere*:

„Se poate spune că literatura a adus o contribuție notabilă la plămădirea trăsăturilor definitorii ale constructorilor universului socialist. [...] Totodată, scriitorii și-au sporit și intensificat prezența în mijlocul celor care constituie însăși rațiunea existenței profesiunii noastre, realizând legătura de la inimă la inimă fără de care nu se pot zămisli opere capabile să înfrunte lenta eroziune a timpului. Acțiunile de documentare individuală și colectivă, participarea entuziasată la Festivalul național «Cântarea României», nenumăratele șezători, colocvii, festivaluri de poezie, au oferit prilejul de a discuta nu numai despre izbânzi și neîmpliniri artistice, ci și despre toate problemele care frământă deopotrivă pe scriitori și cititori.” ■ În *Omul, universul lui de cunoaștere, împlinirea vocațiilor și talentelor națiunii*, Sânziana Pop enumeră o serie de date statistice despre sfera culturală autohtonă în perioada ceaușistă, laudând realizările regimului: „...numărul bibliotecilor care funcționează în țară în prezent: 21.000! Fondul de carte a crescut față de anul 1949 în proporție de 1 la 9! (cifra care ne situează între primele țări din lume). Ce vor să însemne de fapt, cele 21.000 biblioteci înființate? Că accesul la carte al omului muncii este imediat. Că bibliotecile din sate și din orașe, din uzine și din cămine culturale, din școli și din întreprinderi, din cartiere și din institutele de învățământ superior, această invizibilă rețea de pătrundere a creației literare, științifice și culturale în mase, demonstrează deschiderea uriașă a artei spre lume, democratismul culturii, accesul publicului la valoarea reală, în fapt omogenizarea structurilor sociale la nivelul poporului.” Autoarea se oprește și asupra umanismului socialist, al cărui promotor este Nicolae Ceaușescu: „Umanismul revoluționar – a cărui penetrantă definiție aparține tovarășului Nicolae Ceaușescu – a devenit un imperativ de stringentă actualitate în frontul muncii culturale. Practic, nu există cuvântare a secretarului general al partidului, nu există referire la domeniul artei în care «formarea omului nou», «lărgirea universului de cunoaștere» și «revoluționarea conștiinței» să nu fie puse cu deosebită intensitate. Ce decurge de-aici pentru cultura viitorului? Că nici un artist responsabil nu poate abdica de la necesitatea de a crea opere capabile să trezească acea rezonanță fundamentală care face dintotdeauna ca arta să fie un mijloc de înnobilitare, de activare a gândirii inteligente în sensul și în sprijinul mediului social în care trăim.” ■ Este menționată emisiunea literară aniversară realizată la radio cu ocazia zilei de naștere a lui Nicolae Ceaușescu, la care au participat „nume de prestigiu ale literaturii noastre contemporane, poeți, critici și istorici literari, mulți dintre ei situându-se printre marii oameni de litere ai neamului nostru”. Aceștia au fost Șerban Cioculescu, Alexandru Philipide, George Ivașcu, Nicolae Dragoș, Virgil Teodorescu, Alexandru Andrițoiu, Franz Johannes Bulhardt, Violeta Zamfirescu, Corneliu Sturzu, Corneliu Vadim Tudor. ■ Ion Lăncrănjan schițează portretul elogios *Un om pentru contemporaneitate*. ■ În *Rațiune și umanitate*, Voicu Bugariu analizează concepția politică a lui Nicolae Ceaușescu. ■ Sub titlul *Omagiu, devotament*,

*recunoștință* sunt reunite o serie de articole aparținând unor membri ai Uniunii Scriitorilor. În *Sub semnul marilor opere*, A.I. Zăinescu amintește cuvintele și îndemnul lui Nicolae Ceaușescu adresate scriitorilor: „Ne amintim, de la nu îndepărtata conferință a scriitorilor, cuvintele sale adresate deopotrivă minții și inimii noastre, configurând ca nimeni altcineva imaginea a ceea ce poate și trebuie să fie arta, în consonanță cu opera și eforturile vaste ale poporului, cu interesele și aspirațiile sale vitale. ■ În *Bucuria creației*, Adrian Popescu subliniază necesitatea implicării active a scriitorilor în viața societății: „Nu într-o așteptare mută și resemnată se nasc, astăzi, marile pagini ale literaturii române, ci în presiunea angajărilor care, rostite în veghe și luciditate, pentru mai bine, pentru un frumos întreg care să conțină în sine adevărul. Poetii nu sunt niște solitari, naturi capricioase și incoerente, ci membri activi ai unui puls contemporan, care-i solicită și-i investește cu puterile sale.” ■ Platon Pardău publică un articol despre apariția casei de cultură din Suceava, intitulat *Investitura de frumos*. ■ Mihai Tatulici scrie, în *Noua generație a șantierelor*, despre viața întâlnită pe teren în aceste locuri: „Ca scriitor, am avut ocazia să verific ce nou câmp de investigare literară a deschis această nouă realitate a șantierelor țării. Nu e vorba numai de ritmul foarte înalt al muncii pe aceste șantiere, nu este vorba numai de entuziasmul oamenilor; [...] nu este vorba numai de măiestria lor, de inteligența lor, de cultura lor sau numai de tinerețea lor. Dar este vorba, mai ales, de faptul că oamenii despre care vorbesc au învățat, pe aceste șantiere, că ei fac nu numai zidărie ci și zidiri, că ei nu înalță numai ziduri ci fac, pur și simplu, muncă de înălțare. A țării, a lor.” ■ Eugen Uricaru evidențiază responsabilitatea scriitorului și necesitatea interogării de sine constante privind înțelegerea epocii în care trăiește: „Calitatea de martor, fericită și exactă formulare datorată poetei, al prefacerilor, al complicatei dinamici sociale pe care și-o asumă scriitorul incumbă datorii și calități ce pun la încercare nu doar talentul ci și convingerile sale politico-filosofice. [...] De aceea, cred, omul care scrie cu nădejdea că va fi citit trebuie ca, în fiecare vers, la fiecare propoziție așezată pe hârtie, să-și pună aceeași întrebare – oare am înțeles bine ceea ce mă înconjoară?”

### 31 ianuarie

• [„*Viața studentească*”, nr. 4] Ion Cristoiu își imaginează niște *Replici adevărate într-un fals dialog cu Camil Petrescu* (folosindu-se de ideile acestuia din reviste, studii, eseuri, din „Cetatea literară” sau „Universul literar”), sub titlul: *Polemicele sunt cu atât mai cinștite cu cât sunt mai personale*. În câteva „subcapitole”, I. Cristoiu „întreabă”, Camil Petrescu „răspunde” (polemic) pe subiecte delicate, cum ar fi piesa proprie, *Mioara* ori *Plicul* lui Liviu Rebreanu, opera lui P.P. Negulescu (profesorul de istoria filosofiei al lui Camil Petrescu), sintezele de autor Sadoveanu sau Rebreanu etc. Câteva concluzii: *polemica înseamnă intransigență; un scriitor trebuie să exerseze zilnic anumi-*

te dificultăți, pe care apoi să le uite complet; cu adevărat violenți nu sunt decât cei delicați. ■ Liliana Țigănescu apreciază *Teatrul lui Marin Sorescu (Iona, Matca, Paracliserul)*: „Noutatea pieselor lui Marin Sorescu constă, în primul rând, nu în surprizele stilistice, în construcția personajelor, nici în «ideile pe care le comunică», ci în unghiul, propriu scriitorului, de interpretare a realității, promovat mai întâi în poezie și continuat, cu îmbogățire de sensuri, în teatru. Marin Sorescu rostuieste obiectele lumii imediate printr-o reordonare inedită, ceea ce nu se constituie într-un simplu teribilism, ci într-o atitudine integratoare căreia i se subordonează vocea lirică a scriitorului, teatrul său, modalitatea sa de a gândi în spațiul culturii. Expresia acestei atitudini este, în dramaturgia sa, absurdul reinterpretat și extins în zone ale realului neexplorate cu un astfel de instrument; este absurdul susținut fundamental de putința creatorului de a surprinde paradoxul existenței: în situații, în limbaj, în gândire.”

[IANUARIE]

• [„Albina”, an 81, seria a II-a, nr. 1 (1419), ianuarie; Revistă pentru sate editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, prima serie fiind fondată de Spiru Haret în 1897; format tipografic A3 (12 pagini); ziua de apariție: nespecificată; redactor-șef Ion Bănuță; nu este precizată componența redacției.] Număr dedicat în întregime lui Nicolae Ceaușescu, cu ocazia aniversării celor 60 de ani de viață și 45 de ani de „luptă și muncă pentru libertatea și fericirea poporului român”. În consecință, pe prima pagină, Mihai Beniuc este prezent cu poezia *Fiul patriei*, pe următoarea, Radu Cârnecki semnează articolul *Scornicești – vatră de neam*, din această localitate de baștină trimițând versuri Violeta Zamfirescu. Dumitru Almaș titrează *O viață pentru partid*, Dumitru Răzeșu se ocupă de cărțile „cu putere de simbol”, pe care președintele R.S.R. le-a scris, traduse și publicate în străinătate, „artista emerită” Irina Răchiteanu-Șirianu vorbește despre „viziunea Demiurgului”, când se referă la inițiativa lui Nicolae Ceaușescu de a înființa Festivalul Cântarea României, poetul Léopold Sédar Senghor, totodată și președintele Republicii Senegal, trimițând un salut de *Admirație și respect*. În grupajul intitulat *Partidul, Ceaușescu, România*, se regăsesc cu poezii omagiale, alături de țărani și învățători, Al. Andrițoiu, Petru Anghel, Vasile Nicolescu, Ion Brad, Nicolae Dragoș, Franz Liebhard, Horváth Imre. Tot aici, cu titlul *Omagiu de dragoste și devotament*, sunt publicate fragmente din scrisoarea adresată lui Nicolae Ceaușescu de Conferința națională a scriitorilor: „Vom face totul ca să înscriem în cărțile noastre adevărul și frumusețea idealurilor revoluționare pentru care trăim și muncim laolaltă: scriitori români, maghiari, germani, de alte naționalități, pentru independența și fericirea patriei, pentru sporirea valorilor de cultură ale poporului la un înalt nivel ideologic-artistic”. În paginile următoare, elevii unei școli din Buftea îi trimit o urare în versuri, intitulată *Să ne trăiți, părinte!*, tot astfel cum o poetă țărăncă din Arad compune un *Cânt pentru președintele țării*.



• [„Amfiteatru”, an XIII, nr. 1 (145), revistă literară și artistică, editată de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România; format A3, 12 pagini; apare lunar la București; colegiul de redacție comun al revistelor „Amfiteatru” și „Viața Studentească” îi cuprinde în 1977-1978 pe Iona Eremia Albescu, Viorica Bratosin, Gabriel Chifu, Florea Dudiță, Ion Dima, Silviu Lupescu, Mircea Rădulescu, Adrian Severin, M. Todosiasza Vajda, Mircea Zaciuc, Mihai Tatulici – secretar responsabil de redacție, I. Cristoiu – redactor-șef adjunct, Corneliu Stelian Moțiu – redactor-șef; În 1977-1978 nu se mai specifică la un moment dat caseta redacțională, doar responsabilul de număr; redactori și colaboratori constanți din 1978: M.N. Rusu, Constanța Buzea, Dinu Flămând, C. Tuchilă, Radu G. Țeposu, Marin Mincu, Mircea Iorgulescu, Patrel Berceanu, Alex. Ștefănescu, Ion Simuț, C. Hârlav, Radu Călin Cristea, Ioan Buduca, Mihai Milca, V. Tismăneanu, M. Tatulici – secretar de redacție, I. Cristoiu – redactor șef adjunct, S. Moțiu – redactor șef] Responsabil de număr – Grigore Arbore.

■ Pe prima pagină, un poem de Constanța Buzea, *Primește-n casa sufletului oaspeți*. □ *Omagiul tovarășului Nicolae Ceaușescu – 60: O gândire creatoare, în spiritul viu al filosofiei marxiste* (articol de Mihai Milca și Vladimir Tismăneanu) □ Alte articole dedicate sărbătoririi lui Nicolae Ceaușescu: *Oglinda chipului în ochii oamenilor* de Daniela Crăsnaru; *Cuvinte de mulțumire* de Patrel Berceanu; *Umanismul omului și conducătorului* de V. Abălaru. □ Versuri de Liviu Romoceanu, Marin Constantin, Sorin Șirineasa, Mihai Tatu, Eleonora Leonte. □ Continuă serialul lui Ion Cristoiu: *Valorificarea moștenirii clasicii*, II, *Propunere pentru o posibilă Istorie a literaturii române contemporane*, rezumând crunta perioadă a anilor 1945-1954, când marii clasici au fost recuperați prin prisma realismului socialist, numiți membri post-mortem ai Academiei și revizuiți conform directivelor din „Scânteia” și „Flacăra” ale zbirilor momentului (cum ar fi N. Popescu-Doreanu, prezent și în vol. *Studii și conferințe* cu prilejul Centenarului lui Caragiale, ESPLA, 1952 ori I. Vitner – *Greșeli care trebuie combătute și înlăturate*, „Contemporanul”, august-septembrie 1951) sau a indicațiilor *Ședinței Plenare* a U.S. din 1954. Au fost astfel (re)valorificați și reeditați Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, Alecsandri, lipsind încă din peisajul literar autori ceva mai controversați ideologic – Maiorescu, Heliade, Macedonski și fiind omiși cu desăvârșire scriitorii interbelici (cu excepția unor Sadoveanu, Sahia sau A. Toma) – restituirea operelor interbelice venind însă nu peste mult timp, odată cu anul 1954, în dezghețul ce a urmat morții lui Stalin. □ Marin Mincu – *Colocvii critice*: Dan Culcer. □ Constanța Buzea – *Cartea de debut* : Lucia Olaru Nenati – *Drumuri* (poezie). □ *Jurnal de cărți*: Dinu Flămând scrie despre I. Negoșescu, *Viața particulară* (titlul „însinuează o perfectă stare ambiguă, sub cețurile căreia palpită mai în libertate, dar ascunse, deliciale cărturărești, si, liric, atât de particulare, ale unui *poeta artifex*”, reperatele cunoscute din viața poetului Negoșescu fiind

Macedonski, Bălcescu, Bolliac, Dominic Stanca); Costin Tuchilă urmărește *Fascinația* de Laurențiu Fulga, „un roman al simetriilor poetice, ale cărei semnificații transcend materia epică” (Eminescu, 1977); Radu G. Țeposu punctează debutul în volum critic al lui Alex. Ștefănescu, *Preludiu*, un spirit mai degrabă de sinteză decât unul analitic, dar „cu imaginație critică și o autentică vocație a comentariului” – pe care-l pândește însă (ceea ce el însuși observase în poezia lui L. Dimov) „acea amnezie ideologică de care Thomas Mann învinovăța muzica”. □ O recenzie de Grigore Arbore, *Triumful rațiunii asupra violenței*, la volumul omonim al lui Stelian Neagoie, (Junimea, 1977). ■ În *Adevărul ficțiunii și ficțiunea adevărului*, Mircea Iorgulescu relatează o confruntare „ce a trecut neobservată”, purtată în revistele „Steaua” și „Luceafărul” între venerabilul Bazil Gruia și Ion Lăncrănjan, cel „cunoscut până acum pentru dispoziția lui combativă, nu și pentru aptitudini reflexive” – este o polemică „despre adevăr și ficțiune în literatură”, într-un moment când proza „pare a fi sfâșiată între două tendințe complet opuse: atracția documentarului și fascinația invenției fabuloase. Dar sunt ele cu adevărat opuse?” (a se vedea, spune Iorgulescu, paradoxul și disponibilitatea extremă nu doar în cadrul întregii epici de dată recentă ci chiar în spațiul creației unui singur autor – „exemplul ilustru fiind Eugen Barbu și trecerea neverosimilă aproape de la *Princepele la Incognito*”). Sunt puse în discuție *Cartea milionarului* de Ștefan Bănulescu și *Supraviețuiri* de Radu Cosașu, *Frica* lui Damian Necula, *Clipa* lui Dinu Săraru sau chiar *Caloianul* polemistului din discuție, Lăncrănjan, „Anul 1977 fiind clar unul al romanelor”, de la *Orgolii* de Augustin Buzura, *Fascinația* lui Laurențiu Fulga, *Rug și flacăra* de Eugen Uricaru, *Bunavestire* de Nicolae Breban, la *Cartea milionarului*, *Incognito 2*, *Trei dinți din față* de Marin Sorescu sau controversatul roman (primit ostil) *Doina Doicescu și Nelu Georgescu* de Marian Popa: „Putem distinge, prin urmare, între preocuparea de a se construi ficțiuni ale realității și realități ale ficțiunii, într-o proză ce consacră o anumită imagine a realității, confundată cu însăși realitatea, și o proză ce folosește ficțiunea pentru a cerceta, investiga, ancheta, absorbi realul sub unghiul specific al existenței umane. Nu sunt două simple modalități epice: sunt feluri deosebite de a gândi literatura, cu implicații de ordin filosofic și moral, estetic și sociologic. A produce ficțiuni ale adevărului și realității înseamnă a proiecta omul în planul unei realități de elemente interșanjabile și indiferente la sensul vieții, mișcarea fiind determinată de scheme prestabilite: organizarea în raport de adevărul ficțiunii caută însăși măsura omului într-un real în continuă expansiune, infinit și surprinzător ca însăși viața.” ■ *Actualitatea romanului de actualitate* reprezintă o dezbatere pornind de la formulările lui Nicolae Ceaușescu din *Raportul* prezentat la Congresul al IX-lea al P.C.R.: „Artei și literaturii le sunt proprii preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică, diversitatea de stiluri; trebuie înlăturată orice tendință de exclusivism sau rigiditate

manifestată în acest domeniu. Esențial este ca fiecare artist, în stilul său, propriu, păstrându-și individualitatea, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să urmărească ca ea să-și găsească drumul spre mintea și inima poporului”; „*Responsabilitatea* la care făcea apel secretarul general al partidului a devenit, suntem convinși, un bun câștigat de proza noastră. Dezbaterile purtate în jurul unor cărți importante apărute în ultima vreme sunt, credem, mai ales fructul interesului pentru modul specific în care acestea reflectează asupra oamenilor și faptelor lor, asupra destinelor individuale prinse în vălmășagul marilor transformări ale istoriei anilor noștri. Este de prisos să mai subliniem valoarea educativă a acestor cărți – semnate de Laurențiu Fulga, Dinu Săraru, Constantin Țoiu, Augustin Buzura, Aurel Dragoș Munteanu, Ștefan Bănuțescu, Eugen Uricaru și alții – ca factor efectiv de cunoaștere a unor procese, nu arareori zguduitoare, în urma cărora însă cu toții, cei ce am participat la ele, am devenit mai bogăți lăuntric, mai deschiși la înțelegerea largă a universului în care ne mișcăm. Proza ca stimulant al înțelegerii și cunoașterii, stă în centrul dezbaterii despre actualitatea romanului în actualitate. Doar pentru a oferi puncte de reper, am prezentat interlocutorilor noștri câteva întrebări ce au generat, la rândul lor, răspunsuri sau interogații. Iată-le: 1) *Există un mod al prozei de a fi inactuală atunci când tematica ei se raportează la timpul prezent? Cum ați defini acest mod?* 2) *Multe cărți recent apărute se referă la fapte și întâmplări de acum două-trei decenii. În ce măsură o asemenea carte poate fi considerată o carte de strictă actualitate?* 3) *Există romane istorice cu trimiteri directe la realități sociale și politice contemporane autorului. Genul parabolei istorice este cultivat în ultimii ani și de unii autori ai noștri. Care vi se par a fi condițiile necesare pentru reușita artistică a unei asemenea creații?* 4) *Proza românească a ultimilor ani are în atenția sa unele obiective prioritare, înțelegând prin acestea anumite fenomene de natură socială-politică-economică, care țin în general de viața societății noastre de astăzi?”* Răspund: Laurențiu Fulga (*Perenitatea unui mit: acela al demiurgului*), Eugen Uricaru (*Pentru o literatură mereu actuală*), Dinu Săraru (*Totul depinde de noi*) și Augustin Buzura (*Spre problemele de conștiință*). □ L. Fulga crede că proza românească a ultimilor ani a avut în atenția sa, ca obiectiv prioritar, *Omul*, fenomenologia umană – și dincolo de miturile care au fost demolate sau de miturile false/inventate, „de dragul altor forme de opiu și misticism”, un singur mit și-a asigurat perenitatea în timp și pentru el militează și autorul: *mitul scriitorului demiurg*. □ D. Săraru subliniază că avem toate condițiile necesare creației, cadrul ideologic și politic fericit creat de partid: „Climatul îl creăm noi. Prin scrisul nostru politic, patriotic, angajant. Iar literatura de actualitate trebuie să supraviețuiască efemerului actual pentru a fi cu adevărat actuală... Există un mod al prozei de a fi inactuală chiar și atunci când tematica ei se referă la timpul prezent iar povestea ne apare cum nu se poate mai la zi – inactualitatea se manifestă în interesul pasager, sezonier pe

care-l trezesc pentru a trece atât de meteoric în neantul cel mai cutremurător cu putință. O carte actuală, se știe foarte bine, nu e neapărat cartea care povestește o întâmplare petrecută în zilele pe care le trăiesc eu, cititorul. Pentru aceste întâmplări am la dispoziție presa... *Princepele*, de exemplu, se petrece nu acum 2-3 decenii ci acum două secole și e actuală. Problema este de esență..."

□ E. Uricaru se întoarce la un articol din 1977 din „Convorbiri literare”, nr. 12, în care delimita un nivel *tactic* și un altul *strategic* al aceleiași dinamici sociale și politice, literatura înglobându-se strategiei: „Marile momente au produs mari opere – iată un raport just între literatură și actualitate... Datoria scriitorului este să fie de partea celor vii, de partea vieții, nu a întâmplărilor de peste zi. În ultima perioadă de timp au apărut romane ce dovedesc maturitatea nu a unui scriitor, ci a literaturii române contemporane... Este o mare șansă a unei cărți dacă este considerată a fi actuală. Este o izbândă a literaturii atunci când cartea este în adevăr mereu actuală... Odată cu amintirea romanelor al căror subiect este plasat cu câțva timp în urmă am făcut loc și celor a căror acțiune nu se petrece cu 20 de ani în urmă ci cu, să zicem, 200. Probabil că trecutul privit cu ochii prezentului nu are vreun rost decât dacă se poate alcătui în sens parabolic. Scriind despre ei, cei care au fost, scriem despre noi, cei care suntem. Altfel nici nu este posibil, doar pe noi fiind în stare să ne cunoaștem.”

□ Cele spuse de Augustin Buzura ar putea figura drept concluzii ale dezbaterii: „*Precum și-n viață așa și-n literatură...* Am certitudinea că numai faptele noastre concrete, calitatea lor, ne situează pe scara timpului, ne dau dreptul să susținem că trăim *ieri*, *azi* sau *mâine*. Fiecare timp își are obsesiile și întrebările ce-l caracterizează, deschide o nouă perspectivă asupra omului și universului său spiritual și material, distruge unele tabu-uri pentru a crea altele, fiecare timp are, deci, o personalitate distinctă, de neconfundat, și orice carte care ambiționează să dureze mai mult decât autorul ei, nu poate face abstracție de aceste elemente dătătoare de viață. Printr-o asemenea prismă privite lucrurile, e greu să nu recunoaștem că multe «romane de actualitate» sunt inactuale, se plasează într-un alt timp, în alte epoci ale istoriei literare (**n.b.** Buzura se referă implicit și la cărțile scrise atunci în anii '50, depășite, și la cele scrise acum despre anii '50 – „literatura despre acel deceniu greu de uitat se scrie abia azi!”) Vom înțelege de ce unele cărți despre azi, scrise azi, aparțin de fapt unui univers rudimentar, ireal, fără nicio legătură trainică, durabilă cu cel în care trăim sau se plasează automat într-o pseudofuturologie comodă. Cărțile cu adevărat actuale, mult mai rare decât se spune, sunt opera celor care, pe lângă talent, conștiință artistică și civică mai au o informație exactă, complexă, au știut să sesizeze cu curaj dramele reale ale oamenilor, mutațiile produse în conștiință, dialogul nu întotdeauna calm, senin între *a vrea* și *a putea*, *a simți* și *a spune*, *a crede* și *a afirma*, *a cunoaște* și *a nu putea cunoaște* etc. Sunt inactuale cărțile scrise pentru a servi conjuncturi și înlesni cariere, pentru a face plăcere celor ce «cunosc» fără să studieze, cunosc aprioric... Sunt deci

inactuale cărțile în care oamenii nu se văd din cauza mașinilor și lozincilor... prozele în care se vorbește despre țară la modul patetico-festivist, fără să transpară din ele adevărata structură psihică a poporului nostru, generozitatea, bunul simț, dramele și aspirațiile lui reale etc., cărțile în care autorii vorbesc despre socialism cu ușurința cu care respiră, fără să mediteze la înțelesurile lui adânci, la aspectul lui profund uman.”

• [„Astra”, an XIII, număr omagial; Revistă a Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Brașov, editată de ziarul „Drum nou”, format tipografic A3, 20 pagini; apare trimestrial] În această ediție omagială – se aniversază cei 60 de ani ai lui Nicolae Ceaușescu și cei 45 de ani de „activitate revoluționară neobosită” ai acestuia, editorialul revistei și comunității brașoveni îi urează „La mulți ani!”. ■ Totodată, revista publică o serie de poezii omagiale, semnate de poeți constant prezenți în paginile ei, dintre care îi amintim pe Ștefan Stătescu, Radu Selejan, Verona Brateș, Mihai Deșelaru, Constantin Olteanu.

• [„Cinema”, an XVI, nr. 1 (181), ianuarie; Revistă a Consiliului Culturii și Educației Socialiste; format tipografic A5, 24 de pagini; fără zi de apariție; redactor-șef Ecaterina Oproiu; nu este specificată componența redacției] Și în acest an, primele pagini ale revistei sunt ocupate de fotografiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, de această dată, în an jubiliar, la împlinirea a 60 de ani de viață și a 45 de ani de activitate revoluționară, redacția titrând *O sărbătoare a noastră, a tuturor*. Cu acest prilej, cineștii semnează scurte telegrame de felicitare și de angajament. Printre ei se numără și Nicolae Țic: „Noi îl sărbătorim azi pentru ceea ce știm și vedem cu toții, pentru marile prefaceri comuniste pe care le-a determinat, pentru marile înfăptuiri spre care ne-a condus, în fruntea partidului și statului. El este cel ce a unit prezentul cu trecutul și viitorul poporului. A făcut să fim vrednici purtători nu numai ai năzuințelor noastre, ci și ale străbunilor noștri, și să găsim puterea de-a le îndeplini. Ca scriitor, aș dori să-i aduc elogiul pentru încrederea ce-o acordă tuturor creatorilor de frumos. Pentru nobila sa hotărâre de a descătușa exprimarea creatoare, spre deplina înflorire a literaturii și culturii românești.” ■ De asemenea, continuă să semneze articole și grupaje, în rubrici consacrate: Radu Cosașu (*Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului și Spectatori, nu fiți numai spectatori!*), Teodor Mazilu (*Filmele poetului*), Dumitru Solomon (*Aventura scenariului*), Gelu Ionescu (*Filmul și literatura*). ■ Nina Cassian semnează și în acest an mici contribuții despre filme străine, uneori inserate în rubrica *stop cadru pe*: Mai semnează sporadic, Ion Băieșu, Silvia Kerim, Radu Albala, Laurențiu Ulici.

• [„Convorbiri literare”, nr. 1 (98); revistă literară fondată de Societatea „Junimea” din Iași, la 1 Martie 1867, editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A2, 16 pagini; apare lunar; redactor șef: Corneliu Sturzu; secretar responsabil de redacție: Horia Zilie-

**ru]** La vârsta de 60 de ani, Nicolae Ceaușescu este omagiat cu texte și versuri.

□ Redacția revistei meditează la un *Ctitor de conștiințe*: „El se dorește – și este într-adevăr – o conștiință trează, printre milionarele de conștiințe, o conștiință generatoare de aventuri și aspirații nobile, creator de vieți exemplare cum sunt cele ce le-am întâlnit și cunoscut printre semenii săi. Iar modelul de om pe care istoria contemporană a lumii l-a înscris în paginile sale nemuritoare, prefigurând, prin destinul lui viitorul poporului nostru, se numește Nicolae Ceaușescu. Îi adresăm, cu emoție, în acest an universitar iubitului nostru conducător, ctitor de conștiințe noi, efigie a României de azi și dintotdeauna, împreună cu întreaga noastră națiune strămoșească urare: La mulți ani!”.

□ George Lesnea compune *Un imn Tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Cugetarea-i neîntreruptă/ Nu se pleacă nimănu./ Numai pentru oameni luptă,/ Să-i înalte crezul lui./ E stejarul în văpaie/ De lumină, foșnitor,/ Ceaușescu Nicolae/ Dând nădejde tuturor./ Azi, pe-ntinderile zării,/ Bravii muncitori, țărani-/ Și toți cetățenii țării/ Îi urează: La mulți ani!”.

□ Tot în versuri și Corneliu Sturzu afirmă: *Proclamația inimii*: „Puteri nețârmurite urcă-n noi,/ Când glasul lui fremătător ne chemă./ E conștiința patriei, altoi/ Al vremilor. Și-n fața lui dai seamă./ Dai seamă pentru-a țării primeniri/ Pentru oțel și holdele câmpiei/ În fața dârzei noastre moșteniri/ El, Ceaușescu, fiul României”.

□ Const. Ciopraga descoperă *Un patriot exemplar*: „Prin cuvânt și faptă, prin prezența continuă în mijlocul cetății, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne demonstrează cotidian că istoria trebuie trăită în dimensiunile ei dinamice, încorporând prezentului tradițiile generoase, aspirațiile spre mai înalt ale înaintașilor, și imprimând timpului în mers cuceririle progresului. Ascultând vocile specifice ale pământului patriei, solidar cu marii luptători pentru independența națională, el e în același timp o voce și o conștiință a epocii noastre. A arătat și arată lumii întregi cât de scumpe ne sunt idealurile de neatârnavă, de creație pașnică, de afirmare a potențialului nostru material și spiritual. Asociind actului politic imperativul de a ne înfățișa cu demnitate în rândul popoarelor lumii, subliniind necesitatea sincronizării noastre cu țările cele mai dezvoltate pe plan mondial, întreținând dialoguri cu rezonanță internațională, omul care simbolizează destinul și conștiința patriei, veghează deopotrivă la pacea României socialiste și la pacea generală, de unde largul său prestigiu internațional”.

□ La un *Gânditor al culturii* reflectează Constantin Coroiu: „Încă o latură a concepției despre literatură a tovarășului Nicolae Ceaușescu pe care dorim să o relevăm în aceste sumare însemnări este perceperea fenomenului literar național ca o construcție care începe în adâncuri de milenii cu *Miorița* și alte creații geniale ale poporului român și continuă până în zilele noastre fără întrerupere. Ideea continuității și în planul creației literare străbate ca un fir roșu toate textele, toate cuvântările și intervențiile în care tovarășul Nicolae Ceaușescu se referă la spiritualitatea românească. O mare lecție, invocată mereu de una dintre cele mai proeminente personalități ale epocii contemporane, este lecția de artă nemuritoare și

de exemplar patriotism a clasicilor, creatori ai unor opere care constituie certificatele noastre de inteligență, hărnicie, eroism, noblețe și sensibilitate specifică în fața lumii”. □ Dan Hatmanu întocmește *Un portret mai greu de redat prin cuvinte*: „Gura cărnoasă, cu buze răsfrânte este a omului comunicativ, dar care a știut să stea mut în fața anchetatorilor, care a strigat lozinci și a îndemnat la luptă muncitorii, care a cântat *Internațională*, care a însuflețit poporul la îndeplinirea planurilor, care a parlamentat cu străinii pentru pace și prietenie sau suferințele celor loviți de cutremur. Urechile sale sunt atente la tot freământul țării. Nasul său acvilin adulmecă orice intenție vrăjmașă din afară. Pumnul său spintecă aerul și se agită ori de câte ori este încălcată dreptatea. Acesta este, în câteva cuvinte, omul și conducătorul nostru, cu care ne mândrim oriunde: modern, îndrăzneț, curajos, luptând pentru pace și progres. S-a dovedit încă o dată că țara aceasta are parte de oameni mari și în zilele noastre. La cei 60 de ani ai săi, să-mi fie permis și mie, modest slujitor pe tărâmul artelor plastice, să-i adresez ani mulți de viață și fericiți întru fericirea și progresul acestui popor”. □ Ioanid Romanescu notează despre *O înaltă responsabilitate*: „Se poate susține oricând, cu argumente științifice (și nu numai pe baza unei singure experiențe), că un scriitor care cunoaște în profunzime o realitate și, în plus, are o largă perspectivă în timp se așează cu mai multă tragere de inimă la masa de lucru; într-o asemenea situație, atenția lui se îndreaptă nestânjenit asupra tuturor lucrurilor estetice. Posesor al unei viziuni clare, scriitorul român contemporan creează dintr-o înaltă responsabilitate față de semenii – dar și față de sine însuși; activitatea sa, deloc ușoară, e răsplătită cu destule momente de inegalabilă bucurie pe care numai arta le poate oferi”. □ Daniel Dimitriu semnează textul *Unitate de concepție și diversitate de stiluri*: „Spiritul revoluționar, care implică și o negare a valorilor anacronice, este, însă, prin excelență regenerator de valori. A percepe exact dimensiunile actualității, având în vedere clar faptul că predecesorii nu au procedat la vremea lor – iată una din coordonatele spiritului revoluționar. A nu reproduce tern, uniform sau, dimpotrivă, sofisticat și, implicit, falsificat această lecție – iată o altă cerință a aceluiași spirit revoluționar, așa cum se manifestă el în spiritul creației literare și nu numai aici. Însăși gândirea politică, demersurile teoretice și practice, înseși ideile secretarului general al partidului poartă pecetea adâncă a acestui spirit definitiv pentru ceea ce este în ansamblul ei, acum, România socialistă. Spiritul revoluționar, militant – care presupune unitate de concepție și varietate a formelor de manifestare – este semnul unificator sub care stau azi izbânzile atât de numeroase ale poporului nostru”. □ Al. Dobrescu reafirmă *Datoria criticii*: „Critica literară, în toate formele ei, presupune azi, mai mult ca oricând, fundament filosofic și ideologic, competență și vocație, informare dar și talent de expresie. Veleitarismul critic, în care se cuprind și asocierile răsunător ridicole și fraza goală dar pretențioasă și platitudinea gândirii, se cuvine tratat cu o fermitate cel puțin egală cu aceea cheltuită pentru descurajarea falși-

lor scriitori. Căci dacă instituția literaturii trebuie să vegheze, și asta spre propriul ei bine, la păstrarea demnității criticii, nu e mai puțin adevărat că e de datoria criticii înseși să se apere de aceia care, într-un fel sau altul, i-ar putea-o știrbi. În concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, critica nu este o ancilă a literaturii, ci un gen militant cu drepturi egale, determinat și, deopotrivă, determinând creația adevărată, pe care este menit să o impună, să o apere, să o explice și să o răspândească.” Cornel Catană prezintă pe *Nicolae Ceaușescu – omul și opera lui în lume*: „Pe toate meridianele globului, și nu spunem o nou-tate, de mult timp, România și Ceaușescu sunt sinonime. De la venirea sa în fruntea partidului și a statului, partidul și țara noastră și-au spus cuvântul în probleme capitale care frământă omenirea, prin el și datorită lui, militând neîncetat pentru pace, independență, înțelegere și colaborare, atât în problemele interstatale cât și în problemele între partide. Punctele de vedere ale președintelui Ceaușescu, ale partidului și statului nostru se bucură, astfel, de profunda simpatie și interesul tot mai crescând ale milioanele de oameni din lumea întreagă. Faptul a atras după sine necesitatea editării scrierilor și operelor sale în țări prin diferite meridiane. Până anul trecut s-au tipărit 54 de asemenea ediții în Anglia, Argentina, Austria, Belgia, Brazilia, Elveția, R.A. Egipt, Finlanda, Franța, R.D. Germană, R.F. Germania, Grecia, Israel, Italia, Japonia, R.F.S. Iugoslavia...[...] Trăim astăzi acele vremi mult dorite și intuite de marele cărturar. Cel ce s-a ridicat dintre noi este Nicolae Ceaușescu, căruia, după datină, îi urăm, astăzi, strămoșescul La mulți ani, urare care spune totul”. ■ Despre *Un articol necunoscut al lui Eminescu despre Serbarea de la Putna (II)* scrie N. Barbu: „Importanța acestui articol (care ar fi deci al patrulea pe tema serbării cunoscute) este multiplă. El pune în lumină cea mai clară importanță pe care Eminescu o acordă acțiunii de regenerare morală și culturală a națiunii și, în acest sens, serbării organizate, simbolic, la Putna. În același timp, existența acestei dări de seamă subliniază relațiile mai timpurii ale poetului cu Iașii, cu «Junimea» și cu ziarul «Curierul de Iași», reflectând totodată în act concepția istorică și social-politică a fiului de căminar care trecuse prin școala lui Pumnul și înțelesese în spiritul cărturarilor ardeleni, imperativul unității și al solidarității de emancipare a poporului”. ■ Virgil Cuțitaru semnaleză: *Cuprinderi ale metaforei la Eminescu*: „O statistică, totuși, a figurilor de stil ca ferment al categoriilor estetice în lirica eminesciană conduce la un rezultat neașteptat de interesant și anume: 1. În conținutul categoriei de frumos intră în special metafora... 2. Hiperbola este specifică conținutului noțiunii de tragic și 3. Epitetul este prezent îndeosebi în construcțiile specifice categoriei estetice urât”.

• [„Echinox”, anul X, nr. 1; *Revistă studențească de cultură, editată de Consiliul U.A.S.C. din Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca; format A3, 24 pagini, paginile 16, 17, 18, 19 în limba germană (o pagină) și limba maghiară (trei pagini); colectivul de redacție: Ion Pop – director, Marian Papahagi – redactor șef; Ion Vartic – redactor șef adjunct; Radu G. Țepo-*



su – secretar responsabil de redacție; Egyed Péter – red. resp. pag. în limba maghiară; Helmut Britz – red. resp. pag. în limba germană; Ioan Groșan – secretar de redacție; Mircea Berceanu, Dumitru Chioaru, Mihai Dragolea, Eugen Duca, Emil Hurezeanu, Viorel Mureșan, Ilie Radu-Nandra, Horia Pop, Anton Seitz, Ion Simuț, Szöcs Géza, Traian Ștef, Ion Urcan. Prezentarea grafică: Virgil Mihai. Colegiul de redacție: Georgh Aesch; Mihai Bărbulescu; Ștefan Borbély, Al. Cistelean, Mircea Constantin, Florin Creangă, Ion Cristofor, Ion Cristoiu, Dan Damaschin, Ștefan Damian, I. Maxim Danciu, Nicolae Diaconu, Dinu Flămând, Gaal György, Mircea Ghițulescu, Adrian Grănescu, Const. Hârlav, Vincențiu Iluțiu, Al.Th. Ionescu, Bernd Kolf, Valentin Lepădatu, Călin Manilici, Ion Marcoș, Andrei Marga, Ion Mircea, Ion Moldovan, Peter Motzan, Ovidiu Mureșan, Vasile Muscă, Const. Mutică, Némethi Nagy Elisabeta, Némethi Rudolf, Nicolae Oprea, Aurel Pantea, Ion Peianov-Radin, Gh. Perian, Al. Pintescu, Petru Poantă, Virgil Podoabă, Gh. Pogan, Augustin Pop. Adrian Popescu, Ionel Reghini, Rostás Zoltán, Marcel Constantin Runcanu, Vasile Sav, Werner Sollner, Virgil Suci, Aurel Șorobetea, Eugen Uricaru, Al. Vlad, Liviu Zăpârțan] Sub oblăduirea unui editorial encomiastic, dedicat zilei de naștere a preaiubitului fiu al națiunii, debutează acest număr în care pe pagina a treia este inserat un poem de Nicolae Labiș, *Comunistului* (selectat din volumul *Primele iubiri*, 1956). ■ Nicolae Ceaușescu este omagiat în versuri patriotice de către Emil Hurezeanu, Traian Ștefănescu, Viorel Mureșan, Ion Petrovici. Aceștia li se alătură articole teziste cu titluri precum *Grija părintească pentru tineret* (Liviu Zăpârțan), *Realismul și idealul social* (Alexandru Pintescu), *Libertatea națională și socială în viziunea Programului P.C.R.* (Maria Hornea), *Aplicațiile metodei* (Ioan Groșan: „Cartea lui N. Tertulian demonstrează o dată mai mult că numai printr-o integrare organică a metodelor estetice marxiste în specificitatea actului critic...”). ■ Ion Simuț prezintă foiletonistic trei debuturi în proză și anume: pe Ștefan Damian cu *Portrete de familie* (ed. Dacia, 1977), pe Mircea Diaconu cu *Șugubina* (ed. Albatros, 1977) și Alexandru Vlad cu *Aripa grifonului*, cel din urmă vizibil favorizat de amplitudinea comentariului. ■ Un interesant articol panoramic asupra poeziei românești scrie Radu G. Țeposu, intitulat *Poezia românească la 1978*, în care face unele observații nuanțate și oneste legate de ceea ce înseamnă (și însemna) „poetii de substanță și simpli virtuoși ai digitației gratuite” (cu o vorbă a lui A.E. Baconsky) și poezia angajată și neangajată; din acesta decupăm următorul fragment: „La noi, în perioada anilor 50-60, când literatura era supusă unor triste degingolade, când toate încercările erau guvernate de falsul prestigiu al cutărei literaturi mature, angajarea devenise, în egală măsură, ideal și clișeu, adevăr și truism, aspirație și deziluzie. Poetul era acuzat că «nu reflectă viața peste tot», era admonestat de «sedentarism» intelectual și îndemnat «să se deplaseze pe teren». Când ajungea acolo, scria versuri ca acestea: «Ridică târnă-

copul, sus lopata./ Brigadier, poemu-i gata? Gata! », voind parcă să sugereze fidelitatea transpunerii realității în poezie. Lesne de înțeles, astfel de relatări reportericești ne apar astăzi mai degrabă lozinci de șantier ori angajamente de ședință și nicidecum poezie «veridică». [...] Astăzi, cercetându-se «dosarele secrete» ale epocii, s-a dovedit că ideologizarea excesivă provenea din absența unei viziuni politice nuanțate, din lipsa unei ordini ideologice. Parafrazând o celebră sintagmă am putea numi acea epocă a «ideologiei pentru ideologie». [...] Semnele cu adevărat liniștitoare au apărut însă, cum bine știm, în jurul anului 1960 când un număr însemnat de poeți au revitalizat poezia, readucând în conștiința tuturor imaginea unui lirism adevărat. Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Gheorghe Pituș, Marin Sorescu, Adrian Păunescu s.a. au întrerupt, prin modalități poetice diverse, tradiția istovitoare a poeziei teziste. Apariția în literatură a acestor poeți echivalează cu o adevărată renaștere a poeziei și cu o reeașezare a ei în valoroasa tradiție care a consacrat-o. [...] Angajarea și neangajarea nu mai reprezentau două noțiuni antinomice căci poezia revenise la statutul ei adevărat.” ■ Emil Hurezeanu reliefează „datoriile” filmului românesc de a se orienta spre politică, neuitând să menționeze filme realizate după 1965, precum *Reconstituirea* (a lui Lucian Pintilie, scenariul Horia Pătrașcu, 1968) și *Puterea și adevărul* (regia Manole Marcus, scenariul Titus Popovici, 1971) (*Despre filmul politic*). ■ Ion Pop traduce din poezia franceză antifascistă: Paul Eluard, René Char, Jean Tardieu, Pierre Emmanuel, Guillevic, René-Guy Cadou.

• **„Familia”, seria a VI-a, an 14 (114), nr. 1 (149); 16 pagini; revistă lunară de cultură, editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor; apare la Oradea, la finalul fiecărei luni; comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor-șef), Radu Enescu (redactor-șef adjunct), Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Mircea Bradu, Horváth Imre, Mircea Malița, Titus Popovici, apoi din 1977-1978: Ioan Chira, Dumitru Chirilă, Ioan Golban; cu o *Postă a Redacției* realizată de Ștefan Augustin Doinaș; cronici literare de Gheorghe Grigurcu, Valentin Tașcu, Alexandru Cistelean, Ion Vartic; rubrici fixe de Traian Herseni – *Cronica sociologică; estetică* – Crăciun Bejan; *eseu* – Henri Wald, *teatru/film* – Ion Parhon; Colaboratori constanți în 1978: Liviu Câmpeanu, Miron Blaga, Lucian Drâmba, Ileana Berlogea – recenzii; Eta Boeriu, Radu Cârneli, Ioanichie Olteanu, Victor Tulbure – traduceri] Număr special aniversar *Ceaușescu – 60*, cu articole precum *Omul adevărului* de Radu Enescu și poeme *Asemeni arborilor mari* de George Chirilă, ambele pe pg. 1. ■ Tot în deschidere, articolul lui Al. Andrițoiu, *Despre rostul literaturii și artelor* (prin prisma Cuvântărilor tovarășului și a fundamentării programatice a *concepției Ceaușescu* din documentele de partid ale Congreselor IX, X și XI, din Programul P.C.R., din Tezele Conferințelor Naționale ale scriitorilor și din Conferințele pe țară ale uniunilor de creație): „Ideile generale se**

referă la realismul artelor, la implicarea lor în social, cu rol educativ în decantarea conștiinței socialiste a omului nou, și, mai larg, la însuși desăvârșirea societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre comunism. De aceea literatura și artele sunt private în complexitatea fenomenului de civilizație socialistă – alături de învățământ și știință... Literatura, toate artele, sunt ideologie așa că atunci când se vorbește de creșterea capacității ideologice a omului nou, capitolul cuprinde implicit conștiința estetică, parte integrantă a conștiinței sociale – iar în conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată, alături de îmbogățirea orizontului științific intră, prin adiacență și orizontul cultural. Rol al unei elaborări colective a conducerii de partid și de stat aceste teorii general marxist-leniniste poartă în ele structura unor idei, a unor problematici specifice gândirii social-politice românești, originalitatea extrasă din condițiile particulare de construire a socialismului în spațiul și timpul românesc și poartă, de asemenea, pregnantă, amprenta de lumină a personalității secretarului general al partidului, ca parte integrantă a ceea ce numim *doctrina Ceaușescu* în politica noastră internă și externă...” ■ Despre (aceiași) *Un moment propice pentru difuzarea literaturii române în străinătate, stabilizare și impulsioneare*, vorbește și vechiul traducător Aurel Covaci: „Literatura română, de-a lungul câtorva secole, s-a aflat mereu în centrul intersecției câtorva influențe culturale majore, înclinând, ce e drept, spre aria latinității, fenomen absolut firesc, ținând de însuși natura etnică a poporului nostru. Totuși, aceste propensiuni, mai mult sau mai puțin evidente, spre o cultură sau alta, au dus la multe epigonisme, și numai un proces îndelungat de asimilare creatoare a impus individualitatea certă de astăzi. Am asistat cu imensă bucurie la miracolul poeziei anilor '60 și iată că astăzi se poate afirma că și proza românească postbelică a ajuns la deplină maturitate, în ambele genuri remarcându-se o largă gamă de stiluri, de individualități creatoare, pe toate unindu-le într-o mare școală a literaturii, umanismul plener al acestei epoci.” □ Ca un prolog al *Săptămânii Teatrului scurt* Oradea 14-20 februarie 1978, un grupaj de articole: Dumitru Chirilă reliefează *Virtuțile teatrului scurt*, remarcând câteva nume: D.R. Popescu cu *Mama*, Paul Everac, *Urma pe zăpadă*, Theodor Mazilu, *Tandrețe și abjecție*, Maria de Horia Lovinescu, *Iona* de Marin Sorescu, Ion Băieșu, Paul Cornel Chitic, Mircea Bradu, Aurel Storin, Mihai Neagu Basarab etc.; Stelian Vasilescu încearcă un portret al celui mai prolific autor de piese scurte: Paul Everac; Valentin Silvestru ne reamintește *Conceptul eminescian de epopee dramaturgică*; Ileana Berlogea scrie o scurtă istorie a *Pieseii scurte în lume* (cu nume ca Beckett, Brecht sau Luis Valdez); C. Isac revine la *Victor Ion Popa și exigențele teatrului scurt*. □ Mihai Vânturache receptează *Literatura în școală*, lucrarea lui Constantin Partene (EDP, Buc, 1977). □ O prezentare a lui *Horia Bernea* de Gheorghe Pituț. □ Crăciun Bejan pune față în față în eseu său *Marxismul și estetica*. □ O pagină specială Eminescu, cu un articol de Miron Blaga, *Studii mai vechi despre Eminescu* (vizând inițiativa

Ed. Junimea de a institui o colecție, *Eminesciana*, coordonată de Mihai Drăgan, cu obiective clare în editarea, reeditarea și restituirea celor mai importante studii despre poet – cum ar fi cele semnate de Vasile Gherasim, *Mihai Eminescu – Studii și articole*, ediție de George Muntean, respectiv *Mihai Eminescu. Studii și articole*, ediție de Virgil Andriescu) și un text de Liviu Câmpeanu, comentând teza de doctorat a lui Alain Guillermou, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*.

• **[„Ramuri”, An XV, nr. 1 (163); Revistă lunară editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dolj; format tipografic A3 (16 pagini); ziua de apariție: a cincisprezecea zi din lună; redactor-șef Marin Sorescu (din luna octombrie pe frontispiciu); redactor-șef adjunct: Romulus Diaconescu; nu este precizată componența redacției]** Număr dedicat aproape integral tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu ocazia aniversării celor 60 de ani de viață și 45 de ani de „neobosită activitate în rândurile mișcării revoluționare, comuniste”. Pe prima pagină, o notă indică paginile omagiale (2, 3, 4, 5, 6, 7, 16), în care semnează articole encomiastice oficialități locale, conferențieri și profesori de istorie, filozofie ș.a. Ultima pagină indicată, intitulată *Imens prestigiu internațional* și semnată de conf. dr. Nicolae Novac, trece în revistă ecourile operei teoretice și ale bogatei activități practice ale secretarului general al P.C.R. □ Pe prima pagină, ținând isonul, Ilarie Hinoveanu versifică un *Gând suprem*: „[...] Dacă-n această oră solemnă țara-i țară/ Și inimile noastre în horă o-nconjoară,/ Ea poartă-n piscu-i veșnic un curajos bărbat,/ Un comunist în lupte călit și încercat/ [...] Lui Ceaușescu-omul, azi, sinceră urare:/ Să duceți România pe culmi nepieritoare!” □ În articolul *Trăinicia perspectivelor*, Marin Beșteliu încearcă să concentreze opiniile din tradiționalele sinteze de sfârșit și început de an, apărute în majoritatea revistelor, subliniind că „anul pe care abia l-am trecut în statistici a continuat să impună avansul preocupărilor de valorificare a moștenirii literare și a constituit, în același timp, un moment al sporirii prestigiului romanului ca specie chemată să oglindească marile procese sociale din epoca noastră ori să ofere o cunoaștere completă a prefacerilor din conștiința făuritorilor istoricelor victorii ale socialismului. Cel dinaintea sa consemnase revenirea în prim plan a poeziei militante”. Explozia editorială (aprox. 2000 de volume din domeniul beletristic apărute în librării în 1977) îi confirmă autorului articolului „extraordinarul ritm prin care poporul român își valorifică disponibilitățile sale creatoare”, indicând o cultură întinerită, ce poartă pecetea evoluției P.C.R. din ultimele decenii, a cărui „excepțională personalitate” este Nicolae Ceaușescu. Datorându-se acestui climat revoluționar, îndeosebi după Congresul al XI-lea al partidului, noua literatură din perioada actuală, prin comparație cu alte vârste ale literaturii române, „a făurit cel mai reprezentativ stadiu al evoluției artei literare, comparabil ca valoare cu cel al perioadei interbelice, dar superior acestuia prin complexitatea oglindirii vieții”. După punctarea vârfulor

românești de după eliberare (*Desculț* de Zaharia Stancu, *Moromeții și Risipitorii* de Marin Preda, *Vara oltenilor* de D.R. Popescu), semnatarul mai punctează faptul că „lunga perioadă de ezitări a liricii în confuziile știute cu baladescul sau prozaicul a fost dintr-o dată anulată de candoarea spontană a versului lui Nicolae Labiș, sub scutul căruia a răsărit ca prin farmec o generație de poeți care s-au grăbit să reînnoade tradițiile și să-și făurească propriile acorduri”. Nu în ultimul rând, numeroasele monografii („vizând valorificarea critică a moștenirii literare și teaurizarea informației”), sintezele privitoare la epoci și curente literare, precum și consemnarea la zi a literaturii „cu siguranță și acuratețe” „întăresc convingerea că obiectivul pe care partidul l-a formulat pentru specialiști – noua *Istorie a literaturii române* – desigur nu numai că este realizabil ci și firesc deoarece cercetările de până acum converg spre elaborarea unei sinteze trainice”. □ Eugen Măicăneanu este preocupat de modul în care *Comunistul – personaj de roman* a evoluat de-a lungul timpului. El pornește de la constatarea că a trecut „perioada considerării comunistului ca o specie umană aparte, copleșită de virtuți aproape inumane” și că s-a depășit, de asemenea, „stadiul romanului «politic», cu conflicte arhetipale, nu între indivizi (conștiințe politice), ci între scheme vorbitoare fade, reductibile la niște obsesive propoziții dezvoltate”. Un pas important în evoluția acestui tip de personaj a fost făcut de „excelenta pleiadă de scriitori care s-a afirmat spre jumătatea deceniului trecut” și care a înlocuit acțiunea cu „ipostazele dilematice ale conștiinței”, determinând o mare diversificare a tematicii romanului politic. Trecând rapid în revistă personaje, opere și autori semnificativi (Mihail Petreanu din romanele lui Platon Pardău, Filipache din *Facerea lumii* de Eugen Barbu, Chiril Merișor din *Galeria cu viață sălbatică* de Constantin Ţoiu, *Clipa* de Dinu Săraru, *Setea* de Titus Popovici, Paul Achim din romanul *Iluminări* de Al. Ivasiuc, *Marele singuratic* de Marin Preda), autorul articolului conchide: „Fiecare om are un «cifru» interior, mai greu relevabil privirii comune, care îi motivează reacțiile, opțiunile, indiferent de circumstanțe. Surprinderea acestui secret interesează în primul rând din punct de vedere artistic, fiind actul esențial prin care artei i se creează, în raport cu viața, statutul de verosimilitate și veridicitate. Eroul comunist este un om deosebit prin formație ideologică, dar, în primul rând, om, Omul însuși. E marele pas de înțelegere făcut de proza contemporană.” □ Sub titlul *Modalități poetice*, Dorin Teodorescu recenzează două volume de poezie: *Cântece oltenești* de Virgil Carianopol (Scrisul Românesc, 1977) și *Poezii* de Mihai Cantuniari (C.R., 1977). Observând că, în cazul celui dintâi, „cultivarea decorativului țărănesc, folcloric, se situează în tradiția ultimului Arghezi, legătura cu D. Ciurezu nefiind directă”, recenzentul punctează și „contemplarea mulțumită, rapsodică a condiției oltenești”, versurile având și o încărcătură patriotică, mai mult sau mai puțin vădită, „căci intenția generală a autorului este să glorifice, din orizontul Olteniei, permanențele românești, socotind fericit destinul care l-

a înrădăcinat aici”. În cazul volumului de debut al lui Mihai Cantuniari, cronicarul scoate în evidență grija alcătuirii și aranjării ciclurilor de versuri, provenită dintr-o anume „filozofie a cărții”, temele majore fiind timpul, cu „arome din Ion Pillat”, și erosul, cu imagini rafinate și livrești, ce impun un „protocol al lecturii”. Rezervele recenzentului țin de „rigiditatea atitudinilor”, de opacitatea „figurației convenționale”, precum și de „cuvintele de tradiție parnasiană, estetizantă, care ar trebui mai degrabă uitate”. □ Urmând același tipic, Eugen Negrici se ocupă de *Debuturi în proza scurtă*, recenzând volumele *Răspântia păsărilor* de Florin Logreșteanu și *Șugubina* de Mircea Diaconu, ambele apărute la Albatros, în 1977. Decelând între *ce* se povestește (previzibil în cazul scriitorilor tineri) și *cum* se povestește (prioritate căpătând „posibilitatea întreținerii unei stări de expectație și priceperea conducerii dialogului”), Negrici se declară satisfăcut în cazul debutantului Florin Logreșteanu, în profilul căruia, în ciuda unor inerente scăderi ale vârstei, îl ghicește pe „romancierul care nu va întârzia să confirme”. În ceea ce privește volumul de debut al actorului, din care citează copios, spre exemplificare, recenzentul se declară în acord perfect cu Marin Sorescu, cel care îl recomandă pe coperta cărții astfel: „De la amănunt până la tabloul întreg, totul are farmec autenticitate și Mircea Diaconu debutează cu un pas mare ca un zbor”. □ Victor Bibicioiu dedică o amplă cronică *Dicționarului de literatură română contemporană*, aflat la cea de a doua ediție (Albatros, 1977). După exemplificări la firul ierbii, concluzia este aceea că dicționarul devine „punct de reper al istoriografiei literare naționale, comparabil prin valoarea de sinteză și de circulație cu *Mica istorie* (compendiu) a lui George (sic!) Călinescu”. □ În articolul intitulat *Reveria în romantism*, George Sorescu se ocupă de influențele franceze, dar și de propensiunea unor poeți autohtoni pentru reveria cu note elegiace: îndeosebi Bolintineanu, urmat de Alecsandri, Sihleanu, Eminescu. Subiectul, tratat fugitiv, se încheie cu următoarea concluzie: „Sfera reveriei noastre romantice este mult mai cuprinzătoare, iar unele creații elegiace ale poezilor din secolul al XIX-lea, dincolo de inerentele împrumuturi, poartă pecetea unui univers autohton, original”. □ La rubrica *Revista revistelor*, Ștefan Tunsoiu reține din grupajul *Eminesciana*, aflat în nr. din 14 ianuarie al revistei „Luceafărul”, cele câteva pagini din ms. 2287 B.A.R. ce conțin „marele proiect de teatru pe tema civilizației dacice” și cugetările poetului pe marginea limbii naționale. Tot aici, sunt semnalate foile volante („Flamuri” și „Condeie muncitorești”), tipărite de noul cenaclu literar craiovean „C. Dobrogeanu-Gherea” (constituit din inițiativa Comitetului municipal Craiova al U.T.C., pe lângă Casa de cultură a tineretului din localitate), respectiv de cenaclul literar-artistic al sindicatului „Electroputere”, aflat în cel de-al 25-lea an de activitate. Ambele au „un bogat și variat conținut”. □ Este trecut în revistă numărul 21 al revistei „Năzuințe”, tipărită de societatea științifico-literară „Ștefan Velovan” de pe lângă liceul pedagogic din Craiova.

Cum numele semnatarelor sunt efemere, de reținut ca semnificative pentru perioadă sunt titlurile articolelor, precum *Noi cititorim Cântarea României, Ne pregătim pentru muncă, pentru viață, Dinu Săraru și ancorarea în realitate* etc. □ O notă semnalează culegerea *Cuplete, scenete, miniaturi...*, întocmită de Marcel Locusteanu și îngrijită de Florin Enache, ce adună „materiale deosebit de utile pentru repertoriul formațiilor artistice de amatori”.

• [„Secolul 20”, an 17 [dedus], nr. 1 (204); **Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format tipografic A5 (fără număr fix de pagini); fără zi de apariție; colegiul de redacție nu mai este specificat; redactor-șef: Dan Hăulică; prezentare artistică: Geta Brătescu.**] Se continuă, din anul precedent, seria intitulată *Vitalitatea romanului (IV)*, în acest număr, cu titlul *Gaëtan Picon – un martor al romanului contemporan*, Georgeta Horodincă traducând o „culegere de texte [...] care urmărește să pună în lumină pe fondul analizelor generale închinat de Gaëtan Picon specificului artei moderne, preocuparea constantă a regretatului critic pentru direcțiile de dezvoltare ale romanului francez de la Balzac la ceea ce s-a numit «noul roman», elementele de continuitate și de ruptură, al căror sensibil vestitor a fost el, printre cei dintâi”. □ În siajul grupajului precedent, sunt traduse și comentate fragmente de romane aparținând lui John Barth, Julio Cortázar și Günter Grass. □ Sub titlul generic, probabil redacțional, *Permanențe ale epicii românești*, este publicat textul lui Radu Popescu, intitulat simplu *Zaharia Stancu*, o notă de subsol precizând: „O ipoteză, formulată în cadrul unei cuvântări rostite la Uniunea Scriitorilor cu ocazia împlinirii a doi ani de la moartea lui Zaharia Stancu”. În prima parte sunt trecute în revistă repere biografice, cu insistență deosebită pe originea țărănească a autorului, partea a doua fiind dedicată romanului *Desculț*, din nou, cu precădere fiind urmărită „viziunea fundamentală a scriitorului asupra vieții țărănești”. □ Tabelul sinoptic intitulat *Configurări cronologice* întregeste secțiunea dedicată romanului modern, redacția prefațându-l astfel: „După incursiuni critice întreprinse din cele mai variate unghiuri, după mărturii și confesiuni venite din partea creatorilor înșiși, tot atâtea pledoarii în favoarea vitalității romanului, adăugăm la dosarul demonstrației încă o probă: tabloul sinoptic al creșterii și diversificării romanului pe parcursul ultimelor cinci decenii, luând ca piatră de hotar *În căutarea timpului pierdut*. Simultan cu succesiunea cronologică a titlurilor intrate de atunci încoace în conștiința cititorilor, scopul a fost de a pune în evidență extinderea considerabilă a ariei geografice acoperite prin evoluția romanului contemporan. Rețeaua largă a imprevizibilelor interferențe spațio-temporale lasă să se deducă indicii unei fertilități miraculoase, inepuizabile”. □ În cadrul rubricii *Scriitori români în perspectivă universală*, sunt publicate „3 poeme inedite” de Nichita Stănescu, cu titlul generic *Epica magna*, cel ce va da și titlul volumului ce va apărea în cursul acestui an. Cu desene de Sorin Dumitrescu, apar astfel

(în versiune română, engleză și germană) poemele: *Defăimarea râului, Tocirea și Cele patru coerențe fundamentale*. Traducerile sunt semnate de Andrei Brezianu și Alexandru Al. Șahighian.

• [„Steaua”, An XXIX, nr. 1 Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.S. România; format tipografic, nr. de pagini 24; lunar; redactor șef Aurel Rău, redactor șef adjunct Aurel Gurghianu, secretar Virgil Ardeleanu] Primul număr este dedicat împlinirii vârstei de șaizeci de ani a președintelui N. Ceaușescu. Augustin Buzura publică articolul omagial, *Cu fruntea sus prin timp*. □ Articolele de istorie literară se concentrează pe descoperirea cât mai multor aspecte ale operei lui Mihai Eminescu. Augustin Z.N. Pop sintetizează elementele definitorii ale personalității eminesciene. Aceste însușiri pe care Eminescu le posedă, îl așază alături de marile personalități: „[...] judecată profundă, perfecționată prin practica filozofiei, curiozitatea spiritului, viziunea cutezătoare și extensie imaginativă, putere de muncă, nostalgie blândă, reversibilitate în mit fără ca reveria sa să transmită alte elemente decât ale trăirii intense, cultul perfecțiunii atice”. □ Cristian Livescu analizează poemul *Memento Mori*, unde identifică două coordonate ale spiritualității dacice: Dochia și muntele sacru, Cogaionul. □ Ana Maria Boariu realizează o succintă prezentare a studiilor critice despre opera lui Mihai Eminescu. □ Constantin Cubleșan amintește despre perioada în care Mihai Eminescu a fost revizor școlar, perioadă în care a reclamat precaritatea sistemului de învățământ. Astfel că scrierile cu caracter pedagogic publicate în revista „Timpul” au fost reunite în volumul *Scrieri pedagogice* (ediție critică Mihai Bordeianu și Petru Vladcovschi, Junimea, Iași, 1977). ■ Nicolae Manolescu începe analiza critică asupra operei lui G. Coșbuc, pornind de la afirmațiile lui G. Călinescu. Astfel că stilul lui Coșbuc, a fost calificat de criticul G. Călinescu prin următoarele atribute: „lirism reprezentabil” și „poezie teatrală”. Potrivit lui Nicolae Manolescu, cele două sintagme denotă artificialul, o lipsă de autenticitate a trăirilor: „Lirismul, în genere, poate fi expresia directă a emoției, ori disimularea ei printr-o mască sau printr-un personaj dramatizat: dar, în toate trei cazurile, avem de-a face cu subiectivitatea poetului în căutarea limbajului potrivit. Dionis este Eminescu, așa cum Eminescu este îndrăgostitul nefericit ce se plânge în *Pe lângă plopii fără soț*. Hyperion este poetul purtând o mască iar Cătălin, poetul negativ obiectivat într-un personaj. *Lamentația Ioanei d’Arc* din balada lui Radu Stanca este lamentația poetului însuși ce se simte existențial frustrat.[...] La G. Coșbuc tocmai această subiectivitate lirică este absentă, înlocuită de subiectivitatea personajului pus în scenă. În *La oglindă* se exprimă copila instinctiv cochetă, în *Pe lângă boi* femeia cuprinsă de remușcări, în cutare *Gazel* sau *Rea de plată*, flăcăul și așa mai departe. În spatele lor, ghicim, desigur, pe poet. Numai că nicăieri poetul nu profită de personajele respective spre a se dezvălui indirect pe sine: în fond, el încearcă să se transpună în ființa lor. Cu alte cuvinte, interpretează niște roluri. Hyperion fiind o postură a lui Eminescu-



cu, fata ori flăcăul rămâne independent de Coșbuc: în felul în care personajul dramatic rămâne independent de actor. G. Coșbuc e un actor, un interpret, intrând în pielea unor personaje spre a le reproduce comportamentul și vorbirea. Intenția lui este de a realiza o suprapunere, o fidelitate, de a da iluzia autenticității prin simularea desăvârșită.[...] Poetica implicită în aceste monoloage fiind așa zicând stanslavskiană, efectul care ne frapează este brechtian. Căci monoloagele sunt, estetic ambiguu: fidelitate trădată, trucaj secret. Dacă o simplă fată ar vorbi în *La oglindă*, farmecul ar dispărea, poezia prefăcându-se într-un monolog nepoetic. Poezia constă în relativitatea suprapunerii dintre actor și personaj, în autenticitatea trucată și în firescul artificiei. Nu autenticitatea ne uimește, ci dificultatea ei; nu firescul, ci contrafacerea. Se întâmplă același lucru când un bărbat interpretează pe scenă roluri de femei.” Nicolae Manolescu acuză poezia lui G. Coșbuc ca fiind lipsită de autenticitate, teatrală. □ Petru Poantă analizează volumul de poezii al Anei Blandiana, *Somnul din somn*. Critica românească a situat poezia Anei Blandiana între „elogiu și defăimare”: „Dacă autoarea *Persoanei întâia plural* tulbura printr-o frumusețe aproape stranie, prin suavitatea melancolic-crepusculară a vocii, de rugă senzuală, aceea a lui *Octombrie Noiembrie Decembrie* este întrucâtva uitată, mai bine zis expedită în recenzii de complezență. Să fie vorba de un regres al poetei sau despre opacitatea unei bune părți a criticii? *Călcâiul vulnerabil* și *A treia taină* consemnau liric, succesul de vârf, după care poeta începe să fie diplomatic evitată”. Despre ultimul volum publicat de Ana Blandiana, Petru Poantă afirmă: „Credem acum, după această carte de excepție, *Somnul din somn*, că lirica Anei Blandiana se naște dintr-o conștiință dezbinată. Se poate constata, pe de o parte, un scepticism lucid, rațional, iar pe de alta, o exasperare elegiac-pasională (contrarii care stau, de altfel, la baza sensibilității moderne, sesizate încă de Unamuno). În căutarea unei certitudini, a stabilității lumii, a unei ordini universale, poeta are revelația exasperată a permanentelor metamorfoze, a prefacerii ca sursă a declinului. Universul însuși în manifestările lui cele mai fecunde, nu reprezintă altceva decât imaginea compensator-strălucitoare a perisabilului. Poezia devine în acest caz o dez-iluzionare, destramă, de exemplu, iluzia unui spectacol de frumusețea tomnatecă. Dincolo de strălucirea fațadei apare sensul perisabilității naturii înseși [...]”. Lirica Anei Blandiana destramă iluzia poeziei/ a literaturii: „Din jocul acesta subtil dintre iluzie și dez-iluzionare se ivesc situații paradoxale, definitorii pentru lirismul Blandianei: virginitatea este impudică, bătrânețea frumoasă, aerul are o licărire de putreziciune, adeseori lumina este prăfoasă sau scâmoșată, zăpezile sunt sfărâmicioase au palori hidoase etc. Materialitatea lumii în ansamblu este, concomitent, îmbelșugată și precară. Toamna, anotimpul cel mai frecvent invocat, nu mai reprezintă imaginea idilică a fertilității, ci splendoarea înșelătoare a declinului natural.[...] Universul este perceput senzorial, așadar prin structurile sale fragile și ambigue, vegetal-animalice, depresive, într-o sclipire melancolică, aproa-

pe funebrală. [...]” De asemenea sunt realizate cronicile literare la volumele de poezii ale Florenței Albu (*Roata lumii*) și ale Doinei Cetea (*Ziua și noaptea cuvintelor*). ■ Dumitru D. Panaitescu scrie despre lucrarea monografică a lui Ion Bălu, consacrată lui G. Călinescu, publicată în 1970, la editura Cartea Românească. Cartea are în vedere și relația de prietenie stabilită între criticul român și Ramiro Ortiz.

● [„Teatrul”, Anul XXIII, nr. 1; Revistă editată de Comitetul de Stat Pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.P.R.; format tipografic A4, conține între 96 și 104 pagini; apare lunar; redactor șef: Radu Popescu] Articolul de fond, semnat de Radu Popescu și intitulat *Întru mulți ani!*, este dedicat lui Nicolae Ceaușescu. □ Cu titlul *Tovarășul Nicolae Ceaușescu despre făurirea culturii și artei socialiste*, sunt publicate o serie de citate pe această temă. □ Mircea Radu Iacoban semnează un articol omagial intitulat *Precum ramura verde, din trunchiul bătrân și falnic...* □ Mihnea Gheorghiu semnează și el un articol omagial, cu titlul *Întreaga noastră admirație*. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Paul Anghel despre „întâlnirea scriitorului cu drama; *meraviglia* teatrului; transpunerea scenică; cultivarea debutului în teatru”. ■ Ion Pascadi scrie despre *Rostul criticii teatrale*: „Recentul Colocviu național de critică și istorie literară organizat de Uniunea scriitorilor, a pus cu multă acuitate problema rostului criticii, trezind, poate, pentru unii, ironica întrebare de ce o asemenea dezbatere a fost considerată necesară: se îndoieste cineva de necesitatea și utilitatea criticii? De ce nu s-a întrebat nimeni care este rostul artei înseși? Nu cumva cine se scuza se acuză, adică cine încearcă să dovedească atât de insistent că este necesar se arată a fi, de fapt, un simplu adjuvant, apărut recent în istoria culturii, ceea ce ar pleda pentru inutilitatea sa? Am pus întrebările acestea pentru că ni se pare că ele oglindesc o mentalitate destul de înrădăcinată și susținută chiar de personalități dintre cele mai prestigioase, ceea ce nu ne poate lăsa indiferenți. În cadrul acestui Colocviu, în care s-a vorbit despre ignorarea sau chiar despre încercarea de culpabilizare a criticii de către scriitori, despre slaba legătură a acesteia cu publicul, referirea patetică și extrem de necesară la critica dramatică, prin intervenția convingătoare a lui Radu Popescu, a avut aproape forța de șoc a unei revelații, pentru că sute de critici, unii de un real prestigiu, au fost puși în situația să recunoască faptul că imensa lor majoritate ignoră o parte a literaturii și anume cea aparținând genului dramatic, de care nu se ocupă aproape niciodată în cronicile lor literare. [...] Nu este rostul criticii teatrale să-i ajute pe dramaturgi să înțeleagă de ce textul lor, uneori, frumos scris, nu trăiește pe scenă, nu invită la o interpretare sugestivă, apare cenușiu, de ce vorbele mari nu trăiesc în afara unei țesături dramatice vii și a unei interpretări convingătoare? Nu este, apoi, rostul criticii teatrale să urmărească viziunea regizorului în acțiune și să depisteze lipsa de ritm, lungimile, indicațiile defectuoase date interpreților sau, dimpotrivă, să laude originalitatea, modul personal în care au fost transformate în spectacol sensuri

ascunse, nebănuite ale textului?”. ■ În *Comentarii caragialeene*, Marian Popescu scrie *Comic și cunoaștere în dialog*, analizând „realizarea comicului prin dialog” în teatrul românesc. □ Este publicată „drama istorică în trei părți” Avram Iancu de Mircea Micu. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească pe scenă*, Mira Iosif prezintă *Întors din singurătate* de Paul Cornel Chitic (Teatrul „Ion Vasilescu”); Valeria Ducea prezintă *Excursia* de Theodor Mănescu (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad); Bogdan Ulmu scrie despre *Piatră la rinichi* de Paul Everac (Teatrul dramatic „Bacovia” din Bacău); Ionuț Niculescu scrie despre *Undeva, o lumină* de Doru Moțoc (Teatrul „A. Davila” din Pitești). În *Alte premiere* sunt prezentate *Efectul razelor Gamma asupra anemonei* de Paul Zindel (Teatrul Mic), *Războiul vacii* de Roger Avermaete (Teatrul Giulești), *Anecdote provinciale* de Aleksandr Vampilov (Teatrul Bularandra), *Cercul pătrat* de Valentin Kataev (Teatrul dramatic din Constanța). ■ Ionuț Niculescu publică *Contribuții la o bibliografie „Eminescu – om de teatru”*. □ Este publicată piesa *Nimic despre sânziene* de Constantin Munteanu.

• [„Transilvania”, an LXXXIV, nr. 1; Revistă politică, social-culturală și literară; format tipografic A4, 56 pagini; apare lunar; colegiul de redacție: Mircea Tomuș (redactor șef), Mircea Braga, Carol Göllner, Mircea Ivănescu, Elena Păucă, Titu Popescu (secretar responsabil de redacție), Teofil Șleam] Editorialul (cu titlul *Țara și președintele ei*, asumat redacțional), plus prezentările „personalității de excepție” (Alexandru Grad: *O contribuție valoroasă la dezvoltarea lor și afirmarea gândirii marxiste românești*; Mihai Chioreanu: *Promovarea consecventă a umanismului – trăsătură definitorie a gândirii și activității revoluționare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu*), convorbirile (*Personalitate istorică*, semnat Marin Panait), autobiografiile, poeziile (Franz Storch: *Ca omul să-l vadă pe om*; Constantin Vărășcanu: *Un om în soare fruntea și-o ridică*) sunt dedicate celei de-a 60-a aniversări a zilei de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, într-un „album sentimental”. ■ Sunt publicați o serie de poeți hunedoreni: Valeriu Bârgău, Ioan Vasiu, Ioan Evu, Miron Tic, Neculai Chirică, Petrișor Ciobea, Eugen Evu, Adrian Demea. ■ În articolul *Despre deosebirea dintre reflex și reflecție*, Mircea Ivănescu urmărește nuanțele argumentării lui Serge Doubrovsky, un apologet („nu total ortodox”) al noii critici, punctul de plecare al articolului fiind publicarea de către editura Univers a cărții *De ce noua critică?* în colecția *Studii*, despre care, zice prezentatorul, „nu ostenim niciodată să vorbim la superlativ”; pentru Doubrovsky critica literară trebuie să urmărească conștiința autorului, ceea care determină structura literară, numită și „conștiință structurantă”. ■ Mircea Tomuș face o trecere în revistă a colecției de studii eminescologice publicate pe durata a câțiva ani de editura ieșeană *Junimea* (articolul *Eminesciana*) și elogiază în aceeași măsură eforturile Academiei Republicii Socialiste România și ale Muzeului literaturii române „de a duce mai departe exemplara strădanie a regretatului Perpessicius”, eforturile sale bene-

dictine de editare a operei eminesciene (articolul *Eminescu. Opere VII*).

■ Augustin Z.N. Pop urmărește periplul, cu interesante detalii de istorie literară, stabilirii locului nașterii lui Eminescu, Ipotești și Botoșani fiind ipoteza cea mai frecventă: „Sub presiunea îndatorărilor, în 1855 fu vândută casa în care s-a născut Eminescu. Cât ține de cronologia ivirii în viață a Hyperionului, se conturează șase datări, majoritatea declarate de Eminescu însuși: o însemnare pe *Psaltirea versificată a lui Dosoftei* (1673), exemplar aparținând căminarului de la Ipotești: « Astăzi 20 Dechemvrie, anul 1849, la patru ceasuri și cincisprezece minute evropenești s-au născut fiul nostru Mihai», autograf (dacă a existat) ce n-a fost citit de vreun cercetător și e improbabil ca autenticitate, ca și impostoriatul lui Octav Minar, pus tot pe seama lui Gheorghe Eminovici [...]” (articolul *Mitul genezei*) ■ Titu Popescu recenzează memorialul de călătorie al lui Al. Rosetti, *Călătorii și portrete* („o ediție selectivă și antologică din scrieri mai vechi, adăugat cu însemnări și note de dată mai recentă”) și consideră modul de scriere „egal și prob” în care „nu cantitatea de informație contează, ci transmiterea ei conștiințioasă” (articolul *Al. Rosetti, călător și portretist*).

■ Vasile Chifor întreprinde comentariul ultimului roman apărut al lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra* (Eminescu, 1977), observând procedeele moderne, vocile narrative, tehnica rememorării în istorisire, deschiderea către fantastic a realului în așa fel încât, trăsătură a modernității, realul nu se mai poate deosebi de fantastic și încheindu-și comentariul cu notația: „Sorin Titel ne-a dat, prin *Pasărea și umbra*, nu numai un roman al vieții și morții [...], dar mai ales un roman despre cum trebuie trăită viața, în toată complexitatea ei, cu sentimentul demnității și al apropierei umane.” ■ Socotită un eveniment în materie de traduceri, versiunea românească din *Cânturile lui Maldoror* (Univers), „opera bizară și somptuos retorică, prețuită cu deosebire de toți susținătorii poeziei moderne”, publicată „în condiții grafice excepționale” și în tălmăcirea lui Tașcu Gheorghiu, „a cărui operă de transpunător în românește a fost dintotdeauna recunoscută, și, de altfel, premiul Uniunii Scriitorilor, ce i-a fost acordat a treia oară, anul trecut, de data asta tocmai pentru versiunea de care e vorba aici, nu este decât o recunoaștere a unor realizări de multă vreme intrate în conștiința tuturor iubitorilor de litere frumoase”, este detaliată pas cu pas și nuanțată filologic strădania traducătorului de către Mircea Ivănescu la *Cronica traducerilor*.

■ Eseul lui Ion Mircea, din articolul *Scrisori către un poet în etate* (XIII), exprimă valențele lecției modernității din poezie, legată de ultimul val de poeți (începând cu Mircea Dinescu, premiat de Uniunea Scriitorilor) în care intra și debutul liric al Lilianeii Ursu, cu volumul *Viața deasupra orașului* (C.R., 1977) despre care va fi vorba în comentariul de față.

• [„Vatra”, An VIII, nr. 1 (82); Revistă social-culturală editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Mureș, serie nouă (1971), Târgu-Mureș; format A3, 16 pagini; directori fondatori: I. Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc (1894); colegiul redacțional: Romulus Guga

(redactor-șef), Dan Culcer, Serafim Duicu, Dumitru Mureșan, Atanasie Popa (secretar responsabil de redacție), Ioan Radin, Mihai Sin] Inspirat de ideea eminesciană că „este ascuns în fiecare secol din viața unui popor complexul de cugetări care formează idealul lui, cum «În sâmburele de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg»”, Liviu Petrina expune, într-un amplu articol al cărui titlu este chiar citatul subliniat mai sus, concepția lui Eminescu despre eliberarea socială și națională a românilor și păstrarea independenței naționale. Sunt abordate trei aspecte fundamentale prezente în opera politică a poetului: „a) cauzele care au adus poporul român în condiții de subjugare națională și socială, ținându-l în condiții de înapoiere economică; b) situația românilor în vremea lui Eminescu; c) căile de realizare a unei Românie independente, prospere”, aspecte ilustrate cu ample citate din scrierile lui Eminescu, „influența austriacă asupra românilor din Principate” și „mizeria vieții noastre publice”. Evidențierea marilor idei politice eminesciene (necesitatea industrializării pentru toate popoarele, relații de egalitate și respect între națiuni, dreptul fiecărui popor la autodeterminare) este făcută cu scopul de a legitima politica P.C.R. și activitatea lui Nicolae Ceaușescu drept continuatoare, peste un veac, ale unei tradiții de gândire politică românească. ■ La rubrica *Eminesciana*, Serafim Duicu trece în revistă cele mai solide contribuții la cunoașterea operei și personalității lui Eminescu, despre care afirmă că este „pentru cultura noastră de astăzi un punct de reper, o permanentă și o oglindă. Eminescu este o instituție națională”. Sunt amintite ediția eminesciană inițiată de Perpessicius, colecția „Eminesciana” (coordonator Mihai Drăgan) de la Editura Junimea din Iași, albumul „Mihai Eminescu” (Constantin-Liviu Rusu și A. Petrescu-Vicoveanu), publicația *Caietele „Mihai Eminescu”* (coordonator Marin Bucur). Consemnarea, „cu satisfacție”, a acestor pași spre cunoașterea poetului, este urmată de o serie de sugestii în aceeași direcție: înființarea unui *Institut „Eminescu”*, „dotat cu o echipă de eminescologi pasionați și serioși”, care, între altele, ar realiza, „pe măsura epocii noastre, un *Corpus național eminescian*, serie de 20-30 de volume masive în care să se republice, sistematic și cu rigoare științifică, tot ce s-a scris despre poet în presa românească și străină, în volume de diverse «cercetări», în tomuri ocazionale, plus în volumele special consacrate vieții și operei poetului”. Serafim Duicu apreciază că cel mai aproape de realizarea *Corpusului național eminescian* este Editura Junimea prin colecția sa „Eminesciana”, în care au apărut poeziile poetului, studiile eminesciene semnate de Ibrăileanu, Vianu, Dragomirescu, V. Gherasim, Gr. Scorpan, Gh. Bulgăr, *Viața... lui Călinescu*, precum și două volume vizând preocuparea străinilor pentru poetul nostru: *Eminescu în critica italiană*, volum antologic, și Alain Guillerrou, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*. Ultimele două volume sunt prezentate critic și în detaliu, subliniindu-se semnificația prezenței lui Eminescu în critica europeană. ■ Dan Culcer semnează, la rubrica *Cronica literară*, articolul *Apologuri*, în care comentează car-

tea lui Marin Preda *Viața ca o pradă* (Albatros, 1977), ce oferă cititorului o „memorialistică travestită” a cărei calitate esențială este „de a nu ne impune concluzii gata formulate sub formă de slogane, ci, mai ales, întrebări și situații dramatice care explică, măcar în parte, aventura unei conștiințe și conștiința unei epoci care începe să devină, ireversibil, istorie”. ■ Dumitru Mureșan conturează, în eseu *Focurile sacre*, „unitatea de ton și concepție a liricii” lui Aurel Rău, „atrăgându-ne atenția asupra resurselor ei potențiale”. De la volumul de debut, *Focurile sacre* (ESPLA, 1956), la volumele ce l-au urmat: *Unde apele vorbesc cu pământul* (Ed. Tineretului, 1961), *Stampe* (1964), *Turn cu ceas* (Ed. Dacia, 1971), *Zei asediați* (Ed. Albatros, 1972), *Micropoeme* (Dacia, Cluj-Napoca, 1975) și *Cuvinte deasupra vămii* (1976), „în bună măsură, poezia lui Aurel Rău are aspectul unei straboniene geografii lirice, constituită treptat,[...]prin transformarea călătoriei în mijlocul predilect de cunoaștere, descoperire și defrișare a lumii, prin conturarea unei hărți proprii a teritoriilor deja cunoscute, [...] noutatea poeziei decurgând cu necesitate din însăși înnoirea înfățișărilor aparent neschimbate ale întregii lumi”. ■ Tereza Periș Chereji, într-un scurt articol – *Teatrul politic*, atrage atenția asupra unei cărți semnate de Margareta Andreescu, *Teatrul proletar din România* (Meridiane, 1977), în a cărei primă parte sunt prezentate acțiunile literar-teatrale din cadrul cercurilor socialiste și din cluburile muncitorești până la 1944 (printre susținători și animatori fiind amintiți „tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Petrescu [Ceaușescu], care la o manifestare artistică ce a avut loc în 22 aprilie 1939, la sediul breslelor de îmbrăcăminte și pielărie din strada Uranus, au luat parte nu doar ca spectatori, ci și ca interpreți. Astfel utecistul Nicolae Ceaușescu – ne informează autoarea – a recitat *Pădurea tânără și verde* de George Coșbuc, iar utecista Elena Petrescu [Ceaușescu] a recitat poezia *Sufletul Anei* de Liviu Deleanu”); în partea a doua a volumului este prezentat repertoriul teatrului politic și agitatoric (Hauptmann, Caragiale, Gogol, Gorki, Maiakovski, Čapek etc). Cartea este apreciată pentru că „iluminează, cu întinsă și onestă documentare, o formă pe nedrept neglijată a evoluției teatrului românesc din veacul nostru”. ■ Semnează poezii Gavril Rusu, Dumitru Pricop, George Petrovai, Valentin Borda, Valeriu Sivan, Mircea Duca, Adrian Frățilă, Ion Faităr, Mihai Adrian Eres, Iulian Negrilă și teatru (fragmente semnate de D.R. Popescu).

## FEBRUARIE

### 1 februarie

• [„**Era socialistă**”, nr. 3] Al. Dima semnaleză apariția volumului al VII-lea din opera lui Eminescu, „în seria întemeiată de Perpessicius”, reprezentând „o contribuție importantă la împlinirea unui deziderat major: editarea integrală a creației genialului poet. [...] Cele 6 volume apărute într-un sfert de veac sub

îngrijirea pasionată și minuțioasă a lui Perpessicius constituie nu numai un fundament al întregii ediții, după cum s-a spus, ci de fapt aproape o treime apreciabilă a întregii munci și totodată o pildă elocventă, etică și profesională, a stilului viitor al editărilor.” □ Georgeta Horodincă prezintă romanul lui Al. Ivăsiuc, *Racul*, „unul dintre cele mai frumoase romane care s-au scris la noi în ultima vreme. [...] Putem spune că personajul fără viitor, eroul preferat al lui Ivăsiuc, ajunge în *Racul* la ultima consecință a eșecului interior, care este reintegrarea în specia biologică, unde irepetabilitatea individului, fundament al unui umanism *depășit*, pierde orice valoare, importantă rămânând exclusiv seria. Simbolul cărții, racul, include atât ideea de regresivitate cât și ideea de uniformizare prin dizolvarea individului în specie. Dezechilibrarea balanței în raportul dintre necesitate și libertate duce, în ultimul roman al lui Ivăsiuc, la o catastrofă a omului uman, la o adevărată mutație biologică.”

● [„**Tribuna României**”, nr. 126] O tabletă evocator-licrică scrie Ion Horea, cu titlul *Carpații*: „Din locul acela, din mijlocul vetrei pe care o înconjoară, se înțelege în totalitate adevărul Carpaților.”, într-un număr care îl sărbătorește pe Nicolae Ceaușescu la împlinirea a 60 de ani. ■ Nu lipsește, totuși, lecția de limba română (anul IV, lecția IX) a lui Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate, în josul paginii fiind inserate vocabularul și puțină gramatică necesare înțelegerii dialogurilor. Alături de lecția de limba română se afla tableta lui Tudor Arghezi, *Semănătorul de scânteie*, la rubrica „antologie literară”. ■ Doru Mielcescu prezintă *Opera filozofică a lui Lucian Blaga*, la rubrica „restituiri”, începându-și expunerea astfel: „Timpul scurt de la dispariția lui Lucian Blaga (6 mai 1961), personalitate covârșitoare a culturii noastre, coincide cu o progresivă re-înțelegere a operei sale, într-un context în care reconsiderarea critică a valorilor civilizatorii și culturale românești reprezintă o etapă dintre cele mai fertile. Avem acum, în sfârșit, în față cvasi-totalitatea operei lui Lucian Blaga. Din 1962 (când criticul G. Ivașcu editează poeziile ultimei perioade de creație), au apărut – fără a mai socoti și prezențele în numeroase antologii – unsprezece ediții din poezia lui Blaga, s-au reeditat conform dispozițiilor testamentare, volumul *Zări și etape* (1968 – eseuri, tatonări ale sistemului filosofic), *Trilogia culturii* (1969), *Teatru* (din 1970 patru ediții), culegeri ample de studii și articole publicistice (*Scrieri despre artă*, 1970; *Isvoade*, 1972; *Ceasornicul de nisip*, 1973), traduceri din literatura universală etc.”

## 2 februarie

● [„**Scânteia**”, nr. 11027] Zoe Dumitrescu-Buşulenga elogiază amplu, în lung și-n lat, personalitatea marelui om de stat, Nicolae Ceaușescu, într-un articol pe prima pagină, intitulat *Eroul epocii socialiste-modelul creației perene*.

● [„**Flacăra**”, nr. 5] Victor Niță publică poezia *Portret de Patrie*. □ Doina Iovănel, pe pagina intitulată *Amplu ecou internațional, înalt omagiu adus pe toate meridianele globului țării noastre*, publică un amplu articol intitulat

*Ceaușescu – România, simbolul unei vieți puse în slujba poporului român, a edificării unei lumi mai drepte și mai bune*, o amplă trecere în revistă a volumelor lui Nicolae Ceaușescu publicate în străinătate. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică *Luchian. Lancea transformată în floare*. □ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Destinul unui voievod*, Nelu Ionescu prezintă piesa lui Paul Cornel Chitic, *Întors din singurătate* (Teatrul „Ion Vasilescu”). ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Moștenirea literară*: „Noțiunea de cultură implică pentru fiecare națiune pe aceea de continuitate. O foarte veche cultură populară o reprezintă tezaurul nostru etnografic și folcloric, universal admirat pentru valorile lui estetice, arhitectură, mobilier, ceramică, țesături, costume, muzică, joc, poezie și basm. Despre caracterul specific național al tuturor acestor manifestări vorbește un singur exemplu: acela al anechetei întreprinse încă înainte de întâiul război mondial de genialul compozitor și cercetător etnograf maghiar Béla Bartók, care a atestat profunda originalitate a obiectivelor ei. Capacitatea creatoare a poporului nostru este în afară de orice discuție și ea confirmă cu strălucire adevărul ideii de continuitate multiseculară, care stă la temelia oricărei opere viabile. Cu prilejul Adunării generale a scriitorilor de la 16 noiembrie 1968, în cuvântul rostit de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a evidențiat ca pe «unul din fenomenele deosebit de pozitive ale vieții noastre literare [...] ridicarea unei pleiade largi de tineri prozatori, poeți, critici și dramaturgi și afirmarea lor tot mai viguroasă în câmpul creației, în care aduc o infuzie proaspătă de elanuri generoase». Mai departe, a subliniat că punerea consecventă în valoare a energiei tineretului și promovarea acestuia în viața socială «este, de altfel, o caracteristică generală a politicii partidului nostru». Totodată, trebuie știut că «în artă, în literatură, ca în orice muncă, nici o cucerire nouă nu poate porni însă de la zero, ci de la cuceririle anterioare, nici un progres nu se poate clădi pe sol gol, ci pe munca, pe realizările înaintașilor». Tendințelor unora de a nega realizările literare din ajun, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a adus acest luminos corectiv: «Aspirația spre mai bine – caracteristică tineretului – este o lege a dezvoltării noastre, dar ea nu trebuie să se manifeste prin negarea valorilor acumulate până în prezent, ci prin continuarea și dezvoltarea lor în noile condiții. Fiecare generație își aduce propria ei contribuție creatoare, și toate laolaltă înmănușează ca într-un buchet multicolor arta țării noastre». În acest fel tovarășul Nicolae Ceaușescu a răspuns magistral problemei false, a conflictului dintre generații, care se rezolvă în acolada cuprinzătoare a legii de continuitate și de moștenire literară. Mai recent, la 2 iunie 1976, cu ocazia expunerii la Congresul educației politice și al culturii socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu a relevat unele erori săvârșite în valorificarea moștenirii literare, într-o perioadă nesocotindu-se sau chiar blamându-se opere remarcabile ale înaintașilor, de pe poziții ideologice dogmatice, rigide, străine materialismului dialectic și istoric, iar alteori elogiindu-se fără discernământ lucrări conținând idei retrograde sau având o



calitate artistică discutabilă, nereprezentativă pentru patrimoniul nostru cultural. Așadar, în spirit critic și autocritic, făcându-se procesul unor erori din trecut, suntem astăzi în măsură să discernem cu luciditate din trecutul nostru literar și artistic valorile autentice, de un înalt nivel artistic și de un generos mesaj umanist”. ■ În *Semnal* este anunțată apariția unor volume: *Poezii de până azi* de Adrian Păunescu (Minerva), *Identificări* de Mircea Martin (C.R.), *Cu George Lesnea prin veac* de Grigore Ilisei (Eminescu), *Lecturi și sisteme* de Romul Munteanu. ■ În *Cronica literară*, George Arion prezintă *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* de Eugen Simion: „*Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, un fermecător jurnal al unui sejur la Paris, înregistrează trecerea de la contemplarea vieții ca spectacol la contemplarea ideilor ca o reprezentatie captivantă. Poposind pentru trei ani în Franța ca lector la Sorbona, Eugen Simion își destăinuie experiența fără ipocrizie, fără să procedeze ca alți autori care în repetate rânduri circulă de pe un meridian pe altul și se vaită că nu se pot adapta unor universuri străine, însă abia așteptând de fapt să pornească într-un nou voiaj. Desigur, în marea metropolă autorul român, unul din bunii noștri critici literari, se simte și el singur și dezorientat la început, are și el momente depresive, dar nu le consemnează decât în treacăt pentru că pe cititori nu-i interesează ce a simțit cel care a scris *Eugen Lovinescu, scepticul mântuit* atunci când la Paris ploua. De asemenea, el se desparte cu hotărâre de acei autori de jurnale care, ajunși pe alte meleaguri, încep să ne instruiască atoateștiutori despre toate câte văd. Eugen Simion este aidoma unui reporter febril care însă nu caută senzaționalul cotidian ci senzaționalul ideilor. Desigur, în cartea sa scrisă parcă dintr-o suflare, de parcă timpul trăirii și cel al mărturisirii s-ar suprapune, se întâlnesc numeroase secvențe din viața obișnuită. [...] Eugen Simion citește ca pe o carte realitatea, îi caută semnificațiile, zăbovește la paginile cele mai interesante, propune soluții și tot el le respinge, îl invită pe cititor să participe și el cu propuneri. Relatarea sa este lipsită de ifose, el nu îmbracă veșminte impozante care să ne ia ochii prin strălucirea lor și să-l transforme într-un sacerdot ale cărui cuvinte trebuie ascultate cu venerație, repetate și învățate pe de rost. Scrisul său detașat, uneori ironic, din păcate lipsit de umor, ne invită la reflecție, ne îndeamnă să înțelegem din noianul imens de fapte povestite ce se întâmplă azi în cultura franceză – în special în literatura franceză. Autorul este interesat și de ceea ce îi frământă pe oamenii de acolo, ce afinități ne leagă de ei și ce ne desparte. [...] Pentru că experiența fundamentală trăită de Eugen Simion la Paris nu se află pe planul vieții cotidiene, ci pe acela intelectual. *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* este o carte scrisă de un autor român fără complexe în fața spiritului european, fiind unul din triumfurile acestui gen de literatură la noi”. □ În *Dintre sute de catarge* sunt publicate o serie de poezii semnate de Valeriu Bârgău și Ion Trif Pleșa. □ În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, Mihai Stan publică *Cronica (300-301). Spectacol festiv prezentat la televiziune în seara zilei de 25 ianuarie*.

• [„**Orizont**”, nr. 5] Interviu luat lui Adrian Păunescu de Teodor Bulza dezvăluie câteva din ideile poetului despre literatură și contextele ei sociale; decupăm din acesta câteva întrebări și răspunsuri: „– *Volumul de poezii „Pământul deocamdată” s-a bucurat de o neobișnuită popularitate, ajungând la un tiraj record, de peste 115 000 de exemplare. Ce a adus această carte în literatura noastră?* – O bucată de pământ, liber...[...] – *Cum vă cunoaștem și ca un maestru al interviului, mărturisesc că-mi este foarte greu să-mi adun gândurile într-o convorbire absolut spontană. Tocmai de aceea, sărim, nițel, la presă. De acord?! Vă rog, așadar...* – Presa e haina de lucru; literatura – haina de sărbătoare. Unii poartă haine de lucru și în zile de sărbătoare... Aș face următoarea deosebire: presa este descoperirea evenimentului; literatura – descoperirea locului comun. În presă nu găsești formulări ca «te iubesc» sau «el a deschis ușa», dar în literatura, în poezie, în proză, în teatru, chiar asta e starea cea mai firească, mai fericită – a da o noua strălucire locului comun, a descoperi omului nu neapărat o altă lume, ci ceea ce are el înăuntru, ceea ce el se rușinează să spună. – [...] *cenaclul Flacăra?!* – Ca poet îmi dă sentimentul unei cinice întâlneri cu propria mea posteritate. Pe tinerii aceia care cântă și recită cu mine îi vizitează ceva din copilăria lor. Sunt mai tânăr decât fiecare dintre cei care vor fi cu exact distanța care mi-a rămas până la fiecare. [...] – *Se vorbește mult despre o dispută Marin Preda – Eugen Barbu...* – Nu e problema mea. E una din problemele culturii române. În loc să fie alături, acești doi scriitori sunt târâți în false și nedrepte conflicte de cei care nu se pot hrăni decât din lipsa de unitate a lumii literare. [...] dar sunt câteva principii ale umanismului pe care, cred, ei trebuie să le apere împreună. [...] aș fi nedrept dacă n-aș recunoaște lupta separată dusă și de Eugen Barbu și de Marin Preda pentru aceste drepturi [ale scriitorilor], curajul lor și importanța opiniilor exprimate de către ei când și unde trebuia. – *Câteva întrebări concise. Revista «Flacăra»?* – O luptă pentru adevărul concret și nesofisticat. Demersul pentru omul simplu. «Flacăra» vrea să concretizeze politica partidului, minunatul principiu: grija față de om! – *Literatura timișoreană?* – Valoroasă. Deloc provincială. Nici nu o sesizez ca provincială. Aparține întregii țări.” □ Ion Maxim recenzează *Dicționarul de literatură contemporană* (ediția a 2-a, revăzută și adăugită, Albatros, 1977) al lui Marian Popa, despre care notează: „S-a retipărit *Dicționarul* lui Marian Popa. Parțial, autorul a ținut seama de unele din observațiile ce i s-au adus. [...] Deși ediția actuala este revizuită, revizia a fost superficială. [...] Actuala ediție a *Dicționarului* cuprinde un număr cu mult mai mare de autori decât prima, dar lipsa criteriilor de selecție e defectul cel mai de seamă și acum ca și în trecut.” ■ Lui Dominic Stanca, poet făcând parte din Cercul literar de la Sibiu (alături de experiența estetică a baladiștilor Radu Stanca, Doinaș, Ioanichie Olteanu), îi consacră C. Ungureanu cronică literară, ocupându-se de ultimul volum al acestui poet, *Strada care urcă la cer* (Eminescu, 1977). ■ Nicolae Scurtu dezvăluie două scrisori inedite, adresate de M.

Sadoveanu lui M. Dragomirescu (teoreticianul „științei literaturii”) prin care primul solicita plata pentru articolele sale din revista *Convorbiri critice* (1907-1910): „Nu scriu pentru câștig: n-am nădejde să mă îmbogățesc, dar lucrarea produsă este proprietate (mai de drept decât oricare alta), și plata e un lucru așa de firesc încât cred că o discuție e de prisos” (articolul *Mihail Sadoveanu – inedit*). ■ Livius Ciocârlie o ia pe urmele semioticii și a teoriei textului, citându-l pe Roland Barthes chiar din prima frază și afirmând: „Teoria textului este rodul efortului, uneori conjugat, al mai multor semioticieni printre care, bineînțeles, dar păstrându-și mereu o margine de ironie, și Roland Barthes. Ea a decurs oarecum din structuralismul premergător care i-a devenit, așa cum se întâmplă, principalul adversar. Pe când structuraliștii – critici sau teoreticieni – modelau opera ca pe o suprapunere de straturi izomorfe, deci corespondente – coerent și omogen fiecare, funcționând ca simbol deschis al unor valori generale – textul este înțeles ca fiind reglat de o logica paradoxală, orice element al său putând să fie el însușiși altul în același timp. [...] Se consideră că teoria textului izolează literatura într-un spațiu autonom, rupând-o de alte planuri ale existenței umane și astfel riscând s-o sterilizeze. Or, de fapt, teoria a apărut tocmai ca reacție față de o asemenea concepție. Refuzând ce-i drept, ideea că literatura ar fi oglinda lumii, semiotica o vede prinsă într-un vast dialog cu rosturile sociale și lăuntrice ale omului, iar aceasta printr-un complex intertextual.” ■ Marcel Pop-Corniș comentează „pe unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai Americii postbelice” în articolul *Posteritatea lui Robert Lowell*, din care și traduce patru poeme ca exemplificare a stilului poetic.

• [**„România literară”, nr. 5**] *Viața literară* anunță ședința Biroului Uniunii Scriitorilor, condusă de George Macovescu, având pe ordinea de zi: propuneri pentru premiile Academiei R.S. România pe anul 1976, discutarea planului de acțiuni interne și externe ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1978, propuneri ale Colectivului operativ al Comisiei de relații externe cu privire la difuzarea literaturii române peste hotare. Conducerea Uniunii Scriitorilor îl felicită pe Mircea Horia Simionescu pentru aniversarea a 50 de ani. În țară continuă evenimentele omagiale dedicate aniversării președintelui Nicolae Ceaușescu. ■ Rubrica *Semnal* anunță publicarea volumului *Scrieri despre teatru*, de Tudor Vianu (Eminescu). ■ Vasile Băran semnează un text despre festivitățile omagiale organizate cu ocazia aniversării președintelui Nicolae Ceaușescu, în special momentul de la Sala Palatului în care președintelui i s-a oferit, pentru a doua oară, titlul de „Erou al Republicii Socialiste România” și Ordinul „Victoria Socialismului”. Ion Mărgineanu alătură acestui text poemul *Gând la o aniversare*. ■ Sub titlul *Patriei-Partidului* sunt grupate poeme de Corneliu Vadim Tudor, Haralambie Țugu, Dumitru Bălăeț, Carmen Tudora. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu analizează cartea lui Serafim Duicu, *Vladimir Streinu, critic, istoric literar, estetician al poeziei și poet* (Scrisul Românesc, 1977): „Lucrarea lui Serafim Duicu a fost efectuată cu o mare

conștiințiozitate și cu frământarea unui material informativ foarte bogat, nu însă și complet, deoarece scrierile lui Vladimir Streinu, până astăzi, nu au fost integral adunate. Niciun aspect al personalității autorului nu i-a scăpat însă comentatorului, pasionat de subiectul căruia-i închină un cult, nu însă unul orb (dovadă unele juste discriminări și obiecții, pe parcurs). ■ În cadrul dezbaterii despre *Problemele actuale ale literaturii dramatice* contribuie cu opinii Silvian Iosifescu și Horia Lovinescu. □ Discutând opiniile unor Northrop Frye și Bernard Shaw, Silvian Iosifescu se situează împotriva ideii că teatrul ca literatură ar putea fi considerat un act de creație incomplet. „Falsa problemă cu privire la tipărirea și citirea teatrului e relativ recentă. Se tipărește și se citește teatru de secole, fără nedumeriri teoretice. Se poate vorbi de dezobișnuirea cititorului contemporan? [...] Răspunsul afirmativ n-ar însemna însă omologarea refuzului de a tipări piese. [...] Pe multe meridiane cititorii de poezie sunt în număr mic. La noi se citește mai multă poezie. Nimeni și nicăieri n-a pus cu seriozitate în discuție dreptul poeziei de a fi tipărită”. □ Horia Lovinescu propune înființarea cenaclului tinerilor debutanți în genul dramatic patronat de Teatrul „Nottara” și de „România literară”, sub numele de „Cenaclul 30”. ■ La rubrica *Actualitatea literară*, criticului Nicolae Manolescu îi atrage atenția eseistul Ion Vartic cu al său debut, *Spectacol interior* (Dacia, 1977). „Eseistica lui are, ea însăși o esență teatrală, trăiește din înscenare, surpriză și efect” observă criticul, concluzionând, după o privire asupra operele abordate de Ion Vartic: „Eseistica lui Ion Vartic se găsește deocamdată prinsă între esthetic și etic, între lumea ca teatru și teatrul ca lume, atât de inextricabil confundate dacă ne gândim la Pirandello și Ibsen”. ■ Fănuș Neagu publică fragmentul din *Cartea cu prieteni* referitor la Nicolae Dragoș. ■ Volumul selectiv *Poeme*, de Constanța Buzea, publicat în colecția *Cele mai frumoase poezii* la Editura Albatros, îi atrage atenția lui Valeriu Cristea. Criticul regăsește în volum „condiția existențială a poetei, trăind în două registre de impresii complet diferite. Nervii «mâncăți de oboseală», încordați la maximum, răzvrățiți («de nervi răzvrățiți ne e boala»), sensibilitatea dureroasă, vibrând la cea mai slabă solicitare expun la fiecare pas, și în orice moment ființa”, pentru ca această răzvrătire să izbucnească într-o cutie de rezonanță „de pâslă”. ■ Sorin Titel analizează romanul *Golful sălbatic*, de Nicolae Motoc (Eminescu, 1977). Comentatorul identifică aici un „roman de analiză” și o „radiografie a iubirii”, nescrise după rețete, care poate cuceri cititorul. ■ Rubrica *Eseu* găzduiește comentariul lui G. Dimisianu la volumul semnat de Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (C.R., 1977). Dimisianu vede în scrierea abordată nu un jurnal de călătorie, ci unul al experienței intelectuale în care confruntarea cu alte spații geografice este «înceată și profundă», așa cum o descrie autorul ei. Dincolo de suplețea stilului, relevanța temelor, curiozitatea intelectuală și luciditatea analizei, comentatorul remarcă una dintre temele constante ale gândirii autorului: „O

preocupare mereu vie a criticului, temă obsedantă a meditației sale, este în legătură cu șansele culturii noastre de a pătrunde, mai lesne și mai bogat, pe măsura valorilor de care dispune, în aria de interes europeană”. ■ Laurențiu Ulici remarcă eseu semnat de Andrei Brezianu, *Odiseu în Atlantic* (Dacia): „Andrei Brezianu e un eseist cu vocație critică, specializat deocamdată până la erudiție, dar apt de a da studii remarcabile și în domeniul, tot mai frecventat în critica de astăzi, al literaturii comparate”. ■ Emil Manu face un istoric al „Biletelor de papagal”, revistă al cărei prim număr apărea pe 2 februarie, 1928. ■ Al. Philippide îi face un miniportret lui Victor Eftimiu. ■ Se publică materiale dedicate sărbătoririi a 125 de ani de la inaugurarea Teatrului Național. ■ Pavel Chihaiă semnează eseu *Arhitectură și poezie*, analizând scrierile lui George Matei Cantacuzino. ■ Rubrica *Prezențe românești* menționează: o relatare în „Literaturnaia gazeta” (nr. 52/ 1977) semnată de Nikita Razgovorov despre o călătorie în România incluzând Festivalul „Cântarea României” și activitățile anumitor edituri și reviste (Ed. Ion Creangă, „România literară”); manifestare dedicată poeziei românești la „Accademia di Romania” din Roma; traducerea în limba polonă a unui volum de poeme de Nichita Stănescu, sub titlul *Necuvintele și alte versuri* (Ed. Wydawnictwo Literackie).

● [„**Tribuna**”, nr. 5] Și în acest număr citim texte în care este omagiat Nicolae Ceaușescu: □ Ion Deleanu publică pe prima pagină *Un popor – un partid – un om*: „Ceaușescu – La mulți ani! Această urare a izvorât din adâncul sufletului întregului popor și a fost pretutindeni rostită cu înaltă trăire patriotică, cu cea mai aleasă stimă și prețuire, cu recunoștință pentru cea mai densă pagină de istorie, scrisă în viața țării, sub conducerea celui pe care țara l-a voit și îl voiește, cu legământul sfânt de a-l urma în mărețea operă de edificare a socialismului și comunismului, a cărei cadență este imprimată de gândul și fapta sa”. □ Profesor Constantin Cobârzan, Liceul de matematică-fizică Zalău, *Păstrând tinerețea*. □ Ecaterina Vigh, Întreprinderea „Farmec” Cluj-Napoca, *Vă sunt din inimă recunoscătoare*. □ Aurel Negucioiu publică a doua parte a textului *Aport prețios la îmbogățirea patrimoniului științei economice*. □ Prof. dr. doc. I. Baci, rectorul Institutului de medicină și farmacie Cluj-Napoca, *Grija pentru sănătatea poporului*. □ Prof. Ladislau Feszt, grafician, rectorul Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca, *Locul cuvenit în lume*. □ Teodor Marton, secretar al Comitetului de partid de la IMMR „16 Februarie” Cluj-Napoca, *La flacăra spiritului și cutezanței revoluționare*. □ Dr. Gheorghe I. Bodea, *Momente din viața secretarului general al partidului*/ □ Mircea Țoca, *Ani ai marilor înfăptuiri*. ■ Liviu Petrescu scrie despre *Literatură și viziune*: „Carența principală a producției literaturii românești de până la 1965 se leagă și de recomandarea stăruitoare ca scriitorii să-și însușească în prealabil o «concepție științifică» asupra realității, o viziune dialectică asupra faptelor care se înfruntă și asupra sensului general pe care îl are

mersul istoriei; modul în care a fost înțeles și aplicat acest precept a constituit, din păcate, o frână dintre cele mai puternice în dezvoltarea literaturii române contemporane”. ■ Nicolae Calomfirescu semnează *De câte ori scriem o carte...*: „Cred că de câte ori scriem o carte, inspirați din actualitatea imediată sau din realitatea mai îndepărtată a patriei, conștienți de misiunea ce ne-o asumăm, încercăm sentimentul de a contribui, într-un anume fel, la istoria poporului din care facem parte și, totodată, răspunderea de a fi în consonanță cu spiritul și linia viitorului său”. ■ Gavril Scridon recenzează *Rădăcini adânci*, al treilea volum al scrierii *Virtus Romana Rediviva* de Teodor Tanco: „Autorul a dat evocărilor sale o anumită căldură și viață. E o lume bogată care ni se prezintă, în bună parte, în premieră”. ■ Emil Manu semnează *O suită de poezii patriotice*, un comentariu la *Aer de tulnice* de Victor Rusu: „*Aer de tulnice* e o carte de stampe și lieduri lirice inspirate din istoria mai nouă și mai veche a țării, o suită de poezii patriotice. Dar, trebuie spus de la început, de poezii lipsite de retorism și mai ales de declarativism”. ■ În *Limbaajul criticii* Vasile Brizea susține: „Cu apariția eseului *Masca Principelui* de A.I. Brumar, discuția asupra operei lui Eugen Barbu este relansată la un alt nivel. Modalitatea de lectură ce ni se propune este mai puțin obișnuită. A fi sau a nu fi de acord cu unghiul din care eseistul abordează opera în chestiune este o problemă pe care nu vrem s-o mai discutăm (au făcut-o mulți alții). Substratul cărții fiind polemic, amendarea opiniei critice sau acceptarea ei face parte din scopul inițial: descoperirea adevăratelor dimensiuni – eventual a unora nebănuite, dar conținute – a unui dat considerat de la bun început de valoare. Ceea ce interesează este metoda cu care se operează, căci, fără îndoială, A.I. Brumar este în posesia uneia deja constituie, ce-l distinge printre unii confrăți, dându-i o notă particulară. Păstrând proporțiile, cartea criticului A.I. Brumar ridică o problemă mai generală, importantă, ni se pare nouă, pentru critica literară și anume: aceea a limbajului disciplinei”. ■ Viorel Cacoveanu scrie despre *Emil Poenaru: Testament cu ilustrații colorate* (Albatros, 1977): „Venind în fața unei instanțe mai aspre și mai neiertătoare – publicul – Emil Poenaru a pledat distins, curajos și cu talent. Sentința ce i se cuvine rămâne una singură și foarte grea: să scrie o altă carte! O sentință, de data aceasta, fără recurs!”. ■ Radu Săplăcan în *Actualitatea literară* prezintă *Petru Romoșan: Ochii lui Homer*: „Aceași notă sarcastică, demistificatoare, are pe întreg cuprinsul volumului consecvența unei acțiuni precise, intentând procese, dilatându-le, mereu ostil în accentele de vehemență rechizitorială, de diatribă satirică în fața «zidului inexpugnabil al satisfacției de sine»”. ■ În *Meridiane* citim *Jurnal englez* de Adrian Marino. ■ Versuri semnează Titus Andronic (*Stejarul*), Ion Mărgineanu (*Fiul ales al țării*), Mugurel Boca, elev în cala a V-a „B”, Școala generală nr. 2 (*Conducător părinte*), Ion Vergu Dumitrescu (*Omagiu de suflet pentru Președintele țării*), Șerban Gheorghiu, marinar în cadrul „Navrom” Constanța (*Nava noastră*), Gabriel Pamfil (*Rod și strălucire*), George Damian (*Cântec*), Octavi-

an Doclin (*A fi patriot*), Nicolae Irimia (*Omul, prietenul, eroul*), Nicolae Vereș (*Omagiu*), Petrișor Ciorobeș (*Pentru lumină*), Mircea Rostas (*Sărbătoare*), Ștefan Căprariu, medic în Crasna, județul Sălaj (*Urare*), Tudor Topan, profesor la Liceul agricol din Șimleul Silvaniei, Sălaj (*Când zicem azi, Erou*), Ion Boghian (*Un singur nume*), Doru Andreescu (*Omagiu*), Grigore Pop, profesor la Liceul de matematică-fizică din Zalău (*Imn omeniei*). □ Marin Oprea publică reportajul *La Cluj-Napoca, cea mai de seamă urbe transilvană*.

### 3 februarie

• [„Contemporanul”, nr. 5] Este continuată seria textelor omagiale, dedicate lui Nicolae Ceaușescu, începută în numerele precedente. Semnează texte: Ștefan Pascu, Mihai Negulescu, Florin Costinescu, Ecaterina Oproiu, Colette Corbu. □ Ștefan Pascu (Acad.): *Cu dragoste curată*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu a luptat și luptă pentru drepturile și dreptatea clasei muncitoare, a poporului muncitor în întregimea sa. Conducătorul iubit și stimat al partidului și statului nostru s-a dăruit și se dăruie până la sacrificiu pentru prosperitatea țării și fericirea poporului. Tovarășul Nicolae Ceaușescu este iubit și stimat, ascultat și urmat cu dragoste curată și încredere nestrămutată de întreg poporul. Conducătorul României socialiste a sporit prestigiul poporului român și al țării Românești, a contribuit și contribuie la destinderea și colaborarea între popoare”. □ Mihai Negulescu descrie: *Chipul omului și al comunistului*: „Iată, am în față o imagine: tovarășul Nicolae Ceaușescu îmbrățișează un elev al Grupului școlar al Întreprinderii 23 August din București. Îmbrățișarea fiind răspuns florii pe care mâinile ce ucenicesc asupra metalului au dăruit-o cu emoție oaspetelui drag. Iată, am în față altă fotografie în care, răspunzând aclamațiilor mulțimii, tovarășul Ceaușescu înconjoară cu căldură umerii unui pui de miner. Și iată, am în față altă fotografie în care Elena Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu, discută cu cel de al 20 000 000-lea cetățean al țării, un fiu de argeșeni, astăzi pionier. Iar peste toate aceste imagini ale dialogului plin de semnificație și prospețime cu cea mai tânără generație, am înaintea ochilor o fotografie de acum patru decenii și jumătate, familiară oricărui copil de azi, evocând chipul plin de dârzenie și hotărâre al fiului comunei Scornicești, al tânărului revoluționar și chipurile milioanei de copii ai României se stabilește firesc pentru istorie, o comunitate de simțire și de ideal”. □ Florin Costinescu analizează *Chezășia viitorului comunist*: „Avându-l în frunte, poporul nostru își construiește prezentul tot mai înfloritor, mai prosper. Și, în același timp, își apropie viitorul comunist. Pentru că secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este chezașia supremă a demnității țării și a noastră, a înaintării ferme a României spre civilizația comunistă”. □ Ecaterina Oproiu, *Omagiul*: „Titlul exprimă cu fidelitate conținutul unui film tăiat în linii monumentale și montat în ritmul unei epoci de tumult: O viață închinată fericirii poporului. Scenariul semnat de Nicolae Dragoș și Dinu Săraru, regia sem-

nată de Virgil Calotescu și Pantelie Tuțuleasa și în general munca întregii echipe au izbutit să transmită în fapt artistic sentimentul că «omagiind un om, sărbătorim o țară». Spațiul înglobat de peliculă se numește România. Timpul în care se înscrie se numește istoria poporului român. [...] Sentimentul fundamental al filmului este de permanentă și totală contopire între viața bărbatului de stat și viața epocii pe care a reușit s-o domine, s-o transforme, s-o dinamizeze tocmai pentru că a înțeles-o în profunzime și a slujit-o cu abnegație. Tre-când în revistă 60 de ani de viață și 45 de ani de activitate revoluționară, filmul unei vieți devine filmul unei lupte – așa cum se spune în comentariu – lupta pentru crearea «unui nou stil de a munci, de a gândi, de a trăi». ■ Colette Corbu descoperă: *O lume a păcii, o lume fără arme*: „Iată de ce România consideră că toate statele lumii, indiferent de mărimea lor, de așezarea lor geografică, trebuie să participe, pe poziții de egalitate, la soluționarea marilor probleme ale contemporaneității, realizându-se astfel o reală democratizare a relațiilor internaționale și oferindu-se popoarelor posibilitatea de a contribui, cu toate eforturile, la înfăptuirea unei lumi a păcii și colaborării. «De la tribuna Conferinței Naționale a partidului – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu – doresc să afirm din nou hotărârea nestrămutată a României socialiste de a acționa cu fermitate în vederea întăririi solidarității și colaborării cu toate forțele progresiste, cu toate popoarele și statele lumii care se pronunță pentru o politică nouă, democratică, de egalitate, pentru pace, pentru o lume mai dreaptă și mai bună pe planeta noastră, în care fiecare națiune să se poată dezvolta în mod liber»”. ■ Nicolae Balotă se referă la *Plopul lui Geo Bogza*: „Voce gravă, patetică, voce a unei conștiințe pururi în alarmă. Ne-am obișnuit să căutăm și să aflăm în cuvintele lui Geo Bogza continua mărturie a unei conștiințe care veghează asupra destinului poporului său. [...] Plopul lui Geo Bogza este semnul unei mari iubiri. Și al unei mândrii, și al unei însingurări meditative. Și din nou al unei iubiri”. ■ Dumitru Micu recenzează cartea lui Sever Iuliu Utan: *Calul de la miază-noapte*: „Apărută la scurt interval după cartea de reportaj *La nord-vestul inimii*, culegerea *Calul de la miază-noapte* aduce în transcripție epică, scene și chipuri din același climat, adică de prin părțile maramureșene. Scene și chipuri din existența reală (de azi și de ieri) și din eposul fabulos”. ■ Despre cartea lui Ion Dodu Bălan: *În focarul timpului* (Eminescu), scrie Fănuș Băileșteanu: „Cele patru capitole ale acestui ultim volum exprimă plenar fațetele, direcțiile de dezvoltare ale scrisului lui Ion Dodu Bălan. Criticul interesat de valorificarea moștenirii culturale se relevă în primul capitol: *Las vouă moștenire...* Sunt inserate aici patru eseuri, mai mult studii, despre Panait Cerna, Octavian Goga, George Bacovia (*Solitarul răsului amar*) și Tudor Arghezi”.

• [„Cronica”, nr. 5] Prin editorialul redacțional este continuată *O sărbătoare a întregului popor*: „Ne aflăm sub profunda impresie produsă de manifestările care s-au constituit ca fidelă expresie a amplului și înflăcăratului omagiu adus de întregul popor primului bărbat al țării, punând în lumină sem-



nificațiile profunde ale unui moment istoric înalt, revelator pentru destinul patriei române. Este vorba, în primul rând, de strânsa unitate a întregului popor în jurul partidului, al Comitetului său Central, al tovarășului Nicolae Ceaușescu – garanție a viitorului de progres și prosperitate al României socialiste. Mesajele de felicitare adresate de către delegațiile militanților din ilegalitate, ale organizațiilor de masă și obștești, comitetelor județene de partid, ministerele și celorlalte organisme de stat, uniunilor de creație, organizațiilor și instituțiilor științifice, consiliilor naționalităților conlocuitoare, Armatei, Uniunii Tineretului Comunist, pionierilor și șoimilor patriei, delegațiilor întreprinderilor și cooperativelor agricole de producție au exprimat, cu emoție, deplina adevărată a maselor largi de oameni ai muncii la politica internă și externă a partidului, hotărârea lor de a lupta cu înflăcărare pentru îndeplinirea obiectivelor trasate de cel de-al XI-lea Congres al partidului, de Programul partidului – Carta fundamentală de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism”. □ După ce numărul anterior a fost integral închinat lui Nicolae Ceaușescu la aniversară, ecouri ale sărbătorii se răsfrâng încă în unele materiale, cu semnături aparținând diferitelor categorii sociale: *Strălucită personalitate politică și științifică* (N. Stoica), *Sentimentul unei sărbători naționale* (acad. V. Mârza), *Omagiul și recunoștința noastră* (Nicolae Iftimie, turbinist la Uzina electrică Iași), *Pentru om* (Olga Necrasov, membru corespondent al Academiei R.S. România), *Respect și profundă admirație* (Genoveva Bernic, profesoară la Liceul Național din Iași), *Mereu în mijlocul oamenilor* (Ion Florea), *Înaltă prețuire și considerație internațională președintelui Nicolae Ceaușescu* (Radu Simionescu), poeziile *Partidul* (Emilian Marcu), *Inima țării* (Mihai Munteanu, membru al Cenaclului literar „Ion Istrati” din comuna Cordăreni, jud. Botoșani) și *Simbol* (Dan Moisii, muncitor și membru al cenaclului „Lupta cu inerția” de la Combinatul de Utilaj Greu „Nicolina”, Iași). □ G. Macarie desprinde o *Idee directoare a întregii activități*: „*Cantitatea – o nouă calitate*”. ■ Zaharia Sângeorzan înaintează ideea că *Jurnalul parizian* al lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, ar fi un roman: „Trăind intens sub cerul unei idei de Camus (*timpul trăirii și timpul mărturisirii*) jurnalul parizian al lui Eugen Simion este una dintre cele mai fascinante cărți care au apărut la noi în ultimul deceniu. Fascinant nu atât prin extraordinara strălucire stilistică, cât prin spectacolul neobișnuit de viu, de penetrant, de incitant, de captivant al ideilor, prin viața lor scoasă dintr-o experiență directă și făcută să vorbească uneori în limbaj tragic, alteori în cel al ironiei despre o lume în plină metamorfoză, cu valorile și «bolile» civilizației sale, cu «personaje» care par a fi identice cu cele din romanele lui Balzac. Este societatea franceză de după acel violent, amenințător *mai '68*, urmărită și judecată de Eugen Simion de pe poziția unui intelectual român care vrea s-o înțeleagă în esența ei, să-i definească spiritul, fără complexe, fără prejudecăți. Jurnalul parizian al lui Eugen Simion este opera unei *conștiințe din est*, care

descoperă lumea morală, socială, spirituală a Franței de astăzi. Cum trăiește și cum privește Eugen Simion această lume? La început, evident, ca pe un mit născut dintr-o relație livrescă. Parisul nu vrea însă să știe de acest mit și Eugen Simion, venit să predea trei ani la Sorbona limba și literatura română, renunță la muzeul lui imaginar, în favoarea unei realități concrete, imprevizibile. [...] El își scrie «romanul» pe măsură ce îl trăiește. Timpul mărturisirii scriitorului din acest roman crescut din inima vie a unui jurnal cunoaște o fecundă relație: *imaginație – viață*. Eugen Simion nu este însă îngenunchiat de aspirația de a face neapărat «literatură». Romanul lui este un roman al ideilor trăite, unde viața primește identitatea și vocația lor profetică. Autenticul ne cucerește ca o poezie misterioasă, căci descoperim în Eugen Simion – cine se aștepta la un asemenea fenomen? – și, mai ales, la un critic universitar prin profesie și nu prin metodă, sobru, ironic, distant, un romancier adevărat. [...] În *Trei dialoguri despre critica modernă*, Eugen Simion ne dovedește a fi, prin arta de a purta o conversație la un nivel al profunzimii cu totul excepțional, și mai cu seamă prin ideile pe care le lansează și de susține, fără teama de a nu fi «modern», un critic de mari disponibilități. El nu se pierde cu admirația nici în fața lui Roland Barthes, nici în a lui Jean-Pierre Richard. [...] Eugen Simion cunoaște foarte bine opera criticilor francezi și discuțiile pe care le poartă cu ei sunt de la egal la egal. Criticul român nu are nici un fel de complexe. «Noua» critică nu-l sperie și nici nu și-l face aliat pe viață. Este interesat de noile metode, dar nu-i «vine să sacrifice o operă de dragul unei metode». Jurnalul parizian al lui Eugen Simion îți dă numai decît satisfacția că ai descoperit un teritoriu cu totul nou, supus analizei morale și estetice, unde viața și ideile nu rămân străine de conștiința destinului, iar criticul îmbracă nu o dată haina lui Balzac ca să recunoaștem împreună cu el măreția și disperarea unei lumi”.

■ La *Mențiuni critice*, Mihai Dinu Gheorghiu recenzează cel de-al doilea volum din romanul *Speranța moare ultima* de Corneliu Ștefanache, narațiunii romanului fiindu-i „caracteristică o anumită discontinuitate, evenimentele fiind aglutinate; nu există un nucleu epic al cărții, legăturile dintre episoade fiind asigurate de apropierea, fizică ori prin înrudire, dintre personaje”.

■ Sub titlul *Voci lirice contemporane*, Const. Ciopraga trece în revistă câteva nume, cele ale poezilor Tudor Arghezi, Al. Philippide, Eugen Jebeleanu, Emil Botta, Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, și încheie cu o promisiune: „Alte nume, de la Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu și A.E. Baconsky până la generația lui Mircea Dinescu, de la Maria Banuș, Marin Sorescu, Ana Blandiana și Mihai Ursachi, până la Corneliu Vadim Tudor, merită mai mult decât o mențiune. Despre aceștia însă, altă dată”.

■ La *Cartea străină*, A.G. aduce în atenție *Zăpadă fierbinte* de Iurii Bondarev.

■ Amelia Pavel invită la un *Itinerariu eminescian* la Muzeul Literaturii române din București, unde Ligiă Macovei expune picturi inspirate din opera lui Mihai Eminescu.

■ Împlinindu-se, la 1 februarie 1978, 140 de ani de la nașterea lui Nicu Gane,

Emil Diaconescu amintește figura junimistului care „a publicat trei volume de nuvele, parte din ele fiind traduse în limbile franceză, germană și suedeză, toate reflectând specificul sufletului românesc. A mai scris de asemenea: *Zile trăite*, *Păcatele mărturisite*, *Pagini răslețe*, adevărate documente literare. În *Amințirile* lui evocă scena alegerii lui Alexandru Cuza ca domn al Principatelor-Unite, la care a asistat. La 1 aprilie 1908, a fost ales membru activ al Academiei Române, în discursul la recepție, la 1 mai 1909, vorbind despre Bogdan Petriceicu Hasdeu, cu răspunsul lui Iacob Negruzzi. El a tradus *Infernul* lui Dante, a cărui lectură satisfăcea firea meditativă a scriitorului decedat la 16 aprilie 1916”. ■ O altă sărbătoare, centenarul nașterii lui Emil Gîrleanu, prilejuiește revizitarea, de către Anatol Ghermanschi, a uneia dintre cărțile scriitorului ieșean: „volumul care îl reprezintă este tocmai *Din lumea celor care nu cuvântă*, o suită de miniaturi inspirate din lumea animalelor și găzelor, miniaturi care, când nu sunt niște fabule în proză, sunt «monografii de vietăți», cum se exprima sintetic G. Călinescu. Grația portretelor pe care le realizează în acest mediu atinge uneori finețea filigranului”. ■ La rubrica *Moment*, sunt reținute mai multe evenimente, între care un *Spectacol omagial* desfășurat la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, unde a avut loc „premiera absolută a spectacolului «Simfonia tinereții» de Gheorghe Bărbulescu și Tiberiu Vidra – membri ai Cenaclului literar al comunei Scornicești-Olt – spectacol omagial dedicat împlinirii a 60 de ani de viață și 45 de ani de activitate revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu”. □ Tot aici, este rezumată și o *Întâlnire*: „Între Catedra de literatură română și comparată a Universității «Al.I. Cuza» din Iași și Universitatea cultural-științifică a Combinatului de fibre sintetice Săvinești s-au stabilit, în toamna anului 1977, relații culturale a căror utilitate și importanță au fost reconfirmate recent, la sfârșitul lunii ianuarie a.c., de o întâlnire-dezbatere, care a avut loc la sediul combinatului. Tema întâlnirii-dezbatere, desfășurată cu participarea mai multor cadre didactice – prof. dr. doc. Const. Ciopraga, conf. dr. Al. Husar, conf. dr. Mihai Drăgan, lector dr. I. Constantinescu, lector Constantin Partin –, a fost *Cultură, frumos, omul contemporan*. După succinte expuneri ale cadrelor universitare prezente la această întâlnire au urmat discuții la care au participat tehnicieni și ingineri”. ■ Corneliu Cadelcu publică un *Jurnal liric* compus din două poezii. ■ Pe ultima pagină, Adrian Marino desfășoară unele fragmente dintr-un *Jurnal portughez (I)*, cuprinzând, între altele, opiniile exegetului lui Alexandru Macedonski despre intelectualii portughezi: „S-ar spune că există la intelectuali o *fausse conscience*, o exagerare a defectelor naționale, un complex (cât de justificat?) de inferioritate, poate mai precis de izolare, pe care portughezul și-l vindecă prin două «ieșiri», care au luat de mult proporțiile unui adevărat mit colectiv: «ieșirea la ocean» și «ieșirea la Paris». Strânși ca într-un clește între ocean și Spania, la capătul Europei, portughezii sunt structural obsedați de această dublă evadare imperioasă”.

• [„Munca”, nr. 8425] Cu titlul *Pe toate meridianele globului Înalt omagiu tovarășului Nicolae Ceaușescu „Salutăm pe comunistul militant, consecvent, un mare om de cunoscut, stimat și îndrăgit de întreaga omenire”* este publicată o amplă prezentare a unor volume dedicate lui Nicolae Ceaușescu, publicate în diverse părți ale lumii.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 374] Se deschide cu un *Decret prezidențial* privind Conferirea Ordinului Meritul Cultural clasa I Teatrului Național I.L. Caragiale și *Mesajul* adresat de tov. Nicolae Ceaușescu colectivului Teatrului. ■ Dumitru Stancu, în *Coteria literară*, îi stigmatizează pe toți „simbriașii” care au probleme de *folclorită, istorită, dacită, romanită*: „Calul de bătaie... este poezia, mai ales a tinerei generații, care se apleacă asupra trecutului istoric al poporului român, asupra prezentului socialist al țării, asupra tezaurului folcloric românesc, sintetizând în cărțile lor ideea măreției spiritualității românești, continuitatea acestui popor, vitejia și eroismul său, substratul geto-dacic, latinitatea ori proto-latinitatea noastră, mitologia românească ș.a.m.d. Când, de exemplu, Edgar Papu scria acum câțiva ani în urmă despre protocronismul în pictura olandeză, acești «cai» nărăvași se tăvăleau pe burtă de plăcere, aplaudând frenetic. În momentul în care același Edgar Papu susține ideea protocronismului românesc, aceeași herghelie literară se învinețește, protestează, aruncă flăcări, aprinde focuri bengale, amenință, însă toate fără argumente serioase”. Este direct vizat Dorin Tudoran și articolele acestuia din „Luceafărul”, în care respectivul critică stilul folclorizant/ *folclorita* la Paul Tutungiu – *Colindele din țara lui Orfeu*, 1975, în vol. *Ce rămâne* al lui Dumitru Bălăeț din 1974, în poeziile lui Vasile Andronache, Ioanid Romanescu, Dan Mutașcu etc. □ La *Săptămâna pe scurt* se anunță: *Eugen Barbu, laureat al Premiului Herder*. □ Debuturi în Cenaclul Labiș (prezentate de Carol Mălinescu): Carmen Focșa, Mihai Toma, Vasile Bardan. □ Recenzii: Emil Manu, prin *Poeme de dragoste*, abordează cartea lui Vasile Zamfir – *Unghiuri mișcătoare*; Dan Mutașcu marchează volumul lui Pompiliu Marcea de la Ed. Eminescu: *Umanitatea sadoveană de la A la Z*. □ Tot despre Sadoveanu, într-o paralelă cu Geo Bogza, Constantin Sorescu în serialul său despre *Avangardă*. □ Ion Lotreanu creionează chipul critic al lui Liviu Rusu, în *Circulația ideilor*. □ La rubrica *Gâgă*: George Alboiu și câteva secvențe din vol. de la Ed. Eminescu, *Cântarea României*. □ *Cronica de librărie* semnalează două mari traduceri la Ed. Minerva: *Cântecul Niebelungilor* de Virgil Tempeanu și *Romancero țigan și alte poeme* de G. García Lorca, în tălmăcirea lui Teodor Balș, cu un „inteligent” *Cuvânt înainte* de Vasile Nicolescu. □ Un *Drept la replică* al Consiliului Științific al Institutului de istorie Nicolae Iorga, în apărarea „impostorului” Barbu T. Cămpina, director adjunct al Institutului (decedat în 1959), în urma serialului de aproximativ două luni întindere *Sămânța râului* de Manole Neagoe, „fost cercetător la Institutul nostru”, care s-a ocupat de scările medievisticii în anii '50.

#### 4 februarie

● [„Luceafărul”, nr. 5] Conține versuri de Grigore Hagiu, Constanța Buzea, Grigore Georgiu, Laurențiu Cârstean, Victor Valeriu Martinescu, precum și proză de Victor Marin Basarab (*Arborii*) și Adrian Costache (*Mistrețul*).

■ Cu ocazia sărbătoririi a 125 de la înființarea Teatrului Național, revista publică mesajul adresat de Nicolae Ceaușescu colectivului instituției, precum și decretul prezidențial privind conferirea Ordinului „Meritul cultural” clasa I.

■ George Genoiu susține necesitatea pătrunderii tematicilor contemporane ale omului nou în dramaturgie, în articolul său *Personajul și determinările sale sociale*: „Determinările sociale ale personajului dramatic n-au fost, nu sunt și nu vor putea fi eludate niciodată, deoarece această simbioză este motivația principală în «judecata asupra unor relații umane» cum este considerată piesa de teatru. Problema se pune, cred, în ce măsură dramaturgia contemporană românească răspunde noilor determinări sociale, unor imperative cum ar fi: nevoia integrării conștiinței individului într-un întreg, participarea la activitatea productivă ca proprietar, producător și beneficiar, ipostaze care modifică relația individului cu societatea, mai ales că acesta încă poartă cu sine crusta de prejudecăți de care se va despovăra anevoios.”

■ Nichita Stănescu își notează impresiile privind piesa de teatru *Avram Iancu* de Mircea Micu, pusă în scenă de Dan Alecsandrescu la Teatrul Național Cluj-Napoca: „Să sperăm că această piesă, gravă și importantă, reprezentând unul dintre punctele de vârf ale dramaturgiei noastre, va fi preluată și de alte teatre, astfel ca publicul să se poată bucura de ea.”

■ În *Cronica literară*, Dan Cristea vede în volumele lui George Macovescu, *Farmecul pământului* și *Vârstele timpului*, expresia nu doar a unei experiențe individuale, ci a unei întregi generații: „Documente ale unei biografii interioare și deopotrivă documente ale biografiei unei generații, volumele de memorialistică, de însemnări de călătorie și de publicistică ale lui George Macovescu [...] cuprind în întâiul lor gând o largă mișcare de simpatie. Căci autorul nu vorbește numai și numai în numele său, [...] ci, dimpotrivă, năzuiește să-și descopere și să-și destăinuie toate interferențele posibile cu oamenii care au constituit ori au traversat generația sa.”

■ În rubrica intitulată *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu analizează volumul de povestiri *Vânătoarea de cai* (C.R., 1977), de Ion Bledea, ce depășește, din punct de vedere calitativ, majoritatea culegerilor similare publicate recent: „...în materie de «proză scurtă» culegerea *Vânătoarea de cai* se detașează în chip vizibil de majoritatea covârșitoare a aparițiilor editoriale cu profil similar din ultimii ani. Ion Bledea este în mod cert un prozator de talent, înzestrat cu surprinzătoare însușiri de povestitor modern căruia, mai presus de orice, îi priște cufundarea în spații epice și descriptive de puternică irradiație imaginar-poetică.” Spre deosebire de acestea, povestirile reunite în *Răspântia păsărilor* (Albatros, 1977), de Florin Logreșteanu, nu reușesc, în ciuda anumitor calități, să fie mai mult decât niște

tentative onorabile: „Caracteristice prin acuratețea stilului și prin coerența compoziției, o bună parte din povestirile și schițele cuprinse în volumul lui Florin Logreșteanu, totuși, nu depășesc prea mult calitatea de încercări onorabile.” ■ În secțiunea *Viața cărților*, Hristu Cândroveanu comentează studiul *Zaharia Stancu sau interogația nesfârșită* (Scrisul Românesc, 1977), de Ovidiu Ghidirmic: „Ceea ce mi-a plăcut în cartea de față este lipsa ei de morgă. Autorul său nu și-a propus să scrie exhaustiv despre Zaharia Stancu, nici să spună el ultimul cuvânt, scriitorul nefiind de altminteri un nume controversat în critica noastră. Ba, la tot pasul chiar, ești tentat să spui – parcurgând comentariul exegetului: deja spus, auzit, știut, Ghidirmic este uneori și el – ca atâția alții – prizonierul unor clișee.” ■ Valentin Dumitrescu semnalează apariția studiului *Estetică și militantism* (Minerva, 1977), de Gheorghe Stroia: „Articolele sunt concepute într-un stil pe care l-am numi universitar, folosind redundanța și insistența pedagogică pentru a lumina cu precădere obiectul de studiu preferat. Punct nodal al cercetării, ideea de militantism este privită în convergența domeniului estetic cu cel social, filosofic, ideologic etc, statuându-se dintru început transferul necesar de valori care concură la întemeierea continuă a științei frumosului.” ■ A doua ediție a romanului *Femeia cu ochi albaștri* (Albatros, 1977), de Corneliu Leu, este consemnată de Valentin F. Mihăescu: „Sub aparențe de siropoasă dramoletă fardată monden se poate ghici o profundă dramă morală.” ■ Mihai Coman scrie despre volumul lui Virgiliu Ene, *Folcloriști români* (Facla, 1977). ■ Cu ocazia organizării *Expoziției personale Corneliu Baba*, Cornelia Djigola realizează o anchetă despre opera acestuia, reunind opiniile lui Marius Cilievici, Dan Hatmanu, Traian Brădean, Ion Pacea, C.R. Constantinescu, Mihai Bandac, Cornel Antonescu. ■ În secțiunea *Contemporanii noștri*, Sultana Craia observă coexistența contrariilor din opera lui Ion Gheorghe, precum și evoluția acestuia către un limbaj dual, deopotrivă suav și frust, marcat de violență: „De la expresia directă a primelor sale volume, Ion Gheorghe evoluează spre transfigurare și esență, spre constituirea unui limbaj poetic complex, în care registrul rarefiat al suavității este dublat de expresia frustă, de violența de limbaj și de sonorități care au șocat la vremea lor. Stilizarea și hipertrofia, abstracția și concretul, fervoarea și ireverența, solemnitatea și burlescul coexistă în universul său poetic, singularizându-l. Din interferența spațiilor mitice se naște un spațiu propriu în care se concentrează emoția și spiritualitatea unei mitologii românești ce se creează pe sine.” ■ Geo Dumitrescu își continuă *Atelierul literar* în rubrica *Poșta redacției*. ■ În *Eco-uri la ancheta noastră* „De ce publicați rar?” dintr-un număr precedent al revistei este prezentat răspunsul lui Tudor Octavian: „De ce public atât de rar? Firește că nu public rar. Am în față o anume idee de carte și încerc s-o realizez. Nu un număr de cărți, ci o carte. Ea ar putea să încapă în mai multe volume, în aparență mereu altele, dar n-are cum să fie mai mult decât una singură.”

## 7 februarie

• [„Scânteia”, nr. 11031] Ideea centrală a articolului lui Constantin Ciopraga, *Patriotismul omului de cultură*, inserat pe prima pagină a cotidianului partidului, este că „În profilul celor angajați în nobila acțiune umanistă care este cultura, profil de repetate ori definit de tovarășul Nicolae Ceaușescu, patriotismul e o trăsătură fundamentală.”

## 9 februarie

• [„Scânteia”, nr. 11033] George Bălăiță numește anul 1977 „anul conștiinței noastre”, în articolul de pe prima pagină cu titlul *A participa*, și mai pune o cărămidă la cultul personalității ceaușiste: „Sunt în clipa asta doar o voce din mulțime, un anonim care se adresează sieși în primul rând. Îmi vorbesc în fața hârtiei albe. Acolo este greu, cititorule, la fel de greu ca în fața oricărei munci care trebuie dusă până la capăt. Eu așa înțeleg îndemnul omului care, în fruntea țării, neobosit, ne ține mintea trează și sufletul curat. Noua calitate despre care ne vorbește atât de sugestiv, limpede, în câteva cuvinte cu o mare încărcătură revoluționară, se referă în primul rând la saltul conștiinței. [...] Dar ar trebui citate în întregime cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, scrieri de importanță istorică, elaborate într-un stil limpede, sobru, echilibrat, eficient. Stilul unui autor de mare clasă, nu în zadar tradus în atâtea limbi, pe toate meridianele. Observații adânci despre viață și societate, despre relații și sentimente, despre suflet și individ, cuvinte de laudă pentru ce s-a făcut bine, cuvinte-semnal, severe dar atât de umane și adevărate despre ce nu s-a făcut bine și trebuie să se facă.”

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8932] Victor Atanasiu prezintă volumul Magdalenei Popescu, *Slavici*, „un pătrunzător eseu monografic”, cu o „metodă în esență călinesciană”: „Omul – Slavici este văzut prin opera lui, viziunea asupra acestuia din urmă este cea care își subordonează perspectiva asupra celui dintâi.”

• [„Flacăra”, nr. 6] George Lesnea publică poezia *O făclie de belșug*. □ Ion Iuga realizează un grupaj de trei poezii reunite sub titlul *Partidul*. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică *Muntele*. ■ George Arion scrie despre Eugen Barbu – *Laureat al Premiului Herder*: „Eugen Barbu a fost încununat cu Premiul «Gottfried von Herder» pe anul 1978. Acest premiu, acordat de către Universitatea din Viena, distinge, așa cum se știe, personalități de frunte din domeniul literaturii, științei, artei aparținând țărilor estului și sud-estului Europei. De-a lungul anilor, printre cei premiați s-au numărat nume de mare rezonanță ale culturii noastre, precum Tudor Arghezi, Al. Philippide, Mihai Pop, Constantin Daicoviciu, Mihail Jora, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Franyó Zoltán, Zeno Vancea, Nichita Stănescu. Anul acesta prestigiosul premiu a fost acordat uneia dintre personalitățile noastre literare mult discutate, care întotdeauna a avut darul să tulbure apele calme ale mediocrității, să

irite sau să atragă în jurul său prozelești cum puțini dintre scriitorii noștri de azi au reușit s-o facă. Eugen Barbu este un literat care nu te lasă se treci indiferent pe lângă el, ci te silește, vrând-nevrând, în calitate de cititor, să-i devii partizan sau să te afli de cealaltă parte a baricadei pe care o înalță. Eugen Barbu este un scriitor care se dorește a se număra printre autorii totali. Aflat pe o insulă pustie i-ar crea în câțiva ani o literatură pe care apoi ar comenta-o într-o istorie literară de la origini până la zi. În momentele de răgaz ar închipui puncte de vedere opuse de cel al său și ar polemiza cu ele, și-ar inventa rivali pe care i-ar țintui cu invective la stâlpul infamiei, apoi le-ar acorda mărinimos iertarea, ar scoate ziare și reviste pe care le-ar scrie de la un capăt la altul, iar ca să se destindă de lucrul la un jurnal al experienței trăite ar întocmi și vreo câteva scenarii de film. Încununarea sa cu un premiu european înseamnă recunoașterea existenței în România a unui tip de scriitor curios la ceea ce se întâmplă în apropierea sa, dar și mai departe, dornic de a-și spune opinia în orice problemă, pregătit cu tot arsenalul necesar unei astfel de întreprinderi, lipsit de morgă în relațiile cu oamenii pentru că își socotește meseria pusă în slujba lor, activ atât pe tărâm literar cât și social”. ■ Adi Cusin publică un articol omagial dedicat lui *Geo Bogza la 70 de ani*, în care apreciază că „în literatura română numele lui Geo Bogza este un punct de referință. De la o epocă literară la alta, cuvântul său a căpătat tot mai multă forță. După ce a trecut prin meandrele experiențelor avangardiste, publicistica și literatura sa au câștigat în profunzime și vigoare prin apropierea și înțelegerea adâncă a vieții în toate ipostazele ei, printr-un refuz radical a tot ceea ce amenință ființa omului în lumea contemporană”. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Clasificări literare*, un comentariu pe marginea volumului lui Anton Cosma, *Romanul românesc și problematica omului contemporan* (Dacia). ■ În *Cronica literară*, George Arion prezintă romanul lui Eugen Uricaru, *Rug și flacără*. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de George Arion. □ În *Racul*, Teodor Mazilu publică *Durerea de a-ți merge bine*, iar Nicolae Dragoș fabula *Tandem*.

● [„**Orizont**”, nr. 6] Este anunțată acordarea premiului Herder pe 1978 scriitorului Eugen Barbu. ■ Marian Odangiu scrie un articol aniversar referitor la opera lui Geo Bogza, mizând, în digresiunea exegetică, pe două dintre cărțile scriitorului *Țara de piatră* și *Cartea Oltului*, dar în al cărei cuprins face următoarea însemnare: „Poemele și articolele începutului – deconcertantă pledoarie în favoarea unei *noi poetici* – anunțau în deplinătatea ei exteriorizarea tensiunii lăuntrice, de o uimitoare forță, constantă în timp, a unui spirit în care cosmosul pare a-și fi condensat întreaga vitalitate.” ■ La rubrica „opinii”, Alexandru Surdu demontează și demistifică *Mitul limbajului științific*, scriind la un moment dat: „Mitul limbajului științific s-a dovedit neputincios în domeniul disciplinelor umaniste, ceea ce a determinat chiar revizuirea termenului de «limbaj științific». Într-adevăr, în disciplinele umaniste, care operează cu ter-



meni fără semnificație empirică, care desemnează concepte și categorii de mare generalitate, nu numai că nu poate fi precizată (cu exactitate matematică) o anumită semnificație, dar termenii au chiar semnificații contradictorii [...].”

■ Recunoscând chiar de la început că Iorgu Iordan nu a fost tentat ca alți lingviști de modalitatea beletristică a scrisului, Eugen Micu prezintă *Memoriile academicianului Iorgu Iordan*, în care îl identifică pe „omul de știință obiectiv, sobru în stil, metodic, critic, mereu gata să argumenteze o afirmație, ca și pe omul împătimit de-o viață al școlii, pe profesorul de rară vocație.” ■ Corneliu Nistor, la rubrica „orizont pe glob”, face ample însemnări despre *Dostoievski și realismul*, iar Al. Covaci traduce pe aceeași ultimă pagină dintr-un poet malgaș, Jean-Joseph Rabearivelo.

● **[„România literară”, nr. 6]** *Viața literară* menționează următoarele evenimente: vernisajul expoziției de afișe de Radu Șteflea, *Semne pentru „secolul 20”* organizată de Uniunea Scriitorilor și Uniunea Artiștilor Plastici cu ocazia apariției numărului jubiliar 200 al revistei; concursul de poezie cu patriotismul și idealurile de progres în vederea selectării de poeme pentru concursul internațional „Jocurile latinității” de la Avignon, Franța; acordarea premiului „Herder” scriitorului Eugen Barbu; plenara Secției de proză a Asociației Scriitorilor din București cu tema debuturilor în proză cu participarea lui Laurențiu Ulici, Marin Preda, Laurențiu Fulga, Al.I. Ștefănescu, Platon Pardău etc.; plenara Secției de literatură pentru copii și tineret a Asociației Scriitorilor din București pe tema filmului de animație pentru copii cu un referat de Lucia Olteanu. ■ Rubrica *Semnal* anunță apariția volumului *Sfârșit și început de ev, reprezentări de cavaleri la începuturile Renașterii*, de Pavel Chihaia (Eminescu). ■ *Dezbaterile „României literare”* pe tema literaturii dramatice continuă. Semnează: Romulus Diaconescu, Aurel Gheorghe Ardeleanu, George Genoiu. □ Romulus Diaconescu reclamă lipsa de atenție a criticii față de dramaturgie, menționând doar doi mari dramaturgi ignorați de volumele de critică literară: Marin Sorescu și D.R. Popescu. Considerentele pentru care critica rămâne rezervată față de teatru, țin, crede comentatorul, și de natura sincretică a produsului literar dramatic, astfel încât criticii literari ar declina competențele exclusiv criticii dramatice. Tocmai în această situație se află riscul acceptării unor opere insuficient de realizate, doar pentru că ele sunt bine primite de o anumită categorie de public, atrage atenția Romulus Diaconescu, astfel încât este întotdeauna nevoie de stabilirea și menținerea unor repere estetice solide. □ Aurel Gheorghe Ardeleanu pune și el întrebarea dacă dramaturgia este o Cenușăreasă a literaturii, pledând pentru ca aceasta să devină un „modelator de conștiințe din ce în ce mai viu și mai pregnant”. □ George Genoiu problematizează, printre altele, existența dramaturgiei pentru copii și tineret, dar și ignorarea unor piese valoroase de Dumitru Solomon, Alexandru Sever, I.D. Sîrbu, Fănuș Neagu, în condițiile în care există, consideră comentatorul, puțini autori care au știința construcției dramatice și aceștia

ar trebui valorificați. ■ Sunt publicate poeme de Al. Cerna-Rădulescu, Petre Bucșa. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre lucrarea *Umanitatea sadoveniană de la A la Z*, de Pompiliu Marcea. Atras de universul sadovenian, criticul se oprește în amănunt asupra unora dintre personaje polemizând discret cu descrierea lor călinesciană, concluzionând: „Ne-am îndepărtat însă de foarte valoroasa lucrare a lui Pompiliu Marcea, de acum înainte fundamentală pentru cercetarea operei lui Mihail Sadoveanu și adevărată providență pentru studioșii de toate vârstele, prea grăbiți ca să mai meargă și la surse! Cartea de mare trudă și de tot atât de mare folos le va da celor comozi, vorba aceea: «mură-n gură». Citiți-o și vă veți convinge și de una și de alta!”. ■ Geo Bogza semnează un text *in memoriam* Cicerone Theodorescu. ■ Paul Georgescu abordează la rubrica *Opinii*, volumul filozofului marxist N. Tertulian, semnalând „că în cele două studii capitale autorul urmărește eforturile întreprinse de Herbert Marcuse și de Georg Lukács de a recupera pentru filozofia marxistă anume zone ontologice și de existență, continuând să critice violent interpretarea lor existențialistă, aistorică”. ■ La *Actualitatea literară*, N. Manolescu își începe fără rezerve cronica – „Superb acest nou roman al lui George Bălăiță” –, referindu-se la *Ucenicul neascuțător* (Albatros, 1977). Tehnica narativă, având un caracter „ironic”, îi reține admirația criticului: „Când autorul-demiurg al romanului tradițional a abdicat de la rolul său și și-a cedat personajelor prerogativele, fiecare personaj devine demiurg: mai exact, încearcă să învețe acest rol, face pe demiurgul. Ironia este reflexul acestei multiplicități, al eroului devenit o clipă narator, al actorului ieșit în avanscenă și transformat în crainic. Există deci o suprapunere de perspective: totdeauna cineva, un anumit personaj trăiește evenimentele, realitatea fiind în acest caz suportată de el, ochiul și memoria lui; și totdeauna cineva, același personaj sau altul, relatează evenimentele, realitatea fiind de data aceasta prelucrată de el ca un adevărat roman. Sterne, Gogol și Joyce se află la originea procedeelelor din proza lui George Bălăiță: cel dintâi, prin digresiunea care amână dezvoltarea subiectului, reflecție, ruptură și artificiu compozițional; al doilea, prin uriașa imaginație satirică și realism vizionar; ultimul, prin interiorizarea psihologică a fluxului epic, densitate materială, distorsiuni temporale și epopee bufă”. ■ George Muntean salută inițiativa recuperării scriitorului Emanoil Bucuța, în volumul *Scrieri, 1-2* (Minerva 1971, 1977). ■ Dana Dumitriu reține, la cronica de poezie, cel mai recent volum semnat de Dorin Tudoran, *O zi în natură* (C.R., 1977): „Dintre volumele lui Dorin Tudoran [...] *O zi în natură* mi se pare cel mai personal, mai propriu ca substanță, ca expresie, deși se simte încă o oarecare derută a formulei poetice. Poetul își încearcă vocea în mai multe registre, inteligența artistică îl ajută să nu fie în nici una (sic!) din ele lipsit de virtuozitate, doar că timbrul autentic care produce explozia vitalității sale lirice se relevă numai în unele – și după părerea mea acelea sunt poemele de ținută melancolică, elegiacă, unde echilibrul frazării și tensiunea experienței

interioare mi se par a se afla într-o subtilă sinteză lirică”. ■ Lucian Raicu scrie despre o lucrare de critică dramatică – *Clio și Melpomena*, de Valentin Silvestru, cronicar teatral. Semnatarul cronicii arată că rolul autorului nu este doar acela de simplu critic, cât de „animator”, de susținător fervent al fenomenului teatral de calitate. ■ Valeriu Cristea analizează romanul *Rana statuilor*, de Ioan Dan Nicolescu, un roman care „intenționează să fie o saga”, să reconstituie o perioadă întinsă de timp din epoca antebelică și până în actualitate, devenind un fel de „enciclopedie a prozei contemporane”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă volumul de versuri *Umbrele luminii*, de Aurel Cleja (Litera), placheta *Pietre de veghe*, de Gheorghe Onea (Litera), volumul de „exerciții poetice” *Alb pelerin*, de Mircea Goga (Litera) și *Aflările*, de Aurel Sibiceanu, care se remarcă prin „afectare lingvistică”, „inexpresivitatea versurilor” etc. ■ O pagină dublă este dedicată unor *Sonete inedite* din poemul *De bello dacico*, de Cicerone Theodorescu. Poemele sunt însoțite de o evocare a poetului, text semnat de Eugen Jebeleanu. ■ Al Andrițoiu scrie o cronică la debutul în dramaturgie al lui Ion Brad, *Audiență la consul*, regizat de Ion Cojar, considerându-l „un succes cu totul demn de reținut”. ■ Pornind de la reflecția că în critica literară abundă o varietate de metodologii literare dintre care niciuna „nu merge până la propriul ei fundament filozofic”, Eugen Todoran scrie eseu *Metoda filozofică în critica literară*. Conform lui S. Doubrovsky, explicarea sensului este scopul metodei filozofice în critica literară. La aceasta, autorul adaugă și perspectiva blagiană, ajungând la un „diferențial al operei pentru a putea explica în ce fel metoda filozofică netezește drumul „înțoarcerii la lucruri”.

• [„Tribuna”, nr. 6] Sub semnătura „Tribuna” citim *Centralismul democratic*: „Acest al treilea an al cincinalului, distinct totuși prin rosturile ce i-au fost definite de Conferința Națională a Partidului, reangajarea, pricepera și eforturile întregului popor în îndeplinirea obiectivelor social-economice caracteristice etapei actuale de dezvoltare a societății românești”. ■ Ion Popovici marchează *125 de ani de la inaugurarea Teatrului Național din București* cu textul *Înaltă tribună de educație civică și patriotică*: „Asumându-și încă de la înființare un program de nobile idealuri naționale și culturale, consolidat cu dăruire patriotică pe tot ceea ce au năzuit înaintașii – aceia care cu aleasă simțire au făcut să triumfe primele spectacole în limba română, aceia care au întemeiat Societatea filarmonică ori au trăit ideile «Daciei literare» –, Teatrul Național din București, instituția al cărei jubileu de 125 de ani îl cinstește întreaga țară, reprezintă, astăzi, un simbol al unor valoroase tradiții, istoria sa confundându-se în conștiința națiunii cu glorioase fapte artistice și literare, cu o contribuție fundamentală la «creșterea limbii românești și a patriei cinstire»”. ■ Ion Vlad semnează *Nebănuitele trepte ale povestirii...*, o cronică literară la *Supraviețuiri*, vol. 2 de Radu Cosașu (C.R., 1977): „Radu Cosașu povestește; are, prin urmare, darul de a evoca, urmând legilor unui spectacol interpretat de

un singur actor conștient că depinde numai de el cum organizează treptele *suspensului*. Și relatează astfel încât să tot timpul impresia că istoriile sale sunt trăite, compunând crâmpoșe dintr-o biografie adolescentină, refăcută în virtutea unei priviri mature, lucide, zburdalnice, ironice (indulgent ironice), disimulatoare”. ■ Victor Felea recenzează *Doina Cetea: Ziua și noaptea cuvintelor* (Dacia, 1977): „Doina Cetea cultivă poezia ca pe o metaforă mereu reînnoită a unor trăiri mai mult sau mai puțin definisabile, trăiri iscate în genere dintr-o interesantă incidență a ființei cu viața, cu lumea”. ■ Revista îl omagiază pe Geo Bogza la 70 de ani: □ Ion Cocora publică poezia *În arta lui fără cusur*. □ Nicolae Prelipceanu, *Paznicul de far, farul însuși*: „Îngropată în piatra lui albă de Dobrogea, inima paznicului de far. Trupul său devenind, lent, în ere, chiar farul însuși. Singur în fața mărilor lumii”. □ Ion Vlad, *Inscripție la un poem*: „Acestui cosmos îi este dăruit poemul bogzian, iar Călătorul prin timp și prin straturile lumii este și azi călăuză noastră inspirată”. □ Victor Felea, *Geo Bogza – o conștiință contemporană*: „Ne bucurăm că puternicul cântăreț al tuturor privescilor patriei este și rămâne, cu toată ființa sa, un «paznic de far», adică una din cele mai grave și mai consecvente cu sine conștiințe scriitoricești ale zilei de azi”. ■ N. Prelipceanu realizează un interviu cu *Ovidiu Cotruș*: „Consider fundamental pe acel scriitor care dă o nouă formă de expresie întregii vieți a unei comunități”: „– Ați spus că Mateiu Caragiale nu e un scriitor fundamental. Cum ați defini și cine sunt, după dumneavoastră, scriitori fundamentali în literatura română? – Consider fundamental pe acel scriitor care dă o nouă formă de expresie întregii vieți a unei comunități; de pildă, Sadoveanu, care este un scriitor fundamental, deși nu poate avea o mare posteritate, tocmai din cauza faptului că este foarte personal. [...] – Pentru că ați vorbit despre gândirea mitică și pentru că l-ați cunoscut pe Mircea Eliade: cum s-a întâmplat întâlnirea dumneavoastră cu Mircea Eliade? – Pe Mircea Eliade am avut marea bucurie să-l cunosc încă din 1969, la Paris. Bineînțeles, în tinerețea mea fusesem mare admirator al operei sale de eseist, cât și al operei sale de romancier; un admirator inegal pentru că și opera lui de romancier era destul de inegală. Însă orice carte a lui Mircea Eliade constituia o surpriză; adică, Mircea Eliade era scriitorul care-și deruta cititorii, de la o carte la alta, și avea o asemenea diversitate speculativă, o problematică atât de variată și de bine axată în jurul câtorva idei de bază, încât, cu toată această diversitate, lasă impresia unei profunde unități a personalității: între literatura lui din *Șarpele*, de pildă, sau *Secretul doctorului Honigberger*, pe de o parte, și cercetările sale de orientalistă, pe de altă parte, se pot stabili, de către cei care cunosc ambele aspecte ale activității lui, certe legături de comunitate. [...] Însă Eliade n-a făcut altceva decât să deschidă un drum, pe care-l vor continua, desigur, alți cercetători. Sperăm că influența ideilor sale va rodi în timp și va determina o mișcare, un interes sporit față de fenomenul culturilor arhaice”. ■ Andrei Marga revine la *Cronica ideilor* cu textul *De la artă la filozofie*: „Numai clari-

ficarea logico-analitică, dusă până la capăt, a termenilor și degajarea implicațiilor lor axiologice permite filozofiei să evite primejdia confundării ei cu alte specii ale discursului teoretic, reunind astfel suficiente note specifice nu numai prin problematică și metodă, ci și prin formă, adică prin articularea unor explicații, teoretizări, edificări la nivelul esențelor, nu numai generale, dar și adânci”. ■ Sub semnătura R. S. citim despre ultima ședință organizată la *Cenaclul Asociației scriitorilor*: „În ședința de joi, 2 februarie 1978, a cenaclului nostru, au citit versuri Gavrilă Pompei și Victor Bercea”. ■ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu *Secvențe*. □ Versuri semnează Mircea Micu (*Șoaptă pentru Avram Iancu*), Gheorghe Pituț (*Lege*), Mircea Dinescu (*Argintar*), Denisa Comănescu (*Tablou de toamnă*). □ În rubrica *Umor* citim *Din istoricul telefoniei* de Cornel Udrea. □ Dumitru Radulian traduce proza scurtă a lui Virgilio Pinera (*Locomotiva; Grafomanie; Bătălia*). □ Maria Banuș traduce versurile lui Yehuda Amichai (*Era vară sau sfârșitul verii*), T. Carmi (*Apărarea omului-oglinză*), Manfred Winkler (*Când soarele*).

## 10 februarie

• [„**Scânteia**”, nr. 11034] Cronica literară apare sub semnătura lui Al. Piru care scrie despre noul roman al lui Laurențiu Fulga, *Fascinația* (Eminescu), și îl rezumă ca fiind „o meditație asupra condiției umane ce parcurge o perioadă de criză, când omul nu mai are posibilitatea de a alege și când însuși sistemul său de valori este amenințat. [...] perioada celui de-al doilea război mondial”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 6] Ion Drăgănoiu realizează dezbaterea despre: *Democrația culturii*, unde se afirmă: Sabin Bălașa, Nichita Stănescu, Tiberiu Olah. □ Reporter: „*Vă propun să definim democrația în felul în care se conturează ea în viața noastră de toate zilele. Cum democrația generează cultură, cum este cultura democratică și cum acest sentiment reverberează în cele mai largi spații sociale, cum tinde să devină unul dintre postulatele esențiale ale societății noastre contemporane. Avem la îndemână comparații posibile cu opera de artă produsă în cadrul democrațiilor antice, cu felul în care ideea artistului se șlefuea în contactul cu opinia publică, cu acel comanditar generos dar și exigent pe care îl reprezintă largile mase populare*”. □ Sabin Bălașa: „Ce înțelegem prin democrația culturii în țara noastră, o țară cu un sistem nou, socialist? Orice libertate, orice democrație presupune o construcție, o capacitate de a ajunge la acea înaltă altitudine a spiritului democratic. De la început noi excludem liberul arbitru, dezordinea, noțiune aflată în extrema celei pe care o definim noi acum. Într-o construcție, o dimensiune mentală pe care o atinge un om, nu poate lipsi libertatea lăuntrică, umană, generozitatea umană, capacitatea de a fi și de a crea liber. Făurind o democrație largă și în cadrul ei pe aceea a culturii, poporul nostru a fost întotdeauna conștient de aceste deziderate”. □ Tiberiu Olah: „Democrația muzicii, pentru a mă referi la domeniul meu de activitate, și prin democrație înțeleg în primul rând accesibilitate, are două as-

pecte bine determinate. Primul e cel educativ, mă refer în primă instanță la educația muzicală propriu-zisă, iar cel de al doilea este efortul creatorului de a se exprima cât mai clar, de a comenta cât mai personal lumea înconjurătoare. Educația muzicală în școli, desfășurată cel puțin la nivelul educației literare, ar reprezenta o stare ideală. Dar, referindu-mă la această stare ideală, nu mă gândesc nicio clipă că noi, compozitorii, trebuie să stăm cu mâinile încrucișate și să așteptăm ca pe un moment miraculos realizarea acestui deziderat”.

□ Nichita Stănescu: „Libertatea are natura unei opțiuni iar opțiunea are natură constructivă. Libertatea, așa cum o înțelegem noi, cum o înțelege materialismul dialectic, este un sistem de construcție, iar nu un sistem de distrucție. A fi liber, a accepta democrația înseamnă, așa cum spune latinul, a accepta un *senatus consulto*, adică o adunare care construiește sau o adunare care luptă pentru a construi. Arta nu deține altă putere decât a spiritului ei, iar puterea spiritului ei are o natură constructivă și, mai mult decât atât, ea poate să fie prin autocritica sa sau prin critica adusă de alții – să nu uităm acest fenomen esențial în dialectica noastră socială – o forță politică și socială de primă mărime. Aș mai spune că fundamentarea democrației în cultură a primit un nou impuls la ultima Conferință a scriitorilor când, pe un teren real, s-a încurajat ideea cenaclurilor literare. Ce este cenaclul literar? Este un for constructiv de dezbatere și el permite înlocuirea așa-numitei «cenzuri» printr-o consultare largă, colectivă asupra virtuților și lipsurilor operei de artă. Cenaclul este un loc larg, aș spune chiar mai larg decât presa pentru tineret, un loc în care tinerii se lansează într-o zonă plină de opinii diverse, pentru că arta are o natură subiectivă, dar care nu este o zonă aleatorie, o zonă a întâmplării. Așezarea se face într-un spațiu mai larg. Artistul nu este important atât ca individ, cât este încadrarea lui într-o spiritualitate mai largă. Și de aceea m-a bucurat remarcă dumneavoastră că arta nu are natură de concurență. Spiritul nu este în stare de concurență, el nu creează campioni, ci valori”.

□ Reporter: „*Ideea de consultare acoperă în mod real zona pe care am luat-o în discuție. Ea devine una dintre preocupările noastre intime. Vă propun să medităm asupra ei, asupra rolului fertil pe care ea îl poate juca și îl joacă, atât în viața noastră politică, cât și în cea social-culturală*”.

□ Nichita Stănescu: „E foarte important să ne construim între noi, cât și cu marile modele ale culturii noastre. De ce îl iubim pe Eminescu? El a fost acel tip de individualitate în care noi toți am putut să ne investim individualitatea. El a fost și este contemporan cu noi, aș îndrăzni să spun că este chiar mai tânăr decât noi, prin prospețimea lui. Este un model și un modul totodată, în care noi ne investim o energie de tip creativ. Și aș adăuga o observație de natură mai largă, la care țin foarte mult, că artistul face parte în fapt din clasa muncitoare și din cea țărănească, cele două clase fundamentale, înfrățite ale țării noastre. Artistul este o expresie, un mod de manifestare al acestor clase înfrățite și ideea de libertate, pe care el o apără împreună cu ceilalți, trebuie să o gândim și mai profund, în generalitatea constructivă a întregii

noastre țări. Pentru că este un efort total de a construi o țară din ce în ce mai frumoasă și în acest efort spiritualitatea este soră cu plugul, poemul, culoarea, sunetul sunt înfrățite direct cu efortul general de construcție al acestei țări. Deci, a discuta în cadrul democrației despre libertatea noastră, a tuturor, pentru care luptăm. Și în clipa în care un autor este criticat, mă gândesc că și aceasta este o formă de manifestare a libertății noastre creatoare”. □ Sabin Bălașa: „Democratismul nostru constă tocmai în faptul că societatea noastră ne dă posibilitatea de a depăși cu mult ființa biologică, de a deveni ființe organizate, ființe sociale cu înalte idealuri morale. Putem revela astfel adevărul lucrurilor. Și creatorul trebuie să știe să lupte cu greutățile, pentru că dacă n-ar fi greutăți, n-ar fi nici merite. Cei care se plâng de greutăți și-au greșit calea, pentru că orice ființă vie întâmpină și greutăți”. □ Nichita Stănescu: „Munca artistului, ca și munca celorlalți, nu este o muncă ușoară. Ea are o natură grea, nu numai ca efort ci și ca profunzime. Nu se poate trăi tot timpul într-o sărbătoare sau tot timpul într-o duminică. Arta, pentru a deveni o duminică a spiritului, are înaintea ei o întregă săptămână de lucru, de luni până sâmbătă. Un prieten, inginer pe unul din marile șantiere de construcție ale țării, mi-a spus un lucru învățat din propria lui experiență: «Atunci când pe o schelă sau când la o săpătură sau când la o turnare a betonului auzi un muncitor cântând, în timp ce lucrează, nu-l întrerupe! Căci atunci el lucrează cel mai bun cu puțință». Acest tovarăș și prieten al meu, al nostru, m-a făcut încă o dată să înțeleg că precizia, eficiența muncii sunt cu mult mai mari atunci când sunt însoțite de cântec. Arta, cultura constituie o necesitate profundă a muncii, fiind totodată forme ale muncii”. ■ Paul Georgescu analizează jurnalul lui Eugen Simion: *Timpul trăirii – timpul mărturisirii* (C.R.): „Recenta carte a lui Eugen Simion... constituie, pe durata celor patru sute de pagini, o lectură plăcută și interesantă. Este vorba, așa cum rezultă și din subtitlu, de un «jurnal parizian» ținut de un tânăr universitar român, pe vreme de trei ani, în marele, vechiul și modern oraș. Scris cu suplețe elegantă, jurnalul are savoarea impresiei imediate, prospețimea notațiilor, autenticitatea experienței trăite cu ochi atent și lucid. Varietatea însemnărilor in vivo este expresia unei autentice dorințe de a cunoaște și a înțelege exact experiențele, adesea foarte deosebite, ale unui climat cu alt trecut, alte structuri și ale probleme. Ceea ce face din acest jurnal adevărat o substanțială experiență omenească este viul și scormonitorul interes pentru tot ce fertila întâmplare îi iveau în cale”. ■ Florin Costinescu prezintă volumul: *Dacica. Antologie de poezie românească* (Minerva): „Sentimentul dominant furnizat de lectura acestei antologii este dat de faptul, relevat de însăși substanța fiecărei poezii, că inspirația este dublată permanent de conștiință. Abordarea temei dacice de către poezie încă de la primele manifestări ale acesteia – și ne referim în primul rând la Dosoftei – trebuie privită tocmai ca o manifestare a conștiinței, ca o consecință firească a extinderii acestei conștiințe și a nevoii imperioase de a o exprima și prin intermediul lirismului. Antologia de față are meritul de a da

imaginea aproape integrală a acestei poezii în ceea ce are ea mai valoros, atât sub raportul ideilor, cât și sub cel artistic”. ■ Despre cartea lui Florin Mugur, *Piatra palidă* (C.R.) scrie Laurențiu Ulici: „*Piatra palidă* e pentru evoluția lui Florin Mugur momentul dacă nu cel mai înalt, cu siguranță cel mai semnificativ. Frapantă e, înainte de toate, aparența anti-lirică, mai corect spus ne-lirică a poemelor din această carte. Poetul se lasă cu voluptatea narativă în voia monologului interior, povestind, întrebând, exclamând, întotdeauna dintr-un unghi sceptic, ce-i drept descris, cu rare secvențe mai apăsate, solidar de regulă cu o ironie fină, răsărită, probabil, dintr-un sentiment de vulnerabilitate, căci funcțiunea ei este exclusiv defensivă. Toată însemnătatea și, aș zice, originalitatea acestor aparente narațiuni stă în marea lor putere de a sugera liric”.

● [„Cronica”, nr. 6] N. Stoica evidențiază un *Bilanț rodnic și decizii de importanță majoră*. □ Ariton Vraciu analizează *Dialectica marxistă și metodele științelor particulare*. □ În tableta despre *Teatrul cel mare*, N. Barbu marchează câteva momente din istoria Teatrului Național din București: „Clădirea a dispărut [la bombardamentele din 1944], dar Teatrul cel Mare a rămas, în adevăr, *mare* prin valorile spiritului – acelea deci care nu pot fi ucise niciodată. «Teatrul Național din București s-a afirmat ca o înaltă tribună de educație civică și patriotică, contribuind eficient la deșteptarea și închegarea conștiinței naționale» – arăta, cu îndreptățire, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în mesajul adresat colectivului cu prilejul sărbătoririi recente a 125 de ani de la inaugurarea gloriosului edificiu, în 1852. După aproape trei decenii, Teatrul cel Mare – Teatrul Național avea să renască și material, prin purtarea de grijă a statului socialist. Pe această scenă nouă am revăzut de curând povestea romantică, înduioșătoare, a începuturilor teatrului românesc, poveste atât de frumos împletită în lucrarea lui Mircea Ștefănescu: *Căruța cu paiate*. [...] Teatrul Național din București, ca și celelalte teatre naționale sunt datoare, în spiritul acestei continuități, să ofere «*prin ținuta lor artistică și educativă un înalt model*» – cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, un model de artă angajată, un model de dăruire și creație, trăgându-și firul din aceeași credință în drepturile și valorile românești care i-au însuflețit pe înaintașii și pe ctitorii celor dintâi plămuri ale scenei noastre”. ■ Zaharia Sângeorzan realizează un interviu cu Aurel Martin, directorul Editurii Minerva (*Valorificarea moștenirii culturale*), în care aduce în discuție și problema lipsei unor ediții critice. Întrebat dacă există proiecte „pentru valorificarea critică a operei lui Hasdeu, Eminescu, care, după cum bine se știe, nu au încă o ediție completă de opere”, Aurel Martin răspunde: „L-ați citat pe Hasdeu. Publicarea lucrării acestuia «*Etymologicum Magnum Romaniae*» e un început. Cazul Hasdeu, mult mai complex, prin varietatea problematicii și prin dificultățile textologice pe care le pune, aduce însă în discuție alcătuirea unui colectiv de îngrijitori avizați, capabil să restituie actualității mobilitatea spirituală a «magului de la Câmpina». L-ați citat, apoi, pe Eminescu. Paralel cu Editura Academiei, dar *potrivit* normativelor



colecției «Scriitori români», continuăm defrișarea, în tradiția lui Perpessicius, a comorii antume și postume eminesciene. Se află sub tipar primul volum de *Teatru*. Va urma un altul, apoi proza literară și cea publicistică. Alături de Hasdeu și de Eminescu ați fi putut cita și alte nume. Problema e în ce măsură colectivele care își asumă munca tantică a unor atari ediții nu se destramă de la un volum la altul, în ce măsură unul sau altul dintre coechipieri nu se plictisește pe parcurs etc. etc. E nevoie de o dăruire absolut remarcabilă, precum aceea dovedită de Emilia Șt. Milicescu, pentru ca o ediție (neintegrală, totuși) din Delavrancea să ajungă la ultimul volum. Sau de un Gabriel Ștrempel, N.A. Ursu și încă *nu mulți* fascinați de sentimentul datoriei pe care o avem în a-i reactualiza pe înaintemergători”. De asemenea, Zaharia Sângeorzan punctează faptul că „reeditarea mării *Istoriei a literaturii române* (1941) de G. Călinescu rămâne până azi o necesitate” și întrebă „când va fi tipărită”. Directorul Editurii Minerva susține că „Ediția Al. Piru (adică ediția a doua, revăzută de G. Călinescu) se află de câțiva ani în portofoliul editurii, în stadiul bunului de tipar”. ■ Același Zaharia Sângeorzan îndeamnă la *Refuzul mediocrității*: „Toate discuțiile despre critică, despre funcțiile și eficiența ei imediată, despre noutatea mijloacelor de expresie la care apelează, nu pot să excludă și o temă de o mare actualitate, dar prea puțin luată în considerare: e vorba de un fenomen care încă nu a devenit un «program», acela de respingere tranșantă, în numele valorii, a mediocrității, indiferent în ce gen o descoperim, în poezie, roman sau teatru și, de ce nu, și în critică. Refuzul mediocrității este una dintre datoriile morale fundamentale ale criticii de astăzi, căci a descuraja o anumită literatură, minoră, fără inimă și sânge, fără idei și fără substanță, echivalează cu o regenerare a climatului estetic, cu o deschidere fertilă spre teritoriile autentice ale literaturii de mâine, cu o competiție între creatori. [...] Polemica cu mediocritatea mi se pare, în actualitate, o imperioasă necesitate. O literatură nu este formată numai din opere de excepție, dar atunci când apare o mediocritate agresivă, stăruitoare, critica nu poate rămâne pasivă, nu poate să nu intervină cu fermitate, să nu se pronunțe la timp și cu toată sinceritatea. [...] Temele circulă de la un roman la altul cu o uimitoare frecvență, dar critica nu se întreabă ce aduce efectiv nou, să zicem, Platon Pardău sau Radu Ciobanu, față de Eugen Barbu sau Marin Preda; nu se neliniștește când un prozator ajunge la a zecea sau a cincisprezecea carte respectându-și și cultivându-și aceeași mediocritate, aceleași teme de o alarmanță superficialitate. E tipul de prozator care confecționează în serie cărți proaste, fără pulsația vieții, fără identitate estetică, cărți menite doar să înmulțească titlurile din fișierele bibliotecilor, dar înghițite în cel mai desăvârșit anonim. Toată lumea e de acord că un scriitor nu va fi totdeauna disponibil pentru o capodoperă, dar a-l încuraja ani în șir în ideea că este talentat și că romanele lui «se vând», «rezistă», mi se pare o renunțare la principiile criticii, o falsificare gravă și compromițătoare a adevărului. O severă ierarhie de valori ar interzice mediocrităților să ocupe locuri care

nu le aparțin”. ■ *Marile iubiri* ale lui Aurel Dragoș Munteanu sunt analizate de Mihai Dinu Gheorghiu: „Cartea este scrisă în mai multe registre, contrastante, similare naturilor paradoxale care o populează. Descrierea rece, detașată până la cinism [...] e asociată lirismului evocator, dialogurile favorizează rareori o adevărată comunicare, iar monologul se degradează treptat într-un pur delir verbal. [...] Tot astfel scenele bine izbutite artistic, nu puține în această carte, apar alături de altele vizibil forțate, neverosimile, construcția epică molipsindu-se de stilul paradoxal al propriilor personaje”. ■ La *Mențiuni critice*, Andrei Corbea remarcă reeditarea, în colecția „Eminesciana”, a monografiei *Mihai Eminescu*, realizată de profesorul universitar cernăuțean Vasile Gherasim. ■ Epistolele din *Correspondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti (1935-1951)* îi apar lui I. Sîrbu ca fiind „importante, în primul rând, prin luminile pe care le aduc asupra structurii afective și intelectuale a autorului lor”. Mai mult, „scrisorile abordează teme din cele mai variate, privind procesul de ivire a operelor călinesciene (de la proiect și până la imprimare sau difuzare), etica relațiilor literare, obiectivitatea judecății critice, așezările social-politice și culturale ale vremii etc., teme care, prin bogăția sugestiilor ce le conțin, ar solicita glosări aparte. Prim-planul e ocupat de profilul scriitorului – așa cum se detașează el din reacțiile la diversele evenimente evocate ori din autocaracterizările numeroase, ce tind să explice o atitudine, să fixeze o nuanță, să risipească o eroare. Confruntate cu paginile de răspuns ale destinatarului și, mai ales, cu întregul context al circumstanțelor care le-au generat, scrisorile vor constitui, desigur, piese documentare de bază în alcătuirea biografiei lui G. Călinescu – una dintre cele mai dramatice sub raport moral, comparabile cu aceea a lui Macedonski sau Camil Petrescu. Din mulțimea scripitoarelor observații călinesciene, alegem una singură, pentru semnificația ei generală, și fiindcă definește principiul călăuzitor al unei părți din corespondență: «Prietenia, dacă este, nu e un termometru care să plesnească așa de iute la variațiile de temperatură. Temperatura egală este climatul monoton al relațiilor superficiale și mondene»”. ■ În cadrul rubricii dedicate *Concertelor*, Liliana Gherman îl aduce în prim-plan pe dirijorul *Sergiu Celibidache*, întors pentru prima oară în România după aproape patru decenii: „Repetiția generală a avut, probabil, darul de a dezamăgi pe mulți dintre cei veniți în număr mare să asiste, în speranța, mărturisită sau nu, a unei audieri complete. În realitate, a fost doar o punere la punct a unor momente-cheie, un control sonor pe fragmente mici, atenționări sumare dar... cât de la obiect. Concertul propriu-zis a fost pentru toți un eveniment unic, greu de cuprins în cuvinte și cred că nu puțini dintre cei de față vor fi fost ispitiți să exclame ca Faust a lui Goethe: «Clipă, stai!». Mai cred că zidurile teatrului vor păstra multă vreme înăuntrul lor vibrația frenetică a aplauzelor, al căror ecou sperăm din inimă să se întâlnească curând, cât mai curând, cu mirajul sonor al unui nou concert”. ■ De pe scena Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani, Dumitru Ignat scoate în evidență piesa *Incomparabilul Al* de Dum-

tru Solomon. ■ Mihai Drăgan rezumă *Polemica G. Ibrăileanu – E. Lovinescu (I)*. ■ Câteva materiale semnate de Corneliu Filip, Nicolae Turtureanu și Lucian Valea invită la *Botoșani: itinerar cultural*. ■ Lucian Vasiliu și Horia Zilieru sunt prezenți cu grupaje de versuri. ■ Primul *Moment* reținut în pagina de actualități culturale este acela al conferirii Premiului Herder lui Eugen Barbu: „Un nou prilej de satisfacție pentru iubitorii literaturii românești contemporane: decernarea premiului Herder pe anul 1978 lui Eugen Barbu. Aureolând din nou creația unui scriitor român (faptul vine, în fond, să dovedească personalitatea, forța artistică și prestigiul internațional al mișcării noastre literare), Herder-ul din acest an confirmă încă o dată autoritatea scriitoricească a lui Eugen Barbu, întregindu-i palmaresul cu o distincție de substanță. Prezență dinamică, acidă și cuprinzătoare în viața noastră publicistică și editorială, Eugen Barbu, prin obținerea acestui premiu, se arată a fi și în atenția opiniei literare europene. Ceea ce nu e puțin – nici pentru Eugen Barbu, nici pentru obștea scrisului nostru”. ■ Un alt *Moment* adus în discuție este acela al publicării, în *Luceafărul*, al unui articol în care „un critic pune la punct” „existența literară a lui Zaharia Stancu”. La finalul unor citate din respectivul articol, apare o singură întrebare: „Ce-ar fi scris (ce-o fi scris) sagacele critic cu câțiva ani în urmă, când Zaharia Stancu era în fruntea obștei scriitoricești?”. ■ Horst Fassel adresează trei întrebări lui Georg Wenzel, profesor la Universitatea Din Greifswald (*Actualitatea istoriei literare*). Ultima dintre ele vizează impresiile ieșene ale profesorului german, care a conferențiat recent la Universitatea „Al.I. Cuza” despre Thomas Mann, Heinrich von Kleist și Arnold Zweig: „Mi-a plăcut, în primul rând, atmosfera de lucru de la Universitatea ieșeană, interesul profesional al cadrelor didactice și al studenților de la Facultatea de filologie, apoi promptitudinea și buna organizare a manifestărilor științifice, ca, de pildă, cea pentru care am venit aici. Ca director al arhivei «Thomas Mann» a Academiei de la Berlin, cunoscusem de mult competența cercetărilor românești destinate marelui scriitor. Urmăresc cu interes contribuțiile ieșene în publicațiile de expresie germană de la dv. Dar ceea ce m-a impresionat într-un mod cu totul deosebit nu e numai numărul mare de instituții de cultură din orașul dv., ci intensitatea prezenței istoriei (inclusiv a celei culturale) în viața de toate zilele a urbei. Am admirat nu numai muzeul de istorie și alte focare ale tezaurului de amintiri istorice, ci și, mai ales Biblioteca universitară. Nici nu mi-aș fi putut dori mai mult: să văd teiul lui Eminescu și mormântul lui Cantemir și apoi să descopăr manuscrise ale lor”. ■ Adrian Marino continuă să publice extrase reportericești din *Jurnal portughez (II)*.

• [**Săptămâna Culturală a Capitalei**], nr. 375] Se propun unele *Puncte de vedere: Individ și istorie în romanul Delirul sau Marin Preda și patologia istoriei*, un studiu în serial de Dan Zamfirescu, despre evenimentele/ faptele istorice imposibil de gândit în afara noțiunii de „mase”, ce se cer explicate pentru conștiința *omului contemporan* – deci „care ar fi raportul dintre mase și

personalitățile istorice și cum trebuie gândită răspunderea în fața tribunalului istoriei a unora și a celorlalte, pentru cataclismele în care au fost deopotrivă, dar evident, din motive diferite, actori? Care este răspunderea unor popoare, unor mase... care este raportul dintre mase și personalitatea care, ajungând la pârgurile de decizie și constrângere făurite de statul modern, la stăpânirea unui vast aparat de manevră, are putință la un moment dat, să arunce în războaie criminale națiuni întregi? Care este rolul maselor în asemenea monstruoase produse ale istoriei veacului nostru, sau care este, de ce nu, responsabilitatea lor? Sau, în terminologia romancierului, de unde se naște *demisia* și *delirul* în cuprinsul acestui factor esențial al procesului istoric, numit popor? Oare nu trebuie să admitem, în explicarea istoriei, și acest factor? ... După câte știu, până acum, nicio literatură europeană și extraeuropeană nu posedă o carte în care această întrebare să constituie esența unei creații fundamentale... Iată chestiunea pe care, în formele literaturii, un creator de literatură o pune teoreticienilor procesului istoric.” □ Versuri de Dinu Ianculescu. □ Ileana Luca-ciu, a doua parte a cronicii *Tablouri vivante – Căruța cu paiate de Mircea Ștefănescu la Teatrul Național*. □ Cronica de librărie notează un succes: *Recurs la metodă* de A. Carpentier, în traducerea lui Dan Munteanu. □ Rubrica *Gâgă* se ocupă de același „client” Dorin Tudoran, cronicile apărute în „Luceafărul”, 1975-1976. □ *Finețe intelectuală*, un portret Mihail Ralea zugrăvit de I. Lotreanu. □ Cronici de întâmpinare de C. Vadim Tudor la *O carte-document* de Stelian Neagoe, *Triumful rațiunii împotriva violenței* și D. Mutașcu la volumul lui Oliver Lustig, *Atunci, acolo... la Auschwitz*. □ E. Manu stabilește *Două ipostaze* (ale lui Mircea Vaida): *Cetăți și călătorii*, poeme, Dacia 1977 și *Introducere în opera lui Șt. O Iosif*, Minerva 1977.

## 11 februarie

• [„Luceafărul”, nr. 6] Sunt publicate versuri de Ion Drăgănoiu, Gheorghe Istrate, Aurelian Chivu, Ioana Crăciunescu, Dan Rotaru, Ștefan Ioanid, Dumitru D. Ifrim, Juan Ramon Jimenez, precum și proză de Cornel Nistorescu (*Porțile orașului*). ■ În editorialul revistei, *Cartea de debut și spiritul critic*, semnat colectiv de redacție, generozitatea exigentă este considerată atitudinea potrivită față de operele prime ale scriitorilor: „Există și aici o seamă de servituți pe care considerăm necesar a le menționa. Ne gândim, de pildă, la caracterul oarecum rutinier al travaliului critic, divulgat, nu o dată, fie de lipsa de promptitudine la aparițiile editoriale imediate, fie de slaba prezență a spiritului de discernământ arătat în această împrejurare, fie de monotonia blazat-cordială a analizei, fie, în sfârșit, de extrema «subtilizare» a judecății de valoare înscrisă acestei analize. Suntem de părere că atitudinea critică cea mai adecvată, în cazul cărții de debut, este aceea al cărei cuvânt de ordine îl constituie generozitatea exigentă.” ■ În *Meșteșug, inspirație, idee, poezie*, Romul Munteanu urmărește de-a lungul istoriei alternanța și confruntarea dintre cele două

concepții ale actului creator, care îl percepe fie ca un meșteșug rațional, fie ca inspirație nestăpânită. Acesta conchide că nașterea operei se află la confluența celor două viziuni: „Opera nu poate fi considerată nici simplu «product» (P. Macherey) nici epifanie. De aceea, ieșirea multor scriitori din impas, din starea de criză, generatoare de machete literare de serie, nu se poate înfăptui decât printr-o nouă întâlnire între talent – meșteșug și idee. Atenția pentru unicat devine iarăși o cerință stringentă a vremurilor noastre.” ■ Gheorghe Pituț îi elogiază, în *Veleitarii*, pe scriitorii necunoscuți din țară care popularizează literatura în rândul oamenilor obișnuiți: „Veleitarii [...] împlinesc funcția unor catalizatori literari, ei constituie sensibilitatea culturală plină de har a localităților mici și municipiilor îndepărtate de centru...” ■ În *Instantanee*, Șerban Cioculescu răspunde acuzațiilor lui Alexandru George din *Viața Românească* (noiembrie 1977) privind felul injust în care s-ar fi pronunțat asupra persoanei lui Mateiu I. Caragiale. Acuzat de a nu fi acordat suficientă atenție mamei scriitorului, Șerban Cioculescu redă două întâmplări reale, ce pot fi confirmate de Cella Delavrancea, privind atitudinea lui Mateiu față de mama sa. ■ Eugen Simion explorează creația în proză a lui Radu Cosașu în *Biografie și ficțiune*, observând confuzia voită și constantă a existenței cu literatura în scrierile acestuia: „Cunoscut ca reporter și comentator de film, Radu Cosașu este și un prozator remarcabil într-un stil care unește eseistica și relatarea directă a evenimentului cu ficțiunea în latura ei spectaculoasă. Stil vehement jurnalistic, amestec voit de clișee și anticlișee, gravitate și ironie. Prozatorul confundă deliberat existența cu literatura sau ia, mai bine zis, literatura ca o formă posibilă de existență. Coboară, atunci, miturile în stradă, introduce în discursul literar numele unor scriitori cunoscuți și vorbește despre experiențele de lectură cum ar vorbi despre aventurile lui sentimentale.” Primul și al doilea volum din *Supraviețuiri* mizează tocmai pe această ștergere a granițelor dintre viața trăită și ficțiune: „*Supraviețuiri* (vol. I, 1973, vol. II, 1977, Cartea Românească) merg în această direcție stilistică și se fixează într-o zonă incertă de proză memorialistică (jurnalul unui tânăr ziarist cu aspirații literare) și de epică propriu-zisă, unde este vorba despre iubiri fulgerătoare și eșecuri duioase, de revoluție și de viața unui adolescent care transformă revoluția într-o cauză personală. Nuvelele pot fi citite separat și au, multe dintre ele, o valoare de sine stătătoare. Puse la un loc, ele dau imaginea dramatică și savuroasă a unei epoci în care, vorba unui personaj, nici moartea nu poate rămâne apolitică. Radu Cosașu reia, în fond, în *Supraviețuirile* sale temele și clișeele literaturii proletcultiste, făcând din ele subiecte de meditație și ironie.” ■ În *Din „Cartea cu prieteni”*, Fănuș Neagu scrie spre despre opera și personalitatea lui Tudor George. ■ Numărul cuprinde un amplu dosar dedicat operei lui Geo Bogza. □ În *Suprema simplitate*, Ovidiu S. Crohmălniceanu conturează principalele coordonate ale literaturii scrise de acesta de-a lungul timpului, începând cu violenta revoltă a perioadei sale avangardiste: „Geo Bogza a înfăptuit ceea ce André Breton re-

clama și foarte puțini emuli ai săi au reușit efectiv: să exprime o «stare de furie», să dea cuvintelor o violență vitriolantă, provocatoare, să transforme cerneala în nitroglicerină. *Poemul invectivă* a fost într-adevăr, așa cum avea să declare autorul lui, un veritabil atentat, nu la bunele moravuri, cum afirmaseră autoritățile, ci la «existența liniștită a lumii.» În viziunea criticului, lirica scriitorului se află sub semnul simplității și purității expresiei: „Bogza dezbracă poezia, silind-o să ia act de «viața imediată», să renunțe la orice podoabe și să aibă mândria nudității frumoase, adică încrederea puterii electrizante a desemnării lucrurilor și fapturilor doar prin numele lor. E o lecție grea, însă plină de roade, a supremei simplități. Vorbele sunt chemate să-și redobândească puritatea luminoasă originară, să reintre în măreața și grava armonie cosmică.” □ În *Geografia interioară*, Dan Cristea observă existența a două geografii în creația lui Geo Bogza: cea exterioară, care corespunde peisajelor țării pe care o explorează în permanență, și cea interioară, ce derivă din cea dintâi: „Luminată încontinuu de doi sori, de «căldura inimii omenești și lumina marilor constelații», ea e modelată, în același timp, de veșnica pendulare între contrarii care animă spiritul bogzian. Țara arhetipală a lui Geo Bogza cunoaște, rând pe rând, semnele verticalității și ale orizontalității, ale înălțimii și ale coborâșului. Ea poate fi imaginată ca un pisc cu doi versanți, orientați spre nord și spre sud, spre razele soarelui și spre razele lunii, spre tăriile solemne și înghețate și spre pământurile calde și fecunde. [...] Geografia și climatul lui Geo Bogza, pentru că așa cum ni se înfățișează aici o geografie cu repere proprii, ni se impune și un climat cu statut propriu, sunt împărțite, atrase de poli magnetici variabili, dar niciodată sfâșiate.” □ Pentru Artur Silvestri, în articolul *Viziunea fragmentară*, o trăsătură esențială a reportajelor lui Geo Bogza este discontinuitatea: „Lapidaritatea e o formă a unui eveniment elocvent și inanalizabil, a cărui semnificație este psihologicește enigmatică și emoționantă prin mister insondabil. Tendințiozitatea (căci reporterul e un om vindicativ) se exprimă prin fragmentul croit repede. Sensibilitatea amorală e detectabilă mereu, căci Geo Bogza are antene la orișice eveniment și tehnica exterioară e determinată de mecanismul sentimental, provenit dintr-un uriaș cord umanitar. El taie în carnația evenimentului în momentul febrei extreme și are știința rară de a modifica perspectivele din aproape în departe, întorcând luneta în fel și chip ca un caleidoscop...” □ Valentin F. Mihăescu analizează succint textul *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil* în *Marile întâmplări ale lumii*, considerându-l cea mai bună creație a scriitorului: „Geo Bogza are darul rar de a sacraliza prin magie poetică «lucrurile» pe care le cercetează cu scrisul transformându-le, și pe cele mai umile, în întâmplări ale unui univers ptolemeic, în metafore profunde ale existenței. Nu-l cunosc pe omul Geo Bogza, dar, de câte ori vreau să mi-l imaginez pe cel pentru care «reportajul este un mijloc vast și generos de a nu te mai ocupa până la paroxism de tine însuși, ci de viața din afara ta» citesc mai întâi *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil*. Se află, aici întreaga de-

monstrație a ceea ce înseamnă să fii scriitor.” ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Al. Piru comentează studiile literare reunite de Valentina Marin Curticeanu în *Permanență și modernitate* (Eminescu, 1977): „Valentina Marin Curticeanu posedă un sistem de lectură și are capacitatea de a rezuma opinia sa critică privitoare la un autor într-o formulă definitivă.” ■ Redacția publică o anchetă privind cartea lui Marin Preda, *Viața ca o pradă*, sub titlul *Memorialistică și istorie*. □ Conform lui Z. Ornea, romanul lui M. Preda interesează publicul îndeosebi prin aspectul documentar și capacitatea de recreare a unei epoci și a unui parcurs intelectual individual: „Aș spune că succesul cărții lui Marin Preda, al *Vieții ca o pradă*, pornește din nervurile acestui interes actual pentru istorie și autenticitate.” □ Laurențiu Ulici contestă această viziune, susținând că nu este nici o carte a unei epoci, nici un document care cuprinde viața scriitorului, ci aventura unei conștiințe: „*Viața ca o pradă* chiar asta este, aventura conștiinței scriitoricești a lui Marin Preda, descrisă în câteva momente cheie ale devenirii ei, o descriere a posteriori, de la înălțimea calmă și clară a unei conștiințe de sine pe deplin constituite.” În viziunea sa, acesta nu poate fi nicidcum văzut drept un exponent al generației: „Niciodată un mare scriitor nu-și asumă rolul de purtător de cuvânt al unei generații. Aceasta o fac criticii sau scriitorii care au o vocație pentru un astfel de rol. Nu este cazul lui Marin Preda, dimpotrivă. Avem de a face cu o personalitate, nu cu un exponent.” □ Conform Doinei Uricariu, volumul constituie un document polemic, intrând totuși în sfera unei memorialistici atipice: „Cred că ar fi interesant să privim *Viața ca o pradă* și ca un document polemic. Conștiința polemică este o dominantă a literaturii lui Marin Preda. Dacă integrăm această carte în sfera memorialisticii trebuie să delimităm și modalitatea în care se împotrivesc Marin Preda accepțiilor curente în care se practică memorialistica. Din aceste perspective vom observa o dominare a calității evenimentelor față de balastul cantității lor.” □ Dan Cristea consideră că discuția gravitează excesiv în jurul disocierilor terminologice și că în chip evident *Viața ca o pradă* se încadrează în categoria memorialisticii: „Punem prea mult accentul pe disocieri și pe terminologii. Mi se pare mai mult decât clar că *Viața ca o pradă* aparține sferei memorialisticii. Și, reducând puțin lucrurile, o carte de memorialistică narează întotdeauna, în ultimă instanță, istoria unui eșec ori a unei reușite existențiale. Nu altul este cazul cărții lui Marin Preda, care, pe lângă prilejul pe care ni-l oferă, acela de a sonda începuturile unui scriitor de excepție, ceea ce s-ar putea numi «portretul artistului la tinerete», ne scoate înainte ocazia de a investiga imaginea privilegiată pe care autorul *Moromeților* o conservă despre sine.” □ Potrivit lui M. Ungheanu, cartea lui Marin Preda poate fi o sursă de informație pentru generațiile tinere: „Moștenim prin această carte o optică, o perspectivă, un mod de a înțelege atât oamenii cât și istoria mică sau mare care intră în orizontul observat de scriitor”. □ Dan Cristea îl completează, adăugând faptul că personajul, în ciuda încercărilor, rămâne deschis miracolelor

vieții: „Nu vreau să minimalizez nici unul din înțelesurile cărții, dar, în primul rând, mi se pare că se desprinde din ea povestea unui om care, mai presus de orice și mai presus de încercările care n-au ajuns încă să-l marcheze negativ, se simte fericit și liber, deschis tuturor miracolelor existenței, de la miracolul cuvântului la acela al iubirii și de la miracolul cărților la cel al prieteniei autentice.” Tot Dan Cristea conchide că polii esențiali ai cărții sunt cei ai prieteniei și ai urii: „S-au expus câteva dintre problemele majore ale cărții și, în primul rând, aș reține ideea polilor în jurul cărora se rotește volumul lui Marin Preda: polii prieteniei și ai urii. Cartea este într-adevăr axată pe structurile morale ale binelui și răului. Pentru tânărul scriitor cartea lui Marin Preda prilejuiește câteva răspunsuri asupra unor probleme de existență. Și de creație mai întâi.”

■ În secțiunea *Contemporanii noștri*, Aurel-Dragoș Munteanu realizează o analiză a operei lui Grigore Hagiu: „Grigore Hagiu este un meșter mare, în sensul prețios și vechi al cuvântului, un artist care lucrează de preferință în materiale scumpe, deși întrebuițează și alama pentru obiecte domestice. Metalul moale scoate sub mâinile lui doar un țipăt de virtuoz, însă diamantul tăiat în atâtea versuri memorabile dezvăluie starea lumilor adânci în care s-a alcătuit.”

■ Este anunțată decernarea premiului Herder lui Eugen Barbu: „Este un prilej de legitimă mândrie că anul acesta premiul «Gottfried von Herder» revine lui Eugen Barbu, personalitate de seamă a literaturii române de azi.”

■ Florin Mugur semnează textul epistolar *Numele poetului* în rubrica *Scrisoare unui tânăr prieten*. ■ Adrian Marino publică textul *Jurnal londonez*.

## 12 februarie

• [„Scânteia”, nr. 11036] Iorgu Iordan prezintă *O lucrare românească de hispanistică*, care a câștigat concursul organizat de Academia Mexicană, cu prilejul împlinirii unui secol de la înființare (1975), și care a fost realizată de patru tineri hispaniști români: Marius Sala, Dan Munteanu, Valeria Neagu și Tudora Șandru-Olteanu.

## 14 februarie

• [„Viața studentescă”, nr. 6] Cuprinde un reportaj de Gh. Pârja, *Era o dimineață senină, de puteai tăia lemn de vioară*, incluzând un „subcapitol” *Despre prietenul (Gh.) Pituț care a urcat pădurea în poezie cu rădăcini cu tot*.

□ În *De la superficialitate la platinitudine*, Ioan Buduca demontează debutul în volum al criticului afirmat la revista „Vatra”, Anton Cosma: *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, Dacia 1977, subliniind „talentul compilatoriu dar și fragmentarismul funciar al autorului: o suită de foiletoane abil regizate ... un caz de horarism al sintezei critice.”

■ Mihai Tatulici realizează un interviu cu scriitorul Eugen Barbu, în rubrica *Dialoguri esențiale: Da, sunt un scriitor subiectiv. Nu știu cât de original, dar subiectiv sunt: „– Ce credeți că veți ajunge acum 40 de ani și ce credeți că va cuprinde despre dv.*



*o istorie a literaturii române din anul 2000 – să zicem? Un loc comun al criticii noastre literare este acela că sunteți autorul a două mari cărți ale literaturii române actuale: Groapa și Princepele. La apariție amândouă au declanșat serioase polemici. V-au neliniștit vreodată, ca scriitor, acuzațiile care s-au adus cărților dv.? – În urmă cu 40 de ani credeam că voi ajunge exact ceea ce sunt astăzi, iar o istorie a literaturii române a anului 2000 va consemna probabil și numele meu întrucât nu eu trebuie să mă tem de eroziunea timpului, ci alții... Nu am fost nicio clipă neliniștit de acuzațiile aduse Gropii și Princepelui la apariția lor. Era semnul cel mai evident că sunt două cărți neobișnuite. Totdeauna scandalizează literatura care calcă normele prestabilite, care aduce ceva nou în acest domeniu. Amândouă cărțile erau – mai întâi de toate – curajoase. Iată o virtute care s-a cam pierdut în veacul nostru. Autorii nu vor să riște. Ei preferă să meargă pe drumuri bătătorite... Cred că amândouă sunt niște romane moderne în sensul că m-am folosit de ultimele mijloace literare găsite la alții, mai puțin dorința de a epata, de a rupe gura târgului. Probabil că sunt un clasic întârziat și mă mândresc cu asta. A fi modern nu înseamnă întotdeauna a fi și foarte bun.” Pe lângă alte discuții despre proiecte de viitor – Janus, Săptămâna nebunilor – se menționează și Premiul Herder obținut recent, în calitate de laureat Barbu având dreptul de a trimite un tânăr cu o bursă în străinătate. Cel ales de scriitor este Corneliu Vadim Tudor, „un poet care abia a debutat și în care îmi pun mari speranțe.” Interesant și răspunsul – sarcastic și minimalizator – de la finalul interviului, la întrebarea În ce relații vă mai aflați cu Marin Preda, care mai este părerea lui Eugen Barbu despre el?: „Am mai spus-o: e un mare scriitor. Ca și Mateiu Caragiale, e autorul unei singure cărți: Moromeții, vol. I.”*

## 15 februarie

• [„Tribuna României“, nr. 127] Tableta lui Ioan Alexandru, *Transilvania*, ne întâmpină cu următorul început: „Ninge peste Transilvania. Peste satele Maramureșului se lasă, albă și nesfârșită, aducătoare de pace și liniște fără hotare, ninsoarea, și-i aproape seară, se aprind lămpile în casele de lemn, la grindă se aprind luminile și prin ferești abia acum se vede ninsoarea cum se cuvine, abia de-acum încolo e noaptea de iarnă [...]”. ■ Nicolae Balotă este entuziasmat de apariția operei lui Cantemir, a treia din proiectata trilogie islamică (primele două fiind *Istoria Imperiului otoman*, terminată în 1716, și *Sistemul sau Întocmirea religiei muhamedane*, redactată între 1718-1721, iar a treia, care nu a mai fost elaborată, *De regimine othomanicum politico – Despre regimul politic otoman*), intitulată *Sistemul sau Întocmirea religiei muhamedane*, „opera de început a orientalisticii în Europa răsăriteană”, într-o versiune românească însoțită de un studiu introductiv și de un vast aparat de note și comentarii, realizate de „editorul dăruit al acestui corpus de texte, Virgil Cândea”, care, în acest caz, este și traducătorul originalului și comentatorul erudit

al operei cantemiriene; despre această operă, N. Balota scrie: „rămâne încă o operă de bază a islamologiei, cu toate progresele pe care disciplina aceasta le-a făcut îndeosebi în ultimul secol. Lucrarea lui Dimitrie Cantemir are o valoare științifică certă. Ea este, înainte de toate, pentru specialiști, un fond de informații provenind de la un om care și-a dobândit numeroase cunoștințe din prima mână. Cartea este a unui martor al multor fenomene surprinse și descrise de ochiul avizat al studiosului. Chiar perspectiva autorului este aceea a unui ins ce nutrește o certă simpatie pentru obiectul studiului său, fapt care [...] îndepărtează riscul unor deformări prea grave. [...] La valoarea istorică, eminentă, a cărții, se adaugă aportul filologic al autorului ei, ca și valoarea literară. Căci, nici în această lucrare a sa, scriitorul Cantemir nu se dezmințe. [...] Meritul eruditului editor al lucrării, prof. Dr. Virgil Cândea, este și acela de a fi salvat un monument, prea multă vreme uitat, al literelor române.” (articolul *Erudiția principelui Cantemir*). ■ Lecția a X-a de limba română prin engleză de Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate, iar pe lângă obișnuitele explicații de vocabular și scurte noțiuni de gramatică, sunt prezentate câteva proverbe românești cu tematică financiară. Alături este continuată publicarea tabletei lui T. Arghezi, *Duminică* (în care este evocată și soția poetului, Parachiva) și sunt adăugate două poezii de Lucian Blaga, *Izvorul și Stihuitorul*. ■ Ana Blandiana scrie un medalion aniversar *Geo Bogza la 70 de ani*: „Ce e mai incert și mai fără importanță decât vârsta unui mare scriitor? Din eternitatea pe care singur și-o creează, calendarul se încăpățânează să traseze parcele, să numere ani și decenii derizorii.” ■ O întregă pagină îi este consacrată Nadiei Comăneci, a cărei biografie este radiografiată din multiple perspective; prezentarea este semnată de Gh. Mitroi care a luat drept pretext al articolului său cartea lui Marion Connock, *Nadia of Romania*, apărută în Anglia, o carte care „spune povestea unei stele pline de strălucire la Olimpiada de la Montréal, prima gimnastă din istoria sportului care înregistrează nota zece a perfecțiunii și care repetă mereu această performanță”.

## 16 februarie

- [„Scânteia tineretului”, nr. 8938] Victor Atanasiu publică un interviu cu Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, *Literatura autentică pornește de la cunoașterea oamenilor*: „Cunoașterea realității nu-l scutește pe scriitor de cunoașterea literaturii – și mă gândesc aici în primul rând la tânărul scriitor, a cărui personalitate nu e constituită, ci se află pe calea constituirii. [...] Pentru a redacta o operă epică originală despre aceste realități, ele trebuie asimilate prin intermediul experienței personale.”

- [„Flacăra”, nr. 7] Florea Burtan publică poezia *Sunt numai rădăcini*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Iulia G. Trăilă și Luiza Predescu. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică *Veneția*. ■ În *Cărți de critică*, Șerban Cioculescu prezintă *Umanitatea sadoveniană de la A la Z* de

Pompiliu Marcea. Alex. Ștefănescu scrie despre *Alianțe literare* de Valeriu Cristea („În *Alianțe literare*, cel mai captivant «spectacol» îl constituie recitirea operei lui Caragiale. Făcând pentru o clipă abstracție de enorma aglomerație de exegeze din jurul acestei opere, criticul încearcă să-și amintească istoria primă, de o autenticitate existențială, a contactului cu lumea lui Mitică. Este o lume neliniștitoare, datorată «inconsistenței personajelor». Ele nu există decât ca siluete în mișcare sau ca verbalism pur. [...] Intuiții de mare profunzime artistică există și în celelalte studii. Fie că are în vedere limba lui Arghezi, care «seamănă cu o uriașă orgă în care s-ar executa melodii surprinzător de simple», fie că analizează măștile «serioase» folosite de Swift, «un Buster Keaton al literaturii», fie că îl prezintă pe Marin Preda ca pe un promotor al «romanului total», iar pe Duiliu Zamfirescu ca pe un precursor al lui, Valeriu Cristea își trăiește deopotrivă ideile, fără un patetism declarat, dar cu o senzație atât de intensă de iluminare încât simțim mereu încordarea ascunsă, suportul inteligent al voluptății.”), George Arion scrie despre *Lecturi și sisteme* de Romul Munteanu („Romul Munteanu se simte mai în largul său pe teren teoretic decât în analiza propriu-zisă pe text. El pune în scenă un adevărat spectacol de idei, citând din abundență, cu o voluptate nedisimulată, nume de autori și titluri de opere, dar fără a face paradă de erudiție, întrebându-se în legătură cu destinul criticii actuale, formulând răspunsuri prudente care sunt pline de siguranță.”), în timp ce Cornel Moraru se ocupă de *În focarul timpului* de Ion Dodu Bălan, iar Mircea Iorgulescu încheie cu volumul lui Tudor Olteanu, *Morfologia romanului european în secolul al XIX-lea*. ■ În *Pagina de lectură* este publicată povestirea *Izvor cu dropii* de Fănuș Neagu.

• [„**Orizont**”, nr. 7] Gheorghe Grigurcu apare în ipostaza de comentator al cărții lui Lucian Raicu consacrată lui Nicolae Labiș, încheindu-și comentariul cu aceste cuvinte: „Neavând puterea de a disocia aducerea aminte fascinantă de ideea «studiului», basmul de lentila filologică, Lucian Raicu ne-a oferit un volum demn de interes, pilduitor prin capacitatea de entuziasm nemistificat pe care o ilustrează. Nu atât lui Labiș i se face un serviciu, cât unei atitudini umane pe cale de dispariție.” ■ Provocată de disocierea între foaia „scrisă de mână” sau manuscrisă și foaia „mașinoscrisă” sau dactilografiată, tableta lui Șerban Foarță își plimbă cititorul printre regretele și limitele fiecărui tip de scriere în articolul *Dactilogramă*. ■ La rubrica deja consacrată și intitulată „marginalii”, Livius Ciocârlie se întreabă de ce este nevoie de o teorie, „precumpănitor poetică”, pentru a caracteriza chiar și o variantă a noului roman (Nathalie Sarraute) ori a prozei lui Céline, Faulkner, Bulgakov, Thomas Mann și se mai întreabă: „Cum s-ar comenta la noi, din aceasta perspectivă, romanele remarcate anul trecut? Poate că lăsând la o parte aspecte esențiale, *Cartea milionarului* sau *Pasărea și umbra* s-ar lăsa citite astfel, pentru că foiesc în ele recurențe, sensuri latente, arhetipuri, alunecări în imaginar. Dar *Bunavestire* sau *Istории*, voit prozaice, zgrunțuroase, dure, scormonind în derizoriu, închipu-

ind diavoli meschini?” (articolul *Tentațiile teoriei*). ■ Rămânând în domeniul stilisticii, G.I. Tohăneanu scrie despre fenomenul convergenței, prezent în cercetările stilistice din ultimele decenii, fenomen care este definit în felul următor: „tendința scriitorului de a subordona mijloacele și procedeele stilistice din toate compartimentele limbii (fonetică, morfologie, sintaxă, lexic) unui singur scop”. ■ Anghel Dumbrăveanu își reia oficiul de „respondent” critic al scrierilor venite la redacție.

● [„**România literară**”, nr. 7] Numărul se deschide cu poemul *Dacă...*, de Ștefan Augustin Doinaș. ■ *Viața literară* relatează despre ședința de lucru a celor 38 de cenacluri literare din capitală, organizată la inițiativa Uniunii Scriitorilor cu sprijinul Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București, având ca temă stabilirea sarcinilor în vederea participării la Festivalul Național „Cântarea României”. ■ La *Semnal* sunt menționate următoarele noutăți editoriale: Radu Cosașu – *Supraviețuiri II* (C.R.), Petre Anghel – *Prindeți vulpile*, roman (Eminescu). ■ În articolul *Mângâierile prozei*, Constantin Țoiu aduce un elogiu prozei contemporane, arătându-se sceptic însă în ceea ce privește legătura dintre „complicarea civilizației materiale” și darul povestirii pe care îl are un popor sau altul: „Dacă am gândi astfel, în proză, Suedia oțelului cel mai bun ar fi trebuit să-l dea pe Márquez și nu Columbia, patria cafelei. Franța, cu industria ei atât de avansată, a rămas, în proză, în urma lumii hispanice visătoare încă, abia clipind din ochi retrezită, pe oceanul miturilor ei, cu navigația ei încă tributară mai mult stelelor și cerului lui Cervantes”. În ceea ce privește secretul elanului înnoitor al prozei contemporane acesta „înseamnă libertate, nonconformism și o conștiință democratică”. ■ Al. Philippide semnează o rubrică intitulată *Considerații confortabile*, un minicolaj de cugetări. Tema, în acest număr, este genialitatea. ■ Despre *Problemele actuale ale literaturii dramatice*, scriu, în acest număr, Marin Sorescu și Ion Băieșu. □ Marin Sorescu, asemeni altor comentatori la temă, consideră că teatrul ca literatură nu este suficient luat în considerare de edituri, acestea publicând piese numai sub numele de „proză dramatică”. În cel privește, dramaturgul remarcă propria înclinație, mai recentă, spre teatrul istoric și deplânge lipsa de interes a teatrelor pentru comedie. Pentru că, o „mișcare de înviorare a teatrului”, care, în opinia dramaturgului, pare să existe, trebuie să aibă în vedere toate genurile. În final, Sorescu lansează o încurajare: „Suntem un popor tânăr, viguros, cu dantură frumoasă, cunoscut în lume ca un popor vesel și spiritual. De ce să stăm încrâncenați în stal? În restaurante, de exemplu, dacă te uiți, vezi că orice consumator poartă sub braț bastonul lui Lache, și-n spatele fiecărui Lache și Mache zărești, dacă te uiți bine, un Caragiale. Să-i facem să scrie!”. □ Ion Băieșu scrie o schiță cu iz ironic, menită să surprindă statutul dramaturgului contemporan, intitulată *Scene din viața unui dramaturg în viață*. ■ Sunt prezenți cu poeme Ioana Diaconescu, Mircea Florin Șandru, Mihaela Hașeganu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu

abordează o problemă inedită, cea a umorului lui Lucian Blaga. Materialul analizat este culegerea de «aforisme și însemnări» *Elanul insulei*, prefață, text și note de George Gană, ediție îngrijită de Dorli Blaga și George Gană, apărută în colecția *Restituiri* coordonată de Mircea Zăciu (Dacia, 1977). În volum, Cioculescu găsește generoase exemple pentru a răspunde afirmativ la întrebarea sa. ■ Geo Bogza scrie un text *in memoriam* Dimitrie Cuclin. ■ Redacția face un sumar al numărului 200 al revistei „Secolul 20”. ■ Lucian Raicu scrie despre *Vitalitate și elegie* abordând volumul de poezie *O nuntă de cenușă*, de Petre Stoica (C.R., 1977). Volumul ilustrează „un stil cu intenție ușor demodat de a iubi, o sensibilitate ușor prețioasă de madrigal «prăfuit»” într-o lirică „orgolioasă de autenticitatea simțirii și de relativul ei anacronism ce-i garantează farmecul”. ■ La proză, Sorin Titel analizează romanul *Adevărul retorului Lucaci*, de Mihail Diaconescu (Eminescu, 1977) având o temă mai degrabă modernă – condiția intelectualului – pe fundalul „zbuciumatului ev mediu moldav”. Comentatorul îi aduce o obiecție referitoare la tensiunea ideilor care „suferă de o anumită platitudine” în contextul încercării de ilustra gândirea „unui învățat de odinioară”. ■ Rubrica de critică găzduiește cronică semnată de Mircea Iorgulescu la volumul *Studii literare, III, Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu*, de D. Popovici, ediție îngrijită de Ioana Em. Petrescu (Ed. Dacia 1977). Portretul pe care D. Popovici i-l face lui Heliade Rădulescu se compune din aprecierea ideilor sale avansate, racordate însă la posibilitățile epocii sale: „Privit sub aspectul ideologiei sale literare, Heliade apare ca o figură complexă, de o remarcabilă receptivitate față de ideile timpului și, mai ales, față de nevoile vremii în care a trăit. Formația și înrâuririle suferite, structura lui sufletească și cea spirituală sunt subordonate acestei «receptivități», care este deopotrivă o notă individuală și un semn al aceluși timp”. Contribuțiile esențiale ale istoriografului la portretul intelectualului Heliade sunt, mai ales, după cum observă Mircea Iorgulescu, interpretarea italianismului lui Heliade și identificare unui „impuls mesianic” în activitățile sale. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă povestirile din volumul *Vânătoarea de cai*, de Ion Bledea (C.R.) și nuvelele lui Florin Logreșteanu din volumul *Răspântia păsărilor* (Albatros). ■ Revista presei se oprește asupra numărului 3/ 1977 din „Cahiers roumains d'études littéraires”. ■ Valeriu Râpeanu relatează despre colocviul franco-român organizat de Centrul de Studii al Gândirii Politice Contemporane și Universitatea Aix-en-Provence Marsilia cu ocazia aniversării centenarului independenței românilor. Au prezentat comunicări Cornelia Bodea, Dan Berindei, Florin Constantiniu, Vasile Cristian, Ilie Dan, Petre Ghelmez, Valeriu Rusu, Valeriu Râpeanu.

● [„**Tribuna**”, nr. 7] Ion Deleanu semnează *Armele sau rațiunea*: „În fața unui asemenea «tablou», mesajul de pace, chemarea la înțelegere și înțelepciune, rostită stăruitor și din adâncul sufletului de către conducătorul statului nostru, cu prilejul Conferinței Naționale a Partidului, ni se dezvăluie cu suprema

relevanță”. ■ Iosif Kovács scrie despre *Frăția de nezdruccinat a poporului român și a naționalităților conlocuitoare*: „În etapa actuală a evoluției României socialiste, frăția și unitatea de nezdruccinat a poporului român și a naționalităților conlocuitoare, pășirea comună pe drumul înfăptuirii societății socialiste multilateral dezvoltate, constituie o realizare de mare prestigiu a statului nostru. Această realitate istorică se bazează pe tradiția multiseculară a conviețuirii, a colaborării și a luptei comune duse împotriva exploatării și asupririi străine, pentru libertate, dreptate și independență națională”. ■ Nicolae Prelipceanu semnează „*Contemporan cu fluturii...*”, o recenzie la *Elegii pentru pământ* de George Iarin: „George Iarin scrie despre patrie și despre pământul ei și despre oamenii ei în singurul fel în care se poate scrie: fără declarații patetice și fără a clama când este și când nu este, mai ales când nu este nevoie vreun nume de strămoș ilustru care, oricum, numai el, nu poate investi pe nimeni poet, oricâte alte mari fapte va fi săvârșit la timpul său în și pentru patrie”. ■ Miorița Baciu semnează *Ortografie și ortoepie*, o prezentare a volumului Florei Șuteu, *Influența ortografiei asupra pronunțării literare românești*: „Abordarea competentă a unor probleme spinoase de limbă, ineditul ideilor transmise și vasta informare în studiu ne determină să considerăm lucrarea Florei Șuteu un succes științific real în peisajul lingvisticii românești actuale”. ■ Victor Felea comentează *Cezar Ivănescu: Rod IV*: „Uneori tonul e direct dramatic, alteleori dramatismul e filtrat prin zeflema și autoironie. Oricum, în această etapă, autorul alternează mai des registrele sensibilității, fără a-și pierde însemnele unității, obținând excelente rezultate în fiecare din modulațiile pe care le încearcă. *Roadele* sale sunt la epoca unei intense pârguiri și se vestesc diverse și substanțiale”. ■ Constantin Mustață realizează un interviu cu *George Macovescu: Prima mea dragoste a fost ziaristica*: „– Cum se împacă diplomația cu poezia? – Foarte bine. În diplomație nu fac poezie, iar în poezie nu fac diplomație. Dar, de fapt, nu există activitate omenească lipsită de poezie. Diplomația își are poezia ei. Nu există muncă fără farmec, fără poezie. Trebuie să știi s-o găsești. [...] – Am lăsat pentru finalul discuției rugămintea de a ne destăinui câteva din preocupările Uniunii Scriitorilor... – Destăinuiri? De ce să le numim așa? Pentru că noi dorim ca activitatea Uniunii să fie cunoscută de toată lumea, să fie în interesul tuturor. Incontestabil că se fac și greșeli, incontestabil că nu toată lumea poate să fie mulțumită. Lucrăm într-un domeniu foarte delicat. Am avut și ședințe foarte furtunoase în care nu rezolvam cu promptitudinea necesară ceea ce aveam de rezolvat pentru noi și pentru întreaga scriitorime. Trebuie să recunosc însă că în ultima vreme atmosfera este mult mai calmă, mult mai constructivă, că putem să discutăm cu toată ascuțimea orice problemă, putem să ne spunem părerile și să găsim soluții pentru câteva din exigentele cerințe ale scriitorilor. Discutăm și probleme cu caracter teoretic, analizăm dezvoltarea literaturii noastre...”. ■ I.M. Danciu prezintă publicația *Synthesis*: „Prin conținutul numerelor apărute, prin ținuta lor, revista

«Synthesis» a impus o direcție care se cere continuată, aceasta cu atât mai mult cu cât, fiind o publicație destinată circuitului cultural internațional, ea poate fi realmente și o excelentă carte de vizită a școlii comparatiste românești”. ■ În rubrica sa Andrei Marga scrie despre *Estetică și filozofie*, prezentând volumul *Experiență, artă, gândire* de Nicolae Tertulian (C.R., 1977): „Nicolae Tertulian urmărește continuu să testeze tezele esteticii în planul experienței specifice – dezlegarea problemelor puse în înseși operele de artă”. ■ Ion Pecie semnalează *Spectacol interior*, volumul de debut al lui Ion Vartic: „Darul de netăgăduit al cărții lui Ion Vartic îmi pare această atragere a cititorului în labirintul atâtor drame ale spiritului – adevărată «grădină a potecilor ce se bifurcă» – în care ai deodată senzația că ești lăsat singur să te descurci după ce inițial ți s-a deschis calea și el însuși, criticul a dus la capăt metodic și sclipitor o discretă aventură în lumea cărților pe care o accepți fără proteste de fond”. ■ În *Correspondență din Lisabona* Ștefan Bitan scrie despre *Originalitatea literaturii portugheze*: „Biblioteca Breve, promovată și editată de către Institutul de Cultură Portugheză, își propune începând cu 1977, tipărirea unor volume care să cuprindă studierea valorilor fundamentale ale culturii portugheze în decursul istoriei. Dincolo de finalitatea didactică, «Biblioteca Breve» intenționează să demonstreze prezența portugheză în cultura universală”. ■ Versuri semnează Ioana Diaconescu (*Peste câmp; Colină; Dimineața; Jumătatea anului; Arțarul; Abia acum*), Liviu Călin (*Gavotă pentru nuferi; Aritmetică și jocul dintre mine și tine; Noaptea și jocul dintre mine și tine; Noaptea ai fură animalele; Crochiu de ianuar*), Ioan Evu (*Despre tăcere; Tren cu miei; Strai de mire*), Valeri M. Sivan (*Inima mea; La Sarmis*). □ Cornel Udrea publică *Publicitate mică în Umor*. □ Stelian Baboi publică *Dați-mi voie să fiu trist, Oho, nu-i nimeni ca noi! și O, ce multă fericire!*

## 17 februarie

● [„Scânțeia”, nr. 11041] Rubrica „cartea de poezie” cuprinde trei recenzii. Prima îi aparține lui Nichita Stănescu la volumul *Poezii* a lui Corneliu Vadim Tudor, care începe astfel: „Poezia lui Corneliu Vadim Tudor vine cu o undă de tot proaspătă în poezia noastră actuală. Ea aduce o schimbare, aș îndrăzni să spun și chiar aș observa acest lucru – o schimbare în tendința mai generală a poeziei tinere, o schimbare superioară și anume o întoarcere către lirismul pur, către simplitatea autentică. [...] Așadar, ne bucurăm din toată inima de apariția acestui volum nobil, de aceasta nouă puritate care apare în poezia noastră tânără și căreia îi prevestim un strălucit viitor. Îl invit pe cititor să caute în librării această carte și să o citească cu deosebită atenție.” A doua recenzie este făcută de Alex. Ștefănescu la volumul *Somnul din somn* al Anei Blandiana, iar cronicarul lasă următoarea însemnare: „Poezia Anei Blandiana respiră un fel de demnitate, de puritate morală care, în cazul său, se transformă într-o categorie estetică. Sentimentul trecerii ireversibile a timpului – atât de

intens trăit în acest volum – se manifestă, de pildă, nu prin grimase grotești, ca la atâția alți poeți ai contradictoriului secol douăzeci, ci printr-o expresie senină, visătoare, de o bunătate fără margini, poeta ținând ca extincția însăși să semene cu o așezare de tâmplă lângă tâmplă, cu o iertare din inimă nerostită a lumii întregi.” A treia recenzie este scrisă de George Gibescu la volumul (semnificativ prin titlu) *Partidul și poetul* a lui Paul Tutungiu.

• [„**Contemporanul**”, nr. 7] Dumitru Micu descoperă în cartea lui Francisc Păcurariu, tradusă în limba engleză, *The Labyrinth* (Univers), un studiu *Împotriva terorii horthiste*: „Foarte sumar consemnată în manuale și studii de sinteză, experiența istorică din 1940-1944 a Transilvaniei nordice și-a găsit în schimb o vie reflectare într-un roman apărut acum câțiva ani, și pe bună dreptate reeditat. [...] Tot ce înfățișează în roman e sau viața cunoscută, trăită nemijlocit sau prelucrare a unor documente de epocă și mai ales a mărturiilor unor victime ale opresiunii exercitate de către regimul horthist. Autenticitatea faptelor expuse poate fi verificată prin toți acei ce au traversat perioada războiului și a dictaturii fasciste în teritoriul ocupat, și semnatarul acestei cronici e unul dintre ei. Clujenii în special regăsesc în carte momente din propria viață, evenimente la care au participat sau a căror desfășurare au urmărit-o de aproape, situații ce le-au marcat decisiv cursul existenței”. ■ Vasile Nicolescu asociază două cărți publicate de Dan Grigorescu cu *Enciclopedia și respirație lirică*. □ Dan Grigorescu: *Dicționar cronologic (de) literatură americană* (Ed. Științifică și Enciclopedică): „Critic de artă, poet, traducător, eseist, cu o amplă experiență universitară în țară și la Seattle (S.U.A.), Dan Grigorescu s-a apropiat, lucru profund semnificativ, de literatura americană cu sensibilitatea vie a celui pentru care euritmii lui Poe, profetismul și umanitarismul *Firelor de iarbă* de Whitman, misterul și elementul fantastic al prozei unui Herman Melville, rezonanța platoniciană și moralizatoare a eseurilor lui Emerson....[...] O carte vie, informată «la zi» (1976 nu e încă departe), deschizând vaste orizonturi în cuprinderea, înțelegerea și interpretarea uneia dintre puternicele literaturi ale lumii”. □ Dan Grigorescu: *Marile canioane* (Eminescu): „Emise în această perspectivă a rigorii și adevărului, a unei agreabile lipse de inhibiție, judecățile și impresiile – fie că e vorba de arta lui Paul Newman, fie că discută despre spectacolele de pe Broadway sau ultimii «nuferi» ai lui Monet din spațiul anume construit la Muzeul de Artă Modernă – capătă consistență și credibilitate. *Marile canioane* e reflexul unei mari sincerități intelectuale confruntată cu o lume de convulsii și speranțe, de eșecuri și certitudini, o carte scrisă sub tensiunea participării directe la istorie și schimbare”.

• [„**Cronica**”, nr. 7] *Dialogurile fructuase* purtate de Nicolae Ceaușescu cu omologul egiptean, Mohammed Anwar El Sadat, sunt semnalate de Radu Simionescu. □ L. Eșanu semnează *O pagină memorabilă a istoriei noastre muncitorești*, consacrată împlinirii a 45 de ani de la „eroicele lupte desfășurate de muncitorii petroliști și ceferiști în iarna anului 1933, moment de neuitat al



istoriei mișcării muncitorești din România”. □ Ioan D. Matei publică o tabletă *La 130 de ani de la apariția „Manifestului Partidului Comunist”*. □ *Noi valențe ale muncii în agricultură* sunt indicate de I. Roman. □ Prima *Masă rotundă a „Cronicii”* din acest an, „convocată” de Ionel Dorofte, aduce față în față medici cu diferite specializări să discute despre *O nouă orientare în teoria și practica medicală: adaptare și integrare în mediul industrial*. ■ Const. Ciopraga „toarnă” ideea de *Permanențe spirituale* ale culturii române în șabloane geografice: „putem vorbi de o cotă Eminescu, de o cotă Caragiale sau de o alta Sadoveanu, – așa cum vorbim de cota Omul sau de cota Ceahlău. Și unele și altele sunt realități-forțe, puncte de reper care configurează reliefulurile noastre în raport cu hărțile altor națiuni. [...] Instrument de cunoaștere și de autocunoaștere, creația marilor clasici implică, printre altele, un dialog sagace cu întreaga noastră existență ca națiune, dialog capabil să influențeze conștiințele în direcții multiple. Să ne imaginăm cât de impersonală ar fi o hartă a țării fără arcul carpatic, fără colierul dunărean, ori fără mare. Ne-am reprezenta cu greu golul unei spiritualități în care *Luceafărul*, *O scrisoare pierdută* sau *Baltagul* ar lipsi”. ■ *Modernitatea lui Corneliu Baba* intră în atenția Ameliei Pavel. ■ *Tâlcuitorul* Aurei Mușat este descifrat de către Daniel Dimitriu astfel: „Poezia Aurei Mușat dă discreției o dimensiune esențială, o transformă în acea avarie și severitate laconică prin care se poate descinde către lucrurile profunde. Poeta ajunge până acolo încât consimte să transpună drame lăuntrice în registrul poeziei de notație, a notației viclene, se înțelege, riscând chiar de multe ori să transforme o mască ingenioasă în tehnică pură. Există parcă o teamă de a spune lucrurilor pe nume, de a comunica direct cu ele și cu sine, de unde refugiul premeditat în elemente exterioare, adesea peisagistice, care vorbesc prin ricoșeu de ceea ce se întâmplă înăuntru”. ■ La *Mențiuni critice*, B. Constantin recenzează micromonografia *Nicolae Filimon*, întocmită de George Ivașcu, stăruind asupra observațiilor privitoare la *Ciocoii vechi și noi*: „Dar evidenta maturitate artistică pe care o probează *Ciocoii vechi și noi* nu este doar rezultatul exercițiului literar, ci și al unei împliniri armonioase a personalității autorului, la care au contribuit aspecte variate, surprinse cu sagacitate de critic. Se sugerează, în același timp, că apariția acestei opere reprezintă și o necesitate obiectivă, urmare firească a îmbogățirii climatului cultural al epocii sau intuițiilor unor scriitori contemporani (C.D. Aricescu, Radu Ionescu) despre valoarea educativă a romanului și marile lui posibilități de a reflecta realitatea cea mai complexă. Amănuntele de istorie literară se împletesc armonios, pe parcursul întregului excurs analitic, cu o atentă relevare a valorilor estetice, expunerea dovedind o deosebită unitate a interpretării și, ca rezultat al unei pătrunderi organice a spiritului autorului analizat, o permanentă tentație de a transmite indirect savoarea textului filimonesc”. □ În cadrul aceleiași rubrici, V. Burduja discută despre *Cântecele oltenești* ale lui Virgil Carianopol, volum de poezii în care „Expunerea clară, în registrul versificației clasice sau în cel folcloric,

imagismul nepretențios, adaugă cursului liric tonicitatea simplității. Arareori entuziasmul exclamativ afectează echilibrul versurilor, prin locuri comune sau prozaisme, dominante rămânând însă intensitatea și dinamismul fluxului poetic”. ■ *Geo Bogza la 70 de ani* este sărbătorit prin tableta *Jurnalul unei conștiințe*, semnată de Constantin Coroiu: „Având substanța unor mari poeme, textele din *Paznic de far*, fostele evenimente de vineri ale scrisului românesc contemporan, cele mai impresionante după oprirea condeielor lui Călinescu și Arghezi, par a fi niște mesaje tulburătoare adresate timpului, viitorului. Litera lor se înfioară parcă de frigul eternității, iar spațiile goale dintre rânduri capătă o consistență ca de marmoră. Limba română se îmbracă în haină duminicală, stilul e solemn ca în cărțile de demult, meditația e o sărbătoare a spiritului. [...] Pentru Bogza scrisul, comunicarea cu semenii prin cuvânt este ceas de taină, ceas de sfințenie cum numea Eminescu poezia: «De atâtea ori, în ultimele decenii, mă gândisem la acea piatră de hotar a viitorului ca la un timp în care totul va fi posibil, ca la un timp despre care nimic nu se poate ști. Și iată că uriașul sfînx de la Wolfram care păzește intrarea în al treilea mileniu mă lasă să aud primul lui cuvânt, să dobândesc cea dintâi certitudine: la anul 2000, noi, românii, vom sărbători un secol și jumătate de la nașterea lui Eminescu! Multe vor fi atunci pe pământ, încă de neînchipuit, și vom lua desigur parte la ele. Dar, la noi acasă, în sufletul și în conștiința noastră, vom trăi acel timp sub mireasma teiului de pe mormântul lui Eminescu, de pe mormântul lui Călinescu (...). Așa vom putea intra, ca români, în mileniul următor, imens și necunoscut». Poet al spațiului și al timpului, poet al Patriei, Geo Bogza este numele uneia din valorile reprezentative ale literaturii române contemporane din a căror «pășire» dincolo de anul 2000 mileniul ce vine își va face un titlu de noblețe. Este noblețea și trăinicia unei opere care s-a născut din confruntarea lucidă, adesea dramatică, dar totdeauna responsabilă a unei conștiințe într-o stare de veghe perpetuă cu Istoria. Metafora «paznic de far» prin care autorul s-a auto-definit, sugerează între altele spectacolul tonifiant al verticalității sale civice și morale”. Articolul este însoțit de un portret al lui Geo Bogza, „văzut de Veronica Porumbacu”. ■ N. Carandino „merge” la *O audiență la consul* de Ion Brad, piesă cu care scriitorul-diplomat debutează ca dramaturg pe scena Teatrului Nottara: „Debutul lui Ion Brad în teatru este, în același timp, valoros și bogat în promisiuni. Surprinde, pe de o parte, iscusința tehnicii și, pe de alta, greutatea substanței. Iată, în fine, un autor care nu rezolvă în trei acte, ca un începător, *toate* problemele vieții și ale morții, inclusiv pe aceea a farfuriilor zburătoare. Ion Brad s-a mulțumit să-și aleagă un subiect din cele oferite de mediul său profesional și, odată cu alegerea făcută, s-a străduit să ducă tema până la capăt, menținându-se la egală distanță de simpla fotografie ca și de simplul retorism. [...] Piesa este sortită unui mare succes de public, succes pe care modul de participare a sălii la spectacol îl prevestește. Îl felicităm, încă odată, pe autor pentru tot ce a scris și pentru tot ce a sugerat. Dacă înainte a

avut tentația să încerce, astăzi, după rezultatele obținute, are obligația de a continua”. ■ Aducând în atenție *Actualitatea teatrului scurt*, C. Isac întocmește un scurt inventar al titlurilor apărute sub egida Institutului de cercetări etnolinguistice și dialectologice. Menționează piese ca *Reîntâlnirea* lui Radu F. Alexandru, *Noaptea albă* a lui Alexandru Darian, *Un bărbat de nădejde* de Virgil Stoenescu și Nicuță Tănase, *Anotimpurile* lui I.D. Șerban, *Cronică de uzină* de Ștefan Tita și *Hațeg '77* de Ion D. Sîrbu. Despre cea din urmă piesă, C. Isac notează: „Dintre scrierile cu o oarecare vechime apărute în aceeași colecție, al cărei ascendent calitativ se impune tot mai mult, amintim și *Hațeg '77* de I.D. Sîrbu, autor prestigios al unor importante piese din dramaturgia de inspirație istorică sau contemporană. Aici el evocă figura unor intelectuali transilvăneni luptători pentru independență și libertate. Raportată la prezent, sondând profunzimi umane și sensuri adânci ale istoriei, piesa are în centrul ei figura legendară a bătrânului învățător Octavian Medrea. Într-o amplă postfață a piesei, conținând prețioase indicații practice pentru transpunerea ei scenică, regizorul Alexa Visarion consideră piesa «o tulburătoare tragedie». I.D. Sîrbu unifică, în piesă, elemente aparținând trecutului și prezentului cu năzuințele de viitor, acestea alcătuind, după opinia aceluiași regizor, «o unitate în care istoria este argument dramatic și nu un fundal expozițional»”. ■ Mihai Drăgan continuă serialul despre *Polemica G. Ibrăileanu – E. Lovinescu (II)*. ■ Sub genericul *Opinii despre cărți* sunt reunite câteva comentarii. □ N. Barbu constată, bunăoară, abundența volumelor memorialistice din ultima perioadă și se oprește îndeosebi asupra cărții lui Haralambie Țugui, *Memoria timpului*, care „ne aduce pagini și mărturii prețioase într-o cunoaștere și înțelegere mai adâncă a unor scriitori și artiști care rămân, de asemenea, modele de adevărată omenie și de superioară dăruire spirituală: poeta Otilia Cazimir, istoricul literar și profesorul D. Popovici, Ion Pillat, Magda Isanos și Eusebiu Camilar, omul și muzicianul Nicolae Ursu sau unele figuri caracteristice vieții literare timișorene din perioada postbelică. În ce privește personalitatea Otiliei Cazimir, căreia autorul îi dedică paginile cele mai numeroase (7-115) sau profilurile Magdei Isanos și al lui Eusebiu Camilar, – contribuțiile lui Haralambie Țugui care sunt, și biografic, cele mai complete, țin locul unor cercetări monografice care, deocamdată, nu au fost întreprinse”. □ În culegerea de versuri a lui Petru Anghel, *Ființa noastră cea de toate zilele*, Hristu Căndroveanu deslușește aceleași *Nostalgii rurale* pe care poetul le exprimase și în alte volume: „Autorul nu este din cei grăbiți (n. 1931), nici prea productiv nu poate fi socotit (în orice caz publică – după cum se vede, puțin, cenzurându-se sever). Și – ceea ce este foarte important: nu se sfiește să comunice sentimente, stări, obsesii, într-o limbă firească și cu o logică a supunerii – abia dacă tulburată de magice, uneri, înțelesuri și întorsături folclorice ale verbului. Cu alte cuvinte, el ia poezia în serios, neînțelegând să facă experimente pe tărâmul ei, pe care îl simte ca fiind sacru, și unde tocmai de aceea va oficia cu gravitate, solemn. Nedisprețu-

ind nici legile prozodie, nici melosul insinuant și seducător al versului, ci dimpotrivă, cultivându-le, ca impresionante odăjdii exterioare, ambientale. Materia poeziei sale, Petru Anghel și-o caută și o găsește în mediul rural, căruia, păstrându-i pecetea arhetipală așa zice, îi transfigurează contururile, exploataându-și o marcantă apetență filozofică, aparent fără eforturi în planul creației”. □ Al. Pascu analizează eseurile *Despre voință* ale lui Calistrat Costin. □ Monica Lazăr „pășește” pe *Strada care urcă spre cer* a lui Dominic Stanca, volumul de versuri apărut postum, pe care recenzenta îl apropie de lirica lui Octavian Goga: „Într-o vreme în care emulația lirică se desfășoară mai ales în zonele experimentelor și ale unei avangarde abia camuflete, Dominic Stanca îndrăznește să fie un exponent de gust clasic – adică un poet care nu reneagă nimic, ci vorbește despre ai lui cu liniștea și credința neclintită a unei continuități exemplare. Nu știm câți dintre cei care-l citesc se vor fi gândind, de exemplu, la O. Goga, care înșira, la fel, portrete menite să contureze o monografie a satului. Desigur, timbrul lui Dominic Stanca este altul, modern, filtrat, colorat personal, sincer mișcat de adâncă bucurie a belșugului de amintiri, paradoxal nostalgice și ironic-desuete în același timp, care, spre deosebire de Goga, înalță discursul liric în contemplativitate”. ■ R. Valter scrie despre *Versionea provensală a unei comedii de V. Alecsandri*. ■ În cadrul rubricii *Moment*, se strecoară și însemnări despre alte publicații. Este remarcat, astfel, numărul jubiliar (nr. 200) al *Secolului 20*, dedicat romanului, din care se citează în mod special opiniile lui Eugen Barbu: „proaspătul laureat al premiului Herder face un adevărat tur de forță, trecând în slalom prin istoria, lungă și abruptă, a romanului, încercând o sistematizare «pe căprării», optând și respingând cu dezinvoltura-i caracteristică («Romanul naturalist al lui Zola este imitat în zilele noastre de Marian Popa și Augustin Buzura». «Un roman îngrozitor mi se pare ciclul *S.U.A.* al lui Don Passos; discutabil este Joyce, cu *Ulysses* al său...». «Moravia mă lasă rece, fiind un autor căznit. Plicticoși sunt Jorge Amado și Laxness. Un roman clasic pare a rămâne *Pe Donul liniștit* al lui Șolohov». «Un autor ca Thomas Mann, cu tot respectul pe care i-l purtăm, nu intră în această socoteală»”. ■ Arthur Porumboiu publică un grupaj de poezii. ■ Numărul de încheie cu *Un interviu cu scriitorul Pierre Daninos*, realizat de Paul B. Marian.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 376] E. Manu scrie despre ultima apariție a Cellei Serghi: „*Pe firul de păianjen al memoriei* e un jurnal lucid (al unei epoci), al debutului, o reconstituire memorială și documentară – titlul e o aluzie, nu numai tropică, la titlul romanului prin care s-a impus Cella Serghi, *Pânza de păianjen* 1932... *Pe firul de păianjen al memoriei* e cartea unei cărți, cartea romanului *Pânza de păianjen*... Jurnalul (sau falsul jurnal în sensul cel mai beletristic) al Cellei Serghi e foarte tineresc, e o carte (de proză sau de comentariu) în care, deși eroii suferă sau mor ei au o tinerețe ciudată și rămân frumoși.” ■ Un *Răspuns* al lui Dumitru Stancu la adresa lui Dorin Tu-

doran, în replică la articolul acestuia din „Luceafărul” din 11 feb. 1978: „În ceea ce privește «erorile momentului liric actual» articol de care amintește D.T., îi transmitem că ne face o onoare batjocorindu-ne scrierile. Cât despre chestiunea pusă în discuție de către D.T. asupra unui imaginar fals, ținem să-i atragem atenția că falsul este de partea sa și că această afirmație nefiind probată de niciun document... este de fapt o nouă calomnie ce intră în aria Codului Penal. Apropo de incidente! Îi reamintim lui Dorin Tudoran că la «frageda vârstă» de 30 de ani a fost angajat de către Adrian Păunescu la revista «Flacăra» de unde a fost dat afară pentru grave insulte aduse într-un articol la adresa unor personalități. Ne miră faptul că imediat a fost angajat și sprijinit de revista «Luceafărul», unde încearcă să ne dea lecții... de probitate morală și profesională.” □ T. Filip ajunge la episodul 9 dedicat lui Ov.S. Crohmălniceanu în serialul *Avatar bizantin*, C. Sorescu la ep. 10 *Avangarda* – Geo Bogza. ■ Dan Zamfirescu continuă analiza *Delirului*: „Marin Preda, confruntat cu realitatea tragică a unui veac ce a asistat la o serie de apariții teratologice, pune o altă întrebare: oare istoria nu are cumva, în afară de așa-numitele legi obiective ale progresului, și o patologie a ei? Oare nu trebuie să studiem istoria și sub aspectul patologiei procesului istoric, spre a preveni în viitor fenomene de acest gen, așa cum studiem patologia corpului omenesc spre a preveni bolile ce-l pasc?... Este, credem noi, intuiția fundamentală ce asigură *Delirului* calitatea de operă de excepție, de «unicat» în literatura mondială, chiar dacă dezvoltarea și ilustrarea acestei intuiții, acestei filosofii a istoriei, mai lasă de dorit, spre a fi o capodoperă literară de amploarea și trăinicia artistică a creației tolstoiene... Marin Preda, prin *Delirul*, pune sub semnul întrebării, cu o subtilă dialectică moromețiană, modul romantic în care se interpretează și mai ales se aplică teoria marxistă despre rolul maselor și al personalității în istorie. Completându-și și explicându-și mai pe larg axul filosofic al cărții într-un foarte important interviu din «Luceafărul», Marin Preda cerea istoricilor să nu ocolească, din faptele istorice, ceea ce nu convine teoriilor sau mai exact formelor simplificate la care o gândire justă și profundă este redusă uneori... Nu cumva suntem încă tributari, în aplicarea noțiunii marxiste, perspectivei romantice și trebuie să înțelegem istoria mai puțin mecanic, mai nuanțat și mai realist și, mai ales, nu cumva trebuie să admitem că acest factor – masele populare – conceput ca un infailibil *Deus ex machina*, este la rândul-i pasibil de erori, de «deliruri»...? Care este deci rolul maselor sau aici responsabilitatea maselor în apariția, în succesul, fie și temporar, al monștrilor istoriei... și, corelat cui aceasta, ce rol joacă personalitatea istorică în coruperea și dezorientarea maselor, sau, dimpotrivă, la educarea, mobilizarea și galvanizarea maselor în slujba unui ideal?” ■ Redacția „Săptămâna” parcurge ireverențios o *Notă* din „Luceafărul” a lui Dorin Tudoran, după ce acestuia i s-a refuzat în numărul precedent din „Săptămâna” și un *Drept la replică*: „Revista «Luceafărul» publică sub semnătura lui Dorin Tudoran la rubrica *Dreptul la replică*, câteva coloane de dezvinovățiri

pe care nu i le-a cerut nimeni. Surprinde faptul că această revistă îngăduie darea la tipar a unei scrisori refuzate de revista noastră (vezi rubrica *Curier* de vineri 10 feb. a.c.) prin care-l încunoștințăm pe susnumitul că *minte* susținând că în intervenția sa din «Amfiteatru» nu l-a citat pe poetul Adrian Păunescu (reproducem alăturat un facsimil din textul declarației sale pentru ca toată lumea să-și dea seama cu ce fel de individ avem de-a face)... În răspunsul cu pricina, Dorin Tudoran ne promite să ne arate negru pe alb chestiunea cu manuscritele lui Socrate, răsufată glumă pusă pe vremuri pe seama lui D.R. Ioanițescu. Așteptăm cu răbdare producerea acestei dovezi pentru ca să nu mai fie nicio îndoială că această «tânără speranță» a unor cercuri de mafioți literari este numai un mic găinar care crede că poate afirma orice fără să fie tras la răspundere.” □ Manole Neagoe, la rândul său, vine cu o argumentație la *Dreptul la replică* al conducerii Institutului Nicolae Iorga, *Neștiința Consiliului științific* (vezi nr. 374-375), apărându-se la acuzațiile cum că ar fi lezat „prestigiul istoriografiei românești” prin atacurile sale în serie, publicate în „Săptămâna” împotriva lui Barbu T. Cămpina sau Nicolae Stoicescu.

## 18 februarie

● [„Luceafărul”, nr. 7] Cuprinde poeme de Magdalena Ghica, Fabian Sandor, Ioan Ivan, Iulian Neacșu, Ion Besoiu, Adrian Păunescu (traduse în franceză de Paul Miclău), precum și proză de Sorin Titel (*Un brav soldat de altădată*) și Tudor Vasiliu (*Jocuri cu creioane colorate*). ■ La împlinirea a 45 de ani de la „luptele petroliștilor și ceferiștilor” din anii 1929-1933, Ion Ardeleanu semnează textul *Eroism proletar*. □ Cu același prilej, Letiția Vladislav publică articolul *Descendenții direcți ai istoriei*. ■ Valentin F. Mihăescu discută antologia *Dacica* (Minerva), realizată de Chirata Iorgoveanu-Dumitru, care reunește texte literare privind originile dacice ale românilor. ■ Gheorghe Pituț semnează textul *Covoare*. ■ În *Proza literară a lui Eminescu*, Al. Piru elogiază cel de-al șaptelea volum din ediția operelor eminesciene inițiată de Perpessicius și apărut la sfârșitul anului 1977: „Stabilirea textelor și a variantelor, descifrarea și transcrierea lor de un colectiv coordonat de Petru Creția sunt demne de toată lauda, ca și comentariile de istorie literară datorate lui D. Vatamaniuc asupra cărora vrem să spunem două cuvinte. D. Vatamaniuc aduce importante contribuții documentare și de interpretare ce merită a fi puse în lumină.” ■ În rubrica *Instantanee*, Șerban Cioculescu își notează impresiile în urma lecturii volumului de amintiri *Oameni pe care i-am iubit* (Junimea, 1977), de Lucian Valea. Acesta dezmente o farsă despre care i-ar fi vorbit lui Valea un prieten comun, Aurel Buteanu, și care l-ar fi implicat pe critic. ■ În *Din „Cartea de prieteni”*, Fănuș Neagu realizează un portret al poetului Ion Brad: „Prin Ion Brad, colinele Târnavelor se unesc cu dealurile Argeșului cântate de Ion Pillat. Măr înflorit între lei dormind. Lună strigându-și despărțirea de raiuri și coborând să se-așeze în vii ca-n satul copilăriei.” ■ Ov.S. Croh-

mălniceanu apreciază, în secțiunea *Cronica literară*, originalitatea artistică atinsă de romanul lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător*: „În *Ucenicul neascultător* al lui George Bălăiță, romanul românesc de actualitate dă dovada, poate, cea mai elocventă, că a atins o certă originalitate artistică. Iată o carte – am curajul să afirm fără prudente rețineri – care va rămâne! Aici, observația realităților vieții prezente și reflecția asupra lor sunt extrem de substanțiale; autorul știe să vadă și să ne deschidă și nouă ochii. George Bălăiță are grijă, însă, mai ales să nu mizeze doar pe materia inedită din care își plămădește personagiile și episoadele romanului său; totul e convertit într-o expresie artistică nouă, nicăieri gratuită, urmărită cu o ambiție către finețe, grație, surpriză, poezie a caracterului și cotidianului demnă de admirație.” ■ Nicolae Ciobanu consideră că mitul lui Ulise a influențat considerabil stilul critic al lui Andrei Brezianu din volumul de eseuri *Odiseu în Atlantic* (Dacia, 1977): „Fascinația pentru mitul homeric al lui Odiseu, prin mereu viile ei valențe stimulative în direcția îndrăzelii strategice și lucide de a forța limitele cunoașterii cu prețul experienței nemijlocite, pare să-și fi pus amprenta și pe «modul» critic îmbrățișat de Andrei Brezianu.” ■ Dan Cristea remarcă senzorialitatea povestirilor reunite de Ana Blandiana în *Cele patru anotimpuri* (Albatros, 1977): „Proze ale unui poet, povestirile Anei Blandiana sunt o cufundare nu o dată extraordinar de precisă în lumea simțurilor, dar, totodată, povestiri cu o morală bine conturată, din care imaginile adevărului și frumuseții își reclamă drepturile pentru a fi exact intuite și plener păstrate.” ■ Conform lui Mihai Pelin, reportajele lui Ilie Purcaru din *Încă 3 kilometri până la Apele vii* (Scrisul Românesc, 1976) au ajuns veritabile pledoarii pentru redescoperirea vieții țăranilor: „Efortul lui tenace de reconsiderare a opticii cu care abordăm, prin tradiție livrescă, o civilizație trecută peste pragul unei lumi noi, treptat, a atins temperatura unei veritabile pledoarii.” ■ Secvențele apocaliptice din placheta *Solstițiu de iarnă* (Dacia, 1977), de Francisc Păcurariu, sunt contracarate de vitalism și optimism: „...imaginea apocaliptică de care se folosește pentru a rememora cruzimile lui Marte sunt neîncetat contracarate de vitalitatea cu care Fr. Păcurariu vrea să ne convingă. Iar melancolia strecurată ici-colo este o cochetărie a optimismului prevalent.” ■ În volumul *Un cântec pentru nemurire* (Eminescu, 1977), Ion Trandafir este un poet al universului dacic arhetipal, potrivit lui Dan Alexandru Condeescu: „Versurile ultimului volum al lui Ion Trandafir descoperă una din obsesiile mai vechi ale poetului gălățean, reînvierea prin și în cuvânt a unui univers arhetipal aflat dincolo de stratul latin al civilizației românești.” ■ Mihai Stoian semnează amplul studiu *Jules Verne și lupta românilor transilvăneni pentru unire cu țara – a fost autorul „Castelului din Carpați” în Transilvania?* ■ În *Literatura memorialistică*, Eugen Simion remarcă tonul sobru și discreția stilistică a lui Iorgu Iordan din *Memoriile sale* lipsite de artificiu literar, însă tocmai prin aceasta autentice: „Frumusețea paginilor vine și aici din voința lor de adevăr. Memorialistul scrie acum despre

viața lui în deceniile interbelice, dând, implicit, și o cronică verosimilă a vieții politice și universitare ieșene. El nu vrea și nici nu face, involuntar, literatură în marginea evenimentelor și nu-și românează destinul, cum se întâmplă în alte scrieri de acest gen. Ton sobru în relatare, discreție absolută asupra vieții intime, stil polemic rece când este vorba de adversari, deschideri, din loc în loc, spre chestiuni mai abstracte (psihologia popoarelor, pictura spaniolă, arta italiană), urmate invariabil de replieri în cronica obiectivă a faptelor.” ■ Mihai Dimiu semnează articolul *Teatru – priorități românești*, în care subliniază originalitatea sintezelor din dramaturgia autohtonă: „În arhetipurile lui, teatrul folcloric românesc este modern. Mai bine spus, este și modern. Pentru că poporul acesta denotă un deosebit simț al eternului teatral. Fără îndoială, multe asemenea elemente ale teatrului nostru popular nu sunt unicate – ele pot fi întâlnite la destule civilizații arhaice. În unicat ni se constituie însă sintezele acestor elemente. Și unică mi se pare viața noastră teatrală în echilibrata ei bipolaritate – cultă și folclorică. Paradoxala persistență bogată și robustă, a teatrului folcloric chiar în condițiile industrializării, ale urbanizării, ne e singulară pe plan european.” ■ Emil Manu publică articolul *Jindra Hušková în preajma scriitorilor români*. ■ În *Opera, o „existență” în devenire*, Paul Dugneanu analizează volumul *De ce noua critică?* (Univers, 1977), de Serge Doubrovsky: „...literatura este definită ca o realitate în «devenire» dialectică, iar critica nu ca o formă de magistratură osificată, imobilă ci ca un instrument al praxisului.”

### 23 februarie

• [„Scân-teia”, nr. 11054] Este marcată, prin două cronici, apariția a două cărți de studii consacrate marilor noștri clasici; prima dintre ele se referă la *Opera lui I.L. Caragiale* (Minerva, colecția Universitas) de Mircea Tomuș, iar recenzentul, I. Constantinescu, apreciază acest lucru ca fiind „un adevărat act de curaj critic de la care așteptăm foarte mult”, iar, în final, notează: „Scrisă cu pasiune și cu o impresionantă stăpânire a unui univers livresc complex (acela al operei și al exegezei ei), polemică și afirmând mereu necesitatea sintezei și a viziunii integratoare, această carte [...] ocupă în bibliografia caragialeană un loc de multă vreme gol.” A doua carte, un masiv volum al profesorului Eugen Todoran, se referă la *Maioreșcu*, iar cronicarul C. Ungureanu socotește că nu este chiar „o hagiografie”, ci mai curând o „cercetare sistematică, lucrarea năzuiește să fie un moment de sinteză: «răsturnările» operate de cercetarea de față nu sunt însă minore. [...] Retorica face parte din structura «clasică» și clasicizantă a gândirii criticului. Cum baza retoricii antice era gramatica, acțiunea maioreșciană nu e deloc ruptă de necesități lingvistice. Maioreșcu apare astfel un cercetător foarte modern.”

• [„Flacăra”, nr. 8] Petre Gorun publică poezia *Cartea de citire*. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică *Toledo*. □ În *Rubrica mea*, Șerban



Cioculescu scrie *Învățătorul*, o prezentare a volumului *Sadoveanu despre Sadoveanu* de Constantin Mitru (Minerva). ■ Dan Zamfirescu, în *Preda și Barbu*, afirmă: „Numeroși cunoscuți, prieteni și chiar câteva persoane de pe stradă m-au întrebat cum a fost posibilă apariția articolului meu despre maestrul Marin Preda în... revista condusă de maestrul Eugen Barbu. Există, într-adevăr, o opinie destul de răspândită, intrată și în «folclorul» care înconjoară marile figuri din viața literară, cum că între cei doi prozatori ar fi existând nu știu ce adversitate, dacă nu chiar aversiune reciprocă. Dar ceea ce se ia drept rivalitate ori conflict de către plevușca literară gata să exploateze asemenea tensiuni este, în realitate, o polaritate de felul celei ce s-a creat, în cultura rusă între Tolstoi și Dostoievski. Doi creatori uluitori de egali în planul geniului, dar tot atât de deosebiți ca temperamente, stil, formație, au reușit, în marea literatură vecină, să intre împreună în conștiințe, devenind inseparabili, până într-atât încât aproape totdeauna critica a simțit nevoia să-i trateze împreună. Ne aflăm, și în cazul literaturii române, în fața unei asemenea polarități fecunde, care a dat prozei postbelice pe întâiul și până acum cel mai mare prozator român aparținând exclusiv epocii noastre (spre deosebire de Călinescu, Camil Petrescu, Stanca și Bogza, spre a nu mai vorbi de Sadoveanu, „moșteniți” de la perioada interbelică). Nu o rivalitate deci, și nici o vulgară concurență, ci o întrecere și stimulare reciprocă între două mari spirite, așa cum asemenea întreceri au existat în mai toate epocile de echilibru și plenitudine ale unor culturi. Cât de mult datorează climatul nostru literar prezenței celor doi munți îngemănați o înțelege numai cine le urmărește biografia, plină de paralelisme până și în adversitățile ce le-au avut de înfruntat și învins. Nu doar pentru ei, ci și (sau mai ales) pentru acel lucru suprem numit cuvântul românesc. [...] Fără Preda și Barbu, proza românească și literatura noastră în ansamblu, ar fi întârziat multă vreme în umbra falnicilor stejari crescuți sub alte zodii social-politice. Apariția *Moromeților* și a *Gropii* a deschis de fapt era capodoperelor noii literaturi românești. Câțiva ani mai târziu, o strălucită generație, «a lui Labiș» va irumpe, primenind tot climatul și aducând setea cuceririi unui «viitor de aur» al spiritualității românești. Această generație a dat mari poeți, mari dramaturgi, esești excepționali. Nu încă prozatori care să urce la înălțimea celor două piscuri de unde începe continentul numit «literatura română de azi». De peste două decenii, critica și culisele literare se nevoesc să umfle uneori la baloane, crezând că vor putea umbri unicitatea acestui impunător binom ce continuă a reprezenta cei doi poli ai prozei românești contemporane, după care ne orientăm mereu busola critică. Câte zgomotoase glorii și gloriole nu s-au datorat acestei preocupări: de a împinge, în fața munților, niște onorabile coline! Dar, cel puțin deocamdată, această strălucită polaritate literară nu a fost anulată de nimeni, oricâte nume s-ar înșira, fără pauză, după al lui Preda și Barbu. Marin Preda și Eugen Barbu continuă să rămână o pereche... fără pereche. Alături și împreună, ei sunt, în continuare, o veritabilă cetate a conștiinței de sine a culturii ro-

mânești, a demnității ei și a responsabilității față de viitorul spiritual al acestui popor”. □ În *Trei debutanți*, George Arion scrie despre volumele de versuri *Ochii lui Homer* de Petru Romoșan (Dacia), *Adăpost într-o floare* de Corina Victoria Sein (Litera), *Viața asupra orașului* de Liliana Ursu (C.R.). ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă romanul lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător*: „După cum ne avertizează autorul, *Ucenicul neascultător* constituie doar prima parte, un preludiv de fapt, dintr-un roman vast, programat să apară în trei etape. Cartea ar trebui judecată așadar în perspectiva întregului, întreg despre care, deocamdată noi n-avem decât o vagă presimțire. Ne dăm seama însă că George Bălăiță pune mari ambiții în acest proiect. [...] Nu ne miră că *Ucenicul neascultător* este un roman mai plat decât *Lumea în două zile*. În schimb, prozatorul își ia mai bine în stăpânire creația. Chiar dacă a declanșat cumva stihiiile nevăzute, ucenicul le va opri la timp. Lumea aceasta, de acum, nu mai pare atât de amenințătoare. Într-un fel artistul o purifică scoțând-o complet de sub semnul forțelor infernale”. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Radu Cârnelci, Ioanid Romanescu, Ion Chiriac și Marin Lupșanu.

● [„**Orizont**”, nr. 8] Emil Manu încearcă să construiască un tablou sinoptic al poeziei contemporane postbelice în care sunt „etapizate” mai multe generații de poeți cu rol esențial în schimbarea peisajului poetic, precum marii poeți interbelici care au continuat să scrie și după război (Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Voiculescu, Pillat, Maniu), poeții liricii militante (Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, M.R. Paraschivescu, Maria Banuș), poeții generației războiului (Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Constant Tonegaru, Radu Stanca, Șt. Augustin Doinaș etc), poeții „luptei cu inerția” din anii ’60-’70 (Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana etc), poeții neîncadrabili, dar de certă valoare precum Leonid Dimov, Nina Cassian; despre Nichita Stănescu autorul comentează că „a realizat în poezia contemporană o aclimatizare a limbajului abstract”, iar despre Marin Sorescu spune că „a impus un stil original de «anti-poezie»” (articolul *Etape noi în poezia contemporană*). ■ C. Ungureanu comentează în cronică sa a treia carte a lui Mircea Martin, *Identificări* (C.R., 1977) și după ce trece în revistă și primele două cărți deja apărute, *Generație și creație* (1969, Premiul Uniunii Scriitorilor) și *Critică și profunzime* (Univers, 1974), încheie cu o formulare aprobatoare: „cartea însăși, de o mare claritate și prospețime, e remarcabilă prin referințele pe care le propune. Lipsa de ostentație, ușurința cu care propune idei, căi, imagini, siguranța care modifică câteva dintre «ticurile» cercetării așează *Identificările* între cărțile vii ale criticii noastre.” ■ La rubrica „lecturi”, Rodica Bărbat recenzează cartea lui I. Vartic, *Spectacol interior* (Dacia, 1977), o carte care demonstrează fascinația autorului față de „lumea vie și fremătătoare a cărților” și faptul că „lectura este permanent hrănită de o reală sensibilitate, ceea ce îi permite să transforme, în cele din urmă un spectacol interior într-o confruntare inteligentă și plăcută cu idei

și personaje literare.” ■ În cadrul rubricii deja consacrate noii critici franceze, semioticii și structuralismului, intitulată „marginalii”, Livius Ciocârlie își propune să circumscrie etapele structuralismului barthian, găsiind că structuralismului analogic (prima etapă) îi urmează structuralismul tematologic (a doua etapă) și acesta devine structurare cu ajutorul unui cod lingvistic care produce sens (a treia etapă) (articolul *Pașii noii critici*). ■ Preocupat în continuare de valențele stilistice ale universului sadovenian, G.I. Tohăneanu aduce în atenția cititorului semnificațiile sinecdocii, mai exact a celei exprimate prin „pars pro toto” (articolul *Pars pro toto*).

● **[„România literară”, nr. 8]** Nicolae Balotă semnează pe prima pagină un text despre responsabilitatea pe care scriitorul o are față de limba poporului său. ■ *Viața literară* relatează despre evenimentul *Zilele cărții pentru tineret* organizat de Comitetul Municipal al U.T.C. în colaborare cu Centrul de Librării și Biblioteca Municipală. Au fost lansate noi volume cu prilejul zilelor editurilor Politică, Albatros, Eminescu, Minerva, Cartea Românească. □ Sunt anunțate rezultatele concursului pentru debut în proză al Editurii „Junimea”, pe anii 1976-1977. Juriul condus de Constantin Ciopraga a selectat manuscrisele: *Însemnări târzii*, de Traian Olteanu și *Viața de dimineață până seara* al cărui autor nu a trimis datele personale. ■ Valeriu Râpeanu scrie o *Pledoarie pentru proza scurtă* pentru care aduce argumente: „Cred însă că ar trebui să meditam asupra unui aspect: nuvela, schița, povestirea nu reprezintă doar o școală pentru construcțiile de mai târziu, ele nu sunt exerciții de digitație pentru amplele edificii epice ale maturității. Aș îndrăzni să spun că legile de conciziune, de rigoare ale genului se stăpânesc cu dificultate și numai scriitorii adevărați le posedă. Se crede iarăși că nuvela sau povestirea ar fi specii demodate, desuete. Un gen nu este niciodată desuet în sine. Anacronismul lui vine din anacronismul operelor care îl compun, modernitatea lui este dată de modernitatea acestor opere”. ■ Pe aceeași pagină publică un poem Mihail Cruceanu. Adriana Bittel este prezentă, la pagina a cincea, cu poemul *Somnul după naștere*. Gheorghe Pituț este și el prezent în acest număr cu un grupaj de poeme. ■ Fănuș Neagu publică proză. ■ Chestiunea literaturii dramatice continuă să fie dezbătută. Participă, în acest număr, Paul Cornel Chitic, Ștefan Oprea, Dinu Săraru. □ Paul Cornel Chitic remarcă ocolirea unor subiecte care împiedică dramaturgia care ar reprezenta, în mod veridic, societatea nouă făcând din teatrul românesc unul aflat în avangardă: „Cred că suntem contemporani cu refulări, cu eșecuri și amânări, cu contradicții care se pot croniciza până la înstrăinare, astfel încât să ne încurcăm în limbă ca Mrozek când zicem: neantagoniste. Când se va scrie despre astea toate?”. □ Ștefan Oprea remarcă, asemeni altor comentatori înaintea lui, insuficiența cantitativă a literaturii dramatice, discrepanța genurilor, rezistența editurilor în fața acestei literaturi, rezerva criticii literare de a se apleca asupra producțiilor genului dramatic și, nu în ultimul rând, spațiul infim acordat genului în educația

școlară. □ Dinu Săraru își intitulează articolul în mod imperativ *Esențele, fenomenele – nu anecdotele!*. Este o pledoarie pentru adevăr în teatru, pentru subiecte puternice, necesitate afirmată și la începutul și la finalul textului, cu același aplomb: „Ce vreau să spun în încheiere? Că dramaturgia română de azi se poate întemeia pe solidaritatea publicului spectator, educat, cultivat, învățat de către noi și de către viața noastră politică și socială, bine instruit politic și ideologic, sigur pe credința lui politică și pe opțiunea lui, și dacă acest public respinge piesa falsă, evitând cu eleganță sala de spectacol, atunci nu trebuie decât să ne solidarizăm și noi cu el și să promovăm piesa adevărată, aceea pe care o cer înseși documentele Partidului nostru comunist, și să scriem piese, și să jucăm piese nu pentru – vorba lui Baranga – un grup de tovarăși care vin mai ales gratis la teatru, la vizionări – ci pentru aceia care vin pe banii lor și în toate zilele săptămânii pentru că iubesc cultura și adevărul și nu se tem de el, și se bat pentru el, pentru că îl trăiesc și îl clădesc ei înșiși cu convingerea că aceasta e singura cale”. ■ Șerban Cioculescu urmărește, la *Breviar*, biografia lui Mihail Sadoveanu și formarea sa ca scriitor, în pas cu lucrarea *Sadoveanu despre Sadoveanu*, de Constantin Mitru. ■ G. Dimisianu urmărește, la *Confruntări*, parcursul liricii lui Nichita Stănescu de la elanul de eliberare inițial, la intelectualizarea și abstractizarea enunțului care-i devin marcă. ■ Din *Actualitatea literară*, N. Manolescu reține romanul „psihologic și social”, *Marile iubiri*, de Aurel Dragoș Munteanu. Afirmând că romancierii sunt răsfățații zilei, și că despre romanul în discuție s-a scris mult și generos, criticul nu se sfiește să rostească propriul verdict: „Să spun din capul locului că *Marile iubiri* este o scriere onorabilă, îndrăzneată ca structură, fără totuși o mare originalitate. Autorul, cunoscut și ca eseist, își pune numeroase probleme, chiar dacă facultatea de a crea personaje ori scene memorabile rămâne inferioară inteligenței speculative”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în atenția publicului proze inspirate din viața domestică rurală incluse în volumul *Portrete de familie*, de Ștefan Damian (Dacia) și prozele, salvate de la platitudine „de o ușoară nuanță parodică”, semnate de Eugen Mihăiescu și cuprinse în volumul *Noaptea după ploaie* (Albatros). ■ Valeriu Cristea scrie despre romanul *Impostorul*, de Alexandru Sever (C.R., 1977), ca despre „una dintre aparițiile cele mai neobișnuite și mai interesante din ultimii ani”. ■ Cartea criticului de cinematecă Romulus Rusan, *La început n-a fost cuvântul*, este prezentată de Sorin Titel. ■ Sunt recenzate volumele: Virgiliu Ene – *Folcloriști români* (Facla, 1977), de către Ion Bălu; Constantin Crișan – *Confesiunile esențiale* (C.R., 1977), de către Aureliu Goci; N.D. Carpen – *Nimeni nu rămâne singur* (Scrisul Românesc, 1977), de către Mirela Roznoveanu. ■ Z. Ornea semnează un amplu material intitulat *O disociere necesară: „junimism” și „maiorescianism”*. Parcurgând istoria mișcării, autorul marchează cele două etape importante ale evoluției sale: cea a Junimii ieșene caracterizată prin criticismul mușcător, frondă și contestare, antiierarhică – o

confrerie juvenilă, egalitară care a însoțit liberalismul și formarea României moderne, și o Junime de salon când întâlnirile se mută la domiciliul lui Maiorescu de la București, din Strada Mercur. Spiritul de frondă este înlocuit de conveniența de salon. Punându-și întrebarea dacă cea din urmă formulă s-a dovedit sau nu mai benefică Junimii, Z. Ornea se vede nevoit să recunoască faptul că Maiorescu a impus o necesară rigoare și direcție grupării de tineri, din care s-a născut spiritul junimist. Nu fără alte transformări însă, regizate de motivații care nu-i scapă autorului: „Important era faptul că Junimea (așa peștriță cum se prezenta) continua să ființeze, că reuniunile din strada Mercur erau tot mai frecventate, că aici se citea tot ce se producea mai de seamă în viața literară a epocii, că deopotrivă consacrații ca și debutanții veneau în salonul lui Maiorescu pentru a asculta verdictul. Maiorescu avea deci toate motivele să fie satisfăcut că izbândise în acțiunea de a nu fi lăsat să se risipească o tradiție și să dispară o instituție. Mai ales că acum, în faza bucureșteană, prevala nu atât interesul literar cât cel politic. Sau, altfel zicând, prestigiul literar se convertea, deliberat, în capital politic de mare utilitate în dialectica luptei pentru putere pe care o ducea criticul. Or, o instituție cu tradiție, respectată și temută, cum era Junimea, nu trebuia pierdută, ci dimpotrivă, prin fortificare, atent folosită în bătăliile politice ale grupului politic junimist. Ceea ce s-a și întâmplat”.

● [„**Tribuna**”, nr. 8] Ion Deleanu semnează *Manifestul Comunist*: „Manifestul Partidului Comunist, prin scriitură și idei, prin valoarea explicativă și predictivă a tezelor sale, a fost, este și va rămâne o operă reprezentativă a omenirii”. ■ În *Perpetua ucenicie a romancierului...* Ion Vlad analizează *Ucenicul neascultător* de George Bălăiță: „Reflexiv, bazat pe memorare și pe fluxul sinuos al memoriei; subliniind *nucleul narativ* ca termen principal, povestirea simplă a unor întâmplări și în consecință, respectarea cronologică; o relatare bazată pe stilul indirect liber, pe relatarea obiectivată sau pe rostirea directă, subiectivă etc., toate fac posibil ca acest roman să aibă, sub aparența alcătuirii eteroclite, o unitate prin complexitate și deci să figureze totalitatea, Cosmosul, Lumea, prin cuvânt”. ■ În *Viața cărților* citim: □ Teohar Mihadaș semnează *Eros și etos*, o recenzie la *Aurea saecula* de Corneliu Popel (Junimea, 1977): „Poezia lui Corneliu Popel este rodul luminos al unei naturi neliniștite, ascunsă cu reținută voluptate delicată”. □ C. Blănaru prezintă *Datoria umbrei* de Alex. Rudeanu (C.R., 1977): „Interferența planurilor narrative, mobilitatea frazei, aptitudinea nuanțării cuvântului, simțul construcției epice captivante indică, fără îndoială alte câteva însușiri ale unui prozator original”. ■ Sub semnătura M.V. citim *Balcania – sau frumusețea „Jocului”*: „Dar, ce e *Balcania*?... E lumea lui Fănuș Neagu, un spațiu cu oameni indeciși între basm și realitate, într-un fel – făpturi înrudite cu centaurul, sirena, sfinxul, licorna și de ce nu, uneori, cu însăși Măria Sa – Struțocămila. Toți și toate, pe drumurile suflăte cu prag alb sunt într-o perpetuă mișcare, oameni și jigănia se mișcă

amețitor dând senzația unor intense germinații, de vitalitate poetică”. ■ Mircea Vaida realizează un interviu *Cu Fănuș Neagu – despre literatură și... fotbal:* „– Fănuș Neagu, ce înseamnă a fi prezent ca scriitor, astăzi? – Întrebarea este foarte grea pentru că înaintea mea mulți au dat foarte multe răspunsuri, dar dintre acestea deosebit de multe stereotipe. A fi prezent în lumea literară înseamnă după unii, astăzi, a fi prezent în fiecare an cu o carte în librării, sau a fi prezent, mai ales în conducere și în dezbateri cancaniere la Uniunea Scriitorilor. A fi prezent însă în literatura română contemporană, înseamnă înainte de toate a gândi foarte profund asupra mersului societății românești contemporane. Prezența scriitorului cerută atât de intens de cititor, a trebuit să se manifeste în primul rând prin opere. Opera scriitorului român în ansamblu în ultimii 20 de ani a răspuns în mai mică măsură cerințelor grave pe care cititorul le avea față de scriitor... În ultimii ani însă, mărturisesc că o veche stare de lucruri a fost depășită și că se spune cu mai multă gravitate adevărul și se spune cu mai multă tărie durerea care la un moment dat, cu ani în urmă, ne-a împiedicat să ne dezvoltăm, se spune cu mai multă sinceritate despre ceea ce facem, sau despre cea ce gândim și mai ales despre ceea ce trebuie să facem. Dealtminteri cred că vorbim mai mult despre ceea ce va trebui să facem, decât despre ceea ce facem. – *Sincer trebuie să fie orice scriitor autentic.* – Sinceritatea este una din condițiile de bază ale scriitorului pentru că ani de-a rândul sinceritatea a fost mascată, ani de-a rândul sinceritatea a fost strecurată printre rânduri, sau pur și simplu a lipsit. De aici și faptul că avem dintr-o anume perioadă maldăre de cărți astăzi fără o valoare bine definită, ba chiar aș spune cu o valoare destul de scăzută, cărți despre un timp nu atât de mult aparținând trecutului. – *Un mare scriitor, caracterizând nonliteratura, spunea că există două feluri de cărți proaste: proaste de-a binelea și altele care sunt cele mai primejdioase, proaste pentru că nu spun adevărul. Ajungem din nou la ceea ce discutăm mai înainte, la această inducere în eroare a cititorului; dar cel înșelat nu este numai cititorul, ci, însuși autorul depășit de timp, strivit sub conjuncturi și efemeride.* – Eu fac parte din generația scriitorilor de peste 40 de ani, o generație care s-a afirmat plenar acum un deceniu, o generație care a venit după un anumit gol de forțe, o generație care, gândesc eu, a încercat să spună adevărul și spune astăzi mult mai mult decât generația dinaintea noastră. Bănuiesc că romanul românesc și poezia românească, nu bănuiesc, ci am credința, romanul românesc și poezia românească sunt slujite astăzi cu tot devotamentul și cu foarte mult talent, mai ales de generația oamenilor de după 40 de ani. [...] – *S-a ivit în dialogul nostru de mai multe ori ideea de generație, de unitate, de prietenie între scriitori...* – În primul rând, Uniunea Scriitorilor se compune din indivizi aparte, din scriitori aparte și există credința că scriitorul se exprimă total numai la masa de lucru, împărtășesc această credință, însă aflându-ne ca o Uniune bine organizată, trebuie să ne îngrijim de noi ca Uniune, dar și de fiecare scriitor în parte. Președintele G. Macoveșcu în care îmi pun mari speranțe,

cu a cărui prietenie mă mândresc, este plin de cele mai bune intenții. Și în altă ordine de idei – nu putem asocia persoana nici unui clasic cu absența generozității, cu imaginea de rangă foarte bătrână care terorizează literele, care compune scârțâieli literare și nu mai știe nimic despre ceea ce s-a întâmplat în viața reală, care-și adună onoruri. E adevărat că uneori, vorba lui Sadoveanu, sunt mai mult piei de miel decât de berbec bătrân... Sigur că literaturii nu-i poți pune piedici ca unui fotbalist pe teren, dar mă gândesc cu silă că orice soi de îmbătrânire ne atinge și pe noi, ne usucă puțin buzele, ne face lehamite de a vedea tot timpul înși unși cu briliantină, care au șmecherit generații întregi, frizeri nefericiți, adormiți pe sub banca unde se împușca Urmuz, pe care dealtminteri l-au și trădat sau nu l-au înțeles, nici nu prea aveau ce să înțeleagă din Urmuz (după părerea mea, nu e un mare autor), deci, acești înși unși cu briliantină, cu vorbe frumoase, adică plini de vorbe messianice, în fond, sunt niște biete panseuri bolnave de neputință, acești înși ar putea să se retragă pentru că au vârsta, să cultive zorele și panseluțe, mai ales că toamna trecută a dat bruma devreme și nu prea sunt flori pe piață. Ar fi putut să facă un lucru foarte frumos, astăzi am fi găsit, dacă ei erau oameni cumsecade, flori și le ofeream iubitelor, așa, cred că așteptăm să vină primăvara. Îmi pare rău că o foarte bună parte a criticii literare, printre care și unii foarte buni prieteni ai mei și-au făcut zei din scriitori. Scriitorii, oricât de mari ar fi, nu trebuiesc luați cu busuioc de sub gușa de porumbel sau de grăsime, ci, trebuiesc tratați fără menajament, uneori cu neprietenie. O mare parte dintre criticii literari și-au făcut albume, și-au făcut totemuri și în loc să-și facă puțin mustățile în oglinzile scriitorilor, ei lustruiesc oglinzile scriitorilor. Bănuiesc că aici s-a împământenit o teamă de care tot generația în vârstă este vinovată. Generația în vârstă nu a permis ani de-a rândul să fie criticată deschis și face criză de epilepsie când unul dintre autorii așa-ziși de vârf e luat peste picior. Generația mai în vârstă trebuie să învețe chiar la vârsta asta că a scris multe lucrări proaste pe lângă foarte multe lucrări bune. Nu este nici un păcat dacă se spune oricărui poet mai în vârstă și bun, că are și lucruri penibile. Asta ar putea să-l dezvețe pe viitor de a se dedica luni sau ani întregi lucrărilor penibile. – *Este o lecție și pentru tineri?* – Pentru tineri, sigur că da. În primul rând de la ei așteptăm împunsăturile pe care le merităm, pentru că tinerii spre deosebire de noi, nu au chiar nimic de pierdut, însă au de înfruntat răzvrătirea noastră. Să nu se teamă pentru că ei nu vor putea niciodată izbuti, dacă nu ne vor înfrunța”. ■ Revista publică dosarul *Popasuri Transilvane: Țara Silvaniei*. Textele semnează Maria Pitică, secretar al Comitetului județean Sălaj al P.C.R., președintele Consiliului județean de educație politică și cultură socialistă (*Spre noi cote calitative*), Grigore Beldeanu (*Trăsăturile definitorii*), Viorel Știrbu (*A fost odată*), Ioan Mureșan (*Perpetua nemulțumire*), Ioan Lupa Crișan (*Nicăieri nu găsești aerul și gustul pâinii de acasă*), I. Abrudan (*Transplant*), Valentin Dărăban (*Mihai Viteazul – domn și voievod al tuturor românilor*), Octavian Șireagu (*Grațian G. Mărcuș*

la 75 de ani), prof. Gheorghe Rusu, o convorbire cu Emil Trif, inspector general la Inspectoratul școlar județean (*În concordanță cu necesarul de cadre*). □ Sunt publicate și versurile din *Cenaclul „Silvania”*: Ileana Petrean (*Roata; S-a pierdut un pui de cuc*), Tudor Topan (*Mihai Viteazul; Poem de copilărie*), George Pop (*Dăruire; Săgeată sunt...*), Ion Grigore Bălan (*Pe românește; De patrie*), Elvira Dobocan (*Omul țării*), Corina Trif (*Adevărul despre flori*), Luminița Baciuc (*Iubire*). ■ În *Cronica ideilor* citim *Teoreme asupra societății moderne* de Andrei Marga. ■ Maria Vodă-Căpușan scrie despre *Dramă și psihodramă* în teatru. ■ Versuri semnează Dim. Rachici (*Lumină din străbuni*), Petre Bucșa (*Baladă*). □ Cornel Udrea revine la *Umor cu Funcții și meserii*. □ Victor Felea traduce versurile lui Paul Éluard din volumul *Iubirea poeziei*.

## 24 februarie

• [„**Contemporanul**”, nr. 8] Redacția revistei semnează textul: *Progres și democrație*: „Beneficiari ai democrației socialiste, oamenii de cultură și artă sunt și promotorii ei prin totalitatea acțiunii lor în sfera vieții publice și sociale. Legați prin profesie de ideea progresului, ei o servesc, pot s-o servească din ce în ce mai bine, mai organic, prin conștiința permanent trează a aparenței la ideologia profund umanistă a Partidului Comunist Român”. ■ Eugen Barbu se referă la *Proza lui Eminescu*: „Călinescu care făcea structuralism încă înainte de a fi fost tradus și exemplificat la noi acest termen, stabilise, în *Opera* lui Eminescu, temele fundamentale ale poetului, nu numai în poezie ci și în proză unde anumite pagini par trase în graiul fantastic al basmului romantic, la o altă scară. Prejudecata că autorul «Luceafărului» ar fi un povestitor oarecare și că numai în vers și-ar fi dat întreaga măsură a geniului său trebuie spulberată, proza sa întrebuițând aceeași încărcătură superbă, aceeași fantezie debordantă și mai ales surprize lexicale pe care abia mai târziu, la Arghezi le mai găsim”. ■ În textul *Realism și istoricitate*, Henri Zalis notează despre trei romane: „Apar în ultima vreme cărți de proză pe care structura lor complexă le impune atenției noastre. Actuale, condensând o intenție superior educativă, asemenea cărți, romane de regulă, își fac un titlu de merit din efortul de prezentare epică și de frescă socială întregit în mod fericit, judecând după rezultate, de convertirea socialului în atmosferă. Rămâne la capătul acestei consistente experiențe o senzație de realism acut și de amplitudine simbolică. Diferența dintre viziunea poematică a lui Ștefan Bănuțescu, polemică la Constantin Țoiu sau multiplicativă la Eugen Barbu se poate, la rigoare, explica perfect în funcție de niște intenții subiective. Dar chiar aceste deosebiri de formulă se sprijină pe o idee comună, de la care pleacă, precum dintr-un focar central, o intensă iradiere de istoricitate”. □ „Realismul, între coordonatele cărui se înscrie pertinent *Cartea Milionarului*, trebuie înțeles ca deschidere spre fabulos, fabulosul simbolizând în spiritul lui Bănuțescu regăsirea unui spațiu care circulă printre noi. Organizat lucid, misterul proiecțiilor temporale devine de-a dreptul secundar.



Căci pentru Bănulescu indeterminarea temporală este compensată de un remarcabil simț al spațiului regăsit. Privite astfel, anecdota sau tipologiile atestă o intimă legătură cu arta știută a prozatorului”. □ „Configurația social-istorică la care se oprește Constantin Țoiu, în *Galeria cu viață sălbatică*, este mult mai recentă. Nu ne mai aflăm la un capăt de drum. Chiril Merișor, omul trădat, deși se alătură Revoluției, suportă pe pielea lui starea de război între nou și vechi, între idealul curat și practici compromise. El stăpânește un bun arsenal de mijloace spre a restabili în cititor, odată cu înțelegerea mecanismului istoric, distanțarea de erori. Istoricitatea, racordată la tensiunea subiectului, rezidă acum în explicitare și obiectivare”. □ „Cu *Incognito* (vol. I și II) deplasarea de accente este dictată și de momentul istoric și de genul de literatură practicant de Eugen Barbu. Autorul *Șoselei Nordului* se întoarce la perioada grea, frământată, a anilor ce preced Eliberarea. Rezistența antifascistă, căutărilor generate de ieșirea din impasul iscat de dictatura antonesciană, corupția politică în sânul păturii conducătoare – iată câte medii și, evident, câte rezonanțe are de urmărit, de cules și de interpretat prozatorul doritor să le descopere”. □ „Să recapitulăm: am discutat trei romane în care semnalele istoriei abundă. Este o istorie neadormită, cu înălțări și coborâșuri. La Bănulescu evocarea înseamnă descifrarea alegorică a spațiului, motiv central al unei galerii de portrete. Țoiu și-a propus o prospectare a timpului trăit, călăuzit de sentimentul că progresăm, ca în balada lui Manole, nu fără sacrificii puse la temelie. În fine, Eugen Barbu depășește o anumită stilistică laborioasă ca să dea geneza cinematică a noii realități românești”. ■ Aurel Martin descoperă *Constante ale literaturii* în cartea lui Ion Dodu Bălan: *În focarul timpului* (Eminescu): „Abstracție făcând de interstițiile lirice, de un anume descriptivism, de neglijențe stilistice, de propoziții declarativiste, de politizări inutile, *În focarul timpului* îl particularizează pe Ion Dodu Bălan ca purtător de cuvânt al ideii de militantism. Al celui ce știe, critic fiind, că trebuie să vorbească, în tradiție transilvăneană, ca pedagog. Ca profesor. Pentru care a instrui și a educa echivalează cu însuși rațiunea sa de a fi”. ■ Despre cartea lui N. Tertulian, *Experiență, artă, gândire* (C.R.) notează Grigore Traian Pop: „Cuprinzând studii și eseuri despre semnificați, sensul și valoarea gândirii estetice a lui Schopenhauer, Theodor W. Adorno și Mikel Dufrenne, despre coordonatele gândirii lui Georg Lukács și Herbert Marcuse, sau despre unele concepte deschise ale filosofiei și esteticii (autonomia și eteronomia și istoria), noua carte a lui N. Tertulian, *Experiență, artă, gândire* se raportează, din punctul de vedere al reperelor fundamentale, la asociațiile, reacțiile și ecourile pe care le iscă în activitatea spirituală a gânditorului român fondul genuin al operei lui Georg Lukács”. ■ Dan Grigorescu semnalează traducerea unui *Roman sentimental al secolului al 6-lea: Castelul de nisip* (Eminescu), scris de Iris Murdoch: „Traducerea Mihaelei Bucur a știut să pună în valoare cumpănită gradația efectelor descriptive, alternanța clasică de episoade calme, de neliniști și de izbucniri dramatice (scena ascensiunii

Turnului este, în acest sens, deosebit de convingătoare). În versiunea românească, prozei din *Castelul de nisip* i se relevă meritul principal, care e acela al unei frazări subtile, al unui joc delicat al nuanțelor”.

• [„Cronica”, nr. 8] Se deschide cu editorialul redacțional *Sarcini de mare răspundere*. □ Gh. Buzatu marchează *Un eveniment istoric*, anume „unificarea P.C.R. și a P.S.D., în februarie 1948, în Partidul Muncitoresc Român”. □ Traian Vidrașcu face câteva considerații *Asupra corelației știință-progres*. □ Cercetarea pe tema *Elaborării unui model optim de dezvoltare economico-socială a județului Iași*, inițiată de Comitetul județean Iași al P.C.R. și a Academiei de științe sociale și politice a R.S. România, are ecouri în paginile hebdomadarului: „Începând cu acest număr, revista «Cronica» își propune să publice o serie de materiale care reflectă rezultate ale cercetărilor întreprinse, oferind astfel un larg spațiu dezbaterilor menite să pună în lumină diverse puncte de vedere apte să orienteze efortul dezvoltării continue a Iașului, corespunzător înaltelor exigențe ale civilizației socialiste, mobilizatoarelor prevederi ale Programului partidului. Deschidem, deci, la rubrica «Prognoză – model – dezvoltare», amintitul ciclu de articole”. Materialul inaugural al acestei noi rubrici poartă semnătura lui Al. Floareș și se intitulează *Optimizarea economică prin prisma unor ipoteze demografice*. □ Ghidat de îndemnuri cuprinse în raportul Conferinței Naționale a partidului din 7-9 decembrie 1977, Ștefan Alexandru realizează un reportaj *Despre mai multe întâmplări și, mai ales, despre atitudinea civică*. ■ Cu prilejul *Lunii cărții la sate*, Const. Ciopraga radiografiază, în articolul *Lecturi la țară*, situația lecturii în mediul rural: „Când, prin 1895, Delavrancea lansa apelul *lumină tuturor*, când, la începutul secolului nostru, Coșbuc, Vlahuță, Iorga cer *cărți pentru popor*, toți aceștia au în vedere disponibilitățile nevalorificate ale sufletului popular, imensele lui energii latente, gata să erupă. [...] *Timpurile se schimbă, și noi odată cu ele*, de unde, acum când cartea pentru sate e în plin sezon, un tablou nou, demonstrând efortul de sincronizare dintre mediile rurale și cele citadine. [...] Politica culturală socialistă, întreprinsă în numele ridicării tuturor la lumină, a dus, firesc, și la schimbarea conceptului de *cărți pentru popor*. Clasicii literaturii noastre și ai celei universale, scrieri istorice și politico-sociale, cărți de călătorii și scrieri de anticipație, opere din diverse domenii ale științelor, în tiraje de masă, sunt la îndemâna cititorului din orice mediu rural. Iată fapte de cultură și civilizație socialistă în care recunoaștem împlinirea unor deziderate sacre, formulate în trecut de patrioți luminați. Suntem printre țările cu cel mai mare procentaj de carte pe cap de locuitor din lume; asistăm la o amplă revărsare a cunoștințelor de specialitate în cultura generală; nu mai surprinde faptul că savantul poate găsi audiență la căminul cultural din fundul îndepărtat al munților. Toate acestea ilustrează destinul contemporan al culturii noastre”. ■ Antologia dramatică *Reduta și șoarecii* de Mircea Radu Iacoban intră în vizorul lui Liviu Leonte, cronicarul zăbovind în comentariu îndeosebi asupra

piesei care dă și titlul volumului: „Pe ideea permanenței, ascunsă sub aspecte mai puțin solemne sau chiar hilare, se sprijină și piesa *Reduta și șoarecii*, scrisă pentru omagierea centenarului Independenței. Dramaturgul pleacă de la cazul controversat în epocă al lui Candiano-Popescu care, după cum știm, a fost crunt ridiculizat de Caragiale. *Reduta și șoarecii* propune o altă imagine, bazată pe un studiu atent al documentelor vremii, al rivalităților politice. Mircea Radu Iacoban renunță – prima dată, cred – la cele trei unități, piesa cuprinzând cinci tablouri, eșalonate între 30 august 1877, imediat după luarea Griviței, și 30 august 1901, după moartea lui Aurelian Ionescu, alias Candiano-Popescu. Piesa nu este o cronică a războiului, ci una a demagogiei postbelice care reușește, în funcție de interesele partidelor, să facă din alb – negru și din negru – alb. Politicieni, gazetari și istorici contestă generalului Aurelian Ionescu ocuparea Griviței, soldatului Vasile Vasile cucerirea steagului turcesc. [...] Dramaturgul subliniază transformarea lui Aurelian Ionescu dintr-un luptător de pe frontul militar într-un luptător pe frontul hârtiilor, strângând dovezi după dovezi pentru a-și apăra cauza. Sfârșitul piesei e simbolic, casa lui Aurelian Ionescu e sufocată de dosare și hârtii, apar șoarecii care-i devorează probele strânse cu grijă, ani de zile. *Reduta și șoarecii* se încheie într-o tonalitate amară, plină de simpatie și respect față de cei care nu s-au bucurat de răsplata pe care o meritau după participarea lor la războiul pentru cucerirea Independenței”. ■ Constantin Pricop sesizează *Variante și modele noi* în proza contemporană: „Literatura noastră are o firească aplecare către realism. Dar nu pentru un realism care să se mulțumească să constate – pentru că o altă calitate esențială a spiritualității noastre este umorul, ironia, respingerea prin luciditate și echilibrul a fatalismului etc. Cu asemenea caracteristici literatura română se poate apropia foarte mult de ceea ce înseamnă acum în lume literatură modernă. Fantasticul, miraculosul reușesc să dea un sens nou interesului pentru epic. În *Iarna bărbaților*, de Ștefan Bănulescu, comuniunea între cele două aspecte e cu totul remarcabilă. *Scrisorile provinciale* ale aceluiași autor folosesc un alt procedeu foarte modern, în spiritul ironiei, dar prea puțin frecventat în literatura noastră: parafrizarea, detașata comentare a «vieții din cărți». Aici se înscrie și Mircea Horia Simionescu, cu «pastișele» lucide ale livrescului. Nu lipsește nici atracția pentru fantasticul de pură concepție literară, pentru cultivarea *viziunii* insolite (care permite și somptuoase desfășurări stilistice), până la totala sublimare a cotidianului. Ne referim la *Echinoxul nebunilor* a lui A.E. Baconsky, sau la ultimul volum al lui Ștefan Bănulescu, *Cartea milionarului*. În texte binecunoscute ale unor scriitori de mult consacrați poate fi remarcat un realism cu note foarte personale. Marin Preda reușește să releve sensurile ascunse ale obișnuitului, calitate ce se transmite în proza cea mai recentă. Grotescul, carnavalescul, semnificația alegorică, prezente în unele scrieri ale lui Eugen Barbu și Dumitru Radu Popescu reapar în romanele unor prozatori din generații recente, în altă manieră și, probabil, prin altă filieră. După încercări abstracte

în compunerea parabolei, aceasta prinde contur pregnant prin «scufundarea în materie» la un scriitor ca Mircea Ciobanu în *Istorie* (vol. 1). Lumea contingentului e descoperită cu senzualitate aproape în *Fidelitate* – romanul poetului Ovidiu Genaru, încercându-se formularea, în tiparele cotidianului, în banal, a unui corpus de întrebări grave. Structurile romanelor se diversifică, narațiunea se deformează, acumulează făcând abstracție de «legile» cunoscute ale narațiunii. În *Trei dinți din față*, Marin Sorescu folosește alte procedee mai puțin exploatate la noi – ironia, scepticismul lucid, umorul. O «calofilie» romantică și ironică în același timp, mimând proza tradițională, apare în scrierile lui Radu Popescu. Caracteristicile amintite până acum, plus refuzarea oricărei convenții de construcție (altă veche și adâncă «superstiție» a prozei noastre) – ridicând însă, în același timp, un edificiu nou pornind de la principii inedite – se întâlnesc în cele două romane ale lui George Bălăiță, *Lumea în două zile* și *Ucenicul neascultător*. Enumerarea aceasta e, desigur, prea rapidă și prea sumară. Omisiunile se observă de îndată. Noi n-am vrut decât să arătăm că scrierile de felul celor amintite nu sunt «accidente» în peisajul prozei contemporane, nu sunt reușite în direcții marginale, ci reprezintă direcții noi și interesante în dezvoltarea prozei noastre”. ■ N. Barbu scrie *La o solemnă aniversare*. Este vorba despre împlinirea a 125 de ani de la inaugurarea Teatrului cel Mare din București, prilej cu care, pe scena naționalului din Capitală s-a jucat piesa *Căruța cu paiațe* de Mircea Ștefănescu, piesă despre dezvoltarea „scenei naționale, într-o perioadă decisivă, de-a lungul a aproape patru decenii, între 1846-1879”. ■ *Paternitatea primei piese de teatru românești*, anume *Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expressa*, este discutată de N.A. Ursu. ■ Câteva informații despre *Corneliu Baba și „școala” de la Iași* furnizează Aurel Leon. ■ Constantin Noica dezvăluie un fragment dintr-un *Jurnal de idei (V)*. Deși extrasul este numerotat, semnătura filosofului apare, în paginile săptămadarului, pentru prima oară în acest an. ■ Emil Georgescu și Vasile Bașa realizează un portet literar al lui *Alecu Leonard (1804-1886)*. *Scriitor din Iași de expresie franceză*. ■ Dan Rotaru semnează un grupaj de versuri. ■ *Cartea străină* remarcată de Emil Nicolae este antologia de poezie „neoafricană” *O șoaptă care cheamă vântul*, în traducerea Sânzianei Colfescu-Dragoș și a lui Gheorghe Dragoș. ■ Al. Zub semnează câteva *Note londoneze*.

• [„Munca”, nr. 8428] În *Însemnări de scriitor*, Huszár Sándor scrie *Câteva rânduri...*

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 377] Pe pg. 1, Emil Manu repropune un model patriotic – *Limba noastră* de A. Mateevici, iar Barbu Cioculescu conspectează opera lui Pavel Chihaia, în special ultimul volum, *Sfârșit și început de ev*. □ Același E. Manu recenzează monografia consacrată de G. Ivașcu lui Nicolae Filimon. ■ Dan Zamfirescu amplifică demonstrația despre Marin Preda și „personalitatea istorică” în *Delirul* (dar și despre *pseudo-personalități* ca Hitler, care „nu au fost niciun moment expresia unor legi obi-

ective ale progresului istoric și cu toate acestea au reușit să polarizeze adeziunea maselor măcar un moment, înșelându-le, provocând *delirul* acestora – un fenomen caracteristic mai ales istoriei veacului nostru”). „Există, deci, și un fel de tumori ale procesului istoric, un fel de cazuri patologice, nu în sens individual, ci istoric, idee pe care, dacă nu mă înșel, am întâlnit-o prima oară la Dimitrie Cantemir în eseul *Monarhiarum physica examination*; Masele și națiunile pot trece, în proporții mai mici sau mai mari, prin asemenea etape patologice, și atunci ele produc apariții teratologice de tipul lui Hitler, care nu sunt expresii ale legilor istoriei, dar nici apariții pur întâmplătoare, explicabile printr-un fel de hazard, invocate spre a scuza contextul în care au apărut – deși această scuză răstoarnă, în ultimă instanță, însăși teoria determinismului strict al faptelor și apariției personalităților istorice!... Personalității istorice malefice, capabile să declanșeze delirul se opune, acum, personalitatea istorică al cărei rol este tocmai acela de a cataliza și a călăuzi conștiința maselor spre un țel luminos... Romanul *Delirul* este așadar o carte ce pune problema responsabilității istorice, deopotrivă a personalităților și a popoarelor, a maselor... a tuturor conștiințelor individuale concrete, din care se compun noțiunile abstracte și cumulative de «națiuni», «popoare» sau «mase»!... Marin Preda oferă literaturii universale o carte unică, purtând un titlu menit să facă, într-o zi, o carieră mai universală decât *Ciuma*, care i-a adus autorului ei premiul Nobel.”

□ I. Lotreanu se referă la *Unul din cei „vechi”* – I. Petrovici. ■ *O traducere-eveniment* este înregistrată de Dan Mutașcu: cartea din seria *Bibliotheca Orientalis*, traducere literală în limba română (cu punct de plecare limba ebraică) a unuia din textele unghiulare ale literaturii universale – *Cântărea Cântărilor*, în tălmăcirea lui Ioan Alexandru: „În echivalență românească... textul propriu-zis al tălmăcirii subliniem că Ioan Alexandru reevaluându-l în limba noastră a ținut să-i ofere, să-i imprime o viziune eminentemente laică, de epitalam, atât prin modul efectiv al traducerii cât și prin conținutul și consistența numeroaselor note care însoțesc textul pomenit, încât varianta Ioan Alexandru exclude viziunea eventual religioasă a *Cântării*... Textul în limba lui Eminescu stabilit de talentatul și ambițiosul om de cultură ardelean este fructul matur a 4 ani de dulce salahorie bibliografică, istorică și gramaticală. Punerea lui în pagină și aducerea (editorială) la îndemâna tuturor beneficiază de un avizat studiu introductiv ce ne probează încă o dată că Zoe Dumitrescu-Buşulenga poate conferența în scris, absolut fermecător, despre teme infinit variate precum: Poe, Sapho, Eminescu, Creangă sau *Cântărea cântărilor*. □ Prin *Ecranele sufletului*, Ileana Lucaciuc anunță la Teatrul Național piesa *Autobiografie* de Horia Lovinescu. □ *Cronica de librărie* menționează o lucrare de Nicolae Barbu, la Ed. Eminescu, *Momente din istoria teatrului românesc*, respectiv, la aceeași editură, o *Culegere de 10 piese-dezbatere scurte* de Paul Everac, *Teatru pentru amatori* (în ajutorul mișcării teatrale a neprofesioniștilor). □ Liviu Călin, o prezentare a lui Constantin Nisipeanu: *Euforie imagistică*.

## 25 februarie

• [„Luceafărul”, nr. 8] În acest număr semnează versuri Marin Lușșanu, Virgil Mazilescu, Leonid Dimov, Vasile Versavia, Grete Tartler și Liliana Ursu. Sunt de asemenea prezente proze de Vasile Andru (*Sub semnul lui Romulus*) și Ed. Huidan (*Eroul nostru*). ■ Ion Ardeleanu publică articolul cu tematică politică și ideologică *Stindardul unității*. ■ În *La Sadoveanu*, Mikó Ervin evocă plimbări prin geografia literară a romanelor scriitorului. ■ Șerban Cioculescu apreciază farmecul descrierilor realizate de Const. D. Ionescu în volumul reeditat *Prin Munții Mehedinților – din stână în stână* (Scrisul Românesc, 1977): „Fără să pot afirma categoric că autorul a fost un mare cititor și admirator al lui Mihail Sadoveanu, constat numai farmecul descrierilor priveliștilor montane și-mi exprim convingerea că maestrul ar fi rămas încântat la lectura operei necunoscutului drumeț...” ■ În *Meditație fecundă asupra condiției filosofice*, Mihai Zamfir explorează „cartea-pretext” a lui Constantin Noica, *Despărțirea de Goethe*: „Noutatea imaginii despre Goethe merge aici mână în mână cu noutatea stilului, a viziunii și a filosofiei autorului, cu surpriza descifrării personalității filosofului român care reușește să se transpună – întreg – în această carte-pretext. Trebuie s-o spunem de la început, deoarece colecția, titlul și aparențele pot induce în eroare: *Despărțirea de Goethe* este o carte de filosofie înflăcărată, o meditație fecundă asupra condiției filosofice în epoca modernă.” ■ Valter Roman semnează textul *Echilibru și dezechilibru*, în care analizează ceea ce el consideră a fi mecanismul dereglat al capitalismului, perceptibil la nivel global. ■ În secțiunea *Cronica literară*, Dan Cristea se oprește asupra plachetelor *O nuntă de cenușă*, de Petre Stoica și *Madona cu lacrimi*, de Ovidiu Genaru. În viziunea sa, poezia celui dintâi se caracterizează printr-o sacadare frazeologică, punctată de ironie și răstimpuri contemplative: „O conservare ambițioasă a lucrurilor care ne înconjoară, a lucrurilor simple și familiare, umile, desuete sau derizorii care compun, în bună măsură, alături de altele, intimitatea noastră și un sentiment dominant, cald și viu, al firescului, fac toată poezia lui Petre Stoica, poezie cu un timbru și un spațiu aparte, ce nu pot fi confundate. Poetul și-a ales o platformă a sa, greu de împărțit ori de revendicat, de pe care vorbește, de obicei în fraze scurte, sacadate și enunțiative, când îngândurate, când în răspăr sau când autoironice, despre ceea ce crede că merită în chip real a fi adus în discuție.” O lirică a vervei și a încrederii în propriile forțe poetice este cea a lui Ovidiu Genaru, potrivit criticului: „O «spunere» inspirată, protocolară, de un superior ceremonial al dicțiunii lirice, specific, de altminteri, mai tuturor poezilor moldoveni actuali, o «spunere» ghidată de încrederea fără rezerve în valoarea cuvântului poetic și în forțele latente ale harului, alternând astfel pasajele mai obscure cu fulgerele iluminării și cu exclamațiile revelației, este poezia lui Ovidiu Genaru.” ■ În *Cartea de debut*, Al. Piru consideră că lirica Gabrielei Scurtu este promițătoare din punct de vedere tehnic, deși deficitară în privința conținutului: „O poetă promițătoare se

anunță Gabriela Scurtu, laureată a concursului de debut al Editurii Junimea din Iași pe 1977 pentru volumul *Călătorii imobile*. Promițătoare îndeosebi în versificație, căci sensurile lirice se lasă greu ghicite, când nu sunt cu totul absente sau chiar non-sensuri.” Criticul subliniază de asemenea luciditatea liricii Luciei Olaru Nenati din volumul *Drumuri* (Eminescu, 1977): „Lucia Olaru Nenati practică o poezie cerebrală, izbutită atunci când se referă la dificultatea de a scrie la rece...” ■ Paul Dugneanu comentează volumul Eugeniei Tudor Anton, *Ipostaze ale prozei*: „Eugenia Tudor Anton se dovedește și în ultima sa carte o comentatoare atentă, avizată a prozei românești actuale dar și a unor ipostaze ale romanului interbelic (Hortensia Papadat-Bengescu, a cărei operă o editează, și M. Blecher).” ■ Dan C. Mihăilescu nu consideră că placheta *Eroi de epopee* (Eminescu, 1977), de Ion Văduva-Poenaru, este o alcătuire poetică reușită: „...poezia de față păcătuiește printr-o notă excesiv programatică, tezistă chiar, printr-o lirică emfatică, minată de grandilocvență și retorism pletoric, în care scânteile de simțire poetică reală se sting adesea în cenușa unei artificiozități care, cu toată noblețea sentimentului și frumusețea obiectului poetic – sufocă orice posibilă transparență și revelație.” ■ Volumul *Aventura lui George Gordon*, de Elena Tacciu, este discutat de Sultana Craia, care îl consideră „dovada unei remarcabile capacități de organizare a viziunii critice și istorice”. ■ Doina Uricariu prezintă *Izvoare și popasuri* (Eminescu, 1977), de arhitectul G.M. Cantacuzino. ■ Revista realizează o scurtă anchetă intitulată *Cu dramaturgii despre dramaturgie*, în cadrul căreia le adresează câteva întrebări scriitorilor Mircea Radu Iacoban, Paul Cornel Chitic și Alexandru Sever. La întrebarea „Ce ne-ar spune dramaturgul și editorul Mircea Radu Iacoban despre destinul cărții de teatru”, acesta răspunde că rostul pieselor este de a fi jucate, nu tipărite: „Marile probleme ale teatrului vor fi totdeauna ce, cum și cât se joacă, nu ce, cum și cât se publică. Tipărind teatru fără discernământ ajungem să trimitem în lume câte un jumătate-om-călare-pe-jumătate-de-iepureșchiop, adică, făptura ciudată a dramaturgului de bibliotecă.” Întrebat cum ar motiva modificările de structură și de stil din teatrul actual, Mircea Radu Iacoban susține că nu este interesat de variațiile stilistice, ci de capacitatea unei piese de a transpune realitatea în adevăr artistic: „Cinstit vorbind, nu mă interesează nici un fel de stil și nicio structură, mai mult ori mai puțin modificată. [...] Rămâne să mă intereseze numai și numai convertirea adevărului obiectiv al epocii în adevăr artistic; dacă o piesă, un spectacol, nu conduce la un plus de cunoaștere, nu mă interesează.” Interogat de asemenea care sunt obsesiile sale scriitoricești, acesta răspunde: „Firescul replicii și acuratețea limbii.” Privitor la posibilitățile teatrului contemporan, Mircea Radu Iacoban afirmă că într-o țară fără cenzură, ca România, acestea sunt vaste: „...avem șansa să trăim și să creăm într-o țară în care nu există cenzură. Propria noastră descătușare depinde de acte normative elaborate numai de către noi și pentru uzul propriului nostru for. Să cutezăm, deci, întrucât o facem cu gând bun și din dragoste pentru tot

ce-i al nostru, românesc, o facem cu responsabilitate comunistă și, deloc în ultimul rând, cu cărțile pe masă.” ■ Paul Cornel Chitic consideră că cele mai mari pericole pentru opera sa sunt autocenzura, pastșa și „dorința de a face din problemele tipice nouă probleme de interes universal”. Autocenzura îl ajută să nu scrie piese vulnerabile la critica adversarilor comunismului: „Există pericolul unui scriitor marxist de a-și înșela convingerile spunând în gura mare propozițiuni pândite de adevăr, dar și de dibăcia cazuistică a adversarilor ideologiei comuniste.” În viziunea sa, de asemenea, critica teatrală reprezintă conștiința creației: „Critica teatrală este o necesitate. Nu de puține ori prestigioșii noștri critici au avut de spus cel puțin un salutar cuvânt pentru dezvoltarea dramaturgiei. Critica teatrală este conștiința rece și foarte afectuoasă a creației.” ■ Alexandru Sever se arată reticent față de interviuri, pe care le consideră prilejuri de înfățișare indecentă a orgoliilor nemăsurate: „De ce nu-mi plac interviurile? Aș putea să spun pur și simplu pentru că am citit prea multe interviuri lipsite de harul disciplinei interioare. Orgoliul etalat, egocentrismul stupefiant, cuvântul lipsit de orice tutelă a ideii, dispoziția de a vorbi despre absolut orice, cu convingerea evidentă de a fi, în orice privință și în fiecare clipă, posesorul adevărului absolut, sunt cusururile cele mai supărătoare ale acestui tip de interviu.” Potrivit acestuia, autorul nu trebuie căutat în răspunsurile sale, ci în operă: „...dacă vrei să afli ceva esențial despre un artist, nu te duci să-i iei un interviu, te duci acolo unde-l poți afla în mod esențial: în operă. De nu-l afli în operă, nu merită să-l cauți nicăieri.” Pentru Alexandru Sever, reprezentarea scenică este o formă de explicitare a piesei scrise, care nu mai necesită completările explicative ale autorului: „O reprezentare nu e, sub raportul ideilor, decât o explicație formulată cu mijloacele teatrului; și regizorul, tot atât de absent fizicește ca și dramaturgul însuși, e, în mod firesc, primul critic al textului; aș zice, însă, un critic esențial interesat să-i descifreze valorile și să le comunice expresiv...” Autorul de teatru contestă de asemenea tendințele unor colegi de breaslă de a se război în scrisori deschise și drepturi la replică cu criticii literari: „Un război în numele unui profet cu propriul său nume e un război ridicol. Doamne, ce de-a «puneri la punct», și ce de-a «scrisori» mai mult sau mai puțin «deschise» am citit! Au modificat ele vreodată ceva? Iată un lucru foarte îndoielnic.” La concluzia că este un civil în câmpul literaturii, formulată de Ion Lazăr, Alexandru Sever răspunde: „Nu, nu în literatură, în viața literară. În literatură sunt un combatant. Dar războaiele – le-aș zice fratricide – care tind doar să modifice ierarhiile stabilite funcționărește îmi sunt de neînțeles.” ■ Romul Munteanu reflectează asupra naturii și menirii liricii în articolul *Nevoia de poezie*: „Poezia-poezie este o «știință» a introlecției care ne comunică «ceva» despre ființa umană, netransmisibil prin nici un alt canal de comunicare. Accesul la acest mister existențial nu este la îndemâna oricui, iar limbajul de transmisie constituie un unicat. De aceea, între poetul-poet și poetul-serial diferența este imensă. Omenirea dispune de prea mulți



poeți-seriali și de prea puțini poeți-personalizați. Inflația poeziei-seriale este în dauna creației.”

## 28 februarie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8948] Alex. Ștefănescu prezintă romanul lui N.D. Carpen, *Nimeni nu rămâne singur* (publicat în 1977, la editura Scrisul Românesc), „un debut târziu, neașteptat, care merită toată atenția. [...] Scriitorul oscilează între o relatare prozaică și una mirifică, între un comentariu popular și unul cult, astfel încât seamănă cu un actor care, interpretând rolul lui Făt-Frumos, ar lăsa să i se vadă din nebagare de seamă ceasul de la mână. Uneori această inabilitate este stridentă. Însă, de obicei, stângăcia are, ca și în viață, un anumit farmec, reușind să ne câștige simpatia.”

## [FEBRUARIE]

• [„Albina”, nr. 2] Ca și în anii precedenți, numerele se deschid aproape întotdeauna cu o tabletă de Ion Bănuță, sau cu versuri semnate de același, însă cu pseudonimul Daniil Hatman. De asemenea, Dumitru Almaș continuă să semneze articole istorice, iar Al. Voitin, mici texte majoritar memorialistice pe pagina intitulată *Școala și familia*. Pe ultima pagină, în fiecare număr, se poate citi un monolog marca Nea Mărin, semnat de Amza Pellea, tot în fiecare număr existând și câte o epigramă ilustrată semnată de Al. Clenciu, cu titlul generic *Clenciuri*. Fiind o revistă ce se adresează în special celor din mediul rural, sunt promovați adesea poeți din rândul învățătorilor, profesorilor și elevilor din diverse sate și comune, majoritare din sudul țării. □ În acest număr, pe prima pagină, redacția continuă omagierea lui Nicolae Ceaușescu din numărul precedent, în articolul curent, intitulat *Elogiul națiunii*, sintetizând „memorabilele momente legate de personalitatea proeminentă a conducătorului nostru”, de la distincții autohtone sau din „țări prietene”, până la manifestări omagiale de tot felul, de la orașe și sate. □ Tot pe prima pagină, apar poezia *Logodnă* de Magda Isanos și tableta lui Ion Bănuță, *Zăpezile roșii*, închinată luptelor de la Grivița din 16 februarie 1933. □ La pagina de istorie, Ștefan Popescu scrie despre *1907, un an de sânge*, Petru Demetru Popescu, despre *Capul lui Decebal*, iar Ilie Ciutescu despre *Ținuturi geto-dacice*. □ Pagina de literatură găzduiește *Oda în metru antic* de M. Eminescu, precum și versuri de Ion Pillat (*Primăvară*), Cicerone Theodorescu (*Februarie '33*) sau Dumitran Frunză (*Drumuri cu lancu*). Tot aici, apare povestirea *Marginea pământului* de Ștefan Pârveu, precedată de o succintă prezentare a autorului, poet și prozator din comuna Bucșani, jud. Ilfov, semnatarul volumului de debut *Chip de aproape*. □ O elevă din Iași, de la un liceu industrial, Anca Sânzianu, trimite poezia *Requiem 1907*. Pe aceeași pagină, dedicată școlii și familiei, există un dialog constant cu diferite cenacluri din țară, de data aceasta cu membrii cercului literar „Magda Isanos” din Costești-Argeș, la împlinirea a

10 ani de existență. □ Sunt reproduse patru caricaturi din expoziția lui Al. Clenciu de la biblioteca „Sadoveanu”, reprezentându-i pe Marin Preda, Eugen Barbu, Ion Bănuță și Fănuș Neagu. □ Pe ultima pagină intitulată *Magazin*, alături de tableta lui Nea Mărin sau epigrame și versuri ocazionale, își găsește loc și tableta lui Tudor Arghezi, intitulată *Mărțișor*, închinată obiceiului românesc din ziua de 1 martie.

• [„Amfiteatru”, nr. 2] Pe pg. 1, un articol de Grigore Arbore: *Corneliu Baba sau revanșa sensului*. □ *Un roman al condiției individului* de Alex. Ștefănescu, vizează romanul lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător*, Ed. Albatros 1977. ■ *Dialectica perspectivei critice...* consemnează o dezbatere sub un motto din Ceaușescu („Nu trebuie să ne mulțumim cu ceea ce s-a spus odată, ci să reconsiderăm unele teze dacă viața, realitățile, faptele demonstrează că ele nu mai corespund, chiar dacă la vremea lor au fost juste”) și cu o introducere de Dinu Flămând: „În cuvântarea rostită de tov. Ceaușescu cu ocazia decernării titlului de Doctor în științe politice și Doctor în economie, secretarul general al P.C.R. sublinia o idee de mare importanță pentru studiul științelor social-politice: «Sunt teze care la un moment dat pot fi juste, dar care, după un anumit timp, în altă perioadă, în alte condiții, nu mai corespund realității...» Modificarea lor în funcție de cerințele vieții este însăși esența gândirii creatoare. Necesitatea primenirii unor vechi teze, a unor vechi clișee, reconsiderarea unor truisme, reactualizarea unor principii – iată câteva imperative ce stau și în fața criticului și istoricului literar. Fiecare nouă generație are datoria să-și creeze o imagine proprie despre valorile clasice ale literaturii naționale. Ancheta noastră își propune deci să sondeze în trecut, în teorie și în practică, dinamica procesului de primenire a unor vechi principii, pornind tocmai de la constatarea (relevată și în răspunsurile primite) că s-au tipărit în ultimii ani câteva lucrări valoroase care propun noi interpretări ale clasicilor noștri. Dincolo de diversitatea lor, răspunsurile subliniază în consens existența unor radicale schimbări în «mentalitatea epocii și în câmpul ei apercceptiv» – cum se spune în unul din ele – din care se deslușește un efort meritoriu al criticii și istoriei literare actuale. Cum istoricul literar și criticul literar conviețuiesc, de obicei, în aceeași persoană, comentatorii fenomenului literar se confruntă astăzi cu o realitate complexă pe care nu o pot aborda decât într-o viziune somată să refuze, treptat, tot mai multe idei preconceptuate. Din răspunsurile primite se poate afirma că acest proces are tot mai multă vigoare. 1. *Mai păstrăm despre valoarea unor scriitori clasici români imagini deformate, unilaterale, înghețate în vechi clișee?* 2. *Dar despre unii scriitori români contemporani?* 3. *Vă rugăm să numiți câteva clișee simpliste despre viața prezentă în literatura contemporană.* 4. *Ce interpretări noi în critica și istoria literară au contribuit, în ultimul timp, la înnoirea perspectivelor axiologice asupra literaturii române?*” Cei intervievați sunt: Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Alexandru Paleologu, Ion Pop, Eugen Simion, Mircea Zăciu. Selectăm câteva fragmente explica-

tive din fiecare critic în parte. □ Nicolae Manolescu: „Aș putea cita foarte multe înnoiri de perspectivă din critica actuală, înnoiri axiologice (ce presupun schimbarea sentimentului de valoare) și înnoiri ale interpretării pur și simplu. Al. Călinescu a scris o remarcabilă carte modernă despre Caragiale, Magdalena Popescu despre Slavici, Eugen Negrici despre Antim Ivireanu, Ureche și Costin, Petru Poantă despre Coșbuc – ca să dau câteva exemple de critici tineri. I. Negoïtescu și E. Papu au modificat imaginea lui Eminescu. Acestea sunt unele din înnoirile cele mai frapante. Dar oare există un singur studiu serios despre clasici în care perspectiva să fi rămas aceeași de acum 30 sau 40 de ani? Mateiu Caragiale comentat de Al. George, Ov.S. Crohmălniceanu, Liviu Petrescu, M. Nițescu sau Ov. Cotruș nu a devenit oare altul? Dar G. Bacovia, socotit încă de G. Călinescu un *pasticheur* al simbolismului francez nu e redescoperit de Mihail Petroveanu, Gh. Grigurcu și Ion Caraion într-o nouă lumină? Mai seamănă Ion Barbu din studiul de azi cu acela din mica monografie a lui Vianu din 1935? Desigur, nu. Momentul actual al criticii e comparabil, ca nivel, cu acela interbelic. Metodele noi, și mai ales, o altă sensibilitate au făcut de nerecunoscut imaginea multor scriitori de altădată cu care ne familiarizase critica lui E. Lovinescu, G. Călinescu, Vl. Streinu, Pompiliu Constantinescu și alții. O istorie a literaturii române scrisă de un om talentat, în 1978, va fi altceva decât istoriile anterioare. Sigur, geniul unui G. Călinescu nu poate fi egalat ușor și nu e deloc obligatoriu ca în fiecare generație să apară un critic de talia autorului primei noastre *Istории a literaturii de la origini până în prezent*. Dar aici e vorba de înnoiri necesare, care se produc inevitabil, și care merită întreaga noastră stimă”. □ Mircea Martin: „Din fericire, spiritul critic se manifestă la noi și altfel, mai ales altfel, adică prin supunerea tradiției la exigențele modernității și modificarea perspectivei – inclusiv a celei axiologice – în consecință. Dacă trecem peste încercările mai ample ale unor autori ca I. Negoïtescu, Ov. Crohmălniceanu, Paul Cornea, Mircea Zăciu, Eugen Simion înnoirea cea mai însemnată în istoria literaturii române s-a produs prin contribuția a ceea ce numim «noua critică universitară»: Doina Curticăpeanu, Dan Horia Mazilu și Eugen Negrici în perioada veche, Ioana Em. Petrescu în exegeza lui Budai-Deleanu, Al. Călinescu în aceea a lui Anton Holban și, mai ales, I.L. Caragiale, Ion Pop în *Transcrierile* sale etc... Dincolo de asemenea fragile clasificări, interpretări noi au dat în ultima vreme Ovidiu Cotruș despre Mateiu Caragiale, V. Cristea despre Neculce, Magdalena Popescu despre Slavici, P. Poantă despre Coșbuc (carte nedusă însă până la capăt) și, mai ales, Ion Caraion despre Bacovia – la numai 2 ani de la apariția unei alte memorabile exegeze bacoviene, semnată de Gh. Grigurcu. O interesantă sistematizare în istoria criticii românești a făcut Florin Mihăilescu. Nuanțe prețioase cu privire la autorii contemporani a adus Cornel Ungureanu. Deși nu se referă direct la literatura română, trebuie citat un important studiu despre *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, publicat recent de Adrian Marino în «Revista de istorie și teo-

rie literară». Sinteze înnoitoare sunt de așteptat din aplicarea la literatura română a unor critici cu o largă informație europeană, în majoritate comparațiști ca: Dan Grigorescu, Liviu Petrescu, Livius Ciocârlie, Gelu Ionescu ș.a. La fel din punerea la contribuție a metodelor noi din critica literară, din inițierea unor cercetări interdisciplinare etc. Pledoariile lui Ion Vlad în acest sens sunt cât se poate de convingătoare.” □ Al. Paleologu reiterează clișeele fixate de un secol în privința lui Eminescu și Sadoveanu, inclusiv redundantele sintagme „lucra-fărul poeziei românești” și la Sadoveanu – „Ceahlăul literaturii noastre”. □ Ion Pop nuanțează „actualitatea clasicilor”, menționând aceleași „interpre-tări noi” amintite și de N. Manolescu și M. Martin: cărțile lui Manolescu des-pre Sadoveanu și Odobescu, *Scriitori români* de Eugen Simion, *Poezia lui Coșbuc* de P. Poantă, *Slavici* de Magdalena Popescu, studiul lui Caraion des-pre Bacovia, *Exerciții de lectură* de Marian Papahagi: „Foarte incitantă e desi-gur și *Din clasicii noștri* de Edgar Papu, însă față de ideea protocronismului am serioase rezerve.” □ Eugen Simion: „Scriitorii clasici români au reintrat în actualitate – după o perioadă de confuzie – sub adevărata lor înfățișare. Azi niciun om serios nu mai spune că Maiorescu este un critic conservator, nociv, că Lovinescu este un spirit estetizant, adversar al specificului național sau, da-că spune, o spune pe contul ridicolului său. Faptul esențial este că marile mo-dele și-au reluat locul în conștiința noastră, că opera lor circulă și se confruntă cu spiritul critic contemporan. Dacă imaginea lor în oglinda criticii de azi este profundă nu superficială – este o altă chestiune. În general, clasicii sunt vene-rați, iar ierarhic valorile nu s-au schimbat foarte mult după E. Lovinescu și G. Călinescu. Justificarea literaturii s-a modificat într-o oarecare măsură și am impresia că ne găsim (după o primă fază culturală, faza de recuperare) la înce-putul unui proces de modernizare a analizei. Slavici, Caragiale, Arghezi, Phi-lippide, Blaga sunt priviți acum din alt unghi critic. Se schimbă imaginea lor tradițională? În unele cazuri, da (**n.b.** E. Simion dă exemple chiar din propriul volum, *Scriitori români de azi, II*, în care Arghezi începe să fie perceput mai mult *un poet al profunzimilor* decât *un geniu verbal*, cum îl considerau criticii interbelici, iar *Postumele* lui Blaga arată o altă fațetă a poetului, o altă etapă, nesemnând cu poemele *antume*). Pe scurt: clasicii întineresc, nu îmbătrânesc odată cu noi... (Creatorul autentic se modifică în identitate, spre a vorbi în pa-radox: cu fiecare operă, este el, dar la un alt cerc al spiritului).” La cea de a patra întrebare formulată de D. Flămând, despre înnoirea perspectivelor axio-logice asupra literaturii române, criticul devine ușor malițios: „Nu cunosc o asemenea operă care să înnoiască, așa cum ziceți, perspectivele axiologice. Formula mă înspăimântă prin gravitatea, amplitudinea ei... Poetul Ion Caraion a scris o carte despre Bacovia în care autorul *Scânteilor galbene* apare altfel decât îl știam. Magdalena Popescu dă despre Slavici altă imagine criticii decât aceea cunoscută, a prozatorului moralist. Iată două exemple, alese din ultimele studii apărute. Înnoiesc ele perspective axiologice? Sigur este că propun un alt

mod de a citi niște texte arhicunoscute și asta reprezintă, pentru mine, mai mult decât orice.” □ Mircea Zăciu amintește și alte clișee aplicate de-a lungul timpului: cel al *decadentismului* la Macedonski, Argezi sau Ion Barbu, cel al *proustianismului* la Camil Petrescu și Hortensia Papadat-Bengescu, formula-clieșu *Coșbuc-poetul țărănimii*, „*misticismul*” lui Blaga etc.: „Critica românească se află în momentul de față în cea mai bună formă a ei. Dacă «ultimii mohicani» ai criticii interbelice au dispărut din arenă (cu excepția venerabililor profesori Șerban Cioculescu și Edgar Papu), o generație tânără, extrem de mobilă, receptivă, solid pregătită, în curent cu o metodologie modernă a cercetării și lecturii a dovedit din plin vitalitatea extraordinară a spiritului nostru critic. Avem de-a face cu adevărate «școli» (în Capitală, Cluj, Iași, Timișoara) bine individualizate, distincte ca personalități și metodologii. Așa se face că ultimii doi ani au permis sensibile mutații în perspectiva contemporană asupra unor mari valori românești, începând cu Eminescu, Caragiale, Slavici, Blaga, Argezi, I. Barbu, G. Bacovia, Mateiu Caragiale și sfârșind cu încercări de sinteze asupra unor curente. Folosind (și fructificând) stimuli ai unor metode noi, de la genetică, tematologie, psihocritică, la structuralismul pozitivist etc, critica actuală n-a renunțat nicio clipă la tradițiile noastre, pe suportul solid al cărora continuă să se dezvolte plenar. Ea a rămas profund românească, urmând exemplul marilor ei mentori, care continuă să fie Maiorescu, Lovinescu, Vianu, Călinescu.” □ Versuri de Călin Vlasie, Corneliu Ostahie, Domnița Petri, Dan Damaschin, Augustin Pop, Roman Istrati, Dumitru Pricop. □ Schița *Solo de violoncel* de Ioan Cordoș. ■ Foiletonul dedicat de Ion Cristoiu mișcărilor de la sfârșitul anilor '40, atinge alt scandal din epocă: *III. CAZURI – Marin Preda și Cazul Ana Roșculeț, ESPLA, 1949*, punerea în oglindă a straniei receptării mai întâi preponderant pozitive apoi, la nici o lună de la lansare, a altor opinii opuse, negative, vehemente, ce l-au determinat pe autor să își facă „autocritica” (în urma articolelor din revistele „Flacăra”, „Viața românească” și „Contemporanul”: *Pentru ascuțirea vigilenței în lupta contra naturalismului* de Geo Dumitrescu, „Flacăra”, 25 martie și 1 aprilie 1950; *Cu privire la Ana Roșculeț* de Al.I. Ștefănescu, „Viața Românească”, nr. 5/ 1950; *Pentru o discuție asupra problemelor criticii literare* de Horia Bratu, „Contemporanul”, 14 aprilie 1950). □ *Jurnal de cărți*: D. Flămând urmărește poezia lui Florin Mugur, în *celebrare permanentă* (marcând și ultimul volum apărut la C.R., *Piatră palidă*); C. Tuchilă îl descoperă pe Viorel Știrbu și *Documentul epic* (romanul *Marele sigiliu*, vol. 1, C.R., 1976, cu o prefață de M. Gafița); Radu G. Țeposu îl contestă pe Mircea Vaida în textul *Mediocritate*, afirmând eșecul autorului de a polemiza, prin *Introducere în opera lui Șt.O. Iosif*, Minerva 1977, cu cei care l-au minimalizat pe poetul Iosif, pledoaria lui Vaida devenind „patetică și retorică” iar „exaltarea și grandilocvența... trăsături speciale ale criticii lui M. Vaida.” □ Constanța Buzea recomandă la *Primele* pe Mirela Mitrofanovici, iar la *Cartea de debut* volumul liric al Anei Selena, *Drum peste vină*. ■ *Poezia*

lui Nichita Stănescu este elogiata de I. Buduca: „Triumful esențial al poeziei stănesciene este un triumf al ideii de poezie. Întreaga sa creație e o sărbătoare, o celebrare a poeziei în sensul cel mai propriu, mai puțin metaforic al cuvântului... *Sărbătoarea ideii de poezie*; ea stă sub semnul *râsu plânsului*, expresie a unei limite tragice: poezia își eliberează ființa în absența propriei sale ființe... Reinventarea poeziei nu poate fi o reinventare a formelor, cum a încercat spiritul modern ci una de conținut, o reinventare a intuițiilor sale originare, a simțurilor, a miturilor și a limbajului doar ca obstacol al comunicării nu ca vehicul. Recrearea lumii apare ca topos esențial al poeziei nichitastănesciene, ca în ceremonialul carnavalesc. Dar sărbătoarea este doar o întrerupere a treburilor zilnice, indiferent de funcțiile sale simbolice, sociale sau spirituale. O întrerupere ce devenind tragică se încarcă cu nebănuite funcții regenerative, catarctice însă.” ■ Șt. Aug. Doinaș îi acordă un interviu lui Dinu Flămând: *Traducerile de poezie ce fac posibilă o ideală „ședere” a spiritului în casa unui mare poet*. Dincolo de „povestea” unor traduceri esențiale, din Hölderlin sau Mallarmé, sau dorința de a traduce din Claudel și Rilke, Șt. Aug. Doinaș trasează câteva caracteristici ale „conflictelor” generațiilor poetice de după război: „Problema «generațiilor poetice» mi se pare foarte spinoasă. Noi, poeții sibieni din Cercul literar, am format aceeași generație cu poeții bucureșteni ai anilor '45: Carion, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru și alții. Dar orientările noastre în viața literară au fost deosebite, iar afirmarea în viață literară nu s-a făcut nici ea în mod sincron. Așa-zisa generație a lui Nichita Stănescu, mai mare cu 10 ani decât generația dv. (n. b. a lui Dinu Flămând), s-a afirmat nu «mai zgomotos», zic eu, ci mai neașteptat, deci mai spectaculos, pe un fond cultural de penurie lirică substanțială. Dv. v-ați afirmat «mai timid», tocmai pentru că trebuia să vă decupați profilurile individuale pe acest fond liric afirmat în grup. Tinerii de azi, cu 10 ani mai mici decât dv., mi se par – mulți dintre ei – foarte înzestrați, dar e greu de crezut că se vor afirma ca generație. (Deși mie personal îmi place să vorbesc despre «o nouă generație» de poeți echinoșiști, de pildă). Pentru afirmarea în grup e nevoie de condiții socio-culturale aparte, și poate că ele nu sunt chiar de dorit... În orice caz, după părerea mea, solidaritatea de generație trebuie să îmbrace forma unei consonanțe pe plan spiritual, nicidecum aceea a cuceririi de tranșee sociale. Cât despre «idealismul» sau «pragmatismul» tânărului scriitor, aceasta mi se pare o chestiune de structură a personalității, de temperament și de opțiune pentru un anumit stil de viață. Uitați-vă, într-o parte, la Adrian Păunescu, și-n cealaltă parte la Ion Gheorghe.” □ Desenele din acest număr îi aparțin lui Tudor Jebeleanu.

● [„Cinema”, nr. 2] În primele pagini, pe frontispiciu, un citat din Nicolae Ceaușescu: „Dorim ca operele de artă și literare, ca activitatea cultural-artistică să se inspire continuu din viața tumultuoasă și minunată a poporului nostru, să-și aducă contribuția la ridicarea conștiinței maselor, a nivelului de înțelegere a tuturor fenomenelor ce au loc pe planeta noastră, să contribuie, totodată, la

îmbogățirea tezaurului universal, să ducă și să afirme peste hotare capacitatea creatoare și geniul poporului nostru.” ■ Mic necrolog Emil Botta datorat Silviei Kerim, care reproduce și câteva versuri semnate de poetul-actor.

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 2] Cu prilejul evenimentului: *Geo Bogza la 70 de ani*, Doru Scărlătescu reflectează la *Gustul patriei*: „Deși repudiate, literatura ca intenționalitate și reportajul ca modalitate specifică, fuzionează fericit în *Cartea Oltului*, scriere ce se vrea, și reușește în cea mai mare parte să fie, o summa a vieții noastre materiale și spirituale. Cartea indică intenția totalizării sub semnul artei. Ea are rezonanțe solemne, sacre, e un tezaur și un testament, asemenea celui lăsat de Tudor Arghezi urmașilor: «Nu-ți voi lăsa drept bunuri după moarte/ Decât un nume adunat pe-o carte»”. ■ Paul Balahur semnează textul teoretic: *Opera și autorul*: „Dacă raportul dintre operă și autor revine cu mai multă insistență în dezbaterile criticii actuale, este și pentru faptul că abordarea lui devine de neevitat, mai ales atunci când trebuie să declari deschis, de la început, așa cum cere noua critică, ce sistem de lectură folosești. Nu-i vorba doar de a restaura un alt tip de relație între autor și operă, dar întrucât pe acest teren stau pe pozițiile fortificate ale originii lor prejudecăți diverse ale criticii, a-l recâștiga cu adevărat presupune a regândi efectiv statutul criticii, dincolo de criza metodelor pe care o traversează”. ■ Constantin Coroiu descoperă la Marin Preda *Viața ca un personaj*: „O confesiune, și ea, la rândul ei, pură și spontană, care îți strecoară în suflet, deopotrivă, un sentiment de mândrie umană dar și o neliniște binefăcătoare – și care spune mult despre condiția de scriitor, de cetățean, de intelectual a celui ce a rostit-o. S-a observat că în *Viața ca pe o pradă*, dar nu numai aici, Marin Preda spune lucruri de o surprinzătoare și – după câte s-a putut vedea în unele comentarii – de o derutantă simplitate”. ■ Virgil Cuțitaru analizează: *Lumile lui Mircea Radu Iacoban*: „În cărțile sale, Mircea Radu Iacoban, renunțând la faptul încorporărilor exterioare, a selectat din viața de toate zilele cete întregi de fețe pocite și agresive, opunându-le corurilor suave, timide și duioase apropiate de ideal și de închipuire. În pieșele sale de teatru, aceste două tipuri de caractere sunt împinse până la extrem, drama însemnând confruntarea tăioasă și convingătoare până la poruncă, între spiritul beligerant și aspru, aflat la antipodul răbdării și al dragostei înălțătoare. Chiar în volumele ieșite oarecum din sfera beletristicii propriu-zise (*Lumea într-o picătură*, *Cu microfonul în buzunar*, *Din Azore în Antile* și *Razna prin trei continente*), spiritual, prozatorul se situează în nucleul acelorași alternanțe temporale (trecut, prezent, viitor), surprinzând în egală măsură perisabilitatea și eternul, imprimând, astfel, scrierilor sale semnul distinct al integralității”. ■ Redacția revistei realizează ancheta *Anul literar 1977*: „Literatura e un proces continuu, cu înălțimi și cu perioade de acalmie, determinat doar în ultimă instanță de încadrări între anumite date calendaristice. Totuși pentru a fixa o imagine din această neîntreruptă viață a gândurilor și a imaginației care este literatura, apelăm deseori la asemenea delimitări pe ani, pe decenii, pe epoci...”

Ne-am adresat, aşadar, la sfârşitul lunii decembrie, unor critici care au consemnat sistematic cărţile anului 1977, cu următoarele întrebări ale căror răspunsuri le publicăm acum: 1. *Ce a adus nou anul literar 1977 în peisajul literaturii noastre contemporane?* 2. *Care au fost după Dv. cărţile de excepţie (poezie, proză, critică, dramaturgie, memorialistică etc.) ale lui 1977?* 3. *Ce probleme literare majore credeţi că au fost dezbătute în paginile revistelor noastre în acest interval de timp?* □ Răspund: Al. Andriescu, Liviu Leonte, Şt. Alexandru. □ Al. Andriescu: „1. Teatrul, oricât de mulţi şi de buni profesionişti ai genului am putea cita, nu reuşeşte să depăşească intriga previzibilă şi replica plată, de o sărăcie de idei atât de evidentă încât, cunoscând verva, puterea de invenţie şi inteligenţa unor dramaturgi, începi să te întrebi cine gândeşte în locul lor? Personajele multor piese seamănă, sufocate de schematism, ca două picături de apă între ele, fie că vin din epoca lui Mihai Viteazul, fie că se pretind contemporane şi vorbesc limbajul de toate zilele. Tendinţa implicită devine stângace demonstraţie explicită şi numărul rebuturilor sporeşte îngrozitor. Cu toate acestea, anul literar 1977 este departe de a fi neinteresant. Locul lui în dezvoltarea literaturii contemporane i-l fixează proza: curajoasă, demistificatoare, nesupusă constrângerilor şi rutinei, modernă în expresie, preocupată de omul contemporan ca obiect al literaturii şi nu ca pretext pedagogic. 2. Oricât ar părea de surprinzătoare această afirmaţie, poezia anului 1977 aparţine «manieriştilor». Folosim acest termen după ce l-am scuturat bine de orice sens peiorativ. Nu-i avem deci în vedere pe autorii de versuri minore, în care primează artificul şi abilitatea, ci pe poeţii care redescoperă farmecul fanteziei bucurându-se deplin, deşi fiecare altfel, de gratuitatea cuvântului poetic în luptă cu orice exces de ordonare. Volumele de poezii ale anului trecut care mărturisesc acest primat al fanteziei sunt numeroase şi aparţin unor poeţi foarte diferiţi: *Suave* de Nina Cassian, *Dialectica vârstelor* de Leonid Dimov, *Marea înfăţişare* de Mihai Ursachi, *Rod IV* de Cezar Ivănescu, *Energia visului* de Ioanid Romanescu ş.a. Adevărata surpriză a anului literar 1977 o constituie însă proza. Din mai multe cărţi, câteva romane se impun, la o triere severă, ca apariţii într-adevăr excepţionale: *Fascinaţia* de Laurenţiu Fulga, *Orgolii* de Augustin Buzura, *Cartea milionarului* de Ştefan Bănulescu şi *Bunavestire* de Nicolae Breban. Ordinea în care am citat aceste cărţi este întâmplătoare, nepropunându-ne deloc să stabilim o ierarhie valorică. Parabola poetico-fantastică, utopia cu prelungi şi subtile ecouri în contemporaneitate, tonurile violente ale picturii sociale, de la ironie până la sarcasm, sunt conjugate într-o ferventă pledoarie pentru adevăr. Critica literară s-a remarcat în anul 1977 prin mai multe cărţi, dintre care reţinem, mai întâi, două monografii: Ovidiu Cotruş, *Opera lui Mateiu I. Caragiale* şi Ion Caraion, *Sfârşitul continuu*. La acestea adăugăm strălucita sinteză a lui Edgar Papu, *Barocul ca tip de existenţă*. În legătură cu producţia dramatică, preferăm să nu facem, deocamdată, atâta timp cât suntem dispuşi să acceptăm în teatrul modern naivitatea din vremea lui



Asachi, nicio mențiune. Publicistica a câștigat, cu cartea lui Mircea Malița, *Zidul și iedera*, un plus de elevație intelectuală. Cel mai bun volum de memorii al anului, l-a scris un lingvist: Iorgu Iordan, *Memorii II*. 3. S-a discutat mult în revistele noastre, și cam fără niciun rezultat, despre condiția criticului, despre responsabilitățile sale.... Revistele noastre au discutat, mai ales în partea a doua a anului și despre așa-numitul «protocronism cultural». Ideea, lăudabilă în punctul ei de plecare, tinde să fie compromisă chiar de exagerările celor care o sprijină. Protocronismul nu poate fi opus sincronismului decât de cei care își asumă primejdia care se ivește întotdeauna în spațiile închise”. □ Liviu Leonte *Consolidarea formulelor existente*: „Cărțile de excepție solicitate în întrebare au apărut în memorialistică: *Viața ca o pradă* și volumul al doilea al academicianului Iorgu Iordan. Însuși faptul că aceste volume aparțin memorialisticii este o dovadă a existenței unui climat propice confruntărilor fertile de idei, aprecierilor făcute cu adâncă răspundere unor perioade din istoria mai îndepărtată sau mai apropiată. Proza a beneficiat de numeroase apariții, demne de semnalat fiind stabilitatea romanului social și politic, cu accentul pus fie pe epic, fie pe dezbateră explicită. Se cuvine amintit în primul rând ciné-romanul lui Eugen Barbu, *Incognito* (vol. II), imagine a luptei comuniștilor împotriva războiului hitlerist, cu largi incursiuni în viața politică și culturală interbelică. O problemă extrem de vie și de actuală surprinde Augustin Buzura în romanul său, *Orgolii*. Alte titluri remarcabile în aceeași ordine de idei: *Pasărea și umbra* de Sorin Titel, *Șansa* de Al. Simion. Cu patetismul care-i marchează atât de pregnant scrierile, alternând realul cu fantasticul, Laurențiu Fulga propune tulburătoare întrebări în *Fascinația*. O concludentă probă a nivelului artistic al prozei românești este adusă de Ștefan Bănulescu în *Cartea milionarului*. Merită mai multă atenție din partea criticii romanul lui Marin Sorescu, *Trei dinți din față*. [...] Volume care confirmă existența unei poezii autentice, extrem de diversificate ca modalități au publicat în 1977 Ana Blandiana, *Somnul din somn*, Vasile Nicolescu, *Lumea diafană*, Ion Brad, *Transilvane cetăți fără somn...* Aurel Rău, *Cuvinte deasupra vămii*, Marin Sorescu, *Descântoteca*, Florin Mugur, *Piatra palidă*, Ioanid Romanescu, *Energia visului*, Ovidiu Genaru, *Madona cu lacrimi*, Cezar Ivănescu, *Rod IV*. Generațiile mai tinere au o substanțială reprezentare prin Dorin Tudoran, *Uneori plutirea*, Dan Verona, *Dați ordin să înflorească magnolia*, Mircea Florin Șandru, *Melancolie*, Paul Balahur, *Noaptea de zburător...* Constanța Buzea și Ioan Alexandru au fost prezenți în librării cu *Cele mai frumoase poezii*, în selecții personale, făcute cu exigență și gust. Cartea lui Ioan Alexandru se poate înscrie printre aparițiile de excepție ale anului. Obsesia istoriei stăpânește dramaturgia. O putem urmări dacă ne gândim atât la piesele reprezentate, între care un loc eminent îl ocupă *Răceala* de Marin Sorescu, *Muntele și Două ore de pace* de D.R. Popescu, cât și la volumele de teatru. Mircea Radu Iacoban include în volumul *Reduta și șoarecii* și piese inspirate din actualitate, în timp ce

Mihnea Gheorghiu în *Istoriei dramatice* și Dan Tărchilă în *Trei piese istorice* se îndreaptă în exclusivitate spre trecutul eroic și exemplar. Critica, cu excepția cărții lui Edgar Papu, *Barocul ca tip de existență*, a dus lipsa lucrărilor de sinteză, realizărilor sale cele mai de seamă fiind de înregistrat în istoria literară, unde au apărut câteva solide monografii: *Opera lui Mateiu I. Caragiale* de Ovidiu Cotruș, *Maioreșcu* de Eugen Todoran, privire asupra mentorului Junimii din perspectiva actuală, când structuralismul pare a fi intrat în rândul adevărilor câștigate, *Opera lui I.L. Caragiale* de Mircea Tomuș, *N. Labiș* de Lucian Raicu, *V. Alecsandri* prozator de Doina Curticăpeanu. În aceeași familie trebuie integrat și excelentul eseu al lui Ion Caraion, *Sfârșitul continuu*, consacrat lui Bacovia. Dintre culegerile de studii cu caracter istoric literar, cea mai semnificativă aparține lui Șerban Cioculescu, *Prozatori români*, deși secolul cel mai larg, o posteritate hiperbolizată a avut *Din clasicii noștri*, semnată de Edgar Papu. Valeriu Cristea reunește în *Alianțe literare* câteva substanțiale studii consacrate unor scriitori clasici și contemporani. Specializat în studiul curentelor literare, Z. Ornea s-a îndreptat de această dată spre curentul cultural de la revista «Contemporanul». □ Șt. Alexandru, *Un sentiment de normalitate*: „1. Mi-ar fi plăcut, prin urmare, ca anul 1977 să aducă mai multă efervescență și dezinvoltură în viața noastră literară, care să suscite același interes din partea publicului ca manifestările sportive. Este o dorință care a rămas neîmplinită. Dar, după cum se știe, urmează un nou an... 2. În poezie, o carte care merită mai multă atenție decât i s-a acordat este *Piatra palidă* de Florin Mugur, sinteză a unei activități de aproape trei decenii și, în același timp, adevărata performanță de coexistență a contrariilor; elan de-a face mărturisiri și atitudine sceptică în materie de comunicare, gravitate dusă până la dispersare și spirit ludic, logică riguroasă și alunecare spre absurd. De cu totul altă factură, dar tot atât de frumoasă, în înțelesul cel mai nesofisticat al cuvântului, culegerea de poeme a lui Dan Verona, *Dați ordin să înflorească magnolia*, reabilitează reveria, grație unei fantezii care își desfășoară falduri somptuoase și a unei ironii strălucitoare ca un joc de palete. Ca în fiecare an când publică și Marin Preda, ceilalți prozatori nu-și mai pot disputa decât locul doi. *Viața ca o pradă*, pentru clasificarea căreia s-a risipit mai multă energie decât pentru analiza ei propriu-zisă, reprezintă o admirabilă operă minoră a unui mare scriitor, creată aproape în joacă și tocmai de aceea fermecătoare, ca *Pășunile Raiului* de Steinbeck. [...] Nu poate fi omis, de asemenea, nici densul roman *Orgolii* al lui Augustin Buzura, în care cel puțin paginile jurnalului ținut de «omul din umbră» ar putea intra într-o antologie în care ar figura și texte de Eugen Ionescu. În sfârșit, revelația anului 1977 o constituie în proză *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănuțescu, prozator care părea să-și fi spus ultimul cuvânt, dar care a pregătit în taină un joc de artificii mirific, fără precedent în literatura noastră. În ceea ce privește critica, studiul *Barocul ca tip de existență* de Edgar Papu constituie o contribuție de nivel european la elucidarea sensurilor estetice și

filosofice ale unui curent artistic misterios, aproape neliniștitor. Demnă de menționat este și monografia *Nicolae Labiș* de Lucian Raicu, scrisă la cea mai înaltă tensiune a gândirii critice. Reportajul cunoaște o ascensiune spectaculoasă prin *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan, iar memorialistica redescoperă simplitatea de aur prin cele două volume de *Memorii* datorite cititorilor de Iorgu Iordan. Nimic în dramaturgie. 3. Statutul și funcția criticii literare, raportul dintre protocronism și sincronism, afirmarea unei noi generații de critici. Acestea ar fi problemele discutate. Cele rezolvate sunt mult mai puține la număr...” ■ Despre cele două volume de *Memorii* ale lui Iorgu Iordan semnează texte Const. Ciopraga, Alex Ștefănescu, Al. Dobrescu. □ Const. Ciopraga: „Dacă primul volum este povestirea anilor de formațiune, – tânărul intelectual dinainte de o mie nouă sute optsprezece fiind deopotrivă un self-made-man și un produs al ambianței culturale ieșene – cel de al doilea e unul din adânciri, de experiențe peste hotare și la Universitatea ieșeană, dând curs omului format: omului propriu-zis, omului de catedră și omului-cetățean. Luciditatea, nevoia de exactitate, o vie conștiință a datoriei, – iată particularități ale portretului în mișcare. Consonanța profesorului atâtor generații cu ritmul sufletesc al naratorului de astăzi e desăvârșită, încât stilul lui Iorgu Iordan e omul însuși. O anumită insistență descriptivă, necesară înregistrării și analizei faptelor, lasă loc judecăților despre oameni și lucruri, câte odată cu umor, uneori cu ironie, totdeauna însă cu o motivare serioasă, departe de orice frivolitate”. □ Alex. Ștefănescu: „Moștenitor al unei mentalități țărănești, Iorgu Iordan a urmărit în fiecare situație să satisfacă anumite exigențe, să se ridice la înălțimea anumitor așteptări. De aceea își trece în revistă, cu o satisfacție neascunsă, rezultatele școlare, de aceea este mândru de trăsăturile sale de caracter nebaudelairiene – cinste, modestie, hărnicie, conștiinciozitate etc. –, de aceea enumeră, ca singure triumfuri profesionale, calificativele favorabile acordate studiilor sale de către «învățați» serioși cu titluri. [...] N-am vorbit nimic, deși ar fi meritat, despre extraordinar de multe informații referitoare la viața politică, universitară, literară etc. a epocii. În privința aceasta, *Memoriile* sunt o adevărată mină de aur. Ceea ce m-a interesat însă, în primul rând, a fost să încerc să explic de ce o simplitate exemplară nu mai este astăzi întrutotul pe gustul nostru, de ce o sinceritate desăvârșită ne «convince» mai greu decât pe predecesorii noștri, de ce atunci când ni se spune totul și nu mai avem ce adăuga ni se pare că ni s-a spus prea puțin”. □ Al. Ștefănescu: „Sau, iată, recentele *Memorii* ale lui Iorgu Iordan. Bună parte din cele două volume apărute până acum se ocupă, cum era și firesc, de epoca studiilor, școlare și superioare, de atmosfera Liceului Internat și a Universității ieșene, observațiile asupra celei din urmă fiind reluate și dezvoltate în capitolele consacrate carierei didactice și vieții universitare. Ceea ce atrage imediat atenția este asprimea cu care-și judecă Iorgu Iordan foștii profesori și, mai apoi, colegii. O conduită morală (și profesională) ce pare să-și afle izvorul într-o obsesie a purității (și competen-

ței), pe care singură originea țărănească nu o poate explica, determină «încondeierea» mai tuturor». ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează recenzii: Constantin Pricop, Daniel Dimitriu, Val Condurache, Mihai Dinu Gheorghiu, G. Eftime, Paul Iruc, Constantin Pricop, Vasile Mihăescu, Gh. Mihai. □ La cartea lui Ovidiu Genaru, intitulată *Fidelitate* (Junimea, 1977), se referă Constantin Pricop: „Ovidiu Genaru dă, în această direcție, măsura stăpânirii mature a mijloacele romanului. Alături de George Bălăiță și, în altă măsură, de Mircea Radu Iacoban sau Alexei Rudeanu, și *Fidelitate* a lui Ovidiu Genaru pare să anunțe revitalizarea unei proze ironice, sceptice, dar și lirice, cu percepții deosebit de nuanțate ale concretului (provinciei), de o dezinvoltură uneori burlescă, alteori grotescă, specifică prozatorilor moldoveni dintotdeauna”. □ Despre volumul de versuri al lui Florin Mugur: *Piatra palidă* (C.R., 1977) notează Daniel Dimitriu: „Florin Mugur e un sentimental care s-ar fi ratat dacă s-ar fi arătat astfel și care intuind că nu are pasiuni fanatice, și-a pus mască, mască de cuvinte ce-i vine bine și-l definește ca poet adevărat”. □ *Pasărea și umbra* (Eminescu, 1977), romanul lui Sorin Titel, este recenzat de Val Condurache: „Sorin Titel are o prodigioasă memorie a lumii și o memorie constrângătoare a literaturii. *Pasărea și umbra* reprezintă treapta cea mai de sus a literaturii sale și-a unei generații de ironiști. E vorba, totuși, în cazul lui Sorin Titel și de un eșec, sublim dacă vreți, un eșec provenit din surplus. Unii scriitori își clădesc cariera numai pe memoria lumii, alții pe memoria literaturii. Primii creează o lume pur și simplu. Ceilalți – un stil manierist, de farmec intelectual. Formula de roman din *Pasărea și umbra* năzuiește la o sinteză care nu se poate construi”. □ Studiul Magdalenei Popescu despre *Slavici* (Dacia, 1977) este analizat de Mihai Dinu Gheorghiu: „Stabilind o «relație morală» între viața și opera lui Slavici, Magdalena Popescu observă precizarea, treptată dar sigură, a unei inverse proporționalizări între cele două segmente, între «fericirea» râvnită și «opera» realizată – împlinirea într-un teritoriu echivalând eșecul în celălalt. Imediat succesivă acestei însemnări din «Preliminarii», de fapt anticipare a finalului, o confesiune a autoarei reține atenția, privind raportul specialist-amator în actul critic și sacrificarea autorului prin analiză, a «emoției critice» prin sobrietatea stilului. Cel sacrificat aici este Slavici, criteriul oficială pe aproape cinci sute de pagini ritualul jertfei pe altarul literaturii și al umanității”. □ G. Eftimie recenzează romanul lui Al. Simion: *Șansa* (Dacia, 1977): „Interesantă în acest roman este frazarea amplă, cu meandre, flexibilă și cuprinzătoare, care lasă să pătrundă prin toți porii narațiunii viața de zi cu zi, așa cum este percepută de fiecare personaj în parte, incitând declanșarea acelor ample monologuri interioare, în care sensibilitatea și logica se întâlnesc într-un duel cavaleresc, nu de puține ori cu un rezultat indecis”. □ La volumul de versuri al lui Toma George Maiorescu: *La echinox de toamnă* (C.R., 1977) se referă Paul Iruc: „Propunându-și exprimarea neso-fisticată a unor «stări» general-umane, Toma George Maiorescu își urmărește

cu simpatie travaliul către noțiuni clare și distincte. Amănunte biografice, reale sau imaginare, sunt puse în jocul fascinant al identificării cu sine și cu istoria într-un demers prelung al notației jurnalistice. Conștient de dificultăți («Mai complicat e să scrii poezie»), Toma George Maiorescu dă dovadă, în noul său volum de versuri, de o înțelegere umană a istoriei care depășește de multe ori textul poetic ca atare». □ Despre romanul lui Bujor Nedelcovici, apărut la editura Eminescu, 1977, Constantin Pricop afirmă: „În *Grădina Icoanei* Bujor Nedelcovici încheie *Trilogia Moștenitorii*. Unitar în privința subiectului, ciclul arată importante deosebiri în ceea ce privește construcția. În opoziție cu *Fără vâsle*, dar mai ales cu *Noaptea*, unde dezvoltările pletorice scăpau parcă de sub controlul ansamblului, romanul de față arată o deosebită grijă pentru construcție. Vechile descrieri amănunțite ale exterioarelor devin acum schițe eliptice, într-un ritm de notație fugară». □ Referindu-se la cartea Luciei Olaru Nenati, *Drumuri* (Eminescu, 1977), Vasile Mihăescu conchide: „Desigur, în cuprinsul cărții există poezii ce pot fi citite în întregime, poezii în care aluziile muzicale (*Nocturnă I și Nocturnă II*) și acuarele diafane (*Martie fericit*) măresc interesul lecturii, dar spațiul nu ne permite decât să sperăm în reluarea lor în viitoarele volume». □ Despre *Amiaza câmpiei* (Junimea, 1977), volum scris de Emilian Marcu, Gh. Mihai notează: „Disponibilitățile lui Emilian Marcu au, cred, o singură undă, o singură undă de rezonanță lirică, un univers închis căruia ar trebui să i se dedice în exclusivitate, menținându-și o anume duritate a expresiei, potrivit lumii căreia i-o dedică, aspră fără grosolanie, emoționantă fără ostentație de un patetism sobru, reținut”. ■ La secțiunea dedicată unor *Opinii. Controverse* sunt semnate texte de Nicolae Manolescu și Ioan Buduca despre *Scriitori și curente*. □ Nicolae Manolescu reflectează la *Originea unui fetiș*: „Istoria literară a opus dintotdeauna simbolismul parnasianismului; la origine, opoziția a făcut parte din programul simboलिștiilor înșiși. Sunt însă câteva rațiuni care ne obligă să privim cu prudență o incompatibilitate artistică ce s-a transformat cu timpul într-un simplu poncif critic. [...] Simbolismul și parnasianismul țin de un moment baroc al literaturii europene, devenit foarte limpede acum, după admirabila carte a lui Edgar Papu (*Barocul ca tip de existență*). S-ar părea că barocul este prielnic lirismului. Trebuie să observăm că fiecare tip de sensibilitate s-a dovedit viabil mai ales într-un anumit gen. Clasicismul a reinventat arta dramatică: regula celor trei unități a fost cu ușurință adoptată de structura tragediei și e de discutat în ce măsură tragedia a renunțat apoi cu adevărat la ea. N-o regăsim oare la Beckett?”. □ În textul *Protocronismul o falsă polemică*, Ioan Buduca conchide: „Realitatea acestui spirit universal al literaturii este ignorată în teoria lui Edgar Papu care izolează un termen al unui raport dialectic. Protocronismul nu poate fi demonstrat decât în raport cu sincronismul. Iar o metodă a analizei dialectice a relației protocronism-sincronism va putea da măsura specificității unei literaturi și, implicit, a universalității sale”. ■ În textul *Surpriza de a fi singur*, Aurel Sasu notează des-

pre Vasile Voiculescu: „Biografia lui Vasile Voiculescu nu este interesantă atât prin datele ei, deși documentația este oricând folositoare, cât prin încercarea scriitorului de a transforma în spectacol și de a mitologiza o informație obișnuită altfel. Hanul Pârscovului natal, bâlciurile și târgurile sunt tot atâtea spații imaginare, încât «convențiile decorative» și încercările în folclorul românesc vor fi, mai târziu, și o problemă de orgoliu nu numai de program strict literar. Interesul lui Voiculescu se orientează de timpuriu spre partea de mister a lucrurilor, spre solemnitatea gesturilor și caracterul lor inițiativ”. ■ Radu G. Țeposu scrie despre *Lumea ca text*, reflectată în creația lui Mihail Sebastian: „Opera încheie în sine tocmai această tensiune nerezolvată dintre real și imaginar, pe care o ilustrează cel mai pregnant piesa *Jocul de-a vacanța* prin «cearta» dintre Ștefan și ceilalți. Triumful realității totale e subminat de nedi-ferențierea estetică a acesteia, iar cel al imaginarului de neputința transpunerii fidele în cuvânt căci, cum spunea Camil Petrescu «stilul e moartea însăși». De aceea, Mihail Sebastian, înainte de a descoperi textul ca lume, descoperă lumea ca text”. ■ Redacția revistei consemnează evenimentul: *Eugen Barbu – Premiul „Herder”*: „Despre literatura lui Eugen Barbu s-au rostit mai multe adevăruri decât despre oricare alt scriitor român în viață. E adevărat – mai ales negative. Când însă pasiunile provocate de «incomoda» persoană a scriitorului se vor stinge, când judecata critică nu va mai fi afectată de împrejurări, opera sa literară își va lua în primire locul pe care îl merită. Se va vorbi atunci despre *Groapa* și *Princepele*, despre nuvele ca despre momente fundamentale în istoria prozei artistice românești, de un realism mai profund, și, ca atare, mai semnificativ decât mulțimea tablourilor minuțioase de actualitate imediată. Pentru că universul literaturii lui Eugen Barbu este replica artei la lumea reală, de egală consistență și stabilitate cu aceasta. Premiul Herder, recent acordat scriitorului, veritabilă omagiere a artei cuvântului, va fi, credem, semnul de început al unei mai drepte prețuiri”.

● [„Familia”, nr. 2] Se deschide cu articolul *Orizonturi*, dedicat lui Nicolae Ceaușescu, devenit în contextul epocii noastre socialiste, într-un program de *nouă geneză*, „chintesență a acestei tradiții (n. b. de rezistență eroică, gospodărire sau diplomație istorică) la zonele ei de zenit.” □ Conține 8 poeme de Alexandru Andrițoiu și proza *Batalionul de asalt* de Viorel Știrbu. □ Janeta Ciocan și Blaga Mihoc redau *Din corespondența inedită a lui G. Barițiu. Un protest împotriva dualismului*. □ Versuri de Eta Boeriu. □ *Jurnal englez* (din 1977) de A. Marino. ■ O cronică de Radu Enescu, *Matca lui Marin Sorescu la Teatrul din Oradea*: „Dramaturgia lui Sorescu se bucură de notorietate pe plan universal. Așa că nu e cazul să analizăm *Matca*, piesă îndeobște cunoscută, care într-un text cu remarcabile vârfuri poetice, încărcat de simboluri fundamentale, pune, esențializat și cu accente gnostice, problema dialecticii viață-moarte sub imperiul cu apocaliptice rezonanțe al unei catastrofe cosmice iminente... *Matca* se petrece într-un univers crono-spațial dincolo de orice con-

tingent, genuin, ontologic la sursă și prin excelență... *Matca* nu comunică stări sufletești reale, ci realități de ordin ontic-originar, situații esențiale și definiții ale condiției umane permanente.” □ Cronici literare de Val. Tașcu, la romanul *Grădina Icoanei* de Bujor Nedelcovici („cartea... deși are atâtea calități rămâne exterioară, ca să nu zicem plată, o dezbatere pur și simplu, un proces de rutină care mai mult atenționează decât emoționează”); Al. Cistelean constată „seninătatea tragică” a Constanței Buzea din antologia *Poeme* (evitând poezii din primele sale trei volume și prea puține din următoarele trei, reținând totuși piesele esențiale din precedenta selecție din 1972, *Leac pentru îngeri*); Gh. Grigurcu se oprește la al doilea volum critic al lui Cornel Ungureanu, *Proză și reflexivitate*, un autor care „se joacă de-a obiectivitatea, introducând propriul stil simplificator-sarcastic.” ■ Liviu Câmpeanu analizează *Correspondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*, 71 de scrisori din intervalul 1935-1951, cu o prefață „de o vădită discreție și finețe psihologică” a lui Rosetti, notele și indicele editorului fiind însoțite de postfața lui Vasile Nicolescu. „La o lectură atentă, neumbrită de prejudecăți sau rea-credință, volumul se dovedește a fi o carte incitantă, vie, temperamentul călinescian, tumultuos, iritant, dublat de afecțiune, condus de stări de moment, lăsându-se târât de stări umorale, se revarsă într-un stil strălucitor, nestrăin de o anume doză de umor de sorginte orală, de «dulcea bârfeală literară». Correspondența dezvăluie de fapt, încă o dată, personalitatea călinesciană, cvasilegendară: Impulsiv, temperamental, capabil de ură dar și de sentimente frățești, G. Călinescu parcurge toată gama de sentimente sălășluite într-o personalitate de excepție, notează Al. Rosetti în prefață... Dincolo de nedreptățile de circumstanță, de portretele în aquaforte dedicate unor contemporani, de judecățile negative prezente aici (nu însă și în articolele critice publicate în epocă) scrisorile lui G. Călinescu constituie o lectură încântătoare, savuroasă.” □ *Palmaresul Festivalului Teatrului Scurt: Marele Premiu al Săptămânii Teatrului Scurt: Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expressa*, Teatrul de Stat Oradea; Premiul al II-lea *O sărbătoare princiară* de Teodor Mazilu, Teatrul Național Craiova; Premiul al III-lea *În ceasul al 13-lea* de Dumitru Solomon, Teatrul Bacovia Bacău; Diplomă specială a juriului: Al. Tocilescu pentru *Strada iubirii* de Angela Bocancea, Teatrul Al. Davila Pitești. □ Șt.Aug. Doinaș determină *Locul lui Florin Mugur (în lirica actuală)*: „La confluența dintre lirismul faptului de cultură – pe care l-am definit nu numai o singură dată – jocurile gingașe ale unui spirit fantast și o conștiința bântuită de melos-ul suferinței sale, acolo unde – până acum – critica literară vedea un fel de pată albă (*hic sunt leones!*), există un loc bine determinat care-i aparține lui Florin Mugur.” □ Revenind la traducerile lui Lucian Blaga din *Faust* de Goethe, sau Octavian Goga din *Tragedia omului* de Madach, Ioan Kohn amintește într-un eseu *Virtuțile cuvântului românesc în traducere*. □ La rubrica lunară *Cartea de debut*, Mircea Constantin prezintă un tânăr poet clujean: Virgil Mihai și *Legea conservării adolescenței*.

• [„Ramuri”, nr. 2] În editorialul intitulat *Partidul și poporul*, redacția revistei, „alături de oamenii muncii din țara noastră”, subscrie la aprecierile aduse lui Nicolae Ceaușescu în mesajul de la festivitatea de la Sala Palatului, în cadrul căreia i-au fost conferite, pentru a doua oară, titlul de onoare suprem de „Erou al Republicii Socialiste România” și ordinul „Victoria Socialismului”. □ Tot pe prima pagină, apar poezia *Gură de rai* de Lucian Avramescu, precum și articolul *Elemente de caragiologie* de Valentin Silvestru ce pivotează în jurul ideii unei surse inepuizabile în moștenirea literară lăsată de dramaturg, așa cum reiese și din volumele de *Opere*, îngrijite de Șerban Cioculescu: „În cazul uriașei opere a lui Caragiale, amplu editată, reeditată și analizată – iar în ceea ce privește teatrul, aproape în întregime reprezentată – se părea la un moment dat că s-a spus totul – sau măcar pe aproape. Iată însă că au apărut – și continuă să apară – biografii, monografiile, studii care *diferă* între ele, vădind uneori poziții polare. [...] Prin urmare, opera crește neistovit din ea însăși, o sevă vitală, într-o pulsație febrilă, generând arborescențe și eflorescențe inedite”. □ Constatând invazia recenziilor literare din ultimul timp, nevoia cititorilor de îndrumare a lecturilor și nu întotdeauna profesionalismul sau echidistanța comentariilor critice, în articolul *Condiția foiletonului*, George Sorescu își exprimă punctul său de vedere: „Prietenii și adversitățile pe acest teren neutru – și terenul se numește literatură – trebuie să dispară, cum trebuie să fie verificate, la text, și pretinsele ipostaze ale unor «specialiști» gravi sau aparent modești, de ieri sau născuți peste noapte. În negații sau în aprecieri, în conturarea unor destine literare, e bine să stăm, când stăm, sub semnul unui singur principiu. El poartă un singur nume în timp și pe fiecare coală de scris: Adevărul!” □ La „Cronica literară”, glosând pe marginea unei interogații retorice („câtă aderență la viață poate avea simțirea unui scriitor, cât de autentică mai poate fi trăirea din *tipul trăirii* când conștiința lui a prevăzut iminența unui *timp al mărturisirii?*”), Eugen Negrici recenzează laudativ volumul lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii – Jurnal parizian* (C.R., 1977): „Comentatorii [...] au invocat și vor continua să invoce, pe bună dreptate, calitățile ei excepționale. În librării ea nu mai e de găsit. În rândurile de mai sus noi am dorit să aducem, pe o cale indirectă, un omagiu criticului Eugen Simion. Pentru că optica nedezmințită, după cum s-a văzut, a criticului, (sic!) dovedește că veritabilul profesionist nu-și părăsește niciodată instrumentele”. □ La pagina intitulată „Vitrina cărții”, sunt puse sub lupă un eseu, o carte de proză, un volum de versuri și un reportaj. Marian Vasile comentează *Caligrafii critice* (Eminescu, 1977), a treia carte de eseuri a poetului Ion Lotreanu, care se dovedește a fi „un spirit îndrăzneț, deschis oricăror teme de cultură, scriind despre poezie, proză clasică și contemporană, comentând exegeze istorice și istorico-literare, «fantazând» interesant și subtil despre a șaptea artă”. Gh. Filip prezintă volumul lui Ion Bodunescu, *Călătorie în Marea Antilă* (Scrisul Românesc, 1977), subliniind, dincolo de descrierile



documentate și pitorești ale locurilor vizitate (între care și Cuba, prilej de glose pe marginea personalității lui Ernest Hemingway), calitatea autorului de „patriot neobosit”, acesta găsind mereu prilejuri de a aduce numele țării sale în paginile cărții, prin numeroase analogii. Doina Berchină recenzează entuziasmat culegerea de schițe polițiste a lui Olimpian Ungherea, *Versiunea maiorului Vlad* (Junimea, 1977), ale cărui crochiuri „scrise într-un ritm alert, impus de gen, spumoase, captivante, ambiționează, nu atât prin expunerea în conformitate cu legile aspre ale suspense-ului, a unor fapte ieșite din comun și apoi soluționarea sau explicarea lor spre satisfacerea curiozității imediate a cititorului, ci, mai ales, prin surprinderea și redarea unor *fapte de viață*, cărora experiența autorului pare să le certifice autenticitatea”. În fine, debutul editorial al poetului severinean Victor Rusu, cu volumul *Aer de tulnice* (Ion Creangă, 1977), „o carte limpede, tinerească, frumos ilustrată, ale cărei poeme scrise într-un «dulce stil clasic» se structurează în jurul unor permanențe ale istoriei naționale” este succint prezentată de M. D. □ „Ilarie Hinoveanu demonstrează prin cele mai izbutite versuri din această carte că e un poet matur, cu un timbru personal și interesant”, conchide Marin Sorescu comentariul, intitulat *Emoție și sinceritate*, la volumul *Vânt de vis* (Scrisul Românesc, 1977), al patrulea din creația autorului craiovean. Despre același volum scrie și Marin Beșteliu, în articolul intitulat *O nouă vârstă lirică*, aceasta însemnând trecerea de la „plaiul oltenesc la pitorescul etnografic” și „sporirea expresivității tonurilor fundamentale ale liricii sale, izvorâte din nostalgia baladei românești și a doinei, din frumusețea datinilor păstrate în suflet și definitiva seducție a modelului clasic de poet al cetății”. □ Tot despre un volum de poezie scrie și Ioana Dinulescu (în *Introspecție și meditație*), prezentând cea mai recentă carte a lui Florin Șandru, *Melancolia* (Eminescu, 1977), ce denotă o nouă valență a structurii sale lirice: „aplecarea spre sine, înclinația spre introspecție și meditație”. □ „Născută din teribilele convulsii ale ultimei conflagrații mondiale, opera lui Laurențiu Fulga oferă imaginea creatorului consecvent cu sine, pentru care literatura nu este decât un mod de a străbate, prin constrângerile și paradoxurile vieții, drumul spre certitudinile fundamentale, într-o dramatică înfruntare cu «sfînxul personal»”, scrie Constantin M. Popa în articolul intitulat *Oratoriul destinului sau fantasticul interior*, dedicat celui mai recent roman al scriitorului, *Fascinația* (Eminescu, 1977). „Așa se explică trăirea superlativă a celor patru obsesii în jurul cărora se structurează ultima sa carte: fascinația iubirii, a visului, a justiției și a libertății, aflate toate sub semnul morții, ca adevăr ultim al ființei.” □ Toma Grigore pune sub lupă *Spiritul critic în opera lui Heliade Rădulescu*, încercând să explice metamorfozele atitudinii critice ale „celui mai neliniștit spirit al epocii pașoptiste”: „schimbarea atitudinii sale critice, acceptarea cu indulgență a creațiilor originale și a unor împrumuturi de opere, prin traduceri uneori nemărturisite, după moda epocii, este motivată prin comprehensiunea despre care am mai vorbit, a condițiilor de pionierat ale

literaturii și culturii noastre. Criticul ajunge la încurajarea cantitativă a creației literare, după ce, conform propriilor mărturisiri, a obosit tot așteptând să apară vreun «monument» mai însemnat pentru literatură”. □ Manifestările celei de-a doua ediții a *Zilelor I.L. Caragiale*, organizate la Craiova de Societatea culturală „I.L. Caragiale”, sunt trecute în revistă de Firescu: spectacole de teatru clasic sau de marionete, o gală de filme, colocvii ale tinerilor craioveni, dezbateri ale specialiștilor și o sesiune științifică cu tema *Noi exegeze literare și scenice ale operei lui I.L. Caragiale*, la care au participat, printre alții, Mihai Ungheanu, Valentin Silvestru, Ovidiu Papadima, Savel Știopul, Ovidiu Ghidirmic. □ Grupaj liric semnat de Dona Roșu, Constantin Voiculescu, Ion Pachia Tatomirescu, Cornelia Djigola, Vasile Smărăndescu.

● **[„Steaua”, nr. 2]** Publică poezii Aurel Rău (*Etnograful, Omul de zăpădă, Exorcism, Drumul bunicului către casă primăvara*, Agatha Grigorescu Bacovia (*Basme vechi, Gândul*), Monica Pillat (*Nimeni, Lumina lină*), Veronica Obogeanu (*Ecou suflului tău*), Domnița Petri (*Hoși de cai*), Nichita Stănescu (*De pe un munte*). □ Petru Poantă dedică un articol despre Geo Bogza, cu titlul *Imaginația ideilor*: „Cert e că autorul *Cărții Oltului* are o neobișnuită sensibilitate lirică și că «prozele» sale stau sub semnul unei «tehnică» de substanță pe care literatura modernă o frecventează curent: logopeea, un proces de intensificare și halucinare a realului, de recuperare mitică a lui. «Realitatea», ordinea ei, va fi dictată de realitatea interioară, a spiritului, mai profundă și mai adevărată. [...] De altfel, într-o ediție a *Țării de piatră* din 1970, autorul fixează tranșant această «poetică»: «Trăind, nu atât în miezul fierbinte al faptelor, ci în propria-mi conștiință evenimentele din timpul vieții mele, obsedat de demnitatea omului și mortificat de degradarea la care am fost supus, cu orice gând m-aș fi îndreptat spre realitate, ea devenea mai mult un prilej de a mă mărturisi pe mine însumi, neconținută-mi pendulare între revoltă și reverie, decât de a o cunoaște și a o înfățișa în datele ei exacte». [...] Facultatea dominantă a scriitorului nu o reprezintă atât poezia cât și imaginația ideilor. El face mai degrabă parte din familia de spirite a eseistilor, în speță din aceia pentru care lumea cărților a fost înlocuită cu lumea concretă, reală, în care caută a introduce un sens, a o ordona nu doar prin «fantezia dictatorială» cât și prin idei.” □ Petru Poantă semnează cronică literară, în care prezintă scrierea lui Florin Mugur (*Piatra palidă*): „[...] Tatonările sale anterioare, cu oarecare izbânză în «antologia» *Cartea regilor*, deși explicabile nu-i explicau decât în mică măsură structura. Sigur, nu era dificil de desprins de acolo, «schema» condiției tragice a omului sfâșiat între contrariile ființei sale, între cădere și înălțare, însă cu condiția unor expresive imagini grotești ale «Olimpului mijlociu» și a unor exasperate elegii ale fragilității și umilinței vag-ironice, rămânea tutelar convenționalului. Nu vrem să negăm o bună parte a poeziei lui Florin Mugur, ci să apreciem în adevăratele ei dimensiuni originalitatea acestui spirit neliniștit și febril, care ne-a impus îndeosebi după acea sclipitoare și inteligen-

tă *Carte a numelor*, o uimitoare și grațioasă decodare a unor mituri (basmе) autohtone. Am înțeles că mitul reprezintă pentru el un univers plurivalent de semne (accepțiune moderată) iar creația o reinterpretare liberă a lor într-o înțepătrundere complexă de planuri: desacralizare a mitologiilor «oficializate» și sacralizarea derizoriului aparent, confruntarea unor personaje livrești cu realitatea contemporană și a misterului cărților «sfinte» cu ironia profană. [...]. Imaginile înseși sunt abia niște adieri, murmure, halucinații de o transparență aeriană. Atitudinea poetului este însă de veghe lucidă, astfel că sensibilitatea elegiacă «boala de origine divină» se transformă într-un tenebros grațios, după cum derizoriul poate fi sanctificat.” ■ Aurel Dumitriu îl ia un interviu scriitorul german Max von der Grün. Acesta din urmă provenea dintr-o familie de muncitori și a avut parte de o existență dificilă. Tematica abordată de Max von der Grün este aceea a mediului muncitoresc. Virgil Mihai consemnează traducerea în limba germană a volumului de poezii (*Și nicăieri o corabie din Atica*) scris de Petre Stoica.

• [„Teatrul”, nr. 2] Este reprodus *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu colectivului Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București*: „În cadrul acestui puternic detașament al artei noastre noi, Teatrul Național trebuie să aducă o contribuție de prim ordin. Continuând frumoasele sale tradiții, Teatrul Național este chemat ca, împreună cu întreaga noastră mișcare teatrală, cu toți creatorii de artă ai țării, să-și intensifice eforturile închinare scopului profund umanist de a contribui la înflorirea spiritualității noastre socialiste, la făurirea unor noi valori de înaltă ținută educativă, sporindu-și astfel tot mai mult prestigiul de care se bucură în țară și peste hotare. [...] Îndeplinind menirea dintotdeauna a unui teatru național, prima noastră scenă – ca, de altfel, toate teatrele țării – trebuie să se consacre cu precădere dramaturgiei românești, atât clasice, cât mai cu seamă contemporane, care oferă o imagine însuflețită asupra prezentului socialist și a mărețelor perspective de dezvoltare a societății noastre. În același timp, Teatrul Național și mișcarea noastră teatrală, în general, trebuie să se preocupe de prezentarea celor mai valoroase creații ale dramaturgiei universale, progresiste, care prin mesajul lor umanist, de încredere în om și în forțele sale creatoare, să contribuie la educarea sănătoasă și îmbogățirea orizontului cultural al poporului”. ■ În *întâmpinarea Colocviului Național de Dramaturgie*, Mircea Mancaș publică un articol intitulat *Modalități de structurare în dramaturgia actuală*: „Nimeni nu contestă, astăzi, mutațiile structurale în literatura contemporană, fie ea epică sau dramatică, ritmul în care are loc – adesea, cu mutații bruște, cu schimbări violente – evoluția genurilor, supuse unei permanente tendințe transformatoare. Există, desigur, pentru această febră a ineditului, o explicație cauzală, determinantă. Complexitatea problemelor vieții actuale și a manifestărilor omenești nu poate rămâne fără rezonanță, atât în roman cât și în teatru, căci opera literară este reflexul realității, cu datele și cu evenimentele ei hotărâtoare, într-o reverberație artistică, ce

poate ajunge până la supradimensionarea faptelor reale, precum și la infinita diversificare a tipologiei umane”. □ V. Mândra scrie despre *Drama istorică și patosul filosofic*, iar Leonida Teodorescu despre *Dramă și comedie*. ■ Iosif Naghiu, în *Șansele dramaturgiei*, afirmă că acestea „se află în literatură”. În opinia sa, „dramaturgul trebuie să se reintegreze în circuitul și în bătălia literară pe care le-a părăsit – cel puțin parțial – în favoarea spectacolului, a scenei. Desigur, asta nu înseamnă că dramaturgul trebuie neapărat să înceapă să hamletizeze sau să beckettizeze, pentru a capta atenția și grațiile criticii „subtile” și snoabe. Lucrurile trebuie să înceapă de la pretenții mai modeste, și punctele de pornire ar fi conflictul care i se oferă, de către viață, pentru literatură, și conflictul pe care trebuie să-l obțină sau să-l câștige, pentru literatură, de la viață. Ceea ce nu este întotdeauna același lucru”. □ Ion Băieșu publică o serie de însemnări reunite sub titlul *Dramaturgul și criticii săi*. □ Aurel Bădescu, în *Comedia, în reflux?*, publică o serie de notițe pe marginea ideii de comedie originală. □ Ion Pascadi scrie despre *Politic și artistic în repertoriu*. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească pe scenă*, Constantin Radu-Maria prezintă *Simfonia tinereții* de Gh. Bărbulescu și Tiberiu Vidra (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani); N. Carandino scrie despre *Căruța cu paițe* de Mircea Ștefănescu (Teatrul Național „I.L. Caragiale”); Virgil Munteanu, despre *Audiență la consul* de Ion Brad (Teatrul Nottara); Paul Tutungiu, despre *Avram Iancu* de Mircea Micu (Teatrul Național din Cluj Napoca); Cristina Dumitrescu scrie despre *Un dublu debut: Ion Bălan și Dumitru Pâslaru* la Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila. □ În *Alte premiere* sunt prezentate *Întoarcerea fiului risipitor* de A.P. Vampilov (Teatrul Nottara), *Alice în Țara Minunilor*, dramatizare de Valeriu Moiescu după Lewis Carroll (Teatrul „Ion Creangă”), *Procurorul* de Gheorghe Djararov (Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani), *Baia romană* de Slanislav Statiev (Teatrul Național din Craiova). □ Este publicată piesa *Schimbarea la față* de Paul Cornel Chitic. □ În *Filmul românesc*, Virgil Munteanu prezintă *Tinerețe fără bătrânețe*, dramatizare de Ed. Covali după Petre Ispirescu. I. N. prezintă emisiunea de teatru radiofonic *Eminescu la Viena* de Stelian Vasilescu.

● [„**Transilvania**”, nr. 2] Poezii de Anghel Dumbrăveanu: *Părăsirea poemului*, *Crizanteme de frig*, *Nevăzutele vămi*, *Cutia pământului*. ■ Mircea Ivănescu și Ion Mircea scriu texte de omagiere a poetului D. Ciurezu (prezent cu două poezii în paginile revistei); iată ce scrie Mircea Ivănescu în medalionul *Un murmur de pădure și șuvoaie*: „Despărțindu-ne de D. Ciurezu, chiar dacă oarecum împăcați de gândul că ne-am luat adio de la un Poet ajuns la seninătatea olimpiacă a vârstei de o altă frumusețe a bătrâneții, nu-i putem aduce un alt omagiu decât să deschidem cărțile sale și, amintindu-ne de prețuirea ce i-a fost acordată de oameni de seamă ai culturii noastre – ca Octavian Goga, G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu – și de ecoul pe care această prețuire și scrisul său l-au găsit și în cărțile care astăzi cântăresc valoarea culturii noastre,

să revenim – acum, câteodată – la poezia sa.” ■ Romul Munteanu dă lecții despre *Ipostazele criticului literar*, scriind didactic: „Limbaajul universal al creației literare (totuși unic în fiecare caz) comunică informații despre om și univers, pe care le putem afla numai pe această cale. Poezia este, credem, cea mai elocventă dovadă în acest sens. Discursul critic nu se individualizează doar prin elemente de limbaj și viziune asupra lumii, ci prin gradul de adecvare la un text, ale cărui semnificații le traduce dintr-un cod în alt cod.” ■ Prima cronică literară a lui Mircea Tomuș desfoliază sensurile liricii lui Florin Mugar din volumul *Piatra palidă*, în care remarca o trecere de la „recuzita romantismului minor” la „decantare a lirismului după propriile legi”; a doua cronică încearcă o sinteză asupra „motivației interne a unei cercetări de 500 de pagini asupra unei opere vaste și întortocheate cum este a lui Slavici” scrisă de Magdalena Popescu; monografia ei, *Slavici*, „este rodul fericitei coincidențe dintre un stadiu relativ avansat al conștiinței critice publice și de specialitate și un efort exegetic de natura și valoarea unei experiențe existențiale integrale. Astfel că își poate permite, în toată libertatea, să facă abstracție de angrenajul auxiliar, atât de stânjenitor cel mai adesea, al tradiționalelor cercetări de istorie literară și să vină, în fața publicului, numai cu discursul unitar și purificat al exegezei.” ■ Mircea Ivănescu scrie un comentariu despre *Scriitori români de azi* de Eugen Simion, în care relevă dificultățile pe care le-a întâmpinat autorul de a fixa traseul valoric al unor scriitori ce și-au început activitatea între cele două războaie și au continuat-o, prin schimbare de atitudine, în perioada postbelică, dar „Eugen Simion a înțeles și importanța problemei pe care o reprezintă fixarea însemnătății acestor scriitori și dificultățile legate de punerea și încercarea de rezolvare a problemei (pe care mai vechi sau mai noi manifestări ale criticii și ziaristicii noastre literare le-au evidențiat, înregistrând reacții de mare violență la încercările de a discuta critic sau pur și simplu lucid aspecte din creația postbelică a unor scriitori ca Arghezi sau Călinescu). Nu cel mai mic dintre meritele cărții lui Eugen Simion constă în sentințele sigure și lipsite de prejudecăți sau timiditate, formulate mai ales în aceste compartimente nevralgice și în propunerea unor imagini de natură să limpezească și să consolideze prestigiul unor opere oricum certe și care nu aveau nevoie de o apologetică nediferențiată. [...] De fapt, ceea ce a vrut în primul rând să demonstreze Eugen Simion a fost permanența unor valori și continuitatea unor opere de natură să asigure fondul, climatul de cultură în care scrisul contemporanilor propriu-ziși să poată fi mai exact apreciat.”; „Valoarea acestui volum din *Scriitori români de azi* (pe care persistăm să-l considerăm un prim tom al unei unitare priviri de ansamblu asupra literaturii noastre contemporane) este în primul rând de ordin moral. Și, dacă se cuvine să salutăm în primul rând această dreaptă cumpănire a valorilor – act salutar, de pe urma căruia câștigă adevărul și deci prestigiul literelor noastre – nu trebuie să neglijăm nici realizările de detaliu, de ordinul clarificărilor aduse în eseurile despre unul sau altul

din scriitorii discutați.” ■ M. T. [Mircea Tomuș] semnaleză publicului acordarea premiului Herder scriitorului Eugen Barbu (articolul *Eugen Barbu, laureat al Premiului Herder*). ■ Titu Popescu prezintă fondul ideatic din *Publicistica lui Constantin Țoiu*, începând cu *Destinul cuvintelor* (1971) și continuând cu *Pretexte* (1973) și încheind cu *Alte pretexte* (1977), în care recenzentul descoperă „« un raportor al realității. Un om căutând mai curând miezul decât forma lucrurilor»”, „este o pasiune a discernerii (pledoaria textelor stă în intuiția alegerii amănuntelor), în sens politic și social, o fervoare a reevaluărilor pe cont propriu, dar cu deplină răspundere.” ■ Vincențiu Iluțiu prezintă „un poet a cărui creație este în totalitate o transparentă transpunere a experienței de viață” și anume Ilarie Voronca, scriind un articol (*Poezia ca autobiografie*) în care îi citează pe Eugen Ionescu, pe Jean Rousselot (cu volumul *Contre-solitude*, 1946), pe Sașa Pană, primii comentatori ai operei și vieții poetului care îi remarcaseră „hipersensibilitatea maladivă”, „tragica absolutizare a eșecurilor”, „caracterul obsesiv al ideii de singurătate”, „lipsa de măsură în extazurile sale” și în care V. Iluțiu creionează un portret de stânga a lui Ilarie Voronca: „scopul artei ar fi de a exprima și transforma realitatea, într-o deplină identificare a existenței cu creația artistică (un poem se numește chiar *Viața, poemul pe care eu aș vrea să-l scriu*). Comunistul Voronca și mai târziu luptătorul în Rezistență se regăsesc în poetul care «trebuie să rostească dreptatea de mâine», să anunțe «o primăvară necunoscută calendarelor», înaintând «ca o maree care urcă»”. ■ Ion Mircea analizează volumul de poezie *Ființa noastră cea de toate zilele* (Albatros, 1977) a lui Petru Anghel, în articolul *Scrisori către un poet în etate (XIV)*, observând că „acest titlu frumos e obținut, cum lesne se poate deduce, printr-o suplă substituție de termeni (operată în corpul unui text care nu mai necesită trimiteri speciale), o substituție, în același timp, de o semnificație majoră: anume că ființa umană reprezintă însăși pâinea noastră abstractă; și implicit, pâinea abstractă a poeziei.” ■ Mircea Ivănescu radiografiază proza lui Radu Cosașu din volumul *Supraviețuiri, 2*, despre care comentează: „Radu Cosașu își scrie o aceeași carte, și anume nu o carte de literatură, ci, într-un fel, scrie exact așa cum trăiește, cum își trăiește nu o viață la întâmplare, o viață asumată și construită ca pe un univers independent, ci propria viață. [...] Or, importanța acestor cărți aici stă, în asumarea, cu maximum de luciditate, a unei situații, am spune, din exprimarea unei conștiințe.” (articolul *Teama de a strivi nuanțele...*) Al doilea articol, «*Pe suprafața obiectelor plouă o muzică lentă...*», semnat tot de Mircea Ivănescu, cuprinde o scanare a liricii lui Constantin Abăluță, îndeosebi a ipostazei poetice din noul volum apărut, *Călătorii* (C.R., 1977), despre care comentatorul scrie: „constituie un poem unitar, lucru cu atât mai evident cu cât constatăm că unele din componentele ciclurilor, capitolelor sale reiau, nu numai ca tonalitate și atmosferă, motive poetice din volumele anterioare. [...] Astfel înțeleasă, cartea întreagă devine un jurnal – orice carte de poeme e un jurnal, nu? – o în-

semnare a unei, într-adevăr, călătorii lăuntrice, călătoria pe care fiecare din noi o întreprindem de-a lungul vieții ce ne-a fost dată și pe care ne-o construim singuri.” ■ Același exeget, Mircea Ivănescu, se ocupă și de *Cronica traducerilor*, de data aceasta având în vedere tălmăcirea realizată „cu inteligență și sensibilitate reală” de Vasile Nicolescu din lirica lui Ted Hughes, „reprezentantul unei poezii anticonformiste, preconizând o expresie directă, uneori brutală, respingând convenționalismele și «comoditățile»”, în antologia *Din cântecele lui Kra* (Univers, 1977). ■ Al. Covaci se referă la cartea de teatru a „reputatului critic de teatru Valentin Silvestru” și la volumul proaspăt apărut în librării *Clio și Melpomena* (Eminescu, colecția *Masca*), pe care îl descrie structural, notând la un moment dat: „*Contextualitățile politice* este un amplu studiu consacrat locului pe care drama istorică națională îl ocupă în procesul de edificare a conștiinței neamului, dramaturgia inspirată din istorie înregistrând cu sensibilitate evenimente politice de primă și decisivă importanță în destinul poporului nostru. Valentin Silvestru cercetează fenomenul teatrului istoric încadrând mișcărilor politice, dintr-o perspectivă materialist-dialectică, ajungând la concluzii de o justețe incontestabilă”

• [„*Vatra*”, nr. 2] La rubrica *Hic sunt leones*, Silvia Udrea scrie despre prodigioasa activitate eseistică a poetului *Alexandru Philippide*, izvorâtă din puterea sa de admirație (definită de scriitor drept „înțelegere, meditare, devotament, rațiune”), sprijinită pe „temeinicie în cultură”. Apreciind că „scriitorul receptiv la cărțile altora se poate pronunța uneori cu mai multă degajare, liber de prejudecățile criticului”, Silvia Udrea constată că „Alexandru Philippide a fost, în perioada interbelică, un observator sagace și un comentator avizat al romanului autohton și european. [...] Apreciind ecloziunea romanului interbelic, n-a evitat să-și exprime rezerva față de proustianismul improvizat al unora, față de «sibaritismul procedeeleor învățate pe dinafară», pledând pentru efortul de concentrare și substanțializare în proza românească și împotriva supraproduției grăbite. Nu o dată a ironizat mania pitorescului facil, «ciobănișmul literar», calofilia, fiind serioase impedimente în răspândirea literaturii române peste hotare. Or, tocmai această răspândire probează în bună parte valoarea unei literaturi”. ■ La rubrica *Opinii*, pe tema *Critica tânără*, Dan Culcer semnează articolul *Despre istoricizarea ideilor și limbajului în critică*. Constatând absența unei istorii a literaturii românești postbelice, autorul întreprinde observarea activității de cronicar literar a lui D. Micu, reprezentativ pentru generația criticilor postbelici, și descoperă, în „perisabilitatea majoră a textelor despre care scrie [...] primitivismul limbajului critic și al metodei [...] schema ideologică și estetică, adesea vulgarizatoare, prin filtrul căreia este trecută materia cărții”, cauzele eșecului parțial al scrierii unei istorii a literaturii contemporane; întreaga demonstrație este susținută cu citate care probează „gradul de istoricizare a ideilor și stilului criticii. [...] Pe acest fond, scrierea unei istorii a literaturii românești postbelice ar fi poate prilejul nimerit al unor revizuri sub-

stanțiale ale valorilor, în spiritul celor încercate (cu rezultate diferite și după metode diferite) de Al. Piru, Eugen Simion, Ion Negoïtescu, Mircea Iorgulescu sau Marian Popa” și ar trebui să fie conturate „prioritățile, tendințele, influențele, grupările, dominantele tematice, evoluția structurilor narative, inovațiile stilistice sau compoziționale etc.”. ■ La aceeași rubrică menționată anterior, Gheorghe Grigurcu apreciază activitatea de critic literar a poetului Ion Pop, concretizată în trei volume: *Avangardismul poetic românesc* (Editura pentru Literatură, 1969), *Poezia unei generații* (Dacia, Cluj-Napoca, 1973) și *Transcrieri* (Dacia, Cluj-Napoca, 1976). ■ Anton Cosma semnează articolul *Proza lui Laurențiu Fulga*, cu privire specială asupra romanului *Fascinația* (Eminescu, 1977). Se face observația că „ultimele romane și nuvele ale lui Laurențiu Fulga propun, în felurite ipostaze, o singură situație umană, aceea al cărei simbol mitologic este Orfeu obligat să înfrunte infernul pentru a o regăsi pe Euridice. Fie că infernul este războiul, în *Alexandra și infernul* (Ed. Militară, 1966), sau moartea iubitei (în *Moartea lui Orfeu*, Eminescu, 1970), fie că el ia uneori înfățișarea vieții însăși și a istoriei (*Fascinația*)”. Criticul consideră că „adevărata problemă a prozei lui Laurențiu Fulga nu e aceea îndeobște considerată, a dihotomiei Eros-Thanatos, ci aceea a necesității Purgatoriului, a confruntării obligatorii a individului aflat în căutarea idealului cu Infernul, singurul care dă prețul acestui ideal. Iar acest Infern nu e atât moartea, cât viața, cu labirintul inextricabil modelat de întâmplare și de istorie [...], căci Laurențiu Fulga își privește personajele printr-un dublu filtru, arhetipal și subiectual, situația arhetipică sprijinindu-se pe o atent și amănunțit construită motivare psihologică”. ■ Cronică literară a lui Dumitru Mureșan la volumul semnat de Florin Mugur, *Piatra palidă* (C.R., 1977), evidențiază „sentimentul compasiunii [care] se afirmă în poezia poetului odată cu sentimentul, de natură estetică, al sublimului. Orientarea atenției către universul cotidian cel mai banal cu puțință vădește o clară intenționalitate artistică. [...] De aceea, emblema poeziei lui Florin Mugur este «fata palidă», simbolul poetic al prezenței umane care trece neobservată, și care devine vizibilă numai în măsura în care îi descifrăm umanitatea.” ■ Ioan Simuț este preocupat de succesul la public al poeziei lui Adrian Păunescu din volumul *Pământul deocamdată* (Eminescu, 1977). Lăsând la o parte motivele exterioare, ale sociologiei literaturii, criticul le caută pe cele din „interiorul acestei poezii”, analiza conținutului dezvăluind că „poetul se întâlnește și face impact pe suprafața cea mai largă cu publicul său, cu omul mijlociu, [printr-un] motiv liric tipic păunescian: necazul” sub diversele sale aspecte, dar și capacitatea mobilizatoare, militantismul versurilor și abordarea „influentului lirism patriotic acaparant”. Ca o concluzie a analizei întreprinse, Ioan Simuț spune: „Adrian Păunescu are multe din calitățile necesare pentru a scrie un roman în versuri: ușurința versificării, imaginație fabulatorie, percepția caracterelor timpului nostru, cunoașterea mediilor, infinită dispoziție verbală, știința dialogului, invenție epică, darul analizelor, realism



critic, lirism viguros. Dar specia e încă deficitară”. ■ Serafim Duicu afirmă, în articolul *Un Bacovia „altfel”*, că masivul eseu interpretativ al lui Ion Caraion, *Bacovia. Sfârșitul continuu* (C.R., 1977), „face inutilă și caducă cea mai mare parte a bibliografiei bacoviene [...]. Este unul din cele mai incitante demersuri din critica română contemporană”. Premisa esențială a eseului lui Caraion este că poetul Bacovia și-a creat „o «mască» meditativ-sumbră, de efect retoric. Cultivată prin exercițiu, conștient sau nu, «masca» devine natură. Simulate la început, reluările afectat depresive devin fel de a fi și de aici dominanța stărilor epuizante, a agoniilor fără liman, care, asociate și obsesiei morții, dau senzația unui «sfârșit continuu»”. Serafim Duicu constată că „în acest eseu nu e vorba numai de poetul Bacovia, ci și de poetul Ion Caraion, un poet în postură de teoretician al poeziei, al uneltelor și mecanismului acesteia. De aceea demersul critic din acest eseu e lipsit de rigoarea și liniștea, uneori cam plicticoase, ale unui eseu scris de un *numaicritic*”. ■ Semnează poezie Tudor Balteș, proză Mihai Sin și teatru Radu Stanca.

● [**„Viața românească”, anul XXXI, nr. 1-2, Revistă Editată de Uniunea Scriitorilor; format A4, 224 pagini, apare lunar sub conducerea unui consiliu de redacție; Colegiul redacțional: Redactor șef: Ioanichie Olteanu; Secretar responsabil de redacție: Vladimir Colin**] Redacția revistei semnalează evenimentul: *Colocviul Național de critică și istorie literară* (București, 15-16 decembrie 1977): „În zilele de 15 și 16 decembrie ale anului 1077, în sala mică a Palatului Republicii a avut loc Colocviul național de critică și istorie literară, manifestare prestigioasă a literaților români. Este pentru prima oară în țara noastră când criticii și istoricii literari, având alături pe poeți, prozatori, dramaturgi, editori sau pe cercetătorii literari, s-au întrunit într-un asemenea forum de importanță națională, pentru a dezbate – în spiritul istoricelor hotărâri ale Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român – aspecte ale activității lor. Președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România a deschis lucrările colocviului. În cuvântul său introductiv, tovarășul George Macovescu a arătat importanța Colocviului național de critică și istorie literară, primul dintr-o proiectată serie de manifestări similare care vor avea în vedere activitatea dramaturgilor, poeților, prozatorilor din țara noastră. Referatul biroului secției de critică și istorie literară a Asociației Scriitorilor din București a fost prezentat de Ion Ianoși, secretarul secției. La dezbateri s-au înscris 39 de critici și istorici literari din București, Brașov, Cluj, Craiova, Iași și Timișoara. Vorbitorii au accentuat interesul deosebit acordat în România de astăzi problemelor de cultură și artă, relevând atenția de care se bucură slujitorii cuvântului, și împreună cu ei, criticii și istoricii literari. Mai toți cei care au luat cuvântul la Colocviul național de critică și istorie literară au reliefat, cu pasiunea și spiritul de răspundere specifice breslei, chestiuni de prim ordin ale activității critice din țara noastră, ca: statutul moral al criticului și istoricului literar, necesitatea întreținerii unui climat moral și material care să favorizeze

dezbateră de idei, relațiile firești scriitor-editor-public etc. Au fost combătute cu hotărâre manifestările străine adevăratului democratism în viața literară, accentuându-se rolul important care revine criticului și istoricului literar în descoperirea și impunerea valorilor literare și artistice, de fapt suprema rațiune de a fi a criticii”. □ *Cuvânt introductiv rostit de George Macovescu, Președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România:* „Stimați tovarăși, La ultima noastră Conferință și în întâlnirile pe care le-a avut cu scriitorii, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a îndemnat ca în munca noastră, a Uniunii Scriitorilor și în special a Consiliului Uniunii Scriitorilor, să încercăm să dezbaterem în mod aprofundat probleme care preocupă literatura noastră de astăzi, dezvoltarea creației literare, rolul ei activ în dezvoltarea culturii din România socialistă. Urmând aceste îndemnuri, Consiliul Uniunii Scriitorilor a hotărât să organizeze colocvii naționale pe genuri de creație. Astfel am organizat prezentul Colocviu național de critică și istorie literară, însă în anul care vine este cert că vom organiza colocvii, căroră le vom acorda egală importanță, cu dramaturgii, cu poeți, cu prozatorii și, fără îndoială, vom continua și în anul celălalt, în 1979”. □ *Referatul biroului secției de critică și istorie literară prezentat de Ion Ianoși:* „Partidul Comunist Român acordă o atenție constantă și susținută dezvoltării literaturii și, în cadrul ei, dezvoltării criticii literare. Congresul al XI-lea al partidului, Programul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, adoptat la acest congres, documentele Congresului educației politice și al culturii socialiste, ale recentei Conferințe Naționale a P.C.R., cuvântările secretarului general al partidului au evidențiat locul și rolul activităților literare în propășirea acțiunii noastre socialiste, în dezvoltarea demonstrației socialiste, în activitatea ideologică și munca politică educativă a poporului, în promovarea principiilor eticii și echității socialiste, a umanismului revoluționar, în plămădirea omului nou, constructor conștient și devotat al socialismului și comunismului. Literatura română în ansamblul ei, critica literară ca parte a sa organică, se recunosc în politica internă și externă a partidului și se identifică integral cu ea, asumându-și cu consecvență menirea formativă, educativă care le revine în contemporaneitate. Ele își afirmă caracterul angajat și militant în activitățile lor, se consideră părtașe la toate câte făptuiește poporul român și naționalitățile conlocuitoare din patria noastră. [...] Se scrie mai mult și mai interesant de la o vreme despre formele mărturisit și ascuțit politice ale literaturii, de pildă ale romanului. Am observat, totuși, că nu toți criticii iau parte la asemenea clarificări, că ele nici nu s-au produs în deplină măsură, că nu este, mai ales, susținută cu toate prilejurile literatura orientată către confruntările politice de primă mărime și importanță. Uneori politicul pare să fie confundat cu orice fel de implicație social-istorică, de o natură mai globală, în cadrul căreia nu este delimitat ca o variantă ascuțită, cu problematica ei specifică. În unele intervenții, lucrurile se cam nivelează și diluează, atât în raport cu varietatea de gen, spe-

cie, formă și formulă, cât și în raport cu simpatiile și opțiunile lor de conținut; câteodată sunt chiar proiectate în avanscenă variații literare abstrase dintr-o lume reală și recognoscibilă, voalat sau deloc implicate în contingentul social și politic al epocii, fără legături vizibile cu preocupările contemporanilor lor. E firesc și bine că în ultimii ani problemelor de măiestrie literară li se acordă și o însemnătate crescută și crescândă: niciun mesaj nu există în afara realizării lui, în artă «înveșmântarea» nu este exterioară ideilor vehiculate, ci chiar modul lor unic de exigență. Cu acest esențial amendament, se reconfirmă însă cu atât mai categoric nevoia ca în centrul dezbaterilor de critică să se situeze și viziunea asupra vieții promovată în și de către opera dată. Viziunea filosofică, politică, etică este organic împlântată în structurile intime ale artei, nicio analiză particulară a acestor structuri (prin variate instrumentații analitice recente) nu va avea sorți de izbândă în caz că se va exersa izolat de totalitatea conținuturilor. Or, se întâmplă ca să se disocieze tocmai o vie complementaritate, respectivele incursiuni – utile sau subtile – în modalitățile de expresie, trecând cu relativă ușurință alături de fondul respectivei expresivități, sau punând de-a dreptul în paranteză măsura în care lucrarea de poezie, proză, dramaturgie dată își aduce raportul la orientarea noastră printre atâtea vitale confruntări ale actualității. Fondul pe care îl vizăm este «de idei» și «de viață» în egală măsură. Expresia «viziunea asupra lumii» asta și sugerează, unitatea componentelor. Atunci, în menirea criticului și criticii intră, însă, și semnalizarea eventualelor discrepante între o anume literatură și viața reală a oamenilor reali, aici și acum. Avem în vedere cazurile de existență și de conștiință literară pe care le-am putut califica drept «periferice», desigur în raport cu magistrala societății socialiste românești contemporane. Critica purcede totuși arareori și cu timiditate la asemenea confruntări, care derulate cu suplețe și la antipodul oricăror vulgarizări, ar fi tocmai în măsură să accentueze specificul estetic al literaturii, nicidecum să-l diminueze. Literatura este una dintre artele cu cel mai evident și ridicat coeficient «de viață». Reportajul, nuvela, romanul, drama, adeseori chiar poezia lirică păstrează pe parcursul întregii lor desfășurări, semne viguroase ale prerealității transfigurate. Este anacronică orice tentativă de a nescoti această evidență, de a ocoli dreptul și datoria criticului în a confrunta lumea operei cu lumile din care purcede și în care ține să se integreze, la rândul ei, cu toate câte îi sunt proprii. [...] Însemnătatea studierii istoriei naționale, în general, și a istoriei literaturii, în particular, a fost subliniată în repetate rânduri de către partidul nostru. Socialismul crește pe o vie continuitate, pe care fiecare dintre noi e dator să o cunoască și să o pătrundă, așa cum s-a desfășurat ea în realitate, potrivit cu adevărul obiectiv al întâmplărilor, situațiilor, confruntărilor și sedimentărilor valorice succesive care – fără omisiuni și supralicitări – poate fi cel mai bine înțeleasă tocmai prin prisma prezentului și de dragul viitorului. Noi nu suntem pur și simplu arhivari, nici nu dorim să ne refugiem de propriile noastre probleme într-un trecut mai mult sau mai puțin

îndepărtat, dimpotrivă, corelăm tot ce a fost cu tot ce avem de înfăptuit. Printr-o asemenea prismă ideologică marxistă, în autenticitatea ei pătrunsă de o reală stimă pentru toate valorile unui popor, ale fiecărui popor în parte, de o stimă care să vizeze împlinirile naționale și universale contemporane și de perspectivă, prin această prismă s-au elaborat un număr mare de studii, monografii și lucrări de sinteză, despre literatura română mai veche, cea clasică, interbelică sau de după Eliberare, despre literaturile maghiară, germană sau sârbă din țara noastră, ca și studii și eseuri despre literatura universală clasică sau actuală”.

□ Pompiliu Marcea: „Mulțumesc partidului pentru privilegiul pe care mi l-a acordat de a deschide seria discuțiilor și care se datorează împrejurării că nu pot rămâne mult, din păcate, la întâlnirea noastră. Ocupându-mă, în primul rând, de istoria literară, voi ridica aici câteva probleme criticii literare, spre a nu fi cumva bănuțit de părtinire profesională. Pentru o evaluare cât mai exactă a stadiului în care se află critica actuală, este necesar mai întâi să eliminăm câteva prejudecăți de largă circulație, cu atât mai mult cu cât de regulă asemenea prejudecăți de largă circulație devin un fel de consens unanim. Prima prejudecată ar fi formulată astfel: critica actuală se află sub nivelul criticii clasice, de unde îndemnul întoarcerii la Maiorescu, Ibrăileanu, Lovinescu și ceilalți. Ideea e susținută mai ales de critici cu mai multă vechime, ale căror criterii în judecata literară și al căror gust ține mai ales de epocile mai vechi ale literaturii noastre. Căci, cu toată obiectivitatea cu care Maiorescu i-a investit pe critici, spre deosebire de creatori, criticul continuă să-și poarte însemnele formației și structurii sale intelectuale. Dar, după opinia mea, ideea aceasta care exprimă un binemeritat omagiu pe care îl aducem înaintașilor iluștri, ilustrează în același timp o eroare de apreciere cu privire la stadiul, nivelul criticii actuale. Prin forța împrejurărilor de ordin profesional citesc atât texte ale criticii trecute, cât și ale celei prezente. Au fost cazuri repetate când, pentru o anume operă literară sau un autor m-am adresat, spre validarea impresiilor de lectură sau spre edificarea estetică, atât criticilor mai vechi, cât și celor mai noi și mărturisesc cu toată convingerea că cei noi nu m-au dezamăgit deloc. Aș spune că, dimpotrivă, mi-au impus atât prin densitatea ideilor, cât și prin lărgirea orizontului, nu o dată prin valoarea expresiei, ceea ce nu trebuie deloc să ne mire, întrucât critica literară ca disciplină a spiritului a evoluat, s-a îmbogățit, și-a lărgit orizontul, și-a șlefuit expresia. Înaintașii, folosiți la început drept modele, devin în textele discipolilor (evident, e vorba despre cei mai dotați) numai un punct de pornire, nu și un țel care, în mod firesc, se cere depășit. Aș spune că stadiul criticii actuale este și rezultatul competiției cu critica anterioară, competiție ce nu se poate decide decât în favoarea celei care are beneficiul posterității. Și ar fi grav să fie altfel. Am citit de curând – spre a da un exemplu – în vederea unei comunicări, două texte despre romanul lui Camil Petrescu *Un om între oameni*, un text semnat de un maestru venerat al criticii – și pe drept –, altul aparținând colegului nostru Eugen Simion din ultima sa carte

*Scriitorii români de azi*, volumul II. Vă invit și pe dumneavoastră să le citiți și să decideți. Ne vine, de regulă, foarte greu – ceea ce poate nici nu e așa de rău – să recunoaștem meritele colegilor și preferăm, într-o inexplicabilă umilință, să fim admonestați în corpore. Astfel spus, preferăm solidaritatea întru umilință recunoașterii loiale a valorilor. Ne inhibă uneori modestia, alteori orgoliul; rezultatul e același. Și de aici trec la o servitute a breslei critice, care generează prejudecata despre care vorbeam, dacă nu stă uneori chiar la baza ei. Căci o eroare, spre a se impune, trebuie să conțină o doză de adevăr. Erori pure nu există, căci s-ar divulga singure, automat. Prin urmare, eroarea devine prejudecată se întemeiază pe un viciu de ordin etic al criticii ca profesiune, și anume pe lipsa de fermitate uneori în judecata critică. Astfel spus, un text critic este dens în idei, bogat în asociații, instructiv, scris uneori cu clipiri care delectează spiritul, dar când vine momentul calificării scrierii de care se ocupă, el devine sibilinic, abscons, excesiv de strategic, cu prea numeroase precauții. Să fie limpede, un critic înțelege bine despre ce este vorba dar întrebarea este dacă facem critică pentru critici sau pentru publicul larg și pentru scriitori? Pentru aceste din urmă două categorii o asemenea manieră critică este cel puțin nepotrivită: autorul cărții de care ne ocupăm se face că nu pricepe despre ce e vorba și-i dă înainte în același mod, iar publicul cititor, marele beneficiar, nefamiliarizat cu excesele protocolare, nu știe ce să creadă. Or, să fie clar, publicul larg are nevoie de judecăți ferme, de concluzii limpezi, formulate adecvat. Evident, nu-i vorba cumva de jignirea autorilor: caracterul urban al criticii noastre este un bun ce trebuie cultivat și pe mai departe, mai ales că critica este un factor de educare nu numai spirituală, dar și civică – am spune – a cititorului. E vorba însă de o exprimare mai vie, mai tranșantă, mai responsabilă a opiniilor critice, de revenirea la o polemică sănătoasă, de idei și nu de persoane, la obiect și nu în abstracto”. □ Gabriel Dimisianu: „Actuala dezbatere despre critică – și când spun actuala nu mă refer la colocviul nostru, ci la dezbaterile din ultimele luni – s-a pornit cu sentimentul unei vinovății a criticii față de literatură și au fost martorii, în primă fază, ai unor gesturi violent-acuzatoare și câteodată, în replică, ai unor (e drept, ceva mai timide) disculpări. Nu este totuși o bază fructuoasă pentru progresul unei discuții ce revine ritmic în atenția generală, nu doar ca reflex al unor situații din interior, dar și al interesului mai larg, european și mondial, arătat criticii în ultimele decenii. [...] Nu poate fi concepută o literatură extraordinară și o critică neîn stare «să țină pasul» cu ce produce literatura, și nici reversul: o literatură neinteresată, cenușie, mediocră și o mișcare critică înfloritoare, răsărită adică din goluri. Să ne mai gândim o dată la formidabila epocă literară dintre cele două războaie care a fost și a formării și a afirmării celor mai mari critici ai noștri. Vreau să spun că în actualele dezbateri, la începutul lor mai ales, s-a făcut acest separaționism inoperant între critică și creație, o consolidare a lor în regimuri total deosebite, ceea ce a și dus la inechitabile distribuiri ale răspunderilor. Literatură și critică răspund însă la-

laltă fiindcă sunt realități care împreună alcătuiesc un tot. Privind astfel lucrurile nu înseamnă că pierd din vedere deosebirile dintre cele două domenii, ce fac abstracție de funcțiile esențiale ale criticii sau că militez pentru abstragerea ei de la ceea ce numim îndeobște rolul său de influențare sau de direcționare. El se exprimă înainte de orice prin actul valorizator îndeplinit de critică, în absența căruia această activitate își pierde calitatea definitorie (trece în eseu, în documentaristică etc.)... Și dacă i se poate reproșa ceva fundamental criticii de azi, poate că tuturor criticilor, fiindcă prea puține ar fi excepțiile, este neîmplinirea până la capăt și în toate împrejurările a misiunii valorizatoare. Las la o parte pe falșii critici, pe autorii de comentarii circumstanțiale, căci ne interesează aici doar acei critici care printr-o activitate de o oarecare întindere și o rezonanță și-au probat vocația și onestitatea. Chiar și aici apar însă abdicări de la principiul valorizator, cu argumente care pot explica de la un caz la altul, o atitudine, fără totuși să o poată justifica până la capăt. Retragerea în eseu, în istoria literară, în comentariul dedicat cu predilecție literaturii străine sunt forme de evadare ce nu pot învinovați desigur, pe nimeni, dar prin care critica a pierdut și riscă să piardă în continuare pe câțiva dintre principalii promotori. Dificultățile acestei profesii sunt o realitate de care s-au lovit nu doar contemporani, dar a le înfrunța a fost oricând una din probele de foc ale vocației de critic. Absenteismul, izolarea din clocotul actualității imediate (nu doar în sens literar) anulează calitatea de critic. E. Lovinescu, de atâtea ori acuzat de indiferentism față de problemele momentului, chema pe confracții mai tineri în finalul *Istoriei literaturii române contemporane* din 1937 la implicare și activism... Exemplul classicilor criticii e firesc să ne lumineze acțiunea, să ne întărească spiritul în împrejurări când se pune cu atâta tărie chestiunea răspunderilor complexe ce revin profesiei noastre”. □ Romul Munteanu: „Onorat prezidiu, Stimați colegi și prieteni, În numeroase dezbateri și referințe despre critica literară, au fost formulate – mai ales de către unii scriitori – reproșuri directe sau mai voalate privitoare la faptul că unii critici, în loc să se ocupe de fenomenul literar românesc, s-au dedicat cu precădere activității studiilor despre scriitorii, curentele și operele concepute în alte părți. Să fie oare această preocupare una din maladiile fundamentale ale criticii noastre actuale? Duce ea la o evaziune din viața noastră literară, soldată cu admirația necumpătată pentru valorile literare străine? Avem dreptul să-i considerăm critici literari numai pe acei autori care studiază fenomenul literar național, iar toți ceilalți trebuie să beneficieze doar de un statut incert într-o breaslă în care au intrat în mod nelegitim? Iată câteva întrebări la care am ajuns în urma acestor îndelungate dezbateri, întrebări cărora vom încerca să le dăm un anumit răspuns pe care îl supunem discuției publice. Considerațiile noastre pleacă, în primul rând, de la faptul că în fluxul actual de informații, traducerile reprezintă în mod firesc o parte semnificativă a fiecărei culturi. De altfel, toate fenomenele literare nu s-au dezvoltat – în cele mai multe arii culturale – sub forma unor

monade izolate. Cărțile circulă în mod normal, marile opere și idei se constituie în anumite modele ale unor genuri, iar ierarhiile literare se stabilesc aproape de două milenii nu numai printr-o simplă raportare la unele critici locale, ci la marea bursă de valori, existentă pe plan universal. [...] Răspândirea cărții literare străine în țara noastră, fie prin intermediul traducerilor, fie în original, impuse în mod firesc și interpretarea ei din unghiul nostru de vedere. Cărțile străine nu se preiau ca o marfă oarecare, ele nu sunt simple documente decorative, ci niște prezențe active, niște mesaje latente care se cer a fi descifrate ca orice alte opere. Așa a început și studiul relativ nou al fenomenului literar latino-american. Așa s-a ajuns la realizarea unor riguroase monografii despre Dostoievski, Thomas Mann, Heinrich Mann, Brecht, Wedekind, Virginia Woolf, Kafka, Proust, Faulkner și atâția alții. În același spirit au fost realizate studii de sinteză despre romanul latino-american, despre Renaștere, epoca luminilor, noul roman francez, teatrul absurdului, literatura americană contemporană ș.a. Este adevărat că unii dintre autorii acestor monografii sau studii de sinteză n-au scris despre literatura română, alții – mai puțini la număr – au scris, iar în studiile de sinteză fenomenul literar românesc este adeseori integrat în fluxul firesc al literaturii universale din diferite perioade istorice [...] Un critic sau un istoric al literaturii latino-americane, franceze, italiene, germane, ruse, spaniole nu se mai poate adeseori extinde și asupra literaturii române. Așa cum avem critici specializați în literatura română, la fel se cuvine să avem și pentru alte arii de cultură. Specializarea, bineînțeles, nu trebuie să ducă la o alienare a criticului literaturilor străine de cultura națională. Literatura română rămâne planul de fundal, zona atentă de informații existente pentru orice critică. Cerința aceasta ni se pare firească, deoarece, indiferent despre ce scriitori își formulează unele puncte de vedere, criticul literaturilor străine se adresează publicului din țara noastră. Pe această cale s-au pus și temeliile criticii comparate și ale teoriei criticii, care nu se poate întemeia, nu se poate baza doar pe exemple decupate dintr-o singură țară, ele sunt menite să capete o legitimare mult mai largă”. □ Al. Dima: „Dintre ramurile științei literaturii, interesul dominant i-a aparținut până acum criticii literare, mai puțin istoriografiei literare și adăugăm aproape deloc teoriei care a rămas, ca și în trecut, vitregită, deși ea se cuprinde implicit în substanța celor două discipline înrudite. În ce privește istoriografia literară (termen mai adecvat decât istoria literară care desfășoară fenomenele literare din realitate, în timp ce istoriografia descrie și explică), ținem să scoatem în relief contribuțiile de bază ale acesteia prin monografii. Faptul este desigur notoriu, dar ceea ce cred că trebuie subliniat și combătut e diminuarea valorii monografiilor, așa cum s-a încercat uneori în ultimii ani. Monografiile nu sunt – cum se crede – numai o serie de insule într-un arhipelag imaginar al istoriografiei literare, ci prefigurează momente tipice și reprezentative ale acesteia întrucât ele nu se mărginesc la descrieri izolate ale personalităților artistice sau ale curentelor, odată ce le situează totdeauna în

epoci sau perioade literare, ceea ce le apropie vizibil de obiectivul însuși al istoriografiei literare. [...] Desigur, suntem obligați să înfățișăm și unele lacune ale domeniului istoriografiei noastre literare. Trebuie să revenim mereu asupra lipsei marilor reeditări ale acestei discipline. După cum se știe, abia dacă s-a plănuțit repășirea amplelor și incitantelor volume ale lui N. Iorga, pentru care faptele literare sunt stringent legate de condițiile sociale și culturale ale epocilor, fără niciun fel de estetism în sensul sfârșitului secolului al XIX-lea și începutului veacului următor. [...] De o deosebită însemnătate rămâne însă problema terminologiei criticii. Prin inundarea cu termeni tehnici străini, unele studii au devenit cu totul inaccesibile. Firește, aceștia nu pot fi ignorați de specialiști, dar publicul cititor nu e obligat să-i cunoască și să se lase astfel despărțit de structura obiectivă a operei”. □ Alexandru Paleologu: „I se aduc învinovățiri criticii – într-adevăr, foarte frecvent – din diferite motive. De pildă, am citit astă-vară cuvântul unui însemnat scriitor al nostru care spunea că, dacă criticii marxiști se ocupă de Thomas Mann și de Joyce, rămâne câmp liber altora – nemarxiști, am înțeles – să vicieze aerul intelectual pe care-l respirăm. Faptul că niște critici de seamă se ocupă de marii scriitori europeni să fie considerat ca o demisie, ca o evaziune de la menirea lor? Și de unde dreptul acesta de a se impune criticului să scrie despre anumite subiecte, despre anumite scrieri – ..., nu despre Joyce și despre Shakespeare? Avem voie și noi, criticii, să scriem – cred – despre ce vrem din domeniul literaturii, așa cum scriitorii pot scrie despre ce vor: despre dragoste, vânătoare, ambiție, trădare, ură și moarte și așa mai departe. Dacă sunt preocupat de Gogol sau de Rimbaud sau de Marin Preda, este treaba mea”. □ Gheorghe Grigurcu: „Lector avizat, reprezentativ, criticul se impune drept un mediator al valorilor, drept un exponent al unei sensibilități cu neîndoielnic indice colectiv. Oricât coeficient personal ar fi investit în textul critic, acesta e modelat de anume tipuri de lectură, de un convenționalism, ce poartă o amprentă generalizatoare istorică”. □ Mircea Zăciu: „Dați-mi voie să ne întoarcem puțin pe pământ și anume, la condiția criticului de astăzi, la condiția criticului, în urma unor lungi dezbateri despre critică care s-au purtat în presa noastră literară din ultimele luni, vreme în care toată lumea a discutat despre critică. În realitate, cel pus sub urmărire era criticul, devenit «personaj». [...] Ștefan Aug. Doinaș afirma, referitor la cartea lui Gabriel Liiceanu, *Despre tragic*, că critica noastră are alergie la teoretic. Are câteodată. Am constatat asta și într-o convorbire cu profesorul Dumitru Micu. Aș spune că pătrunde greu în rubricile de critică dezbaterile despre anumite cărți, românești și străine, cărți în care se angajează sisteme de abstracțiuni mai înalte. Dau exemplul cărților semnate de Constantin Ciopraga despre personalitatea literaturii române, de Ignat Bociort despre progres în artă, de Ștefan Morawski, despre marxism și estetică, sau de Oskar Walzel cu privire la conținut și formă în opera poetică... Trebuie să vedem, așadar, dacă nu cumva o simulare a preocupărilor teoretice poate aduce servicii. Că e nevo-



ie să adâncim și să revedem neconținut chestiunile teoretice s-a dovedit uneori chiar aici. Sunt concepte care trebuie revizuite. Am să mă refer la unul introdus prin discuția, strălucită de altfel, a profesorului Ov.S. Crohmălniceanu. Domnia-sa afirma, și afirmația a fost reluată, că disciplina criticii este un produs tardiv, consolidat de abia în secolul al XIX-lea. Se poate susține și că nu e adevărat. Evul mediu a cunoscut o critică analistă bine diversificată, se practica atunci critica profesorului de alegorie. Există o teorie a simbolului foarte adânc. Există o problemă a apariției autorului, cum este o problemă a proliferației autorilor astăzi”. □ Alexandru Dobrescu: „Recomand tinerilor scriitori și critici să țină seama de acest citat care aparține unui om care a devenit celebru prin trecutul activității lui, și-mi exprim speranța că mersul ascendent al criticii noastre contemporane va face ca valorile literaturii naționale să pătrundă, să ajungă în contextul literaturii universale”. □ Dan Zamfirescu: „Știu că unii dintre dumneavoastră vă veți revolta din adâncul tradiționalei noastre modestii – sau din alte adâncuri – la o asemenea «hiperbolizare» (ca să folosesc un termen al profesorului Al. Dima) a culturii românești. Dar tocmai această revoltă, care își are însă și opusul ei, adică o tot mai evidentă cristalizare a noii conștiințe de sine a culturii românești, în spirite, însă și opusul ei, adică o tot mai evidentă cristalizare a noii conștiințe de sine a culturii românești, în spirite din ce în ce mai diverse, și nu dintre cele mai puțin însemnate ale culturii noastre de astăzi, tocmai această revoltă – zic –, sau tocmai această adeziune se află și la originea dezbaterii însuflețite în jurul noțiunii pusă în circulație de profesorul Papu: protocronismul românesc. Nu are rost să explic aici noțiunea și semnificația ei. Țin însă să observ că în niciun caz nu trebuie expedită această discuție atât de sumar în referatul inițial, și mai ales că nu trebuia să fie pusă pe același plan cu dezbateră interminabilă, mai veche decât lumea, și care are șanse să dăuneze mai mult decât ea și să ducă la aceleași rezultate în coada de pește – adică discuția despre subiectivitate și obiectivitate în critica literară. Ceea ce discutăm noi de fapt, nu este o noțiune, ci este statutul istoric al unei culturi și șansele ei viitoare. Am zice chiar, dacă termenul nu ar fi compromis de experiența altora, misiunea ei în lumea contemporană. Fiindcă există, într-adevăr, câțiva inși care cred că această cultură propune setei de idei a epocii noastre, evocată aici de colegul Al. Paleologu, o soluție sau măcar un început de drum spre așezarea spiritualității mondiale pe un nou fâgaș, capabil să depășească criza în care se zbate. [...] Literatura nu este cunoscută sau recunoscută suficient, dar ceasul ei se apropie. Pentru ca să-și împlinească însă misiunea, împreună cu întreaga cultură română, avem nevoie cu toții de un dialog esențial, singurul în stare să asigure culturii noastre cadrele necesare înfloririi ei depline, ca pe vremuri dialogul esențial al meșterilor și cărturarilor cu Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș, Matei Basarab ori Brâncoveanu”. □ Eugenia Tudor Anton: „Pentru îmbunătățirea climatului literar este nevoie, așa cum s-a spus, de mai multe coli editoriale pentru critica literară, de

mai multe reviste cu mai multe pagini printre care și de o revistă de critică literară, propusă mai înainte, dar mai este nevoie, și nu în ultimul rând, de conștiința faptului că nu trăim și nu scriem numai pentru noi, pentru scriitorii care ne aprobă sau ne dezaprobă azi și acum; suntem chemați să trăim și să scriem pentru literatura română de azi și de mâine”. □ Edgar Papu: „Rolul pe care l-au avut romancierii în Franța și filosofii în Germania l-au deținut de la Maiorescu – și-l dețin încă și astăzi – criticii literari la noi. Ei sunt deschizători de drumuri nu numai pentru literatură, ci pentru întreaga noastră cultură umanistă. Exemplul lui Lovinescu care, plecând de la critica literară, a ajuns să conceapă o vastă istorie a civilizației române moderne, rămâne tipic pentru cultura noastră. Această disciplină, critica literară, a avut și mai are la noi o specială virtute extensibilă și atotcuprinzătoare. A fost începutul și modelul tuturor genurilor de critică destinate să prezinte valorile din celelalte discipline care alcătuiesc laolaltă ansamblul culturii românești. Chiar cea mai veche dintre ele, critica istorică, își are și ea un precedent în critica literară, fiindcă *Istoria critică a românilor*, celebra lucrare a lui Hasdeu dintre 1873 și 1875 s-a văzut precedată de începuturile lui Maiorescu, precum și de acea hegeliană *Principele criticii* a lui Radu Ionescu. Cu atât mai mult critica literară anticipă și influențează direct în structura lor celelalte genuri critice ivite mai târziu la noi: critica textologică, critica filosofică, de artă, teatrală, cinematografică, muzicală, sportivă și așa mai departe. Critica literară continuă și astăzi să dețină întâietatea ca ampolare și însemnătate de model apreciativ și deschizător de drumuri. Ea se arată promotoare nu numai în literatură, ci și în tot potențialul culturii noastre creatoare. Aceasta nu înseamnă că nu există și scăderi în critica noastră, pe care le vom semnala mai târziu. Privită însă global, ea se bucură și de marile compensații pe care le-am semnalat. Este instanța care stimulează în modul cel mai hotărât conștiința de existență certă a valorilor noastre de astăzi în toate registrele culturii. Este într-însa acea maturitate a discernământului, a dozării judecăților, a fineții în pătrunderea obiectului, calități care se văd extrapolate în toate celelalte discipline unde se caută detectarea adevăratelor valori ale culturii noastre. Ei, am spus că există și unele scăderi. Există ceea ce am consemnat încă de multă vreme, un anumit decalaj, un decalaj chiar vizibil între potențialul creației în cultura românească și acela al capacității de receptare, cu mult mai scăzut decât creația. Aici mi se pare că în mare parte și critica noastră are o vină. Deși, în mod paradoxal, ea se situează în fruntea disciplinelor deschizătoare de drumuri la noi, totuși există anumite lacune care o fac să rămână în urma creațiilor beletristice propriu-zise. Apare, ce-i drept, dotată cu prudență, care este una din virtuțile cardinale ale antichității grecești, însă se vede lipsită de o altă virtute cardinală, care este curajul. Adică îmi face impresia că totdeauna beletristica, romanul, teatrul, poezia lirică au avut mai mult curaj decât critica la noi. Aceasta este numai una din scăderile criticii. O alta ar fi următoarea: Există critici care scriu foarte frumos, care au mare valoare din

punct de vedere stilistic, dar care totuși – așa cum au spus și Pompiliu Marcea și alți vorbitori aici – atunci când este vorba să aprecieze, devin dintr-o dată prudenți. Și atunci ce fac acești critici? Ei îmbogățesc potențialul creației noastre, fiind foarte talentați – fiindcă românul are talent, orice s-ar spune – îmbogățesc potențialul creației, dar în schimb tocmai de ceea ce avem nevoie, de încurajarea receptării, tocmai acolo rămân foarte prudenți, în loc să aibă curaj. Să ne înțelegem. Adevăratul curaj nu există față de persoane, ci față de idei. Nu este a te repezi într-unul sau altul dintre confrăți spre o idee nouă și fecundă, care depășește simpla rutină, ci, dimpotrivă a te deschide către ea cu gândul că poate să împropăteze întregul orizont al culturii noastre, Desigur că nu putem generaliza aici, fiindcă există atâția critici actuali prin acțiunea cărora este gata să dispară amintitul decalaj dintre creație și receptare în viața noastră culturală. Tot ceea ce am spus acum în urmă nu atinge, însă, cu nimic convingerea despre incontestabilul aport valoros al criticii actuale în cultura românească de astăzi. Critica literară este prima care, după afirmarea noastră politică actuală, a trezit prin subtile și penetrante aplicări analitice la diverse exemple concrete – este partea ei pozitivă foarte importantă – convingerea că existăm ca o energie creatoare în lume, cu originalitatea noastră, cu fizionomia noastră specifică, cu mesajul nostru. Toate celelalte ramuri critice au urmat-o în același sens – ea a fost modelul – operând fiecare după profilul registrului lor cu aceeași precizie a înțelegerii, a asocierilor și disocierilor subtile pe care o inaugurasă în domeniul ei critica literară. Astăzi, așa cum s-a mai accentuat de antevorbitorii mei, o pleiadă de critici literari promet să ducă mai departe și să dezvolte același rol primordial al criticii literare în cultura noastră, în concertul întregii noastre culturi. Ne vom uni și noi, cei din celelalte generații, cu eforturile lor”. □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Stimați tovarăși, Pot să existe critici fără scriitori? Doar paradoxalul Borges a fost ispitit să răspundă afirmativ acestei întrebări concepând exegeți și chiar istorici ai unor literaturi complet imaginare. Câtă vreme rămânem însă cu picioarele pe pământ, trebuie să admitem că acolo unde lipsește activitatea scriitorilor critica își pierde însuși sensul. Am pus înadins o întrebare de reducere la absurd a problemei asupra căreia vă cer permisiunea să mă opresc. Vreau să temperez astfel din capul locului un prea mare orgoliu ivit câteodată în câmpul criticii. Din remarcă judicioasă că interpretările originale vin să releve bogăția sensurilor unei opere, reținându-o și prelungindu-i viața, s-a născut și o convingere prezumțioasă: criticul de fapt face să trăiască literatura. Fără el, aceasta ar rămâne un simplu vraf de semne moarte. Că lucrurile nu stau așa putem verifica îndată. Lectura criticului, oricât de avizată și ingenioasă, e un itinerar printr-o întregă geografie, dar fără spațiu orice voiaj e practic imposibil. Orgoliul e cel mai grav dintre păcatele capitale, deoarece, pe lângă altele, și orbește pe cine-i cade victimă. Critica rămâne condiționată nu numai de existența literaturii, ci și de calitatea ei. Oricâtă inteligență și vervă ar cheltui un spirit nimicind cărți proaste (acțiune

extrem de utilă și de necesară) va ieși în pierdere dacă se mulțumește cu atâta. Foiletoniști reductibili ca Ilarie Chendi sau Ion Trivale au suferit până la urmă pentru faptul de a-și fi consacrat eforturile mai ales ecarisajului literar, discutând îndeosebi scrieri anemice. Cronicile lor, chiar când formulau diagnostice foarte exacte, au murit fatalmente în mare parte odată cu volumele cărora le-au consacrat, fiindcă ele au intrat într-o totală uitare. Criticii noștri foiletoniști au beneficiat în perioada interbelică și de nivelul net superior al producției literare. E, apoi, mult mai ușor să faci praf o carte slabă decât să surprinzi notele inedite ale alteia bune. Criticii sunt, prin urmare, interesați vital să se producă o literatură valoroasă. Nu e de ajuns să reții ca observator detașat, fie și cu probitate, cărțile reușite să le respingi pe cele ratate. S-ar putea ca, nepunând și umărul, primele să întârzie să apară, iar ultimele să răsară peste tot asemenea ciupercilor. Criticul adevărat are, precum vedem, datoria să descopere ce împiedică talentele să atingă întreaga lor împlinire și să ajute, pe cât îi stă cu putință, la înlăturarea obstacolelor din calea dezvoltării optime a literaturii unui moment. Un exemplu ne stă la îndemână. A dispărut oare în întregime idilismul? Fără îndoială că nu, și cărțile îndrăznețe continuă să aibă de înfruntat, chiar când apar și câștigă adeziunea cititorilor, încă destule rezistențe tacite. Nu sunt, într-un cuvânt, agreeate și li se recunosc meritele cu jumătate de gură. Luptă îndeajuns critica noastră ca să demonstreze că argumentele teoriei și practicii esteticii marxiste că adevărul – chiar crud, chiar dureros, chiar neplăcut – e revoluționar, are o autentică forță educativă, trezește conștiințele pe când dulcegăriile, cuvintele umflate și goale, simplificarea dilemelor încurcate ale vieții stârnesc ilaritate și, asemeni tuturor minciunilor, până la urmă neîncredere, scepticism și blazare în suflete? Unei cărți bune și realmente pilduitoare în sensul unei etici superioare, cum a fost, de pildă, *O singură noapte eternă* de Teodor Mazilu i s-au adus niște obiecții dogmatice în cel mai pur stil al anilor '50 ... Acuzațiile absolut nejustificate au umplu câteva coloane dintr-o gazetă foarte citită, având și o pagină întreagă cu mică publicitate. A sărit critica să apere cartea, sau mai există niște principii retrivualizate? Nici romanul regretatului Alexandru Ivăsiuc, *Iluminări* – după mine, o curajoasă și pătrunzătoare explorare a realităților contemporane, într-un mod mai puțin festiv – nu a găsit sprijinitor spre a înfrânge primirea cam acră și nemeritată, chiar din partea criticilor. Câte voci au scos la iveală sub ce forme ni se păstrează idilismul în atâtea istorii nesărate care iau fără nicio piedică drumul tiparului, ba recoltează și recenzii amabile? Fără însă a discuta semnificațiile unei cărți, astfel de intervenții salutare sunt imposibile. Criticii noștri consideră cea mai mare injurie să li se spună că fac conținutistică, dar lucru paradoxal, tocmai de ceea ce reușesc să exprime operele în ordinea observațiilor filosofice, morale, sociologice și psihologice asupra realităților vieții din juru-ne e util să discutăm, pentru însăși calitatea producției beletristice. Militantismul criticii rezistă, după mine, mai ales într-o asemenea deschidere de drum, o deschidere pentru opere-

le care au șansa să formeze o literatură interesantă, actuală și originală. Iată, azi, în altă ordine de idei, nu numai a conținuturilor, dar chiar și a facturii, romanul lui Ștefan Bănuțescu, *Cartea milionarului* întâmpină, cum putem ușor constata, destule rezistențe și, cred, exact pentru factura scrierii, ieșite din comun și reflecția personală asupra umanității acestor locuri. N-am văzut condeiele care să fi pornit a polemiza cu unele obiecții obtuze care i-au fost aduse acestei cărți, după părerea mea, de mare valoare. Trucajul valorilor, recunoaște oricine, sfârșește prin a anula autoritatea criticii. Sigur, mașina în stare să dea verdicte infailibile cu privire la valorile artistice nu a fost născocită încă. Părerile despre cărți diferă, dar un anumit consens al ierarhiei valorilor, chiar dacă nu merge până la detaliu, în linii mari se stabilește până la urmă când funcționează o conștiință critică trează. Ea n-ar trebui să tolereze sub niciun cuvânt impostura prelungită, gloria aranjată prin reclamă împotriva evidenței, ascunderea slăbiciunilor care sar în ochi. Într-o vreme când mai toate întâlnirile pugilistice (am mai amintit o dată faptul acesta) ajunseseră să fie aranjate, se organiza periodic o faimoasă și secretă competiție la Hamburg. Acolo campionii susțineau niște meciuri reale, ca măcar impresarii să știe cine sunt cu adevărat cei mai buni dintre ei. Mă tem că lăsând să treacă atâtea lucruri nespuse, să nu resimtă și critica noastră cumva nevoia unor astfel de acțiuni, adică să nu fie nevoită să-și întrunească reprezentanții spre a stabili ce cărți sunt incontestabil valoroase. Sper să nu avem nevoie de așa ceva. Dar de ce există riscul? Mă văd atunci obligat, ajuns aici, să ridic o altă întrebare, iarăși nu prea delicată: pot exista scriitori fără critici? După declarațiile unora dintre primii – și nu puțini – s-ar părea că da. Critica e un gen apărut relativ târziu în literatură, aceasta s-a dispensat de ea multe veacuri și ca o profesie autonomă a început să fie cunoscută și acceptată ca atare abia în secolul al XIX-lea. Pe urmă poetul, romancierul, dramaturgul poate în definitiv susține că-i e suficientă reacția publicului. Îl citește pe scriitor sau nu, aplaudă sau fluieră o piesă de teatru, asta rămâne esențial. Că lucrurile se prezintă cu totul altfel în realitate ne-o confirmă concret chiar autorii care nu pierd prilejul să ia peste picior mereu activitatea criticilor. Dacă ar crede realmente că activitatea acestora din urmă este atât de inutilă, ar lăsa-o în plata domnului. Dar nu conținesc de fapt s-o țină sub focul ironiilor și să facă tot felul de comparații destul de frecvente și uzate: bâzâitul muștei la arat, compensația scriitorului nerealizat ș.a.m.d. Practic, abia acești autori mânioși pe critică au o nemărturisită credință – chiar exagerată aș spune – în puterile ei. Unii îi atribuie adevărate forțe oculte, o văd urzind comploturi și mașinațiuni, își închipuie că e în stare să facă peste noapte dintr-un autor modest o glorie mondială, comparabilă cu toate numele ilustre ale literaturii contemporane. De aceea și încearcă să utilizeze pentru «desființarea» rivalilor, umblând după mercenari dispuși să îndeplinească o asemenea treabă. Și am văzut, din păcate, chiar printre tinerii mei studenți unii care au fost dispuși să accepte o asemenea «slujbă» nu prea glorioasă. Oricum, aici se

manifestă o tentativă din partea unor scriitori de a-și înfunda critica. Forma cea mai blândă e neacceptarea niciunei rezerve. Autori reputați și cu «poziție» puternică se întâmplă destul de frecvent să nu tolereze a li se aduce obiecții chiar și când scriu o carte mai slabă. Cine cutează a arăta scăderile ei devine dușmanul lui pe viață; o inimicizie vindicativă, stăruitoare, îl urmărește pe critic oriunde scriitorul respectiv are un cuvânt greu, la gazete, la edituri și (vai!) câteodată chiar mai sus. Am zis că voi înfățișa întâi forma blândă. Prin însăși ordinea pe care o presupune, feudalul are însă pretenții mai mari. Ai jurat pe culorile lui? Nu e de ajuns să nu-i faci vreun reproș cât de intim, dar trebuie să-l și lauzi neconținut și să-ți crăpi capul ca să găsești elogii mai răsunătoare decât ale feuzilor, baronilor vechi. A fost unul comparat cu Thomas Mann și altul cu Malraux? Să fim noi puși alături și de Thomas Mann și de Márquez în plus, că se poartă acum. Și încă asta e puțin. Nu cumva să-ți vină a spune vreo vorbă bună despre rivalii literari ai seniorului, chiar dacă scriu un lucru excelent. Până și tăcerea e socotită lipsă de loialitate. Pe cel neagreat de suzeranul ales trebuie să-l înjuri în orice împrejurare. Așa îi arăți deplină fidelitate. Recunosc că nu e plăcut deloc să auzi impresii dezagreabile despre ceea ce spiritul tău a zămislit, adesea cu chin și sudoare. Scriitorii ar trebui să fie niște sfinți ca să accepte senini judecăți nemiloase asupra roadelor muncii lor. Dar aceasta e regula jocului. Dacă scriitorii reclamă dreptul să spună adevărul, fie și crud, despre realitate – și bine fac – sunt datori să acorde prin bună logică și criticilor același drept. Idilismul este nefast și aici. Realitatea literaturii trebuie cunoscută așa cum e. Adevărul, așa cum am spus, este revoluționar. Aș îndrăzni să sugerez că un scriitor, cu cât are mai multă încredere în talentul său, cu atât și-ar putea îngădui mai multă toleranță față de opiniile neentuziaste la adresa lui. Autorii într-adevăr buni ar trebui să-și interzică primii mâniile împotriva celor care nu i-au gustat. Ba mai mult – exceptate fiind loviturile joase, atacurile pornite din rea-credință – s-ar cuveni să asculte cu interes sporit vocile neditirambice. Chiar greșind, nu este exclus să păstreze în ce spun și un dram de adevăr, ceea ce le face stimulative. Inițiativa apărării criticii de intențiile către înfeudare ne-am bucura să vină cu precădere din rândurile autorilor noștri cei mai înzestrați. Ar fi un semn de conștiință artistică ridicată și o garanție pentru o critică sinceră, onestă și, în ultimă instanță, creatoare a emulației literare autentice. Între prezumție și mercenariat există un drum dificil, dar cinstit, al demnității profesionale. Și continui să cred că între scriitori și critici nu este deloc exclus să se statornicească relații potrivite activității lor nobile, comune, relații corespunzătoare societății noastre, Codul eticii și echității socialiste. Criticul nu poate trăi fără scriitori, dar nu trebuie să trăiască prin scriitori. Scriitorul nu poate trăi fără critici, dar nu trebuie să trăiască prin critici. Rostul niciunuia nu e să slujească celuilalt, ci amândoi au de slujit o singură cauză, o cauză sacră, cauza literaturii bune și implicit marea operă pe care o săvârșește aceasta întru înnobilarea sufletului omenesc”. □ Ștefan Aug. Doinaș: „Îngădu-

iți-mi să aduc un omagiu criticii literare de astăzi și de totdeauna, susținând că o întrebare de tipul: «are dreptul o personalitate critică să cedeze în fața umorilor sale de moment, să fie subiectivă?» este în afară de subiect. O personalitate nu este o stare de drept, ci o stare de fapt: ea există ca atare, fie că vrem, fie că nu. Sau, astfel spus: arta în general, deci și literatura, deci și această critică în ipostaza ei majoră, aceea de «a zecea Muză, nu este un domeniu al drepturilor care se acordă, ci al drepturilor care se cuceresc. Ca să revin la G. Călinescu, astăzi noi știm cu toții că «scandalul» schimbărilor sale de opinie ascundea două «scandaluri» mult mai mari: pretinsul scandal al schimbării de optică asupra operei lui Mihai Eminescu, și falsul scandal al noii sale viziuni – estetice – asupra istoriei literaturii române, adică exact două operații critice fundamentale, acelea care ne-au hrănit pe noi toți, cei îndrăgostiți de critica românească modernă. O ultimă precizare. Fiind ea însăși literatură și nicidecum operă de legislație literară, o viziune critică nu este niciodată o sentință – teoretic, nelimitată – în care o operă literară sau un autor reîntră în circuitul valorilor. A presupune că autoritatea, incontestabilă a lui G. Călinescu, de pildă, a barat definitiv posibilitatea altor exegeze eminesciene înseamnă pur și simplu a crede că poezia lui Eminescu a fost «clasată» o dată pentru totdeauna, că viața ei secretă a încetat, că însăși critica română ar fi redusă la o definitivă tăcere în legătură cu acest subiect. Autoritatea unui critic – născut într-un proces de deplină libertate a vieții literare, consecință firească a confruntării de opinii – domină fără îndoială o cultură ani sau decenii de-a rândul. Dar în același timp, ea nu încetează de a stimula apariția altor demersuri critice. Cultural vorbind, o autoritate critică există la modul instituțional sau nu – nu ca o «școală de critică»: ea creează în mod firesc întâi discipoli, apoi personalități critice capabile să stea, mai curând sau mai târziu alături de maestrul lor, și chiar să-l contrazică. Ea «cheamă», cu alte cuvinte, manifestarea unor noi autorități în critică. Acesta mi se pare un fapt indiscutabil, nu numai normal, ci și necesar. Căci apariția unui nou «adevăr» critic nu dislocă, nu anulează «adevărul» critic formulat anterior (așa cum se întâmplă în știință), ci coexistă în spațiul aceleiași culturi, având ca obiect de interpretare același autor și aceeași operă, cărora le conferă o nouă dimensiune, întreținând viața lor spirituală. Îngăduiți-mi să închei cu o imagine: în viața fiecărei culturi vine un moment când una din capodoperele sale cele mai sublime ațipește: melosul eminescian e preluat de ape și vânt, poveștile lui Creangă sunt alterate de bunici, *Ion* al lui Rebreanu a dispărut din satul ardelean, narațiunile lui Sadoveanu s-au topit în istorie sau legendă, toamna bacoviană a devenit un loc comun al esteților, mirabila sămânță a amorțit. Atunci, dintre dumneavoastră, se ridică un mare critic, zguduie amoros această operă sublimă, o obligă să-și deschidă din nou spre alte generații ochii adânci, ineputabili, și astfel un întreg popor se regăsește pe sine într-o nouă stare de veghe, care nu-i decât permanența spiritualității sale”. □ Mihai Ungheanu: „Stimați confrăți, Salut și eu ideea ținării acestui

colocviu de critică și mă alătur propunerii făcută de poetul Doinaș ca astfel de colocvii să se facă și pentru celelalte secții de creație de la Uniunea Scriitorilor. Cuvântul meu este inspirat de referatul ținut aici de tovarășul Ianoși, care a vorbit mai ales despre demnitatea criticii, despre regimul și despre condițiile ei. Orice discuție despre critică și istorie literară românească nu poate începe astăzi decât de la stabilirea cotei ei valorice. Au existat voci care au protestat împotriva proliferării criticii literare, împotriva publicării chiar de cărți de critică: aceste voci au fost contrazise de proliferarea chiar a criticii literare, de apariția unor cărți de critică care au făcut dovada vitalității speciei. Cărțile de critică literară apărute în ultimii ani – studii, eseuri, cercetări de istorie literară – au impus o nouă cotă valorică a cercetării de istorie literară românească. Există, aș zice, o lentă mutație chiar a viziunii asupra literaturii române în ansamblul ei. Au apărut cercetări asupra literaturii române vechi, semnate de Dan Zamfirescu, Doina Curticăpeanu, Dan Horia Mazilu, Eugen Negrici, Manuela Tănase, care propun o modificare de optică; fie că va fi acceptată sau nu, ea își are importanța ei în felul cum este înțeleasă și judecată literatura română. Cercetările asupra preromantismului și romantismului s-au impus și ele, mai ales prin studiile lui Paul Cornea. Marii clasici s-au bucurat și ei de studii de excepție – citesc aici în legătură cu Eminescu studiile lui Edgar Papu, Ion Negoitescu, George Munteanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga; Caragiale a fost redescoperit de studiile incitante ale lui I. Constantinescu și Al. Călinescu; Petru Poantă revizuieste tiparul în care a fost fixată poezia lui Coșbuc; Z. Ornea revizuieste și el imaginea revistei «Contemporanul». În genere asistăm – subliniez cuvântul – la o revizuire de proporții a întregii noastre istorii literare, și această lentă mutație, efectele ei le vom vedea mai târziu. Nici literatura română modernă nu a rămas în afara acestui salt al criticii. O monografie excepțională, cum este aceea despre Bacovia a lui Caraion, este de natură să ne indice încă o dată că suntem la început de drum în materie de valorificare complexă a marilor noștri scriitori moderni. Tot aici amintim lucrările închinat lui Mihail Sadoveanu de Nicolae Manolescu, Zaharia Sângeorzan și Pompiliu Marcea, pe cele ... ale lui Ion Agârbiceanu semnate de Mircea Zăciu sau Cornel Regman, marile treceri în revistă ale literaturii interbelice, înfăptuite de Ov.S. Crohmălniceanu sau de Nicolae Balotă. Apoi trebuie să vorbim despre critica literară la zi, despre critica literară a actualității, care a făcut efortul pasului către sinteză în lucrările lui Al. Piru, Eugen Simion, Ion Pop, Gabriel Dimisianu, Mircea Iorgulescu; după cum o echipă nouă de critici tineri și talentați, printre ei Dan Cristea, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu, Al. Dobrescu, Dan Culcer, Daniel Dimitriu, vine să se alăture generației mai vechi. Nu vreau să trec peste lucrările de anvergură specială, cum sunt cele ale unor tineri ca Mircea Muthu sau Aurel Sasu, sau Mircea Anghelescu. Dar numărul cărților demne de a fi citite aici este foarte mare și – inevitabil – omisiunile vin de la sine. Nu am încercat un bilanț, ci am vrut să dau o sugestie doar despre amploarea și importanța



mişcării critice actuale, despre rolul ei fatalmente preponderent în mişcarea noastră literară. Literatura română a avut întotdeauna critici de primă mărime şi tradiţia aceasta se vede confirmată şi în prezent. Revin asupra ideii că orice fel de discuţie în legătură cu critica literară de azi nu poate pleca decât de la stabilirea cotei ei valorice şi mi se pare că această cotă valorică este suficient demonstrată de cărţile pe care le-am citat. Colegul Crohmălniceanu a vorbit aici despre lipsa de cordialitate a unor scriitori faţă de critici. Este desigur un fapt, dar decide el viaţa criticii? El poate s-o decidă numai în împrejurarea în care criticul este pus într-o relaţie de dependenţă instituţională faţă de colegul său scriitorul, sau în dependenţă de oricare alt gen. S-a vorbit şi ar trebui să se vorbească aici despre situaţia şi condiţiile de manifestare ale criticului literar în presa literară. În reprezentarea multora el este o maşină automată de înregistrat cărţi şi dat verdicte, ceea ce este destul de simplist înţeles. Reprezentarea este comodă şi mecanică. S-a ridicat aici colegul Alexandru Paleologu vorbind despre libertatea criticului de a alege autorii despre care să scrie. Într-adevăr trebuie să existe o libertate a criticului, aşa cum există una a prozatorului sau a dramaturgului. Desigur criticul actualităţii literare are o libertate de iniţiativă, mărginită de cărţile care apar. Dar şi aici posibilitatea lui de a alege rămâne foarte mare. Este de condamnat un critic care îşi organizează activitatea pe preferinţe estetice, afinităţi de spirit, pe teme predilecte? Iată o întrebare. Bine-înţeles că nu. Există însă o constrângere interioară a activităţii critice, o disciplină literară şi estetică a fiecărui critic în parte, care structurează în cele din urmă întreaga lui activitate de comentator. Ea poate lua forme manifest programatice, sau să se situeze la antipodul oricărei manifestări de acest fel. Oricare din aceste atitudini şi soluţii este bună dacă este născută din credinţă sau din convingeri intime adânci. Adevărul este că nimeni nu poate opta în exclusivitate doar pentru una dintre cele două poziţii. Chiar critici dintre cei mai absenţi de la ideea de program avansează în cele din urmă necesitatea promovării unui tip de literatură sau a altuia, ceea ce este, în cele din urmă, o opţiune de tip programatic. În fiecare critic se ascunde, dincolo de degustător, şi un om de viziune programatică, mai mult sau mai puţin exprimată. Ca şi scriitorul, criticul are dreptul opţiunilor lui intime. Exprimate cu constanţă, ele îi alcătuiesc portretul şi-i impun desenul ideologic şi estetic. O afirmare mai subliniată a acestor poziţii personale, ar spori desigur dinamica peisajului nostru literar. În care polemicele de idei sunt, în general, absente, în care disputa în jurul unor cărţi importante nu s-a mai făcut demult. De la simplul stadiu al afirmării unor opinii diferite, cum a fost cazul cu unor cărţi recent apărute, nu s-a trecut şi la acela al unei dezbateri de amploare, la schimbul de opinii care să ajungă chiar să modifice opiniile preopinienţilor. Absenţa unui cadru mai larg de manifestare, absenţa unui număr suficient de rubrici critice şi de dezbateri critice, face ca nu tot potenţialul intelectual al criticii şi istoriei noastre literare de astăzi să se poată manifesta într-adevăr. «Monopolul de opinie», care este trista aminti-

re a unei perioade revoluate, tinde acum să se reinstaleze, datorită reducerii practice a spațiului propriu-zis pe care revistele literare îl acordă criticii. Soluția recentă care duce la dublarea sau triplarea cronicarilor literari la o revistă își are atât părțile ei bune, cât și părțile ei rele, și în plus, nu rezolvă întreg ansamblul de dificultăți pe care le are de înfruntat astăzi, obiectiv vorbind, critica noastră literară. Pledoaria referatului ținut aici de tov. Ianoși, în favoarea demnității meseriei de critic, a statutului ei de meserie, a regimului ei adecvat, rămâne unul din câștigurile acestui colocviu național de critică literară. Fără a mai intra în detalii ale unor lucruri pe care ar fi trebuit să le spun aici, pentru că foarte multe dintre ele au fost amintite de cei care au vorbit înaintea mea, închei spunând că, date fiind dovezile de însemnătate și de valoare pe care le aduce critica literară română de astăzi, ea are nevoie de un cadru de manifestare mai larg și mai adecvat marilor misiuni ce-i revin”. □ Al. Piru: „Dragi colegi, sunt de părere că avem critici foarte buni în toate generațiile și personal îi stimez și apreciez pe toți. Într-adevăr critica merită o astfel de estimare pentru că reprezentanții ei sunt condamnați să citească mult și să recolteze, în loc de mulțumiri pentru osteneală, adeseori calomnii. Criticul – dar nu numai el – este dator să fie cult, să aibă curajul exprimării opiniei sale, să respecte adevărul și să știe să scrie. Nu cunosc critici în istoria culturii care nu și-au isprăvit studiile și este puțin probabil ca acest statut să se modifice în zilele noastre, când epoca autodidacților a apus. Destinul falșilor critici a apus. Dar vorbim de criticii buni, nu de criticii răi, din care mai avem, pentru că mulți confundă critica, în mod paradoxal, cu răutatea. În realitate, adevăratul critic este un om plin de bunăvoință, devotat cărții pe care o citește și cel mult dezamăgit când a citit o carte rea. Am tăcut citind romanul *Doina Doicescu* și *Nelu Georgescu* de Marian Popa. Cu puține excepții, colocviul nostru s-a menținut cam prudent în generalitate, evitând să pronunțe nume de autori în viață, cu mici excepții, sau titluri de cărți. Mi-am permis o singură abatere. Fapt este că multe cărți rele sau mediocre sunt laudate și multe cărți bune rămân necomentate. S-a scris de bine despre *Bunavestire* de Nicolae Breban și de rău despre *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* de Fănuș Neagu, recent premiată. Acum s-a luat hotărârea ca niciun cronicar să nu mai scrie permanent la o revistă, să fie alternat sau contracarat cu alții. De fapt cronicarii adăoși nu scriu despre aceleași cărți, nu se înscriu în replică, încât opinia critică rămâne tot solitară. Se împart cărțile, nu judecata de valoare și cronicarul asiduu de până ieri este trimis în concediu, i se micșorează din oficiu norma. De când s-a pus în practică, sistemul nu a dat niciun rezultat. Personal, preferam cronica permanentă a lui Nicolae Manolescu, Mihai Ungheanu și alți câțiva. Cred că nu putem imputa nimic unui critic dacă, greșind, nu a făcut-o cu intenție. Au greșit o dată sau de două ori, pe când criticii răi greșesc permanent, chiar dacă nu supără pe nimeni. S-a făcut o admirabilă propunere: să avem o revistă de critică literară. Dacă nu va rămâne o simplă propunere, ca atâtea altele, atunci ar trebui să fie condusă de

un critic și nu de un poet sau de un funcționar. O asemenea revistă ar trebuie să fie exclusiv de critică și informație literară, cum a fost «Jurnalul literar» de la Iași, condus de Călinescu. Revistele acordă un spațiu prea mic criticii literare și au criticii lor peste care este greu să treci. Slujba constă săptămânal într-o grosolană punere la punct semidoctă a persoanelor care s-au ocupat de operele stăpânului. Aici nu dăm nume fiindcă sunt foarte cunoscute. Nu este critic care să nu-și fi luat porția. O revistă de critică are avantajul de a prezenta simultan sau alternativ mai multe judecăți de valoare despre o carte, în spirit obiectiv, evident. S-ar putea cultiva și polemica de idei, nu de vorbe. S-ar scrie despre mai multe cărți, despre care publicul nu știe ce să creadă, cum, ar fi de pildă, *Căderea Constantinopolului*, o operă în două volume de peste o mie de pagini care, prin tirajul ei de circa 200.000 de exemplare, a mâncat hârtia cărților de critică pe un an de zile. Numai având propria ei revistă săptămânală, critica ar putea fi într-adevăr o conștiință a literaturii și nu Cenușăreasa ei”. □ Nicolae Manolescu: „Stimați colegi, Cred că sunt în asentimentul majorității dintre dumneavoastră, așa cum dealtfel s-a mai spus, că o manifestare cum este acest colocviu național de critică literară poate fi, poate deveni o prezență utilă în viața noastră literară. Spun în viața noastră literară în general, nu numai în viața criticii, deși acest prim colocviu, dacă privim bine prin sală, azi ca și ieri, a adus, lucru firesc până la un punct, mai mulți critici decât scriitori. Sunt de față scriitori cărora noi criticii trebuie să le mulțumim că au venit; ne vor obliga să ne ducem și noi la întâlnirile lor, dacă vor avea loc. Am fost emoționat de omagiul pe care Ștefan Aug. Doinaș l-a adus din partea poezilor, deși, domnia-sa fiind și critic, poate aștepta să fim omagiați la fel și de scriitori în stare – ca să spun așa – pură, care se feresc de critică precum știți dumneavoastră cine de ce. Aceste discuții începute ieri și continuate astăzi sunt, ca mai toate discuțiile noastre, de multă vreme, oarecum contradictorii. Privite de aproape s-ar părea că nu spun nimic, privite mai departe în retrospectivă, ne dăm seama că, totuși, cel puțin o parte din lucrurile importante se spun totdeauna. Întâmplarea a făcut ca după-amiaza de ieri, ceva mai săracă în discuții și în ascultători, să-mi cadă în mână un text pe care îmi voi îngădui să vi-l citesc, dintr-un scriitor binecunoscut dumneavoastră, care nu face parte din Uniunea Scriitorilor – este vorba de Swift. Este un pasaj pe care, desigur, cei mai mulți îl cunoașteți, și în care vine vorba despre felul în care se sting lumânările: «Sunt mai multe feluri de a stinge lumânările și este bine să le cunoști pe toate – spune Swift. Puteți, în primul rând, să teștiți capul lumânării cu muc cu tot de lemnăria pereților, ceea ce duce pe loc la stingerea flăcării. Un alt metod, de a culca lumânarea pe dușumea și a stinge mucul călcându-l în picioare. Tot atât de bine poți răsuci sfeșnicul cu susul în jos, așteptând înăbușirea flăcării de seu și fumărie. Apoi puteți lua lumânarea din gaura ei și să-i îndesați capul în degetul unde stă îndeobște înfiptă cu fundul; învârtind-o însă roată, în dreapta și-n stânga, cu mare iuțeală, se va stinge iarăși grabnic de la sine. Înainte de a merge la culcare,

după ce v-ați pus de ud, nimic nu este mai lesnicios decât să înmuiati capul lumânării în oala de noapte. Altă cale este să scuipi în palmă și să apuci mucul între arătător și degetul mare până să înăbușe flacăra. Bucătăreasa poate tăvăli lumânarea pe fundul unei tingiri până se stinge. Grăjdarul o poate înăbuși, după voie, într-un ciubăr cu ovăz, într-un snop de fân sau într-o căpiță de paie. Jupâneasa conitei și-o poate stinge pe-a ei bușind-o în fața oglinzii, pe care dealtfel, mucul fumează o curăță de minune. Dar calea cea mai ușoară și mai bună rămâne totuși aceea de a sufla în lumânare». Îngăduiți-mi să încerc să suflu în câteva lumânări. Critica este de câteva luni în centrul atenției. Foarte bine, nu avem nimic împotriva de a fi în centrul atenției. De ce la urma urmelor, tot discutând noi criticii despre literatură, să nu discutăm și despre critică? Țin minte că exact acum zece ani era în toi o discuție asemănătoare. În sala aceasta se găsesc aproape toți protagoniștii și figuranții de ieri. Inutil să mai stărui. Atenție, însă, e o deosebire între discuțiile dintre 1964-1967 și cele din vara și toamna acestui an, cel puțin în punctul de plecare. Acelea au pornit spontan, dinăuntru breslei, ca dintr-o nevoie de elucidare și verificare a mijloacelor proprii. Cele din vara și toamna aceasta s-au declanșat oarecum împotriva voinței sau a științei criticilor, ca urmare a răbufnirii neprincipiale (dar după oarecari acumulări în timp) a unuia dintre colegii noștri scriitori. Să nu ne ascundem după deget. S-a crezut deci, că se poate găsi în critică un țap ispășitor, că a trage puțin critica de urechi – deși dumneavoastră știți că sunt și alte organe exterioare ale corpului criticilor ce pot fi folosite la nevoie, nu numai urechile, – că a trage puțin critica de urechi e un bun necesar și așa mai departe. Ne putem întreba: de ce? Ca să o îndreptăm sau, poate, ca s-o speriem? Mie mi se pare că, în anumite împrejurări, mai degrabă a doua întrebare ne duce mai aproape de adevăr. Să-i speriem puțin pe critici, să fie mai ușor de manipulat. Cuvântul acesta s-a mai pronunțat și ieri aici și oricât de șocant ar fi, oricât de dureros ar fi, trebuie să recunoaștem că, măcar din când în când, criticii – nu spun critica, care este o instituție foarte serioasă, își are muza ei – cum ați auzit, cum știați – se mai lasă și manipulați. Foarte rar! Din fericire, și spre onoarea breslei noastre, o discuție de acest fel începută s-a transformat pe parcurs într-o adevărată discuție. Am citit aproape toate articolele care s-au scris în revistele noastre în legătură cu critica, în decursul acestor luni. Am observat puncte de vedere interesante, curajoase și o mare frecvență a acelor opinii ale criticilor și scriitorilor care mergeau împotriva unor practici de genul influențelor, presiunilor, manipulării criticii. Iată deci că o discuție, chiar așa începută, poate continua foarte bine într-un fel folositor pentru critica însăși. Cum spuneam la început, din păcate, la întâlnirea aceasta a noastră care într-un fel încununează, face un bilanț al discuțiilor, au venit puțini scriitori. Unde sunt nemulțumiții de critică? De ce preferă să-și exprime nemulțumirea în alte părți? De ce nu vorbesc aici, de față cu noi, – oameni ca toți oamenii, colegiali, agreabili, simpatici – nu? –, dar niciun critic nu a mâncat până acum vreun

scriitor? De ce nu a venit Eugen Barbu? De ce nu a venit Titus Popovici? De ce nu a venit Eugen Jebeleanu? De ce nu au venit atâția alți scriitori? Unde este Marin Preda? Unde este Geo Bogza? Fără îndoială, unii dintre ei scriu în acest moment cărți și, când vom ieși de aici, ne vom întâlni cu cărțile scrise și vom scrie despre ele – este firesc. Dar alții? Oare cu ce ne vom întâlni – ca să zic așa – din partea lor? Tot cu cărți sau cu alte surprize? În al doilea rând, aplicându-se adesea la critică un limbaj, aș spune, de natură politică, se afirmă adesea: critica are realizări dar și neîmpliniri: i se trasează sarcini și sunt criticate rămănerile în urmă. Fără îndoială, avem și noi realizările, sarcinile, lipsurile, neajunsurile noastre pe care le resimțim uneori din plin. Însă mai știm că ducem lipsă de câteva alte lucruri foarte importante, pe care cu voia dumneavoastră am să le enumăr acum neputând intra în detalii. Pentru ca să scriem cărțile fundamentale așteptate despre literatura de astăzi, de care a vorbit ieri Aurel Martin în cuvântul său, e nevoie înainte de orice, aș spune, de o anumită atmosferă mai destinată. Suferim de spirit de campanie – ne echipăm, ne dezecupăm ca să ne echipăm la loc. Nu cred că e bun acest spirit de campanie. E nevoie în literatură de o durată mai lungă, de previziune și de proiecte care să bată mai departe. E nevoie să punem ordine în treburile noastre, ale meseriei noastre, neconstrânși de conjunctură, în sensul cel mai strict al cuvântului. A fi prezent, a ține seama de ceea ce se întâmplă în jurul nostru, e la fel de normal pentru un critic ca și pentru un poet, dar aceasta este una iar spiritul de campanie este alta. Când peste noapte o revistă se trezește cu sarcina (pentru că am folosit acest limbaj) de a vorbi despre cutare autor de la a cărei moarte sau naștere se împlinesc nu știu câți ani, sau despre vreun eveniment istoric uitat pe drum, toate aceste lucruri încetează să fie firești. Fiecare revistă trebuie să-și facă singură planurile și trebuie să trateze despre acele lucruri a căror actualitate o consideră importantă. [...] Legată de această ambianță este și problema pe care mulți dintre vorbitorii de aici au atins-o, aceea a dependenței criticilor de scriitori. Nu vreau să repet inutil ceea ce s-a spus. Această dependență se traduce, însă, în multe feluri. Sigur că un critic poate rezista la presiuni, dar vă întreb: dacă nu rezistă? În definitiv, îi cerem unui critic să aibă talent, să aibă cultură, să fie inteligent, mai știu eu ce-i cerem, să fie aspectuos ca să apară la televiziune și așa mai departe. De ce trebuie neapărat să-i cerem să fie erou? Un critic poate să fie un om foarte banal, un om foarte prozaic, fără o mare rezistență la presiuni, la certuri și la agresiuni periodice. În aceeași ordine de idei, Mihai Ungheanu, și alții înainte, s-au referit la rotația numelor de critici la rubricile fixe. O rotație a numelor, la urma urmelor, poate să nu însemne nimic, dacă n-ar implica și o rotație a responsabilității. Vă rog să mă credeți, vă spun din propria experiență, mi-e mult mai ușor să scriu cronică la două săptămâni, de pildă, decât la una, pentru că dacă nu-mi convine să mă pronunț despre anumite cărți, din diverse motive, le las în seama altora. Bănuiesc că asemenea calcule vor fi făcând și alții. În felul acesta se pot realiza toate aran-

jamentele posibile, fără măcar să se observe. Cronica săptămânală în schimb te obligă să scrii despre tot felul de cărți, îți plac, nu-ți plac, îți convine culoarea ochilor sau funcția autorului, asta este situația; nu poți evita să scrii despre cărțile dificile. Dar nu numai cronicari săptămânali s-au văzut «rotați» în felul acesta, ci și cronicarii lunari. Observ pe la revistele lunare același fenomen. Cum adică? Înțeleg să nu scrii în fiecare săptămână, dar să scrii o dată la două luni, la trei luni? Oare ce se întâmplă în cazul acesta cu necesara continuitate a opiniilor unor oameni? Cum își poate forma un critic mâna? Cum poate conta ca autoritate? Și pe urmă, încă o dată (dacă este vorba să suflăm în lumânări) eu de câte ori deschid o revistă și caut paginile de critică, nu le caut să văd despre ce cărți se scrie, le caut să văd ce oameni scriu. Cu alte cuvinte caut pe critici, nu pe autorii despre care este vorba. Negăsind anumiți critici sau găsind mereu alții, sunt derutat eu însumi, ca și mulți dintre dumneavoastră. Atunci ce să mai creadă cititorul obișnuit? De ce să rotăm oamenii și să nu scriem pur și simplu mai multe articole despre critică? De ce să nu degrevăm spațiul revistelor de tot felul de lucruri care, din nou, nu interesează pe nimeni, pentru a da mai multe articole despre aceeași carte? De ce să fim în fiecare săptămână un alt om, când pot fi într-o săptămână mai mulți oameni? A devenit absolut necesară o revistă de critică. Cred că sunt al treilea sau al patrulea care ridic această problemă. Sigur că este bine, cum spunea Al. Piru să fie condusă, eventual, de un critic nu de un poet sau de mai știu eu de cine; dar depinde și de ce critic e condusă. Multe instituții sunt conduse de critici și nu merg mai bine decât acelea conduse de poeți. Să nu facem din asta un mit, din ideea că dacă un critic vine în fruntea unei instituții de cultură lucrurile se rezolvă de la sine. Experiența arată că sunt critici și critici, așa cum sunt poeți și poeți. Nu așa avea nimic împotriva, la rigoare, ca revista de critică să fie condusă de un poet; dacă iese bine, iese bine dar... mă tem că nu vom putea soluționa nici noi această problemă. [...] Ultima problemă este aceea a tinerilor critici. Este un capitol strâns legat de ce am spus până aici, dar în același timp, un capitol separat, pentru că tot ce am spus până acum e valabil pentru criticii tineri într-o măsură mult mai mare decât pentru toți ceilalți. Un critic consacrat, cu o anumită activitate, rareori este respins la o editură și dacă vrea, poate chiar să și publice în mai multe reviste de-o dată. Dar un critic tânăr, un critic ca și necunoscut, criticul acesta ce șanse are? Sau mai exact, ce șanse îi acordăm noi ceilalți care suntem obligați să ținem seama de formarea lui? S-a mai spus și ieri, formăm mercenari, nu critici, sau formăm evazionști, nu critici ai actualității? Fiindcă ce să facă un absolvent al facultății, tânăr critic talentat, decât să evadeze în istoria literară, pentru a avea două-trei cărți în câțiva ani și a intra apoi în Uniunea Scriitorilor; sau, depinde de etica lui, să se angajeze «cu ziua» la o revistă care remunerează bine un anume gen de articole? Am vorbit despre statutul nostru la Conferință și s-a izbit de rezistența scriitorilor, până la urmă, propunerea ca pentru critici să existe o clauză specială, aceea de a nu le numă-

ra cărțile când vrem să-i primim în Uniunea Scriitorilor, ci de a lua în considerare activitatea lor. Un critic poate să scrie zece ani publicistică, poate să fie o prezență remarcabilă în presa literară, fără să-și publice numaidecât o carte. La ora actuală sunt critici care scriu de 10-12 ani și care nu au decât o carte, unii dintre ei nici atât, dar sunt critici cunoscuți, care contează, de a căror opinii scriitorii țin seama. Nu este deloc aceeași situația criticului și situația poetului sau a prozatorului tânăr. Am votat un statut, însă, din care această clauză lipsește și conform căreia, de exemplu, Gelu Ionescu, cu un singur volum și cu premiul Uniunii Scriitorilor pe 1976 nu poate intra în Uniune. Călcăm legea ca să fim drepti față de un înzestrat coleg al nostru, sau respectăm legea nedreptățindu-l pe el? O lege pe care noi înșine am făcut-o. Problema criticilor tineri, începând cu publicarea în reviste și terminând cu editurile este foarte importantă. Când se fac planurile editoriale să-și vadă acolo numele măcar pentru anul viitor? A, un critic cunoscut se descurcă! Dar un critic tânăr ce face? Este nevoie, cu alte cuvinte, de critici, deși aș putea să mă refer și la poeți, prozatori sau dramaturgi. E nevoie de multă grijă pentru această generație, care numără încă studenți. La vârsta lor, câți dintre noi, care avem astăzi ceva mai mulți ani decât ei, știam să scriem un articol? Mulți dintre ei sunt studenți, au cărți, au luat premii, dar cu asta au făcut abia începutul; depinde de noi toți să le deschidem porțile spre reviste, spre edituri, să-i împiedicăm să se ducă acolo unde până la urmă ajung, din nefericire, mulți dintre ei, pe la cine știe ce gazetă de provincie.... bucureșteană! Și singura soluție este, în cazul acesta, ca, în măsura posibilităților fiecăruia, să-i sprijinim cu înțelegere. Ceea ce vă spun acum seamănă cu un apel și este într-o măsură un apel, pentru că fiecare dintre noi, chiar dacă nu avem reviste sau edituri, putem să facem ceva. Putem să prevenim în planurile editoriale, în aparițiile revistelor, mai mult loc pentru critica tineri. Nu fac dezinteresat acest apel – trebuie să mărturisesc –, dar mă gândesc că peste 10-15 ani ei ne vor judeca pe noi și nu țin deloc să le creăm... prejudecăți! Vă mulțumesc pentru atenție!”. □ Paul Anghel: „Aș vrea să închei cu o singură propoziție despre scopul și justificarea culturii. Cred că scopul și justificarea culturii nu pot fi altele decât crearea unui cosmos. Un cosmos, altul decât cel fizic, de altă natură, care să exprime în integralitate spiritualitatea acestui popor și taina acestui pământ. E singurul bun veritabil și durabil pe care îl lăsăm urmașilor, pe care îl trecem umanității. Cred că critica literară îi revine datoria de a veghea la nașterea și creșterea acestui cosmos al literaturii române, care nu se încheie o dată cu noi, care se articulează prin efortul generațiilor următoare, de a identifica liniile de forță ale acestui cosmos, în ultimă instanță de a medita asupra specificității acestei culturi și de a o recomanda în ipostaza ei originală lumii întregi”. □ George Ivașcu: „Stimați tovarăși, particip cu cel mai viu interes la Colocviul național de critică și istorie literară, interes generat nu numai de ineditul său organizatoric, dar întreținut de substanțialul referat introductiv și de dezbaterile la care asistăm: în marea lor

majoritate la obiect, marcând simț de discernământ al realelor aspecte ce reies din analiza activității, tot mai ample, a criticii noastre, dar, mai presus, relevând năzuința, evidentă, a participanților de a fi cât mai fideli slujitori ai artei cuvântului într-o perspectivă luminoasă a înfloririi literaturii ca unul din principalii factori componenți ai culturii noastre socialiste. Am resimțit, astfel, prelungirea stenică în conștiințe a efervescenței stimulate de Conferința Națională a partidului, de suflul autentic revoluționar impregnat de Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu, document de amplă rezonanță în mintea și inima întregului popor, îmbrățișând, ca într-un tot realistă, plauzibilă, imaginea din 1985 a României, când depășind, ritmic, stadiul de țară în curs de dezvoltare, în accepțiunea contemporană a acestei noțiuni, vom trece în stadiul de țară cu dezvoltare medie. De unde și necesitatea subliniată în Raport a intensificării muncii politice și cultural-educative de ridicare a conștiinței socialiste a maselor, de formare a omului nou, constructor al noii orânduiri – în acest complex de eforturi un rol important revenind creației literar-artistice. Într-o atât de nobilă și tocmai astfel structural revoluționară, criticii noastre îi revine un rol încă mai temeinic ancorat în legitățile dezvoltării unei literaturi a cărei cotă de nivel să fie într-adevăr la gândul de tensiune a voinței, unanime, a mersului nostru înainte pe calea cuceririi a noi și noi atribute de civilizație materială și, implicit, spirituală. Făuritorii de astăzi ce urmează ai chipului României de mâine solicită – și vor impune-o prin însăși amploarea efortului lor – o eflorescență a culturii care să se identifice realmente, organic cu progresul civilizației materiale. Revoluția tehnico-științifică, sub indicele superior calitativ al căreia, în orizontul luminos al Congresului al XI-lea, ne-a așezat Conferința Națională cu documentele ei programatice elaborate cu atâta precizie și, totodată, ca expresie exemplară a încrederii în capacitatea de perfecționare a muncii în producție, în potențialul continuu, inovator, dinamic al întregului popor, în fermitatea voinței lui de autodepășire întru faptă civilizatorie, în mândria lui de a fi un constructor exemplar al celei mai înaintate dintre orânduiri – iată tot atâtea linii de înaltă tensiune ale spiritualității ce trebuie să străbată, tot mai evident, în viitorii ani ai noii etape, și pe artiștii cuvântului, pe toți cei cărora le revine a îmbogăți cu acești noi indici calitativi zestrea literaturii noastre. O asemenea dinamică a impulsului creator impune criticii literare noi dimensiuni ale propriului câmp de eficiență, noi indici axiologici ai universului de criterii specifice, o încordare în voința de cuprindere, la asemenea exigențe, a universului literar, un mereu îmbogățit fascicul de elemente prin care să se diminueze ansamblul vieții literare ca un factor de autentic stimulare incidentă valorică. Așadar, în vastul periplu al accelerării propășirii noastre generale pe care Conferința Națională a partidului l-a trasat în liniile precise ale unui viitor gândit într-o viziune științifică, autentic revoluționară, dinamica vieții noastre spirituale trebuie să-și adauge contribuția unei literaturi cu simțul unei profunde necesități în aura istoriei ce vine. Și numai astfel critica, prin slujitorii ei, devotați cu de-



plină competență dar și cu entuziastă dăruire, va putea consemna și ea cele mai obștești recunoscute succese. În acest spirit se cuvine deci, a înțelege ceea ce – sub incidența unui titlu, de acum peste jumătate de veac al lui Ibrăileanu – am numit cultura literaturii: implicând o puternică dinamică a identificării dialectice a criticii cu creația artistică propriu-zisă, creație cu un mesaj profund ancorat în noua realitate și, ca atare, profund încărcat de elanul perspectivei viitorului. Din dezbaterile colocviului a reieșit, de altfel, conștiința unei crescânde responsabilități a criticii noastre, atât prin promovarea unei mai fecunde exigențe valorice în viața literară cât, mai ales în propulsarea cu un vădit spor de receptare în rândul maselor largi a acelor valențe umane, depășind, pe fiecare zi tot mai mult, gradul de impact modelator al conștiințelor. Aceasta datorită expansiunii continue a mijloacelor de comunicare, implicând presa scrisă, ziarele și revistele, radio-ul și, mai ales, televiziunea. Noul umanism, ai cărui mesageri încă și tot mai activi trebuie să devină scriitorii (și în această nobilă noțiune integrând organic și pe critici) prin operele, prin activitatea lor publicistică, prin contactul direct cu masele largi – acest umanism autentic revoluționar presupune prin el însuși o sferă tot mai largă, tot mai sensibilă, de receptori. E necesară, deci, într-o asemenea finalitate, o veritabilă reconsiderare a activității criticilor, în primul rând, căci ei – criticii – în multiple modalități sunt și trebuie să fie factorii cei mai inventivi și mai eficienți în această pe cât de vastă, pe atât de nobil sarcină profund socială. O acțiune a criticii noastre peste hotare este, desigur, și aceea a faptului că în cadrul Asociației Internaționale a Criticilor Literari, prezența română s-a afirmat în congresele și colocviile despre care, de altfel, s-a scris fie, mai pe larg, în «România literară», fie în cele două principale reviste ale noastre de critică cu o crescândă capacitate de audiență în viața culturală internațională – e vorba de «Cahiers roumains d'études littéraires» și «Synthesis». Fapt este că actualul «centru român» în A.I.C.L. ar putea face mai mult, în sensul că printr-o participare mai largă a membrilor săi la reuniunile respective s-ar multiplica în plus contactele cu exponenți ai criticii din diferite părți ale lumii și, mai ales, dacă vom izbuti să organizăm la noi acasă (precum între altele, au reușit centrele din Polonia, URSS, Ungaria – în aprilie acest an, un congres va fi în Bulgaria) un colocviu – îl sperăm pentru 1979 (după cel din R.D.G) – cu o tematică interesând de aproape programul nostru de cunoaștere și expansiune a literaturii române în lume și cu invitați competenți și eficienți din diferite țări ai căror critici sunt membri ai acestei Asociații. Trebuie spus că buletinele anuale ale A.I.C.L. au prezentat mulțumitor principalele cărți ale noastre, precum, de la un timp, și informații privind viața noastră literară, acordând un spațiu corespunzător și intervențiilor noastre la colocviile ce au avut loc (sau pentru 1980). Tot în cadrul activității «centrului român» de critică merită cred, a fi menționată și strădania ca în «Biblioteca de aur» a principalelor opere literare de dimensiune universală, opere ce ar urma, prin sprijinul UNESCO, să fie tipărite de diferite

edituri prestigioase (în frunte cu Gallimard), în această colecție să fi fost conșimțite următoarele volume: 1. Eminescu: *Poezii și nuvele*; 2. I.L. Caragiale: *Momente*; 3. I. Creangă: *Amintiri din copilărie*; 4. M. Sadoveanu: *Zodia cancerului*; 5. L. Rebreanu: *Ion și Pădurea spânzuraților*; 6. Mateiu I. Caragiale: *Craii de Curtea veche*; 7. T. Arghezi și G. Bacovia; 8. Ion Barbu și L. Blaga (în selecție antologică). Dar în sfera culturii literaturii și, ca atare, a rolului primordial și aplicat al criticii noastre, sunt încă multe posibilități, unele, încă nu îndeajuns de elaborate, altele putându-se ivi prin însăși «explozia» abordării inedite, inovatoare a problemelor într-un climat de colectivă și îndrăzneță dezbateri. Adică așa precum, ca un binevenit reviriment în activitatea generală a Uniunii Scriitorilor, în viața culturii noastre l-a constituit – încă modest dar semnificativ început – acest colocviu național de critică și istorie literară”.

□ Laurențiu Ulici: „Stimați colegi, îngăduiți-mi să vă rețin atenția cu două chestiuni oarecum complementare. Alocuțiunile de ieri, mai cu seamă cele revenite pe pământ – cum spunea profesorul Zăciu – au scos în evidență o seamă de întâmplări, de nepotriviri, de neînțelegeri, toate cu caracter deteriorant pentru raportul dintre critică și literatură, acestea din urmă încercând – prin reprezentanți, firește – să o conteste pe cea dintâi. Pe de altă parte, aproape toți vorbitorii de ieri au remarcat, pe drept cuvânt, faptul că în ultimii ani critica noastră a produs repetate dovezi de maturitate și metodologică și axiologică – repetate și, îndrăznesc să spun, suficiente – pentru a conveni, fără timidități de protocol, că trăim un moment bun al criticii. Cum vedeți, puse în același raport – și anume între critică și literatură – cele două categorii de observații se anulează reciproc. Semn că raportul însuși este logic vorbind, fals. [...] S-a spus că o critică mare presupune o literatură mare. E adevărat, dar tot așa de adevărat este și că o critică mare e un semn, dacă nu chiar o garanție, de cultură mare. În numele acestui adevăr elementar, orice tentativă de a produce o stare de război între critică și literatură denotă lipsă de patriotism. Sigur, întotdeauna vor fi scriitori nemulțumiți de critică sau critici nemulțumiți de literatură, dar de aici până la un prozator apreciat, e cale lungă și mai ales înseamnă să fii orb, lucru cu atât mai penibil pentru un intelectual, cu cât această orbire e cu bună știință. În rest, toate doleanțele exprimate de la această tribună de-a lungul colocviului nostru nu sunt lucruri extravagante, ci lucruri de bun simț care reclamă nu un privilegiu, ci un drept necesar. Da, avem nevoie de o revistă de critică, dar care să fie o revistă de la prima la ultima pagină. Avem nevoie de autonomie morală și – de ce nu? – materială, și sunt necesare polemicile – sigur, de idei – dar și invitarea la liniște a unor prea gălăgioase persoane angajate, cum iarăși spunea profesorul Zăciu, cu săptămâna la obositoare repetiții ale ariei calomniei și așa mai departe. Aceasta ar fi o chestiune. S-a vorbit puțin aici și doar în trecere spre alte probleme, despre critica tânără. Consider că lucrul cu adevărat vital pentru buna evoluție a tinerilor critici este, dincolo de calitățile lor personale, climatul moral și spiritual care îi întâmpină la intrarea

în literatură. Puterea exemplului este mai eficientă și mai seducătoare decât ne închipuim. Dați-i unui tânăr prilejul să constate că va folosi talentul, informația, simțul critic într-un scop înalt, și cu siguranță își va propune la rândul său un scop înalt. Dați-i însă prilejul să constate că reușiți să vă afirmați prin discrete compromisuri – oricât de subtile – și vă va întrece. Din fericire – și o spun în deplină cunoștință de cauză – critică tânără românească e curată și mai mult decât promițătoare, e certă. Dacă m-aș referi numai la criticii și istoricii literari care au debutat în acest an și ar fi suficient de grăitor, fiindcă nume despre care astăzi mulți și ar fi suficient de grăitor, fiindcă nume despre care astăzi mulți aproape că nu au auzit – e vorba de Magdalena Popescu, Ion Vartic, Andrei Brezianu, Al. Ștefănescu, A.I. Brumar, Ileana Verzea, Clio Mănescu, când vorbea ieri de necesitatea marilor lucrări de sinteze critice. Să nu uităm însă nici acum logica. Faptul că apar tot mai mulți tineri critici promițători e o consecință logică a valorilor generale ale criticii contemporane. Aceasta a fost a doua chestiune. La urma urmelor, marea șansă a criticii noastre literare – eu o spun fără să ezit: a literaturii noastre de astăzi – este reaşezare lor, sper cât mai durabilă, în orizontul culturii românești □ Eugen Simion: „Stimați tovarăși, Părerea mea este că la colocviul nostru s-a dramatizat relația dintre scriitor și critic. Nu există o prăpastie atât de mare, cum s-a spus, în literatura contemporană între criticii și scriitorii ei. Există, adevărat, animozități între anumiți scriitori și anumiți critici, există un număr redus de – hai să le zicem critici – care își pun condeii în a sluji interesele și vanitățile unor scriitori, dar trebuie spus limpede că cei mai mulți critici români, aceia care cred în profesiunea lor, apără cu demnitate condiția lor, apărând, în același timp, literatura bună. Asupra acestui fapt trebuie să cădem de acord, pentru că, de altfel, tot vărsând lacrimi pe umerii criticii, lăsând impresia că ne-am adunat aici într-un colocviu al suferinței. Vreau să amintesc colegilor mei, prezenți în sală că niciodată critica literară n-a trăit într-un paradis. Nu există o țară ideală a spiritului în care criticii să judece, iar scriitorii să accepte cu bucurie și stimă ceea ce criticii spun. Corespondența, jurnalele criticilor mai vechi lasă, dimpotrivă, altă impresie. Viața criticului Măiorescu n-a fost, știți bine, o idilă. *Memoriile* și corespondența lui Lovinescu, recentele scrisori ale lui G. Călinescu arată în ce infern au trăit cei mai importanți critici români. Totuși ei n-au abdicat de la datoria lor, deși unii dintre ei, știți bine, iarăși au făcut acest lucru, cu prețul carierei și liniștii lor sociale. În calendarul literelor române există câțiva sfinți recrutați din rândurile criticilor literari, orice s-ar zice despre ei. Pentru că s-a vorbit, aici, pe larg și cu exemple concludente despre presiunile care se fac din partea unor scriitori asupra criticii, n-ar fi drept să nu vedem și neregulile din interiorul disciplinei noastre. Nu toate lucrurile sunt minunate, ireproșabile la meridianul moral al criticii noastre. Înainte de a da câteva exemple în această direcție, aș dori să spun ceva despre spiritul critic, mai important, după mine, decât critica. Spiritul critic nu este numai opera criticilor literari, este opera unei culturi, este

opera poezilor și a criticilor. O operă pornește de la ceva, ea cuprinde în sine un spirit critic, și așa cum spune Malraux, orice operă iese în fapt, dintr-un univers imaginar în care este instaurat deja spiritul critic. Aș spune că nu este important ca într-o cultură să existe numai critici buni, cum nu este foarte important să existe numai scriitori buni. Trebuie să existe și critici și poeți, pentru că împreună fac, ceea ce poate este mai important decât un număr de cărți bune, fac să se instaureze spiritul critic, spiritul critic însemnând conștiința de sine a literaturii, conștiința estetică, ierarhia valorilor. În afara acestor principii, cultura este o adițiune de opere, o însușire de nume moarte. De aceea pentru nașterea criticii moderne este tot atât de important Sainte-Beuve, cum este important Baudelaire – cei doi mari gânditori care au fundamentat critica modernă, chiar dacă – așa cum se știe –, la 1865, în cunoscutul studiu despre poezie publicat în «Le Monitor», Sainte-Beuve lauda pe obscurii Jean Pierre Vayrat și Evariste Boulay-Paty și trecea sub tăcere numele celui mai important poet al epocii care era Baudelaire. Am vrut să fac aceste precizări iritat, într-o oarecare măsură, repet de prea desele referințe la prăpastia care s-a ivit între criticii români și scriitorii români. Dimpotrivă, mă simt solidar cu scriitorii din generația mea, mă simt solidar cu scriitorii foarte buni din celelalte generații și – dacă îmi permiteți o confesiune – cred că afirmarea mea ca critic poate nu s-ar înțelege și nu ar fi fost posibilă dacă n-ar fi existat niște scriitori pe care am mizat și care au mizat și ei pe mine. Acest lucru s-a întâmplat de totdeauna și este o legendă că marii scriitori se dezinteresează de ceea ce se spune despre opera lor. S-a zis că Sadoveanu nu lua în seamă neghiobiile din epoca lui, că ochii lui se ridicau mereu spre Ceahlău, furnicile de la picioarele-i uriașe nu intrau în atenția sa. Cine citește însă articolele și scrisorile «zimbrului literelor române», vede însă că nu este așa, marele scriitor este scandalizat când un oarecine interpretează rău o carte de-a sa, și nu-i este deloc indiferent ce spun domni Ibrăileanu, Nicolae Iorga sau ereticul de la București – Eugen Lovinescu –, despre literatura lui. Dați-mi voie să trec la al doilea punct pe care mi l-am însemnat. Dacă spiritul critic este opera tuturor celor care scriu și meditează la ceea ce scriu, dacă spiritul critic se constituie prin contribuția tuturor generațiilor și este fermentul unei culturi, exersarea organizată, sistematică a spiritului critic cade în seama criticii literare. Trecând peste alte aspecte, să spunem că democrația unei literaturi se judecă după posibilitatea de manifestare a spiritului critic. Care gânditor marxist a spus că libertatea ta începe cu libertatea de exprimare a adversarului tău? Însă ca să existe această libertate trebuie să existe forme organizate de exprimare. Mai simplu spus, criticul să-și poată spune în deplină independență de spirit opinia și să aibă unde să exprime această opinie. S-a vorbit aici despre revistele literare, unde, cum este și firesc, se concentrează activitatea criticilor. Ce s-a mai spus mi se pare just, nu vreau să repet. Mai trebuie adăugat că revistele noastre depun în genere eforturi pentru a susține literatura de actualitate și că în jurul lor s-au format câteva echipe

de critici care întâmpină satisfăcător cartea de poezie sau proză, că există o critică interesată de progresul literaturii, doritoare să se afirme o dată cu afirmarea literaturii, pe care o promovează. Totuși îmi îngădui să spun că revistele literare fac încă prea puțin pentru critica literară. Am să dau un singur aspect, nu vreau să mă transform în călăul publicațiilor literare – departe de mine acest gând –, totuși câteva lucruri trebuie spuse. Nu este încurajată, de pildă, una din formele elementare de existență a criticii, și anume, dezbateră, schimbul de opinii despre creația literară. Vorbesc mai mult despre reviste și mai puțin despre critica literară pentru că un critic poate greși, se poate înșela, o revistă este însă o instituție și publicul intră în contact în primul rând cu această instituție. Malraux spunea într-unul din eseurile publicate puțin înainte de moartea lui, că epoca noastră este epoca dialogului, că spiritul secolului XX este spiritul colocvial. Din acest punct de vedere unele reviste de la noi trăiesc încă în secolul al XIX-lea, deși ne apropiem rapid de sfârșitul secolului XX. Ce dezbateri importante au fost duse, ce discuții cu adevărat interesante au fost adăpostite de revistele noastre literare în ultima vreme. A fost citită aici discuția despre protocronism și sincronism, model – după unii – de largime de vederi și de adâncime de meditații. Dați-mi voie să vă spun cu toată sinceritatea că nu cred acest lucru. Stimez foarte mult pe cei care au deschis această controversă și vreau să mă adresez în chip special profesorului Edgar Papu pe care îl apreciez foarte mult, însă tocmai pentru că îl stimez, să-mi permită să spun că problema pe care a ridicat-o este falsă. Ea se naște dintr-un complex și exprimă un orgoliu. Orgoliul lui Stănică Rațiu: – «Să fim, ceara mă-sii, protocronici. M-am săturat să fiu sincronic, să alerg în urma Europei». Cer iertare pentru această parafrază, dar ea mi-a trecut prin cap citind și auzind vorbindu-se despre conștiința noastră retardată (partea noastră rea, diavolească) și conștiința noastră inventivă, anticipatoare, protocronică (adică partea noastră bună, îngerească). Lovinescu a mai fost odată tras de urechi și arătat cu degetul ca dușman al culturii române pentru că a voit ca literatura română să se pună în acord, întâi cu evoluția artistică europeană. I s-a opus lui Lovinescu, și de data aceasta, Ibrăileanu, ca susținător a specificității. Cei care au făcut acest lucru au uitat însă un lucru important, îmi permit să-l reamintesc. Iată ce scrie într-un loc Ibrăileanu: «Românii care nu au creat aproape nimic, au împrumutat aproape totul». Evident, Ibrăileanu nu are dreptate, spiritul românesc a produs și va produce în continuare idei și opere originale, vocația lui este spre deschidere, natura lui este receptivă. Însă mai poate fi citat Ibrăileanu în sprijinul protocronismului nostru? De meditat la această problemă. Maiorescu, legislatorul criticii române, a intuit această (să-i zicem) maladie a preeminenței și undeva ironizează pe V.A. Urechia, dacă nu mă înșel, care descoperirea valori anticipatoare în nu știu ce suspin al cronicarului moldovean. Situația, am impresia, se repetă. În fond, ce importanță are dacă o operă este sincronică sau protocronică? Importantă este valoarea, adâncimea meditației, noutatea limbajului său.

Ce importanță, vă întreb, are faptul că Bacovia, a fost sau nu influențat de poezii post-baudelairieni?, și a fost negreșit, când știm că hotărâtoare în poezie nu sunt ideile care circulă – hotărâtoare sunt viziunea care se asociază lor și limbajul care le modifică, iar pe acestea nu le poate împrumuta nimeni de la nimeni. Răspunsul la dilema: protocronism sau sincronism? – falsă dilemă – l-a dat acum o sută de ani tot Maiorescu zicând: «să fim naționali cu fața spre universalitate». Nu mai am nimic de adăugat la această recomandare. Dar mi-aș permite să mai revin la problema presiunilor exercitate de scriitorii cu vanitatea pururi inflamată asupra criticilor. Sunt încă destui condeieri, ziceam, care arată zel în a susține aceste orgolii fanatice. Să nu vedem, oare ce întrecere există printre cei care se îmbulzesc în a lăuda pe cine trebuie? Când acel «cine trebuie» deține o funcție bună? Pot eu oare uita că un distins cărturar a comparat pe un eseist contemporan, de altfel talentat, nu contest –, l-a comparat, zic, cu Montaigne, cu Emerson, cu Camus, iar dintre români abia a acceptat prezența lui Ralea și Zarifopol în preajma noului eseist? Putem oare să ignorăm că în sprijinul cărturarului citat a sărit un doctor docent care a completat șirul numelor ilustre cu Erasmus? Și la urmă, în mare forță, a venit un cărturar mai tânăr, care a adăugat la această constelație tutelară pe Marc Aureliu?! Sunt sigur să eseistul respectiv s-a mirat cel dintâi și a disprețuit acest comparatism, să-i spunem, lejer. Curios este că tot aceiași serioși oameni de cultură care stau cu citatul din Erasmus pe buze vin în presă și dau sfaturi criticii, vorbesc de nouă ori până la nouăzeci și nouă de obiectivitate și de onestitate și trag clopoțele mari pentru a ne aminti de exigență și atitudine ideologică fermă. Ei uită, mi se pare, că ideologia este și o morală, cel puțin în critică. Dar cum aș putea uita oare pe acei mici eterni cațavenci ai publicisticii noastre care s-au specializat în a scrie una și a face alta? Un exemplu recent îmi vine în minte. Am citit într-o revistă bucureșteană un articol de fond – semnat de un tânăr publicist despre exigența criticii literare, în care, printre altele era vorba și de «criticii lăudători de profesie». Chiar așa: «lăudători de profesie». Mirarea mea a fost mare când am văzut cine semnează acest articol cu un ton atât de radical. Autorul, după părerea mea, se specializase – și încă de mult – în articole ecomniastice despre scriitori bine plasați și, culmea, peste două zile sau cinci zile (nu mai știu exact câte), cine credeți că «arde» cum se zice în jargonul boemei literare, un articol în altă revistă bucureșteană despre bine situatul funcționar al unei instituții centrale de cultură? Cine altul dacă nu chiar autorul iacobin de dinainte? De meditat și la acest caz”. □ Al. Oprea: „În continuare, doresc să abordez câteva probleme de istorie literară, domeniu care mi-a devenit mai familiar în ultimii ani. De la această tribună câțiva colegi – și am în vedere, în primul rând, cuvântul tovarășului profesor Dima – au atras atenția asupra unor lacune pe cât de reale, pe atât de grave în sectorul reeditării. Unii editori obișnuiesc să dea acestei probleme o accepție pur administrativă: ei bine, spun ei, iată câteva titluri care așteaptă retipărirea. Nu, nu e vorba de as-

ta, ci de faptul, mai important, că valori ale spiritualității românești nu pot rodi, nefiind incluse în circuitul viu al culturii contemporane, ceea ce poate avea urmări nedorite nu numai în ceea ce privește climatul vieții științifice ci și în configurarea profilului spiritual al generațiilor actuale. Mă pregătisem și eu ca, în intervenția mea, să aduc o listă de autori și de opere. Mă limitez la a spune că, practic, la ora actuală nu avem încheiată nicio ediție completă a operelor marilor noștri scriitori. Unele sunt începute, este adevărat, dar, vai, într-o anumită perioadă și ele ar trebui să fie rescrise, altele, pentru a putea să fie terminate, vor avea nevoie de mai multe decenii. Voi apela la un singur exemplu. Cercetătorii de la Muzeul Literaturii s-au angajat în opera, se știe cât de importantă, de reluare a ediției Eminescu, întreruptă prin moartea regretatului Perpessicius. Va apărea în curând volumul șapte. După opinia noastră, ar fi posibil ca ediția să se încheie nu în anul 2000, cum preconiza Perpessicius, întemeietorul ediției monumentale, ci în 1989, la o sută de ani de la moartea poetului național. Ar mai rămâne aproximativ 12 ani, dar se înțelege că țelul nu poate fi atins decât printr-o bună organizare a eforturilor și printr-o amplă conlucrare cu alți specialiști, cărora, de la această tribună, le solicităm. Cu acestea trec la alt aspect: la care ediții ne referim? Bineînțeles, la cele integrale. Să recunoaștem însă cu franchețe: în momentul de față nu prea putem să folosim multe dintre edițiile care se publică, mai întâi pentru că lipsesc unele texte, iar altele, textele reproduse fiind, au o configurație ciudată: când ți-e lumea mai dragă te poticnești de niște semne magice, numai croșete. Ne aflăm în fața unei adevărate epidemii nu de ediții critice ci de ediții... croșetate. Tovarăși, să ne înțelegem: unele opere, fiind scrise în urmă cu decenii sau secole, pot conține și afirmații care să nu concorde întrutotul cu viziunea cititorului de azi. Dar tocmai aici se verifică pregătirea marxistă a istoricului literar care trebuie să fie în stare, în prefață sau în note, să situeze respectivele teze în determinările lor istorice, să le explice științific, promovând punctul de vedere al contemporaneității. După trei decenii de regim revoluționar se cade să avem încredere în puterea de discernământ a publicului de astăzi, și, în ultimă instanță, în tăria concepției noastre despre lume și viață. Mă opresc asupra unui singur exemplu care este, după părerea mea, săritor în ochi: Eminescu și publicistica lui. Se dau citate pe toate drumurile, ba mai mult, apar și niște culegeri – dar ce fel de culegeri? – să fiu foarte bine înțeles. Cred că moda mini sau midi este foarte interesantă în materie de vestimentație feminină, dar nu are nimic de-a face cu spiritul unei ediții științifice și, în orice caz, astfel de ediții prescurtate nu pot ține locul unor ediții integrale, de referință. Prezentat numai cu unele texte, Eminescu pare să apară sub un unghi simplificator. Gândirea eminesciană – chiar dacă nu ferită de contradicții sau erori – pentru a putea fi înțeleasă, în toată complexitatea genialității sale, se cere a fi cunoscută în totalitatea ei, și asta, repet, fără a se escamota punctul de vedere al contemporaneității, dimpotrivă, acesta fiind inclus ca un element necesar al unei vii confruntări. Pentru a

încheia, reamintim că titlurile de onoare și le câștigă criticul și istoricul literar nu ocolind chestiunile dificile ci abordându-le bărbătește și cu mijloacele științifice ale disciplinei, deoarece miza eforturilor sale reprezintă ceva mai mult decât orgoliul unuia sau altuia dintre critici și chiar al tuturor scriitorilor, luați la un loc, vizând, în ultimă instanță, destinele culturii românești, de azi și de mâine”. □ Dan Cristea: „În fine, aș mai remarca faptul că cine s-a așteptat ca o întrunire a criticilor români de astăzi să semene cu un cor al slăbiciunilor și cu o jalnică chemare a unor drepturi ignorate, vai! De către cei puternici, s-a înșelat profund. Criticul român există, există de la Măiorescu încoace și artistul adevărat i-a înțeles întotdeauna locul și menirea. Căci, dacă în decursul celor o sută de ani de existență, critica românească și înțelegerea ei de către ceilalți s-au mai schimbat puțin, în rău sau în bine, în bine sau în rău, critica s-a asociat însă continuu cu ceea ce acordă și subliniază demnitatea scrisului. [...] Firește, nu e locul aici – poate că niciunde – de a face declarații zgomotoase despre menirea și importanța criticii. Știm însă foarte bine că ea nu poate fi legată niciodată de minciună și aservire. Știm de asemenea că, în măsura în care ea este o asumare și o angajare a ființei noastre cu toate disponibilitățile, dar și cu toate riscurile, activitatea de critic se confundă cu însăși libertatea spiritului. Numai mediocritățile și-o pot închipui ca pe o activitate parazită, și numai mediocritățile au interesul ca anulându-i substanța și funcțiile, să altereze climatul de încredere, de rigoare, de probitate și de cultură pe care ea, critica, îl presupune cu necesitate. La recenta adunare generală a scriitorilor, poetul Ștefan Aug. Doinaș a decelat cu remarcabilă finețe pudibonderiile și falsele prejudecăți care apasă poezia. S-ar putea face acest lucru – și regret că nu am umorul poetului Doinaș – și în domeniul criticii. Dar dintre toate obstacolele care împiedică fireasca exprimare a criticii, m-aș opri în primul rând la suspiciune. Începând de la benigna suspiciune dacă acest om pe care îl numim critic este scriitor sau nu este scriitor, de a întreba, cumva misterios, pentru cine scrie și în solda cui e angajat, și ajungând la marea suspiciune sau prezumție – cum vreți s-o luați – că el, criticul, nu prea știe ce face și cum face și pentru asta trebuie dădăcit și învățat ca un copil. Într-adevăr, meseria de critic propune o normală ucenicie, dar în niciun caz o dădăceală, fie ea chiar și afectuoasă. [...] Un critic se naște critic și – tineri sau mai în vârstă – ei, criticii, au drepturi și îndatoriri egale. În același timp, însă, a crede numai și numai în fatalitatea destinului de critic, în propria lui voință de formare și afirmare, nu știu dacă nu ar duce la fatalism, cum și duce în unele din cazuri”. □ *Cuvânt de încheiere rostit de George Macovescu*: „Discuțiile purtate în cadrul Colocviului național de critică și istorie literară, conceput ca o ședință de lucru a Consiliului Uniunii Scriitorilor și organizat de către secția de critică a Asociației scriitorilor din București, au demonstrat în mod elocvent necesitatea acestei întruniri. Problematika colocviului a fost, în fond, problematica criticii literare din țara noastră. Au fost prezentate, numeroase argumente, numeroase propuneri, toate într-un



ton civilizată, constructiv, ceea ce arată maturitatea criticii și a criticilor din România, demonstrează conștiința responsabilității pe care o au față de literatura, de cultura românească, deci față de istoria actuală și viitoare a poporului nostru. Se poate afirma că acest colocviu a răspuns apelului pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, l-a făcut criticilor. Se poate spune că s-a discutat în spiritul Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român. Ce s-a desprins din discuțiile purtate? S-au prezentat diferite probleme, s-au adus argumente diferite, s-au încrucișat păreri contradictorii. Esența, însă, a fost că s-a discutat de pe aceeași poziție ideologică, de pe aceeași poziție politică, de pe poziția literaturii militante, manifestându-se puternic interesul de a se promova o literatură superioară, o literatură care să reflecte procesul revoluționar care se petrece în țara noastră. În cursul colocviului s-a exprimat ideea că ne trebuie o oarecare distanțare de realitate pentru a putea scrie opere valoroase. Ideea nu este nouă și ea își are valabilitatea ei relativă. Este nevoie de perspectivă, dar ea nu trebuie să-l îndepărteze pe scriitor de realitatea în care trăiește și pe care trebuie să o influențeze într-un anumit sens. Istoria literaturii arată că marii scriitori au participat întotdeauna la momentele revoluționare ale popoarelor lor. Noi trăim în țara noastră o revoluție. De altfel, întreaga omenire trăiește o revoluție. Omenirea a intrat într-o nouă etapă a renașterii ei, cu toate contradicțiile acestui proces. Pentru noi, scriitorii, să ne sustragem acestui proces tânjind după o liniște olimpică? Răspunsul l-au dat predecesorii noștri. Răspunsul îl dăm noi astăzi, prin operele noastre. S-a vorbit în cursul colocviului despre necesitatea combaterii unui idilism care începe să se instaleze în unele opere literare. Trebuie să recunoaștem că unii poeți s-au întors la un semănătorism care nu se conjugă deloc cu preocupările spirituale ale omului de astăzi. S-a discutat despre poezia patriotică. Desigur, avem nevoie de o poezie patriotică, de o poezie care să exprime dragostea de țară a poporului român constructor al socialismului și nu de versuri «ce din coadă au să sune». Patriotism au demonstrat și criticii când au vorbit despre interesele superioare ale literaturii noastre. Patriotism au arătat și atunci când au vorbit despre necesitatea promovării unei literaturi valoroase. Dar nu vom dovedi patriotism când, văzând cum în revistele noastre, sau în volume apar poezii care compromit sentimentul nobil al dragostei de patrie, criticii tac. În timpul colocviului, numeroși vorbitori s-au oprit asupra statutului criticii și al criticului și asupra raportului dintre critic și creatorul de literatură. Este adevărat că există anumite întâmplări în viața noastră literară, în care criticul s-a găsit umilit, hărțuit, acuzat, condamnat și așezat sub obrocul unei suspiciuni duse până la o totală neîncredere în om. Mi se pare că s-a exprimat o justă idee atunci când câțiva participanți la colocviu au afirmat că acest fapt nu caracterizează raporturile dintre critici și scriitori. Aceasta era o constatare generală, dar, pe de altă parte, nici nu putem ignora că există asemenea întâmplări nedorite. Cum se poate reacționa în fața lor? Prin nu știu ce măsuri coercitive? Des-

pre așa ceva nu se poate vorbi în domeniul artei, al literaturii. Cel mai eficace răspuns îl constituie atitudinea principială din partea criticii, și nu unele aranjamente personale critic-scriitor, care pe ici pe colo «prin părțile neesențiale» ale vieții noastre literare și-au făcut loc. Politica de grupuri și grupulețele, fie ea în unele redacții, fie chiar și la Uniunea Scriitorilor, nu poate să ducă decât la deteriorarea raporturilor care trebuie să existe între scriitori, raporturi de drepturi egale. Toți avem drepturi egale în Uniunea Scriitorilor și în relațiile dintre noi. În viața noastră literară nu trebuie să ne temem unii de ceilalți. Dacă cineva deține un număr de ani, o anumită funcție de conducere în Uniunea Scriitorilor, la reviste, la edituri, nu trebuie să ne oprească să-i privim munca în mod critic. Se poate răspunde: dar dacă el, prin puterea pe care o deține, mă împiedică să-mi public vreo carte, mă împiedică să scriu la vreo revistă? Se poate întâmpla și așa ceva. Dar numai o atitudine colectivă a noastră, de instaurare a unui spirit tovarășesc, a unui spirit demn de numele de scriitor, numai o asemenea atitudine poate să oprească producerea unor asemenea gesturi pe care, poate, unii sunt tentați să le facă. E nevoie de o reacție colectivă față de pozițiile neprincipiale pe care unii sau alții pot să le ia, indiferent de genul literar în care se manifestă. Și dacă este vorba despre asemenea poziții, să ne uităm și în rândurile criticilor. Chiar în cursul colocviului s-a vorbit despre «atitudinea prudentă» pe care unii critici o au față de unii scriitori. Teama de a nu-l supăra pe autorul a cărui carte este supusă actului critic este uneori justificată prin «dependența» criticului de poziția scriitorului în viața literară. De aici și până la formarea de curți și feude, cu paji și menestrelți, distanța nu este mare, după cum nu este departe nici apariția spiritului de culpabilitate a criticului față de literatură, spirit despre care s-a amintit în timpul colocviului. Este cert că nu trebuie, nu se poate să se ajungă la un «divan al gălcevii» la care să fie prezenți scriitorii de o parte și criticii de cealaltă parte, ci la un dialog dialectic în care din teză și antiteză să apară sinteza cea nouă, dialog în care nimeni să nu aibă sentimentul culpabilității, ci conștiința că fiecare, prin mijloacele sale specifice, contribuie la dezvoltarea unei mari literaturi în România, indiferent de limba în care scriem. Pentru că, pentru crearea unei asemenea literaturi, responsabilitatea o poartă scriitorii și criticii români, maghiari germani, sârbi și de alte naționalități care trăiesc pe pământul acestei țări. Colocviul național de critică și istorie literară poate fi apreciat ca un serios pas pe calea discutării problemelor criticii din România. Dar pasul acesta trebuie urmat de alții. Colocviul acesta a fost numai un început. Asociațiile de scriitori și în special secția de critică de la București vor continua aceste discuții, după cum presa literară și în special revistele editate de către Uniunea Scriitorilor își vor consacra coloanele lor dezbaterii problemelor criticii. S-au făcut în cursul colocviului numeroase propuneri practice. Biroul și Consiliul Uniunii Scriitorilor le vor analiza cu toată temeinicia și se vor lua măsurile necesare. Cea mai repetată propunere a fost aceea a înființării unei reviste de critică. Este o doleanță, o

cerere mai veche a criticilor. Este, însă, și o necesitate a culturii noastre, a literaturii din România. Vor trebui făcute eforturi perseverente pentru ca necesitatea să se transforme în realitate. Concluziile colocviului, privindu-le critic, sunt pozitive. Dezbaterile au demonstrat că critica literară, împreună cu întreaga literatură din România socialistă, ține pasul cu istoria. Îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu, îndemnurile Partidului sunt pentru critici imbolduri temeinice, astfel încât critica literară din România să demonstreze că și-a înțeles pe deplin rosturile, fapt de altfel dovedit și în cursul Colocviului național”. ■ Al. Oprea notează despre *Eminescu și J.J. Rousseau*: „Să mai spunem, încă o dată, că nu credem într-o contaminare directă, acest topos fiind vehiculat de mai toți romanticii. Îi dăm dreptate lui Mircea Eliade, atunci când trecând în revistă elementele oceanice și insulele paradisiace în care vede «categoriile romantice majore», specifică, în chip apăsător, că acestea nu acuză «influențe» ci «definesc o anumită poziție a omului în Cosmos». «Înrudirea lui Eminescu cu alți mari poeți romantici nu poate fi așadar, explicată prin influențe ci prin experiența și metafizica lor comună». Este ceea ce se poate spune și despre înrudirea lui J.J. Rousseau, care, să nu uităm, a fost naturalizat, cu toate prerogativele, drept «părinte al romantismului»”. ■ Liviu Rusu oferă un *Răspuns lui Alexandru George*: „În acest fel trebuie înțeles drumul de îndrumător literar al lui Titu Maiorescu, rol ce nu poate fi anulat prin simple afirmații, cum face Alexandru George, care, contrar cerinței exprimate de d-sa de a se consulta documentele, nu le consultă cum s-ar cuveni”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Nicolae Oprea, Vasile Andru, Florin Mihăilescu, Al. Săndulescu, Fănuș Băileșteanu, Vasile Petre Fati, Gheorghe Grigurcu, Ion Maxim, Florența Alba. □ Nicolae Oprea analizează poezia lui Ion Brad: *Din perspectiva prezentului*: „Descins dintr-un topos îndeobște considerat «fief al tradiției», Ion Brad perpetuează atitudinea și revalorifică un repertoriu tematic specific liricii ardelene de vădit angajament social. Constantele poetice se pot, așadar, distinge cu ușurință, dar ceea ce interesează în cazul de față este gradul de asimilare a motivelor perene și, mai ales, refuzul oricărei programări a emoției lirice. Poetul evoluează consecvent și fără salturi bruște de la poemul epic de ample dimensiuni (*Cincisutistul*, 1952) spre un lirism limpede, decantat, trecut prin filtrele unei conștiințe din ce în ce mai severe și maturizându-se pe măsura modificării organice a realității. [...] Poezia lui Ion Brad se remarcă, însă, prin discreta eliminare a zgurei acuzat circumstanțiale, în tentativa delimitării unei viziuni particulare asupra fenomenului social. Procesul decantării, infuzia de lirism autentic începe cu *Orga de mesteceni* (1970) și așa spune se încheie ciclic, deschizând un alt orizont tematic, prin actualul volum, *Transilvane cetăți fără somn* (1977)”. □ La *Modernitatea romanului istoric* se referă Vasile Andru, care notează despre trei cărți: „Printre reușitele certe ale genului semnalăm romanul *Rug și flacără* de Eugen Uricaru. Personajul principal al romanului beneficiază de o tratare cu adevărat literară, viața sa intimă și fapte-

le sale nu sunt doar ilustrarea unor romane istorice, ci au înainte de toate o deschidere spre uman. Este un lucru pe care îl neglijează mulți autori de romane istorice care pornesc, de regulă, de la o teză dată, de la un eveniment pe care trebuie să-l evoce, și apoi aleg câțiva figuranți prin care acest eveniment să fie însuflețit: chiar un protagonist de amploare devine, în urma unui asemenea tratament în care predomină teza, un figurant. Romanul lui Eugen Uricaru iese din serie. La el personajul trăiește într-un cotidian care, în perspectivă, se va numi eveniment, va fi validat ca eveniment”. □ „Un bun roman istoric este *Lumea cea mare* de Dan Mutașcu. Bogăția informației, ambiția unei cuprinderi integrale se conjugă cu puterea de a însufleți, de aici senzația de firesc, de trăit. O interesantă alegere a făcut autorul încadrându-și materia într-un timp determinat. A optat pentru acele «ore astrale» (termenul lui Ștefan Zweig), acele ore dense și dramatice care hotărăsc un capitol mare din istorie. Dan Mutașcu se oprește la un moment hotărâtor din războiul de Independență (ultimele ore ale asediului Plevnei și luarea ei), moment bogat în epică și în simbol, moment care adună oameni diferiți, cârmuitori și cârmuiți, «Aliați și Neprieteni», învingători și învinși, priviți fără părtinire, «peste taberele temporar adverse». Totul capătă relief prin stil, coeziune prin arhitectură”. □ „Romanul istoric care nu ocolește perspectiva psihologică are multe șanse de împlinire. Acest aspect nu este neglijat în romanele citate mai sus; la acestea adăugăm și *Nemuritorul albastru* de Radu Ciobanu. Romanul evocă un artist medieval, zugravul de biserică Toma. Autorul folosește un personaj istoric și pentru o dezbatere pe tema creatorului și a creației, a raportului dintre artist și cârmuitor”. □ Florin Mihăilescu descoperă *Profesionalism critic* la Aurel Martin: „A ajunge la profesionalism în critică înseamnă în fond a urca ultimele trepte ale maturității și a intra astfel în stăpânirea autoritară a instrumentelor profesiei critice. Un critic care ilustrează exemplar un astfel de proces este incontestabil Aurel Martin. Lectura ultimului său volum de studii și articole intitulat destul de propriu *Acolada* (Editura Eminescu, 1977) ne dă prilejul unei observări semnificative și chiar al unei încercări de caracterizare mai cuprinzătoare. Căci Aurel Martin și-a definit și și-a statornicit un stil de o anume originalitate, ce corespunde fără îndoială modalității sale personale de a interpreta și comenta un text”. □ Despre *Centenarul Emil Gârleanu* scrie Al. Săndulescu: „Rămas în conștiința posterității mai cu seamă prin volumul de originale și delicate notații sentimentale, *Din lumea celor care nu cuvântă*, Emil Gârleanu (1878-1914) și-a adus contribuția pe mai multe planuri la dezvoltarea literaturii și a vieții literare de la noi de până la primul război mondial. A fost unul dintre cei mai harnici condeieri cu o vie conștiință a breslei, pentru care s-a luptat să obțină un statut social, întemeind împreună cu alți confrăți Societatea Scriitorilor Români, în 1909, s-a afirmat ca un talent care a făcut cinste «Sămănătorului» și revistelor din raza lui (mai cu seamă «Făt-Frumos»), fixând o dată mai mult, o mentalitate, o atitudine, un gen”. □ Fănuș Băileșteanu observă *O aură solară*

în: „Poezia lui Vasile Nicolescu are în ea un patetism subiacent, vizionar, halucinant, arhitecturată fiind pe o rigoare a gândirii exemplare. Lirica sa este o expresie a spectacolului interior, a «focului» lăuntric, radiografiat cu maximă discreție și gravitate; [...] *Cu lumea diafană* (Eminescu, 1977), Vasile Nicolescu propune o schimbare a peisajului interior printr-unul nu mai puțin dramatic, probabil din conștiința riscului pe care poezia sa anterioară și-l asumase, nu fără unele semne de oboseală, de intelectualism devitalizat. Volumul nu este o expresie lirică a spațiilor diafane, cum ar fi de așteptat, ci una a nostalgiei purității, cu atât mai necesare cu cât poezia sa de acum pare mai directă, mai concretă – localizată”. □ În textul *Absolutizarea duratei*, Vasile Petre Fatî se referă la romanul lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra*: „Interesul mai vechi al criticii pentru proza lui Sorin Titel, manifestat nu o dată printr-o excesivă favoare dar și prin tot atâtea constatări, a constituit pentru autor un act pe cât de încurajator pe atât de pasager, de vreme ce, odată cu apariția romanului *Țara îndepărtată* (1974), ignorând parcă o anumită investitură a criticii, el lasă să se înțeleagă, de fapt, o radicalizare a scrisului său. Multe din calitățile acestui roman sunt prezente și în ultima sa carte *Pasărea și umbra*, după cum e ușor de identificat interesul pentru o tehnică experimentală, disjunctă, fapt mai degrabă marginal, ținând mai mult de simpla ideologie literară decât de autenticitatea însăși. [...] În sfârșit, romanul *Pasărea și umbra* pare a fi continuarea *Țării îndepărtate*, dar autorul pierde pe drum câteva personaje de excepție; Eva Nada, Andrei, acesta din urmă devenind o convenție, de vreme ce în finalul cărții, incomodându-l parcă pe scriitor, adolescentul este expedit cu o seninătate ce dezarmează. La fel se întâmplă și cu epilogul, fals colocvial, care nu rămâne decât o simplă addendă a cărții, amintind, descurajator de mult, de structura romanului *Valurile* al Virginiei Woolf. De altfel, o anumită precipitare a autorului face ca romanul să sfârșească prematur – de aici poate și dorința continuării lui infinite (care pare a-l tenta pe Sorin Titel) – fără a epuiza întreaga serie de virtualități, cu atât mai mult cu cât existau toate premisele necesare amplei investigații”. □ Gheorghe Grigurcu analizează: *Romantismul senzorial al Ninei Cassian*: „În *Suave* (C.R., 1977), Nina Cassian arborează o simplitate care nu e decât o față voit simplificată a poeziei sale senzual-lucide, teatrale prin chiar apăsarea excepțională a regiei. Claviatura rămânând aceeași, se înregistrează doar o predilecție pentru notele delicate. Poeta își propune a cânta bucuria elementară, contactul virginal cu o lume care (în chip nu mai puțin convențional) îi apare «necunoscută». □ Ion Maxim se ocupă de *Lumea lăuntrică și schimburile ei* din: „Volumul *Metamorfozele lumii interioare* (Junimea, 1977) de Vasile Pavelcu este o scriere de inițiere în lumea greu previzibilă a conștiinței, făcută de un «magister animorum» unor ucenici dornici să se descopere și să se cunoască”. □ Florența Albu recenzează *Amnios – o carte trăită*: „Prin acest al doilea volum (*Amnios*, Eminescu, 1977), dar mai ales prin partea a doua a sa, Victoria Dragu se detașează de poezia scrisă anterior, poe-

zie a începuturilor timide, cuminți. Cred că este o etapă interesantă, un fel de a fi distinct. Depinde de poetă în ce măsură va ști să ducă până la capăt acest filon bogat, descoperit cu a doua carte”.

## MARTIE

### 1 martie

• [„Scânteia”, nr. 11050] Însemnările lui Anghel Dumbrăveanu de pe prima pagină se raportează la *Calitatea poeziei patriotice*, despre care poetul timișorean al mării crede că: „Lirica patriotică trebuie să fie o profundă lirică de idei, de un puternic filon filozofic și de însuflețitor romantism revoluționar, o lirică aptă să răscolească sentimentele, să trezească aripile avântului, să proiecteze chipul veșnic al neamului în viziuni durabile și-n acorduri de neuitat; cu sete de adevăr scriind, aprinzând conștiințele cu sentimente unice, cu iubirea noastră și a părinților noștri scriind, chemând în cântece patria nemuritoare.”

• [„Tribuna României”, nr. 128] Un text inedit, din arhiva poetului Tudor Arghezi, reprezentând o tabletă pentru emisiunile de radio Glasul Patriei, este publicat pe prima pagină cu titlul *Mărțișor*, al cărui conținut face referire la emigranții români din America: „Frați români din America, stăm departe unii de alții și de câte ori mă gândesc la frăția noastră, de sânge, de suflet și de pământ, îmi vine, fierbinte, o lacrimă pentru dumneavoastră.” ■ Al. Raicu selectează din numeroasele convorbiri avute cu Leon Negruzzi, în Franța, câteva amintiri și confesiuni ale acestuia, pe care îl prezintă, în introducere, în felul următor: „De mulți ani (din 1925), undeva, pe Avenue de la Bourdonais, trăiește la Paris cel de-al șaselea scriitor al familiei de cărturari Negruzzi. Pe lângă opere originale, lui i se datorează tălmăcirea la Paris a romanelor *Groapa* (*La Fosse*) de Eugen Barbu, editura Buchet-Chastel, 1966, *Uruma* (*Ouruma, la fille du tartare*), *Șatra* (*La Tribu*) și *Ce mult te-am iubit* (*Combien je t'ai aimé*), toate trei de Zaharia Stancu, apărute în anii 1968, 1970 și 1972 la editura Albin-Michel. A fost prieten cu mulți scriitori francezi prestigioși printre care André Breton, André Malraux, Paul Eluard, Jean Giraudoux, René Laporte, Philippe Soupault etc, alături de care a publicat lucrări la editura *Le Cahier libre*.”; din convorbirea lui Al. Raicu cu Leon Negruzzi, mai selectăm: „ – *Dintre ceilalți Negruzzi, îmi închipui că l-ați cunoscut pe bunicul dumneavoastră, Leon Negruzzi...* – Nu. Bunicul murise înainte să mă nasc eu. Dar l-am cunoscut bine pe Iacob Negruzzi, fratele bunicului. Moș Jac – așa îi spuneam cu toții – era un om blând și modest. Într-o zi, pe când aveam 12 ani și luam prânzul la el, la București, în strada Romană nr. 9, i-a făcut o vizita neprevăzută Titu Maiorescu. Și-a exprimat dorința să-i citească lui Moș Jac discursul pe care, în după-amiaza acelei zile, urma să-l rostească în Camera deputaților. Oaspetele, împreună cu Iacob Negruzzi și soția lui, Maria – o fe-

meie de o inteligență sclipitoare – s-au retras îndată în salon. Am profitat de faptul că prânzul se terminase și m-am strecurat și eu, prin altă intrare, în fundul salonului, fără să fiu observat. Nu știu de ce, eu de Maiorescu nu mă putusem apropia. Atitudinea lui mi se părea mult prea rigidă (era primul ministru al țării), glasul parcă-i suna sec. Apoi, pe mine personal mă ignora, pur și simplu, de câte ori venea în casa aceasta.... Și Maiorescu a început să rostească textul. În mâna stângă ținea manuscrisul, dar îl pronunța pe de rost. Cu indexul mâinii drepte puncta fiecare sfârșit de frază. Când și când unchiul Jac, dar îndeosebi mătușa Maria, îl întrerupea atrăgându-i atenția fie asupra unei greșeli de text, fie asupra unui gest inadecvat. Maiorescu stopa atunci cuvântarea și nota pe manuscris observația respectivă. Nu înțelegeam prea bine expunerea lui – reținusem că era vorba de conflictul balcanic – dar mă atrăgeau atât discursul cât și gesturile cu care oratorul își întovărășea frazele, ca și observațiile ce i se făceau. Mai târziu, după ani de zile, când devenisem tânăr scriitor, nu puteam să-mi explic respectul, marea admirație de care se bucura Iacob Negruzzi, atât în sânul familiei, cât și în cercurile literare. [...] Atunci am văzut limpede rolul lui preponderent în sânul *Junimii* și al *Convorbirilor literare*, însușirea lui rară de a sesiza de îndată adevăratele valori. Mi-am amintit brusc și de discursul lui Maiorescu. Și mi-am explicat și sfaturile pe care acesta nu ezita să i le ceară. Am înțeles că unchiul Jac era dotat să aprecieze cu rapiditate tot ce e frumos sau tot ce e cenușiu, «flair» pe care din păcate nu știuse întotdeauna să-l exprime în scris.” ■ Mitzura Arghezi anunță publicarea unei *Selecții din poemele lui Tudor Arghezi la Universitatea Columbus (U.S.A.)*, cu titlul original *Selected Poems of Tudor Arghezi*, tradus în limba engleză de Michael Impey și Brian Swann, și invitația pe care a primit-o (și onorat-o) pentru a participa, peste Ocean, la lansarea acestei traduceri. ■ Cezar Tabarcea continuă lecțiile de limba română (aici a XI-a) care cuprinde dialoguri cu lexic din mass-media, însoțite de explicarea vocabularului și de noțiuni de gramatică incluse în textele dialogurilor.

## 2 martie

• [„Flacăra”, nr. 9] Adrian Dan publică poezia *Treptele angajării*. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică prima parte din *Atena*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie eseu *Între istorie și literatură*. □ În *O scrisoare pe adresa redacției* se semnalează din nou plagiatul lui Marcel Păruș, cu romanul *Barometru în urcare*. ■ În *Cap limpede* este publicată o notă despre ancheta din numărul pe februarie al revistei „Convorbiri literare”, intitulată *Studentii și literatura contemporană*. Este citat Teohar Mihadaș cu un comentariu despre poetul Teodor Popel, în numărul din 23 februarie al revistei „Tribuna”. Tot aici este semnalată și publicarea unui interviu cu Fănuș Neagu. Este anunțat debutul poezilor Ion Roșu și Valeriu Bârgău, la C.R. Este publicată o succintă prezentare a antologiei de science-fiction *Alte întâmplări din vea-*

cul XXI. ■ George Arion publică un microinterviu intitulat *La ce lucrează Constantin Țoiu*. Acesta dă detalii despre reeditarea, la editura Eminescu, a romanului său, *Galeria cu vișă sălbatică*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul Anei Blandiana, *Somnul din somn*: „Reveria crepusculară n-a lipsit nici până acum din poezia Anei Blandiana. În *Somnul din somn* ea doar l-a generalizat. Uimitoare sunt numai reprezentările din lumea satului, surprins aproape invariabil toamna. Efectul de clarobscur nu întunecă, ci luminează registrul cântecului. Poeta e fascinată mai ales de umbrele «mai sclipitoare decât lumina». Ana Blandiana folosește visul nu ca pe un mijloc de îndepărtare în universul în care trăim. Poeta este fascinată tocmai de puterea visului de a aduce vești noi despre realitate, despre lumea înconjurătoare, despre noi înșine, fără a întrerupe nici o clipă comunicarea cu viața”. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Dragoș Vicol.

### 3 martie

● [„**România liberă**”, nr. 10374] Ovidiu Papadima prezintă *O lucrare utilă despre folclorul nostru*, respectiv cea semnată de Virgiliu Ene, *Folcloriști români*, notând că „o trăsătură marcantă a modului cum concepe munca în domeniul istoriei literaturii și a culturii noastre este convingerea sa că această istorie trebuie să aibă același caracter militant, aceeași fermă orientare spre social, care se cer și literaturii”. □ Tratatând despre volumul de versuri al lui Coman Șova, *Cuvinte de reazem*, Tia Șerbănescu observă *Coerența mesajului poetic*, considerându-l „o carte de poezie adevărată, în cea mai mare parte a sa”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 9] Ion Hobana omagiază împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Jules Verne: „Îndrăznesc să afirm că generațiile succesive de cititori ai *Călătoriilor extraordinare* au fost mai bine pregătite să primească schimbările survenite de-a lungul deceniilor în modul de viață și în gândirea oamenilor și a umanității, acționând ele însele în această direcție. Este lucrul cel mai de preț pe care Jules Verne, omagiat urbi et orbi la 150 de ani de la nașterea sa, l-a lăsat moștenire viitorului”. ■ Dan Zamfirescu se referă la *Revoluție și creație*: „Experiența românească, mersul viguros înainte al poporului nostru pe calea construirii socialismului multilateral dezvoltat, permanenta îmbogățire a învățării clasei muncitoare cu vaste sinteze teoretice deduse din practica revoluționară este o dovadă și este o cheazășie a perenității, a inepuizabilității materialismului dialectic și istoric”. ■ Vasile Nicolescu analizează studiul lui Alexandru Tănase: *Lucian Blaga – filosoful poet, poetul filosof* (C.R.): „Filosof în postură de critic sau critic în postură de filosof, Al. Tănase încearcă – în ciuda formulei descriptiv-morfologice cultivată cu predilecție – să ne plaseze, de-a lungul amplei sale exegeze, cât mai adânc în orizontul de taină și simțire al creației lui Lucian Blaga. Trăgând discuția în spațiul comentariului și analizei filosofice, fără inhibiții pedante, interogând neconținut opera, autorul examinează atent răspântiile de gând și vis ale lui Lucian Blaga,



interpretează într-o nouă viziune structura sistemului triologic, componentele, articulațiile de bază ale acestuia cât și iradierile, rezonanțele în demersul poetic al artistului filosof' ■ Laurențiu Ulici descoperă în volumul al II-lea din *Supraviețuiri* (C.R., 1977), roman scris de Radu Cosașu: *Satiră și tandrețe*: „Dacă *Supraviețuiri I* era un fel de a privi înapoi cu ironie tandră, *Supraviețuiri II* e un fel de a privi înapoi cu sarcasm și tandrețe. Dar, lucru semnificativ, fără mânie. Nu numai simpatia scriitorului pentru biografia lui și a generației sale a determinat sinteza calmă a celor două atitudini «bifurcate», ci și o severă conștiință a relativității”. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector* semnează texte: Alexandru Bogdan, Al. Mircea □ Alexandru Bogdan notează de volumul lui Paul Tutungiu: *Partidul și Poetul* (C.R.): „Interpretările și reinterpretările lirice ale lui Paul Tutungiu au de multe ori o energie ce nu poate scăpa cititorului atent, exprimarea lapidară aducând aminte nu în puțin cazuri de virtuțile aforismului. Ultima secțiune întregește prin cele mai izbutite piese ale ei imaginea unei cărți mature. Scăderile acestui volum țin mai ales de retorismul discursului resimțit pe alocuri”. □ La cartea Virginiei Carianopol, *Tapiserii cu lună* (Junimea) se referă Al. Mircea: „O poezie de căutări și neliniști, de evocare a unui mai vechi clocot interior, prea devreme stins, de aspirație către un alb care simbolizează nu atât puritatea ci neregăsirea în amintire a culorilor inițiale, domină volumul de debut al Virginiei Carianopol”. □ Apariția cărții *Descânțete de gravitație* (C.R.) a lui Grigore Hagiu este semnalată de Ion Gorescu: „Compus din două cicluri (*Orfice și Starea de dor*), noul volum al lui Grigore Hagiu adâncește tematic timbrul poetului, solicitând mai cu seamă sfera eroticului și meditația”. □ Despre volumul de *Poezii* al lui Corneliu Vadim Tudor (Eminescu) scrie Ion Tătaru: „Deși într-o succintă și entuziastă prefață Eugen Barbu îl consideră pe poet descendent din spița viguroasă a lui Labiș, poezia sa pare a sta mai degrabă sub semnul celei a lui Zaharia Stancu (cea până prin 1950) și, mai ales, a lui Esenin, în acest sens semnificativă fiind *Balada de om tânăr* care amintește ca tonalitate, idee și sens de *Nu cădea, tu steaua mea subțire* a marelui poet. [...] Adept al marilor elanuri lirice, poetul își însușește gestul solemn solar, adăugând în peisajul poeziei tinere de la noi prospețimea verbului, a metaforei îndrăznețe. Lectura poemelor lui C. V. Tudor atestă o eferescență la porțile adevăratei poezii”. □ Ion Georgescu se ocupă de cartea lui George Alboiu: *Cântarea României* (Eminescu): „Poezia patriotică, gândită și scrisă din interior, fără emfază și fără paradă frazeologică, poetică prin modul personal al trăirii sentimentului patriotic, ca pe o componentă fundamentală a personalității umane ce respiră aerul unei anumite configurații spirituale. Fidel universului său mai vechi, George Alboiu își conservă simbolistica – Câmpia și Muntele, ca dominante supratemporale, nu doar spațiale – punând-o în acord fin cu tema din titlul cărții...”. □ La volumul lui Dorin Tudoran: *O zi în natură* (C.R.) se referă G.C. Mureșan: „Niciuna din capcanele poeziei cumiști nu pare a-l prinde pe Dorin Tudoran. Cu *O zi în natură* versul său do-

bândește un sunet nou și grav, înfiorat de adierea lăuntrică a cugetării, dezvăluindu-ne neliniștea lăuntrică a cugetării, dezvăluindu-ne neliniștea și arderea unei conștiințe căreia nu-i rămâne indiferent niciun episod din spectacolul dramatic al lumii contemporane. Cartea lui Dorin Tudoran se întemeiază pe adevărul că poetul este o voce a secolului purtând pe umerii lui povara atâtor destine cu care se confruntă și se confundă și în numele cărora este chemat să-și orânduiască rostirea”. □ Mircea Moga recenzează o antologie de Cezar Ivănescu: *Cântecul amintirii* (Minerva): „O antologie de poezie românească pe tema «amintirii», înțeleasă într-un sens larg, poate prea larg, ca ansamblu de atitudini afective și intelectuale în fața timpului, de la evocarea trecutului istoric, la sentimentul elegiac al «pierderilor», de la ideea «eternei reînțoarceri» la actualizarea «continuu trecut». Realizatorul antologiei, poetul Cezar Ivănescu, a selectat poeme din șaptezeci și cinci de poeți români, de la Dosoftei la Dumitru M. Ion, fără pretenția de a fi epuizat tema propusă”.

● [„Cronica”, nr. 9] Se deschide cu un editorial redacțional în care sunt rezumate dezbaterile din cadrul recentului *Forum studențesc*: „Pornind de la prețioasa indicație a tovarășului Nicolae Ceaușescu de a transforma – și în domeniul învățământului superior – cantitatea într-o nouă calitate, forumul studențesc a subliniat necesitatea mobilizării tineretului universitar la o pregătire ritmică pe tot parcursul semestrelor prin desfășurarea unei susținute munci politico-educative. Fără îndoială, complexitatea problemelor pe care le ridică procesul revoluționar al așezării învățământului superior pe baze noi presupune eforturi sporite din partea tuturor: a studenților, a cadrelor didactice, a celor chemați să asigure o temeinică împletire a învățământului cu producția și cercetarea”. □ Mihai Gafițanu, rectorul Institutului politehnic „Gh. Asachi” din Iași, mizează pe *Studenții – viitorii specialiști*. □ Vicepreședinta comisiei politico-ideologice C.U. Iași, Carmen Bernic, trasează *Obiectivul fundamental – educația comunistă a tinerei generații*. □ Elena Puha pledează pentru *Angajarea științelor sociale în perfecționarea pregătirii tineretului universitar*. ■ Sub genericul *Dezbaterile „Cronicii”*, este sintetizată discuția pe marginea temei *Dacii și civilizația lor*, care a avut loc, pe 11 februarie, în Aula Bibliotecii „Mihai Eminescu” din Iași. Putem citi, astfel, intervențiile următorilor: M. Petrescu-Dâmbovița (*Geneza civilizației geto-dacice*), Al. Vulpe (*Formarea și răspândirea civilizației geto-dacice în secolele VI-I î.e.n.*), Ion Horațiu Crișan (*Epoca lui Burebista*), Ion Ioniță (*Civilizația dacică în secolele II, III e.n.*), Nicolae Gostar (*Civilizația dacică în epoca clasică*) și D. Protase (*Populația daco-romană în Transilvania și Banat după părăsirea oficială a Daciei de către romani*). ■ *Ucenicul neascultător* al lui George Bălăiță este „îmblânzit” de condeiul lui Al. Călinescu: „Modalitățile narative de care se servește George Bălăiță în *Ucenicul neascultător* sunt de o prodigioasă diversitate. În primul rând, romancierul refuză să se limiteze la o singură voce: mai fiecare personaj important devine *subiect* și *obiect* al narațiunii. Trecerile sunt nu o dată extrem

de rapide, aproape insesizabile; se trece, alteori, cu aceeași deconcertantă dezinvoltură, de la persoana a treia la persoana întâi sau... a doua. [...] Parantezele sunt numeroase, fraza e când arborescentă, proliferând capricios, când scurtă, percutantă, de o elaborată simplitate. Excepțional este, de asemenea, cum a observat Nicolae Manolescu, aliajul dintre epic și ironic, dintre tragic și parodic. Ar fi de adăugat aici jocul de referințe pe care îl instituie autorul și care înscriu cartea într-un spațiu al intertextualității ce ar trebui explorat cu atenție (există în roman numeroase trimiteri – ironice, cel mai adesea – la Melville, Th. Mann, Dostoievski, Le Sage ș.a.). Și, în fine, nu numai tehnica colajului dă textului aspectul de mozaic, ci și – poate în primul rând – *pulverizarea* povestirii; avem de-a face cu o narațiune atomizată, în care personajele [...] se încheagă din tușe aruncate ici și colo pe tot parcursul cărții, iar evenimentele reconstituite – din detalii dispersate. Acest procedeu al diseminării convine de minune romancierului, date fiind și darul său de a surprinde vibrația concretului, insolitul amănuntului în aparență banal, precum și inepuizabila fantezie asociativă, cu alte cuvinte, capacitatea de a ne face să vedem ceea ce este fabulos și poetic în real”. ■ La *Mențiuni critice*, Nicolae Turtureanu „invită” la *Călătoriile imobile* ale Gabrielei Scurtu, un volum de „poezie de intimitate”, „chiar intimistă pe alocuri”. ■ În *Călătoria ca literatură*, Constantin Pricop discută despre volumul lui Mircea Radu Iacoban, *Razna prin trei continente*: „Luciditatea permanentă în evaluare, detașarea, umorul și ironia stăpânită sunt calități perfect adecvate acestui gen literar. Cartea lui Mircea Radu Iacoban se recomandă lecturii și prin schimbările rapide de orientare a obiectivului, prin ritmul nervos al relatării, prin varietatea peisajului geografic și social-uman”. ■ Const. Ciopraga remarcă *O sinteză despre teatrul românesc*. Este vorba despre lucrarea lui N. Barbu, *Momente din istoria teatrului românesc*, unde, pe „mai mult de jumătate de volum se dezbate problemele dramaturgiei interbelice și de după al doilea război mondial, teatrologul studiind în capitole paralele, pe de o parte *dramaturgia propriu-zisă*, genurile, mișcarea ideilor, profilul autorilor dramatici, transformările conștiinței, pe de altă parte *arta spectacolului*, metodologia și realizările capitale. De la critica teatrală din momentul Eminescu până la cartea de teatru și critica de specialitate de după 23 August, pagini dense sunt rezervate dezbaterilor de idei”. ■ În pagina care stă sub semnul *Momentului* este evidențiat numărul 2 al „Convorbirilor literare”, mai cu seamă ancheta realizată de P. Constantin, *Studentii și literatura contemporană*: „Sigur că unele răspunsuri sunt delectabile (și îngrijorătoare): «Îmi place mult Marin Preda dar și Dumitru Almaș sau Ștefan Ciobanu (!!)». «Îmi place mult Ion Grecea pentru stilul său modern și cu nuanțe de romanticism». Cineva apreciază, la Vlad Mușatescu «ușurința de exprimare prin fraze foarte simple și cu cuvinte cu înțeles multiplu». Altcineva enumeră, la scriitorii contemporani preferați, pe M. Sorescu, I. Alexandru, Șt. Iureș (la cel de-al treilea apreciind «originalitatea stilului»). Pentru studentul V.A. «Adrian Păunescu-

cu este un patriot get-beget, ale cărui cărți de citesc cu pasiune» în timp ce T.A. (și alții) respinge «volumele de poezii ale poetului Adrian Păunescu. Poezia se simte nu se trâmbițează». ■ Emil Brumaru publică un grupaj de versuri. □ Sunt prezenți, de asemenea, cu poezii: Dumitru Udrea, Mihai Adrian Eres, Nicolae Gorun, Dumitru Țiganiuc și Nicolae Panaite. ■ Câteva *Note de călătorie* ale Magdăi Ciopraga *În Țara răsăritului de soare* închid numărul.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 378] Se lansează un studiu în serial, *Protocronismul și noua conștiință de sine a culturii românești* de Dan Zamfirescu – continuare în numerele viitoare, până în aprilie 1978: „Apariția cărții prof. Papu, *Din clasicii noștri. Contribuții la ideea unui protocronism românesc* a avut darul să declanșeze o discuție al cărei sens depășește cu mult simpla dispută în jurul oportunității unei noțiuni – *protocronism românesc* – și a ideii legată de ea: capacitatea poporului și culturii române de a da răspunsuri originale la întrebările și problemele cu care lumea europeană a fost confruntată de-a lungul secolelor, începând cu sec al XVI-lea (de la care pornește ancheta prof. Papu) și până la mijlocul secolului nostru. Discuția (prin care înțelegem nu numai «masa rotundă» organizată de revista «Luceafărul» sau dezbaterea publică de la Muzeul literaturii române din 22 oct. 1977, ci și totalitatea recenziilor publicate până în prezent asupra numitei cărți, precum și articolele-ecou semnate de Paul Anghel, Marin Mincu, I. Constantinescu, Al. Duțu, Marian Vasile, nu mai lasă îndoială asupra faptului că ne găsim într-un moment important al dezvoltării conștiinței de sine a culturii românești”. Cartea prof. Papu „implică așadar o încordată și patetică meditație asupra șanselor culturii române de a răspunde celei mai apăsătoare întrebări a veacului nostru: există un viitor rațional și luminos pentru o omenire ajunsă în acest secol pe pragul apocalipsului? Pentru a descoperi cheia demonstrației urmărite de prof. Papu cred că e necesar să se inverseze ordinea capitolelor la lectură, începând nu cu prefața, ci cu revelatorul capitol final intitulat *Prolog către viitor*. Or, în afară de Marian Vasile, nici unul dintre participanții la discuție (n.b. de la M.L.R.) n-au lăsat impresia că au meditat asupra acestui capitol, în perspectiva căruia se cere judecată întreaga carte. Fiindcă tocmai aici se află miezul, nervul vital al «noii conștiințe de sine a culturii românești» – termen folosit chiar de prof. Papu –, conștiința care se definește prin convingerea că suntem, în momentul de față, plasați pe niște coordonate istorice și spirituale ce recomandă România, poporul român, cultura română în întregul ei, să participe activ, cu rol esențial și nu de figurație, la elaborarea unei noi structuri, acceptabile speciei noastre întregi în dramaticul ei efort de a depăși structurile antagonice și creatoare de antagonisme cu valențe universal-catastrofale.” Era deci o teză a șanselor prezente și viitoare ale culturii românești de a servi umanitatea – „și toți cei care au respins-o, au negat-o sau au avut rezerve la ideea protocronismului românesc au ocolit exact esențialul străduindu-se doar să demonstreze că protocronismul românesc ar fi *nedemonstrabil; neomologabil internațional;*

chiar *nociv ca idee* pentru că exaltă fără măsură orgoliul național”. Sunt reamintiți participanții de la masa rotundă „Luceafărul”: Edgar Papu, Ov.S. Crohmălniceanu, Pompiliu Marcea, Paul Anghel, M. Ungheanu, cât și cei de la dezbateră M.L.R.: (au luat cuvântul în ordine) E. Papu, Nicolae Manolescu, Dan Zamfirescu, Paul Cornea, Al. George, Al. Dima, Al. Duțu, P. Marcea, Paul Anghel, Iorgu Iordan, dezbateră fiind condusă de directorul muzeului, Al. Oprea. Studiul de față al lui Dan Zamfirescu, scris la 9 nov. 1977 și respins publicării de către revista „Amfiteatru”, încearcă să examineze, pe rând, obiecțiile de principiu. □ Emil Manu în cronica literară intitulată *O istorie a Teatrului românesc* notează cartea apărută în colecția Masca a Ed. Eminescu, Nicolae Barbu – *Momente din istoria teatrului românesc*, de la origini (din epoca lui Gh. Asachi) până în zilele noastre. Cartea este prefăcută de Valeriu Râpeanu și demonstrează „o putere de sinteză remarcabilă.” □ Ion Lotreanu – *Un modernist: Felix Aderca*. □ La rubrica *Gâgă*: Dana Dumitriu. ■ H. Zalis, prin *La cotele civismului*, punctează câteva remarcabile apariții lirice din anul încheiat, 1977: „prospețimea gravă, neliniștit purificată și polemic incandescentă a versurilor lui Mircea Dinescu din *Proprietarul de poduri* trasează repere și divulgă un model”; „*Măslinul lui Platon* de Ion Horea e vizibil marcat de simplitatea armonioasă cu care poetul trăiește peisajul românesc”; „*Drumul domnului de rouă* de George Țârnea... dezvăluie o stare de spirit”. Aceste plachete și altele definesc „un amplu sentiment colectiv”: „o mare sete de social, de istorie, de plenitudine eroică, în cele mai bune producții ale liricii actuale.” □ Foiletonul *Avangardei* schițat de Constantin Sorescu ajunge la ep. 12, al altui respins de către junii teribiliști în frunte cu Geo Bogza: Lucian Blaga, privit în revista *unu* în feb. 1931 drept „Blaga, Lucian – Desfășoară o activitate olimpică, demn susținută” și devenit în mai 1968, în „Contemporanul”, sub pana eternului inconsecvent Bogza „unul din acele strălucite și nobile nume de poeți”.

#### 4 martie

• [„Luceafărul”, nr. 9] Conține versuri de Gheorghe Tomozei, Alexandru Brad, Eugen Chirovici, Grigore Hagi, Lucia Negoită, Ion Besoiu, un grupaj din lirica slovacă, precum și proză de Eugen Uricaru. ■ Editorialul *Cartea de teatru* semnat colectiv de redacție este gândit ca o pledoarie pentru creația dramatică: „O pledoarie pentru realizarea unor piese care să răspundă exigențelor dramaturgiei și implicit imperativelor literaturii, a unor piese în care textul să-și manifeste din plin stilul, ideile și universul său propriu, a unor piese, în fine, care să nu-și aștepte salvarea de la cutare sau cutare spectaculoasă punere în scenă ori de la un inspirat joc actoricesc. Destinul piesei de teatru, e, desigur, acela de a fi reprezentată și ea trăiește deplin, cu toate forțele, mai cu seamă cu cele latente, pe scenă. Dar mai înainte de asta, trebuie să trăiască prin sine, prin mesajul său, prin articulațiile sale, prin forța sa de creație și prin lu-

mea pe care ne-o propune și care așteaptă a fi descifrată și înregistrată în particularitățile ei inconfundabile.” ■ În *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu realizează portretul lui Romul Munteanu: „Romul trăiește zidit între cărți, ca un cerșetor între uși de biserici, bulgări de colivă și felii de pâine și scrie cărți care mă uimesc, căci scoate din fântâna morții umbre de moarte care nu mai sperie, fiindcă seamănă cu o înflorire. Trecut de cumpăna apelor, Romul pune moamele în capcane nu pentru a înfuleca vânatul, ci pentru a sta cu el la taifas.” ■ Al. Piru salută reunirea articolelor culinare ale lui Al.O. Teodoreanu dintre anii 1933-1964 în volumul *De re culinaria*, îngrijit de Rodica Abrudan Pandele și Aristița Avramescu: „Alexandru O. Teodoreanu nu era, cum se crede, un gourmand (lacom de mâncări bune), ci mai ales un gourmet (cunoscător de mâncări și vinuri bune). Mâncarea și băutura erau pentru el în primul rând plăceri spirituale...” ■ Gheorghe Pituț semnează textul *Mărțișor*. ■ În articolul *Bacovia în altă vârstă a exegezei*, publicat în rubrica *Ecouri Protocronism și sincronism*, I. Constantinescu discută studiul lui Ion Caraion consacrat poetului: „Ca atitudine, ca tip de lectură, ca sistem de raportare și de situare în contextul literaturii generale, ca nivel de exigență interpretativă, eseul acesta e aproape fără precedent în exegeza poeziei românești. Cartea are în plus avantajul de a veni pe fondul unei dispute (de asemenea, fără precedent) despre protocronism și sincronism al cărei prim termen, mai ales îl ilustrează.” Ion Caraion contestă mai ales teza involuției liricii bacoviene, susținând în schimb unitatea ei dincolo de trecerea timpului și variațiile stilistice: „Principala «teză» pe care o contrazice Caraion, cu argumente numeroase (o teză ce risca să devină automată) e aceea a «involuției» estetice a poeziei bacoviene. Eseistul propune o nouă lectură, am zice fundamental nouă, care demonstrează unitatea (la toate nivelele) a operei marelui poet.” ■ Șerban Cioculescu apreciază apariția volumului VIII din *Opere* ale lui Perpessicius. ■ În secțiunea *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu consideră că procesul subtil de transfigurare a realității în ficțiune constituie tema centrală a volumului memorialistic *Pe firul de păianjen al memoriei*, de Cella Serghi: „Scrutarea retrospectivă a trecerii realității în ficțiune, surprinderea alchimiei acesteia tainice, tulburătoare chiar și pentru cel care a practicat-o, e tema principală și gravă a cărții. Cella Serghi o realizează la un nivel superior, dar cu o anumită timiditate inhibitorie.” Criticul remarcă totodată vitalitatea care traversează textul autoarei: „Prin cartea aceasta cu multe răni nearătate dar bănuite printre rânduri, trece un curent de vitalitate invincibilă. El face abia mai mișcătoare undele de melancolie a paginilor de încheiere.” □ Romanul *Golful sălbatic* (Eminescu, 1977), de Nicolae Motoc, se află în atenția lui Nicolae Ciobanu în secțiunea *Cartea de debut*: „Cu un foarte frumos roman de dragoste își face intrarea în câmpul prozei poetul Nicolae Motoc. Surpriza e cu atât mai mare dacă ne gândim că noul roman-cier e printre pușinii autori de azi care eliberați de păgubitoarea obsesie a subsumării întregii eroticii unor parametri tematici de așa-zis interes major,

înaintează ferm, fără abateri, pe terenul impus de subiectul ales și enunțat din capul locului.” □ Potrivit Mirelei Roznoveanu, romanul *Adevărul retorului Lucaci* (Eminescu, 1977), de Mihail Diaconescu, este plăcut lecturii, în ciuda exceselor limbajului arhaizant: „Romanul lui Mihail Diaconescu este agreabil la lectură în ciuda arhaismelor și a regionalismelor folosite uneori cu ostentație supărătoare. Autorul cunoaște epoca și gândirea ei, are vocația de a broda, pe marginea istoriei. Alegerea unei perioade în care a domnit un domn obscur a fost spre folosul invenției epice, adeseori, după cum s-a văzut, sufocate de clișeu istoric al unei mari personalități.” □ Valentin Paul Dumbravă semnalează apariția cărții pentru copii *Cerbul de lumină* (Ion Creangă), de Al. Raicu, a cărui lectură este „utilă, instructivă și plăcută”. □ Artur Silvestri recenzează placheta *Anonimus* (Dacia, 1977), de Horia Bădescu, marcată de „folclor viu și de reconstrucție livrescă” a stilului popular. □ Singurul lucru care i se poate reproșa volumului *Singur cu mine* (Facla, 1978), de Nikolaus Berwanger este, conform lui Dan C. Mihăilescu, absența simbolului, preocuparea principală a poetului fiind spunerea, nu spunerea poetică, ceea ce îl apropie de antipoezie. Lirica sa este „expresia unei conștiințe preocupate în primul rând de a spune, și nu de a spune poetic. Dacă i se poate reproșa unei astfel de poezii lipsa simbolului (care ar face ideea mult mai penetrantă), nu i se poate reproșa nota de profundă seriozitate, de gravitate a rostirii și dorință de esențializare a fiecărei trăiri lirice.” □ În placheta *Alegerea ființei* (Eminescu, 1977), Dumitru Titus Popa „devine interesant, încercând [...] un șir de confesiuni, de destăinuirii în tonuri grave”, potrivit lui Emil Rădulescu. ■ În secțiunea *Colocviile „Luceafărului”* este publicat dosarul *Cartea de debut '77 și spiritul critic*. Prima parte a acestuia este intitulată *Editorii au cuvântul*, prezentând răspunsurile editurilor Cartea Românească, Dacia, Albatros, Junimea, Facla și Scrisul Românesc la patru întrebări: „1. Cum priviți problema debutului, în contextul fenomenului literar actual – în general – și al procesului editorial – în special? 2. Drept urmare a întrebării de mai sus, vă rugăm să vă referiți la cărțile de debut publicate la editura dumneavoastră în 1977, insistând asupra următoarelor aspecte concrete: a) concursul de debut, b) debuturi în afara concursului, c) aprecieri privind receptarea cărții de debut de către cititori și în presă. 3. Volumele de debut publicate în 1977 reflectă pe deplin calitatea manuscriselor primite la editură în acest răstimp? 4. Considerați necesare noi inițiative care să conducă la optimizarea relației editură-scriitor debutant?” □ 1. Cornel Popescu, directorul editurii Cartea Românească, subliniază importanța investiției în talente pe termen lung și compară debutul scriitorilor cu o naștere: „Ocupându-ne de tinerele talente, nu facem altceva decât să asigurăm viitorul literaturii noastre. Am spune că o editură care nu are «îndrăzneala» să facă investiții pe termen lung nu se justifică în fața timpului. Cu un debutant trebuie să ne comportăm ca în împrejurarea unei nașteri: cu prudență și cu bucurie în același timp.” 2. Directorul amintește poezii debutați de editură prin concurs în 1977: Ana Mu-

reșanu, Valeriu Bârgău, M.N. Florian, Ion Roșu. Pe lângă aceștia au mai debutat, fără concurs, Ioana Crăciunescu, Cecilia Dincetate, Lucia Fecu, Carmen Tudora, Liliana Ursu, Mihai Cantuniari, Mircea Ichim, Ion Iovan, Ion Stanciu, Dorin Tudoran și alții. Dintre prozatori o amintește îndeosebi pe Gabriela Adameșteanu, dar și pe debutanți mai recentți ca Ion Blendea, Dragomir Horomnea, Ioan Dan Nicolescu, Mircea Săndulescu. Dintre criticii tineri îi menționează pe Dan Cristea, Valeriu Cristea, Alexandru George, Mircea Iorgulescu, Elena Tacciu, Mirela Roznoveanu și Roxana Sorescu.” 3. „Firește majoritatea autorilor debutanți și-au consolidat numele în presă, înainte de a tipări într-o editură.” 4. „După opinia mea, un rol hotărâtor în existența unui debutant îl are, în primul rând, cenaclul.” □ 1. Al. Căprariu, directorul editurii Dacia, consideră că debutul trebuie să fie supus unei selecții atente: „debutul trebuie să fie rezultatul unei selecții foarte riguroase.” 2. Doi scriitori au debutat în 1977 prin concurs, poezii Virgil Mihai și Petru Romoșan. În afara concursului au publicat primele volume Ștefan Damian (proză scurtă), Anton Cosma (critică literară), Liviu Grăsoiu (critică literară) și Ion Vartic. 3. Nu consideră că volumele reflectă pe deplin valoarea manuscriselor: „Cred că s-ar fi putut face mai mult în această direcție, dacă am fi manifestat un plus de îndrăzneală la aprecierea poeziei celei mai tinere.” 4. „Noile inițiative ar trebui să fie cât mai mult volume bune ale celor ce vor să dobândească un loc ferm pe tărâmul marii literaturi.” □ 1. Mircea Sântimbreanu subliniază situația dificilă a debutantului: „Situația este dramatică pentru că, în chip firesc, unui debutant i se pretinde totdeauna mai mult. El nu are palmares și suporter, nici «culoarul» său din oficiu, debutantul e confruntat, din principiu (și principiul e bun) nu cu opera sa, ci cu toată literatura.” 2. „Concursul de debut nu este atotcuprinzător. El nu privește colecțiile noastre, deci genuri întregi: romanul istoric, humorul, anticipația, aventura, reportajul. Nici critica și teoria literară.” 3. În vederea oferirii unei imagini reprezentative a debuturilor poetice din fiecare an, editura Albatros publică alături de plachetele celor trei poeți desemnați prin concurs (Grigore Georgiu, Felix Sima, Ileana Zubașcu în 1977), un „Caiet al debutanților”, cu 12-13 nume și o serie de poezii citate: „Cu acest corectiv cred că mostra publicată este pe deplin reprezentativă pentru calitatea poeziei anului de concurs. Același lucru s-a întâmplat în cazul prozei, cei trei premiați, Ion Lilă, Grid Modorcea, Letiția Vladislav, fiind secondanți de alți tineri prozatori. 4. „Inițiativa de bun augur ar privi datoria editurii de a nu-și părăsi debutanții, de a-i «proteja» în continuare până la a doua carte. Dar aceasta nici nu mai este o inițiativă, ci o practică.” □ 1. Mircea Radu Iacoban, directorul editurii Junimea, amintește lucrarea sa *Incursiuni în sociologia debutului* și ajunge la o serie de concluzii privind soarta debutanților: „...debutul este, la urma urmei, o Instituție în viața căreia auto-reglarea funcționează poticnit, fiind necesare, în consecință, intervenții ordonatoare. Zgârcenia și excesiva prudență în «gestionarea» debuturilor poate frâna evoluția și stâlci destine, bogăția haotică de



nume noi coboară prestigiul instituției în sine și creează stânjenitoare incertitudini.” 2. Directorul susține că editura pe care o conduce a inventat concursul de debut în urmă cu opt ani, dar nu mai este atât de entuziasmată de această metodă „greoaie și rigidă”: „Propun nu desființarea concursului ci regândirea lui, poate chiar preschimbarea fundamentală a formulei, în sensul unei colaborări intereditoriale.” Autorii necâștigători ai concursurilor de debut sunt publicați în antologia *Zece tineri poeți*. Conform lui Mircea Radu Iacoban, revistele nu mai sunt dispuse să aloce mult spațiu debuturilor: „Revista «Lucefărul» nu pare a fi dispusă să mai acorde același spațiu rubricii de Poșta redacției. Contemporanul, de asemenea. Multă vreme (până la înființarea rubricilor deținute de Al. Piru și Laurențiu Ulici), despre cărțile debutanților scriau critici începători. Ca «să-și facă mâna». Și se știe câtă importanță are diagnosticul exact în «secunda zero» a debutantului! Concluzia: atât presa, cât și editurile pot face mult mai mult pentru cei care bat (cu îndreptățire) la porțile literaturii.” □ 1. Simion Dima, directorul editurii Facla, privește problema debutului „ca pe o permanență a actului editorial, ca pe o datorie față de generația tânără, dar și față de cei ce, din motive care îi depășesc, nu s-au putut afirma în chip firesc la prima tinerețe.” 2. Editura Dacia a asociat concursurile de debut cu caiete de poezie dedicate tinerilor. Prima ediție, din 1977, a concursului, i-a avut drept premianți pe Sabin Opreanu, Ana Selenea, Vasile Dan și Valentin Tudor. 3. Reprezentativitatea volumelor câștigătoare este asigurată de selecția riguroasă, realizată de trei lectori ai editurii. 4. Tinerețea fiind marcată de incertitudini și frământări launtrice, „tot ce poate veni în sprijinul unui tânăr ce aspira a deveni scriitor este util”. □ 1. 2. 3. 4. Pentru Ilarie Hinoveanu, directorul editurii Scrisul Românesc, debutul este un act de mare responsabilitate: „Consider debutul ca pe un act extrem de responsabil, pentru că de debut (promovarea tinerilor) depinde, de fapt, viitorul literaturii. În vederea selectării talentelor din spațiul oltenesc, editura are relații bune cu toate cenaclurile importante din regiune, tipărind volume colective ale acestora. Dintre debuturile individuale, directorul amintește plachetele lui Nicolae Dan Frunteletă, Patrei Beceanu, Dan Lupescu, Camil Poenaru, Virgil Dumitrescu, și volumele de proză ale lui Dan Ion Vlad, Jean Băileșteanu și Radu Felix. Dintre critici, îi menționează pe Serafim Duicu, Pavel Țugui și Marin Beșteliu. În absența unui concurs de debut, editura își va continua dialogul constant cu cenaclurile locale: „Este vorba de dialogul viu cu creatorii din cenacluri, în urma căruia publicăm mai întâi culegeri pe cenaclu, apoi antologii cu tineri reprezentativi din cenaclu și, în fine, dacă evoluția este sensibilă și certifică valoarea, cărți individuale.” ■ Dan Laurențiu constată luciditatea, inteligența și atenția versurilor din placheta *Suave* (C.R., 1977), publicată de Nina Cassian: „...Suavele Ninei Cassian, titlu pe cât de blând, pe atât de înșelător, ne impun o poetă inteligentă, privind existența cu un ochi atent și lucid, o poetă care nu se lasă subjucată de ispitele monologului egolatu, aberant și incomunicabil, ci cultivă în continuare un

dialog plin de răspundere și speranță cu lumea, dialog ce nu o dată face toate deliciile minții, inimii și literaturii.” ■ În *Marin Sorescu romancier*, Eugen Simion analizează romanul *Trei dinți din față* (Eminescu, 1977), aproape neobservat, în mod inexplicabil, de critica literară: „*Trei dinți din față* nu este un roman liric, nu-i nici măcar un roman simbolic (altă variantă a lirismului în proză), este, pur și simplu, un roman de observație, scris limpede (cu strălucirea simplității) și cu o compoziție nesofisticată. Iritat, probabil, de inutila complicație a romanului de azi și de lipsa lui de epic, M. Sorescu scrie o carte cu o intrigă bogată (multe «coincidențe», suspansuri, piste false) și încearcă să fixeze o tipologie verosimilă în ordine psihologică și socială. Abuzului de introspecție și fragmentarism, autorul îi răspunde, programatic, printr-o narațiune nu zic liniară, previzibilă, dar suficient de clară pentru a afla din primele pagini cine vorbește și a cunoaște, în continuare, care este esența dramei.” ■ În numărul 6 al revistei, din 11 februarie 1977, Șerban Cioculescu a răspuns acuzației lui Alexandru George cum că nu ar fi acordat suficientă atenție mamei lui Mateiu Caragiale în lucrarea *Viața lui I.L. Caragiale – Caragialiana*, povestind două anecdote despre atitudinea scriitorului față de instanța sa maternă, cunoscute prin Cella Delavrancea. Alexandru George vine în acest număr al revistei cu un drept la replică, în care afirmă a nu pricepe supărarea criticului și în care pune la îndoială veridicitatea anecdotelor: „Maestrul Cioculescu însuși ne-a îndemnat (ca să nu zicem: învățat) să nu dăm crezare anecdotelor și să folosim alte metode pentru a stabili unele date chiar obscure, de istorie literară. Noi, mai drag fiindu-ne adevărul, decât orice maestru, rămânem la dubiile noastre.”; „...am scris o dare de seamă despre *Viața lui I.L. Caragiale – Caragialiana*, în care n-am omis a vorbi de «un monument al istoriografiei noastre», de «cel mai riguros biograf al întregii noastre istoriografii», în sfârșit, de «desfătarea» pe care ne-a procurat-o «lectura monumentalului tom». Toate elogiile noastre, câte am putut articula pentru ocazie nu au ajuns la înălțimea domniei-sale, unde nu s-au ridicat nici măcar toate obiecțiile, ci doar una: cea că nu a dat atenția cuvenită mamei lui Mateiu și acestuia”.

• [„**Orizont**”, nr. 9] În cronică sa literară, Ion Maxim își formează convingerea că evocările Cellei Serghi din *Pe firul de păianjen al memoriei* (C.R., 1977) „nu corespund realității” și că „urmează mai degrabă firul imaginației decât pe acela al memoriei.” ■ Livius Ciocârlie relevă sensurile conceptului de scriitură și contribuția teoretică a lui Jacques Derrida la clarificarea unor impasuri teoretice (articolul *Avatarurile «scriiturii»* (I)). ■ Șerban Foarță iese din tiparele obișnuite la rubrica „pretexte” și brodează plin de vervă despre prezența... telefonului în literatură și pictură (articolul *O sută de ani de telefon*). ■ Șt.Aug. Doinaș publică patru poeme baladești: *Balada celor doi înecați*, *Moartea Ofeliei*, *Cuvântarea Șarpelui*, *Sunt semne bune!* ■ Anghel Dumbrăveanu răspunde solicitanților ce bat la porțile cetății literelor. ■ Romul Munteanu rememorează primele sale contacte de lectură cu opera lui Bertolt Brecht.

● **[„România literară, nr. 9]** Pe prima pagină este prezent un poem de Constanța Buzea, intitulat *La Sărbătoarea Poetului*. ■ *Viața literară* menționează dezbaterile literare organizate de Comitetul de partid al Uniunii Scriitorilor având ca teme *Conceptul de calitate și munca scriitorului și Dramaturgia originală în revistele literare*. La prima dezbateră au luat cuvântul Francisc Păcurariu și Al. Oprea, iar la a doua, Valentin Silvestru. Mircea Malița a vorbit despre *Literatura și arta ca sistem de învățare și de formare a conștiinței socialiste*. La *Semnal* sunt anunțate aparițiile: Marx, Engels, Lenin – *Despre dialectică* (Minerva), Lucian Raicu – *Practica scrisului și experiența lecturii* (C.R.), Gr. Hagiu – *Descânțete de gravitație* (C.R.). ■ Este publicată comunicarea prezentată de Francisc Păcurariu la dezbateră organizată de Comitetul de partid al Uniunii Scriitorilor, *Conceptul de calitate și munca scriitorului*. ■ Discută despre *Problemele actuale ale literaturii dramatice* Al. Covaci, Dan Plăeșu, Romulus Guga. □ Al. Covaci scrie despre teatrul lui Sütő András. □ Dan Plăeșu susține cultivarea satirei dramatice. □ Romulus Guga afirmă: „Dramaturgia are viitor în măsura în care cuvintele contemporanilor noștri se rostesc în relațiile presupuse ale scenei, și în măsura în care scena poate deveni oricând strada noastră cea de toate zilele, iar eroii unei seri, oamenii unei vremi. [...] Singura cale este a dialogului real, a nevoilor reale ale adevărului, căci scriitorul de teatru, trăind și el în această lume plină de contradicții, alienare, neliniști, dar și de eforturi spre libertate, adevăr și împlinire umană, în dialogul său, trebuie să fie un om politic, iar bătălia sa, eminentamente una politică”. Autorul susține și el necesitatea satirei în acest context și conștientizarea necesității de a ridica dramaturgia. Pagina 6 este dedicată poemelor semnate de Ștefan Augustin Doinaș. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu face o lectură a foiletoanelor critice semnate de Perpessicius, cuprinse în volumul *Opere 8* apărut la Editura Minerva sub îngrijirea lui Dumitru D. Panaitescu. Cioculescu notează rezerva lui Perpessicius față de personajul Stănică Rațiu din *Enigma Otiliei*, ceea ce i-a adus, din partea lui Călinescu, eticheta de „poet minor remarcabil”. Cioculescu subliniază puncte de tangență critică între el însuși și Perpessicius, de exemplu, în ceea ce privește supraevaluarea imputată a *Gorilei*, de Liviu Rebreanu, dar se desparte de el când vine vorba de Al. Macedonski, considerat de Perpessicius doar un „artist în înțelesul strict etimologic al cuvântului”. ■ Emil Manu prezintă un volum prilejuit de un impuls emoțional: *9 pentru eternitate, 4 martie 1977*, cu text ales și îngrijit de Mircea Micu și Gheorghe Tomozei. Cartea este dedicată scriitorilor dispăruți în cutremurul din 1977, conținând aspecte documentare, dar și manuscrise nefinalizate ale acestora. ■ Georgeta Horodincă scrie un text *in memoriam* Alexandru Ivasiuc. ■ Paul Georgescu analizează *Supraviețuiri II*, de Radu Cosașu (C.R., 1977): „Ziarist de excepție, cronicar cinematografic și sportiv [...], Radu Cosașu e adeptul autenticității camilpetresciene, al trăitului ca sursă a literaturii. Anii de reportaj vin acum în sprijinul prozatorului. Imaginația

(creatoare) îi folosește ca potențare (iar nu ca obnubilare) a realității. Dacă forța adolescentului vulnerabil o constituie îndârjirea vocației sale literare, ea izbucnește acum cu plină originalitate și excelență în *Supraviețuiri*". ■ Mircea Iorgulescu semnează eseu *Melancolie și detașare*, pe tema primei cărți a lui A.E. Baconsky apărute postum, ediția a doua din *Remember – fals jurnal de călătorie*. Criticul notează elementele particularizatoare ale viziunii scriitorului despre această experiență: „[...] călătoria reprezintă pentru A.E. Baconsky o posibilitate de revelare a propriei personalități. Este, de aceea, un act vital, însă eficient numai la nivelul fiecărei individualități. Călătoriei i se descoperă o dimensiune lăuntrică, singura purtătoare de valoare, nu neapărat indiferentă la condiționările exterioare, dar independentă de acestea". ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie despre debuturi clujene în poezie: *Legea conservării adolescenței* (Dacia), o plachetă de Virgil Mihai, autorul unei „poezii de notație austeră” și *Ochii lui Homer* (Dacia), de Petru Romoșan, poet care „își depășește vârsta prin formație și rămâne al ei prin informație”. ■ Lucian Raicu comentează în termeni foarte favorabili volumul de poezie *Amintirea miresmelor*, de Doina Sălăjan (C.R., 1977). ■ La proză, Dana Dumitriu analizează romanul de dragoste *Cora*, semnat de Virgil Duda, în termeni care pun la îndoială capacitatea autorului de a ilustra subtilitatea infinitesimală a trăirilor, dar girează mai degrabă capacitatea acestuia, evidentă și-n celelalte romane, „de a se apropia de problemele noastre sociale și psihice cele mai acute, și de a le trata cu subtilitate și fin discernământ”. ■ Elena Tacciu publică un amplu material intitulat *Tema Daciei la preeminescieni*. ■ La rubrica *Opinii*, N. Tertulian publică articolul *Herbert Marcuse și estetica marxistă*. ■ Radu Ionescu relatează despre *Zilele Varșoviei la București*.

• [„**Tribuna**”, nr. 9] Ion Deleanu semnează *Un obiectiv fundamental al democrației*: „O inegalitate tot atât de absurdă și nedreaptă ca și cea socială, din care altfel derivă și pe care se sprijină, este inegalitatea dintre bărbat și femeie”. ■ N. Prelipceanu publică pe prima pagină *Arheologul*: „Arheologul mi s-a înfățișat ca un geolog, întocmai prietenul meu Romulus, la Alba Iulia, venind din nu mai țin minte ce munți, unde căuta nu mai țin minte ce roci, ce metale, prețioase ca toate metalele în zilele noastre, fiind la fel, însetat și vorbăreț despre cele ce se întâmplă în lumea de jos”. ■ Ion Vlad publică *Perpetua ucenicie a romancierului...*, a doua parte a analizei *Ucenicul neascultător* de George Bălăiță, discutând despre *Povestire și semnele Lumii*, *Povestire. Legendă și istorie*, *Lucida elaborare a unei cărți printr-o altă carte*. *Arta poetică, Semne și convenții*. Reținem: „Arta poetică ce rezultă din carte este de fapt un sistem multiplu de semne, conjugând, coasociind, asimilând și inserând numeroase și imprevizibile semne, informații, referințe”. ■ Radu Săplăcan semnează *Poetică și poezie*, un text în care comentează: □ *La liliaci II* de Marin Sorescu (C.R., 1977): „Desigur, s-ar putea reproșa autorului și în acest volum o oarecare diluție verbală, sporovăiala inutilă și gospodărească a criticii. Dincolo de

toate acestea, cele două volume din *La liliaci* marchează cu siguranță, o dată de prim rang, nu numai pentru lirica lui Marin Sorescu”. □ *Rod IV* de Cezar Ivănescu (C.R., 1977): „Exemplu – din păcate atât de puțin urmat – din păcate atât de puțin urmat – de severitate cu propria creație, de sobrietate și rafinament intelectual. Cezar Ivănescu este, fără a face uz de surle și trâmbițe, o voce singulară, de «excepțională gravitate» (Dan Laurențiu) între poeții de azi”.

■ Victor Felea scrie despre *Literatura tinerilor*: „A dori mai mult înseamnă deja un prim pas către autodepășire. Oricum, scriitorii tineri, dacă ne referim mai ales la cei care au debutat editorial, ne oferă destule motive de satisfacție și de încredere în viitorul literaturii noastre. Noile generații nu sunt mai prejos decât cele ajunse la maturitate și la certe împliniri. Se configurează profiluri interesante, atractive, în toate sectoarele creației literare. Se cere doar, așa cum spuneam, să acordăm cea mai mare atenție afirmării noilor talente, după cum acestora li se cere să mediteze cu toată responsabilitatea la ceea ce au de spus, la marile teme ale epocii și ale societății noastre”.

■ În rubrica sa Andrei Margă scrie despre *Naționalitatea germană din România*. ■ Sub semnătura R. S. citim despre *Cenaclul Asociației scriitorilor*: „În ședința de joi, 23 februarie 1978, au citit Grigore Coman poezie, și Nicolae Feneșan proză. Discuțiile care au urmat au relevat că ne aflăm fără îndoială în fața a doi tineri de talent”.

■ Versuri semnează Teohar Mihadaș (*Sub ștreășina a peste două mii de ani*), Constanța Buzea (*Pomul vesel; În frunza mirosind a scrum; Sortitul din târziu; Noaptea, când scara lumii cade; Glossa*), Petru Romoșan (*Dicționarele; Turnul Florii de Măceș; Rosa Conina; Muza; Copil cu bufniță; Smirna, Chioș, Coloton*), Ion Beldeanu (*Semințele eroilor*), Mihail Gănescu (*Gând fierbinte*), Mona Copăceanu (*Trecere*), Flavia Andreea (*Balada iluziei ploii*), George Zinescu (*Pădure tăcută*), Nicolae Irimia (*Cântec*), Radu Canjău (*Partidului*), Constantin Brândușoiu (*În toiul verii*), Aurel Hancu (*Maică*), Gheorghe Țiplea (*Teiul*). □ Citim *Scrisoare către prieteni* de Vasile Dragomir. □ Revenind la *Umor* Cornel Udrea scrie *Tac și fac*. □ În *Mesaje* Teohar Mihadaș semnalează versurile primite de la liceul „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia: Maria Fornade (*Permanență*), Mioara Brad (*Alb*), Ludovica Medrea (*Parabolă*), Maria Pop (*Darul pământului*), Georgeta Gavrilă (*Tinerete*). □ Teodor Boșca traduce un *Poem* de Ugo Foscolo (1778-1827).

## 5 martie

• [„**Scânteia**”, nr. 11054] Tot pe tema iubirii de patrie scrie și Nicolae Bălotă în articolul *Versul iubirii de patrie, la înălțimea acestui sublim sentiment*, aflat pe prima pagină, și în care face o demonstrație în diacronie a perindării scriitorilor patrioți, începând cu testamentul lui Ienăchiță Văcărescu: „Las vouă moștenire/ creșterea limbii românești/ și-a patriei cinstire” și încercând să convingă că „poezia iubirii de patrie nu este doar o retorică goală, o imagistică ilustrativă”.

## 8 martie

• [„Viața studentească”, nr. 10; începând cu acest număr revista apare din nou în fiecare miercuri] Fără importanță literară – conține doar un eseu despre realismul în artă, semnat de Aurel Dragoș Munteanu: *Corneliu Baba sau rigoarea luptei cu realitatea*.

## 9 martie

• [„Flacăra”, nr. 10] Doina Sălăjan publică poezia *Stea de soartă*. □ În *Între clasic și baroc*, Octavian Paler publică partea a doua din *Atena*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie eseu *Triumful rațiunii*. ■ În *Dramaturgi români de azi*, George Arion publică un portret literar dedicat lui Aurel Baranga. □ În *Cap limpede* este prezentat volumul de poeme patriotice *Eroi de epopee* de Ion Văduva Poenaru (Eminescu). ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul al II-lea din *Supraviețuiri* de Radu Cosașu □ În *Omul la tribuna socială*, Tudor Octavian, cu titlul *Esențial astăzi e că toate drumurile îți sunt deschise*, publică un interviu cu Ion Vlasiu.

• [„Orizont”, nr. 10] Livius Ciocârlie publică partea a doua din *Avatarurile «scriiturii»* (II), în care sunt surprinse pendulările teoretice ale lui Roland Barthes (urmat de și mai combativul Jacques Derrida) între „un grad vorbit al scriiturii” (în genul lui Céline) și „scriitura albă” sau „absența stilului ( a lui Camus), ori „scriitura fără grosime și adâncime” (a lui Robbe-Grillet). ■ Șerban Foarță descoperă legăturile dintre *Ginere și socru*, dintre Mateiu I. Caragiale și G. Sion, cu a cărui față tomnatică s-a căsătorit din interese nobiliare. ■ G.I. Tohăneanu face arheologia stilistică a sensurilor tăcerii în literatura română, demonstrând că nu Nichita Stănescu este creatorul cuvântului „necuvânt”, ci Blaga (articolul *Tăcere*).

• [„România literară, nr. 10] Virgil Tedeorescu publică pe prima pagină poemul *Infinit*. Sunt prezenți cu versuri și: Monica Pillat, Magdalena Ghica, Ursula Șchiopu, Lendvay Éva. ■ *Viața literară* anunță că următoarea ediție a *Rotondei 13* va fi dedicată Elenei Farago de la a cărei naștere se împlinesc 100 de ani. □ Teatrul de Comedie și Revista „Teatrul” organizează un concurs de comedii. ■ Rubrica *Semnal* anunță noi apariții: Al.O. Teodoreanu – *De Re Culinaria* (Sport-Turism), Veronica Porumbacu – *Versuri* (C.R.), Geo Dumitrescu – *Africa de sub frunte* (Albatros), Tudor Băran – *Turnul Cicloanelor* (Dacia), Ioana Diaconescu – *Amiaza* (C.R.), Emily Dickinson – *Poeme*, în traducerea Veronicăi Porumbacu (Albatros). ■ Sorin Titel semnează articolul *Eroine și scriitoare*, aducându-i un elogiu Hortensiei Papadat-Bengescu pentru meritul de a fi reușit „să imprime romanului românesc o direcție nouă”. Pe linia „prozei feminine” sunt menționate și alte câteva scriitoare care i-au fructificat opera: Lucia Demetrius, Cella Serghi, Ada Orleanu. ■ La dezbaterea „României literare” despre literatura dramatică participă, în acest număr, Valeriu Moisescu, Carmen Tudora, Natalia Stancu. □ Valeriu Moisescu oferă

o perspectivă de regizor, arătând că „problema nr. 1 în teatru a fost și rămâne succesul” și pariind pe comedie. □ Carmen Tudora exemplifică, aducând în discuție Festivalul de teatru contemporan de la Brașov, imperativul calității în creația teatrală românească. □ Natalia Stacu analizează textele dramatice jucate la Festivalul de teatru contemporan de la Brașov, scrise de Romulus Guga, Ecaterina Oproiu, Theodor Mănescu, Leonida Teodorescu, concluzionând în legătură cu noua dramaturgie: „Perseverând pe aceste căi, dramaturgii ne vor oferi, probabil, cu timpul, opere și mai rotunde, mai împlinite sub raport estetic decât acestea de acum – pe care le prețuim îndeosebi sub semnul unor necesare începuturi”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu recitește, pe alocuri polemic, textele critice ale lui Mihai Ralea adunate în *Scrieri*, volumul 2, publicat la Editura Minerva. Criticul menționează, ca element inedit, necroloagele scrise de Ralea. ■ La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu se oprește asupra volumului *Sfârșit și început de ev*, de Pavel Chihaiia și la cartea semnată de Andrei Cornea, *De la portulan la vederea turistică* (Sport-Turism). În cazul primului volum, teza de doctorat rezultată din specializarea autorului în istoria artei și literaturii medievale, criticul vede „o lucrare de erudiție, documentată minuțios, originală în concluzii, care arată [...] că și specialiștii români ai domeniului pot avea un cuvânt important de spus”. Cartea lui Andrei Cornea are ca subiect ilustrația albumelor de voiaj ale călătorilor străini în Principate, în perioada secolelor XVIII-XIX. „Eseul este strălucit, scris cu inteligență și finețe, deschizând o perspectivă superbă asupra călătoriei ca atitudine spirituală”, notează Nicolae Manolescu despre acest debut. ■ Valeriu Cristea scrie o cronică la *Roman din dragoste*, de Maria-Luiza Cristescu, un fel de poveste pentru copii, adresată și adulților. ■ Despre volumul de poeme al Doinei Uricariu, *Jugastru sfiala* (Eminescu, 1977) scrie, la cronică de poezie, Mircea Iorgulescu. Criticul remarcă, față de volumul de debut – *Vindecările*, trecerea de la retorică la viziune, dar o viziune cu accente de luciditate. ■ La rubrica *Memorii* este găzduit volumul *Pe firul de păianjen al memoriei*, de Cella Serghi (C.R., 1978), despre care scrie Al.I. Ștefănescu. Document al perioadei interbelice și al mediului literar de atunci, jurnal de creație al romanului *Pânza de păianjen*, confesiune, Al.I. Ștefănescu crede că cel mai bine i se potrivește scrierii termenul de „poveste”. Acesta, scrie comentatorul, „mi s-a impus pentru că memorialistica Cellei Serghi își permite să fie capricioasă, amestecând neconținut cronologia, planurile, perspectivele, stilurile, fie dintr-o neputință congenitală de sistematizare și aprofundare, fie dintr-un instinct superior de creator care izbutește prin această dezordine «artistică» să mențină trează atenția cititorului. Un cititor foarte amestecat, care merge de la adolescentul școlii medii până la erudiții istoriei literare”. ■ Bucur Chiriac este autorul plachetei *Aproape de copilărie* (Ion Creangă), carte dedicată chiar copiilor, prezentată de Laurenți Ulici la *Prima verba*. Franciska Ricinski este autoarea unei alte cărți pentru copii, intitulată

*Călătorie prin copilărie* (Ion Creangă). ■ Ion Munteanu prezintă un material documentar despre reviste dedicate femeilor: „Femeia română”, apărută la 1 ianuarie, 1878, „Revista scriitoarei”, apărut în 1926, aparținând Societății Scriitoarelor constituită, la inițiativa Adelei Xenopol, în 1925. ■ *Prezențe românești* menționează că revista americană „Shantih” consacră un număr *Literaturii și artei române moderne*. Sunt traduse versuri din Tzara, Arghezi, Doinaș, Mircea Ivănescu, Gabriela Melinescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Nina Cassian, Constanța Buzea, Lucian Blaga. Leslie Amerbach traduce un fragment din *Iona*, de Marin Sorescu. Sunt traduse, de asemenea, proze scurte de D.R. Popescu, N. Velea, Marin Preda, Romulus Vulpescu. □ Articole de lingvistică și poetică de Solomon Marcus au apărut la editura maghiară Gondolat, iar în revista italiană „Futurismo-Oggi” (IX, 8/1977) este publicat un articol de Adrian Marino despre *Manifestul futurist* al lui T. Marinetti. □ Piesa *Răceala*, de Marin Sorescu urmează a fi jucată în cursul anului la Teatrul Național din Helsinki. □ În revista „Südosteuropa Mitteilungen” este prezentată, de cercetătorul D. Ghermani, publicația „Cahiers roumains d’etudes littéraires”. Revista „Synthesis” este, de asemenea, apreciată.

● [„Tribuna”, nr. 10] Ion Deleanu publică a doua parte a textului *Un obiectiv fundamental al democrației*: „Egalitatea între sexe devine și rămâne o realitate numai în măsura în care ea se constituie ca parte organică a egalității sociale”. ■ Vintilă Vulpescu scrie despre *33 de ani de la înfăptuirea actului revoluționar de la 6 Martie 1945*: „Se împlinesc 33 de ani de când poporul muncitor condus de Partidul Comunist Român impunea, prin lupta revoluționară, instaurarea primului guvern cu adevărat democratic din istoria țării noastre”. ■ Victor Felea recenzează *Mihai Gafița: Flautul lui Marsias* (C.R. 1977): „Mihai Gafița nu cultiva «indiferența față de fond», adică față de conținutul cărților, nu era un simplu juisor. Bucuria lecturii, a informației, nu îl împiedica să judece cartea și, dincolo de ea, faptele omului care a scris-o. Nu arbora indiferență față de comportamentul social ai scriitorului, dar căuta să înțeleagă și să explice. Și tocmai această străduință onestă a criticului de-a explica, dinăuntru și din toate unghiurile, secretele breslei scriitoricești, fără a uita principalul: actul creator, constituie substanța vie și mereu antrenantă a sintezei care este *Flautul lui Marsias*, adevărată filologie a scriitorului și a lumii literare”. ■ M.C. Runcanu semnează *A.E. Baconsky și povestirea fantastică*, despre *Echinouxul nebunilor* de A.E. Baconsky: „Este evidentă și în acest volum formația intelectuală de excepție a poetului, eseistului și prozatorului A.E. Baconsky. Am putea spune că el reprezintă un caz aparte în literatura noastră actuală, în care asimilarea culturii generează cultură, literatura (dar nu livrescul!) naște literatură”. ■ În *O generoasă natură poetică* Radu Săplăcan scrie despre *Adalbert Ignoutus* de Daniela Caurea (Junimea, 1977): „Încercarea noastră de a glosa tocmai în aceste zile pe marginea volumului postum al Danielei Caurea, *Adalbert Ignoutus*, ed. Junimea, 1977, poate fi, în egală măsură,



un fapt de istorie literară și un recviem, pe care-l datorăm memoriei celei mai tinere din «diabolica selecție» a scriitorilor dispăruți la 4 martie 1977. Este bucuria-tristă a cronicarului ce descoperă, vai, cât de târziu, o vocație poetică viguroasă, ce-și aștepta cu frumoasă răbdare împlinirea. Este de asemenea surpriza întâlnirii cu o natură poetică vitalistă, solară, în căutarea unor mijloace de comunicare cât mai limpezi, cât mai directe”. ■ Ioan Oarcășu publică textul *Criticul și acțiunile sale*, despre trei decenii de activitate critică a lui Mihail Petroveanu: „Drumul lui Mihail Petroveanu în critica și istoria noastră literară însumează peste trei decenii de activitate (1945-1977). N-a fost un drum spectaculos, dar în mod sigur unul exemplar”. ■ În *Personaj și istorie*, Radu Mareș comentează *Apa* de Al. Ivasiuc: „Idea de necesitate, necesitate istorică crește din însăși carnea narațiunii. Obiecția demonstrației excesiv conceptualizate adusă lui Ivasiuc cade. Conflictul tragic al romanului primește turnura implacabilă, neiertătoare, a marilor cataclisme geologice. *Apa* este prin toate acestea un roman «istoric» și politic de o forță deosebită. Substanța sa ideologică îndeosebi și modernitatea viziunii îi conferă un loc singular în proza noastră”. ■ Constantin Cubleşan scrie despre *Mihnea Gheorghiu: Istorii dramatice* (Eminescu, 1977): „Teatrul lui Mihnea Gheorghiu se afirmă astfel ca o recepție în actualitatea imediat politică a momentului nostru, ideile generoase, faptele de adânc tâlc civic și eroic, figurile proeminente, ca destine și individualități, din istoria zbuciumată a neamului nostru românesc”. ■ Radu Mareș semnează interviul cu *Valentin Hossu-Longin*: „*Avem datoria să dăm literaturii cărți vii...*”: „*Ai așadar la activ două cărți de reportaj și un premiu tot pentru reportaj. Deci, vocația ta, descoperită cu oarecare întârziere, este reportajul?! – Cu toate că am debutat cu un volum de proză, viața mea se desfășura, aproape în exclusivitate, în mediul gazetăresc, ziaristica devenindu-mi o a doua natură, mai ales după ce am părăsit rugby-ul. Și totuși, în acei ani, ai finelui de deceniu șapte, nu mă gândeam să strâng între coperte un anume număr de reportaje, cum se obișnuiește și azi, pentru că socoteam reportajul mai presus de normele și etichetele cu care era împovărat pe nedrept. La «cotidiane» fiind, prinsesem gustul «reportajului-anchetă», adică al textului în care vorbești și despre bune și despre rele, și despre cetățeanul de pe stradă și despre evenimente memorabile, așa cum de altfel este viața, mixtură de «pozitiv» și «negativ», unde numai privirea atentă își dezvăluie, ca la microscop, esențele. Alergător de cursă lungă, părtaș la destinele unor oameni sau locuri, chemat sau nechemat, ascultându-i dincolo de momentele festive sau chiar forțând ieșirea la lumină a unuia sau altuia din cei aflați în labirint, în labirintul ridicat de obtuzități și rea credință, m-am implicat și conformat crezului de ziarist comunist. Așa s-au născut *Țara Lotrului* și *Omul pentru om*, proze-document care să ne exprime într-un moment dat; an, ziua și chiar oră!*”. ■ Într-o notă scurtă, nesemnată, sunt semnalate *Dezbaterile „Tribunei”*: „Vineri, 3 martie a.c., în cadrul obișnuitelor *mese rotunde* ale «Tribunei», a avut loc o amplă

dezbateri în jurul monografiei lui Ion Lungu, *Școală ardeleană*, apărută recent la Editura Minerva. Au participat oameni de știință, scriitori, critici și cercetători literari (Nicolae Mărgineanu, I.I. Rusu, Iosif Pervain, Adrian Marino, Teohar Mihadaș, Pompiliu Teodor, Ion Oarcășu, D.R. Popescu, D. Cesereanu, Al. Matei, Virgil Ardeleanu, Petru Poantă, Mircea Popa, Mircea Vaida). Sinteza dezbaterilor va apărea într-un număr viitor al revistei noastre”. ■ Aurel Marga scrie despre *Rațiunea contra violenței* în *Cronica ideilor*. ■ Maria Vodă-Căpușan comentează *Momente din istoria teatrului românesc* de N. Barbu (Eminescu, 1977): „O carte frumoasă despre teatru, cartea lui N. Barbu, o carte unde răzbate în fiecare pagină vigoarea și dăruirea unui spirit închinat scenei de mai bine de trei decenii, acestei arte atât de efemeră și totuși eternă cum este teatrul. Căci ea ne face să retrăim entuziasmul momentului spectacular dar și să dobândim certitudinea că dincolo de el există în timp o dăinuire a teatrului, descifrată de cei meniți să-i scrie istoria”. ■ Versuri semnează Ștefan Aug. Doinaș (*Catedrala; Îngerul îmbufnat; Și ne ferește, doamne; Oul; Clownul; Valul*) □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet cu Oblice*. □ Cornel Udrea revine la *Umor* cu scurtul text *Constatări*. □ Antița Augustopoulos-Jucan traduce versuri inedite ale lui K.P. Kavafis („*Celelalte le vom spune în hades*”; *Pionul; Bătălia navală; Posidoniații; Eternitate*). □ Violeta Dumbrăveanu semnează traducerea poeziilor lui Raymond Queneau (*Explicarea metaforelor; Surdă, noaptea, umbra, bruma; Marea periferie; Calm e arborele; Sat*).

## 10 martie

• [„**Contemporanul**”, nr. 10] Laurențiu Ulici notează *Despre spiritul polemic*: „Aplecat cu competență asupra unor subiecte serioase și păstrându-se în sfera de idei a domeniului ales, spiritul polemic poate produce nu doar o stare de efervescentă a vieții culturale dar și acel impuls argumentativ prin care o confruntare de idei – cum este polemica reală – transcende ocazionalul pretextului spre a se instaura în aria perenă a valorii. Astfel și numai astfel, cum zic matematicienii când vor să indice unicitatea unui raționament. Polemica ideală este aceea care, în temeiul triadei de mai sus, dovedește simultan, rigoare de spirit logic și expresivitate de spirit artistic”. ■ Vladimir Tismăneanu se referă la *Radicalismul «sociologiei critice»*: „Apariția sociologiei critice trebuie astfel concepută ca un moment istoricește explicabil și necesar în condițiile reformulării și chiar a restructurării modalităților de reflecție și acțiune asupra realității sociale, așadar drept o formă de conceptualizare, adeseori discutabilă, a problematicii crizei sociologiei. Refuzul culturii dominante, tentativa de integrare într-o contracultură transcendentă în raport cu «sistemul», vocația invocării unei rupturi radicale conferă «sociologiei critice» șansa unui dialog deschis și comprehensiv cu sociologia marxistă. Pentru aceasta însă, trebuie depășit stadiul promisiunilor superficiale și al jumătăților de măsură, trecându-se la o analiză aprofundată a raporturilor de dominație realmente caracteristice

capitalismului târziu”. ■ Despre *Lucian Blaga și filosofia istoriei* scrie Lucian Stanciu: „Blaga a recunoscut deschis dimensiunea mitică a filosofiei sale, faptul că unele din elaborările ei au o natură simbolică. «Nu poți exista fără mituri»; «Filosofia e artă și arta va fi și filosofia mea» – scria el în tinerețe. Filosofia istoriei pe care ne-a lăsat-o duce la capăt această viziune; ea conturează însă atât meritele cât și limitele, adeseori pregnante, ale sistemului gândirii lui Blaga”. ■ În cadrul *Dezbaterilor „Contemporanului”* pe tema *Cenaclurile*, redacția adresează următoarele întrebări: „*Ce sunt cenaclurile literare? Ce loc ocupă în actualul nostru peisaj cultural-artistic? Cum trebuie să-și exercite rolul educativ?*” se afirmă Mircea Iorgulescu, cu intervenția despre *Cititorul și creatorul*: „Prin alte părți nu știu cum va fi fiind, dar la cenaclul literar din Râmnicu-Vâlcea, care poartă numele lui Anton Pann în amintirea trecerii pe aici a poligrafului autor al *Povestii vorbii*, cum se știe de scurtă durată dar nu lipsită de romantice peripeții, nota dominantă este naturalețea. Aici vin, într-o atmosferă destinsă, deloc totuși superficială ori mondenă ori de vooază exhibiție, cum se pare că aiurea se mai întâmplă, iubitori de literatură. Sunt, în primul rând, oameni care citesc și simt nevoia să se întâlnească și să discute; vin pentru a-și satisface o plăcere spirituală și o curiozitate pe care, iată, industrializarea – rapidă și masivă în acest oraș până nu demult foarte patriarhal și tihnit – n-a anulat-o. Dimpotrivă: a făcut mai căutate și mai prețioase asemenea prilejuri”. ■ Ion Dodu Bălan, în textul *Literatura subiectivă*, analizează *Jurnalul* (Minerva) lui Gala Galaction: „Căutarea cerebrală a umilinței de către acest teolog cu vaste studii de specialitate, reprezintă sursa celei de a treia drame cuprinse în jurnalul lui Gala Galaction. Iată, așadar, o carte scrisă de un om deosebit de cult, cu un fin spirit de observație, animat de un înalt umanism, o carte plăcută și instructivă care incită la meditație și controversă prin profunzimea gândurilor și prin contradicțiile pe care le conține”. ■ La cartea lui Tudor Vianu, *Scrieri despre teatru* (Eminescu), scrie Radu Popescu: „Culegerea întocmită de Viola Vancea, forțând alăturarea atâtor texte sub semnul teatrului, dezvăluie sau precizează o trăsătură fundamentală a personalității lui Tudor Vianu, a chipului său intelectual, nu încă destul de cercetat până astăzi, ceva din concepția unitară despre cultură a lui Tudor Vianu, și pe acela de a ni-l arăta, pe acest erudit butonat, pe acest «Herr Professor» care părea nu numai să orbească de la catedră, dar chiar să scrie pe catedră, înconjurat, ca de un zid, de o mie de tomuri savante – să ni-l arate, zic, pe acest Tudor Vianu ca pe un cugetător deschis la toate fenomenele culturii vii, ale artei vii”.

● **[„Cronica”, nr. 10]** Se deschide cu un editorial redacțional despre *Creativitatea maselor*, apreciindu-se, în acest sens, rolul Festivalului național „Cântarea României”. ■ A. Constantiniu scrie despre momentul istoric *6 Martie 1945*, când a fost instaurat guvernul Petru Groza. ■ La împlinirea vârstei de 75 de ani, sculptorul Ion Irimescu este portretizat, în *Clasicitate*, de Andi Andrieș. ■ La *Puncte de vedere* este găzduită opinia polemică a lui Al.I. Friduș

cu privire la conceptele propuse de Al. Tănase în volumul *Cultură și civilizație*. ■ Stela Iancu desfășoară o succintă biografie despre *O militantă pentru emanciparea femeii: Adina Olănescu*. ■ „Cartea semnată de Grigore Ilisei, *Cu George Lesnea prin veac* (Eminescu, 1977), este – notează Zaharia Sângeorzan – un volum de memorialistică scris cu o sinceră pasiune pentru trecut, pentru lumea scriitoricească care a trăit mai ales la Iași. Ceea ce este pozitiv și de o mare importanță pentru istoria noastră literară în aceste «convorbiri» e reconstituirea exactă a epocii, a atmosferei spirituale care a existat la revista «Viața Românească»; semnificative sunt, de asemenea, portretele de scriitori cunoscuți. În acest sens, mărturiile lui George Lesnea sunt de o remarcabilă utilitate. Nu se va putea vorbi de azi înainte despre G. Ibrăileanu, Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Mihai Codreanu, Ionel Teodoreanu, Cezar Petrescu ș.a., fără aceste portrete de o remarcabilă originalitate. [...] Există în acest volum memorialistic, în cuvintele lui George Lesnea, pagini de mare poezie, de mare înțelegere pentru confrății de breaslă. Remarcabile sunt paginile despre Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu sau Ionel Teodoreanu. Aici George Lesnea a știut nu numai să respecte adevărurile epocii, dar și ale vieții artistice, sociale și politice, să ne restituie statutul moral al scriitorilor respectivi. George Lesnea ne vorbește de marea lor conștiință estetică, de puterea lor morală de a înfrânge orice dificultăți pentru a se realiza. [...] Memorialistica poetului Lucian Valea (*Oameni pe care i-am iubit*, Junimea, 1977) se impune mai ales prin arta portretului moral și artistic al oamenilor pe care i-a iubit și cărora le poartă fără orgoliu o duioasă și nestinsă recunoștință. Anecdotică de periferie, suprasolicitarea vanității, cultul exagerat al miturilor, lipsește. Totul este repovestit din perspectiva unei realități însuflețite de emoția respectului condiționat de adevăr. Adolescentul Lucian Valea a cunoscut și s-a bucurat de prietenia unor scriitori de mare reputație. Retrăind acei ani din viață, de creație, de evenimente, nu odată tragice, de entuziasm și inițiere artistică, memoria poetului de astăzi a păstrat, ca și George Lesnea pentru o altă epocă, «măștile» lui Lucian Blaga sau Liviu Rebreanu, G. Călinescu sau Ionel Teodoreanu, la vârste și înfățișări care nu se suprapun, nu se identifică. Ca să ne dovedească autenticitatea celor cunoscute, trăite, Lucian Valea apelează la informații de istorie literară, la reviste, reconstituind adevărate scenarii, adeseori captivante, ale vieții literare, cu conflicte și personaje, cu polemici de mare răsunet în epocă (Lucian Blaga – Dan Botta) pe care astăzi le admirăm prin arta logicii demonstrației sau le punem sub semnul îndoielii, ca efecte ale megalomaniei. [...] La *Masa umbrelor*, împreună cu aceste două cărți, avem sentimentul că suntem contemporani nu numai cu o epocă literară, ci și cu unii scriitori care, prin valoarea operei au trecut porțile eternității devenind conștiințe.” ■ Mircea Mancaș consideră că publicarea *Studiilor* lui Mihai Botez „aruncă o lumină asupra gândirii criticului și e o mărturie a seriozității, pregătirii și responsabilității sale, a atitudinii unui om de o rară

onestitate și obiectivitate în conspectarea literaturii epocii sale”. ■ Deși a „avut prilejul de a-l cunoaște pe G.M. Cantacuzino în ultimii săi ani de lumină”, Aurel Leon mărturisește că abia „acum, după apariția cărții alcătuită de Adrian Anghelescu, cu titlul preluat de la primul volum al lui G.M. Cantacuzino, *Izvoare și popasuri* (Eminescu, 1977), îmi dau seama că nu l-am cunoscut destul și că am pierdut marea ocazie de a mă încălzi la cultura unui spirit pe care eu l-aș considera al unui interesant renașcentist român, plecând nu atât de la constatarea lui Camil Petrescu, după care în G.M. Cantacuzino «e o plenitudine, o creștere de viață, o complexitate intelectuală, o voință aprigă de dominare, de artist al Renașterii», cât de la cultura și ampla deschidere de orizont a acestui «argonaut al supremelor armonii» – cum îl numește metaforic monograful și editorul său de acum și cum – de altfel – reiese din scrierile sale. Într-adevăr, G.M. Cantacuzino are, în fine, cartea pe care o merită, atât ca prezentare (studiu introductiv, tabel cronologic, note și bibliografie), cât și ca selecție antologică, justificând aprecierea lui G. Călinescu: «cred că ar fi fost remarcant oriunde, tradus într-o limbă de mare circulație»”. ■ Stelian Baboi pledează pentru *Unitatea dintre istorie, om și cultură*. ■ *Un jurnal captivant* vede Vasile Iliasa în *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*: „Jurnalul parizian al lui Eugen Simion se citește dintr-o suflare, ca un roman captivant. Autorul a trecut pragul cunoașterii Parisului din ghiduri și cărți, din lecții și conferințe, din vizite și plimbări pe străzile și bulevardele orașului, oricât ar fi ele de atractive și ispititoare. Nu este reținut de trăiri nostalgice, de reverii pe malurile Senei, de admirație sau aversiune pentru ceea ce întâlnește la fiecare pas. Privește cu ochiul treaz și penetrant dincolo de suprafețele pe care le admiră, adeseori perplex, turistul cultural. [...] Parisul lui Eugen Simion este înainte de toate zilele, nu de sărbătoare, privit dinăuntru, nu dinafară, dezbrăcat de tot ce ar putea împiedica o cunoaștere reală. «Puțul pierdut» al lui Hugo sau «oceanul fără margini» al lui Balzac a căpătat, între timp, noi valențe, făcând și mai actuale metaforele celor doi mari francezi. În această imensitate urbană și culturală, timp de trei ani, autorul pășește cu dezinvoltură, detașat de orice preconcepție, animat profund de a descoperi orașul cu oamenii lui de azi. Se instalează la mai multe gazde, în case particulare și hoteluri, cărora le cunoaște viața și obiceiurile, le savurează, nu fără puțină malițiozitate, comportamentul deficitar, uneori pitoresc (prințesa română, doctorandul arab). [...] Intră în saloane ale intelectualității pariziene, în librării, cluburi și biblioteci, participă la dezbateri literare, adeseori agitate, incitatoare, până la urmă absurde. Ține cursuri la Sorbona și cunoaște prin intermediul studenților «de la română» aspecte inedite ale vieții pariziene. Caută căi de comunicare cu marile personalități ale culturii franceze, prin care pipăie pulsul dezvoltării contemporane. [...] Pagini interesante și semnificative sunt dedicate întâlnirilor și discuțiilor cu personalități proeminente ale culturii franceze de origine română. Primește, de asemenea, cu ospitalitate și poartă discuții sincere, intime cu scriitori români în

trecere sau în vizită la Paris. Întotdeauna îl preocupă soarta literaturii și culturii române, raportul dintre național și universal, pe care îl vede soluționat în sensul îndemnului lui Maiorescu: «să fim naționali cu fața spre universalitate».

■ La *Moment*, un anunț pentru micii cititori ai hebdomadaruului: „Înscriind-o sub egida Festivalului național «Cântarea României», revista «Cronica» organizează anul acesta a treia ediție a concursului *Autori: copiii!* Inițiat în 1975, concursul vizează dezvoltarea creației literar-artistice, promovarea spiritului militant-revoluționar, educarea și cultivarea la copii a dragostei pentru frumos. Se admit în concurs desene, poezii, povestiri, schițe, portrete literare, reportaje, interviuri. Lucrările vor reflecta trecutul glorios al neamului, dragostea fierbinte față de patrie, partid și popor, frumusețile generoasei naturi a țării noastre, prezentul luminos cu biruințele, eroii și faptele sale semnificative, efervescența vieții pionierești, modul în care trăiesc și învață copiii României socialiste, participarea lor nemijlocită la înfăptuirea hotărârilor Congresului al XI-lea, ale Conferinței Naționale din decembrie 1977. [...] Lucrările premiate vor fi publicate în numărul dedicat Zilei internaționale a copilului».

■ Corneliu Popel semnează un grupaj de versuri. □ Prezenți cu poezii sunt și Haralambie Țugui, Ion Mihaile Popa și Ion Puha. ■ La *Cartea străină*, Alina Iacobitz aduce în prim-plan *Teoria romanului* de Georg Lukács. ■ Sorin Chițanu discută despre *Relațiile literare româno-germane* prin prisma monografiei *Mite Kremnitz (1952-1916)* de Renate Grebing, monografie în limba germană, apărută în 1976.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 379] E. Manu percepe metamorfoza fostului „copil teribil” Geo Dumitrescu în noul volum, *Africa de sub frunte*: „Jurnal de campanie, 1974 și parțial *Africa de sub frunte*, colecția *Cele mai frumoase poezii*, prefață de Eugen Simion, 1978, aduc texte și variante inedite pe care autorul vrea să le restabilească într-un firesc curs cronologic... vrând să ne convingă și de altceva. De exemplu, putem vedea, retrospectiv, cu mai multă claritate acum, faptul că poezia sa originală (violent originală) din *Libertatea de a trage cu pușca* nu era doar teribilism juvenil, un simplu joc ironic-ironist, o simplă demitizare frondistă ci ceva mai grav: dincolo de spectacolul insolit există o altitudine estetică și ideatică, dacă nu chiar ideologică... Poezia nu devine totuși reflexivă la modul sentințelor, poetul rezolvă totul prin imagini, nu prin idei, deși abordarea este și rămâne a unui intelectual.”

■ Un nou atac împotriva Revistei „Amfiteatru” – „Obiectivitate”: „De câțiva timp, zglobia revistă «Amfiteatru» a început să dea îndrumări sentențioase în domeniul criticii, teoriei, istoriei literare și chiar în domeniul esteticii generale și politologiei culturale. Nu mai departe, în nr. 2/ 1978, pe trei pagini mari, se discută nici mai mult nici mai puțin despre *Dialectica perspectivelor critice*. Pe frontispiciul revistei se spune foarte clar că «Amfiteatru» aparține Asociațiilor studenților comuniști, deci oricine se așteaptă aici să se manifeste mai ales studenții, dar dezbaterea de mai sus aparține unor foști studenți, acum cadre

didactice sau scriitori pensionari: N. Manolescu, Mircea Martin, Al. Paleologu, Ion Pop, Eugen Simion, Mircea Zăciu. Chiar cronică literară e semnată de un nestudent, Alex. Ștefănescu, un interviu îi ia lui Doinaș tot un fost student, Dinu Flămând. Studenții semnează doar niște rubricuțe și niște versuri ca prin aceste prezențe minore revista să-și respecte statutul. Dar să vedem cât de obiectivă e revista «Amfiteatru». În pg. 9 sub titlul *Mediocritate*, cineva care semnează cu numele predestinat Radu G. Țeposu, se ocupă de o carte recentă a lui Mircea Vaida. Mircea Vaida e minimalizat și considerat un popularizator literar. Să exprime criticul R. Țeposu un adevăr? Adevărul e altul. În revista «Amfiteatru» a publicat anul trecut Mircea Zăciu un atac la adresa unui cunoscut scriitor (n.b. Eugen Barbu). În «Săptămâna», Mircea Vaida a răspuns acelei atac. Și iată obiectivitatea cu care e recenzată în «Amfiteatru» cartea lui M. Vaida. Curat obiectivitate, coane Fănică!” □ Poemul *Pârvan* de Dan Ciachir. □ Nicolae-Paul Mihail semnează o recenzie – *Interferențe despre poezia lui Grete Tartler*. ■ *Protocronismul*, ep. 2, polemizează cu ideile de respingere ale curentului – marca Paul Cornea („afirmând întâietatea protocronismului românesc vrem să venim cu ideea că am exercitat noi asemenea influențe asupra altora, nu alții asupra noastră, deoarece am fost înaintea lor... contează nu cine a avut primul o idee, ci cine a făcut-o «cap de afiș», cine a întrupat o idee, un curent, o sensibilitate nouă, o tendință a spiritului general de așa manieră încât să nu mai putem face abstracție de personalitatea respectivă și de cultura căreia îi aparține atunci când redactăm o istorie a spiritului omenesc” – „nu mai vrem să ne recunoaștem sateliți ai unui centru de iradiere ci ne constituim noi într-un asemenea centru”), ale lui Nicolae Manolescu („suntem, de fapt, pândiți de primejdia de a masca, printr-un complex de superioritate, un complex de inferioritate, de a spune că am fost înaintea altora numai fiindcă multă vreme s-a spus că am fost în urmă și ne e teamă să nu fie adevărat... dar ce folos că Dimitrie Cantemir sau stolnicul Cantacuzino au intuit acel «corsi e ricorsi» sau «grandeur et décadence», care pentru conștiința universală tot de numele lui Vico sau al lui Montesquieu rămân legate?”) sau Al. George, P. Marcea și Ov.S. Crohmălniceanu: „Protocronia poate fi ilustrată de scriitori care intră în serie – de aceea valoarea cărții lui Papu nu stă în presupusele protocronii depistate, ci în modul cum scoate în evidență, din noi unghiuri de vedere, originalitatea clasicii noștri în contextul literaturii universale.” Dan Zamfirescu ridică în studiul său, pe lângă o sinteză a părerilor celor angrenați în dezbateră despre eficiența protocronismului, și o altă problemă: „omologarea internațională” a descoperirilor noastre de protocronism românesc – adică încercarea, prin bune traduceri, de a face literaturile altor culturi să se familiarizeze cu cărți esențiale ale românității, *Istoria literaturii* lui G. Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu* etc; în loc să căutăm anticipații făcând din protocronism o disciplină de gândire trebuie să revenim la articolul lui Maiorescu, *Literatura română și străinătatea* și să încercăm (apud Al. George), prin traduceri, „nu

doar să familiarizăm străinătatea cu elementele noastre specifice, «exotice», de «enclavă originală», «elementul ce poate frapa și interesa pe străin», ci de a trece peste «întâietăți» protocroniste și a ne confrunța de la egal la egal pe terenul major al problemărilor universale; singura omologare internațională ar fi deci de a ne manifesta ca o forță spirituală capabilă/ în dialog pe marile teme de interes general”.

## 11 martie

• [„**Lucefărul**”, nr. 10] Semnează versuri Daniela Crăsnaru, Mara Nicoară, Domnița Petri, Profira Mihăilescu, Veronica Galiș, Corneliu Djigola. Areta Șandru este prezentă cu proza *Teama de acvariu*. ■ Redacția semnează colectiv editorialul *Teatrul și revistele de cultură*: „...creația teatrală, act pe cât de direct pe atât de evanescent, se păstrează, dincolo de amintirile unei generații, numai în pagina de ziar și de carte. Orice istorie a acestei arte recompune, de fapt, din cioburi cronicărești, oglinda operelor scenice. Se afirmă, desigur, cu îndreptățire, că piesa scrisă traversează veacurile singură, într-o mândră independență, ca orice product literar. E adevărat, dar ce a însemnat destinul-i scenic, ce a spus publicului, cum a înrăurit cugetele ne mărturisește esențial tot inscripția jurnalistică.”; „Revistele culturale își spun acum cuvântul cu autoritate, dar nu încă în toate problemele de prim ordin ale mișcării teatrale. O conștiință critică mai acută ar da lumii dramaturgilor în special și oamenilor de teatru în general sentimentul că publicațiile noastre semnifică avanposturi în lupta acestor creatori pentru cultură teatrală autentică, pentru ceea ce e nou, pentru valoarea împotriva subproduselor și imposturii, a manufacturii conjuncturale și mediocrității agresive. ■ În *Adevăr și fantezie*, Ion Maxim intervine în disputa dintre Bazil Gruia și Ion Lăncrănjan privind opera lui Lucian Blaga și contestă din punctul de vedere al istoriei literare, afirmația celui dintâi că ultimul deceniu și jumătate din viața autorului a fost cel mai fecund în planul creației. Autorul realizează o listă a lucrărilor publicate în perioada 1940-1946 și în 1949-1960, cu număr considerabil mai redus de opere în cea din urmă: „lăsăm cititorul, comparând listele lucrărilor, să aprecieze care perioada a fost mai fecundă. Cu specificarea că între 1949-1960 Blaga se afla în plină maturitate și putere de creație. [...] Nu contestă nimeni ajutorul ce i s-a dat de către unii cu vederi mai largi decât cei ce urmăreau să-l scoată pe poet din viața literară, tentativă reușită de vreme ce Blaga nu a publicat în acea perioadă (1949-1961) niciun volum original.” ■ În rubrica *Amintiri. Evocări*, Tudor Ștefănescu retrasează istoria revistei *Vraja*, înființată de un grup de pirotehniști din comuna Militari în perioada interbelică: „...așa cum spunea și Ștefan Roll, surrealismul nostru începea de aici de la Pirotehnie și se termina în coloanele revistelor *Vraja* sau *Unu*, după cum știam să mânuim materialul exploziv care-și găsea loc nu numai în capsulele obuzelor sau cartușelor ci și în literatura privată chiondăriș de către cei care trebuiau să vegheze la menținerea ordinii publi-



ce. Cenaclul, care era părintele revistei *Vraja*, purta numele poetului dobrogean Panait Cerna, de ale cărui versuri apropiate de tendințele noastre de îndrăgostisem atât de mult că pe frontispiciul ei puseserăm ca motto versurile: „Prin noapte trece-un fulger,/ Cui ce-i pasă?/ Destul că face noaptea/ O clipă mai frumoasă...”. ■ Șerban Cioculescu își continuă dialogul publicistic cu Alexandru George privind studiul său *Viața lui I.L. Caragiale – Caragialiana*. În acest număr criticul afirmă răspicat „Nu m-am supărat!”: „N-am fost, nu sunt și nu voi putea fi niciodată supărat pe Alexandru George, critic pe cât de lucid și talentat, pe atât de elegant în tot ce scrie, oricât ar fi, uneori, de tăios.” ■ Ioana Ieronim semnează articolul *Lectura activă*: „contemplatorul are cel puțin în aceeași măsură datoria să facă un efort de întâmpinare pentru a înțelege opera și a se îmbogăți cu o experiență estetică. Este absurd să ne închipuim o creație artistică, demnă de acest nume, care să prezinte însușiri de o natură atât de copleșitoare și agresivă încât să înlătore necesitatea oricărui efort al înțelegerii.” ■ Gheorghe Pituț publică textul *Starea de pândă* având, în esență, drept tematică, pisicile: „Starea de pândă este cea mai urâtă stare a vieții, iar forța care poate curma zborul – cea mai oribilă. Numai pentru că sunt capabile de pândă, deci lipsite de noblețe, numai din această cauză sunt nesuferite pisicile.” ■ În *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu scrie despre Nicolae Manolescu: „Nu-și răsfăță prietenii decât după moarte, fapt pentru care mă rog lui Dumnezeu să nu mă laude cât mai multă vreme. Inteligent și cu dispoziție către humor – latură care putea să-i lipsească fiindcă un academician zice că humorul e o trăsătură străină geniilor (se referea probabil la mulțimea de genii în viață, nu la Creangă și la Caragiale). Senzația de lumină orgolioasă, acel fel aparte de a spune fără cuvinte: eu sunt scurt și cuprinzător Nicolae Manolescu, care i-a adus lui Manolescu multe aversiuni mi-l face drag. Fiindcă eu cred că fiecare critic poate să spună: sunt propriul meu idol și al pomului din fața casei. Acest drept special, printre pomi, îl au măslinii. (Măslinii cu mistica lor rece și adorația pentru critică, iată lucrurile care-mi leagănă mie clipele de vis).” ■ Dan Cristea identifică, în *Cronica literară*, drept trăsătură comună a tuturor plachetelor lui Dorin Tudoran (și implicit a celei mai recente *O zi în natură*), limbajul poetic bine articulat, transparent și elegant: „Dacă ar fi, cum este și normal, să definim trăsătura comună care se desprinde din toate aceste cărți, am găsi-o, aproape fără ezitate, încorporată în calitatea limbii poetice. O frazare bine articulată, transparentă, de o eleganță firească, deloc ostentativă, o emisie cu toate elementele componente distinct și energic accentuate, eliminând prin terapeutică proprie corpul străin al rebarbativului sau al vulgarității și permițându-și, totdeodată, o liberă, neîngrădită circulație printr-o diversitate de teme, iată ceea ce constituie, înainte de orice, vocea poetului.” Dan Cristea se oprește apoi și asupra volumului de interviuri publicat de Dorin Tudoran, *Biografia debuturilor*, care dovedește un simț al conversației și simpatiei accentuat: „...interviurile din volumul *Biografia debuturilor* (realizate din inițiativa revistei

«Luceafărul» și publicate inițial tot aici) mărturisesc din plin nu numai o știință a conversației, în definitiv exterioară sau cel puțin cultivabilă, dar ceea ce e mai caracteristic și definitor, o structură deschisă simpatiei, capabilă de a-și încorpora fără efort, dintr-o pornire firească și nu dobândită, atributele intimității.” ■ În rubrica de debut, Al. Piru comentează placheta *Versuri* (C.R., 1977) de Mihai Cantuniari, care se remarcă prin textele îngrijite: „De notat versurile, mai totdeauna alcătuite cu grijă și contribuind din plin la adâncirea lirismului, ca un acompaniament muzical. Poezia e pentru Mihai Cantuniari un ceremonial, o ieșire spectaculoasă din contingent...” ■ N. Carandino semnalează apariția volumului *Mic îndreptar de teatru* (Eminescu, 1977), de Victor Ion Popa, îngrijit de Virgil Petrovici. ■ Sultana Craia consideră că ultimul roman al lui Bujor Nedelcovici, *Grădina Icoanei*, încheie și conturează unitar trilogia acestuia, *Moștenitorii*: „Cu această ultimă carte, trilogia se constituie unitar, ca un bildungsroman evoluând într-o zonă intens conflictuală. Încheierea trilogiei coincide de altfel cu epuizarea unui filon epic, într-o deschidere spre reaşezare, spre o anume iluminare și echilibrare a forțelor. Prozatorul întreprinde un subtil sondaj al unei conștiințe complexe, a unei structuri afective hipersensibile, turmentată de obsesii, de unde o percepție deformată de subiectivitate a realului, a unei structuri fundamental introvertite, aspirând în fond la echilibru și la justiția purificată de eroare, resentiment sau revanșă.” ■ Emil Manu prezintă volumul *Prin Munții Mehedinților*, de Const. D. Ionescu (Scribura Românească, 1977), considerată, pe urmele lui Al. Dima, care îngrijește această ediție, „o carte-contemplație”. ■ Pentru Voicu Bugariu, *Banda lui Möbius* (Eminescu, 1978), de Tudor Octavian, este un roman-hibrid situat sub semnul ironiei și veseliei: „Ceea ce poate fi reținut în acest roman-hibrid este însă, după cum arătam, scriitura ingenioasă, poezie și umorul ironic al autorului, ce face ca peste carte să bată un vânt de permanentă veselie.” ■ Potrivit lui Dan Arsenie, în *Prindeți vulpile* (Eminescu, 1978), de Petre Anghel, „nararea faptelor este liniară”, autorul fiind reticent față de utilizarea unor procedee epice variate. Autorul are însă „plăcerea dialogurilor succulente dintre țărani, înțesându-și cartea cu o puzderie de expresii proferate din gura localnicilor...” ■ Revista își continuă ancheta privind lumea teatrului, Ioan Lazăr realizând două mici interviuri cu dramaturgii George Genoiu și Dumitru Solomon. □ Întrebat dacă țintește „un Everest anume”, George Genoiu susține că scopul său este de a reda actualitatea lumii în care trăiește, cu prefacerile ei revoluționare și edificarea omului nou cu ajutorul umanismului socialist: „Se acționează pentru formarea unui om nou. Consider că în această etapă teatrul are un cuvânt mare de spus. Eu prețuiesc înaintașii, dar acum trebuie să acționăm cu un teatru al actualității care să participe la viitor. [...] În jurul meu, oamenii construiesc mari cetăți industriale, orașe moderne, muncesc pământul cu mijloace mecanizate și, la rândul lor, se construiesc pe ei, altfel decât cum au fost. Eu nu pot să rămân indiferent față de această realitate umană și socială care se

construiește reciproc.” În privința direcțiilor dramaturgiei contemporane, acesta le identifică în „perspectiva realistă asupra actualității, tratarea contemporană a istoriei; ambele sub semnul filozofiei marxiste.” La întrebarea „De ce crezi că nu avem sinteze ale artei teatrale? Și, să nu uităm, nici ale dramaturgiei actuale?”, George Genoiu răspunde: „În primul rând, cei care creează arta spectacolului nu sunt și buni teoreticieni ai propriilor concepte. Generația de cronicari cu experiență a fost refractară novatorismului. A ignorat sau a sfidat tendința de modernitate din arta spectacolului.” □ Rugat să caracterizeze starea actuală a dramaturgiei românești, Dumitru Solomon consideră că teatrul autohton se află într-un moment propice, de înflorire: „Pentru dramaturgia contemporană este un moment bun. Desigur, privit în contextul artei teatrale. E momentul în care un număr de regizori tineri, relativ tineri, au reușit să înlocuiască treptat, și să continue procesul de creație teatrală, în înțelesul cel mai înalt al cuvântului, început de o generație mai veche.” Întrebat care este condiția de teatralitate a unei piese, dramaturgul susține că unicul criteriu este capacitatea de a activa mintea și sufletul spectatorului: „singurul criteriu rămas în picioare ar fi acela al capacității spectacolului, indiferent de textul care îi stă la bază, de «a trece rampa», de a convoca în chip activ gândirea și emoția spectatorilor.” Ioan Târziu îl întreabă de asemenea pe Dumitru Solomon care este locul personajului în teatrul timpului: „– *Care este locul personajului în teatrul de azi?* – Teatrul modern practică o simbolistică a personajului, în sensul că personajul tradițional exponențial sau categorial cedează locul personajului simbolic, purtător de semnificații ideatice. Asta nu înseamnă, firește, că direcția tradițională în teatrul românesc nu este în continuare fertilă.” Rugat să își definească propria opera, Dumitru Solomon se arată preocupat îndeosebi de teatrul moralist: „– *Definiți, vă rog, teatrul pe care îl scrieți.* – În general, mă preocupă teatrul moralist, teatrul în care se face demonstrația pe viu a chinurilor prin care trece o idee morală până a deveni conștientă de sine, până a-și descoperi propriul adevăr.” ■ În *Permanențe în poezia lui Virgil Teodorescu*, Mihai Coman identifică fragmentarul drept trăsătură definitorie a acestei lirici: „Este și cazul liricii lui Virgil Teodorescu, care proiectează un univers în destrămare, compus din fragmente de corpuri aflate într-o permanentă și distrugătoare interacțiune. Nu știu dacă, parcurgând poeziile sale, poate fi găsită vreoa metaforă sau vreun simbol predominant, în jurul cărora să fie axate toate celelalte imagini. Din contra, chiar și acei termeni poetici care revin mai frecvent (oglindea, copacul, marea, lampa, umbra etc.) sunt așezați în contexte atât de diferite, încât cea mai sumară încercare de a schița un câmp definit de înțelesuri este, în mod evident sortită eșecului. Ai sentimentul că la fiecare nouă poezie poetul își recrează (pentru a câta oară?) întreg universul. Gestul este în egală măsură sisific și demiurgic.” ■ Poezia Doinei Uricariu și evoluția ei de la placheta *Vindecările* (C.R., 1976) la *Jugastru sfiala* (Eminescu, 1977) sunt comentate de Dan Laurențiu în articolul *Drumul spre clarificare*: „Dintr-un

punct de vedere al problematicii, al simbolicii existențiale, evoluția de la prima la a doua carte este aceea de la simțul văzului la acela al tactilului, de la individualitatea prin detașarea de lucruri cu instrumentul ordonator și analitic al ochiului la tentativa de comuniune a eului cu alteritatea într-o sinteză realizată cu gesturile muzicale, comprehensive și mângâietoare ale sorei.” ■ În *Figura depărtării*, Eugen Simion analizează critica maioresciană sub aspect metodologic: „Fiind în esență o critică prospectoare, o critică de identificare a operei ca simbol al unei cuprinderi ideale («cuprins ideal al culturii omenești»), critica maioresciană nu-și asumă niciodată obiectul. Îl ține mereu la distanță, într-o poziție care permite contemplarea formelor exterioare. Nu remarcăm la el dorința de a depăși granițele celui de al doilea spațiu, nici regretul că n-o poate face. Spiritul este senin, conștiința împăcată. Există la Maiorescu o decizie a acțiunii atunci când trebuie să fixeze hotarele din preajma operei. El nu are, în orice caz, nici conștiința limitei, nici conștiința eșecului. Întâlnirea cu opera de artă este o ceremonie rece și scurtă. Ca o festivitate grăbită după o bătălie lungă. Se poate medita, din această perspectivă, la ceea ce am putea numi figura depărtării maioresciene. Distanța este o altă formă a înălțării impersonale, un alt mod, cu alte cuvinte, al refuzului de a asuma obiectul pentru care criticul a dus o bătălie dură.” ■ În rubrica *Repere*, Paul Dugneanu discută studiul lui Tudor Olteanu, *Morfologia romanului european* (Univers, 1977): „Volumul lui Tudor Olteanu constituie un studiu de tipologie a romanului din unghi declarat paradigmatic și nu al sintaxei narrative.”; „În concluzie, o remarcabilă contribuție românească într-unul din domeniile cele mai controversate ale teoriei și istoriei genurilor literare, romanul”.

## 12 martie

• [„Scânteia”, nr. 11060] C. Stănescu propune o convorbire cu Dumitru Micu, intitulată *Recitindu-l pe G. Călinescu*, din care extragem câteva întrebări și răspunsuri: „– *Lucrați la o monografie consacrată lui G. Călinescu. Ce imagine veți propune pentru «portretul criticului în tinerețe»?* – «Tinerețea» lui G. Călinescu (prelungită până către sfârșitul deceniului al treilea) a fost, asemenea oricărei tinereți conștientizate, o vârstă a căutării de sine. Autorului de viitoare mari sinteze critice și romane monumentale i-a trebuit, pentru a se autofăuri, mai mult timp decât altor scriitori, și aceasta – dacă nu mă înșel – din două motive. Voia, pe de o parte, să se revele impunător de la început, iar pe de alta să se afirme simultan în mai multe domenii. Orgoliu? Ambiție? Orgoliu și ambiție, fără îndoială, însă nu deșarte, nu meschine. Orgoliul călinescian juvenil, exprimat în voința de a debuta editorial înscriind o dată în istoria literaturii, reflectă, cred, conștiința gravității unui act atât de hotărâtor în biografia spirituală a cuiva ca publicarea primei cărți și chiar a primei poezii sau a primului articol. [...] – *Generațiile mai noi au totuși o atitudine uneori contradictorie față de una ori alta din laturile ori contribuțiile acestui complex per-*

sonaj. În ce constă actualitatea operei lui? – Cred că personalitatea proteică a lui G. Călinescu, atât de greu de cuprins într-o formulă, determină reacțiile atât de divergente față de el, ca fenomen, ieri ca și astăzi. [...] nimeni nu poate nega că acel ce a scris *Istoria literaturii române* avea o putere de muncă ieșită din comun și că în tot ce întreprindea punea o pasiune ardentă. Uimește realmente, capacitatea sa de a se entuziasma, refuzul blazării, îndârjirea de a nu precupeți nicio efort și niciun sacrificiu pentru ducerea în chip exemplar la bun sfârșit a unei lucrări începute. [...] Monografiile și micromonografiile sale de după 1944 atestă efortul său de a introduce în studiile de istorie literară maxima rigoare științifică, și cum cele câteva micromonografii editate postum sunt prezumtive capitole din versiunea revăzută a *Istoriei literaturii române*, ele revelă sensul în care criticul a înțeles să-și refacă marea carte. A merge, așadar, pe urmele lui G. Călinescu înseamnă a-ți asuma sarcini și răspunderi, a nu ocoli greutățile, ci a le căuta, spre a le înfrânge, a merge pe drumuri nebătătorite. Nimic mai străin spiritului călinescian decât diletantismul, improvizația, persiflarea efortului cerebral susținut și a documentației. Nimic... în afară, desigur, de factologismul apter, de arhivistica ternă, târâtoare, de erudiția stearpă, neînsușită de imaginație, nedirijată de o concepție. – *Fenomenul receptării operei călinesciene cunoaște fluctuații care ating uneori extremele. Cum le priviți?* – E de la sine înțeles că nici viața, nici opera lui G. Călinescu nu sunt exemplare în toate privințele. «*Etiam unus capilius suam umbram habet*», ziceau cei vechi. Cum ar putea să nu aibă umbră un munte? G. Călinescu și-a avut, firește, ciudățeniile sale, și ele se reflectă și în operă. Acestea nu au fost mai mari însă decât ale altor mari personalități de structură omologă, precum, bunăoară, Ion Heliade Rădulescu sau N. Iorga, și în orice caz cu efecte de o rezonanță mai puțin amplă. [...] – [...] *care vi se par a fi notele definitorii ale specificului național conform concepției lui G. Călinescu? Mi se pare că, pornind de aici, am putea «reconstitui» și opinia marelui critic într-o discuție la care, ce-i drept, n-a participat: raportul dintre sincronism și «protocronism»...* – În paragraful din *Istorie* privitor la filozofia blagiană a culturii, Călinescu reproșează cum știm, autorului *Spațiului mioritic* insuficienta fundamentare documentară a considerațiilor sale pe tema caracterului național românesc. Eu cred că, lui, în schimb, îi lipsește lărgimea teoretică. [...] Reliefând specificul regional al scriitorilor, istoricul literar a urmărit – precum o declară în prefață – ca, «în aceste timpuri de suferință națională» (Să nu uităm: *Istoria* a apărut în 1941!), să alimenteze încrederea unanimă că «avem o strălucită literatură», creată, «în ciuda tuturor efemerelor vicisitudini», «pe teritoriul României Mari, una și indivizibilă» și «slujind drept cea mai clară hartă a poporului român». [...] Totuși, anumite excese ale «protocroniștilor» de azi, Călinescu, dacă ar fi vrut să fie consecvent cu sine însuși, le-ar fi cenzurat. Construită pe ideea vechimii culturii românești, *Istoria* călinesciană prezintă literatura națională ca o parte integrantă a celei universale, arătând constant și ceea ce datorează scrii-

torii noștri străinătății. Stigmatizând servilismul față de culturile străine, lipsa de demnitate națională, Călinescu n-a schițat niciodată nici cel mai vag gest de îngâmfare națională.”

### 15 martie

• **[„România liberă”, nr. 10384]** În articolul *Elogiul demnității*, Tia Șerbănescu analizează romanul „foarte bun” al lui Ovidiu Genaru, *Fidelitate*, sesizând în construcția acestuia „o surprinzător de matură «tăietură» a materialului epic, o stăpânire perfectă a mijloacelor de expresie”. □ Prezentând volumul de versuri al lui Ion Văduva Poenaru, *Eroi de epopee*, Ion Țugui remarcă un soi de *Recitare a istoriei*, mai ales, pentru că acesta presupune „o rememorare cu mijloacele poeziei a unor momente din istoria formării poporului român, sau închinând unor personalități ale culturii, artei românești și chiar pionieratului tehnic câte un poem”. Iată o tentativă de „ilustrare lirică” a lui Eminescu: „E-al nostru și-o rămâne pentru veci!/ Țărâna l-a născut, și-i românească!/ Nu poți să-l furi, și nu poți să-l îneci;/ În iarbă, el s-a-nsămânțat să crească”, dar și a lui Arghezi: „Din stup a scos cuvinte potrivite,/ Cum doar odată-n lume a mai fost,/ Și le-a făcut sub soare adăpost,/ Le-a dat în grijă doruri infinite”.

• **[„Scânteia”, nr. 11062]** Ideile lui Alexandru Balaci din articolul *Literatura și adevărul vieții* se înscriu în chenarul ideologic al epocii referitor la rostul și rolul literaturii în societate: „Prima caracteristică a oricărei opere literare de valoare este adevărul, esența vieții care cristalizează realist în versurile sau paginile de proză ce freamătă de bucuria de a trăi, de a aspira și a fi activ perpetuu pentru edificarea unei lumi de dreptate sociale. Orice operă de valoare înseamnă și o bătălie împotriva inerției, dusă cu o deosebită grijă pentru respectarea adevărului și de pe poziții raționale, căci creatorul, artistul nu este un gânditor abstract care să uite de realitatea lumii înconjurătoare.”

• **[„Tribuna României”, nr. 129]** În articolul *Romanitatea românească (I). Originile latine*, prof. dr. Alexandru Niculescu își aduce contribuția la ideea fundamentală a romanității poporului român, subliniind faptul că „romanitatea românilor s-a bucurat de recunoaștere internațională încă din secolul al XIV-lea, fiind chiar utilizată politic, începând din secolul al XVI-lea, în funcție de luptele Europei occidentale neolatine (mai ales ale Bisericii Romei și ale puterilor Reformei) împotriva invaziei otomane” și raliindu-se argumentului formulat de academicianul Al. Rosetti în *Istoria limbii române* (București, 1968), și anume: „Definirea limbii române prin latină devine un adevăr fundamental metodologic necesar. Academicianul Al. Rosetti este cel care, aplicând o idee a lui A. Meillet, a caracterizat genealogic limba română ca «limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului Roman, cuprinzând provinciile dunărene romanizate (Dacia, Panonia de sud, Dardania, Moesia superioară și inferioară) din momentul pătrunderii limbii latine în aces-

te provincii și până în zilele noastre. »” ■ Lecția de limba română a lui Cezar Tabarcea a ajuns la episodul al XII-lea cu dialoguri centrate pe o vizită la grădina zoologică a personajelor, desenate de Mihaela Istrate. Alături, la rubrica „antologie literară”, se continuă publicarea tabletelor lui T. Arghezi, *Un ciob de primăvară* și *Trifoiul*, iar la rubrica „lumea copiilor”, pe aceeași pagină, apare *Povestea vorbei*, istoria unui tată și a unui fiu care merg cu un măgar la iarmaroc (poveste transformată în fabulă de însuși Arghezi). ■ Dumitru Radu Popa semnalează publicului împlinirea a 200 de numere de la apariția revistei *Secolul 20*, din a cărui dare de seamă asupra conținutului revistei spicuiem: „Revista a reușit, de-a lungul celor 17 ani, să polarizeze marile personalități ale culturii românești de azi, să-și formeze un cerc de colaboratori de cea mai aleasă ținută și competență. Printre membrii colegiului (mai târziu comitetului) redacțional s-au numărat, astfel, în timp, regretații Tudor Vianu, Marcel Bresașu, Savin Bratu ca și personalități distincte din peisajul cultural de zi, precum Al. Philippide, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, St. Augustin Doinaș, Z. D. Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Ov.S. Crohmălniceanu, Georgeta Horodincă. Cunoscutul critic de artă și literat Dan Hăulică este redactorul șef al revistei, de mai bine de zece ani, așa încât de numele lui se leagă în mod firesc, cele mai însemnate izbânzii ale publicației. Succesul *Secolului XX*, revista astăzi bine cunoscută și în străinătate, se datorează, în primul rând, unei concepții judicioase în care deschiderea spre marile valori statuate, dar și spre experimentul novator contemporan, ocupă un loc însemnat. Revista a reușit, astfel, să asigure atât circulația valorilor universale în cultura română, cât și să pună publicul românesc la curent cu tot ceea ce este mai nou în gândirea artistică de azi. Și aceasta printr-o mare varietate de mijloace publicistice, ilustrată elocvent fie și numai de enumerarea selectivă a unor rubrici ce s-au perindat de-a lungul anilor, împlinindu-și eficient misiunea: «Sinteze și profiluri» (studii românești asupra literaturii universale), «De vorbă cu» (interviuri cu mari personalități ale vieții artistice internaționale), «Documente», «Ecouri românești», «Cadran mondial», «Arte», «Drumuri pe glob», «Întâlniri cu România» (considerații, mărturii ale unor personalități importante asupra culturii și artei românești), «Scriitori români în perspectiva universală», «Cronica traducerilor», «Opere românești în circuitul valorilor universale»” s.a. [...] Din celălalt punct de vedere, al pătrunderii valorilor universale contemporane în cultura română, trebuie spus ca *Secolul XX* și-a făcut o datorie de onoare din a se afla mereu în avangarda traducerilor.“

## 16 martie

• [„Scânteia”, nr. 11063] Cu scopul de a demonstra *Vitalitatea romanului social*, care reprezintă „o tendință profund pozitivă a creației actuale” și anume „lărgirea perspectivei sociale a viziunii artistice”, Alex. Ștefănescu face o departajare între romanele apărute înainte de 1944 (actul de inaugurare a genului

de proză socială fiind socotit romanul *Istoria ieroglifică*, apoi *Ciocoi vechi și noi*, continuând cu *Ion*) și romanele postbelice scrise de Zaharia Stancu (*Desculț*), Titus Popovici (*Străinul și Setea*), Marin Preda (*Moromeții*), Eugen Barbu (*Groapa, Principele*), D.R. Popescu (*Vânătoare regală, F*), Augustin Buzura (*Orgolii*), Al. Ivasiuc (*Cunoaștere de noapte*), departajarea însemnând că: „Realitatea socială își exercită însă influența asupra realității literaturii, nu numai prin faptul că devine în tot mai mare măsură un obiect al reflectării artistice. Se produce concomitent [...] și un proces de socializare a viziunii artistice. [...] Prozatorul tradițional, indiferent de valoarea sa, se situa oarecum pe o poziție de contemplator solitar, arborând o obiectivitate perfectă, irecuzabilă. «Vocea» acestui prozator, asemănătoare întru totul cu acea sentențioasă din glossa eminesciană, nu admitea replică și, deși avea o anumită măreție demiurgică, sfârșea adesea prin a pierde acel freamăt al vieții pe care nicio monumentalitate nu-l poate înlocui. Acestei certitudini situate cumva deasupra și de aceea abstractă, prozatorul modern îi opune un sentiment al diversității concrete a lumii, al varietății inepuizabile a umanității. De aceea, afirmației unice, definitive, i se substituie versiunile, în roman pătrund cu amploare aproape unică vocile distincte ale personajelor. [...] Literatura, în toată diversitatea ei, își asumă, astfel, un spirit democratic și nu doar la nivelul declarațiilor, ci la acela al structurii sale intime, al modului său specific de a exista. Poate că, în literatură, adevărata iradiere a conștiinței sociale o constituie tocmai această creștere a sentimentului scriitorului că are interlocutori [...]”

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 8962]** Pentru Aureliu Goci, volumul de poezie al lui Ilarie Hinoveanu, *Vânt de vis*, „ajunge la ideea de țară după un ocol sentimental, după o opțiune pentru un definit spațiu geografic și sufletesc. [...] Ilarie Hinoveanu nu ezită să-și precizeze descendența și adevărata regională (oltenestă), dar universul său de elogiare patriotică e amplu cât țara.”

• **[„Flacăra”, nr. 11]** Mihai Dușescu publică poezia *Țara e totul*. ■ În *Cronica literară*, George Arion prezintă volumul lui Geo Dumitrescu, *Africa de sub frunte*: „Poezia lui Geo Dumitrescu din care a apărut o culegere, *Africa de sub frunte*, la editura «Albatros», în colecția «Cele mai frumoase poezii», exprimă efortul dramatic al unui om care și-a pierdut idealurile și caută cu obstinație să creadă din nou în ele. În *Libertatea de a trage cu pușca* (1946) se prezintă cu claritate mecanismul după care iluziile unui tânăr sunt spulberate rând pe rând. El este un privilegiat cărui i s-a oferit șansa de a cunoaște fața ascunsă a lucrurilor și cele aflate îi anulează orice credință. Privind, de pildă, printr-o lunetă, constată perplex că frumusețea bolții cerești atât de mult cântată este o amăgire bună să înșele pe naivi, scriitorul firmament camuflând o realitate hidoasă (*Aventură în cer*). Pentru el iubirea pare imposibilă, literatura e o înșiruire de vorbe care s-au mai rostit de atâtea ori încât și-au tocit semnificațiile iar istoria e o mascaradă grotescă. Atitudinea tânărului poet nu este singulară în epocă. Geo Dumitrescu face parte dintr-o generație de scriitori care



au cunoscut din plin deziluziile provocate de o lume sortită pieirii. Poetul se află în situația unui ștregar care nimerește întâmplător pe o scenă după terminarea spectacolului ce-l fascinase și i se dezvăluie brusc că imperiul splendorilor contemplate nu există, că palatul strălucitor nu e altceva decât o bucată de carton poleită iar bravii eroi care trecuseră prin întâmplări extraordinare și învinseseră orice primejdii nu sunt decât niște inși obișnuiți care își leapădă veșmintele fastuoase și îmbracă haine ca acelea ale trecătorilor de pe stradă. Tânărul autor dorește uneori cu disperare să-și recapete dreptul de a avea certitudini : „Sunt aproape douăzeci de veacuri de când caut./ de când caut, împreună cu amicii mei, mereu./ dar până astăzi eu n-am găsit nici o certitudine/ în afară de cele patru picioare ale patului meu“. Versurile din acest volum, simple, directe, expresie a unei tinereți care își proclamă orgolioasă, uneori la modul teribilist, dreptul la o existență nesofisticată, au însemnat mult pentru lirica noastră contemporană, numeroși poeți «ieșind de sub mantaua» lui Geo Dumitrescu. [...] Poetul are nemărginitul curaj de a spune lucrurilor pe nume, de a nu inventa lumi fabuloase și inaccesibile nouă, ci de a ne propune să pășim alături de el prin propriul nostru univers și de a învăța să respectăm obiectele și viețuitoarele care ne înconjoară. În excepționala sa poezie se face o reabilitare a lucrurilor mărunte, insignifiante în aparență, dar care constituie la urma urmei însăși viața noastră. Geo Dumitrescu întocmește în subtextul operei sale și un vehement rechizitoriu unei anumite estetici învechite care socotește că în poezie au acces numai anumite zone ale existentei socotite ca fiind «frumoase». Revolta sa împotriva unor canoane poetice depășite este justificată, nu provine dintr-o neîncredere în posibilitatea de comunicare ci dintr-o necesitate interioară de primenire a mijloacelor de expresie, din dorința de a restitui cuvintelor capacitatea lor de emoționare”. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Sadoveniana*, prezentare a unei antologii ce „strânge laolaltă poeziile ce au fost închinete lui Mihail Sadoveanu, de-a lungul deceniilor”. Volumul este alcătuit de Constantin Mitru, iar prefața este semnată de Alexandru Balaci (Ion Creangă). □ Dan Zamfirescu, în *Însemnări de lectură*, publică, în *Farmecul discret*, o prezentare a ultimelor două volume de versuri ale lui Valeriu Bucuroiu. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (I)*, Octavian Paler publică *Săptămâna aztecă*. ■ În *Pagina de lectură*, sunt publicate trei poezii de Marin Sorescu: *Cocor rătăcit în mobilă*, *Umbra lămpii* și *Coada de vulpe*.

● [„**Orizont**”, nr. 11] Petre Anghel realizează, la rubrica „prezențe literare”, o încercare de definire a lui Alexandru Piru și a scrierilor sale, notând în deschiderea articolului: „Una dintre cele mai active prezențe în critica și istoria literară, comentator pătrunzător, exhaustiv și avizat al fenomenului literar românesc pe toate întinderea lui este fără îndoială prof. univ. dr. doc. Alexandru Piru.” ■ Aurel Cosma recenzează noul volum de proză memorialistică a lui Haralambie Țugui, *Mărturii și evocări* (Facla, Timișoara, 1977), recenzentul caracterizându-l pe autor drept: „un seducător povestitor”, „prozator de un ni-

vel egal cu înaltele și emoționantele sale poeme patriotice”. ■ Livius Ciocârlie își continuă priplul teoretic din *Avatarurile «scriiturii»* (III), aducându-l în discuție pe Joyce care întrunește simbioza dintre „écriture” și „parole”, așa cum le concepute Barthes în 1953 și 1974. ■ Nichita Stănescu este prezent cu poezia *Stare*: „Carnea străvezie a orelor/ e mai pietroasă cu fiecare oră.” ■ Ana Pop Sîrbu publică un fragment de roman, *Iza*. ■ Marcel Pop-Corniș consemnează un interviu cu prozatorii americani Hortense Calisher și Curtis Harnack.

● [„România literară”, nr. 11] Liviu Călin publică poemul *E chiar primăvară*. Sunt prezenți cu poeme și Liliana Ursu, Valeriu Bucuroiu, Lucia Negoită, Iv Martinovici. Geo Bogza publică versiunea definitivă a primului său poem, apărut în revista „Urmuz” – *Preludiu la mizeria veacului*. ■ *Viața literară* anunță Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor ■ Alexandru Philippide semnează un articol în care pledează pentru a doua ediție a *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, considerând aceasta o obligație de onoare a Academiei Române. ■ Continuă dezbaterile privind *Problemele actuale ale literaturii dramatice*. Semnează Viorel Cacoveanu, Eugen Lumezianu, Mircea Radu Iacoban, Antoaneta C. Iordache. □ Viorel Cacoveanu mizează pe comedie: „Ei bine, în această aprigă bătălie pentru a forma omul de mâine, comedia are un cuvânt hotărâtor de spus, cu o condiție: dramaturgul să fie considerat nu ca un cosmetician care înfrumusețează lucrurile, ci ca un chirurg care taie în carne vie pentru a însănătoși”. Pentru a spori calitatea comediei, consideră autorul, aceasta trebuie privită „cu alți ochi, cu altă căldură” și trebuie promovată chiar dacă este „incomodă”. □ Eugen Lumezianu recomandă susținerea literaturii dramatice: „Regizorii, actorii, scenograful ș.a. să-și manifeste personalitatea fără să i-o știrbească pe a dramaturgului, literatura bună oferind – slavă Domnului – tuturor șansa de a-și descoperi spații de artă”. □ Mircea Radu Iacoban își intitulează contribuția *Dați-mi voie să fiu trist!*, explicând: „Poate greșesc, dar îndrăznesc să afirm că, astăzi, publicul preferă comedia și din pricina încărcăturii de tragic existentă în piesele lui Baranga, Băieșu, Mazilu. De la răs la plâns distanța-i prea mică, iar publicul nostru știe să afle profunzimea sensului autentic dincolo de formula speciei și mai aproape de marile sensuri eterne. Deci: dați-mi voie să fiu (din când în când) și trist”. □ Antoaneta C. Iordache consideră că dramaturgii de provincie nu primesc atenție din partea revistelor și ziarelor „centrale”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu lecturează volumul *Scrieri II*, de Emanoil Bucuța, urmărind, ca și în alte cazuri, afinitățile în ceea ce privește opțiunile literare. Astfel, o pasiune comună este Caragiale, despre care Bucuța scrie în „Idea europeană”. Criticul notează și realizările de editor și de memorialist ale prozatorului. ■ La *Confruntări*, Nicolae Manolescu scrie despre *Jurnal parizian*, de Eugen Simion: „*Jurnalul parizian* este, înainte de orice, o carte de atmosferă: a lucrurilor în primul rând, dar, firește, și a ideilor. Scoțând capul

din cărți (nu de tot), criticul vede lumea. Stă parcă pe un scaun al cafelei pariziene, cu fața spre stradă. [...] Parisul lui Eugen Simion este un oraș viu. Criticul a adus cu el în bagaje un mit al orașului: și l-a purtat o vreme prin orașul real. Cartea lui rezultă dintr-un *va-et-vient* permanent între prejudecata livrescă (niciodată stupidă) și deliciile descoperirii realității (deloc naive). Din această confruntare, mitul se spulberă: iată latura cea mai atrăgătoare a experienței”. ■ Din *Actualitatea literară*, Mircea Zăciu selectează volumul de critică *Identificări*, de Mircea Martin (C.R., 1977). *Identificările* sunt o continuare a unui „program al exegezei” stabilit încă de la *Generație și creație*, care presupune identificarea repetată cu spiritul operei în procesul interpretativ. Mircea Zăciu îl numește pe critic „experimentator al unei metode”, notând despre spiritul și litera volumului: „Căci ce sunt aceste identificări? Afirmarea unei conștiințe intime și solidare cu câteva opere ale literaturii române din veacul nostru. Părăsind deocamdată teritoriul mereu mișcător al actualității stricte, criticul ia în discuție valori incontestabile, pe cale de a se clasiciza, aflate cu alte cuvinte în procesul – încă neîncheiat – al fixării profilului definitiv”. ■ Dana Dumitriu reține lucrarea *Morfologia romanului european în secolul al XIX-lea*, de Tudor Olteanu (Univers, 1978). Respingând o abordare didactică și îmbrățișând atât conviețuirea formelor cât și particularitatea prin care fiecare operă participă la o anumită doctrină, volumul obține următorul verdict: „În multe privințe, *Morfologia romanului european în secolul al XIX-lea* mi se pare meritorie, substanțială, impunând un critic cu simț analitic și sintetic deopotrivă, cu o informație bogată și bine asimilată (chiar dacă face uneori abuz, apelând și la surse de mâna a doua cu o oarecare pedanterie de universitar). I-aș reproșa stilul, contaminat de o terminologie uscată, afectată, foarte la modă azi, dar teribil de artificială, încărcat de sintagme imposibile [...]. O frază mai firească, mai simplă și mai directă este întotdeauna în avantajul comunicării”. ■ Doina Uricariu scrie, la rubrica de *Proză*, despre romanul *Focul alb*, de Aurel Mihale (Eminescu, 1977). Cartea este parte a trilogiei *Focurile* având în centru evenimentele politice și militare de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, și, conform opiniei comentatoarei, o dublă miză: artistică și documentară: „Desigur, *Focul alb* e o carte interesantă și originală documentar. Universul ei epic e axat pe tema salvării. Dar romancierul face mai puțină concurență documentului, oricât l-ar atrage spre arhivistică și istoriografie nudă. El luptă mereu cu umanitatea omniprezentă, ascunsă în spatele evenimentelor istorice, cu reflexele sufletești și poezia comunicatelor de război. Și e învingător numai când domină situația pe ambele fronturi: istoric și estetic, adunate sub semnul aceleiași hărți: creația”. ■ Mircea Iorgulescu scrie o cronică la volumul *Imne*, de Ioan Alexandru, cu un cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Buşulenga (Albatros, colecția *Cele mai frumoase poezii*, 1977). Cronică îi prilejuește reflecții despre evoluția și mărcile recurente ale discursului liric al poetului: „Poezia lui

Ioan Alexandru are o profundă unitate în ciuda aspectului superficial contradictoriu al evoluției sale de la vitalismul exploziv al primului volum la evlavie ceremonioasă din cele recente. Elementul unificator este conștiința vocației proprii, exprimată deschis, grav, autoritar, viguros în toate ipostazele, astfel încât a urmări itinerarul acestei poezii, care este unul deopotrivă liric și spiritual, înseamnă a urmări însăși realizarea de sine a poetului”. ■ Laurențiu Ulici semnaleză, la *Prima verba*, un memorial de călătorie smenat de Alexandru Spînu, *Iubind printre Crișuri* (Sport-Turism). ■ Marin Sorescu publică Actul II, Tabloul I, din piesa *A treia țeapă*. ■ Ioana Mălin menționează ședința inaugurală a Cenaclului de dramaturgie radiofonică și de televiziune. ■ Ion Pop realizează un interviu cu Jean Rousset.

● [„Tribuna”, nr. 11] Ion Irimie și Nicolae Kallos prezintă *Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu despre marxism*: „Încă la Congresul al IX-lea, moment de cotitură în istoria partidului și în construirea noii orânduiri în țara noastră, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ales ca secretar general al partidului, a formulat acea poziție principială care stă la baza întregii sale activități de aplicare și dezvoltare creatoare a marxismului: «Marxismul este o știință vie, care se dezvoltă și se îmbogățește neconținut, sintetizând experiența istorică și concluziile dezvoltării sociale»”. ■ Ion Deleanu scrie despre *Valoarea omului*: „Valoarea omului, în întreaga ei dimensiune și în deplina ei acuratețe, nu se poate înfățișa decât într-o societate a tuturor oamenilor, într-o societate în care omul nu se mai cumpără și nu se mai vinde, într-o societate în care s-a înfăptuit înainte de toate egalitatea deplină a tuturor oamenilor; și tocmai această egalitate asigură respirația acelei societăți, sănătatea, frumusețea și vitalitatea ei”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Petru Romoșan: Ochii lui Homer* (Dacia, 1977): „Îi vom răspunde că toate vin la timp, odată cu cercurile inevitabile ale vârștelor. Deocamdată, vom saluta cu bucurie «jocurile» vii ale unui talent plin de toate marile rezonanțe ale unui bun început”. ■ Ion Apostol Popescu prezintă *O sinteză despre Vladimir Streinu*, de Serafim Duicu (Scrisul Românesc, 1977): „Serafim Duicu a realizat o cuprindere adâncă a activității lui Vladimir Streinu. I-a surprins opera în orchestrație intimă și tocmai de aceea a ajuns la considerații argumentate și nu din cele teribiloase, care pot fi emise cu ușurința. În felul acesta, a știut să graveze într-un relief puternic și relevant ipostazele activității lui Vladimir Streinu, spunând tot ce este mai important și dintr-un unghi incompatibil cu stricticismul gătuitor”. ■ N. Stoicescu și Andrei Lenard semnează un interviu cu Nichita Stănescu, *Starea de poezie*: „– Ați spus odată: «A dăruii o floare înseamnă mai mult decât a inventa o metaforă». Opați pentru gest? Nu-i o «trădare» a cuvântului? – Din moment ce are timp, cuvântul nu este altceva decât un gest. Orice cuvânt se începe cu o literă și se sfârșește cu o literă. De vreme ce curge în timp și are o viteză, chiar cea a expresiei, îl consider gest. Ceea ce-mi citați era o metaforă, nu era un adevăr. [...] – Să mai rămânem însă în domeniul cuvântului. Mă co-

pleșește o idee și nu mă consolează nici faptul că și pe alții îi chinuie la fel. Rostit, funcționalitatea cuvântului este alterată de imixtiunea altor elemente de comunicare, gest, timbru, mimică... Numai în forma lui scrisă cuvântul atinge starea supremă. În această ordine Poetul renunță cu părere de rău la ipostaza Actorului și la cea a Oratorului. Uneori această renunțare este împiedicată și cuvântul rămâne știrbit. Am dreptate? – În mare parte cred că aveți dreptate... Aș vrea însă să aduc o corecțiune de natură pur personală, deci fără pretenția unui adevăr generalizat. În ce mă privește, scriind atât de mult, am momente în care nu mai suport să văd cuvântul. De ce? Pentru că el imediat îmi sugerează foarte multe posibilități de combinare. Atunci când scriu cu propria mea mână tind să usuc textul din analiza prea multor posibilități care vin spontan de la combinarea cuvântului cu cuvântul. De aceea prefer să dictez și într-un fel dictarea este o parte de actorie. A nu vedea cuvântul, a-l spune în mod spontan, înprospătează întrucâtva comunicarea deși, evident, după aceea revin asupra textului. Să nu uităm că toate artele descind din teatru, că arta dramatică, arta histrionului și arta poetului sunt mai mult decât înrudite, sunt aproape totuna. – Nu devine lumea anarhică dacă acțiunea precede gândirea? – Înțeleg foarte bine că vă referiți la o acțiune, o gesticulație mai largă, eventual spontană și nu pregândită. Dar însăși gândirea este o acțiune așa că acțiunea atrage după sine acțiune. Deși nu sunt foarte sigur, nu am mediat prea mult asupra faptului, mă gândesc că totuși acțiunea precede gândirea. Mi se pare că în genere așa se întâmplă, cum vara precede toamna... Dacă lumea devine anarhică nu aș putea să spun. Căci iată, de pildă, o răscoală ca aceea a lui Spartacus, a fost justificată mult mai târziu în idee ca o acțiune a luptei de clasă. În mod straniu, sau mai degrabă normal, nici un istoric contemporan nu avea posibilitatea să sesizeze că în sânul societății de tip sclavagist poate să apară brusc fenomenul luptei de clasă. Așa că nu putem condamna acțiunea lui Spartacus numai pentru faptul că nu era în mod neapărat fondată pe o ideologie extrem de clară. Sigur, acțiunea de tip anarhic duce la debandadă și la o confuzie socială totală, dar acțiunea ca o reacție la nedreptate, cum e toamna o reacție la vară, are o natură profund pozitivă”. [...] – Spuneți-ne unde se întâlnește poezia cu filosofia și în ce măsură considerați că poetul este și un filosof? – Nu știu prea bine ce este *filosofia*, dar știu bine că poetul nu prea este filosof. Meditația, observația, revelația, metafora și viziunea, după opinia mea, sunt cu precădere ale poeziei. – Vă bucurați c-ați scris Elegiile? – Mă justific prin faptul că le-am scris. Nu mă bucur, mă justific. – Că a fost o carte trăită ați mai spus-o; aș vrea să știu dacă a fost și o carte durută. – Orice carte trăită este și o carte durută, dar bucuria comunicării înfrânge lacrima. Literatura ca și ochiul nu are profesiunea lacrimii. Lacrima este un fenomen minor al ochiului, profesiunea lui fiind privirea, contemplarea, observația. – Aveți ambiția să înțelegeți mersul universului, sensul lui? – Nu, nu am această ambiție. Universul mai degrabă mă uluiește, mă miră... nici un om nu are dreptul să aibă o atare ambi-

ție. Este ca și cum picătura de apă ar avea pretenția să înțeleagă Marea. [...] – *Ce înseamnă pentru un poet adevărat istoria neamului său? Ce înseamnă pentru Dvs. istoria României și ce direcții a căpătat această preocupare în ce vă privește?* – Un poet descinde direct din istoria neamului său. Vai de poetul care nu are un neam în spate și o istorie. Vai de poetul care nu are propria lui țară în spatele lui și nu se sprijină de ea. – *Stimate Nichita Stănescu, am vrea să ne vorbiți despre condiția morală a intelectualului, a artistului contemporan și despre drumul până la acest ideal.* – Despre lucrul acesta am mai vorbit de câteva ori susținând ideea că zona estetică face parte integrantă din zona etică și că estetica este o formă superioară a eticii. Cu asta am spus în esență tot ceea ce cred la această întrebare. – *Sunteți un poet încununat de laurii victoriilor. Herder-ul strălucește lângă premiile Uniunii Scriitorilor din România. Cu ce sentimente le-ați primit?* – Ca să fiu sincer cu un sentiment de jenă, pentru că poezia nu se decorează și nu se premiază, dar și cu unul de bucurie. Nu m-a preocupat această zonă niciodată, nu am premeditat, a fost cum ai câștiga la loz în plic o sumă de bani sau o mașină. Un premiu te bucură, dar te și sperie puțin, cu atât mai mult cu cât toate aceste premii le meritau în egală măsură mai mulți poeți. S-a întâmplat să mi se acorde și mie unele premii, dar ele nu au o mare obiectivitate, ci conțin o marjă însemnată de subiectivitate. Când mi s-a acordat premiul Herder erau cel puțin zece poeți care-l meritau la fel de bine și nu fac aici paradă de modestie, ci vreau numai să afirm preocuparea mea, dragostea mea pentru poezie. Nu știu dacă sunt poet, dar știu precis ca sunt foarte îndrăgostit de poezie, ca și Hokusai cel nebun după desen... Premiile nu sunt o preocupare cu atât mai mult cu cât literatura nu are natura concurenței. După părerea mea literatorul nu este un om care lucrează în concurență, el este un om unic și fiecare se realizează în funcție de sine însuși. Dacă Eminescu n-ar fi existat, Macedonski or fi fost în fel de bun cât este. Nici mai mult nici mai puțin”. ■ În *Cronica ideilor* citim *Profil teoretic* de Andrei Marga. ■ Sub semnătura R. S. citim despre *Cenaclul Asociației scriitorilor*: „Joi 9 martie a.c. au citit poezie Dumitru Chioaru și Alexandru Hălmăgean. Participanții la discuții au relevat cu câteva excepții că ne aflăm în fața a două «condeie» remarcabile”. ■ Cornel Ungureanu scrie despre *Ucenicia lui Darie*: „Cel Care străbate bibliografiile consacrate operei lui Zaharia Stancu are impresia că ele au fost alcătuite în mare pripă, provizoriu, ignorând texte mai vechi; prea multe texte vechi, e drept, sunt privite cu suspiciune de însuși autorul lor, despotic stăpân al propriei sale opere; căci puțini autori care să-și retușeze cu atâta energie opera ca Zaharia Stancu cunoaște cultura română”. ■ Serafim Duicu prezintă *Ilarie Hinoveanu: Vânt de vis* (Scrisul Românesc, 1977): „Ilarie Hinoveanu este un poet de varii registre, mai substanțial pe cel intim, dar nici pe celelalte de neglijat mai ales când poemul este lăsat să izvorască frust din adâncurile eului și lăsat să curgă pe albiile firești nu pe canale dinainte pregătite. Energetismul panduric îl prinde și el este, poate, dominanta liricii de

inspirație patriotică a acestui poet”. ■ Versuri semnează Dorin Tudoran (*Străinul*), Horia Bădescu (*Mică baladă; Peisaj; Încercând; Anatema*), Daniel Turcea (*Atât de transparentă; Taina jertfirii*), Petru Novac Dolângă (*Mai bătrâni cu un drum; Încercuit de doruri*), Mircea Gozariu (*Ulița copilăriei*), Gabriel Rațiu (*Memoria necesară*), Angela Nache (*De pâine și piatră*), Marta Petreu (*Apropie-mă; Veghe; Împliniri*). □ Cornel Udrea revine la *Umor cu Rețete gastrocomice*. □ Citim *Sârboaică* de Marius Tupan. □ Doina Lașcu traduce *O zi oarecare* de Gabriel García Márquez.

## 17 martie

● [„Contemporanul”, nr. 11] Redacția revistei semnează textul: *Forța coeziunii*: „Document de o excepțională importanță teoretică și practică, Cuvântarea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la plenara comună a consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană reafirmă cu strălucire realitatea fundamentală a timpului nostru: hotărârile Congresului al XI-lea întemeiază poporul nostru un prezent și un viitor pe măsura luptei și dăruirii sale, munca unită a tuturor fiilor acestui pământ asigurând progresul și bunăstarea, independența patriei”. ■ Nicolae Balotă reflectează la *Publicistica scriitorului*: „Publicistica scriitorilor – martori ai timpului – își dovedește prin asemenea cărți validitatea, dincolo de momentul în care și pentru care au fost emise articolele adunate în ele. Mărturia nu este doar a clipei; ea surprinde devenirea și îi dă o formă ce poate fi perenă. Conștiința prezentului, atitudinea asumată, pasiunea angajării sunt câteva din elementele necesare care participă la procesul publicistic al mărturiei. Rotindu-și cuvântul într-o împrejurare istorică, scriitorul coincide pe deplin cu menirea sa”. ■ Laurențiu Ulici recenzează cartea Anei Blandiana, *Somnul din somn* (C.R.): „Această «față» a poeziei scrise de Ana Blandiana, conturată întrucâtva mai dinainte dar pusă deplin în lumină prin *Somnul din somn* mă face să cred că «bibliografia» gândirii sentimentale și a sentimentului reflexiv – constantă structurală a poetei – deschide un capitol nou care, într-o ordine psiho-logică, ar putea fi dedicat «examinării» lirice a tanaticului, preocupări într-o atare direcție existând de pe acum și tot de pe acum întrezărindu-se și un punct de vedere asupra temei respective, dacă nu chiar o viziune poetică; un punct de vedere sau o viziune de nuanță neoclasică”. ■ În textul *Un mare povestitor*, Paul Georgescu analizează cartea lui George Bălăiță: *Ucenicul neascultător* (Albatros): „Romanul derutant bogat al lui George Bălăiță nu poate fi prins într-o singură formulă. Suită și interferență de povestiri, carte a formării scriitorului, el este, în același timp, o cronică a orașului Albala în anii '50. «Este o carte despre țărani», va spune Naum în final (pg. 376). *Ucenicul neascultător* este un roman scânteietor de inteligență ironică, de o uluitoare bogăție de expresie, în care fantezia e infuzată în real, de o rară vitalitate optimistă, cinstit și exact în prezentarea și a faptelor lor: un mare talent”.

• [„Cronica”, nr. 11] Redacția pledează pentru coeziune în *Patria noastră comună*: „Oamenii muncii de naționalitate maghiară și germană, prin reprezentanții lor participanți la recentele plenare, și-au exprimat nețărmurita lor dragoste și recunoștință vie față de condițiile care le-au fost asigurate în România socialistă, condiții care le garantează participarea nemijlocită, pe principii de egalitate, la absolut toate treburile țării, le oferă posibilitatea de a-și afirma întreaga lor putere de creație în toate domeniile de activitate, în economie, în știință, în artă, le atestă prezența în presă, în învățământ etc. [...] Unitatea și frăția tuturor oamenilor muncii din țara noastră, români, maghiari, germani și de alte naționalități, coeziunea strânsă în jurul partidului și a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă unul dintre jaloanele fundamentale ale dezvoltării societății românești”. ■ Ioan Căpreanu descrie *Sfârșitul glorios al unei epopei. 1877-1878; file din istoria patriei*. ■ Sub genericul *Orizontul cultural al studentului*, sunt reunite mai multe opinii despre cultura generală a tinerilor. Ancheta este însoțită de un motto din Nicolae Ceaușescu, iar în șapou sunt trasate direcțiile dezbaterii: „Considerând că o cultură temeinică nu se formează într-un interval de timp limitat, ci reclamă un «program» de acumulări spirituale de lungă durată, ancheta *Orizontul cultural al studentului* vine să propună câteva idei asupra acestei teme, câteva răspunsuri legate direct de problema pusă în discuție, angajând atât profesori, cât și studenți, toți interesați să pună în evidență necesitatea formării unei culturi multilaterale, hotărâtoare pentru formarea specialistului și omului de mâine. Prin formarea unei culturi profunde, studentul de mâine va contribui cu un aport deosebit la dezvoltarea societății, la progresul moral neîntrerupt al României socialiste”. □ Prima intervenție, *Lectura – problemă de selecție*, aparține lui Const. Ciopraga, care abordează problema din perspectiva profesorului universitar, cunoscător al realităților studentești: „Cursurile, seminariile și celelalte moduri de activitate universitară nu pot oferi *total* în forme definitive și depline, – știința, cultura fiind realități în neconținută mișcare. Lectura-studiu, adâncirea individuală a datelor fundamentale, integrarea viitorului specialist în ansambluri și relații noi implică un lung timp activ consacrat automodelării. «Cultura înseamnă timp liber», nota odată Marx. Cultura de specialitate nu-și este de ajuns sieși, dacă avem în vedere omul *complet*. Lectura-divertisment, practică de unii pentru a-și aerisi creierul obosit, nu adaugă nimic fondului spiritual, aptitudinilor care să ducă spre omul complet. [...] Cum timpul necesar lecturii e limitat, intervine necesitatea unei selecții. Sunt studenți, unii foarte conștiințioși, pentru care frecventarea cursurilor și seminariilor e problemă de conștiință. Alții acționează deliberat, în favoarea lecturii-studiu, cu scadență intelectuală îndelungată. Studentul etalon din prima categorie se bazează, de cele mai multe ori, pe datele acumulate în amfiteatre. Exponentul celeilalte categorii nu se mulțumește să fie *corect*; el aspiră, în mod lăudabil, să fie și *personal*. Studentului impersonal i se preferă acela care,



dând curs unei pasiuni, poate unei vocații, se va afirma ca factor creator de cultură, căci lectura oricât de amplă nu reprezintă o forță decât valorificată din perspectivă socială. [...] În orice caz, criteriile de selecție trebuie să ia în considerare *utilitatea* unei cărți în raport cu altele, *modernitatea* unghiurilor de vedere, *calitatea* răspunsurilor în funcție de problemele fundamentale. [...] Pentru economia interioară a unui om complet, importantă nu e cantitatea cărților citite, ci calitatea lor, mai exact capacitatea acestora de a stimula revelarea marilor latențe umane”. □ Cea de-a doua intervenție din cadrul anchetei *Orizontul cultural al studentului* vine tot din partea unui universitar, Dim. Păcurariu, care trasează orizonturile pe care trebuie să le atingă *Un om cult*: „Un intelectual al epocii și al societății noastre este de la sine înțeles un om cult, bun cunoscător al istoriei și culturii naționale, la curent cu problemele politice ale contemporaneității, cu realizările deosebite în domeniul științei și al tehnicii, al vieții cultural-artistice. De o mare utilitate, în această privință e citirea ziarelor, a revistelor de specialitate desigur, dar și a revistelor cu un profil cultural mai larg, cum sunt *Contemporanul*, *Cronica*, *Tribuna*, *Flacăra* ș.a. La care se adaugă frecventarea spectacolelor de teatru și muzicale, a expozițiilor de pictură, citirea operelor literare reprezentative, clasice și contemporane. Toate acestea sunt menite a lărgi orizontul cultural al tânărului intelectual, a-i cultiva interesul și sensibilitatea pentru frumos, pentru ceea ce înnobilează și înalță. Nu-mi inspiră stimă un tânăr care, dincolo de limitele specialității lui, nu-l interesează și nu citește nimic. Dar chiar în domeniul specializării sunt necesare preocuparea și efortul de a depăși cadrul îngust și rutina. Pentru studenții filologi, de pildă, cunoașterea, prin lectură directă și atentă, a scriitorilor români; citirea unor studii critice în scopul nu de a-l dispensa pe student de lectura operelor literare, ci de a contribui la *consolidarea* opiniilor, la îmbogățirea cunoștințelor despre mișcarea noastră literară; de asemenea, buna cunoașterea a operei marilor scriitori străini, a curentelor din literatura universală și națională, în așa fel încât studentul să ajungă a avea o imagine de ansamblu clară a literaturii române în desfășurarea ei panoramică, a elementelor comune și a celor specifice, definitorii în context universal. Iar studierea limbilor și literaturilor străine trebuie făcută în legătură cu limba și literatura română, de pe poziția lingvisticii și a criticii literare românești, nu rupte de acestea, avându-se în vedere finalitatea practică a acestor studii: pregătirea de profesori pentru școlile românești. De aceea, mi se par lacunare actualele planuri de învățământ care nu prevăd, pentru studenții care se specializează doar în limbi străine, și unele cursuri de civilizație românească, de limbă și literatură română, care să-i pună la curent cu problemele actuale ale limbii și culturii naționale. [...] Din păcate, programul studenților este foarte încărcat, lăsându-se prea puțin timp nu numai pentru lărgirea și îmbogățirea culturii generale, ci chiar pentru formarea lor ca specialiști, și asupra acestor probleme consider că e necesar să se mediteze cu mai multă atenție și răspundere”. □ George Popa, pro-

fesor la Facultatea de Medicină, poet și traducător al *Rubaiatelor* lui Omar Khayyam, aduce în discuție, în *Cultură și modele*, atât formarea preuniversitară a tinerilor, cât și cazul studenților mediciniști: „Cultura generală, însușirea marilor opere din diferitele domenii ale creației de toate genurile, s-a extins actualmente datorită numeroaselor mijloace de difuzare – începând cu cartea tipărită și sfârșind cu televiziunea – la un mare număr de tineri. Dar, trebuie să recunoaștem un fapt fundamental – cultura generală nu se formează în facultate, ci în liceu. Pentru două motive: întâi pentru că receptivitatea maximă, setea de cunoaștere culturală și posibilitatea de asemenea maximă de înmagazinare aparțin perioadei adolescenței; în al doilea rând, pentru că programul facultății de medicină este suficient de încărcat, încât nu mai este timp decât pentru completări, perfectări, adaosuri, dar nici de cum pentru a construi un întreg edificiu spiritual care să se cheme cultură generală. Nimeni nu poate pretinde că prin 3-4 activități pe an (nu este loc pentru mai multe) studentul poate să-și înjghebeze o cultură generală multilaterală – privind literatura, muzica, arta plastică. O problemă foarte importantă este următoarea: exceptând mințile și sensibilitățile excepționale, care-și fac de cele mai multe ori singure cultura generală, tinerii în cursul școlii medii își pot însuși această *cultură în măsura în care au șansa de a întâlni modele*, adică profesori de vastă cultură care au darul de a insufla elevilor lor pasiunea pentru frumos, pentru marile valori ale culturii universale. [...] Revenind însă la problema culturii generale la studenții în medicină, un lucru trebuie afirmat de la început. Și anume, că pentru medic cultura generală nu mai este ca pentru alt tânăr sau pentru un intelectual în general o problemă oarecum facultativă, în orice caz neimplicată de profesiunea respectivă, ci, dimpotrivă, *o necesitate, o componentă indisolubilă a formării sale într-o profesiune care însemnează apropiere de om*: de omul total înțeles nu numai ca purtător al unui organ bolnav, ci al unei ființe suferinde căreia boala îi dă un nou statut, atât fizic cât mai ales sufletesc”. □ Nu sunt ocolite nici părerile studenților. Pe lângă cele trei materiale semnate de universitari, sunt publicate și trei texte aparținând studenților: *Cunoaștere și integrare* (G. Șerban), *Drumul spre cultură trece prin producție* (Maria Sârbu) și *Evadarea din spațiul specializării* (Adrian Săvoiu). ■ Nicolae Turtureanu prezintă, *După un an* de la cutremurul din 4 martie 1977, antologia *9 pentru eternitate*: „N-ați observat un fapt ciudat? De un an de zile (sau nopți – dacă ne gândim că indo-europenii măsurau timpul în nopți, nu în zile, iar *cei nouă* au intrat în eternitate într-o noapte, la ora 21:22 sau ceva mai târziu) de un an de nopți, deci, un număr de scriitori nu mai publică în presa noastră, numele lor nu mai apare pe coperti de carte, în librării... Nu simțiți, ca și mine, că lipsesc niște versuri semnate, spre exemplu, Veronica Porumbacu, Virgil Gheorghiu, Daniela Caurea, un roman purtând sigiliul inconfundabil al lui Al. Ivasiuc; *Remember*-ul caligrafiat cu o peniță hieratică de A.E. Baconsky; articolele lui Savin Bratu, Mihai Gafița, Mihail Petroveanu; povestirile cu suspans ale lui

Nicolae Ștefănescu; sau chiar simpla lor prezență la o lansare de carte, la o emisiune radio sau Tv, pe stradă, în gând...? Toți sunt readuși, cât e omenește posibil, într-o carte editată de Asociația scriitorilor din București: *9 pentru eternitate*, apărută sub îngrijirea lui Mircea Micu și Gheorghe Tomozei. O carte ca un recviem – pe care nu poți să-l asculți decât într-o deplină reculegere. Aceasta vrea să spună că, după un an, acei *oameni ai spiritului* nu mai sunt decât în cărțile și manuscrisele lor, încheiate, unele, sau abia începute, sau întrerupte la mijloc de frază, în noaptea de 4 martie 1977. Dar, în cazul unora, nu mai sunt nici manuscrisele, pulverizate, amestecate, poate reintegrate materiei din care au ieșit: ființa scriitorului. Din ce a rămas, unde a rămas, și mai ales din ce a rămas tipărit în memoria celor apropiați, sufletește sau artisticeste, se refac 9 portrete, 9 biografii, 9 destine – fracturate iremediabil de minutul fatal”. ■ La *Mențiuni critice*, Viorica S. Constantinescu scrie despre *Aventura lui George Gordon Byron* de Elena Tacciu, studiu comparatist menit să surprindă, pe de o parte, „cele mai importante evenimente ale vieții poetului englez”, iar, pe de altă parte, „influența fundamentală asupra structurilor artistice particulare și a romantismului românesc în general” pe care au avut-o „celebrele *Tales*, «orientalele» byroniene care au servit în bună parte drept model literaturii exotice românești”. ■ În articolul *Cărțile „cu ochi albaștri”*, Virginia Burduja analizează literatura pentru copii semnată de Octav Pancu-Iași. ■ D.N. Zaharia analizează volumul *Umanism românesc* de Elena Puha, salutând, în primul rând, premisele cărții: „întrucât fiecare popor are direcții diferite de dezvoltare specifice, decurgând dintr-o anume experiență istorică și mai ales dintr-o problematică particulară, rezultă că umanismul însuși trebuie să se pătrundă de acest caracter specific. În consecință, fără a respinge din principiu legitimitatea unei teorii generale asupra umanismului, Elena Puha socotește îndreptățită, ba chiar prezentând un plus de interes, tentativa de a degaja principalele coordonate ale «umanismului românesc», ale acelor căutări teoretice care, nutrindu-se din relațiile sociale ale țării noastre, au evoluat treptat, pe un traiect nu lipsit de obstacole, făcând posibilă, în cele din urmă, acea concepție sistematică, realistă, care călăuzește astăzi profundele prefaceri menite să asigure condițiile materiale și spirituale ale dezvoltării multilaterale a personalității umane”. ■ Lucrarea didactică *Literatura în școală* de Constantin Parfene este discutată de D.D. Șoitu. ■ Vasile Mihăescu publică un grupaj de poeme. ■ La *Moment*, N. Irimescu scrutează, *În câteva cuvinte*, orizontul revistelor culturale. Reține, de pildă, un articol al lui Geo Bogza din *România literară*: „Pledând neobosit pentru retipărirea «Istoriei literaturii române de la origini până în prezent» a lui G. Călinescu, Geo Bogza («România literară») crede că această «mireasă a înflăcăratei noastre minți» nu poate fi concepută decât «în forma în care a apărut, cu litera, cu ilustrațiile și cu punerea în pagină care au făcut din ea una din cele mai încântătoare tipărituri ale culturii noastre». Aceasta fiindcă «monumentala carte este, în unicitatea ei, chiar dacă i se gă-

sesc cusururi, o ființă vie, care nu poate fi zămislită, fără primejdia de a fi ucisă»”.

• [„Munca”, nr. 8431] În *Însemnări de scriitor*, Ion Iuga publică *Poezii și oțelul*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 380] A doua parte a cronicii lui E. Manu despre *Africa de sub frunte* a lui Geo Dumitrescu. □ Serialul dedicat *Avangardei* urmărește negarea lui Camil Petrescu de la sfârșitul anilor '20 de către avangardiști (sunt redată fragmente din articolele lui Bogza anti-Camil din revista „Unu”) și apoi negarea lui Ion Barbu și a hermetismului. ■ *Vocația filosofică*, un prim episod de I. Lotreanu din foiletonul realizat pentru instrumentarea *Cazului Noica*, filosoful nostru gândind original, dincolo de anumite tipuri (Pascal sau „înapoi la Kant” – vezi și *Mathesis sau bucuriile simple*, în care Noica afirmase, la 1934, că avem o cultură de tip „matematic” care se opune celei de „tip istoric”) având în atenție o cultură anume, a noastră: „Iată cazul filosofului care a luat un start bun, a studiat la școli alese în tinerețe și a intuit de timpuriu calea de meditație adevărată. Ne vom referi la C. Noica, dar situația lui este relevantă pentru gânditorul care, după un «demaraj» situat sub bune auspicii, a intrat pentru un timp în eclipsă, ca să apară iar în arenă, consecvent cu sine, substanțial, chiar dacă în atitudinea lui și-a făcut loc un fel de timorare. Cel care meditează profund nu vrea, probabil, și nici nu trebuie să fie cunoscut în felul în care sunt cunoscuți cântăreții și sportivii de performanță... Noica nu face excepție de la această regulă. El e cunoscut de «specialiști», mai puțin de publicul larg, însă câteva cărți scoase în ultimii ani trec dincolo de domeniul îngust al unei specialități. Nu urmărim a face un elogiu, ci a schița obiectiv o carieră intelectuală ce acoperă peste patru decenii. Departe de a fi un iluminat, Noica a fost și a rămas un om viu, gânditor original, un meditativ care a promis mult și a dat destul. El poartă pe chipul interior pecetea vremii în care s-a format și a culturii la care s-a adăpat în tinerețe – atunci când fizionomia lui lăuntrică prindea contururi.” □ Prin *O floare în stare de grație*, D. Muțescu receptează volumul de aforisme și însemnări *Elanul insulei* de Lucian Blaga, Ed. Dacia, ediție realizată de Dorli Blaga și George Gană, cu o prefață, text stabilit și note utile ale aceluiași Gană: „Citind și recitind, așadar, panopticumul aforismelor lui Lucian Blaga, se vede că genul ține în interpretarea sa tot de știința sentimentală a enunțului, pe cât de adevărat, pe atât de seducător, avându-și originea într-o observație tranșantă, așa încât unele dintre aforismele ardeleanului nostru amintesc, în timp, ca într-o goană a torțelor de aur, de vorbele de bronz ținând de originea enunțului vizionar rostite cu atâtea sute de ani în urmă de Lao-Tzi... (Prin *Pietre pentru templul meu* sau *Discobolul*). Marele gânditor-poet face din aforism o «fereastră colorată», o iluminare, punctul de ieșire luminoasă definitiv, ca în etern, dintr-un spațiu al speculației osificate metodologic uneori. Și astfel în spatele fiecărei propoziții profunde, ca în spatele unui paravan de jad, putem cu bucurie constructivă depista acea ramură a

poeziei care-l face pe Lucian Blaga să scrie: *Lupul e setos de sânge ca o dogmă.*” □ O nouă polemică lansată de H. Zalis: *Un cronicar în contratimp – C. Regman* (și dialogurile sale cu Al. Protopopescu din vol. *Colocvial*): „Un șir de dialoguri limitate ce-i drept la câteva false dileme... sună că niște accidente afone, atât de uzată pare să fie coarda pe care o înstrună criticul. Nu mă apăr de impresia că asistăm la o comică ceremonie. C. Regman practică trântea simulată și aruncă spre interlocutorul Protopopescu adresări școlărești, în vreme ce convorbitorul nu iese din încuviințări respectuoase... Dacă expresia este de inegalitate, fondul seamănă cu o operație de golire.” □ Cronica de librărie anunță traducerea din H. Boll – *Onoarea pierdută a Katharinei Blum*, Ed. Univers, trad. Mariana Șora. ■ În *Protocronismul...*, Dan Zamfirescu duce mai departe analiza dezbaterilor inițiate de M.L.R. pe temă, ajungând la prof. Al. Dima care a discutat despre *Raporturile literaturii române cu literatura europeană* și defectul principal al celor mai multe analize din cartea prof. Papu, *Din clasicii noștri*: tendința de hiperbolizare: „Originalitatea apare în confruntarea cu străinii. Noi avem o imagine despre noi și trebuie s-o verificăm dacă este bună. Trebuie să intrăm mai puternic în circuitul internațional ca să aflăm ce gândesc ceilalți despre noi. Asta ne ferește de exagerări și de supralicitarea valorilor autohtone” a sintetizat prof. Dima. Dan Zamfirescu încearcă apoi să desprindă argumentele pentru legitimitatea și oportunitatea ideii protocronismului românesc, schițând totodată răspunsurile altor interlocutori la rezervele enunțate anterior de Cornea, Manolescu, Crohmălniceanu sau Dima. „Orice comparație este un act de interpretare și disciplina numită literatură comparată s-ar nega pe sine dacă ar exclude posibilitatea spiritului uman de a stabili unele raporturi (**n.b.** similitudini) între fenomene culturale precum și unele criterii, de comparație între opere. Or, succesiunea în timp și situarea geografică a formelor literare, a stărilor de spirit, a unor «forma mentis» caracteristice unor epoci pot fi, cu oricâtă relativitate, constatate.” spune Paul Anghel. Cine vrea să urmărească și meritele românilor, adaugă I. Constantinescu în cartea *Moștenirea modernilor*, cu modele naționale precum *Învățăturile lui Neagoe* (lucrare sincronică față de Italia lui Machiavelli și suficient de protocronică în raport cu restul Europei) sau domnitori luminați – Petru Rareș, Petru Movilă sau ambadori ai spiritului gen Nicolae Milescu etc. trebuie să aibă în vedere „o hartă completă a Europei culturale... în care cultura română a imprimat evoluției spirituale a acestei Europe răsăritene câteva impulsuri în genere recunoscute.”: „Nu e oare (prin elevii Academiei Kievo-Movileane în aplicarea reformelor lui Petru cel Mare) Petru Movilă un exemplu clar nu numai de protocronism dar și de «avangardism» și «profetism» în felul cum înțelege I. Constantinescu noțiunile, din moment ce nu numai că a anticipat marele fenomen de «occidentalizare» a Răsăritului care domină sec. XVIII și XIX, dar l-a și pregătit și militat pentru el? Pe de altă parte, opera majoră a lui Dimitrie Cantemir sprijină cu zeci de argumente și întregeste teza prof. Papu, făcând din Cantemir unul din

cele mai uluitoare genii «anticipatoare» europene, comparabil cu Leonardo da Vinci” (a se vedea și eseuul lui Blaga, despre Leonardo, *Marea anticipație europeană*, din vol. *Știință și creație*, inclus în *Trilogia valorilor*). Dan Zamfirescu revine la cursul din 1929 al lui Iorga (reeditat în 1977 de M. Ungheanu), în care istoricul demonstra etapă cu etapă sincronismul literaturii române cu marile curente europene și atrăgea atenția că din Moldova pe care noi o concepem greșit patriarhală „pleacă uneori forme și se desfac linii de viitor care întrec concepția apuseană” – afirmație ce poate fi privită drept certificatul de naștere al ideii de „protocronism românesc”.

### 18 martie

• [„România liberă”, nr. 10387] Având în vedere Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1977, George Genoiu scrie despre *Dramaturgia și problematica omului contemporan*, exprimându-și opinia conform căreia, în cadrul „viitoarelor reuniuni”, se va ține cont de și se vor „examina”: „extinderea problematicii umane, complexitatea caracterelor, creșterea factorului politic din punct de vedere filozofic, ideatic, calitatea artistică, nevoia de originalitate în expresia dramatică, specificitatea mediului și a destinului”, ca tendințe directoriale în dramaturgia românească.

• [„Luceafărul”, nr. 11] Cuprinde poeme de Ovidiu Genaru, Nicolae Dan Fruntelată, Mariana Filimon, Marin Lupșanu, Mihai Adrian Eres, Alexandru Brad, Lidia Stăniloae, Emilian Marcu, precum și proza *Spre semeț întreitele turnuri*, de Nicolae Crișan. ■ Redacția semnează colectiv editorialul *Unitatea conștiințelor națiunii*. ■ Ov.S. Crohmălniceanu analizează minuțios *Ființa istorică*, de Lucian Blaga, al treilea volum din Trilogia cosmologică: „trebuie să subliniem că autorul trilogiilor cunoașterii, culturii și valorii își expune sistematic pentru întâia oară reflecțiile asupra «istoriei». Actul prezintă, înainte de orice, un deosebit interes datorită ineditului său. Avem surpriza să constatăm nu numai prezența istoricității în metafizica lui Blaga, dar chiar investirea ei cu o însemnătate capitală.” ■ Fănuș Neagu scrie despre Victor Tulbure în secțiunea sa *Cartea cu prieteni*: „Tulbure a fost și a rămas un mare soldat. Versul lui miroase a tutun păstrat în cartușieră (nemaipomenita țigară din mahorcă răsucită în hârtie de ziar și suptă lacom între două atacuri)...” ■ Al. Piru discută volumul lui Romul Munteanu *Lecturi și sisteme* (Eminescu, 1977): „Importante pentru definirea stilului critic al lui Romul Munteanu sunt cele trei articole despre Eminescu (12 p.), Lucian Blaga (29 p.) și George Bacovia (7 p.). Ceea ce trebuie recunoscut aici autorului este perfectă sa originalitate, articolele neavând nici un contact cu studiile critice anterioare românești despre acești poeți, beneficiind însă (și nu numai în cazul lui Bacovia) de psihanaliza intuitivă a elementelor întreprinsă de Gaston Bachelard în eseurile sa *Psychanalyse du feu* (1937), *L'Eau et les rêves* (1940), *L'Air et les songes* (1942), *La Terre et les rêveries du repos* (1945) și în *Poétique de l'espace* (1958).”

■ Șerban Cioculescu comentează *Scrieri*. 2 (Minerva), de Mihail Ralea, ediție apărută sub îngrijirea lui N. Tertulian. ■ În rubrica *Opinii*, Laurențiu Ulici publică amplul articol *Promoția fără critici*, concentrat asupra generației de prozatori a anilor 1965-1970. Acesta identifică mai multe caracteristici ale promoției, percepută drept „intermediară”, „tolerată”, „hibridă” și, mai ales, „fără critici”: „O promoție pe care aș numi-o «intermediară», gândindu-mă că ei nu s-au integrat (grefă respinsă sau mezalianță refuzată?!) nici în promoția 60 (cu D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Al. Ivăsiuc, N. Breban, C. Țoiu, G. Bălăiță, N. Velea. A. Buzura ș.a.) nici – cu atât mai puțin – în promoția 70 (cu Eugen Uricaru, N. Mateescu, M. Tatulici, M. Sin, G. Adameșteanu, Al. Papilian, C. Runcanu, D. Matală ș.a.). O promoție pe care aș numi-o «tolerată» gândindu-mă că activitatea ei literară are întristătorul privilegiu de a fi privită cu un respect... mut, comentată cu deferența și stima caracteristice apropierei de lucruri despre care se află fără să se cunoască și evaluată prin procedeele de mai multă vreme clasice ale criticii ocazionale. O promoție pe care aș numi-o «hibridă», gândindu-mă că, din pricini deocamdată obscure, starea literară – teme și stiluri – a operelor produse înăuntrul ei e atât de diferențiată, încât posibilitatea unei armonizări pare exclusă. O promoție pe care aș putea s-o numesc în multe alte feluri dar căreia prefer să-i spun – pentru că i se potrivește într-un chip mai complet și, implicit, mai relevant – promoția fără critici.” Bine recepțată la început, urcați pe culmi anunțătoare de glorie, acești autori au fost însă rapid uitați. Explicația acestei uitări rezidă în absența unor critici ai propriei generații. Criticii generației anterioare i-au elogiat în primă instanță, revenind mai apoi către congenerii lor și neglijându-i pe mai tinerii aspiranți: „Lansați și sprijiniți de criticii unei alte promoții, imediat anterioare, prozatorii din 65-70 au stat în atenția generală atâta vreme cât prozatorii promoției vecine și-au pregătit operele de după debut. În clipa când acestea și-au făcut apariția (și drept e că au venit una după alta, în valuri strivitoare, făcând să se vorbească din doi în doi ani de un «an al romanului»: 68, 70...) criticii de drept și de fapt ai promoției dinainte au reintrat în rolul, ca să zic așa, de bază, sigur, neocolindu-i programatic pe cei abia lansați dar nemaisusținându-i cu aceeași fervoare și, mai cu seamă, însoțind diminuarea interesului pentru aceștia cu supralicitarea celorlalți.” ■ Gheorghe Pituț semnează articolul *Despre anomalii*. ■ În rubrica *Viața cărților*, Mircea Iorgulescu percepe în studiul lui Stelian Neagoe, *Triumful rațiunii împotriva violenței* (Junimea, 1977), un instrument util pentru înțelegerea rezistenței mediului universitar ieșean la ascensiunea extremismului interbelic: „Este un studiu amplu de un interes extraordinar, fundamentat pe o documentație întinsă și elocventă, de o valoare cu totul remarcabilă, despre rezistența opusă de intelectualii democrați, cadre didactice și studenți, de la Universitatea ieșeană, ascensiunii «cuzismului» și «gardismului», cele două forme ale extremismului politic de dreapta manifestate în România interbelică și care au avut atâtea nefericite consecințe în viața țării.”

■ Romulus Diaconescu remarcă concepția duală a teatrului de care dă dovadă Valentin Silvestri în cartea sa *Clio și Melpomena*, văzut deopotrivă ca operă literară și spectacol: „Ceea ce separă pe Valentin Silvestri de unii confrăți este abordarea bivalentă a teatrului – ca operă literară și manifestare spectacologică, direcție identificată și în noua sa carte, mai ales într-o primă și substanțială secțiune sugestiv intitulată „Cum se aude murmurul istoriei în cântecul scenei”.

■ *Căderea Plevnei* (Albatros, 1977), de Mihai Pelin, este scris într-un stil sobru, aflat în căutarea autenticității: „Reacție aproape polemică la clișeele și locurile comune ale literaturii ocazional-comemorative, cartea lui Mihai Pelin se impune prin sobrietatea stilului și autenticitatea viziunii. [...] Autorul vedește o bună cunoaștere a valorilor acestui gen acut contemporan de literatură-«vérité». Informația, dusă nu rareori până la limitele pedanteriei, devine captivantă în structura demonstrației, căci lucrarea își propune nu să enunțe sau să ilustreze, ci mai ales să argumenteze eroismul și sacrificiul colectiv al neamului și semnificațiile victoriei.”

■ *Pictorul pelerin* (Ion Creangă, 1977), de Árpád Árvay, se află în atenție Doinei Uricariu: „Oscilând între monografia romanțată și Bildungsroman, Árpád Árvay amestecă document și ficțiune, evocare și imaginație în *Pictorul pelerin*, pentru a concepe portretul românesc al lui Carol Popp de Szathmári, cunoscutul acuarelist, litograf și fotograf...”

■ Ștefan Aug. Doinaș discută studiul *Sfârșit și început de ev* (Eminescu, 1977), de Pavel Chihaia: „...cartea lui Pavel Chihaia mi se pare nu o poveste istorică, ci povestea unui fragment de Istorie, adică un basm al spiritului – pentru oamenii serioși.”

■ Cartea lui Ion Aramă, *Trecătoarea de fier* (Ed. Militară, 1978), despre faptele de arme ale soldaților români din Primul Război Mondial, se distinge printr-un „montaj cinematografic” al evenimentelor și un „modest omagiu întru neștearsa amintire a trecutelor lupte”.

■ Revista își continuă anchetele privind dramaturgia autohtonă prin dosarul *Teatrul și societatea românească*, care cuprinde două interviuri luate de Ioan Târziu lui Romulus Guga și Dan Tărchilă. □ Întrebat în ce se concretizează „împlinirea” dramaturgiei, Romulus Guga susține că realizările acesteia rezidă în abordarea nedogmatică și nemijlocită a realității: „Pe de o parte prin abordarea nedogmatică, nefestivă, neschematică și preconcepțivă conformă realității, a realității în discuție, iar pe de altă parte prin neacceptarea unor concluzii dinainte cunoscute.” La întrebarea „Crezul scriitorului și dramaturgului Romulus Guga?” scriitorul răspunde: „După cum am trăit și după ce voim noi toți, cred că scrisul a devenit pentru mine o obligație de a fi deopotrivă al conștiinței mele și al conștiinței vremii mele.” Privind direcțiile novatoare ale dramaturgiei românești, Romulus Guga crede că „piesa contemporană poate deveni într-o zi istorică.” Pentru el, teatrul este „arta de a învăța colectiv alfabetul lumii.” □ Dan Tărchilă afirmă că toate piesele sale de teatru cu tematică istorică au fost realizate în urma unor comenzi: „De fapt toate piesele mele istorice au fost legate de un eveniment anumit, și chiar cerute, de către un teatru.” Subiectele textelor sale



au reverberații în filosofia istoriei, evitând a fi simple evocări: „Aleg, de obicei, acele subiecte din istorie care ridică probleme mai profunde de filozofie a istoriei, ferindu-mă de acelea care ar necesita o simplă evocare.” La întrebarea „Ce gândiți despre public, despre spectatori?”, Dan Tărchilă răspunde: „Spectatorul nu se mai mulțumește numai cu o panoramă de costume frumoase sau de declarații. Nu-l mai interesează nici o lecție dată pe scenă. Am constatat că spectatorul nostru caută în piesa istorică ceva mai mult, o explicație a propriilor sentimente patriotice, acel resort intim al istoriei care a făcut posibil un eveniment sau altul.” El consideră de asemenea că teatrul românesc ar trebui să fie deschis către inovație: „– Nu credeți dv. că dramaturgul român e obligat să încerce modalități noi de a scrie teatru istoric? – Cred că e necesar să folosim și stiluri neîncercate la noi. Așa cum a și început Marin Sorescu. *Răceala* mi-a plăcut tocmai pentru că e un teatru nou la noi. Viziunea lui istorică pe gen de parodie mi s-a părut interesantă.” Propria sa dramaturgie se orientează către teatrul istoric document, absent din literatura și scena românească: „Un pas valoric s-ar putea face prin teatrul istoric document, de care dramaturgia noastră duce lipsă. Dar pentru asta trebuie să abordez subiecte care să fie foarte bine cunoscute în istorie și pentru care să nu mai inventăm.” ■ În *Poezia feminină*, Eugen Simion discută plachetele *Scrisori dintr-un câmp cu maci* (C.R., 1977) de Ioana Crăciunescu, și *Jugastru sfiala* (Eminescu, 1977), de Doina Uricariu. Lirica celei dintâi se evidențiază prin simplitate și tandrețe de sorginte romantică: „...Ioana Crăciunescu întoarce versul spre bucuria și (sufărința) erotică și, în stilul unui romantism tandru, tipic feminin, vorbește de flori și de patul nupțial, de peisajele de fum ale toamnei, de ploi lungi și de lumini ce se desfășoară feeric în aer. Naivitate și afectare a naivității, poezie sentimentală, acceptare cu grație a convențiilor. Ioana Crăciunescu nu spală fața poemului cu roua cuvintelor de preț, cartea sa este, în totalitate, o confesiune sinceră și elementară, fără mari idei, de o senzualitate vaporosă.” Volumul Doinei Uricariu se situează la antipodi, fiind marcat de o versificație complicată și artificială: „Versurile Doinei Uricariu [...] sunt, dimpotrivă, complicate și sugrumate de formule rituale. Nici poemele ei nu au o mai mare deschidere spre idei, dar observațiile cele mai simple cu puțință sunt trecute printr-un mecanism complicat și ies, la urmă, de nerecunoscut, solemne și artificiale.” ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu analizează volumele de poezie *În adorația părinților* de Ana Mureșanu și *Grijile*, de M.N. Florian (ambele apărute la C.R.). Lirica Anei Mureșanu se distinge prin simplitate: „[...] pare emanația unui «suflet feminin» ce are cutezanța, cu naturalețe afirmată, de a-și struni cântecul cu o simplitate deschisă, în afara oricărei autocenzuri, așa-zicând, intelectuale.” Placheta lui M.N. Florian este situată în descendența „generației pierdute”: „[...] M.N. Florian este un adept al spiritualității iconoclast-insurgente, căreia – fără a-l uita pe Miron Radu Paraschivescu – i-au dat expresie profund distinctă reprezentanții «generației pierdute» (în realitate atât

de strălucit afirmată) a lui Geo Dumitrescu, Dimitrie Stelaru, Ion Caraion, Constant Tonegaru și Tudor George”.

### 19 martie

• [„Scânteia”, nr. 11066] Din pagina a patra sunt de reținut câteva recenzii și eseuri despre iubirea de patrie. Astfel, Dan Deșliu consemnează câteva din opiniile lui despre *Poezia patriotică* în care citează din belșug sarcinile trasate de tov. Nicolae Ceaușescu în privința producerii de opere patriotice; Cornel Ungureanu analizează în articolul *Cadențele poeziei politice*, ultimul volum al scriitorului german Nikolaus Berwanger, *Singur cu mine* (Facla, trad. lui Anton Palfi și cu prefață de Anghel Dumbrăveanu), despre care aflăm: „Înainte de a fi poet, Nikolaus Berwanger este reporter, gazetar, eseist, istoric literar, prezență dinamică într-o mișcare spirituală ce îl recunoaște ca pe unul dintre animatorii ei de seamă. El este un personaj al actualității culturale și textele sale în grai șvăbesc, schițe satirice, poezii, anecdote, sunt menite a răspunde unui comandament și unor necesități bine definite. [...] Laureat al Festivalului «Cântarea României», Nikolaus Berwanger reprezintă, în afirmarea spirituală a naționalității germane din România un reper important.”; George Gibescu prezintă lucrarea lui Voicu Bugariu, *Patria și cuvântul poetic* (Albatros, colecția Atitudini) într-un articol omonim, o lucrare în care autorul „își propune să discute natura poeziei patriotice, în care include și poezia de opțiune politică și atitudine civică, plecând de la ideea că ea reprezintă în literatura noastră clasică și contemporană o realitate estetică.”; în fine, Nicolae Balotă dezvăluie aspectele semnificative ale unui florilegiu de poezie română, „o antologie de poezie română de la Dosoftei până la cei mai tineri poeți ai zilelor noastre”, intitulată *Dacica*, prin care zice eseistul la sfârșit „nu este evocat doar un filon poetic urmărit de poeți, ci spațiul însuși spiritual al popoului român în proiecția sa lirică”.

### 22 martie

• [„România liberă”, nr. 10390] Radu Popescu analizează montarea dramei semnate de Ion Băieșu, *Jocul*, la Teatrul „Nottara”, accentuând „harul dialogului” valorificat la nivel textual, necesar „mișcării dramatice”, chiar dacă, în anumite situații „premiza ridică problema verosimilității”. Spectacolul, în regia lui George Rafael i s-a părut „curățel”, uneori, „foarte curățel”, din punct de vedere scenic.

• [„Viața studentească”, nr. 12] Val. F. Mihăescu este autorul articolului *Fiziologia criticului*, comentând volumul lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*: „Cartea lui Eugen Simion – subintitulată *Jurnal parizian* este... transcrierea unei experiențe culturale cu valoare esențială, importantă pentru evoluția reputatului critic. Cine urmărește scrisul lui Eugen Simion, de la *Proza lui Eminescu* și *Orientări în literatura contemporană* și până la *Scrii-*

*tori români de azi*, va înțelege valențele contactului intim cu un tip de cultură și civilizație, cu o spiritualitate structural apropiată care, fără să diminueze originalitatea gândirii critice, acționează ca lubrefiant, necesar subtilității și eleganței stilistice... Dincolo de retorica discursului, măsurile de prevedere sunt expresia efortului de obiectivare, pe care criticul îl face în calitate de reprezentant al intelectualității românești eliberat de complexul cosmopolitismului, dar și de cel al provincialismului. Însă, până aici, această conștiință a calității se confruntă mereu cu orgoliul subiectivității delimitative... Autorul jurnalului parizian se ferește în permanență să devină un «turist cultural», victimă a ghidurilor și copist fidel al impresiilor gata confecționate. Eugen Simion selectează fenomene variate ale vieții sociale, asemeni plăcuțelor dintr-un mozaic, înainte de asamblare... *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, carte cuceritoare prin freamătul vital netrucat, circumscrie destinul unui oraș și exprimă o conștiință angrenată în continua *Aventură a cunoașterii de sine*.” □ Include o cronică de M.N. Rusu – *Columna lui Avram Iancu*, despre piesa omonimă a lui Mircea Micu.

### 23 martie

- [„**Flacăra**”, nr. 12] George Bera Arădeanu publică poezia *Și bronzul și marmura și inimile*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (2)*, Octavian Paler publică *Strada*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Unde ni sunt visătoarele?*, prezentare a unei antologii „de lirică românească” intitulată *Dacica*, ediție de Chirata Iorgoveanu-Dumitru, cu o prefață de Paul Anghel (Minerva). □ În *Cronica literară*, A. George prezintă volumul *Amintirea miresmelor* de Doina Sălăjan. □ Radu Selejan publică poemul *Scrisori din Transilvania*. □ Este publicat, cu titlul *Strigarea lui Negru Vodă de rămas bun de pe lumea asta. Cântul al doisprezecelea*, un fragment de poem popular, *Balada ciobanului care și-a pierdut oile*. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Coșașu publică *Anul Schubert*.

- [„**Orizont**”, nr. 12] Cornel Ungureanu include în exegeză ultimul volum de poezii al poetului Petre Stoica, *O nuntă de cenușă* (C.R., 1977), din care spicuim următoarea observație: „Într-un recent eseu publicat în revista *Steaua*, excepționalul critic de poezie care este Gheorghe Grigurcu observa că lirismul practicat de autor este unul al restrângerii. Al restrângerii, am adăuga, în măsura în care restrângerea ironizează ordinea consacrată a cuvintelor [...]. [...] noi admirații sunt puși în valoare de această carte de vârf a scrisului lui Petre Stoica.” ■ Livius Ciocârlie reliefează activitatea de critic al lui Baudelaire (după ce într-un articol precedent afirmase că activitatea lui de poet este incomparabil mai importantă decât cea de critic literar), contemporan al lui Sainte-Beuve și Taine (articolul *Baudelaire și Lautréamont*). ■ În cadrul rubricii „cartea străină”, Marcel Pop-Corniș recenzează o *Antologie a poeziei românești contemporane*, în ediție bilingvă (română-spaniolă) și în traducerea lui Darie No-

văceanu (Minerva, 1977), din a cărei recenzie decupăm următoarea afirmație: „Publicată la editura Minerva, și prin aceasta obținând prestigiul unei antologii de referință, culegerea de față beneficiază de aportul unui singur traducător, bun specialist hispanic, poet de sensibilitate, cu o deosebită versatilitate în abordarea unor maniere poetice diverse, fără rețineri în fața unor mari autori sau a unor texte mai dificile de mai mare amplitudine.” ■ G.I. Tohăneanu analizează sintagma *Tăcerea lui Nicoară*, „un Hamlet românesc” din romanul sadovenian *Nicoară Potcoavă*, sintagmă care marchează în viziunea stilisticianului român „nevoia ascultătorilor de a comunica cu sinea lor”. ■ Margareta Gyurcsik aduce în fața cititorului român ultima carte a semioticienei Julia Kristeva, „cea mai riguroasă teoreticiană” asupra teoriei textului, carte intitulată *Polylogue* (Seuil, collection Tel Quel, 1977).

● [„România literară”, nr. 12] Francisc Păcurariu semnează poemul *Cuvântul „Țară”*. I se alătură Petre Got cu versuri patriotice. *Viața literară* anunță Plenara secției de critică a Asociației scriitorilor din București la care au fost omagiați Șerban Cioculescu și Alexandru Piru cu ocazia aniversării zilelor de naștere. □ A avut loc evenimentul Zilele culturii bulgare. ■ La dezbaterea cu tema *Problemele actuale ale literaturii dramatice* își exprimă opiniile actrițele și actorii: Silvia Popovici, Ion Vilcu, Sanda Toma, Ștefan Iordache, Amza Pellea, Kiss T. Ildiko, Varga Vilmos, Virgil Ogășanu, Mircea Albulescu și Octavian Cotescu. Șerban Cioculescu urmărește scrierile lui Mihai Ralea despre Caragiale, inițial apărute în „Viața Românească” și în „Adevărul literar și artistic”, adunate în volumul *Valori* (1935). ■ Alexandru Philippide îl evocă pe Demostene Botez: „Poezia lui Demostene Botez are drept trăsătură caracteristică principală o sinceritate și o seriozitate profundă. El, în versurile lui, ca și în viața lui, nu lua în răs nimic. Este aceasta o calitate care în secolul nostru apare tot mai rar. Seriozitatea față de sine însuși, față de talentul său, față de poezie, căreia i-a slujit cu devotament și cu credință, îi asigură un loc bine însemnat în dezvoltarea poeziei române de după 1920. ■ La *Actualitatea literară*, Paul Georgescu analizează romanul *Duminica mironosițelor*, de Dana Dumitriu, admirând subtilitatea psihologică în crearea celor trei personaje feminine pe care criticul le numește „cele trei Parce” și în construirea relațiilor dintre ele: „Ceea ce impresionează în *Duminica mironosițelor* este nu numai complexitatea analitică a personajilor, ci și tensiunea dintre acestea. Dana Dumitriu a știut să găsească o situație conflictuală sugestivă în care eroinele nu se pot suporta, dar – în același timp – nu se pot separa, nu pot ieși din intensa încordare în care fiecare e pândită și pândeste. Caractere puternice, Parcele stabilesc între ele un raport stringent de necesitate, nemo-dificabil, în care se țese, iremediabil, destinul fermecătorului ratat”. ■ Valeriu Cristea semnează cronică volumului *Nouă prozatori*, de Gabriel Dimisianu (Eminescu, 1977). Așa cum observă criticul, „volumul nu se raportează însă numai la fiecare prozator în parte (ceea ce încă nu ar fi fost puțin, ci la totali-

tatea momentului literar 1960 (exprimat în proză)”. Scriind în parte despre Ștefan Bănuțescu, Augustin Buzura, Virgil Duda, Teodor Mazilu, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, Constantin Țoiu și Nicolae Velea, autorul atinge, după cum observă comentatorul, și o problemă generală, aceea a răspunsului față de proza obsedantului deceniu, subiect predilect al prozatorilor momentului '60. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă volumul „de un lirism reținut” – *Tapiserii cu lună* – al Virginiei Carianopol, publicat la Editura Junimea și placheta *Călătorii imobile*, de Gabriela Scurtu (Junimea), înzestrată cu un „impresionant debit de metafore”. ■ Lucian Raicu scrie despre antologia de versuri *Africa de sub frunte*, de Geo Dumitrescu, apărută la Editura Albatros, în colecția *Cele mai frumoase poezii*, cu o prefață de Eugen Simion. Urmărind atent subtilitățile și reperele discursului liric, criticul dă un verdict esențial: „[...] Geo Dumitrescu este creatorul unui stil în poezia română modernă, atât de bine precizat și cu atâtea urmări în lirica tinerilor de astăzi, încât s-ar putea spune că este «mai important decât opera»”. ■ Mircea Iorgulescu reține romanul *Zilele și jocul*, de Norman Manea (C.R., 1977), lucrare ce deschide un ciclu, caracterizând-o drept o „«educație sentimentală» și deopotrivă socială”. ■ O pagină este dedicată evocării personalității lui Ovid Densusianu. Semnează Mihai Cruceanu. În cadrul aniversărilor UNESCO este celebrată Elena Farago. O evocă pe poetă Roxana Sorescu.

● [„**Tribuna**”, nr. 12] Pe prima pagină citim *Eminescu despre suveranitate* de Ion Deleanu: „Eminescu nu a avut, poate, intenția de a formula o definiție completă a suveranității. Să recunoaștem însă că rostirea sa este adâncă în semnificații și bogată în implicații, constituind o sursă de curată și trainică înțelegere a personalității popoarelor și statelor. Fără să fi putut descifra, aici și acum multe și generoasele sensuri ale gândirii eminesciene asupra suveranității, sperăm totuși că am izbutit să aducem o dată la lumina ce o merită cu prisosință dimensiunea acestei gândiri, personalitatea și patriotica trăire a poetului”. ■ Sabin Bălașa scrie despre *Prestigiul artei*: „Așa cum experiența vremurilor trecute nu mai folosește în totalitatea ei vremii prezente, nici invenția prezentă nu poate fi totală, exclusivistă, nedialectică. Noutatea nu este un scop, ci un mijloc al continuității. Valabilitatea unei invenții, fie pe plan social-administrativ, fie pe planul artei, depinde de funcționalitatea pe care o dovedește în idealul de viață al speciei, ideal ce duce în spate milenii. Există și o preistorie a idealului, prezent în însăși tendința de organizare și perfecționare a materiei, în vremea când omul nu era decât lavă. Opera nu poate sări de pe marea orbită a vieții, chiar dacă autorul ei este «genial» și susținătorul «intellectual»”. ■ Constantin Cubleşan comentează *Dan Tărchilă: Trei piese istorice*, concluzionând despre *Io, Mircea Voievod, Apusul de soare și Moartea lui Vlad Țepeș*: „Teatrul de inspirație istorică al lui Dan Tărchilă ni se înfățișează înainte de toate, ca o literatură de angajare politică, fără echivoc, într-o confruntare de idei, dinamică, a actualității. Este cred, calitatea ce-i asigură în pei-

sajul dramaturgiei românești de azi un loc cert între autorii primului nostru eșalon”. ■ Ion Alex. Angheluș prezintă *C.D. Zeletin: Călătorie spre transparență* (Eminescu, 1977): „Consemnând apariția unei cărți adevărate, salutăm în C.D. Zeletin un poet remarcabil!”. ■ Petre Bucșa scrie despre *George Ciudan: Vârstele dorului* (Facla, 1977): „Debutând într-o perioadă dureroasă a istoriei noastre și mai apoi, fiind martor și părtaș al uriașelor transformări revoluționare înfăptuite de poporul roman sub conducerea comuniștilor, George Ciudan a rămas credincios unei poezii directe, nealambicate, nu prea încărcată de metafore, dur pătrunsă, în esența ei, de acel spirit mesianic caracteristic poeziei transilvane din totdeauna, vibrând de un puternic sentiment justițiar și de o caldă iubire de țară”. ■ Valentin Tașcu semnează *Folclor și personalitate*, un comentariu la *Anonimus* de Horia Bădescu (Dacia, 1977): „Modelul poeziei populare de la care pornește este un pretext în primul rând, iar în al doilea, un subînțeles”. ■ N. Carandino publică necrologul la dispariția lui *Virgil Gheorghiu*: „Virgil Gheorghiu sta întins, în ținută de seară. Figura lui căpătase acel accent de eternitate pe care de mult îl avea în poezie. Iar noi care l-am pierdut îl căutăm mai des în pagină decât înainte când îi puteam auzi glasul”. ■ Andrei Marga scrie despre *Filosofia ca dialog*. ■ V. Fanache scrie despre *Centrul Georges Pompidou după un an*: „Mi-ar fi fost greu să prevăd în urmă cu un an actuala popularitate a Centrului Pompidou. Azi, imensul tras-atlantic purtător de cultură străbate timpul Parisului fluturând la bord culorile triumfului. Arta contemporană și viața cotidiană, lectura și cinematograful, teatrul și creația muzicală, expozițiile cu diferitele profiluri antrenează aici o animație permanentă, incomparabilă cu aceea oferită de muzeele tradiționale”. ■ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu textul *Cutia Pandorei*. □ Miron Scorobete traduce versurile scrise de Balla Zsófia (*Mnemosina; Prințul; Apoteoza mamei pe rug în timpul domniei și văduviei sale; Coborârea în Infern; Pe margini; Joc; Urme; Dispar aproape; Rugăciune pentru căldură; Echilibrul*). □ Versuri semnează Negoită Irimie (*Lucrarea toamnei; Valea Vinului; Carte de povești; Intrare în iarnă; Spre Casiopeea; Patimi verticale; Munții către mare; Pastel în plumb; Spre mare, Carul mare*), Gabriel Pamfil (*O zi întregă*), Emil Pinteia (*Elegia*). □ Citim *Cel singur* de Tudor Vlad. □ Cornel Udrea publică în *Umor noile Rețete gastrocomice*. □ Mircea Ivănescu traduce versurile lui Jorge Luis Borges (*Iunie 1968; Invocație către Joyce; Lauda întunericului; Lucruri simple; Remușcări; Tigrul celălalt*).

## 24 martie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8969] Ion Potopin scrie despre un *Poet al sentimentelor fundamentale*, Virgil Carianopol. Volumele sale, *Flori de spin, Un ocean, o frunte în exil, Scrisorile către plante* „sunt inspirate din realitățile patriei ispitite în adâncurile lor milenare și constituind în ansamblul operelor un mare poem unitar al cărui timbru este numai și numai al său.”

• [„Contemporanul”, nr. 12] Redacția revistei semnează textul: *Consecvență revoluționară*: „Cuvântarea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la plenara din 22-23 martie a Comitetului Central al P.C.R. se înscrie în viața social-politică a țării ca o nouă și strălucită dovadă a consecvenței revoluționare cu care forța politică conducătoare a poporului român gândește și acționează pentru aplicarea creatoare a legităților generale ale materialismului dialectic și istoric la realitățile noastre concrete. Document de o excepțională însemnătate teoretică și practică, cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu demonstrează grija neabătută, fermitatea și înțelepciunea cu care partidul nostru comunist conduce procesul de traducere în viață a hotărârilor istorice ale Congresului al XI-lea și ale Conferinței Naționale ale partidului, consecvența cu care conduce procesul de aprofundare a democrației celor ce muncesc”. ■ Eugen Barbu analizează *Limbajul critic la Călinescu*: „S-a spus, pe bună dreptate, că *Istoria literaturii* a lui G. Călinescu – și nu numai ea – este mai degrabă un roman, o sindrofie rafinată, cum spunea autorul însuși despre cărțile lui Ralea. Dacă am aminti aici numai portretele lui N. Iorga, Vasile Pârvan, Lovinescu, sau capitolul despre *Cronicari* și cel intitulat *Specificul național* am descoperi cu ușurință mecanismul unui adevărat romancier care introduce personaje literare într-o schelărie uriașă, nesistematizată, sau sistematizată prost până la el, lucru care ne creează imaginea unui explorator într-o junglă de cuvinte în care sunt croite poteci, se stabilesc castruri și valorile sunt înscrise în ordinea lor firească”. ■ Dumitru Micu prezintă două cărți de călătorie. □ Pop Simion: *Cartea Chinei* (C.R.): „China apare în cartea lui Pop Simion ca o imensă țară a muncii, țară în care opt sute de milioane de oameni sporesc și desăvârșesc, zi de zi, clipă de clipă, avuția comună, și totodată o țară a bucuriei: a bucuriei de a trăi, a crea. Priveliștile recoltate de scriitor din orașe și din sate, din uzine, de pe întinsul câmpiilor, din felurite ateliere, din spitale și locuri de agrement compun un caleidoscop captivant, proiecție încântătoare a modului chinez de a înțelege și a trăi viața, a unei puteri colective excepționale de creație, nutrită de o experiență istorică multimilenară”. □ Ioana Postelnicu: *Roata gândului, roata pământului* (C.R.): „Axul scrierii îl constituie însă memorialul canadian. Acesta posedă virtuțile unui reportaj cinematografic subiectiv, însumând o varietate de priveliști mai cu seamă din viața de toate zilele a canadianului de rând. [...] Cum scopul călătoriei l-a constituit căutarea emigranților transilvăneni și a descendenților acestora: fii, nepoții și strănepoții Vlașinilor celebrați în cunoscutului roman, Ioana Postelnicu scrie pagini mișcătoare despre acei care, plecați de la vetrele lor, înainte de primul război mondial, se consideră, și acum, cu mândrie, români și, adaptați condițiilor ultramoderne de existență «vorbesc ca acum o sută de ani» și «mulți dintre ei au rămas, la vârsta de 70-80 de ani, la fel de inocenți ca atunci când au plecat, în opinci, din sat»”. ■ Laurențiu Ulici descoperă în romanul lui Paul Georgescu, *Revelionul* (Eminescu), o *Imaginație lexicală*: „Sărbătoare lexicală, *Revelionul*

este romanul cuvintelor unui roman, al unei vorbiri care, determinând gândirea, determină până la urmă existența. În alt plan putem spune că diletanți (etimologic) în materie de viață intelectuală și afectivă, eroii romanului trec printr-un diletantism (în sens modern) al acțiunii practice spre a sfârși într-un diletantism (din nou etimologic) al conservării sociale”.

● **[„Cronica”, nr. 12]** Valter Roman deschide o discuție pe tema *Revoluția științifică-tehnică și „societatea entropică” sau antientropică*. ■ Al. Andriescu aduce în atenție volumul colectiv *Limba și literatura română în școală* (redactori: Boris Cazacu și I. Hangiu), volum conținând „prelegerile ținute în cadrul cursurilor de vară pe care le organizează [Societatea de științe filologice] în vederea perfecționării profesorilor de limba și literatura română. [...] Excelente instrumente didactice, prelegerile consacrate literaturii române dezbat probleme interesante: *Mitul lui Vasile Alecsandri în contextul epocii și rădăcinile sale* (Paul Cornea), *Național și universal în poezia lui Eminescu* (George Munteanu), *Reviste și curente în evoluția literaturii române din sec. al XIX-lea* (I. Hangiu), *Mihail Sadoveanu: mitografie și epos național* (Const. Ciopraga), *O nouă viziune a satului românesc în opera lui Marin Preda* (D. Micu). Ținând seama de scopurile pe care le urmărește acest volum, nu mai apare supărător faptul că unii autori forțează evidența, precumpănitor fiind demersul metodologic, nu noutatea afirmațiilor. Un loc aparte îl ocupă și cercetările de stilistică: *Arta de scriitor a lui Tudor Arghezi* (B. Cazacu) și *Blaga și limbajul poetic modern* (Mihaela Mancaș), care completează necesar, din unghiuri noi, orientările criticii literare sociologice sau tematice. Despre importanța limbii și literaturii latine în formația profesorului de limba română scriu competent: acad. Al. Graur (*Latinitate și romanitate*), Gh. Bulgăr (*Rolul latinei medievale – savante – în modernizarea limbii române literare*), Gh. Ceaușescu (*Antichitatea romană, izvor de inspirație în operele scriitorilor români*). În atenția autorilor au intrat și probleme legate nemijlocit de predarea limbii și literaturii române în școală. Mioara Avram se ocupă, de pildă, de *Școala și cerințele actuale ale predării ortografiei și ortoepiei*, iar Dumitru Săvulescu de *Probleme ale predării literaturii române în școală*”. ■ În materialul *Un breviar de cultură românească*, Radu Șt. Mihail salută recenta inițiativă a revistei *Tribuna*: „Reactori și colaboratori ai revistei au fost, astfel, solicitați să trateze fiecare câte una sau mai multe teme, potrivit profilului și pregătirii fiecăruia. Subiectele nu sunt, însă, disparate. Ele au fost dispuse în trei cicluri: *Momente principale din istoria patriei* (15 articole), *Scriitori* (49 de articole), *Publicații-direcții și orientări literare* (17 articole), acoperind sintetic evoluția domeniilor corespunzătoare. [...] Importanța unui asemenea breviar, alcătuit cu toată seriozitatea, în spirit științific, se cuvine în mod deosebit subliniată. Nu numai tinerii școlari sau studenții sunt interesați să străbată aceste cicluri, care se îmbină într-o asemenea sinteză, ci și publicul larg, specialiștii ce se consacră altor sectoare de activitate, însă ambiționează să cunoască



temeinic traiectoria trecut-prezent în ceea ce privește neamul nostru, munca și lupta sa perpetuă, edificându-și astfel convingerile, contribuind la împlinirea idealurilor contemporane ale patriei socialiste și ale întregului popor român”. Rezenzentul citează și câțiva dintre autorii care și-au adus aportul la realizarea acestei lucrări de popularizare: Const. Ciopraga, Adrian Marino, Ion Vlad, Mircea Tomuș, Const. Cubleşan, Ion Dodu Bălan, Eugen Simion, N. Barbu, Victor Felea, Cornel Regman, Liviu Petrescu, Romulus Vulpescu, C. Ungureanu, D. Păcuraru, Pompiliu Marcea, D. Micu, Mircea Braga, Ov.S. Crohmălniceanu, Lidia Bote. ■ Constantin Pricop analizează romanul Ioanei Orlea, *Cerc de dragoste*. ■ Două succinte *Mențiuni critice*: M.D. Lesovici discută volumul de versuri *Melancolia* de Mircea Florin Șandru, poet „citadin sensibil pendulând între intimitate și cosmicitate, între muzica învăluitoare a versurilor și pulsația lor energetică”; iar Gh. Anatol romanul *Adevărul retorului Lucaci* de M. Diaconescu. ■ În *Biografie și roman*, N. Barbu încearcă o clasificare a volumului *Pe firul de păianjen al memoriei* de Cella Serghi, volum care „își trage sevele din biografia reală a scriitoarei. Însă nici un amănunt personal, fie el chiar monedă curentă în alte cărți de memorii (părinții, copilăria, școala, prietenii ș.c.) nu este inserat decât în legătură cu stările evocate, cu trăirile nemijlocite ale autoarei. [...] Amintirile Cellei Serghi, fără a ține seama de cronologia biografică, deconspiră premeditat modul diferit și, uneori, ciudat chiar, în care acest bagaj imens de impresii pătrunde în ficțiunea romanescă. Din acest punct de vedere, pentru că scriitoarea, drept personaj principal, se are, aici, pe ea însăși, și pentru că, în cea mai mare măsură principalul eveniment al vieții sale rămâne primul roman pe care l-a scris (*O pânză de păianjen*, apărut în 1938), scrie de fapt un *roman al romanului*. Totul gravitează în jurul acestui nucleu: cunoștințe, prietenii, călătorii peste hotare, lunile de reculegere și de muncă, în timpul verii, instalată studentește, deci modest, pe plaja de la Balcic ori de la Mangalia. Este vorba de un îndemn lăuntric, din ce în ce mai puternic, dar și mai chinuitor, pe măsură ce cunoașterea oamenilor, a cărților, a mediilor diferite o face să acumuleze noi experiențe. Volumul acum apărut este, după o împărțire știută, un *Bildungsroman*, un roman al formării de sine și, în același timp, pentru că autoarea s-a format pe sine devenind scriitoare, mai mult decât un jurnal de creație, este un roman al conștiinței care creează”. ■ Sub genericul *Teatrul în provincie*, sunt reunite mai multe opinii ale „unor regizori, directori și critici care cunosc bine activitatea teatrelor în provincie, în scopul de a contribui la progresele de viitor ale scenelor de pe tot întinsul țării”. Prima parte a *Anchetei „Cronicii”* îi are ca protagoniști pe criticii Margareta Bărbuță și Const. Paiu. □ Margareta Bărbuță sesizează faptul că *Marea problemă rămâne aceea a publicului*: „Poziția de unică instituție teatrală profesionistă pe o rază geografică întinsă implică, în primul rând, îndatorirea diversificării activității, pornind de la alcătuirea repertoriului, astfel încât să poată răspunde cât mai multor solicitări și preferințe. «Profilarea» unui teatru,

atunci când în jurul său, alături de el, nu există alte «profiluri» este, după părerea mea, contraindicată. Fără îndoială, unele delimitări, profilări obiectiv necesare se produc, datorită componenței colectivului, opțiunilor artistice ale conducerii, ale regizorilor etc. E de dorit, însă, o cât mai largă deschidere spre genuri, tematici, stiluri cât mai variate. Să nu uităm că acest unic teatru trebuie să se ocupe și de cultura teatrală a publicului, de valorificarea moștenirii naționale și universale și de educația patriotică, civică, prin prezența sa în problematica vie a actualității. El se adresează tuturor generațiilor, pregătind spectatorii de mâine, și are datoria de a prezenta spectacole de cel mai înalt nivel, pentru a-și onora cu demnitate misiunea de instituție culturală și, chiar, pentru a-și justifica existența. [...] Marea problemă rămâne aceea a publicului. Nu în sensul pur cantitativ: al frecvenței. Ci în sensul calitativ: al eficienței. Atât în orașul de reședință cât și în județul care constituie raza sa de activitate teatrul se adresează unui public eterogen, de nivele culturale foarte diferite. Ce face pentru a-l cunoaște? Ce face pentru a cuceri noi straturi ale populației? Ce face pentru a urmări efectul spectacolelor sale asupra conștiințelor? Sunt întrebări care își așteaptă răspunsul și care, de altfel, sunt valabile și pentru teatrele Capitalei”. □ Dacă Margareta Bărbuță discută despre necesitatea adaptării repertoriilor teatrelor din provincie, Const. Paiu aduce în atenție o altă problemă: lipsa statorniciei tinerilor actori. Astfel, în *Iubim și stimăm actorul, dar...*, cronicarul constată: „Cu cât ne îndepărtăm de București, popasul în teatrele noastre dramatice cunoaște insomniile tot mai prelungite. Cercetând cauzele acestei neplăcute stări vom ajunge, prin eliminări și comprimări, la pionul de bază al teatrului profesionist: *actorul*. Și, în opt din zece cazuri, este vorba de actorul tânăr. Plecat de pe băncile Institutului și nereținut în București sau în împrejurimile care să-i permită o navetă lejeră în Capitală, absolventul se simte, dintr-o dată, exilat. Exilat unde? Nu în cine știe care sat, aflat la 12 km de calea ferată (unde ingineri agronomi, medici, profesori – deci tot absolvenți ai unei facultăți – găsesc foarte firesc să fie repartizați), ci în orașe care se cheamă Satu-Mare, Botoșani, Bârlad, Baia Mare, Petroșani, Reșița, Bacău! «Exilați» în teatre care le oferă, în primul lor an ca actori profesioniști, roluri visate, în alte condiții, o viață; primiți ca niște valori confirmate înainte să fi rostit o singură vorbă pe scenă; rugați frumos să semneze formele de intrare în locuințele pregătite de cei care conduc destinele culturale ale județului; solicitați să încredințeze secretariatului literar o fotografie artistică și câteva gânduri la început de drum, pentru a fi incluse în programul spectacolului de debut (cu rol, de obicei, titular). [...] Atunci, de unde durerile de cap și insomniile? De la ciudata, inexplicabila «înțelegere» a datoriei actorului față de instituția în care-și desfășoară sau ar trebui să-și desfășoare activitatea. Absențele de la repetiții nu sunt o raritate. Nici «disparițiile», care durează uneori o săptămână. Nici revendicările (și nu în sensul bun al cuvântului), nici comentariile, nici teribilismele. Un exemplu, din multe posibile: în toamna trecută, intenționând reali-

zarea unor emisiuni de actualitate teatrală cu tinerii absolvenți repartizați la teatrele din nordul Moldovei, am găsit – la 20 septembrie! – un singur asemenea absolvent prezent la locul său de muncă. Ceilalți nu se hotărâseră încă să vină; sau colaborau cu cinematografia; sau erau «reținuți» de televiziune; sau, pur și simplu, nu erau!.” ■ La *Cartea străină*, Manuela Macarie scrutează romanul *Cuceritorii preeriei* de Willa Cather. ■ George Damian publică două poezii. Una dintre ele, *Cântecul trist* este închinată „În memoria lui Al. Ivăsiuc”: „La Dragomirna culorile se sting în neculoare/ Iar vânturile țipă scurt și uniform./ De bun rămas pădurile nu mai adorm/ Spunând un cântec trist în veșnică mișcare./ E ceasul ultim, e sublimul ceas/ Din toate câte-au fost, din toate câte au rămas...// După plecarea ta adorm adesea pre târziu/ Și-adus de umeri ca un vizitiu/ Încerc să înfrunzesc din amintiri flămânde/ Dar spaima mă încearcă, mă cuprinde...” □ Și Nichita Danilov este prezent tot cu două poeme. ■ Magda Ciopraga încheie numărul cu alte *Note de călătorie*, tot *În țara răsăritului de soare (II)*.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 381**] Continuă prezentarea volumului de aforisme al „titanului din Lancrăm”, Blaga – *O floare în stare de grație* („Aforismele, fragmente de cerc ale rotundului filosofiei sale sunt, la Blaga, veșnice supernove, puncte de plecare extraordinare în expediții ale gândului... Privind global, filosoful-poet – dar poate că aceste două tehnici de trăire și gândire nu se pot despărți niciodată – exprimă mecanismele cele mai intime ale cosmosului, ale materiei, ale devenirii și reflecției... Cred că literaturii ca și filosofiei noastre de azi îi lipsește mai cu seamă un Blaga – un mare gânditor-artist, deopotrivă patriot și umanist, știind atât de bine să se simtă ardelean, dar un ardelean de nivel românesc și european”), respectiv a vieții și a operei „tânărului” Noica de către I. Lotreanu, *Vocația filosofică*, fiind amintit aici și un articol al lui Mihai Zamfir din „Luceafărul”, 25 feb. 1978, *Meditație fecundă asupra condiției filosofice*: „Interesantă e la Constantin Noica încercarea de a filosofa în marginile vieții. Omul își pune fără încetare întrebări, simple la prima vedere, complicate în fond. Iar când sunt cu adevărat simple, rostul gânditorului e să le complice. Se declanșează în felul acesta un veritabil aparat demonstrativ. E drept că, în general vorbind, problematizarea excesivă aduce a taifas... Din răspunsuri pot ieși monografii. Tânărul Noica divaga parcă pe orice temă și, pe acest fond, deloc superficial, apare lumina unui gând: *Oamenii se înțeleg între ei numai prin aproximații (Mathesis sau bucuriile simple)*.” Discutând activitatea din contemporaneitate a filosofului, I. Lotreanu amintește de apropierea lui Noica de Eminescu în 1973, prin *Creație și frumos în rostirea românească*, apoi cercetarea celor 44 de caiete ale poetului, culminând cu opul din 1975, *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești*. Cercetând documente pentru reeditarea traducerii lui Eminescu din Kant, C. Noica scoate tot în 1975, alături de Al. Surdu, *Traduceri din Critica rațiunii pure făcute de Eminescu*. În 1976 Noica publică un alt titlu emblema-

tic: *Despărțirea de Goethe*, ce deschide, după Mihai Zamfir, „o nouă etapă în evoluția literaturii filosofice românești.” □ E. Manu, o cronică la volumul de versuri al lui Adrian Beldeanu, *Floarea de fân*. ■ O polemică lansată de Dan Ciachir împotriva lui Marin Mincu și a ultimei sale lucrări, *Repere*: „Încă din cărțile anterioare de critică, M. Mincu s-a obișnuit să afecteze erudiție, instrucție doctă și o atitudine de olimpian cu mânecele suflecate; este vorba de o prețiozitate generală, țeapănă, care dăunează comentariilor sale nu o dată interesante. Și stilistic, și în ceea ce privește conținutul, această emfază terminologică, care nu admite riposta, se păstrează și în *Repere*... Cartea lui Marin Mincu pleacă de la dorința justificată de a prezenta originalitatea și primatul, în context european, a operei unor scriitori români (și maniera îl apropie de foarte actuala mișcare protocronistă) însă, în ultimă instanță, ne găsim dinaintea unei parodii de călinescianism, și asta se simte până la compromiterea cărților în discuție, fiindcă raportarea la universalitate nu se face zvârlind radicale cu găleata” (n.b. ca în cazul analizei cărților lui Marin Preda, etern aureolate). □ La cronică de librărie este semnalat studiul „bine intenționat, documentat și sobru” al lui Al. Tănase: *Lucian Blaga, filosoful poet, poetul filosof* (C.R.). În nr. următor E. Manu se va ocupa chiar de această carte în cronică sa literară. ■ Dan Zamfirescu încearcă în penultimul episod al studiului-rezumat despre *Protocronism* și alte argumente paraliterare, punând problema unei virtuți fundamentale a culturii românești: cea de pionierat, de a anticipa, de a deschide drumuri noi, exemplul ales fiind George Enescu „care prin geniul său a deschis un drum nou interpretativ” – a se vedea și articolul lui Ștefan Niculescu, *Aspecte ale folclorului în opera lui G. Enescu*, Studii și cercetări de istoria artei, 1961. Revenind la cartea lui Edgar Papu, ceea ce aduce în plus eseu final este convingerea că „epoca noastră cere din partea unor culturi, mai mult ca oricare epocă din istoria umanității, o egală putere de a integra, de a sintetiza năvala enormă de elemente revărsate vulcanic de istoria contemporană și totodată de a descoperi acele noi structuri mentale, autentic universale, în stare să asigure un făgaș de viitor nu doar unei națiuni, unei culturi, unei arii culturale, unui continent, ci umanității întregi”. Este vorba, crede Zamfirescu, de o umanitate „ce nu mai poate fi gândită în zilele noastre decât global, dacă vrem să evităm catastrofe incalculabile... este acea umanitate înțeleasă ca o comunitate indestructibilă de destin, pe care a vrut să ne-o facă inteligibilă Nicolae Iorga în *Essai de synthèse de l'histoire de l'humanité*, imediat după primul război mondial, pe care – urmându-l conștient și declarat – se străduiește de peste trei decenii să o prezinte Mircea Eliade și care trăiește acum în gândirea și acțiunea națională și mondială a politicii României.”

## 25 martie

• [„Luceafărul”, nr. 12] Redacția semnează colectiv editorialul *Democrația socialistă*. ■ Eugen Barbu explorează în detaliu lirica lui Mircea Dinescu,

cu precădere placheta *Proprietarul de poduri*, a treia sa carte, în *Poezia lui Mircea Dinescu*: „Încă de la început, el oferea speranțe cercetătorului de poezie. Un aer particular, sprintar, o poezie lipsită de prejudecăți, opera unui gamin, boem și pândit de soarta atâtor debutanți care au început bine și au terminat-o repede. După cum vedem, Mircea Dinescu își păstrează aerul candid și mai ales prospețimea lirică care așa ușor se ofilește. [...] Mircea Dinescu trage cu praștia și sparge geamuri, calcă în străchini și merge mai departe. Îi stă bine cu genunchii juliți ai metaforei; poartă petice la nădrăgei și dă cu tifla; este un nonconformist fermecător. Într-o epocă în care cei mai mulți lirici și-au pus barbă și mustăți de palicar, Mircea Dinescu bate la toba mare și trezește critica – și ea amortită – din somnul cel de moarte.” ■ În *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu realizează un portret sugestiv al criticului Gabriel Dimisianu. ■ Dinu Săraru scrie elogios despre arta scenei în *Omagiu unei arte milenare*, cu ocazia Zilei Mondiale a Teatrului. ■ Sultana Craia comentează studiul-antologie *Patria și cuvântul poetic*, de Voicu Bugariu: „Volumul este în același timp o lucrare teoretică cu solide fundamentări metodologice și o antologie comentată de critică patriotică. [...] Cartea nu este incitantă atât prin substratul ei polemic, cât prin readucerea în discuție a unei problematice actuale și complexe. Indiferent de perspectivă, sincronică sau diacronică, poezia patriotică, poezia politică și poezia militantă reprezintă, împreună, un fenomen definitor atât din punct de vedere social, cât și din punctul de vedere al istoriei literare.” ■ În a doua parte a studiului său *Promoția fără critici*, Laurențiu Ulici creează un portret auctorial al principalilor reprezentanți ai generației 1965-1970. Astfel, trăsăturile dominante ale operei lui Mircea Ciobanu sunt: „O întregă psihologie a ideilor, cu precădere morale, dezvoltată într-o proză de atmosferă și într-o manieră stilistică personală; univers epic închis, dominat de relații simbolice și de atitudini echivoce...” Maria Luiza Cristescu se inspiră din spațiul familial pentru proza ei de tip comportamental: „...timpuriu profesionalizată în romancier, scrie o proză de comportament inspirată din medii familiale, observate, de regulă, sub unghi feminist, cu un accent special pe dominantă individual-afectivă...”. Virgil Duda a evoluat de la proză realistă tradițională la analiza stărilor lăuntrice: „Virgil Duda a trecut de la observația realistă în manieră tradițională a mediilor citadine și industriale [...] la investigația analitică a stărilor individuale confuze, selectate din același mediu...” Pe Aurel-Dragoș Munteanu, Laurențiu Ulici îl consideră un scriitor cu aspirații totalizante: „...intelectual cu gustul erudiției și scriitor cu apetitul totalității...”. Bujor Nedelcovici este atras, potrivit criticului, de formula romanului-fluviu: „...tentat de frescă și de formula tradițională a romanului-fluviu, a dat în *Ultimii, Fără vise, Noaptea, Grădina Icoanei* o proză biografică de observație și descripție, remarcabilă mai cu seamă sub aspectul coerenței epice semnificative, a unei tumultuoase cantități de materie narativă, foarte diversă, dar privită unitar din perspectiva justiției morale.” Proza Sânzianei Pop este caracterizată de „exu-

beranță, comportamentism, amestec de vigoare realistă și patos oniric, subiectivism feminin”. Gheorghe Suciuc este o apariție singulară prin tematica rurală a prozei sale, „unul dintre foarte puținii prozatori ai acestei promoții preocupăți de universul uman țărănesc”. ■ Șerban Cioculescu urmărește destinul literar și admirația neobișnuită a contemporanilor, remarcată de G. Călinescu în *Istoria sa*, față de scriitorul Carol Scrob. ■ Dan Cristea recenzează în *Cronica literară* studiul lui Lucian Raicu, *Practica scrisului și experiența lecturii*, identificând principalele atribute ale criticii acestuia: „...oferind cu parcimonie pasaje critice perfect izolare, probante pentru un autor și, de aceea, greu de citat atunci când vrei să expui repede, schematic-definitiv, critica lui Lucian Raicu este o critică trebuind într-adevăr a fi citită și nu decupată, citită în sine, în substanța și în afirmația ei profundă, în demonstrația mai puțin vizibilă sau chiar opacă pentru ochiul superficial.” ■ Al. Piru se oprește, în secțiunea *Cartea de debut*, asupra lucrării *Romanul românesc și problematica omului contemporan* (Dacia, 1977), de Anton Cosma: „O carte bine scrisă, matură, bogată în idei, observații și sugestii este eseul lui Anton Cosma [...]. Cu toate că dezbateri teoretice în primul rând, lucrarea poate fi socotită totdeauna și ca o prezentare critică a romanului românesc postbelic, văzut în principii săi reprezentanți.” ■ În rubrica *Viața cărților*, Adrian Marino prezintă studiul lui Dinu Pillat publicat postum, *Dostoievski și conștiința literară românească* (C.R., 1976): „Autorul procedează cronologic printr-o atență și insistență despuieră de izvoare și reușește să fixeze marile etape ale recepției lui Dostoievski în «conștiința literară românească»...” ■ Doina Uricariu analizează prozele scurte ale lui Ștefan Pârvu din volumul *Valea lui Policarp* (Albatros, 1977): „Parafrazând caracterizarea primei cărți a autorului – «cuvinte fără povești» – am putea defini *Valea lui Policarp*, firește cu excepțiile ce confirmă regula, drept o proză a imaginarului, care-și cenzurează povestea.” ■ Artur Silvestri scrie cronică romanului *Vânt de vis* (Scrisul Românesc, 1977), de Ilarie Hinoveanu: „Sub acest semn baroc, și de aceea singular, stă poezia lui Ilarie Hinoveanu, liric al efluviilor generice și al efluviilor cu substrat ardent.” ■ Ioana Crețulescu consideră că volumul de science-fiction *Babel* (Albatros, 1978) de Vladimir Colin este un prozopoem: „Ultima sa carte poate fi considerată «un prozopoem» despre suferința oamenilor și căutările mai vagi sau mai certe de restabilire a punților cu viața.” ■ Simion Bărbulescu întrevăde o nouă etapă în lirica lui Nicolae Țațomir, deschisă de placheta *Cosmogramă* (Eminescu, 1977): „...noul volum [...] deschide – după opinia mea – o nouă etapă în creația sa, previzibilă, de altfel, din volumele anterioare. În esență, e vorba, și aci, tot de o poezie de finețuri intelectuale, stilizată după modele clasice, dar potrivit canoanelor moderne de sugerare a unor necunoscute tărâmură lirice, prin intermediul unor «simboluri noi», mai potrivite pentru închegarea unei imagini insolite de „culori, miresme, ritmuri de pendul.” ■ În secțiunea *Colocviile „Luceafărului”* este adusă în discuție lucrarea lui Edgar

Papu, *Barocul ca tip de existență*. Mihai Zamfir evidențiază originalitatea morfologiei barocului pe care autorul încearcă să o întreprindă în cartea sa: „Dacă încercăm o definiție a demersului critic din prezenta monografie, putem spune că ea reprezintă o morfologie a barocului completată de o scurtă istorie a apariției lui. Este aproape inutil să precizăm că partea referitoare la «morfologia barocului», parte cantitativ dominantă, ne apare drept cea mai captivantă și mai originală.” ■ Dan Arsenie comentează apreciativ apariția volumului, realizând apoi un inventar al trăsăturilor comune dintre opera lui Neagoe și a lui John Donne: „Rod a opt ani de lucru, *Barocul ca tip de existență* (ed. Minerva, 1977) ar putea avea pentru literele române sau neromâne destinul perifer al scoicii, emblema la care prof. Papu comprimă esențialul culturii baroce. După criteriile valorice ale noastre studiul profesorului Papu s-ar rostui firească lângă cele ale lui d’Ors, Rousset, Sypher, Hatzfeld, Sarduy.” ■ În *Cazul Miron Costin*, Alexandru Duțu contestă tendința acaparatoare de a transforma o trăsătură aparent barocă într-un element dominant al unei opere istorice sau literare, tendință observabilă în studiul lui Edgar Papu: „Cazul Miron Costin rămâne, însă, instructiv, deoarece ne arată cum se barochizează integral o operă: sub impulsul fie al tendinței de a îngloba scrierile istorice în grupul «beletristică», deformând structura culturii scrise din secolul XVII și lăsând în umbră funcția retorică; fie al tendinței de a da barocului un sens acaparator, întrucât este prezent în lumea dacilor, în Renașterea engleză sau în culturile asiatice, în general.” Acesta susține însă la finalul articolului său că într-adevăr, primele manifestări artistice literare s-au produs în cultura română prin intermediul barocului: „Această afirmație a literaturii artistice s-a făcut sub semnul barocului.” ■ În *Poezia feminină II*, Eugen Simion se oprește asupra operelor Doinei Sterescu și Marietei Nicolau. În viziunea sa, cea dintâi scrie în general versuri abstracte, meditative și profund anti-viscerale: „O poezie rece, conceptualizantă, de o reflexivitate totuși grațioasă face Doina Sterescu (*Ploaie de sămburi*, C.R., 1975; *Vânătoare de timp*, Eminescu, 1978), nemulțumită și ea de condiția liricii viscerale.” O lirică întrucâtva asemănătoare este cea a Marietei Nicolau, articulată în jurul misterului: „O invitație la umbră rodnică, unde încolțesc misterele și se aud tăcerile fundamentale, descoperim și în versurile Marietei Nicolau (*Invitație la umbră*, C.R., 1977), puse în chip aproape programatic sub protecția simbolurilor lui Blaga”.

## 29 martie

- [„Scânteia”, nr. 11074] Pompiliu Marcea o evocă într-un medalion biografic comemorativ pe Elena Farago, 100 de ani de la nașterea ei, într-un articol cu titlul *Poetă a muncii, a vieții celor mulți*. Alex. Ștefănescu abordează doi autori, în două cronici distincte, pe Aurel Mihale cu trilogia narativă *Focurile*, „obiectivul principal al trilogiei îl constituie realizarea unei imagini de anvergură, panoramice a unor ani decisivi din istoria noastră contemporană, și

anume anii celui de-al doilea război mondial”; și pe Dana Dumitriu, „o scriitoare inteligentă și caustică, căreia îi place să explice totul și, prin aceasta, să demistifice orice «superstiție», de la tabuurile relațiilor erotice și până la mitomaniile de ordin social”, cu romanul *Duminica mironosițelor* (C.R.).

• **[„Viața studentească”, nr. 13]** Rubrica *Sintagme* anunță apariția câtorva cărți esențiale pentru Anul 1978 în R.S.R.: la Ed. Minerva, Ion Ianoși coordonează o ediție *Marx, Engels, Lenin, Despre dialectică*, 2 vol. B.P.T.; în colecția *Clasicii filosofiei universale* a Ed. Științifice și enciclopedice, sub îngrijirea lui Petru Creția, a apărut al treilea volum din ediția *Opere* de Platon, în traducerea lui Gabriel Liiceanu și Simina Noica, incluzând comentariile de Constantin Noica; la Ed. Facla a fost tipărit pentru prima oară în limba maghiară *Joc secund* de Ion Barbu, în traducerea lui Mandics György; tot la Ed. Facla, un debut în volum critic: Lucian Alexiu, *Ideograme lirice contemporane*; la Ed. Dacia, placheta *Ochii lui Homer* de Petre Romoșan; la Ed. Cartea Românească, un nou volum de versuri semnat de Ioana Diaconescu – *Amiază*.

### 30 martie

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 8974]** Titu Popescu prezintă jurnalul parizian al lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (C.R.), „o monografie a inițierii”, „o carte inspirată”: „Este un memorial franc, de alură liberă, cordială printr-un fel de sportivitate în învingerea inerentei rezistențe pe care o opune străinului marele oraș.”

• **[„Flacăra”, nr. 13]** Nikolaus Berwanger publică poezia *Cuvântul meu*, în românește de Anton Palfi, iar Adrian Păunescu poemul *Leagăn pentru toată copilăria*. □ În *Sub zodia civilizației socialiste*, pe pagina dedicată Cântării României, A. George scrie despre *Calitatea în cultură*, prezentând „două culegeri de lucrări literare [...] destinate formațiilor artistice de amatori”, *Întemeiere de dor, România și Toată bucuria*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (3)*, Octavian Paler publică partea întâi din *Quetzalcoatl*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Explicare și implicare*, o prezentare a volumului *Cântecul amintirii*, „antologie și prefață de Cezar Ivănescu”. Sunt adunați aici peste 75 de poeți, iar Cioculescu atrage atenția asupra unor probleme: „Pentru că antologia este închinată amintirii, mi-am adus cu acest prilej aminte că în alte colecții similare, de texte ale scriitorilor din trecut și din zilele noastre, am descoperit cu mirare că figurez și eu printre autorii fără voie, adică printre cei care nu au fost întrebați dacă sunt de acord asupra textului, dacă nu cumva ar avea altul mai potrivit, sau dacă n-ar fi nimerit, în prealabil, să-și revadă paginile cu pricina, spre a le aduce eventual îmbunătățiri etc. Nimic din toate acestea. Editurile procedează la fel, vorba aceea, și cu viii și cu morții, socotindu-i pe toți laolaltă, căzuți în domeniul public. Prin aceste două din urmă cuvinte se înțeleg scriitorii și artiștii de la moartea cărora au trecut 50 de ani. Pentru edituri, așadar, consimțământul scriitorului în viață nu-i o problemă



și cu atât mai puțin acela al celui trecut nu de mult ad patres, chiar dacă a lăsat urmași. Astfel, văzând că din poezia lui Ion Barbu a fost aleasă elegia *Peisagiu retrospectiv*, mi-am adus aminte că în ediția îngrijită de Romulus Vulpescu autorul și-a categorisit-o în acești termeni: «Versurile sunt proaste. Nu se mai pot salva». Salvatorul s-a găsit însă în persoana noului îngrijitor al actualei antologii, care s-a gândit să le pună în valoare. Dreptul său! Cu o condiție: aceea de a obține consimțământul celor în drept, în speță al doamnei Gerda Barbilian. văduva poetului, căreia îi datorăm o foarte bine primită carte de amintiri despre ilustrul dispărut în anul 1901 (astfel, departe de a fi «căzut» în domeniul public). Întrebată de subscrisul dacă i s-a cerut consimțământul, domnia-sa și-a manifestat surprinderea față de procedeu și mi-a răspuns negativ. Mai rămânea o altă problemă editorială, de o deosebită însemnătate: aceea de a asigura textului fidelitatea absolută, cu alte cuvinte, de a-1 feri de erori de lecțiune și de greșeli de tipar”. ■ În *Opinii*, Mircea Iorgulescu semnalează o serie de *Probleme editoriale*: „În ultima vreme au apărut, în diverse publicații, mai multe articole despre polemicele literare. Autorii lor, într-un consens aproape impresionant, au făcut o netă delimitare între polemică și pamflet, nu înedită de altfel (o formulase, în termeni memorabili, încă E. Lovinescu), susținând necesitatea polemicii și respingând pamfletul. Foarte discutabilă mi se pare nu atât această distincție (ce implică o ierarhie nedreaptă: de la Heliade și Eminescu până la Arghezi și Zaharia Stancu pamfletul n-a încetat să fie pentru scriitorii români o strălucită modalitate de exprimare literară), cât mentalitatea pe care o exprimă. Este vorba, în primul rând, de o idee sumară: prin care discuțiile literare sunt reduse la aspectele lor extreme și – uneori – extremiste. Apoi, de o prejudecată: că pentru a fi viabile dezbaterile trebuie să aibă neapărat un caracter belicos. În fine, de propunerea unei false alegeri: între polemică și pamflet. În realitate, nici polemica, nici pamfletul, nici ambele împreună nu epuizează posibilitățile de existență și de manifestare ale confruntării unor puncte de vedere deosebite. Sunt, e drept, cele mai spectaculoase; dar și cele mai puțin profitabile. Nu factura polemică asigură consistența unei opinii. Între polemică și pamflet diferențele sunt formale, nu de esență; se țintește spre obținerea nu a unei clarificări, ci a unei victorii. Departe de a fi motorul discuțiilor, polemica – ori pamfletul – constituie de fapt frâna lor: prin escamotarea a ceea ce este substanțial, prin tendința vădită spre închidere (se caută «ultimul cuvânt», «replica decisivă» etc.). Mai păgubitor este însă că multe discuții ce ar fi putut lua un curs viu și cu adevărat util sunt stinse în germene, tocmai fiindcă lipsindu-le aspectul polemic par neinteresante chiar celor angajați în ele; când, de fapt, privesc foarte adesea chestiuni fundamentale ale realității literare. Aici își dezvăluie prejudecata «polemismului» obligatoriu caracterul inhibant. Iau, dintre multele posibile, un singur exemplu. Câțiva critici au făcut observația că există o disproporție vădită între interesul pentru «trecut» (mai apropiat, mai îndepărtat) și preocuparea de «prezent». S-a creat, remarcaseră

ei, un stereotip literar prin care problemele de conștiință, frământările, opțiunile, căutările, conflictele de ordin moral și social dacă nu chiar politic, pe scurt, aspectele realmente, serioase și grave ale existenței, sunt plasate în epoci istoricește încheiate, fel indirect de a se spune că sunt – au fost – clasate. Evidentă era această atitudine mai ales în romanele despre perioada postbelică a căror problematică se rezolva, brusc dar fericit, printr-o simplă indicație de ordin cronologic. Un prozator, un excelent prozator trebuie să spun, a înțeles această observație ca pe o virtuală interdicție și a pledat într-un frumos articol pentru continuarea investigații literare a «trecutului». Având, desigur, dreptate: dar numai în măsura în care preocuparea de «trecut» nu reprezintă o formă a îndepărtării de prezent sau a proiectării actualității într-o viziune atât de armonios idilică încât singura posibilitate de a mai găsi vreun conflict stă în evocarea epocilor mai vechi. Cum nu s-a ivit nici o «polemică», discuția s-a sfârșit prematur... Fără a-și fi pierdut interesul potențial: separația dintre «trecut» și «prezent» a devenit, în planul preferințelor literare, încă mai vizibilă. Notele ei definitorii, mai numeroase acum față de momentul când a fost semnalată, indică limpede că este vorba nu atât de o îndreptare având rațiuni cu neputință de a fi ocolite, cât de un șablon literar. Întoarcerea spre trecut este dublată, în structurile mai profunde, de o atitudine pe care aș numi-o explicativă: sunt expuse nu probleme, ci fapte, accentul este așezat pe colecționare, nicidecum pe investigație. Un asemenea roman nu dă o imagine a omului într-o epocă istoricește determinată – o imagine reprezentând, în fond, spiritul actualității – ci se preface într-o «cronică» aglomerând întâmplări, de preferință cât mai șocante. Unele, și nu puține, verosimile sau autentice din punct de vedere istoric; dar selectate în funcție doar de spectaculozitatea lor. Multe drame, puțin dramatism; multe fapte, mulți oameni, puțină viață totuși. În mare măsură această diferențiere dintre «trecut» și «prezent» corespunde unei diferențieri de atitudine: între explicare și implicare. Miza romanului «de explicare» stă în caracterul senzațional al faptelor înfățișate, uneori chiar în facitul act de «curaj» prin care sunt aduse în prim-plan evenimente cât mai zguduitoare. Nu prezența lor este discutabilă, ci funcția literară pe care o îndeplinesc: de mijloace de atracție. Istoria în aspectele ei anecdotice interesează cu adevărat, nu literatura, în multe din romanele despre «trecut». Implicarea, dimpotrivă, asigură o autentică situație în prezent chiar atunci când materialul epic este plasat în vremuri îndepărtate. Un singur exemplu: *Rug și flacăra*, excepționalul roman al lui Eugen Uricaru, este în toate laturile infinit mai actual decât multe din producțiile manufacturiere despre deceniul '50 – '60, deși urmărește destinul unui revoluționar din epoca 1860-1877; și nu, poate fi o întâmplare că Eugen Uricaru este și autorul unor remarcabile nuvele a căror acțiune «se petrece» în actualitate. Dacă nu este decisivă, situarea și sub aspect faptic în prezent obligă totuși la un spor de implicare; o implicare deopotrivă literară și morală. Semn al participării și nu al practicării unui simplu «meșteșug», cum este, de multe ori,

«explicarea». Putem explica orice; dar nu ne putem implica, esențial, decât în prezentul vieții”. ■ George Arion scrie despre *Exemplul Philippide*: „După ce vreme îndelungată le-am dus dorul, de mai multe săptămâni citim din nou, în special în paginile României literare, articole semnate de Alexandru Philippide. Cel mai mare poet de azi al românilor, pe care doar neșansa nu l-a trecut în rândul laureaților Premiului Nobel, dă o înaltă pildă de ceea ce înseamnă să fii o conștiință a acestei lumi. De curând, autorul *Monologului în Babilon* scria o pledoarie înflăcărată pentru reeditarea monumentalei opere călinesciene – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, bun de preț al spiritualității noastre. Este numai un exemplu de luare de atitudine într-o problemă fundamentală a culturii române. Articolele lui Alexandru Philippide, concepute într-un stil limpede și simplu, care nu-ți ia ochii cu zorzoane sclipitoare dar inutile, sunt rodul unor meditații profunde asupra condiției umane, meditații susținute de solida temelie pe care o formează cărțile, și totodată o expresie a unei energii pline de semnificații pentru generațiile mai tinere care uneori își pierd vremea fără a înțelege că omul are o menire și că viața merită să fie trăită deoarece capătă un sens numai prin muncă. La o vârstă la care unii cred că e cazul să se retragă din arena publică și să se odihnească neștiuți de nimeni – pe 1 aprilie, Alexandru Philippide împlinește 78 de ani – marele poet și cărturar ne învață prin propriul său destin, fără ostentație, că nimeni nu trebuie să abdice de la cea mai înaltă virtute hărăzită locuitorului acestei planete: aceea de a crea valori, indiferent în ce domeniu, într-o țară și într-o epocă în care fiecare este chemat să nu precupețească nici un efort pentru a ne ridica la un alt rang de civilizație și cultură, Alexandru Philippide, o conștiință care ne-a scrutat și ne scrutează în continuare mai adânc decât ne închipuim, își mărturisește prin prezența sa în paginile presei săptămânale încrederea nețărmurită în puterea omului de a se împlini numai prin trudă”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Mircea Martin, *Identificări*: „Cu *Identificări* critica lui Mircea Martin devine mai aplicată la fenomenul literar și mai analitică. Totuși formula propriu-zisă oscilează tot între eseu și interpretare: pe de o parte criticul solicită opera, pe de altă parte i se confesează. Cu alte cuvinte, el identifică – teme, idei, mai puțin profiluri –, identificându-se (ne gândim mai ales la studiul despre Tudor Vianu). Nu înseamnă că trece cumva printr-un complex de originalitate: Mircea Martin mi s-a părut întotdeauna, deși scrie relativ puțin, sigur de vocația sa. Dar identitatea de sine a criticului n-ar avea probabil nici o noimă în afara unei opere critice pe măsură, de creație solidă. În critică stilul nu înseamnă totul și nici platforma de idei. *Identificări* poate fi un titlu programatic, eseurile din volum – în special studiile din prima parte – se dovedesc la lectură construcții critice pure. Mult mai pragmatic a fost concepută, credem, cartea anterioară, cu titlul richardian: *Critică și profunzime* (1974)”. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate câteva poezii semnate de Nichita Stănescu: *Cântec de leagăn*, *Grația*, *Al aerului*, *Imn la întemeierea cetății*, *Primăvara*.

Tot aici, Octavian Paler publică poeziile *Ulise și Digul*, iar din *Scrisori imaginare*, poemul *Către Hölderlin*. □ George Mareș publică partea a treia a articolului *Cenaclul ca spectacol*.

• [„**Orizont**”, nr. 13] Livius Ciocârlie părăsește pentru moment structuralismul francez și face exegeza cărții lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (C.R., 1977), din care selectăm o observație: „La un moment dat, aflând dintr-o revistă bucureșteană că ar fi un emotiv care se stăpânește. E. Simion cere permisiunea să fie și emotiv și stăpânit. Mărturisesc că, citindu-i cartea, nu mi s-a părut atât de emotiv, ci, mai degrabă înzestrat cu o rezervă naturală care-i permite să se afle în inima lucrurilor fără să se lase prins. [...] A vorbit în această carte despre sine, și anume în așa fel încât, pe cineva care a început lectura ei cu gândul bovaric să reintre într-o atmosferă și să-și stârneasă nostalgii, l-a făcut ca în cele din urmă să se simtă atras de subiectul cărții decât de obiectul ei.” ■ Nicolae Stoia îl prezintă pe poetul Günter Grass din care și traduce șase poeme, la rubrica „din literatura lumii”.

• [„**România literară**”, nr. 13] Ion Mărgineanu deschide numărul cu poemul patriotic *Pământul patriei*. I se alătură cu versuri Ion Brad și Geo Bogza. ■ La *Viața literară* este anunțată Consfătuirea Conducătorilor de Uniuni ale Scriitorilor din unele țări socialiste organizată la Sofia. ■ Trei opinii sunt dedicate cărții *Ucenicul neascultător*, de George Bălăiță. □ Ion Ianoși consideră că unul dintre secretele reușitei lui G. Bălăiță constă în faptul că-și iubește personajele, și în „generozitatea privirii” asupra unei lumi dificile, cea de la „aproximativ începutul deceniului șase”. Comentatorul îi recomandă o „suplimentară transparență”, o curățare de balast și de un anume „surplus «intelectual-cultural»”. □ Lucian Raicu încadrează cartea lui Bălăiță în „proza «existentului»”: „[...] G. Bălăiță dă senzația că poate răspunde întrebărilor «mici» înainte de a le aborda pe cele «mari», că poate aspira *în sus* pentru că stăpânește bine, cu familiaritate și instinct realist, teritoriile *de jos*, concretul, senzația fremătătoare de viață. Cotidianul, proza «existentului», psihologiile comune, mișcarea din casă și cea de pe stradă, umorile diverse, vârstele diverse... O explicație mai puțin banală decât pare a conștiinței personajelor sale este că ele au toate *exact* vârsta lor, bolile vârstei, percepția vârstei lor. Firește și ale *condiției* lor umane, sociale, ale «moralității» lor”. □ Dana Dumitriu vorbește despre „forma ironică” a romanului lui George Bălăiță. „Arta scrisului” îi reține atenția: „Romanul lui George Bălăiță prinde realitatea din mai multe unghiuri, din mai multe «puncte de vedere», respectând una din cele mai subtile reguli pe care Henry James le descoperea în structura narațiunii ce iradiază din conștiința personajului, dintr-un unghi vizual determinat, că nu există niciun fel de iluzie a vieții acolo unde nu există *uluire*. Povestitorii din *Ucenicul neascultător* au această calitate esențială, primesc viața ca pe o experiență năucitoare, sunt mirați copleșiți și curioși, asimilează totul, înregistrează, prelucrează, traversează istoria pe deplin convinși că inteligența sau

intuiția lor nu elucidează lumea”. La acestea, comentatoarea adaugă și reflecția etică, un plus al romanului în discuție. □ La *Breviar*, Șerban Cioculescu publică partea a doua a articolului *Mihai Ralea și Caragiale*. Mihai Ralea admiră caracterul tonic al operei dramaturgului, arată Ș. Cioculescu, citind eseul *Lumea lui Caragiale* din volumul *Valori*. Criticul îl însoțește pe Mihai Ralea în opiniile privind discreția erotică în scrisul lui Caragiale, marea sa putere de sugestie, dar se desparte de el când îl învinovățește de a fi cultivat „zeflemeaua «contra seriozității, gravității, contra tristeții, melancoliei, contra informației și a conștiinciozității»”. ■ Despre *Clipa*, de Dinu Săraru scrie Mirela Roznoveanu. A clarifica statutul activistului de partid pare să fie, în viziunea comentatoarei, una dintre mizele importante ale cărții a cărei analiză se încheie astfel: „*Clipa* e de fapt o sumă de biografii prin intermediul cărora autorul pune în alți termeni ai discuției fișa tipologică, amenințată de schematicism, a unuia dintre cele mai discutate și folosite personaje ale prozei de azi, încercare plină de merite chiar dacă nescutită, din păcate, din cauza patosului tezist al demonstrației, de a fi susceptibilă ea însăși de schematicizare”. ■ Vasile Rebreanu face o trecere în revistă a celor mai importante cenacluri literare de la „Junimea”, până la „Nicolae Labiș”, incluzând amintiri de mare efervescență intelectuală din propria sa studenție și subliniind importanța climatului pe care aceste „ateliere” îl întrețin. ■ *Satiricon* își intitulează Nicolae Manolescu cronica la romanul *Revelionul*, de Paul Georgescu: „Remarcabil acest nou roman al lui Paul Georgescu, intitulat *Revelionul*: inteligent, profund, modern. Similitudinea de structură cu romanul *Coborând*, de acum aproape un deceniu, nu poate scăpa nimănui: un grup de oameni se află strâns, cu ocazia unei petreceri, autorul analizând relațiile dintre protagoniști, criza ce survine și consecințele ei. În *Coborând*, ocazia era un banchet; aici, o noapte de Anul Nou. În filigran, putem citi, și în romanul anterior, și în cel de față, o infrastructură livrescă. Dacă în *Coborând* aceasta o oferea *Banchetul* lui Platon, în *Revelionul* ea este oferită de primul cânt din *Infernul* lui Dante. Bogată în referințe și citate, utilizând un limbaj el însuși extras din cărți, proza lui Paul Georgescu nu este totuși una livrescă, devitalizată”. ■ Valeriu Cristea scrie despre romanul *Niciodată toamna...*, de Oltea Alexandru (C.R., 1977), considerându-l „o bogată carte de vise”, cu un personaj foarte bine realizat, domnișoara Bettina, „o apariție foarte concretă, foarte vie, de o remarcabilă autenticitate”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici continuă să prezinte volume de debut din lirica feminină: Corina Victoria Sein – *Adăpost într-o floare* (Litera), Ana Selena – *Drum peste vină* (Facla). ■ Sunt trecute în revistă și alte apariții editoriale: *Privitor ca la teatru*, de Ion Cocora (Dacia, 1977), un volum despre arta regizorală prezentat de Ileana Berlogea, *Fluturi pentru iarnă*, de Elena Ghirvu-Călin (C.R., 1977), roman, prezentat de Aureliu Goci, Al. Raicu, *Cerbul de lumină* (Ion Creangă, 1977), povestiri pentru copii, întâmpinat de Ioana Crețulescu și *Unghiuri mișcătoare*, de Vasile Zamfir

(C.R., 1977), poezie idilică prezentată în revistă de Mihai Coman. ■ Nicolae Țic publică *Șapte povestiri*. ■ La rubrica *Prezențe românești* se relatează despre organizarea unei serii dedicată literaturii române contemporane la Uniunea Scriitorilor din Varșovia, unde s-au prezentat fragmente din operele scriitorilor Eugen Barbu, Marin Sorescu, Veronica Porumbacu. La teatrul „Ludwik Solski” a avut loc premiera piesei *Năpasta*, de I.L. Caragiale, în regia lui Iulian Vișa. □ Numărul dublu (3-4/1977) al revistei internaționale de teoria literaturii, „Poetics”, publicat de Editura North Holland din Amsterdam, a apărut sub redacția lui Solomon Marcus. □ Volumul *Retorica și neoretorica: geneză; evoluție; perspective*, de Vasile Florescu a fost elogios recenzat în revista „The Quarterly Journal of Speech”, nr.3/ 1977. □ A apărut volumul de *Schițe și nuvele* de I.L. Caragiale, în traducere în limba rusă de Stanislav Semcinski, la Editura Dnipro din Kiev. □ Monografia *400 de ani ai Tipografiei Universității*, de Käfer Istvan, apărută la Budapesta cu ocazia aniversării Tipografiei Universității Regale, include și un capitol dedicat Școlii Ardelene și contribuției acesteia la dezvoltarea Tipografiei Universității din Buda între secolele al XVIII-lea și al XIX-lea.

● [„Tribuna”, nr. 13] Sub semnătura „Tribuna” apare *Perfecționarea conducerii și planificării economiei*: „Este cunoscut că la recenta Plenară a C.C. al Partidului Comunist Român, pornindu-se de la hotărârile Congresului al XI-lea și Conferinței Naționale, la inițiativa și corespunzător indicațiilor și orientărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, s-au analizat și aprobat o serie de măsuri cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare, la creșterea rolului fiecărui colectiv de muncă în gospodărirea eficientă a părții din avuția națională încredințată spre administrare, toate acestea în vederea dezvoltării mai puternice a forțelor de producție și creșterii pe această bază a nivelului de trai și civilizație a întregului popor”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Melancolia* de Mircea Florin Șandru (Eminescu, 1977): „*Melancolia* lui Mircea Florin Șandru e un volum de reale împliniri lirice care îl situează pe autor printre poeții de frunte ai generațiilor tinere”. ■ În *Cugetările și zilele eroului*, Ion Vlad prezintă *Zilele și jocul* de Norman Manea (C.R., 1977: „«Zilele» acestui «Tânăr» și «Jocul» (real/ ireal; real/ imaginar) sunt succesive treceri spre straturi diferite ale realului și ele sunt comunicate prin intermediul unui discurs care ascultă sensibil de reacțiile interioare ale eroului. Ele sunt indiciul unei existențe. Norman Manea a făcut-o credibilă și perfect justificată artistic prin această experiență stilistică cu numeroase implicații dincolo de «stil»”. ■ Gheorghe S. Suciuc semnează *Lucian Blaga – aforisme și însemnări*, o prezentare a volumului *Elanul insulei* (Dacia, 1977): „Precum întreaga sa operă și *Elanul insulei* se dovedește un prilej dintre cele fericite pentru o autentică și tonică meditație”. ■ Despre debutul lui Ion Bledea citim: □ Vasile Sălăjan, *Un povestitor*, despre volumul *Vânătoare de cai* de Ion Bledea (C.R., 1977): „O mai evidentă aplecare asupra zonelor fierbinți ale realității

ții (ca să nu invocăm actualitatea) ar fi binevenită, ferind un demers epic autentic, de reale perspective de o funcționare păgubitoare”. □ Pavel Aioanei, fără titlu: „Ion Bledea a răsărit în literatură cu strălucirea și curățenia stelelor «când le izbește gerul acela înalt, al stelelor». Sunt sigur că nu are nevoie de încurajare. De acest lucru ar avea nevoie editurile, să nu-l uite în planurile din dosare”. ■ Revista organizează o masă rotundă despre *Ion Lungu: Școala ardeleană* la care participă Ion Oarcășu, Nicolae Mărgineanu, I.I. Rusu, Adrian Marino, Mircea Popa, Iosif Pervain, Pompiliu Teodor, Domițian Cesereanu, Al. Matei, Teohar Mihadaș, Mircea Vaida, Petru Poantă, Constantin Zărnescu. Reținem: „**Ion Oarcășu:** *Școala ardeleană*, cartea pe care o discutăm noi astăzi, este un studiu amplu și documentat despre ideologia mării mișcări iluministe a secolului al XVIII-lea, numită chiar de la început *mișcare ideologică națională iluministă*. În jurul acestei *idei-forță* își construiește autorul întreg sistemul argumentării sale: o argumentare strânsă, analitică, apelând la citat. Punctul de vedere personal, vădit polemic, inclement cu alte poziții considerate că nu definesc în esență specificul amintit al mișcării, împrumută stilului critic o dinamică aparte. Într-un fel – lucru demn de subliniat – stilul cărții se apropie de însuși stilul polemic al unor corifei ai Școlii ardeleni, apropiere care vorbește de la sine despre adâncă familiaritate a exegetului cu textele supuse analizei. [...] Ceva îi lipsește, totuși, acestei cărți tensionate: îi lipsește, anume, un capitol final, sintetic și cuprinzător, care să îngemăneze toate rezultatele analizelor într-o imagine unică de relief. **N. Mărgineanu:** Fiind cel mai în vârstă, îmi îngădui să cer mai repede cuvântul. Nu sunt de altfel un specialist în problema pe care o discutăm azi, iar prezența mea între Dv. e doar în calitate de fost dascăl al autorului, care mă onorează cu prietenia sa. Sub unghiul culturii generale – singurul pe care mi-l pot însuși – lucrarea îmi apare bine documentată, iar interpretarea ei o găsesc logică și utilă. Eu în orice caz am citit-o cu mult interes și profit. În continuare las cuvântul specialiștilor. **I.I. Rusu:** Aș releva în primul rând valoarea științifică a monografiei, larga documentare și bibliografia amplă (ce s-ar putea să nu fie, și poate nu este necesar să fie, absolut completă, exhaustivă) pe care se bazează, rezultată din experiența îndelungată a autorului în studiul literaturii, istoriografiei, filologiei și culturii române (cu deosebire a celei din Transilvania și Banat); cartea este elaborată dintr-o largă viziune a fenomenului de cultură, a ideologiei perioadei luminilor, dar în același timp de migăloasă analiză penetrantă făcută de un intelectual exigent, dotat cu un stil remarcabil prin sobrietatea, limpezimea și eleganța înmănunchate de un eminent prozator și eseist. [...] **Adrian Marino:** [...] Cercetările sale sunt rezultatul a peste două decenii de eforturi, în care schimbările de perspectivă n-au lipsit. Ele au dus la elaborarea primei sinteze actuale despre «Școala ardeleană», prezentată ca o «mișcare ideologică națională iluministă». Alți cercetători, poate mai specializați, mai tehnici și cu mai multe cunoștințe în același domeniu, n-au dat încă nimic analog și acest fapt

(oricâte observații am face) nu poate fi trecut cu vederea, chiar dacă multe date ne erau anterior cunoscute. Tot umblând numai după documente și după «încă un memoriu inedit» (nu este cazul autorului), riscăm să pierdem din vedere esențialul, cadrul ideologic general, semnificația de bază a mișcării, relațiile sale cu mișcarea de idei europeană, formele specifice de asimilare națională, sistematizarea materialului, lucrarea de sinteză etc. Ion Lungu a înțeles să procedeze cu mijloacele sale, lucrând doar în bibliotecile din țară, la o privire de ansamblu, printr-o investigație globală. [...] Repet: cercetările despre «Școala ardeleană» sunt urmărite, tot mai urmărite în diferite cercuri științifice străine (colocvii, congrese, publicații de specialitate). A ne prezenta peste tot cât mai bine pregătiți și documentați, la un nivel într-adevăr internațional, constituie azi o necesitate și o datorie imperioasă, inclusiv patriotică. Viața științifică actuală are noi, sporite, uneori chiar acute exigențe. **Mircea Popa:** [...] Lucrarea *Școala ardeleană* va avea, după părerea mea, un larg ecou, atât în rândurile specialiștilor români cât și străini, prin bogăția informațiilor și argumentelor științifice, precum și prin judecățile de valoare personală, originale – exemplificări voi face în recenzia pe care intenționez s-o fac lucrării – și, îndeosebi, prin «curajul» polemist al autorului – în ton cu cel al corifeilor despre care a scris – în a dezvălui noi laturi ale gândirii acestora mai puțin aprofundate sau necunoscute care s-au ocupat de... ideologia, iluministă românească. **Teohar Mihadaș:** [...] Ion Lungu se dovedește a fi un statistician sagace al faptelor, apoi un cap de filosof cu o putere de cuprindere și gândire a lucrurilor autoritară, triplat de-un polemist, care folosește drept armă de lovire, când bâta, când sabia lui Selim, – după cum este cazul. [...] Păcat că pe-alocurea o anume înverșunare ideologică fură mișcării ideilor din respirația firească și din suplețe. Din cauza altor înverșunări, de altă filieră, unii, în loc să admire impunătorul edificiu, sar ca lăcusta și-i amenință grădinile. **Mircea Vaida:** [...] De subliniat că această primă sinteză despre Școala ardeleană e în același timp și întâia analiză *sistematică* a problemei, realizată din unghiul ferm al *ideologiei marxiste*. Din acest unghi, fără a face concesii, Ion Lungu supune criticii opiniile care contravin gândirii marxiste, chiar dacă ele aparțin unor reputați specialiști ai domeniului. Suntem la o masă rotundă, la o discuție loială, sinceră. Totuși, mi se pare că nu e drept să-i dăm prea multe sfaturi autorului, sfaturi pentru ediția a II-a!... Concluziile celor de față sunt predominante în privința valorii lucrării lui Ion Lungu, care prin sinteza sa asupra *Școlii ardelenice* e neîndoiește stăpânul unui punct de vedere, al unei lumi. **Petru Poantă:** [...] El sacrifică adesea nuanțele, dar trebuie să recunoaștem că ansamblul rămâne impunător și durabil. E adevărat, multe dintre ideile tratate aici sunt cunoscute, preluate de la alți cercetători, fapt recunoscut cu onestitate de autorul însuși. Pe de altă parte, vehemența polemică, într-un limbaj plin de cruzimi, irită uneori, devine pătimașă, numai că trebuie să înțelegem și substratul acestei polemici. Ion Lungu vrea să pună în evidență «puritatea» acestei mișcări ideologice naționa-



le, originalitatea și, de ce nu, eroismul ei în context european. În orice caz, *Școala ardeleană* rămâne un moment important în cercetarea acestei mișcări, o carte care se adresează deopotrivă specialistului și cititorului obișnuit. Ea trebuie înțeleasă în primul rând ca un *orgoliu național*, îndreptățit, prin eroismul câtorva titani ai spiritului transilvan. **Constantin Zărnescu:** [...] Ion Lungu îl tratează și pe Maior cu un interes cu totul deosebit, dimpreună cu Samuil Micu și Gheorghe Șincai. Și, pe lângă operele lor individuale, unele cunoscute în epocă, titanii *Școlii ardelene* au creat o operă cultă și unitară care este limba română”. ■ Leonida Teodorescu scrie despre *Starea dramaturgiei*: „Mi se pare destul de limpede că dramaturgia noastră de astăzi a atins, în ansamblul ei ca și în cazul unor lucrări anume, un nivel pe care nu l-a avut niciodată în întreaga istorie a literaturii noastre. Nu este vorba numai de faptul că astăzi avem o mișcare dramaturgică, situație unică în literatura noastră, dar este vorba mai ales de faptul că dramaturgia noastră a atins un nivel cu care puține țări europene se pot mândri. Am mai scris despre asta și nu o dată, au scris și alții provocând când și când nedumeriri, fie din partea oamenilor de teatru, fie din partea oamenilor de litere. Care este cauza acestor nedumeriri și care este mai ales cauza pentru care dramaturgia noastră de azi, în ceea ce are ea mai valoros, nu reușește să se impună în străinătate, dar nici în țară, pe măsura meritului real pe care-l are. Scârțâie ceva pe undeva și se pare că scârție destul de tare ca să acopere vocea dramaturgiei”. ■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga scrie despre *Imaginea despre știință*. ■ Sub semnătura R. S. citim despre *Cenaclul Asociației scriitorilor*: „Joi 16 martie a.c. s-au citit versuri de Marin Slujeru”. ■ Versuri semnează Ion Drăgănoiu (*3,7,13; Numele zilei de ieri; Grădina de iarnă; Cenușă*), Emil Brumaru (*Cântec de pirat; Pretenții; Cântec naiv; Blesstem; Invocație; Poveste fără sfârșit*). □ C. Udrea revine la *Umor cu Rețete gastrocomice*. □ Versurile lui Apollinaire sunt traduse de Ion Anghel (*Orfeu; Delfinul; Sirenele; Păunul; Bufnița; Țestoasa; Calul; Șarpele; Pisica; Leul; Iepurele; Orfeu; Musca; Purecul; Dromaderul; Șoarecul; Elefantul; Lăcusta; Caracatița; Meduza*). □ Ion Cristofor traduce *Lolo* de Slawomir Morzek.

### 31 martie

• [„*Contemporanul*”, nr. 13] Redacția revistei semnează textul: *Sub semnul înalt al demonstrației noastre socialiste*: „În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, au început, miercuri 29 martie, lucrările Conferinței pe țară a președinților consiliilor populare. Manifestarea de seamă a procesului de lărgire și aprofundare a democrației socialiste – proces ce se afirmă tot mai limpede ca o dimensiune definitorie a realității social-politice a României – Conferința pe țară a președinților consiliilor populare, instituționalizată din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, este încă una dintre căile prin care partidul nostru asigură participarea efectivă a tuturor categoriilor de oameni ai

muncii, indiferent de naționalitate, la conducerea activității social-economice, la dezbateră și adoptarea hotărârilor care asigură mersul neabătut înainte al patriei”. ■ În rubrica *Jurnal de lector*, cu tema: *Revizuiți și adăugiri*, Laurențiu Ulici recenzează două cărți. □ Ovidiu Genaru: *Madona cu lacrimi* (Dacia): „Mai aproape de formula din *Țara lui II* (abstract mitologizantă, întrucâtva neutră) decât de a volumelor ulterioare (evocatoare de realități «provinciale», profund subiectivă și ironică) poemele din *Madona cu lacrimi* reprezintă o întoarcere restructurantă la modalități părăsite temporar, dar vădindu-se prin chiar actul regăsirii sau reluării, drept organice. Câteva poezii printre care și aceea ce dă titlul cărții de acum sunt revizuiți ale unora prezente în volumul din 1969, semn că poetul odată cu reluarea formulei mai vechi a operat înlăuntrul o seamă de corecturi la nivelul expresiei ca pentru a sublinia natura spiralică a readaptării, saltul, schimbarea de relief, «același» înseamnă deopotrivă și «mereu altul»”. □ Mihai Ursachi: *Marea înfățișare* (Junimea): „Mihai Ursachi se arată de data aceasta mai preocupat de aflarea unor punți de legătură structurală între eul liric și lume, sau în limbajul poetului, între «cugetător» și «mijlocul totului». Ceea ce există, istoria în fond, are acum mai multă forță de persuasiune asupra imaginației poetice, de unde și accentele mai patetice, cu substrat sentimental, din această carte. Surpriza e că ironia începe să cedeze nostalgiei, numai în aparență însă, simptomatic totuși pentru o eventuală schimbare de ton”. ■ Dumitru Micu notează despre volumul Mariei Octavian: *Anotimpuri*: „Cel de al doilea volum al Mariei Octavian se menține în climatul sufletesc al primului (*Paradisul arhaic*, 1969), propunând o poezie a reveriei, a regresivităților nostalgice, a confidenței laconice precise. [...] Rezultatele în planul realizării literare sunt adesea notabile, și ar putea să fie în permanență, dacă fantezia transfiguratoare ar opera consecvent. Operează însă cu intermitențe”. ■ Mircea Moga recenzează studiul lui Virgiliu Ene: *Folcloriști români*: „Privind activitatea folcloriștilor din perspectiva istoriei literare (biografii succinte, bibliografii detaliate și comentarii judicioase) Virgiliu Ene a dat un foarte util documentar de ordin istorico-literar, cu o explicită funcțiune de instrument de lucru și de referință”. ■ În cadrul rubricii *Cartea străină*, Dan Grigorescu descrie: *O elocventă „artă poetică” a lui Rilke*: „Un semnificativ fragment de «artă poetică» a lui Rilke îl constituie cele zece scrisori trimise de către autorul *Sonetelor către Orfeu* tânărului scriitor timișorean Franz Xaver Kappus în primii ani a acestui secol. Publicate, într-o foarte îngrijită ediție, de Editura Facla, ele alcătuiesc un document de biografie intelectuală capabil să releve, dacă nu neapărat trăsături necunoscute ale portretului lui Rilke, în orice caz argumente pentru înțelegerea lui mai exactă”.

● [„Cronica”, nr. 13] Se deschide cu editorialul redacțional *Documente istorice*, despre lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 22-23 martie. ■ Andi Andrieș surprinde *Așezările oamenilor*: „Dincolo de primul contact, de stradă, de intersecții, de edificii, de pitoresc –

se află gândirea, inteligența, căutarea ingenioasă a oamenilor. Pentru această gândire, pentru această inteligență, pentru această ingeniozitate din care se nasc rânduiele și sistematizări, prin care se lovește în uniformitatea ternă și care dă curs liber spiritului creator, prin care satul devine oraș, iar orașul se amplifică pe principiile unei urbanizări continue, pentru această capacitate și acest drept de stăpânire gospodărească a spațiului de existență locală contopit în marele spațiu românesc, pentru acestea trebuie ca în trecerea noastră prin sate și orașe să știm a interpreta totul la dimensiunile care ni se oferă”. □ „*Triunghiul industrial-urban*” Pașcani–Tg. Frumos–Hârlău este descris de către Vasile Miftode. ■ Valter Roman continuă să scrie despre *Revoluția științifică-tehnică și „societatea entropică” sau anti-entropică (II)*. ■ Sub egida *Creația științifică și tehnică* sunt reunite două materiale: *Promovarea progresului tehnic* (Ion Crețu, secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R.) și *Inventatori și realizatori* (Ion Curievici, președinte al Comisiei județene Iași a inginerilor și tehnicienilor). ■ „Când deschidem *Între Ulysse și Don Quijote* – susține Zaharia Sângeorzan – descoperim nu numai pe critic, ci și pe teoretician și pe moralist. Literatura românească și cea străină devin atât «teme» critice, cât și spații ale identificării valorilor eterne. Ca teoretician, Const. Ciopraga ne vorbește despre roman, gust, lectură, operă, biografie, apelând mai mult la erudiție. Perspectiva din care sunt analizate aceste concepte nu e a unor principii absolute, ci a realității literare. Ideea de roman sau de operă nu-și justifică existența în afara unor capodopere. Literatura este aceea care condiționează nașterea și autenticitatea ideilor. Ulysse și Don Quijote sunt pentru Const. Ciopraga mituri și personaje. Ideea odată lansată este urmărită și susținută cu dovezi care o justifică. Romanul lui Cervantes este analizat dintr-un punct de vedere modern și acolo unde toată lumea a văzut în el o structură deschisă a imaginarului, Const. Ciopraga descoperă semnificații inedite. E vorba de un «anumit ermetism, latura care transcende din concret în abstract și simbol». Scriitorul autentic, și mai cu seamă cel cu vocația tragicului e, pe rând, Ulysse și Don Quijote. Este ideea-obsesie, ideea-iluminare a tuturor eseurilor lui Const. Ciopraga.” ■ Florin Faifer explorează *Istoriile dramatice* ale lui Mihnea Gheorghiu. ■ La *Mențiuni critice*, Radu Șt. Mihail salută apariția ediției de *Scieri pedagogice* ale lui Mihai Eminescu: „Pe drept cuvânt, așadar, în această ediție critică de *Scieri pedagogice* alcătuită de Mihai Bordeianu și Petru Vladcovschi, și care aduce un mare serviciu năzuinței justificate și necesare de a-l cunoaște *integral* pe Eminescu, sunt introduse, în afară de rapoartele revizorului școlar, deosebit de interesante și sub aspect economic, sociologic etc. alte fragmente din manuscrise referitoare la învățământ, apoi studiul *Cultură și știință*, precum și un număr de 32 de articole și notițe publicate de poet în ziarele la care a colaborat. Este vorba deci de ediția cea mai completă privind tema enunțată și care înlesnește înțelegerea ideilor și a acțiunii poetului ca, așa cum arătam, pedagog al națiunii”. ■ Sub genericul *Teatrul în provincie*, sunt reunite alte două inter-

venții care continuă ancheta începută în numărul anterior. Este vorba despre *Un fals complex al actorilor* identificat de criticul de teatru Ion Cocora și de *Cauze obiective ale fluctuației actorilor* despre care discută actorul Virgil Raiciu, fost director al Teatrului „M. Eminescu” din Botoșani. □ Astfel, Ion Cocora începe „cu o afirmație paradoxală: condiția teatrului din provincie este condiția teatrului ca teatru. Dar să mă explic: teatrul din provincie, nu neapărat și provincial, rămâne o ipostază eroică a teatrului; adică o ipostază a teatrului eliberat de obsesia televiziunii, a filmului și (de ce nu?) a buletinului de București. Desigur, aceasta atunci când actorul îl slujește cinstit, cu dăruire, cu har, fără gânduri ascunse, fără vanități deșarte, fără să se considere un autoexilat. Căci pentru actor, în primul rând, și pentru cel tânăr în special, pentru cel din urmă chiar din anul când a absolvit, «visul unei nopți de vară», ori poate mai exact cel al unei vieți de artist, devine, știm prea bine, Capitala. Întrebarea e: de ce? Fiindcă nimeni, dacă e întrebat, nu va răspunde că vrea să joace rolul cutare alături de Irina Răchiteanu sau Radu Beligan, de Cotescu sau Rebenjiuc, nimeni nu va răspunde că aspiră la cutare personaj din Shakespeare sau Cehov, în regia lui X sau Y, ci pur și simplu că vrea să «ajungă» în București. [...] Curios e însă un alt fenomen. Pe un regizor de film – oricât de mediocru ar fi, oricât de plat scenariul pe care îl are la dispoziție – actorul tânăr, și nu numai tânăr, e gata, în orice condiții, să-l urmeze; și mai mult: o atare colaborare îi creează iluzia că-l vindecă de «complexul» provinciei, îi dă un fals sentiment al consacării. Puțini, de tot puțini, sunt în schimb actorii dispuși să-l urmeze pe un Manea la Turda, pe un Colpacci la Oradea, sau pe un Mircea Marin la Brașov. Pentru numeroși actori nu mai există, astăzi, un miraj al teatrului, ci un miraj al Capitalei”. □ Contrabalansând opinia lui Ion Cocora se conturează cea a lui Virgil Raiciu, fost director al Teatrului din Botoșani: „Datorită faptului că multe teatre funcționează în orașe cu o populație de circa 40.000 – 50.000 de locuitori, orice premieră se consumă în maximum șase-șapte reprezentații, teatrul fiind obligat apoi să exploateze spectacolele în deplasări prin județ, în săli nedotate tehnic, de cele mai multe ori complet improprie desfășurării unei reprezentații în condiții cât de cât normale. Din cauza scenelor foarte mici, a publicului cu un alt grad de receptivitate decât cel de la sediu, a lipsei unor instalații de scenă cât de cât satisfăcătoare, spectacolul se degradează și, cu timpul, chiar actorii, nevoiți să-și desfășoare activitatea în asemenea condiții, sunt pândiți de primejdia deprofesionalizării, dacă nu există, din partea teatrului și a lor, o grijă *permanentă și reală* de întreținere și reîmprospătare a mijloacelor de expresie. În teatrele acestea, care au colective mici (sub raport numeric), și care sunt presate de necesitatea stringentă de a scoate cel puțin opt premiere pe stagiune, actorii vor juca câte cinci-șase roluri, în acest timp, dimineața, repetând, iar după-amiezile deplasându-se în județ pentru spectacole. Se reîntorc la ore târzii, iar a doua zi, la 10, vin la repetiții obosiți, având un randament, din păcate, scăzut. În afară de aceasta, critica

dramatică își concentrează atenția în special asupra teatrelor din Capitală și a centrelor culturale mai importante ale țării, în timp ce, în teatrele mici se rătăcesc mai rar cronicarii teatrali. Pe de altă parte, ele nu-și pot permite să deplaseze fiecare nouă premieră la București, pentru a fi luată în considerare, din motive de ordin material. Aceasta face ca, uneori, activitatea teatrelor din provincie să se desfășoare în condiții de semi-anonimat. Aspectele trecute în revistă până acum – și nu sunt singurele – fac ca, în special actorii tineri (cum e și firesc – mai dornici de afirmare) să caute să «evadeze» cât mai repede posibil spre un centru mai mare și, de preferință, spre un teatru din Capitală, preferând uneori să aștepte un post liber chiar timp îndelungat, stând fără angajament”. ■ N. Barbu anunță piesa lui Andi Andrieș, „Grădina cu trandafiri” – pe micul ecran. ■ Constantin Noica publică fragmente dintr-un *Jurnal de idei* (VI). ■ În *Cele patru anotimpuri*, notează Ion Hurju, Ana Blandiana „scrie proză poetică, fermecătoare mai ales printr-o plină de grație indecizie între candoare și introspecție gravă. [...] Substanța cărții stă sub semnul unui temperament iscoditor, în ordinea ideilor, și excesiv senzual, inducând starea aceasta și lucrurilor cu care vine în contact, ca o zână totalitară care întoarce fața anotimpurilor către propria-i existență”. ■ Al.I. Friduș recenzează romanul *Șansa* de Al. Simion. ■ Printr-o însemnare biobibliografică, Florian Stănescu Gighera marchează momentul *Centenar Elena Farago*. ■ La *Cartea străină*, Vasile Constantinescu aduce în prim-plan *Cele mai frumoase poezii* semnate de Emily Dickinson, în traducerea Veronicăi Porumbacu. ■ Sunt prezenți cu versuri în acest număr: Dan Mutașcu, Tamara Pintilie, Emilian Marcu. ■ Radu Simionescu consideră *1978, an de luptă împotriva apartheid-ului*.

• [„**Munca**”, nr. 8433] În *Dialog cu cenaclurile literare ale sindicatelor*, răspunde la întrebări poetul Ion Iuga.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 382] I. Lotreanu vrea să repună în circuit, după Constantin Noica, un alt nume al generației '30: Mircea Eliade – și *Pasiunea culturii*, ep. 1: „Între tinerii noștri cărturari de la 1930, Mircea Eliade era probabil cel mai «furios». Critica timpului a fost oarecum derutată de vigoarea cu care intra în mișcarea literară acel adolescent imaginativ, inteligent, energic, ce aborda concomitent genuri diverse, de la critică la poem și de la confesie la roman... Anul trecut Mircea Eliade a împlinit 70 de ani. Printre amatorii de cărți bune e o onoare a poseda eseurile acestui scriitor, în top-urile anticărești *Soliloquii-le*, *Oceanografie*, *Insula lui Euthanasius*, *India*, *Fragmentarium* s.a. se mențin pe primele locuri și sunt «vânate» de cei ce vor să aibă în bibliotecă volumele unui eseist original...” Lotreanu analizează volumul *Soliloquii* din 1932, colecția *Cartea cu semne*: „S-a vorbit aici de influența cursurilor lui Nae Ionescu, ea putea fi reală, de la profesor la student (n.b. în *Amintiri*, I, colecția *Destin*, Madrid, M. Eliade precizează cât era totuși „de departe de concepția orthodoxiei pe care o împărtășeau Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu și Paul Sterian”) – însă efervescența gândirii, nuditatea expre-

siei, independența spirituală revendicată la tot pasul le întâlnim aproape curent în epocă la un Pandrea, Aderca, Blaga, Vianu, Camil Petrescu, M. Sebastian, M. Ralea, G. Călinescu. Era un mod de a gândi fără lăncezeli demonstrative, fără leneveală în idee. Problema ține de «decor» dar și de substanță (s-au făcut trimiteri la «trăirismul» de atitudine al autorului)... În *Soliloquii*, cârticică format mic, de 83 de pagini, scrisă fără prea multă organizare, la «nematuritate» cum observă G. Călinescu, ideile apar abrupt, așa cum i-au «venit» autorului, însă aici se află germeni ai studiilor sistematice de mai târziu. Am comparat volumul său din 1932 cu *Mathesis sau bucuriile simple* din 1934 al lui Noica – și am constatat că acest autor e parcă european, mai «grec». Eliade are probleme, nu certitudini, nu dă răspunsuri, ci formulează întrebări noi.”

□ Serialul *Avangardei*, ep. 16, se ocupă de un alt conflict notoriu din epocă: Geo Bogza vs Nicolae Iorga, numit de avangardiști în revistele lor „Urmuz” , „Integral” sau „Unu”, „*Un Alexandru Lăpușneanu al literaturii sau Bătrânul pisălog al literaturii noastre.*” □ La *Cenaclul Labiș*, nume noi: Emanuel Tânjală, Octavian Berindei, apoi Mircea Ben și Horia Tabacu. □ În cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, ediția a II-a, câțiva poeți: Gim Laurian, Rodian Drăgoi, Ioana Bălan, Cortez Constantinescu. □ *Unchiul Vania la Teatrul Mic*, cronică de Ileana Lucaciu. □ Vasile Netea, un portret *Delavrancea* și M. Emilian, un omagiu lui Virgil Carianopol – 70. ■ Serialul dedicat *Protocronismului* ajunge la final, cu câteva concluzii obiective: „Afirmând protocronismul românesc nu concepem dezvoltarea culturilor ca pe o «cursă de trap», dar luăm act că i se poate aplica și culturii române o constatare socotită absolut normală și curentă când este vorba de alte culturi. Însuși faptul că au existat mai multe modele și că unul a fost englez fiindcă Anglia făcuse o revoluție și era mai înaintată (apud Al. Duțu) dovedește că, oricât de sincronice s-ar dezvolta culturile și oricât de policentric, există momente când «noul» care «plutește în aer» își găsește formularea cea mai pregnantă, cea mai contagioasă, într-o anumită cultură sau într-un anumit grup de culturi ce beneficiază de niște condiții speciale. Diferența de condiții istorice, de tradiții spirituale, de conjunctură, poate impune o cultură pe o treaptă a originalității și «funcționalității universale» care să o facă model sau, oricum, să o ridice în atenția generală... Oare nu există și pentru cultura română o șansă acum, așa cum afirmă prof. Papu în finalul cărții sale? Cel mai sigur indiciu că intrăm, într-adevăr, într-o zodie nouă a raporturilor noastre cu «universalitatea» îl constituie formarea unui «câmp de interes major» în jurul culturii românești. El contribuie nu numai la deschiderea porților spre universalitatea reală, dar ne ajută și în procesul propriei clarificări asupra a ceea ce reprezentăm.” Dan Zamfirescu reamintește articolul prim al lui Edgar Papu în care a fost inițial lansat termenul de protocronism românesc, nr. 5-6 din „Secolul XX”, 1974, practic o schiță a viitoarei cărți. Mai sunt citate articolele lui I. Constantinescu din „Convorbiri literare”, nr. 11/ 1977, *O altă înțelegere a fenomenului literar româ-*

nesc, un preambul la volumul acestuia *Moștenirea modernilor*; alt articol al lui I. Constantinescu, *Studierea universalității literaturii române*, articolele aceluiași comparatist despre Eminescu (autorul va recidiva în 1978 cu vol. *Introducere în literatura clasică*, Junimea); conferința din 1971 a lui Paul Anghel despre Sadoveanu; interviul lui Iorgu Iordan din revista „Ramuri”, nr. 3/ 1977; lucrarea pe temă a românistei elvețiene Svetlana Matta; ecouri internaționale – articolele din „Tribuna României” – 1973 ale unor V. Kiparsky, Alf Lombard, Stephen Fischer – Galați, ș.a. „Idea protocronismului românesc și noua perspectivă pe care o impune asupra valorii și rostului culturii românești în lumea de ieri și de mâine nu sunt efectele unui orgoliu tumefiat, ci rezultatele firești ale examenului acestei culturi dintr-o adevărată perspectivă europeană. O perspectivă la care s-a ajuns în felul în care se sapă tunelele: din două direcții, una fiind tocmai conștiința străinătății despre cultură și limba română (Kiparsky, Lombard, S. Fischer). Noua conștiință de sine a culturii noastre, simbolizată de ideea și noțiunea *protocronism românesc*, idee și noțiune prin care se înțeleg și valorile remarcabile de prim plan uneori (Honterus, Bolyai Janos sau Hermann Oberth) ivite din rândul naționalităților conlocuitoare nu face altceva decât să aducă «la zi» o mult prea întârziată critică și istorie literară, depășite de tumultuoasa și rodnică istorie a României socialiste. Această nouă conștiință vrea să înarmeze pe tinerii noștri, români, maghiari, germani și alte naționalități cu convingerea că s-au născut într-o țară și într-o cultură ce le solicită toate puterile brațelor și minții spre a se arăta demni de marele nostru trecut, de incomparabilul nostru prezent și de viitorul la care năzuim și în care avem toate temeiurile să credem.”

[MARTIE]

• [„Albina”, nr. 3] Numărul se deschide cu articolul redacțional „Cântarea României”, dedicat celei de a doua ediții a festivalului, faza de masă a acestuia aflându-se în plină desfășurare. □ Tot aici, tableta lui Ion Bănuță, *Măria-Sa Folclorul*, este practic o cronică eseistică a volumului lui Virgiliu Ene, *Folcloriști români*, alături stând spre exemplificare versuri de Ioan Lasca, un țăran cooperant din comuna Șiria, jud. Arad (*Arde Craiul munților*). □ În acest număr apar și versuri semnate de cenacliști din diverse colțuri ale țării (Ludmila Ghițescu, C. Constantinescu, Tamara-Silvia Vlăduț), dar și de autori consacrați, precum Horváth Imre, Dumitran Frunză sau Lucian Blaga. Acesta din urmă este prezent pe pagina de literatură cu poezia *Pan*. □ Pe aceeași pagină, un „fragment” semnat de Fănuș Neagu, intitulat *În văpaia lunii*. □ În *Panoramă omagială*, Hristu Căndroveanu recenzează noul volum al lui Ion Bănuță, intitulat *Panoramă-n dor de domnișoara Pogany*: „Nota, notele defnitorii ale poemelor acestui distins scriitor ar putea fi – o nelimitată candoare, o disponibilitate rar întâlnită, o confundare perpetuă nu atât cu principiul binelui (și al frumosului), ci cu starea de neadormire a spiritului a cărui funcție

(ca și a artei înseși) ar fi aceea de a stârni și de a incita neconținut, altfel spus – de a ține toate măștile lumii sub reflectoarele conștiinței”. □ Rubrica lui Al. Voitin („La divan”) este consacrată de această dată unui centenar (*Sub același Fanion*): „La împlinirea sutei de ani de când pe Elena Farago am primit-o «dar scos din sac» – folosesc omagial metafora poetei despre maternitate, metaforă deopotrivă gingașă și sincretică – am poftit să-i recitesc unele versuri. Nu am avut la îndemână decât volumul *Din taina vechilor răspântii*, editat de tipografia «Ramuri» din Craiova în anul 1913. Și poate bine s-a nimerit să fie așa, fiindcă în această culegere cred că se pot descoperi esențialele incantații ce au răscolit-o pe poetă. «Ces fleurs absentes»... ale lui Maeterlinck sunt din același buchet cu florile poetei noastre ce «vor fi murit demult uitate, acolo undeva prin spini», dar ceea ce observ că mă emoționează acum – paseism? nostalgie? cum vreți! – este regăsirea multor versuri care o înrudesec cu George Coșbuc și o statornicesc în primele rânduri ale celor ce au scris despre copii, pentru copii, cu adâncă dragoste de țară.” □ Un fragment din monologul *I Aprilie* de I.L. Caragiale își găsește loc pe ultima pagină a numărului.

• [„Amfiteatru”, nr. 3] Pe pg. 1, poeme de Șt.Aug. Doinaș – *Șansa genezei* și Elena Ștefoi. □ Cronică literară de M.N. Rusu, despre lirica lui Dorin Tudoran, *O zi în natură*, C.R., 1977, respectiv Vladimir Paul Dumbravă despre *Un prozator interesant* – debutul actorului Mircea Diaconu în volum: *Șugubina*. □ *Aspirații ale dramaturgilor* – convorbiri consemnate de I.C. Corinescu, „reflecțiile asupra mesajului căruia dramaturgii și regizorii înțeleg să îi fie purtătoare creația lor teatrală, cât și asupra modului în care concep realizarea aceluia caracter specific, original al operei proprii în contextul actual al dramaturgiei românești”, practic o discuție despre „orizontul problematic al dramaturgiei noastre... care să scoată în relief în ce măsură și cu ce mijloace se asigură înprospătarea dramaturgiei noastre cu acel flux proaspăt de energie dat de capacitatea de a surprinde existența umană și de a o comenta în multitudinea și complexitatea aspectelor sale. Nu doar o reînprospătare tematică ar fi în stare să aducă un aer nou în dramaturgie. Marile teme sunt într-un fel eterne; depinde de talentul autorului că ele să capete acea strălucire pe care oricum nu o pot avea fără abordarea cu un ochi proaspăt, nesusus de convenții, a semnificațiilor faptelor și întâmplărilor din zona umanului... Procesul de reînnoire continuă și de consolidare valorică este o problemă de conținut... Cei ce colaborează la dezbaterea noastră sunt fie autori ale căror piese se joacă de curând pe scenele teatrelor noastre, fie regizori ce și-au făcut o datorie de onoare din a încuraja acele lucrări în a căror reprezentare vedeau o posibilitate de îmbogățire a peisajului teatral existent... Din confruntarea punctelor de vedere ale colaboratorilor noștri reiese cu pregnanță faptul că, între aspirațiile celor ce scriu teatru și celor ce îl aduc în față spectatorilor, există o convergență de opinii asupra condiției valorii”. Răspund dramaturgii Constantin Munteanu – *Omul în spațial sau cvadridimensional*, Dimitrie Roman – *Problema numărul unu*:



mesajul încrederii în om, poetul devenit dramaturg Ovidiu Genaru – *De la convenție la noutate*, Viorel Cacoveanu – *Pledoarie pentru tinerețea dramaturgiei*, Corneliu Marcu – *Ce se petrece în sală?*; regizorii Cătălina Buzoianu – *Curajul de a spune adevărul* și Alexa Visarion – *Opțiunea mea: piesa cu eficacitate scenică maximă*; profesorul de regie-teatru la IATC Valeriu Moisescu – *Voința de manifestare a vocației*. □ Versuri de Ion Stratan și ale poezilor studenți din Centrul Universitar Timișoara: Mircea Bârsilă, Miroslav Rosici, Salat Levente, Hajdu Zoltán, Deian Dobrin, Marcel Sămânță, Dușița Bainschi. □ Un *Debut* în proză: viitorul regizor Ioan Cărmăzan – *Case părăsite*. ■ În *III Cazuri* I. Cristoiu se întoarce la Marin Preda și *Cazul Ana Roșculeț*, prin care comentatori ca Geo Dumitrescu sau Al. Oprea asimilaseră greșit realismul autentic cu naturalismul în anii '50, din nevoia criticii „sentențioase” de a servi o lecție unui autor tânăr important, acuzat de „nelimperezire ideologică” a eroinei sale: „Obiect al unui întreg «caz», prezentată unilateral din necesități de demonstrație cu orice preț, nuvela *Ana Roșculeț* a rămas de-a lungul timpului ca un moment al creației lui Marin Preda asupra căreia trebuie să se treacă tacit. Ea n-a constituit, cum s-a întâmplat cu alte opere literare după Congresul al IX-lea al Partidului, obiectul unei analize serioase pentru a vedea în ce măsură nuvela a meritat acuzațiile la contextul concret al epocii. Noi am demonstrat că acuzațiile aduse erau neîntemeiate, ivite din exagerarea – pentru necesitățile demonstrației – a unor deficiențe reale. O istorie a literaturii române contemporane sau o monografie despre scriitor nu poate trece însă grăbită, cum s-a întâmplat până acum, pe lângă analiza concretă a acestei nuvele cu certe calități estetice.” ■ La rubrica *Jurnal de cărți*: Dinu Flămând scrie despre Doina Uricariu – vol. *Jugastru sfială*, Eminescu, 1977, în articolul *O densitate de simboluri*; C. Tuchilă despre Eugen Simion – *Timpul trăirii, timpul mărturisirii...*, în articolul *Jurnalul ca experiență culturală*: „Textul e proză «liberă», un fel de jurnal cultural elegant, în care distanța față de faptul de viață cotidian este nu atât una de natură ironică, cât dictată de luciditate și spirit... *Lectura Parisului* făcută de Eugen Simion este una a incidentelor multiple, în care subiectivitatea face, în mod excepțional, corp comun cu spiritul critic... Jurnalul lui Simion nu este însă un program intelectual, nici un prilej de etalare a subiectivității sau o nonșalantă reflectare narcisică a faptelor exterioare în societatea spiritului... Caracteristică spiritului lui Eugen Simion este măsura – eleganța culturală e seniorială. Jurnalul mai este deci, în bună măsură, «fața ascunsă» a retoricii criticului Eugen Simion, asemeni exercițiului de stil care servește răsfrângerea comportamentală a oglinzii interioare.”; □ R.G. Țeposu, prin *Analiză și sinteză*, comentează monografia *Slavici* a Magdalenei Popescu, C.R., 1977, lucrarea fiind, alături de cea a lui Ion Vartic, „cel de-al doilea debut remarcabil în critică al anului 1977”. □ Recenzie T. Costin despre *Un roman al istoriei – Labirintul* de Francisc Păcurariu. ■ La rubrica *Dialectica ideilor*, în eseu *Sentimentul personajelor*, I. Buduca abordează protagoniștii

unor romane ale autorilor de „raftul al doilea”: Dragomir Horomnea, Al. Ivasiuc, Marian Popa din *Nelu Georgescu și Doina Doicescu*, G. Bălăiță, Virgil Duda, Platon Pardău, Bujor Nedelcovici etc. – „Protagoniștii nu devin «vii», autentici, pentru că vocația romancierilor noștri se dovedește mai pregnantă în subtilitatea cu care surprind și analizează sau prezintă relații pe plan secund decât în descrierea reacțiilor sufletești ale protagoniștilor: de cele mai multe ori aceștia nu devin vii din această pricină dar și pentru că situațiile în care sunt implicați conflictual se îndepărtează de banalitatea existenței pentru a evolua în sfera evenimentelor abstract-representative. Personalitatea personajului românesc nu mai poate reîntemeia tragedia (afară doar dacă aceasta s-ar putea naște din relativism). Dar poate redescoperi patosul sentimentelor și orizontul banalității pierdute. Nu uităm că din sentimentele banalei doamne Bovary s-a născut un altfel de roman, cum din penibila «manta» a lui Akakie Akakievici s-a născut un alt fel de realism.” □ La *Convorbiri colegiale – Poezie* – Constanța Buzea îi răspunde lui Adrian Alui Gheorghe, confirmându-i parțial „nobilă simplitate”. ■ Un *Dialog* (abstract, filosofic și nonconformist) cu *Nichita Stănescu*, propus de Viorel Padina: *Omul își prepară singur viitorul*, despre poetul „un om care vorbește liber – în viitor, unul care vorbește despre unu”. Câteva idei ale convorbirii: *convenția de societate; libertatea socială și natură ei specifică; viitorul nu se cunoaște în stare pură, în natură; poetul liber în libertate; poezia ca stare indiviză; apropierea dintre 11 Elegii și Elegiile dui-neze ale lui Rilke; Teoria cifrei 1... și a literei A; Bunul simț și „cutia neagră”; Explozia poeziei românești postbelice; Viitorul a și venit: „O poezie mare este legată genetic de un viitor mare. Și dacă poezia românească de azi e mare, aceasta se întâmplă numai datorită faptului că «viitor de aur țara noastră are»... Poezia este o stare indiviză. Și nu cred că se poate ieși din această indiviziune prin poeți, ci prin profeți. Fiecare poet vorbește în felul său despre viitor... A fi extrem de talentat în cazul poeziei române, astăzi, pare a fi un criteriu mediu pentru debutul unui poet... Explozia poeziei românești postbelice are o sursă mult mai profundă decât talentul personal al autorilor. Tensiunea istorică de aproape două milenii, aceste blocuri etice masive și gânditoare care nu s-au putut exprima liric decât parțial în decursul istoriei noastre, au astăzi un început de descătușare, școală socială și politică, și artistică, aș îndrăzni să zic fără precedent în cazul literaturii române.”*

• [„Argeș”, anul XIII, nr. 1 (111)/ martie; pe frontispiciu: **Revistă a Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, editată de ziarul Secera și Ciocanul; format tipografic A1, numerele au câte 16 pagini; anul 1978 conține 4 numere; colectivul redacțional: S.I. Nicolaescu (redactor șef adjunct), Dan Bițică, Dan Giurea, Corneliu Marcu, Dan Rotaru]** Corneliu Marcu publică un articol de fond intitulat *Calitatea culturii*: „Transformarea cantității într-o nouă calitate este o decizie profund științifică și realmente necesară și adoptarea ei la Conferința Națională o partidului ce a

avut loc la sfârșitul anului 1977 ne apare ca o contribuție de înaltă valoare a partidului nostru la teoria și practica socialismului și comunismului. Această relansare a societății românești către cote noi calitative, presupune un proces de durată, proces în care, pornind de la principiile călăuzitoare ale partidului, mijloacele de atingere ale scopurilor trebuie să fie mai nuanțate, particulare, originale într-un chip mai avansat. În mod necesar, o nouă calitate în evoluția socială nu este posibilă fără participarea culturii, căci ea însăși, noua calitate, își are fundamentele într-un remarcabil act de cultură și anume cunoașterea în adâncime a omului și societății și sesizarea celor mai pozitive direcții de înaintare întru ajungerea mai rapidă la scopul propus. Așadar, și cultura a intrat într-o amplă etapă de introspecție, considerare și reconsiderare din unghiul calității”. ■ În *Confidențe*, cu titlul „*Suntem o generație prin care poezia contemporană face punte cu marea poezie românească*”, Dan Rotaru publică un interviu cu Ana Blandiana. Aceasta răspunde la întrebări legate de succesul său la public („Nu știu dacă presupunerea dumneavoastră nu este oarecum exagerată, dar chiar dacă ați avea dreptate, și versurile mele ar fi într-adevăr citite de foarte mulți oameni, nu cred că acest fapt m-ar tulbura prea mult. Odată cu publicarea, odată cu trecerea lor în domeniul public, apare între mine și paginile mele o asemenea înstrăinare încât trebuie să treacă mult timp, uneori ani, ca să le mai pot citi și să-mi placă, să mă emoționeze. Versurile lui Eminescu, versurile lui Blaga, versurile unor poeți pe care-i iubesc îmi sunt mai familiare decât propriile mele versuri publicate. Sigur, înțeleg întrebarea dumneavoastră, înțeleg că răspândirea lor ar trebui să mă înspăimânte și să mă cutremure, dar asta numai dacă m-aș gândi la această răspândire atunci, în momentul scrierii, atunci când ele sunt profund ale mele, atunci când mai depinde de mine ca ele să existe sau nu. Ceea ce însă nu se întâmplă niciodată. Scrisul nu este decât exprimare, comunicarea vine după aceea și aparține în mai mare măsură cititorului decât scriitorului.”), vorbește despre preferințele sale pentru „tipul de poet izolat, însingurat, rămas mai departe de îmbrățișările și străngerile de mână ale cititorilor”. Autoarea justifică acest lucru, afirmând că aceasta se întâmplă deoarece „pe de o parte, pentru că nu se poate scrie decât în singurătate, iar pe de altă parte pentru că nimeni nu poate scrie suit pe o scenă înconjurată de public. Nici o calitate nu mi se pare mai puțin compatibilă cu aceea de poet decât calitatea de vedetă.”). În continuare, Ana Blandiana discută despre condiția de poet contemporan în România, acest statut însemnând pentru ea „ceea ce înseamnă pentru oricare dintre concetățenii mei a fi român în 1978, plus mândria de a fi unul dintre reprezentanții unei literaturi contemporane absolut demne de stimă.”), despre poezie în general și despre relația acesteia cu politica, despre tabletele sale în proză pe care le scrie săptămânal, despre preferințele sale din literatura română, pentru a încheia cu opinia sa despre generația din care face parte: „Aparțin generației care a debutat și s-a impus după 1960. Este o generație despre care s-a scris mult. S-a observat

mai puțin însă că e vorba de o grupare de scriitori uniți nu atât printr-un ideal estetic, cât printr-un timp istoric. Vreau să spun că s-au asemănat circumstanțele în care am apărut, nu substanța din care am apărut. Nu suntem un curent literar, ci o generație literară, o generație prin care poezia contemporană face punte cu marea poezie interbelică”. □ Emilia Bogdan publică „*Amintiri*” de la nașterea unui scriitor. Mircea Diaconu, o prezentare a volumului de proze *Șugubina*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Nicolae Dragoș, Daniela Crăsnaru ș.a. □ În *Vitrina cu cărți* sunt prezentate: romanul *Un șlep în derivă* de Marin Ioniță, volumul de versuri *Aflările* de Aurel Sibiceanu, *Șugubina* de Mircea Diaconu, debutul editorial al acestuia, despre care scrie S. Văleanu. Dan Rotaru se ocupă de volumul de versuri *Vânt de vis* de Ilarie Hinoveanu (Scrisul Românesc), în timp ce Dumitru Anghel prezintă monografia dedicată lui Vladimir Streinu de către Serafim Duicu. Ultima recenzie îi aparține lui Ion M. Dinu și este centrată pe volumul lui Alexandru Dima, *Dezbateri critice*: „Ultimul volum al profesorului Al. Dima, apărut în Editura Eminescu, este o continuare a numeroaselor scrieri de certă valoare cu care omul de cultură polivalentă a îmbogățit «știința literaturii românești». [...] Referitor la critică – problemă dezbătută atât în literatura noastră cât și în cea universală – Al. Dima adoptă o linie de mijloc combătând cu tărie critica negativistă. Această ultimă lucrare a profesorului Al. Dima în care este dezbătută problematica generală în domeniul teoriei, criticii și istoriei literare, răspunde cerințelor vremii în direcțiile cercetării, documentării și orientării problemelor legate de știința literaturii”. ■ În *Eminesciana*, Gheorghe Soare scrie despre *Proza literară*, plecând de la un eveniment editorial dedicat lui M. Eminescu, cu ocazia aniversării nașterii sale: „reluarea ediției integrale a „Operelor” lui Eminescu, inițiată cu aproape patruzeci de ani în urmă prin actul de singulară temeritate a lui Perpessicius. Ceea ce nu a putut împlini într-o viață, un singur om, trebuind din 1963 să-și părăsească treptat grandiosul proiect după ce adresase acel «cântec de lebedă» către «editorul din anul 2000», reia de astă dată un colectiv al Muzeului Literaturii Române, sub patronajul Academiei și al Editurii acesteia, colectiv compus din D. Vatamaniuc, Eugenia Oprescu și Anca Costa-Foru, condus de Petru Creția și priveghiat cu grijă testamentară de D.D. Panaitescu. Masivitatea volumului (468 de pagini în quarto, cu 77 de facsimile), fidelitatea transcrierii textelor, calitatea notelor și a comentariilor, studiile ce însoțesc tezaurul prozei eminesciene, datorate lui Al. Oprea, lui Perpessicius și Amitei Boshe, dau monumentalitate acestui prestigios, realmente nou început editorial”. □ Dan Mutașcu publică poezia *Vis de ianuarie*. □ În *Premiul „Argeș” - 1977*, cu titlul *Originalitate și expresivitate stilistică*, Gh. Bulgăr prezintă romanul lui Mihail Diaconescu, *Adevărul retorului Lucaci*. ■ Într-o notiță sunt anunțate premiile literare ale revistei: „Premiile de onoare: Nicolae Balotă (1970), Emil Botta (1971), Radu Boureanu (1972), Nichita Stănescu (1973); Premiile pentru poezie: Nicolae Ioana (1970), Ileana

Mălăncioiu (1971), Ilie Purcaru, Mihai Moșandrei (1972), Ana Blandiana, Ovidiu Hotinceanu (1973); Premiile pentru critică: Mihai Ungheanu, Constantin Stănescu, Dana Dumitriu (1970), Dan Zamfirescu, G. Mihăilă (1971), I. Negoïtescu (1972); Premiile pentru proză : Mircea Horia Simionescu (1970), Maria Luiza Cristescu (1972), Florin Mugur (1973); Premiile pentru debut: Dan Rotaru, Miron Cordun (1971), Elisabeta Novac (1972); Premii speciale: Tudor Gheorghe (1970); Premii pentru dramaturgie: Cezar Ivănescu (1970)".

■ În *Consemnări* este dedicată o notă „Biletelor de papagal”, la împlinirea a cincizeci de ani de apariție. Tot aici sunt discutate noul supliment social-cultural editat de revista „Orizont”, precum și „suplimentul politic, social, cultural editat de gazeta «Oltul» din Slatina” sub titulatura „Confluente”. ■ În *Aniversări UNESCO - 1978*, Al. Bojin publică o serie de „documente inedite” reunite sub titlul *Liviu Rebreanu despre Emil Gârleanu*. □ Ion Cruceană publică un fragment memorialistic intitulat *Ar fi avut acum 75 de ani*, dedicat, în memoriam, lui Tudor Mușatescu. □ Mihai Ilovici, în *Argeșul literar*, scrie *De la promisiuni la confirmări*, o sinteză a activității cenaclului literar „Liviu Rebreanu”.

● [„Astra”, nr. 1/ martie] În cadrul rubricii *Am debutat în paginile Astrei*, este prezentată activitatea de creație a lui Ion Stanciu, exemplificată prin poezii precum *Arheologie*, *Vis*, *Trei cântece*, *Poetul*, *Se-aude această viață*. Ceea ce recomandă, spre lectură, creația acestui poet, este volumul de debut, *Despre uimire*, apărut la C.R. în 1975 și recompensat cu Premiul pentru debut al Uniunii scriitorilor din România. ■ În rubrica *Scriitori brașoveni comentați de Cornel Regman* este prezentată, selectiv, opera lui Ion Topolog – considerat a fi fost nedreptățit de *Dicționarul de literatură română contemporană*, din 1971, al lui Marian Popa, prin aceea că, mai întâi, din cele 5 volume de proză sunt menționate, în dicționar, doar 4, iar apoi, prin comentariile care arată, în opinia lui Cornel Regman, fie lipsa lecturii, fie o inapetență evidentă a lui Marian Popa față de scrisul lui Ion Topolog. Considerate de Marian Popa „romane neinteresante”, atât *Denisa* – din 1970, cât și *Pașii* – din 1973, se asociază, astfel, bucăților de proză din volumul apărut în 1968, *O parte din continent*, adică „altor povestiri fără valoare”. În ceea ce îl privește pe Cornel Regman, chiar dacă admite că există, în romanul *Pașii*, „tendința de a pune în gura și gândurile eroului-narator formule, comparații, reflecții gata elaborate, o terminologie de maniac al profesiei cumulând deprinderi de laborator” care „ar putea să irite ici-colo prin pedanterie și neadecvare”, consideră că scriitura dovedește un progres evident prin faptul că se plasează în „zona unei alte înțelegeri despre specificul, puterile și chiar farmecele prozei, odată cu deprinderea unor secrete de atelier”. Mai mult, în raport cu romanul anterior, *Denisa*, aici se constată „maturizarea evidentă a mijloacelor” și „vizibile progrese în educarea gustului”. Explicația acestui fapt ar sta, potrivit lui Cornel Regman, în influența exercitată de Alexandru Ivăsiuc asupra prozei lui Ion Topolog,

detectabilă în „tehnica ameliorativă” a corelării episoadelor, a „încastrărilor de fapte în fapte sau a modificărilor cinetice de stări de spirit, dispoziții momentane, amintiri etc.” Lipsește, însă, problematizarea din romanele lui Ivasiuc, acea supratemă „filosofică – politică – morală” a romanelor – fapt de natură să evidențieze, totuși, „formula unei înzestrări diferite, coincidentă cu modelul doar pe o porțiune redusă a traseului”. O „epică nedilematică, în care incidentul, și nu aura lui, primează”, în care figurile umane „tind spre varietatea și unitatea tipologică a unui eșichier”, pe fondul „sistemului de ecluze al confesiunii analitice”, caracterizează proza literară a lui Ion Topolog. În romanul *Pașii*, de pildă, există „o scenă excepțională” – nunta cu dar – în care „caricaturalul se vedește a fi numai o componentă a unei palete mai bogate, care se folosește succesiv și de valențele ambiguului, ale ironiei abia irizate”, la care se adaugă „notația fără subtext – rod al purei plăceri de a explora”. În romanul *Cicoarea*, „eroul confesiv” care narează vorbește cu sine însuși, utilizând verbele relatării, însă, la persoana a doua, motiv pentru care „observația capătă culoarea unui subiect și a unui temperament”. Declanșarea acțiunii are loc „ca urmare a intrării în scenă a eroului exemplar, noul venit cu rol providențial, căci va schimba fața locului”. Din acțiunea aceasta de schimbare radicală – în conformitate cu cerințele obligatorii ale literaturii aservite regimului politic din România anului 1978 – nu lipsesc tentativele de crimă, morțile violente, dar, pentru a ilustra mesajul politic obligatoriu al scriiturii, „în toate sectoarele lucrurile se îmbunătățesc văzând cu ochii”. Cornel Regman menține, însă, linia de discurs critic obligatoriu, afirmând că – „dacă romanul se citește, totuși, cu interes, (...) e pentru că multe figuri și situații au credibilitate, sunt conturate cu vioiciune”. Pe de altă parte, afirmă același critic, „i se poate reproșa lui Ion Topolog de a fi simetrizat excesiv și de a fi amestecat prea multe în micul său roman”. ■ La rubrica intitulată *Cărțile trimestrului* sunt prezentate, pe categorii, volume de proză, poezie, critică și eseistică. În ceea ce privește proza, este semnalată apariția volumul lui Laurențiu Fulga, *Fascinația*, „roman polifonic, bogat în sensuri și substanță epică”. I se adaugă romanul lui Aurel Dragoș Munteanu, *Marile iubiri* – „roman politic împărțit, însă, într-o justă proporție, între epic și simbolic”, romanul lui Al. Simion, *Șansa* – „suită de biografii pe o temă morală din actualitatea socială”, romanul Georgianeii Viorica Rogoz, *Drăculeștii* – „carte de reconstituire fidelă” a domniei lui Vlad Țepeș, romanul lui Mihai Diaconescu, *Adevărul retorului Lucaci* – „roman – dezbatere, într-un registru grav, intelectual, polemic și cu literatura istorică bizuită doar pe factologie și lejeră romanțare”, și, în fine, romanul lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra*, remarcat, și acesta, pentru „viziunea realistă” pe care o propune. □ În ceea ce privește poezia, sunt prezentate, sumar, următoarele: volumul *Harfa și Minotaurul*, ce reunește un „florilegiu reprezentativ” din poeziile lui Eugen Jebeleanu, volumul lui Francisc Păcurariu, *Solstițiu de iarnă*, *O nuntă de cenușă* – volum semnat de Petre Stoica, ilustrând „același lirism al

realității prozaice însușit, însă, stilistic, la perfecție”. Aceștia li se adaugă volumul lui Teohar Mihadaș, *Nimburi*, conținând „poeme profetice, militante, cu sursa de inspirație în mumele htonice și în care spațiul tragic îi dă poetului puțința de a vorbi și imagina oracular”, volumul Florenței Albu, *Roata lumii*, cel al lui Florin Mugur, *Piatra palidă* – considerată „cea mai importantă carte a sa” prin „dialectica eului liric, subiectiv, cu natura obiectivă a lucrurilor ce-i vorbesc din afară”, și volumul Ninei Cassian, *Suave*, ce conține „probe din rostirea cea mai adevărată a poetei” – „senzualitatea frenată, accentul cerebral, învăluita și învăluitoarea ironie”. □ În ceea ce privește critica literară și eseistica, sunt menționate, aici, volumul lui Edgar Papu, *Barocul ca tip de existență*, cel al lui Șerban Cioculescu, *Prozatori români*, studiul lui Ion Caraion despre *Bacovia. Sfârșitul continuu*, a doua ediție a *Dicționarului* lui Marian Popa – considerat a fi „aceeași lucrare superficială, plină de erori de interpretare și de inexactități”, volumul lui Valeriu Cristea, *Alianțe literare* și cel al lui Voicu Bugariu, *Patria și cuvântul poetic*, dedicat liricii patriotice. ■ Rubrica intitulată *Cronica de librărie* propune, sub semnătura lui Cornel Moraru, o succintă analiză a volumului *Harfa și Minotaurul. Versuri alese*, Albatros, 1977, al lui Eugen Jebeleanu. Volumul include poemul *Minotaurul*, datat 1959, „poem de o tonalitate aspră, care conține și o profesiune de credință” a poetului care „a descoperit limbajul mitic al poeziei” și care, „în momente de har, alege numai cuvintele predestinate”. Simbolul Minotaurului – „monstru imaginar, produs al unui psihism primitiv”, reprezintă cauza din pricina căreia poetul alege să lupte, „pentru a salva iubirea de perversiune și violență”. Op-tând ferm pentru „un destin de luptător”, poetul suprapune crezul politic peste cel estetic. Mai apoi, în cuprinsul volumului, se trece „de la expresia retorică a istoriei la parabola civică, de la sentimentul urgenței universale și imagismul eshatologic la o etică a relațiilor umane și a reconcilierii omului cu el însuși (prin câteva mituri fundamentale)”. De altfel, „poetul și-a pus întreaga creație sub semnul cântecului și al luptei, în apărarea iubirii și a demnității umane”. Astfel, „istoria însăși devine mai explicită poetic prin miturile inconștientului primar”, iar Minotaurul, „un simbol infernal”, se dovedește vindecabil prin „exorcismele cântecului, ca și Moartea și Ura”.

• [„Ateneu”, anul 15, nr. 1 (133)/ martie; *Revistă social-culturală a Comitetului județean de cultură și educație socialistă Bacău*, editată de ziarul Steagul roșu; fondator George Bacovia; format A3, 16 pagini; apare trimestrial; colectivul de redacție: ing. Dumitru Mitulescu (redactor șef), Sergiu Adam (secretar principal de redacție), George Bălăiță (redactor șef adjunct), Constantin Călin, George Genoiu, dr. Vasile Sporici] *Interviu cu criticul de artă Ion Frunzetti* realizat de Mariana Filimon, din care extragem câteva date de istorie literară: „– *Puteți să ne spuneți ceva despre profesorii d-voastră?* – Despre cei care au contat, da: Anton Holban, la Galați în primele două clase de liceu (1928-1930), care mi-a insuflat gustul pentru

literatura franceză, cultivat apoi la Marcel Griffoin la Timișoara; apoi Constantin Cioflec, un remarcabil cap de filozof, cu un destin stoic, figură de înaltă tensiune morală, în ultimele clase de liceu, la Timișoara. La Facultatea de Filozofie și Litere din București, evident, Tudor Vianu, maestrul meu într-un umanism, căruia i-am devenit apoi asistent și apropiat colaborator, la catedră și în scurtul episod de la Belgrad, în 1946-1947, în diplomație. Tudor Vianu a fost pentru mine Profesorul cu majusculă. El însuși avea obiceiul să-și numere «Elevii» cu majusculă, pe degetele de la o mână : 1. Edgar Papu, 2. Ion Frunzetti, 3. Dan Grigorescu, 4. Sorin Alexandrescu, 5. Gelu Ionescu, deși «elevi» a avut, în 32 de ani de învățământ universitar, cu miile. Dintre fostele studente aprecia două : pe Ruxandra Urechiă-Oteteleşanu și pe Zoe Dumitrescu-Bușulenga. În afară de Tudor Vianu, au jucat un rol mare în formația mea, Mircea Eliade, azi profesor la Chicago, celebritate mondială, pe atunci asistent la metafizică și istoria religiilor, și Alexandru Busuioceanu, istoricul și criticul de artă a cărui operă sper s-o putem tipări postum în curând, la Meridiane, Tudor Enescu și cu mine, ca să nu-l lăsăm numai culturii spaniole, căci era român, și ca român s-a stins în Spania, unde are o placă comemorativă și loc în istoria literaturii. A jucat un rol în viața mea fizică și socială, o vreme mai îndelungată decât aș fi putut bănui când eram student, George Oprescu. [...] – *Ce înseamnă a înțelege arta ?* – Nu știu! Dar știu ce înseamnă a dori s-o înțelegi: înseamnă a aspira la cea mai înaltă fericire, și mai știu a trudi s-o explici: este o durere imensă, să constăți că prilejuiești atâta noian de prejudecăți, când se livrează într-o simplă secundă de străluminare a conștiinței. [...] vreme de peste 40 de ani, din 1937, am tot scris cronică de artă, eseuri, studii, articole teoretice și monografii și mici și mari, și mari și mici – cum a fost nevoie – formule de cărți cu rost de cercetare științifică și chiar didactică. O activitate de critic de peste patru decenii nu vine să se spulbere cu o întrebare : «Ce înseamnă a înțelege arta?... și răspunsul exact e : nu știu ce înseamnă pentru om în genere. Pentru mine înseamnă a înțelege oamenii care au făcut artă de când s-au umanizat pitecantropul, și vor face cât timp vor fi oameni. [...] – *Mișcării de amatori, totuși, ce-i prevedeți?* – E pe un drum bun. Atâta doar: să nu se creadă că, dacă arta făcută de amatori are un mare rost pentru educarea artistică a celor ce o practică, pentru apropierea lor de înțelegerea artei mari, ea ar putea să se și substituie marii arte! Nu! O cultură se propagă, în mase, prin amatori, dar se face, cu profesioniștii. Nimic nu poate înlocui procesul de profesionalizare riguroasă a meșteșugului de artist, și «amatorismul» are și primejdiile lui [...]” ■ Ion Bălu – articol despre corespondența lui G. Călinescu – *G. Călinescu în corespondență*: „Scrisorile lui G. Călinescu, recent publicate de acad. Al. Rosetti, au o indiscutabilă valoare documentară. Ele dezvăluie, parțial, marelui public procesul complex al elaborării *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, capitol de biografie pasionant ca un roman.” ■ Ion Apetroaie relevă proiecțiile semnificative din lirica lui *Al. Philippide*,



*poet al ordinii spirituale*. ■ Gheorghe Drăgan prezintă eforturile unui colectiv de cercetători „de a continua ediția monumentală a operei lui Mihai Eminescu”, volumul VII, apărut sub auspiciile Academiei și ale Muzeului literaturii române (articolul *Eminescu: Opere, VII*, rubrica „cronica edițiilor”). ■ În *Varietăți critice* – Gheorghe Grigurcu analizează poezia lui Mihail Sabin, scriind în concluzie: „Nu l-am întâlnit niciodată și de aceea am privilegiul trist de a-l cunoaște, deși a făcut parte din generația mea, ca pe o făptură de hârtie tipărită, ca pe un semn al absolutului.”(articolul *Poezia lui Mihail Sabin*) ■ Mircea Scarlat scrie despre *Spectacol interior* (Dacia, 1975) de Ion Vartic: „Începutul unui eseu de Ion Vartic vădește preocupări de estompare a glasului criticului. El își pregătește atent intrarea în scenă (de obicei lasă inițial cuvântul exegeților anteriori), punându-și la punct instrumentarul ca pentru o operație chirurgicală. Vocea criticului perceptibilă la început doar din selecția citatelor și ordonarea lor, se individualizează treptat, obiectivându-se în final în fraze critice deseori memorabile. [...] Se vede ușor formația universitară a autorului, aflat acum la prima carte.” ■ Alex. Ștefănescu scrie o recenzie a lucrării Magdalenei Popescu despre Slavici: „Această lipsă de umor în studierea literaturii caracterizează și monografia *Slavici* (C.R., 1977), în care totul, dar absolut totul, este important, esențial, profund, inteligent. De fapt, cartea nici nu trebuie considerată o monografie propriu-zisă, ci o demonstrație a modului cum poate fi scrisă azi o monografie.” ■ Vlad Sorianu face o cronică a romanului *Fascinația* (Eminescu, 1977) de Laurențiu Fulga: „Eroii lui Laurențiu Fulga sunt obsedați de absolut în aceeași măsură în care se lasă fascinați de stările majore ale trăirii ca mod de a-și interoga soarta. Dragostea și moartea se dovedesc, astfel, doar două din aceste tentații care transformă existența individului într-un spectacol al consumării marilor confruntări.” (articolul *Fascinația adevărului*). ■ Cristian Livescu analizează activitatea literară a lui Ovidiu Genaru, atât ca poet, dar și ca prozator, ajungând la următoarea concluzie integratoare: „Aglomerarea ironică a contrastelor și decepțiilor este comună poeziei și prozei lui Ovidiu Genaru.” (articolul *Ovidiu Genaru – poet și prozator*) ■ Octavian Voicu face o dare de seamă asupra activității Cenaclului George Bacovia ce ține de revista „Ateneu” și ale cărui ședințe de lucru se desfășoară în Casa Bacovia; darea de seamă este întinsă pe trei luni din ianuarie până în martie (*Cenaclu: «George Bacovia»*) ■ George Genoiu publică un fragment de piesă de teatru, intitulată *Casa noastră*. ■ Tot George Genoiu scrie patru cronici teatrale, prezentând spectacolele ținute la Teatrul «Bacovia» din Bacău cu piesa lui Paul Everac, *Piatră la rinichi*, iar la Teatrul Național din Iași, spectacolul cu piesa *Camera de alături* tot de Paul Everac; următoarele două spectacole sunt bazate pe două piese ale lui D. Solomon, *În ceasul al 13-lea*, jucată la Teatrul «Bacovia» din Bacău, și *Incomparabilul Al*, piesă jucată la Teatrul «M. Eminescu» din Botoșani. ■ Vasile Sporici ia un interviu profesorului dr. doc. Solomon Marcus despre aspecte lingvistice ale mesajului genetic,

problemele urmărite fiind: 1. Un paralelism biologic sau doar o metaforă euristica? 2. Principiul dualității modelării aparține deopotrivă vorbirii umane și codului genetic 3. O surpriză: specificitatea genetică este «scrisă» cu alfabetul... latin! 4. Ereditatea o formă de comunicare; 5. În ce măsură structura mesajelor genetice repetă structura mesajelor lingvistice? ■ Prezența și traduși de Roxana Marfievici: Henry Miller, Ezra Pound și Ernest Hemingway.

● [„Cinema”, nr. 3] În pagina a treia, unde se publică fotografia cu Nicolae Ceaușescu, sunt reproduse și citate ce îi aparțin: „Este cunoscută preocuparea permanentă a partidului pentru desfășurarea activității politico-educative de formare a omului nou, pentru afirmarea literaturii, a artelor, a culturii noi revoluționare – factori importanți în educarea maselor, care au menirea de a reda, în limbajul lor specific, viața, preocupările, dorințele și visele poporului nostru.” ■ Eugen Barbu între „Divinul critic” și „Bietul Ioanide” își intitulează Alice Mănoiu interviul luat scriitorului-scenarist. Felicitându-l pentru recentul premiu Herder, precum și pentru intrarea în producție a scenariului său după *Scrinul negru* și *Bietul Ioanide* de G. Călinescu, conlocutoarea consideră un scriitor de talentul său „o adevărată mină de aur” pentru cinematografie, doar că prea rar exploatată. La observația că pentru prima dată nu mai convertește în imagine universul cărților proprii, Barbu declară: „Călinescu mi-e tot atât de familiar ca propria operă. Este autorul pe care l-am recitat cel mai mult – cred că nu există pagină tipărită sau inedită care să-mi fi rămas necunoscută. După Eminescu îl consider figura cea mai proeminentă a literaturii noastre. Prin cultura lui extraordinară, prin talentul lui scriitoricesc, vădit atât în romane, cât și în paginile de critică. De n-ar exista decât *Istoria literaturii* și tot așa putea spune că n-am mai avut de la fiul Ipoteștilor o personalitate de importanța lui în literele românești. E autorul pe care, dacă aș trăi o sută de ani, de o sută de ori l-aș recita fără să mă plictisesc și de fiecare dată aș avea ceva de învățat. Eu îl numesc «divinul critic», cunoașteți”. Întrebat de istoricul ecranizărilor după cărțile sale și al colaborărilor cu cinematografia, scriitorul pomenește de un scenariu intitulat *Treptele mării*, început la un moment dat cu Gheorghe Vitănidis: „Cu trei personaje: un bărbat de 50 de ani, obosit și dezamăgit, o femeie singură: o doctoriță de 40 de ani și o fată de 20 de ani care pleacă la mare, iar na, ca să uite o decepție sentimentală. Cei trei se întâlnesc într-un decor trist, de mare în post-sezon, cu restaurante închise, năpădite de păianjeni, bowlinguri ce nu funcționează, cu bolnavi ce vin să se trateze la sanatoriu. Între sezoane e și timpul constructorilor, al proiectanților și al zidarilor ce se vor retrage după ce-și vor îndeplini misiunea, lăsând litoralul frumos, gata de primirea oaspeților. Bărbatul și femeia rămân împreună, fata revine la logodnic, povestea se termină cu bine, dar ambianța e tristă ca într-o nuvelă de Kerouac.” Proiectul nu s-a materializat din pricina redactorilor care s-au temut, „au devenit prea prudenți, nu mai aprobă decât ceea ce nu le dă dureri de cap, subiectele minore ce nu duc departe în artă”, mai precizează Barbu. ■ „O carte de tot

interesul” i se pare lui Aurel Bădescu volumul lui Romulus Rusan *La început n-a fost cuvântul* (Meridiane, 1977), ce adună tabletele cinefile publicate periodic în presă, filmul fiind în opinia sa, nu „o formă autonomă și specifică de expresie, ci o derivație vizuală a literaturii”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 3] Revista organizează o anchetă despre *Dramaturgia românească astăzi*, P. Constantin semnalând: „Ne-am gândit că dramaturgia nu poate fi considerată izolat de fenomenul literar contemporan românesc în ansamblu, și că discutarea problemelor acesteia va fi mai bine reliefată prin raportarea la realizările poeziei și prozei noastre de astăzi. Ne-am referit, cu alte cuvinte la statutul literar al textelor dramatice. Am adresat următoarele întrebări: 1. *Care credeți a fi principalele calități (problematica, structura literară etc.) ale dramaturgiei românești contemporane? Dar neîmplinirile acesteia?* 2. *Care sunt perspectivele dramaturgiei noastre de astăzi?* 3. *În ce raporturi considerați că se află dramaturgia românească față de poezia și proza contemporană?* □ Răspund la întrebări: N. Barbu, Ștefan Oprea, George Genoiu, Valentin Silvestru. □ N. Barbu: *Noua dramaturgie există:* „Când afirm că noua dramaturgie există, înțelegem situația ei la cote valorice care nu admit trepte intermediare. De aceea mi-ar veni greu să spun dacă, de exemplu, Horia Lovinescu, pentru că e dramaturg, este mai «mic» (sau mai «mare») decât oricare prozator de renume, de la Zaharia Stancu, să zicem, la Fănuș Neagu, tot așa decât Aurel Baranga este mai «mic» ori mai «mare» decât poezii Geo Bogza, Nichita Stănescu ori decât Teodor Mazilu (acesta ca prozator)”. □ Ștefan Oprea: *Problematizare și politizarea istoriei:* „1. În efortul de a sistematiza, de a organiza literatura dramatică în funcție de anumite criterii definitorii, un distins critic, constant preocupat de sinteze, stabilea câteva capitole în care s-ar înscrie drama românească modernă: «drama de rezonanță istorică», «literatura dramatică de orientare socială», «cazul de conștiință» și «drama ontologică». Urmând această împărțire și exemplificând selectiv cu nume și titluri, obținem o imagine grăitoare a dramaturgiei românești contemporane. [...] Drama de rezonanță istorică a fost și încă este cultivată cu siguranță și trebuie să recunoaștem – cu real talent, de dramaturgi care, urmând pilda lui Camil Petrescu (*Bălcescu*), au dat opere solide în care primează sondajul psihologic, profund ce pune în lumină contradicția tragică dintre aspirația individuală spre absolut și condițiile social-politice vitrege care fac imposibilă împlinirea idealului. Caracteristică în acest sens este drama *Petru Rareș* de Horia Lovinescu. O serie de dramaturgi – Paul Anghel (*Săptămâna patimilor, Viteazul*), Mihnea Gheorghiu (*Zodia taurului, Capul*), Marin Sorescu (*Răceala*), Al. Votin (*Procesul Horia*), D.R. Popescu (*Muntele*)... – depășesc simplul interes documentar al evenimentelor și personalităților istorice, folosind istoria ca pretext de parabolă și realizând analogii cu fapte și idei contemporane. [...] 2. Cred că perspectivele dramaturgiei noastre sunt minunate. Privind de pe «forme de relief» înalte, ridicate de dramaturgi ca D.R. Po-

pescu, Marin Sorescu ș.a. ne putem imagina un peisaj bogat și divers în care toată lumea – de la secretarul literar al teatrului, până la reputatul critic literar al revistei de mare tiraj, de la regizorii teatrali la directorii caselor de editură – se va da în vânt după dramaturgia originală”. □ George Genoiu: *Evenimentul istoric în expresia dramatică*: „Această nouă deschidere a dramaturgiei noastre s-a produs atunci când Camil Petrescu a scris în 1949, drama *Bălcescu* argumentând că în teatrul de inspirație istorică o condiție hotărâtoare este «așezarea personajului în cadrul lui adevărat». Bălcescu moare cu sufletul împăcat de viziunea României viitoare. Eroul teatrului istoric, prin comportare și gând, trebuie să întruchipeze conștiința socială cea mai înaintată și să creadă în perspectiva generoasă a timpului. Eroul trebuie să considere sacrificiul personal anonim, dar este singur integrat în eveniment. Noua pleiadă de dramaturgi s-a simțit atrasă de imaginea în timp a omului ca erou în evenimentul istoric luminându-i trăsăturile etnice, înțelepciunea, demnitatea, dârzenia și proverbiala omenie. Omul și istoria neamului românesc au devenit pe scenă o lume cu o fizionomie proprie bine definită spiritual, o lume care de un secol și jumătate cunoaște extraordinare transformări – mai ales în ultimele trei decenii – dar care structural păstrează trăsăturile esențiale, specifice poporului nostru”. □ Valentin Silvestru: *Moment favorabil evoluției*: „3. Literatura dramatică se află azi într-un raport de echivalență normală cu celelalte domenii literare. Dealtminteri, dacă am coborî de la generalitate la cazuri: cine și-ar lua răspunderea să afirme că proza lui Dumitru Radu Popescu, sau că scenariile lui Titus Popovici sunt deasupra pieselor sale, ori că schițele lui Teodor Mazilu sunt mai valoroase decât comediile lui, ori că Marin Sorescu poetul e «mai mare», să zicem, decât Marin Sorescu dramaturgul? Și afirmațiile inverse ar fi hazarde. Realitatea propune considerarea literaturii dramatice autentice ca literatură română actuală de prim rang”. ■ În cadrul secțiunii: *Opinii-controverse* semnează texte: Nicolae Manolescu, Fănuș Băileșteanu. □ În textul *Faust și Mefisto*, Nicolae Manolescu conchide: „De la Goethe încoace, în romanul german, Faust apare întotdeauna însoțit de Mefisto”. □ În *Sine ira et studio*, Fănuș Băileșteanu se referă la *Dicționarul* lui Marian Popa: „Fără a da lecții nimănui (sunt conștient de ce îmi pot imputa «creatorii»), cred că cei ce au de spus ceva despre acest *Dicționar* trebuie s-o facă deschis: I. În ceea ce-i privește direct și acut personal, prin scrisori adresate redacțiilor (cum a procedat, de pildă, Mircea Zăciu); II. în ceea ce privește destinul – mai general – al literaturii române prin discuții principiale. Fără părtiniri și dând Cezarului ce i se cuvine”. ■ Despre *Poezia lui Aurel Rău* scrie Gheorghe Grigurcu: „Aurel Rău e un poet din familia iubitorilor de culoare verbală, de protocol al formelor ce în egală măsură inhibă și exhibă substratul afectiv, familie din care face parte Vinea, Adrian Maniu, Pillat, Camil Baltazar și care își poate revendica blazonul macedonskian. Contemplației sale de citadin, dominantă, i se adaugă în întreaga poezie transilvană reprezentativă (Coșbuc, Iosif, Goga, Blaga, Isac),

sentimentul dezrădăcinării vărsându-se în subita melancolie livrescă, în angoasa de cărturar ce se autocontemplă. Din starea de spirit comunitară a rămas ca un fundal simțământul de patrie, tradus în sondajul istoric. Reveria poetului nu e anarhică, ci străbătută de liniile de forță ale unei discipline ancestrale, între care coordonata etnică și cea a apartenenței la o cultură specifică sunt cele mai însemnate. Trecutul nu e încă celebrat la modul conceptual sau anecdotic, ci distilat, prefăcut în substanțe fluide, într-o procesiune de umbre”. ■ În activitatea critică a lui Valeriu Râpeanu, C. Costin descoperă: *Cutul operei începute*: „Bogată în sugestii, incitantă prin spiritul polemic, agreabilă prin eleganță, rafinament și «sportivitate», opera de până acum a criticului, prezență care există, fără ostentație, cum spuneam, cu discreție, ca un sistem de gândire, în stare a determina rodnice acțiuni artistice, oricum, o prezență necesară într-un moment și climat propice unor foarte prielnice inițiative”. ■ Apariția cărții *Ucenicul neascultător* a lui George Bălăiță este semnalată prin două articole semnate de Mircea Iorgulescu, Val Condurache. □ Mircea Iorgulescu: *Eposul jovial și euforic*: „S-a spus, despre *Ucenicul neascultător*, că ar fi o carte scrisă într-un registru ironic; afirmație desigur falsă, extinzând partea asupra întregului dar și născută din confuzia modului euforic și jovial cu modul ironic; și nu poate fi o întâmplare că gravitatea de fond a romanului a fost astfel estompată, dacă nu a trecut cu totul neobservată. Jovialitatea și euforia epică își au sursa în privința vieții ca sursă de neconținut miracol, ca infinită germinație de necunoscut. Încântarea, vivacitatea, bucuria scrisului provin din această atitudine, deopotrivă ingenuă și înțeleaptă, de înregistrare lacomă și naivă a spectacolului vieții dar și de asistă contemplare a vieții ca spectacol. Oricum neașteptată, intrarea lui George Bălăiță în cea mai dificilă zonă problematică a prozei românești – «problema țărănească» – anunță hotărnicirea unui nou teritoriu, căruia *Ucenicul neascultător*, carte memorabilă, îl fixează cu fermitate conturul propriu”. □ Val Condurache: *Miraculosul interior*: „*Ucenicul neascultător* este o carte și mai bizară decât cea deconcertantă compoziție ludică, *Lumea în două zile*, care i-a adus lui George Bălăiță o reputație fulgerătoare. În mare, concepția romanului nu s-a schimbat; aceeași scriitură ironică și poetică, aceeași structură discontinuă, alcătuită din planuri epice și simbolice, aceeași viziune liric-burlescă, același cult pentru mister și pentru echivoc, în fine, aceeași ambiguitate, barocă metamorfoză a personajelor. În ultima carte a lui George Bălăiță discontinuitatea subiectului crește direct proporțional cu limpezirea planului în ansamblu. De astfel, sensul este, în *Ucenicul neascultător*, o arhitectură supraetajată, labirintică, paradoxală ca în desenele unde specularea perspectivei duce la construcții spațiale imposibile. Descrierea acestei arhitecturi nu se poate face în cadrul restrâns al discuției de față: același element poate fi găsit în structuri diferite, cu funcție schimbată. [...] O ficțiune lucrată cu rigoare și metodă, un eseu debordând de imaginație, studiul aplicat al unui mediu social, profesiunea de credință inserată într-un jurnal, jurnalul diavolu-

lui Artimon, roman de ucenicie: acesta e *Ucenicul neascultător*, compus în mare pe o structură etajată al cărei prim nivel descrie realitate, iar al doilea lumea imaginației. Cartea conține romanul și dosarul romanului, e o poveste a povestitorului, o carte a imaginației care se povestește imaginând”. ■ Referindu-se la cartea lui Al. Dima, *Dezbateri critice* (Eminescu), Mihai Drăgan conchide: „O critică vie, penetrantă și polemică, plină de idei și sugestii prețioase ca aceea practică de Al. Dima este nu numai un exemplu de militantism neobosit, dar și o dovadă de autoritate excepțională de care dezbaterile teoretice actuale au profitat”. ■ Al. Dobrescu recenzează volumul de versuri al Aurei Mușat, *Tâlcuitorul*: „Față de volumul de debut, *Tâlcuitorul* are avantajul unității tematice și al tehnicii poetice bine stăpânite. Aura Mușat și-a făcut din cuvinte aliante, ce-i drept – nu de o desăvârșită fidelitate, dar care servesc o formulă poetică pretențioasă, cu ecouri din eminescianism, simbolism și chiar ermetism. Riscul vine din plăcerea autoarei de a supune limbajul, de a face din această primejdioasă hidră un soi de mielușel docil până la anulare”. ■ La cartea lui Aurel Martin, *Acolade*, se referă Constantin Coroiu: „Mai mult decât în cazul altora, scrisul lui A. Martin obligă la referiri privind stilul. Stilul este în critica sa, cum s-a remarcat de altfel, un element pregnant, personal, recognoscibil, de-a dreptul inimitabil. Textul capătă un ritm aparte, care este al ideilor și care la nivelul frazei se realizează printr-o punctuație ce parcă vrea să demonstreze «pe viu», de-a lungul desfășurării discursului, legătura indestructibilă dintre logică și gramatică...”. ■ Alexandru Paleologu vede în *Baltagul – un roman de dragoste*: „Dragostea Vitoriei e ca a femeilor de marinari. Oierii sunt în felul lor echivalentul unor marinari, care pleacă în lungi peripluri, ajung la zări depărtate, cunosc lumea, oamenii, târgurile; femeile lor îi așteaptă, ca Penelopa, iar ei se întorc într-un târziu, bronzăți de vântul largului, învăluți de aura misterioasă a călătoriilor, iscusinței și aventurilor; cine știe câte Calypso vor fi întâlnit în cale. La fiecare întoarcere apar reînnoiți, plini de o nouă viață și de un nou trecut; așteptarea întreține în trupul femeilor lor dorința, ațâțată și de bănuială: de fiecare dată dragostea lor e o dragoste nouă, sporiță de toate amintirile pe care absența le păstrează vii, sfâșietoare, și, mai cu seamă, întineritoare”. ■ Despre *Otilia Cazimir peste timp...* notează Const. Ciopraga: „Pentru ambianța culturală ieșeană, Otilia Cazimir a reprezentat decenii de-a rândul, pe lângă imaginea de poetă, ideea de devotament, făcând ca peste umbra unor dispăruți – părinți, surori, prieteni – să treacă lumini consolatoare. Nu vorbea de moarte, nici de morți, deși de pe pereții camerei sale de lucru, din fotografii, o priveau numai dispăruți. [...] Poezia de confesiune, «reculegerile între zi și noapte», rotația anotimpurilor au găsit în epocă o considerabilă audiență. Publicul ratifica un talent. Paralel, de notat aprecieri substanțiale venind de la Ibrăileanu, Lovinescu, Arghezi, Isabela Sadoveanu, G. Călinescu și alții; [...] Cu toate irizările de umor și scelpirile fanteziste, poeta e mai mult elegiacă, înclinând spre o tristețe francă; prozele ei, majoritatea,

respiră mahniri difuze. Timbrul recapitulărilor lirice ulterioare morții lui G. Topârceanu (în 1937) e unul de «requiem», gândul rătăcind «prin cimitirul vechi», în care «poate crucile au murit». ■ Const. Paiu afirmă despre cartea lui N. Barbu: „*Momente din istoria teatrului românesc* este o carte care se citește cu încântare”. ■ Referindu-se la cel de al II-lea volum al lui Ion Cocora intitulat: *Privitor ca la teatru*, Al.I. Fridu observă: „Dar, în măsura în care, Ion Cocora rămâne în perimetrul propriei sale personalități lirice, ne oferă o plăcută lectură-comentariu pe marginea spectacolelor ultimelor stagiuni, abordate, deocamdată, mai mult extensiv. Treaptă preliminară ce se cere depășită în foarte posibilele viitoare volume”. ■ Despre volumul de versuri al Gabrielei Scurtu, *Călătorii imobile* (Junimea), scrie M.D. Gheorghiu: „Poezia Gabrielei Scurtu are calitatea fundamentală de a dispune de o simbolistică bogată și incitantă, rodul unei structuri psihice complexe care promite o producție interesantă și în continuare. Chiar și în versurile nefericite acompaniamentul este prezent cu o mare dispunere de elemente. O situație preferabilă versurilor periate cu care se prezintă unii. *Călătorii imobile* cuprinde semnele tăcerii dinspre adolescență spre o maturitate lirică, în care fantasmеle celei dintâi mai bântuie încă”. ■ La cartea lui Mihai Miroiu despre *Virginia Woolf* se referă: „Dezvoltată dintr-un curs dedicat studenților, monografia lui Mihai Miroiu nu ambiționează să depășească condiția genului inițial. Se descriu întâi, pe larg, antecedentele heredo-colaterale ale Virginiei Woolf, cadrul social cultural în care s-a format scriitoarea. Sunt analizate apoi romanele, fiecare în parte, cu trimiteri, din nou ample, la biografie. Acestea, adeseori poetizate, servesc drept explicații ale esteticului”. ■ Notând despre revista „*Cahiers roumains d'études littéraires*”, Al. Călinescu afirmă: „Nu am putea vorbi despre «Cahiers roumains d'études littéraires» fără a sublinia o dată în plus munca impresionantă pe care o desfășoară Adrian Marino, în calitatea sa de «secrétaire du comité de rédaction»; el a găsit soluții fericite pentru a «armoniza» colaborările, a asigura unitatea fiecărui număr și a aborda o problematică reprezentativă pentru nivelul actual al culturii românești și capabilă, totodată, să intereseze publicul străin. În acest fel, revista a rămas fidelă vocației sale: impunerea valorilor românești, afirmarea pe plan internațional a criticii noastre, instaurarea unor confruntări deschise și constructive, a unui schimb de idei incitant și profitabil”.

• [„*Echinox*”, nr. 2-3] Ioan Alexandru anunță emfatic, în editorial, tematica numărului: *Transilvania*, „Acasăle nostru este aici, ființa noastră cea mai profundă, puțința Patriei, pentru că unde-i răbdare întemeiată pe credință, timpul se cheamă durată și viețuirea statornicie. Ce sunt șaizeci de ani pentru cei ce vin din matca nevremuirilor, căci legământul nostru cu cei duși e atât de adânc și curat, că ne țin de cald în miez de iarnă candelile licărind în cămărilor de taină ale viitorului!” ■ Augustin Buzura scrie *Note transilvane* despre corifeii Școlii Ardelene și activitatea lor susținută pentru propășirea românilor transilvăneni, cunoașterea Transilvaniei „în articulațiile ei intime” însemnând

cunoașterea „părții de nord a sufletelor noastre», cum spunea Ana Blandiana, izvoarele tăriei și forței, drumul spre noi înșine.” ■ Poezie de Octavian Soviany, *Măhnita poveste a inorogului*. ■ Aurel Șorobetea publică un fragment de evocare „alchimistă” a Clujului din cartea *Privire de pe Cetățuie*, cu titlul *La doftor și la potică*. ■ Emil Hurezeanu comentează volumul de poezii al lui Ion Negoïtescu, *Viața particulară* (C.R., 1977), notând la un moment dat: „Această dedublare permanentă între poet și critic determină însăși expresia lirică a criticului precum și pe cea esoteric-cerebrală a poetului.” (*Portretul criticului în viața particulară*). □ La rubrica „estuar”, două intervenții critice ale lui Nicolae Oprea (*Echilibrul contrariilor*) și Ion Cristofor (*Sărbătorile nocturne ale criticului*) sunt consacrate unor cărți de critică (*Bivnac* – 1974, *Lecturi și zile* – 1975, *Ordinea și aventura, Colaje*) ale profesorului universitar Mircea Zăciu, un critic „fixat în tradiția unor D. Popovici, Ion Breazu sau Tudor Vianu”, fiind în aceeași măsură un „călinescian”. ■ Următoarele două articole critice, sub semnăturile unor Mircea Berceanu (*Un univers poetic*) și Traian Ștef (*Ce țărături, ce țărături, ce lumini*), aduc sub lumina reflectorului poezia lui Ioan Alexandru din volumele *Cum să vă spun*–1964, *Viața deocamdată* – 1965, *Vină* – 1967, *Vămile pustiei* – 1969, *Infernul discutabil, Imnele Transilvaniei*. ■ Ion Vartic inserează un poem inedit despre Sibiu al lui Radu Stanca, intitulat *Hebrietas Cibinensis*: „Privește cum stau într-o dungă/ Ca globul pământului, toate:/ Zidirile-acestea ciudate,/ Biserica asta prelungă.” ■ Ioan Groșan punctează valențele și limitele criticii lui Cornel Ungureanu din al doilea volum de critică publicat, *Proză și reflexivitate* (Eminescu, 1977) pe care îl consideră că „stă în umbra primei cărți” (*La umbra cărților în floare*). ■ Ioana Em. Petrescu reactualizează, într-o cercetare severă, categoriile abisale din scrierile filosofice ale lui Lucian Blaga (*Pe marginea «categoriilor abisale»*). ■ Ion Pop tălmăcește integral capitolul VIII al cărții lui André Malraux, *L’homme précaire et la littérature* (Gallimard, Paris, 1977). ■ Sunt de reținut de la rubrica „vitrina” recenziile volumelor de poezie al lui Teohar Mihadaș, *Nimburi* (ed. Dacia, 1977) (semnat: Viorel Mureșan), al lui Horia Bădescu, *Anonimus* (ed. Dacia, 1977) și al lui Victor Felea, *Reminiscente naive* (edit. Eminescu, 1977) (cele două din urmă semnate de Monica Lungu). □ Ion Vartic atrage atenția asupra formelor mitului lui Don Juan (de fapt, al Donei Juana asimilată zeiței Afrodita) în străvechea cultură a grecilor (*Don Juan și vechii greci*). ■ Sanda Protase trece prin literatura avangardistă a lui Lautréamont și cea existențialistă a lui Sartre și Camus, cât și prin teatrul lui Pirandello, afirmația rimbauldiană „Je est un Autre”. ■ Tot în aceeași cheie, a căutării Celui-lalt, scrie și Marian Papahagi despre poezia lui Montale, *Arsenio*. ■ Mircea Curticeanu, scormonind în arhiva Universității clujene, deconspiră mașinațiunile de culise pentru ocuparea unui post universitar în anii interbelici, consemnând: „pentru ocuparea unor catedre universitare se desfășuraseră în trecut, intense lupte de culise în urma cărora, deseori moralitatea candidaților



sau examinatorilor n-a rămas nepătată” și sprijinindu-și afirmațiile pe citate din *Memoriile* (vol. 2) lui Iorgu Iordan: „«O catedră în învățământul superior din Romania veche valora – acesta-i termenul exact – cât o moșie bună, cu avantaje, în plus, față de acestea. Căci afară de glorie, posesorul ei se bucura de un frumos venit material, care era asigurat fără teama, pe care o avea moșierul, că o secetă sau altă întâmplare asemănătoare îl poate ruina»”, cât și pe dosarul de concurs al lui D. Popovici din 1935 (păstrat în arhiva universității) (*Un concurs universitar de altădată* – I). ■ La rubrica „arhiva”, se pot citi scrisorile lui Radu Stanca către I. Negoïtescu. ■ Ștefan Damian traduce din Diego Valeri.

● **[„Familia”, nr. 3]** Se deschide cu articolul lui Valter Roman, *Marxismul și revoluția științifică-tehnică (Marxism clasic și Marxism contemporan)* ■ *Cronici literare*: Gh. Grigurcu despre vol. *Prozatori români* de Șerban Cioculescu; Al. Cistelean despre placheta *O nuntă de cenușă*, poeme de Petre Stoica; Val. Tașcu despre *Plexul solar*, un roman de Ștefan Iureș. Cităm din G. Grigurcu: „Șerban Cioculescu e un ironist de clasă, într-atât de exersat încât afirmațiile sale grave pot fi suspectate de o intenționalitate secretă. Ironia e autenticitatea sa în sens camilpetrescian... Criticul se manifestă ca un exschivnic, care, deprins cu intimitatea obiectelor de cult, nu se poate apropia de ele fără o furnicătură voluptuos-relativizantă, persiflatoare... Nefiind nici poet, nici filosof, Ș. Cioculescu e un nesățios căutător al existențialului literar, practicând un joc caleidoscopic de întâmplări, moravuri, caractere, în marginea creației și adesea într-un fel care servește înțelegerea acesteia... Scormonind pe dedesubtul textului spre a atinge stratul uman, reconstituindu-l pe acesta cu o meticuloasă pasiune căreia nu-i scapă slăbiciunile pitorești, amănuntele în care se refugiază viața, Șerban Cioculescu reprezintă mantaua prestigioasă de sub care au ieșit criticii ulterioari ai seriei ironice, de la Cornel Regman la Marian Popa și Cornel Ungureanu.” □ Scrierea postumă inedită a lui Ion Agârbiceanu, *Din pragul mării treceri*, este restituită de Ion Simuț, în *Agârbiceanu sau demonul vitalității*. □ *Levitație și transparentă*, o cronică de Șt. Aug. Doinaș se dedică poetului Dorin Tudoran și „celui mai bun volum al acestuia de până atunci, *O zi în natură*, o izbândă de sensibilitate și stil, care încheie spectaculos anul 1977”. ■ *Toamna lui Iacob*, povestire de V. Spoială. □ Versuri de C. Buzea și Gellu Dorian – *Scrisori către A.E. Baconsky*, Dorian fiind promovată de Șt. Aug. Doinaș la *Poșta Redacției*. □ Tot la *Poșta Redacției*, un răspuns către Liviu Antonesei: „Un gen dificil și acest lirism aproape lipsit de imagini! Dv. nu cădeți totuși în retorism, deși o mare uscăciune respiră printre versuri. Le prefer pe cele în vers tradițional... Continuați și reveniți.” ■ *Cronica literară străină*: Ion Vartic despre filosoful Ramiro de Maeztu – în eseul *Calisto, Don Quijote și Don Juan*. ■ La rubrica *Teatru* sunt recomandate *Capul de rățoi* de Gh. Ciprian la Oradea (cronică de Dumitru Chirilă) și *Mielul turbat* – la 25 de ani de la lansare, reluat la Teatrul din Baia Mare (cronică de

Stelian Vasilescu). ■ *Din lirica franceză*: François Villon, Baudelaire, Valéry, Apollinaire – în românește de Constantin Chioralia.

● [„**Ramuri**”, nr. 3] Editorialul redacțional reține ca eveniment important al primului trimestru conferința pe țară a U.A.S.C.R., „un corolar al preocupărilor deosebite pentru formarea tinerei generații în spiritul înalțelor idealuri ale socialismului și comunismului”. Textul are în centru discursul secretarului general al partidului, Nicolae Ceaușescu. □ Tot pe prima pagină apar versuri de Virgil Dumitrescu (*Eternitatea statuilor*), precum și articolul comemorativ *Elena Farago*, semnat de Al. Dima la centenarul nașterii poetei, totodată fostă colaboratoare a revistei: „Recită și astăzi, după aproape un sfert de veac de la trecerea poetei în lumea umbrelor, poezia Elenei Farago nu reapare înstrăinată sufletului nostru, ci – dimpotrivă – și fără exagerare, ne impresionează încă sensibilitatea ei feminină, lipsa efluviilor retorice, o aleasă discreție care a alunecat spre o lirică a «șoaptelor» [...] și nu rareori spre o anume sugestibilitate a versului. De aici, și frecvența utilizare a procedeeului epistolar, nu în sensul «Scrisorilor» lui Eminescu, cum s-a afirmat în critică, întrucât tocmai atitudinea combativă și protestatară îi lipsește din motive temperamentale.” □ Pavel Țuguî atrage atenția asupra evenimentului editorial constituit de publicarea celui de al șaptelea volum de opere eminesciene, conținând *Proza literară* (Editura Academiei), din seria „celebrei ediții critice concepută și realizată de Perpessicius”. Colectivul acestui volum, care duce mai departe osârdia regretatului eminescolog, este format din Petru Creția (coordonator), Dimitrie Vatamaniuc, Anca Costa-Foru, Eugenia Oprescu, Dumitru D. Panaitescu și Amita Bhoose. Recenzentul subliniază că apariția noului volum „în condiții tehnice exemplare, are o semnificație deosebită pentru viața noastră culturală și validează o activitate științifică de mare răspundere, ale cărei premise sunt asigurate de pasiunea noii generații de eminescologi, de programul asumat de Muzeul literaturii Române, de Academia R.S. România și de editura acesteia”. □ La secțiunea *Critica criticii*, în articolul intitulat *Vladimir Streinu, astăzi*, Ovidiu Ghidirmic analizează volumul lui Serafim Duicu, *Vladimir Streinu* (Scrisul Românesc, 1977), primul studiu critic monografic („un temerar început de drum, un debut editorial matur, în toate privințele”) apărut la împlinirea unui deceniu de la moartea criticului și istoricului literar, esteticianului, poetului și traducătorului din cea de a treia generație de critici postmaiorescieni: „Serafim Duicu nu-și propune să ne releve un Vladimir Streinu «posibil» sau un Vladimir Streinu «altfel». Criticul își reprimă, prin urmare, tentațiile originalității cu orice preț, manifestându-și neîncrederea principială în «lectura infidelă». Singura preocupare, constantă, a lui Serafim Duicu este aceea de a ne restitui un Vladimir Streinu cât mai aproape de adevăr.” □ În articolul intitulat *Lectura ca sistem*, Costin Tuchilă recenzează elogios cel de-al doilea volum semnat de Romul Munteanu, *Lecturi și sisteme* (Eminescu, 1977), observând, de la bun început, că în acesta se regăsesc valențele aplicative ale problemelor

dezbătute teoretic și panoramic în cel dintâi volum al criticului, *Metamorfozele criticii europene moderne* (1975): „Romul Munteanu face, de fapt, o critică a criticii de un fel special: demersul cultural spre un text critic (de istorie literară sau literatură comparată) este extins, căutându-se semnificațiile «arborescente» în plan sincron și diacronic.” □ Cronică literară a lui Eugen Negrici (*Sentimentul autenticității*) are ca obiect volumul lui Iorgu Iordan, *Limba literară* (Scrisul Românesc, 1977), ce cuprinde o selecție din studiile și articolele lingvistului nonagenar, adunate la inițiativa profesorilor Ion Țugui și Pavel Trăistaru. Cronicarul remarcă o salutară coincidență, anume apariția concomitentă în librării a primelor două volume din *Memoriile* academicianului, toate stârbind interesul viu al cititorilor pentru „vocea exactă, neabătută, naturală”.

■ Lirica este reprezentată în acest număr de grupajul de versuri aparținând poezilor Cleopatra Lorințiu, Nicolae Diaconu și Nicolae Petre-Vrânceanu.

■ „Un subiect fierbinte” este propus spre dezbatere în două pagini centrale ale revistei, „tinerii critici Pompiliu Marcea, Nicolae Ciobanu, Marian Vasile și scriitorul I.D. Sârbu” fiind invitați să își împărtășească părerile pe marginea temei *Tânărul ca erou literar*.

□ Trecând prin romane de Marin Preda (*Moromeții*, *Intrusul*, *Marele singuratic*), Augustin Buzura (*Orgolii*), Al. Simion (*Șansa*), Nicolae Breban (*Bunavestire*), Pompiliu Marcea sesizează o trăsătură comună a personajelor tinere, aleasă drept titlu al intervenției sale, și anume *Obsesia spiritului justițiar*: „Există, în literatura noastră actuală, un însemnat număr de eroi tineri care descind, parcă, din *Jocul ielelor* și care, în raporturile cu oamenii vârstnici mai ales, manifestă o intoleranță ostentativă, mai ales din cauza convingerii în dreptatea cauzei lor.” □ În răspunsul său, intitulat *Paradoxalul raport de asociere și disociere*, criticul Nicolae Ciobanu atrage atenția asupra faptului că „personajele tinere ale romanului românesc contemporan (mărginindu-ne la acest gen) nu sunt nicidecum emanația cutărei autoare sau cutărui autor de proză de consum, pseudo-polițistă, publicată, cu inexplicabilă generozitate, în tiraje uriașe, de colecții precum cele intitulate «Aventura» sau «Clepsidra». Cititorul cu real respect pentru sine, inclusiv pentru propriul timp, are șansa reală de a întâlni autenticul erou tânăr al romanului românesc de azi în opera lui Zaharia Stancu și Marin Preda, a lui Eugen Barbu și Titus Popovici, a lui D.R. Popescu și Fănuș Neagu, a lui Teodor Mazilu și Marin Sorescu, a lui Nicolae Breban și Al. Ivăsiuc, a lui Sorin Titel și A.D. Munteanu, a lui Augustin Buzura și George Bălăiță, a lui Virgil Duda și Nicolae Damian, a lui Ion Dumitru Teodorescu și Norman Manea, a lui Alexandru Deal și Nicolae Motoc, a lui Petre Anghel și Eugen Uricariu, a lui Ioan Radin și Ion Bledea etc. Adică în opera acelor prozatori pentru care eroul tânăr constituie o mare piatră de încercare înscrisă pe traiectul neistovitului efort de definire a însăși *personalității umane în esența ei*, așa cum o relevă epoca în care trăim.” □ În prima parte a intervenției sale (*Eroii cunoașterii*), Marian Vasile trece în revistă tipologia eroilor tineri din proza actuală: „personajul format” (precum Tro-

naru din romanul *Incognito* de Eugen Barbu), „eroii-dezbatere, simboluri ale vieții noastre din ultimele decenii” (precum Chiril Merișor din *Galeria cu vișă sălbatică* de Constantin Țoiu, eroii lui Augustin Buzura sau D.R. Popescu), „eroii cunoașterii care se consumă într-un act intens de percepere a sensurilor ascunse ale universului” (precum Val Tomiță și Tudor din *Trei dinți din față* de Marin Sorescu sau Georges Fotiade din *Scarabeul sacru* de A.D. Munteanu). Cea mai mare parte a articolului se concentrează însă pe o „carte de formație a unei personalități reale”, și anume *Viața ca o pradă* de Marin Preda, analizată detaliat, întrucât oferă „un model al tinereții, complex și dens în semnificații”. □ În fine, I.D. Sârbu se exprimă pe tema dată într-o dublă calitate: de scriitor și de profesor, cea din urmă presupunând contactul permanent cu tinerii: „Constat, nu fără o tainică uimire, că, spre deosebire de generația celui de-al doilea război mondial, tinerii de astăzi, *chiar și în literatură*, cunosc o evidentă apropiere spre primul plan al vieții în timp ce (de pildă, în teatru) cei vârstnici sunt din ce în ce mai surprinși în flagrant delict, să zicem de licheлизм sau lașitate, (vezi teatrul lui Baranga, Lovinescu sau Everac) – tinerii din piesele acestor iluștri confrăți apar ca mesagerii unui duh ingenuu și crud de puritate și justiție novatoare. E un semn foarte bun. Cum un semn la fel de bun mi se pare că ar fi această unică ofensivă prin care tineretul, foarte inginerit, al liceelor și universităților noastre, asaltează cu succes tărâmurile vrăjite ale poeziei și muzicii. Chitara și poezia pot și trebuie să înlocuiască pușca și calul cu care au crescut cei care astăzi se uită înapoi și încearcă să facă sinteze.”

■ „Certe reușite ale genului” i se par Ioanei D.[inulescu] două volume surori, *Întâmplări din veacul XXI* (Scrisul Românesc, 1974) și *Alte întâmplări din veacul XXI* (1977), ambele culegeri de literatură științifico-fantastică, cuprinzând creații ale membrilor cenaclului de literatură S.F. „Henri Coandă”, de pe lângă Casa de cultură a tineretului din Craiova. Printre semnatori se numără și Alexandru Mironov, ale cărui schițe, „scrise într-un stil alert, vioi”, se dezvoltă „pe linia unei literaturi umoristice, satirice, în descendență caragialescă”.

■ O pagină întregă este arondată cărții de teatru: □ Dumitru Velea, în articolul *Rigoare analitică*, recenzează volumul *Clio și Melpomena* (Eminescu, 1977) de Valentin Silvestru (ce are în centru perspectiva contemporaneității, adică „prezența istoriei trecute și a celei actuale în universul literaturii dramatice și al scenei românești”), □ Romulus Diaconescu, în *Patos constructiv*, prezintă cel de-al doilea volum din *Privitor ca la teatru* al cronicarului dramatic Ion Cocora (Dacia, 1977), iar □ Victor Bibicioiu (în *Un animator proeminent*) comentează volumul Victor Ion Popa, *Mic îndreptar de teatru* (Eminescu, 1977), „cea mai complexă și substanțială ediție” datorată lui Virgil Petrovici care, cu rigoare dusă până la pedanterie, „restituie nealterată gândirea unuia din novatorii teatrului românesc”. □ *Bicentenarul lui Ugo Foscolo* este punctat de Alexandru Balaci, întrucât, la 200 de ani de la naștere, scriitorul italian rămâne în continuare „un exemplu viu de poet cetățean pentru orice scriitor

care exaltă trecutul țării sale pentru a afla izvoarele clare și profunde ale contemporaneității”. □ La „Poșta redacției”, Marin Sorescu se află în dialog cu tinerii aspiranți, reținând spre publicare doar două poezii: *Vreau să ajung* de George Vaiman din Slatina și *Zăpada ființei* de Oprea Holban-Zorileanu, din comuna Vulcan (jud. Brașov).

• [„Secolul 20”, nr. 2-3] Numărul dublu se deschide cu un grupaj de fragmente din „Expunerea” lui Nicolae Ceaușescu la ședința activului central de partid și de stat. □ Redacția prefățează grupajul intitulat *Dimensiunea creatoare a mitului*, dedicat lui Mircea Eliade, cu următorul *Argument*: „Construind acest număr al său câtorva aspecte legate de vasta dimensiune culturală a mitului – reconsiderată astăzi pe plan mondial, prin prisma unor cercetări interdisciplinare – revista «Secolul 20» aduce totodată un omagiu savantului român Mircea Eliade care, prin asiduitatea unei munci științifice de o viață, a modernizat și reșezat din temelii această ramură a cunoașterii – cândva relegată în teoriile obscure ale interpretării mistice –, creându-i premisele pentru o valorificare pleneră, lucidă. Așezând în lumină structurile morfologice și funcționale ale mitului, ca factor peren, creator și păstrător de cultură, savantul și literatul român, fidel unei preocupări neabătute față de relațiile interdisciplinare, nu omite să facă frecvente referiri la domeniul istoriei în general, al istoriei românilor în special, dând relief intelectual și pondere prestigioasă unor motive fundamentale ale culturii noastre vechi, cum ar fi *Miorița* sau *Meșterul Manole* [...]”. Anunțând pentru numărul curent interesul față de „miturile hiperboreene, îndeosebi germanice”, detectabile și în poezia eminesciană (cu trimitere la secțiunea *Geografii mitice* la Eminescu din numărul curent), textul redacțional se încheie cu precizarea: „Punând în valoare nu partea moartă, ireversibil apusă, ci aceea perpetuu vivace a străvechiului fond de locuri mitologice întrupate în artă, «Secolul 20» propune cititorului o lectură nouă, din unghi științific. «Critica cerului se transformă în critica pământului» spunea Marx, într-un înțeles eliberator și fecund, chemând izbânda valorilor umaniste. «Critica a înlăturat florile imaginare care acopereau lanțul, nu pentru ca omul să poarte lanțul dezolant și prozaic, ci pentru ca să arunce lanțul și să culeagă floarea vie»”. □ În secțiunea dedicată lui Mircea Eliade, se regăsesc: studiul *Morfologia și funcția mitului*, reprezentând capitolul XII, tradus de Ion Goian din *Traité d'histoire des religions*; consemnarea unei întâlniri dintre Eliade și C. G. Jung, în care acesta din urmă dă un *Răspuns pentru Iov* (traducere de Cezar Baltag); o prezentare succintă a ultimului număr din „Cahiers de L’Herne”, dedicat savantului român, din care revista „Secolul 20” a primit permisiunea să preia textele semnate de Georges Dumézil și Gilbert Durand. Un *Fragmentarium epistolar*, cu intrări datând din ani diferiți (1952, 1966, 1973), consemnează selectiv scrisori trimise compatriotului nostru de Gaston Bachelard, Pierre Klossovski, Raymond Queneau, Giovanni Papini, C. G. Jung, Ernst Jünger. Din țară, semnează articole Zoe Dumitrescu-

Buşulenga (*Istorie și mit: de la romantici la Mircea Eliade*), Eugen Simion (*Demnitatea mitică a narațiunii*), Cezar Baltag (*Recuperarea sensurilor*), Andrei Pleșu (*Mircea Eliade și hermeneutica artelor*). De asemenea, la rubrica intitulată *Carnet*, Theodor Grigoriu evocă întâlnirea cu Mircea Eliade, prilejuită de călătoria în Statele Unite pentru aducerea în țară a manuscriselor lui Ionel Perlea, donate testamentar Uniunii Compozitorilor. „Am intrat atunci în camera sa de lucru unde, pe patru pereți de bibliotecă compactă, se aflau exemplarele operelor sale, tipărite în aproape toate limbile pământului: în cele mai variate dimensiuni și înfățișări grafice, în toate culorile și nuanțele spectrului, impresia lor m-a copleșit. Mă afluam ca în inima unei pietre prețioase, care, în loc să strălucească în afară, își răsfrângea inima spre înăuntru, cu o policromie de o intensitate fascinantă.” □ Dipticul intitulat *Eminescu. Geografii mitice*, cuprinde studiul aceleiași Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *Das Motiv des Doms*, tradus în limba germană de Petre Alexandru, și articolul lui Dan Hăulică de prezentare a expoziției datorate Ligiei Macovei, intitulată *Itinerar eminescian*, găzduită recent de Muzeul Literaturii Române. Sunt reproduse, de asemenea, ilustrațiile artistei plastice la poemele *Dintre sute de catarge*, *Dorința*, *Freamăt de codru*, *Povestea codrului*, *De câte ori, iubito*, *Frumoasă-i*. ■ Din corespondența lui Nikos Kazantzakis traduce Polixenia Karambi, iar din creația lirică a Bellei Ahmadulina, Madeleine Fortunescu. ■ Pentru antologia de lirică iugoslavă, alcătuită pentru Editura Albatros împreună cu Anghel Dumbrăveanu, Petre Stoica îl elogiază pe Slavco Almăjan, „un foarte talentat scriitor de limbă română” din Voivodina „al cărui nume se cuvine caligrafiat sărbătorește”, totodată publicându-i și trei poezii originale. ■ Ioan Alexandru prezintă succint o reuniune internațională organizată de Fundația Humboldt, având ca invitați foști bursieri, inclusiv români, deveniți între timp profesori la diverse universități din lume.

● [„Steaua”, nr. 3] Publică un grupaj de poezii: Florența Albu (*Melci, Scrisoare*), Bazil Gruia (*Catharsis, Cinegetică, Cafeaua de la ora 5*), Valeriu Bârgău (*Vedere de primăvară spre sate ardelene*), Lucian Ștefănescu (*Zăpada*), V. Copilu Cheatră (*Prieteni*), Gr. Coman (*Galop pe piatra cealaltă a lumii*), Mircea Petrean (*Marea. Un nou început*), Ioan Evu (*Baconsky*), Dumitru Cheoaru (*Seara adolescentină*). Vor publica tinerii prozatori: Cornel Cotuțiu (*Prețul regăsirii*), Constantin Munteanu (*Judecata, Scrisoarea a treia*), Adrian Țion (*Septembrie*). ■ Mircea Popa consemnează apariția la editura Eminescu (în 1977) a *Corespondenței lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*. ■ Paul Dugneanu analizează poezia lui Emil Botta în *Triumful himerei identifică principalele teme abordate de Emil Botta*: „Lirismul său este de natură statică, principalele teme, conturate încă din *Întunecatul april*, volumul de debut (obsesia măștilor, teatrul mundi, «colocviul» cu moartea, mitologia de sorginte livrescă și folcloric-stilizantă), menținându-se cu proximități cantitative și abia perceptibile redistribuții de tușe sau de accente și în ultima sa plachetă de ver-

suri, *Un dor fără sațiu*.” Din analiza tematică reușise să își găsească propriul stil, ceea ce demonstrează o maturitate a scriiturii, existentă încă din poeziile de debut: „Într-o splendidă reverie asupra condiției ideale a poeziei ( iluzie, himeră, utopie), Emil Botta își definește arta cu maximă luciditate, ca un edificiu imponderabil, ridicat din fum [...]. Din acest unghi, într-o posibilă taxonomie a stărilor poetice, visarea declanșată de vobletele albastrii ale fumului, constituie un element de grație [...]. Dar o astfel de existență consumată în spațiile «fantazării» lipsită de consistență și densitatea materiei, reprezintă un monument închinat clipei și nu eternității, rațiunea supremă de a fi a poeziei”. Criticul aplică teoria lui Dante în privința celor patru tipuri de limbaje ale operei literare: nivelul literar, alegoric, moral și anagogic: „În acest șah cu moartea, în acest dramatic și tensionat joc al lucidității în care importantă este doar înfruntarea celor doi termeni, mediul înconjurător ca afirmare, concretă, materială, pipăibilă, nu își află justificarea, rămânând doar ca reflex, doar ca umbră în accepție platoniciană, copie imperfectă, degradată a unei alte prezențe (la Emil Botta a unei absențe). Realitatea este un decor, o cortină a neantului. De aceea, fizica sa adecvată noii situații este una a destrămării materiei, a inconsistenței obiectelor.” ■ Dorina Roman scrie despre opera lui Julien Gracq, Gabriel Istrate despre Jan Sabrusla și I. Baciuc despre Claude Bernard.

● [„Teatrul”, nr. 3] Radu Beligan publică un articol de fond închinat *Zilei Mondiale a Teatrului*. 27 martie 1978. □ M. I., în *Festivalul Național „Cântarea României”*, prezintă Festivalul de teatru contemporan de la Brașov. □ Valentin Silvestru scrie și el despre același festival, în *Conspect – ce-i drept, sumar – asupra festivalului brașovean*. ■ Constantin Măciucă publică *Modalități artistice ale dramaturgiei contemporane*: „Dramaturgia și-a asumat o declarată finalitate politică, implicându-se în dezbaterile problemelor contemporaneității, explorând, în modalități artistice diversificate, contradicțiile ce propulsează dezvoltarea societății noastre. Deschisă spre realitate, orientată spre perspectivele devenirii sale, legitimându-și mesajul prin raportare la istorie, susținută de o încredere tonică în destinul națiunii socialiste, dramaturgia noastră se dimensionează prin apetența pentru problematica specifică prezentului socialist și prin evaluarea politică a situațiilor conflictuale (*Interesul general* de Aurel Baranga, *Un fluture pe lampă* de Paul Everac, *Autobiografie* de Horia Lovinescu, *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici etc.). Constituindu-se într-o dezbateră dialectică, indiferent dacă adoptă perspectiva categorialului sau a singularului, această dramaturgie vizează procesele de esență ale societății, cele care poartă într-însele, ca într-un lanț genetic, sensurile directe ale istoriei. Vocația politică, implicarea partizană în dezbaterile problemelor, au determinat și o reevaluare a modalităților și chiar a structurilor dramatice, fapt firesc, pentru că ele sunt rezultate ale intercondiționării dintre artă și realitate și celelalte forme ale conștiinței sociale. Cercetările de teoria artei au relevat că fiecare mare perioadă artistică își creează sau asimilează modalități și structuri

consonante cu modelul de gândire care-i prezidează și integrează manifestările spirituale, încât „iconologii” purced la reconstituirea cadrului de idei al unei epoci pe baza analizei structurilor artistice caracteristice, tot așa cum această relație poate fi pusă în evidență din perspectiva sociologică. [...] Se impune precizarea că modalitățile și structurile dramatice nu au o valoare în sine și se refuză ierarhizărilor sub aspectul aptitudinii de semnificare, după cum nu se exclud în cadrul manifestărilor artistice concrete, ci funcționează ca factori de completitudine, nu de puține ori conjugându-și posibilitățile de comunicare. Dacă unii dramaturgi rămân fideli, cel puțin deocamdată, unei singure structuri, alții, cel mai numeroși, abordează cu egal interes și succes o diversitate de formule. Din rândul acestora fac parte, printre alții, Paul Everac, Horia Lovinescu, D.R. Popescu, Marin Sorescu etc., a căror polivalență s-a verificat prin capacitatea de a folosi, cu incontestabilă ingeniozitate, alte modalități dramatice decât cele semnalate”. ■ Margareta Bărbuță publică *Eroicul – convertit în categorie estetică*: „Unul dintre meritele importante ale Festivalului de teatru contemporan de la Brașov mi se pare a fi fost încercarea de a defini liniile de forță ale profilului teatrului românesc contemporan. Au fost sesizate, astfel, pe bună dreptate, implicarea teatrului în realitatea socială, angajarea creatorului, a dramaturgului, în primul rând, în dezbateră problematicei actualității, creșterea responsabilității omului de teatru, a teatrului, ca instituție, în ansamblul vieții sociale. Pornind de la adevărul că, în societatea noastră contemporană, politicul este implicat în existența cotidiană, s-a argumentat cu temei în favoarea unei mai profunde implicări a politicului și în dramaturgie pentru reliefaarea hotărâtă a contradicțiilor reale, caracteristice dialecticii dezvoltării revoluționare a societății socialiste”. □ Leonida Teodorescu discută despre *Eterna luptă între clasici și moderni*. □ Mircea Radu Iacoban, pe marginea primului Festival de teatru contemporan de la Brașov, publică un eseu intitulat *De cine ne temem?* □ Traian Șelmaru scrie *Dinamica marii scene a țării*, iar George Genoiu – *Ziua de azi a teatrului nostru*, tot despre festivalul de teatru de la Brașov. □ În *Festivalul Național „Cântarea României”*, Cristina Dumitrescu prezintă *Zilele I.L. Caragiale*, eveniment ce a avut loc la Craiova între 30 ianuarie și 1 februarie: „Sesiunea de comunicări a fost consacrată problemelor actuale ale valorificării operei caragialeene și a analizat căile și metodele unei cât mai ample și mai expresive exegeze literare și scenice. În cuvântul său introductiv, Alexandru Dincă, directorul Teatrului Național din Craiova, a subliniat semnificația existenței unei Societăți literare „I.L. Caragiale” (aflată în cel de-al doilea an de ființare), important for științific și cultural, posibil nucleu al unei sistematice și cuprinzătoare acțiuni de valorificare a moștenirii caragialeene. Despre nașterea acestei societăți literare – continuând o remarcabilă tradiție a vieții culturale românești, dar unică, în acest moment în țară – despre direcțiile sale de dezvoltare și despre obiectivele concrete urmărite, a vorbit președintele societății, criticul literar Mihai Ungheanu. Ideea creării acestui for



s-a născut din constatarea că dramaturgia caragialeană a fost reprezentată cu totul nesatisfăcător pe scenele țării, realitate dovedită, o dată în plus, și de inconsistența compartimentului „spectacole” la actuala ediție a Zilelor Caragiale. Ar fi de dorit, ar fi firesc ca, în orice moment, teatrele românești să poată încheia o stagiune Caragiale completă, deziderat a cărui împlinire Societatea literară a înscris-o în programul său, alături de proiectul unor „Caiete Caragiale” (prima ediție va apărea în acest an, la Editura „Scrisul Românesc”, menite a reuni cele mai semnificative studii pe această temă, noi interpretări critice. Societatea își propune, de asemenea înregistrarea pe film – prin aportul cinecluburilor locale – a unor momente din spectacolele importante”. ■ În *Note*, I. N. prezintă *Nicolae Iorga – Biobibliografie*, volum alcătuit de Barbu Theodorescu în 1931. ■ Pe pagina *În întâmpinarea Colocviului Național de Dramaturgie*, Dumitru Solomon scrie despre *Spațiul dramaturgiei*: „Ceea ce conferă o notă de cochetă originalitate discuțiilor cu privire la dramaturgie este faptul că marea majoritate a participanților la aceste discuții sunt dramaturgii înșiși. Despre poezie și despre proză se scriu eseuri, studii monografice, comparatiste, structuraliste, semiotice etc., criticii se bat, pentru un poem sau pentru un roman, pe viață și pe moarte, precum cavalerii pentru un zâmbet de prințesă, fiecare volum de proză sau de poezie poartă în pânțele măcar un volum de critică (excluzând cazurile de sterilitate), iar dezbaterile teoretice sunt ca niște partide de tenis între maeștri, la care scriitorii au funcția de băieți de mingi. Când se discută, în schimb, despre dramaturgie, criticii se dau la o parte, ca și cum s-ar trage cu mitralierele, iar dramaturgii rămân cam singuri să-și amestece părerile și, eventual, să facă și curățenie, înlăturând resturile de la împărțiri, delimitări, analize, disecții. Critica dramatică e, de cele mai multe ori, cronică teatrală, cronicarul de teatru fiind greu de transportat din stal în arenă căci, ca orice om serios și cinstit, preferă să scrie despre ceea ce vede și nu despre ceea ce ar vrea sau nu ar vrea să vadă. Așadar, dramaturgii vor scrie despre ei și pentru ei, postură nu numai originală, dar și de o luxoasă gratuitate, chiar dacă dramaturgii sunt singurii scriitori care citesc din când în când piese și merg din când în când la teatru”. ■ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Henri Wald „despre dialectica dialogului; concept și metaforă în teatru; filozoful Shakespeare; imposibilitatea originalității absolute; semnificația polemică”. □ În *Festivalul Național „Cântarea României”*, Mihai Crișan discută despre cea de-a cincea ediție a Festivalului de teatru scurt, eveniment ce a avut loc la Cluj-Napoca. ■ În *Cronica dramatică*, Virgil Munteanu scrie despre *O restituire: Occisio Gregorii In Moldavia Vodae Tragedice Expressa (Uciderea lui Grigore Vodă în Moldova, expusă tragic)* (Teatrul de stat din Oradea, secția română). În *Piesa românească în premieră* sunt prezentate: *Autobiografie de Horia Lovinescu și Scene din viața unui bădăran (Incomparabilul Al)* de Dumitru Solomon (Teatrul Național din București), cronică dramatică semnată de Valeria Ducea; cea de-a doua piesă este prezentată succesiv de către C. Paras-

chivescu în punerile în scenă de Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani și de la Teatrul dramatic din Galați. Tot el prezintă și *Interviu* de Ecaterina Oproiu (Teatrul Municipal din Ploiești). ■ În *Alte premiere* sunt prezentate: *Noaptea păcălelilor* de Oliver Goldsmith (Teatrul Giulești), *Unchiul Vania* de A.P. Cehov (Teatrul Mic), *Fata din Andros* de Terențiu (Teatrul Național din București), *Capul de rățoi* de Gh. Ciprian și *Fluturii sunt liberi* de Leonard Gershe (Teatrul de stat din Oradea, secția română), *Matca* de Marin Sorescu (Teatrul de stat din Oradea, secția maghiară), *Vlaicu Vodă* de A. Davila (Teatrul „A. Davila” din Pitești). ■ Este publicată drama istorică *Regele răstriștei Burebista* de Gheorghe Mușu. ■ I. N. semnează, în *Gânduri la o comemorare*, un scurt articol comemorativ dedicat lui B.P. Hasdeu.

● **[„Tomis”, An XIII, nr. 1 (130) / martie; Revistă a Comitetului județean de cultură și educație socialistă Constanța, editată de ziarul „Dobrogea nouă”; format tipografic: A3, 16 pagini; apare lunar; colegiul redacțional: Ion Bădică (redactor-șef), Eugen Vasiliu, Nicolae Motoc, Constantin Novac, Carmen Tudora-Chehaian].** În rubrica *Aspecte literare*, Nicolae Motoc recenzează volumul Doinei Sălăjan, intitulat *Amintirea miremelor* (C.R., 1977), o carte la care se remarcă „încrederea în resursele lirice ale mărturisirii”, fapt care „asigură unitatea acestei cărți, ieșind biruitoare, până la urmă odată cu autenticitatea și originalitatea poetei”. Recenzentul observă că „poeta practică un lirism narativ. Destăinuirile sunt mai întotdeauna nostalgic evocatoare, de o senzualitate când delicată și subtilă, când gâlgâitoare, violentă. Aici intră [...] poemele retorice referitoare la schimbările pe care le produce timpul în ființa biologică a poetei, scrise într-o manieră eseniniană. [...] Tot cu mijloacele lirismului narativ, «confidențelor», [...] poeta evocă în câteva poeme lumea copilăriei. Firește, verbul este ceva mai suculent, mai viu, mai colorat. Accentul cade pe miresme”. Analizând volumul, se relevă faptul că „fără a fi niște capodopere”, aceste poeme „dau samă cu mai multă fidelitate de ceea ce îi aparține cu adevărat poetei Doina Sălăjan”, anume „latura existențială, omenească a unei mărturisiri lirice. Pentru că, în fond, [...] nici «poetii nu sunt scutiți de mizeriile vieții» și, poate, tocmai de aceea trebuie ascultați: «*Atât de puțin glasul poezilor a fost ascultat – / războaiele s-au făcut, / crimele s-au săvârșit, / și atâta fățarnicie stăpânește pământul. / Câți avem oare sufletul pur? / Nici poezii nu sunt scutiți de mizeriile vieții. / Dar ascultați-i ce spun, / glasul lor este șoapta iubirii / și strigătul de speranță al muritorilor. / Dar ascultați-i și apoi cercetați-i cum sunt.*»”. ■ Același Nicolae Motoc semnează rubrica *Cartea de debut* care include două analize. Prima dintre ele este semnată de Gabriela Scurtu și se axează pe *Călătorii imobile* (Junimea, 1977), o carte care descrie „într-adevăr niște «călătorii». Ele sunt, deocamdată, ale dragostei; se petrec pe un plan imaginar, în răstimpul cât partenerii nu trec pragul casei, iar sufletele lor, exaltate și saturate de propria lor intimitate, găsesc într-o lume mărunță, casnică, nenumărate poteci și drumuri, care nu sunt întot-

deuna ale desfătării”. □ Cel de-al doilea volum – *Amiaza câmpiei* (Junimea, 1977), de Emilian Marcu – „este prea puțin omogenă și totuși nu i se poate nega o anumită unitate. Este prea cuminte (sub aspectul expresiei) și totuși nu i se poate nega un sâmbure de originalitate. Aparent doi poeți diferiți au colaborat la alcătuirea sumarului. Unul este prețios, grațios, suav, delicat, care apelează la simboluri în stare să exprime intimitatea: floarea (de obicei: crin), lebăda, [...], cerbul, roua ș.a.m.d. [...] Altul este agrest, teluric; își construiește lumea exterioară pornind de la elemente ca: boi, șerpi, tălângi, potcoave, brăzdare, pluguri, [...] ulcioare, cojoace. [...] Amândoi se regăsesc însă în aceeași obsesie, care e mai puțin a «câmpiei» din titlul cărții, cât a seminției, a rodirii. [...] Se întâmplă, deci, în cartea lui Emilian Marcu, «un fel de luptă», din care este dificil să prevezi cine va ieși pe viitor învingător”. ■ Sub semnul *Convorbiri literare*, Constanța Călinescu dialoghează *Cu Ovidiu Papadima*, „istoric literar, perseverent și minuțios interpret al tezaurului nostru folcloric, cercetător al bibliografiei și presei literare, [...] personalitate marcantă a vieții literare și științifice românești”. În cadrul dialogului, se încearcă schițarea unor repere privind „monografia revistelor de cultură”, plecându-se de la cele două mari lucrări deja realizate – *Reviste literare românești din ultimele două decenii ale secolului al XX-lea* și *Reviste literare românești de la începutul secolului al XX-lea*. Totodată, se iau în discuție și unele revistele dobrogene (sunt menționate *Analele Dobrogei*, *Litoral*, *Dobrogea literară* ș.a.) care „lipsesc din radiografiile literare întreprinse”, dar își merită locul „în circuitul cunoașterii”. Alte aspecte abordate sunt legate de proiectele de viitor în care s-ar putea include „cercetări de evaluare a culturii Dobrogei”, precum și o valorificare mai eficientă a „folclorului dobrogean”, a „specificului și locului acestuia în cultura noastră populară”. ■ Se publică poezii, semnate de Carmen Tudora, Sorin Roșca, Marian Filimon, Luiza Stoica, Florin Pietreanu, Petre Vlad, Ion Andrei, Ion Roșioru, Ion Dragomir, G.G. Ursu, Petru Vălureanu și Arthur Porumboiu.

● [„**Transilvania**”, nr. 3] Aurel Martin semnează eseu *Eminescu, poet al desalienării*, o încercare de a demonstra cum poetul nostru național înseamnă „momentul rar al întâlnirii (identificării) geniului (ca valoare individuală) cu geniul (ca valoare a gândirii și sensibilității colective, etnice). A particularului cu generalul. General care, în cazul lui, îmbrățișează, în fapt, umanitatea.” ■ Poezii de Mira Preda, Aurel Gurghianu, Dim Rachici, Horia Bădescu, Mihai Bratu, Franz Hodjak (în românește de Reimar Alfred Ungar), Viorel T. Sălăgean, Eugen Evu. ■ Ovidiu Papadima prezintă publicului român doi folcloriști germani, primii culegători de basme românești, frații Schott, „modești cărturari germani” care „nu erau preocupați numai de istorie. Preoți și învățători la țară, ei trebuiau să se îngrijească și de sănătatea sătenilor. Pe această cale, au ajuns și la vastul tezaur al culturii noastre populare în ceea ce privește medicina”, interesul stârnit de activitatea celor doi frați constând în publicarea într-o versiune germană, a volumului *Walachische Marchen (Povești românești)*, volum

apărut în anul 1845, „la renumita editură Cotta, din Stuttgart și Tübingen. Prin apariția la această editură celebră și prin transpunerea într-o limbă de circulație europeană, tezaurul basmelor române a atras atenția străinătății, nu numai asupra lor ci și asupra vieții și creației poporului român însuși. Frații Schott și-au însoțit culegerea cu o amplă introducere despre istoria și limba românilor din Banat, cu multe referiri la datinile și obiceiurile poporului român”, opera fraților Schott fiind retipărită, în 1971, la Editura Kriterion din București, prin grija folcloriștilor Wilhelm Brednich și Ion Taloș (articolul *Doi prieteni germani ai românilor: frații Schott*, rubrica „restituiri”). ■ Mircea Ivănescu are trei contribuții în acest număr. Prima dintre ele este un articol aniversar (împlinirea a 45 de ani) și comemorativ despre Nichita Stănescu, *Amintire cu soare de vară*: „Nichita Stănescu împlinește luna aceasta patruzeci și cinci de ani. Cu mai mult adevăr decât măsura dantescă, această vârstă, jumătatea anilor de înțelepciune ai lui Nestor de pildă [...], reprezintă mijlocul de drum al vieții într-o cunoaștere. [...] Cum e întotdeauna cazul cu un poet autentic (și din acest punct de vedere cel pe care-l sărbătorim acum nu e numai decât un model, chiar dacă ne-am deprins poate, după critică, să-i dăm generației întregi numele său), o anume frumusețe a gândirii și a sensibilității vorbește nu numai pentru cel care o rostește, ci și pentru cei, aproape întotdeauna la fel de înzestrați, care, prin formație și formula simțirii, i-au fost și îi sunt alături.” A doua contribuție cu titlul *Trăire și poezie* salută apariția în românește a uneia din cărțile fundamentale de estetică ale lui Wilhelm Dilthey, *Trăire și poezie* (Ed. Univers, colecția «*Studii*»), având o importanță covârșitoare în formația intelectuală a unor esteticieni români, opera englezului constituind „obiectul referirilor și recunoașterilor lui Bagdasar, Ralea, Vianu, risca să nu mai fie citit, într-atât lucrurile spuse de el despre câte un scriitor sau câte o fațetă a creației par acum știute, câștigate definitiv.” A treia contribuție a lui Mircea Ivănescu se raportează la traducerea în limba română a romanului *Recursul la metodă*, a cubanezului Alejo Carpentier (un roman relativ recent apărut în patria sa în 1974), „un scriitor mai profund influențat de literatura europeană, de spiritul mai ales al Franței (unde și-a petrecut, ca refugiat politic, mai mult de un deceniu în tinerețe, frecventând mediile literare suprarealiste)” spre deosebire de confrății săi latino-americani (articolul *Permanența rațiunii*). ■ În materie de documente literare și psihologice, Mircea Popa semnaleză publicarea *Jurnalului lui Gala Galaction* despre care notează: „jurnalul lui Galaction nu este numai un document sufletesc, de nețăgăduită autenticitate, esențială pentru cunoașterea omului și scriitorului, pentru descifrarea resorturilor intime ale artei lui. Descoperim și o galerie întregă de portrete, de chipuri și icoane din viața scriitorului, de prieteni apropiați: Arghezi, Cocea, V. Demetrius, I.G. Duca, V. Arion, ale personalități politice, o seamă de informații și mărturii legate direct de participarea sa la viața publică.” ■ Ilie Guțan discută despre noua ediție, cuprinzând într-un singur volum perioada literaturii române „vechi” și a celei „premoder-

ne” și având un titlu care „preia aproape integral titlul masivei *Istoriei călinesciene*”, a *Istoriei literaturii române de la origini până la 1830* (Ed. Științifică și enciclopedică, 1977) de Al. Piru, despre care scrie în apărarea autorului: „eveniment editorial de prestigiu, chiar dacă, în realitate, este vorba de o nouă reeditare a unor cărți care, de fiecare dată, s-au bucurat de un justificat succes de librărie. Nu e nimic de mirare în interesul cititorului față de lucrări de acest gen, mai ales într-o literatură unde aparițiile de factura, autoritatea și calitatea celei consemnate aici sunt, deocamdată, foarte rare și puține. Așa stând lucrurile, sunt de-a dreptul curioase și inexplicabile obiecțiile și procesele de presă, declanșate în deceniul precedent, continuate în cel curent, împotriva acestei lucrări cu merite științifice incontestabile, singulară în istoriografia noastră literară din aceste ultime decenii, concuroasă – la nivelul proiectului spiritual ce o însuflețește – doar de tratatul academic (unde chiar Al. Piru are o contribuție importantă)”, iar despre metoda lucrării aflăm că: „În totalitate, structura din edițiile anterioare, cu adausurile și remanierele efectuate la momentul potrivit, de altminteri puține la număr, a fost respectată, istoricului literar fiindu-i clare, din capul locului, acele «criterii specifice» ale esteticii marxiste, necesare în organizarea, analiza și interpretarea faptelor literare dintr-o perioadă atât de întinsă.” ■ Vasile Avram parcurge cu un ochi empatic al cincilea volum de *Pagini de critică literară* al lui Vladimir Streinu (editorul volumului fiind George Muntean): „patrimoniul său critic rămas spre încorporare editorială este departe de a se fi epuizat – căci o falsă impresie a creat imaginea unui Vladimir Streinu mai puțin productiv decât colegii săi de generație – dar prin forța împrejurărilor, ne e destinată o receptare oarecum centrifugală: dacă primele două volume, cuprinzând materiale din perioada 1928-1948, au apărut în îngrijirea autorului, iar al treilea (1946-1970) apucase a fi pregătit tot de el, următoarele două cuprind texte selectate de editor din ceea ce deocamdată autorul lăsase deoparte ca fiind, probabil, piese doar adiacente coloanei sale critice. Desigur, și în volumul de față îl redescoperim cu aceeași plăcere intelectuală pe același Vladimir Streinu, chiar dacă secțiunile și capitolele nu cuprind atâtea sinteze de viziune critică precum primele trei. Îl redescoperim mai ales pe subtilul critic de poezie, în al cărui gust și în a cărui sinceritate te poți încrede aproape fără șovăire, ca într-un veritabil detector de valoare estetică.” ■ Vasile Chifor investighează tipul de proză pe care o cultivă Norman Manea, centrându-și atenția asupra ultimului roman al său și anume *Zilele și jocul* (C.R., 1977), și precizând din capul locului că „Proza lui Norman Manea se refuză unor comodități de lectură, solicitând cititorului o participare intensă, capabilă a reconstitui (chiar și la modul interogativ) un univers faptic, cu renunțarea, aproape totală, la interpretarea acestuia, dar nu și cu absolvirea de riscurile (sau șansele) retrăirii lui prin sugestie și simbol.”, iar despre romanul cercetat afirmă: „Discontinuitățile, rupturile bruște, absența intrigii, învăluirea în anonimul a personajelor până la disoluția lor, revenirile și reluările obsesive

etc., – într-un cuvânt structura heteroclită a compoziției, iată elementele ce compun acest roman, interesant în sine, mai ales prin felul cum spune și nu prin ceea ce comunică.” ■ O a patra contribuție a lui Mircea Ivănescu se referă la studiul Irinei Mavrodin, *Romanul poetic*, „o încercare de a defini semnificația și locul orientării astfel denumite în literatura contemporană”, și anume „noul roman francez”, după apariția lucrării *Noul roman francez. Introducere în poetica noului roman*, scrisă de profesorul și cercetătorul Romul Munteanu, un cunoscător „al fenomenului cultural străin” și director „al principalei edituri de transpunere în românește a literaturii universale”; dar recenzentul are prilejul de a formula o interogație asupra condiției „progresului în literatură” în fragmentul liminar al articolului *Romanul poetic*: „Este experimentalismul întotdeauna o condiție a progresului – în artă, în știință? Trebuie, adică, întotdeauna ca un câștig în ordinul sensibilității estetice să fie dobândit prin abaterea de la normă, sau chiar prin contestarea obișnuitului? ■ ” Cronicile literare ale lui Mircea Tomuș ne întâmpină spre sfârșitul numărului. Prima este dedicată poetului Petru Stoica, volumului *O nuntă de cenușă*, despre poezia căruia avem următoarele notații: „Acum douăzeci și mai bine de ani, poezia lui Petre Stoica ni se arăta, în prima ei înfățișare, ca un desen grațios al unor clipe fugare, semnificative, în plan poetic, prin însăși grația lor plastică; au urmat, apoi, câteva volume la rând în care logodna picturii cu poezia a pus în competiție harul și căutările plastice cu preferința pentru motivele poetice circumscrise unei vârste – copilăria – și unui orizont geografico-istoric – Banatul de altădată, cu satele, târgurile, oamenii și împrejurările lui caracteristice”, iar despre volumul de față scrie: „Păstrându-și liniile generale ale programului și originalității sale incontestabile, chiar impresia generală rezultată din inepuizabila relație dintre imagine și sens, aceasta poezie și-a început faza unei noi frumuseți, din interior, scoțând la lumină depozite secrete. [...] de la care putem aștepta realizări de excepție.” A doua cronică a lui Mircea Tomuș are drept subiect poezia lui Dorin Tudoran, *O zi în natură*, despre al cărui titlu cronicarul scrie că „reprezintă cea mai mică unitate semnificativă a unei experiențe existențiale integrale, purtătoare a întregii sume de caracteristici, un fel de moleculă de astfel de experiență existențială, dacă vreți; o zi în natură acoperă înțelesul unei întregi vieți, al unui întreg destin uman, așa cum este el modelat prin interdeterminările dintre factorii subiectivi și cei obiectivi, dintre cei externi și cei interni.”

• [„Vatra”, nr. 3] *Critică și adevăr*, articolul lui Gheorghe Perian de la rubrica *Filtre*, prezintă „cartea cea mai reprezentativă pentru critica lui Gabriel Dimisianu, *Nouă prozatori* (Eminescu, 1977): „G. Dimisianu practică o critică realistă, căutând în primul rând adevărul, nu frumusețea expresiei sau spectaculosul ideilor. Expunerea lui este metodică, în trepte, izolând ierarhic fiecare trăsătură, căutând argumentele cele mai potrivite astfel încât impresia finală să fie cea de coerență și sistem. [...] Criticul cartografiază ținutul sălbatic al pro-

zei actuale [...] facilitând intrarea cititorilor. [...] Contribuția lui G. Dimisianu la constituirea unei istorii a literaturii actuale este una dintre cele mai importante”. ■ La rubrica *Cronica literară*, Dan Culcer se întreabă dacă primul roman al criticului și eseistului Marian Popa, *Doina Dolcescu și Nelu Georgescu* (C.R., 1977), este *Un exercițiu de „ars combinatoria”*: Romanul este, de fapt, un text polemic cu teză, construit cu mijloacele narrative, un exercițiu stilistic de austeritate, o demonstrare a mijloacelor literaturii și a efectelor paradoxale ale teoriei. Se întvede că la baza textului stă o premisă teoretică: reducerea la absurd a unei teze de estetică: *personaje tipice în împrejurări tipice*. Accentul este pus pe iraționalitatea premiselor și pe raționalitatea dezvoltării lor până la ultimele consecințe. [...] Naratorul omniprezent nu emite nici o părere despre comportamentul personajelor, despre situații, el joacă în text un strict efect catalitic. Este un colecționar de locuri comune, de situații tipice, de peisaje standard, arhicunoscute sau posibile într-un București care este locul desfășurării unor «idei» cu mai multe personaje interșanjabile, cu identitate precisă, dar cu individualitate precară”. Romanul oferă „un prilej de meditație asupra caracterului de *artifex* al produsului literar, asupra raportului dintre inteligența critică și inteligența artistică în procesul de constituire a operei literare”. ■ A doua cronică semnată de Dan Culcer, *Posibilitățile fantasticului literar*, comentează cartea Anei Blandiana, *Cele patru anotimpuri* (Albatros, 1977): „Cele patru texte cuprinse în volum sunt niște dilatate poeme în proză, descrieri de stări subiectivizate extrem. Logica narativă este de esență romantică, natura, mediul înconjurător fiind reflexul unor stări sufletești. [...] Textele nu sunt complet epurate de istoricitate, scoase din coordonatele contextului spațio-temporal și viziunile poetice feerice sau apocaliptice conțin intenționalitatea unor avertismente de natură morală, cu trimiteri chiar politice (cărțile arse ale tatălui). Rezultatul, în plan artistic, este remarcabil fără a fi excepțional”. ■ Dumitru Mureșan conturează, în articolul *Adolescentul Dorian Gray*, universul poetic al lui Horia Bădescu, urmărind evoluția filonului liric de la volumul de debut până la ultima apariție editorială: *Marile Eleusii* (Dacia, Cluj, 1971), *Nevăzutele Urse* (Dacia, Cluj, 1975), *Cântece de viscol* (Eminescu, București, 1976), *Anonimus* (Dacia, Cluj, 1977). Este remarcată „deosebita înzestrare și predilecția lirismului pur muzical”, precum și „armonia superioară a «ecourilor» baladești consacrate în poezia noastră, de la Bolintineanu la Ștefan Aug. Doinaș.” ■ La pagina *Critica tânără (XVII)*, articolul lui Serafim Duicu, *Slavici în fața criticii*, își are punctul de pornire în cartea lui C. Mohanu, *Ioan Slavici interpretat de...* (Ed. Eminescu, 1977), o reconstituire, „cu toată probitatea științifică”, a confruntărilor de opinii ce au dus la recunoașterea valorii operei scriitorului ardelean. Reținând observația lui C. Mohanu că „opera lui Slavici rămâne în continuare o *operă deschisă*, care își așteaptă în permanență re-lectura și interpretarea”, Serafim Duicu prezintă masivul studiu al Magdalenei Popescu, *Slavici* (C.R., 1977), „un studiu modern, serios”, aflat „sub zodie

structuralistă.[...]Reluând critic și cu mult bun simț rezultatele la care au ajuns structuraliștii și semioticienii (R. Barthes, Ț. Todorov, Greimas, Propp ș.a.), Magdalena Popescu descinde în adâncurile prozei lui Slavici ambiționând să-i descopere mecanismele intime, alcătuirea ei particulară în contextul prozei românești”. Ceea ce surprinde în articol lui Serafim Duicu este atitudinea misogină a autorului: „Când femeile fac critică, deseori rațiunea cedează sufletului și citim pagini curente liric, dar fără să fie ...critice”. Aprecierile care urmează nu șterg impresia dezagreabilă a punctului de vedere adoptat: „Magdalena Popescu nu pierde nici o clipă din vedere că este în postură de critic și de aceea nu cedează sentimentalității. Slavici (atât opera cât și omul) e judecat cu o anume cruzime a adevărului, fără menajamente, impactul dintre critic și obiectul său producându-se la modul bărbătesc. Admirația este subtextuală, nu exclamativă ori adjectivală”. Totuși studiul Magdalenei Popescu demonstrează „fără puțință de tăgadă [...] puterea ei de a face față cu brio examenului critic dur, impus de metodele noii critici”. ■ La aceeași pagină *Critica tânără (XVII)*, Gheorghe Grigurcu analizează opera critică a lui Liviu Petrescu, care „ilustrează o vie preocupare teoretică”. În volumul *Scritori români și străini*, „analizele lui Liviu Petrescu se disting, în genere, prin rigoare, printr-un ton echilibrat, stăpân pe sine, ce le conferă autoritate. [...] Fără a fi rostite *ex cathedra*, propozițiile criticului în discuție nu sunt străine de mediul în care acesta își desfășoară activitatea. Mai mult decât nerv publicistic ori sclipire literară, beneficiază de acuratețea argumentației nu o dată ingenioase, de utilizarea la maximum a capacității informaționale, adusă la zi. [...] Liviu Petrescu e un eseist declarat, unul dintre cei mai dotați ai generației sale [...]. Eseul este socotit formula exponențială a spiritului actual, printr-o generoasă dilatare a accepției sale: «...din punctul nostru de vedere, eseul constituie forma literară cea mai adecvată prin care se exprimă spiritualitatea contemporană, capodoperele gândirii și ale criticii moderne fiind, în marea lor majoritate, eseuri!»”. ■ Mihai Sin publică la pagina *Vatra-Dialog cu...* convorbirea avută cu Dan Deșliu, poet, actor, om de televiziune, „personaj controversat al lumii literare”. Discuția se poartă mai ales în jurul obsedantului deceniu postbelic: „Literatura noastră a cunoscut o dezvoltare destul de complicată după 23 august 1944, și în acest proces foarte dificil [...] au existat și momente de cumpănă, momente de progres și regres, îmbinări firești în evoluția unui fenomen social-politic, unui fenomen ideologic cum este literatura”. Experiențele de viață prin care a trecut poetul Dan Deșliu sunt privite din perspectiva celor 50 de ani împliniți cu regretul că omul, în general, are „proasta sau copilăreasca, infantila, banala deprindere de a accepta idei gata mestecate. Nici un fel de adevăr, oricât de evident, nu poate fi al tău până când aceasta nu se întâmplă în cadrul unui proces organic, intim. [...] Vreau doar să spun că deprinderea de a se considera sfinte niște idei, niște poziții, niște metode, cu care eventual te-ai deprins și care eventual te-au dus la anumite succese, mai mult sau mai puțin statornice,



este o deprindere nefericită și dacă se transformă în tic, în meteahnă, devine fatală evoluției, nu numai în literatură. Nu am fost stăpânit niciodată de mândria de a înțepeni”. Această declarație este lentila prin care Dan Deșliu își judecă existența. ■ La rubrica *Hic sunt leones*, Silvia Udrea prezintă *Remember – portretul unui artist*, două volume publicate după moartea tragică a poetului A.E. Baconsky: „*Remember* [două vol., ed. Cartea Românească, 1977] este un jurnal al călătoriilor imaginare ale scriitorului pentru care cele [călătoriile] reale sunt impuls și permanent punct de referință, o *terra ferma* a aventurii consumate în spirit. De aceea, «falsul jurnal», cum subintitulează Baconsky cartea sa, hașurează conturul unui autoportret din care doar o parte se lasă văzută”. Cartea exprimă „credința neșrămutată în durabilitatea artei. Imperiile dispar, spun monumentele artistice ale Europei, dar valorile spiritului «rămân inexpugnabile borne la hotarele adevărate și nevăzute ale popoarelor, însemne heraldice de neistovită noblețe»”. ■ Vasile Băncilă, având la dispoziție, prin amabilitatea Petronelei Chinezu, *Corespondența Lucian Blaga – Ion Chinezu*, „doi oameni pe care i-a unit în mare parte același destin”, conturează profilul celor doi oameni de litere între care a fost o prietenie profundă. ■ Mihai Sin semnează, la rubrica *Radar*, articolul *Întâlnirea cu tragicul*, rânduri despre o carte unică în literatura română, *9 pentru eternitate* (Ed. Casa Scânteii, București, 1977) [Autori: Mircea Micu, Gheorghe Tomozei], „o carte funerară [...], monument *in aeternitas* ridicat de colegii scriitori celor care au dispărut în cutremurul de la 4 martie 1977”: A.E. Baconsky, Savin Bratu, Alexandru Ivasiuc, Virgil Ghiorghiu, Mihai Petroveanu, Daniela Caurea, Mihai Gafița, Veronica Porumbacu și Nicolae Ștefănescu. Mihai Sin citează ultima pagină de manuscris aparținând lui A.E. Baconsky, găsită pe patul său, după cutremur, și care cuprinde o inexplicabilă previziune: „Traversând munții [împăratul roman Marc Aureliu] își spuse: *vezi în urma ta abisul duratei și-n față un alt infinit, adu-ți aminte de cei ce-i îngropară pe atâția alții sfârșind prin a fi și ei îngropați și învață să disprețuiești moartea.*” și încheie cu îndemnul: „Fie și pentru aceste cuvinte, cartea aceasta trebuie parcursă cu pietate...”. ■ Semnează poezii Ștefan Aug. Doinaș, Dușan Petrovici, Aurel Șorobetea și teatru Radu Stanca.

• [„*Viața românească*”, nr. 3] Cornel Regman semnează textul *Caraion despre Bacovia sau... începutul continuu*: „Prin ce are mai bun, cartea lui Caraion despre Bacovia este un admirabil jurnal de lectură și o colecție de reflecții și aforisme ale unui poet despre alt poet și despre poezie în genere”. ■ La „*Supraviețuiri*”-le lui Radu Cosașu se referă Gelu Ionescu: „Există multe disponibilități în proza lui Radu Cosașu, pe care scriitorul le poate dezvolta «con brio»: cum ar fi, de pildă, înclinarea spre mister și spre poetică fantazare. Spirit ludic și duios, autorul are un cult frenetic, adolescentin al literaturii devenind cu prea mare ușurință nesigur pe sine, adică pe certul și originalul său talent de prozator. *Supraviețuirile* înseamnă deci un superior și tulburător exercițiu «te-

rapeutic» al omului și al literaturii sale, căruia îi lipsește foarte puțin pentru a fi o carte excepțională a anului 1977, unul din cei mai buni ai prozei noastre”.

■ *Despre Pompiliu Constantinescu* notează Gheorghe Grigurcu: „Personalitatea criticului s-a manifestat ca o apă întinsă, oglindind nenumărate imagini ale literaturii ambiante, apă care încă n-a putut să-și sape un făgaș mai adânc. Profilul său arată stigmatul unui elan nedesfășurat. Nu mai puțin, meritul lui Pompiliu Constantinescu este pilduitor prin probitate, prin conștiință etică, poate cea mai curată din întreaga noastră literatură critică”.

■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: C. Trandafir, Pompiliu Marcea, Roxana Sorescu, Petre Got, Eugenia Tudor Anton, Alex Ștefănescu, Nicolae Oprea, Narcis Zărnescu, N. Steinhardt.

□ În textul *Modernitatea lui Maiorescu*, C. Trandafir recenzează cartea lui Eugen Tudoran, intitulată: *Titu Maiorescu* (Eminescu, 1977): „Meritul prim al acestei sinteze este de a ne fi dat, cu dovezi de netăgăduit, un Maiorescu complex, profund, sincron și original – înțemeietorul criticii literare românești, în accepția ei modernă”.

□ Același cronicar semnalează și *Alte exegeze eminesciene*: „Tot ce amintește, cu adevăr și cu bun simț de marele nostru poet este primit cu bucurie rară. În anul care s-a scurs, eminescologia a continuat să prospere, întreținând abundent cultul pentru *Luceafăr* cu noi adăugiri la biografie, cu editări în tomuri compacte ale unor studii și articole, cu traduceri din exegeza închinată de străini poetului nostru”.

□ „Astfel spus, avem acum la îndemână un bogat corpus de documente datorat regretatului Gh. Ungureanu, care s-a devotat până în ultima clipă, cu o pasiune neînfrântă, textelor referitoare la Eminescu, rătăcite prin arhive. *Eminescu în documente de familie* (Minerva, 1977) reprezintă doar o parte a acestui generos proiect. Elevii și colaboratorii distinsului cercetător, D. Ivănescu și Virginia Isac, moștenind acribia dascălului, au întocmit acest voluminos «dosar» de documente «cât mai aproape de intențiile autorului»”.

□ „O amplă imagine a receptării marelui poet își propune excelența colecție Eminesciana a editurii Junimea, pe lângă editarea operei sale (până acum s-a tipărit o ediție de poezii alcătuită de Const. Ciopraga și o alta de *Scrieri pedagogice*; despre aceasta din urmă, apărută nu demult, se cuvin referințe speciale). Ultimele apariții ale colecției – două culegeri de studii și articole semnate de Vasile Gherasim și de Grigore Scorpan și tomuri datorate cercetătorilor străini – au, pe lângă valoarea propriu-zisă a interpretărilor, și farmecul variației”.

□ Despre *Un roman al contemporaneității*, denumit *Șansa* (Eminescu) al lui Al. Simion scrie Pompiliu Marcea: „Finalul cărții, prin revenirea pe șantier a personajului principal – mijloc terapeutic pentru înlăturarea angoasei, n-are nimic didactic sau ostentativ moralizator. Este o șansă, o posibilitate care merită a fi încercată. Sau poate să fie o iluzie, dar la urma urmei, iluzia însăși poate fi o soluție, căci – dacă ne gândim bine – adevărata fericire este o fata morgana sau, altfel spus, adevărata fericire nu este altceva decât însuși drumul spre fericire. Aceasta este, credem, ideea fundamentală ce se desprinde din

romanul *Șansa*”. □ Roxana Sorescu asociază cartea lui Constantin Țoiu, *Alte pretexte*, cu *Modestia ca nonconformism*: „Constantin Țoiu pornește dinspre cărți spre viață. El scrie mai ales despre cărți și scriitori care ar putea avea o valoare morală exemplară pentru toți. Fiecare dintre eseurile sale devine astfel un prilej de meditație, o propunere de a gândi asupra existenței în termeni care nu o dată șochează deprinderile dobândite printr-o lungă acceptare”. □ În *Beatitudine și contemplare*, Petre Got se referă la: „Noul volum de versuri al Anei Blandiana (*Somnul din somn*, C.R., 1977) este un subtil și candid elogiu adus vieții, mătăsoase, blânde. Univers de toamnă mirifică, în care frunzele, roadele, lumina comunică o stare de împăcare, de beatitudine, dar, în permanență, un ochi lucid nu scapă din vedere nici alte fațete ale firii, precum ireversibilitatea timpului, moartea. Nu ni se oferă temperatura imediată a faptului trăit, ci aburul rarefiat și detașat al acestuia. Totul mângâie abia perceptibil, paradisiac, extatic. Caracteristice pentru această stare de visare, de reverie, de comuniune cu natura și cosmosul sunt poeziile *Această plutire* și *Numai cu mine*”. □ În volumul de versuri al Doinei Sălăjan, intitulat *Clepsidra de carne*, Eugenia Tudor Anton descoperă *Arome, sunete, culori...*: „Uneori, furată de fluența condeiului, poeta nu poate rezista efluviului verbal, dorinței expresive de a spune totul dintr-o dată, de aceea unele poeme suferă de o nedorită diluție. Ceea ce merită a fi remarcat în acest ciclu al volumului Doinei Sălăjan este prospețimea senzației și o anume juvenilitate, elegia ei având zvâcniri de mânăz rănit. O juvenilitate nealterată de timp, comunicată firesc”. □ Despre *Un mozaic liric* scrie Alex. Ștefănescu: „Noua carte de versuri a lui George Alboiu – *Cântarea României* (Editura Eminescu, 1977) – se compune din câteva cicluri distincte, care merită să fie «descrise» fiecare în parte. În primul grupaj, *Etica*, sunt incluse mai multe reflecții aforistice asupra ideii de patrie. Predilecția pentru aforisme, poetul și-a manifestat-o și altădată, fie inserând formulări autonome, «definitive» în cuprinsul poemelor, fie atașând la sfârșitul unui volum de versuri cugetări exprimate lapidar și pregnant”. □ La volumul de versuri al lui Nicole Dan Frunteletă, intitulat *Puterea sunetului* (1977) se referă Nicolae Oprea: „Poezia implică, astfel, atributele unui angajament civic direct și poetul își presimte locul în tradiția artei sale, condiționat de «puterea sunetului» din care vor țâșni alte traiectorii lirice. Asumându-și organic destinul, N.D. Frunteletă își dirijează «sunetul» cu fermitate în cadrul unei lirici în registru eroic. Deficitul de fantezie pare să nu altereze sinceritatea discursului și expresivitatea leitmotivelor. Lirismul aspru, ușor crispat uneori, alteori fluent și cantabil în linia armoniilor folclorice, reprezintă în egală măsură, reflexul unei conștiințe poetice mature”. □ Narcis Zărnescu notează despre *Receptarea literaturii engleze în cultura română*: „Volumul lui Aurel Curtui, *Hamlet în România*, continuă o preocupare constantă a cercetătorilor noștri – receptarea literaturii universale în sfera culturii române -, înscriindu-se într-o serie tematică, din care rețin în mod deosebit atenția Shakespeare în cultura română modernă

(Dan Grigorescu, 1971). Spre deosebire de antecesorii săi, Aurel Curtui încearcă «să rescie» odiseea românească, uneori capricioasă, a unei singure tragedii: *Hamlet*. Traducerile și creația originală, autohtonă, sensibilă la semnalele universului shakespearian constituie – după autor – cele trei canale prin care Hamlet pătrunde în cultura și conștiința românească”. □ La *Cutul valorilor ferme* meditează N. Steinhardt: „În semnificativa lui carte, *Tropice triste* (1955), etnograful Claude Lévi-Strauss, astăzi membru al Academiei franceze și unul din cei mai de văză reprezentanți ai sociologiei structuraliste, condamnă pe intelectualii primului pătrar al secolului al XX-lea pentru a nu fi studiat cu atenția cuvenită două volume fundamentale: *Cursul de lingvistică generală* al lui Ferdinand de Saussure (1916) și *Principia mathematica* (1910-1912) de Bertrand Russell și de R.N. Whitehead”.

## APRILIE

### 1 aprilie

• [„Luceafărul”, nr. 13] Conține versuri de A.I. Zăinescu, Tiberiu Utan, Mircea Micu, Dorin Tudoran, un grupaj din lirica americană contemporană, precum și proză de Alexandra Târziu și Dan Mutașcu. ■ Redacția semnează colectiv editorialul *Înalt forum al democrației*. ■ Romul Munteanu publică prima parte a articolului *Luminătorii*, dedicat Școlii Ardelene. ■ Paul Dugneanu comentează recent apărutul dicționar *Umanitatea lui Sadoveanu de la A la Z* (Eminescu, 1977). ■ În *Critică și identificare*, Ion Pop analizează volumul *Identificări*, de Marin Mincu, situând discursul acestuia între interpretarea imanentă a operei literare și reticenta față de noile metode lingvistice: „E o întreprindere solidară, de altfel, cu o modalitate de lectură destul de răspândită la acei critici ai generațiilor mai noi care, reșezând în prim plan comentariul imanent al operei, studiul realității sale intrinseci, păstrează o anumită rezervă față de metodele criticii «lingvistice» și, în genere, față de un scientism nepozitivist ce ar ucide emoția participării creatoare la text. Tradiția criticii lovinesciene și călinesciene nu putea decât să fertilizeze aceste teren al cercetării, ce n-a rămas totuși străin de achizițiile unui structuralism practicat cu moderație.” ■ Aurel-Dragoș Munteanu îi aduce un omagiu lui Onisifor Ghibu în articolul *Un militant al ideii naționale*, cu ocazia publicării antologiei *Pentru o pedagogie românească*, ce „oferă prilejul unei meditații aprofundate asupra condițiilor în care s-a născut școala românească, asupra idealurilor care au animat-o în cursul vremilor și asupra legăturii sale permanente cu viața poporului nostru.” ■ Șerban Cioculescu semnează textul *Colaționare*. ■ În *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu realizează portretul criticului Eugen Simion: „Luptător de excepție pentru o literatură modernă, el poartă în sânge, și nu va încerca niciodată să le distrugă, multe boabe de timp vechi: glasul pământului, glasul iubirii, glasul

înfrângerii. [...] Sceptic uneori, în ceea ce privește destinul prozei și al poeziei, Eugen Simion e plin de clopoței ca manechinele pe care învață meserie hoții de buzunare, când vine vorba de critică literară. Ar fi în stare, cred, să pună gard de lemn câinesc jur-împrejurul pogoanelor de critică și să le sărute, noaptea, pe lună, când iarba lor se umple de rouă.” ■ Ov.S. Crohmălniceanu îl situează pe N. Tertulian, cu studiul *Philosophia rediviva*, în paradigma filosofiei tradiționale, speculative: „N. Tertulian se înscrie astfel într-un contra-curent, cel al filozofiei tradiționale. Specializarea accentuată, reflecția strict îngrădită, izolarea obiectului gândirii, le consideră o îndepărtare de la adevăratele rosturi ale disciplinei pe care o profesază.” ■ În secțiunea *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu analizează cele două plachete câștigătoare ale concursului de debut *Cartea Românească: Pasărea nopții*, de Ion Roșu, și *Floarea soarelui*, de Valeriu Bârgău. Cea dintâi se remarcă prin diversitatea tehnicilor poetice: „...reține atenția, de la primul contact, prin tenacele și într-un fel, admirabilul efort de a traversa ținuturile unei cât mai diverse game de modalități lirice.” Placheta lui Valeriu Bârgău se desfășoară, în schimb, sub forma unor reportaje poetice, în stilul solemn al lui Walt Whitman: „...cartea lui Valeriu Bârgău conține o succesiune de «reportaje» lirice, strunite de o anumită retorică discursiv-solemnă, în stil whitmannian, pe cuprinsul căreia realul, în înfățișarea lui concretă, revendică dreptul de a intra pe ușa din față a poeziei.” ■ În rubrica *Viața cărților*, Valentin F. Mihăescu recenzează placheta lui George Țărnea *Drumul domnului de rouă* (C.R., 1977): „George Țărnea își cunoaște amplitudinea glasului liric, dozează cu atenție notele lirice și accentele ironice și, păstrându-se în registru convenabil, reușește cu această cartea cea mai bună creație a sa de până acum”. ■ Potrivit Doinei Uricariu, volumul *Miez de anotimp* (Eminescu, 1978), de Ludmila Ghițescu, se caracterizează prin poeme solare și limpezi: „Cântece ale seninătății și limpezirii, poeme solare, croquisuri ale amintirii amestecând imaginile realului cu cele ale reveriei, peisaje fugare în spatele cărora „orizonturile ne sunt clare și largi” (*Pădurile*) publică Ludmila Ghițescu în ultimul său volum de versuri.” ■ Victor Atanasiu prezintă romanul *Prin ce se deosebește această noapte*, de B. Elvin (Eminescu, 1977). ■ Ioana Crețulescu observă tendința epicizării liricii lui Constantin Abăluță în volumul *Călătorii* (C.R., 1977): „Constantin Abăluță tinde și el către procedeele epicizării versului, numai că îmbină două aspecte contrare, pe de o parte, înșiruirea tipic narativă și reluată la infinit: nume (verb și complinire), pe de altă parte absența aproape totală a legăturilor, gândul finit pe o vorbă nu-l mai continuă pentru că tehnica principală rămâne cea a naufragiului.” ■ Sub titlul *Teatru și societate* sunt reunite două convorbiri realizate de Ioan Lazăr cu Virgil Stoenescu și Ovidiu Genaru. Scriitor de teatru radiofonic, Virgil Stoenescu consideră că acesta necesită o atentă stăpânire a limbii: „– *Ce înseamnă de fapt scrierea unei piese destinate teatrului radiofonic?* – Scrierea unei piese de teatru radiofonic constituie un exercițiu nespus de folositor pen-

tru un dramaturg și, totodată, o îndeletnicire dificilă și obositoare pentru că îl obligă să manipuleze acest neprețuit element, cuvântul, cu zgârcenie, cu prudență, cu tact și cu o mare seriozitate...” Atras de tematicile tineretului, acesta consideră că teatrul nu trebuie să fie destinat tinerilor, ci despre aceștia: „Iată de ce cred că nu are niciun temei expresia «dramaturgie pentru tineret», dar cred în schimb în necesitatea unei dramaturgii despre tineret. □ Întrebat de ce a trecut din sfera poezia în cea a teatrului, Ovidiu Genaru răspunde că la baza deciziei sale a stat dorința de a se exprima mai bine în fața realului: „– *Vii în acest domeniu, pe care mulți îl numesc mirific, din poezie. De ce faci pasul ăsta?* – Din iluzia și șansa de a mă exprima mai bine în fața unor realități explozive.” În răspunsurile acestuia, fără legătură cu întrebările puse, sunt inserate pasaje privind eliberarea presei de cenzură în România comunistă și decadența Occidentului: „Când partidul a desființat controlul presei făcând din România o țară fără cenzură, ne-a încredințat o răspundere morală fără precedent și, în același timp, a apelat la forța sincerității noastre civice și artistice. Nu ne rămâne decât să învățăm pe brânci lecția acestei libertăți, să căutăm echilibrul și măsura profesiei noastre.”; „Am fost în Vest, lumea aceea o înțeleg tot mai greu, e tot mai minată de contradicții, libertatea de unde apune soarele e crepusculară, viciată de violență, mă interesează libertatea de unde răsare soarele, sfera în care trăiesc indiferent dacă mă aflu în centrul sau la periferia ei. Acesta e un crez politic, e crezul meu moral, sunt învățat cu ordinea și munca pașnică, cu realitatea și armonia.” ■ În „*Privind înapoi cu mândrie*”, Sultana Craia discută cartea lui Gheorghe Tomozei, *Istoria unei amfore* (C.R., 1976): „Meditație despre poeți și poezie, poetică prin substanță, prin patosul evocării și prin elanul sintetizator, această carte a lui Gheorghe Tomozei se constituie în imagini integrate, gravitând în jurul ideii, transpuse metaforic, a continuității milenare dintre spațiu și spirit.” ■ În secțiunea *Fragmente critice*, Eugen Simion observă caracterul ironic și reflexiv al volumului *Scrisori provinciale* de Ștefan Bănuțescu: „În stilul vechi moralistic, ironic și reflexiv (stilul fiziologilor!) sunt compuse *Scrisorile provinciale* ale lui Ștefan Bănuțescu, fixate, estetic, într-un spațiu indecis: eseul, pseudoreportajul (ficțiunea care își caută realitatea!) și narațiunea propriu-zisă. Formulă deschisă, mobilă, cu «introduceri ocolite» și digresiuni interioare care, în loc să lămurească, aproximează obiectul.” ■ Dan Laurențiu identifică principalele trăsături ale liricii Angelei Marinescu în *Asceza limbajului*. Poeta își asumă, înainte de toate, problemele „demne de meditația omului, adică ale spațiului creat, artificial, al culturii”: „Acest spațiu, ca expresia sintetică, subiectivă, a cuvântului, a ceea ce în mod analitic și obiectiv se manifestă ca disparat, are tendința căutării unui sens, a unui ordini care depășește dezordinea un sens unificator vizibil încă în mitul orfic al integrării regnurilor. Mitul implică ideea că toate regnurile – universal, vegetal, animal – deci și omul – se află la aceeași distanță față de sens, sunt forțe concentrice ale aceluiași cerc vrăjit.” ■ La împlinirea vâr-

stei de 70 de ani, Al. Raicu îi dedică lui Virgil Carianopol articolul omagial *Tinerețea poetului*: „Într-adevăr, versurile lui au prins mereu adâncimi melodice. Carianopol a fost și este obsedat întotdeauna de ideea ce trebuie să-i străbătă poezia ca un fir roșu și să-l rețină convingător pe cititor. Fără această idee, el nu pune niciodată condeiul pe hârtie. Acesta ar fi unul din «secretele» versului de vrajă din fiecare carte a sa.” ■ Este publicată continuarea articolului început de Dan Arsenie în numărul precedent, în dosarul dedicat lui Edgar Papu, și intitulat *Pre-baroc psihologic*, în care contestă ușurința apropierii lui Neagoe de John Donne: „Genul eseului nu e o catapultă potrivită a-l zvârli pe voevodul român din Valahia pe țărmurile Albionului sau ale arhipelagului Baroc (sintagma Doinei Curticăpeanu din *Orizonturile vieții în literatura veche românească*, Minerva, 1975). Însă plasarea lui Neagoe în pancronismul muzeului imaginar al literaturii, în jocul nevicios al interrelațiilor culturale, pare a fi un procedeu fertil. Rămânând medieval și prerenascentist în proporții diferite, Neagoe este clar un pre-baroc.” ■ Omar Lama prezintă, în *Mesajul poeziei*, noua ediție a plachetei lui Eugen Jebeleanu, *Surâsul Hiroșimei* (Minerva, 1978), alcătuită în șase limbi (spaniolă, italiană, franceză, engleză, germană și originalul în română). ■ Dan Ciachir îi ia un interviu lui Balogh József privind activitatea sa de traducător.

● [„**Tribuna României**“, nr. 130] Ion Horea publică tableta *Întâmpinarea păsărilor* în care relevă conflictul dintre civilizație și natură: „S-ar părea ca știința ne aparține în exclusivitate. Din instinct și din simțuri, civilizația a ales reversul moral, născător de legi și de reguli sociale. Descoperiri fabuloase ne mână prin tărâmurile nebănuite. Să nu scăpăm însă din vedere, nici din auzire, că între valorile umane și cele ale Firii, în conviețuirea lor încăpățânată, se aude strigătul de alarmă și cântecul pasării.” ■ La rubrica „idei-opinii-eseuri”, suntem luați în primire de a doua parte din articolul *Romanitatea românească* (II) semnat de prof. dr. Alex Niculescu, cu subtitlul *Contactele cu lumea non-latină*, în care autorul detectează două componente ale romanității românești, romanitatea limbii și romanitatea culturală, fiindcă: „Româna este unica limba romanică ce s-a apropiat în diverse perioade de cultura latină prin intermediari non-romani. Mai întâi, în epoca Bizanțului ereditar al Romei, care – așa cum a arătat Nicolae Iorga – prin trăsăturile sale spirituale și materiale încă romane a constituit un sprijin pentru latinitatea dunăreană (în Scythia Minor, se știe, latina a fost limba oficială până în secolul al VII-lea).” ■ Nicolae Balotă se lansează în reabilitarea barocului „sau mai exact reinterpretarea barocului ca univers stilistic, spațiu cultural, sentiment al vieții” acest lucru fiind considerat „unul din fenomenele caracteristice, aproape simptomatice ale epocii noastre. În ultimul deceniu au apărut pe plan mondial numeroase studii, eseuri, cercetări de amănunt și lucrări de sinteză dedicate barocului. Asemenea cercetări întâlnim și în spațiul culturii romane”, luând ca punct de pornire lucrarea în două volume a profesorului Edgar Papu, *Barocul ca tip de existență*, într-un

articol omonim. ■ Vasile Netea încearcă să demonstreze legătura dintre pașoptiști și ideea de unitate națională, pentru a comemora 130 de ani de la „istorica mișcare revoluționară de la 1848 din țările române, care s-a integrat în suita amplelor manifestări de înnoire a lumii moderne, declanșate concomitent în toate țările Europei.”, în articolul *Pașoptiștii și ideea unității naționale*. ■ Lecția a XII-a de limba română, a lui Cezar Tabarcea, cu ilustrații de Mihaela Istrate, cuprinde o ieșire la Opera Română. La rubrica „antologie literară”, este publicată tableta *Un basm de cinci minute* a lui T. Arghezi. Pe partea opusă, la „rubrica copiilor”, apar poezii de Elena Farago și St. O. Iosif, plus o selecție de proverbe, zicători și ghicitori. ■ Cornel Mihai Ionescu face exegeza monografiei lui Ovidiu Cotruș, *Opera lui Mateiu I. Caragiale* (Ed. Minerva, 1977), carte ajunsă la lumina tiparului numai cu câteva zile înainte de moartea autorului, carte despre care exegetul notează: „Cartea lui Ovidiu Cotruș dobândește o dublă însemnătate în cadrul criticii noastre actuale. Ea reprezintă prima analiză amplă, lucidă și obiectivă a psihologiei și creației lui Mateiu Caragiale, întreprinsă din perspectiva și cu instrumentele unei poetici a lecturii sugerată în parte de «critica hermeneutică». Aceasta concepție, distinctă atât de impresionism cât și de tehnicismul «noii critici», prin care Ovidiu Cotruș sporește varietatea de orientări și stiluri a criticii noastre de azi, este formulată cu limpezime și rigoare în capitolul liminar «Câteva precizări metodologice». Mai mult decât un «argument» al analizei pe care o precede și o introduce, acest text reprezintă, în ciuda modestiei titlului, un minuscul tratat de poetică, de o remarcabilă valoare în sine. [...] Frumoasa carte a lui Ovidiu Cotruș reprezintă cea mai acută și mai obiectivă analiză a personalității și operei lui Mateiu Caragiale pe care o avem până acum. Dar conform rigorilor «cercului hermeneutic», ea este numai una din lecturile posibile în cuprinsul lui, întrucât acesta rămâne fără încetare «deschis»”.

● [„**Era socialistă**”, nr. 7] Victor Vișinescu analizează raportul dintre *Social și estetic în poezie*, pornind de la volumul lui Constantin Crișan, *Confesiuni esențiale* (C.R., 1977), reprezentând „o contribuție la schițarea unor modalități de analiză a literaturii și criticii literare în viziune sociologică marxistă”: „Studiile și articolele de sociologie a literaturii reunite în volumul *Confesiuni esențiale* își propun să dezbată câteva trăsături ale poeziei politice ca dimensiune a liricii, precum și modalități ale criticii sociologice în viziune marxistă.”

## 2 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 11078] Florin Mugur face adnotări de lectură despre monografia poetului Gh. Tomozei referitoare la M. Eminescu, *Miradoniz (Copilăria și adolescența lui Eminescu)*: „o carte fermecătoare, privindu-l așa cum l-a văzut și marele critic, ca pe un «pui de țăran sănătos, alcătuit din trunchiul zdravăn al căminarului și din făptura delicată a Ralucăi». E viziunea lui G. Că-



linescu, dar este și viziunea lui Gheorghe Tomozei, remarcabil poet al mirificului, cântăreț al unei lumi matinale, cu gesturi sărbătorești, călător sosit în lumea copilăriei «cu diligența de Gura-Humorului», cum spune într-un poem”.

### 3 aprilie

• [„România liberă”, nr. 10 374] Ovidiu Papadima prezintă *O lucrare utilă despre folclorul nostru*, respectiv cea semnată de Virgiliu Ene, *Folcloriști români*, notând că „o trăsătură marcantă a modului cum concepe munca în domeniul istoriei literaturii și a culturii noastre este convingerea sa că această istorie trebuie să aibă același caracter militant, aceeași fermă orientare spre social, care se cer și literaturii”. □ Tratatând despre volumul de versuri al lui Coman Șova, *Cuvinte de reazem*, Tia Șerbănescu observă *Coerența mesajului poetic*, considerându-l „o carte de poezie adevărată, în cea mai mare parte a sa”.

### 5 aprilie

• [„Viața studentească”, nr. 14] Radu Cosașu prezintă – sub forma unei *Cronici de 3 secunde* – expoziția *Manifest pentru sănătatea Pământului*, deschisă la Galeria Amfiteatrul artelor de plasticienii Ion Barbu (caricaturist) și Daniel Ionescu. ■ Sub titlul *Nu există o ierarhie a clișeelelor*, Constanța Buzea rezumă lecturile Cenaclului „Amfiteatru” de la sfârșitul lui martie. Au citit Bogdan Ghiu și Ovidiu Dumitrescu – poezie, Mihai Marinescu – proză.

### 6 aprilie

• [„Flacăra”, nr. 14] Mara Nicoară publică poezia *Un sat ca o lumină*. □ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (4)*, Octavian Paler scrie partea a doua din *Quetzalcoatl*. □ În *Cronica spectacolelor*, Nelu Ionescu, cu titlul „Le-a zis-o bine!”, publică o cronică dramatică a piesei *Interviu* de Ecaterina Oproiu (Teatrul municipal din Ploiești în turneu la București). ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Inorogul*, o prezentare a antologiei, apărută în „Biblioteca critică”, *Dimitrie Cantemir*, „interpretat de un mare număr de autori, de la contemporanii lui până în zilele noastre, îngrijită de Carmen Dumitrescu, cu prefață, antologie și bibliografie”. □ Ion Diaconescu, în *Însemnări de lectură*, cu titlul *O poezie manifest*, prezintă volumul *Pentru dreptate se aprinse focul* de Petre G. Gorun. ■ În *Opinii*, Mircea Iorgulescu scrie *Și Hasdeu, Xenopol, Iorga*, un comentariu pe marginea unor articole publicate, în două numere consecutive din „România literară”, semnate de Geo Bogza și Al. Philippide în care se discută situația republicării *Istoriei literaturii române* de G. Călinescu, acesta fiind, în sfârșit, deblocată. Concluzia criticului este: „calitatea este produsul îndrăzelii; este nevoie, și în plan cultural, de inițiative curajoase, de renunțare la sterilele comodități. Este foarte bine că s-a retipărit opera completă a lui Urmuz, dar să nu uităm că opera poetului național rămâne încă doar fragmentar cunoscută. O mentalitate leneșă, ale cărei consecințe sunt

însă active, a inversat prioritățile și, prin aceasta, a substituit năzuinței o mulțumire mediocră. Cine se mulțumește cu puțin, puțin are; și dacă în plan literar există, în ciuda tuturor imperfecțiunilor, un corp totuși impresionant de reeditări, în celelalte laturi ale creației noastre spirituale, cu deosebire în domeniul istoriei și al filosofiei, avem o grea datorie față de înaintași. Nimeni, din altă parte, nu va veni să o împlinească, după cum nici a o lăsa în seama generațiilor viitoare nu este eu puțin. Tocmai cunoașterea temeinică și întreagă a ceea ce a realizat spiritul creator românesc, laolaltă cu întrupările sale de azi, va asigura acestor generații acea deplină personalitate care să facă posibilă nu numai continuitatea unui efort istoric, dar și ridicarea lui pe o nouă treaptă. Datoria față de înaintași este de fapt o datorie față de prezent. Mai mult: este o necesitate imperioasă”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă romanul lui Virgil Duda, *Cora*. ■ În *Pagina de lectură*, sunt publicate o serie de poezii semnate de Ștefan Augustin Doinaș: *Tăcerea*, *Floarea-soarelui*, *Balada lui Ducipal*, *Libertatea*, *Pinul*. □ Nikolaus Berwanger publică un articol omagial intitulat *Un adevărat prieten al românilor*, menționând că „s-au împlinit 125 de ani de la nașterea celui mai de seamă scriitor al germanilor din Banat: Adam Müller-Guttenbrunn”. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Cosașu publică *Anul Jules Verne*. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică prima parte din romanul *Moartea boxerului*.

● [„**Orizont**”, nr. 14] Cronica lui Cornel Ungureanu pătrunde în universul celor *Nouă prozatori* (Eminescu, 1978), volumul de critică al lui Gabriel Dimisianu, despre care notează: „este o carte interesantă nu numai prin lucrurile spuse, ci și prin cele ce se pot citi în subtextul ei, incitantă nu doar prin afirmații ci și prin propunerile pe care le face: puncte de plecare întotdeauna bine stabilite în teritoriul adevărilor prozei contemporane.”, cei nouă prozatori abordați fiind: Ștefan Bănuțescu, Augustin Buzura, Virgil Duda, Teodor Mazilu, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, Constantin Țoiu, Nicolae Velea. ■ I. Cheie-Pantea îi dedică „hohotirii interioare” a lui Creangă un articol referitor la umorul humuleșteanului, intitulat *Jovialitatea* lui Creangă. ■ Livius Ciocârlie revine la cercetările sale legate de noua critică franceză (articolul *Pașii noii critici*). ■ Gheorghe Șora evocă activitatea diplomatică a poetului Vasile Alecsandri pentru recunoașterea Unirii, într-un articol omonim. ■ Sunt publicați trei poeți maghiari din Timișoara, din vechea generație, Endre Károly, Mandics György, Anavi Ádám și trei poeți din noua generație: Jaksa Emilia, Pataki Sándor, Kiss András. ■ Anghel Dumbrăveanu dă răspuns pentru ultima dată corespondenților revistei și pasează ștafeta de critic de serviciu poetului Petru Sfetcă, anunțat pentru numărul următor. ■ Monica Aldea tâlmăcește o povestire a prozatoarei australiene Lyndall Hadow (n. 1903), din volumul *The Tracks We Travel. Australian Short Stories*.

● [„**România literară**”, nr. 14] Se deschide cu o redacțională invitație la *Drum de împliniri*: „având în față chipul omului de azi în devenirea lui conti-

nuă, noi, sporite îndatoriri revin tuturor celor ce activează în domeniul, atât de complex, al mutațiilor de conștiință. Scriitorilor, în primul rând. Astfel încât, sensul operei literare, scopul ei, criteriile de concretizare a artei cuvântului să fie încă mai adânc implicate în ritmul tot mai intens al construcției larg desfășurate a socialismului”. ■ Ion Lotreanu pledează pentru o comuniune între *Scriitorul și epoca* sa: „Ideea potrivit căreia scriitorul trebuie să depună eforturi de a cunoaște epoca în care trăiește pentru a trece în opere concluziile la care a ajuns este justă. Căci dacă au existat epoci în care literatura n-a dat opere de mare forță, nu putem admite că au existat epoci neinteresante din punctul de vedere al scriitorului. Viața a oferit fără întrerupere materie creației. Viața nu poate fi învinuită. Epoca actuală conține aspecte ce pot genera opere de valoare. Timpul nostru implică mutații pe care le numim excepționale. Exagerăm considerându-le astfel? La un examen atent constatăm că nu atât realizările din sfera științelor (produse uimitoare în fond ale minții omenești) îl preocupă pe creatorul de valori artistice, cât situația omului cu partea ei de stabilitate și de mișcare, soarta individului și a colectivității, cu raporturile lor atât de complexe. [...] Trecutul nu ne oferă nouă, celor de azi, derogări pe nici un plan. Gloria marilor voievozi, ca să dau un exemplu, nu poate substitui misiunile generațiilor de azi. Scriitorul poate folosi desigur documente de arhivă, e foarte important a pune în noi contexte hrisoave, vechi scrisori. Dar abuzul de arheologie trebuie descurajat. Scriitorul de azi trebuie să creeze el însuși, căci o literatură de cupoane este tristă. Un roman ce se bizuie numai pe «topirea» într-o structură a unor documente, fără a oferi și suficientă creație, e esteticeste deficitar. Unde e viața, unde sunt situațiile noi? Întrebarea se mai pune și în alt mod. Noi, scriitorii de azi, ce *documente* oferim scriitorului ce va aborda genul istoric mâine? Luăm pagini din cronicari, foarte bine. Luăm din Grigore Ureche, din Hasdeu, din Iorga. Dar din «cronicile» noastre se va putea «cita» în romanele anului 2050? Avem, prin urmare, datoria de a interpreta artistic realitatea imediată”. ■ Câteva *Considerații confortabile* despre moarte exprimă Alexandru Philippide. ■ Sub genericul *Trei opinii despre*, sunt reunite analize ale romanului *Orgolii* de Augustin Buzura, semnate de G. Dimisianu, Eugen Simion și Valeriu Cristea. □ G. Dimisianu urmărește *Dimensiunea etică* a cărții lui Augustin Buzura: „în *Orgolii*, asistăm la mobilizarea de uriașe energii sufletești în scopul susținerii unor procese interioare care ținesc să justifice atitudini, reacții, o anume înțelegere a lucrurilor cu efecte de tot felul asupra existenței mai multora. Mărturisindu-se, explicându-și unul altuia deciziile luate cândva, motivele ce i-au îndemnat să acționeze într-un anume chip în împrejurări la rândul lor analizate în toate amănuntele, argumentându-și pozițiile îndelung și tenace, eroii lui Buzura speră adeseori să obțină izbăvirea de o apăsare ce-i consumă lăuntric. Fiecare năzuiește fierbinte să se facă înțeles de celălalt, asta însemnând *acceptat* de celălalt, chiar și în situațiile, frecvente la Buzura, când convorbitorii se află, ori s-au aflat mai de mult, în raporturi de

adversitate împinse adesea până la dură înfruntare. Victimă și persecutor, sau fostă victimă și fost persecutor, își spun unul altuia *totul*, și nu expunând numai fapte ci furnizând explicații, căutând îndreptățiri, dând frâu liber unui impuls al confesării de la care așteaptă efecte absolvitoare. [...] Invocarea unor considerente tactice pentru a justifica răul făcut celuilalt desigur că nu redimensionează faptele, nu schimbă răul în bine, dar e de văzut în asemenea tentative aspirația către o formulă de eliberare morală”. □ *Realismul social* al romanului, precum și accentele moraliste ale narațiunii sunt evidențiate de către Eugen Simion: „În *Orgolii* (Dacia, 1977), Augustin Buzura revine într-o oarecare măsură la formula epică din *Absenții* (roman cu o tematică existențialistă), fără să părăsească propriu-zis realismul social (deschis spre *cronică* și studiul *destinelor*) din *Fetele tăcerii*. O concentrare și o fragmentare, acum, a reconstituirii istoriei, și reluarea, cu o documentație epică nouă, a unei vechi ecuații morale: relația dintre *revoltă* și *valoarea* individului. [...] Augustin Buzura este, nu mai încapă îndoială, un excelent prozator moralist, și temele lui privilegiate sunt *adevărul* și *rădăcinile erorii*. Se apropie, prin aceasta, de alți prozatori de azi, dar se diferențiază de ei prin decizia opțiunii și hotărârea de a merge până la capăt pe firul unei idei. Nu este, de altfel, greu de observat că romanele sale, deosebite ca stil, se referă la aceeași epocă socială și au, în genere, în studiu aceleași probleme morale. Profesorul Cristian este un Carol Măgureanu ajuns la lumină sau un doctor Bogdan cu o experiență mai dură în spate și în alt cerc al revoltei. *Orgolii* studiază mai metodic acest sentiment și grupează, totodată, în jurul unui destin (savantul chirurg Cristian) un număr suficient de documente de viață pentru a ne da seama de moravurile unei epoci. Orgoliul doctorului Cristian este, desigur, orgoliul adevărului. Cancerul a cărui etiologie vrea s-o descopere poate fi interpretat și ca o alegorie a răului social. Destinul profesorului este suma celor 118 eșecuri de a determina *citostaticul*. Eșecul repetat și încăpățânarea (orgoliul) de a-l depăși. Asta dacă citim textul ca o rețea de simboluri. Alegoric sau nu, răul este adânc și afectează relațiile dintre indivizi, modifică traiectoria destinelor, separă generațiile. Fiind vorba de mediul universitar și de lupta pentru putere (cu un obiectiv, totuși, modest: obținerea investiturii de rector!), romanul lui Buzura poate fi citit (și a fost citit astfel) ca un roman de moravuri. *Orgolii* este însă, înainte de orice, romanul unei conștiințe în luptă cu limitele științei. Și, pentru că Augustin Buzura este un prozator serios, el lărgește sfera acestei idei la zona morală și face din drama doctorului Cristian o temă mai vastă de analiză a raporturilor dintre individ și istorie. [...] Romanul devine original și substanțial când tema morală se deschide spre tema socială, cu alte cuvinte: când *orgoliul* individual întâlnește obstacolul istoriei”. □ Valeriu Cristea deslușește *Un monolog al exigenței*: „*Orgolii* nu se încadrează, pentru a relua o faimoasă distincție a lui Ibrăileanu, nici în literatura de analiză (ca *Absenții*), nici în aceea de creație (ca *Fetele tăcerii*). Al treilea roman al lui Augustin Buzura aparține, înainte de

toate, prozei-discurs, reflecției de natură morală și politică. Alcătuită în cea mai mare parte din confesiuni și alte intervenții cu caracter monologic, narațiunea constituie în ansamblul ei o meditație amplă, abruptă, de o rară vehemență, vizând istoria și raporturile acesteia cu individul, cu personalitatea umană, formele puterii în secolul nostru, «cancerul» spiritului agresiv, al egoismului și al prostiei, care nu dispăre de la sine, probleme ale dezvoltării socialismului. Această clocotitoare ideație explică deopotrivă debitul și cursul de puhoi ale narațiunii, ca și pasiunea cu care se citește. [...] Toate intervențiile verbale, risipite în text, ale lui Cristian, de la lunga confesiune destinată fiului său Andrei și de la discuțiile pe care le poartă cu el până la lecțiile de morală civică, substituite cursului de specialitate, pe care le ține studenților, alcătuiesc, la un loc, un *monolog al exigenței*, un monolog «despre omenie, curaj, demnitate și adevăr» în care respiră forța specifică prozei lui Augustin Buzura”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie *Între Dimitrie Cantemir și Miron Costin*. ■ Geo Bogza desfășoară tableta *Sălciile*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Mircea Tomuș aduce *Poezia lui Anghel Dumbrăveanu*: „Valorile poeziei lui Anghel Dumbrăveanu nu trebuie căutate, așadar, undeva dincolo de textul ei propriu-zis, într-un subtext în care farmecul aparte, născut din conjugarea melodicității învâluitoare cu pregnanța imaginilor, revine de la poezie la poezie, cu un timbru foarte cunoscut, repetat până la obsesie, și totuși mereu diferit. O poezie care lasă impresia unei facile comunicabilități își dovedește, până la urmă, un program neașteptat de complex. [...] Aparent, o poezie de imagini și frazări muzicale, poezia lui Anghel Dumbrăveanu este, tocmai prin această aparență de imagini și frazări muzicale, una de atitudini fundamentale, și de meditație”. ■ Nicolae Manolescu analizează *Istoriile* lui Mircea Ciobanu: „Romanul amplu, ciclic, în mai multe volume, revine în actualitate după două decenii de dizgrație: prin *Vânătoarea regală*, *Cartea Milionarului*, *Ucenicul neascultător*. În această serie trebuie să includem și *Istoriile* lui Mircea Ciobanu, la al doilea volum acum, din, probabil, trei sau patru. O explicație a faptului s-ar putea da, însă ea ar depăși obiectul unui simplu articol. Mă voi mărgini să spun deocamdată că noul roman ciclic – cronică de familie, alegorie politică, frescă a unui teritoriu imaginar, – regăsește aspirația de totdeauna a romancierului către cuprinderea totalității realului, către posesia magică a lumii, fără a regăsi și măreția calmă și ordonată a eposului clasic. Fragmentarismul e lucrul cel mai izbitor. [...] Mircea Ciobanu e un extraordinar pictor al moravurilor. E un artist și un stilist, dotat cu un teribil ochi pentru detaliul colorat ori sordid, pentru existența elementară ori instinctuală. Ce extraordinară pagină scoate din observarea bunăoară a vieții cotidiene sub unghiul unei masticății continue, aproape bestiale, al sudorii, febrei și somnului! Căci el vede specia mai bine decât individul. Personajele lui nu au deobicei subiectivitate psihologică: sufletul lor e interesant generic, nu individual, ca un depozit de locuri comune. [...] *Istории* este romanul unui remarcabil artist”. ■ George Muntean recenzează antologia de texte

despre *Frumosul românesc*, alcătuită de Ioan și Florica Șerb și prefațată de Dan Grigorescu. ■ În croniceta *Aceste culori coborâte în lucruri...*, Ion Caraiion discută despre antologia postumă de *Versuri* de Veronica Porumbacu, întocmită de Paul Georgescu. ■ În atenția lui Sorin Titel intră *Două evocări istorice*. Prima, *Valea sângelui* de Lucian Dumitrescu, este „inspirată de evenimentele din 1877” și „se adresează în primul rând tineretului, valențele educative sunt ușor de observat”; iar cea de-a doua, *Ierni peste tei* de Florin Bănescu, „ne propune o călătorie în trecutul Banatului”, de sub pana unui autor în care cronicarul vede „un Fănuș Neagu bănățean”. ■ Dana Dumitriu consideră volumul *Lecturi și sisteme* de Romul Munteanu o pledoarie *Pentru un nou comparativism*: „Pentru a ajunge la expunerea principiilor de bază, ca și la examinarea calităților deosebite ale cărților lui Paul Hazard, autorul face mai întâi istoricul conceptului de *istorie literară*. Pentru a prezenta concepția lui Serge Doubrovsky el îl plasează în concertul criticii novatoare franceze: Charles Mauson, Jean Rousset, Jean Pierre Richard, Jean Paul Weber, Jean Starobinski, Roland Barthes, George Poulet, Lucien Goldman. Tratarea aceasta nu ține numai de tehnica preferințelor (cu legile ei îndreptățite), ci și de comparativismul structural al profesorului Romul Munteanu, care, de altfel, ia apărarea metodei, în *Literatura comparată*, încercând să acrediteze ideea unui reviriment al ei posibil prin mutarea unor accente ce s-au dovedit neconcludente în timp. Comparația, ca procedeu analitic, poate fi utilizată nu numai pentru stabilirea de analogii, identități, ci și ca studiu contrastiv, care să marcheze caracterul de unicat al operei, iar demersul critic trebuie îndreptat asupra literaturii în exclusivitate pentru a evita eșuarea lui în factologie și pentru a intra în acord cu nota fundamentală a cercetărilor actuale care este «întoarcerea la text»”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici evidențiază, în *Evocare și notație*, două volume de versuri: *Pentru dreptate se aprinse focul* de Petre G. Gorun („o evocare lirică a răscoalei țărănești din 1907”) și *Pământ și flori* de Camil Poenaru. ■ Ioan Lazăr comentează volumul de *Scrieri despre teatru* de Petru Comarnescu. ■ În cadrul rubricii care găzduiește diverse *Opinii*, Sașa Pană scrie *Despre unele imagini în poezia lui Eminescu*. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă aduce în prim-plan un *Florilegiu*; este vorba despre *Antologia de poezie bulgară de la începuturi până azi*, alcătuită de Victor Tulbure și Haralambie Grănescu. □ Textul lui Nicolae Balotă este însoțit de o selecție din poeziile cuprinse în antologie, în traducerea lui Victor Tulbure, Mihail Magiari, respectiv Haralambie Grănescu. ■ Poezia este reprezentată, în acest număr, de Petre Ghelmez, Gheorghe Istrate, Domnița Petri și Ion Lilă. □ Din „poemul istoric” *Cumpăna dreptății* de Romulus Vulcănescu este selectat un fragment consistent. □ Paul Everac publică piesa *Butelia*, însoțită de câteva schițe pentru scenografie realizate de Aurel Nicolae Alexi. □ În *Atlasul* său, Ana Blandiana prinde câteva *Note*. □ Mihaela și Valentin Deșliu tălmăcesc *Ploile* lui Kliment Țacev. □ Anatol Ghermanschi și Constantin Olariu traduc două mostre din

*Lirica din R.P. Ungară.* ■ Mircea Florin Șandru străbate reportericește *Accra, orașul scufundat în soare.*

● [„*Tribuna*”, nr. 14 (1111)] I. M. Danciu scrie despre *Civilizația omului nou*: „Există în scrierile tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, o serie de concepte care, prin înlănțuirea lor firească, conduc la formarea unei imagini mult mai complexe, mai bogate în semnificații teoretice și în consecințe practice, atunci când este vorba de a privi în ansamblu procesul revoluționar de făurire a unei noi societăți, ce își propune conștient realizarea unor cadre cât mai adecvate pentru dezvoltarea și afirmarea autentică a ființei umane. Unul dintre acestea – pe care îl putem socoti că ocupă un loc central în gândirea politică a președintelui Nicolae Ceaușescu – este conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată”. ■ Andrei Marga discută despre *Cunoaștere și comunicare*: „Dintre teoreticienii care în filosofia noastră au dezvoltat teoria cunoașterii face parte Cornel Popa. Reunind o cultură teoretică sincronică cu datele recente ale științei și filosofiei și o temeinică instrucție în câmpul materialismului dialectic cu aptitudinea de a sesiza clar problemele nodale într-o masă de date, altfel dificil de stăpânit, și de a asuma inițiative teoretice adecvate, Cornel Popa înfăptuiește un program teoretic din cele mai conturate și promițătoare în filosofia noastră actuală”. ■ Mircea Vaida publică prima parte din *Mierea pamfletului*, despre *Caietele Princepelui* de Eugen Barbu: „Adevăratul pamflet, așa cum doresc să-l exprime «ilustrările» lui Eugen Barbu, nu aparține în nici un caz «condotierilor de litere», deoarece e animat în esență de buna intenție, prin alte cuvinte, de un principiu. El se ridică deasupra biografiei pamfletarului, fiind un imperativ al talentului”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Negoiaș Irimie: Colorând o frază* (Dacia, 1978): „La vârsta cumpănilor grave, Negoiaș Irimie își păstrează aceeași privire surzător-ironică, aceeași degajare lăuntrică, dictată de un lin mecanism al umorului distanțării, același simț al responsabilității și al rectitudinii sufletești («gândul... integrat»), dezvăluie un liric sensibil, un realist ce iubește mai ales jocurile «colorate» ale evocării și ale imaginarului”. ■ Radu Săplăcan prezintă *Ștefan Iureș: Plexul solar*, C.R., 1977: „Avem posibilitatea unui radiografieri prismatică, în relief, a mai mult nivele, de la evoluția psihologică a personajelor până la reconstituirea unei anume situații social-politice a epocii”. ■ Apare prima parte a interviului cu *Eugen Barbu*: „*Cei care fug de pamflet*”..., consemnat de Mircea Vaida: „*Stimate Eugen Barbu. vi s-a decernat de curând Premiul Herder. Ce semnificație are acest premiu pentru Dvs.? – După cum știți, premiul este unul din cele mai importante care se dau la ora asta în lume, mi se pare al doilea după Nobel, ca valoare. Sigur, nefiind primul român care l-a luat, nu o să fac un caz prea mare de mine deoarece ca și în alte dăți, e vorba întâi și întâi de prestigiul care-l capătă România prin aceste premii ce se acordă unor artiști din diferite domenii. Au fost premiați muzicieni, poeți, prozatori, cum știți, compozitori, chiar un folclorist. E un premiu dat pentru sud-*

estul-european, având o motivație care mi s-a părut semnificativă – în ceea ce mă privește pentru contribuție la dezvoltarea culturii europene. Fără îndoială acest premiu o să mai fie dat și altor scriitori români, el se decerne în fiecare an și ca fiecare sunt curios cine va urma după acest 1978. – *Premiul Herder s-a acordat autorului a o serie de cărți de excepție din literatura română. Sunteți prozator în primul rând, dar în același timp un om cu preocupări deosebit de diverse. Sunteți deopotrivă, romancier, publicist, cronicar și istoric literar, Călinescu, de exemplu și-a prelungit activitatea de istoric literar în roman, în pagini românești. Ca pondere și specific în activitatea Dvs., cum se împacă preocupările de critic și istoric literar, cu travaliul romancierului?* – Eu am făcut de câteva ori precizarea că nu sunt un critic literar, sunt un scriitor care scrie despre alți scriitori, ceea ce este cu totul altceva, cred. Nici nu m-am pregătit în sensul acesta, decât ca volum de lecturi, desigur, și ca student la vremea mea cu studii de estetică ș.a.m.d., de drept, etc., dar nu cred că fac nici un lucru improvizat. Am intrat în această categorie de istorici literari sau critici literari, cum le spuneți Dvs., nu întâmplător. Mi-am ales un moment când literatura noastră era stratificată într-un mod foarte artificial. Adică, există oameni care sunt de specialitate, spun ei, critici literari și istorici literari, cărora nu le contest pregătirea universitară, dar le contest gustul mai întâi și mai ales apartenența la grupuri literare, care sunt fatale în orice literatură. După cum știți bine, e vorba de acele afinități electiv pe care nu le putem interzice, dar unui critic nu-i este permis să intre în ele, trebuie să fie imparțial, el trebuie să judece cu măsură egală pe toți cei aflați în diferite formațiuni literare. În ceea ce mă privește am căutat să respect chestiunea aceasta, dacă va amintiți în *Istoria polemică...*, în volumul despre poezia contemporană, n-am avut nici o prejudecată nici referitor la suprarealiști, care mi-au plăcut unii dintre ei în mod deosebit, nici față de tradiționaliști, și am refuzat poeți care altora le-au plăcut foarte mult, nu pentru că am ceva cu ei. Pentru că n-am făcut niciodată confuzia dintre om și operă, cu poetul respectiv poți să ai conflicte personale asta e viața civilă, dar opera se detașează de persoană, este o entitate care trebuie judecată particular, în afara antipatiei sau simpatiei pe care o generează autorul ei. Sigur că și acel volum a fost contestat, mai ales de către cei nemulțumiți, de oameni care s-au văzut trecuți în capitole ca, *Mai mulți soldați*, sau la *Bibliografie*, pur și simplu, dar asta e un risc dublu al celui care a alcătuit această antologie... încercarea de a pune ordine în mirajul pe care l-au creat acei critici, care au ținut seamă mai mult de simpatiile personale decât de opera propriu-zisă a poezilor. Riscul a fost dublu și pentru mine, care pot fi contestat oricând pentru gustul meu, ca și pentru cei care mi-au contestat opiniile, pentru că s-ar putea ca timpul, cel puțin în unele cazuri, să-mi dea dreptate și atunci se va vedea că nu am greșit. Dar asta să lăsăm să judece timpul. – *Ca autor al Princepelui care nu este un simplu roman istoric, ce credeți că înseamnă a fi actual astăzi în literatură?* – Nu cred că numai astăzi a fi actual este egal cu a



fi la curent cu tot sau aproape tot ce se gândește și se face în veacul în care trăiești. Noi traversăm, cum știți bine, o vreme plină de schimbări extraordinare în toate continentele. Sunt zeci de ani de războaie, de revoluții, de atentate, vorbind numai de viața politică, de imperii care au luat locul altor imperii. Deoarece bănuim că un scriitor este și un gânditor, pentru un gânditor contemporan se pun o mulțime de probleme pe care nu poți să le ignori și atunci ele transpar în operă, deoarece pentru mine, de pildă, n-ar mai fi de imaginat să scrii, să spunem așa, în genul lui Ionel Teodoreanu, care era încântător pentru vremea lui, mă gândesc la copiii și la adolescenții care-i citeau romanele, sau, ca Octav Desilla. Contemporan e și Durrenmatt, care a scris ce-a scris, știți bine, sunt scriitorii americani, care indiferent de actualitatea din țara lor, pot să scrie, să spună, despre uciderea lui Kennedy, dar se întorc și la epoca lui Cezar. Mijloacele cu care poți fi contemporan sunt diverse și eu am folosit mijlocul care îmi venea mai la îndemână, acela al pitorescului, al unei limbi arhaice pe care o știam mai bine decât alții poate, a unei limbi care îmi permitea să construiesc capitole care în afara ideilor despre putere pe care le dezbat cu evidență, îmi ofereau și prilejul de a face o literatură artistică, cum îi spun eu, nu știu de ce calitate, dar în orice caz țintind către o bună calitate. Sigur că s-a spus că sunt chei, toate romanele au chei, dacă vrem să fim sinceri, cele mai banale romane ce se scriu astăzi își iau modele din viață, pentru că este mai la îndemână. Sigur că multe modele sunt livrești, eu am folosit și documente pe care le-am transcris cuvânt cu cuvânt, de unde și povestea aceia cu «plagiatul», deși eu anunșasem «plagiatul» din pagina a 3-a a romanului... Mă rog, asta a fost o frumoasă poveste, care mi-a făcut multă reclamă, dar astea sunt mijloacele pe care le folosește romancierul pentru a fi actual. Principalul este de a avea o idee generală despre ceea ce vezi, ceea ce dorești să înțelegi din epocă. Noi am trăit mari tragedii, dar când am scris *Princepele* m-am gândit nu numai la fenomenele locale, de la noi. *Princepele* poate să fie foarte bine Attila, sau Gînghis-Han, sau mai știu eu, Mussolini, ori Hitler. [...] – *Există, așadar, un adânc substrat filosofic, de filozofie a istoriei, a experienței, în acest Princepe, și în general, în ceea ce scrieți. Mă gândesc la Incognito, de pildă... Sunt cărți, desigur, foarte deosebite și totuși aparținând aceluiași autor, nu numai ca semnătură, ci, în esența lor. Atât în Princepele, cât și în Incognito, în paginile de publicistică pe care le scrieți, se observă, în afara aceluia pitoresc, a acelei inventivități a limbii și un simț, o inclinație înnăscută pentru ceea ce s-ar numi pamflet. Care e în interpretarea Dvs. destinul actual al pamfletului, mai e nevoie de pamflet și în cel fel?* – Pamfletul este un instrument destul de periculos spun eu, pentru cei ce nu știu să-l mânuiască. El poate să devină invectivă, ceea ce este cu totul altceva, în mâna unor oameni care nu cunosc regula acestui gen literar. Pamfletari au fost marii noștri scriitori, de la Cantemir la Arghezi – nu spun ceva nou. Dante a fost un mare pamfletar, care și-a băgat adversarii, știți bine, în Infernul lui, Shakespeare a fost un mare pamfletar, pe-

depsindu-și regii... și nu mai vreau să înșir prea multe exemple... Eminescu a fost un mare pamfletar! La noi se spune că ești pamfletar, atunci când îi ataci pe cei care fug de pamflet, «ca dracu de tămâie». Ei fug de pamflet pentru că nu pot să-l facă. Neputând să-l facă vor să pară niște oameni pașnici care fac, de altfel, pamfletul tăcerii. De pildă, sunt redactori, reviste, sau critici, care «te uită», îi iriți cu prezența ta, dar ei «te uită» și ăsta-i un fel de a face pamflet. E o conspirație de a tăcea despre cineva, despre cineva interesant, a te organiza într-o conspirație a tăcerii este tot un fel de a face pamflet. Așa că mie mi se pare că va fi un gen care va avea viață foarte lungă și care a lăsat pagini strălucite în literatura noastră. ■ Apar două note, nesemnate: □ *Șezătorile „Tribunei” la Brașov*: „În zilele de 31 martie – 1 aprilie a. c. au avut loc la Brașov *Șezătorile literare ale «Tribunei»*, organizate în colaborare cu Comitetul municipal Brașov al Educației politice și culturii socialiste, Inspectoratul județean școlar și rectoratul Universității brașovene. În amfiteatrul mare al Universității, în urma cuvântului de bun sos, rostit de tovarășul Cornel Șandru, secretar al Comitetului municipal Brașov al P.C.R. și a prezentării participanților de către criticul literar Ion Vlad, redactor șef-adjunct al «Tribunei», au citit din creațiile lor scriitorii: Doina Cetea, M.C. Runcanu, Nicolae Prelipceanu, Vasile Grunea, Ion Lungu, Teohar Mihadaș, Petre Bucșa, Grigore Beuran, Negoită Irimie, Victor Felea, redactor șef-adjunct. A urmat un fructuos dialog pe probleme actuale ale culturii. Într-o întâlnire organizată de Inspectoratul județean școlar și Biblioteca județeană, cu profesorii de limba română din municipiul Brașov, scriitori și critici literari de la revista «Tribuna» – profesorul dr. Ion Vlad, rectorul Universității din Cluj-Napoca, criticii Victor Felea, Mircea Vaida și poetul Petre Bucșa, directorul Teatrului Național din Cluj-Napoca – au vorbit despre unele aspecte esențiale ale literaturii române de azi. În fața cadrelor didactice și a elevilor Liceului «Andrei Șaguna», într-o atmosferă entuziastă, scriitorii tribuniști au susținut un inspirat recital literar, răspunzând și la întrebările publicului. Bucurându-se de sprijinul Comitetului județean al P.C.R. (tovarășa secretar Elena Georgescu), al Comitetului municipal de partid (secretar – Cornel Șandru) și al Inspectoratului școlar județean (inspector șef – Al. Crișan), șezătorile «Tribunei» la Brașov au devenit o tradiție, oferind și în acest an, momente de autentică frumusețe și poezie”. □ *O întâlnire cu cititorii*: „La Liceul de matematică și fizică nr. 2, profil informatică, din Cluj-Napoca, a avut loc o întâlnire organizată de prof. Aurel Clamba, directorul liceului, și Antonia Vlad, profesoară de limba română. Au participat, din partea redacției, Petre Bucșa, Ion Marcoș, Radu Mareș, Vasile Sălăjan și Vasile Sav iar din partea cenaclului literar al liceului elevii Târnoveanu Virginia, Țop Viorica, Turdeanu Ionel, Marca Liliana ș. a. A fost prezentat volumul *Ceremonii de Petre Bucșa*”. ■ Sub semnătura R. S. aflăm noutăți din *Cenaclul Asociației scriitorilor*: „Joi 30 martie 1978, a citit două povestiri Leila Rădulescu membră a Cenaclului *Silvania* din Zalău. Majoritatea opiniilor exprimate au relevat

că ne aflăm în fața unui talent autentic, în fața unei prozatoare stăpână pe mijloacele sale”. ■ V. Felea semnaleză debutul tinerilor muncitori Ioan Stan (*Poemul pâinii; Leagăn; Margine; Cărăbușii*) și Petru Kreher (*Dacă; Țin în palmă pământ; Cântece; Lumină albastră; Privirea ta e un oraș neînfrânt*). □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet cu Punct. Contrapunct*. □ Citim un fragment din roman, *Tăcutele neliniști* de Eugen Zehan. □ Cornel Udrea revine la *Umor* cu *Gastrocomice*. □ Vasile Rebreanu publică *Într-o seară la New York*.

## 7 aprilie

● [„**Contemporanul**”, nr. 14] Laurențiu Ulici reflectează la: *Discreția scriitorului*: „Sensul secund implicat în caracterul de control al discreției privește posibilitatea artistului de a comunica în chip esențial (fără, deci, ispita perifericului) cu mediul confratern, de a colabora, în înțelesul cel mai exact al cuvântului, la afirmarea unui climat literar-artistic favorabil valorificării depline a potențialului creator al fiecărui scriitor în parte, și al tuturor în ansamblul unei literaturi. La urma urmei, discreția e unul din garanții circulației fără confuzii a valorilor literaturii și artei”. ■ În Textul *Critică și implicare*, Mircea Iorgulescu semnaleză apariția celui de-al 8-lea volum de *Opere* al lui Perpessicius, sub îngrijirea lui Dumitru D. Panaitescu: „Elegantă, digresivă, bogat ornamentată, critica lui Perpessicius este însuflețită de ritmurile unei participări intense, de o implicare profundă și generoasă – în absența căreia marele arhitect al ediției Eminescu nici nu poate fi, de fapt, conceput. Când se va sfârși editarea întregii sale opere vom avea probabil, revelația adevăratelor dimensiuni ale activității acestui critic încă insuficient degajat de superficiale etichetări”. ■ Nicolae Manolescu asociază cartea lui Ion Caraion, *Lacrimi perpendiculare*, cu o prefață de Mihail Petroveanu (Minerva) cu *Zgomotul și furia*: „«Noi am scris cu nevroza pe ziduri»; acest vers dintr-un poem de tinerete al lui Ion Caraion (prezent acum cu o antologie în «Biblioteca pentru toți») poate fi aplicat unei întregi generații. Împreună cu Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Victor Torynopol și alții, Ion Caraion a debutat în anii războiului cu versuri zgomotoase și furioase, expresie a disprețului, revoltei și sarcasmului. Nicio culegere de literatură antifascistă și antirăzboinică românească nu poate să ignore *Panopticum*, *Omul profilat pe cer* sau *Cântece negre*. Ceea ce izbește în toate este atmosfera sufocantă, imaginile de apocalips urban, izvorâte dintr-o exasperare lucidă. Mai întâi alegorice și sugestive, din cauza cenzurii, pe urmă direct politice, poeziile lui Ion Caraion încep prin a părea, cum a observat Ion Negoșescu, o sinteză de Bacovia și Arghezi, ca să devină apoi veritabile declarații patetice în spiritul lui M.R. Paraschivescu ori chiar Makovski”. ■ G.C. Mureșan recenzează cartea Mariei Banuș: *Sub camuflaj*: „Paginile de jurnal 1943-1944 adunate în carte de Maria Banuș depășesc sfera documentului intim, oferindu-ne o «descriere» exactă, minuțioasă a epocii.

Scriitoarea, după cum mărturisește într-un *Cuvânt înainte*, și-a făcut o datorie de conștiință readucându-le la lumină. Însemnările, deși dispersate, uneori mai laconice, alteori mai extinse, duc în litera lor neliniștea, pulsul unei lumi. Dar nu o lume oarecare, ci una aflată la răscruce de istorie. Măhnirile, caznele, îndolia și temerea, iubirile și ura fac parte, așa cum jurnalul o atestă, din viața acelor oameni care se numesc Mama, Bunica, Anton, Hari, Dionisie, Jac ș.a.”

● [„Cronica”, nr. 14] Prin articolul de fond, redacția pune *Democrația în acțiune*. ■ Valentin Ciucă realizează un interviu cu *Ion Vlasiu*: „Sculptura te învață să vezi, literatura te duce spre alte cauze”. Dialogul este unul evenimential, motivându-se în șapou: „Deopotrivă sculptor, pictor și scriitor, Ion Vlasiu, care a aniversat recent 70 de ani de viață, ilustrează un mod renascentist de a gândi și de a trăi”. Rememorând începuturile scriitoricești, Ion Vlasiu își definește, totodată, și crezul artistic: „Eu am debutat la Cluj, oraș care, înainte de 1940, avea faima unui oraș studențesc. Artiști și scriitorii erau puțini, totuși noi îndrăzneam să avem un crez artistic în care perspectiva politică a comunismului era conștient și clar exprimată. Câțiva au mers de-a-ndoaselea, ademeniți de partidele reacționare și s-au prăbușit. Destinul unui scriitor, al unui artist, nu se poate împlini în afara evenimentelor, dacă stai în afara istoriei, te usuci după cum, iarăși, a fi dulceag și ipocrit în acțiune, este egal cu a nu fi”. Căutând o detaliere a răspunsului, intervievatorul plusează („Când spunei «noi» la cine vă gândiți?”) și obține informații suplimentare: „La colegii și prietenii cu care am făcut primii pași și ca scriitor și ca artist și, îndeosebi, la grupul de intelectuali de stânga, Mihai Beniuc, Zevedei Barbu, Eg. Panfil, Eugen Gâscă, Puiu Mezincescu, Miron Radu Paraschivescu, Teodor Bindea, Ion Mețiu, Al. Roșca. Eram destui, dar înconjurați de neîncredere și chiar suspiciuni și nu puteam fi prea mulțumiți; totuși, ne afirmam ideile deschis și, până la urmă, timpul ne-a dat dreptate”. ■ Sub egida *Opinii despre cărți*, sunt reunite două comentarii: I. Sîrbu scrie despre cel de-al patrulea volum de *Opere* Ionel Teodoreanu, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Nicolae Ciobanu; iar Fănuș Brăileșteanu despre *Piatra palidă* a lui Florin Mugur. □ Astfel, I. Sîrbu suține că „Ionel Teodoreanu a cultivat un tip de memorialistică aparte. Amintirile sale au, în genere, o vagă aderență la realitate. Aproape totul se înfățișează aici în lumina vrăjită a unui tărâm imaginar – Iașul începutului de secol, insulă scufundată sub apele vremii, pe care memoria afectivă a scriitorului încearcă s-o readucă la suprafață, atentă nu atât la contururile-i reale, ci la acelea ivite din propriile-i impulsuri nostalgice și din nevoia de a capta esența unui *genius loci* specific. [...] Portretistica – domeniu de predilecție al autorului – e preocupată, în special, de latura inefabilă a personajelor, de acele trăsături care scapă percepției comune, imediate. Unul dintre portretele consacrate lui Sadoveanu e alcătuit din imagini suprapuse, dând, fiecare, iluzia apropierei, descifrării modelului: «L-am văzut și auzit tăcând: uneori cu maiestate de stejar, alteori cu pândă, alteori cu îndârjire, alteori cu vast dispreț și alteori cu mi-

lostenia icoanelor atoteștiutoare./ L-am văzut la pescuit și la prins raci, pe malul apelor lui, cetindu-le tăcerile, cuprinzându-le transparentele, luându-le glasurile./ L-am văzut cu pușca de vânătoare printre cozile și urechile câinilor, ducându-se, chemat de pădurile nopților de sânziene...». Această acumulare, continuată pe spații ample, s-ar părea că duce spre o senzațională, orgolioasă dezvăluire, dar ea culminează cu o superbă, neașteptată frângere: «Aș putea deci spune, în cor cu cei mulți care pretind că-i cunosc opera și cred că i-au pătruns sufletul, că-l știu pe conu Mihai./ Dar eu unul n-am să mă încumet să spun *una ca aiasta*./ Nu-l știu nici eu, nici tu, nici el./ Nimeni nu-l știe»".

□ Fănuș Băileșteanu se oprește îndeosebi asupra laturei erotice a poeziei lui Florin Mugur din volumul *Piatra palidă*: „Încă din volumul anterior – *Roman* – se configura o fantomatică iubită, palidă, clorotică, un îndrăgostit mai mult de cărți decât de părul femeii de alături, o dragoste amară, cu gust de cenușă. Iată, acum, un mic poem al incompatibilității casnice – adevărată capodoperă a acestui volum: «Lasă hârtiile, îmi strigă pieptănându-se./ O noapte plină de băieți trosnind chibrituri/ părul ei lung muncit de dulci trufii./ Iar eu mai scriu un vers și încă unul/ în timp ce-mi pun cămașa alungându-mi/ din mâneci un neam leneș de stafii/ și verbele înfulecă grăbite/ zgomotul părului, băieții, pieptenul de tablă gri./ Vreau s-o sărut, o las să vie,/ dar cineva-ntră gura mea și-a ei/ așează lent/ o foaie de hârtie». (*Roman*). E aici, într-adevăr, concentrat un întreg roman al unei căsnicii otrăvite de cealaltă, devorantă dragoste, întregul roman din eminesciana *Floare albastră*. De altfel, într-un registru de motive, metafore și reprezentări moderne, poezia erotică a lui Florin Mugur prelungește cunoscute ecouri din poezia eminesciană. [...] Se vede treaba că ori de câte ori un poet își cristalizează trăirile lirice, ajunge, vrând-nevrând, la Eminescu – cel ce a exprimat ca nimeni altul universul românesc".

■ La *Cartea străină*, Alina Iacobitz prezintă volumul *Homo pictor* semnat de istoricul de artă Marcel Brion, în traducerea Mariei Vodă Căpușan și a lui Victor Felea, cu o prefață de Dumitru Matei. ■ Aura Mușat aduce în prim-plan *Un aed al cetății: Florin Mihai Petrescu*, text însoțit de câteva poeme din volumul postum *Orhideea argintie*, în curs de apariție.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 383] Pe pg. 1, *Istoria vie* de C. Vadim Tudor, despre întâlnirea Ceaușescu-Jivkov la ceremonia inaugurării lucrărilor de construcție a Complexului hidroenergetic Turnu Măgurele-Nicopole. Tovarășului Ceaușescu i-a fost înmănat ordinul Gh. Dimitrov cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani și a peste 45 de ani de activitate revoluționară. □ H. Zalis marchează un deceniu scurs de la ediția integrală a romanului de mare succes al lui Constantin Chiriță: *La aniversarea Cireșarilor*. □ La *Cronica de librărie*, Traian Iorga semnaleză volumul *Între Ulysse și Don Quijote* de Constantin Ciopraga (Junimea); romanul lui B. Elvin, *Prin ce se deosebește această noapte*, (Eminescu); vol. de poeme *Călătorii* de C. Abăluță, (C.R.). □ O cronică de Emil Manu, la romanul *Amurgul levantinelor* de

Mircea Constantinescu. □ *Cenacul Labiș* propune alte nume: prozatorul Horia Tabacu, poetul Mircea Ben. ■ *Mircea Eliade și pasiunea culturii*, ep. 2 din serialul inițiat de Ion Lotreanu, analizează volumul de eseuri apărut în 1934 la Ed. Cultura poporului: *Oceanografie*. Aici „e multă improvizație, dar aceasta are sensul unei gimnastici intelectuale pe care autorul o face cu bună știință... miza nu are gravitate propriu-zisă, ceea ce interesează e metoda... eseurile sunt încercări de a ieși din limitele cogitațiunii comune.” □ Continuă și alt foileton, cel despre Lucian Blaga, realizat de Dan Mutașcu, *O floare în stare de grație*, în care este pomenit același Eliade și romanul său „indirect” din 1936, *Șantier*, dar și o interesantă teză de doctorat a lui Ion Mihail Popescu: *Teoria culturii și valorilor în filosofia lui Lucian Blaga*, discutând „sistemul deschis” al acesteia. ■ În *Avangarda*, ep. 17, C. Sorescu îi pune față în față pe „constructiviștii” de la revista „Integral” (Voronca, Roll, F. Brunea, Maxy) vs cel pe care au încercat, fără succes, să îl atragă în echipa lor: Tudor Arghezi. „Simultan cu încercarea de a se impune prin intermediul revistei argheziene, «Bilete de papagal», încercare nereușită, avangardiștii s-au căznit să intre în grațiile demiurgului, consacându-i numere speciale în revistele avangardiste unde îl descriau după caracterul și formula artei lor (nr. 3 din «Integral», 1 mai 1925, bine împănat cu elogii la adresa măiestriei argheziene și cu invitații dese, care-l chemau pe marele poet să se alăture mării creații avangardiste). Mulți avangardiști au publicat în «Bilete...» și sperau de la această colaborare o consacrare rapidă, pe care, cum era de prevăzut, n-au obținut-o, din 2 motive: primul, de ordin teoretic: indiferent de auspiciile sub care evoluează un debutant, numai valoarea proprie îl poate impune; al doilea, de factură practică: prin «Bilete de papagal», Arghezi testa posibilitățile și virtuțile de contagiune estetică a poeziei sale, capacitatea ei de a crea un curent literar, *arghezianismul*; așa se explică nota generală de pastişă argheziană a mai tuturor poemelor publicate în revistă.” □ Ileana Lucaciu semnează o dură *Cronică dramatică – Forma nu acoperă conținutul*, despre „căderea” piesei lui Paul Everac la Teatrul Mic: *Cititorul de contor* („delir” și „inutil labirint dramatic”). □ Dan Ciachir scrie despre cine-romanul *Dincolo* de Radu Nițu (Albatros).

## 8 aprilie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8982] Un spațiu larg este acordat secțiunii *Umanismul socialist – umanism al faptei, al creației*, pornind de la premisa conform căreia, „În opoziție cu teoretizarea nudă, neînsoțită de confirmarea practicii, ce definea umanismul clasic, *umanismul socialist* presupune pentru prima dată în istorie parcurgerea drumului de la utopie la realitatea vie, prin înălțarea omului pe treapta supremă a demnității lui morale și sociale: aceea de ființă aptă să decidă asupra propriului destin.” Semnează articolele Pompiliu Marcea (*Omul, la puterea marilor idealuri* – „umanismul revoluționar, creator și prezidat de spiritul responsabilității față de destinul uman, reprezintă nu nu-

mai treapta cea mai de sus a umanismului, ci, din câte ne dăm seama, singura alternativă rațională.”), Platon Pardău (*Argumentele clipei* – „Pretutindeni valoarea înfloarește nestingherită, pretutindeni în țară, din nordul cel mai de nord până la Câmpia îmbrățișată protector de Dunăre, rădăcinile acestei plante sunt udate cu sânge și prin frunze îi adie vânturile binefăcătoare. Ea s-a impus ca un criteriu fundamental, al omului de astăzi. Este suprema virtute a umanismului socialist.”) și Adrian Popescu (*Meditație și acțiune* – „Umanismul socialist implică simț politic și social.”)

● **[„Luceafărul”, nr. 14]** În spațiul rezervat articolului de fond, Marin Rădoi scrie despre *Știință și umanism*. ■ Gheorghe Pituț surprinde câteva aspecte din timpul vizitei de lucru la *Metroul* bucureștean aflat în construcție, anunțând, totodată, că, deși este „doar primul entuziast dintre vizitatori”, „peste treizeci de colegi” „vor scrie mai târziu” despre desfășurarea lucrărilor din subteran. ■ În cadrul rubricii *Sincronism și protocronism*, Alexandru Tănase definește în ce a constatat *Cultura Renașterii în Țările Române*. ■ Sub egida *Școala ardeleană (II)*, Romul Munteanu pledează pentru *Întoarcerea spre origini*. ■ Dintre *Instantaneele* selectate de Șerban Cioculescu pentru rubrica sa permanentă, *Îi iubesc fatal!* se referă la discursul parlamentar *Pentru pământ și drepturi*, rostit de Barbu Delavrancea la 9 iunie 1917. Arta oratorică a autorului lui *Hagi-Tudose*, cum reiese din volumul *Discursuri* (îngrijit de Constantin Călin) apare ca fiind „greu de definit”, o artă „în care intră un temperament clocotitor, o bogată informație, și o mare diversitate de procedee, de la propozițiile scurte, hașurate, și până la vaste perioade, susținute printr-un suflu puternic. Și mai ales era temperamentul, sau cum numea Eschine, oratorul antic, la mai gloriosul său rival, Demostene, *monstrul!* Mai era și dialectica barei, adeseori servită de *advocatus diaboli*, meșter să răstălmăcească lucrurile, în folosul unei cauze, dar Delavrancea s-a crezut totdeauna de partea dreptății și a adevărului. A fost un mare avocat la curtea cu jurați, unde dicta mai mult sentimentul decât rațiunea, unde avocatul trebuia să vorbească inimilor. Adeseori le smulgea, înaintea deciziei de achitare, lacrimi fierbinți. Mare emotiv, era și mare meșter în a-și emoționa auditoriul”. ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu analizează romanul *Revelionul*: „Proza lui Paul Georgescu, din câte ne-au lăsat să vedem cărțile lui de până acum, reia temele prozei românești tradiționale rescriindu-le într-un registru subliniat modern. *Revelionul* nu face excepție. Locul acțiunii e un târg prăfuit și excentric, personajele către care merge de predilecție ochiul scriitorului sunt intelectuali lucizi și dezarmați în fața unor împrejurări potrivnice. Paul Georgescu nu se poate împotrivi seducției unei teme vechi, cu numeroși susținători de la Vlahuță încoace. Ceea ce ne conduce către nota lirică, romantică a prozei lui, pe care turnura ironică, sarcastică a atitudinii naratorului încearcă s-o facă nevăzută. Bărbații din *Revelionul* fac parte, într-o proporție covârșitoare, din chinuita «generație a tranșeelor» care l-a preocupat acut și pe Cezar Petrescu în *Întunecare*. [...] Diferența dintre ro-

manul lui Cezar Petrescu și Paul Georgescu e una de calitate: *Întunecare* se dezvoltă extensiv, *Revelionul* intensiv. [...] De la analiza unei drame intime se ajunge la o concluzie sociologică de ordin general, după cum de la acest nivel romanul lui Paul Georgescu coboară din nou la condiția suferinței individului. Distanța de la narațiunea exterioară și spectaculoasă din *Întunecare* la analiza atentă, tăioasă din *Revelionul* este evidentă. Investigația pe orizontală e înlocuită cu investigația pe verticală, creația, larg înțeleasă, înlocuită în cea mai mare măsură cu analiza. [...] Originalitatea romancierului vine din libertatea pe care și-o ia de a fi în interiorul modelului, dar și în afara lui. El se mișcă în cadrele romanului cu aspect tradițional, mânuindu-i cu dexteritate toate mijloacele, dar totodată se fixează în afara lui pentru a-l privi cu detașare, cu ironie chiar. Ironia, sarcasmul satirei sunt proprii lui Paul Georgescu și le întâlnim și în aceeași nevoie de a alunca pe două registre, de a fi serios și parodistic în același timp, de a scrie cu seriozitate, aplicație, talent un roman de înfățișare tradițională, dar și de a se detașa și delimita de el, prin lejeritatea cu care-i părăsește cadrele, pentru a-i privi din afară schelăria, a-i aprecia recuzita, permițându-și libertăți mai puține aici decât altădată, dorind să spargă, chiar cu prețul unei alte monotonii, monotonia unei formule pe care însă n-o poate părăsi. Inteligența, subtilitatea, dezinvoltura compozițională, farmecul limbajului, fac interesul acestui roman de rafinament prin care Paul Georgescu se înscrie mai hotărât decât până acum pe una din liniile caracteristice ale prozei și romanului românesc”.

■ Doina Uricariu deslușește *Vocile poetului* Ion Iuga în volumul *Din Marmația*, considerând că „frecvențele modificări ale vocii poetului” transformă lectura într-una „neîncrezătoare, susceptibilă”, Ion Iuga trecând „cu ușurință de la meditația civică, patetică, la versul nostalgic al confesiunilor abia sugerate”.

■ *Un roman poetic* evidențiază Paul Dugneanu: *Ierni peste tei* de Florin Bănescu s-ar încadra, „din perspectiva temei, în genul romanului istoric, dar ca mod de tratare și exprimare a substanței aparține poemului în proză. Autorul pornește de la date istorice extrase din documente și acte (Nicolae Stoica de Hațeg – *Cronica Banatului, Răscoala antihabsburgică din Banat, 1737-1739*, Ed. Academiei), dar și de la legende, eresuri, dezvoltate apoi în planul ficțiunii pe un ton liric”.

■ Unele *Secvențe din 1907* descrise în romanul *Un șlep în derivă* de Marin Ioniță sunt comentate de Valentin F. Mihăescu.

■ George Mățășaru parcurge *Cronica unei familii* conturată în romanul *Amurgul levantinelor* de Mircea Constantinescu.

■ Felul în care devine *Folclorul, generator de basme* în cartea Angelei Dumitrescu-Begu, *Dur-Pandur, Pasăre-Măiastră*, este explicat de către Pațița Silvestru.

■ *Cartea de debut* adusă în prim-plan de Al. Piru în acest număr tratează *Poezia românească de azi*. Este vorba despre *Ideografii lirice contemporane* de Lucian Alexiu, care, fără „să aducă impresii sau judecăți cu totul noi”, „e interesantă, dovada unui spirit viu”.

■ George Arion realizează, în cadrul *Interviurilor „Lucașfărului”*, un dialog cu Adrian Păunescu („*Am trăit în anii aceștia una din cele mai curate*



și mai îndrăznețe pagini din istoria noastră”). Între altele, autorul *Mieilor primi* vorbește și despre Cenaclul „Flacăra”: „Știu ce fac. Știu ce înseamnă a face. Știu la ce riscuri mă expun. Dar sunt un intelectual român. Am devenit intelectual prin parcurgerea gratuită a tuturor formelor de învățământ din această țară. Pe care le-au plătit muncitorii și țăranii patriei mele. Le sunt dator și eu puțină lumină. Să învăț pe copiii lor să producă lumină la rândul lor. În casa părinților mei din comuna Bârca, mama mea vitregă – deși după cât o iubesc numai vitregă nu e – avea un tablou pe perete în care erau fotografiați absolvenții Școlii normale «Andrei Șaguna» din Sibiu. În care se afla și ea fotografiată. Pe tablou scria: Învățătorul este o lumânare ce se consumă luminând pe alții”. La afirmația lui George Arion conform căreia „Posturi de radio de peste hotare v-au acuzat că prin Cenaclul acesta propagați naționalismul”, Adrian Păunescu răspunde: „Mă și sperie *Europa liberă*, ce să zic?! Cultivăm în acest cenaclu ideile patriotismului lucid, critic, constructiv. Culmea e că unii mă socotesc un naționalist, iar alții un negativist. Pentru că atunci când văd răul în țara mea nu mă sfiesc să-l arăt. E adevărat, fac asta. Dar de aici, de pe aceste meleaguri. Când spun că îmi iubesc țara, eu văd și răul care e în ea. Trebuie să facem ca fiecare țară să trăiască. Există posibilitatea asta. Eu când cânt Trăiască România! zic în subtext și Trăiască Franța! și Trăiască Norvegia etc.”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion indică *Un timp epic ciudat: viitorul trecutului* în romanul *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănulescu: „Metropolisul lui Bănulescu este un spațiu real (prin autenticitate literară) și ireal, totodată, prin mișcarea înceată a vieții. Stilul epic contribuie, negreșit, la crearea acestei atmosfere de irealitate în realitate. «O poveste foarte întortochiată», zice Milionarul (narratorul) despre una din sutele de întâmplări stranii care străbat acest spațiu crepuscular. Este, voit, stilul romanului: stil leneș, aluziv, ceremonios, într-o cronologie ruptă, *stilul amânării* (am zice). Știm de la marele Mateiu că o poveste, ca să fie frumoasă, trebuie ocrotită, ocrotindu-i, în primul rând, misterul. În *Cartea milionarului* această tehnică este generalizată. Adevărul despre personajele și întâmplările din primele pagini îl aflăm abia (și atunci numai pe jumătate) la sfârșitul romanului. Tehnică, încă o dată, complicată, cu efectul de a potoli ritmurile povestirii și de a estompa dramatismul faptelor. Cartea este scrisă, cu toate acestea, la persoana întâi, lucru rar într-un roman a cărui acțiune se petrece într-un timp indeterminat și într-un ținut apropiat de mituri. [...] *Cartea milionarului* se organizează, în subtext, într-o parabolă a civilizațiilor confruntate în această zonă geografică. Faptele narate de ea se prelungesc în mit, existența trece în utopie (utopie livrescă), istoria își pierde determinările reale, dar nu trădează niciodată sensul lor. Unele aspecte (cum este acela despre viața cailor părăsiți în insulă și invazia lor asupra Metropolisului!) sunt pur fantastice și, povestite în chipul celui mai riguros realism, tulbură și din această direcție atmosfera stilistică a cărții. Stil, încă o dată, încet, elaborat, stil stins, «artificial» (artistic), frumos, menit să întârzie mișca-

rea epică și să împingă faptele în acel inexistent viitor al trecutului. Pentru cine acceptă acest limbaj epic, experiența lui Ștefan Bănulescu îi pare esențială: el a scris un roman profund, un roman mitic, de o remarcabilă originalitate”.

■ Cornel Ungureanu schițează, în *Semnele unei vârste*, un *Profil* al tânărului prozator Alexandru Deal: „Prozator antiidilic, respingând, precum și Augustin Buzura, Romulus Guga, Horia Pătrașcu, imaginile unei tinereți de seră, Alexandru Deal (debutat în 1968 cu *Nisip*) promovează în romanele sale imaginea unui tânăr ce ia cunoștință de o lume lipsită de nimbul sfințeniei. Desigur că «funiile» prozatorului nu aduc după sine o proză ireproșabilă, că o anume culoare «neagră» se cere a fi privită cu circumspecție. Febra vârstei, arderile juvenile se simt în cărțile lui Alexandru Deal: lângă pagini scilpitoare ce surprind atmosfera unui oraș, culoarea unui timp, pagini improvizate despre cei înscriși în băcăliile esențiale ale timpului. [...] În adânc, Alexandru Deal este un poet, și cele mai bune pagini ale sale sunt cele în care trufașii săi adolescenți se supun înaltei poezii a descoperirii maturității. Sau, în momentul în care, muzicala lor structură este contrariată de brutalitatea sunetelor din jur. Care nu sunt altele decât ale pământestei, umanei maturizări”.

■ În *Memorialul unui critic*, Mircea Iorgulescu discută despre *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* de Eugen Simion, precum și despre scrierile românești de voiaj: „Însemnările de călătorie românești datorate cărturarilor dovedesc, și ele, lipsa de seriozitate a *părerilor*, numai aparent adverse, despre existența la noi a unui excesiv spirit imitativ sau, dimpotrivă, a unui conservatorism încăpățânat; fiindcă memorialele noastre de voiaj aduc o *atitudine activă*, de disociere critică în fundamentul ei, chiar dacă, și aceasta e una din trăsăturile lor cele mai izbitoare, recurg mai puțin la speculație ori la lirism și pun accentul pe aspectele concrete, pe *întâmplări*. Dacă, prin funcție, însemnările românești de voiaj sunt mai mult culturale decât literare, compozițional ele se apropie foarte mult de formula romanului (*Șantier* [de Mircea Eliade] este de altfel subintitulat «roman indirect», romanul lui Radu Tudoran, *Acea față frumoasă*, conține un autentic memorial de călătorie). Având un caracter fundamental epic, memorialul de călătorie românesc își obligă autorul să devină scriitor. Ceea ce, se înțelege, nu se întâmplă cu autorii de însemnări «turistice», în cazurile cele mai fericite onești informatori sau esești deghizați, de obicei totuși colportori de banalități afectate. Această apropiere a memorialului românesc de călătorie de a-și preface autorii în scriitori (vădită, prima dată, tot la Goleșcu!) funcționează din plin și în cazul jurnalului lui Eugen Simion. Criticul, se știe, a fost întotdeauna preocupat nu doar de justetea formulărilor sale, ci și de expresivitatea lor; așa-zisa lui «obiectivitate», care i s-a reproșat pe nedrept, de altfel, reprezintă de fapt forma unei tensiuni spirituale specifice între idee și exprimare, între abstracție și întruparea ei plastică, voită cât mai concret-vie. Metaforele critice întâlnite cel mai des la Eugen Simion se constituie prin utilizarea termenilor ce definesc structuri ale viului (trup, corp, sânge, membre etc.). În

jurnal, criticul devine însă un creator; nu mă refer doar la remarcabilele însușiri de portretist, la știința de a crea ori înregistra o atmosferă, la siguranța evocării situațiilor celor mai obișnuite astfel încât să devină literar memorabile, lucruri ce se pot deprinde, ci la existența unei mari plăceri narative, a unei voluptăți a scrisului. Timpul mărturisirii este de fapt timpul creației; folosirea în jurnal a prezentului («*ajung la Paris...*», s.n.) ține de o tehnică literară, în realitate cartea este un produs ulterior trăirii experienței relatate. Scrierea ei a implicat nu atât o retrăire, cât o trăire nouă și în alt plan, cel al creației”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ La *Respirări*, Nichita Stănescu aduce o poetică *Laudă abecedarului și detestarea aritmeticii*. □ Romulus Cojocaru este prezent cu un grupaj de versuri. □ Ioan Dan Nicolescu publică proza *Zăpada și fluturii*, iar Ion Lotreanu *Avocatul privea în gol...* □ Atanasie Nasta, respectiv Mihail Magiari tălmăcesc din câțiva *Poeți din R.P. Bulgaria* (Radoi Ralin, Rumeana Arnaudova, N. Zidarov), iar Mihai Crișan furnizează, în traducere, mostre de *Lirică din R.P. Ungară* (Simonyi Imre, Sass Erwin, Kovacs György, Varsa Zoltán).

### 9 aprilie

● [„*Scânteia*”, nr. 11084] Un masiv articol cu titlul *Recitindu-l pe Mihail Sadoveanu* scrie Constantin Ciopraga, care urmărește reevaluarea scrierilor sadoveniene, prezentând câteva dintre studiile și eseurile semnificative care s-au scris despre acest important scriitor: Pompiliu Marcea, *Lumea operei lui Sadoveanu* (Eminescu, 1976), *Umanitatea sadoveniană de la A la Z* (Eminescu, 1977); Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărții* (Eminescu, 1976); Zaharia Sângeorzan, *Sadoveanu – teme fundamentale* (Minerva, 1976); Fănuș Băileșteanu, *Introducere în opera lui Sadoveanu* (Minerva, 1977); Constantin Mitru, *Sadoveanu despre Sadoveanu* (Minerva, 1977).

### 11 aprilie

● [„*Scânteia*“ nr. 11086] Cu prilejul apariției unei noi ediții, în cinci limbi (spaniolă, franceză, engleză, maghiară și greacă), a poemului *Surâsul Hiroshimei* de Eugen Jebeleanu, Al. Piru analizează din nou semnificațiile poemului, scriind: „Am recitit acest oratoriu-spectacol compus din vaste alegorii, coruri și voci simbolice întrunite într-un protest de neobișnuită forță și avertisment energetic pe care Eugen Jebeleanu îl dă omenirii. Nimic din vigoarea și virulența poemului de acum două decenii nu s-a pierdut. Totul e încă de o mare actualitate. Nu s-au veștejit însă nici imaginile luate la fața locului în 1956.”

### 13 aprilie

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8986] Petru Poantă prezintă volumul lui Ion Lungu, *Școala ardeleană* (publicată la editura Minerva), „o carte actuală prin mesajul ei politic și patriotic.”

• **[„Flacăra”, nr. 15]** Florin Costinescu publică poezia *Acum, când știu...*

□ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (5)*, Octavian Paler publică partea a treia din *Quetzalcoatl*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Ideea de patrie la Barbu Delavrancea*, o prezentare a volumului de *Discursuri*, apărut în colecția „Arcade” (Minerva). ■ În *Opinii*, Cornel Moraru discută despre *Responsabilitatea lecturii*: „Starea literaturii la un moment dat nu depinde numai de cei care scriu, ci – într-o bună măsură – și de cei care citesc. Poate că ne vine mai ușor să evaluăm contribuția scriitorului, opera în speță: creația este individuală, lectura anonimă. În plus, știm prea bine, public omogen nu există: unii «suferă» că înțeleg prea mult, alții că înțeleg prea puțin sau nimic. Nu credem în mitul cititorului vehement – fie el snob sau, dimpotrivă, agramat sau incult. Punctul de vedere al criticii în această privință trebuie să fie cât se poate de ferm: toate operele merită să fie citite – în principiu. [...] Așadar consecințele lecturii, în planul vieții, nu sunt mai puțin demne de interes decât cele care vin, direct sau indirect, în sprijinul creației. Spunem că cititorul caută în operă viața, adevărul. Găsește însă, poate fără să-și dea seama întotdeauna, ceva mai prețios: un mod de expresie (desigur, ceva ce se află dincolo de cuvinte și maniere, pe care încă poate nu e pregătit să le guste). Chiar dacă mai vedem și cititori maimuțărind limbajul livresc, noi contăm totuși pe o influență mai durabilă a cărții asupra oamenilor”. □ Ilie Purcaru, în *Capșa necunoscută*, vorbește despre o emisiune TV din cadrul rubricii „Bucureștiul necunoscut”, realizată de Ion Pietraru, „cu participarea distinsului publicist și om de cultură Leon Kalustian”. ■ În *Semnal*, se anunță apariția, la Eminescu, a volumului lui Adrian Păunescu, *Poezii de până azi*, în timp ce la Univers se semnalează apariția antologiei poezilor canadieni de limbă engleză, *Înțelegând zăpada*. □ În *Cronica literară*, A. George prezintă volumul de versuri *Singur cu mine* de Nikolaus Berwanger. ■ În *Pagina de lectură*, sunt publicate o serie de poezii semnate de Nina Cassian și Mara Nicoară. □ Cu titlul *Vă propunem un nume* este publicată o notă bio-bibliografică însoțită de o selecție de poezii semnate de Silviu Simion. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a doua din romanul *Moartea boxerului*.

• **[„Orizont”, nr. 15]** Un atent și devotat cronicar al literaturii, Valeriu Cristea, cu o susținută activitate în paginile *României literare*, formează subiectul cronicii literare a lui Ion Maxim care propune interpretarea critică a volumului *Alianțe literare* (C.R., 1977), despre care scrie: „Nu-i vorba neapărat de o critică în prelungirea operei, nici doar de o devoțiune (critica de tip *Tristan*, pasiune pentru anumite opere, în opoziție cu cea de tip *fluture*, Don Juan, instabilă deci sau mai curând aplicare asupra unor multiple creații [...]), mai curând de sentimentul unui teritoriu stabil, de valori statornicite, însoțite de comentarii numeroase, unde noul comentariu își poate primi, prin contrast, semnificația și originalitatea.” ■ Lucian Alexiu se oprește asupra volumului de poezie a lui Florin Mugur, *Piatra palidă* (C.R., 1977), care reprezintă, după

opinia cronicarului, o sistematizare a „unui mod de a face poezie”. ■ Pretextul apropierei dintre Baudelaire și Lautréamont îl află Livius Ciocârlie în „esența râsului”, despre care Baudelaire scrisese un eseu, precursor al textelor moderne (articolul *Vârtejul comic*). ■ Ileana Oancea reliefează eforturile exegetice ale criticului român D. Caracostea referitoare la arta poetică a lui Eminescu din volumul *Arta cuvântului la Eminescu*, un studiu de stilistică în care se găsesc trimiteri la antinomia lui B. Croce între istoric și estetic (articolul *Un exeget modern al lui Eminescu*). ■ Vasile Muscă prezintă ideile lui L. Blaga din scrierile sale postume, strânse în volumul *Ființa istorică* (articolul *Lucian Blaga – filosoful istoriei*). ■ Revista propune o anchetă pe tema viitorului, cu următoarele nuanțări în subtitluri: „amenințarea viitorului”, „orientarea viitorului”, „spre făurirea viitorului”, „etica viitorului” în conștiința filosofilor, la care se adaugă alte subtitluri precum „între gratuitate și responsabilitate”, „prin eticism cultural”, „spre comunitatea de cultură”. Dintre respondenții la întrebarea asupra viitorului culturii, îi enumerăm pe (mai cunoscuții) Marcel Breazu, Radu Ciobanu, Ion Iliescu, Teohar Mihadaș, Răzvan Teodorescu, Solomon Marcus, Anatol Vieru. Cităm câteva răspunsuri. Răzvan Teodorescu: „din punctul de vedere al artei în sprijinul eticismului cultural, consider că o conștiință nouă, un ochi nou pot fi pregătite și modelate astăzi, ca și în viitor, numai în perspectiva socializării generale a vieții pe întreaga planetă acum și la începutul mileniului următor.” Teohar Mihadaș: „În spiritul și în sprijinul eticismului cultural, rămâne în sarcina creatorilor și creațiilor lor de cultură: un acord perfect, sever între ceea ce spun și ceea ce sunt, între conștiință și comportare. Marile opere sunt cu adevărat mari pentru că sunt susținute de un suport etic care se confundă cu însăși forța artistică, a operei...” Solomon Marcus: „Într-o epocă de atât de mare instabilitate a instituțiilor, relațiilor și organizațiilor sociale, de evoluție atât de rapidă a ideilor și metodelor, este foarte important ca în pregătirea viitorului să prezentăm tineretului valorile perene ale civilizației și culturii.” Marcel Breazu: „Este astăzi un truism adevărul că arta are un caracter «gratuit». Dar înțelesul acestei «gratuități» se cere clarificat. Dacă prin «gratuitatea» artei s-ar înțelege că ea este ruptă de toate celelalte atitudini umane fundamentale, atunci înțelesul acestei gratuități ar fi denaturat... Teoriile estetice care susțin că opera de artă este doar un «obiect estetic opac», dincolo de care nu e nimic de întrezărit, sunt, cred eu, lipsite de temelii și totodată, întrucât fac implicită lipsa de responsabilitate a artistului, pernicioase..”

● [**„România literară”, nr. 15**] Se deschide cu editorialul redacțional *O politică de pace, prietenie și colaborare*. ■ Alexandru Philippide publică articolul *În timp și peste timp*, închinat *Lui Geo Bogza*: „Pe vremea când Geo Bogza a început să scrie și să publice, prin anul 1928, stăpâna cumplit în literatura Europei tirania înnoirii. Aceasta își făcuse apariția demult, de pe la începutul secolului, dar căpătase o formă acută. [...] Geo Bogza s-a dezvoltat, la începutul activității lui literare, într-o vâltoare de căutare febrilă a unui vag și

misterios *altceva*, vâltoare care în Franța se manifesta în mișcarea, tot deformată, a suprarealismului, și care la noi, după exemplul celei franceze, se arăta în ceea ce se numea obișnuit avangardă și nu era de fapt decât rezultatul unei mișcări autohtone de înnoire, deosebită și de expresionismul german și de suprarealismul francez. Împreună cu Ilarie Voronca (unul dintre poeții *adevărați* ai acelei perioade, cu prelungire până către sfârșitul celui de-al patrulea deceniu al secolului), Geo Bogza ilustrează felul foarte românesc al adaptării noastre la obsesia înnoirii, boală a acelor vremuri (și desigur că nu numai a aceluia, fenomenul, prin firea lui repetabil, s-a mai produs și se produce mereu). Ceea ce îi deosebește pe amândoi de cei care înnoiau în alte literaturi este entuziasmul. Nici expresioniștii, nici suprarealiștii nu erau entuziaști (erau ori reci ca niște prosectori în fața unui cadavru – André Breton, șeful suprarealiștilor, chiar studiasse medicina – ori erau exaltați cu premeditare, cerebral exaltați, și de aceea, dealtfel, n-au produs decât fantome, manechine, făpturi artificiale lipsite de căldura vieții). Gălăgioși deasemenea erau aproape toți, vociferând fără necesitate, numai din plăcerea de a vocifera. Geo Bogza, ca și prietenul său Voronca (prieten și al meu și care, îți mai aduci aminte Bogza, ne-a prilejuit cunoștința, prin 1931, cred?), era un entuziast sincer, generos, fără ocolișuri, subtil totuși în ce privește expresia. A rămas așa până azi. [...] Bogza, astăzi, își stăpânește cu o artă perfectă revărsarea lirică, la el fundamentală, și își construiește cu grijă și cu osteneală edificiul său poetic. Farul în care s-a instalat ca paznic, el singur și l-a clădit. Opera lui literară se așează în cea mai sănătoasă tradiție a poeziei noastre, tradiție pe care de multe ori am avut prilejul s-o caracterizez spunând că este o construcție în continuare. El observă cu precizie realitatea și o exprimă în chip adânc poetic, fără poetizare cu program, și fără înfrumusețare voită și, deci, artificială. Artist al vorbei scrise, el cunoaște și aplică procedeele cele mai felurite ale scrisului frumos, folosește în chip subtil contrastele, conciliază contrarii, disociază chiar (veche obișnuință a noastră din deceniul pomenit mai sus), dar cu câtă măsură și uneori autoironie! Fraza lui, din fire largă (asemănându-se, fără nici o urmă însă de înrăurire, cu aceea a altui mare meșter al vorbei românești scrise, Iorga), leagănă fără moliciune, cutremură fără să tulbure, răsună multă vreme în memorie după ce ai citit-o sau ai auzit-o și dă bucurie adâncă”. ■ Grupajul complementar *Trei opinii despre* aduce în prim-plan *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănulescu. Scriu despre roman Alex. Ștefănescu, Cornel Ungureanu și Georgeta Horodincă. □ Alex. Ștefănescu găsește *O bibliotecă într-o carte*; identificând întâi stilurile românești din volum („roman de aventuri”, „roman istoric”, „joc de-a romanul”, roman „parabolic”), cronicarul concluzionează: „De fapt, toate stilurile românești orchestrate cu o mână sigură în *Cartea Milionarului* sunt parafrazări sclipitoare, indefinibil ironice ale *adevăratelor* stiluri românești, așa cum însăși lumea imaginată de scriitor este o luxuriantă, dar caricaturală imitație a adevăratei lumi. [...] Prinsă într-un inimitabil joc de oglinzi, ideea de literatură

apare răsturnată și multiplicată în *Cartea Milionarului*, oferindu-ne o priveliște intelectuală nemaîntâlnită”. □ Cornel Ungureanu evidențiază *Demnitatea povestitorului*: „între Milionar și Dramaturg nu este posibilă vreo relație, după cum nu e posibilă nici între *Cartea Milionarului* și *O feerie bizantină*, poveste de sărbători, cu întâmplări minunate, cu personaje nemaipomenite și cu un fast unic. Pe drezina sa, Milionarul va coborî la Metopolis – în Lume – pentru a ilustra, prin actul său, calitatea Povestitorului. Căci Roata – cea care sosește în carte înaintea lui – ne anunță că autorul va lua în stăpânire nu numai întâmplările unui loc, ci însăși Povestirea, sub forma sa esențială, mereu capabilă de a se împlini, de a se reînnoi, și – ceea ce nu e mai puțin important – de a se constitui în emisar principal al actului literar. Ironia povestitorului nu este în ultimul rând legată de ideea că, specie străveche a literaturii, povestirea e mereu capabilă să stăpânească universul atât de mișcător al artei moderne. Unul dintre subiectele cărții lui Ștefan Bănulescu mi se pare a fi tocmai *demnitatea povestitorului*, suveran într-o lume ce poate, prin însăși abdicarea sa de la străvechile sale drepturi, să fie pusă sub semnul întrebării”. □ Asumându-și caracterul „provizoriu” al observațiilor (datorat faptului că romanul *Cartea Milionarului* este conceput în patru părți, dintre care doar una a fost publicată), Georgeta Horodincă sugerează o *Lectură în filigran*: „Spre ce semnificație generală duce lectura în filigran pe care o propune și pe care, bineînțeles, nu o considerăm unica posibilă? Poate că lumea în întregimea ei este «o feerie bizantină», «o lume cu două fețe», un amestec strident de măreție și mizerie, de rafinament și trivialitate, de grandoare tragică și de comedie bufă, de legendă și adevăr. Dar poate că feeria nici nu este atât de bizantină decât pentru că orice realizare strălucită ia în această lume, ca imperiul bizantin, forme excesive și contradictorii. În orice caz, în ciuda destinului nostru irepetabil și singular, ce suntem noi altceva decât niște copii, mereu înlocuite cu altele? Milionarul, personaj care ar merita, desigur, o atenție specială, ia cu sine «copia cea mai bună» a oamenilor: nu există un original ci numai «cea mai bună copie», care este arta”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu se apleacă asupra *Scrierilor despre teatru* ale lui Tudor Vianu (ediție îngrijită de Viola Vancea): „Lectura acestei culegeri ne îngăduie să avem o privire generală asupra concepției ce și-o făcuse esteticianul, criticul și moralistul despre teatru. Această concepție era foarte înaltă, a unui gânditor permanent preocupat de ridicarea nivelului de cultură și de civilizație prin literatură și artă în genere, dar mai ales prin teatru, a cărui funcție, din cea mai îndepărtată vechime, a fost una socială și care s-a păstrat în mare măsură, prin lumina rampei, prin decor, costume și joc, puterea de înlănțuire magică a publicului. Nici una din problemele majore ale teatrului nu i-a rămas străină, și la dezbateră fiecareia a adus o informație bogată, o dialectică strânsă și concluzii înțelepte, dictate de un mare simț al răspunderii. Desigur, unele dintre concluziile lui Vianu par astăzi depășite, ca aceea, perfect justă, de altfel, a primatului textului, pe care actorul nu trebuie să-l trăde-

ze, din dorința deșartă de a se pune pe el în valoare. Astăzi, în lumea toată, pare-se, primatul aparține regizorului, care nu mai ține seama de spiritul intim al operei, pentru a obține cu orice preț și prin orișice mijloace, fie ele cât de joase, succesul cel mai mare și seria corespunzătoare de reprezentării”.

■ Mircea Zăciu invită la o *Călătorie inițiativă* în paginile unei „experiențe orientale” a lui G.M. Cantacuzino din *Pătrar de veghe*, volum îngrijit de Adrian Anghelescu, și publicat în colecția *Restitutio* a Editurii Dacia: „În *Eseu asupra Omului și Timpului*, Ernst Jünger distinge între tendința «progresivă», liniară a Timpului ireversibil în viziunea Orientului, și cea Occidentală, ciclucă; una e exprimată prin *amintire*, cealaltă prin *speranță* umană, amândouă identificabile în mitul lui Chronos și al lui Uranus, Chronos semnifică – în termenii demonstrației jüngeriene – modificarea/speranța/mișcarea ciclucă/simbolul Fiului, în vreme ce Uranus e spațiu/amintire/linearitate a Tatălui. Dacă neliniștea Timpului-fiu e sigla Occidentului, Spațiul-tată se identifică cu Orientul. Ceea ce G.M. Cantacuzino meditase la rându-i în «pătrarul» lui de veghe: străbătând «pustia» despuierilor, apoi raiul fragil al grădinelor persane, el se întoarce la «izvoarele» Mesopotamiei, acolo unde legenda spune că omeni-rea și-a avut leagănul. Farmecul acestei cărți nu stă așadar în pitorescul exotic, ci în filosofia ei”.

■ Analizând volumul întocmit de Paul Cornea, *Conceptul de istorie literară în cultura românească*, Nicolae Manolescu indică *Cele trei istorii ale literaturii*, mizând, în ultimă instanță, pe metodologia pe care o va și aplica, peste ani, în propria sa *Istorie literară*: „istoria pozitivistă este una de opere-evenimente (din care specificul literaturii se evaporă), sau, cel mult, o istorie a producătorului; istoria-critică, una de opere-valori, de semnificații particulare, o istorie a receptorului; istoria artei literare, una, la rândul ei, de structuri, în care importantă e mecanica textului privat și de semnificația lui, prin care îl receptăm, și de istoria care-l produce. Să fie în definitiv silită istoria literaturii, pentru a rămâne *istorie*, să se situeze mereu, când *dincolo* de opere (fie în cultura socială, fie în structurile generale ale limbajului literar), când *dincoace* de ele (în conștiința care le restituie istoricitatea)? Probabil că da. Tot ce pot să spun deocamdată este că între o arheologie a cunoașterii (pozitivismul istorist), o metamorfoză a literarului (structuralismul) și un muzeu imaginar de opere (istoria-critică), îl prefer pe cel din urmă”.

■ Dana Dumitriu anunță *Un poet prozator*: „Primul roman al poetului Ștefan Iureș fructifică într-un mod surprinzător lunga experiență literară a autorului (debutul 1949). Este scris cu o mână sigură, cu o bună cunoaștere a mijloacelor, cu aparentă ușurință și se încheagă în jurul unui conflict și al unor caractere ce țin să cuprindă o mare arie de investigație. *Plexul solar* este un roman de familie, un roman de dragoste, un roman social, un roman psihologic, compus pe «voci», din confesiile a cinci personaje de structuri foarte diferite pe care scriitorul știe să le contureze cu simplitate și firesc. [...] Cartea lui Ștefan Iureș este scrisă pe mai multe registre – analitic, ironic, confesiv, comic, liric, cu egală stăpânire a



meșteșugului narativ. I-aș reproșa câteva excese în colorarea personajelor și câteva episoade cam tari (crima Malvinei, incinerarea lui Kuki, paralizia mătușii Hesi etc.) și unele stridente intelectualiste în confesiunea Clarei. În ansamblu, *Plexul solar* este însă un roman echilibrat, bine gândit și bine scris”.

■ Mihai Isbășescu trasează *Orizontul liric* al lui Nikolaus Berwanger din volumul *singur cu mine*, tradus de Anton Palfi și prefătat de Anghel Dumbrăveanu. ■ Paul Georgescu citește cu *Acuitate și intensitate* cartea lui Lucian Raicu, *Practica scrisului și experiența lecturii*, schițând și profilul critic al autorului: „Lucian Raicu e un critic pasionat și – uneori – patetic. Scriind despre un poet el caută să definească o categorie a sensibilității estetice, să ajungă la rădăcina, la esența operei, de aceea demersul său încărcat de tensiune știe să mențină o interferență a planurilor, o latență a ideii, o densitate a textului urmând procesul însuși al înțelegerii. Critica lui e participativă: când miracolul înțelegerii se produce, se stabilește un flux adeziv ce se traduce prin penetrație și, apoi, prin intensitatea precisă a diagnosticului. Pentru Lucian Raicu înțelegerea în adâncime a valorilor realizate și transmiterea genuină a procesului de investigare constituie un suficient efort pentru a nu se mai preocupa și de lucrările rebarbative sau debile. Astfel se explică paradoxul că un critic incisiv și ironic mof-turește, de obicei, în fața polemicii. Natură poetică, Lucian Raicu e atras firesc de poezie, domeniu în care obține cele mai multe biruințe”.

■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan *Panorame ale literaturii (I)*. Începe cu volumul lui Lucian Alexiu, *Ideografii lirice contemporane*, a cărui structură rămâne „nelămurită”: „Cele opt «direcții» ale lirismului detectate de critic sunt neomogene și contradictorii: unele pur tematice (*Poezia socială și vizionară* sau *Poezia inițiativă și a culturii*), altele pur stilistice (*De la cuvânt la retorica imaginii. Poezia poeziei* sau *Figurativul citadin și exotic*), iar altele de natură hibridă (*Între mitos și logos. Chthonici și prerafaeliți* sau *Fabulosul cotidian. Reveria domestică și patriarhală. Distanțarea ironică*), «direcțiile» acestea au, din pricina incongruențelor de tot felul, un aer de improvizație greu de acceptat într-o cercetare, metodică totuși. Deranjează mai puțin faptul că lipsesc din tabloul criticului numele unor poeți ca: Emil Botta, Radu Boureanu, Gellu Năum, Nina Cassian, Ovidiu Genaru, fiind în schimb prezenți poeți care nu și-au conturat încă un regim liric personal (Ion V. Strătescu, George Suru, Doina Uricariu ș.a.) cât, mai cu seamă, tratamentul destul de uniform și uniformizant la care sunt supuși autorii selectați. O anume lipsă de curaj în afirmarea mai explicită a preferințelor și – de ce nu? – a unei scări de valoare se simte adesea în «panorama» lui Lucian Alexiu”.

■ Pericle Martinescu deapănă unele *Pseudo-amintiri despre Emil Botta*. ■ Domnița Dumitrescu realizează un portret intelectual al *Unui propagator al culturii române în Spania: Mihai Tican Rumanu*. ■ Al. Andrițoiu, Ion Gheorghe, Geo Bogza sunt prezenți cu poezie în acest număr. □ Nicolae Velea semnează câteva *Rânduri de primăvară*. □ Trei *Debuturi* completează sectorul beletristic al publicației: Mihai Nicolae

cu proza *Călător în amurg* (scriitor girat de Sorin Titel), Florin Toma cu proza *Singurătatea* (cu o introducere de Radu Cosașu) și Traian Furnea cu un grupaj de versuri (poet prezentat de R. C.). □ În *Atlasul* său, Ana Blandiana descrie *Despărțirea* de New York. □ Ion Caraion tălmăcește din trei *Poeți americani contemporani*. □ Felicia Antip traduce câteva fragmente din volumul *Școala de muzică* de John Updike. ■ Constandina Brezu urmează un itinerar reporteresc pe la *Casele lui Goethe*.

● [„**Tribuna**”, nr. 15] Sub semnătura „Tribuna” citim *Uniți pe magistrala progresului*: „Succesele dobândite de țara noastră în toate domeniile de activitate, contribuția activă a partidului și statului la dezvoltarea prieteniei, colaborării și întraajutorării reciproce cu toate țările socialiste constituie de asemenea o vie expresie a politicii internaționaliste a Partidului Comunist Român, luminează asupra sensurilor și semnificațiilor profunde ale interdependenței politicii interne cu cea externă în eforturile susținute pentru edificarea socialismului multilateral dezvoltat și înaintarea treptată a țării noastre spre comunism”. ■ În *Vitrina cărții* citim: □ N. Prelipceanu prezintă *Dorin Tudoran: Biografia debuturilor*: „Atacând astfel, direct, frontal, subiecții, Dorin Tudoran reușește, dincolo de cele câteva sute de greșeli de tipar ce, firește nu-i aparțin, să extragă o serie importantă de sensuri ale vieții și scrisului și mai ales ale formării scriitorului om de cultură, de reținut de către cel interesat de progresul literelor românești, dincolo de întâmplările mai mult sau mai puțin revelatoare ce i se povestesc”. □ Radu Săplăcan scrie despre *Lucian Alexiu: Ideografii lirice contemporane*: „Fără a fi transformată în scop, negația rămâne totuși unul din instrumentele critice necesare, pentru a oferi o imagine mai nuanțată și nu în ultimul rând mai lucidă a reliefului literar cercetat. L-am dori deci pe autorul *Ideografiilor*... mai «insurgent» – ca să folosim unul din ticurile sale – convingși fiind că un plus de intransigență ar oferi scrisului său mai multă eficacitate”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Ion Vlad: Lectura: un eveniment al cunoașterii* (Eminescu, 1977): „Capitolele dedicate cărților sau scriitorilor arată că teoreticianul și criticul foiletonist, la zi, se împacă foarte bine, lucrând unul în favoarea celuilalt și nu invers. Tocmai prin combinația aceasta se disting cronicile lui Ion Vlad, situându-se undeva la rangul eseului, un eseu de specialist, mereu la obiect, însă fără a cădea într-un limbaj prețios ori abscons”. ■ Apare a doua parte a interviului cu *Eugen Barbu: „Cei care fug de pamflet...”*, consemnat de Mircea Vaida: „– *Vorbeați de marile noastre valori în ordinea istoriei literaturii române și a culturii noastre; ce părere aveți despre afirmarea acestor valori în context universal?* – Aici trebuie să facem foarte multe lucruri și am început unele acțiuni, dar nu sunt suficiente. Noi avem în toate domeniile oameni de seamă. Mă gândesc la sculptori mari, la pictori mari, mari muzicieni în special, mari interpreți de muzică, mari violoniști, mari pianiști. Trebuie puțină grijă, trebuie investit capital în ei, trebuie reclamă, trebuie niște publicații care să circule în străinătate, să-i facă puțin

curioși pe străini. La ora asta, în toată lumea, sunt foarte mulți artiști. Sigur că e o concurență, în această concurență trebuie să-i sprijinim. În literatură problema e mai complicată, pentru că aici e vorba mai întâi de tradus. O vioară cântă în toate limbile pământului deodată, cu o carte cântă într-o limbă. În acest sens trebuie o mare grijă. De ani de zile la Uniunea Scriitorilor spun același lucru – crearea unui grup de traducători, aici, în România, care să învețe întâi limbile respective foarte bine, să fie trimiși câțiva ani, 5-10 ani la specializare în locurile acelea și întorși în țară să fie puși să-și plătească aceste eforturi care s-au făcut pentru ei, prin traducerea operelor principale din literatura română, și sunt destule care trebuie prezentate străinilor într-o formă cât mai apropiată de forma ultimă a limbii în care vor fi traduse. Ar mai fi necesare și librării, care ar trebui să existe la Paris, la Londra, la Roma, în Germania Federală, dar deocamdată totul se face timid, sunt încercări care se opresc la jumătate, cine are posibilitatea de a fi cunoscut vinde pe piață autori care nu interesează pe nimeni și în felul acesta curiozitatea pentru literatura română dispare. Nu așa trebuie. Trebuie întreprinsă o acțiune științifică, un marketing cultural, o prospectare serioasă de către oameni pricepuți de la noi, care au relații acolo și trebuie bani mai ales, asta trebuie să se înțeleagă, și în materie culturală trebuie investiți bani. – *Fiind în discuție afirmarea pe drept a unor valori românești în străinătate, aș vrea să vă întreb, despre fenomenul invers, despre ceea ce reflectăm noi în lume și în special ca romancier, spre cine, spre ce anume, merg opțiunile Dvs.?* – Scriitorii străini care mi-au plăcut foarte mult de-a lungul ultimilor 30 de ani, au fost doi – Faulkner și ultimul e Márquez, care văd că are un succes nu numai mondial, dar și la noi are un succes general. Ce ciudat și ce bun public avem, care imediat se orientează, deși, citește cam orice... Și cu asta ajung la problema foarte dificilă: la ceea ce traducem. Este o tentație a numărului, a face o cultură în funcție de număr care este foarte dăunătoare. Noi ne tot lăsăm conduși de așa-ziii economiști în toate domeniile. Dacă în materie de șuruburi cheștiunea aceasta poate să fie interesantă (nu-mi dau seama dacă am dreptate acum sau nu), în materie de cultură numărul poate fi dăunător. Nu trebuie tradus mult, sau tradus mult din cine nu merită, trebuie traduși oamenii cei mai interesanți. Se traduc multe lucrări, 80% sunt lucrări imposibil de acceptat. Nu vorbesc de teoriile care se fac în acest sens, care sunt unele de o copilărie, de o naivitate înfiorătoare, iar altele absolut nocive, și noi le preluăm așa, pentru că sunt tipărite la Berlin, la Paris sau nu știu unde. Nu mă interesează treaba asta, trebuie să traducem ce e mai interesant, indiferent că ideologia cărții nu corespunde ideologiei noastre, trebuie să ne angajăm într-o dispută, să arătăm superioritatea ideologiei noastre, dar nu să ne războim cu cărți de mâna a șaptea. Mai ales aici este vorba de o dispută serioasă, făcută la un nivel, la o pregătire culturală foarte înaltă. Aprobarea acestor cărți, care trebuie traduse se cere să fie făcută de către un «consiliu de înțelepți», ca să spunem așa, cum aveau și marile edituri de la noi. Noi nu mai avem acele con-

silii editoriale în care intrau oamenii cei mai importanți din țara noastră, care puteau să dea referințe în toate domeniile, în știință – de la medicină, astronomie, fizică, chimie, și până la literatură, filozofie, sociologie, adică în toate domeniile oamenii cei mai importanți, făceau parte, erau grupați într-un consiliu, care dădea referințe și recomanda ce să se publice. La noi aceste consilii au fost înlocuite cu niște redactori, care unii dintre ei sunt foarte precar pregătiți. Este un lucru foarte delicat – ce promovezi, pentru că asta naște mai ales la cititorul român, ideea că tot ce vine din străinătate este bun, este interesant, trebuie imitat. El are, în România scriitori mari, cum am mai spus, un Călinescu de exemplu... Ei nu!... Lui îi place nu știu cine, numai pentru că trăiește la Paris. La noi s-a inventat structuralismul acum, dar structuralism făcea Călinescu în 1940, știm bine, avem cărți datate. Nu vreau să fac paradă ca alții, că noi le-am descoperit pe toate, dar la noi cred că s-a făcut structuralism încă de la prima apariție a acestui fenomen în cultură. [...] – *Ce înțelegeți Dvs., ca romancier, prin dogmă?* – Dogmă este o lege care interzice orice părere contrarie. Acesta este un fenomen foarte periculos. Toate lucrurile trebuie discutate. Sigur că, de pildă, în materie militară, comandantul este «dogmatic» prin funcția sa. El, pe front, nu are timp să discute cu subalternii, dacă e bine să atace cota 132, sau să stea în tranșee. Dar asta se întâmplă rar, în evenimente excepționale. Dar, într-o viață civilă, ca să spunem așa, într-o viață democratică cum este a noastră, totul trebuie discutat. Și la noi se face treaba asta, însă din păcate toate legile bune pe care le emitem – eu vorbesc acum și în calitate de parlamentar – la aplicare găsesc, pe alocuri, niște interpreți, care au o ureche surdă și atuncea ceea ce e bun într-o lege devine ceva supărător, capătă un caracter dogmatic. Nu se poate așa. Sunt niște norme pe care trebuie să le respectăm toți și asta ni se recomandă de la secretarul general al partidului până la ultimul membru de partid. Regula trebuie respectată, dar regula înainte de a fi pusă pe piață, de a fi dată în circulație trebuie discutată, pentru ca regula să nu cuprindă vreo eroare. – *De fapt vorbiți și vorbim, în specificul ideologiei noastre, care este dialectică, este o ideologie vie și în spiritul ideilor, a ceea ce numim comunism, în spiritul cărora milităm ca scriitori și ca oameni de toate zilele. Deci, vorbind de comunism, vorbind de ideologia noastră, ce credeți că trebuie să spună scriitorul astăzi, pentru ca să rămână cuvântul său pentru cei care vor veni mâine, să fie un cuvânt al prezentului și al viitorului?* – Noi traversăm o epocă foarte dificilă din punct de vedere politic. Știți foarte bine: am avut șansa de a fi independenți, avem șansa de a fi independenți și această independență trebuie apărată. Ni se spune mereu treaba asta cu înverșunare și noi cu aceeași înverșunare trebuie să apărăm această independență. Trebuie să știm că dacă această independență nu va mai exista, nici un fel de gândire românească nu va mai exista. Este cel mai scump lucru pe care trebuie să-l aibă în vedere un scriitor român, la ora aceasta. El trebuie să fie alături de partidul care a pus acest principiu al independenței, pe viață și pe moarte, a făcut din el

un punct cardinal în politica sa, într-o lume în care neoimperialismul se vedește foarte bine și vedem la ce rezultate duce, vedem popoare care dispar de pe harta lumii, guverne fantomă ș.a.m.d. Și acum, un al doilea principiu, care mi se pare foarte important, care se leagă de întrebarea despre dogmă, pe care mi-ați pus-o mai devreme: vreau să amintesc că în două rânduri, în cadrul ședințelor din ultima vreme, tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat asupra principii, ca să se respecte în așa fel legea în țara noastră, încât nimeni să nu poată fi condamnat înainte de a i se dovedi vinovăția. Mi se pare că este un alt mare principiu, pe care dacă vom ști să-l apărăm cu toții, dacă vom ști să-l respectăm cu toții, atunci nu vom mai putea vorbi niciodată despre dogmatism în România și asta ar fi un lucru minunat. – *Lupta aceasta de fiecare zi a omului, a comunistului, ce reflex găsește, tocmai, în ceea ce discutați mai înainte, în laboratorul Dvs., intim, de creație?* – Dacă vă amintiți, am scris în romanul *Facerea lumii*, în care un muncitor simplu Filipache are dificultăți – chiar fiind muncitor, membru de partid în ilegalitate, director de fabrică – are dificultăți din pricina unor tovarăși de ai săi. Este un fenomen care se petrece destul de des, din cauza firii omenești. Există invidii, sete de afirmare, de notorietate la unii și de aici conflictele respective. Deci, se pot întâmpla și la noi erori, se poate întâmpla și la noi să existe oameni persecutați în acest sens. *Facerea lumii* era o primă sondă de a exprima această luptă împotriva acelor care încearcă să sugrume libertățile pe care le-am cucerit. Regimul nostru comunist, așa cum ați spus, se caracterizează prin lozinca foarte frumoasă, a comunismului de omenie. Noi am avut în jur exemple de tristă amintire, pe care nu vrem să le repetăm, trebuie să ținem la aceasta, la acest comunism omenos, care seamănă foarte bine cu poporul nostru, care este omenos. Nu e un popor intolerant, nu este un popor care nu lasă pe alții să trăiască, vrem să fim lăsați în pace, vrem să ne vedem de treabă, vrem să facem o țară mai frumoasă, dar condiția e să ne apărăm această independență, de care vorbeam. În sensul amintit, scriitorul are o mare îndatorire, el trebuie să arate că această sete de libertate, această dorință de a apăra independența nu e un cuvânt gol, ci o credință care trebuie mereu aprinsă: în fiecare dimineață, în fiecare seară trebuie să ne gândim la aceste lucruri”. ■ Andrei Marga revine la *Cronica ideilor* cu textul *Un rol pentru știință*. ■ C. Slătineanu semnează *Un umanist transilvan*, semnalând apariția monografiei *Johannes Honterus* de Gernot Nussbacher (Kriterion). ■ Miko Ervin publică *Evocări: Zaharia Stancu*, un fragment din volumul *Omenie, noroc bun!*, în curs de apariție la Editura Cartea Românească. ■ Versuri semnează Ion Rahoveanu (*Coloane; Întoarcere; Peisaj; Decor*), Constantin Olteanu (*El, Grecu; Spațiu grafic*), Ioan Barassovia (*Cei doi; Cei din jur; Ore de odihnă*), Angela Nache (*Logodna; Timp fecund*), Ion Mircea (*Genuină; Floarea-Paradisului; Navă; Despre tăcere; Spumă de fragi; Stea neagră; Dimineața*) □ Citim *Iarna care vine*, un fragment din romanul lui Ion Topolog. □ Cornel Udrea revine la *Umor cu Rețete gastrocomice*. □ Ovidiu

Moceanu publică *Solo*. □ Aurel Șorobetea semnează *Poarta cea mare*. □ Vasile Rebreanu publică *Într-o seară la New York*. □ În traducerea lui Anatol Ghermanschi citim versurile lui Langston Hughes (*Pudra de zahăr; Sală de dans în Harlem; Gândul; Dor*). □ Versurile lui William Carlos Williams traduce Apollo Bolohan (*Sonet în căutarea unui autor; Bujorii*).

#### 14 aprilie

● [„Contemporanul”, nr. 15] Pe prima pagină a revistei este consemnat evenimentul: *Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu în Statele Unite ale Americii* și un fragment din discursul președintelui american: „Salută de oficialitățile americane și de presă ca un eveniment de importanță deosebită în evoluția relațiilor dintre România și S.U.A., vizita oficială făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu la invitația președintelui Jimmy Carter și a doamnei Rosalynn Carter relevă, prin fiecare moment al ei, prestigiul internațional al conducătorului țării noastre, stima și respectul pe care le inspiră politica elaborată și promovată sub directa sa îndrumare. Subliniind, în cadrul ceremoniei oficiale de primire la Casa Albă, dezvoltarea și îmbunătățirea rapidă a relațiilor româno-americane în ultimii zece ani, președintele Jimmy Carter a spus: «Este, de asemenea, de mare folos pentru mine, ca președinte, să am prilejul de a mă consulta cu un conducător național și internațional de talia oaspetelui nostru de astăzi. Influența sa pe arena internațională, ca lider al României, este excepțională. Ca urmare a pozițiilor ferme ale președintelui său și a independenței sale, România este în măsură să reprezinte o punte între națiuni cu puncte de vedere și interese profund divergente și între conducători cărora, în alte împrejurări, le-ar fi fost dificil să negocieze unul cu celălalt»”. □ Același eveniment este semnalat și în textul: *Rol activ în relațiile mondiale*, semnat de redacția revistei: „Interesul manifestat de opinia publică mondială față de concepția și acțiunea politică a României, față de gândirea și activitatea personalității politice de primă mărime care este tovarășul Nicolae Ceaușescu, interes ilustrat multiplu în aceste zile, este un temei de îndreptățită mândrie pentru noi toți, pentru întregul popor român”. ■ Nicolae Balotă reflectează la *Umanismul științei și al artelor*: „Umanismul are nevoie de o asemenea știință a comunicărilor prin verb. Dar, totodată, literatul ca om al cuvântului nu se poate dispensa de cunoașterea noilor concepții asupra logosului. Răspunderea sa supremă se află în modul în care uzează de cuvânt. Răspunderea nu numai estetică ci și social-etică. Umanismul nu este numai discurs asupra umanului ci formare și transformare a omului. Iar în această acțiune a angajat – în teorie și practică, în același timp – savantul și literatul ori artistul”. ■ În textul *Valorile tânărului Darie*, Cornel Ungureanu semnalează apariția volumului VIII din *Scrieri* (Minerva) al lui Zaharia Stancu: „Al optulea volum al *Scrierilor* apărut sub îngrijirea lui Cornel Popescu, constant însoțitor al operei lui Zaharia Stancu prin meandrele împlinirii editoriale, conține romanele

*Jocul cu moartea și Pădurea nebună*. Cele două narațiuni apar în 1962 și 1963, nu înainte de a fi anunțate de câteva ori de autor ca părți ale ciclului *Desculț*”.

• [„Cronica”, nr. 15] N. Stoica pledează pentru *Beneficiul și autoconducerea muncitorească*. ■ Paul Balahur scrie despre *Creativitate, educație, viitor*: „Sub incidența nevoii sociale de creativitate, specialiști de diferite formații, preocupați de rolul imaginației creatoare în domeniile cele mai variate ale activității umane, au demonstrat că ameliorarea structurilor tradiționale ale învățământului impune cu necesitate o regândire generală a *timpului* educației. Psihologii, sociologii, pedagogii, ca și părinții, au atras atenția asupra faptului că un anumit tip de pregătire, care pune prea mare accent pe memorare și gândire convențională colectează cunoștințe pentru *trecut*; dimpotrivă, o formație nouă, care să cultive preponderent capacitățile creatoare, imaginația și inventivitatea tinerilor, ar asigura totodată mijlocul de a se îndeletnici cu problemele *viitorului*”. ■ Într-un dialog realizat de Constantin Coroiu cu criticul și istoricul literar Al. Oprea, director al Muzeului Literaturii Române și al revistei *Manuscriptum*, este căutată *Fața nevăzută a literaturii*. Al. Oprea recunoaște că „Amibiția noastră e ca *Manuscriptum* să aibă rolul navelor cosmice, care fotografiază fața nevăzută a lunii. Folosesc o metaforă uzată – sunt conștient de asta! – pentru a sublinia că literatura sau, mai precis, viața literară are și ea o față care se vede (cărți, reviste etc.), dar și una nevăzută: atelierul scriitorului. Un scriitor nu poate să publice totul în cursul vieții. Poate să fie întrerupt de moarte chiar în timpul când lucrează la un manuscris important. O serie de creații au, pot avea, mai multe variante care ne introduc într-o lume a eforturilor corespunzând diverselor vârste artistice. Apoi există însemnări cu caracter intim care nu pot fi cunoscute decât după moarte și care prezintă adesea o importanță deosebită pentru înțelegerea tainelor personalității unui scriitor”. Întrebat dacă publicația poate fi privită asemeni unui „teren de manifestare pentru M.L.R., ca o punte de legătură, absolut necesară, între muzeu și cercetător sau iubitorul de literatură de pretutindeni”, Al. Oprea confirmă intuiția partenerului de dialog: „Da, este bine spus. Muzeul nostru, și cu aceasta vin în sprijinul ideii Dv., a tipărit revista «*Manuscriptum*» înainte de redeschiderea sa în actualul sediu. Lucrul a putut să pară surprinzător, dar el ilustra, de fapt, o anumită concepție asupra rosturilor unui muzeu care nu trebuie să se mulțumească să adune valori, ci și să le introducă în circuitul vieții culturale de azi. Prin aceasta noi punem în practică unele dintre năzuințele cele mai adânci ale lui Perpessicius, fondatorul și mentorul muzeului. Îmi amintesc cum într-o conferință ținută în perioada când muzeul nu era așa de cunoscut el declarase că viitorul muzeu al literaturii române «ascunde în scutecele lui» un institut de cercetare de tip special. Acesta e dezideratul de la care am pornit. Astăzi e limpede pentru toți că un muzeu nu poate rămâne la nivelul unui depozit de vestigii, oricât de venerabil ar fi acesta. Comorile deținute, pentru a

putea iradia, se cade să fie scoase din taințele lor și puse sub soarele viu al prezentului”. ■ V. Diacon amintește că s-au împlinit *Trei decenii de constituție socialistă*. ■ Nicolae Ciudin anunță apariția cărții *Origini* de Ion Horațiu Crișan, carte care „înfrățescă trei milenii de istorie», reconstituite pe baza vestigiilor arheologice, începând cu epoca neolitică, până la încheierea statelor feudale românești”. ■ În cadrul rubricii *Opinii*, Zaharia Sângeorzan polemizează cu Al. Philippide pe tema reeditării *Istoriei...* lui G. Călinescu: „Poetul și eseistul Al. Philippide redeschide în revista «România literară» din 16 martie 1978 (*O obligație de onoare*) o mai veche, dar atât de actuală discuție, privind reeditarea cât mai grabnică cu putință a *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* (1941). Toată lumea este în principiu de acord că sinteza călinesciană trebuie să fie repusă în circulație, că această întârziere dăunează culturii românești, că tineretul de astăzi este pus în imposibilitatea de a o valorifica și de a intra în posesia ei. *Istoria...* lui G. Călinescu a devenit de mult o raritate și a o avea în bibliotecă este un privilegiu. Ea a devenit cartea de căpătâi a criticii literare românești și de care nu putem face abstracție sub nici un chip. Actualitatea ei polarizează ideea tinereții inepuizabile a acestui formidabil roman balzacian, care te fascinează pe măsură ce iei cunoștință cu personajele sale, reale și de o extraordinară identitate morală și estetică. Al. Philippide ne convinge cu adevărat de necesitatea reapariției *Istoriei...*, prin câteva judecăți de valoare admirabil formulate, care justifică tinerețea încă nebănuită a acestei capodopere, sinteză monumentală și unică în literatura românească, dacă nu și în Europa. G. Călinescu «se află în fața literaturii ca un romancier în fața vieții și a societății». *Istoria...* este «un roman al cărui erou principal este fenomenul literar românesc, văzut și descris ca o ființă vie, care trăiește și se dezvoltă». Capodopera călinesciană este o operă critică care își asumă aproape integral destinul creației, de unde extraordinara ei valoare, tinerețe, fascinație. Reeditarea ei este pe punctul de a fi înfăptuită. Fenomenul ar deveni, fără îndoială, un eveniment cultural, o sărbătoare a spiritului critic. Al. Philippide este însă de părere că *Istoria...* trebuie să apară «...păstrându-i-se cu strictețe spiritul și forma, fără să se elimine nimic din cuprinsul ei și fără să i se adauge». Formula unei asemenea reeditări nu este de respins în întregime, dar să nu uităm un fapt esențial dacă vrem să valorificăm în spiritul adevărului o operă magistrală care a cunoscut o metamorfoză în timp. După cum bine se știe, G. Călinescu și-a revizuit *Istoria...*, a completat-o, a adus-o aproape la zi. Un discipol al lui G. Călinescu, Al. Piru, a copiat-o în noua formă și această formă, care depășește cu mult prima variantă, ar fi adevărata *Istorie...*, care merită să fie restituită publicului. Și cel mai indicat s-o facă este Al. Piru, care rămâne, orice s-ar spune, cel mai autorizat specialist în G. Călinescu. Lui Al. Piru i se poate încredința, fără nici o ezitare, această *Istorie...*, pe care, de fapt, a și îngrijit-o și care așteaptă de mai mulți ani în arhiva Editurii *Minerva*, ca să apară. Al. Philippide pledează pentru ediția din 1941, dar ne întrebăm: oare



dacă G. Călinescu ar fi rămas credincios exclusiv primei variante, de ce a conceput și a realizat până în pragul sfârșitului, o nouă *Istorie...*? Este posibil ca tot ce a scris Călinescu după 1941 despre literatura românească în vederea completării și revizuirii sintezei să rămână doar un material bun pentru o *Addenda*? Trebuie să recunoaștem un fenomen ce ține mai mult de evidență: din moment ce există o *Istorie...* refăcută, rescrisă, adusă la zi, de ce am renunța la ea? Ce rațiuni ne determină să o trecem la *Addenda* când lucrurile sunt atât de clare și nu suportă nici un fel de îndoială? De ce să punem în circulație o operă, într-adevăr, fără egal la noi, care nu-și are imaginea reală? De ce să nu trecem peste prejudecățile și orgoliile mărunte și să nu-i încredințăm lui Al. Piru această *Istorie...*, pe care o cunoaște, a îngrijit-o și care poate intra foarte repede la tipar? Discuțiile asupra reeditării sintezei călinesciene cred că nu au intrat în faza «rediscuțiilor» sterile, ci a concluziilor ce nu pot ocoli un adevăr: *Istoria...* lui G. Călinescu trebuie reeditată în versiunea existentă la Editura *Minerva*, singura editură căreia îi revine obligația de a o tipări. Dragostea sinceră și statornică a lui Al. Philippide pentru varianta *Istoriei...* din 1941 este justificată, dar a iubi cu ardoare măreția și tinerețea fără moarte a unui monument, fără să-i vezi și aripile crescute în timp, vârstele noilor idei, rodul acestei ființe vii, care este sinteza călinesciană, ni se pare a disprețui construcția, sensul ei fundamental". ■ Grigore Ilisei schițează un portret sentimental al orașului *Boțoșani – un deceniu dintr-o istorie de veacuri*. ■ Liviu Leonte prezintă *Două volume de poezie*. Primul, *Noaptea de zburător* de Paul Balahur, conține „piese lirice cu aer de romanță sau cu iradiații spre poezia reflexivă privind trecerea timpului sau însăși condiția poetului”, iar cel de-al doilea, *Aurea saecula* de Corneliu Popel, este alcătuit dintr-o „poezie solemn extatică, limitată de câteva teme, proiectând un spațiu edenic care e, în același timp, al copilăriei și al patriei”. ■ *La Mențiuni critice* este adusă în prim-plan tot o carte de poezie, *Cetăți și călătorii* de Mircea Vaida, despre care N. Barbu susține că ar „aduce mai mult decât un itinerar poetic [...]. Virtutea asociativă a autorului reține, din contactul cu locurile oricât de faimoase prin care trece, evenimentul interior, care, de cele mai multe ori, nu are nimic de-a face cu datele caracteristice sub aspect peisagistic, istoric, etnografic ori artistic. Un amănunt, o legendă, un gând ivit pe traseu rămân pretexte ale comentariului liric”. ■ Ancheta *Teatrul în provincie* continuă și în acest număr, prin intervenția lui Teodor Pracsiu, *Dincolo de „cercul vicios”*...: „Șansa teatrului ce ființează în provincie stă, după opinia noastră, în anihilarea «complexului provincial», acolo unde acesta există. Deziderat nu ușor de împlinit, dar nu imposibil. «Motorul» acțiunii se cuvine să fie – nici nu s-ar putea altfel! – actorul, regizorul, scenograful, întreaga echipă artistică, indiferent cărei vârste sau generații îi aparțin componenții. Condiția este ca actorii tineri, abia veniți de pe băncile institutului de specialitate, să rămână în teatrul aflat în provincie, fără «aere» și «ifoșe» de «centru», iar cei vârstnici să aibă capacitatea de a-i accepta, fără

asperităţi, în angrenajul scenic, fără priviri de sus şi fără suficienţă”. ■ Adrian Rezeanu stă *De vorbă cu actriţa Lily Maican despre regizorul Aurel Ion Maican*. ■ Din secţiunea *Carnet artistic* putem citi o însemnare lui N. Carandino despre *Dans şi poezie* în sala „Atelier” a Naţionalului bucureştean: „am văzut un foarte frumos spectacol de muzică, dans şi poezie, datorat artistelor Adela Mărculescu şi Myriam Răducanu, amândouă în calitate de regizoare şi executante. [...] Muzica a fost variat reprezentată în spectacolul actual: de la Mozart la Nana Mouskuri, de la Beethoven la Maria Tănase, de la Bach la Ella Fitzgerald, voci, instrumente şi clasice texte au colaborat la armonia unui ansamblu pe care mişcarea şi cuvântul îl împlineau. S-au spus şi s-au dansat, în acelaşi timp, versurile poezilor. Am recunoscut poeme de Emil Botta, de Eugen Jebeleanu, de Geo Dumitrescu, de Nichita Stănescu, de Nina Cassian, de Ana Blandiana. Şi am gustat, îndeosebi, felul în care o actriţă de calitatea Adelei Mărculescu, mare interpretă de teatru clasic şi modern, ştie să spună şi să... danseze versurile”. ■ Constantin Pricop aduce în atenţie *Onoarea pierdută a Katharinei Blum, sau cum se iscă şi unde se duce violenţa* de Heinrich Böll. ■ Sunt prezenţi cu versuri Mihai Leoveanu, Ovidiu Genaru şi, în traducerea lui Al. Pascu, Dave Smith (S.U.A.).

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 384]** Serialul *Avangardei* merge mai departe, cu un episod arondat denigrărilor marca Geo Bogza – fiind reliefate atacurile acestuia în revista „Unu” din anii ’30 împotriva lui Arghezi, dar şi contra lui Eminescu şi „întoarcerile” pe parcurs, plus câteva ridicole alăturări: cei mai mari poeţi lângă Eminescu ar fi fost... Urmuz (credea Bogza în articolul *Urmuz Premergătorul*, revista „Unu”, nov. 1930); S. Roll (afirma I. Voronca), Saşa Pană (spunea I.N. Copoiu) sau... Bogza însuşi, conchide D.I. Suchianu în „Viaţa Românească”, 1945. ■ Mutaşcu – *Jules Roy în româneşte*. ■ E. Manu, *Apărarea ninsorilor*, o cronică de întâmpinare a volumului lui Nicolae Dragoş, *Cu inima curată*, Ed. Eminescu. ■ Al. Mica – *Perenitatea folclorului*, un portret Harry Brauner. ■ La rubrica *Cronica de librărie* sunt anunţate o ediţie *Sadoveanu* la Ed. Militară, îngrijită de C. Mitru şi T. Vârgolici; o antologie Ion Caraion – *Lacrimi perpendiculare* şi un volum de Sanda Radian – *Corelaţii între literatura română şi cea universală*. ■ *Pasiunea culturii*, dedicat lui Mircea Eliade, rememorează, prin *Amintiri, I*, etapa creaţiei din *Insula lui Euthanasius*, 1943 (o replică la *Cezara* lui Eminescu), dar şi eseul *Treptele lui Julien Green* ce relua, abreviate, problemele ridicate de Eliade în lucrarea din 1937, *Cosmologie şi alchimie babiloniană*.

## 15 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 10 384]** În articolul *Elogiul demnităţii*, Tia Şerbănescu analizează romanul „foarte bun” al lui Ovidiu Genaru, *Fidelitate*, sesizând în construcţia acestuia „o surprinzător de matură «tăietură» a materialului epic, o stăpânire perfectă a mijloacelor de expresie”. □ Prezentând

volumul de versuri al lui Ion Văduva Poenaru, *Eroi de epopee*, Ion Țugui remarcă un soi de *Recitare a istoriei*, mai ales, pentru că acesta presupune „o rememorare cu mijloacele poeziei a unor momente din istoria formării poporului român, sau închinând unor personalități ale culturii, artei românești și chiar pionieratului tehnic câte un poem”. Iată o tentativă de „ilustrare lirică” a lui Eminescu: „E-al nostru și-o rămâne pentru veci! / Țărâna l-a născut, și-i românească! / Nu poți să-l furi, și nu poți să-l îneci; / În iarbă, el s-a-nsămânțat să crească”, dar și a lui Arghezi: „Din stup a scos cuvinte potrivite, / Cum doar odată-n lume a mai fost, / Și le-a făcut sub soare adăpost, / Le-a dat în grijă doruri infinite”.

● [„*Lucașfărușul*”, nr. 15] Se deschide cu editorialul redacțional *Demnitate și prestigiu*, semnat *Lucașfărușul*, despre vizita lui Nicolae Ceaușescu în S.U.A. și întrevederea acestuia cu președintele Jimmy Carter: „Interviurile acordate de președintele României reprezentanților unor importante agenții de presă au subliniat cu pregnanță poziția consecventă a țării noastre în problemele complicate care frământă astăzi lumea, clarviziunea șefului statului român în soluționarea lor. *Declarația Comună* a președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și a președintelui Statelor Unite ale Americii, Jimmy Carter, întregul dialog între cei doi președinți, reprezintă expresia limpede a faptului că o țară relativ mică cum este România, care promovează cu consecvență o politică de pace și colaborare, o politică a încrederii reciproce, în sprijinul progresului și civilizației, poate avea, cu adevărat, demnitatea și prestigiul unei țări mari”. ■ Sub egida *Sincronism și protocronism*, Al. Tănase continuă să analizeze *Figuri și tipuri de Renaștere în Principate. II*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru schițează profilul intelectual al lui Mircea Eliade, în tableta *Un român*: „Sufletul lui Dimitrie Cantemir, savantul Istoriei imperiului otoman și al patristicii bizantine, cel al lui Hajdeu întru ctitorie de operă absolută, marea epopee a sufletului omenesc devenit istorie națională în diferite popoare, așa cum a înțeles și înfăptuit Nicolae Iorga, acest suflet al neamului nostru este plămada și nervul vital al cărților marelui savant român Mircea Eliade”. ■ Romul Munteanu stăruie asupra analizei *Școlii ardelene (III)*, concentrându-se, de această dată, pe *Cultivarea limbii*. ■ *Din argumentele istoriei*, Sânziana Pop selectează, în textul *Blahos obitos*, unele informații privitoare la atestarea timpurie, în limbile scandinave, a unor cuvinte precum „valah” sau „Dacia”. ■ Șerban Cioculescu selectează, la *Instantanee*, dintre posibilele *Date literare festive*, pe aceea a apariției *Cuvintelor potrivite*: „Când, la vârsta de 47 de ani și după 31 de ani de la debut, Tudor Arghezi scoate primul său volum de versuri, *Cuvinte potrivite* (1927), cartea întâlnește rezistența criticii universitare (G. Bogdan-Duică, Mihail Dragomirescu) și a câte unui tânăr iconoclast (Mircea Eliade), dar e aproape unanim salutată de critică și chiar de cercurile suprarealiste, care-i vor închina un număr special de revistă. În 1928 și 1929, apar edițiile II și III ale culegerii, fapt nemaipomenit până atunci în

analele poeziei române, afirmând o victorie literară încă mulți ani contestată. Văzând în vitrina unei librării centrale, același titlu, *Cuvinte potrivite*, în colecția *Arcade*, la Editura Minerva 1977, cu postfață și bibliografie de Gheorghe Grigurcu și cu data 1977, am crezut că este modul cel mai nimerit de sărbătorire a cincizeci de ani de la apariție, astăzi unanim considerată ca epocală, a celor o sută de poezii ale culegerii. Mă înșelasem. La o atentă cercetare a sumarului, am văzut că unele poezii ale ediției originale lipsesc și că i s-au adăugat altele, până la cifra de una sută patrusprezece”. ■ *La Varia*, Al. Piru citește *Illuminările* lui Alexandru Ivasiuc din perspectiva *Romanului omului de știință*: „într-o primă ipostază, Paul Achim pare mai curând ca un impostor decât ca un om de știință integru. Așa cred cel puțin alții despre el. Dar el, directorul Institutului, a fost pus să nu cerceteze, ci să orienteze munca celorlalți, să se opună influențelor considerate în chip oficial dăunătoare. Romancierul îl pune să-și facă el însuși un examen de conștiință. Rememorându-și etapele carierei, Paul Achim constată că, după 25 de ani de activitate, n-a realizat aproape nimic. La 45 de ani, directorul general al Institutului e un om de știință fără prestigiu, un om care nu aflase încă «criteriul adevărat al adevărului și minciunii», «un ratat plin de succese» căruia în loc să-l întrebe despre lucrările lui, la un congres, cineva îi ceruse informații dacă în România se pot pescui păstrăvi. [...] Cât despre Paul Achim, acesta nu numai că nu schimbă nimic în Institut, dar, identificat total cu el, ajuns o anexă a lui, își dublează eforturile în vederea creșterii eficienței lui. Se produce deci, cu alte cuvinte, o anonimizare a sa, o asumare liberă a condiției umane în vederea unei împliniri superioare. Ca roman-dezbateri, *Illuminări* de Alexandru Ivasiuc este o carte remarcabilă”. ■ Eugen Simion alege două *Memoriale de călătorie* pentru *Fragmente critice*, ambele despre America: *Marile Canioane* de Dan Grigorescu și *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan. „Două sugestii ies, întâi, la lectura *Marilor Canioane*: o Americă agresată de lucruri, terorizată de o natură artificială (alienantă) și o Americă imposibil de cunoscut până la capăt. *Marele Canion* al râului Colorado devine astfel simbolul unei lumi misterioase în ciuda publicității demente. Un continent în continuă reșezare, dezgustat (prin generațiile mai tinere) de bunăstare, doritor, totuși, s-o aibă. *Violență și lirism, denivelări dramatice*, oameni care trăiesc în condițiile epocii de piatră (indienii, portoricanii), iar alții instalați într-o lume a confortului maxim, mulțumiți și nemulțumiți în același timp de ceea ce au dobândit: iată ce citim în *Marile Canioane*. Dan Grigorescu dă, voit sau nu, imaginea unui continent mai degrabă whitmanian: o Americă în fierbere, contestată și contestatară, individualistă până la exasperare și culpabilizată de bogăția și orgoliile ei. [...] *Marile Canioane* reprezintă cea mai solidă carte ce s-a publicat până acum la noi despre America. Nu i-aș reproșa decât faptul că autorul vorbește mai mult despre *obiecte* și mai puțin despre *indivizi*, dar nu mă grăbesc să insist asupra acestui aspect; procedând astfel, Dan Grigorescu a voit, probabil, să sugereze o ordine și un simbol:

simbolul procesului de *reificare* în societatea hiperindustrială.” □ „Paginile cele mai substanțiale din *America ogarului cenușiu* sunt acelea despre Iowa City. Experiența reporterului este, aici, mai puternică. El trăiește în *campus*-urile studențești, urmărește jocul verităților cenușii, se uită la programele de televiziune și le judecă aspru, zicând că sunt prea puritane (zice el sau zic alții, faptul n-are importanță). Descoperă, întâi, o Americă agrară, cu gusturi tradiționale, și, în interiorul ei, o civilizație a «gadget»-urilor, utilitară și trăznită. Cultul valorilor vechi este contestat de generația tânără și, dezvoltând această idee, Rusan vorbește despre conflictul dintre părinți și copii. Nu-și ascunde surpriza, este de multe ori contrariat de ceea ce vede și aude, și această manifestare a *subiectivității* face lectura cărții sale agreabilă și instructivă. [...] Cea-laltă Americă, văzută din goana «ogarului cenușiu», apare cum ne așteptam să apară: fascinantă și alienantă prin varietatea și dimensiunile ei. Notății subtile, reflecții ce se țin minte, totuși reporterul inteligent și talentat nu schimbă, la acest punct, imaginea pe care ne-am format-o deja din cărți și din filme. Stilul însemnărilor pe sacul de voiaj este din loc în loc întrerupt de reflecții personale și atunci *aventura* americană a lui Romulus Rusan se colorează: un spirit blând moralizator, spirit nostalgic, contrariat mereu, dar niciodată disperat sau furios, se simte în comentariul liniștit al faptelor.” ■ La *Cronica literară*, Dan Cristea comentează *Descântecele de gravitație* ale lui Grigore Hagiu, volum care confirmă „un poet de primă mărime în literatura noastră de azi”: „în *Descântecel de gravitație* Grigore Hagiu continuă să sondeze în universul forțelor ascunse care ne guvernează și ne determină, în *greutatea* pe care o purtăm cu noi și în sânul nostru, în «miezul cel uniform» care dă pondere lucrurilor și care le face să se asemene în măsura în care deopotrivă le face să fie distincte și să-și conserve propriul statut. Motivul «adâncului» acaparant și insidios, motivul lumilor de dedesubt tiranice pe cât sunt de incoerente, de haotice, motivul trupului locuit de trupuri suprapuse sfărâmând identitatea în depoziții străine și contrarii, toate acestea se strâng și se consolidează în același timp în tema gravitației, legitate fizică dar nu mai puțin morală în viziunea poetului”. ■ *Sinceritatea patetică* a lui Nicolae Stoian în volumul de versuri *Fondul principal de sentimente* este relevată de Alex. Ștefănescu: „Cu tot aerul tribunard pe care și-l arborează, poetul este, în realitate, un sentimental, atașat tandru de amintirile copilăriei, de pământul patriei pe cuprinsul căruia a descoperit sensul vieții. Spre deosebire de numeroși alți autori căzuți în asemenea reverii nostalgice, Nicolae Stoian are nu numai dorința, ci și puterea de-a evoca. [...] În volumul recent apărut sunt incluse și versuri ocazionale, cu accente gazetărești. Însă în ansamblu – în special prin secțiunea dedicată Africii – acest volum constituie un «spectacol» liric care merită văzut și aplaudat”. ■ Caracteristicile *Prozei de atmosferă* a lui Nicolae Frânculescu din volumul *Strada Miorilor* sunt considerate a fi, de către Sultana Craia, „Notația detaliilor, privirea cinematografică, alternanța planurilor epice, dialogul susținut cu o anume vervă muntenească”.

■ Valentin F. Mihăescu glosează pe marginea ideilor de *Epică și etică* în romanul *Dincolo* de Radu Nițu. ■ *Lirismul minor* al cărții *Ora locală* de V.R. Ghenceanu este urmărit de Paul Dugneanu. ■ În *Redeșiniri preeminesciene*, Doina Uricariu discută despre lucrarea Elenei Tacciu, *Trei poeți preeminescieni*, apreciind că autoarea cărții despre Cezar Bolliac, Ioan Catina și Alexandru Sihleanu „derulează cu încetinitorul filmul genezei unei poetici și verigile devenirii imaginarului în special în a doua parte, *Sfere concentrice*. În scenariul cărții se înscrie ca idee de bază faptul că «poezia revelație o presupune și o solicită pe cea minoră»». ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu susține, în textul „*Joc*” și *gravitate în poezie*, că volumul *Ochii lui Homer* de Petru Romoșan „reprezintă un debut poetic dătător de mari speranțe”, în care „autorul realizează un soi de repertoriu al temelor și viziunilor care, prin marea lor notorietate, tiranizează realmente conștiința artistică actuală. Originalitatea frapantă a acestui dialog, în ce-l privește pe Petru Romoșan, rezidă în revelatorul coeficient de tensiune afectivă, purtând însemnele unei candori grav histrionice, din a cărei perspectivă se produce, așa-zicând, impactul cu modelele tutelare”. ■ Ioan Lazăr realizează, sub egida *Teatrul și societatea românească*, o convorbire cu Ion Băieșu (*Publicul e același pentru toți autorii*). Între altele, dramaturgul își etalează viziunea asupra comentariului dramatic: „Una e critica de teatru și alta criticii de teatru. Critica, în sine, e necesară și indispensabilă. Critica este făcută de critici. Unii dintre acești critici sunt fie lipsiți de vocație, fie puși în slujba unor interese meschine, fie nimeriți în meseria respectivă dintr-o întâmplare nefericită. Cunosoc, în acest sens, câteva cazuri de-a dreptul cutremurătoare. Dar nu e mai puțin adevărat că avem și critici foarte buni, unii chiar străluciți. I-aș numi pe Radu Popescu și Valentin Silvestru. Sunt și critici tineri (și tinere) în care cred. Dramaturgia românească nu va da în floare decât odată cu critica teatrală. Eminescu s-a născut odată cu Maiorescu; ni-i mai putem noi, acum, închipui existând unul fără altul?”. ■ La *Ecouri*, sub titlul *Cartea de debut '77 și spiritul critic* sunt reunite două materiale: *Prejudecățile criticii* de Gh. Buzatu, director al Editurii Litera, și *Debutanții și critica* de Laurențiu Ulici. Autorul *Bibliotecii Babel* face câteva observații despre debutanți: „Critica îi privește cu destulă curiozitate și, pe cât se poate, îi și impune atenției, în două reviste, *România literară* și *Luceafărul*, se întâmplă să se și revină asupra unora, mai promițători, ba li se dedică și un fel de anchete sau dezbateri, într-un cuvânt li se acordă toată considerația. Așa că, din acest punct de vedere, nimic deosebit de semnalat. [...] Mai este ceva care merită un răgaz de câteva rânduri: aventura debutului (de data asta, mai cu seamă poetic) de la faza de manuscris la faza de plachetă tipărită. Am avut ocazia, alături de alți critici și beletriști, ca participând în diverse jurii editoriale să constat evidente diferențe de valoare între un manuscris premiat și varianta lui tipărită. Fiindcă am citit respectivul volum cu mult timp după lectura manuscrisului sunt tentat să pun diferențele pe seama vreunei schimbări de umoare critică. Deocamdată.

Mă tem însă că la mijloc este acea tehnică a «îmbunătățirii» practică frecvent în edituri, deseori fără ghilimele și atunci e bine, uneori însă cu ghilimele și atunci scriitorul e cel care pierde. Cum n-am mai mult de o probă, această opinie trebuie citită doar ca o presupunere, cu toată marja de nesiguranță proprie oricărei supoziții. Oricum, în fața cititorului și a criticii răspunderea pentru fidelitatea sau infidelitatea unui volum în raport cu talentul celui care l-a scris o poartă în exclusivitate scriitorul însuși. De el depinde, în fond, vreau să spun forța lui morală, ca îmbunătățirea unui manuscris în editură să nu fie pusă, la apariția cărții, în ghilimele”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Gheorghe Pituț versifică 1859-1918. □ Ileana Mălăncioiu este prezentă cu un grupaj de poeme. □ Damian Necula publică proza *Visul*. □ Alături, piesa într-un act *Aproape de cer* de Paul Everac (lipsește numele autorului, recunoscut, însă, „imagistic”). □ Denisa Comănescu traduce, *Din lirica americană contemporană*, versuri ale poezilor: George Love, Robert Creeley, Denise Levertov, Robert Bly. ■ Numărul se încheie cu o invitație în *Panteonul autohton*, unde lui Mircea Eliade îi apare studiul *Dragoș-Vodă și «vânătoarea rituală»*, în traducerea Gretei Tartler și a lui M. Ungheanu.

● [„**Tribuna României**“, nr. 131] Din nou o tabletă de Ion Horea, *Casa omului*, țesută din definiții lirice, ne face cu ochiul, pe prima pagină, alături de editorialul cu titlul *Cetățeanul și societatea*, semnat de Pan Solcan, la rubrica „cuvântul zilei”. ■ Din studiul serial *Romanitatea românească (III)*, prof. dr. Alex. Niculescu publică partea intitulată *Conexiune la cultura europeană*, un tablou diacronic și evolutiv al ideii de romanitate din care reținem: „Romanitatea limbii române este, așadar, nu numai o problemă de structuri ale limbii vii, ci, în plus, și o problemă de limbă a culturii. În secolele XVIII-XIX, pe lângă fidelitatea lingvistică față de tradiția latină a limbii vorbite, s-a realizat și o adeziune fidelă la cultura de prestigiu a romanității europene. [...] A studia româna ca o limbă romanică înseamnă a lua în considerare istoria complexă, sinuoasă și, uneori, contradictorie a romanității de limbă și de cultură în aceste vaste și eterogene *partes Orientis* ale lumii neo-latine.” ■ Episodul XIV al lecției de limba română de Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate, include o excursie la munte, cu vocabularul și explicațiile lexicale și gramaticale de rigoare. ■ Dumitru Radu Popa recenzează monografia despre Bacovia a lui Ion Caraion, *Sfârșitul continuu* (C.R., 1977), despre care scrie: „Întâi de toate, este vorba de un scrupulos studiu al textelor; pe parcursul a 500 de pagini, Caraion, al cărui mare apetit pentru poezie îl cunoașteam, nu obosește nicio clipă în a fi strict aplicat, fără afirmații tranșante și neargumentate, fără acel gust, întâlnit prea adesea, al divagației exterioare, care vizează captarea atenției cititorului cu alte mijloace decât cele ale actului critic. Și aceasta, pornind de multe ori de la speculații excepționale, de la artificii de gândire care nu au însă nimic din strălucirea efemerelor și, de ce nu, plăcutelor performanțe intelectuale, ce urmăresc însă în alte opuri, mai mult stabilirea identității criticului decât

pe aceea a operei...” ■ În cadrul rubricii „jurnalul aparițiilor editoriale”, Doru Mielcescu remarcă volumul *Identificări* al lui Mircea Martin (n. 1940), „un nume reprezentativ al tinerei critici universitare”, care practică o „critică de identificare”; despre acest tip de critică recenzentul scrie: „parafrazându-l pe Starobinski, aş spune că Mircea Martin înțelege actul critic ca «transparență» și nu ca «obstacol». [...] Eleganța, firescul discursului, abilitatea de a răsturna fără zgomot opinii înrădăcinate sau de a dezvălui operei fațete pe lângă care am trecut cu neîngăduită ușurință, mi se par a fi caracteristicile criticii de identificare practicate de Mircea Martin.”

### 18 aprilie

• [„România liberă”, nr. 10387] Având în vedere Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1977, George Genoiu scrie despre *Dramaturgia și problematica omului contemporan*, exprimându-și opinia conform căreia, în cadrul „viitoarelor reuniuni”, se va ține cont de și se vor „examina”: „extinderea problematicii umane, complexitatea caracterelor, creșterea factorului politic din punct de vedere filozofic, ideatic, calitatea artistică, nevoia de originalitate în expresia dramatică, specificitatea mediului și a destinelor”, ca tendințe directe în dramaturgia românească.

### 19 aprilie

• [„Viața studentească”, nr. 16] Constanța Buzea consemnează Cenaclul Amfiteatru, în *Poezia rănită de filosofie*. Invitat de onoare a fost Mircea Micu. Au citit poeme: Matei Vișniec și Dumitru Enache. □ La rubrica *Teatru* Ioan Lazăr reamintește *Prima piesă de teatru în limba română: Occisio Gregorii in Moldavia, 1778*. □ În continuarea articolului din nr 14/ 5.04.1978, *Traduceri la Editura Kriterion*, M.N. Rusu remarcă traducerea *Operele lui Dinicu Golescu (Însemnare a călătoriei mele) în limba maghiară*. □ Rubrica *Sintagme* menționează câteva apariții: traducerea *Corespondenței* lui Balzac, realizată de Sanda Oprescu într-o ediție de Angela Ion, la Ed. Univers; *De la Apollo la Faust*, Ed. Meridiane, ediție îngrijită de Victor Ernest Mașek, incluzând traducerea integrală a eseului *Nașterea tragediei* de F. Nietzsche; tot la Meridiane mai apar *Arta și imaginarul* de Rene de Solier, în traducerea Marinei și a lui Leonid Dimov, respectiv *Civilizația Indusului și enigmele ei* de Jean-Marie Casal, traducere de Rodica și Leon Baconsky; *Jurnalul lui Titu Maiorescu*, vol. II, ediție îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon.

### 20 aprilie

• [„Flacăra”, nr. 16] Pe pagina intitulată *Traseele păcii, prieteniei și colaborării* este publicată o amplă prezentare a *Vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu în Statele Unite ale Americii*. □ Radu Cosașu publică poezia *O capacitate unică*. □ Adrian Păunescu publică un



amplu reportaj intitulat *Un experiment valoros pentru știința românească, pentru binele omului: Nicolae Ionescu-Dâmbovița*. □ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (6)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Quetzalcoatl (și arta)*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie eseu *Pornind de la câteva amintiri*. ■ În *Cap limpede* sunt trecute în revistă o serie de apariții de literatură universală de la editura Univers; sunt apreciate revistele ieșene „Opinia studentească” și „Dialog”, fiind semnalat, în numărul 1/1978 al celei dintâi, eseu lui D.N. Zaharia, *Teluric și astral în Luceafărul*; este semnalat un interviu cu Gerda Barbilian, cuprinzând aspecte inedite din viața lui Ion Barbu, în numerele 49-50-51/ 1978 ale „Revistei noastre”, „publicație a elevilor liceului Unirea din Focșani”; se semnaleză apariția unor fragmente de interviuri cu Henry Miller, Ezra Pound, Ernest Hemingway, preluate din „The Paris Review” în numărul din martie al revistei „Ateneu”; se anunță apariția, la editura Minerva, a volumului lui Adrian Păunescu, *Poezii de până azi*, prefața fiind semnată de Șerban Cioculescu. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri *Lacrimi perpendiculare* de Ion Caraion: „*Lacrimi perpendiculare*, volum retrospectiv, cuprinde trei decenii din poezia lui Ion Caraion și firește mai multe vârste poetice. [...] De la *Panopticum*, placheta cu care a debutat, și până la ultimul ciclu reprodus aici, *Deasupra deasuprelor*, poetul rămâne mereu un spirit treaz, într-o nedomolită stare de veghe (și se pare că a avut parte mai mult de nopți decât de zile), încercând cu disperare să nu se mintă în niciun fel și reușind mai întotdeauna, chiar când puțin obosit își pune pentru o clipă masca – sublimă în fond – scamatorului de cuvinte. [...] Ion Caraion intră furtunos în literatură, cu o conștiință rebelă. Nu e doar conștiința lui, ci a unei întregi generații: „antipoezia” vine și dintr-o solidaritate de grup, de echipă”. □ Cornel Galben publică un interviu cu Sylvester Lájós, directorul Teatrului maghiar din Sfântu Gheorghe, intitulat „*Colocviul teatral '78*” – *un simbol al muncii, vieții și artei comune a poporului român și a naționalităților conlocuitoare*. □ În „*Cântarea României*” sunt publicate două poezii semnate de Constantin Avram și Florea Burtan. ■ În *Pagina de lectură*, sunt publicate o serie de poezii semnate de George Țârnea: *Fotografiile, Invitație la somn, Circul, Balada primului sărut și Cântec de menestrel*. □ În *Racul* apare partea a treia din romanul *Moartea boxerului* de Eugen Teodoru.

● [„**Orizont**”, nr. 16] Numărul se derulează sub tematica „scriitori timișoreni la cetățile dacice”, în care sunt semnate scurte impresii reportericești după vizita de la Costești, de către: Ion Velican, Paul Eugen Banciu, Mircea Șerbănescu, Lucian Bureriu, Dorian Grozdan, Laurențiu Cerneț, Sofia Arcan, Aurel Turcuș, Ion Arieșanu. ■ Continuându-și arheologia textuală și simbolică, Livius Ciocârlie scrie despre semnificația „ploii” la Michel Butor și a „ninsorii” la Alain Robbe-Grillet (articolul *Ploaia și simbolul*). ■ Începând cu acest număr, Petru Sfetca răspunde corespondenților revistei, dornici să accedă la statutul de literator recunoscut.

• [„România literară”, nr. 16] În articolul de fond redacțional este parcurs *Un itinerar de multiple semnificații* pe urmele lui Nicolae Ceaușescu și ale Elenei Ceaușescu în Statele Unite ale Americii. □ Ecouri ale vizitei de stat întreprinse de Nicolae Ceaușescu în S.U.A., la invitația președintelui Jimmy Carter, se regăsesc în texte semnate de: Francisc Păcurariu (*Glasul pământului*), Huszár Sándor (*Idealul frăției*), Petre Ghelmez (*Rațiune și omenie*) și Petru Vintilă (*Bilet de călătorie imaginară*). □ Din *Viața literară* aflăm și despre *Vizita unei delegații românești de oameni de cultură și artă în S.U.A.*: „O delegație de scriitori, profesori universitari și oameni de artă din țara noastră a efectuat o vizită în Statele Unite ale Americii. Din delegație au făcut parte: Dumitru Radu Popescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Domokos Géza, director al Editurii Kriterion, secretar al Uniunii Scriitorilor, Francisc Păcurariu, Mária Bisztrai, directoare a Teatrului Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, prof. Attila Pálfalvi, rectorul Institutului Politehnic din Cluj-Napoca, prof. Iosif Kovasz, prorector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Cristian Popișteanu, redactor-șef al revistei «Magazin istoric», dr. Paul Cernovodeanu și dr. Florin Constantiniu, cercetători la Institutul de istorie «Nicolae Iorga», David Albert, directorul Liceului din Odorheiul Secuiesc. În timpul vizitei în S.U.A., membrii delegației au avut întâlniri cu senatori și membri ai Congresului american, au organizat conferințe și întâlniri cu profesori și studenți de la diferite centre universitare. Cu același prilej, la Biblioteca română din New York a avut loc un simpozion cu tema: «Viața literară și artistică în România – înflorirea spirituală a naționalităților conlocuitoare». Au fost prezentate aspecte privind rezolvarea problemei naționale în România, asigurarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor țării, indiferent de naționalitate, întărirea continuă a unității și frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare”. ■ *Viața literară* autohtonă nu este nici ea lipsită de evenimente. Între altele, se poate parcurge lista *Premiilor literare studentești*: „În cadrul Festivalului național «Cântarea României», ediția a 2-a, a avut loc decernarea premiilor, care a încheiat faza pe Centru Universitar București a Festivalului artei studentești (1-16 aprilie 1978). La secția literatură-publicistică, un juriu compus din critici literari și conducători de reviste studentești (președinte Eugen Simion) a decernat următoarele premii: *Poezie*: Premiul I: Romulus Bucur, Traian T. Coșovei și Alexandru Mușina (toți de la Facultatea de limba și literatura română). Premiul II: Domnița Petri (Automatică) și Florin Iaru (Limba și literatura română). Premiul III: Radu Călin Cristea, Ion Stratan (Limba și literatura română) și Matei Vișniec (Filosofie-Istorie). *Proză*: Mențiune: Valeria Negovan (Filosofie-Istorie). *Critică*: Premiul I: Ecaterina Vaum (Limba și literatura română) și Patrel Berceanu (I.A.T.C.). Premiul II: Nicolae Iliescu (Limba și literatura română). *Publicistică*: Premiul I: Georgeta Dumitrescu (Construcții civile). Premiul II: Gabriel Mihăiescu (Limba și literatura română). La *Dramaturgie* nu s-au acordat premii”. ■ În *Lumea îmbogățită*, Nicolae Jianu face o

pledoarie feministă: „Este sigur că între marile și complicatele probleme ale lumii contemporane, un loc foarte vechi și mereu actual ocupă aceea care privește condiția în societate a femeii. Mileniile au lucrat cu grijă la conservarea mai mult sau mai puțin modificată a unor concepții cu sorgintea, fără îndoială, în cea mai adâncă preistorie. N-am avut în mâini niciodată o istorie a feminis- mului, dar cred că ea există. În schimb, găsesc destul de des în presa străină, alături de grave dezbateri politice și palpitate aventuri diplomatice, unele ti- mide intervenții feministe sau amenințări ajunse injurioase din disperare și mânie, la adresa «majorității» masculine. Probabil că prin unele țări ale lumii se mai face câte ceva pentru emanciparea femeii, dar evoluția acestui fenomen e atât de lentă încât veacurile par pregătite să mai aștepte. Oricum, oamenilor le-a fost mai ușor să descindă pe lună, să trimită aparatură iscoditoare pe alte planete, decât să dăruiască femeilor demnitatea și drepturile umane întregi”.

■ În sectorul *Confruntărilor* sunt aduse operele a trei poeți: Eugen Jebeleanu, Ștefan Aug. Doinaș și Nichita Stănescu. □ Zaharia Sângerzan surprinde *Identitatea memoriei* în poezia lui Eugen Jebeleanu: „Excepțional este în toată opera lui Eugen Jebeleanu sentimentul conștiinței tragice a lumii, angajarea totală în viața și destinul istoriei, luciditatea cu care își asumă acest poet euro- pean prin vocație și valoare responsabilitatea morală a fenomenelor sociale. Eugen Jebeleanu trăiește lumea secolului XX cu sufletul deschis pentru idee și pentru fața ei tragică, conștiința [...]. Eugen Jebeleanu este poetul cu o memo- rie extraordinară, care niciodată n-a uitat nimic din dramele sau bucuriile vie- ții. Este supremul triumf al vegherii, al privirii care pătrunde până în adâncul subteranei ca să anunțe lumii de afară tragedia: «Dar eu nu uit nimic. Eu sunt strigoii/ Din plină zi, cu buze de cenușă,/ Cel ce-și deschide vinele și vede/ Din plânsul celor răstigniți de voi». Existența se confundă cu memoria, căci înainte de a se naște din imaginație, de a fi rodul sensibilității, poezia lui Eu- gen Jebeleanu este mai mult creația memoriei, dar o memorie fascinantă prin puțința ei de a eterniza din lumea exilată între granițele binelui și răului, ideea morală, iluminarea conștiinței. Este o memorie care păstrează totul fără să cu- noască umilința, un fenomen de renunțare în fața destinului, în fața absurdu- lui”.

□ Aurel Martin pătrunde în *Lumea Poeziei* lui Ștefan Aug. Doinaș: „Poet de excepție, prin orizontul său cultural și prin disponibilitățile lui lirice. Com- parabil cu Ion Pillat și cu Al. Philippide. *Homo aestheticus*, ca și aceștia. Intu- ind frumosul și în paginile lui Hölderlin și în acelea ale lui Mallarmé, și în versurile lui Ruben Dario și în acelea ale lui Roberto Sanesi. Regăsindu-se pe sine însuși într-una sau alta dintre ipostaze. Ca vârstă, ca atitudine, ca structură umană. Tălmăcind se autodefinește, în descifrarea câtorva «sunete fundamen- tale», deopotrivă specifice și tipice, ale unei geografii spirituale umaniste prin vocație, prin memorie, prin permanența miturilor, prin nevoia de a aproxima neîncetat esențele. Observând că «alfabetul poetic» e alcătuit din infinite «al- fabete poetice», tributare, prin rudenie, unele altora, în misteriosul joc natural

al eternei «ars combinatorie». Alfabet pe care eseistul Doinaş caută să le desluşescă în scriitura unor veritabile «reper» româneşti sau străine, nume de referinţă în aventura multimilenară a Poeziei. Capi de serie. Creatori de mode. Ei înşişi, o vreme, învăţacei la diverse şcoli, spre a se găsi apoi în situaţia deschizătorului de noi drumuri, a celui ce oferă, spre reflecţie, noi interogaţii şi, spre cuprindere, noi moduri de reprezentare, prin cuvânt, a condiţiei umane. De unde tentativa traducătorului şi a comentatorului de a înţelege, în accepţie pascaliană, valoarea geometrică şi fineţea execuţiei verbale a discursului. De a-i afla echivalenţa, prin empatie şi prin rostire. De a-l integra, prin asimilare, în propriul alfabet”. □ Dan Cristea desluşeste *Obsesia sinelui* în opera lui Nichita Stănescu: „Sunt multe lucruri care compun rezistenţa poeziei lui Nichita Stănescu şi care îi acordă acea siguranţă de ton absolut convingătoare şi de la primul contact, chiar dacă această rezistenţă mai trebuie să-şi facă loc printre rezistenţele noastre, deci acea siguranţă de ton sărbătorească, în veşnica exclamaţie şi uimire, semn al mării poezii şi atunci ori mai ales atunci când acoperă zone de derivă, de umilinţă sau de pierdere existenţială. Dar interpretată prea aproape, în *litera* versului ei, aşa cum au făcut-o în decursul timpului nu puţine comentarii, interpretată prin urmare fără acea distanţă pe care o reclamă ca pe o necesitate interioară însăşi poezia lui Nichita Stănescu, distanţă securizată, conservatoare a fondului nesubstituibil şi semnal deopotrivă al identităţii de sine, această poezie riscă să-şi piardă, să nu-şi pună în adevărata valoare tocmai ceea ce constituie natura ei afectivă profundă, centrul de greutate vital şi recuperator printre toate tensiunile contrarii şi printre toate tentaţiile adeseori sfâşietor de acaparante. [...] În definitiv, numai cine are nu numai o obsesie în grad înalt a «sinelui» sau un sentiment intens însă veleitar de unicitate, dar cine, mai ales, posedă într-adevăr acest *sine* bogat, profund, cu multiple ramificaţii în tot ce-i concret, capabil de dispersiune, de cheltuire în măsura în care este capabil să revină în propriul nucleu de forţe cu o gravitate nu avară ori meschină, ci cu o conservare înalt izbăvitoare a virtualităţilor, de ordinul destinului asumat, are totodată îndreptăţirea să trăiască şi să vorbească în numele celorlalţi. Adeziunea totală la *sine*, chiar atunci când acesta este supus unei fantastice viteze de substituie, care nu numai că nu-l dizlocă dar îi concentrează articulaţiile, adeziunea la «structurile fixe» ale alcătuirii la centrul de greutate şi de afectivitate al fiinţei în momentul în care totul pare să explodeze în părţi nesubsumabile, puterea de a se regenera şi de a trimite pe dedesubtul cuvintelor înşelătoare sentimentul potenţat, viu al permanenţei de a fi, toate acestea legitimează poezia lui Nichita Stănescu şi o fac să vorbească convingător, solemn, cu dreptul câştigat al identităţii liniştite despre cadrul normal şi deopotrivă de neobişnuit al existenţei noastre”. ■ *La Breviar*, Şerban Cioculescu îl descrie pe *M. Kogălniceanu orator*. ■ Geo Bogza publică tableta *Gorgane*, în care elogiază poezia lui Traian Coşovei. ■ Fără a marşa pe ideea de „influenţă” sau pe cea de „imitaţie”, Al. Philippide evidenţiază, în cadrul ru-

bricii *Din întâlnirile lecturii*, o temă comună *De la Apuleius la Caragiale*: „Ca și cămătarul din *Măgarul de aur*, ca și băcanul din romanul lui Barbey d’Aurevilly [*Povestirea fără nume*], hangiul Leiba Zibal din nuvela lui Caragiale [*O făclie de Paște*] prinde mâna pe care hoțul o bagă prin spărtura ușii hanului și, mai înverșunat decât ceilalți doi de care am vorbit, arde la flacăra unei lămpi mâna hoțului și privește cum aceasta se prăjește. Între cele trei povestiri sunt deosebiri în ce privește detaliile, în ce privește felul în care întâmplarea este comunicată cititorului și tonul fiecăruia din cei trei scriitori. La Apuleius faptul este povestit din afară, de un personaj care nu ia parte la ceea ce urmează, adică la desprinderea trupului de braț cu mâna ținută. La Barbey d’Aurevilly povestește chiar făptașul, care constată urmările faptului, adică lipsa trupului pe care tovarășii hoțului îl iau cu ei după ce l-au desprins de mână legată de ușă. La Caragiale lucrurile sunt povestite de scriitor care ne face să asistăm la desfășurarea dramei, înfățișându-ne-o în chip obiectiv, întâmplarea fiind așadar comunicată direct cititorului, nu prin intermediul unui personaj al povestirii. Iată de ce dintre toate cele trei istorisiri ale acestei întâmplări, aceea a lui Caragiale este cea mai impresionantă. [...] Traducerea franceză a romanului lui Apuleius publicată în 1835 a putut să fie cunoscută de Barbey d’Aurevilly. A fost ea cunoscută și de Caragiale? *O făclie de Paște* a fost publicată prima oară în numărul din august 1889 al «Convorbirilor literare». *Une histoire sans nom* a apărut în 1882. Să fi cunoscut Caragiale romanul lui Barbey d’Aurevilly publicat cu șapte ani înainte? Este posibil. Cercetarea în mai multe direcții (corespondența lui Caragiale, revistele române și franceze ale epocii etc.) ar putea să ducă la stabilirea unor indicații care să înlocuiască presupunerile. Un lucru însă este sigur. Scena mutilării mâinii este aceeași la cei trei scriitori, în motivul ei principal”. ■ Nicolae Manolescu analizează *Adevărul jurnalului intim* din cartea Mariei Banuș, *Sub camuflaj. Jurnal 1943-1944*: „Izbitor, în *Sub camuflaj*, e romanescul însemnărilor. Ceea ce a fost la origine mărturisire imediată, neliterară, a căpătat cu timpul aspect literar. Deși putem identifica unele personaje (și, în orice caz, toate situațiile), nu e important s-o facem. N-am apoi idee de felul cum proceda Maria Banuș când își ținea jurnalul. Pare în orice caz curioasă abundența dialogurilor, care presupun o redare destul de exactă a cuvintelor celorlalți și lasă pe alocuri, tocmai din imposibilitatea de a fi memorate, o impresie de artificialitate. Este la mijloc, nici o îndoială, un stil. Tânăra poetă, care lucra în acei ani la un roman, făcea roman și în jurnal. Fără intenție, bănuiesc”. ■ În „*Cheia mare a zâmbetului*”, Valeriu Cristea deschide ușa unor interpretări ale poeziei lui Nicolae Ioana din cartea *Forma focului*: „La Nicolae Ioana poezia devine o formă a rostirii continue. Înainte de orice, poetul știe să spună, să-și articuleze exprimarea, care dobândește, împotriva structurii versului, mai degrabă cerebral decât spontan, o cursivitate de monolog nesfârșit. Respirația poetului este a unui alergător de cursă lungă. Această sigură stăpânire a instrumentului comunicării, care ar fi

putut îndemna pe un altul spre gratuite exerciții de virtuozitate a frazării, ajută, dimpotrivă, în cazul lui Nicolae Ioana, la degajarea confesiunii. Caracterul neîntrerupt, masiv al acesteia, fluiditatea comunicării înseși explică impresia de ușoară și plăcută alunecare a spunerii, altfel mereu serioasă și gravă, care frapează la orice contact cu textele lui Nicolae Ioana”. ■ Sorin Titel „pătrunde” analitic în *Muzeul inepuizabil* descris de Ion Vitner în jurnalul de călătorie *Reverii pe malurile Senei*: „Parisul este pentru Ion Vitner un uriaș muzeu al literaturii. Orașul este știut înainte de a fi văzut cu adevărat, iar beadeckerul folosit este în primul rând cultura franceză. Fiecărui arondisment îi corespunde un anumit capitol de istorie literară. Străzile, cartierele se află în strânsă legătură cu personalitatea unor mari scriitori, existența acestora fiind, de fapt, profund marcată de «configurația» spațiului, a locului în care destinul lor s-a consumat... Îl citim, oare, altfel pe Apollinaire după ce ne-am oprit o clipă să medităm pe podul Mirabeau, privind curgerea leneșă a Senei și rememorând în gând faimoasele sale versuri? [...] Ion Vitner este de părere că da, un scriitor este cu totul altfel citit – și înțeles – dacă ai umblat o vreme pe urmele pașilor lui și ai încercat să pătrunzi în lumea în care a trăit. [...] În general, «reveriiile» lui Ion Vitner rămân, după cum singur și le definește, *muzeale*. Autorul este fericit ori de câte ori *descoperă* ori *identifică* un spațiu care poartă amprenta «trecerii» unor personalități literare. Parisul de astăzi, cel ce respiră și în afara muzeelor (chiar și cel literar, să zicem, al «noului val»), sau cel al tel-quel-iștilor), sau celălalt Paris care nu poate fi totuși ocolit, cel care trăiește ignorându-și gloria și faima (care ar putea și ele deveni, la un moment dat, stânjenitoare) lipsește din carte. Puțin «aer proaspăt» ar fi fost, probabil, necesar. Ion Vitner ne deschide însă larg porțile inepuizabilului muzeu care este Parisul, un muzeu de coplesitoare realitate în care nu riscă nimeni să se plictisească vreodată. Dar și așa, transformat în muzeu, Parisul continuă să trăiască și să respire. Moartea, încremenirea nu-i sunt pe măsură”. ■ *Luciditatea și lirismul* în stilistica volumului de studii *În focarul timpului* de Ion Dodu Bălan sunt apreciate de Teodor Vârgolici: „Ipostazele sub care se înfățișează scrisul lui Ion Dodu Bălan, în noul său volum, sunt, aparent, disparate. În fond, ele ilustrează trăsăturile caracteristice unei individualități distincte. Liantul lor armonizator, care le conferă o unitate în diversitate, constă, în primul rând, într-o consecventă și particulară expresivitate stilistică. În gama tematică atât de nuanțată a volumului, de la exegeza istorico-literară la publicistică, scrisul lui Ion Dodu Bălan se distinge printr-o permanentă și succulentă substanță lirică. Prezentarea aspectelor definitorii ale operei unor mari scriitori din trecut, aprecierea valorică a cărților intrate în focarul demersului său critic, dezbaterile unei problematice cu adânci implicații în structura morală și spirituală a omului contemporan, – toate acestea captivează cititorul printr-un pregnant caracter poetic”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce, din nou, în atenție, *Panorama (II)*. Este vorba despre o „tentativă curajoasă până la im-

prudență de sistematizare polivalentă a prozei românești contemporane” pe care o încearcă Anton Cosma în *Romanul românesc și problematica omului contemporan*. ■ Dan Simionescu recenzează lucrarea lui Tudor Opreș despre *Reviste literare ale elevilor (1834-1974)*. ■ Apariția exegezei *Lucian Blaga – filosoful poet, poetul filosof* de Al. Tănase marchează un *Moment Lucian Blaga* și prilejuiește câteva comentarii referitoare la filosofia autorului *Poemelor luminii*. Aceste comentarii poartă următoarele semnături: Mircea Zăciu (*Câteva probleme*), Constantin Ciopraga (*Cărți și măști*), Edgar Papu (*Fecunditatea postumă*), Nicolae Balotă (*Existență și istorie*). ■ Sunt prezenți cu poezie în acest număr: Aurel Rău, Ioana Crăciun, Ileana Mihăilă, Lidia Stăniloae, Balla Zsófia (în românește de Gelu Păteanu), Maria Urbanovici, Elena Selenu, Irina Vainovski. □ F.I.N. Năstase publică proza *Evadarea*. □ La *Atlas*, Ana Blandiana iscălește alte *Note*.

● [„*Tribuna*”, nr. 16] Pe prima pagină citim *Pentru dezvoltare pașnică și colaborare*, semnat „*Tribuna*”: „Vizita pe care președintele țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, o întreprinde în Statele Unite ale Americii, la invitația președintelui Jimmy Carter, are loc sub semnul dorinței comune a popoarelor român și american de a amplifica legăturile și a întări cooperarea spre binele reciproc, pentru cauza păcii și prosperității tuturor națiunilor”. ■ Ion Vlad semnează *Inscripții pentru discursul poetic*, o cronică literară la două volume: □ *O zi în natură* de Dorin Tudoran (C.R., 1977): „Epurând poezia de un fals sentimentalism (e o poezie de dragoste, îndeosebi în cea de a doua parte a volumului), Dorin Tudoran nu refuză lirismul «cântecului», accentele de truver modern sau de poet elegiac”. □ *Jugastru sfială* de Doina Uricariu (Eminescu, 1977): „Într-adevăr, Doina Uricariu profesează critica și există în poezie, departe de experiențe unde – eventual – literatura pare un exercițiu și o demonstrație pentru cei prezenți la «spectacolul» general al literaturii și al posibilelor performanțe”. ■ Ion Cocora face un *Elogiu poetului* Eugen Jebeleanu: „Eugen Jebeleanu, știm împlinște, la 24 aprilie, o vârstă. Îl sărbătorim an de an cu emoție, cu venerație, aflându-ne sub o creangă de cireș înflorit, ori privindu-ne chipul într-o fântână. Îl sărbătorim cu sentimentul că vârsta lui nu mai e demult un timp calendaristic”. ■ În *Itinerar poetic* Ion Diaconescu scrie despre poezia lui Horia Zilieru: „De la *Iarnă erotică*, la *Australia*, poezia lui Horia Zilieru s-a cristalizat deplin căpătând notele unei originalități de netăgăduit în peisajul literaturii contemporane”. ■ Titus Moraru comentează *Textele de muzică ușoară*: „Ceea ce se întâmplă cu textele de muzică ușoară e așa de simplu, încât e aproape imposibil de explicat; masacrele poetice se petrec în mijlocul indiferenței generale, balivernele lirice trec pe sub ochii tuturor, rezervele sunt mai mult tacite, cu circumspecte și amuzante ridicări din umeri. Răspândirea lor se face însă asiduă, printr-o multitudine de mijloace, atrofiind sau violentând mai ales gustul tineretului”. ■ Din *Corespondență din Lisabona* aflăm, sub semnătura lui Ște-

fan Bitan, de decesul lui *Vitorino Nemesio*: „S-a stins din viață de curând Vitorino Nemesio, una din personalitățile cele mai marcante ale culturii portugheze contemporane. Profesor universitar, doctor în filologie romanică, în specialitatea cultura portugheză, academician, poet de factură modernă, cel mai mare romancier contemporan portughez, eseist de prim rang, ziarist înfocat, conferențiar la radio și televiziune până în ultimul timp, Vitorino Nemesio a fost unul dintre marii creatori de limbă portugheză, considerat, fără nici o rezervă unul dintre cei mai mari scriitori portughezi din toate timpurile, numele său putând sta cu cinste alături de Camoes, Teixeira Pascoais, Fernando Pessoa, Miguel Torga pentru ca să mă opresc la cei mai mari! Disparația lui, la vârsta de 76 de ani, lasă un gol imens, de neînlocuit, în întreaga cultură de limbă portugheză”. ■ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu *Eteroclite*. □ Citim *Dacia Felix* de Constantin Zărnescu. □ Sub semnătura I.C. este semnalat debutul lui Grigore Coman, studentul la medicină (*Nesfârșirea culorii; Către Mnemosyne; Domnișoarei din Helycon; Ceasornicul*). □ Versuri semnează Pavel Bellu (*Metope*), George Maria Prina (*Abur; Istorie*), Iov Rus (*Drum spre Țara de Sus; Cumpănă; Sfincși de ceară*), Grigore Scarlat (*Elegia a VII-a*), Viorel Varga (*Marină*), George Roș (*Destinul unui sat*), Ion Burcă (*Romanță*), Iulian Negrilă (*Reflux*). □ Cornel Udrea publică noi *Rețete gastrocomice* în *Umor*. □ Citim versurile lui John Berryman, fără a fi semnalat traducătorul (*In Memoriam (1914-1953); Henry noaptea; El renunță*).

## 21 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 11094] Din nou *Despre poezia patriotică* deschide subiectul Alexandru Philippide care își prezintă ideile chiar pe prima pagină: „Mai întâi și înainte de orice, poezia iubirii de patrie, poezie care are de scop ilustrarea acestui sentiment, trebuie să fie într-adevăr poezie, adică să nu neglijeze frumusețea poetică sub motiv că poezia patriotică trebuie să convingă, nu să placă. Eroare profundă. Poezia patriotică trebuie ca orice fel de poezie, să dea o bucurie, să placă, așa cum se și întâmplă în lucrările poeților adevărați, de vocație autentică. Pentru această poezie – ca pentru oricare alta, de altminteri – trebuie o vocație și entuziasm. O vocație sigură și un entuziasm sincer.” ■ Daniel Dimitriu face cronică literară a unui volum „rezumat sever al unei creații severe cu ea însăși”, *Africa de sub frunte*, de Geo Dumitrescu, antologie care beneficiază de o „admirabilă prefață-portret semnată de Eugen Simion”; din notațiile critice ale cronicarului mai reținem: „în esență, autorul *Aventurilor lirice* deschide prin propria-i creație un front larg luptei cu inerția. Un front larg pentru că în această bătălie este angajat nu numai cuvântul, ci și dialectica istoriei, a ideilor, politica și morala, raporturile cu semenii etc.”; „Geo Dumitrescu problematizează cu deosebire la nivelul moralei, poezia sa fiind înainte de toate un caz de conștiință”, „neacceptarea mistificărilor la nivelul conștiinței e în consonanță cu refuzul mistificărilor din sfera limbajului: deschiderea



către autenticitate determină apropierea acestuia din urmă de rostirea directă, nesofisticată, «plebee».”

• [„**Contemporanul**”, nr. 16] Redacția revistei semnează textul: *O strălucită confirmare*: „Politica externă românească a dobândit o strălucită confirmare a justetei și viabilității sale prin vizita recentă a președintelui Nicolae Ceaușescu, în Statele Unite, prilej care a pus puternic în valoare principiile fundamentale ale acestei politici, și în care s-au afirmat unele din direcțiile ei principale de acțiune”. ■ În *Fețele unei vârste*, Mircea Iorgulescu semnaleză apariția traducerii cărții lui Vári Attila: *Casanova, Pian la licitație și alte povestiri*, în românește de Tudor Balteș, prefață de Sorin Titel (Kriterion): „Aces-te istorii apocrifice de o mare savoare și povestirile din primul capitol (*Pete în soare*) dau întreaga măsură înzestrării lui Vári Attila; fiindcă atât în *Cassanova*, cât și în *Pian la licitație*, interesul cade mai mult pe virtuozitatea strict tehnică a relatării. Prin apariția în românește a acestei cărți, scrisul atât de original și proaspăt al tânărului scriitor de limba maghiară își va câștiga, fără îndoială, noi și fideli cititori”.

• [„**Cronica**”, nr. 16] Radu Simionescu anunță *O confirmare strălucită a politicii noastre de pace și colaborare*, referindu-se la vizita cuplului Ceaușescu în S.U.A.: „Perioada dintre 12 și 17 aprilie 1978 se va înscrie în cronică relațiilor româno-americe, în suita, devenită tradiție, a convorbirilor la nivel înalt dintre cele două țări, ca o nouă etapă, superioară, în cursul mereu ascendent al prieteniei și colaborării dintre România și Statele Unite ale Americii. Într-adevăr, vizita de stat pe care președintele Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au întreprins-o în Statele Unite la invitația președintelui Jimmy Carter și a doamnei Rosalynn Carter s-a desfășurat sub semnul dorinței comune a popoarelor român și american de a strânge tot mai mult legăturile și a întări cooperarea, spre binele reciproc, pentru cauza păcii, securității și prosperității tuturor națiunilor. [...] Rădăcina logică, principială a acestor evoluții semnificative poate fi găsită în permanența și fermitatea cu care România socialistă, reprezentantul ei cel mai apreciat și autorizat, președintele Nicolae Ceaușescu, sunt atașate obiectivelor majore de adâncire a legăturilor de prietenie și colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orânduire socială. «Poporul Statelor Unite este onorat să aibă ca oaspete al nostru un mare conducător al unei mari țări – președintele Ceaușescu, care a sosit aici din România împreună cu doamna Elena Ceaușescu» – a declarat președintele S.U.A., Jimmy Carter, în cuvântul de bun venit, adăugând: «Este de mare folos pentru mine, ca președinte, să am prilejul de a mă consulta cu un conducător național și internațional de talia oaspetelui nostru de astăzi. Influența sa pe arena internațională, ca lider al României, este excepțională. Ca urmare a pozițiilor ferme ale președintelui său și a independenței sale, România este în măsură să reprezinte o punte între națiuni cu puncte de vedere și interese profund divergente și între conducătorii cărora, în alte împrejurări, le-ar fi fost

*dificil să negocieze unul cu celălalt*”. ■ Alecu Al. Floareș susține că *Înălțarea României la nivelul țărilor mediu dezvoltate economic* se va petrece până în 1985. ■ Constantin Pavel semnează un articol despre relațiile dintre *Literatură, lingvistică, ideologie*. ■ Valter Roman continuă seria de articole despre *Revoluția științifică-tehnică și „societatea entropică” sau antientropică (III)*. ■ *O antologie utilă* vede C. Isac în culegerea *Sub zodia comediei*: „Realizată de Valentin Silvestru, antologia poartă caracteristicile scrierilor acestui serios exeget al fenomenului cultural: informație bogată, criterii selective bine fundamentate, un simț practic de om de teatru care, în cazul de față, ia în considerare posibilitatea de a da viață scenică textelor fără multă dificultate. Printre criteriile selective a funcționat și cel al ineditului pentru că în afară de Alecsandri («Arvinte și Perpelea»), Caragiale («Articolul 214») și dramatizarea schiței «Secția corecțională»), majoritatea comediilor și dramatizărilor nu figurează, tipărite, decât în volume rare, în culegeri disparate sau pur și simplu nu figurează nicăieri în afara manuscriselor autorilor. [...] Autorul s-a gândit la clasici ai umorului, de o admirabilă vitalitate ca Anton Bacalbașa, Gh. Brăescu, Petre Locusteanu, a găsit modul conflictului dramatic în proza lui D.D. Pătrășcanu, Victor Ion Popa, I. Ludo, Tudor Mazilu, a ales, cu un gust excelent, din teatrul scurt al lui Ion Băieșu, Dumitru Solomon, Vasile Băran, Aurel Storin, Al. Monciu-Sudinski ca și dintre propriile scrieri”. ■ „Marea originalitate a vocației lirice a lui Cezar Ivănescu – notează Zaharia Sângeorzan în analiza volumului *Rod IV* – este dovedită de unicitatea universului creat, de puțința de a regândi și resimți, disprețuind fantomele livrescului, o lume care a refuzat anonimul. Descoperim imediat că poetul Cezar Ivănescu își are teritoriile neinvadate de convențiile și compromisurile unui lirism născut dintr-o sensibilitate fără conștiință. Poezia lui Cezar Ivănescu vine să instaureze, printr-o voință a rostirii ritualice, un univers nou, cu identitate. Cezar Ivănescu este un «posedat» al reînvierii («Reizvorârea lumilor de la-nceput») înțeleasă ca un spațiu pur al poeziei și al adevărurilor primordiale. Teritoriul poetului este acel misterios și fascinant Baad care simbolizează o lume și la care poetul nu poate renunța, căci «De viața mea-i legată viața unei lumi?», ca să definim semnificațiile Baad-ului printr-un vers eminescian.” ■ Mihail Diaconescu, autorul romanului istoric *Adevărul retorului Lucaci*, în care acțiunea este plasată la mijlocul secolului al XVI-lea, îi apare recenzentului Florin Faifer ca fiind „un scriitor cu un fin simț al psihologiei, în manifestările ei firești ori maladive. Dar, sub acest aspect anume, e câteodată trădat de expresie, care nu-și iese din câteva stereotipuri. Alteori, stilul, ca și dialogul, se ritmează sadovenian. Înzestrarea romancierului se manifestă cu deosebire în evocările minuțioase, aproape voluptoase, de o luxuriantă plasticitate, închipuind o cuprinzătoare frescă a epocii, cu instituțiile, moravurile și oamenii ei. *Adevărul retorului Lucaci*, prin ambiția problematicii, prin robustețe epică și colorit al evocării, este o convingătoare pledoarie pentru romanul istoric”. ■ „Viola Vrancea – notea-

ză Z[aharia]. S[ângeorzan]. – are meritul de a fi conceput o [...] antologie-sinteză, excelent realizată (Tudor Vianu: *Scrieri despre teatru*, Ediție, studiu introductiv, note asupra ediției și bibliografie de Viola Vrancea, Editura Eminescu, Buc., 1977, 423 p.) și care ne restituie pentru prima oară un Tudor Vianu ca om de teatru, teoretician al artei dramei și spectacolului, un cronicar dramatic profund, bun cunoscător al dramaturgiei clasice și moderne, cu judecăți de valoare care nici astăzi nu și-au pierdut actualitatea.” ■ Constantin Noica publică unele fragmente dintr-un *Jurnal de idei (VII)*. ■ Monografia *Lucian Blaga – filosoful poet, poetul filosof* de Al. Tănase este remarcată de Vasile Constantinescu: „În primul rând, cartea lui Al. Tănase se impune atenției prin faptul că își propune să realizeze *prima monografie cu caracter general* privind opera lui Blaga. Au apărut până în prezent peste 20 de studii de amploare consacrate diverselor aspecte ale operei sale, unele din ele deosebit de valoroase. Preluarea moștenirii culturale a lui Blaga a traversat o fază – se poate spune – a cercetării analitice, caracterizată prin apariția unor monografii particulare. Pe planul cercetării operei lui Blaga se impunea astfel apariția unui moment al sintezei, solicitând o monografie care să cuprindă toate sectoarele activității sale. Cartea lui Al. Tănase răspunde acestei necesități culturale privind valorificarea operei lui Blaga, de a trece din planul cercetării analitice la realizarea celei dintâi sinteze concretizată într-o monografie generală. În al doilea rând, cartea lui Al. Tănase se impune atenției sub aspectul *clarificării* raportului dintre filosofia lui Blaga, care este o filosofie nemarxistă, și filosofia marxistă românească de astăzi. [...] Oricum, din perspectiva cercetării analitice de până acum, opera lui Blaga pare să aibă o situație oarecum specială, în sensul că direcțiile pe care le cuprinde – poetică, filosofică, științifică – nu par să se sprijine reciproc, ci mai degrabă să păstreze o anume stare de indiferență iar uneori chiar să se excludă. Dacă poetul Lucian Blaga ocupă un loc de seamă în conștiința contemporanilor – eforturile criticii literare în acest sens fiind expresia unei acțiuni consecvente, sistematice, competente și (lucrul cel mai important) sincere – în schimb interesul pentru latura filosofică a operei sale a fost și este mai restrâns, iar preocupările sale științifice au reușit să trezească interes în și mai mică măsură”. ■ Cristian Livescu evidențiază *Corespondența ultimului junimist – G.T. Kirileanu*: „Un masiv volum de *Corespondență*, îngrijit de Mircea Handoca (Minerva, 1977) readuce în actualitate personalitatea cu totul interesantă a cărturarului G.T. Kirileanu (1872-1960), ultimul junimist pe care renumita grupare culturală ieșeană l-a trimis până spre anii noștri. Kirileanu l-a cunoscut relativ târziu pe Maiorescu, abia prin anul 1901, când îi face acestuia o vizită în București spre a-i solicita colecția ziarului «Timpul» din anii de gazetărie ai lui Eminescu. [...] Cărțile și amintirile au conferit vigoare acestui personaj borgesian, care, rămas singur, se visa în continuare în preajma marilor oameni pe care i-a cunoscut în tinerețe, discutând despre viitorul culturii române: «De câteva nopți mă visez stând de vorbă cu oameni ca Maiorescu,

Panu, Morțun, Iorga. As'noapte ai venit și dumneata la rând (George Giulea – n.n.)! Eram pe un vârf frumos de munte (...) D-ta rămâi cu mine și ne luăm de vorbă asupra Dicționarului Academiei Române, a greutăților ce i se pun în cale. Arătându-mi mirarea cum de a reușit Candrea să termine dicționarul de elemente latine început la Socec de Densusianu în tovărășia lui I.A. Candrea. Care a fost cauza dezbinării? Dar un lătrat puternic al Hexei m-a deșteptat și am rămas fără aceste lămuriri». Iar altă dată, tot prin anii '55-'60, Kirileanu face să aibă «un vis noaptea despre călătoria lui Titu Maiorescu cu pluta, în tovărășia lui M. Eminescu împreună cu Mite Kremnitz!»». ■ L. Volovici susține că „Întreaga materie epică a romanului lui Norman Manea *Zilele și jocul* (C.R.) poate fi redusă la câteva propoziții. Un tânăr inginer stagiar se întoarce, după terminarea studiilor, în orașul natal. Intră într-un nou colectiv, revine într-un mediu în bună parte familiar, reîntâlnește mai vechi cunoștințe și prieteni, își reia vizitele în familia unei fete, acum căsătorită, pe care a iubit-o în anii studenției, se îndrăgostește de o alta. După un an, părăsește orașul, plecând pe un șantier îndepărtat. Pe acest «cadru», cu totul obișnuit, romancierul țese o «împletitură» analitică, ce condensează o mare bogăție de viață interioară. Intrarea într-un nou colectiv de muncă e o inițiere a *străinului* într-un univers necunoscut luat treptat – cu dificultăți, niciodată pe deplin – în posesie. Toate «mesajele» lumii exterioare: oameni, ambianțe, peisaje, sunt recepționate cu o acuitate rar întâlnită, dar trecute apoi printr-un filtru care le estompează, le transformă în «zgomote de fond». În prim-plan rămâne mereu, invizibil și vast, universul de gânduri și reacții afective». ■ La *Moment*, este reținută o intervenție recentă a lui Eugen Barbu: „De curând, în «România liberă», Eugen Barbu semnala cu regret anomalia dispariției de pe scenă, din niște considerente contabilicești care nu se pot explica decât printr-o nedorită omisiune, a actorilor vârstnici, cei care au ajuns la vârsta legalei pensionări. E adevărat că, la actori, maturitatea coincide, de obicei, cu maxima capacitate creatoare în domeniul celebrelor sau chiar și mai puțin celebrelor roluri de compoziție. Este vrednică de semnalat și de subliniat această remarcă a lui Eugen Barbu, cu atât mai mult cu cât nu o face un critic teatral care, prin profesie, ar trebui să observe nedoritele absențe. Dar când îți dai seama că, de la Eugenia Popovici și G. Calboreanu la Colea Răutu, I. Manta sau Ninetta Gusti – atâtea valori artistice vii nu pot fi folosite în încredințările scenice cele mai potrivite, când, la Iași, Margareta Baciuc, Șt. Dănculescu, I. Lascăr, M. Grosaru, Elena Foca, Virginica Bălănescu, C. Cadeschi și atâția alții nu pot fi prinși, nici acolo unde s-ar simți o imperioasă necesitate, în distribuțiile curente, de natură să confere prestigiu de echipă sudată armonios scenei ieșene – îți poți da seama că la mijloc nu poate fi vorba decât de lipsa unei prevederi de natură să reformuleze cadrul legal pentru aceasta. Se știe că Matei Millo a jucat până la 81 de ani, Lucia Sturdza-Bulandra chiar și mai departe, și tot așa, au realizat multe roluri memorabile, după 70 de ani, un Ion Manolescu, un G. Storin, G. Ciprian, Ion

Manu, V. Valentineanu, Șt. Braborescu, Miluță Gheorghiu. Or, nu ar însemna o pierdere pentru teatrul românesc scurtarea carierii acestor mari personalități? De aceea, scriind articolul citat de noi, Eugen Barbu îl intitula cu un înțelept adagiu: «Cine n-are bătrâni, să-i cumpere»». ■ În cadrul rubricii *Cartea străină*, Emil Nicolae declară „un adevărat eveniment literar” publicarea *Scrisorilor către un tânăr poet* de Rainer Maria Rilke, în traducerea lui Ulvine și a lui Ioan Alexandru. ■ Semnează poezii în acest număr: Ion Hurjui, Catrinel Stamate, Silvia Cerbu și Anca Nicolau. ■ Adrian Marino dezvăluie câteva fragmente din *Jurnal olandez (I)*.

● [„**Munca**”, nr. 8436] Florin Pantelimonescu publică 108 ani de la nașterea lui V.I. Lenin.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 385] E. Manu recenzează volumul Agathe Grigorescu Bacovia, *Efluvii*. ■ *In memoriam Emil Botta* de Al. Rosetti trasează prima și ultima bornă lirică, de la debutul din 1937 cu *Întunecatul april* și până la ultimul volum, *Un dor fără sațiu*: „Cititorul care pătrunde în lumea fermecată a lui Emil Botta regăsește într-însa atmosfera din unele drame ale lui Shakespeare. Un Shakespeare al nostru, cu personaje din mitologia românească și din balada noastră păstorească... Prin poemele sale și prin creațiile sale dramatice (n.b. în rolul lui Ion din *Năpasta* sau al lui Iancu Brezeanu), Emil Botta lasă o urmă adâncă în literatura noastră și în arta noastră dramatică.” □ *Pictură prin cuvinte* de D. Mutașcu se referă la „poezia monografie a peisajului românesc” aparținând lui Vasile Voiculescu. □ C. Sorescu în *Polaritatea albului* abordează poezia lui Coman Șova. □ Hristu Căndroveanu, prin *Ideografii lirice contemporane*, urmărește volumul omonim al lui Lucian Alexiu. □ Cronică teatrală, *Tot despre chelneri* – recunoaște succesul piesei de la Teatrul Vasilescu, *Piatră la rinichi* a controversatului Paul Everac. □ Cronică de librărie: la *Cartea Românească* a apărut vol. 2 din *Istorie* de Mircea Ciobanu și la Ed. Dacia suita de eseuri *Nostalgia comunicării* de Constantin Crișan. ■ În *Pasiunea culturii* (4) este dezbătut volumul lui M. Eliade din 1970, *De la Zamolxis la Genghis-Han*, încercându-se acum o apropiere a savantului de ideile protocroniste: „filosoful pornește de la ideea că în spațiul carpato-dunărean s-a acumulat de milenii un strat de cultură bine definit. Autorul, interesat de origini, încearcă să facă înțelese creațiile spirituale din fazele de «preistorie» și «protoistorie» ale Daciei. El vorbește de «dimensiunea mitică a istoriei dacilor» și citează în traducere cunoscutul text al lui Herodot... Cultul lui Zamolxis e raportat la misterele grecești și helenistice. În discuție e, prin urmare, un cult vechi, iar raportarea la marile tradiții pare firească. Ideea filosofului e că miturile sunt unitare și că toate variantele trebuie privite în această perspectivă... Eseul *Meșterul Manole și Mănăstirea Argeșului* (inclus în *De la Zamolxis...*) reia idei din *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, Buc., Ed. Publicom 1943), dar lărgeste unghiul de vedere. Pe Eliade îl interesează acum problema estetică, istorică, etnologică și privește legenda și din

punctul de vedere al istoricului religiilor. Studiul e comparatistic, se analizează valoarea literară a variantelor și se fac raportări la creații populare «analoage» din Peninsula balcanică și din Europa danubiană, în scopul identificării «centrului de origine» al legendei...”

## 22 aprilie

• [„**România liberă**”, nr. 10 390] Radu Popescu analizează montarea dramei semnate de Ion Băieșu, *Jocul*, la Teatrul „Nottara”, accentuând „harul dialogului” valorificat la nivel textual, necesar „mișcării dramatice”, chiar dacă, în anumite situații „premiza ridică problema verosimilității”. Spectacolul, în regia lui George Rafael i s-a părut „curățel”, uneori, „foarte curățel”, din punct de vedere scenic.

• [„**Luceafărul**”, nr. 16] Se deschide cu *Unanimul acord al națiunii*, editorial despre vizita lui Nicolae Ceaușescu în S.U.A. și întâlnirea acestuia cu omologul american, Jimmy Carter. □ Ecouri ale itinerarului american regăsim și în textele: *Răspundere în fața istoriei* de Nicolae Dan Frunteletă, *Uniți, cu privirile spre viitor* de Mikó Ervin și *Virtuți nepieritoare* de Ilarie Hinoveanu. ■ Romul Munteanu continuă panoramarea *Școlii ardelene (IV)*, cu un text despre *Poetul european* Ion Budai-Deleanu căruia *Țiganiada*, „epopeea aceasta enciclopedică i-a conferit [...] primul certificat de poet european înainte de Eminescu”. ■ La *Atitudini*, Voicu Bugariu abordează relația dintre *Literatură și critică*. ■ M. Ungheanu comentează cel de-al doilea volum al *Supraviețuirilor*: „Radu Cosașu scrie alert, inteligent, metaforic, sugestiv uneori cu o prea mare plăcere a poantei, a jocului de cuvinte, a excesului de inteligență. Materia de viață cea mai dură suferă din pricina predispoziției stilistice a autorului o adaptare la dimensiuni rezonabile, ascuțiturile se tocesc, muchiile devin mai puțin incomode, problema cea mai delicată se dizolvă într-o propoziție spirituală. Asperitățile sunt privite cu umor, injustițiile persiflate, drama înmuiată în apele unei melancolii duioase. Întâlnirea ex-ziaristului Franțu cu profesorul universitar, depărtat și disprețuit, și cu muncitorul Dinu, flegmatic și volubil, dar capabil de gesturi decisive, sunt cel mai puțin retușate de diafanul vâl al duioșiei pe care prozatorul îl aruncă peste mai toate întâmplările despre care scrie. De un sentimentalism neascuns, atinse de o dulcegărie din care rigiditățile tânărului și fostului tânăr revoluționar lipsesc sunt povestirile *O viață frumoasă și neobișnuită*, *Zarul*, *O ramură de măslin*. Dacă în alte povestiri înduioșătorul omuleț al prozatorului ajunge la capăt de drum cu buchetul de flori al principiilor în dreapta și la stânga cu o femeie, în aceste narațiuni la capătul de drum lipsește mai ales buchetul de flori. E absentă mai ales în aceste povestiri, ca de altfel scrisului întreg al lui Radu Cosașu, o anume duritate care să ne conducă direct către miezul grav și problematic al faptelor despre care scrie. *Supraviețuirile* lui ne oferă în schimb un personaj memorabil prin omenia lui permanentă și indicibilă”. ■ Mihai Coman salută apariția unei lu-

crări despre *Un deschizător de drumuri*: „În monografia sa despre *Nicolae Filimon*, G. Ivașcu îl situează în permanență în perspectivă diacronică asupra culturii române: «el este deschizător de drum în folcloristică, autorul primei nuvele de critică socială, și evident al primului roman ancorat cu sobrietate în contemporaneitate și, în sfârșit, creatorul criticii noastre muzicale». Evident, distanța amintită nu este absolută, dar ea se vede mai bine decât oriunde în cazul «judecării» creației lui Nicolae Filimon. Într-o vreme măcinată de contradicții și incertitudini, spiritul lui Nicolae Filimon se impune prin echilibrul, erudiția și intuiția exactă a sensului culturii române. Este meritul lucrării amintite de a insista în mod deosebit asupra acestor laturi ale formației scriitorului revelând uimitoarea sa perspicacitate beletristică”. ■ *Istoria romanțată* din romanul *Moartea tânărului veteran* de Letiția Papu este analizată tranșant de Ioana Crețulescu: „Ideea unui roman cu intenții documentare înfățișând episoade ale războiului de independență – trăite de un foarte tânăr intelectual, combatant și prezentând mai apoi modul în care societatea românească și-a răsplătit eroii de la 1877, ar fi fost meritorie dacă ar fi avut o acoperire artistică. Letiția Papu scrie o asemenea carte însă mizând prea mult pe autentic, pe un autentic adolescentin, diluează substanța narativă până la [a] o transforma într-un fel de melodramatism «provincial» de calitate îndoielnică”. ■ Ioan Lazăr surprinde *Iluzia dramatică* din volumul Ecaterinei Oproiu, *Nu sunt Turnul Eiffel*. ■ Doina Uricariu pune accentul pe *Incantație și reverie* în *Amiaza* Ioanei Diaconescu: „În *Amiaza*, ca și în *Taina*, Ioana Diaconescu e atrasă tot mai mult de formula poeziei incantatorii și de reverie, părăsind, din ce în ce mai vizibil, ca pe niște straie de prisos, strigătul liric, pitorescul, pata de culoare stridentă, contingentul și biograficul netransfigurat. Poemul iese din spațiul emoțiilor apropiate, volatilizându-se. Liniile se estompează, relieful se domolește. [...] Căci dincolo de surdină și amintire, de incantația memoriei mai mult în șoapte decât în cuvinte, aflăm în *Amiaza* un fantastic liric născut din austeritatea și simplificarea rostirii, din diluarea și repetarea ei până la monocord și monotonie uneori, și nu din aglutinări și acumulări de ritualuri insolite. Fantastic născut din îngemănarea departelui cu amintirea și cu trecerea celor văzute și auzite prin cel puțin aceste două filtre poetice”. ■ Dan C. Mihăilescu găsește *Echilibrul poeziei* în *Cuvintele de reazem* ale lui Coman Șova, carte reprezentând „o perfectă expresie sintetică atât a spațiului liric specific poetului, a ideilor și obiectelor care îl populează, cât și a rostirii poetice ca atare. «Cuvinte de reazem», această expresie, înseamnă o trăire lirică interesată în primul rând de factorul emoțional și abia apoi de modul transcrierii propriuzise a semnificațiilor acestuia. Coman Șova scrie o poezie făcută din cuvinte moi, străine de tensionări și dileme esențiale, o poezie în care chiar și elementele generatoare de stări conflictual-convulsive (moartea, eșecul, iubirea, absurdul etc.) suferă un proces de îmblânzire, de estompare a laturii dilematice în favoarea celei revelatoare, o poezie senină, echilibrată, nu imnic-emfatică, nici

de retorică sterilă”. ■ Sub egida *Argumentele istoriei și scrierile de epocă*, Mihai Stoian montează documentarul *Un reporter al Antichității în anchetă (I)*. ■ *Colocviile „Luceafărului”*, orchestrate, de această dată, de Valentin Dumitrescu, aduc în prim-plan problematicile *Actualității și teatrului scurt*. Răspund întrebărilor pe aceste teme: Teodor Mazilu (*Dimensiunea n-a fost niciodată un criteriu de valoare*), Valentin Silvestru (*Nu există două feluri de piese scurte*), Alexandru Tocilescu (*Modalitate optimă pentru implicarea în actualitate*), Victor Parhon (*Sincronizarea cu semnificații umane*) și Mira Iosif (*Exploratorii sunt așteptați*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion stăruie îndeosebi asupra eseului *Fenomenul românesc* de Mihai Ralea, cuprins în antologia *Frumosul românesc în viziunea poporului*, alcătuită de Ioan Șerb și Florica Șerb, prefațată de Dan Grigorescu. ■ În cadrul *Lecturilor*, Nicolae Ciobanu parcurge *Marile iubiri* ale lui Aurel-Dragoș Munteanu, scoțând în evidență motivul *Vasului minoian și morala „fabulei” în roman*: „ne aflăm în prezența unei tentative românești care, în chip surprinzător, demonstrează că e perfect posibilă, în cadrul unor structuri epice inextricabile, alianța dintre două formule narative socotite în general incompatibile. În *Marile iubiri* motivul vasului minoian este acela care pune de acord exigențele prozei de factură nedisimulat realistă – fresca socială – cu exigențele prozei în care imaginarul de tensiune halucinatorie, înnobilat de reflecția epic-filosofică, revendică poziții privilegiate. Cea de-a doua formă «subminează», cu o tenacitate progresivă, întreg eșafodajul obiectiv faptic, fenomenal, al romanului, cu unicul scop de a-l reazeza în propriile-i tipare mitice, zestre inalienabilă a oricărui mod de existență individuală fatal circumscrisă sferei timpului istoric, și, deci, fatal supusă avatarurilor acestuia”. ■ Hristu Cândroveanu conturează, în *Gravitatea discursului liric*, un *Profil* al poetului Nicolae Ioana, „care scrie trudnic și se realizează numai fragmentar, pe spații nu prea întinse, dar el merită efortul de a fi citit cu luare aminte, pentru a-i depista sunetul original, care există incontestabil”. ■ *Instantaneele* lui Șerban Cioculescu prind câteva detalii *Filologice* din volumul *Sub camuflaj. Jurnal 1943-1944* de Maria Banuș. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Între corespondenți îl regăsim și pe C. Pricop: „Lucruri bune, cele mai multe [...], care ar merita, poate, la urma urmelor, să fie adunate (împreună, dinainte) într-o carte. Nu?”. Tânărul poet întâmpinat încurajator de Geo Dumitrescu se regăsește, în acest număr, și în selecția *Debuturilor*. ■ În *Atelierul literar* îl întâlnim, cu versuri, pe Ion Monoran. ■ La *Debut*, Laurențiu Ulici recomandă poeziile lui Vasile Latiș, iar Ion Gheorghe propune, și el, două nume: Constantin Urucu și Nicolae Coman. □ Sub titlul *Planetă de tânăr*, sunt grupate versurile a *Trei poeți propuși de Geo Dumitrescu*: C. Pricop, Teodor Purice și Valeriu Pruteanu. □ Nu lipsesc nici *Debuturile* în proză: Sabina Drăgănel este prezentă cu *Experiențe*, iar Ioan Prigoreanu cu *Izvorul*. ■ Nichita Stănescu depune, la *Respirări*, o *Mărturie despre Topârceanu*. ■ Mircea Constantinescu semnează tableta *Lumina fapte-*



lor. □ Din capitolul ultim al cărții *O clipă în China*, Paul Anghel furnizează o „mostră” despre *Întâlniri în universalitate*. □ O suită de poeme de Vasile Nicolescu ocupă o coloană în paginile revistei. □ Din *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu alege portretul lui *Al. Piru*. □ Ion Pop traduce, la *Mapamond*, câteva poeme ale scriitorului francez Gérard Bayo.

## 25 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8996] Gabriel Gafița recenzează romanul lui Radu Felix, *Septembrie* (publicat la sfârșitul anului 1977, la editura Scrisul Românesc), care „se plasează, ca structură și compoziție, în specia fișei biografice, pe care autorul o urmărește cu consecvență pe parcursul celor 200 de pagini ale cărții sale.”

## 27 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8998] Alex. Ștefănescu prezintă volumul lui Pompiliu Marcea, *Umanitatea sadoveniană de la A la Z* (Eminescu): „Ca orice lucrare cu caracter enciclopedic, dicționarul lui Pompiliu Marcea este exhaustiv, respectă o ordine alfabetică și are spațiul tipografic împărțit în raport cu importanța fiecărui articol. [...] Evocarea, definirea și, eventual, analiza personajelor se realizează prin repovestirea succintă a întâmplărilor la care iau ele parte, prin reproducerea unor întinse pasaje, prin citarea unor opinii critice considerate dintre cele mai autorizate.” □ Pentru Daniel Dumitriu, volumul lui Fănuș Băileșteanu, *Introducere în opera lui Mihail Sadoveanu* (Minerva), oferă *O lectură a structurilor*, care „stă în picioare în primul rând printr-o sumă de observații pătrunzătoare (e drept dispersate) privind textul literar ca atare.”

• [„**Flacăra**”, nr. 17] Radu Cârnci publică *Poemă la 1 mai*, Eugen Evu – *Țară în mai*, Horváth Imre, *Rămâne tânăr*, iar Nikolaus Berwanger, *Gând*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (7)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Quetzalcoatl (și arta)*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Cine a fost autorul Nibelungilor?* ■ Alex. Ștefănescu, în *Însemnări de lectură*, scrie despre *Semnele unei înnoiri*: „Personajele din proza de actualitate trebuie să fie, oare, cu totul diferite de cele care apar în proza scrisă pe alte teme sau reflectând alte epoci? Iată o întrebare la care răspunsul pare foarte simplu, ținând seama de faptul că lumea din jurul nostru s-a schimbat și continuă să se schimbe și că literatura care o înfățișează nu poate să ignore această schimbare. Oamenii de azi poartă alte veșminte, învață alte profesii și au alte idei decât cei de ieri. Deci – gândim noi, încheind sumarul raționament – este inevitabil ca și personajele, care îi reprezintă pe acești oameni în planul ficțiunii, să fie altele decât până acum. Dacă nu judecăm însă după aparențe și luăm, dimpotrivă, în considerare datele esențiale ale existenței umane, ajungem, inevitabil, la o altă concluzie. În fond, ce deosebire poate exista între îndrăgostitul din vremea lui Ovidiu și îndrăgostitul de azi? Că primul își exprima pasiunea în

lungi tirade, iar cel de-al doilea preferă să-și ascundă sentimentalismul și să zâmbească ironic? Sau că acum două mii de ani exista obiceiul ca femeii iubite să i se aducă drept trofeu sabia smulsă dușmanului în luptă, în timp ce noi dăm în dar un buchet de flori, și acela cumpărat de la magazin și nu cules de pe câmp? Dincolo de asemenea deosebiri, sentimentul, în esența lui, a rămas același. Toate nuanțele dragostei, de la jocul inocent la patimă și de la tandrețe la gelozii, au fost descrise încă din antichitate și se reeditează, cu o răbdare infinită, ori de câte ori un nou cuplu, din miliardele de cupluri care se perindă pe pământ, face primii pași în configurarea unei comuniuni. La fel de rezistente la timp sunt, de fapt, toate tipurile de evenimente psihice care iluminează sau desfigurează ființa umană, de la bucuria creației la spaima de moarte, de la sentimentul de realizare prin solidaritate cu semenii la nevoia de singurătate. Înțelegem, prin urmare, că datoria unui prozator care se inspiră din imediata realitate este să înfățișeze cum se manifestă în condiții specifice tocmai aceste trăsături esențiale și permanente ale condiției umane. Dacă nu se întâmplă întotdeauna așa este pentru că mulți autori atrași de actualitate consideră că sensul actualității îl constituie exclusiv noutățile de ultimă oră. Din cauza aceasta ei eludează trăirile cele mai profunde în favoarea înregistrării unor „semnalmente” care să demonstreze necentenit că eroul este, într-adevăr, contemporan cu noi. În viziunea unor asemenea autori, salopeta albastră purtată de constructorul de pe șantier sau argoul folosit cu mai mult sau mai puțin umor de studenți – ca în recenta carte a lui Eugen Zehan – reprezintă suficiente date de identitate. Personajele lor sunt, astfel, unilateralizate; ca să nu mai vorbim despre faptul că, din cauza unui optimism superficial înțeles, sunt lăsate deoparte toate acele stări sufletești care – pentru a ne exprima ca personajele lui Ion Băieșu – „nu cadrează”. Acestui schematism i se opune azi – deși abia schițat – un mod nou și înnoitor de a concepe personajele din proza de actualitate. Semnalul a fost dat cu câțiva ani în urmă de romanul lui Platon Părdău, *Ore de dimineață*, în care se luau în discuție probleme de maxim interes ale vremii noastre, dar, în același timp, erau revelate trăsăturile omului dintotdeauna. Există, în fond, un necesar raport dialectic între constante și circumstanțe, între ceea ce știm și ceea ce inaugurăm. Mutațiile impresionante care se produc în conștiințe nu se produc în afara structurii îndelung verificate de timp a naturii umane. Acest raport este înțeles cu tot mai multă claritate de generația tânără, care cuprinde deja nume cunoscute, de la Dana Dumitriu, Maria Luiza Cristescu, Ioana Orlea și până la Marius Tupan, Radu Felix, Vasile Sălăjan și mulți alții. Datorită lor există toate șansele ca în cel mai scurt timp proza de actualitate să-și anexeze noi valori”. □ Ilie Purcaru, în *Cineva mai tânăr*, prezintă placheta de debut a poetului vâlcean Felix Sima. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul al II-lea din *Istorie* de Mircea Ciobanu: „Așadar *Istorie* este romanul lui Gheorghe Palada. Bănuim însă că relația povestitorului cu personajele sale este mult mai complicată, dusă aproape de paradox, la limita

gândirii artistice. Este deci o relație de program estetic nu doar de viață. Scontăm firește pe existența unui povestitor privilegiat și a unui personaj privilegiat, care dau culoare și unitate acestui amplu roman de viziune adâncă și fragmentară. De aceea spațiul și timpul istorisirii condiționează în sens creator, demiurgic și hotărâtor în ultimă instanță, mediile reconstituite și nu mai puțin timpul epic: un trecut de-a dreptul fabulos mai mult dramatic decât pitoresc, proiectat parcă în afara timpului. Aceasta nu-l împiedică pe romancier să creeze destule episoade memorabile, de un epic curat, obiectiv. Important e că eroii n-au viață „extrapersonală”. Când se dezvăluie prea cinic în fața altora, devin ridicoli ca Anghel Filipescu. Autorul face eforturi considerabile pentru a stăpâni mecanismul povestirii. A descoperit însă și un filon epic mai puțin explorat. Toată dificultatea constă în a-l pune de acord cu rafinamentul scriiturii și compoziția extrem de ingenioasă. Primele două volume din *Istории* ne dau speranța unei împliniri de excepție a lui Mircea Ciobanu în contextul prozei noastre contemporane”. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a patra din romanul *Moartea boxerului*.

● [„Orizont”, nr. 17] Paginile acestui număr sunt consacrate Adunării generale a Asociației Scriitorilor din Timișoara, deschisă de cuvântarea tovarășului George Macovescu, membru C.C. al P.C.R., președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România, cuvântare urmată de darea de seamă a tovarășului Anghel Dumbrăveanu, secretar al Asociației Scriitorilor din Timișoara. ■ G.I. Tohăneanu își aduce obișnuita contribuție la studiul stilistic al operei sadoveniene, scriind de data aceasta despre cântecul privighetorii din ciclul *Foi de toamnă* apărut în 1916 (articolul *Privighetoarea*).

● [„România literară”, nr. 17] Se deschide editorialul redacțional *Simbolul unei misiuni istorice*. ■ Lucia Demetrius scrie despre Conferința Națională a Femeilor în articolul *Aceste milioane de femei...*, pledând și pentru o literatură specifică: „Toate aceste milioane de femei merită să scriem despre ele și pentru ele. Multora, cartea le e un fenomen nou, care a pătruns de curând în viața lor. Să le dăm cartea care aruncă lumină asupra prezentului și viitorului, cartea hrană, cartea bucurie, cartea care să le aducă revelația propriei lor fapte sufletești și nesfârșitelor lor perspective!”. ■ În urma participării la cea de-a V-a ediție a Congresului Asociației internaționale a Criticilor Literari, desfășurat la Sofia, între 10 și 13 aprilie, George Ivașcu rezumă ideile dezbătute, militând *Pentru cunoașterea mutuală a culturilor*. ■ Alexandru Philippide face câteva *Considerații confortabile* despre literatură, între care și convingerea că „Noutatea nu este o valoare în sine. O prostie nouă tot prostie rămâne. Această constatare se poate face și în ce privește răutatea – cu care, de altfel, nu rareori prostia se însoțește”. ■ În secțiunea care găzduiește dezbateri sunt grupate, de această dată, *4 opinii despre: Două debuturi în roman*. Primul roman analizat este *Victorie clandestină* de Mircea Săndulescu, despre care scriu Mircea Zăciu și Cornel Ungureanu. Mircea Zăciu surprinde *Victoria debutului*:

„Cine este Mircea Săndulescu? Poate pentru întâia oară scriu despre o carte al cărei autor îmi este cu desăvârșire necunoscut, dincolo de puținele comentarii stârnite de apariția romanului *Victorie clandestină* (C.R., 1977). Se pare că ne aflăm în fața unui «debut absolut», de vreme ce un critic își exprima mirarea (mustrea?) că prozatorul a evitat traiectoria obișnuită a tinerilor dornici de afirmare, n-a bătut adică la ușa nici unei redacții, n-a publicat anterior vreo proză scurtă, nici măcar un fragment din viitorul roman, preferând riscul de a izbucni din anonimul cu maratonul celor peste 500 de pagini, încercând, cum s-ar zice, o «victorie clandestină». [...] Reușita prozei lui Mircea Săndulescu rezidă tocmai în faptul că sensurile nu apar explicite, schematizate în virtutea unui maniheism cunoscut, discursul narativ fiind mereu sinuos, neprevăzut, mixând simbolicul cu concretul, faptul brut anecdotic cu subtila insinuație etico-politică. Totul fiind complicat prin planul psihologic propriu-zis, al relațiilor dintre puzderia de personaje (înmulțite imprevizibil pe parcursul romanului), dominate de ambiguitate. De aici perspectiva unei «lumi de senzații flotante» în centrul căreia naratorul e prins progresiv ca într-o rețea, de la tema de a deveni «un chibiș al vieții», la revelațiile finale. [...] Dar această primă carte e mai mult decât o promisiune: e un debut de zile mari”. □ Cornel Ungureanu prinde, în schimb, *Gustul vieții* din romanul lui Mircea Săndulescu: „*Victorie clandestină* păstrează toate calitățile puse în valoare de prozatorii tineri ai anilor șaptezeci, deci caracterul de jurnal, de confesiune oarecum jovială, păstrează toate topos-urile literaturii «anilor de ucenicie», adăugând acestora o remarcabilă liniște narativă. [...] *Victorie clandestină* e un roman bogat în subtilități; începând cu construirea titlului și terminând cu finalul, care aduce ape uriașe – potop – pentru a purifica haosul existențelor. Dintre acestea, am mai remarca-o pe aceea a *celulei* familiale, afirmându-se unitar independența (căci *Victorie clandestină* e și o carte a devoțiunii și a interdependenței) personajelor, afirmarea simultană a lor omagiind poate romanul clasic, cel care pune în centrul lui devenirea unei familii”. □ Cel de-al doilea debut supus dezbaterii este cel al lui Ioan Dan Nicolescu, cu *Rana statuilor*, roman pe care îl comentează Pompiliu Marcea și Nicolae Ciobanu. *O promisiune aproape de certitudine* vede Pompiliu Marcea în scriitura tânărului prozator: „Întrezărim, în *Rana statuilor*, posibilitățile unui autor ambițios, care vrea să-și construiască un perimetru uman original, cuprinzător, variat și care reușește, de cele mai multe ori, să folosească mijloacele adecvate fiecărei categorii înfățișate, să găsească «stilul potrivit», cum ar fi zis Caragiale. Important este ca să facă eforturi sporite de a-și domina materia, de a nu se lăsa înghesuit, copleșit de asaltul faptelor, senzațiilor și impresiilor. Avem încredere în noul prozator și la prima sa carte să-l felicităm cu o vorbă a lui Maiorescu: Vivat Sequens!”. □ Nicolae Ciobanu identifică *Tentația formelor divergente* în stilistica romanului: „Citorul realmente familiarizat cu ceea ce se întâmplă în aria prozei noastre contemporane, astfel, nu poate să-i scape din atenție faptul că în acest roman se

experimentează, dezinvolt și, câteodată, amețitor, motive tematice și «formule» românești a căror simplă inventariere și interpretare ar fi în măsură să dea conținut unui amplu comentariu critic. Criteriul în funcție de care se face apel la un anume model narativ este mai ales acela impus de mediile social-umane investigate. Nu mai departe, în prima parte a romanului – cea mai amplă –, caracterul extrem de eteroclit al acestor medii atrage după sine prezența unui derutant conglomerat de formule. Imaginile vieții țărănești de dinainte de război beneficiază nu numai de viziunea tragic-halucinantă din proza lui Zaharia Stancu, dar și de viziunea reflexiv-ironică din *Moromeții* lui Marin Preda sau pitoresc-simbolică din nuvelistica lui Nicolae Velea, Fănuș Neagu și – prin potențarea absurd-onirică a realului – din romanele și nuvelele lui D.R. Popescu. Cât despre perspectiva asupra aristocrației rurale (numeroasa familie Melkiewicz), situată în aceeași perioadă istorică, trebuie să arătăm că Ioan Dan Nicolescu își ia asemenea libertăți încât formulele extrem de numeroase la care face apel (celor de proveniență autohtonă – G. Călinescu, Hortensia Papadat-Bengescu, N. Breban, Al. Ivasiuc – li se adaugă altele de origine, să spunem astfel, străină: Faulkner, de exemplu) riscă literalmente să-și piardă identitatea nu atât în sensul că, fuzionând, ar propune o viziune epică unificatoare, ci în sensul aglomerării lor până la dispariția coerenței interioare a textului. Dealtminteri, această primă parte a romanului, paradoxal, este nu numai cea mai ambițioasă artistică, dar și mai inegală datorită stridentelor ei note eclectice”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu parcurge *Pseudojurnalul* lui Anton Holban, ediție de corespondență, acte, confesiuni, îngrijită de Ileana Corbea și N. Florescu. ■ Geo Bogza publică tableta *Băiatul*. ■ Grigore Smeu identifică „trăsătura cea mai expresivă, frapantă, a lucrărilor lui Ion Ianoși” în *Pasiunea antinomiilor*. ■ Nicolae Manolescu deslușește mai multe *Drumuri ale creației* în volumul *Poeme. Imagini. Proze*: „Până la un punct, frumoasa carte a Margaretei Sterian mi-a amintit de volumele din seria «Les sentiers de la création» de la Skira, în care scriitorii cunoscuți își ilustrează cu imagini literatura. *Poeme. Imagini. Proza* este, în același timp, un album, o culegere de versuri și un carnet de proze de călătorie: indicând tot atâtea drumuri ale creației. [...] Amintirile și jurnalul în proză se află cel mai aproape de sursa întâmplărilor și impresiilor reale; poezia, cu un caracter imediat de notație, firească, neîncordată liric, transcrie viața într-un limbaj de simboluri transparente; pictura este și mai liberă, meditație visătoare asupra formelor și culorilor, instinct al prospecției naturii sau invenție funambulescă în maniera lui Chagall; în sfârșit, tapiseriile și mai ales ceramica reprezintă un triumf al stilului, joc al fanteziei din care rezultă o uimitoare lume de carnaval, cu măștile și himerele ei artizanale, o păpușerie naiv-ironică, hieratică și stângace, un fel de bâlci popular fermecător și coșmaresc”. ■ La *Varia*, sunt cuprinse trei recenzii. Astfel, Emil Manu invită la o *Călătorie spre transparență*, volum de versuri semnat de C.D. Zelețin care „slujește poezia cu luciditate, care pune întrebări existenței și care în-

cearcă să și răspundă la întrebări”; Nora Iuga discută despre romanul *În rest nu s-a întâmplat nimic* de Franz Storch; iar Hristu Cândroveanu evidențiază „ideea de patrie, sentimentele de învăluitoare dragoste de țară și de neam” din cartea de poezie *Vântul din oglinzi* de Corneliu Sturzu. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Daniel Dimitriu scrutează, în articolul *Poezie și revoluție*, lirica lui Nicolae Labiș, accentuând „fuziunea dintre poezie și revoluție”: „Autorul *Lupetei cu inerția* a văzut imediat în prefacerile politico-sociale ale primului deceniu postbelic o reșezare a ordinii lumii. O asemenea imagine a prefacerilor radicale i-a fost o șansă imensă, i-a fecundat lirica. El are ca poet și ca individ sentimentul puternic al unui început absolut. Revoluția proletară se reflectă în sensibilitatea sa ca într-o oglindă măritoare, ea e pentru societate ceea ce a fost pentru astronomie, pentru gândirea universală, în general, revoluția coperniciană. Creația suportă, firește, aceleași metamorfoze, aceleași redimensionări. Labiș asociază revoluției coperniciene revoluția ca act politic și revoluția ca act poetic. Versurile dintr-unul din poemele intitulate *Partidului* devine, așa cum am văzut și în alte situații (aici însă mult mai limpede), o istorie a luptei de clasă și, concomitent, o artă poetică: «Nu răzimat în cârja metaforelor fade,/ ci drept, din zare-n zare, sub ceru-mpurpurat,/ crescute larg în suflet câmpiile baladei/ cu pași definitivi mi-ai măsurat»”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan doi poeți: Barbu Berceanu (...iar lor le-am spus poem) și Ion Văduva-Poenaru (*Eroi de epopee*). ■ La 120 de ani de la nașterea lui Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Ion Munteanu montează un documentar despre viața și opera autorului lui *Hagi-Tudose*, iar Al. Săndulescu marchează aniversarea prin textul omagial *Un temperament eroic*. ■ În cadrul rubricii *Interviurile noastre despre munca literară*, Ioana Creangă realizează un dialog *Cu dramaturgul Mircea Ștefănescu*. ■ Ileana Mălăncioiu este prezentă cu un grupaj de poeme. □ În *Atlas*, Ana Blandiana înserează tableta *Reintrarea vorbelor în lucruri*. ■ Emil Ciulei publică un reportaj autohton despre Călimănești-Căciulata, *2000 de ore – vacanța norilor*, iar Nicolae Moraru unul olandez, *Der Haag*.

● [„**Tribuna**”, nr. 17] Pe prima pagină citim *I Mai* sub semnătura „Tribuna”: „Prima zi din cea de-a cincea lună reprezintă, pe toate meridianele, o sărbătoare a tuturor oamenilor care, prin efortul lor constant, de zi cu zi, își aduc o contribuție concretă la edificarea unei noi societăți, a libertății și bunăstării”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Petre Bucșa: Ceremonii* (Dacia, 1978): „Inegal ca expresie, uneori tentat de discursivitate și retorism, alături de cuvinte sau imagini din vechea recuzită ardelenizantă, Petre Bucșa se afirmă prin recenta sa carte, *Ceremonii*, un poet de vibrație reală, un poet al sentimentelor limpezi și statornice, legate prin trainice fire de niște realități fundamentale care se cheamă țară, trecut istoric, peisaje de obârșie, vârste, anotimpuri, iubire etc., izvoare suficiente să alimenteze o întreagă operă lirică. Din ele, autorul și-a extras, cu mijloace tradiționale, câteva esențe care îi aparțin și îl

definesc”. ■ A.I. Brumaru semnează *Naratorul și personajul*, despre *Viața ca o pradă* de Marin Preda: „Ceea ce trebuie să observăm de data asta în cartea lui Marin Preda este altceva: cum abandonându-se operei, care e ireală, autorul se realizează în personaj, povestindu-l adică pe acesta el devine personajul. Problema mi se pune astfel mai degrabă de ordinul ontologic al artei, prin urmare de o stabilire a ei în latura obiectivă, deși ea nu e garantată în chipul acesta decât de autorul însuși. Simplificând, voi zice că întrebările noastre se învârt, cel puțin la început, în jurul relației autorului cu opera sa, dar a autorului personaj, cum nu e întotdeauna; o vorba, mai ales, de trecerea de la auctorialitate, pe plan în definitiv tehnologic, la ficțiune, care se întoarce împotriva tehnicii, asimilând-o și anihilând-o”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Un călător modern: Octavian Paler*: „Față de alți pelerini români, călătoria are pentru Octavian Paler o cu totul altă semnificație. Ea simbolizează un triumf al memoriei, o boală temporară a ei. Călătoria autentică este aceea care se confundă cu ființa noastră, care reușește în timp să păstreze în memorie tot ceea ce a privit și contemplat”. ■ Bazil Gruia publică *Blaga inedit – Efigii documentare – Momente din reprezentarea teatrului blagian* –, în care citim scrisorile lui Lucian Blaga către regizorul Ion Șahigian. ■ Constantin Cubleşan comentează *Paul Everac: Teatru pentru amatori* (Eminescu, 1977): „Teatrul scurt își are rigorile sale fiind dificil de abordat și se pare dificil de susținut scenic. Paul Everac și-a dobândit în lungul anilor o anume virtuozitate în scrierea unor asemenea piese într-un act, cu care a reținut și continuă să rețină atenția unui mare număr de formațiuni ale teatrului amator. Ceea ce nu înseamnă nici o clipă că avem de-a face cu un teatru diletant. Dimpotrivă”. ■ Vintilă Vulpescu omagiază *85 de ani de la crearea Partidului Social Democrat al Muncitorilor din România*: „Cu 85 de ani în urmă a avut loc, în Sala Clubului muncitorilor din Piața Amzei, Congresul de creare a partidului politic al clasei muncitoare din România, denumit, prin statut, Partidul Social-Democrat – al Muncitorilor din România”. ■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga scrie despre *Filosofia și experiența*. ■ Liviu Petrina realizează o convorbire cu prof. Dumtiru Șerbu, *Cel mai vechi text românesc păstrat (și cunoscut) în Codicele de la Ieud 1391-1392*: „– *Cel mai vechi text românesc păstrat spre lumina ochilor noștri, a sufletelor noastre este Manuscrisul din Codicele de la Ieud (1391)!, cu o sută treizeci de ani înaintea Scrisorii lui Neacșu. Stimate tovarășe Dumtiru Șerbu, vă rog să-mi permiteți să vă felicit pentru descoperirea dv., de o importanță culturală și politică, așa spune, covârșitoare.* – Meritul cel mare este al aceluia care au păstrat, ca lumina ochilor, spre lumina ochilor și sufletelor noastre, cum spuneți dv., limba noastră românească. Adesea, în împrejurări vitrege ori de-a dreptul periculoase pentru ființarea individului”. ■ Apare precizarea: „Traducerile din John Berryman (apărute în numărul trecut al revistei) aparțin lui Mircea Ivănescu. Poezia *Sfîncși de ceară*: Dumtiru Udrea”. ■ Versuri semnează Valeriu Bârgău (*Ceas târziu; Hale industriale; Orăștie*), Carolina

Ilica (*Avionul de seară; Femei singure; Vrăjitoarea; \*\*\**), Petru Romoșan (*Bătrânul poet*), Eugen Evu (*Ninsoare; Mărturisire; Romanța; Eu, râul...*), Szilágyi Domokos (în românește: *O vara mea; N-am fost atent; Cântec de zi și noapte*; în traducerea lui Vasile Grunea: *La treizeci de ani; Înger adolescent*), Vasile Grunea (*Mereu, mereu de la început*). □ Citim *Schimbul* de Vasile Sălăjan. □ Marian Papahagi semnează traducerea *Din lirica portugheză*: Joao Miguel Fernandes Jorge (*După ce am vorbit toată dimineața; Pentru mama; În noaptea asta nu putem vorbi*), Joaquim Manuel Magalhaes (*Peisajele mai reci decât iarna; Mă așez într-un joc din care lipsești; Știu câteva povești*), Nuno Judice (*Felurile necunoscute de a fi*).

## 28 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8999] Șerban Cionof semnalează apariția volumului *La trecutu-ți mare, mare viitor* (Albatros), „o antologie de poezie patriotică și revoluționară pentru tineret, editată de Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 17] Redacția revistei consemnează momentul: „1 Mai 1978 se înfațșează deci ca un imperios îndemn spre unitate internațională a clasei muncitoare, a popoarelor în a face totul pentru întronarea păcii, a libertății și dreptății în lume, pentru coordonarea energiilor umane spre edificarea unei lumi a prieteniei și colaborării internaționale”. ■ La *Simbolurile epocii contemporane* reflectează Ion Frunzetti: „Nevoia, plenar resimțită, de autoexprimare a omului contemporan, n-are decât foarte puțin de-a face cu plăcerea, arheologic reconstituită azi de cei ce-s născuți în vremea noastră, cu pasiunea interbelică a podoabei și gustul pentru luxul interioarelor cărora le era destinată pictura. Azi se pictează și se face artă plastică și decorativă nu numai pentru înfrumusețarea vieții cotidiene, a căminului, a străzii, a spațiului urban ambiental, deși nici asta nu e de uitat. Dar se creează artă pentru a se alege apele de uscat, pentru a se exprima opțiuni existențiale, pentru a se afirma valori umaniste superioare, cu orice preț”. ■ Laurențiu Ulici prezintă volumele a doi poeți *După zece ani de la debut*. □ Gheorghe Istrate: *Sceptrul singurătății* (C.R.): „Din cele două direcții vizibile în volumele de debut (*Măștile somnului*, 1968): meditația sentimentală și notația discursivă, ambele întemeiate pe un sentiment htonic și hrănind ispita unei mitologii a Bărăganului, Gheorghe Istrate s-a dedicat celei dintâi, cărțile care au urmat, cinci la număr, mărturisind o trecere treptată dar hotărâtă spre o poezie a spațiului interior, reflexivă și ascetică. *Sceptrul singurătății* este în întregime o carte a nostalgiei după ceea ce, pierdut, a rămas în urmă.... dar e, complementar, și o carte a instaurării unei înțelepciuni a singurătății în lumea eului propriu...”. □ Ion Iuga: *Din Marmația* (Eminescu): „În urmă cu zece ani a debutat și Ion Iuga cu *Tăceri neprimite*, fiind și el acum la a șasea carte. *Din Marmația* e un volum care confirmă și tematic și stilistic vocea de până azi a poetului, și dacă nu găsim în



poemele de până aici semne de schimbare (deloc obligatorii de altminteri la un poet cu univers și registru proprii) avem în schimb numeroase dovezi de nuanțare a «domeniului» personal în sensul aprofundării dar și al revizuirii și adăugării cadrului tematico-stilistic. Sursa principală a lirismului este la Ion Iuga realitatea spirituală a Maramureșului natal, a cărui mitologie consacrand o viziune dramatic-lirică asupra existenței a impresionat sensibilitatea poetului”.

● [„Cronica”, nr. 17] Se deschide editorialul redacțional *Omagiu și înflăcărată chemare*: „După cum s-a stabilit în cadrul Conferinței Naționale a femeilor, printre măsurile luate, în ultimul timp, de conducerea partidului, de statul nostru socialist, pe lângă mărirea retribuției, de care beneficiază practic marea majoritate a femeilor, se înscriu și cele legate de sporirea indemnizației pentru copii, ajutoarele pentru mamele cu mai mulți copii, majorarea pensiilor precum și alte măsuri cu caracter social, de care se bucură, în mod direct, masele largi ale femeilor. Acestor măsuri li se adaugă prețioasa indicație a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cuprinsă în cuvântarea prezentată la Conferința Națională a femeilor, referitor la faptul că «trebuie să mergem cu mai multă hotărâre în promovarea în munci superioare de conducere a femeilor»”.

■ Dumitru Igna întâmpină, în *Armindeni '78*, sărbătoarea zilei de 1 Mai. ■ Al. Săndulescu scrie despre *Delavrancea, oratorul*: „După o viață de adversități politice și literare, Titu Maiorescu recunoștea cu toată greutatea pe care puteau să o aibă cuvintele sale că Delavrancea era în epoca sfârșitului și începutului de secol «oratorul fenomenal, cu nepilduita putere de a electriza un auditor popular și de a-l zgudui până-n măduvă». Într-adevăr, nenumăratele conferințe despre doină, despre limba românească și despre folclor, cuvântările de la adunările publice, din București și din țară, și mai ales discursurile parlamentare (din care a apărut recent o mică antologie [*Discursuri*, antologie, postfață și bibliografie de Constantin Călin, 1977]), aduceau la tribună un excelent vorbitor, înzestrat cu multe alte calități decât acelea ale cursivității, dicțiunii și stăpânirii de sine. Inteligent, cultivat, mânuind o limbă colorată și pitorească, din care știe să scoată efectele cele mai neașteptate, spontan, îndrăzneț, pasionat în a-și susține ideile și cu o admirabilă capacitate de a li se dărui, când acestea se numeau chestiune țărănească sau problema națională, Delavrancea este o figură reprezentativă în istoria oratoriei noastre politice”.

■ Câteva *Contribuții la istoria și sociologia culturii române* sesizează Al. Bărbat în cercetările întreprinse de George Em. Marica în volumul *Studii de istoria și sociologia culturii române ardeleni din secolul al XIX-lea*. ■ În *Poezia și Revoluția*, Maria Platon pornește de la convingerea că „ipostazele relației poezie – eveniment istoric” sunt „numeroase” și își fixează analiza asupra unui singur moment: „Pentru ilustrarea realelor posibilități ideologice și artistice ale poeziei evenimentale, noi am ales una singură: lirica revoluției de la 1848 din Moldova, un punct înalt de întâlnire cu evenimentul istoric al poeziei naționale. [...] Conduita lirică particulară a lui Alecsandri, rezultată din solidaritatea rațională și

emoțională cu revoluția pașoptistă, se exteriorizează în mai multe poezii, dominate de patosul angajării politice, iar elocvența patriotică se asociază, fericit, cu expresivitatea lirică. Despre «dimensiunea elocventă» a poeziei patriotice s-a discutat mult la noi ca și despre raportul direct dintre această dimensiune și cea empatică, adică însușirea poetului de a se uita pe sine și de a se face expresia nemijlocită a ideilor și sentimentelor transindividuale ale colectivității. La Alecsandri, unde produsul artistic nu se rupe de substanța umană a producătorului, această expresie se face cu grija pătrunderii ei «adânc în popor». Nu la modul necontrolat, poetul știind bine că excesul nu slujește scopul. O expresie directă, nesofisticată metaforic, caracterizează, ca să exemplificăm, poezia *Către români*, devenită ulterior *Deșteptarea României* – întruparea poetică cea mai reprezentativă a revoluției de la 1848. Este o poezie-manifest, în care descoperim versuri penetrante, rostite cu spontaneitate și cu credința că versul poate servi luptei naționale și prefacerilor sociale. [...] Expresivitate lirică păstrează și celelalte poezii ale lui Alecsandri legate de anul 1848, precum *Adio Moldovei*, *Hora Ardealului*, *15 mai 1848*, scrise în același ton major și cu aceeași naturalitate artistică. Sigur, judecate în amănuntele lor artisanale, și versurile de baricadă ale lui Alecsandri prezintă realizări imperfecte. Dar valoarea lor în epocă a fost covârșitoare. Pornind de la revoluție, poezia s-a întors la revoluție, participând ca act esențial la înfăptuirea obiectivelor înscrise în programul ei. Prin această forță inefabilă a cuvântului, poezia prezidată de conceptul revoluției transformă evenimentul într-un simbol al permanenței patriei și, ieșind din zona ocazionalului, este statuată artistic. Este o poezie care consună sensibilității morale și estetice contemporane”. ■ Const. Ciopraga indică o *Deschidere spre cultură* a tinerilor: „Revelatoare mi s-au părut totdeauna dialogurile despre cultură și Om purtate dincolo de catedră sau de bibliotecă. Din numeroasele dezbateri de acest gen, impresiile mele mai noi au în vedere întâlniri repetate la marea uzină de la Săvinești (Neamț), la întreprinderea de mătase ori la «Tehnoton» (Iași), la care participanții la colocvii sunt, în imensa lor majoritate, tineri sau foarte tineri. [...] Acești interlocutori tineri sau foarte tineri mi-au apărut interesați mai ales de o *metodologie a culturii* în măsură să înlesnească accesul spre opere fundamentale: *ce și cum să citească?*; care sunt mijloacele de inițiere în marea muzică și în artele plastice?; cum se asigură formarea cât mai dreaptă a judecăților de valoare? și altele ca acestea”. ■ Antologia de poezii *Africa de sub frunte* de Geo Dumitrescu este scrutată de Nicolae Turtureanu: „Rarele apariții ale poemelor lui Geo Dumitrescu trebuie înscrise în rândul micilor-mari evenimente ale vieții literare. Chiar dacă o carte nouă le antologhează și pe celelalte, așa cum a procedat în câteva rânduri autorul, ea dispăre rapid din librării, dovedind că Geo Dumitrescu, în ciuda discreției sale, își are un public constant fidel. [...] Reîntâlnirea cu lirica lui Geo Dumitrescu este salutară și dintr-un alt punct de vedere decât acela strict estetic: citind-o se vede mai clar de unde vin și cât îi datorează câțiva din poeții

mai mult sau mai puțin în vogă astăzi”. ■ *La Mențiuni critice*, Constantin Co-roiu discută despre *Biografia debuturilor*: „Cu recenta sa carte de interviuri apărută la Editura «Junimea», colecția «Reporter XX», Dorin Tudoran aduce încă un argument (dacă mai era nevoie) că o asemenea literatură născută din travaliul publicistic pe care ți-l impune periodicitatea unei rubrici permanente [este vorba despre rubrica *Biografia debuturilor* pe care Dorin Tudoran a onorat-o la revista *Luceafărul*], nu-și poate legitima existența decât prin ceea ce aș numi *dramatismul ideilor*. Întotdeauna politicos, niciodată concesiv de dragul de a flata, venind în fața interlocutorului cu o remarcabilă cultură literară și, firește, cu sensibilitatea poetului. Dorin Tudoran nu caută în primul rând oamenii-spectacol (deși aceștia nu lipsesc din priplul său) și, adesea, nici măcar scriitorii foarte mari, ci urmărește cu obstinție ideile privind acel *eveniment* sau acel *proces continuu* care se numește debut. A spune că volumul de interviuri semnat de Dorin Tudoran este și un document de valoare înseamnă a numi o evidență. Sigur, n-aș vrea să se înțeleagă că toate textele reunite în carte și grupate ca într-o mică *Istorie* a literaturii noastre din acest veac sunt de un interes constant înalt. Am reține în primul rând, din *La cumpăna veacurilor*, interviurile cu D.I. Suchianu, Henriette Yvonne Stahl, George Lesnea, Ion Biberi. Din *Amintiri despre – dar nu numai – avangardă* (această secțiune a cărții se constituie ca o importantă contribuție istorico-literară privind avangardismul românesc, de care nici un cercetător al perioadei respective nu va mai putea face abstracție) dialogurile cu Aurel Baranga, Mihnea Gheorghiu, Tașcu Gheorghiu. Din *Debuturi ale deceniului patru* interviul cu Ioana Postelnicu. Apoi toate dialogurile grupate sub titlul *Trei universitari* (Const. Ciopraga, Al. Piru, Mircea Zăciu). Și, în sfârșit, din capitolul al V-lea și ultimul cele cu Nina Cassian și, bineînțeles, Ștefan Aug. Doinaș. [...] *Biografia debuturilor* este un mic roman despre viața literară românească a secolului XX. Eroii principali aduși în scenă, prin incursiuni în propria lor biografie, nu fac decât să reanime marile sau importante personaje ale vieții literare de odinioară și de astăzi. Alături de *Sub semnul întrebării* de Adrian Păunescu, *Biografia debuturilor* de D. Tudoran este poate cea mai bună carte de interviuri literare apărută la noi în epoca postbelică. Cu atât mai mult ne surprinde tirajul de numai 3.450 de exemplare acordat unei cărți tipărite într-o colecție ce și-a câștigat o bună popularitate”. ■ Valentin Ciucă semnalează apariția albumului *Ciucurencu*, realizat de Mircea Deac. ■ „S-a împlinit, nu de mult – notează Al. Dima în textul evocator *Amintirea lui G.C. Nicolescu* –, un deceniu de la dispariția cu totul prematură a profesorului și istoricului literar G.C. Nicolescu. Studenții i-au păstrat o amintire stăruitoare odată cu prietenii și o seamă de colegi, apropiați omului și cercetătorului. Era un pătimaș al studiului istoriei literare în sensul specific al conceptului, mai întâi în sferă lansoniană, apoi – după eliberare – în cea a științei literare contemporane de la noi. Lansonianismul i-a datorat un anume pozitivism, liberal totuși, care întreținând cultul faptelor, nu îl subjugă.

Scrisul său a fost, de aceea, alert, desfășurat în fraze ample, avântat, nu arare[ori] învăluit într-o sensibilitate vie și delicată. [...] Comemorarea deceniului scurs de la dispariția lui G.C. Nicolescu a reținut atenția «Cronicii» care a înregistrat ședința de evocare a Societății „*Relief românesc*” din București și înregistrează, acum, un temeinic studiu bibliografic, semnat de un discipol al cercetătorului, profesorul dr. Victor Stoleriu [...]. *Bibliografia lui G.C. Nicolescu* pe care o prezintă cu exactitate autorul cuprinde nu mai puțin de 917 titluri, împărțite între operele istoricului literar și referințe ample și cred, exhaustive, cu privire la acesta. Fișa de istorie literară care introduce lucrarea descrie cumpănit și adecvat, în linii expresive, contribuția lui G.C. Nicolescu la dezvoltarea istoriografiei noastre literare.” ■ Simion Bărbulescu sesizează *O viziune integratoare asupra Iluminismului românesc* în volumul lui Ion Lungu despre *Școala ardeleană – mișcare ideologică națională iluministă*. ■ În cadrul rubricii *Puncte de vedere*, prin articolul *Critică și fantezie*, Al. Dobrescu își exprimă opiniile cu privire la protocronism: „Între controversalele care au agitat în ultima vreme spiritele critice, aceea în legătură cu «protocronismul» mi se pare, prin amploare și consecințe, demnă de toată atenția. Și asta fie și pentru că pune în discuție o problemă deloc minoră, anume destinul culturii și literaturii române în lume, ba, mai mult, încearcă o rezolvare a ei prin afirmarea unei vocații a începuturilor, ce ne-ar fi specifică. Îmi amintesc că, în eseul asupra lui Maiorescu, Nicolae Manolescu susținea că obsesia întâietății ar fi specifică scriitorului român, dornic de a șterge cu buretele tot ce s-a făcut până la el și de a porni de la zero. Că, până la urmă, ignorarea premeditată a tradiției este curată utopie, că tradiția se manifestă în pofida oricăror tentințe de eliberare cu puterea obscură a fatalității, dând astfel naștere «contradicției» pe care Maiorescu ar ilustra-o în cel mai înalt grad, este cu totul altă chestiune. Ceea ce se cuvine observat aici e că maioresciana «contradicție» ține de universal, nu particularizează doar acțiune individualităților creatoare din cuprinsul culturii noastre. [...] Împrejurarea e cu atât mai însemnată cu cât teoria protocronismului lansată de Edgar Papu în *Din clasicii noștri*, nu este, în esență, decât o extindere a ipotezei lui Manolescu la nivelul mapamondului, cu adăugirea că obsesia, deci lucrarea premeditată în sensul originalității, ajunge vocație. Scriitorul român ar avea de la natură darul de a anticipa desfășurarea cursului literaturii, prefigurând prin a sa operă teme, motive și tehnici de viitoare circulație. Cantemir premerge romantismul, Alecsandri – poezia impresionistă, Eminescu – existențialismul (pe care-l sintetizează și-l depășește, cine s-ar aștepta, într-un singur vers!), Creangă și Caragiale – literatura absurdului, Camil Petrescu – noul roman. Astfel formulate, argumentele sunt, desigur, șocante (probabil că asta s-a și urmărit), inducând lesne în eroare. Dacă examinăm însă lucrurile fără prejudecăți, constatăm că și teza protocronismului e valabilă și pentru alte culturi, că, prin urmare, susținerea vocației anticipatoare românești nu reprezintă decât particularizarea unei idei de o evidentă generali-

tate. [...] A determina întâietatea în formularea cutărei idei, în folosirea cutărei procedeu reprezintă sporuri reale în cunoaștere dacă putem dovedi și că, prin difuzare, ideea și procedeu au fertilizat literatura națională și europeană. Petrarca și Boccaccio au circulat intens în occidentul european, influențându-l; nu și Dante, rămas multe veacuri necunoscut Apusului. Or, în situațiile invocate de protocroniștii noștri, chestiunea difuzării în epocă nu se pune. Scuturate de pecetea timpului, operele sunt plasate fără complexe la obârșia unor serii istorice cu totul diferite. Nu contează dacă ele au circulat, în ce spații și cu ce ecou. Simplul fapt că ochiului nostru i se pare a vedea în cuprinsul lor semne ale orientărilor literare posterioare e suficient pentru a le categorisi drept protocronice. [...] Așa se face că nu «exagerata îndrăzneală» și «prezumția» sunt, cum îi place lui Edgar Papu să anticipe, obiecțiile imediate pe care le ridică ideea protocronismului, ci tezismul ajuns ceartă de cuvinte. Sincronismul, în sens lovinescian, presupune protocronismul, adică originalitatea. Și nu sincronismul se cade a fi acuzat ca produs al unei conștiințe retardată, ci tocmai protocronismul. Căci, pe lângă păcatul de a tinde să înlocuiască judecata de valoare printr-una în funcție de cronologie, păcat capital de care critica noastră a suferit adeseori, viziune protocronică echivalează cu o deplasare a interesului dinspre actualitate, pe al cărei teren eforturile de impunere a literaturii române în lume au cei mai mari sorți de izbândă, către un trecut mai mult ori mai puțin îndepărtat, în care literatura ar fi produs nu știu ce întâietăți. Respectul și prețuirea tradiției nu se confundă cu această exaltare de priorități incerte și, până la urmă, inutile, dimpotrivă – presupune înțelegerea neprefăcută și profundă a acesteia. Tratată ca succesiune de întâietăți, tradiția devine statică și lecția ei pentru contemporaneitate – nulă”. ■ Andrei Corbea se oprește asupra debutului editorial al lui Virgil Mihai, cu volumul de versuri *Legea conservării adolescenței*. ■ La *Cartea străină*, Vasile Constantinescu „intonează” *Din cântecele lui Kra* de Ted Hughes, volum tradus și prefațat de Vasile Nicolescu. ■ De la *Moment* reținem faptul că „Iașul pare a avea vocația festivalurilor de poezie. Lângă prestigiosul și binecunoscutul festival bienal pus sub tutela lui Mihai Eminescu, iată că un nou festival încearcă să se impună: cel de poezie patriotică al cenaclurilor studențești. Ajuns la a IV-a ediție și reunind – cel puțin în principiu – reprezentanți ai cenaclurilor studențești din toate centrele universitare, acest festival, organizat de CUASC al Universității «Al.I. Cuza» și de Facultatea de filologie, este o necesară testare a modului cum gândesc studenții poezia, îndeosebi pe cea de inspirație patriotică. [...] Până la urmă, s-a stabilit următorul palmares: premiul I: Ștefan Mitroi (Iași); premiul al II-lea: Ion Popescu (Craiova); premiul al treilea: Mihai Hăulică (Brașov); mențiune: Ion Vintilă (Ploiești). De asemenea s-au acordat premii ale revistelor «Cronica» (Anca-Smaranda Digă, București), «Convorbiri literare» (Valeriu Stancu, Iași), «Opinia studențească» (Marcel Sămânță, Timișoara), «Dialog» (Marta Petreu Munteanu, Cluj-Napoca), «Viața Politehnicii» (Ion Gheorgheșan, Timi-

șoara)”. ■ Ioanid Romanescu publică un grupaj de versuri. □ Sunt, de asemenea, prezenți cu poezie și Emil Nicolae, George Chirilă, Angela Traian, Ana Mășlea, Elena Ștefoi și Veronica Galiș. ■ Adrian Marino continuă destăinurile dintr-un *Jurnal olandez (II)*.

• [„**Munca**”, nr. 8437] Dumitru Nechifor publică poezia *Mai în floare*. □ Pe pagina *În fiecare faptă așezăm iubirea de țară, de partid* sunt publicate o serie de poezii, „creații din a doua ediție a Festivalului național «Cântarea României»”. □ Radu Anton Roman publică *Chipurile vieții ale pasiunii*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 386] Versuri pe pg. 1, Mihaela Davidescu și Ion Segărceanu. ■ Un articol de H. Zalis, *Slavă osteneții ome-nești*, trece în revistă poezia dedicată muncii și muncitorilor, de la I. Păun Pincio sau Argezi la G. Călinescu și N. Labiș. ■ *Cronica de librărie* recomandă *Știință și artă heraldică în România* de Dan Cernovodeanu, romanul *Cinema splendid* de Al. Voitin și „prozele poetice” *Somnul pe râu* de Nicolae Cabel. ■ Un portret *Kogălniceanu* de Marcel Duță. ■ *În frumusețea verbului*, o recenzie de Ion Petrache la poetul Petre Gorun. ■ Eugen Barbu își continuă serialul *I.L. Caragiale – Opera*. ■ La *Cenaclul Labiș* sunt lansate Liviu Ioan Stoiciu și Gh. Băjenaru. ■ O cronică de E. Manu la placheta lui Paul Balahur, *Noaptea de zburător*. □ *Portret itinerant*, o cronică de Dan Mutașcu despre volumul lui Aug. Z.N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Ed. Sport Turism. □ În *Poezia dacismului* C. Sorescu notează antologia de lirică românească *Dacia* realizată de Chirata Iorgoveanu-Dumitru și prefațată de Paul Anghel. ■ *Pasiunea culturii* prilejuiește alte analize ale lui Mircea Eliade asupra *Mioriței*, dar și a studierii „filosofiei istoriei” – vezi și celebrul *Mitul eternei reveniri* din 1949 (carte subintitulată *Arhetipuri și repetiție*), ediție revăzută și adăugită în 1969, Gallimard, ce se dorea o „Introducere la o Filosofie a istoriei”: *L’Eternel retour* constituie, cel puțin pe o latură a filosofiei lui Eliade, „un halo afectiv, certitudinea accesului la marile angrenaje ale transcendentului”.

## 29 aprilie

• [„**Lucefărul**”, nr. 17] Începând cu articolul așezat în coloana destinată editorialului, *I Mai* de Constantin Stoiciu, mai multe materiale din acest număr marchează Ziua Muncii. □ Astfel, Gheorghe Pituș „calculează” *Suma sărbătorilor*, Valeriu Bârgău versifică *De Ziua Muncii*, iar Nicolae Mircea Ben discută despre Festivalul Național „Cântarea României”, din perspectiva unui festival „al muncii și al creației”. □ De asemenea sub semnul *Sărbătorii muncii și a creației* stă și *Evocarea* semnată de Sânziana Pop, *Un steag de luptă, de-a lungul istoriei...*, în care un loc central ocupă figura lui Nicolae Ceaușescu: „Iată însă că documentele păstrate în arhivele Muzeului de Istorie a Partidului din București, câteva fotografii ușor atinse de vreme, înfățișează, cu consecvență, același chip: figura prelungă a unui tânăr subțire, de statură medie, cu o privire foarte pătrunzătoare, foarte matură și hotărâtă, făcând un ciudat contrast cu

trăsăturile delicate ale obrazului. O figură atât de expresivă încât te cheamă nu numai din portrete ci și din fotografiile colective: pe platforma unui camion în mijlocul unui grup de tineri, alături de un grup de muncitori, în rândul doi, primul din stânga, pe băncile unei școli de partid încă din anul 1930. Înainte ca numele și prenumele său să fi fost pronunțat legal de istorie, la 1 Mai 1939, *Ceaușescu Nicolae* era în notele siguranței burgheze *cunoscut comunist și fiost condamnat la închisoare pe trei ani pentru activitate comunistă, pedeapsa executată*. De numele său se lega întreaga organizare a aceluia memorabil transfer revoluționar asupra unei pașnice serbări câmpenești”. ■ Cel de-al doilea volum al studiului *Individualitatea limbii române între limbile romanice* este semnalat de către Mihai Zamfir. ■ Monografia lui Alexandru Tănase despre *Lucian Blaga – filosoful poet, poetul filosof* intră în atenția lui Ion Madoșa, care accentuează că „Ideea directoare a cărții lui Al. Tănase – pe cât de simplă, pe atât de complexă – este că Blaga a fost un filosof *poet* și un poet *filosof*. Corolarul: unitatea deplină dintre filosofia și poezia autorului, nu în sensul unei reducibilități reciproce a celor două planuri ci al unui continuu și mutual schimb de valori (inclusiv mijloace de expresie?) între ele. «L. Blaga – scrie Al. Tănase – reprezintă cazul rar al unei opere organice unitare, în care există un permanent circuit valoric între planul poetic și cel filosofic, în care poezia este gândită și plăsmuită sub imboldul unei adânci și neliniștitoare întrebări metafizice, deci în perspectivă filosofică, iar filosofia este gândită și construită ca o catedrală de idei-metafore, de idei-imagini, deci ca o construcție deopotrivă teoretică și artistică, folosindu-se în egală măsură de idei-concepte și idei-metafore, în care orizontul mitic se suprapune celui istoric»” (*Filosoful – poet, poetul – filosof*). ■ La *Varia*, Al. Piru analizează culegerea de articole ilustrând *Conceptul de istorie literară în cultura românească*, antologie realizată de Paul Cornea: „Conceptul de istorie literară se ilustrează, nici vorba, cu expuneri de principii, credem însă că cititorul care n-ar citi studiul introductiv al lui Paul Cornea ar fi pur și simplu în imposibilitate de a se descurca numai prin lectura textelor culegerii, a ști de partea cui să fie, ce trebuie să înțeleagă prin conceptul de istorie literară și care este sensul său actual. Pe de altă parte, studiul introductiv este atât de încărcat cu date despre istoria conceptului la noi și aiurea, încât numai cititorul foarte avizat va pricepe când referințele autorului au fost exacte, vreau să zic obiective, și când reprezintă un punct de vedere personal. Cu toate că în general expunerile se extind de la fragmentul excerptat la, atât cât este posibil, toate vederile autorului la care s-a apelat, judecata rămâne circumscrisă mai ales fragmentului. Procedul, aprioric, nu e totdeauna de cel mai bun augur. În fond există și calea inversă. S-ar fi putut întocmi o antologie de pagini de istorie literară și cititorul ar fi putut să deducă singur conceptul pe care se întemeiază istoricul literar, eventual ajutat cu note de autorul antologiei și cu o prefață prevenitoare” (*Conceptul de istorie literară*). ■ Ov.S. Crohmălniceanu scrutează *Istoriile* lui Mircea Ciobanu: „Prima și cea

mai puternică senzație pe care o trăiești parcurgând romanul lui Mircea Ciobanu, *Istorie*, este de pătrundere într-o materie foarte compactă. Întâmplările relatate presupun îndărățul lor o viață extrem de densă; un flux sangvin bogat și mereu proaspăt din sfera biologicului, psihologicului, socialului și economicului alimentează textul. Autorul are răbdare, narează faptele, expunând amănunțit împrejurările aflate la originea lor, luându-și și permisiunea unor îndelungi informații preliminare. Două volume, apărute până acum, nu dau impresia să fi apropiat romanul de deznodământul său; suntem încă pe drum, presimțim că istorisirea e departe de a se fi epuizat și ne mai așteaptă destule ocoluri ca să ajungem acolo unde – așa cum bănuim – ea își va afla încheierea. [...] Sigur că, necunoscut încă tot cuprinsul romanului, avansăm supoziții care așteaptă confirmări. De pe acum însă, Mircea Ciobanu – putem spune cu toată convingerea – ne-a dat sentimentul unei cărți grave, scrise admirabil (frază are densitatea textului și sună plin oriunde o ciocănim); ne aflăm într-o construcție epică impunătoare, care izbutește să rețină o atenție principală între realizările majore, nu puține, ale romanului nostru din ultima vreme”. ■ Felul în care volumul lui Athanasie Joja despre *Filosofie și cultură* „invită” la *Dialoguri interdisciplinare* este apreciat de Doina Uricariu. ■ Dan Alexandru Condeescu discută romanul *Cora* de Virgil Duda, indicând felul în care autorul plasează *Iubirea între investigație și introspecție*: „Virgil Duda realizează, dacă nu o lărgire a ariei tematice care l-a impus – universul «tehnocrat» al uzinei –, în orice caz adâncirea ei prin adoptarea unui alt unghi de tratare a realității sociale: perspectiva cuplului. Experiența profund revelatoare pentru personajele romanului rămâne însă confruntarea cu marele angrenaj industrial. Dragostea nu e decât o oglindire internă, proprie fiecărui cuplu, a relațiilor acestei lumi dinamice”. ■ *Turnul cicloanelor* de Tudor Băran este catalogat de Mihai Coman drept *Un roman sentimental*. ■ În *Momentul experienței*, Valentin Dumitrescu recenzează volumul de cronici dramatice *Privitor ca la teatru* de Ion Cocora. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu aduce în prim-plan doi *Poeți timișoreni (I)*: Vasile Dan, care reușește, prin *Priveliștile sale*, să demonstreze „reala sa vocație poetică”, iar Petru Ilieșu, arătându-se „animat – în volumul *Pastel handicapat* – de dorința realei dobândiri a timbrului poetic propriu”. ■ Sub egida *Argumentele istoriei și scrierile de epocă*, Mihai Stoian continuă să scrie despre *Un reporter al Antichității în anchetă (II)*. ■ Șerban Cioculescu comentează, la *Instantanee*, volumul *Pe urmele lui Eminescu* de Augustin Z.N. Pop, în alte *Filologice (II)*. ■ Eugen Simion definește, la *Fragmente critice*, trăsăturile *Eseului romanesc* reliefate în *Revelionul* lui Paul Georgescu: „Substanțial, într-adevăr, noul roman al lui Paul Georgescu (*Revelionul*, Editura Eminescu, 1977), construit ca și cele precedente după formula modernă a *eseului romanesc*: introspecție, destrămare a epicului tradițional, reflecție morală și parodie a reflecției. Limbajul sarcastic, care în *Coborând* părea exagerat amenințând fondul tragic al narațiunii, devine aici perfect adaptat unui stil de a



gândi și de a se confesa, prin disimulare. Disimularea, comicăria limbajului nu pun însă în umbră seriozitatea ideilor. O realitate psihologică alunecoasă cere un stil de exprimare și stilul (limbajul) recurge la ironie pentru a sugera o înstrăinare de obiect, o gravitate a meditației și totodată, o încercare de a ieși din cercul problemelor profunde printr-o bufonerie fină. Paul Georgescu vrea să marcheze în roman un amestec (și o condiționare) a *timpurilor* și, pentru a dovedi acest fapt, începe prin a amesteca *limbajul*. [...] Pornit sub simbolul confuziei timpurilor, *Revelionul* sfârșește prin a fi istoria unui roman ce este scris pe măsură ce este trăit. Paul Georgescu se îndepărtează și aici de tipul romanului clasic, deși, aparent, acceptă convențiile lui începând cu aceea a creatorului-personaj. El dă cititorului iluzia literaturii (prin referiri la estetica romanului și la *simultaneitatea* timpurilor și a stărilor în roman) dar suprimă distanța față de personaje și nu mai manifestă orgoliul de a ști totul despre ele. A cultiva echivocul între literatură și viață constituie una dintre subtilitățile prozatorului modern. Proza din secolul nostru abundă în cărți care nu sunt decât jurnalele altor cărți, nescrise. Asta vrea să sugereze o tulburare a structurilor clasice, un fragmentarism care, prin psihologie, trece în artă sau invers. Paul Georgescu duce această experiență în roman până la granița suportabilității. El vrea să dovedească (și reușește) că totul poate deveni temă de reflecție epică, chiar și imposibilitatea de a scrie un roman cu o tipologie recognoscibilă. Însă fuga de romanescul tradițional nu poate fi totală, definitivă, eroii continuă, în negativ, să fie perceptibili și să-și prefigureze destinele”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Alături, în cadrul *Atelierului literar*, regăsim, între altele, poeme de Boris Marian și de Lucian Mănăilescu. ■ Dezideriu Horvath publică tableta *Culorile orașului*. □ Radu Cârnecki semnează amplul poem *Nobila stirpe*. □ Prezenți, de asemenea, cu versuri sunt și Titus Văjeu, Ion Mărgineanu, Livia Nemțeanu-Chiriacescu, Dumitru Udrea, Ion Andreiță, Luca Onul, Dumitru Bălăeț, Nicolae Diaconu, Viorel Varga, Eugen Evu și, în traducerea lui Gelu Păteanu, Márki Zoltán. □ N. Stoicescu și Andrei Lenard colaborează pentru întocmirea reportajului *Demers pentru calitate vieții*. □ Proza foarte scurtă *Plecarea lui Vică* de Ion Lică Vulpești completează tabloul beletristic al numărului. □ La *Meridiane lirice*, putem parcurge o selecție de poezii ale autorilor: Iannis Ritsos (Grecia) în traducerea lui Petru Dan Lazăr, Dylan Thomas (Anglia) în tălmăcirea lui Ion Segărceanu, Aimé Césaire (Franța) în românește de Gavril Șerban, Kurt Bartsch (R.D.G.) în traducerea Andreei Ștețiu, Alfonso Gatto (Italia), Hubert Juin (Belgia) și Suzanne Hedo (Luxemburg), toți trei în tălmăcirea lui Dan Ciachir.

[APRILIE]

• [„*Albina*”, nr. 4] *Solia primăverii* din titlul editorialului redacțional cu care se deschide numărul se referă la „solia de pace, demnitate, prietenie și colaborare a poporului român cu Statele Unite ale Americii, condusă de

președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu”, aflat în vizită oficială, la invitația președintelui Jimmy Carter. ■ Tableta lui Ion Bănuță se intitulează de această dată *Corbeac*, fiind închinată unui viteaz, personaj din povestirea omonimă a profesoarei scriitoare Angela Dumitrescu-Begu. ■ Tot pe prima pagină, poezia *Țară de milenii* de Dumitran Frunză. □ Versuri mai semnează în acest număr și Al. Andrițoiu (*De Armindeni*), Horváth István (*Hambarul*, traducere de Dim. Rachici), Nichita Stănescu (*Elegia a doua, getica*, închinată lui Vasile Pârvan). Aceasta din urmă se regăsește în colțul liric, intitulat *Hyperion*, al paginii literare. □ La pagina de literatură, este publicată povestirea lui Ion Agârbiceanu, *Ciocârlia*. □ Tot aici, la rubrica intitulată „Prietenii mei, scriitorii”, Hristu Cândroveanu semnează articolul *Marin Preda sau Laudă țaranului român*. Punându-și întrebarea dacă „după Reymont, după Rebreanu și Sadoveanu s-ar mai putea spune ceva nou despre țărani” și trecând în revistă personajele Antek, Ion și cele din *Baltagul*, cronicarul e de părere că „Preda a demonstrat însă că mai există o latură a omului simplu, de lângă pământ: forța inteligenței lui, rafinamentul trăirilor sale, profunditatea existenței lui în ansamblu, adică tocmai ceea ce nu prea i-au recunoscut clasele dominante în trecutele orânduirii sociale”. ■ Tableta lui Al. Voitin din acest număr este închinată lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Magul vizionar*: „Omul de știință cât și literatul au fost unitate de gândire progresistă și patriotică. Chiar în clipele sale de neliniști și cumpene pricinuite de imensa suferință a pierderii fiicei sale Iulia, creierul (sic!) de savant al lui Hasdeu, irigat de seva ideilor generoase, n-a ostenit de a ne releva credința sa ontică în destinul de strălucire a României unice și a poporului său liber și prosper”.

● [„Amfiteatru”, nr. 4] Număr coordonat de Dinu Flămând (responsabil de număr). ■ Rubrica *Dezbateri* lansează câteva dialoguri *Despre folclor: Deceniul 8, secolul XX: încotro folclorul românesc?*, cu o introducere de Aura Matei Săvulescu. Ancheta este inițiată și în contextul protocronist, ridicând următoarele probleme: 1. *Considerați că există în prezent o școală românească de folcloristică?* 2. *În contextul pătrunderii mijloacelor de informare mass-media în satele tradiționale, se mai poate vorbi de viabilitatea și persistența unui folclor românesc?* 3. *Indiferent dacă s-a numit beletristică, plastică sau muzicală, creația cultă românească a fost puternic marcată de folclor. Este oare exploatată la capacitatea potențialului său valoric această sursă națională de către creatorii contemporani?* 4. *Specialiștii afirmă că în actul folcloric multifuncțional nimic nu este gratuit sau absurd, ci totul se leagă organic. Departajarea esteticului folcloric pentru scenă, dintr-un cumul de funcții, acoperă semnificațiile conceptului de „autenticitate”?* Răspund conf. dr. Vasile Adăscăliței de la Facultatea de filologie Universitatea Cuza – Iași; Dr. Constantin Eretescu, de la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice București; Prof. Univ. Dr. Dumitru Pop, șeful Catedrei de folclor, Facultatea de filologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj; Prof. Dr. Eugen Todoran, Ca-

tedra de limba și literatură română – Universitatea Timișoara și Conf. Dr. Petre Ursache de la Facultatea de filologie din Iași. Cităm din aceștia doi din urmă, răspunzând punctului 3 al anchetei, ce conturează cumva influențele folclorului în literatura cultă: „Creațiile culte contemporane nu mai sunt de conceput ca simplă inspirație din folclor, după cum era ea recomandată scriitorilor secolului trecut de inițiatorii curentului «duhului național». Încă începând cu Eminescu folclorul este mai mult decât «temă» sau «motiv», devenind structură a gândirii poetice, deși imitațiile sunt încă la el vizibile. Cu Lucian Blaga se realizează o altă vârstă, aceea a «spiritului folcloric», în creații «din duhul erezului» – cum se exprimă el, mod valabil în parte și pentru Arghezi. Drumul este deschis poezilor contemporani și cred că o *Cântare a României* în poezie de aici trebuie să plece pentru exploatarea folclorului la capacitatea potențialului său valoric. Restul nu e o problemă de voință, ci de talent. Poetul mare are întotdeauna rădăcini adânci în spiritualitatea poporului său.” (E. Todoran)

□ „(Capacitatea potențialului valoric al folclorului nu este exploatată de creatorii contemporani) Sau, în orice caz, nu la valoarea calitativă a perioadei interbelice, când folclorul a avut rolul de a individualiza stilistic unele personalități creatoare. Evident, folclorul se păstrează în conștiința artiștilor, dar pare să nu aibă aceeași forță modelatoare. Aproape că nu există scriitori care să nu reformuleze motive poetice de proveniență etnografică, dar sunt prea puțini aceia care să fi ajuns la precizarea unui sistem de gândire estetică, asemenea lui Blaga sau Sadoveanu. În afară de Ioan Alexandru (cel din primele volume) și mai vag Ion Gheorghe ori Ștefan Bănuțescu, cu greu pot fi citate alte nume.” (P. Ursache).

■ Versuri: Olimpiu Nușfelean, Călin Vlasie, Irina Vainovski, Andrei A. Ileni, Radu Sergiu Ruba, Emil Hurezeanu, Matei Vișniec.

■ I. Cristoiu readuce în discuție și alte *Cazuri* ale anilor 40: „*Flacăra*”, *săptămânal de artă și cultură al USASZ, iulie 1948*: este vorba despre momentul 15 iulie 1948, când în articolul *Mai multă principialitate în tratarea problemelor literaturii* au fost aspru criticate revistele „Rampa” și „Flacăra” (ce continua activitatea fostei „Reviste literare”) pentru devieri ideologice.

□ Proză Mircea Săndulescu, *După-amiaza unui dirijor*. □ Debut liric în revistă: Ion Monoran. □ Constanța Buzea semnalează un debut în volum poetic: Ana Mureșanu – *În adorația părinților* (C.R.).

■ *Lirismul în poezie e întotdeauna țelul pe care autorul însuși nu poate ști dacă l-a atins*: un *Interviu* cu Mircea Ivănescu (luat de Dinu Flămând), alături de un poem nou – *Un spin în somnul lui Rilke*. Ivănescu explică noțiunea de *poet livresc*, cum a fost socotit, invocând paradoxal determinantul biografic: „Undeva, țin minte, Nicolae Manolescu mă califică, pe mine și pe alți câțiva poeți practicanți ai «aceleiași formule», drept *manierist*, generalizând apoi ideea că poezia de azi suferă în mare măsură de o anume devitalizare, pentru că nu ar avea un contact strict cu realitatea, hrănindu-se în primul rând din cărți, adică. Dacă stau și mă gândesc însă, dintr-un anumit punct de vedere, a fi socotit «manierist» poate fi un prilej

de încântare; în istoria culturii conceptul este plin de miez. M-a mirat însă că Manolescu, un fin comentator de poezie, și de literatură în genere, poate folosi conceptul în sens depreciativ și simplificator pentru cuvântul în sine... În ce mă privește, aș fi înclinat să mă consider mai degrabă un *intimist*, dar știu că și aici categoriile în care pot fi incluse asemenea etichetări, cad undeva jos, pe scara valorică. Sunt oricum surprins... să constat că mulți din cei care-mi fac cinstea să se ocupe de scrisul meu îi analizează cu precădere modurile discursive, latura formală, părând să fie indiferenți la ceea ce se vrea spus acolo, în această formă. Și pe urmă se mai constată că de la o carte la alta, forma nu a mai evoluat. Pot eu oare singur susține că o variație există, chiar dacă în sine forma rămâne practic invariantă – adică *închisă*?” ■ Recenzii de M.N. Rusu, la Lucian Alexiu, *Ideografii lirice contemporane*, Facla, 1977, și Nicolae Iliescu, *Ipostazele epicului*, despre *Pasărea și umbra*, ultimul roman al lui Sorin Titel, care încearcă „să depășească problematica formei, orientând romanul spre propria-i modalitate de existență... o dedublare lucidă.” ■ Patrel Berceanu, o revenire la Caragiale – prin *O modalitate ludică în D-ale carnavalului*. ■ Trecând prin lucrarea lui Heidegger – *Hölderlin și esența poeziei*, Radu Călin Cristea încearcă o apropiere de Blaga a lui Emil Botta – *Un poet astral*. ■ Ion Stratan, pornind de la *Universul poeziei* a lui G. Călinescu, stabilește *Simbolistica facilă în poezia de debut* (din ultimii 5 ani), considerând majoritară prezența unor poeți tineri „postsemănătoriști” și „pășuniști” de ocazie. „Fericitele excepții (Ion Iovan, Petru Romoșan) nu fac decât să sublinieze tonul general al unei gândiri simbolistice infantile, categoriale, pretențioasă și plină de sofisme... Percepția lirică a realității este sufocată de clișee, simboluri demonetizate rătăcind fără concretețe în monturi prozodice greoaie. Poeților tineri clasicizanți, parnasienii și tematiștii de profesie le sunt foarte apropiați, dar o generație deosebită, plină de prospețime în momentul afirmării ei – Caration, Tonegaru, Geo Dumitrescu – nu pare a le spune nimic, obstinați fiind de ceea ce cred ei, asemeni studentului cu care discuta Călinescu, că formează universul poeziei. Principala lor înclinație – termenul lui Radu Stanca este foarte plastic – este spre *pășunism* (un proces de «ierbicizare», care nu e tradiționalism ci o poză a prozei tradiționaliste – dezvoltată printre alții de un Marin Constantin, retușată de un Gabriel Chifu și de «libretiștii mărunți» – Mihai Dan Cantuniari și de «ecologii sinceri» – Dan Verona)... Ce îi oferă «precinstițului cetitoriu» valul de postsemănătoriști, unde este naturalețea de care are nevoie poezia, de naturalitatea specifică? Un aer profetic fals, în versurile unor tineri de 25 de ani, un biografism sentimental fără scăpare, hrănite cu locuri comune, simularea cuminte și răsfățată. Poezia nu se naște pe un teren gol, cunoașterea marilor creații este absolut necesară, și rodește în primul rând prin câștigarea capacității asociative în lirică, pe care realitatea o stimulează și-i sugerează elementele expresive.” ■ *Jurnal de cărți*: Dinu Flămând, în *O stare polemică*, descoperă *Poemele albe* de Angela Marinescu (C.R.): „Cel mai re-

cent volum este o adevărată revelație pentru evoluția scrisului acestei singulare poete. Starea polemică de acum, tragismul expresiei nude, dramatica dezbatere morală, care țin cuvintele sub tensiune sunt comparabile, poate, doar cu poezia acelei disperate Sylvia Plath... Tensionată, lucidă, bogată în idei, acum poezia Angelei Marinescu ocolește cu deplin succes simbolurile ei convenționale de odinioară (obsesia «purității», de exemplu)... din orice pretext, din orice temă aparent anodină, monologul se organizează treptat, se încheagă într-o confesiune plină de personalitate. *Poeme albe* este cea mai bună carte scrisă de Angela Marinescu.”; Costin Tuchilă, prin *Teme*, comentează prozele lui Petre Anghel din *Prindeți vulpile*; Radu G. Țeposu, propune un scurt eseu despre *O fantezie critică* (abordând la modul general critica renascentistă, spiritul clasic-raționalist, critica barocă, critica modernă/eseistică).

• [„Cinema”, nr. 4] La rubrica *Film și literatură*, Laurențiu Ulici consideră ecranizarea după *Pădurea spânzuraților* „o «trădare» originală”. Glosând teoretic pe marginea genului hibrid al ecranizărilor, criticul dă ca exemple „creatoare” transpuneri după *Moara cu noroc* și *Pădurea spânzuraților*, acesta din urmă fiind original tocmai pentru că Ciulei, „fără a repeta *mot à mot* romanul lui Rebreanu [...] îl «trădează» cu superbă fidelitate”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 4] Este continuată ancheta despre *Dramaturgia românească de azi*, răspunzând la întrebări: Andi Andrieș, Alex Ștefănescu, P. Constantin. □ Andi Andrieș, *Formule consacrate*: „Căutând neapărat calitățile dramaturgiei (asta se face mai ales cu prilejul anchetelor, e și rău, e și bine, de o bucată de vreme revistele noastre publică în cor anchete privind dramaturgia, campania asta seamănă a compensație) – căutând deci, neapărat calitățile dramaturgiei, putem foarte bine să le și găsim. Nimeni nu ne oprește să apelăm la formule consacrate și să vedem în ceea ce se scrie astăzi pentru scenă o continuă preocupare de a se construi caractere și de a asambla aceste caractere în contexte faptice, definitorii, convingătoare, moderne. Modernitatea dramaturgiei noastre de azi, ține – cred eu – mai puțin de tehnica scrisului, cât mai ales de concepția scrisului. Ritmul contemporan al unei piese este lăuntricul ei ideatic, nu agitația exterioară, mișcarea fizică pe care mulți continuă să o confunde cu verva. Sunt în România dramaturgi de calibrul însemnat care dau pondere mișcării noastre literare în întregul ei, o personalizează prin personalitatea lor. Or, aceste personalități beneficiază mai mult decât reprezentanții altor genuri literare, de atestarea nemijlocită a opiniei publice, de votul direct al sălii, de plebiscitul prompt al spectatorilor. În cazul dramaturgiei, beneficiile (atât de evidente în cariera unor scriitori) gloriei de laborator, ale amicalităților critice – sunt mai reduse, dacă nu cumva chiar anulate de reacția evidentă și netrucată a publicului. Despre un roman fără succes, putem continua a spune că este, totuși, un roman de succes făcându-ne a nu observa tirajul nevândut și continuând a crea în intimitatea breslei un curent de elogiu. Dramaturgia fără succes, însă, greu poate fi scoasă din impas de generozitatea

unor «diagnostice» ale criticii». □ Alex Ștefănescu: *Obsesia actualității*: „1. Dramaturgia noastră de azi dovedește în mod statornic preocuparea – transformată chiar într-un fel de psihoză – de a aduce în prim-plan personaje și probleme din imediata realitate. Această obsesie a «actualității», a «dezbaterii» este, în principiu, cum nu se poate mai binevenită și mai demnă de încurajat, nedeosebindu-se, la urma urmelor, de obsesia dramaturgilor din epoca elisabeteană care – și ei –ridicau pe scenă, în spațiul inundat de lumină al artei, caracterele și pasiunile contemporanilor. Spre deosebire însă de Shakespeare și de alți autori de atunci, mulți dintre dramaturgii noștri înțeleg prin «actualitate» un fel de portret-robot al societății – cu bărbați care nu se bărbieresc ca să nu-și întrerupă activitatea obștească, cu femei dispuse să-și petreacă serile singure pentru a nu-și stânjeni soții de la ducerea la bun sfârșit a unor misiuni importante, cu adolescenți care, chiar dacă mai au un moment de rătăcire, nu vor întârzia să înțeleagă că trebuie să-și aducă aportul etc. – iar prin «dezbaterere» – o problemă rezolvată dinainte, de genul «nu-i așa că pământul e rotund»? Piese de acest gen sunt difuzate, de obicei, de televiziune și aparțin unor autori de care până în momentul difuzării n-am mai auzit, fie pentru că au fost promovați din cel mai deplin anonim ca noi speranțe, fie pentru că nicio editură nu s-a învrednicit să le publice din timp textele. [...] 3. Poezia, proza și critica noastră literară de azi – a căror cunoaștere ar fi profitabilă pentru oricare european – prezintă fenomenul curios de a nu putea influența – decât cu foarte rare excepții – dramaturgia, așa cum foarte mult timp poezia bună n-a avut niciun efect regenerativ asupra textelor de muzică ușoară. Semnificativ în această privință este faptul că până și piesele de teatru scrise de mari prozatori, ca Marin Preda sau Eugen Barbu, sunt mult mai prețioase ca valoare decât ar fi fost de așteptat. Este ca și cum genul dramatic și-ar trăi în singurătate, mut... drama”. □ P. Constantin: *În loc de concluzii*: „În ceea ce mă privește credem că evoluția dramaturgiei noastre, presupune și un accent mai pronunțat decât în prezent acordat textului – până când acesta va putea fi privit ca strictă literatură și nu doar ca o componentă a spectacolului. Faptul acesta nu e atât de rar. Nu ne referim la «teatrul de (sau pentru) lectură» ci la alte modalități în care valențele literare sunt mai mult licitate. Teatrul radiofonic de exemplu, a devenit în unele literaturi o modalitate literară specifică. Când atenția față de text va fi sporită, se vor observa cu mai mare acuitate structurile dramatice, se va pune mai mult accent pe specificul literar. Dramaturgia română contemporană ridică, așa cum se poate vedea din dezbaterile noastre și din cele publicate în alte publicații, multe aspecte demne de discutat. Totul e ca discuțiile să nu se oprească odată cu trecerea acestui sezon”. ■ La cartea lui Eugen Simion, intitulată: *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* se referă Constantin Pricop și Al. Călinescu. □ Constantin Pricop: *Intrarea în „reversul concret”*: „*Timpul trăirii, timpul mărturisirii* debutează prin firești acumulări de descrieri și evenimente, rezultatul raportării la o altă realitate socială, politică și ideologică, Eugen Simion e

un observator atent, percepând cu acuitate nuanțele. Caracteristicile discursului său se precizează într-o proză sigură, exactă, de notație, fără elemente parazitare de stil. Observatorul e din stirpea realismului simbolic. Nu va folosi o regie somptuoasă, care să-i procure imagini voit «semnificative», ci va căuta să extragă sensuri din întâmplările spre care îl poartă hazardul cotidianului. Intrarea în «reversul concret» al mitului livresc e cât se poate de terestră, cu probleme începând de la locuință și terminând cu... contul la bancă. [...] Trăind în unul din centrele culturale importante ale lumii, Eugen Simion folosește prilejul pentru a medita în primul rând la rolul spiritualității noastre în concertul culturii universale, iar atunci când vizează aspecte ale literelor franceze și occidentale știe să selecționeze problemele esențiale. [...] O parte a cărții se constituie într-o secțiune independentă de dialoguri și interviuri și opiniile propuse ar merita ele singure un comentariu aparte”. □ Al. Călinescu: *Jurnal parizian*: „În fine, decisiv este, în cazul acestei cărți, refuzul de a accepta generalizările excesive, refuzul ideilor primite; importante, arată Eugen Simion, sunt diferențele, nu constanta, semnificative sunt variațiunile, nu dominantă. În felul acesta, E. Simion rupe cu o întregă tradiție care urmărea să impună un portret-robot al francezului (egoist, facil, zgârcit, xenofob, orgolios etc). Sunt corectate o serie de legende privitoare la «spiritul francez» și autorul are fericita inspirație de a sublinia, în mai multe rânduri, că varietatea caracterelor umane este peste tot aceeași, în Franța și în orice altă țară a lumii. Capitolul de sinteză despre «Spiritul francez» este, în consecință, prudent, atent la nuanțe, fără acele intolerante ambiții schematizatoare. Generalizarea abuzivă, pare să spună Eugen Simion, este reductivă, mutilantă, ocoltează specificul, autenticul, individualul. Or, în cartea lui Eugen Simion, peisajul Parisului (uman, cotidian, intelectual etc.), ne este restituit în diversitatea lui caleidoscopică”. ■ H. Perez reflectează la *Circuitul valorilor*: „În ultimul timp, o controversă agită presa noastră literară încălzind spiritele și opunând în discuția despre protocronism, adepții și adversarii acestuia sprijinindu-se pe o multitudine de argumente «imbatabile». Scriitori, critici și istorici literari s-au simțit atrași fie într-una, fie în cealaltă din taberele luptei de idei, au publicat luări de atitudine pro sau contra, mai mult sau mai puțin vehemente, protocronismul a proliferat, hrănit de apetitul de dezbatere specific lumii noastre literare, au apărut «ramificații» ale lui, precum «protocroniștii de ultimă oră» și, implicit, cei «avant la lettre» (sau să le zicem; protocroniști protocronici?). Problemei i s-a acordat atenția cuvenită, a fost tratată cu pasiunea oamenilor noștri de litere, căci este în primul rând o problemă de inimă; a constituit un subiect de dezbatere și în cadrul primului colocviu național al criticii și istoriei literare. Sunt alături de cei care cred că problema divergenței dintre protocronism și sincronism este una artificială, nu contest însă valoarea mobilizatoare a discuțiilor, în măsura în care acestea sunt de natură a reliefa mai pregnant faptul că fenomenul cultural românesc a atins încă demult statura universalului, că valorile majore ale culturii

noastre participă în mod creator la îmbogățirea tezaurului spiritual mondial. Sunt însă convinsă că toți istoricii și criticii literari de la noi, indiferent dacă în momentul de față sunt considerați (sau se consideră) «protocroniști» sau adversari ai protocronismului, deci «sincroniști», au relevat și înaintea formulării conceptului care generează actualele dezbateri, atunci când era cazul și când afirmația era demonstrabilă printr-o documentație riguroasă, anticipările și inițiativele românești în domeniul pluriform al culturii mondiale”. □ Serafim Duicu descoperă *Un instrument de lucru* în „*Dicționarul...* lui Marian Popa are înainte de toate meritul de a fi primul și singurul deocamdată în cultura românească. E deci și cel mai bun din simplul motiv că lipsesc alți termeni de comparație. Când altcineva ne va da un al doilea dicționar de acest gen, vom putea spune motivele pentru care acela e mai bun și acesta mai slab. Dar până atunci, cel al lui Marian Popa dă referințele sumare, deosebit de utile, despre mai bine de o mie de autori români contemporani. Să nu uităm o realitate: omul de azi este setos de informație. Dacă despre un Gr.H. Grandea are la îndemână atâtea istorii literare și o monografie, despre contemporanii noștri, mult mai importanți decât Grandea pentru limba și sensibilitatea românească, nu are decât *Dicționarul...* lui Marian Popa. Asta, separat de opiniile critice despre el sau de orgoliile lezate ale autorilor. Fiindcă el este util într-o ordine mai înaltă: aceea a publicului larg și anonim, a celor peste 79.000 de cititori care-l iau în mână și-l folosesc în relația lor cu literatura de azi. În lipsa unei istorii a literaturii române de astăzi, *Dicționarul...* lui Marian Popa ține și locul unei asemenea lucrări. Evident, fără principiile ordonatoare ale acesteia, fără clasificările de rigoare ale ei, fără ierarhizările ei. Dar oricum o «istorie» critică”. ■ În textul *Utopia iubirii*, Daniel Dimitriu analizează lirica Ilenei Mălăncioiu: „Erotica Ilenei Mălăncioiu rămâne una a neadevărului și trebuie să vedem aici un gest ambițios de smulgere a unui motiv liric de sub orice tutelă biografică, intimistă și plasarea lui în imaginarul absolut. Că așa stau lucrurile o dovedește și faptul că iubitul este o absență și se așteaptă regăsirea lui în moarte. Mai mult decât atât, iubitul a fost mereu o absență. [...] Între volumele tipărite până acum mai «greoaie» sunt *Către Ieronim* și *Inima reginei*, adică acelea unde ficțiunea își concentrează toate resursele pentru construirea «fabulei», epicul ca atare face versurile trenante. Nu se poate vorbi propriu-zis de o distanță valorică în raport cu *Pasărea tăiată*, ci de o mutație, de o trecere către mijloace de exprimare într-o anumită măsură diferite, poate mai dificile. *Crini pentru domnișoara mireasă* simulează apropierea de un primitivism mistic, demers și el ceva mai puțin eficient, lesne lunecător către stereotipii, arid în sensul inestetic al termenului. În schimb, *Ardere de tot* se impune ca una din cele mai bune cărți de poezie apărute la noi în acest deceniu”. ■ Virgil Cuțitaru descoperă în poezia lui Paul Balahur *Valențele certitudinii calme*: „Am făcut aceste, poate prea lungi preliminarii, având în față trei volume de versuri ale unui poet foarte tânăr: Paul Balahur, despre care consider că s-a scris și foarte puțin și nepermis



de pe deasupra poeziei sale. Este vorba despre *Anotimpul corăbiilor* (1974), *Făt-Frumos din grai* (1976), și *Noaptea de zburător* (1977), cărți despărțite, între ele, cum e și firesc, de diversitatea subiectelor și tensiunea ideilor propuse de autor, unite însă organic prin ceva cu mult mai rezistent și mai profund, în înțelegerea mea, decât acel numit simplu (deși foarte important în calificarea calitativă a unei creații) – stilul autorului. Tânărul poet ieșean este urmărit, în toate cele trei cărți de până acum, de o idee generatoare, devenită ambiție obsedantă, și anume, aceea de a «pendula», spiritualicește, între spațiile fondului comun versului eminescian și gândirii lui Lucian Blaga”. ■ În textul *Gazetărie și poezie*, Al. Dobrescu notează despre Dorin Tudoran: „Toate volumele, de la *Mic tratat de glorie*, din care am citat, și până la *O zi în natură* transmit obsesia destinului singular, a stigmatului plăcut vederii, însă dureros până la epuizare, a «rănilor frumos mirositoare» purtate cu romantică mândrie. Firește, imaginea de cavalier damnat al cuvintelor, deloc singulară printre poeții de azi, suferă de oarecare ambiție juvenilă, ceea ce nu înseamnă că e mai puțin nobilă, aspirând la o reșezare a lirismului în ierarhiile momentului.[...] Poemul, intitulat *Dar până atunci* și cules în *Cântec de trecut Akheronul*, conține aproape toate dominantele poeziei lui Dorian Tudoran: conștiință, ajunsă obsesie, a singularității, mesianism dezinvolt și patetic, în forme când explicite, când obscure, presupunând, ultimele, inițierea. Adevărurile sunt violatoare, de unde nevoia drapării lor în înșelătoare catifele. Sufletul traumatizat se comunică disimulat, își creează alibi-uri, dă hainelor lustrul orbitor ce ascunde nu doar calitatea materialului și croiala, dar până și chipul aceluia care le poartă, Armura, de care vorbește poetul undeva și pe care ne invită să o dăm deoparte, aceasta este”. ■ Despre cartea Constanței Buzea, intitulată *Poeme* (Albatros, 1977), scrie Rodica Șuiu: „O a doua selecție din versurile Constanței Buzea (Albatros, «Cele mai frumoase poezii», 1977) vine să ilustreze după antologia Albatros din 1972, o etapă mai nouă din evoluția fermă, deși lipsită de metamorfoze spectaculoase a scrisului poetei. Se renunță deci la poemele antologice, câte există în primele cărți, precum și la foarte multe din *Agonice* și *Coline*, (din care trecuseră însă grupaje reprezentative în *Leac pentru îngeri*). [...] Ea este o mediativă și o elegiacă gândind lumea nu cu ingenuitatea Emily-ei Dickinson (cu care s-au făcut, sporadic, apropieri), ci cu intransigența insuportabilă a îngerului ce-și plimbă suferința ochiului înlăcrimat deasupra unui «ocean de patimi» în preajma apocalipsei. [...] Există și la Constanța Buzea durerea atroce de a nu cunoaște. Există, infinită, temerea de a nu înțelege. Există cuvinte, ritmuri neîncăpătoare. Și o predestinare – o sublimă umilință grefată pe instincte de zeiță păgână. O Eva paradoxală se abținează a crede că ar putea recupera edenul și s-ar putea răscumpăra prin iubire. În simbolistica sa, poeta își alege materiale de construcție dintre cele mai puțin durabile, fragile, perisabile (ai zice că se îndreaptă din instinct, cu înțelepciune neostentativă, spre lacra cea mai puțin arătoasă a poveștii). Lipsesc din această poezie culorile vii, pastele

abundente”. ■ Romanul *Niciodată toamna* (C.R., 1977) de Oltea Alexandru este prezentat de Val Condurache: „Oltea Alexandru a câștigat în romanul *Niciodată toamna* un patos care este al vieții și care egalează prin putere de argumentație eleganța inteligenței dovedită în *Veghea bătrânei doamne Gall*. Îndreptarea spre realism, ca metodă, poate da manierismului ingenios și simbolismului moral imprevizibil și complexitatea vieții”. ■ Const. Ciopraga întocmește *Un repertoriu de personaje sadoveniene*: „După ce într-un volum anterior, *Lumea operei lui Sadoveanu* (1976), universitarul Pompiliu Marcea grupase personajele după criterii variate, – pastori, muncitori, pescari, vânători, oșteni, intelectuali, monahi, târgoveți, femei – într-o lucrare recentă, *Umanitatea sadoveniană de la A la Z* (Editura Eminescu 1977) aceeași lume e văzută cu individualitățile care o compun, întreprindere cu caracter de premieră la noi. Câte o fișă de recomandare alfabetică pentru fiecare personaj, descripția reluând uneori limbajul din lucrarea precedentă”. ■ Nicolae Manolescu semnează textul: *Ibsen, Caragiale, Camil Petrescu*: „*Un dușman al poporului* a lui Ibsen are multe lucruri ce ne fac să ne gândim la Camil Petrescu și la Caragiale. Nu-mi pun problema influențelor, ci pe a simplelor afinități. Doctorul Stockmann descoperă că instalația de băi a orașului e otrăvită de bacterii; frațele doctorului, Peter, care e primar, încearcă să împiedice publicarea faptului, spre a nu-și ruina concetățenii care trăiesc din exploatarea apelor termale. [...] Aspectul politic este aici, totuși, cel mai izbitor. Viața și discuțiile din tipografia «liberală» sunt frapant similare cu acelea din piesa lui Camil Petrescu. Dar caragialismul începe să predomine. Stockmann e un demagog ingenuu: «Cârpacii bătrâni trebuie înlăturați! – strigă el. În toate domeniile. Mi se deschid astăzi orizonturi nesfârșite...»”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează recenzii: Vasile Mihăescu, Constantin Th. Ciobanu, Emil Nicolae, Dorian Obreja, M. D. Gheorghiu, Constantin Crișan, Ion Alex. Angheluș. □ Vasile Nicolescu prezintă cartea Ninei Cassian: *Viraje (Virages)*: „La Editura Eminescu a apărut în ediție bilingvă, în traducerea autoarei (Nina Cassian) și a lui Eugène Guillevic și Lily Denis, volumul *Viraje*. Cuprinzând un număr de 50 de poeme selectate din opera poetică a autoarei, operă în care se concretizează o parte din activitatea desfășurată de-a lungul a peste trei decenii, această remarcabilă carte relevă un univers poetic inconfundabil. [...] Cartea Ninei Cassian este în esență cartea unui poet european contemporan, biciuind sensibilitățile romantice însetate de decorativ și confort intelectual. Violența limbajului, ironia, sarcasmul sunt susținute de registre stilistice de o mare diversitate, structurile muzicale ale textului subordonându-se ideii poetice în totalitate. Nu lipsesc simbolurile psihanalitice (pasărea, fântâna, omida) a căror voită inserare în text nu vrea să spună că Nina Cassian este un taumaturg, ci că poezia nu poate trece peste evidențe, așa cum noi nu putem trece peste poezie care este o realitate de netăgăduit”. □ Despre volumul de versuri al lui Petre Stoica: *O nuntă de cenușă* notează Constantin Th. Ciobanu: „Așa cum reiese

din structurarea lui în trei secțiuni, volumul *O nuntă de cenușă* (C.R., 1977) al lui Petre Stoica cuprinde scurte inscripții lirice în care iubirea apare în treptele ei știute: împlinirea febrilă, inevitabila stingere și tristețea memorării. Calea romantică a transfigurării iubirii detașate în aureola naturii este urmată aici până la capăt, prin fixarea ipostazelor sufletești în corespondențele universale ale anotimpurilor”. □ Emil Nicolae recenzează cartea lui Grigore Hagiu, intitulată: *Descântece de gravitație*: „Poemele din volumul de față sunt grupate în trei cicluri, organizate după criterii tematico-afective. În *Orfice*, pe lângă cele XII piese adunate sub semnul lui Orfeu, sunt incluse poeme pendulând între protecția cosmică a erosului și ipostaza lui naturistă. *Descântecele de gravitație* sunt menite să realizeze cheia de boltă a cărții, aducând în prim-plan problema conjugării spiritului cu materia...”. □ Dorian Obeja observă: „*Imaculatul panegiric* este o carte a aceluiași Tudor George pe care-l cunoaștem, imaginativ, fantastic, câtuși de puțin zgârcit cu cuvintele, dar, în același timp, este cartea poetului ce evadează din sfera abstractului pentru a alcătui o *Cântare a oamenilor* și reușita acestei întreprinderi este deplină”. □ La cartea lui Horia Bădescu, *Anonimus*, se referă M.D. Gheorghiu: „Antologia este o selecție proiectivă, iar *Anonimul* este și o antologie severă, cu motive alese și repetate cu o obstinație manieristă, o antologie al cărei text a fost abuzat de gustul contemporan. Versurile sunt de o frumusețe rară, iar «rafinata» lor «simplitate» cum spune poetul, ascunde o înșelătoare dedublare a expresiei”. □ La cartea de proză a lui Mircea Diaconu, *Șugubina*, se referă Constantin Crișan: „Cele șapte povestiri care alcătuiesc *Șugubina* aparțin unor registre compoziționale, tematice, foarte diferite; între ele circulă cu pași de taină propensiunea autorului înspre lumea copilăriei, nu memorată în chip de efuziune subiectivă, ci gravă, organizată sub semnul unor conflicte parabolice, foarte reale în ciuda simbolismului lor voit magic. Mă gândesc la *Piciul*, la *Vaca bătrână* ori chiar la *Șugubina*”. □ Ion Alex. Angheluș recenzează cartea lui Horia Gane: „*Planete gânditoare* (a doua, a autorului, de poezie și a treia, din câte a publicat) este structurată pe următoarele secvențe: *Planete gânditoare*, *Sâmbătă după război* și *Arca dragostei*. Horia Gane vrea, mai ales în prima parte, să fie de o originalitate frapantă. De aici stilul alambicat și obscuritatea versurilor”.

• [„*Echinox*”, nr. 4] Editorialul lui Ion Vartic de pe prima pagină, *Despre etosul răsului*, indică tematica numărului, din care selectăm câteva enunțuri: „putem afirma că și comicul, ca valoare originară etică, poate provoca atât o compasiune comică, cât și, în ultimă instanță, o reacțiune tragică, adică răsul ca un plâns fără lacrimi. [...] și tragicul, și comicul, ca expresii sublimе, declanșează, în egală măsură, o descătușare cathartică de pasiuni și nimicnicie. Or, astfel, ambele valori au la bază o etică eroică: întrucât e ușor să te jertfești pentru tine, dar mai greu pentru ceilalți, după cum e atât de ușor să râzi de ceilalți, dar atât de greu să râzi de tine însuși.” ■ Nicolae Manolescu este prezent

cu eseu *Arca lui Noe sau despre ironie în roman*. ■ Tot pe pagina a treia ne întâmpină, cu iz comic, *Fabula antică* a lui Emil Brumaru: „Andromaca mulge vaca/ Vaca linge Andromaca/ Andromaca bate vaca./ Vaca-mpunge Andromaca./ Andromaca-mpuşcă vaca./ Morală:/ Ce-ai făcut, fă, Andromaca?/ Uite, nu mai este vaca!” și, alăturat, *Trei cântece de Șerban Foarță transpuse-n franțuzește din el însuși*, bazate pe aliterații și calambururi fonetice: „Elle a pali, ma belle memoire/ (ma belle memoire dont j’sais pas l’hoir)/ plus chatoyante qu’un pli d’une moire,/ la moire d’une robe oubliée dans une armoire/ (o les armoires ou il fait noir!)/ Gardez, gardez ma belle memoire:/ la garde-robe...” ■ Cronica lui Ion Simuș se referă la romanul lui George Bălăiță din *Ucenicul neascultător* (1977), iar cronica lui Radu G. Țeposu examinează mai îndeaproape romanul lui Nicolae Breban, *Bunavestire*. ■ Mircea Ghițulescu se simte atras de comicul personajelor lui Alecsandri, în special de suita pieselor ce o au ca personaj central pe coana Chirița (*Chirița la frontiera dintre două lumi*). ■ Ion Pop investighează umorul negru din curentele avangardiste și pornind de la *Antologia umorului negru* a lui André Breton (*Note despre umorul negru*). ■ La rubrica „estuar”, se încearcă o reabilitare a universului liric al lui Marin Sorescu din perspectiva ironiei și umorului sub semnătura lui Nicolae Oprea (*Ironia și umorul*), dar și a prozei din romanul *Trei dinți din față* (Edit. Eminescu, 1977) prin comentariul critic al lui Al. Th. Ionescu care are următorul început (ne)surprinzător pentru receptarea scriitorului în paginile revistei „Echinox”: „Citit fără prea mare efort, romanul *Trei dinți din față* pare a fi un fel de *La liliaci* în replică urbană. [...] Perspectiva pe care o propune Marin Sorescu în acest roman nu este aceea a convergenței clare către un punct fix, ci aceea a mozaicului. Succesiunii de culori i se substituie alăturarea paginilor realiste cu cele de bufonadă, a meditației cu teribilismul adolescentin etc. [...] Cert este că spiritul ludic sorescian acționează distructiv, prin parodiere, asupra unor locuri comune ale literaturii: onirismul, love-storismul, filosofismul [...]” ■ Pe pagina următoare, Ion Marcoș readuce în actualitate poezia lui Adrian Maniu din perioada timpurie (1912-1915), când a debutat sub zodia furtunoasă a Simbolului alături de Ion Vinea și Tristan Tzara (*Adrian Maniu*). Ion Urcan întreprinde o analiză a volumului de critică al lui Valeriu Cristea, *Alianțe literare* (C.R., 1977), apreciind că: „În totalitatea ei, cartea lui Valeriu Cristea îndeplinește, prin stilul de o susținută spontaneitate și prin tematică, toate condițiile unei «alianțe intelectuale» cu cititorul.” ■ Dan Sămpălean redă, în traducere un amplu fragment din prefața la *Retorica ironiei* a lui Wayne C. Booth. ■ Rubrica „biblioteca Echinox” cuprinde patru pagini de revistă dintr-un eseu scenic în două acte a lui Ioan Groșan, *Școala ludică*. □ Constantin Hârlav abordează activitatea publicistică și cronicărească a tânărului I.L. Caragiale din *Ghimpele* (1875), prin care acesta face încercări de configurare a identității sale de scriitor (*Juvenilia*). □ La rubrica „meridian liric”, Sorin Barbul traduce din poezia lui Boris Vian. □ Ion Vartic realizează o incursiune

în romanul *Singuraticul* al lui Eugen Ionescu, dramatizat mai târziu în piesa *Ce formidable bordel!*, punând în relief figura alter-ego a personajului Bérenger (Ionescu). □ Mircea Curticeanu publică partea a doua din documentele referitoare la *Un concurs universitar de altădată*. □ Ioan Groșan se ocupă în mod critic de *Rețeta comediei cinematografice românești de larg consum*, arătând cum *Eu, tu și Ovidiu* a lui Geo Saizescu are „un scenariu fără idei, inconsistent din toate punctele de vedere, nu poate fi salvat în niciun fel, cum distribuția nu poate scuza lipsa unei viziuni regizorale de marcă, cum actori altfel stimabili, dar pe scenă la «Tănase», n-au deocamdată ce căuta în fața ochiului neiertător al camerei de film [...]” ■ Ioan Mușlea traduce din poezia lui Bertolt Brecht.

● **[„Familia”, nr. 4]** *O vizită care a consolidat prestigiul internațional al României*, pe pg. 1, despre periplul lui Nicolae Ceaușescu în SUA și întâlnirea cu președintele Jimmy Carter. □ Versuri de Szezlér Ferenc, în românește de Gh. Moldovan și Franz Liebhard, în traducerea lui Vasile Spoială. □ Poeme de Alexandru Andrițoiu (p.1), Mihai Avramescu, Gabriela Hurezean, Virginia Gheorghiu, Al.G. Croitoru, Ursula Șchiopu, Ovidiu Dumitrescu, Ioan Suciu și Mihai Poenaru, ultimii doi promovați de Șt.Aug. Doinaș la rubrica *Poșta redacției*. □ Proză scurtă de Iuliu Fodor. ■ Radu Călin Cristea recenzează ultima apariție din seria *Biblioteca orientalis, Cântărea cântărilor* în traducerea lui Ioan Alexandru, cu un studiu introductiv de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. □ Al. Cistelean prezintă noua plachetă lirică a lui Horia Bădescu, *Anonimus*. □ Cronici literare de Gh. Grigurcu, la monografia *Ioan Slavici* a Magdalenei Popescu (readucând în discuție „problema metodei în critică”); Al. Cistelean, la *Amintirea miresemelor* – versuri de Doina Sălăjan (toată poezia autoarei fiind o lamentație de tipul *fortuna labilis*); Val. Tașcu, despre volumul de nuvele *Orașul fără somn* de Mircea Ghițulescu, „un debut în maturitate de excepție”. □ Radu Enescu face considerații pe marginea (calității) romanelor Ioanei Orlea, în *Profesiune sau vocație?* ■ Un eseu dedicat criticii stilistice și semioticii în literatură universală semnează Marcel Petrișor prin *Perspective critice contemporane*, pe urmele lui Thibaudet, Vinogradov, Jakobson, Lotman, Ch. Mauron sau Lukács. ■ Un complex portret Athanase Joja de Crăciun Bejan, în *Filosofie și cultură*: „Volumul ar fi sunat mult mai la obiect dacă s-ar fi numit *filosofie și estetică*, întrucât cea mai mare parte a contribuțiilor sunt din câmpul esteticii și literaturii, probleme cărora le este consacrat cel mai întins dintre studiile acestui volum, *Schiță a unei fenomenologii a artei* – studiu amplu, conceput în detențiunea de la Caransebeș... Semnificative în acest sens sunt eforturile sale de a descoperi sâmburele realist, rațional al demersurilor filosofice interbelice, de a scoate la lumina trăsături ca înțelepciunea, cumpănirea dreaptă, adecvarea la real, caracteristice pentru poporul român. În opoziție cu mulți teoreticieni el a apreciat la justă valoare marea contribuție a lui Blaga la definirea specificității românești... Volumul de față, *Filosofie și cultură*, relevă un profil complex al filosofului Athanase Joja, în care pe lângă formația

clasică își aduc întregirea literatura modernă, preocupările de etică, poezia, creația de valori spirituale, încoronate de căutarea cu pasiune a adevărului și sensului său.” □ Poeme de Lambros Zogas, din recentul volum apărut în Grecia, *Cânt în străinătate*, în prezentarea și traducerea lui Ion Brad. □ *Poeți iugoslavi*: Enver Ciolacovici, Momcilo Parausic, Stoian Vucicevici, în românește de I. Bălan.

• [„**Ramuri**”, nr. 4] Numărul debutează cu poezia *Primăvară* de Ilarie Hinoveanu, alături de articolul lui Pompiliu Marcea despre *Vocea publicului*, o pledoarie pentru literatura referitoare la viața satului, pe cale de dispariție de la romanul *Niște țărani* de Dinu Săraru, și acesta o excepție la vremea lui: „Blamă drept «pășunistă» ori asincronică, proza despre țărani a dispărut. Locuitorii satelor citesc cărți despre marile aglomerări urbane, despre psihologia și reflexele lor morale, ceea ce, desigur, nu e rău. N-ar merita, însă, și ei, dar și alții, să citească opere despre marele univers al satului actual în care trăiește încă marea majoritate a populației care asigură pâinea zilnică a acestui popor aflat într-un moment eroic, decisiv al istoriei sale? Mi se pare că există chiar o obligație morală a obștei scriitoricești în acest sens.” □ Ecaterina Țărălungă este prezentă cu eseu intitulat *Tudor Vianu ca moment critic*, autoarea fiind interesată nu numai de diversele influențe pe care le primește și le transmite criticul și esteticianul român, ci și de sinteza originală rezultată. Cele mai importante trăsături ale momentului critic reprezentat de Vianu ar fi „în primul rând vocația sa teoretică, menită să-l depărteze de analiza concretă a operelor și să-l îndrepte spre sinteze și generalizări, să-l ancoreze, în ultimă instanță, în sfera esteticii, în al doilea rând fundamentarea critică a esteticii însăși, în al treilea rând clasificarea tipurilor de critică literară și aderența la unul din ele”. □ *Experiența criticii* îl preocupă și pe Dorin Teodorescu, care analizează volumul lui Mircea Martin, *Identificări* (C.R., 1977), încercând să lămurească ce sunt acestea și ce experiență a criticii le străbate: „În niciun caz ele nu îndeamnă la o închidere contemplativă, de est, în universul operelor, pentru că nu provin dintr-o lectură simpatetică lipsită de replică. În al doilea rând, ceea ce pare doar o critică particulară se dovedește până la urmă a fi critica însăși, făcând oarecum inutile specificările”, concluzia recenzentului fiind aceea că, „dacă sunt citite cu atenția meritată, volumele lui Mircea Martin nu pot fi incluse în seria culegerilor de cronici, prefete ori eseuri”. □ Cronica literară semnată de Eugen Negrici are ca subiect volumul II al romanului *Istorie* de Mircea Ciobanu, un contrapunct narativ al celui dintâi, romancierul „întrecându-se pe sine și adăugând un text antologic, un adevărat imn al maternității”, în descrierea unei nașteri și a petrecerii de taină pe care o dau nașele copilului. □ La pagina intitulată „Vitrina cărții” sunt prezentate volume ale unor autori din eșalonul secund al literaturii momentului. □ În recenzia intitulată *Un tânăr romancier*, Constantin Barbu scrie despre romanul de debut al lui Mircea Săndulescu (*Victorie clandestină*, C.R., 1977), considerând, în calambur cu

titlul, că ar fi „victoria unui romancier autentic”. □ Ad. Nicolau se oprește asupra cărții lui C. Turturică, *Scoaterea casei din pământ* (Albatros, 1977), „construită cu mână sigură, cu simț artistic rafinat și de exercițiu, afirmând un prozator ce scrie cu luciditate despre o lume văzută cu ochiul liber”. □ *Solemnitățe suavă* este eticheta pe care o aplică M. Florescu volumului de versuri *Tâlcuitorul* (Junimea, 1978) de Aura Mușat. □ Tot despre o poetă contemporană, aflată la al doilea volum de versuri, *Jugastru sfială* (Eminescu, 1977), scrie elogios Ioana Dinulescu în articolul *Starea de grație*. Doinei Urucariu, „una dintre figurile cele mai originale și mai înzestrate artistic ale tinerei noastre generații de poeți”, îi reușește o carte „de poezie autentică, rodul unei fantezii rafinate prin cultură, demonstrând convingător că actualele ierarhii literare, consacrate în mod oficial, stau sub semnul unei permanente și rodnice primejdii de a fi tulburate”. □ *Sensibilitate neoromantică* pare a fi trăsătura distinctă a liricii lui I.U. Soricu, la noua lectură aplicată datorată lui George Sorescu, colaboratorul de odinioară al „Ramurilor” fiind, prin viziune și temperament, „un poet al căutărilor”. □ Grupaj liric semnat de Vasile Zamfir. □ Ion Pătrașcu semnalează două volume complete de *Opere narrative* (Editura Mondadori, 1977) ale lui Guido Piovene, „unul dintre cei mai buni romancieri ai Italiei din Novecento”.

• [„Secolul 20”, nr. 4] Ilustrat cu reproduceri după „desene humoristice de anticipație – de la caricaturi de epocă romantică la Robida”, numărul este închinat creației lui Jules Verne. Printre texte se numără și un studiu aprofundat al lui Ion Hobana referitor la *Castelul din Carpați*, ce urmărește procentul de invenție și de adevăr biografic, simpatiile transilvane, investigații onomastice etc. Completând tabloul, Vasile Drăguț semnează articolul *O localizare în spațiul transilvan*, avansând ipoteza conform căreia cetatea Colț (din regiunea Hațegului) „să fi înflăcărat fantezia lui Jules Verne”. ■ Tatiana Nicolescu prezintă și traduce fragmente din romanul *Ouăle fatale* de Mihail Bulgakov.

• [„Steaua”, nr. 4] T. Tihan abordează tema *Critica și receptarea ei morală*. Acesta admite că pentru un critic „gustul și intuiția nu-i sunt, în tot cazul suficiente pentru a scăpa de sentimentul de alienare pe care îl încearcă uneori în fața «pădurii de simboluri», care e opera. De aceea, nu întâmplător el va tinde să depășească stadiul genuin al primei impresii printr-o radicalizare a conștiinței sale estetice. Iar acesta nu e doar rodul unei culturi filtrată prin școala aspră a reflecției filosofice. Privită astfel, cultura constituie nu doar o formă ci și o normă a sa morală de existență. [...] De altfel, procesul de valorizare estetică presupune și el, într-un anume sens, prezența unei indubitabile moralități. Și asta mai ales fiindcă se bazează pe gust. Adică pe o facultate umană a cărei pondere «obiectivă» e greu de sesizat, întrucât ține de actul pur aș individuațiunii estetice.” ■ Kazantzakis îi acordă un interviu lui Manolis Ialourakis la 24 septembrie 1953. Kazantzakis a inclus interviul în monografia

sa, care a apărut la editura Argos, la Atena în 1976. De traducerea interviului pentru revista „Steaua” s-a ocupat Polixenia Karambi: „Manolis Ialourakis: – *Ce v-a îndemnat să scrieți romane?* – Niciodată nu m-am gândit să scriu romane, soția mea m-a îndemnat. Fiind plecat de 7 ani din Grecia, mi-am dat seama că nu voi putea comunica cu străinii prin poezie. Câtă lume mai citește astăzi poezie? Așadar, în străinătate am început să scriu romane, ca să pot comunica cu oamenii de aici. Zorbas am scris-o în timpul ocupației, numai că această carte nu e un roman, ci pomenirea unui bun prieten, are semnificația unui parastas [...] – *Cum concepeți dumneavoastră romanul?* – Pentru mine lucrul cel mai important, e să aibă rădăcinile înfipte adânc în pământ și trunchiul afară, spre înălțimi. Cu rădăcina în pământ și cu vârful spre stele. Vreau pământ mult și multe flori. Îmi place să vorbesc deschis, așa cum mi-am spus părerea și în privința lucrărilor unor scriitori greci care nu țin seama de timp, de epocă, nu mai au nici o legătură cu pământul. Eu îi împart pe oameni în trei categorii: (1) Cei care redau descompunerea lumii de astăzi cum este, de pildă, Eliot. Francezii au scriitori buni în genul ăsta, care prezintă în cărțile lor lucruri năpraznice: incest, viol și altele asemănătoare. Sunt scriitori apreciați, înzestrați cu talent viguros. Pe ăștia îi respect, nu îi admir. (2) Scriitori care, având nostalgia trecutului, devin niște crainici ai evadării. Veți spune că din această categorie face parte și Capitan Mihalis. Nu. El reprezintă viziunea unui moment din istoria Cretei și lupta omului pentru libertate în momentul respectiv. (3) Scriitori care se străduie să arate chipul civilizației viitoare, al societății de mâine! Fiecare, conform structurii și temperamentului său se situează într-una din aceste categorii. Pe mine mă interesează cea de a treia. În Odissea veți constata preocuparea mea de a înfățișa omenirea viitoare. – *Spuneți la început că ați abordat romanul pentru că lumea contemporană nu se mai interesează de poezie. Credeți că acest gen s-a perimat?* – Nicidecum. Poezia rămâne mereu necesară, ba mai mult, cred că nici o epocă n-a fost mai necesară! Poezia te purifică, îți merge la inimă. Astăzi omul are mai mult ca oricând nevoie de ceva care să se adreseze inimii! Dar nu mai cred că există corifei! Și dacă ar fi să mă refer numai la ai noștri, ei bine, Sikelianos a fost un mare poet. Varnalis scrie bine și-ar fi putut da o operă excelentă, dacă ar fi fost capabil de unele sacrificii, căci arta cere jertfe, trebuie să i te dăruiești în întregime. În ziarele noastre există poezie, nu încă și poeți.[...]” ■ *Poezia lui Ilarie Voronca* este subiectul abordat de Gheorghe Grigurcu. Opiniile lui E. Lovinescu îl califică pe Ilarie Voronca drept un poet aflat sub auspiciile barocului: „dacă poezia concurează elementele naturale, libera sa manifestare prețuiește mai mult decât selecția, de unde această curioasă asociere la Voronca a artificialului cu producția masivă, nevertebrată, a prețiozității cu jungla metaforică. E cultivat un patetism grațios al lirismului înțeles ontologic. Din această pasională asumare a poeziei drept mod de existență, respingând restricțiile nu numai prin renunțarea la formula tradițională, dar și la cantonarea într-o direcție a modernismului



[...] Ilarie Voronca scoate o consecință subiectiv- estetică și una obiectiv-etică spre a uza de termenii lui Edgar Papu, referitor la semnul oglinzii, una din trăsăturile ce realizează fizionomia barocului.” ■ Anita Augustopoulos-Jucan traduce poezii din limba greacă ale Ioanei Tsatsos (*Egee*), Ritei Boumi Papa (*Întâlnire matinală*) și ale Evangheliei Papahristou-Panou (*La stația următoare*).

● [„Teatrul”, nr. 4] George Macovescu prezintă *Colocviul de la Cluj Napoca*, eveniment ce va avea loc la mijlocul lunii mai, unde se va discuta despre „textul literar al pieselor de teatru”. Acesta apreciază că „s-a vorbit și s-a scris destul de mult că literatura dramatică din România nu ține pasul cu celelalte genuri. Constatarea poate corespunde unei realități – afirmație discutabilă –, dar mi se pare că nu astfel putem judeca dezvoltarea literaturii române, adică făcând aprecieri ca într-o întrecere sportivă: cine ajunge primul. Teatrele din România, în ultimii ani, nu au dus lipsă de piese originale, scrise de autori din țara noastră, dar dacă ne vom referi întotdeauna la Aristofan, la Shakespeare, la Cehov, la Brecht sau la Caragiale, nu vom avea o justă măsură și nici nu vom încuraja literatura dramatică românească. Să nu se înțeleagă că aș pleda pentru concesiile calitative, pentru că în felul acesta am coborî discuția sub nivelul impus de realitatea actuală, dar nici nu putem să ascultăm mereu lamentări care nu trec dincolo de exclamația: „Nu avem o dramaturgie românească valoroasă”. Este cert că acest gen de literatură se află în fața unor exigențe sporite. Dar care gen nu se află? Este cert că pieselor de teatru, prin impactul direct pe care îl au față de publicul spectator – și, în țara noastră, acest public este destul de numeros –, li se solicită o valoare din ce în ce mai ridicată. Dar și problematica este mai dificilă. Genul dramatic, prin esența lui, presupune, prin excelență, conflict. Teza că în societatea socialistă nu ar exista conflicte și, deci, conflicte nu pot exista nici în piesele de teatru care ar prezenta realitatea contemporană – teză greșită din toate punctele de vedere – a dus, într-o vreme, la apariția unui teatru palid, în care lupta contrariilor se reducea la invenții artificioase, la crearea unor personaje schematice, necorespunzătoare prototipurilor din realitate. [...] Problematika dramaturgiei contemporane este complexă și, de aceea, necesită discuții temeinice, în cursul cărora nu trebuie să se audă nici imnuri ale triumfului, nici lamentări ale disperării. Dramaturgii din țara noastră au dreptul și datoria să-și spună cuvântul, cu autoritatea pe care le-o conferă și realizările de până acum, și responsabilitatea față de teatrul românesc. Colocviul de la Cluj-Napoca poate marca un moment decisiv în cadrul discuțiilor care se poartă, de mulți ani, în jurul dezvoltării literaturii dramatice din România”. ■ În *În întâmpinarea Colocviului Național de Dramaturgie*, Marian Popescu scrie despre *Critica de teatru și dinamica fenomenului teatral*: „Critica de teatru se dezvoltă sub acțiunea aceluiași complex de factori social-istorici care favorizează evoluția romanului, a poeziei sau a artei spectacolului. Din această cauză, critica fenomenului teatral trebuie să fie, deopotrivă, complexă

și social-istorică. Faptul că o mare parte a criticii de teatru se susține numai prin cronica dramatică are avantajul și dezavantajul corespunzător: pe de o parte, analiza pertinentă fixează progresele sau regresele ideaticii piesei, ale artei regizorale, actoricești, scenografice, pe de altă parte, continua exercitare a actului critic în această singură direcție estompează liniile de perspectivă ale genului dramatic, în ansamblu. [...] Reflectarea realității în piesa de teatru contemporană trebuie să pună în concordanță nivelul la care se situează impactul dintre personalitatea omului de azi și dinamica dezvoltării unei societăți de tip nou, pe care înceacă să o înțeleagă și în funcție de care vrea să-și edifice propriul său mod de a fi, cu nivelul structurii dramatice a ceea ce este în mod esențial dialog și nu replică parazită. În acest fel, procesul reflectării realității va dobândi, în mod plener, trăsăturile valorice care definesc fenomenul teatral românesc, de înaltă ținută morală și artistică”. □ Nicolae Scarlat scrie despre *Relația dramaturg-regizor*. □ Mircea Marin publică un eseu intitulat *Dramaturgia stării de veghe*. □ Ion Pascadi scrie despre *Viitorul teatrului*: „Căile către un teatru al viitorului sunt diverse și ar fi nu numai nedrept, dar și neștiințific să excludem formulele care nu ne plac, nu ne conving sau care nu și-au găsit, încă, reprezentanți pe măsură. Un anumit tip de piese, sper, că viitorul le va exclude: pe acelea care confundă ziua de mâine cu cea de azi, prezentându-ne idilic ceea ce ar trebui luat drept ceea ce e, în fond, este ca și pe acelea care confundă momentul nesemnificativ cu eternitatea și rămân îngropate în contingent, incapabile să deschidă omului perspective”. □ În *Puncte de vedere*, Vicu Mândra publică *Fanstasticul, auxiliar al dramei realiste*. □ I. N., în *Note*, publică, cu titlul *Un studiu fundamental*, o scurtă prezentare a volumului *Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu* de D. Popovici. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Vasile Nicorovici despre „înrudirea reportajului cu drama; șansa valorilor; timpul de aur al scriitorului”. □ Margareta Bărbuță, în *Brecht – Dialog 1978*, prezintă colocviul desfășurat la Berlin pe tema *Artă și politică*. ■ În *Cronica dramatică – Spectacol de autor*, Radu Albala prezintă *Cititorul de contor* de Paul Everac (Teatrul Mic). În *Spectacol de poezie*, Constantin Radu-Maria scrie despre *La Lilieci* de Marin Sorescu (Teatrul Bulandra). În *Piesa românească în premieră*, C. Paraschivescu prezintă *Jocul* de Ion Băieșu (Teatrul Nottara); Valeria Ducea scrie despre *Măseaua de minte* de Corneliu Marcu (Teatrul de comedie); Virgil Munteanu despre *Ultima răpire* de Dan Stoica (Teatrul Național din Craiova), Ionuț Niculescu despre *Ochiul* de Radu Stanca (Teatrul „Ion Creangă”) și despre *Tigrul în papuci* de Mihail Joldea (Teatrul „A. Davila” din Pitești). În *O capodoperă shakespeariană* Virgil Munteanu prezintă *Timon din Atena* (Teatrul Nottara). În *Gorki, azi* C. Paraschivescu scrie despre *Micii burghezi* (Teatrul Bulandra). În *Teatrul Renașterii engleze* Mira Iosif prezintă *Eduard al II-lea* de Christopher Marlowe (Teatrul dramatic din Brașov) și *Arden din Kent* (anonim englez din secolul al XVI-lea) (Teatrul municipal din Ploiești). □ În *Contrapunct* Horia Deleanu

scrie despre *Teatrul scurt*. □ În *Festivalul Național „Cântarea României”* Valeria Ducea scrie despre ediția a II-a a Săptămânii teatrului scurt de la Oradea. În *Alte premiere pe scenele din țară* sunt prezentate: *Omul cu mârșoaga* de G. Ciprian, *Câinele generalului* de Heinar Kipphardt, *Copacii mor în picioare* de Alejandro Casona (Teatrul de stat din Arad), *Autobiografie* de Horia Lovinescu, *Tâlharul* de Karel Čapek (Teatrul de stat din Reșița), *Încurcă-lume* de A. De Herz (Teatrul Municipal din Ploiești). □ În *Note*, I. N. prezintă *O nouă biografie eminesciană* realizată de Augustin Z.N. Pop și intitulată *Pe urmele lui Mihai Eminescu*. □ În *Meridiane*, Dan Tărchilă publică *Însemnări de călătorie din R.P. Chineză*, *Imagini actuale ale unui teatru milenar*. □ În *Cartea de teatru*, Mircea Mancaș prezintă *Momente din istoria teatrului românesc* de Dan Barbu, Gheorghe Miletineanu scrie despre *Micul îndreptar de teatru* de V.I. Popa, Cristina Dumitrescu prezintă *Franz Wedekind, un precursor* de Ioana Mărgineanu, Liviu Franga – *Tragedii* de Euripide (colecția B.P.T.). □ Este publicată „comedia în două părți” *Alibi* de Ion Băieșu.

● [„**Transilvania**”, nr. 4] I. Maxim Danciu încearcă să pună în valoare noile posibile interpretări ale operei lui Blaga, în articolul *Interpretări Blaga*, în care mărturisește: „Am căutat să punem în lumină sensul major al operei lui Blaga și să evidențiem o deplasare de accent în interpretarea scrierilor cu caracter filosofic, deplasare care coincide, poate nu în mod întâmplător, cu efortul editării și re-editării relativ sistematice a operei blagiene. De asemenea, am căutat să atragem atenția și asupra faptului că, în interpretarea concepției filosofice, câștigă tot mai mult teren ideea destinului creator al omului, iar pe acest fond este limpede că se poate purta un fertil dialog cu opera lui Blaga.” ■ Publică patru poeme Ștefan Aug. Doinaș: *Corabia cu oameni mohorâți*, *Nașterea cuvintelor*, *Nu lutul ars*, *Lamento*, iar Adrian Popescu este prezent cu două poeme: *Simple radiografii*, *Călătorind, iarna*. ■ Mircea Ivănescu întreprinde, în articolul *Note despre literatura americană*, o descriere a trăsăturilor definitorii ale criticii americane, vorbind și despre „dimensiunea morală a scrișului american”, căruia i se alătură și un „sens umanist”, pretextul pentru aceste reflecții asupra literaturii și criticii americane constituindu-l împlinirea a 70 de ani „de când Henry James își scria prefețele pentru ediția newyorkeză a romanelor sale, alcătuind astfel o suită de texte reunite apoi în *Arta romanului*, carte socotită astăzi drept una din cele mai importante din corpul criticii literare americane și unul din volumele care ne ajută să înțelegem mai bine de ce literatura Statelor Unite și-a câștigat și își păstrează însemnătatea și actualitatea în complexul cultural contemporan.” ■ În căutarea unor instrumente de analiză, N. Manolescu deosebește, în articolul *Moral, psihologic, estetic*, trei axe utile în critică: axa morală, axa existențială și axa estetică, despre care consemnează: „Pe fiecare din aceste axe apar deformări specifice. Pe axa morală, la un capăt, găsim eticismul, a cărui definiție poate fi: confuzia dintre suflet bun-om moral. Eticismul e un exces de moralitate, o moralizare a eroului:

la Galaction, Agârbiceanu sau Filimon. La celălalt capăt, pornografie: absența moralității, înțeleasă însă polemic, refuzată tot din unghi moral. Pornografia nu e a-moralitate, ci i-moralitate, sau cum spune un mare scriitor, «une copulation des poncifs». Pe axa estetică, deformarea constă în gratuitate, joc pur, exercițiu, experiment, de la *Les Faux-Monnayeurs* și *Les Caves du Vatican*, la romanul «textual» al lui Philippe Solers; fie prin încărcare barocă, abundentă, podoabă, fie prin transparență și liniaritate. Pe axa existențială, tot două feluri de deformare: cazuistică sau abuzul de analiza psihologică, psihologismul; și realismul vulgar, decorativ, documentar. Cazuistica fiind un exces, în linie existențială, realismul vulgar e o absență, o inerție, o platitudine. *Nana* al lui Zola ilustrează ultima categorie, cel puțin până în clipa în care lăcomia curtezanei – care devoră moșii, bănci, castele, jurnale, cai de curse, ca și cum le-ar înghiți – se traduce într-o energică metaforă a îngurgitării propriu-zise.” ■ Tot Mircea Ivănescu dezbatte fondul ideatic și aspectele istorico-literare ale „masivei antologii de manifeste, articole, recenzii, eseuri apărute în presa anilor celui de al doilea război”, întocmită de George Ivașcu și Antoaneta Tănăsescu, cu titlul *1939-1945. Cumpăna cuvântului. Mărturii ale conștiinței românești în anii celui de-al doilea război mondial* (Eminescu, 1978), „care permite să retrăim, așa cum s-au oglindit de la o zi la alta, unele din frământările, spaimile, încordările, speranțele și năzuințele alcătuint, în anii aceia, viața noastră”. ■ Același harnic cronicar, sub semnătura M. I. [Mircea Ivănescu], ne lasă și impresiile sale critice despre volumul de poezie al Ioanei Diaconescu, *Amiaza*, prezentat cititorului prin următoarele notații liminare: „O carte a luminii, a soarelui și a muzicalităților limpezi – ceea ce nu înseamnă că, uneori, acestea nu sunt și îngreunate de tristețea lucidităților și experiențelor amare – este *Amiaza* de Ioana Diaconescu, sigur cel mai bun volum de până acum al acestei poete pe care aparițiile din ultimele luni în diferite reviste literare o recomandau ca pe una din cele mai înzestrate reprezentante ale tinerei generații lirice.” (articolul *Înălțarea la rangul de vioară*) ■ Despre scriitori care au practicat gazetăria și ziaristi care au făcut literatură, ne face disocieri fine Vasile Avram, pornind de la un recent volum de *Publicistică literară* (Minerva 1977) al lui Ion Vinea care credea despre sine că este „un vechi ziarist pripășit întâmplător pe marginile critice”; iată câteva dintre observațiile autorului: „Articolele de atitudine inserate din când în când în paginile ziarelor sub semnăturile unor scriitori consacrați nu probează calitatea lor de ziaristi, după cum volumele accidentale de poezie și proză aparținând unor simpli gazetari nu intră, îndeobște, în patrimoniul literar”; „există, fără îndoială, mari scriitori care sunt în același timp și mari jurnaliști, neputând lipsi nici din istoria literaturii și nici dintr-o eventuală istorie a presei, care, din păcate, la noi întârzie să se scrie. Nu avem, evident, în vedere numai publicistica literară, care, oricum, are tangențe cu beletristica, ci publicistica propriu-zisă – gazetăria, jurnalistica, ziaristica – însoțitoare fidele ale noastre în periplul informativ cotidian”; „Prezent aproape

fără întrerupere cu articole nu numai literare în presa vremii, Vinea a luat poziție în toate problemele mai importante ale epocii, dovedind o vitalitate jurnalistică de invidiat, un spirit revoluționar gata în fiecare moment să irumpă, combativ uneori până în pragul destructivismului și anarhiei, un stil lapidar, sacadat, sec, propice intențiilor polemice. Ca poet se voia, după un știut ideal, nu totdeauna ușor atins, autor al unei singure cărți – de aceea a și amânat, până în pragul stingerii, adunarea versurilor sale într-un volum – critic literar nu s-a considerat niciodată, cu toate că a emis în permanență opinii despre cărți și autori” (articolul *Literatură și jurnalistică*). ■ Ilie Guțan prezintă „recenta carte de impresii și reflecții «pariziene»” a lui Eugen Simion, un jurnal legat de perioada lectoratului de la Sorbona pe o durată de trei ani, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, o carte considerată: „exemplară pentru misiunea gravă și responsabilă a intelectualului român când ajunge în situația de a reprezenta spiritualitatea patriei în confruntări pe alte meridiane, misiune de o demnitate și mai înaltă când e nevoie de a fi mesager al culturii românești, sarcina căreia nu-i poate face față, decât cineva care a dovedit că este o autoritate profesională. Eugen Simion transcrie, în jurnalul său, o asemenea experiență revelatorie pentru un intelectual de prestigiu” (articolul *Trăire și mărturisire*). ■ Tot despre un jurnal autobiografic va fi vorba și în articolul *Memorii*, semnat de Titu Popescu, dar de data aceasta despre volumul al doilea al *Memoriilor* lui Iorgu Jordan, relevat ca memorialist, pagini în care „rememorarea caută [...] maximum de fidelitate într-un minimum de joc lăsat fanteziei reconstitutive ori celei de completare. Or memoria autorului este prodigioasă, iar cele două-trei erori pe care le recunoaște în prefață [...] atrag atenția asupra mulțimii imense de date și fapte cuprinse în pagini și care, în marea lor majoritate ținând de o reconstituire pozitivă, deci amănunțită și exemplificată, alcătuiesc o vastă frescă a mediului pe care savantul filolog l-a străbătut.” ■ Florin Mugur se arată atras de prestația din *România literară* a „excelentului critic” Valeriu Cristea și de „critica de simpatie” pe care o aplică acesta autorilor analizați, textele fiind strânse în volumul *Alianțe literare*, după ce în studiile anterioare se ocupase constant de scriitorii străini precum Dostoievski (*Tânărul Dostoievski*, 1971), Cervantes (*Pe urmele lui Don Quijote*, 1974) și de autohtonul Ion Neculce (*Introducere în opera lui...*, 1974); iar despre volumul de față, recenzentul notează: „Cele cinci studii ample (cel despre Swift ar fi putut apărea și sub forma unei cărți) dau o impresie de masivitate; evidentă este excelența argumentării: autorul nu avansează ipoteze, ci impune cu autoritate puncte de vedere. Observa inteligent cineva: punctele de vedere ale unui eseist, argumentate sistematic. [...] Nu cred că însemnările ce urmează pot ține locul unei analize – fie și ea incompletă – dar poate că amatorul de carte bună va găsi în ele un îndemn de a citi lucrarea criticului, fie și din dorința de a verifica temeinicia impresiilor de lectură ale semenului său, nu critic ci, ca și domnia sa, amator de carte.” (articolul *Viața între cărți I. Simpatii și alianțe*). ■ Stabilind analogii între vi-

ziunea poetică a lui Mallarmé și configurația poeziei lui Emil Botta, Cornel Mihai Ionescu întreprinde o analiză comparativă între cei doi poeți, găsim motive și reflecții imagistice asemănătoare, precum „intuiția vidului” (articolul *Universul – Threnos*). ■ Doru Ionescu semnalează un eveniment muzical, *Festivalul de jazz, Sibiu '78*, notând că „Sfârșitul lui martie a transformat din nou Sibiu – din păcate numai pentru trei zile – într-o adevărată capitală a jazzului românesc. Evoluțiile prilejuite de această nouă ediție a festivalului, caracterizate, în parte, prin tinerețe și diversificare stilistică, au fost aplaudate de către absolut toate categoriile de ascultători prezenți în sala de concerte.”

● [„*Vatra*”, nr. 4] La rubrica *Cronica literară*, Gheorghe Perian urmărește, în *Viziune socială și roman: Dinu Săraru*, măsura în care cel de al doilea roman al prozatorului Dinu Săraru, *Clipa* (Eminescu, 1976), se înscrie în atitudinea polemică pe care proza epocii o manifesta față de literatura deceniului șase a secolului trecut. Criticul constată că „refuzul falsului realism, al clișeeilor a adus cu sine o reînviare a romanului românesc prin refacerea uneia din dimensiunile lui esențiale: examinarea lucidă, critică a realității sociale”. Considerat reprezentativ pentru literatura epocii – „deprinderile de prozator ale lui Dinu Săraru s-au format [...] în prejma prozei realiste” – „în *Clipa*, el urmărește realitatea socială a prezentului, dar [...] lipsa percepției personale face loc unei înțelegeri mediate a fenomenului istoric”. Se recunoaște în roman, „nu atât expresia directă a societății actuale, cât ideile curente despre ea. Cartea își are temeiul în ideologia prezentului mai mult decât în observarea lui desprinsă de orice imperativ extraliterar. În măsura în care exprimă o conștiință îndrumată, capabilă, la rândul ei, să educe în spiritul timpurilor noi, *Clipa* este un roman politic. Modul de realizare al personajelor [...] dezvăluie nu o estetică, ci o bine stăpânită strategie a educației. [...] Destul de firav [...] în afirmarea unei estetici a romanului, *Clipa* propune cu mult mai multă energie o viziune socială atinsă de un ușor paseism”. ■ Silvia Udrea comentează cu admirație, în *Un modern printre clasici, un neoclasic printre moderni*, cercetarea monografică întreprinsă de Serafim Duicu asupra operei și „activității critice de excepție” a lui Vladimir Streinu [*Vladimir Streinu: Monografie cu indice de nume, bibliografie și 4 planșe cu reproduceri fotografice*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1978]: „Misiunea lui S. Duicu a fost de două ori dificilă: pe de o parte pentru că este prima cercetare monografică pe această temă, pe de altă parte, pentru că statura lui V. Streinu [...] pe care s-a silit s-o recomună cât mai aproape de adevăr, își desenează conturul dintr-un mozaic de studii [...], datorită imperioasă a primei cercetări de anvergură fiind tratarea cât mai aproape de sursă, descriptiv-analitică, oricât de ispititoare ar fi fost speculațiile de tipul metaliteraturii critice”. Monografia analizează contribuția lui V. Streinu la teoria critică și estetică românească („principiul unic” al operei, „aproximarea prin metaforă” a misterului operei, „dublele artistice” ș.a.) și evidențiază perspectivele inedite pe care criticul le-a impus în recitirea autorilor clasici

(Creangă sau Hogaș). Întreaga carte a lui S. Duicu „construiește imaginea complicată și totuși unitară a spiritului de elită care a fost V. Streinu”. ■ La rubrica *Vatra-Dialog cu...*, Dan Culcer, Gheorghe Perian, Serafim Duicu, Ștefan Borbély, Mircea Oprița, Silvia Udrea, Constantin Cubleşan discută despre cartea lui Anton Cosma, *Romanul românesc și problematica omului contemporan* (Dacia, 1977). Aprecierile individuale pornesc de la constatarea că studiul „încearcă să depășească simpla însumare de fapte literare. Interpretarea și valorizarea lor [fiind] absolut necesară” în stadiul la care se găsea literatura și critica românească la trei decenii după al II-lea război mondial. Critica literară nu mai putea fi prevalent descriptivă „după ce am avut pe E. Lovinescu și G. Călinescu, efortul spre sinteză devine o condiție *sine qua non* a criticii. S-a încercat o cale mai riscantă, dar mai potrivită naturii și valorii materialului literar cercetat. Romanul actual este privit simultan ca împlinire a unei istorii naționale a genului (desfășurate în condiții specifice, dar urmând legi universale valabile) și ca eșantion deplin reprezentativ al romanului contemporan universal, confruntat pe plan mondial cu probleme specifice momentului istoric, deci o sinteză diacronică și sincronică, sociologică și estetică”. Participanții la discuție evidențiază conceptele de *anonimizare* și *reificare* „cu care operează autorul și cu ajutorul cărora își construiește concluziile referitoare la specificitatea, originalitatea romanului românesc”(Dan Culcer). „A. Cosma recurge la conceptul de *anonimizare* din mai multe motive, cel mai important fiind însă integrarea romanului românesc într-o problematică europeană a secolului. Conceptul acesta nu e o pură invenție teoretică, ci reflectă o realitate esențială a epocii noastre, acea tot mai complexă integrare a individului în structuri supraindividuale” (Silvia Udrea). „Evidente sunt încercările de a distinge specificul omului socialist, de a-l salva îndepărtându-l de perspectivele sumbre pe care unii filozofi contemporani le-au oferit condiției umane. Se poate observa [...] că în *Romanul românesc*... granițele dintre critica literară și alte discipline ca filozofia, sociologia, etica sunt destul de labile [...]. Valoarea documentară a prozei actuale, mărturia pe care ea o depune asupra condiției umane în socialism covârșește, după părerea autorului, valoarea estetică” (Gheorghe Perian). Sunt și intervenții care evidențiază mai cu seamă scăderile studiului, reproșându-i-se lipsa de consecvență între ceea ce și propune autorul și ceea ce poate realiza (de ex., inițial, autorul mărturisește că va comenta *tendențele* romanului actual și nu autori sau cărți, dar pe parcurs este mai curând preocupat de „omul social”) (Serafim Duicu, Ștefan Borbély). Ceilalți participanți au insistat mai cu seamă asupra meritelor studiului, concluzionând că „dincolo de unele ezitări terminologice, cartea lui Anton Cosma [...] pare una dintre propunerile cele mai *coerente* de lectură a prozei românești contemporane. De aici derivă meritele și deficiențele cărții, una dintre cele mai incitante cărți de critică din ultima vreme” (Dan Culcer). ■ Dumitru Mureșan prezintă, la pagina intitulată *Cartea de poezie*, al treilea volum de versuri al poetului Mircea Flo-

rian Șandru, *Melancolia* (Eminescu, 1977), în care „orașul ocupă locul central al universului imaginar”; volumul de versuri *Scrisori dintr-un câmp de maci* (C.R., 1977) al Ioanei Crăciunescu, remarcabil prin „limbajul estompat al confesiei feminine. [...] Notabil [...], evocarea nu evită prozaismul vieții, deși împrumută ideea albumului cu amintiri”; excepționalul volum de debut al foarte tânărului poet Petru Romoșan, *Ochii lui Homer* (Dacia, 1977), „o meditație specific adolescentină despre poet și poezie, nu lipsită de interes, întrucât aduce o pronunțată notă de originalitate și autenticitate”; volumul de debut al lui Virgil Mihai, *Legea conservării adolescenței* (Dacia, 1977) „se remarcă prin diversitatea ideilor ca și prin tratarea dezinvoltă a temelor abordate. Eleganța expresiei și exprimării este, de cele mai multe ori, remarcabilă, constituind un fel de scop în sine al demersului literar”. ■ La rubrica *Restituiri*, Valeriu Nițu publică *Scrisori de la Gala Galaction*, pe care l-a văzut și cunoscut înainte și după declanșarea congestiei cerebrale ce l-a țintuit la pat. ■ Gheorghe Grigurcu, semnează, la *Critica tânără XVIII*, cronică la volumul de debut al lui Ion Vartic, *Spectacolul*, o suită de eseuri ce conturează „o epură a unei existențe spirituale, o fizionomie marcată de preocupări predilecte. Nucleul lor îl constituie *spectacolul*. [...] O frenezie a relației dintre teatru și existență îl stăpânește pe tânărul eseist [care] înțelegând a-și asuma el însuși teatralitatea teoretizată, [...] o extrage din erudiție”. ■ În articolul *Contrapunct*, Antonie Șemineanu constată că „presa noastră este invadată de o vreme, mai ales în perimetrul articolelor de fond, al publicisticii curente și al reportajului, de un limbaj gongoric dominat de o superlativizare obsesivă, cu o mare frecvență de expresii stereotipe ce tind să se devalorizeze prin repetiție”. Observațiile sunt exemplificate cu o serie de citate, „luate la întâmplare, nu din cotidiene, ci din reviste de cultură, unde grija pentru ocolirea locului comun ar trebui să se manifeste cu oarecare consecvență: «*imagine extrem de bogată, însemnătatea deosebită, dovadă grăitoare, puternică expresie, efluviile de angajamente* (aici apare o încercare de poetizare a limbajului standard), *vibrantă sărbătoare, întruchipază organic, inestimabile calități, indisolubil legat, valorificarea deplină, voință de nezdruncinat, înalte culmi, afirmarea tot mai puternică, miezul adânc, piatră de temelie, ecou adânc, uriașă conștiință, se impune pregnant, redimensionarea profundă, cel mai creator, noi atribute, definitoriu, nobile idealuri, cea mai autentică, tot mai însemnată etc.*»”. Autorul articolului este de părere că „transferul acestor formule din spațiul retoricii, și mai ales frecvența lor, exprimă nu numai un deficit de imaginație stilistică, ci și unul de imaginație politică, minând forța de persuasiune a publicisticii literare”. ■ Semnează poezii Maria Mailat, Teodor Borz, Mircea Duca, Ion Teodor Olteanu, Ion Dumbravă, Ion Neagoș, Cornelia Velțan, iar proză, Mircea Valer Stanciu și Sorin Teodorescu.

• [„**Viața românească**”, nr. 4] Manuela Tănăsescu se întreabă: *E posibilă o istorie a literaturii contemporane?*: „*O «istorie» a literaturii contemporane*



este deci un gest de curaj și de responsabilitate: curajul de a-ți nemulțumi contemporanii, dar și de a te prezenta în fața posterității cu limitele ireversibile. Și câți au curajul să înfrunte fără nicio măsură de precauție vocile neiertătoare ale viitorului? Un critic prudent se va apropia de structurile verificate ale trecutului, un critic cu spirit de sacrificiu va scrie o istorie a literaturii contemporane”.

■ Al. Paleologu semnează articolul *Șlefuirea patriei sau calea către sine a lui Mihai Sadoveanu*: „Pentru a înțelege grandoearea și adâncimea operei lui Sadoveanu trebuie să înlăturăm neapărat encomiasmul profan care o consideră ca un bloc intangibil și nediferențiat. Opera lui de maturitate este într-adevăr dacă nu un bloc în tot cazul un sistem omogen, în care marile cărți alcătuiesc împreună cu istorisirile de vânatoare și de pescuit, plus alte texte, un tot organizat în care fiecare element își are rațiunea sa funcțională. Dar opera din prima perioadă nu are acest caracter. Va trebui fără ezitare să procedăm asupra ei la niște reacții necruțătoare (în opțiunile noastre estetice, bineînțeles). Din această triere vom rămâne cu mult sau cu puțin, dar în tot cazul cu un Sadoveanu rezistent”.

■ Cornel Regman descoperă în cartea lui George Bălăiță: *Ucenicul neascultător – un roman, oho, deloc obișnuit*: „Dar imaginea vieții în epocă, a celei social politice îndeosebi, cu bogate răsfrângeri asupra destinelor particulare, imagine obținută din îmbucarea celor cinci nuvele și a comentariilor aferente, e mai mult decât interesantă, atât prin selecția și varietatea cazurilor, cât și prin optică. Într-o clasificare mendeleeviană a accentelor critice, în care Buzura sau Lăncrănjan ar ocupa locuri în vecinătatea iridiului, locul lui George Bălăiță e decis de felul de a privi realitatea (și deci și experiența istorică) din unghiul – nu neapărat concesiv – al celui pentru care primează existența în sine a materialului de construcție și adaptarea lui la nevoile înălțării unei locuințe epice cât mai ospitaliere. El se întâlnește în această privință cu Marin Preda, primul dintre prozatorii noștri la care simțim dificultatea, dar și valoarea și semnificația acestei dificultăți de a transforma un material care împinge mai bucuros la re-criminare, într-un material integrat proiectelor calme, transpus în ficțiune fără acrimonie, ironia nefiind însă exclusă și nici atitudinea de distanțare critică. Și, aș mai spune, se mai întâlnește George Bălăiță – dar pentru a se despărți apoi numaidecât de el – cu Alexandru Ivăsiuc, în preocuparea comună de a-și popula scrierile nu doar cu locuitori ai socialismului, ci și cu deținători direcți ai puterii, aici îndeosebi sub forma unor activiști locali, secretari pe la regiune sau raion, primari sau vicepreședinți de sfat popular”. ■ Gheorghe Grigurcu prezintă *Un mod de a fi clasic: Vladimir Streinu*: „Deși trece drept un supporter al «modernismului», e surprinzător de constant cât de rezervat a fost Vladimir Streinu în fața formulelor de înnoire ale literaturii împotriva cărora, principal și, în analiză, a rupt cel puțin tot atâtea lănci câte în apărarea lor. Aristocratismul la care năzuia ne apare corelat cu un conservatorism estetic, cu o certă indispoziție în fața mobilității. Ca și Șerban Cioculescu (față de care prezintă, citit cu atenție, mai multe note comune decât diferențiale), criticul e, în fond,

un spirit clasic, pornind de la protocolul acreditării opiniilor până la neîncrederea în noutatea manifestată brusc, în ruptura de sensibilitate și de limbaj. Retina sa apolinică e înspăimântată de tenebrele «vrăjmașe» ale obscurității poetice, pe care o înfățișează în linii demne de un spirit latin avertizând asupra invaziei barbare». ■ În cartea lui Mircea Martin, *Identificări*, Gelu Ionescu observă *Etapă și permanență*: „Și *Identificări* (1977), cel de-al treilea volum al lui Mircea Martin, poartă un titlu semnificativ, deconspirând intenționalitatea cărții. În urmă cu opt ani, Mircea Martin debuta prin *Generație și creație* (1969), în care autorul analiza operele ce i se păreau mai semnificative în literatura unei noi «generații de creativitate» literară românească, și anume cea care se afirma la mijlocului deceniului 7. Tânărul exeget cu stil ales și rigoare, plăcut sentențios și echilibrat în judecăți dominante de efortul analitic, pare a voi să se dedice fenomenului contemporan aflat în pasionantă desfășurare. Un demers sigur dar și un curaj de pionierat caracteriza scrierea care, recită azi, o recomandă ca una dintre cele mai bune cărți ale anilor asupra perioadei când, critici cu mai mare experiență se dovedesc mult mai circumspecți; greșeau ei, fără îndoială, căci scriitori ca Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Alexandru, Constanța Buzea, Gheorghe Pituț, Ana Blandiana, Cezar Baltag, Alexandru Ivasiuc, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Sorin Titel, Constantin Țoiu, Ion Negoițescu, Adrian Marino, Edgar Papu, N. Manolescu, Lucian Raicu etc. au devenit certitudinile literaturii noastre de azi. Cel de al doilea volum, *Critică și profunzime* (1974), înseamnă nu numai o schimbare de teritoriu, dar și descoperirea altei preocupări a criticului: teoria criticii. [...] *Identificări* (din nou este vorba numai despre autori români) cuprinde cinci studii ample dedicate lui Lucian Blaga (în ipostaza de poet la începuturile creației), B. Fundoianu, George Călinescu, Tudor Vianu și Geo Bogza. La urmă alte douăsprezece schițe eseistice între care cinci revin asupra aceluiași autori, punctând ca un refren unitatea cărții, identificările preferențiale – și apoi alte șapte ce se referă la Iorga, Sadoveanu, Vladimir Streinu, N. Labiș, M.R. Paraschivescu, C. Noica, A.E. Baconsky. Fără îndoială că această selecție nu e numaidecât revelatoare în sine cât este semnificativă pentru autorul ei. Chiar incompletă (cu siguranță incompletă), selecția constituie o «familie spirituală» a autorului – și nu o dată, mai cu seamă în schițele eseistice, Mircea Martin este tot atât de sensibil la conștiința autorilor aleși cât la cea a operei lor, nuanțând astfel autodefinirea citată mai sus». ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Constantin Trandafir, Mircea Horia Simionescu, Al. Săndulescu, Florin Mihăilescu, Eugenia Tudor Anton, Gheorghe Grigurcu, Victor Atanasiu, Radu Săplăcan, Nicolae Oprea, Florența Albu, Mircea Popa, N. Steinhardt. □ În textul *Surâsul lui Marsyas?*, Constantin Trandafir notează: „*Harfa și Minotaurul* (Albatros, 1977) este o bogată selecție din poeziile lui Eugen Jebeleanu, în îngrijirea autorului. Volumul se deschide cu poemul *Minotaurul*, reține, în continuare, *Ceea ce nu se uită*, *Stihuri din perioada 1945-1960*, fragmente din

*Bălcescu, Surâsul Hiroshimei*, piese de rezistență din *Cântece împotriva morții, Elegie pentru floarea secretă* și se încheie cu poezii din *Hanibal*. Cum se vede, antologia cuprinde ceea ce are cu adevărat reprezentativ poezia lui Jebeleanu”. □ Mircea Horia Simionescu prezintă un eveniment: *Catagrafii: J.J. Rousseau, critic al lecturii*: „În iulie se împlinesc 200 de ani de la moartea unuia dintre cei mai de seamă, cei mai profunzi și, totodată, mai fermecători poeți, muzicieni, filosofi și pedagogi ai vremurilor moderne. Civilizația Gutenberg pregătește apropiata sărbătorire a bicentenarului Rousseau cu programe ample de retipărire a operei scriitorului, cu concerte și imprimări ale compozitorului, cu sesiuni de comunicare privind creația marelui cetățean al Genevei și al întregii lumi”. □ La studiul lui Constantin Mitru intitulat *Sadoveanu despre Sadoveanu* (Minerva, 1977) se referă Al. Săndulescu : „Având la dispoziție un vast material, Constantin Mitru îl reorganizează în ordine cronologică, întregind astfel, semnificativ, *Anii de ucenicie*, principala operă de memorialistică a lui Sadoveanu, mai cu seamă cititorul tânăr se găsește în fața unei biografii, mai degrabă a unei autobiografii scriitoricești pilduitoare. [...] Cartea lui Constantin Mitru ne face și mai curioși să cunoaștem în continuare corespondența lui Sadoveanu, precum și carnetele de creație ce ar putea deschide un strălucitor capitol de istorie literară. Așteptăm deci de la C. Mitru o *Sadoveniană...*”. □ Despre *Ralea sau moralistul social* notează Florin Mihăilescu: „Apariția celui de al doilea volum din seria de *Scrieri* ale lui Mihai Ralea, conținând paginile de estetică și critică literară, reprezintă fără îndoială un eveniment. Dispunem pentru prima dată de o culegere cvasicompletă a operei de gânditor și critic literar, de moralist și eseist, pe care a împărtășit-o Ralea ca un adevărat nabab al cugetării și inteligenței, de-a lungul câtorva decenii, fie în vechile coloane al «*Vieții Românești*», fie între copertile volumelor sale. [...] Ediția lui N. Tertulian, cu introducerea și comentariile ei, este o restituție aproape în integritate a unei opere de mari dimensiuni spirituale”. □ Eugenia Tudor Anton identifică în cartea lui G. Dimisianu, *Nouă prozatori* (Eminescu, 1977), o *Sinteză critică*: „Judecata critică a lui G. Dimisianu este exactă, fără zorzoane ori metafore, rezultat al unei metafore echilibrate care-și reprimă efuziunile, dar și al unei inteligențe critice având oroare de manifestările extremiste. Totdeauna generoasă și neîncrâncenată, opinia criticului pare guvernată de ideea de a promova, de a susține și impulsiunea valorile reale. Trebuie spus că eleganța demersului critic al lui G. Dimisianu, mereu însoțită de o anume bunăvoință față de literatură, l-au desemnat printre cei ce se străduiesc (cu un termen care-i aparține, din cartea *Valori actuale*) să ajute la «*înseninarea criticii*». Critic afirmativ, G. Dimisianu apreciază viziunea limpede și integratoare într-un sistem. *Nouă prozatori* este primul pas al unei acțiuni de sintetizare care se cere continuată”. □ Gheorghe Grigurcu analizează volumul de versuri al lui Constantin Nisipeanu, intitulat: *O lăută de frunze* (C.R., 1977): „Dacă, așa cum am arătat, suprealismului lui Constantin Nisipeanu

tinde la un regim de odihnă, fronda reducându-se printr-o notabilă «clasicizare», faptul e vizibil și în structura poemelor care, adesea, nu mai mizează pe legătura spontană între imagini, generatoare de atmosferă. Ele sunt în mult mai mare măsură reflectate, li se trasează un contur aprioric. Dinspre dansul pur al particulelor de poezie, privirea poetului se îndreaptă către parabolă. Dintre exemplele pe care le-am putea oferi, ne oprim la cel ce fixează, cu o profundă emoție comunicabilă, însăși ipostaza actuală a bardului «lăutei de frunze», rămas fidel unei școli de poezie, pe care o perpetuează într-o stare (subiectivă) «părăsire» (aici simbolul modului poetic cu cel al vârstei crepusculare se află într-un raport de vase comunicante)...» □ Victor Atanasiu, în textul *Florin Mugur sau dramatismul „pozei” lirice*, prezintă ultima carte a poetului: *Piatra palidă* (C.R., 1977): „În fond Florin Mugur este un trubadur al iubirii, la care avalanșa de vorbe și metafore, rococo-ul stilistic, nu sunt modalități apte să ascundă absența unei stări interioare, ci masca firească a unui timid cu percepția acută.[...] Poetul își găsește un refugiu (iluzoriu) – pentru a evita confesiunea în mitologie. Aceasta însă este asumată deplin prin prisma propriei sensibilități. Rezultă câteva poeme de un lirism superior cum e, de pildă, *Ifignia*, în care motive de veche circulație sunt «îmbrăcate» în hainele propriei drame. Poezia e, în fond, un strigăt pătrunzător de durere și speranță cu inflexiuni, pe alocuri, de pamflet arghezian (deosebirea este că forța vizionară exprimă aici o predispoziție exacerbată prin tristețe, nu una a ironiei dizolvante). În chip ciudat, cu cât cadrul este mai livresc, mai saturat de reminiscențe, așadar cu cât poemul are mai multe șanse de a căpăta o aparență «obiectivă», de compunere pe o temă dată, cu atât trăirea subiectivă, lirică răzbate mai puternic printre stihuri». □ Radu Săplăcan recenzează cartea lui Petre Stoica: *O nuntă de cenușă* (C.R., 1977): „Volumul cu acest titlu ... pune în evidență aceeași afectivitate delicată și mai discretă, dublată de o ironie parcă mai puțin incisivă ca altădată. Poetul însuși este mai sceptic, mai obosit, căutându-și liniștea în haloul aburos, tainic, al amintirilor. Rătăcirea devine posibilă, nu fără o undă de amărăciune, mirajul iubirilor mai ademenește cu sclipirile-i alunecoase un spirit cu vocație erotică neîmplinită, încă în așteptare...». □ Nicolae Oprea analizează *Poezia livrescă*: „O sensibilitate modernă, în expresă corespondență cu legile inflexibile care guvernează avatarurile spiritului dintr-un veac tehnicist, indică *Legea conservării adolescenței* (Dacia, 1977), culegerea debutantului Virgil Mihai. Poezia traduce, astfel, obsesii și sentimente contemporane, prin intermediul unei imagistici structural modificate. Corolarul «expansiunii citadine» este o memorie întrutotul livrescă, dar nescutită de fascinația firescului. S-ar părea că poetul resimte absența naturaleții ca alterare a autenticității stărilor sau represiune formală...». □ Același cronicar continuă seria despre *Simptomele debutului*: „În *Portrete de familie* (Dacia, 1977), Ștefan Damian acordă credit deplin evenimentului psihologic, atent însă și la configurarea climatului fără de care veridicitatea ar părea îndoielnică. În

tentativa recuperării artistice a faptului de viață, el apelează frecvent la evocare, astfel spus, utilizează procedeul rememorării subsecvente, pe temeiul unui resort propulsiv actual. În atari împrejurări, narațiunea se constituie ca derulare sincopată a unui film șters, uzat, supus intemperiilor de orice gen, care nu conservă detaliile, ci doar o schiță a întâmplărilor, e drept, exactă, dar prea rezumativă, presupunând în mare măsură aportul cititorului. Antinomiile tematice sunt cele tradiționale: viață și moarte, dragoste și dezbinare, constrângere și aspirație ș.a.”. □ Florența Albu recenzează cartea unui *Poet și prozator*: „Nicolae Neagu, cunoscut ca poet și criticat într-o vreme pentru versurile sale purtând amprenta unui manierism, unei afectări intelectuale, publică în 1977 culegerea de proze scurte *Întoarce-te să mă vezi*, (Ed. Eminescu) și un volum de poeme *Hibernale* (Ed. Cartea Românească), ambele înscriindu-se ca etape ale unei interesante evoluții artistice. Și dacă poemele noi nu se dezic de câștigurile și scăderile experienței anterioare, proza lui Nicolae Neagu se constituie ca univers distinct”. □ Mircea Popa descoperă *Falsa memorialistică*: „Cartea lui H. Țugui *Memoria timpului* (Ed. Facla, 1977) nu se încadrează niciuneia din aceste două modalități fiind un hibrid de o factură cu totul aparte, în care amintire și document se sleiesc până la istovire. Căci amintirea invocată nu este definitivă, iar documentul personal nu este probat. Ca atare autorul este silit să apeleze mereu la amintirile și documentele altora, abuzând uneori chiar de documentele publicate. Lucrul din urmă îi este permis doar istoricului literar de profesie, care cântărește, confruntă și analizează datele problemei, prin prisma obiectivității”. □ Despre *Amintirea lui Jules Romains* scrie N. Steinhart: „Prezentarea, la galeria Mansart din Paris, a întregii donații făcute Bibliotecii naționale franceze de către văduva scriitorului Jules Romains, Lise, readuce în actualitate (după șase ani de la deces) numele unui autor fecund, interesant, original și pe nedrept, credem, dat – cel puțin într-o oarecare măsură – uitării. Fondul dăruit de doamna Lise Jules Romains cuprinde foarte numeroase manuscrise (în proiect, în ciornă, în redactare definitivă, în stadii intermediare), scrisori, cărți, machete, fotografii, desene, gravuri, tablouri menite a evoca nu numai omul și lucrarea ci și o destul de lungă și nemonotonă perioadă a istoriei”.

## MAI

### 1 mai

• [„*Tribuna României*“, nr. 132] O întreagă pagină stă sub semnul demonstrării *Latinității – ieri, azi, mâine*, unde sunt publicate trei mari articole: *Formarea poporului și limbii române* (o digresiune istorică despre etnogeneza poporului român, nesemnată, după *Istoria Românilor* de C.C. Giurescu și Dinu Giurescu), *Neolatinii în civilizația contemporană* de Mircea Malița, și *Latini-*

*tatea și geneza culturilor europene* de Edgar Papu al cărui articol are următorul fragment liminar: „Plecăm de la o continuă mirare a noastră, și nu numai a noastră. Este, într-adevăr, uimitor cât de viu dăinuie și astăzi pretutindeni Roma. Așezămintele și culturile popoarelor moderne europene trăiesc toate pe o bază romană, de unde se înalță seva ce le hrănește ca dintr-o rădăcină eternă. Și când spunem aceasta nu ne gândim genetic și fenomenologic numai la occident, ci și la răsăritul și sud-estul Europei.” ■ „O plimbare prin parc“ este tema lecției de limba română (XV) a lui Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate. În mod excepțional, alături de textul lecției este inserat articolul lui D. M. Pippidi despre *Etnogeneza românilor. Dovezile arheologiei*.

### 3 mai

• **[„Viața studentească”, nr. 18]** Conține o prezentare a *Cenaclului Amfiteatru* din 27 aprilie 1978, avându-i ca oaspeți pe membrii Cenaclului Muncitoresc Lupta al Combinatului siderurgic Hunedoara, condus de poetul Valeriu Bârgău (debut liric în volum chiar în 1978): Gh. Nistor, Mariana Pândaru, Adrian Demea, Ioan Evu. Invitat de onoare a fost Ion Gheorghe de la revista „Luceafărul”. ■ La 160 de ani de la nașterea lui Marx, apare volumul profesorului de la Cluj, Achim Miha – *Marxismul și esența umană*, analizat într-un articol de Mihai Milca: *De la natură umană la esență umană*.

### 4 mai

• **[„Flacăra”, nr. 18]** Adrian Păunescu publică poezia *Om în primăvară*. □ Franyó Zoltán scrie articolul militant *Singurul nostru drum*. □ Dumitru Graur, în *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, publică „Să lăudăm pe omul bun și drept, și demn care se bate, Să dea poporului român, Lumină, Luptă, Libertate!”. □ Radu Selejan publică două poezii sub titulatura *Horia și Iancu*. □ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (8)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Quetzalcoatl (și pasărea Phoenix)*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un dialog intitulat *Pe urmele lui Creangă*. □ A. George, în *Un om printre cărți*, îi dedică un articol omagial lui Franyó Zoltán. □ În *Cap limpede* este prezentată o antologie „din creația cenaclurilor literare de pe cuprinsul a 5 județe din vestul țării”, intitulată *Atelier al cenaclurilor literare (Facla)*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Niculae Stoian, *Fondul principal de sentimente*. ■ În *Pagina de lectură*, sunt publicate o serie de poezii semnate de Ion Bănuță și Nikolaus Berwanger. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Cosașu publică poemul *Confesiune de antifascist*. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a cincea din romanul *Moartea boxerului*. ■ În *Omul la tribuna socială*, George Arion publică un interviu cu Vladimir Ciocov.

• **[„Orizont”, nr. 18]** La rubrica „marginalii”, Livius Ciocârlie se întrebă cum pătrunde „celălalt Baudelaire” în centrul ființei, unde se află inconștientul

romantic, o experiență a abisului („le gouffre”) (articolul *Celălalt Baudelaire*). ■ Eugen Todoran analizează începuturile filosofiei lui Blaga, din perioada 1914-1919, așa cum este redată de volumul *Încercări filosofice* (Facla, 1977), un volum de articole și aforisme ale filosofului din Lancrăm. ■ G.I. Tohăneanu realizează o nouă analiză a valorilor stilistice ale repetiției, marcată în textul sadovenian printr-o variabilitate sinonimică (articolul *Alternanța sinonimelor*). ■ Pe pagina a șasea, găsim un interviu cu dramaturgul Horia Lovinescu, consemnat de Pavel Petroman, din care spicuim câteva detalii interesante: „ – *Piesa «Moartea unui artist» este una din cele mai cunoscute, poate și pentru faptul că se studiază în liceu. Deznodământul ei a apărut în două variante, evident la un anumit interval. Care este cel pentru care am putea opta?* – Manole Crudu este tipul intelectualului, artistului în sensul discutat mai sus. În fața morții, dominat de teama ei, distruge opera monstruoasă, corolar al unor asemenea trăiri printr-un gest de sublimă conștiință a răspunderii sale față de posteritate. În varianta a II-a, opera este păstrată intactă. Personal cred în posibilitatea deznodământului din prima variantă, mi se pare mai autentică – eroul procedează cum au procedat câțiva mari artiști în realitate, când au devenit conștienți că arta lor nu corespunde pretențiilor personale. [...] – *L-ați cunoscut desigur, foarte bine pe Eugen Lovinescu. Ce influențe a exercitat el asupra formării dumneavoastră?* – Într-adevăr, sunt nepotul său de frate, mi-a fost unchi. Îl păstrez în minte ca un om grav, destul de reținut în aprecieri, mai ales în materie de talent. Nu-i plăcea să fie deranjat, lucra foarte mult, într-una, când avea de realizat o anumită lucrare. Acribia cu care muncea, discuțiile purtate cu el în familie, personalitatea sa, au exercitat, cu siguranță, înrâuriri asupra formării mele de mai târziu. [...] – *Care ar fi după părerea dumneavoastră elementul ce impune un personaj?* – Pasiunea, în mod proeminent ea este cea care dă personajului existență, verticalitate și independență. De fapt, ceea ce a rezistat și rezistă dintr-o piesă în fața timpului au fost și continuă să fie pasiunile.” ■ La rubrica „poșta redacției”, Petru Sfetca emite judecăți de valoare în privința materialelor trimise, spre publicare, revistei.

● **[„România literară”, nr. 18]** Se deschide editorialul redacțional „așezat” *Sub soarele de mai*. ■ Victor Felea readuce în discuție, în *Critica și lărgirea preocupărilor ei*, ideea înființării unei publicații de critică: „E nevoie – și reluăm aici o sugestie care s-a mai rostit – de apariția unei reviste cu profil exclusiv critic – literar și cultural-artistic – menită să contureze mai exact fizionomia complexă a fenomenului cultural românesc de azi. E imperios necesară, de asemenea, lărgirea spațiului publicistic la revistele existente. Numai astfel se va putea asigura manifestarea, în condiții optime, a tuturor energiilor care participă la producția de valori spirituale și la modelarea conștiințelor”. ■ Alexandru Philippide continuă șirul de *Considerații confortabile*: „Într-o operă literară trebuie să se facă deosebire între originalitatea de fond și originalitatea de detaliu. Aceasta din urmă se observă mai cu seamă în execuția

unei lucrări și nu are a face prea mult cu ideea generală a lucrării, cu mișcarea ei, cu atitudinea de gândire, de sentiment, a autorului sau cu o atitudine nouă față de un adevăr vechi sau cu interpretarea nouă a unui motiv deja folosit, ceea ce constituie de fapt și de cele mai multe ori (dacă nu chiar totdeauna), originalitatea în literatură”. ■ Sculptorul și scriitorul Ion Vlasiu este sărbătorit la 70 de ani prin două articole omagiale: *Polifonie* de Ion Brad și *Vlasiul nostru* de Ion Frunzetti. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrutează cel de-al III-lea volum de *Opere* Vasile Alecsandri, cuprinzând *Poeziile populare*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Mircea Iorgulescu susține că, în romanul *Marile iubiri* de Aurel Dragoș Munteanu important este *Ce se trăiește*: „Nici o intenție documentară nu se poate atribui romanului *Marile iubiri* de Aurel Dragoș Munteanu, deși printre personaje apar persoane reale (G. Călinescu, Al. Rosetti, Th. Pallady), e drept că numai într-un îndepărtat fundal, și în ciuda precisei fixări în timp (anii 1955-56), elemente care au dat totuși, chiar unor critici și nu doar unor cititori inexperimentați, impresia de reconstituire. Ceea ce traduce o prejudecată curentă, în virtutea căreia o carte despre primele decenii postbelice trebuie neapărat să informeze. [...] Împrejurări concret istorice au devenit astfel clișee literare și s-a semnalat adesea apariția unui schematism «întors pe dos»; care, aș zice, provine mai puțin din inversarea unor șabloane și mai degrabă din efortul de a se face concurență istoriei. Literatura exprimă istoria; dar fără a i se substitui vreodată. Nici când un poem sau un roman nu vor înlocui necesarul studiu științific, nici când istoria nu poate deveni beletristică – decât pierzându-și, fiecare, condiția și valoarea specifice. Încadrabil aceleiași largi orientări amintite, romanul lui Aurel Dragoș Munteanu aparține însă unei alte categorii decât aceea a prozei cu ambiții documentare; *ce se trăiește* interesează în *Marile iubiri* infinit mai mult decât *cum se trăiește*”. ■ *Descântecele de gravitație* ale lui Grigore Hagiu intră sub lupa critică a lui Lucian Raicu: „O lume bine întemeiată, bine fixată în rădăcinile ei, ce-i garantează stabilitatea atât de plăcută lui Grigore Hagiu, dar cutreierată în răstimpuri de mișcări ilogice, alarmante; o lume care, scăpând o clipă din frânele gravitației, *se cutremură*, își iese din solidele articulații, iată motivul cel mai neliniștitor pentru același poet, resimțit cu intensitate neobișnuită, capabilă să stabilească legături surprinzătoare și totuși verosimile între lucruri greu de conceput împreună”. ■ Mircea Scarlat parcurge *Introducerea în opera lui Mihail Sadoveanu* de Fănuș Băileșteanu, studiu care „stă sub semnul prudenței”. ■ Mihai Coman recenzează volumul lui Leonida Neamțu, *O meserie de premiant*. ■ Valeriu Cristea surprinde *Discreția confesiunii* din două cărți de poezie (*Vânătoare de timp* de Doina Sterescu și *Amiaza* Ioanei Diaconescu): „Doina Sterescu cultivă, am spune, o spartană disciplină a discreției. Confesiunea, aluzivă și transparentă pe alocuri, este evitată prin înghețarea fermă a expresiei, abstractizată masiv și uneori de-a dreptul ermetică. De o *cerebralitate mută*, poezia Doinei Sterescu împărtășește parcă legendara condiție a *delfinului*,



frecvent evocat ca un simbol predilect. [...] Feminină, sentimentală, caldă, confesivă, este, dimpotrivă, poezia Ioanei Diaconescu. [...] Cu totul remarcabilă e discreția cu care întreaga erotică pasională și chiar cu accente jubilatice a volumului se lasă pe nesimțite pătrunsă de o cotropitoare elegie a despărțirii. O transfuzie completă, care schimbă în întregime sângele acestui lirism, se operează fără ca fizionomia surzătoare a poetei să sufere vreo modificare”.

■ Recentul volum de proză al poetului Vasile Igna este „disecat”, în *Pre-texte epice*, de Dana Dumitriu: „O experiență poetică stă și la baza volumului de proză recent apărut *Ora morilor de vânt*, ale cărui schițe – scurte incursiuni în universul intim, sensibil, par mai degrabă niște pagini de jurnal. Fie că dezvoltă imagini și aventuri onirice (primul ciclu *Apele somnului* și schița *Intrarea în lumină*), fie că încearcă o narațiune mai obiectivă, având parcă un nucleu epic consistent, chiar dacă foarte strâmt (ciclul *Exerciții de memorie*), fie că destăinuie o arzătoare dorință de integrare simpatetică în universul natural, de redescoperire a lumii în dimensiunile ei primare și o retrăire a ei într-un dramatism pur (ca în ciclul *Pre-texte*) proza lui Vasile Igna nu părăsește spațiul interior, eul liric, materia senzorială și fluiditatea afectivă ale aventurilor proprii sensibilități”. ■ Patru recenzii sunt grupate sub genericul *Varia*. Mirela Roznoveanu parcurge *Drumul Domnului de rouă* al poetului George Țârnea; Mircea Constantinescu comentează romanul *Sfârșit de vacanță* de Sever Noran; George Arion cercetează *Fondul principal de sentimente* al poetului Nicolae Stoian; iar Augustin Pop analizează versurile din *Anonimus* de Horia Bădescu. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici apreciază felul în care C. Turturică reușește să redea *Viața de aproape* în volumul de povestiri *Scoaterea casei din pământ*. ■ Pop Simion publică un reportaj-documentar despre *Scara lui Șimi Danciu. Momente din viața unui miner*. ■ Sub titlul „*Cântarea României*” pe meleaguri gorjene, Mihai Pelin (*Flacăra tradiției*) și Romulus Diaconescu (*Tabloul unei spiritualități*) descriu diverse aspecte ale realităților oltenești. ■ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă se oprește asupra *Aforismelor lui Montaigne*, publicate în traducerea lui Mihai Rădulescu. ■ Mariana Costescu, Marcel Mihalache, Constantin Ștefuriuc și Geo Bogza definesc tabloul poetic al acestui număr. □ Darie Novăceanu tălmăcește câteva creații ale poetului columbian Álvaro Mutis. □ În *Atlasul* său, Ana Blandiana scrie despre *Singurătate*. ■ Ecaterina Oproiu semnează un articol despre domeniul audio-vizualului, *Între tele-pistoale și tele-somnifere*.

● [„**Tribuna**”, nr. 18] Sub semnătura „Tribuna” citim *Dinamismul construcției socialiste*: „Parcurgem în prezent o perioadă de adânci transformări în viața socială, de efervescentă politică și angajare responsabilă, perioadă caracterizată prin participarea activă a întregului nostru popor în îndeplinirea obiectivelor mărețe fixate de Programul partidului și Conferința Națională, ceea ce conferă un dinamism sporit construcției socialiste. Este vorba de un efort susținut depus de oamenii muncii pentru ca patria noastră să înainteze tot mai

mult pe calea progresului multilateral, să-și asigure constant o dezvoltare liberă și independentă”. ■ Petre Bucșa, directorul Teatrului Național din Cluj-Napoca, scrie despre *Valorificarea scenică a dramaturgiei originale*: „În ultima vreme dramaturgia românească constituie obiectul unor ample și interesante dezbateri – în presa noastră literară – la care participă dramaturgi, critici, regizori, actori etc. Aceste dezbateri subliniază valoarea incontestabilă a dramaturgiei în ansamblul literaturii românești contemporane, faptul că de-a lungul ultimilor ani s-au creat lucrări dramatice de mare valoare și că teatrele, regizorii, oamenii de teatru s-au preocupat cu un remarcabil simț de răspundere de valorificarea scenică a acestora. Toate acestea constituie, fără îndoială, realități de necontestat, după cum tot de necontestat sunt și unele neîmpliniri atât ale literaturii dramatice cât și ale teatrelor în valorificarea, prin spectacol, a dramaturgiei autohtone”. ■ Ion Vlad semnează „*Masca*” tragică a *Naratorului*, o cronică literară la *Revelionul* de Paul Georgescu (Eminescu, 1977): „Nu, în mod sigur, nu *poetica* ne interesează în primul rând; dar ea este în *Revelionul* lui Paul Georgescu semnul unei veritabile plăceri a epicului. Și cartea, abia însemnată cu creionul cronicarului, meritând reveniri, este scrisă cu acea încântare pe care o produce viziunea profundă asupra vieții”. ■ N. Barbu scrie *Victor Ion Popa și noi*, semnalând volumul *Mic îndreptar de teatru* (Eminescu): „Volumul tipărit recent ne ajută astfel să cunoaștem mai bine și mai exact moștenirea practicianului care se dovedește, în egală măsură, și un teoretician al teatrului românesc, ale cărui idei și sugestii sunt deosebit de actuale, dând răspunsuri la numeroase probleme care se pun și astăzi, uneori cu o sporită acuitate, în măsura în care teatrul românesc se află în fața solicitărilor specifice ale unui public nou, de un caracter compozit, și, numericește, mult îmbogățit”. ■ Constantin Cubleşan scrie despre *Un teatru al actului politic*, analizând teatrul lui Theodor Mănescu, piesele *Noaptea pe asfalt*, *Excursie* și *Un proces închis*: „Cele trei piese ale lui Theodor Mănescu sunt incitante prin dezbaterile de stringentă actualitate a unor teme majore, impunând cu fermitate un dramaturg capabil a ne înfățișa fără ostentație sensurile politice ale fiecărui gest pe care omul contemporan îl face conștient în definirea propriei existențe”. ■ Ion Lazăr comentează *Evadarea* de Leonida Teodorescu (Eminescu): „Polemist subtil, și dramaturg cu înzestrare pe care am numi-o specială, Leonida Teodorescu se manifestă ca atare pe terenul unor subiecte supralicitate prin dozaj anecdotic ori prin retorica elementară a confesiunii cu orice preț. Este aici semnul unei pilduitoare conștiințe scriitoricești, și de aici și trebuie pornit în a stabili specificul dramaturgiei sale, singulară în peisajul nostru teatral tocmai prin caligrafierea subțire a câmpului infinitezimal al conștiințelor”. ■ Valentin Dumitrescu analizează *Sâmbătă la Veritas* de Miron Radu Iacoban: „*Fără cascadorii*, titlul piesei care deschide volumul, pare să conțină în *nuce* un program al creației dramaturgice a lui Mircea Radu Iacoban. Cascadoria semnificând aici alegația paleativului, jocul cu măști care amplifică inconștientele sau

viclenele strategii ale eroilor în defavoarea contactului cu propriul adevăr și cu realismul necruțător al vieții”. ■ Margareta Bărbuță scrie despre *Un dramaturg creator de roluri: Horia Lovinescu*: „O revedere, oricât de sumară, a dramaturgiei lui Horia Lovinescu e o reîntâlnire plăcută cu piese, cu idei, cu personaje, cu roiuri. Încheierea nu poate fi decât o întrebare: de ce nu-și amintesc mai des teatrele, regizorii, actorii aceste piese care pot să le ofere atâtea satisfacții în creație? Bogăția ideilor, veridicitatea, forța de dezbateră a unor înfruntări de poziții filosofice, morale, conferă acestei dramaturgii o permanentă actualitate”. ■ În *Premiul de descurajare*, Traian Șelmar scrie despre *Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga: „Nu de mult, am revăzut în *Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga, pe unul din actorii la care țin în mod deosebit. Dealtminteri, trebuie să spun din capul locului, că întregul spectacol pus în scenă de Dan Alecsandrescu, m-a emoționat cum rar mi se-ntâmplă în ultima vreme. [...] După părerea mea, ar trebui instituit un premiu de onoare pentru actorii care refuză să dea viață din viața lor, unor texte născute moarte”. ■ Sub titlul *Trecutul istoric și dramaturgii* citim opiniile: □ Aurel Gheorghe Ardeleanu: „Considerațiile generale își au desigur riscul lor, istoria se dovedește însă prin piesele celor mai înzestrați dramaturgi că nu e decât un pretext de a pune încă o dată în dezbateră valorile permanent umane, condiția Omului, făuritorul istoriei”. □ Ion D. Sârbu: „După ce am citit hotărârea Comitetului Politic Executiv în legătură cu constituirea unui «Centru național pentru promovarea prieteniei și colaborării cu alte popoare» – m-am simțit fericit și mândru. Iată o măreață deschidere de geamuri curate spre toate popoarele lumii, în numele păcii și al nevoii reciproce de cultură...”. □ Dan Tărchilă: „Numai cine își iubește patria, poate să scrie despre istoria ei. Numai cine a plâns lângă mormântul lui Ștefan, poate să povestească despre viața voievodului. Și doar acela care suferă, acum la un secol de la moartea lui Iancu, pentru anii grei petrecuți de el după revoluție, poate să îndrăznească să-l pună într-o carte”. ■ Sütő András în *Ars poetica* încearcă să definească arta sa dramaturgică: „Să trăiești, în societate fiind, în afara ei – o imposibilitate! Dar nici nu merită a fi încercat; fericirea singulară, neîmpărtășită și neîmpărțită cu alții, automântuirea la nimic folositoare sunt plictis nemărginit, pasiune seacă și împietrită. Mai plicticoasă decât atât nu putea fi decât ființa – va să zică neființa – zeilor mitologiei în vreme ce aici, pe acest pământ sfâșiat de pasiuni, omul și-a adus de fiecare dată la bun sfârșit minunatele fapte ale eroismului slăbiciunii sale. Acesta ar fi, pe scurt, ars poetica mea în dramaturgie”. ■ Revista publică și *Secretarii literari și repertoriul original*: □ Zeno Fodor, secretar literar la Teatrul de Stat din Târgu-Mureș: „Important este ca ceea ce apare în fața publicului să fie un text de calitate, într-un spectacol de calitate și noi ne-am obișnuit ca pentru aceasta să punem umărul cu toții, fără să socotim cât este aportul unuia sau al celuilalt.” □ Kötő József, secretar literar la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca: „Azi teatrul nu mai este doar teatrul rostirii cu

vântului, e o artă de sine stătătoare, autonomă, care filtrând prin straturile sale textul scriitoricesc transformă în spectacol mesajul său despre lume. Întâlnirea unui teatru cu un scriitor nu poate fi întâmplătoare, părerile comune despre situația omului, același fel de a gândi, aceeași configurație fac ca ei să se întâlnească”. □ Dimitrie Roman, secretar literar la Teatrul dramatic din Brașov: „Poate n-ar fi lipsit de interes să se studieze posibilitatea multiplicării și difuzării deopotrivă a pieselor românești, cât și a traducerilor, de către Serviciul documentare în cultură-teatru al Bibliotecii centrale, din moment ce acesta tot a preluat sarcinile fostului Centru de informare și documentare. Ar fi un lucru util, la fel de folositor, ca și editarea Buletinelor de informare pe care o operează în prezent. Ar înlătura un handicap. Sau, cine știe, poate că se vor găsi alte soluții mult mai fericite, ceea ce nu presupune o derogare în acest sens pentru revistele de cultură și editurile din țară de la care, oricum, așteptăm mai mult în această direcție, mult mai mult”. □ Dumitru Velea, secretar literar la Teatrul Valea Jiului din Petroșani: „Nu este suficientă o convorbire sau și conlucrare între dramaturgul interesat și secretarul literar (ar fi interesant de urmărit și câte din opțiunile acestuia ajung pe scenă), ci aducerea dialogului în fața dramaturgiei, a conștiinței critice a acesteia și a mișcării de teatru («școli» de interpretare și concepții regizorale) pentru realizarea unui dialog *public*”. ■ Apar și *Confesiuni de regizor*: Aureliu Manea („*Regizorul are obligația de a chema lângă el autorul și de a sonda împreună în realitatea operei*”), Alexa Visarion („*Aștept cu nerăbdare piese prin care să depun mărturie despre timpul meu și oamenii lui*”), Eugen Mercus („*Piesa românească bună să o punem în scenă cu dragoste și talent*”). ■ Andrei Marga revine la *Cronica ideilor cu Marx – astăzi*. ■ Citim un fragment din partea a II-a a piesei *Izvoarele devin fluviu* de Teohar Mihadaș. □ În *Umor*, Corneliu Udrea publică *Rețete gastronomice*. □ Revista publică un fragment dintr-o comedie polițistă scrisă de Vasile Rebreanu, *Într-o insulă din Pacific*.

## 5 mai

- [„*Scânteia*”, nr. 11105] Sub semnătura lui Ioan Erhan este publicat un articol aniversar, 160 de ani de la nașterea lui Karl Marx, cu un titlu ideologic edificator: *Marxismul, ideile socialismului științific – permanența vie în lupta pentru transformarea revoluționară a societății românești*.

- [„*Contemporanul*”, nr. 18] Redacția revistei semnează textul *Victorii*: „Zile de mai, zile de muncă, zile de sărbătoare, zile în care aceeași unitate de neclintit în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne cuprindem și mai mult de adevărul că angajându-ne cu toată ființa noastră în opera pe care o făurim, liberi și demni, putem privi cu deplin optimism constelația de mâine a patriei”. ■ Paul Georgescu descoperă în cartea lui Dumitru Micu, intitulată *Lecturi și păreri (C.R.): Echilibru și gravitate*: „În problemele controversate ale interpretării textelor, Dumitru

Micu are o poziție ponderată, încercând un echilibru între antiteze. Balansul său dialectic se manifestă nu numai în fiecare articol ci și, aproape, în fiecare frază. Acceptând teoretic modernismul, Dumitru Micu îi ia, prevenitor cu delicatețe, mai toate atributele, preferințele sale orientându-se spre marile modele ale literaturii naționale. Dumitru Micu privește exercitarea profesiei cu gravitate, ca pe un fapt de conștiință, de unde și frumoasa continuitate în atitudine, nu prea des întâlnită la criticii generației noastre”. ■ Mircea Iorgulescu regăsește *Istoria în actualitate* în cartea lui Paul Anghel: *Te Deum la Grivița* (C.R.): „Scriitorul reconstituie, se poate presupune că bizuit pe o documentație extrem de amănunțită, mărturisită – însă fără ostentația atât de neplăcută a autorilor, având complexul erudiției – de toate elementele celor două romane, evenimentele istorice legate de obținerea independenței de stat a României. În mod firesc, aproape reflex, prim-planul este ocupat, în *Scrisoare de la Rahova* ca și în *Te Deum la Grivița*, de desfășurarea războiului: ambele cărți, cum arată și titlurile lor, au de altfel în centru câte unul din momentele cele mai importante ale conflictului armat”.

● [„Cronica”, nr. 18] Se deschide cu un calup de texte politice: *Perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare* de Vasile Pârveu, *Politica P.C.R. de rezolvare a problemei naționale* de Ioan Căpreanu și *Independența în concepția mișcării muncitorești revoluționare din țara noastră* de Ion Agrigoroaiei. □ Valter Roman continuă studiul despre *Revoluția științifică-tehnică și „societatea entropică” sau antientropică (IV)*. ■ „Între severități clasice și sporadice libertăți romantice – apreciază I. Sîrbu – *Cosmogrammele* lui Nicolae Țațomir înscriu un drum greu etichetabil, dar care este al poeziei însăși.” ■ Două *Mențiuni critice*: Emil Nicolae scrie favorabil despre poeziile lui Petre Stoica din *O nuntă de cenușă*, iar M.D. Lesovici se oprește tot asupra unei cărți de poeme, *Pastel handicapat* de Petru Ilieșu. ■ Articolul *Estetică și angajare* de Lucian Valea marchează o *Comemorare Coșbuc*, la 60 de ani de la dispariția autorului *Baladelor*: „Coșbuc a fost, la noi, în condițiile timpului său, ca și Eminescu, tipul scriitorului total. Poet în primul rând, el și-a dedicat o bună parte a activității sale literare, traducerilor de poezie din literatura universală – marile epopei *Odiseea* și *Eneida*; mari poeme – *Georgicele*, *Sacotala*, *Divina Comedie*; ca prozator a publicat povestiri autobiografice, schițe și povestiri istorice, povestiri pentru copii, destinate manualelor școlare, cât și prelucrări de legende. Fără a fi de formație istoric, a scris două cărți despre războiul de independență – *Povestea unei coroane de oțel* și *Războiul nostru pentru neatarnare*; ca publicist a semnat un impresionant număr de articole cu caracter cultural, lingvistic, teoretic. [...] Coșbuc n-a fost un *poeta vates*, cum avea să fie Octavian Goga. Poezia lui de protest social nu are caracterul vulcanic al unei explozii, ci un ton lucid și elaborat. Protestul coșbucian nu izbucnește dintr-un crez intim, ci dintr-un program cultural patriotic. Prin astfel de poezii, poetul urmărește să contribuie la educarea poporului. Succesul

lor vine din versurile memorabile care se rețin ușor și se transformă pe dată în citate și aforisme. Anul 1894 e un an de mari limpeziri pentru conștiința lui Coșbuc. Poezia *Noi vrem pământ* constituie punctul culminant al protestului social coșbucian. Citită, dar mai ales recitată, poezia s-a transformat repede în manifest agitatoric. Aureola ei revoluționară ajunge să pună în umbră valorile artistice intrinsece. *Noi vrem pământ* e un bocet laic, tulburător prin simplitatea discursului poetic. Lui Petru Poantă i se pare că poetul e «un ingenios, un hâtru, având un deosebit sentiment al gratuitului, al jocului» («Poezia lui George Coșbuc», Dacia, 1976, p. 139). Desigur, impresia de joc vine din toată poezia coșbuciană. Ea e produsă de varietatea formelor prozodice și e susținută de ritmurile uluitoare, de savantele arhitecturi strofice, de eterna facere și desfacere a simetriilor. [...] La Coșbuc există o înclinație structurală spre jocul de-a cuvintele. E vorba de un gust pentru *vorbăria* subtil estetică. O formă a confesiunii, care apără de indiscreție confesiunea, prin disimularea discursului”. ■ La *Cartea de artă*, cel de-al doilea volum din *Privitor ca la teatru* de Ion Cocora este recenzat de către N. Barbu care, de la început, caută să înlăture prejudecata precarității antologiilor de publicistică: „Spun unii că volumele care adună laolaltă cronicile de cârți ori de spectacole ar fi mai puțin stimabile decât, bunăoară, eseurile ori sintezele de istorie literară. Prejudecată exclusivistă, o asemenea afirmație neglijează, în esență, tocmai expresia contactului viu, prezent, între conștiința critică și creație. Actul critic aplicat la obiect, adică la operă, constituie, de fapt, temeiul oricărei tentative de a sintetiza, aduce în mare măsură argumentele acesteia, perpetuează relieful *climatului* literar și artistic al momentului”. Recenzentul mai apreciază și că „Ion Cocora este unul din cronicarii spontani, deprins să-și afirme propriile păreri, refuzând, destul de des, ceea ce «se poartă», atâta timp cât imaginea scenică nu-l convinge artistic”. ■ Gh.S. Ștefănescu evocă, în textul *O viață închinată școlii și literaturii*, figura lui B. Jordan: „Îndrumat pe calea spinoasă a artei scrisului de Perpessicius, care i-a fost profesor și i-a urmărit ascensiunea încă de pe băncile școlii normale din Brăila (1920-1921), până la maturitatea artistică, și de T. Argezi, care i-a stimulat începuturile literare, publicându-i în «Bilete de papagal» (1928) numeroase schițe, pamflete și reportaje, B. Jordan s-a dăruit aproape patru decenii, cu egală măsură, școlii și literaturii”. ■ Anca Smaranda-Digă, câștigătoare a premiului acordat de revista *Cronica* la Festivalul de poezie patriotică al cenaclurilor studențești, publică două poeme. ■ În încheiere, Petru Zugun evidențiază câteva *Prezențe românești la Los Angeles*, unde „limba română a devenit, de câțiva ani, așa cum a devenit și în alte centre culturale din lume, o limbă de cultură, prin intermediul căreia multe aspecte ale vieții spirituale românești, mai vechi și mai noi, sunt cunoscute de un număr din ce în ce mai mare de americani. Astfel, la *University of California*, de la statutul unui curs intensiv de vară, *Limba română* a fost introdusă, în planul academic, ca obiect de studiu cu durata normală de un an și destul de mulți

studenți aleg *Elementary Romanian* pentru a cunoaște, a practica și a desăvârși cunoașterea limbii române. Obișnuit, aceiași studenți audiază și cursurile de specialitate, în limba engleză, *Introduction to Romanian Civilization* (un trimestru) și *Romanian as a Romance Language* (alt trimestru). [...] De romanitatea și vitalitatea neobișnuită a limbii române, ca limbă romanică, ei se conving atât de la cursuri, cât și din verificarea, în lucrări de specialitate și în enciclopedii, a afirmațiilor și a demonstrațiilor profesorilor. Pentru aceasta, ei găsesc, în *Research Library*, biblioteca principală a universității, peste o mie de cărți și de reviste, trimise, în marea lor majoritate, din țara noastră, în ultimii ani. [...] În programul permanent al multor formații folk, *brâiele*, *călușul* și *doinele* românești sunt bine reprezentate, încât noțiunea de muzică și dans popular românesc este familiară în oraș. Discuri de muzică populară românească se vând în toate marile magazine de discuri din Los Angeles. Să mai amintim numeroasele reviste din S.U.A. scrise în limba română sau cu text bilingv român-englez? Despre Nadia Comăneci și Ilie Năstase, cel mai simpatizat și laudat sportiv în Los Angeles și în toată California, al cărui portret, înfățișându-l «în plină activitate», te întâmpină în aproape toate magazinele sportive?».

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 387] Vasile Netea pe pg. 1 consemnează al doilea volum din *Memoriile lui Iorgu Iordan*, cu o urmare și în nr 388: „Într-un stil de o rară sobrietate și concizie, memorialistul își povestește viața și odată cu ea, prin numeroase comentarii, însăși viața societății românești contemporane... O bună parte din memoriile sale, și ne referim aici la ambele volume, sunt dedicate vieții politice a timpului, exponenților ei din aproape toate taberele. E drept însă că, fiind scrise fără ajutorul unor fișe sau însemnări anterioare, după înseși mărturisirile autorului din prefața vol. al II-lea, memoriile lui Iorgu Iordan, pe lângă incontestabile informații și aprecieri îndreptățite, păcătuiesc prin numeroase erori și confuzii (politice, istorice) – pentru a nu mai vorbi de anumite aprecieri surprinzătoare – care le diminuează atât autoritatea cât și utilitatea.” □ Dan Ciachir, în *Școlarul durerii*, punctează dispariția lui Emil Botta dar și retipărirea cântecului sau de lebedă: *Un dor fără sațiu* (Eminescu), prin care se demonstrează că Botta e un mare poet român – existând în lirica lui „o nemângâiere universală ce vine din preaplinul ființei” dar și „un simțământ al tragicului, sobru, solemn, mioritic, pe care l-au surprins Pârvan, Brâncuși – în Coloana pomenirii nesfârșite – iar morala este morala naturii”. □ *Să ne iubim clasicii* de Dan Mutașcu este dedicat cărții de interviuri semnată de Grigore Ilisei, la Ed. Eminescu, sub titlul *Cu George Lesnea prin veac* – la 75 de ani de viață și 55 de activitate literară. ■ *Pasiunea culturii (6): Mircea Eliade* de Ion Lotreanu, ajunge la final – cu savantul român contrazicând unele teorii ale lui Hegel, pentru care are o pasiune dar și adversitate: „Într-o pagină din *Fragments d’un journal*, Gallimard, 1973, Eliade recunoaște că pentru a pune în lumină criza europeană a trebuit să apeleze

la viziuni aparținând altor spații spirituale... la originea eseului *Le mythe de l'éternel retour* stă «teoria greacă a nesfârșitei întoarceri» – reluând-o și nuanțând-o, analistul nostru judecă aspru gândirea europeană care și-ar fi uitat «originile»... Ideile lui Mircea Eliade cu privire la mitul revenirii ciclice constituie o sinteză a gândirii umanității începând cu pitagoreicii, Platon, filosofia indiană... În pragul vârstei de 70 de ani, Mircea Eliade a lansat o încercare teoretică temerară. Și-a propus să realizeze o istorie a spiritului omenesc. Punctul de pornire: *Fenomenologia spiritului* a lui Hegel. Astfel s-a născut ideea lucrării *Istoriei credințelor și ideilor religioase*.” La sfârșitul articolului este citat un fragment dintr-o scrisoare a lui Eliade către Dan Zamfirescu, 6 dec. 1975, „o prefață la testamentul acestui mare filosof al zilelor noastre care este român”: „Într-o zi (pe care, evident, o doresc cât mai îndepărtată) bibliotecile mele de la Paris și Chicago, cele 5000 de pagini ale *Jurnalului*, manuscrisele lucrărilor neterminate, toate hârtiile și întreaga corespondență (cu Papini, Jung, Ortega și zecile de orientaliști, istorici și scriitori din două continente) vor lua drumul Academiei Române în loc să fie depuse la «Eliade Archives» care există deja la Chicago University Library.”

## 6 mai

• [„Luceafărul”, nr. 18] Coloana rezervată articolului de fond este ocupată de textul *Din istorie, pentru istorie* de Letiția Vladislav. ■ Mihnea Gheorghiu scrie despre „*Hunii de la Paris*”. ■ Câteva considerații *Despre cenacluri* face Gheorghe Pituț, insistând asupra unei ședințe cenacliere de poezie, la care a asistat recent: „La Clubul tineretului din Baia Mare, unde am fost invitat cu Laurențiu Ulici nu de mult, am participat la lucrările unui cenaclu de poezie. Protagonistul: poetul Aurel Pantea. Nu intenționez să fac o cronică a ședinței respective, dar pe lângă cuvântul superior-didactic al criticului Laurențiu Ulici merită să fie menționate intervențiile pictorului și poetului Mihai Olos, ale poezilor Ion Bogdan, Ion Zubașcu, Mihai Cupcea, numele criticului Simuț și ale soților Moldovan, precum și multe altele pe care nu le rețin. Sinceritatea punctelor de vedere, diversitatea lor mi s-au părut un bun câștigat pentru cenaclul din Baia Mare, discuțiile fiind aprinse și dovedind o superbă tinerețe spirituală. Poetul, provenit din gruparea «Echinoxului» clujean, scrie o poezie saturată de experiențe moderne și modernitate, demersul său liric fiind calificat drept o poezie-limită, de frontieră, fapt ce a împărțit cenaclul în două tabere [...]. [...] Cu aceeași ocazie m-a surprins însă un punct de vedere în apărarea laturii experimentale a poeziilor lui Aurel Pantea: anume că tinerii poeți care vin acum, s-ar simți încâtușați oarecum de nivelul și prestigiul creațiilor lui Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Grigore Hagi, Gheorghe Tomozei, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, situație datorită căreia cei mai tineri n-au decât șansa de a se prezenta cu un lirism absolut nou. Aș repeta ceea ce am spus și atunci: prestigioșii poeți citați fac parte din stirpea acelora generoși care se



bucură de apariția fiecărui strălucit debutant”. ■ În *Chipul interior al trecutului*, Virgil Cândea semnalează două romane de inspirație istorică ale lui Mihail Diaconescu: *Culorile sângelui* (1973) și *Adevărul retorului Lucaci* (1977).

■ La patru decenii de la moartea lui Octavian Goga, Dim. Păcurariu aduce un omagiu *Poetului „pătimirii noastre” și al „nădejzii de mai bine”*: „Se simte uneori, în poezia lui Goga, un ton ușor biblic, ce ține însă, s-a arătat, mai mult de aspectul stilistic, de limbajul metaforic. În *Rugăciunea*, de pildă, atitudinea și gândirea poetului e mai degrabă contrară spiritului evanghelic. El dorește să-i crească «tăria urii și-a iubirii», «furtuna» din suflet, spre a da glas durerii, «înfricoșate» a celor oprimați, viforului «în care urlă și gem robiile de veacuri», închegând, în felul acesta, «cântarea pătimirii» poporului său. E, în această poezie, un patos național, o dorință de răzvrătire și de ură împotriva celor ce țin sub apăsare națiunea, exprimate deschis, străine credinței religioase și rugăciunii. Poezia lui Goga exprimă suferința și aspirația spre libertate a unui popor împilat. În centrul ei se află năzuința de emancipare a națiunii române din Transilvania, a țărănimii în primul rând, oprimată în cadrul imperiului habsburgic; poetul și-a lărgit treptat aria tematică, fiind cântărețul marilor aspirații spre unitate și independență a poporului român din toate provinciile”.

■ Șerban Cioculescu consideră, la *Instantanee*, că parcurgerea romanului polițist *Banda lui Möbius* de Tudor Octavian constituie *O lectură instructivă*: „Am devorat romanul, care se citește cam tot atât de ușor ca și acelea ale lui Simenon, pentru că autorul, Tudor Octavian, are darul povestirii, al descrierilor amănunțite, al portretizării și al dialogului. Ce-i lipsește? Nimic. Din contră, uneori e prea subtil. [...] Așadar, nu mi-am pierdut vremea degeaba. Am gustat câteva ceasuri de plăcută lectură, mi-am îmbogățit cunoștințele matematice, din cale afară de sărace, și m-am întors la fericita vreme a adolescenței, când citeam cărțile din colecția Ignat Hertz și înălțam zmeul. Acum am decupat banda și mi-a reușit și mie experiența lui Möbius”.

■ Dan Cristea comentează culegerea de studii *Alianțe literare*: „Idea de la care pleacă Valeriu Cristea în prima parte a volumului său, aceea consacrată modalităților satirice trecute prin Caragiale, Arghezi și Swift, s-ar putea rezuma în faptul că nu există atitudine satirică în stare pur negativistă, că orice gest de o asemenea portanță demascatoare, oricât de virulent ar fi, ascunde în sine, în realitatea lui substanțială, un «etos al riscului» (N. Hartmann). Nici un mare scriitor satiric n-a rupt până la capăt legăturile de «inimă» cu umanitatea, oricâte vicii și pete detestabile i-a descoperit acesteia, intervenind întotdeauna în scrisul său o *implicare*, de un fel anume, capabilă aceasta să-i mențină comunicabilitatea cu semenii săi. [...] Nu toate ideile structurante ale studiilor publicate de Valeriu Cristea în acest volum sunt absolut originale și nici nu era posibil așa ceva. Atât ideea *inconsistenței*, a vidului la Caragiale, cât și ideea bipolarității materie-spirit la Arghezi sau aceea din a doua parte a cărții, despre raportul ideal-prozaic la Duiliu Zamfirescu, au mai fost vehiculate în critica noastră, însă

autorul are în aceste cazuri meritul de a strânge și articula coerent cam toate argumentele posibile și de adăuga alte probe noi, de indiscutabilă finețe, în favoarea acestor susțineri la care aderăm și noi”. ■ „Într-un «Confiteor» edificator pentru starea de spirit a criticului – notează Paul Dugneanu în recenzia intitulată „*Jurnal de bord*” –, Dumitru Micu mărturisește că ar fi dorit ca acest volum [*Lecturi și păreri*] să fie un jurnal al cărților preferate, ghidat de gust și subiectivitatea deliciilor unor lecturi «secrete». Deziderat rămas neîmplinit, proiect utopic al unui critic a cărui activitate didactică și de cronicar literar îl «supun» mai totdeauna la obiect. Evadare promisă, libertate a criticului însă îngrădită, dirijată de exigențele și cererile editurilor și redacțiilor de revistă. [...] Mărturisim că și noi am fi dorit o carte profund subiectivă, o carte de reverii asupra literaturii dar în așteptarea «covorului fermecat» ne mulțumim cu tradiționala culegere de articole și cronici literare. [...] Interesul cărții stă în maniera particulară de investigare a unor teme așa-zis «didactice» sau, altfel spus, în tratarea cu mai multă libertate a unor subiecte de rutină. Astfel, Grigore Alexandrescu este analizat din unghi estetic și anume al actualității și inactualității artei sale poetice în raport cu sensibilitatea poeziei moderne. Printr-o demonstrație convingătoare, Dumitru Micu probează resursele artistice și originalitatea, desigur nu fără rezerve critice acolo unde este cazul, a poemelor și fabulelor lui Grigore Alexandrescu. Același spirit recuperator și valorificator prezidează articolele despre poezia lui Dimitrie Anghel (*Un simbolist baroc*), și cea a lui Camil Petrescu (*Camil Petrescu poet*). În aceeași linie se înscriu comentariile despre Barbu Ștefănescu Delavrancea (*Delavrancea romanticul*), Zaharia Stancu (*Dimensiunea tragicului*) sau prezentarea, desigur la un prim nivel, a operei de cercetător al miturilor, aparținând lui Mircea Eliade (*De la «Istoriile» lui Herodot la «Miorița» și O sinteză de istorie a spiritualității arhaice*). [...] Dincolo de aspectul informativ și instructiv, *Lecturi și păreri* este o carte interesantă din alt punct de vedere: acela al virtuților și serviciilor foiletonisticii literare.” ■ Artur Silvestri urmărește *Excursia livrescă și ironică* din volumul de voiaj *Călătorie în Marea Antilă* de Ion Bodunescu. ■ Vladimir-Paul Dumbravă „descâlcește” firul *Epic și analitic în roman*, considerând că volumul Danei Dumitriu, *Duminica mironosișelor*, „dezvăluie de fapt coexistența, parțial artificială, a două posibile romane”: primul ar fi unul tipic polițist, iar cel de-al doilea unul de analiză. ■ Cartea *Science fiction* a lui Mircea Oprea, *Figurine de ceară*, este recenzată de Voicu Bugariu. ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru scrie despre *Timp și destin* în romanul *Rana statuilor* de Ioan Dan Nicolescu, roman care are „fond, e fără stângăcii stilistice, chiar cu unele îndrăznele compoziționale și, cu toate că se pot face apropieri cu romane cunoscute, nu-i lipsește originalitatea. Natural, ambiția prozatorului, ca și anonim până acum, nu-i mică. El vrea să rezolve într-o singură carte foarte multe lucruri, pur și simplu să arate tot ce s-a întâmplat în România cam din 1938 și până în 1970. Nu vrea să întocmească însă o frescă,

nici să scrie cronica acestor ani. Scriitorii noștri s-au mai instruit, cunosc anumite modele, știu că cititorul de azi e mai exigent, cere să fii modern. Iar modern în roman înseamnă un fel de realism, pe cât posibil simbolic, narațiune nu lineară, ci răsturnată, discontinuă, întreruptă, cu personaje neobișnuite sau mai bine zis cu cazuri. Amestecul de real și imaginar, ca și amestecul de stiluri sunt de asemenea de rigoare”. ■ Sub egida *Contemporanii noștri* sunt reunite patru profiluri lirice în patru medalioane. □ *O poetică a mineralului* află Dan C. Mihăilescu în opera lui Nichita Stănescu: „Insignifianța» cu care apar la N. Stănescu acvaticul și ignicul este un semn dublu revelator: în primul rând, absența aceasta indică o putere de interiorizare deosebită a eului poetic; apa curge, *iese* din sine, focul *iese* din vreascuri, pe când piatra *stă* pe pământ, sub pământ. Iar N. Stănescu are o predispoziție clară pentru fixarea puterii spirituale într-un centru dat, concentrare a forțelor necesară re-creării materiei. În al doilea rând, atenția acordată mineralului și aerianului denotă o «oroare» față de tot ceea ce înghite, de tot ceea ce înconjoară, de ceea ce scufundă ori carbonizează. Și *apa* și *focul* au duble puteri de a naște, de a da căldură și rodnicie, de a ucide, îneca sau arde. Preferând *piatra* și *aerul*, pământul și pasărea, eul poetic își manifestă dorința de *a se include* (în tăria mineralului) și nu de *a fi inclus*. Aerul și piatra resping, pe când apa și focul atrag. Apa și focul nu ascund, ele sunt prezente în sine, pe când piatra ascunde mereu ceva (crede poetul), are un sine fix – «Greu este să jupuiești o piatră de sinele său», se spune în *Ridicare de cuvinte* – iar aerul ascunde, pentru N. Stănescu, puțința zborului (de ex. *Într-o mare de plasmă*). Piatra și aerul respingând, creează o continuă tensiune, care, la rândul-i, generează încercări nelimitate de accedere, încercări ridicate întotdeauna în Imagine, poezia fiind leacul a-toate-vindecător. Modalitatea în care poetul se poate *include* este metamorfoza, smintirea firii lucrului. De aici *lichefierea mineralului* și *solidificarea aerianului*, de aici și dorința teribilă de a aminti și graiul, cel care dă drept de a fi elementelor. [...] Având «obsesia mineralului» Nichita Stănescu nu caută să-și *mineralizeze* trăirile și nu încearcă să dea lucrurilor opacitate și duritate. Dimpotrivă, caută să *diafanizeze* mineralul, această *concordia discors* a poeziei sale fiind expresia unui *poet integral*”. □ Tatiana Rădulescu surprinde *Fastul memoriei* în volumul *Marea Înfrățire* de Mihai Ursachi, dar schițează și un portret poetic al autorului: „Poet unitar ca viziune și factură, lui Mihai Ursachi îi e proprie realizarea prin cuvânt a unei condiții fastuoase și livrești, având ca ultimă consecință ipostazierea unei morți diverse experimentate, înscenată într-un cadru oracular și oniric. Dacă din anumite considerente exterioare (pastişare de motive ritmice și atitudinale, citate în latină, franceză, tururi arhaice de frază... etc.), M. Ursachi poate fi luat drept un epigon superior și lucid, e cert că poezia lui denotă o dezinvoltură estetică și o asumare necondiționată a unor moduri poetice compatibile prin temperament. Atunci când nu alcătuiește compoziții prozaice, autorul *Inelului cu enigmă*

este unul din acei artiști care frecventează sublimul, prin sublim înțelegând o valență a intelectului capabil să vadă într-o irizație de lumină un joc, o afabulație cu un sens neapărat cosmic. O parcurgere integrală a volumelor lui M. Ursachi – incluzând aici și poeme mai vechi în reluare, motivate de aderențe sentimentale sau de o presiune sistematică – lasă impresia unei ample drame a eului care-și resimte melancolic și acut condiția prizonieră față de sine și față de Logos, în pofida unei permanente și deliberate alienări”. □ Despre maniera în care Leonid Dimov construiește *Lumea ca miracol* în versuri scrie Sultana Craia: „Poezia lui Dimov se întâlnește cu miraculosul heteroclit și trist al lui Boris Vian. Jocul suprarealist al imaginilor, impactul reciproc al fenomenelor, pulverizarea ordinii, nu exclud o voluptate temperamentală pentru global. Agitația formelor, succesiunea rapidă, se traduce de altfel prin marea frecvență a verbului, imprimând mișcarea. Variația nu se produce la Dimov prin metamorfoză, ci prin asociația anarhică și momentană a fenomenelor, prin compunerea unor structuri instantaneu delimitate. [...] Poezia lui este un carnaval nebunesc al formelor, dar un carnaval fără veselie. Este un spectacol captivant, miraculos, rod al unei inventivități proliferante, fabuloase, în care disponibilitatea este unica lege tutelară. Participarea la acest miracol este însă exterioară, detașată. Trăirea nu este nici tragică, nici fericită. Iubitor al formelor, poetul creează lumea de la capătul unui caleidoscop pe care îl rotește neconținut, producând, nerăbdător, mereu noi imagini”. □ Valentin F. Mihăescu se concentrează asupra unei singure cărți de poezie a lui George Alboiu, o „convingătoare carte-bilanț”: „*Poemele Câmpiei* oferă o vedere de ansamblu asupra creației lui George Alboiu, permițând izolarea temelor și motivelor obsedante de-a lungul unui traiect existențial dramatic, dar și desprinderea uneia dintre particularitățile semnificative ale talentului său. Ea constă în faptul că poetul creează amenințătoare viziuni abstracte, uzând de un limbaj de o mare concretețe” („*Poemele Câmpiei*”). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion evidențiază *Trei piese de teatru* ale lui Ion Băieșu: *Alibi*, *Dresoarea de fantome* și *Jocul*. ■ Geo Dumitrescu îi răspunde, la *Poșta redacției*, lui B. Horasangian: „Nu sunt noutăți deosebite, ba poate, chiar e un regres față de unele pagini anterioare. Multe însemnări fade, anodine, lipsite de substanță și freamăt liric. Printre ele, câteva pagini ceva mai înfiripate: «Tu vii dinspre verde», «Caleașca», «Filă de dicționar», «Ora exactă»”. □ În vecinătate, la *Atelier literar*, găsim, între alte nume, și pe acela al poetului Aurel Dumitrașcu. ■ *Arhiva Luceafărului* cuprinde, sub titlul *Un Bacovia necunoscut?*, ipoteza lui Marcel Marcian conform căreia Clement-Bacău, corespondent la *Revista idealistă*, ar fi, de fapt, George Bacovia. Cercetătorul își însoțește argumentația de trei „restituiri”, prozele scurte *Bătrâna*, *Duoi prieteni* și *Împăcare*. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri: Ion Drăgănoiu, Victor Felea, Cecilia Dincetate, Cleopatra Lorințiu, Florența Albu, Daniel Turcea și Denisa Comănescu. □ Fl. N. Năstase semnează proza *Lina*.

## 7 mai

• [„Scânteia”, nr. 11107] Ovid S. Crohmălniceanu pune întrebarea următoare „Ce rol pot îndeplini criticii literari în această operă nobilă de lărgire și adâncire a cunoașterii mutuale pe plan internațional?”, încercând să răspundă la ea în articolul *Critica literară și cunoașterea reciprocă a culturilor* al cărui început șarjează pe ideea apropierei dintre oameni, a egalitarismului raselor și a eliminării prejudecăților: „Toată lumea este de acord că, ajutând popoarelor să se cunoască între ele, slujim cauza păcii. Aproximarea constituie o condiție fără de care oamenii nu pot ajunge prieteni; pe ignorarea celorlalți au fost clădite ideologiile barbare de superioritate rasială, cu pretențiile lor la dominarea lumii. Necunoașterea hrănește prejudecățile, imaginile eronate, posibilitatea întreținerii disprețului și în ultima instanță a urii. Războaiele agresive, cetro-pitoare se fac cu inși fanatizați de idei false asupra popoarelor menite a fi subjugate. Conchistadorii Americii au refuzat deliberat să ia act de marile civilizații locale, considerându-i pe «indieni» sălbatici care trebuie creștinați și supuși coroanei spaniole cu forța. Principiul acesta l-au invocat toate expedițiile coloniale, de cucerire și prădăciune.” ■ Dumitru Micu susține în cronică sa literară cartea de debut *Permanență și modernitate* de Valentina Marin Curticeanu care: „revelă incontestabile aptitudini de cercetător, slujite de un real simț al artisticului, de o accentuată vocație a analizei, de o ascuțime a spiritului în virtutea căreia lectura scoate la iveală constituenți neobservabili de către oricine a unui text, de o gândire lucidă și, nu în ultimul rând, de iscusința de a o formula.”

## 9 mai

• [„Scânteia”, nr. 11108] Relația dintre munca laborioasă și creație, dintre viața unui artist împlinit și învățarea artei, a meseriei, este țința articolului cu titlul *Etica muncii – piatra de încercare a existenței creatoare* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care mai însemnează: „cei vechi dădeau o mare însemnătate uceniciei, laboriosului antrenament care pregătea pe viitorul artist ca pentru un fel de monahism, ca pentru o asceză a spiritului. Adolescenții intrau devreme în atelierul maștrilor, la zece, doisprezece ani (ca Giotto la Cimabue sau Leonardo da Vinci la Verrocchio) și ani de zile nu făceau decât munca de bucatărie, adică măturau și curățau uneltele de trebuință și mestecau culorile în mojaruri. Între timp se învățau, anevoios, regulile desenului, căci stăpânirea meșteșugului însemna cu strictete punctul de la care începea creația. Abia târziu, după ani și ani de studiu, avea voie și ucenicul să schițeze o mână, un picior ori conturul unui personaj de figurație în tablourile maestrului. La fel se petreceau lucrurile cu ucenicii întru ale muzicii ori ale poeziei. [...] despre poezii medievale se spunea că vara cutreieră lumea încântând-o cu arta lor, iar iarna stau la școală învățând sutele de tipare prozodice ale vremii. Rangul de *meistersinger* se obținea greu, cu examene extrem de pretențioase.”

## 10 mai

• [„România liberă”, nr. 10 431] Ion Dodu Bălan prezintă *Un debut matur*, mai exact, volumul de versuri al lui Petre G. Gorun, *Pentru dreptate se aprinse focul*, notând că poetul este „un bun creator de atmosferă, de ambianță socială”, operele evidențiind „o neistovită dragoste de datini și de patrie”. □ În articolul intitulat *Mărturiile unei conștiințe*, Tia Șerbănescu analizează „jurnalul” Mariei Banuș, *Sub camuflaj*, ce cuprinde secvențe din experiențele prin care a trecut autoarea în perioada „dramatică” cuprinsă între anii 1943 și 1944.

• [„Viața studentescă”, nr. 19] Continuă rubrica lui Solomon Marcus – *Ecuatii*, cu articolul *Istoria, ca strategie*. ■ Nagy György semnează o prezentare a *Dramaturgului Sütő András*. ■ La rubrica *Sintagme* sunt recomandate traduceri volumelor *Figuri* de G. Genette (Univers, tălmăcire de Angela Ion și Irina Mavrodin), respectiv *Viața literară a lui Anatole France*, ediție de Al. George.

## 11 mai

• [„România liberă”, nr. 10 432] Tia Șerbănescu reproduce convorbirea cu scriitorul George Bălăiță în articolul *Viața personajului. Existând o creștere a calității vieții, trebuie să existe un personaj care s-o argumenteze prin el însuși și s-o afirme*. Autorul romanelor *Lumea în două zile* și *Ucenicul neascultător*, referindu-se la strategiile și la tematica de construcție a operelor epice, în general, afirmă: „Este evident că ne aflăm într-un foarte bun moment al prozei, al romanului, în special. [...] El justifică, literar, momentul actual al societății noastre, momentul politic și social de efort mai substanțial ca niciodată, de depășire; iar amploarea construcțiilor românești este și ea fidelă construcțiilor românești, din toate domeniile de activitate, cărora li se integrează organic”.

• [„Scânteia”, nr. 11110] Fine disocieri între polemică și pamflet, între critica solitară și critica dialogului, între opozițiile perdante în locul asocierilor constructive, face Eugen Simion în articolul *Spiritul polemic în critica literară*, explicitând, în fond, ce este și ce înseamnă critica literară pentru el însuși în judecăți limpezi și sfătoase: „Spiritul polemic este expresia spiritului critic și reprezintă instrumentul cel mai eficace pentru a impune adevărul în literatură. Orice afirmație, în acest câmp de probleme, implică o delimitare, o ierarhizare. Adeziunea cea mai inocentă față de o operă presupune respingerea altora, din aceeași zonă. A da o judecată de valoare și a nu supăra pe nimeni nu este cu puțință, căci cine zice critică zice acceptare sau respingere în sfera ideilor literare. Marii noștri critici (Maioreescu, Lovinescu, G. Călinescu) sunt și marii noștri polemisti. [...] Nu este normal și nici nu este bine să avem toți aceleași păreri despre literatură. O carte poate să placă sau nu, faptul cel mai firesc de pe lume este ca un critic să-și exprime în chip liber părerea, combătând, atunci

când este cazul, părerile celorlalți. [...] Când totuși, polemica se declanșează, ea părăsește repede terenul ideilor, evoluând spre contestația morală. Eu spun unui redactor-șef că revista lui este confuză, fără spirit critic și el caută să descopere nereguli în biografia mea și să-mi închidă astfel gura. Spiritul polemic, vreau să spun, presupune spiritul de civilitate. Un scriitor poate să conteste un critic, dar pe singurul teren al ideilor. [...] Dezbaterea trebuie să implice adevărurile mari ale literaturii și să tindă spre adevăr. Chiar dacă este vorba de un adevăr posibil, de o verosimilitate. În critică este mai importantă natura întrebării pe care o ridici decât natura soluției pe care o propui.”

● [„Scânteia tineretului”, nr. 9009] Eugen Uricaru scrie despre *Literatura și viața*: „Rostul artei în general, al literaturii în special, este acela de a descoperi infinita și invizibila rezistență de structură a specificului uman.”

● [„Flacăra”, nr. 19] Ștefan Dumitrescu publică poezia *Partidul*, iar Radu Cârneci, *Odă eroilor*. □ În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar* sunt prezentate, cu titlul *Cronica*, edițiile 303 și 304. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (9)*, Octavian Paler publică prima parte din *Fascinația arheologiei*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Longevitatea poezilor*. ■ Alex. Ștefănescu, în *Opinii*, discută despre *Spiritul tânăr în poezie*: „După 1970 au apărut și continuă să apară atât de mulți poeți demni de interes încât simpla lor enumerare ar putea acoperi spațiul rezervat acestui articol. De aceea nu-i voi lua în discuție decât pe cei care reprezintă cel mai energic spiritul generației. Fiindcă un spirit al acestei generații există, chiar dacă mulți critici o consideră o sumă de valori eterogene și chiar dacă marele public încă nici n-a înregistrat-o. În ce constă? Înainte de a schița un răspuns, să facem un mic excurs genealogic. Detașamentul de poeți de la 1960, având rolul și, deci, și caracteristicile unui «spărgător de gheață», și-a unit eforturile într-o singură direcție și a reușit să disloce blocurile masive de poncife care acoperiseră ideea diafană de lirism. Pentru a face să se pulverizeze atitudinile lozincarde, ei au aruncat în aer însăși structura propoziției, obținând o pulbere diamantină de cuvinte. Nu întâmplător stilurile lor ar putea fi mai degrabă definite prin categoriile gramaticale predominante decât prin structuri. La Nichita Stănescu, de exemplu, s-ar putea vorbi de jocul imprezvizibil al verbelor, constituind jerbe strălucitoare de gândire pură. La Ioan Alexandru – despre o sălbatică vegetație de adjective, la Ion Gheorghe – despre aglomerări mari, «megalitice», de substantive. Conform obișnuitei dialectici a succesiunii generațiilor, tinerii poeți apăruți în deceniul opt redescoperă cu încântare propoziția, adică vechiul și totuși mereu noul discurs liric, apropiat prin logica sa internă de fluența vorbirii libere”. În acest context sunt analizați Mircea Dinescu, Emil Brumaru, Dinu Flămând, Mihai Ursachi, Dan Verona, Mircea Florin Șandru, Carolina Ilica. □ În *Cronica literară*, George Arion prezintă romanul Danei Dumitriu, *Duminica mironosișelor*. □ În *Pagina de lectură*, cu titlul *Roșie ca vișina*, este publicat un fragment din romanul *Iulie* de Teodor Bulza, „în pregătire la editu-

ra Facla”. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a șasea din romanul *Moartea boxerului*, iar Teodor Mazilu – *Intransigența în sos de vin*.

● [„**Orizont**”, nr. 19] Cronica lui C. Ungureanu aduce în discuție cartea cu un titlu surprinzător *Pseudojournal* (Minerva, 1978) a lui Anton Holban, subintitulată corespondență, acte, confesiuni, o ediție de documente dintr-o epocă în care moda literaturii autentice domină net celelalte „mode” (ediția fiind realizată de Ileana Corbea și N. Florescu). □ În tableta sa de la rubrica „marginălii”, Livius Ciocârlie face disocieri între simbolurile spațiului romantic (azurul și vârtejul) și simbolurile spațiului modern pentru a arăta apoi poziția lui Eminescu față de acestea (*Eminescu și romantismul*). ■ C. Ungureanu susține debutul în poezie al cenaclistei și eseistei Ana-Pop Sîrbu. ■ G.I. Tohăneanu prezintă, la rubrica de stilistică „sadoveniana”, extraordinara mobilitate semantică a cuvintelor ce denumesc părțile trupului omenesc (articolul *Obraz*). ■ Nicolae Mareș traduce din lirica poloneză poeme de Adam Wazyk, Tymoteusz Karpowicz, Anna Kanienska, Jan Gorec-Rosinski.

● [„**România literară**”, nr. 19] Se deschide editorialul redacțional *Legământul*, despre semnificațiile zilei de 9 Mai. ■ Din *Viața literară* aflăm, între altele, despre două evenimente de *La facultatea de limba și literatura română din București*: „Invitat de studenții și cadrele didactice de la Facultatea de limba și literatura română din București, scriitorul Marin Preda a răspuns – în cadrul unei pline de semnificații întâlniri – întrebărilor despre arta și literatura contemporană, despre propria sa activitate de creație. Scriitorul Marin Preda a fost prezentat celor de față de prof. dr. doc. Al. Piru, șeful Catedrei de literatură română”; „Sesiune științifică omagială: Cercul integrat de etnologie și folclor de la Facultatea de limba și literatura română, Universitatea București, l-a sărbătorit pe cercetătorul Hary Brauner, primul secretar al Arhivei de folclor din cadrul Societății compozitorilor români, colaborator apropiat al etnomuzicologului Constantin Brăiloiu, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani de viață și 50 de ani de activitate științifică. Au prezentat comunicări studenții Cătălina Mărânduc, Bucur Romulus, Radu Comănescu, Lefter [Ion] Bogdan și Tudor Iulian. Au participat ca invitați prof. dr. doc. Mihai Pop, prof. dr. Emilia Comișel, prof. dr. Ovidiu Papadima, dr. Alexandru Amzulescu și cadre didactice din facultate. Lector dr. Octav Păun a făcut, în deschiderea sesiunii, o scurtă prezentare a activității științifice a sărbătoritului”. ■ Al. Balaci pledează, în concordanță cu hotărârile Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., pentru *Dialog și mesaj cultural*, pentru „dezvoltarea legăturilor de prietenie, a colaborării și schimburilor cu alte țări în domeniul culturii, educației, științei și informațiilor”. ■ Nicolae Prelipceanu publică o tabletă despre *Pădurea românească*: „Trebuie să fim atenți cu pădurea românească în mijlocul căreia a copilărit poporul român și în mijlocul căreia am copilărit noi înșine, fiecare dintre noi în parte și cu toții la un loc, trebuie să o păstrăm ca pe o sursă a unei lumini ciudate, profunde, venind ca din istorie aici, în fața noastră, pe fețele



noastre. Este greu să uiți pădurile vieții tale, pădurea românească, așa cum este greu să-ți uiți ființa, atâta vreme cât nu ești foarte greu și iremediabil bolnav. Este greu să uiți pădurea copilăriei, cum este greu să uiți că ai avut copilărie. La care pădure gândindu-te, te gândești la patrie, la soarele și umbra ei răcoasă, la oameni cu nume și mai ales la cei fără nume, atât de mulți și atât de neuitați”. ■ Sub egida *Opinii despre 4 debuturi în proză*, sunt grupate comentarii semnate de Lucian Raicu, Laurențiu Ulici, Cornel Ungureanu și Mircea Iorgulescu. □ *Stil și substanță* remarcă Lucian Raicu în volumul de povestiri *Vânătoarea de cai* de Ion Bledea, subliniind faptul că debutantul are „mână de prozator, probabil excepțional, scrie bine, dar nu în sensul că «știe să scrie», cu fraza corectă, sigură, fluentă (care e adesea semnul fadorii, al lipsei de chemare), ci bine într-un înțeles personal: concis, șocant, cu aparență paradoxală, cu o parte de umbră și chiar de ușoară obscuritate, venind din concentrarea intenției, cu ușoară prețiozitate chiar, una ce poate fi și blazonul demnității de scriitor, fiindcă scriitor nu este insul care se trezește vorbind și scriind, fără a ști prea bine nici ce face, nici cine este, scrie expresiv, izbindu-te mereu cu câte ceva, nu neapărat cu un cuvânt, dar cu o remarcă neașteptată, la început bizară, înscriindu-se mai repede sau mai încet pe orbita verosimilității. Cine «scrie» așa, înseamnă că are ceva de spus. Pregața stilului fiind, la adevărații scriitori, nu o oarecare îndemânare, ci anticiparea substanței: aici se petrece ceva, aici vom asista curând la un spectacol neprevăzut”. □ Laurențiu Ulici consideră, în cronică intitulată *A povesti în nuvelă*, că debutul în proză al lui Mircea Diaconu, cu volumul *Șugubina*, „promite un onorabil și tipic autor de «proză scurtă», onorabil în sensul expresivității epice, și tipic în sensul unei certe și exclusive vocații «nuvelistice». Atât de apăsată și de categorică este această vocație la tânărul prozator încât o deplasare spre «roman» pare imposibilă, nu atât formal (deși nici a eșua în roman nu-i un lucru tocmai ușor) cât funcțional-organic. Bun povestitor, cu o bogată memorie afectivă, Mircea Diaconu are mereu aerul că evocă amintiri din copilărie și din adolescență, că își transcrie, revăzându-și-o și revizuiindu-și-o, biografia, de-a dreptul sau pe ocolite, selectând momente cu rezonanță limpede și prelungă, iar atunci discursul epic e realist descriptiv în maniera și tradiția prozei rurale muntenești, sau reconstituind fragmente obscure, modificate prin efort de imaginație și pătrunse de o lumină simbolică, iar atunci predomină în texte impresia de ficțiune într-un stil simili-poematic, miniaturist. [...] Promițător în perimetrul prozei scrute, Mircea Diaconu are a se feri de ispita romanului, cel puțin până ce imaginația sa epică nu va ieși de sub tutela memoriei afective, deocamdată autoritară, spre o autonomie, ce-i drept relativă, dar vitală”. □ În volumul de schițe și povestiri *Portrete de familie* de Ștefan Damian, deși „numeroasele influențe sunt puse la vedere”, autorul dorind „cu orice preț parcă să ne atragă atenția că, de pildă, un anumit sistem de repetiții sunt învățate de la D.R. Popescu, că un monolog interior este construit în tradiția povestirii românești a anului 1968”, Cornel Un-

gureanu consideră că eroii au, totuși, „pregnanță” și că povestirile „se individualizează prin cantitatea de viață pe care o propun personajele, prin experiența pe care ele o propun povestitorului. [...] *Portrete de familie* este, deocamdată, cartea unui foarte promițător exercițiu, o bună introducere într-o carieră literară a cărei altitudine va fi fixată, până la urmă, de voința autorului de a se despărți de iubiții săi părinți, adoptați cu atâta dezinvoltură”. □ Deși nu a debutat încă editorial, Alexandru Vlad este luat în vizor de Mircea Iorgulescu *Înainte de volum*: „Cunoscută fragmentar și numai din reviste (*Echinox*, *Steaua*, *Tribuna*, *România literară*, *Amfiteatru*, *Vatra*, *Familia*, *Napoca universitară*), proza lui Alexandru Vlad nu se situează totuși în zona incertă a exercițiilor de începător ce reclamă, dacă nu neapărat îngăduință, măcar încredere și așteptare: profesionalismul desăvârșit, seriozitatea aproape ascetică și miza gravă a fiecărui text, în sfârșit unitatea de teme, de ton și de preocupări în ordinea construcției narative, niciodată tentată de soluții facile, totul arată un scriitor deplin, cu o personalitate marcată artistic. Însăși prelungirea stadiului de așteptare în edituri a celor două volume predate până acum de Alexandru Vlad îl recomandă; fiindcă repede și ușor debutează îndeosebi autorii cu înzestrare medie, ale căror stângăcii sunt scuizabile prin condiția lor de debutanți și ale căror disparate împliniri dau speranțe în virtutea aceleiași condiții, realizându-se astfel starea de «promisiune», infinit mai confortabilă și chiar mai acceptabilă decât certitudinile. [...] observația făcută în urmă cu aproape un an de Constantin Țoiu, când prezenta cititorilor «României literare» o proză de Alexandru Vlad, în legătură cu existența unui refuz al superficialității și a unui scrupul «ce dă scrisului, întârziat de muncă asiduă și de îndoieli, puterea îndărătnică de a rezista unui drum lung, răbdător» a depășit, iată, cadrul unei simple caracterizări, devenind prin forța împrejurărilor o previziune realizată. Lungimea «drumului» până la debutul în volum al lui Alexandru Vlad poate fi însă raportată, mai terestru, și la relativul dezinteres pentru proza de dimensiuni reduse și mai ales pentru nuvelă”. ■ Șerban Cioculescu cuprinde în *Breviarul* său imaginea lui *Titu Maiorescu în „Jurnal” și epistolar*. ■ Geo Bogza publică tableta *Italia*. ■ Monografia *Radu Stanca, poezie și teatru* întocmită de Ion Vartic este analizată de Nicolae Manolescu, apreciindu-se îndeosebi ipostaza unui *Radu Stanca, poet baroc*: „Ion Vartic își confirmă cu această carte vocația din *Spectacol interior*; dincolo de finețea interpretării critice, există la el o plăcere a construcției critice, a spectacolului cu alte cuvinte, la care critica are dreptul ca și literatura, și pe care și-l poate oferi din când în când. Eseul nu e interesant doar prin ce se spune despre Radu Stanca, poet baroc, dar și prin barochismul structural al unei critici în care simetriile, oglindirile, gradațiile devin procedee de punere în scenă a lecturii propriu-zise”. ■ George Muntean recenzează cartea de poezie *Miez de anotimp* de Ludmila Ghițescu. ■ Valeriu Cristea urmărește analitic *Călătoriile* lui Constantin Abăluță: „Sunt nu numai mai multe cărți de poezie dar și mai multe modalități

poetice în noul și cuprinzătorul volum de versuri intitulat *Călătorii* al lui Constantin Abăluță (care semnează în același timp coperta și desenele). De la maniera aridă, abstractă evidentă în primul ciclu, *Vântul*, «continuarea peste timp (aproape un deceniu) a poemului *Piatra*», după cum ni se explică, autorul trece, în ciclurile următoare, *Călătorii* și *Nesfârșita, fulgerătoarea întâlnire*, la cea mai directă – în aparență – poezie a cotidianului, de un biografism înșelător însă, pentru ca în elegiile nesentimentale, deși «de altă-dată» cu care se încheie volumul să dea curs versului de amplă respirație suprarealistă, amintind, pe alocuri, de poematica lui Virgil Teodorescu. Cu toată această suprapunere de cărți și de modalități, volumul lui Constantin Abăluță e de o izbitoare unitate. Rareori un poet de expresie ostentativ liberă reușește să ne dea în aceeași măsură sentimentul unei coerențe interioare chiar în plină incoerență – reală sau numai părelnică – a limbajului ca Abăluță. Dificilă adeseori, poezia lui este însă perfect articulată în conținutul ei”. ■ Sorin Titel discută prozele din *Câinii după gratii!* de Bálint Tibor. ■ Versurile lui Ion Caraion din *Lacrimi perpendiculare* sunt scrise, conform lui Paul Georgescu, *Cu întreaga ființă* a poetului: „Descinzând din mânia pedepsitoare a lui Eminescu, lava dogorător incandescentă a poeziei lui Ion Caraion se prăvale, încă de la început, fără potol, spărgând formule poetice, refuzându-se îndărătnic rubricelor criticii și rămânând consecvent asemănătoare cu sine și nepereche. Poezia lui Ion Caraion a fost, de la început, explozia artistică a unei extreme sensibilități morale pentru care răul s-a asimilat urâtului. Această urățire a răului a generat izbucnirea violentă, cu mari viziuni onirice dar și curgerea înghețată, dură și tăioasă a poemelor de formă clasică în care o luciditate neîmpăcată sfârșeamă urâtul – care este răul. Mereu altfel, în expresia derutant nouă, mereu același în răsucit dure-roasa sensibilitate morală, catastrofic și vital, grațios și veninos, miniatural și gigantesc, rănit și plener, utopic și nocturn, poetul scrie cu întreaga ființă deodată”. ■ *La Prima verba*, L[ Laurențiu]. U[ lici]. subliniază lipsa *Culturii poetice* a debutanților Nicolae Căpățână (*Luna printre arbori*) și Petru Ilieșu (*Pastel handicapat*). ■ Gh. Bulgăr realizează *Trei dialoguri despre limba și literatura română*, cu romanistul Alf Lombard (Suedia), cu profesorul de la Sorbona Alain Guillermou (Franța) și cu traducătorul de poezie românească și istoricul Mariano Baffi (Italia). ■ Despre *Malraux, sau tragicul mascat* scrie Pericle Martinescu. ■ Corneliu Vadim Tudor și Alexandru Philippide semnează poezii în acest număr. □ Ion Brad publică două tablouri din piesa *Nu pot să dorm*. □ Bianca Balotă este prezentă cu proza *O cabală cu un tablou*. □ *La Atlas*, Ana Blandiana așază câteva *Note*. □ Nicolae Nicoară și Anatol Ghermanschi traduc câteva poeme din *Lirica din R.S. Cehoslovacă*. ■ George Albuț încheie numărul cu reportajul chinez *Nemuritorul din „Coliba de paie”*.

● [„**Tribuna**”, nr. 19] Pe prima pagină citim 1848 sub semnătura „Tribuna”: „Există în istoria națiunilor momente excepționale, momente de răscruce, care oferă – atât prin geneza cât și prin răsfrângerile lor – deschiderea necesară

înțelegerii sensului și caracteristicilor unor întregi perioade istorice, care pun în lumină fizionomia unei epoci. Unor astfel de momente aparține revoluția de la 1848 – opera claselor asuprite, care, pentru națiunea română, a deschis calea unirii și independenței, a afirmării naționale depline”. ■ D. Ivănescu scrie despre *Alexandru Ioan Cuza*: „Activitatea revoluționară a lui Alexandru Ioan Cuza n-a început și nu s-a sfârșit la 1848. Acțiunile sale, atât cele premergătoare alegerii ca domn cât și cele din timpul domniei, demonstrează fără putere de tăgadă că întreaga sa operă stă sub semnul revoluției”. ■ Ion Vlad semnează *Memoria sentimentelor*, o cronică literară la *Sub camuflaj* de Maria Banuș (C.R., 1978): „Fluxul impresiilor, al corespondențelor (prin lecturi, prin înregistrarea vibrației unei discuții cu un interlocutor privilegiat) este adesea complexitor. Sunt notele unui scriitor pe margini de cărți, sunt ecoul unor dialoguri sau impresiile unui spectator. Reține nu latura documentară (ce citea scriitoarea etc.), ci accentul de sinceritate, de confesiune; cărțile, discuțiile sunt încorporate în biografia unui om ce se dezvăluie pentru a se înțelege mai bine”. ■ Sub semnătura „Tribuna” citim *Septuagenarul Ion Vlasiu*: „În numele Creației, slujite, cum se știe, în alternativele artelor, Ion Vlasiu stă printre pietre și printre lemnele cioplite, ascultând, la Bistra, trecerea Mureșului”. ■ Victor Felea semnalează *Virgil Mihai: Legea conservării adolescenței* (Dacia, 1977): „«Senzații și impresii moderne» din diverse peisaje autohtone sau străine se adună în poeme caligrafiate cu eleganța și cu un simț al degajării moderne (ironie și autoironie), lângă care trebuie să amintim și câteva notații erotice de o rară grație ce întregesc fizionomia unui poet autentic, însă cantonat într-o zonă lirică prea restrânsă”. ■ În *Însemnări de lectură* Radu Mareș scrie despre A.D. Munteanu: „A.D. Munteanu nu este un portretist și nici nu e preocupat să realizeze personaje cu multă culoare, cu relief etc. El folosește în general un stil sintetic, câteva trăsături sumare, o dominantă caracterologică”. ■ Ioana Em. Petrescu scrie despre *Eminescu și pașoptismul*. ■ Titus Moraru publică epistola *Simion Bărnuțiu către Avram Iancu și Axente Sever*. ■ Despre *Aspecte ale raportului național-social în revoluția românilor de la 1848 din Transilvania* scrie Eugen S. Cucerzan. ■ Ion Buzași se ocupă de *Câmpia Libertății în literatură*: „Romanele despre anul revoluționar 1848 (Mihai Eminescu, *Geniu pustiu*, I. Pop-Florentin, *Craiul Munților*, Camil Petrescu, *Un om între oameni*, D. Almaș, *Un om în furtună*, Al. Hodoș, *Focurile de pe culme*, Viorel Știrbu, *Marele sigiliu* ș. a.), precum și piesele de teatru despre Avram Iancu datorate unor scriitori ca Lucian Blaga, Paul Everac, Mircea Micu etc., folosesc fragmentar cadrul social-istoric al Blajului pașoptist și Imaginea Câmpiei Libertății”. ■ Andrei Marga revine la *Cronica ideilor* cu *Identitatea unei generații*. ■ Teodor Tanco scrie despre *Omagiu lui Coșbuc*: „■ George Genoiu se ocupă de *Dramaturgia actuală și adevărurile fundamentale ale existenței*: „Lucrarea sculptorului Gavril Covalschi, o aleasă reușită artistică a genului și de netăgăduită perenitate, împlinește o așteptare îndelungată pentru urbea care

adăpostește în bronz pe ceilalți corifei ai străvechilor plaiuri românești. Andrei Mureșanu și Liviu Rebreanu, și întregeste un act de dreptate istorică și politică prin restituirea imaginii în bronz a celui ce nu s-a îndepărtat nici o clipă de aspirațiile sociale și naționale ale poporului său. În fața unei mulțimi impresionante, cu deosebire tineret, în prezența primului secretar al Comitetului județean de partid, Adalbert Crișan, a primarului orașului Bistrița, Andrei Weingartner, a autorităților județene și orășenești, a tovarășei Tamara Dobrin – vicepreședintă a Consiliului Național al Culturii și Educației Socialiste, a tovarășului Dumitru Radu Popescu – vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România, redactor șef al revistei «Tribuna» din Cluj-Napoca, a rostit cuvântul inaugural după care în emoțiile și sub ochii încețoșați de valul omenescului lirism, poetul a intrat într-o nouă eternitate. Au rotunjit portretul spiritual și poetic, prin simțitele lor vorbiri, prof. univ. Gavril Scridon și scriitorul D.R. Popescu, conchizând că alese sunt clipele și fericit este un popor care ridică poezilor statui. În sala de cultură a orașului, aceeași construcție de stil de pe vremea când poetul a trecut în repetate rânduri și a poposit prin Bistrița, s-a desfășurat o sesiune științifică festivă cu participare bogată. Prefațată de o amplă prezentare a personalității literare și artistice a lui George Coșbuc de către tovarășul Adalbert Crișan, sesiunea a continuat cu comunicările lui: Gavril Istrate, Petru Poantă, Lucian Valea, Ion Rusu Sărățeanu, Octavian Ruleanu, Gavril Scridon, Alexandru Husar, Victor Crăciun, Onisim Filipoiu, George Vasile Rațiu, Claudiu Moldovan, Teodor Tanco. În faptul serii vestitele formații cultural-artistice ale orașului și satelor afirmate pe scena Festivalului «Cântarea României», au completat evenimentul omagial printr-un spectacol lângă statuia poetului, aplaudat îndelung”. ■ În *Corespondența din Oslo* citim *Henrik Ibsen – 150 de ani de la naștere*, omagiu semnat de Sandală Baci: „Pentru Norvegia anul 1978 este «anul Ibsen» pentru că la 20 martie s-au împlinit 150 de ani de la nașterea marelui dramaturg norvegian. Acest jubileu va lua o amploare deosebită, întrecând în dimensiune Centenarul nașterii. Sărbătorirea se desfășoară în tot cursul anului și pe tot cuprinsul țării, norvegienii considerând – și pe drept cuvânt – că important rămâne a-l înțelege în perspectiva contemporană”. ■ Vasile Sălăjan publică reportajul *Într-o vară, un oraș...*, despre Albac. □ Versuri semnează Leonid Dimov (*Ateism; Deznădejde?; Întru Socrate; Sisifică*). □ Citim *Ceasornicul* de Tudor Sava. □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu textul *Circuit deschis*. □ Cornel Udrea revine la *Umor* cu noi *Rețete gastrocomice*.

## 12 mai

● [„Scânteia”, nr. 11111] Dumitru Micu recomandă cu un entuziasm circumspect atenției publicului cititor cartea *Lucian Blaga, filosoful poet, poetul filosof* (C.R.) de Alexandru Tănase: „Prima încercare de a cuprinde într-o viziune de ansamblu largă întreaga operă a lui Lucian Blaga, cartea lui Alexandru

Tănase explorează teritoriile acesteia cu bune rezultate, înfățișând și judecând exact, dacă nu geologia, în orice caz geografia ei, oferindu-se, în consecință, ca un instructiv ghid de lectură, ca o utilă «introducere» și am zis cu „un entuziasm circumspect”, deoarece îi aduce cărții și unele obiecții: „Operei literare a lui Blaga îi este rezervată aproximativ o treime din spațiul cărții, cam puțin. Ceea ce e însă de natură a provoca mirare este faptul că poezia și teatrul sunt examinate independent de filozofie, cu toate că, potrivit chiar afirmației criticului, «opera lui Blaga alcătuiește o unitate». Unghiul din care și versurile și piesele de teatru sunt privite e filozofic, dar interferențele lor cu opera de reflecție nemijlocită nu beneficiază de cercetare.” ■ Paul Everac își expune eseuistic opiniile despre *Comedia ca fapt sociologic*, la rubrica „probleme ale dramaturgiei actuale”: „Și eu am prejudecata că, între speciile dramaturgiei, comedia e mai mărunță decât drama, reprezintă mai puțin, are un aer mai efemer și o țintă mai imediată: că lucrurile mari ale acestei lumi țin mai mult de caracterul grav, de punerea și înfruntarea problemelor serioase, de abordarea vieții din unghiul meditației [...]”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 9010]** Alex. Ștefănescu recenzează volumul de poezii al lui George Alboiu, *Poemele câmpiei*, publicat la editura Cartea Românească: „Citind volumul cu obiectivitatea permisă de trecerea unui deceniu de la debutul autorului, simțim imediat că ceea ce s-a demodat în versurile sale este tocmai ceea ce trebuia să le asigure o mare rezistență la timp și anume *mitul Câmpiei eterne*.”

• **[„Contemporanul”, nr. 19]** Redacția revistei analizează *Stilul comunist de muncă*: „Ca sistem de acțiune stilul de muncă se bazează pe atragerea maseilor de oameni ai muncii, producătorii tuturor bunurilor materiale și spirituale, la desfășurarea efectivă – și când spunem efectivă spunem realizare, concepție și conducere – a activității din toate domeniile sociale”. ■ Radu Cârneli descoperă în George Coșbuc un *Poet al națiunii*: „Continuând strălucita tradiție poetică a lui Bolintineanu și Alecsandri, a lui Andrei Mureșanu și Hasdeu, urmând marelui său predecesor, Eminescu, înnoind și revigorând lirica ultimului deceniu al secolului trecut și a începutului de secol douăzeci, anunțându-l pe Octavian Goga, Coșbuc a marcat puternic poezia românească cu prospețimea și puterea eposului popular, cu temele sale de-o autenticitate excepțională. «Suflet în sufletul neamului său», editat astăzi în tiraje de masă, Poetul se bucură de o permanentă și binemeritată glorie literară. Steaua Poetului stă și va sta mereu în zenit, arzând mistuitor deasupra unui timp nou. La 60 de ani de la stingerea sa, un pios și luminos omagiu de neam”. ■ Edgar Papu semnalează apariția cărții lui Franz Johannes Bulhardt, intitulată *Ostașii noștri* (Minerva): „În cadrul comemorării celor o sută de ani de la data independenței noastre a apărut la Editura Minerva un splendid volum bilingv cartonat și legat în pânză, având reprodușă pe copertă o schiță a lui Grigorescu, inspirată de evenimentele din 1877. Este vorba de *Ostașii noștri* în traducerea germană a poetului

Franz Johannes Bulhardt”. ■ În textul *Poezia la timpul prezent*, Cornel Ungureanu prezintă cartea lui Adrian Păunescu: *Poezii de până azi* (Minerva): „Volumul... apărut în colecția Biblioteca pentru toți a Editurii Minerva adună o mare parte din poeziile pe care Adrian Păunescu le-a publicat «până azi»; selecția nu urmează cronologic apariția volumelor de poezie, ci regroupează textele în numele unei ordini care, crede poetul, ar reprezenta mai bine structura sa creatoare. Secțiunile volumului se despart, putem constata, cu destulă ușurință: prima, pe cont propriu, ar selecta artele poetice ale lui Adrian Păunescu, cea de a doua poezia eroică, este consacrată *Țării și eroilor ei*, cea de a treia, *A fi într-o pasăre*, poezia luptei cu limitele, cu condiția finită a existenței, o următoare secțiune e dedicată liricii de dragoste, a șasea, *Interogații și revolte*, pamfletelor lirice, a șaptea, *Întoarcerea miturilor*, parabolelor despre lumea contemporană. Volumul se încheie cu *Manifeste pentru sănătatea pământului* și – capitol final – *Împăcarea tăgădei* – reconsiderarea lirică a temelor din ultimele trei capitole ”. ■ Monica Pillat notează despre apariția traducerii lui Mihai Eminescu în limba engleză: *Poems*. English version by Corneliu M. Popescu (Eminescu): „Multele pagini de izbândă din volumul lui Constantin M. Popescu ne fac să simțim dureros regretul că el nu a avut răgazul să-și șlefuiască traducerile, eliminând unele asperități inerente începutului. Însă, considerată în întregime, această nouă traducere din lirica lui Mihai Eminescu nu constituie numai un impresionant document al dragostei și curajului tineresc, ci și prima versiune de o asemenea amploare în limba engleză din opera Luceafărului poeziei românești”.

• [„Cronica”, nr. 19] Redacția marchează *Ziua Partidului*. Aniversarea, la 8 mai, a 57 de ani de existență, găsește Partidul Comunist Român „veșnic puternic și veșnic tânăr, condus cu înțelepciune și energie, vizionar și indestructibil legat de mase, pe criteriile unei concepții științifice materialist-dialectice”. □ Un alt text, *Continuitate, unitate, independență*, scris de A. Karețchi, punctează tot un moment aniversar: „9 mai va rămâne înscris cu litere de aur în istorie ca victoria umanității asupra forțelor negre ale fascismului, bestialității și genocidului”. ■ În *Dramaturgia și starea ei*, Andi Andrieș anunță că „La Cluj-Napoca, peste câteva zile, se vor întâlni dramaturgii și teatrologii într-o reuniune pe care Uniunea Scriitorilor intenționează a o face reprezentativă și periodică. Peste câteva zile, deci, dramaturgia și starea ei vor fi discutate într-un plen al breslei, din unghiul cel mai competent cu putință, tocmai din perspectiva scriitoricească, a replicii, a cuvântului. Replica, materia primă a dramaturgului în construcția caracterelor, este cel dintâi element activ al unui spectacol, după ce, vizual, scenografia fixează cadrul. Replica naște atmosfera, incită curiozitatea, declanșează participarea. Cuvântul în teatru nu poate fi egalat de niciunul dintre celelalte componente ale actului scenic, nu neapărat pentru că n-ar putea lipsi, ci pentru că, existând, el este cel care prilejuiește și justifică întreaga reprezentație teatrală. În funcție de el se afirmă valori actori-

cești, se impun viziuni regizorale, se materializează calități plastice”.

■ Colectivul redacțional al hebdomadărului aduce *În discuție: Manualele școlare*. Participă la această primă parte a anchetei: Ion Buzași (*Abordarea tactică a literaturii*), Victor Vișinescu (*Pledoarie pentru auxiliarul didactic*) și Romel Moga, profesor la Școala generală nr. 10 din Iași (*Lectura suplimentară a preadolescenților*).

□ Ion Buzași se oprește, de pildă, în intervenția sa, asupra a două manuale recente. Primul, *Literatura română* pentru clasa a IX-a, apărut în 1977 la Editura Didactică și Pedagogică, și avându-i ca autori pe Dumitru Andronache, Vladimir Gheorghiu, Nicolae Manolescu, Nicolae I. Nicolae și Constantin Otobăcu, ar avea o „lacună serioasă” în „absența noțiunilor de teorie literară”. Iar cel de-al doilea, destinat clasei a XII-a (autori: Florin Crețeanu, Dumitru Andronache, Nicolae I. Nicolae), ar prezenta „o mai largă deschidere spre literatura actuală, parte integrantă a culturii noastre socialiste”. Astfel, continuă Ion Buzași, „Realizări majore ale poeziei contemporane (Nichita Stănescu, Marin Sorescu), ale prozei (*Păsările* de Al. Ivasiuc, *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici ș.a.), ale dramaturgiei (*Moartea unui artist* de Horia Lovinescu, *Opinia publică* de Aurel Baranga, *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac etc.) sunt incluse în manual. Unele dintre ele pentru prima dată. Că ar fi meritat cu prisosință să figureze și altele este un fapt indiscutabil. Programa este virtual depășită de devenirea literaturii noastre contemporane. Profesorul nu trebuie să aștepte schimbarea programei ca să includă în lectura discipolilor săi și volumele *Elegie pentru floarea secerată* și *Hanibal* ale lui Eugen Jebeleanu, *Delirul* lui Marin Preda, *Princepele* și *Incognito* de Eugen Barbu. Orientarea și prezentarea unor opere valoroase ce apar sunt o datorie a profesorului care poate să trăiască satisfacția de coautor moral al programei și manualului”.

■ Odată cu publicarea romanului *Fascinația*, opera lui Laurențiu Fulga se înscrie, conform lui Liviu Leonte, într-un tip de *Umanism ardent*: „Cartea și cărțile lui Laurențiu Fulga aduc strigătul și meditația unei umanități care a trecut prin cele mai grele experiențe, război, univers concentraționar, pe care nu poate să le uite. Singulară ca formulă artistică, fără prea multe posibilități de apropiere cu alte modalități, opera lui Laurențiu Fulga impresionează prin ardentul său umanism”.

■ „Cu volumul *Imaculatul panegiric* (C.R.) – notează Emil Nicolae la *Mențiuni critice* –, Tudor George marchează două decenii de existență literară (debuta în 1957 cu *Legenda cerbului*) și de exemplară fidelitate față de idealul clasic al poeziei.”

■ Constantin Pricop pledează, în *Poezia ca limbaj specific*, pentru o nouă manieră de a analiza poezia: „Cercetarea modernă ar putea contura o istorie a poeziei românești care să urmărească modul în care limbajul devine «sistem liric». În cazul acesta, analizele ar urmări să delimiteze exact funcționarea unei categorii semantice specifice – poezia. Dificultățile sunt mari, dar o asemenea imagine a liricii noastre ar constitui nu doar o relevare a unor linii de forță inedite în cadrul bogatei noastre literaturi, ci și o eventuală captare a interesului pentru poezia românească din partea



unor cercetători de peste hotare care concep astăzi poezia din alte perspective decât cele ale foiletonisticii”. ■ De pe scena Teatrului pentru copii și tineret din Iași, Emil Brumaru aduce în prim-plan piesa *Jucăriile au inimi* de Francisca Ricinski. ■ Florin Faifer încadrează volumul *Nu sunt Turnul Eiffel. Pseudocomedie în două părți* de Ecaterina Oproiu *Între teatru și reportaj*: „Un titlu frapant, funambulesc aproape, cum este *Nu sunt Turnul Eiffel*, păstrează distinct, în formularea lui, amprenta autoarei, la care, paradoxal sau nu, ingeniozitatea îngăduie și un mlădios conformism. Oarecum extravagant și răspicat (era, la data apariției piesei, voga «teatrului furios»), acest titlu, la fel ca și piesa, pare că mai și flirtează, fațetios, cu moda absurdului (și el în ofensivă pe atunci). Ecaterina Oproiu pătrunde în dramaturgie cu mult aplomb (cu degajare și sprinteneală de reporter), deloc stingheră sau preocupată de scheme sau canoane dramaturgice; dimpotrivă, le ignoră cu bună dispoziție, cu seninătate, atunci când nu le ia dinadins în răspăr. [...] Nici dramă, nici comedie, «pseudocomedia» Ecaterinei Oproiu are o ambiguitate structurală care se exprimă prin modul disimulat, ludic în fond, prin virtuozitatea, cam veloce, de a combina și a descompune diferitele planuri – «neorealism» și feerie, satiră și vodevil, teatru și jocul de-a teatrul, spațiu și timp, realitate și mimarea ei (patetică, melodramatică, poetică, șarjată), într-un montaj sau un colaj, capricios, cu o mecanică subtilă, abilă, adesea metaforică, a echivocului”. ■ Emil Manu scrie despre *Programul literar pașoptist la 130 de ani*: „Primul document literar și ideologic al Revoluției a fost revista intitulată simbolic *Dacia literară*, scoasă de Mihail Kogălniceanu, la Iași, în 1840, prin care se afirmă o idee nouă pentru epoca aceea, deși ideea mai fusese schițată și în alte ocazii de cronicari și scriitori: *unitatea poporului român prin limbă și literatură*. [...] O idee propulsată de această mare revistă românească era inspirată din istoria patriei și din tradițiile ei; clasicismul recomanda inspirația din antichitatea clasică. Romanticii români Negruzzi, Russo, Alecsandri, Bolintineanu au cultivat temele istorice, teme ilustrate prin «poezia ruinurilor» și de Alexandrescu sau Cârlova. Trebuie însă precizată ideea că, deși de origine franceză, romantismul nostru, reprezentat în primul rând de generația pașoptistă, diferă de cel francez. Romantismul francez era o mișcare pur literară, o acțiune protestatară față de regulile dogmatice ale clasicismului. Romantismul românesc a fost, chiar în expresia lui literară, o mișcare de emancipare socială și politică. [...] Programul literar pașoptist corespunde astfel pe plan ideologic evoluției social-politice a țărilor române. În ideile lor se aflau temeiurile Unirii de la 1859 și chiar ale Unirii celei mari din 1918. Pentru că, așa cum spune Blaga, pregătirea unității se făcuse vreme de sute de ani”. ■ La *Documente*, D.D. Șoitu restituie *Trei scrisori ale lui H. Sanielevici*. ■ La *Moment*, este semnalat faptul că *Într-o polemică „postumă”*... „Se angajează Alexandru George cu regretatul critic Ovidiu Cotruș (v. «Viața Românească», nr. 3, 1978). Nu ne-am așteptat la o astfel de «polemică» cu un «adversar» care a trecut nu de mult la «masa

umbrelor», și, mai ales, cu un critic care nu mai are cum să răspundă. Fenomenul este de-a dreptul inexplicabil, căci fiind vorba de un studiu despre Mateiu Caragiale, studiu care a apărut ani de-a rândul într-o revistă (e vorba de «Familia» de la Oradea), Alexandru George a avut deci ocazia să polemizeze cu Ovidiu Cotruș, când acesta trăia. Ne întrebăm: ce sens are o astfel de polemică «postumă»? Oricâte «erori» are cartea lui Ovidiu Cotruș despre Mateiu Caragiale, ele trebuiau semnalate la timpul cuvenit și nu după moartea criticului. Războiul cu «umbrele» ni se pare a fi pierdut chiar de la declanșarea lui prin absența adversarului”. ■ *Cartea străină* este prezentă prin două recenzii: Valentin Ciucă scrie despre *Cum să înțelegem pictura* de Lionello Venturi, iar Anatol Ghermanschi despre *Dați-mi voie, domnule profesor...* de Karinthy Frigyes. ■ Eleonora Cărcăleanu marchează succint centenarul *Cântecului ginței latine*. ■ Haralambie Țugui, Nicolae Ioana și Vasile Constantinescu publică poezii. ■ Rubrica de *Însemnări de călătorie* găzduiește textul *America, prima impresie* de Const. Popa.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 388]** Versuri de C. Vadim Tudor, *Epistole martirilor patriei și Lui Eminescu*. ■ E. Manu îl comentează obiectiv pe Mircea Ciobanu, *Istorie – 2*. „Istoriile sunt opera unui prozator maturizat, care știe în primul rând foarte bine românește și, în al doilea rând, știe să povestească cu virtuozitate. Noul val al prozei românești dă impresia că unii autori – respectabili, în rest, din toate punctele de vedere – trișează, povestind complicat și trucat. Mircea Ciobanu nu trișează, respectând toate regulile jocului artistic, atrăgând atenția asupra faptului că poți fi foarte modern și fiind foarte clar. Dar, mai mult, autorul *Istoriilor* are, tocmai pentru această, voluptatea narațiunii pure... Între cărțile publicate în ultimii ani, *Istorie* (2 volume) e o apariție de excepție.” ■ I. Lotreanu prelungeste divagațiile despre M. Eliade, în *Sensul comparației*: „Un critic sever al comparațiilor a fost Mircea Eliade (a se vedea secvența intitulată *Orgie* din vol. *Fragmentarium*)... autorul părea de-a dreptul indignat de predilecția «unor» autori pentru comparație... Protestul lui Eliade e îndreptat împotriva jocului banal de comparații, împotriva poetizării, a «tehnicii automate», a asociației seriale.” ■ D. Mutașcu vorbește despre *Un uitat pe nedrept*: Ion Popovici-Bănățeanu. ■ *Fotbal saga* – ediție nouă de Adrian Păunescu la rubrica *Sport*.

### 13 mai

● **[„România liberă”, nr. 10 434]** În articolul intitulat *De la scenă la tipar*, Radu Popescu analizează apreciativ „calendarul carierei teatrale” a Ecaterinei Oproiu, referindu-se, cu precădere, la volumul *Nu sunt turnul Eiffel*, apărut la editura Eminescu. „Pseudo-comedia”, scrisă în 1958 și reprezentată pentru prima dată în 1964, este considerată „una dintre «piesele de rezistență» ale dinamicii și mecanicii noastre teatralo-repertoriale”. Pe lângă această operă, o alta îi atrage atenția cronicarului, *Interviu* (1977), însă aceasta este doar monta-

tă, nepublicată încă, ceea ce îl face să [se] întrebe: „câte decenii, până când, la rândul său, *Interviu* va ajunge, și ea, la tipar și la carte?”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 19] Locul destinat editorialului este ocupat de analiza lui Valentin Silvestru despre *Teatrul, publicul, critica*: „Teatrul de azi are nevoie de critica probă, aplicată și activă, pe cât are nevoie de public. Iar publicul are și el nevoie de critică în măsura în care oricine iubește arta caută a-și spori cunoștințele asupra-i și a-și modela facultatea de gust. Cât despre critică, ea există prin teatru și public. Nu în mod ancilar, ci mândru autonom, dar în aria funcționalității culturale a oricărei activități spirituale de orientare contemporană”. □ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu semnalează *O istorie a teatrului românesc*. Este vorba despre lucrarea lui Ioan Massoff, ajunsă la cel de-al VII-lea volum, împărțit în două teme: *Teatrul românesc în perioada 1931-1940* și *Teatrul Național din Iași între anii 1877-1916*. □ Sub egida *Teatrul și societatea românească*, Ioan Lazăr realizează trei interviuri cu dramaturgii Leonida Teodorescu (*Principalul e ca piesa să fie bună*), Corneliu Marcu (*Nu cred că există o secetă de comedii*) și Iosif Naghiu (*Iubesc drumul fastuos al vulturilor morale*). ■ Cu prilejul împlinirii a 105 ani de la moartea lui Alexandru Ioan Cuza, Virgiliu Ene deslușește *Simbolul unirii*. ■ Ov.S. Crohmălniceanu analizează, la *Cronica literară*, cartea Mariei Banuș, *Sub camuflaj. Jurnal 1943-1944*: „Principalul merit al acestui jurnal, eu îl găsesc în cruzimea observațiilor. Autoarea are ochiul neiertător și notează lucruri puțin plăcute despre cei din jur. În cercul ei, nu-și cruță rudele sau cunoscuții, care, deși prin condiția socială sunt victime, dau și suficiente dovezi de obtuzime, insensibilitate și egoism revoltător. Fără indulgență apar judecați și amicii intimi, chiar când o vizibilă simpatie există pentru ei, poeta apreciindu-le cultura, inteligența sau curajul civic. [...] Necomplezență e autoarea și față de sine. Ne mărturisește, oricât ar risca să coboare în respectul nostru, febrele viscerale care o cuprind când îi vine în minte chipul «javei» de Dionisie. Relatează fricile rușinoase trăite în anumite momente și nu ascunde repulsiile câteodată motivate doar estetic. Notează că are trei suflete, «unul în pântec, altul în piept, unul în cap». Tânjește după buzele lui Dionisie, cu toate că îl disprețuiește pentru lipsa lui de scrupule. Dragostea sufletului din piept nu o poate vindeca de această atracție înjositoare. Cineva ar fi drept să întrebe de ce cruzimea mărturisirilor dau valoare unui jurnal. Cred că din mai multe motive. Și cartea Mariei Banuș vine să le confirme cu prisosiță. Întâi, un jurnal adevărat nu se ține ca să notezi în el lucruri ușor avuabile. Însăși natura genului implică observații și reflecții făcute în intimitate, pentru că, mărturisite imediat, ar răni. Abia timpul le scade severitatea inițială, ocrotind cu vata anilor sensibilitatea celor vizați de tăișul lor. Se poate discuta eventual oportunitatea comunicării, dar în funcție exclusiv de vremea scursă și, oricum, ca o problemă extraliterară. Cruzimea observației presupune, în al doilea rând, luciditatea realistă, fie ea exercitată și pe porțiuni restrânse și fragmentare. Vorbind atâta de ochi neiertători, am fi ne-

drepti să nu recunoaștem și prezența tandreței sau înduioșării sau înțelegerii afectuoase în jurnal. El consemnează destule atașamente solide, chiar în ciuda repulsiilor, admirații sincere, sentimente de recunoștință. [...] Stilistic vorbind, cele două registre sunt inteligent folosite, paleta încărcată opulent și coloritul vioi, mirific, pentru timpul revolut, fără griji grave și contrastând desenul auster, crud, cu umbre mari, sure, rezervat existenței «sub camuflaj». Preferințele noastre merg către ultimul, unde găsim o notă mai acuzată de autenticitate. E greu ca *Jurnalul Mariei Banuș* să lase în urmă indiferență și însușirea aceasta ni se pare o calitate capitală”. ■ Sultana Craia recenzează, în *Cântare patriei*, antologia de poezie patriotică și revoluționară pentru tineret *La trecutu-ți mare, mare viitor*. ■ În *Exuberanța comunicării*, Mihai Coman are în vedere cercetarea cu accente sociale *Nostalgia comunicării* de Constantin Crișan. ■ Valentin F. Mihăescu abordează volumul de povestiri *Viscol în sânge* de Dumitru Trancă (*Atracția pentru povestire*). ■ *Nostalgia spațiului natal* exprimată în cartea de poezie *Ființa noastră cea de toate zilele* de Petru Anghel îi atrage atenția Mirelei Roznoveanu: „Poet delicat, cu o acută nostalgie a spațiului natal, nostalgic clamată cu o simplitate vecină cu retorica inocentă a primelor vârste, este Petru Anghel și în această ultimă carte a sa. Duhuri ale satului și ale familiei vin să reamintească poetului, plecat demult de lângă ai săi, despre autoritatea paternă care până la un punct stăpânește cu putere conștiința poetului identificându-se cu aceea a unei legi căreia i s-a sustras în mod nepermis”. ■ *Reveriile pe malurile Senei* ale lui Ion Vitner sunt citite, de către Artur Silvestri, asemeni unui *Ghid parizian, literar*: „«Jurnalul» parizian al lui Eugen Simion era o colecție de meditații, o galerie de portrete, un șir de tablouri vivante, catagrafia subiectivă a unei lumi vii. Criticul se dezbrăca de hainele solemne și cobora pe stradă, mergea la piață, convorbea cu portăreasa, vizita fel și fel de medii. Ochiul curios și virgin, aptitudinea de a specula moral pe lângă faptele vieții era acolo totul. Plimbarea franceză a lui Ion Vitner este izbitor diferită și relațiunea ei ar fi numai cu greu încadrabilă în categoria jurnalelor de excursie. Mai întâi, senzația vie, impresia, viața, într-un cuvânt, lipsește și Parisul privit din acest unghi e un gigantic muzeu «en plein air». Ion Vitner nu călătorește propriu-zis, nu «flanează» pe marile bulevarde, nu privește adică orașul contemporan. Dar atunci, ce fel de op e acesta? O foarte ingenioasă întocmire de eseuri literare cu înfățișare de migrație, în fapt documentate și regizate cu tehnică iscusită. Viziunea lui Ion Vitner este urbanistică și la el călătoria e un întâi pas către exegeză. Criticul pune sub vizor un șir de scriitori celebri: Rétif de la Bretonne, Balzac, Nerval, Baudelaire, Proust, Apollinaire, Voronca, Breton, Fundoianu, și despre fiecare întocmește câte o fișă caracterologică pe baza câtorva «nuclee» edilitare. Care este ideea? Ion Vitner îi ia urma polițienește cutărui scriitor, află unde a locuit acesta, caută casa și o descrie, iar dacă edificiul s-a dărâmat scormonește în biblioteci după ghiduri și cărți care s-o descrie. Apoi, din aceste date la prima vedere fără sens,

îl extrage pe scriitor. Pe scurt, Ion Vitner reconstituie o biografie pe principiul călinescian că în lipsa documentelor e bună reconstituirea la fața locului”.

■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu revine asupra *Poeților timișoreni II*, aducând în prim-plan trei volume: *Drum peste vină* de Ana Selena, *Albastrele ploii ale verii* de Valentin Tudor și *Mersul pe mare* de Nicolae Bădilescu. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion inaugurează un serial dedicat operei lui Al. Ivasiuc (I): „*Racul* (1976) este un roman politic pur, o paralelă care se folosește de mișcarea epică pentru a face o demonstrație ideologică. Ceea ce Al. Ivasiuc a spus în eseurile și romanele sale anterioare privitor la nașterea și exercițiul *puterii*, rezumă și traduce acum într-o proză cu o structură mai simplă și un ritm mai alert. [...] Al. Ivasiuc vrea să facă studiul mecanismului *puterii* și recurge la un cadru simbolic-abstract pentru a fi mai liber în demonstrație. *Culoarea locală, psihologia, caracterele, aventura* (termeni esențiali în proza exotică) nu intră în prevederile sale. Oamenii n-au *psihologie* în *Racul* sau au psihologia *atitudinii* lor față de *putere*. În fapt, temele intime ale romanului sunt *Puterea* și *Frica*, mediatorul între ele fiind Miguel, un individ slab moralmente, fascinat de frumusețea abstractă a teroarei. El stă în *anti-camera* forței (este consilierul lui Don Athanasios) și, ca toți eroii lui Ivasiuc, nu poate lua o decizie eliberatoare. Avusese simpatii de stânga, dar a ajuns printr-o inexplicabilă evoluție omul de încredere al unui tiran. Neavând o *ideologie* și o *etică*, Miguel nu are, într-o lume politizată (unde noțiunile se confundă!), o *psihologie* în sensul clasic al prozei. O psihologie, totuși, există în această voință de estetism pur în politică, însă Al. Ivasiuc nu o analizează pentru că nu drama șovăitorului Miguel este elementul principal în *Racul*, ci descrierea unui sistem de exercitare a violenței în societatea modernă”.

■ *Valorificând potențialul creator din cenacluri*, sunt întocmite mai multe culegeri, dintre care „Cronicar” alege să evidențieze șase: *Pantheonul nestinsei iubiri* (Cenaclul scriitorilor din Hunedoara), *Excelsior* (antologie cu lucrări ale participanților la concursul de creație literară „Tineri condeie”), *Interferențe* (studii, poezii și proză ale membrilor Societății literare „Scrisul Românesc”), *Atelier al cercurilor literare* (din localitățile Arad, Caransebeș, Comloșul Mare, Deva, Făget, Orașul dr. Petru Groza, Hunedoara, Lugoj, Lupeni, Oradea, Petroșani, Reșița, Sânnicolaul-Mare, Timișoara, Varias), *Gorjul literar* și *Mehedințiul literar*. ■ La *Tânăr în agora*, Cornel Nistorescu publică reportajul *Treptele existenței*. ■ În *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Dante*. ■ Gheorghe Pituș semnează tableta *Caii*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Claudiu Iordache „desface”, pe prima pagină, poemul *Genealogia*. □ Mircea Florin Șandru, Petre Soica, Ștefan Dincă, Vasile Andronache și Constantin Abăluță sunt prezenți cu grupaje de versuri. □ Nu lipsesc nici prozele, acest număr cuprinzând *Ispititoarele* de Ileana Ioan și *Clipa unei zile* de Marian Drumur. □ Virgil Teodorescu traduce câteva mostre de *Lirică din R.S. Cehoslovacă* (Vilem Zavada, Andrei Plavka, Vitezlav Nezval, Konstantin Biebl), iar

Al. Andrițoiu și C. Lupeanu de *Lirică din R.P. Chineză* (Cen Sung-Ye, Țiun Cing, Yao-Sue Yin, Tin Yao-Ju). ■ Pe ultima pagină, sub titlul *Burebista – 2050*, sunt reunite două materiale: convorbirea realizată de Cornelia Djigola cu arheologul Alexandru Vulpe (*O capitală în „piemontul getic”: Argedava*) și studiul lui Radu Vulpe despre *Getul Burebista, conducătorul tuturor geto-dacilor*.

### 15 mai

● [„**Tribuna României**“, nr. 133] Tableta lui Ion Horea cuprinde un elogiu adus mamei, *Chipul mamei*: „Mama este aceea care așteaptă; aceea care rabdă; aceea care iartă. Mai târziu am înțeles toate acestea. Prea târziu am înțeles cum avea timp de toate. Și de cei din casă, și de cei plecați, de cei vii în nevoile lor, de cei morți, în neodihna sufletului ei.” ■ In cadrul rubricii „reportaj”, două ample pagini de revistă sunt dedicate cinematografilei cu titlul *O zi în lumea filmului românesc*, reportajul fiind semnat de Dan Medeanu. ■ Ca de obicei, rubrica „limba noastră” cuprinde lecția de limba română (XVI) a lui Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate, cu tema „cumpărături la piață”. Nu lipsește tableta lui Tudor Arghezi, intitulată *Buna-vestire*. La rubrica „lumea copiilor”, publică poezii Victor Eftimiu și Constanța Buzea, poezii însoțite de ghicitori din folclor. ■ Ultimul articol, semnat de Dan Grigorescu, îi este consacrat lui *Nicolae Grigorescu*, celor 140 de ani de la naștere, o minibiografie și o prezentare a semnificațiilor operei.

### 17 mai

● [„**Viața studentească**“, nr. 20] M.N. Rusu prezintă o selecție apărută la Ed. Albatros, *La trecu-ți mare, mare viitor*, sub auspiciile C.C. al P.C.R., *Antologie de poezie patriotică și revoluționară pentru tineret*, cuprinzând nume ca Eminescu, Andrei Mureșanu, Andrei Bârseanu sau Dinu Flămând.

### 18 mai

● [„**Scânteia tineretului**“, nr. 9015] Pentru Doru Mielcescu, volumul de poezii al lui Geo Dumitrescu, *Africa de sub frunte* (Albatros), reflectă „un dialog deschis cu existența, în care ego-ul nu-și revendică drepturi autarhice, dar nici nu se lasă inhibat, copleșit.”

● [„**Flacăra**“, nr. 20] Pe pagina *Traseele păcii, prieteniei și colaborării* este publicat un amplu material intitulat *Marele popor al Chinei, de 900 de milioane, salută cu entuziasm vizita președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □ În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar* sunt prezentate, cu titlul *Cronica*, edițiile 305, 306, 307. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (10)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Fascinația arheologiei*. ■ În *Actualitatea literară*, George Arion publică o „convorbire cu scriitorul Marin Preda, directorul editurii Cartea Românească”, intitulată *În afară de*

*meseria de scriitor, cea de editor este singura care mă pasionează.* Acesta răspunde la întrebări legate de „calitatea și cantitatea producției medii” într-o editură („Cu cât media este mai ridicată, cu atât se câștigă un mai mare număr de pasionați ai fenomenului literar și forța creatoare în cultură a unui popor atinge înălțimi sublime. În secolul trecut media noastră a fost mai scăzută decât în prima jumătate a secolului XX, cu toate că în acel timp au apărut giganți ca Eminescu, Caragiale și Creangă. Nu e de mirare dacă considerăm secolul XIX drept secol al debutului nostru literar de anvergură modernă și universală. O literatură poate debuta astfel cu genii. În secolul următor însă media noastră a crescut spectaculos și în același timp am dat giganți ai prozei, poeziei și criticii ca Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu, Bacovia, Blaga și Ion Barbu, iar în critică pe E. Lovinescu și G. Călinescu și alte mari personalități creatoare pe lângă o medie numeroasă și de calitate. Această sporire a mediei de calitate o observăm și în deceniile 7-8 odată cu sporirea considerabilă a numărului cititorilor. Editurile noastre se confruntă astăzi cu necesitatea unei mai mari cote de hârtie, care a sporit și ea de la an la an. O carte pentru care librarul cerea acum zece ani un tiraj, la ora actuală cere trei-patru tiraje. Acest fenomen se poate depista și în presa literară în care critici reputați se ocupă de noi scriitori, necunoscuți până acum, sau care abia acum își dau măsura întregă a talentului lor. E și firesc! Debutantul de acum douăzeci de ani a acumulat experiență de viață și experiență în scrisul său. După părerea mea, cele câteva reviste literare din Capitală ale Uniunii scriitorilor sunt insuficiente ca număr ca să poată pune publicul în contact într-un mod mai puțin expeditiv cu producția literară a scriitorilor și criticilor.”), vorbește despre profilul editurii „Cartea Românească” („Prin decret de lege, profilul nostru se limitează la publicarea literaturii contemporane și – pentru rentabilizarea editurii – câteva traduceri. Anul acesta vom tipări totuși, conform indicațiilor C.C.E.S., și un Eminescu și un Sadoveanu, într-un tiraj total de 400.000 exemplare. [...] O nuanță ar fi organigrama noastră: la producție egală cu a altor edituri, „Cartea Românească” trage din greu cu șase redactori în timp ce alții au și de trei ori mai mulți. Nu înseamnă că normele cu care lucrează alte edituri sunt mici; s-a calculat bine timpul necesar pentru lectura și avizarea unei cărți. Doar ale noastre sunt prea mari. Vreau să spun că Editura „Cartea Românească” a ajuns într-o situație specială: noi am început cu șase redactori. Era suficient pentru început. Dar apoi, treptat, de la an la an, numărul scriitorilor care au dorit să publice la „Cartea Românească” a devenit mai mare, iar organigrama a rămas neschimbată. Sperăm însă că acest aspect al activității noastre să fie totuși revăzut, pentru a nu fi siliți să micșorăm planurile editoriale.”), detaliază cum arată editorul ideal pentru el („Dacă ar exista un astfel de editor, ar trebui ca pe lângă pasiunea pentru literatură, pasiune care pentru un editor burghez nu e neapărat necesară, deoarece pentru asta are directori literari, ar trebui deci să aibă și priceperea de a feri pe scriitor să afle dificultățile care apar în munca editorială, inerente orică-

rei unități productive. Pentru că un manuscris odată intrat într-o editură antrenează după el necesitatea promptă a spațiului grafic (toți autorii doresc să apară cât mai repede), a unei hârtii de calitate și a unui fond nescriptic (drepturi de autor) cât mai bine chivernisit.”). La întrebarea „[cum ați proceda] în cazul în care un adversar literar de-al dumneavoastră ar veni să publice un volum la Cartea Românească”, acesta răspunde: „încă de la început am operat cu principiul net de a despărți pe scriitorul care sunt, de editor. «Cartea Românească» este o editură a Uniunii Scriitorilor și nici un scriitor din nici o grupare literară nu va putea spune că a fost respins de director sau de redactorii editurii din pricina apartenenței sale la o grupare literară.”). De asemenea, el oferă detalii despre când intenționează să publice cel de-al doilea volum al romanului *Delirul* („Cu *Delirul* volumul II mi s-a întâmplat să am o surpriză. În sensul că în timp ce terminam volumul I eram foarte sigur că după consumarea evenimentului apariției sale, adică după o lună, două, voi începe să lucrez al doilea volum, gândit împreună cu primul. Dar un coleg de-al dumatăle, Ion Pătrașcu, mi-a povestit o întâmplare care a avut asupra mea o forță de șoc atât de mare încât după câteva luni am început să scriu un alt roman decât *Delirul* și care mi-a răscolit alte zone foarte ascunse ale experienței mele de viață; cred că anul acesta va fi terminat. E un roman de mari dimensiuni. Abia după aceea voi începe *Delirul* volumul II.”). ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Calități și defecte*, o prezentare a volumului *Proverbele lumii despre calități și defecte* (Albatros). □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă o serie de volume grupate sub titlul *Lirică feminină*: sunt incluse aici *Vânătoare de timp* de Doina Sterescu, *Hore* de Grete Tartler, *Amiaza* de Ioana Diaconescu. ■ Adrian Păunescu, în *Pagina de lectură* publică o notă omagială intitulată *Contemporani cu un clasic: Alexandru Philippide*. Este publicat poemul lui Al. Philippide, *Omagiu unei umbre*. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a șaptea din romanul *Moartea boxerului*.

● [„**Orizont**”, nr. 20] Cornel Ungureanu își centrează cronică asupra unei „ediții exemplare”, a operei lui *George Bacovia* (Minerva, 1978), pregătită de Mihai Petroveanu, „remarcabil cărturar român, comentator de poezie cu merite ce se vor vedea cu claritate abia peste ani, atunci când vom putea ști exact cât îi datorăm pentru repunerea în circulație, cu un ceas mai devreme, a poeziei unor Maniu, Vinea, Fundoianu sau a altora, poeți al căror nume reclamă, în obișnuitele referințe, majusculă.” ■ Lucian Alexiu comentează „travaliul documentarist” al lui Serafim Duicu intitulat *Vladimir Streinu. Critic, istoric literar, estetician al poeziei și poet* (Scrisul Românesc, 1977), despre care mai zice: „Cititor tenace al operei lui Vladimir Streinu, fără a face neapărat operă apologetică, Serafim Duicu ni se pare a excela în paginile propriu-zise de informație, nu întotdeauna și în cele de interpretare.” ■ Continuând analiza simbolului „vârtej”, Livius Ciocârlie ajunge la o chestiune de text și de limbaj la diferiți scriitori romantici (Lamartine, A. de Vigny) și moderni (Baudelaire, E.



Poe, Mallarmé) (articolul *Rotirea cuvântului*). ■ Ion Arieșanu îl prezintă și susține pe poetul Gheorghe Azap. ■ G.I. Tohăneanu relevă că „preferința lui Sadoveanu pentru formele [verbale] inverse se întemeiază exclusiv pe criterii estetice” ca modalitate de a adăuga textului „insignele lingvistice ale vechimii” (articolul *Forme verbale răsturnate*). ■ La „poșta redacției”, Petru Sfetca face recomandări și dă sfaturi corespondenților revistei. ■ Dușan Petrovici traduce un fragment dintr-un roman al scriitorului iugoslav Miodrag Bulatovici, intitulat *Cocoșul roșu zboară spre cer*.

● [**„România literară”, nr. 20**] Se deschide cu editorialul redacțional *Vast generator de cultură*: „Expoziția din sala Dalles, inaugurată sâmbăta trecută de tovarășul Nicolae Ceaușescu, se constituie ca un argument major în demonstrarea concretă – prin cifre statistice și exponate – a ceea ce înseamnă în anii 1976 și 1977 expansiunea revoluției culturale prin *carte și mijloace de informare și educare a oamenilor muncii*. În acest ansamblu de factori, observatorul atent poate desprinde o serie de coordonate specifice construcției multilaterale a orânduirii socialiste în patria noastră, încredințându-se în plus de temeinicia *culturii*, în diversele ei aspecte funcționale, și de perspectivele ei de dezvoltare ca una din forțele-motrice ale edificării noii societăți. Elocvența cifrelor este într-adevăr impresionantă. Cele 4.500 de titluri, selectate dintre aparițiile editoriale din primii doi ani ai actualului cincinal, sunt o mărturie izbitoare a bogăției noastre spirituale, expoziția asamblând semnificativ lucrări ale oamenilor de litere, știință și artă, români și din rândul naționalităților conlocuitoare, care, prin strădania lor, au dat și dau expresie climatului de eferescență creatoare caracteristic întregii dinamici a propășirii noastre contemporane. Pentru că cele 4.500 de titluri au fost selectate din 7.505 titluri, publicate în perioada 1976-1977 într-un tiraj de peste 160 milioane de exemplare, în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare”. ■ George Macovescu face unele observații privitoare la *Colocviul național de literatură dramatică*: „Lucrările Colocviului național de literatură dramatică – primul în țara noastră – se concentrează asupra problematicii acestui gen literar privit în faza actuală de dezvoltare a literaturii române contemporane. Există, oare, o asemenea problematică? În definitiv, de ce se discută astăzi atât de mult despre literatura dramatică din România? Desigur, s-au făcut și se fac destule afirmații despre această literatură. Uneori, s-au emis aprecieri exagerate cu privire la unele piese de teatru, supralicitându-se valoarea lor. Alteori, de cele mai multe ori, s-au făcut aprecieri negative la adresa literaturii dramatice contemporane, încercându-se să fie plasată într-o poziție inferioară față de celelalte genuri. Niciodată exagerările nu pot clarifica, nu pot ajuta, nu pot da soluții. De aceea, discuțiile din acest colocviu trebuie să pornească de la o analiză concretă și lucidă a situației actuale din domeniul dramaturgiei, lăsând de o parte orice complex, fie el de superioritate, dar mai ales, pe cel de inferioritate. Nu există temeuri pentru ca dramaturgia noastră să fie dominați de

asemenea complexe. [...] Așa cum s-a procedat și cu ocazia Colocviului național de critică, lucrările de acum vor fi stenografiate și vor fi publicate în întregime în revista «Viața Românească». Editura Eminescu a anunțat că va tipări în volum lucrările noastre. Să considerăm aceasta ca un bun început al atenției pe care și pe plan editorial trebuie să o dăm literaturii dramatice din țara noastră». ■ Sub egida „*Cântarea României*”, Nicolae Manolescu aduce în lumina reflectoarelor doisprezece *Poeți studenți din București*, membri ai *Cenaclului de luni*: Elena Ștefci, Florin Iaru, Viorel Padina, Matei Vișniec, Alexandru Mușina, Traian T. Coșovei, Radu Călin Cristea, Romulus Bucur, Mircea Cărtărescu, Domnița Petri, Ion Stratan și Călin Vlășie. Pe lângă selecția poemelor, cronicarul *României literare* semnează și o introducere generoasă a tinerei generații poetice: „De mai multă vreme, în fiecare luni seara la ora opt și jumătate, au loc, într-o sală a Casei Studenților din București, ședințele unui cenaclu al Centrului Universitar, organizat pe lângă revista studentească «Convîngeri comuniste». S-a născut din inițiativa studenților, care i-au dat și numele, simplu, sugestiv: Cenaclul de luni. Mă ocup de el, în calitate de profesor și critic literar, de peste un an. [...] Din cei care au citit în Cenaclul de luni am ales pentru «România literară» doisprezece poeți. E un început: prozatorii, criticii și dramaturgii își așteaptă rândul. Valoarea poeziei citite în cenaclu (chestiune de vârstă?) impune deocamdată această ordine. Selecția conține, desigur, o doză de arbitrar. Cu câți dintre cei pe care i-am ascultat am fost nedrept, neoferindu-le deocamdată loc în aceste pagini? Asupra celor doisprezece m-am oprit după o mai lungă chibzuință: ei se află reuniți și într-un volum colectiv, încredințat unei edituri, care, dacă va apărea, va putea constitui un debut remarcabil. Nu știu dacă din atât de puține poezii câte poate publica «România literară», cititorul va avea sentimentul că se află în fața unei noi promoții de poeți, poate a unei noi generații, cu profil unitar și distinct. Eu am avut acest sentiment și nu mă dau în lături de la a o spune de pe acum: mi-l vor confirma oare poezii? [...] Ce pot să spun deocamdată despre fiecare dintre ei trebuie primit sub rezerva unei evoluții care seamănă prea puțin cu a scriitorilor maturi: e mult mai rapidă și imposibil de prevăzut. Dar critica implică totdeauna acest risc inevitabil. *Domnița Petri* scrie o poezie proaspătă, de o mare bogăție senzorială, mergând direct spre lucrurile simple, concrete ale copilăriei și adolescenței ei. Este peste tot o autenticitate de univers familiar, o vie prezență a naturii, în poeme discret erotice sau în evocări vibrante și ceremonioase. *Elena Ștefci* preferă transcripțiile senzoriale, imaginile necoagulate, dar pregnante, ale unei feminități ce interiorizează la tot pasul o lume observată cu ochi atent. *Radu Călin Cristea* e un poet cultivat, cu emoții prelucrate de lectură, și un critic inteligent. Confesiile lui, patetice, disimulează mari simboluri culturale, oarecum în felul lui Blaga, din care sunt unele reminiscențe. *Ion Stratan* scrie o lirică de epură, foarte concisă, de cifruri ale simțirii. Senzualitatea împunge ca un vârful de ac: îmbrăcat în platină și dirijat de canalele invizibile ale discurs-

sului ce se rostește. Aceeași oroare de explicitare prozaică, la *Călin Vlasie*: lirism intelectualizat, de contururi nete, care distinge luminile de umbre. Finețea scriiturii (observabilă la toți) caracterizează pe *Matei Vișniec*, ce stă cu o candoare, dezarmată parcă, înaintea unor spectacole ciudate ale existenței. El e un participativ ce nu se recunoaște, mărturisindu-se ca și cum ar contempla. Timbrul e totuși al unui sentimental. Ironia devine esențială la *Florin Iaru*, ce pare un Tonegaru al generației lui. E un sentimental care sfidează: veselia, bufoneria, jocul sunt masca unei tristeți iremediabile. Burlescul seamănă cu o paradă, îndrăznelile cu o bravadă. *Traian T. Coșovei* e un ingenuu care iubește galanteria și jerbele de artificii, poet de ceremonii superbe, grațioase, deși în fond grave. Are o capacitate uimitoare de a scoate poezie din orice. Copilăros cu spirit critic e *Alexandru Mușina*, intelectualizând senzualitatea cea mai pură. Inocența e filtrată cultural (ca și la ceilalți), însă ea rămâne fondul adânc al acestui lirism. Influența poeziei americane se simte la *Romulus Bucur* (Lowell, Cummings, Olson, poeții anilor '60), în sinceritatea bruscă și banalitatea voită, în luciditatea cu care supraveghează emoția. E un sentimental fără retorică. Din contra, retorica e prezentă la *Mircea Cărtărescu*, a cărui poezie e acumulativă, imprevizibilă lexical, cu un vocabular ce caută cu tot dinadinsul cuvinte din științe, din biologie, fizică, chimie. *Viorel Padina* are simțul grotescului și al parodiei. Totul la el se îngroașă caricatural: motivul folcloric, prelucrat în spiritul lui Anton Pann ori M.R. Paraschivescu, limbajul sarcastic uzând de cuvinte siluite, schilodite, imposibile. Elementaritatea aceasta aparentă e însă semnul unei rafinate contorsiuni stilistice. Îi leagă – dincolo de inerente deosebiri – spiritul de reformă tinerească a poeziei; o voință de a fi *altfel*, care implică un crez estetic limpede, disprețul față de clișeu împins până la teribilismul ce-l întoarce pe dos ca pe o mănășă, sinceritatea de a scrie o poezie a vârstei lor, nemistificată, care-și are (cum s-ar putea altfel?) problemele și limbajul specific”. ■ Cu prilejul apariției antologiei de 63 de *Poeți de la „Semănătorul”*, alcătuită de Petru Homoceanul și prefațată de Al. Piru, Șerban Cioculescu discută, la *Breviar*, despre *Lirica „Semănătorului”*. ■ Geo Bogza publică tableta *Verde crud*. ■ Alexandru Philippide își „sprijină” analiza pe *Un poet de încredere*: „O gândire poetică simplă cu profunzime, o expresie delaolaltă limpede și rafinată se arată în fiecare pagină a *Culorii anotimpurilor*. Poezia lui Petre Solomon este o poezie care inspiră încredere și către care te poți întoarce oricând fiindcă ea se supune cu cel mai sigur succes la proba decisivă a recitării”. ■ Mircea Scarlat recenzează romanul polițist *Balada lui Möbius* de Tudor Octavian. ■ O *Monografie I.L. Caragiale* semnalează G. Dimisianu, susținând că *Opera lui I.L. Caragiale* de Mircea Tomuș este nu numai „o carte de valoare deosebită”, dar și că o „astfel de carte nu apare în fiecare zi. Este dintre acele scrieri care produc dovada că actuala generație de critici își poate asuma cele mai grele misiuni, contribuind hotărâtor la înnoirea perspectivelor față de clasici, în ritm cu procesul mai larg de

firească prefacere a sensibilității literare”. ■ *Un roman istoric* intră în atenția Danei Dumitriu. Este vorba despre *Frumosul principe Cerchel*: „Romanul lui Radu Boureanu își împlinește rolul căruia i-a fost destinat – un roman istoric popular, o biografie romanțată cu pasaje de narațiune de aventuri și altele de evocare a atmosferei epocii, care readuce în conștiința cititorului un destin exemplar din istoria noastră. Stilul apare pe alocuri cu încărcături metaforice, cu eufemisme și avânturi retorice menite să poetizeze sau să dea greutate filosofică conflictelor și înaintării epice. [...] Deși poezia lui Radu Boureanu are o intensă picturalitate a imaginii, proza nu se susține pe culoare și relief, ci pe povestea simplă a cărei caligrafie este din când în când întreruptă de arabescuri și vignete”. ■ Valeriu Cristea discută despre conceptele de *Creație și influență* în jurul cărora gravitează lucrarea Elenei Tacciu, *Trei poeți preeminescieni*: „Relevând «rolul minorilor pașoptiști în fluxul devenirii noastre lirice», ea procedează, în context, la o adevărată reabilitare a poeziei minore, care poate determina – după cum afirmă, invocându-se exemple convingătoare, precum cel al «dulcelui stil nou» italian – chiar «revoluții estetice». Urmărind să demonstreze «consangvinitatea (lui Eminescu, n.n.) cu poetica celor trei predecesori» [Cezar Bolliac, Ioan Catina, Alexandru Sihleanu], recitiți cu lupa, lucrarea Elenei Tacciu pare să se îndrepte iremediabil spre un scop îngust, de istorie literară microscopică. Nu se întâmplă însă așa nu numai pentru că autoarea face de fapt eminescologie, raportându-se neconținut la «epoca structurării eminesciene până la 1874», dar și pentru că cei «trei poeți preeminescieni» reprezintă *filtre* ale unor influențe mai vaste, desfășurate în plan european. Cercetarea de istorie literară se deschide într-una de literatură comparată. Motive și simboluri, viziuni și sintagme puse în circulație de poeți de mare autoritate în epocă, precum Lamartine, Victor Hugo și mai ales Byron sunt preluate și prelucrate de Bolliac, Catina și Sihleanu, care le transmit tânărului Eminescu, spre a fi apoi integrate unei sinteze naționale originale. [...] Elena Tacciu stăpânește bine (mai puțin sub aspect stilistic) materia și fazele cercetării pe care o întreprinde. Și nu numai sub latura informației sau a metodologiei (care preia numeroase sugestii din Bachelard), dar și ca atitudine – aceasta aproape mereu lucidă, știind a se păstra în marginile bunului simț, nerefuzându-și când e cazul umorul. Ca o excepție, semnalăm încercarea, am spune protocronică, de a-i atribui lui Alecu Russo, forțând nota interpretării, «*chiar* (s.n.) prefigurări ale tragismului nietzschean» (p. 108). I-am mai putea reproșa autoarei «excesul de știință» care îngreuiază textul. Competența Elenei Tacciu și seriozitatea cercetării sale nu fac loc însă nici unui dubiu”. ■ Sorin Titel susține că *Roată gândului, roată pământului* de Ioana Postelnicu „nu este un roman (cum se spune pe copertă), ci un jurnal de călătorie” din care „reținem privirea plină de interes pe care prozatoarea o îndreaptă spre spectacolul lumii”. ■ *La Prima verba*, Laurențiu Ulici „testează” *Starea poeziei (I)*, analizând două volume: *Floarea soarelui sau mâna de lucru* de Vale-

riu Bârgău și *Grijile* lui M.N. Florian. ■ Împlinirea a 100 de ani de la acordarea „celui dintâi premiu internațional unui scriitor din țara noastră – lui Vasile Alecsandri, pentru *Cântecul gîntei latine*” este marcată prin două articole: *Centenarul „Jocurilor latinătății”* de Alexandu Balaci și *Acum 100 de ani: Cântecul gîntei latine*, însemnare de I.M. Sunt publicate, de asemenea, și trei poezii în cadrul aceluiași grupaj: *Căderea Sarmizegetusei* de Theodor Blaș, *Laudă limbii române* de Petre Ghelmez și *In honorem Turris Romanae, urbis heroicae (1877-1977)* de Traian Lăzărescu. ■ La *Teatru*, sub titlul *Autori, orașe și spectacole*, Valentin Silvestru și Radu Anton Roman fac un tur de orizont al peisajului dramatic, primul evidențiind piesa *Alibi* de Ion Băieșu (București) și *Matca* lui Marin Sorescu (Ploiești), iar cel de-al doilea analizând prestația din *Somnoroasa aventură* de Teodor Mazilu (Piatra Neamț). ■ La apariția în limba franceză a *Existenței tragice* de D.D. Roșca, N. Tertulian publică esul *Misiunea unei generații*. ■ Cristian Unteanu prezintă *Arta veche coreeană*, iar Al. Andrițoiu și C. Lupeanu traduc câteva poezii ale scriitorului coreean Go Mo Jo, grupajul fiind în concordanță cu itinerarul asiatic al lui Nicolae Ceaușescu, început pe 15 mai. ■ Virgil Teodorescu, Ion Mărgineanu, Vlaicu Bârna și Daniela Crăsnaru sunt prezenți cu versuri în acest număr. □ Augustin Buzura semnează proza *Zgomote și lumini*. □ La *Atlas*, Ana Blandiana descrie *Cele două Italii*.

● [„**Tribuna**”, nr. 20] Editorialul *Democrație activă* este semnat „Tribuna”: „Condiția fundamentală a realizării deplinei egalități în drepturi a tuturor oamenilor muncii a fost desființarea exploatării sociale și naționale, lichidarea claselor exploatoare și instaurarea relațiilor sociale și economice socialiste; acestea constituie baza comunități de interese a tuturor oamenilor muncii, temelia politică și economică a egalității în drepturi a naționalităților conlocuitoare cu poporul român”. ■ În „*A scolasticilor de la Blaj...*” George Franga notează *Prima piesă de teatru românească păstrată în manuscris, 1761*. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *G.M. Cantacuzino: Izvoare și popasuri: Pătrar de veghe*, două volume apărute la Editura Dacia: „Iubitor al meleagurilor românești și al creațiilor poporului nostru, patriot autentic, G.M. Cantacuzino a dat glas, cu frumusețe și originalitate, unor sentimente și gânduri care contribuie din plin la o mai bună cunoaștere a fizionomiei noastre spirituale”. ■ Radu Mareș scrie despre *Un martor în veac: George Lesnea*, volum apărut la Editura Eminescu: „De prisos s-o mai spun, aceste interviuri nu și-au propus, ar fi fost și imposibil, să aducă la lumină date documentare cu totul inedite, sau care să schimbe prin interpretări insolite topografia peisajului cultural-artistic ieșean al epocii dintre războaie. Farmecul lor stă în exhumarea de amănunte sugestive, în pictarea, pe conture bine știute, a unor portrete emoționante, și, în alt rând, în tonul duios nostalgic, adeseori înfiorat al aducerii aminte”. ■ Corneliu Popel prezintă *O tânără poetă*, adică pe Aura Mușat, *Tâlculitorul* (Junimea, 1977): „Rigiditatea versului – observabilă și în

exemplul de mai sus – nu ne poate împiedica să afirmăm că *Tâlcuitorul* (Ed. Junimea, 1977) este cartea unei poete de rară sensibilitate”. ■ Despre *Întâlnirile mele cu D. Popovici* scrie Paul Cornea: „N-am avut șansa să-l cunosc pe D. Popovici nici pe aceea de a-i fi audiat cursurile. Totuși, raporturile mele cu D. Popovici au fost, în pofida aparențelor, trainice și intime, dar ele nu s-au încheiat în spațiul istoriei, ci al ficțiunii, deci sunt neverificabile și, prin esență, subiective”. ■ În rubrica sa, Andrei Marga scrie despre *Constituirea științei*. ■ C. Isac îl omagiază pe *Mircea Ștefănescu la 80 de ani*: „Despre opera teatrală a octogenarului Mircea Ștefănescu, recent sărbătorit, se va scrie în viitor, fără îndoială, mai mult decât au făcut-o, până acum, comentatorii genului dramatic”. ■ Mircea Ghițulescu analizează „*O casă onorabilă*” de Horia Lovinescu: „Dacă admitem posibilitatea de a exista a unei opere dramatice fără un personaj pozitiv, fără un *raisonneur*, deci, care să arate cu degetul calea de urmat, trebuie să admitem atunci să *O casă onorabilă* este una dintre cele mai vechi lucrări care pledează pentru puritatea și frumusețea ființei umane”. ■ Al. Căprariu scrie despre *Colocviul literar internațional la Atena*: „Împlinind 30 de ani de la înființare, Societatea Națională a Oamenilor de Litere Eleni și-a sărbătorit constituirea prin organizarea unui Colocviu Literar Internațional dedicat problemelor pe care le ridică, în contextul actual, literaturile țărilor mici. De la bun început se poate afirma că acest Colocviu, desfășurat între 16-22 aprilie, a constituit o autentică izbândă a organizatorilor. Sunt cel puțin două linii în direcția cărora s-au obținut rezultate substanțiale, și anume: Colocviul a prilejuit un remarcabil schimb de opinii pe tema fixată și, apoi, el a fost un moment fertil de bună cunoaștere a participanților, o șansă majoră a acestora de a realiza legături fructuoase în vederea amplificării schimbului de valori literare între țări dintre cele mai deosebite. La Colocviu au participat, alături de ospitalierii scriitori greci, 48 de invitați din peste 25 de țări. În esența lui, prin dezbaterile care au avut loc – referate și discuții pe marginea lor –, Colocviul a făcut încă o dată demonstrația că nu există culturi mari sau mici, că existența și constituirea unei mari culturi nu este condiționată de mărimea numerică a comunității lingvistice care o creează. În această direcție, unii dintre participanți au semnalat, pe bună dreptate, prezența unui imperialism cultural care, la cei în cauză, se manifestă nu numai datorită faptului că beneficiază de o limbă de largă circulație, dar și pentru că socotesc – evident fals – că valorile culturale ale comunităților restrânse numeric nu au aceeași valoare cu cele create de ei”. ■ Apare textul dramatic *Binecuvântatele chinuri ale iubirii...* de Teodor Mazilu. □ Cornel Udrea publică *Gastrocomice*. □ Apar versuri de Nicolae Prelipceanu (*Prietene; Ascensiune; \*\*\*; Spre pământ; Știu de la început; Țara de sus; Retro vade; Nu mai există deșerturi; Mult implacabil egal*). □ În traducerea lui Ștefan Damian citim un fragment din romanul *La Hojarasca* de Gabriel García Márquez, fragment intitulat *Frunze moarte*.

## 19 mai

• [„**Contemporanul**”, nr. 20] Redacția revistei consemnează *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Chineză*: „Recunoscută și prețuită pretutindeni în lume, elogiată pentru fermitatea, perseverența și eficiența ei atât la nivelul ideilor cât și la acela al faptelor, politica externă a României, purtând amprenta personalității politice de excepție a tovarășului Nicolae Ceaușescu, înregistrează în aceste zile, în cadrul de majore semnificații pe care-l constituie vizita oficială în R. P. Chineză o nouă și importantă confirmare”. □ Aceeași temă este abordată și de Colette Corbu în textul: *Prietenie, stimă, prețuire reciprocă*: „La ora când încheiem tipărirea revistei, vizita înalților oaspeți români în R.P. Chineză este în plină desfășurare. Telegramele de presă, reportajele corespondenților români, extrasele din presa chineză, declarațiile oamenilor muncii chinezi care ne-au vizitat țara cu diferite prilejuri ilustrează atmosfera de dragoste frățească, de înaltă prețuire și stimă reciprocă care domnește în aceste zile în țara gazdă, Republica Populară Chineză. La rândul său, întregul popor român își exprimă cea mai vie satisfacție și cele mai profunde sentimente de mândrie patriotică”. ■ Nicolae Ciobanu analizează *Polifonia tragică a poeziei din Surâsul Hiroshimei* a lui Eugen Jebeleanu: „... este o operă cu deschidere totală spre întrebările perpetuu actuale înscrise în marea și neistovită dilemă tragică a omului, privitoare la raporturile cu el însuși și cu semenii săi într-un sens cu legile firii, cu existența cosmică, într-un alt sens. Așadar, ceea ce am numi subordonata poemului se revendică în chip pregnant de la arhetipurile poetice sociogonice, ale căror începuturi se pierd în ceața timpurilor imemorabile dar a căror istorie, în schimb fără a se fi întrerupt vreodată, durează până în zilele noastre. Având în vedere datele lui inițiale, *Surâsul Hiroshimei*, deci ar fi putut fi o mare odă modernă, de viziune dramatic optimistă, în care se proslăvește viața, biruitoare chiar și în cele mai tragice încercări – războaiele. Tema ca atare este limpede enunțată în secvența *Visul poetului*, care se înscrie cu inscripția lapidar-immnică unde este reafirmat adevărul, dintotdeauna socotit imuabil, potrivit căruia statornicia materiei este marea, fundamentala cheazășie a înseși nemuririi vieții omului...”. ■ De cartea lui Alexandru Duțu: *Cultura română în civilizația europeană modernă* (Minerva): „Alexandru Duțu este de altfel unul dintre cercetătorii consacrați ai domeniului; cu tenacitate și cu pasiune, a propus și a susținut o nouă plasare în timp a fenomenului implicit o revalorificare și o nouă structură”.

• [„**Cronica**”, nr. 20] În deschidere, redacția anunță *O strălucită manifestare a prieteniei și colaborării româno-chineze*. ■ Virgil Cuțitaru scrie despre volumul de versuri *Vântul din oglinzi* de Corneliu Sturzu, „carte dialectică, așezată pe contrarii puternice și elocvente; crezul ei cel mai cuprinzător pare să se consume în ideea că iubirea și creația sunt singurele atuuri ale individului în fața rostogolirii necruțătoare a timpului”. ■ La *Mențiuni critice*, B. Constantin salută apariția *Studiilor despre opera lui Mihail Sadoveanu*, ediție îngrijită de

Ilie Dan. ■ Cu adevărat *Un eveniment editorial* consideră Mihai Drăgan publicarea volumului VII de *Opere eminesciene*, conținând *Proza literară* a lui Mihai Eminescu: „Este important de reținut, în primul rând, hotărârea acestui colectiv [Petru Creția, Dimitrie Vatamaniuc, Anca Costa-Foru, Eugenia Oprescu, Amita Bhose, Dumitru D. Panaitescu], serios nutrit din învățămintele metodei de lucru a lui Perpessicius, de a continua spiritul maestrului, de a munci *organic* și de a duce la bun sfârșit, cu oricâte sacrificii, realizarea mult visatei «*ediții integrale*». Ideea de *continuitate* este înțeleasă dialectic, în funcție de perspectiva totalității care nu-i încă prea clar conturată, dar se va putea contura mai bine odată cu înaintarea pe teritoriul operei ce urmează să fie editată în volumele următoare. Cele peste 30 de pagini din *Lămuriri pentru volumul de față*, elaborate de Petru Creția, coordonatorul ediției, sunt de o importanță deosebită în primul rând prin modul extrem de clar în care se explică ideea de continuitate, în spirit și metodă, între actualul volum și lucrarea de magistrală ținută filologică și de savantă erudiție critică întreprinsă de Perpessicius. Remarcabil ni se pare apoi faptul că noii editori, conștienți că travaliul lor e dificil și nu lipsit de riscuri, înțeleg să fructifice nu puține din câștigurile înregistrate până acum în materie de editare a *prozei literare* eminesciene, între care masiva ediție apărută în 1964, sub îngrijirea lui Eugen Simion și a Florei Șuteu, rămâne un text de referință («cea mai bogată, până astăzi, ediție a prozei literare eminesciene și totodată cu mult cea mai valoroasă» – p. 43), ce putea, desigur, să fie și mai mult invocată în ceea ce privește unele lecțiuni în manuscrisele prozatorului Eminescu. Continuarea monumentalei ediții, socotită, pe drept cuvânt, un „*model*” în toate privințele, este marcată și prin reluarea, ca *prefață*, la acest al șaptelea volum, a cercetării lui Perpessicius, din 1954, despre proza literară eminesciană, prima analiză de oarecare amploare, serioasă și de fină interpretare estetică, dedicată acestui sector al creației poetului într-o perioadă nefavorabilă receptării ei adecvate”. ■ Sub egida *Opinii despre cărți* sunt grupate câteva recenzii. Astfel, Fănuș Băileșteanu discută volumul de studii *Ipostaze ale prozei* de Eugenia Tudor-Anton, Cristian Livescu aduce în prim-plan cartea de poezie *Partidul și poetul* de Paul Tutungiu, iar Al.I. Friduș scrotează *Basoreliefurile* lui Mihail Chirnoagă. ■ Constantin Călin amintește un episod cu *D.D. Pătrășcanu la Bacău*, sursă de inspirație pentru unele scrieri. ■ La *Moment*, sunt reținute „*Convorbirile Cronicii*”: „*Sentimentul istoriei în literatura și arta contemporană românească*» a fost tema dezbaterii organizate de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Iași și de redacția revistei «Cronica», vinerea trecută, în aula Bibliotecii centrale universitare din Iași. În fața unui public interesat de subiect, au făcut expuneri prof. dr. doc. Al. Dima, prof. dr. doc. Ion Zamfirescu, prof. dr. doc. Const. Ciopraga. Cadrul teoretic al relațiilor dintre istorie și literatură, ținând seama de specificitatea celor două domenii, a apărut cu limpezime din cercetarea întreprinsă de către primul vorbitor. Acesta s-a îmbinat fericit, în



cea de a doua intervenție, cu examenul sensurilor filozofice ce străbat din marile direcționări ale literaturii și artei, cu o deosebită accentuare asupra sensurilor axiologice diferite deduse din creațiile secolului al XIX-lea, și, prin contrast, din literatura secolului nostru, secol ce înlocuiește contemplația cu interogația febrilă asupra omului și a societății. Sensurile unui umanism activ, ale angajării morale efective, se pot descifra cu precădere din cercetarea literaturii și artei contemporane. Prof. univ. Const. Ciopraga a scos în evidență universalul din particular, sintetizând specificitatea creației românești clasice și contemporane. Ideile prețioase și originale cuprinse în toate expunerile oaspeților – colaboratori și prieteni ai revistei «Cronica» – au adus un orizont larg înțelegerii și aprecierii manifestărilor literar-artistice ale prezentului nostru socialist”. ■ Arthur Porumboiu, Gheorghe Istrate, Elena Zarescu, Valeriu Stancu, Gheorghe Simon și Lucian Faptesu sunt prezenți cu poezii. □ Virginia Burduja traduce *Din lirica chineză* poeme de Li-Yuan, Liang Chang-Tiuan și Han Chong-Chu. ■ În încheiere, Liviu Druguș anunță *Criza gândirii economice burgheze contemporane*.

● [„**Munca**”, nr. 8440] În *Însemnări de scriitor*, Sânziana Pop publică *Collega din Iercoșeni*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 389] Știrea ediției: *A plecat la Viena, pentru a I se înmâna Premiul Herder, Eugen Barbu*. ■ În *Un accident – piesa Alibi la Teatrul Bulandra*, Ileana Lucaciu îl acuză pe dramaturgul Ion Băieșu că „a produs o însăilare de scheciuri, nu o piesă finisată”, dincolo de talentul comic recunoscut al autorului. ■ E. Manu semnează o cronică literară la *Istoria ieroglifică*, varianta din 1978, colecția B.P.T., 2 volume, ce reia textul integral al ediției P.P. Panaitescu și Ion Verdeș, cu o prefață și tabel cronologic de Al. Dușu. ■ Dan Ciachir, *Cineva mai tânăr*, despre poetul Felix Sima. ■ Continuă serialul *Poezia dacismului*, cu exemple din Ion Bănuță, Mircea Florin Șandru, M. Beniuc, poeme dedicate lui Decebal sau Columnei. ■ *Aspecte ale mitului* – un nou serial, tot despre Mircea Eliade, semnat de același I. Lotreanu: „Pentru a înțelege mai bine ce crede Mircea Eliade despre mituri, am găsit de cuviință a rezuma unele idei exprimate de-a lungul timpului cu privire la acest capitol al culturii... Atenția filosofului se va orienta în primul rând asupra societăților unde mitul este – sau a fost până în aceste ultime vremuri – «vivant», în sensul în care el furnizează modele pentru conduita umană și conferă prin această semnificație și valoare existenței. Deci nu de miturile «moarte», care sunt de domeniul istoriei «dezinteresate» a culturii se ocupă filosoful, ci de acelea ce se pot recunoaște în comportamentul de azi al omului. Aceasta ar fi semnificația sintagmei «mythe vivant». Eliade ține să-i amintească omului cum a ajuns unde a ajuns, de cine a fost și e influențat, avertizându-l că anumite direcții de edificare ca om a individului contemporan erau previzibile acum câteva milenii. Gânditorul e atras mai ales de miturile care revin, care sunt reluate de popoare. Creația – în sens creștin – va fi dubla-

tă de o «nouă creație», vârsta de aur de «o nouă Vârstă de aur». Datorită impulsului creator al culturilor superioare sau geniului indivizilor dotați excepțional, marile mitologii au fost transformate și îmbogățite.”

## 20 mai

● [„Luceafărul”, nr. 20] Se deschide cu editorialul *Moment memorabil al relațiilor dintre cele două țări, o nouă contribuție la cauza socialismului, păcii și colaborării*, cu ocazia *Vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Chineză*. ■ Pe prima pagină regăsim, de asemenea, o dare de seamă despre *Colocviul național al dramaturgilor*, precum și o însemnare despre *Eugen Barbu, laureat al Premiului „Herder”*, ambele texte fiind nesemnate. ■ Ioan Alexandru celebrează *130 de ani de la Marea Adunare de la Blaj* prin tableta *Câmpia libertății*. ■ Mircea Constantinescu publică un articol despre *Cultură și civilizație*. ■ În *Difuziune și... clasicizare*, Nicolae Ciobanu cântărește felul în care un „mare succes de public în domeniul literaturii constituie un fenomen eminentamente spontan, în sensul că ar fi suficientă apariția, în raftul librăriei, a cărții excepționale, foarte bune sau, pur și simplu, bune, pentru ca cititorul, cu intuiția lui, așa-zicând, naturală, s-o identifice pe loc și, astfel, să-i consfințească notorietatea”. ■ Gheorghe Pituț discută despre *Coșbuc sau lirismul obiectiv*. ■ Sub genericul *Poezia în agora* sunt reunite câteva analize ale antologiilor unor poeți consacrați. Este vorba despre următoarele culegeri: *Africa de sub frunte* de Geo Dumitrescu, *Poeme* de Constanța Buzea, *Imne* de Ioan Alexandru, *Surâsul Hiroshimei și alte versuri* de Eugen Jebeleanu, *Lacrimi perpendiculare* de Ion Caraion, *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu, *Poezii de până azi* de Adrian Păunescu și *Starea poeziei* de Nichita Stănescu. □ Dan Cristea scrotează lirica lui Geo Dumitrescu: „Aparținând fie îndepărtatei perioade a volumului *Libertatea de a trage cu pușca* sau descinzând din mai recente faze de elaborare, poemele lui Geo Dumitrescu surprind mereu prin articularea lor foarte vie, imperativă, prin aerul deopotrivă de *grav* și de *simpatic*, printr-o fluiditate nestânjenită, chiar imposibil de a fi comprimată, ceea ce le asigură, și atunci când încărcătura este aparent stânjenitoare, o cale directă, «deschisă» spre sensibilitatea cititorului. Mișcarea poeziei și tot ceea ce compune viața ei internă sunt deci antrenante, acaparatoare, de un ritm cuceritor care-și impune, el însuși, până la urmă, propria și corecta frazare, scoțându-te din posibilul impas de a lua fals notele și de a confunda o nuanță cu exact contrariul ei. Într-o poezie în care lucrurile stau de obicei pe muchie de cuțit, un accent nelalocul său pus putând să răstoarne sensurile în partea opusă, acest ritm al poemului, care este în realitate un ritm al francheței, un timbru al sincerității, se dovedește salvator. El vine nu să disimuleze o atitudine și nici să «încurce» nejustificat firele interpretării, ci vine dintr-un real și organic sentiment al complexității și relativității lucrurilor, dintr-o cuprindere a lor pe toate dimensiunile, atât pozitive, cât și negative. Poetul nu spune *ceva*

într-un anumit fel pentru ca noi să înțelegem *altceva*, ci spune edificat tocmai de profunzimea de nuanțe a subiectului respectiv, convins că acestea nu pot fi epuizate cu una, cu două, printr-o energetică dar simplificatoare trăsătură de condei” (*Africa de sub frunte*). □ Dan Laurențiu identifică *Monologul ca formă a comunicării* în poezia Constanței Buzea: „Deși poeta monologhează pe mai toate paginile structurate pe invocarea unei vini obscure, natura dramatică a *Poemelor* ni se impune de la început și fără dubii: o relație conflictuală între un eu și altcineva implică ideea unui dialog, dar acest dialog tăiat în două face ca noi să nu mai auzim decât o partitură, un monolog căruia îi lipsește sprijinul, punctul de echilibru în replica absentă a celuilalt. Starea de conflict dramatic în ordinea morală a structurii tematice o antrenează pe cea a dezechilibrului la nivelul semantic, al semnificației implicate în ordinea cuvintelor: ruptura dialogului, tăierea în două a unui text care-și conținea replica, face ca un limbaj care ar trebui să-și creeze propriile conotații, să se transforme într-un denotativ, care, la rândul său, prin însăși calitatea de jumătate de partitură, devine pe numeroase fragmente enigmatic sau numai obscur. De aici se naște atmosfera de tensiune dramatică, dar și de mister liric a *Poemelor* Constanței Buzea”. □ În *Toate lumile lumii*, Doina Uricariu comentează versurile lui Ioan Alexandru: „Antologia aceasta nu se teme de sărăcie, de repetiție și de identitatea cu sine în aparența monotonă a imnului, ale cărui legi cititorul modern le-a uitat, ci, dimpotrivă, își face din redundanță și supunere la un tipar aproape un jug pe care-l poartă ca pe un trofeu al biruinței și eliberării. Ioan Alexandru se simte învingător, lăsându-se învins de armele imnului, alegându-și această panoplie austeră, pe care nu o crede nicidecum proprietatea ori invenția sa. El e unul dintre puținii poeți contemporani aflați în afara granițelor livrescului, credincios, însă, deopotrivă Cosmosului și Bibliotecii, care-și refuză iluzia, aproape păcatul originalității, creând cu sentimentul continuu că străbate cu modestie o cale deja bătătorită în Poezie, că naște ceea ce s-a mai născut, că îndrăznește ceea ce și alții au îndrăznit înaintea sa, că instaurează restaurând”. □ Sultana Craia descifrează *Mesajul unei conștiințe tragice* în poezia lui Eugen Jebeleanu: „Născut în tensiunea unei perpetue confruntări cu partea de întuneric a lumii, versul lui Eugen Jebeleanu este simplu și tăios ca o lamă de sabie, inflexibil și scrâșnit, concentrând în forme lapidare mesajul unei conștiințe tragice de combatant, în numele umanității, împotriva absurdului, crimei și terorii. O asemenea ipostază activă a existenței și a poeziei, îngemănate prin atitudine, devine un glas acuzator, angajat într-un discurs împotriva crimei de orice fel. Poezia lui Eugen Jebeleanu este astfel în primul rând discurs al unei patetice conștiințe morale, lansând necruțătoare întrebări și sentințe de la nivelul unei absolute intransigențe, ea este apoi meditație, tot de natură etică și apoi elegie, trei forme definind nu un univers poetic, ci o stare de conflict. Meditația nu întârzie însă a se converti în forme activ mobilizatoare, ea nefiind contemplație în marginea lucrurilor, ci încleștare în miezul lor. Tot astfel, elegia

nu este atât lamentație, cât revoltă, nu suspin, cât strigăt de răzbunare, nu resemnare, ci îndârjire”. □ Paul Dugneanu se lasă cucerit de *Fascinația verbului* în opera lui Ion Caraion: „Volumul antologic, recent apărut, *Lacrimi perpendiculare*, din opera poetică a lui Ion Caraion dă posibilitatea unei evaluări mai comprehensive, mai nuanțate a unui poet receptat nu totdeauna în modul cel mai adecvat, poate și din cauza celeilalte măști, a eseistului cam incomod pentru confracți. Dar nu numai atât; o imagine de ansamblu, selectivă pune în lumină în cazul unor poeți substanțiali, creatori de universuri proprii (și Ion Caraion intră în această categorie) spre deosebire de fragmentele de sens ale volumelor, coerența interioară a viziunii poetice, substanțialitatea discursului liric, semne ale poeziei autentice. Debutul lui Ion Caraion (*Panopticum*, 1943) stă sub zodia a ceea ce am putea numi al doilea val al suprarealismului românesc, adică acea intersectare a temelor sociale cu atitudinea individuală, contestatar sarcastică, într-un limbaj demistificator, șocant, la unii prin prozaismul voit, la alții prin violența expresiei. Motivul predilect îl constituie protestul împotriva unei civilizații tehnificate, a unui citadinism vidat de valorile umane, transformat în scenă de coșmar [...]. [...] Volumele *Omul profilat pe cer* și *Cântece negre* continuă tematic (contestarea, grotescul, sarcasmul, ororile războiului etc.) și stilistic această formulă pe care aș denumi-o *energie verbală*, în ipostaze nu de puține ori agresiv-șocante. [...] *Eseu* – la rândul ei – este o carte de răscruce, adunând, ca în albia unui râu, atât insulele de apă veche dar și matca nouă a cursului. [...] Volumele *Târzia din Țara Vânturilor*, *Cârțița și aproapele* introduc în parametri gravi ai demersului poetic dimensiunea ludică, menită să echilibreze spiritul. [...] Dacă, mai ales în prima etapă, expresia era densă, uneori aspră, acum, fără a abandona în întregime cuvântul plin, limbajul se mlădiază ajungând la tușa filigrană. Chiar și poezia erotică, altădată patetic-dureroasă, se «diafanizează» până la a crea impresia unui desen fin pe lampa de satin a unui abat-jour”. □ *Poezia – formă a mișcării* distinge Dan Alexandru Condeescu în opera lui Virgil Teodorescu: „Recentul volum probează dincolo de formulele poetice variate, dintre care predominantă rămâne desigur cea suprarealistă, o unitate de ton și de conținut pe care vom încerca să o relevăm. Altfel spus o privire sincronică respectând solidaritatea temelor indiferent de cronologia volumelor. Pentru Virgil Teodorescu universul se instituie ca o serie conflictuală de opoziții, detectabile atât în cadrul relațiilor obiectuale cât și, mai important, în raporturile subiectului cu lumea. Dar libertatea eului liric intră în directă coliziune cu formele rigide, osificate, convenționale ale simțului comun [...] În general, sunt căutate formele mișcării, atât cele evidente, «vulcanicele, neliniștitele pământuri din Pacific», cât și cele subterane, misterioase, ascunse în obiecte și contingente”. □ *Conștiința interogativă* a lui Adrian Păunescu este reliefată de Emil Manu: „Intitulându-și volumul recent apărut *Poezii de până azi*, Adrian Păunescu mărturisește în mod deschis și ideea severă de selecție pe care o asemenea apariție o implică. Dar spre a ne oferi

un alt *curs* al poeziei sale, autorul operează o tipologizare a așezării poemelor, urmărindu-și filioanele ideatice și sentimentale, surprinzându-și structurile în poeme concepute ca un fel de «ars poetica», poemele politice, interogații existențiale, erotice, incertitudini, căutarea sensurilor primordiale, manifeste, sinteze ideatice. Volumul așa cum e conceput ne dă din plin imaginea unui Adrian Păunescu poet maturizat dar încă exploziv, precipitat de efluviile unei adolescențe rămasă mereu neconsumată [...]. Volumul se constituie ca un eveniment și prin cele două articole ce-l însoțesc: insolita *prefață* a lui Eugen Barbu, scrisă cu toate umorile romancierului dar și cu obiectivitatea necesară și *postfața* lucidă și tranșantă a lui Șerban Cioculescu. Evoluția lui Adrian Păunescu în ultimele trei volume a fost echivalată cu un fenomen de revitalizare a liricii politice, ca o explozie lirică egală cu un torent, atribuindu-i-se o capacitate extraordinară de a emite, cu spontaneitate spectaculară, cantități masive de imagini, bazate pe o retorică violentă, de tip muntenesc. Cu asemenea aglomerări colosale de impresii lirice, slujind o estetică fluidă și rebelă era de așteptat ca poetul să-și consolideze o platformă literară dintre cele mai ferme. Într-o accepție mai generalizatoare, poezia sa – așa cum o propune și volumul antologic, *Poezii de până azi*, apărut în B.P.T. – ar fi o armonizare a contrariilor sentimentale, o voluptate lingvistică, o pasiune vitalistă a rostirii. Disponibilitatea și schimbarea registrelor nu e decât o modalitate a vitalității și spontaneității cu care acest poet produce explozii lirice, iubind cuvintele la modul torturant, dar scuturându-se cu voluptate lucidă de fascinația lor. [...] Adrian Păunescu nu face experimente stilistice gratuite, ci convertește totul în idee, în care implică și gratuitatea estetică, pentru a salva sentimentul de echilibru al omului în existență, pentru a vindeca de boli spiritul, pentru a reabilita poezia, considerată ca «trădător cântec ambiguu» de care «depind prea multe». Problematcă a contemporaneității, dialectică interogativă a cunoașterii, posibilitate de intuire oraculară a lumii de mâine, torențiala sa deslănțuire patetică e a unui poet pentru care dicționarele conțin prea puține cuvinte”. □ Valentin F. Mihăescu urmărește *Dialectica sufletului* în lirica lui Nichita Stănescu: „antologia tinde să ofere – și reușește în cazurile fericite – formula structurală după care ansamblul poate fi reconstituit. *Starea poeziei* – selecție din versurile lui Nichita Stănescu – este un astfel de caz fericit, care dă posibilitatea iubitorilor de poezie să aprecieze opera unuia dintre cei mai interesanți și valoroși poeți contemporani. Antologia respectă criteriul cronologic, versurile urmând ordinea apariției lor în volum. Din cartea de debut (*Sensul iubirii*), Nichita Stănescu reține nouă poezii, în care se disting ecouri din Labiș (*Pădure arsă*), din Ion Barbu din faza vitalistă de dinaintea *Jocului secund* (*O călărire în zori*), dar și accentele personale ale unui lirism, cu discrete note elegiace, ivit din rememorarea nostalgică a vârstei copilăriei. Odată cu următorul volum (*O viziune a sentimentelor*) poezia lui Nichita Stănescu începe să se emancipeze de influențe, asimilează modelele, își fixează tonul singular. Se declanșează acum com-

plexul proces poetic de cunoaștere a sinelui și a universului, incursiune esențial dramatică prin luciditatea demersului, «dans al sentimentelor» și ideilor, cu dese *schimbări la față* ce alcătuiesc o adevărată dialectică sufletească, ipostaziată într-un limbaj liric seducător și original”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion continuă să scrie, în *Sociologia romanului, romanul sociologiei*, despre *Racul*: „Al. Ivasiuc a scris un roman demonstrativ, nu lipsit de substanță, cum s-a spus, și nici de inteligență epică. Este o carte ce se citește mai ușor decât celelalte, intriga fiind mai bogată și desfășurarea epică mai rapidă. *Racul* reprezintă, într-un anumit sens, o împlinire (împlinirea, prin simplificare, esențializare) a unei idei, traduce într-o operă de ficțiune ce refuză, programatic, complicațiile ficțiunii. Nu-i, cu toate acestea, un roman-document, pentru că, voind să dea o imagine generală a istoriei, evită culoarea și determinările unei istorii concrete. Ficțiunea operează în planul abstracțiunilor și propune, la urmă, un model pe care cititorul ar trebui să-l individualizeze prin propria experiență. Aceasta mi se pare a fi ambiția lui Al. Ivasiuc, sensul ultimului său experiment românesc. *Racul* nu-i, evident, o capodoperă, dar este o carte în care febrilitatea intelectuală a lui Al. Ivasiuc se definește admirabil”. ■ În *Instantaneele sale*, Șerban Cioculescu așază, sub egida *Filologicele (III)*, câteva *Proverbe... traduse*. ■ Al. Piru aduce în prim-plan, la *Cartea de debut*, volumul lui Radu Țuculescu, *Portocale și cascadori*. ■ În cadrul rubricii de cursă scurtă *Burebista – 2050*, Radu Vulpe stăruie asupra portretului *Getului Burebista, conducătorul tuturor geto-dacilor (II)*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri în acest număr: Florin Costinescu, Virgil Carianopol, Franz Hodjak și Marin Lupșanu. □ Teodor Mazilu semnează proza *Ninsori din tinerețe*. □ Carmen Francesca Banciu debutează cu proza foarte scurtă *Sărbătoarea copilăriei*. □ L’San Gin și V.F. Mihăescu tălmăcesc un poem de Kim Hyeung Djik (*Lirică din R.P.D. Coreeană*). □ O scurtă introducere în *Poezia chineză cântată* face Dumitru M. Ion, prezentare urmată de câteva ilustrări ale genului, în traducerea lui Li Yu-giu. ■ Numărul se încheie festiv, cu marcarea a *O sută de ani de la decernarea glorioșilor lauri*, printr-un documentar de Al. Hanță despre *Alecсандri, bard al latinității*. □ Sunt semnalate, de asemenea, și două premii obținute la *Avignon, 1978 – Replică în timp* (Teodor Balș, marele premiu al latinității și premiul I pentru poezie în limba română și Petre Ghelmez, premiul al II-lea pentru poezie în limba română), victoriile fiind interpretate asemeni unei „replici peste timp” a premiului obținut de Vasile Alecsandri la Montpellier, la 19 mai 1878.

## 24 mai

• [„**Viața studentească**”, nr. 21] 130 de ani de la Revoluția din 1848 sunt marcați prin *Expresie a năzuinței fierbinți spre libertate socială și națională, spre unitate, a poporului român* de Dan Berindei, la care se adaugă *Dimensiuni*

nile culturii românești, un eseu de Ion Segărceanu. □ O cronică de Dinu Flămând la volumul critic al lui Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani* (Eminescu).

## 25 mai

• [„Flacăra”, nr. 21] În *Galeria personalităților muncii*, George Mareș publică, cu titlul *Neodihna unui cărturar*, un articol omagial dedicat lui Șerban Cioculescu. ■ Mircea Micu publică poezia *A fi*. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (11)*, Octavian Paler scrie partea a treia din *Fascinația arheologiei*. ■ În *Vitrina artelor – Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Docturul Poenaru*, scenariul fiind realizat după romanul omonim al lui Paul Georgescu. □ În *Cronica spectacolelor*, Nelu Ionescu, cu titlul *Dialogul criticilor*, prezintă Colocviul republican al criticilor de teatru, ediția a V-a, eveniment ce a avut loc între 11 și 14 mai, la Bacău. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Nicolae Dragoș. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Pietrele dacilor vorbesc*. ■ În *Cap limpede* sunt inserate o serie de note despre: apariția, la editura Univers, a romanului *Neînfrânții* de William Faulkner, în traducerea lui Virgil Ștefănescu-Drăgănești, precum și a volumului de *Eseuri* de Anatole France, traducere și prefață semnate de Alexandru George. Se anunță apariția, la Minerva, a volumului „din literatura pieilor roșii” *Cântecul bizonului*, „antologie, traducere și prefață” de Dan Grigorescu. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul *Rod IV* de Cezar Ivănescu: „Poezia lui Cezar Ivănescu este dialog continuu. Fiecare vers pare să fie o replică la un alt vers sau numai ecou, refren. Nu știm cât de identifică poetul cu «baladinul Kitinam». Mai apar și alte nume în poeme. Subiectul baladelor este chiar cântecul, nu altceva. Dar un cântec ce ne cutremură ființa. Poate că nu întâmplător poetul inversează valorile și sensurile diurne, dintre care și invertirea luminii surprinde cel mai mult. Își fac loc și alte ambiguități: eros-moarte, iubită-mamă, nuntă-înmormântare... Fără de acestea poezia nici n-ar putea supraviețui. Lirica lui Cezar Ivănescu e marcată deja de anumite forme fixe. Și-a găsit cu alte cuvinte structurile (cele mai productive). Nu acest fapt e însă esențial. Un poem bun, oricum, rămâne inepuizabil și imprevizibil. Ceea ce dă nota de mare originalitate poeziei lui Cezar Ivănescu este, credem, prezența puternică a poetului în poem. El deci nu mai este doar autorul, ci personajul (unic de fapt) al creației sale”. □ Mihail Diaconescu publică un dialog cu Eva Behring (R.D.G.) intitulat „*Literatura română este extraordinară*”. În opinia sa, proza românească contemporană prezintă „o mare diversitate tematică și o mare varietate a modalităților epice: „Dacă de la aceste considerații generale ar trece la niște aspecte mai concrete cred că nu greșesc afirmând că multe opere reprezentative pentru dezvoltarea actuală a prozei românești se disting prin modul cum este stăpânită materia istorică și printr-o mare bucurie a experienței stilistico-lingvistice”. Vorbind despre poe-

zia română contemporană, acesta aduce în discuție o antologie la care lucrează: „am selectat în ea douăzeci de poeți pe care i-am socotit reprezentativi pentru dezvoltarea liricii românești de la origini până în prezent. Sunt prezenți, în antologie, între alții, Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Macedonski, Goga, Pillat, Ion Barbu, Bacovia, Blaga, Arghezi, Philippide. Vă puteți închipui ce problemă ridică realizarea unei astfel de lucrări. Am apelat la cei mai buni traducători pe care îi avem. Urmăresc cu multă emoție mersul lucrării pentru că lirica, mai mult decât oricare alt domeniu al literaturii române, pune probleme extrem de dificile când e vorba de traducere. Este o lirică de mari tradiții și de o superlativă ținută artistică. Aceste tradiții sunt admirabil continuate în literatura română de azi. În poezie, mai mult decât în proză, se distinge foarte clar puternicul suflu autohton de care a fost și este dominată literatura română. Ținuta filozofică, capacitatea de a problematiza marile întrebări ale omenirii de azi, originalitatea viziunii asupra realității, forța exprimării sunt doar câteva din atributele generale ale liricii române de azi”. ■ Adrian Păunescu publică o serie de poezii regrupate sub titlul *Acasă*. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a opta din romanul *Moartea boxerului*.

● [„**Orizont**”, nr. 21] Criticul Ion Maxim recunoaște în Marin Mincu „un critic îndrăzneț și pătrunzător” încă de la primele volume de *Critici* (vol. I, 1969; vol. II, 1971), dar asta nu-l împiedică să noteze în cronica de față câteva observații „decapitante”, privitoare la ultimul volum de critică *Repere* (C.R., 1977): „A afirma despre Coșbuc că este «foarte aproape» de Ion Barbu, chiar în ceea ce privește onomatopeea, mi se pare o enormitate. Sau afirmația imediat următoare că «Oul dogmatic, de pildă, poate fi cântată pe notele abstracte ale demonstrației matematice», ne obligă să facem asociație cu gongorismul incriminat. După cum considerațiile privindu-l pe Blaga sunt cu totul nesatisfăcătoare, rămânând la periferia atât a poeziei cât mai ales a filosofiei lui. Utilizarea unor termeni noi și trimerurile savante rămân inoperante atât timp cât ele nu se aplică cu adevărat procesului creator. Din păcate, Marin Mincu se arată și-n acest volum tot atât de grăbit în a formula judecăți de valoare prin etichete verbale și nu printr-o demonstrație riguroasă. Ceea ce duce la diminuarea creditului pe care chiar un cititor obișnuit i-l acordă. Cu atât mai puțin el îi va fi acordat de către critică.” ■ În efigia unui profil literar, este fixată prozatoarea Sofia Arcan (la rubrica „profiluri literare”) de către Nicolae Țirioi, care face o trecere în revistă a întregii sale contribuții literare. ■ Tableta lui Livius Ciocârlie include relația pe care termenul „pădure” îl dezvoltă cu simbolurile sale, „vârtejul”, și, prin urmare, „textul” (articolul *François Villon și Marele Pădurar*). ■ Șerban Foartă își susține propriul candidat la gloria poeziei, pe Eduard Pamfil, „un emul al Renașterii care s-ar vrea un *uomo universale*”, prezentat în ipostaza de poet cu câteva poeme. ■ Ion Velican publică proza *Iapa albă*. ■ G.I. Tohăneanu își continuă analiza romanului *Nicoară Potcoavă* (Minerva, București, 1977), punând în relief „inversarea formelor



verbale compuse cu auxiliare morfologice” de la „începutul unor propoziții întrebătoare” (articolul *Rocadă*).

• [**„România literară”, nr. 21**] Succesiunea de vizite ale lui Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Chineză, Republica Democrată Coreeană, Republica Socialistă Vietnam, Republica Democrată Populară Laos și Kampuchia Democrată e reflectată în editorialul redacțional (*Un itinerar istoric*). □ Ecouri ale acestui „turneu” asiatic aflăm în textele semnate de Pop Simion (*Columna prieteniei*) și Mihai Stoian (*Semnificații profunde*). □ Prilejuate de aceleași vizite ale lui Nicolae Ceaușescu sunt și textele care se încadrează în tematica „asiatică” ale lui Cristian Unteanu (*Arta veche laoțiană*) și Nicolae Balotă (*Legende vietnameze*, o analiză a antologiei *Legende vietnameze re-vestite de Nguyen-Du*, în traducerea lui Cristian Macarie). □ De asemenea, Al. Andrițoiu și Liliana Blajovici Liciu traduc câteva „eșantioane” de *Lirică vietnameză*. ■ Prima știre evidențiată în grupajul *Viața literară* este una de peste hotare – Eugen Barbu, laureat al Premiului „Herder”: „În aula Academiei austriece de știință a avut loc decernarea premiilor internaționale «Gottfried von Herder» pe anul 1978. Premiile au fost atribuite unor personalități din Europa pentru activitatea desfășurată în scopul promovării relațiilor culturale între popoarele continentului. Printre laureații din acest an – care marchează jubileul unui deceniu și jumătate de la acordarea pentru prima oară a înaltei distincții – se află scriitorul Eugen Barbu, căruia premiul i-a fost conferit pentru remarcabilele sale merite literare. Eugen Barbu este, astfel, al șaptelea scriitor român încununat cu Premiul «Herder», succedând pe Tudor Arghezi, Alexandru Philippide, Zaharia Stancu, Franyó Zoltán, Eugen Jebeleanu și Nichita Stănescu. Festivitatea premierii s-a desfășurat în prezența președintelui Austriei, dr. Rudolf Kirchsclaeger, a membrilor guvernului, a unor personalități ale științei și culturii austriece și de peste hotare, a șefilor misiunilor diplomatice acreditați la Viena, printre care ambasadorul României, Octavian Groza. Rectorul Universității din Viena, prof. dr. Kurt Komarek, a adresat un cuvânt de salut laureaților, după care prof. dr. Werner Welzig, membru al Senatului Universității, a pronunțat tradiționalul «Laudatio»”. □ Tot din *Viața literară* aflăm și despre o *Sesiune științifică* din Nordul țării dedicată operei Anei Blandiana: „În cadrul Festivalului național «Cântarea României», Inspectoratul școlar al județului Satu Mare, Filiala locală a Societății de științe filologice, Casa corpului didactic, Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, Comitetul de cultură și educație socialistă și Liceul pedagogic Carei au organizat între 13 și 15 mai o sesiune de comunicări științifice dedicată Anei Blandiana. Au fost prezentate comunicările: «Motivul frigului în lirica Anei Blandiana» (Maria Sorian); «Elemente și resurse blagie la Ana Blandiana» (Maria Pop); «Lirica de dragoste a Anei Blandiana» (Doina Ciula); «Dimensiunile fantasticului în *Cele patru anotimpuri*» (Monica Elena Antonescu); «Motivul tăcerii în creația Anei Blandiana» (Rodica Racol-

ță); «Tăcerea în poezia Anei Blandiana» (Marcela Ieneșoiu); «Universul rural în poezia Anei Blandiana» (Țineghe Mircea); «Elegia cunoașterii – simbol al poeziei Anei Blandiana» (Flavia Szatmari); «Aspirația spre puritate și originalitate în creația Anei Blandiana» (Dorina Mitrasca și Valter Bening); «Calitatea de martor, în lirica Anei Blandiana» (Florica Stravă)”. ■ Câteva pagini din acest număr, între care cele care găzduiesc *Referatul susținut de Paul Everac, Cuvântul rostit la închiderea Colocviului rostit de George Macovescu*, precum și „o relatare succintă a desfășurării Colocviului”, sunt așezate sub genericul *Colocviului național de literatură dramatică*, desfășurat între 16 și 18 mai, la Cluj-Napoca. □ Au participat la dezbateri: Romulus Guga, Kántor Lajos, Aurel Baranga (prin intermediul unei epistole), Horia Deleanu, Andrei Băleanu, Ion Coja, Vicu Mândra, I.D. Șerban, Nikolaus Berwanger, Leonida Teodorescu, Ion Potopin, Igor Grinevici, Gavrilă Goldner, Vornic Basarabeanu, Valeriu Râpeanu, Mihail Davidoglu, Dumitru Solomon, Mikó Erwin, Simion Alterescu, Vasile Nicorovici, Iosif Naghiu, Alexandru Sever, Mircea Horia Simionescu, Nicolae Barbu, Paul Cornel Chitic, Teodor Mazilu, Petre Bucșa, Radu F. Alexandru, Iulian Neacșu, Teohar Mihadaș, Ioan Lazăr, Constantin Măciucă, Eugen Lumezianu, Teodor Tanco, Radu Popescu și Paul Everac. □ Intervențiile integrale pot fi citite în „Viața Românească”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu comentează volumul *Opere* de G. Bacovia (prefată, antologie, note și bibliografie de Mihail Petroveanu, text stabilit și variante de Cornelia Botez), ocazie cu care criticul reia un verdict mai vechi: „apariția culegerii *Plumb* este o dată istorică în literatura noastră. Niciodată o poezie ca aceasta, amară și monocordă, n-a putut confirma atât de strălucit caracterul cathartic al artei. Poezia lui Bacovia ne eliberează de propriile nevroze”. ■ Articolul lui Șerban Cioculescu este „acompaniat” în pagină de două tablete: *Considerații confortabile* de Alexandru Philippide și *Despre comerțul exterior al Imperiului Otoman* de Geo Bogza. ■ *Realism și romanesc* evidențiază Nicolae Manolescu în romanul *O vacanță atât de lungă...* de Mihai Giugariu: „Un stil sigur, sumar, concis, în fraze scurte și eficiente, face agreabilă lectura recentului roman al lui Mihai Giugariu (*O vacanță atât de lungă...*), în care însă, datorită tehnicii comportiste, problematica psihologică nu se lasă dintr-o dată sesizată. Întâiul nivel al narațiunii constă în notarea meticuloasă a gesturilor și cuvintelor celor mai, aparent, obișnuite, fără explicații, fără comentarii; ni se oferă comportamente, nu justificarea lor; retrospectivile, parantezele lipsesc. Ca un ceasornic bine întors, filmul întâmplărilor se derulează până la capătul arcului. Nici o surpriză nu se produce. Sensul trebuie descifrat din această materie, citit printre rândurile dialogurilor. Mihai Giugariu rămâne același prozator sobru și reticent din cărțile anterioare, față de care totuși acest din urmă roman are mai multă maturitate. [...] Tăria prozei lui stă în priza la banalitatea existenței cotidiene: de ce îi preferă, în atâtea cazuri, decorul de carton care ne dă senzația de «literatură»? Romanul, interesant altminteri, suferă din prea mult romanesc”.

■ Lucian Raicu identifică, în volumul *Poeme albe* de Angela Marinescu, dorința *Construcției de sine* a poetei: „O poezie a deciziei și a francheții depline, lipsită de afectare și de obișnuitele cochetării, o poezie a bravurii și a independenței morale, poezia unei existențe de sine stătătoare, practică în vremea din urmă Angela Marinescu, aflată astăzi la al patrulea – și cel mai caracteristic – volum, după câteva tentative de afirmare, interesante fiecare în parte, dar neizbutind s-o impună cu adevărat pe măsura unui orgoliu literar ușor de întrevăzut încă din prima clipă. Experiențele intime, ascuțit înregistrate de un bogat aparat senzorial, prezent de la început, ajung acum să se cristalizeze în idei, în proiecte existențiale, bine legitimate launtric. Temperamentul liric evident din faza debuturilor admite să se încorporeze unui mesaj de viață și de *caracter*, păstrându-și, în latențele și originile îndepărtate ale acestuia, puterea intactă. Astfel că «ideile» au temperament în *poemele albe* ale Angelei Marinescu, voința construcției de sine are clocot vital, rigoarea morală nu renunță la subiectivitatea pasională, ci și-o asociază, ca partener egal, investit cu toate drepturile”. ■ Pompiliu Marcea discută, în *Eveniment și semnificație*, volumul *Te Deum la Grivița* de Paul Anghel: „Trilogia pe care Paul Anghel își propune s-o dedice războiului de independență, din care a dat, până acum, *Scrisoare de la Rahova* și actuala *Te Deum la Grivița* este, fără îndoială, un proiect ambițios, menit să rememoreze și, dacă se poate, să immortalizeze unul din evenimentele capitale ale istoriei românești. De aceea un asemenea proiect nu poate să trezească decât totala adeziune, iar în eventualitatea reușitei, o cuvenită prețuire. Nu ne pronunțăm, desigur, cu privire la întregul roman al războiului, având titlul *Zăpezile de-acum un veac*, din ale cărui cărți avem la dispoziție doar două, menționând numai că ceea ce autorul a dat până acum se înscrie în categoria bunei literaturi, prin competența documentării și prin abilitatea cu care știe să distileze materia brută a istoriei convertind-o în scene și tipologii încărcate cu vibrație afectivă ori reflexivă”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici continuă să investigheze *Starea poeziei*, raportându-se, de această dată, la *Pasărea nopții* de Ion Roșu și la *Cumpăna* lui George Peagu. ■ Al. Oprea semnează un amplu eseu despre *Prezențe rousseauiste în literatura română*. ■ În cadrul rubricii *Teatru*, Bogdan Ulmu relatează desfășurarea „*Săptămânii teatrului politic*” de la Constanța, remarcând, între altele, versiunea dramatică a romanului *Clipa* de Dinu Săraru, înfăptuită de Virgil Stoenescu. ■ Romulus Vulpescu publică un grupaj de versuri, iar Teodor Mazilu proza *Tristețile bunele stări*.

● [„*Tribuna*”, nr. 21 (1119)] Sub semnătura „*Tribuna*” citim despre *Prietenie și colaborare multilaterală*: „Partidul nostru – pornind de la răspunderea pentru cauza socialismului, de la cerința imperioasă a creșterii influenței sale în lume – a militat și militează cu toată fermitatea pentru întărirea unității țărilor socialiste pe baza principiilor marxism-leninismului și ale internaționalismului proletar, pentru afirmarea relațiilor de tip nou, întemeiate pe deplină

egalitate, pe respectul reciproc al independenței, neamestecului în treburile interne și întrajutorarea tovarășească. Pe această linie, vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului, președintele Republicii Socialiste România, în Republica Populară Chineză, la invitația tovarășului Hua Kuo-fen, președintele C.C. al Partidului Comunist Chinez, premierul Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, adaugă o nouă și strălucită pagină bogatei cronică a relațiilor româno-chineze”. ■ Tot sub semnătura „Tribuna” cititorii sunt informați despre *Colocviul național de literatură dramatică*: „S-au încheiat, aici, La Cluj-Napoca, după trei zile (16-18 Mai) de fructuoase dezbateri lucrările primului *Colocviu național de literatură dramatică*, organizat de Consiliul Uniunii Scriitorilor în colaborare cu secția de dramaturgie a Asociației scriitorilor din București și cu Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca. Urmând, la puțină vreme, după colocviul de la București consacrat criticii literare, colocviul de literatură dramatică s-a înscris, fără îndoială, printre reuniunile și ședințele de lucru menite a discuta problematica și specificul, natura și prezența literaturii dramatice în amplul proces de dezvoltare al literaturii române contemporane; colocviul s-a dovedit, astfel, așa cum de altfel s-a și subliniat, un răspuns concret și plin de semnificații majore pe care dramaturgii, Uniunea Scriitorilor, l-au dat îndemnului secretarului general al P.C.R. –, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a dezbate aprofundat, de a analiza pe larg și exigent problemele care preocupă creația literară de la noi, literatura în genere, în efortul ei major de a participa la edificarea etapei istorice pe care o parcurge astăzi România socialistă. Obiectivele, demne de tot interesul, pe care acest prim colocviu, salutat în numele conducerii locale de partid și de stat, de tovarășul Aurel Negucioiu, secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R., prefațat de cuvântul tovarășului George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, și de referatul, unanim apreciat al dramaturgului Paul Everac, și le-a propus, au orientat discuțiile și dezbaterile în sensul descifrării situației reale și complexe a literaturii dramatice de la noi, al așezării ei optime și reprezentative în amplul proces de oglindire a realităților din patria noastră; reluarea și reevaluarea, într-o largă și competentă participare, a problemelor fundamentale ale literaturii dramatice, făcută fiind din perspectiva mult responsabilă a ideologiei marxiste și a idealului socialist, a conferit multora dintre intervenții (fie ele ale dramaturgilor, criticilor teatrali, istoricilor literari, secretarilor literari, activiști culturali etc.) o notă de reală profunzime, deslușindu-se un limpede consens cu dimensiunile umanismului revoluționar al zilelor noastre. Dintr-o astfel de perspectivă privite, interpretările, propunerile și soluțiile participanților (români, maghiari, germani și de alte naționalități) s-au referit deopotrivă la necesitatea cuprinderii cât mai ample a problematicii de imediată actualitate (tipărirea, publicarea în reviste a pieselor de teatru, aspectele teatrului experimental, publicarea unui săptămânal de specialitate, aspectele criticii teatrale etc.) dar și de perspectivă (traducerea pieselor românești, intrarea lor în

circuitul mondial al literaturii dramatice, posibilitatea optimizării repertoriilor teatrelor etc.). S-a scos în evidență, astfel, diversitatea universului tematic pe care îl conturează literatura dramatică de la noi, multitudinea manierelor de tratare, sub unghiuri de vedere artistice dintre cele mai reprezentative, consensul valoric pe care îl stabilesc textele teatrului românesc cu reușitele în acest domeniu de pretutindeni etc. și, drept corolar, aspectul revoluționar și cu adevărat creator al literaturii dramatice ce reflectă devenirea și metamorfozele realităților noastre socialiste. Acestor constatări, și multor altora, li s-a alăturat și o tonică atitudine autocritică, de respingere a textelor ce mai vehiculează încă clișee, șabloane, scheme, rezolvări facile de probleme și situații. «Dorim o artă – sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la Congresul Educației Politice și al Culturii Socialiste – care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orânduiri sociale, dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greșelile, dând maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă, de progres și civilizație». Abordarea deschisă a problemelor majore, a faptelor semnificative, a adevărilor și cuceririlor de fiecare zi înscrise în cronica de aur a construirii socialismului, va transforma cu adevărat scenele teatrelor în adevărate tribune, în foruri cu certe și nemăsurate valențe superior educative, adică într-un autentic mijloc de formare a conștiinței socialiste. S-a dovedit, astfel, mult inspirată ideea vizionării, și de către participanții la lucrările colocviului, a două cunoscute reprezentații teatrale, adică *Avram Iancu*, de Mircea Micu, la Teatrul Național și *Florile unui geambaș*, de Sütő András, la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca. Fără îndoială, nimic nu este mai potrivit decât a conchide că lucrările acestui prim Colocviu național de literatură dramatică s-au dovedit un real succes. Concluziile, dintre cele mai importante și semnificative, pe care colocviul le-a prilejuit, vor servi, cu siguranță, drept un reper semnificativ în analizele și dezbaterile viitoare pe marginea condiției și problematicii literaturii dramatice din România socialistă”. ■ Victor Felea semnează cronica literară la *Mircea Vaida: Cetăți și călători* (Dacia, 1977): „E vorba de câteva momente și pretexte scoase din călătoriile sale europene, notații ce nu sunt urmărite, de altfel, cu insistență și la care se adaugă destule poeme purtătoare ale motivelor și accentelor caracteristice”. ■ Petru Poantă discută despre *Subminarea idilismului în proza interbelică*: „Pornind, cel puțin ca ideologie, din convenționalismul sămănătorist, din idilismul edulcorat al acestuia, proza românească interbelică a reușit, pe o latură a ei, să imagineze un model de civilizație arhaică fericită, civilizație văzută în opoziție fie cu orașul capitalist, tentacular, infernal, fie cu realitatea degradată a satului capitalist”. ■ În *La o jumătate de veac* Petru Sălucdeanu îl omagiază pe Domokos Géza: „Nici nu știu cum au trecut acești ani de când l-am cunoscut și-mi va fi greu să înțeleg cum s-au adunat cei cincizeci pe care îi împlinește acum prietenul meu Domokos Géza, în această primăvară a verdelui și rodului crud, a lăcrămioarelor și cântecului de mierlă zbătătoare

în săgeata ei spre înalt”. □ Un omagiu sărbătoritului (Domokos Géza) îi aduce și Rácz Győző, traducere de Florica Perian, în *Statornicia unui crez*: „Scriitorul care în zilele acestea împlinește 50 de ani, și-a pus vreme de aproape trei decenii nu numai condeii în slujba literaturii și a cauzei publice: el își «zidește» inima și nervii în opera de care îl leagă indestructibil rațiunea și sentimentele”. ■ Adriana Iliescu semnaleză *Elena Tacciu: Trei poeți preeminescieni*: „Sunt relevate sintagme, topică și ritm ce unifică în mod neașteptat poezia minorilor cu aceea a celui ce ne vă lăsa *Luceafărul*. În asta și constă valoarea studiului *Trei poeți preeminescieni*”. ■ Despre Colocviul național studentesc „Mihai Eminescu” scrie D. Cesereanu: „Uniunea Asociațiilor studenților comuniști și Facultatea de filologie de la Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj-Napoca au organizat în zilele de 5-7 mai 1978, cel de-al IV-lea Colocviu național studentesc «Mihai Eminescu». Au participat studenți de la facultățile de filologie din București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și Baia Mare. În acest cadru au fost prezentate un număr de peste 70 de comunicări consacrate cercetării și interpretării operei marelui poet național. Din aceste comunicări au fost menționate în mod deosebit cele aparținând studenților: Ștefan Gencărau, Ionel Pop, Doina Florica Munteanu, Ilie Rad, Cornelia Ichim, Ana-Maria Ivan, Vasile Moga, Mircea Cărtărescu, Carmen Fărcășiu, Eugen Munteanu, Roxana Florescu, Anca Mircescu, Nicolae Iliescu, Doina Vlas, Diana Adamek, Dan Arsenie, Vasile Popovici, Ioan Holban, Mariana Chiaia, Ion Bucșa, Florian Năstase, Dorin Stoica, Adrian Botez și Nicolae Istrătescu. Redacția revistei «Tribuna» a urmărit cu atenție desfășurarea lucrărilor Colocviului și a selectat, la rândul său, câteva din cele mai interesante și mai valoroase comunicări spre a le publica integral sau parțial. Trei dintre ele au fost distinse cu Premiul «Tribunei». După opinia noastră cea de a IV-a ediție a Colocviului a relevat existența unor preocupări noi, originale. Ținem să subliniem tentativa unor participanți de a se desprinde de exegeza eminesciană tradițională și nu neapărat pentru a o contesta ci pentru a găsi căi rodnice de cercetare și interpretare”. Citim intervenții: □ Conf. univ. dr. Octavian Șchiau, decanul Facultății de filologie a Universității „Babeș-Bolyai” – Cluj-Napoca, *O mare bucurie*: „Este o bucurie, o mare bucurie, dar în același timp și o plăcută datorie, să spun cadrelor didactice și studenților, așadar colegilor mei de azi și celor de mâine, sosiți din toate unghiurile țării, de la București și Iași, de la Timișoara și Sibiu, de la Oradea și Baia Mare, un călduros bun venit în orașul lui Lucian Blaga și Ion Agârbiceanu, al lui Emil Isac și Radu Stanca, în orașul în care exegeza eminesciană a atins culmi de neîntrecut prin cuvântul autoritar și savant al profesorului Dumitru Popovici, un călduros bun venit în ospitaliera noastră Alma Mater Napocensis, în Facultatea noastră, în care Eminescu se găsește la un loc de așa mare cinste, nu numai prin aprofundarea neîntreruptă a operei sale, ci și prin portretele sale, realizate în ulei, metal sau piatră, de artiști consacrați, așezate în acest amfiteatru, ce-i poartă numele, sau în parcul Facultății noastre”.

□ Prof. dr. doc. Iosif Kovacs, prorector al Universității „Babeș-Bolyai” – Cluj-Napoca, *Poetul națiunii*: „Consemnez cu bucurie și satisfacție faptul că toate universitățile noastre au trimis pe cei mai bine pregătiți studenți și cadre didactice, în cunoașterea, aprofundarea și aprecierea operei Lucefărarului poeziei românești, Mihai Eminescu. Cred că nu greșesc dacă subliniez că prin reprezentanții de față ai universităților, ne-am adunat aici, în orașul popasului celui de pe urmă al lui Blaga, iubitori de poezie, de simțire și adevăr, din toate colțurile țării, reprezentând o forță puternică a științei literare românești”.

□ Prof. dr. Gavril Scridon, Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj-Napoca, *Eminescu în Transilvania*: „O noua ediție a colocviului național studentesc Mihai Eminescu la Cluj-Napoca se justifică multiplu, dincolo de viața academică a cetății. În acest oraș se așează mai întâi cu 110 ani în urmă, întâmplările și dramele unor iubiri romantice, cu eroi ce se numesc Ioan, Toma Nour, Sofia și Poesis din romanul *Geniu pustiu*; este evocată boema studentească clujeană din preajma anului 1848, cu deschideri largi și avântate convertind iubiri moarte sau înșelate, spre luptă revoluționară. Un univers dezlănțuit se desfășoară plener în fața noastră, animat de gândurile poetului pentru soarta românilor din imperiul bicefalic”.

□ Dan Arsenie, student, Universitatea București, *Eminescu și istoria logofaniei*: „Imaginea cărții a proliferat de-a lungul timpului și, lucru pe care atât Curtius cât și Hocke îl lasă doar să se subînțeleagă, a cunoscut sensuri și simbolisme diferite în funcție de epoca istorică care o utilizează. În capitolul de față vom ține cont de istorismul conținut de metafora cărții”.

□ Ilie Rad, student, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, *Câteva aspecte ale legăturilor cu literatura indiană*: „În cele ce urmează ne propunem să aducem în discuție trei elemente care, după părerea noastră, dovedesc fie influența, fie identitatea dintre gândirea indiană și cea a poetului român”.

□ Florin Năstase, student la Universitatea „A.I. Cuza” – Iași, *Nivelul fonetic*: „Situat între normă și limbajul poetic, Eminescu ocupă o poziție aparte în contextul diacronic al poeziei naționale, prin faptul că el consolidează norma – uneori o instituie – și creează concomitent un limbaj poetic autonom, inexistent anterior creației eminesciene”.

□ Ionel Pop, student, Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj-Napoca, *Geneza spațiului în opera eminesciană*: „Am definit timpul ca structură ce include durata, succesiunea și coexistența proceselor și fenomenelor din natură. Astfel, dacă succesiunea exprimă în mod direct devenirea, durata o exprimă în mod indirect”.

□ Mircea Cărtărescu, student, Universitatea București, *Structuri și simboluri arhetipale*: „Ținând seama de clasificarea regimurilor și structurilor arhetipale pe care o face Gilbert Durand în *Structuri antropologice ale imaginarului*, Eminescu poate fi considerat unul dintre cei mai puri nocturni ai poeziei universale, un poet al cărui spațiu imaginar e generat de reflexe dominante dar și de o profundă reverie erotică. O constelație de arhetipuri tipic romantice constituie fundamentul continental pe care se structurează imaginea interioară”.

□ Eugen Munteanu,

student la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” – Iași, *Spre o nouă experiență a limbajului*: „Aparținând prin tematică și ideologie marelui romantism, Eminescu se raportează, la nivelul limbajului poetic, ca și generațiile post-baudelaire-iene, la efectele primelor poetici romantice, aspirând, ca poet modern, la o formulă a realului, pregnantă și definitorie cu exclusivitate”.

□ Carmen Fărcașiu, studentă, Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj-Napoca, *Nostalgia comunicării*: „Drumul spre Demiurg al lui Hyperion este un drum inițiativ cu două polarități: progresivă față de esențial, regresivă față de fenomenal. Accesul spre centru echivalează cu o inițiere, cu o consacrare. Abia acest ultim gest, venit din jertfă, dintr-un topos de factură eroică deci, determină completa imposibilitate a comunicării care devine ceea ce era din punctul de vedere al etimologiei: *nostos-algos*, nostalgia, tristețea față de începuturi”.

□ Ana-Maria Ivan, studentă, Universitatea București, „*Doma*” la Eminescu: „Așa cum bine se știe, numele Eminescu la sfârșit de veac romantic nu înseamnă nicidecum o secvență aparte delimitată, înscrisă cu strictețe în momentul x al configurației literare a vremii, ci, mai degrabă (sau în primul rând) un cumul de caractere universal-romantice, cu ramificații uriașe în totalitatea ariei de cristalizare a reprezentațiilor artistice. Este greu de conturat, în ciuda acestor mențiuni, o punte nemijlocită între diverse aspecte ale romantismului la Mihai Eminescu și Percy Bysshe Shelley”.

□ Doina Vlas, studentă, Universitatea „Babeș-Bolyai” – Cluj-Napoca, *Motivul visului în proza lui Eminescu și Becquer*: „Cercetarea comparativă privind opera celor doi autori a avut în vedere doar lirica acestora. Noi nu ne vom opri în cele ce urmează asupra prozei, domeniului, după câte știm, încă necercetat, reținând doar câteva aspecte pe care le cuprinde vastul motiv al visului”.

■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga scrie despre *Dezvoltarea științei*.

■ Emil Manu semnalează *Două apariții literare mehedințene*, anume *Dimensiunile mehedințene* de Marius Cojocaru, secretar al Comitetului județean P.C.R. și *Educația școlară – act politic* de profesorul Florian Vlădică.

■ Constantin Cubleşan publică *Gânduri după colocviul național de dramaturgie*: „Încă teatrul românesc actual este puțin cunoscut în țară și cu atât mai puțin în străinătate. Nu trebuie să așteptăm neapărat să răsară printre noi scriitorii de geniu sau să apară capodoperele mult dorite pentru a ne încumeta să impunem dreptul la existența majoră în lume a unei producții literare cu nimic mai prejos altora de aceeași condiție. Dramaturgia românească a ajuns azi la adevărata sa vârstă a împlinirilor mature, urmând cu consecvență programul de activitate artistică pe care Partidul l-a pus în fața noastră a tuturor. Acest lucru l-a afirmat în primul rând, colocviul nostru național, deschizând cel puțin pe plan teoretic, premisele de dezvoltare ale literaturii dramatice într-o nouă etapă ce așteaptă din partea noastră, a tuturor, eforturi creatoare sporite dar și o mai mare încredere în propriul nostru destin”.

■ Citim versuri de Ovidiu Genaru (*Dacă; În vreme ce bate inima mea; Lumină prea mare; Hai; Nu eu; Meserie grea*).

□ Sub semnătura D. C. este prezentată Elena Me-



reută, membră a Cenaclului „Silvania” (*Cornul de aur; Migratoarele; Calul; In memoriam; Spune-mi cine; Doină*). □ Citim *Vulpea* de Leila Rădulescu. □ Cornel Udrea publică *Gastrocomice...* □ Létay Lajos publică *La o ceașcă de ceai*. □ Vasile Luncani traduce poeziile semnate de Anonim (*Poezie veche; Ne-am despărțit*), Li Tai Pe (*Balconul; Dragostea; Raza de lună în apă*), Su Tung Po (*Început de an*).

## 26 mai

• [„Contemporanul”, nr. 21] Redacția revistei consemnează evenimentul: *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în Republica Socialistă Vietnam*: „Poporul român urmărește cu deosebită satisfacție noua solie de prietenie, colaborare și pace pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu o poartă în Vietnam, descifrând în gândurile și sentimentele de caldă și frățescă prețuire exprimate de poporul vietnamez față de înalții oaspeți români un mesaj de încredere în rodnicia relațiilor bilaterale și a eforturilor comune de consolidare a lor în interesul socialismului, progresului și păcii în întreaga lume”. ■ În textul *Perspectivă ideologică*, Liviu Leonte analizează cartea lui D. Popovici, *Ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu* (Dacia): „...este până astăzi o contribuție fundamentală, cu rezultate care au rămas bunuri câștigate pentru istoria literară și culturală. Ediția apărută în bune condiții în Editura Dacia este îngrijită de I.E.M. Petrescu. Tot I.E.M. Petrescu a redactat și notele, utile pentru a ilustra stadiul actual al cercetării, dar care ar fi trebuit să citeze toate studiile apărute între timp (nici nu sunt prea multe) referitoare la ceea ce D. Popovici înțelegea prin «ideologie literară»”. ■ La rubrica despre *Tradiție și manieră*, Laurențiu Ulici analizează două volume. □ Lucian Avramescu, *Un liber albatros* (Eminescu): „Rămânând un sentimental adică, Lucian Avramescu și-a modernizat întrucâtva «tradiționalismul» prin ironie și dezafectare dar mai are de trecut obstacolul facilității printr-o mai profundă respirație lirică, evidentă în câteva poeme dar nu o constantă a poeziei lui”. □ George Țârnea, *Drumul domnului de rouă* (C.R.): „Infatigabil, George Țârnea continuă să ne contrarieze printr-o dublă consecvență: într-un stil poetic cultivat cu incontestabil talent și în păstrarea, la sumarul fiecărei cărți, a unor zone cam mari de facilitate. E limpede pe de altă parte că defectul facilității este o consecință a unei neatente distribuirii a calității poetice, astfel zis, facilitarea vine din talent și, uneori, se întoarce împotriva talentului. Și atunci când accede la profunzimi lirice remarcabile și atunci când, dimpotrivă, staționează în superficialul liric, poezia lui este, din punct de vedere formal, fără cusur”. ■ Dan Grigorescu semnaleză apariția traducerii unui *Roman despre agonia Sudului*, intitulat *Ceasornicul fără minutar*: „Ca mai toate romanele lui Carson McCullers și în romanul acesta e înfățișată personalitatea unui tânăr de mare puritate sufletească, Jester, care crede în posibilitatea clădirii unei omeniri mai bune. Ciudata lui solidaritate cu Sherman definește o altă trăsătură a literaturii lui Carson McCullers: ea se desprinde

dintr-o lume în care dragostea și prietenia sunt sufocate sub povara lipsei de omenie și izbucnesc într-o pățimașă ură, într-o nesfârșită spaimă. Traducerea Mariei Vonghizas a știut să găsească echivalențele stilului aparent impersonal al originalului, sub înșelătoarea placiditate a căruia se ascund asprele rezonanțe ale tragediei”.

• [„Cronica”, nr. 21 (643)] Redacția afirmă *Prețuirea și sprijinul întregului popor* față de „rezultatele rodnice ale vizitei oficiale de prietenie pe care o întreprinde Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, în țări socialiste ale Asiei”.

□ Alături, câteva fragmente din cuvântările șefilor statelor vizitate (Hua Kuofen, Kim Ir Sen, Le Duan), precum și din cele aparținând lui Nicolae Ceaușescu.

□ C. Moruzi evidențiază *Claritatea și sugestia în pictura coreeană*.

■ Ion Holban scrie despre cum s-ar cuveni să fie *Personalitatea profesorului*: „Fără îndoială, orice profesor trebuie să fie o personalitate, înțelegând prin aceasta că el trebuie să reprezinte o valoare umană și, implicit, o valoare socială: *valoare umană*, prin ceea ce este în sine ca formație culturală, ca orientare în lumea valorilor, ca preocupări, ca orientare socială; *valoare socială*, prin capacitatea sa de integrare în problematica epocii și a societății în care trăiește, prin convingerile sale, prin capacitatea de a transmite aceste convingeri, prin îndeplinirea rolului său în formarea generației tinere. Fiecare om (și profesorul nu poate face excepție), ajuns la un anumit grad de maturitate, are de transmis societății în care trăiește un mesaj, un mesaj ce este greu de definit, dar care este exprimat prin ansamblul formelor de conduită și de orientare. Nu este necesară stăruința de a-l face vizibil, el este o expresie a întregii personalități. [...] Profesorul nu poate fi decât un *produs al culturii și al emoționalității*. În orice act prin care se transmite un mesaj este necesară o anumită plinătate a trăirii și a exprimării. Personalitatea apare în această conjunctură ca un produs al culturii, al *culturii asimilate*, nu al informației depozitate. *Cultura generală*, în aceste condiții, alcătuiește *elementul de fond*, asigură *căldura și înțelegerea*. *Cultura de specialitate* se conturează ca necesitate pe un plan secund, deși foarte important. Cultura generală formează *omul – personalitatea* –, cultura specială, profesionistul. Raportul dintre aceste două aspecte ale culturii cunoaște ponderi deosebite în ierarhia școlilor și a claselor. Elevul, cu cât crește, cu atât dorește să găsească în profesorul lui un specialist, deși, instinctiv, caută omul. Și, totdeauna va aprecia omul sau, altfel spus, specialistul prin valoarea sa umană”.

■ Într-un reportaj, D. Aug. Doman face o *Pledoarie pentru o ieșire din anonim* a Întreprinderii Mecanice a Agriculturii și Industriei Alimentare.

■ Gh. Platon amintește un *Moment important în istoria patriei*: Adunarea de la Blaj.

■ Între *Ecourile la ancheta „În discuție: manualele școlare”* este reținută intervenția profesorului Teodor Codreanu de la Huși care, în *Probleme nerezolvate*, insistă asupra unor curenți semnalate de Ion Buzași: „Revenind la mult discutatele noțiuni de teorie literară, considerăm că lucrurile se pot rezol-

va numai într-un singur fel: întrucât în prima treaptă de liceu e concentrată întreaga istorie a literaturii române, întrucât în această treaptă se pun și bazele unui minimum de cultură generală, suntem de părere că numărul de 2-3 ore, în medie, săptămânal, cât revine în planul de învățământ literaturii noastre comparativ cu clasele V-VIII, este insuficient. Desigur, au rămas tot 3 ore săptămânal, dar s-a redus numărul de săptămâni de la 34 la 27, de la 102 ore anual la 81 de ore. Aceste 21 de ore ar fi satisfăcut cât de cât premisa inițierii elevilor, sistematizat, în noțiunile de teorie literară. [...] Dacă planul de învățământ nu poate fi mai darnic cu numărul de ore pentru clasa a IX-a în ce privește literatura română, atunci propunem introducerea unui capitol final, bine chibzuit, cu noțiuni de teorie literară, în manualul de clasa a VIII-a”. ■ Zaharia Sângerorzan analizează volumul *Sub camuflaj: jurnal 1943-1944* de Maria Banuș, evidențind atât calitățile scriiturii, cât și neconcordanțele: „Jurnalul Mariei Banuș este mai mult un roman al memoriei care păstrează viața sentimentelor, fără să trădeze cu nimic vârstele spirituale, temperamentul unei sensibilități lirice explozive, care nu cunoaște primejdia austerității, justificarea unei conștiințe neumilite. Recunoaștem în acest jurnal sufletul vital, melancolic, voluptuos și bântuit de stafiile erosului, dar totdeauna străfulgerat de îngerul poeziei, a unei conștiințe care și-a făcut din memorie suprema formă de a-și dovedi nu numai că există, dar și că trăiește în alianță cu destinul și adevărul. O cuceritoare sinceritate în transcrierea aproape cinematografică a existenței, cu măreția și mizeria unor ore ale unui timp «camuflat», de natură aproape kafkiană, salvează aceste memorii să devină simple note dintr-o biografie copleșită de orgoliile sentimentelor. Maria Banuș nu-și ascunde trăirile, nu pozează, nu-și face din viață un roman, ci lasă viața să se transforme în roman. *Sub camuflaj* (1943-1944) este romanul care se naște pe măsură ce existența poetei își fixează temele, obsesiile. [...] Poeta va înregistra în jurnal și fenomenele politice și culturale, se va pronunța asupra unor scriitori și artiști; ne va face cunoștință cu muzica pe care o asculta, cu legăturile ei amoroase, fără să fie stingherită de soțul ei, blândul și înțeleghătorul inginer Anton, cu lecturile și cercurile pe care le frecventa; admiră pe Ernest Hemingway, descoperă *Cânticile țigănești* ale lui Miron Radu Paraschivescu etc. Cu toate că era sub «camuflaj», viața Mariei Banuș nu pare a fi asediată prea dur de condițiile create de război, de istoria dramatică pe care o trăia, de vreme ce poeta nu-și va interzice nici o bucurie sau nebunie. Ea trăiește totul cu o extraordinară intensitate. Citește pe Dostoevski care o «întoarce pe dos»; pe Esenin [...]. Dar și pe esteticianul Nikolai Hartman. Memoria Mariei Banuș este în acest caz cu totul... infidelă adevărului și ne face să ne întrebăm dacă acest *jurnal* a fost scris în 1943-1944 sau astăzi. Nimeni nu a descoperit însă până acum această «infidelitate». Să transcriem acest fragment care vorbește de la sine despre «memoria» scriitoarei: «...îl studiai pe Nikolai Hartman, a cărui Estetică am citit-o și eu la îndemnul său» (s.n., p. 278). Cum putea să citească Maria Banuș în noiembrie 1943, *Es-*

*tetica* lui Hartman când opera esteticianului german apare postum și abia în 1953? Ce să înțelegem din această afirmație? Tragem concluzia că, de fapt, Maria Banuș nu și-a publicat jurnalul din 1943-1944, ci unul scris mai târziu, căci altfel nu ne explicăm cum poate să susțină o asemenea eroare!”. ■ La *Mențiuni critice* este cuprinsă, în acest număr, o carte de poezie pentru copii. Astfel, Haralambie Țugui apreciază că, în *Casa florilor*, Valentina Dima, prin „cultivarea unor ritmuri variate și alerte” obține „note muzicale delicate, iar plasticitatea imaginilor colorează cu prospețime fiecare vers, reușind a contura, sub bune auspicii, orizontul mirific al copilăriei”. ■ Florin Faifer descifrează noi valențe în *Biografia personajului* din anumite romane ale ultimului deceniu: „Captivantă, în romanul politic recent, dincolo de realitatea complicată pe care o reconstituie, este biografia personajului, la răspântia unde istorie și destin de întretaie și se răzlețesc. E o existență care se intensifică, se împlinește și, uneori, se dezarticulează sub ritmurile aspre ale unui timp neobișnuit. Vorbim despre romanul numit și *al deceniului șapte*. [...] Regăsim, în alegerea pe care la un moment dat se hotărăsc s-o facă și Călin Surupăceanu (*Intrusul* de Marin Preda) și Niculae Moromete (*Marele singuratic*) un topos livresc. Și unul și celălalt, printr-o ciudată potrivire, apelează, candid sau nu, la soluții voltairiene – să-și cultive, adică, «grădina». Dând întrupare metaforei, ultimul Moromete devine chiar inginer horticol. Dar împrejur se simte un freamăt crescând, e un zvon de muncă încordată, pretutindeni se construiește cu «patosul frumos al anilor de început» (ca să reluăm o expresie din *Marile iubiri* de A.D. Munteanu). Este o vreme de mari elanuri și, mai ales, de mari nădejdi. Pe șantiere, pe vastele șantiere ale reconstrucției, buldozerele, mastodonți de oțel, degajă suprafețe întregi de «vestigiile trecutului». Și, nivelând cu sârguință totul, se nimereste să mai dărâme pe alocuri și la întâmplare, dacă nu inutil, într-un fel de frenezie a demolării. Sub privirile rănite ale lui Dumitru Bejan (*Marile iubiri*), mașinăria implacabilă strivește cu metalică nepăsare, răsaduri de flori. Altundeva, într-un orașel oarecare, o statuie a libertății scapă însă neatinsă, ca un memento și o promisiune a unor noi și chibzuite prefaceri (*Clipa* de Dinu Săraru). Această imagine-metaforă a demolării mai revine în câteva rânduri. Adrian (*Trei dinți din față* de Marin Sorescu) este, astfel, cât pe ce să fie îngropat sub un morman de moloz prăvălit peste dânsul din cupa unui excavator. (Episodul este tratat cu un soi de umor marinsorescian, travestind gravitatea în glumă și ironii pe muchie.) Se desprinde de aici sugestia fragilității făpturii omenești care, din neatentție ori indiferență, poate fi ușor strivită. Și alte simboluri, cum ar fi de pildă acela al «piramidei», vin să întregească această idee. Dacă unele dintre romanele la care ne referim metabolizează sub fosforescența ideii, conflictul luând forme eseistice, cu digresiuni speculative sau, mai tranșant, răbufnind în somații și dezvăluiri justițiare, altele, în schimb încearcă apelând și la un registru fantastic, să creeze o stare intens metaforică, să imagineze o atmosferă – ca în parabola halucinantă a *Vânătorii regale* a lui D.R.

Popescu sau în partea ultimă a *Fascinației* lui Laurențiu Fulga. Imaginea finală a romanului lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, lasă să se întrezărească și vestește, prin prospețimea aerului spălat de ploaia năvalnică și caldă de primăvară, începutul unui nou anotimp, al purității și plenitudinii. În aceste romane, aproape în fiecare, anotimpurile au o semnificație, un cod al lor și ambianța alegorică, prin releul corespondențelor ei secrete, face ca peisajul să se transforme într-o proiecție și un rezonator al stărilor lăuntrice. Procedul, surprinzător de des folosit, reliefează o dată mai mult, pentru existența personajului, dimensiunea interioară, accentuată și complexă, a trăirii”. ■ „Noi nu am avut – notează criticul de teatru N. Barbu în *Politicul – dimensiune a dramaturgiei românești* – ceea ce s-a numit, în alte părți, un teatru «de curte», un teatru aristocratic, sortit să răspundă solicitărilor de divertisment ale clasei dominante. Boierimea grecizată sau franțuzită, frecventă, la începuturi, spectacolele de teatru, de operetă sau de varietăți prezentate în limbi străine. Asachi, Alecsandri, C. Negruzzi, Matei Millo, Eliade Rădulescu, Costache Caragiale, Iordache Goleșcu – ctitori ai scenei noastre, au înțeles însă că ideea de teatru original, românesc, presupunea și un repertoriu, de asemenea original, oglindind viața și năzuințele profunde ale poporului nostru. De aceea, putem vorbi în deplină cunoștință de cauză și de o veritabilă tradiție a politicului – ca dimensiune esențială a dramaturgiei și – de altfel – a întregii noastre literaturi. Ulterioarele dezvoltări sunt de natură să confirme perpetuarea acestui suport al mișcării noastre teatrale – care a devenit *permanență* spirituală. În perioada începuturilor, afirmarea idealurilor naționale și sociale ale poporului însemna o luptă consecventă împotriva absolutismului, a privilegiilor și prejudecăților de castă și avere. Atât *filonul istoric* al dramaturgiei, cât și cel *satiric*, au contribuit la deșteptarea și adâncirea conștiinței maselor, – iar dovada au făcut-o repertoriile militante din preajma anului revoluționar 1848, apoi din preajma unirii țărilor române, de la 1859, ori a realizării independenței. Treptat, aceste direcționări s-au conturat mai ferm. Fără ca această dimensiune, *politicul* să fie inclusă cumva din afară, ca o cerință de conjunctură, comediile și momentele lui I.L. Caragiale sau dramele lui Hasdeu, Alecsandri, Davilla, Delavrancea au îmbogățit resursele *artistice* menite a mobiliza conștiința națională.” ■ În cadrul rubricii *Cartea de artă*, Al.I. Friduș se apleacă asupra volumului de comentarii teatrale și interviuri cu personalități din lumea dramaturgică *Teatrul și viața* de Carol Isac. ■ Câteva *Opinii despre cărți*: Al. Pascu recenzează volumul de reportaje *Vieți pe scara de serviciu* de Gheorghe Fărtăiaș, iar Constantin Pricop aduce în atenție debutul poetului Ion Roșu, cu *Pasărea nopții*. □ Nae Antonescu anunță că „Gh. Bulgăr tipărește o prețioasă antologie de texte inedite, însoțite de o prefață cuprinzătoare, reliefând eforturile cărturarilor români în lupta pentru realizarea idealului de unitate națională, *Românii toți s-adună...* (Editura «Militară», 1977) apare ca un omagiu celor șaiszeci de ani de la Marea Adunare Națională din Alba Iulia, 1918, dată epocală în istoria

poporului nostru, valoarea educativă a textelor, semnificația lor națională și socială în același timp, grija autorului pentru o selecție reprezentativă, ineditul celor mai multe dintre ele, conținutul lor ideatic pregnant afirmă solidaritatea românilor de pretutindeni și angajarea lor într-o luptă de veacuri, ca să biruie «legea firii» după cum se exprimă *Unirea* din Blaj în 1918. Paginile culese din periodice vechi, din cărți azi uitate, altele texte inedite, atestă o continuă năzuință de afirmare a spiritului poporului român, în cadrele lui legitime și firești, în lupta împotriva oprimărilor naționale și sociale, o tensiune ideativă a unor generații pilduitoare. Antologia cuprinde texte alese din Nicolae Bălcescu, M. Kogălniceanu, M. Eminescu, B.P. Hasdeu, A.D. Xenopol, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Panait Cerna, Al. Macedonski, G. Coșbuc, N. Iorga, M. Sadoveanu și alții”. □ *Întoarcerile* Florenței Albu, antologie cuprinzând însemnări de călătorie, tablete, reportaje și editoriale, reprezintă, profilează, conform lui Miron Blaga, „o frumoasă carte de poezie [...] a cărei valoare documentară trebuie privită însă cu circumspecție”. ■ La *Cartea străină*, Virginia Burduja „fredonează” un *Cântec la masa soarelui* de Nazim Hikmet, apreciind în mod deosebit traducerea: „Numărându-se printre primii traducători ai lui Hikmet, Virgil Teodorescu surprinde nuanțat în tălmăcirea sa dominantele liricii acestui ctitor al literaturii și limbii turce moderne, armonioasa sinteză dintre național – exprimat prin proșpețimea îndrăzneată a surselor folclorice (la care a apelat în replică cu aristocratismul secular al literaturii culte), și universal – evidențiat prin asimilarea necomplexată a unor motive și procedee specifice poeziei de avangardă”. ■ Corneliu Popel publică un grupaj de versuri în care se regăsește și o poezie dedicată lui Radu Mareș. □ Dumitru Țiganiuc și Dumitru Ignat sunt, și ei, prezenți cu versuri.

• **[„Munca”, nr. 8441]** În *Însemnări de scriitor*, Teofil Bușecan publică *Pentru tinerețea fără bătrânețe a țării*.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 390]** Pe prima pagină, relatări ale vizitei lui Ceaușescu în China și Coreea, cu un amplu citat din Kim Ir Sen și un articol de Vadim Tudor, *Pentru o lume a păcii și înțelegerii*. ■ E. Manu receptează primul roman al lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii*: „*Nesfârșitele primejdii* e un roman conceput ca un joc secund sau ca un refren inteligent asupra unei realități secunde. Paradoxând, autorul ajunge în acest prim roman al său, la o teorie specifică a romanului modern, expunându-și opiniile despre roman în cursul acțiunii propriu-zise, care, în fond, e un *roman în roman*. Mai mult, după câteva volume de excelente exerciții de stil și de fișare a cunoașterii realității, M.H. Simionescu nu-și părăsește maniera de a emite idei și comentarii *ingenioase*, desigur, *bine temperate*, despre o lume în mod egal reală și fantastă. Dacă Mircea Eliade organiza narațiunea cu subiect fantastic în registre și structuri cronologice, Mircea Horia Simionescu suspendă cronologia epică și-și proiectează acțiunea în puseuri onirice, în emisiuni retrospective, analitice, reconsiderând la modul tragic și modern o viziune cal-

deronică a vieții... Primul roman al lui M.H. Simionescu e seducător tot prin efecte de rafinament dar care depășesc gratuitatea volumelor anterioare.” □ D. Mutașcu urmărește *Poezia iugoslavă: Poezia ca mod de cunoaștere*, discutând o *Antologie a poeziei slovene contemporane*, cu o prefață de Ioze Kastelic, adunând nume ca Bozo Vodusek, Srečko Kosovei, Matej Bor, Dane Zajk, Svetlana Makarovič și alții. □ Ileana Lucaciu, o cronică dramatică laudativă despre *Ciripit de păsărele* de Dinu Grigorescu la Teatrul de Comedie. □ Hristu Căndroveanu scrie despre placheta lirică *Forma focului* de Nicolae Ioana. □ Poezii de Anghel Dumbrăveanu și Viorica Nania. ■ Serialul despre Mircea Eliade se oprește la „adevărul miturilor” adică distincția între „istoria adevărată” și „istoria falsă”, categoriile corespunzătoare acestora fiind de fapt *Sacru și profanul*, vezi și volumul respectiv, Gallimard, 1965: „«False» sunt istoriile cu conținut profan; «adevărate» sunt istoriile care se referă la originile lumii: cosmogonii, creații ale astrelor, originea morții. Istorii profane sunt, de pildă, curiozitățile anatomice sau psihologice cu privire la animale. Miturile («histoires vraies») relatează nu doar originea lumii, animalelor, plantelor și omului, dar și evenimentele primordiale în urma cărora omul a devenit ceea ce este în prezent.” În nr. următor, I. Lotreanu abordează și poziția lui Eliade în raport cu teoria mitologică a psihanalistilor, a *visului jungian*, pe care savantul o corectează, din alt unghi (ca și Lucian Blaga, ce respingea teoria mitologică a lui Jung).

## 27 mai

• [„**Lucefărul**”, nr. 21] Se deschide cu un montaj de imagini și fragmente din cuvântările rostite de Nicolae Ceaușescu și de omologii acestuia, în timpul vizitelor în R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană și R.S. Vietnam, sub titlul *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu – un rodnic itinerar al păcii și prieteniei*. □ Nicolae Dragoș trasează un *Remarcabil bilanț al înaltei solii românești*. □ Ecouri ale itinerarului asiatic al lui Nicolae Ceaușescu regăsim și în textele lui Dan Cristea (*În numele adevărurilor istoriei*), Radu Bădilă („*Întotdeauna inimile noastre împreună bat*”) și Valentin F. Mihăescu (*Privind cu ochi luminoși viitorul*). ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu analizează monografia *Slavici* întocmită de Magdalena Popescu: „Noutatea de perspectivă a monografiei Magdalenei Popescu, noutate întemeiată și pe o folosire adecvată a noilor metode de lucru în critică, se precizează încă de la capitolul introductiv. Analiza prozelor va merge spre sublinierea acelor inovații care vor sfida inerțiile canonice, vor instala noi procedee literare, vor instala fatal o nouă problematică. Traversarea operei lui Slavici are în vedere mai ales sublinierea noutății ei artistice, progresiv de la nuvelă la nuvelă, critica discretă, dar constantă a judecăților critice anterioare care mai pot bara înțelegerea modernității scriitorului, verificarea judecăților de valoare emise până acum prin analiza cea mai aplicată și convingătoare, completarea acestora cu noi judecăți de valoare, stabilirea unei ierarhii valorice complete în cuprinsul prozei scriitorului. Demonstrația

cea mai întinsă privește modernitatea prozei lui Slavici în sens larg, Magdalena Popescu neezitând să recunoască în literatura acestuia trăsături artistice caracteristice celei mai moderne proze a secolului nostru. Ea subliniază de câte ori are ocazia poziția de anticipator a lui Slavici, de subtil și independent premergător al unei arte literare moderne. Criticul nu se ferește să vorbească despre dostoevskianismul lui Slavici, despre propunerea de către el a unor formule narative receptate ulterior, adăugăm noi, de literatura română prin intermediul altor literaturi. [...] Monografia Magdalenei Popescu înlătură vechile controverse în legătură cu Slavici și se impune prin modernitatea de metodă și de viziune indicând și o posibilă și necesară direcție în critica românească de azi”. ■ Dan C. Mihăilescu recenzează *Lecturi și sisteme* de Romul Munteanu: „în ciuda caracterului eteroclit al cărții, în ciuda caracterului jurnalier al unor lucrări, reduse, așadar, fatalmente, ca am ploare și profunzime, – cartea de față suscită de două ori un interes cu totul special, interes care rezidă în nota specială a trei studii: *Eminescu și eternitatea discursului liric*, *Fețele poeziei lui Lucian Blaga* și *O interpretare bachelardiană a poeziei lui George Bacovia*. [...] Bunăoară, ajunge să detecteze la Eminescu metafora obsedantă a privirii, al cărei sens ultim este mișcarea de închidere/deschidere a gândului asupra realității, mișcare oscilantă, deși echilibrată în fond, care poate îngloba raporturile vis/veghe, noapte/zi, viață/moarte. Apoi, Eminescu este văzut un «poet al situațiilor limită», pentru care spațiul matricial poetic este delimitat de o parte de haos, de cealaltă de armonia universală. De aici și până la a analiza actul poetic eminescian ca pe o voință de o supremă concordia discors, nu este decât un pas, pe care analistul nu se grăbește să-l facă, așa cum nu speculează îndeajuns nici raporturile dintre «spațiul gol, insecurizant» și «spațiul protector, securizant» (natura). Și aceasta, pentru că scopul său este de a-l afilia pe Eminescu nu atât străvechilor săi termeni de comparație (Novalis, Heine, Lenau ș.a.), cât lumii poetice a unor Rimbaud, Baudelaire, Mallarmé sau Hérédia. Articolul poate fi asemănat astfel, cu un câmp de sonde lăsate în părăsire din însuși momentul plantării lor”. ■ Alex. Ștefănescu găsește puține *Oaze de lirism* în cartea lui Negoită Irimie, *Colorând o frază*, pentru că „noianul de vorbe din jur le absoarbe”. ■ *Reperele* lui Marin Mincu sunt discutate de către Dan Arsenie (*Reveniri la clasici*). ■ *Lirica perspectivelor generice* a lui Paul Tutungiu din volumul *Partidul și poetul* intră în atenția lui Artur Silvestri. ■ *Dincolo de premise*, unele promițătoare, Andrei Roman consideră că prima carte a ciclului romanesc *Contemporanii* de Corneliu Buzinschi „încă nu a început”. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu aduce în prim-plan volumul de versuri *Veac adânc* de Grigore Georgiu, „un tânăr poet deosebit de talentat” („*Între minunile lumii cu sufletul în cutremurare*”). ■ Dorin Tudoran sintetizează, în *Răspunderile dramaturgului*, intervențiile din cadrul *Colocviului național de literatură dramatică*, desfășurat la Cluj-Napoca, între 16-18 mai. Autorul *Micului tratat de glorie* are în vedere, în recapitularea succintă a dezbaterilor,



cele trei direcții principale supuse atenției: *Pledoarii pentru teatru politic, angajat, Rigorile piesei istorice și Datoriile criticului*. Lucrările Colocviului au fost stenografiate și publicate integral în revista *Viața Românească*. ■ *Colocviile „Lucașfăruului”, „dirijate”,* în acest număr, de Cornelia Djigola, se concentrează pe problema *Mesajului și opțiunii în arta plastică*. Răspund artiștii: Traian Brădean (*Reprezentarea omului*), Dan Hatmanu (*Simplă profesiune*) și Pusztái Péter (*Stil și conținut*). ■ Sub titlul *Eugen Barbu, laureat al premiului „Herder” 1978, ne declară: „Scriitorul acestui veac nu-și mai poate permite să fie mediocru”* se adăpostește nu o simplă declarație de presă, ci un interviu realizat de Valentin F. Mihăescu. Astfel, autorul *Gropii* mărturisește felul în care percepe importanța acordării acestei distincții internaționale: „Aș vrea să stabilesc că, așa cum s-a întâmplat și cu predecesorii mei, prestigiosul Premiu «Herder» încununează, de fapt, literatura română căreia îi aparține. Sigur că se poate vorbi și despre o satisfacție personală în această împrejurare, dar ea este un lucru mai puțin important. Important este că prestigiul câștigat până acum de scriitorii noștri să fie consolidat, mărit; dar pentru asta s-ar cuveni să facem foarte multe lucruri, de pildă, mai multă propagandă, să lansăm pe piața străină cărțile cele mai bune ale autorilor celor mai buni, pentru că dacă dai drept literatură de vârf cărți banale, care nu interesează pe nimeni, asta este egal cu a pierde piața respectivă. În acest caz, am un exemplu foarte concludent: din Călinescu e tradus mereu romanul *Enigma Otiliei* care este un roman bun dar Călinescu este și autorul unor mari studii despre mari autori străini care ar avea mult mai mult succes pe piața literară externă pentru că ar fi și mai ușor traducibile și ar dovedi, dacă mai e nevoie, geniul acestui mare scriitor. În ce privește evenimentul primirii Premiului «Herder» în cariera mea scriitoricească, pot să spun că mă obligă la o exigență și mai mare. Cât despre influența asupra cărților mele pe care ar putea-o exercita Premiul «Herder», lucrul l-am resimțit încă de la Viena, unde mi s-au făcut propuneri în legătură cu traducerea în limba sârbă, greacă și polonă a câtorva cărți ale mele”. Provocat la un exercițiu imaginativ, acela de a considera că Premiul „Herder” nu se acordă pentru întreaga operă, ci pentru o singură carte, Eugen Barbu dezvăluie câteva opțiuni: „Îmi este greu să vă răspund la ce carte m-aș opri. Sigur că *Princepele*, probabil, este cartea cea mai bună pe care am scris-o, dar nici de *Groapa* nu mi-e rușine și nici de niște nuvele cum ar fi *Pe ploaie*, *Miresele* sau *Bătrâna*”. Întrebat dacă se consideră un scriitor de succes și dacă vede o legătură între succes și valoare, autorul *Prințelului* răspunde: „Da, mă consider un scriitor de succes și desigur că există o relație între succes și valoare, deși succes au și scriitorii nevalorosi. Asta-i o chestie de gust a publicului. Dacă ar fi să optez între succes și valoare, aș opta pentru ultima alternativă. Prefer să scriu o carte care rezistă timpului, uneia pentru care să se bată lumea ca la piață. De altfel, multă vreme succesul meu m-a uluit și chiar m-a îngrijorat. Sigur că o speranță exista tănuită în sufletul meu, că dorința de a mă impune nu era nici ea repri-

mată, dar un om care a așteptat zece ani cu o carte pe masă înseamnă că nu-i chiar atât de dornic de aplauze. Am o teorie: succesul îi strică pe români, fiindcă ușuratici, totdeauna ne culcăm pe o ureche, crezând că se poate trăi o viață întreagă dintr-o singură carte. Amintesc mereu cazul lui Mateiu Caragiale și *Craii săi*, dar el este excepția care confirmă regula. Un scriitor trebuie să aibă o *operă*, înainte de toate, trebuie să fie divers, să nu-și plictisească cititorii, să nu se repete, fiecare carte nouă trebuie să constituie o surpriză. Cred în artistul renaștivist, el e modelul meu. Călinescu m-a fermecat totdeauna pentru forța lui uriașă de muncă, prin cultura lui strălucitoare. Îmi place scriitorul talentat, dar mor după scriitorul cult. Nu ne ajunge o viață să acumulăm ceea ce a oferit omenirea în materie de artă. Există atâta muzică bună, atâta pictură bună, atâta sculptură bună; există filme mari, piese mari; există dansatori geniali; un scriitor trebuie să înțeleagă tot ce se înrudește cu arta lui”. Enumerând, întâi, toate proiectele la care se știe că lucrează Eugen Barbu, Valentin F. Mihaescu își exprimă mirarea în fața unui „volum de muncă imens”, susținând că, probabil, „de aici vine sentimentul crizei de timp, care vă determină să vă dictați cărțile”. Conducătorul *Săptămânii culturale a Capitalei* lămurește, însă, problema timpului investit în scriitură: „Da, totul e adevărat; un volum de muncă imens, mii de pagini, dar să știți că nu dictez toate cărțile. Numai la *Incognito* am folosit această metodă pentru că mergeam pe un material deja scris. *Janus*, dacă vă interesează, împlinește zece ani de când stă pe masa mea, ca și *Groapa*; *Săptămâna nebunilor*, în doi ani, a întrunit abia 150 de pagini pentru că 50 le-am și aruncat, și Dumnezeu știe când am s-o dau la tipar; iar cele trei volume din *Istoria literaturii* sunt începute cu ani în urmă, apărând în presă ca foiletoane în fiecare săptămână. Lumea, când spui mii de pagini, crede că ai ajutoare pe sub masă care scriu pe îndesatele pentru tine și, de fapt, secretul e altul: scriu aproape în fiecare zi, n-am duminică, n-am Paște, n-am Crăciun; socotiți și dumneavoastră, în medie, 15 pagini pe zi, înmulțiți cu 365 și o s-aveți o cifră într-adevăr de ordinul miilor. Scriitorul român se așază la masa de lucru după chef, dar cheful vine rar, cheful ți-l faci, pentru asta îți trebuie antrenament. Scrisul e ca fumatul, e greu să te lași de el, dar și mai greu e să te-apuci de fumat. Vorbeați apoi despre aspirația spre perfecțiune: ea nu m-a părăsit, dar altele erau mijloacele mele literare între 20 și 30 de ani și altele sunt la 50. Ca să rescriu numai de dragul rescrisului, asta nu mai îmi pot permite. Am foarte multe proiecte și foarte puțin timp înainte. De altfel, m-am hotărât să scriu două sau trei lucruri la care țin foarte mult și asta în următorii ani, dacă voi mai trăi”. □ *Proteismul creației* lui Eugen Barbu este schițat de Mihai Coman: „În această lume de esențe contrare, circumscrisă într-un spațiu aproximativ, mișcătoare și neliniștită, proporția faptelor omenești nu mai are nici o importanță», meditează Princepele, memorabilul erou al lui Eugen Barbu. Poate fi aici modelul unui univers romanesc. Dar poate fi, în egală măsură, definirea de sine a unei spiritualități creatoare. Căci, în opera lui Eugen Barbu, filioanele

narative se întretaie frenetic, făcând dificilă orice încercare de stabilire a «esenței» artei sale. Forța sa epică nu se delimitează prin circumscrierea la un singur teritoriu narativ. Ea pare a fi caracterizată prin deschiderea către cele mai variate orizonturi literare. De aceea, spațiul lăuntric al scriitorului este, cu adevărat, o lume de esențe contrare. Nu statornicia și constanța, ci căutarea neistovită, setea continuă de altceva, susțin și dau sens activității autorului. Scenariul, jurnalul de călătorie, nuvela (cu toate nuanțele ei), romanul (acoperind un bogat registru epic), eseul estetic ori studiul critic, sunt tot atâtea prilejuri de confruntare cu orizonturile specifice fiecărui tip de creație literară. O nouă carte semnată de Eugen Barbu pare a nega întregul acumulat, pare a deschide și releva o altă față a creatorului ei. Este aici un fel de «ludens», în care definițiilor de sine succesive (prin travaliul romanesc) le urmează, în permanență, redefinirile perspectivei critice. Fiecare carte este, pentru Eugen Barbu, prilejul unei dedublări și regăsiri, pe coordonatele altor spații literare. Seta de inedit, setea de confruntare cu cât mai multe universuri posibile, dau deschiderea amplă a operelor sale. Orice nouă apariție editorială este o întâlnire cu imprezibilul: cititorul ori criticul se află în fața unei lumi inedite, neașteptate. Foamea de spațiu a creației artistice definește – dacă deschiderea proteică a unei creații poate fi o notă definitorie – teritoriul artistic configurat de Eugen Barbu”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie, în *Muza departamentală*, despre scriitoarea Louise Colet, ibovnică, pentru un timp, a lui Gustave Flaubert. ■ Șerban Cioculescu discută, la *Instantanee*, despre epigrame, în *Clenciurile lui Al. Clenciu*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Radu Vulpe continuă, în secțiunea *Burebista – 2050*, serialul despre *Getul Burebista, conducător al tuturor getodacilor (III)*. ■ Nichita Stănescu publică, la *Respirări*, tableta *Înnodarea orizontului*. □ *Jurnalul de poet* al lui Ioan Alexandru cuprinde o însemnare despre *Floarea de lotus*. □ Ion Murgeanu versifică *Poemul secolului*, iar Ion Grigore Bălan *Pământ străbun românesc*. □ Sunt prezenți cu grupaje de poezii: Ion Mircea, Ruxandra Băltărețu și Vasile Smărăndescu. □ Marius Tupan semnează proza *Grota*. □ Sub egida *Festivalul național „Cântarea României”*, Cornel Nistorescu desfășoară reportajul „*Omul se naște frumos*”. □ În întâmpinarea zilei *De 1 iunie*, Ion Iuga „vizitează” *Țara jucăriilor*, Gheorghe Pituț portretează, generic, *Copilul*, iar Raluca Tulbure și Victor Tulbure traduc câteva poezii scrise de copii și prinse într-o *Mică antologie a poezilor... de mâine*. □ Al. Andrițoiu, Liliana Blajovici Liciu și Anatol Ghermanschi talmăcesc câteva poeme din *Lirica vietnameză* (Phan Van Tri, Lam, Thi Mi Xa, Xuan Dieu, Cian Danh Hoa). ■ La *Monodrama*, Cristian Unteanu „privește” în *Oglinda unei transformări*, analizând aspecte ale teatrului african.

## 28 mai

• [„Scânteia”, nr. 11125] Câteva informații statistice despre dinamica editurilor de stat și a publicării cărților în România în perioada 1976-1977 sunt

ilustrative în legătură cu fenomenul dezvoltării culturii de masă. De exemplu, traduceri din cărți românești: 520 de titluri de cărți românești au fost traduse de editurile din diverse țări sau publicate de editurile românești în limbi de circulație internațională; România întreține relații în domeniul exportului de carte cu 869 de firme străine, ceea ce făcea ca multe cărți din producția națională să fie publicate în peste 50 de țări ale lumii. În domeniul beletristicii au fost publicate, în decursul unui an, 1 317 titluri în 23 359 000 de exemplare, iar din cărțile pentru copii și tineret au fost publicate 250 de titluri în 16 811 000 de exemplare.

### 31 mai

• [„**Viața studentească**”, nr. 22] Include o cronică de Ion Cristoiu, *Jocuri agreabile*, disecând romanul de debut al lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii*, Ed. Eminescu (tipărit în 21000 de exemplare!): „Avem de-a face cu o specie-limită a romanului în roman: romanul scris de erou se suprapune exact romanului propriu-zis, cele două planuri, al autorului și al eroului, confundându-se... Prozator de o factură deosebită, venind dinspre cărți spre viață, Mircea Horia Simionescu a ales o cale net opusă. Ca și în creațiile sale anterioare, unitatea *Nesfârșitelor primejdii* e exterioară și posterioară materiei epice, dată de câteva idei abstracte: romanul-spațiu al tuturor posibilităților, inserierea printre evenimentele trăite de către erou a evenimentelor dorite de acesta, caracterul convențional al personajelor – idei care, oricât de seducătoare ar fi pentru inteligență, nu reușesc să lege diferitele elemente disparate într-un tot românesc unitar. Astfel, cu toate abilitățile tehnice ale autorului, multe din ele derutând cititorul dar și oferindu-i enigme de dezlegat... *Nesfârșitele primejdii* rămâne o însumare de mici bucăți de proză, adevărate bijuterii scriitoricești, fără a se realiza ca roman. Având în față această carte seducătoare, plăcută la lectură prin inteligența bănuită a autorului, prin capacitatea de a transfigura literar faptul banal, cotidian, nu poți să nu-ți pui întrebarea: ce prejudecată a putut fi atât de puternică încât să-l ambiționeze pe excepționalul prozator pe suprafețe mici, care este Mircea Horia Simionescu, să scrie cu orice preț un roman?”

[MAI]

• [„**Albina**”, nr. 5] Pe prima pagină, redacția titrează *Tovarășul Nicolae Ceaușescu, un imn al păcii lumii*, scriind despre vizitele efectuate de „solii poporului român” în R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană, R.S. Vietnam și R.D.P. Laos. Deasupra frontispiciului revistei, este reprodus un citat din Nicolae Ceaușescu despre eforturile P.C.R. de „a-și aduce contribuția la întărirea păcii, la dezvoltarea colaborării internaționale, a unor relații democratice, de prietenie între toate popoarele, fără deosebire de orânduire socială, la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră”. ■ Tot pe prima pagină, poezia *Cântec dac* de Iulia Hasdeu, în traducerea Monicăi Pillat. □ Versuri

mai semnează în acest număr Dumitran Frunză (*Burebista*, la pagina de istorie), poeți țărani (*O, țara mea!* de Ion Popa Argeșanu și *Pământ generos-Arcadia noastră* de George Bera-Arădeanu), elevi cenacliști din Prejmer-Brașov. □ La pagina de literatură, colțul liric intitulat *Hyperion* este ocupat de George Coșbuc, cu poezia *Gazel*. ■ Pe aceeași pagină, Tudor Arghezi este prezent cu două tablete: *Scenă la Jilava* (despre cum deținuții au cântat în cor *Internaționala*, sfidând inspecția unui general) și *Basmul*, datat 1943, în care „jivinele și zburătoarele grădinii” vin să îi mulțumească poetului că le „cântă” atât de frumos. ■ La rubrica sa despre *Prietenii mei, scriitorii*, Hristu Căndroveanu scrie despre *O parabolă a puterii*, referindu-se la personajul din *Princepele* lui Eugen Barbu, autorul fiind considerat un mare prozator contemporan: „densitatea de idei și frumusețea spunerii – într-o limbă românească de o savoare singulară din opera lui Eugen Barbu conferă pondere și prestigiu literaturii noastre postbelice. Ca realitate estetică indiscutabilă, de comparat cu oricare altă perioadă a istoriei literelor românești și nu numai românești”. □ La 200 de ani de la moartea lui Voltaire, revista reproduce fragmente dedicate gânditorului iluminist francez de Ernest Stere, în volumul *Istoria doctrinelor morale*. □ La pagina de istorie, Dumitru Almaș scrie despre „Protestația” *iscălită de Vasile Alecsandri*, apărută la Brașov în mai 1848, în urmă cu 130 de ani.

● [„Amfiteatru”, nr. 5] Pe pg. 1, un poem dedicat de Cleopatra Lorințiu lui Nicolae Bălcescu: *Chipul de a fi fericit*, împreună cu articolul festiv al lui Niculae Stoian, *An tânăr, 1848: Moment de răscruce și de sinteză*. □ Cronici de Alex. Ștefănescu, despre Ion Rusu, *Pasărea nopții*, poezie (C.R., 1977); Ion Săraru: *Al. Piru sau critica împotriva veleitarismului*, despre vol. *Varia I și II*. □ O nouă *Dezbatere: Vocație și afirmare în filmul românesc contemporan* (răspund Stere Gulea, Mircea Daneliuc, Dan Pița, scenaristul Constantin Stoițiu) – anchetă realizată de Ion C. Corinescu și Valeriu Drăgușanu. □ Este prezentat Cenaclul Lupta al Combinatului Siderurgic Hunedoara, cu un poem de „susținere” al lui Ion Gheorghe, *Criticile și durerile poetului muncitor* – dedicat lui Valeriu Bârgău et Co: Ioan Evu, Gh. Nistor, Adrian Demea, Mariana Pândaru. □ Voci tinere: Egyed Péter, tradus de Hudy Árpád, Ioan Moldovan, William Totok, traducere de Andrei Ujică. ■ Continuă serialul *Cazul Flacăra – iulie 1948, II*, de Ion Cristoiu, stabilindu-se câteva aspecte nu numai în critica și autocritica unor publicații ale finalului anilor '40 – „Rampa”, „Flacăra” – ci și în tonul revistelor/intențiilor polemice acuzatoare care trasau directivele („Scânteia”, „Contemporanul”) față de V. Eftimiu, L. Blaga, G. Călinescu, Perpessicius, Cezar Petrescu etc. pentru a-i „îndrepta”. Cristoiu crede că, dincolo de aceste polemici, nu se apela totuși la măsuri punitive administrative; cel puțin în 1948 există în partid, față de marile noastre valori ale trecutului, o mai mare înțelegere decât la unii reprezentanți ai tinerei generații de scriitori, „înțelegere care a contracarat, subtil, excesele polemice ale unor critici sau publiciști, sau, în orice caz, a făcut să nu fie luate în considerare concluziile

practice decurgând din articolele acestora; de aici o a treia concluzie: epoca nu poate fi analizată în complexitatea ei contradictorie fără a încerca să iei în considerare toate forțele ce acționau.” Practic, la sfârșitul lui 1948, se confruntau două moduri de abordare a literaturii și va ieși învingătoare cea mai adecvată specificului muncii cu scriitorii: „Următorii ani, însă, până în 1952, în funcție de factori complecși diverși, atitudinea dramatizantă față de situația din literatură avea să mai răzbească la suprafață, cu aceleași efecte ca și în perioada iulie-decembrie 1948.” □ *Jurnal de cărți*: C. Tuchilă, prin *Istorie*, anunță al doilea volum din seria omonimă lansată de Mircea Ciobanu (C.R., 1977); Radu G. Țeposu, în *Metodă secretă*, vizează volumul lui V. Cristea din 1977, *Alianțe literare* (C.R.), în care persistă același „impresionism analitic” (apud Mircea Iorgulescu); Dinu Flămând remarcă „*Suavitățile*”: Ninei Cassian: „Cine a urmărit poezia Ninei Cassian din ultimii ani nu a putut să nu fie surprins de extraordinară mobilitate stilistică a poetei: aproape fiecare nouă carte de versuri era scrisă într-un nou registru, cu inteligență și inventivitate, alternând exaltarea cu ironia, plăcerea jocului cu meditația gravă... Cu *Suave*, Ed. Cartea Românească, ne plasăm într-o intimitate domestică, liniștită, contemplativă, un univers sedimentat din imaginile lipsite de glorie ale cotidianului și anodinului, căruia poeta I se abandonează cu o voluptate calmă... (Deși) volumul lasă un gust de amărăciune și de tristețe contagioasă... trebuie să remarcăm și în această nouă carte frumusețea construcției în care Nina Cassian deține un remarcabil simț al proporțiilor, fiind sub acest aspect o poetă dintre cele mai lucide și mai dotate.” □ Constanța Buzea la *Poșta Redacției*, prin *Cultivarea uneltelor*, formulează încurajări pentru Dumitru Chioaru și prezintă un debut în volum: M.N. Florian – *Grijile*. □ Este publicat studiul *Liniștea eminesciană* de Ion Bucșă – premiul „Amfiteatru” la Colocviul „Mihai Eminescu” – Cluj. ■ *Indivizii scriu cărți, generațiile creează literatură* – un scurt *Dialog* Călin Vlasie cu Nicolae Manolescu, în care se pune și problema epuizării unei generații, ’60, și a luptei „timidei generații ’70” de a se impune. – *Credeți că așa-zisa generație ’60 a devenit un «loc comun» ?* – Și da, și nu ! Depinde de înțelesul întrebării, care nu mi-e prea clar. Generația ’60 a devenit cu adevărat un «loc comun» al istoriei noastre literare : ceea ce dovedește că s-a impus, că are un contur net, nu ne îngăduie să facem abstracție de ea. Aparțin eu însumi acestei generații, care a dat, în poezie, pe Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Cezar Baltag, în proză, pe Al. Ivasiuc, N. Breban, G. Bălăiță, D.R. Popescu, Mircea Ciobanu (care e și poet), Fănuș Neagu, A. Buzura, C. Țoiu, în critică, pe Eugen Simion, Valeriu Cristea, Lucian Raicu, Mihai Ungheanu, Al. George și alții, și alții. Scriitori importanți, atâția, fără de care literatură ar fi mai săracă: uniți printr-o atitudine, e ușor de constatat, față de viață și față de cultură; prin preocupări și prin stil. De un deceniu și mai bine această generație «produce», e deci activă, există. Voi răspunde însă întrebării prin «nu», dacă

sensul ei este peiorativ; dacă înțelegi prin «loc comun» un clișeu, bun la toate și la nimic, merit să justifice o simplă comoditate de clasificare, o schemă fără conținut... Generația de la 1960 a avut nevoie de aproape două decenii (ce bătrâni suntem !) ca să-și transforme «porecla» în «renume». Inițial, solidaritatea de generație a marcat o solidaritate de corp comun, de aliniere spirituală: ulterior, forma și-a dovedit vitalitatea și și-a dezvăluit conținutul. Poate că generația de la 1970 va suferi o metamorfoză similară; să-i acordăm timpul cuvenit. Poate că e într-adevăr mai timidă. Nu știu încă. Observ doar că s-au schimbat unele accente (de pildă, generația mea a fost întâi o generație de poeți; prozatorii și criticii s-au impus mai greu)... După cum, se prea poate, ca viitorul să împartă altfel apele: mă întreb dacă nu cumva ceea ce azi mi se pare a fi o nouă generație (aceea care a debutat în jurul lui 1970) nu e decât o prelungire a celei anterioare.” Cât despre amurgul idolilor/ „idolii se mai petrec” (apud D. Flămând), N. Manolescu încearcă o poziție conciliantă între generații : „Ioan Alexandru, Nichita Stănescu și ceilalți trăiesc astăzi atât prin ei, cât și prin voi; îi purtați în poezia pe care o scrieți; nu vă grăbiți să scăpați de ei; va pândește pericolul automutilării. Istoria literară e o ștafetă, în care până și contrastele joacă rolul de continuități. Unii aleargă mai bine, mai repede, mai sigur; dar, ca să nu fie descalificați, trebuie într-un anumit moment să preia ștafeta. Gest simbolic, la fel cu o strângere de mână, prin care ne simțim solidari, unii cu alții. Cel ce refuză această strângere de mâna la început s-ar putea să nu găsească o mână întinsă la sfârșit : cine nu vrea să continue nu va fi continuat de nimeni.” □ Fragmente din *Oriental îndepărtat* de Al. Papilian. □ *Din poezia chineză: Poeți din vremea celor 10 regate, 907-960*, traduși de Li Yu-Giu.

• [„Convorbiri literare”, nr. 5] Este organizată ancheta: *Personalitatea unei reviste*: „Problema personalității unei reviste constituie o componentă sesizabilă a oricărei evaluări a peisajului periodicelor noastre. Adoptând poziția cititorului (pentru a nu vorbi de cei care intră în contact cu revistele în urma obligațiilor profesionale), este nu numai firească, dar și necesară căutarea, în fiecare publicație, a unui ton distinct, a unei optici coerente în vigoarea problemelor literare și culturale, a unui grup de colaboratori care să se constituie într-un nucleu cu originalitate în cadrul ansamblului. De fiecare dată s-a vorbit despre scriitori, în documentele de partid și mai ales în cuvântările secretarului general al partidului, s-a subliniat necesitatea ca în contextul general al viziunii noastre despre lume – filosofia marxistă – fiecare scriitor să exprime «potrivit talentului și originalității sale», realitățile noastre de astăzi cât și trecutul plin de istorie al României. Problema personalității unei reviste se înscrie, așadar într-un cadru mai larg și faptul acesta e clar remarcat într-un articol semnat de George Macovescu acum câțiva ani în revista noastră, intitulat *Personalitatea unei reviste*. [...] Încercând să desprindem din peisajul literar-cultural actual, câteva coordonate, ne-am adresat următoarele întrebări: 1. *În ce constă personalitatea unei reviste?* 2. *Care credeți că ar fi locul revistei la care lucrați, în*

peisajul publicisticii actuale? 3. În ce măsură cercul de colaboratori ai unei reviste îi determină profilul? Care e criteriul de alegere a colaboratorilor (afinități spirituale, criteriul geografic, prețuire din partea redacției)? 4. În ce măsură articolele de critică publicate în revista noastră exprimă: o poziție proprie a revistei, o perspectivă clară asupra literaturii noastre de astăzi, o opinie proprie a criticului respectiv? 5. Care considerați a fi «distanța» între intențiile redacției și felul cum ajung să fie aplicate acestea în rândul cititorilor? 6. Ați remarcat ecouri diferite ale revistei în funcție de diferitele medii de cititori? Ce concluzii a tras în acest sens revista și cum le-a aplicat în practică? 7. Credeți că poezia și proza publicată în revista dv. reflectă nivelul beletristicii românești de astăzi?”. Participă la dezbateri: Ion Arieșanu, Gabriel Dimisianu, Nicolae Dragoș, Nicolae Motoc, Romulus Guga, Aurel Rău □ Ion Arieșanu (redactor șef al revistei „Orizont”): „Personalitatea unei reviste, ca și personalitatea unui om, se degajă din ceea ce are ea mai distinct, propriu și original. Această personalitate se formează în timp. Nimeni, nici chiar o revistă, nu pornește cu ea de-a gata. Dar s-ar mai putea formula ideea că personalitatea unei reviste o formează chiar oamenii săi, spiritualitatea celor care o compun și o scriu. Care ar fi trăsăturile specifice acestei personalități revuistice? Le-aș putea enumera, după o formulare subiectivă: – un program clar, de la care revista să nu abandoneze; – impunerea valorilor specifice unei zone creatoare; – valorificarea acestor trăsături distincte și originale părții de țară, unde ea apare; – întrepătrunderea problematicii, să zicem, provinciale cu ce națională: – în fine, un gust elevat al tuturor celor ce o scriu: 2. Revuistica bănățeană a fost efemeră. Doar două publicații, «Vrerea» și «Luceafărul», au avut o durată în timp și un program spiritual ceva mai clar. De aceea, preluând ștafeta de la vechiul lunar «Scrisul bănățean», săptămânalul «Orizont» încearcă, în partea din Vestul României, să-și precizeze un loc sigur: acela de a fi tribuna de afirmare a valorilor literare timișorene, de a întemeia un loc luminos pentru întreaga artă și cultură ce se dispută pe plaiurile noastre. 3. Cu siguranță, un cerc bine precizat de semnatari, de colaboratori stabili, poate concura la profilul unei reviste. Prestigiul unora dintre ei, valoarea scrisului lor, distincția umană caracteristică lor pot înflori peisajul scrisului unei reviste. Mi se pare de aceea, posibil și necesar, să existe un număr de colaboratori legați îndelung de revistă, eventuale rubrici fiindu-le dedicate lor, spre a-și constitui astfel personalitatea lor și a trimite astfel cititorii spre acele rubrici. În ceea ce privește revista «Orizont», colaboratorii ni-i alegem fie prin distingerea, într-o grupare, să zicem universitară, a celor mai elevate condeie, fie prin afinități electivă, fie prin prietenia cotidiană din cadrul Asociației sau a cenaclurilor noastre, fie, adeseori, prin ample scrisori, în urma unor materiale trimise de către inși necunoscuți, ce ne lasă să înțelegem că avem de-a face cu un colaborator ce poate servi cu adevărat țelurile revistei. Mai trebuie spus că unii colaboratori devin pe parcurs, ei sunt crescuți și vegheați, de tineri, fiind speranțele de mâine ale publi-



cației noastre. 4. N-aș putea afirma că articolele critice din «Orizont» ar exprima o poziție proprie a revistei... «Orizont». Mai degrabă, cred că critica ce o promovăm dorim să fie, mai întâi, opinia clară, deschisă, onestă a criticului și, fiind a lui, implicit, ea va fi și opinia revistei. În genere, criticii revistei noastre nu sunt «ghidați». Ei își au opțiunile și opiniile. Doar la anumite «mese rotunde», sau la cărți de prestigiu, revista «organizează» discuții critice, dar și acolo opiniile devin personale, lejere, puncte de vedere proprii «subiective». Dacă se degajă o perspectivă asupra literaturii contemporane din critica publicată în revistă, apoi aceasta o putem detecta nu ca pe un program stabil, bine organizat, al redacției, al secției critice, ci doar ca linii directoare personale în cronicile sau articolele celor mai prestigioși semnatari, care adeseori, se disting și prin acea opinie proprie. 5. Distanța este, uneori, infimă. Cât o bătaie de aripă. Alteori, între ceea ce realizăm noi și ceea ce disting cititorii în pagini se interpun lungimi de incomunicabilitate. Dorim să facem o ieșire, cu Asociația și redacția, într-o unitate industrială, într-o comunitate umană și, deși, realitatea cunoscută este debordantă, paginile ce o reflectă sunt palide, nu vibrează. E distanța dintre real și ideal, dintre intenție și realizare. Trebuie să fie un impact fidel între noi și cititori. Dar acesta îl realizăm doar pe alocuri. Deși dorința ar fi contrară. Să-l realizăm total. Dar aici intră în joc absolutul. 6. Ecourile, la o revistă, devin, adeseori contradictorii pentru noi toți. În unele cercuri de cititori tineri, s-au căutat îndeosebi materiale satirice, sau cele privind muzica ușoară, sau seriale, foiletoane de magazin. La unii cititori severi, universitari, paginile de critică, de istorie literară, discuțiile pe teme ale unor clasici sau pagini de literatură universală au fost bine apreciate, iar micile rubrici, efemere, dar aducând un puls al mișcării artistice, au fost repudiate. În cercurile de literați, mai apreciate au fost paginile de literatură, impunerea și discutarea unor scriitori prin acele pagini. Concluzia redacției? Pentru cititorul modern, complex, revistele par specializate, unicate, pot deveni familiare unui public specializat, în temă, dar ele devin moarte pentru un cititor mediu. De aici, ideea de a-l atrage, de a ridica cititorul acela mediu, spontan, și încă neformat, spre ștacheta înaltă a unei reviste, în care el, alături de micile pilule, poate găsi, spre a și le face familiare, și pagini de istorie literară și figuri de prestigiu ale literaturii contemporane, și poeme sau o nuvelă. O revistă, azi, mi se pare că trebuie să devină tribuna unui for public. Ea trebuie să fie citită, discutată, iubită sau refuzată de un... public. Nu să intre în gura lumii prin scandalurile... publice, firește, ci să intre prin materiale de elevată ținută, prin problematici umane, dense, specifice dimensiunii omului căruia i se adresează, specifice acestui timp istoric românesc. 7. Beletristica «Orizont»-ului este aceea a unei provincii literare, în care putem distinge ținuta însăși a beletristicii românești. Uneori mai elevată, alteori mai scăzută. Ceea ce ar trebui să mai realizăm ar fi o îmbinare perfectă între condeie de prim rang ale literaturii, cu altele, să zicem, de ranguri inferioare, spre a da cititorului oglinda fidelă a ceea ce gândește, ce se scrie și ce se

publică, nu numai la Timișoara, ci și în întreaga țară, la ora actuală. Și acest lucru ni se și întâmplă uneori, cu unele numere din Orizont, spre nemulțumirea noastră și a cititorilor noștri”. □ Gabriel Dimisianu (redactor șef al revistei „România literară”), *Deschideri către întreg spațiul național*: „1. În principiu, personalitatea unei reviste e dată de cei care o fac, angajați desigur în materializarea unui program pe care chiar dacă nu ei l-au alcătuit se presupune că au aderat la el și îl urmează măcar în punctele principale. Dacă o revistă are o viață mai lungă, se pot observa prefaceri ale profilului dependent de o mulțime de factori: schimbarea echipelor redacționale, a colaboratorilor permanenți, cerințe culturale noi de un fel sau altul. 2. Pornesc de la titlu: «România literară», așadar, revista centrală a scriitorilor din țara noastră. Asta înseamnă deschiderea către mișcarea literară și în genere către viața spirituală de pe întreg spațiul național. Ne străduim să realizăm în permanență acest lucru care este un element distinctiv și de prim ordin al programului nostru. 3. Desigur că profilul este influențat decisiv de colaboratori, de calitatea acestora. Oricine lucrează la o revistă e interesant, fără îndoială, să obțină colaborarea autorilor de prestigiu, pe de o parte. Pe de alta, e un titlu de mândrie să lansezi nume noi, să impui atenției pe anumiți scriitori în al căror talent crezi și de a căror reputație viitoare numele revistei se va lega. Bineînțeles că nicio publicație nu e desăvârșit liberă în alegerea colaboratorilor. Sunt colaboratori pe care îi soliciți și ești fericit când obții de la ei ceva, după cum sunt și alții care oferă ei tot timpul fără să-i fi solicitat vreodată. Îi publici totuși și pe aceștia, mai ales dacă revista la care lucrează are și calitatea de «organ central». 4. Se întâmplă ca o revistă, dintr-un motiv sau altul, să publice și texte care nu-i exprimă poziția (sau nu i-o exprimă în totul) și atunci se delimitează printr-un text de explicație sau măcar sugerează acest lucru prin mențiuni de tipul: «opinii», «puncte de vedere», «dreptul la replică» etc. Altfel, se presupune că articolele publicate, fie ele de critică literară sau de orice alt fel, angajându-i în primul rând, desigur, pe semnatarii lor, angajează și publicația noastră. 5. Armonia sau discrepanța dintre intenții, în afară de mediul literar și artistic, revista noastră circulă mai cu seamă în lumea școlii și universitare, a intelectualității de formație umanistă. Rubricile dedicate teatrului, filmului, radio-televiziunii, sportului, științelor, informațiilor despre ce e nou în culturile străine au și rostul de a contribui la extinderea cercului de cititori. 7. În măsura în care am dori să facem acest lucru. Spațiul restrâns de care dispunem, solicitările de publicare extrem de multe și de insistente descumpănesc nu o dată spiritul nostru de selecție. În cărți apar lucruri mai bune”. □ Nicolae Dragoș (redactor șef al revistei „Luceafărul”), *Datoria unei reviste*: „1-2. Dacă prin structura sa o revistă dovedește știința armonizării în perspectivă a rezultatelor maxime ale stării de spirit și de creație dintr-un moment dat, ea își face datoria față de prezentul și mai ales față de viitorul culturii. O revistă nu poate fi mai bună decât nivelul atins de gândirea critică și de creația artistică a unui moment dat. Dar ea se poate situa

sub acest nivel dacă cei ce o slujesc nu au antena prin care să detecteze cotele de sus ale actului creator, dacă nu vădesc dorința – izvorâtă din luciditate – de a selecta cu competență din mulțimea propunerilor posibile. O revistă cată să fie fișă de temperatură a universului valoric al unei culturi, oglinda fidelă și nu deformatoare a procesului dinamic nu o dată contradictoriu, întotdeauna complex al ctitoririi (într-o continuitate ce năzuiește saltul revoluționar) a unei culturi naționale. Toți cei care se află angajați în sprijinirea actului de cultură prin pagina de revistă au drept repere sacre exemplul strălucit al unor mari reviste de cultură românești, al unor adevărate laboratoare ale responsabilității spirituale care au absorbit, urmând programe vizionare, tot ceea ce gândul și imaginația creatoare au propus mai valoros la un moment dat, întreținând în același timp un climat și o stare de spirit capabile să îndemne spre noi și superioare orizonturi vocațiile autentice. Cu atât mai mult într-un moment istoric cum este cel pe care îl trăim, când deschiderea către cultură s-a constituit într-un bun național, într-o cucerire spirituală fără precedent, revista de cultură este datoare a se înfățișa cu demnitate cititorului de azi, încărcată de sugestii pentru cel care, mâine, va cerceta literatura și modul de a gândi literatura al acestor ani. Prin însăși promovarea creației cu discernământ și consecvență (păstrând mereu în atenția generală valorile deja constituite, dar militând totdeauna pentru detectarea celor ce pot deveni valori autentice) revista de cultură își împlinește o nobilă și patriotică misiune. Exercitându-și deci – cu suplețe, fără rigidități, atentă la nuanțe, dar neabandonând principiile și rigorile fundamentale ale culturii, așa cum le-a definit tradiția dezvoltării ei specifice – funcția directoare. Purtând prin conținutul său un permanent mesaj de la creator către popor și creând posibilitatea confruntării obiective a realității operei de artă cu realitățile și exigențele celor cărora le este destinată, o revistă poate nu numai să întrețină vie pasiunea și disponibilitatea pentru frumos a omului – ci și să edifice această posibilitate, să înobileze însăși existența omului. Când fac aceste afirmații am conștiința că ele nu sunt doar deziderate ci în mare parte realități și împliniri ale revistelor culturale ale țării. Mai există, desigur, loc și pentru perfecționări ale profilurilor fiecăruia, pentru o calitate înaltă a creațiilor promovate precum și a comentariului critic ce se dedică literaturii contemporane. Aș observa, în legătură cu comentariul critic în reviste – pe lângă profesionalizarea certă și efortul remarcabil de obiectivare – existența încă a unor reacții critice umorale, a unor exclamații sprijinite pe epitete binevoitoare, nu pe argumentele reale oferite de cărțile cercetate; o anumită labilitate a opțiunilor, gestul critic ce ne pune în situația de a identifica același entuziasm în fața valorilor indiscutabile dar și a cărților fals prețioase, mediocre, absența francheții atât de fertile, de dinamizatoare în planul vieții spirituale. Înțeleg prin aceasta nu negarea violentă, jicnitoare, ci apelul la argumente și demonstrația convingătoare atunci când critica se află în fața criticii fără perspectivă. Fac toate aceste preocupări spirituale, (ca și multe altele) parte integrantă din

programul pe care se străduiește să și-l impună și revista «Luceafărul». Căutăm să slujim, prin suma desigur nearitmetică a redactorilor noștri, punerea în lumină a literaturii adevărate, a literaturii aspirând să-și asume în mod specific ideile esențiale ale prezentului. Dacă dintre multiplele preocupări ale revistei aș alege-o doar pe cea privind descoperirea și sprijinirea talentelor literare – domeniu în care prin tradiție «Luceafărul» își dimensionează pozitiv biografia sa – cred că ar fi îndeajuns pentru a sugera una din marile răspunderi specifice revistei noastre. Pentru că nu este suficient ca într-un crâng să cânte minunat o pasăre fără să fie de nimeni auzită, doar dintr-o pornire instinctuală. Este mai mult decât necesar ca harul ei convertit în cântec să devină ecou și taină pentru cei născuți să se bucure de frumos. Am făcut oare totul pentru aceasta? Întotdeauna întrebarea de mai sus își păstrează actualitatea și mereu rămâne ceva de făcut”. □ Romulus Guga, redactor șef al revistei „Vatra”: „1. În atitudinea ei, în ceea ce a fost și este. Capacitatea de a naște o tradiție. 2. Al afirmării limpezii a scrisului românesc capabil de a fi înțeles aici și oriunde în lume. 3. Cred că programul unei reviste trebuie să determine formarea unui cerc de colaboratori. Ideal este să nu recrutezi persoane fizice pentru argumente teoretice. Ci realitatea unui program cinstit să determine formarea unor personalități care colaborează, deopotrivă dinăuntru și dinafara unei reviste, la nașterea culturii care e singurul sens al muncii noastre. Moștenire înseamnă schimbare și progres, în respectul specificului național și al conștiinței unei generații. 4. Fiind el însuși o personalitate determinantă (sau și formată) de revista pe care la rândul lui a format-o, opinia critică este implicit poziția programatică. Ea se poate recunoaște dacă se respectă principiul de la debut la sinteză. În revuistica firească, unde baza filosofică e limpede, compromisurile nu pot crește vandabilitatea și nici ajuta unui presupus instrument de educare. Teza e falsă. Libertatea opiniei determină o personalitate să fie ea însăși iar pagina tipărită să poarte aceeași aură. 5. E o chestiune de speranță, cognoscibilă în calitatea umană a timpului care va veni. 6. A menține cu hotărâre programul propus. 7. Nimeni nu e purtătorul unui adevăr absolut. Cu atât mai puțin când e vorba de o literatură atât de bogată în nuanțe și diversă cum e cea română. Ne-ar plăcea să credem că, peste timp, «subiectivitatea» noastră a fost obiectivitatea unei zile”. □ Nicolae Motoc, redactor șef adjunct al revistei „Tomis”, *O deschidere, fără prejudecăți, spre nou*: „1. Personalitatea unei reviste se confundă adesea, și nu fără îndreptățire, cu personalitatea redactorului șef. Nu-mi închipui că într-o revistă serioasă poate să apară un articol fără ca în prealabil tema lui să fie, dacă nu sugerată, cel puțin acceptată de către redactorul șef. Nu cred în așa-zisul spirit democratic al unui redactor șef care, chipurile, «se consultă» cu redactorii, le «canalizează» inițiativele... Ce se-ntâmplă cu personalitatea unei reviste atunci când redactorul șef nu este cu adevărat o personalitate? Ea poate și trebuie să constituie pe seama personalității redactorilor grupați în jurul revistei. În ambele cazuri, se deduce, așa-zisele «trăsături specifice» sunt ca și

numite. 2. O deschidere sinceră, fără prejudecăți, spre tot ce e proaspăt, nou, într-un domeniu sau altul al literaturii –iată deviza oricărei reviste care e conștientă de locul ce i se cuvine în peisajul publicistic de azi. Nu alta este deviza revistei «Tomis». 3. Cercul de colaboratori nu poate determina profilul unei reviste, decât dacă, probabil, ea nu are un redactor șef. Și nici atunci... Colaboratorii sunt aleși chiar de către redactorul șef, uneori pornind și de la ceea ce propun redactorii, dar întotdeauna pe criteriul afinităților sale spirituale sau al problematicii de azi, căreia revista trebuie să-i facă față. 4. Când Emil Manu semnează o cronică în «Săptămâna», se înțelege că opinia lui este și a redactorului șef, iar poziția lui este și «poziția» proprie a revistei. Dar când Lucian Raicu semnează în revista «România literară», opinia lui, deși nu reprezintă neapărat și opinia redactorului șef, poate fi socotită – prin adâncimea, subtilitatea și seriozitatea analizei critice – și poziția revistei. 5. Nu știu. Și presupun că distanța nici nu poate fi măsurată... 6. O revistă trimestrială, după opinia unor cititori, nici nu prea există. Mulți dintre cititorii care aparțin spațiului dobrogean se întrebă dacă revista «Tomis» mai apare. Viața lor, activitatea lor dăruită construcției noii societăți sunt extrem de dinamice, de trepidante și, în orice caz, nu se pot împăca cu periodicitatea de o lentoare orientală a revistei «Tomis»... 7. Da. Cred! Să comparăm poezia publicată în revista «Tomis» (mai puțin proza) cu poezia publicată de cele mai bune reviste din țară. Dar nivelul cel mai înalt al beletristicii românești de mai mulți ani încoace, nu este nici pe departe cel atins de revistele de cultură. În privința asta, cu mult înaintea lor, sunt editurile”. □ Aurel Rău (redactor șef al revistei „Steaua”): *Expresie a unei vieți literare, a unei epoci*: „Să zicem: «Unei reviste lunare de cultură». Întâi, în a trăi de douăsprezece ori pe an misterul astrului nopții, a parcurge întregul proces al ivirii, creșterii, împlinirii și descreșterii spre o mereu altă similară aventură de lumină. A te afla în centrul acestei mișcări, a investi de fiecare dată ceva din propria-ți ființă din felul tău (ins, colectiv) de a vedea, prevedea, simți, presimți, înțelege, gândi, judeca, lupta. 3. «Spune-mi cu cine te-nsoțești, ca să știu cine ești», «Cine se aseamănă se adună»; componența colaboratorilor unei reviste spune și ea multe. Dar nu poți alerga mereu cu succes după primi mărimi. Nu tot ce-ți dau cei mai buni scriitori e neapărat tot ceea ce se scrie mai bun într-un moment dat, după cum e întotdeauna mai bine cu scriitori adevărați decât cu veleitari. Sumarul unui număr de revistă se dovedește uneori în mai mică măsură echivalentul dezideratelor, o revistă rămânând nu o antologie, ci o expresie – gradele de elevație diferind, – a unei vieți literare, a unei epoci, a unui climat. Să nu uităm nici rolul fondurilor nescriptice, relativ diferite, și că războaie importante au fost câștigate în istorie și cu mercenari. Adesea înfruntarea redacțiilor cu mediocritatea constă în a selecta doar un singur titlu din întreg ciclul prin restrângerea la recenzia cât mai neutră, dintr-o migăloasă salahorie de stilizare. Ne putem mulțumi cu atât? Șansele de valoare ale unei reviste încep de la grupul care o redactează. 4. Da-

că recenzia cronică, studiul scris de un colaborator extern sau intern sunt exigente și rămân în apropierea valorii reale a cărților, exprimă implicit o poziție proprie a revistei. Dacă un alt critic ar reveni cu aceeași exigență, în paginile «Stelei» și ar accentua asupra altor laturi, deosebindu-se de o opinie exprimată anterior, dar n-ar abdica de la spiritul critic, ne-ar exprima de asemenea pe noi – întrucât nu avem o listă prestabilită de cărți pe care le împingem în față ori cărți pe care să le umbrim. Există cazuri când un articol e mai mult sau numai opinia proprie a unui critic (prin radicalitate, prin duritate, prin unilateralitate, prin entuziasm excesiv etc.). Se întâmplă să-ți fie propus de o conștiință critică, scrisă pasionant cu o credință afirmată, chiar dacă nu deține întreg adevărul sau dacă un alt gust sau o altă abordare ar putea purta un alt adevăr. Și în atari situații viața literară are de câștigat, prea adesea caracterizată, cum știm, de concordanțe între beletriști și unii critici. 7. Normal ar fi să-l chiar impună. Îi amintesc de publicarea în «Steaua» a lui Bacovia cu poezia *Cogito*, a lui Argezi cu multe din stihurile anilor lui de a doua venire, a poeziilor lui Vineanu; a prozelor postume de Voiculescu, a *Mirabilei semințe*, a numeroase poezii, nuvele, fragmente de roman, semnate de autori contemporani, a atâtor traduceri. Uneori ne situăm și noi sub nivelul atins, cu un teren sportiv, «sărim mai jos». «Profesioniștii condeiului», tematicii meritorii, deținătorii avantajului că au mai fost publicați, epistolierii, tenacii care își dau telefon acasă, dimineața și seara, fiindcă astfel te găsești mai sigur, scoțându-te de la masa de scris, de la masa de cină, din cărți, din somn, pe principiul «clientul nostru, stăpânul nostru», promițătorii debutanți... Și de fapt, literatura n-o fac excepțiile. În acceptarea ofertelor nu poți uita nici că spațiul revistelor e totuși limitat, că de dreptul la confruntarea cu cititorii e firesc să poată beneficia cât mai mulți. Să menționăm însă că revistele se pronunță puțin și superficial, necritic despre reviste, că trec neobservate enormități ca și pagini cu totul deosebite, cantonări în platură, erori, creații de zile mari». □ P. Constantin: „După cum se poate vedea din răspunsurile publicate mai sus, punctele de vedere diferă. O revistă poate exprima atât personalitatea redactorului șef (dacă aceasta este, într-adevăr, o personalitate publicistică!) dar mai ales colectivului care lucrează în cadrul redacției; cercul de colaboratori poate fi el elementul determinant în ceea ce privește orientarea tematică a revistei, după cum acesta e în măsură să creeze un anumit grup de scriitori și critici pe care îi formează și, eventual, chiar îi lansează după selecție din numărul mare al debutanților. Opiniile diferă – dar ceea ce ni se pare important e faptul că preocuparea pentru definirea personalității unei reviste, reflex, presupunem, al unei activități concrete în practica revuistică, nu lipsește în niciunul din cazuri. Și chiar aceste optici diferite în abordarea întrebărilor sunt, la urma urmei, semnul nuanțelor necesare, al diferențierilor fertile”. ■ Despre cartea lui Const. Ciopraga, *Între don Ulyse și don Quijote* scriu Constantin Pricop și Al. Dobrescu. □ Constantin Pricop descoperă *Perspective noi de interpretare*: „*Între Ulyse și Don Quijote* este o

carte cu alcătuire variată, cuprinzând de la eseuri și studii până la aforismele din ultima parte a volumului, grupate în trei secțiuni tematice. [...] În secțiunea *Suprafețe și adâncimi*, cuprinzând cercetări la obiect despre poezii români, metodele de analiză diferă pentru studiile dedicate lui Eminescu, Arghezi, Blaga, Bacovia, Philippide, Eugen Jebeleanu, Ion Vinea, Emil Botta, Geo Dumitrescu, Ștefan Aug. Doinaș, Nichita Stănescu. *Eminescologie: poetul și lumea* e un studiu pornind de la psihologia elementelor poetice ale lui Bachelard. [...] Dincolo de valoarea ansamblului, am vrea să subliniem, în final, în acest volum, alături de câteva articole scrise într-o manieră mai veche, constatativă, înnoirea fecundă a mijloacelor de analiză, diversificarea orizontului de cuprindere al cercetării. *Între Ulyse și Don Quijote* reușește să propună, așa cum am încercat să relevăm în aceste pagini, o îmbogățire a premiselor de cercetare anunțând originalele sinteze viitoare”. □ Al. Dobrescu: „Cu o asemenea structură imperturbabilă, refractară la polemică (fie că gestul războinic este al literaturii însăși, fie că este al criticii), preferând instabilității călătoriei pe apă siguranța apusului în teritoriile uscate, critica lui Const. Ciopraga nu părea în niciun caz capabilă de surprize. Și cu toate astea, *Între Ulyse și Don Quijote* deconcertează. Cel puțin până la un punct. Criticul e mai degajat, și-a lepădat sobra haină de gală și, dacă nu-l aflăm chiar într-un sainte-beuvean halat de casă, ni se înfățișează, totuși, în vestă. Ceea ce vrea să spună că rigorismul și austeritatea n-au dispărut cu totul, cum n-au dispărut definitiv nici tonul profesoral și obiceiul de a rezuma la sfârșitul fiecărei «prelegeri». Persistă încă ticurile impersonalității («S-a afirmat că...»), voința maximei comprehensiuni, pe deasupra preferințelor personale (analizele consacrate poeziei moderniste și aceleia care o continuă)”. ■ Virgil Cuțitaru îl situează pe Nicolae Țațomir: *Sub Lunae luce...*: „De remarcat faptul că Nicolae Țațomir nu-și vrea intențiile drept dogme etice revendicative și nu se vede pe sine în postura de prooroc, ci, dincolo de inciziile pătrunzătoare ale ochiului, descoperim în gândurile sale aburul nepuținței și revolta surdă împotriva pietrificării unor laturi ale existenței. Curgătoare și nu rareori năvălind cascadic, poezia lui Nicolae Țațomir are ceva din rânduiala tristă, ori săltată a Doinei românești, tonul ei baladesc amintind de liniștea contemplativă, dar și de privirea fulgerătoare a omului de pe aceste meleaguri. Temele poetului poartă în sine realitatea unui spațiu și al unui timp peste care nu se poate trece oricum”. ■ Ion Holban descoperă la Nichita Stănescu *Metamorfozele eului poetic*: „Dezvoltând ideea poziției eu pur/ eu empiric, anticipată încă din volumele anterioare (*Sensul iubirii, O viziune a sentimentelor, Dreptul la timp*), problematica majoră a liricii celor *11 elegii* devine esențială pentru întreaga creație stănesciană. Din perspectiva expresiei poetice, *A treia elegie* marchează o primă etapă a acestei confruntări care se desfășoară între lumea guvernată de eul pur ... și care înseamnă lovire «de propriul meu trup cu durere».[...] Rezolvarea conflictului dintre spirit (eu pur) și trup (eu empiric) se realizează în *A unsprezecea elegie*... Împăcarea dintre cele

doă universuri structural divergente stă sub semnul integrării în spațiul real, a acceptării dramatice a condiției temporale umane din perspectiva blagiană a înțelegerii nevoii de regenerare perpetuă a vieții”. ■ Despre protagoniste din romanele lui Anton Holban și G. Ibrăileanu, *Ioana și Adela*, Nicolae Manolescu notează: „Cine citește pe Holban este frapat de bogăția trimiterilor la literatura anterioară. Voi spicui din *Ioana* câteva, din categoria celor «credibile»: prin care, cu alte cuvinte, conștiința artistică a autorului, ne este mai bine lămurită. ...În afara proustianismului, există în *Ioana* și alte modele ale literaturii de analiză. Voit, romancierul introduce în conversația personajelor sale teme livrești, ca mijloace de caracterizare... [...] Admițând deci, că naratorul poate fi orbit parțial asupra *Adelei*, putem totodată admite că el este orb parțial și asupra lui însuși; ce om se cunoaște pe sine perfect? Aici critica, din nou marcată de ideile critice ale lui Ibrăileanu, și neatentă la romanul însuși și excesul spiritului analitic să fie cauza reală a comportamentului erotic al doctorului. Sau ele sunt doar un paravan pentru altceva ce doctorul însuși refuză să vadă în legătură cu sine? Paul Georgescu a atras mai demult atenția, fără să dezvolte observația, că imaginea din fotografie a mamei lui Codrescu fascinează în mod straniu pe erou. [...] Să adaug și că Adela, la rândul ei suferă în ochii lui Codrescu o metamorfoză, dar de sens contrar: când doctorul o ține pe genunchi pe fetița de șase ani, ea îi apare ca o posibilă fiică; ulterior, o simte ca soră; și, în fine, în iubirea Adelei pentru el simte elemente materne. Nu cumva inhibiția afectivă a eroului de aici provine din faptul că identifică inconștient pe Adela cu mama?”. ■ În textul *Vocație, demnitate autoritate*, Constantin Coroiu se referă la Eugen Simion: „... Eugen Simion s-a impus și se impune ca una dintre personalitățile criticii noastre de azi care inspiră încredere și siguranță și care au șansa să dialogheze profitabil nu numai cu noi contemporanii, scrisul său, alături de al unor I. Negoïtescu, N. Manolescu, L. Raicu, M. Popa, constituindu-se ca o expresie a conștiinței critice și estetice românești a timpului nostru și, deopotrivă, în perspectivă, ca o mărturie a ei. Fără îndoială, Eugen Simion este departe de vârsta bilanțurilor. Tânăr fiind, el ne oferă, totuși, posibilitatea privirii retrospective, ceea ce e cu atât mai semnificativ. Deschis tuturor experiențelor pozitive și negative din critica europeană actuală (*Jurnalul parizian*, ca să ne referim la ultima sa carte, aduce implicit, o multitudine de argumente în sprijinul acestei afirmații), Eugen Simion le filtrează prin propria-i viziune, prin propria-i concepție despre critică, literatură, artă. Nu este partizanul simplei critici de gust, așa cum mărturisirea, i se pare insuficientă, dar nici al criticii formelor, care face din textul literar un cod la puterea a doua. În concepția sa, critica e «un sistem de lectură, un mod personal de a te apropia de operă, un demers care, folosind mijloace variate, descoperă figura spiritului creator»”. ■ Referindu-se la *Duiliu Zamfirescu romancier*, Victor Atanasiu conchide: „*Anna* este evident cel mai slab roman al criticului o însăilare, de fapt, a unor experiențe de mic Don Juan ale lui Alexandru Comăneșteanu. Anna e aici, nu



cum ar fi dorit-o prozatorul, complexă și tragică, ci melodramatică. O mențione pentru personajul Berta, femeie ușoară, nelipsită însă de aspirații lirice, cu gustul viziunilor sentimentelor vapoaze”. ■ Alex. Ștefănescu recenzează cartea lui Lucian Raicu intitulată *Practica scrisului și experiența lecturii* (C.R., 1978): „Nu este o carte obișnuită. Din cele aproape cinci sute de pagini, trei sferturi sunt rezervate, conform unei practici curente, articolelor de revistă despre scriitori și cărți de azi. Însă prima secvență – intitulată *Reflecții asupra practicii scrisului* – reprezintă cu totul altceva și anume un jurnal de idei, comparabil prin intensitatea înfrigurată a mărturisirii, cu pagini similare scrise de Mircea Eliade, Al. Paleologu sau alți reprezentanți români ai genului. Tot ceea ce afirmă Lucian Raicu despre experiența scrisului este adevărat, în sensul existențial al noțiunii de adevăr. Cu alte cuvinte, nu-i putem verifica revelațiile decât trăindu-le sau, mai exact spus, nu le putem recunoaște decât dacă le-am trăit”. ■ Val Condurache analizează jurnalul Mariei Banuș: *Sub camuflaj – Jurnal 1943-1944* (C.R., 1978): „În fragmentele neterminate de roman, epică (împlinită în chip spontan, prin simplă dezvăluire) este viața, dincolo de orice elaborare și de orice plan narativ. *Sub camuflaj* e numai în rare pagini literatură. Dar documentul cuprins în cartea Mariei Banuș, și cel intim și cel social, e comunicat cu un patetism care egalează emoția artistică. Dezordinea inerentă jurnalului este și a vieții, iar încrucișarea de oameni și destine e ca o fulgerare deasupra unui tărâm de umbre”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial: Debuturi*, semnează texte: Daniel Dimitriu, Vasile Mihăescu, Alina Iacobitz, Ioana Buduca, Carmen Drumeanu. □ Despre volumul lui Virgil Mihai, *Legea conservării adolescenței* scrie Daniel Dimitriu: „Virgil Mihai debutează la 27 de ani în stil neromantic, având poezia «la degetul mic», cum se spune, debutează încântător, nefiind o promisiune, ci o certitudine, spărgând, prin excelență, monotonia debuturilor bune, multe la număr, din ultimii trei, patru ani”. □ Vasile Mihăescu prezintă cartea lui Ion Roșu: *Pasărea nopții* (C.R.): „Deșigur volumul se impune mai ales prin ultima secțiune, unde cultivarea nopții, care este și spiritul neliniștit de a cunoaște, dar și soiul unei lumi inaccesibile, este tulburător. Poetul este obsedat de dorința surprinderii unor trăiri esențiale, de unde exacerbarea simțurilor...”. □ Alina Iacobitz recenzează volumul Virginiei Carianopol, *Tapiserii cu lună*: „Putem afirma, în concluzie, că versurile Virginiei Carianopol sunt deopotrivă deschise meditației austere cât și tensiunii afective, vocația sa fiind de a reda într-un stil laconic, o întreagă lume de idei și sentimente. Profunzimea gândirii și economia exprimării definesc astfel, în rândul debutanților de azi, o personalitate aparte, care promite a-și păstra capacitatea de a fi o revelație și în creațiile viitoare”. □ M.D. Lesovici notează: „*Ochiul lui Homer*, volumul de debut al lui Petru Romoșan, e produsul unui vitalități juvenile comunicate cel mai adesea indirect. Pentru autorul versurilor, actele în sine sunt mai puțin tulburătoare decât felul în care le privim. Versurile primului ciclu (*Manuscrisele de la Piatra Roșie*) aduc un

sentiment al vechiului întemeiat pe cultul strămoșilor”. □ La cartea lui Ion Vartic, *Spectacol interior* se referă Ioan Buduca: „Subiectele eseurilor lui Ion Vartic nu vor fi structurile operelor, ci temele generice ale culturii; transcendentalul, absența transcendentalului, realitate-ficțiune, tragicul, decăderea, lumea ca teatru, lumea ca vis, personalitatea-mască. Semnificațiile mari ale culturii sunt regăsite întruchipate în personaje; Don Juan, Don Quijote, Hamlet, Peer Gynt, Oedip și Antigona. Astfel că autorii acestora sau comentatorii acestor autori și ai acestor personaje, bibliografia acestor teme va fi și bibliografia lui Ion Vartic”. □ Carmen Drumeanu recenzează cartea Anei Mureșanu, *În adorația părinților*: „Lirica patriotică a Anei Mureșanu se înscrie în aceeași linie metaforizantă, patria fiind izvorul creației, eliberator de forțele anteice. Deprinderea mai hotărâtă de marile modele (Eminescu, Blaga, Nichita Stănescu) a căror influență, până la un punct necesară unui poet în devenire, este vizibilă atât la nivelul expresiilor cât și al motivelor, va asigura acestui talent autentic o exprimare originală”. ■ Maria Plato prezintă un *Poeta laureatus*: „Linia vieții și scrisul lui Alecsandri a trecut – dreaptă – prin credința în ideile umanitare, realizabile prin pace și înțelegere între popoare. Activitatea lui civică și literară, desfășurată în această direcție, este un moment – și nu unul de rând – din conștiința umană românească. Popasul gândului nostru asupra lui, la cei 100 de ani de la sărbătoarea *Cântecului gintei latine*, nu poate fi, nădăjduim, decât rodnic”. ■ Ștefan Lemny semnalează apariția studiului lui Lucian Blaga intitulat *Ființa istorică* la editura Dacia (1977), ediție, note și postfață de Tudor Călneanu: „Cu *Ființa istorică*, Blaga nu încheie doar o trilogie cosmologică, ci îmbogățește gândirea românească cu pagini de mare frumusețe și limpezime. Efortul editorului este, astfel, un omagiu pios adus gânditorului și o contribuție remarcabilă la valorificarea moștenirii culturale din țara noastră”. ■ Lucian Valea reflectează la *Coșbuc-liric*: „Vladimir Streinu considera momentul în care poetul renunța la proiectata sa epopee, drept «momentul când vocația epică, intrând în luptă cu vocația tehnică, a ieșit învinsă». Dar cum la Coșbuc nu putem vorbi despre o vocație epică, trebuie să înțelegem că cea care intră în criză e tehnica, pentru că nu se poate adapta unui material epic. Vl. Streinu nu sesizează paradoxul, după care cel mai mare tehnician al versului nostru, abandonează o lucrare epică, de proporții pentru care, de fapt, avea exact ceea ce i se cerea: o tehnică uluitoare. Asta pentru că în conflict, nu vocația epică, ci vocația lirică, liniștită la suprafață, ca un vulcan stins, dar incandescent, în adâncuri. Ea, vocația lirică, nu-l ajută pe poet, nu-i furnizează tensiunea necesară epopeii. Conflictul izbucnește nu între epic și liric. Cum nu putem vorbi de un învingător, rezultatul este un echilibru de o superioară factură clasică”. ■ Făcând *Reflecții pe margine realismului*, M. Nițescu conchide: „În sfârșit, proza anilor '50, care în numele realității și al realismului escamotează realitatea, e înlocuită de momentul actual, reprezentat de prozatori excelenți – Marin Preda, D.R. Popescu, Nicolae Breban, Eugen

Barbu, Fănuș Neagu, Augustin Buzura, Ștefan Bănulescu, Constantin Țoiu, George Bălăiță etc. – pentru care explorarea lucidă a realității sociale (în primul rând) constituie dezideratul major comun. Obiectiv, prezența azi a unui realism înnoit în actualitatea literară, atât la noi cât și în alte părți, se explică prin interesul general față de problemele sociale și politice, prin dinamismul și dramatismul societății contemporane, care solicită și angajează patetic conștiințele. Înainte de a căuta noi moduri estetice, scriitorul simte nevoia imperioasă de a înțelege și înrâuri direct, prin scrisul lui, mersul societății în care trăiește”.

● [„Echinox”, nr. 5] Editorialul lui Ion Simuț face trimitere la un recent Colocviu național de critică și istorie literară și la problemele pe care le-a pus acesta pe ordinea zilei («*Literatura universală ne privește*). ■ O luare de poziție în acest sens semnează Marian Papahagi pe pagina a treia având de spus *Câteva cuvinte despre critică* unde pentru a lumina relația complexă dintre lectură și critică, dintre critic și cititor utilizează *Estetica* lui Luigi Pareyson. ■ Versuri de Leonid Dimov și Mariana Bojan. ■ Emil Hurezeanu scrie un articol analitic despre poezia „bacovianului” Ion Caraion, *Lacrimi perpendiculare* (Minerva, 1978), pusă în relație cu poezia lui G. Bacovia (*Caraion. Exercițiul continuu*). ■ Emil Brumaru primește rubrica „roua lecturii” unde își dezvoltă eseistic ideile de lectură despre Robinson Crusoe, care, descoperă eseistul, nu este nici cititor, nici scriitor, dacă, în treizeci de ani, cât stă izolat pe insulă, nu citește decât câteva rânduri, și acelea la întâmplare (*Împotriva lui Robinson Crusoe*). ■ Mihai Dragolea receptează critic romanul „deosebit, substanțial și curajos” al lui Sorin Titel, *Pasărea și umbra* (Eminescu, 1977) (articolul *Între pasăre și umbră, infinitul epic*). ■ Autorii citați de Lucian Gabriel Petric în studiul său despre *Revelație și ironie la Hermann Hesse și Elias Canetti*, sunt nume de primă mână: Wayne C. Booth (cu *Retorica romanului*, Univers 1976), Fritz Martini (cu *Istoria literaturii germane*, Univers, 1972), J. Huizinga (cu *Homo ludens*, Univers, 1977), Romul Munteanu (cu *Metamorfozele criticii moderne*, Univers, 1975). ■ Ioan Groșan se silește să urmărească modurile de adecvare ale metodei critice la texte în cea de-a treia carte a lui Mircea Martin, *Generație și creație* (articolul *Identificări*). ■ Conexiunea cu marile conștiințe critice ale vremurilor, este demonstrată prin ampla prezentare a lui Mircea Martin despre cărțile lui Marcel Raymond (dintre care *De la Baudelaire la suprarealism* devenise lectură obligatorie pentru studenții de la filologie chiar și 40 de ani mai târziu), un profesor genovez considerat un „înnoitor al criticii” care „a extins domeniul ei, autorizând interesul pentru teritorii altădată ignorate sau interzise” și „a rafinat mijloacele de abordare a operelor” (*Marcel Raymond, o școală fără «maestru» sau un maestru fără «școală»?*) ■ Ion Simuț lărgeste eforturile comilitonului său, Mircea Martin, și aduce în atenția publicului român cărțile de critică ale lui Jean Rousset (articolul *Pentru o lectură a formelor*), în timp ce Ion Pop se referă la critica lui

Georges Poulet „ca fiind în primul rând o critică a conștiinței” (*Georges Poulet, o critică a conștiinței creatoare*). Cele trei prezentări sunt însoțite de o fotografie grăitoare, făcută la Geneva în 1977, în care apar (de la stânga la dreapta): Mircea Martin, Jean-Pierre Richard, Georges Poulet, Jean Starobinski, Ion Pop. ■ La rubrica „vitrina”, este de remarcat recenzia lui Ioan Mușlea despre volumul al doilea din *Supraviețuiri* (C.R., 1977), o carte despre „prefacerile și răsturnările anilor 50”. ■ Tot pe ideea criticilor de marcă din spațiul cultural francez, Ion Marcoș conturează ideile critice ale lui Jean Starobinski (*Relativismul lui Starobinski*), iar Radu G. Țeposu dezvăluie cum Jean-Pierre Richard caută în literatură „o aventură a ființei” (*Jean-Pierre Richard, iluzia «echilibrului fericit»*). ■ Gheorghe Lascu comemorează, printr-un articol evocator, 65 de ani de la moartea celebrului lingvist structuralist Ferdinand de Saussure (1857-1913), aducând în discuție forma în care a circulat *Cursul de lingvistică generală*, publicat postmortem, în 1916. ■ Mircea Curticeanu continuă seria dedesubturilor documentare și documentate despre *Un concurs universitar de altădată*. ■ Ioan Groșan realizează, după model fotbalistic, un clasament al regizorilor români pe „divizii” de câte zece nume: A, B, C, explicând cu lux de amănunte cum se face migrarea dintr-o „divizie” în alta.

● **[„Familia”, nr. 5]** În pagina de deschidere a revistei, *O vizită cu mari implicații istorice*, despre „turneul asiatic” al tov. Ceaușescu, în R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană, Vietnam, Laos și Campuchia. □ Mircea Constantin propune două antologii lirice, una mai puțin reușită – *Catarge*, Ed. Eminescu, 1978 (cu poeți semnificativi, precum Domnița Petri, Valeriu Velima, Traian Ștef, alții „de mijloc”, ce mai pot încă evolua – Ioana Ieronim, Cleopatra Lorințiu, dar și unii mediocri, ai „poeziei Gomorhha”, care puteau lipsi din această plachetă – Radian Drăgoi, Magdalena Ghica) și alta „ceva mai fericită” – culegerea editată de Facla, *Atelier al cenaclurilor literare*, prefătată de Simion Dima, cu voci lirice autentice ca Eugen și Ioan Evu, George Alexandru, Viorel Chirilă, Aurel Măduța, Lavinia Betea, Lucia Moraru, Virginia Gheorghiu. □ *Descifrând Aurea Saecula* de Miron Blaga se ocupă de triada unor poeți de autentică vocație: Daniel Lascu, Corneliu Popel, Mihai Ursachi. □ *Vitrina cu cărți* recenzează prin Mircea Moț volumul liric istoric pentru copii *Paloșul strămoșesc* de Ilie Măduța, respectiv prin Gheorghe Schwartz, în *Căutând inefabilul*, a patra carte a lui Vasile Andru – *Arheologia dorințelor* (Eminescu 1977). □ Mai notăm *Din sumar*: versuri de Felicia Marinca, Magdalena Brăiloiu, Grigore Scarlat; *Ziua așteptată de o mie de ani*, piesă într-un act de Dumitru Chirilă; *Note de drum: Prin orașul Ho Și Min* plus versuri de Cen Yi – *Cântece în noapte de iarnă* (în românește de Al. Andrițoiu); Rubrica *Lectura poeziei*, cu un articol de Șt. Aug. Doinaș – *Densitatea realului*, studiind opera poetică a lui Marcel Gafton; același Doinaș îl sprijină la *Poșta Redacției* pe liricul Valeriu Argeșeanu. □ Cronicile literare sunt semnate de Vasile Muscă, comentând lucrarea lui Ion Lungu – *Școala Ardeleană, mișcare ideologică iluministă*: „Desigur o

întreprindere de o asemenea anvergură, făcută în absența tuturor datelor, pe care cercetarea de arhivă e încă datoare să le scoată la suprafață, asupra unui fenomen de vastitatea Școlii Ardelene nu putea fi scutită de anumite erori atât în informație, cât mai ales în stabilirea cât mai judicioasă a nuanțelor interpretării. Masa rotundă publicată în nr. din 30 martie a.c. al «Tribunei» a denunțat câteva carențe ale cărții semnate de Ion Lungu, modul uneori prea tranșant, simplificator de a vedea lucrurile și a le interpreta, asupra cărora nu mai revenim aici. Dar meritele cărții lui Ion Lungu depășesc cu mult lipsurile, ea răspunzând unei necesități reale a cercetărilor umaniste de la noi”) și Gh. Grigurcu, *Radu Stanca – poezie și teatru*, despre remarcabila culegere de eseuri puse sub semnul teatrului, *Spectacol interior* de Ion Vartic, în care acesta îl abordează pe Radu Stanca drept *un personaj*: „Sibiul este o cetate barocă iar Radu Stanca, poetul ei...”: „O subtilă reacție antilirică se poate constata în întreaga producție a lui Radu Stanca, lirismul fiind zăgăzuit, paradoxal, prin propriile-i procedee, așa cum, în genere, baladiștii Cercului de la Sibiu au înfrânt, după observația lui C. Regman, anecdota prin anecdotic... Dacă impulsul conștient (teoretizat) al scriitorului a fost al deliricizării, trăirea sa obiectivă l-a readus sub o zodie thanatică ce echivalează cu o transcendere atât a biografiei cât și a operei.. Presentimentul inexorabilei căderi timpurii l-a dus pe Radu Stanca la o transfigurare care a deturnat jocul programat, oferindu-i o orientare patetică. Eleganța formulei urmărită de poet s-a transformat, prin însăși expresia sa perfectă, în suferință muzicală... Cu alte cuvinte, suntem îndemnați a crede că textele de trubadur cochet ale lui Radu Stanca au fost scrise cu sânge.” □ *Cu Ion Vlasiu despre sculptură și pictură*, o convorbire realizată de Rodica Clopoțel. □ *O întâlnire la Beiuș – Cu poetul Nicolae Brânda*, cu ocazia lansării orădene a volumului *Lumina rugului*, C.R. (interviu luat de Constantin Mălinaș). □ La rubrica *Au debutat în Familia* este prezent Traian Ștef cu articolul *Eveniment și permanență* despre baladescul poeziei lui Radu Stanca, iar la *Concursul Familiei*, un scurt eseu de Ioan Brie – *Acolo unde cerul nu se mai sprijină pe plopi...*

• [„**Ramuri**”, nr. 5] Editorialul redacțional identifică *O epocă a creației*, „în sensurile ei multiple și înalte”, dovada peremptorie fiind cea de a doua ediție a Festivalului Cântarea României, în care Dolj și Oltenia, în general, ocupă un loc special, atestat de specialiștii în domeniu, acela de „leagăn al folclorului românesc, o matcă a spiritualității populare”. □ Lucian Avramescu este prezent pe prima pagină cu poezia intitulată *Izvorul firii*. □ Tot aici, în articolul *Teatrul, ca idee actuală*, pornindu-se de la remarca lui G. Călinescu, conform căreia „măsura unei civilizații o dă felul în care prețuiește practic filozofia și iubește teatrul”, se afirmă că „însemnătatea teatrului nu e un fapt nou, actualitatea socialistă potențând această importanță și orientându-i finalitățile filozofice și culturale. □ Numărul abundă în texte poetice și despre poezie. Astfel, se publică un grupaj de versuri semnate de Daniela Crăsnaru,

precum și un altul, colectiv, care reunește poezii de Claudiu Moldovan, Grigore Bălănescu, George Enache și Dan Lupescu. □ Dorin Teodorescu salută culegerea *Africa de sub frunte*, apărută în colecția „Cele mai frumoase poezii”: „Fiecare volum al lui Geo Dumitrescu are însemnătatea unei mărturii ajutate de un limbaj inconfundabil, precum și valoarea unei căutări preocupate să nu fie abătută sau înșelată de cuvinte.” □ *Poezia lui C. A. Rosetti* își dezvăluie trăsăturile definatorii istoricului literar George Sorescu: „Scrisă spontan, fără o adâncime a ideii și cu o rimă destul de convențională, poezia sa cu accentuate note intime nu este însă lipsită de interes. Ea aparține unui gust de epocă și câștigă prin pretext și echilibrul stărilor afective. Ispitesc antitezele lipsite de violență și versul cantabil. Un Catul modern – am putea spune – pătrunde suspinând în cetatea lui Bucur.” □ Tot la capitolul poezie, Nicolae Brădișteanu descrie *Odiseea unei traduceri*, povestind detaliat meandrele publicării volumului *Miresme de departe*, un volum omagial care să cuprindă traduceri din poezii de Elena Văcărescu și Ana de Noailles. Incitați de articolele publicate de N. Iorga în revista „Ramuri” din 1935, în care era prezentată opera Elenei Văcărescu, poetă franceză de origine română, articole prin care istoricul susținea alegerea acesteia ca membră de onoare a Academiei Române, actorul și poetul A. Pop Marțian se implică în tălmăcire, iar Ștefan Bălcești, secretar de redacție al revistei, în căutarea unui editor. Este subliniată neseriozitatea lui Tudor Mușatescu, proaspăt moștenitor al unei tipografii din Câmpulung. □ În *Vocația problematizării*, Ioana Dinulescu analizează cel mai recent volum de poezie al lui Grigore Hagiu, *Descânțece de gravitație* (C.R., 1978), care nu face altceva decât să arunce „o lumină nouă asupra unui chip pe care-l cunoașteam deja în câteva din datele lui esențiale, personalitate profund originală a liricii noastre contemporane, de o remarcabilă exigență cu sine, în consecvența și perseverența ce o caracterizează. Încât putem zice că aceste noi versuri cu care poetul ne-a ieșit în întâmpinare la cumpăna înzăpezită dintre anul ce se scurse și cel de acu sunt ca valurile aceluiași râu străbătând uneori un deal sau un munte, alteori o vale domoală, dar păstrându-și în timp cu fidelitate neștirbită matca”. □ „Mare prieten al Craiovei și vechi colaborator al «Ramurilor», poetul Petre G. Gorun debutează la «Scrisul Românesc» cu o carte de evocări, pentru că versurile acestui volum, de o perfectă distincție stilistică, îmbină fiorul liric cu eseul, cu pagina de istorie, cu scenariul cinematografic, distilând toate aceste esențe în cruzetul metric al sonetului, în rigoarea și precizia sa”, susține Mihai Duțescu despre volumul *Pentru dreptate se aprinse focul* (Editura Scrisul Românesc, 1978), în recenzia pe care și-o intitulează *Poezie evocatoare*. □ Atingând coardele sentimentale ale locuitorilor meleagurilor oltenesti, apare un nou volum de reportaje, *Triunghiul apelor* (Editura Sport-Turism, 1978), semnat de Lucian Zatti, peregrin al zonei, cu reportofonul sau condeiul, de trei decenii. Prezentarea entuziastă a volumului aparține lui Romulus Diaconescu și se intitulează *Teritoriul afectiv al reportajului*.

□ Cea mai recentă carte de anticipație a lui Vladimir Colin (*Babel*, Albatros, 1978) îl face pe recenzentul Dan-Ion Vlad (în articolul *Un Babel în viitor*) să îl compare pe autorul român, deja un profesionist al genului, cu Stanislaw Lem sau Ray Bradbury, ridicându-se întrebarea dacă literatura acestora aparține „întru totul creației *science-fiction* sau această adeziune rămâne numai la nivelul pretextului epic”. □ Galeria rataților din piesa *Unchiul Vanea* este trecută în revistă, la rubrica „Meridiane”, de Bogdan Ulmu în articolul *Cehov – Discurs despre ratare*.

• [„Steaua”, nr. 5] Apare un grupaj de poezii scrise de Egito Gonçalves: *Despre ce vorbesc, Imagini dintr-o iarnă fără acte de identitate, Mâne că e duminică, Orașul (Definiție), Mică odă pentru elevele din strada mea* traducerea a fost realizată de Aurel Rău. De asemenea sunt publicați următorii poeți din Israel: Iehuda Amihal (*Poarta, Din trei sau patru într-o odaie*), Zelda (*Stăteam în Ierusalim*), Halm Guri (*Moștenire*), Manfred Winkler (*La cafeana*), Moshe Dor (*Astă noapte a căzut o ploaie*), traducerea a fost realizată de Maria Banuș. ■ Mircea Zăciu realizează cronici literare lui Gabriel Dimisianu (*Nouă prozatori*) și lui Valeriu Cristea (*Alianțe literare*). □ Despre volumul *Nouă prozatori* scris de Gabriel Dimisianu, Mircea Zăciu constată că: „S-a spus despre Gabriel Dimisianu că e un critic prudent, precaut, circumspect. Impresia aceasta vine din atitudinea sa echilibrată, liberă «de orice prezumții și crispări, de suspiciuni și calcule, desfăcută așadar din orice amestec cu elementele extranele ale operei», cum o recomandă și confracții săi într-un text mai vechi.[...] El distinge încă din 1970 câteva coordonate ce-și revendică și în prezent, cu minime excepții, viabilitatea: realismul social-psihologic, romanul liric, apariția spre «romanul total», fantasticul și fabulosul folcloric, analismul cazuisticii morale, expansiunea eseului, narațiunea de evocare pitorească, cea de atmosferă și alegorică, tentativa onirică, insurecția antiopică, umorul absurd, noile atitudini realiste. [...] Cu *Nouă prozatori* (Editura Eminescu, 1977) Gabriel Dimisianu se întoarce de fapt înspre un așa-zis «moment literar 1960», împins mărturisit și de sentimentul unei solidarități de generație. El reface, așadar, în planul dezvoltării prozei, ceea ce Mircea Martin, Ion Pop, Petru Poantă și alți confracți întreprinseseră pentru stabilirea filiației liricii.” □ Mircea Zăciu remarcă utilizarea relecturii, în volumul *Alianțe literare* a lui Valeriu Cristea: „Cu un îndelungat exercițiu «foiletistic» nu impietează, ci favorizează pregătirea pentru studiul exegetic (sau monografic) o demonstrează ultimul volum al lui Valeriu Cristea, vizând în cele «cinci studii» ce-l compun două coordonate așa-zis nevralgice ale literaturii moderne: satira și romanul «total». Încă din *Interpretări critice* (1970), cartea sa de debut, alături de înregistrarea producției curente – de la bonzii literari ai momentului, la «generația nouă» și la debuturi – incursiunea retrospectivă (Bălcescu, Iorga, Ion Barbu, Arghezi) vădea o tentație a relecturii în spirit modern și un eseu precum *Cruzimea la Creangă* înscrisa observații inedite. Ideea modificării opticii printr-o citire in-

versă, din perspectiva istorică a unei evoluții a formelor, revine în *Introducere în opera lui Ion Neculce* (1974), unde cronicarul e judecat ca «arhetip» al unei modificări ulterioare a prozei românești. [...] Deși mai eteroclit, sumarul culegerii din 1975, *Domeniul criticii*, reafirmă cele trei direcții constante ale unor preocupări mereu aprofundate: metamorfozele actualității stricte, interesul pentru mari valori străine, meditația asupra funcțiilor comentariului. [...] „«Operele importante [...] se constituie, după forța pe care o reprezintă, în realități protectoare de diferite grade, oferind cititorului un spațiu asigurat. Ca atare, ele devin opere în care se claustrează, el poate privi în jur mai liniștit. Trebuie să precizăm că această preponderentă abordare a scriitorilor de anvergură nu pornește, atunci e vorba de o altă critică decât cea despre care noi discutăm aici. Nu din orgoliu, ci dimpotrivă, din umilință, din intensitatea persistentă a impresiilor, din nevoia de ocrotire, de strângere a rândurilor, dintr-o necesitate de a încheia trainice alianțe literare se putea numi critică afină sau critica alianțelor literare»” ■ Maria Tamás publică povestirea *Intinerar moldav*, traducerea a fost realizată de Florica Perian și Vasile Grunea. Lucian Valea scrie despre particularitățile corespondenței lui G. Coșbuc, din perioada în care poetul a lucrat la revista „Tribuna”. ■ Viorica Guy Marica semnalează apariția cărții *Sfântul din Montparnasse* scris de Peter Neagoe și publicat la editura Dacia, în 1977. Articolul se numește: *Romanul lui Brâncuși*.

● [„Teatrul”, nr. 5] Articolul de fond prezintă Colocviul național de literatură dramatică de la Cluj- Napoca: „Prestigioasă manifestare a vieții noastre literar-artistice, Colocviul național de literatură dramatică, organizat de Consiliul Uniunii Scriitorilor, în colaborare cu secția de dramaturgie a Asociației scriitorilor din București și cu Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca, a fost conceput și s-a desfășurat ca o amplă ședință de lucru. O tribună de dezbateră a dramaturgilor și a scriitorilor veniți din toate orașele țării pentru a dialoga, în consens creator și responsabil, despre complexele probleme ale literaturii dramatice din țara noastră. Așadar, dramaturgia națională, ca gen literar, a dominat cele trei zile de discuții, dense și animate, purtate sub cupola Naționalului clujean, venerabilă instituție de artă teatrală românească. În deschiderea lucrărilor, George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, a subliniat că «o asemenea consfătuire nu s-a mai ținut în trecut... Tocmai de aceea, avem conștiința responsabilității rezultatelor ei. Așteptăm o discuție competentă, sinceră și aprofundată, a problemelor esențiale cu care se confruntă creația literară a dramaturgilor noștri»... Accentuând că lucrările Colocviului național de literatură dramatică se concentrează asupra problematicii acestui gen literar, privit în faza actuală de dezvoltare a literaturii noastre contemporane, președintele Uniunii Scriitorilor a spus: «Prin teatru, prin spectacolul teatral, ideile și sentimentele pe care un scriitor vrea să le transmită pătrund mult mai ușor, mai direct, în conștiința celui căruia i se adresează... Cu atât mai mult apare responsabilitatea autorului dramatic, a creatorului de literatură



dramatică, a celui care, prin scrisul său, generează spectacolul de teatru. Pentru că, să fim bine înțeleși, fără textul literar, fără piesa de teatru, nu poate exista spectacolul teatral.» [...] Dezbaterile, aplicate, în cea mai mare măsură, la obiectul cercetării, au vizat aspectele complexe ale creației dramatice naționale, în raportările ei multiple. Participanții la tribuna discuțiilor – autorii dramatici, cei dintâi, dar și criticii de specialitate, secretarii literari, directorii de teatre, alți factori de răspundere și de decizie în viața teatrală – au glosat avizat, în spirit critic și responsabil, asupra destinelor literaturii dramatice și a gravelor ei sarcini cetățenești. Discuțiile au avut în vedere structurile dramei, morfologia și sintaxa ei, implicarea socială și angajarea estetică; s-au cântărit câștigurile și pierderile literaturii dramatice, la ora actuală, ierarhizându-se valorile stabile și denunțându-se cele calpe. S-a discutat, cu autoritate, despre șansele de afirmare a scrisului nostru dramatic într-un context competitiv mondial, și s-au făcut referiri competitive la epica și la lirica românească, la modul în care aceste genuri sunt privite și tratate, îndeosebi de critica literară, și s-a manifestat dorința ca și operele dramatice să fie integrate pe merit conceptului literaturii române contemporane. Problemele și aspectele legate de editarea textului dramatic, drumul de la manuscris la fila tipărită au ocupat un loc de seamă în discuții, la fel cum au fost abordate, în spirit critic, multe probleme de ordin organizatoric, administrativ. Pe agenda de lucru a Colocviului s-au înscris și alte puncte, privitoare la dialogul creator dintre generații, la confruntarea neconținută cu publicul, la noile cerințe – deopotrivă, educative și estetice – față de scriitori, ale societății noastre. Largă dezbateră profesională, scriind importante probleme la ordinea zilei, Colocviul național dedicat textului dramatic s-a dovedit o fecundă consfătuire de breaslă, ale cărei urmări benefice se vor răsfărânge, neîndoios, în viața teatrului nostru”. ■ Este reprodus „referatul principal al Colocviului”, semnat de Paul Everac: „[...] dramaturgia, ca parte a literaturii, poate și ea cât poate. Un cuvânt rostit pe scenă nu e deloc lucru mic, dar nu e nici cheia cu care se deschid brusc și definitiv lacătele vieții și comportamentelor umane. Într-o epocă raționalistă, ca a noastră, cuvântul nu mai are urmările nemaipomenite din vremea magiei. Li se face o onoare prea mare unora dintre cuvintele instalate în piesele noastre, când li se atribuie o putere atât de considerabilă de a drege sau de a strica. Se contează încă – am sentimentul acesta – mai mult pe formulări și pe simetrii, decât pe spiritul operei dramatice”. ■ Leonida Teodorescu scrie despre *Emanciparea dramaturgiei*: „Lucrarea dramatică este privită ca atare aproape exclusiv de către criticii de teatru și de istoricii ai teatrului, dar nu și de criticii și istoricii literari. Astfel, însă, de cele mai multe ori, imaginea pe care o capătă o piesă în critica literară este incompletă și, de aici, deformată. Or, imaginea generală despre dramaturgie se realizează prin sintetizarea imaginilor particulare ale pieselor; de aici, însă, apare, dacă nu concluzia, cel puțin întrebarea, o întrebare tulburătoare și derutantă: imaginea generală pe care critica și istoria literară o dau despre

dramaturgie nu este oare deformată? Și nu această neînțelegere parțială a dramaturgiei duce la acel punct de vedere, atât de frecvent întâlnit în istoriile literare, conform căruia dramaturgia este un bolnav care trebuie să fie cât mai curând scos din arena vieții publice literare și internat undeva, într-un azil? [...] Ca orice manifestare de tip nou a literaturii (dramaturgică sau nedramaturgică), și dramaturgia noastră de dată mai recentă a simțit nevoia unei atitudini estetice. S-au scris lucrări serioase, e adevărat, mai mult articole decât cărți, în care s-au formulat propoziții importante despre noua realitate dramaturgică din țara noastră, despre tipurile de piese și variantele de structuri. Astfel, s-a creat un univers dramaturgic de o importanță cu totul deosebită pentru literatura noastră, ce-i drept, încă insuficient valorificat, fructificat și chiar speculat, dar cuprinzând lucrări de valoare remarcabilă. În condiția acestei efervescente, critica literară, după un moment de interes și de aplicație pentru dramaturgie, s-a retras puțin câte puțin, dramaturgia a început să fie iarăși eludată și atunci a răsărit, firesc și tradițional, sloganul crizei dramaturgiei. Lucrurile au reintrat în „normal”, dar nu chiar de tot, pentru că, din când în când, măcar unele personalități și unele lucrări provoacă un sentiment de neliniște cronicarilor noștri literari și-i obligă să renunțe la atitudinea de ignorare și să revină, cu mirare, la textele dramatice. Acest lucru, poate mărunț, mi se pare simptomatic pentru forța de afirmare a dramaturgiei noastre de astăzi. Dramaturgia noastră a ajuns să te oblighe să întorci capul după ea. Nu e puțin lucru”. □ În *Festivalul Național „Cântarea României”* sunt prezentate spectacolele: *În vârtej* de Dániel Veress (Teatrul maghiar de stat din Sfântu Gheorghe), *Ultima cursă* de Horia Lovinescu (Institutul de teatru „Szentgyörgy István”), *Testamentul* de Tömöry Péter (Teatrul maghiar de stat din Timișoara), *Piatră la rinichi* de Paul Everac și *Bethlen Kata* de Kocsis István (Teatrul de Nord din Satu Mare, secția maghiară), *Budai Nagy Antal* de Károly Kós (Teatrul de stat din Oradea, secția maghiară), *Atenție la cotitură* de Méhes György (Teatrul de stat din Arad), *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu (Teatrul de stat din Sibiu, secția germană), *Meșterul Jakob și copiii săi* de Hans Kehrler (Teatrul german de stat din Timișoara). □ În *Profiluri de dramaturgi maghiari* din România, Anna Halasz prezintă o serie de portrete bio-bibliografice ale lui Sütő András, Huszár Sándor, Kocsis István. □ Ionuț Niculescu publică un articol omagial intitulat *Mircea Ștefănescu, 80*. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră*, Paul Tutungiu prezintă *Alibi* de Ion Băieșu (Teatrul Bulandra); Cristina Dumitrescu scrie despre *Goana* de Paul Ioachim (Teatrul Giulești); Virgil Munteanu prezintă *Clipa* de Virgil Stoenescu, „după romanul lui Dinu Săra-ru”; Constantin Radu-Maria, *Ciripit de păsărele* de Dinu Grigorescu (Teatrul de Comedie); Ionuț Niculescu, despre *Piatră la rinichi* de Paul Everac (Teatrul „Ion Vasilescu”), Ion Cocora scrie despre *Opinia publică* de Aurel Baranga (Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca) și despre *Sentința pentru martori* de Viorel Cacoveanu (Teatrul de Nord din Satu Mare, secția română); Virgil

Munteanu scrie despre *Omul, fata, bătrânul și ceața și Scrisoare către Meșterul Manole* de Hristu Limona (Teatrul dramatic din Constanța). □ Este publicată piesa *Un anume loc pe pământ* de Dorina Bădescu. □ Este publicată piesa într-un act *Omul cu păpușa* de Constantin Paraschivescu.

• [„**Transilvania**”, nr. 5] Cronicile literare ale lui Mircea Tomuș se referă, prima, la poetul Geo Dumitrescu, mai precis la volumul antologic *Africa de sub frunte* (în colecția „cele mai frumoase poezii”, Ed. Albatros, iar a doua la prozatorul George Bălăiță, cu volumul *Ucenicul neascultător*. Geo Dumitrescu este considerat unul „dintre poeții noștri de acuzată marcă individuală și de binemeritat prestigiu”, volumul lui de debut, *Libertatea de a trage cu pușca*, fiind un moment de frondă juvenilă care „șintează atacarea fundamentelor și a întregii schelării a vechiului limbaj poetic, aspirația spre o purificare și puritate a mijloacelor care să servească mai prompt și mai adecvat vechile cerințe ale Poeziei dintotdeauna”, iar celelalte, apărute între timp, precum *Aventuri lirice*, *Nevoia de cercuri* sau *Jurnal de campanie*, au marcat împlinirea destinului poetic al lui Geo Dumitrescu care „după experiența purificatoare și necesară din adolescență, se confruntă tocmai cu un astfel de gest de descătușare a limitelor poeziei, de dezmarginire a ei în perspectiva adevărului vast și cuprinzător al existenței.” Despre George Bălăiță, criticul Mircea Tomuș nu uită să noteze în fragmentul liminar al demonstrației sale că „cel mai important succes al carierei sale de până acum, romanul *Lumea în două zile*” a fost „distins cu cel mai prestigios premiu literar al nostru” și că autorul „pare a-și fi câștigat definitiv grațiile criticii, dobândind situația invidiabilă de scriitor elogiat cu o insistență pe care publicațiile noastre o cheltuiesc, de regulă, atunci când au de zdruncinat sau de demolat vreo reușită discutabilă”; dar cronicarul își continuă demonstrația despre trăsăturile scriiturii lui G. Bălăiță: „Calitățile de limbaj și tehnică ale prozei lui George Bălăiță apar de la prima vedere; în urmă cu două decenii, l-am fi putut încadra între povestitorii moldoveni, caracterizați prin acuratețea frazei, un anume echilibru al discursului, ușor de tot înclinat spre sentimentalism sau reverie, voluptatea narării. [...] datele reale ale scrisului său depășesc în destule puncte schema aceluși clișeu critic atât de răspândit odinioară și pe care, în perspectiva de azi, vedem că l-ar putea justifica numai registrul minor al prozei noastre.” ■ Mircea Ivănescu scrie un eseu despre *Spirit și caligrafie chineză*, în care se referă, printre altele, mai ales la volumul *Cathay* al lui Ezra Pound, apărut în 1915, și care „a exercitat o profundă influență nu numai asupra tehnicii versificației anglo-saxone, ci și asupra spiritului și concepției lirice în mai multe literaturi occidentale.” ■ Titu Popescu se află în căutarea câtorva categorii și caracteristici referitoare la literatura memorialistică, despre care scrie la un moment dat că „urmează, în genere, un principiu reportericesc, fără ca, prin acesta, să se confunde cu specia reportajului. Reportajul însuși, dublu autorizat prin realizări remarcabile – literar (artistic) și publicistic (jurnalistic) – îmbină caracteristic observația imediată cu memoria

interpretativă, reciprocitatea influențării tentând fiecare modalitate spre spații mai cuprinzătoare, pentru individualizare”, disociind între fenomenalitatea existenței răsfrântă în pagini cu tentă autobiografică, precum *Delirul și Viața ca o pradă* de Marin Preda, *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu, *Fetele tăcerii* de Augustin Buzura, *Fascinația* de Laurențiu Fulga, *Cartea fiului* de N. Manea, *Istoriile lui Mircea Ciobanu*, *Pasărea și umbra* de Sorin Titel, *Cartea milionarului* de Ștefan Bănulescu, și memorialistica propriu-zisă, precum *America ogarului cenușiu* de Romulus Rusan, *Roata gândului, roata pământului* de Ioana Postelnicu, *Călătorie spre soare-răsare* de Marcel Petrișor, *Drumuri prin memorie* de Octavian Paler, *Carnete europene* de Adrian Marino, *Călătorii și portrete* de Al. Rosetti, *Memorii* de Iorgu Iordan etc. etc.

■ Andrei Ionescu apreciază „frumoasa traducere românească” a poetului Sorin Mărculescu a uneia dintre „cele mai subtile și vibrante cărți de critică de poezie din secolul nostru”, *Poezie spaniolă. Încercare de metode și limite stilistice* (1950) de Damaso Alonso, și dezbate metodele critice ale reputatului stilistician, cartea fiind „scrisă în deplină maturitate, în jurul vârstei de cincizeci de ani”, „rodul unei îndelungate și entuziaste experiențe poetice personale, apoi al unui contact prin «pasionate și negrăbite lecturi» cu poezia spaniolă [...] și a unei metodologii care a crescut, în chip firesc și organic, din această experiență de poet, cititor și critic” (articolul *Damaso Alonso și treptele cunoașterii poetice*).

■ Vasile Avram scrie un eseu despre critica lui Lucian Raicu, în articolul *Virtuțile comentariului*, „un critic aplicat și profund” care avea „o reținută mânie față de critica de direcție, instituțională, verdictuală”, detașându-se de modelul critic propus de Călinescu spre a se integra unei linii interpretative Ibrăileanu, Perpessicius, Vianu și care considera că «a face critica literară nu înseamnă a institui formule [...] ci exact contrariul, a le detrona; a institui în locul lor domnia complexității și a explicațiilor infinite».

■ G. Nistor analizează poezia Doinei Uricariu, care „paralel cu activitatea publicistică susținută, de sensibil comentator al fenomenului literar, [...] s-a impus ca o poetă în același timp spontană și lucidă, volumul ei de debut, *Vindecările*, reținând atenția prin unitatea și prin modernitatea discursului poetic”, analiza de față referindu-se la volumul recent, *Jugastru sfială* (Eminescu, 1977), în care „ea continuă direcții întâlnite în prima plachetă, operează simplificări la nivelul expresiei – renunțând la unele stereotipii metaforice – și sporește, nuanțând, melodia internă a versului.”

• [„Vatra”, nr. 5] În *Puterea de a povesti*, Dan Culcer semnează cronica literară la romanul lui Ștefan Bănulescu, *Cartea Milionarului (I, Cartea de la Metropolis)*, „cronică în spirit bizantin a unui ținut imaginar [...]. Întâmplările acestei prime cărți a romanului sunt transcrise de Milionar, narator principal care se folosește de propria experiență precum și de relatările altor personaje, marcate totdeauna ca fiind citate sau parafraze. [...] Frecvente referiri la Bizanț ne pot sugera existența unei intenții de a suprapune două imagini, aceea a

lumii bizantine originare, nu neapărat superioară, peste aceea a ținutului imagar a cărui cronică se scrie acum, apoi o *protoistorie falsă peste o istorie reală* [...], ceea ce complică, prin interferențe produse [...], timpul epic, dând senzația [...] de timp stagnant, de prezent mitic”. Ca multe alte romane postbelice, Ștefan Bănulescu scrie „un roman al degradării miturilor.[...]Descrierea degradării miturilor se realizează concomitent cu descrierea producerii miturilor”. Apreciat a fi scris „sub auspiciile lui Voiculescu sau Mircea Eliade, într-un spirit raționalist conștient de limitele sale și obsedat de mitografie”, romanul a cunoscut o „receptare cvasiunanim entuziastă [...], semn al saturației pe care o resimt criticii români față de realismul pedestru, [...] semn al libertății fabulatorii.” ■ Prin cronică literară *Volbura lumii*, Dumitru Mureșan atrage atenția asupra celor două cărți semnate de Doina Uricariu, *Vindecările* (C.R., 1976) și *Jugastru sfiala* (Eminescu, 1977), volume care „afirmă o poetă înzestrată cu un simț al cuvântului remarcabil dacă nu excepțional, cel puțin în cartea de debut”. Poeziile din volumul *Vindecările* sunt „un soi de descântece erotice”, având „aspectul unei prodigioase eflorescențe verbale, concretizând ceea ce poeta numește *volbura lumii*. Lexicul predilect este extras din domeniul metaforic al vegetalului virginal, expansiv și luxuriant.[...]Al doilea volum încearcă o spectaculoasă dezvăluire a profilului spiritual, cel umbrit și ascuns în prima sa «înfățișare» de vegetația sălbatică și spontană a cuvintelor dezmiardate de simțuri. Spiritualizarea și meditația explicitează însă sentimentele, de unde senzația nedorită de «îngheț» al expresiei în tipare preconceptuate”.

■ Lectura volumului de debut, *Preludiu* (1977), al lui Alex. Ștefănescu îi dezvăluie lui Gheorghe Grigurcu „sub spontaneitatea lipsită de griji [a tânărului critic], o ambițioasă elaborare, strădania de a surprinde esența. [...] Nemanifestând o propensiune teoretică, e un practician care trăiește într-o necurmată familiaritate cu palpabilul literar ce-i inspiră cele mai relevante caracterizări”. În scrisul său „înregistrăm un aliaj subtil între prețuire și reproș, o tensiune a receptării” care „dovedește un lector fervent, dar cu luciditate pururi trează”, interesat de opera lui Baconsky, Nina Cassian, Tudor George, Nicolae Labiș, Geo Dumitrescu sau Ana Blandiana: „Dar, în chip curios, criticul nu beneficiază pretutindeni de această perspectivă liberă. [...] Conștiința sa nu e încă întru totul deblocată de prejudecăți. [...] Se vedește un respect exagerat (necritic) în fața unor nume și liste de nume, cu atât mai păgubitoare cu cât apare în contextul unei conștiințe responsabile”. Cu toate acestea, Gheorghe Grigurcu apreciază, în finalul articolului de la rubrica *Critica tânără XIX*, că „Alex. Ștefănescu e un exeget foarte înzestrat, despre care ne place să credem că (depășind simptomele unui proces de creștere interioară) se va manifesta prin omogenizarea personalității. Cartea sa de debut se citește și se recitește cu o plăcere dincolo de obligațiile comentariului”. ■ Lectura volumului *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti (1935-1951)* (Eminescu, 1977), ediție îngrijită cu prefață, note și indice de Al. Rosetti, cu o postfață de Vasile Nico-

lescu, îi relevă lui Serafim Duicu „câtă pulsație de viață, câtă frământare, cât dramatism al existenței intelectuale, câte meandre sufletești, câte sărituri de la plus la minus, în sfârșit, câte «mizerii» de viață diurnă” sunt ascunse în cele 71 de scrisori expediate de Călinescu într-un interval de un deceniu și jumătate. Cititorului i se dezvăluie un Călinescu care muncește enorm, pentru care „literatura română e totul. E viața lui. Trăiește în ea cu toată ființa. E un devotament sublim și o dăruire supremă”. Al. Rosetti, „cel mai mare editor ce l-a avut cultura românească”, face posibilă cunoașterea *omului* Călinescu: „Malițios și ironic, afectuos și devotat în prietenie, de o mare mobilitate spirituală, vindicativ și îngăduitor, moralist și estet, oscilant și plin de patos, neguros și senin, Călinescu este în această carte veritabil personaj de roman”. ■ Semnează poezii Traian Dragoș, Leonid Dimov, Radu Cârnecki, Tudor Balteș și proză (fragmente), Corneliu Ștefanache, Ștefan M. Găbrian și Vasile Andru.

• [„**Viața românească**”, nr. 5] Al. Dimia reflectează la *Viziunea cosmică în poezia lui Lucian Blaga*: „Integrat în cosmos prin determinarea ancestrală, poetul își păstrează totuși unele puteri de lyrică stăpânire a acestuia sau, mai exact, el resimte stringenta interdependență dintre eu și vastitatea lumilor. În timp ce transcendența nu lipsește, de fapt, niciunui dintre marii poeți contemporani, nici lui Arghezi, nici lui Barbu (la acesta cu aspect apolinic), nici lui Philippide, în a cărui operă se afirmă același cult uranic, încadrându-se aceluiași zbor, – poezia lui Blaga își păstrează totuși o vibrație proprie prin calitatea poetului de a fi un receptacol al cosmosului și, concomitent, mai ales un creator al transfigurării lui prin artă și filosofie, fără a trăda legile pe care metafizicianul i le atribuie”. ■ Despre *Amintirile lui Mircea Eliade* scrie Ion Maxim: „Primul volum al *Amintirilor* lui Mircea Eliade, purtând titlul *Mansarda*, are drept temă centrală, pregătirea, inițierea în ordinea conștiinței, pentru care nu se putea găsi un loc mai potrivit: «Mansarda aceea a avut o importanță hotărâtoare în viața mea». (*Mircea Eliade, Amintiri I (Mansarda)*, (1966, p. 23). Firește scriitorul nu va uita să dea cititorului datele autobiografice necesare sau să noteze cele mai vechi amintiri din jurul vârstei de 3-4 ani, amintiri ce ușurează înțelegerea și exegeza cel puțin a unei părți din opera sa. [...] Este «exemplară» această parte a vieții lui Mircea Eliade, surprinsă cu o rară putere de evocare în aceste deosebit de prețioase *Amintiri*, constituind un «model» pentru cei care înțeleg că nu se poate realiza nimic fără o temeinică pregătire, fără a privi lucrurile cu toată seriozitatea, fără a pătrunde în structurile lucrurilor ce reclamă o detașare de noi înșine, o rupere și o sângerare chiar, pentru a înfrunta la timp existența ce îmbie să fie descifrată. Iar *Mansarda* «în care crescusem, în care se împlinise misterioasa metamorfoză» (care, în treacăt fie spus, nu era și nu este deloc misterioasă, fiind urmarea unui efort și a unui act de voință) putea fi acum, dărâmată. Se încheiase o etapă, cea mai grea, etapa temeliei, la care contribuise din plin”. ■ Cornel Regman semnează două texte. □ Primul, inti-

tulat *Portretistică și... umplutură*, este o recenzie: „Recentul volum al lui Lucian Velea, *Oamenii pe care i-am iubit* (Junimea, 1977), este chiar cartea ideală pentru a mă stârni la un astfel de dialog, căci erorile care așteaptă îndreptarea n-o ocolesc, iar ceea ce e pozitiv într-însa poate fi întărit, merită să fie confirmat, autenticat prin mărturia unui contemporan avizat. În ambele situații, micile adevăruri care fac prin adăugare Adevărul (cu majusculă) nu au decât de profitat. Adevărul e că personajele acestei cărți sunt toate cam prea mari, surprinse în atitudini mai ales publice, în care intră o bună doză de convenționalitate și autocontrol, pentru că autorul amintirilor, foarte tânăr la data înregistrării impresiilor (totuși aflat într-o poziție privilegiată prin faima de june-minune, – la 18 ani era autorul a două volume de versuri tipărite și totodată factor decisiv în asigurarea succesului de public la multele șezători literare ale vremii și chiar al «Vremii», binecunoscuta revistă din anii războiului), să poată reține altceva decât ceea ce-i îngăduiau idoli să rețină”. □ Cel de-al doilea articol: *Mai tare ca Gâcă...*, cronicarul se întreabă: „Cine ar fi crezut că faimosul Gâcă a fost concurat săptămână de săptămână, vreme de mai bine de patru ani, în chiar săptămânalul «Săptămâna», unde se socotea singur deținător al revistei? Și totuși lucrurile așa s-au petrecut, încât astăzi, meditănd la toată istoria, mă roade bănuiala că adevăratul Gâcă nici nu mai e de căutat la locul său de pe ultima pagină, ci undeva prin paginile de la mijloc, ghiduș ce se ascunde mereu sub altă mască și sub altă iscălitură, a câte unuia din familiarii gazetei. Dar cum se face că masa cititorilor nu s-a lămurit în privința faptului că medalioanele *Dicționarului plastic selectiv* (căci despre el e vorba) întocmite de Adrian Beldeanu și înșiruindu-se număr de număr începând de prin iunie 1973 până la finele lui septembrie 1977, reprezintă adevărata performanță în materie de haz a «Săptămânii»? Să fie de vină interesul scăzut al marelui public (inclusiv al stăpânilor de limbă) pentru o rubrică ce nu se arată spectaculoasă? Mărturisesc cu sinceritate că eu însumi n-am prins de veste multă vreme ce comori de hohot adăpostesc modestele fișe cu aspect de pilulă. Dar și când am descoperit, din pură întâmplare, comoara, nimic nu m-a oprit să mă delectez copios, îngrijorat cel mult că un accident oarecare ar putea întrerupe sursa umorului involuntar. Spre liniștirea celor care m-ar putea acuza de egoism, voi spune că descoperirea aceasta a intervenit târziu, când nimic nu se mai poate repara, când vasăzică *Dicționarul* se îndreaptă vertiginos spre coada alfabetului”. ■ Despre *Perpessicius sau experiența admirației* notează Gheorghe Grigurcu: „Uneori totuși ceremonia împinsă peste anumite limite ale uzanței produce impresia unei algidități. Ostenit de spectacolul propriei sale generozități care riscă a se automatiza, Perpessicius îi opune un alt spectacol, cel al distanțării inaparente. Politețea e fără cusur, într-o turnură ce amintește un alt veac, și cu toate acestea se insinuează un aer de mecanism ce imprimă adjective festive, creând o imagine evident de suprafață. Ajungem în felul

acesta la dozajul de elogi și reticențe practicat de Perpessicius cu o artă din care putem deduce stânjenirea sa de a-și trăda programul, de a fi «critic», în locul lirismului explicativ compact. Exegetul recurge la o complicație formulatorie ca la un motiv baroc în care confirmarea e pierdută într-o dezvoltare ambiguă pentru a se recâștiga în relieful pozitiv al ansamblului. Gândirea critică apare scufundată în politețuri, menită a fi descifrată doar prin pipăit ca un alfabet Braille”. ■ În textul *Lirica feminină*, Al. Protopopescu analizează volumele de versuri ale două poete: Ioana Diaconescu și Doina Uricariu. □ Ioana Diaconescu: *Amiaza* (C.R., 1977): „Ceea ce surprinde în *Amiaza* este «bestiarul» uimitor de bogat. Apar în combinații metaforice sau ca «personaje»: boul, cerbul, calul (fantastic și de mare), albina, șoimul, lebăda, căprioara, omul-pasăre, greierul, porumbelul... La fel de prodigios este și atlasul hortic și dendrologic: salcia, crinul, caprifoiul, ciulinii, urzicile... O adevărată transgresare a regnurilor ce-ar putea lăsa impresia că o titanică fire poetică cutează a-și face de lucru cu tot universul. În parte așa este, numai că termenii în care urmează să se desfășoare confruntarea nu sunt deloc titanici. Dimpotrivă, o voce sfioasă, delicată, melodioasă încearcă să împace lucrurile pentru totdeauna dezbinat și atât de sever ierarhizate de Geneză”. □ Doina Uricariu, *Jugastru sfiala* (Eminescu, 1978): „Hotărât, Doina Uricariu are capacitatea rară de a clătina lumea pentru a-i reda mobilitatea, o mobilitate echivalentă cu a spiritului. Dar pentru ca inițiativa să aibă numai urmări fericite, lumea trebuie smucită, cum spune un eseist, cu funii care să nu se rupă înainte ca aceasta să se clinească. Atunci s-ar putea să nu mai vorbim de «lirică feminină»...”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Ioanichie Olteanu, Petre Got, Nicolae Mecu, Bucur Țincu, Roxana Sorescu, Alex. Ștefănescu, Al. Săndulescu, George Gibescu, Victor Atanasiu, N. Steinhardt. □ Ioanichie Olteanu omagiază evenimentul: *George Macovescu la 65 de ani*: „Poate niciuna din cărțile lui George Macovescu nu îl reprezintă atât de fidel și deplin ca ultima, *Vârstele timpului*, culegere de publicistică acoperind un spațiu istoric de peste patru decenii. Dictat de cerințele momentului, articolul de ziar are o soartă vitregă: el nu supraviețuiește, de regulă, faptului. Nu e cazul cu aceste reportaje, anchete și comentarii, care îi oferă cititorului de azi nu numai mărturia documentară a unor vremuri agitate, dar îi dau sentimentul că în litera lor bate, omenește, apropiat, pulsul vieții. Scrise simplu, într-un stil mai degrabă auster, percutant și direct, ele sunt expresia unei atitudini răspicată, a unei conștiințe angajate cu toată fervoarea tinereții în slujba democrației sociale. Între umilință și demnitate George Macovescu optase încă de pe băncile școlii”. □ Și Petre Got cinstește memoria a doi poeți în intervenția: *Mari scriitori, mari conștiințe*: „În această lună a mireasmelor și a cerului înalt, se împlinesc șase, respectiv patru decenii, de la trecerea lui George Coșbuc și Octavian Goga în lumea umbrelor. Poeți patrioți, poeți sociali în accepțiunea cea mai revelatoare



a expresiei, publiciști de marcă, ei sunt mari scriitori, mari conștiințe, adevărate făclii ale neamului, tribuni înflăcărați, care vor rămâne de-a pururi în suflul nostru, fiind pildă pentru slujitorii condeiului de azi și dintotdeauna. Opera lor, în ceea ce are durabil, este tezaur și laudă pentru poporul român și pentru vatra strămoșească”. □ Despre *Proza eminesciană în ediție critică* notează Nicolae Mecu: „Apariția, în cadrul ediției critice întemeiate de Perpessicius a volumului VII, *Proza literară*, trebuie salutăată ca un eveniment ieșit din comun, atât pentru valoarea în sine a cărții, cât și pentru reluare unei tradiții și promisiunea de a o continua. Volumul este îngrijit de un grup de cercetători ai Muzeului Literaturii Române: Petru Creția – conducător, stabilirea textului și a variantelor, D. Vatamaniuc – notele și comentariile de istorie literară, Anca Costa-Foru și Eugenia Oprescu – descifrarea și transcrierea literară a textelor. [...] Principiile de transcriere (asupra cărora nu vom stăruî, ele putând face obiectul unei discuții aparte) pentru care a optat Petru Creția – spirit riguros și echilibrat, filolog de solidă formație clasică – se situează practic între ediția Perpessicius (poezia) și cea alcătuită în 1964 (proza literară) de E. Simion și Flora Șuteu”. □ Bucur Țincu prezintă: *O sinteză valoroasă despre „Școala ardeleană”*: „Masiva monografie a lui Ion Lungu, recent apărută, *Școala ardeleană, mișcare ideologică națională iluministă* (Ed. Minerva, 1978, 405p.) suscită un interes firesc nu numai prin natura pasionantă a subiectului, ci și prin faptul că este prima mare sinteză în materie. După mai mult de un secol de felurite exegeze documentare, de studii, articole și editări de texte, al căror număr este considerabil, istoricul literar clujean Ion Lungu reușește, ca rezultat al unei munci asidue de peste două decenii, să ofere istoriografiei noastre culturale și literare o impunătoare sinteză vrednică de subiectul tratat”. □ Roxana Sorescu se referă la *Ioanide, scriitorul*: „*Scrinul negru* este romanul în care se interferează două tipuri de gândire artistică: unul obișnuit lui Călinescu cel din *Bietul Ioanide*, al observării psihologice reale a indivizilor și al construirii de personaje după aceeași metodă cu care La Bruyère își concepea caracterele, generalizarea percepției particulare, mascată de scriitorul român printr-o epică pentru care se cheltuia o minimă inventivitate, saltul, nou pentru romancier, dar foarte familiar istoricului literar, tipul de gândire estetică prin care se inventează psihologii și caractere pornind de la o desfășurare de evenimente atestate. O dată trebuie descoperită epica, a doua oară psihologia. [...] În roman, farmecul contrapunctului nu trebuie ignorat, cel care inventează pe Caty pe măsură pasiunilor sale, trăiește concomitent toate nuanțele erotice în relațiile cu *Cucly*, Mimi, Diana. Din ambianța sa reală lipsește senzualitatea rapace și fără scrupule morale, dar grațioasă în firescul ei, inocența pură a instinctelor de acaparare, pentru care arhitectul se compensează imaginativ ca să nu-i rămână străină niciuna ca dintre formele de exteriorizare a feminității”. □ Alex. Ștefănescu semnează textul *Enigma Dorei Iatan*: „«Trecătorule, du-te și spune

posterității că aici a căzut cel din urmă apărător al dreptului ființei umane la intimitate...» – așa ar putea suna motto-ul noului roman al Danei Dumitriu, *Duminica mironosițelor*, publicat la sfârșitul anului trecut de Editura Cartea Românească. Iar cuvintele ar aparține, fără îndoială, eroinei romanului, Dora Iatan, care exercită asupra cititorului o adevărată seducție. [...] În afara de epica propriu-zisă, remarcabilă, în roman există și numeroase inserții eseistice, captivante sub raport intelectual, cum este, de exemplu, o sarcastică teorie, care s-ar putea rezuma astfel: fiecare epocă are boala pe care o merită, cancerul reprezentând, de exemplu, pentru secolul douăzeci, un fel de erupție a iraționalității. Actualitatea problematicii ca și modernitatea construcției epice, scrisul subtil, pătrunzător, atras mai ales de abisurile gândirii abstracte, fac din noul roman al Danei Dumitriu un reper redutabil în proza noastră de azi”.

□ George Gibescu descoperă în cartea lui Corneliu Buzinschi *Deschiderea spre actualitate sau vitalitatea unei formule*: „Interesantă și sub raportul tehnicii narative (prim-planuri, dislocare ponderată a timpului narativ, roman în roman), noua apariție editorială a lui Corneliu Buzinschi, *Contemporanii* (Eminescu, 1978), excelează prin surprinderea psihologiei de grup. Intenția autorului a fost de a explora prin decupări succesive reacții comportamentale într-o situație-limită”.

□ Victor Atanasiu situează poezia Florenței Albu *Între lirismul profund și cel decorativ*: „Interesul poeziei Florenței Alb se datorează undei ei melancolice și dramatice. De observat că, deși are o înclinație evidentă spre decorativ, spre acoperirea propriilor stări și obsesii în haina unor imagini și viziuni grațioase, tragismul nu se estompează ci e perceput mai intens. Florența Albu compune «fantezii», imaginează tablouri teribile ori de o dureoasă delicatețe, însă acestea nu sunt nici mijloc de «cerebralizare» a lirismului, nici punere în surdină a fiorului, interior prin estetizare, ci tocmai de marcarea lui mai apăsată. Notarea calm-scrupuloasă a unor detalii, construcția cu migală de artizan a poemului, imaginile rafinate ori repetițiile savante, plasarea potrivită în context a strigătului disperat, plasare ce denotă o intuiție sigură în «regia» discursului liric, toate acestea nu sunt probe de virtuozitate ci sunt subordonate viziunii deloc înseninate a poetei”.

□ N. Steinhardt semnează textul *Imanența transcendentă*: „În ultima sa expoziție, Horia Bernea reia tema dealului. Dealul, acum, incomensurabil și ineputabil prin definiție, tinde să apară, cu precădere, sub formele-i simbolice și revelatorii. E, în *Deal V*, un demers neostentativ dar și necamuflat către o viziune de nu propriu-zis apocaliptică și eschatologică, în orice caz propice unei înfățișări a modelului – care-l obsedează de multă vreme pe artist și joacă, într-un anume fel și în înțeles kafkian, rolul de ușă proprie de acces la deslegări și descifrări – învăluit, înveșmântat, însingurat în culori, efluvii și vârtejuri grave. Iar acestea, vădit lucru, însoțite de semnificații și tâlcuri de dincolo de materialitatea bine conturată și solid înrădăcinată a modelului în solul comun”.

## IUNIE

### 1 iunie

• [„Flacăra”, nr. 22] În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii de Anghel Dumbrăveanu. ■ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (12)*, Octavian Paler publică partea a patra din *Fascinația arheologiei*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *România te iubesc!*, o recenzie a antologiei cu acest nume ce conține o selecție din lirica poetului grec Iannis Manikas. ■ Ion Dodu Bălan publică un articol omagial intitulat *Domokos Géza la 50 de ani*. ■ În *Opinii*, Mircea Iorgulescu scrie despre *Opacitatea în literatură*: „Obişnuința de a invoca pe clasici pentru a nega pe contemporani nu este nouă, dar forța de înrăurire i-a rămas considerabilă. Nu mai spun că aducerea clasicii în actualitate sub această formă autoritară și inhibitivă, dogmatizarea lor duc la transformarea tradițiilor în restricții și a impulsului creator în sterilă virtuozitate; mai important mi se pare efectul psihologic la nivel social, implicat în îndemnul la apatie spirituală, pe care îl determină invocarea clasicii în chip de piscuri intangibile. De cele mai multe ori declarata conviețuire cu clasicii ascunde însă o meschină, penibilă ignoranță, o necunoaștere flagrantă a realităților culturale și artistice contemporane. Când cineva respinge cu vehemență poezia de azi invocând un clasic trebuie să înțelegem de fapt că n-a mai deschis de multă vreme o carte de versuri – nici măcar a invocatului clasic”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Valeriu Armeanu, *Lanul cu vedenii*. □ Sunt publicate două poezii de Nikolaus Berwanger și Ana Fenoghen.

• [„Orizont” nr. 22] În talmăcirea Adrianei Babeți apar, sub forma dialogală (sau de polilog), câteva fragmente din *Réponses (Tel Quel, 1971)*, *Le plaisir du texte* (1973), *Roland Barthes par lui-même* (1975) și *Fragments d'un discours amoureux* (1977), la rubrica „din literatura lumii”.

• [„România literară”, nr. 22] Se deschide cu editorialul redacțional *Legitimă mândrie*, despre încheierea „turneului” asiatic întreprins de Nicolae Ceaușescu. □ Mircea Horia Simionescu scrie despre vizitele de stat, cuprinzând *Un imens spațiu al faptei*: „Însoțită de cele mai frumoase sentimente ale scriitorilor acestui popor, înalta vizită a președintelui Nicolae Ceaușescu în cinci țări din Asia s-a bucurat de adeziunea lor întreagă. Universul artei este universul poeziei, iar din ideile și faptele învederate de această importantă misiune se desprind înălțătoare imagini poetice. Dacă sensurile profunde ale artei sunt omul și epocalele sale înfăptuiri, întru emanciparea omului și deplina sa libertate, apoi recenta vizită reprezintă pentru scriitori un amplu repertoriu de teme și sugestii poetice, cărora, cu toții, nu vom întârzia să le dăm înaripată expresie”. □ Ecouri ale itinerariului asiatic desfășurat de Nicolae Ceaușescu regăsim în textele *Cu brațele deschise* (Alec Ivan Ghilia), *Prietenie și colaborare* (Arnold Hauser), *Lângă inimile noastre* (Mihai Negulescu), *Înaltul*

*prestigiu* (Barabás István) și *Cuvânt și faptă* (Florin Costinescu). ■ În grupajul *Viața literară* sunt consemnate *Seri de poezie românească la Paris*: „O seară de poezie românească a fost organizată de Asociația de prietenie Franța-România, cu ocazia festivalului internațional de poezie al Parisului. Președintele asociației, scriitorul Pierre Paraf, a făcut un emoționant elogiu prieteniei adânci care leagă popoarele român și francez, scriitorii, oamenii de artă din cele două țări, vorbind cu căldură despre valorile spirituale ale poporului nostru, despre calitatea excepțională a literaturii române. Poetul Jean Pierre Rosnay, director artistic al Festivalului internațional de poezie al Parisului, a vorbit despre poezia românească contemporană, subliniind locul ei important în poezia europeană și mondială. El a insistat asupra efortului constant al statului român pentru încurajarea artelor, a poeziei. Poeții Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Ștefan Augustin Doinaș și Romulus Vulpescu – participanți la Festivalul de poezie al Parisului – au citit, în limba română și franceză, din versurile lor și ale altor poeți români. Au participat Emmanuel Bondeville, secretar al Academiei franceze de arte frumoase, Hélène Tournaire, vicepreședinte al Societății oamenilor de litere din Franța, scriitori, oameni de artă, profesori universitari. O a doua seară de poezie românească s-a desfășurat la centrul universitar Censier (Sorbona III), unde poeții români au citit din versurile lor în limbile română și franceză. Romulus Vulpescu și Ștefan Augustin Doinaș au vorbit despre poezia română contemporană. Actorul Jean Champion a citit din creația română actuală”. ■ Sub genericul *Trei opinii despre proza lui Alexandru Ivasiuc*, analize datorate lui Eugen Simion, Mioarei Apolzan și lui Mircea Scarlat. □ Eugen Simion remarcă în proza lui Al. Ivasiuc *Un spațiu literar: „vestibulul”*: „Ca demonstrație epică a unei idei cartea [*Iluminări*] este bine scrisă până aproape de final, apoi, ca și în *Apa*, prozatorul nu mai are răbdare, grăbește deznodământul, fără a-i aduce și justificarea estetică necesară. Ca un turist care a stat prea mult timp într-un loc, el își închide deodată valiza și pleacă renunțând la proiectul inițial. Să fie Al. Ivasiuc un prozator mai ales *al premizelor*, un agitator în câmpul ideilor și mai puțin un creator de soluții epice? El tulbură, în orice caz, schema de conflicte din proza noastră, introduce ecuații noi și, interesat mai ales de felul în care legile sociale acționează în spațiul moral, înfățișează «cazuri» care opun de regulă un intelectual (un individ care poate trăi la nivelul spiritului traumele din planul vieții curente) unui mecanism puternic. În *Apa*, Paul Dunca are de înfruntat mentalitatea puternică a familiei (și iese înfrânt), în *Iluminări* revolta lui Paul Achim («cura de sine») se lovește de angrenajul vieții sociale. Nici o mutație mai profundă nu se produce în viața interioară, personajul revine în punctul de dinaintea crizei. Paul Achim, ca toți ceilalți dinaintea lui, continuă să stea, înlănțuit de determinări, într-un *vestibul* social care dă spre grădina tuturor iluziilor sale. Aceasta arată că Al. Ivasiuc este obsedat în chip pozitiv de o idee și a descoperit pentru ea o metaforă epică (sau un spațiu literar) care o pune bine în scenă și-o individuală-

lizează. De la *Vestibul la Iluminări* spațiul acesta situat între voința subiectivă și determinarea obiectivă a istoriei este populat de indivizi care trăiesc într-o agitată stare de opțiune. Condiția lor e determinată de o puternică dorință de a schimba ceva ce refuză să se schimbe. O forță mai puternică decât voința lor îi împiedică să apese pe clanța ușii care dă dincolo. La sfârșitul narațiunii, îi vom reintâlni în același spațiu insecuritynt, bătut de vânturile istoriei”. □ Mioara Apolzan trasează contururile unui posibil roman, *Cronica familiei Dunca*: „Atunci când se vorbește despre Al. Ivasiuc, fie pentru a-i defini formula romanelor, fie pentru a-l încadra în contextul prozei contemporane, sintagma cea mai des folosită este aceea de «roman politic». Știut fiind faptul că între *politic* și *istoric* (politică și istorie) raportul se stabilește în funcție de perspectiva diferită (sincronică – diacronică) asupra evenimentelor, o lectură din acest unghi a prozei sale ar fi cu siguranță interesantă. Privită astfel, «actualitatea» problematicii cărților sale și-ar putea depăși contextul, uneori prea explicit legat de un anumit moment, devenind, prin esențializare, o meditație asupra destinului individului în raport cu istoria. Meditație reluată obsesiv în tot ce Al. Ivasiuc, prozatorul și eseistul, a scris și care ne îndreptățește, între altele, să discutăm despre *viziunea* istorică a operei sale. Lăsând acum la o parte aspectul propriu-zis politic (asupra căruia s-a insistat la fiecare carte), ca și disocierile ce privesc statutul romanului politic sau al celui istoric, să semnalăm existența unui roman de factură istorică, pe care l-am putea intitula *Cronica familiei Dunca*. Cum bine se știe, nu este vorba despre o carte cu acest titlu. Dacă scriitorul ar fi realizat-o în cele din urmă unitar, ca pe o proză de sine stătătoare, este dificil de susținut acum. Ceea ce se poate observa însă este faptul că începând cu *Interval*, aproape întreaga proză a lui Al. Ivasiuc se întoarce cu insistență la istoria familiei Dunca, spre care converg temele majore ale scrisului său și la care se raportează tipologic personajele”. □ Mircea Scarlat aduce în prim-plan *Nuvelistul*: „Activitatea romanescă a lui Alexandru Ivasiuc a pus în umbră două nuvele excepționale: *Corn de vânătoare* și *O altă privire*. [...] Dacă în prima nuvelă narațiunea prevalează asupra comentariului, în cea de-a doua echilibrul este aproape perfect, problemele fiind implicate în faptele relatate. Această caracteristică a celor două proze scurte le conferă, pe lângă valoarea literară certă, calitatea de experiment. Utilizarea (reorientarea) inteligentă a existentului cultural este o atitudine curentă în literatura modernă; Ivasiuc a scris în secolul în care Miguel de Unamuno a repovestit, interpretând, faptele lui Don Quijote și ale lui Sancho, iar eroul lui Borges – Pierre Menard – își propusese să rescrie pur și simplu cartea lui Cervantes. Tipărirea nuvelor (1972) se plasează aproximativ la jumătatea activității românești a lui Alexandru Ivasiuc. Apelul deliberat la tehnici vechi (ale prozei, nu neapărat ale romanului) poate fi interpretat ca un indiciu al voinței de primenire. Să nu uităm că la originea prozei genealogiile ocupă, cel puțin statistic, un loc privilegiat. Latinescul «narratio» (în care s-a văzut semnul distinctiv al epicului) se

definea ca relatare a unor întâmplări într-o succesiune de momente. Spre deosebire de roman, nuvela are un singur fir epic fabulativ. Este posibil ca Al. Ivasiuc să fi scris cele două nuvele (și) pentru a face un exercițiu narativ în vederea romanelor inevitabil problematice pe care le scria. Un studiu al activității sale românești ar putea dovedi urmările acestui exercițiu încununat, oricum, de succes. Nuvela *Corn de vânătoare* este capodopera stilistică a acestui prozator ce nu a acordat niciodată o exagerată atenție stilului”. ■ La *Breviar*, sub titlul „*Înainte de premieră*”, Șerban Cioculescu semnalează cel de-al VII-lea volum din „monumentala lucrare” a lui Ioan Massoff, *Teatrul românesc*, prilej cu care comentatorul oferă și unele amintiri din lumea Thaliei. ■ *Considerațiile confortabile* ale lui Al. Philippide se îndreaptă, în acest număr, spre *Variațiile simfonice pentru pian și orchestră* de César Franck. ■ Anghel Dumbrăveanu schițează un *Portret în oglinzi paralele* al președintelui U.S.R.: „La 65 de ani, George Macovescu ni se pare tânăr, cultivând cu mare prosepțime ideea subtilă, promovând un stil de muncă dinamic, de mare dăruire. Între scriitorii de azi el este un clasic al acțiunii, un exemplar luptător. Am spune, unind liniile unui portret, un educator. Îl putem recunoaște în portretele pe care le înfățișează, îl putem regăsi în oglinzile contemporanilor săi. Dacă Teodorescu-Braniște, Sahia, Gh. Dinu, Stancu, N.D. Cocea se află între subiectele preferate ale confesiunilor sale, putem fără dificultate să observăm că modelul acestora poate să se așeze lângă portretul lui George Macovescu”. ■ *Pasiunea scriitorului* exprimată de Radu Petrescu în *Oceanul întors* este apreciată de Paul Georgescu: „Impresia globală pe care o lasă cititorului «Jurnalul» lui Radu Petrescu este aceea de discreție, de ferveare și de frumuseți. Izbește mai cu seamă faptul că o unică pasiune dă conținut, dramă, ordine și scop – deci justificare – vieții autorului, pasiune căreia îi subordonează și îi dăruiește totul, inclusiv pe sine însuși. *Oceanul întors* exprimă – cu precădere – pătimirea eroului pentru patima sa: scrisul. [...] Evidentă, profund impresionantă este în paginile *Oceanului* acea putere a marilor sensibili, a fragililor ce par mereu gata să se frângă și să se prăbușească dar care cu o tenacitate obsedată se ridică mereu din epuizare și apatie, forța vulnerabilă a creatorilor mereu renăscută precum pasărea Phoenix din propria-i cenușă. Conștiința misiunii scriitoricești (constantă) și conștiința valorii proprii (mai oscilantă) fac uneori afirmații juvenil exacerbate. În genere însă, așa cum am afirmat la început, Radu Petrescu reușește să găsească, spre a-și exprima drama, o foarte personală violență în discuție. Folosește adese comparația și metafora pentru ca să sune strigătul șoptit, și să pară patosul neutru: «Se zice că zidarii care lucrează la mari înălțimi încearcă impulsul sinistru de a se arunca jos și de aceea sunt legați. Un gol adânc sub mine am și eu, încerc același impuls». [...] *Oceanul întors* este unul dintre cele mai semnificative și mai pasionante *Jurnale* ale literaturii noastre”. ■ Hristu Cândroveanu urmărește *Dinamica metaforei* în volumul de versuri *Panoramă-n dor de domnișoara Pogany* al lui Ion

Bănuță. ■ Considerându-l pe Vladimir Colin „unul dintre cei mai avizați creatori de literatură științifico-fantastică de la noi”, Sorin Titel se apleacă asupra *Unui roman de anticipație* al autorului, anume *Babel*: „Romanul lui Vladimir Colin pune în discuție tema recâștigării umanității, a reintegrării (e vorba despre cele trei personaje cu nume atât de stranii) în lumea oamenilor. Eroi trec dintr-un timp în altul, ca într-un celebru roman de Kurt Vonnegut jr., *Abattoir-5*, mor și renasc în mod miraculos, dar spre sfârșitul cărții ei intră din nou în timpul uman, singurul în care se poate trăi (sau muri) cu adevărat. [...] Romanele științifico-fantastice își construiesc întregul lor eșafodaj nu de puține ori pe o anumită spaimă de viitor. Lumea pe care autorii de science-fiction și-o imaginează seamănă adesea cu o lume de coșmar: o lume mecanizată și automatizată până la demență, din care omul este absent. Nu este greu să depistăm pesimismul atroce al unui Orwell sau Huxley, atunci când aceștia își imaginează lumile viitoare. Planeta Babel din romanul lui Vladimir Colin seamănă și ea foarte bine cu un «penitenciar perfecționat» (așa o și caracterizează, de altfel, unul din eroi). [...] Tâlcurile grave ale cărții sunt la îndemâna oricărui lector, oferindu-i, totodată, acestuia un binevenit prilej de meditație. *Babel* de Vladimir Colin este o carte prin care literatura științifico-fantastică își poate cuceri noi cititori. Mai rezervați astăzi, ei vor deveni poate mult mai entuziasmați mâine. Dar să nu... anticipăm?”. ■ Valeriu Cristea întrezărește „*Tristețea criticului*” în volumul *Lecturi și păreri*: „Dumitru Micu își onorează cu atâta seriozitate și competență obligațiile sale profesionale (și profesionale), de critic și istoric literar, încât cineva nefamiliarizat îndeajuns cu scrisul lui ar putea fi surprins să constate (citindu-i de pildă actualele *Lecturi și păreri*) ce neîmpăcată nostalgie a evadării îi frecventează conștiința, a evadării tocmai din domeniul pe care-l ilustrează cu exemplară autoritate! Instalată, cu toată greutatea unui prestigiu merituos, de mult câștigat, în fotoliul de lectură al cronicarului literar, ori la masa de lucru a cercetătorului de epoci și curente literare, Dumitru Micu nutrește reveria unui periplu liber, compensator. Care să-l poarte și pe alte teritorii, mai mult sau mai puțin învecinate. Care să-i dea posibilitatea să se oprească, pe propriul teritoriu, acolo unde ar vrea. Evadarea e dorită tot în livresc, dar dincolo de zidul lucrărilor de specialitate, spre atâtea și atâtea cărți care așteaptă să fie citite și mai ales recitate. [...] *Lecturi și păreri* [...] cuprinde, pe lângă așteptatele studii și articole de critică și istorie literară, referiri la lucrări de istorie (Vasile Pârvan) și istoria religiilor (Mircea Eliade), de filosofie (Blașa) și estetică (Liviu Rusu, Ion Ianoși, N. Tertulian). Dacă la acest evantai, relativ larg, de preocupări vom adăuga și cele câteva pagini memorialistice și de confesiune, inserate în volum, de un interes, după cum se va vedea, special, sentimentul acelei nostalgii a evadării din compartimentul strict al profesiei (de care vorbeam) va putea fi înțeles mai exact. Periplul livresc se prelungește la Dumitru Micu în existențial. Punctul terminus al evadării e viața”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici „așază” al treilea episod din *Starea poeziei*,

analizând volumele *Veac adânc* de Grigore Georgiu și *Mersul pe mare* de Nicolae Bădilescu. ■ Cristian Unteanu marchează, printr-un documentar, *Două secole Voltaire*. □ Și Nicolae Balotă redă, la *Cartea străină*, tot *Cuvântul lui Voltaire*. ■ În cadrul rubricii dedicate *Muzicii*, Doru Popovici scrie despre Sergiu Celibidache („*Melodia continuă a visului*”...). ■ Geo Bogza încredințează poezia *Prinderea floroșilor asasini*, urmată de o recomandare de lectură: „Celor interesați să afle cum a fost multă vreme, și cum ar fi de dorit să redevină spiritul românilor ce se încumetă să se manifeste în public, le recomand interviul lui Sergiu Celibidache din revista «Flacăra», surprinzător – și încurajator – prin spontaneitate, sinceritate, strălucire și profunzime”. □ Gheorghe Tomozei, Vasile Nicolescu și Aurel Rău sunt prezenți cu grupaje de versuri în acest număr. □ Sub titlul *Candoarea poeziei*, I[on]. H[orea]. introduce câteva poezii aparținând Irinei Airinei și lui Cristian Popa, doi foarte tineri poeți, de cincisprezece, respectiv treisprezece ani, membri ai Cenaclului „Săgetătorul”, condus de Tudor Opreș. □ Proza este reprezentată prin două nume: Fodor Sándor (*O zi, o viață*, în traducerea lui Constantin Olariu) și Adriana Bittel (*Întâmplarea*). □ În *Atlasul* său, Ana Blandiana se referă la metrourile parizian (*Metro*). □ Nicolae Nicoară traduce *Lirică din Nigeria*.

● [„**Tribuna**”, nr. 22] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „România acționează consecvent pentru strângerea legăturilor de prietenie și colaborare cu țările socialiste, pentru depășirea divergențelor dintre ele, întărirea unității și solidarității lor, pe baza egalității și respectului reciproc. Promovăm, de asemenea, o largă colaborare cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealinierte, întărind solidaritatea cu acestea în lupta împotriva politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste. Extindem, totodată, raporturile cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța – principii considerate de tot mai multe guverne ca singura bază pe care se pot clădi astăzi securitatea și pacea în lume”. ■ Sub semnătura „Tribuna” citim *Solia de pace a României Socialiste*: „Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele României pe continentul asiatic – continent ce a cunoscut, în ultimii ani, adânci și ireversibile transformări revoluționare – reprezintă o nouă și grăitoare expresie a consecvenței cu care statul și partidul nostru acționează pentru transpunerea în viață a orientărilor stabilite de Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român în domeniul relațiilor internaționale, orientări ce corespund pe deplin intereselor poporului român, cauzei socialismului, progresului și păcii în întreaga lume”. ■ Ion Vlad publică *Portretul scriitorului: Anton Holban*: „Scriind greu, refuzând «stilul» sau verismul («fotografia»), asumându-și *formula autoanalizei crude*, absolute («gustul de a vedea exact ce e în mine»), practicând scrisul nud, lipsit de artificii, în permanentă stare de veghe, Holban alege calea unei proze grave. E explicația valorii



și perenității ei azi. Iar *Pseudojurnalul* se încorporează acestei opere care este proiecția unei existențe”. ■ Victor Felea publică cronici literare la: □ *Vasile Dan: Priveștiștile* (Facla, 1977): „Vasile Dan debutează cu o poezie matură, dovedind că stăpânește subtile unelte de manifestare lirică și bogate resurse interioare. În ciuda unei tendințe spre fragmentarism, poetul se menține la o bună altitudine artistică”. □ *Vartan Arachelian: Cum învățăm să trăim*, Editura Politică, 1977: „Reporterul deslușește nu numai figura prezentului ci și trăsăturile viitorului și nu ezită să vorbească în numele acestuia. I-am recomanda însă autorului o expresie mai simplă, mai puțin tributară clișeelelor profesionale, greoaie și pretențioase. Cartea sa e un document plin de autenticitate și totodată o pledoarie pentru valorile omenescului și ale civilizației socialiste”. ■ Din *Correspondența din Lisabona* Ștefan Bitan ne informează despre *Doi membri noi ai Academiei din Lisabona*: „Televiziunea portugheză, în teledocumentarul de vineri, 12 mai a.c., a prezentat la loc de frunte festivitatea de primire în rândurile Academiei portugheze de istorie a doi dintre cei mai reputați istorici români, academicienii Ștefan Pascu și Mihai Berza”. ■ În *Debuturi în proza scurtă* semnat de Gheorghe S. Suciu citim: □ *Condiția personajului*, despre *Portocale și cascadori* de Radu Țuculescu (Dacia, 1978): „Dincolo de confortabila stare de promisiune, debutul lui Radu Țuculescu se impune prin unitatea tematică și disponibilitățile de scriitură în proza scurtă”. □ *O măsură a umanului*, despre *Orașul fără somn* de Mircea Ghițulescu (Dacia, 1978): „Înscris, ca și debutul lui Radu Țuculescu, în orizontul unor interesante exerciții epice, *Orașul fără somn* va câștiga desigur în preajma temelor mai ample”. ■ În rubrica sa, Andrei Marga scrie despre *Logica în acțiune*. ■ Dumitru Radulian traduce *Timp dramatic și timp narativ* de Morten Nojgaard, un *Eseu asupra nivelelor temporale în „Ultima bandă” de Beckett*. ■ Versuri semnează Horia Zilieru (*Purificat și bun; Aur și cărbune; O, mamă...; Sunetul pâinii; Imaginația inimii*), Petre Stoica (*Interviu; Jurnal; Mică publicitate*), Ileana Roman (*Câinele Logos*). □ Cornel Udrea revine la *Umor cu Gastrocomice...* □ Citim *Inițieri* de Maria Luiza Cristescu. □ Apar traduceri de A.E. Bacovsky *Din poezia coreeană*: Ly Huan, So Ik, Cion Hon, Kim Su Cian, An Mun En. □ Alexandru Andrițoiu și Liliana Blajovici traduc versurile *Din lirica vietnameză*: Ho Și Min (*Frumusețe; Nu pot dormi; Un cocoș cântă; Noapte; Fără titlu; Barca pe râul Day; Pe munte; Reîntoarcere la Pac Bo; Improvizație; Citind „Antologia celor 1000 de poeți”*; *Liber, traversând munții*).

● [„**Tribuna României**“, nr. 134] Număr în care se aniversază 130 de ani de la Revoluția din 1848. Tableta lui Ion Horea este în ton cu această temă, evocând prin titlul vorbele lui Avram Iancu: «*Noi suntem oameni ai libertății*». O amplă incursiune istorică în evenimentele Revoluției pașoptiste și o reliefare a contribuției capilor ei, Avram Iancu, Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu ș.a., realizează istoricul Dan Berindei, pe două pagini de revistă; din lungul lui studiu (cu titlul *Revoluția de la 1848*) cităm subtitlurile care dau seamă de

conținutul articolului: *Parte a revoluției europene; Rădăcinile interne ale revoluției române; Fenomen unitar al întregii noastre națiuni; Masele populare, motorul revoluției române; Cum s-au desfășurat evenimentele; Revoluția română în istoria națională și universală.* ■ Cursul de limba română al lui Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate a ajuns la episodul al XVII-lea, cuprinzând tema examenelor și folosirea viitorului. ■ Tudor Arghezi este prezent cu două tablete, *Murgul* și *Cri-cri*, iar la „lumea copiilor” avem poezia lui Șt. O Iosif, *Gruia, baladă din popor.*

## 2 iunie

• [„România liberă”, nr. 10 451] Analizând volumul critic al lui Voicu Bugariu, *Patria și cuvântul poetic*, Valentin F. Mihăescu semnează articolul intitulat *Elocință și expresivitate în poezia patriotică*, apreciind faptul că „sunt analizate pertinent [...] raporturile dintre poezie și circumstanță, eveniment, angajament, polemică, opțiune politică, publicistică”, dar și abordarea „ipostazelor individuale ale liricii patriotice actuale”. ■ Manuela Tănăsescu prezintă *Un roman ingenios*, referindu-se la *Nesfârșitele primejdii*, apărut la editura „Eminescu”. Opera evidențiază faptul că „evenimentul aparent insignifiant, întâmplarea minoră, ne poate atrage în mlaștina compromisului din care nu mai este scăpare”. În plus, notează că: „scriind un anti-anti-roman, Mircea Horia Simionescu nu face altceva decât, conform principiului negării negației, să proclame, încă o dată, victoria romanului”.

• [„Scânteia”, nr. 11129] Natalia Stancu marchează, printr-o lungă prezentare, o reușită a cinematografilei românești, filmul *Doctorul Poenaru*, o ecranizare a unui roman cu titlu omonim de Paul Georgescu, după un scenariu și în regia lui Dinu Tănase: „un exemplu de ceea ce o alegere fericită (un roman de substanță și de ținută intelectuală cu certe calități literare) poate genera în planul creației cinematografice, chiar în cadrul unei abordări respectuoase și, inerent, parțiale.”

• [„Contemporanul”, nr. 22] În textul *Scriitorul și literatura înconjurătoare*, Cornel Ungureanu analizează jurnalul lui Radu Petrescu, *Ocean întors* (C.R.): „Sistemul de oglinzi al lui Radu Petrescu mi se pare polemic cu deferență, dar eficacitatea lui e condiționată de deschiderea spre teme mari, substanțiale, spre profunzimea dezbaterii sociale și spre acuitatea conflictelor. O exigență pe care talentul scriitorului nu numai că o îndreptățește dar o și solicită cu necesitate. Sigur că între calitățile prezentate ale cărții ar fi loc și pentru observații restrictive; o anumită afectare sterilizată, e prezentă în *Ocean întors*, poate dincolo de intenția autorului, după cum rescrierea continuă a «literaturii» este și ea sterilizată. Câteva traducțiuni și etimologii (vezi pag. 318) aparțin doar amatorului distrat, lucru cu totul de mirare într-un text atât de apăsat «profesional»”. ■ Dumitru Micu recenzează volumul *Correspondența* (Minnerva) al lui G.T. Kirileanu: „Cunoscut publicului intelectual larg, mai ales

prin ediția Creangă din 1939, cea dintâi ediție științifică a operelor celui mai mare povestitor român, G.T. Kirileanu a slujit cultura națională întreaga viață, în felurite moduri, cu un devotament și o modestie ce-l situează printre cei mai venerabili dintre oamenii de ispravă «care au fost». [...] Integral inedită, această corespondență a fost pregătită pentru tipar, adnotată, încadrată de un întreg aparat critic de către Mircea Handoca, un cercetător bine înarmat cu toate unelele profesiei, autentic continuator al muncii cărturarilor de felul lui G.T. Kirileanu”. ■ La cartea lui N.D. Frunteletă: *Puterea sunetului* (Scrisul Românesc) se referă Doru Mielcescu: „Este poezia unui legământ sacru, intim, firesc cu pământul, având lentoare și gravitate de ritual. Sentimentul cel mai viu e, ca în lirica populară, îngemănarea cu pământul. N.D. Frunteletă preferă naturii-cadru, natura-sugestie umană”.

● [„Cronica”, nr. 22] Editorialul redacțional *Un eveniment politic de dimensiuni excepționale* se referă la vizitele lui Nicolae Ceaușescu în R.P. Chineză, R.P.D. Coreeană, R.S. Vietnam, R.D.P. Laos și Kampuchia Democrată și ocupă întreaga primă pagină. ■ La *Doi ani de la Congresul culturii și educației socialiste*, Sergiu Teodorovici reia discuția despre *Cultură și contemporaneitate*. ■ Despre *Artele plastice în procesul modern al industrializării și urbanizării* scrie Radu Negru. ■ Ziua Copilului este marcată, în acest număr, prin multiple materiale. □ Astfel, două pagini sunt dedicate *Concursului de creație „Autori: copiii!”*, motivându-se în șapou: „Răspunzând amplului program de acțiuni politice-ideologice și cultural-educative organizate în rândul pionierilor și elevilor, «Cronica» găzduiește în paginile sale încercările literare și plastice ale laureaților concursului «Autori: copiii!», ediția a III-a, desfășurat în cadrul Festivalului național «Cântarea României». Revista noastră înțelege să contribuie astfel la stimularea aptitudinilor artistice ale elevilor, verificate și prin prezenta întâlnire cu cititorii noștri”. □ Nicolae Turtureanu „susține” un *Extemporal*, în *O întâmplare din viața noastră*, atrăgând atenția asupra aspectului moral al literaturii: „Literatura pentru copii este una din încercările limită ale scrisului. Dar ce înseamnă a scrie pentru copii? Înseamnă mai mult decât ne imaginăm. Înseamnă a scrie pentru toată lumea. În vreme ce literatura pentru adulți, – sintagmă rebarbativă, negrefată încă – discriminează micul cititor, literatura pentru copii este tărâmul libertății generale, acceptând cu nonșalantă generozitate cititori de toate vârstele. Aici ne refugiem mai toți când vrem să ne de-conectăm sau când ținem să dovedim că nu ne-am pierdut, încă, modul copilăresc de a simți, că antenele melcului funcționează și pentru noi, că mai receptăm copilăria. Dacă noi suntem acceptați în literatura lor, ar trebui, la rândul-ne, să acceptăm fără prea mari reticențe și interdicții intruziunea copiilor în biblioteca noastră. Ei nu ne amenință cu exmatricularea, nu ne dau peste mâini când le citim cărțile; noi, de ce să le dăm? La mijloc e o chestiune de morală? Dar, dacă noi suntem morali, înseamnă că și cărțile bibliotecii noastre sunt morale”. □ Într-un reportaj, Virginia Burduja se plimbă *Prin cel mai tâ-*

năr cartier cu elevi ai școlilor generale nr. 13 și nr. 25 din Iași. □ Andi Andrieș remarcă *Revistele elevilor*: „La ora actuală se poate vorbi, cred, de o adevărată mișcare publicistică școlărească. Revistele elevilor, din ce în ce mai numeroase, din ce în ce mai bine gândite, devin adevărate prezențe spirituale, depășind de cele mai multe ori intimitatea școlii editoare și înscriindu-se într-o remarcabilă arie de interes colectiv. [...] revistele școlare nu înseamnă altceva decât forme ale mărturisirii și afirmării, modalități de alcătuire spirituală și de formare a personalităților viitoare”. □ Până și rubrica de *Șah* este destinată celor mici, prezentându-se scurte biografii ale unor „Copii minune” care s-au remarcat în sportul minții. □ În *Copiii lumii cântă și desenează* sunt reunite mai multe lucrări, poezii și desene, realizate de copii din mai multe țări, grupajul încadrându-se în „contextul acțiunilor ce marchează Anul Internațional al copilului destinat îmbunătățirii condițiilor necesare creșterii și dezvoltării armonioase, fizice și spirituale, a tuturor copiilor Terrei”. ■ La *Moment*, este semnalat faptul că una „din revistele tineretului universitar ieșean, «Opinia studentească», ne oferă numărul 2 al «bibliotecii» sale. În prezenta plachetă semnează doi poeți tineri: Cătălin Bordeianu și Nichita Danilov. [...] Cei doi tineri poeți își anunță, așadar, prin recenta lor apariție în «Biblioteca Opiniei», viitoarele lor prezențe editoriale”. □ Un alt *Moment* reținut se referă la numărul din 25 mai 1978 al revistei *Tribuna*, care „găzduiește în paginile sale lucrările studenților care au participat la cel de al IV-lea Colocviu național studentesc «Mihai Eminescu» care s-a desfășurat la Cluj-Napoca în zilele de 5-7 mai 1978. Colocviul eminescian a scos încă o dată în evidență disponibilitatea operei eminesciene de a oferi criticii teme de meditație, de a fi de o nepuizabilă deschidere spre actualitate. Revista a acordat cu generozitate un spațiu larg lucrărilor premiate la colocviu, încât Eminescu văzut de studenți își are o imagine cu un pronunțat caracter specific. Tinerii critici dau dovadă de o bună informație, de intuiții noi, de interpretări care ne fac să reținem aceste nume despre care o să se vorbească cu siguranță în viitor: Dan Arsene, Ilie Rad, Florin Năstase, Ionel Pop, Mircea Cărtărescu, Eugen Munteanu, Carmen Fărcașiu, Ana Maria Ivan, Doina Vlas. Studiile și articolele acestor studenți marchează în valorificarea operei eminesciene un *moment* care va fi înregistrat de bibliografia poetului”. ■ Poezia este reprezentată prin Emil Brumar, George Chirilă, Costina Radu, Alexandru Tudor Mălin, Manuela Pascu și Ludmila Neicu.

- [„**Munca**”, nr. 8442] Hans Liebhardt scrie *Țara descoperirilor*.

- [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 391] Dan Mutașcu, pe pg. 1 – *Un profesor de „educație națională”*: Simion Bărnuțiu. □ Emil Manu comentează *Versurile lui Létay Lajos*, vol. *Depărtări*. □ Constantin Sorescu face o trecere în revistă a *Cântecului de leagăn din poezia populară românească*. □ Versuri de Vasile Smărăndescu. □ Dan Ciachir realizează o schiță în alb-negru lui Mircea Iorgulescu, urmărind volumul acestuia, „*Scriitori tineri contemporani*” – ce se vrea o panoramă a tinerei literaturi române din prezent (cei

care nu au împlinit 40 de ani la ora redactării lucrării – 1976), un ghid pe criteriu cronologic, autorii fiind etajați generic și înșiruiți alfabetic. ■ Scriitorul *Eugen Barbu – Laureat al Premiului „Herder”*: „La 17 mai 1978, în Aula Academiei austriece de știință a avut loc decernarea premiilor internaționale Gotfried von Herder pentru anul în curs. Premiile au fost atribuite unor personalități din Europa pentru activitatea desfășurată în scopul promovării relațiilor culturale între popoarele continentului. Printre laureații din 1978... se află și scriitorul Eugen Barbu, căruia premiul i-a fost conferit pentru remarcabilele sale merite literare.” Au participat: președintele Austriei, dr. Rudolf Kirschschlaeger, ambasadorul României, Octavian Groza, rectorul Universității din Viena, Kurt Komarek, prof. Werner Welzig. □ Ileana Lucaciu – *Fără șabloane*, o cronică dramatică despre piesa *Goana* de Paul Ioachim la Teatrul Giulești. □ H. Zalis în *Eminescu și vechimea geto-dacilor*, abordează *Rugăciunea unui dac* ce vine în urma unui alt manuscris, *Gemenii*: „Dacul lui Eminescu este personajul mitic al marilor romantici”.

### 3 iunie

● [„*Luceafărul*”, nr. 22] Se deschide cu un grupaj de texte puse sub semnul unui *Mesaj al demnității, păcii și colaborării*, la încheierea vizitei lui Nicolae Ceaușescu în țări socialiste din Asia: *Sentimentele noastre* de Mihai Tatulici, „*În concordanță cu realitățile contemporane*” de Ion Longin Popescu și *România – țară deschisă spre lume*. ■ Tot pe prima pagină se dă startul, printr-un articol de fond semnat redacțional, unei dezbatere privind *Cartea de istorie*: „Între cărțile care se bucură astăzi de un interes sporit din partea unui mare număr de cititori sunt și cele de istorie în sens larg. S-a observat mai demult deplasarea interesului cititorilor de la literatura de ficțiune către o literatură de un caracter mai documentar, mai problematic, hrănită de mari evenimente istorice. A apărut și o specie literară hibridă, numită romanul documentar, menită să desemneze o specie în care ficțiunea încearcă să se concilieze cu documentul brut. Ne oprim aici însă asupra cărții de istorie propriu-zise, adică celei care nu acceptă hibridii, ci este închinată studiului istoric propriu-zis. [...] Asemenea cărți sunt lucrările colective scoase de două colective în editura Academiei despre *Mihai Viteazul* și despre *Petru Rareș* sau cele semnate recent de Ștefan Andreescu despre *Vlad Țepeș* și Mircea T. Radu despre *Tudor Vladimirescu*. Ștefan Andreescu stabilește pe baza noilor cercetări de istorie asupra circulației și semnificației legendelor lui Țepeș o altă situație și înțelege a personalității voievodului controversat. De un maxim interes este și lucrarea lui Mircea T. Radu despre Tudor Vladimirescu cu atât mai mult cu cât e precedată de o monografie exemplară ca metodă și siguranță de lucru, aceea a lui Andrei Oțetea căreia cercetarea lui Mircea T. Radu i se opune frontal și programatic. E vorba și în acest caz de o revizuire a întregii informații, de o lectură critică a izvoarelor, de avansarea unor concluzii, de reabilitarea, între

alte, a unor concluzii anterioare, respinse în etape precedentă de istorici. Iată două din cărțile care atestă un nou spirit al cercetării istorice căreia i-am dori însă și o mai mare dorință de a intra în contact cu publicul larg”. □ Gheorghe Suciuc apreciază calitatea portretului *Intransigentului revoluționar* din monografia întocmită de Corneliu Albu: *Alexandru Papiu Ilarian*. □ În filele lucrării *Pe drumul unității naționale* de Vasile Netea, Dan Alexandru Condeescu parcurge cu lupa critică *O sută de ani de istorie*. ■ Deși nu este marcată ca atare, pagina de cronici și recenzii stă, și ea, sub semnul *Cărții de istorie*, analizându-se romane documentare sau opuri istorice. □ „*Te Deum la Grivița* și *Scrisoare de la Rahova* sunt – notează M. Ungheanu în *Cronica literară* – doar două fragmente, cartea a III-a și a V-a, dintr-un vast roman *Zăpezile de acum un veac* pe care Paul Anghel îl închină războiului de independență al României. Deși e dificil de imaginat întregul, greu de vorbit despre un roman pe care nu-l cunoaștem până la capăt, cele două cărți ne sugerează contururile romanului și suficiente probe pentru a vorbi de factura lui particulară evidentă în cele două părți care au ajuns acum la cunoștința cititorilor. Ceea ce vrem să observăm de la început este croiala romanului conceput la mari dimensiuni, cu o deschidere foarte largă menită să cuprindă întreg războiul, prima linie și spațiile frontului, marea încheștare văzută de sus, ca pe o hartă militară, dar și privită de aproape în intimitatea mișcărilor soldățești, în frământările tuturor celor legați de acest război, fie ei combatanți gata de luptă, fie membri ai familiilor descompletate prin mobilizarea produsă de eveniment. Paul Anghel intenționează o reconstituire amplă care să nu fie doar un roman de război, ci cartea unui popor care acționând se definește pe sine în toate straturile vieții lui. Personajele sunt de aceea numeroase, locurile în care le întâlnim extrem de variate, situațiile adesea surprinzătoare, *Zăpezile de acum un sfert de veac* dovedindu-se un roman caleidoscopic pasionant și amețitor. [...] Credem că apariția izolată a acestor două fragmente dezavantajează contactul cu masivul roman. Paul Anghel este un scriitor de mare suflu, de perspective mari și atât croiala cât și intențiile multiple de care am vorbit sunt mult mai bine servite de un ansamblu pe măsură decât de fragmentele celor două cărți, III și V, deși ele la un loc au peste 400 de pagini. Modelul nemărturisit al scriitorului este *Război și pace* și în freamătul viu, impresionant pe care ni-l oferă mai ales *Te Deum la Grivița* întâlnim suflul arzător al modelului. Citând aici pe Tolstoi sau Sadoveanu, nu intenționăm să subordonăm cartea acestora, ci să subliniem faptul că Paul Anghel este conștient că după experiența lor nu se mai poate scrie fără a ține seamă de ea. *Zăpezile de acum un veac* curge cu impetuozitatea unui fluviu și introducerea *Te Deum-ului la Grivița* și a *Scrisorii de la Rahova*, în albia lor firească le va restitui fluxul lor organic. Paul Anghel se anunță ca autor al unui roman tensionat de idei, neobișnuit prin masivitate, temperatură, autenticitate.” ■ În „*Dreptul de-a fi om*”, Valentin F. Mihăescu recenzează volumul despre răscoalele țărănești de la 1907 al lui Nicolae Mateescu, *Oamenii pă-*

*mântului*. ■ Deși „caracterul alert al stilului” determină o structurare în *Crochiuri* a romanului despre războiul de independență al lui Lucian Dumitrescu, *Valea Sângelui*, Sultana Craia apreciază elanul omagial al cărții. ■ Gheorghe Buluță discută, în *Permanență și unitate*, lucrarea lui Octavian Șchiau, *Cărturari și cărți în spațiul românesc medieval*. ■ Paul Dugneanu se apleacă asupra *Romanului de largă respirație* al lui Al. Voitin, *Cinema Splendid (I)*, căruia recenzentul îi reproșează faptul că „marea răscoală a țăranilor din 1907” este „prezentată însă cam superficial”, subliniind, totuși, că „în ciuda unor neglijențe stilistice, a procedurii uneori facil al rememorării filmice și a unor simboluri cam străvezii, se anunță o încercare romanescă de largă respirație, demnă de interes”. ■ Volumul *1916, zile de vară* de Ion Bulei este comentat, în *O vară fierbinte*, de Doina Uricariu: „Un reportaj concentrat despre «O vară fierbinte» ne prezintă tânărul istoric Ion Bulei apelând la o mulțime de planuri și de date ale căror arcuri de boltă subîntind complexe evenimente naționale și internaționale ce au dus la antrenarea micii Români în primul război mondial și la întregirea națională prin unirea cu Transilvania. Ion Bulei alege o modalitate mai puțin uzitată de scriere a istoriei, înlocuind propriul comentariu cu limbajul direct al faptelor. Evenimentele sunt adunate și decupate din timpul răsfrânt sau oglindit (*mirror-time*) în ordine cronologică, alcătuind un fel de jurnal al epocii. [...] *1916, zile de vară* este jurnalul unui anotimp fierbinte. Descoperim în paginile lui și asumarea unei lecții publicistice inaugurate de cărți ca *Zece zile care au zguduit lumea* a lui John Reed, în care adevărul științific este pus în haine jurnalistice, printr-o frecventare a tehnicilor și limbajelor literaturii de frontieră”. ■ Și la *Cartea de debut* Al. Piru aduce în prim-plan tot un volum cu tematică istorică, romanul *Strigățul ierbii* de Dan Claudiu Tănăsescu (*Spre Roman*). ■ *Citind jurnalul lui Mircea Eliade*, în variantă franceză, Emil Manu semnalează unele aspecte ale confesiunilor: „Jurnalul lui Mircea Eliade [*Fragments d'un journal*, Editura Gallimard, 1973] e o suită de proiecte, de fișe, de notații, de opere în embrion. Spuneam că piesa *Coloana înfinită* [sculptura lui Constantin Brâncuși] s-a născut dintr-o notație din acest jurnal. Multe secvențe sunt de-a dreptul bruionul unor studii de filozofie a culturii sau de filozofie a artei, de istorie a religiilor sau de istorie literară. Nu lipsesc din jurnal notațiile autobiografice, cu însemnări familiale și utilitare; aceste chestiuni personale au aspect de jurnal maiorescian, gândite ca inevitabile, în timp ce notațiile în jurul unor idei sunt de-a dreptul *eseuri*. Material pentru studiu, în viitor, al vieții și operei lui Mircea Eliade, *jurnalul*, apărut în 1973, devine un caiet de dor și un dialog sentimental cu orizontul spațiului românesc”. ■ Dan Cristea îl omagiază pe *George Macovescu la 65 de ani*, în *Vârstele timpului*: „O plinătată a vieții și o comunitate de aspirații celebrează toate paginile lui George Macovescu, ridicând sentimentul prieteniei și accentul loialității la cote vibrante. Căci dominantă lor este o existență care se împărtășește și se regenerează din existența celorlalți și a celor înconjurătoare. *Vârstele timpu-*

lui sunt constituite în sunetul lor plinar de atitudinea unui om care a știut să vadă, să descifreze și să se întovărășească cu tot ceea ce e mai nobil, mai generos, mai grăitor uman. O atitudine a simpatiei și a elogiului și deopotrivă a responsabilității. În generația, atât de încercată, de intelectuali și scriitori ai deceniului al patrulea, George Macovescu este conștiința cordialității și a convergențelor spirituale”. ■ În *Nu ființa luminii, ci faptele ei*, Grete Tartler descrie un concert la al cărui pupitru dirijoral s-a aflat Sergiu Celibidache. ■ O *Schiță de portret* al poetului Teodor Balș realizează Nicolae Ciobanu: „Poet nu dintre cei mai productivi – dar a cărui personalitate beneficiază, neîndoios, de un distinct contur artistic –, Teodor Balș face parte din categoria acelor artiști pentru care, înainte de orice, actul creator dă glas unei ferme angajări morale. Antispontană, refractară oricărei forme de libertate nesupravegheată în planul expresiei, poezia autorului volumelor *Poarta soarelui*, *Nord*, *Noaptea Corridei* și *Satul din pământ* își relevă propriul «program» în constanta ei propensiune spre problematica și motivele a căror substanță are în atenție umanul înțeles ca expresie a unei complexe și acute determinări etice, atât în ordine, așa zicând, naturală, cât și în ordine etnic-istorică. La antipodul viziunilor egotiste, angoasate, lirismul poeziei lui Teodor Balș este unul discret obiectivat, proiecție a unui «eu» poetic îndemnat a se contempla, apăsător de nobile scrupule, în oglinda istoriei, oglinda atât de tulburătoare și, totuși, atât de bogată în înțelesuri fundamentale. Ceea ce am numi realismul mitic-nostalgic, înfiorat de o anume reflexivitate, din poezia lui Teodor Balș are drept sursă o asemenea deschisă dar sobră implicare în dimensiunea timpului istoric și a spațiului geografic. Așadar, poetul cântă existența omului circumscrisă între coordonatele unui spațiu și ale unui timp ce își afirmă cu legitim și grav orgoliu valorile intrinseci”. ■ Eugen Simion reflectează pe marginea statutului *Poeziei livrescului* în contemporaneitate: „Vorbim, scriem mereu despre *poezia livrescă* și despre *livresc în poezie*, fără a ne da seama totdeauna că livrescul a încetat să mai fie o noțiune peiorativă în literatură. Cu o jumătate de secol în urmă a te inspira din cărți era o probă de lipsă de originalitate, azi mulți gândesc că literatura se naște din literatură, și, în genere, că arta are totdeauna în spatele ei un șir de fapte de artă. Talentul nu iese din neant, talentul este produsul unei culturi, și originalitatea cea mai izbitoare sub raport formal este adesea o combinație de metode folosite înainte de alții. Acesta este cel puțin punctul de vedere al esticienilor din preajma *noului roman*. Literatura are menirea să ne învețe să facem și să citim literatură. De aceea, orice carte serioasă cuprinde și o estetică a genului și chiar un sistem de lectură, cum dovedește recent un semiotician aducând exemple din Lautréamont și din alții. [...] Este limpede că poezia (arta) este pentru poetul modern nu o evaziune (o referință), ci un fapt de conștiință și chiar, pentru unii, un fapt de existență. Ei trăiesc în (și prin) literatură cum ar trăi în lumea obiectelor, pentru că literatura a devenit o formă a vieții lor interioare. O deplasare importantă de accent s-a petrecut, astfel, în poezie și



în critică: literatura și-a căpătat dreptul de a fi sursă de literatură autentică, *livrescul* nu mai poate fi judecat ca o împovărătoare podoabă a spiritului poetic, ci ca o sursă de poezie neliniștită, metafizică, provocatoare ca oricare alta. [...] Poetul livresc nu este acela care șlefuieste la infinit temele tratate de alții, ci acela pentru care lumea cărților este profundă și vie ca orice creație”. ■ Ca replică la articolele publicate de Marcel Marcian în numărul din 6 mai al *Luceafărului* (*Un Bacovia necunoscut?*), în *Ateneu* (*Alt Bacovia*) și, în fine, în *Almanahul literar '78* (*Avesalom gemând...*), Agatha Grigorescu-Bacovia denunță, în *Un Bacovia inventat*, „îndârjita obstinență a lui Marcian de a inventa un Bacovia”, catalogând drept false „restituirile” acestuia. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Între corespondenți îl regăsim și pe C. Pricop, poet pe care l-a evidențiat în numărul din 22 aprilie al *Luceafărului*: „Multe lucruri frumoase, în ultima vreme («Aer cu icoane», «Seve», «Alfabet», «Te iubesc», «Mâini bolnave», «Geografie», «Vrăbii», «Insula», «Doar sufletul», «Poem» etc.). Ce faceți cu cartea (...și, în general, ce mai faceți?)”. ■ Continuă *Colocviile „Luceafărului”* despre *Mesaj și opțiune în arta plastică*, alăturându-se dezbaterilor Marin Gherasim (*Conștiința menirii*) și Ion Stendl (*Munca noastră – permanent dialog*). ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu își îndreaptă atenția spre *Teatrul muncitoresc în trecut*, comentând lucrarea lui Ioan Massoff, *Teatrul românesc*. ■ Apare un nou episod din *Getul Burebista, conducătorul tuturor geto-dacilor (IV)* de Radu Vulpe. ■ Victor Nistea compune versurile unui *Cântec*. □ Mara Nicoară, Lucian Avramescu și George Chirilă publică grupaje de poeme. □ Ion Sofia Manolescu este prezent cu câteva *Fragmente* din *Amintiri de când eram pe pământ*. □ Geo Vasile traduce *Din lirica italiană* (Eugenio Montale, Elena Clementelli, Alfredo Giuliani). ■ Adrian Marino relatează o *Vizită la Oxford*.

## 7 iunie

● [„**Viața studentească**”, nr. 23] La rubrica *Sintagme* sunt semnalate două volume ale unor „critici considerați incomozi”: Virgil Ardeleanu, *Mențiuni* (Dacia) și C. Regman, *Reflecții din actualitatea imediată* (Eminescu). □ Cuprinde un grupaj despre pașoptiști: *Oameni tineri în vremurile tinere ale Revoluției: Bălcescu – incandescența unui destin* de Dinu Flămând; *Avram Iancu – Prin glasul unui tânăr de 24 de ani vorbea suferința de câteva secole* de Cornel Nistorescu; *Alecru Russo – Un intelectual în miezul timpului* de Mircea Florin Șandru.

## 8 iunie

● [„**Flacăra**”, nr. 23] Nikolaus Berwanger semnează un articol intitulat *Niciodată viața spirituală a germanilor din vestul României nu a fost atât de bogată și diversificată*. □ Mircea Micu publică poezia *Ardeal*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (13)*, Octavian Paler scrie partea a cincea din

*Fascinația arheologiei.* ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *România te iubesc!*, o prezentare a volumului de poeme al lui Ioan Șerb, *Legenda umanității* (Eminescu). ■ Ion Dodu Bălan scrie despre *Premii literare semnificative*: „În cercurile cele mai largi de cunoscători ai culturii și limbii române e unanim recunoscut faptul că literatura noastră națională e ilustrată de personalități remarcabile, de prim ordin, care pot sta cu cinste alături de marile spirite creatoare ale lumii. Din pricini multiple și foarte diverse cunoașterea ei pe alte paralele și meridiane a întârziat sau s-a făcut îndeajuns de anevoios. N-am putea spune însă că am rămas izolați de celelalte culturi naționale. Dimpotrivă. Am fost permanent deschiși și pentru a da din specificul nostru și pentru a primi de la alții ceea ce era cu adevărat valoros. Firește, pentru o asemenea circulație a valorilor, trebuie mai întâi să ai valori reale, intrinsece și spre fericire și mândria noastră, am avut și avem asemenea valori. Politica culturală atât de înțeleaptă și de comprehensivă a partidului și statului nostru a condus firesc și logic la crearea condițiilor propice descoperirii și afirmării talentelor, la instaurarea unui climat prielnic înfloririi culturii și artelor, diversificării stilurilor individuale, propășirii specificului național. Peisajul atât de variat și de bogat al literaturii române contemporane la care strălucesc atâtea personalități distincte din toate generațiile de creatori, conținutul ei divers, bogat și inedit, precum și înalta ei realizare artistică, au impus-o tot mai sensibil în concertul literaturilor naționale actuale care, prin ceea ce au mai valoros și mai specific, alcătuiesc fondul de aur al literaturii universale. Nenumăratele lectorate de română, înființate în renumite universități de pe toate continentele, traduceri, comentarii critice, premii acordate, atestă ca prisosință ieșirea în lume cu presanță și originalitate a literaturii noastre umanist-socialistă. Iată, numai ultimele săptămâni ne aduc vești îmbucurătoare. Eugen Barbu e încununat la Viena cu prestigiosul Premiul Herder, care de-a lungul anilor a mai fost acordat și altor scriitori de seamă de la noi, precum Tudor Arghezi, Alexandru Philippide, Zaharia Stancu, Franyó Zoltán, Eugen Jebeleanu, Nichita Stănescu. În Italia, premiul internațional „La Muse”, decernat anual unor personalități străine de primă mărime, a onorat creația atât de insolită a poetului, dramaturgului, eseistului și romancierului Marin Sorescu. În Franța, la Avignon, în vechiul și renumitul castel al papilor, urcă pe podiumul laureaților Teodor Balș și Petre Ghelmez. [...] Tradiție și inovație, clasicitate și modernitate, realism greu de sensurile adânci ale actualității și visare neîngrădită, medii sociale și tipologii umane dintre cele mai diverse, avânturi romantice și lucidități de gheață se împletesc în paginile acestor scriitori pentru a exprima de pe aceeași platformă ideologică în modalități stilistice variate, mesajul umanist al epocii noastre socialiste, mesaj care exprimă o experiență de viață originală, o viziune proprie asupra lumii, legând, prin umanismul său generos, tot mai strâns popoarele între ele în lupta lor neostoită pentru pace, fericire, colaborare, independență și suveranitate națională. Iată că atunci când mărturisim sincer și cu forță artistică

o experiență proprie, lumea ne ascultă vocea, ne prețuiește gândurile și sentimentele. Imitând pe alții, riscăm să nu interesăm pe nimeni. Creația, pentru a pătrunde în lumea mare, trebuie să poarte pe ea însemnele locului și ale timpului nostru. Și suntem convingși că, în chipuri felurite, creația receților laureați: Eugen Barbu, Marin Sorescu, Teodor Balș și Petre Ghelmez poartă în ea asemenea semne distincte”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii*: „*Nesfârșitele primejdii* este un roman imposibil de prins într-o singură formulă. Autorul l-a scris sub imperativul totalității. Este un roman de actualitate, un roman de idei cu referințe de subtil rafinament la regnul artei, îndeosebi la muzică și pictură. Narațiunea avansează lent și concentric, în timp ce retrospectivă conferă mobilitate structurilor epice. Rezultă (stilistic) o sinteză de ambiguitate și rigoare, de prudență și paradox. Autorul evită, cu ironie poate, câteva dintre locurile comune ale epicii de azi. Plasează bunăoară ancheta într-o altă epocă, dar nici nu estompează contrastele morale care mai persistă uneori în orânduirea noastră. Făcând din personaje niște himere, iar din George Pelimon un virtual romancier, autorul duce oarecum la limită posibilitățile romanului însuși. Dar Mircea Horia Simionescu nu ni se pare un artist excesiv. Romancierul-personaj suferă mai mult decât eroii săi. Iar dacă visele acestuia alunecă nu o dată în coșmar și boală, ele sunt transcrise întotdeauna cu luciditate și impecabilă retorică”. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii de Gheorghe Tomozei. În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, George Arion, cu titlul *Cronica*, prezintă edițiile 308 și 309. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a noua din romanul *Moartea boxerului*. ■ Adrian Păunescu, în 1848-1948-1978 publică poemul *Proprietar ireversibil: Națiunea română*.

● [„**Orizont**”, nr. 23] În seria „convorbiri”, este publicat interviul lui Valeriu Râpeanu (istoric literar și director al editurii Eminescu) cu Nikolaus Bervanger și Anton Palfi: „– *De ce predilecția dvs. pentru scriitori care au stârnit discuții în literatura română?* – Am început, este adevărat, prin studierea vieții și operei lui George Mihail Zamfirescu, în anul 1957, publicând o ediție, care a cuprins patru din piesele sale de teatru, precum și romanul «*Maidanul cu dragoste*» [...]. În 1958, am publicat prima mea carte: *George Mihail Zamfirescu, schiță monografică*. În acea vreme, Zamfirescu era un scriitor aproape uitat, în anul 1939 el murise prematur și foarte puține teatre îi reluseră piesa *Domnișoara Nastasia*. G.M. Zamfirescu nu avea în momentul acela un statut literar prea bine definit în istoria literaturii române. Mulți îl priveau prin destinul nefericit al omului, pentru că a fost un nefericit, ca un proletar, un om autodidact, un om care s-a izbit de multe greutăți în viața care l-a răpus la numai 41 de ani, când operele esențiale sunt abia așteptate. [...] Cel de-al doilea subiect care m-a pasionat a fost viața și opera lui Dimitrie Anghel, scriitor nerecunoscut în general, deși se bucurase de excepționala biografie a lui Șerban Cioculescu; este un poet de mare valoare, care în manualele școlare, la vremea aceea, nu

era prezent, trecând în ceea ce privește preferințele publicului după Panait Cerna. Cel de-al treilea subiect care m-a pasionat este Nicolae Iorga. Opera lui este o descoperire postumă. Iorga n-a fost înțeles în timpul vieții sale. Din ce pricină? Omul era prea aproape, omul avea greșelile lui, omul era expus aprecierii publice în sensul în care, fiind și om politic, fiind și polemist, contemporanii nu despărteau binele de rău, ceea ce era furie de moment de ceea ce însemna atitudinea sa în lumea literară. Iorga mi-a plăcut și îmi place, deoarece este un subiect controversat și, într-adevăr, unul din subiectele mari ale literaturii noastre.” ■ Cornel Ungureanu face prezentarea critică a cărții lui Mircea Iorgulescu, *Scritori tineri contemporani* (Eminescu, 1978), o „carte a fixării valorilor” și care „își propune să afirme valori”, carte a „unuia dintre cei mai importanți dintre criticii de azi, dintre cei mai activi și, prin urmare în drept să stabilească, dincolo de rang, cuvenitele ierarhizări.” ■ Alexandru Ruja face portretul literar al lui George Suru, poet timișorean. ■ Livius Ciocârlie perorează despre simbolul oglinzii legată simbolic de „pădurea textului” și oprindu-se, desigur, la textele lui Lewis Carroll și la mitul lui Narcis (articolul *Dincolo de oglindă*). ■ Petru Sfetcă continuă să descopere talentele poetice ale corespondenților revistei.

• [„România literară”, nr. 23] George Ivașcu evocă *Revoluția dreptelor împliniri*: „Oricine citește documentele Revoluției de la 1848, discursul de pe Câmpia Libertății de la Blaj al lui Bărnuțiu, *Dorințele Partidei naționale în Moldova* redactate de Kogălniceanu; oricine cunoaște ce gând nutreau nu numai Alecsandri și Russo, dar și bănățeanul Eftimie Murgu, și bucovineanul Aron Pumnul, ca și I.C. Brătianu, C.A. Rosetti sau Bolintineanu, în frunte cu Heliade; oricine pătrunde astăzi încă mai adânc frământarea dramatică a lui Avram Iancu și pricepe ideile lui Cesar Bolliac difuzate prin ziarul «Espatriatul», – întreagă această complexitate de gândire și de acțiune demonstrează în ce măsură toți cei amintiți, în frunte cu Bălcescu, erau, în fond, chiar dacă în grade diferite, expresia reprezentativă a voinței maselor largi populare, a unei vaste și puternice mișcări de pe toată *întinderea patriei românești*, plusând, într-un moment decisiv al Istoriei, pentru înfăptuirea năzuințelor celor mai profunde. A năzuințelor dintre care, una din cele mai ardente, Unirea celor două Principate, avea a se împlini chiar peste un deceniu; Unire, care, peste alte șase decenii, avea să se desăvârșească plenar prin actul de la 1 Decembrie 1918. Iată – dar – dialectica *mersului revoluției în istoria Românilor* în inexorabila ei legitimitate. Aceea [pe] care, atât de pregnant, avea s-o definească tovarășul Nicolae Ceaușescu, în epoca eroiceii construcții a orânduirii socialiste: «Revoluția de la 1848 a exprimat programul unitar al întregului popor, în centrul căruia obiectivul cel mai important era unirea tuturor românilor în granițele aceluiași stat național, democratic, modern și independent»”. □ Revoluția pașoptistă este discutată, la 130 de ani de la înfăptuire, și în textele semnate de Dan Berindei (*1848*) și Ion Munteanu (documentarul *Revoluția în toate țările*

românești). ■ *Trei opinii despre proza lui Eugen Barbu* exprimă Pompiliu Marcea, Emil Manu și George Arion. □ Pompiliu Marcea apreciază *Irezistibila senzație de viață* furnizată de romanul *Groapa*: „O primă impresie pe care o lasă, la lectură, *Groapa*, s-ar putea referi la *pitorescul* cărții, latură atât de particulară mediului interlop înfățișat, și primii cronicari ai romanului (mai comprehensivi decât lasă să se înțeleagă autorul în interviurile și memoriile sale) au fost izbiți mai ales de originalitatea cromatică și de bogăția senzațiilor acustice și olfactive sugerate în text. Motiv pentru care a și fost atașată *Maidanului cu dragoste* și întregului ciclu al *Barierei* lui G.M. Zamfirescu, dar și *Crailor de Curtea Veche*. Nu ne amintim să fi fost pomenite *Florile de mucigai*, care au constituit și ele, cu siguranță, un impuls pentru romancier, mai ales ținând seama de cultul purtat de Barbu marelui poet. Tot la un prim nivel de lectură s-a observat, cu insistență, excelenta calitate a scriiturii, constând într-un remarcabil simț al cuvântului, dovadă nu numai a unui mare talent dar și a unui îndelung proces de elaborare, de șlefuire a frazei, a unui gust literar sigur, provenit din lecturile bine alese. Bănuim astăzi, după ce scriitorul a ajuns la peste o sută de articole despre Caragiale, că *Schițele* și *Momentele*, întreaga operă a strălucitului înaintaș, i-au fost o îndelungă și privilegiată ucenicie. În *Groapa*, prin urmare, Eugen Barbu s-a impus criticii drept un veritabil meșteșugar, un artizan superior. Ceea ce nu este deloc puțin, mai ales într-o epocă de neglijență stilistică, de degradare a meșteșugului. Literatura ulterioară (*Groapa* a apărut în 1957, cu un an înainte i se tipărise nuvela sportivă *Unsprezece*) a confirmat excepționalele disponibilități artistice ale scriitorului și ne exprimăm, cu acest prilej, regretul, că *O istorie polemică și antologică a poeziei*, care conține capodopere portretistice de nivel Călinescu («divinul critic»), a fost insuficient comentată (nu numai sub acest aspect) de criticii profesioniști, timorați, parcă, de insurecția comisă asupra teritoriului lor, de un spadasin gata să provoace la duel, în fața căruia s-a preferat fuga... sănătoasă. [...] Continuăm prin evocarea unei împrejurări care ne vine în minte acum, la recitirea *Gropii*, în vederea scrierii articolului de față. Cu șase ani în urmă, când predam româna la Universitatea din Köln, mă împrietenisem cu un profesor brazilian, Carlos Prestos, care preda portugheza braziliană, un literat fin. Cum unele scrieri din literaturile noastre se aflau la biblioteca seminarului de romanistică în limba franceză, ne recomandam reciproc pe acelea pe care le socoteam mai valoroase, dar numai din literatura actuală. *Groapa* a fost, cred, prima carte pe care i-am recomandat-o și prima carte românească citită de învățatul profesor. Am vrut să-mi verific o bănuială mai veche privitoare la apropierea lui Barbu de scriitorii sudamericani. Mărturisesc că, în bună măsură, m-am confirmat. Dar mă interesa mai ales să văd care este reacția unui cititor foarte departe de noi, în fața acestei cărți, voiam să văd ce-l șochează (artistic vorbind), ce i se pare fundamental. Ei bine, pe profesorul din Brazilia nu l-a șocat pitorescul (avea și el favelele lui), ci *senzația de viață* care i s-a părut de-a dreptul *extraordinară*.

Nu-l știa pe autor, firește, dar bănuia că trebuie să fie *o energie artistică* și, (de ce nu), *umană, colosală*. Nu l-am dezmințit, desigur. Într-adevăr, gândindu-mă bine, găsesc că fostul meu prieten de la Köln avea multă dreptate, Barbu este un formidabil creator de viață”. □ Emil Manu indică în „*Princepele*” – *un mod literar*: „Romanul *Princepele*, câteva nuvele din volumul *Miresele*, câteva narațiuni manuscrise, fragmentele publicate din *Săptămâna nebunilor* formează în opera lui Eugen Barbu un anume mod literar, o anumită modalitate estetică. Modalitatea e parabolică și rafinat pamfletară, cu derutante elemente de basm liric. Dar important e faptul că i se potrivește autorului ca o mânășă; această modalitate se mai poate defini prin simbolismul întâmplărilor, coeficientul bine dozat de alegorie, deruta în care e pus cititorul: pe de o parte se reconstituie cu fidelitate pedant rafinată o epocă (patinându-se pe amănuntul caracteristic legat de arhitectură, costumație, civilizație în genere, totul retușat prin efecte de limbaj), pe de alta se creează impresia că reconstituirea nu are alt rost decât acela de a putea explica – pe planul moravurilor – contemporaneitatea într-o anume falie temporală a ei. Jocul se duce printr-o transfocare constantă, printr-o alternare de ficțiune pură, ridicată la rangul de simbol și implicare într-o realitate definită alegoric. [...] Nuvelele cu aceeași tentă din volumul *Miresele* (*Smintirea Jupâniței Ruxandra, Nuntă cu ighemonicon, Iarbă, Miresele* etc.), *Săptămâna nebunilor* și alte texte sunt chiar episoade posibile ale romanului, fiind scrise într-o limbă apropiată – ca structură – de limba din *Princepele*. Și aceste texte ne relevează o virtuozitate stilistică, dusă, din punct de vedere tehnic, la o incredibilă orchestrare. Scriitorul a ajuns să cunoască secretele limbii românești ca un inițiat, turnând o limbă modernă într-o schemă ideal-arhaică, utilizând cuvântul vechi ca și cuvântul învechit (de scriitor) pentru valorile lui armonice (ca și în muzică). În această scriitură dispare arhaicul ca atmosferă, ca element cromatic, descoperindu-ne arhaitatea arhaicului, care nu e același lucru cu arhaizarea. Rafinarea atmosferei de vechime cu elemente de limbă, romancierul o face numai acolo unde limba permite, unde culorile și sonorile cuvintelor sunt armonice, au aderențe. Toate căutările nu duc la descoperirea unui specific, ci merg în absolutul sonor și cromatic al acestor structuri temporale. Lucrătura frazei are ceva de orfevrerie preclasică, unde fiecare mit e pus la locul lui, după calcule ce duc la efecte geometrice. Și acest lucru nu devine un manierism lingvistic ci o formulă originală a unui scriitor ce are o superstiție a cuvintelor, ce nu se mulțumește cu un stil și cu o familie de eroi, epuizată sau reluată în cicluri succesive sau intercalate”. □ George Arion evidențiază relația dintre *Personaje și obiecte* în proza lui Eugen Barbu: „În nuvelele lui Eugen Barbu, între eroi și obiecte se statornicesc raporturi esențiale pentru desfășurarea evenimentelor. De obicei, aceste relații sunt amicale. Confectionate de oameni, lucrurile nu ascund nici un mister și se lasă dominate fără împotrivire. O revoltă a obiectelor nu este posibilă în proza lui Eugen Barbu. Și nici o izbucnire de ură a oamenilor îndreptată

contra lor. Chiar dacă în nuvela *Pe ploaie* moartea unor țărani este provocată de fierul coasei care atrăsese trăsnetul, personajele își păstrează același atașament față de unelte. Atitudinea cosașilor dintr-o altă nuvelă, *Prânzul de duminică*, în care se amintește și de groaznica întâmplare, este edificatoare: «Aveau în mâini coasele lor, strânse, cu limbile metalice sticlind în soarele ce intra pe fereastră și le-au așezat lângă ei, cu gesturi cumiți, cum ai așeza o ființă vie». Sărăcia – deci lipsa de obiecte – poate provoca un comportament bizar, cum este cel al soldatului întors din război cu un fier de plug ruginit drept singură captură (*Oaie și ai săi*). Cu tandrețe deosebită se apropie de lucruri Gică Hau-Hau, «împăratul Griviței». Pentru el, vagabondul lipsit de orice bunuri, lumea este un spectacol al obiectelor ce merită să fie contemplate. În lungul său periplu cotidian el zăbovește fascinat în fața vitrinelor și a rafturilor unde se încântă văzând, de pildă, «harnașamente de cai, piteni pentru ofițeri, zăbale, cuie de cizmărie, chingi, calapoade, cizme, șei și hamuri, ochelari de piele pentru armăsari». Gică execută zilnic un adevărat ritual: atinge cu delicatețe diverse lucruri, devenind pentru o clipă stăpânul lor: «Se uită în vitrina plină de praf, nu era zi să nu prefire printre degetele lui murdare nasturii strălucitori de aluminiu sau de bronz din cutiile așezate acolo, la vedere...». Autorul descrie o Calea Griviței fabuloasă tocmai prin concretețea cu care e înfățișat un noian de obiecte desperecheate, dispuse fără nici o logică, însă lipsite de insolit. Într-un univers înțesat de mărunțșuri, reificat, Gică Hau-Hau rămâne un «împărat» deoarece își păstrează independența față de ele, le privește ca un artist, cu o plăcere pur estetică. [...] Telefonul, automobilul sau niște simple labe de cauciuc pentru înot își au și ele rolul lor în viața personajelor lui Eugen Barbu. Acesta descrie cu aceeași plăcere și talent atât natura cât și produsele civilizației fără a face o demarcație netă între ele, fără a le opune și a le învrăjbi. Nimic nu semnalează că eroii s-ar simți mai bine într-o ambianță naturală decât în cea creată de ei înșiși. Oricât ar fi de restrâns, spațiul din nuvelele sale nu este niciodată cotropit și sufocat de obiecte printre care personajele să se strecoare stânjenite și complexate. Chiar și provincialii care forfotesec pe Calea Griviței se adaptează rapid existenței printre obiectele adunate ca într-un bazar multicolor. Acestea, prin deposedarea lor de orice enigmă, prin înfățișarea lor deloc curioasă și neliniștitoare, descrie întotdeauna cu exactitate și deci cunoscut și mânuite potrivit unor reguli precise, realizează în permanență un cadru în care nimeni nu are de ce să se teamă că nu va fi primit cu ospitalitate». ■ *La Breviar*, Șerban Cioculescu discută cel de-al IX-lea volum de *Opere* ale lui Liviu Rebreanu (ediție critică de Nicolae Gheran), exprimându-și nedumerirea în legătură cu absența romanului *Gorila* din sumar. ■ Geo Bogza oferă tableta *Gutuiul*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Ștefan Aug. Doinaș prezintă *Un poet al entuziasmului*: „Puțin comentată la data apariției, placheta de versuri *Cuvânt în cuvânt* (Junimea, 1972) de Nicolae Ionel își confirmă, la recitare, virtuțile excepționale. Nu cunosc, în ultimii ani, un alt debut la fel de

impresionant: un timbru cu totul personal (în pofida melancoliei eminesciene și chiar a temei «dulcelui corn»; a unor apropieri de lirica extatică a lui Lucian Blaga; a tonului oracular holderlinian): o elevație a expresiei poetice, o economie verbală remarcabilă, o puritate și o forță a simțirii, – toate acestea indică un poet autentic, nu surprinzător de bun, ci absolut deosebit. Rareori expresia «o mare revelație lirică» este mai potrivită decât în acest caz. Nicolae Ionel este unul dintre puținii *poeți ai entuziasmului*, înțelegând acest cuvânt în sensul său etimologic: invadarea eului liric de către Muze. Nu e vorba, aici, de transa lirică, specifică atâtor poeți din toate timpurile, care modifică substanțial viziunea lor despre lume; la Nicolae Ionel tema predominantă, așa zice: singura temă, este tocmai *starea de entuziasm* ca atare, acea dilatare peste măsură a conștiinței care se percepe pe sine într-un fel de beție, care se revarsă asupra întregii lumi, convertind toate elementele de reprezentare în atomi sufletești incandescenti”. ■ Nicolae Manolescu scrie *Pe un fond sentimental* despre două cărți de poezie: *O nuntă de cenușă* de Petre Stoica și *Simpleroze* de Șerban Foarță. □ „Ceea ce este caracteristic pentru poezia lui Petre Stoica (de la *Arheologie blândă* încoace) este o prefacere continuă a mijloacelor pe un fond sentimental rămas neschimbat. Toate cărțile lui au un aer comun, deși seamănă rareori una cu alta. Poetul e un nostalgic, o fire elegiacă, lipsit de țâșnire lirică, transcriindu-și melancoliile inocente într-o gamă minoră. Versul s-a purificat formal, renunțând și la motivele de altădată, din care o naivitate ironică știa să constituie universul de cromolitografie al unei lăncede și triste provincii sufletești: cu străzile și casele ei vechi, cu gări de carton și locomotive inuzuale, cu firme desuete și cu siluetele meșteșugarilor anonimi, petrecându-și viața în acordurile răgușite ale muzicii cântate la gramofon. Retorica suprarealistă din *Iepuri și anotimpuri* anunța o schimbare radicală; rămasă neîmplinită în *O nuntă de cenușă*, volumul din urmă, în care o imaginație din nou cuminte, domesticită, este pusă în slujba evocării unei iubiri defuncte. Bun cunoscător al poeziei, traducător harnic, Petre Stoica reușește, chiar în momentele de oboseală, să se mențină la un nivel onorabil.” □ „Un manierist, în sensul propriu al cuvântului, este Șerban Foarță, care scrie «pour les Enfants et pour les Rafinés», după cum ne avertizează el însuși prin motto-ul luat din Max Jacob. Poetul e un dansator pe funie, jongler de cuvinte, inventator de rime rare («bolul-de-neige/ bej», «Istanbul/ preambul», «La Manche /etanș», «àngora/ ancora», «indiferența/ Fayenza», «balon/ Bayonne», «Paul Celan/ porcelan», «Biedermayer/ aer» – aici având precursor pe G. Călinescu, dar care scria «aier» ș.a.), exhibiționist plin de ingenuitate și de har. Poeziile lui sunt o cutie cu surprize, din care se scot cele mai neașteptate lucruri.” ■ Fănuș Băileșteanu recenzază volumul *Patria și cuvântul poetic* de Voicu Bugariu, care are „binevenita intenție de a aproxima critic statutul poeziei patriotice”. ■ În cel deal treilea volum de poezie al Danielei Crăsnaru, *Arcașii orbi*, Dana Dumitriu întrezărește o „evoluție” și fixează, în cronică *Regnul nelumesc*, limitele tema-



tice ale cărții: „Nucleul reflexiv îl alcătuiește condiția poetică însăși, destinul poetic, natura specifică a mesajului liric, lupta cu rigiditatea cuvintelor. Tematic, volumul se închide în acest nucleu (cu câteva excepții notabile), traducând în metafore simple, caligrafice orgoliul pedepsit de a aparține unui «regn nelumesc unde toate se simt înmiit». Aerul acestui lirism e mai rarefiat, mai rece, forța de articulare a versului, nedescătușată, ținută strâns de un instinct foarte sigur al formei, care va nemulțumi din nou, deși este garanția unei lucidități artistice autentice, oricând capabile în viitor să cristalizeze și să ajungă interioritate superioară”. ■ *Lirismul muzical* al lui Vlaicu Bârna din volumul *Patria mea, plai al Mioriței* atrage atenția lui Ovidiu Ghidirmic: „Fie că recurg la metrica versului popular sau la aceea a versului clasic, poemele lui Vlaicu Bârna, atât cele care se structurează în jurul unei idei directe, [...] cât și cele cu un caracter mai pronunțat festiv și ocazional, mai puțin convingătoare, se remarcă printr-o desăvârșită muzicalitate. Înzestrat cu un puternic instinct muzical, Vlaicu Bârna conferă versurilor sale o melodicitate interioară, ferindu-le de stridente și asonanțe. Ceea ce și explică, cum nu se poate mai elocvent, capacitatea recunoscută a poetului de a reprezenta imnic viziunile sale”. ■ Mircea Zăciu definește *Critica mediatoare* probată de Constantin Ciopraga în volumul *Între Ulyse și Don Quijote*. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici testează, în continuare, *Starea poeziei (IV)*, comentând două volume de poezie: *Cineva mai tânăr* de Felix Sima și *Țara fagilor* de Teodor Maricar. ■ Mihai Pelin marchează împlinirea a trei decenii de la *Marele act al naționalizării*. ■ Cristian Unteanu furnizează o incursiune în *Arta nigeriană*. □ Nicolae Niccoară traduce câte un poem din doi *Poeți nigerieni*. ■ Două materiale anticipează, de la nivel tematic, viitoarea vizită a lui Nicolae Ceaușescu în Marea Britanie. □ Astfel, Alexandru Duțu publică un text despre *Relațiile culturale româno-britanice*, iar Felicia Antip propune câteva observații cu privire la *Literatura galeză*, traducând, totodată, schița *Porumbelul alb* de Aled Vaughan. ■ Mircea Micu, Lia Miclescu, Dinu Vlad, Marian Barbu, Vasile Zamfir, Constantin Atanasiu, Ștefan Careja, Tudor Stancu, Constanța Dascălu și Nicolae Arieșescu sunt prezenți cu versuri. ■ În *Atlas*, Ana Blandiana „fixează” tableta *Giorgione*. ■ De pe alte *Meridiane* sosesc vești despre anumite *Prezențe românești*: „De curând, editura «Detskaiia literatura» din Moscova a publicat romanul «Neamul Șoimăreștilor» de Mihail Sadoveanu. Traducerea aparține lui Mihail Fridman, iar ilustrațiile sunt semnate de O. Grosse”; □ „În ziarul «Tânărul comunist» din Tbilisi a apărut recent, sub genericul «Poezie românească», un grupaj de poeme semnate, în ordinea publicării, de Anghel Dumbrăveanu (*Drumul de noapte*), Ioan Alexandru (*În munți*), Aurel Rău (*Mărul roșu*) și Ștefan Augustin Doinaș (*Casa ta*). Traducerile în limba gruzină aparțin poetului Otav Șalamberidze.” ■ Numărul se încheie cu o relatare încredințată de Grigore Arbore despre *Locul scriitorului în societate*, concluzie a participării, la Florența, la cel de-al II-lea Congres al organizațiilor sindicale ale scriitorilor.

• [„Tribuna”, nr. 23 | Editorialul *Pentru cauza socialismului, a păcii și colaborării între popoare* este semnat „Tribuna”: „Datorită partidului nostru comunist, datorită tovarășului Nicolae Ceaușescu, România se afirmă astăzi printre cei mai activi și mai lucizi partizani ai instaurării unor relații noi, democratice în lume, pentru realizarea unei noi ordini economice și politice internaționale, a unei largi cooperări internaționale întemeiate pe egalitate reală și pe respectul independenței tuturor națiunilor”. ■ *George Macovescu la 65 de ani* este omagiat de: □ Ion Cocora: „Contemporan de nobilă ardere și dăruire, omul și scriitorul George Macovescu e, pentru noi toți, bărbatul care prin slovă și act civic reprezintă imaginea-simbol a celor fără de vârstă”. □ Adrian Popescu: „Bărbat politic și scriitor, el știe că viața și literatura sunt, au fost întotdeauna, într-o indestructibilă legătură, într-o osmoză fertilă, sub semnul spiritului, care provoacă și confirmă ipostazele cele mai îndrăznețe ale realului”. □ Nicolae Prelipceanu: „Șaizeci și cinci de ani ai scriitorului, luptătorului George Macovescu, sunt chiar șaizeci și cinci de ani ai mei, ai tăi, ai noștri, iubite prietene, îi spune astăzi, 4 iunie, celui pe care îl credem prieten al nostru, George Macovescu”. ■ Ion Buzași scrie despre *Centenarul „Gintei latine” și Blajul*: „Anul acesta, când se aniversează împlinirea a 100 de ani de când la Montpellier s-a decernat lui Vasile Alecsandri premiul pentru oda sa *Cântecul gintei latine*, socotim momentul potrivit pentru reliefarea unui episod mai puțin cunoscut din legăturile lui Vasile Alecsandri cu Blajul: ecoul premierii bardului nostru național la Blaj. Ni s-a păstrat *Proiectul de adresă* trimis de profesorii blăjeni Ioan Micu Moldovan, Ioan Mărculețiu și Dr. Al. Crama cu ocazia premierii *Cântecul gintei latine*”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Angela Marinescu: Poeme Albe* (C.R., 1978): „Angela Marinescu respinge «indiferentismul» de tip artistic, mulțumirea de sine în jocul seducător al cuvintelor, fără însă a respinge și poezia ca atare. Ca și alți poeți din generațiile tinere sau mai puțin tinere, ea descoperă treptat sensul major al activității prin cuvânt, obligativitatea de a spune ceva cu adevărat semnificativ și angajant, de a rosti un adevăr mai profund despre sine și despre lumea contemporană, de a formula un punct de vedere propriu în confruntarea cu existența”. ■ N. Prelipceanu semnează *Anul Bălcescu*: „A apărut la începutul anului 1978, dar purtând pe foaia de titlu numele anului 1977, sau numai mi se pare mie că a apărut anul acesta, nu contează, o nouă ediție din cartea lui Nicolae Bălcescu despre Mihai Viteazul. O carte frumoasă pe dinafară încercând, frumusețea ei exterioară și asemănarea cu un volum de Mihai Eminescu, apărut mai de mult, încercând spun să echivaleze ceva din frumusețile de spirit și de simțire românească pe care le cuprinde interiorul”. ■ Dumitru V. Firoiu scrie despre *Nicolae Bălcescu și revoluția de la 1848*: „Întrebându-se în legătură cu programul revoluției de la 1848 din țara noastră, el răspundea categoric că revoluția trebuia să fie «o revoluție democratică și socială»”. ■ Domițian Cesereanu publică textul *Simion Bărnuțiu*: „S-a stabilit de mult, chiar dacă nu

în afara unor elucidări succesive, că Simion Bărnuțiu este doctrinarul cel mai autorizat al revoluției de la 1848 din Transilvania”. ■ Marian Oprea oferă cititorilor *Un interviu despre un marș revoluționar inedit din 1848*, un interviu cu cercetătoarea Maria Dogaru despre un marș inedit din timpul revoluției de la 1848, atribuit compozitorului Pascu Purcărea. ■ Ion Betegan semnează *Început de primăvară fierbinte*: „În ansamblul revoluțiilor române, cea din Transilvania a luat proporțiile cele mai mari, a avut durata cea mai lungă (martie 1848-august 1849) și a atins adâncimi nebănuite”. ■ I.D. Bălan scrie despre *Aron Cotruș*: „Lirica activistă, atât de românească și de originală a lui Aron Cotruș, lăsând impresia de rocă monolitică, de structură monocordă și monocoloră se constituie, totuși, dintr-un mozaic de atitudini ideologice și de formule poetice, de la cele tradiționale și sămănătoriste, până la cele simboliste, moderniste ori expresioniste, atât în ceea ce privește substanța ei, viziunea poetului asupra lumii, cât și modalitățile sale de expresie”. ■ Sub semnătura Rep. citim despre *Întâlnirile „Tribunei”*: „În comuna Beliș, în decorul fastuos al Munților Apuseni, s-a desfășurat nu demult Consfătuirea cenaclurilor literare din Județul Cluj, organizată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă și Asociația scriitorilor. O surpriză dintre cele mai plăcute, fiind vorba de o consfătuire, a fost numeroasa participare: cenaclști, cântăreți folk, scriitori, redactori de la revistele și ziarele clujene, localnici etc. Dezbaterile, foarte animate, fructuoase, conduse de Leontin Stoica, de la Comitetul județean P.C.R., și de D.R. Popescu, din partea Asociației scriitorilor, au numărat următoarele luări de cuvânt: Lucian Dan Voiculescu (Cenaclul «Nicolae Tăutu» al Casei Armatei), Ion Oarcășu, Valentin Tașcu, Maria Racolța (Cenaclul «Octavian Goga» al cadrelor din învățământ), Viana Șerban (Cenaclul «Clujeana»), Nicolae Trifoiu (Cenaclul literar-turistic «M. Eminescu»), Ion Lungu, Heredi Gustav, Leodor Nic. Jula (Cenaclul «L. Blaga» – Gherla), N. Zăvrescu (Cenaclul «O. Goga»), Ion Arcaș, Teodor Tanco, Constanța Prundeanu (Cenaclul «O. Goga»), Horia Bădescu, Bazil Gruia și Ionel Andrașoni, de la Comitetul județean de cultură și educație socialistă. Într-un număr viitor vom publica extrase din dezbaterile consfătuirii. \* La Casa de cultură a sindicatelor din Mediaș a avut loc recent o frumoasă și utilă întâlnire literară, înscrisă în șirul manifestărilor culturale educative medieșene purtând genericul «Flori de mai». Au participat: Teohar Mihadaș, Horea Lupu, Negoită Irimie, Titus Andronic, Vasile Grunea, Vasile Sălăjan, George Nimigeanu precum și membri ai cenaclurilor din localitate. \* În cadrul festivalului «Primăvara arădeană» au avut loc o serie de șezători literare, la care au participat: Teohar Mihadaș, Grigore Beuran, Adrian Popescu, Mircea Micu, Ion Lungu, Nicolae Prelipceanu, Negoită Irimie, George Ciudan, Florin Bănescu, Gheorghe Schwartz, Horia Ungureanu, Vasile Dan, Carolina Ilica, Mihail Gănescu. Astfel de întâlniri urmate de fructuoase dezbateri au avut loc la Arad, Gurahonț, Lipova. Au participat și membrii cenaclurilor din localitățile sus menționate. \* La Casa de cultură din

Dej s-au întâlnit cu cititorii: Teohar Mihadaș, Negoită Irimie, Nicolae Prelipceanu, Petre Bucșa, Mircea Vaida. \* În zilele de 5 și 6 iunie, scriitorii Dumitru Radu Popescu, Petre Bucșa, Domițian Cesereanu, Negoită Irimie, Ion Lungu, Teohar Mihadaș, Nicolae Prelipceanu, Vasile Sălăjan s-au întâlnit cu cititorii și membrii cenaclurilor literare din Zalău, Satu Mare și Carei”. ■ Versuri semnează Gheorghe Tomozei (*Aprilie; Terapie; Hamali; Reflex dilatat; Cu privire la viața mea; Trecere; Către muzică; Haiku; Ieri, încă...; Vertical; Vieții mele; Sonet abandonat; Zăpada mieilor; Un fel de humorescă*), Dușan Petrovici („*Lorsque...*”; *Responsabilitate; Destin; Stări vacante*). □ Citim *Dimineața lui Bref* de Mircea Oprea și *Țipăt de cucuvea* de Ion Boloș. □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu *Deschideri*. □ În *Umor* Cornel Udrea publică *Îndreptar de comportare frumoasă*. □ Irina Grigorescu-Pană semnează prezentarea și traducere din Howard Nemerov (*Fugă; Ozymandios II; Film vechi la televizor, târziu; Fotbal la televizor I; Privire înapoi din lună; Sfârșit; Lângă azilul de bătrâni; Vară târzie; Du rêve de la mathématique et de la mort*).

## 9 iunie

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 9034]** Victor Atanasiu recenzează romanul lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător*, publicat la editura Albatros, consemnând faptul că, „De la epopeicul obiectelor, al detaliilor și al ambianței, se ajunge la unul al structurii umane și al evoluției destinelor. Schimbând ceea ce e de schimbat în caracterizarea făcută de scriitorul însuși, [...], voi spune că roman liric, satiric, politic, epopee, comedie tragică și tragedie glumeață, *Ucenicul neascultător* este o carte memorabilă.”

● **[„Contemporanul”, nr. 23]** Redacția revistei reflectează la *Artă și angajare*: „Trăsătura dominantă a artei românești este, și trebuie să fie cu tot mai mare pregnanță, reflectarea procesului revoluționar cu tot mai mare pregnanță, reflectarea procesului revoluționarea contemporan. În acest sens, «splendida povară a responsabilității» (cum îi spunea cineva, atât de frumos cândva), este, pentru artist, mai minunat-împovărătoare ca oricând, azi, în contextul transformărilor materiale și spirituale fără precedent din cotidianul României socialiste. Este îndatorirea primordială a tuturor artelor aceea de a pătrunde semnificațiile mutațiilor de ordin calitativ petrecute în toate domeniile activității politice și social-culturale, de a dezbate marile teme contemporane care stau în centrul atenției unanime în aceste zile când țara întreaga își dimensionează viitorul pe măsura îndrăznețelor și însuflețitoarelor planuri elaborate de Congresul al XI-lea”. ■ C.I. Culian omagiază *Mari aniversări culturale*, referindu-se la *Voltaire – contemporanul nostru*: „Bicentenarul morții lui Voltaire (1694-1778) ne prilejuiește o confruntare între problematica socială și ideologică a veacului XVIII și a epocii noastre, confruntare care vedește analogii frapante și totodată actualitatea vie a marelui scriitor, istoric și gânditor. [...] Valorizând și admirând epocile de înflorire ale civilizației, tehnica, progresul

etc., Voltaire nu s-a lăsat sedus de mitul progresului pur material. Susținerea superiorității Europei asupra Orientului nu l-a împiedicat să înfieze crimele colonialiștilor. Criteriul moral a rămas întotdeauna decisiv pentru Voltaire; după îndelungi cercetări, mai ales după a doua jumătate a vieții, istoria îi apare «o vastă scenă a jafului...». ■ Nicolae Ciobanu prezintă cartea lui Grigore Hagi, *Descânțete de gravitație* (C.R.): „... stau, fără îndoială, sub zodia unuia dintre acele momente rare, în care rațiunea de a exista a poeziei se identifică, în cel mai înalt grad, cu însăși rațiunea de a exista a omului. În acest sens se cuvine să înțelegem cele spuse de poet în finalul penultimei secvențe a ciclului (*Timp de armură lăsată alături*)...”. ■ În textul *Critică și anticipare*, Paul Georgescu recenzează studiul lui Mircea Iorgulescu: *Scriitorii tineri contemporani* (Eminescu): „Dublul caracter al volumului – informativ și de evaluare se bazează așadar pe capacitatea sintetică a criticului și pe spiritului său critic adesea bine ascuțit. Utilitatea unui asemenea îndreptar critic este indispensabil, meritul cel dintâi al autorului constând în malaxarea unui material enorm și eteroclit precum și abstragerea lui în mici sinteze portative, necesare atât pentru un prim contact cu scriitorii tineri, cât și pentru familiarizarea cu o perspectivă de ansamblu a literaturii de mâine. [...] Volumul lui Mircea Iorgulescu reușește să dea o perspectivă cuprinzătoare literaturii noastre tinere și să creeze numeroase portrete literare adevărate, scrise energic, plastic, concentrat. Adesea, ideea ascuțită, tăind adânc, produce plăcere estetică”. ■ Dan Grigorescu semnalează *Modernitatea unei formule tradiționale* în romanul lui Charles Morgan, *Portret într-o oglindă* (Univers): „...a constituit temeiul celebrității europene a lui Morgan. S-a semnalat, în primul rând, muzicalitatea complexă a frazei. Critica franceză a anilor '30 vorbea curent despre scriitor ca despre unul care «e merit să mântuiască romanul modern». Entuziasmul de acum patru decenii s-a domolit, firește. Dar însușirile de analiză, de creare a unui spațiu vizual rezolvat în câteva culori dominante (negru, verde, brun) și în treceri nuanțate de griuri (amintind de Glasworthy), intensitatea patetică a sentimentelor de dragoste continuă să pledeze pentru arta unui scriitor ce reprezintă, negreșit, mai mult decât o modă literară, un succes în fața unui public al unei anumite epoci. E ceea ce a sesizat traducătoarea, Sanda Râpeanu, care – în versiunea românească publicată la Editura Univers – a insistat tocmai asupra muzicalității frazei, o muzicalitate care nu exclude evident rigoare aproape geometrică a construcției. În traducere, nuanțele analizei, descriția spațiului optic s-au păstrat și restituie imaginea unui scriitor care, fără a aspira la o creație de forță epică, a reprezentat o direcție expresivă a romanului englez de analiză (valorificând tradiții recente pe atunci) al perioadei dintre cele două războaie mondiale”.

• [„Cronica”, nr. 23] *Caracterul unitar al revoluției de la 1848* este subliniat în mai multe materiale: *Începutul revoluției: Moldova* (Gh. Platon), *Desfășurarea revoluției în Țara Românească* (V. Cristian), *Revoluția din*

*Transilvania – parte integrantă a luptei întregii națiuni române* (V. Russu) și „*Întotdeauna același viitor...*” (D. Ivănescu). □ Antoaneta Macovei relevă *Destinul social al poeziei patruzecioptiste*: „Agitând «amorul de patrie», dorința de fericire și libertate a poporului român, noua poezie a crescut de la marșul patriotic la meditația social-politică, primul pregătind solul în vederea nașterii și dezvoltării celei de a doua, așa cum i-au înțeles sensul Iancu Văcărescu, V. Cârlova și Gr. Alexandrescu, Bolliac, Alecsandri, Andrei Mureșanu și Bolintineanu. Prin acești creatori poezia patruzecioptistă și-a configurat cea mai grăitoare certificare a existenței și trăinicieii ei, traducând acordul perfect între gândire, activitate social-politică și expresia artistică. Fie că au chemat trecutul, în sprijinirea și argumentarea unor mari idealuri ale epocii lor, fie că au selectat din viață faptul reprezentativ, capabil de esențializare, poeții patruzecioptiști au conceput o poezie densă, plină de conținut («este timpul ca poezia să se ocupe, să puie în mișcare toate resorturile sale la o prefacere întreagă, la o reformă totală de conștiință, să cerceteze cu de-amănuntul izvoarele inegalității în societate», C. Bolliac, *Poezie*, 1846), raportată continuu la interesele colectivității. Traversată de un accentuat și lucid vizionarism, lirica patruzecioptistă nu a celebrat numai o certitudine zămislită de realitatea prezentă, ci ea și-a pus în chip permanent întrebările existențiale, legate de condiția individului, raportul lui cu societatea fiind expresia nemijlocită a ceea ce au gândit și visat «mergătorii înainte» ai epocii, cum a numit Heliade poeții. Capacitatea și rolul de a ajuta la transformarea societății constituie atributele deosebite cu care artiștii au investit versul patruzecioptist. Conceptul de poezie angajată nu putea să rodească pe un teren inert, dezinteresat și apolitic. Climatul spiritual din țările române între 1830 și 1848 era incontestabil unul incendiar, propice dezvoltării spiritului revoluționar. Societăți secrete și comploturi, proclamații sau proiecte ale unor largi mișcări politice, o presă din ce în ce mai combativă, nu fără riscurile suprimării unor publicații, dar și cu puterea de a le înlocui cu altele, toate acestea au dus la conturarea unei atmosfere febrilizante, în care versul plângând al lui Cristopulos ceda liricii meditative cu profund caracter politic, poemului care s-a numit *Anul 1840* sau poeziei manifest, *Deșteptarea României*”. □ Radu Felix publică poezia *Visul lui Bălcescu*. ■ Romanul *Plus sau minus infinitul* de Ștefan Oprea îi apare lui Constantin Pricop ca fiind o carte „fals polițistă, al cărui punct de greutate cade pe altceva decât pe latura deductivă”, putând fi citită, mai cu seamă, din unghiul romanului social. ■ *La Mențiuni critice*, Ion Alex. Angheluș consideră că poeziile Constanței Buzea din antologia *Poeme* „nu au numai avantajul comunicării abrupte, ci și aura sincerității de o intransigență morală exemplară. Paginile din această carte selectivă sunt triste ca lamentațiile bacoviene și dure asemenea versetelor neînduplecate ale lui Lautréamont”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, Ion Buzași recenzează *Chipuri din hronicul neamului* de Ioan Chindriș, iar H. Căndroveanu discută volumul despre *Folcloriști români* întocmit de Virgiliu Ene. ■ N.

Carandino remarcă pe *Turgheniev personaj de teatru* pe scena Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București în dramatizarea unei *Elegii* de P. Pavlovschi, dramatizare a „unui fragment din corespondența marelui scriitor cu artista Maria Gavrilovna Savina”. ■ Al.I. Friduș discută *Cu Adrian Marino despre Longitudini și latitudini ale criticii literare contemporane*. Întrebat ce anume ar mai rămâne criticii dacă ar fi depusă de judecata de valoare, Adrian Marino susține că „Îi mai rămân încă foarte multe lucruri. În primul rând, perspectiva de interpretare, de a introduce noi puncte de vedere, de a elabora noi sinteze, de a aplica noi metode. Nu aș spune deloc că trebuie să eliminăm total judecata de valoare, dar n-aș mai pune-o chiar în centrul criticii. Să așteptăm ca judecata de valoare (pe care cronicarul o transformă în fetiș) să fie confirmată de verdictul public, de toți factorii și instituțiile care se pronunță asupra unei cărți, participând la ceea ce constituie o amplă și decisivă dezbateră publică”. Al.I. Friduș insistă în aceeași direcție, a abordării critice a operelor: „Apelul stăruitor al criticii moderne la științele pozitive nu este, totuși, un atentat la inefabilul operei? Lectura foarte interesantei cărți a lui Eugen Simion – «Timpul trăirii, timpul mărturisirii» – care cuprinde o suită de interviuri cu personalități de frunte ale criticii contemporane franceze, nu elimină un asemenea semn de întrebare”. Replica monografului lui Alexandru Macedonski dezvăluie și din culisele *Jurnalului parizian*: „Știu. Una dintre întrevederile cu cei intervievați a avut loc în prezența mea, ea a fost chiar facilitată de mine. E vorba de interviul luat, la Geneva, lui Jean Rousset, la recomandarea mea. Am făcut și o fotografie cu acel prilej, o mică amintire plăcută, sper, pentru toți trei. Critica actuală, am mai spus, nu se mai interesează de inefabilul operei. Inefabilul este o noțiune relativă, pertinentă mai mult în cazul poeziei. Ne aflăm într-o epocă de neoretorică, de revenire la metodele retoricii. Inefabilul nu duce și nu implică nici un procedeu intelectual. Emoție, sentiment al inefabilului poate avea orice cititor care citește o carte. Urmează ca această emoție să fie argumentată, intelectualizată, raționalizată și atunci inefabilul dispare prin forța lucrurilor. Orice analiză alungă din prospețimea faptului analizat, ea presupune din capul locului anularea unor reacțiuni pur emoționale sau sentimentale. Este prețul pe care-l plătim pentru plusul de cunoaștere realizat”. Adrian Marino se oprește și asupra particularităților criticii literare care, în prezent, „face tot mai multe eforturi de modernizare. Suntem în faza când asimilăm noile metode și încercăm să le aplicăm, cum se spune, creator. Se pot distinge mai multe tipuri de reacțiuni intelectuale. Sub entuziasmul unor lecturi căutăm, de pildă, să aplicăm metode occidentale, de multe ori însă nu urmăm decât scheme și modele străine. Dar există și lecturi asimilate. Iată, suntem la Iași, putem reaminti și eseul lui Al. Călinescu despre Caragiale. Evident că lectura acestui critic dotat nu seamănă cu nici una din cele anterioare, nici cu cea a lui G. Călinescu, nici a lui Ibrăileanu. Al. Călinescu a asimilat foarte bine lecția formaliştilor ruși clasici, care astăzi par ei înșiși depășiți de structura-

lism. Ar mai fi de citat cărțile lui Eugen Negrici, o serie de studii publicate în diverse reviste. Cred că, în viitor, numărul acestor contribuții va fi tot mai mare. Tendință care ar trebui încurajată. Actul critic își schimbă perspectiva cu fiecare generație. Ceea ce nu înseamnă că o nouă lectură le anulează pe celelalte, anterioare. Opera de artă fiind inepuizabilă, interpretările critice sunt și ele inepuizabile. Sunt constrâns să vă reafirm idei în general acceptate”. ■ N. Vasilescu-Capsali și Tudor Nedelcea restituie pagini inedite cu *Elena Farago în corespondență*. ■ Horia Zilieru publică un grupaj de poeme din manuscrisul *Fiul lui Eros și alte poezii*. ■ Ariton Vraciu face cunoscut *Curierul studenților de limba română de la Universitatea din Bochum*, o publicație semestrială a studenților romaniști din Bochum.

● [„**Munca**”, nr. 8443] Pe pagina intitulată *1848 – vibrantă ridicare la luptă pentru drepturi sociale, neatârnare și unitate națională*, sunt publicate poeziile *Deșteptarea României* de Vasile Alecsandri și *Cântec de libertate* de Dimitrie Bolintineanu.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 392] Mircea Micu este prezent cu versuri pe pg 1. ■ Valeriu Rusu, un portret Ovid Densusăianu. ■ E. Manu semnează o cronică literară la un critic ce are „dialog polemic mai ales cu literatorii din București” – Virgil Ardeleanu: *Mențiuni*: „Cartea se ocupă în prima parte de scriitori cu o operă mai dezbătută – Barbu, Preda – și se încheie cu un «happy end» polemic vorbind despre Al. Piru, criticul care crezându-se «executorul testamentar» al lui G. Călinescu este «aruncat» de propriile sale intervenții «cardinale» «în ipostaze curioase», opera sa de prozator (*Cearta*) fiind considerată «un roman precar».” ■ Tot E. Manu, o laudatio: *George Mavrovescu la 65 de ani*. ■ D. Mutașcu, *Statuia unui discurs*, despre Simion Bărnuțiu. ■ C. Sorescu lansează un articol despre G. Călinescu, intitulat *Un ardelean* (moldoveanul Călinescu se considera sufletește... ardelean). ■ *Fascinația realității* de I. Segărceanu, despre vol. *Iarba pierdută*, Ed. Albatros, 1977, respectiv *Strigătul ierbii*, ambele semnate de Dan Claudiu Tănăsescu. ■ M. Eliade văzut de I. Lotreanu, un nou episod în care savantul „polemizează” cu teoriile lui Freud – *Fragmente dintr-un jurnal*, 1960, dar este discutat și vol. *Aspects du mythe*, în care Eliade demonstrează că acea „întoarcere înapoi” din doctrina freudiană este echivalentă motivului *regressus ad uterum*, practicat deja în alte culturi (India) și analizat pe larg în cartea sa *Naissances mystiques*. ■ M. Iorgulescu este acid receptat de către D. Ciachir, *Scriitori tineri contemporani*. „Cu toate că acceptă unele «generații» mai bine zis împrejurarea colectivă în care s-au format unii scriitori, M. Iorgulescu nu le precizează întotdeauna. Este pomenită ca pepinieră literară revista studentească clujeană «Echinox» dar nu se suflă o vorba despre seria Eugen Barbu a «Lucefărului» (1962-1968), or, această gazetă a debutat și a promovat mai toate talentele de vârf ale categoriei cronologice examinate în *Scriitori tineri contemporani*, a jucat rol de școală literară și locul său între revistele românești e



alături de «Familia», «Convorbiri literare», «Sburătorul», «Bilete de papagal», «Jurnalul literar».”

## 10 iunie

● [„**Lucefărul**”, nr. 23 ] Aniversarea a *130 de ani de la revoluția din 1948* este marcată prin mai multe materiale: *În cartea de aur a istoriei* de Dan Berindei, *Idealul solemn al unității naționale și independenței* de Apostol Stan, *Fireasca solidaritate* de Adolf Armbruster, „*Scrisoare de Iancu*” de Gheorghe Suciu și editorialul redacțional *Dintotdeauna, pentru totdeauna*, din care cităm unele concluzii: „Revoluția socialistă reprezintă etapa supremă a unui proces istoric ce reflectă aspirațiile fundamentale al căror glas s-a făcut auzit prin marea generație a revoluționarilor de la 1848, care au simbolizat tot ce a avut mai pur națiunea noastră, înălțimea idealului de dreptate socială și independență națională. Se poate spune astăzi, în lumina unui secol și mai bine de istorie glorioasă, că poporul român și-a găsit un tipar al destinului național ce corespunde deplin trăsăturilor sale dintotdeauna, marilor finalități istorice care definesc prezența sa în lume. Între 1848 și 1948, un secol a măsurat distanța de la ideal la realitatea practică a realizării justiției sociale”. □ *Colocviile „Lucefărului”* stau, de asemenea, sub semnul celor *130 de ani de la revoluția din 1948*, adunând variate opinii despre *Idealurile literaturii pașoptiste*. Astfel, se alătură dezbaterilor: Pompiliu Marcea (*Ideologia literară*), M. Ungheanu (*Biblioteca proiectelor deschise*), Paul Dugneanu (*Prezența vie a patriei*), Elena Tacciu (*Poeta vates*), Mihai Zamfir (*Fața nevăzută a astrului*), Dan Cristea (*Istoria în epistole*), Valentin F. Mihăescu (*Amintiri contemporane*), Alex. Ștefănescu (*Semne ale unei renașteri spirituale*) și Mihai Coman (*Revelația orizontului folcloric*). □ Al. Săndulescu pledează, în *Corpusul marilor valori*, pentru întocmirea unor monografii despre scriitorii pașoptiști. □ Vasile Netea „montează” documentarul *Din memoriile revoluționarului transilvănean Ioan Oros. Întâlnirea sa cu Alecu Russo în închisoarea din Cluj*. ■ Un alt moment serbat în acest număr constituie împlinirea a *30 de ani de la naționalizare*, aniversare scoasă în evidență prin *Demna călătorie în timp* de Ion Longin Popescu și prin *Împlinire peste ani sau ce i-a arătat un fost ucenic fostului patron* de Dumitru Graur. ■ Al. Piru scrie, cu prilejul tipăririi unui nou tiraj (6.200 de exemplare), la doi ani distanță față de primul, despre volumul de poezii *Un dor fără sațiu* de Emil Botta: „Acest «dor fără sațiu» (titlu folosit și la o poezie dintr-un volum anterior), nu e o noutate în opera lui Emil Botta, exprimă aceași nostalgie a întoarcerii la existența eternă, infinită. Numai că întoarcerea în veșnicie nu se întâmplă fără violență, de unde împotrivirea ființei, protestul sau negația în forma blestemului”. ■ La *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu analizează *Dialectica ideilor* de Leonid Dimov, făcând loc și unor incursiuni memorialistice: „Mă bucur să scriu despre Leonid Dimov, chiar cu o foarte mare întârziere, și iată de ce: îmi place în chip deosebit acest poet singular ale

căruia mustăți galice și plete tăiate scurt, popește, îl fac să poarte pe umeri, leit, capul lui Alfred Jarry. M-a cucerit de prin 1950, când încă nu debutase și venise la mine cu niște versuri ca să le public în «Contemporanul», unde lucram. A trebuit să-i explic că, deși regret amar, nici o șansă de apariție a lor, atunci, nu exista. Am fost apoi încântat, mai târziu, de revenirea și debutul său răsunător în «Viața Românească». Pentru mine, Leonid Dimov face parte din categoria poezilor pe care-i citesc, nu pentru că sunt considerați «mari», ci fiindcă-mi plac pur și simplu. Volumele lui le-am parcurs pe toate, filă cu filă, delectându-mă, nu pentru a le consacra o «cronică literară». De aceea, m-a muștrătat lungă vreme conștiința că, datorită împrejurărilor, adesea stupide, am pierdut până acum prilejul să mărturisesc public cât îl prețuiesc. Nu e totuși ușor – constat surprins – să definești poezia lui Leonid Dimov, chiar atunci când te-a vrăjtit și-ți este familiară. O senzație similară au avut-o – se pare – și colegii mei, aproape toți încep prin a sublinia dificultatea definirii artei poetului, în ciuda extremei ei originalități. Un ermetic descins din Ion Barbu, balcanizant ca Gh. Magheru, dar la o treaptă a ființei mult superioară, arghezian și bacovian pe alocuri, «oniric» și acumulator de realități fascinante prin teribila lor concretețe, barochist, grav și burlesc deopotrivă, manierist prin gratuitatea invenției imagistice și virtuozitatea asamblării cuvintelor rare în versuri perfecte, toate acestea sunt, negreșit, adevărate. Dar, dincolo de ele, farmecul secret al artei lui Dimov scapă. Ca un silf, deși se înfățișează dimpotrivă în posturi mai curând grotești și neajutorate, Dimov lunecă printre definiții. Au dreptate cei care contestă o evoluție a poetului; el a apărut, format de la început ca Minerva înarmată din capul lui Jupiter (a fost o ivire întârziată de împrejurări vitrege, autorul aparținând «generației pierdute», Tonegaru, Geo Dumitrescu, Ion Caraiion, Radu Stanca, Șt. Augustin Doinaș, a avut prea mult timp să facă exerciții). Totuși, Al. Piru nu greșește când observă o limpezire treptată, care face versurile să-și părăsească bolborosirea dodonică inițială, să capete o deplină cursivitate, fără a pierde însă aerul enigmatic. Ultimul volum, *Dialectica vârstelor*, confirmă observația: cele mai multe piese sunt narații, nu așa de lungi ca versurile din primele volume, dar nici foarte scurte, nesucite aproape deloc, expuse calm, răbdător, cu atenție mare la detaliul descriptiv exact, părând a pași tot timpul pe terenul vieții cotidiene, nu o dată vag paupere, ca să ajungă invariabil, fără artificii, direct, în fantastic”. ■ Nicolae Ciobanu comentează, la *Cartea de debut, Reveriile tânărului reporter*, așa cum reies din două volume: *Iubind printre Crișuri* de Alexandru Spiru și *Noaptea după ploaie* de Eugen Mihăescu. ■ Apar noi intervenții în cadrul *Colocviilor „Lucaefărului”* pe tema *Mesaj și opțiune în arta plastică*: Eftimie Modâlcă evidențiază *Tradiția continuității*, iar Horia Flămându exprimă *Un crez generos*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Mihai Beniuc versifică *Partidului*. □ Ion Gheorghe recomandă câteva poezii ale lui Mircea Stăncel. □ Alte grupaje de versuri semnează Liliana Ursu și Ioana Ieronim. □ Amplul poem *Nefericirea*

așteaptă *fericirea* de Ioana Proca întregește tabloul poetic al numărul. □ Viorel Știrbu publică proza *În cetatea munților*. □ *Din lirica engleză contemporană*, Ion Segărceanu traduce poeme din Ted Hughes și Louis Macneice, iar Denisa Comănescu din Alan Brownjohn, Christopher Middleton și Penelope Shuttle. ■ La *Mapamond*, Teodor Balș desfășoară un reportaj din *Avignon – 1978*, intitulat „*Latina gintă e regină*”. □ Tot aici, Nicolae Mareș „traversează” reportericește *Primăvara varșoviană*. □ Romulus Vulpescu scrie, și el, din deplasare, despre *Festivalul internațional de poezie* de la Paris (19-25 mai 1978).

### 11 iunie

● [„*Scânteia*”, nr. 11137] Cu ocazia unei grandioase Adunări populare din capitală pentru a cinsti momentele epocale ale luptei poporului român pentru libertate și dreptate socială – revoluția de la 1848 și naționalizarea principalelor mijloace de producție, publică poezie patriotică Radu Cârnelci (*Cantată la 1848*), Corneliu Vadim Tudor (*Portretul eroului la tinerețe*) și alții.

### 15 iunie

● [„*Flacăra*”, nr. 24] În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican* (14), Octavian Paler publică partea a șasea din *Fascinația arheologiei*. □ În *Vitrina artelor*, Anton Palfi scrie *Teatrul german de stat din Timișoara a împlinit 25 de ani de existență*. □ Nikolaus Berwanger publică poezia *Globurile mele pământeste*, traducere de Anton Palfi. ■ Nelu Ionescu publică, cu titlul *Premisă a regăsirii de sine, la cota altei calități*, prima parte din *Cronica dialogurilor pentru cauza calității teatrului*, o succintă prezentare a primului Colocviu național de literatură dramatică, eveniment ce a avut loc la Cluj-Napoca. ■ Pe pagina *Actualitatea literară*, este publicat în facsimil eseu lui Alexandru Philippide, *În durată eternă*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri al lui Corneliu Sturzu, *Vântul din oglinzi*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică un răspuns la întrebarea redacției privind epuizarea din librării a volumului lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*: „Nu mă surprinde succesul excepțional al cărții lui Eugen Simion. apărută la Cartea Românească într-un tiraj și el excepțional, de 20.870 de exemplare. Cărțile bune nu așteaptă mult în librărie. Li se duce buhul, după vechea vorbă românească, și în câteva zile dispar ca și cum n-ar fi fost. O astfel de carte este aceea a lui Eugen Simion, critic literar de mare talent, care s-a revelat cu acest prilej și ca un foarte bun scriitor. Parisul a fost și a rămas pentru noi, românii, orașul occidental cel mai râvnit, pentru farmecul său, deosebit de acel al celorlalte metropole. În timpul celor trei ani cât a funcționat ca lector de limba și literatura română la Paris, Eugen Simion a trăit acest farmec și a știut să ni-l împărtășească mai bine decât toți compatrioții noștri din trecut. [...] Cartea lui Eugen Simion nu e numai un bun prilej de desfătare. Pentru cine a trecut pe aceleași locuri e o nouă revelație: vede ce i-a scăpat sau retrăiește mai intens

ce a uitat. Pentru ceilalți cititori e ghidul unor pionieri pe căi mult visate”. □ În *Pagina de lectură* este publicată o selecție de poezii cu titlul *Doi poeți de limbă sârbă*: Ivo Muncian și Cedomir Milenovici. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a zecea din romanul *Moartea boxerului*. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Cosașu publică poemul *Printre salate și baleniere*. □ În *Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, George Arion, cu titlul *Cronica*, prezintă edițiile 310, 311 și 312.

● **[„Orizont”, nr. 24]** Tematica numărului se subsumează evenimentului istoric „130 de ani de la Revoluția din 1848”, cele mai multe articole având subiecte în consonanță cu aceasta temă, precum Vincențiu Babeș: *Un aspect necunoscut din Revoluția de la 1848* (autor Ion B. Mureșianu), *Avram Iancu în conștiința românilor bănățeni* (autor Ioan Munteanu), *Scriitorii și revoluția de la 1848* (autoare Lucia Jucu-Atanasiu), *Ecouri ale Revoluției de la 1848 peste hotare* (autor Herbert Rabinovici) Plus un articol patriotard semnat generic „Orizont” cu titlul *Semnificația unui eveniment*. ■ Există doar două „sustrageri” de la tematica generală. Prima: Livius Ciocârlie cu analiza simbolului pădurii în romanul *Litera stacojie* (articolul *Verde și azur*). A doua, este articolul lui G.I. Tohăneanu ce cuprinde analize stilistice ale operei sadoveniene (articolul «*Pământul se ochise bine...* »). ■ Poezie de Virgil Carianopol.

● **[„România literară”, nr. 24]** Se deschide cu editorialul *Un eveniment internațional de proporții majore*, semnat redacțional, despre vizita lui Nicolae Ceaușescu și a Elenei Ceaușescu în Marea Britanie: „Cu legitimă mândrie patriotică, toți cetățenii țării au urmărit, marți seara, la televiziune și, a doua zi, în ziare, succesiunea de imagini înfățișând modul cum au fost întâmpinați la Londra, cu deosebit fast și strălucire, înalții soli ai poporului român de către regina Elisabeta a II-a și ducele de Edinburgh, de primul ministru James Callaghan și de celelalte persoane oficiale. Traseul solemn de la gara Victoria până la Palatul Buckingham, în tradiționalele calești flancate de ostași ai regimentelor de gardă în ținuta de paradă, ambianța sărbătorească întregită de cântecele executate de fanfarele militare de-a lungul marilor artere londoneze, mulțimea de cetățeni, unii cu stegulețe românești, aplaudând cu entuziasm, unii luând fotografiile, întregă această gamă de manifestări purtând amprenta unei lungi tradiții încărcate de istorie a constituit, totodată, și pentru poporul britanic un prilej de cordială participare, grandioasa ceremonie fiind de altfel transmisă, în direct, de către televiziunea țării-gazdă”. □ Sunt evidențiate, de asemenea, *Semnificative manifestări ale opiniei publice britanice prilejuite de actuala vizită a președintelui României*: „marele cotidian londonez *Times* a dedicat o pagină personalității președintelui României socialiste, prezentând totodată aspecte majore ale dezvoltării țării noastre. Evocând cele câteva vizite făcute în România, Melvin Stockwood a subliniat, între altele: «Indiferent dacă suntem sau nu în favoarea unei economii comuniste, există o îmbunătățire remarcabilă în standardul de viață de când președintele Ceaușescu a venit în

fruntea statului. România devine o țară cu una din cele mai puternice economii din Europa de răsărit, cu un ritm de dezvoltare de peste zece la sută». [...] *România – Independență bazată pe o politică progresistă* a fost titlul amplului articol din săptămânalul *Tribune*, care a trecut în revistă principalele inițiative în politica internațională ale României, înalta lor principialitate și totodată multilateralitatea lor, articolul amintind poziția țării noastre la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa de la Helsinki și la reuniunea de la Belgrad, acțiunile președintelui Ceaușescu care astăzi «sunt reluate la sesiunea specială a Națiunilor Unite pentru dezarmare». La Londra a apărut – în întâmpinarea vizitei – o nouă lucrare dedicată țării noastre și conducătorului său: *Nicolae Ceaușescu – efortul de a crea o Românie modernă*. Cartea, editată de «Russell Press Limited», prezintă în cele 280 pagini ale sale o amplă selecție din cele mai importante cuvântări și declarații ale președintelui României, bogat ilustrată cu imagini înfățișând momente din trecutul revoluționar al tovarășului Nicolae Ceaușescu. Îngrijitorul volumului este cunoscutul om politic și publicist britanic Stan Newens, membru al Camerei Comunelor”. □ D.I. Suchianu anunță debutul *Săptămânii filmului britanic* la cinematograful „Studio” din București. □ La *Cartea străină*, Nicolae Balotă abordează *Un mare roman englez: „La răscruce de vânturi”* de Emily Brontë. □ *Două expoziții din Marea Britanie la București* atrag atenția Ioanei Creangă (*Imagini londoneze*) și Ameliei Pavel (*William Turner*). ■ *Cinstind momente epocale*, Vasile Băran scrie despre aniversarea a 130 de ani de la revoluția din 1848 și 30 de ani de la naționalizarea mijloacelor de producție. ■ Câteva observații succinte privind patriotismul autorului *Luceașărului* publică Ștefan Aug. Doinaș în *Eminescu și noi*. ■ În sectorul *Confruntărilor*, Daniel Dimitriu aduce *Iubirea și frumosul* din poeziile lui Horia Zilieru: „Proiecția sentimentelor într-un cadru artificial sau pe cale de artificializare se observă în cărțile dintâi chiar și acolo unde iubirea se leagă de ceea ce este intim și proaspăt. Volumele ulterioare *Florilor cornului tânăr* atestă o frenetică aservire magiilor limbajului. Se produce exilul definitiv în metafora scânteietoare, ca într-un tărâm exotic, paradisiac. Contradicția dintre cuvântul copleșit de podoabe, marcat de voluptăți care vin din sine însuși, sedus și fecundat de propria-i frumusețe, deci contradicția dintre acest cuvânt și hieratismul afectiv strecoară în versuri reflexele straniei ale unei fantasmagorii lingvistice. Închiderea pronunțată a sensurilor datorată nu numai unui ermetism de substanță, ci invaziilor verbale, dă la un moment dat senzația că suntem în fața unei poezii ce se comunică doar la nivelul sonorităților, o poezie scrisă de fapt într-o limbă necunoscută a cărei muzicalitate, a cărei articulare solemnă sunt ele însele un mesaj misterios”. □ Comentariul lui Daniel Dimitriu este însoțit, pe aceeași pagină, de două poezii ale lui Horia Zilieru. ■ Tot în sectorul *Confruntărilor*, Adriana Iliescu discută *Lirismul formelor naturii* în opera Ioanei Diaconescu, ajungând la concluzia că poeta „pare adesea o Alice în țara minunilor ce se întâmplă în pădure, în câmpie ori pe margi-

nea mării, când frunze, furnici ori scoici își schimbă dimensiunile ca în basm și în vis. Întreaga mișcare și transformare a naturii poeta Ioana Diaconescu o resimte ca pe o involburare frumos stăpânită în frenezia ei: «O frenezie tulbură dulcele zumzet al furtunii»". ■ Ion Pop anunță *Un debut semnificativ*: „Câteva dintre debuturile din ultima vreme – printre care cel al Mariane Bojan și al lui Virgil Mihai – au fost însă de natură a fortifica încrederea în conjugarea fertilă a «divrescului» cu «priza directă asupra realului». Un nou motiv de optimism cu privire la roadele unei asemenea interferențe oferă și cartea tânărului poet Petru Romoșan, *Ochii lui Homer* (Editura Dacia, 1977). Ceea ce putem numi la Virgil Mihai «maturitatea adolescenței» e valabil în bună măsură și pentru autorul acestei plachete. Căci, la douăzeci de ani ai săi, Petru Romoșan apare și el drept un poet trecut printr-o anume experiență a lecturii, lucid și, ca atare, relativ distanțat față de limbajul cu care lucrează, încântându-se de performanțele propriilor construcții imaginare, de «apropierea unui substantiv de valetul său» adjectivul, – întâlnire ce poate echivala cu un real autentic – ori îndoindu-se de valoarea cuvântului, «recuzită ușor demodată». [...] Petru Romoșan știe însă să stăpânească de cele mai multe ori un spațiu liric complex, în care elementul *construcție* primează, fără să pună totuși în umbră, ci dimpotrivă, afirmându-l, un autentic lirism. Expresivitatea stă la el înainte de orice în arta punerii în scenă, în știința compunerii unui discurs adecvat rolurilor prin care migrează poetul: confesiunea sa e aproape întotdeauna a unui *personaj*. *Ochii lui Homer* este o carte ce trebuie reținută printre manifestările cele mai semnificative ale ultimei promoții lirice". ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu relevă legăturile dintre *Voltaire și România*, prin intermediul corespondenței dintre autorul lui *Candide...* și Antioh Cantemir. ■ Geo Bogza publică tableta *Nicolae Ilie*. ■ Constantin Ciopraga analizează, în „*Frumosul principe*” și *tragicul*, romanul istoric al lui Radu Boureanu, *Frumosul principe Cercel*: „N. Iorga afirma odată că «istoricul adevărat își înfățișează faptul (narat), îl creează din nou *in sine* prin *fantasie*»... Despre Radu Boureanu se poate spune că procedează asemenea modelului propus de Iorga, ca un *istoric adevărat*, că posedă – cum cerea savantul – «simț istoric și iubire de trecut». În postură de evocator, Radu Boureanu-poetul e în același timp un martor imaginar și un privitor de la nivelul secolului nostru, convins că spectacolul istoric își verifică utilitatea în măsura în care trecutul e adus în prezent dintr-o vie perspectivă actuală. Romanul *Frumosul principe...* e în fond spectacolul unei *vremi*, similar ca viziune cu *Vremea Ducăi-Vodă*, în înțelesul că datele generale, relațiile cu forțe adverse, preponderența tragicului – toate înscriindu-se într-o intrigă de «predestinare» – caracterizează o epocă de tensiune și eșec. Din sute de secvențe plastice, din tablouri și dialoguri impregnate de culoare, se constituie imaginea-sinteză a unui timp zbuciumat, drama prințului muntean devenind – fără să pară – o meditație continuă”. ■ Nicolae Manolescu își concentrează tradiționalul comentariu pe *Dialogul criticului cu poetul* din volumul *Un ro-*

*man epistolar* de I. Negoïtescu și Radu Stanca: „O corespondență de mai lungă durată între doi scriitori e lucru rar la noi. Pe lângă aceea dintre Titu Maiorescu și Duiliu Zamfirescu nu mai putem cita aproape nimic. Scrisorile schimbate de Ghica și Alecsandri aparțin mai degrabă genului epic decât celui propriu vorbind epistolar. Radu Stanca și I. Negoïtescu au avut ca model declarat corespondența Goethe-Schiller, spre care i-a îndreptat formația lor intelectuală, ca și faptul că nu cunoșteau, căci nu fuseseră publicate, alte «romane epistolare», mai apropiate în timp de al lor, cum ar fi scrisorile dintre Gide și Claudel sau Rivière și Alain Fournier. Și unul și altul erau prea tineri în 1945 (când debutează extraordinarul lor *Roman epistolar*, intitulat astfel de I. Negoïtescu), iar literar prea puțin afirmați, pentru ca ilustrul model de la care au pornit să determine asemănări mai profunde. În plus, aveau amândoi aceeași vârstă (Radu Stanca născut în 1920, I. Negoïtescu în 1921) și erau legați printr-o prietenie spirituală care avea alt conținut decât afinitatea târziu revelată dintre cei doi scriitori germani: pentru Schiller, Goethe era un maestru, admirat înainte de a fi iubit. Radu Stanca și I. Negoïtescu se află, ei, în plină cristalizare a personalității; scrisorile îi ajută să se definească reciproc, să ia act de aptitudini și să se modifice în sensul lor. Scriindu-și, își ajută formarea. Pierderea multora dintre scrisorile lui Radu Stanca dezechilibrează oarecum «romanul»: din cele două personaje, unul se lasă doar ghicit, în vreme ce altul își taie partea leului. Incitatorul pare a fi de aceea I. Negoïtescu, fără tenacitatea căruia probabil că nu s-ar fi încheiat corespondența. [...] Cele mai frumoase scrisori ale lui Radu Stanca sunt și cele mai umane-simple: mărturisiri ale îndoielilor în operă, ale plictiseli din boală, ale iubirii. El nu e în stare să-și exorcizeze prin literatură demonii interiori, ca I. Negoïtescu, mult mai chinuit în definitiv în planul imediat existențial, însă evadând în proiecte grandioase și în scris, ori de câte ori se simte amenințat. Epistolele lui I. Negoïtescu conțin o nesecată promisiune, forfotesc de idei care angajează pe toți cei din jur și chiar literatura română în ansamblul ei. Acesta e și faptul cel mai caracteristic. Retractivității prietenului din Sibiu, criticul îi răspunde printr-o continuă angajare. El e cel mai convins că Cercul literar poate fi reînviat printr-o publicație pe care o botează *Euphorion* și ale cărei criterii încearcă să le determine. Lecturile lui se scurg toate în albia «euphorionismului». Îl obsedează două lucruri: tragicul și moralul. Vede viitorul literaturii române în sensul unei vocații clasic-obiective, antilirice și antipsihologice. [...] Sclipitoare și tinerești optimiste considerații ca acestea fac din *Romanul epistolar* o carte de o remarcabilă finețe intelectuală, dincolo de documentul ca atare al formării unei generații. Cum și-a ținut această generație fângăduielile, iată o altă problemă, pe care nu e cazul s-o discutăm într-o recenzie consacrată dialogului atât de viu și de plin de inteligență dintre un critic și un poet”. ■ Mircea Coman semnalează volumul de versuri *Risipa unei veri* de Stela Vinițchi, iar Gheorghe S. Suciul romanul *Strigățul ierbii* de Dan Claudiu Tănăsescu. ■ *Poemul social* ilustrat de Traian Coșovei în volumul *La*

țărmlul cu lună este raportat de către Valeriu Cristea la activitatea reportericească a scriitorului: „În realitate, Traian Coșovei nu a părăsit niciodată cu totul reportajul. La uneltele sale el se întoarce însă acum pe o cale ocolită. N-am spune aceea a poeziei, căci poezie propriu-zisă el nu face. Traian Coșovei își versifică lirismul dintotdeauna existent în spiritul disciplinei stricte a profesiei, tematic. Vechiul reporter intra în preținsele sale evocări cu tălpile perfect curate, șterse cu grijă de noroiul existenței. Pete ale acestuia trasează, fără jenă, vizibile cărări în literatura de azi a lui Traian Coșovei, nemandispusă să idilizeze. Reportajului liric de odinioară i se substituie acum o interesantă formă de, am zice, lirism reportericesc. Poetului deghizat în reporter îi dă replica, peste timp, reporterul deghizat în poet. Firește că versul nu este pentru Traian Coșovei un simplu deghizament; el oferă scriitorului o posibilitate de exprimare mai liberă. Trecând la poezie, Coșovei se întoarce de fapt la adevăratul reportaj. Fără a mai practica genul ca atare. [...] Această întrepătrundere a unor teritorii literare rareori învecinate constituie aspectul cel mai interesant, cu rezultate nu o dată remarcabile în volumul de față, al cărților semnate în ultimii ani de Traian Coșovei”. ■ Între *Realitate și iluzie* plasează Dana Dumitriu prozele lui Eugen Uricaru din *Antonia. O poveste de dragoste*, considerând, totodată, că recentul volum nu se ridică la înălțimea celor anterioare: „Proza lui Eugen Uricaru înaintea în fraze nervoase, încordate, artisticește impresionante. O senzație de siguranță și detașare provocată cititorului de abilitatea și naturalitatea elegantă a povestirii înlesnește nu numai accesul la sens, dar și bucuria estetică pură. Pericolul manierismului nu este departe mai ales că esența însăși a conflictului epic îl favorizează. Privind cele trei volume publicate ale lui Eugen Uricaru, lăsând la o parte șocul debutului care i-a entuziasmat pe cronicari (mai ales pe cei tineri) și socotind că *Antonia* nu are totuși unitatea primei cărți și o repetă în mare parte, cred că *Rug și flacără* este, de fapt, proba de rezistență a prozatorului”. ■ „Când nu greșește tonul – notează Lucian Raicu în legătură cu volumul *Scriitori tineri contemporani* –, luând o notă prea de sus sau alta prea de jos, izbutind de la început să se înscrie pe traseul unei evaluări globale verosimile, Mircea Iorgulescu este un critic remarcabil, nu o dată surprinzător de exact și de inspirat, dintre cei mai dotați într-o generație atât de bogată în competențe și înzestrări; un spirit critic și un spirit constructiv, cu o «frază» în același timp nuanțată și limpede; bine articulată, sugerând convingeri și judecăți stabile”. ■ Laurențiu Ulici schițează în continuare, la *Prima verba*, o panoramă despre *Starea poeziei (V)*, aducând în prim-plan *Priveliștile* lui Vasile Dan și *Ora 24* de Adrian Dohotaru. ■ Dumitru Micu „desfășoară” studiul *Arta istoricului literar*, fragment din volumul în pregătire *G. Călinescu, între Apollo și Dionysos*. ■ Despre *Rousseau și sentimentul naturii* scrie Alexandru Philippide. ■ Sunt prezenți cu versuri: Toma George Maiorescu, Profira Mihăilescu, Al. Raicu. □ Alexandru Vlad semnează proza *Șoimi și porumbei*. □ Ioan Denciu oferă fragmentul *Amintiri din diferite timpuri*, din



romanul *Luminile zeiței Bendis*, în pregătire la Ed. Cartea Românească. □ La *Atlas*, Ana Blandiana „așază” tableta *Istorie și tehnologie*.

● [„**Tribuna**”, nr. 24] Sub semnătura „Tribuna” apar *Orizonturi revoluționare*: „În cuvântarea la grandioasa adunare populară din capitală, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a arătat că revoluția de la 1848, desfășurată în cele trei principate române, a constituit o necesitate obiectivă a dezvoltării forțelor de producție, a eliberării maselor populare, ea fiind parte integrantă a marilor mișcări sociale care au avut loc în cea mai mare parte a Europei: «După cum este bine cunoscut, masele populare s-au ridicat în 1848 pentru realizarea unor profunde transformări, care să deschidă calea progresului economico-social, îmbunătățirii condițiilor lor de viață, să asigure realizarea unității naționale, formarea națiunii și a statului național unitar – idealuri revoluționare care oglindeau cerințele obiective ale afirmării poporului român ca un popor liber în rândul marii familii a popoarelor lumii»”. ■ Ion Vlad semnează *Un discurs epic despre timp*, o cronică literară la *Ovidiu Genuru: Fidelitatea*: „Roman dominat de ideea Timpului, de mișcarea evenimentelor și de reliefurile zbuciumate ale Istoriei, *Fidelitate* este experiența, în cea mai mare parte confirmată, a unui poet atras de fluxul narațiunii și de resursele epicii”. ■ Gheorghe S. Suciuc comentează *Câinii după gratii!* de Bálint Tibor, Editura Kriterion, 1978, în textul intitulat *Treptele povestirii*: „O carte precum *Câinii după gratii!* readuce în discuție problema nebănuitelor trepte ale povestirii”. ■ A.I. Brumaru publică *Un mod al romanului*, cu ocazia *Eugen Barbu, laureat al premiului „Herder”*: „*Princepele* este însă, cum am spus, numai un mod, între altele, ale romanului politic. O teză generală a filosofiei marxiste, cum că realitatea trebuie privită nu doar prin obiect, dar și subiectiv (Marx) se aplică și aci. Să-i dăm o mai mare extindere. Nu materia, s-a afirmat, dă ființă operei de artă, ci forma, organismul ce o distribuie în sisteme coerente”. ■ Din *Prezențe românești* reținem: „Numărul 7-8 (Spring-Autumn 1977) al revistei americane «Paintbrush, A Journal of Poetry, Translation and Letters», este consacrat în întregime problemei traducerii. Printre colaborări figurează și contribuția profesorului Thomas A. Perry (East Texas State University), intitulat *Translating I. Barbu*. Se explică dificultatea unei astfel de traduceri în limba engleză, exemplificată prin versiunea proprie a poeziei *Dioptrie* din *Joc Secund* propusă sub titlul *Dioptric*. \* A apărut de curând în excelente condiții tehnice, volumul 5 din *Lexiconul literaturii universale (Vilagiordalmi Lexikon)* literele *Im-Kamb*, editat de Academia Maghiară (Budapest, Akademiai Kiado, 1977, 896 p.). Literatura română se bucură de o bună prezentare prin articole, unele ample, despre N. Iorga, Panait Istrati, E. Jebeleanu, S. Iosifescu, Șt.O. Iosif, Emil Isac, Al. Ivăsiuc, P. Ispirescu, Magda Isanos, inclusiv despre scriitorii francezi și sovietici de origine română E. Ionescu, I. Isou, Bogdan Istru. Articolele sunt semnate de Belia György (responsabilul pentru literatura română a întregului *Lexikon*), Barsi-Kálmán Béla, Bojoni Lazar Endre, Domokos

Sámuel, Kolozsvári Papp László, Pálffy Endre. Articolul despre *Gust (Izles)* aparține lui Adrian Marino. \* Ultimul volum: 1976 *MLA International Bibliography* publicat de P.M.L.A., New York, cea mai importantă bibliografie literară americană, acordă un mare spațiu (pp. 124-136) referințelor literare românești ale anului 1976. Această bibliografie pe capitole generale (*General and Miscellaneous*), tematică (*Literature*) și pe autori constituie de fapt cea mai completă bibliografie românească existentă de circulație internațională. \* Un alt instrument de lucru, specializat, organizat pe principiul fișelor analitice, în domeniul literaturii generale și comparate este ampla *Revue de Revues* publicată anual de *Canadian Review of Comparative Literature/ Revue Canadienne de Littérature Comparée*. În ultimul său număr (Fall 1977) sunt reținute și 6 studii apărute în 1976 în «Cahiers roumains d'études littéraires» (singura publicație românească fișată) semnate de: Jacinto do Prado Coelho, Paul Cornea, Romul Munteanu, Adrian Marino, Victor Ernest Mașek, Antoaneta Tănăsescu. Se rețin și alte studii de Adrian Marino și Aurel Sasu, publicate în reviste americane și poloneze. \* Între 3-7 octombrie 1977 s-au desfășurat la Tutzing (R. F. G.) lucrările colocviului internațional *Die zewitegenossichen Literaturen Sudosteuropas*, organizat de Sudosteuropa-Gesellschaft. Contribuțiile participanților români, Romul Munteanu și Ion Dodu Bălan (cărora li se dă și fotografia), sunt amplu comentate cu largi citate în articolul de sinteză *Die 18. Internationale Hochschulwoche*, semnat de cercetătoarea Anneli Ute Gabanyi, în revista «Sudosteuropa Mitteilungen» (U/ 1977, pp. 12-20), care apare la Munchen (R. F. G.). \* Lucian Blaga este, probabil, poetul român modern cu cea mai mare audiență reală în străinătate, de altfel în continuă creștere. O dovadă în acest sens este dată și de faptul că revista madrilenă «Ceradernos Hispanoamericanos» (nr. 334, Abril 1978, pp. 80-86) publică un grupaj de 12 poezii în versiune castiliană, semnate de Domnița Dumitrescu. \* Despre noile realizări ale comparatiștilor români și ale studiilor românești consacrate, recent, Secolul luminilor, informează succint Alexandru Duțu în «Nouvelles de Roumanie» (Bulletin de la Société française d'étude du XVIII<sup>e</sup> siècle, nr. 25, avril 1978, pp. 11-12). Sunt semnalate: actele colocviului *Istanbul à la jonction des cultures balkaniques, méditerranéennes, slaves et orientales aux XVI<sup>e</sup> et XIX<sup>e</sup> siècles* (Association Internationale d'Etudes du Sud-Est-Européen, Bucarest, 1977, 488 p.), nr. 2/ 1977, din «Cahiers roumains d'études littéraires», consacrat temei *Les lumières chez les Roumains* («fascicolă realizată de Adrian Marino»), studiile consacrate secolului XVIII (Louis Trenard, Henri Durautou, Klaus Bochmann, Al. Duțu, Pompiliu Teodor) publicate în «Synthesis», IV, 1977, anuarul comparatiștilor români. Tot despre comparatismul românesc și despre revistele «Cahiers roumains d'études littéraires» și «Synthesis» se pronunță, în termeni favorabili, prin recenzii scurte și alte mențiuni, «Yearbook of Comparative and General Literature» (Bloomington, U. S. A.), respectiv în volumele 25/ 1976 și 26/ 1977. \* Publicația «Cahiers des Amies de Panaït Is-

trati» își continuă cu regularitate apariția. Ultimul număr (9, mars 1978) reactualizează pagini uitate, unele traduse din românește de și despre Panait Istrati, documente inedite comunicate de Al. Talex (*Pașapoarte și scrisori*), ecouri din România (reproducerea recenziei «Caietelor Panait Istrati» din C.R.E.L., 3/ 1977), știri despre noile ediții franceze ale operei romancierului român, o descriere a Centrului de documentare Panait Istrati de la Universitatea din Nisa, informații despre viitoarele manifestări ce-i vor fi consacrate în Franța, în 1978, cu participarea activă și organizatorică a lui Al. Talex: 16 iulie, la Valvreas, în cadrul lui *Quinzaine du livre*, Colocviul internațional Panait Istrati, Nisa, octombrie. \* Cele patru pagini portugheze (traduceri, articole, jurnal de călătorie) pe care «revista studentească de cultură» «Echinox», din Cluj-Napoca le-a publicat anul trecut (IX, 10/ 1977) n-au scăpat atenției presei literare portugheze. Revista «Coloquin Letras» (Lisabona) le semnalează cititorilor săi, în ultimul număr (nr. 42, Marco de 1978, p. 104), în mod analitic, la rubrica *Literatura portugheză dincolo de frontiere*”. ■ Andrei Marga revine la rubrica sa cu textul *Despre forma estetică*. ■ I.D. Bălan a doua parte a textului despre *Aron Cotruș*. ■ Versuri semnează Bazil Gruiă (*Nu te grăbi, lună, nu te grăbi; Prea mic sufletul, prea mic; Când mă trezesc din somn cuvintele; Miraculosul Efemer*), Anais Nersesian (*Secvență; Geneză; Plecare din anotimp; Dezgheț; Moment*), Doina Cetea (*Văl ireal*), Nastasia Maniu (*Mă-nalț în poeme; Nesfârșita geneză; Târziu*). □ Cornel Udrea revine la *Umor cu Îndreptar de comportare frumoasă*. □ Apare piesa *La un hotel în Nevada*, dedicată lui Vampilov, de Vasile Rebreanu. □ Mircea Ivănescu traduce *Din lirica engleză: W.H. Auden (În memoria lui W.B. Yeats; Mai înalți astăzi, ne amintim...; Roman polițist)*, Sylvia Plath (*La cules de mure; Născute moarte; Grădina personală; Eveniment*).

• [„**Tribuna României**“, nr. 135] Ion Horea alege ca subiect al tabletei lumea copilăriei și vivacitatea copiilor: „Piuca întreba de ce au oamenii greieri în cap. Întindea mâinile să apuce luna. Mai târziu, știa multe poezii pe de rost și, într-o zi, m-am gândit să-i țin o lecție despre rimă, în alternarea bucăturilor, la masă. Când mi s-a părut că ar fi înțeles, am trecut la exemplificări. Eram într-o joacă transformată în curs de estetică pedagogică. «Ia să vedem, -am zis, care-i rima la pâine? – Pâine, pâine, lăptic! Nici nu se putea o rimă mai potrivită – mânca pâine cu lapte. – Nu lăptic, am încercat să o aduc la legile prozodiei, pâine rimează cu... câine. – Pâine, câine!, a repetat, mirată de potrivirea cuvintelor. Mai departe. – Ia să vedem cu ce rimează lapte? – Lapte, lapte, pisicuță! Și, în timp ce eu eram acela care trebuia să înțeleg adevăratele raporturi dintre elementele vieții, (pâine-lapte, câine-pisică) și consideram încheiat cursul meu de artă poetică formală, vorba ei m-a adus la realitate – Tăticule, eu am văzut o rimă, în parc, cum se ascundea în nisip.” ■ Editorialul lui Petre Ghelmez abordează *Starea de certitudine* a celor care au asigurat un loc de muncă în România, după terminarea studiilor (nu cum se întâmplă în țările im-

perialiste unde un tânăr absolvent devine... șomer): „Vizitând nu de mult, cartierul bucureștean Balta Albă-Titan, unde locuiesc peste trei sute de mii de oameni în apartamente noi, unul dintre oaspeții din Statele Unite îmi spunea, în acest sens, că o asemenea realizare i s-ar părea importantă chiar pentru un stat cu o economie foarte dezvoltată. Dar sentimentul certitudinii poate izvorî, de pildă, și din faptul că, student fiind și muncind să-ți termini studiile, peste un anumit număr de ani, ești sigur că într-o uzină, la o catedră a unei școli, într-un institut de cercetări, într-o fermă agricolă, la un spital, într-un sat sau într-un oraș, postul pentru care te-ai pregătit cu atâta râvnă și răbdare te așteaptă, este al tău, de munca ta este nevoie.” ■ Alexandru Niculescu semnalează publicarea «*Cântecului gîntei latine*» în versiuni romanice: „Am în față placheta omagială, editată de Asociația «România» din inițiativa profesorului Virgil Cîndea, cuprinzând «Cântecul gîntei latine» de Vasile Alecsandri, versiunea originală, și versiunile franceză (Frederic Dame, 1878); provensală (A. de Gagnaud, 1885); retoromană (Alfons Tuor, 1896); latină (Demetriu Fekete, 1878); spaniolă (Luis Hernan Ramirez, 1978); portugheză (José Betancourt Gonçalves, 1978). [...] Asemenea cuvinte superlative arată că acest cântec al gîntei latine a fost înțeles mai ales unde latinitatea însemna un act de biruință și de identitate. Alecsandri a scris un imn al lumii latine întregi. Dar dintr-o perspectivă românească. Într-adevăr, cuvintele românești specifice *menire* și *dor* au rămas fără corespondențe neo-latine... Gînta latină este însăși gînta noastră.” ■ Centenarul „Jocurile latinității – Avignon”, unde s-au desfășurat un Concurs internațional de poezie și un Congres internațional despre latinitate, sub conducerea președintelui Republicii Senegal, reputatul latinist Léopold Sédar Senghor (și sub patronajul unor instituții academice și universitare), este inclus într-o scurtă dare de seamă a lui Alexandru Balaci (cu titlul *Avignon, mai 1978*). ■ Virgil Cîndea îl readuce în actualitate pe Vasile Alecsandri, un alt reputat câștigător din 1878 al unui premiu internațional de poezie, în articolul *Acum o sută de ani*, în care scrie: „Premiera lui Alecsandri a fost sărbătorită în țară cu noi manifestări de admirație pentru poet, dar și cu recunoștință pentru acela care afirmase încă o dată, în republica europeană a literelor, geniul creator românesc. Evenimentul de la Montpellier a determinat numeroase articole, studii, chiar volume (Alphonse Roque-Ferrier, *La Roumanie dans la littérature du Midi de la France*, Montpellier, 1881), semnate de scriitori și oameni de cultură din toate țările latine europene. Ele exprimau înalta prețuire pentru opera lui Alecsandri și, deopotrivă, recunoașterea virtuților latine ale limbii, culturii și civilizației poporului român.” ■ Laureții români ai Concurșului internațional de poezie de la Avignon din 1978 sunt: Teodor Balș, Marele premiu al latinității (ex-aequo), Premiul I pentru poezie în limba română, cu titlul *Căderea Sarmizegetusei*; Petre Ghelmez, Premiul II pentru poezie în limba română, cu titlul *Laudă limbii române*; Traian Lăzărescu, Premiul II pentru poezie în limba latină, cu titlul *In honorem Turris Romanae, urbis heroicae*.

■ În cadrul rubricii „file de istorie literară”, D.R.P. [Dumitru Radu Popa] pune în lumină munca cercetătorului Virgiliu Ene care publică volumul *Folcloriști români* (Ed. Facla, Timișoara, colecția „Lyceum Sinteze”), reproducând, pe aceeași pagină, un fragment din studiul dedicat folcloristului ardelean, culegător de basme și poezii populare, Ion Pop Reteganul, cu ocazia împlinirii a 125 de ani dela nașterea sa. ■ Pe tema vacanței se derulează a XVIII-a lecție de limba română de Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate. ■ Despre marile succese ale lui Liviu Ciulei, „omul total de teatru”, actor, regizor și scenograf, într-un lung turneu în Australia și U.S.A., unde a montat o serie de spectacole, realizează o prezentare și un interviu Dumitru Radu Popa, cu titlu *Itinerarele [sic!] regizorului Liviu Ciulei*.

● [„Era socialistă”, nr. 12] Ion Oarcășu scrie despre *Momentul romanului – câteva disocieri*: „Proza românească a ultimilor ani trece, fără îndoială, printr-o fază de emulație creatoare ieșită din comun. Numărul relativ mare al volumelor semnificative, apărute într-un interval de timp scurt; diversitatea unghiurilor de observație și semnificare estetică; simțul acut al notății epice; gustul experimentului formal etc. vorbesc oarecum de la sine despre un moment al prozei, mai bine zis despre un moment al romanului, fiindcă *genul proteic* atrage și acaparează astăzi aproape toate energiile creatoare. Schița, nuvela, povestirea par să intereseze din ce în ce mai puțin pe scriitorul actual, în vreme ce urmașul modern al epopeii se desfășoară amplu și autoritar. Noțiunea de proză românească a devenit astfel, prin forța lucrurilor, sinonimă cu prezența dominantă a romanului sau cu ceea ce unii prozatori actuali numesc roman: adică o structură deschisă, formată din alăturări de texte narative, eseistice, documentare, uneori convergente, alteori absolut independente.”

## 16 iunie

● [„Scânteia”, nr. 11141] Articolul lui Nicolaus Berwanger, *Teatrul în limba germană înfloarește în România în climatul unității și frăției*, este o formă de recunoștință față de acordarea Ordinului «Meritul cultural» clasa I, conferit prin decret prezidențial, Teatrului german de Stat din Timișoara „cu ocazia împlinirii a 25 de ani de existență, de rodnică activitate în slujba educației comuniste a oamenilor muncii”.

● [„Contemporanul”, nr. 24] Redacția revistei consemnează evenimentul: *Vizita de stat în Marea Britanie a președintelui Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu*: „Cu întreaga ei încărcătură de semnificații, vizita de stat a tovarășului Nicolae Ceaușescu în Anglia demonstrează, în limbajul viu al marilor evenimente politice, că soluționarea justă și durabilă a problemelor contemporane impune participarea activă la viața internațională a tuturor statelor, intensificarea colaborării lor în toate domeniile. Lărgirea schimbului de valori materiale și spirituale, aprofundarea cunoașterii reciproce pe planul marilor creații sociale, culturale, artistice, pornind de la adevărul, reafirmat în

mod expres, că fiecare popor, indiferent de mărime, are un rol important de jucat în dezvoltarea civilizației universale”. ■ Dan Grigorescu notează despre o *Întâlnire în eternitate: Eminescu- Shakespeare*: „Întâlnirea lui Eminescu, într-un moment esențial al formării lui intelectuale, cu opera shakespeariană are o semnificație care depășește cu mult interesul arhivei literare, al raporturilor pe care se silea, cu multe decenii în urmă, să le consenneze un comparatism aflat în stadiul acumulării de date. «Uimitoarea oglindire a geniului celui mai mare poet englez în geniul celui mai mare poet român» cum o definea Tudor Vianu este un proces dintre acelea pe care se întemeiază însăși transformarea naturii în substanță poetică. Ea înseamnă, mai presus de toate, descoperirea acelui filon adânc din materia căruia Eminescu extrăgea sensurile meditației lui Shakespeare în fața eternității și a efemerului amândouă întrupate deopotrivă în făptura umană și le dăruia cu propria înțelegere. Lumina ce cobora din versul «genialei acviale a Nordului» era strânsă în mănunchiuri altfel colorate în poemele de tinerețe ale lui Eminescu”. ■ Romul Munteanu continuă seria despre *Mari aniversări culturale*, rememorând pe *Voltaire și Rousseau*: „Supuși unui firesc proces de perimare istorică, cei doi scriitori rezistă în timp prin totalitatea operelor lor, nu prin unele scrieri izolate, decupate dintr-un context general. Voltaire și Rousseau sunt mari spirite ale epocii luminilor, două mărturii excepționale ale unui veac mănât de atâtea contradicții, pe care l-au înțeles în mod diferit. Și dacă starea aceasta de diferență, evidentă în toate actele lor de comportament sau de scriitură a fost sursa unei adevărate drame a incomprehensiunii și a intoleranței în relațiilor lor umane ea a constituit un mare câștig pentru literatura franceză și cultura lumii. Cei doi scriitori reprezintă două voci unice, neșantajabile, care răsună în timp fiecare cu timbrul său specific. Există astfel mereu un Voltaire plus Rousseau care se înscriu în marele concert a epocii luminilor nu un Voltaire = Rousseau, care ar fi fost un pleonasm cultural inutil, o pildă monadă. Să acceptăm, așadar, cele două mari destine, așa cum le-a fost dat să fie”. ■ Despre *Scriitorul total* scrie Laurențiu Ulici: „Cea mai completă imagine a scriitorului total o dă în literatura română G. Călinescu. Existând literar sub atracția magnetică a totalității, a literaturii deci, nu a unui gen literar, el a și dat aspirației spre totalitate un cadru teoretic pe cât de succint și de ocolitor pe atâta, totuși, de elocvent. [...] Acum, când «se poartă» distincția între călinescieni și anticălinescieni, ambele direcții limitând vrând- nevrând la regimul critic importanța lui Călinescu, a-l privi pe marele scriitor total, atras și aspirând la totalitate, exemplul, cum spuneam, cel mai complet al acestei tensiuni spre literatură, mi se pare că echivalează nu doar cu căutarea unui sens posibil al călinescianismului, mai puțin limitativ și mai funcțional, dar și, în același timp, cu o mai dreaptă așezare a literaturii călinesciene înseși în contextul literaturii românești”. ■ În textul *Călătoria ca lectură*, Nicolae Manolescu prezintă cartea lui Aurel Rău, *Grecia. Călătorie incompletă* (Albatros): „Nicăieri nu mi s-a părut Aurel Rău mai în elementul

lui decât pe vapor, străbătut în sus în jos și de la prova la pupa ca un univers de sine stătător. [...] Interesantă, bogată, poate prea aglomerată de amănunte, Grecia. *Călătorie incompletă* se citește cu folos și plăcere de către toți cei care au, ca mine, nostalgia călătoriilor și deopotrivă anxietatea lor”. ■ Ion Dodu Bălan descoperă în studiul lui Pompiliu Marcea, *Umanitatea sadoveniană de la A la Z* (Eminescu), *Personaje sadoveniene*: „Cu sentimentul că mă aflu în fața unui roman sui-generis al lumii și eroilor lui Sadoveanu, am terminat de citit cartea lui Pompiliu Marcea *Umanitatea sadoveniană de la A la Z*. O carte de pionierat în literatura română, o carte rară, chiar dacă luăm în considerație și alte literaturi, cu vechi și bogate tradiții în domeniul lexicologiei. Francezii au două dicționare ale personajelor din opera lui Proust. Cartea lui Marcea este utilă și necesară generațiilor care au citit imensa operă sadoveniană cât și celor care o parcurg acum pentru prima oară. Evident că asemenea lucrări sunt strict legate de dezvoltarea romanului”. ■ În cartea lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele trepte* (Eminescu), Laurențiu Ulici observă *Romanele unui roman*: „Romanul are o construcție curioasă: într-un plan general avem a face cu o poveste de dragoste ale cărei secvențe sunt uneori scoase în prim plan, altele rămân ca fundal pentru secvențele altor posibile romane: al devenirii, al unei obsesii, al identificării. Amestecul baroc de teme romanești îl face de nepovestit în rezumat, mai puțin poate tema iubirii, a căreia prezență permanentă fie de prim plan, fie de fundal, beneficiază de o desfășurare epică mai unitară. Legătura între teme o asigură un personaj care, în ciuda faptului că narațiunea e mereu la persoana a treia funcționează ca narator, monologul interior fiind frecvent întrebuițat în acest scop”.

● [„Cronica”, nr. 24] Pe frontispiciu, în chip de motto, regăsim un citat din Nicolae Ceaușescu: „Sărbătorind împlinirea a 130 de ani de la revoluția din 1848 și trei decenii de la naționalizarea mijloacelor de producție, să ne luăm angajamentul solemn că nu vom precupeți nici un efort pentru înfăptuirea neabătută a Programului elaborat de Congresul al XI-lea, pentru triumful societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România!”. □ Ecouri ale acestui mesaj se regăsesc în textele *Moștenirea anului 1848* (V. Cristian) și *Naționalizarea – act legitim al istoriei noastre* (Mihai Irimia). ■ Colectivul redacțional anunță un *Moment istoric în dezvoltarea relațiilor româno-britanice*: „În aceste zile, Londra îmbrăcată în haine de sărbătoare a primit pe înalții soli ai poporului român – președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu care, la invitația reginei Elisabeta a II-a și a ducelui de Edinburgh, întreprind, începând de marți, 13 iunie, o vizită oficială de stat în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Așteptată cu cel mai viu interes și apreciată unanim drept un moment istoric în evoluția pozitivă, continuu ascendentă, a raporturilor de colaborare pe multiple planuri dintre România și Marea Britanie, vizita oficială de stat a președintelui Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena

Ceașescu în Marea Britanie prilejuiește ample manifestări de stimă și adâncă prețuire la adresa României, la adresa puternicei personalități internaționale a șefului statului român – a cărui activitate neobosită, pusă în slujba păcii, înțelegerii și colaborării între națiunile lumii, este bine cunoscută în Anglia. «Guvernul britanic, a declarat James Callaghan, primul ministru al Marii Britanii, acordă o mare importanță vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu, prima vizită de stat pe care o face în Marea Britanie un șef dintr-o țară socialistă. România joacă un rol tot mai important pe arena mondială, iar președintele Nicolae Ceaușescu personal a dobândit reputația binemeritată de om de stat la nivel mondial, cu o profundă cunoaștere și înțelegere a problemelor internaționale».

□ Gh. Buzatu descrie desfășurarea celui de *Al doilea colocviu de istorie anglo-român (Londra, mai 1978)*. □ Din *Lirica engleză*, Anatol Ghermanschi traduce câte un poem din Glyn Hughes, Seamus Heaney și Brian Patten, iar Al. Pascu furnizează versiunea românești a unei poezii de Geoffrey Grigson.

■ Mihai Drăgan publică cea de-a doua parte a articolului *Un eveniment editorial: M. Eminescu, Opere, VII*. □ Zaharia Sângeorzan reliefează figura lui *Eminescu în documente de familie*: „Orice document eminescian sau care se referă la familia poetului interesează efectiv, căci despre Eminescu trebuie să știm totul. Acestei dorințe, care s-a transformat într-un adevărat program, într-o adevărată pasiune, i-a răspuns regretatul Gh. Ungureanu, un excepțional cunoscător al arhivelor românești și străine, și mai ales al documentelor privind familia lui Eminescu. Convins de necesitatea informațiilor exacte asupra vieții și operei lui Mihai Eminescu, Gh. Ungureanu ne-a oferit înainte de moarte un substanțial volum de *Documente de familie* (Ediția a apărut la Editura Minerva, iar documentele au fost îngrijite de D. Ivănescu și Virginia Isac, însoțite de o interesantă și exactă prefață care aparține lui D. Ivănescu), cu referiri la Gh. Eminovici, la viața sa dramatică, la Raluca Eminovici, la strămoșii poetului, la unele aspecte ale vieții poetului (bibliotecar, revizor școlar) și nu mai puțin la satul Ipotești etc. [...] Merită să fie puse în evidență două documente inedite, care ne conving pe deplin de poziția lui Eminescu față de istoria românilor, față de ființa românească amenințată de politica Imperiului. Imediat după cucerirea Independenței României, Biroul de informații din Viena se ocupa de actele tinerilor din țara liberă și mai ales din Transilvania, pe care îi supraveghea tot timpul și mai cu seamă pe cei din *Societatea Carpaților*. Într-un raport al acestui birou vienez din 7 iunie 1882, ne informează că «Eminescu, redactor principal la *Timpul* a făcut propunerea ca studenții transilvăneni de naționalitate română, care frecventează instituțiile din România pentru a se instrui, să fie puși să acționeze în timpul vacanței în locurile lor natale pentru a orienta opinia publică în direcția unei Dacii Mari». Un alt document este Apelul Comitetului central al organizării serbării de la Putna către studenții Facultății de teologie din Blaj. Serbarea de la Putna este pentru Eminescu un moment al reînvierii naționale. Serbarea de la Putna traduce însă ideea unității naționale, a



unei istorii care trebuie făurită: «Serbarea trebuie să devină și purtătoarea unei idei. Ideea *unității morale* a națiunii noastre e ceea ce ne-a-nșuflețit, ca să luăm inițiativa unei serbări, în care inima va fi un a priori; în care însă cugetele se vor unifica – cugetele dómne a lucrărilor, astfel încât pe viitor lucrările noastre toate să aibă una și aceeași țintă, astfel ca unificarea direcțiunii noastre spirituale să urzească de pe-acuma unitatea destinelor noastre. Să facem ca o cugetare, una singură, să treacă prin toate faptele, să pătrundă toată viața noastră națională. Să fim conșcuiți de situațiunea noastră față cu lumea, de datoriile cătră ea și cătră noi înșine. În trecut ni s-a *impus* o istorie, în viitor să ne-o facem noi»”. □ „*Eul cosmic*” în creația eminesciană este conturat de către Eugen Munteanu. □ Virgil Cuțitaru identifică mai multe *Arhetipuri ale lui Hyperion* în opera eminesciană: „Urmărind, aici nu atât ideile, fondul motiveilor operei lui Eminescu, cât mai ales *unitatea* ei formațională, subliniem faptul că poemul *Luceafărul*, la care autorul a meditat și șlefuit aproape un deceniu, exista, virtual, încă de la început, în impulsul voinței, întrupări ale lui Hyperion aflându-se, embrionar, atât în culegerile sale folclorice, cât și în portretistica eroilor din prozele scrise de poet între optsprezece și douăzeci și patru de ani. [...] Sărmanul Dionis, Călugărul Dan, Ioan, pentru a ne limita la personajele din proza literară a poetului, nu sunt altceva decât alter-ego-urile Luceafărului – sub toate înfățișările acestuia, când apare în fața Cătălinei”. □ *Avatarii eului poetic* eminescian sunt cercetați de către I. Constantinescu. □ Paul Iruce descrie două *Figuri centrale ale poeziei eminesciene*: magul și demiurgul. □ Noemi Bomher schițează câteva *Note despre spațiul mitic eminescian*. □ Iosif E. Naghiu încearcă să afle cum apărea Eminescu *În conștiința epocii*: „*Cât de cunoscut, cât de înțeles și cât de iubit a fost Eminescu în anul când își sfârșea viața?* – Iată întrebări ce pot interesa posteritatea, în măsura în care încearcă o evaluare a locului pe care poetul l-a ocupat și îl ocupă în literatura și în conștiința românilor. O importantă sursă de informație, în acest sens, o constituie articolele exegetice, necroloagele apărute cu prilejul decesului, relatările biografice, versurile dedicate și inițiativele diferite de care putem lua cunoștință din diferite publicații ale vremii. Este semnificativ faptul că *toate* ziarele au anunțat stingerea poetului, atât cele din țara liberă cât și cele de peste Carpați, îndeplinindu-și deci rolul de informare cu privire la tristul eveniment. [...] Dragostea și devoțiunea pe care i-o arată nu numai admiratorii săi apropiați, ci întreaga intelectualitate românească din toate provinciile, ca și masele de cititori depășesc, adesea, puțința cunoașterii mai amănunțite a biografiei și a semnificațiilor operei sale. Exegeza înaltă înregistrează însă, tot de atunci, cea dintâi fundamentală sinteză, datorată lui Maiorescu, criticul care de altfel îl aprecia de la începutul colaborării la «Convorbiri literare», deci încă din timpul vieții poetului. Tot atunci însă începe să se acrediteze și o *legendă* a poetului glacial, respins de societate, legendă menită să umple unele goluri biografice, să amplifice unele episoade prea romantic văzute. «Legenda» emi-

nesciană, dacă a denaturat, într-o măsură, adevărata substanță a poeziei sale, a contribuit însă la adâncirea dragostei cititorilor față de poetul național și la lărgirea popularității sale”. □ Grupajul „eminescologic” cuprinde și două creații lirice închinată „poetului nepereche”: *Poetul* de Daniela Crăsnaru, respectiv *Deasupra ardea un chip* de Vasile Mihăiescu, din care reținem ultima strofă: „Tratatele spun că de-atâta visare/ Eminescu plutește și acum printre aștri,/ Eminescu de fapt din cuvinte răsare,/ urcând înspre chipul cu ochii albaștri”. ■ *La Moment*, N. Barbu semnează un necrolog la despărțirea de actorul *Nicușor Veniaș*. ■ Adrian Popescu publică un grupaj de versuri.

● [„*Munca*”, nr. 8444] În *Însemnări de scriitor*, Marin Preda scrie despre *Calitatea cărții și calitatea lecturii*: „Invitația sindicatelor din județul Ilfov și a gazetei «Munca» mi-a prilejuit o întâlnire de câteva ceasuri bune cu cititorii mei din Oltenița. De acest port cerealier la Dunăre și drum de sare altădată, cu casele sale mărunte și ulițe străjuite de salcâmi mă leagă unele amintiri de pe vremea războiului, când îmi făceam serviciul militar în termen. L-am revăzut acum, oraș curat cu blocuri noi, străzi largi, cu șantierul său naval atât de bine cunoscut unde oamenii au parcurs în câteva decenii lungul drum al încrederii de sine, lansând la apă, în locul bărcilor pescărești de altădată, navele moderne de astăzi. [...] Dialogul l-am purtat cu constructorii de nave, cu textiliștii, profesori și elevi. După primele întrebări și aprecieri mi-am putut da seama că mă aflu în fața unor cititori avizați, interesați sau implicați în fenomenul literar, informați asupra mișcării culturale din lume. Toți erau doritori să afle cât mai multe chiar de la un scriitor care este și editor despre producția literară, despre rolul scriitorului în societate, despre tendințele în arta modernă. Dar ceea ce mi-a atras atenția este faptul că cititorii de astăzi doresc să afle nu numai ce fac și cum lucrează scriitorii, dar chiar și ce probleme li se pun, în laboratorul intim al creației. Întrebările lor m-au dus cu gândul la ce se întâmpla cu decenii în urmă când numărul celor care cumpărau o carte bună, rar depășea cinci mii de cititori. Astăzi acest număr a sporit de zece sau chiar de douăzeci de ori. Nu putem să nu ne gândim că această realitate culturală ne va duce la un avânt și mai mare în creația literară și în cultură în general și la sporirea conștiinței estetice, făcând astfel loc în viața oamenilor idealurilor de frumos cele mai nobile. Noi toți fiind interesați să ne bucurăm de valoarea unei opere mai ales când desoperim în ea timpul pe care-l trăim, cu toate problemele care ne preocupă”.

● [„*Săptămâna Culturală a Capitalei*”, nr. 393] O *Întâlnire Nicolae Ceaușescu – Regina Elisabeta a II-a*, eveniment semnalat de C. Vadim Tudor în panegiricul *O politică strălucită*. ■ Tot pe pg. 1, Nicolae-Paul Mihail, *Eroi de la 1848*. ■ Cronică dramatică *De unu'singur* de Ileana Lucaciu ilustrează *Craii de Curtea Veche la Teatrul Nottara*, cu Al. Repan în triplă ipostază – adaptare, regie, protagonist. ■ O *Retrospectivă Ion Caraion* de E. Manu anunță antologia de la B.P.T., selecție echivalentă cu o „punte” de la 1940 (debut) spre 1970 (vol. *Deasupra deasuprelor*), urmărindu-se ideea unității de viziune:

„Ion Caraion oferă zbaterea interioară a unei conștiințe pline de întrebări, a unei confruntări cu destinul lui și al lumii... Volumul *Panopticum*, scris în timpul războiului dar și altele ulterioare... sunt cărți protestatate, grave manifeste umaniste, caracterizate în primul rând printr-o atitudine acuzativă. De altfel toată generația lui Caraion trăiește acest sentiment al revoltei, dar unii din poeți din același «leat liric» își traduc protestul prin ironii și aluzii, prin evaziuni parabolice, prin declarații anticonformiste, prin citate din Esenin sau Villon... Caraion face altceva: el nu poate glumi cu vorbele și ia drama în serios, făcând din fiecare poem un act simbolic de acuzare, act redactat cu ironie și falsă detașare... Retrospectiva intitulată *Lacrimi perpendiculare* e o redefinire, în primul rând a unui poet pentru care poezia nu e nici joc (chiar în postura secundă), nici sistem de idei, nici profesiune, nici voluptate, nici durere, e ceva mai grav și mai indefinibil, e însăși existența.” ■ C. Sorescu aprofundează teoria despre *Un ardelean* – G. Călinescu (în episodul *Correspondenței* cu Al. Rosetti, 1935-1951, Ed. Eminescu 1977), fiind amintită aici o scrisoare a lui Călinescu către Rosetti din 1940, „în care criticul face câteva precizări excepționale cu privire la alcătuirea și desăvârșirea monumentalei sale istorii a literaturii române; sunt expuse aici un număr important de principii călăuzitoare ale materiei literare, printre ele existând și acela al participării specifice a provinciilor la viața literară; criticul își afirmă tranșant și deschis preferința ardelească: *Am dat o mare importantă provinciilor, și ideea mea e că centrul literaturii noastre e Ardealul.*” ■ Serialul despre Mircea Eliade gândit de I. Lotreanu insistă pe *Mitul eternei reveniri*, la fel cum Eliade a insistat în toată opera sa pe această revenire la „repetiția gesturilor originare” – dezbătându-se aici (prin prisma cărții *Fragments d'un journal*, Gallimard, 1973) un articol entuziast al lui Eugenio d'Ors privind *Le Mithe de l'Eternel Retour*. În numărul viitor, este urmărită mutația produsă în concepția mitologică a Greciei, analizată de Mircea Eliade în legătură cu ceea ce el numește „retragerea zeilor din lume”.

## 17 iunie

● [„Luceafărul”, nr. 24] *Vizita de stat a președintelui Nicolae Ceaușescu și a tovarăsei Elena Ceaușescu în Marea Britanie* este marcată prin editorialul redacțional *Strălucit mesaj de pace și colaborare între popoare* și prin însemnarea lui V.F. Mihăescu despre *România de azi*. ■ Sânziana Pop aduce un *Omagiu istoriei*: „Am fost și eu, în dimineața zilei de 10 iunie în Piața Palatului din București. Am ascultat, alături de sute de mii de participanți cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Am trăit și eu sentimentul atât de puternic că istoria se face atunci, în clipa și locul acela, și că eu sunt un participant. [...] Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară din dimineața zilei de 10 iunie a însemnat, dincolo de strălucita sa structură și exprimare, și încarnarea unui emoționant sentiment, demnitatea – așa cum s-a

afirmat acolo, în frumoasa dimineață de vară, chezășie a împlinirii de sine și a rodirii depline învăluitoare și amețitoare, izvorâtă din mesajul de libertate și pace al președintelui țării. Pentru revoluția pe care o înfăptuim este nevoie de liniște și de pace. În jurul conducătorului pe care țara îl are, se înalță forța unită a unui popor”. ■ Sub egida *Tinerețea clasicilor* sunt reunite câteva studii despre *Eminescu*. □ Astfel, Sânziana Pop „predă” *O lecție de recitare istorică despre Călătoria lui Eminescu în Transilvania*, M. Ungheanu semnează „*Punctum*”, Marin Bucur analizează *Un Logos propriu al dramei autohtone*, Gheorghe Suciuc „duce” *Lupta cu „împrejurările”*, iar Doru Moțoc propune un versificat *Popas de Luceafăr*. ■ Într-o *Planetă de tânăr* desfășurată pe două pagini sunt cuprinse poeme semnate de treisprezece poeți tineri, fiecare dintre aceștia beneficiind de o scurtă introducere din partea unui scriitor consacrat. Astfel, Edgar Papu recomandă pe Constantin Dan Manolescu, Leonid Dimov pe Ion Bogdan Lefter, Mircea Dinescu pe Ioana Crăciun, Anghel Dumbrăveanu pe Sabin Opreanu, Ion Iuga pe Gheorghe Pârja, Nicolae Dragoș pe Alexandru Paler, Eugen Barbu pe Sorin Roșca, Gheorghe Pituș pe Maria Zetea, Nicolae Ciobanu pe Tudor Brânduș, Nichita Stănescu pe Augustin Frățilă, Ana Blandiana pe Gheorghe Vasile, Grigore Hagiu pe Maria Antoaneta Popescu și, în fine, Aurel Martin pe Marilena Eparu. Grupajul de versuri este, de asemenea, însoțit de un șapou redacțional: „Una din preocupările constante, de prim ordin, a revistei noastre, a fost și este de a acorda o atenție deosebită debutanților, poezilor aflați la primele lor versuri tipărite. Acordându-le această atenție deosebită considerată drept sarcină de onoare, ne-am străduit să punem în lumină talentele adevărate. Pentru asta, redacția s-a consultat cu un grup larg de colaboratori, critici și poeți de prestigiu care ne-au semnalat numele cele mai demne de a fi luate în considerație și cărora le-au și prefațat, în succinte prezentări, profilurile, credem, de pe acum, distincte. Numărul mare de debutanți obligă la o selecție riguroasă, pentru a nu înmulți, pentru a nu încuraja falsele valori, fenomen semnalat de critică. Prospețimea versurilor pe care le publicăm în acest număr, o anume undă de noutate, în ciuda temelor devenite teritoriul comun al poeziei contemporane, ne îndreptățesc în ideea de a fi sprijinit un mănunchi de tineri care, credem și sperăm, se vor dezvolta în continuare tot mai pregnant. Prilej fără îndoială, de bucurie, un debut, înțeles cum trebuie, obligă în aceeași măsură. Afirmarea o vrem confirmare. Paginile revistei vor fi deschise și de acum înainte tuturor celor care vor fi capabili să-și asume hotărât evoluția ulterioară”. □ Leonid Dimov despre Ion Bogdan Lefter: „A te arăta fascinat de poezia lui Emil Botta înseamnă un fel de ofrandă mai mult sau mai puțin muzicală a numeroși critici, lirici și chiar dramaturgi de până la trecerea nealterantului poet și actor în țara lui Por-Împărat unde «rătăcește prin a cerurilor lagună, ca un zănatic năier prin furtună». Nu-mi închipui însă că acum, când scrisul se șterge de pe frunte cu un burete, i se poate aduce poetului ce credea că pisica cea galbenă va înțelege ceva, un mai gingaș omagiu de-

cât acela al unui discipol care, pătrunzându-i taina sintagmelor, îl așază în galeria marilor lirici români. Tânărul și talentatul *Ion Bogdan Lefter*, aflat sub semnul «Întunecatului april», aduce în pleiada noilor lirici o componistică deosebită. Să-i îngăduim a se împlini”. □ Mircea Dinescu despre Ioana Crăciun: „O poezie lipsită de prejudecăți scrie *Ioana Crăciun*. Ea amestecă vorbele într-o pălărie de sticlă, adică știe până la urmă pe care să le aleagă... Între clownerie și copilărie se instaurează un cântec proaspăt desigur dar și puțin fardat, și dacă va avea curajul să-și depășească vârsta, între «spatul nucilor» și «trasul cu pușca» nu numai că nu vom face nici o confuzie, dar chiar vom auzi un cântec distinct”. □ Nicolae Dragoș despre Alexandru Paler: „*Alexandru Paler* se arată în poemele sale un subtil cititor al miturilor și marilor creații ale lumii. Meditația sa lirică – izvorând din inepuizabilele sugestii ale celor ce, prin versuri, au devenit eroii și legendele umanității – se împlinește în versuri ferme, în care gândul nu se arată aproape niciodată împovărat de tristul destin al cuvântului de prisos. Poate fi acest adevăr al scrisului său nu numai un semn de rigoare, ci și de poezie. Citindu-i, prin scrisul său, cu lucidă cutezanță pe alții, poetul se citește pe sine”. □ Eugen Barbu despre Sorin Roșca: „Poezia lui *Sorin Roșca* s-a născut sub corul misterios și subtil al Dobrogei. Prezentul și trecutul se întâlnesc într-o largă și generoasă sugestie asupra viitorului. Sorin Roșca redescoperă amforele pontice și triremele scufundate acum 2000 de ani. Ora predilectă o aflăm undeva în cumpăna nopții, sub o lună eternă când caii timpului trec ușor dintr-o realitate în alta. Sorin Roșca are dreptul să pășească cu inima ușoară la întâlnirea cu adevărata poezie”. □ Nichita Stănescu despre Augustin Frățilă: „*Augustin Frățilă*, acest tânăr talentat până în unghii, unghii cu care-și zgârie de tot melodios ghitară, compunând pe dânsa minunate cântece pe versurile sale și pe versurile tuturor celorlalți poeți, iată-l acum publicat sub semnul *Luceafărului*. Ca orice ardelean, el refuză versul vâscos, ca orice poet tânăr, e proaspăt și aspiră la universalitatea culturii. Om drag și dintr-o bucată, lăsând în sentimentul nostru, aidoma cometei, o coadă de lumină, acum la debutul său îi urăm nu ca într-o gară când pleacă un tren – drum bun –, ci ca într-un gust care știe să guste – drum vertical – !”. ■ La *Cronica literară*, Dan Cristea privește critic prin *Oceanul întors* de Radu Petrescu: „Iată o carte, aceasta de față a lui Radu Petrescu, care necită așa cum trebuie, riscă să fie rău înțeleasă și răstălmăcită prin urmare, mai cu seamă, în primul rând, de către cititorul nefamiliarizat cu literatura autorului lui *Matei Iliescu* și cu ceea ce ar putea fi socotit, în multe privințe, a fi anacronic cu ea. Căci *Oceanul întors* presupune, implică de fapt, cu necesitate, un anume tip de atenție, nu tocmai comodă și nu tocmai ușor de realizat: o atenție aflată în totală contradicție cu dispoziția vitală, de natură detectivistică, a celui îndemnat să citească un «jurnal» de scriitor mai înainte de toate pentru presupusa lui latură colorat intimă, bogat și spectaculos evenimentială, capabilă de gustate și comentate deschideri cancaniere în traiectul unei biografii. Amatorul de «curiozități» existențiale,

pentru care viața unui scriitor trebuie să semene cel puțin cu viața unui actor celebru, ca strictă desfășurare faptică, are de ce să fie nemulțumit și contrariat în așteptările sale de lectura acestui jurnal. El află de aici nu numai faptul (peste care poate trece, privindu-l ca pe o firească mistificare) că autorul său este adeptul unei arte a discreției și a disimulării și totodată adeptul unei anume *monotonii* pe care trebuie s-o evidențieze jurnalul [...], dar și că această monotonie, oricât ar părea de subminată, de incredibilă la prima vedere, există cu adevărat, în plinătatea ei dacă se poate spune astfel: netrucată, ci asumată, în acord cu felul propriu de a privi viața și exigențele ei superioare. [...] O rară pledoarie pentru miracolul puterii de creație se exprimă în această carte și în același timp un respect necondiționat pentru valoarea Poeziei, din artă și din viață”. ■ *Stilistica revelatoare* a culegerii de studii și articole despre *M. Eminescu* de Grigore Scorpan este apreciată de Dan C. Mihăilescu: „Cel puțin două sunt, credem, calitățile care fac din apariția culegerii de studii și articole datorate lui Grigore Scorpan un adevărat eveniment pentru eminescologia de astăzi: întâi, modalitatea de abordare a textelor, care constă în cercetarea fenomenului lexical eminescian pornind strict de la text, neamenințată de extrapolări riscante, relevând infinitele irizații ale cuvântului poetic și apelând nu la speculații, nu la comparatisme gratuite, nu la divagații pseudo-filosofice, ci la investigarea vocabulei, a sintagmelor ca atare, modalitate dublată de inteligență speculativă și nu de acribie sterilă sau de aride procedee tehnico-statistice și pe care am numit-o *stilistică revelatoare*. A doua calitate esențială a studiilor lui G. Scorpan este modul exemplar în care se lucrează cu variantele laboratorului eminescian, una din cele mai fertile sugestii ale cărții fiind compararea în profunzime (și nu doar la nivelul lexical) a variantelor și interpretarea din unghi stilistic și ideatic a fiecărei schimbări operate de Eminescu în textele sale”. ■ Doina Uricariu „traversează” *Panorame abstracte* în volumul lui Ion Bănuță, *Panoramă-n dor de domnișoara Pogany*, volum care „cuprinde o «rescriere» și «descriere» imaginară a universului lui Brâncuși, total liberă și neîncătușată de obiectele pe care le invocă și le evocă în titlu fără ca poemele să rămână tributare descripției”. ■ Prin felul în care Dan Zamfirescu susține o „epică de circumstanță” care mută evenimente „din domeniul istoriei stricte în cel al literaturii” în culegerea de studii *Independență și cultură*, Mirela Roznoveanu consideră că autorul conturează *Literatura unei idei*. ■ În cadrul rubricii destinate *Cărții de debut*, Al. Piru evidențiază *Prozele unui actor*: „Exerciții onorabile, nu știm dacă în vederea unei desfășurări viitoare de lungă respirație, se află în volumul de debut al remarcabilului actor tânăr Mircea Diaconu, *Șugubina*”. ■ Romul Munteanu discută, la *Repere*, despre *Robinsonada* lui Michel Tournier. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion deslușește *Cele șase glasuri ale Ifigeniei* din cartea de poezie a Angelei Marinescu, *Poeme albe*: „Dintre cele șase glasuri ale Ifigeniei, evocate de Angela Marinescu (*Poeme albe*, C.R., 1978) cinci reprezintă niște bocete aspre, mânioase și mesianice, iar

al șaselea – «glasul dragostei» – este acoperit de un văl negru. Se adaugă la aceste voci tragice alte două glasuri ale Antigonei (nici acestea foarte vesele), și glasul mut al unei «tragice grecoalice» care pare a fi tot Ifigenia, fiica sacrificată întrucât este vorba de Clitemnestra și de puțința de a fi ucisă. Astfel de simboluri copleșitoare se rotesc în poezia Angelei Marinescu aflată acum la al patrulea volum. Poezie de o pasionalitate dură amenințătoare în tânguirea ei lipsită de muzicalitate, poezie despletită și cu toate celulele însângerate. Versurile, lipsite de obișnuita, artificiala frumusețe literară, poartă mereu o flamură neagră la catarg. Semnul revoltei și nemulțumirii de sine, tradus în poeme în care spiritul elegiac caută protecția sarcasmului. Autoarea evită programatic, am impresia, orice răsfaț formal, poemul ei pare o statuie de Giacometti: un corp de pe care a fost smulsă pielea armonioasă și lucitoare”. □ Tot aici, autorul *Jurnalului parizian* publică o scurtă însemnare despre poezia Virginiei Carianopol: „Tăcerile lui Blaga trec și prin spațiul versurilor de debut (dacă nu mă înșel) ale Virginiei Carianopol (*Tapiserii cu lună*, Ed. Junimea, 1977), dar tăcerile nu devastează ființa interioară a poetei și nu leagă lucrurile (ca în modelul cunoscut) de lumea de dincolo de orizont. Poezia nu merge atât de departe și nu afectează mari întimități cosmice. Dezghețată, inteligentă, nutrită de lecturi, ea fixează în niște scurte colaje imaginile curente ale poeziei de azi: fluvii de păsări, îngerii nopții care cântă din flautele ierbii, boabe de tăcere, ce ard în vase eline, cohorte de îngeri bizantini ce trec prin aerul înmiresmat, flaute de zăpadă, clepsidre ce se răstoarnă-n vid, Penelope-n altare, voievozi pe cai de ceară și din nou păsări, îngeri... Văzând și aceste exemple, putem spune că în poezia tânără românească asistăm, după invazia cailor, la o invazie masivă de păsări și îngeri. Virginia Carianopol are inteligența (și fantezia) să facă agreabilă această agresiune”. ■ Șerban Cioculescu se oprește, în *Instantaneele sale*, la *Chira Chiralina în folclor și literatură*. ■ Din *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu selectează portretul lui *Nicolae Breban*. ■ Continuă dezbaterile din cadrul *Colocviilor „Lucașărului”* despre *Mesaj și opțiune în arta plastică*, adăugându-se încă o intervenție: *Lumea interpretată și reprezentată* de Grigore Arbore. ■ Radu Vulpe derulează un nou episod din *Getul Burebista – conducătorul tuturor geto-dacilor (V)*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Între corespondenți, A. Dumitrașcu: „Scrisoarea e, acum, mai ponderată, mai aplicată și serioasă, plină de adevăruri și de sensibilitate. O imagine îmbucurătoare despre autorul ei, adevărită și de poeziile însoțitoare. (Coca e fiica Elenei Farago.) Mulțumiri pentru vorbele bune și ilustrate. (Pe viitor, fiecare poem pe o singură față a filei.)”. □ Aurel Dumitrașcu este prezent cu o poezie și în *Atelierul literar*.

## 20 iunie

• [„*Scânteia tinereții*”, nr. 9043] Horia Bădescu analizează volumul de proză al lui Vasile Igna, *Ora morilor de vânt*, publicat la editura Dacia: „Re-

marcabilă prin unitatea de viziune, suita de povestiri a lui Vasile Igna își află punctul de pornire într-un umanism naturist, într-un panteism specific românesc cu rădăcini în mitologia tracică, care-l apropie evident de Mircea Eliade.”

## 22 iunie

● [„**Flacăra**”, nr. 25] În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (15)*, Octavian Paler publică *Un labirint lacustru*. ■ Horia Pătrașcu, în *Vitrina artelor*, reproduce, cu titlul „*Marea problemă a filmului nostru rămâne scenariul!*”, un interviu cu Eugen Mandric. ■ Nelu Ionescu publică, cu titlul *Iași: universul generațiilor tinere e matur*, a doua parte din *Cronica dialogurilor pentru cauza calității teatrului*, o abordare a problematicii teatrului pentru copii. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică, cu titlul *Din viața culturală a Buzăului*, o prezentare a volumului *Peneluri și condeie* de Gabriel Cocora. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă jurnalul lui Radu Petrescu, *Oceanul întors*: „Jurnalul lui Radu Petrescu are farmecul autenticității. Autorul nu experimentează o formulă de stil ci mai degrabă un mod de viață. Nici personajele nu sunt ficțiuni ca în roman. *Oceanul întors* e un tipic jurnal de scriitor. Acesta scrie despre tot ce face într-o anumită perioadă a vieții sale, dar mai ales despre faptul că scrie. Undeva afirmă că opera e singurul lucru serios, căruia merită să i te dedici cu toată ființa. Paradoxală se dovedește până la urmă identificarea lui a trăi cu a scrie. Într-un fel jurnalul devine și el literatură, înlocuiește o convenție cu o altă formă de rafinament. Autorul nici el nu se înșală asupra acestei alternative. Orizontul existenței sale (profesor într-un sat transilvan sau ținut pur și simplu la masa de scris) pare monoton, dar în același timp de necuprins. Radu Petrescu e un spirit reflexiv extraordinar. Ca și Camil Petrescu el vede ideile : «eu și lumea suntem două lucruri care nu interesează decât în măsura în care trebuie să se adune, ca într-un corn de abundență, toate culorile, miremele și fructele întâlnirii lor – Ideile, Ideile care jur că singure există dintre care pretind că există». Firește, ideile singure n-au identitate (în absența operei). Destul însă pentru a ne da seama de finețea și cutezanța de spirit a scriitorului. *Oceanul întors* ne apare, în primul rând, ca un jurnal de idei și lectură. Autorul scrie pentru sine și prieteni, evident pentru a fi citit, dar nu neapărat pentru eternitate. Notațiile, concise și directe, se supun legilor capricioase ale introspecției. Cineva – în carte – le numește «Jurnal oniric»”. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Nichita Stănescu, Tiberiu Utan, Szekély János, Vladimir Ciocov, N. Grigore Mărășanu, Leonid Dimov. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a unsprezecea din romanul *Moartea boxerului*.

● [„**Orizont**”, nr. 25] Pentru a oferi o imagine (chiar și parțială!) a „poetilor din linia întâi a frontului literar”, revista *Orizont* propune analize și sinteze consacrate „neobișnuitului «moment poetic» al anului 1978”, eșalonate pe parcursul a mai multe numere. Sunt analizați astfel: Al. Philippide (de Felicia



Giurgiu), Eugen Jebeleanu (de Ioan Iuliu Popa), Geo Dumitrescu (de Ion Neață), Ion Caraion (de Ion Maxim), Ioan Alexandru (de Iosif Cheie-Pantea). ■ Petru Sfetca descoperă, la „poșta redacției”, în persoana lui Ion Teodorescu „un autentic poet”, lucru pe care-l „afirmă cu toată răspunderea”.

● [„România literară”, nr. 25] Se deschide cu editorialul redacțional *Drumuri în istorie*. ■ Din grupajul *Viața literară* aflăm, între altele, rezultatele *Concursului de poezie „Hercules ’78”*: „În ziua de 10 iunie 1978, la Băile Herculane, s-a încheiat Concursul de poezie «Hercules ’78». Juriul format din: Ion Horea, președinte, Mihai Deleanu, Mihai Georgescu, Gheorghe Jurma, Toma George Maiorescu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu și Stelian Vasilescu a acordat următoarele premii: Premiul I și premiul revistei «Orizont», Gellu Dorian, muncitor, Cenaclul literar Mihai Eminescu din Botoșani; Premiul II, Ion Dragomir, comuna Valul lui Traian, județul Constanța; Premiul III, Ion Chirescu, tehnician, Cenaclul literar «Semenicul» din Reșița. Au fost acordate de asemenea: Premiul revistei «România literară» lui Nicolae Irimia, muncitor, Cenaclul literar «Semenicul» din Reșița (cf. pag. 15 din acest număr al revistei noastre); Premiul revistei «Familia», lui Petru Baloni, elev, Cenaclul literar «Semenicul» din Reșița”. ■ Mircea Iorgulescu pledează pentru popularizarea *Cărții de istorie*: „Mai mult decât până acum, cartea de istorie, indiferent de specificul ei, se cade a fi popularizată și răspândită, pe măsura importanței ce o are cunoașterea istoriei pentru formarea conștiințelor. Dacă în literatură, și în special în proză, s-a observat în ultimii ani o susținută încercare de a răspunde interesului public pentru istorie, nu e mai puțin adevărat că niciodată un poem sau un roman istoric, oricât de valoroase, nu pot înlocui o carte de istorie”. ■ Sub genericul *Trei opinii despre „Viața ca o pradă” de Marin Preda* sunt reunite intervenții critice concentrate îndeosebi asupra structurii inedite a romanului. □ Mircea Zăciu gravitează în jurul ideilor de *Revoltă și creație* identificate în *Viața ca o pradă*, analizând și o formă de „răzvrătire împotriva Tatălui”: „Primul și cel mai impresionant personaj, dominând efectiv materia confesiunii, e Tatăl. El decide destinul copilului dus la învățătură, scos din spațiul protector al satului, familiei. Despărțirea intempestivă, hotărâtă tot de părinte, în 1940, nu e încă decât una fizică. Până la contactul brutal cu o realitate politică în dezlănțuirea bestialității (rebeliunea legionară, memorabila scenă de la «Vatra luminoasă», simbolica relație cu orbii etc.), naratorul simțise că fusese tot timpul «protejat» prin imaginea Tatălui (chiar și în absența lui materială). Experiența de existență și posibilul refugiu în creație lichidează – abia prin intrarea în vârsta matură – această prezență-absență. Există în subtextul narativ al lui Marin Preda o surdă, nemărturisită explicit, răzvrătire împotriva Tatălui; un reproș neresorbit, al abandonului, care determină dorința și totodată spaima eliminării părintelui. (Cf. Gérard Mendel, *La révolte contre le Père*, 1969.) Fantasmă caracterizată prin alternanța afecțiunii și agresivității, ea se deplasează (transferă) uneori asupra «celorlalți»: prieteni, neprieteni ori

pur și simplu «străini». Urmărind portretele pieziș din *Viața ca o pradă* (al lui Zaharia Stancu, Ion Călugăru, Paul Georgescu, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, V.I. Popa, I.C. Parhon, pentru a numi doar câteva), ele ne apar în lumina acestui transfer afectiv, rând pe rând, ostil, tardiv înțelegător, afectuos. Pentru tânărul de douăzeci de ani, Miron Radu Paraschivescu (prietenie «fecundă, comunicativă») devine prin substituire o «imago» paternă, tiranică, demoniacă («la douăzeci de ani demonii ne atrag mai mult decât îngerii»), după cum pagina antinaturistă citată mai înainte ascunde în filigran, fără a-l numi, geniul lui Sadoveanu. Nu e semnificativ că aproape toți protagoniștii literaturii postbelice sunt prezenți, într-un mod sau în altul, în pagina cărții, numai marele patriarh lipsește? Marin Preda presimte vecinătatea lui, tiranică, *paternalistă* (întinsă asupra unei întregi zone a literaturii țărănești) și încearcă s-o elimine. Precum în biografie umbra violentă a Tatălui e mereu refulată, viitoarea proză a *Moromeșilor* trebuia să fie expresia unei revolte antisadoveniene”. □ Silviu Iosifescu își intitulează comentariul *Cartea despre carte*, deși nu marșează exclusiv pe ideea metaliteraturii: „În cercul pe care-l desemnează, pornind și întorcându-se la *Moromeșii*, capitolele *Vieții ca o pradă* sunt mereu deschise spre mecanismele obscure care au născut romanul din 1955. Această convergență spre actul și rosturile esențiale singularizează cartea într-un peisaj literar tot mai populat de jurnale intime, pagini de corespondență și amintiri. [...] Ciudat este că memoriile de scriitori, apărute în ultimii ani, care cuprind atâtea fragmente literar convingătoare – observații, autosondare, portretistică – ne spun prea puțin despre apele subterane ale scrisului. Condiția scriitoricească ocupă o suprafață largă la asemenea volume care evită cu greu narcisismul. *Viața ca o pradă* sfredelește un șir de semne de întrebare despre scris și despre o scriere. Ar fi eronat și diminuant să privim textul doar sub unghiul metaliterar, ca pe un material auxiliar la interpretarea *Moromeșilor*. Reușita principală este capacitatea naratorului de a se distanța de evenimentele autobiografice: este și tonul grav de autocăutare. Această autobiografie face parte din universul ficțional al lui Marin Preda. Caracterul de document asupra unei epoci și asupra unor oameni nu poate fi lăsat la o parte. Rămâne însă secundar. [...] Ca literatură – intrinsec și ca literatură despre literatură – cartea e neobișnuită. [...] Nou, dincolo de sensurile metaliterare, este solilocviul scriitorului care, retrăind întâmplările, se întreabă asupra aventurii propriului său scris. Despre geneza *Moromeșilor*, Marin Preda a dat o carte aparținând aceleiași ordini de valori ca romanul de la care pornește”. □ Insolitul construcției cărții este semnalat de G. Dimisianu în *O aventură a conștiinței*: „Carte de mare succes îndeosebi prin ce oferă împătimiților de memorii, *Viața ca o pradă* interesează mai adânc prin luminile îndreptate asupra unei tulburătoare aventuri de conștiință. La noi ceva asemănător nu s-a mai înfăptuit: joc permanent între confesie și evocare, explorare în trepte a trecutului (anii '40 văzuți de la cota lui '49 și totul cu ochii de azi), suprapuneri de unghiuri care duc la cuprinderea parcă

din toate părțile a unui proces desfășurat pe cel puțin trei planuri: al drumului în epocă, al formării morale, al cristalizării vocației de scriitor”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie în continuare despre *Voltaire și România*. ■ Și tableta lui Geo Bogza este o urmare a celei din numărul anterior, numindu-se tot *Nicolae Ilie*, dar conținând, de această dată, patru poeme despre sondorul din comuna Livada. ■ La *Opinii*, Mihai Ursachi încearcă o pledoarie pentru volumul de poezie *O zi în natură* de Dorin Tudoran, divagând cu ușurință, însă, de la tema inițială: „S-a întâmplat să stau la o masă cu doi mari scriitori români, al căror admirator și prieten am norocul să fiu; ei și-au exprimat îndoiala cu privire la afirmația mea că *O zi în natură*, ultima carte a lui Dorin Tudoran, este o mare carte de poezie, care ar fi trebuit tipărită într-un tiraj înzecit față de acela în care s-a tipărit. [...] Iată că n-am izbutit o încercare critică asupra unei cărți de poezie, așa cum îmi propusesem, pentru a convinge de excelența ei; poate că totuși acei mari scriitori, al căror prieten am norocul să fiu, vor concede că nu făceam o afirmație de complezență când celebram cartea *O zi în natură*; cel mult puteam să mă înșel, ceea ce se întâmplă atât de des, și atunci aștept cuvântul lor, sau al altora, pentru a afla adevărul”. ■ În *Psihologie și romanesc*, Nicolae Manolescu abordează cercetarea lui Al. Protopopescu despre *Romanul psihologic românesc*, care, în ciuda câtorva obiecții ale cronicarului, rămâne „foarte interesantă, bogată în sugestii, fără prejudecăți, vizibil inspirată de o înțelegere modernă a literaturii”. ■ D. Micu realizează portretul aniversar *Ion Th. Ilea – 70*. ■ *O carte despre America* semnalează Sorin Titel: „Dan Grigorescu e interesat să vadă în ce măsură America cea adevărată – văzută și cercetată de-a lungul mai multor ani de zile – reușește în vreun fel să se întâlnească cu imaginea ei *livrescă*, o imagine construită din cărțile unor scriitori celebri, precum și din operele unor faimoși autori de filme. Pornind la realizarea unei atât de dificile acțiuni, el se străduiește să uite «cealaltă Americă», cea care trăiește, de pildă, în proza unor autori ca Truman Capote, Styron, Bellow, Malamud sau James Purdy (ca să cităm numai prozatori oarecum mai reticenți), proză probabil foarte familiară criticului și specialistului în literatură americană. Autorul face deci, un foarte lăudabil efort să-și descopere «propria» sa Americă: un continent întreg văzut cu «ochiul liber», în afara oricărui prejudecăți. [...] *Marile canioane* se adaugă cărților pe care le-am citit despre America. Prin ea, continentul care l-a dat pe Whitman și pe Faulkner, pe Melville și pe E.A. Poe, ne devine mai apropiat”. ■ Alex. Ștefănescu privește *Poezia ca reeditare ingenuă* în volumul lui Lucian Avramescu, *Un liber albatros*: „Apar tot mai mulți poeți care scriu versuri frumoase – în accepția veche, prebaudelairiană a cuvântului – făcând abstracție de ceea ce s-a inventat în literatură până la el și «inaugurând» totul, cu un aer matinal, dezinvolt și... simpatic. Printre ei se numără și Lucian Avramescu, aflat, în momentul de față, la a treia sa carte. [...] În volumul de acum, noutatea constă în apariția, printre poemele «serioase», a unor poeme ironice, scrise de pe poziția unui ins

respectabil, dar cu un trecut boem sau, mai exact spus, de pe poziția unui matur care păstrează în suflet o fărâmbă de adolescență. Ne grăbim să precizăm că această atitudine reprezintă o noutate doar în perimetrul poeziei lui Lucian Avramescu, pentru că, în realitate, nu este decât tot o reluare, și anume o reluare a spiritului burlesc, cochet, spumos demitizant, cultivat după război de o serie întreagă de autori, de la Constant Tonegaru la Marin Sorescu. Ca și aceea, Lucian Avramescu se consideră un fel de Gavroche al secolului douăzeci, strecurându-se brav și cu cântecul pe buze printre «gloanțele» posomorâtei maturității». ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici inaugurează o analiză despre *Starea prozei (I)*, primul roman avut în vedere fiind *Orașul fără somn* de Mircea Ghițulescu. ■ Constant Călinescu recenzează romanul polițist *Mapa cenușie G.R.* de Haralamb Zincă. ■ Virgil Căndea indică unele *Confluente româno-britanice*, la *Drumuri în istorie*. ■ Sunt reunite patru intervenții de la *Conferința pe țară a artiștilor plastici*: Virgil Mocanu (*Perspective*), Marin Gherasim (*Misiunea complexă a artei*), Wanda Mihuleac (*Transpunerea realului posibil*) și Cristian Breazu (*Condiția sculpturii*). ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează eseul *Rousseau – contemporanul nostru*. ■ Horváth Imre (în românește de Dim. Rachici), Radu Boureanu și Nicolae Irimia sunt prezenți cu versuri în acest număr. □ Virgiliu Monda publică proza *Norii negri*. ■ Vlaicu Bârna tălmăcește câteva poezii ale scriitorului chinez Go Mo-Jo. ■ În *Atlasul* său, Ana Blandiana orchestrează *Fiesta*. ■ De pe alte *Meridiane* sunt aduse în prim-plan câteva *Prezențe românești*, între care vizita lui Marin Sorescu la Heidelberg: „Invitat la Heidelberg de Facultatea de Romanistică, Marin Sorescu a prezentat studenților selecțiuni din versurile sale. Participarea a fost numeroasă, ceea ce dovedește interesul stărnit de creația poetului și, în general, de exponenții proeminenți ai culturii române contemporane. Au asistat reprezentanți ai forurilor universitare, profesorii Klaus Heitmann, Johannes Hubschmid, Helmut Peter Schwake. Criticul literar S. Damian, în prezent lector de limba și literatura română la Universitatea din Heidelberg, a înfățișat, în cadrul suitei sale de prelegeri dedicate autorilor români din secolul XX, profilul scriitoricesc al lui Marin Sorescu. După lectura efectuată de poet, s-au citit tălmăcirii ale versurilor sale apărute în edituri din Frankfurt pe Main și Berlinul Occidental. Un participant al seminarului, Heinrich Merkl, a prezentat traduceri proprii din opera lui Sorescu. S-a discutat, apoi, pe baza unui referat, romanul *Trei dinți din față*, cu trimeri și la piesele de teatru. Marin Sorescu a răspuns la întrebări și a schițat, cu această ocazie, o hartă a afinităților sale electice din lirica europeană. Ziarul «Tageblatt» din Heidelberg a publicat un amplu comentariu elogios asupra evenimentului literar”.

● [„**Tribuna**”, nr. 25] Numărul se deschide cu *Dezvoltarea relațiilor româno-britanice*, semnat „Tribuna”: „Vizita de stat pe care președintele țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu a făcut-o în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, la invitația Majes-

tății Sale regina Elisabeta a II-a și a ducelui de Edinburgh, reprezintă o expresie directă a vitalității politicii externe promovată de partidul și statul nostru, politică întemeiată pe promovarea unor relații de deplină egalitate între națiuni”. ■ Sub semnătura Asociației Scriitorilor din Cluj citim *Telegrama* adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Împreună cu întregul nostru popor și cu opinia publică internațională am urmărit cu deosebit interes vizita Dumneavoastră și a tovarăsei Elena Ceaușescu în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Primirea extrem de cordială de care V-ați bucurat pe tot parcursul desfășurării vizitei, cuvintele de înaltă apreciere care Vi s-au adresat, rezultatele rodnice ale discuțiilor purtate în diverse niveluri și în diferite domenii, acordurile încheiate, ne-au umplut inima de o legitimă mândrie și satisfacție. După vizitele efectuate nu demult în Statele Unite ale Americii și în țările socialiste din Asia, această nouă vizită încununează o activitate de eminent om politic, și de mare și luminat patriot. [...] Noi, scriitorii clujeni, români și maghiari, vedem în Dumneavoastră pe exponentul celor mai nobile idealuri ale poporului nostru, care ne inspiră și ne mobilizează la realizarea unor opere tot mai valoroase, pe măsura măreței epoci pe care o trăim. Odată cu fierbinta noastră recunoștință față de nobila activitate pe care o depuneți, Vă dorim din inimă sănătate deplină și aceeași inepuizabilă energie, pusă în slujba României socialiste, a păcii și progresului în lume”. ■ Adalbert Crișan publică un *Omagiu* lui G. Coșbuc: „Eternizându-i memoria, statuia poetului, remarcabilă și ca realizare artistică a sculptorului Covalschi, devine pentru toți locuitorii orașului Bistrița, ai județului, ai țării, mărturia în bronz a unei opere scrise pentru eternitate, a unui popor ce știe să-și cinstească trecutul, dar și să înalțe cu mintea și cu brațele prezentul și viitorul grandios”. ■ Pe prima pagină apare și *Un manuscris inedit de George Coșbuc*, comunicat de Gavril Scridon. ■ Ion Vlad semnează *Vocația lecturii reflexive*, cronică literară la *Const. Ciopraga: Între Ulyse și Don Quijote* (Junimea, 1978): „Const. Ciopraga participă la analiza faptelor literare știind care este *natura și funcția Cuvântului* în sistemul de comunicare și în realizarea semnificațiilor convertibile în temele și motivele comentariului critic (prin exproprierea textului în actul lecturii)”. ■ În „*Practica scrisului...*” Victor Felea prezintă *Practica scrisului și experiența lecturii* de Lucian Raicu (C.R., 1978): „Lucian Raicu posedă antene ultrasensibile pentru tot ceea ce e important în literatură, în actul scrisului, din punctul de vedere al conștiinței, al responsabilității umane”. ■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga publică *Însemnări la o editare Eminescu*: „Intervențiile și scrierile lui Eminescu dedicate învățământului relevă din nou însușirile sale de gânditor și aruncă lumină asupra unei alte laturi a multivalenței sale manifestări. Strânse într-un volum, recent publicat, prin grija lui Mihai Bordeianu și Petru Vladcovschi, sub titlul de *Scrieri pedagogice* (Junimea, Iași, 1977), ele evidențiază angajarea lui Eminescu în dezlegarea problemelor învățământului”. ■ Gavril Istrate semnează *George Coșbuc poet național*: „Stăpân pe toate

secretele limbii naționale, Coșbuc a știut să facă diferențierea necesară între operele pe care ni le-a lăsat, în funcție de conținutul lor deosebit, și să pună în lumină elementul fundamental cu ajutorul cuvântului propriu, în fiecare caz în parte”. ■ Lucian Velea scrie despre *Structuri lirice* ale lui Coșbuc: „Coșbuc nu e un poet metaforic. Mijloacele sale artistice nu trec, decât rareori, dincolo de comparație. Dar dacă metafora, ca figură de stil, lipsește din poezia lui Coșbuc, metafora ca viziunea poetică e cultivată: câmpuri mari metaforice înlocuiesc miturile”. ■ Ion Rusu Sărățeanu oferă cititorilor informații despre *Anii de studiu* ai lui George Coșbuc. ■ Teodor Tanco semnează *Coșbuc și bistrițeanii*: „Problema la care fac trimitere însemnările noastre e o parte a capitoului de tinerețe și apoi a celui de nostalgice întoarceri. Pentru pătrunderea în structurile intime ale scrisului și creației literare, vom arăta de la început că legăturile lui George Coșbuc cu oamenii și locurile de peste Dealul Târgului, cum spuneau sau mai spun someșenii ținutului bistrițean, se realizează în dublu sens: legături indirecte sau sufletești, spirituale; legături directe sau fizice și afective”. ■ Vasile Sălăjan semnează *Pe valea Sălăuței*: „Fire inezibile leagă casa din Hordou pe cea din Prislop, ce poartă numele lui Liviu Rebreanu; de altfel, tatăl acestuia, învățătorul Vasile Rebreanu, a fost coleg de școală și bun prieten cu tânărul Coșbuc, pe atunci «poetul văii Someșului», căruia îi va păstra un adevărat cult («un cult aproape idolatru») peste ani în chiar casa din Prislop; romancierul, pe de altă parte, îi va face, vibrant, elogiul într-un eseu din 1931, poetul care, după părerea lui, «exprimă cel mai sincer și mai viu marele, eternul suflet românesc». ■ Grigore Găzdac semnează *Simplitate și profunzime*: „Apelul la simplu și simplitate este echivalent cu apelul la fundamental, în imaginea și expresia originală, deschisă și incitantă”. ■ Gavril Scridon îl consideră pe Coșbuc un *Autor dramatic*: „Poetul și-a încercat condeiul și într-o scriere dramatică: este vorba despre o comedioară într-un act (format din șapte scene) intitulată *La Slănic* și publicată o singură dată în timpul vieții în revista «Lumea ilustrată» din București (I, nr. 11, 1892, p. 311-313), sub semnătura cu care debutase în «Tribuna» de la Sibiu: C. Boșcu”. ■ Ion Dodu Bălan publică a treia parte a studiului său despre *Aron Cotruș*. ■ Dávid Gyula scrie despre „*Kriterion*” la *înălțimea misiunii sale*: „Nu sunt nici zece ani de când, alături de cititori, căutam să definim cât mai bine numele noii edituri, *Kriterion*. [...] Activitatea editurii *Kriterion* se bucură azi de o unanimă apreciere, atât în țară cât și peste hotare, și ne permitem să credem că în mod justificat”. ■ Petru Poantă scrie despre *Coșbuc, după Coșbuc*: „Universul poetului nu-i cunoscut încă în toată amploarea lui. Foarte buna ediție a lui Gavril Scridon de *Opere alese* pregătește calea unei monografii sistematice pe care istoria literară și critica o datorează lui Coșbuc”. ■ Ioan Gavra discută despre *Geneza și mecanismele actului creator*: „Informația este acea esență mediată care, la rândul ei, meditează între funcțiile reflectorii și funcțiile creatoare ale ființei umane. În consens cu aceasta definim creația ca fiind *actul complex de ființare*

a creativității și informației umane pe fondul mișcărilor de reflectare și a reflexiei umane continue, în și prin care universul spiritual al ideilor se transfigurează (metamorfozează) într-un univers al valorilor, al existențelor obiectuale cu semnificație pentru om și societate. Prin urmare, creația înseamnă obiectivare de informație și creativitate, principiul de geneză a tuturor valorilor”. ■ Cornel Udrea revine la *Umor*. □ Versuri semnează Mircea Vaida (*Joc*), Dorin Tudoran (*Calendar; 14 spre 15; Aceasta și toate celelalte; Însemnări despre o stare necunoscută dar zilnică; Bine. Și-apoi?; Crochiu nop-tatec; Vârsta feroce; Satiră duhului nostru; Sandwich cu flori*), Petru Romoșan (*Toată floria bufonului*). □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu textul *Cuburi*. □ Miloda Bogonova și Teohar Mihadaș traduc *Din lirica slovacă: Vojtech Mihalik (Străzii; Fuga din Arcadia; Tăierea; La cerere; Femei înapoiate)*, Andrei Plavka (*Valsuri triste; Și încă o toamnă...*), Miroslav Válek (*Decepție; Seară*).

## 23 iunie

● [„**Contemporanul**”, nr. 25] Paul Cornea reflectează la *Un mod de gândire, un stil de viață: Pașoptismul*: „Romantici, dar romantici ai energiei, nu ai nostalgiei, ai solidarității, nu ai solitudinii, pașoptiștii au fost oamenii unui început de drum și unei cotituri de istorie, cărora le-a fost dat nu numai să viseze, ci să și construiască. În ultimă instanță, poate că tocmai în acest punct e răspunsul la întrebarea pusă la începutul rândurilor de față: unitatea la începutul rândurilor de față; unitatea de spirit a pașoptiștilor rezidă în puterea lor de a imagina viitorul luminos al patriei și în disponibilitatea sa de a face totul spre a coborî visul pe pământ. Ei au știut astfel să transforme patriotismul într-un mod de gândire și într-un stil al participării la istorie”.

● [„**Cronica**”, nr. 25] Se deschide cu editorialul redacțional *Înfrățire în muncă și idealuri*. ■ În *Permanența cărții*, Sergiu Teodorovici marchează un moment aniversar: „470 de ani de carte tipărită, iată o cifră edificatoare pentru dimensiunea unei culturi, în cuprinsul căreia acest timp, exprimat în cele mai diverse tipărituri, ființează, ca suport al gândirii și năzuințelor unui întreg popor. Din acel 1508 al lui Macarie și până acum [...] cartea a fost, mai tot timpul, pe baricade sau pe șantiere, marcând profund și definitiv devenirea unei spiritualități umane, afirmate relevator, militant, în deplina conștiință a propriei istorii, pe direcțiile emancipării naționale și sociale”. ■ Ancheta *Arta plastică, militantism și specificitate* reunește următorii participanți: Dan Hatmanu (*Limbaajul artistului plastic*), Victor Mihăilescu-Craiu (*Rafinamentul peisagistic*), Francisc Bartok (*Sentiment, sentiment...*), Dimitrie Gavriloaie („*O strălucire de piatră prețioasă*”), Liviu Suhar (*Fiecare semen – un portret*), Ion Petrovici (*Grafica pe care o dorim*), Corneliu Ionescu (*Virtuțile contemporane ale compoziției*), Val Gheorghiu (*Despre climat*) și Dan Covătaru (*Necesitățile artistice ale noilor spații*). ■ „În antrenamentele *Lecturi și păreri* (Ed. «Dacia»,

1978) – notează Const. Ciopraga –, Dumitru Micu are în vedere valori din veacul trecut și figuri contemporane; studiul pe planuri multiple alternează cu articolul pe o singură direcție; medalionul aniversar se învecinează cu confesiunea sau cu pagina de atitudine, aspectul mozaicat atrăgând atenția. Dacă detaliile de istorie literară sunt estompate intenționat, nu înseamnă că în ierarhizarea valorilor criteriul istoric este escamotat; nu e pagină în care dialectica fenomenului literar să nu apară în lumini clarificatoare. Ce noutăți aduc în acest caz comentariile despre clasici? La Grigore Alexandrescu, de pildă, se găsesc anticipate «inversiunile sintactice» sau dislocările topice argheziene. Clasic prin «construcția intimă», poetul s-a afirmat în special în genuri «obiective», care presupun detașarea de obiect, de unde «infiltrarea satirei în cozeria spumoasă, în umor, vehiculul ei cel mai frecvent fiind maliția subțire». [...] Punctele de vedere sau *opiniile* din partea finală a cărții confirmă prezența eficienței a criticului la dezbateri curente. Formulări concise, concluzii echilibrate, vioiciune spirituală, iată trăsături ale intervențiilor vizând *caracterul național, misiunea și modalitățile criticii*, conceptul de *gust*, ideea de *militantism*, *necesitatea polemicii*, *rostul biografiei*; se reactualizează dezbaterile despre *etic și estetic*, despre *noutate și continuitate*, despre *limbajul poetic*; definiții de dicționar literar privesc relațiile dintre *uman și social*, *literatura și societatea*, *sociologia și critica literară*, *realismul azi*, „*avangarda*” *românească*, și altele ca acestea. Cineva sensibil la fervoarea lirică a dicțiunii va fi atras de autobiografia spirituală cu care se încheie volumul; sunt pagini în care confesiunea devine literatură, criticul înfățișându-se ca om în fața vieții și a cărților. Entuziasmele și îndoielile lui Dumitru Micu din *Lecturi și păreri* respiră o incontestabilă sinceritate, lucrarea de față făcând încă o dată proba unei ținute profesionale exemplare.” ■ Romanul *Cora* de Virgil Duda este, susține Mihai Dinu Gheorghiu, „după cum suntem avertizați din subtitlu, o «istorie a unei iubiri naive», ai cărei protagoniști sunt «doi tineri din zilele noastre», doi intelectuali – el inginer, ea studentă în ultimul an. Folosirea clișeului de mai sus în prezentarea acestei «istorii» nu s-a impus din capul locului, autorul urmărind situații dintre cele mai firești, personaje care nu ies prin nimic dintr-o sferă unanim acceptată a obișnuitului. Este și acesta un mod de încercare a forței de expresie, a capacității scriitorului de a dezvălui excepționalul acolo unde un ochi rutinat nu ar distinge nimic, înșelat de înfățișarea banală a evenimentelor. [...] *Cora* ni se pare de aceea o bună dovadă a profesionalismului atins de scrișul lui Virgil Duda, nici mai mult, însă, nici mai puțin decât atât”. ■ De pe scena Teatrului tineretului din Piatra Neamț, Ștefan Oprea aduce în prim-plan *Somnoroasa aventură* de Teodor Mazilu; iar de la Hârlău, de la Teatrul popular „Petru Rareș”, Al.I. Friduș scoate în evidență spectacolul *Viața particulară* de Ovidiu Genaru. ■ D.V. Marin semnează un medalion comemorativ despre *Un folclorist de seamă: Tudor Pamfile*. ■ La *Moment*, Andi Andrieș publică un portret sentimental, la despărțirea de *Corneliu Popel*: „Murind, poetul aces-



ta tânăr ne-a făcut să medităm la invincibilitatea delicateții umane, la perenitatea spiritualității neinsinuante și la generozitatea trăirii discrete. Pentru că Popel, poetul Corneliu Popel a trăit discret, a înaintat cu delicatețe și nu s-a insinuat cu aviditatea caracteristică a atâtor. Apariție fără zgomot, parcă plutind blond și parcă ușor încovoiat sub propria-i liniște, vorbind către inima celui din față și mai puțin către auzul lui, Corneliu Popel era aidoma personajului bun din poveștile noastre, celui care curăță cuptorul și cuptorul îi dă pâine sau mântuie copacul de omizi și copacul îi dăruie fructe sau hrănește cu răbdare lighioanele nesătule și acesta i se apropie neprimejdioase. [...] Cel care pășea discret și trăia delicat și nu se insinua, acel poet Corneliu Popel care intra în redacție ca un abur blond și prelung și ale cărui cuvinte erau atât de încete încât trebuia să i le citești în ochi, acel poet a știut să se bizuie pe oameni: «eu am prieteni, eu am iubită...». Murind la 28 de ani, autor a două cărți de poezie și a altor stihuri care nu vor trebui să fie uitate, Corneliu Popel s-a adăugat poezilor care, plecând devreme, nu îmbătrânesc niciodată”. ■ Un alt *Moment* reținut în paginile revistei este prezența *Poeziei în colegiu*: „Sâmbătă, 17 iunie, la Colegiul avocaților – Iași a avut loc o întâlnire cu poezii George Lesnea, Nicolae Turtureanu, Mihai Ursachi, Horia Zilieru, care au citit din propria creație. Despre poezia celor prezenți a vorbit Al. Pascu”. ■ Lucian Valea și Ion Lotreanu sunt prezenți cu câte un grupaj de versuri, iar Zaharia Sângeorzan cu o singură poezie. ■ Volumul *Eminescu și India* de Amita Bhowe este succint prezentat de către Z[aharia].S[ângeorzan]: „Descoperirea unor analogii, a unor teme comune, a unor influențe directe, a unor motive poetice care circulă în opera lui Eminescu și în ale scriitorilor indieni, definirea unor paralele între Tagore și autorul *Glossei*, cu un cuvânt, influența indiană asupra poetului român formează ideile fundamentale pe care Amita Bhowe și-a ridicat această sinteză critică, teză de doctorat susținută la Universitatea din București. Apărut în colecția «Eminesciana» a Editurii *Junimea* (1978), studiul este opera unui spirit critic sensibil, informat, care a sistematizat un vast material și i-a dat o structură nouă, ajungând la concluzii, nu o dată surprinzătoare, în direcția universalității operei eminesciene. [...] Pentru Amita Bhowe, Mihai Eminescu «n-a fost un filosof, ci a fost mai mult decât un poet; al a fost un *dārsanik* (cel care vede), a fost un *kavi* (poet – înțelept), în sensul termenilor indieni». Printr-un studiu sistematic al celor mai importante texte în versuri și în proză, sau prin apelul la unele manuscrise aflate în Biblioteca Academiei, care n-au fost puse în valoare, – uneori chiar cu un exces de solicitare («tematistă») în voința de a descoperi cu orice preț izvoare, surse încă neexplorate de critica românească – scriitoarea indiană reușește să justifice atracția irezistibilă a lui Eminescu, încă din tinerețe, pentru India, să ne convingă aproape întotdeauna de rolul influențelor, de apropierea care s-a produs între gândirea indiană și gândirea eminesciană, de importanța redescoperirii budismului pentru poezia sa. De la *Venere și Madonă* (1879) și până la *Kamadeva* (1887) «gândirea indiană

a rămas strâns legată de imaginația artistică și viziunea filozofică a poetului român. Ea s-a asimilat atât de mult propriei sale gândiri încât ni se pare că orice încercare de interpretare a filozofiei lui Eminescu ar rămâne incompletă dacă nu se fac referințe la filozofia indiană, un important izvor al inspirației eminesciene»”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 394] Ion Vlasiu deschide numărul cu articolul *Artă plastică și viață*: „Exprimarea unei atitudini față de momentul social, moral, politic, față de cauzele grave ale epocii, acelea în care societatea se simte în mod dinamic angajată, se include firesc și necesar în actul creator. Artă începe să trăiască, în sensul că suscită spiritul dialectic al societății, dându-i în același timp o direcție, un sens vital. Așa pusă problema, orice discuție despre artă ancorează de la început în matca unei filosofii dinamice care exclude în mod spontan gratuitismul platonice... În toate lucrările pe care le-am făcut, ca și în cărțile pe care le-am scris, m-am străduit să găsesc forme comunicative și le-am găsit când am avut curajul sincerității... Orice temă din actualitate poate constitui punctul de plecare a unei opere care să înfrunte timpul.” ■ E. Manu afirmă mitologia unei *Sinteze Adrian Păunescu*: „Fie că este sau nu este pe placul tuturor, Adrian Păunescu este un personaj contemporan ce aspiră la categoria fenomenelor. Poetul și-a organizat un «Sturm und Drang» personal în care mulți au aplaudat în primul rând spectacolul, regia prin care și-a proiectat personalitatea. Dar Păunescu scrie și poezii grave, în care spectacolul personal e înlocuit cu spectacolul lumii, cu condiția omului. Masiva sinteză din B.P.T., cuprinsă între platoșele critice susținute de Eugen Barbu (prefață) și Șerban Cioculescu (postfață) a contribuit și mai mult la un fel de *mitologie – Păunescu*. Rândurile lui Eugen Barbu au produs și o derută și culegerea *Poezii de până azi* a devenit, cu sau fără acordul total al autorului, și cartea unei prefețe. Dar poezia lui Adrian Păunescu citită ca poezie, fără nicio trimitere la biografia prea propulsată și prea contemporană a autorului, scoasă din spectacolul la care ne-a angajat și mai ales în care s-a angajat poetul, e o revelație condiționată totuși de înfruntarea cantitativului... Era nevoie ca un poet cu temperament vulcanic să vină și să scuture toate horbotele de imagini decorative din poezia patriotică românească, dând acestei orații moderne gravitate politică – într-un cuvânt – sens... Așezat lângă Goga sau lângă Cotruș, după cum s-a scris, medaliat sau contestat, Adrian Păunescu e unul din poeții cei mai proprii epocii noastre, aducând aminte literatorilor că artă înseamnă combustione imensă dar și imensă îndrăzneală. Adrian Păunescu e un poet căruia nu-i e frică de cuvinte și nici de idei; el spune deschis: *Ridica-te, poete, și nu le mai da pace/ Dezbracă-i de convenții și îmbracă-i în cuvinte*.” ■ *Frageda fire a ființei* de D. Mutașcu, un nou foileton adresat lui Constantin Noica, la apariția *Sentimentului românesc al ființei*, Ed. Eminescu. „Fiecare carte a lui Constantin Noica e o sărbătoare a sensurilor... Carte ținând nu atât de filosofia limbajului cât de reevaluarea lui, *Sentimentul românesc al*

*ființei* pătrunde în conștiința meditativă a fiecăruia dintre noi ca un fulger prelung, curbat între spațiu și timp... Gânditor de vocație, nu desemnat, C. Noica simte firul ființării și-l exprimă dând o formulă și indicând – spre deosebire de mulți alții – și drumul pe care a ajuns la ea... Ridicând mânușa unei polemici indirecte, Constantin Noica crede că sentimentul românesc al ființei ține nu de «Frică și cutremur», nici de limitare, căci, să ne gândim bine, alegerea nu înseamnă neapărat limitare. Pentru Constantin Noica ființarea înseamnă în chip dialectic devenire... Respingând confortul obiectivității lingvistice de catedră și curs, filosoful stabilește că istoria și civilizația au fost într-un spațiu dat, că vechea noastră civilizație a fost *întru* o limbă, cea latină, că viața noastră spirituală s-a dezvoltat de-a lungul timpului «întru ceva», adică *întru natură*, precum și faptul că civilizația noastră nu stă «între două lumi» ci *întru două lumi* (Orientul Apropiat și Îndepărtat – idee derivând parcă din Blaga), în sfârșit, ființa noastră național-spirituală are «privilegiul» (și datorica, am adăuga) de a fi *întru o tradiție*.” ■ În cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, ediția a II-a sunt tipăriți 15 tineri autori din Cenaclul Labiș; mai importanți: poezii Liviu Ioan Stoiciu, Sorin Roșca, Ion Lilă, Gh. Băjenaru, Silvia Chițimia și prozatorul Horia Tabacu, căruia i se publică schița umoristică *Înainte ca inspectorul școlar Iorgu Pandele să sosească la Școală nr. 1 din C și toate care au urmat...* ■ I. Lucaciu: *Nebuna din Chaillot la Teatrul Mic*. ■ *Orfeu acasă*, o apologie a operei lui Sergiu Celibidache de Dan Zamfirescu. ■ Un text inedit/ o ipoteză de Al. Alexianu, *Jos masca, Zilot!*, fragment dintr-o serie de lucrări asupra unor probleme controversate istorico-literare. ■ Recenzii de M. Emilian, romanul *Turnul cicloanelor* de Tudor Băran și Dan Ciachir, *Subțire trecere*, despre poetul Ion Popa Argeșanu. ■ Rubrica *Gâgă* este realizată de Pompiliu Comșa. ■ *Cronica de librărie*: Cartea săptămânii este aleasă *Ocean întors* de Radu Petrescu, Ed. Cartea Românească.

## 24 iunie

● [„*Luceafărul*”, nr. 25] Se deschide cu articolul de fond *Arta pentru popor*. ■ Nicolae Stoian scrie despre *Marea și unitara noastră familie care înalță omul*. ■ *Vitralii muzicale mureșene* admiră Grete Tartler. ■ În cadrul rubricii consacrate *Contemporanilor noștri*, Cornel Ungureanu se oprește, în articolul *Timpul scrisului și al literaturii*, asupra *Vieții ca o pradă* de Marin Preda: „Una dintre frazele fundamentale ale *Vieții ca o pradă* e aceasta: «Conștiința măsoară proporțiile dezastrului care ar fi urmat iar instinctele tremurau: nu se știe ce-aș fi ajuns în viață *dacă jocul întâmplării* (s.n.), al cărei erou eram, s-ar fi destrămat și eu aș fi apărut în ochii învățătorului așa cum eram și nu cum, prin nu știu ce mister, credea el că sunt». Neîndoios, fraza aceasta a fost forjată în mod egal de amintire și de operă. Oricum, există în opera de început a lui Marin Preda, cu linii apăsat subliniate, momentul în care conștiința ia act de sine: este clipa ieșirii din somn, a ieșirii din inerția biologică. Eroul se

bucură, cu o mirare sesizată fin de autor, că *există* ca ființă gânditoare. Literatura *impurie* a lui Marin Preda este bogată în «momente ale trezirii»; am putea să observăm că în *Întâlnirea din pământuri* «deșteptarea» reprezintă un leit-motiv cu semnificații multiple. Scriitorul ia cunoștință de sine așa cum personajele lui iau cunoștință de valoarea lor; trezirea înseamnă și intrarea într-o *stare* (lume) ce face prielnică *povestirea*, narațiunea. [...] Dacă opera lui Marin Preda este a unui *clasic* asigurând echilibrul prozei românești de azi, *Viața ca o pradă* este ironia pe care, de la înălțimile sale, o adresează *raționalului* pe care scrisul său se întemeiază. Într-un edificiu clasic, *Viața ca o pradă* e o carte «anticlasică». Există un halou de poezie ce înconjoară *faptele* iluminate de memorie: un șir de interogații ale scriitorului încearcă să traseze întrebarea-supremă a cărții: există, în existența scriitorului (ce se mărturisește) o predestinare? Poezia *predestinării* (ca temă literară) este cea care dă mare intensitate poetică unor momente ale narațiunii. Nicolae, cel ce voia să inventeze «o nouă religie» nu este departe de «religioasa» reculegere a celui ce își propune să descopere resorturile intime ale mecanismelor creației. [...] *Lumea* lui Marin Preda începe să se organizeze încă de la *povestirea* de debut, «obsesiile» fundamentale ale prozatorului, replicile memorabile și mai ales moromeții de planul doi, Ilie Țugurlan, Boțoghină, Dumitru lu' Nae. Siguranța cu care își cucerește *lumea* e aproape uluitoare: Satul nu mai este al său, satul e un obiect al reflecției (care trebuie apropiat prin reflecție). În unele *povestiri* (vezi *Strigoaica*, «Timpul», 25.V, 1942) naratorul conștient de *valoarea* faptelor înregistrate (citește: a valorii lumii sale), notează precum cronicarul: «Și asta a fost într-o seară la câteva zile de când venisem în satul meu, de acolo din orașelul unde intrasem să-nvăț cizmăria». «Povestirea» izolează o *istorie*, și, neîndoios, tânărul avea de pe acum în proiect *Istoria* satului. *Moromeții* vor trebui cuceriți nu doar ca o operă, ci ca o lume, ca o *istorie*. Ei trebuiau să dea la lumină *adevărul* vieții satului. Deocamdată, M.R.P. este Inițiatorul. Ultimul dintre ei (dintre cei prezenți în *Viața ca o pradă*), personaj memorabil. Ce putem scrie încă de pe acum e că în opera de mai târziu a scriitorului locul inițiatorului este de primă importanță. *Inițiatorul* asigură unei opere prin excelență epice partitura lirică; introducându-l pe «învățăcel» în tainele lumii (literaturii) Inițiatorul îi asigură, totodată, protecția împotriva agresiunilor exterioare. Fragilitatea lui fizică, neîmplinirea sa vitală deschide drum în operă *temei protectorului*, dar și altei teme centrale: aceea a violenței. *Lumea ca o pradă*, iată pandantul titlului ultimei cărți a marelui scriitor». ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu face unele considerații *Despre sublim*. ■ Ov.S. Crohmălniceanu parcurge *Un roman epistolar* de Radu Stanca și I. Negoïtescu: „«Romanul» epistolar se realizează pe două planuri. E întâi, al acestei prietenii născute sub zodia lecturilor și patimii literare. Mă duce cu gândul îndată la corespondența dintre Jacques Rivière și Alain Fournier publicată în 1928, nu după 1945 cum s-a spus [aluzie la afirmațiile lui Nicolae Manolescu din cronică *Dialogul criticului cu poetul*,

în *România literară*, nr. 24, din 15 iunie]. Aceași escaladare juvenilă și entuziastă a munților inimii, după vorba lui Rilke. O egală nevoie de împărtășire grabnică a revelațiilor lecturii. Le apropie, în sfârșit, un similar dispreț pentru centrele metropolitane și viața lor intelectuală superficială, mondenă, față de cea autenticizată prin reclusiunea provincială, aversiunea afișată ascunzând însă dorința cuceririi capitalei. Uimitoare e seriozitatea acestor tineri, pregătirea lor și desăvârșirea ei neconținută prin lecturi asidue, grele. O adevărată voluptate a cufundării în tomurile marilor filozofi și autori clasici îi stăpânește pe epistolieri. [...] Fiindcă, ținem aici, la romanul amicitiei intelectuale, să notăm că scrisorile sunt redactate pentru a fi publicate cândva, ulterior adică, păstrează o ținută artistică vizibilă, au turnura elegantă a frazei destinate tiparului; nicăieri nu au loc poticneli sau sunt lăsate, din fuga condeiului, neglijențe stilistice. Tonul colocvial e ușor butonat chiar și în conținut, tinerii se feresc să fie frivoli, lucrurile care frizează zonele mai joase ale existenței sunt numite delicat, cel mult «picante». Experiențele vieții zilnice sunt curățate de orice zgură prea terestră. Sunt mărturisite, bineînțeles, și umilinte, lipsuri penibile, nevoi vestimentare imperioase, neîmplinite; totuși, relatarea leapădă pe drum amănuntul sordid sau măcar crud și revine neîncetat la planul curat al spiritului, chiar în momentele de deziluzie. Sigur că, sub raportul spontaneității și autenticității trăirilor comunicate, corespondența pierde astfel din valoarea documentară, ba poate chiar psihologică, în direcția cunoașterii mai profunde a protagoniștilor. E puțin straniu ca doi tineri, supuși atâtor tribulații, sguiduri sufletești și frustrări sociale să converseze tot timpul fără familiarități, izbucniri verbale necontrolate, rămânând imperturbabili sau, după o expresie călinesciană, «solemni și eleganți». Există, neîndoios, puțin teatru aici. Să nu uităm că unul din epistolieri îl avea în sânge, iar celălalt arată un interes aprins spectacolului. Pe de altă parte – și faptul se încarcă de semnificații, câștigând în alt fel, indirect, o valoare documentară, istorico-literară, ba chiar revelatorie pentru o anumite mentalitate intelectuală din anii respectivi”. ■ La *Varia*, Al. Piru semnaleză *Teatrul lui Alecsandri în ediție nouă*. ■ Andrei Roman comentează *Documentele unei atitudini* cuprinse în monografia Virginiei Mușat despre *Mihail Sadoveanu, povestitor și corespondent de război*. ■ Mirela Roznoveanu discută „vizitează” *Dobrogea de aur* de Traian Coșovei: „Alcătuțită dintr-o suită de reportaje, poeme, pagini de memorialistică, notații jurnaliere publicate în revistele literare sau în ziarele ultimelor două decenii și jumătate, *Dobrogea de aur* apare totuși ca o carte unitară pe care Traian Coșovei o subordonează unei idei de monografie. Este vorba, după cum se poate lesne înțelege, de monografia unui ținut scrisă ca o replică și ca o datorie de onoare de care autorul, cetățean al Somovei, vrea să se achite integral. Polemic și sentimental, mimetic în tonul hiperbolic [...] sau original în soluțiile de exprimare a unei viziuni, Traian Coșovei a dat la iveală o carte, cum puține se întâlnesc în literatura de azi (literatură bogată totuși în culegeri reportericești),

despre oamenii, viața, geografia, prezentul unei provincii cu o bogată tradiție. Modelul urmat și contrazis totodată, parcă pas cu pas, în acest tablou al pământului natal, este acela din *Țara de foc și Țara de apă*, celebre reportaje-memorial din cunoscuta «tetralogie» a lui Geo Bogza” (*Poetul reporter*).

■ Dan C. Mihăilescu aduce în prim-plan culegerea *Frumosul românesc în concepția și viziunea poporului*, ediție îngrijită și comentarii de Ioan Șerb și Florica Șerb, cu o prefață de Dan Grigorescu. ■ *Lirica mitologizantă* a lui Horia Zilieru din volumul *Fiul lui Eros și alte poezii* este cercetată de Paul Dugneanu. ■ *Colocviile „Lucașfărarului”* pe marginea ideilor de *Mesaj și opțiune în arta plastică*, puse, de această dată sub egida *Conferinței naționale a Uniunii Artiștilor Plastici*, se întregesc, în acest număr, printr-un număr mare de contribuții: *Simbolica, eterna Istorie* de Ion Vlasiu, *Ideea de realism* de Octav Georgescu, *Pecetea timpului* de Șerban Epure, *Din cea mai limpede opțiune* de Sabin Bălașa, *Monumentele țării* de Balogh Péter, *Arta prezentului* de Gh. Iliescu-Călinești, *Orizonturile cunoașterii* de Constantin Lucaci și *Frumosul se învață* de Mihai Gheorghe. ■ *La Fragmente critice*, Eugen Simion schițează profilul poetic al lui *Leonid Dimov*, așa cum reiese din cel mai recent volum: „Cei care se arată intrigați de lirismul oniric, decorativ și fragmentar al lui Dimov din volumele *7 poeme, Eleuis, A.B.C.* etc. au surpriza de a descoperi acum (*Tinerete fără bătrânețe*, Editura Albatros, 1978) un poet epic, clar până la transparență, sfântos și bonom. Sunt versuri pentru copii, dar (ca la Arghezi și Ion Barbu) versurile sunt scrise să desfăteze îndeosebi pe oamenii mari. Un basm poetic după Petre Ispirescu («după Petre Ispirescu și nu prea») care, la suprafața textului, respectă formulele oraculare cunoscute, are o *invocare* și un *epilog* cu morală bine articulată, însă în interiorul schemelor imaginația poetului aleargă în voie, extraordinarul simț plastic se desfată. Un Dimov pedagog care fură ochii și încântă cu vorbele lui rare, cu savanta lui prefăcătorie și știința de a înnoda și desnoda versul. Ideea și elementele epice ale poemului sunt luate după basmul popular, modelul interior al lirismului este însă *După melci*. Ca și acolo, imaginația bate departe, narațiunea are un subtext liric și acesta nu poate fi decât misterul destinului uman. Asta dacă traducem într-o propoziție banală versurile smălțuite și ceremoniale ale lui Leonid Dimov. Dacă adăugăm și fina ironie, fără de care cele dinainte ar fi de o gravitate prea apăsătoare și, în fond, nepotrivită într-o carte ce se adresează spiritului tânăr, avem toți termenii acestei ecuații lirice. [...] Ironia implică și detașează, în același timp, pe Leonid Dimov de estetica complicată a barochismului, devenită și mai complicată pe măsură ce spiritele critice se ocupă, până la exasperare, de ea. [...] Dimov împodobește versurile sale cu cuvinte de preț și se joacă ingenios cu un mare, copleșitor mit (mitul nemuririi) cu grija, totuși, de a nu-l sparge. Spre a rămâne în domeniul de imaginație al barocului, să zicem că în fântâna cu mai multe guri a poemului său una cel puțin varsă apa liniștitoare a umorului. [...] Este limpede că Leonid Dimov n-a voit să dea o interpretare nouă mitului po-

pular și nici să adâncească fondul lui tragic. Cum a făcut de exemplu, într-un admirabil poem Cezar Baltag. Dimov este sedus de laturile formale ale basmului și, dintr-o călătorie inițiativă, el face, în cele din urmă, o călătorie pedagogică, recomandând admiterea înțeleaptă a destinului. [...] În *Tinerețe fără bătrânețe*, Dimov pleacă de la un mare mit pentru a trage din el o aventură simplă și încântătoare, tradusă în versuri de o frumusețe rece”. ■ Din *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu selectează „capitolul” dedicat lui Marian Popa. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Întregul *Atelier literar* găzduiește *Versuri de Cristinel Pricop*. ■ Gheorghe Tomozei, Cseke Gábor, Mihai Ursachi și Stelian Oancea sunt prezenți cu grupaje de poeme. □ N.V. Turcu semnează proza *Cursa de Anvers*. □ Eugen Mihăescu publică o tabletă despre *Darul povestirii*. ■ De pe *Mapamond* putem citi, la *Repere*, o prezentare a *Poețiilor din epoca Tang* realizată de Romul Munteanu și o pledoarie pentru *Răspunderea creației* susținută de Cristian Unteanu. ■ Numărul se încheie cu un fragment din partea întâi din *Faust* (Goethe), în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș.

## 29 iunie

• [„**Flacăra**”, nr. 26] Adrian Păunescu publică poezia *Învățătorului*, iar Marin Lupșanu – *Pâinea*. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (16)*, Octavian Paler scrie prima parte din *Charros*. ■ În *Vitrina artelor* sunt publicate o serie de întrebări privind *Problemele teatrului, problemele teatrelor* la care răspund diverși directori ai teatrelor din țară. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Létay Lajos, traducerea fiind semnată de Constantin Olariu. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică, cu titlul *Caragiale rousseauist?*, un comentariu la un capitol din volumul *J.J.Rousseau și L.N. Tolstoi în căutarea vârstei de aur* (Univers), alcătuit de Galina Oprea și Al. Oprea. ■ Mircea Iorgulescu, în *Creație și veleitarism* prezintă volumul lui Radu Petrescu, *Oceanul întors*: „Am citit de curând o carte extraordinară: *Oceanul întors* de Radu Petrescu. Fiind un «jurnal de scriitor», nu este totuși un jurnal al autorului, un volum de însemnări autobiografice, ci o operă literară de sine stătătoare, fără caracter confesiv. [...] *Oceanul întors*, carte de idei și de simțire, este de fapt un roman: al transformării veleității în vocație. Un roman ce conține, totodată, o morală a scrisului literar, recomandabil nu numai începătorilor dar și autorilor «consacrați» de publicarea unuia sau a mai multor volume”. ■ În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, George Arion, cu titlul *Cronica*, prezintă edițiile 313 și 314. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Cosașu publică poemul *Uragan-tango*. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a douăsprezecea din romanul *Moartea boxerului*.

• [„**Orizont**”, nr. 26] Numărul este alcătuit din articole grupate sub tematica „artistul-creația-societatea” și a ideii de „integrare a artei în viață”. Prima abordare critică îi aparține lui Ion Maxim care perorează despre *Eugen Barbu*

și cunoașterea prin artă, în care sunt analizate romanele *Princepele*, *Groapa*, *Șoseaua Nordului*. ■ C. Ungureanu își prezintă ideile critice legate de romanul *Pietrele* (Eminescu, 1978) a lui Gheorghe Schwartz, „o cronică a orașului”. ■ Două articole omagiale, al lui Marcel Pop-Corniș și al lui Corneliu Nistor, se referă la activitatea esteticianului și comparatistului Victor Iancu ale cărui lucrări sunt propuse pentru reeditare. ■ Cinci poezii de Ileana Roman din volumul *Facerea luminii* (Facla, 1978). ■ Scormonind după istorii și derivări de cuvinte, G.I. Tohăneanu luminează valorile cuvântului „iubeț” (în *Baltagul*, în *Țiganiada*), înfrățit cu alte derivate asemănătoare, precum „lumeț”, „pădureț”, „glumet”, „moleț”, „vorbeț”, „pruteț”, „podeț”, „mălăieț”.

● [„România literară”, nr. 26] Numeroase materiale din acest număr, începând cu editorialul redacțional *Noi dimensiuni spirituale*, sunt așezate sub genericul *Conferinței naționale a Uniunii Artiștilor Plastici*, desfășurate între 22 și 23 iunie: *Perspective* (Ion Irimescu), *Un om între oameni* (Horia Flămându), *Noua etapă* (Ion Sălișteanu), *Pe măsura țării* (Erwin Kutler), *În viața cetății* (Patriciu Mateescu), *Republicana de sculptură și pictură* (Virgil Mocanu), *Pomul vieții* (Vasile Celmare), *Arta și societatea* (Francisc Bartok), *Misiunea artistului* (Dan Hatmanu), *Problema calității* (Sabin Bălașa), *O înaltă școală* (Octavian Olariu). ■ Paul Georgescu apreciază *Darul interogației* pe care îl oferă Norman Manea prin tematica romanului *Zilele și jocul*: „în cartea lui Norman Manea suferința legată cu necesitatea de cunoaștere ia deseori forma sarcasmului rănit. În cele din urmă, revendicându-și lucid, demn deși elegiac partea de vinovăție, eroul își asumă totodată – ca fiind condiția, justificarea, chiar puterea sa – darul chinurilor și necesar al interogației. Norman Manea, prozator înzestrat cu o sensibilitate deosebită și cu o inteligență pe cât de neliniștită, pe atât de strălimpede, oferindu-ne *Zilele și jocul* – roman în care trăirea și problematizarea ei au o egală intensitate dramatică – ne implică, ne obligă să participăm”. ■ Pe A.E. Baconsky, *povestitor* încearcă să-l definească Nicolae Balotă: „Marea își are mirajele sale asemenea Pustiei. Ea poate fi, apoi, halucinogenă sau născătoare de paradise artificiale, ca și cânepa indică. Toate ficțiunile propuse de A.E. Baconsky, în *Echinoxul nebunilor și alte povestiri*, aparține aceluiași *muzeu imaginar* al mirajelor Mării. Un prim nivel imediat, al figurilor aparținând acestui univers, suficient de ermetic dar nu impenetrabil, ne apare de îndată ce, îndepărtând aura sibilină pe care aceste figuri o emană, le surprindem în nuda lor frumusețe, aceea a închipuirilor poetice ale mării, mai frecvente în pictura decât în poezia noastră. [...] Dacă ar trebui să găsim un loc povestirilor lui Baconsky, într-o geografie literară, nu le-am desemna nicidecum (așa cum s-a făcut de unii glosatori) acea Țară a Nimănuși careia îi aparțin parabolele lui Kafka, pe un plan minor, cutare «mit» intelectual al lui Sisif, nici o vagă țară a fantasticului în ipostazele sale moderne, ci continentul – nescufundat încă, în pofida cataclismelor – al romanticii. Virtuțile (ca și viciile) lui Baconsky țin de o estetică – deloc revoluționară – a unui roman-



tism peren. În descendența spirituală (nu tehnic-materială, firește) a primilor romantici germani, proza lui A.E. Baconsky are cele mai apropiate corespondențe în literatura unor noi romantici care au cunoscut experiența Avangardei, precum Julien Gracq și, mai ales, Pieyre de Mandiargues. Un anume estetism *fin de siècle*, trecut prin filtre mai noi se asociază cu poezia crepusculară a acestor fabulatori ai mirajelor și ceremonialurilor absconse. Riturile, desfășurările spectaculare, ca și demonia ori aluziile la vreo transcendență sunt perfect golite de orice sacralitate. Misterele nu trimit spre nici o sursă numinoasă, anxietățile aparținând unei psihologii de artist, ușor tulburate de ultimele unduiri ale unui existențialism literar. Tot asemenea scriitorilor amintiți, Baconsky este mult mai adânc angajat în cultivarea unui imagism rafinat, vag semnificativ, suficient însă pentru a întreține o tensiune enigmatică”. ■ Odată cu lectura *Sub camuflaj. Jurnal 1943-1944* de Maria Banuș, Adriana Iliescu susține o *Pledoarie pentru un univers uman*: „Jurnalul unui artist, și aceasta este în orice caz situația cărții Mariei Banuș, tinde să se transforme într-o specie anume a literaturii-ficțiune, chiar împotriva voinței scriitorului: individualul se încarcă de semnificații tipice, întâmplarea personală se vedește a fi în același timp și ecou al unor evenimente istorice, drama individuală se dovedește un mod particular de trăire a unor situații general-umane, dilema insului se înscrie în bipolarități universale”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu „așază” câteva *Considerații metodologice* privind antologia *Titu Maiorescu și prima generație de maiorescieni. Corespondență*, îngrijită și prefațată de Z. Ornea. ■ Geo Bogza își însoțește tableta *Voi, macilor...* cu o recomandare de lectură: „Regret întârzierea cu care semnez nr. 4 al excelentei reviste «Echinoc», din care multe pagini sunt închinare unei teme mai puțin obișnuite în tematologia contemporană: ironia”. ■ N. Tertulian publică un eseu despre *Estetica lui Tudor Vianu*. □ Și Nicolae Manolescu discută, în *Teorie și istorie a ideilor*, despre estetica lui Tudor Vianu, făcând pandant textului încredințat de N. Tertulian. □ Prilejul acestei mici dezbateri este apariția celui de-al VII-lea volum din seria de *Opere Tudor Vianu, Studii de estetică* (ediție și note de Gelu Ionescu și George Gană). ■ Mihai Dinu Gheorghiu recenzează cartea de poezie *Noptile de zburător* de Paul Balahur. ■ Lucian Raicu amintește *Un critic: Nicolae Baltag*, cu volumul postum *Polemos* (ediție îngrijită și prefață, note și bibliografie de Gheorghe Istrate, cu un cuvânt înainte de Eugen Simion): „Despre Nicolae Baltag, dispărut dintre noi într-un mod neașteptat, dureros de prematur, la 34 de ani (20 februarie 1975), se poate afirma cu toată siguranța că întrunea în ființa sa de o bărbătească fragilitate daruri deosebite și că era menit unui destin literar ieșit din comun. Cartea postumă, editată de un prieten poet (Gheorghe Istrate), dovedește că aceste daruri native, de sensibilitate și inteligență, departe de a fi rămas într-un stadiu virtual, intraseră într-un proces de rapidă cristalizare, parcă stimulate de o misterioasă pre-știință, de o tulburătoare grabă a împlinirilor, simțită în tot ce întreprindea, în cercetarea de amplă

respirație (*Momente polemice în literatura română; Concepția despre poezie a lui Ion Barbu*), ca și în modesta recenzie a cărții la zi, întocmită cu o seriozitate aproape bizară, cu o râvnă impresionantă a lecturii atente și a judecății loiale, în antipodul improvizației și superficialității curente. «Noblețe a spiritului – citim în cuvântul înainte al lui Eugen Simion – voință de a ridica totul la măsura esteticului, un lirism concentrat, stăpânit în fraze bine articulate». [...] Absolut concludent, epuizând prin rezolvări limpezi ca niște rezultate matematice dificultățile complicatului subiect, este studiul *Concepția despre poezie a lui Ion Barbu*. Este textul integral al lucrării de licență, susținută în 1966 la Universitatea din București. Din notele din finalul volumului, întocmite de Gh. Istrate, aflăm că prof. George Ivașcu, șeful comisiei de examinare, a notat între altele pe marginea textului prezentat următoarele aprecieri: «Lucrarea lui Nicolae Baltag despre Ion Barbu este, la drept vorbind, excepțională: vigoare în informația de înalt nivel, fundament teoretic fără nici o fisură în specificitatea estetică a cercetării, interpretare a textelor – artistice dar și ideologice – ireproșabilă. Întru totul remarcabil este stilul, în sensul substanțial al cuvântului: avem de a face cu o gândire matură, capabilă de formulări ce pot tulbura – prin prezența lor – spiritele obtuze, autorul fiind dăruit cu un real talent de a sensibiliza idei». Autorul cercetării, astfel notate, la superlativ, avea pe atunci 25 de ani». ■ *Evoluțiile lirice* ale lui Ion Iuga și Alexandru Ivănescu sunt urmărite de Mircea Iorgulescu: „Un remarcabil poet al spațiului originar este Ion Iuga în recentul său volum [*Din Marmația*]: sentimentul răspunderii și conștiința de «lider», așa de specifice ardelenilor, nu mai au, ca în cartea sa de debut (*Tăceri neprimite*, 1968), aspectul excesiv al preamăririi de sine în latura fizică («Sunt cel mai frumos bărbat din nord»), ci se raportează la un suflet colectiv de o vechime imemorială”; „La al treilea volum [*Solii de toamnă*], Alexandru Ivănescu este aproape de nerecunoscut față de culegerile anterioare și în special în raport cu stângaciul său debut (*Balerina de fier*, 1970): el scrie acum o poezie riguroasă și severă, expresiv totuși bogată, trăind printr-un efort de îmbinare a conceptualismului cu valori plastice, acestea fiind însă mai mult de ordin compozițional decât de culoare”. ■ Valeriu Cristea analizează două volume de *Literatură educativă*, povestirile din *Cerbul de lumină* de Al. Raicu și romanul *Declarație de dragoste* de George Șovu, încercând să înlăture un „clișeu al exigenței critice”, anume „denunțarea caracterului didactic al unei scrieri”, și susținând că literatura pentru copii și tineret, declarat didactică, „reclamă alți ochelari de lectură”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici continuă mica panoramă despre *Starea prozei (II)*, având în vedere, de această dată, volumul *Portocale și cascadori* de Radu Țuculescu. ■ Nicolae Liu publică un amplu eseu despre *N. Iorga, mesager european al lui Eminescu*. ■ Valeriu Râpeanu traversează dramaturgia lui Aurel Baranga, marcând, astfel, aniversarea de 65 de ani a autorului *Opinie publice*. ■ Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Jorge Guillén sau poezia ca mitologie a lucrurilor*, traducând și câteva poeme ale scriito-

rului spaniol. ■ Ion Rahoveanu, Christian Maurer (în românește de Ion Iuga), Gheorghe Dinu, Ion Segărceanu, Victor Pencu și Mih. Lupașu sunt prezenți cu poezie. □ Radu Albala semnează proza *Femeia de la miezul nopții*, fragment din romanul cu același titlu, aflat în pregătire. □ În *Atlasul* său, Ana Blandiana „vizitează” *Un muzeu nouit*. ■ În urma unui *Itinerar în R.D.G.*, Ioana Diaconescu publică un reportaj despre Weimar: *Mărturia unui oraș*.

● [„**Tribuna**”, nr. 26] Editorialul *Societate a muncii libere* este semnat „Tribuna”: „Țara noastră cunoaște, cu deosebire în ultimul deceniu, un proces de înaintare rapidă, constantă și ascendentă, cu realizări și deschideri recunoscute azi în întreaga lume”. ■ Aurel Sasu semnalează *Un manuscris inedit al lui I. Heliade Rădulescu*, în care este reproducă în întregime *Prefața* lui Heliade la „Nou curier de ambe sexe”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *I. Negoșescu – Radu Stanca: Un roman epistolar* (Albatros): „În concluzie, corespondența Negoșescu-Stanca are o incontestabilă pondere literară și totodată una sufletească și, publicând-o, criticul Negoșescu ne-a oferit nu numai un document de epocă, ci mai ales «romanul» unei amiciții și al unei formări spirituale, un frumos «bildungsroman», cu atâtea implicații în propria noastră devenire”. ■ Citim despre *Cenaclurile literare*: □ Valentin Tașcu, *Criticul în cenaclu*: „Fenomenul, înzestrat cu un caracter evident de masă, cu «priză» la public trebuie în consecință sprijinit și întreținut, indiferent de o formulă sau alta de prezentare, dar numai pe temeiul exigenței. Scopul este de a nu transforma o activitate plină de entuziasm și generozitate într-una de rutină. Critica literară trebuie să fie în acest sens o prezență activă, cu putere de decizie. Criticii care refuză o asemenea răspundere dezertează în fond de la o calitate cu atribute consacrate: lovinesciană, maioresciană ș.a.m.d.”. □ Herédi Gusztáv, *Tinerii în Agora*: „Cenaclurile literare de limbă maghiară din județul Cluj sunt mai ales cercuri culturale, căci ele nu se preocupă doar de literatură. Cel mai vechi și mai cunoscut cenaclu este cel al studenților și poartă numele lui Gaál Gábor”. □ Ion Arcaș, *Poezie și muzică*: „Nu vreau să ofer o definiție a noului tip de cenaclu; el există și aceasta poate să ne mulțumească sau nu. A-l defini – cum? – înseamnă a păstra iluzia că l-am sanctificat ori eroarea că l-am anihilat. Și din problemă cotidiană, am ajunge să descifrăm o discuție bizantină. Pentru că există o infinitate de păreri despre cenaclu. Unora, scriitori și compozitori consacrați, le provoacă alergii, de parcă numai în această zonă s-ar produce «kitsch»; altora – efuziuni de candoare, de parcă ar fi mediul ideal al creației”. ■ N. Barbu prezintă *Dumitru Micu: Lecturi și păreri* (Dacia, 1978): „Acest compendiu al convingerilor criticului oferă, ținând seama și de concizia lor și de absența prețiozității, veritabile satisfacții intelectuale, recomandându-se totodată unei mai mari răspândiri, eventual prin editarea separată, ceea ce ar însemna și o contribuție la elevarea modului de receptare a literaturii”. ■ În *Întâlniri privilegiate* Mircea Ghițulescu scrie despre *Omenie, noroc bun* de Mikó Ervin (C.R.): „Evident, nu toate paginile publicare de Mikó Ervin au

aceeași calitate, ba, o parte din ele sunt redactate cu mai puțină îngrijire, aparțin prin urmare tot unui gazetar profesionist care știe că trebuie să scrie și bine și repede”. ■ Sub semnătura A. M. citim despre *Omagii internaționale lui Mircea Eliade*, semnalând apariția volumului omagial apărut în colecția Les Cahiers de l’Herne, sub direcția lui Constantin Tacou, *Mircea Eliade* (1978). Este redat cuprinsul volumului omagial, cu un accent pe discursul lui Mircea Eliade din 19 februarie 1977, la primirea în Académie Royale de Langue et de littérature française, despre care se spune: „Mircea Eliade scoate în evidență, cu abilitate, doar aspectele rezistente ale unei opere foarte variate (și inegale), care exprimă în special participarea și continuitatea românească la tradiția spirituală europeană”. ■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga scrie despre *Necesitatea reflecției teoretice*. ■ Ion Dodu Bălan publică a patra parte din studiul despre Aron Cotruș. ■ Apare *Vă prezentăm revista belgiană „Le journal des poètes”*: „Cum nu e greu de bănuțit chiar pentru cineva mai puțin deprins cu bănuțielile, această revistă de format neobișnuit la noi este o publicație de poezie, cu deschidere spre unele zone europene sau paraeuropene ale liricii actuale, purtând și un subtitlu lămuritor: «lunar de creație și informație poetică, organ oficial al bienalelor internaționale de poezie»”. □ În traducerea lui Nicolae Prelipceanu citim versuri: Philippe Jones (*Călătorul în noapte; Formele dimineții*), Edmond Vandercammen (*La căpătâiul vieții; Raza verde*). □ Cornel Udrea revine la *Umor*.

### 30 iunie

• [„Contemporanul”, nr. 26] Redacția revistei semnează textul *Răspunderea artistului*: „Se impune astăzi, și în domeniul artei, trecerea la o nouă calitate, adică la realizarea unor lucrări de o mai înaltă valoare socială, istorică, artistică. Această necesitate angajează și mai mult artistul pe planul responsabilității față de societate, față de sine. A discuta despre realizarea unei tematici vii a contemporaneității noastre înseamnă, din punctul de vedere al responsabilității, părăsirea – acolo unde ea mai există – mentalității mai vechi după care tematica ar fi limitatoare. În lipsa inspirației autentice, a măiestriei artistice, desigur, tematica, oricât de generoasă ar fi, rămâne fără ecou în conștiințe”. ■ În romanul lui Virgil Duda, *Cora* (Eminescu), Paul Georgescu descoperă *Analiza pasiunii*: „Cel mai recent apărut roman al lui Virgil Duda desfășoară povestea unei dragoste pasionate, obișnuită și dramatică, idilică și dureroasă, ce spune extrem de multe despre sensibilitatea tineretului nostru. Scris cu sobrietate ironică și tandrețe severă, acest roman al unei pasiuni adevărate are drept fundal o mare uzină modernă situată în preajma unui oraș. [...] Expert fin al psihologiei de grup, romancierul dovedește că individul este suma raporturilor sale cu ceilalți. Ne aflăm deci pe terenul ineditului, în care nimic nu e dat, totul e încă posibil”. ■ Dumitru Micu recenzează cartea lui Marcel Marcian: *Povestindu-vă*: „...e un volum mai sobru, o culegere de nuvele, prefațată de

un mic discurs privitor la un fel de poem, *Vreo douăzeci de ani sau posibilitatea*, scris în 1939 și distribuit tot atunci, în copii manuscrise, în gara din Bacău. Acest poem a fost debutul literar al lui Marcel Marcian. Prozele ce compun numita culegere datează, unele, din anii imediat următori debutului și au fost citite la Sburătorul, altele de mai târziu. De aici, probabil, marea lor diversitate tematică”. ■ La cartea lui Haralambie Țugui, *Memoria timpului* (Facla), se referă Andrei Ciurunga: „Stilul alert, mulțimea documentelor reproduse și respectuoasa căldură cu care sunt readuse în lumină cuvinte și gesturi de o mare probitate umană și profesională ale confracților dispăruți fac din *Memoria timpului* o carte vie, cinstită și necesară”. ■ H. Zalis recomandă cartea Sandei Radian intitulată *Corelații între literatura română și literatura universală* (Ed. Didactică și pedagogică): „Nu am în intenție să trec în revistă toate contribuțiile reunite sub titlul sus menționat. Vădit lucru, dincolo de varietatea lor trebuie remarcată căutarea unei unități demonstrative. Astfel există numeroase fire între un studiu cum este cel despre Ion Codru Drăgușanu și altul intitulat *Istorie și alegorie*, consacrat umanismului cantemiresc. Tot așa între valențele spre universalitate ale lui Marin Preda și amplul eseu *Aspecte ale ciclului de familie în dezvoltarea romanului românesc*. [...] Cele patru secțiuni ale cărții recomandă câteva convergențe de real interes pentru studiul literaturii române în context universal”.

● [„Cronica”, nr. 26] Se deschide cu o pledoarie redacțională pentru *Eficiența artei*. ■ Sub titlul *Sentimentul istoriei în literatura și arta contemporană*, sunt transcrise prezentările care au avut loc în mai, în aula bibliotecii universitare ieșene, dezbateri aflate sub patronajul hebdomadaruului ieșean. Astfel, Al. Dima a trasat, în intervenția sa din cadrul „Convorbirilor Cronicii”, un *Cadru teoretic* al problematicii, pe când Ion Zamfirescu a căutat să surprindă relația dintre *Istorie și conștiință umană*. □ Cel de-al treilea și ultimul text cuprins în grupaj, *Memoria faptelor care conferă tărie...* de Const. Ciopraga este unul „prescurtat de autor după dizertația dezvoltată în baza unei schițe, conținând ideile principale și citatele”. Reținem, așadar, opiniile lui Const. Ciopraga conform cărora „Literatura și arta pe teme istorice se găsesc de câțiva ani într-o etapă dintre cele mai fecunde. Explicația de ordin psihologic a fenomenului, cum că umanitatea e mereu interesată de propriu-i trecut, se cere completată; pentru noi, arta care actualizează istoria e și o formă de solidarizare cu aspirațiile și înfăptuirile înaintașilor. [...] În romane precum *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu, *Pârjolul* de Oskar Walter Cisek, *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Princepele* de Eugen Barbu sau *Frumosul principe Cerceș* de Radu Boureanu, acesta apărut chiar acum, circulă un aer de rudenie; nu spectaculosul retoric, epicul în sine, ci întrebarea activă subliniind o importanță direcție morală primează. Să se observe, în unele opere, interesul pentru psihologie, atât pentru psihologia personalităților cât și pentru cea a comunităților. Eroicul nu se reduce, ca în vechi scrieri romantice, la scene extraordinare; tra-

gicul, eșecul, supărările determinate de condiții ostile nu exclud ideea de grandios, motiv pentru care sfidarea aruncată destinului, fie și încheiată cu moartea, reclamă admirație”. ■ Cu ocazia apariției celui de-al IX-lea volum din *Opera lui Liviu Rebreanu în ediție critică*, Zaharia Sângeorzan apreciază că „Ediția critică de *Opere* a lui Liviu Rebreanu este un model de valorificare critică a literaturii clasice, iar Niculae Gheran rămâne, ca și Perpessicius pentru Eminescu, unul dintre cei mai valoroși editori-interpreți pe care îi avem astăzi”. ■ La *Mențiuni critice*, este evidențiat volumul de poezie *Amiaza* de Ioana Diaconescu, despre care scrie Gheorghe Simon. □ Tot aici, Aurel Leon recenzează romanul *Singură în bătaia lunii...* de Sofia Arcan. ■ Zaharia Sângeorzan stă *De vorbă cu Mircea Zăciu despre Memorialistica de azi, protocronism, polemică, III scriitori români*. Pornind de la observația că există „o adevărată «invație» de memorii, jurnale, amintiri etc.”, autorul studiului *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale* întreabă câte dintre ele s-ar putea înscrie „în cadrele autentice ale genului”. După câteva considerații privitoare la memorialistica lui Sadoveanu, Mihail Sebastian, Camil Petrescu ș.a., Mircea Zăciu se oprește și asupra scriitorilor contemporani: „Dar dintre scriitorii ce ilustrează vremurile noastre nu puțini par tentați să abordeze genul, fie sub forma jurnalului de creație (Eugen Barbu), fie sub acela al mărturisirilor unui periplu, în recente volume ale lui Marin Preda (*Viața ca o pradă*), Maria Banuș (*Sub camuflaj*), Cella Serghi (*Pe firul de păianjen al amintirii*) etc. etc. Titlurile citate se înscriu în limitele autentice – cum spui – ale genului, și conțin depoziții semnificative, fiind totodată o formă modernă de literatură-document. De altfel, adesea memorialistica suplinește adevărul asupra unui moment istoric, mai ales în cazul în care literatura de ficțiune a suferit (timp de mulți ani) niște traumatizări cunoscute. Și apoi, o bună tradiție a genului arată că există o înclinație structurală a scriitorului român pentru confesiune”. Mircea Zăciu oferă, în interviu, și o definiție proprie a conceptului de „protocronism”: „Termenul, lansat de venerabilul profesor Edgar Papu, a avut o soartă denaturată, nedorită, sunt convins, de chiar autorul său. O înțelegere eronată, dilatată, exaltată, fără suport real, a dat naștere la speculații și la o vorbărie suspectă. Acest gen de «small talks» a dus la degenerarea ideii – scumpe fiecăruia – că am dat lumii valori de primă mărime, uneori înaintea altor culturi, dar că, din păcate, datorită circumstanțelor istorice vitrege, ele n-au putut circula și, ca atare, n-au ajuns a fi recunoscute. Fără exagerații pernicioase, ideea trebuie sprijinită prin tălmăcirea în limbi de largă circulație a operelor (și autorilor) de frunte din trecutul nostru literar. Acest trecut e suficient de bogat și de profund, pentru a nu fi nevoie să-l «învechim» cu procedee discutabile”. În încheierea dialogului, exegetul operei lui Ion Agârbiceanu furnizează și câteva detalii din culisele alcătuirii viitorului dicționar *III scriitori români*: „Am mai avut prilejul să explic ideea acestui dicționar de literatură română, dicționar selectiv, unde opțiunea a avut în vedere câteva criterii ferme, explicate într-un cuvânt introduc-

tiv. Volumul a fost realizat la comanda expresă a Editurii științifice și enciclopedice, în cadrul unei «serii» ce urmează să fie lansată în acest an (sperăm!), privind și alte literaturi (greco-latină, franceză, rusă, engleză etc.). Criteriile articolelor, arhitectura lor deci, au fost elaborate unitar de Editura însăși. Selecția ne aparține. Ea poate trezi nedumeriri, contestări, ba chiar proteste (nu ne amăgim!), dar – împreună cu colaboratorii mei, coordonatori și ei ai dicționarului, Marian Papahagi și Aurel Sasu – știam la ce ne angajăm. Numai că lucrarea, depusă în decembrie 1976 la Editură, în urma unei elaborări ce a durat un an (începută deci în 1975) a suferit mereu amânări și abia dacă în acest an nădăjduim s-o vedem editată, în fine. E normal că informația a trebuit mereu adusă la zi, augmentată, sistematizată. Însă articolele, strict dimensionate, nu au putut fi – în faza editorială, de lucru – modificate întotdeauna. Or, în răstimp, scriitori importanți de azi au adăugat în palmaresul lor noi opere, unorii mai semnificative decât cele precedente, ceea ce ne creează dificultate la apariție. De altă parte, o literatură în permanentă mișcare, cu un indice ridicat al dezvoltării, cum e cea actuală, comportă an de an apariții-surpriză, capabile să modifice uneori raportul de valoare, ierarhiile estetice etc. Două exemple pot lămuri gândul meu: plasarea vertiginoasă, prin opere de prim rang, a lui Constantin Țoiu și George Bălăiță în primele rânduri ale prozei actuale. Dacă sumarul dicționarului nu s-ar fi stabilit în 1975-76, desigur că el ar fi comportat – azi – unele retușuri. Dar, precizez și în prefață, mutațiile continue ale etapei literare pe care o trăim vor face mereu necesare, la următoarele ediții, revizuirii și modificări ale tabloului”. ■ Florin Faifer semnează un articol despre statutul *Personajului – itinerar interior*, în proza politică recentă. ■ Nicolae Turtureanu publică un grupaj de versuri între care se regăsește și *Blada lui Corneliu Popel*.

• [„**Munca**”, nr. 8446] În *Însemnări de scriitor*, Ion Iuga publică *În numele prieteniei*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 395] Pe pg. 1 și următoarele, Fragmente din *Conferința* lui Giulio Carlo Argan (primarul Romei), *Artă populară* – susținută la Muzeul de Artă al R.S.R. ■ I. Lucaci notează că romanul *Clipa* de Dinu Săraru devine simultan piesă de teatru prin dramatizarea lui Virgil Stoenescu și film în regia lui Gh. Vitanidis. ■ E. Manu, o cronică literară despre volumul liric *Luminile de dimineață* de Petru Jaleș. ■ Foiletonul *Aspecte ale mitului la Mircea Eliade* de I. Lotreanu ajunge la ep. 7, urmărind păstrarea sacralității și tendința filosofilor moderni – deci și a lui Eliade – de a surprinde coordonatele spiritualității arhaice reanalizând texte vechi, presocratice, cu intenția de a descoperi noi trasee de meditație: „gânditorilor moderni li s-a părut că tocmai la presocratici se află datele meditației originare”. ■ *Fragedă fire...* de D. Mutașcu îl ia ca reper pe Constantin Noica, cel ce propune un *model ontologic*: „Ghidându-se parcă după un coercitiv semantic al exagerărilor liricoide Constantin Noica propune întotdeauna (deci pe tot par-

cursul cărții) o «lectură rațională», a lucrurilor, situațiilor, stadiilor, termenilor, prin urmare «un model românesc al ființei» căci, după cum se știe, refuzând o privire de tipul «à vol d’oiseau», filosoful român caută să descopere și să exprime noi dimensiuni ale realului... Spre deosebire de unii veleitari din câmpul filosofiei contemporane, care s-au balonat de bibliografii și comentarii de mână a doua, Constantin Noica vede *ideea de existență* nu doar ca un fundament al eticei dar și ca semn al armonizării individului cu lumea, cu firea însăși.”

■ Versuri dedicate *Lui Bălcescu* de Gh. Palel. ■ Un portret Nicolae Densușianu și tracismul acestuia, realizat de G. Iosif Chiuzbaian. ■ *Cronica de librărie* prezintă: Al. și Galina Oprea – *Jean-Jacques Rousseau și L.N. Tolstoi în căutarea vârstei de aur* (Univers); Aurel Rău – *Grecia, călătorie incompletă* (Albatros); Mihai Ungheanu – *Lecturi și roade*, eseuri (C.R.); Constantin Voiozeanu – *Întâlnire pe faleză*, povestiri polițiste, Ed. Militară – Colecția Sfinx.

[IUNIE]

• [„Albina”, nr. 6] Pe prima pagină se publică fotografia cuplului Ceaușescu alături de Regina Elisabeta a II-a și de prințul consort. Ilustrația este însoțită de un citat din discursul de primire al Reginei la banchetul de la Palatul Buckingham: „Personalitatea dumneavoastră, domnule președinte, ca om de stat de renume mondial, cu experiență și influență, este larg recunoscută”. □ În loc de tableta lunară, Ion Bănuță este prezent cu versuri (*Pace-n Floarea-Soarelui*). □ La pagina de literatură, se publică versuri de Vasile Nicolescu (*Cap de dac*, în colțul liric denumit *Hyperion*), Dumitran Frunză (*Cununa și drapelul*), Viorel Cosma (*Ani trepte*). □ Pe aceeași pagină, regăsim *Apărarea Sarmizegetusei* de Eusebiu Camilar. □ Hristu Cândroveanu continuă să își prezinte *Prietenii mei, scriitorii*, scriind în *Starea poeziei* despre creația lui Nichita Stănescu. Constatând că este „început de șir, valoric vorbind” în generația sa, „deosebit de talentat și la fel de norocos, pentru că vine după mai bine de un deceniu de poezie cam searbădă, fără de har, ca să nu spun după o perioadă de secetă literară a genului”, Nichita Stănescu este etichetat drept un „Janus al poeziei moderne. Privind înainte și înapoi, în sine și în afară, din sine în afară și din afară în sine, din perspectiva minții, a sufletului, a lucrurilor, în dramatica tentativă-aventură a cunoașterii de sine și a lumii”. □ Petru Berteanu, un elev de clasa a IX-a de la Liceul „I.L. Caragiale” din București, îi trimite liric o *Scrisoare lui Eminescu*.

• [„Amfiteatru”, nr. 6, responsabil de număr este Dinu Flămând.] Pe prima pagină, *Exigențele spiritului creator umanist în artele noastre plastice – Realism și specific național* de Călin Dan, despre latura prometeică a realismului în artă. ■ *Literatură la persoana I*, în continuarea convorbirilor literare găzduite de rubrica *Dezbateri*, promovează o discuție despre „modurile narcisiste” ale literaturii contemporane: „Nu dorim să teoretizăm în abstract idei savante despre dedublarea eului artistic (nu au făcut-o nici participanții la



această discuție), ci să localizăm un fenomen ce capătă tendințe particulare în proza, poezia și teatrul din ultimii ani, exacerbând situațiile în care literatura și scriitorul devin obiect al creației. Diversitatea răspunsurilor pe care le-am primit fac inutile concluzii redacționale unilaterale; fenomenul însă există și, odată semnalat, el poate constitui obiect de meditație pentru cine studiază evoluția literaturii din ultimele decenii.” Întrebările anchetei sunt formulate de același D. F.: 1. *Există și în literatura română contemporană o tendință generală: literatura devine problemă în literatură, scriitorul devine personaj al operei literare: „martor” în roman, „poetul cu lira” în poezie etc. Cum explicați fenomenul?* 2. *Riscă în acest fel literatura să se devitalizeze sau se îmbogățește?* 3. *Dacă ar fi să judecăm literatura devenită din literatură, care ar fi trăsăturile scriitorului român contemporan, din modurile cum se autoprezintă el în poezia, proza sau teatrul de azi?* 4. *Cât adevăr și câtă ficțiune (despre viața literară) există în literatura-„document” apărută în ultimul timp?* Răspund întrebărilor: C. Regman, Mircea Iorgulescu, Sorin Titel, Gelu Ionescu, I. Cristoiu, Daniel Dimitriu, Val Condurache, Petru Poantă. Sunt puse în discuție opere ca: *Viața ca o pradă, Caietele Prințelului, Sub camuflaj* de Maria Banuș; *Marele singuratic, Bunavestire* („un argument că autorul e unul din protagoniștii propriei sale cărți”), *Galeria cu viță sălbatică, Supraviețuiri* de Radu Cosășu; *Nesfârșitele primejdii* al lui Mircea Horia Simionescu, „romanul unui roman care se scrie”; *Frumoșii nebuni ai marilor orașe, Caloianul* (având ca protagonist un scriitor și ca temă relația artist-istorie), *Princepele; Voce și val* de Veronica Porumbacu, serialul publicat de A. Baranga în „Flacăra” etc.

□ Ion Cristoiu enunță faptul că *literatura în literatură* îmbrățișează și la noi toate cele trei aspecte fundamentale ale domeniului: a) spațiul literar, abordat de literatură ca orice alt spațiu al lumii noi; b) statutul și rolul scriitorului în lume ca punct de plecare pentru seducătoare pagini de meditație filosofică și morală; c) scriitorul personaj introdus în roman din necesități de tehnică literară îndeosebi. □ Mircea Iorgulescu îl completează, intuind interesul „paraliterar” al acestei literaturi „documentare”: „Termenul de literatură documentară îmi amintește de așa-zisul reportaj literar. Ce vrea să facă scriitorul-documentarist? Să spună, zice-se, «adevărul», despre o epocă, despre un moment, despre o personalitate, bizuindu-se pe o atestare documentară a evenimentelor. De obicei, caracterul «documentar» este dobândit prin referiri la personaje și fapte reale, interpretate și prezentate însă după regulile ficțiunii artistice. Ceea ce a spus cândva Călinescu în legătură cu romanele lui Cezar Petrescu despre Eminescu, «documentare» și acelea, mi se pare perfect valabil și pentru hibrida specie a literaturii documentare: «sculptură în unt».”

□ Remarcăm două opinii aparent divergente, ale unui critic pur – C. Regman și ale unui prozator, Sorin Titel. Regman revine la Camil Petrescu: „Romanul care se construiește pe sine și conține tot atâtea indicații despre întemeierea lui cât un jurnal de bord despre peripețiile unei călătorii, iată ideea (gideiană) a lui

Camil, care a dus la nevoia introducerii romancierului ca *personaj-stimul* și chiar ca factor decisiv al operațiilor de montaj și decupaj. Faptul că unii romancieri actuali recurg la atari procedee atestă, după opinia mea, intrarea într-o zonă mai reflexivă a creatorilor noștri epici, cum și tendința de a-și prelungi prin personaje prevenite antenele cunoașterii, pentru a prinde nu numai fapte ci și ecoul lor. Când eroul acesta mai e și scriitor (sau numai gazetar), se înțelege cât de întinsă poate deveni raza de acțiune a acestor romane «conștientizate». Implicarea în operă a unui asemenea personaj pretinde însă autorului răspunderi grele: printre altele, nevoia de a-și înzestra eroul cu o autentică viață spirituală și de a face sensibile procese intelectuale subtile. Cerințe care depășesc adesea puterea autorilor: cazul cel mai caracteristic mi se pare eșecul pe această linie al romanului *Caloianul* de Lăncrănjan. În ciuda acestui eșec, un lucru e sigur: «mijlocitorii» ce-și descoperă vocația narației, și încă pe termen lung, pătrund tot mai mult în proiectele romancierilor noștri” (sunt amintite cazul „milionarului” lui Ștefan Bănuțescu sau al „scribului” din trilogia inaugurată de G. Bălăiță). C. Regman pune față în față o „nereușită”, *Caloianul* lui Lăncrănjan („satiră cu uneltele cele mai groase, cazul extrem al neputinței de transfigurare... o izbucnire de naturalism inadecvat”) vs. prototipul literaturii-document, *Viața ca o pradă*, „inițiativa cea mai curajoasă de așezare a unei biografii de tânăr scriitor în formare în lumina tare a zilei... scopul scrierii nefiind satiră, informațiile obținute au multe șanse de a fi autentificate”; în schimb, în *Delirul*, „romanul cu atâtea pagini apelând la document, în care eroul-martor, gazetarul instantaneu Paul Ștefan, cu toate că e cel mai apropiat prin structură și experiență de statutul din epocă al autorului (comparația poate fi astăzi făcută) reprezintă – surpriză! – aspectul cel mai intens ficțional al narațiunii: se pare că cel mai greu îi este scriitorului român să-și reprezinte propria condiție și pe confrăți.” Sorin Titel pare a-l completa: „Aș porni de la o mărturisire: n-am fost niciodată în stare să scriu o povestire în care acțiunea să se petreacă în mediul scriitoricesc. Poate și pentru că atunci când am încercat să mă pun în propriile mele cărți, «personajul» nu mi-a ieșit prea bine. N-am reușit să-i dau un rol de prim plan, chiar dacă am intenționat acest lucru... În general, s-ar putea ca scriitorului nici să nu-i convină o autoprezentare prea direct făcută. El preferă, adesea, să rămână ascuns, să facă în așa fel încât să nu-i fie recunoscut chipul cu ușurință... Nu pot să-mi dau seama în ce măsură literatura se îmbogățește sau, dimpotrivă, se anemiează, în momentul în care scriitorul în loc să reflecte lumea, obiectivându-se, se autorefectă pe sine, privindu-se în oglindă. Totul depinde, cred, de sensibilitatea artistică a fiecărui scriitor în parte. Sunt scriitori cărora li se potrivește o astfel de literatură, reușesc s-o scrie foarte bine, le este, ca să spunem așa, pe măsură, iar altora, nu (**n.b.** sunt date din nou exemplele clasice pozitive: Marin Preda și *Viața ca o pradă*, Paul Georgescu – *Revelionul*, Norman Manea și chiar *Caloianul*, ce a creat vâlvă în jurul unor personaje „cu cheie”). Dorința, însă, de a afla cu orice preț cine se

ascunde în spatele unui personaj ni se pare adesea destul de discutabilă. Scriitorul – cu întrebările, certitudinile și incertitudinile lui se poate pune într-o carte, dar numai un cititor naiv – și fără obișnuința lecturii – va încerca să-l identifice cu orice preț arătându-l cu degetul... Bineînțeles, este mult mai plăcut pentru un scriitor să se prezinte într-o lumină cât de cât avantajoasă (dacă este posibil chiar retușând puțin imaginea, înfrumusețând-o – tendința de auto-flatare a literaturii narcisiste), dar un scriitor adevărat nu o va face fără să-și asume anumite riscuri. El nu va putea înțelege răul din om, dacă nu se simte în stare să străbată zonele de întuneric din propriul său suflet...” □ Versuri de Ion Monoran, Ion Mureșan, Marta Petreu, Emil Hurezeanu, Dumitru Chioaru, Aurel Pantea, Petru Romoșan, plus o schiță de Al. Papilian. □ Magda Cârnecki, în cronică *O carte despre manierism*, urmărește volumul *Pontorno și manierismul* de Victor Ieronim Stoichiță (Meridiane). □ Cronică literară de Dinu Flămând abordează *Un roman epistolar I. Negoșescu – Radu Stanca* (Albatros). ■ O traducere din Vasili Suskin, *Ginerele meu a furat un camion cu lemne* – realizată de Alexandra Nicolescu. ■ Finalul analizei lui I. Cristoiu, cu studiul de caz pe *Anul 1948 și revista Flacăra* (de fapt dezbatere din presa anului respectiv vizau schimbările și taberele unei întregi literaturi) – cu niște concluzii: „Încheind analiza acestui caz *Flacăra* se impune o precizare, absolut necesară pentru a preîntâmpina comentarii nedorite: nenumăratele nume de persoane și personalități citate în serialul nostru se explică în exclusivitate prin necesitatea exemplificării tezelor noastre prin prezentarea unor declarații, luări de poziție, articole teoretice, utilizarea inițialelor sau pseudonimelor fiind imposibilă într-o cercetare a unei realități concrete. Autorul acestor rânduri reafirmă un punct de vedere expus încă din primul număr al serialului: întreprinderea noastră are drept scop o încercare de a releva complexitatea ideologică a unei epoci despre care mai circulă din nefericire imaginea unei monotonii exasperante, și nu de a intenta procese unor scriitori și publiciști care au trăit epoca respectivă, și care, în totalitate, au depășit de mult această etapă a biografiei lor artistice și publicistice. De altfel, o lectură integrală a tuturor articolelor serialului publicate până acum, relevă că activitatea acestor scriitori și publiciști ai epocii este contradictorie și complexă, în funcție de diferite probleme și momente, neputând fi simplificată printr-o împărțire rigidă în buni și răi, în cei ce au greșit și cei ce n-au greșit ș.a.m.d. Adăugând la aceasta precizarea că toate faptele literare sunt luate în exclusivitate din atitudini publice (articole, creații, cărți, conferințe) ale publiciștilor și scriitorilor respectivi (atitudini aparținând deja istoriei literare deci la îndemâna tuturor cititorilor) autorul refuzând orice informație ce depășește acest cadru, ne exprimăm speranța că citarea în serialul nostru a unuia sau a altuia dintre personajele în viață cu numele lor exact și nu cu inițiale sau pseudonime va fi primită și mai departe cu aceeași înțelegere binevoitoare față de scopurile unei întreprinderi de strictă istorie literară.” □ *Vitrina de cărți* include recenzii de Ion Urcan – *Anonimus*,

despre volumul de versuri cu titlul omonim semnat de Horia Bădescu și apărut la Ed. Dacia; C. Tuchilă – *Accente nuvelistice*, notând volumul lui Balint Tibor, *Câinii după gratii!* tradus la Ed. Kriterion de Veronica Bârlădeanu; Radu G. Țeposu, în *Despre decăderea comparatismului*, acuză mediocritatea unor volume precum cel al Sandei Radian – *Corelații între literatura română și literatura universală*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1977.

• [„Argeș”, nr. 2/ iunie] În *Convorbiri literare*, Viorel Padina, cu titlul „*A fi în interiorul unei generații, reprezintă o șansă pentru un critic*”, publică un interviu cu Nicolae Manolescu. Acesta răspunde la întrebări legate de „inteligenta sa critică”, despre care susține că înseamnă „pur și simplu, a scrie bine despre literatură: critic este cel care scrie despre cărți, nu cel care le citește. Cititori sunt mulți, critici, puțini. Altfel, spus, criticii se aleg nu dintre cei care iubesc literatura, ci dintre cei care iubesc critica. M-ai putea întreba: dar oare o iubire o exclude pe cealaltă? Desigur, în sensul în care acceptăm ideea că un critic este el însuși un scriitor, care, înainte de a iubi scrisul altora, își iubește scrisul său, Nu e acesta modul lui esențial de a exista? Limbajul său? Între mine și lume se află cărțile; dar între mine și cărți se află – spațiu biologic și cultural, natural și istoric – densitatea unui stil și opțiunea unei „écriture”: și anume critica mea”, vorbește despre „înstrăinarea” sa în ambientul critic actual („Nimeni nu e singur: cu atât mai puțin criticul. N-am urmărit niciodată să mă singularizez: dorința mea a fost totdeauna să exprim acea relație care, legându-mă de literatură, mă constituie. Dacă s-a întâmplat să par singur, este fiindcă uneori am fost lăsat singur: ca atunci când am scris despre romanul lui N. Breban. Nu eu am făcut un pas înainte, alții au făcut un pas înapoi. Mi s-a aplicat tactica jocului la ofsaid din fotbal. Cu deosebire că în critică legea ofsaidului nu există, chiar dacă unii arbitri improvizați fluieră pretinsa infracțiune. Fănuș Neagu a spus, într-un portret flatant pentru mine, că ador riscul: trebuie să recunosc că nu-mi displace, mă face să mă simt bine, ca un pilot de încercare la două sute de kilometri pe oră ai automobilului său; însă nu-l caut cu tot dinadinsul; uneori dă el peste mine. În critică, la fel ca în viață, există oameni care atrag primejdia și oameni pe care primejdia îi ocolește. Ce vină am eu dacă s-a întâmplat să mă nasc în prima categorie ?”), discută despre avantajul de a fi cronicar literar, despre preferința sa pentru Nichita Stănescu. La întrebarea „Credeti că veți apuca, tânăr încă, o nouă generație de poeți? Dacă da, credeti că ați putea participa activ (adică firesc, organic) și la viața acestei generații? Ar fi o întâmplare unică în istoria criticii, cel puțin la noi!”, acesta răspunde: „[...] Mi-am pus de multe ori întrebarea, devenită obsesie cu vârsta, dacă există în mine destule resurse (curiozitate, deschidere și atenție față de nou) pentru a nu îmbătrâni prematur. Mi-e silă (și frică), de rigiditatea vârstei, de dogmatismul în care se osifică gustul, ca o scoică ce moare în cochilia ei. Vreau să-i înțeleg pe cei din ce în ce mai departe de vârsta mea: și vreau să mă poată înțelege și ei. Sunt mult prea pătruns de ideea culturii ca o formă de viață ca să nu

mă gândesc cu îngrijorare la ziua în care dialogul dintre bătrânul critic (care voi fi nu peste mulți ani) și tinerii scriitori ai generațiilor de după noi se va transforma într-un monolog senil. Și nici măcar nu voi ști că dezastrul s-a produs! Fac tot ce pot să mă apăr, să-mi prezerv tinerețea: citesc literatura tinerilor, mizez pe unii dintre ei. Sunt însă destul de lucid ca să nu ignor riscul unei separații, cândva, al unul abis biologic și cultural. La douăzeci și doi – douăzeci și trei de ani nu mi-a fost prea greu să mă orientez în mișcările nelimpezi, văzute de aproape, ale unei generații; poate și pentru că îmi închipuiam că îi aparțin. La șaptezeci îmi va fi, desigur, mai greu; mai ales că voi fi un intrus. Să nu dramatizez inutil. În fond, generația de care m-am atașat nu este, strict biologic, generația mea; până la un punct mi-am ales-o. Sunt cu șase ani mai tânăr decât Nichita Stănescu, Alexandru Ivasiuc, N. Breban și ceilalți: mă simt totuși mai aproape de ei decât de unii dintre scriitorii care au azi cu șase ani mai puțin decât mine. Șase ani pot însemna mult: linia care desparte generațiile trece pe unde nici nu te aștepți: și nu e o linie dreaptă”. Vorbind despre respingerea sa față de lirica lui Ion Gheorghe și Ioan Alexandru, N. Manolescu argumentează: „Chestiune de gust, chestiune de viziune asupra vieții. Îi cred prea tradiționaliști, și pe unul și pe altul, prin temele și filosofia lor. Profetismul de care vorbești e la ei mai mult un ritual. Sunt poeți oraculari. Ce «anunță» în definitiv poezia lor? Mesianismul mi s-a părut mereu găunos în lirică, chiar și la Goga, deși sunt pe jumătate ardelean. Recunosc că respingerea vine din temperament și, poate, din criticism. Entuziasmul lor verbal mă împiedică să mă entuziasmez la rândul meu. Să adaug și că evoluția lor m-a făcut mefient. Ion Alexandru din «Infernul discutabil» nu mai e Ioan Alexandru din «Imnele Transilvaniei»; nici Ion Gheorghe din «Cavalerul trac» nu mai e Ion Gheorghe din «Noimele». Ca să nu mai vorbesc de jurnalul de poet al lui Alexandru (nu ți se pare că e mereu același text republicat sub alt titlu?) sau de «Cultul Zburătorului»... S-a petrecut o degradare (mai ales la Ioan Alexandru), o golire a poeziei de lirism, o criză de autenticitate. Ritualizarea maschează un fals; poetul recurge frecvent la limbajul unul tradiționalism interbelic, care mi se pare (și acela) nefertil artistic (n-a dat mari poeți, cu excepția lui Blaga). Nu e bine ca poetul să stea cu fața întoarsă numai spre trecut. «Țărănismul» lui Ion Gheorghe, profet al acestei singure clase sociale, a luat forma cea mai pură a Kitschului. Cine i-ar nega forța, vizionarismul, energia limbajului? Dar ca orășean și ca om modern mă simt stânjenit la culme”. ■ În *Cronica literară*, S.I. Nicolaescu, în *Literatură feminină*, face o trecere în revistă a ultimelor apariții semnate de o serie de autoare precum Ana Blandiana, Doina Uricariu, Maria-Luiza Cristescu, Magdalena Popescu, cu observația că „și în ultima vreme, înscriindu-se într-o glorioasă tradiție, literatura feminină înregistrează o vizibilă curbă spre reflexivitate. Poetele scriu critică sau note de călătorie, prozatoarele au vocația redescoperirii clasicilor etc. Este un semn ce ține de ambiția diversificării mijloacelor de comunicare, o demonstrație a forței interioare de

care literatele noastre fac uz din ce în ce mai mult”. □ În *Delimitări critice*, Ovidiu Râureanu prezintă, cu titlul *Insolitul istoric și structurile sale literare în „Adevărul retorului Lucaci”*, romanul lui Mihail Diaconescu, în timp ce Nicolae Oprea scrie despre debutul editorial al lui Ion Vartic cu volumul *Spectacol interior* (Dacia), „un «fragmentarium» omogen, realizat din eşantioane critice numai aparent disparate. Interesat de operele sau de creatorii remarcabili prin *teatralitate* ca modalitate funciar-estetică de manifestare, el își delimitează tranșant un teritoriu tematic predilect ce coincide în mare parte cu «spațiul dramatic». ■ În *Bibliografie*, Ion N. Voiculescu publică o recenzie a volumului lui Ion Caraion, *Sfârșitul continuu* (C.R.), „ce se înscrie în cariera estetică a lui Ion Caraion, în rândul aceluiași cărți de excepție cu care ne-a obișnuit sânguinciosul și meticulosul interpret al fenomenului literar. Primită cu entuziasm și cu superlative aprecieri, noua contribuție a lui Ion Caraion despre singularul și uriașul artist – GEORGE BACOVIA, a fost considerat de toți criticii un remarcabil ESEU (s.n.), când de fapt avem de-a face cu o remarcabilă exegeză despre poetul «Plumbului» și al «Scânteilor galbene», concepută și realizată sub toate aspectele și filiațiile posibile”. □ În *Argeșul literar*, S.I. Nicolaescu prezintă romanul lui Marin Ioniță, *Soldatul ca soldații* (Ed. Militară). ■ În *Caragiale*, Gheorghe Soare publică partea a doua a studiului *Universul reificant (II)*. ■ În *Teatru*, Corneliu Marcu dă detalii despre *Colocviul național de literatură dramatică*: „În organizarea Consiliului Uniunii Scriitorilor din România, a Secției de Dramaturgie a Asociației Scriitorilor București și a Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca avut loc în luna mai, la Cluj-Napoca, primul Colocviu național de literatură dramatică din România. Colocviul a fost conceput ca o ședință de lucru destinată să dezbată temeinic problematica dramaturgiei românești. Au fost invitați și au participat dramaturgi, critici de teatru, directori și secretari literari din teatre, actori profesioniști și amatori, regizori, specialiști ai artei teatrului. [...] Colocviul, primul de acest fel din România, a fost necesar și efortul Uniunii Scriitorilor de a-l organiza, remarcabil. Desigur că saltul calitativ al dramaturgiei, criticii și artei spectacolului nu se va realiza instantaneu, adică a doua zi după colocviu, poate nici în primul an după. Cert este însă că luarea de contact între majoritatea oamenilor de teatru din România (cu toate notabilele absențe) a fost utilă și, așa cum s-a afirmat, reîntâlnirile pe o platformă comună de discuții nu pot să aducă decât profituri acestui gen literar, fără motiv nedreptățit la bursa popularității și a valorii de o parte a criticii literare”. ■ Dan Giurea publică o succintă cronică dramatică a piesei *Matca* de Marin Sorescu, pusă în scenă la „Studio 125”, în regia lui Țino Geirun. Tot aici este publicată și o cronică dramatică a piesei lui Carlo Goldoni, *O întâmplare cu haz*. □ Sunt publicate o serie de poezii, precedate de notițe biobibliografice, semnate de Laurence Lerner și Brian Patten. ■ Andrei Bantaș face o scurtă trecere în revistă a traducătorilor lui M. Eminescu, amintind, printre alții, pe Mihai Bantaș, Leon D. Levițchi și

Corneliu M. Popescu, dispărut la cutremurul din martie 1977. □ În *Laureați ai Premiului Nobel – Saul Bellow*, Ligia Constantinescu scrie *Angajare și ironie*, o analiză, nu foarte extinsă, a romanelor scriitorului american.

● [„Astra”, nr. 2/ iunie] *Cronica de librărie* înregistrează antologia realizată de Petru Homoceanu, *Poeți de la „Semănătorul”*, apărută la Minerva, în 1978, și în care se regăsesc 63 din cei 100 de poeți care au publicat în paginile „Astrei”. Antologia are la bază o „documentare de extremă rigoare și profunzime, intuiție și gândire liberă, ferită de prejudecăți și clișee”, concretizată, apoi, în fișele bibliografice care se regăsesc în antologie, în trimiterile complete la data apariției fiecărei poezii, ca și în referirile criticii literare la creația fiecărui poet. ■ Ancheta realizată de M. Stanciu, pentru rubrica intitulată *Cărțile unui trimestru*, reunește următoarele: volumul antologic *Poezii de până azi*, „reprezentativ pentru personalitatea și profesiunea de credință” a lui Adrian Păunescu, prefațat de Eugen Barbu și Șerban Cioculescu; volumul de versuri al lui Ion Caraion, *Lacrimi perpendiculare*, prefațat de Mihail Petroveanu. Se adaugă, aici, volumul de versuri al lui Niculae Stoian, *Fondul principal de sentimente*, cel al lui Constantin Abăluță – *Poezii*, și cel semnat de George Țârnea, *Drumul domnului de rouă*. □ Referitor la proză, sunt menționați Paul Georgescu, al cărui *Revelion* arată cum, „sub aparența ternă a unei societăți lipsite de evenimente”, se ascunde o „lume explozivă”, Radu Cosașu – *Supraviețuiri II* – un volum de povestiri „scris alert și spiritual”, ce „completează imaginea societății românești postbelice”, *Jurnalul și epistolarul* lui Titu Maiorescu, al doilea volum al *Jurnalului* lui Gala Galaction, *Pseudojurnalul* lui Anton Holban – reunind diferite documente personale, acte și scrisori, *Jurnalul* din intervalul 1943 – 1944 al Mariei Banuș. □ La categoria istorie literară și eseu sunt reținute studiile realizate de Ion Vartic – *Radu Stanca, poezie și teatru* și Tudor Olteanu – *Monografia romanului european în secolul al XIX-lea*. □ La categoria debuturi se regăsesc romanul lui Mircea Săndulescu, *Victorie clandestină*, volumul de versuri al lui Petru Romoșan, *Ochii lui Homer*, și studiile lui Anton Cosma – *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, respectiv Lucian Alexiu – *Ideografii lirice contemporane*. ■ Cornel Moraru analizează, sub titlul *Un roman al conștiinței muncitorești în acțiune*, cartea lui Al. Simion, *Șansa*. Protagonistul romanului, Manole Praidă, este un „inginer tânăr, foarte dotat, poet și inovator cu veleități reale”. Însă talentul și sinceritatea sa – „cam brutală”, „sunt considerate de ceilalți o sfidare” și, pornind de aici, destinul personajului se construiește în răspăr cu destinele celorlalți. Motiv pentru care protagonistul va ajunge la o uzină de provincie și, după o serie de complicații erotice cu tinerele Xenia și Adriana, și după conflictul cu fiul său, Horia, se „prăbușește în boală” păstrând, totuși, speranța „reconcilierii cu sine însuși prin intermediul acțiunii constructive”. La finalul romanului, însă, conflictele s-au atenuat atât de mult încât „avem impresia că doar niște capricii i-au împiedicat pe eroi să se înțeleagă de la început”. Romanul, „con-

struit aproape numai din monologuri, cele mai multe hrănite de memorie”, propune o serie de personaje care suferă de „patima introspecției” dar, în acest mod, „cu mijloacele analizei retrospective”, se construiește istoria unei familii și a unei întregi epoci. O particularitate distinctă este, aici, faptul că „șantierul și uzina s-au sublimat în realitate interioară: sunt emblemele unei durate eroice”. Mai precis, „uzina vindecă de traumatisme și crize morale”, făcând posibilă „bucuria împlinirii prin muncă și creație”.

● [„Ateneu”, nr. 2/ iunie] Sub semnătura C. Cn., este făcută o dare de seamă a *Zilelor culturii călinesciene*, o ediție jubiliară, a zecea, organizată în Municipiul Gheorghe Gheorghiu Dej, care ar fi fost „prin proporții și prin nivelul de organizare, manifestarea culturală de la Onești [...] drept una dintre cele mai importante de acest gen. [...] Ea are deja unele puncte de atracție, date în primul rând de prezența anumitor personalități literare”, eveniment care a cuprins și o sesiune de comunicări și referate în cadrul mai multor secții precum de *Literatură contemporană*, *Literatură clasică* și *Sociologia literaturii*. ■ În *Arhiva Ateneu* – apare un text semnat de Petre Theodoru cu titlul *În legătura cu M. Blecher*, în care acesta face niște rectificări de istorie literară provocate de greșelile din cuprinsul unui articol publicat în *Almanahul Tribuna 78* referitoare la M. Blecher, prima greșeală fiind numele mic al scriitorului *Inimilor cicatrizate*, botezat „Marcel”. ■ La rubrica *Interpretări*, Jean-Louis Corriol (lector de limba franceză la Universitatea din Iași și devotat «românist», care a pregătit o teză despre Camil Petrescu) prezintă o antiteză la teza general acceptată a nivelului inferior al nuvelor lui Liviu Rebreanu față de romane (articolul *L. Rebreanu – nuvelist minor?*) ■ Theodor Codreanu scrie un articol de stilistică despre Eminescu, având următorul incipit: „Oricâtă stilistică s-a făcut în jurul cuvântului eminescian, curios, specialiștii au trecut cu vederea, modernitatea poetului în privința atitudinii față de limbaj” (articolul *Eminescu – magia și degradarea cuvântului*) ■ La *Varietăți critice*, Gheorghe Grigurcu face o recenzie a volumului *Somnul din somn* de Ana Blandiana: „Deși a fost nu o dată receptată drept o poetă a «ideilor», a «problematizării», a «dilemelor» condiției umane, Ana Blandiana ni se recomandă drept o senzorială care-și descoperă «călcâiul vulnerabil» tocmai în momentele teoretice.” ■ În *Confluențe* – multe dintre articole sunt dedicate memorialisticii și importanței acesteia. Articolul *Excelența memorialisticii* de I. Constantinescu detaliază ideile din *Jurnalul parizian* al lui Eugen Simion despre opiniile literare, despre observarea străzii pariziene, despre marii critici ai momentului precum Roland Barthes, despre spiritul francez: „Parcurgând *Jurnalul parizian*, cititorul are impresia că autorul și-a scris cartea pentru ultimul ei capitol – *Spiritul francez*. Criticul raționalist care este Eugen Simion se exersează în a descoperi dominantele spiritualității franceze. Dar și aici autorul se acută pe sine, se confruntă cu numeroșii scriitori și esești care au încercat să definească spiritul Franței, confruntă cultura franceză cu cultura română.” ■ Ion Alex. Angheluș se referă



la cartea de *Memorii* a academicianului Iorgu Iordan, începându-și articolul cu următoarele enunțuri: „De-ar fi citit Camil Petrescu *Memoriile* academicianului Iorgu Iordan, ar fi jubilat. Tonul direct, «neprotocolar», de o politețe pură, neprefăcută; comunicarea necalofilă a unor întâmplări primind contur dramatic tocmai de la simplitatea «neliterară» a frazei – fac din această carte un miraculos teritoriu în care viața abundă, etalându-și valențele etice, plastice, estetice, pitorești (nelipsind, firește, cele etnografice).” (articolul *Iorgu Iordan: Memorii*) ■ Vlad Sorianu scrie un articol analitic cu structură binară despre volumele de poezie *Piatra palidă* (C.R., 1977) de Florin Mugur și *Vântul din oglinzi* (Eminescu, 1978) de Corneliu Sturzu; referitor la universul poeziei lui Florin Mugur, cronicarul notează: „Tema pietrei «palide» se ivește în lirica lui Florin Mugur, încă din volumul *Mituri* (1967), a cărui apariție reprezintă un moment de răscruce pentru creația sa, desfășurată pe parcursul a trei decenii (debutul în 1948). Un întreg ciclu, cel care deschide volumul amintit, se numește chiar *Piatra palidă*, iar ultima piesă din el, intitulată tot așa, va fi reluată, cu mici modificări, în culegerea de versuri tipărită mai târziu (1970) sub titlul *Cartea regilor*, pentru ca actualul volum să se cheme în întregime *Piatra palidă*.” (articolul *Poezie și transfigurare*) ■ O mică introducere (nesemnată) asupra succesului de receptare critică și de public cuprinde următoarele informații referitoare la scrierile lui George Bălăiță: „După succesul amplu și persistent al precedentului său roman, *Lumea în două zile* (Eminescu, 1975), George Bălăiță se situează printre prozatorii importanți ai literaturii actuale. Referințe la arta sa se întâlnesc frecvent în scrisul criticilor din toate generațiile, *Lumea în două zile* a fost publicată într-un tiraj apreciabil, în limba maghiară, de Editura «Europa». La noi, se simte necesitatea unei a doua ediții, scriitorul câștigând, în acest interval de partea sa un public numeros și pasionat. Sunt date care conturează o situație literară dintre cele mai favorabile. Iată, până la termenul de dare la tipar a opiniilor reunite în aceste pagini, presa literară a publicat o serie de cronici în care se cuprind aprecieri superlative. Suntem însă la numai câteva luni de la începerea difuzării cărții! Cariera critică a *Ucenicului neascultător* (Albatros, 1977) promite [...] să fie la fel de generoasă ca și a *Lumii în două zile*.” Prin urmare rubrica *Opinii* se deschide cu intervenția lui C. Trandafir care face adnotări analitice despre *Ucenicul neascultător* de George Bălăiță: „narațiunea crește parcă malformant, ca o Halima incontinentă, dând la iveală un chef enorm de a povesti”, „stilul lui G. Bălăiță se definește prin această creștere a realității din concretul sensibil” (articolul *Romanul inițierii*); N. Nicolescu scrie și el despre *Ucenicul neascultător*, articolul *Memoria ca imaginație*: „George Bălăiță, pe linia celor mai bune tradiții ale prozei universale, ca de altfel și în sensul celor mai moderne viziuni narative, concepe cursul vieții ca un amestec subtil și spontan de reflecție gravă și exuberanță comică.” Vlad Sorianu dezvoltă o corelație între timpul istoric și timpul epic așa cum o vede el în *Lumea în două zile* și în *Ucenicul neascultător*: „Afirmat ca un re-

marcabil mǎnuitor de stil de la primele apariții, G. Bălăiță se află în *Ucenicul neascultător* la o înaltă cotă a maturității expresive. Corespunzător unei substanțiale îmbogățiri a ideății, asistăm la o amplă demonstrație de virtuozitate artistică, ceea ce ilustrează convingerea autorului că mijloacele literare și literatura trebuie să concorde sub semnul valorii.” (articolul *Timp istoric – timp epic*). Nicolae Oprea prezintă și el vocile narrative din *Ucenicul neascultător*, în care „prim-planul este ocupat de personaje puternic ancorate în concretul istoric, manifestându-se nemijlocit în social”, după o introducere asupra cotei valorice a prozei lui G. Bălăiță: „Era firesc ca George Bălăiță să se dedice unui proiect care să depășească cel puțin prin premise «nadirul» atins prin acea scriere finală, cum poate fi considerată într-un anume sens *Lumea în două zile*.” (articolul *Vocația vieții*) ■ Ion Maxim incită interesul de lectură și cercetare pentru opera lui Lucian Blaga în articolul *Primele și ultimele gânduri filozofice ale lui Lucian Blaga*, ocupându-se pe parcurs de trei cărți recent publicate ale filozofului din Lančrām: *Încercări filozofice* (Facla, 1977), *Ființa istorică* (Dacia, 1978) și *Elanul insulei* (Dacia, 1978). ■ La rubrica *Carte în librărie* sunt de amintit următoarele apariții și recenzii: *Poezia lui George Coșbuc* (Dacia) de Petru Poantă („Cu Poezia lui George Coșbuc, eseu apărut la Editura Dacia, Petru Poantă se anunță a fi devenit deja un critic matur, conștient, care aparține generației tinere numai prin vârstă.”, semnat de Valentin Tașcu), *Poezia lui Vasile Voiculescu* (Dacia, 1977) de Liviu Grăsoiu („Cu rezerve, când nu de-a dreptul cu rea-voință, a fost primită lucrarea de debut a lui Liviu Grăsoiu, Poezia lui Vasile Voiculescu, datată, «decembrie 1973 – martie 1974», dar apărută abia în septembrie anul trecut, la Editura Dacia, respectiv cu doi ani după reușita monografie a lui Ion Apetroaie – *V. Voiculescu*, Buc., Ed. Minerva, 1975. Din această cauză, azi, multe din afirmațiile făcute de autor cu clara convingere că redactează întâiul studiu amplu despre poezia lui V. Voiculescu, sună nepotrivit.”, semnat de C. Cn.); volumul de *Correspondență* (Univers; ediție alcătuită cu contribuția Angelei Ion și formată dintr-o selecție a scrisorilor lui Balzac) a lui Balzac (semnat A. Grama) ■ Interviu realizat de Vasile Sofineti și Gheorghe Iorga cu Geamal Mir Sadeqi, prozator italian contemporan, născut în Teheran; fragment tradus din *Povestirile lui Vasaqi*.

• [„Cinema”, nr. 6] Numărul se deschide cu imagini și comentarii redacționale elogioase la adresa vizitei pe care Nicolae și Elena Ceaușescu au întreprins-o în Marea Britanie, „o nouă și strălucită confirmare a politicii de pace și prietenie a României socialiste”. ■ La rubrica *Scriitorii și filmul*, Adina Darian îl interviuează pe Dinu Săraru care atrage atenția că „a fi scenarist e o profesie total diferită de cea de scriitor”. După ce descrie pitorescul sat natal Slătioara și își schițează periplul de scriitor (în care pomenește și de un prim roman scris la 17 ani și pierdut ulterior, „despre revoluție și despre dragoste”, cu acțiunea ce se petrecea prin ‘46-‘47), Săraru declară că și-ar dori să scrie „o

carte despre zbaterea omului modern de a rămâne el însuși”, preocuparea sa dintotdeauna pentru mecanismul istoriei constituind „mobilul ambițiilor mele literare”. Discutând despre *Clipa* ce urmează a fi ecranizată de Gheorghe Vitavidis, autorul mărturisește că a scris romanul „dintr-o nevoie polemică. Și pot spune că este rezultatul unei experiențe personale. În unele capitole sunt eu Dumitru Dumitru. În altele sunt Tudor Cernat. Am vrut să arăt că viața a fost mult mai dură decât a fost descrisă în articolele de fond și, din nefericire, în multe pagini de literatură sărbătorească. Ca activist de partid – și am fost activist de la 18 ani – am cunoscut bine lumea. Și în privința acestui erou al timpului nostru – activistul de partid – a apărut o literatură nefericită, iar filmul a imitat-o. Cred că un scriitor, dacă nu vrea să-i fie rușine de ce lasă în urmă, trebuie să arate istoria făcută de noi așa cum este și cum a fost.” ■ Intervievat în legătură cu mult așteptatul film *Ioanide*, aflat acum pe platouri, regizorul Dan Pița se declară impresionat de „perseverența și insistența lui Eugen Barbu de a se face acest film după romanele lui George Călinescu”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 6] Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului executiv al C.C., al P.C.R., prim secretar al Comitetului județean Iași semnează textul: *1848-1918-1978*: „Revoluția de la 1848 reprezintă momentul istoric în care poporul român și-a afirmat deschis și puternic hotărârea de a intra în rândul națiunilor civilizate, de a-și făuri liber și demn o societate în acord cu aspirațiile sale fundamentale. [...] Naționalizarea principalelor mijloace de producție industriale de la 11 iunie 1948 a reprezentat un alt moment istoric în viața poporului nostru, una din victoriile decisive ale oamenilor muncii, ce avea să pună temelie trainică viitoarei dezvoltări socialiste a țării. Prin el avea să-și găsească împlinire crezul de căpătâi al socialiștilor români, înscris cu litere de aur, la sfârșitul secolului trecut, în programul de luptă al primului partid politic al clasei muncitoare...”. ■ Este organizată ancheta despre *Colocviile de literatură*: „Inițiativa laudabilă a Uniunii Scriitorilor de a organiza colocvii naționale pe genuri literare s-a materializat până acum în lucrările colocviilor de critică (București) și de literatură dramatică (Cluj-Napoca). Următoarea întâlnire a scriitorilor, de data aceasta sub semnul poeziei, va avea loc peste câteva luni la Iași. Încercând să desprindem câteva caracteristici – bune sau mai puțin bune – precum și solicitarea unor sugestii pentru colocviul de poezie care se va desfășura la Iași, ne-am adresat unor participanți la cele două manifestări anterioare: 1. *După desfășurarea colocviului de critică și literatură dramatică, ce ne puteți spune despre eficiența acestor manifestări?* 2. *Care vi se par a fi realizările principale ale acestor întâlniri?* 3. *Ce aspecte credeți că vor trebui evitate în lucrările următoarelor colocvii de literatură?* 4. *Ce sugestii propuneți pentru colocviul de poezie care va avea loc la Iași?*”. Se afirmă: Val Condurache, Marian Papahagi, Ion Pop. □ Val Condurache: *Colocvii și solilocvii*: „Iată că la interval de numai cinci luni de la încheierea lucrărilor Colocviului național de critică literară,

Uniunea Scriitorilor a organizat la Cluj-Napoca, și o întâlnire în plen a dramaturgilor și criticilor de teatru din România. Va veni rândul poezilor și prozatorilor, se pare și sper, locul dezbaterilor se va schimba de fiecare dată. La jumătate de drum se pot trage unele concluzii, firește, în niciun caz definitive. Cât privește problemele de fond ale dramaturgiei și teatrului românesc contemporan, ele au fost puse în justă ecuație de Paul Everac, atât în raportul prezentat din partea secției de dramaturgie a Uniunii, raport nu chiar atât de impersonal și obiectiv pe cât o presupune munca în colectiv, cât și în cuvântul rostit spre încheierea lucrărilor. Mai întâi, câteva cuvinte despre «absențe»: au lipsit de la acest colocviu, fapt semnalat, autori de marcă, parte din ei plecați în călătorii, parte – prinși de ocupații civice nu mai puțin importante. Au lipsit critici de teatru și ei din motive din cele mai diferite și mai obiective, ocupați, fără îndoială, de mersul înainte al teatrului românesc. Și, bizar, au lipsit, mă tem că neinvitați, regizorii. Se poate obiecta că aceștia fac teatrul și nu dramaturgia. E adevărat că unul din punctele pe care colocviul și l-a propus să le dezbată a fost, ca să spun așa, literaritatea textului dramatic. Dacă, s-a spus, critica dramatică își face, în orice caz, prompt datoria de a consemna și, pe cât poate, de a comenta literatura textului dramatic, critica literară ignoră de ani buni, contribuția dramaturgilor. Sub auspiciile Uniunii, acest Colocviu și-a propus să fie un colocviu de scriitori și mai puțin de oameni de teatru. Numai că, se pare, niciun dramaturg nu scrie pentru biblioteci, ci, aceasta e tristețea, tot pentru scenă. Așa că cei dintâi care au încălcat autonomia «libertății» au fost însăși dramaturgii, cea mai discutată problemă fiind aceea a dificultăților pe care le întâmpină textul din partea regizorilor, veche dilemă a primatului textului. Din partea teatrelor, «comitetelor și comițiilor» și, se pare, nu o dată, din partea forurilor de resort. Iată dar că, închizându-se cu orgoliu în tagma scriitorilor, dramaturgii nu și-au putut refuza calitatea lor de oameni de teatru, de unde și lejera grație a multor intervenții. Dialogul dramaturgilor s-a purtat, în absența interlocutorilor, nu numai regizori, așa cum spunea Paul Everac, «în familie». Faptul bun care decurge din inițiativa Uniunii Scriitorilor de a convoca scriitorii tuturor genurilor, e de a-i pune față în față cu propriile lor probleme pe care, obișnuit, le privesc ca pe ale altora. Însă un lucru bun, poate cel mai bun, e de a publica, așa cum s-a întâmplat în urma Colocviului național de critică literară, toate intervențiile, texte integrale, în numere speciale ale «Vieții românești». Astfel, deși public, orice colocviu își stinge ecoul între pereții unei încăperi. Și încă un lucru bun e de a da tuturor, deasupra polemicilor de idee și de persoană, sentimentul de «breaslă», cel puțin pe durata lucrărilor. Micul egoism care se agită zgomotos în fiecare scriitor își găsește aici o ținută care nu mai este colegul, emulul, bunul prieten întru eternitate. Sigur că nu lipsesc nici răfuielile mari sau mărunte; oamenii de teatru – deformație profesională – nu pierd ocazia să spună cu glas tare ceea ce șoptesc «în culise». În public, însă, mai ales în ocazii de felul acestora, fiecare se

străduiește să-și «obiectiveze» până și ranchiunile și, fapt constant, particularul, pus într-un context de interes obștesc, dobândește o oarecare generalitate. Nimeni nu așteaptă în urma colocviilor, un cuvânt de decizie care să vină și să pună ordine într-o materie care, prin firea ei, e mereu în alcătuire. Dacă au învățat ceva din aceste prime două colocvii, o vor dovedi-o scriitorii singuri. Din cuvintele pregătite minuțios, «regizate» în fața oglinzii, ori din replicile spontane, chemate de cuvântul de dinainte, reies nu numai caractere și interese, așa cum au fost unii înclinați s-o creadă, ci și probleme reale ale dramaturgiei. Unele din ele depășesc nu numai competența scriitorilor, dar chiar și pe aceea a teatrelor. Aici, fără îndoială, se așteaptă un răspuns. Și dacă, de pildă, Paul Everac și-a îngăduit, în cuvântul de deschidere, să fie mai personal decât o presupune un raport, e, se pare tipic acel de compensare, pentru că multe dintre piesele contemporane sunt, mai mult decât se crede, și în alt spirit decât creația folclorică, opera colectivă. Într-un articol publicat în revista «Teatru», Marin Sorescu istorisea un fapt minor în sine, dar semnificativ în ce privește drumul unui text de la pagină la spectacol. Era acolo vorba de schimbarea unei replici în piesa *Răceala*. Originalul, spunea Marin Sorescu în articolul menționat, suna în felul următor: «Mahomed: Dragul meu, în teatrul istoric, ca și în istorie, trebuie să ai întotdeauna ce tăia». Cineva a propus, nu se putea altfel, din «responsabilitate», să fie scos din text cuvântul «istoric», apoi comparația «ca și în istorie», pentru ca în final replica să apară în forma: «Mahomed: Dragul meu, în teatru, ce se taie nu se fluieră» («Teatru», nr. 7 din iulie 1977). Dramaturgia se confruntă, față în față cu publicul, deci mai mult decât alte genuri literare, cu problemele lumii contemporane. Nici dramaturgii, nici aceia care răspund de destinele teatrului românesc nu ignoră răspunderile mari care cad în seama teatrului. Conștiința responsabilității a rezultat din mai toate intervențiile rostite de la tribuna colocviului și tocmai de aceea cred că una din cele mai importante concluzii ale acestui Colocviu e de a nu cere pur și simplu dramaturgiei să aibă răspunderi, ci și de a i se da o mai largă posibilitate de a și le asuma. Lecturilor trebuie să li se spună pe nume, căci astfel toate aceste dialoguri, aceste colocvii cu un rol foarte bine precizat, se pot transforma în solilocviul spiritual al unor oameni de gust. Sunt convins că nimeni nu e dispus să renunțe la atribuțiunile intrate în uzul activității teatrelor, pentru că sentimentul creativității s-ar simți frustrat. Dar este timpul ca tribuna teatrului, căruia i se cere, tot mai mult, să fie o conștiință, să nu mai fie doar vocea ei. Colocviul național de dramaturgie, și nu numai el, a relevat, alături de o seamă de certitudini, și câteva nelămuriri de ordin administrativ. Dacă se urmărește cu atenție cuvântul participanților la cele două colocvii de până acum, se poate vedea o frumoasă convergență de opinii, defel gratuită, defel dezangajată, pe care revistele și nu numai ele, continuă s-o ignore. S-a creat un obicei din a organiza mese rotunde, dezbateri, serii de articole în jurul unei probleme. Și, se poate constata lesne, revistele publică, în chiar numerele respective, materiale care

contravin principiilor enunțate, deopotrivă vehement și candid. Dialogul, nu-i așa, duce, socratic, la adevăr. Dar, mă întreb, a urmărit cineva, chiar și, să spunem, în Viața românească dacă, din concluziile asupra cărora s-a căzut de acord, s-a aplicat ceva? Colocviile scriitorilor, formă înaltă de democrație literară, nu trebuiesc făcute doar pentru a fi consemnate în procese verbale și fișiere de activitate. E plăcut și frumos să vezi intransigența și rectitudinea morală afirmată și întărită, aplaudată și consemnată în numere de revistă, e tonic. Nu mă îndoiesc, e mult mai greu și mai prozaic și mai lipsit de umor, mai «burghez», să ducă zi de zi bătălia «meschină» a principialității. Spirite «superioare», chiar și scriitori, nu se pot coborî la «praxis-ul» vieții literare, unde, oricum, e mai decent și mai înalt și mai prudent să nu uiți că X..., că Y... Aceste lucruri s-au spus și se vor spune. S-au scris și se vor scrie. Multe vor rămâne fără rezultat, căci, altfel, ce s-ar face lumea literelor fără conflict? Care-ar mai fi locul spiritului într-o lume fără asemenea contradicții?». □ Marian Papa-hagi: *Inițiative salutare*: „Atât colectivul național de critică literară cât și cel dedicat dramaturgiei au fost fără îndoială modalități unice de întâlnire și expunere de opinii prin caracterul foarte deschis și neconvențional al intervențiilor și prin climatul ce li s-a asigurat. Din acest punct de vedere, deci, ele reprezintă inițiative salutare: fără false pudori, într-un limbaj adesea incisiv, s-au spus la tribuna colocviilor lucruri care trebuiau să fie spuse. Ca treceri în revistă ale unor opinii ele au însemnat, așadar, foarte mult: e o realitate că în niciun alt context n-am fi putut avea o idee mai limpede despre ceea ce cred, ceea ce fac și ceea ce ar vrea să facă scriitorii români. Dar, acolo unde este meritul cel mai mare al acestor întâlniri e și defectul lor cel mai vizibil. Sigur, era inevitabil ca, pe lângă intervenții de mare ținută intelectuală, demonstrând nu numai o presupunere legitimă pentru o seamă de interese «de breaslă» dar și o adâncă meditație la starea însăși a literelor contemporane românești, să asistăm la câteva triade sforăitoare și interminabile ale unor veleitari cărora li s-a dat – în fine! – cuvântul; era inevitabil ca unii colegi să ne instruiască în spectaculoase schimburi la față de ultimă oră;... erau, spun, inevitabile toate acestea, dar parcă prea multe intervenții au fost de fapt exerciții de stil în fața unui public – nu-i așa, de cunosători. În sine poate nu e nimic rău în aceasta; dar atâta vreme cât o turnură spectaculoasă a frazei era un efect căutat cu mai multă asiduitate decât ierarhizarea temeinică și sistematizarea problemelor reale (ale criticii sau ale dramaturgiei), atâta grijă pentru stil mi s-a părut totuși superfluă, și a dat unori «colocviilor» un aspect de șezători literare și nu de reuniuni cu caracter profesional. De fapt, aceste largi întâlniri n-au fost «colocvii» în sensul adevărat al cuvântului. Discuțiile adevărate ar fi putut să înceapă, eventual, după perindarea la microfon a vorbitorilor. O confruntare de idei nu se poate mărgini la enunțarea ideilor: ea are nevoie, pentru a fi într-adevăr confruntare, de o dezbatere vie, imediată, directă. S-ar fi putut ajunge la așa ceva, poate, printr-o tematizare a dezbaterilor, eventual în secții pe baza unui plan de lucru publicat

în prealabil în presa literară și supus discuției. Întregit de sugestiile ce s-ar fi ivit, el ar fi putut deveni ulterior un punct de plecare pentru un colectiv propriu-zis. Probabil că viitoarele întâlniri (dedicate poeziei, prozei, traducerilor, etc.) se vor desfășura în același mod cu cele precedente – poate e necesară această fază prealabilă, mai mult sau mai puțin expozitivă. Nu am, așadar, sugestii concrete de făcut pentru apropiatul colocviu de poezie de la Iași; am totuși credința că în viitor, la reluarea (poate într-un cadru mai puțin prețios) acestor întâlniri, ar putea constitui teme de discuție următoarele: situația instrumentelor de lucru și a «instituțiilor» (ne lipsesc dicționarele de scriitori, istoriile literare generale sau circumscrise la anumite perioade, bibliografiile sau antologiile reprezentative, colecțiile și seriile editoriale specializate mai strâns, o seamă de reviste cu ärofiluri mai riguros delimitate – toate acestea, care fac necesară concentrarea eforturilor, munca în colaborare); posibilitățile reale de informare cu ceea ce se face pe plan internațional în cercetarea literară sau în actualitatea imediată a creației (criticul român, de pildă – o afirm cu toată răspunderea – nu ajunge nici la a suta parte din revistele și cărțile pe care ar trebui să le citească), posibilitatea reală (dincolo de orice orgoliu nejustificat) pe care o are literatura română de azi, în toate sectoarele ei, de a se impune pe plan internațional; posibilitatea unei conlucrări mai eficiente între scriitorii români și cei din alte țări; situația traducerilor din literatura universală (inclusiv a cărților de critică) și posibilitatea de a se alcătui planuri organice de perspectivă în acest sens în colaborare cu editurile etc. În ultimă instanță toate colocviile (cele deja organizate și cele ce vor urma) tind să definească un climat. Dar ele se vor și o intervenție eficientă în actualitate; ca atare, dacă ar fi să spun ce aștept mai mult de la ele, aș pune în primul rând dorința ca revistele cerute cu atâta insistență (mai ales la colocviul de critică) să devină realitate”.

□ Ion Pop: *Eficiența colocviilor*: „1. Despre eficiența colocviilor de acest gen – întrutotul lăudabile ca inițiativă a Uniunii Scriitorilor – se poate vorbi, având în vedere experiența de până acum, mai mult în sensul «testării» unei anumite atmosfere de creație, a preocupărilor specifice fiecărui sector al literaturii în momentul dat, a întrebărilor și proiectelor de răspunsuri pe care scriitorii și le pun lor înșiși, dar și cadrului în care munca lor se poate manifesta. Alături de unele luări de poziție impersonale, neutre, «ca din carte», au străbătut, cu aceste ocazii, și voci sincere și profund implicate în realitatea reală a literaturii și condiției creatorilor ei, dovedind că scrisul nu e o îndeletnicire oarecare, cu valoare mai mult sau mai puțin «ornamentală» pentru o societate, ci o activitate esențială, angajând însuși destinul esențial spiritual al națiunii. Cum însă afirmarea literaturii adevărate nu e dependentă exclusiv de scriitor, despre eficiența practică a unor atari manifestări s-ar putea vorbi doar în măsura în care problemele reale, asupra cărora s-a reflectat cu franchețe și simț al răspunderii, n-ar rămâne fără ecou dincolo de pereții sălilor de întrunire. Sporește, după asemenea dezbateri, numărul cărților de calitate, ies din sertare mai multe ma-

nuscrite de excepție, sunt mai întregi piesele de pe scenă și mai cutezătoare artistic și ideologic viziunile regizorale, a crescut încrederea în maturitatea reală a scriitorului român de azi? – Iată câteva întrebări ale căror răspunsuri ar da măsura eficienței în cauză. 2. Chestiunea se situează iarăși la două nivele. Întâi de toate, adâncirea reflecției teoretice asupra momentului literar este, cred, un imperativ fundamental. Nu se pot cu adevărat clarifica problemele semnificative ale creației, fără o discuție și o analiză a limbajelor, a formelor de expresie celor mai apte să transmită tensiunea creatoare a unui timp definit. Ștergerea ierarhiei valorilor, nivelarea aprecierilor nu e mai puțin nocivă în literatură decât în alte sectoare ale vieții sociale. A nu observa, de exemplu, că neo-sămănătorismul proliferant e anacronic și că ocupă prea mult din puținul spațiu al publicațiilor noastre și a-l accepta cu bunăvoință ca o atitudine posibilă azi, nu ar spori cu nimic eficiența unui colocviu de poezie... În al doilea rând, având în vedere îndeosebi propunerile concrete, observațiile și analizele unor fenomene din spațiul literar, s-ar cuveni poate, ca organismele de conducere ale Uniunii să reia în discuție, după fiecare colocviu, problematica expusă, trăgând deopotrivă concluzii de ordin teoretic, urmărind îndeaproape modul în care aceste sugestii se pot concretiza. Revistele Uniunii ar putea prelungi ecourile unor discuții fertile, la obiect, schițate în cadrul colocviilor pe secții, nu numai de dragul dezbaterilor, ci pentru a accelera rezolvarea unor chestiuni realmente importante pentru progresul creației. 3. Nu și-ar avea locul desigur, luările de cuvânt ale unor meseriași ai discursurilor festive, stereotipe, tautologice, fără vreun raport real la acea necesară analiză lucidă, sinceră, angajată, a problematicii în cauză. Sfătuitoarii și sfătoșii de circumstanță sunt inutili în acest cadru, ce trebuie să fie (mai e cazul s-o repetăm) al meditației substanțiale asupra condiției actuale a literaturii noastre și a creatorilor săi. Polemica mărunță, atacul neprincipial la persoană, menit să abată atenția de la problemele de însemnătate majoră ar fi, iarăși, indezirabile. 4. Dată fiind întinderea și varietatea peisajului liric actual, e de așteptat ca dezbaterile colocviului de poezie să ducă la o analiză aprofundată a direcțiilor, tendințelor, stilurilor ce se manifestă și a șanselor lor de dezvoltare. Luciditatea critică la care m-am mai referit va trebuie să evite nivelarea perspectivelor, să descopere impasurile, având mereu în față exigența înnoirii expresiei lirice. Scoasă în sfera discuțiilor sterile, dezbaterea asupra aportului diverselor generații, grupuri de creatori ar putea fi foarte utilă: o confruntare de vârste lirice, de limbaje, de atitudini. Problema formării și afirmării celor mai tineri scriitori, a debutului jurnalistic sau editorial, ca și aceea mai largă, a difuzării poeziei, nu vor scăpa, desigur atenției. Și nu doar pentru a imita colocviile anterioare, s-ar putea susține propunerea editării unei reviste de poezie. În fine, paralel cu Colocviul, organizarea unui Salon al cărții de poezie, cu posibilități de difuzare, organizare, apoi, a unor întâlniri cu creatori de prestigiu; lansarea unor volume de versuri nou apărute, – toate acestea ar putea constitui deschideri fertile spre publicul larg”.



■ Apariția volumului de versuri al lui Adrian Păunescu, *Poezii de până azi*, este semnalată de Al. Dobrescu și Alex. Ștefănescu. □ Al. Dobrescu: *Poezia în statu nascendi*: „La nici 35 de ani, Adrian Păunescu și-a adunat, în prestigioasa Bibliotecă pentru toți, o culegere impresionantă de «poezii de până azi», peste 300, și, dacă ne gândim câte piese remarcabile lipsesc (din păcate!) din prezenta antologie, destul de severă în felul ei, atunci e clar că suntem în fața unuia dintre cei mai prolifici scriitori din literatura contemporană. Așa cum e alcătuită, selecția poate ridica nedumeriri și rezerve, ea suferă mai ales de lipsă de spirit critic, alături de poeme într-adevăr excepționale stând altele, nu puțin, ce nu depășesc nivelul simplelor versificări pe teme date. Dar nu e mai puțin adevărat că, așa cum e, antologia îl reprezintă cu fidelitate pe poet. O selecție riguroasă, lăsând la o parte maldărele de moloz, reținând numai momentele de vârf ale acestei poezii (și sunt mult mai numeroase decât ne place, poate să credem), o selecție, deci, de aproximativ 200 de poeme ar fi fost profitabilă pentru critici, care ar fi înțeles, în sfârșit, că Adrian Păunescu este un mare poet, însă ea ar fi fost departe de a surprinde fața adevărată a acestui artist contradictoriu. Pentru că Adrian Păunescu așa este: de o inegalitate aproape incredibilă, când sublim, când anost, când versificator de duzină, când poet de excepție”. □ Alex. Ștefănescu: „*Argus*” cu 100 de ochi: „Dacă am trecut în revistă câteva din însușirile care asigură poeziei păunesciene popularitatea a fost pentru a pune cât mai bine în evidență observația finală că în cea mai mare parte a sa această poezie nu este deloc populară, având multe tangențe cu suprarealismul, cu limbajul sibilinic, cu spiritul ludic. După ce declanșează hurătorul mecanism lingvistic, poetul nu mai știe, adeseori, cum să-l dirijeze sau cum să-l oprească, hipnotizat parcă el însuși de fanatica productivitate a câtorva creuzete, cândva, inofensive”. ■ În creația lui Mircea Ciobanu, Hristu Căndroveanu descoperă *Literatura ca pretext de discurs*: „Dacă nici în *Istorie* Mircea Ciobanu nu pare a construi –arhitectonic – un roman, viața însă năvălește totuși, în noua carte în cascade. Cascade ce se reunesc impresionant, într-un torent de întâmplări care antrenează cititorul, în mod profund, în explorarea sensurilor existenței – grave, ridicole, mărețe, culorile ei dintotdeauna, culorile vieții adevărate, necontrafăcute”. ■ Daniel Dimitriu asociază poezia Anei Blandiana cu *Reabilitarea idilei*: „Cuvântul și poezia devin un spațiu ideal pentru consumarea iubirii, în sensul că alcătuiesc un mediu de perfectă securitate corporală. Sentimentul derizoriului, foarte puternic și insinuant cu insistență stă sub semnul unei intransigenței desăvârșite, din care motiv erosul e desprins de orice coordonată relativă, asigurându-i-se în textul liric o ambianță ideală de conservare. Spiritualizarea iubirii înseamnă în cazul de față cu totul altceva decât idolatrizarea sau exaltarea metafizicului în dauna fizicului. Spiritualizarea implică o scoatere a erosului din circuitul spectaculosului (atât de expus derizoriului) și o împingere a lui către un anumit anonim, către discreție și pudoare, către acele limite de care se izbește efemerul agitat și zgomotos.

Trăind atât de mult prin poezie și ca poezie, negându-și astfel obârșiile frenetice și menirea eficientă, iubirea intră în acea ambianță lingvistică, singura în care amânarea este o șansă. Spuneam doar că spațiul liric al Anei Blandiana e unul dilatator, al lenterii și nu al fervorii, al idilei și nu al sexualității dezlănțuite. O idilă eternă, protectoare”. ■ În cadrul rubricii *Eminesciana* semnează texte: Const. Ciopraga, I. Constantinescu, Virgil Cuțitaru, M. Ștefănescu, Ștefan Lemny. □ Const. Ciopraga notează despre *Eminescu: lecturi și ecouri*: „Se caută mereu înțelesuri, fantezia nutrită cu lecturi metafizice fiind solicitată de misterele piramidelor de pe Nil, ca într-un fragment din *Memento mori* (publicat sub titlul *Egipetul*) sau de teoria metempsihozei, ca în *Avatarii faraonului Tlâ*. Omul mitic, omul magic, interesează în măsura în care oferă soluții, fie și aleatorii, întrebărilor obsedante ale celor sensibili la o «ordine fantastică». S-a demonstrat documentar grație manuscriselor, că intervalul dintre 1870-1876, căruia aparține proza eminesciană, coincide cu interesul maxim al poetului pentru studii sanscrite și indianistică”. □ I. Constantinescu meditează la *Eminescu – deromantizarea romantismului*: „Dacă poezia modernă e, în primul rând, romantism deromantizat, modernitatea lui Eminescu se vedește mai ales astfel. El este unul dintre primii poeți europeni care procedează ferm, îndeosebi și poate mai vizibil sub raportul ideilor literare la deromantizarea romantismului. Conceptele estetice eminesciene se detașează de tradiția romantică, deși, parțial, unele dintre ele descind (în linie directă sau prin intermediari) ori sunt coincidente cu gândirea literară a lui Novalis. Dar, lucru știut, Novalis și-a devansat, în paginile teoretice, propria sa creație”. ■ Virgil Cuțitaru propune *Preliminarii la geneza „Luceafărului”*: „Este cunoscut faptul că toți criticii operei lui Eminescu se întâlnesc, când analizează *Luceafărul*, într-un punct unanim recunoscut: marele poem concentrează și rezumă universul întregii creații a poetului. Afirmăția, chiar dacă, uneori, poartă, nimbul metaforei (scopul fiind nobil, adică acela de-a hiperboliza valoarea acestei capodopere) este adevărat, deși, în afară câtorva excepții, sunt puțini cei care au încercat să și demonstreze cum *Luceafărul* resoarbe în arhitectura sa idei, subiecte și teme instaurate la alte poezii create de Eminescu înaintea încheierii tragicei iubirii dintre Hyperion și Cătălina”. □ Ștefan Lemny prezintă *O recenzie despre „începăturile românilor*: „În 1876 apărea la Innsbruck una din operele fundamentale privitoare la originile poporului român: *Die Anfänge der Rumänen. Kritisch ethnographische Studien*, de istoricul austriac Julius Jung. Autorul, profesor la Universitatea din Praga, relua dintr-o perspectivă comparativ-istorică întreaga problematică a etnogenezei, aducând contribuții prețioase la demonstrarea continuității poporului român în spațiul carpato-danubian și infirmând teoriile tendențioase răspândite în interiorul monarhiei austro-ungare. Lucrarea a fost primită de istorici cu larg interes, dar una dintre primele aprecieri elogioase la adresa ei o datorăm lui Eminescu. [...] Recenzia apărută în «Convorbiri literare» (1. Nov. 1876), la rubrica de bibliografie, probează interesul viu al poetului

pentru problemele legate de trecutul poporului”. ■ Despre cartea lui Ion Caraion: *Lacrimi perpendiculare* (Minerva, 1978) scrie Constantin Pricop: „Personalitatea lirică a lui Ion Caraion e caracterizată de trecerea prin toate modalitățile poetice fără a se identifica obsesiv, cum e cazul celor mai mulți poeți, cu niciuna dintre ele. Prin această notă a ansamblului, Ion Caraion se situează în avangarda poetică a literaturii contemporane. Pentru că, a aborda modalități diferite cu egală aplicație, chiar fără a «eroda» niciuna din ele, înseamnă a le respinge pe fiecare cu egală ușurință. Să accentuăm că măștile distincte pe care le conturează aceste «lacrimi perpendiculare» sunt parcă, fiecare din ele, creații ale unui alt poet, realizat și original – nu șovăielile unui autor care nu-și găsește «nota cea mai potrivită»”. ■ La cartea lui Dumitru Micu, intitulată *Lecturi și păreri* (Dacia, 1978), se referă Constantin Coroiu: „Considerații de mare acuitate face autorul asupra curentelor literare, remarcând și argumentând eterogenitatea lor și relevând faptul că în ele nu pot fi încadrați marii scriitori, tiranii. Observațiile sale privind evoluția literaturii, raportul dintre tradiție și inovație, sincronismul etc. sunt rodul unei viziuni cu adevărat dialectice asupra dezvoltării fenomenului literar. Viziune nicio clipă umbrită de excесе, de efuziuni, de entuziasme puerile”. ■ În *Castronul cu supă*, Nicolae Manolescu analizează romanul lui G. Călinescu: „Totul în *Bietul Ioanide* pare deshumat după trecerea timpului, extravagant și inuzual; nimic nu se află la scopul său imediat. Romanul nu se constituie ca o frescă realistă, ci ca o colecție de bizarerii, ca o «conte philosophique» populată de marionete rizibile și de jucării stricate. Cine trage sforile? Un autor inteligent și batjocoritor, care împrumută vocea lui tuturor personajelor sau, mai bine, simulează a vorbi în locul fiecăruia. Și nu vrea să ne captiveze prin iluzia de realitate, să ne determine să credem în păpușile pe care le mănuieste: ne menține atenția la spectacolul în sine al mâinilor lui. Din această prestidigitație rezultă toată plăcerea artistică”. ■ Referindu-se la romanul lui Ștefan Bănuțescu, Grigore Smeu își intitulează intervenția *Scara unu pe unu*: „Când a apărut *Cartea de la Metopolis*, întâiul volum din tetralogia lui Ștefan Bănuțescu – *Cartea Milionarului* – unul sau două semnale pronosticau cu un entuziasm abia reținut că ne aflăm în fața unei opere literare ce va da naștere unui amplu ecou, în sfârșit, că este o creație despre care se va vorbi îndelung. S-a adeverit un astfel de pronostic? Nu tocmai. Adevărat, romanul a fost recenzat în mai toate revistele, încât nu s-ar mai putea spune că el a fost lipsit de aprecieri elogioase. Ecoul scontat nu s-a produs, totuși, și – de ce să ocolim cuvântul? – discuția abia începută s-a stins repede, lăsând până la urmă impresia tacită că putem așeza liniștiți această carte în șirul unor creații epice de valoare, dar nu ieșite din comun. Dacă ar fi să comparăm ecoul de până acum al *Cărții de la Metopolis* cu amploarea imediată a rezonanței pe care a avut-o opinia criticilor, și în aceea a publicului larg, cu peste un deceniu în urmă, *Iarna bărbaților*, romanul apărut anul trecut s-ar afla umbrat. Drept este că atunci când apărea *Iarna bărbaților*, volumul

acesta de nuvele impunea o problematică umană puțin obișnuită, o nuanțare și o profunzime artistică cu astfel de deschideri spre modernitate, ce confereau operei în cauză dreptul de a fi așezată printre primele realizări epice – nu prea numeroase la acea dată – care anunțau după anii cincizeci un nou și remarcabil reviriment în proza românească. Ceea ce s-a și întâmplat”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează recenzii: P. Constantin, Lucian Vasiliu, Gh. Bulgăr, Val Condurache, Luca Vasile, Mariana Ionescu. □ Referindu-se la volumul de versuri al lui Mihai Leoveanu: *Carul meu tras de patru egrete*, P. Constantin conchide: „Ceea ce pare a se impune pentru activitatea ulterioară a acestui tânăr poet ale cărui calități am încercat să le schițăm, este o atenție sporită pentru economia cuvintelor, ocolirea, implicită, a discursivității și a pornirii către efectele strălucitoare ale expresiei «frumoase» și, în consecință a abandonării unei poezii care «se scrie singură»”. □ Despre cartea lui George Timcu, *Veghe nocturnă*, notează Lucian Vasiliu: „Spirit de maximă luciditate, poetul își organizează riguros volumul (apărut la Editura Eminescu, 1977), în două secțiuni strict delimitate tematic: 1. *Domnitori* și 2. *Veghe nocturnă*. Prima parte a cărții se constituie într-un elogiu adus unei suite de figuri istorice excepționale: Decebal, Basarab cel Dintâi... Poemele scrise într-o sintaxă comună, cuvintele înfățișându-se în stare nudă, neîmpovărate de sensuri adânci”. □ Despre volumul lui Mihai Stănescu scrie Gh. Bulgăr: „*Hore pe smalt* stă sub semnul unei sinteze de vechime și noutate în viziune și expresie poetică, – pentru că Mihai Stănescu a deprins de la clasici echilibrul și armonia cuvântului sugestiv, axat pe mișcarea interioară a reflecției, a meditației, – și de la moderni acea libertate a asocierilor care dau dinamism și perspectivă hiperbolică imaginii, uneori discontinuă alteori antinomică și imprevizibilă prin dimensiuni și umbre adânci ale semnificațiilor melancolice, atât de scumpe meditației tuturor poezilor moderni”. □ Val Condurache analizează romanul lui Alexandru Sever: *Impostorul*: „Romanul din urmă e mai captivant decât celelalte cărți ale autorului, mai unitar stilistic, superior sub raportul ideii. Elementele subiectului nu mai sunt preluate în exclusivitate din proza de aventuri, ci aparțin fantasticului și romanescului interior. [...] Alexandru Sever s-a depășit, în *Impostorul*, prin cultură și luciditate, dar drumul spre claritate trece prin imitație (fantasticul rigorii, labirinturile logicii vin de la Poe, teroarea incertitudinii, confuzia de timp și de loc de la Mircea Eliade)”. De romanul lui Al. Votin se ocupă Luca Vasile: „Romanul *Cinema splendid* (Editura Eminescu, 1978, 424 pag) constituie primul volum dintr-o anunțată trilogie (vol. II: *Cocoșul de vânt*, vol. II: *Corbii demenți*). Autorul recompune viața tulbure (relativ documentar afectiv) a unui fost consilier al Curții de Apel, Dumitrașcu Busuioc, stimat judecător cândva, ajuns prin forța împrejurărilor sociale în detenție (1945-1947) moment crucial în existența sa. După care este nevoit să practice varii slujbe modeste...”. □ Marian Ionescu semnalează apariția traducerii *Corespondenței lui Honoré de Balzac*: „Scrisorile ne oferă nenumărate pagini care ar putea

figura în oricare dintre capitolele *Comediei umane*, așa cum în *Comedia umană* nenumărate pagini au funcție metatextuală. [...] Iată de ce apariția în românește a unui volum de corespondență balzaciană capătă valoare de eveniment. Importanța întreprinderii crește atunci când ea se datorează unui desăvârșit specialist ca Angela Ion care într-o manieră doctă, dar lipsită de pedanterie și afectare a știut să ofere publicului român, secundată fructuos de traducătoarea Sanda Oprescu, cea mai elocventă selecție dintre scrisorile autorului *Comediei umane*, însoțite de un aparat critic bogat și util”. ■ La evenimentul *Zilele culturii călinesciene* se referă C. Constantin: „La a X-a sa ediție, *Zilele culturii călinesciene* s-au înfățișat ca o manifestare complexă, am spune exemplară în înțelesul cel mai propriu al termenului, integrată organic în viața unuia dintre orașele industriale ale țării, care, așa cum mai spuneam, și-a luat ca patron spiritual pe unul din marii bărbații ai neamului. Evocându-l, Nichita Stănescu rostea, într-o cântare inimitabilă a silabelor și literelor acestei limbi: «Cuvântul lui era aidoma unui glonț cu aripi de fluture.// G. Călinescu însuși a fost un obuz cu aripi de inger»”.

● [„Familia”, nr. 6] *Poemul muncii de cu zori* de Anghel Mora. ■ *Vitrina cu cărți* recomandă un *Jurnal II* de Titu Maiorescu și un *Pseudojurnal* de Anton Holban: „Dar dacă în primul volum pe care Ed. Minerva ni-l prezintă disimularea este rudimentară și găsim în fiecare rând voința lui Maiorescu de a-și edifica o personalitate exemplară (și în același timp intangibilă), volumul al doilea al *Jurnalului* – apărut în 1978 – ne proiectează un Maiorescu mai savant în autocontrol. Că totul e «poză» pentru ceilalți aflăm dintr-o scrisoare către Johann Kutschera: *Nu mă pot suferi când sufăr, iar acum sufăr; și mai puțin pot suferi ca altcineva să mă compătimizească*. Așadar, un Maiorescu singur, suferind, întors spre sine însuși, consumându-și în taină drama. Un Maiorescu grăbit însă să-și ascundă și să-și reprime trăirea pentru a nu apărea culpabil în fața unei lumi în care el știe că va deveni «marele preot» cum spunea Nicolae Manolescu.” □ „Pare destul de curios cum un scriitor ca Anton Holban plin de contraste și obsesii, un tip prin excelență atins de morbul modern al problematizării, ni se înfățișează dintr-o dată, la o lectură mai amplă într-o lumină clară dominată de spectrul speranței. *Pseudojurnalul* apărut la Ed. Minerva în 1978 și îngrijit de Ileana Corbea și Nicolae Florescu, este în acest sens o explicitare cât se poate de cuprinzătoare a întrebărilor ce s-au pus la timpul potrivit în legătură cu scrisul lui Anton Holban: *Câtă neglijență și cât program este în scrisul său? Cât de departe poate ajunge introspecția? Care este motivația ariei atât de restrânse a tematicii sale? Nu cumva metoda proustiană a mai născut un epigon?... Dar pentru a înțelege cu adevărat scrisul lui Anton Holban trebuie să începi prin a-l asculta pe scriitor în momentele de maximă luciditate. În intimitatea laboratorului de creație al scriitorului ai revelația unei drame: scriitorul, un însingurat, vrea să fie actual, poate chiar modern, dar cum dialectica resentimentului îl divulgă, eșecul e implacabil. Cu o singură excepție – opera –*

pe care lectura trebuie s-o prefere.” ■ Cronici literare de Al. Cistelean despre *Lacrimi perpendiculare* de Ion Caraion, Ioan Cristofor despre *Viață particulară* de I. Negoïtescu și Gh. Grigurcu despre *Un roman epistolar* al aceluiași I. Negoïtescu: „Caraion rămâne – la fel cu toți colegii săi din generația războiului – un poet memorabil în prima sa fază, adică tocmai acolo unde poemele sunt evident neîmplinite, dar închid în ele o gesticulație și o atitudine a protestului direct exprimate, în stare nudă, fără alte preocupări privind complexitatea poemului. Pare-se că iconoclastia socială și estetică l-au marcat definitiv pe I. Caraion, al cărui cinism aprig și manie debordantă s-au văzut destul de curând în situația de a acționa în lipsa de obiect, întrucât ambele revoluții spre care tindea poemul – atât cea socială, cât și cea estetică – au devenit realități. Circumstanțele dispărând, mecanismul poeziei – obișnuită să exerseze în tragerea la țintă – a ajuns să funcționeze în gol, iar poetul – incapabil de gratuități, înțelegând poemul prin prisma funcției sale și nu prin aceea a expresivității în sine – a trebuit să-și inventeze noi pretexte pentru a-și întreține focul sacru... el și-a împins poezia în pragul crizei de recepție. De fapt, Ion Caraion și-a întins singur o capcană construind o poezie care are pe față o mizantropie generalizată iar pe revers nimic – sau aproape nimic... În frumoasa sa carte despre poezie, Dan Laurențiu rezolvă această lipsă de tensiune din poemele lui Ion Caraion (căci ceea ce pare aici tensiune e doar încordare) printr-o frază memorabilă: *Măștile diabolice ale poetului nu fac decât să ascundă un chip angelic și trist.*” □ Atât I. Cristofor cât și Gh. Grigurcu analizează cărțile lui I. Negoïtescu, *Viață particulară*, C.R., 1977 („Poezia lui I. Negoïtescu e a unui saturnian... și derivă din plutonismul eminescian, strunit la modul hermetic, fiind încărcat de fascinația mateină a cuvântului și păstrând anumite reziduuri suprarealiste”), respectiv *Correspondența cu Radu Stanca*, 1978 („I. Negoïtescu își organizează cu nedismulată voluptate postumitatea, relevând aspect ale existenței personale de ordin atât de special, încât efectul e al contemplației de sine sub unghiul absolutului... Cei doi protagoniști sunt conștienți de rolul lor într-un dramatism biologic și intelectual asumat, își îngroașă grima de eroi. Dacă autorul *Corydonului* oscilează între liric și teatral – e în întreaga sa creație o tainică teamă de lirism, exorcizat prin theoretic ca și prin convenția măștii – emulul său ezită între alexandrinism și vizionarismul primordial, între cultură și frenezia păgână a simțurilor polifonice. Un cult al prieteniei constituie acolada atemporală a convorbirii lor cu ecouri celeste”). □ Vasile Muscă: *Note asupra personalității maioresciene.* ■ Goethe – *Faust*, fragmente din partea I, o nouă versiune românească de Ștefan Augustin Doinaș, fragmentul *Pivnița lui Auerbach din Leipzig.* □ Viorel Horj, *Pe urmele lui Eminescu.* □ Versuri de Al. Jebeleanu, Gh. Moldovan, Ion Davideanu, Al. George. □ *Din lirica engleză:* William Bedford și Roger Mc Gough, traducere de Andrei Bantaș, eseu *America de la Morus la Graham Greene* de Radu Enescu. ■ *Concursul de poezie Hercules*, organizat în cadrul Festivalului „Cântarea României” de către Comitetul de

cultură și educație socialistă județean Caraș-Severin, cu un juriu prezidat de Ion Horea, a acordat următoarele premii: Premiul I, Gellu Dorian, muncitor, membru al Cenaclului literar Mihai Eminescu din Botoșani, debutant în „Familia”; Premiul II, Ion Dragomir; Premiul III, Ion Chichere. Premiul revistei „România literară” – Nicolae Ieremia, muncitor, membru al cenaclului literar „Semenicul” din Reșița. Premiul revistei „Orizont”: Gellu Dorian. Premiul revistei „Familia”: Petru Băloni, elev, Cenaclul literar „Semenicul” (acesta din urmă publicat cu două poeme în paginile revistei).

● [„Ramuri”, nr. 6] *Un memorabil eveniment internațional* titrează redacția pe prima pagină, elogiind vizita cuplului Nicolae și Elena Ceaușescu în Marea Britanie. ■ De asemenea, la „30 de ani de la naționalizarea principalelor mijloace de producție”, Mihai Vechilu și Victor Chiriță semnează articolul *Un act cu semnificații istorice*, „act măreț al partidului și statului nostru” ce a constituit „o victorie hotărâtoare pentru clasa muncitoare și pentru întregul popor român”. ■ Alături de versuri de Ilarie Hinoveanu, pe prima pagină Alexandru Balaci semnează un eseu despre *Scriitorul contemporan*, cel care „încearcă să fie un imens receptacol, o fibră mlădioasă, sonoră, în consonanță cu universul său contemporan, agitat totdeauna de puternicul element creator al patriotismului. [...] El caută frumusețea și adevărul, iar protagoniștii operei sale vor să demonstreze că valoarea umanistă a lumii este, în realitate, o ascensiune etică și estetică triumfătoare”. ■ Tot un eseu, *Itinerariul valorilor*, semnează în acest număr și George Sorescu, țelul fiind „Orice tânăr – un om de cultură!”. Pentru a atinge acest deziderat, autorul recomandă „rafinarea gustului prin intermediul lecturii”, „împletirea conștientă și necesară a eforturilor teoretice cu posibilitățile practice”, atenție în selectarea modelelor („Un cântec neînțeles, un dans improvizat, un gest urât, o expresie nepotrivită etc. derivă uneori din specificul unor mode insuficient studiate și dăunătoare.”) etc. ■ Recenzând volumul lui Al. Dușu, *Cultura română în civilizația europeană modernă*, Ecaterina Țarălungă observă în primul rând cum și acest demers se înscrie în aceeași arie de preocupări a lucrărilor mai vechi ale autorului, toate completându-se reciproc. După o trecere în revistă a epocilor și curentelor europene, sunt reținute două sintagme cheie, „placă turnantă” și „sinteză originală”, subliniindu-se faptul că „originalitatea sintezei românești nu este absolută”, comparabile fiind și altele, precum cele din Țările de Jos sau Elveția. „Se lasă bănuită, astfel, o teorie asemănătoare cu aceea a ariilor geografice emisă de Gilieron pentru ariile lingvistice: limitele unei asemenea arii geografice prezintă vădite asemănări de limbă, în timp ce inovațiile apar în centrul ei și iradiază apoi spre margini”. □ La rubrica „Disocieri”, Ovidiu Ghidirmic se ocupă, în foileton (continuare în numărul 7), de *Laurențiu Fulga sau fascinația erosului*. „Ceea ce ne atrage, mai ales, atenția în proza lui Laurențiu Fulga, de la volumul de debut *Straniul paradis* (1942) și până la cel mai recent volum al său *Fascinația*

(1977), într-o activitate literară prodigioasă, ce se desfășoară pe o perioadă de mai bine de trei decenii, este aderența la câteva idei directoare, căpătând coerența interioară a unui sistem etico-filosofic și constituindu-se într-un adevărat catehism spiritual al scriitorului. Căci, dincolo de orice fel de aparențe, de atmosfera specifică literaturii fantastice, de predilecție pentru straniu și insolit, prezentă în cărțile sale, Laurențiu Fulga scrie o *proză de idei*, fapt ce explică și relativa impopularitate a unei opere de primă mărime în literatura română contemporană. Rafinată și intelectualizată, această proză n-are, desigur, popularitatea operelor lui Zaharia Stancu sau Marin Preda, de pildă, dar rolul jucat de ea, în dezvoltarea literaturii române, nu e cu nimic mai prejos, după părerea noastră, decât acela al operelor mai sus amintite ca termen de comparație.” Concluzia studiului (aflată în continuarea din numărul următor) este aceea că „prozatorul înalță, de-a lungul întregii sale opere, un adevărat imn erosului, ca principiu cosmic, universal, surprinzând toate ipostazele feminității. Rar un prozator, în literatura română contemporană, asupra căruia erosul să exercite o atât de puternică fascinație!” □ *Un roman de actualitate* i se pare lui Costin Tuchilă a fi cel de-al doilea publicat de Petre Anghel sub titlul de *Prindeți vulpile* (Eminescu, 1978). Autorul „construiește clasic, e un spirit tenace care transformă luciditatea observației în rigoare epică. Faptul cotidian are bogăție în sine, elementele ficțiunii trebuie «să le spui cum au fost și e destul»; ajunge, așadar, dezvăluirea unui mecanism ascuns și economia stilistică se va transforma în paletă de sensuri. Este convingerea autorului, dușman al complicațiilor romanești, de la supralicitarea gesturilor personajului la transcrierea experiențelor tehnice.” □ Din cele *Douăsprezece povestiri* ce alcătuiesc volumul *Bărbații* (Facla, 1977) de Dumitru Dem. Ionașcu, cinci îi atrag atenția lui Constantin Barbu, impresia care stăruie după lectură fiind aceea că „prozatorul își privește întâmplările din povestiri printr-un ocean întors; de aceea personajele par că se îndepărtează într-un fel de ceață, sunt prinse de coșmaruri, sunt buimace”. □ *Memoria afectivă* este titlul ales de Octavian Lohon pentru prezentarea volumului memorialistic al lui Lucian Valea, *Oameni pe care i-am iubit* (Junimea, 1977): „Bacovia, Blaga, Călinescu, Petru Comarnescu, Galaction, Minulescu, Victor Papilian, Ion și Dinu Pillat, Rebreanu, Vladimir Streinu, Ionel Teodoreanu și alții... Un sentiment de invidie ne cuprinde citind aceste nume, întrucât Lucian Valea, autorul amintirilor și portretelor închise între copertile cărții, i-a cunoscut pe toți cei enumerați mai sus; a stat în preajma lor și i-a ascultat; le-a urmărit gesturile și sinuozițiile gândirii lor; a fost martorul bucuriilor lor, iar la unii și al greutăților de care nici marile personalități nu sunt scutite. [...] Fără a nutri ambiții mari, Lucian Valea mărturisește că preocuparea sa a fost să alcătuiască niște portrete «în stare să cuprindă, sau măcar să sugereze, dimensiunile morale și spirituale ale *personajelor* (s.a.)» sale”. □ *Parfumul amintirii* este cel care îl atrage și pe Ad. Nico-



lau la volumul sui-generis nespecificat în revistă [*De-ale gurii din bătrâni*, Editura Sport-Turism, 1978], semnat de prozatorul Octavian Stoica, „nu o «istorie» a *demâncării* (chiar dacă scrisă cu osârdia sonetistului și risipă de calofil), ci un «răboj» al moravurilor de toate soiurile, condimentat cu rețete adecvat preluate în descântece la ceas de taină – cum ar fi spus un scriitor prea drag pentru a putea fi și ocolit.” □ După parcurgerea volumului antologic *Poezii de până azi* (Minerva, 1978), Marian Vasile îl așază pe Adrian Păunescu în descendență eminesciană: „Opera acestui poet stă sub semnul unui temperament eminescian, al aceluși Eminescu din proză și din publicistică, e drept, întrucâtva festivizat, dar nu mai puțin autentic. Asemeni marelui predecesor, străbate cu pasul și cu sufletul teritoriul etnosului românesc, îi caută valorile specifice, uitate în străfunduri de țară, în folclor și în relicvele lingvistice; asemeni lui Eminescu sau Iorga arată o preferință constantă pentru «clasele pozitive» și îndeosebi pentru țăran, «acest unic popor românesc» cum îl numea autorul *Luceafărului*”. □ La rubrica „Dezbateri”, redacția propune „o carte de excepție”, „carte-regal de poezie”: volumul lui Ion Caraion, *Lacrimi perpendiculare* (Minerva, 1978). Fiind „unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai epocii contemporane”, precum și fost angajat al revistei în anii 1964-1965, opera acestui „bijutier modern” este comentată de criticii literari Ov.S. Crohmălniceanu și Eugen Negrici, precum și de scriitorul Mircea Ciobanu. □ Cel dintâi, în intervenția sa (*Câteva cuvinte numai despre Ion Caraion*), ca să descrie lirica poetului apelează la o analogie: „Există, oricât ar părea de ciudat, în căutările poeziei moderne, o înaintare similară cu a fizicii. Marile lor descoperiri, din secolul nostru, țin de universurile nebănuite ascunse în cuvânt și atom. Nimeni la noi, după Arghezi, n-a pătruns atât de adânc ca Ion Caraion în microcosmul limbii românești. [...] Forțele captive în verb, asemeni celor din atom sunt colosale. Strădania poetului veritabil, ca și a omului de știință autentic, este să le facă utile umanității, prin cunoaștere, dominare, ba mai mult, după o experiență crudă contemporană, să împiedice a încăpea pe mâini criminale”. □ Mircea Ciobanu vorbește despre o *A doua naștere*, amintindu-și că debutul poetului a stat „sub constelațiile demonice ale celei de-a doua sinucideri mondiale” și imaginându-și „cât de neprielnic mediu pentru o naștere, și cât de limpede trebuie să fi intuit poetul că rostirea sa este trimisă la monolog”. Astfel, poemele lui Ion Caraion, precum grâul ascuns în pământ, și-au așteptat a doua naștere. □ La rândul său, Eugen Negrici, în *Demnitatea neliniștii*, constată că poetul sparge toate tiparele cunoscute: „Fascinația exercitată asupra criticului de formele de reprezentare și de înțelegere clasificatoare, nevoia lui de a ordona lucrurile, de a le rândui pentru totdeauna în ceea ce, de regulă, se cheamă universul poeziei se văd violent contrazise de un spirit nedomolit, oripilat de orice staționare într-un tipar recunoscutibil. Dar această poezie care nu dă satisfacție aptitudinilor noastre sistematizante, nu se lasă configurată și nu

conține nici măcar o dominantă tematică, divulgă, totuși, mai pregnant decât oriunde în spațiul poeziei noastre contemporane, o atitudine și o stare. Nu există nicio îndoială că Ion Caraion este poet într-o neliniște [...]”. □ Constantin Dumitrache îi ia un interviu lui Adrian Marino, alegând ca titlu un enunț al acestuia: „*O idee asumată este întotdeauna o idee vie, trăită*”. Amendând caracterizarea călinesciană amintită de interlocutor, pe motiv că datează din urmă cu trei decenii, pe când Marino nu apucase să publice suficiente volume, criticul anunță că harta lecturilor prezente „configurează viitoarele sale lucrări” (precum al doilea volum din *Dicționarul de idei literare*, cercetări hermeneutice, de literatură comparată etc.). „Comparatismul român a ieșit din faza «belferismului» provincial, a «coordonărilor»” este aserțiunea tranșantă cu care se desparte de cititori. □ Grupaj liric de Nicolae Dragoș, altul marca Gabriel Chifu, dar și un grupaj colectiv în care se regăsesc nume mai puțin sonore, precum Mihaela Dumitrescu, George Niță sau Dumitru Udrea. □ O poezie semnează în acest număr și Anghel Mora (*Vis cu ochi albaștri*). □ La rubrica „Meridiane”, Dan-Ion Vlad schițează un portret al lui Philip K. Dick, aproape necunoscut la noi, dar „una dintre cele mai fascinante personalități ale literaturii americane contemporane, scriitorul care a lansat o manieră în genul science-fiction-ului”.

● [„**Secolul 20**”, nr. 5-6] Număr dublu dedicat comemorării a 150 de ani de la moartea lui Goya precum și „marilor prieteni ai României”, Pablo Picasso, Fernando Arrabal și Rafael Alberti, din ciclul *Canciones* al celui din urmă, Eugen Jebeleanu traducând optsprezece poeme. ■ Contrar profilului consacrat, revista pune la dispoziție un spațiu generos pentru omagierea a doi scriitori români: Al. A. Philippide și Geo Bogza. □ Despre cel dintâi scriu Vasile Nicolescu (*Misteriosul cristal*), Dorin Tudoran (*Portretul artistului: în tinerețe și la zenit*), Ștefan Aug. Doinaș („*Cunoașterea e tot o cucerire*”). □ Cel din urmă semnează un studiu în care deplânge modesta receptare critică a poetului și analizează lirica din *Aur sterp*, considerând că evoluția poeziei lui Al. Philippide „se face prin altoiuri mascate: o lamură discretă – simplu motiv liric – dintr-un volum se ramifică în volumul următor, la distanță de ani de zile, actualizând ceea ce era potențial, dând naștere unei arborescențe încărcate de roade; iar pe una din crengile fragile ale acestui corp poetic se face o nouă grefă, care va rodi în cartea următoare; și așa mai departe”. □ Geo Bogza este omagiat prin două studii de amploare datorate lui Radu Popescu (*Ritmurile fundamentale*) și Mircea Zăciu (*Poetul și visul elementelor*), urmate de articolul lui Alexandru Paleologu (*Geo Bogza, o certitudine antifascistă*) și microeseul lui Ștefan Aug. Doinaș intitulat *Inima mea – în scoarța plopului*, făcând aluzie la semnătura plastică a poetului. □ Radu Popescu descoperă că „lume” este cea mai frecventă vocabulă din scrisul lui Bogza, urmărind îndeaproape atitudinile diverse ale scriitorului față de ceea ce aceasta desemnează:

„acum patruzeci, cincizeci de ani, în stare de refuz nihilist și de revoltă agresivă, și în fața căreia îl aflăm apoi în stări de înțelegere și împăcare nuanțată, care, uneori, se apropie de evlavie”. □ Mircea Zăciu, observă, la rândul său, că timp de un deceniu (1929-1939) „traectoria biografică și estetică ne apare capricioasă”, precum Oltul, glosând apoi asupra simptomelor unui «psihism hidrant», detectabile în scrisul bogzian. ■ Numărul se încheie cu recenzia lui Mircea Ivănescu referitoare la o premieră: traducerea lui liricii argheziene în limba engleză, prin publicarea antologiei *Selected Poems of Tudor Arghezi*, Princeton University Press, tălmăcirile purtând semnăturile a doi scriitori americani, Michael Impey și Brian Swann. Lăudând reușitele celor doi, care și-au propus de la bun început nu echivalarea, ci „înfașșarea semnificației pe care, în poezia română, în cultura universală, o are lirica acestui mare orfevru al cuvintelor și al înțeleșurilor”, recenzentul regretă „simplificările dantelărilor argheziene”, sugerând, inspirat de o cronică a lui Andrei Brezianu din „Viața românească” (nr. 5/ 1977), pentru o viitoare „muzicalizare engleză a stihurilor argheziene”, necesară comunicării „universului arghezian și în sunetul lui, nu numai în spiritul său”, corespondențe de limbaj cu Thomas Hardy, Robert Graves sau Edwin Muir.

● [„Steaua”, nr. 6] Apare o anchetă literară denumită *Probleme dramaturgiei*. Printre scriitorii care participă la anchetă enumerăm: Mircea Horia Sionionescu, Constantin Cubleşan, Valentin Silvestru, N. Barbu, Horia Deleanu, Paul Everac, Ioana Creţulescu, Ion Mihileanu, Nicolaus Berwanger, Mircea Radu Iacoban. Publică un grupaj de poezii: Valeriu Bucuroiu (*Aştept, Uşa, Santa Croce, Cutreieră mereu*), Ion Noja (*Şoimul, Zodiac, Memoria farului, Se-ntâmplă*), Dan Milea (*Suntem aici, Cuc păgân, Calendar, In memoriam, Ce abur? Gorunul lui Horia*). ■ Prin cartea *Lecturi și păreri*, Dumitru Micu își dezvăluie pasiunea sa pentru cărți, descoperită timpuriu. Criticul își descoperă pasiuni electivă legate de scrierile lui V. Pârvan, Lucian Blaga, Mircea Eliade, Liviu Rusu, N. Tertulian, Ion Ianoși: „O întreagă secțiune a cărții dezbate alert, cu accent pasional deloc nepotrivit, chestiuni controversate cum ar fi «creația critică», critica de direcție, gustul, rolul polemicii, al monografiilor, biografismului ș.a. În asemenea eseuri concentrate vibrează o conștiință în alertă, sensibilă la mutații, superior receptivă. Este și cazul frumoaselor «reflecții» din capitolul secvent, unde timbrul liric, ironic, ieșirea polemică sau pledoaria simpatetică concurează fericit. *Noutate și continuitate, Literatura desuetă, Sentimentul țării, Dintr-un bloc-notes* realizează acele «note fugare» de pe urma unor lecturi neobligatorii mereu râvnite.” ■ Aurel Rău scrie despre Roy MacGregor-Hastie. ■ Poezia slovacă este reprezentată de următorii poeți: Milan Rufus (*Țara din tren, Asfințitul*), Pavel Bunçak (*Iolanda, Versuri în ploaie*), Jan Kostra (*În ziua tristă de toamnă*), Rudolf Cizmarik (*Nu savurez tristețea, Sub luna clară*), Vladimir Reisel (*Lacrima*). Traducerile sunt făcute

de A. Gurghianu, Nicolae Mares, Virgil Nistor, Ana Mlinarcik, Maria Ionescu-Nișcov.

• [„Teatrul”, nr. 6] Este reprodus *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu Teatrului German de stat din Timișoara cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existență*. ■ Cu ocazia împlinirii a 130 de ani de la Revoluția din 1948, Mircea Mancaș publică *Ecouri în dramaturgie*: „Nu este, desigur, inedită constatarea că evenimentele politice de rezonanță istorică au constituit întotdeauna o sursă de inspirație pentru creația artistică și literară. Departe de a rămâne simple prilejuri de comemorare, ele trăiesc în conștiința maselor, oferindu-se interpretării, în conformitate cu dialectica dezvoltării sociale, cu spiritul epocii, pe temeiul cunoașterii condițiilor social-istorice din trecut. Ca și Unirea, ca și epopoea Independenței, revoluția de la 1848 – a cărei grandioasă «uvertură» o remarcase Marx – a reprezentat un moment crucial în lupta popoarelor pentru recunoașterea dreptului lor la libertate. Exprimând sensul luptei de eliberare națională și socială în planul larg al mișcării revoluționare europene, momentul pașoptist în țările române a marcat, în epoca modernă, o etapă nouă, întreținând flacăra eroismului poporului român. [...] Dramaturgia anului revoluționar 1848 reprezintă o contribuție la afirmarea conștiinței istorice a poporului român, în lupta pentru libertate, și la rememorarea ilustrelor figuri ce au pregătit – prin ideile și prin lupta lor – realizările epocii noastre”. ■ Este publicată partea a doua a materialului despre *Colocviul național de literatură dramatică de la Cluj Napoca*, fiind reproduse „extrase din stenograma unor intervenții”, respectiv cele ale lui Romulus Guga, Nikolaus Berwanger și Teodor Mazilu. ■ În *Festivalul Național „Cântarea României”* este prezentat un eveniment desfășurat la Constanța și la Tulcea, sub titulatura teatrului politic. Au fost prezentate o serie de spectacole, printre care *Romulus cel Mare* de Fr. Dürrenmatt (Teatrul Național din București), *Excursia* de Theodor Mănescu (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Clipa* de Virgil Stoescu (Teatrul Dramatic din Constanța) ș.a. ■ Victor Ernest Mașek, în *De la angajarea politică la angajarea estetică*, afirmă că „teatrul politic este un instrument” și discută, din această perspectivă „angajarea politico-ideologică a autorului dramatic”, dar și „angajarea estetică a operei”. În opinia sa, „acceptând, prin angajarea politică, raportarea creației sale la o finalitate practică, vizând progresul revoluționar al societății, artistul nu poate înceta, totuși, să se manifeste ca artist (numai astfel putând să aducă o contribuție personală și un spor la realizarea idealului pe care și l-a însușit). Cu alte cuvinte, arta își poate exprima potențialitatea ei revoluționară numai ca *artă*, în limbajul și în universul ei de *imagini specifice*. Neglijarea acestei condiții a dus, și mai duce încă, la ratarea atâtor bune intenții, la perpetuarea unor opere lozincarde, lipsite de orice valoare artistică și de forță de convingere. Eșecul lor nu s-a datorat, însă, cum afirmă adepții estetismului autonomist, îngrădirii libertății artistului prin su-

bordonarea creației unui ideal extraestetic. Eroarea provine dintr-o vulgarizatoare înțelegere a conceptului de realism, respectiv din credința că realitatea revoluționară trebuie transpusă *direct* în operă. Arta cea mai angajată nu-și poate propune, însă, decât să *semnalizeze* (în sens semiotic) idealurile și liniile de forță ale revoluției, *într-un alt mediu* existențial, într-o formă artistică, în care conținutul politic devine *metapolitic*, fiind determinat de necesitatea *internă* a artei. Raporturile dintre revoluție și artă, dintre angajarea politică și cea estetică constituie o unitate a contrariilor, o unitate dialectică! Arta urmează o necesitate și posedă o libertate proprie, care nu sunt direct cele ale revoluției sociale. Dar Arta și Revoluția sunt reunite în efortul de transformare a lumii, ambele acționează în sensul eliberării omului. Ceea ce nu înseamnă că arta renunță, în practică, la determinările ei specifice, la propria ei dimensiune existențială. În artă, scopul politic nu poate transpune decât transfigurat, prin mijlocirea *forme estetice*. De aceea, așa cum ne-a dovedit-o dramaturgia lui Brecht, de pildă, angajamentul politic trebuie să devină și o problemă a *tehnicii artistice*. Este tocmai fenomenul pe care am încercat să îl caracterizăm ca angajare estetică”. □ Este publicată o prezentare a Galei naționale a recitalurilor și a Colocviului republican al criticilor dramatici, evenimente ce au avut loc la Bacău. În *Contribuția criticii* se afirmă: „Aflat la cea de-a șasea ediție, Colocviul s-a bucurat (fapt inedit) de angajamentul prealabil al unor critici, de a face o critică a criticii, de a referi concret asupra modului cum se realizează critica dramatică în paginile mai multor publicații”. Urmează o dare de seamă detaliată asupra evoluției acestui eveniment, după care Valeria Ducea, autoarea articolului, concluzionează: „Nota dominantă a actualei reuniuni (ale cărei lucrări au fost dirijate, prin Natalia Stancu, de biroul secției de critică a A.T.M.) a fost, ca și în condițiile precedente, responsabilitatea comună, pe care și semnatarii articolelor de critică, și publicațiile, ca atare, trebuie să și-o asume, în opera de formare a conștiinței socialiste a oamenilor muncii din țara noastră, de educare a acestora, în spiritul ideologiei comuniste”. ■ În *Turnee în Capitală* sunt prezentate: Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (*Somnoroasa aventură* de Teodor Mazilu, *Nevestele vesele din Windsor* de Shakespeare). □ În *Alte premiere* sunt prezentate *Nebuna din Chaillot* de Jean Giraudoux (Teatrul Mic), *Elegie* de P. Pavlovski (Teatrul Național din București), *Serenadă târzie* de Alexei Arbuzov, (Teatrul Giulești), *Dublu B*, două piese de Bertolt Brecht (Teatrul „Ion Creangă”), *Pagini din „Craii de Curtea-Veche”* de Mateiu Caragiale, spectacol de Al. Repan (Teatrul Nottara), *Ecaterina Teodoroiu* de Nicolae Tăutu (Teatrul Național din Craiova), *Fulgerul negru* de Nicolae Florin Ionescu, *Rosmersholm* de Ibsen (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila), *Azilul de noapte* de Maxim Gorki (Teatrul de Nord din Satu Mare, secția maghiară). □ În *Prin teatrele din țară sunt prezentate*: Teatrul de stat din Târgu Mureș (*A murit Tarelkin!* de A. Suhovo-

Kobâlin, *Don Carlos* de Schiller, *Doctor fără voie* de Molière, *Piatră la rinichi* de Paul Everac), Teatrul de stat din Sibiu (*Vieți paralele* de Ovidiu Genaru, *Joc de pisici* de Örkény István, *Oameni și șoareci* de John Steinbeck, *Peripețiile bravului soldat Svejek*, de Jean Grosu după Hašek, *Anecdotă provincială* de Aleksandr Vampilov, *Noile suferințe ale tânărului W.* de Ulrich Plenzendorf), Teatrul de stat „Valea Jiului” din Petroșani (*Autobiografie* de Horia Lovinescu, *Viața particulară* de Ovidiu Genaru, *Anecdotă provincială* de Aleksandr Vampilov ș.a.). ■ În *Revista revistelor* sunt prezentate pe scurt numerele 4 și 5 ale revistei „Teatru”. □ Este publicată piesa *Nu pot să dorm* de Ion Brad.

● [„Tomis”, nr. 2/iunie] Nicolae Motoc semnează articolul *Vocație plastică*, dedicat „impetuosului poet, prozator și reporter Traian Coșovei”. Articolul este de fapt o prezentare a volumului *La țărnul cu lună*, o carte care, „dincolo de titlul, ales cam la întâmplare, dincolo de selecția prea generoasă, făcută cam anapoda, deseori în favoarea unor texte greoaie, fără o semnificație sau o certă valoare artistică, în absența unor viziuni unitare, oferă și numeroase date, elemente pe care poate conta oricine vrea să se apropie sincer (și să numească într-un fel) ceea ce îi aparține cu adevărat poetului. [...] Judecând după textele reprezentative, [...] pot afirma fără teamă de zâmbetul sceptic al unor confrăți că Traian Coșovei nu este nu un reporter de excepție, sau un prozator, ci și un poet adevărat. El practică un lirism gălgâitor, convulsiv, uneori cu accente dramatice. [...] Cele mai izbutite poeme, bolovănoase, lipsite de muzică, greoaie, atrag cu adevărat atenția mai ales prin extraordinara lor picturalitate”. Sub raport tematic, recenzentul observă că volumul „înmănunchează un mare număr de versuri de dragoste. Pentru prima dată poetul se arată ispitit de ideea că iubirea se află la temelie lumii, sau îi asigură armonia, este cea datorită căreia vedem mai clar”. În finalul analizei sale, punctând aspectele valoroase, dar și pe cele mai puțin valoroase în egală măsură, recenzentul notează: „Orice comentator de literatură de azi nu poate să nu admită că prin asemenea texte, antologice, care iar se remarcă prin plasticitatea imaginilor, Traian Coșovei se dovedește a fi un poet original”. ■ Ion Bădică scrie despre *Dobrogea de aur*, „una din metaforele cu care Traian Coșovei încearcă și reușește să încrusteze în conștiința noastră chipul Dobrogei. Volumul de reportaje *Dobrogea de aur*, apărut la începutul acestui an, este o adevărată monografie poetică a României de la Mare, cum o numea în perioada interbelică unul din gazetarii constănțeni de atunci”. Amintind de volumul cu același titlul, apărut cu douăzeci de ani în urmă, semnatarul articolului e de părere că „avem a face cu două cărți. Și n-am greși. Dar tot așa de bine am putea afirma că e vorba de două părți ale aceleiași opere în care Traian Coșovei prezintă fluxul transformărilor înnoitoare. În noua sa carte, scriitorul prezintă Dobrogea surprinsă în plin avânt creator pe drumul desăvârșirii construcției socialiste. Dacă în cartea de acum douăzeci de

ani cunoscusem un scriitor cu reale valențe epice, de data aceasta ne găsim în fața unui poet cu puternică vibrație lirică. Traian Coșovei este un reporter a cărui sensibilitate reacționează asemeni unui seismograf de mare finețe, în fața fiecărei mișcări, a fiecărei transformări în peisajul naturii, al satului sau orașului dobrogean, a transformărilor în conștiința și în caracterul oamenilor”. ■ Ovidiu Papadima semnează articolul *Clasicismul culturii noastre populare*, fiind de părere că „folclorul e primul mare clasic al nostru. Dar pentru a-l înțelege deplin trebuie să ne gândim ce însemnează pentru noi folclorul. [...] Atât literatura cât și plastica populară nu sunt decât moduri de expresie artistică ale culturii noastre populare, care e un vast și complex ansamblu de forme ale vieții de toate zilele, concretizate în tradiții și obiceiuri moștenite din moșștrămoși și reînnoindu-se mereu, în pas cu vremea și evoluția socială. Această cultură populară [...] a stat permanent la temelia culturii noastre, de la cea feudală la cea modernă, a fost unul dintre izvoarele ei nesecate”. Pentru Ovidiu Papadima, literatura populară are meritul de a fi păstrat și potențat „marile resurse de expresie artistică ale limbii române vorbite” pe care „le-a sintetizat în monumente nepieritoare – ca ale oricărui mare clasic – în capodopere ale tradițiilor istorice, ale legendelor cosmogonice, ale cântecului bătrânesc, ale basmului – care au constituit modele cu valoare de clasicitate pentru scriitorii noștri, de la primele manifestări ale scrisului și tiparului până în zilele de astăzi”. ■ Mihai Gafița scrie despre *Îndrăgostitul de viață și de stele*, cel care „a trăit aproape neștiut, în București, și s-a stins mai puțin știut, cel mai timid, mai neajutorat dintre poeții autentici: Dimitrie Stelaru”, cel care „era măreț în precaritatea tuturor obiectivelor lui de fiecare zi – a tuturor, cu excepția poeziei, unde sensibilitatea sa, aplicabilă la stări minore, cenușii, terne, de plictiseală și destrămare, genera poezie autentică”. A fost „îndrăgostit peste măsură de viață și stele; adică de oameni și de poezie”. ■ În articolul *Dicționarul toponimic al Dobrogei*, Enver Mamut și Adrian Rezeanu salută intenția specialiștilor de la Institutul de lingvistică din București care au luat „inițiativa culegerii și cercetării exhaustive a toponimiei românești. Apariția în final a *Dicționarului toponimic al României* va fi o concretizare a acestor pasionante cercetări. În cadrul discuțiilor preliminare purtate în urmă cu câțiva ani în diferite centre universitare din țară, s-a ajuns la o înțelegere în legătură cu împărțirea spațiului toponimic românesc. Astfel, s-a hotărât ca sectorul de onomastică al Institutului de lingvistică din București să se ocupe de Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea, cel din Cluj-Napoca de Transilvania și Maramureș, iar Universitatea din Timișoara de Banat. [...] Coordonatorul general al Dicționarelor toponimice ale Olteniei, Munteniei și Dobrogei” este profesorul Gheorghe Bolocan. Dezvăluind câteva amănunte legate de structura *Dicționarului toponimic al Dobrogei*, semnatarii articolului notează: „Preconizat să apară pe volume în viitorii ani, acesta va fi un izvor inestimabil pentru cei care se ocupă

de istoria acestor locuri. În dicționar se va acorda o atenție egală toponimiei actuale, cât și celei istorice. [...] Problema fundamentală care va fi abordată în *Dicționarul toponimic al Dobrogei*, ca de altfel și de celelalte dicționare toponimice pe provincii istorice, va fi legată de etimologia numelor de locuri. Locul unor etimologii enigmatice, fanteziste, populare, va fi luat de etimologii cu adevărat științifice. [...] Studiul toponimiei dobrogene va aduce și noi contribuții la cunoașterea elementelor străine din lexicul românesc”. ■ Numărul din luna iunie al revistei publică poezii, semnate de Grigore Sălceanu, Aurel Dumitrescu, Iosif Șerb, Geo Vlad, Ionel Spînu, Sanda Ghinea, Constantin Ștefuriuc, Ion Popescu Sireteanu și teatru (*Petrecheri duminicale*, piesă în 4 părți, de Eugen Lumezianu).

● [„**Transilvania**”, nr. 6] Nicolae Balotă omagiază împlinirea a 450 de ani de la întemeierea tipografiei din Sibiu, în articolul *Tiparul sibian, factor de cultură*, vorbind despre „Sibiul celor mai vechi tiparnițe de pe meleagurile transilvane” și despre „cărțile vechi ieșite din aceste tiparnițe” descoperite de autor la Brukenthal și în Biblioteca Astrei, regăsite mai târziu la Cluj și în Biblioteca Academiei din București. ■ Urmează o serie de articole „din istoria tiparului sibian”: *Cartea românească tipărită la Sibiu (1544-1918)* de Elena Dunăreanu, *Interferențe româno-săsești în secolul al XVI-lea* de Carol Göllner, *O posibilă istorie a tiparului oglindită în colecțiile bibliotecii Brukenthal* de Doina Năgler, *Calendare sibiene în limba germană (sec. XVII-XX)* de Mircea Avram, *O contribuție sibiană la conservarea patrimoniului cultural național* de Anca Sârghie, *Activitatea familiei de tipografi Barth (1693-1832)* de Lilianna Popa, *O grupare intelectuală de prestigiu: «Thesis»* de Nae Antonescu. Următoarea secțiune a revistei este dedicată „publicațiilor sibiene” în care autorii scriu despre *Telegraful român* (de Vasile Barbu), *Observatoriulu* (de Viorel Cucu), *Tribuna* (de Bucur Țincu), *Transilvania*, foaia Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în 1861 (de Pamfil Matei), *Provincia literară* (de Nae Antonescu), *Revista cercului literar* (de Ilie Guțan), *Saeculum*, revista de filosofie, director Lucian Blaga (de Alexandru Grad). ■ Un periplu captivant prin concepția estetică și producția lirică a lui T.S. Elliot realizează Cornel Mihai Ionescu în articolul *Perenitatea valorilor clasice*, din cadrul rubricii „note despre literatura engleză”. ■ Mircea Ivănescu păstrează și el centrul de interes cultural asupra literaturii engleze, în articolul *Doi scriitori englezi*, unde dezbate ideile a doi scriitori reprezentativi și moderni, Charles Morgan și Aldous Huxley: „Deși acest prestigiu i-a surprins pe literații britanici înșiși, niciodată dispuși să-i socotească pe acești confrăți scriitori de prima mărime, critica și publicul cititor, mai ales în Franța și în țările unde pătrundeau și erau influente cărțile de limba franceză, au văzut în opera celor doi realizări definitive ale literaturii contemporane și, mai cu seamă, ilustrări ale spiritului englez – adică exact ce le contestau compatrioții



lor.” ■ În articolul *Cuvântul lui Iris Murdoch, astăzi*, Andrei Brezianu comentează biografia și opera scriitoarei engleze, Iris Murdoch, de formație filosof, căci a predat chiar timp de 15 ani filosofia la St. Anne’s College, Oxford. ■ Vasile Nicolescu tălmăcește din lirica universală pe Federico García Lorca (*Mic vals vienez*), pe Cezare Vallejo (Peru), pe Ted Hughes (poemul *Vânt*) și pe Conrad Aiken (S.U.A.) (poemul *Muzica pe care am auzit-o*). ■ Prima cronică literară a lui Mircea Tomuș reprezintă un comentariu referitor la ultimul roman al lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii*, după referiri la debutul scriitorului cu două volume din 1969 și 1970 cu *Dicționar onomastic*, scrie despre romanul avut în vedere: „iată că romanul *Nesfârșitele primejdii* nu ne propune o lectură mai puțin intrigătoare. Desfășurarea lui epică de tip aproape clasic, desigur, nu balzaciană, dar cu un aer de început de secol XX, este numai aparență și repede abandonată, contrazisă prin anularea cronologiei, acces repetat implicațiilor onirice, diluarea și inconsecvența caracterelor etc. [...] Vrem să observăm, deci, că procesul creației acestui roman nu numai că nu este lipsit de o vie și clară conștiință estetică a specificității acestei structuri literare, dar că progresia și concomitentă limpezire a acestei conștiințe fac parte din însuși corpul romanului”. A doua cronică a lui Mircea Tomuș include comentariul la volumul *Tobele fragede* al poetului echinoxist Ion Mircea, despre care notează: „poezia lui Ion Mircea, în stadiul în care se află ea la cel de al doilea volum al său, nu reușește, credem, să le integreze unui principiu armonic superior. Cu toate că: cine știe? Ermetismul poetului fiind autentic, iar nu simplă jucărie verbală, traducând adică acea repetată și insistentă confruntare cu materia dură a adevărurilor ultime, pe care cată să le decanteze în hrana sufletească pentru cei înfometați de frumosul realizat prin cuvinte, el se deschide firesc în oaze de claritate de simțire (iar nu de expresie), care cititorului i se dezvăluie treptat și fără sistemă, pe măsura progresului și, mai ales, a repetării lecturii.” ■ Publică poezii George Nimigeanu, *Despre libertate, Fluvii paralele, În vegheata, În inima verii, Călătorie*. ■ Rubrica „mișcarea literară” debutează cu articolul lui Titu Popescu despre *Jurnalul (II)* lui Titu Maiorescu. ■ Valentin Tașcu raportează reușitele Colocviului de literatură dramatică, desfășurat la Cluj-Napoca între 16-18 mai 1978, „conceput ca o ședință de lucru a Consiliului Uniunii Scriitorilor din România, a Asociației scriitorilor din Cluj-Napoca și a Secției de dramaturgie a Asociației scriitorilor din București”, având ca obiect de studiu „dramaturgia în primul rând ca literatură” (articolul *Literatura dramatică în actualitate*). ■ Vasile Avram resuscitează interesul pentru personalitatea lui G. Călinescu, luând ca punct de reper scrisorile conținute în volumul *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti (1935-1951)*, volum îngrijit de însuși destinatarul scrisorilor, și autorul comentează despre volumul prezentat: „Cartea se oferă lecturii cu patosul unei compoziții epice de mare anvergură, chiar dacă lipsește (ori poate tocmai de aceea) replica celui de

al doilea personaj – un roman în care, prin intermediul unei spiritualități flamboiante (cuvânt ce ne menține în teritoriul lingvistic călinescian) se confruntă caractere, se petrec evenimente politice, literare și sociale, se prezintă o epocă de adânci frământări.” ■ Florin Mugur realizează un interviu cu Paul Georgescu, sub titlul *Viața între cărți* (III), din care selectăm câteva fragmente autobiografice: „– [...] Deci: cum vă numiți? Numele adevărat. – Numele adevărat? N-am decât unul, cel pe care-l știți. Doar să adaug ca pe mine mă cheamă Ernest Paul Georgescu. Ce-i cu Ernest asta? Nu știu de ce, lui taicămeu nu i-a plăcut Paul. Probabil pentru ca era supărat pe nașa mea, Paula. O poveste... Fusese vorba să se însoare cu ea. În sfârșit, fapt e că nu i-a plăcut și atunci a căutat în calendar și a văzut că la protestanți – a fost el cam protestatar, dar nu protestant – era Ernest, Ernst. Bietul om mi-a zis așa până a răgușit. Dar numai el. În toate instituțiile prin care am trecut, liceu, pușcărie, cazarmă, redacție, tot Paul am rămas. Afară de un țăran, care-mi zicea Iernică. Așa că Ernest ăsta a căzut de la sine. [...] – *Profesiunea părinților*. – Tata era medic. Mama, cum se spunea pe vremea aceea, casnică, exceptând faptul că, după 23 August, această femeie cu totul apolitică, prudentă, cu umor și care, mă rog, era casnică, a fost prima femeie primar din România. Probabil că au determinat-o la acest lucru neplăcerile prin care trecuse fii-su. Maicămea a făcut reforma agrară într-o regiune unde avea ce împărți. În legătură cu asta... Venise un Cantacuzin pe-acolo și maicămea a făcut o glumă; i-a spus că dacă știe să se ducă până la conac, fără să fie condus, ea îi lasă moșia. Sigur că nu putea să i-o lase, dar nici el nu putea să-și găsească conacul, fiindcă nu fusese prin părțile locului niciodată. Aceasta moșie aparținea, ca să revenim la literatură, Hangerloaicei, Bătrâna Hangerloaica, eroina cunoscută a lui Călinescu, care... – *Așa o chema?* – Nu, n-o chema Hangerloaica. Alexandrina Cantacuzino, mamă de mulți legionari, ea însăși rumâncă – ei erau rumâni, nu erau români – umbla îmbrăcată, când era cazul firește, în costum național; ținea multe conferințe. E o scenă pe care am povestit-o într-o carte de-a mea: arendașul ei – pe care, de obicei, îl bătea, pe peron, cu biciul – ducându-se la ea, a auzit-o strigând și a dat buzna. A găsit-o îmbrăcată extrem de sumar – era foarte dezagreabilă așa, în această costumație – zbierând în fața oglinzii. Omul s-a speriat că a înnebunit «prințească-sa». Nu înnebunise. Pregătea un discurs, că nu citea, nu vorbea; recita. Era o femeie plină de avânt masculin, dar și avântul trebuie pregătit din timp, în fața oglinzii. – *Despre tatăl dumneavoastră n-ați spus nimic.... Vă cunosc opera de prozator; locul pe care îl ocupă mama (de fapt, mama diferiților eroi) este oarecum restrâns. Mă întreb de ce o mamă plină de umor nu v-a atras mai mult atenția*. – Maicămea avea mult umor, da, era aparent maleabilă și vorbea o românească savuroasă, fascinant de plastică. Din diferite motive, calitățile ei n-au reieșit în cărțile pe care le-am scris, poate fiindcă era prea adaptabilă. Tata era bățos, avea un umor sec, foarte dur, vorbea

puțin, avea replici scurte. Am scris foarte mult despre el, dar n-am reușit să ating originalul. Un om care a murit tânăr, în plină putere, la 56 de ani, un om care n-a fost niciodată bolnav, care vorbea foarte puțin... Foarte greu de aflat ce era înăuntru, înăuntru lui, fiindcă nu se confesă; nu era duios. Dealtfel, nu dădea nici sfaturi. Când i-am spus că mă înscriu la facultate, m-a întrebat la ce facultate; i-am spus că la filosofie și s-a interesat îngrijorat ce vreau să fac cu filosofia; i-am spus că nimic, și atunci a zis că e foarte bine; dacă nu vreau să fac nimic, o să-mi fie de folos. Dar dacă vreau să fac ceva cu asta, să-mi iasă din cap. După 23 August, am venit la el foarte încântat că lucrez la *România liberă* și i-am spus că sunt ziarist și că toată lumea mă iubește. Mi-a răspuns că, la vârsta asta, aveam douăzeci de ani, nu reprezint o primejdie și că de-aia mă iubește toată lumea; mai târziu o să văd eu; și-am văzut. Iar în legătură cu ziaristica, mi-a repetat vorba lui Clemenceau: «Le journalisme mène à tout à condition d'en sortir», la care a adăugat: cu cât mai repede, cu atât mai bine. Am ieșit cam târziu. Totuși, ziaristica mă îmbie și acum. [...]” ■ Eugen Onu se oprește asupra ideilor teoretice despre teatru ale lui Tudor Vianu, pretextul pentru articolul său, cu titlul *Tudor Vianu și teatrul*, constituindu-l un volum impozant de *Scrieri despre teatru* (Eminescu, ediție sub îngrijirea Violei Vancea) ale esteticianului interbelic. ■ Cornel Ungureanu recenzează romanul Danei Dumitriu, *Duminica mironosițelor*, un roman care „beneficiază din plin de experiența eseistică a autoarei” (articolul *Un roman al lucidității scilipitoare*). ■ Adrian Popescu radiografiază cuprinsul volumului de interviuri *Biografia debuturilor*, publicate anterior de Dorin Tudoran în *Luceafărul*, care „a înviorat în mare măsură interesul pentru această formă prin excelență gazetărească”, cu toate că există precedente „nu lipsite de valoare”, precum *Convorbirile subiective* ale Anei Blandiana și Romulus Rusan, alături de „agresivele discuții” ale lui Adrian Păunescu din *Sub semnul întrebării* (1971); despre Dorin Tudoran, în calitate de interviewer, Adrian Popescu scrie: „Să subliniem amabilitatea reporterului, aerul deferent, dar neinhibat, precizia întrebărilor lansate, nu sub forma unui nor de săgeți provocatoare și dezordonate, ci atent cumpănite, trimise în miezul problemei. Dorin Tudoran știe să deschidă ecluzele memoriei, relansând apele confesiunii peste locuri, întâmplări, figuri aparținând unui trecut mai mult sau mai puțin secret, unei regiuni afective, scumpe fiecăruia: anii primilor pași în arena literară, ecourile înregistrate la debut, cine și cum s-a pronunțat despre cartea respectivă.” (articolul *Radiografia debuturilor*). ■ Ion Mircea face o lungă prezentare a poetului Slavco Almăjan, scriitor de dublă expresie, română și sârbo-croată, având deja o reputație bine consolidată (la numai 38 de ani, data scrierii articolului de față) „în literatura Iugoslaviei prietene”, în articolul *Scrisori către un poet în etate (XVI)*, o personalitate complexă despre care comentează: „Talentul acestui poet e mare. El poate să scrie asemenea versuri uimitoare, antologice: «Te îndepărtezi de întuneric De

nuanță/ Introduci un obiect fascinant în țișpătul gol» (*Mielul negru*). Astfel că e legitim să ne întrebăm: încotro se îndreaptă poezia sa? Mergând pe calea «poeziei obiectuale», autorul s-ar putea să ajungă la convingerea că fraza poetică e un univers autonom, autarhic, am spune: asemenea cioburilor unei oglinzi care se reflectă unele pe altele și, în acest chip, oglinda existând, dar numai pentru sine. Aceasta e și calea spre afirmația lui Alain Bosquet, după care *poemul e propriul său poet*. ■ Mircea Ivănescu revine la „cronica traducerilor”, salutând un alt eveniment editorial și anume „apariția în românește a unei ediții cvasi-complete din Hölderlin (alcătuită pentru a reprezenta și proza lirică, romanul *Hyperion* adică, în versiunea cea mai încheată, și poezia sa dramatică). [...] Avem astfel în limba noastră, și filtrate (tocmai atât cât se cuvine să fie într-o versiune poetică) prin sensibilitatea unui poet de excepție, și cu o viziune oarecum apropiată de cea mărturisit-clasică a autorului lui Hyperion, un corpus holderlinian, căpătând în acest fel posibilitatea cunoașterii unei opere fundamentale pentru sensibilitatea omului modern [...] Viziunea poetică a lui Ștefan Aug. Doinaș este poate cea mai potrivită pentru a asemenea aducere în limba noastră a liricii și senine, și străbătută de fulgere a lui Hölderlin, iar felul în care compatriotul nostru a trăit tensiunile poetului chinuit de viziunea lumii Arhipelagului a rezultat într-unul din acele cazuri rare de congenialitate întotdeauna de natură să ridice actul transpunerii dintr-o limbă într-alta la rangul creației de superioară valoare literară și omenească.”

● [„*Vatra*”, nr. 6] Ultima carte a lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii* (Eminescu, 1978) – subiectul cronicii literare, semnate de Dan Culcer, – se înscrie în imaginea convențională a romanului „după ce [autorul] inovase prin ingenioasa formulă epică a *Ingeniosului bine temperat*: (I) *Dicționar onomastic* (1969) și (II) *Bibliografia generală* (1970), promițând cititorilor săi și un al treilea și un al patrulea tom: *Breviar sau Istoria critică a secolului XX* și *Toxicologia sau Dincolo de bine și de rău*. [...] M.H. Simionescu a cedat în parte modelului generalizat care socotește romanul ca o «specie terapeutică» și imaginii unui cititor care apreciază prezența vocii auctoriale, prin care se impune o atitudine, o opțiune etică și o viziune melioristă, cititor care dorește să se împărtășească fie din «plăcerea aflării adevărului», fie din aceea a «aflării faptului că adevărul nu e simplu» [...]. În aceste condiții trebuie spus că romanul lui M.H. Simionescu își asumă cercetarea unei teme curente în actuala proză românească: *căutarea adevărului*, folosind o structură compozițională relativizantă care dorește și reușește să sugereze dificultatea unei astfel de întreprinderi. Noutatea lui [...] constă în preponderența prezentului în materia epică”. ■ La rubrica *Cronica tânără XX*, Gheorghe Grigurcu schițează portretul lui Marian Papahagi, una din figurile notabile „în cadrul doct al «Echinoxului», în care poeții fac critică, iar criticii profesează poezia [...]. Criticul nu s-a desprins încă de mentalitatea protectoare a «Școlii», oricât de avizate și de

subtile îi sunt analizele, oricât spirit de orientare superior cultural vădește în incursiunile sale.[...]Mai apropiat de Vianu decât de G. Călinescu, de G. Lanson decât de G. Bachelard, tânărul exeget e îmbibat de sentimentul culturii”. Lectura *Exercițiilor de lectură* (Dacia, 1976) dezvăluie un critic conștient de „instabilitatea terenului pe care se plasează, pornind de la concepția operei drept *polysemos*, adică un limbaj voind să comunice prin mai multe voci, în mod neechivalent, același mesaj”, ceea ce-l determină să susțină „ideea legitimității unor căi practic nelimitate. Este un fundament de abordare a fenomenului literar, întrucât «nu există critică, ci doar critici»[...]; într-un imperiu al relativului cum este literatura, critica însăși își descoperă relativitatea propriei condiții. Este un fundament de la care orice sistem critic este posibil și, în ultimă instanță, adecvat, și de la care orice metodă devine valabilă.[...] *Exerciții de lectură* (titlu retractil-ironic) reprezintă un preambul al personalității sale foarte promițătoare”. ■ Semnează poezii Mircea Duca, Molnos și Zeno Ghițulescu.

● **[„Viața românească”, nr. 6]** Nicolae Oprea semnează textul: *Bălcescu, între legendă și realitate* : „Oricum, se poate observa din această succintă reconsiderare a operelor despre Bălcescu că faza «stilizării forțate» a fost depășită, iar eroul își recapătă dimensiunile reale în ficțiune. Suntem departe de acea «distanțare stilizată între erou și lumea înconjurătoare», specifică operelor de pionierat în acest domeniu, opere totuși remarcabile prin prospețimea sentimentelor revivifiate și patetismul menit să resusciteze interesul pentru istorie”. ■ În studiul *Acolade și... sacade*, Cornel Regman se ocupă de cartea lui Aurel Martin: „Înregistrând a șasea carte de critică odată cu volumul *Acolade*, recent apărut, producția de critic literar a lui Aurel Martin îngăduie azi o privire mai cuprinzătoare prin care putem lua seama atât la constantele preocupărilor sale cât și la formula preferată, astfel spus la stilul, maniera și instrumentele de fiecare zi ale acestei magistraturi. [...] Alternarea procedeelelor e, cred, soluția ce se impune, iar în ce-l privește pe Aurel Martin – critic cu o idee care tinde spontan la arborescență – mai multă și o mai substanțială consecvență în a-și respecta felul adevărat de a fi, fără teama că ar putea deveni obositor”. ■ În textul *Prin Slavici, despre critică*, Gelu Ionescu analizează studiul Magdalenei Popescu dedicat autorului menționat în titlu: „Cartea Magdalenei Popescu despre *Ioan Slavici* se adresează aproape exclusiv celor ce se preocupă de literatură – și, prin urmare, autoarea contează nu numai pe situația principial avertizată a cititorilor săi (cărora le amintește totuși, pe scurt, subiectul prozelor autorului, chiar atunci când e vorba de *Moara cu noroc* sau *Mara*), dar și pe o altă disciplină și plăcere, aceea a receptării. La urma urmelor orice carte de critică este scrisă pentru o sferă a publicului care trebuie să-i cuprindă și pe confrăți – și chiar dacă Magdalena Popescu a fost mai restrictivă decât alții, ea nu a împins lucrurile atât de departe încât să-i pună și pe aceștia în dificultate,

cum se întâmplă uneori”. ■ Mihai Zamfir descoperă două voci depărtate – la unison în *G. Călinescu și Iorgu Iordan*: „Ultimele luni ne-au adus două cărți ieșite din comun, tocmai pentru că – aparținând câmpului ambiguu al confesiunii literare – sunt scrise de două personalități opuse din toate punctele de vedere: George Călinescu și Iorgu Iordan. În cazul celui dintâi, memorialistica involuntară se lasă surprinsă în paginile scrisorilor particulare adresate lui Al. Rosetti (*Corespondența lui G. Călinescu* cu Al. Rosetti, București, Ed. Eminescu, 1977); în cazul al doilea, memorialistica apare explicită, cartea oferind asupra lumii și asupra vieții perspectiva originală a unui lingvist de talie internațională ajuns în pârgul vârstei patriarhilor (Iorgu Iordan, *Memorii*, vol. II, București, Ed. Eminescu, 1977)”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni – Fapte* semnează texte: Radu Petrescu, C. Trandafir, Mirela Roznoveanu, Bucur Țincu, Vasile Andru, Vasile Petre Fati, Florin Mihăilescu, Nicolae Oprea, Radu Săplăcan. □ Radu Petrescu face *Scurte însemnări*: „Evenimentul cultural major al ultimului timp este apariția culegerii de texte *Pentru o pedagogie românească* ale profesorului Onisifor Ghibu, această personalitate exemplară care a impus ideea unei pedagogii gândite în datele naționale, a luat parte activă, înțeleaptă și binefăcătoare la atâtea dintre împrejurările istorice ale țării, a fost un ferment de muncă luminată și neobosită până la sfârșitul îndelungii lui vieți și a adăugat, prin toate aceste daruri inestimabile făcute poporului nostru o altă figură de bronz, alături de ale lui Nicolae Iorga și Vasile Pârvan, în panteonul națiunii”. □ La *Discursurile lui Delavrancea* se referă C. Trandafir: „Tudor Vianu spunea despre paginile oratorice ale lui Delavrancea că ele «alcătuiesc un moment de seamă în luptele pentru dreptate și libertate ale poporului român». Desigur, aceasta este rațiunea primă a antologiei alcătuită de Constantin Călin, *Discursuri*, ed. Minerva, colecția «Arcade», 1977. Interesul față de aceste discursuri este sporit și de posibilitatea pe care o oferă ele în înțelegerea adevăratei măsuri a personalității lui Delavrancea. S-au făcut multe speculații, privitoare la natura dublă a ilustrului personaj: oratorul și scriitorul, care, potrivit unei binecunoscute maliții, s-ar deranja reciproc, când, de fapt, fiecare dintre cele două domenii în care s-a manifestat Delavrancea trăiește prin sine, într-o firească libertate. Apelul la sugestiile retorici noi va putea da disocierilor un fundament mai trainic și o perspectivă mai limpede”. □ La ultima carte a lui Virgil Gheorghiu: *Cântece finale de faun* (Eminescu, 1977) se referă Mirela Roznoveanu: „...închide ciclul *Cântece de faun* apărute cu mai bine de trei decenii în urmă și continuate apoi cu *Trezirea faunului* (1973). Compoziția este muzicală, de sonată. Temele contrastante enunțate se împletesc armonios pentru a culmina într-o sinteză de tonuri grave, profunde... Bogăția coloristică, plasticitatea, într-un cuvânt, vizualitatea acestui amplu poem emoționează prin insinuarea, rău-prevestitoare, a crepusculului. *Bătrânul faun* își trăiește ultimele zile”. □ Pornind de la întrebarea: *Roman de dragoste?*, aceeași autoare

prezintă romanul lui Virgil Duda, intitulat *Cora*: „Aparent o poveste de dragoste aici ironică, aici tragică, cu eroi provinciali și nostalgici trăind și respirând într-o când dulce, când explozivă provincie, este Cora, al cincilea roman al lui Virgil Duda. Apărută în colecția *Romanul de dragoste* a editurii Eminescu, cartea pare că vrea să se înscrie scrupuloasă în exigențele seriei. Ea derulează, pe mai bine de patru sute de pagini, iubirea, traversată de evenimente puține și banale, dintre o tânără practicantă care abia trece de 20 de ani și Bujor Niculescu, numai în vârstă de 30, inginer șef al unui important obiectiv industrial, adjunctul și preferatul Burghele, personaj proeminent în *Catedrala*, reluat aici de autor pentru a consolida cu un nucleu ceva mai rezistent romanul”. □ Bucur Țincu analizează *Jurnalul lui Gala Galaction*: „Din *Jurnalul lui Gala Galaction* – operă memorialistică decisivă pentru înțelegerea operei dar mai ales a omului – au apărut până acum două volume sub îngrijirea lui Teodor Vârgolici: primul, în 1973, cuprinzând însemnările din 1898-1912, iar al doilea recent, în 1977, pentru perioada 1917-1944, anii 1913-1916 lipsind din caietele scriitorului”. □ Vasile Andru consemnează evenimentul: *Eugen Barbu, laureat al premiului «Herder»*: „Eugen Barbu este al șaptelea scriitor român încununat, la Academia austriacă de știință, cu prestigiosul premiu internațional «Gottfried von Herder». Distincția aureolează o creație care numără mii de pagini, multe purtând pecetea duratei. O recunoaștere internațională de acest gen se răsfrânge atât asupra scriitorului cât și asupra literaturii române”. □ Vasile Petre Fati descoperă în volumul Angelei Marinescu, *Poeme albe: Poezie și existență*: „Angela Marinescu face parte din acei poeți pentru care măsura în care existența devine privilegiu poetic o dă gravitatea imediată a tonului, totdeauna provocator dar și umil, acceptarea tensională a gratuității și deriziunii cotidianului imediat. Deloc întâmplător, impactul existențial se traduce printr-o senzualitate imperativă și sentențioasă, coexistând, uimitor, cu o dezarmare absolută în fața vieții”. □ Florin Mihăilescu reflectează la *Situarea unei probleme*: „O tentativă foarte ambițioasă reprezintă noua carte a lui Titu Popescu despre *Specificul național în doctrinele estetice românești* (Editura Dacia, 1977). Fiind la origine o teză de doctorat în filologie, lucrarea intenționează să înfățișeze sistematic problematica fundamentală a etnicității artei așa cum apare ea formulată și soluționată în opera principalelor spirite doctrinare ale gândirii estetice românești”. □ Radu Săplăcan se ocupă de cartea lui Ion Cocora intitulată *Privitor ca la teatru* (Dacia, 1977): „Alături însă de o serie de observații de real interes, Ion Cocora poate fi surprins și în situații în care, din motive de confrerie literară, încearcă să scoată basma curată spectacole mediocre. Atunci cronicarul reinventează pur și simplu spectacolul, citindu-i mai ales intenționalitățile... Abstracție făcând de atari renunțări la exigența critică, cele două volume din *Privitor ca la teatru* constituie o contribuție de cert profesionalism la promovarea valorilor autentice ale teatrului românesc”.

• [„Književni život”, nr. 1; Revista Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A4, număr de pagini 96; colegiul redacțional: Vladimir Čokov (redactor-șef), Nebojša Popović, Svetomir Rajkov, Živko Milin, Ilija Rajkov] Din lirica scriitorilor sârbi din România citim versuri semnate de: Vladimir Čokov, Draga Mirjanić, Čedomir Milenović, Živa Popović, Ivo Munćan, Slavomir Gvozdenović, Srboljub Mišković. □ Proza este semnată de Svetomir Rajkov, Čedomir Milenović, Svetislav Marković. □ Apar și două reportaje: Ivo Munćan scrie despre *Iugomotive*, iar sub semnătura Arkadija Živanov citim *Note de la țară*. □ Din lirica iugoslavă citim poezii semnate de Desanka Maksimović și Antun Branko Šimić. □ Apare și un text dramatic scris de Branislav Nušić. □ În traducerea lui Kolja Mićević apar versurile lui Paul Valéry. ■ Numărul se deschide cu un al treilea reportaj, scris de Aleksandar Petrović, numit *На вертикали уснона (Pe verticala ascensiunii)* prin care este prezentată despre Unitatea Mecanică din Timișoara (UMT). ■ Ion Horațiu Crișan marchează *2050 година од стварања прве централизоване и независне државе под вођством Буребисте (2050 de ani de la crearea primului stat centralizat și independent sub conducerea lui Burebista)*. ■ În rubrica numită *Књижевна критика (Critica literară)* citim: □ Despre *Улога књижевне критике у усмеравању развоја књижевности (Rolul criticii literare în îndrumarea dezvoltării literaturii)* scrie Živko Milin, oferind cititorilor liniile generale ale rolului criticii literare, precum și obligațiile pe care aceasta le are. Textul se încheie cu notarea lacunelor criticii literare printre scriitorii sârbi din România, notând lipsa sintezei și menționând o primă sinteză încercată de N. Popović. □ Andrei A. Lillin semnează *Динамизам неких стваралачких метода у савременом румунском роману (Dinamismul unor metode creatoare în romanul românesc contemporan)*, notând tendința reflectării realității în romane. Sunt analizați scriitorii Marin Preda, D.R. Popescu, Dinu Săraru, Ștefan Bănuțescu, George Bălăiță, Mihail Diaconescu, Francisc Păcurariu. Autorul textului se „mulțumește” cu semnalaarea „unor metode autentice în creația romanului românesc contemporan, prin al căror dinamism se garantează romanului un salt valoric care trebuie luat în considerare”. ■ Citim recenzii: □ Cristea Sandu Timoc semnalează că la Editura Minerva, 1977, a apărut volumul de *Poezii populare sârbești*, adunate de Vuk Stefanović Karadžić. □ Nicolae Țirioi scrie despre volumul lui Marin Sorescu, *Trei dinți din față* (Eminescu, 1977). Autorul recenziei notează că există o „volatilitate a personajelor feminine”, dar că „poate tocmai această lipsă a caracterului temperamental cu care Marin Sorescu mereu persiflează inocența sensibilității dă ștampila originalității personalității unui scriitor talentat și valoros”. □ V. Ćirić semnalează că au apărut *Satire* de Radoje Domanić (Kriterion). □ Cezar Apreotesei scrie despre volumului *Burebista și epoca sa* de Ion Horațiu Crișan (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1977).



ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

# CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIV-B

1978

IULIE-DECEMBRIE

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**

**Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.**

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii  
Române, 2010-  
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

**Vol. 24-B : 1978** / Andreea Apostu, Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, ...  
; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. -  
ISBN 978-973-167-576-3

I. Apostu, Andreea

II. Bănică, Ana-Maria

III. Brăgaru, Carmen

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

*Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.*

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

*Tehnoredactor:* Luminița Login

*Coperta:* Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Andreea APOSTU, Ana-Maria BĂNICĂ, Elena BOTEZATU,  
Carmen BRĂGARU, Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN,  
Cristina DEUTSCH, Ștefania DRAGOMAN, Alexandru DUMITRIU,  
Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA, Marjia NENADIĆ ZURKA, Daiana RADU,  
Lavinia TACHE, Andreea TELIBAN, Andrada YUNUSOGLU

# CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXIV-B

1978

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ  
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura  
Muzeul  
Literaturii  
Române



București, 2020



## IULIE

### 1 iulie

• [„Luceafărul”, nr. 26] Coloana destinată editorialului găzduiește două poezii ale lui Mihai Beniuc: *Suntem aici* și *Ca Văcărescu*. ■ Teodor Balș invită la un scurt popas reportericesc *La Mircești, după o sută de ani...* ■ Elena Tacciu descifrează unele *Simboluri eminesciene*. ■ Aduce *Artele în agora* Ion Iuga. ■ Câteva *Reflecții asupra basmului (I)* desfășoară Vasile Nicolescu. ■ În *Invocarea ființei*, Mihai Coman analizează cartea lui Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*: „Premiza de la care pleacă autorul este una de o mare simplitate. Ea descoperă un adevăr esențial, adevăr pe care gândirea filozofică, antropologia și lingvistica modernă vin să-l susțină cu noi date. C. Noica cercetează imaginea despre ființa încrustată în «gândirea infuză a limbii noastre sau sensibilitatea filosofică românească». Omul se definește (= se face) și redefinesște mediul înconjurător prin cultură. Cultura, ca orice rod al vieții sociale, presupune schimbul de informație, adică limbajul. Iar acesta nu este altceva decât o progresivă luare în stăpânire a lumii, un efort continuu de a adapta lumea la om și omul la lume. Iată de ce, în spațiul limbii, se pot întâlni (oglundite lăuntric, cuprinse intensiv în miezul cuvintelor) problemele fundamentale ale existenței omenești. Limba, interpunându-se între om și lume, exprimă, în egală măsură, structura esențială a realului și dimensiunile definitorii ale umanului. Prea obișnuiți cu cuvintele noastre de toate zilele uităm adesea să ne aplecăm asupra ecurilor îndepărtate care răzbat odată cu ele. Lucrarea de față este o încercare de sinteză a vuietelor de adâncime (deși etern prezente) care sălășluiesc în orizontul limbii române”. ■ În *Instantaneele sale*, Șerban Cioculescu îl portretizează pe *Tudor Vianu, călător*, întrebuițând „tușe” din volumul de *Scrieri de călătorie*, selecție, prefată și cronologie de Gelu Ionescu. ■ Marian Vasile comentează pe marginea ideilor de *Original și moral în critica lui Eugen Lovinescu*. ■ *Identificările* lui Mircea Martin intră sub lupa critică a lui Dan Cristea: „Prin *identificare* Mircea Martin înțelege nu atât fuziunea de conștiințe preconizată de G. Poulet în decursul unei viabile operațiuni critice («critica de identificare»), ci un anumit tip, reperabil, de relație a creatorului cu lumea și cu sine, o atitudine responsabilă, intens participativă, o asumare ardentă a riscurilor creației și deopotrivă a imperativelor superioare de existență, într-un cuvânt, acel *ce* irepresibil care legitimează și autentifică prin implicare profundă experiența unei opere. Astfel conceput, gestul identificării este sinonim cu opțiunea fundamentală a creatorului, cu integrarea sa în istorie și în cotidian, cu *acoperirea* specifică de efort conștient și de luciditate trează de care dispune o creație. De altminteri, în viziunea criticului, conștiința poetică nu înseamnă altceva decât «efortul mereu reluat al poetului de a-și întrezări, provoca și păstra adevărata vocație». Demonstrațiile făcute de Mircea Martin în cele câteva eseuri cât și în propunerile cuprinse în articolele de mai

mică întindere din secțiunea volumului numită *Imposibila gratuitate* au în vedere faptul că o carte, o adeziune, o soluție de viață sau de creație, o obsesie ori o formulă artistică se raportează întotdeauna rezonant, într-un mod afectiv, moral sau intelectual, la un întreg care poate fi integralitatea operei sau nu mai puțin integralitatea realității. Orice scriitor veritabil, se subînțelege, încearcă să se integreze în sine și totodată în unitatea lumii, cu toate riscurile și cu toate asumările de rigoare, și deschiderea fericită sau nefericită a unui astfel de demers recuperator măsoară eficacitatea acțiunii sale. [...] Proprii lui Mircea Martin îi sunt tocmai o demnitate a concepției și a stilului, un mod de a gândi *frumos*, fundamental frumos, care nu provine numai din atașamentul său la zonele în care literatura pare să-și dea adevărata măsură de gravitate, de înălțime și de permanență umană, ci și dintr-o organizare interioară în care primează înlănțuirile armonioase, elevațiile sufletești, împotrivrile implicite față de aspectele stricte și gregare. Limbajul său este unul sărbătorec ca și lucrurile pe care ține să le observe cel mai adesea și să le scoată într-o pilduitoare evidență. Tot ceea ce scrie criticul are o anume gravitate, reperabilă chiar și în articolul ocazional, căci el se așază mereu în punctele ce împiedică gândirea să se coboare și să se înjosească în vreun fel. O autoimpunere permanentă îi impune temele înșeși de abordat, dintre cele mai nobile ce pot fi extrase dintr-o operă și o experiență umană, dintre cele care, spațializate printr-o metaforă, pot deveni emblematice. Însăși această temă a identificării înseamnă în cazul său, în ultimă instanță și indiferent de soluțiile propuse, o identificare, o temă a conștiinței responsabile, a asumării riscurilor, a sfidării ridicolului din sentimentul consolidat al propriei valori și îndreptățiri. Din spiritul operelor criticul scoate un stil de existență și o mentalitate pozitivă”. ■ Constantin Crișan scrie despre *Nicolae Baltag sau adevărurile criticului tânăr*, apreciind că volumul postum *Polemos* (îngrijit de Gheorghe Istrate, cu un cuvânt înainte de Eugen Simion) este suficient pentru a „dovedi vocația definitivă în apele clare ale eseului și criticii literare”. ■ D.I. Suchianu semnalează *Monografia unei capodopere*, lucrarea lui Tudor Caranfil, „*Romanul*” unui film, despre *Cetățeanul Kane* de Orson Welles. ■ În *Triumful conștiinței și lucidității*, Maria-Ana Tupan aduce în atenție versiunea românească a *Prăbușirii* lui Robert Flinder, în traducerea lui Adrian Hamzea. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu selectează două volume „sitate” *La izvoarele virtuților ostășești*, ambele apărute la Editura Militară: romanul *Treptele iernii* de Traian Reu și cartea de poezie *Gloria șoimilor* de Marin Codreanu. ■ Sub egida *Biografia cărților noastre*, Doina Uricariu realizează un interviu cu Al. Piru („*Am descins pădurea lirică*”), pornind de la istoria acestuia, *Poezia românească contemporană*. Câteva destăinuiri și observații: „Intenția mea mărturisită a fost de a întocmi un tablou al poeziei românești contemporane dintr-un sfert de veac, pe cât posibil complet, cu judecăți de valoare argumentate. Am situat autorii în trei zone pe criteriul vârstelor coexistente în secol, cărora le-am zis generații, dar pe ca-

re nu le-am gândit ca generații literare, de unică orientare și mentalitate, ci doar ca vârste presupunând formații intelectuale, experiență de viață și lecturi diferite, dacă aceste lucruri merită să fie luate în considerație când apreciem opera unui poet (eu cred că da). Nu am clasificat pe stiluri de creație, categorii sau modalități, pentru a nu aduce individualitățile la același numitor, dar la fiecare autor am sugerat maniera în care putem să-l încadrăm. Am descris amănunțit pădurea lirică dintre 1950-1975, niciodată indiferent la valoarea spețelor. Pentru perioada de care m-am ocupat, n-am de adăugat lucruri noi. Aveam de gând să fac mici retușuri în eventualitatea unei noi ediții”; „Cantitatea e adesea în raport invers cu calitatea, lucru care trebuie demonstrat și statistic. Rar poet bun care să fi scris mult, cu excepția lui Arghezi și Blaga. Un poet, totuși, excedentar e Mihai Beniuc. Cazul cel mai bizar e al poezilor care nu știu să selecteze. Cunosc și selecții făcute în pofida criticilor, cu eliminarea pieselor apreciate și menținerea ostentativă a pieselor incriminate”; „Receptarea critică a poeziei (Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mihai Ungheanu, Dan Cristea) a trebuit să țină seama de mutațiile survenite în poezia însăși care dacă ometem (dar nu e corect) pe Arghezi, Barbu, Blaga, Philippide, Botta, Jebeleanu, Beniuc, care au dominat tot timpul scena literară, chiar prin absență (ca Barbu și Blaga) au afectat opera unor poeți reafirmați după o lungă tăcere (Geo Dumitrescu, 1963, Ștefan Augustin Doinaș, 1964, Ion Caraion, 1966) sau afirmați după o experiență incertă, părăsită, tăinuită sau juvenilă (Leonid Dimov, 1966, Ana Blandiana, *Călcâiul vulnerabil*, 1966, A.E. Baconsky, *Oul și sfera*, 1967, Adrian Păunescu, *Fântâna somnambulă*, 1968, Ioan Alexandru, *Vămile pustiei*, 1969, Mihai Ursachi, 1970, Adrian Popescu și Mircea Dinescu, 1971). «Buzduganul unei generații», după expresia lui Eugen Simion, a trecut de la Labiș la Nichita Stănescu, de la un poet pierdut înainte de vreme la un poet azi de ecou internațional. Critica (cei amintiți și alții) a făcut o primire rapidă și generoasă acestor poeți, în bloc și individual. Dar cum din 1970 existau niște modele, noii sosiți de la această dată au fost întâmpinați cu oarecare ezitări. E adevărat că între timp s-a proliferat prin larghețea forurilor editoriale o poezie mimetică sau stereotipă de veleitari, urcând numărul autorilor de poezie la cifra de 350 (după un inventar cvasioficial). Elanul cântăreților de muzică fără note a trebuit să fie oprit prin organizarea de concursuri. Nenorocirea e că recolta obținută prin concursuri e foarte rar semnificativă artistic. Abia se rețin două-trei nume”; „Cronica cea mai judicioasă mi s-a părut aceea a lui Mihai Ungheanu. N-am citit tot ce s-a scris despre mine. Cornel Regman a susținut că prezintă literatura segmentată sau, cum zice Marian Popa, aleg «o tranșă temporală convențională», nu întreprind cercetarea integrală a fiecărui autor (e vorba de acei autori care ies din limitele perioadei 1950-1975). Consider obiecția fără rost, nu numai pentru că despre Arghezi, Blaga și Philippide am mai scris și despre opera dinainte de 1940 în alte cărți, dar și pentru că aici era vorba de a înfățișa un sfert de secol de poezie, poezia română de azi și nu

cea dintre cele două războaie. Am motivat undeva de ce Ion Vinea a cărui operă lirică datată nu depășește anul 1944 (volumul *Ora fântânilor*, apărut în 1964, de intitulază așa după o poezie datată 1930 și publicată în 1938). Nu puteam însă să exclud pe Arghezi care după război și-a triplat opera, pe Blaga care și-a dublat-o, pe Philippide cu excepționalul său *Monolog în Babilon*, fiindcă, sunt de acord, locul lor în istoria literaturii române e, ca și al lui Vinea, în perioada interbelică, eu însă am făcut doar tabloul poeziei române de azi. N-au lipsit invectivele, mângâierile (Cartea e un instrument «util» sau «indispensabil» de lucru) și... abținerile. Singurul succes real: am dispărut din librărie în câteva ore, nu sunt de găsit la anticariat, nici în bibliotecă". ■ *La Fragmente critice*, Eugen Simion scrutează opera lui *Nicolae Vela*, autor în care identifică „un ironist cu o remarcabilă capacitate de invenție verbală, unul dintre cei mai fini pe care i-a produs proza românească după 1960. Punctul lui de plecare este, prin plăcerea spectacolului verbal, Marin Preda din «O adunare liniștită», dar și Creangă prin șiretenia limbajului și gustul pentru personajele «dugoase», sucite, în genul lui Dănilă Prepeleac. Un spirit folclorizant și un «Creangă al Argeșului», N. Vela nu aspiră, totuși, să fie. Țăranii lui suferă de un complex al rafinamentului și trec, ca aristocrații din proza lui Proust, prin stări abstracte de neliniște". ■ În cadrul rubricii unde sunt aduși în prim-plan *Contemporanii noștri*, Artur Silvestri propune *Poezia lui Ion Brad*, care, chiar dacă „se metamorfozează geografic” nu „pierde din teme căci Ion Brad duce peste tot un spirit tradițional și o sensibilitate invariabil transilvană, adică românească”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Dintre corespondenți, Adrian Alui Gheorghe: „Stagnare și închistare (cam de multă vreme!). Ar trebui să ieșiți mai «la larg», să atacați și alte zone de inspirație, să zăboviți și asupra altor experiențe [...]. Ceva mai bine în «Sisif», «Cântecul păcii». Mai bune, în celălalt plic, «Ipoteze», «Ithaca». Proiectele școlare de care ne vorbiți sunt foarte binevenite. Vă felicităm și vă dorim succes”. ■ Virgil Carianopol versifică *Învățătoarea*. □ Cu grupaje de versuri sunt prezenți Gheorghe Pituț, Anghel Dumbrăveanu, Anghel Mora, Aurelian Chivu și Agatha Grigorescu Bacovia. □ Proză publică Ioan Prigoreanu (*O ultimă întrebare*) și Mircea Săndulescu (*Incendiu la ferma de păuni*). ■ La *Mapamond*, regăsim traduceri ale lui Aurel-Dragoș Munteanu din poezia tinerei scriitoare americane Margaret Ashlock, versiunea românească a unui fragment din *Memoriile* lui Saint-Simon, semnată de Tașcu Gheorghiu, precum și câteva însemnări ale lui Romul Munteanu despre lirica lui Eugène Guillevic, în *Universul reificat în poezie*.

● [„**Tribuna României**“, nr. 136] Un interviu interesant cu directorul Sergiu Celibidache, stabilit în străinătate, realizează Doru Mielcescu: „– *Referindu-ne la formarea dvs. dirijorală, ați fost de la început conștient că e vorba de vocație?* – Sigur, altfel cum aș fi putut rezista la 26 de ani de pregătire tehnică? – *Ce v-a determinat totuși să renunțați la preocupările matematice?* – Dar n-am renunțat la matematică! Și azi, dacă aș avea timp, m-aș ocupa bucuros de



teoriile matematice care sunt fascinante și mă interesează din toate punctele de vedere. – *Există o apropiere între muzică și matematică?* – Directă, niciuna! Desigur că un matematician stăpânește o înlănțuire logică ce poate servi, natural, la studiul materialului sonor. Dar de aici până a ajunge la intuiție – care e esența apropierii de muzică – e mult drum. [...] – *Vreau să spun că stilul dvs. dirijoral s-a bucurat de un succes deosebit.* – Dar eu nu am niciun stil. Eu fac muzică așa cum cred că trebuie făcută. Probabil că muzica a fost cea care a avut succes. Eu nu am niciun merit. Eu sunt executorul testamentar al unui document, al unei partituri pe care trebuie s-o pun în valoare așa cum a indicat autorul.” ■ Cursul dialogal de limba română a lui Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate ajunge la lecția recapitulativă (a XIX-a). ■ Într-un număr consacrat prestigiului literaturii române în străinătate și premiilor câștigate de scriitori români, Aurel Martin mai adaugă panopliei de laureați și pe Eugen Barbu, care a obținut premiul Herder, și pe Marin Sorescu, care a câștigat în Italia premiul *Le Muse*; apoi, îl elogiază pe Eugen Barbu în felul următor: „Eugen Barbu întruchipând în sine și pe *homo faber*, și pe *homo ludens*, și pe *homo cogitans*, și pe *homo sapiens*. Dar mai ales pe *homo humanus*. Sub aripa terențianului «*Homo sum. Nihil humania me alienum puto*». Literatura lui validând adevărul că, efectiv, ca sensibilitate umană, nimic nu-i este străin. Eugen Barbu e unul dintre multiplele portrete ale acestei sensibilității românești.” (articolul *Eugen Barbu, laureat al premiului Herder*).

## 5 iulie

- [„*Scânteia*”, nr. 11157] Prof. Univ. Dr. Ion Zamfirescu opinează asupra *Modalităților contemporane în teatrul istoric* și scrie: „Drama istorică înregistrează sub ochii noștri atât la noi, cât și pe alte meridiane ale culturii, o puternică și semnificativă revenire în actualitate. [...] Drama istorică, în felul descriptiv și colorat cum o vedea mentalitatea romantică sau așa cum a fost concepută la noi în spirit sămănătorist, reprezintă o etapă depășită. Cea care îi ia locul este mai adâncă, mai reflexivă, mai scrutătoare. [...] Drama istorică se află azi la o răscruce în care spiritul vremii îi cere să-și ia, pe lângă răspunderi de artă și răspunderi filozofice.”

## 6 iulie

- [„*Flacăra*”, nr. 27] Nicolae Stoe publică poezia *Mureșan*, iar Ionel Tecsă, *Mamei*. ■ În *Dintre sute de catarge*, Adrian Păunescu publică poezia *Plutire*. ■ În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, Gheorghe Amuza, cu titlul *Cronica*, prezintă edițiile 315, 316 și 317. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (17)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Charros*. ■ Pompiliu Marcea, în *Doi poeți și cele mai frumoase poezii ale lor* publică două portrete dedicate lui Ioan Alexandru („Ioan Alexandru cere aripi mari, e un poet titanian cu suflu metafizic, și opinăm că aici își va afla adevărata che-

mare și adevărata măsură. Ca vechii romantici el este un profet care, clamând în pustie, nu încetează să lumineze cu verbul său înflăcărat mulțimile. O resurrecție morală și implicit estetică nu este străină de intenția poetului. În tânărul sfios și angelic se ascunde, ca în străfundurile unei pajiști cu albăstrele, un fluviu de lavă incandescentă ce va hrăni multă vreme destinele poeziei române.”) și Constanței Buzea („În poezia Constanței Buzea o femeie de o mândrie neînduplecată își rememorează clipele de fericire, îl invocă pe cel plecat și îi așteaptă întoarcerea, își inventează mici probleme pentru a le uita pe cele esențiale fiind, ca și eroinele din tragediile grecești, un exemplu de câte poate îndura omul și câte poate el învinge. Deși în poezia finală a volumului autoarea declară că arta nu înseamnă totuși salvarea („Durerea naște poezie, / Balsamul nu-l găsim în ea.”) întreaga carte este un superb elogiu adus puterii creatoare. Lirica sa despre absență și așteptare, scrisă într-o viziune lipsită de culori vesele, reprezintă creația unei poete de mare talent care sărbătorește eroismul condiției umane, lupta permanentă în care învingători și învinși își schimbă rând pe rând rolurile.”). ■ Constantin Crișan scrie despre *Sonetele lui Shakespeare în viziunea lui Gheorghe Tomozei*, o prezentare a celei de-a treia versiuni a *Sonetelor* în limba română. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă romanul lui Radu Tudoran, *Casa domnului Alcibiade*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Cseke Gábor și Victor Niță. □ În *Ochii și urechile lumii*, Radu Cosașu publică *Un tur pe Terra*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică eseul *Vârstele omului*.

• [„**Orizont**”, nr. 27] La ordinea zilei, se află chestiunea „prozei în actualitate” pentru a cărei decantare sunt propuse un grupaj de analize a textelor scrise de patru „prozatori profesioniști”. Astfel, Alexandra Indrieș relevă contradicțiile interne din romanul *Nesfârșitele primejdii* al lui Mircea Horia Simionescu, despre care scrie, în final: „Romanul *Nesfârșitele primejdii* ne apare exemplar pentru felul cum un scriitor știe să se înnoiască, rămânând consecvent cu sine. Și pentru felul cum știe folosi toate procedeele și tehnicile narrative, și în special confuzia, acest procedeu esențial al timpului nostru [...]” ■ Ion Maxim ridică vâlul de deasupra „poeticii de uz propriu” al lui Radu Petrescu, analizând *Oceanul întors*, despre care notează: „Ceea ce încântă în această carte este ritmul interior al frazei, ritmica ei întregă (s-ar putea cita pasaje întregi), ca și observațiile surprinzătoare privind anticalofilia lui Camil, estetica lui Croce sau modalitatea critică.” ■ Cornel Ungureanu demonstrează calitățile narrative ale romanului *Ucenicul neascultător*, al lui George Bălăiță, subliniind că este „o demonstrație de stăpânire perfectă a tehnicilor clasice și moderne ale narațiunii, a capacității de a pune întrebări vizavi de existența romanului. *Ucenicul neascultător* poate fi, în acest sens, chiar autorul, care, ajuns la maturitate, refuză, cu orgoliu, tutela modelelor.” ■ Un alt prozator, „de real talent”, care reține atenția criticului Lucian Alexiu, este Eugen Uricaru, cu volumul *Antonia. O poveste de dragoste*. ■ Doi termeni deseori folosiți

de Sadoveanu, și anume „dragoste” și „iubire”, cărora li se alătură mai arhaicul „libov” (din romanele istorice), îi stârnesc lui G.I. Tohăneanu ample digresiuni istorice și stilistice (articolul *Libov*).

● [**„România literară”, nr. 27**] Cuprinde poeme de Vlaicu Bârna, Neculai Chirica, Radu Cârnci, Magdalena Brăiloiu, Carmen Focșa, precum și texte în proză de Alexandru Papilian, Răzvan Petcu, Valeria Negovan, Ion Arieșanu. Sunt publicate de asemenea versuri de K.P. Kavafis (trad. Antița Augustopoulos-Jucan). ■ George Ivașcu semnează editorialul *Publicistica scriitorilor*, cu ocazia apariției volumului V din seria *Opere* de Ion Vianu: „Volumul recent, precedat, în 1977, de acela consacrat exclusiv, precum sună și titlul, publicisticii literare [...] ne surprinde, totuși, prin timiditatea – ca să nu denumim altfel circumstanțe pe care nu le cunoaștem exact –, timiditatea, deci, în privința activității de gazetar cotidian a lui Vinea din timpul cel mai dificil pentru un asemenea reflector de conștiință: cel din anii ultimului război.” ■ Din rubrica *Viața literară* aflăm că plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor a avut loc pe 29 iunie 1978. În cadrul acesteia a avut loc o prezentare a activităților Uniunii de la ultima plenară din 26 mai 1978, precum și a viitoarelor acțiuni din timpul lunilor de vară. ■ Ion Ianoși raportează discuțiile avute la întâlnirea secțiilor de proză și de critică ale Uniunii Scriitorilor din București în articolul *Întreaga viață*. Aspectul cel mai discutat a fost caracterul proteic al romanului românesc contemporan, care îmbină mai multe genuri, maniere și formule narative: „Despre majoritatea recentelor noastre romane de valoare vom putea spune că ele nu sunt romane propriu-zise, ci ample reportaje ori destăinuiți, povestiri libere sau poeme în proză, meditații etice și confruntări filosofice – eventual, câte puțin, toate la un loc. E rău? Nu cred; procesul a început încă în secolul trecut și s-a confirmat prin unele dintre cele mai pasionante cărți ale prezentului veac, fascinante chiar dacă, sau mai cu seamă pentru că nu le putem încadra într-o mai puțin încăpătoare și mai precisă casetă decât aceea, anume, a «cărții».” Ion Ianoși își dorește aceeași polivalență, deja perceptibilă de altfel, și în cazul criticii literare: „de ce n-ar concura însă cărțile noastre de critică romanele confrăților – au existat doar și cărți de filosofie înălțate asemenea unor fascinante romane. Cred că asemenea «cărți» de critică s-au și născut și sunt pe cale de a se naște. [...] Cred și sper într-un critic literar care, devreme ce este critic propriu-zis, este om politic, etician, filosof, este martor, cugetător, vizionar, este om de știință și, de ce nu, și romancier, de ce nu și poet?” ■ În dosarul *Trei opinii despre lirica lui Adrian Păunescu*, redacția reunește texte de Mircea Iorgulescu, Daniel Dimitriu și Aurel Martin. În *Autorul și cartea*, Mircea Iorgulescu afirmă existența unui adevărat „fenomen Păunescu”, care depășește granițele poeziei: „Teribilul, deși era oarecum de prevăzut, succes de librărie al volumului *Poezii de până azi* se adaugă unui complex de elemente ce alcătuiesc, împreună, un fenomen intrat sub diverse aspecte în conștiința publică – «fenomenul Păunescu». [...] După 1971, și în special după 1973,

când devine redactor-șef al revistei «Flacăra», poetul este, dacă nu eclipsat, cel puțin întrecut în notorietate de ziarist, de cântăreț, de însuflețitorul tinerilor, de recitator, de actor, de regizorul unor spectacole răsunătoare.” Conform criticului, în antologia *Poezii de până azi*, poetul este pus în scenă de autor: „*Poezii de până azi* este o carte astfel organizată și concepută încât să reprezinte creația poetică a unui autor care se exprimă și prin poezie. [...] Cartea are aspectul unei reprezentări poetice: poetul este pus în scenă de autor. De același autor care și-a impus aiurea principiile poetice și care, acum, le aplică propriei lirici, încercând să o domine, să o manipuleze, să o regizeze. Și reușind; întoarsă asupra domeniului propriu, forța poetică îl reordonează potrivit cu noul rol atribuit poeziei.” □ Daniel Dimitriu evidențiază în *Poezie activă și eficientă* caracterul politic și gazetăresc al liricii lui Adrian Păunescu: „Spirit activ și eficient, el a înțeles că numai o poezie activă și eficientă riscă să nu se piardă pe drumul dintre autor și cititorii săi de azi. Numai astfel s-ar putea explica faptul că acest scriitor și publicist de primă mână include și gazetăria versificată într-un volum care prin colecție și tiraj devine reprezentativ.” □ În *Condiția poetului*, Aurel Martin consideră că Adrian Păunescu realizează în antologia sa un exercițiu de detașare și relectură lucidă a propriei opere: „Ajuns la vârsta primelor retrospective, Adrian Păunescu ne propune, prin *Poezii de până azi*, un portret care se vrea (și izbuteste să fie) esențializat. Renunță, ca atare, la cronologia măștilor sale lirice. Preferând să ni se divulge ca unitate în diversitate simultană. Își organizează, deci, opera după criterii deopotrivă subiective și obiective, menite a-i reliefa obsesiile fundamentale, de durată. [...] Imaginea e caleidoscopică, trădând efortul poetului de a-și privi scrierile de la altitudinea lucidității, ca într-un spectacol brechtian.” ■ În *Titu Maiorescu și discipolii săi*, articolul din rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu comentează pe marginea volumului *Corespondență între T. Maiorescu și prima generație de maioreșteni*: „Culegerea antologică [...] confirmă ceea ce se știa de către puțini și îngăduie tuturor să-și facă o idee exactă despre valoarea etică a relațiilor dintre profesor și studenți, precum și dintre șeful de școală literară și următorii săi.” ■ Cu ocazia împlinirii a 10 ani de la moartea lui Petre Pandrea, Ov.S. Crohmălniceanu redactează un articol elogios despre personalitatea acestuia, intitulat *Amintiri despre Petre Pandrea*. ■ Nicolae Manolescu discută volumul *Perspective critice*, de Al. Călinescu (Junimea, 1978): „Remarcabilă, interesantă, cartea lui Al. Călinescu reprezintă, în unele privințe, un moment depășit de autorul însuși. Articolele provin de altfel din recolta a vreo șase ani. *Caraigiale sau vârsta modernă a literaturii* era un pas mai departe, dar nu, principal, altceva. E vorba, în ambele, de a stabili un instrumentariu și de a schița unele, destul de modeste, aplicații. Fie în sensul unor sistematizări teoretice, fie, mai degrabă, după cât pot deduce din turnura studiilor de până azi, în sensul unor interpretări moderne, critica lui Al. Călinescu va trebui să se elibereze de o inexplicabilă și prelungită timiditate. Ambiția proiectelor nu e ultimul

lucru care se poate cere unui critic.” ■ În *O „restituire” aproximativă*, George Muntean recenzează *Amintirile lui Iraclie Porumbescu* (Dacia, 1978). ■ Conform Danei Dumitriu, romanul lui Petre Vintilă, *Un soldat în căutarea patriei* (Dacia, 1978) se situează deopotrivă în categoria reportajului istoric și a ficțiunii: „Un soldat în căutarea patriei rămâne prin inserarea documentelor [...] în rețeta reportajului istoric, dar o depășește atunci când introduce personaje fictive, conflicte fictive, momente închipuite din existența unor oameni, motivații psihologice și dispute fanteziste, chiar dacă fantezia autorului merge în spiritul epocii, căutând să o «simbolizeze».” ■ Sorin Titel scrie o cronică pozitivă a romanului *Casa domnului Alcibiade*, de Radu Tudoran, care își fascinează cititorii deopotrivă prin forța narațiunii, modernitate și fantezie: „*Casa domnului Alcibiade* e una din cele mai bune cărți scrise de Radu Tudoran. O carte care impresionează nu numai prin amploare sau prin vigoarea povestirii, ci, de asemenea, și prin modernitate, prin rolul pe care prozatorul îl acordă imaginarului, fanteziei, fără ca prin aceasta să se dilueze, în vreun fel, textul de un realism pregnant.” ■ În *Starea prozei (III)*, Laurențiu Ulici comentează volumul de nuvele *Somnul pe râu* (C.R.), de Nicolae Cabel: „e dominat de maniera scenaristică-reportericească, narațiunea curgând în fraze scurte, localizante și indicative pentru mișcarea personajelor într-un cadru dat. Substanța epică ține de faptul divers, în registrul de senzație [...] sau în registrul banalului cotidian...” ■ Este publicată o convorbire realizată de Geta Ciocâltea cu criticul literar Robert Kirsch. ■ Ana Blandiana semnează textul *A reveni* în secțiunea *Atlas*. ■ Fănuș Neagu este prezent în rubrica *Sport* cu proza *Ca o seară de haimanale dormind în maci*.

• [„**Tribuna**”, nr. 27] Sub semnătura Tribuna citim despre *Angajare și responsabilitate artistică*, în urma Conferinței Naționale a Uniunii artiștilor plastici: „Oglindind în operele lor specificul dezvoltării istorice a națiunii noastre, realitățile caracteristice prezentului socialist, valorificând trăsăturile stilistice proprii artei naționale, toți artiștii vor trebui să-și aducă o contribuție de seamă la o mai puternică afirmare a școlii naționale de artă și, în acest fel, prin lucrări reprezentative, la îmbogățirea patrimoniului culturii universale. Toți artiștii sunt chemați să cultive patriotismul fierbinte, ideile și concepțiile înaintate, să exprime în operele lor – într-un limbaj accesibil și convingător – voința poporului de a-și făuri o viață mai bună, încrederea în forțele proprii, în viitorul de libertate și independență al națiunii, în comunism”. ■ Al. Matei scrie despre *Anul mării Uniri*: „Șapte decenii pot însemna uneori mult, chiar foarte mult în istoria unui popor: epoci de răscruce marcând sfârșitul unor lungi perioade de timp, adesea neîntrerupte secole la rând de acumulări și începutul altor lungi perioade de acumulări, fără de care nu pot fi înțelese salturile calitative, marcate de revoluțiile sociale, într-un cuvânt progresul general-uman”. ■ Despre Marea Unire texte semnează Vasile Pușcaș (*Manifestul de la Darnița*), Viorel Grama (*Realizarea visului de secole*), M. Dobrenaru (*Acțiuni-*

le emigrației și prizonierilor români), Marin Oprea („România se gândește în primul rând la unitatea sa națională...”), Radu Ardevan (*Liga Națională Română din America*) M. Costin și I.N. Lunca („Națiunea română... să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere”). ■ Ion Vlad semnează *Consecvența metodei*, o cronică literară la D. Popovici: *Studii literare III*: „Ioana Em. Petrescu ne restituie în cel de-al treilea volum din seria *Studiilor literare* una dintre cele mai reprezentative lucrări, dacă nu cea mai semnificativă pentru metoda de lucru a lui D. Popovici”. ■ Norman Manea scrie despre *Pasărea și umbra* de Sorin Titel: „Romanul se alcătuiește, și de data asta, dintr-o suită de narațiuni concentrice și tangente-secante; structura elastică, atractivă, în care epicul înainteză firesc, dar și revine, pentru a recupera porțiuni rămase libere, fără a le acoperi, totuși, în întregime; păstrând, adică, necesarele minime intervale incerte ale unei compoziții armonioase”. ■ Ion Dodu Bălan publică a cincea parte din studiul său despre *Aron Cotruș*. ■ Andrei Marga scrie în rubrica sa despre *Controversa modernizării*. ■ Apare, nesemnat, un scurt text despre *Întâlniri tradiționale*: „A treia întâlnire dintre scriitorii ieșeni și cei din Cluj-Napoca s-a desfășurat în anul acesta la Iași, la Mircești, la Botoșani și la Ipotești, înscriindu-se de data aceasta în contextul dezbaterilor privind latinitatea limbii și literaturii române. Poeți, prozatori, dramaturgi, critici literari aparținând celor două asociații, au continuat dialogul lor profesional, realizând și acum, ca și în precedentele două întâlniri (Suceava și Bistrița-Năsăud) o suită de acțiuni de evidentă substanță, în atenția nemijlocită a publicului iubitor de literatură. Au participat: Andi Andrieș, N. Barbu, George Bălăiță, Stelian Baboi, Horia Bădescu, Grigore Beuran, Petre Bucșa, Emil Brumaru, Natalia Cantemir, D. Cesereanu, Ion Cocora, Cătălin Ciolca, Virgil Cuțitaru, Fodor Sándor, Vasile Grunea, Ion Hurjui, Al. Husar, Mircea Radu Iacoban, Grigore Ilisei, Negoită Irimie, George Lesnea, Ion Lungu, Radu Mareș, Maroși Peter, Dan Mănucă, Teohar Mihadaș, Marcel Mureșeanu, Aura Mușat, Ion Oarcășu, Al. Pascu, Dumitru Radu Popescu, Petre Poantă, Nicolae Prelipceanu, Adrian Popescu, Dan Rebreanu, Ioanid Romanescu, Zaharia Sângeorzan, Vlad Sorianu, Corneliu Sturzu, Mircea Vaida, Lucian Valea, Constantin Zărnescu, Horia Zilieru. Au participat, de asemenea, scriitori care, cu puțin timp în urmă, au fost prezenți la reuniunile literaturilor romanice desfășurate la Avignon, obținând cele mai importante distincții și participând prestigios la acele colocvii ale latinității: poeții Teodor Balș și Petre Ghelmez, împreună cu profesorul Alexandru Balaci. Motto-ul reuniunii de acum câteva zile – «Ginta nobilă latină» – a orientat activitatea grupului de scriitori din Cluj-Napoca și Iași în direcția unor accepțiuni semnificative. [...] În prima zi a manifestării, scriitorii au fost primiți de către tovarășul Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R. Tovarășul Ion Iliescu a onorat cu prezența sa, împreună cu alți reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, acțiunile literar-

artistice de la Mircești. De asemenea, în timpul vizitei de la Botoșani, scriitorii ieșeni și clujeni au fost primiți la sediul Comitetului județean de partid de către tovarășul prim-secretar Haralambie Alexa, care a făcut o succintă prezentare a liniilor de dezvoltare ale județului Botoșani”. ■ Dumitru Solomon semnează *Dramaturgia în curtea Pantheonului*, despre Colocviul de dramaturgie organizat la Cluj-Napoca: „Colocviul de dramaturgie ce a avut loc la Cluj-Napoca a încercat să facă puțină ordine într-un domeniu care oricum merita mai multă atenție decât i s-a acordat până acum. Prin ordine nu înțeleg birocratizare, canonizare, catalogare, ci definirea momentului actual al creației dramatice, în liniile sale majore și semnificative, fără a ocoli, firește, pozițiile false și punctele nevralgice”. ■ Marcel Constantin Runcanu publică *Bled, 1978: Literatura și societatea*: „De câteva vreme Bledul găzduiește anualele *Întâlniri internaționale*, organizate de Uniunea Scriitorilor din Slovenia și de PEN-clubul sloven. [...] Așa s-au petrecut lucrurile în edițiile trecute (în 1977, de pildă: *Noi alternative*, cu subpunctele a) *Scriitorul în lumea care se năruie*; b) *Scriitorul în lumea care se edifică*; c) *Scriitorul ca legătură între două lumi...*) așa s-au desfășurat ele și în acest an, la a XI-a ediție a *Întâlnirilor internaționale: Angoasele lumii contemporane și literatura*. Alături, deci, de un număr mare de participanți iugoslavi din Slovenia, Croația, Macedonia, Serbia și Voivodina, au sosit la Bled scriitori-invitați din Austria, Bulgaria, Germania federală, Cehoslovacia, Finlanda, R.D. Germană, Franța, Ungaria, Italia, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, U.R.S.S., Suedia, Elveția, Tunisia, Nigeria... [...] *Întâlnirea internațională de la Bled, 1978*, nu s-a rezumat, desigur, la acest nivel, al abordării sistematice a temei. În pauze, la dejun, în momentele de destindere oferite de gazde, dialogul a continuat, și-a lărgit subiectele... S-au investigat noi căi de înțelegere și colaborare, s-au legat prietenii”. ■ Versuri semnează Adrian Popescu (*Poemul memoriei*; *Kratka Domaća*; *Purtată de un nor*; *Aurul*), Oct.Gr. Zegreanu (*Neuitare*) □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet cu Deplasări*. □ Din proză citim *Darurile pământului* de Aurel Șorobetea, Rodica Purniche publică *Trei schițe* (*Bunica pepenilor*; *După cai*; *Florăreasa copilăriei*). □ Cornel Udrea revine la *Umor*.

## 7 iulie

• [„Contemporanul”, nr. 27] Redacția revistei semnează articolul *Ano-timp cultural*: „Un număr impresionant de artiști-amatori – români, maghiari, germani și de alte naționalități – ies în întâmpinarea spectatorilor pe scenele verii, fructificând și consolidând experiențele acumulate pe marea scenă a Festivalului național «Cântarea României». Pentru ca ansamblul de manifestări artistice estivale să aibă o reală și cât mai mare eficiență cultural-educativă se impune, desigur, ca toți cei chemați să contribuie la alcătuirea și susținerea programului estival să manifeste o credință activă în valorile autentice ale artei noastre contemporane”. ■ Despre *Generație și tradiție*, Nicolae Balotă afirmă:

„Generația nu este doar un fapt biologic. Ce îi leagă pe cei din «generația de la 48»? Apartenența la aceeași vârstă biologică? Nu, fără îndoială. O anumită contemporaneitate, implicând participare la aceleași năzuințe, idealuri, comunicarea și împărtășirea acelorași idei, confruntarea cu același probleme, cu aceeași vrăjmași. O generație umană este, în esență de natură spirituală”. ■ În cadrul rubricii *dezbaterele „Contemporanului”* este abordată tematica *Cum suntem contemporani în literatură și artă?*. Se evidențiază Adrian Marino cu textul: *Înalta răspundere a faptului de cultură*: „A fi contemporan în artă? Imperativ sau situație obiectivă, de fapt? Dar mai întâi, ce se înțelege prin «contemporan»? O categorie temporală, neutră, a fi sincron cu «cu timpul său», «cu epoca ta»? A aparține aceleiași epoci sau timp istoric? Dar această condiție nu implică și o serie de note calitative, specifice, proprii numai unei anumite epoci, unui timp istoric bine determinat? În această situație contemporan nu se confundă cu modern, în sensul temporal și calitativ al cuvântului? S-ar spune totuși că nu. Poți să fii contemporan cu o epocă, grup, curent artistic, fără să fii totuși în mod necesar și «modern» (estetic, stilistic etc.). Monet pictează *Les Nymphéas* după cubism, după Picasso etc. Față de acest tip de modern cu care Monet este efectiv contemporan, pictorul francez face figură întrucâtva «depășită». Să tragem atunci concluzia că ideea de contemporan implică în mod esențial doar o determinare cronologică, strict temporală? Să acceptăm punctul de vedere al lui Stephen Spender, de pildă, care în *The Struggle of the Modern*, înțelege prin contemporan tot ceea ce acceptă, prin sincronizare, alienare neutră, docilă și modern tot ceea ce refuză, se opune unei situații trecute, blocate, conservatoare. Noțiunile nu pot fi dissociate radical. Să spunem doar foarte pe scurt că sfera ideii de contemporan este mai largă, supraordonată ideii de modern, în sensul că ea definește (semantic) mai limpede coexistența, sincronizarea cea mai larg posibilă cu timpul actual. În cadrul acestei participări, coexistențe, sincronizări, modernul introduce o serie de note calitative ce-i sunt specifice. Ele aparțin – toate – timpului contemporan, dar se pot diferenția, adesea, până la pulverizare. Căci același timp contemporan poate face loc unor numeroase modernități și modernisme, perfect distincte, perfect individualizate între ele. Că există o serie de trăsături contemporane comune tuturor «modernismelor» nu mai încap, pe de altă parte, îndoială. Iată trei dintre acestea, notate succint: Există – incontestabil – o sensibilitate contemporană, o percepție sensibilă a lumii actuale, care aparține numai epocii noastre, celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea, Europei, țării noastre, aflată la un pas revoluționar al istoriei sale. Artistul intuieste acest «spirit al veacului» și-l exprimă cu mijloacele sale. Conștient sau nu el nu i se poate sustrage. Dar artistul este liber să-i dea expresia și replica ce decurge din temperamentul său artistic. Să-și trăiască epoca și apoi s-o exprime autentic fără simulări și false sincronisme. Contemporaneitatea este în aer, apoi în forme și volume, în tehnici originale, nu în scheme. Sensibilitatea contemporană este consolidată, ori-



entată, adesea teoretizată, de o conștiință estetică și literară contemporană. Artă nu mai poate fi gândită în termeni «clasici», nici măcar realismul nu mai poate fi definit în spiritul lui Courbet și al lui Champfleury. Experiența curentelor moderne și de avangardă reformulează toate categoriile estetice, aflate în plin proces dialectic de transformare. Nici în literatură și poezie nu se mai poate scrie (autentic) în stilul secolului al XIX-lea. «Stilurile au viața lor». Ele nu mai pot fi reînviată. Unele elemente viabile (sincronice cu sensibilitatea și conștiința contemporană) pot fi recuperate și convertite în noi sinteze superioare. Toate acestea sunt verificate și selectate de marea, invincibilă realitate a gustului contemporan. Înțelegem prin «gust» un ansamblu de reacțiuni și condiționări morale și sociale care selectează, consacră și respinge. Această reacție a publicului se formează, desigur, într-un cadru ideologico-social, iar a-i oferi produse inasimilabile reprezintă o triplă eroare: ideologică, estetică, economică. Sancțiunea gustului este limpede și fundamentală: săli goale sau pline, cărți epuizate sau în stoc, tablouri vândute sau nevândute. Este chiar o naivitate a nu ține seama de exigențele și reacțiile gustului contemporan care, de fapt, nu greșește niciodată. Fiindcă el este însăși expresia aspirațiilor reale ale sensibilității și spiritului contemporan”. ■ În textul *Palada-saga*, Laurențiu Ulici analizează cartea lui Mircea Ciobanu, *Istorie II* (C.R.): „Dacă în privința semnificațiilor acestui roman se va putea discuta cu mai multă precizie abia după ce ciclul întreg va fi încheiat, acum rezumându-se numai la observații adiacente, nu același lucru se poate spune despre arta prozatorului, ușor de deslușit în limitele fiecărui volum în parte. Cel de acum e foarte bine scris, cu pagini extraordinare precum, de pildă, spre final, evocarea secetei din 1946 prin alternări cu episoade realiste și fabuloase, printr-un «mélange» de legendă și document, sugerând încheștarea dramatică a unei comunități omenești pe cale de a-și epuiza resursele vitale ci o natură ce și-a epuizat combustia, totul dilatat pe câteva zeci de pagini antologice care se citesc în sine, ca o nuvelă a declimatizării ce provoacă mutații surprinzătoare de ordin psihologic și comportamental. Sunt multe pagini memorabile în acest volum, vădind în Mircea Ciobanu un impecabil stilist, un romancier cu simțul construcției dificile, în fine un bun portretist și creator de atmosferă, cu o înclinație totuși narcisistă, se pare ireprimabilă, deci structurală”. ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui Miguel Ángel Asturias: *Oameni de porumb* (Univers): „Traducătoarea, Liliana Pleșa Iacob, a avut – neîndoelnic – o sarcină foarte dificilă; limpezimea stilului lui Asturias nu provine dintr-o simplificare a sintaxei, ci din suprapunerea savantă a transparentelor. Fascinată de acest joc subtil, traducătoarea s-a păstrat, cred, prea aproape de original și efectul e mai curând de rafinament verbal, decât de rigoare plastică, în spiritul picturii suprarealiste”.

• [„Cronica”, nr. 27] Cuprinde versuri de Haralambie Țugui, Ion Beldeanu, precum și pagini inedite din jurnalul lui Ion Istrati. ■ Al.I. Friduș publică interviul realizat cu Const. Ciopraga în jurul cărții acestuia *Între Ulysse și Don*

*Quijote*: „ – Care ar fi perspectiva pe care v-ați propus s-o deschideți, prin mai sus amintitul titlu al cărții dumneavoastră, dat fiind că, după cum observă Tudor Vianu, *Don Quijote rămâne, totuși, un personaj ambiguu, însumând, deopotrivă, ridicolul și sublimul, chiar dacă secolul nostru înclină, pare-se, să accentueze ultimul termen. V-ați gândit, poate, la ariditatea unor tendințe pozitiviste sau neopozitiviste, la diversele formulări critice care refuză orice acces fanteziei sau inefabilului?* – Ulysse este un om al realităților, la care absolutul e, în fond, o învârtire în jurul propriului eu. Don Quijote este, într-un fel, un introvertit, Ulysse mai degrabă un extrovertit. Don Quijote se ridică prin idealism deasupra umanității comune. Ulysse iese din paginile cărții, vrând să se integreze în umanitate.”; „– *Apropierea dintre Arghezi și Ulysse, precum și cea dintre Blaga și Don Quijote nu constituie o explicație a faptului că Arghezi nu l-a înțeles pe Blaga?* – Este foarte probabil că această neînțelegere vine din dezacord dintre structuri deosebite; distanțele dintre eroul grec și eroul lui Cervantes trebuie invocate aici cu prudență. Cred că la mijloc este, mai degrabă, o obișnuință practică a contemporanilor de a se ignora. [...] Pentru a recapitula, cred că în opera celorlalți doi, Barbu și Blaga, ideea de absolut, devorantă, este mai apropiată de polul Cervantes; îi desparte de acesta o luciditate vie, implicată în însăși mișcarea lăuntrică a poeziei, încât lirica lui Barbu este la fel de frământată ca cea a lui Blaga.”; „– *În cartea dumneavoastră, Între Ulise și Don Quijote, vorbiți despre transcendența gestului poetic. Generalizând, cred că am putea vorbi de o transcendență a artei, inclusiv a realismului, care, nu o dată, este identificat simplist cu realitatea propriu-zisă.* – Un realism care nu transcende, care nu transfigurează, este un realism plat. Se pot da exemple din trecutul mai apropiat sau puțin mai îndepărtat, în care realismul a fost înțeles pueril. [...] Realismul nu este realitate curentă, ci o realitate potențată dialectic, structurată dinamic, esențializată; câteva linii pot sugera un întreg tablou de epocă inconfundabil, care să-ți dea impresia de viață autentică. Un realism care copie totul este o operație mecanică. Pentru a sublinia mai bine ideea, să amintim un lucru elementar: realismul nu este realitate, pur și simplu, nici chiar în roman, – în poezie, cu atât mai puțin – ci un univers nou, adăugat producțiilor preexistente.” ■ În *Cronica literară*, I. Constantinescu analizează volumul lui Mihai Ungheanu, *Lecturi și rocade* (C.R., 1978), identificând principalele caracteristici ale criticii acestuia: „Spirit independent și polemic, justițiar și iconoclast cu discreție, autorul *Lecturilor și rocaadelor* practică în egală măsură o critică de restituire și una de evaluare, o critică de idei și una aplicată. Interesat de cărți și nu de autori, de ideile și de formele literare, nu de capriciile raporturilor (și intereselor) extraliterare, criticul reușește – lucru rar – să rămână lucid și obiectiv și atunci când scrie despre cărțile autorilor al căror program literar îl acceptă sau îl contestă.” ■ Conform lui Dumitru Lazăr, placheta lui Vasile Zamfir, *Unghiuri mișcătoare* (C.R., 1977), este un exemplu reușit de poezie patriotică: „Omăgiu adus patriei, istoriei ei

eroice, frumuseților ei, noua carte de versuri a lui Vasile Zamfir [...] ne oferă încă o dată întâlnirea cu un poet care cântă frumusețea pământului natal și bogăția sufletească a oamenilor săi.” ■ Șerban Comnea prezintă pe scurt cuprinsul ultimelor două volume ale publicației *Cahiers roumains d'études littéraires*. ■ I.D. Lăudat comentează cartea lui Const.D. Ionescu, *Prin Munții Mehedinților*, apărută sub îngrijirea prof. univ. Al. Dima: „Volumul [...] este o lucrare complexă, cu elemente de literatură în cel mai bun sens al cuvântului, dar și de știință exactă: geografie, istorie, istorie culturală, geologie, sociologie. Este o îmbinare armonioasă a elementelor menționate, prezentate într-un stil care te ține atent pagină cu pagină, lăsându-ți una dintre cele mai plăcute impresii.” ■ În secțiunea *Cartea străină*, Andreas Rados explorează volumul de versuri *Reîntâlnire* de Dimos Rendis-Ravanis.

● [„**Munca**”, nr. 8447] În *Însemnări de scriitor*, Vasile Băran publică *Geneză*. □ În *Dialog cu cenaclurile literare ale sindicatelor* răspunde la întrebări poetul Ion Iuga.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 396] *Un focar de cultură românească la New York* de Paul Cernovodeanu prezintă activitățile desfășurate în Biblioteca română deschisă la New York, de la inaugurarea ei din 1971 și până la expoziția din 1978 dedicată tov. Nicolae Ceaușescu la 60 de ani de viață și 45 de activitate politic-revoluționară. Două aniversări din istoria celor 2 popoare au prilejuit multiple manifestări: sărbătorirea bicentenarului revoluției americane în 1976 și centenarul Independenței de Stat a României în 1977. Sub auspiciile Bibliotecii au fost organizate primul simpozion de istorie românească în Texas (nov. 1975), un eveniment dedicat *Centenarului Brâncuși* în aprilie 1976, alt colocviu tot în 1976, în mai, dedicat *Relațiilor româno-americane*, un simpozion în aprilie 1977 pe tema *Viața literară și artistică în România – înflorirea spirituală a naționalităților conlocuitoare* etc. ■ Mircea Eliade față în față cu Heidegger, în *Aspecte ale mitului* de Ion Lotreanu: „Heidegger deosebise logicul de psihic și timpul de eternitate. Mircea Eliade face din repetiție un adevărat pilon al demonstrațiilor sale privitoare la cultura societăților tradiționale... Voi semnala acum modul subtil în care savantul rezolvă, în *Le Mythe de l'éternel retour*, problema devenirii și a repetiției. «Eternitatea» la care se referea Heidegger ar putea fi «echivalată» cu *timpul sacru* din doctrina lui Eliade, iar «timpul» cu *timpul profan*... După Hegel și Nietzsche crește tentația filosofilor de a aborda problemele existenței pornind de la modul de gândire al primilor filosofi greci (Anaximandru, Parmenide, Heraclit). Este o reîntoarcere semnificativă. Mircea Eliade este unul din gânditorii pentru care vechea meditație asupra omului și a situației lui în lume nu e o simplă tentație, ci un mijloc de a articula o doctrină originală cu privire la elementul de permanență din existența omului.” □ *Un ardelean* – G. Călinescu, în serialul lui C. Sorescu. ■ Dan Mutașcu glosează mai departe despre C. Noica, în *Frageda fire a ființei*, ep. 3: „Constantin Noica ne introduce în teritoriile încărcate de

preștiința și știința armoniei în care forma paradigmală a lumii a fost cântată de basmul, balada populară, Dosoftei, Heliade, Eminescu, Blaga. Ritmic ca arhitectură, discursul de idei și de metafore al lui C. Noica are eleganța și personalitatea unui «deget sigilar» când scrie: «gândul românesc al ființei ca arhetip». E vorba aici – tot în linia Eminescu, Blaga – de regăsirea «instanțelor supreme», de arhei, de o «înțelegere mai vie, mai mlădiată» a «fragedei firi a ființei». ■ Versuri de Viorica Nania. ■ O recenzie de Emil Manu: *I. Negoïtescu – Radu Stanca, Un roman epistolar* (Albatros): „Corespondența dintre Ion Negoïtescu și Radu Stanca, 1945-1961, publicată de I. Negoïtescu la Ed. Albatros, constituie un adevărat roman epistolar, dar nu un roman fictiv, la mare glorie cândva în «belle époque», ci un roman real, un *roman-document* egal și cu o operă documentaristă, extrem de utilă pe plan istorico-literar. Dar dincolo de document, epistolarul Stanca-Negoïtescu apare și ca un Bildungsroman, un roman al «formării spirituale a doi tineri pasionați de muncă și ambițioși prin muncă», după cum editorul epistolarului consemnează în prefață... În prim plan apar autori citați, ideile despre lume și artă, «biografiile» unor opere (a studiului despre *Poezia lui Eminescu*, a *Istoriei literaturii* pentru I. Negoïtescu, a pieselor lui Stanca). Sunt prinse cu multă fidelitate ironică situații, atmosfere, culise, într-un cuvânt epoca dintre 1945-1961, cu toate umbrele și luminile ei... Mai târziu, aceste scrisori se vor citi ca niște surse, ca niște relații istorico-literare. Noi îndrăznim să vedem în ele ceva mai mult: niște combustioni spirituale ale unei epoci literare și un exemplu al unei prietenii prin care se explică și *Cercul literar* ca organism artistic și *Revista Cercului* și mult-visitul și simbolicul *Euphorion*.”

## 8 iulie

• [„**Luceafărul**”, nr. 27] Prima pagină găzduiește, la tematica *Sincronism și protocronism*, articolul D.D. Roșca despre sensul tragic-optimist al existenței umane, semnat de Al. Tănase. Traducerea în franceză a lucrării filosofului D.D. Roșca, *Existența tragică. Încercare de sinteză filozofică*, îl determină pe semnatarul articolului să atragă atenția asupra mesajului umanist al cărții. Sensul protocronic al lucrării este formulat astfel: „Cu mai bine de un deceniu înaintea existențialiştilor, el a pus problema existenței umane ca o existență contradictorie. Conceptul de *existență tragică* are la el sensul unei *existențe culturale* neconfortabilă și neconformistă; o existență tragică dă naștere unei *conștiințe tragice* care produce «cea mai înaltă tensiune interioară din câte poate atinge omul»”. ■ Paul Everac face, ironic, *Mici corecțiuni la discuția piesei scurte* polemizând cu opinia lui Alexandru Tocilescu legată de calitatea slabă a pieselor scurte create de și pentru amatori. Paul Everac susține piesele de amatori, sugerând că acestea au rolul lor educativ bine stabilit și că trebuie retrasată o linie între acestea și teatrul profesionist (clasic, intelectualizant). ■ În articolul *Valorile clasice și recunoașterea lor*, Nicolae

Ciobanu pledează pentru reeditarea clasicii, considerând că numai astfel se pot pune bazele unei autentice interpretări la zi a operelor și autorilor consacrați. ■ Din *Cartea cu prieteni*, semnată de Fănuș Neagu, se detașează, în acest număr, portretul lui Aurel Covaci. ■ Mircea Anghelescu abordează antologia lui Paul Cornea, *Conceptul de istorie literară în cultura românească* (Eminescu, 1978), subliniind reușitele cercetării în ceea ce privește plasarea evoluției conceptului la intersecția dintre filologie și istorie, și apoi urmărirea parcursului acestuia spre un domeniu estetic: „Este, cred, unul din principalele merite ale antologiei lui Paul Cornea acela de a fi pus în lumină procesul de translație al înțeleșurilor acordate disciplinei, de la filologismul concret al începuturilor la propensiunea spre estetic caracterizând epocile mai noi, dar totodată și statutul ancilar pe care îl păstrează încă istoria literară în concepția multora dintre chiar oficianții săi”. ■ La *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu scrie despre antologia de versuri *Lacrimi perpendiculare*, de Ion Caraion: „O analogie tulburătoare se lasă [...] zărită între demersurile poeziei și fizicii moderne. Marile lor descoperiri sunt universurile nebănuite, ascunse în atom și cuvânt. Niciun alt poet român, de la Arghezi, n-a cotrobăit cu atâta răbdare și cutezanță prin toate cămările limbii românești, ca Ion Caraion. Voluptatea sa de a declanșa resorturi imprevizibile ale vorbelor seamănă cu cea a lui Audiberti. Facultatea transformatoare, invenția verbală, ne trimit la Michaux și Queneau”. Adăugând aici și ironia melancolică a poetului, criticul numește apariția antologiei „o zi de duminică pentru adevărata poezie”. ■ Al. Piru aduce în atenție figura unui critic pe care decesul prematur l-a împiedicat să-și dezvolte cariera, Nicolae Baltag. Criticul recenzează, la *Cartea de debut*, volumul alcătuit de Gheorghe Istrate din articolele acestuia, intitulat *Polemos* și însoțit de un *Cuvânt înainte* de Eugen Simion. ■ *Viața cărților* găzduiește recenzii la *Tobele fragede*, de Ion Mircea (Dacia, 1978), Valeriu Armeanu, *Lanul cu vedenii* (Facla, 1978), Laurențiu Cerneț, *Amintiri inventate* (Albatros, 1978), Lidia Stăniloae, *Munții* (C.R., 1978), *Aproape de copilărie*, de Bucur Chiriac (Ion Creangă, 1977) alcătuite de Dan Arsenie, Dan Alexandru Condeescu, Paul Dugneanu, Sultana Craia, respectiv Artur Silvestri. ■ A avut loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor. ■ La *Colocviile „Lucașăruului”*, cu tema *Cercetarea literaturii*, se lansează o anchetă alcătuită din cinci întrebări: „1. Cum apreciați stadiul actual al apariției de ediții critice din scriitorii români? 2. Care credeți că ar fi direcțiile prioritare pentru o mai rapidă punere în valoare a fondului de manuscrise încă inedite? 3. Ce se întreprinde pentru valorificarea arhivelor scriitorilor români din secolul XX? 4. Ce se întreprinde pentru conservarea manuscriselor și punerea lor la îndemâna publicului? 5. Care este situația fondurilor de carte, de periodice și de manuscrise din marile biblioteci?”. Marin Bucur răspunde printr-un articol despre Biblioteca Academiei și implicarea acestei instituții în procesul de dezvoltare a culturii naționale, acuzând în același timp lipsa dreptului la depozitul legal,

fonduri de carte și colecții de cărți, ziare și reviste incomplete, starea materială deplorabilă a unor colecții. „Biblioteca Academiei Române trebuie apărută, respectându-i trecutul. Viitorul ei depinde de noi”, conchide autorul. Al. Săndulescu semnează articolul intitulat *A nu repeta cazul „Țiganiadei”*, remarcând lipsa de interes pentru editare și, implicit pentru consultarea arhivelor. Recomandarea sa este formulată astfel: „Generația noastră este datoră să publice în timpul cel mai scurt ineditele de valoare, spre a nu repeta cazul *Țiganiadei*, a cărei formă definitivă a trebuit să aștepte lumina tiparului mai bine de un secol și astfel să nu poată intra în circuitul valorilor universale în momentul când a fost creată”. Aurel Martin consideră, dimpotrivă, că numărul de ediții critice apărute este impresionant și că arhivele sunt, de asemenea cercetate și valorificate, mai ales la Ed. Minerva. ■ La rubrica *Profil*, Mircea Zăciu îl aduce în atenția publicului pe scriitorul Vasile Igna. ■ Semnează versuri Grete Tartler, Al. Raicu, Emil Brumaru și proză Maria-Luiza Cristescu. ■ Debutază cu versuri Dan-Radu Stănescu. ■ Publică fragmente din *Carnetele mele*, Haralamb Zincă. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează personajul Olina din nuvela *În război un pogon cu flori*, de Nicolae Velea. Abordând și *Călător printre înțelepciuni, Ziceri sub streășina iernii*, criticul reține comedia limbajului, bogăția sinonimică, proverbele și aforismele care sabotează existența curentă a personajelor. Concluzia este favorabilă prozatorului: „Nicolae Velea scrie rar și puțin, ritmul lui de lucru este proverbial, gurile rele zic că el începe o frază într-o zi și o termină o lună după. Faptul este neobișnuit în literatura noastră unde autorii sunt, de regulă, fecunzi. La patruzeci de ani, un poet care se respectă are 20 de cărți, iar unii chiar 30, de același fel. Atât cât este, proza lui N. Velea este, prin subtilitatea limbajului și a observației, excepțională”. ■ Vasile Nicolescu semnează partea a doua a *Reflecțiilor asupra basmului*. ■ La *Atelier literar* sunt publicate versuri de Marian C. Romanovski, Adrian Alui Gheorghe, Dan Ladina, Ioniță Marin, Ioan-Vasile Marcu, Andrei Dorin, D. Borcea. ■ *Cultura românească în lume* anunță că în capitala Franței a fost organizată, de către asociația „Les amis de la langue d’oc”, o festivitate în cinstea lui Vasile Alecsandri care a primit, cu 100 de ani în urmă, premiul pentru *Cântecul gintei latine*. De asemenea, este menționată apariția, în revista „Strumenti critici”, a studiului lui Marin Mincu *L’eroe fuori de mura*, „în care autorul, făcând uz de cea mai recentă metodologie critică, reușește să aplice rezultatele analizei semiotice la eroul baladei populare românești”. ■ Andreea Dobrescu-Warodin traduce în limba franceză versuri de Ana Blandiana, Cezar Ivănescu, Ileana Mălăncioiu.

## 12 iulie

• [„Scânteia”, nr. 11163] În articolul *Debutul în proză, semnificații, valori, responsabilități*, Corneliu Leu înregistrează cu satisfacție debuturi semnificative în proză și eforturile constante ale unor critici importanți care s-au

dedicat nu numai scriitorilor consacrați, ci și descoperirii de noi talente: „O rezultantă firească a acestei înfloriri a prozei noastre este și maturitatea debuturilor din ultima vreme, concretizată în lucrări deosebit de interesante, realizate cu o gamă largă de mijloace artistice și reușind prin valoarea lor, să învingă circumspecția cititorului față de numele noi. [...] Într-un asemenea context s-a afirmat anii trecuți un eșalon de romancieri în frunte cu Eugen Uricaru, Gabriela Adameșteanu, Mihai Tatulici, Petre Anghel, Marius Tupan, Vasile Sălăjan [...]. [...] O caracteristică a tuturor acestor apariții este, spre lauda editorilor și mai puțin, din păcate, mult mai puțin, a revistelor noastre literare, debutul editorial și nu cel în presă. Faptul ca atare subliniază aplecarea atentă, grija unor redactori de editură față de necunoscutul care vine cu mesajul său literar și, de cealaltă parte, o anumită blazare în fața acestui fenomen a colegilor lor din redacțiile revistelor. [...] să-i fiu recunoscător unui critic de talia profesorului Al. Piru pentru grija cu care se ocupă de cărțile tinerilor. Demonstrând că prestigiul se poate căpăta nu numai ocupându-te de scriitori consacrați, o generoasă cunună de lauri merită profesiunea pe care și-o slujesc cu credință și talent Laurențiu Ulici, Nicolae Ciobanu, Mircea Iorgulescu, Valeriu Cristea, Liviu Petrescu, Dan Cristea, Doina Uricaru, Cornel Muraru, Voicu Bugariu, V. F. Mihăescu ș.a.” ■ Este anunțată organizarea unui concurs literar de către Editura Eminescu, aflat la a treia ediție, pentru debut în volum.

### 13 iulie

• [„**Flacăra**”, nr. 28] Nicolae Stoe publică poezia *Clopot*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Nikolaus Berwanger (în traducerea lui Anton Palfi) și de Eugen Evu. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Journal mexican (18)*, Octavian Paler publică prima parte din *Umbra Spaniei*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Otilia Cazimir și teatrul*. □ Nelu Ionescu, în *Personajul bun*, publică o scurtă prezentare a volumului *Strigătul ierbii* de Dan Claudiu Tănăsescu. □ Alex. Ștefănescu publică un articol omagial intitulat *Aurel Baranga la 65 de ani*. ■ În *Bacovia integral*, George Arion scrie *Un reportaj despre lumea lui G. Bacovia*, atrăgând atenția asupra faptului că la editura Minerva a apărut volumul de *Opere* din colecția „Scriitori români”, „antologie, note, bibliografie de Mihail Petroveanu, text stabilit, variante de Corneliu Botez”. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a treisprezecea din romanul *Moartea boxerului*, iar Nicolae Dragoș, *Fabula destinului*.

• [„**Orizont**”, nr. 28] O scurtă poezie, în genul haiku-ului, a lui Nichita Stănescu, intitulată *Patria*, ne întâmpină pe prima pagină: „Ea este frumoasă/ cum e mâna mamei/ pe care o sărut./ Ea nu are anotimpuri/ pentru că a fugit, stând pe loc./ cu primăvara.” ■ Având în față *Romanul epistolar* (Albatros) dintre I. Negoïtescu și Radu Stanca, C. Ungureanu, în calitate de istoric literar, se arată surprins de existența, în deceniul al cincilea, al unui curent literar „*in statu nascendi*”, *euforionismul*, generat de colaboratorii primului număr al re-

vistei *Euphorion* (din Sibiu), care ar fi fost: Radu Stanca, Henri Jaquier, I. Negoïtescu, Toma Ralet, Eugen Todoran, Ion D. Sârbu, Radu Enescu, Cornel Regman, Deliu Petroiu, dar adevăratul promotor fiind, în realitate, I. Negoïtescu. ■ Ecaterina Țarălungă face o expunere a Colocviului național de critică literară, organizat la București, în decembrie 1977, care a pus din nou cu acuitate problema stadiului criticii, iar autoarea aduce pe tapet câteva probleme: relația dintre critica literară și critica criticii și, apoi, raporturile dintre critica obiectivă și critica subiectivă (articolul *Paradigme critice*). ■ Adriana Babeți se lansează în studiul cantemirologiei, dar mai ales, într-o demonstrație a ideii de „uomo universale” a lui Cantemir (articolul *Dimitrie Cantemir – scriitor «pentru toți»*). ■ Este introdusă rubrica „viața cărților” din care reținem recenzia făcută de Doru Ogodescu cărții lui Paul Miclău, *Semiotica lingvistică* (Facla, 1978). ■ Aurel Turcuș și Elena Borugă publică, pe ultima pagină și la rubrica „orizont al ideilor”, fragmente de scrisori din corespondența lui Lucian Blaga cu Tiberiu Brediceanu.

● **[„România literară”, nr. 28]** Semnează versuri Virgil Mihai, George Macovescu, Ion Beldeanu, Constantin Abăluță, Mara Nicoară, Ion Drăgănoiu, Geo Bogza. Sunt prezente de asemenea două texte în proză, *Servieta*, de Liviu Bratoloveanu și *Hirurgul, frate-său și toți ceilalți*, de Dan Mutașcu. ■ Teodor Mazilu semnează articolul *Nevoia de vis, nevoia de real*: „Așa cum există, nevoia de vis, de tărâmurii încă nestrăbătute, există și nevoia de real, de confruntare directă cu adevărurile existenței de fiecare zi. Spaima în fața vieții naște funebra imaginație cu tot cortegiul ei de iluzii și false paradisuri; literaturii îi revine rostul înalt de a ne lega de pământ, de sfânta și implacabila materie; ea are puterea de a asimila adevărul cu fericirea.” ■ Redacția reunește trei opinii despre romanul *Fascinația* de Laurențiu Fulga. În ciuda dorinței de afundare într-o realitate de ordin secund, mai profundă și incontrollabilă, Pompiliu Marcea consideră, în *Roman „parasihologic”*, că tocmai capitolul cel mai realist al cărții este cel mai reușit: „îndepărtarea de realitatea fenomenală înseamnă adâncirea în cea numenală, jocul secund, sau chiar de al treilea sau al patrulea ordin echivalează cu o plonjare înspre «sâmburele primordial», altfel zis în parapsihologie (termenul e folosit de autor). Să nu ne lăsăm provocați însă de asemenea sugestii filosofice, atunci când avem în față o carte de literatură și să observăm numai că ultimul capitol, care e și cel mai ancorat în realitatea controlabilă, ne-«abisală» este și cel mai izbutit literar, constituindu-se într-o excepțională nuvelă autonomă.” De asemenea, frazele de 11-12 pagini lungime ale romancierului sunt văzute ca exagerări stilistice ce pot cădea în păcatul manierismului: „Înțelegând, prin urmare, rațiunea ce a guvernat dimensiunea ciclopică a frazelor, nu avem, totuși, convingerea necesității lor neapărate, ca instrumente de potențare artistică și chiar ca simple instrumente de comunicare fidelă. Mergându-se prea departe cu procedul și abuzându-se de el se poate cădea în manierism și se creează inutile dificultăți cititorilor.” ■ Conform lui



Liviu Petrescu, romanul se aseamănă unui poem, fiind alcătuit în jurul principiului eternei reveniri: „Fascinația este construită așadar conform unui principiu al ciclicității, al eternei reveniri. Intenția autorului nu a fost una de pură narativitate, de simplă desfășurare epică, ci de subliniere a tiparului și a repectabilității. Cartea aceasta are mai mult factura unui poem! Unul din cele mai frumoase poeme închinare omului, din literatura noastră contemporană.” ■ În *Vocile personajelor*, Zaharia Sângeorzan afirmă că figurile creionate de romanul lui Laurențiu Fulga sunt de fapt avataruri ale feminității și masculinității: „Personajele lui Laurențiu Fulga, indiferent de numele pe care le poartă, sunt măștile Femeii și ale Bărbatului dintotdeauna – străbătând Infernul și Paradisul vieții – având conștiința că traversează teritoriile destinului și ale istoriei, dar fără să-și trădeze cu nimic conștiința, imaginația și memoria.” ■ Șerban Cioculescu își continuă articolul *Titu Maiorescu și discipolii săi* din numărul anterior, pornind de la analiza recentului volum ce reia corespondența acestuia, punând în evidență dezamăgirea omului de cultură față de evoluția unora dintre foștii „ucenici”: „Temperament dominator, de șef, Titu Maiorescu a cunoscut și plăcerile unui fel de dictatură intelectuală în interiorul Junimii literare, dar și dezamăgirile, provenite din evoluția ulterioară a unora dintre discipolii săi. Dintre aceștia, Pompiliu Eliade, prin noile relații familiale ce și le făcuse, ajuns cumnatul lui Spiru Haret, marele ministru al școlilor, s-a simțit eliberat de tutela, uneori apăsătoare, a fostului său profesor.” ■ În *Curiozitatea romancierului*, Valeriu Cristea analizează în detaliu romanul *Duminica mironosițelor* de Dana Dumitriu, pe care îl situează la granița dintre romanul polițist clasic și cel psihologic: „Ceea ce leagă, în *Duminica mironosițelor*, obișnuitul roman polițist de acaparare a cititorului, servit în doze mici, cu lingurița, de romanul psihologic care constituie felul principal, în principiu mai greu de mistuit, este suspiciunea.” Conform autorului, Dana Dumitriu se remarcă din punct de vedere stilistic prin lipsa sentimentalismului și observația rece, tăioasă: „Dana Dumitriu scrie melodrame fără sentiment, direct cu bisturiul, din perspectiva unei obiectivități egale și reci în care respiră forța prozei ei.” ■ Mircea Zăciu comentează volumul *Explorări în actualitatea imediată* de Cornel Regman, pe care îl percepe ca pe un spirit veșnic cântitor, situat sub semnul meticulozității: „El se vrea în continuare un spirit «incomod», cântitor – dar cu falsă bonomie și reală bunădispoziție – zeflemist și mare amator de răsturnare a opiniilor curente. Ca și alte volume, *Explorări...* e un «sac à malices», al unui doctor în acupunctură literară, analist meticolos, încântat când găsește cusurul și, mai ales, când nimerește formula stilistic șocantă a cusurului.” ■ Hristu Cândroveanu reliefează caracterul solar al plachetei *Invitație la umbră* (C.R., 1978): „Marieta Nicolau își scaldă poezia în lumină, într-o continuă ploaie de lumină, ce inundă decoruri interioare neliniștite. Cântecele său este solar, ceremonios, încărcat de fiorul frumuseții lumii”. ■ Dincolo de spiritul polemic al lui A. Gurgianu, volumul acestuia *Terasa și alte confesiuni*

(Dacia, 1978) conține reflecții pertinente de ordin estetic: „A. Gurgianu nu e în exclusivitate o natură lirică, ci și un temperament combativ și polemic. Înclinat uneori la excese (care nu-l prind), prea obsedat, cum se dovedește, de «moravurile» vieții literare, prea decis să facă ordine acolo unde legea firească e, totuși, alta. Cu această rezervă, incursiunile sale eseistice sunt pertinente, agreabile, binevenite.” ■ În viziunea lui Mircea Iorgulescu, romanul lui Ovidiu Genaru, *Fidelitate*, elogiază viața oamenilor obișnuiți, evitând clișeul bucolic: „Ovidiu Genaru aduce, prin acest roman, care conține și o imagine simbolică a creației românești, o perspectivă proprie într-un perimetru problematic mai general: *Fidelitate* este cartea unui elogiu, deloc bucolic, aduc vieții firești, obișnuite, oamenilor obișnuiți, «anonimilor.»” ■ În *Analize și sinteze*, Nicolae Manolescu realizează cronică a două volume de critice, *Ideografii* de Lucian Alexiu (Facla, 1978) și *Romanul românesc și problematica omului contemporan* (Dacia, 1978) de Anton Cosma: „Dacă le punem față-n față, constatăm că cele două cărți își greșesc ținta principală (sinteza, tabloul) din motive opuse: a lui Lucian Alexiu pentru că nu dublează analizele de explicări de principiu și nici nu știe să stoarcă din analize unele, minime, concluzii; a lui Anton Cosma pentru că abuzează de generalități teoretice în care operele (de valori inegale) intră ca în patul lui Procust, dând pe alocuri o imagine forțată a romanului (și una destul de justă a romanelor). Meritorii totuși ambele sunt prin intuiția amănuntelor și finețea unor puncte de vedere.” ■ În *Starea prozei (IV)*, Laurențiu Ulici se oprește asupra romanului *Derută în paradis* (Albatros), de Grid Modorcea căruia îi apreciază, printre altele, firescul și vitalitatea narațiunii: „Dispoziția epică, naturalețea povestirii, vioiciunea frazei și tehnica scenaristică a alternării modalităților narative atestă în autorul acestui roman un prozator de certă vocație. Și, poate, un dramaturg.” ■ În *Doi poeți iugoslavi de limbă română*, Dan Cristea analizează plachetele *Liman trei* (ed. Libertatea, Panctova), de Slavco Almăjan și *Lumea fizică* de Ioan Florea. În cazul celui dintâi, remarcabil este discursul liric succint și precizia stilistică: „Ceea ce se remarcă dintru început la Slavco Almăjan e dicțiunea, distincția discursului, deopotrivă de fin și de percutant, mărturisind atât un bun mânuitor al conceptelor cât și un observator acut al meandrelor vieții interioare. Poemele sale, concise, lapidare cu o tăietură precisă, au un soi de expresivitate albă, pe deasupra cuvintelor, acestea reținute, din greu reținute pentru a nu mărturisi mai mult, pierzându-și astfel ponderea și statutul ce le-au fost acordate inițial.” În ciuda unei viziuni existențiale sumbre, poezia lui Ioan Florea nu este lipsită de un anumit sentiment vital: „Poezia lui Ioan Florea nu propune, totuși, o «viziune neagră» asupra existenței, chiar dacă aici viața nu-și ascunde nici greutatea, nici deformările, nici imposturile de natură morală. Sub «cruditățile» de limbă, sub aspectele dureroase, sub râsul amar și șfichiuitor deopotrivă [...] se pot lesne descoperi, dând pondere acestor atitudini, un fond fundamental afectuos, un patos vital, tineresc și regenerativ...” ■ Nicolae Balotă explorează în

rubrica de carte străină romanul *Neînfrânții* de William Faulkner. ■ Felicia Antip semnează articolul *Obscurantism*. ■ Ana Blandiana publică textul *Pauza*. ■ În secțiunea sa *Sport*, Fănuș Neagu este prezent cu *Doi ochi mari și o damigeană, vreau să sufăr cu Buzăul*.

● [„Tribuna”, nr. 28 (1125)] Editorialul *Eficiență și calitate* este semnat „Tribuna”: „Amplul program de dezvoltare economico-socială a țării noastre, la realizarea căruia sunt mobilizate toate forțele și energiile, întreaga națiune, solicită o activitate susținută, bazată pe definirea clară a obiectivelor de îndeplinit precum și a mijloacelor și căilor de acțiune”. ■ Alexandru Balaci scrie despre *Vasile Alecsandri și problemele culturii*: „Tradusă în principalele limbi ale globului încă din timpul vieții, opera lui Vasile Alecsandri, ecou al veacului său, oglindă adâncă și clară a vieții poporului nostru, a contribuit la cunoașterea și întărirea prestigiului culturii românești în lume”. ■ În acest număr sunt prezentate volumele apărute la Editura Junimea: □ Victor Felea scrie despre *Corneliu Sturzu: Vântul din oglinzi*: „Poetul nu e doar un autor de notații, deși reușitele sale în această direcție sunt remarcabile, dovedind siguranță și finețe, el se integrează într-un orizont ideatic și afectiv mai larg, în care elogiul muncii, al trecutului de luptă, al germinației, al iubirii se înalță într-o poezie energetică și suavă în același timp. Munca sa de cântăreț o vede ca pe o entuziastă participare la adâncile rostiri ale patriei. Și toate eforturile lui se întemeiază pe «o prea frumoasă încredere» în nobila misiune a poetului”. □ Victor Felea prezintă și *Horia Zilieru: Fiul lui Eros și alte poezii*: „În confruntare cu sentimentele fundamentale, lirismul lui Horia Zilieru, dincolo de o anumită obscurizare a sensurilor, demonstrează o autentică forță de sugestie, o vibrantă dăruire prin cuvânt”. □ Nicolae Prelipceanu recenzează *Steaua de vineri a lui Grigore Vieru*: „În totul și în toate ale sale, pe care le-ai putea cita, pentru curata lor frumusețe și esențiala lor puritate, la infinit, poetul adoptă acel ton simplu propriu marilor poeți, acea limbă simplă și tulburătoare ca și simțirea sa, acea limbă – simbol al libertății poetului și manifestare a ei”. □ M.C. Runcanu semnalează apariția volumului *Shakespeare – Sonete*: „El însuși poet autentic, ajuns în amiaza vocației sale, Tomozei repetă poate fără să-și dea seama, oglindă pentru oglindă, încercarea la care, scriindu-și sonetele, însuși Shakespeare s-a supus”. □ Radu Săplăcan comentează *Amita Bhowe: Eminescu și India*: „Când nu cade în asemenea exagerări ori în căutarea forțată a unor «simetrii» oricum discutabile, cartea Amitei Bhowe reușește să fie o pledoarie convingătoare pentru universalitatea operei eminesciene, precum și pentru fertilitatea analizei comparatistice”. □ Petru Poantă semnează *Un promotor al noii criticii*, un text despre *Perspective critice* de Al. Călinescu: „Desigur, Al. Călinescu nu optează pentru supremația unei metode anume și nici pentru o tehnicizare abuzivă a limbajului critic, însă un refuz discret al intuiției, vizibil chiar în discursul lui sobru până la inhibiție, nu trădează oare începutul unui nou «dogmatism»?! Rămâne să o dovedească criticul însuși prin viitoarele lu-

crări de anvergură”. □ Mircea Vaida scrie despre *Mihai Drăgan: Lecturi posibile*: „Nu putem să ignorăm faptul că, în principiu, un fals verdict al unei mari personalități e mai dăunător unei opere, decât o mulțime de blasfemii și erori izvorâte de sub condeie de duzină. Opinia unei autorități în materie pune pecete pentru vreme îndelungată. Pentru a o înlătura, se cere nu numai cunoaștere, ci, în aceeași măsură, bun simț și îndrăzneală. Sunt câteva din meritele cărții lui Mihai Drăgan”. □ Radu Mareș publică *Frontierele aventurii*, despre volumul *Insula cu amintiri de acasă* de Vicențiu Donose: „La limita dintre parodie (fără incisivitate intelectuală) și literatură pentru tineri, *Insula...* lui V. Donose dovedește că s.f.-ul este un teritoriu al ficțiunii epice deosebit de generos”. ■ Textele despre *Ginta nobilă latină* semnează: □ Ion Lungu, *Școala ardeleană despre latinitatea limbii și poporului român*: „Latinitatea limbii și poporului român primește astfel pentru învățații Școlii ardeleno o multiplă funcție social-educativă: de temei al luptei politice pentru egalitate în drepturi cu celelalte națiuni, dar și de autoeducare, spre a putea renaște pe vechiul pământ al Daciei ca popor liber, puternic, unit și stăpân pe propriul său destin”. □ Teohar Mihadaș, *Istorie și destin*: „Suntem așadar o creație a lui Traian, iar scutul apărării, al menținerii, perpetuării și afirmării noastre, forța de nebiruit a rezistenței și unității noastre este numenul ce-l purtăm și limba în care ne creăm ca entitate spirituală”. □ Corneliu Sturzu, *Maica noastră*: „Nu știu ce râuri subterane, născute sub coroana Carpaților, ne răcoreau sufletele însetate de adevăr. Dar ginta din stirpea căreia ne tragem pulsa egal și puternic în noi ca acum două mii de ani”. □ Mircea Vaida, *Limbă și univers*: „Latinitatea limbii române este o realitate absolută. Parafrazând pe unul din clasicii lingvisticii noastre, voi spune că prin limba română de azi nu înțelegem în special limba lui Eminescu, Maiorescu, Caragiale, Creangă, Arghezi, Blaga, Ion Barbu, sau a scriitorilor de azi, ci limba tuturor românilor, din toate regiunile locuite de români, limba lor comună”. □ Teodor Tanco, *Latinitatea în școlile românești din Transilvania*: „Cele două secole și mai bine, de la înființarea primelor școli românești organizate în Transilvania și până azi, au fost o continuă lucrare de perfecționare a unității naționale în matricea latinității originii și limbii poporului nostru”. □ Adrian Popescu, *La Ipotești*: „Și pe nimeni dintre noi nu îl chema Mihai. Pe nici unul nu-l strigaseră ursitoarele și oamenii astfel. Dar fiecare dintre noi ne tragem din el, și ne absoarbem într-însul, cum «soarbe soarele o lacrimă de aur din marea de amar»”. ■ În *Cronica ideilor*, Andrei Marga scrie despre *Diplomația și actualitatea*. ■ Sub semnătura „Tribuna” citim *In memoriam*: „A plecat Mariana Cosmiceanu și gândul nostru va stărui la amintirea ei, iar mașina la care a lucrat și care acum parcă stă stingheră, ne va aduce aminte și prin culoarea ei ca a cerului de un suflet ales despre care de acum putem spune doar a fost...”. ■ Grigore Ilisei publică un *Interviu cu George Lesnea*: „*Lucian Blaga a lăsat în sufletele noastre mândria că pe acest pământ se nasc asemenea oameni*”: „– Să ne amintim de Lucian Blaga, cel care

se autodefinia prin poezia lui, spunând că e un poet mut ca o lebădă. Când ați auzit tăcerea lui Lucian Blaga? – După părerea mea asta-i o figură de stil mai mult. Așa se afirmă și despre Mihail Sadoveanu că ar fi fost mai tăcut. Maestrului îi plăcea să vorbească, să stea de vorbă cu oameni și să-l asculte. Lucian Blaga, ce-i drept, era ceva mai rezervat. Îi făcea însă plăcere să se afle în compania unor oameni mai volubili. Îmi amintesc cu câtă plăcere îl asculta pe Ionel Teodoreanu, care era un miliardar al imaginilor și care avea o exuberanță ieșită din comun, o uriașă inventivitate metaforică. Așa l-am simțit eu pe Lucian Blaga mai ales în timpul acelei luni de zile pe care am petrecut-o împreună la Valea Vinului”. ■ Teohar Mihadaș, *A plecat un poet*: „Țara Moldovei a pierdut de curând pe unul dintre cei mai frumoși fii ai săi, un suflet de o discreție frumusețe și-o tristețe cristalină, pe poetul de-o feciorelnică gravitate și o înaltă transparentă singurătate, Corneliu Popel”. ■ Versuri semnează Teodor Balș (*Omagiu la Mircești*), Horia Bădescu (*Ploaie la Ipoțești*), Petre Ghelmez (*Laudă limbii române*), Ion Oarcășu (*Cântec de trecere*). □ Cornel Udrea revine la *Umor*. □ Alma Maria Moldovan traduce versurile lui Gonzalo Rojas (*Portretul negurii; Frumoasa întunecime; Fragmente; Vocale pentru Hilda*).

#### 14 iulie

• [„**România liberă**”, nr. 10487] Ion Dodu Bălan scrie articolul intitulat *Conștiința civică a criticului*, analizând elogios volumul lui Dumitru Micu, *Lecturi și păreri*, și notând că: „preocupat neconținut să evidențieze specificitatea creației, valorile ei estetice intrinsece, caracteristicile proprii ale unei anume individualități creatoare, fie ea clasică sau contemporană, criticul e mereu atent la atributele majore și esențiale ale unei literaturi: la specificul național, la realismul și umanismul ei, la funcțiile sale educative, încorporate în valori etice și estetice, la militantismul și angajarea ei ideologică, la caracterul său patriotic”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 28] Redacția revistei consemnează textul: *Laudă țăranului român*: „Importantele prefaceri survenite în viața întregii națiuni – deci și a țărănimii – sunt rodul politicii partidului nostru de dezvoltare a agriculturii, industrializare, de creștere echilibrată și armonioasă a tuturor județelor patriei. Putem descifra acum în gesturile lui, ale omului care lucrează pământul, în privirile lui, în căldura vorbelor lui, sentimentul incontestabil al dăinuirii prin munca înfrățită și liberă. Participând, alături de clasa muncitoare și în alianță cu ea, la edificarea socialismului pe pământul patriei, țărănimea îndeplinește cu devotament și încredere marile sarcini ce-i revin”. ■ Despre prelucrarea baladei *Miorița* în literatura română scrie Ion Dodu Bălan: „La crearea, la receptarea și difuzarea *Mioriței* a participat, fără îndoială, întregul popor român în lunga și năvalnica sa istorie. Multiplele ei variante, aproape 800, cu deznodământuri foarte variate, mergând până la rezistența prin luptă a ciobanului moldovean, au înrâurit generos literatura cultă, implicându-se în

adevărate capodopere, precum romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu căruia, spre surprinderea și stupefarea noastră, un critic i-a găsit de curând origini străine. [...] Un splendid poem, cu valoare antologică pentru întreaga poezie românească, a realizat Aron Cotruș în *Peste creste ude* din volumul *Printre oameni în mers*, în care motivul *Mioriței* dintr-una din cele mai desăvârșite variante ale sale, se convertește într-o gravă și tulburătoare temă socială”. ■ În cadrul dezbaterii „Contemporanului” este abordată tema: *Critica literară și de artă: Aproape de public, în numele publicului*: „Unul dintre țelurile importante ale Festivalului național «Cântarea României» îl constituie, desigur, dezvoltarea gustului pentru frumos, educarea prin cultură și artă a marelui public, orientarea acestuia către creațiile de civilizație spirituală autentice, cele care îi impun obiectivitatea, adevărul și cunoașterea de sine, astfel spus: creșterea conștiinței sale prin cunoașterea și înțelegerea valorilor artistice. Este o acțiune politică cu profunde implicații etice și estetice pentru societatea noastră, vizând neconținutul ei perfecționare. Care ar fi, după dumneavoastră, contribuția criticii literare și de artă în contextul schițat mai sus?” □ Domeniul literar este reprezentat de Mircea Zăciu, istoric și critic literar: „Critica românească a fost dintotdeauna preocupată de observarea (judecarea) creației într-un context cultural-politic larg al «conștiinței de sine» a valorilor naționale. Am putea spune că de la originile ei, prin Maiorescu și Gherea, apoi prin Ibrăileanu și N. Iorga, chestiunea aceasta a fost pusă tranșant, programatic, în texte memorabile atât prin ținuta lor teoretică, dar și prin analiza textuală, fiind vorba, atunci, de consolidarea unei dinamici literare și artistice de mare anvergură: «clasicii» ultimelor decade ale veacului trecut, generația post-clasică a începutului de secol. Dar și mai târziu, când s-a pus cu pregnanță ideea unei modernități și a unei sincronii – prin E. Lovinescu, G. Călinescu și întreaga pleiadă a criticii interbelice – idealul ethosului nostru specific a rămas într-un sens steaua polară a acțiunii critice. Când G. Călinescu vorbea despre un nou clasicism, când Tudor Vianu a dezbătut «idealul clasic al omului», într-un climat ideologic-politic cunoscut, amândoi acționau convergent și conștient cu gândul unei orientări superioare a creației contemporane. Astăzi lucrurile nu stau astfel, și mișcarea critică actuală, în tot ce are mai reprezentativ, e pătrunsă de o atare misiune tradițională și modernă totodată, convinsă de rolul său politic-etic concretizat în conceptul «criticii de direcție». În afara acestei funcții orice exercițiu critic se autocomandă ca simplă speculație, verbozitate, teoretizare în gol, mandarinat terminologic, steril și sterilizant. Există o reală deschidere a publicului mare spre cultură, artă, literatură. Această șansă trebuie însă bine canalizată, orientată, fructificată. Numai analiza critică perseverentă, lucidă poate educa în sens major dorința (reală și foarte stringentă) a publicului de a se forma esteticeste. Creșterea enormă a producției de carte, a spectacolelor, filmelor, mișcării artelor plastice etc. impune și nevoia selecției, ierarhizării, reliefării valorilor autentice. Oricât de mare ar fi setea de frumos a omului modern, tim-

pul său e tot mai limitat și el cere firesc o chibzuință în orientarea și alegerea optimă. Numai un profesionist i-o poate oferi. Adică criticul. Iată ce consider că, în contextul contemporan, rolul cronicii literare (artistice), al foiletonului critic, al recenziei etc. e infinit mai plin de răspundere și pretinde o fermă conștiință politico-estetică și o înaltă profesionalitate”. □ „– *Critica fiind în general, selecția valorilor, orientarea și dimensionarea acestora, care considerați că sunt criteriile cu necesitate și valabilitate actuală în această privință?*” □ – Mircea Zăciu: „Nu cred că trebuie inventate noi criterii, care ar fi valabile doar pentru momentul prezent. Într-o epocă trecută, tocmai abandonarea vechilor criterii sănătoase de apreciere artistică și înlocuirea lor cu altele, conjuncturale, dogmatice, a dus la cunoscute malformații atât în critică, dar și în pervertirea gustului noilor cititori. A fost nevoie, apoi, de redimensionări și de reevaluări ale peisajului literar din acea epocă, și criticii i-a revenit o bună parte din răspunderea pentru dereglarea imaginii (repercutată până în manualele școlare!). Reinstaurarea unui climat sănătos în viața artistică a impus și o reîntoarcere la criteriile bunului simț în critică: avem suficiente valori care să alcătuiască reperele ferme ale unei judecăți axiologice eliberată atât de complexul inferiorității, cât și de acela al unei înfumurări. În fond, toată chestiunea se limitează la o deontologie a profesiei, la onestitatea elementară. Nu mai e nevoie de nu știu ce «curaj» pentru a spune adevărul atâta timp cât opere realmente bune definesc profilul epocii noastre și ne ajută ele însele să eliminăm impostura, să demontăm mistificarea, să descurajăm grafomania și diletantismul”. □ „– *Ce înseamnă pentru dumneavoastră dezvoltarea și educarea gustului pentru frumos la marele public?*” □ Mircea Zăciu: „– Acțiunea decisă, deliberată, bine înarmată teoretic și practic, de eliminare (sau măcar diminuare) din câmpul creației a imposturii și mediocrității mimetice. E regretabil că unele cronici mai acordă atenție valorilor discutabile, limfatice, rahitismului estetic sub cuvânt că trebuie «încurajată» creația tuturor că nu se știe cum evoluează cutare nume și (mai ales) care e locul lui într-un anumit clasament social sau de falsă popularitate. Eminescu nu e un poet «folk», frumusețea profundă a poeziei lui cere oarecare trudă pentru descifrarea sensurilor, motivelor, ideilor, metaforelor. Argezi, Blaga, Ion Barbu, Bacovia, de asemenea. Sunt ei mai puțini «populari» totuși? Tirajele imense, imediat epuizate, arată deopotrivă. Nu astfel stau lucrurile cu poezia lui Nichita Stănescu sau cu volumele altor adevărate voci lirice contemporane. Dacă ștacheta gustului epocii noastre e atât de ridicată, de ce atunci să facem «rabat» în cazuri de flagrantă mediocrizare ori pervertire?”. □ „– *Stimularea și educarea gustului marelui public pentru adevăratele valori, pentru evitarea producțiilor de subcultură – kitsch – este o problemă care privește numai critica (subînțelegând actul anterior al creației de valori)? Legat de aceasta, ce ați cere instituțiilor culturale «beneficiare»?*” □ – Mircea Zăciu: „Fără îndoială, așa cum însăși întrebarea lasă să înțelegem, problema eliminării produselor de «subcultură» a formelor (vai atât de variat

perfide!) ale kitsch-ului, nu e doar sarcina criticii, pur și simplu. Ar fi și imposibil să cerem criticii să rezolve singură un fenomen pernicios cu implicații și extindere ce comportă factori multipli. Instituțiile de cultură (edituri, reviste, foruri ce patronază galeriile, expozițiile etc.) de instrumentele instituționale. Să dăm un exemplu, pentru a fi mai lămurit: poate oare un critic împiedica editarea unei cărți proaste, a unui grafoman, oarecare, oricât de notorie ar fi lipsa lui de har, dar având certe «relații» într-o redacție, la o direcție etc.? Evident, nu. Criticul poate sancționa subliteratura, o poate ridiculiza, o poate «desființa» – dar numai post-apariție. Am mai spus-o și la *Colocviul național de critică*: atâta timp cât criticii din consiliile de conducere ale editurilor nu vor acționa cu fermitate, nu-și vor exercita cu seriozitate atribuțiile pe care le au, ne facem numai iluzii închipuindu-ne că vom stăvili primejdia invadării pieței cu subliteratură”. ■ Mircea Iorgulescu analizează elementele de *Miraculos și fantezie* în două cărți. □ Leonid Dimov: *Tinerețe fără bătrânețe* (Albatros): „...nu este dar o variantă versificată a basmului cules de Ispirescu, intențiile poetului bat mult mai departe de o asemenea țintă. El nu și-a propus, pe de altă parte, nici să reinterpreteze mitul, să-i răstoarne sensurile și să scoată altele noi potrivit cu o înțelegere apăsător modernă a voinței de nemurire; Leonid Dimov a făcut o operațiune mai simplă și în același timp de extremă dificultate – a adus în spațiul poeziei sale, imprimându-i caracterele specifice acesteia, un mit esențial. El a efectuat, în fond, un transfer și o integrare, schimbând condiția temei și a motivelor printr-o tratare foarte originală și transformând astfel, în raport cu modelul, însăși substanța, deși datele inițiale sunt, în mare, respectate”. □ Ruxandra Berindei: *Povestiri de lună plină* (Eminescu): „Tâlcul acestor povestiri nu stă neapărat numai într-o «morală» deseori foarte vizibilă, ci și în exaltarea puterilor închipuirii. Un personaj fantezist declară de altfel că are rolul să apară «atunci când îi dă cuiva prin minte că așa putea exista»; eroii Ruxandrei Berindei, indiferent de condiția lor, suferă de urât, de plictiseală, de solitudine, au o mare poftă să lege prietenii, să-și povestească viața, să stea de vorbă... să trăiască fericiți. Idealul pe care îl ating numai faptele care știu și pot trăi și în imaginație. Fermecătoarele proze ale Ruxandrei Berindei fac astfel, indirect, elogiul fanteziei cu mijloacele cele mai fanteziste”. ■ Dan Grigorescu semnaleză apariția traducerii cărții lui George Brandes, *Principalele curente literare din secolul al XIX-lea* (Univers): „Cartea lui Brandes rămâne, bineînțeles, un document foarte important al istoriei gândirii și efortul editurii e pe deplin justificat. Traducerea, semnată de Yvette Davidescu, limpede, urmărind necesara proprietate a terminologiei istoric-literare, slujește întru totul textului pe care Romul Munteanu are dreptate să-l prezinte astfel: «Fundalul filosofic hegelian capătă în *Principalele curente* un puternic caracter pozitivist, raționalismul materialist, sociologic, practicat de George Brandes, făcând din el un anticipator al lui Baldensperger, Paul Hazard și Arnold Hauser»”.



• [„Cronica”, nr. 28] Conține versuri de Florin Bratu. ■ În articolul *Timpul în poezia lui Demostene Botez*, Simion Bărbulescu analizează două tipuri de manifestări temporale: „Interpretarea timpului se constituie în opera poetică de început a lui Demostene Botez, fie sub forma nostalgiilor aurorale (ce corespund, în celălalt plan, spațiului grădină), fie sub cea a unor propensiuni crepuscular-nocturne – de acuzată sensibilitate decadent-romantică.” ■ Florin Faifer observă, în *Evoluția personajului*, o serie de modificări ale tipologiei activistului de partid în romanele politice recente: „De la mai vechile romane, având ca erou pe activistul de partid, ceva s-a schimbat, structura personajului s-a remodelat, câștigând în complexitate. Chipul lui binecunoscut, deschis, energetic, încrezător, a căpătat o expresia mai nuanțată, un reflex interior, un contur pe care s-au așezat câteva umbre, de îngândurare, de tristețe, de însingurare. Nu mai e doar personajul robust, dinamic, fără prea multe complicații interioare, cu puternic instinct practic, nerăbdător de a se lua la trântă cu greutățile care se pot ivi, de a se înfrunta față în față cu dușmanul de clasă care, evident, nu se dă bătut atât de ușor. Tonul categoric, alura sportivă l-au mai părăsit și nici limbajul nu a rămas același. În timbrul vocii răzbate câteodată și o anume reflexivitate, o asprime, care reflectă experiența morală și socială neobișnuită restructurându-i profilul interior. Biografia personajului se interiorizează, pierde în extensiune sau în spectaculozitate, pentru a spori în cromatica nuanțelor, dar mai ales în profunzime.” ■ În *Mențiuni critice*, Emil Nicolae semnalează apariția studiului Elenei Tacciu, *Trei poeți preeminescieni* (Minerva, 1977), axat în jurul operei unor scriitori minori din secolul al XIX-lea: „...studiile referitoare la Cezar Bolliac, Ion Catina și Alexandru Stihleanu nu urmăresc să reabiliteze valoric niște «nedreptățiți» ai istoriei literare, ci pur și simplu să fixeze și să aprofundeze traiectoria lor în cadrul preromantismului românesc.” ■ Radu Șt. Mihail comentează volumul Virginiei Șerbănescu, *La curțile Hârlăului* (Ed. Militară, 1977): „Stilul Virginiei Șerbănescu este limpede, fără încărcătura lexicală. Uneori, întorsătura frazei amintește texte sadoveniene, mai puțin însă unele ostentații ortoepice.” ■ În secțiunea *Cartea de artă*, Mircea Mancaș discută al șaptelea volum din *Teatrul românesc – o privire istorică*, de Ion Massoff: „Ajuns la al VII-lea volum, Ion Massoff continuă cu aceeași imensă energie și conștiință a importanței operei întreprinse, amplă redactare – fără lacune și erori de informare – a desfășurării activității teatrelor din România.” ■ Șt. Avădanei semnează articolul *Critica literară engleză contemporană*.

• [„Munca”, nr. 8448] În *Accente* Ion Parhon scrie despre *Virtuțile dramaturgiei angajate*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 397] *Cuvântul publicului* de Amza Săceanu dezvăluie o anchetă din martie 1978 în rândul a 100 de elevi și 100 de studenți în dialog cu teatrul: ei văd mai mult de 6 spectacole pe an în proporție de 81%: „E greu de închipuit că toți cei chestionați au cunoscut tex-

tul dramatic, exceptând pe cele clasice, înainte de a viziona spectacolul. Fiindcă există numeroase cazuri în care valoarea textului nu s-a dovedit hotărâtoare pentru destinul lui scenic, după cum mulți spectatori, chiar dintre cei mai avizați, sunt tentați să acorde unui text valențe pe care nu le are, atunci când beneficiază de o interpretare, concepție regizorală și scenografică de excepție. În orice caz, o astfel de opțiune, în primul rând pentru valoarea piesei, relevă, la cei interogați, *conștiința actului de cultură*, înțelegerea spectacolului de teatru nu doar ca o distracție. Un semnal de atenționare pentru dramaturgii români, unul pentru conducerile teatrelor în alcătuirea repertoriilor.” În a doua parte a demonstrației sale, Amza Săceanu se referă la preferințele aceluiași respondenți ai anchetei în legătură cu teatrele bucureștene. Astfel, cei 200 de chestionați preferă Teatrul Mic și Teatrul Bulandra pentru echipa de interpreți și repertoriul promovat; Teatrul Național pentru repertoriul orientat preponderent spre dramaturgia românească, condițiile de vizionare excelente și echipa interpretativă; Teatrul de Comedie pentru repertoriu, echipa de interpreți și sala. Spectacolele care au plăcut cel mai mult în 1977-1978 au fost *Efectul razelor gamma asupra anemonei*, *Răceala*, *Romulus cel Mare*; dramaturgii preferați ar fi Shakespeare, Caragiale, Horia Lovinescu, Paul Everac, Marin Sorescu și Tennessee Williams; regizorii preferați sunt Liviu Ciulei, Lucian Giurchescu, Horea Popescu, Dinu Cernescu, Sanda Manu, Ion Cojar; actorii favoriți: Radu Beligan, Olga Tudorache, Ștefan Iordache, Leopoldina Bălănuță, Virgil Ogășanu, Ion Caramitru, Florian Pittiș. ■ D. Mutașcu scrie despre C. Noica, în ep. 4 *Frageda fire a ființei*, analizând și celebra sintagmă „devenirea întru ființă” (sentimentul apolinic că viața nu are dreptul să devină rată a vieții): „Cartea lui Constantin Noica e un simbol de perpendicularitate a gândirii... Ca și predecesorii săi iluștri, Noica gândește în sensul unei căi originale a filosofiei românești și găsește că amprența ei capătă grandoare definitivă mai cu seamă în domeniul filosofiei ființei, invocate fiind, dar în iluminare între invocație și formulă, statura urieșească a lui Eminescu... De la Cantemir la Mircea Florian, Rădulescu-Motru, Blaga ori Noica gândul filosofilor noștri a vibrat gradual și constructiv, în sensul unei direcții speculative românești cu acea tărie de specific și viziune (acel „crez spiritual” despre care scria Mircea Florian în *Reconstrucție filosofică*)”. ■ Un nou foileton demarat de C. Sorescu, în *Pâine și personalitate*, o revenire la Petre Pandrea care, ca și Brâncuși, este „un princepsan, un oltean de soi mandarinal și european” (este vorba despre o analiză a opusculului *Brâncuși. Amintiri și exegeze* de Petre Pandrea, Meridiane, 1976). ■ *Geniul eminescian*, un eseu de Valeriu Rusu – Eminescu fiind considerat „o viziune integrală asupra ideii de frumos în cultură românească”. ■ „*Lanul cu vedenii*”, o cronică de Dan Ciachir la placheta de versuri cu titlul omonim a lui Valeriu Armeanu. □ I. Lotreanu duce mai departe expozeul *Sacru și profan* în serialul dedicat lui Mircea Eliade. □ Cronică literară a lui Emil Manu stabilește că romanul *Impostorul* de Al. Sever la Cartea Românească (în linia lui Mir-

cea Eliade – *Strada Mântuleasa*, fals policier), de tip parabolic, reprezintă „unul din cele mai bune romane ale acestor ani.”

## 15 iulie

● [**„Luceafărul”, nr. 28**] Se deschide cu textul prilejuit de aniversarea a 20 de ani de apariție a revistei, semnat de redactorul-șef Nicolae Dragoș, care subliniază entuziast că „numai printr-o conectare atentă, suplă, fără prejudecăți la pulsul viu al realității spirituale a țării, revista putea aspira, nu orgolios, ci firesc, la recunoașterea rolului ei activ, obiectiv și constructiv în viața noii noastre literaturi”. Tot pe prima pagină, Mihai Ungheanu face o descriere a revistei de-a lungul apariției sale, accentuând contribuția importantă pe care aceasta a avut-o în promovarea literaturii tinerei generații, fără a-i uita, însă, nici pe cei din generațiile deja confirmate. Momentul aniversar al revistei e marcat printr-o serie de „amintiri de la «Luceafărul»”, semnate de foști și actuali colaboratori ai revistei (în paginile 2-5): Romulus Bucur, Gh. Bulgăr, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Haralamb Zincă, Virgil Teodorescu, Al. Oprea, Dan Deșliu, Marin Bucur, Constantin Chiriță, Ion Dodu Bălan, Fănuș Neagu, Nicolae Stoian, Gheorghe Achîței, Romul Muntean, Eugen Simion, Gica Iuteș, Nichita Stănescu, Violeta Zamfirescu, Gelu Stoicescu, Adrian Păunescu, M.N. Rusu, Valeriu Râpeanu, Petru Vintilă. Cu stilistica poetic-arborescentă care l-a consacrat, Fănuș Neagu își amintește: „La «Luceafărul» am înțeles pentru prima oară că pot să fiu sau că sunt scriitor. Și de douăzeci de ani, toate sau aproape toate corăbiile închipuite de sufletul meu intră în apele de aur ale acestei reviste. Chiar și-n rarele clipe când am plecat de acolo supărat, jurând să nu mă mai întorc, frunzele celui mai alb mestecăn al meu sunau ca o dragoste aproape nepământească lângă această stea a zorilor unde de-atâtea ori m-am simțit și am fost prințul de rouă”. ■ La rubrica *Cenaclu*, găsim un grupaj dintre cele mai semnificative poezii citite la întâlnirile cenaclurilor literare din județele Gorj și Ilfov, dar și la cele ale cenaclului școlii de ziaristică „Ștefan Gheorghiu”, la care au participat și membri ai redacției revistei „Luceafărul”. ■ La rubrica de teatru, cronicarul Valentin Dumitrescu semnalează premiera absolută a unei noi piese semnate de D.R. Popescu, *Rugăciune pentru un disc-jockey*, montată la Teatrul Dramatic din Galați, în regia lui Nicolae Scarlat, muzica fiind semnată de Nicu Alifantis. ■ La rubrica *Atelier literar – Poșta redacției*, poetul Geo Dumitrescu le răspunde celor care trimit manuscrise la redacție. O mostră de verdict tăios către un poet aspirant care se ascunde sub pseudonimul Aspiros: „Nu se văd semne de schimbări: delirul verbal, imagistică artificială, «în doi peri», sunt încă predominante”. ■ În secțiunea *Biblioteca „Luceafărul”*, găsim texte ale câștigătorilor Premiilor revistei pe anul 1977: Artur Bădiță, Mircea Brăilița, Denisa Comănescu, Adrian Frățilă, Marin Lupșanu, Aurel Antonie, Stelian Zamora, Dumitru Augustin Doman, Mircea Nedelciu, Sultana Craia, Dan Alex. Condeescu și Dan C. Mihăilescu.

• [„Tribuna României“, nr. 137] Ion Horea revine, pe prima pagină, cu tableta *Grai și suflet*, în care îl include pe cititor în mod simpatetic prin formularea enunțurilor la persoana a II-a singular: „Și te-ai dus și ai deprins rosturile lumii. Dintr-o zare în alta ai trecut, și nu știi câtu-i înainte și câtu-i în urmă, câtă-i țara care a fost, și câtă care va să vin.” ■ Eugen Barbu aduce un omagiu lui *Harry Brauner la 70 de ani*, un etnomuzicolog: „Când spun Brauner, mă gândesc la vechii cantori care i-au format pe Bach și pe Beethoven, la incoruptibili pastori ai muzicii cristaline ca o Niagară. Folclorul românesc nu are un Cerber mai neîndurat. Citiți-i paginile din volumul «*Să auzi iarba cum crește...*» și vă veți convinge.” ■ Sunt publicate, pe două pagini, poezii și proze umoristice, sub titlul unificator „*Căldură mare*”. Sunt aduși, astfel, în atenția publicului amator de umor: I.L. Caragiale, *Căldură mare*; Ion Creangă, *La scăldat*; Nicolae Tăutu, *Cu Al. Cazaban la Tulcea*; Marin Sorescu, *De-a Delta Dunării*; George Zarafu, *Epigrame*; Al.O Teodoreanu, *Balada apelor minerale*; G. Topârceanu, *Vara la țară* (parodie după Al. Depărățeanu).

## 19 iulie

• [„Scânteia”, nr. 11169] Notele de lectură ale criticului clujean Petru Poantă se leagă de volumul *Identificări* de Mircea Martin care cuprinde „interpretări ale unor valori clasicizate din spiritualitatea autohtonă: Lucian Blaga, George Călinescu, Tudor Vianu, Geo Bogza, B. Fundoianu, precum și câteva cazuri-problemă și portrete, de fapt niște reacții responsabile la inadvertențele comise de o critică superficială. [...] Original fără ostentație, spirit fin și lucid, văzând în literatură nu o delectare, ci un mod de cunoaștere și perfecțiune umană, Mircea Martin este un critic de formație materialist dialectică, cu o solidă instrucțiune universitară care și-a sublimat fervorile în construcții sobre. Posesor al unui limbaj expresiv și transparent, al unor formulări concentrate, adesea memorabile, el a ajuns la un stil, care este, însă, mai curând al gândirii decât al limbajului, substanțial, deci nu retoric.”

## 20 iulie

• [„Flacăra”, nr. 29] Marian Lușșanu publică poezia *Pâine și grâu*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (19)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Umbra Spaniei*. □ Nelu Ionescu, în *O carte de teatru, o carte despre teatru*, prezintă volumul de teatru *Reduta și șoarecii* de Mircea Radu Iacoban, precum și *Mic îndreptar de teatru* de Victor Ion Popa, ediția alcătuită de Virgil Petrovici. ■ În *Premiile Academiei pentru literatură*, Valentin Silvestru se ocupă de dramaturgie, scriind despre Ecaterina Oproiu. Secțiunea de proză este prezentată de Pompiliu Marcea, fiind discutați aici Constantin Țoiu și Mircea Horia Simionescu. În secțiunea de poezie, George Arion scrie despre Gheorghe Tomozei și Mircea Dinescu. În *Critică*, Șerban Cioculescu scrie despre Nicolae Manolescu și Eugen Simion: „Din cărțile de critică literară ale

anului 1976, *Sadoveanu și utopia cărții* de Nicolae Manolescu și *Scriitori români de azi*, vol. II, de Eugen Simion, au fost distinse cu premiul Bogdan Petriceicu Hasdeu. Alegerea este excelentă, ambii autori fiind unanim recunoscuți pentru activitatea lor literară din decursul ultimelor două decenii. Nu știu de ce Nicolae Manolescu si-a pus cartea sub egida unui motto de mare scepticism, care se încheie cu fraza: „Critica induce, astfel, în eroare”. Acest panseu a fost semnat E.M. Forster. Fără a slei vreodată obiectul cunoașterii, critica induce în eroare numai când e efectuată de niște nechemăți sau de niște publiciști fără simțul răspunderii profesionale. Nu este cazul lui Nicolae Manolescu, căruia însă nu-i displace paradoxul în chiar corpul titlului, ca de această dată și ca în trecut, când și-a botezat o carte *Lecturi infidele*. Un alt paradox al cărții premiate constă în decalajul dintre fraza preliminară a primului capitol, prin care polemizează cu G. Călinescu și citatul acestuia, arborat pe dosul co-pertei a doua. În fond. N. Manolescu străbate cu sagacitate întreg parcursul operei sadoveniene, descoperind în creația marelui scriitor natura, printre altele, și filonul livresc (nu mai puțin fermecător decât cel naturist!). Cu Mihail Sadoveanu se deschide și cartea premiată a lui Eugen Simion, care semnaleză „realismul magic” al incomparabilului povestitor. Ceilalți scriitori cercetați sunt Tudor Arghezi și G. Călinescu. În ample studii, Lucian Blaga. Al. Philip-pide, Camil Petrescu, Ion Marin Sadoveanu, Ion Vinea, V. Voiculescu, Mircea Eliade, Perpessicius, M. Ralea, Tudor Vianu, Constantin Noica și Petre Pandrea. Discipol foarte personal al lui E. Lovinescu, care n-a vrut, cum se știe, în ruptul capului să recunoască faptul că după primul război mondial și-a revizuit unele judecăți critice din tinerețe, Eugen Simion afirmă cu o mare sinceritate, care-l onorează: „Am revizuit, la o nouă lectură a operelor, opinii critice mai vechi și ne-am revizuit noi înșine părerile pe care ni le făcusem mai înainte”. După cum omul de știință, adâncindu-și cercetările, nu se sfiște să-și retușeze concluziile din ajun, așa și criticul literar este în dreptul său să-și revizuiască impresiile și judecățile de valoare, la o lectură nouă, care i le-a putut modifica. Scriind despre Perpessicius, Eugen Simion observă: „Adevăratul exponent al impresionismului în critica românească este nu Lovinescu, ci Perpessicius (...) glosator fin și erudit în marginea textelor literare. Lovinescu a făcut la început critică impresionistă (*Pași pe nisip*), dar nemulțumit de elasticitatea formulei, caută puncte de reper mai sigure...”. Credem însă că cel mai de seamă exponent al impresionismului a fost la noi G. Călinescu, dacă această judecată de valoare se întemeiază pe cantitatea și calitatea totodată a impresiilor de lectură, la autorul *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, incalculabile și incomparabile. În studiul pe care i-l consacră, Eugen Simion analizează numai opera literară, de la *Cartea nunții* (1933) la *Lauda lucrurilor* (1963). Măsura subtilității și a eleganței criticului o găsim mai ales în prezentarea versurilor lui G. Călinescu, descoperindu-i „un simț remarcabil de a mitologiza”. Ca să revenim la Nicolae Manolescu, cu toată tinerețea sa, cel mai vechi croni-

car literar săptămânal, vom remarca independența sa de judecată, ca atunci când analizează *Baltagul*, fără a ține seama de aura mitologică din jurul povestirii, în care mulți au văzut o replică modernă a baladei Miorița. Este unul din multele exemple ce s-ar putea da despre caracterul cu totul personal al criticii sale. Închei relevând bogata bibliografie cu care își încheie cartea Eugen Simion, ca un omagiu adus atât autorilor examinați cu simpatie și înțelegere, cât și referenților critici. Critica, în definitiv, mai mult decât literatura de imaginație, este o lucrare colectivă, în care ne «completăm» unii pe alții, într-un permanent dialog. Vivacitatea acestuia asigură criticii contemporane o foarte largă audiență publică, pe care distincțiile academice o sancționează onorific”. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Adrian Frățilă, Al. Andrițoiu, George Țârnea. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a paisprezecea din romanul *Moartea boxerului*, Adrian Păunescu – *Parabolă cu câini și javre*, iar Nicolae Dragoș, *Fabula nepotrivirilor de caracter*. □ În *Omul la tribuna socială*, Constantin Mustață, cu titlul „*Suntem împreună, în bună frăție*”, publică un interviu cu Létay Lajos.

• [„**Orizont**”, nr. 29] „O aventură fascinantă” se dovedește a fi convorbirea lui Marius Pop cu scriitorul Romulus Vulpescu, care, zice intervievatorul, „are o structură polivalentă: poet, prozator, traducător, eseist, autor dramatic, regizor, actor, critic și istoric literar, editor”. Din această convorbire alegem câteva fragmente: „– *Nu considerați că această diversitate de preocupări literare vă împiedică să vă realizați plenar într-unul?* – Multiplicitatea preocupărilor mele poate părea multora o risipă – și este – de ce să n-o recunosc? Dar pentru mine, tot ce pot să exprim pe căi artistice – de la aparatul de filmat, până la șevalet și la pensulă, sau până la recitarea pe-o scenă a poeziilor altuia – este un mod de-a exista artistic, e modul meu de-a exista pur și simplu. – [...] *De fapt, stimate poet Romulus Vulpescu, ce este poezia?* – Pentru unii poezia poate să fie steag, pentru alții – protest, imn sau invocare; pentru alții – lene și modalitate de a-și umple spațiile dintre două disperări. Poezia poate fi orice. Eu cred că numai simplul fapt că, la un moment dat, poți gândi în imagini, fără să așterni măcar cuvinte pe hârtie sau să le rostești cu voce tare, înseamnă poezie. [...] arta nu e mereu coincidentă cu logica obișnuită, cu logica obștească și asta-l și deosebește pe creator de restul oamenilor: capacitatea de-a «prinde din zbor anomalia, excepționalul». Zic dar, micile ruperi, micile falii – aceste soluții de continuitate, în modul foarte anodin de gândire, care este al nostru, al tuturor, în existența cotidiană – sunt scânteia de poezie. De fapt, niște scurtcircuite ale procesului de gândire [...] – *Credeți în vocația editorului-artist?* – [...] Eu concept cartea ca pe-un spectacol pe care-l montez, îl «pun în scenă», cum s-ar spune. Fiecare «punere în pagină» este, de fapt, o «punere în scenă». Și o carte trebuie să-și aibă scenografia ei. – *Ce credeți că va-nsemna anul 2000 pentru omenire?* – N-am cum să răspund la aceasta-ntrebare. Îl aștept cu aceeași curiozitate cu care aștept anul 1979 sau anul 1999. Poate, cu emoția

firească a omului care, dac-o să aibă zile, o să intre cu un picior în celălalt mileniu, fie și cu o zi, fie și cu un ceas. Ce-o să-nsemneze anul 2000 pentru omenire? Să sperăm că prosperitatea omului și progresul omeniei.” ■ Ion Maxim face, în cronică sa literară, câteva consemnări despre un „gen demonetizat”, mai exact despre o carte de interviuri a lui Dorin Tudoran, intitulată *Biografia debuturilor* (Junimea, 1978), ceea ce nu-l împiedică pe cronicar să menționeze trei cărți de „incontestabilă valoare” din același gen al interviurilor și anume: *Mărturia unei generații* de Felix Aderca, *Lumea de mâine* a lui Ion Biberi și *Sub semnul întrebării* de Adrian Păunescu. ■ Cunoscută mai ales în calitate de critic și eseist în momentul apariției volumului de versuri *Jugastru sfiala* (Eminescu, 1977), Doina Uricariu este poeta propusă de cronică literară a lui Lucian Alexiu, care face următoarea însemnare: „Doina Uricariu nu transferă poeziei identitatea criticii pe care o practică, tot așa cum comentariile asupra poezilor contemporani nu au ca termen de comparație restrictiv modelul liricii sale. Abia dacă rigoarea considerațiilor sale critice lasă loc unor inflamații patetice în ritmica frazei [...]” ■ La rubrica „marginalii”, Livius Ciocârlie devolează ascunzișurile și umorile din corespondența bârftorului Voltaire, care aruncă săgeți „dulce otrăvite” spre „barbarul” Shakespeare, „un histrion bețiv și maimuțoi”, pe care-n tinerete chiar îl tradusese pentru publicul francez (articolul *Voltaire și corespondenții săi*). ■ Hotărât să demonstreze „orizontul ideilor” din poezia lui Adrian Păunescu, mai exact cel al ultimei culegeri apărute intitulată *Poezii de până azi* (colecția B.P.T.), Valentin Tașcu își începe șocant comentariul: „Este un eșec asumat să scrii azi despre poezia lui Adrian Păunescu. Să spui că n-are valoare? Nu te crede nimeni. Să susții că este excepțională? Iar nu te crede nimeni. Ori cale de mijloc nu există. Poetul însuși n-ar suporta un asemenea tratament. Și justificări sunt. Adrian Păunescu a încetat de fapt de mult să mai fie doar un poet. Este un fenomen care modifică toate «semnele de circulație» ale poeziei și care nici măcar nu mai cere iertare, ca la debut, «miliției noastre populare». [...] Mă convinsesem că poemul pretinde mai cu seamă o lectură interioară, secretă. Explozivul Păunescu l-a transformat în spectacol; credeam că se șoptește, ei bine, nu, se poate și clama” (articolul *Fenomenul Păunescu*). ■ Margareta Gyurcsik realizează portretul literar al lui Voltaire, în spirit aniversar (200 de ani de la nașterea sa), unul din „marile genii literare ale Franței”.

● [**„România literară”, nr. 29**] Conține poeme de Victor Felea, Anghel Dumbrăveanu, Ovidiu Genaru, Florența Albu, un grupaj din lirica poloneză, precum și prozele *Mierea cea dulce* de Sorin Titel și *Adoptați un mustang* de Vasile Rebreanu. ■ În editorialul *Literatură, viață, diversitate*, redacția pune în legătură directă efervescența literară și dezvoltarea societății socialiste: „Literatura noastră, – în poezie, proză, examenul critic și în dramaturgie – a izbutit și izbutește tot mai înnoitor să surprindă cu iscusință artistică această sinceră regăsire de sine a conștiinței, acest dinamism al țării aflate în plină și

efervescentă construcție.” ■ În rubrica *Viața literară* sunt prezentate Premiile Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1976 pentru filologie, literatură și artă. Premiul „Timotei Cipariu”: ediția lucrării *Etymologicum Magnum Romaniae*, de B.P. Hasdeu, vol. I-III, ediția lucrării *Ceasornicul domnilor* de Nicolae Costin (Gabriel Strempele). Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”: volumul *Sadoveanu sau utopia cărții* (Nicolae Manolescu) și *Scritori români de azi*, vol. II (Eugen Simion). Premiul „Mihai Eminescu”: *Gloria ierbii* (Gheorghe Tomozei) și *Proprietarul de poduri* (Mircea Dinescu). Premiul „Ion Creangă”: *Galeria cu viță sălbatică* (Constantin Țoiu) și *Jumătate plus unu* (Mircea Horia Simionescu). Premiul „Ion Luca Caragiale”: *Interviu (Handicap)* (Ecaterina Oproiu). Premiul „Ciprian Porumbescu”: *Maeștrii claviaturii* (Alexandru Leahu). ■ Alexandru Balaci comentează lucrările literare premiate în Premiile literare ale Academiei. Despre volumele de proză laureate: „Prozatorii [...] creează în paginile lor o nouă tipologie umană, dominată de concurența armonică dintre estetic, social, istoric și etic. Ei transmit, prin viguroasele structuri ale narațiunilor lor, o concepție clară asupra existenței, insuflând materiei epice o puternică vibrație și un patos lucid, echivalente cu confruntarea ideilor și sentimentelor, caracteristică constantă a marii literaturi.” Despre plachetele *Gloria ierbii* (Gheorghe Tomozei) și *Proprietarul de poduri* (Mircea Dinescu): „Cele două volume, diferențiate prin caracteristica harului inefabil al autorilor, cu diversitatea lor de accente și stiluri, converg, prin reflectarea multiformă a sensului mișcării dominante, mișcarea care schimbă liniile istoriei și ale vieții individuale.” Despre piesa *Interviu* a Ecaterinei Oproiu: „Și teatrul românesc contemporan a fost încununat de Academie, prin atât de aplaudata piesă a Ecaterinei Oproiu, *Interviu*, care dezbate valori umaniste, dând răspunsuri actuale întrebărilor cu semnificații general umane, pledând cu vervă pentru încrederea în om și în facultățile sale de singură ființă rațională din univers.” Critica și istoria literară se află de asemenea în atenția autorului, prin cele două volume premiate, *Sadoveanu sau utopia cărții*, de Nicolae Manolescu, și *Scritori români de azi*, vol. II, de Eugen Simion: „Aceste lucrări, reprezentative pentru îndelungul, inteligentul travaliu intelectual al celor doi importanți creatori din zona acestui gen literar, aparține ariei acelei umaniste și atât de actuale îndatoriri de a ajuta la înțelegerea și popularizarea lucrărilor de înaltă calitate, de a contribui la educarea și perfecționarea gustului estetic al maselor de cititori, spulberând, în primul rând, confuzia de valori.” ■ Paul Georgescu analizează în detaliu, în *Istoria la plural*, seria romanescă *Istории* scrisă de Mircea Ciobanu: „Din suita romanescă a lui Mircea Ciobanu – *Istории* – s-au publicat până acum două volume, îndeajuns pentru a ne bucura de prezența unui prozator robust, plin de talent și tâlcuri.” Autorul construiește bine atât cadrul narațiunii, cât și relațiile dintre personaje: „Excelent povestitor, Mircea Ciobanu apare fidel atât cadrului social de viață cât și raporturilor acute, dure, exacte, între personajii. Dintre acestea, cele mai bine îi reușesc să fie



cele pline de vitalitate pozitivă [...]. În cadrul vigurosului realism simbolic al lui Mircea Ciobanu, în *Istории*, rețin prin aura lor de lirism uscat dar halucinatoriu, numeroase pasagii, amintite mai înainte – viforul, seceta, veghea solitară a lui Gheorghe Palada, povestea casei Glogvenilor sau a casei Mavrichi, sau visul casei cu o mie de uși – atmosfera incantatorie de legendă cu tâlcuri infuze. În orice caz, dincoace de marea Istorie a tuturor, corect sugerată, circulă mica istorie a unei familii cu ridicările coborârile și sucelile ei, cu moarte și cu multă viață”. ■ În *Macii împotriva fierăstraielor*, Ov.S. Crohmălniceanu comentează lirica lui Mircea Dinescu din *Proprietarul de poduri*, situată sub semnul revoltei, principalul motor al versurilor: „În *Proprietarul de poduri*, ca atitudine lirică vorbind, dinții poetului scrâșnesc nu o dată. O revoltă, iarăși juvenilă, neprogramatică, impulsivă și extrasă exclusiv din experiența directă, mișcă versurile și le îndreaptă împotriva a tot ce tinde a industrializa și prozaiza expansiunea sufletului tânăr, a osândi fără nici o înțelegere nepăsările boeme, a zăgăzui puterile fanteziei, a toci frăgezimile simțurilor”. ■ Ion Bălu remarcă apropierea lui Geo Dumitrescu de iubire în placheta *Furtună în Marea Serenității*: „Cele mai multe poezii din ciclul *Furtună în Marea Serenității*, simfonic grupate într-o cantată a dragostei, accentuează înfiorarea poetului în fața nestinsului miracol feminin. La vârsta maximei intelectualități, Geo Dumitrescu se apropie de dragoste cu adâncă evlavie și în delicata prețuire a femeii se întâlnește cu Lucian Blaga din *Vară de noiembrie*.” ■ Șerban Cioculescu scrie despre volumul IV din seria *Opere* de Mihai Eminescu, dedicat teatrului: „Teatrul a fost marea pasiune a lui Eminescu, din copilărie și dincolo de perioada studiilor universitare.”; „Eminescu înțelegea această specie, scumpă romanticilor, – este vorba de drama istorică, – nu ca o reconstituire exactă a câte unui moment istoric sau a unei figuri proeminente, ci ca un prilej de exaltare a trecutului istoric, în care credea a fi descoperit esența pură a geniului național și întruparea acestuia în cei mai aleși fii ai țării.” ■ Redacția marchează împlinirea a 20 de ani de existență a revistei „Lucașul”. ■ Nicolae Ciobanu analizează studiul lui Valeriu Cristea, *Alianțe literare*, în articolul *Fidelitatea lecturii și interpretarea critică* din rubrica *Opinii*: „Idea cărții cu semnificație de «ars critica» ar fi aceasta: câtă fidelitate a lecturii, atâta plauzibilitate a opiniei critice. Prin urmare, în totul, Valeriu Cristea propune o demonstrație de anvergură menită să arate la ce rezultate se poate ajunge în înțelegerea unei opere literare, atunci când, fără ezitare, supremația este deținută de acel tip de analiză care, deliberat parcă, nu are ambiție mai mare decât aceea de a se confunda cu însuși actul lecturii.” ■ În secțiunea *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu discută evoluția lirică a lui Geo Bogza, așa cum transpare aceasta din antologia *Orion*: „Desigur, un cititor atent poate încă distinge în poeziile din ciclul intitulat acum *Urmuz* sau în *Poem petrolifer*) scrise între 1928-1934), ca și în *Cântec de revoltă, de dragoste și moarte*, din aceeași epocă, liniile debutului intempestiv, sub semnul suprarealismului, al lui Geo Bogza.

Ca și colegii săi de generație, Bogza începe prin a dez-academiza poezia, cultivând banalitatea, prozaicul cotidian și faptul divers. Poezia e coborâtă în stradă, angajată în campanii sociale și politice, transformată într-un «ziar» de actualități.” Versurile de tinerețe, avangardiste, sunt plasate sub astrul negru al exasperării: „Nota cea mai originală a liricii bogziene de tinerețe o constituie exasperarea.” În *Ioana Maria*, tonalitatea poetului devine nostalgică, iar recuzita firească, lipsită de artificiu și metaforă: „În *Ioana Maria*, din 1937, trecem pe neașteptate într-un registru opus, sentimental și nostalgic. [...] Meritul acestor compuneri este de a nu se teme de prozaic, sugerând emoția fără să recurgă la artificii evidente și nimerind adesea un ton foarte firesc. Este deja, aici, poetul miracolelor cotidiene din ciclurile următoare (*Eu și palmierul*, *Statui în lună*), atașat instinctiv de simplitatea naturii și a sentimentului.” Poezia recentă a lui Geo Bogza evoluează în același registru al lucidității dintotdeauna, în ciuda unei evidente schimbări de stil și a clasicizării: „În poezia mai nouă a lui Bogza, oricât s-a modificat timbrul liric, luciditatea asociațiilor rămâne la fel de vizibilă.”; „Ultimele poezii din *Orion* merg pe această linie de clasicizare formală, fiind în majoritate, niște fabule lirice, alegorii morale, de felul celor (unele reluate) din *Paznic de far* [...], nu lipsite de oarece inocentă superbie.”

■ În *Un roman document*, George Muntean apreciază ironia subtilă, caracterizările protagoniștilor și pricepera cu care Al. Voitin își alcătuiește opera *Cinema Splendid* (Eminescu, 1978): „Scris cu îndemânare, cu aptitudini de colorist sfătos și cu conștiința caracterizărilor pregnante, cu ironie discret strecurată printre rânduri, evitând șarja groasă și nesemnificativă sau schemele uzate, romanul de față impune un prozator cu succes la public și apt a da în continuare scrieri care să-l reprezinte...”

■ Valentin Ciucă recenzează romanul *Catrina. Cerul sângera*, de George Niculescu-Mizil (Albatros, 1978): „Roman-document prin multitudinea de mărturii istorice extrase din arhivele și presa vremii, volumul II din *Catrina*, metaforic subintitulat *Cerul sângera*, e, în același timp, un roman-frescă”.

■ Conform Ecaterinei Țărâlungă, Ioan Șerb scrie în placheta *Legenda Umanității* o poezie de idei, clasicizantă: „Ioan Șerb scrie o astfel de poezie, singulară prin filonul epic, cu ritmuri largi, lente. Un aer clasicizant uneori, vechi filosofii, vagi ecouri anacreontice, mitologie, pan-teism, folclor românesc, surpriza plăcută a cosmogoniei eminesciene, întâlniri fugare cu Blaga”.

■ Dana Dumitriu îi reproșează lui George Alboiu o evoluție poetică inegală, ce a trecut de la originalitatea radicală la manierismul plat: „poezia lui George Alboiu s-a desfășurat inegal; pornind de la viziuni originale, de o violentă expresivitate, ale spațiului rural arhaic, a ajuns treptat la un manierism afectat, la compoziții fastuos mitologizante, la un imagism încrâncenat și ostentativ”.

■ În viziunea lui Laurențiu Ulici, Letiția Vladislav a reușit prin *Vrăbiile pământului* (Albatros, 1978) să scrie un roman „după metoda despicării firului în patru într-o narațiune acut subiectivă, ca de jurnal, fără excese psihologice, ci sugerând inconfortul sufletesc prin frecvente ruperi ale

discursului confesiv în câteva direcții prioritare ce se întretaie imprevizibil, sub comanda memoriei afective.” ■ În *Cartea veche românească*, Doina Braicu consemnează organizarea expoziției *Cartea veche românească în secolele XVI și XVII* de către Oficiul Patrimoniului Național Sibiu la Muzeul Brukenthal și subliniază importanța acesteia pentru cunoașterea și valorificarea patrimoniului cultural național. ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă analizează romanul *Portret într-o oglindă* (trad. Sanda Râpeanu), de Charles Morgan, care „se citește nu fără o melancolică desfătare”. ■ Ion Ianoși semnează articolul *Cernișevski – 150* cu ocazia împlinirii unui secol și jumătate de la nașterea scriitorului. ■ Ileana Mălăncioiu publică studiul „Procesul” lui *Joseph K. și procesul lui Dostoievski*. ■ Ana Blandiana este prezentă în rubrica *Atlas* cu textul *Sentimente*. ■ Fănuș Neagu scrie redactează proza *Luna ca un serai de piersici* pentru secțiunea *Sport*.

● [„Tribuna”, nr. 29] Pe prima pagină citim *Poezia politică* de Petru Poantă: „Se discută în ultimul timp tot mai mult și mai serios despre existența unei literaturi politice, a unui roman politic îndeosebi. Observațiile sunt adeseori subtile, realiste, lucide și se referă la înseși modificările de structură ale genului precum și la schimbările profunde din sensibilitatea umană, lăsând pe un plan secund noțiuni precum curajul, sinceritatea, care, de altfel, sunt implicate în orice operă estetic constituită. Dincolo de disocierile valabile, principiale, sau de unele adeviziuni formale, naiv-entuziaste, există un consens general chiar dacă nu într-un tot explicitat: literatura politică răspunde unui anumit moment, ea este de strictă actualitate, de unde riscul perisabilității ei. Eroarea e evidentă: literatura politică nu înseamnă numaidecât a face politică prin literatură, după cum sfera politicului însuși nu se reduce la tehnica cuceririi și folosirii puterii. Dar, înainte de a continua, să ne demarcăm teritoriul; dacă existența romanului politic nu poate fi contestată, se ridică această întrebare: există și o poezie politică, iar în caz afirmativ, cum poate fi ea definită în cadrul literaturii române contemporane? [...] Într-adevăr, domeniul acesta este foarte delicat și oricând pasibil de frazeologie, dar, încă o dată, ne exprimăm convingerea că poezia politică e un subiect de meditație gravă și că formele ei sunt pe cale de a se constitui. Trebuie doar să le identificăm în contextul general al liricii contemporane, în relație cu celelalte forme viabile ale acesteia”. ■ Ion Vlad publică în secțiunea dedicată cronicii literară textul *Inscripții pentru poet: George Bacovia*: „Un prim poem unde înregistrăm o compoziție mai amplă este, cred, *Nervi de primăvară*. Cuvântul izolat, mesager al unui virtual dar nerostit enunț, este izolat de versuri care comunică, independent sau prin coasocieri de tipul celor întâlnite în pictura impresionistă sau în experimentul fauvist, succesive (și numai aparent disparate) *scene*”. ■ Victor Felea comentează *Ștefan Augustin Doinaș: Alfabet poetic* (Minerva): „Doinaș e un poet care se cunoaște pe sine cu o atenție deopotrivă analitică și vizionară și are, pe deasupra, capacitatea rară de a limpezi sensurile și semnificațiile materiei lirice

fără să-i răpească emoția, inefabilul”. ■ În *Retrospective lirice* apar două texte de Radu Săplăcan: □ *I. Caraion: Lacrimi perpendiculare*: „O atenție aparte solicită o serie de «poeme ludice», în care convenția jocului de aparentă gratuitate mizează pe dezinvoltura unui liric exuberant”. □ *A. Păunescu: Poezii de până azi* (Minerva, 1978): „Rostite cu glas tunător, a căror intonație rămâne chiar și în momentul lecturii solitare, poeziile lui Păunescu exprimă un straniu profetism social dacă ne gândim că muza predilectă a poetului e... *voința*”.

■ Teohar Mihadaș semnează *Între poezie și proză*: „Proza-i o cucerire, poezia o ademenire; proza o-mbrățișare, poezia un surâs”. ■ Mircea Vaida scrie despre *Cenaclu*: „Rememorând întâlnirile literare de joi seara, într-o perioadă de aproape un an, la sediul Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca, ne vom referi, de astă dată exclusiv la poezie. Vom începe cu lecturile lui Petru Romoșan a cărui măsură a fost evaluată «cu dreaptă cinstire» de glasuri autorizate ale criticii literare. În comentarea volumului *Ochii lui Homer*, aprecierea criticilor a fost unanimă, în a saluta apariția unui remarcabil talent. [...] Un altul, foarte aproape de debutul editorial, Emil Hurezeanu, se află pe un teren fertil de o surprinzătoare maturitate a viziunii, de un interesant patos livresc al rostirii: [...] Ion Mureșanu crede în virtuțile semnificațiilor filosofice ale imaginii. Are, neîndoielnic, câteva poezii de o reală izbândă a talentului, disimulând uneori prin ironie, acorduri dramatice și stăpânind deja o serioasă recuzită metaforică. Versuri de atmosferă și sensibilă notație a citit Alexandru Dohi. [...] Încercări care se anunță promițătoare sunt versurile citite de Dumitru Chioaru și Alexandru Hălăgean. Sub semnul meditației erotice, Marta Petreu tinde spre o substanțială concizie: [...]”.

■ Ion Dodu Bălan publică partea a șasea din studiul său despre *Aron Cotruș*. ■ Alexandru Zub scrie despre *Eminescu în lumea germană*: „Privită în perspectiva ideii care a obsadat câteva generații în șir, aceea de recuperare a demnității etnice, compromise un timp de prea multe adversități, opera eminesciană relevă ea însăși un statornic efort recuperator, schițând direcțiile unei judicioase politici culturale, prezidată de principiul lui «Geben und Nehmen», iar nu de o recepție univocă. Este o problemă ce se pune și astăzi, tot mai mult, în relațiile dintre statele avansate și cele în curs de dezvoltare. Un întreg număr al publicației «Zeitschrift für Kulturaustausch» (3/1975), scoasă de institutul pentru relații cu străinătatea din Stuttgart, abordează chestiunea reciprocității, întrebându-se dacă există în adevăr mijloace pentru realizarea efectivă a principiului amintit”. ■ Adrian Popescu semnează *Mai mult decât dicționar*, o prezentare a Dicționarului de simboluri al lui Jean Chevalier și Alain Gheerbrant: „Răsfoim zilele trecute, într-o cameră ticsită de cărți, în casa unui bun prieten, *Dicționarul de simboluri* al lui Jean Chevalier și Alain Gheerbrant. Întotdeauna am deschis cu emoție, în parte inexplicabilă, asemenea lucrări”. ■ Dorin Tudoran semnează *Portret de poet-prieten*, despre Ioan Flora: „E unul din acei rari poeți, care, încă *din vreme*, își plătesc datoriile față de tradiția poeziei adevărate. De la un timp (adică foarte devreme!), astfel

de poeți își deschid contul liric personal. E și cazul lui Ioan Flora. Poet și om din Iugoslavia”. ■ În *Privirea lui Orfeu*, Dan Laurențiu spune: „Poemul ca proiecție liberă a eului meu autentic îmi evocă de asemenea presentimentul avut în copilărie și care nu m-a părăsit niciodată că singura șansă de fericire și împăcare ar fi de a mă retrage în lumea vegetală, de a migra într-un spațiu al gestului pur, inocent la adăpost de vacarmul cuvintelor nestatornice care, în trecerea lor de o clipă, asemenea hoardelor barbare, lasă în urma lor numai scrum și cenușă”. ■ Nichita Stănescu semnează *Obiectele zburătoare ale lui Simion Cosma*: „În cazul lui Simion Cosma, originalitatea lui debordantă, nu ne sperie și nu ne încuie mintea. Ne vom uita cu spirit deschis la obiectele sale și neîntârziind să le judecăm fie drept picturi, fie ca bazoreliefuri sau fie, mai degrabă, transparente în relief, ne vom mira cu bucurie estetică, de cât de tare natura poate să îi imite lucrurile”. ■ Andrei Marga revine la rubrica sa cu textul *Controversa modernizării*. ■ Versuri semnează Geo Bogza (*Adu-ți aminte*, „Versiune definitivă a cântului IV din *Cântec de revoltă, de dragoste și moarte*, ce va fi inclus în volumul de poeme *Orion*”), Ștefan Aug. Doinaș (*Parafrază*), Aurel Gurghianu (*Orbul*), Grigore Scarlat (*Poetul*), Mihai Adrian Eres (*Lui Mihai Eminescu*), Horia Lupu (*Cărăușii; Nadir*), Titus Andronic (*Oraș ascuns; Amiază*), Emil Hurezeanu (*Vară; Fotografie; Portretul Fetelor din umbră; La seceriș. Detaliu Livresc; Munți de stele*), Gellu Dorian (*Moldova*), Ion Cocora (*Acele științe a visului*), Constantin Abăluță (*Drumuri prin pădure; Vine furtună; Prune uscate*), Mihai Ursachi (*Clanța este sub vapor*), Petru Romoșan (*Bufnița ciugulește fragi sălbatici; Altădată carnea mea visa*), Horia Bădescu (*Carpe diem; Cel ce vine; Nocturna*), Marcel Mureșeanu (*Povestea vrejului; Mică muzică de seară*), Ion Drăgănoiu (*Omul teoretic; Săpunul de sulf*). □ Cornel Udrea revine la rubrica *Umor*. □ Eta Boeriu traduce *Versuri de Giacomo Leopardi (Amintirile; Sie însuși; Infinitul; Ajun de sărbătoare)*.

## 21 iulie

● [„**Contemporanul**”, nr. 29] Redacția revistei semnează *Imperativul calității*: „Obținerea unei noi calități presupune, pe teritoriile artei contemporane, și o consolidare a spiritului critic, o conjugare armonioasă de eforturi creatoare, exigențe noi, formulate în numele umanismului revoluționar, care să răspundă necesităților configurării unei civilizații superioare pe pământul României socialiste”. ■ Ion Zamfirescu analizează *Creația dramaturgilor*: „Se continuă o tradiție. Între ideea de teatru și sentimentul românesc de viață funcționează afinități profunde. Nu este întâmplător – mai bine-zis: nu este simplu fapt de modă sau de conjunctură – că adesea de-a lungul dezvoltării noastre moderne ca popor, am încredințat teatrului taine și aspirații de seamă din marea intimitate a sufletului național. [...] Dramaturgia noastră, azi! Un sector de vocație, de bună cuviință, de încercare serioasă, de năzuință românească, toate acestea ajutându-ne sau învățându-ne... chiar și – uneori – printre cețuri să na-

vigam înspre țărături de lumină”. ■ Gabriel Dimisianu recenzează cartea lui Romul Munteanu, *Lecturi și sisteme* (Eminescu): „Autorii dificili (Kafka, Buzzati) îl preocupă pe Romul Munteanu pentru că îi angajează capacitatea descifratoare, într-adevăr remarcabilă. Constatăm spiritul asociativ al criticului, stimulat de erudiție. Deschis către latențele textului, urmărindu-i semnificațiile în mai multe planuri de rezonanță, ajunge întotdeauna la motivele unificatoare și le formulează răspicat. E preocupat în același timp de relevarea concepției, a filosofiei răsfrânte de operă, de înscrierea acesteia în spațiul de cultură și civilizație care a generat-o. Exponent al criticii universitare și erudite, Romul Munteanu este un spirit neapăsător de rigidități, de doctrină estetică, deschis experiențelor noi, mobil, impresionând prin libertatea de mișcare și elanul constructiv”. ■ Dan Grigorescu semnaleză traducerea lui Fernand Fournier-Aubry, *Don Fernando* (Meridiane): „O carte care omagiază îndrăzneala, dorința de împlinire și, mai presus de orice, omenia. Încrederea în puterea omului de a trece peste obstacolele cele mai grele e sentimentul care conferă povestirii lui *Don Fernando* o autentică noblețe. Traducătorii versiunii românești (apărută în colecția Delfin a Editurii Meridiane), Ștefan Deleanu și Virgil Mazilescu, au realizat un text care păstrează nealterată simplitatea, adesea directă, alternând cu înaripatele imnuri închinare «forțelor pururea vii ale omului»”.

• [„Cronica”, nr. 29] Sunt publicate versuri de Paul Balahur, precum și un fragment (al șaptelea) din *Jurnalul de idei* al lui Constantin Noica. ■ Constantin Călin explorează volumul lui Mihai Drăgan, *Lecturi posibile* (C.R., 1978), definit printr-un acut spirit polemic: „Polemist impetuos, Mihai Drăgan se distinge, stilistic, prin ironie și patetism. Ironiile sale, de factură maioreșciană, scapără, fac o bună impresie; patetismele, în schimb, izburnd în vorbe mari (epocal, temerar etc.) stânenesc. Bazate pe o informație amplă și, în parte, inedită, *Lecturile posibile* sunt lecturi demonstrative, a căror intenție e să reabiliteze și să instruiască. Lucru pe care îl realizează cu succes.” ■ În *N. Țațomir și „cosmicizarea” lirică*, Al. Dima analizează dimensiunea cosmică a poeziei acestuia, de la începuturi până la volumul *Cosmogramele* (Junimea), apărut în 1977: „Reflexiv și livresc, poetul lunecă spre abstracțiuni prin vocabularul neologistic și proprietatea stringentă a termenilor. Cerebralitatea, atunci când nu-i exagerat accentuată, nu-i lipsită de o discretă afectivitate, de o sensibilitate ușor elegiacă izvorând din adâncimea unui eu tulburat de tainele lumii. Cu o astfel de structură, atingerile poetului cu motivele cosmice nu pot fi decât frecvente apărând în mai toate volumele sale.” ■ În *Cu Val Gheorghiu despre teritoriul picturii*, Valentin Ciucă îl întreabă pe pictorul scriitor despre relația dintre cele două arte: „– *Sunteți pictor, faceți literatură, comentați expoziții de artă plastică. Există un echilibru între aceste preocupări?* – Da sunt pictor [...] fac și literatură (mă feresc să o fac pe marginea picturii). Curtez ambele muze, dar am grijă să nu știe una de altă. [...] Cele mai puține șanse de

întâlnire rămân picturii cu literatura. Sunt naturi atât de diferite, încât nici cel mai confient comper nu va nutri speranța unei adevărate logodne. Mai ales pictura epocii moderne delimitează fără echivoc cele două naturi: ea se ferește deliberat de literatură, urmărind rigori specifice. Cu cât această pictură se menține mai departe de literatură, cu atât imaginea devine mai specifică, mai autonomă, mai convingătoare. Orgoliile unei arte care se emancipează, orgolii îndrituite!”. ■ Zaharia Sângeorzan publică articolul în memoriu *Un critic: Nicolae Baltag*, în care evidențiază, printre altele, apetența acestuia pentru poezia contemporană: „Un bun și serios critic de poezie se dovedește a fi Nicolae Baltag când analizează poezia actuală, cu toate că unele comentarii și-au pierdut din valoare prin excesul de valorificare, prin suprasolicitarea unor nume care astăzi au trecut în anonim. Poezia este pentru Nicolae Baltag o voce a conștiinței și o voce a sufletului deschis spre lume. Criticul este preocupat să descopere în fiecare poet o voce care să nu se confunde cu corul general.” ■ Hertha Perez semnează articolul *Clemens Brentano, la a 200-a aniversare*. ■ Eleonora Cărcăleanu semnalează apariția traducerii în italiană a poeziei lui O. Goga de către P. Soldati (*Poesie*, Minerva, 1978): „Tălmăcirea pe care ne-o propune P. Soldati, chiar dacă nu reușește să redea absolutul poetic muzical al poeziei lui Goga, – ea înscriindu-se în rândul acelor versiuni onorabile care urmăresc mai ales, o echivalență lingvistică brută, – rezultă a fi rodul unei strădanii meritorii.” ■ Emil Nicolae prezintă în *Poeți ai Chinei medievale* antologia lui Aurel Covaci, *Trei poeți din Tang* (Univers, 1978).

• [„**Munca**”, nr. 8449] În *Însemnări de scriitor*, Nicolae Velea scrie *Dimensiuni*: „«Măsură a lucrurilor», omul, oamenii, fiecare dintre noi, suntem totodată măsurăți de ele; de cele făurite de noi înșine, de durabilitatea și frumusețea alcătuirii lor. S-a spus odată cam excesiv metaforic că istoria omenirii ar fi istoria uneltelor. Desigur este adevărat doar cu amendamentul: Ce am făcut cu acele unelte? Adică dacă prin întrebuițarea și folosirea lor sporim, prelungim sau ne scurtăm durata, în timp și în memoria celorlalți, a urmașilor? Sau după felul mai destoinic ori mai stângaci; mai zgârcit ori mai dăruit am știut, știm sau vom ști ca să folosesc o inflexiune de frază cronicărească, dacă fiecare a știut «a-și face lucrarea sa»... [...] Congresul al XI-lea al Partidului trasând liniile directe ale revoluției tehnico-științifice din și pentru România, linii de viguroasă arcuire estetică și etică, a deplasat printre altele, cred raportul dintre *posibilitate* și *capacitate*. Cred că pe de acum, date fiindu-ne mijloacele, trebuie să vorbim de un raport la o capacitate la altă capacitate. «Altă», în înțelesul vechi, de înalt. Și această progresie intensivă duce firesc la depășiri și autodepășiri, la delimitări interioare, la renunțările unor deprinderi – năravuri vechi și păcătoș păguboase (o să avem în curând două zile de repaus săptămânal în care vom avea răgazul să ne desprindem de ele răsând). Formarea sinuoasă, deplasările în teritoriile gândirii și simțirii, în dimensionarea și structurarea noilor mentalități, atitudini și gesturi – izbesc, lovesc – înțepă

aproape hârtia de scris. Obligă la prospețimea ochiului, la agerimea auzului și la verticala demnă și responsabilă a scrisului...»”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 398]** Câteva concluzii referitoare la Mircea Eliade, în ep. 10 al studiului lui I. Lotreanu: „Așa cum am mai avut prilejul să arătăm de-a lungul însemnărilor noastre, forța gândirii lui Mircea Eliade stă și în apărarea aproape obstinată a unui punct de vedere. Există o latură oarecum «incomodă» a modului de a gândi al lui Eliade și aici trebuie văzut accentul polemic de fond al efortului sau. Nu o filosofie «moartă», cu profil de inventariere a subiectelor, ci una ambiționată să ofere și «soluții», altfel spus să dea meditației șanse cât mai sigure. Prețul mic pe care istoricul religiilor îl pune, de exemplu, pe unele metode structuraliste (socotite simple exerciții matematice) trebuie înțeles ca o aspirație spre semnificație, spre sens. Teoria mitologică a lui Eliade, perspectiva din care e privit fenomenul religios, evaluarea însăși a esenței culturii lumii sunt răspunsuri ale unui spirit neliniștit date nevoii de «adevăruri» resimțită de individul timpurilor moderne, de omul secolului nostru. Gânditorul român se va fi convins tot mai mult că temeinicia oricărui demers filosofic stă în interesul real pe care-l poate stârni și în «soluția» pe care o oferă frământărilor ființei umane... Concepția despre mituri a lui Eliade are așadar un sâmbure polemic fără descifrarea căruia întregul demers al filosofului nu poate fi înțeles. El a precizat în repetate rânduri că-l interesează mitul «vivant» și nu mitul «ficțiune». Mitul e semnificativ, are sens, în măsură în care poate deveni model pentru comportamentul omenesc, mitul revine, e creație pentru că prelungește o creație a unui timp trecut. Mitologiile veritabile străbat, îmbogățite, epocile... Că o teorie cu sens polemic atât de accentuat și cu rezonanțe atât de interesante aparține unui filosof român – este, dincolo de vulnerabilitatea sau invulnerabilitatea ei, un fapt cu totul semnificativ. Niciodată filosoful nu a negat apartenența sa la universul culturii române. Dimpotrivă, a afirmat-o răspicat în repetate rânduri. Locul lui Mircea Eliade în istoria gândirii românești e așadar lângă Dimitrie Cantemir, Hasdeu, Xenopol, Vasile Conta, Nicolae Iorga, Vasile Pârvan, C. Rădulescu-Motru, P.P. Negulescu, Mircea Florian, Lucian Blaga, Constantin Noica.” ■ E. Manu, o cronică dedicată lui Nicolae Dragoș – *Ritualuri intime*, volum de versuri la Cartea Românească. □ Dan Mutașcu, în *Un roman al ospetelor*, recenzează cartea lui Octavian Stoica – *De-ale gurii din bătrâni*, Ed. Sport Turism, „un prozator pe linia Fănuș Neagu-Eugen Barbu”.

## 22 iulie

● **[„Luceafărul”, nr. 29]** Redacția anunță câștigătorii Premiilor Academiei Române, recent decernate: la poezie, Gheorghe Tomozei și Mircea Dinescu, numit „un poet al marilor suavități și fragilități”, departe încă de poezia subversiv-protestatară care avea să-l facă faimos. La proză, Constantin Țoiu și Mircea Horia Simionescu, la secțiunea dramaturgie, Ecaterina Oproiu, iar la



critică literară, câștigătorii sunt Eugen Simion și Nicolae Manolescu. ■ Un interesant eseu despre Eugen Lovinescu, semnat de criticul Mircea Martin, intitulat *Eugen Lovinescu sau despre „forța interioară”*, din care aflăm importanța uriașă pe care a avut-o criticul de la „Sburătorul” în conturarea discursului critic la noi. ■ La rubrica *Tableta de dimineață*, Gh. Pituț semnează o cronică la volumul lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri*, recent distins cu Premiul Academiei Române. □ La *Cronica literară*, Mihai Ungheanu scrie despre romanul lui Radu Tudoran, *Casa domnului Alcibiade*, „cea mai bună carte a lui Radu Tudoran”. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu avertizează că monografia lui Serafim Duicu, dedicată lui Vladimir Streinu, este una „eșuată”. ■ Recenzii la cărți de Eugen Uricariu, Gh. Schwartz, Ion Vartic, Smaranda Jelescu și Gh. Savu, semnează criticii literari Doina Uricariu, Andrei Roman, Mihai Coman și Dan C. Mihăilescu. ■ La rubrica *Interviurile „Luceafărul”*, găsim un amplu material semnat de Dorin Tudoran care stă de vorbă cu D.R. Popescu, acoperind perioada de la începuturile sale ca reporter la „Steaua”, sub îndrumarea lui Baconsky până la momentul prezent. Se vorbește, printre altele, despre curajul manifestat de noua generație de prozatori: „Uneori, curajul e un fel de-a face o carieră peste valoarea talentului. Scriitori mari, scriitori adevărați, mulți dintre ei au avut curajul de-a nu bate prea tare toba pe seama curajului. Doar valoarea operei justifică plauzibil curajul autorului. Și aici, în problema curajului, adevărul e că opera e mai importantă decât autorul”. ■ La rubrica de poezie *Cariatida*, un poem de Adrian Popescu, intitulat *O milă sălbatică*. ■ Un grupaj de poeme semnate de Cezar Ivănescu, din volumul *Rod* (1963). □ Un fragment de proză intitulat *Salba de galbeni* semnat de Sorin Titel. □ Poeme de Marcel Mureșanu, Teodor Purice, Horia Bădescu. ■ La rubrica *Varia*, Al. Piru scrie despre *Iorgu Iordan și limba scriitorilor*, subliniind necesitatea apariției cât mai multor studii pe această temă, deoarece „un scriitor e scriitor în măsura în care cunoaște și folosește în chipul cel mai nimerit limba, instrumentul de comunicare a gândirii și sensibilității sale”. ■ La rubrica *Instantanee*, Șerban Cioculescu semnează a doua parte a textului său *Despre sublim*. ■ *Fragmentele critice* semnate de Eugen Simion intitulate *Dialog despre spiritul modern*, redau sub forma unui dialog imaginar, o serie de considerații despre spiritul modern: „S-a scris mult despre modern, modernism, modernitate și se va mai scrie pentru că arta a gravitat în ultimele secole în jurul acestei familii de cuvinte. «Sfânta familie», putem zice, în care o minte alegorică ar putea distinge un principiu masculin (*modernul*), un principiu feminin (*modernitatea*) și fructul legăturii lor: *modernismul*, copilul nou-născut al oricărei epoci literare”. ■ Numărul de față găzduiește și un *Drept la replică* semnat de Marcel Marcian, intitulat *Omul clement din Bacovia*. Replica vine ca urmare a publicării anterioare în revistă a șase schițe semnate sub pseudonimul Clement-Bacău, despre care autorul articolului de față susține că i-ar aparține poetului George Bacovia, fapt contestat

de soția acestuia, Agatha Bacovia. ■ La pagina *Mapamond*, Romul Muntean scrie despre *Critică și limbaj*, formulând încă de la început ideea acestui crochiu: „Întotdeauna am avut impresia că limbajul criticii este profund deficitar în raport cu creația literară”. ■ La *Cultura românească în lume*, e semnalată publicarea în limba ebraică a unui fragment din romanul lui Zaharia Stancu, *Desculț*, în traducerea poetului Simon Haran. De asemenea, e anunțată apariția lucrării *Romania – encruzilhada de dois mundos*, „o documentată schiță istorică a țării noastre, publicată în cinstea Centenarului Independenței de stat a României”. Autorul lucrării este Augustin Hilă-Frățilă.

## 26 iulie

● [„*Scânteia*”, nr. 11175] Cronica literară a lui M. Ungheanu se ocupă de romanul istoric *Adevărul retorului Lucaci* (Eminescu) de Mihail Diaconescu despre care comentează: „subliniem superioritatea de concepție a cărții lui Mihail Diaconescu, faptul că [...] este un roman istoric nu doar prin recuzită și tirade, ci printr-o documentație bine asimilată și la fel de bine transferată construcției românești. El refuză tipul de roman istoric de sorginte semănătoristă, întemeiat pe figuri voievodale excepționale, conflicte sângeroase fără suficient suport de epocă, tip de roman care suferea mai ales din pricina absenței intelectualității în mai toate planurile. [...] Adversar al falsei culori locale, el nu face abuz de arhaisme pentru a defini epoca. Stilul e fluent, nu lipsit pe alocuri de întorsături sadoveniene, care însă nu covârșesc cartea. [...] un roman istoric superior conceput și atent supravegheat.”

● [„*Viața studentească*”, număr dublu 25-26] În sumar: un grupaj ce reproduce epigrame publicate de-a lungul timpului în revista „*Viața Studentească*” de autori ca Marin Sorescu, Mircea Ignat, Rodica Tott și grupul *Ars Amatoria* (ce îi cuprindea pe Ioan Groșan și Radu G. Țeposu). ■ Rubrica de *Literatură – recomandări* anunță un adevărat eveniment editorial al verii 1978: editarea lucrării lui Dimitrie Cantemir – *Sistemul sau întocmirea religiei mahomedane*, pentru prima dată în românește după tipărirea ei la Petersburg în 1722. Îngrijitorul ediției, Virgil Cândea, a coroborat textul rusesc cu originalul redactat în latină („cât a mai rămas”), oferind Ed. Minerva „o ediție cu adevărat științifică”. ■ La Ed. Eminescu, apare *Sentimentul românesc al ființei* de Constantin Noica, iar în B.P.T. o ediție reprezentativă din poezia lui Șt. Aug. Doinaș, *Alfabet poetic*, „dovedind omogenitatea creației acestui mare poet contemporan” (scurte prezentări de Dinu Flămând).

## 27 iulie

● [„*România liberă*”, nr. 10498] În *Rememorare și analiză*, Nicolae Balotă prezintă romanul lui Al. Voitin, *Cinema Splendid*, despre care precizează că oferă „procesul unei epoci, printr-o retrospectivă asupra unei existențe”, apreciind, cu precădere, modalitățile de construcție a personajului Dumitrașcu Busu-

ioc, a „avatarurilor” unei „psihologii complexe”. □ Referindu-se la *Un profil politic distinct*, Voicu Bugariu recenzează volumul de versuri al lui Ion Bănuț, *Panoramă-n dor de Domnișoara Pogany*. Deși punctează „vibrația lirică reală”, sesizează și „un manierism obositor” determinat de utilizarea „obsedanță a cuvântului «panoramă»”, la nivelul poeziilor. Recenzentul conchide că „atitudinea iconoclastă a autorului față de ideea de poezie își află în aceste aspecte un paroxism inacceptabil”.

● [„Scânteia”, nr. 11176] Face însemnări despre romanul social, sub un titlu ideologic și partinic: *Realitățile vieții noastre socialiste – izvorul generos al operei de artă durabile și cu înaltă funcție educativă*, Valeriu Râpeanu care mai scrie, printre altele: „Romancieri precum Constantin Țoiu, D.R. Popescu, Al. Ivasiuc, Ștefan Bănulescu, Augustin Buzura, G. Bălăiță, Dinu Săraru, Mircea Horia Simionescu, Marin Sorescu, Ion Lăncrăjan, Ion Brad, Mihai Giugaru, Gabriela Adameșteanu, B. Elvin, Platon Pardău, Mircea Ciobanu aduc în cărțile lor din ultimii ani universul vieții noastre privit din unghiuri diferite, reprezentat în maniere deosebite care au însă un numitor comun – determinarea individului de către realitatea socială pe care o trăiește, chiar atunci când intervin momente de neînțelegere sau de ruptură. Esențială este însă integrarea omului în societate, proces văzut nu ca o adeziune oarbă și demagogică, nu ca renunțarea la propria personalitate, ci ca rezultatul unui proces conștient, al unei deliberări interioare și al unei confruntări profunde. [...] Romanul românesc, scris de o pleiadă strălucită de autori, roman social, roman cu o largă deschidere către tot ceea ce are semnificativ viața de astăzi și istoria noastră se află acum într-una din epocile sale majore.”

● [„Flacăra”, nr. 30] Ioan Evu publică poezia *Scrisoare de țară*. ■ În *Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, cu titlul *Cronica*, este prezentată ediția cu numărul 318. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (20)*, Octavian Paler publică *Tlăloc*. ■ Adi Cusin scrie despre Concursul național de poezie „Nicolae Labiș” de la Suceava. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu, cu titlul *Banchetul lui Lucullus*, scrie despre volumul ce conține pagini de critică literară al lui Septimiu Bucur, publicat în colecția „Restituiri” (Dacia). ■ Alex. Ștefănescu, în *Opinii*, scrie despre *Realismul poeziei*: „Termenul de «realism» a fost folosit abuziv și adeseori demagogic, astfel încât simpla lui invocare poate provoca o reacție sceptică. Cu atât mai neconvingătoare va părea, fără îndoială, asocierea sa cu poezia, gen considerat prin tradiție al fanteziei și jocului. Și totuși, adevărata natură a poeziei, ca a oricărei forme de artă, o reprezintă impresia de realitate pe care o întreține. Este vorba, în fond, de mimesis-ul aristotelian, combătut în plan teoretic timp de peste două milenii de către fiecare nouă generație de artiști și confirmat și reconfirmat neconținut, în plan practic, de fiecare nouă operă de artă autentică. Poezia noastră clasică constituie o adevărată mină de aur pentru cine caută exemple în acest sens. De la Vasile Alecsandri și până la Lucian Blaga, toți marii poeți au adus în versu-

rile lor – cu gestul sublim al copilului care transportă pe țărnam apă de mare în căușul palmelor – atâta realitate câtă nu a putut capta. Și au captat, uneori, însuși vuietul neliniștitor al infinitului. [...] Este inutil să precizez că exemple la fel de elocvente ar putea fi luate din aproape orice poet adevărat de azi, de la Ioan Alexandru și Adrian Păunescu și până la Mircea Dinescu și Carolina Ilica. Cum însăși vitalitatea poeziei rezidă în acest prețios zăcământ, s-ar cuveni ca specialiștii în literatură – critici, în primul rând – să-l cerceteze cu mai mult interes, pentru a-l transforma dintr-un mod «natural» de a fi într-un act lucid”.

■ George Arion scrie despre *O carte incitantă: „Nevoia de adevăr” de Ion Lăncrănjan*: „Nevoia de adevăr descoperă totodată cât de profund este atașat breslei scriitoricești, cauzei literaturii române, orânduiri noastre un romancier care își scrie în singurătate romanele, fără a uita însă nicio clipă locul de unde a pornit – satul Oarda de Jos – societatea în care trăiește, transformările spectaculoase petrecute în numai câțiva ani. În culegerea sa de articole pline de nerv, tăioase, se abordează problema omului nou și a modului cum este el prezentat de literatură, se face o pledoarie pentru valorile omului și se arată ce-i lipsește climatului nostru literar, se combat modele de import și se veștejesc ilustrativismul, idilismul în artă, dar, așa cum e și firesc, și negativismul. Ion Lăncrănjan se ridică împotriva uniformizării în literatură, atitudine cerută de documentele de partid, sau își deconspiră preferințe literare: Rebreanu, Sadoveanu, Blaga, Șolohov, Malraux, Thomas Mann, Faulkner sau închină cuvinte vibrante unor eroi ai neamului: Horea, Avram Iancu. El declară război unor convenții literare ale anilor '50, dar și snobismului artistic care se manifestă uneori. Substanțiale sunt gândurile referitoare la *Filonul tragic* în care afirmă că seninătatea, cuminenția, răbdarea ne sunt însușiri caracteristice dar la fel de caracteristice ne sunt și eroismul, combativitatea, mânia revoluționară. Iată o idee deosebit de fertilă care va trebui să dea de gândit mai mult filozofilor noștri, deoarece din imaginea tradițională despre noi ieșim sărăciți, uitând de exemplu că suntem nu numai autorii Mioriței, dar și ai aceluia basm numit *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*. Aceeași «nevoie de adevăr» îl îndeamnă să creioneze și «romanul unui roman» în care se preocupă să deslușească mecanismul de trecere de la realitate la ficțiune în cazul scrierii sale *Corodvanii*. În bătălia sa pentru autentic Ion Lăncrănjan nu are subtilitate, uneori e vehement, merge direct la atac, așa cum a învățat de la țărani despre care a scris pagini emoționante. Nevoia de adevăr conturează frământările de conștiință și răspunsurile la probleme sociale, politice și culturale ale unuia din romancierii noștri de azi al căror cuvânt, indiferent dacă ne place sau nu, are greutate”.

■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru scrie despre volumul lui Dumitru Micu, *Lecturi și păreri*: „Oricât și-ar declina Dumitru Micu, la un moment dat, orice veleitate de critic literar (aspirând în taină la un fel de stare de grație a lecturii exemplare), publicistica sa îl contrazice. Deconșionarea totală a actului critic ar duce în fond la desfășurarea lui. Autorul știe acest lucru.

Lectura critică satisface o comandă socială sau oricum, o condiție de altă natură, fie chiar psihologică. Drama criticului e că nu reușește să cuprindă totul. Putem instaura însă lectura ca unic scop al criticii? Mai ales că lecturile criticului nu sunt lecturi de duminică. Ultimul capitol, *Confiteor*, ne oferă mai mult o explicație sentimentală. Dar să acceptăm ca firească ideea de a restrânge activitatea critică la jurnalul de lectură. O astfel de critică este, prin definiție, subiectivă și fragmentară. S-ar cuveni să amintim de îndată și articolele teoretice din volum. Aici critica este pe rând act moral, creație (în sensul că aduce mereu noi puncte de vedere) și atitudine ideologică. Nu exclude nici posibilitatea sintezei: unele studii mai ample îndreptătesc și un asemenea deziderat. În intenție cel puțin, formula criticii lui Dumitru Micu, depășește impresionismul temperamental, ca și orice dogmatism teoretizant. [...] Incitantă, cartea lui Dumitru Micu pune în discuție probleme de interes publicistic. Paralizat oarecum de exigențele lecturii, criticul își revendică dreptul la atitudine. Firește, tristețea provocată de lectură (teoretizată după Pompiliu Constantinescu) nu înfrânge apetitul ideilor și al polemicii. Resentimentele, când există, nu fac decât să dea și mai multă culoare stilului – si așa destul de exclamativ. «Părerile» sunt susținute însă în manieră demonstrativă, cerebrală. Conflictul adevărat este între lectură și creație, între participare și izolare”. ■ Al. Andrițoiu publică o serie de poezii, printre care *Estivală*, *Antiteze*, *Floarea soarelui*. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a cincisprezecea din romanul *Moartea boxerului*, iar Nicolae Dragoș, *Fabula întâmplării fericite*.

• [„Orizont”, nr. 30] Ioan Alexandru îi dedică, pe prima pagină, un elogiu lui *George Coșbuc*: „Îi văd sub roata pălăriei înfățișarea prelungă cu ochii – blânzi și pătrunzători: ai omului înjugat din tinerețe la greul istoriei poporului nostru. Contestat cu dușmănie, n-a răspuns cu aceeași monedă, îngăduitor și înțelept din iubire, mai presus de mode și mărunțiș fanariot, avea legământ cu cele nemuritoare precum cele mai nobile suflete ale poporului român. Prăznuirea lui an de an este o cinste și o datorie pentru noi toți.” ■ Ne întâmpină un grupaj de articole pe tema „poeziei în actualitate – II”, iar poetul ales pentru a i se dedica două pagini omagiale este Anghel Dumbrăveanu, poet timișorean angajat, alături de Dușan Petrovici, Alexandru Jebeleanu, Damian Ureche, Vladimir Ciocov, Nikolaus Berwanger, Franyó Zoltán, o generație de „constructori de ieri și de mâine ai unor structuri spirituale ale orașului [Timișoara]”. ■ Volumul *Diligența de seară* este privit caleidoscopic de către Marcel Pop-Corniș (articolul *Dialectica schimbării și poezia melancoliei învinse*), Lucian Alexiu (articolul *Spațiul memoriei*), Crișu Dascălu (articolul *Himerogonia*) și Cornel Ungureanu (articolul *Ancore*). Din articolul lui Cornel Ungureanu dedicat lui Anghel Dumbrăveanu, reținem următoarele informații de istorie literară: ■ „Poetul debutează în *Luptătorul bănățean*, organ al Comitetului județean Banat al P.C.R., ultimul număr al anului 1949: în data de joi, 31 dec. 1949, cronicarul putea nota că ultima zi a unui an, a unui deceniu, a

unei jumătăți de veac aniversează, poate aniversa, doi ani de republică. Poezia foarte tânărului debutant este un angajament de pionier, într-o vreme în care adeziunea vie, deschisă, la noua societate transformase din temelii felul de a fi al literaturii.” ■ Damian Ureche publică patru sonete, iar Emil Hurezeanu două poezii, alături de Dan Mutașcu, reprezentat de trei poeme. ■ Este făcută publică lista premiilor Academiei Române în domeniul literaturii. Apar pe aceasta listă: premiul „Mihai Eminescu” acordat lui Gheorghe Tomozei pentru *Gloria ierbii* și lui Mircea Dinescu pentru *Proprietarul de păduri*; premiul „Ion Creangă” acordat lui Constantin Țoiu pentru *Galeria cu viță sălbatică* (cu justificarea: „roman de o mare adâncime, de construcție savantă, reflexiv, roman politic prin excelență”) și lui Mircea Horia Simionescu pentru *Jumătate plus unu* (cu justificarea următoare: „autor de o mare finețe intelectuală, iubitor de carte până la sațietate, livrescul formând, de altfel în mare parte, substanța operei sale”); premiul „I.L. Caragiale” acordat Ecaterinei Oproiu pentru piesa *Interviu* (cu justificarea: „piesă vie, scrisă alert, tinerească, exuberantă ca și spiritul autoarei”); premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” (critica literară) acordat lui Nicolae Manolescu pentru *Sadoveanu sau utopia cărții* și lui Eugen Simion pentru *Scriitori români de azi, vol. II*. ■ Pe ultima pagină, Marcel Pop-Corniș îl prezintă pe unul dintre „cei mai controversați poeți englezi contemporani [...], dar și cel mai important produs al deceniului șase: singurul care va reuși probabil să atingă semnificația lui Yeats”, Ted Hughes, a cărui poezie este ilustrată de tălmăcirea a patru poeme de către Petru Romoșan și Dan Măhilaș.

● [„România literară”, nr. 30] Cuprinde versuri de Mihai Beniuc, Corneliu Vadim Tudor, Marin Sorescu, Silvia Nacu, Grete Tartler, Rein Bloem, Hugo Claus, Gerrit Krol, Cees Noteboom, lirică cubaneză, precum și texte în proză de Geo Bogza și Haralamb Zincă. ■ Redacția semnează articolul Criticul – animator cultural: „Într-o perioadă atât de propice marilor sinteze, fișa criticului devine hotărâtoare pentru istorie și șovăielile ca și verdictele fără acoperire ori negațiile de sorginte extra-artistică pot produce serioase perturbări în ierarhizarea operelor. Se pune că sedimentările definitive le produce timpul. Desigur, însă nu fără a ține seama de judecățile, poate și de prejudecățile contemporanilor. Cum cultura dobândește acum dimensiuni populare impresionante și volumul producției culturale sporește continuu, iar emulația are un teren practic nelimitat în marele festival național „Cântarea României”, prezența permanentă, avizată și viguroasă a criticului, prezența sa concretă are, în planul fiecărei zone de creație, o semnificație majoră.” ■ În *Opinii despre romanul românesc*, Pompiliu Marcea expune principalele concluzii ce s-au degajat din dezbaterile organizată în urmă cu o lună de Uniunea scriitorilor pe această temă, la care au participat Ov.S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, I. Ianoși, Al.I. Ștefănescu, G. Dimisianu, Laurențiu Ulici și alți vorbitori. Prima observație privește bogăția și diversitatea creației românești autohtone: „urmă-

rind îndeaproape tipologia romanului nostru, de la Filimon încoace, nu putem îndepărta impresia de abundență, varietate și culoare. Mai mult: fidelă reflectării veridice a realității, această specie este un adevărat microcosmos uman, în care se regăsesc toate clasele sociale și toate categoriile umane [...]. Izbește, în primul rând, coloritul, pitorescul peisajului uman”. Conform autorului, scriitorii români au fost atrași mai mult de cadrul exterior al acțiunii, decât de profunzimile sufletești ale protagoniștilor: „Romancierii au fost, după opinia noastră, prea adesea tentați de spectacolul exterior, dintr-o dată vizibil și accesibil, și prea rar de universul adâncurilor, acolo unde sălășluiește și se plămădește lamura nepieritoare a spiritului uman. Acaparată de lumea senzațiilor, a reflexelor și funcțiilor primului sistem de semnalizare, romancierul român a rămas prea adeseori cantonat în acest spațiu pedestru, aromele tari ale piscurilor sufletești nu l-au pătruns decât arareori. Personaje adânc meditative, care să revoluționeze gândirea, care să provoace sensibilitatea și mintea cititorului prin dramatismul destinului lor uman sau prin insurgența sublimă a reflecției, [...] să răscolească adâncurile ființei noastre, aproape lipsesc”. Pompiliu Marcea identifică drept cauză a acestei absențe arderea prea rapidă a etapelor din dorința recuperării decalajului față de Occident și cu precădere a romantismului: „literatura română a parcurs într-un timp prea scurt și într-un ritm prea accelerat romantismul. Așa-zisa «ardere a etapelor» a lăsat nu numai flăcări, ci și multă cenușă. Dar de ce ne referim, neapărat, la romantism? Doar nu romantismul echivalează cu triumful romanului, ci etapa ulterioară, așa-zisă a realismului. Noi considerăm însă romantismul nu ca o simplă epocă literară, în scurgerea vremii, ci ca o mare epocă spirituală, generatoare de elanuri creatoare fără precedent, o epocă a marilor plonjoane în destinul individual și colectiv, o epocă ce a răscolit ființa umană, care și-a propus și a descoperit ceea ce nu se știa sau numai se bănuia, o epocă a marilor revelații, a marilor extaze, a marilor tentative ale spiritului...” ■ Conform lui Eugen Simion, încercarea de explica și demonta cântecele, remarcabile prin simplitate, din volumul *Cântice țigănești* (1941) ar spulbera misterul acestora: „Cântecul este atât de simple încât sun inanalizabile. A le nara (chiar sub forma cea mai potrivită pentru poezie: a trage din text simbolurile) înseamnă a le distruge misterul. Ce se vede întâi este limbajul lor argotic (gagică, se gâmba, indelicat, dată-n Paște, amurează, candriu) care place, de regulă, omului cult, sâstisit de abstracțiuni. Miron Radu Paraschivescu completează pe Mateiu Caragiale și alții cu un bogat repertoriu oborean. Însă, curios, expresiile măscăroase nu dau, în poem, sentimentul acela de trivialitate pe care îl lasă parodiile culte după cântecele lăutărești”. ■ Șerban Cioculescu discută volumul *Scrisori către Vasile Alecsandri* (ediție îngrijită de Marta Anineanu, Minerva, 1978), care relevă, în viziunea sa, activitatea și personalitatea scriitorului: „Să trecem însă peste aceasta, exprimându-ne satisfacția că avem posibilitatea, așa cum ne-a avertizat competentă editoare, să ne apropiem mai mult de „adâncirea cunoașterii psihologiei

și activității poetului”. Aceasta din urmă a fost prodigioasă, mai ales ținând seama de înclinarea lui către reverie și confort, ba chiar către ceea ce germanii numesc Gemutlichkeit și, imperfect, s-ar putea traduce prin comoditate.” ■ În *Grotesc și grav*, Silvian Iosifescu le reproșează criticilor atenția elogioasă acordată exclusiv amprentei stilistice distinctive a lui Paul Georgescu în romanul *Revelionul*: „Cartea nu a fost redusă la un discurs meșteșugit, construit cu savoare conștientă de sine. Dar insistența asupra trăsăturii celei mai direct perceptibile, asupra stratului de suprafață, ca să fim docti, o nedreptățește. [...] Degajarea stilistică, formula corosivă sau elogioasă, mereu fericit găsită, au mascat modul sistematic și consecvent în a recepta și ierarhiza”. Autorul subliniază apoi natura ironică și înclinată spre pasișă a textului: „Ironia și înclinația spre pasișă sunt izbitoare în *Revelionul*. [...] Ironia care apără de emfază, gestul de pudoare față de ceea ce putea părea melodramatic controlează revărsarea stilistică din *Revelionul*. Ca și parodia. Mi se pare a o recunoaște în dubla finalitate a citatelor cu care începe cartea și încep cele câteva părți”. În ciuda notei caricaturale, romanul păstrează în substrat povestea dramatică a unui cuplu ce se destramă și a anilor tumultuoși care au urmat Primului Război Mondial: „Caricaturalul, grotescul articulat există în *Revelion*, îi aparțin stilistic lui Paul Georgescu. Detaliul fizic, gestul și ticul sunt mereu notate. [...] Dar dincolo de stratul grotesc, *Revelionul* e cartea destrămării unui cuplu și cartea unui moment de alegere”. ■ În *O polemică obosită*, Paul Everac răspunde unui articol publicat de Valentin Silvestru despre anumite declarații, răstălmăcite, privind opera lui Dumitru Radu Popescu. Paul Everac susține că făcuse o simplă observație despre piesele apreciate de critică, dar neapreciate de public, printre care le enumerase și pe cele ale lui D.R. Popescu, din care Valentin Silvestru a înțeles că este contestată valoarea dramaturgului: „Îmi pare numai rău că această obosită polemică a sa vine să pună în discuție, hodoronc-tronc” o chestiune care n-a fost nicidecum atinsă: valoarea pieselor lui Dumitru Radu Popescu. Eu am pentru aceste piese și pentru acest autor, atât de încălzit de patos civic, un mare respect, adăugat la o bună prietenie. Eu cred că el a adus un ton nou, justițiar și fecund în dramaturgie, reușind uneori mai puțin, alteori foarte bine în produsul dramaturgic finit.” ■ În *O poveste de idei*, Nicolae Manolescu percepe cartea lui Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*, drept o suită de narațiuni despre cuvinte și idei: „...cărțile din urmă ale lui Constantin Noica (și mai ales *Sentimentul românesc al ființei*) seamănă din ce în ce mai bine cu niște povești de cuvinte și idei. Istorisesc aventurile unor cuvinte, în care se ascunde o întregă filosofie; limba și gândirea apărând indisolubil legate, fiecare cuvânt este o clapă care face o idee să cânte”. Criticul apreciază stilul în care este alcătuit volumul, care atenuază pedanteria demonstrației: „Scrisă superb, într-un stil mătășos și de o discretă prețiozitate arhizantă, cartea lui C. Noica poate fi citită și dincolo de câteodată prea pedanta demonstrație. E un eseu încântător, un discurs de idei, care uzează însă de



formule de introducere, mediane ori finale ca acelea din basme: vede ideile ca pe niște personaje în carne și oase și are ritmul epic al tuturor poveștilor.”

■ Mircea Scarlat scrie o cronică a romanului *Amurgul levantinelor* (C.R., 1978) de Mircea Constantinescu, „furat de tentația evocării mucalite a faptelor piperate de la răspântia veacurilor”. Volumul se remarcă prin puternica tentă parodică: „Accentele parodice (mai ales la adresa documentelor de epocă) sunt și ele frecvente, sporind – prin inteligentă plasare – savoarea indiscutabilă a lecturii”.

■ George Arion consideră că *Ritualuri intime*, de Nicolae Dragoș, este cea mai bună plachetă de până acum a poetului: „este cea mai împlinită carte a sa de până acum, în care autorul, înfrângându-și inhibițiile, ni se destăinuie la modul grav și emoționant totuși cu o mare grijă de a nu ne violenta sensibilitatea prin expunerea prea directă a frământărilor lăuntrice”.

■ Dana Dumitriu scrie, în *Cărturari niși*, despre volumul delicat și sofisticat al lui Mihai Cantuniari, *Ultramar* (Eminescu, 1978): „Mihai Cantuniari scrie poeme caligrafice, manieriste, în registru minor. Pe teme vechi (interdicția cunoașterii, predestinarea, poezia ca experiență a misterului, amărăciunea neîmplinirilor, singurătatea etc.) se alcătuiesc meditații tandre, transcrise cu acuratețe în peniță, în desene filigranat, o poezie ușor devitalizată, nostalgic ironică”.

■ Sorin Titel comentează cartea de interviuri *Biografia debuturilor* (Eminescu, 1978), de Dorin Tudoran, ce se remarcă prin tonalitatea echilibrată și luciditatea întrebărilor: „Într-o publicație de «scandal», aceste interviuri, ponderate, lucide, nespectaculoase, cum am mai spus, nu lipsite de o anumită pedanterie, nu ar avea, probabil, nici o căutare.”; „Dincolo, poate, de intențiile autorului, cartea se construiește și ca o suită de portrete literare de o remarcabilă pregnanță”.

■ În *Starea prozei (VI)*, Laurențiu Ulici analizează cele patru nuvele din *Ploaie amară* (Albatros) de Ion Lilă: „Dezinvolvura frazeologică, alertețea epicului și firescul narațiunii, calități de povestitor evidente la Ion Lilă, nu ajung însă, din păcate, să scoată prozele din *Ploaie amară* de sub presiunea sufocantă a idilismului.”

■ Ion Horea însoțește grupajul de poeme ale autorilor premiați de România literară la Concursul național de poezie „Nicolae Labiș” de articolul *Poezii tineri*: „Ei vin oricum, cu necesitate, din lucrarea tăinuită a ființei națiunii, și se arată în patrie, cu virtuțile graiului, cu sufletul deschis unei iubiri fără seamă, cu chipul zeului Ianus în emblema făpturii lor, ei vin într-o călărire în zori, în corola de minuni a lumii, vin prin gropile adânci din testamentul nescris al părinților...” Grupajul cuprinde poeme de Mirrela Mandric și Dan Movileanu.

■ Sub titlul *De la critică la filologia romanică și apoi la semiologia literară* este publicat interviul realizat de Marin Mincu cu profesorul D'Arco Silvio Avalle, director al Institutului de filologie romanică și semiologică de la Facultatea de litere a Universității din Firenze.

■ Nicolae Balotă explorează în rubrica de carte străină scrisorile lui Plinius cel Tânăr.

■ Felicia Antip scrie în *Starea de iubire* despre romanul *Cu viața în față*, de Emile Ajar și cartea lui Gilbert Cesbron, *Dar eu... eu vă iubeam*.

■ Ana Blandiana semnează textul *Târgul de cântec*. ■ În secțiunea *Sport*, Fănuș Neagu publică *Migdalele tăcerilor de seară*. ■ Pe ultima pagină, Leonid Dimov deapănă experiențele trăite în cadrul festivalului Poetry International 1978, organizat la Rotterdam.

● **[„Tribuna”, nr. 30]** Ion Vlad semnează a doua parte din *Inscripții pentru poet: George Bacovia*: „George Bacovia a construit poezia iar rezonanța ei rămâne valabilă pentru toate orele ființei”. ■ Victor Felea prezintă două volume semnate de Petre Stoica: □ *O nuntă de cenușă* (C.R., 1977): „E vorba în primul rând de o poezie de dragoste, de «povestea» unei prezențe dragi, prezență ce dă un anumit farmec și o anumită culoare existenței cotidiene și care, apoi, ca în orice poveste, dispare și lasă în urma ei o atmosferă de melancolie și regrete”. □ *Roza vânturilor* (Univers, 1977): „Arta de tălmăcitor a lui Petre Stoica nu se dezmințe nici de astă dată, realizând aceeași excelentă adecvare a atâtor dificile expresii lirice străine la firescul limbii românești”. ■ În *Viața cărților* citim: □ Radu Săplăcan scrie despre *Ritualuri intime* de Nicolae Dragoș (C.R., 1978): „Dincolo de unele inerente scăderi, vizibile mai ales în planul versificației, *Ritualuri intime* ne apare alături de *Scrisoare în sat* drept cea mai bună carte a lui Nicolae Dragoș”. □ Nicolae Oprea semnează *Un roman despre actualitate*, o prezentare a romanului *Merii sălbatici primăvara* de Nicolae Calomfirescu (Scrisul Românesc, 1978): „Aș spune că talentul lui rezidă în povestire și adevărata sa vocație este de povestitor, nu de romancier”. □ Serafim Duicu semnaleză *Trec printre oameni* de Ion Apostol Popescu (C.R., 1978): „Fără a schimba radical fețele poeziei de până acum a lui Ion Apostol Popescu, poemele din *Trec printre oameni* constituie cota cea mai înaltă la care a ajuns poetul până acum în ascensiunea sa către «starea părintească de poezie a lumii», impunând în același timp o voce singulară, prin originalitate și viziune”. ■ Ion Pecie semnează *Corăbierul și efortul închipuirii*: „Facultatea primă a lui Geo Bogza este imaginația cerebral controlată și dezvoltată într-un sistem referențial ce ne dezvăluie câteva mari semne ale lumii sale”. ■ Norman Manea publică *Feerie bizantină*, un text despre tetralogia lui Ștefan Bănuțescu: „*Cartea Dicomesiei* este doar începutul unui proiect grandios, de vaste promisiuni. Nu este, cum s-a înțeles, doar o literatură a evaziunii, ci și, poate mai ales, a asumării și apartenenței, prin efortul de mitizare pe care îl aplică unei realități familiare, îndelung cercetată, în trecut și în actualitate”. ■ Nota *Luceafărul la 20 de ani* este semnată „Tribuna”: „O revistă a tinerilor scriitori este și o revistă a tinerilor, o revistă a tinerilor este și o revistă ea însăși tânără. De douăzeci de ani «Luceafărul» caută, și în general reușește, să fie o revistă ea însăși tânără, de douăzeci de ani tinerețea ei se confundă cu tinerețea poeziei și prozei și criticii, și uneori a dramaturgiei românești. Nobilă misiune și nobilă împlinire a menirii unei reviste”. ■ Andrei Marga publică în rubrica sa *Linii pentru un profil*. ■ Versuri semnează Vasile Dăncu (*Cocorii; Căii; Roșile; Dealul*). □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet cu Servituți*.

□ Citim debutul în proză al lui Nicolae Iliescu, intitulat *Fuga*. □ Cornel Udrea revine la *Umor*. □ Mariana Vartic traduce *A reînverzi* de Adolfo Bioy Casares. □ Denisa Comănescu semnează traduceri din Robert Creeley (*Mecanicul*), Kenneth Rexroth (*Sărbătoarea lunii*), Weldon Kees (*Zâmbetul celor ce se scaldă*), William Stafford (*Călătorie de toamnă*), Robert Bly (*Privind câteva flori*), Denise Levertov (*Prezența*).

## 28 iulie

● [„Contemporanul”, nr. 30] Redacția revistei semnează textul *Afirmarea ideologiei*: „Determinanta ideologică a politicii noastre în toate domeniile solicită intens contribuția creatoare a cercetătorilor din științele sociale. Se impune însă, deopotrivă, constituirea unor mari valori de creație spirituală în jurul nucleelor iradiante ale ideologiei marxiste, ale umanismului revoluționar, contopite în nobilul aliaj al permanențelor noastre naționale. Este un adevăr dovedit de întreaga istorie a culturii: numai marile idei pot naște o mare artă”.

■ Laurențiu Ulici recenzează cartea lui Geo Bogza, *Orion* (Minerva): „Cu *Poemul petrolifer*, *Cântec de revoltă*, *de dragoste și moarte*, *Ioana Maria*, fiecare având aspect de poem unitar-tematic, și *Noapte tragică*, un ciclu divers, poezia lui Geo Bogza părăsește aria de influență suprarealistă, nu și tendința spre real, reportericească, evoluând în direcția purificării de limbajul noroiosomagmatic, din dezacademizantă și ostentativ prozaică devine lirică, preferând însă, sub tentația realului și a legii morale, discursul amplu, solemn, într-o retorică de tip whitmannian (de altminteri, poetului american îi va dedica Geo Bogza în 1955 o academică și superbă conferință-poem). Fondul tragică acum temperatura poemelor, fie că e vorba, ca în *Poem petrolifer*, de angajarea sensibilității poetului în existența luminii din afara sa dar a cărei condiție tragică e resimțită dureros în interior, ca o coparticipare (e interesant că sentimentul coparticipării e și prima evidență a reportajelor lui Geo Bogza și unul din motivele literarității lor), fie că e vorba, precum în *Cântec de revoltă*, *de dragoste și moarte* sau *Ioana Maria*, de o implozie în intimitatea eului liric, de pătrundere unui «aer» corupt și insalubru în «cămărilor» cele mai ascunse și mai pure ale sufletului”.

■ În textul *Misiunea criticii*, Alex Ștefănescu prezintă cartea lui Nicolae Manolescu: *Teme 3* (C.R.): „În conștiința critică a lui Nicolae Manolescu, toate valorile literaturii noastre sunt simultan prezente, acțiunea de valorificare căpătând astfel o mai mare anvergură și profunzime decât cele mai pedante și, în fond, îngust specializate investigații. Sentimentul răspândirii – și nu poza răspunderii – însoțește în mod special strădania de situare clarvăzătoare a literaturii române în contextul literaturii universale”.

■ În textul *În sine însuși*, Aurel Martin prezintă volumul de versuri al lui Nicolae Dragoș, *Ritualuri intime* (C.R.): „Structură ambivalentă, Nicolae Dragoș, mută, în *Ritualuri intime*, accentul pe o problematică și pe o stilistică menite a-l reprezenta în ipostaza celui ce se regăsește într-un concert de coarde, ascultându-și ritmurile

sistolice, descifrându-se spre a se încifra. De unde opțiunea pentru grav și subtil ironic, pentru abordarea, dintr-un atare unghi, a câtorva teme general-valabile, printre ele a vieții, a morții, a destinului, a poeziei, a dragostei, văzute ca timpuri ale tainei și ale împăcărilor cosmice. Timpuri ale enigmei și ambiguității. Ale topirii eului în sine. Ale senzației amurgului și ale identificării tăcerii cu vocea reculegerii”. ■ În cadrul rubricii *Cartea străină*, Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui José López Portillo: *Quetzalcóatl* (Univers): „Cartea... e o scânteietoare reintegrare a mitului, învăluit într-o poezie aspră și de mare noblețe, în istorie. Autorul este, evident, un cărturar de vastă erudiție care nu caută, pur și simplu, corespondențele construcției mitice cu faptele reale ci explică sensurile adânc omenești ale legendei, proiecțiile în fabulos ale evenimentelor adevărate, dar și ale permanentelor aspirații la frumusețe și la desăvârșire ale unui popor care trăia, cam în urmă cu un mileniu, pe înaltele platouri ale Mexicului”.

● [„Cronica”, nr. 30] Cuprinde versuri de Mihai Ursachi. ■ Paul Balahur semnează articolul *Despre creativitate*, care abordează, din punct de vedere preponderent psihologic mecanismele creativității umane și diferitele modalități de stimulare a ei. ■ În *Un remarcabil interpret de poezie*, Const. Ciopraga discută volumul *Ares și Eros* (Junimea, 1978), publicat de Daniel Dumitriu: „Este cazul să remarcăm că, în ciuda plăcerii pentru metaforă, criticul ieșean rămâne la dicțiunea sobră, discret pigmentată cu maliții, departe de teribilisme de limbaj, cât și de fronda juvenilă față de valorile clasice. Daniel Dumitriu citește cu voluptate intelectuală, cu un rafinament de pe acum remarcabil, încântat să-și ofere mai curând satisfacții de lector avizat, decât să inventarieze scăderi. Admirația francă nu exclude totuși rezervele, chiar dacă aceste sunt formulate în termeni vătuiți. După cum expresia sobră, despuiată chiar, nu exclude cultura criticului, ostil și pedantismului și locurilor comune.” ■ În *Mențiuni critice*, Miron Blaga consideră că Teohar Mihadaș, autor al plachetei *Nimburi* (Dacia, 1977), este un poet fascinat de magia populară și spații străvechi: „Un poet atras de diafane spații arhaice și de ritualice oficiari sufletești (inspirate de magia populară) se dovedește Teohar Mihadaș în ultimul său volum...”. ■ Gheorghe Simon semnalează apariția volumului de versuri patriotice *Poemele de-acasă*, de Dragoș Vicol: „Identificat cu eternitatea patriei, poetul Dragoș Vicol îi celebrează ființa în versuri limpezi a căror lumină subțire vibrează sensibil.” ■ B. Miron remarcă plafonarea expresiei în placheta Carolinei Ilica, *Dogoarea și flacăra* (Eminescu, 1977): „...nu putem înțelegere «stagnarea» inspirației și a mijloacelor de exprimare în noul ei volum – *Dogoarea și flacăra*, carte al cărei titlu conține două simboluri ale iubirii devenită pasiune mistuitoare...” ■ În rubrica *Moment* este anunțată lansarea colecției de eseistică *Humanitas* de către editura Junimea. □ În aceeași secțiune, în nota *Proza în reviste*, este subliniată prezența covârșitoare a poeziei în detrimentul prozei în paginile periodicelor literare: „În loc ca revistele să solicite prozatori-

lor să fie prezenți, pe întregi coloane tipografice, cu explicații despre ce este și cum este proza, ar fi mult mai util să acorde spațiul respectiv prozei ca atare spre reala satisfacție atât a scriitorilor cât și a cititorilor. ■ Este menționată de asemenea laudativ apariția unor poeți contemporani precum Nichita Stănescu, Ion Caraion, Adrian Păunescu, Ștefan Aug. Doinaș în colecția B.P.T. a editurii Minerva. ■ Constantin Pavel prezintă și comentează, în *Ion Minulescu în „La Revue Européenne”*, articolul dedicat poetului apărut în publicația menționată în nr. 12 din 1928, sub semnătura Maryei Kasterka. ■ Al. Iacobescu semnaleză publicarea volumului *Viața literară* de Anatole France la editura Universul.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 399**] *Ediția Vinea* este consemnată de E. Manu: „Editura Dacia auspiciază câteva ediții bine întocmite și mai ales bine venite. Cea consacrată operei lui Ion Vinea a ajuns la vol. al V-lea, *Publicistică*. Îngrijitorii ediției, Mircea Vaida și Gheorghe Sprinteroiu au reușit să prezinte până acum opera esențială a lui Vinea (poezie, proză, eseistică literar-artistică, publicistică politică), procedând, mai ales în cazul ultimelor două categorii, printr-o severă selecție. Într-o ediție critică și mai cuprinzătoare, ediție pe care opera lui Vinea o merită cu prisosință, sumarele volumelor destinate publicisticii ar putea fi cu mult mai întinse... Editorii de acum au făcut o prima selecție împărțind materia în două: 1. *Literatură și artă* (manifeste, cronici, recenzii, eseuri, evocări, portrete, reportaje etc.), 2. *Pamflete și foiletoane politice* (n.b. este vorba despre articolele gazetarului Vinea din „Facla”, „Contemporanul”, „Adevărul”, „Cuvântul liber”, „Curentul”, „Evenimentul zilei”)... În istoria pamfletului românesc Vinea ocupă un loc aparte, alături de N.D. Cocea și Arghezi... fiind un pamfletar echilibrat, păstrând în ton dinamica ideilor, în invective chiar, o eleganță intelectuală ce ține de literatură, deși în repetate rânduri face distincția între gazetărie și artă literară.” Este amintită și o altă culegere din publicistica lui Vinea, apărută în 1977 la Ed. Minerva, sub îngrijirea Constantinei Brezu-Stoian. ■ *Probleme ale prozei*, alte considerații asupra operei lui Mircea Eliade – făcute de I. Lotreanu, revenind la un articol al lui Eliade, *Despre scris și scriitori*, inclus în vol. *Oceanografie* 1934, dar și la o cronică literară a lui Pompiliu Constantinescu din „Vremea”, 1934, în care se nota că Eliade „nu strălucește prin expresie” nici în romanul său „cel mai bine scris”, *Maitreyi*. □ *Diligența de seară* este o cronică de D. Mutașcu la volumul omonim al lui Anghel Dumbrăveanu (C.R.). ■ Un nou foileton de H. Zalis, cu Edgar Papu protagonist, *Bucuriile erudiției*: „Este desigur eronat să se creadă că erudiția, mânuirea ideilor lucrează reductiv asupra civismului. Contribuția lui Edgar Papu la afirmarea creativității românești în materie de artă, talentul remarcabil pus în slujba descoperirii substanțelor nutritive din care numita creativitate a dobândit solidaritate și prestigiu, inspiră azi cel mai sincer respect... E. Papu scrie trăind bucuriile erudiției – o formă matură a libertății de spirit (probată în *Fetele lui Ianus* sau *Poezia lui Eminescu* și dusă la apogeu în „mult și cu folos discutata sa carte” *Din clasicii noștri. Contribuții*

la *ideea unui protocronism românesc*). Revenind, deci, la protocronism, Zalis punctează pertinent câteva aspecte: „Meritul continuu al lui Edgar Papu acesta este: să dovedească exemplificând că răsfrânge în afară o sumă de idei, de criterii, de concluzii fertile asupra culturii românești. Sigur nu întotdeauna domeniul ostelenilor sale este ferit de exagerări sau contradicții. La masa rotundă a revistei *Luceafărul*, Ov.S. Crohmălniceanu a reținut câteva. Totuși chiar și rezervele sale conduc la impresia că în disputa sincronism-protocronism, tendința de la care pleacă prof. Edgar Papu rămâne foarte prețioasă și de reluat. A ne arăta meritele și a spune că privind diacronic lucrurile ne înfățișăm lumii cu câteva conștiințe de anvergură universală – Dimitrie Cantemir, Eminescu, Caragiale, Brâncuși – nu este chiar o operație de orgoliu van, excesiv. Teza generală a prof. Papu este dictată de trei considerente: 1. *Avântul artei, al literaturii, picturii etc. răsfrânge o dispoziție etică și recomandă un stil de viață*; 2. *Cultura unui popor îi validează aptitudinile și* 3. *Literatura, frumosul în general constituie o punte conceptuală de apropiere între oameni.*” □ *Pâine și personalitate*, ep. 3 de C. Sorescu, un reușit portret al lui Petre Pandrea. □ La rubrica *Gâgă*, sub titlul *Critic literar* – fragmente din *Maturitatea romanului* de Tia Șerbănescu. ■ Sunt menționate *Premiile Academiei pe 1976 (Filologie, Literatură, Artă)*: *Premiul Mihai Eminescu* – Vol. *Gloria ierbii* de Gh. Tomozei, *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu; *Premiul Ion Creangă: Galeria de viață sălbatică* de C. Țoiu, *Jumătate plus unu* de M.H. Simionescu; *Premiul I.L. Caragiale: Piesa Interviu (Handicap)* de Ecaterina Oproiu. *Premiul Timotei Cipariu*: Ediția lucrării: *Etymologicum Magnum Romaniae de B.P. Hasdeu*, vol I-III autor Grigore Brâncuș; Ediția lucrării *Ceasornicul domnilor* de Nicolae Costin, autor Gabriel Ștrempel; *Premiul B.P. Hasdeu*: vol. *Sadoveanu sau utopia cărții* de Nicolae Manolescu; *Scriitori români de azi II* – Eugen Simion.

## 29 iulie

● [*„Luceafărul”*, nr. 30] În editorial se vorbește despre valorificarea moștenirii literare, despre felul cum editurile înțeleg să îndeplinească această sarcină prin colecții și ediții critice. Selecția însă, consideră redacția, trebuie să fie mai consecventă și mai riguroasă, să nu prezinte „lacune și disproporții”. ■ Eugen Barbu îl evocă pe Petre Pandrea. ■ Fănuș Neagu publică fragmentul despre Adrian Păunescu din *Cartea cu prieteni*. Descrierea poetului este grandilocventă: „În pornirile lui impetuoase, Păunescu poate atinge și sublimul și prăbușirea. În el se află prezenți, zi și noapte, și umilitul, și megalomanul; umiliința care urcă pe culmi și nu mai vrea să le părăsească, fiindcă jos, întorcându-se, ar putea să vadă că toate culmile alea nu meritau urcate, dar rămânând pe ele, se îmbată de ele, le colindă din pisc în pisc, le umple cu struguri, cu umbre, cu vocea lui profundă care nu iubește banul, dar îl fabrică, așa cum vechii luptători fabricau clopote [...]”. ■ Valeriu Bârgău relatează despre experiența vizitei în bazinul minier de pe Jiu, cu ocazia „Săptămânii de

creație literară în Valea Jiului”. ■ La *Cronica literară*, Dan Cristea scrie despre cel mai recent volum de versuri al lui Marius Robescu, *Spiritul însetat de real*. Comentatorul găsește titlul emblematic pentru întregul volum „de o palpabilă consistență” care „descrie o mișcare mai apăsată a poeziei spre realitatea ființei și spre realitatea vieții deopotrivă, definind în ultimă instanță, din perspectiva intimă a autorului, un mod mai terestru, mai frontal s-ar putea spune, de a *ataca* poemul”. ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru abordează volumul *Poeme*, de Ion Papuc (C.R., 1978) și volumul de povestiri *Ploaie amară*, de Ion Lilă (Albatros, 1978), dintre care se remarcă *Pasărea din inimă*. ■ Pentru *Viața cărților*, Paul Dugneanu reține *Romanul psihologic românesc*, de Al. Protopopescu (Sinteze, 1978). Alegând metoda micromonografiilor cu opriri la numele importante ale romanului interbelic (Liviu Rebreanu, Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu etc.), autorul îi oferă comentatorului ocazia să desprindă din text concluzia că „nu există un roman psihologic românesc în sensul stringent al termenului”. □ În cadrul aceleiași rubrici, Artur Silvestri analizează întâiul roman dintr-un ciclu, *Zilele și jocul*, de Norman Manea (C.R., 1978). Remarcabilă și nouă i se pare lui Artur Silvestri „senzația ludică, de proză obiectivă”. „Autorul a sporit dimensiunea grotescă și merge mai adânc pe linia ideii substanțiale și nu pur tehnice. El se preface că descrie tradițional, în ritmuri comune și, deodată, la o apăsare a pedalei sintactice, pare că orașul se transformă în decor, oamenii în actori, descripția în tablou. [...] Sub o frază incalculabilă, aci eliptică și obscură, aci despletită, cu o sintaxă de formulă proprie, Norman Manea ascunde un spirit fin, anxios și o mână de prozator care desenează sigur într-o tehnică inedită”, conchide comentatorul. □ Doina Uricariu se oprește asupra volumului *Semiotica lingvistică*, de Paul Miclău. Lucrarea este importantă nu numai prin subiectul în sine, ci și prin faptul că încearcă să delimiteze o tradiție românească în cercetarea semiotică ce se conturează cu Școala Ardeleană și Paul Iorgovici și merge până în actualitate cu Grupul român de semiotică. „Studiul lui Paul Miclău, în paginile lui cele mai dense, ce depășesc nivelul descriptivist, are meritul de a declanșa întrebări, proiecte și răsturnări de perspectivă. El are o ținută nu doar analitică, ci și deliberativă, combativă. Textul inițiază și promovează în același timp. Valențele teoretice se completează cu numeroase impulsuri practice. Există o vocație nu numai științifică, ci și profund pedagogică în pledoaria lui Paul Miclău pentru o viziune semiotică”, afirmă Doina Uricariu. ■ Desfășurate sub genericul *Fetele ascunse ale istoriei literare, Colocviile Luceafărului* au ca temă valorificarea moștenirii culturale și literare. Participă la discuții Mihai Ungheanu, Eugen Todoran, Cornel Ungureanu, I.D. Suci, Ion Maxim. □ Prima parte a discuției are ca interes *Criteriile și lacunele editoriale*. Mihai Ungheanu pune întrebarea dacă procesul editorial ține pasul cu noile interpretări ale istoriei literare românești, și, mai ales dacă există o metodă de lucru pentru această aducere la zi. Problemele sunt punctate astfel: „Edițiile de

opere complete rămân încă o chestiune de domeniul viitorului. Iar acumularea de ediții noi în ultimele decenii complică lucrurile în loc de a le simplifica. E vorba între altele de prezența în ele a *croșetelor* care afectează integralitatea textului scriitorului și, în consecință, caracterul științific al edițiilor. În multe cazuri aparatul științific datează reflectând un stadiu de cercetare și interpretare depășit”. În acest sens, au fost purtate discuții propunându-se ca Editura Minerva să fie degrevată de anumite sarcini, iar procesul de reeditare să fie coordonat simultan în mai multe centre. Sub auspiciile acestei discuții sunt consultați intelectualii timișoreni cu privire la reconsiderarea moștenirii culturale în zona Banatului. Eugen Todoran consideră că este nevoie de o revalorificare a întregului tezaur cultural românesc pe criteriu axiologic. Studiile teoretice despre istoria și cultura națională veche reprezintă un capitol deficitar. I.D. Suciu arată că alcătuirea unei ediții necesită competență și metodă: „E suficient să amintim că *Istoria lui Mihai Viteazul* are prea multe croșete care o desfigurează peste măsură, iar la urmă n-are nici măcar un indice alfabetic. Se mai poate concepe astăzi o lucrare științifică de asemenea proporții, fără indice alfabetic? Altfel spus, cea mai completă Istorie a lui Mihai Viteazul din câte avem?”.

□ Cornel Ungureanu reclamă că Banatul este cunoscut mai mult prin literatura dialectală, reprezentată de veleitari, astfel cultura regiunii fiind deviată spre zone ne semnificative. I.D. Suciu consideră importantă editarea operelor unor intelectuali ai Banatului care au participat la discuțiile despre originea românilor ce au preocupat Școala Ardeleană, cum ar fi Vasile Maniu sau Simion Manguiuca.

□ Se trece astfel la partea a doua a discuției, *Componenta bănățeană a Școlii Ardelene*: Eugen Todoran îl aduce în discuție pe Eftimie Murgu, intelectual cu o mare influență, membru bănățean al Școlii Ardelene, care a avansat studii științifice pentru a demonstra continuitatea poporului român în Dacia și romanitatea poporului român. Este necesară, din punctul său de vedere, alcătuirea de ediții critice ale scrierilor de acest tip.

□ I.D. Suciu consideră, polemizând cu Eugen Todoran, că Școala Ardeleană din Banat s-a dezvoltat independent de cea din Transilvania, fără să fie un ecou al acesteia. Ion Maxim intervine în polemică. Se conturează ideea că mare parte din literatura scrisă în Banat e o *terra incognita*.

□ Mihai Ungheanu trage concluziile colocviului: tradiția culturală, acolo unde există, trebuie cunoscută, analizată și valorificată, iar în reconsiderarea patrimoniului cultural trebuie să fie implicați intelectualii locului.

■ Sunt prezenți cu poezie Alexandru Brad, Arcadie Donos, Dezideriu Horvath, Csiki László, Hervay Gizella, debutează în proză Mihai Nicolae.

■ Se află la prima carte poezii Ion Roșu – *Pasărea nopții*, comentat de Sultana Craia, Grigore Georgiu – *Veac adânc* (Albatros, 1978), prezentat de Valentin F. Mihăescu, Ștefan Ioanid – *Cuvântul unic*, recenzat de Dan Laurențiu, Laurențiu Cârstea – *Ținutul îndepărtatelor seri*, despre care scrie Dan Alexandru Condeescu, Petru Romoșanu – *Ochii lui Homer*, care are parte de aprecierea lui Eugen Simion, fiind comparat cu



debutul lui Geo Dumitrescu. ■ *Cultura românească în lume* menționează că Olivier Clément scrie despre poezia românească, mai ales despre Ioan Alexandru și Lidia Stăniloaie, în lucrarea sa *Le visage intérieur*. □ Biblioteca Română din New York organizează o seară de poezie și proză contemporană cu traduceri din operele lui Marin Preda, Ana Blandiana, Mircea Ciobanu, Nichita Stănescu, Constantin Țoiu .

[IULIE]

● [„*Albina*”, nr. 7] Tableta lui Ion Bănuță, de pe prima pagină, îl are în centru pe *Traian și soarele Daciei*. □ Tot pe prima pagină, se regăsesc și versuri de Kiss Jenő (*Spre Văratec*), în traducerea Veronicăi Porumbacu. □ Poezii mai semnează în acest număr Dumitran Frunză (*Transilvania*), Ion C. Ștefan (*Patria în vară*), Mara Nicoară (*Holdă*), prof. Ion Pachia Tatomi-rescu (*În lumina de herb*). □ Colțul liric al paginii de literatură, denumit *Hyperion*, este ocupat de această dată de un dialog sui-generis: poezia *Lacustră* de G. Bacovia este pusă alături de *Imn lui Bacovia*, versuri semnate de fiul poetului, Gabriel G. Bacovia. □ Tot pe pagina literară, Ion Băieșu este prezent cu schița *Înțeleptul*. □ Tot aici, Hristu Cândroveanu prezintă *Un liric prin excelență*: „Anticalofil convins, Fănuș Neagu știe să fie, totuși, poet în scrisul său. El are, ca puțini alții în literatura noastră, știința pătrunderii în cuvânt – ca în veritabile lumi de miraj.” ■ La pagina antireligie intitulată *Mit și adevăr*, sunt reproduse fragmente tematice din *Despre natura lucrurilor* de Lucretius Carus. ■ Un *remember* intitulat *Un mare scriitor, un mare savant*, semnat de prof dr. docent Radu Vulpe, îl readuce în fața cititorilor pe Alexandru Odobescu, nu atât în calitate de scriitor, pe deplin cunoscut, cât în calitate de arheolog, „om de știință severă, autor al lucrărilor *Tezaurul* (de la Pietroasa) și *Istoria Arheologiei*”.

● [„*Amfiteatru*”, nr. 7] Grigore Arbore face un rezumat al tematicii numărului, în *Tineretea criticii*: „Sub genericul *Actualitatea eseului (plastică-film)*, revista noastră publică o grupare de fragmente din lucrările de diplomă ale unor absolvenți ai facultăților de profil umanist din centrele universitare București și Cluj... date fiind posibilitățile de spațiu am fost obligați să operăm o selecție bazată pe criterii subiective: am preferat, evident, pe acei foști studenți cu care în decursul anilor redacția a avut rodnice relații de colaborare – este cazul Magdei Cârnecki, de la Institutul de Arte plastice din București, al lui Radu Țeposu, de la Facultatea de filologie a Universității Babeș-Bolyai; am preferat și autori care au colaborat sporadic – Eugenia Vodă de la IATC, Ion Simuț, de la Facultatea de filologie a Universității Babeș-Bolyai”. □ Așadar, în sumar: Ion Simuț – *Tânărul Sadoveanu și clasicul Caragiale*, demonstrând că influența lui Caragiale asupra lui Sadoveanu este constantă, nu doar un „păcat trecător de tinerețe”: *caragialescul sadovenian/ substratul parodic apare în Oameni din lună, Demonul tinereții, Zodia cancerului, Noaptea de sânziene*,

*Ostrovul lupilor*: „În cursul fluent și neaccidentat al scrisului său, Sadoveanu modula, adăugând un diez sau un bemol care ridică sau coboară abia perceptibil stilul, se știe. Monotonia sadoveniană e o apă întinsă a cărei oglindă tremură din când în când, deformând ușor chipul ce se reflectă în ea. Pentru aceste deformări amuzante, produce scriitorul pașnice reverberații la suprafața apei. Privirea sa fixă avea un joc scăpărător, de neastâmpăr.” Un text asemănător apare concomitent și în „Familia”, nr. 7/ 1978; este vorba, practic, de un amplu fragment din teza de doctorat a lui Simuț, trimis spre publicare ambelor reviste. □ Doina Saiciuc – *Dostoievskianism și voluptatea hiperlucidității*. □ Radu G. Țeposu – *Experiment și analiză la Blecher*. □ Eugenia Vodă – *Conflictul dramatic și dialectica actualității* (în piesa *Acești îngeri triști* și monitorizând în general *reateatralizarea* dramaturgiei românești). □ Magda Cârneli: *Mecanismul simbolizării plastice la Ion Țuculescu*. ■ Proză de Eugen Uricaru: *Ceața dintre malurile taluzate*. ■ Comentarii critice de Dinu Flămând și M.N. Rusu, fiind semnalate, în *Spectacolul inteligenței poetice*, noul volum al lui Ion Mircea, *Tobele fragede*, Ed. Dacia, 1978 (la 7 ani după debutul editorial!), dar și în *În căutarea unui program critic*, vol. *Repere* de Marin Mincu, Cartea Românească: „Am remarcat (încă din anul 1971, vol. *Critice* – a se vedea cronica lui M.N. Rusu din „Tomis”, nr. 12/1971) ambiția lui Marin Mincu de a extrage din interpretarea literaturii române nu atât o nouă scară de valori, cât o sumă de principii critice operantă în cel puțin două direcții: prima dintre ele se îndreaptă spre *ansamblul și întregul* literaturii române de la începuturi și până azi. Relevându-i, cu alte cuvinte, fizionomia și personalitatea în universal, adică trăsăturile ei de maximă generalitate; a doua direcție are în vedere *fragmentul și partea*, opera literară propriu-zisă, asupra căreia criticul își exercită analiza pentru a-i putea găsi locul în cadrul larg al literaturii române... Înainte de a fi un program teoretic, un afiș de principii critice generale, noua carte a lui Mincu afișează un program concret de cercetare (în linia *Dicționarului de idei literare* al lui A. Marino).” □ *Jurnal de cărți* adună trei cronici de Grigore Arbore – *Ritmurile interioare*, despre lirica lui Nicolae Neagu (mai ales ultimul volum *Hibernale*); Costin Tuchilă despre Eugen Uricaru și a treia sa carte de proză, *Antonia. O poveste de dragoste* (Eminescu); Radu Țeposu – *Un poet baroc și criticul lui*, urmărind cea de a doua carte a lui Ion Vartic, *Radu Stanca – Poezie și teatru* (Albatros), în care criticul compară quijotismul lui Stanca cu cel matein: „I. Vartic a reușit să ofere o imagine articulată asupra poeziei stanciene, care poate fi și o replică critică dată lui Radu Stanca. Eleganța demonstrației (bazată pe o asimilare a teoriei în profunzime), a negației critice, a acumulării de dovezi conving pe deplin că poezia stanciană trăiește dintr-un impuls baroc. Parafrazându-l pe autorul eseului, aș zice că Radu Stanca e un poet baroc iar Ion Vartic criticul lui.” ■ Noile poezii ale lui Eugenio Montale – în prezentarea și traducerea lui Marin Mincu. ■ Constanța Buzea notează debutul liric în volum la Ed. Facla 1977 al lui Petru Romoșan – *Ochii lui Ho-*

mer. ■ Dim. Păcurariu este prezent cu articolul *Clasicism și tendințe clasice în literatura română – Unele precizări privind comentariul Țiganiadei*. □ Versuri de Bogdan Ghiu, Petru Romoșan, Matei Vișniec.

● [„Cinema”, nr. 7] Numărul se deschide cu o dezbatere asupra scenariului de film (*Să începem cu începutul. Calitatea unui film pornește de la scenariu!*) la care participă, între alții, și Teodor Mazilu („Conștiința estetică a producătorilor de filme, a editorilor de filme, e mai recentă și deci mai fragilă, ea n-are în spate autoritatea lui Titu Maiorescu, Călinescu, Gherea, Zarifopol, și legăturile ei de sânge cu industria o face (sic!) să privească lucrurile cu o trufașă, utopică superioritate.”) sau Constantin Stoiciu („Am ajuns, se presupune, la scriitorii mari sau mici care ar putea scrie scenariile cinematografice. Să subliniem, încă o dată, că scurta istorie a cinematografului nostru confirmă, fără drept de apel, că, practic, nu există scriitor român în viață care să nu fi încercat să scrie pentru cinematograf. Dar a încerca este una și a izbuti este cu totul altceva.”). □ De asemenea, scenariul este privit de Ion Băieșu dintr-un unghi comic, printr-un grupaj de micro-dialoguri tematice.

● [„Convorbiri literare”, nr. 7] Redacția revistei notează despre: *Literatura în dezbatere publică*: „Este de la sine înțeles că literatura contemporană reprezintă un domeniu al culturii rezervat în exclusivitate specialiștilor. Fără a exagera situația de fapt, fiecare cetățean al țării noastre – vârstnic ori tânăr – este, într-un fel sau altul, interesat de ceea ce poezii, prozatorii, criticii și istoricii literari de azi publică în reviste ori volume. Iar aprecierea acestui «citor mediu», exprimată în scris ori pe cale orală, se răsfrânge în conștiința fiecărui scriitor, cu amplitudini diferite, influențând subtil opera viitoare a celui dedicat meseriei scrisului”. ■ Este organizată ancheta *Literatura de anticipație*: „În acest sezon se împlinesc 150 de ani de la nașterea lui Jules Verne. Nu numai acest moment aniversar ne-a îndrumat la realizarea acestei anchete. E deajuns să ne gândim că în urmă cu câteva decenii numărul aparatelor de radio era limitat, pentru ca astăzi să urmărim cu toții, în transmisie directă, meciurile desfășurate de cealaltă emisferă a planetei sau primii pași ai omului pe lună. Comunicațiile, evoluția vertiginoasă a științei și tehnicii sunt acum la îndemâna noastră a tuturor. Dar aceeași evoluție amețitoare a spiritului uman poate deveni, necontrolată, o amenințare tragică pentru soarta planetei. Cum se reflectă toate acestea în conștiința umanității, în operele scriitorilor? Punându-ne aceste întrebări, ne gândim, firească, la genul literar specializat în astfel de probleme. Literatura de anticipație este însă, la noi, încă un gen marginal. Pentru a preciza situația acesteia în contextul nostru literar actual ne-am adresat autorilor și criticilor care s-au ocupat mai consecvent de «anticipație». 1. În ce măsură anticipația în domeniul științei și tehnicii trebuie să aibă în vedere mutațiile ce se vor produce în structurile sociale ale umanității? Literatura noastră de anticipație a urmărit și posibilele mutații în domeniul relațiilor interumane? 2. Ce relație există între «fantezia» literaturii de anticipație și

celelalte forme ale «prospectării» imaginarului – fantasticul, utopia etc? 3. Care este aportul creatorilor români la îmbogățirea literaturii universale contemporane? Care este nota sa specifică în cadrul literaturii de acest gen? 4. Ce este necesar ca Literatura de anticipație să fie într-adevăr considerată ca literatură – cu drepturi egale printre celelalte genuri?”. □ Ion Hobana, *Datoria de a veghea*: „Devreme ce obiectul discuției noastre îl constituie anticipația literară (fantasticul științific, science-fictionul) răspunsul mi se pare a fi implicat. Evident, potrivit specificului genului, autorii utilizează, în proporții variabile, ipotezele aflate în zona de contact cu Necunoscutul, pentru a încerca să prefigureze și miracolele tehnico-științifice ale viitorului. Dar știința nu înseamnă doar fizică, biologie, chimie, ci și sociologie, psihologie sau ceea ce se numește, deocamdată, parapsihologie. Pe de altă parte, finalitatea anticipației, ca și a oricărui gen literar, este explorarea universului cu mijloacele artei. Iată de ce, pentru a-și îndeplini dubla misiune, în cadrul unor noi relații – probabile sau pur imagine – cu natura și cu societatea. Cât despre anticipația românească, mutațiile care s-ar putea produce în structurile sociale i-au preocupat și pe precursorii genului. Destinul imensului Oceania-Pacific-Dreadnought al lui Macedonski, care provoacă un seism economico-social, înainte de a fi dinamitat chiar de comandarii lui, arată că autorul era conștient de urmările nefaste ale progresului tehnico-științific neînsoțit de un progres moral corespunzător. Dintre scriitorii contemporani care și-au propus să efectueze incursiuni în acest domeniu, pornind de la realitățile timpului nostru, i-aș aminti doar pe regretatul Mihai Dragomir, pe Horia Aramă, Voicu Bugariu, Vladimir Colin, Constantin Cubleşan, Victor Kernbach, Mircea Opriță, Adrian Rogoz, Mircea Șerbănescu. Aș vrea să subliniez, în finalul răspunsului la această întrebare, că, încercând să schițeze contururile lumii de mâine, anticipația rămâne un produs al lumii de azi. Viitorul din cărți nu este decât o proiecție rațională și afectivă a prezentului. Pentru că oricâte absurde și inutile eforturi de detașare ar face, scriitorul nu-și poate eluda condiția temporală. 2. O seamă de cercetători consideră, asemeni lui Pierre Versins, că «science fiction-ul a existat întotdeauna». Nu împărtășesc acest punct de vedere. După opinia mea, genul s-a născut la prima jumătate a secolului al 19-lea, producțiile lui putând fi delimitate de cele ale genurilor înrudite sau limitate. Utopia este o precursoră a anticipației, ca și basmele sau călătoriile imaginare. Fantezia utopiștilor este contemplativă, ceea ce explică faptul că acțiunea joacă un rol funcțional, ca și personajele. Cineva ajunge undeva și observă ceea ce se petrece în jur sau ascultă o suită de prelegeri, comparând situația cu aceea din propria țară. De cele mai multe ori, totul e static, încremenit, ca și cum progresul și-ar fi epuizat rezervele de energie. Pe când anticipația înfățișează o lume în continuă prefacere, complexă și contradictorie, cu eroi desprinși din viața reală. Confuzia dintre utopie și science fiction se datorează în primul rând germenilor de previziune științifică întâlniți în operele lui Bacon, Cyrano, Swift etc. Dar ceea ce era incidental și

episodic devine, la autorii de anticipații, o preocupare permanentă și de prim rang, jucând un rol esențial în desfășurarea acțiunii. Epopeea submarină a căpitanului Nemo nu poate fi concepută fără «mirabilul Nautilus», personaj cu drepturi egale al romanului. În anticipația modernă, aparatele extraordinare au fost înlocuite de idei și ipoteze. Un singur exemplar: oceanul gânditor din Solaris. Dacă legăturile dintre utopie și anticipație sunt incontestabile, fantasticul se supune cu totul altor legi ale imaginarului. Nu voi relua argumentele lui Callois, Todorov etc. Voi spune doar că nu sunt de acord cu cei care susțin că acest gen nu mai corespunde sensibilității moderne. Fantasticul nu înseamnă doar fantome și vampiri, după cum demonstrează autorii latino-americani și nu numai ei. 3. Anticipația românească a pătruns abia în ultimii ani în circuitul european și mondial, dar și-a câștigat prețuirea cititorilor și a criticii de pretutindeni. Romanele, antologiile, povestirile apărute într-un număr mare de țări au făcut cunoscute numele scriitorilor români, care au fost distinși cu premii internaționale pentru creația și activitatea lor în acest domeniu. [...] Aș mai adăuga că, născuți fiind în țara *Mioriței*, autorii români au o firească propensiune către anticipația cu valențe poetice, capabilă să celebreze aventura cunoașterii în lucrări de o reală sensibilitate și profunzime. Dar problema specificului ar merita ea singură o dezbateră aprofundată, care să ne îngăduie formularea unor concluzii utile. 4. Nu împărtășesc ideea celor care susțin că anticipația este singura literatură vie a epocii noastre. Sunt însă convins că ea contribuie la o mai bună cunoaștere și înțelegere a problemelor lumii contemporane, pregătindu-l totodată pe cititor pentru contactul cu viitorul. Este ceea ce îi asigură drepturi egale cu celelalte genuri – și certitudinea perenității”. □ Vladimir Colin, *Un specific al „anticipației românești”*: „1. Aș vrea să precizez că, asemenea muncii de cercetare care o presupune, anticipația în domeniul științei și tehnicii e de competența omului de știință, singurul în măsură să anticipeze în mod serios în sfera și la limita specialității sale. Experiența dovedește însă că omul de știință e de multe ori indiferent față de urmările sociale ale descoperirii sale. E, de altfel, tema a numeroase romane de anticipație în care omul de știință apare ca un fanatic necondiționat al cunoașterii. Scriitorul, pe de altă parte, nu anticipează realmente în domeniul științei și tehnicii, chiar dacă ipotezele sale pot sugera omului de știință noi căi de cercetare și chiar dacă acestea le va justifica, eventual în practică. Infirmarea sau confirmarea ipotezei scriitorului nu afectează valoarea literară a operei sale, ceea ce demonstrează că pretextele științifice utilizate de el nu sunt decât mijloace convenționale îngăduindu-i să atace o anumită problematică. De fapt, scriitorul rămâne preocupat de destinul eroilor săi. De mii de ani literatura s-a dezvoltat totuși admirabil respectându-și frontierele. De ce atunci nevoia de a recurge acum la puncte de pornire furnizate de științele exacte și, în ultima vreme, de psihologie și sociologie? Ei bine, pentru că trăim în condițiile exploziei științifice și tehnice pe care miile de ani scurși până acum n-au cunoscut-o. Și pentru că nu

ne mai putem preface că-i ignorăm efectele. 2. Literatura de anticipație beneficiază, după cum se știe, de experiența basmului, mitului, utopiei și literaturii fantastice, de la romanul gotic și până la onirismul suprarealist. Fără a adera la o teorie exclusivistă care pretinde că «anticipația e literatura fantastică a epocii noastre» (e greu să nu vedem că literatura fantastică e revitalizată astăzi și că, după Kafka, operele atâtor sud-americani, pentru a-i aminti doar pe ei, dovedesc fascinantele posibilități ale genului), în cele mai bune lucrări de anticipație ale genului se pot recunoaște prelungirile în timp ale formelor anterioare de prospectare ale imaginarului. Situate, de astă dată, sub semnul rațiunii. Avem de-a face cu basme care nu mai sunt puerile, cu mituri contemporane, cu utopii sau contrautopii, cu un fantastic epurat de cețurile misticismului, dar nu mai puțin sugestiv. Constituindu-se într-o parabolă care pledează sau pune în gardă, anticipația (mai e nevoie să subliniez că mă refer la operele de vârf ale genului?) orchestrează farmecul basmului, sincretismul percutant al mitului, forța vizionară a utopiei, ambiguitatea fantasticului. Sinteza nu e numai captivantă «în sine», ea îngăduie abordarea unei problematici majore. 3. Așadar, față de literatura occidentală de anticipație, din ce în ce mai pesimistă și tot mai contaminată de violență și erotism, am considerat că literatura noastră se distinge prin tonul grav, meditativ, prin unda de poezie care o străbate, dar și printr-o anume detașare plină de umor și, mai ales, prin mesajul ei de un optimism lipsit de iluzii. Poate că nu e vorba decât de reflexul unor trăsături specifice popoului nostru? Oricum, Darko Suvin constată în prefața antologiei sale publicată în S.U.A. și prezentând creația scriitorilor europeni din țările socialiste că scriitorii români se disting printr-un «efort constant spre eleganța stilului și o căutare a problemelor de contact și de comunicare, erotice și sociologice», printr-un «miraculos optimist», prin «rezonanțe lirice». 4. Într-adevăr, literatura de anticipație nu este considerată de către unii critici drept «literatură cu drepturi egale printre celelalte genuri» (mă refer la acești critici pentru că alții, ca și cititorii «simpli» sau «avizați, nu mai au de mult asemenea prejudecăți») pentru simplul motiv că nu cunosc nici literatura română și nici literatura universală de anticipație; ca atare, n-o pot înțelege. Faptul că au lecturi întâmplătoare și neconcludente nu-i împiedică totuși să avanseze opinii regretabile și uneori, de tot hazul. [...] Firește, și în domeniul anticipației raportul dintre operele remarcabile și cele mediocre este, proporțional vorbind, ideatic cu cel detectabil în celelalte genuri literare. Firește, e de dorit să apară și în acest domeniu cărți mai multe și mai bune, ceea ce nu depinde, cum am văzut, numai de scriitor. Dar mi se pare că avem nevoie să fim optimiști. Anticipația este de pe acum literatură și va fi tot mai mult considerată ca atare și de cei cărora trebuie să li se dea posibilitatea s-o descopere în operele într-adevăr reprezentative care i-au asigurat renumele în acest zbuciumat sfârșit de veac, când omenirea se află în fața atâtor răscruci». □ Dan Culcer, *Prioritatea chestiunilor practice*: „În condițiile noastre literatura de anticipație își păstrează

statutul incert de subspecie a literaturii educative pentru tineret. Firește, ea are o componentă potențial educativă, dar nu trebuie confundată nici cu literatura de popularizare a științei și nici cu produse *ad usu delphini*. În aceste condiții tot ce se poate face este menținerea sau reînvierea unor «forme fără fond»; seria tipărită de Editura Albatros, pagina specială a «Vetrei», colecția specială editată cândva de revista «Știință și tehnică». Zic «forme fără fond» nu pentru că n-ar exista autori români destui (am pomenit câțiva), ci pentru că se observă o propensiune spre roman care nu poate fi susținută decât de o editură și dacă există mulți autori (încă) amatori, calitatea scrierilor acestora nu depășește decât foarte rar nivelul bunelor intenții. Totuși aceste forme (încă) fără fond au propulsat (mă refer la colecția S.F.) nu pentru că n-ar fi avut oarecare talent ci pentru că nu mai au unde publica sau pentru că nu au fost scriitorii de vocație, scrisul reprezentând la unii o formă de expresie reflexă a lectorului. Există o reală așteptare, o nevoie de literatură de «anticipație», o formă chiar care ar trebui astâmpărată. Ea explică epuizarea rapidă a unor tiraje impresionante din cu totul alte motive decât cele care îi determină pe cumpărătorii literaturii poliște. Am parcurs o mare cantitate din producția amatorilor grupați în cenacluri a căror activitate am urmărit-o în ultimii 4-5 ani. Persistă supărător confuzia că valoarea derivă din noutatea ideilor anticipative și nu din calitatea literară a textelor. Confuzia că și proliferarea unor motive deja cunoscute mergând până la plagiat sau doar parafrizare/ autohtonizare ar putea fi evitată dacă în loc să circule pe sub manta această literatură în ceea ce are ea mai bun ar fi tradusă masiv, fără să ne mai poticnim de primitivul și schematicul criteriu aplicat băbește al optimismului obligatoriu care continuă să aibă prioritate ca și cum publicul ar fi format din întârziți mintali și ca și cum nimic nu s-ar fi schimbat din 1950 încoace. Aceleași criterii optimizează forțat și literatura băștinașă. Traducerea câtorva utopii negative (*Zamiatin, Orwell, Huxley*) a căror calitate literară și problematică este indiscutabilă, ar fi necesară chiar cu prețul unor ample prefațe critice. [...] Atât «perspectiva» din zona relațiilor umane și a mutațiilor din structurile sociale nu este neapărat specificul acestei literaturi și nici scopul ei prioritar. Mai degrabă zona de maxim interes rămâne tot prezentul și este o chestiune de convenție faptul că acest prezent ne este oferit ca și cum ar fi viitor. Literatură a lui «ce-ar fi dacă», anticipația creează scenarii futuriste cu datele prezentului și pentru uzul prezentului. Restul sunt abilități de construcție, modalități narative, mai mult sau mai puțin tradiționale. Anticipația având ca personaj umanitatea va fi universalistă, internaționalistă, dar, în funcție de poziția ideologică sau de datele psihice ale autorului, ea este legitimă conservatoare (chiar sub masca anticipativă) sau progresistă, melioristă. Utopismul ei poate avea o funcție pozitivă dar raționalismul excesiv și tezist poate induce o atitudine conservatoare, în măsura în care cineva ar încerca să o rețeteze nu ca literatură, ci ca ideologie literaturizantă”. □ Voicu Bugariu, *Meditații despre posibilele mutații sociale*: „1. În literatura română există cărți

încadrabile în categoria speculației sociologice. Invocând motivul amintit mai sus, nu ne vom referi analitic la ele, menționând doar faptul că autorii noștri din perioada contemporană au imaginat în mod constant conflicte și rezolvări sociale în spiritul materialismului istoric. Spre regret, energia estetică a acestor scrieri este scăzută. 2. În măsura în care vrem să ocolim platitudinile și ineptiile foiletonistice, ar trebui să trecem peste această întrebare, la care au încercat să răspundă, până acum, nu puține cărți de critică. Așa stând lucrurile vom propune doar câteva disociații, care sunt departe de a epuiza problema. Astfel, o analiză retorică arată existența unei analogii între literatura speculativă, la care ne-am referit răspunzând la întrebarea anterioară, și utopia social-politică, analogie care se concretizează prin folosirea acelorași locuri comune. Cel mai interesant loc comun, a cărui analizare ar merita o carte, este extrapolarea, întemeiată psihologic pe sentimentul că «ce a fost, va fi». 3. Cât privește nota specifică a science-fiction-ului românesc, ea există, chiar dacă majoritatea scrierilor se situează la un nivel estetic modest. Câțiva autori au reușit texte valide, dar, fapt semnificativ, nu din categoria celor despre care am discutat în răspunsul la prima întrebare. Sunt texte a căror esență este lirică și care se disting printr-un rafinament deosebit al scriiturii. În acest sens se va produce, probabil, dezvoltarea genului la noi. Deci, nu în direcția anglo-saxonă a unei prozaice dezbatere de posibilități abstracte, ci spre latina cultivare a unei poezii a posibilului. 4. Obiectiv, situația actuală se explică prin manierismul fundamental al genului, a cărui necunoaștere face ca prejudecata unui statut de literatură minoră să fie privită de către «fani» cu o furie empirică. Este în adevăr un manierism de neocolit, necesar, ce provine din existența unor teme și locuri comune mult mai vizibile și mai puțin numeroase decât cele din alte genuri literare. Întotdeauna, fapt cunoscut, operele manieriste, nu numai din literatură au fost privite cu suspiciune. Această suspiciune a făcut, de pildă, ca un scriitor genial ca Borges să nu ia premiul Nobel, fiind întotdeauna preferați autori realiști. În actualitate se pare însă că manierismul cunoaște un revirement, tot mai adesea literatura imită literatura. Amatorii de science fiction pot deci spera că genul lor preferat va fi curând ratificat, fără nicio rezervă”. □ Alex Ștefănescu: *A nu parodia terminologia științifică*: „1. În literatura noastră științifico-fantastică, imaginarea structurilor sociale ale viitorului, deși n-a devenit o temă de sine stătătoare, nici n-a fost neglijată. Există chiar o tradiție în această direcție, punctul de plecare constituindu-l scrierile unui mare inventator de literatură, Al. Macedonski, care în *Oceania-Pacific-Dreadnought*, de exemplu, lăsându-se fermecat de descrierea unui vapor-oraș de mărimea și frumusețea Parisului începutului de secol nu uită să schițeze și consecințele economico-socialiste ale lansării la apă a acestei insule plutitoare. În ceea ce privește literatura de anticipație actuală, se poate observa că, la noi urmează, în principal, două direcții: fie una «paradisică», constând în afirmarea convingerii că oamnenii vor ajunge indiscutabil la o perfectă înțelegere și la o ingenioasă colabo-



rare, fie una «infernală», caracterizată prin folosirea unor imagini apocaliptice în scopul de a atrage atenția semenilor asupra pericolelor la care se expun prin înarmarea sau printr-un tehnicism excesiv. 3. Ne aflăm însă într-un stadiu de acumulare și de apariție a noi și noi prozești care ne permite încă o estimare valorică de ansamblu, o ierarhizare clară. Tocmai de aceea, este regretabil ca în procesul de impetuoasă proliferare a science-fiction-ului românesc s-a renunțat la o publicație care aducea mari servicii nu numai genului ca atare, dar și educării tinerilor în spiritul curiozității și pasiunii față de progresele și perspectivele investigației științifice. Este vorba de *Colecția de povestiri științifico-fantastice*, care ne-a încântat adolescența și care, în prezent, a rămas o simplă amintire, neputând fi nici pe departe suplinită de cărțile publicate de Editura Albatros sau de alte edituri. Sunt convins că dacă ar fi continuat să apară, această colecție ar fi făcut mult mai consistentă și mai apreciată contribuția scriitorilor români la îmbogățirea literaturii de anticipație universale. 4. N-am nicio îndoială că literatura de anticipație este literatură, în măsura în care, desigur, se caracterizează prin autenticitate și nu rămâne o simplă «distracție» (de fapt, o formă mai sofisticată de plictiseală). Pentru a înțelege această firească apartenență și a nu mai afișa un zâmbet superior când discută o carte de science-fiction, criticii noștri literari ar trebui să aibă o minimă educație științifică, ceea ce, din păcate, multora dintre ei le lipsește... Neavând această educație le este pur și simplu imposibil să aprecieze o povestire științifico-fantastică, așa cum, dacă n-ar fi cunoscut pe cont propriu dragostea n-ar reuși, de oricâtă imaginație ar dispune, să-și dea seama în ce constă valoarea unei piese ca *Romeo și Julieta*. Avem destui reprezentanți valoroși ai literaturii de anticipație – Oscar Lemnaru, Ion Hobana, Vladimir Colin, Voicu Bugariu, Horia Aramă, Victor Kernbach, Adrian Rogoz, Georgiana Viorica Rogoz, Mircea Oprea, Doru Davidovici, Ov.S. Crohmălniceanu și alții – astfel încât merită făcut un efort de inițiere în secretele acestui gen”. □ P. Constantin, *Concluzii*: „Credem că în cazul acestei anchete concluziile pot fi găsite mult mai explicit în răspunsurile publicate. Autorii de S.F., nu fără simț critic, pledează pentru acordarea unei atenții sporite genului. Criticii, mai lucizi, nu se fereșc să indice adevăratele proporții. Dar și unii și ceilalți pledează împotriva veleitarismului, a transformării acestei literaturi în loc de refugiu pentru scriitorii fără har. Toate acestea, conchidem noi, nu se pot face însă fără abordarea fenomenului cu regularitate și necomplență de către critici. Spațiul disponibil e însă limitat în revista noastră și o rezolvare definitivă a problemei aflată în atenția exegeților credem că nu se va realiza decât odată cu apariția unei reviste de critică unde se va găsi loc pentru abordarea tuturor genurilor. Literatura noastră de anticipație nu e o realitate de neglijat, mai ales prin perspectivele pe care le poate deschide. Poate, în timp, importanța ei va fi așezată în dimensiunile meritare, atât în ceea ce privește atenția criticii cât și a valorilor literare cerute textelor propriu-zise”. ■ Despre romanul lui Mircea Horia Simionescu, *Nes-*

*fârșitele primejdii* (Eminescu, 1978), scriu Mircea Iorgulescu și Val Condurache. □ Mircea Iorgulescu, *Romanele dintr-un roman*: „Eroul acestei cărți neobișnuite este și scriitor, preocupat de scrierea unui roman. El are în intenție să compună un «roman aleatoriu», mai exact spus un roman «cu anecdotică variabilă». Se efectuează astfel un transfer și se produce o înlocuire: dilemele creației sunt trecute asupra personajului și eroul ține locul autorului. Romanul acesta, pe care personajul cărții lui Mircea Horia Simoinescu îl are «în proiect», constituie de fapt un liant, este un element de legătură între episoadele din *Nesfârșitele primejdii*, precum și un factor de întreținere și chiar de intensificare a mișcării narative; nu este o realitate, ci – în termenii cărții – o «idee»”. □ Val Condurache surprinde *Ironia deziluziei*: „Tabloul viu din jurul metaforei, cu excepția «aventurii romanului», este, așa cum am spus, destul de comun. Tabloul provinciei, poate și din pricină că vine din amintire și poartă marca nostalgiei, pare decupat din marea carte a provinciei la care au lucrat mai mulți scriitori. Luată din viață, chipurile nu au, paradoxal, decât «viața» pâlپătoare a amintirii. Personajele dau un tablou asemănător cu acele fotografii de familie, imagini patinante cu toate asemănătoare între ele. «Prezentul istoric» nu reușește să «învieze» figurile încremenite peste care s-a așternut mai mult decât uzura”. ■ Ion Pop descoperă în poezia lui Leonid Dimov: *Un univers de fantasmе*: „Există în poezia lui Leonid Dimov o adevărată «tendință expresionistă» a imaginației, o năzuință de ocupare a spațiilor, un fel de fugă de gol. De cele mai multe ori, poemul ajunge într-un moment în care își creează propria rampă de lansare în imaginar, locul productiv de «priveliști», deschiderea către un univers de fantasmе. Mișcarea poeziei spre a nu fi decât o neîncetată acumulare de obiecte, combinație imprevizibilă a formelor, până la un nivel al saturației inventive; porți se deschid, ca în *poemul odăilor* (din 7 *poeme*), mereu spre alte miracole, se anunță peisaje explodând de culori peste toate orizonturile (*În munți*), se construiește edificiul straniu, adăugând cu fiecare etaj noi surprize imagistice, al Turnului Babel. Spațiul în care se desfășoară viziunile lui Dimov se vrea unul al creației absolut inedite, al invenției gratuite, al recombinației formelor moștenite în structuri noi, insolite, mai pure”. ■ Virgil Cuțitaru descoperă în poezia lui Ioanid Romanescu: *Mânia în fața oglinzii*: „Aceste jumătăți de gând ale comentariului meu sunt determinate de puternicele contraste ale poeziei lui Ioanid Romanescu; rămânând deschisă, lirica sa este la îndemâna oricărei interpretări; exuberantă, expansivă, activă și, nu rareori, acaparatoare până la un adevărat imperialism al spiritului, amarul și entuziasmul ei se revarsă, în starea ei de dincolo de rândul scris, într-un cerc melancolic reținut și pasiv. Poetul este un dialectician de esență voltairiană, aureolată de subtilități dureroase, precum cele desprinse din cărțile unui France...”. ■ În textul *O așteptare învinsă*, Aurel Sasu inventariază scrierile lui Gib Mihăescu: „Nimeni n-a observat că în proza lui Gib Mihăescu este foarte evident (pe măsură ce-și precizează programul) un proces de umanizare a instinc-

telor și o ignorare treptată a ceea ce cu un cuvânt nepotrivit s-a numit «detectivism psihologic». A crezut cât de cât prozatorul în valoarea morală a scenelor pe care Camil Petrescu le considera «lipsite de substanță metafizică»? Probabil că da (indiferent că este vorba de nuvele sau de romane) din moment ce această literatură nu este simplă înregistrare, ci reexaminare a erosului din perspectiva acelei atât de cunoscute mistici a căderii». ■ La *Polisemia textului arghezian* reflectează Paul Dugneanu: „Prinsă în păienjenișul întrebărilor, al îndoielilor și contradicțiilor, ființa argheziană se privește ca pe o mare enigmă, trăind într-o stare de uluială față de sine și față de univers...Uluiala este determinată și de o fragmentare a logosului, de un impact între vitalitatea «simțurilor» și posibilitățile de expresie limitate ale limbajului, falsificând autenticitatea trăirii, reducând totalitatea ființei și a percepției la o singură și ineficientă cale de comunicare cu lumea”. ■ Al. Dobrescu reflectează la *Un eminescolog ignorat: Anghel Demetrescu*: „Ceea ce e însă cu deosebire curios e faptul că, deși multe dintre ideile studiului Mihai Eminescu sunt de obârșie maioreșciană, ele au fost respinse de posteritate, aceeași care le elogiase întâlnindu-le sub semnătura mentorului junimist. Maioreșcu vorbise cel dintâi de boala ereditară a poetului, de predispoziția sa organică pentru pesimism, dezvoltată prin întâlnirea cu filosofia germană, de incoerența gândirii în unele poeme. Reluate de Demetrescu, aceste idei și altele au devenit, într-o posteritate ostilă, capete de acuzare, dovezi incontestabile ale ostilității scriitorului față de poet. «Detractorul» Demetrescu s-a născut prin interpretarea răuvoitoare a înseși ideilor maioreșciene. Ceea ce i se îngăduia maestrului, nu se putea permite și unui biet profesor. Sub pana primului, observația, chiar nedreaptă, devine elogiu, sub a celuiilalt – insultă a poetului. Nu e nici prima, nici ultima oară în critica noastră când lucrurile iau o asemenea turnură. Dar e singura dată când aceleași idei sunt receptate postum în chipuri atât de diferite”. ■ Nicolae Manolescu se referă la *Orfanul și Familia* în romanul lui Dimitrie Bolintineanu: „*Manoil* al lui Bolintineanu, apărut în 1855, este un roman în scrisori (sau, mai poate, în forma unui jurnal) pe care eroul principal le adresează unui prieten. [...] Romanul sentimental, îi oferă iluziile potrivite să fie confunde cu realitatea. Una e chiar aceea a promovării sociale pe cale pașnică: deci e cazul lui *Manoil*. Și chiar dacă eroul e înfățișat la un moment dat ca rătăcit de la drumul drept, scriitorul nu-i poate încheia istoria înainte de a-l pune să-și răscumpere greșelile. El trebuie să ofere cititorului, care e un *Manoil* el însuși, puțința de a se identifica cu eroul: dar cum morala burghezului e ipocrită, e necesar să fie salvate aparențele”. ■ Daniel Dimitriu analizează cartea lui Nicolae Ioana intitulată *Forma focului*: „Poezia lui Nicolae Ioana poate să nu placă, dar, cu siguranță, incită. Unele accente expresioniste, cu totul sporadice, aduc niște pete de culoare pe un tablou întunecat. Pentru a distinge forme și volume ochiul are nevoie de un răgaz pentru adaptarea la condiții de obscuritate. O viziune (oricât de gravă ar fi) și o tehnică (oricât de substanțial dificilă s-ar arăta) nu fac, desigur, cu ele

însele poezia bună. Nicolae Ioana însuși ilustrează acest adevăr elementar, dar trebuie să observăm că alături de *Viața după o zi* (1975), *Forma focului* impune un poet de prestanță, ambițios și scrupulos, un sceptic în ceea ce privește șansele poeziei de a încânta”. ■ Florin Faifer prezintă cartea lui Mihai Drăgan: „*Lecturi posibile* reprezintă o contribuție interesantă, inventivă și inoportună, de istorie literară, dezavantajată pe alocuri de un polemism excesiv”. ■ În textul *Poetul – în căutarea Indiei*, Const. Ciopraga se referă la studiul lui Amita Bhowe despre Mihai Eminescu: „Domeniul eminescologiei s-a îmbogățit cu o nouă cercetare purtând semnătura unei specialiste indiene, Amita Bhowe, de mai mulți ani lector de limba bengali la Universitatea din București. La origine teză de doctorat, lucrarea *Eminescu și India* (colecția eminesciană a Editurii Junimea) constituie un studiu comparatist, în măsură să clarifice definitiv în ce au constat și cât de fertile au fost relațiile genialului poet cu patria lui Kalidasa și Tagore”. ■ Despre *Eminescu în familie* scrie Dan Mănuacă: „O adevărată cercetare lexicografică este glosarul de la finele volumului, unde sunt înregistrați termeni administrativi, judecătorești etc. ieșiți din uz, dar cunoscuți în amănunt de Gh. Ungureanu, specialist al istoriei vechiului drept românesc. Apar nu o dată cuvinte și chiar sensuri ignorate de dicționarele noastre. Dar și câte un sens care, întemeiat exclusiv pe documente de arhivă, este mai puțin exact și mai restrâns. De exemplu, este explicat prin «graniță», când aici el are sensul mai larg și răspândit odinioară în Moldova de sus, de «partea Bucovinei aflată sub stăpânirea austriacă»”. ■ În *Panoramic editorial* semnează recenzii: Ion Alex. Angheluș, Constantin Coroiu, Lucian Vasiliu, Adrian Oprina, Emil Nicolae, Constantin Pricop, Iohana Botez. □ Ion Alex. Angheluș se ocupă de monografia lui George Ivașcu despre *Nicolae Filimon*: „După monografia lui Călinescu, s-ar putea crede că n-ar mai fi nimic de spus despre autorul *Ciocolor vechi și noi* și totuși, George Ivașcu reface drumul spre opera lui Nicolae Filimon, oferind o excelentă critică sociologică și estetică totodată. [...] *Nicolae Filimon* de Gerorge Ivașcu este o carte nu numai utilă (pentru toate categoriile de cititori, care vor să se informeze) – oferind prilejul rar al unei lecturi plăcute!”. □ De cartea lui Cornel Regman, *Explorări în actualitatea imediată*, se ocupă Constantin Coroiu: „Sub acest generic, ce trimite mai degrabă la domeniul industriei extractive, decât la cel al literaturii (să fi început oare să-i obsedeze până și pe literați criza energetică?), Cornel Regman își adună cronicile din «Viața românească», texte ce se circumscriu, prin excelență, publicisticii literare care, deși, în cazul de față, lunară, are nerv, e scrisă parcă cu sufletul la gură, într-un stil – ce-i drept – de o exagerată oralitate, cu efecte de discurs și spectacol verbal totuși bine studiate și menite «a rupe gura târgului»”. □ La volumul de versuri al lui Adrian Mușțiu, *Memoria tăcerii*, se referă Lucian Vasiliu: „La cel de-al șaptelea volum de versuri (apărut de curând la Editura Cartea românească), excluzându-le pe cele câteva dedicate copiilor, Adrian Mușțiu se înfățișează ca poet format, oscilând între două registre poeti-

ce de o energetică incandescență a stihurilor. Poetul e în genere un rustic, frust, anticalofil, pătruns de mistere geologic-telurice, obsedat de sepulcralități terane. Poemele se prezintă ca lungi bătaii de clopot, diluviene, torențiale, rareori sentimentale, egocentriste (le guvernează un spirit etic impersonal)”. □ Tot un volum de versuri recenzează și Adrian Oprina, semnat de Vasile Mihăescu: „A doua culegere de versuri, *Prea fragedul contur*, ni-l înfățișează pe Vasile Mihăescu cu o voce în schimbare; când înaltă, de cap, când gravă, suspect de gravă. El nu pare să fi ajuns încă la o fixare a propriilor mijloace, experimentează, se caută așadar, trece prea ușor de la un registru la altul, cu o disponibilitate care, la altă vârstă, este proprietatea veleitarilor”. □ Referindu-se la studiul lui Tudor Olteanu despre: *Morfologia romanului european în secolul al XIX-lea*, Iohana Botez conchide: „Cu pasagere alunecări spre divagația speculativă sau spre sistematizări excesive, cartea se impune în ansamblu, prin ținuta intelectuală și prin rigoarea demonstrației”. □ Este publicat un fragment din romanul lui Gabriel García Márquez: *Toamna patriarhului*, tradus de Dana Diacomu.

● [„Echinox”, nr. 6-7] Sumarul (de pe prima pagină) indică și accentele tematice puse pe problemele romanului contemporan. Astfel, Eugen Uricaru încearcă să găsească expresia deplină între *Actualitate și ideal*, glosând despre literatura în diferite epoci și notând la urmă: „Situându-se astfel în actualitate literatura își îndeplinește misiunea sa strategică în ansamblul ideologiei. Tentativele de a o trece în categoria tacticii politice nu au drept rezultat decât o îndepărtare de la specificul său artistic și constituie un deserviciu adus îndeplinirii scopului propus.” ■ Ion Simuț ține rubrica de cronică literară cu două cronici: prima – referitoare la Radu Petrescu, *Oceanul întors* socotit a fi „un jurnal de creație, biografie a operei, conturare a unui ideal de artă”, „un prețios document «secret» despre o individualitate care a traversat perioada anilor 50-60 pe contul propriu al singurătății (...) «obsedantul deceniu» are celule de viață intelectuală necunoscute încă”, iar autorul un „prozator preocupat de compoziție și perspectivă”. A doua cronică se referă la cartea *Nesfârșitele primejdii*, a lui Mircea Horia Simionescu care „rămâne un consecvent intelectualist ironic”, un romancier care „denunță noi convenții” și e un „analist netemperat.” ■ Versuri de Ion Urcan. ■ Un cronicar nou în paginile revistei este Fănuș Băileșteanu care dezbate problematica pusă de romanul *Galeria cu viță sălbatică* a lui Constantin Țoiu. ■ Otilia Sitaru ne prilejuește o nouă întâlnire cu poezia lui Ștefan Augustin Doinaș, cel din volumul *Alfabet poetic*, o antologie din cicluri anterioare, incluzând și câteva poezii inedite. ■ George Țăra caută valoarea unor pagini de jurnal, publicat de Maria Banuș sub titlul *Sub camuflaj* (C.R., 1978), un jurnal ținut de autoare în timpul războiului, vreme de un an (1943-1944). ■ Un remarcabil interviu realizează Emil Brumaru cu prozatorul Radu Petrescu din care selectăm: „E.B. – *De ce scrieți?* R. P. – Pentru că a scrie pare foarte ușor și în realitate e imposibil. Fiecare din noi lucrează la un detaliu dintr-o construcție pe care gândul nu o poate ajunge și se

străduiește să-și epuizeze detaliul său, dar nici asta nu e cu putință pentru că fiecare detaliu cuprinde întregul, iar întregul nu-l știm. [...] Dincolo de un rezultat obținut, nu și intenționat, încerc, știind că scrisul este imposibil pentru că nemărginit, să construiesc în fața lui mici mașinării care să capteze măcar șuieratul vântului pe zidurile sale, ceva din câte se întâmplă în spațiul dintre hârtie și capul aplecat.” ; „E.B. – *Dumneavoastră de ce fel de cititor aveți nevoie?* [...] R.P. – [...] În *O singură vârstă* mai e însă un cititor afară de cel ipotetic, unul real, băiețușul care păzește caprele în cimitir. Am nevoie de cititorul care are nevoie de mine. Pentru el ne publicăm cărțile, lui vrem să-i dăm totul, pentru împrejurarea că i-ar lipsi ceva, nu o carte, ci credința că acea carte există, dar încă nu a ajuns până la el.”; „E.B. – *Să dăm heraldicei ce este al heraldicei! O ultimă rugămintă: blazonul Dumneavoastră!* R.P. – Pe câmp albastru ca cerul, în abis, o peniță de oțel. E.B. – *Acest interviu, luat de cineva din Iași cui-va din București, spre a fi publicat la Chuj, nu-i oare ca un: «Ochi în virgin triunghi tăiat spre lume?»* » □ Criticul Mircea Scarlat apare în premieră în paginile revistei „Echinox” cu un eseu interogativ despre *Condiția tautologică a romanului?* unde, printre altele, glosează pe marginea cuvântului „etcetera”: „Să revenim la acel obsesiv „etcetera”, foarte frecvent în proza ultimului secol, El însuși obosit de rutină, artistul modern are în permanență grijă să nu-l obosească pe cititor. Tot ce s-a spus deja este luat drept clișeu (se pleacă de la premisa-măgulitoare pentru cititor – că acesta cunoaște proza anterioară) care trebuie evitat. Această adevărată tiranie a clișeului este un semn de maturitate și un indiciu al respectului față de cititor.” ■ La rubrica „estuar”, două intervenții critice îi sunt dedicate lui Marin Preda, un studiu despre geneza *Moromeților* al lui Nicolae Oprea și o analiză legată de scrierile diaristice, *Viața ca o pradă, Imposibila întoarcere*, și semnată de Ion Bucșa. ■ Marian Papahagi se ocupă de poezia lui Montale din volumul *Ossi di seppia*, coroborând scrierea volumului de poezie cu faimosul *Interviu imaginar* al poetului (articolul *Figurile excepției*). ■ În cadrul rubricii „note de lectură”, este de reținut recenzia pe care Mircea Berceanu o face jurnalului parizian al lui Eugen Simion din *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* despre care scrie că: „este o dezvăluire a ceea ce Roger Caillois a numit «un câmp de bătălie al inteligențelor» a celui mit al Parisului literar imaginat și de cel ce nu a văzut Parisul și pentru care marele oraș rămâne un muzeu imaginar al literaturii.” ■ Un studiu al lui Cornel Robu despre *Lumea ca menajerie*, citează *Rinocerii* lui Eugen Ionescu din care a luat chiar titlul articolului de față. ■ Radu G. Țeposu și Eugen Duca construiesc amândoi eseuri despre personajul picaro și despre conceptul de „picaresc”, ambele studii referindu-se la Guzman de Alfarache, primul având titlul *Hidalgo și Picaro*, iar al doilea *Picaro, picaresc și hispanism*. ■ În fine, Mircea Curticeanu publică ultima parte din tribulațiile și dedesubturile unui *Concurs universitar de altădată*, ale unui post didactic universitar la universitatea clujeană pe care au rămas concurenți, după analiza preliminară a lucrări-

lor publicate (în profilul postului: istorie literară), D. Popovici (susținut de D. Caracostea), Ion Breazu (susținut de S. Pușcariu) și D. Murărașu. ■ Magdalena Csapo traduce din poeta maură Stanton.

● [„Familia”, nr. 7] Tiberiu Alexa relatează pe prima pagină *Conferința Națională a Uniunii Artiștilor Plastici*, cu ample citate ale tov. Nicolae Ceaușescu de la deschiderea expoziției inaugurate cu prilejul Conferinței, reliefând „angajarea amplă a forțelor creatoare ale poporului într-un domeniu, arta, care din totdeauna a reprezentat un reper constitutiv definitoriu pentru civilizația născută pe aceste meleaguri – esența și specificul marelui patrimoniu artistic național constând tocmai în caracterul larg popular al acestei creații: „în participarea activă a maselor populare, a poporului însuși la creația artistică, inclusiv în domeniul artelor plastice stă cheazășia dezvoltării tot mai puternice a culturii naționale.” ■ Recenzii: Ilie Măduța, *Vama de aur* – despre placheta lirică omonimă al lui Petru Rezuș; Marcel Petrișor despre volumul lui Clio Mănescu, *Mitul antic elen și dramaturgia contemporană*; Mircea Constantin, cu 2 cronici: Mihail Chirnoagă, *Basoreliefuri* (Dacia, 1977), critică, respectiv volumul postum al lui Ion Agârbiceanu, *Din pragul mării treceri* (Dacia, 1978), cu o prefață „inteligentă” de Ion Simuț. ■ Versuri de Alexandru Andrițoiu și Mira Lupeanu; I. Alex. Angheluș, Pavel Dumitrache, Viorel Chirilă. □ Debut: *Printre salcâmi*, proză de Andrei Pal. ■ Radu Enescu, un articol omagial lui D.D. Roșca: *Magister Sapiens*. ■ Stelian Vasilescu marchează 30 de ani de la înființarea Cenaclului literar „Iosif Vulcan” (înființat în 1948, care în 1958 își schimbă denumirea din Cenaclul Flacăra în Iosif Vulcan). ■ Rubrica *Violon d’Ingres* e susținută de Liviu Tudor Samuilă. ■ *Din lirica chineză: Go Mo Jo* (1892-1978), în românește de Al. Andrițoiu și C. Lupeanu. □ *Din lirica mongolă* – D. Natagdorj, M. Sircinsuren, D. Darja – tălmăciți de Victor și Raluca Tulbure. ■ Cronici literare de Gheorghe Grigurcu, urmărind *Alianțele literare* ale lui Valeriu Cristea; Valentin Tașcu, despre *Zilele și jocul* de Norman Manea; Alexandru Cistelean oprindu-se la volumul de versuri *Ora 24* de Adrian Dohotaru. Cităm din Val. Tașcu: „Lumea propusă de Norman Manea, deși este cât se poate de actuală, nu este una a comodității. Unitatea ei de măsură este notația, consumarea precipitată și aglomerată a detaliilor fizice și psihice, căroră le corespunde câte un cuvânt, unic, izolat parcă. Mai mult că sigur, intenția secretă a autorului este de tip Joyce-ian, anume ridicarea amănuntului, profund și divers analizat, la rang de semnificație în sine... Meritul principal al romanului constă în păstrarea unei cursivități, care contrazice fragmentarea, până la unitatea lingvistică, a expunerii. Elementele de studiu se integrează în mod surprinzător în factura uneori hiperrealistă a comunicării... Din *Zilele și jocul* reținem mai puțin un sistem de comunicare cu lumea și mai sigur o formă specială de adaptare la ea.” □ Val. Chifor abordează *O complexă personalitate scriitoricească*: Francisc Păcurariu, romanul *Labirintul* fiind concomitent „un *memento* (în memoria celor căzuți în epoca neagră a dictaturii hortysto-fasciste

din Ardeal) și un *avertisment*/ un apel pentru respectul valorilor umane împotriva înjosirilor, a «crucificării» omului... afirmând sensul libertății umane, demnității, a înlăturării oricăror coerciții, a tiraniilor de orice fel... un mare roman al literaturii contemporane.” ■ Pornind de la volumul *Amintiri literare* de Mihail Sadoveanu, B.P.T., 1970 – *În amintirea lui Caragiale*, 1952, Ion Simuț propune o reflexie în oglindă a celor 2 mari scriitori, căutând „breșele neașteptate în comportamentul lui Sadoveanu”, „divorțul cu propria creație și simpatia pentru Caragiale” ducând la un „*caragialesc sadovenian*” al tânărului scriitor din *Crâșma lui Moș Precu*, *Povestea cu Petrișor*, dar și mai târziu, în *Oameni din lună* sau *Noaptea de Sânziene* (a se vedea pe temă și volumul lui Pompiliu Marcea – *Lumea operei lui Sadoveanu*, 1977 și articolul lui Mircea Zăciu din „Tribuna”, nr. 34/ 1977, *Alte lecturi și zile*). Un articol asemănător al lui I. Simuț despre *Tânărul Sadoveanu* cel influențat de clasicul Caragiale apare concomitent și în „Amfiteatru”, nr. 7/ iulie 1978, ambele reprezentând fragmente reluate/ modificate din teza de doctorat a lui Simuț.

● [„**Ramuri**”, nr. 7] Numărul se deschide cu o tabletă semnată de Dumitru Radu Popescu, intitulată *Roata*, de vreme ce amintește cititorilor despre roata pe care au fost trași Horea și Cloșca, comparată cu roata de foc a vieții pe care o invocă regele Lear. ■ „Momentul de față al romanului este dător de mari speranțe. Într-o consfătuire care a avut loc la Uniunea Scriitorilor la care au participat prozatorii și criticii, s-a exprimat opinia, devenită consens, că ultimii doi ani echivalează cu o adevărată explozie a romanului, citându-se o bogată listă de cărți remarcabile, din care n-au lipsit desigur: *Racul*, *Galeria cu vișă sălbatică*, *Orgolii*, *Bunavestire*, *Cartea milionarului*, *Trei dinți din față*, *Revelionul*, *Fascinația*, *Ucenicul neascultător*, *Marile iubiri*, ca să ne oprim la cifra zece. Și cum orice izbândă nu trebuie subminată de automulțumirea suficientă, este de datoria slujitorilor romanului să-și încordeze forțele în vederea atingerii de noi culmi, spre performanțe superioare. Iar în drumul către Olimpul valorilor artei, în afara efortului propriu al creatorilor, un rol, adesea determinant, l-a jucat și-l joacă critica. Etalăm o constatare de domeniul evidenței și anume: epocile în care critica s-a constituit și a fost recunoscută drept o puternică instanță literară au fost și cele mai fecunde în îmbogățirea tezaurului spiritualității naționale”, susține, pe prima pagină, Pompiliu Marcea, în articolul *Romanul actual și critica*. ■ Numit redactor-șef al revistei (post în care va rămâne până în 1990), Marin Sorescu semnează, tot pe prima pagină, articolul *Aburul din oglindă*, un soi de scrisoare de intenție în formă eseistică: „O revistă e înfinit mai mult decât o simplă alcătuire de pagini într-un format mai mare sau mai mic, mai inspirat sau mai șui, oricum schimbat obligatoriu odată cu redactorul șef. E vorba de-o operă colectivă, în primul rând, unde fiecare zboară individual cât îl țin băierile, dar, în același timp, înaintează în masă ca un fluture într-un tren accelerat. «Ramurile» au lăsat în urmă mulți stâlpi de telegraf și drumul lor periodic înfrăgezit, căci sunt ramuri de cunună iar nu



butuci, se socotește cu deceniile. Aruncându-mă acum și eu, din mers, în poștalionul tras de sirepe aldine, cursive și verzale, cu mâna goală și cu capul plin de idei, nu dau nici un chiot și nu vreau pocnete de bice. Dar sunt aproape sigur (lăsând la o parte hurducăturile și hârtoapele inerente) c-o să mă bucur cel puțin de-un peisaj inedit și frumos colorat prin far-westul meu oltean.”

■ Cronica literară, semnată de proaspătul redactor-șef Marin Sorescu, *Vămile poeziei lui Ioan Alexandru* (cu trimitere evidentă la titlul cărții din 1966, *Vămile pustiei*), este ocazionată de apariția unui volum antologic *Imne* (Minerva, 1977, colecția „Cele mai frumoase poezii”, cu un cuvânt înainte de Zoe Dumitrescu-Bușulenga), prilej pentru recenzent de a-i trece în revistă ipostazele lirice: „Poetul începea în urmă cu vreo 14 ani ca un teluric ardelean, cu vocea în formare, sugrumată însă de emoții moderne și tradiționale, mereu autentice, pregătindu-se pentru o peregrinare îndrăzneată și de durată în poezia românească. [...] Deci prospețimea retinei și cea sufletească, dar și tendința către epic, «întâmplări» ale eului și ale comunității din care pornea. În creația sa ulterioară, alternanța eu-colectivitate se va face de mai multe ori, pedalându-se cu frenezie când pe-o latură, când pe alta. [...] Aș sublinia în continuare mesianismul acestor cântece de nepierzanie, cu flacără mare înălțate din sufletul robust al unui neaș. O cântare a obârșiiilor, dar și o formă de patriotism”.

□ Articolul *M. Eminescu – recursul la fenomenologie*, semnat de A.I. Brumaru, reprezintă un fragment dintr-un studiu aflat în pregătire, *Mihai Eminescu, o sofopoieză românească*. Bazându-și afirmațiile mereu pe citate din I. Negoițescu și G. Călinescu, filosoful se întreabă câtă filosofie se găsește în creația unui poet filosof, iar răspunsul nu se lasă așteptat: „Din constatarea că M. Eminescu a tratat teme ce dau emoție omului pregătit filosofic, ori îl pun să alerge prin bibliotecă adunând sisteme din istorii ale gândirii, nu reiese că poetul va fi făcut, cu știință sau fără, activitate de specialist; dar punându-se pe poziția spiritului ce se creează, în dialectica lui verbală, pe sine, poetul iese din planul tehnic al problemei, dând, din asimilarea de pure principii, forme ale reflecției sale lirice, simbolizând (să spunem astfel) eminescian universul”.

□ La rubrica „Vitrina cărții”, Mihai Duțescu recenzează volumul de versuri al lui Vasile Zamfir, *Culorile iubirii* (Eminescu, 1978), catalogat drept „o odă patriotică de mare rafinament” (în articolul *Lirică patriotică*). □ În cadrul aceleiași rubrici, Ioana Dinulescu, oprindu-se la *Un tânăr prozator*, în persoana lui Jean Băileșteanu, care, după un prim volum în 1975, adună acum douăsprezece povestiri în volumul *Dealul lupului* (Scrisul Românesc, 1978), constată că cea mai pregnantă calitate a acestora este „impresia de autenticitate, impresie covârșitoare atât la nivelul tramei epice, cât și la cel al limbajului”. Autorul „și asumă cu îndrăzneală și spontană încredere în sine, universul rural, intuind în acest cadru posibilitatea exploatarei artistice a unor latențe de semnificație și expresie pe care le incumbă un anumit mediu social [...]”.

□ „Ispita pentru amănunt, pentru observația cu lupa a faptului social” și „lim-

ba mustoasă” sunt ceea ce reține Hristu Cândroveanu (în cronică intitulată *Proză și realitate*) din volumul de patru povestiri *Strada miorilor* (C.R., 1978) de N. Frânculescu. ■ Doi ziariști (Lucian Triță și Nicolae Băbălău) și un medic (Vasile Gavrilă) au adunat mărturii despre seismul din 4 martie 1977, editura Scrisul Românesc publicând volumul rezultat sub titlul *Noaptea cea mai lungă*, prezentat ca „o carte document” de Marian Barbu. ■ Un mic articol didactic despre *Nicolae Bălcescu – eminent reprezentant al revoluției de la 1848* semnează Ileana Petrescu. ■ Reportajul lui Vasile Răvescu, *Aventura Oltului o poartă acum oamenii*, debutează și se încheie cu referiri la etalonul genului, *Cartea Oltului* de Geo Bogza. ■ Mihai Dușescu este prezent (pe prima pagină) cu poezia *Seceriș*.

● [„*Steaua*”, nr. 7] Constantin Crișan analizează coordonatele poeziei lui Constantin Abăluță, în *Imaginarul discursiv sau despre Călătorii*, pornind de la volumul de poezii *Călătorii*, apărut la editura Cartea Românească, în 1977. Particularitatea stilului lui Constantin Abăluță este caracterizată de: „[...] tonul [...] uneori trist, suav-elegiac, ascunzând o vibrantă mândrie a singurătății, descinde solidar din structurile bacoviene [...]. Plecarea și călătoria sunt poli conceptuali la Constantin Abăluță, care nu au, cum s-ar putea crede, nimic din semantica lor primordială; călătoria e cea pe care poetul o face, imaginar, tot timpul, printre lucruri și chiar viscerele lor, în timp ce plecarea n-ar fi altceva decât desprinderea de țărniș, dorința acerbă de a fisura blocul de granit al realității, de a construi firide sau creneluri în soclul acestei realități, toate aceste voințe, nefiind până la urmă egale decât ... Visul: «pleacă așadar din grădina în care a plouat/ dar nu mai e nimeni și te poți ascunde/ lângă globurile colorate de amurg/ neîncetând să numeri ființe întomnate». Poezia lui Constantin Abăluță se încadrează între suprarealism și expresionism. ■ Nina Cassian publică poezia *Sera*. ■ Sunt traduse romanele lui Michel Tournier (*Vineri sau limbile Pacificului*) și *Onoarea pierdută a Katerinei Blum* de Heinrich Böll, la editura Univers, colecția Globus, în traducerea Mariane Șora și a Ilenei Vulpescu. ■ Mircea Popa realizează o cronică literară romanului epistolar publicat de Ion Negoïtescu. Acesta creează un dialog imaginar între el și Radu Stanca. În acest roman pot fi identificate aspirațiile literare ale membrilor Cenuclului literar de la Sibiu: „Cei doi visează împreună să impună în generația mai nouă a scrisului românesc un nou model de literatură, de factură clasică, și de o ținută estetică ireproșabilă, la un înalt grad de europenizare, ca să ne facă la modul plener sincronici. Complexul provincial și al tradiției trebuie lepădat în numele unei spiritualități noi, născătoare de idei și fertile direcții. Deși primatul valorii estetice era sigur, ei înțelegeau această valoare doar în strânsă corelație cu celelalte care să-i confere trăinicie și adâncime «câci valoarea estetică de abia atunci își descoperă semnificațiile ei multiple, când trăiește în concubinaj cu alta» afirma I. Negoïtescu, teoreticianul grupului, într-o epistolă din 1946.”

• [„Teatrul”, nr. 7] În articolul de fond, semnat de redacția revistei și intitulat *Angajare. Calitate, Eficiență*, se stipulează: „Iulie. Sfârșit de stagiune, moment de tradițională cumpănire asupra realizărilor artistice de peste an, asupra stării actuale a mișcării teatrale, de stabilire a trăsăturilor care o definesc în momentul de față și a locului pe care îl ocupă, a orientării ei în viața cetății, în ansamblul procesului de dezvoltare a societății noastre. Coloanele și paginile feluritelor publicații de literatură și artă – așadar, și paginile revistei noastre – sunt generos puse la dispoziția comentariului actului artistic teatral, al răsunerii sale în conștiința publicului. Sub acest raport – al confruntărilor și schimburilor de păreri și de experiență – dezbaterile și luările de poziție de acum, sintetizatoare, nu fac decât să aducă la un punct culminant numeroasele discuții – organizate sau spontane – care au însoțit, mai mult și mai substanțial decât altădată, faptele de artă consumate pe scenele țării, pe tot parcursul stagiunii. Acestea, discuțiile, au conferit, dealtfel, stagiunii, mai evident decât în alți ani, un caracter distinctiv, larg cuprinzător, de sporită animație și de responsabilitate, sub aspectul judecăților de valoare, dar mai cu seamă sub raportul integrării creației artistice propriu zise în actul general de creație în care este angajat tot omul muncii, de la orașe și sate, din țara noastră. Mai subliniat și mai decis decât altădată, ideea de artă politic angajată, de artă actuală – așadar, activ prezentă în procesul de redimensionare continuă și revoluționară a vieții și realităților noastre – a încărcat aceste discuții cu o semnificație ce tinde să depășească hotarele teoriei, pentru a pătrunde în practică și pentru a fertiliza cu germeni specifici și a grăbi edificarea lumii noi și a omului nou pe pământul țării noastre. [...] Din perspectiva acestor mari linii directoare, se învederează, ca factor de hotărâtoare răspundere, și rolul criticii artistice în statornicirea și promovarea unei estetici revoluționare – luminată, în esența ei, călăuzită, în normele ei, de concepția materialist-dialectică despre viață –, în aplicarea programului și în slujirea politicii interne și externe a partidului, în modul și în spiritul cum – continuator și purtător de cuvânt al celor mai nobile și înaripate visuri de milenii ale poporului – partidul îndrumă și înalță națiunea, viața țării spre cea mai umană afirmare”. ■ În *Stagiunea '77-'78 (I)*, Valentin Silvestru publică *Din perspectiva manifestărilor de cultură teatrală*, o amplă dare de seamă ce acoperă toate aspectele din zona dramaturgiei din stagiunea ce urmează să se încheie. □ George Genoiu, în *Câteva considerații*, își exprimă opinia asupra stagiunii teatrale. □ Într-o notă de felicitare se anunță acordarea Premiului pentru dramaturgie al Academiei Republicii Socialiste România Ecaterinei Oproiu. ■ Este publicată partea a treia a materialului despre *Colocviul național de literatură dramatică de la Cluj Napoca*, fiind reproduse „extrase din stenograma unor intervenții”, respectiv cele ale lui Valeriu Râpeanu („Desfășurarea Colocviului național de literatură dramatică, la numai câteva luni de când, în Capitală, criticii și istoricii literari s-au adunat să dezbată problemele specifice breslei, atestă instaurarea unui spirit nou, sănătos, în Uniuni-

nea Scriitorilor. Mă refer, anume, la trecerea de la polemici mărunte, uneori neprincipiale, la convocarea pe genuri a breslei noastre scriitoricești, pentru a dezbate problemele de fond ale creației literare, problemele care ne preocupă pe toți și care – să nu ne amăgim – nu-și pot găsi rezolvarea astăzi, aici, acum, dar care, prin ecoul pe care îl vor avea, sperăm să joace un rol activ în îmbunătățirea, pe de o parte, a creației literare, pe de altă parte, a modalităților de promovare a creației literare, prin toate formele de creație existente astăzi în țara noastră.”) și cea a lui Mikó Ervin. □ Este publicată o notă omagială dedicată revistei „Luceafărul” la împlinirea a 20 de ani de apariție. □ În *Cronica literaturii dramatice*, Laurențiu Ulici publică *Teatrul Mariei Banuș, un „joc secund”?* □ Valentin Silvestru scrie *Aurel Baranga – văzut din profil*. □ În *Festivalul Național „Cântarea României”*, cu titlul *O premieră și un creator schimb de opinii*, este prezentată premiera piesei *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă „realizată de colectivul de teatru și de cineclubul Casei de cultură a municipiului Giurgiu”. ■ În *Cronica spectacolelor – Piesa românească pe scenă*, C. Paraschivescu prezintă *Acești nebuni fățarnici* de Teodor Mazilu (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași); C. P. scrie despre *Scene din viața unui bădăran* de D. Solomon (Teatrul de Nord din Satu Mare, secția română); Constantin Cubleşan scrie despre *Cain și Abel* de Sütő András (Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca); Virgil Munteanu despre *Băiatul cu floarea* de Tudor Popescu (Teatrul „Ion Creangă”); Ionuț Niculescu despre *Confrații* de Gib Mihăescu (Teatrul „A. Davila” din Pitești). □ În *Alte premiere* sunt prezentate *Familia Tot* de Örkény István (Teatrul Nottara), *O familie îndoliată* de Branislav Nușici (Teatrul Giulești), *Poveste de iubire* de Alexei Arbutov (Teatrul „Ion Vasilescu”), *Tango* de Sławomir Mrożek (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași) ș.a. ■ Este publicată „comedia în două părți” *Scaunul* de Tudor Popescu. ■ În *Cartea de teatru*, Mihaela Tonitza-Iordache prezintă volumul al II-lea din *Privitor ca la teatru* de Ion Cocora. ■ Este publicată „comedia radiofonică” *Doaga* de Doru Moțoc.

• [„**Transilvania**”, nr. 7] Cea mai mare parte din articolele acestui număr sunt dedicate așezării și orașului Săliște (în latină *Magna Villa Valachialis* = „*Marele Sat al Românilor*”), aflat la poalele munților Cibinului (azi numit Cindrel), în județul Sibiu, și este examinat și analizat din perspectiva istorică, geografică, etnografică, memorialistică, reportericească, chiar și poetică: *Din istoria și arta costumului săliștean* (Cornel Irimie), *De la «Magna Villa Valachialis» la Săliștea de azi și de mâine* (Toma Lupaș), *Eșantion de viață românească* (Mircea Tomuș), *Matcă de viețuire* (Ioan Alexandru), *La începutul evului mediu* (Thomas Nagler), *Scaunul Săliște – o străveche comunitate românească* (Nicolae Nistor), *Contribuția săliștenilor la înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România* (Paul Abrudan), *Amintiri* (Ioana Postelnicu), *Sub porțile Săliștei* (poem de Mira Preda), *Duminică la Săliște, cu urși* (poem de Cristian Maurer), *Prolegomena la Marele Sat al Românilor* (Ion Mircea), *Onisifor*

*Ghibu* (personalitate născută în Săliște, articol semnat de Silvestru Patița), *Și eu am fost la Săliște* (Nicolae Prelipceanu), *Rituri și ceremonialuri de trecere specifică comunității tradiționale săliștene* (Ilie Moise). ■ Prima cronică literară a lui Mircea Tomuș include referiri și comentarii la literatura lui Ion Agârbiceanu, iscate de publicarea volumului de „însemnări și meditații despre natura și lumea satului”, *Din pragul mării treceri* (Dacia, colecția «restituiri»; pentru scriitorul ardelean, ca și pentru Blaga, „satul este imaginea reală a eternității”. A doua cronică a lui Mircea Tomuș dezvăluie cititorilor dedesubturile „pasionantului eseu” scris de Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei*, în care aflăm despre „caracteristicile principale ale ființei în viziunea românească: și anume, modulația în devenire, susținută de puternicul impuls al aceluia verb fundamental al limbii care este *a fi*, cu amplul său registru semantic, atât de fin nuanțat prin subtilitățile limbii române, ascuțite în veacuri de gândire și uz curent, de la *n-a fost să fie*, prin *era să fie*, *va fi fiind*, *ar fi să fie* și *este să fie*, până la finalul puternic subliniat din *a fost să fie*; apoi dialectica individualului și a generalului, ca expresie a definirii depline a ființei pe treptele succesive ale afirmării individualului, încărcării lui de determinațiuni și „ancorării lui în general [...]”

● [**„Vatra”, nr. 7**] *Vatra – Dialog cu Geo Dumitrescu – „o națiune se exprimă mai ales prin graiul și cântecul său specific”*, interviu luat de Claudiu Moldovan, care își invită interlocutorul să vorbească despre „generația camuflajului” (Dimitrie Stelaru, Radu Stanca, Constant Tonegaru, Marin Preda, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Ioanichie Olteanu, Ion Negoitescu, Cornel Regman, Pavel Chihaiia, Marcel Gafton ș.a.), „care, în ciuda vicisitudinilor, și-a adevărat speranțele, dacă nu întotdeauna în planul destinului individual, în orice caz în acela al contribuției globale (incontestabile) la patrimoniul culturii naționale”. În răspunsurile sale, Geo Dumitrescu se referă la experiența de locuitor de director la Teatrul Național din Craiova, la ferventă activitate de editor de reviste: a condus „Albatros”-ul, „Almanahul literar” de la Cluj și a făcut din „România literară” „una din cele mai interesante publicații”. Formulează opinii critice despre presa culturală a momentului: „Deplâng la revistele noastre, în primul rând inaderența lor la realitate, la realitatea profundă, adevărată, sângerândă, așa zice, la problemele reale, nu aparente, artificiale și festive, ale culturii și creației noastre artistice. Le reproșez o atitudine pasivă, de ghișeu placid de registratură, lipsită de mobilitate și ingeniozitate «tactică», lipsa de militantism în slujba culturii naționale”. Pornind de la propria experiență, Geo Dumitrescu dă sfaturi: „O revistă bună trebuie să fie un creator de opinie publică, un creator de ambianță stimulatorie [...] favorabil înfloririi tuturor talențelor autentice, un focar de concentrare a tuturor energiilor creatoare”; într-o astfel de ambianță, „talentele și creația nu sunt «o pară mălăiață», descoperirea și cultivarea lor pretind o atitudine activă, curajoasă, o dăruire generoasă și pătimașă, un fel de patriotism” în susținerea forțelor creatoare ale țării, ceea ce

presupune și reabilitarea spiritului critic în „dauna conformismului servil și laș”. Cere „înlăturarea ingerințelor și intereselor discriminatoare, de gașcă, [...] al preferințelor și favorurilor față de o «școală» sau alta (adesea incomplet alfabetizată...), o modă sau alta [...], care determină o tendință nivelatoare, uniformizatoare, vizibilă din ce în ce mai grav în revistele noastre, care determină îngustarea și pauperizarea registrului de stiluri, modalități, curente, școli, experiențe etc. al creației literare (și al culturii, în general)”. „Cultul talentului” l-a determinat pe Geo Dumitrescu ca, începând cu revista „Albatros”, să poarte rubrica de corespondență cu tinerii, Poșta redacției, prin toate revistele la care a colaborat, urmărind cu interes „intențiile și manifestările celor ce bat la porțile literaturii”. ■ Dumitru Mureșan urmărește, în articolul *Copilăria – „ciclop al viului”*, itinerariul liric al Floricăi Mitroi, „poetă înzestrată cu o remarcabilă inteligență și capacitate intelectuală”. Chiar din volumul de debut, *Rugăciune pentru Efemera* (1969), poezia „surprinde, mai ales, prin insolitul rimbaldian al limbajului, uneori, în dorința originalității cu orice preț, exagerat, sau, în virtutea eforturilor de căutare a expresiei șocante, încă naiv. Ca în poezia unor colegi de generație, evocarea copilăriei și atmosfera satului din perioada imediat următoare războiului, formează pretextul afirmării unei poezii de viziune a forțelor vieții în ipostaza lor elementară, de proiecție mitopoetică a folclorului cunoscut pe viu, folosind datele memoriei afective, propriile trăiri și propria experiență a contactului cu tradiția. [...] În parte, volumul *Diapazon* (1973) continuă tematic volumul de debut. [...] În ultimul volum publicat, *Între cer și pământ* (1978), Florica Mitroi își justifică arta poetică, reconsiderând și explicitând temele copilăriei și satului”. ■ Serafim Duicu face o succintă trecere în revistă a lucrărilor despre *Școala Ardeleană* și corifeii ei apărute înainte și după al doilea război mondial. Atenția se oprește în mod deosebit asupra cărții lui Ion Lungu, *Școala ardeleană* (Minerva, 1978, seria „Momente și sinteze”), deoarece „valorifică din unghi actual, marxist, o epocă de mare eflorescență spirituală cum a fost la noi epoca Școlii ardelenene, o epocă iluministă prin excelență, mai mult, cu o configurație particulară în cadrul iluminismului european. [...] Este un asemenea gest, care absoarbe în el peste două decenii de studiu asiduu, de descifrare de texte și interpretări, de comparații și colaționări, de raportări la surse autohtone și străine, într-un cuvânt, de cercetare minuțioasă. [...] Cartea este puternic demonstrativă. Teza pe care Ion Lungu își propune s-o demonstreze, reușind cu prisosință, este aceea că Școala ardeleană a fost o mișcare ideologică națională iluministă”. Cartea lui Ion Lungu este unul din serioasele gesturi de valorificare științifică a moștenirii noastre filozofice, de situație mai adecvată a iluminismului românesc în ambianța europeană”. ■ La pagina *Cronica literară*, Dan Culcer scrie despre *Efectele paradoxale ale retoricii prozei – însemnări pe marginea unui roman*, cel al lui George Bălăiță, *Ucenicul neascultător* (Albatros, 1977). Este „un *bildungsroman*, roman al formării unei individualități, [...] compoziția cărții se bazează pe aplicarea sis-

temului *observatorului observat*”, ceea ce îngăduie cititorului, dar și personajului-pivot, „o cât mai mare libertate opțională”. Însemnările despre cartea amintită sunt precedate de observațiile cu caracter general asupra tehnicilor pe care prozatorii epocii contemporane le folosesc „pentru a dăruie coerență și sens unor istorii. Prozatorii se străduiesc să înalțe în zona mitului personajele, să confere o aură legendară unora dintre ele, [folosind] cu obstinție sistemul confruntării unor opinii diverse, ca procedeu de relativizare, își scriu poveștile printre rândurile șterse de vreme ale unor povești mai vechi, atribuind astfel textului o structură de palimpsest, cu frecvente referiri la literatură, mituri, tradiții, basme, trecând de la prelucrare și parodiare, la parafrază și citat”. Prozatorii, „încercând să înlocuiască analiza în termeni proprii a fenomenelor cu un sistem de referințe livresc, [...] accentuează sentimentul că o parte a prozei noastre trece printr-o criză de alexandrinism”. Criticului i se pare că în acest tip de proză se refuză exprimarea, „chiar indirectă sau voalată, a unor anume opțiuni morale, în numele principiului că arta n-are obligația de a moraliza”, ceea ce impune „discutarea implicațiilor morale ale recursului la anumite tehnici, procedee literare, o discutare deci a substratului atitudinal, a non-neutralității retoricii prozei”. ■ Incipitul articolului lui Romulus Vulpescu, „*Cazul*” Călinescu: o chestiune de conștiință (I), constituie o reflecție asupra destinului postum al creațiilor și creatorilor de valori: „Celebritatea unei vieți se plătește adesea postum, zeii neîngăduind veleitățile de rivalitate cu ei ale muritorilor. Oamenii obișnuiți intră în liniștea unui anonim etern. Personalitățile sunt abandonate țărânei cu scadența unui viitor previzibil: agape, evocări, sfințiri de moaște – cu alte cuvinte o parodie grotescă la un grotesc dans al morților cu spectatori vii. E un destin inevitabil, prescris neliniștii vieții: creația însemnând, în primul rând, neliniște [...]. Dintre toți creatorii de valori, poate că numai artiștilor le e dată perenitatea. Ei înfruntă neantul cu bărci de hârtie. Teoremele se perimează, imperiile dispar, natura se schimbă – cuvântul numai, născut pe buze care mor rostindu-l, se leapădă uneori de legile lui terestre și se conservă într-o zonă zero, ținut fantastic, situat în geografia altei dimensiuni [...]. Călinescu a fost unul dintre arhitecții ei [...]. Pentru mulți dintre noi, el, Călinescu, este Cuvântul, rudă al aceluia care a fost la început”. În acest cadru sunt amintite diverse laturi ale creației călinesciene – poezie, roman, teatru, critică literară, insistându-se asupra *Istoriei literaturii române*, „carte, fără umbră de tăgadă, unică în cultura noastră, [...] mai mult decât o istorie a literaturii române [...] este un roman al literaturii române, adică o operă epică, în care documentul este transfigurat și atinge astfel, prin intermediul artei, țelurile etice și estetice pe care orice operă de creație, demnă de acest atribut, și le propune. Unică nu numai în literatura noastră, dar și în istoriografia literară a altor culturi (certamente a celor romanice [...]) lucrarea este incomparabil grandioasă și irepetabilă. În afara tuturor însușirilor creatoare majore pe care le vădește (sagacitate, umor, rafinament, varietate stilistică, dar de portretist inegalabil,

virtuți de memorialist, de filozof, de poet, pasiune de cercetător, spirit investigator și generozitate obiectivă, luciditate), această enciclopedie uimește prin cantitatea de travaliu tehnic și pregătitor pe care a solicitat-o autorului”, alăturat pentru aceasta „genialelor minți enciclopedice din ginta zeiască a unui Cantemir, a unui Hasdeu, a unui Iorga”. Evidențierea insistentă a valorii operei călănesciene, și în special a *Istoriei literaturii*, justifică cererea de editare a ei, după aproape patru decenii de ocultare, și de includere „în circuitul deschis al valorilor noastre clasice”. ■ Silvia Udrea descoperă, prin intermediul traducerii lui Tudor Balteș, *Lirism, alegorie și burlesc* în poezia lui Vári Attila din volumul *Bilet de tramvai medieval* (1976). ■ Semnează poezii Tristan Tzara, Ion Caraion și Dorin Tudoran.

## AUGUST

### 1 august

• [„*Tribuna României*“, nr. 138] Despre „Locuri de popasuri și de omenire. La marginea drumului, fântânile. În însăși coroana lui, porțile” scrie Ion Horea în tableta *Fântâni și porți*. ■ Opinia publică este înștiințată de decernarea premiilor Academiei Române pe anul 1976, deoarece festivitatea decernării are loc pentru lucrări realizate cu doi ani în urmă. Astfel, în domeniul artei și literaturii au fost premiate următoarele lucrări: volumele *Sadoveanu sau utopia cărții* de Nicolae Manolescu și *Scriitori români de azi* (vol. II) de Eugen Simion au obținut Premiul «Bogdan Petriceicu Hasdeu»; cărțile de versuri *Gloria ierbii* de Gheorghe Tomozei și *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu au fost încununete cu Premiul «Mihai Eminescu»; Premiul «Ion Creangă» a revenit volumelor de proză *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu și *Jumătate plus unu* de Mircea Horia Simionescu; piesa *Interviu* de Ecaterina Oproiu a fost distinsă cu Premiul «Ion Luca Caragiale». ■ Din microinterviul lui Dan Munteanu cu Marius Sala (n. 1932, Vașcău), la rubrica „Cinci minute cu...”, ne oprim asupra următoarelor fragmente ilustrative pentru activitatea șefului sectorului de limbi romanice din cadrul Institutului de lingvistică din București: „ – *Sunteți al treilea român, după cunoscutul profesor Al. Popescu Telega și academicianul Iorgu Iordan, care devine membru corespondent al Academiei spaniole. Ce înseamnă aceasta pentru dvs.?* – Mă simt profund mișcat de onoarea ce mi-a fost acordată de acest suprem for al științei spaniole. Sunt mândru că mă aflu alături de unele dintre cele mai distinse nume ale științei și culturii hispanice. Fără îndoială consider că, dincolo de meritele mele personale, alegerea mea în această instituție trebuie interpretată, mai ales, ca o recunoaștere pe plan mondial a științei românești în general, a școlii de lingvistică, și în special a lingvisticii romanice din țara noastră, care se bucură de o deosebită apreciere în întreaga lume. După premiul acordat de Academia Me-



xicană, acest nou eveniment în viața lingvisticii romanice din țara noastră este, după părerea mea, o confirmare a valorii activității științifice pe care o desfășurăm. – *Să vorbim acum despre preocupările dvs. actuale din domeniul hispanicii.* – Împreună cu colectivul de hispaniști pe care îl conduc în cadrul Institutului de lingvistică, am terminat un vast studiu de circa 1500 de pagini despre lexicul spaniolei din America. Am înregistrat, pe baza unor criterii de selecție – răspândire geografică, productivitate și bogăție semantică – toate cuvintele sau sensurile care diferențiază spaniola americană de cea peninsulară și facem o analiză detaliată a lexicului hispano-american în ansamblul lui. Studiul va fi publicat anul viitor la Bogota (Columbia). Cu același colectiv am început elaborarea unui *Dicționar bazic al spaniolei americane* pe care urmează să-l publicăm la Editura Gredos din Madrid. [...] În afara acestor lucrări care fac parte din planul tematic al institutului, personal pregătesc tot pentru Editura Gredos o carte intitulată *Limbile lumii*.” ■ Nicolae Balotă expune cuprinsul lucrării *Școala Ardeleană* (Dacia) de Dan Lungu, care „n-a adăugat doar bibliografiei bogate a acestui fenomen cultural o carte de referință, ci a deschis perspective noi, îndemnând la alte cercetări” și „Ion Lungu aduce numeroase dovezi ca argumente pentru justificarea tezei sale potrivnice unei identificări a ideologiei iluministe transilvane cu iosefinismul.”

### 3 august

• [„**Scânteia**”, nr. 11182] Al. Oprea semnează cronică literară la romanul istoric *Te-Deum la Grivița* de Paul Anghel, care face parte dintr-un ciclu cu titlul *Zăpezile de-acum un veac*, configurând „o originală construcție românească, de o vastitate cum proza noastră nu ne-a prea răsfațat în ultimii ani. [...] Un roman-frescă sau un roman-cronică? Adevărul e că Paul Anghel a ținut seama de experiența prozei contemporane.”

• [„**Flacăra**”, nr. 31] Anton Grecu publică poezia *Patriei*, iar Ion Chiriac *Raze cântând*. □ Teodor Mazilu scrie articolul militant *Adevărul e de partea noastră*. ■ Mikó Ervin publică *O chemare lăuntrică*, articol de adeziune al scriitorilor maghiari din România la „chemarea partidului”. ■ În „*Căminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (21)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Tlálloc*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Eminescu și India*, o prezentare a volumului omonim semnat de Amita Bhose. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri al lui Gheorghe Istrate, *Sceptrul singurătății*. ■ Este publicată o notiță despre *Jurnalul* lui Mircea Grigorescu. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de George Bera Arădeanu, Cleopatra Lorințiu, Ana Fenoghen și Nicolae Sirius. □ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a șaisprezecea din romanul *Moartea boxerului*, iar Nicolae Dragoș, *Fabula arogantului*.

• [„**Orizont**”, nr. 31] Andrei A. Lillin semnalează într-un scurt articol traducerea lui Arghezi în limba sârbă, dar, mai ales, punctează dificultățile pe

care le întâmpină traducătorii poetului în diferite alte limbi, precum tălmăcirile lui Alfred Margul-Sperber în germană sau ale lui Luc-André Marcel în franceză (volum apărut în 1963 în colecția *Poètes d'aujourd'hui*), acesta din urmă încercând să eludeze parte din greutățile și rezistențele idiolectului arghezian prin eliminarea rimei (articolul *Tudor Arghezi în limba sârbă*). ■ Ion Maxim face observații critice asupra volumului *Lecturi și păreri* (Dacia, 1978) al lui Dumitru Micu, comentând: „Există și unele păreri discutabile. [...] Dar chiar și acolo unde ideile nu sunt neapărat noi demonstrația este strânsă, iar câștigul cititorului evident: va întâlni o judecată de valoare la obiect și fără artificii inutile.” ■ De la corespondența lui Voltaire, Livius Ciocârlie trece la prezentarea *Corespondenței lui Balzac*, examinând o ediție alcătuită și prefațată de Angela Ion (Univers, 1978), o corespondență care, spre deosebire de cea a marelui său rival, Goethe, „nu este câtuși de puțin aceea a unui meditativ”. ■ Poezii semnate de Dan Ciachir, Octavian Doclin, Al. Raicu și Doina Antonie. ■ G.I. Tohăneanu își reia observațiile stilistice asupra operei sadoveniene, accentuând faptul că sinonimele se grupează „două câte două: pe de o parte termenii *proprii*, folosiți numai în *stratul dialogat*, de alta, cei *metaforici*, aflători numai în *narațiune*” (articolul *Bărbat și... barbat*). ■ Petru Sfetca își reia și el răspunsurile critice date la „poșta redacției”.

● [**„România literară”, nr. 31**] Pe prima pagină este descrisă în detaliu întâlnirea dintre Nicolae Ceaușescu și membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor. Sunt transcrise astfel principalele afirmații ale acestuia privind direcțiile literaturii române contemporane: „În legătură cu orientarea tematică a literaturii noastre actuale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a chemat pe scriitori să acorde o atenție mult mai mare momentelor revoluționare de seamă din istoria patriei. În acest sens, o importanță deosebită are reliefarea mișcării democratice din secolul trecut și, cu deosebire, a mișcării revoluționare, muncitorești, socialiste și comuniste care s-a dezvoltat în lupta crâncenă împotriva claselor exploatare, a forțelor reacționare, și a cucerit poziții tot mai importante în viața socială prin uriașe sacrificii, eforturi și jertfe. Totodată, scriitorii noștri sunt chemați să-și orienteze eforturile și talentul spre reflectarea în operele lor a marilor schimbări și transformări revoluționare care au avut loc în societatea românească, sub conducerea partidului comunist, după eliberarea țării de sub jugul fascist...” ■ Redacția semnează articolul *Calitatea supremă a literaturii*: „O explicație a acestui elan ce a cuprins literatura noastră și care a dat, în poezie, proză, critică și dramaturgie, atâtea opere valoroase și durabile, se poate da de pe acum. Cu această explicație, vie și spontană, se află într-un acord perfect toți creatorii: ultima decadă, suind ca o săgeată, a artei scrisului, coincide cu politica de ample deschideri a Partidului Comunist Român condus cu atâta înțelepciune și cu atât fierbinte patriotism de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.” ■ În *Patosul socialismului*, Ion Ianoși subliniază importanța ideologiei socialiste: „Decisiv în toate aceste articulare de limbă română

și de realitate românească se păstrează însă, negreșit, socialismul ca idee și ca faptă, ca patos în virtutea căruia se configurează și cresc totul și toate. «Patosul» însuși a fost când și când degradat în patetism ieftin, grandilocvent și gesticulator, deși el semnifică, inițial și în cele mai nobile ipostaze ale lui târziu, o perfect lucidă consacrare afectivă și intelectuală cauzei căreia i te-ai dăruit de bună voie și în deplinătatea opțiunilor”. ■ Victor Tulbure susține că scriitorii vor urma îndeaproape direcțiile enunțate de Nicolae Ceaușescu privind implicarea autorilor în viața muncitorească și reflectarea acesteia în opere: „Prețioasele indicații date de secretarul general al partidului vor fi neîndoios urmate de întreaga obște scriitoricească, semnalându-se, încă de pe acum, grupuri de scriitori, printre care mulți tineri, care își exprimă dorința de a-și petrece vacanța în haine de lucru, printre brigadierii noilor șantiere de muncă patriotică”. ■ În *Cunoaștere și participare*, Ion Horea subliniază importanța reflectării istoriei în literatură: „Istoria Românilor este legată nu numai de valuri și de treceri, ci și de așezări, rămânări, de reculegeri. Așa au început școlile, și așa a început scrisul nostru. Fiecare epocă în legile ei. Dominând cu autoritatea epocii noastre, să protejăm valorile istoriei, căutând să dăm oamenilor înțeleșurile și mângâierile de suflet care să le împodobescă ființa”. ■ Anavi Ádám evidențiază necesitatea apropierii scriitorului de omul obișnuit, muncitor, în vederea transunerii fidele a acestuia în operele sale: „Apropiindu-se de omul care organizează și execută procesele tehnologice, scriitorul tinde să cunoască mai aprofundat omul concret, relațiile interumane, transformările oamenilor, evoluția conștiinței lor, conflictele și alianțele dintre ei, să cunoască mai temeinic efectele complicatului joc al forțelor sociale cu conținut diferit și efecte diferite, dimpreună cu forța prin care acestea modelează caractere. Căci scriitorul dorește să le înfățișeze, toate, cât mai convingător, în scrierile sale. Sub semnul răspunderii sale de cărturar”. ■ În articolul *În numele contemporanilor*, Ion Iuga susține importanța trăirii în mijlocul lumii a poetului, în spiritul timpului: „Pentru mine, ca poet, țara este aici și acum, în hotarele ei de grai. Intensitatea trăirii autentice, în miezul roșu al adevărului, este condiția de sine a poetului (care nu se îndepărtează de popor pentru a nu se rătăci, ar fi spus Simion Bărnuțiu), este ecoul realității, poezia fiind ceva similar cu visul față de viață. Cantitatea de participare psihosocială în câmpul uman atrage înspre sinele creației doza de adevăr și calitatea adevărului artistic rostit”. ■ Șerban Cioculescu publică a doua parte din studiul său *Scrisori către Vasile Alecsandri*, început în numărul anterior pornind de la culegerea cu același titlu publicată la editura Minerva. ■ Conform lui Nicolae Manolescu, lucrarea „*Romanul*” unui film, *Cetățeanul Kane*, de Tudor Caranfil (Meridiane, 1978) este „cu adevărat un mic roman documentar, între reportaj, eseu, istorie și comentariu critic, utilizând colajul de știri din presă și de anecdote, de extrase din memorii, recenzii și cărți despre film, dar și imaginația, acolo unde este nevoie”. ■ Fănuș Băileșteanu recenzează placheta *Cuvinte de reazim* (Eminescu, 1977) de Coman Șo-

va, care „își transcrie în vers și melodie discretă, adesea evanescentă, o serie de emoții cotidiene”. ■ Miron Georgescu este perceput de Virgil Mazilescu, prin volumul său de versuri *Demnitatea ochiului* (Albatros, 1977), drept un scriitor aflat încă în căutarea propriei voci lirice: „Un autor care tot își mai caută motivele, ritmurile proprii, dar care o face, avem convingerea, cu dăruire și seriozitate, cu respect față de înalta menire a poeziei, în fine, cu destule semne de reușită, este Miron Georgescu”. ■ Mircea Iorgulescu se oprește asupra plachetei *Eroii verii*, de Smaranda Jelescu, în care frenezia este domolită de un sentiment al gravității existențiale: „...în *Eroii verii* își face apariția o conștiință dureroasă a efemerității și a limitei: cele mai multe poezii solicită, invocă un răgaz ori o îngăduință înainte de intrarea într-un anotimp sufletesc frigos, tern și mohorât...” Poezia Lidiei Stăniloae, din *Munții* (C.R., 1978) prezintă un filon tradițional, fiind totodată bogată în motive și tematici: „O poezie cu aspect tradițional, expresiv foarte unitară și variată ca tematică și motive, îndatorată evident liricii argheziene și mai ales psalmilor, dar nu fără personalitate, scrie Lidia Stăniloae, al cărei volum recent apărut confirmă o vocație”. ■ Potrivit Eugeniei Tudor-Anton, umorul lui Ion Dumitrescu din *Numai pentru pescari și vânători* este bonom, lipsit de artificialitate și deloc sofisticat sau pretențios: „Natura umorului său e una francă, bonomă, nesofisticată, vrând a spune că inevitabilele tare ale omului modern, cu mici manii ori snobisme frecvente se datorează stressului ori evidentei derogări de la normele bunului-simț sau ale măsurii”. ■ Valeriu Cristea analizează volumul *Studii literare*, de Georgeta Horodincă, a cărei critică este percepută ca întotdeauna competentă și meticuloasă: „Critica Georgetei Horodincă este o critică a digresiunii științifice, întotdeauna competente, indiferent de natura ei (istorică, sociologică, filosofică, folclorică etc.). Ea procedează prin mari și lente ocoluri care, îndepărtându-ne pentru moment de la tema propriu-zisă a studiilor, se dovedesc în general profitabile (iar în unele cazuri absolut necesare) demersului analitic”. ■ În *Varia (I)*, Laurențiu Ulici consideră că Silvia Mateescu compune în *Poeme* (Litera) „versuri ce atestă simultan și consecvent o realitate prozodică fermă: ritmul exterior și rima, o tendință respectabilă; spre poezie și o limită greu de trecut: a versificării de minimă rezistență”. O puternică vitalitate transpare din *Curcubeu în decembrie* (Ed. Militară), de Traian Filimon: „Vibrantă mărturisire a bucuriei de a trăi, transcrisă în versuri simple, elementar alcătuite și acoperind o largă suprafață tematică...”. ■ Sumiya Haruya prezintă în *Cultura românească în Japonia* ecourile literaturii române pe teritoriul nipon: „Prin intermediul acestor traduceri realizate de prof. Nazono A. și al romanului *Răscoala* de Liviu Rebreanu (traducere de Yodo Michiko, Editura Shin Nippon Shuppansha, 1967) cititorii japonezi s-au întâlnit pentru prima oară cu opere reprezentative din literatura română (fiecare volum a fost editat în 2-3 mii de exemplare). În primăvara aceasta a apărut o *Antologie de basme românești*, care conține peste 20 de asemenea texte (și

câteva snoave) culese, prelucrate sau folosite ca sursă de inspirație în perioada dintre 1862-1973. Culegerea este alcătuită și tradusă de prof. Naono în colaborare cu Sumiya Haruya, unul din elevii săi...” ■ Darie Novăceanu publică amplul studiu *Mario Vargas Llosa și romanul total*. ■ În *O călătorie fără ghid*, Felicia Antip explorează succint *Călătorie la capătul nopții* de Louis-Ferdinand Céline. ■ Ana Blandiana semnează textul *Ilustrație de basm*. ■ Sunt prezentate, sub titlul *Sub cerul Albionului*, impresiile de călătorie ale lui Vasile Nicolescu în Anglia. ■ Fănuș Neagu publică textul *Plopii care urcă marea* în rubrica *Sport*.

● [„**Tribuna**”, nr. 31] Nesemnăt, citim editorialul *Pentru înflorirea și mai puternică a literaturii și artei socialiste*: „Vineri, 28 iulie a.c., Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, s-a întâlnit, în stațiunea Neptun cu membri ai conducerii Uniunii scriitorilor, secretari ai asociațiilor scriitorilor, directori de edituri, redactori șefi ai publicațiilor cultural-artistice. Cu acest prilej, reprezentanții Uniunii scriitorilor care au luat cuvântul au înfățișat activitatea desfășurată în ultima perioadă de uniune pe planul îndrumării creației literare, al intensificării participării membrilor uniunii la viața socială și politică a țării, al lărgirii contactului acestora, în cadrul unor tot mai variate acțiuni, cu masele de oameni ai muncii – adevărații beneficiari ai culturii socialiste, creatorii bunurilor materiale ale societății. În încheierea ședinței a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a înfățișat o serie de obiective și sarcini majore ce stau în prezent în fața membrilor Uniunii scriitorilor, a tuturor scriitorilor și artiștilor din patria noastră. Subliniind necesitatea sporirii preocupării uniunii pentru calitatea lucrărilor literare realizate de membrii săi, de toți cei care lucrează în domeniul beletristicii, secretarul general al partidului a atras atenția asupra necesității de a se pune pe primul plan nu problema cantității, ci a valorii ideologice și artistice, problema creării unor opere capabile să dăinuie, să îmbogățească în mod real patrimoniul culturii noastre. În legătură cu orientarea tematică a literaturii noastre actuale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a chemat pe scriitori să acorde o atenție mult mai mare momentelor revoluționare de seamă din istoria patriei. În acest sens, o importanță deosebită are reliefația mișcării democratice din secolul trecut și, cu deosebire, a mișcării revoluționare, muncitorești, socialiste și comuniste care s-a dezvoltat în lupta crâncenă împotriva claselor exploatare, a forțelor reacționare, și a cucerit poziții tot mai importante în viața socială prin uriașe eforturi, sacrificii și jertfe. Totodată, scriitorii noștri sunt chemați să-și orienteze eforturile și talentul spre reflectarea în operele lor a marilor schimbări și transformări revoluționare care au avut loc în societatea românească, sub conducerea partidului comunist, după eliberarea țării de sub jugul fascist, a celor mai caracteristice aspecte ale măreței opere de construire a orânduirii noi pe pământul României. Realizarea unor asemenea opere, de cea mai mare însemnătate pentru cultura noastră socialistă – a subli-

niat tovarășul Nicolae Ceaușescu – cere o mai aprofundată analiză și înțelegere a proceselor sociale și politice care au avut loc în această perioadă în țara noastră, a luptei de clasă pe care muncitorimea în alianță cu țărăimea, cu toate forțele democratice a desfășurat-o împotriva burgheziei și moșierimii, a forțelor reacționare, pentru cucerirea puterii politice și economice, pentru realizarea grandioaselor obiective ale socialismului. Literatura noastră trebuie să oglindească în mod obiectiv faptul că succesele cu adevărat epocale din acest scurt răstimp istoric au fost obținute printr-un uriaș efort al clasei muncitoare, al întregului popor, în pofida greutăților, lipsurilor și greșelilor ce s-au manifestat în diferite etape ale dezvoltării societății noastre pe drumul socialismului. O condiție importantă a realizării unor asemenea opere – a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu – este cunoașterea tot mai directă și adâncă a vieții și muncii poporului nostru, dobândirea unei bogate experiențe sociale, prin participarea nemijlocită a scriitorilor la activitatea diferitelor compartimente ale societății, printr-un contact cât mai intim cu masele largi de oameni ai muncii. În legătură cu toate aceste preocupări, tovarășul Nicolae Ceaușescu a cerut Uniunii scriitorilor să întocmească un program de lucru și, fără a îngrădi cu nimic libertatea de alegere de către fiecare scriitor a temei preferate, să antreneze în această sferă de preocupări cele mai remarcabile talente, scriitorii cei mai experimentați, capabili să făurească lucrări profund veridice, cu adevărat trainice. În continuare, secretarul general al partidului nostru a chemat pe membrii Uniunii scriitorilor, întreaga noastră literatură să participe mai activ la dezbaterile ce se desfășoară pe plan internațional în jurul unor probleme fundamentale legate de fenomenele noi ce au loc în societate, de dezvoltarea culturii, a întregii cunoașteri umane. [...] Scriitorii – a arătat secretarul general al partidului – trebuie să valorifice mai eficient în operele lor cuceririle științei contemporane, ale cercetării și gândirii materialiste a epocii noastre, ridicându-se împotriva ideilor perimate, retrograde, a teoriilor care și-au primit, încă din secolul trecut, replica din partea exponenților proletariatului, ai socialismului științific. De asemenea, tovarășul Nicolae Ceaușescu a indicat Uniunii scriitorilor ca, împreună cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste, să intensifice activitatea pentru asigurarea condițiilor ca literatura noastră să fie mai bine cunoscută în străinătate, în cadrul schimburilor culturale, pe bază de reciprocitate, cu celelalte țări ale lumii. În cadrul activității desfășurate de recent creatul Centru național pentru promovarea prieteniei și colaborării cu alte popoare, trebuie să se promoveze o politică sistematică de răspândire și cunoaștere în întreaga lume a operelor de valoare făurite de scriitorii noștri. În cadrul ședinței s-a exprimat hotărârea conducerii Uniunii scriitorilor, a tuturor membrilor uniunii, a oamenilor de litere și cultură din țara noastră de a face totul pentru traducerea în viață a politicii partidului, a indicațiilor secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru înflorirea și mai puternică a literaturii și artei socialiste, pentru satisfacerea în condiții tot mai bune a cerințelor uriașei

opere educative pe care o desfășoară partidul nostru de ridicare a conștiinței maselor, de formare a omului nou, constructor conștient și responsabil al celei mai departe și umane orânduiri – orânduirea socialistă”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Daniela Crăsnaru: Arcașii orbi* (C.R.), 1978: „Păstrând aceeași linie sigură a versului, Daniela Crăsnaru dovedește în recentul volum că a trecut într-o nouă vârstă interioară, unde cercurile emoției și ale reflecției lirice s-au lărgit considerabil, unde pasul metaforic se face pe realități launtrice mai profund resimțite iar sensibilitatea la imaginar capătă surprinzătoare și suave conture, amintind poate de experiența lui Nichita Stănescu dar păstrându-și nota autentică, personală, [...]”. ■ Radu Săplăcan prezintă *Virgil Ardeleanu: Mențiuni* (Dacia, 1978): „Două observații se impun totuși: întâi tratamentul suspect de «comprehensiv» de care se bucură din partea exigentului critic, Ion Arieșeanu, autor al unui melodramatic roman, *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* (oricum ne îndoim că acest prieten ar putea fi V. Ardeleanu!) în comparație cu asprul rechizitoriu făcut mult mai tânărului și înzestratului Marius Tupan, sau tonul ditirambic cu care este întâmpinat studiul – în multe privințe discutabil – al lui Alexandru George. Dar evident aceste observații periferice nu ne împiedică să vedem în *Mențiuni* una dintre cele mai incitante cărți de critică ale «trecutului imediat»”. ■ Mircea Oprîță semnaleză apariția *Experiența OZN* de J. Allen Hynek: „Ipoteză și promisiune care, departe încă de a-și găsi împlinirea, guvernează generos conținutul captivant al acestui volum insolit, publicat în versiunea lui românească de Editura Dacia. În comentariul la text, Ion Hobana aduce informații ce întregesc și uneori corectează în mod inspirat puncte de vedere discutabile, insuficient întemeiate pe un material faptic (citește: rapoarte OZN) a cărui provocare și cercetătorul român a acceptat-o, dând la rândul său, în domeniu, contribuții remarcabile”. ■ Iulian Ploștinaru scrie despre *Ioan G. Bibescu*: „Personalitate cu vederi largi, economist de frunte și mai presus de toate un patriot înflăcărat, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 130 de ani (8 noiembrie 1848), I.G. Bibescu provine dintr-o familie de moșneni din Colibașul Mehedințiului, veniți «pentru procopșirea copiilor» în târgul Cernețului, unde au ajuns, mai târziu, negustori”. ■ Vasile Gogea semnează *Proza lirică*, o prezentare a volumului *Vânătoarea de cai* de Ion Bledea (C.R.): „În întregul ei, cartea lui Ion Bledea este o astfel de «minciună», care dezvăluie un adevăr incontestabil, anume, pe prozatorul Ion Bledea”. ■ Alexandru Hancu scrie despre *Alegerea finței* de Titus Popa: „Dar confesiunea se convertește în cântec pentru oameni, în pofida parcimoni-ei cu care, după câte știm, critica îl privește, Dumitru Titus Popa rămâne un poet demn de urmărit”. ■ În *Inițiativa lăudabilă*, Alexandru Zotta semnaleză apariția unui volum de versuri poezilor tineri, la inițiativa Comitetului județean de cultură și educație socialistă și a Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă din Satu Mare: „Deși în versurile lor mai persistă stângăcii de expresie și neclarități, consecințe ale unor lecturi și idei neînde-

juns asimilate, dincolo de unele inerente, neîmpliniri, publicarea celor doi poeți se justifică pe deplin prin robustețea și optimismul sub zodia cărora se împlinesc destinele lor creatoare”. ■ În rubrica sa, Andrei Marga scrie despre *Tehnica și practica*. ■ Citim *O dimineață în munți*, un fragment din romanul *Pace în Albia* de Ion Bledea. □ Apare și *Travelling* de Tudor Daneș. □ Versuri semnează George Vulturescu (*Florile dalbe*), Radu Ulmeanu (*Comuniune; Joc; Ce poate fi; Numai pământul*), Dorin Sălăjan (*Focuri în primăvară; Scrisoare pretimpurie către fiica avocatului din Amherst; Pâinea și lamura*), Ion Vădan (*Odin visând măslinii*), Gabriel Rațiu (*Acasă, la Carei; Meditație; Meridian*), Al. Pintescu (*Ucenicul vrăjitor; Aici și acum*), Irinyi Kis Ferencz (*Când pornești – în românești de Geta Vădan*), Ovidiu Suciu (*Lui Labiș*), Ion Balaș (*Elegie*), Emil Matei (*Rostirea miresei*), Ion Darida (*Într-o noapte din secolul XXI*), Vasile Tarța (*Gutinul*), Ioan Bran (*Respirând din mentă*), Ion Ghiur (*Pastel*), Mircea Gozaru (*Glas de ape; Zăpezi roșii*). □ Nicolae Mareș traduce din *Poeți polonezi*: Jaroslaw Iwaszkiewicz (\*\*), Jerzy Harasymowicz (*Mesteacănul*), Tadeusz Sliwiak (*Pe partea aceasta*), Jan Korpowski (*Rugă vizătorului*), Marian Jachimowicz (*Rămași*), Jerzy Lau (\*\*; *Piatra*), Mieczysława Buczkowna (*Forța gravitației*), Jerzy Ficowski (*Caldarâm*), Malgorzata Hillar (*Învățați-mă să vorbesc*), Ursula Koziol (\*\*), Miron Bialoszewski (*Poanta cântecului*), Bogdan Ostromecki (*Cerul poezilor*), Marian Grzesczak (*Temă antică*).

#### 4 august

● [„**Contemporanul**”, nr. 31] Redacția revistei semnează textul *Forța vie a gândirii și acțiunii revoluționare*: „Cuvântarea de importanță programatică a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, rostită ieri la adunarea activului central de partid și de stat, reprezintă un document de fundamentală afirmare a principiilor de bază ale politicii partidului nostru. Caracterizată prin deschidere și dinamism, prin înaltul spirit de colaborare și de dezbateră a celor mai profunde și mai acute probleme ale omenirii de azi, această politică reprezintă o elocventă și convingătoare demonstrație a ceea ce excepționala gândire creatoare a președintelui României socialiste consideră a fi esența conceptului de importanță primordială cu privire la noua ordine economică și politică internațională”. ■ Gh. Stroia semnalează apariția volumului 7 din *Opere* (Minerva) al lui Tudor Vianu, asociat cu *Temeliile unui nepieritor edificiu estetic*: „Ultimele două volume din seria *Opere* de Tudor Vianu cuprind studiile de estetică. Îngrijitorii ediției – Gelu Ionescu și George Gană – au intuit cea mai potrivită formulă tipografică, reușind să ofere o imagine autentică, atotcuprinzătoare asupra strălucitei activități de estetician a autorului. În acest sens, ei au optat, pe deplin întemeiat pentru publicarea în prealabil a celebrului tratat de estetică – miezul și zenitul creației ajutorului – și apoi a studiilor care l-au pregătit sau l-au urmat cu amplificări și aprofundări întregi-



toare”. ■ În cartea lui Valeriu Cristea, intitulată *Alianțe literare* (C.R.), Liviu Leonte descoperă „*Alianțele*” criticului: „Ceea ce se poate reproșa *Alianțelor literare* ține nu de opinii, care pot fi discutate fără ca prin aceasta capacitatea criticului să fie pusă la îndoială, cât de metoda întrebuițată. Temele și motivele unui scriitor circulă și în cărțile sale bune și în cele nereușite. Luată global, ele îi lămuresc intențiile dar nu-i definesc personalitatea. Astfel spus, tema revoluției, a iluminării cotidianului, strălucit ilustrată de Dugu, Țugurlan sau Bîrică devine neconvingătoare la un personaj schematic ca Anton Modan, după cum tema paradisului sau a copilăriei, tulburătoare în *Moromeții* sau *Marele singuratic* își pierde valențele în *Friguri* care nu se înscrie printre piesele de rezistență ale lui Marin Preda. În astfel de cazuri criticul trebuia să se distanțeze așa cum a făcut-o când a distins în Nicolae Moromete pe cel mai bogat în sentimente și trăiri dintre personajele lui Marin Preda dar nu și pe cel mai reușit. [...] Valeriu Cristea rămâne un critic totdeauna interesant, la care construcția se clădește pe o solidă documentare. E și sensul «alianței» care ascultă opera, nu îi dictează să se supună ipotezei critice”. ■ Cartea lui Eugen Uricaru, *Antonia, o poveste de dragoste* (Eminescu), este asociată de Laurențiu Ulici cu *Addenda la o altă carte*: „Din cele trei nuvele câte cuprinde *Antonia*, una (*Vladia, alte imagini*) e de-a dreptul o restituire a unor fragmente ale primului volum, iar celelalte două (titulara și *Târziul octombrie*) adaugă secțiunii mediane a aceluiași un fel de variante tipologice.[...] Al doilea text (*Antonia*) este într-adevăr o «poveste de dragoste» numai că fundată pe ideea funcției taumaturgice a cuvântului (precum în prologul din *Despre purpură*) și deci, fără să aibă o anecdotică propriu-zisă « de dragoste», creează un climat erotic prin efectul în-suflețirii obiectelor și stărilor numite. [...] *Addenda la Despre purpură, Antonia* face încă o dată dovada puțin comunelor calități epice ale lui Eugen Uricaru deși, tocmai pentru că nu-i altceva decât o *addenda*, cartea aceasta nu avea cum să depășească nivelul cărții de debut. O confirmă însă, din toate punctele de vedere”. ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui Michel Tournier: *Vineri* (Univers): „Traducerea Ilenei Vulpescu e de o autentică frumusețe, nuanțând ritmurile poetice ale textului, păstrând strictețea frazării din peisajele în care speranța noii făpturi descoperite de Robinson în adâncurile sale se împotrivesc vulgarei lăcomii și împlinirii reprezentate de lumea ce l-a creat pe Robinson cel de odinioară, colonizatorul. Cu *Vineri* al lui Michel Tournier, colecția «Globus» a Editurii Univers înscrie una dintre cele mai de seamă împliniri ale ei”.

• [„**Cronica**”, nr. 31] Cuprinde versuri de Marin Sorescu, din volumul *Sărbători itinerante*, aflat în pregătire. ■ Redacția semnează editorialul *Dimensiunea militantă și artistică a creației literare* în urma întâlnirii membrilor din conducerea Uniunii Scriitorilor, secretarilor asociațiilor scriitorilor, directorilor de edituri și redactorilor-șefi ai publicațiilor literare cu Nicolae Ceaușescu la Neptun: „Secretarul general al partidului a insistat asupra valorii

ideologice și artistice a operelor, care trebuie să supraviețuiască timpului și să reprezinte în mod real valori ale poporului român. O idee fundamentală și de mare actualitate pentru evoluția literaturii române a fost cea cu privire la orientarea tematică, în acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu a chemat pe toți scriitorii să acorde o atenție deosebită momentelor revoluționare din istoria României, mișcării democratice din secolul al XIX-lea, tradițiilor mișcării muncitorești, socialiste și comuniste, să reflecte în opera lor decisivele transformări pe care le-a cunoscut societatea românească sub conducerea Partidului Comunist Român, după 23 august 1944. Scriitorii au menirea să oglindească realist, de pe poziții ideologice ferme, în literatura pe care o scriu, procesele sociale și politice care au marcat epoca noastră, lupta de clasă, alianța clasei muncitoare cu țărănimea în lupta de clasă, alianța clasei muncitoare cu țărănimea în lupta pentru instaurarea puterii democratice, să înfățișeze cu mai mult curaj adevărurile pe care istoria contemporană le-a cunoscut, le-a trăit, în ultimele decenii.” ■ În *Rațiunea existenței scriitoricești*, George Lesnea reia principalele direcții enunțate de Nicolae Ceaușescu: „Eroismul secolelor trecute, lupta aprinsă a clasei muncitoare stau alături, în preocupările noastre tematice, de substanța construcției actuale. Neîngrădiți în posibilitățile noastre de creație, în dorințele și manierele noastre artistice, scriitorii din România socialistă trebuie să ofere cititorilor lor – al căror număr a crescut uluitor, ca o consecință a unui nemaîntâlnit acces la cultură – să ofere, deci, acestor cititori opere cu un conținut ideatic în care să precumpănească spiritul demnității umane și al izbânzii, al încrederii în ceea ce facem și în ceea ce avem de făcut de acum înainte.” ■ În *Necesitatea reeditării lui Ștefan Petică*, Antohe Chirvăsuță pledează pentru o ediție definitivă a operei poetului simbolist. ■ Liviu Leonte analizează volumul *Perspective critice* (Junimea, 1978), de Al. Călinescu, considerând că introducerea în metodologie din capitolul *Elemente de poetică a prozei* este cea mai sistematică scrisă până la acea dată în spațiul autohton: „Este o veritabilă introducere în poetica prozei, cea mai sistematică, și de ce nu, cea mai accesibilă neinițiaților, apărută la noi, unde criticul discută despre temporalitate narată și perspectivă narativă, despre verosimil și conceptele închidere/deschidere, despre semnificația titlurilor.” ■ Zaharia Sângeorzan remarcă înclinația pentru clasici a lui Marin Mincu în articolul *Clasicii în perspectivă modernă*: „Recunoaștem în «programul» critic al lui Marin Mincu o adevărată pasiune în valorificarea clasicii. Nu este o simplă temă critică, ci mai mult o alianță statornică cu o literatură, unde criticul are șanse, dar și spațiile disponibile de a explora realitatea estetică verificată de timp și de critică, intrată să formeze marile capodopere ale unei literaturi naționale. Voința de a revela noi teritorii, de a le numi semnificațiile fundamentale este considerabilă și traduce o sinceră și constantă dragoste pentru clasicii români.” ■ În *O identificare istorico-literară*, N.A. Ursu discută aspecte filologice privind *Istoria faptelor lui Mavroghene vodă și a răzmiriței*

din timpul lui, de la 1790, scrisă în 1817 de pitarul Hristache și publicată de Cezac Bolliac în numerele 7, 9 și 10 din 1863 ale gazetei „Buciumul”.

• [„**Munca**”, nr. 8451] În *Însemnări de scriitor*, Teofil Bușecan publică *Marea răspundere*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 400] *Misiunea creatorului* (comunist), semnat „Săptămâna”, pe prima pagină: „Scriitorul român de astăzi, care este un om al timpului său, face eforturi pentru înțelegerea epocii și nu există bucurie mai mare pentru el decât aceea de a spune adevărul, de a fi martor lucid al istoriei care se edifică sub ochii săi. Cunoașterea directă și adâncă a vieții se realizează – așa cum arată tov. Ceaușescu la recenta întâlnire cu membrii conducerii US – printr-o participare pasionată, nemijlocită a oamenilor de condei, la muncă, la viața întregii noastre societăți, prin contactul cu oamenii muncii. Scriitorii știu ei înșiși că a spune adevărul profund despre epoca și despre problemele complexe ce o confruntă nu este ușor. Munca de creație este deseori dureroasă, și, în planul semnificației esențiale, de o responsabilitate majoră. În peisajul nostru literar, apariția cărților echivalează cu nașterea unor frumuseți pe care timpul de acum și de mâine le va verifica, le va tria fără îngăduință, fără concesii. Creatorul știe și trebuie să înțeleagă mai bine că poporul așteaptă de la el opere veridice, ferite oricum de interpretări idilice. Frumusețea expresiei, eleganța stilului, nu înlătură, ci dimpotrivă presupun problematica gravă, conflictul esențial... Libertatea de creație are, în sensul cel mai profund al noțiunii, semnificația supunerii unui cod de principii artistice și unui cod de comandamente morale, fără de care nu se poate vorbi nici de creație, nici de accesibilitate, nici de viziune artistică și nici de finalitate a produsului spiritual. În cultura românească au fost selectate numai acele valori în care poporul s-a regăsit în toată autenticitatea trăirii lui. Pentru creatorul de astăzi, acest lucru trebuie să fie un stimul dar și un serios avertisment.”

□ Textul e însoțit de un articol similar, *Principii* de Corneliu Vadim Tudor, reiterând „doctrina Ceaușescu” dar și întâlnirea secretarului general cu scriitorii: „Întâlnirea tov. Ceaușescu cu membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor, secretari ai asociațiilor scriitorilor, directori de edituri, redactori șefi ai publicațiilor culturale, este unul dintre acele evenimente despre care se va mai vorbi și care, cu certitudine, rămân în istoria spiritualității românești. Acest nou dialog al secretarului general cu reprezentanții celor chemați să slujească scrisul românesc a prilejuit un rodnic schimb de opinii cu privire la sarcinile care revin literaturii române în actuala etapă de construcție a socialismului. Ca revistă de cultură, nu putem decât să omagiem apelul viguros pe care tov. Ceaușescu l-a făcut oamenilor de litere pentru crearea unor opere valoroase, care să contribuie și mai puternic la înflorirea culturii socialiste, la accelerarea procesului educativ de ridicare a conștiinței maselor, de formare a omului nou.”

■ Versuri de Al. Raicu și Mihaela Davidescu. ■ Continuă studiile în serial dedicate de către Ion Lotreanu lui Mircea Eliade – *Probleme ale prozei* (2), vizând vol.

*Fragmentarium*, și de către H. Zalis lui Edgar Papu, despre registrul barocului.

■ Un nou foileton realizat de Constantin Sorescu, *Judecata și prejudecata criticului* i se adresează lui Cornel Regman: „De la *Confluente literare* – 1966 și până la cel mai recent volum *Explorări în actualitatea imediată* – 1978, C. Regman a rămas același: un fragmentarist, cu un stil format de la bun început, greoi și sunând cu greutatea pietrișului peste care trec carele operei, neașist cu tot dinadinsul, agrementat cu neologisme personale, aproape imposibile și în mod sigur ridicole, ilizibil (din aceste motive și din altele de natură gramaticală) pe suprafețe întinse... în cazul criticului, ca și al scriitorului, stilul nu poate fi despărțit de ceea ce spune. Pentru scriitor, stilul e unul și același lucru cu ideea. Pentru critic, stilul este unul și același lucru cu judecata și argumentele ei, iar când acestea nu există, cu prejudecata. Analizându-i judecățile, argumentele și prejudecățile îi analizezi de fapt stilul critic.”

■ *Râsul istoric* de Dan Mutașcu reprezintă *Teatrul lui G. Călinescu*: „Poza histrionică a lui G. Călinescu i-a făcut pe câțiva să-l considere – uneori – din vârful buzelor... Râsul istoric (cum să-l numim, deocamdată, altfel?) al lui Călinescu n-are ferocitate, dar înțepă, clasifică, vestejește atât o lume osificată, cât și una în curs de osificare, crezând subcutanat în gândul că un umorist devine un înțelept, dar socoate drept posibil și inversul unei atari judecați. De altfel, într-o gramatică a râsului, ca și în atâtea alte direcții, G. Călinescu rămâne un Profesor.”

■ *La Cronica de librărie* sunt promovați Dana Dumitriu, Rodica Ojog-Brașoveanu, Carolina Ilica, Nicolae Ștefănescu.

■ Emil Manu comentează opul lui Paul Cornea – *Conceptul de istorie literară în cultură românească* (antologie cu un masiv studiu introductiv de peste 100 de pagini, colecția *Permanențe – perspective* a Ed. Eminescu) – o lucrare „de referință” concepută în 4 mari capitole (sinteză a principalelor discuții pe această temă din sec. 19 până azi): 1. *Secolul 19*; 2. *Primele decenii ale secolului XX*; 3. *Epoca interbelică*; 4. *Epoca actuală*. „Prin textele antologate ca și prin comentarii Paul Cornea demonstrează că a existat în cultura românească o cercetare, o frământare teoretică asupra rostului obiectivului și metodelor istoriei literare... Istoria literară este definită ca «memoria culturii», având funcția de a ține la zi «antologia operelor reprezentative ale națiunii»... Paul Cornea face o remarcă deosebit de interesantă privind influența lui Lovinescu și a lui Călinescu. Ambii istorici literari au exercitat o fascinație profundă, cea călinesciană foarte evidentă și astăzi. A trebuit, spune Paul Cornea, să treacă o vreme, să se ajungă la o degajare de felul de a gândi și de a scrie al lui G. Călinescu ca să fie posibilă preluarea metodelor noi. Dar chiar după o anumită influență externă, influența lui G. Călinescu a rămas modelatoare.”

## 5 august

• [„*Luceafărul*”, nr. 31] Ioan Alexandru deține rubrica *Jurnal de poet*. În acest număr scrie despre Grigorescu.

■ La tema *Literatura, conștiința*

*timpului*, generată de îndemnul lui Nicolae Ceaușescu către scriitori de a avea în vedere nivelul „calitativ-superior” al creațiilor, participă cu opinii Valeriu Râpeanu, Ion Vlad, Franz Storch, Gheorghe Pituș, Grigore Arbore. □ Scriind despre *Angajare și valoare*, Valeriu Râpeanu reflectează asupra ideii de scriitor implicat, pe fondul infirmării literaturii de tip Noul Roman Francez care este „o politică a struțului”. Abia generația 1968, scriind despre realitatea revoluționară și despre societatea contemporană și-a câștigat dreptul la dănuire, consideră Valeriu Râpeanu. Printre aceste scrieri se află *Vânătoarea regală*, *Galeria cu viță sălbatică*, *Delirul*, *Orgolii*. □ Ion Vlad scrie tot despre condițiile formării unui „creator situat în Agora” al cărui exemplu este Mihai Eminescu. □ Franz Storch scrie: „Trebuie să știi că aparții unei colectivități care are nevoie de tine, după cum și tu, ca scriitor, ai nevoie de ea” într-un text care proclamă moartea conceptului de artă pentru artă. □ Gheorghe Pituș consideră îndemnul președintelui Nicolae Ceaușescu către scriitori de a crea „opere capabile să dănuie” și de a acorda atenție „valorii ideologice și artistice” ale acestora egal cu „idealul fiecărui talent autentic”. Îndemnul președintelui, continuă Gheorghe Pituș, este „cea mai inspirată, îndreptățită, așteptată (și cu consecințe nebănuite de bogate pentru viitor) comandă socială de care mi-a fost dat să aud vreodată”. □ Grigore Arbore aprobă cultivarea la nivel de politică de partid și de stat a unui tip de artă „încărcat de seva umanismului”. ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu dă un răspuns ironic, sub forma unui dialog între personajele *Învățăcelul* și *Eudoxiu*, articolului semnat de George Mareș, *Neodihna unui cărturar*, apărut în „Flacăra”, text malițios la adresa criticului. ■ M. Ungheanu semnează cronică la volumul *Orion*, antologia de versuri de Geo Bogza. Începutul demersului îl are, însă, în centru pe E. Lovinescu și revizuirea textelor sale critice din perspectiva posterității. În această logică situează criticul și antologia pe care o supune analizei, concluzionând: „De la registrul exploziv, fățiș insurgent al tinereții, poezia lui Geo Bogza s-a deplasat cu vremea către un registru aluziv, esopic. Deși și-a refuzat condiția documentară, volumul de versuri *Orion* încheie între copertile lui, în pofida intervențiilor nivelatoare ale autorului, documentul unei semnificative intervenții literare”. ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru reține monografia lui Dumitru Petrescu despre G. Bogdan-Duică. ■ La *Viața cărților*, Andrei Roman recenzează volumul de versuri *Arcașii orbi* (Eminescu, 1978), de Daniela Crăsnaru, Ermil Rădulescu, volumul *Poezii de la Semănătorul*, de Petru Homoceanul, iar Emil Manu, cartea de poezie *Plecarea rândunelelor*, de Mihai Moșandrei. ■ Premiile de debut ale concursului de poezie al Editurii Albatros pe anul 1978 revin lui Radu Drăgan pentru manuscrisul *Tirania verbului*, lui Augustin Iza pentru *Lamura* și lui Eugen Suciu cu *Bucuria anonimatului*. ■ Sunt prezentați mai mulți *Prozatori la prima carte*: Mircea Săndulescu – *Victorie clandestină* (C.R., 1977), roman comentat de V.F. Mihăescu, Ion Bledea – *Vânătoarea de cai* (C.R., 1977), povestiri, prezentat

de Artur Silvestri, Ioan Dan Nicolescu – *Rana statuilor*, recenzat de Doina Uricariu, *Valiza cu zăpezi* (Junimea), Mircea Diaconu – *Șugubina* aduse în atenție de Sultana Craia și Letiția Vladislav cu romanul *Vrăbiile pământului*. ■ Semnează poeme Ioana Bantaș, Maria Urbanovici, Dan Rotaru, Aurel Sefciuc. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre Iorgu Iordan, numindu-l un „filolog total”. Criticul remarcă două registre în cercetarea acestuia: studiul estetic al limbii și studiul lingvistic, fiind convins că astfel, și prin studiile de stilistică literară, lingvistul are un loc în istoria literaturii postbelice. ■ La *Critica edițiilor*, Ion Papuc scrie despre al zecelea volum din seria *Operele* lui G. Călinescu, opinând că traducerile din Horațiu nu ar fi trebuit publicate aici, ci în afara seriei. ■ Marin Mincu are o conversație despre Ion Barbu cu poeții de la revista italiană „Niebo”.

### 9 august

● [„Scânteia”, nr. 11187] Făcând aluzie la o idee lansată de Eugen Ionescu în perioada interbelică, George Macovescu o combate în spirit patriotic și susține fervent „caracterul angajat, spiritul combativ, militant, atribute definitorii ale activității de creație” într-un articol cu titlul *Opere de înaltă calitate artistică în patrimoniul cultural universal*: „A fost o vreme între cele două războaie, când exegeții neinformați considerau literatura noastră, deși ea îi produsese deja pe Eminescu, Creangă, Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, ca pe o «suburbie a literaturii franceze» (formula nu îmi aparține), voind să afirme prin aceasta că, tributari acelei literaturi, nu am fi trecut dincolo de valorile de margine ale ei. Vremea unor asemenea aprecieri greșite și tendențioase a trecut. Fenomenul care s-a petrecut în anii socialismului este acela al unei creșteri cantitative și calitative a literaturii din România.”

### 10 august

● [„Scânteia”, nr. 11188] Ion Dodu Bălan combate înflăcărat, pe prima pagină, „mirajul ipocrit al apolitismului în artă” într-un articol cu titlul *Între politică și artă nu este nicio prăpastie când politica este revoluționară și arta-umanistă*.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 9087] În viziunea lui Titu Popescu, volumul lui Eugen Jebeleanu, *Surâsul Hiroșimei* (publicat la editura Minerva), reprezintă „un dialog cu umanitatea, în înțeles cosmic, cu destinul planetar care se află în mâinile oamenilor. [...] Agora este virtutea acestei poezii, care implică și ascunde un ritual al rostirii publice zguduitoare de conștiințe. Este semnificativ că ediția de la Minerva, cu versuri echivalente în limbi de circulație universală, apare acum, când țara noastră se pronunță mai ferm ca oricând pentru pace și colaborare între popoare.”

● [„Flacăra”, nr. 32] Florea Burtan publică poezia *Bucurie*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican* (22), Octavian Paler publică prima parte din

*San Juan de Ulúa*. ■ Pompiliu Marcea scrie *Scriitorii – în miezul realității*: „Stabilind însă ideea că arta exprimă realitatea socială, în contextul tezei generale a raportului dintre literatură și viață se cuvine să adăugăm deîndată o precizare necesară, derivată din cuprinsul celui de al doilea termen. Ideea de viață o atribuim în mod curent și existenței efemeride și chiar celei sterile, pentru a-i da înțelesul plener, superior, se cuvine s-o raportăm la existența fertilă care asigură continuitatea, mai mult, dezvoltarea socială. Acesta, credem, este țelul pe care trebuie să-l aibă în vedere creatorii autentici, care sunt alături azi, ca întotdeauna, de forțele dinamice care duc înainte istoria care, zidind un prezent cât mai temeinic și mai durabil, asigură de pe acum un viitor sigur generațiilor ce vor urma. Îndreptarea atenției spre umanitatea pozitivă, blamarea, pe calea artei, a factorilor frenatorii, prezența scriitorilor în miezul realității, acolo unde se făuresc nu numai bunurile materiale, ci noile mentalități și noile relații, acolo unde ciocnirea dintre vechi și nou îmbracă, nu o dată, aspecte complexe, pasionante, iată ce poate asigura legătura trainică, firească, dintre literatură și viață. Consecința unor astfel asemenea raporturi se va constata în realizarea de opere convingătoare, în care pulsează sângele viu al vieții, în care eroii sunt vii, autentici, în care expresia artistică însăși se resimte de proștețime și autenticitate. Opere în care cititorii se recunosc cu încântare, cu satisfacție, poate cu indignare, fiecare după chipul său, totdeauna cu emoție răscolitoare pe care literatura veritabilă o presupune cu necesitate”. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Discursul unui țăran de la Dunăre*. ■ În *Dialoguri cu sens umanist*, Alex. Ștefănescu prezintă volumul lui Mihai Șora, *Interogații. Convorbiri asupra spiritului contemporan*. ■ În *Cronica literară*, George Arion scrie despre volumul lui Geo Bogza, *Orion*: „Primul volum selectiv din creația poetică a lui Geo Bogza reflectă traiectoria frământărilor uneia din cele mai de seamă conștiințe artistice pe care le are azi literatura română. Destinul său literar înseamnă trecerea de la fronda juvenilă, de la sfidarea în joacă a unor canoane, la asumarea problemelor grave ale istoriei. Poemele lui nu aparțin unui scriitor care, departe de vuietul societății, își transcrie reveriile provocate de evenimentele insignifiante petrecute în preajma sa. În paginile sale cuvintele nu se orânduiesc cumiți, previzibil, ci par hăituite, nu-și găsesc locul, sunt într-o continuă vânzoleală exprimând agitația lumii pe care autorul o descrie, haosul ce amestecă fapte și obiecte în viziuni halucinante, de coșmar. Chiar dacă poetul și-a rescris la o altă vârstă poeziile de început, impresia de răvășeală ce-i bântuie universul nu a fost anulată. Între diversele etape ale scrisului său nu se întrezăresc rupturi, deoarece Geo Bogza n-a abdicat niciodată de la scrutarea istoriei acestui secol, în afara căruia poezia sa nu poate fi înțeleasă. Poetul vrea să smulgă pe cititori din confortul lecturii: le pune întrebări chinuitoare, îi muștră și le biciuiește imaginația și cugetul, le impune un sentiment al culpabilității, nu le acordă niciun răgaz ca să-și tragă suflarea în fața vălmășagului de priveriști apocaliptice, embleme ale unui veac plin de orori”. ■ În

*Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de George Bera Arădeanu, Ion Popa Argeșanu, Gheorghe Daragiu și Nichita Stănescu. ■ Rubrica *Sport, diverse* este semnată de Adrian Păunescu. ■ În *Racul*, Eugen Teodoru publică partea a optsprezecea din romanul *Moartea boxerului*, iar Nicolae Dragoș, *Fabula Prințului*.

● [„**Orizont**”, nr. 32] Lucian Alexiu alcătuiește, în prima jumătate a cronicii sale, o listă de trăsături generale ale poeziei lui Șerban Foarță, până la volumul recent publicat, *Simpleroze* (Facla, 1978), scriind chiar de la început: ■ „Lui Șerban Foarță i-a fost găsită în grabă o filiație dimoviană, când, pentru a explica truculența lingvistică a poeziei sale, prețuirea pentru Ion Barbu ar fi fost suficientă, iar pentru figurația de funambuli și lipsa de considerație băta-toare la ochi în abordarea convențiilor clasice exemplul fanteziștilor francezi din linia Max Jacob și Cocteau oricum prisosea. Fără ecou în consemnările criticii, pentru că la timpul potrivit nu au fost strânse între copertile unui volum, poemele pe care Șerban Foarță le publică pe la jumătatea deceniului șapte erau dimoviene în afara oricărui protocol al poeziei lui Dimov [...]” ■ Eugen Dorcescu recenzează ultimul volum de poezie al lui Horia Zilieru, intitulat *Filul lui Eros și alte poezii* (Junimea, 1978), considerându-l pe autor: „unul dintre cei mai interesanți poeți ai literaturii române de astăzi.” ■ Livius Ciocârlie descrie relația sinuoasă dintre François-Marie Arouet și Parisul vremii sale, el locuind la Ferney în urma unei bastonade din pricina căreia se și exilase chiar din tinerețe (articolul *Voltaire și Parisul*). ■ Poezie de Al. Jebeleanu și Nicolae Dolângă.

● [„**România literară**”, nr. 32] Semnează versuri Ion Dodu Bălan și Létay Lajos. Sunt prezenți cu proze Geo Bogza, Mircea Săndulescu (*Intermediarul*), Dan David (*Fluxul și refluxul, Copilul cel mai frumos*), Bujor Nedelcovici (*Măslini sălbatici*). ■ În editorialul *Analiză științifică, program revoluționar*, redacția subliniază necesitatea implicării scriitorilor și artiștilor în realitatea socială, respingând idealul artei pentru artă: „În realitate, creația artistică nu poate fi desprinsă de sfera întregii activități de creație și nu se poate dezvolta decât în contextul acesteia. Responsabilitatea artistului, a creatorului de bunuri spirituale nu este pusă la îndoială decât de concepțiile reacționare, de cei care urmăresc să creeze false opoziții între societate, văzută ca un organism pasiv, inert, și oamenii de literatură și artă, considerați în afara ansamblului social”; „Arta, cultura nu pot fi concepute decât în strânsă legătură cu idealurile și aspirațiile poporului, artiștii și oamenii de cultură nu pot fi situați, schematic și abstract, în afara societății, a poporului căruia îi aparțin”. ■ Este publicată telegrama trimisă de Uniunea Scriitorilor lui Nicolae Ceaușescu: „Ca oameni ai scrisului, am înțeles pe deplin cuvintele prin care ați condamnat tentativele de a reinvia concepții respinse de istorie privind rolul literaturii și artei în raport cu viața și cu cei cărora li se adresează. Vă asigurăm, încă o dată, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, că scriitorii din Republica Socialistă Româ-



nia, fără deosebire de limba în care se exprimă, refuză cu hotărâre aceste concepții și vor face totul pentru a răspunde încrederii cu care le-ați răsplătit întotdeauna eforturile și realizările, mobilizându-se pentru a înfăptui exemplar sarcinile de creație și obștești trasate de dumneavoastră cu prilejul recentei întâlniri de la Neptun”. ■ Sub titlul *Analiză științifică, program revoluționar*, sunt adunate mai multe articole despre direcțiile trasate de Nicolae Ceaușescu în cadrul *Expunerii* de la Ședința activului central de partid din 3 august 1978. În *A înțelege Istoria*, Mircea Radu Iacoban subliniază importanța subiectului de factură istorică în literatură: „Secretarul general al partidului a chemat scriitorii să scruteze cu atenția cuvenită o perioadă dintre cele mai «fierbinți» din istoria patriei: deceniile în care s-au afirmat mișcările democratice din secolul trecut și, mai ales, mișcarea revoluționară muncitorească, socialistă și comunistă.”; „Continui să cred că forța unei literaturi rezidă în capacitatea ei de a înțelege istoria majoră – încă puțini dintre prozatorii noștri care «și-au făcut mâna» se încumetă la un astfel de care pe care cu ei înșiși. Mai descoperim un inginerăș concediat nedrept prin '52, mai aflăm un student exmatriculat prin aceeași ani pentru vina de a-l fi citit pe cutare [...] – trece anul, iese romanul și se rotunjește aura curajului în jurul unor frunți care n-o merită”. □ Al. Balaci susține rolul important al scriitorilor în societate, mereu implicați în viața cetății: „Niciodată izolați în turnurile alienării, niciodată departe de elanurile și zbuluciumul constructiv al creatorilor de valori materiale, ei caută să fie într-o permanentă confruntare cu aceia care receptează semnalele și mesajul literaturii. Martori credincioși ai prezentului, conștiință și parte integrantă a poporului cu care nu au tăiat niciodată comunicarea, exprimând poliedric și polifonic coralitatea vocilor multiple, a structurilor și caracteristicilor vieții celor mulți, scriitorii României contemporane – români, maghiari, germani, sârbi etc. –, dincolo de limba expresiei, de modalitățile artistice specifice, dincolo de treptele biologice, alcătuiesc o singură generație, un singur front unitar al spiritului înnoitor umanist. Procesul de cizelare a omului contemporan, după criteriul armonios al concordanței dintre etic și estetic, este finalitatea primordială a scriitorilor...” □ În *Calitatea scrisului*, Gálfalvi Zsolt subliniază rolul umanismului socialist în valorizarea literaturii: „În zilele noastre, etalonul pentru calitatea scrisului este măsura în care acesta sporește strălucirea luminii umanismului socialist, pe drumul spinos dar promițător către pace și securitate...” □ Ion Dodu Bălan evidențiază în *Izvorul* faptul că dintotdeauna creatorii de artă cultă au colaborat cu creația maselor populare: „Evident, contactul intim cu creația materială și spirituală a maselor dă contururi mai precise specificului național din artă, așa-zis cultă sau profesionistă, care nu poate fi apanajul unor «aleși» sau al unui grup restrâns de «inițiați» și nu se poate plasa aristocratic deasupra societății. De fapt, literatura română a avut dintotdeauna un puternic caracter democratic național și umanist”. ■ Redacția reunește trei opinii despre lirica lui Ion Caraion. În „*O inimă mai mult decât îi trebuie lumii...*”, Radu

Cosașu îl apropie mai mult pe Ion Caraion de André Malraux, decât de Miron Radu Paraschivescu: „...ca în Malraux, poezia lui Caraion poartă în carnea ei același blestem al nesupunerii la vexare, aceeași obsesie în suspectarea fiecărei mângâieri în care spiritul rebel caută imediat partea de umilire, intenția de a supune. Și o găsește! Lipsa de muzicalitate se răscumpără cu un superb mârâit al vitalității inflexibile, de fiară mândră. Mângâiată la rândul ei, poezia lui emite un permanent sunet surd, rău, încrâncenat, urâcios, neîmblânzit, care-i umple lumea precum nemulțumirea – iarna, în Shakespeare, precum «bubele – noaptea», aici”.

□ În *Retrospectivă*, Lucian Raicu aruncă o privire critică asupra ansamblului creației lui Ion Caraion, un poet mereu incomod, insurgent în tinerețe față de război și fascism, în continuare vocal și tăios: „Adevărurile poeziei sale sunt incomode, adesea stridente, tocmai pentru că sunt adevăruri întregi, și nu ajustări, nu extrase de adevăr ori simboluri ale acestuia. Versurile sale nu pot fi nici povestite, nici rezumate; nici compatibile cu norma expunerii logice. Totul în ele este neîmpăcare: în umilință și nu numai în mândrie, în joc și nu numai în gravitate, totul e făcut să bruscheze, să neliniștească, să sfideze blândețele așteptări ale lectorului de poezie, amator de popasuri senine, de țarmuri mai liniștite. Este o poezie care provoacă nervii, în loc să-i calmeze binefăcător, facil, efemer. Pentru că binefacerea exercitată de această poezie este o realitate, dar de un ordin mult mai profund. Este, indiferent de intenția și de starea de spirit, oricât de întunecată, acțiunea totdeauna pozitivă a strigătului adevărat”.

□ Nicolae Ciobanu comentează versurile lui Ion Caraion din plachetele *Panopticum*, *Omul profilat pe cer* și *Cântece negre* în articolul *Sub semnul „începutului continuu”*: „Autentice manifeste poetice, nu puține dintre poemele cuprinse în *Panopticum*, *Omul profilat pe cer* și *Cântece negre* depășesc net semnificația simplei bravade contestatate, căci spiritul vituperant ce incendiază, literalmente, expresia nu se consumă în sine, ci, din contra, se pune, cu lucidă ardoare, în slujba pledoariei menite a demonstra necesitatea necruțătoarei reconsiderări a raporturilor dintre poezie și existență”. Totodată, aceste prime trei volume ale scriitorului sunt exemple de convertire a discursului anti-poetic în poezie veritabilă: „...în chip paradoxal, cele trei culegeri de început ale lui Ion Caraion reprezintă unul dintre cele mai spectaculoase și mai viabile acte de convertire a «antipoeziei» în autentică poezie. Este adevărat, la nici unul din reprezentanții așa-zisei generații «pierdute» și «regăsite» nu apar atât de pregnant, de complet, însemnele neașteptatului proces de reabilitare a reziduurilor spiritului frondeur ce își are obârșile în revoltele experiențe modernisto-suprarealiste, precum în poezia autorului *Cântecelor negre*”.

■ În a treia parte a articolul său *Scrisori către Vasile Alecsandri*, Șerban Cioculescu analizează relația dintre poet și Alexandru Ioan Cuza: „Departate de a-l lua de sus, într-un stil oficial, Alexandru Ioan Cuza se arăta așa cum era în intimitate, comunicativ și afectuos cu vechii săi prieteni, ajunși colaboratori apropiați”.

■ În *Arta de a începe romanul românesc*, Nicolae Manolescu urmărește evo-

luția acestei specii epice în spațiul autohton, începând cu gustul pronunțat al publicului pentru scriitorii francezi în secolul al XIX-lea și continuând cu creațiile autohtone, inspirate din cele occidentale: „În original sau în traducere, cumpărat sau împrumutat, romanul apusean (francez îndeosebi) constituie lectura principală a publicului nostru după 1830. Puțina rezistență întâmpinată din partea scriitorilor nu reușește să descurajeze genul și nici abundența de traduceri; dar după 1848, cum a observat Paul Cornea, se produc simultan mai multe fenomene care favorizează decisiv răspândirea romanului (decepția socială se cere compensată prin imaginație, vechile povestiri moralizatoare plictisesc, liderii de opinie din generația care făcuse revoluția pierd controlul, cartea devine marfă și e ghidată în drumul ei spre cititor de interese economice ș.a.m.d.). Însăși concepția literară se schimbă: publicul impune scriitorului modul de a gândi. Ascensiunea romanului nu mai poate fi oprită”. Până la *Ciocoi vechi și noi*, toate romanele românești erau adaptări sau simple transpușeri, traduceri și imitațiile dând naștere unei noi literaturi, în ruptură cu tradiția locală: „Toate romanele noastre de până la *Ciocoi vechi și noi* sunt, în întregime sau în parte, adaptate. Mari pasaje sunt pur și simplu traduse. Nu intră în scopul meu să dau exemple, pe care oricine le poate găsi în studiile de specialitate despre începuturile romanului românesc. Vreau să atrag atenția asupra unui fapt insuficient luat în considerare: și anume că romanul românesc a luat naștere din modelul oferit de acela apusean și s-a împământenit întrucât răspundea gustului burgheziei mijlocii și chiar mici, care forma după 1848 principalul public”. Tentativele românești autohtone au cunoscut chiar un avânt în momentul în care și scriitorii, nu doar publicul, au început să provină din acest mediu social al burgheziei: „A fost nevoie nu numai să se ridice altă generație, dar să se schimbe structura de clasă a intelectualității. Locul scriitorilor proveniți din boieri e luat de cei proveniți din burghezie [...]. La cei din tîi, cultura (clasică) constituie o frână; la cei din urmă, care sunt, mulți, autodidacți, gustul e mai disponibil”. ■ Mircea Zăciu analizează în detaliu *Nesfârșitele primejdii* (Eminescu, 1978) de Mircea Horia Simionescu în *Emergența romanului*: „Lectură antrenantă, plină de neprevăzut, ultima carte a lui Mircea Horia Simionescu ține mereu trează curiozitatea cititorului, literalmente târât de vârtejul evenimentelor ce se succed, se amplifică și se rostogolesc pe principiul avalanșei. Toate modurile ficționale sunt prezente, alternanța planurilor real/ imaginar se precipită până la fuziune și confuzie”. Romanul are un puternic substrat metatextual, scrierile protagonistului-romancier dinamitând din interior epicul: „Aparent, cartea amintește așadar de *Falsificatorii* lui Gide, construcția epică fiind secundată de «jurnalul» romancierului; în fapt însă, e vorba de altceva: Mircea Horia Simionescu discreditează și distruge ficțiunea pe măsură ce o construiește. «Romanul» lui George nu e decât fața ascunsă a psihismului său, felul cum acesta, mixând fragmente trăite sau auzite, cu altele imaginate, bovarice, deșeuri ale dorințelor refulate etc. e pândit de

«nesfârșitele primejdii» ale căderii în livresc, desuet”. □ Dana Dumitriu consideră că structura romanului *Prindeți vulpile* de Petre Anghel este fragilă și neunitară, autorul fiind mai înclinat către nuvelistică: „Cartea trăiește din scurtele povești ale fiecărui personaj, din câteva întâmplări care ies din acțiunea propriu-zisă, construcția este sfârâncioasă, fără sudura necesară, și cred, de aceea, că autorul ar putea fi un bun nuvelist, mai degrabă decât un romancier”.

□ Sorin Titel recenzează volumele pentru copii *Inima cea mică*, de Marin Tarangul (Ion Creangă, 1978) și *Meteoritul care stă să cadă* (Creangă, 1978) de Dumitru M. Ion. În cea dintâi, cititorul poate descoperi pasaje remarcabile de poezie: „Pe poetul Marin Tarangul îl găsim nediminuat în cartea sa pentru copii, intitulată *Inima cea mică*. Putem deschide volumul la întâmplare și să dăm peste secvențe de o tulburătoare poezie...”. În cea de-a doua, autorul vrea să creeze un basm științifico-fantastic: „Autorul vrea să scrie, deci, o poveste modernă în care farfuriile zburătoare și cosmonauții să înlocuiască personajele obișnuite ale basmului de tip tradițional”.

□ Valeriu Cristea salută lansarea seriei *Teatru comentat* de către Valeriu Râpeanu la editura Eminescu, precum și primele două apariții, a câte două volume: dramaturgia lui Aurel Baranga și a lui Horia Lovinescu. În privința operei lui Aurel Baranga, autorul constată: „Lectura integrală prezintă un interes aparte. Se pot urmări liniile de dezvoltare a operei comice a lui Aurel Baranga, de la pamfletul de filiație caragialiană (*Bulevardul împăcării*) la comedia tragică (*Interesul general*), tendința novatoare continuă, lărgirea câmpului metaforic, amplificarea climaxului comic, argumentarea virulenței în atitudinea civică”. Dramaturgia lui Horia Lovinescu urmărește evenimente esențiale din istoria recentă și evidențiază importanța sacrificiului personal: „Opera dramatică a lui Horia Lovinescu sensibilizează momente din evoluția societății românești contemporane, depistând staze anistorice în gândirea unor personaje, ca și eroismul individual ori de mase, sensul sublim al sacrificiului”.

■ În articolul *Varia (II)*, Laurențiu Ulici remarcă abilitatea lui Adrian Alexandru Basarab de a-și menține poemul în douăsprezece cânturi, *Hronic peste timp* (Ed. Militară) într-un totu lirik: „Într-o arie tematică deosebit de dificilă autorul face dovada unor remarcabile disponibilități poetice, textul său izbutind să rămână pe de-a-ntregul lirik, în ciuda impresionantei cantități de materie lexicală”. Criticul apreciază, de asemenea, volumul lui Gheorghe Dachin, *Incidente incisive* (Litera): „Spirituale și amuzante cronici rimate, în buna tradiție autohtonă a acestei specii hibrid, ținând deci justă cumpănă între aspectul satiric și cel umoristic, grație inteligenței și unei remarcabile dispoziții lingvistice”.

■ Sub titlul *Cartea de teatru* sunt reunite recenzii ale unor opere dramatice sau studii critice asupra acestora. Ileana Berlogea elogiază noua colecție *Arlechin*, inițiată de editura Junimea, în cadrul căreia au apărut *Scrieri despre teatru* de Petru Comarnescu, *Scrieri despre teatru* de Otilia Cazimir și *Teatrul și viața* de Carol Isac: „Primele trei volume ale noii serii «Arlechin» sunt un frumos omagiu adus teatrului. Selecționarea ma-

terialelor, modul lor de prezentare – îndeosebi în primele volume, datorate, cel al lui Petru Comarnescu, lui Mircea Filip, cel de-al doilea lui George Sanda – sunt exemplare în materie de restituire pioasă și travaliu științific”. □ Romulus Diaconescu consideră vă volumul lui Nicolae Barbu, *Momente din istoria teatrului românesc* (Eminescu, 1977) este un studiu reușit și unitar: „Rezultatul este o viziune de ansamblu coerentă, bine articulată ce procură cititorului imaginea tonică, pasionantă a unei arte ce a fost mereu străbătută de fiorul patetic al conștiinței naționale”. □ Bogdan Ulmu semnalează publicarea *Micului îndreptar de teatru*, de Victor Ion Popa: „Am parcurs cu satisfacție paginile unei arte poetice destinată teatrului de amatori...” ■ Nicolae Liu notează publicarea unei monografii italiene despre Nicolae Iorga, realizată de Bianca Valota Cavallotti. ■ În rubrica de carte străină, Darie Novăceanu comentează volumul *Quetzalcoatl*, de José Lopéz Portillo. ■ Nicolae Balotă explorează cartea *Carierea lui Phineas Finn*, de Anthony Trollope (trad. Veronica Șuteu). ■ Este publicat un fragment de Jean Stubbs, *Recheamă-mi ziua de demult!*, în traducerea lui Andrei Bantaș. ■ Felicia Antip semnează articolul *Groază, mister, acțiune*. ■ Ana Blandiana este prezentă în rubrica *Atlas* cu *Un cadru*. ■ Textul lui Fănuș Neagu, *Corabia oarbă*, apare în secțiunea *Sport*.

• [„**Tribuna**”, nr. 32] Sub semnătura Tribuna citim *În spiritul colaborării și păcii în lume*: „O magistrală analiză a principalelor caracteristici ale lumii de azi a fost făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, cu prilejul ședinței activului central de partid și de stat care a avut loc în ziua de 3 august a.c.”. ■ N. Stoicescu și Andrei Lenard realizează un interviu cu Laurențiu Fulga, *Scriitorul este tot timpul și un om politic*: „– Se amintește des despre dualitatea aparent paradoxală a actului de creație: interiorizarea scriitorului în fața mesei de scris și deschiderea generoasă a operei literare spre oameni. Vorbiți-ne despre această dualitate din punctul dvs. de vedere. – Și față de această întrebare sunt nevoit să-mi exprim o anume mirare. Nu cred că existe vreo dualitate și-mi permit să inversez termenii între deschiderea către oameni și așa-zisa interiorizare a scriitorului la masa lui de lucru. Dimpotrivă, numai o unitate perfectă și indestructibilă între acești doi termeni, la care firește se pot adăuga foarte mulți alții, ținând de aceeași sferă a conștiinței, pot să determine valoarea operei literare. Vă comunic, fără îndoială, un truism de o banalitate exasperantă, dar mereu trebuie să ne referim la el fiindcă altfel nu se poate, fiindcă altfel încetăm să fim scriitori, încetăm să fim martori ai timpului pe care-l trăim, încetăm să fim prevestitori ai timpului care vine. Acest truism sună foarte simplu: Umanitatea a fost, este și va fi pentru vecie, sursă, materie primă, a oricărei forme de artă. Ne pretindem la masa de lucru o anume stare de concentrare, de subiectivare, de captare a ficțiunii, dar numai în acord cu umanitatea față de care suntem angajați. Ce este universul altceva decât o inepuizabilă retortă de idei în stare de permanentă incandescență, și ce este omul de artă altceva decât lucrătorul care captează aceste idei, le smulge uneori cu

forța și încercă să le restituie umanității sub forma unor adevăruri fundamentale de care abia atunci umanitatea devine conștientă? Ficțiunile în absolut te pot trăda, pe când subiectele certe ale omului devin propria ta credință. Orice ruptură între aceste două teritorii, între teritoriul umanității și teritoriul mesei tale de lucru, poate să fie fatală. După cum fatală poate să fie și încercarea de a te absolvi de drepturile pe care umanitatea și le cere într-o anume istorie. Important este ca din cuprinsul retortei de care v-am vorbit scriitorul să capteze și să restituie oamenilor numai acele idei care servesc și onorează umanitatea. Nerespectând acest act de conștiință și acest jurământ nedeclarat al scriitorului față de umanitate, riscul de a fi pierdut aparține numai celui dintâi. [...] – *Scriitorul este tot timpul și un om politic. Ce presupune această afirmație pentru dvs.?* – Vedeți, pe unii mai devreme, pe alții mai târziu, din adolescență, având conștiința în formare, sau în plină maturitate, istoria ne-a prins în plasa ei. Unii vor fi crezut că plasa este o capcană din care se poate totuși ieși fără nici un fel de adeziune, fără nici un fel de obligație, scuturându-se de apa eventuală și pășind uscați mai departe. Aceștia sunt convins că nu intră în atenția dvs. Scriitorul de pretutindeni, vorbesc de scriitorul conștient de rolul său în lume, n-a putut și nu poate să rămână în afara timpului politic. Cel puțin pentru noi, scriitorii români din această epocă, se poate spune că ne-am bucurat de marea șansă de a parcurge odată cu istoria câteva etape fundamentale și câteva experiențe fundamentale: revoluția, perioada imediat următoare, de început de edificare a socialismului, perioada întregă a edificării și mai ales acest timp care mi se pare încărcat de sarcini mult mai grele, cu adevăruri copleșitoare, dintre care cea mai permanent actuală rămâne apărarea a tot ceea ce s-a câștigat și creat până azi. Fără îndoială că marile coordonate ale istoriei țării noastre, previziunile ce se pot gândi pentru viitorul său, certitudinile care trebuie amplificate și adâncite, toate acestea sunt evident apanajul gândirii politicii superioare a Partidului și Statului nostru, dar scriitorul, deopotrivă în acțiunile sale de fiecare zi și mai ales opera sa, trebuie să se constituie în punct de sprijin al celor care și-au asumat răspunderea pentru destinul României. E bine să afirmăm cu legitimă mândrie că în acest efort unanim acceptat de poporul român, scriitorii sunt cei dintâi propagandiști. – *Mulți dintre scriitorii de astăzi se ridică împotriva unei literaturi care prezintă viața actuală fără umbre, fără încordări și abordează acel gen al culorii roz. Ce părere aveți despre cei care produc și promovează astfel de «producții literare»?* – Mi-aș îngădui să nu fiu de acord cu felul cum a fost formulată această întrebare. Timpul în care se promova posibilitatea unei astfel de literaturi este revolut și chiar dacă îmi veți face demonstrația că și astăzi se mai pot publica asemenea «producții literare» date cu odicolon și pudrate cu culoarea roz, trebuie să recunoașteți în aceeași măsură că ele nu sunt semnificative pentru valorile majore ale literaturii actuale. De reținut deci, este faptul că treapta cea mai de sus este asigurată de cu totul alte teme, de cu totul alte moduri de a reda realitatea. Este vorba de o literatură

dominată de problematică, pe deplin conștientă că sarcinile sale sunt de a vedea ceea ce aparent scapă privirii noastre imediate, de a scoate în evidență contradicțiile pe care uneori suntem ispitiți să nu le luăm în seamă sau să spunem că nu sunt specifice socialismului. De pildă, hotărârea de a desființa instituția cenzurii a însemnat mai ales eliberarea noastră de anumite încorsetări, a însemnat înarmarea scriitorilor cu datele unei îndrăzneli creatoare, asumându-și principiul criticii și autocriticii în beneficiul dezvoltării societății. Și este foarte bine așa, fiindcă epoca pe care am trăit-o n-a fost de fel o epocă roză, n-a fost de fel o epocă stropită cu mireme de flori și cine altcineva să dea mărturie despre adevărurile fundamentale ale acestei epoci decât însuși scriitorii care le-au cunoscut nemijlocit?! [...] – *Cum vi se pare literatura tinerilor scriitori de astăzi din punctul de vedere al problematicii abordate, al veridicității, al descinderii din viață?* – Dovadă că talente există este faptul că ultima perioadă a înregistrat câteva debuturi de autoritate, despre care încă de pe acum se poate spune că sunt angajate într-o competiție de durată. Ați observat că la toate întrebările dvs. m-am sfiit să nominalizez, tocmai pentru că am vrut să respect o anumită regulă a jocului, să nu lansez eu o scară de valori pe care istoria o va putea infirma mâine. Dar de data asta îmi voi asuma un risc, acela de a anunța câteva nume care s-au impus de la debutul lor și în care cred neșovăit. Voi începe cu proza, fiindcă o fi poezia regina literaturii cum le place poeților să spună, dar proza se constituie ca marea încercare a scriitorului adevărat, mai ales când debuturile la care mă voi referi au ars etapa genului scurt. Mă gândesc, de pildă la Ion Dan Nicolescu, Dragomir Horomnea, Mircea Săndulescu, Gabriela Adameșteanu, Ion Radin, Areta Șandru, care au debutat direct cu romane de substanță, adevărate revelații ale talentului lor, adevărate revelații în ce privește acordul dintre opera lor și epocă, și care s-au bucurat deopotrivă de audiență la marele public și de aprecieri pozitive din partea criticii. În poezie mi-aș asuma răspunderea pentru niște tineri ca Ștefan Ioanid, Patrel Berceanu, Gabriel Chifu, Cleopatra Lorințiu. Iar în ceea ce privește critica literară mi-au reținut atenția Lucian Alexiu, Anton Cosma, Andrei Brezianu, Mariana Ionescu. Din nefericire, lucrurile stau mai slab în domeniul dramaturgiei, dar probabil că nu talentul de tinerețe decide în acest caz, ci o maturitate care ține de domeniul riguros al legilor dramaturgiei, ca și de capacitatea de a esențializa adevărurile vieții”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Marius Robescu: Spiritul însetat de real* (C.R., 1978): „Poezia de azi a lui Marius Robescu se naște dintr-o continuă și dureroasă explorare lăuntrică, fără ca prin aceasta autorul să devină un crispat”. ■ Ion Drăgănoiu semnează *Pledoarie majoră*, o prezentare a volumului de eseuri *Odiseu în Atlantic* de Andrei Brezianu: „Eseul acesta ni se pare o pledoarie majoră pentru cultura noastră, demn oricând de a fi antologat”. ■ În *Un roman ironic* Radu Mareș scrie despre *Pietrele* de Gh. Schwartz: „La cea de a treia carte a sa, Gh. Schwartz caută încă, experimentează, ca să folosească cuvânt și el ieșit din activitate. Încotro? E greu de presu-

pus deocamdată, cel puțin așa cred. Care nu mă îndoiesc de șansele reale ale acestor căutări”. ■ În rubrica sa, Andrei Marga scrie în continuare despre *Tehnica și practica*. ■ Citim *Sub munți* de Tudor Vlad. □ Apare *Față-n față...*, un fragment din romanul *Cădere liberă* de Grigore Zanc. □ Versuri semnează Marta Petreu-Munteanu (*Binecuvântată este candoarea; Cum să scriu*). □ Cornel Udrea revine la rubrica *Umor*. □ Citim *Hotărârea* de Gabriel García Márquez, fragment din romanul *Ceasul rău*, în românește de Ștefan Damian. □ Vasile Grunea traduce versurile lui Avigdor Hameiri (*Miezul nopții*), Moșe Dor (*Într-un cadru oficial*), Tuvia Ribner (*Menirea*), Iacov Gat (*Călătorie*), Haim Guri (*Poveste despre porumbel*).

## 11 august

• [„Contemporanul”, nr. 32] Redacția revistei semnează textul: *Înalta expresie a ideologiei și politicii revoluționare*: „Accentul pus pe legătura organică dintre poziția și acțiunea în problemele internaționale și cele afirmate pe plan național, modul în care este tratată această întrepătrundere completează, întregind-o, sfera problematică de ample semnificații teoretice și practice abordată în răspunsurile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu – în spiritul orientărilor generale ale Congresului al XI-lea și Conferinței Naționale – întrebările adresate conducerii partidului de activiști de partid și de stat”. ■ La *Angajarea scriitorului – angajarea criticului* reflectează Valeriu Râpeanu: „Astăzi însă când literatura, și în special proza dar nu numai ea, a trecut de la reflectarea unei realități preconceptuate schematic la angajarea pleneră în procesele revoluționare pe care le-am trăit și le trăim, în aprecierea istoriei pe care nu o dată, înainte, am înțeles-o cum nu trebuie – critica trebuie să afle acele mijloace de a fi nu numai comentatorul complezent sau entuziast al operei de artă. Mai mult, ea trebuie să se angajeze deopotrivă cu scriitorul în lupta pentru ca literatura română să exprime problematica multiplă a civilizației românești. Angajarea care nu înseamnă doar declarații și repetarea unor principii ci dezbateră responsabilă a modului în care astăzi, la noi literatura devine una din formele de expresie ale culturii românești”. ■ În textul *Istorie și ficțiune*, Mircea Iorgulescu recenzează cartea lui Radu Tudoran, intitulată: *Casa domnului Alcibiade* (C.R.): „...este un roman mărturie, o sinteză epică și, nu mai puțin, o carte de atitudine morală. Faptele torențiale, fabuloase, adesea teribile, sunt înfățișate de un povestitor al cărui rol epic este redus dar care, în fond, asigură prin prezența sa crearea unui al doilea nivel al romanului, reflexiv și de un lirism reținut” ■ În volumul lui Emil Botta, *Sötétlő április* (Kriterion), Dan Culcer descoperă *Un semnificativ act de cultură*: „Sub titlul... (*Întunecatul April*), Editura Kriterion a publicat, făcând un nou și semnificativ act de cultură, o bogată selecție din versurile lui Emil Botta (1912-1977), în traducerea poetului târgu-mureșean Éltető József. După știința noastră, ea este și prima de acest fel. În orice caz, în *Bibliografia maghiară a literaturii române*, publicată



în 1966 de Domokos Sámuel care înregistrează titlurile până în 1966, numele lui Emil Botta nu figurează printre autorii traduși. [...] Volumul, alcătuit și tradus de Éltető József, cuprinde 69 de poezii selectate din ciclurile *Întunecatul April*, *Pe-o gură de rai*, *Vineri* și *Un dor fără sașiu* (din ultimul doar pe baza unor poeme apărute în 1973 în «Luceafărul»)." ■ În studiul Georgetei Horodincă, *Studii literare* (Eminescu), Paul Georgescu subliniază *Asumarea judecării critice*: „În noua sa carte –... Georgeta Horodincă dovedește încă o dată deosebita ei capacitate analitică, puterea de a descoperi temele adânci și structurile ascunse ale unor opere, știința de a da obscurului magmatic strălucirea inteligibilului. Cu tact, autoarea folosește luminile etnografiei și ale psihologiei colective, recurge la mitologie și folclor, cerând ajutorul – când este cazul – sociologiei, dar racordând totul, tot timpul, specificului estetic. Pătrunderea subtextelor și căutarea decisă a esențialului dau eseurilor stabilitate și profunzime. Volumul cuprinde șase studii". ■ Ocupându-se de *Cronica traducerilor*, Dan Grigorescu notează despre *Universalitatea lui Eminescu*: „Recentul volum de tălmăciri englezești din lirica lui Eminescu, publicat de Minerva, reprezintă un neîndoielnic moment de referință în istoria traducerilor din opera marelui poet și, aș spune, din istoria transporturilor poeziei românești în limba poeziei care i-a dat lumii pe Shakespeare, pe Coleridge și pe Edgar Poe”.

● [„**Cronica**”, nr. 32] Sunt publicate versuri de George Lesnea, Aurel Ștefanachi, Lucia Olaru-Nenati, Ion Puha, Liviu Pendefunda, Vasile Smărăndescu, Horia Bădescu. ■ Sub titlul *Conștiința militantă a scriitorului* sunt reunite texte de Dumitru Ignea, Nicolae Țațomir, Corneliu Sturzu, N. Barbu, Nicolae Turtureanu, Andi Andrieș. Dumitru Ignea subliniază faptul că scrisul reprezintă datoria de onoare a unui autor: „Angajându-se să slujească poporul, creând pentru el, scriitorii își îndeplinesc o datorie de onoare și, în același timp, își sporesc șansele de a pătrunde și rămâne în conștiința cititorilor.” ■ Conform lui Nicolae Țațomir, scriitorul nu trebuie să se închidă în turnul de fildeș al propriului orgoliu: „Dimensiunile sentimentului de dragoste pentru patrie se suprapun afectiv peste întreaga suprafață a plaiurilor ei, scriitorului nefiindu-i dat să se închidă între zidurile propriului său orgoliu, rupându-se astfel de viața care freamătă în forul cetății și nemaiputând cunoaște binefăcătoarea lumină a cotidianului.” ■ Potrivit lui Corneliu Sturzu, sensul ideologic al textului este cel care apropie cititorul de literatură: „Semnificația ideologică pe care scriitorul o conferă faptelor evocate, în acord cu realitatea însăși, determină adeziunea cititorului față de noua operă, îi asigură șansa de a fi un ferment al vieții în perspectiva zilei de azi și a celei de mâine.” ■ N. Barbu evidențiază necesitatea scriitorului de a răspunde prin opera sa unei responsabilități sociale: „A răspunde în acest fel cerințelor spirituale ale cititorilor, ale societății noastre de astăzi, înseamnă a reflecta realitățile specifice, sensurile și idealurile devenirii noastre.” ■ În *Ritmul și matca*, Nicolae Turtureanu discută importanța originilor: „...niciun poet nu se poate emancipa într-un tot de datele originare, de ma-

tricea fundamentală și chiar dacă o face, mai devreme sau mai târziu va reveni la matcă, asemeni unui râu ce și-a schimbat temporar cursul.” ■ Pentru Andi Andrieș, literatura este un adevăr colectiv: „Aici, la noi, condiția umană are valoarea unei teme literare unice, de o inegalabilă complexitate. Înțeleg prin NOI o idee care poate atinge desăvârșirea. Miracolul acestui pronume începe acolo unde se termină egoismul, unde se sufocă micul interes, unde explodează căpătuiala, unde sunt strivite incapacitatea și impostura.” ■ În *Dimensiunea umanistă a artei*, Mircea Mancaș trasează coordonatele umanismului socialist în literatură și arte: „Limbajul tehnic, teoretic sau abstract. Nu epuizează integral posibilitățile de exploatare a căilor de acces în zonele adânci ale conștiinței omului contemporan. Un imens câmp de penetrație rămâne deschis artei. Prin limbajul ei imagist, concret, ce se adresează direct sensibilității și trezește vibrația emotivă, prin aderența expresivă a formelor și proiecția realității în planul imaginarului creator, opera de arta, ce reflectă uriașul elan al construcției socialismului, e destinată a contribui azi pe plan larg la educația umanistă în spirit revoluționar.” ■ Constantin Pricop analizează, în secțiunea *Cronica literară*, romanul lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii* (Eminescu, 1978): „Îi este proprie autorului în discuție încercarea de a verifica posibilitățile cunoașterii în limitele impuse de cadrele uzuale ale expresiei literare. *Nesfârșitele primejdii* este «romanul apariției romanului». Dincolo de aparenta dezinvoltură se arată un instinct mereu alertat de primejdia folosirii locurilor comune, a clișeele verbale și de gândire, întrebuițate totuși pentru a le oferi o altă accepție. Meditația lucidă asupra condiției romanului e însoțită de intensitatea trăirii și autorul le încorporează pe amândouă în substanța cărții. *Nesfârșitele primejdii* e simultan romanul și jurnalul de creație al acestuia.” ■ În *Mențiuni critice*, Sultana Craia remarcă idealismul romantic al poeziei Virginiei Carianopol în placheta de debut *Tapiserii cu lună* (Junimea, 1977): „Lirica Virginiei Carianopol trăiește sub semnul evanescenței, care definește îndeosebi erotica nemarcată de senzualitate, proiectată într-o idealitate romantică.” ■ Tudor Nicolescu identifică inserțiile folclorice din volumul de debut al Luciei Olaru-Nenati, *Drumuri* (Junimea, 1976): „Un drum este acela echivalent primei luări în posesie a mediului înconjurător, autoarea folosind mijloace de penetrație folclorice...” ■ Zaharia Sângeorzan discută în *Romanul unei vieți și viața unui roman*, corespondența lui Balzac, publicată în traducerea Sandei Oprescu (Univers, 1978).

● [„Munca”, nr. 8452] În *Însemnări de scriitor*, Valentin Munteanu scrie *Despre viață!*

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 401] Se deschide cu poemul *Testament* de Ion Larian Postoloache. ■ E. Manu, o cronică la volumul *Lecturi și sisteme* de Romul Munteanu: „În volumul de față Romul Munteanu își sintetizează toate domeniile în care s-a manifestat, își marchează activitățile de critic, teoretician, istoric literar (incluzând aici și preocupările din sfera litera-

turii universale), comparatist, eseist. *Lecturi și sisteme* se deschide cu un eseu despre, «*puterile literaturii*», conceput ca o pledoarie în apărarea artei literare, ca o reflecție stenică despre literatura majoră, privită ca o *idee-forță* (n.b. Romul Munteanu combate teoriile sofisticate ale unor filosofi ca Marcuse, declarând ca specifică ființei umane *bucuria estetică*)... Am subliniat aici două categorii de eseuri (teoretice și aplicative), ambele cu deschideri spre literatura europeană, concepute pe ideea situării și resituării valorilor românești în circuit universal. Eseurile din *Lecturi și sisteme* sunt informative prin natura lor, dar operează sinteze și integrări comparatiste ce propun puncte de vedere noi asupra unor chestiuni literare considerate în mod curent clasate.” ■ Un poem de Emil Loteanu, *Inscripție cu negru* – în memoria Mariei Tănase. ■ I. Lotreanu revine la *Maitreyi*, în serialul consacrat lui M. Eliade. ■ D. Mutașcu este autorul eseului *Creangă egal Creangă* (sau de la *realismul critic* din basme la *realismul magic* din *Amintiri*). ■ *Recuperări/ reeditări*, un text de Perpessicius apărut în 1945 în Revista Fundațiilor Regale, despre antifascismul filologului O. Densușianu: *O. Densușianu și fascismul*. ■ *Cronica de librărie* consemnează la Ed. Minerva un volum Al. Sahia – *Scrieri*, coordonat de Valentina Marin Curticeanu, cât și o nouă ediție Caragiale – *Teatru*, cu un studiu introductiv de Mioara Apolzan.

## 12 august

- [„*Scânteia*”, nr. 11190] Teodor Mazilu pledează pentru legătura strânsă dintre arta (literară) și cei mulți; pentru sarcina nobilă a literaturii de a fi „artă pentru toți”, „artă de mase” în articolul *Arta – a tuturor, nu schimb de servicii între elite*.

- [„*Lucefărul*”, nr. 32] La rubrica *Creion*, Gheorghe Pituț îi face portretul lui Ion Lăncrănjan, cu ocazia apropiatei aniversări de 50 de ani a acestuia, considerând că scriitorul „constituie un exemplu de afirmarea talentului și personalității unui tânăr muncitor din zorii socialismului”. ■ Marin Mincu scrie despre lipsa de interes a criticilor și cercetătorilor contemporani pentru edițiile critice, sugerând că fiecare tânăr critic ar trebui să dea o ediție critică, obținând astfel „investitura de a se exprima și asupra altor chestiuni literare”. ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu scrie despre *Sentimentul românesc al ființei*, de Constantin Noica. Comentariul trece și prin celelalte scrieri ale filozofului creionând o arheologie a spiritului românesc din care nu lipsește nici dorința filozofului de a-i „face dreptate”, în linia lui Edgar Papu. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu reține volumul de versuri *Ora 24*, de Adrian Dohotaru, remarcând „gravitatea autentică a dezbaterii morale inculcată versului”. ■ Rubrica *Viața cărților*, găzduiește recenzia Ioanei Crețulescu la romanul *Frumosul Principe Cercel* (Eminescu, 1978), de Radu Boureanu. Comentatoarea consideră cartea o dare de seamă despre „eșecul

unui întreg timp, revolut de altfel”, „fazele eșecului unei pagini de istorie absurdă”, dar și „parabola fiului risipitor cu semnul schimbat”. Un alt roman istoric este comentat de Constantin Crișan – *Amurgul Levantinilor*, de Mircea Constantinescu (C.R., 1978). În intenție, romanul este un prim tom din *Cronica unor familii, 1877-1917*, iar comentatorul îl caracterizează astfel: „*Amurgul levantinilor* – carte ambițioasă prin voința de cuprindere în spațiu și timp – condensează în fagurii existenței evocate, în chipul fiecărui personaj în parte, subordonat hazardului sau definit prin eveniment, un personaj mult mai complex: *istoria, în înfățișarea ei multi-individuală*. Esteticește vorbind, ne aflăm în fața unui mod experimental care, cel puțin deocamdată, nu poate fi ignorat”. ■ În acest număr, atenția este dedicată criticilor aflați la prima carte. □ Eugen Simion se oprește asupra monografiei despre Slavici, semnată de Magdalena Popescu. Criticul apreciază acest debut care înglobează mai multe metode aparținând noii critici – semiotică, fenomenologie, critica estetică generală: „[...] Magdalena Popescu a scris o carte profundă, cu multe premize (și soluții) critice excepționale. Prin ea, noua critică se implică mai adânc (și mai competent) în fenomenul literar românesc”. □ Doina Uricariu prezintă *Exerciții de lectură*, de Marian Papahagi, unde elementul unificator al micro-monografiilor despre Barbu, Blaga, Arghezi etc., ține chiar de resortul care generează exegeza: „Comentariul operelor, lectura ca o găzduire în prezent, neomițând tradiția, a acestora, bucurându-se de ele, dar nu mai puțin obosindu-se pentru ele, desfășoară un întreg ceremonial al primirii și respectului și chiar o artă, o dialectică a iubirii”. □ Sultana Craia abordează volumul de debut în critică al lui Alex. Ștefănescu, *Preludiu*, o carte cu aspirații panoramice asupra literaturii: „Autorul acestui preludiu consacrat literaturii contemporane este preocupat de defniri și situații, de imaginea de ansamblu realizată nu întotdeauna pe baza unor conexiuni interioare, ci cu oarecare spirit lejer asociativ, vag tentat de enumerare, de trecerea în revistă care însă, cu contribuția unei viitoare concentrări, este aptă să se constituie ca sinteză reprezentativă”. □ Volumul *Nesomnul capodoperelor*, de Petru Mihai Gorcea, este comentat de Paul Dugneanu. Studiu „inegal ca valoare”, abordând scriitori de marcă ai literaturii române, fără a reuși întotdeauna „să dezvolte propozițiile critice inițiale, mai totdeauna interesante, la nivelul propus”, este concluzia lui Paul Dugneanu. □ Nicolae Ciobanu scrie despre *Ideografii lirice contemporane*, de Lucian Alexiu, dând următorul verdict critic: „Fin și sagace cititor, înarmat cu o remarcabilă cultură teoretică, dibaci mânuitor al limbajului [...], capabil de judecăți tranșant formulate, Lucian Alexiu dispune de atuurile unei cariere critice demne de cea mai mare încredere”. □ *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, de Anton Cosma, este recenzat de Valentin F. Mihăescu, criticul apreciind reușita acestei sinteze și calitatea documentării. ■ Marin Preda publică fragmentul *Preludiul*, dintr-un roman aflat în pregătire

(*Cel mai iubit dintre pământeni*). ■ Marian Popa scrie despre *Mircea Micu și parodia modernă*. Autorul analizează mecanismul unui nou tip de parodie pe care o practică în acest volum Mircea Micu în raport cu parodia tradițională: „Mircea Micu descompune însă modelul și îl transformă într-un pretext. Modelul este descompus, componentele delimitate, de la viziune la opțiunea lexicală, parodiindu-se unul sau mai multe nivele, dar niciodată toate: în cele neparodiate se manifestă autorul însuși ca imaginație creatoare. [...] Parodia nouă poate să renunțe la un model literar în favoarea unuia social, comportamental, nefixat într-o operă literară. Existența sclerozată generează parodia locurilor comune ale gândirii și sentimentului, care se substituie marilor excepții sau manierismelor de excepție. [...] În aceste condiții se conturează ipostaza unei parodii moderne, nemarcate evident, o parodie ambiguă, incertă, declanșând în cititor alarma estetică”. ■ Despre expoziția de portrete ale scriitorilor realizate de Mircea Barzucă scrie Grigore Arbore. ■ „Nu s-a făcut, până acum, ceea ce a întreprins și a reușit Mircea Barzucă. El face caracterologie literară și chiar critică literară prin intermediul culorilor” afirmă Edgar Papu la deschiderea expoziției de portrete organizată la Muzeul Literaturii Române. ■ *Cultura românească în lume* anunță studii ale lectorilor români publicate la edituri și în reviste străine: Ioan A. Popa – *An early of surrealist movement*, în „(Pré)Publications”, Romansk Institut, Aarhus Univesitet, N. Rață – *La littérature roumanie et le fantastique*, în culegerea „Travaux comparatistes”, edités par Lucette Desvignes (Saint-Étienne, 1978). Adrian Marino publică studii de teorie literară și literatură comparată în „Rümanien in der internationalen «Literatur-wissenschaft, Vier neue fremdsprachige Fachzeitschriften für westliche Interessenten»”, în „Südost-europa-Mitteilungen” (München, R.F.G). Marin Sorescu publică în revista „Lumina” un fragment din romanul *Trei dinți din față*. Numărul 2-3/1978 al revistei „Non Lieu” îi este dedicat lui B. Fundoianu. ■ Georgeta Horodincă critică cercetarea lui Emil Manu asupra istoricului revistei „Luceafărul”, apărută în numărul din 15 iulie al revistei. Reproșurile pe care i le aduce constau în omisiunea de a menționa un mare număr de colaboratori ai revistei din perioada apariției numerelor 5/ 1972 – 19/ 1974.

### 13 august

- [„Scânteia”, nr. 11191] Tot despre romanul istoric (contemporan) este vorba și în cronică literară a lui Dumitru Micu referitoare mai exact la romanul *Timpul și furtunile* al lui Francisc Păcurariu, despre acest roman aflăm că: „Roman-frescă *Timpul și furtunile* nu e lipsit de momente dinamice și nici chiar de episoade palpitate [...]. Reconstituind viu, expresiv, o etapă critică din istoria contemporană a României, încheiată prin tragedia sfâșierii Transilvaniei, noul roman al lui Francisc Păcurariu se situează, incontestabil, în rândul aparițiilor literare vrednice de interes.”

## 15 august

● [„**Tribuna României**“, nr. 139] În întâmpinarea «Sărbătorii naționale a României», Ion Horea scrie o tabletă pe tema iubirii de țară, *Eroii neamului*: „Țara se trăiește și se suferă. O duci cu tine, oriunde-ai ajunge. O vezi la copilărie, te cheamă la bătrânețe. Ei, cei care au plătit cu sângele lor bucuriile timpului tău, te laudă ori te mustră. O contopire-i gândul lor, ori o neliniște. [...] Dreptul tău la viață a fost apărat de neodihna veacurilor.” ■ Cornel Mihai Ionescu dezvoltă într-un eseu ideile lui Constantin Noica din volumul *Sentimentul românesc al ființei*, despre care notează într-un fragment liminar: „Semnificația, în cultura noastră, a frumoasei cărți pe care Constantin Noica a dedicat-o „sentimentului românesc al ființei”, este îndoită. În primul rând, el realizează, cu rară acuitate, un studiu riguros de ontologie pe care îl drapează cu puoare sub o grațioasă și plină de farmec reverie asupra unor vocabule esențiale ale graiului nostru. În al doilea rând, își întemeiază această meditație ce dezvăluie esența însăși a ființei, pe „sensibilitatea speculativă infuză” vădită de acest grai.” și o apreciere finală: „Printr-un mimetism subtil, în aplecarea sa înfiorată asupra «fragedei firi» și a înțelesurilor ei ultime, Constantin Noica vădește o «frăgezime» a gândului unică în cultura noastră modernă și, prin aceasta, exemplară.” ■ Matilda Caragiu Marioțeanu dirijează atenția lectorului spre lucrarea *Individualitatea limbii române între limbile romanice* (vol. II) de Alexandru Niculescu al cărei cuprins îl rezumă astfel: „Structurată pe trei categorii de probleme, această lucrare se referă la romanitatea românească (moștenită și continuă), la occidentalizarea romanică a limbii și a culturii românești moderne (ulterioară și discontinuă), precum și la unele chestiuni de sintaxă românească, privite din perspectivă romanică și într-o abordare metodologică modernă”, iar, în fragmentul de debut al articolului, remarcă atenția sporită a cercetătorilor români și străini pentru problemele legate de poziția și specificul limbii române văzută în contextul celorlalte limbi romanice și face referire la Eugen Coșeriu: „De asemenea, contribuții importante la completarea inventarelor de mărturii existente și corectări ale unor informații și interpretări despre romanitatea, continuitatea și unitatea românilor a adus, în ultimii ani, prin mai multe studii, lingvistul Eugen Coșeriu.” ■ Dumitru Radu Popa recenzează cărțile a doi poeți: *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu, descris în felul următor: „un tânăr energetic, aparent agresiv, care ascunde în fapt, cum spunea Baudelaire «un coeur tendre/ qui hait le néant vaste et noir». Dacă a făcut figură de «copil teribil» – și faptul e dincolo de orice îndoială – aceasta vine, cred, ca și poezia lui, dintr-un talent de cea mai autentică substanță. Un talent rar, așa zice, una dintre acele dotări în stare parcă să suplinească cultura, profunzimea gândirii, concepția lucidă, programată.”, un tânăr de 28 de ani care în 1971 a luat Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor pentru volumul *Invocație nimănui*; iar a doua carte recenzată de D.R. Popa este *Poemele câmpiei* de George Alboiu care „practică în poezie un gen de cunoaștere dominat de constante primiti-

ve; un mod original de a intra în comuniune cu elementele naturii, cu satul, dar mai ales cu câmpia, spațiu de grație, înțeles ca o matcă, matrice care determină existențele, ritualizează orice gest, reglementează întreaga viață. [...] Nouă volume într-un interval de zece ani, pentru un poet tânăr, înseamnă mult. Înseamnă și mai mult dacă ne gândim că ele concentrează totul pe un singur motiv, încercând să-i epuizeze întreaga substanță.”

### 17 august

• [„Flacăra”, nr. 33] Marin Vlăsceanu publică poezia *Din douăzeci de veacuri*. □ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (23)*, Octavian Paler publică partea a doua din *San Juan de Ulúa*. ■ Alex. Ștefănescu, în *Ipostaze ale publicisticii*, prezintă *Dobrogea de aur* de Traian Coșovei, culegerea de tablete *1 din 4000000000* de George-Radu Chirovici și *Transplantul de albastru* de Lucian Avramescu. ■ Cornel Moraru, în *Scriitorul în acțiune*, susține că: „Sunt momente când mai de actualitate decât întrebarea ce este literatura e o altă întrebare: cui servește ea. Nu e o simplă chemare la ordine, ci mai degrabă o precizare, a scopului general – pe care scriitorul n-are dreptul să-l ignore, într-o orânduire ca a noastră, nicio energie nu trebuie să se piardă în afara țelului comun în care s-au angajat toate forțele constructive. Firește, nici literatura. Cartea a devenit, pentru prima dată în istorie, un bun social al tuturor. Ea are deci o menire nouă, pe măsura acestei nobile funcționalități. Azi nu se mai poate fi indiferent pentru cine scriu scriitorii. E normal ca destinul literaturii române să nu fie lăsat doar pe seama câtorva «aleși». Prin socializarea fenomenului de creație, în acest destin sunt implicați mai mulți factori, întreaga societate. Inițiativa de gust vine și din partea publicului. Altfel, scriitorul s-ar izola sau s-ar adresa numai unor inițiați – de parcă n-ar vorbi un limbaj ca toată lumea (adică limbajul vieții), ci un limbaj «conspirativ». Elitismul e forma cea mai gravă de dezertare din câmpul acțiunii sociale. Or, într-un climat de interes febril pentru nou, pentru edificarea unei lumi superioare și a unui om nou, care să fie demn de ea, indiferența scriitorului ar constitui o tristă excepție. Mai mult, o abdicare de la sarcinile, încă urgente, ale revoluției. Responsabilitatea scriitorului, cu formele ei multiple, aici își are temeiul obiectiv. Ea nu e deloc umilitoare. Dimpotrivă, îl implică direct pe artist în marile probleme ale prezentului, dă un sens concret căutărilor sale de adevăr, justiție și libertate. Prin esența sa, responsabilitatea scriitorului socialist e partinică și revoluționară – adică salvează creația de băiguielile unui eu timorat și-l convertește pe artist la acțiune și putere. Cartea însăși din obiect al contemplației pasive se transformă în acțiune socială. Vorbeam de sarcinile urgente ale revoluției. Bătălia pentru o nouă calitate este una dintre ele. Înseamnă că orânduirea noastră a intrat într-o altă fază a manifestării esenței sale. Și un salt în propria esență se face numai cu mijloace interne: nu prin măsuri de coercițiune, ci printr-o mai energică mobilizare de sine și de autodepășire. Literatura poate fi și trebuie să

fie un asemenea factor de mobilizare, făcându-l pe om mai lucid și mai încrezător în forțele sale. S-ar putea obiecta, și nu fără oarecare rațiune, că a scrie este în primul rând o chemare lăuntrică și numai după aceea un scop subordonat unei idei. Dar dacă finalitatea nu e înscrisă neapărat în intenția latentă a operei, în „codul ei genetic” (atunci lucrurile s-ar aranja de la sine și ar face inutilă orice discuție, ba chiar orice intervenție din afară) – în schimb, stă în puțința scriitorului să se facă înțeleș și mai ales să convingă. Și scriitorul trebuie să convingă despre foarte multe lucruri. În primul rând, despre adevăr. Citiitorul așteaptă totul de la literatură, adică tot adevărul – nu unul ciuntit. Se înțelege că literatura nu se poate substitui istoriografiei, dar e de la sine presupus că adevărul personajului să zicem (un adevăr oricum limitat) nu trebuie să infirme adevărul mai general despre epoca respectivă. Eroarea va fi de partea literaturii. Scriitorul să se implice mai mult în epocă, în subiectul ales. Romanul nostru politic (o certitudine artistică) s-a oprit mai ales asupra unei anumite perioade din anii construcției socialiste. Impulsul a venit din partea documentelor de partid de după Congresul al IX-lea care au instaurat o nouă optică, ea însăși revoluționară, asupra trecutului mai apropiat sau mai îndepărtat. Au rezultat în general opere valoroase, unele chiar de excepție. S-a manifestat însă și o oarecare tendință de simplificare, poate involuntară și poate tocmai din dorința de a spune prea mult. Nu mai puțin proiecția faptelor de atunci în manieră simbolică sau mitografică, a complicat uneori ceea ce era de fapt simplu – creând astfel obstacole inutile în calea adevărului. Citiitorul e derutat uneori de ambiguitatea morală a unor personaje și chiar de duplicitatea perspectivei. Or, adevărul este unul singur. Înseamnă că acel scriitor nu s-a implicat destul în acest trecut. Înarmându-se cu o retorică autoritară și omniscientă, a uitat poate ceva absolut elementar: faptul că acest trecut este și al lui, și al nostru, parte integrantă din ființa noastră vie. Pe bună dreptate, tovarășul Nicolae Ceaușescu indica, într-o intervenție recentă, ca literatura să exprime fără nici un echivoc adevărul integral despre trecut, că – în ciuda greșelilor făcute cândva – toate cuceririle de azi sunt rezultatul luptei eroice a clasei muncitoare. Responsabilitatea scriitorului socialist presupune deci angajarea totală, și în text și în subtext, a conștiinței sale în marile teme ale istoriei și ale umanismului socialist”. ■ Adrian Păunescu publică poezia *Trădătorilor de țară*, Radu Selejan – *Patria în august*, iar Victor Niță, *Făptura țării*. □ În *Poeți chinezi contemporani* sunt publicate o serie de poezii semnate de Go Mo-Jo, Dien Cien, Chen Yi și Li Tzi, în traducerea lui Victor Tulbure.

● [„Orizont”, nr. 33] Este aruncat bumerangul unui „proiect de istorie a poeziei române contemporane”, din care se scrie prima filă sub pana lui Eugen Dorcescu, dedicată „lumii operei lui Nichita Stănescu”, despre care autorul afirmă: „Încadrarea creației lui Nichita Stănescu – *Starea poeziei*, 1975 – în direcția eleată, deși nu se face fără oarecari dificultăți, rămâne suficient de comodă. Totuși, enunțurile heracliteene apar și se cuvinesc a fi consemnate. Ele au,



aproape întotdeauna, o turnură declarativă – fapt ce împiedică legarea lor nemediată de resorturile intime ale viziunii [...]. În fond, lumea operei lui Nichita Stănescu este – așa cum el însuși afirmă – sfera instabilă, oscilând permanent spre configurații elipsoidale (oul). În acest univers, deplasarea este haotică, pluridirecțională, o veritabilă mișcare browniană; adesea, ea este chiar absența a mișcării, iluzie.” ■ Despre cronicile criticului Cornel Regman, strânse în volumul *Explorări în actualitatea imediată* (Eminescu, 1978), scrie Cornel Ungureanu, care face următoarele însemnări: „Critica sfătoasă a lui Cornel Regman oferă spectacolul unei individualizări deosebite; poate nici unul dintre criticii care scriu azi nu pot fi mai ușor recunoscuți decât Cornel Regman. Fiecare cronică literară e un demers epic, o mică epopee eroicomicosatirică, cu titlul bine asortat; frazele sunt tixite de cuvinte, care de care mai pe măsura intenției ce trebuie a fi făcută palpabilă; cuvântul vechi, expresiv, se așează lângă cuvântul familiar, ardelenismul neaș trece lângă neologismul cel mai perfid [...]. Textele afirmă un stil critic de o deosebită pregnanță, ce va trebui încă analizat ca parte a tradiției polemice a literaturii noastre.” ■ Liviu Ciocârlie își redactează tableta în jurul neastâmpărului micuței Pearl din *Litera stacojie*, o copilă „din flori”, nesupusă convențiilor sociale și având o bogată imaginație (articolul *Neastâmpăr*). ■ Lucian Bureriu recenzează cartea lui Laurențiu Cerneț, *Amintiri inventate* (Albatros, 1978), în care există „o doză de cochetărie cu jocul” care „ascunde un fond serios, nu arare dramatic”. ■ Petru Sfetca își continuă investigația descoperirii de talente lirice la rubrica „corespondență”.

● [**„România literară”, nr. 33**] Cuprinde versuri de Ștefan Aug. Doinaș, Mihai Beniuc, un grupaj din lirica chineză, precum și texte în proză de Geo Bogza și Mircea Leria (*Procesul*). ■ În *Consecvența romanului*, George Bălăiță identifică principalele elemente necesare afirmării romanului românesc contemporan: „Divers, problematic, bine scris, lucid, realist, imaginativ, foarte actual, în ciuda poate a unui exces de tehnică, detașându-se de pitoresc, ordonând amănuntele care numai unor mici furioși întârziați li se pot părea nesemnificative, din ce în ce mai lipsit de prejudecăți și descurcându-se deocamdată bine în spațiul sublim și primejdios dintre tragic și comic – romanului românesc de azi îi trebuie înaintea de orice consecvență. Drumul spre conștiința publicului îi va fi astfel asigurat”. ■ Sub titlul *Secolele XVII și XVIII. Contribuții românești la curente și stiluri din cultura europeană* sunt reunite trei articole privind evoluția îndeosebi a artei autohtonei în perioada menționată și racordarea ei la fenomenele europene occidentale. □ Răzvan Theodorescu susține că arta secolelor XVII-XVIII este o prefață a modernității românești în articolul *Sub semnul văzului*. □ În „*Modelul*” român, Alexandru Duțu subliniază aportul modernizator al secolelor menționate în cultura scrisă, infuzată de valorile umanismului și de barocul european: „Dacă urmărim raportul dintre nivelele temporale – dintre « durată lungă » și exigențele de moment – constatăm că o

primă diversificare a categoriilor de cărți a avut loc în vremea umanismului când a fost transformată literatura istorică și când elemente baroce au pătruns în poezie și în proza de delectare, în *Istoria ieroglifică*, o tentativă de roman (or, este cunoscut rolul romanului în restructurarea literaturii europene din acest răstimp, mai înainte dominată de tragedie și epopee).”; „Am putea conchide că în secolele 17-18 asistăm la un proces de modernizare treptată a structurii culturii scrise”. □ În *Către sintezele necesare*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga evidențiază coexistența valorilor baroce și clasice: „De aceea barocul din toate provinciile românești arată, sub diversitatea podoabelor de orice soi, calmele, echilibrabile structuri clasicizante ale unei etnii care și-a ritmat devenirea în strictele pendulări egale dintre deal-vale, vale-deal, ca-n ritmul ondulat al unei doine”. ■ Pornind de la Expunerea lui Nicolae Ceaușescu din 3 august, Pompiliu Marcea redactează articolul *Rolul social al scriitorului*, în care afirmă angajarea dintotdeauna a scriitorilor români în viața poporului: „scriitorul român n-a apucat, în general, pe căile sterile ale subiectivismului, n-a înțeles să-și facă din solitudinea orgolioasă un ideal, ci, dimpotrivă, s-a angajat, cu toată ființa, energia și talentul său în fronturile de luptă ale propriei națiuni”. ■ În a doua parte din articolul „*Arta de a începe romanul românesc*”, Nicolae Manolescu identifică două tipologii ale acestei specii epice în Franța secolului al XIX-lea: romanul românesc și romanul de moravuri. Dintre acestea, primul va fi importat și foarte prezent în literatura românească în perioada 1845-1865: „Ca să simplific, voi vorbi, pentru epoca 1845-1865, doar de un roman românesc, pe modelul aceluia popular din Occident, dar trăgând foloase și din romanele serioase ale epocii. În orice caz, imaginația joacă neconținut primul rol. Există un românesc al intrigii și unul al psihologiei: loviturile de teatru, răsturnările de situații, neverosimilul le întâlnim deopotrivă în romanele sentimentale, adică în psihologie, și în romanele senzaționale, de aventuri, adică în intrigă. Și, în plus, ceea ce romanul senzațional oferă în planul acțiunii, al faptelor – emoția celor mai teribile fantezii – oferă romanul sentimental în plan erotic – o încredere naivă în puterea transformatoare a sentimentului, cavalerism, demonism, cinism”; „Romanescul (senzaționalul, misterul) e haina potrivită pentru ca o anume problemă serioasă să fie acceptată de publicul vremii”. Nicolae Manolescu amintește un îndreptar scris de D. Bălăeț în cadrul romanului său rămas netipărit. Al doilea capitol, *Arta de a începe un roman*, inventariază toate stilurile majore ale epocii, de la cel burghez, la cel geografic, de la cel istoric la cel gotic. Apariția acestui îndreptar relevă rapida intrare în canon a noii specii epice, inițial privită cu neîncredere, apoi adoptată cu frenezie: „Cu acest inventar savant-ironic se încheie ciclul deschis de cele dintâi traduceri și adaptări: romanul nostru, creație a gustului burghez de la 1830-1840 și a modelelor apusene, specia inferioară, în luptă cu speciile oficiale ieșite din tradiția iluministă și clasicistă, își dovedește relativ rapidă «canonizare», încă din faza abundenței de prelucrări și traduceri. Capitolul al doilea din

*Catastihul amorului* de la 1865 e, în definitiv, prima lui codificare”. ■ Mircea Zăciu analizează în detaliu în *Romanul-cronică* volumul lui Francisc Păcurariu, *Timpul și furtunile* (Eminescu, 1978), ce abordează subiectul delicat al perioadei ce premerge Diktatul de la Viena din august 1940: „ultima carte a lui Francisc Păcurariu se citește cu interesul firesc al documentului conținut și al descoperirii unei tipologii diverse, conturată din linii sigure, devorată de pasiuni proprii unui moment ce nu era încă decât preludiul tragediei”. □ Valeriu Cristea remarcă evoluția pozitivă a prozei lui Gheorghe Schwartz în romanul *Pietrele* (Eminescu, 1978): „Înzestrarea de care vorbeam este și mai vădită în această ultimă narațiune, în care autorul, desfăcut din prolixitatea și descătușat din crisparea primului volum, renunțând în același timp la răceala de laborator experimental din al doilea, pare mai sigur de el și mai liber în mișcări ca oricând, perfect adaptat prozei pe care o scrie. Să sperăm că *Pietrele* vor constitui temelia unei cariere literare pe măsura calităților neobișnuite ale autorului”. □ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de publicistică *Omenie, noroc bun!* (C.R., 1978), de Mikó Ervin, „cartea de o remarcabilă ținută morală și intelectuală a unui scriitor de azi care știe să vadă, să trăiască, și să ne înfățișeze prezentul, dar și să ne vorbească de mâine cu o luciditate de poet”. □ Z. Ornea constată că agresivitatea lui Mihai Drăgan este temperată, în *Lecturi posibile* (Junimea, 1978) de un atent spirit analitic: „Ultima sa carte îi verifică apetiturile polemice, fortificate însă acum ceva mai bine cu adjuvante analitice. [...] Agresivitatea (dar e posibilă polemica fără această trăsătură?) se menține și acum. Dar mai strategic difuzată în text, anunțată în preliminarii, atent distilată, și apoi, după lungi (poate prea lungi) ocoluri, reluată concludiv. Se consolidează astfel momentul depășirii pamfletului pentru o instalare în etapa polemică de idei”. ■ În *Starea criticii (I)*, Laurențiu Ulici comentează studiul *Vladimir Streinu* (Scrisul Românesc), de Serafim Duicu: „Este vorba de o monografie «ortodoxă», începând adică prin a întocmi dosarul vieții scriitorului, în intenția epuizării surselor documentare, și continuând cu desfacerea amănunțită a operei, într-un fel analitic-descriptiv”. ■ În *Lectură și intertextualitate*, Marina Ionescu discută interesul recent al criticii pentru actul lecturii și susține că „referenții interni” (sintagma teoretizată de Ion Vlad) ai acestuia alcătuiesc o rețea de trimiteri și corespondențe intertextuale: „Relațiile stabilite între acești «referenți interni» și textul citit la un moment dat formează tocmai aria de acțiune a intertextualității. Actul de a citi singularizează textul, îi acordă forță și importanță, dar dincolo de ecranul rutinei, o plasă de legături se țese în toate sensurile simultan.”; „Lectura re-crează, re-construiește de fiecare dată textul, căpătând astfel valoarea unui act poetic secund care reinstituie înfinit opera și o face să existe de multe ori simultan în diferite puncte ale globului, dar în ipostaze diferite, îmbogățind-o sau diminuând-o, fără ca vreun calcul al probabilităților, oricât de fin, să poată anticipa în vreun fel destinul ulterior al paginii scrise la un moment dat”. ■ În *Arta traducerii (II)*, Alexan-

dru Niculescu consideră că trăsătura definitivă a traducerilor realizate de poetul Tașcu Gheorghiu este fidelitatea, având de asemenea „darul de a crea traduceri transparente, până la impersonalitate”. ■ Ana Blandiana semnează textul *Vapor 1974*. ■ Fănuș Neagu este prezent în rubrica *Sport* cu cronică *Povești cu floare-naltă*. ■ Virgil Cândea publică pe ultima pagină textul *Tra-diții vii*.

● [„*Tribuna*”, nr. 33] Pe prima pagină despre *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu* scrie Ioan Chiș în textul *Expresia unei politici externe active, responsabile*: „Documentul pe care îl prezentăm, cu puternice ecouri asupra opiniei publice interne și internaționale, impresionează înainte de toate, prin înaltul său nivel teoretic, științific, spiritul novator revoluționar, principialitatea și elasticitatea, fermitatea și responsabilitatea cu care abordează noile fenomene și tendințe ale vieții internaționale contemporane”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Francisc Păcurariu: Solstițiu de iarnă* (Dacia): „În *Solstițiu de iarnă* se concentrează, într-un fel, toate răsfrângerile suflatești ale unei vârste de răscruce, cu neliniștile dar și cu certitudinile ei”. ■ Vasile Sălăjan prezintă *Privire de pe Cetățuie* de Aurel Șorobetea (Dacia, 1978): „Fără a încerca o cuprindere decât în particular, în semnificativ *Privire de pe Cetățuie*, o carte tensionată, scrisă alert, inteligent, va rămâne, cred eu, oglinda în care vom descoperi multă vreme chipul seducător al unui oraș care incită, care într-adevăr «solicită spiritul»”. ■ Constantin Hârlav semnalează *Panteonul nestinsei iubiri*, denumire generică la șapte plachete de versuri apărute cu ajutorul Comitetului de cultură și educației socialiste a județului Hunedoara: „Dan Constantinescu și Iv Martinovici, valori deja consacrate, prezențele de pondere ale culegerii, îi confirmă acesteia valoarea și validează inițiativa”. ■ Eugen S. Cucerzan scrie despre *Filosofia și conștiința de sine a poporului român*: „Experiența revoluției și construcției socialiste condusă de P.C.R. pe baza filosofiei marxist-leniniste, oferă conștiinței de sine a poporului român o nouă calitate: aceea de a fi subiectul unui proces istoric conștient în care, liber și stăpân pe evoluția sa internă și internațională, acest popor este o parte tot mai activă a comunității mondiale socialiste și a umanității progresiste”. ■ Andrei Marga în continuare scrie despre *Tehnica și practica* în rubrica sa *Cronica ideilor*. ■ Dr. Harald Trun prezintă *Un roman multidimensional. Günter Grass – Calcanul*: „Distanța față de marile centre lirice, inclusiv în relatările cu caracter istoric, creează ocazii pentru unele descrieri pline de umor. Restrângerea ariei la un teritoriu mic facilitează reconstituirea cotidianului istoric”. ■ Versuri semnează Anghel Dumbrăveanu (*Umbra unei zile; Tigresa*), Romulus Cojocaru (*Vis; Și alb; Tânăr; Oglindă*) □ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu *D'ale străzii*. □ Tinerii prozatori sunt prezenți cu: *Ninsoare în mai* de Vasile Gogea, *Familia* de Ion Moise, *Arșița câmpului* de Titus Suci, *Puntea* de Lelia Rădulescu, *Duminica* de Gabriela Szasz. □ Kassay Miklós publică reportajul *Un salon straniu*. □ Cornel Udrea revine la rubrica sa *Umor*.

## 18 august

• [„Contemporanul”, nr. 33] Redacția revistei notează despre *Sărbătoarea națională a poporului român*: „Oamenii de artă și cultură, alături de întregul popor, își însușesc întru totul învățămintele din acest document de excepție al partidului și statului nostru, fiind prin toată ființa lor în miezul fierbinte al zidirii noii vieți, aducându-și prin fapte de cultură, în spiritul umanismului revoluționar, contribuția lor la îmbogățirea patrimoniului spiritualității românești. La marea sărbătoare a țării libere și înnoite un înalt cuvânt de cinstire al nostru, al tuturor, Partidului Comunist Român, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Mircea Scarlat semnaleză apariția celui de al V-lea volum din *Opere (Publicistica)* (Dacia) al lui Ion Vinea: „După publicarea poeziei (în volumul I) și prozei (în volumele II-IV) lui Ion Vinea, Editura Dacia oferă o selecție din publicistica scriitorului. Numai a doua secțiune a cărții (*Pamflete și foiletoane politice*) constituie o premieră editorială, prima (*Literatură și artă*) neaducând elemente care să schimbe imaginea oferită de volumul de publicistică literară tipărit anul trecut de Editura Minerva. Antologia se deschide cu trei manifeste literar-artistice, toate de maximă importanță pentru înțelegerea mișcării românești de avangardă”. ■ Nicolae Ciobanu prezintă *Doi poeți ieșeni*. □ Horia Zilieru: *Fiul lui Eros și alte poeme* (Junimea): „Cum se vede, punându-și în valoare și acum irepresibila plăcere de a-și orna poezia cu dezlănțuite serii de metafore, în același timp, poetul înregistrează certe izbânzi în planul exprimării și comunicării mai directe, mai percutante, a unor sări de spirit adânc umane”. □ Corneliu Sturzu, *Vântul din oglinzi* (Eminescu): „Culegerea... ni se pare concludentă mai ales pentru reala disponibilitate a lui Corneliu Sturzu de a scrie o poezie de sinceră și deschisă adevărată uniwersuri tematice ce poartă însemnele existenței contemporane. Cel dintâi ciclu, *Cămașa de mire*, reține atenția mai ales prin exultanța nostalgic-ironică a versului, trăsătură existentă în acele poeme în care se celebrează viața din perspectiva unor descripții firesc sublimate în imagine plastică revelatoare...”.

• [„Cronica”, nr. 33] Cuprinde versuri de Vasile Mihăescu, Ion Chiric, Ion Hurjui, Aurel Butnaru, Dragoș Vicol, Romulus Cojocaru, Constantin Ștefuriuc, poetul chinez Ciu Yuan, în traducerea Virginiei Burduja. ■ În *Cronica literară*, Zaharia Sângeorzan comentează romanul lui Francisc Păcurariu, *Timpul și furtunile*: „Roman profund social, de o excepțională valoare ca memorie și conștiință a unei epoci, *Timpul și furtunile* (Editura Eminescu, 1978, 399 p.), înfățișează de pe pozițiile unui realism aproape total, evenimentele unui timp istoric tragic. Este epoca în care României îi erau amputate granițele, fără puțința de a se împotrivi.” ■ Nicolae Turtureanu apreciază, în rubrica *Mențiuni critice*, spiritul geometric din placheta Gretei Tartler, *Hore* (C.R., 1977): „Această cântare a Columnei este scrisă într-un registru unic, simțul geometric și muzical al autoarea neîngăduind decât imperceptibile variații. E o poezie mono-tonă, dar tonică.”

• [„Munca”, nr. 8453] Radu Selejan publică poezia *August*. □ Pe pagina intitulată *Țelul suprem al politicii partidului – omul, bunăstarea și fericirea lui. În ritm accelerat pe treptele civilizației materiale și spirituale socialiste*, Dan Tărchilă scrie despre *Cultura – poartă larg deschisă împlinirii multilaterale*. □ În „Cântarea României” sunt publicate o serie de poezii semnate de Stanciu Andrei, Gheorghe Tomozei, Ion Iuga, Nyulas Sándor, Anamaria Pop.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 402] Sub semnul prieteniei româno-chineze, *Ceaușescu și Hua Kuo-fen*. □ În *Strălucită artă multimilenară*, H. Zalis se oprește la cultura chineză, clasică sau recentă, ce „reabilitează în profunzime metaforismul”: Li Tai Pe, tradus de Ion Covaci, Poemele lui Qu Yuan, Van Vei, Trei poeți din Tang (1978), Go Mo Jo, culminând cu Mao Tze-dun care „explică undeva peisajul ca o lecție de patriotism”: „Evident, nu e vorba de o armonie prestabilită, dar într-un adevărat univers liric cum să lipsească supremul orgoliu al purificării prin pilde? Ipostazieri ale substanțelor naturii, ridicate la o valoare ontologică, nucleele sufletesc-poetice definesc exact un postulat al lirismului care traduce nevoia de simboluri. Pentru o strălucită artă multimilenară această nevoie exprimă în mod egal curajul de a fi profund ca și acela de a fi accesibil.” Pe aceeași linie, *Sub semnul sărbătoresc al prieteniei*, versurile *Vitează Românie* scrise cu prilejul vizitei la București de Ciu-Țî-Ci, versiune românească de Victor și Raluca Tulbure. ■ D. Mutașcu salută apariția revistei „Ethnologica”, sub direcția lui Romulus Vulcănescu. □ E. Manu, o cronică literară dedicată lui Aurel Rău și volumului *Grecia – o călătorie incompletă*. □ *O carte despre tineri* este textul lui Romulus Diaconescu, ce notează *Merii sălbatici primăvara* de Nicolae Calomfirescu. ■ În *Traducere și transpunere*, Al. Rosetti menționează articolul elogios al lui Alex. Niculescu din „România literară”, 6 iulie 1978, privind traducerea din literatura străină, în special cele ale lui Al. Philippide din Baudelaire.

## 19 august

• [„Lucefărul”, nr. 33] Editorialul este închinat zilei de 23 August. Tot în cinstea sărbătorii, semnează versuri pe prima pagină Mara Nicoară, Nicolae Dan Frunteletă, Gheorghe Pituț, Eugen Evu. ■ Pentru *Colocviile „Lucefărului”* a fost propusă tema *Mișcarea revoluționară – realitate fecundă pentru proza românească*. Participă Artur Silvestri, Nicolae Crișan, Dragomir Horomnea. Artur Silvestri face o trecere în revistă a autorilor care au creionat mediul muncitoresc și revoluția, menționându-i pe Alexandru Sahia, Zaharia Stancu, Alexandru Jar, Francisc Munteanu, Paul Georgescu. Nicolae Crișan consideră că „scrisul înseamnă cunoaștere”, iar pentru că revoluția reprezintă o transformare calitativă superioară, este firesc ca ea să intre în zona de interes a prozatorilor, mai ales după 23 august 1944. Țăranul și proletarii, unii deveniți intelectuali, devin eroii noii literaturi aflați în luptă cu timpul istoric. La lista lui Artur Silvestri, se adaugă C. Țoiu, Augustin Buzura, Platon Pardău,

Laurențiu Fulga, D.R. Popescu. ■ La *Viața cărților*, Paul Dugneanu reține volumul *De vorbă cu trecutul*, de Mihail Cruceanu (Albatros, 1978), o radiografie a perioadei traversate de autor de la întâlnirea cu Macedonski la episoadele de luptă în ilegalitate a partidului comunist, urmărind atât fenomenele literare cât și cele politice. La aceeași rubrică, Mihai Coman prezintă antologia *Întotdeauna aici* (Dacia), alcătuită de Gh.S. Suciu pe tema unității și continuității culturii române. ■ Sunt prezenți cu versuri omagiale George Chirilă, Viorel Cosma, Nicolae Arieșescu, Mihai Beniuc, Nikolaus Berwanger, Haralambie Țugui, Florin Costinescu, Victor Nistea, Dumitru Udrea, Ion Rahoveanu, Ioana Ieronim. ■ Constantin Stan apreciază ediția festivă a *Revistei literare radio* și *Considerațiile confortabile* ale lui Al. Philippide despre prejudecățile critice. ■ Romul Munteanu scrie câteva *Însemnări despre literatura chineză*. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îl primește în rândurile poeților pe Dan Ștefan Mera. De asemenea, poetul îl încurajează pe G.M. Bucovicior, dar nu are prea mari speranțe în ce-l privește pe Adrian Alui Gheorghe, despre versurile căruia scrie: „Cele mai multe sunt rău și insuficient finisate, inundate de o vorbărie despletită, cu floricele și cremă de zahăr ars (ca și scrisoarea, de altfel, plină de atâtea «bucurii» lălâi și lacrimogene...). Alunecați spre un manierism ieftin și dulceag (de care numai școala și lectura studioasă vă pot feri)”. ■ Sub titlul *Gânduri în coloanele Sărbătorii* se adună texte dedicate zilei de 23 August, semnate de Mihai Stoian, Constantin Stoiciu, Mihai Tatulici.

### 23, 24, 25 august

- [„Scântea”, nr. 11199-11200] Numere festive consacrate celei de-a XXXIV aniversări a eliberării României de sub dominația fascistă. Pe prima pagină, poezie de Nicolae Dragoș, *Patria în august*.

- [„Viața studentească”, număr dublu 27-28] Sunt receptate câteva nou-tăți editoriale: seria *Scrieri* a Ed. Minerva a publicat vol. 3-4 cu studii și eseuri din *Opera* lui Al. Philippide; la Ed. Univers romanul-poem de Chaucer, *Troilus și Cresida*, tălmăcire Dan Duțescu; la Ed. Minerva antologia *Orion*, o selecție din poemele lui Geo Bogza; Dan Horia Mazilu – *Cronicarii munteni*; romanul *Suferința urmașilor* de Ion Lăncrănjan, la Ed. Eminescu; Ed. Albatros, în colecția *Contemporanul*, un studiu despre Paul Valéry semnat Gabriela Negreanu; în colecția *Biblioteca Orientalis* a apărut vol. de studii și traduceri al lui Th. Simenschy, intitulat *Cultură și filosofie indiană în texte și studii*, ediție îngrijită de Cicerone Poghiric, cu fragmente din *Imnurile vedice*, *Upanișade*, *Kalidasa*, *Mahabharata*. ■ Rubrica *Dialectica ideilor* conține articole de Octavian Știreanu – *Responsabilitatea, dimensiune a creației umane* („Încercarea la care este chemată arta e aceea de a răspunde eternei aspirații umane în condițiile vremii pe care o trăiește, de a face dovada unui realism conceput ca echivalent pluriform al nevoii de adevăr și de mai bine. Tendințele estetizante

în artă conduc la ruperea noțiunii de valoare de cel puțin două din criteriile sale: adevărul omenesc pe care-l exprimă o lucrare de artă și gradul de creștere sau de scădere a interesului public față de opera respectivă... De altfel G. Călinescu denunță categoric tendințele de purificare intenționată de conținut în cazul poeziei [*sterilizarea duce în chip fatal la absurditate*], iar E. Lovinescu, despre care nimeni nu poate spune că subaprecia dimensiunea estetică a operei, spunea relativ la capacitatea de comunicare a operei de artă: *Este mai foloșitoare părerea sinceră a celui din urmă cititor decât șiretenia sclipitoare a celui dintâi dintre pamfletari...* Necontrapunându-se în niciun fel creației artistice, creația științifică și cea materială a maselor o determină și – mai înainte de aceasta – îi oferă exemplul propriei sale raționalități exprimată în sens uman al produselor sale. Prezența în creația artistică a raționalității, a rigorismului «aplicat», constituie, în cele din urmă, angajarea socială a artei în destinul umanității, în care rațiunea este răspunzătoare.”) și Corneliu Ostahie-Cosmin, *O operă de însemnătate istorică: formarea omului nou* – „Parte integrantă a amplului proces de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism, formarea omului nou, constructor liber și conștient al propriului său destin istoric, constituie o preocupare esențială a partidului nostru, un domeniu de maximă importanță al afirmării nemijlocite a caracterului profund umanist al întregii sale politici. Importanța cu adevărat excepțională pe care P.C.R., secretarul său general, tov. Nicolae Ceaușescu o acordă formării și educării omului nou decurge din însuși scopul suprem al întregii activități a societății noastre care privește investiția în om, modelarea personalității acestuia în așa fel încât să întruchieze valențele fundamentale ale unei ființe cu adevărat libere și creatoare ca pe opera de cea mai mare amploare din întreaga istorie. În virtutea unei astfel de concepții profund revoluționare, partidul a desfășurat și desfășoară o uriașă activitate politico-ideologică și cultural-educativă concretizată în numeroase forme și modalități de acțiune, de influențare pozitivă a personalității fiecărui membru al societății (**n.b.** sunt amintite, pe lângă activitatea teoretică a tov. Ceaușescu, și modalitățile de formare artistică/ spirituală și sportivă/ fizică ale *omului nou: Cântarea României și Daciada*: „Se poate recunoaște – în toate aceste direcții de structurare și afirmare a personalității individului – însuși *modelul de om al timpului prezent*, care privește cutezător viitorul, care-și făurește liber și stăpân pe forțele sale propriul destin fericit. Trebuie amintit faptul că *omul multilateral dezvoltat* înseamnă, în egală măsură, conștiință înaintată, exemplară, dar și vigoare și frumusețe fizică.”).

## 24 august

- [„**Flacăra**”, nr. 34] George Țârnea publică poezia *Intrare în August*.
- În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (24)*, Octavian Paler publică *Oceanul*.
- În *Actualitatea literară*, cu titlul *A patriei cinstire*, este publicată o



selecție de poezii semnate de Mara Nicoară, Nicolae Peneș, Virginia Breslașu, Dumitru Eliade, Radu Cârneli.

● **[„Orizont”, nr. 34]** Singurul articol demn de consemnat, dintr-un număr consacrat ideologiei epocii („istorie și implicare estetică”) și poemelor patriotice, este cel al lui G.I. Tohăneanu (de la rubrica „sadoveniana”) intitulat *Aliterația*, care dezvăluie admirația pentru opera și stilul lui Sadoveanu: „Înzestrat cu un simț lingvistic și cu o «ureche» de o finețe cu totul neobișnuită, Sadoveanu-poetul obține cu ajutorul aliterației, efecte artistice de prim ordin, în care măiestria, meșteșugul și migala se topesc în urzeala – de un firesc desăvârșit – a expresiei fără nici o stridență, fără vreo urmă a unei elaborări trudnice.”

● **[„România literară”, nr. 34]** Conține poeme de Vasile Zamfir, Nichita Stănescu, Lia Miculescu, Petre Ghelmez, Geo Bogza, Claudiu Iordache, N.N. Florian, Mariana Filimon, Nina Koroliova (U.R.S.S.), Vesna Parun (R.S.F. Iugoslavia), Rafael Alberti (Spania), Nikolai Zidarov (R.P. Bulgară), Fuad Badawi (Republica Arabă Egipt) precum și un text în proză de Fl.N. Năstase. ■ Cu ocazia zilei de 23 august, redacția publică sub titlul *În istoria de azi și de mâine* o serie de articole despre însemnătatea acestei sărbători și reușitele construcției socialiste. Nicolae Velea semnează textul *Înaltul timp*: „Arcuirea în acest August a 34 de ani de revoluție și construcție socialistă ne îndeamnă să privim încă o dată în noi înșine și împrejurul nostru și să ne înțelegem, cu matură meditație, existența într-un mod revoluționar”. ■ În *Cronică de aur și azur*, Al. Andrițoiu elogiază realizările lui Nicolae Ceaușescu: „Sub arc roșu, comunist al timpului, toate așezările țării emană lumină ca niște turla de diamant, la descălecarea în timp a acestor ani când președintele României socialiste și-a rotit creator ochii și mâna dreaptă peste patrie”. ■ Pentru Létay Lajos, toate eforturile oamenilor muncii trebuie făcute cu un singur scop, fericirea omului: „fie că ești muncitor sau inginer, fie că ocupi un loc în banca legiuitorului, venind de lângă strung, din șeaua tractorului, sau din laboratorul cercetătorului. Să faci și să slujești Legea, Unica Lege: fericirea Omului”. ■ Aurel Rău revede în *Ideea de patrie*, principalele momente glorioase ale istoriei românești, percepute prin literatură: „Epocile se derulează, fac istoria, avem cu Alecsandri și Grigorescu eroii războiului pentru Independență, cu Sadoveanu și cu Camil și Cezar Petrescu imaginile în proză din războiul de Întregire, în memoria mai multor generații contemporane încercările dramatice ale războiului celui de-al doilea și dintr-odată, într-un șir de cincinale și decenii, înclăstarea de factură nouă, între om și natură...”. ■ În *Bilanț în August*, Virgil Mocanu reliefează evoluția calitativă a artei, angajată în societatea contemporană și în recuperarea evenimentelor istorice: „...paralel cu recuperarea prin artă a momentelor esențiale ale trecutului nostru tot mai clar conturată în ultimii ani, caracterul angajat al artei noastre, în sensul cel mai înalt și complex al noțiunii, a căpătat noi accente, marcând în forme nuanțate ansamblul creației, ca un reflex al fermității ideologice atât de necesare în etapa actuală”. ■ În

*Considerații asupra romanului istoric*, Șerban Cioculescu definește succint această subspecie epică, analizând totodată volumul lui Radu Boureanu, *Frumosul principe Cerceț* (Eminescu): „...este o strălucită evocare a domnitorului muntean și a diferitelor medii prin care l-a purtat frământata lui existență.”; „În cartea lui Radu Boureanu, informația exhaustivă servește imaginația creatoare și-i adaugă farmecului, acel credit în adevărul istoric, după care aspiră cititorul, oricât ar fi de romanțios, și oricât i-ar satisface eroul această înclinare firească”. ■ În rubrica *Eseu*, Mircea Herivan publică textul *Unitatea creației sociale și valorile culturii*, în care constată criza de încredere a artelor în dezvoltarea impetuoasă a științei și a tehnologiei. În viziunea sa, în socialism această neîncredere poate dispărea, lăsând locul colaborării fructuoase: „Ampluarea pe care a dobândit-o în socialism creația al cărei scop suprem îl reprezintă omul, pulsația liberă a multilateralității personalităților oferă artelor ca și științelor și tehnologiei, întregii creații sociale, certitudinea unei izbânzi istorice în marea aventură a progresului. În același timp, această unitate în diversitate deschide literaturii, artelor, prin știință, noi căi de cunoaștere și noi modalități de expresie, în timp ce lumea științelor și tehnologiei își poate găsi în literatură și artă reflectarea psihologiei proprii, a celor mai profunde preocupări și frământări, conștiința înaltei sale responsabilități pentru viitorul omenirii”. ■ Gh. Dimisianu analizează în detaliu lucrarea *Umanism – viziune și intruchipare*, de Ion Ianoși, căreia îi evidențiază actualitatea și înscrierea în direcția creionată de partidul comunist: „Subliniem însemnătatea în actualitate a cărții lui Ion Ianoși. Înscrierea în Programul partidului nostru a umanismului socialist drept dimensiune structuratoare a «întregii activități politico-ideologice» este un fapt care îndeamnă atât la adâncirea teoretică a conceptului, cât și la promovarea sa, asiduă, neabătută...” Autorul realizează și o caracterizare a eseisticii lui Ion Ianoși, aflate sub semnul patosului: „Spiritul eseisticii lui Ion Ianoși e departe de a fi unul neutru, pur speculativ, rece precum al atâtor confrăți care se interesează de aceeași sferă de preocupări. Este un spirit al patosului conținut, ideatic, atingând uneori autentice accente de vibrație poetică...”. ■ În *Starea criticii (II)*, Laurențiu Ulici îi reproșează lui Gh. Macarie caracterul școlăresc al lucrării sale *Sentimentul naturii în proza românească a secolului XIX* (Minerva): „Onorabilă ca încercare de sinteză într-o temă atât de circulantă, lucrarea lui Gh. Macarie e scrisă însă școlărește, într-o gramatică adesea surprinzător de incorectă, autorul vădind o lipsă de talent literar dezarmantă”. ■ În secțiunea *Literatura – document*, Mircea Iorgulescu comentează studiul *Procesul unui proces*, de Mihai Stoian, care urmărește îndeaproape, din punct de vedere istoric, procesul Memorandului: „Mihai Stoian nu reconstituie doar desfășurarea procesului Memorandului, ci și ambianta politică a vremii, notează ecourile în presa de atunci, creionează siluetele memorandiștilor, ale celorlalți participanți la confruntarea din sala «Redutei orașenești» din Cluj...” ■ Conform lui Nicolae Ulțiu, Petre Bucșa scrie în

*Ceremonii* (Dacia, 1978) „o poezie senină prin fermitatea și limpezimea convingerilor, deși nu lipsită de-o anume tensiune interioară”. ■ Alex Ștefănescu discută volumul *Oamenii pământului*, de Nicolae Mateescu, pe care îl aseamnă unei opere românești: „Deși bazate pe numeroase documente – presa vremii, telegrame oficiale, stenogramele unor luări de cuvânt în parlament etc. –, reconstituirea are asupra cititorului efectul unui bun roman, făcându-l să păstreze mult timp după încheierea lecturii amintirea lumii în care a avut privilegiul să pătrundă ca martor nevăzut”. ■ Potrivit lui Sorin Titel, *1916 – Zile de vară* (Eminescu, 1978) „este o carte pasionantă care se citește pe nerăsuflăte. Nimic nu e născocit, însă, în cartea lui Ion Bulei. Autorul lasă istoria să vorbească singură, convins, pe bună dreptate, că faptele nu au nevoie de comentarii”. ■ Felicia Antip scrie despre cartea *Timpul care rămâne*, de Jean Daniel, directorul publicației „Le Nouvel Observateur”, în articolul *Formarea unui ziarist*. ■ Ana Blandiana publică *Noapte de august*. ■ În secțiunea *Sport*, Fănuș Neagu este prezent cu textul *Dă-n noi cu Pietroasele*.

● [„**Tribuna**”, nr. 34 (1131)] Editorialul *Cooperare fructuoasă* este semnat „Tribuna”: „În a doua jumătate a lunii august, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a făcut o vizită oficială în țara noastră tovarășul Hua Kuo-fen, președintele C.C. al Partidului Comunist Chinez, premierul Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze, vizită ce a dat o vie expresie dezvoltării continue a relațiilor de strânsă prietenie, de colaborare multilaterală și solidaritate militantă dintre cele două partide, dintre poporul român și poporul chinez”. ■ Ion Chiș scrie despre *Dialectica patriotismului și internaționalismului*: „În spiritul hotărârilor Congresului al X-lea, reconfirmate de Congresul al XI-lea și de Conferința Națională a Partidului, România, extinzând bunele raporturi cu toate statele socialiste, nu se va lăsa angajată în nici un fel de polemică publică, în blamarea uneia sau alteia din țările socialiste; dimpotrivă, va face totul pentru depășirea neînțelegerilor, pentru întărirea solidarității lor”. ■ Aurel Codoban se ocupă de *Condiția umană și contemporaneitatea*: „O anumită confuzie care adesea însoțește complexitatea problemelor lumii contemporane este folosită de ideologia claselor exploatare și a cercurilor reacționare pentru a estompa adevăratele probleme și adevăratele soluții”. ■ Numărul stă sub semnul aniversării *23 August 1944 – 23 August 1978*: □ Al. Matei, *Început de eră nouă*: „Insurecția română din 1944 continuă să-și dezvăluie, odată cu trecerea timpului și adăugarea de alți ani de la declanșarea ei, noi valențe ale însemnătății ei ca eveniment crucial, generator de mari și profunde mutații în dezvoltarea istorică a poporului nostru, în lupta sa pentru libertate și independență națională, pentru progres în toate domeniile vieții materiale și spirituale”. □ Iulian Ploștinaru, *Participarea mehedintenilor la înfăptuirea actului istoric din August 1944*: „Evocând eroicele lupte din august 1944, care înscriu Turnu Severin și celelalte localități mehedintene cu litere de

aur în istoria țării, aducem prinos de recunoștință Partidului Comunist Român, organizatorul și conducătorul insurecției naționale armate antifasciste și anti-imperialiste, abnegației și spiritului de sacrificiu al poporului român, al țării noastre, care a dus la răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și izgonirea ocupanților hitleriști, la deplina eliberare socială și națională – visul de veacuri al poporului român”. ■ Ion Pecie semnează *Între Ulisse și Heraclit*: „În straturile cele mai tainice ale cărții sale despre Olt (un Bildungsroman... al unui râu), Geo Bogza imită, fără să vrea poate, două mari figuri ale antichității”. ■ Gheorghe S. Suci se ocupă de *Actualitatea romanului istoric*: „Adevărul e, și faptul este subliniat cu deosebită claritate în documentele de partid, că hotărâtoare în reușita căutării unui autentic echilibru între aspectele amintite ale unui roman este în cele din urmă valoarea ideologică și artistică, precum și calitatea interpretării. În acest sens, de altfel, nu există o mai amplă posibilitate de manifestare a remarcabilelor capacități creatoare din literatura română decât reliefaarea, cu majoră responsabilitate, «a mișcării democratice din secolul trecut și cu deosebire a mișcării revoluționare, muncitorești, socialiste și comuniste care s-a dezvoltat în lupta crâncenă împotriva claselor exploatoare, a forțelor reacționare» din țara noastră”. ■ În *Viața cărților* Radu Săplăcan semnaleză *Debuturi în poezie*: □ Vasile Dan, *Priveliști* (Facla, 1977): „Reflexivitatea accentuată a ținutei lirice, neconținutul efort de organizare a emoției vorbesc convingător despre inteligența artistică dominatoare a tânărului poet, fapt care ne obligă a-i semnala mici inexactități ori locuri comune ca: imposibilele și deja fastidioasele gerunzii feminine («pasăre arzândă») sau bolboroseala fără nici un sens («Astre străbăteau izvoarele tale, patria în/ care zboară lebăda luminând prin urechea mea constelații, curate arderi în geografia închisă a cerului.»). Dincolo de toate acestea, cele mai bune poeme ale lui Vasile Dan promit un posibil glas în afara seriilor”. □ Liliana Ursu, *Viața deasupra orașului*: „Referința livrescă, gustul pentru derularea analitică, patetismul discret al rostirii se supun unui mod descriptiv de construcție, ceea ce pune în evidență siguranța tehnicii poetice”. □ Adrian Dohotaru, *Ora 24*: „Poesia ne «trădează» un sentimental cenzurat de cultură, un romantic în fond, care are nevoie pentru revelațiile sale de lungi solilocvii nocturne”. ■ Miron Scorobete semnaleză *Traian Filimon: Curcubeu în decembrie*: „Recomandat într-un călduros *Cuvânt înainte* de criticul Valeriu Râpeanu, Traian Filimon are soarta poezilor adevărați: aceea de a fi mereu așteptați”. ■ Mircea Vaida realizează un interviu cu *Vasile Rebreanu*: „a construi poduri fantastice peste oceane”: „– Ce înseamnă, astăzi, a fi prezent, ca scriitor, în literatură? – A fi prezent ca scriitor în literatură înseamnă, cred eu, astăzi ca și oricând, a împlini ceva din testamentul Văcăreștilor, a spori cu ceva zestrea literaturii țării tale. Aceasta mi se pare a fi unica justificare a prezenței numelui tău în paginile năzuind a se constitui în istorie literară, în istorie deci. Pentru că, așa cum prea bine se știe, nu tot ceea ce se publică drept literatură are această șansă. În literatură prezen-

ta nu ți-o semnezi într-o condică, ci convertită în valoare. Dacă răsfoim revistele de acum un secol vom fi surprinși să descoperim o sumedenie de nume despre existența cărora nu știam nimic, familiare doar istoricului literar și nicidecum publicului de către care ele au ambiționat să fie reținute. Prezenți atunci, în jurul anului 1880, în literatură erau – un țăran de pe lângă Arad, altul de prin Neamț, un târgoveț de pe lângă Ploiești și, fără să fi fost văzut drept așa ceva decât de către foarte puțini, însuși întruchiparea emblematică a geniului național. Aveau niște nume nici nu cine știe cât de «estetice»: pe unul îl chema Slavici, pe altul Ștefănescu dar și-a zis Creangă, pe altul Caragiale, pe altul Eminescu. Ei erau și au rămas și vor rămâne prezenți în literatura noastră și în literatura lumii și atunci când își evocă propria copilărie și când reînvie timpii gloriei străbune și când veștejesc demagogia politicianismului. Pornind de aici ar trebui să vedem ce înseamnă să fii actual, actualitatea în literatură, dar am extinde prea mult răspunsul la această întrebare. Să zicem că am făcut o sugestie criticii literare. Și dacă mă gândesc bine, parcă chiar am simți nevoia unor mese rotunde, cu participarea criticilor, prozatorilor, poezilor, dramaturgilor, care să dezbată, din perspectiva actuală, actualitatea în literatură. Pentru că subiectul acesta, foarte mult abordat cu ani în urmă, am impresia că a fost, atunci, mult sărăcit de conținutul real ce ar trebui să-i fie atribuit. Cu alte cuvinte, ești prezent în literatură atunci când semnezi opere de valoare, care vor rămâne, fără prejudecăți restrictive din punct de vedere tematic. Tema unei cărți nu-i conferă automat acesteia valoare”. ■ Andrei Marga publică *O perspectivă și înfăptuirile ei*. ■ Versuri semnează Aurel Gurghianu (*Elegie la Oarba*), Gabriel Pamfil (*Fereastră*), Ion Burcă (*Frescă*), Lucian Doru Voiculescu (*Autobiografie*), Gheorghe Zinescu (*Încercănați salcâmii iar; Întâia singură iubire*). □ Citim *Victorie în munți* de Corneliu Rădulescu. □ Citim reportajele semnate de Corneliu Udrea (*Ora de istorie*), Tudor Savu (*Dacă vii la Cluj-Napoca*), Dan Rebreanu (*File de vacanță*). □ Cornel Udrea revine la rubrica *Umor* cu *Mica publicitate*. □ Cristina Bohaciu transmite *Note din China*. □ Alexandra Andru traduce catrene de Lu You (*Prunul în floare; Față în față cu luna; În voia pensulei*).

## 25 august

• [„Contemporanul”, nr. 34] Redacția revistei transmite un *Vibrant îndemn spre noi victorii*: „Angajați în munca de împlinire prin noi realizări a civilizației și culturii socialiste și de trecere spre societatea comunistă, acum, în prima zi de muncă a celui de al 35-lea an de la Eliberare, oamenii muncii de la noi știu că această înaintare solicită un efort continuu de depășire și autodepășire, luptă, devotament, abnegație. Întreaga noastră istorie, experiența de constructori trăită de noi în contemporaneitate, ale căror învățăminte sunt puse de partid sub semnul luminos al gândirii materialist-dialectice și istorice, al socialismului științific, cheazăuiesc viitoarele noastre victorii”. ■ În *Priorități*

în roman, Henri Zalis prezintă două romane. □ Mircea Săndulescu: *Victorie clandestină* (C.R.): „Dacă am căutat să fixăm romanul lui Mircea Săndulescu... sub acest unghi, l-am situa în prelungirea epicului muntenesc, stilistic evoluând sub semnul disparenței, al exoticii și al pendulării. Roman-jurnal, roman-meditație, *Victorie clandestină* este și una și alta. Nu are sens să rezumăm o carte stufoasă; cu siguranță inarabilă, afară doar dacă nu vrem neapărat să o sărăcim prin repovestire”. □ Dragomir Horomnea: *Cer cuvântul* (C.R.): „Tâlcul ar fi de căutat în natura romanului *Cer cuvântul* cursiv dar fără apel dominat de această cursivitate uniformă, de suprafață. Putem admira totuși la ambii prozatorii efortul de a trăi existența și de a învăța cum să se pună în slujba ei. Realizările lor depind – în mod veritabil – de locul pe care îl acordă valorilor moral-sufletești ca o condiție de rudenie spirituală”.

● [„Cronica”, nr. 34] Conține versuri de Haralambie Țugui, Emilian Marcu, ■ Florin Faifer scrie despre volumul lui Ion Lăncrăjan, *Nevoia de adevăr* (Albatros, 1978), pe care îl consideră un răgaz în cariera de romancier a acestuia: „Cartea aceasta, *Nevoia de adevăr*, e ca un popas într-o campanie îndelungată, campanie de romancier care simte nevoia din când în când să se revizuiască, să-și limpezească unele gânduri, să-și verifice uneltele și să-și adune forțele ca să poată merge mai departe. Deși ocazionale multe dintre ele, articolele, evocările, polemicile, adăpostesc teme, subiecte, sugestii generoase.” ■ Sorin Pârnu întrevede în cartea lui Dan Grigorescu, *Marile canioane*, o imagine dinamică a Statelor Unite ale Americii: „Rezultă astfel un tablou dinamic al Americii, de o deosebită densitate ideatică.” ■ În rubrica *Mosaic* este anunțată omagierea lui Panait Istrati în timpul „zilelor cărții” de la Valreas, Franța, între 1 și 15 iulie.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 403] Pe pg. 1, poemul *Țară în august* de Nicolae Pop și articolul *Mândrie națională* de C. Vadim Tudor. De reținut textul simbolic al lui D. Mutașcu, *A-ți cânta patria*: „A-ți privi patria și a o cânta: iată un gest simfonic... Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, ca să nu dăm decât câteva nume dintr-o serie de reală ținută și mult mai amplă reinterpretază, reinventează o istorie și o mitologie, ocrotind și dezvoltând, într-o tensiune lirică eroică, iar nu declamatorie, gândul unității naționale, al permanenței, meditând la țară și redescoperind-o. Ne referim desigur la poezia patriotică în sensul superior al noțiunii, nu la cea patriotardă, scâlâmbăiată și mimată, tolerată încă de redactori și editori slabi de înger, sau imaturi profesional. Țara, *ideea de țară*, presupune sacralitate, nu culori de afiș, umbre de goarnă și gesticulație confuză.” ■ Cronica literară la *Ediția Rebreanu* este susținută de E. Manu, recunoscând meritele *editorului absolut*, Nicolae Gheran: „Ediția critică a operei lui Rebreanu a ajuns la vol. al IX-lea, prezentând în acest tom romanele *Jar* și *Amândoi*. Editorul titular al acestei serii e Nicolae Gheran, un istoric literar și un filolog care s-a consacrat cu acribie și competență editării critice definitive

a creației celui mai mare prozator român... editorul absolut al lui Rebreanu (în volumul de față aparatul critic – incluzând aici și addenda în colaborare cu Nicolae Coban – are 300 de pg)... Deosebit de importante sunt, ca investigație de istorie literară, documentele prezentate în cap. *Confluente* – aici N. Gheran redactează, sub formă unei pledoarii cu probe noi, un recurs în favoarea interpretării corecte a operei și vieții lui Rebreanu.. La acest mare recurs declarat de Gheran în favoarea lui Rebreanu o probă rezolvativă va fi, credem noi, publicarea jurnalului scriitorului. Paginile inedite descoperite de editorul său sunt doar un început de «probă scrisă».” ■ Cronica teatrală *Cum a fost* dezbate eterna problemă a repertoriului, chiar și la final de stagiune, punând în discuție și spectacolele de un anumit gen realizate după scenariile ce includ în primul rând *poezia ca mod de reprezentare* – adică spectacolul permanent de poezie înscris în repertoriu și cel ocazional, cu prilejul unor sărbători naționale (exemple: *Omule*, – *continuați să puneți întrebări* la Teatrul Mic, reprezentația de la Bulandra după creația lui Sorescu, spectacole de poezie, muzică și dans la Național): „Problema atât de spinoasă a repertoriului teatral nu am putea spune că și-a găsit o soluționare ideală în stagiunea trecută... A fost destul de neconvingătoare dramaturgia originală prezentată, în ciuda numărului mare de premiere. Am aflat destul de puțin adevăr, destul de puține cadre autentice desprinse din realitate în aceste piese contemporane românești. Cred că selecția trebuie efectuată mai judicios. Trebuie înlăturate convenționalismul și bunăvoința față de acest domeniu de creație, care în timp a dat valori și are obligativitatea de a continua buna tradiție a clasicilor dramaturgi români. Aceștia din urmă rămân în continuare la dispoziția teatrelor, care au datoria de onoare de a-și întoarce cu mai multă atenție privirea spre «bătrânii» noștri oameni de teatru consacrați.” ■ Din nou despre Harry Brauner, în *Vocații: mândria folclorului românesc* de Dan Zamfirescu. ■ C. Sorescu ajunge la o astfel de concluzie în foiletonul consacrat lui Cornel Regman – *Judecata și prejudecata criticului*: „Pentru C. Regman, critica literară rămâne o formă de petrece-re a timpului liber.” ■ H. Zalis, în *Magia versului*, îl elogiază pe poetul chinez Li Tai Pe, căruia „Eusebiu Camilar i-a dat în versiunea românească nota cuvenită de amărăciune robustă.”

## 26 august

• [„*Lucaefărul*”, nr. 34] Letiția Vladislav semnează un text dedicat zilei de 23 August, iar Ion Crînguleanu, un poem patriotic. ■ Ion Dodu Bălan scrie un articol despre *Octavian Goga și idealul unității naționale*, referindu-se nu doar la creația lirică a poetului, ci și la publicistica sa, atât în presa din Transilvania cât și în cea de dincoace de munți. Activitatea sa în străinătate, la Londra și Paris este dedicată aceluiași ideal. ■ Doina Uricariu analizează activitatea critică a lui Mircea Zăciu, așezând-o sub semnul iubirii față de literatură din care rezultă o utopie a criticului și a criticii: „Căci iată-l pe

universitarul și istoricul literar din primele cărți publicând un *Pseudo-jurnal* și *Teritorii*. Utopia criticului, a criticii. Locul și fără de locul în care se înalță Lectura. Mircea Zăciu se lasă atras nu numai de subiectele așa-zis majore. Poposește adesea lângă lucrurile mărunte, pune sub lupă detaliile peisajului literar, atent cu împrejurările scrisului”. ■ Victor Atanasiu analizează câteva volume de versuri ale tinerilor poeți, de altfel foarte apreciate de critică, începând cu *Proprietarul de poduri*, de Mircea Dinescu (C.R., 1976). Autorul articolului consideră că publicul are de-a face cu „una dintre cele mai bune plachete de poezie politică din literatura română de azi. [...] Există în *Proprietarul de poduri* o poftă neînfrântă a minării grațiosului, a oricărei imagistici – și implicit a oricărei trăiri – «rococo», dacă se poate spune astfel. Totul este grav și definitiv, nimic nu se află în afara esenței, a responsabilității și a dramaticului”. Victor Atanasiu selectează încă un poet pentru a-și susține afirmația referitoare la emergența unei generații de tineri cu poezică bine conturată și susținută, acesta fiind M.F. Șandru, cu trei plachete de poezii (cea mai recentă *Melancolia*) în care expune „un anume gust al decorației somptuoase și ample, al eleganței formale, al curgerii leneș-simfonice, maiestuoase, cu infiltrații eminesciene a versurilor”. ■ Dan Cristea abordează, la *Cronica literară*, antologia de versuri semnate de Ștefan Augustin Doinaș, *Alfabet liric*, notând: „Poezie a setei de ideal și de perfecțiune, poezie a reminiscențelor primordiale și a unui timp originar și necorupt, de intensă exultanță a valorilor de căpătâi ale vieții, poezie a ierarhiei «tiparelor» în pofida «formelor» fluctuante, lirica lui Doinaș din acest ciclu nu conduce la o posibil legitimată, consecutivă îndepărtare de realul corupător, la o subțiere a contactelor cu datele concrete, într-un cuvânt la o orgolioasă, negativă, abstragere din sânul lor, ci la o integrare de o extraordinară fervoare în chiar masa densă a existentului, celebrat, înnobilit în materialitatea lui regeneratoare”. ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru reține un volum despre amintiri și gastronomie scris de Octavian Stoica – *De-ale gurii din bătrâni* (Ed. Sport-Turism, 1978). Criticul este interesat și de o literatură „curată, de substanță” scrisă de autor. ■ La *Viața cărților* se detașează un volum despre actualitatea literară, *Terasa și alte confesiuni*, de Aurel Gurghianu (Dacia, 1978), versuri de Corneliu Sturzu, *Vântul din oglinzi* (Eminescu, 1978), *Perspective critice*, de Al. Călinescu – o pledoarie nu foarte omogenă în favoarea noii critici, din perspectiva Ioanei Crețulescu, cea care semnează recenzia cărții –, Berde Mária, romanul *Romuald și Andriana*. ■ *Colocviile „Luceafărului”* au tema *Tensiune și aspirație în poezia de azi*. În acest cadru, Mirela Roznoveanu comentează poezia Constanței Buzea, considerând-o o poezie de forță, în care își dau întâlnire mitul Ifigeniei și Medeei. □ Paul Dugneanu completează peisajul poetic cu „dimensiunea ceremonială” pe care, în viziunea sa, o aduce poezia lui Grete Tartler din volumul *Hore*. Criticul remarcă aici un discurs figurat prin intermediul simbolisticii arhaic-folclorice încadrate într-un ceremonial de



sorginte păstorească. □ Alex. Ștefănescu comentează poezia Carolinei Ilica, pe care o consideră „din punct de vedere estetic, o adevărată acrobație” și pe care o compară cu cea a lui Nicolae Labiș. ■ Pentru rubrica *Critici la prima carte*, Mihai Coman reține volumul *Odiseu în Atlantic*, de Andrei Brezianu, o metaforă care sugerează „schimbul cultural” ce a asigurat, pe parcursul istoriei, unitatea dintre civilizațiile mediteraneene și cele nordice. I se recomandă tânărului critic eliberarea stilului și gândirii sale critice „de propriul lor narcisism”. ■ La cronică de televiziune, Iulian Neacșu remarcă recitalurile *Patria din inimi* și *Pe acest pământ dura-vom cetate comunistă*, în care s-au auzit versurile poezilor Ana Blandiana, Ioana Diaconescu, Ioan Alexandru, Ion Brad, Radu Cârneli, Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor. ■ În cadrul Festivalului Național de poezie „Nicolae Labiș” s-a acordat Premiul Special al Uniunii Scriitorilor Leliei Munteanu și Premiul Revistei „Lucașfăruș” lui Ioan Botezatu. Revista găzduiește poeme semnate de aceștia. Alături de ei semnează versuri Ovidiu Genaru, Radu Cârneli și Cornel Udrea, Anais Nersesian și Anamaria Pop. ■ Este prezent cu proză Radu Petrescu. ■ Eugen Simion scrie *Fragmente critice* despre *Jocul cu moartea* (1962) de Zaharia Stancu văzând aici „intenția de a face cronică unui veac, făcând cronică unei vieți”. ■ Șerban Cioculescu semnalează o culegere de aforisme de Eugen Frunză, intitulată *Vitrina cu gablonzuri*. ■ Romulus Diaconescu scrie despre felul în care Marin Sorescu își păstrează programul estetic în toate genurile în care se manifestă.

### 31 august

• [„Scânteia”, nr. 11205] Alex. Ștefănescu realizează cronică cărții *Jean fiul lui Ion* (C.R., 1978) de Nicolae Țic, „o carte despre realitatea imediată, în sensul de ne-mediată. Scriitorul privește în jurul său și notează exact ceea ce vede, cu obiectivitatea unui cineast care ar filma de dimineața până seara, tot ceea ce se petrece pe stradă, în fabrici, în locuințe. Scoase din anonimatul existenței cotidiene și aduse în prim-plan, secvențele respective își dezvăluie dramatismul latent, care este însuși dramatismul vieții”, „principalul scop al lui Nicolae Țic îl constituie nu atât construirea de personaje memorabile, cât investigarea vieții sociale.”, „un suflu verist al cărții”.

• [„Flacăra”, nr. 35] Adrian Păunescu publică poezia *Blestem trădătorului*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu prezintă volumul lui Virgil Gheorghiu, *Cântece finale de faun*. ■ Dan Zamfirescu scrie *Creatorul – sinteză a timpului și poporului său*: „Ceea ce pierde cu rapiditate epoca noastră într-o anumită parte a lumii este tocmai forța reprezentativă, sintetizatoare, cuprinzătoare, a talentului sau geniului, acea calitate supremă care, după opinia lui Goethe, determină adevărata și marea poezie: «Atâta vreme cât un poet nu exprimă decât propriile sale sentimente subiective – spunea Goethe – el nu își merită numele dar din clipa când știe să-și asume lumea și să o exprime, el este

poet!». Procesul acesta de «asumare a lumii», care pleacă de la asumarea destinului poporului propriu până la asumarea chestiunilor fundamentale ale umanității unui timp, uneori unei întregi epoci sau unui întreg ciclu istoric, a dat măreția artei și funcția vitală, pentru societate, a marilor creatori rămași în panteonul umanității: Acești creatori, care au fost «suflet în sufletul neamului lor» și uneori au reușit să devină conștiința de sine a lumii, ne apar, la o atentă cercetare, a fi tocmai rodul suprem al întâlnirii unicității geniului cu vasta, clocoțitoarea, înfinit de bogata realitate colectivă în mijlocul cărora s-au zămislit. Dacă este absurd să încerci a-i explica exclusiv prin determinismul acestei realități, făcând abstracție de acel fenomen specific numit talent sau geniu, este tot atât de absurd a-ncerca să înțelegi «misterul» dimensiunilor gigantice pe care le-au atins aceste plante umane, fără să cauți la pământul în care și-au înfipt rădăcinile și din care și-au tras seva. De aceea toți marii creatori, au fost reprezentativi, fără a rămâne mai puțin unici, și irepetabili în individualitatea lor. [...] Un proces de pipernicire a culturii, ca sub imperiul unui morb necunoscut, a început să submineze astfel toate domeniile creației artistice. Proces la capătul căruia am ajuns în epoca noastră, când muzica este golită de muzică, pictura de pictură, literatura de literatură, și în locul lor apar ciudate fantome descărnate, jucând pe pereți goi ca după un cataclism. Se vorbește chiar de «moartea artei» și se pune la îndoială rostul unei culturi care nici nu mai este cultură. Un proces de strangulare a arterelor prin care circula cândva sângele cald ce pulsa în tâmpilele unui Dante, Shakespeare sau Bach, o suspendare a acțiunii acelei forțe de gravitație care sorbea neconținut din mărire de amar ale geniului popoarelor, pe acei «oameni aleși» sau «dăruiți» cum le zicea poporul nostru. În locul lor, o lume de «creatori» cu creierii uscați, cu gesturi dezarticulate, cu limbaje încifrate spre a nu dezvălui vidul de substanță umană, pare să ia locul, în secolul nostru, pădurii de genii care a «climatizat» din cea mai adâncă antichitate până aproape de noi existența umană. Și toată această gălăgioasă turmă în care numai ochiul foarte exersat mai ajunge să deosebească o individualitate de alta, proclamă sfidător, ca pe condiție a artei, non-accesibilitatea ei, «aristocratismul» și caracterul restrâns al difuzării ei. Infirmitatea este ridicată la rang de principiu, de lege. [...] Criza epocii noastre este de fapt criza unui anumit tip uman, generat de o anumită civilizație, creată și ea de o anumită orânduire, bazată pe exaltarea individualismului competitiv și agresiv și guvernată de legea lui homo homini lupus. Numai un nou tip uman, concretizat și «cultivat» de o cultură având în centrul ei alte valori, poate promova în lume un alt climat. Problema culturii contemporane, a tipului de om pe care ea îl propune umanității, este deci o chestiune vitală, și a atrage atenția asupra acestui fapt, a opune un veto categoric tuturor curentelor ce urmăresc smulgera omului de cultură din comuniunea cu aspirațiile vitale ale colectivității, a fost sensul major al frazelor în care secretarul general al partidului, redefinind condiția culturii, ne-a reamintit totodată că ea se înscrie în marea noastră tradi-

ție, de totdeauna”. ■ În *Cronica literară*, George Arion prezintă romanul lui Ion Lăncrănjan, *Suferința urmașilor*: „În noul său roman Ion Lăncrănjan poposește, ca și altă dată, în lumea țărănească pe care o cunoaște atât de bine încât nu-i străbate numai drumurile știute de toți ci le calcă și pe cele ascunse vederii. Suferința urmașilor amintește întâmplări și din scrieri anterioare ale autorului – *Cordovanii*, *Drumul câinelui*, *Caloianul* – tocmai pentru a alunga orice umbră de îndoială că n-ar fi vorba despre același domeniu de investigație. Desființând hotarele dintre teritoriile prezentate în cărțile sale, scriitorul nu a creat impresia unui ținut copleșitor prin dimensiunile lui ci a sugerat complexitatea de probleme cu care se confruntă umanitatea descrisă de el. *Suferința urmașilor* este poate cea mai ambițioasă creație a lui Ion Lăncrănjan, concepută ca o epopee închinată țăranimii românești, de la începuturile ei și până astăzi. Scriitorul reînvie în manieră proprie pagini emoționante din istoria neamului – răscoala de la Bobâlna, răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan, sau eroi ca Avram Iancu, urmărește prin veacuri viața unui sat din Ardeal, Dârja, pentru a explica o clasă socială, modul ei de a da replici la evenimente. Romanul își desfășoară acțiunea în special după cel de al doilea război mondial, când satul românesc trece prin transformări spectaculoase și câteodată, prea rapide, captivante dar și dramatice, care sfărâmă vechile structuri, unele făurite în sute de ani și formează altele, adecvate unei noi epoci, revoluționare, antrenând în mecanismul său oameni capabili să-l domine dar și pe alții sortiți pieirii în mișcarea aceasta uriașă și necesară”. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (25)*, Octavian Paler publică *Amintindu-mi de Rousseau*. □ Claudiu Iordache publică poemul *Mic tratat de pictură naivă*, iar Mara Nicoară poezia *Transilvania*. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică *Fabula unui dosar*.

● [„**Orizont**”, nr. 35] După poezie este adusă „critica în actualitate”, ca temă generală a numărului; iar cele câteva luări de poziție, analizează fiecare o carte de critică. Astfel, Cornel Ungureanu comentează cartea lui Mihai Ungheanu, *Lecturi și rocade*, despre care scrie: „Promovând stilul buldozer în acțiunile sale, trecând cu o consecvență rară peste tot ceea ce împiedică o acțiune, Mihai Ungheanu a nedreptățit, poate, idei și autori. I s-a reproșat de foarte multe ori absența spiritului de finețe. Pe drept cuvânt i s-au adăugat între păcate neglijențele stilistice, campaniile lipsite de mlădiere. Între criticii importanți de azi, Ungheanu ni se pare însă a fi unicul care încearcă să recupereze direcții culturale lăsate în umbră, să redescopere nume și idei pe care o prea mare jovialitate a stilistilor le-au pus în umbră.” ■ Cel de-al doilea cronicar, Ion Maxim, se ocupă amănunțit de opera de critică și istorie literară a lui Mircea Zăciu (articolul *Criticul Mircea Zăciu și nostalgia poeziei*), de la debut până în actualitate: „Activitatea lui Mircea Zăciu pendulează între critică și istorie literară, accentul căzând, poate, pe ultima direcție. Interesat de întregul spațiu literar românesc, cu o aplicație specială spre cel transilvănean, actul istorico-literar se îndreaptă mai ales spre trecut [...]“ ■ Adriana Babeți îl aduce în

atenția cititorilor pe criticul Al. Călinescu, într-un articol intitulat *Perspective critice*, un critic ieșean având „subtile virtuți de analist”, posedând „o dinamică proprie a ideilor puse în spectacol” și încercând o „continuă perfecționare a instrumentelor critice” în încercarea de a fi sincron, prin metode și limbaj, cu actuala etapă a criticii europene. ■ În fine, Alexandru Ruja fixează în câteva repere literatura critică a lui Virgil Ardeleanu: „Virgil Ardeleanu observă literatura cu un ochi critic. [...] Folosirea vehementă a negației nu-l împiedică pe Virgil Ardeleanu să comenteze și nuanțat, descoperind sensuri greu observabile la o primă lectură, numind afinități cu alte opere din literatura română și universală. Stilul atrăgător înlătură tenta de forțare a legăturilor. [...] Indiferent de opțiuni, de adeziuni ori respingeri, nu se poate să nu remarci în activitatea lui Virgil Ardeleanu independența și fermitatea unui drum critic.” (articolul *V. Ardeleanu. Fermitatea opiniei critice*). ■ În cadrul „proiectului de istorie a poeziei române contemporane”, Eugen Dorcescu îl propune pe Petru Sfetca, realizând o mică descriere tematică, simbolică și laitmotică a liricii acestuia (așa cum transpare din placheta *30 de poeme* – C.R., 1973). ■ G.I. Tohăneanu se lansează în analiza sinonimiei morfologice, a ceea ce profesorul Theodor Hristea numește „sinonimie afixală” (cum sunt, de exemplu, *in-* și *ne-*; *intraductibil* și *netraductibil*, amândouă prefixele având valoare privativă, negatoare) (articolul *Sinonimia morfologică*). □ Proză de Vasile Andru. ■ Ion Arieșanu îl prezintă, la rubrica de „creație poetică” pe poetul Ion Căliman. ■ Margareta Gyurcsik o prezintă pe scriitoarea Anne Philipe (fosta soție a lui Gérard Philipe), din al cărei roman *O vară lângă mare* traduce un lung fragment.

• [„România literară”, nr. 35] Sunt prezenți cu versuri Constanța Buzea și Florin Costinescu, alături de un grupaj din lirica vietnameză. Publică texte în proză Geo Bogza și Georgeta Horodincă. ■ Redacția publică pe prima pagină un editorial cu ocazia oferirii lui Nicolae Ceaușescu de către Uniunea Scriitorilor a unui volum colectiv (intitulat *Președintelui țării. Omagiul scriitorilor din România*) în ajunul celei de-a 34-a aniversări a eliberării de sub fascism: „Scriitori din toate generațiile, concretizând prin cele 157 de semnături o autentică hartă literară a patriei – români, maghiari, germani și de alte naționalități –, manifestă prin arta cuvântului de vibrantă cinstire devotamentul lor întru cele mai nobile idealuri ale devenirii umane pe care le însumează personalitatea de excepționale însușiri sărbătorită la 26 ianuarie 1978 de întregul nostru popor, sărbătoare care a polarizat și atâtea mesaje omagiale de pe toate meridianele globului. Căci – cum scrie prefațatorul volumului în numele breslei scriitoricești – este o cinste și o mândrie pentru poporul român că a putut da lumii un strălucit om politic, o eminentă personalitate a vieții internaționale...” ■ În *Unitatea discursului literar*, Nicolae Balotă interoghează noua tendință de estompere a limitelor dintre genurile literare. Acesta conchide că fenomenul nu poate fi decât benefic pentru literatură: „O sursă importantă a înnoirilor rezidă în descoperirea comunicărilor multiple între diversele forme ale discursului

literar. Nu este vorba despre a hibrida unele modalități existente, dar conjugarea «poeticului» și a «prozaicului», «eseizarea» unor ficțiuni literare, «dramatizarea», «poematizarea» altora produc nu hibrizi, ci noi sinteze artistic-literare. Ne îndreptăm spre un nou clasicism? Nu cred că – exceptând pe unii epigoni – ar mai putea să apară în epoca noastră vreun neoclasicism oarecare, după cum nu cred că trăim o eră a răsturnărilor spectaculoase. În fața noastră – dacă vederea nu ne înșală – se întinde un spațiu propice mai curând soluțiilor de echilibru, marilor construcții echilibrate, decât răsturnărilor violente de perspectivă. Un *magnum opus humanum*, în care ne simțim angajați, ne stă în față. [...] Unitatea redescoperită a discursului literar nu e decât un spațiu al infiniteilor posibilități în care se poate desfășura zidirea”. ■ În secțiunea *Confruntări*, sunt reunite articole despre câteva romane românești contemporane. Cornel Ungureanu explorează ciclul romanesc *Rădăcinile sunt amare* de Zaharia Stancu în articolul *Zaharia Stancu – timp, contratimp*: „*Rădăcinile sunt amare* este o carte model (amintirile jurnalistului!), dar și un ciclu romanesc care «tratează» gazetărește o seamă de eveniment; ambițiile scriitorului sunt enorme, cartea trebuind să fie, nemărturisit, o cronică a României; romanul-frescă îl ispitise și pe Zaharia Stancu, scriitor lipsit de vocația construcției, eminent narator, dar nu arhitect în cărțile sale: romanul total spre care năzuiește se va prăbuși odată cu volumul al cincilea. Asta nu înseamnă că în acest ciclu romanesc ce premerge, ca structură, *Delirul și Incognito*, nu putem verifica o seamă de trăsături ale narațiunii lui Zaharia Stancu; câteva dintre trăsăturile lui Darie – schițate până acum – se îndeplinesc cu altele, completând un portret deja știut cu «portretul artistului în tinerețe». Structurile și superstițiile narrative ale romanului popular primesc o imagine mai clară”. ■ În *Un roman al duratei interioare*, Aurel Sasu identifică două planuri semantice în romanul *Rug și flacără* (Dacia, 1977), de Eugen Uricaru, și o evidentă preocupare pentru trăirile lăuntrice: „În limitele povestirii, spațiul este închis, fără posibilitatea de a se dezvolta decât în sensul dezvoltării conștiinței de sine, cuvântul aspiră la o captivitate a jocului, aparențele, incertitudinile, îndoielile sfârșesc într-o universalitate a gândului. Există în acest volum de o stranie frumusețe un sens manifest și altul ascuns (parabolic), unul ce ține de mișcarea și de limitele istoriei și altul de o detașare ironic melancolică și de o entuziastă acceptare a visului. Limbajul e adeseori aluziv, cuvântul are capcane, semnificația totului e risipită în pagina tipărită și ceea ce pare a fi repetiție (aluzie) e o reîntoarcere voită la demnitatea inițială a temei și a ideii”. ■ Fănuș Băileșteanu analizează în detaliu romanul *Te Deum la Grivița*, de Paul Anghel, în articolul *Istorie și destin*: „Paul Anghel meditează acut asupra destinului și istoriei naționale într-un roman savuros, plin de culoare și mișcare, și pictează sau evocă cu har memorabile personaje într-un incitant roman de idei, eseistic aproape, care, alături de cel anterior, sporește interesul anunțatului ciclu”. ■ Șerban Cioculescu evocă emoția reîntâlnirii, în luna iulie 1978, cu Mircea Eliade, după mai bine

de 38 de ani (ultima întrevvedere având loc în 1940): „Scrișul, pentru Mircea Eliade, era și a rămas viața la puterea a doua, indiferent dacă iscoditorul nesățios urmărea tainele vieții sufletești colective sau își sonda propriile experiențe morale ori acelea ale personajelor sale. Un mare pasionat, da, acesta este Mircea Eliade, care prin voință și energie și-a învins complexele de inferioritate ale unei adolescențe frământate, a știut să-și împartă timpul, între călătorii, lecturi, meditații și cercetări, să și-l fructifice prin atâtea și atâtea opere literare și științifice, ca să treacă răsrucea vârștei de 70 de ani, încărcat de onoruri, dar nesufocat de fumigațiile lor...”. Menționând o viitoare editare a unor lucrări științifice ale lui Eliade în România, Șerban Cioculescu recomandă publicarea, înaintea acestora, a volumului de *Amintiri*: „acum că se inițiază editarea, la noi, a mai multor cărți științifice ale lui Mircea Eliade, sunt de părere că înaintea celor literare este cu totul indicat să apară această carte de *Amintiri*, în care văd un veritabil epos al efervescenței spirituale, adolescențină și tinerească”.

■ În *Pasiune și rigoare*, Mircea Iorgulescu realizează un portret al criticului Mircea Zăciu și o caracterizare a operei acestuia cu ocazia împlinirii vârștei de 50 de ani: „Dacă este adevărată – și nu o vom contesta noi – afirmația călinesciană după care «obiectivitatea criticii constă nu în faptul existenței unui principiu sigur de judecată, ci în prezența permanentă a ideii de valoare artistică», atunci Mircea Zăciu este neîndoios un critic obiectiv; mai mult, acceptând posibilitatea de a cântări comparativ o însușire rară și a cărei prezență, în fond, este hotărătoare pentru o îndeletnicire la fel de amenințată ca și alte profesii intelectuale de uitarea datoriilor care trebuie împlinite, a deontologiei specifice, s-ar putea spune că este unul dintre cei mai obiectivi critici contemporani”.

■ Nicolae Manolescu realizează o amplă analiză a operei lui Perpessicus în *Arta critică*, pornind de la publicarea volumului 8 din *Opere* (sub îngrijirea lui Dumitru D. Panaitescu, Minerva, 1978). Perpessicus nu este, în viziunea sa, un critic care limpezește și dezvăluie, ci unul care învăluie: „Dacă un critic (și cu atât mai mult un cronicar) este un clarificator de valori, Perpessicus înfățișează cazul opus, al celui care, în loc să dezvăluie, învăluie. Politețea lui nu e pur și simplu o metodă de a eluda obiecțiile, ci una de a le ambala spre a le face mai suportabile. Nuanțând la infinit, retractând, ocolind, el spune totuși ce are de spus. Și știe să fie malițios, ironic, deși nu pare”. Definitorie pentru atitudinea criticului față de literatură nu este dragostea, ci admirația, mască ce nu reușește să ascundă întru totul o profundă dezamăgire: „Politețea lui amabilă izvorăște dintr-o resemnare; nu din incapacitate selectivă, dintr-un gust apt să se plieze la nesfârșit, nici prin nevoia nediferențiată a admirației. Există la Perpessicus o strategie a admirației, mai curând decât o iubire nețărnută față de literatură, sub care se ascund luciditate și spirit critic, poate și un secret scepticism. Autorul *Mențiunilor* nu e un jubilat sincer, când citește pe un Dem. Psatta sau pe un Petru Șerbănescu, ci un dezamăgit ce se complace în jocul plin de primejdii al elogiului fals. El nu e un critic amabil, ci unul ceremonios;

iar ceremonia criticului seamănă cu eticheta principiilor: e o formă, nu un conținut”. ■ Conform lui Augustin Pop, *Baladele Arborei* (C.R.) de Stelian Gruia „încearcă să inventeze straturile arhaice, obscure, enigmatice, de sensibilitate ale unei colectivități”. ■ Lucian Raicu remarcă transparența dublată de profunzime a versurilor lui Marius Robescu din placheta *Spiritul însetat de real* (C.R., 1978): „Luminoase ca înfățișare, transparente fără ambiguități pe al căror efect să conteze, poemele lui Marius Robescu se deschid totuși spre un plan de adâncime, cu nuclee dense de înțelesuri, greu de tradus într-un limbaj de noțiuni, desfăcut de cel esențial poetic”. ■ Sorin Titel semnalează apariția monografiei *A.S. Pușkin* de Tatiana Nicolescu (Albatros, 1978). ■ Dana Dumitriu subliniază sensibilitatea narativă de care dă dovadă romanul lui Costache Olăreanu, *Confesiuni* (C.R., 1978), precum și rafinamentul umoristic: „Romanul este scris cu o remarcabilă sensibilitate de povestitor, cu umor rafinat și cu relevantă reflexivitate, atingând fără ostentație, cu o subtilitate deosebită probleme spinoase ale biografiei noastre colective, și conturând un personaj plin de vervă, înzestrat cu ironie neliniștită și neliniștitoare, pentru care memoria și fantezia sunt două noțiuni complementare”. ■ În *Starea criticii (III)*, Laurențiu Ulici se oprește asupra studiului *Ares și Eros* (Junimea), de Daniel Dumitriu: „Fără îndoială în Daniel Dumitriu avem un excelent critic de poezie, ponderat în atitudini, subtil în interpretări, personal în expresie. Aș vrea să cred că specializarea nu înseamnă în cazul său o îngrădire”. ■ Ana Blandiana semnează textul *Impresii*. ■ În secțiunea *Sport*, Fănuș Neagu publică proza *Dimineața ne plimbăm ca să fim liberi după-amiază*.

● [„**Tribuna**”, nr. 35 (1132)] Ion Vlad semnează *Studii filologice*: „Contribuțiile universitarilor confirmă, în general, premisele și principiile cercetării filologice credincioase textului, explorării documentului de istorie literară, investigării unor teme și domenii pentru care sunt justificate revizuirile, lecturile fidele, întemeiate pe consultarea unei bibliografii solide și totdeauna autorizate. Ar fi greșit dacă am crede că studiul filologic rămâne definitiv tributار unor criterii de mult statuate; nevoia revizuirilor exprimă, direct sau indirect, aspirația spre noi interpretări și spre extinderea teritoriului cercetat”. ■ Mircea Vaida semnează *Cai sălbatici la Hollywood*, o prezentare a volumului *Un caz de iubire la Hollywood* de Vasile Rebreanu (Dacia, 1978): „El unește sub specia povestirii – reportajul, eseul, poemul, sau, drama. E nu numai o experiență estetică, ci un mod surprinzător prin originalitate, de înțelegere a Americii, a vieții înseși”. ■ Maria Vodă-Căpușan publică *Magnum mophtologicum*: „Aici se naște absurdul modern, în această criză a limbajului și dincolo de el a sintaxei universului, a ordinii și alcătuirii sale în dialogul între lucruri și cuvinte, dintre real și verbal, criză ce se prefigurează deja în lumea carageliană, adevărat *Magnum mophtologicum*, pentru a relua însăși formula creatorului, și explodând apoi cu toată violență și agresivitatea la Ionescu sau Borges”. ■ Andrei Marga scrie despre *Știință și reflecție*. ■ A.I. Brumaru scrie despre *Aparta-*

*mentul 13*, piesa lui Emil Poenaru: „Fiind o narație de evenimente, cu accent pe teza noțională (tribulația și resurecția morală), dramaturgia piesei *Apartamentul 13* e oarecum deficitară: nu însă în latura dialogului (pornit iute, lesnicios, derivat de destule ori – fapt pozitiv! – din acțiune), cât a gradăției de aspecte în tipologie și a motivației unor momente din discursul dramatic, cu rol de a le deschide în ordinea necesară (și firească în teatru) a succesiunii”. ■ Dr. Harald Thun publică a doua parte a textului *Un roman multidimensional*, despre romanul lui Günter Grass, *Calcanul*: „În final, ne rămâne o capodoperă pe ale cărei fețe ricoșează, chiar și încercările de denigrare ale unor critici literari”. ■ Din *Prezențe românești* reținem: „Experiența lectoratului de limbă română la Universitatea franceză Jean Moulin, Lyon, III, a profesorului clujean Ioan Baciuc a dus la publicarea recentă a unui *Précis de grammaire roumaine* (Lyon. Edition L’Hermes, 1978, 111 p.) de un remarcabil nivel științific. Trebuie precizat că este vorba de singura lucrare de acest gen din ultimele decenii scrisă de un român, publicată în străinătate pentru străini de către o editură străină. \* Tot un lector clujean. Ioan A. Popa (Aarhus, Danemarca) publică studiul: *An early account of the surrealist movement*, în «(Pre)Publications», Romansk Institut, Aarhus Universitet (nr. 38, Fevr. 1978, pp. 3-18). Se analizează lucrarea lui Peter Neagoe, *What is surrealism* (Paris, 1932) în cadrul legăturilor autorului american de origine română cu mișcarea suprarealistă internațională condusă de Andre Breton. Se publică și o scrisoare inedită a scriitorului francez (10 mai 1932) adresată criticului său de peste ocean. \* Un alt lector român, N. Rață (Saint-Etienne, Franța) colaborează cu un studiu: *La littérature roumaine et le fantastique*, în culegerea *Travaux comparatistes*, édités par Lucette Desvignes (Saint-Etienne, 1978, pp. 111—116). Această contribuție este urmată de versiunea franceză a «nuvelei fantastice» a lui Vasile Voiculescu, *Le pêcheur Armin*, tradusă de același autor (pp. 117—133), una din foarte puținele traduceri franceze din opera scriitorului român. \* Adrian Marino colaborează cu câteva studii și articole de teorie literară și literatură comparată în recente publicații străine de specialitate: *Rumanien in der internationalen Literaturwissenschaft. Vier neue fremdsprachige Fachzeitschriften für westliche Interessenten, in Südosteuropa – Mitteilungen* (München, R. F. G., 1/ 1967, pp. 65-70), o prezentare critică a revistelor: «Cahiers roumains d’études littéraires», «Synthesis», «Romano-Arabica», «International Journal of Rumanian Studies»; «L’avant-garde», «La poésie et l’image poétique», în «Cahiers internationaux de symbolisme» (Mons, Belgia, no. 33—34, pp. 49—59); *Toward a Definition of Literary Genres*, în: «Yearbook of Comparative Criticism», VIII, *Theories of Literary Genre* (U.S.A., The Pennsylvania State University, 1978. pp. 41-56); *F.T.M. in Romania*, în: «Futurismo-Oggi», 5-6, maggio-giugno 1978 (Roma; analiza vizitei lui F. T. Marinetti la București, în mai 1930, și legăturile sale cu avangarda română). \* Marin Sorescu publică un fragment din romanul său *Trei dinți din față*, în re-



vista iugoslavă de limba română «Lumina», nr. 5/ 1978 pp. 27-37. \* Ultimul din «Cahiers des amis de Panaït Istrati» (nr. 10, iunie 1978) continuă publicarea unor texte inedite, pagini uitate și variante ale operei romancierului român: prima versiune a prefeței la *Adrian Zograffi, Ma Croyance, Quelque chose de meilleur, de plus humain*. Tot Al. Talex reactualizează, în traducere franceză, și articolul lui Mircea Eliade, *Destinul lui Panaït Istrati*, («Vremea», 25 august 1935). Alte materiale contribuie la scoaterea din uitare sau la «ieșirea din purgatoriu» a unor aspecte controversate ale operei și activității lui Panaït Istrati cărui i se consacră și un viitor colocviu internațional (Nisa, 10-15 decembrie 1978) organizat de Marcel Mermoz (președintele societății *Les Amis de Panaït Istrati*), Al. Talex și *Muzeul Literaturii Române*, din București. \* Activitatea de traducătoare de literatură polonă în limba română a profesoarei Elena Lința (Catedra de limbi slave, București) este evocată în revista «Nouvelles publications polonaises» (Nr. 5/ mai 1978, p. 30)”. ■ Versuri semnează Ion Mărgineanu (*Cânt*), Marin Sorescu (*Sybilla din Cumae; Așteptare; Culege cu altă literă; Ardem etape*), Victor Tornyopol (*Până la tine; Ficțiune; Carbon; Odalisca; Ca o spirală*) □ Al. Gurgheanu revine la *Carnet cu Aluviuni*. □ În rubrica *Umor citim Sunt de acord...* de Cornel Udrea.

[AUGUST]

• [**„Albina”, nr. 8**] Numărul, colorat în roșu aprins, este închinat zilei de 23 August, „ziua istorică de acum 34 de ani”. Alături, Emilia Iercoșan, țărancă scriitoare din comuna Șilindia, jud. Arad, semnează o *Odă iubitorului conducător, tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Ținând isonul, Ion Bănuță semnează tableta *În ochii mamei*, mama fiind asimilată țării. □ Pagina de istorie păstrează tonul omagial, publicând articole de Dumitru Almaș (*Slavă lui 23 August*), Ștefan Popescu (*Omagiu*) și poezia lui Dumitran Frunză, *Țară de izvoare*. □ Pagina de literatură găzduiește un fragment din *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, versuri de Mihai Beniuc (*Despărțire de o garoaifă roșie*) și Cezar Stegaru (*Țară de legendă*), precum și prezentarea lunară a lui Hristu Cândroveanu, intitulată de această dată *Secțiunea de aur*, fiind închinată poetului Vasile Nicolescu: „Cărțile lui, acelea care îl conturează distinct în literatura noastră de azi, sunt cu deosebire *Poeme, Parabola focului, Clopotul nins* și, firește, *Secțiunea de aur* [...]. Aici se află zăcămintele aurifere ale poetului [...]” □ Versuri scrise de elevi și învățători, arondate festivalului Cântarea României, se regăsesc la pagina *Școala și familia*.

• [**„Amfiteatru”, nr. 8, responsabil de număr M.N. Rusu**] Se deschide cu poemul *August* de Al. Andrițoiu și un *Cântec despre nașterea lui Avram Iancu* de Ioan Morar. Alte versuri: *Passionaria* Stoicescu, *Patrel Berceanu*, *Elena Ștefoi*, *Liviu Pendefunda*. ■ Cronica literară a lui M.N. Rusu prefătează vol VII al ediției de *Opere Mihai Eminescu – Proza literară* (Ed. Academiei R.S.R., 1977, studiu introductiv de Perpessicius, ediție critică îngrijită de un

colectiv de cercetători de la M.L.R.: Petru Creția, Dimitrie Vatamaniuc, Anca Costa-Foru, Eugenia Oprescu; colaboratori externi – Dumitru D. Panaitescu și Amita Bhowse, volumul fiind însoțit de prefața *Perpessicius și romanul ediției integrale a operei lui Eminescu*, semnată de Al. Oprea). M.N. Rusu insistă pe o proză mai puțin discutată până atunci, *La curtea cuconului Vasile Creangă* și pe intuiția lingvistică a lui Eminescu din *Sărmanul Dionis* („lexicul arhaic”), unde, anticipându-l pe Blaga, se realizează un model posibil al spațiului românesc: „Eminescu caută prototipul, «arătarea stereotipă», indiferentă la modificările neesențiale, iar Blaga același lucru, dar numindu-l *spațiu matrice*... Astfel, afirmând că unicitatea spațiului românesc s-a născut la sat, Eminescu face ca o intuiție culturală, filosofică să fie hrănită cu un material lingvistic încărcat de istorie. Iată, în concluzie, protoistoria satului și spațiului matrice românesc cuprinsă în câteva rânduri ce trimit direct la paginile lui Blaga din *Spațiul mioritic*... Nu cunoaștem în literatura română de până la Eminescu o pagină mai strălucită decât aceasta, privitoare la centrul vieții pământului, care este satul (și peisajul etern), românesc. De fapt, din această matrice s-a născut proza română de după Eminescu.” ■ Documente inedite prin intermediul lui George Potra – *Revoluția de la 1848, Nicolae Bălășescu către Heliade-Rădulescu*. ■ *Poezie chineză contemporană* – traduceri de Al. Andrițoiu și Constantin Lupeanu. □ Un fragment de roman de Teodor Bulza: *Delegatul și monitorul oficial*. □ Un articol filosofic despre Marx și Adorno semnează Mihai Milca, în *Umanismul revoluționar – modelatorul activ al conștiinței culturale*. ■ György Mandics vorbește despre „sistemul ideatic” în *Joc secund* de Ion Barbu. ■ Ioan Buduca realizează o trecere în revistă a situației prozei istorice românești, în *Roman și istorie*: „Ultimul deceniu literar este marcat de o puternică revitalizare a romanului... de la acel «an al romanului» care a entuziasmat o critică nu tocmai lipsită de generozitatea unei naivități necesare au trecut zece ani și se pot contura liniile unei evoluții... Romanul este specia care prin excelență poate surprinde adevărul condiției omului față cu istoria și s-a impus (ca specie reprezentativă și ca expresie artistică a clarificărilor conștiinței critice) și pentru că literatura contemporană se află în faza unui dialog, încă dramatic și fecund, cu istoria. «Explozia lirică» care a marcat deceniul trecut a fost favorizată în condițiile în care conștiința estetică își recâștiga libertatea față de societate și în condițiile, consecutive, în care libertatea socială favoriza contemplarea pură a libertăților autologice ale ființei și ale spiritului poetic. Generația lui Nichita Stănescu însă nu a depășit *criza tautologiei* excelând într-o poezie a poeziei care apare acum, iată, o criză cerându-și soluțiile – în vreme ce romanul pare a-și fi depășit criza narcisiacă aflându-se într-o altă mult mai fecundă: aceea a asumării istoriei și umanului.” Buduca trasează cele trei etape ale dezvoltării romanului românesc șaptezecist (mergând pe teza *cât adevăr, atâta artă și câtă artă, atât adevăr*), termenul de *etapă* fiind unul didactic nu strict cronologic: 1. Etapa reconstituirilor reportericești-românești, cuprinzând

romanul-hibrid, neo-idilic – Platon Pardău, Dinu Săraru; 2. Etapa romanului polemic, ce ia forma parabolei – *Nebunul și floarea* de R. Guga, *Princepele, Bunavestire*; 3. Etapa „umorului” ce se întoarce la Caragiale, de exemplu în romanele lui George Bălăiță – *Lumea în două zile, Ucenicul neascultător*, depășind cumva direcția ironică dusă în stadiu extrem prin *Bunavestire* (și implicit etapa intermediară/ puntea de legătură între stadiul 2 și 3 al romanului contemporan, marcată de *subiectivismul intelectualist* ce și-a atins criza în romanele lui Ivasiuc, de *realismul ironic* care s-a autoironizat până la a se institui în propria sa criză, în amintitul *Bunavestire*, de *realismul relativist* care s-a dezvoltat în ciclul lui D.R. Popescu etc.; toate sunt armonizate acum în umorul fundamental al romanelor lui Bălăiță, umorul fiind atitudinea «blând înțelegătoare» față de istorie și singura posibilă – deci *viziunea*). „Atingând punctul cel mai înalt în romanele lui Bălăiță, viziunea contemporană a istoriei se angajează efectiv în istorie, depășindu-și distanța ironică față de ea, depășind viziunea pur acuzativă, dar și viziunile esopice, obiectiviste sau idilice și incorporându-le în același timp sub semnul totalizant al umorului. Este a treia etapă a romanului românesc contemporan (**n.b.** cea actuală și „recomandată”), care dă măsura unei noi forme a libertății creatoare și a unei noi valori a romanului, care îl poate da pe Caragiale al genului.” ■ Ion Cristoiu lansează un nou serial despre cazurile anilor '40: *Propunere pentru o posibilă Istorie a literaturii române contemporane – Semnificațiile unui eveniment literar: premiile Academiei (1949) – I*: „La 22 martie 1949, în cadrul unei ședințe solemne, sunt acordate Premiile Academiei *pentru activitate științifică, literară și artistică*. Evenimentul depășind cadrul vieții literare, analiza câtorva din elementele sale – modalitatea de instituire, proporțiile acordate evenimentului, selecția operelor, ecoul în presă – ne oferă posibilitatea de a evidenția mai largi semnificații pentru momentul istoric și literar respectiv. Printre bogatele semnificații ale evenimentului se numără și următoarea: acordarea premiilor AR reprezintă în practica politicii culturale a momentului triumful creării condițiilor materiale adecvate ca instrument de stimulare a creației.” (vezi și părțile II și III din nr. 9 și 10, sept.-oct. 1978). În numerele următoare („episoadele” IV și V) I. Cristoiu pune în discuție și o altă semnificație a Premiilor: transformarea directă a evenimentului literar în eveniment politic, a succesului literar în succes social, a *scriitorului-personalitate* în *scriitor-fruntaș*. Dintre cele 15 premii stabilite în Adunarea generală a Academiei din 18 martie 1949 și decernate în Ședința solemnă din 22 martie, 5 aparțineau literaturii: *Premiul George Coșbuc (poezie)* – Radu Boureanu pentru *Sângele popoarelor* și Maria Banuș pentru vol. *Bucurie*; *Premiul Ion Creangă (proză)*: Eusebiu Camilar pentru vol. I al romanului *Negura*; *Premiul I.L. Caragiale (dramaturgie)* – Mihail Davidoglu pentru *Omul din Ceatal* și *Minerii* respectiv Mircea Ștefănescu pentru piesa *Rapsodia țiganilor*; *Premiul C. Dobrogeanu-Gherea (critică literară)* – prof. univ. dr. I. Vitner pentru întreaga activitate desfășurată; *Premiul Al. Sahia (pu-*

blicistică) – revistei „Contemporanul” pentru întreaga activitate desfășurată. ■ *Jurnal de cărți* adună câteva recomandări: în *Poezia politică*, B.(uduca) Ioan abordează volumul lui Adrian Păunescu, *Poezii de până azi*, B.P.T.: „Adrian Păunescu reprezintă cazul cel mai puțin orgolios al poeziei noastre de azi; o damnare provocată nu în infernul ideii, ci în infernul numit ceilalți. Orgoliul său adevărat este o umilință care umanizează omul și poezia... Păunescu ar semna oricând o declarație de reabilitare a lui Coșbuc și Alecsandri ca mari poeți, deși ar ști prea bine că marele poet al limbii române este Eminescu. Tot așa cum în poezia contemporană marele poet al limbii române și al limbajului poetic este Nichita Stănescu, prin care limba poetică românească... se află într-o a treia ipostază istorică a sa, după *eminescianism* și *arghegianism*. Dar după revoluția poetică *nichitastănesciană*, poezia a intrat în criza tautologică pe care Păunescu a numit-o «cântec despre instrumentele cântecului», propunând soluția nu a unor noi instrumente, ci a unui nou orgoliu al poeziei, de fapt o reînțoarcere la izvoarele pașoptiste, pre-eminesciene ale poeziei noastre și o depășire prin regresivitate a tautologismului modern ironic și livresc... Păunescu e modern și contemporan cu modernitatea, reîntorcând poezia la atmosferă și deturnând-o de la starea de «stare» la starea de «sens»“; Maria-Ana Tupan, în *Antropologismul liric*, se referă la placheta lirică *Munții* de Lidia Stăniloae; Radu Călin Cristea prin *La vie en rose* analizează volumul lui Șerban Foartă de la Ed. Facla, *Simpleroze*; C. Tuchilă în *Romanul complementar* laudă ultimul roman al lui Francisc Păcurariu, *Timpul și furtunile*, Ed. Eminescu; Radu Săplăcan în *Grafomanie demolează!* „*decomandă*” (nu recomandă) volumul lui Constantin Crișan, *Confesiuni esențiale*, C.R., 1977, autorul fiind numit „simpativul grafoman”; C. Hârlav găsește *O exegeză nouă* în *Opera lui I.L. Caragiale* de Mircea Tomuș, Ed. Minerva, seria Universitas, 1977, „o monografie temeinic edificată”.

● [„Cinema”, nr. 8] Numărul se deschide cu articolul omagial intitulat *O pagină de măreață epopee: 23 august 1944 – 23 august 1978*, redacția exprimându-și adevărată și citând din expunerea făcută de Nicolae Ceaușescu în fața activului central de partid la 3 august a.c., problemele culturii și artei aflându-se și ele în „raza de investigație pe care secretarul general al partidului nostru a întreprins-o”: „După cum se știe, există în lume, și nu de ieri, de azi, o serie de teorii și pretenși teoreticieni care rezervă oamenilor de litere și cultură rolul de «aleși», un fel de «modele» pe care societatea ar trebui, conform acestor opinii, să le urmeze exemplul, ca și când acești «aleși» (aleși de cine?) ar deține vreun monopol al gustului, al însuși actului gândirii. În fapt, aceste teorii nu fac decât să tindă la dezarmarea maselor și în fond să pună creația spirituală în slujba intereselor claselor exploatare. «De asemenea – a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu – se încearcă reducerea sferei creației numai la literatură și artă, ignorându-se creația științifică – care de fapt deschide drumurile noi ale civilizației și progresului societății – precum și creația maselor ce

făuresc bunurile materiale, bogăția materială și spirituală a popoarelor. Desigur, literatura și arta reprezintă o parte importantă a creației sociale și au un rol de seamă în viața societății noastre. Dar în același timp, trebuie acordată atenția corespunzătoare stimulării și aprecierii creației științifice și tehnice, creației materiale a oamenilor muncii, care au un rol hotărâtor în asigurarea mersului înainte al societății. Este necesar nu să se opună creația literar-artistică maselor largi populare, ci să se înțeleagă faptul că aceasta nu se poate dezvolta decât în strânsă legătură cu dezvoltarea forțelor de producție, servind poporul, lupta revoluționară, progresistă».

■ Ca și în numărul precedent, accentul este pus, în această etapă a cinematografeiei, pe scenariu, un grupaj de opinii ale specialiștilor purtând titlul *Ziua de mâine a cinematografeiei noastre începe cu ziua de azi a scenariului*. □ „Trebuie să formăm un corp stabil de autori de scenarii”, susține Ion Bucheru, în intervenția sa destul de acidă, nemulțumit de contribuția unor scriitori în acest domeniu: „Dar a avut cineva curiozitatea să răsfoiască și să judece maculatura oferită nu întotdeauna de anonimi, zecile de trăznăi fără cap și coadă, comediile la care plângi sau dramele a căror lectură îți provoacă o ciudată stare de veselie? Cauzele nu sunt așa de greu de depistat. Cinematografia națională a produs ani de zile 10–12–14 filme pe an; dacă scădem ecranizările, realizate cel mai adesea de regizori după romane sau nuvele, rezultă 7–10 scenarii originale anual. Cum se obțineau aceste scenarii? Prin legăturile strânse cu cinematografia ale câtorva scriitori de certă valoare (să-i amintim doar pe Titus Popovici, Eugen Barbu, Mihnea Gheorghiu, Petre Sălcudeanu, Ioan Grigorescu, Ion Băieșu din când în când...)”. Subliniind că, de vreme ce producția s-a dublat în timp, ritmul elaborării scenariilor accelerându-se în detrimentul calității, cineastul se întreabă retoric „de ce condeiele valoroase ale prozei românești n-au «salvat situația»”, tot el oferind și răspunsul: „În parte, au făcut-o. Dar au făcut-o atunci când scriitorii au înțeles că valoarea de prozator nu le conferă automat valoarea echivalentă de scenarist, că scenariul își are legile lui, a căror respectare este obligatorie”. □ Petre Sălcudeanu, participant la această anchetă a revistei, pledează pentru „scenariul la zi”, adică scenariul de actualitate. □ Contribuția lui Dumitru Solomon nu este una teoretică, ci ia forma deja cunoscută a tabletei comice, intitulată în acest număr *Un autor prolific și pătimaș*. □ Aidoma, Teodor Mazilu scrie despre *Divina artă a dialogului*, subliniind că în țări cu veche tradiție cinematografică, „dialoghismul” este o meserie aparte.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 8]** Redacția revistei semnează textul: *Scriitorul și epoca*: „Pentru toți iubitorii de literatură din România, aniversarea lui August 1944 înseamnă mai mult o trecere în revistă a acelor opere apărute în ultimii ani și prin care tezaurul nostru național de valori artistice s-a îmbogățit. Recenta întâlnire a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu reprezentanții ai scriitorimii constituie încă un moment semnificativ al permanentei preocupări pe care partidul, întregul popor o manifestă față de

destinele literelor românești”. ■ Este organizată ancheta *Poetul și contemporanii săi*: „Problema raportului scriitor/ cititor e de permanentă actualitate. «Arheologia» acestor relații poate releva realități interesante de domeniul sociologiei literaturii. De la «izolarea» teoretică a estetismului, cu opere scrise pentru propria lor perfecțiune, la încercările avangardei de a modifica textul în conformitate cu reacția publicului cititor – distanța e lungă. Suntem convinși că procesul, deosebit de complex, poate fi privit, cu rezultate diverse, din diferite puncte de vedere. Plecând de la afirmația conținută în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în ședința activului central de partid și de stat asupra imposibilității unei opoziții între creația literară și masele populare, ne-am concentrat în această anchetă, asupra punctelor de vedere ale unor poeți și critici pe care le-am polarizat prin intermediul întrebărilor de mai jos. Cercetând acest fenomen e indispensabilă atingerea unei alte probleme specifice poeziei. Tendința acesteia de a cuprinde generalul, se conjugă cu necesitatea scriitorului de a fi om al cetății. Expresia acestei calități ne conduce, firesc, la accepțiunile actuale ale «poeziei ocazionale» ș.a.m.d. Toate acestea pot contribui, într-o anumită măsură, la precizarea relației poet/ cititor în contextul literaturii noastre contemporane. Dar iată întrebările: 1. *Ce relație există între aspirația poetului de a se adresa cititorului peste timp și condiția de scriitor al epocii sale? Cum vedeți dv. relația dintre realitatea trăită de poet și propria sa creație?* 2. *Cum înțelegeți dv. conceptul de «poezie ocazională»?* 3. *În ce măsură considerați că cititorul de azi se regăsește în poezia contemporană românească?*”. Răspund: Const. Ciopraga, Al. Andriescu, Ioana Crețulescu, Daniel Dimitriu, Ioanid Romanescu, Constantin Pricop, Nicolae Turtureanu, Lucian Valea. □ Const. Ciopraga, *Audiență larg umană*: „Practic, nimeni nu poate ieși din propriul său timp, cum nu poate ieși din propriu-i eu. Chiar când are în vedere trecutul sau se aventurează în viitor, un creator rămâne, vrând-nevrând, debitor timpului său; avangardiștii de acum o jumătate de veac negau trecutul în numele prezentului lor, întocmai cum Eminescu admira trecutul în numele prezentului său. S-ar putea spune că șansa poetului de a găsi audiență postumă e în raport direct cu calitatea de a fi fost (cum remarcă Hugo), «un ecou sonor al epocii sale». Nu poți înțelege eternul decât având drept termen de plecare clipea. «Singura eternitate» accesibilă și reală, o descoperim în timp (notează Gaetan Picon) nu în afara lui. Eternitatea, pentru noi, nu poate fi decât o durată continuă, inepuizabilă, însoțindu-ne viața și mergând mai departe decât ea însăși, și îmbogățindu-se în loc să se distrugă, contrar vieții noastre. Experiența operei de artă ne aduce tocmai această eternitate reală – singura care învinge timpul pentru că rămâne legată de el...» (*Scriitorul și umbra lui*). În fond curentele literare sunt niște sinteze succesive traducând dinamica mutațiilor inerente, adaptări la noi forme de spiritualitate în funcție de dimensiunile uluitoare ale istoriei, ale societății și înțeleșurilor existenței. Dante, Shakespeare, Blaga, exponenți ai unor epoci, se adresează viitorului dintr-o perspectivă

nu exclusiv individuală. Dacă descifrăm mesajele lor, – în Dante converg tendințe filosofice, etice și estetice, ale Evului mediu agonizând; în poezia dramatică shakespeariană îmbibată de parabole, în tendința către problematizare, și în special în retorica unor piese, transpar semne ale mentalităților renascentiste; neliniștile lui Blaga, în căutarea certitudinii se constituie într-un document de epocă, sunt mărturii destinate să vorbească peste timp despre Eul modern cercetându-și înfrigurat obârșiile la mituri. La toți aceștia să se observe lungi ecouri în posteritate, nu fiindcă ei ar fi poeți de tip vizionar, ci pentru că în arta sensibilității și filosofiei lor intră răspunsuri, atitudini, tendințe cu audiență larg umană depășind sfera timpului propriu. Dacă un destin de excepție cum e acela al unui poet mare, fie el destin tragic, fie unul trăit în bucurie, interesează nu atât în sine cât prin perspectivele adăugite Umanului, prin coeficientul de generalitate relevată, sau prin anumite opțiuni, urmează că Eul creator transformă experiența personală într-o experiență deschisă prin cuvânt tuturor. Creația devine astfel expansiune, trecere din domeniul singurăității în acela al comunicării în lumină. Experiența lui Baudelaire, consumatorul de droguri, pernicioasă în sine, interesează în măsura în care s-a concretizat în poeme nemuritoare, dând expresie unei conștiințe îndurerate. Experiența monastică a lui Arghezi n-ar fi lăsat urme dacă ea n-ar fi stat la originea *Psalmlor*. Devenit Ion Barbu, matematicianul Dan Barbilian interesează, la rândul său, în măsura în care geometria, «realitate trăită» cotidian, dă impuls visului, aspirației spre «sorii de ger» ai absolutului. Că o «realitate trăită», oricât de tulburătoare, trece iremediabil în neant, dacă nu și-a găsit expresia artistică, e de la sine de înțeles. Cât de puține cărți de poezie a generat al doilea război mondial, – subiect cu disponibilități intense totuși. Biografia «trăită» a lui Esenin ori a lui Băcovia, se situează sub semnul repetabilului; irepetabilă e biografia lor transfigurată estetic. 2. Prin formula *Gelegenheitsgelichte*, Goethe ne asigură că orice poezie este «ocazională», cu motivarea că nucleul germinativ stă sub semnul neprevăzutului, – «ocazonat» de ceva: de o călătorie, de o stare sufletească (iubire, tristețe, revoltă), de milioane de alte posibilități. Opinia lui Goethe e, în principiu, logică. *Divina Commedia*, *Demonul*, *Luceafărul* se pot revendica de la situații ocazionale. Despre orice altă poezie se poate spune că e consecința unei împrejurări anumite, a unei stări de grație, (termenul de «inspirație» fiind, într-o măsură compromis). Nu obișnuia Ion Barbu să noteze riguros locul, ziua, uneori și ora în care a scris cutare poezie? Ce sunt oare aceste precizări decât aspecte ale ocazionalului? Pe de altă parte, ocazionalul se confundă cu o anumită circumstanță: poeții de curte, la Florența sau la Paris, înțelegeau să cultive acum câteva secole imnul, oda, epistola cu adresă precisă, (ca mai înainte Horațiu sau Ovidiu) pentru a celebra nașterea unui vlăstar princiar, vreo ceremonie nupțială sau vreo partidă de vânatoare cu participări ilustre. Versificația de acest aspect encomiastic are, în asemenea circumstanțe, trăsăturile efemerității totale. Cu rare excepții, astăzi, poezia centrată pe anumite date

istorice importante se înscrie în aria «ocazionalului» în sens plat, nedispunând de vibrația care să-i prelungească durata. Totuși, poezia cetății cunoaște modele memorabile: *Scrisorile* lui Eminescu erau tot ocazionale... 3. A sporit numărul a crescut receptivitatea cititorului de poezie contemporană românească. Instituțiile de învățământ, radio-televiziunea, presa și celelalte au, în acest domeniu, un notabil rol de inițiere, ceea ce nu înseamnă că poezia de idei, cea de întrebări privind existența, poezia cu substrat mitic, ar fi la îndemâna tuturor. Cititorii cu pregătire medie, sau elementară se rezumă la poezia anecdotică. Pentru a se regăsi la nivele mai ridicate, drumul acestor cititori e încă lung. Există, firește, cititori perfect sincronizați cu poezia epocii noastre. Anchete speciale ar putea produce mărturii revelatoare”. □ Al Andriescu, *Nu există poezie ocazională*: „1. Nu există nicio legătură, când vorbim de poezie, între «epoca» și... «peste timp». Poezia este un limbaj autonom, iar timpul poetului nu poate fi altul, în consecință, decât ceea ce dumneavoastră numiți «peste timp». Restul este reportaj versificat. Cu aceasta am răspuns de fapt la toate întrebările, din punctul nostru de vedere. 2. Nu există poezie ocazională. Se cunosc numai poezii și poeți de ocazie, adică de circumstanță. Aceste poezii, pe care ne-am obișnuit să le numim impropriu astfel, nu izvorăsc din setea sufletului de absolut. Din această cauză asistăm zilnic la decesul câtorva dintre ele. 3. Adevăratul cititor de poezie este contemporan cu vechiul psalmist, cu Horațiu, cu Eminescu și Mallarmé, cu Hölderlin și cu Mihai Ursachi, sau poate cu Victor Hugo și cu Adrian Păunescu, când acesta își uită acasă tobele și trâmbițele de la cenaclul «Flacăra». Cititorul se regăsește în poezia de azi numai când aceasta nu este de ocazie, în sensul arătat, adică numai atunci când este poezie adevărată, pură și eternă, neatinsă de praful clipei”. □ Ioana Crețulescu, *Sensul evenimentului*: „1. Condiția de scriitor al unui timp este o realitate și devine aproape puerilă demonstrarea ei. Apartenența creației individuale la conștiința structurantă a epocii este o evidență. Dar asta nu înseamnă restrângerea existenței operei la acel timp anume. Întâi, pentru că timpul spiritual nu este egal (sau cel puțin nu trebuie să fie) cu timpul calendaristic. «Durata» interioară a unui poet poate traversa un mileniu sau mai multe. Păstrând însă proporțiile și reducând ambițiile la unități mai modeste de vreme (asta ca să nu riscăm vreun blam homeric) numai durata poeziei poate însemna durată. Un mare poet include liricii sale simbolurile timpului pe care l-a înțeles, l-a străbătut prin cunoaștere. [...] Ar trebui ca acest termen să fie cu desăvârșire exclus din limbajul comentariului literar. Demonetizat de secole, încă din vremea poezilor de curte, este scos din toate lăzile unei recuzite ridicole, cu o prăfuită insistență atunci când, vezi doamne!, nu știm cum spune unor producții (uneori creații) ce par provocate de o cauză directă, imediată și evident trecătoare. Căci ocazia, ca toată ocazia, durează doar o frântură de timp. Nu cred în poeziile și poemașele scrise pentru a fi recitate adhoc cu refrene interminabile și obsesive care fac larmă, zarvă și gălăgie stilistică în presă, radio și televiziuni-



ne. Cred însă într-o poezie a evenimentului. Cred că adevărata poezie și adevăratul eveniment care poate simboliza, care alcătuiește metafora singură și viabilă. Și atunci evenimentul trece (adică intră în istorie) și poezia rămâne. [...] 3. Poetul comunică cu lumea, comunicându-se. Însă această comunicare nu trebuie să rămână suspendată într-o axă a timpului, neauzită și neînțeleasă, ci receptată, primită, pentru a menține și justifica starea de comunicare. Or, poezia românească contemporană are toate premisele pentru a întreține o asemenea comunicare. Cititorul care iubește poezia și evoluția limbajului ei. Despre aceasta nicio temere n-ar trebui să-i umbrească pe poeți. Desigur că evoluția limbajului nu este vinovată de producția poetică sterilă și gratuită care se încearcă în formule în absența semnificațiilor. Despre aceasta însă cititorul n-are a se teme, ea va dispărea odată cu tipărirea”. □ Daniel Dimitriu, *Prezentul – timp vizionar*: „Numai un spirit limitat poate judeca un lucru pe care îl face azi ca produs exclusiv al lui mâine, justificându-și și raționamentul prin nobila aspirație către perenitate. Spirite în general excesive, poeții, să zicem unii dintre ei, au obiceiul de a considera că, potrivit calității de mesageri ai eternității, ei se pot exclude din prezent. Un celebru sonet al lui Baudelaire, *Albatrosul*, poate fi folosit la rigoare drept argument, uitându-se că Baudelaire nu a fost hulit de cititorul epocii sale, ci de o cenzură oficială, indignată de impudoria autorului. «Condiția de scriitor al epocii sale» nu este una pe care poetul o acceptă sau nu, după bunul său plac. Spirit vizionar, el poate anticipa niște lucruri, e adevărat, dar asta nu înseamnă că el își «sare» din epocă, că nu și-o neagă tocmai în temeiul pasului înainte făcut în viitor. Poetul nu este tot o intuiție, ci o personalitate complexă (cred că nimeni nu-și refuză un asemenea blazon), determinată fatalmente de locul și timpul în care erau posibile intuiții geniale. Că uneori cititorul merge cot la cot cu el și-l înțelege, să zicem, imediat, că alteori rămâne în urmă, sunt chestiuni ce țin de astă dată de o relație, aceea dintre produsul artistic și publicul receptor, relație care ar merita ea însăși spațiul unei întregi anchete. Sunt foarte dese situații când se apreciază că acest public își înțelege perfect, de la început, poetul contemporan lui, neavând, pare-se, niciun motiv să nu-l înțeleagă. De pildă, ce dificultate întâmpină cititorul anului 1916, să «prindă» atmosfera provinciei bacoviene? S-ar zice că niciuna și s-a crezut și se crede că Bacovia e poetul atât de accesibil, când el, de fapt, pare a fi abia azi poetul ce începe a fi înțeles în nota lui originală, de adâncime. Ce a ascuns el cititorului vremii sale (și chiar criticii de notorietate, cum a fost aceea a lui Lovinescu sau Călinescu), când spunea, pe înțelesul tuturor: «Răsună din margini de târg/ Un dangăt puternic de aramă;/ E toamnă... metalic s-aud/ Gorniștii, în fund, la cazarmă»? Condiției de scriitor al epocii sale, Bacovia i s-a supus, creând însă doar iluzia că e deplin înțeles. Există și situații din acestea. În ceea ce privește relația dintre realitatea trăită de poet și propria sa creație, nu știu ce să răspund întrucât nu sunt și nici nu am șanse să ajung poet. Mă interesează foarte mult ce răspund poeții anchețați la această

întrebare. 2. Prin «poezie ocazională» înțeleg, în funcție de context, două lucruri: 1) poezia scrisă conform unei comenzi imediate minore sau majore; 2) poezia proastă care s-a nimerit să fie tipărită cu ocazia lipsei de exigență a celui care a dat bunul de tipar. E limpede că în prima categorie intră textul de calitate, comanda imediată poate fi circumstanța însăși, nepretențioasă, verificată fiind spontaneitatea autorului. E genul de poezie care se apropie de duelul epigramistic. Se cunosc celebre «ocasionale» ale lui Mallarmé sau Apollinaire. Am citit în cartea de onoare a unei întreprinderi niște admirabile versuri ale lui Adrian Păunescu, provocate de unul din amfitrioni, un epigramist talentat. Aceasta ar fi buna poezie ocazională determinată de faptul anodin, să zicem. Există, cum spuneam, și comanda majoră, ocazia care iese din sfera banalității și aici, evident, nu spontaneitatea rezolvă totul. Este poezia care chiar din punctul de plecare i se cere să depășească ocazia și să rămână. Poemele despre război ale lui Tvardovski, tipărite în pagina de literatură străină a acestui număr, sunt poeme ocazionale. *Surâsul Hiroșimei* al lui Eugen Jebeleanu poate fi considerat un poem ocazional. Un mare poem ocazional. 3. Am să răspund cu un truism: în măsura în care această poezie este de calitate. A te regăsi înseamnă, nu-i așa, a fi tu însuși. E foarte greu ca ceva din afară să provoace această stare. Și acest ceva din afară, foarte greu de găsit, este arta adevărată. Poezia contemporană românească este, pe ansamblu, o poezie de calitate”.

□ Ioanid Romanescu, *Cum să dai lecții viitorului*: „1. Chiar dacă un scriitor «se instalează» în afara timpului său, nimeni nu va face abstracție de epoca în care el a trăit. Oricât ai vrea să fii al viitorului, prezentul îți marchează creația. În primul rând, stadiul evoluției limbii în care scrii te reprezintă. În al doilea rând, adresându-te publicului de mâine, oare nu vorbești, cât de cât, și pe baza experienței umane de până în zilele tale? Consider îndreptățit întru-totul punctul de vedere al lui Jean-Pierre Richard: «Nu există operă care să poată întoarce spatele lumii în mod absolut». Dealtfel, e greu de admis că o lucrare «pentru mai târziu» nu ar fi înțeleasă măcar de specialiștii contemporani ție. A adopta o poziție de sfînx ar însemna să fii cel puțin ridicol. Izolat de realitate, lipsit de sensul prezentului, cum să dai lecții viitorului? O asemenea problemă, a raportului dintre timpul de elaborare și cel de rezistență, i-a frământat pe creatorii din toate domeniile. [...] b) Creația este influențată de realitate în măsura în care artistul se simte inclus realității. Dacă un sculptor nu tremură de emoție și nu se înfiorează în fața blocului de marmoră, ca și cum ar fi vorba să se descopere pe sine, în zadar se apucă de cioplit. Pentru poet, se știe, realitatea trăită este echivalentă cu blocul de marmoră care conține statuia. Spre a descoperi adevărata operă, trebuie să simți mereu cum dalta sau condeiul se mișcă pe limita ultrasensibilă dintre viață și moarte. Îmi închipui că așa au fost create Pietă Rondanini, Gioconda, *Odă (în metru antic)* și atâtea altele. 2. Sunt împotriva alăturării de cuvinte «poezia ocazională». Pentru poezia dedicată evenimentelor despre care știm că se vor întâmpla (aniversări, de exemplu), cât și

evenimentelor convenabile care ne iau prin surprindere, termenul este propriu. Dar dacă un poet ia atitudine imediată când izbucnește un război, sau o catastrofă naturală, e corectă exprimarea «poezie scrisă cu ocazia izbucnirii războiului», sau «cu ocazia cutremurului»? Nu vreau să despic firul în patru, să aduc și alte motivații. Consider că termenul corect este poezie a evenimentului. Cât despre rigorile creațiilor artistice declanșate de actele care sunt – de fapt – istorie, am scris în numărul 2/ 1977 al revistei noastre. 3. Se regăsește (dificil de spus în ce măsură), în poezia contemporană românească, dar nu prea găsește unele cărți. În orice caz, opacitatea sau fidelitatea oglinzii nu o dau tirajele. Am foarte mare încredere în cititorul de azi. Respectul meu față de el s-a transformat în venerație. Nenumăratele dialoguri ce le-am purtat m-au determinat să devin mai exigent cu mine însumi, să păstrez un anumit echilibru al comunicării prin poezie, să privesc din mai multe unghiuri propria-mi creație și să fiu consecvent pe direcția aleasă. Indiscutabil: și autorul se poate regăsi în oglinda cititorului. Chiar în cazul când un artist vrea să fie, un om, numai al operei sale, tot află – măcar tangențial – opiniile contemporanilor; și nu rămâne indiferent. Cine pretinde că realizează creații desăvârșite înseamnă că a uitat cel puțin două chestiuni esențiale; perfecțiunea nu există; un lucru perfect s-ar putea numi oricum, dar nu operă de artă”. □ Nicolae Turtureanu, *Imaginea vremii sale*: „Cei care sunt pentru mine sunt citați, recitați, adulați, refuzați. Dar ce e mai tentant decât să vezi imaginea vremii tale, imaginea ta oglindite într-un strop de rouă, într-un vers, într-un cuvânt?... Cei care scriu pentru azi vor să-și vadă imediat chipul, ca o fotografie la minut. Cei care scriu pentru mâine speră să fie descoperiți azi. 2. [...] Este adevărat că la noi, la ora actuală, sintagma «poezie ocazională» mai poate fi decelată drept «poezie compromițătoare». Experiența tristă a înaintașilor de acum 20-30 de ani nu a fost uitată și nu este ignorată de cei care i-au căzut victimă sau de alții, potențiali «vinovați». Ceea ce nu înseamnă că în pofida precauțiilor și a deghizărilor, poezii de ocazie lipsesc. (A se face distincție, deci, între «poezia ocazională» și «poezii de ocazie»). Dar desigur, știm exact la ceea ce se referă sintagma «poezie ocazională»: la poezia «cu temă» – fie ea socială, istorică, politică sau anecdotică. Ocazională este și o poezie despre Mihai Viteazul și una care narează despre un cățel ieșit la șosea și lătrând enervat spre mașinile străine. De remarcat – fenomenul trebuie să ne îngrijoreze sau nu? – că poezii de ocazie sunt tot mai puține, trăind oarecum în ignorarea sau în răspărul criticii și al criticilor. Dar, lucru ciudat! Și exemplul tipic de cerc vicios; nu rare sunt cazurile când aceeași publicație critică versurile de ocazie adunate în volum, dar îi publică cu seninătate producții de același fel! 3. Cititorul contemporan se regăsește în poezia de astăzi în aceeași măsură în care se regăsea în poezie cititorul de dinainte. Regăsirea este legată, în bună parte, de înțelegerea textului și a subtextului poeziei, de cultura și bunăvoința cititorului în a penetra dincolo de învelișul ei sonor. În măsura în care oamenii citesc (vor citi) tot mai puțin, ei se vor regăsi

tot mai puțin în poezie, aceasta apărându-le ca un limbaj cifrat, impenetrabil. De pe acum, încă, oameni, de o bună condiție intelectuală, dar subordonată profesiei lor (științifico-tehnice) au o anume retractabilitate în fața unei poezii actuale (nu zic moderne) și ar fi mai fericiți să n-o citească decât să fie nevoiți a o înțelege. Și totuși, ce revelatoare clipe într-o dimineață, în tren, să descifrezi împreună cu un inginer proiectant (în siderurgie) sensurile unor poeme atunci citite într-o revistă literară...”. □ Constantin Pricop, *A fi contemporan cu epoca*: „Contemporaneitatea este rezultatul unei meditații artistice, dar al unei meditații asupra liniilor de forță ale lumii contemporane. Și nu întâmplător folosim termenul de meditație. În cazul acesta implicarea poetului de azi ar putea fi cât se poate de simplă, rezultat al unei munci artisanale, asemănătoare structurilor care imită marmora și în fapt acoperă răvanurile din scândură și stuf. A fi contemporan în poezie înseamnă a te opune unui fals mod de... a fi contemporan. În această problemă a meditației profunde și îndelungi asupra rostului nostru, al istoriei care ne susține și a realităților lumii noastre de azi cred că se pot întâlni tendința de a atinge miturile dintotdeauna și constantele lumii contemporane, realitatea intimă a poetului și realitatea sa socială. 2. Prin «poezie ocazională» se pot înțelege lucruri diferite, la apreciabilă distanță unele de altele. «Poezia ocazională» poate fi aceea practică de Mallarmé, sistematic și cu motivație teoretică, sau poezia lui Ion Barbu pe care acesta și-a îngăduit-o și după ce abandonase cultivarea sistematică a poeziei. Este o poezie a evenimentului imediat, cu elemente conjuncturale, dar și o evidențiere a firului liric existent în evenimentul «oarecare» al cotidianului. Într-un timp recent prin «poezie ocazională» se înțelege poezia scrisă cu ocazia unor anumite evenimente. Condiția acestei poezii ar trebui să fie aceeași: exprimarea emoției spontane, cu mijloace poetice, participarea emoțională la un moment istoric ș.a.m.d. Ca și în cazul primului gen de poezie ocazională, al lucrurilor mici, și de data aceasta exprimarea spontană trebuie să fie declanșarea, într-un moment anume, a unei stări lirice în continuă tensiune, a reflecției continue asupra lumii, care poate astfel exprima, într-un moment anume, rezultatele sau o anume etapă din activitatea lirică a unui poet. Din păcate însă, «socoteala» teoretică se potrivește rareori cu «realitatea» revuistică sau editorială. «Poezia ocazională» devine, nu rareori, ocazie de exprimare a platitudinii, a unei recuzite specializate și fără nicio valoare literară, a defulării chiar a unei veleități altfel netolerate de viața literară, prin ascunderea în spatele unor teme și simboluri sacre nouă, tuturor. Dar, în literatură, subiectul nu poate da și valoare literară, când aceasta lipsește. 3. [...] Regăsirea cititorului de azi în poezia contemporană (prin adeziune sau respingere dar ca rezultat al unei confruntări bine intenționate) ține, la urma urmei de nevoia individului contemporan de a deveni conștient de climatul spiritual al societății în care trăiește”. □ Lucian Valea: *Un dialog cu lumea*: „a) Înainte de a fi cititorul de peste timp, poezia trebuie să fie a cititorului de azi. Pentru aceasta e scrisă și tipărită și lui i se

adrează în primul rând, în scopul de a-i anunța că dacă există o singură lume, există în schimb o infinitate de priviri și înțelesuri ale ei. Sunt desigur cazuri, și nu puține în istoria literaturilor, când un poet și o operă nu intră, din diverse motive, în relație cu cititorii epocii lor. Abia alte epoci și cititorii, descoperă opera și, prin ea, pe autorul ei. Dar și acest lucru e posibil numai în măsura în care opera poetului a stabilit, la timpul său, un dialog cu lumea în care s-a născut. Faptul că acest dialog n-a fost auzit de cititorii vremii, e un accident și nu împieteză, cu nimic, asupra semnificațiilor poetice și filosofice ale operei. Ba dimpotrivă: acestea îi vor apărea cititorului descoperitor mai pline de sensuri, datorită faptului că lectura lui beneficiază de un orizont estetic neexistent în momentul apariției operei. Poetul numai creându-și condiția într-un timp și într-un loc se poate ridica la acea viziune care depășește limitele înguste ale timpului și locului și devine universală. b) În ce privește raportul între realitatea trăită de poet și propria sa creație, cred că e bine să spunem în primul rând ce înțelegem prin realitate trăită. Realitatea epocii devine în conștiința poetului propria lui realitate. Procesul e complex și nu întotdeauna cele două realități se suprapun până la identitate. Asumarea realității și transformarea ei în realitate artistică țin de datele specifice talentului. Determinată de prima, realitatea trăită de un poet e o realitate secundă, asigurând prin originalitatea ei și împreună cu elementele culturale și educaționale, implicate în structura personalității creatoare, tocmai specificul viziunii artistice, care, în ultimă instanță, determină și limbajul poetic și modernitatea lui. 2. Ceea ce înțelegea și Goethe. [...] Există însă și o accepție peiorativă a ideii de poezie ocazională. E vorba de acele produse pe care, la cererea unei redacții și edituri, le compun așa-zii poeți specializați. Acestor poeți specializați le lipsește tocmai acel spirit de care vorbea Goethe. 3. Răspunsul e simplu: În măsura în care el, cititorul, e un cititor adevărat și prospectiv, în măsura în care poezia română contemporană reușește să-și stabilească dialogul cu epoca. Așa cum există meseria de scriitor există și meseria de cititor”. ■ Despre *Cartea „Convorbirilor literare”* (vol. II), Editura Junimea, 1978, ediție și prefață de Pavel Florea scriu texte: Dan Mănuță, Adrian Oprina. □ Dan Mănuță, *Cartea sinonimă cu modelul*: „Un act de perseverență, pe care Editura Junimea ține să-l ducă până la capăt, trecând peste dificultăți de tot felul. A reedita integral colecția «Convorbirilor literare» înseamnă, înainte de toate, a restitui culturii românești o parte din ceea ce ea pretinde, la stadiul maturității ei de azi. Un anume sentiment de binevenită venerație îl animă pe editorul (Pavel Florea) și pe cei care susțin această repunere în circulație a celei mai prestigioase reviste literare românești din secolul trecut. Nu numai istoria literară, dar însăși cultura noastră au nevoie de aceste reimprimări ale «Convorbirilor», pentru a măsura drumul parcurs, pentru a se confrunța cu sine, pentru a-și găsi puncte de sprijin, pentru a se delimita. Un anume sentimentalism intră, desigur, în constanța presupusă de o reeditare «à la longue» și nimic nu-l pune mai bine în relief decât nuanțarea pe

care o introduce precizarea *Cartea*, sinonimă, în cazul de față, cu «modelul» etc”. □ Adrian Oprina, *Oglinda fidelă a timpului*: „N. B. *Cartea «Convorbirilor literare»* a ajuns, după prea mulți ani, la al doilea volum. Atent îngrijită și prefăcută de Pavel Florea, ea este o ediție aproape fidelă a originalului de acum un secol și mai bine. Și dacă utilitatea ei nu cred să mai aibă nevoie de speciale argumentări, necesitatea unui ritm editorial mai alert pentru viitoarele volume mi se pare la fel de evidentă”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă *Tineretea profesorului: Mircea Zăciu*: „Polemica lui Mircea Zăciu este o delectare, un banchet al spiritului critic, căci ea nu se transformă în pamflet. Otrăvurile cunosc distilarea și efectul lor este mortal atâta timp cât victima nu rezistă hărțuiei. A polemiza astăzi cu Mircea Zăciu înseamnă a cunoaște riscul unui spectacol desfășurat pe o scenă deschisă, cu o galerie în picioare gata să rupă tăcerea printr-un ropot de aplauze pentru a-i recunoaște criticului, nu atât violența replicilor, cât mai ales adevărul lor total. Trăindu-și vocația destinului între Universitate și Literatură, rămânând credincios ideilor din care și-a făcut o profesiune, un cult niciodată părăsit, pe Mircea Zăciu nu mi-l pot închipui decât foarte tânăr, căci a-i rememora vârsta înseamnă, de fapt, a vorbi de o sărbătoare a tinereții”. ■ Val. Condurache descoperă în *Ion Lăncrănjan: Un scriitor patetic*: „Prozator deosebit de dotat, Ion Lăncrănjan n-a izbutit niciodată să-și concentreze întreaga capacitate în realizarea unei singure lucrări. Cărțile la care m-am oprit în această discuție rămân, fiecare în parte, puncte importante de reper în evoluția prozei de azi, dar niciuna nu e *Cartea*, nu e literatura care nu are nevoie de lumină aruncată, oricât de palid, dinspre celelalte cărți, dinspre biografia autorului ori dinspre împrejurările apariției pentru întregirea sensului și valorii ei. Present, ca orice scriitor activ și de oarecare acoperire, în enumerările și clasificările ocazionale, în majoritate stăpânite de amintirea lecturilor recente, Ion Lăncrănjan este, fără dreptate, omis ori de câte ori intră în joc spaima criticii de posteritate, acolo unde încep ierarhizările”. ■ În textul *Vârsta optimă a scriitorului*, Al. Dobrescu analizează studiul lui Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani*: „Cele două *Ronduri nocturne*, grupând profiluri de poeți, prozatori și critici, cheltuiau o energie impresionantă nu atât în definirile critice propriu-zise, cât în acreditarea impresiei studiului sistematic. Întreaga inteligență a criticului era pusă în mișcare spre a furniza explicații fastidioase lucrurilor evidente, riscând transformarea arbitrarului în normă. Nu alta e, în fond, situația ultimei sale cărți, *Scriitori tineri contemporani*, a cărei excesiv de laborioasă prefăcută încearcă să dea consistență unui criteriu de maximă convenționalitate, anume că scriitorii tineri ar fi aceia născuți din 1936 încoace. Sunt, firește, atâtea volume de foiletoane alcătuite pe baze pur formale, asumându-și deci de la bun început riscurile unei ordonări arbitrare. Însă Mircea Iorgulescu vrea cu tot dinadinsul să ne convingă că ceea ce nouă ni se pare strictă convenție (vârsta de 40 de ani aleasă ca limită de sus a prototipului scriitorului tânăr) are, totuși, suficiente temeiuri în realitatea vieții literare”.

■ La rubrica despre *Lecturi infidele*, Nicolae Manolescu notează *Jocurile Elenei*, din romanul lui Dimitrie Bolintineanu: „Paloarea sau îmbujorarea, leșinul ușor, starea de agitație și tot limbajul iubirii feminine, aflate la limita dintre patimă romantică, de obicei așa de indiscretă, și incertitudinea delicată a romanului de analiză, formează originalitatea cărții lui Bolintineanu. Pentru întâia oară apar penumbra sentimentului, nuanța care mai mult sugerează, incertitudinea și vagul. Sentimentul fiind în romantism elocvent, ostentativ, aici expresivitatea e uneori obținută, din contra, din rezervă și din ambiguitate. E meritul lui Bolintineanu de a inaugura o linie a romanului nostru ce va duce, ocolind, la *Adela* și la *Jocurile Daniei*. Iată că, după arivist, femeia este al doilea personaj constituit – și specific – din romanul românesc; iar a doua temă, după aceea a parvenirii, o constituie așadar jocurile dragostei și ale întâmplării”. ■ La romanul Danei Dumitriu, *Duminica mironosițelor* (C.R.) se referă Val Condurache: „Chiar și valabile, diagnosticele analizei au ceva sărac. Literatura romanelor de analiză stă, aproape în întregime, în stil. *Duminica mironosițelor*, în pofida monotoniei și-a accentelor îngroșat didactice, are suplețea și farmecul unui joc superior al spiritului. Romanului îi lipsește explozia, cred, din exces de luciditate și control, simțite pretutindeni. Dar are tonul cald și atașant și creează acel sentiment de complicitate și intimitate, indispensabile oricărui joc”. ■ Despre cartea Ioanei Diaconescu, *Amiaza*, notează Rodica Șuiu: „Ne întâmpină și în această ultimă carte a Ioanei Diaconescu, o declarație de amor a lui Proteu către Physis. Și se prea poate, cum istoria se repetă, ca Physis să îndrăgească într-atât mirajul și deghizarea, încât acestea să devină, la ceasul potrivit, incontestabile realități. Dar *Amiaza* prefigurează poate, spuneam, noile orizonturi deschise poeziei Ioanei Diaconescu. Veacul fiind altul, n-ar fi exclus ca Physis să fi învățat a-l deprinde pe însuși Proteu cu minunile sale mai simple: căroră acesta, într-o pornire nu mai puțin generoasă, însă mai austeră, să consimtă în schimb a le conferi, încă o dată, grația de netăgăduit, și adevărul altfel, al celei mai fascinante dintre iluzii”. ■ Const. Ciopraga reflectează la *Debut și retrospectivă* sadoveniene: „Puținele eșantioane ale preludiului sadovenian, traducând balansările de la subconștient la o poetică lucidă, sunt, în raport cu fervoarea epistolară dintre 1894-1904, dacă nu mai puțin interesante, oricum nerelevante. Corespondența acelor ani probează o relativă înclinare spre autoscopie și introversiune, edificatoare în perspectiva estetică, pe când prozele de tot felul, «sutele și miile de versuri», destinate «gunoiului», sunt în cvasi-totalitate exteriorități, exerciții de vocaliză. [...] Cine vrea să reconstituie fizionomia debutantului, lecturile, prietenii lui literare, opiniile de creator precoce, nu se poate dispensa de Corespondența debutului. Volumul editat de regretatul Savin Bratu și Constantin Mitru se alătură documentelor de primă mână”. ■ Jean-Louis Courriol reflectează la experiența *Traducând Patul lui Procust*: „Încercând să traducem în limba franceză al doilea roman al lui Camil Petrescu, *Patul lui Procust*, am întâmpinat o dublă dificultate: avem de-

a face cu un roman deosebit de modern pentru perioada în care a apărut și a cărui modernitate constă, într-o mare măsură, în contestarea scrisului românesc convențional, ceea ce nu poate fi indiferent traducătorului, cu atât mai mult cu cât munca lui se îngreunează sensibil din motivul acesta. [...] Problema așa-zisului «proustianism» al lui Camil Petrescu e mult mai complexă, dată fiind deosebirea evidentă de proiect estetic dintre *À la recherche du temps perdu* și *Patul lui Procust*, de pildă. Traducând acest roman am descoperit, de altfel, în mod mai precis, pe lângă cele mai sus spuse, indiscutabila originalitate și savoare a limbii și stilului lui Camil Petrescu, pe de o parte, și pe de altă parte a limbii române în general”. ■ În cadrul rubricii *Eminesciana* semnează texte D. Vatamaniuc, Doru Scărlătescu. □ D. Vatamaniuc face *Însemnări eminesciene*: „Transcriem din manuscrisul 2267, consacrat fizicii, însemnările de pe prima copertă și paginile 1v, 2v și 3v spre a ilustra bogăția de idei și diversitatea problemelor puse în discuție într-un spațiu atât de restrâns. Însemnările I-V sunt scrise pe copertă, putând părea, la prima vedere, fără nicio însemnătate. Aspectul cel mai interesant în aceste însemnări ale poetului – și nu numai în ele – îl formează, fără îndoială, aplicarea la viața socială a unor constatări din fizică, chimie, matematică și alte discipline ale științelor exacte”. □ Doru Scărlătescu reflectează la *Clarobscurul eminescian*: „Alături de lumină, un motiv frecvent întâlnit e acela al filtrului prin care trece lumina, influențându-se reciproc și căpătând, ambele, o calitate nouă; mai întâi gratiile, coloanele, crengile, apoi pânza, vâlul, păienjenişul, mreaja, frunzele, dar și ceața, colbul, negura. «Jocul» luminii, transparența, diafanul, amintesc de o tehnică picturală modernă, a impresionismului (cercetătoarea italiană Rosa del Conte stabilea analogii cu Monet și Renoir), către care ne trimite, de exemplu, secvența iatacului tăinuit din *Călin (file de poveste)*, cu fascinantul său scenariu de umbre și lumini, potențate de cele trei «obstacole» aduse succesiv înaintea razelor de lună: arabescul metalic al ferestrei, pânza străvezie și sclipitoare de păianjen, vâlul vinețiu de mătase, care acoperă fața dormind «îneacă în lumină»”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează recenzii: Vasile Luca, Emil Nicolae, Iohana Botez, Constantin Pricop, Vasile Mihăescu, Lucian Vasiliu. □ Vasile Luca se referă la volumul de versuri al lui Ilarie Hinoveanu: „Volumul *Vânt de vis* (un titlu sintagmă cam prețios!) se constituie aproape în întregime ca o carte de versuri patriotice, alcătuită din trei secțiuni: a) *Neam cioplit în piatră* b) *Încredere* c) *Vânt de vis*. Ilarie Hinoveanu se înfățișează cititorilor ca poet în Angora, însă, din păcate, uneori convențional, poezia abundând în locuri comune, uzându-se de întreg arsenalul, arhicunoscut, în a reda sentimentul dragostei față de cele ce sunt, uneori cu pronunțat nerv reportericesc...”. □ Emil Nicolae se ocupă de cartea lui Paul Tutungiu, *Partidul și poetul*: „Volumul ... este organizat în trei cicluri, concentrice am putea spune, dacă vom considera *Preceptele lui Deceneu* ca o însumare de principii, ca o cumpănă între celelalte două secvențe: *În lume sunt bărbați* și *Elegii pe țărmul Dunării*. De altfel cele



109 «poeme arhaice» gravitând în jurul marelui preot al lui Burebista se înscriu în descendența altor «învățători» cunoscute în literatura română și care au impus aproape o specie, de unde Paul Tutungiu și-a extras și moto-ul cărții (*Învățăturile lui Neagoe Basarab*)”. □ Referindu-se la studiul lui Al. Protopopescu, intitulat *Romanul psihologic românesc*, Iohana Botez conchide: „Lucrarea semnată de Al. Protopopescu este între altele o reușită contribuție la impunerea literaturii române în context universal, marcând aportul substanțial și novator al romanului românesc la evoluția generală a romanului psihologic”. □ Constantin Pricop analizează cartea lui Paul Anghel: „*Prindeți vulpile* e scrisă cursiv și în privința formulei narrative am zice, dacă se poate, că e folosit un «realism al sincerității». Și nu ne-am referi la reconstituirea unui «arhetip» al sincerității, ci la reproducerea sinceră a faptelor așa cum se petrec ele în realitate, inclusiv frecvențele lor naivități și denudarea de semnificații. Monologurile interioare ale celor implicați în evenimentul amintit sunt interesante, mai ales că autorul știe să introducă un joc dialectic al argumentelor, trecând peste reacția primară a unui «pro» sau «contra» exclusivist. Dacă autorul ar fi știut să restrângă romanul la momentele cu reală semnificație literară, care nu lipsesc din carte, valoarea romanului ar fi fost superioară”. □ La cartea lui Augustin Z.N. Pop intitulat *Pe urmele lui Mihai Eminescu* se referă Vasile Mihăescu: „Dincolo de tot ceea ce spune despre Eminescu, lucrarea lui Augustin Z.N. Pop se remarcă și prin aceea că este scrisă alert, cu dragoste, folosind când descrierile, adevărate tablouri unde cuvintele sunt pastă groasă și vitală, când notația de o sobră distincție. Talentul scriitoricesc al eminescologului de prestigiu poate fi surprins în acest poetic final de carte, care nu putea fi legat decât de cel mai mare prieten al poetului, Ion Creangă...”. □ Lucian Vasiliu recenzează cartea lui Aurel Rău: „Recentul volum, *Grecia, Călătorie incompletă* (apărută la Editura Albatros), este mai mult o carte pentru inițiați decât de inițiere, încât textul se prezintă în genere încărcat de simboluri, divagații de tot felul, sugestii livrești, situații mitologice etc., Grecia (ca spațiu spiritual excepțional al lumii) constituind pentru autor o preocupare constantă (Aurel Rău a tradus din Sferis, Kavafis etc.)”.

• [**„Familia”, nr. 8**] Se deschide cu articolul de fond semnat „Familia”, *Colocvii-program* – despre întâlnirea lui Nicolae Ceaușescu cu scriitorii în Colocviul de la Neptun (completat tot pe pg. 1 de textul lui Ioan Chira, *Noi dimensiuni ale culturii socialiste*). „Au fost repuse în discuție și clarificate în plus, probleme de primă mărime cum sunt *angajarea civică a scriitorului* în condiția sa comunistă de prim plan ideologic și deci combativă pe frontul social intern ca și în confruntările cu ideologiile nocive vehiculate peste hotare, printr-o atitudine politică demnă și intransigentă, sau, a *patriotismului și umanismului socialist* în întregul context al operelor, prin toată complexitatea lui, capabil să inspire creații literare de valoare, la înălțimea epocii în care trăim. Este aici un îndemn la ieșirea din rutină în lumea marilor meditații și sentimen-

te, înfloritoare a tinerelor generații și participante efective la realizarea programului partidului. Se revine subliniat la funcția educativă a artelor, la rostul lor în desăvârșirea societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre comunism.” ■ Versuri de Radu Cârnci, din volumul în curs de apariție la Cartea Românească, *Temerile lui Orfeu*; Traian Ștef, I. Davideanu. □ Poezii de Horváth Imre, Fábrián Imre, Adonyi Nagy Mária, în tălmăcirea lui Al. Andrițoiu. ■ La rubrica *Iadeș*, un eseu de Vasile Spoială dedicat lui Brâncuși și operei sale, *Cumințenia Pământului*, cu un motto-citat din Constantin Noica: „Cumințenia pământului – o statuie ce reprezintă poate primul său gând, așa cum ar putea reprezenta primul gând sau ceva din prima zi când Pământul a început să gândească.” ■ I. Simuț, prin *Formă și semnificație în Adam și Eva*, stabilește pista falsă în care s-au aflat cam toți criticii când au văzut aici un roman al metempsihozei/ reîncarnării: „În *Adam și Eva*, Liviu Rebreanu riscă o explicație mitologică a unui fapt trăit, care i se părea imposibil de încercuit și prins în cadre raționale sau în formula realistă. Noutatea procedurii în transfigurarea unei realități, față de *Ion* sau *Pădurea spânzuraților*, e radicală: mitologizarea. *Adam și Eva* e o formă tipică de roman, nu mitic, ci mitologic; împrumută un mit, nu îl creează. Și câtuși de puțin nu e un roman filosofic: *teoria* nu are pretenția noutății, ea justifică numai tiparul construcției romanului.” □ Cronicile literare semnate de Val. Tașcu și Gh. Grigurcu pun în discuție *Ucenicul neascultător* de G. Bălăiță, 1977 („romanul unui început de ciclu... un caleidoscop de figuri în care profunzimea se amestecă în proporții egale cu anecdota”), respectiv *Identificări* de Mircea Martin, 1977. □ *Vitrina cu cărți* include recenzii semnate de I. Dodu Bălan, vizând cel mai recent volum al lui Nicolae Dragoș, *Ritualuri intime*, respectiv Miron Blaga, consemnând vol. de portrete/ memorialistică semnat de Lucian Valea la Ed. Junimea, 1977: *Oameni pe care i-am iubit*. □ O altă recenzie, *Portretul poetului* de Titu Popescu aprofundează cartea lui Anghel Dumbrăveanu, *Diligența de seară*. ■ Crăciun Bejan semnalează, în *Umanism: viziune și întruchipare*, tomul omonim al lui Ion Ianoși, fiind discutată obiectiv problema umanismului prin prisma proiectului „viziunii” marxiste asupra omului/ a elementelor teoretice definitorii expuse în lucrările lui Marx, Engels și Lenin: „Estetica marxistă, pe lângă faptul că probează o istorie îndelungată, se poate mândri și cu o diversitate de opinii și formulări care toate izvorăsc din aplicarea materialismului dialectic în câmpul reflecției estetice... *Umanismul angajat*, făuritor al istoriei, scos de sub tutela speculativismului, apare ca un atribut al unei întregi conștiințe sociale unitare, în care elementele creației spirituale formează doar o parte din întreg, celorlalte activități ale omului revenindu-le roluri pe măsura importanței lor. Deși unele din dezvoltările acestei lucrări a lui Ion Ianoși le găsim și în alte studii ale autorului, altele sunt reluarea unor prefete cu sublinierile de rigoare, în cartea de față ele oferă o imagine unitară a complexității problemelor cu care este confruntată gândirea contemporană încercând să exprime în

această complexitate o voce autentică și responsabilă.” ■ Un eseu de H. Wald, *Limbaș și ficțiune* – trecând prin Gilbert Durand, Blaga și Lévi-Strauss. „În vremea din urmă, scrierea s-a îndepărtat din ce în ce mai mult de dimensiunea emoțională a vorbirii, ajungând la un calcul pur logic, iar arta s-a îndepărtat din ce în ce mai mult de dimensiunea logică a vorbirii, ajungând la un ornamentalism pur decorativ. Atingând limitele culturii, arta fără minte și știința fără suflet sunt silite să se reîntâlnească într-o nouă sinteză, în care, reechilibându-și reciproc raportul dintre senzorial și intelectual, arta devine mereu mai cognitivă iar știința din ce în ce mai atitudinală. Vechile mituri devin metaforele unei noi concepții despre lume, iar știința devine instrumentul făuririi unei noi umanități. Mitul Meșterului Manole ne ajută în tragedia lui Blaga să înțelegem că oamenii sunt sortiți creației, iar prin mitul lui Iona Marin Sorescu ne dezvăluie că omul nu este numai produsul mediului, ci, mai presus de toate, al lui însuși.” ■ Un interviu de Ion Arcaș cu prof. Ion Horațiu Crișan, șef sector Institutul de Istorie și arheologie al Univ. din Cluj – *Burebista, cel dintâi și cel mai mare* (dintre daci/ traci); Crișan devine promotorul nr. 1 al *mitului Burebista* în presa anilor 1978-1979. ■ Eseul *Utilul și frumosul* de Al. Andrițoiu, din nou despre China. ■ *Un roman chinezesc* de Traian Ștef, despre traducerea Mirei și a lui Constantin Lupeanu la Ed. Univers a unui roman din sec 19 – *Întâmplări din lumea cărturarilor* de U Țing-Zî.

• [„**Ramuri**”, nr. 8] Numărul se deschide cu articolul redacțional intitulat *Consecvența gândirii ideologice*, reținând, de pe ampla agendă din această lună a secretarului general Nicolae Ceaușescu, printre evenimente politice, întâlnirea pe care a avut-o acesta cu membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor, secretari ai asociațiilor scriitorilor, directori de edituri, redactori șefi ai publicațiilor cultural-artistice. ■ Pe prima pagină îl regăsim și pe Al. Andrițoiu cu poezia *Parfumul unui timp...*, precum și pe Ion Horea cu micul eseu intitulat *Să vezi Oltenia*: „Eu am ajuns în Gorj ca într-o iubire dureros de târzie, și încă în noaptea aceea a sosirii am trecut pe sub Poarta Sărutului și am căutat Coloana. [...] Mă uitam peste Oltenia, parcă mă aflam pe coasta copilăriei mele, și eram prins ca într-un cofraj de dunga cerului, și așa am rămas din ceasul acela, tot către asfințit, când lumea se arată în pâlpâiri de aur, și când au mijit versurile (ori să le fi auzit încă din crângul Hobiței?): «Ajuns aici, să mi se scoată din palme cuiele de lemn! Te luminează țară scumpă, și dă-mi cerescul tău îndemn!»”. ■ Valentin Silvestru evaluează *Contribuția stagiunii 1977-1978*, reținând „câteva drame solide, bine întocmite și având pulsul actualității, examinând cazuri de conștiință și destine care se înscriu în problematica raporturilor noastre cu lumea și cu istoria contemporană”: *Rugăciune pentru un disc-jockey* de D.R. Popescu, *Goana* de Paul Ioachim, *Clipa*, dramatizarea lui Virgil Stoenescu după romanul omonim al lui Dinu Săraru ș.a. ■ Eugen Negrici își expune punctul de vedere, enunțând *Inconsecvențele istoriei literare*, pornind de la „luările de poziție” ale lui Al. Piru și N. Manolescu, prilejuate de

apariția antologiei alcătuite de Paul Cornea, intitulată *Conceptul de istorie literară în cultura românească* [Eminescu, 1978]. În opinia criticului craiovean, trei ar fi „factorii de controversă”: specificitatea, istoricitatea și valoarea, iar „miezul delicat al chestiunii”, raportul dintre istoricitate și valoare: „Valoarea – o spunem de la început – dă cheia problemei. Însă ne grăbim să adăugăm că ea, valoarea, nu posedă – cum se crede, se mai crede – atributul permanenței. Suntem chiar mirați de cât de tenace e această prejudecată. Persistența ei o punem pe seama faptului că fulgerătoarea maturizare a literelor românești pe parcursul unui singur secol face greu observabil fenomenul ofilirii. Să nu pierdem, de asemenea, din vedere prestigiul neobișnuit de mare al tradiției care împiedică la noi radicalizarea opiniilor”. □ Cronica literară semnată de Marin Sorescu, *Constantin Noica și sentimentul ființei*, analizează volumul filosofului apărut în acel an la Editura Eminescu, *Sentimentul românesc al ființei*. „Constantin Noica uimește prin vastitatea cunoștințelor și prin capacitatea de a merge la miez. Dar are rarul rafinament, care nu e căutat ci dat de o natură generoasă, de a-și purta cu modestie frumusețea cugetului. Cu aerul că se strecoară prin viață, o ia în piept. Cei care au privilegiul să-l cunoască mai de aproape, ori cu cât bagaj ar veni în preajmă-i, simt imediat nevoia să se așeze în bancă și să-l asculte.” Două sunt coordonatele literare pe care le indică recenzentul în întreaga operă și gândire: Goethe și Eminescu. („Cu Goethe s-a întâlnit, s-a despărțit, o să se reîntâlnească mâine; cu Eminescu n-a avut nicio ceartă, numai bucurii.”) De asemenea, două sunt și reperele filosofice: Platon și Hegel. De aceea, punctează Sorescu, cartea este „grea de sensuri. Și ar fi grea și de ținut în mână, prea mult timp, dacă autorul n-ar avea darul, rar la teoreticieni, al scrierii măiestrite. Dincolo sau dincoace de ființă, eseistul rămâne întotdeauna în literatură”. □ În cadrul rubricii „Opinii despre cărți”, Titus Bălașa scrie despre volumul *Teritorii* (Dacia, [1976]) al lui Mircea Zăciu, intitulându-și recenzia *Lirism și erudiție*, tot el fiind cel ce lămurește atributele folosite în titlu: „Ni se pare că nu s-a vorbit îndeajuns despre lirismul funciar al teritoriilor, sub semnul confesiunii, al cărei regim este, cu necesitate, liric. E o conștiință în veghe percepută și o sensibilitate artistică rafinată, cu reacții spontane, captate la temperatura confesiunii. Conștiința unui intelectual-patriot și sensibilitatea unui poet-erudit sunt implicate, firesc, pretutindeni. [...] La ceasul confesiunii, Mircea Zăciu nu mai este Profesorul de Literatură. Sustras oricărei constrângeri de programă, cheamă lângă sine «umbrele tutelare» ale poezilor săi, Bacovia, Blaga, Barbu, cum spune într-un loc. Pe aceștia și pe alții, care au devenit ai săi. Dar mai ales cheamă lângă sine (e un fel de a zice: descoperă în sine) un spirit tutelar: cel matein”. □ În cadrul aceleiași rubrici, sunt prezentate două volume de poezie: □ Mihai Duțescu detectând o *Viziune solară* în lirica severineanului Valeriu Armeanu din placheta *Lanul cu vedenii* (Facla, 1978), □ iar volumul de debut al vâlceanului Felix Sima, *Cineva mai tânăr* (Albatros, 1978), îl face pe Constantin Poenaru să aștepte cu încredere

viitoarele creații ale tânărului poet, ale cărui mijloace de expresie „trădează o fantezie imagistică debordantă, o abilitate prozodică de netăgăduit, chiar un ușor manierism”. □ Constatând că acest debut a fost salutat ca un adevărat eveniment literar, rostindu-se „epitete dintre cele mai măgulitoare”, Fănuș Băileșteanu comentează, la rândul-i, în cronică intitulată *Voluptatea stilului*, volumul *Preludiu* (C.R., 1977) de Alex. Ștefănescu. Citită precum „un pasionant roman”, cartea se impune atenției „prin cel puțin trei calități deosebite: I. o cunoaștere, profundă, din interior, a literaturii române actuale; II. Un remarcabil talent de a aproxima cu o invidiabilă claritate – mai ales în cazul poezilor – nota specifică a fiecărei opere studiate; III. O dezinvoltură stilistică de adevărat profesionist.” □ Al. Dima atrage atenția asupra faptului că avem de a face cu *Un studiu de literatură comparată*, când semnalează și prezintă volumul datorat soților Galina și Al. Oprea referitor la *Jean-Jacques Rousseau și L.N. Tolstoi în căutarea vârstei de aur* (Univers, 1978). □ Câteva note nesemnate, intitulate *Accente*, trec în revistă proiecte sau împliniri editoriale, precum și reviste literare. □ Semnalând lipsa totală a distribuției revistei bănețene „Orizont”, „Lucefărul” din 15 iulie a.c. este considerat un „număr-document”, pentru modul în care, la aniversarea a două decenii de existență, în locul festivismului practicat îndeobște, vorbește despre propria activitate „cu bun gust și seriozitate”, cititorii aflând lucruri noi și interesante despre viața publicației. □ Semnalând o dezbatere din „Contemporanul”, nr. 20, 21 iulie a.c., este deplânsă soarta scriitorului român care nu apucă să își vadă seria de opere îngrijită și tipărită în totalitate. Ca exemple în acest sens sunt date *Istoria literaturii...* lui G. Călinescu, depusă pe masa editurii Minerva încă din 1976, sau *Istoria literaturii române* de N. Cartoian. În schimb, este salutăată intrarea în librării, în colecția „Biblioteca pentru toți”, a unor „selecții exigente din opera unor scriitori contemporani importanți”, precum Ion Caraion, Adrian Păunescu, Ștefan Aug. Doinaș. De asemenea, sunt invidiate condițiile grafice impecabile, formatul mare și ilustrațiile rafinate ale unui volum de versuri din creația lui Rilke (Editura Univers), în comparație cu statutul autorilor români, clasici sau contemporani, care au parte de „coperte pricajite și ultra-cenușii”.

● [„Steaua”, nr. 8] Adrian Popescu evidențiază *Calitatea morală a poetului*: „Din lectura atentă a unui autor îți poți construi o imagine mentală a omului, în ceea ce are el mai particular- definitoriu, ca aspirație, obsesie, permanență. Aș fi înclinat chiar să cred că în opera sa (dacă e sinceră) un poet își găsește adevărata identitate, acordul cu sine însuși. Iată de ce dintr-un volum de versuri transpar, deseori, temperamentul, opțiunile culturale, neîmplinirile, generozitatea, sau micile, sau marile artificii sufletești.[...] ■ Ion Pop analizează lirica lui Ștefan Augustin Doinaș în *Supremația conștiinței poetice*: „Un discurs poetic stăpânit, pe întreaga sa suprafață, de luciditatea unei conștiințe care-i rotunjește toate reliefurile, o rostire iubitoare de clarități, înscriind, în ritmurile-i solemne, până și tulburile fantasme nesupuse, îndeobște, niciunei

geometriei; considerarea reticentă a contingentului și concentrarea tuturor puterilor de gândire și imaginație spre un orizont al permanențelor umane, ca și salvate de mutilările istoriei: sunt trăsături ce situează lirica lui Ștefan Augustin Doinaș într-un spațiu pe care ne-am obișnuit să-l numim al clasicității. Într-o epocă de dizlocări ale sensibilității, cu consecințe imediate asupra limbajului poeziei, un cititor marcat de asemenea seisme se poate apropia de acest univers întreg cu o anumită reținere: în locul unei voci intimidată de lucruri, solidare cu ele sau revoltate împotriva lor, el va auzi glasul marmoreean al Ideii, biruitoare dincolo de orice timp [...]”. ■ Nicolae Balotă scrie despre cartea *Frumosul principe Cercel* a lui Radu Boureanu: „Amplă construcție romanescă, *Frumosul principe Cercel*, conține o asemenea dublă proiecție a istoricului. Ea nu este nicidecum o vrajă romanțată. Aceasta, înainte de toate, pentru că scriitorul a știut să convertească existența eroului său într-un destin asumat. Cartea nu este un simplu roman istoric în sensul mai vechi al termenului; ea este o parabolă istorică, o ficțiune cu tâlcuri multiple. Și, nu în ultimul rând, ea ne oferă o viziune esențială asupra unei existențe din care n-a lipsit arta, vocația artistului.” ■ Anița Augustopoulus-Jucan îi ia un interviu eseistului grec Petros Haris. Acesta este directorul revistei *Nea Hestia* și este președintele Centrului Cultural al prieteniei greco-române: „– *Care este principala dumneavoastră orientare ca scriitor?* – Scriitorul grec contemporan, oricât ar dori să păstreze în opera lui elemente locale ce dau un colorit specific scrierilor sale, este influențat de tendințele spirituale ale epocii în care trăiește. De aceea pornește de la o formă de Artă mai simplă, pe care pe bună dreptate o numim etografică, la o Artă caracterizată printr-o sinteză mai vastă și mai profundă. Desigur, omul din patria sa îi va fi totdeauna apropiat, dar va simți totodată nevoia de a deveni cetățean al lumii, dând operei sale conștiință comună, care există în marea varietate de temperamente și concepții.[...] Socot însă că, acum, aceste literaturi naționale după ce și-au epuizat subiectele sau le-au folosit prea mult, merg să se adape de la izvoarele situațiilor comune întregii omeniri [...] Azi toate popoarele doresc și se străduiesc să înfăptuiască o societate mai bună.[...]”

● [„**Teatrul**”, nr. 8] Sunt reproduse o serie de fragmente din *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, la Ședința activului central de partid și de stat, 3 august 1978*. ■ Articolul de fond, publicat de redacția revistei, este intitulat *Lumina marilor idei*: „Oamenii de artă rețin, cu deosebită, acele idei din expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu referitoare la propria lor activitate. Cu modestia cuvenită, ei se recunosc nu niște aleși, ci slujitori ai creației întregului popor, în cadrul căreia contribuția maselor este factorul determinant, iar creația științifică joacă un rol dintre cele mai fertile. În acest context, problema raporturilor dintre artă, creația maselor și știință va trebui să constituie un subiect de aprofundată meditație, pe temelia materialis-

mului istoric, în scopul realizării celei mai depline unități între toate componentele creației. Ca și reafirmarea concepției potrivit căreia în centrul acțiunilor prilejuite de Festivalul național „Cântarea României” trebuie să se situeze educația politică și ideologică, în spiritul cunoașterii științifice a lumii, festivalul însuși nefiind rezervat numai activităților artistice, ci trebuind să cuprindă toate domeniile creației, ca o permanență a spiritualității românești și ca un demers esențial în planul afirmării multilaterale a capacităților creatoare ale personalității umane. Oamenii de artă rețin, totodată, indicația privind necesitatea participării tot mai active la schimbul de valori și de idei între națiuni, a asigurării unei prezențe românești tot mai marcate în concertul culturii mondiale. Dealtfel, dramaturgii și toți oamenii de teatru au primit cu cel mai viu interes și cu deplină adevărată orientare pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a indicat în cadrul întâlnirii cu conducerea Uniunii Scriitorilor. Dramaturgia și teatrul, arte ale stării de veghe, ale dialecticii victoriei, au, în continuare, datoria să reflecte mai expresiv, în pagini și spectacole memorabile, cu deosebire istoria mișcării democratice, socialiste, revoluționare, istoria eroică a Partidului Comunist Român, să se înscrie mai activ în contextul reflectării specifice a marilor prefaceri pe care, sub veghea neostenită a partidului, a secretarului său general, le trăiește societatea noastră socialistă, teren fertil al democrației, libertății și umanismului, să participe mai combativ la lupta pentru afirmarea superiorității ideilor comunismului, să se angajeze mai ferm în marea bătălie ideologică pe care o poartă, cu vigoare și neslăbită energie, partidul, în lumina ideilor marelui său conducător”. ■ Este publicată o dare de seamă asupra *Întâlnirii tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor*: „Vineri 28 iulie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, s-a întâlnit, în stațiunea Neptun, cu membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor, secretari ai asociației scriitorilor, directori de edituri, redactori șefi ai publicațiilor cultural-artistice. La această întâlnire au participat tovarășii Manea Mănescu și Dumitru Popescu. Cu acest prilej, reprezentanții Uniunii Scriitorilor care au luat cuvântul au înfățișat activitatea desfășurată în ultima perioadă, de către Uniune, pe planul îndrumării creației literare, al intensificării participării membrilor Uniunii la viața socială și politică a țării, al lărgirii contactului acestora, în cadrul unor tot mai variate acțiuni, cu masele de oameni ai muncii – adevărații beneficiari ai culturii noastre socialiste, creatorii bunurilor materiale ale societății. A fost subliniată justetea politicii promovate de partidul și statul nostru pentru dezvoltarea culturii noi, socialiste, pentru crearea condițiilor în vederea participării la viața spirituală a unor categorii tot mai largi de oameni ai muncii din toate domeniile, pentru ridicarea continuă a nivelului de cultură al întregului nostru popor. S-a reliefat faptul că succesele de seamă obținute în înflorirea literaturii și artei se datoresc grijii permanente a partidului, personal a secretarului general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru

crearea condițiilor menite să stimuleze talentele autentice, pentru climatul social și politic propice valorificării largi a tuturor capacităților creatoare, pentru legarea tot mai strânsă a literaturii și artei de viața poporului, de cerințele și exigențele tot mai înalte ale oamenilor muncii. În încheierea ședinței a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a înfățișat o serie de obiective și sarcini majore ce stau în prezent în fața membrilor Uniunii Scriitorilor, a tuturor scriitorilor și artiștilor din patria noastră. Subliniind necesitatea sporirii preocupării Uniunii pentru calitatea lucrărilor literare realizate de membrii săi, de toți cei care lucrează în domeniul beletristicii, secretarul general al partidului a atras atenția asupra necesității de a se pune pe primul plan nu problema cantității, ci a valorii ideologice și artistice, problema creării unor opere capabile să dănuie, să îmbogățească în mod real patrimoniul culturii noastre. [...] Subliniind amploarea confruntărilor ideologice dintre forțele revoluționare, progresiste și forțele reacționare din întreaga lume, în legătură cu probleme esențiale cum sunt democrația, libertatea omului, arta, cultura, gândirea științifică, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că scriitorii noștri au datoria să ia o poziție fermă față de concepțiile retrograde, obscurantiste, să dea o ripostă hotărâtă teoriilor reacționare promovate de clasele exploatoare, de cercurile imperialiste. Cu deosebire este necesar să se combată cu toată hotărârea campania desfășurată de propaganda imperialistă împotriva țărilor socialiste, a ideilor socialismului, a concepției revoluționare a proletariatului, campanie menită să întunece perspectiva popoarelor, să diminueze forța și influența socialismului în lumea contemporană. Totodată literatura, arta trebuie să se opună cu fermitate interpretărilor idealiste, obscurantiste, mistice ale realităților sociale, ale universului, militând de pe pozițiile concepției noastre științifice despre lume și viață – materialismul dialectic și istoric – al principiilor socialismului științific. Scriitorii – a arătat secretarul general al partidului – trebuie să valorifice mai eficient în operele lor cuceririle științei contemporane, ale cercetării și gândirii materialiste a epocii noastre, ridicându-se împotriva ideilor perimate, retrograde, a teoriilor care și-au primit, încă din secolul trecut, replica din partea exponenților proletariatului, ai socialismului științific. [...] În cadrul ședinței s-a exprimat hotărârea conducerii Uniunii scriitorilor, a tuturor membrilor Uniunii, a oamenilor de litere și cultură din țara noastră de a face totul pentru traducerea în viață a politicii partidului, a indicațiilor secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru înflorirea și mai puternică a literaturii și artei socialiste, pentru satisfacerea în condiții tot mai bune a cerințelor uriașei opere educative, pe care o desfășoară partidul nostru, de ridicare a conștiinței maselor, de formare a omului nou, constructor conștient și responsabil al celei mai drepte și umane orânduiri – orânduirea socialistă”. □ Dan Tărchilă publică un text intitulat *Datoria noastră*. ■ Este publicată partea a patra a materialului despre *Colocviul național de literatură dramatică de la Cluj Napoca*, fiind reprodus „cuvântul de încheiere”



al lui George Macovescu: „În acest Colocviu al literaturii dramatice s-au făcut mai multe propuneri. Conducerea operativă a Uniunii Scriitorilor le va cataloga și le va supune Biroului și Consiliului. În limita competențelor și a posibilităților noastre, vom încerca să aducem la îndeplinire ceea ce s-a propus. Nu putem să ne rezolvăm problemele decât printr-o muncă în colectiv, într-un spirit colectiv. Va trebui ca rezultatele la care am ajuns în acest prim Colocviu să le transmitem asociațiilor, în special secției de dramaturgie a Asociației scriitorilor din București. Împreună cu conducerea Uniunii Scriitorilor, aceste asociații trebuie să aibă posibilitatea de a soluționa tot ceea ce poate fi soluționat. Va trebui ca Uniunea scriitorilor și asociațiile să facă mai mult pentru ca scriitorii români, maghiari, germani, toți scriitorii din România, de orice naționalitate ar fi, să strângă mai mult relațiile dintre ei pentru că, să o recunoaștem deschis, nu ne cunoaștem reciproc operele atât cât ar trebui, nu se fac traduceri reciproce atât cât este nevoie. Suntem scriitori în limbi diferite, ai aceluiași popor, trăim pe același teritoriu, milităm pentru aceeași cauză, constituim o unitate și nu celule separate care nu comunică între ele. Dacă ar fi să tragem o concluzie generală asupra rezultatelor acestui prim Colocviu al literaturii dramatice din România, putem să afirmăm că ele sunt bune. Colocviul acesta a fost doar un început. El trebuie să se prelungească în reviste, în asociații, astfel ca viitoarea reuniune să ofere ocazia unui bilanț pozitiv al realizărilor dintre două întâlniri ale dramaturgilor, să înregistreze apariția unor opere teatrale – parte integrantă din marea cultură pe care trebuie s-o construim, cultură pentru care fiecare om de artă din țara aceasta arde.” ■ În *Stagiunea '77-'78 (II)*, Mira Iosif scrie *Marginalii la problema piesei originale*. În același context, Ileana Lucaciu publică *Să spunem lucrurilor pe nume*. Virgil Munteanu scrie *Câteva nemulțumiri*, referindu-se la repertoriile teatrelor care, în opinia sa, lasă de dorit. Constantin Paraschivescu, în *Simplă prospecție*, scrie despre cum ar trebui să arate stagiunile viitorului. □ În *Teatrul românesc în lume*, D. Bardu scrie despre *Premiul național al criticii australiene acordat lui Liviu Ciulei* pentru *Aziul de noapte*, montat pe scena Teatrului „Old Tote” din Sidney. Florian Nicolau prezintă turneul Teatrului Național din București în R.P. Polonă; V. D. scrie despre Teatrul „Nottara” la Festivalul internațional „Cervantino” din Mexic; Aurelia Cazacu prezintă Teatrul dramatic din Galați în turneu în R.P. Ungară. □ Este publicat „eseul dramatic în două părți” *Neștiutul cerc al sărutului* de Iuliu Rațiu. □ În *Teatrul tv*, Constantin Radu-Maria scrie despre „*Regele Lear*” și *Peter Brook*. □ În *Revista revistelor* sunt prezentate câteva numere din anul 1978 ale revistei poloneze „Teatr”. □ Este publicat scenariul de film *Vis de ianuarie* de Anda Boldur. □ În *Retrospectiva revistei* sunt publicate câteva fragmente din numărul 2/1956 ale revistei „Teatrul”. □ În *Spectacolul sportiv*, Teodor Mazilu publică *Noaptea dinaintea gloriei*.

● [„**Transilvania**”, nr. 8] Adrian Munțiu publică un fragment din piesa istorică *Regele regilor*, în care „scena reprezintă un interior al regilor daci, un-

deva în munți, în cadrul unei incinte sacre”. ■ Sub semnătura lui Al. Andrițoiu și C. Lupeanu, sunt tălmăcite poeme din lirica chineză contemporană. ■ Ioan Adam încearcă o recalibrare a interesului pentru romanul filosofic, *Lydia*, scris de Duiliu Zamfirescu în foileton pentru *Convorbiri literare* (unde a apărut discontinuu în anii 1898, 1899, 1900, 1903) și publicat în volum în 1911, făcând o introducere în dosarul lecturilor critice care cuprind un cortegiu de calificative drastice: „un galimatias filozofic” (Sanielevici, 1925), „operă ciudată și hibridă, greu de definit” (Octav Botez, 1911), „pretențios”, „pedant”, „exagerat” (T. Maiorescu), „viziuni neclare până la ininteligibil” (N. Iorga), „roman atât de greoi prin filozofia lui confuză” (G. Horodincă) și propunându-și să reabiliteze această ultimă scriere a lui Duiliu Zamfirescu: „*Lydia* e romanul unei clarificări auctoriale. În dilema personajelor sălășluiește lăuntrica sfâșiere a scriitorului, atras simultan de mizantropie, dar și de un hedonism pe care îl descoperă cu stupeoare [...] Până la *Lydia*, toate cărțile lui sunt elogiile deghizate ale *refugiului în idealitate*. [...] Pluralitatea formulelor narative se soldează cu un efect neașteptat: departe de a fi îndepărtat, cum s-a susținut anterior, cititorul trăiește emoția subtilă de a asista la construcția romanului. *Lydia* reprezintă prima demistificare a miracolului romanesc din literatura noastră. *Patul lui Procust*, elogiat pe drept cuvânt de G. Călinescu pentru recurgerea la tehnica «polițistă» a implicării lectorului, se așază pe un teren pregătit de Duiliu Zamfirescu.” ■ Din cadrul rubricii „mișcarea literară”, atenția ne este atrasă de elogiuul lui T.P. [Titu Popescu] referitor la inițiativa Editurii Minerva de a repune în circulație, „într-o elegantă și impunătoare ediție plurilingvă” a lungului poem al lui Eugen Jebeleanu, *Surâsul Hiroshimei*, „contribuind astfel la o mai bună cunoaștere, pentru cititorii de alte limbi, al unuia dintre cele mai tulburătoare mesaje umaniste ale literaturii noastre actuale” (articolul «*Surâsul Hiroshimei*», ediție plurilingvă). ■ Ilie Guțan recenzează studiul lui Ion Vartic, *Radu Stanca: poezie și teatru* (Albatros, colecția „contemporanul nostru”, scriind: „Tentativa lui Ion Vartic reprezintă un pas mai departe spre cuprinderea totală a operei, spre definirea diferitelor scrieri ca subsumabile unei unități de sistem, bazate pe un principiu invizibil al coerenței interioare și al convergenței atitudinilor caracteristice”, „Ion Vartic are privilegiul și meritul de a jalona câteva repere valorice ale operei stanciene, dovedindu-se și în recenta ocazie, un tânăr înzestrat cu simțul valorilor și cu priceperea de a le analiza” (articolul *Un eseu despre Radu Stanca*). ■ Vasile Avram scrie, în articolul *Fascinația compoziției*, despre jurnalul lui Radu Petrescu, *Oceanul întors* (C.R., 1977), publicat parțial și în volumul *Proze*, și face următoarele însemnări: „Radu Petrescu este, în ceea ce scrie, un fel de Gelu Ruscanu: obsedat de «scrisul absolut», «literatura totală», preferând să nu aștearnă pe hârtie (sau cel puțin să nu încredințeze tiparului), o operă considerată de el imperfectă, căutând mereu, cu obstinație, formula idealității, neîmpiedicat de îndoiala asupra existenței ei. O astfel de aventură literară poate face deliciul unui lector avizat, dar poate, deo-

potrivă, stârni, în unul de nivel mediu, o crasă reacție de indiferență. Și aceasta încă n-ar fi nimic, căci Radu Petrescu scrie pentru o elită care se poate restrânge concentric până la grupul său de prieteni literari sau chiar până la propria-i persoană.” ■ T. P. [Titu Popescu] marchează, în articolul «*Critica ideilor literare*» în limba franceză, evenimentul pătrunderii culturii românești peste hotare prin traducerea în limba franceză a cărții lui Adrian Marino, *Critica ideilor literare* (ediția românească Dacia, 1974), *La critique des idées littéraires* (trad. Manole Friedmann, Ed. Complexe, Bruxelles, 1978), situând cartea printre „evenimente editoriale” și „contribuții românești meritorii”. ■ Constantin Hârlav comentează volumul de debut editorial al criticului Alex. Ștefănescu, *Preludiu* (C.R., 1977): „de o cuceritoare locvacitate, scris cu inteligență”, „nota lui distinctivă este elocvența: firească, nepatetică, în ultimă instanță convingătoare, ceea ce sugerează lipsa de complexe, conștiința propriilor posibilități”, „e un compendiu de uz personal, o hartă pe care autorul își trasează obiectivele exercițiului critic în planul contemporaneității”; un critic ai cărui colegi de generație sunt Marian Papahagi și Ion Vartic, „generos prin temperament, nu prin retorică; el înțelege actul critic mai întâi ca obligatorie consecvență față de realitatea literaturii” (articolul *Portret al criticului în tinerețe*). ■ Culegerea de texte poetice, *Orion* (Minerva), a lui Geo Bogza, marcând „sărbătorirea a șapte decenii de viață a poetului” constituie subiectul primei cronici literare a lui Mircea Tomuș, despre care cronicarul ne împărtășește impresiile sale: „Volumul, substanțial, curat și sobru, ca o bucată de marmură tipărită, cumulează, sub atenta îngrijire și revizuire a scrupulosului autor, ceea ce este mai reprezentativ valoric dintr-o creație poetică de câteva decenii și ne poate promite răspuns la câteva întrebări cheie privind locul și funcția lirismului dar și a versului într-o operă literară care, în ciuda unei frecvențări destul de fructuoase a criticii, rămâne încă să fie definită în spiritul ei de ansamblu. Astfel, o primă constatare privește semnificația experimentului avangardist în creația lui Geo Bogza în general și în creația lui poetică în special: așa cum este alcătuit volumul, este limpede că autorul a acordat excrescențelor teribiliste ale versului său din primele vârste prețul pe care acestea îl meritau, drămuindu-le cu mare rigoare.” ■ Cea de-a doua cronică a lui Mircea Tomuș ne edifică asupra poeziei cerchiștilor, mai exact asupra poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș, cuprinsă în volumul *Alfabet poetic* (Minerva, colecția B.P.T.), creația literară a Cercului de la Sibiu – fiind reprezentată și de romanul epistolar al lui Radu Stanca și I. Negoïtescu; cronicarul apreciază că: „La vârsta debutului, pe care culegerea de față ne-o recomandă atât de convingător, poetul a reușit să-și păstreze cumpătul și să nu răspundă chemărilor de Sirenă ale experimentului avangardist; astăzi, realizăm mai bine, prin efectul de perspectiva al adevăratei istorii valorice a poeziei noastre, că tocmai acesta era gestul novator, ca tânărul poet a avut puterea de a se smulge conformismului avangardist și că a avut îndrăzneala de a căuta resursele artei sale în straturile de profunzime și stabile ale permanen-

țelor majore. Pe lângă aceasta, rămâne de-a dreptul impresionantă puterea cu care tinerii care au fost atunci «cerchiștii» au știut să reziste incomparabilei atracții, dacă nu chiar fascinației pe care o manifestă, în epocă, Lucian Blaga. Să ne înțelegem: nu vrem, prin aceasta, să sancționăm spiritul blagian în totalitatea lui, ci doar fenomenul atât de puțin fertil al epigonismului blagian.” Și, în plus, mai afirmă despre poezia lui Doinaș: „În poezie, în ciuda unor accidente mai mult decât explicabile, Doinaș rămâne ostentativ de puțin blagian, traectoriei de satelit al unui astru de mărimea și strălucirea lui Lucian Blaga el preferându-i una aflată la interferența puterilor de atracție ale tuturor marilor valori ale liricii române [...] Rămâne o situație pe linia descendenței eminesciene, cu tot ceea ce reprezintă ca funcție sintetizatoare de închidere și deschidere totodată; adică prin sinteza pe care Eminescu a realizat-o în poezia română de până la el și prin deschiderea dialectică practic nelimitată pe care a operat-o el în destinul poeziei române atât de impresionant, încă din timpul vieții, prin împrejurarea contradicției în contemporaneitate cu Macedonski, cel atât de diferit și totuși atât de asemenea [...] în ce-l privește pe Doinaș, particularitatea gestului și experienței sale poetice îl situează foarte aproape de Pillat și Philipide.”

• [„Vatra”, nr. 8] *O pledoarie pentru publicistică*, articol semnat de Anton Cosma, cuprinde cronică literară la volumele lui George Macovescu, *Vârstele timpului* (C.R., 1971) și *Farmecul pământului* (Dacia, 1977) care evidențiază existența unui gen literar specific perioadei moderne a literaturii, publicistica, caracterizată prin „anonimizarea autorului în practica scrisului”. Criticul amintește că „între miturile care hrănesc creația culturală și artistică a veacului nostru [...], cel îmbrățișat cu mai mult zel este mitul originalității. [...] Literatura a fost, timp de mai bine două milenii, întemeiată pe criteriul anonimului creației și [...] numai de un secol, mișcările romantice și post-romantice au absolutizat idealul originalității creatorului, pe care astăzi îl invocăm ca un postulat sacrosanct”. Criticul observă „că, paradoxal, căutarea originalității se soldează [...] cu «găsirea» *anonimatului* – adevărurile omenești esențiale și «simplitatea» expresiei”. Publicistica, „gen eminent modern”, este din punctul de vedere al criteriului originalitate/ anonim, la antipodul poeziei și prozei moderne, condiționate de originalitatea creatorului: „Publicistica e genul modestiei, al anonimizării liber consimțite [...]. Publicistul este «intelectualul» obișnuit, care trăiește viața obișnuită a colectivității din care face parte și care ia atitudine în scris față de această viață. În afară de darul de a-și comunica în scris această atitudine, publicistul este, în rest, întru toate pe aceeași platformă cu semenii din ansamblul social și din cercul evenimential în care trăiește. Mai mult decât orice alt gen de scriitor, publicistul se *anonimizează*. [...] Publicistul nu transmite un *eu* unic, nici o lume spirituală pregnant deosebită de a cititorului, el vrea doar să reactualizeze și să sensibilizeze o atitudine latentă în conștiința cititorilor săi față de viața pe care o trăiesc «la

fel)”. ■ Interesul lui Dumitru Mureșan pentru poezia Angelei Marinescu, din volumul *Poeme albe* (C.R., 1978), este trezit de viziunea expresionist-romantică preluată din cartea de debut a autoarei, *Sânge albastru* (1969): „În osebire de «expresionismul» colegilor de generație, lipsit de control la nivelul *cuvântului și frazei*, tânăra poetă își propunea un expresionism *pur*, de substanță, cu atât mai pregnant cu cât limbajul urma să fie cenzurat de o lucidă conștiință artistică. Simbolurile predilecte ilustrau seria «țipătului» expresionist, șocant inestetic: *sângele, strigătul, carnea, trupul, sexul, instinctul, rana, animalul, fiara, pasărea de pradă, rugul* [...], *lupta și moartea*, asamblate într-o întunecată viziune romantic-lautréamontiană”. ■ Două cărți, *Oceanul întors* (C.R., 1978) de Radu Petrescu și *Un roman epistolar* (Albatros, 1978) de I. Negoïtescu, sunt întâmpinate cu interes de Dan Culcer în cronica *Oceanul întors*, deoarece ele „completează imaginea (mai ales pentru cei care au doar informații de natură livrescă)” despre reala *mișcare de idei* din primele două decenii postbelice. Criticul schițează, privind „prin *oceanul întors*”, fizionomia vieții culturale/ literare a primelor două decenii postbelice, „marcată de o confuzie valorică întreținută”, punctând refuzul „instinctiv” al unor „«opere» care își pierdeau treptat strălucitoarea aură impusă prin manuale”, dar și refuzul tezei superficiale a *hiatusului* între deceniile doi-trei și, respectiv, șase-șapte, prin redescoperirea clasicilor interbelici și recucerirea pozițiilor de așa numita „generație pierdută” sau „generația camuflajului”. Cartea lui Radu Petrescu, *Oceanul întors*, un jurnal „nedatat, probabil în mod intenționat” (cu referire la perioada 1951-1954), și *Un roman epistolar*, „volum cuprinzând corespondența (câtă s-a păstrat sau a fost găsită demnă de interes) dintre doi scriitori, I. Negoïtescu și Radu Stanca, întreținută între 1945 și 1961”, au „o valoare probatorie” și „conțin elemente pentru un studiu de psihologie a creatorului de artă, expuse implicit sau explicit, sunt adică «Bildungsromane» ale unor artiști, [...] ale căror biografii spirituale se încheagă în fața cititorului atent”. Criticul observă că „scriitorii pomeniți aparțin unor grupări literare, mai mult sau mai puțin constituite, bazate pe prietenii literare, afinități spirituale, opțiuni Stanca, Ovidiu Drîmba, Victor Iancu, Șt. Aug. Doinaș, Ovidiu Cotruș, Nicolae Balotă ș.a.) și gruparea literară a tinerilor târgovișteni (Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Tudor Țopa, Petru Creția), adică „avem a face cu unii dintre criticii, esteticienii, poeții sau prozatorii importanți ai ultimilor trei lustri”. ■ În rubrica *Opinii*, Ion Simuț se întreabă *De ce nu avem roman filozofic?*. Criticul observă că romanul filozofic este specific anumitor zone culturale – cea rusă, cea austriacă, cea germană, în timp ce alte zone, de exemplu, cea latino-americană, abordează marile înțelegeri ale vieții și ale morții prin mituri: „Miturile sunt o formă concretă de filozofie sau, altfel spus, o filozofie implicită. [...] Locul romanului filozofic îl ține deocamdată, în literatura română, proza unui realism mitic, așa cum este el ilustrat de Mihail Sadoveanu, V. Voiculescu sau Ștefan Bănuțescu. Ori proza lui Mircea

Eliade (aici termenul de realism mitic nu mai este potrivit)”. Făcând un excurs în actualitate, criticul constată că „ne lipsesc exemplele care să illustreze preluarea substanței romanului filozofic. [...] Prin vârfului lui, care încearcă să depășească o tradiție și să inoveze, romanul românesc contemporan ni se pare mai mult preocupat să-și însușească tehnicile prozei moderne, să anuleze handicapul unei întârzieri, să se sincronizeze, mai mult decât pentru o problemă nouă”. ■ În articolul *Înainte, cu Maiorescu!?*, Serafim Duicu încearcă să lămurească motivele dominației, în cultura română, indiferent de regimul politic, a moștenirii maioresciene: „Se știe că în 1937, într-o vreme de recrudescență a iraționalismului fascist la noi, critica românească a simțit nevoia stabilității și a rațiunii și a formulat, prin Vladimir Streinu, îndemnul «Înapoi, spre Titu Maiorescu!», făcând din criticul junimist stindardul ei întru apărarea valorilor spiritului și gândirii. Ceva mai târziu, Pompiliu Constantinescu găsește că e mai potrivit pentru critică să asculte de îndemnul «Înainte, de la Maiorescu!», semn de depășire a momentului critic și de oarecare independență spirituală. Deși nu l-a rostit nimeni, prin anii '50 [...] a funcționat îndemnul «Înainte, împotriva lui Maiorescu!», indemn ale cărui consecințe sunt cunoscute. Acum, de un deceniu și jumătate, critica noastră ascultă de îndemnul formulat de Eugen Todoran: «Înainte, cu Maiorescu!». Așadar, și în momente grele, și în momente de deplină liniște a creației, critica românească a simțit nevoia să se raporteze la Maiorescu ca la un numitor comun, intonând în jurul lui toate notele cuprinse între idolatrie și iconoclastie. Ea a suferit, s-ar putea spune, de un «complex Maiorescu», ce-și are sorgintea în setea nesatisfăcută vreodată de la criticul junimist încoace, de putere, în orgoliul, retezat întotdeauna, al supremației față de celelalte genuri ale creației literare, în dorința, niciodată împlinită de atunci încoace, de a trasa singură o direcție în literatura românească. Prin *persoana* lui Maiorescu, critica maioresciană a avut putere, a dominat toate celelalte genuri, a trasat «o direcție nouă» în cultura română, deținând rolul de vioara întâi în concertul de valori intelectuale ale vremii”. ■ În articol „Cazul” *Călinescu: o chestiune de conștiință* (II), Romulus Vulpescu face exercițiul intelectual de a medita la o „ediție «ideală» a *Istoriei* lui Călinescu”, având cunoștința de existența unor mape cu completările și corijările făcute de scriitor la textul apărut în 1941, mape ce pot fi considerate versiunea *ultimă* a *Istoriei*. Sunt prezentate cele trei posibile căi între care editorul ar avea de ales: 1) editarea *tale quale* a ediției *princeps*; 2) editarea textului *ultim*, cu intervențiile manuscrise *inedite*; 3) editarea *integrală* a celor *două* versiuni într-o lucrare *unică și unitară*, (editare pe care o consideră «ideală») după o metodă ale cărei detalii sunt expuse în continuare. Romulus Vulpescu consideră editarea *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* „pur și simplu, urgentă și necesară ca aerul și ca apa vieții noastre culturale [...]. Aducând-o din exilul uitării, din înstrăinarea nepăsării [...] să ne restituim strălucirea acestei «cloști cu pui» a spiritualității românești”. Reflectând la

concepția de lucru a lui Călinescu, încercând să-i descifreze ideologia artistică, Vulpescu observă câteva „trăsături caracterizante ale universalității” scriitorului: „stricta rigoare în tratarea subiectului propus; stăpânirea temei, epizarea ei prin investigații radiare [...], îmbinată cu organizarea ideologică a materialului, potrivit unor criterii personale deduse din studiul problemei; specificitatea națională a chestiunilor abordate, corelate cu valorile universale [...] îl conectează unui sistem de valori cu o tradiție recunoscută; deasupra acestor calități flutură aripile superbe ale fanteziei [...]. De aceea, *Istoria literaturii române* este un pasionant roman de aventuri; de aceea *Principiile de estetică* – o navelă fantastică. [...] Modernitatea lui se datorește eternității ideilor și a sentimentelor care-i animă opera”. ■ La rubrica *Radar*, Mihai Sin scrie despre *Deceniul prozei*, deceniul opt, despre care criticii au afirmat că „va fi un deceniu [...] al romanului și mai puțin al prozei scurte”. Verificând aserțiunea, Mihai Sin constată că „volumele de proză scurtă apărute în ultimii ani, datorate unor prozatori foarte dotați, au trecut aproape neobservate sau, în orice caz, au fost insuficient comentate”. Nefirească i se pare criticului apariția, în străinătate, a unor antologii de proză scurtă românească, alcătuite pe criterii de selecție îndoielnice: „E drept, majoritatea prozatorilor prezenți în aceste antologii au devenit între timp scriitori importanți, romancieri reputați, dar este acesta un criteriu? Și la o privire critică, cinstită, câte din prozele traduse mai rezistă exigențelor momentului, de la noi și din alte părți ale lumii?”. Criticul amintește numele unor prozatori care au contribuit la evoluția prozei scurte din epocă: Costache Olăreanu, Valentin Șerbu, Mircea Horia Simionescu, Norman Manea, Al. George, Eugen Uricariu și constată neluarea în serios a mișcării de idei pusă în circulație de proza scurtă, de comentarea ei fără deschiderea necesară spre literaturile străine sau spre proza românească interbelică. ■ Semnează poezie (Ștefan Luca) și proză (Marian Popa).

● [„**Viața românească**”, nr. 7-8] Despre *Colocviul Național de literatură dramatică* (Cluj-Napoca, 16-18 mai 1978), redacția revistei notează: „Pentru că un asemenea colocviu reprezintă o manifestare de un larg interes și pentru că se constituie într-o dezbateră ce se cere continuată, revista «Viața românească» – respectând o tradiție a publicării colocviilor de acest tip – reproduce azi în paginile unui număr dublu, textul Colocviului de literatură dramatică. În acest fel se va evidenția mai bine importanța acestei dezbateri, care nu va rămâne doar o discuție interesantă, ci va fi continuată în folosul progresului culturii naționale”. □ *Cuvânt introductiv rostit de George Macovescu*, Președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România: „Organizat de către Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, de Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca și de Secția de dramaturgie a Asociației Scriitorilor din București, această reuniune este concepută ca o formă de lucru, ca o metodă de dezbateră a problematicii literaturii dramatice din țara noastră. Ne amintim că la Conferința scriitorilor ținută acum un an, secretarul general al Partidului Comunist

Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a îndemnat să ținem ședințe ale Consiliului Uniunii, în cadrul cărora să discutăm, cu o largă participare, tot ceea ce preocupă viața scriitoricească și în special tot ceea ce privește procesul de dezvoltare a literaturii române contemporane. Primul colocviu a fost consacrat criticii literare și a avut loc la București”. □ *Referatul biroului secției de dramaturgie, prezentat de Paul Everac*: „Dar în general legea de bronz a circulației și comerțului cultural începe să fie rentabilitatea, care în anumite țări cum sunt Statele Unite ale Americii a și scos dramaturgia mare de pe scenă și a instalat produsul de larg consum. Același lucru se poate spune și despre alte țări occidentale. Nici teatrul nostru nu scapă de sub această lege și dacă o piesă de-a noastră, ca marfă, nu-i dă satisfacții bănești, el trebuie ori să renunțe, ori s-o acopere prin alte desfaceri, de alți produși, mai vandabili, după un plan riguros. Această lege are o incidență netă și asupra dramaturgiei, care nu se poate desprinde de industria teatrului, căruia îi este furnizor. Dacă teatrul nu are ce face cu o piesă, acea piesă nu prea mai are ce face. Pentru că la noi nici industria cărții nu prea ia o asemenea piesă. Acea piesă începe încetul cu încetul să nu existe, deși unii crainici o atestă”. □ Romulus Guga: „Pot să spun că sunt unul din acei autori dramatici care m-am apropiat de teatru în intenția de a aduce pe scenă câteva dialoguri, dacă pot să le numesc așa – nici nu am pretenția de a fi formulat o operă dramatică – câteva dialoguri ale contemporanilor mei. De multe ori, revenind asupra lor în diverse forme după ce un spectacol de mult a început să se joace, mă întreb în ce măsură autorul mai răspunde la literatura pe care a făcut-o, și ajung la concluzia destul de neinteresantă, poate, că literatura dramatică este în primul rând nevoie s-o tipărim. Pentru ca tot ceea ce s-a enumerat aici să se poată realiza este nevoie să renunțăm la această idee a rentabilității, să avem o revistă de teatru, o revistă de spectacol și, implicit, să producem critică de teatru, căci întrebarea este: unde și în ce măsură se poate face critică? Este îndreptățită opinia acelor care susțin că, din păcate, mai există la unii conducători de revistă, și nu numai de revistă, preferința pentru un gen auxiliar de critică în domeniul teatrului și în altele, în care opiniile critice trebuie să țină cont, vrând, nevrând, și de opinia celui care conduce opinia. De aceea eșuează de multe ori în critica dramatică diverși autori de alte genuri, care consideră drept preocupare plăcută petrecerea timpului liber în sălile de teatru”. □ Valeriu Râpeanu: „S-a vorbit aici despre editarea teatrului. Fără îndoială, teatrul trebuie să-și aibă în politica culturală de editare locul pe care-l au celelalte genuri. Sunt câteva inițiative în ultima vreme care atestă faptul că publicul dorește cartea de teatru. Dacă vreți să vă convingeți, veți vedea că în standul pe care Centrul de librării Cluj l-a organizat aici nu există nicio carte de teatru, ele sunt epuizate; sunt doar câteva cărți de critică de teatru. Faptul că o colecție precum «Rampa» va sărbători în curând al 40-lea număr, deși a apărut numai de 3 ani, faptul că este unică în istoria editurilor noastre o colecție precum «Masca», închinat criticii dramatice



(anul acesta va apărea cel de al 20-lea număr), faptul că, de curând, luând-o poate înaintea prozei și poeziei, s-a inițiat colecția «Teatru comentat» în care, până la sfârșit, după Aurel Baranga, Lovinescu, Mircea Ștefănescu, Leu, Băieșu, etc. se va continua într-un ritm de cinci autori pe an, faptul deci că teatrul își ocupă acest loc în viața noastră editorială atestă încrederea pe care și editurile și publicul i-o arată”. □ Teodor Mazilu: „Un autor dramatic al cărui nume nu-l mai spun ne-a trimis aici o scrisoare în care ne sfătuia, în numele unei autorități iluzorii, să nu mai facem ce-a făcut dânsul, să nu mai cădem în schematicism, să nu mai facem concesii. Că acest schematicism i-a adus un ridicat nivel de trai, dramaturgul cu pricina trece ușor cu vederea și astfel monstruoasa coaliție dintre o ipocrizie profesională și o sinceritate diletantă s-a și realizat. Nu toți dramaturgii au făcut concesii, nu toți dramaturgii au îmbrățișat schematicism și mașină la scară, și acești dramaturgi nu au fost puțini. Am ascultat, vă mărturisesc, eu care am văzut multe la viața mea, cu un sentiment de uimire această scrisoare, cu tristețe și durere, cu o durere atât de mare încât și ironia ar părea în cazul de față un omagiu. Să trecem peste această întâmplare neplăcută și să încercăm să ne ocupăm de problemele pentru care ne-am adunat. Ca o dovadă a invidiei galbene care băntuie printre dramaturgi, vă mărturisesc că mi-a plăcut referatul colegului meu Paul Everac, deși, cum este legea firii, nu-i împărtășesc toate opiniile, însă referatul a avut darul de a nu fi politicos și de a fi fost scris cu o nobilă iubire pentru teatru, chiar când se autocita cu prea multă luare de minte și prea nu se ignora în nicio latură a dramaturgiei. Împărtășesc observația lui Paul Everac potrivită căreia ignorarea vieții personale, inclusiv a celei sexuale – bat-o Dumnezeu s-o bată! – a împins publicul în brațele mai viclene ale unor dramaturgi occidentali. Eu nu sunt un admirator al lui Tennessee Williams și cred că nici el nu este un admirator al meu, însă a face din obsesia sexuală singura obsesie demnă de un om mi se pare o idee spectaculoasă, dar, oricât ar părea de ciudat, lipsită de realism. Dacă fericirea ar fi legată numai de împlinirea sexuală, ea ar fi ușor de atins, ar fi la îndemâna oricui. Eu cred, ca și Shakespeare, de altfel, că relațiile dintre bărbați și femei sunt de ordin moral, nu senzorial. Să nu fiu acuzat de idealism când amintesc de fraza lui Kant potrivit căreia ființa umană are nevoie și de bolta înstelată a cerului și de legea morală interioară. Omul e mai mult decât suma unor dorințe, el are nevoie de tandrețe, de încredere, de demnitate, de libertate, și nu numai de libertatea lui. Shakespeare n-a fost deloc un pudic sau un timorat, dar la el iubirea, care nu excludea împlinirile trupului, avea un înalt sens poetic. Paul Everac are perfectă dreptate susținând că unii dramaturgi au ignorat viața personală și, nu numai că au ignorat-o, dar, ceea ce este supremul rău, au pus-o uneori în contradicție cu sensurile revoluției. Și cei cu concepție materialistă și cei cu una idealistă sunt sortiți morții, trebuie să admitem această realitate. Revoluția n-a fost făcută de sfinți, de vegetarieni, de habotnici, de eunuci, de aeromodeliști, de fecioare fandosite, ci de oameni vii în carne și oase. Între

intensitatea trăirii vieții totale, plene, demne și convingerile marxiste, comuniste există o strânsă legătură. Au fost unii colegi care s-au plâns că prea teoretizăm în loc să ne repezim imediat în direcția teatrelor, firește, de care nu mă leagă amintiri prea frumoase. Recunosc că am avut în viață amintiri mult mai plăcute. Dar de ce să nu teoretizăm? Ce este rușine în asta? A teoretiza nu înseamnă a bate câmpii. Avem o experiență bogată, avem succese remarcabile, lipsuri la fel de remarcabile, trebuie să tragem concluzii și să mergem mai departe. Colegul Everac a făcut un reușit examen sociologic al literaturii noastre, foarte util, deși aluziile la preț de cost, rentabilitatea, fericire pe cap de locuitor mi s-au părut uneori excesive: arta și, firește, și dramaturgia nu se preocupă de fenomene evidente. Nu trebuie să se confunde sarcinile artei cu cele ale miliției. Cineva îmi spunea că scriu o satiră usturătoare la adresa hoților de buzunare, ca și când niște hoți s-ar teme de ironia mea. Comedia înaltă critică tocmai acele fenomene ascunse, deghizate, nu pe cele limpezi ca lumina zilei. Ce critica Caragiale? Progresul. Ce voiau să afle personajele lui Caragiale? Progresul, cu orice preț. Dar el, cu geniul lui, a intuit că atunci când vorbeau de progres era numai o metodă de obținere a unor privilegii. Erori evidente se manifestă și în dramaturgia istorică, personajele din trecutele secole XIV, XVI, XVII au o psihologie prea contemporană și un limbaj demn de bombardamentul informațional. Nu știu care domniță trecea la micul dejun, iar un domnitor era gata să dea interviuri. Exagerez bineînțeles, însă nu prea mult. Multe din piesele istorice dau sugestia că vechii domnitori umblau de mult în Mercedesuri și vorbeau la telefon. Încercarea de a contemporaneiza excesiv istoria, de a obliga domnitori ai veacurilor trecute să gândească precum un abonat la «Magazin istoric», pus la curent cu toate datele, duce la paragină artistică. Să învățăm de la Delavrancea, care își înțelege eroii în condițiile date ale timpului său. Spuneam că arta și dramaturgia nu se ocupă de ceea ce este evident, ci de fenomene ascunse pe care încearcă să le scoată la iveală. Prostia și ticăloșia nu bat pasul pe loc. Unul era idiotul de pe timpul locomotivei cu aburi și altul este idiotul din cel al zborurilor interplanetare. Trebuie să urmărim aspecte noi ale imposturii, nu să criticăm carieristii care lucrează cu metode din comuna primitivă. Eu citesc cu atenție documentele de partid și găsesc acolo examinarea lucidă, științifică a fenomenelor care apar în societatea noastră și am să vă dau un exemplu de asemenea fenomen pe care documentele de partid m-au ajutat să-l înțeleg și mai bine. Există oameni care vor să aibă și avantajele socialismului și pe cele ale capitalismului, oameni care în același timp sunt și martiri și salariați, ei vor și călătorii la Paris și au aerul de veșnică nemulțumire. «Omul nu-i atât de ticălos pe cât speră el să fie» – spunea Dostoievski – dar ei încearcă să se înobileze, să aibă și idei înalte și piscină. Numai cu idei nobile e plicticos, numai cu piscină tot așa. Mai trebuie și ceva măreț. S-a acreditat la un moment dat ideea că opera dramatică trebuie să fie operă colectivă, un fel de coletă, o pălărie de cerșetor unde fiecare mai aruncă un bănuț. Trebuie să

acordăm artistului întreaga răspundere. Vă dați seama cum ar fi arătat *Scrisoarea pierdută* scrisă de Margareta Bărbuță în colaborare cu Caragiale; nici nu vreau să mă gândesc. Există un climat bun, condiții pentru artă autentică și unele măsuri dramatice. Din inițiativa președintelui țării s-a născut ideea că de treburile noastre trebuie să ne ocupăm noi, artiștii, că operele să fie discutate și judecate public de colegii noștri. Eu, ca un naiv deșănțat ce sunt, m-am comportat ca atare; am dat un scenariu de-al meu să fie citit la ACIN și a fost aprobat în unanimitate de un juriu alcătuit de consiliul Casei de filme numărul trei. Dar filmul n-a intrat în producție fiindcă un singur om, un funcționar de la Ministerul Culturii, s-a opus. Ideea că un om a anulat o idee pe care și-au manifestat-o 30 de oameni cel puțin la fel de competenți mi se pare periculoasă. Intră des în producție filme care n-aveau nevoie de aprobarea ACIN, care trecuseră probele unei confruntări democratice și toți mă ironizau că eu am luat lucrurile prea în serios. Și le voi lua în continuare. A introduce o metodă democratică și a o încălca e un lucru periculos. Am să închei în mod livresc cu un citat dintr-o piesă de-a mea, un personaj care spune: «De ce să lichidăm lipsurile, dacă învățăm din ele?». Se poate învăța din lipsuri, dar putem învăța și din succese. Avem toate condițiile, spre gloria literaturii române». □ Ion D. Sârbu: „Nu am călătorit; cultura mea teatrală e pur livrescă. Dacă greșesc în intuițiile mele, să fiu corectat. Aș îndrăzni să presupun totuși că, pe plan european, teatrul trăiește un moment ce se caracterizează prin trei trăsături cu totul specifice: 1. Izolarea textului literar dramatic față de surorile sale, poezia și proza. 2. Izolarea textului dramatic față de actul regizoral al punerii sale în scenă, al transformării sale în «spectacol». 3. Izolarea textului literar față de public, în sensul că acest public «citește» literatura dramatică aproape exclusiv prin intermediul scenei și al televiziunii. Consecințele acestei izolări le simțim cu toții: cercetați manualele școlare și veți vedea că genul dramatic este aproape uitat; profesorii de română nu ne sunt deloc aliați, nu le place teatrul și mai ușor se descurcă cu un recital de poezii patriotice decât cu lectura unui text nou. Universitarii nu vin la teatru decât de zile mari; nici nu au nevoie, ei sunt doctori docenți, nu au nevoie să cunoască histrionia prezentată de niște histrioni cinstiți... Regizorii, mai precis regia – acest copil alintat al libertăților secolului nostru – tinde să devină aproape independentă de text. O artă în sine. O artă care a depășit sacralitatea literei scrise și a trecut, prin succesive experiențe, la o formulă în care textul – poate fi și al celui mai clasic autor – devine un simplu pretext de a ni se impune o nouă, tot mai nouă, teribil de nouă viziune despre niște adevăruri care, paralel, devin în același ritm vechi, tot mai vechi, teribil de vechi, adevăruri despre natura și condiția noastră umană. Am înșirat aceste arhicunoscute probleme, pentru a încerca să explic de ce consider că e necesar, foarte necesar, să scriem și să publicăm și teatru destinat exclusiv lecturii. În anii în care participăm la Sibiu la cinaclurile Cercului literar, nu o dată am fost martorul unor febrile discuții despre esența teatrului, mai ales între

Blaga – care publicase două volume de teatru, dar căruia nu i s-au jucat decât pur «experimental» două sau trei piese – și Radu Stanca, ce începea să-și contureze concepția după care își va scrie, mai târziu opera dramatică pe care o cunoaștem. Blaga refuză termenul de «teatru literar» propus de Radu Stanca. Citez acum dintr-un prăfuit caiet al meu: «Termenul teatru literar, dragă Radule, este un pleonasm. E aproape o barbarie... Și am să-ți spun de ce. Nu am nimic comun și nu mă interesează deloc acel teatru care se scrie, cu meserie și umor uneori, exclusiv pentru a fi jucat.... Așa cum am spus despre o anume poezie patriotardă că nu este un capitol al esteticii, ci al industriei de război, tot așa pot, sunt nevoit să admit că, mai ales cu dezvoltarea diferitelor invenții ce vor deriva din radio, se va naște și o ... industrie a scenei... Să nu uităm că un spectacol e un complex de arte ce se unesc contractual pentru două ore... Este o lege care spune că fiecare artă tinde să devină independentă, să domine. Așa că loviturile de stat vor fi posibile. Muzica, decorurile, regia vor tinde să atace supremația cuvântului și a actorului... Ai să vezi. Teatrul, după părerea mea, este în primul rând Cuvânt, Verb. Dacă nu este literatură, nu poate fi niciodată artă... El trebuie să reziste vremii și vremurilor prin faptul că poate fi citit ori-când. Cu plăcere și cu un creion colorat în mână... De aceea, când scriu nu mă interesează deloc dacă ceea ce scriu va urca sau nu va urca pe scenă. Asta nu mai e treaba mea. La spectacolele cu piesele mele am asistat, din întinericul unei loje, ca un hoț; mi-era frică de ceea ce voi auzi pe scenă. Un spectacol este o ipostază sacră, poate fi și o ipostază mai puțin sacră eu rămân un soldat al cuvântului, pentru mine o dramă este bucuria unor revelații obținute prin împăcarea filosofiei cu istoria, într-un dialog ce trebuie să fie o sărbătoare pentru limbă»... (Nu este cazul să discutăm pe marginea acestor păreri. Argumentul cel mai puternic în favoarea teatrului destinat și/ sau numai lecturii, îl constituie acele opuri de texte «nejucate» ce ni s-au transmis grație inteligenței prevăzătoare a unor editori dintre cele două războaie...). Dar argumentul cel mai puternic pe care îl aduc în favoarea unei să zicem campanii pentru ispitirea publicului de a citi și teatru, nu numai poezie și romane, constă într-o diferență specifică ce mi se pare astăzi deosebit de importantă. Dacă despre poet s-a spus că nu este un simplu mânuitor de cuvinte, ci un «mântuitor de cuvinte» (Blaga), să ni se permită a afirma că dramaturgul – aici fiind total de acord cu colegul meu D. Solomon – nu este un simplu mânuitor de dialoguri, ci un «mântuitor, permanent și obstinat, al ideii de dialog». Există azi, din diferite și varii motive, un pericol permanent ca anumite noțiuni nobile și prețioase, prin excesivă repetiție verbală a lor să se golească, pe nesimțite, de conținut. Dar există și un pericol – din cauza televizorului, sistemului de învățământ, al modului în care se consumă anumite ședințe etc. – ca oamenii să înceapă a uita ce înseamnă a te certa, a discuta, a argumenta, a pretinde și a ceda, de la egal la egal într-o cauză sau un destin oarecare... (Dialogul, știm cu toții astăzi, reprezintă și pe plan mondial, soluția – poate unica soluție – care ar permite popoa-

relor ca o eroare să nu devină o greșeală și o greșeală o catastrofă, numai și numai fiindcă nu a fost posibil un dialog cu și între cei puternici...). Autorul, ca și adevărul mesajului său, se situează într-o piesă la mijloc: între Socrate, să zicem și Gorgias: lectura unei piese ar putea deveni în afară de plăcerea pur literară și o lecție de libertate și egalitate, o gimnastică a spiritului critic, o anulare a acelor frâne care ne îndeamnă spre singurătate, indiferență sau resemnare... NU pot uita adolescența și tinerețea mea: acele nesfârșite nopți în care, ca în marile romane rusești de la sfârșitul secolului trecut, discutăm la nesfârșit, discutăm și ne certăm, discutăm, căutând calea și rostul nostru. Discutăm, discutăm... Îmi dau seama că epoca aceasta a apus. Continui totuși să cred că dialogul este mai mult decât un mijloc literar de expresie: dialogul este garanția că statutul meu uman e respectat și garantat și de constituția literelor... («Omul începuse să vorbească singur», acest vers bacovian marchează un început al sfârșitului, după care numai sinuciderea mai rămâne o soluție). Un teatru scris pentru lecturi – să zicem de marți sau de joi seara ar putea compensa cantitatea și calitatea din ce în ce crescândă a acelor romane în care dialogul a devenit un monolog care, și acesta, pare a se interioriza până la disperare și neant. Și ar putea constitui și un fond de texte de rezervă pentru un viitor în care, nu este exclus, alți regizori și alt public să simtă nevoia reîntoarcerii la teatrul ca formă de filosofare, la teatrul, la teatrul metaforă a vieții, la teatrul ca omagiu adus spiritului de libertate, sintaxei și morfologiei limbii și temperamentului nostru latin și balcanic. Găsesc printre hârtiile mele un referat pe care l-am prezentat în luna noiembrie 1968 tot la o ședință de înalt nivel. Ciudat: aș putea să-l citesc în întregime și azi. Se pare că în ceea ce privește dificultățile de aprobare a pieselor românești originale, a inegalității de șanse ce existau nu numai între diferiți autori, dar chiar originale, dar chiar în concurența cu dramaturgia de peste ocean, lucrurile nu s-au îndreptat. Aș zice: ba din contră. Atunci aveam în sertar doar două piese «negre»; astăzi am șapte. Nu contează! Acest conclav al dramaturgilor în viață va valida cu siguranță dreptul unui text ca, în momentul în care a trecut peste baremul național de calitate morală și estetică, să fie considerat o valoare politică a prezentului, având în consecință și dreptul de a fi publicat – chiar dacă, din diferite motive extra literare, nu a avut însă șansa unei premiere. Suntem autorii și martorii celor mai hotărâtoare momente ale istoriei noastre: dispare sub ochii noștri vechiul sat românesc, a apărut o imensă supra-natură industrială, imense colectivități umane, prin școală și profesioni, iau drumul orașelor și al urbanizării. Mie mi se pare că în fața acestei uriașe forțe revoluționare în plin și nestăvilit marș, frica de un text – să zicem despre niște mineri necăjiți (*Frunze care ard*) sau despre un cioban căruia îi vine greu să-și dărâme casa și să-și părăsească milenara sa vatră (*Simion cel drept*) mi se pare naivă și în totală contradicție cu maturitatea și bunul simț politic al publicului... Piese și filmele în care vedem și muncitori și țărani necăjiți le importăm din țările capitaliste. În dramaturgia noastră a dispă-

rut aproape total muncitorul-muncitor, țăranul-țăran, mahalaua (a nu se confunda cu mahalagismul!), provincia (a nu se confunda cu provincialismul!). Sau înmulțit extraordinar inginerii (culți și curajoși), inventatorii, inovatorii, artiști, directorii și chiar miniștrii. Și îmi explic de ce: dacă scrii o piesă despre muncitori, chiar dacă ai trăit toată viața între ei, se găsesc imediat zece specialişti-sfetnici care, deși locuiesc în blocuri-turn și circulă cu un Fiat adus de la Torino, știu totuși că «nu așa» «nici așa» ci «cu totul altfel» trebuie prezentată muncitorii pe scenă... Consider că o piesă, dacă este adevărat, actuală și bine scrisă, nu poate fi decât o piesă cinstită, care servind poporul și istoria, trebuie să fie jucată și publicul are dreptul la o doză vitală de satiră și râs, de vis și amintire, de meditație și sfășiere.... Un public care se plictisește sau care coboară ștacheta pretențiilor sale, aplaudând oricând și orice, este un public mai mult decât pierdut: este un public ratat, foarte greu de reeducat artistic... Mă ridic așadar, împotriva literaturii de sertar. Există o tristețe și o lingoare nocivă în orice piesă bună ce zace și așteaptă. Sunt foarte rari autorii pe care o asemenea prelungită stare de speranță și amărăciune să nu-i descurajeze. Fiindcă nu este vorba, în cazul unor neîncepători, numai de piesele terminate: nu. E vorba și de acele piese pe care le avem în cap sau în inimă și pe care nu le-am mai scris. Pentru că... Pentru că... Am făcut școlile mele la Sibiu și la Cluj: nu mă plâng. Am cunoscut în viața mea o anume epocă, nespuse de jalnică, din care totuși, cu foarte puține excepții, numai ceea ce a fost necunoscut atunci (deci literatura de sertar) este recunoscut și laudat azi de toată lumea... Sertarul, uneori, ar putea deveni și un excelent teoretician al artei; s-ar putea, de pildă, să afirmăm la un moment dat: «o bună piesă de teatru e numai acea piesă (demnă, comedie) care chiar după 25 de ani de la scriere sau după moartea autorului – poate fi scoasă din sertar, proaspătă și actuală ca o floare azi culeasă...». Sau: «valoare într-un text este ceea ce nu trebuie șters sau revăzut odată cu ultimul cincinal»... Nu este cazul. Raportul scânteietor al prietenului meu Paul Everac (totdeauna am spus că are stofă de mare senator roman), o seamă din părerile rostite, mă îndeamnă să sper că, încet-încet, multe lucruri se vor îndrepta. Tocmai pentru acest motiv permiteți-mi, iubiți prieteni, să profit de această solemnă ocazie spre a vă prezenta acest jurnal al meu din «stagiunea» 1952-1953. Iată-l cum arată. Am să vă citesc copleșit de un grav sentiment de vinovăție și rușine, câteva rânduri, doar. Nu despre mine – ci despre Blaga. E vorba de o simplă gafă. Dar... (*L'histoire marche souvent à coups de gaffe*). ... Dar pentru ca să puteți înțelege această «gafă» pe care am comis-o în acea nenorocită zi de 2 Mai 1953, e nevoie să cunoașteți câteva mici amănunte. Îl vedeam zilnic, școala unde predam limba și literatura română pe atunci era foarte aproape de Biblioteca Universității unde Blaga traducea de zor *Faust*, pentru care încă nu avea contract. Cunoașteți din presă, din romanul *Caloianul*, conținutul acelei tragice scrisori pe care i-a trimis-o lui Ion Chinezu și în care Blaga scria, între altele: «Eu mă găsesc într-o groaznică fundătură bănească. Am

ajuns la un salariu de 600 lei lunar. Fără un ajutor din altă parte, nu pot continua să-l traduc pe *Faust II*. Și ar fi o mare nenorocire pentru biata noastră literatură. Dacă aș ajunge la niște parale, aș putea să mă reped până la București. V-ași citi din *Faust*, dar și din cele 100 de poezii inedite ale mele, cu care sper să cam schimb fața liricii noastre... Aș mai putea eu să vă citesc și din alte volume, căci am vreo zece în manuscris...». Rețineți, vă rog, deocamdată, cuvântul «manuscris» – în configurația acestei scrisori. Și acum, deschizând acest jurnal, vă citesc două, foarte în fugă făcute, mărunte însemnări. În 25.X.1952, sâmbătă, între multe alte fleacuri, notez: «Vom fi odată, îmi spune Lulu, simple frunze căzute prea de timpuriu. Din cauza războiului rece, am adăugat eu». Citind atent paginile, constat că numai cu o zi înainte notasem, tot așa, printre multe diverse fapte ale zilei, următorul amănunt: «Ieri, Tao, și-a cerut propriul volum de versuri de la Biblioteca Universității: a fost refuzat». Și acum, după aceste insignifiante note introductive, voi citi fragmentul cel mai penibil din acest jurnal. Începe așa: «Joi scenă penibilă cu Blaga... Mi-a promis că-mi va da ultima traducere din Goethe: o elegie (*Marienbaden* – pare-mi-se) spre a o transcrie la mașină. Glumeam... Îi zic: voi bate mai multe exemplare. Îmi păstrez unul iar celelalte le pun în comerț. Sunt sigur că vor avea multă trecere. – Crezi? Îmi spune el – Sunt convins. Dar dacă mi-ați da voie să multiplic și să vând (la negru) poeziile d-voastră postume (am spus acest cuvânt conștient oarecum de nuanța istorică a termenului) aș realiza bani foarte frumoși. – Cum ai zis? Postume? – Da... Înghețasem. Mă privea uluit, speriat, palid. – Groaznic! Șopti și se întoarse spre geam. Mi-am dat seama că am greșit cumplit. Am încercat să repar ceea ce se mai putea repara. – Am spus intenționat așa, pentru că... credeți-mă... doar dumneavoastră mi-ați spus nu demult că tot ce scrie un scriitor interzis e oarecum literatură...»». □ *Cuvântul de încheiere rostit de George Macovescu*: „În timpul Colocviului, primul în țara noastră, au exprimat dorința de a se întâlni, de a discuta problemele lor specifice. Așa cum s-a spus aici, de-a lungul anilor, s-a creat o anumită atmosferă în jurul dramaturgilor și a literaturii dramatice din România, necorespunzătoare adevărului, realității, plasând această literatură în situația Cenușăresei din poveste. Discuțiile noastre au demonstrat contrariul. Mai întâi, s-a dovedit că se poate vorbi deschis, se pot spune lucrurile pe față. De asemenea s-a demonstrat că există o problemă a literaturii dramatice. Excelentul referat prezentat de către tovarășul Paul Everac a dus în fața noastră o sinteză critică, în sensul dialectic al cuvântului, a situației în care se află astăzi dramaturgia din România. Acest referat nu putea să fie exhaustiv. Nu și-au propus acest lucru și nici nu ar fi fost bine. În cuvântul meu introductiv spuneam că nu trebuie să venim la asemenea discuții, pe care le dorim cât mai concrete, cât mai lipsite de festivisme, cu documente intangibile pe marginea cărora n-am avea altceva de făcut decât să glosăm. Ar fi o concepție contrară a ceea ce dorim să existe în rândul scriitorilor, la Uniunea Scriitorilor. Munca în Uniunea Scriitorilor trebuie să fie

colectivă, să nu există părerea unuia sau a unui grup restrâns care să se impună procesului de creație prin autoritatea temporară a locului pe care îl ocupă un scriitor sau un cerc restrâns de scriitori. Pornind de la acest punct de vedere, mi s-a părut uneori că în unele luări de cuvânt din cadrul Colocviului nu s-a văzut în mod suficient responsabilitatea colectivă pe care o au dramaturgii în promovarea literaturii dramatice în România, în dezvoltarea teatrului românesc și că s-a încercat ca această responsabilitate colectivă pe care o au dramaturgii în promovarea literaturii dramatice în România, în dezvoltarea teatrului românesc și că s-a încercat ca această responsabilitate să se treacă pe seama cuiva sau a câtorva, pe seama unor dificultăți reale sau imaginare. În cursul Colocviului, o bună parte dintre vorbitori s-a concentrat asupra problemelor de fond ale literaturii dramatice. Și aici vreau să fac, încă o dată, o precizare. Acest Colocviu nu a fost convocat pentru a se discuta situația teatrului din România. Știm că se intenționează să se organizeze o asemenea întâlnire. Dramaturgii trebuie să constituie o parte importantă a acelei viitoare întâlniri, la care vor putea să trateze problemele dramaturgiei și ale teatrului, în conexiunea lor. Aici, la Cluj-Napoca, s-au discutat unele aspecte esențiale ale literaturii dramatice. S-a vorbit în mod deosebit despre raportul dintre public și piesa de teatru și literatura dramatică. Era firesc să se pună accentul pe o asemenea problemă. Fiecare scriitor se întreabă: pentru ce scriu, pentru cine scriu? Este cert că asemenea întrebări și le pun scriitorii din țara noastră. Am spus «și le pun», nu «ar trebui să le și pună», pentru că eu cred, sprijinindu-mă pe realități, pe opera literară a scriitorilor din România și pe activitatea lor politico-socială, că toți își dau seama de rolul pe care scriitorul de artă îl are într-o societate. Desigur, făcând această constatare care corespunde unei realități obiective, nu ne putem împiedica să vedem toate aspectele situației. S-a vorbit aici despre repetare în operele dramatice scrise astăzi a unor situații, a unor conflicte depășite de către evoluția societății, de către evoluția omului. Uneori, ne aflăm în față unor conflicte caracteristice altor societăți, calcate pe o realitate a noastră, a epocii abordate aspectele care s-au sedimentat în societatea noastră. Acest fapt nu privește numai literatura dramatică. Este o rămânere în urmă față de evoluția rapidă a societății. Ne uităm, încă, destul de insistent spre trecut, nu cercetăm cu perspicacitate prezentul și nu ne aruncăm privirile curajos în viitor.[...] Dacă ar fi să tragem o concluzie generală asupra rezultatelor acestui prim Colocviu al literaturii dramatice din România, putem să afirmăm că ele sunt bune. Colocviul acesta a fost doar un început. El trebuie să se prelungească în reviste, în Asociații astfel ca viitoarea reuniune să ofere ocazia unui bilanț pozitiv al realizărilor dintre două întâlniri ale dramaturgilor, să înregistreze apariția unei opere teatrale, parte integrantă din marea cultură pe care trebuie s-o construim, cultură pentru care fiecare om de artă din țara aceasta arde”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Mircea Horia Simionescu, Al. Săndulescu, C. Trandafir, Nicolae Oprea, Tatiana Rădulescu, Alex Ștefănescu.



□ Mircea Horia Simionescu semnaleză un eveniment: *Catagrafii: Bicentenarul morții lui Voltaire*: „Însemnat cu roșu aprins în calendarul aniversărilor UNESCO – prilejuiește pretutindeni mari manifestări culturale și artistice, și academiile pentru care Voltaire n-a avut cuvinte prea măgulitoare, și enciclopediile, cărora le-a forfecat destul principiile, și personalitățile importante, despre care a scris ireverențios, și secularele instituții ale literelor, științelor și tuturor binefacerilor, cărora le-a cam ridiculizat activitatea civilizatoare, în fine toată lumea producătoare de bune intenții și de ceva spirit auxiliar, nu-i contesc să-i recunoască geniul, să-i aducă laude, să-i valutizeze moștenirea”.

□ În textul *O altă vârstă a lui Maiorescu*, Al Săndulescu analizează: cel de al doilea volum din *Jurnal și Epistolar* (martie 1859-17 iulie 1860), ediție îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Dominica Filimon (Minerva, 1978): „Perioada scurtă cuprinsă în vol. II al *Jurnalului și Epistolarului* ne dezvăluie însă un Maiorescu inedit, un liric aproape exaltat, care scapă obișnuitului autocontrol. Începe acum romanul dragostei cu Clara Kremnitz, viitoarea soție a criticului, roman de o nebănuită poezie și exuberanță. Sentimentul i se strecoară în suflet imperceptibil, pentru moment, nefiind conturată propriu-zis conștiința eroului...”.

□ La textul monografic al lui Mircea Tomuș: *Opera lui I.L. Caragiale* (Minerva, 1977) se referă C. Trandafir: „Fără să recurgă la modele critice spectaculoase, de ultimă oră, dar și fără să se robească unor procedee învechite, întemeindu-se totuși pe o strategie critică riguroasă, monografia lui Mircea Tomuș reprezintă o contribuție exemplară la exegeza caragialiană”.

□ În textul *Poezia ca „Jurnal de campanie”*, Nicolae Oprea prezintă volumul lui Geo Dumitrescu: *Africa de sub frunte* (1978): „O privire retrospectivă asupra liricii prilejuită de apariția recentului florilegiu din «Cele mai frumoase poezii» (*Africa de sub frunte*, 1978), nu poate ignora etapele parcurse de poet, cu sentimentul soldatului angajat într-o îndelungată campanie, suprapunându-se peste nucleele de vârstă ale unei biografii exemplare. Temele distincte, specifice fiecărei etape, ilustrează starea de spirit și împrejurările reale, stările de fapt ale evului în miezul căruia ființează poetul. În acest fel, se pot distinge accentele bacoviene, sarcasmul și satira socială din prima fază, ampla deschidere spre eposul parabolic și virulența pamfletară din faza de tranziție, limpezimea lirismului și ușoara tentă barbiană din ultimele versuri, când pare să fi revenit la atitudinea conciliantă, încrezătoare în latențele versului poetic. Poe-mele din *Libertatea de a trage cu pușca* (1946) constituie reflexul unei perioade, al unei realități întunecate de tristă amintire. Sub atari auspicii, apare explicabilă această viziune de coloratură bacoviană...”.

□ Tatiana Rădulescu descoperă *Obiectivitatea Jurnalului în cartea Mariei Banuș: Sub camuflaj. Jurnalul 1943-1944* (C.R.): „Se întâlnesc în volumul *Sub camuflaj* portrete de neuitat ale prietenilor angajați în lupta politică fățișă, riscantă, ca aparent placida Ruth, amenințată cu moartea dar poate tocmai de aceea sfidând existența, sau ca Hari, prietenul doct, burdușit de carte, de teorii, mentor spiritual într-o

anumită măsură, dar cârcotaș și schimbător ca firea; remarcabil e portretul – duios de data asta – al bunicii, văzută totuși în realitatea ei biologică, al ei și al decrepitudinii sale, în fine portretul lucrat în apă tare al mamei. Notația mereu ironică se armonizează – într-un registru aparte – cu spiritul dubitativ, cu interogația lirică sau cu autoflagelarea – nuanțe ce reflectă elevarea intelectuală a acestei țesături fine și trainice totodată”. □ În *Existența ca miracol*, Alex Ștefănescu prezintă volumul lui Eugen Uricaru: „Culegerea de povestiri *Antonia*, publicată recent de Editura Eminescu, reafirmă capacitatea sa de a privi viața cu surpriza și încântarea cuiva care ar contempla-o pentru prima dată. [...] De o mare frumusețe literară sunt, în proza lui Eugen Uricaru, personajele feminine, portretizate, ca și la Nicolae Breban, cu multă intuiție. Reușitele de acest gen sunt cu atât mai valoroase cu cât există tradiția ca femeia să fie înfățișată în literatură exclusiv ca o proiecție a aspirațiilor bărbatului”.

## SEPTEMBRIE

### 1 septembrie

• **[„România liberă”, nr. 10528]** Ion Dodu Bălan scrie despre *Critica noastră literară în confruntarea de idei contemporană*, notând „accentuat” că: „În confruntarea de idei, pe plan universal, critica românească se poate impune numai valorificând filozofia clasei muncitoare, materialismul dialectic și istoric, experiența practică și ideologică a Partidului Comunist Român în construirea noii societăți și valorificând teoretic rezultatele cele mai grăitoare ale literaturii noastre umanist-socialiste”.

• **[„Contemporanul”, nr. 35]** Redacția revistei descrie *Creativitatea socialistă*: „Spiritul creator, așa cum atestă întreaga experiență a construcției socialiste din patria noastră, unifică totalitatea energiilor umane, conferă un sens unic, în vederea atingerii unui înalt țel – edificarea unei civilizații noi, superioare – tuturor activităților din domeniile material și spiritual. Plenitudinea și omniprezența lui pun într-o puternică lumină relația societate – creație liberă, conștientă, a maselor, relație posibilă numai într-o orânduire care se conduce după o teorie revoluționară, care își fundamentează întreaga politică pe concepția despre muncă și viață a clasei muncitoare”. ■ În cadrul rubricii *Anchetele „Luceafărului”* este abordată tematica: *Drumul poeziei către cititor*, prilejuită de: „Festivalul internațional de poezie organizat de Uniunea Scriitorilor din țara noastră, în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă Brașov, ne-a oferit prilejul de a-i cunoaște pe unii dintre creatorii versului invitați aici”. □ „Să admitem că poezia își datorează viața, propria ei viață, celui care scrie în primul rând, dar și celui care o receptează. Vorbim despre o relație între poezie și travaliul autorului ei în a-i descoperi sursele, substanța. Pornind de la experiența pe care o aveți, cum priviți dumneavoaș-

*tră această relație care, firește, se răsfărânge și asupra interesului cititorului pentru poezie? Există un public specific al poeziei? ”. □ Virgil Teodorescu: „– Elaborată în circumstanțe și epoci diferite, poezia se recomandă prin ea însăși, prin ea însăși se caracterizează și – prin elementele sale constitutive – se plasează în epoca respectivă, pe care trebuie s-o exprime prin mișcarea sa de progres sau de regresie, prin alianța și alternanța termenilor, prin substanța fluxului lingvistic, prin obsesia imaginilor cheie. Urmărind impulsivitatea imaginilor în ascendentă spirală, cititorul va putea descoperi și biografia colectivității căreia îi aparține. Din uriașul tezaur incandescent al acestei colectivități el a încercat și a îndrăznit să smulgă o flacără. Există un raport care merge până la identificare, între poezie și efortul pe care trebuie să-l facă poetul străbătând terenurile indefrișabile ale universalității verbului, pentru a-i descoperi sursele, pentru a elabora știința care trebuie să contribuie la purificarea și fortificarea poeziei. Datoria poetului este să păstreze inalterată poezia sa, puterea plenară a interogației intransigente utilizând tehnicile care vizează eliberarea expresiei”.*

□ Kiss Dénes: „– Se cunosc genuri ale artei mai «captivante» spre care se îndreaptă azi atenția publicului. Romanul și filmul polițist de pildă. Eu aș insista asupra necesității educării de timpuriu pentru poezie și prin poezie, încă din școală, celor mai tineri oferindu-li-se, astfel posibilitatea de a investiga după preferințele critice, studiile de specialitate datorate unor condeie bune. Atenție: poezia să nu fie impusă. În clipa în care un copil sau un tânăr este obligat să memoreze sau să comenteze un anumit poem, atunci n-o face cu prea mare plăcere. Cu inteligență, cu pasiune și răbdare, generațiile celor mai noi le vom cultiva gustul pentru frumos, prin poezie, apropiindu-le de creațiile durabile; de aceea e necesar să le ajutăm din timp să discearnă între poezie și nonpoezie. Dialogurile celor mai cunoscuți poeți din R.P. Ungară, cu diverse categorii de public, de regulă cenacluri sau chiar în amfiteatre instituții au loc destul de frecvent. Aș menționa acele seri ale artelor întrunite, unde, de obicei, recitalul poetic este însoțit de lansarea unor cărți noi tipărite, de vernisarea unei expoziții, de o audiție muzicală, de vizionarea unui film”.

□ Radomir Andrić: „– În toate anotimpurile vieții, poezia are datoria să îmbrace aceleași haine, să se încarce de aceleași sentimente cu ale oamenilor. Poezia, cred eu, are nevoie să-și depășească propria graniță spirituală, propunând, dincolo de un limbaj poetic constituit, noi modalități de expresie și respingând, astfel, lânzeala de cugetare și locul comun. Nu doar să răspundă unui anumit gust, al publicului, ci chiar să-l și devanseze – cu riscul de a nu fi receptat pe moment – iată, așa interpretez eu gestul creatorului autentic. Pornind în această aventură spirituală, poetul, evident, o conștiință a epocii, luminează prin propriile eforturi drumul celor care-l urmează. Această parte a drumului pe care o cuceresc vizionarii și care oferă posibilitatea altora, evitând meandrele și căderile, să meargă mai lesne, deci, nu este vizibilă dintru început. Uneori trec anii, chiar secolele și vin istoricii literari și chiar cititorii... care-și descoperă idealurile

aici, în aceste opere. În măsura în care poezia contribuie la înflorirea spiritualității unui popor acesta îi recunoaște valoarea”. □ Constanța Buzea: „– Avem un public receptiv la poezie, atent și calm așteptând apariția ei în volume. N-aș spune că acesta ar fi numeros, dar s-a dovedit a fi întotdeauna mai mare decât tirajele care s-au dat cărților de poezie pe care publicul le caută. Dacă în ceea ce privește proza, cartea se varsă într-o mare enormă de cititori, poezia din acest punct de vedere ni se pare un fel de rudă săracă, tratată astfel pe nedrept, parcă în permanență sosită în gară, cu bagajul sumar... Din păcate poezia nu are încă șansa, deși nemuritoare, deși eternă, să miște în proporție de masă destinul lumii spre bine. Eternă cum este, poezia primește oaspeți numai la ea acasă, preferând adesea sărbătoarea în doi”. □ Axel Schulze: „Fără limite, și ... diferențiat, da: putem vorbi despre un public al poeziei. Astfel, decât în cazul prozei, publicul – cel care se interesează de poezie – este mai puțin ocazional. Firește, poezia își are și la noi ca și în alte părți iubitorii ei. E vorba de gust. Poezia se adresează printr-un limbaj mai specializat spre deosebire de proză... În țara mea, cei care ascultă poezie – când o ascultă – țin ca poezii să coboare de pe pedestalul improvizat. Prin expresie și atitudine, să fie acolo unde sunt oamenii. Prețiozitatea, obscuritatea nu sunt acceptate, deoarece îngreuiază dialogul între poet și cititor”. ■ În cartea lui Platon Pardău intitulată: *Minunata poveste a dragostei preafericitelor regi Ulise și Penelopa* (Eminescu), Mircea Iorgulescu descoperă *Aventurile romanului*: „Se poate așadar presupune că Platon Pardău are vocația reînnoirii, a metamorfozelor uimitoare. Acest nou roman aproape că afirmă un alt scriitor: plin de fantezie, ironic, de o inventivitate neobosită și totuși riguroasă. Fiindcă *Minunata poveste...* nu este numai o parodie; pastișa se preface în parabolă, ceea ce pare asociere facilă capătă un sens grav, dincolo de vervă se află o meditație asupra istoriei. Scriitorul compune prin mozaicare, aspectul povestirii este pestrîț; o lume făcută din fragmente, din reminiscențe livrești, din detalii erudite, din petice alăturate într-o aparentă și colorată dezordine; în realitate, se urmează un plan cât se poate de precis”.

• [„Cronica”, nr. 35] Sunt publicate versuri de Florin Mihai Petrescu. ■ Liviu Leonte remarcă constanta fragilitate din lirica lui Vasile Mihăescu, prezentă atât în debut, cât și în recenta plachetă *Prea fragedul contur* (C.R., 1978) : „Vasile Mihăescu a rămas și în *Prea fragedul contur* un poet al grațiosului și al delicatului, cultivând o lirică transparentă și muzicală. Materialele sale «de construcție» au rostul de a sugera puritatea, moliciunea și sunt împrumutate cu predilecție din lumea vegetală.” ■ Ion Alex. Angheluș întrevăde în *Reminiscențele naive* (Eminescu, 1978) ale lui Victor Felea o poezie izvorâtă dintr-un exces de sensibilitate ținută în frâu de caracterul sobru al versului: „*Reminiscențele naive* [...] vin dintr-un prea plin sufletesc, pe care autorul îl cenzurează din pricina sobrietății și a structurii sale antiretorice.” ■ Potrivit Virginiei Burduja, cartea lui Radu Felix, *Septembrie* (Scrisul Românesc, 1977)

oscilează între roman și reportaj: „*Septembrie* [...] de Radu Felix ezită între roman și reportaj, aglomerând fișe caracterologice, fapte senzaționale (inundații catastrofale, accidente mortale în timpul producției) sau puțin semnificative.” ■ În secțiunea de carte străină, Fănuș Băileșteanu discută lucrarea *Homo ludens*, de Johan Huizinga, apărută în traducerea lui H.R. Radian și cu o prefață de Gabriel Liiceanu.

● [**„Munca”, nr. 8455**] În *Reportaj la ziua de azi a țării*, Mikó Ervin publică *Copiii Soarelui*.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 404**] În deschidere, *Țară în august* de C. Vadim Tudor (celebrând inaugurarea Muzeului Național al colecțiilor de artă, dar și primirea de către Nicolae Ceaușescu a unei delegații de scriitori a U.S., care a înmănat un volum omagial cu lucrări beletristice dedicate secretarului general de slujitori ai scrisului cu prilejul aniversării de 60 de ani și 45 de activitate revoluționară), alături de poemul *Balada la aripa țării* de Carol Mălinescu. ■ Emil Manu abordează un roman-cronică, *Catrina* de George Niculescu-Mizil. ■ Poeme de Ion Lotreanu din volumul în curs de apariție, *Acordul cu lumea*. ■ *Reevaluând istoria*, o recenzie de Dan Mutașcu, privind „o bună carte de exhortație istorică”: romanul de tipul non-fiction *Oamenii pământului* de Nicolae Mateescu, Ed. Eminescu, despre 1907. ■ Un nou serial despre universalismul lui Lucian Blaga, realizat de Constantin Sorescu: *Cosmos și haos*: „Din însemnările lui Lucian Blaga, care-și caută o haină expresivă paradoxală și aforistică s-ar putea scoate o adevărată estetică, asemănătoare și complementară celei statuate în celebra sa trilogie. Ideea fundamentală care le unește este aceeași cu ideea fundamentală din sistemul esteticofilosofic: artă înseamnă construcție după legi eterne care, bine cunoscute și înțelese, oferă artistului o libertate reală, libertatea creației. Opera de artă este un cosmos care păstrează, ca pe un abur plutind în lucruri, un dram de taină sau de «mister», cum obișnuiește gânditorul să spună...” În „dialogul” său polemic cu avangardiștii, care ținteau spre o libertate absolută, Blaga le răspunde cu un frumos paradox: „Suprarealismul este o manifestare ostentativă a libertății. Dar arta exclude principial orice ostentație”. Deci, după Lucian Blaga, arta adevărată înseamnă: „construcție, taină, rigoare, necesitatea înțeleasă ca formă supremă a libertății, sens... Arta avangardistă se caracteriza prin automatism, rigorism, coșmar, nonsens. De o parte simbolul cosmosului, de cealaltă parte, simbolul haosului.” ■ *Cronica de librărie* notează: „O bună radiografie a tehnicii povestirii la *Cronicarii munteni* girează Dan Horia Mazilu în seria *Universitas* a Ed. Minerva.” ■ Rubrica *Sport – Ultimele știri din fotbal* este susținută de Eugen Barbu.

● [**„Tribuna României”, nr. 140**] Ion Horea își dedică tableta *Pădurii românești*: „În pădure intri ca într-un oraș. [...] Sufletul nostru vine dinspre păduri. Este locul iubirii și al visării, este spațiul de viață, de refugiu și de rezistență al veacului românesc. [...] Un om nu se naște în univers. Universul

se naște în el, treptat, prin cunoaștere. Un om se naște într-un loc anume, într-o câmpie ori în dealuri, într-o zare deschisă ori între hotare de zări.” ■ Sunt reproduse lungi fragmente din *Considerații confortabile*, rubrica pe care Al. Philippide o ține săptămânal în paginile revistei *România literară*; dintre acestea redăm câteva meditații profunde asupra condiției scrisului: „asonanțele și rimele necomplete sunt ispititoare. Aproape niciun poet nu scapă de amăgirea lor. Mi se pare însă că e greșită părerea că asonanțele și rimele necomplete ar da o impresie de mister și de adâncime. Dacă adâncimea și misterul nu există deja în gândirea poetului, asonanțele și rimele necomplete pot dovedi numai prin ele însele că adâncimea și misterul există în chip sigur.”; „Genialitatea nu cunoaște umorul. [...] Din felul cum unii și alții vor să caracterizeze și chiar să definească geniul s-ar părea că o trăsătură a acestuia ar fi lipsa de măsură. Mai mult, ceea ce la muritorii obișnuiți se numește defect este adeseori socotit la geniul calitate, între altele tocmai lipsa de măsură.”; „«Mesaj», cuvânt des întâlnit astăzi în critica literară, cu privire la poezie. Eu cred că poezia nu este mesaj ci mărturisire. Mesajul face din poezie discurs care vrea să convingă. Mărturisirea este o mișcare firească a simțirii umane, pornită dintr-o nevoie adâncă de destăinuire.”; „Tot ce e prea mult nu e bun. Chiar prea mult frumos obosește, dă loc la o indigestie spirituală. Trebuie și în artă, ca și în viață, din când în când, și ceva mai puțin frumos. Extazul prelungit dezechilibrează spiritul.” ■ O biografie documentară, sprijinită, așadar, pe numeroase documente descoperite chiar de autor, care încearcă să fixeze arborele genealogic al lui Eminescu, studiul *Pe urmele lui Mihai Eminescu* (Sport-Turism), al istoricului literar Augustin Z.N. Pop, constituie subiectul expunerii lui D. Mielcescu, care concluzionează că această lucrare: „nu oferă doar repere exacte unui traseu turistic – de loc «pitoresc» sau «deconectant» – invită, mai degrabă, la o călătorie spre sufletul neamului românesc.”

## 2 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 11207] Eseul lui Alex. Ștefănescu, din cadrul rubricii „adnotări”, cuprinde reflecții pe marginea reabilitării artei cuvântului, „arta degradată la un moment dat de tot felul de adepți ai adevărului spus «verde, lăutărește», ai unei sobrietăți de operete ori ai modernizării prin... cultivarea agramatismelor” și pe marginea evoluției câtorva scriitori, precum Ioan Alexandru: „Cu zece ani în urmă, când recita în amfiteatrul «Odobescu» neliniștitorul său poem *Oedip* – străbătut în final, ca de un vânt fierbinte, de bucuria eroică de a trăi – tânărul poet era încă un furtunos căutător al adevărului, mult prea înfierbântat pentru a-și mai îngădui răgazul să contemple jocurile de artificii ale imaginilor poetice. Versurile sale pline de forță – și de un fel de stângăcie bărbătească – îl smulgeau din apatie chiar și pe cititorul cel mai indiferent. Iată însă că, odată cu trecerea anilor, Ioan Alexandru și-a compus o mască cucernică, a devenit, pur și simplu, de nerecunoscut. Versurile sale s-au transformat

într-un nesfârșit murmur de aed în extaz, cultivând o anumită monotonie a frumuseții. Prestigiul binemeritat al autorului «imnelor» face, însă, ca și acest stil îmbibat de mierea cuvintelor sublime să fie imitat sau, măcar, considerat un îndemn spre continua beatitudine lirică. În orice caz, mulți reprezentanți ai noii generații – Dan Verona, Paul Balahur, Arthur Porumboiu, ca să-i numesc numai pe cei talentați – sunt sau au fost adepții unei asemenea calofilii.”; sau precum Fănuș Neagu, scriitor calofil: „În proză, cazul similar îl reprezintă Fănuș Neagu, care, după proza bine stăpânită, de un realism aproape halucinant, a debutului, și-a constituit o manieră, cum s-a mai spus, «carnavalescă», scoțând din mâneca inepuizabilului său talent literar sute și sute de inimitabile străluciri stilistice, de toate culorile curcubeului. Oricât ne-ar delecta un asemenea spectacol – preluat, în parte, de la alți specialiști ai metaforei, ca Ilarie Voronca sau Ionel Teodoreanu – să recunoaștem că nu-l putem privi la nesfârșit și că, în orice caz, își pierde valoarea atunci când îl susțin tot felul de epigoni ai acestor eminenți scriitori.”; ori precum Ștefan Bănuțescu: „Efervescența stilului frumos în proză s-ar fi stins poate de la sine dacă recent n-ar fi apărut un roman de valoare care conferă din nou acestui stil un mare prestigiu. Este vorba, se știe, de *Cartea Milionarului* de Ștefan Bănuțescu, operă literară unică, de o frumusețe aproape neverosimilă. Cel puțin un timp, așadar, nu ne mai rămâne decât să ne lăsăm inundați de efluvii paradisiace, visând în taină, la apariția unui Camil Petrescu al zilelor noastre...” (articolul *Monotonia epigonilor*).

● [„**Lucefărul**”, nr. 35] Doina Uricariu semnează editorialul având ca temă antologiile de poezie și politica editorială în ce privește aceste lucrări, care nu trebuie să fie nici grăbită, dar nici prea expectativă. Autoarea încurajează publicarea antologiilor din poeți noi. ■ Fănuș Neagu publică fragmentul din *Cartea cu prieteni* care-l vizează pe Ioan Alexandru: „În «patria capului» său, poezia se află în veșnică sărbătoare, ca un cerb în colindele de iarnă”. ■ Adrian Păunescu semnează poemul *Alba noastră*, dedicat cetății Alba Iulia. ■ Ion Dodu Bălan prezintă antologia de poezie *Omagiul* închinată de scriitorii din România președintelui Nicolae Ceaușescu cu ocazia aniversării a 60 de ani. ■ Valentin F. Mihăescu semnează, în anticiparea Colocviul național de poezie, articolul *Efervescența peisajului liric*, o dare de seamă despre poezia nouă, receptarea ei, clasamente, menționându-i pe Mihai Ursachi, Adrian Popescu, Mircea Dinescu. ■ La *Cronica literară*, Mihai Ungheanu se oprește asupra volumului *Lecturi posibile* de Mihai Drăgan, o carte polemică având sub lupă critica lui Titu Maiorescu și G. Ibrăileanu. Printre tezele pe care le respinge Mihai Drăgan, scrie M. Ungheanu, este cea a „unui Maiorescu ca adversar definitiv al acceptării patriotismului ca temă literară” și „aceea după care Maiorescu ar fi fost un adversar ireductibil al pașoptiștilor și al literaturii lor”. În aceeași direcție se înscrie și revizuirea criticii lui Ibrăileanu. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu se oprește asupra romanului *Derută în paradis* de Grid Modorcea (Albatros, 1978). ■ La *Viața cărților* sunt

recenzate *Cartea Convorbirilor literare*, apărută la editura Junimea sub îngrijirea lui Pavel Florea, o restituire a textelor din celebra revistă – de Septimiu Drăgan, *Cronicarii munteni*, de Dan Horia Mazilu, un studiu care se înscrie într-un curent de reevaluare estetică a literaturii române vechi, despre care scrie Paul Dugneanu și romanul istoric inspirat de figura domnitorului Vlad Țepeș, *Diamantul viu*, de Vasile Băran, prezentat de Andrei Roman.

■ Tema *Colocviilor* „*Luceafărului*” este *Cum ne revendicăm clasicii?* Participă M. Ungheanu, Constantin Ciopraga, Liviu Leonte, I. Constantinescu, Al. Călinescu, Mihai Drăgan. În prelungirea discuției despre valorificarea moștenirii literare, M. Ungheanu deschide discuția despre reeditarea scriitorilor români care alcătuiesc tradiția literară. Constantin Ciopraga este de părere că, deși edițiile actuale sunt mai atente la știința textului, încă nu avem ediții pe măsura operelor clasice. Pe parcursul discuției se distinge, așa cum remarcă Al. Călinescu, două aspecte importante în acest proces de recuperare: editarea propriu-zisă și revalorificarea critică. O altă secțiune a dezbaterii se referă la dinamica reeditărilor și coordonarea lor, Constantin Ciopraga sugerând și posibilitatea unor reeditări pe secțiuni, de exemplu din opera lui M. Eminescu. Un Eminescu al dragostei și al naturii, alături de un Sadoveanu „ornitologic”, sugerează criticul. Se pun, de asemenea, pe tapet, și dificultățile pe care le presupun edițiile de opere masive, menționându-se eforturile Editurii Minerva în ceea ce privește editarea operei lui Sadoveanu și necesitatea revizuirilor.

■ Grupaj poetic alcătuit din creații de Gabriel Chifu, Nicolae Diaconu, Ștefan Dincă, Dora Cărbunescu, Petre Stoica, Virgil Mazilescu. □ Letiția Vladislav publică proză. ■ La *Cronica de teatru*, Ion Lazăr scrie despre personajul tânăr prezent în stagiunea cea mai recentă, cu spectacole din D.R. Popescu, Ion Băieșu, Horia Lovinescu, Paul Ioachim, Ovidiu Genaru etc. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion se oprește asupra prozei lui Zaharia Stancu, mai precis asupra romanului *Pădurea nebună* (1963), afirmând că nu este, așa cum s-a susținut, un roman inițiativ, cât mai degrabă, în primul rând unul de moravuri provinciale cu tușe de caricatură. ■ Victor Atanasiu semnează partea a doua a articolului despre *Maturitatea tinerilor poeți*, continuând cu analiza poeziei lui M.F. Șandru, trecând apoi la Horia Bădescu și încheind cu Dinu Flămând „un senzual cu finețe”. La *Atelier literar*, Geo Dumitrescu publică poezii de G.M. Bucovicior, Francisko Kacsis, Teodor Roșu etc. ■ Dan Ciachir traduce din lirica vietnameză.

### 3 septembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 11208] Emil Manu recenzează cartea de studii și eseuri a lui Romul Munteanu, *Lecturi și sisteme*, remarcând latura polemică a câtorva dintre eseurile cărții, aspectul comparatist a o parte dintre studii (referitoare la Eminescu și Blaga, de exemplu) și diversele sisteme de lectură utilizate cu scopul exegezei textelor poetice: „Autorul utilizează diverse sisteme de lectură



ca posibilitate de detectare a specificului estetic al unei opere. Astfel, cercetează sau, mai exact, propune o cercetare a poeziei lui Bacovia după sistemul brevetat de G. Bachelard”.

## 7 septembrie

• [„Scântea”, nr. 11211] Dumitru Micu prezintă cartea lui Ion Lungu, „membru al secției de filosofie a filialei clujene a Academiei”, *Școala ardeleană* despre care comentează: „nu e, desigur, o carte scrisă cursiv. Pe alocuri e chiar – inevitabil – foarte aridă. Ea are însă meritul – esențial – de a supune întregul dosar al Școlii ardelenului unui control științific riguros, căutând să dea o imagine de maximă exactitate a acestei mișcări.”

• [„Flacăra”, nr. 36] Ilie Adeli publică poezia *Olari din Nord*. ■ Adrian Păunescu publică reportajul *Țăranul, calul și albinele*, precum și poezia *Dor de Vrancea*. ■ În *Vă propunem acest nume* este publicată o notă bibliografică însoțită de o selecție de poezii semnate de Ilie Adeli. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate două poeme de Eugen Evu. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (26)*, Octavian Paler publică *Noapte tropicală*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Tradiție și inovație*: „În procesul dialectic al culturii noastre, și îndeosebi în domeniul literaturii și al artei, una din problemele cele mai dezbătute e a conflictului dintre tradiție și inovație. De fapt, acesta lua aparența, totodată, de divorț dintre generații. Acest aspect s-a conturat mai precis în primele decenii ale secolului trecut, când fiii boierilor mari și mijlocii au luat atitudine împotriva privilegiilor de clasă și de castă, vestigii, la noi, ale unei structuri feudale persistente. Cărvunarii și pașoptiștii s-au servit de o armă nouă, aceea a literaturii, pentru a submina edificiul statului aristocratic. O seamă de pamflete, tipărite clandestin sau circulând în manuscrise, au precedat stilul realist al prozei și al versurilor, cu substrat politic revendicativ. Revoluția de la 1848, succesiv declanșată în Moldova, Transilvania și Țara Românească, a creat premisele conturării precise a conștiinței naționale și sociale în toate provinciile românești, în serviciul căreia scriitorii și artiștii s-au alăturat cu însuflețire. Stilul general al artei românești, în a doua jumătate a secolului trecut și-a accentuat tendințele realiste și militante. Întâiul roman menționabil, *Ciocolii vechi și noi*, trasează linia de evoluție a întregii noastre literaturi epice. Este semnificativ că Dinu Păturică, reprezentantul ciocoilor noi este prezentat de Nicolae Filimon ca vânzătorul lui Tudor Vladimirescu. Prefețele romanului au caracterul unui adevărat manifest politic progresist, anunțând o continuare cu urmașii aceluiși Dinu Păturică, reprezentând recrudescența unui fenomen endemic. Mai târziu, Eminescu debutează cu încercări nepublicate la vremea lor, ca romanul *Geniu pustiu*, al cărui principal episod este revoluția română din Transilvania, în 1848. Fire militantă, își desfășoară activitatea publicistică luând atitudine în favoarea claselor productive în acea vreme pauperizate, și împotriva politicianismului. Mișcarea socialistă din ul-

timele decenii ale secolului trecut a răspândit în public interesul pentru marile probleme sociale, politice și economice, ridicate de crearea burgheziei capitaliste și de mereu mai acutele contradicții ale lumii moderne. Cultura noastră socialistă, printre alte spectaculoase rezultate, a constituit și un climat de interes viu pentru literatură, de a cărui lipsă, cu cinci decenii în urmă se plângea, pe drept cuvânt, Camil Petrescu. Niciodată nu s-a citit atâta la noi, niciodată tirajele unor cărți literare n-au atins cifra celor de astăzi, depășind uneori, de la prima ediție, o sută de mii de exemplare. În acest nou climat, verificat de însuflețirea cu care a fost primit Festivalul național «Cântarea României», cuvântul recent al tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, cu prilejul întâlnirii cu membri ai conducerii Uniunii scriitorilor este menit să precizeze țelurile și direcțiile literaturii noastre militante. O nouă sinteză între inovație și tradiție este în curs de înfăptuire, în toate sectoarele artei și literaturii noastre, strâns legate de popor și de aspirațiile lui. Este prea curând să-i prevedem configurația definitivă, dar nu e prematur să o semnalăm. Extensiunea tot mai mare a cenaclurilor literare, a concursurilor de poezie și de proză, încurajarea tot mai activă a tinerelor talente, în toate sectoarele literaturii și ale artei, întâlnirile tot mai numeroase ale scriitorilor cu cititorii lor din întreprinderi sau cu prilejul apariției noilor lor cărți, frecventarea tot mai mare a expozițiilor, a spectacolelor și a concertelor, sunt tot atâtea semne îmbucurătoare pentru toate generațiile, ridicate la aceeași generoasă cultură”. □ Nicolae Dragoș scrie despre *Demnitatea artei*. ■ Cu titlul *La ce lucrează Fănuș Neagu*, George Arion publică un microinterviu cu acesta. Scriitorul dă detalii despre *Cartea cu aproape 100 de prieteni și tot atâția dușmani*: „Întâi am vrut să dau o carte despre generația mea, ferm încredințat că ea merită un loc de stimă în ochii cititorului deoarece a dat mari poeți și prozatori – și totodată mânat de gândul că, la urma urmei, această generație care domină și face să clocotească viața noastră literară a fost uitată pe nedrept la stabilirea conducerii revistelor și editurilor. Acum, din punct de vedere administrativ, este supusă bunului plac al celor mai vârstnici și cu mai puțin talent decât se afirmă în manualele școlare. Pe parcurs însă, au pătruns în carte și alții, mai tineri ca mine, și chiar și mai în vârstă”. De asemenea, dă detalii și despre romanul *Scaunul singurătății*, parte din trilogia ce cuprinde *Îngerul a strigat* și *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, roman ce urmează să aibă în jur de 350 de pagini. Privind dimensiunile acestuia, Fănuș Neagu afirmă: „L-aș face și mai mic pentru că am văzut deseori că volumele cât buturuga rămân prin magazine. Nu zic nicio noutate observând că azi cititorul nu are timp. Aflându-ne la concurență cu filmul și televiziunea scriitorul trebuie să-și ia măsuri de apărare. Una ar fi aceea să împodobească timpul liber al cititorului și nu să i-l masacreze. O carte peste măsură de încărcată la pagini îndepărtează pe om de la lectură căci oamenii de obicei citesc stând lungiți și un morman de foi le-ar rupe brațele. Iar ce spui în 400 de pagini poți spune foarte bine și în 200”. În final, oferă câteva

detalii despre activitatea sa de dramaturg, precum și despre proiectele din domeniul filmului. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Alfabet poetic*: „Dintre poeții moderni Ștefan Aug. Doinaș e printre pușinii care n-au complexe față de modernitate. Poezia sa, de o echilibrată structură, se hrănește din formele cele mai statornice ale lirismului dintotdeauna. Citindu-i poemele, n-avem doar revelația unui mare poet, ci și a unei mari iubiri de Poezie. Nici o crispare nu-i tulbură dealtfel cântecul, nici o umbră de ironie nu întunecă strălucirea acestui mit – în care pușinii mai cred astăzi cu atâta ardoare. Intitulându-și antologia de față *Alfabet poetic*, la fel ca întâiul volum (premiat în 1947), el rămâne credincios primei sale identități, de fapt adevăratei sale identități. Un poet autentic nu se naște de două ori. Mikel Dufrenne, citat de autor într-un eseu, scria că orice poet ajunge la expresia deplină a poeziei, cu condiția să n-o caute cu orice preț. Ștefan Aug. Doinaș e un astfel de poet. Recentul volum, scos la Editura Minerva – în colecția B.P.T. și prefătat de Aurel Martin – ne oferă imaginea documentară cea mai credibilă asupra creației de până acum. Piesele sunt grupate pe cicluri tematice, dar și pe vârste de creație. În delimitarea etapelor, poetul pune – bănuim – și o rațiune de sistem, din moment ce poezia sa nu pare să fie condiționată de biografie. Înainte de toate, Ștefan Aug. Doinaș se relevă ca poet al formei sublime: al tiparelor lumii, dar și al tiparelor poeziei”.

● [„**Orizont**”, nr. 36] Numărul este dedicat culturii, artelor și literaturii regionale bănățene. Aurel Turcuș semnează pe prima pagină articolul *Valorificarea istoriei și culturii din Banat*. Gheorghe Jurma vorbește despre *Gazetăria țărănească din Banat*. Nicolae Țirioi prezintă *Scriitori și cărturari bănățeni puțin cunoscuți*. ■ Mai apar titluri de articole precum: *Sentimentul de apartenență la «literatura universală»* de Petru Sfetca, *Momente ale unei literaturi scrise pentru masele populare* de Ion B. Murieșanu, *Portul popular bănățean* de Aristida G. Turcuș, *Există o sensibilitate dialectală bănățeană* de Marius Munteanu, *Despre coordonatele bănățene ale școlii ardelenene* de Petru Ollade care își începe demonstrația astfel: „În discutarea contribuției Banatului la configurarea Școlii ardelenene trebuie început, cred, cu lichidarea prejudecății că mișcarea culturală românească din Banat, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea a fost «un ecou» al mișcării din Ardeal, un produs «epigonic», «minor» etc comparativ cu «corifeii». Fenomenul Școala Ardeleană este foarte complex și trebuie studiat atât în unitatea cât și în diversitatea lui. Din acest punct de vedere se poate spune că Școala ardeleană a constituit un produs al afirmării culturale și naționale a tuturor românilor din Ardeal și Banat, în epoca respectivă. [...] Una din coordonatele bănățene ale Școlii ardelenene – firește nu singura – vizează preocupările lingvistice al învățaților bănățeni, de la Paul Iorgovici la Eftimie Murgu.” ■ Alte titluri de articole cu substrat istoric: *Un condotier italian pe meleaguri bănățene* de Ioan Hațegan, *Glad –primul voievod al Banatului* de Florian Moldovan.

• [„România literară”, nr. 36] Conține versuri de Alexandru Philippide, Victor Nistea, Nicolae Cristian, Nicolae Liu, Barbu Cioculescu, Geo Bogza, Marcel Breslașu, Vasile Smărăndescu și un grupaj din poezia coreeană clasică, precum și proze de Modest Morariu și Maria Luiza Cristescu. ■ Redacția publică editorialul *Poezia – '78*, prin care anunță lansarea unei ample dezbateri în jurul poeziei, cu ocazia apropiatului Colocviu național de Poezie organizat de Uniunea Scriitorilor la Iași: „Desigur, o dezbatere multilaterală asupra poeziei noastre – privită «la cota 1978» – este prin ea însăși mai complexă, dacă ținem seama atât de evoluția condițiilor specifice de afirmare și de promovare, cât și de ceea ce numim, și nu întâmplător, însuși inefabilul intrinsec celui mai gingaș domeniu al creației din perimetrul artei cuvântului. A-i cuprinde teritoriile, tot mai vaste, ale universului actual, a-i defini punctele cardinale și a-i proiecta imaginile, tot mai vii și mai colorate, ale devenirii ei din acest deceniu – iată un plan-cadru al dezbaterii”. ■ Mircea Iorgulescu trasează, în *Universul poeziei actuale*, principalele caracteristici ale liricii deceniului opt, sensibil diferită de cea anterioară și articulată în jurul „însetării de real”: „Universul poeziei românești actuale, prin tensiunile, prin raporturile noi stabilite între elemente, prin continua mișcare spre sfărâmarea opreliștilor puse de «universul poetic», de recuzită și inventare canonice, diferă fundamental de acela caracteristic liricii deceniului trecut. Nu voiam să citez nici un nume; cele pe care totuși le invoc au numai valoare de exemplu: prezența unei alte, noi conștiințe a poeziei l-a făcut pe Marin Sorescu să renunțe la o formulă lirică de succes asifurat și să dea profundele poeme din *La Liliaci*, atât de apropiate ca mod de gândire poetică de versurile superficiale foarte deosebite, ale lui Mihai Ursachi, o atitudine similară având-o un poet foarte tânăr ca Mircea Dinescu, care și-a reordonat, la al treilea volum, nu «modalitatea», ci modul de a capta realul. Universul poeziei contemporane, divers și bogat, are o unitate profundă tocmai prin respingerea iluziilor formale și a stereotipiilor, prin, cu formularea unui remarcabil poet, însetarea de real.” ■ În întâmpinarea Colocviului național de Poezie, redacția reunește o serie de articole despre poezia contemporană. □ În *Setea de frumos*, Aurel Martin identifică mai multe cauze ale succesului înregistrat de poezie, printre care și dorul de frumos al omului modern: „Revelatoare e, dincolo de statistici, starea poeziei ca dimensiune socială. Revelator e saltul fascinant, necunoscut vreodată, al tirajelor obținute de unii poeți contemporani. Care să fie cauza? Ea stă, probabil, sub semnul inefabilului. Poate și al publicității. Poate și al prestigiului unor colecții. Cert este că ea trebuie căutată atât în universul investigat de autori, în vocația acestora de a fi exponențiali, cât și în setea de dezalienare a omului de azi”. □ În *Permanența poeziei*, Hristu Căndroveanu remarcă bogăția editorială a anului 1978 în ceea ce privește lirica: „Să luăm, de pildă, «recolta» de până acum a anului acesta, 1978. Ne întâmpină cărți de poezie semnate de scriitori de prestigiu, de la Ion Caraion la Petre Stoica, de la Geo Dumitrescu la Nicolae Dragoș, de la Ion Bănuță la George

Alboiu, de la Ștefan Aug. Doinaș la Ion Gheorghe și Adrian Păunescu, ori Corneliu Sturzu, și alții încă. Au apărut noi cărți de Vasile Nicolescu, Horia Zilieru, Anghel Dumbrăveanu. Fără să mai vorbim de capodopera mereu așteptată, pe care ne-o poate dăruia oricând o stea deocamdată fără nume”. □ În *Datoria criticii*, Dana Dumitriu observă faptul că în cazul liricii criticii literari nu acordă o atenție suficientă individualităților poetice, rezumându-se la simpla constatare a unor axe evolutive și trăsături comune: „Ea nu se mai îngrijește de evoluția personalităților lirice, ci mai mult de constatarea unor direcții sau caracteristici care aduc aceste personalități la un numitor comun. Incontestabil, asemenea priviri de la înălțime sunt necesare, dar, prin abundență, reușesc să aplatizeze un relief liric complex”; „Cred că este momentul să ne ocupăm mai mult de individualitățile lirice poetice existente, să ne apropiem de materialul poetic concret și printr-o critică foarte aplicată să se ajungă cu adevărat la decantarea atât de necesară a valorilor”. ■ Șerban Cioculescu publică articolul *Pilateștii (Ion și Dinu)* cu ocazia editării volumului *Itinerarii istorico-literare* (îngrijit de George Muntean la editura Minerva), care cuprinde scrieri inedite de Dinu Pillat: „Ca și Ion Pillat, poetul zonelor medii ale sensibilității, Dinu Pillat este criticul prob, care nu urmărește seducerea cititorilor prin jocurile de artificii ale inteligenței. Amândoi, la lectură îți lasă un sentiment de securitate și de încredere. Acele «côteaux modérés» pe care Sainte-Beuve și le asuma, în critica lui, sunt și perspectivele poetice ale tatălui, și acelea critice ale fiului. Nici romanele lui nu dezminț impresia de armonie și echilibru a zărilor amândurora, mai adesea în stare de ruptură, când considerăm alte filiații”. ■ Tiberiu Utan recenzează volumul *Grecia – călătorie incompletă* de Aurel Rău: „Mai curând eseu, prilej de meditație, de așezare a unei viziuni proprii, originale, dincolo de enormul material consultat, cu numeroase trimiteri, asupra destinului unei străvechi civilizații, asupra Eladei contemporane, prin scurte și fine observații, într-o splendidă aventură spirituală”. ■ În *Tineri poeți*, Nicolae Manolescu remarcă osatura delicată și rafinată a poemelor lui Ion Mircea din placheta *Tobele fragede* (Dacia, 1978): „*Tobele fragede* readuce în actualitate un foarte talentat poet, maturizat, chiar dacă nu modificat substanțial. E un caligraf și un purist, care-și transcrie emoțiile într-un sistem de simboluri originale, asemănătoare unor japonezii delicate, însă dificile adesea prin lipsa cheii. Impresia este de cifrare după un cod propriu...”; „Estetismul acesta caligrafic, în maniera lui Ungaretii, dar și cu mai îndepărtate rădăcini în puritățile mallarmeene și barbiene, nu e scutit de oarecare răceală. Viața păstrează o proștețime matinală, pâlپând glacial. Fantezia e răcoroasă, fragedă, exangvă”. Criticul menționează de asemenea debutul promițător al lui Petru Romoșan cu *Ochii lui Homer* (Dacia, 1978): „*Ochii lui Homer* este un debut în multe privințe remarcabil, printre cele mai pline de promisiuni din ultimii ani. Uimitoare sunt de pe acum cultura și economia limbii, care-i permit foarte tânărului autor să scrie poeme în două-trei versuri încărcate de su-

gestii...” ■ În *Arta traducerii (III)*, Alexandru Nicolescu se oprește asupra lui Vasile Nicolescu, întotdeauna fidel spiritului operei traduse: „Între poeții contemporani traducători de poezie, Vasile Nicolescu se remarcă prin opțiunile sale literare. Evitând a-și exercita pana în prea multe stiluri versificatorii, limbi și epoci, Vasile Nicolescu și-a ales din literatura lumii ceea ce mai bine și mai fidel îi corespundea: poezia franceză contemporană. [...] Vasile Nicolescu este, fără îndoială, un traducător respectuos față de textul original, încercând a conserva, în românește, structurile și sensurile poeziei primare”. ■ Emil Manu discută placheta lui Zeno Ghițulescu, *Între pământ și cer* (Albatros, 1978), ce evoluează spre o veritabilă bucurie a limbajului: „Evoluția poeziei lui Zeno Ghițulescu spre forme mai deschise, spre o accentuată bucurie a cuvintelor care exprimă universuri, ne determină să-l urmărim cu atenție și cu interes în viitoarele volume pe care le dorim proiectate spre un spațiu aflat tot între pământ și cer, dar din ce în ce mai aproape de al doilea termen.” ■ Potrivit Norei Iuga, trăsătura esențială a volumului *Das Maft der Kapfe (Măsura capetelor)*, de Franz Hodjak (Kriterion, 1978) este concizia: „Scrisă într-o epică modernă, originală, cartea lui Franz Hodjak își amplifică densitatea prin concentrarea la maximum a elementelor narative sau analitice. Ne aflăm mai degrabă în fața unei proze în care se face apel la cifruri, la convenții, o proză eliptică”. ■ G. Dimisianu analizează studiul lui Al. Piru, *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri* (Minerva, 1978): „A rezultat un studiu a cărui intenție aparentă, datorită egalității de ton și tehnicii tradiționale de cercetare este descrierea și clasificarea. Nu e greu totuși să se constate că Al. Piru nu se restrânge la atât: desfășoară și aici o acțiune critică, deci valorizatoare, din moment ce preocuparea sa de prim ordin, chiar dacă neformulată ca atare, e să despartă aspectele viabile de latura estetic ruinată a creației lui Alecsandri”. ■ În *Starea criticii (IV)*, Laurențiu Ulici comentează cartea *Paul Valéry și modelul Leonardo* (Albatros, 1978), de Gabriela Negreanu: „Incitant până la a ne contraria și orgolios-patetic până la voluptatea narcisistă, eseul Gabrielei Negreanu [...] este rezultatul scris – și scris foarte frumos – al unei pasiuni caniculare (cvasierotice) pentru (mai puțin) literatura lui Valéry și (mai mult) tipul de spiritualitate teorizat și practicat de autorul *Serii cu dl. Teste*”. ■ Dimitar Tanev semnează articolul *Tânăra proză bulgară*. ■ Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Lev Nikolaevici Tolstoi, Alexandru Paleologu publică un amplu eseu intitulat *Tolstoi*. ■ Felicia Antip scrie despre opera lui Anthony Burgess și Malcolm Bradbury în *Scriitori profesioniști*. ■ Ana Blandiana semnează textul *Singurătate, perdele, mare*. ■ Fănuș Neagu este prezent în secțiunea *Sport* cu cronică *Toamna cugetă iluminări*.

● **[„Tribuna”, nr. 36]** Sub semnătura „Tribuna” citim *Pentru oameni*: „Festivalul național «Cântarea României», manifestare educativă, politică-ideologică, cultural-artistică, de creație și interpretare, dovedindu-se o mișcare fără precedent ca amploare și complexitate vine să răspundă acestei importante

sarcini politice definită de secretarul general al partidului ca formare și educare a omului în spiritul umanismului revoluționar, al cunoașterii și creației”.

■ Victor Felea semnează cronică literară la *Nicolae Manolescu: Teme 3*: „Credem că acum, în stadiul actual, se poate observa mai bine care sunt opțiunile și, în consecință, direcțiile de dezvoltare ale criticului Manolescu. El repetă, până la un punct, istoria unora dintre criticii noștri interbelici”.

■ În *O carte răscolitoare*, Ion Lungu semnaleză romanul *Quetzalcoatl* de Jose Lopez Portillo (Univers): „Romanul *Quetzalcoatl* întregeste și dă o dimensiune nouă – mitică-parabolică – marii efervescente a prozei latino-americane”.

■ Radu Săplăcan prezintă *Cornel Regman: Explorări în actualitatea imediată* (Eminescu, 1978): „*Explorări în actualitatea imediată* rămâne cel mai echilibrat volum de foiletoane al lui Cornel Regman, care este, așa cum corect semnală Marian Popa într-al său buclucaș dicționar, «unul din elementele de neocolit în explicarea regenerării criticii din ultimii ani, factor de echilibru și de reglare a conștiinței critice în ansamblul ei»”.

■ Mircea Popa semnează *Biografie și istorie*, o prezentare a volumului *Catrina* de Gh. Niculescu-Mizil, al doilea volum (Albatros, 1978): „Cu un patetism explicabil pentru subiectul ales, Gh. Niculescu-Mizil scrie o carte-elogiu, o carte-poem închinată clasei muncitoare de la noi și luptei sale. *Catrina* este expresia militantismului său politic, o carte document, în care istoria și epicitatea se intersectează spre a sluji nobilei năzuințe a omului spre mai bine, spre mai înalt”.

■ Petru Romoșan semnează *Rânduri necritice despre Petre Stoica*, semnalând volumul *Un potop de simpatii* (C.R., 1978): „Cu această carte Petre Stoica e și mai Petre Stoica. Un mare poet român contemporan”.

■ Adrian Ghijițchi publică *Paul Zarifopol despre Tolstoi*: „Adversar declarat al «obscurităților mistice», al «filosofiei isterice» nietzscheene și al pansexualismului freudian în literatură, spirit frondeur și iconoclast, «pozitivist, libertar și ateu», «lucid și robust în pricepere», – după aprecierea contemporanului său Mihai Ralea, – Paul Zarifopol a consacrat câteva eseuri clasice literaturii ruse – în special lui L.N. Tolstoi și F.M. Dostoevski – în care a formulat observații subtile despre arta literară, autenticitate artistică și sensibilitate modernă”.

■ Andrei Marga revine la rubrica sa cu *Tehnica și practica*.

■ Ion Șeuleanu realizează o convorbire cu profesorul James Augerot de la Universitatea of Washington, Seattle, S.U.A., despre *Studiul limbii și culturii române*: „– *Limba română se studiază de mulți ani la University of Washington. Există, așadar, o tradiție, o foarte bună tradiție, care acordă Universității dumneavoastră un loc însemnat printre instituțiile similare americane. Ce considerați că ar mai trebui întreprins pentru ca această poziție privilegiată să se consolideze și mai mult, pentru ca studenții care optează pentru limba română să-și poată valorifica mai bine, mai eficient cunoștințele?* – A avut un *Program*, e adevărat restrâns, de studii românești, încă din 1966 când eu însumi am inițiat și introdus în planul de învățământ un curs de limba română. După asta, am beneficiat de pe urma conlucrării cu pro-

fesorii vizitatori din România: Theodor Cristea, Dan Grigorescu, Florin Popescu și Marin Petrișor din București, Cornel Căpușan, Mircea Borcilă și acum dumneavoastră din Cluj-Napoca. Toți și-au adus o contribuție, căreia i-aș spune, fără exagerare, enormă la realizarea *Programului* nostru. Pe de altă parte, ne-au fost de un real ajutor acei americani care au avut șansa să-și petreacă un timp în România, fie ca profesori, fie ca cercetători”. ■ Versuri semnează Constantin Dracsin (*In memoriam – lui Corneliu Popel; Culme modestă; Vedere*), Florin Mugar (*O glumă; Un porumbel; Un dialog cu zăpadă; O baladă*), Iv. Martinovici (*Respiri aerul meu; Gura ta palpâie de aerul tare; Stele ne cercetează urmele*) □ Gheorghe Schwartz publică *Fotografii în oglindă*. □ Revenind la *Umor* Cornel Udrea publică *Leacuri împotriva insomniei*. □ Valentin Deșliu traduce din *Poeți bulgari*: Ivan Ghenov (*Pe străzile Bucureștilor*), Liubomir Levcev (*Pământul poezilor ucisi*), Petea Alexandrova (\*), Damian Damianov (*Viață*), Ștefan Țanev (*Noi putem să avem mai multe*), Vasilika Hinkova (*Mână-n mână*).

## 8 septembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 36] Redacția revistei meditează la *Unitatea culturii*: „Avantajul incomensurabil al orientării conștiente a dezvoltării culturii și – ca un corolar și scop își dovedește forța de impact asupra progresului social general prin aceea că structurează conștiințele tocmai spre a fi pregătite temeinic pentru participarea înalt eficientă la marea operă constructoare de nouă civilizație, și pentru a dori intens această participare”. ■ George Chirilă prezintă cartea dedicată Președintelui țării *Omagiul scriitorilor din România un Însemn fierbinte al recunoștinței*: „Cele mai reprezentative nume ale literaturii române de azi exprimă, împreună cu întreaga țară, sentimentele înalte de prețuire față de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminentă personalitate politică a istoriei contemporane, omul care a împlinit 60 de ani de viață și peste 45 de activitate revoluționară. Paginile vii, de istorie trec în pagini vii de carte, luminând prin poem, eseu, reportaj strălucita personalitate a omului din fruntea țării. [...] Numindu-l un «arhitect al păcii», prozatorul Eugen Barbu vede în persoana președintelui nostru pe omul «care ne-a reamintit că mai există cântece necântate și tărâmurii la care mai putem visa. Cel ce a ținut prin spiritul său granițele neviolabile, recunoscut pentru curajul său de a promova în lume ideea că nu există națiuni mici și mari și că văzduhul ca și pământul ne dă aceleași drepturi”. ■ În volumul lui Radu Boureanu, *Frumosul principe Cercel* (Eminescu), Liviu Leonte afirmă *Fascinația personajului*: „Personalitatea lui Petru Cercel, domn pentru foarte scurtă vreme al țării Românești (1583-1585), are toate datele pentru a atrage imaginația unui scriitor: calități intelectuale și har poetic, frumusețe fizică, mari ambiții de tip renascențist, peregrinări pe la curțile Europei, moarte timpurie și tragică. [...] Biografia lui Petru Cercel capătă și o valoare simbolică, semnificând dificultatea împlini-



rilor în cursul unei istorii adverse. Intențiile scriitorului dobândesc acoperire artistică atunci când meditează cu gravitate asupra raportului între destinul individual și istoric, și nu se lasă în voia unei admirații peste măsură față de eroul său”.

• [„Cronica”, nr. 36] Cuprinde poeme de Ion Murgeanu și Silviu Rusu, precum și un fragment (al optulea publicat în paginile revistei) din *Jurnalul de idei* al lui Constantin Noica. ■ În *Colocviu în uzină*, Andi Andrieș își evocă experiența de la discuțiile purtate cu muncitorii din fabrici despre artă și literatură: „În Iașul acesta cu atâtea secole biografice și cu atâta vocație a prezentului, într-o uzină enormă, muncitorii se întâlnesc periodic cu literați și artiști, cu esteticieni și profesori, deliberând asupra frumosului. E vorba, așadar, de acțiunile care marchează civilizația noastră, care dezvăluie o incontestabilă noblețe sufletească. Față în față cu arta și cu problemele artei, acești oameni își mărturisesc nu numai setea de imagine, ci și luciditatea înțelegerii adânci a fenomenului numit cultură.” ■ Nicolae Turtureanu observă particularizarea limbajului lui Horia Zilieru în placheta *Fiul lui Eros și alte poezii* (Junimea, 1978): „...prin acea continuă rafinare de care aminteam la început, Horia Zilieru și-a particularizat limbajul, l-a despovărat în bună măsură, ajungând la o poezie esențializat-dramatică pentru care nu ezităm a ne mărturisi opțiunea.” ■ Emil Nicolae semnalează, în rubrica *Mențiuni critice*, apariția antologiei *Poeți de la „Sămănătorul”* (Minerva, 1978), realizată de Petru Homoceanul. ■ Miron Blaga analizează cartea lui Augustin V. Pop, *Subiect pentru baladă* (C.R., 1978): „Liric și confesiv, alteori vivace și moralizator, Augustin V. Pop își face o frumoasă intrare în sfera «literaturii de frontieră» prin *Subiectul pentru o baladă* – un conspect pentru un roman ce, bine dozat, ar putea fi demn de interes.” ■ Dumitru Lazăr publică interviul cu Edgar Papu intitulat *Interferențe ale culturii și literaturii române*. Întrebat care au fost primele creații autohtone cu răsunet mondial, Edgar Papu distinge între operele de valoare universală și cele de circulație universală: „– *Cele creații spirituale românești reprezintă, după părerea dumneavoastră, primele afirmări de răsunet pe plan mondial? În ce constă esența acestora?* – Aici trebuie să distingem două feluri de opere, cu totul separate. Mai întâi este vorba de opere de valoare universală și opere de circulație universală. Prima categorie depinde numai de nivelul intrinsec al operei, iar a doua și de politica culturii. Opere de valoare universală am avut cu mult înainte de Eminescu. Învățăturile lui Neogoe Basarab către fiul său Teodosie în esența lor constituie o lucrare de însemnătate universală.” La întrebarea privind momentele de deschidere ale spiritului românesc către universal, Edgar Papu amintește influența franceză, urmată de cea germană, a consolidării culturii: „Unghiuri de deschidere au început cu cultura și literatura franceză, ca expresie a orientărilor liberaliste ale țării noastre. Generația pașoptistă este un produs al acestei deschideri. Cum era normal, după momentul deschiderii, a urmat cel al consolidării. Și aici intră în discuție influența

culturii și literaturii germane, îndeosebi în cadrul Junimii, care se va continua până în preajma celui de-al doilea război mondial. [...] După momentul consolidării, urmează cel al emancipării, când un popor sau o cultură ajungând până la maturitate, nu se mulțumește să rămână într-un stadiu de ucenicie, ci tinde către unul sintetic de informație. În acest moment intervine, pe lângă cultura franceză și germană, și cea italiană, având ca un strălucit corifeu pe G. Călinescu, și se continuă până azi la unii poeți și prozatori ai noștri. De asemenea, în acest timp, se marchează o accentuată orientare și către cultura rusă, vizibilă la Liviu Rebreanu, dar încă mai înainte, la Gherea și Ibrăileanu.” Dumitru Lazăr îi adresează apoi lui Edgar Papu două întrebări privind stadiul actual al receptării culturii universale la noi și invers, al culturii autohtone în străinătate: „– *Cum apreciați stadiul actual al receptării culturii și literaturii universale în țara noastră?* – Receptarea culturii și literaturii universale la noi se face astăzi în spiritul întregii noastre politici de relații cu lumea. [...] Desigur, suntem gata să primim numai acele valori care luminează viața oamenilor și nu produse care umbresc și întunecă relațiile dintre popoare, semănând discordia și învrăjbirea. Politica noastră culturală este una de adânci criterii etice, pe lângă cele estetice.”; „– *...dar al culturii și literaturii române peste hotare?* – Și, firește, și răspândirea literaturii noastre peste hotare a început să se desfășoare sub o nouă zodie, ținând de prestigiul nostru politic în lume. [...] Dar mi se pare că în această privință suntem abia la începutul eforturilor noastre, care trebuie înzecite, pentru că România reprezintă o insulă de spiritualitate originală, autentică, ale cărei creații arată lumii puterea și frumusețea noastră care merită să fie răspândite pe tot pământul.” ■ În *Vocația comediei*, Florin Faifer discută piesa lui Ion Băieșu, *Alibi*, pe care o percepe drept plină de vervă și exuberanță, fiind bazată pe artificii imbroglio-ului: „Piesa se potrivește întocmai, ca stil al grotescului, manierei curente a comediilor sale. Impresia imediată este de mare ușurință a elaborării, susținută de un haz natural și de o vervă slobodă, uneori excentrică, a imaginației scenice. Construcția, sprintenă, recurge la un artificiu care, cu toată vechimea lui venerabilă, sau tocmai de aceea, rareori dă greș. Este poznașul «imbroglio», tip de fantezie exuberantă, dar mecanică, un caleidoscop de nostime încurcături și extravagante coincidențe, al căror efect sporește prin funambulești răsturnări de situații.” ■ În rubrica de carte străină, Constantin Pricop explorează romanul *O zi din viața lumii* (Univers, 1978), de William Saroyan.

• [„**Munca**”, nr. 8456] În *Însemnări de scriitor*, Eugenia Busuioceanu scrie *În slujba poporului*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 405, Număr Special în 12 pagini] Include un amplu studiu de Dinu C. Giurescu, *Constituirea statului național unitar român*. ■ E. Manu, o cronică despre volumul de publicistică al lui I. Lăncrănjan, *Nevoia de adevăr*. ■ Articolul polemic *False probleme*, semnat *Săptămâna*, îl persiflează pe Alex. Ștefănescu: „Un critic titular al unei

rubrici înduioșătoare cu copii ambuscați care ne reamintește de *Timpul familiei* renunță la șerbetul pedagogic din rubrica citată pentru a învăța pe un ton dur să scrie pe câțiva prestigioși autori români de azi: Ioan Alexandru, Fănuș Neagu, Dan Verona. Dacă nu i-ar plăcea producțiile literare ale lui Ion Pigulete, severul critic Alex Ștefănescu ar avea dreptate. Dar, cu o miopie facționară, el vitriolează tocmai siluetele de vârf ale literaturii române contemporane și încă dintre acelea care cântă la modul imnic o mitologie populară și o directivă națională.” În schimb, îi place *Cartea milionarului* de Șt. Bănuțescu (un client/epigon al literaturii fantastice de tipul Vasile Voiculescu, Cezar Petrescu, Eliade, Buzzati, Gogol): „Ne surprinde că prestigiosul ziar care adăpostește considerațiile critice nu observă alte lucruri mult mai grave din presa literară cum ar fi: atacurile seriale la adresa protocronismului, canonada pentru proliferarea așa-zisei literaturi onirice la noi, în paralel cu minimalizarea temei istorice și de actualitate, cerută de conducerea de partid, precum și neobservarea unor versuri morbide, de gen Virgil Mazilescu, sau rocambolești, de gen Petre Stoica. Așadar, pe când Marin Preda, Nichita Stănescu, D.R. Popescu, Paul Anghel, Marin Sorescu vor fi scărmanați de pusilanimul critic care combate în gol inventând probleme morale care nu există?” ■ Un articol polemic de Vasile Netea, *Cărți și semnificații*, îi este dedicat lui Raymond Aron și înjustului text semnat de acesta în *l'Express* – Paris, nr. 17/ 23 iulie, despre „nedreptățile” la care ar fi supuși maghiarii în R.S.R. ■ P.R. Georgescu, *serialul nostru: 2050 – Un proiect pentru o mitologie românească: Dacia preistorică de Nicolae Denșușianu*. ■ Alte versuri ale poeților de la Festivalul Național „Cântarea României”, lanșați sau promovați la Cenaclul Labiș, condus de Eugen Barbu: Dinu Ianculescu, C. Vadim Tudor, Gh. Palel, Daniela Crăsnaru, Dan Ciachir, Rodian Drăgoi, Mara Nicoară, Ion Lilă, Elena Lupașcu, Magdalena Dobre Panait. □ Fragmente dintr-o lucrare de referință în 6 volume a lui Al. Alexianu, care așteaptă încă lumina tiparului: *Analele poeziei scrise românești (1570-1830)*. ■ *Cronica de librărie* relevă *Un eveniment literar la Ed. Minerva: Poeziile lui B. Fundoianu*, ediție și postfață de Paul Daniel, cu un studiu introductiv de Mircea Martin.

## 9 septembrie

- [„Scânteia”, nr. 11213] Liviu Leonte semnaleză publicului român apariția lucrării *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu* (Junimea, colecția *Eminesciana*, în traducerea lui Gh. Bulgăr și Gabriel Pârvan), de Alain Guillemlou, cartea aceasta fiind la origine o teză de stat de doctorat susținută în 1962 la Sorbona și publicată în anul următor; lucrarea „se compune dintr-o suită de micromonografii ale poeziilor apărute în timpul vieții. Fiecărei poezii îi este consacrat un studiu care debutează cu un rezumat, util dacă ne gândim că lucrarea a fost adresată inițial publicului și specialiștilor francezi, după care urmează, dezvoltată, analiza variantelor și a trecerii la versiunea definitivă” și

aprecierea finală legată de acest volum: „este o operă de cultură care se cere continuată cu traducerea altor remarcabile exegeze consacrate celui mai mare poet român”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 9112] Victor Atanasiu prezintă volumul lui Adrian Păunescu, *Poezii de până azi*, publicat la editura Minerva: „Capacitatea lui Adrian Păunescu – esențial poet prin unele *zvâcnete* care taie răsufllarea – de a vibra la solicitările vremii, se cere egalată de capacitatea de a-și transmite permanent, la modul liric, vibrația.”

• [„**Lucefărul**”, nr. 36] Mihai Beniuc semnează articolul *La timpuri noi, un cântec nou*, îndemnând poezia tânără să se ancoreze în realitățile socialiste conform cerințelor președintelui Republicii și deplângându-l pe poetul care ar încerca alt drum: „Vai de poetul care face «experiențe» din cocoloașe de tină și le coace în cuptoare de nisip, crezându-se brutar, sau face exerciții cu pușcoace de soc și le crede aruncătoare de flăcări, sau că poate ridica din cărți de joc «castele în Spania»”. ■ *La Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu îi face portretul lui Romulus Vulpescu. ■ Șerban Cioculescu semnalează, la rubrica *Instantanee*, culegerea de studii și articole ale lui Mihai Eminescu îngrijită de Maria și Constantin Teodorovici. ■ Dan Laurențiu semnează textul intitulat *Ex ungue leonem!*, o reflecție asupra a ceea ce-l individualizează pe poet, încercând o definire a originalității în relație cu organizarea limbajului: „Originalitatea nu se câștigă în poezie forțând, caricând sau ignorând sensurile fundamentale ale cuvântului, și, în această perspectivă, a nivelului morfologic, poetul trebuie să rămână impersonal. Originalitatea este dată de atingerea unei emoții impersonale, extatice, pe o cale particulară de organizare sintactică a limbajului, a sistemului de semne”. ■ Ov.S. Crohmălniceanu analizează, la *Cronica literară*, romanul *Impostorul*, de Al. Sever, o carte care „relevă ambiții literare înalte, chiar acolo unde le realizează doar parțial și împinge problematica faptelor relatate la un nivel intelectual puțin comun”. ■ Dintre cărțile de debut, Nicolae Ciobanu reține volumul de critică de poezie al lui Daniel Dimitriu, *Ares și Eros* (Junimea, 1978), sancționând criteriul selecției pe care-l utilizează tânărul critic, cât și judecățile pripite referitoare la Ion Caraion sau chiar „cazuri de «răutate» premeditată” cum ar fi articolele despre Mihai Beniuc sau Nina Cassian. Nicolae Ciobanu îi recomandă să frecventeze mai des metodologia critică, pentru a evita unghiul exterior de abordare a discursului liric. ■ *La Viața cărților*, poezia deține interesul exclusiv. Sunt recenzate volumele *65 poeme*, de Florența Albu, *Diligența de seară*, de Anghel Dumbrăveanu, *Fragi în noiembrie*, de Vasile Petre Fatî, *Prea fragedul contur*, de Vasile Mihăescu. ■ Este deschisă o dezbatere a fenomenului liric contemporan sub titlul *Preludii la Colocviul național de poezie*, la care răspund Grete Tartler, Daniela Crăsnaru, Ion Drăgănoiu, Mara Nicoară, Florin Costinescu, Mircea Florin Șandru. Grete Tartler consideră că lirica cere mai mult decât talent, cere, de asemenea, cultură și vizionarism și arată că este nevoie și de critică,

Daniela Crăsnaru pariază pe „păstrarea demnității scrisului”, în vreme ce Mara Nicoară este de părere că critica se teme să facă judecăți de valoare și ierarhii literare, ceea ce nu aduce servicii poeziei. Mircea Florin Șandru crede în forța tinerei generații de poeți și consideră că ar merita să apară într-o antologie de texte reprezentative, iar Florin Costinescu consideră momentul 1960 foarte important, pentru că atunci a apărut o „stare de sinceritate” în legătură cu condiția poeziei. ■ *Colocviile, „Luceafărului”* continuă și în acest număr cu dezbateră pe tema revendicării clasicilor. Al. Călinescu vorbește despre situația în care scriitorii revin în lumina actualității prin opțiunile revizuirilor critice, iar răspunsul lui M. Ungheanu este că aceste noi interpretări ar trebui să decidă calitatea și diversitatea edițiilor. Discuția se concentrează asupra disputei dintre critica nouă și critica tradițională în ceea ce privește interpretarea clasicilor. M. Ungheanu punctează că dezbateră se adresează în primul rând criticilor și istoricilor literari, pentru că ei au datoria „de a înfățișa un proiect de lucru maximal”, pe care apoi editorul să-l execute, și insistă asupra unui astfel de proiect care să vină din zona Moldovei, din „laboratorul ieșean”. În ceea ce privește edițiile critice, Constantin Ciopraga consideră că revistele literare ar trebui să consacre spațiu de discuție despre aceste ediții, care eventual să ducă la propuneri „din interior” și i se alătură lui Mihai Drăgan în ceea ce privește sugestia ca facultățile de filologie să pregătească viitori editori. M. Ungheanu concluzionează că „e necesară o nouă concepție de lucru privind restituirea complexă a valorilor literare românești”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează tema morții în romanul *Șatra*, de Zaharia Stancu, aici criticul regăsind elemente de roman inițiativ, drumul spre fluviu fiind drumul spre moarte. Revenind la șirul de romane care îl au ca protagonist pe Darie, Eugen Simion conchide că formula prozei lui Zaharia Stancu este cea a unui „realism liric și pamfletar” care are ca sursă „o derutantă sinceritate”, o „neostenită fierbere a instinctelor primare”. ■ În cadrul rubricii *Cariatide* publică poeme Grigore Arbore, Angela Marinescu, Dan Mutașcu, Dorin Tudoran, Dan Verona.

#### 14 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 11217] La rubrica „note de lectură” și sub incitantul titlu globalizant „valoroase lucrări de critică și istorie literară dedicate clasicilor”, avem două cronici. Prima aparține lui Emil Vasilescu care comentează studiul comparatist al lui Constantin Ciopraga, *Între Ulysse și Don Quijote* (Junimea): „Eseurile lui Constantin Ciopraga răspund exigențelor actuale ale culturii, nevoii de a comunica printr-o rescriere curajoasă a istoriei literare. Cărțile sale oferă, împreună cu o amplă informare, autentice pagini de izbânda ale scrisului frumos.” A doua cronică este semnată de Hristu Cândroveanu referitoare la volumul *Lecturi și păreri* (Dacia) de Dumitru Micu, despre care cronicarul spune: „Dumitru Micu, autorul unor cărți de referință în critica

noastră contemporană – își scrie până și notele, recenziile, cu acribia reclamată de lucrările de largă respirație, atent la cuvânt, la compoziție, ton, nuanță, fără a mai vorbi de informație, întotdeauna de o mare bogăție. [...] exprimă foarte exact ce vrea și reușește să fie cartea: o suită de propuneri de lectură la capătul cărora se încheagă noi ipostaze ale operei unor scriitori, exprimate în judecăți de valoare purtând amprenta unei personalități ce știe să spună, fie și lucruri de multe ori știute, ca și când ar fi rostite pentru întâia oară. Pentru Dumitru Micu, Slavici este «un Balzac al satului ardelean».”

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 9116] Victor Atanasiu semnalează apariția cărții lui Mircea Iorgulescu, publicată la Editura Eminescu, *Scriitori tineri contemporani*, care „trezește un interes cu totul aparte: se discută pentru prima dată într-un chip sistematic literatura tinerilor autori priviți de către unii, cum bine constată criticul în prefață, cu nejustificată încredere. [...] *Scriitori tineri contemporani* este o dovadă a existenței unei puternice literaturi a tinerilor, oferită de un critic tânăr, cu personalitate.”

● [„**Flacăra**”, nr. 37] Adrian Păunescu publică reportajul *Fabrica și buzunarul*. ■ În *Sub zodia civilizației socialiste*, George Arion publică *Un continent de artă: Muzeul Colecțiilor*. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican* (27), Octavian Paler publică *Tierra caliente*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu reproduce un dialog intitulat *Metafora ruginii*, în realitate o prezentare a volumului de versuri al lui Bazil Gruia, *Efigiile riscului* (Dacia). ■ Alex. Ștefănescu scrie *Critica la remorca literaturii?*: „În mod curent, critica literară este înțeleasă într-un raport de subordonare față de creația propriu-zisă, pe care o succede, o valorifică, o explică. O asemenea definiție, chiar dacă nu «convine» reprezentanților genului, impune prin marea doză de bun-simț pe care o conține și, în fond, rezistă oricărei dezmințiri sofistice: Totuși, ea nu este suficientă. Nu întâmplător se vorbește tot mai des și despre rolul de conștiință a literaturii pe care îl deține critica, ceea ce înseamnă că se admite și existența unui raport de concomitență. Cu alte cuvinte, critica n-ar funcționa doar după consumarea actului de creație, ca un comentariu care nu mai poate modifica nimic, decât, cel mult, modul nostru de percepție, ci și simultan, devenind o permanentă stare de spirit, un climat al lucidității, o forță ordonatoare din interior. Dar dacă admitem că actul critic însoțește și secondează creația, de ce n-am admite și că o anticipează? Această aserțiune nu o avansăm, desigur, de dragul simetriei, ci pentru că ne este impusă de logică și de însăși istoria literaturii. Există, în privința aceasta, exemple prestigioase. Este de ajuns să ne gândim la acțiunea critică de anvergură a lui Titu Maiorescu care proclama și definea o «direcție nouă» în literatură cu mult timp înainte ca această direcție să devină o realitate pentru a înțelege ce putere de a genera literatură are critica. În mod similar, am putea evoca și activitatea lui Eugen Lovinescu care a determinat, prin demersul său imperativ, un adevărat proces de emancipare a creației literare de sub tutela, devenită asfixiantă, a tradiționalismului. În epoca

noastră, epocă prin excelență a acțiunilor lucide, dirijate, rolul anticipator al criticii este considerabil. Iar de realizat se realizează în atât de multe forme încât, adeseori, ne dă impresia de dispersie, de disoluție. De fapt, aproape în orice text de critică – desigur, orice text de critică de valoare – poate fi sesizată tendința de a prefigura evoluția unui anumit gen sau a unui scriitor, de a schița un traseu care pare facultativ, dar care, prin însuși faptul că a fost schițat, obligă. Până și în atât de modestele și «inofensivele» recenzii pe care le publică în mod curent revistele literare se configurează, fragmentar, însă relativ eficient, o viziune asupra viitorului literaturii noastre. Ilustrativ este în această privință faptul că genurile mai puțin reprezentate – ca proza de actualitate, proza fantastică, teatrul de idei etc. – sunt încurajate în mod sistematic. Criticii au parcă mereu în față un tablou al lui Mendeleev pe care speră să-l completeze cu noi și noi descoperiri. Prin această nerăbdare ei își depășesc condiția de simpli înregistratori ai fenomenului literar, provocând, în mod conștient, o anumită literatură. O literatură care să nu fie cu nimic mai prejos decât secolul în care trăim. Cu atât mai necesară este această atitudine în cărțile care descriu dintr-un unghi de observație panoramic peisajul literaturii noastre de azi sau în cele care tratează în mod explicit diferite probleme de teorie a literaturii în ceea ce privește prima categorie, exemplul cel mai recent îl constituie cele două volume din *Scriitori români de azi* publicate de Eugen Simion, în cuprinsul cărora imaginea literaturii române actuale este realizată din perspectiva unor exigențe moderne, prin prisma a ceea ce pretinde spiritul contemporan fenomenului literar. În modul acesta, criticul își îndeplinește și atribuția de a face educație estetică, pregătind terenul, instaurând un climat favorabil pentru receptarea viitoarelor opere literare. Și s-ar mai putea da numeroase alte exemple. A doua categorie nu este tot atât de bogat reprezentată. Cu excepția unor secvențe din *Temele* lui Nicolae Manolescu, nu a mai apărut de multă vreme un text de factura *Principiilor de estetică* ale lui G. Călinescu, în care să se pledeze pentru o anumită literatură. Efervescența de care este cuprinsă de un deceniu și jumătate critica noastră ne face însă să sperăm că nu va trece mult timp și un asemenea text va apărea. Tocmai pentru că îi revine, în plan estetic, dar și social, o funcție atât de importantă și complexă, critica nu trebuie să se afle nici un moment la discreția intereselor personale sau a improvizației. Continuând o tradiție deja seculară la noi, ea are obligația morală – ca să nu mai vorbim de cea intelectuală – de a crede în viitorul literaturii noastre și de a-l asigura”. ■ A. George discută despre „*Adaptarea*” – o modalitate de furt literar?, făcând o paralelă între romanul *Doamna din mașină* de Sebastien Japrisot (Univers) și romanul lui Chiril Tricolici, *Rolls-Royce*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui George Alboiu, *Poemele câmpiei*. ■ Dr. Mihai Iubu publică o serie de însemnări cu caracter memorialistic intitulate *Amintiri despre Lucian Blaga*. □ Sunt publicate două poezii de Felix Sima.

• [„**Orizont**”, nr. 37] Continuând cercetarea relației dinamice dintre text și simbol, Livius Ciocârlie trece de la Pearl, fetița lui Hester Prynne din romanul lui Hawthorne, la Sophie von Kuhn din jurnalul lui Novalis, subliniind în fragmentul introductiv: „Despre Pearl [...] se poate vorbi – încercam să arăt – ca despre un personaj ce se smulge dintr-o carte romantică și devine un fel de emblemă premonitorie a textului modern. O evoluție inversă – dinspre modernitate spre romantism [...], dinspre viața de toate zilele către imaginar, poate fi observată la Sophie von Kuhn, logodnica de 13 ani a lui Novalis, un spiriduș ca și Pearl, copil zburdalnic [...]” ■ La rubrica „poșta redacției”, A. Balthazar răspunde expeditorilor de manuscrise. ■ Din cadrul noii rubrici „viața cărților”, reținem recenzia lui George Șerban referitoare la eseul lui Vasile Tonoiu, *Dialectică și relativism* (Ed. Științifică, 1978), un eseu cuprinzând „un amplu discurs epistemologic – cu vădite finalități gnoseologice – ce traversează spațiile psihologiei, biologiei, sociologiei, antropologiei... pentru a degaja semnificații filosofice deosebit de interesante.” ■ Și recenzia lui Marian Odangiu la romanul *Casa domnului Alcibiade* (C.R., 1978) al scriitorului Radu Tudoran, despre al cărui roman cronicarul susține că: „izbutește să înnoiască și să diversifice universul operei lui”. ■ Inepuizabilă în resursele ei stilistice, opera sadoveniană îl provoacă pe G.I. Tohăneanu să facă observații despre *Viitorul popular*. ■ Al. Covaci face câteva notații despre excepționalele tălmăciri ale lui Dan Constantinescu, ajunse, conform aprecierii lui Edgar Papu, la rang de creație, din poetul german Rainer Maria Rilke privitoare la volumul *Elegiile Duineze. Sonetele către Orfeu* (Univers, 1978).

• [„**România literară**”, nr. 37] Versuri de Ion Horea, Alexandru Philippide, Eta Boeriu, Neculai Chirică, Mihai Velcescu, Pier Paolo Pasolini (trad. Dan Ciachir). Sunt publicate de asemenea un grupaj din lirica mexicană și texte în proză de Geo Bogza (*Evelina*), Augustin Buzura (*Oameni de rezervă*), Aurel-Dragoș Munteanu (*Eterna reînțoarcere*), Nikos Kazantzakis (*Creta*, trad. Polixenia Karambi). ■ În *Dinamica difuzării literelor române*, Nicolae Balotă subliniază rolul important al traducătorilor în popularizarea, dincolo de granițe, a culturii autohtone: „O cultură se difuzează, înainte de toate, printr-un corp de «difuzorii» valoroși, bine pregătiți. Printre «difuzorii» unei culturi, traducătorii au un rol eminent. Dacă s-a ajuns, în ce privește tălmăcirea operelor literare din alte limbi în limba română, la formarea unui mare număr de buni traducători, ceea ce se dovedește prin cantitatea și calitatea lucrărilor apărute îndeosebi în ultimul deceniu la noi (putem spune că aproape toate epocile mari ale literaturii universale sunt reprezentate prin tălmăciri de valoare publicate în timpul nostru), nu tot același lucru îl putem afirma în ce privește traducerile din limba română în diverse limbi străine. Tălmăcitorii buni se formează în timp. Ca mesageri ai valorilor unei culturi, ei trebuie pregătiți și informați în permanență”. ■ Sub titlul *În întâmpinarea Colocviului de Poezie*, redacția publică articole de Florin Mugur, Alex. Ștefănescu și Nicolae I. Nicolae. □ În



*Mai puțin autorii tineri?*, Florin Mugur identifică o serie de nemulțumiri față de poezia contemporană, marcată de un dezechilibru valoric. Alături de marile volume de versuri, apar, anual, plachete de proastă calitate: „Dar alături de ele, pe teigheaua librarului, ar trebui să stea – așa e în firea lucrurilor – cartea comună, agreabilă. Mediocră, dacă ținem să folosim un cuvânt mai brutal. Și uite că nu stă cartea agreabilă, ci cartea foarte proastă. [...] Nu scrie nimeni, în fiecare an, capodopere, dar uite că există inși care, da, scriu în fiecare an o carte mizerabilă. Și ea, foarte adesea, apare. De ce? Din comoditate, din respectul nejustificat față de un autor care, fără să fie un profesionist adevărat, s-a «profesionalizat», din cauza atașamentului față de ideile nobile pe care respectivul dorește (de altfel, cu intensitate scăzută...) să le slujească, și pe care nu izbutesc să le slujească din lipsă de talent”. Autorul remarcă totodată absența contactului cu realitatea în cazul unora dintre poeți: „Un alt motiv de nemulțumire poate fi lipsa de aderență la «real» a unei părți a poeziei actuale: importantă peste măsură, aulică în aule cu trei spectatori plictisiți, pompoasă ca o cucoană din schițele lui Jiquidi, găunoasă și stearpă, mimând fără convingere o încrederea neabătută în niște semicertitudini prefabricate, necrezând de fapt în nimic sau crezând în mod stupid în propria ei glorie nepieritoare. Îndepărtării de realitate și pierderii în spații și în timpuri nedefinite i se opune, din fericire, o foarte sănătoasă și foarte puternică sete de cotidian, de amănuntul semnificativ, de nuanța revelatoare, de adevăr imediat. Adevăr în ce privește problemele complexe ale omului de azi”. □ Alex Ștefănescu identifică trei atitudini majore față de poezia contemporană: „Despre poeții afirmați după 1970 există opinii contradictorii: unii critici vorbesc despre o pleiadă comparabilă cu aceea din deceniul trecut; alții consideră că, din cauza procesului de maturizare prea lent, și a lipsei unui program estetic comun, încă nu ne putem pronunța; în sfârșit, a fost emisă și ipoteza că, judecate dintr-o perspectivă mai cuprinzătoare, cele două decenii n-ar forma decât un singur moment de istorie literară”. Din punctul său de vedere, lirica nouă este articulată preponderent în jurul a două direcții: „Prima este reprezentată – pentru a folosi un inspirat joc de cuvinte al lui Corneliu Șerban – de «tinerii tineri». Iar cea de-a doua – de «tinerii bătrâni». Mai prozaic formulat, prima îi cuprinde pe adepții lirismului direct, exclamativ, ivit dintr-un preaplin al vieții sufletești specific adolescenței. Iar cea de-a doua – pe livești, pe poeții «împovărați» de cunoașterea poeziei, care caută adeseori în arta cuvântului rare și rafinate voluptăți filologice. O asemenea dualitate – sincer/ artificial, grav/ ludic, declarativ/ aluziv etc. – a funcționat, desigur, întotdeauna în spațiul poeziei, astfel încât trebuie să-i privim mai îndeaproape manifestarea de acum pentru a înțelege spiritul noii generații”. Din generația „tinerilor tineri”, a „eternei tinereți”, fac parte Carolina Ilica, George Arion, Mircea Florin Șandru, Dan Verona, Ioana Diaconescu, George Țârnea, Corneliu Vadim Tudor, Lucian Avramescu, Gabriel Chifu, Sorin Roșca. Din cea de-a doua direcție fac parte Mihai Ursachi, Dinu Flămând, Dan

Mutașcu, Ion Lotreanu, Paul Balahur, Dorin Tudoran, Horia Bădescu, Șerban Foartă, Petru Romoșan. □ În *Poezia în școală*, Nicolae I. Nicolae susține că învățământul românesc nu reușește să le transmită elevilor ce este poezia, un element determinant în înțelegerea acesteia fiind însuși profesorul: „Ceea ce nu prea reușește școala să facă este să-i învețe pe elevi ce e poezia. Să căutăm cauzele în programe, în manuale, în capacitatea de transmisie și de receptare, în poezia însăși, în toate acestea la un loc? [...] Aș îndrăzni însă să susțin că există un factor subiectiv de reglaj de care depinde în ultima instanță totul: acesta este profesorul. Dacă el pricepe poezia, și dacă este profesor cu adevărat, va ști să descopere calea spre poezie”. ■ Cu ocazia publicării volumului V din *Scrieri* de Ion Marin Sadoveanu, Șerban Cioculescu se oprește, în rubrica breviar, asupra articolelor și studiilor acestuia despre teatrul românesc: „Cu ocazia recenteii apariții a volumului V de *Scrieri* ale lui Ion Marin Sadoveanu [...] ne-am putut da mai bine seama de numărul și ponderea studiilor despre literatura dramatică românească, ambele considerabile. Într-adevăr, autorul lor trecea mai ales ca istoric al teatrului universal, din vechime până în zilele noastre, și ca propagator de seamă al expresionismului în literatura contemporană. Nu aș minimaliza această din urmă activitate a strălucitului eseist și vorbitor, remarcat încă din tinerețe în ciclurile de conferințe ale cercului Poesis, dar aș observa că, până la sfârșit, i s-a răcit entuziasmul față de curentul literar respectiv...” ■ La împlinirea a 200 de ani de la nașterea lui Costache Conachi, Emil Manu îi dedică un articol omagial: „Privită ca operă, dincolo de interesul ei strict documentar, poezia erotică a lui Conachi încetează să existe, după apariția și impunerea în conștiința publică a lui Eminescu și chiar după apariția lui Alecsandri sau Radu Ionescu. Dar raportată la epocă, e un capitol ce exprima o stare de spirit a societății noastre, demonstrându-ne că o literatură nu se constituie numai din vârfuri, ci și din scriitori mărunți care ajută pe istoricul literar să înțeleagă o epocă mai bine și s-o interpreteze în mod just. Poezia lui Conachi explică mediul literar și sensibilitatea epocii mai bine decât documentele și studiile”. ■ Alexandru Graur semnaleză apariția volumului *Istoria limbii române literare* (Ed. Didactică și Pedagogică), de Ștefan Munteanu și Vasile D. Țăra. ■ Nicolae Manolescu disecă lirica lui Ștefan Aug. Doinaș, inedită prin maturitatea ei înăscută, chiar și în primele volume ale poetului: „O poezie ca a lui, ce pare ieșită, cu armură și coif cu tot, ca Minerva din țeasta lui Jupiter, implică însă o latură de meșteșug (ce se desprinde și se întretine), o îmbogățire permanentă sub raport cultural și tehnic, cu alte cuvinte o școală. E la mijloc o curiozitate: poezia ne arată din prima clipă o față ca și definitivă, deși stăpânirea alfabetului poetic nu decurge din spontaneitate, ci dintr-un travaliu în care joacă un rol lecturile, reflecția (poetul scrie eseuri despre poezie), traducerile (Rubén Darío, Dante, Hölderlin, Pierre Emmanuel, Mallarmé, Benn, Sanesi). Bazată pe continui achiziții intelectuale, această poezie mai mult se confirmă pe sine decât evoluează”. Cu ocazia publicării antologiei *Alfabet poetic*, criti-

cul realizează o analiză retrospectivă a poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș, începând cu versurile din tinerețe, marcate de poezia de concepte a lui Paul Valéry: „Versurile scrise la 19-20 de ani sunt impecabile și fără țâsnire. O oarecare «inaptitudine» pentru lirism e de remarcat în întreg ciclul inițial (*Alfabet poetic*, 1941-1948), în care un alegorism structural ne amintește, pe de o parte, de balada filosofică, descriptivă și narativă, a lui Al. Philippide, iar pe de alta, de poezia de concepte a lui Paul Valéry, prima și marea iubire a lui Ștefan Aug. Doinaș”. Ciclurile lirice ulterioare cunosc o puternică clasicizare și rafinare a expresiei: „Pe reflexul materialității perisabile se instalează contemplativitatea, cu ochi distant, de tip mallarmean (prin Valéry). [...] Clasicismul structural a învins romantismul de substanță într-o poezie de o suavă limpezime, cu nete contururi de umbre și lumini, pe alocuri desăvârșită artizanal. Poetul lucrează în materii delicate, fragile, imponderabile, transparente”. Plachetele *Născut în Utopia* și *Anotimpul discret* reprezintă o întunecare a acestei formule clasiciste, de o perfectă raționalitate: „Claritatea clasicistă se întunecă, dar nu prin reieșirea la suprafață a fapturilor romantice de odinioară și nici prin recăderea în apele grele ale lirismului, desfătător pentru ochi și ureche, din balade, ci printr-un soi de prețiozitate. Suntem pe un prag baroc al poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș. Estetismul savant conducea firesc aici, însă artificializarea e acum maximă”. ■ Pompiliu Marcea notează apariția romanului *Turnul cicloanelor* (Dacia, 1978), de Tudor Băran: „Scriitorul cunoaște bine mediul zugrăvit, scenele de șantier sunt vii descrise, oamenii se comportă spontan, unele dialoguri au consistență și umor”. □ Mircea Iorgulescu compară impactul editorial al romanului *Bate și ți se va deschide* de Mihai Sin cu *Intrusul* lui Marin Preda: „Fără a se putea anticipa caracterul reacțiilor pe care le va trezi, această carte nu lasă, în mod normal, indiferent pe nimeni, de la cititorul cel mai accidental, sensibilizat de o epică încordată și un final «zguduitor», și până la cel mai avizat, cunoscător în detaliu al prozei actuale, surprins deopotrivă de arta romancierului și de tensiunea problematică a romanului. *Bate și ți se va deschide* are astăzi semnificația literară pe care a avut-o la apariție *Intrusul* lui Marin Preda.” □ Dana Dumitriu semnalează publicarea culegerii *Povestiri medievale despre Vlad Țepeș* (Univers, 1978), îngrijită de Ion Stăvăruș. □ Aurel Martin subliniază că ideea centrală din jurnalul lui Ioan Alexandru, *Iubirea de patrie*, este dragostea de țară, temă recurentă și în lirica acestuia: „Tema fundamentală e numită în titlu și, nu întâmplător, ea e și tema cardinală a liricii lui Ioan Alexandru. Scriitor legat de vatră, de glie, având sentimentul spațiului și al istoriei, al tradiției și al perenității, cultul străbunilor și al Transilvaniei ca leagăn al spiritualității românești”. ■ Laurențiu Ulici analizează lirica Cleopatrei Lorințiu din placheta *Regina cu pași furați* (Dacia): „De factură intimistă, versurile foarte tinerei Cleopatra Lorințiu [...] sunt confesiuni și reflecții pe teme grave și impersonale (viața, timpul) sau inefabile și biografice (iubirea, copilăria), transcrise într-un limbaj poetic curat, discret liric, când în respect pentru gra-

matica tradițională a poeziei feminine transilvănene, când traversat de un curent imagistic proaspăt sau de atitudini exuberante, adolescente”. ■ Conform lui Mircea Scarlat, Constantin Crișan nu reușește să convingă prin analizele sale din *Nostalgia comunicării* (Dacia, 1978), rezumându-se la o critică fără soluții: „Din păcate, eseistul doar constată lipsurile criticii literare, fără a face nimic spre a le depăși.”; „C. Crișan teoretizează prea mult (cred că lucrarea anunță altele), fără să convingă prin analize de eficiența metodelor pe care le susține. Pozitivarea, pe care sociologia ar trebui s-o aducă în abordarea literaturii, lipsește în textele lui C. Crișan.”. ■ Ana Blandiana semnează *Minutul adevărului*. ■ Fănuș Neagu publică *Sâmbăta morților și sâmbăta de aur* în secțiunea *Sport*.

● [„**Tribuna**”, nr. 37] Editorialul *Unitatea educației și culturii* este semnat „Tribuna”: „Linia generală a partidului nostru în problemele muncii ideologice, principiile directoare ale activității de educație comunistă a maselor, de ridicare a conștiinței socialiste a întregului popor exprimă limpede și convingător caracterul consecvent revoluționar, militantismul comunist al politicii sale”. ■ Ioan Zanc scrie despre *Umanism și socialism*: „Privind problemele omului dintr-o perspectivă reală, acestea nu se pot rezolva decât într-un cadru social care asigură tuturor oamenilor posibilitatea de manifestare efectivă a lor ca oameni – dreptul la muncă și la folosirea rezultatelor ei, accesul la educație și cultură, la cuceririle progresului și civilizației contemporane, exprimarea liberă a cuvântului, participarea la conducerea și organizarea societății, la viața obștească etc.”. ■ Ion Vlad publică *Inscripții la proza lui Lev Tolstoi*: „Proiectele scriitorului pentru marea sa construcție epică înregistrează printre alte inițiative: lecturi numeroase și febrile din arhivele campaniei 1805-1812 (memorii, corespondență), parcurgerea unor lucrări de strategie militară, informații despre francmasonerie și cunoașterea directă a locurilor unde avusese loc, cu câteva decenii înainte, bătălia de la Borodino, nu departe de Moscova”. ■ Sub semnătura „Tribuna” apare *Omagiul scriitorilor*: „Ca motor principal al tuturor transformărilor, ideile și faptele partidului – strălucit formulate și puse în practică de tovarășul Nicolae Ceaușescu – au rodit deplin în conștiința fiecărui om al muncii. Inițiativa și îndemnul perseverent al conducătorului au determinat – printre multe altele – și saltul calitativ de la cultura și arta pentru popor la cultura și arta cu poporul întreg, ca o emanație firească a acestuia, cei descătușează deplin energiile creatoare, dragostea și nevoia de frumos. Tovarășului Ceaușescu îi datorăm faptul că azi poporul întreg e nu numai consumator îndreptățit al culturii socialiste, ci și creatorul ei cel mai autorizat. Mărturisind acest lucru, scriitorii, creatori profesioniști, își recunosc totala lor apartenență la viața poporului. Omagiul lor e sângele ce pulsează în inimi”. ■ Gh. Bulgăr prezintă *Perpessicius: Opere*: „Recentul volum VII conține *critica* lui Perpessicius nepublicată încă în volum, scrisă în anii 1938-1940, epocă de tragică încleștare europeană cu preludiul marelui cataclism la care am parti-

cipat, cu atmosferă dramatică a pregătirilor și apoi a desfășurării ostilităților ultimului război mondial”. ■ Andrei Marga publică *Relecturi filosofice* în rubrica sa *Cronica ideilor*. ■ Vasile Latiș publică *Premise pentru înțelegerea fenomenului mioritic*: „Adaug, în semn de încheiere, aceasta: structurile pastorale preexistă nu numai Mioriței și fenomenului mioritic, ci ne stau nouă înșine dinainte: ele nu pot fi lăsate de-o parte nici în rostire, nici în aduceri aminte”. ■ În rubrica sa *Carnet Aurel Gurghianu* semnează *Despărțire de vară*. □ În contextul Concursului „Nicolae Labiș” revista publică versurile laureatului premiului „Tribuna” – Ștefan Mitroi (*Pastel; Elegie; Elegie (II); Sentiment; Relatoare; Ca o ninsoare tristă și inversă; Tratat de melancolie*). □ Citim și fragmente din *Planurile inginerului* de Tudor Dumitru Savu. □ N. Prelipceanu publică *Profesiunea copil*. □ Versuri semnează Mihail Gănescu (*Pastel în Apuseni; Ereditate*), George Nimigeanu (*Partea de vină*), Gh. Felder (*Și ca un semn*), Eugen Evu (*Miazănoapte; Fals poem despre poem*), Valeriu Bârgău (*La condition humaine; Catedrala scufundată*), Doina Antonie (*Înnoire; Contrast; Știu bine*). □ Sandală Chiose Crișan și Constantin Crișan traduc *Trollinos* de Achille C. Emilianides. □ N. Alver și Negoită Irimie traduc din *Poeți estonieni*: Ralf Parve (*Un gând...*), Betti Alver (*Pentru alții*), Paul Eerik Rummo (*Rugul lui Giordano Bruno*), Lilli Promet (*Cântec de lumină*).

## 15 septembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 37] Pompiliu Marcea prezintă studiul lui Al. Piru despre: *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri* (Minerva): „Curiozitatea cititorului privitoare la omul Alecsandri, fără a-l interesa în mod special pe critic, este succint și pregnant satisfăcută prin modul în care sunt comentate memorialistica și corespondența. Întâlnim un temperament echilibrat, solar, mediteranean, senin, chiar indolent uneori, alteori exuberant dar știind să-și supravegheze stările euforice, galant, amator de voiaje, sceptic, visător, ironic, plin de tact, diplomat înăscut, «poet incorigibil» în sensul că predomină reflexele contemplativității, spirit aristocratic prin modul degajat al comportării și prin simțul umorului. Performanța atinsă de Al. Piru, ca și în cazul studiilor despre Eliade sau poezii Văcărești, este aceea de a ne oferi în spațiul obligatoriu restrâns al colecției ceea ce este esențial despre scriitor. Colecția *Introduce-re în opera lui...* înscrie în palmaresul său o carte la care se poate raporta”.

● [„**Cronica**”, nr. 37] Conține versuri de I. Constantinescu. ■ În *Cronica literară*, Mihai Dinu Gheorghiu analizează cartea lui Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani* (Eminescu, 1978), definită de o critică a relațiilor: „...în primul rând impresia pe care o degajă critica sa (aici poate mai greu sesizabil datorită condensării amintite) de viață literară transcrisă. Autorii fac corp comun cu opera, existența lor socială și umoarea psihică se completează într-o singură ființă cu textul ce-l produc. Chiar atunci când nu se ocupă de o singură carte, criticul nu recenzează, ci definește. Critica lui Mircea Iorgulescu este o

critică a relațiilor, personajele sale se definesc în funcție de cum se raportează la o situație anume. Această însuflețire, ca și voința de mișcare țin de dorința de a transforma o instituție viabilă (literatura) într-un organism viu.” ■ Conform lui Haralambie Țugui, poezia Florenței Albu (*65 de poeme*, C.R., 1978) se remarcă prin simplitatea versului despovărat de metaforism: „Parcimonios discutată și relevantă de critică, poezia Florenței Albu are un sunet distinct, izvorât din cultivarea versului simplu și fluid, epurat de podoabele sufocante ale metaforismului.” ■ În *Catarge și constelații*, Doru Scărlătescu comentează volumul recent publicat de Geo Bogza la editura Minerva, *Orion*, considerând că scriitorul a devenit dintr-un tânăr exasperat și avangardist, un păzitor al valorilor societății contemporane românești: „Volumul de versuri apărut anul acesta la Minerva ne ajută să suprapunem, la modul firesc, peste efigia tânărului exasperat și incandescent de acum cinci decenii [...], pe aceea a inflexibilului păzitor al valorilor noastre constituie, din anii aceștia.” ■ Natalia Cantemir semnează textul *Ibrăileanu despre „Ana Karenina”*. ■ În secțiunea de carte străină, Emil Nicolae prezintă antologia lui Viktor Mașek, *De la Apollo la Faust* (Meridiane, 1978).

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 406] D. Ciachir, o cronică literară asupra volumului lui Vasile Nicolescu – *Întâlnire în oglindă*. ■ Versuri de Valeriu Bucuroiu. ■ Continuă foiletoanele Al. Alexianu – *Analele poeziei scrise românești*, I. Lotreanu – *Mircea Eliade/ Probleme ale prozei*, Eugen Barbu – *Caragiale: Opera*, și P.R. Georgescu: 2050 – *Un proiect pentru o mitologie românească: Dacia preistorică de Nicolae Densușianu*. ■ E. Manu recenzează o „antimitologie”: *Grecia cu zei și fără* de Pan V. Vandoros, cu o semnificativă prefață de Eugen Barbu – *Moartea l-a născut pe Socrate*.

● [„**Tribuna României**”, nr. 141] Începutul școlii este tema tabletei lui Ion Horea, *Cartea de citire*: „Să știi că învățătura este o lege și nu o povară, să vezi în această obligație a copiilor tăi însuși scopul frumos și demn al vieții, să nu te îngrijoreze capătul acestui drum, câtă vreme școala este deprinderea muncii și a cinstei, a iubirii de țară și de umanitate, să vezi creșterea acestui sentiment civic în ființa casei tale, iată aura scumpă a fiecărei toamne, fericita ei întâmpinare.” ■ La rubrica „idei-opinii-eseuri”, Virgil Cândea își ia de mână cititorul pe un parcurs (aniversar) de 60 de ani de la Unirea Transilvaniei cu România, în stufosul articol *Premise ale marii Uniri (1 decembrie 1918)*. Sunt popularizate, pe două pagini de revistă, înțesate cu numeroase mărturii, *Cursurile de vară de la Brașov*, 1978, desfășurate sub genericul „Cultură și civilizație românească”, unde prof. dr. doc. Al Piru, este directorul cursurilor. ■ Doru Mielcescu se oprește la exegeza antologiei *Alfabet poetic* (Biblioteca pentru toți) de Ștefan Augustin Doinaș, după o amănunțită trecere în revistă a vârstelor creatoare ale poetului și, în special, ale legăturilor sale cu Cercul literar de la Sibiu despre care scrie: „Închegat în anii sibieni de exil al Universității clujene (1940-1948), Cercul a strâns laolaltă, precum *Junimea* și *Sburătorul*, câți-

va tineri literați de o incontestabilă valoare: Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Negoitescu, E. Todoran, Cornel Regman, Ioanichie Olteanu, N. Balotă, Ovidiu Drîmba, Ovidiu Cotruș, Radu Enescu etc. [...] cercul asimila vârste și disponibilități spirituale diferite. Blaga, mai ales, deși trona în spirit cvasitutelar, devenise cu timpul un «element de referință», receptat mai mult în spirit decât în literă, nu un «model absolut», un zeu văzut sub măștile cotidiene, în niciun caz pontif.” ■ Dumitru Radu Popa explică interesul publicului străin pentru opera critică a lui Adrian Marino, și anume *Critica ideilor literare* (Ed. Dacia, 1974; Ed. Complexe, 1978), apărută în traducere franceză la Bruxelles, în articolul *Adrian Marino în ediție franceză*, despre care autorul articolului comentează că: „face cunoscut cititorilor de limbă franceză un demers teoretic original și temerar, care a stârnit deja serioase ecouri în lumea criticii și teoriei literare europene.”

## 16 septembrie

• [„**Lucaefărul**”, nr. 37] Paul Anghel semnează un articol despre *Edgar Papu și barocul*, într-un periplu de stiluri finalizat cu reafirmarea protocronistă a existenței unui baroc românesc. ■ Sânziana Pop scrie despre *Eminescu și Transilvania*. Autoarea identifică rădăcinile interesului poetului pentru Transilvania în relația afectivă cu profesorul de la Cernăuți, Aron Pumnul. Un alt element este călătoria la Blaj din 1866, după dispariția profesorului. ■ Un interviu cu Adolf Armbruster, autorul lucrării *Romanitatea românilor*, dezvăluie multe informații despre literatura săsească și relația cu literatura română, ca și despre conexiunile, multe insuficient cunoscute, dintre cele două culturi. ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu analizează volumul de versuri al Marei Nicoară, *Mai mult pasăre decât înger*, concluzionând: „Ceea ce dă prețul acestei poezii este marea ei autenticitate”. ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru prezintă lucrarea Amitei Bhose, *Eminescu și India*, publicată în colecția *Eminesciana*, la Editura Junimea (1978). ■ Rubrica *Viața cărților* cuprinde recenzii la romanul *Strigătul ierbii*, de Dan Claudiu Tănăsescu (Albatros, 1978), volumul de versuri *Copac înflorit*, de Irina Mavrodin (C.R., 1978), și poeme de Arthur Porumboiu incluse în volumul *Arheologia nopții* (C.R., 1978). ■ Continuă dezbaterea pe tema liricii contemporane și viitoare. Participanților li se cere să răspundă la două întrebări: „Cum vedeți poezia de mâine?” și „Ce așteptați de la critica de poezie?”. Dan Verona consideră că în România există cel puțin cinci poeți de valoare universală și este intrigat de faptul că în revistele literare nu apar versuri de calitate și că lipsește poezia experimentală, iar editurile nu-i lasă nici ele impresia unor prea multe inițiative. În ceea ce îi privește pe critici, poetul condamnă situațiile de impostură. Doina Uricariu pledează pentru o comuniune a domeniilor poeziei și criticii: „Poeți și critici apropiindu-se astfel de sensul ideal al *oikos*-ului, familie reunind, după Epimenide, *pe cei ce se află în jurul aceleiași mese, în jurul aceleiași fum*,

*născut dintr-o aceeași ardere*”. Ștefan Ioanid scrie câteva rânduri despre „inefabila structură” a poeziei. Vasile Petre Fati acuză o anumită neutralitate a criticii chiar în fața unor opere excelente. Carolina Ilica este conștientă de faptul că poezia nu începe cu „cei de azi”, ea fiind, în egală măsură „a lui Philippide, a lui Nichita Stănescu”, iar criticul trebuie să fie, afirmă ea, cel mai bun cititor. Adrian Popescu nu se arată deranjat de lipsa de entuziasm a criticii, afirmând că preferă să fie înțeles deplin, mai degrabă decât să fie lăudat. În privința regretelor, ele sunt nominale: „Păcat că un eseist sensibil cum e Mircea Martin, atât de familiarizat cu «școala de la Geneva», nu se hazardează și în teritoriul poeziei românești mai noi. Așa cum un spirit comprehensiv precum Eugen Simion nu se oprește decât rar asupra fenomenului poetic de dată mai recentă”. ■ Publică versuri Valeriu Bârgău, Rodian Drăgoi, Ștefan Dincă, Ion Gheorghe. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează „revenirea la epic” a lui Al. Ivăsiuc în nuvela *Corn de vânătoare* (1972). ■ Dan Horia Mazilu scrie un articol dedicat lui Edgar Papu cu ocazia aniversării de 70 de ani. Autorul se concentrează asupra lucrării *Barocul ca tip de existență* descriind felul în care cărturarul a alcătuit un model „al tipului existențial baroc” croindu-și un drum al demonstrației printr-o literatură critică diversă și semnificativă cantitativ. ■ La *Atelier literar*, Geo Dumitrescu propune un nou poet, pe Traian Fiștescu. ■ Voislava Stoianovici prezintă o ediție bilingvă româno-sârbocroată, din poezia lui Tudor Arghezi, cu versuri selectate și traduse de Vladimir Ciocov. Cartea a apărut la Editura Facla.

### 17 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 11220] Paul Cornea alcătuiește un medalion evocator al lui Costache Conachi, un cărturar iluminist, cu prilejul împlinirii a două secole de la nașterea poetului (articolul *Un cărturar iluminist*), pe care îl caracterizează astfel: „Filozofia lui Conachi – căci poetul era «filozof» în sensul secolului al XVIII-lea, de om care se interesează de științe, morală și primele principii – se fundează pe ideile «luminismului». El credea în rațiune, onora legea naturală, ca expresie suverană și necesară a armoniei universale, era, ca și Pope – din care a tradus celebra *Cercare de voroavă asupra omului* –, deist, punând divinitatea în paranteză, așadar refuzându-i dreptul de amestec în treburile lumesti.”

### 21 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 11223] Apreciind romanul masiv al poetului Radu Bouréanu („emigrat” la prozatori), *Frumosul principe Cercel* (Eminescu) drept *O pagină durabilă în literatura de inspirație istorică*, recenzentul Emil Vasilescu mai notează: „Romanul de față este, după o mai veche definiție a teoreticienilor literari, un roman total sau o biografie completă. Autorul își construiește opera în jurul personajului central, urmărindu-i existența în desfășurarea cro-



nologică, începând cu vârsta crudă a copilăriei până la ultimele clipe de viață, sfârșite, cum ne spun istoricii, în chipul cel mai tragic cu putință.”

● [„**Flacăra**”, nr. 38] Sunt publicate o serie de articole militante: *Suntem respectați fiindcă suntem demni* de Nikolaus Berwanger, *Țara ca o școală* de Ion Dodu Bălan, *Monumente ale puterii muncitorești* de Nicolae Dragoș. ■ Adrian Păunescu scrie poemul *Laudă Omului*. □ În *Caminante*, cu titlul *Jurnal mexican (28)*, Octavian Paler publică *Tezaurul lui Moctezuma*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Ultimul poet simbolist*, un portret literar dedicat lui Mihai Moșandrei. ■ În *Scriitori români de azi*, George Arion realizează un portret bio-bibliografic al lui Romulus Vulpescu. ■ Mircea Iorgulescu, în *A încuraja și a descuraja*, scrie un eseu despre realism în literatura română: „Fără a fi fost întotdeauna și pe întreg parcursul său «realistă», chiar presupunând că ar fi avut cum, literatura română a fost însă – și este și astăzi – obsedată de realitate: de realitatea așa-zicând «adevărată», nu de aceea a suprafețelor, a închipuirilor, a aparențelor. O năzuință spre esențial caracterizează literatura română: interesează «ce se petrece» mai mult decât «ce se vede». Un efort de înțelegere, de judecată, de situare este mereu detectabil în opera scriitorului român, niciodată «detașat», «în rezervă», niciodată retras într-o utopică impasibilitate a artei sale – atitudine care i-a apărut dintotdeauna drept o imposibilitate. Structural, scriitorul român n-a fost niciodată «senin», chiar dacă printr-o strădanie căreia rareori i se pot măsura dimensiunile a dat foarte adesea creații perfect echilibrate, de o armonie și de o claritate ce au făcut pe mulți să vorbească de clasicismul organic al literaturii noastre. Neli-niștea, suferința, durerea, accentele dramatice n-au fost estomplate; nici suprimate prin efectul restrictiv al vreunei concepții rigide despre artă; dar mai presus de orice a fost și este tendința de apropiere de adevăr. Obsesia adevărului era firească într-o literatură obsedată de realitate: putem de aceea vedea mersul literaturii române în chipul unei neconținute lupte pentru cucerirea realului. [...] Observ, de altfel, cum preocuparea unor asemenea autori săltăreți este nu realitatea, ci literatura, ei arătându-se grozav de interesați de ceea ce numesc – și este semnificativă această exprimare, în măsura în care indică exact direcția privirii lor – «pata albă» din geografia literară contemporană. Nu „pata albă” a cunoașterii realității, o realitate ce se schimbă rapid, îi atrage: ar fi un efort prea mare, prea greu; mai simplu, poate și mai spectaculos, este să decretezi existența unei «pete albe» în literatură și să încerci să o colorezi. Aderența la realitate este metamorfozată în chip subtil: ei vor să adere la literatură, așa-zisa «pată albă», reprezintă chiar locul vizat pentru o instalare confortabilă. Literatura este văzută ca un «departe» accesibil prin expediții de tip cinegetic, prin descoperirea de locuri puțin frecventate. Am în vedere, desigur, nu un autor sau altul ci un fel anumit de a înțelege literatura: din exterior, cu o lipsă de prețuire uneori stridentă pentru scriitorii contemporani, pentru literatura ultimelor trei decenii. Un mod de a gândi propriu doar veleitarilor: pătimași-

lor întru asaltarea literaturii în fel și chip. Al căror șir este prea adeseori privit cu o neîngăduită îngăduință. A îndepărta veleitarii este, pentru critică, un semn al aderenței la realitatea indisolubilă a vieții și a creației literare contemporane”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Eugen Uricaru, *Antonia. O poveste de dragoste*. □ În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Nicolae Dan Frunteletă. ■ În *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*, George Arion publică *Un fapt important al culturii noastre de azi*: „Cred că puțini dintre participanții la prima ședință a cenaclului Flacăra – desfășurată în urmă cu cinci ani la data de 17 septembrie – bănuiau care va fi în continuare istoria lui, ce dezvoltare va cunoaște acest adevărat fenomen cultural. În sala pusă la dispoziție de Casa de cultură a sectorului 1 din București, câțiva tineri cu aspect vestimentar voit șocant și tunsori cu o înfățișare care atrăgea negreșit atenția pe stradă spuneau poezii, cântau acompaniați la chitară, contemplau desene și tablouri expuse de artiști de vârsta lor. O atmosferă intimă, liniștită, tulburată uneori de aprinse dispute prietenești în jurul unor valori, furtuni însă potolite lesne de consensul care se realiza după un timp scurt. Tinerii discutau despre artă, creau artă, căutau să se exprime pe ei și epoca lor și păreau ocrotiți de un cerc magic în interiorul căruia nu aveau cum să pătrundă decât niște inițiați, niște favorizați ai sorții. Cronicile despre aceste întâlniri, publicate în revista Flacăra, erau citite cu aviditate de cei care tânjeau să fie la rândul lor prezenți în acea sală. Legende se înfiripau cu repeziciune și se răspândeau la fel de repede. Niște îndrăgostiți de artă se întâlneau și își etalau acum posibilitățile, se concureau loial, stimulându-se astfel în creație, exersau ca oricare membru al unei orchestre înainte de începerea concertului. Dar arta visată de acest cenaclu cerea altă audiență, un alt cadru de desfășurare, vast ca însăși viața. Membrii săi au simțit pericolul care îi amenința de a se constitui într-o castă rupându-și legăturile cu realitatea. Cercul magic a fost destrămat și astfel a început confruntarea cu marele public. Sute, mii de persoane reprezintă acum asistența obișnuită la spectacolele oferite de Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar organizat de C.C. al U.T.C, și revista Flacăra și condus de poetul Adrian Păunescu. Ca un cuceritor care își însușește cu tenacitate fiecare palmă de pământ, dând bătălii după bătălii pentru ea, obținând victorii, pierzând dar fără a abandona un moment lupta, cenaclul Flacăra își câștigă treptat-treptat auditoriul metamorfozându-se dintr-o manifestare artistică hărăzită unor inițiați într-o manifestare de o amploare necunoscută de spectacolele de la noi. Încurajați de unii, blamați de alții, dar nelăsând pe nimeni indiferent, membrii cenaclului cunosc ei înșiși biruințe și înfrângeri, împliniri și năruiri de visuri. [...] Publicul asistă la o veritabilă lecție de artă și patriotism și își însușește lucrările respective de parcă le-ar fi descoperit singur. Egalitatea deplină dintre spectatori și artiști, democrația reală ajută la o comunicare reală astfel încât mesajul transmis de pe scenă are toate șansele să fie priceput pe deplin de oricine, fără a se face rabat de calitate. Meritul mare

al cenaclului este acela de a desacraliza actul artistic, de a-l transforma dintr-o întâmplare de excepție, la care vii în ținută de gală și te pregătești cu mult înainte ca pentru un moment de seamă, într-un spectacol al cotidianului, al firescului care ne înconjoară, astfel încât tot ce se petrece pe scenă pare a fi însăși viața și nu imitația ei. Încununarea cenaclului cu titlul de laureat la prima ediție a Festivalului național «Cântarea României» este, printre altele, și o urmare a caracterului său popular. Acest premiu constituie totodată o recunoaștere de prestigiu a artei promovate de Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar, artă revoluționară, inspirată din realitățile românești, ancorată în contemporaneitate, răspunzând exigențelor partidului nostru, ale cărmaciului destinului național, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Dealtfel, toate acțiunile întreprinse de cenaclu sunt fondate pe nobilele principii înscrise în Programul Partidului Comunist Român. Ele reprezintă o continuare strălucită, pe un alt plan, într-un alt context istoric, a tradiționalelor întâlniri culturale muncitorești și țărănești din trecut. Cenaclul a căpătat dimensiunile pe care le cunoaște azi tocmai datorită climatului existent în țara noastră care i-a permis și l-a încurajat dezvoltarea liberă și cutezătoare. Crearea de către partid, de către secretarul său general a unui cadru în care spiritul tânăr să se manifeste deschis, nestingherit, în conformitate cu aspirațiile tale și ale epocii, a contribuit decisiv la apariția și afirmarea prestigioasă a acestui fenomen cultural, factor complex de educație politică și patriotică a noilor generații din România. Indiferent care va fi evoluția sa de acum înainte, cenaclul Flacăra reprezintă un fapt important al culturii noastre de azi”.

• [„Orizont”, nr. 38] În cadrul serialului intitulat „proiect de istorie a poeziei române contemporane”, suntem invitați de Eugen Dorcescu să descoperim universul poetic al lui Mircea Ciobanu. ■ Tot pe prima pagină suntem atrași în convorbirea lui Petre Pintilie cu scriitorul Haralamb Zincă, autor de literatură de aventuri, polițistă și de spionaj, care a debutat în 1953 într-un spațiu literar aproape virgin, căci încercările de acest gen din perioada interbelică au fost anemice (Liviu Rebreanu, Victor Eftimiu): „ – *Trebuie să recunoști însă că mai apar lucrări care reprezintă tot atâtea argumente în favoarea ideii că literatura polițistă este egală cu maculatura!* – Recunosc! Nu fără un sentiment de amărăciune. Dar, în același timp, este de datoria mea să arăt că și în celelalte genuri literare apar, din păcate, destule cărți proaste, deci maculatură. Și totuși nimeni nu se grăbește să denunțe în bloc nocivitatea literaturii beletristice. [...] – *Nu crezi că unii critici literari ignoră în mod deliberat cărțile speciei literare în discuție?* – Aș subscrie la întrebarea dumitale, dar problema este ceva mai complexă și mai... amuzantă. A ignora o carte înseamnă să n-o citești. Or, criticii noștri ne citesc, uneori, în taină. E mai bine să fie văzut citind într-una *Princepele* și *Moromeții* decât un roman de Rodica Ojog Brașoveanu sau de H. Z. Da, da, ne citesc cărțile, ba le și apreciază, dar tot în taină.” ■ „Orizontul critic” include trei interpretări. Prima se referă la cartea de poe-

zie *Orion* (Minerva, 1978) a lui Geo Bogza sub semnătura lui Lucian Alexiu, poezie care „înregistrează reîntruparea lucidă, cerebrală a unui lirism care inițial a dus atitudinea ironică până la gesturi de ireverență, dispoziția pamfletară în tentația de a împinge în prim plan notația amănuntului visceral, grotesc, iar posturile juvenil-provocatoare, limbajul violent, în curată gratuitate.” ■ A doua interpretare îi aparține lui Ion Maxim și cuprinde analiza cărții lui Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei* (Eminescu, 1978), despre care scrie: „Cartea lui Noica este una de căpătâi. Se cere a fi și pentru frumusețea ei, dar mai ales pentru adevărurile pe care le închide, deschise apoi înțelegerii noastre și speculațiilor viitoare.” ■ Cornel Ungureanu realizează a treia interpretare privitoare la culegerea de articole, eseuri, mărturisiri, reportaje și tablete, *Nevoi de adevăr* (Albatros, 1978) a lui Ion Lăncrănjan. ■ În cadrul cercetării documentare, sunt publicate câteva din scrisorile pe care Anișoara Odeanu le-a adresat, la vârsta de 18 ani, în primul an al studenției, fostului ei coleg de liceu Liviu Roman. ■ La rubrica „inedite”, sunt tipărite și câteva scrisori ale lui Lucian Blaga, aflat departe de țară în posturi diplomatice (Viena, Lisabona, Varșovia, Praga, Berna), adresate istoricului filosofiei, Nicolae Bagdasar. ■ G.I. Tohăneanu se leagă, în tableta lui stilistică, de valențele și valorile mai mult ca perfectului în proza sadoveniană cu referințe la poezia lui Eminescu și literatura cronicarilor (*Mai mult ca perfectul I*).

● [„**România literară**”, nr. 38] Sunt prezenți cu versuri în acest număr Alexandru Philippide, Valeriu Bucuroiu, Tiberiu Utan, George Alboiu. Sunt publicate de asemenea texte în proză de Geo Bogza (*Coatele*), Radu Petrescu (*Semne pe zid*), Iulian Neacșu (*Confidențe*). ■ Al. Andrițoiu semnează articolul *Menirea poetului* cu ocazia apropiatului Colocviu național de Poezie: „putem avea nădejdea, prin întărirea și mai accentuată a spiritului de răspundere și a capacității de selecție a redactorilor, să se deschidă larg aria tematică a tuturor publicațiilor și să se valorifice conceptul de poezie angajată, de poezie patriotică în adevăratul ei înțeles: o poezie bună, capabilă să emoționeze și să educe estetic și civic, indiferent de tematica ei. Odată cu ridicarea ștachetei și nu cu reducerea spațiului acordat poeziei, produsele de serie se vor spulbera de la sine”. ■ Revista adună, în întâmpinarea Colocviului, mai multe articole despre starea poeziei. În *Resursele „modelelor”*, Cornel Ungureanu retrasează importanța modelelor în lirica deceniului șapte: „Au existat, în poezia tânără a deceniului șapte, trepte intermediare, modele protectoare: pe rând, Labiș (într-o fază de tranziție), apoi Blaga, Barbu, Macedonski, Arghezi, Bacovia au însoțit înălțarea celor mai buni dintre debutanții epocii. Adeziunea era mai curând instinctuală, decât trecută prin filtrele unei înțelegeri adânci; modele, despre care s-a vorbit atâta, au consacrat clasicitatea marilor valori ale poeziei noastre interbelice, dar nu i-au dat întotdeauna un sens creator”. Criticul remarcă totodată reperul literaturii populare sau al celei de inspirație bizantină, decisiv pentru poezia lui Ion Gheorghe, respectiv Ioan Alexandru. De asemenea, Marin

Sorescu constituie un caz aparte, al modelului global: Modelul global (deci, în esență, refuzul modelului) ar putea constitui alt subiect de meditație, autorul cel mai concludent (pentru demonstrație) fiind Marin Sorescu (Sau: pentru începutul unei demonstrații ce ar putea anexa și alți autori.) Modelul sorescian este întreaga literatură, adică literatura ca organism autonom. Eminescu, Shakespeare, Dante sunt văzuți în acest sens (creatori de lume), ultimul volum urmează acest drum: adică al literaturii ca metaforă, ca alegorie. Într-un sens, *La liliaci* e o carte a deliteraturizării, prin refuzul modelului; în literatura actuală, ea poate fi exemplară, prin împingerea până la limită, a unui drum al poeziei”. ■ Dumitru Micu analizează opera poetică a Anei Blandiana în *Diagrama unei evoluții*: „fiecare carte semnată de Ana Blandiana își are individualitatea proprie. Poeta nu-și strânge versurile în volum oricând și indiferent cum; bucățile asamblate într-o anume culegere aderă la același timbru sufletesc fundamental, pivotează în jurul unui motiv sau unui sens orientativ centrant. Nota debutului este, evident, exultanță; o exultanță vitală și psihică de expresie emfatică la modul candid, adolescentin, inocent agresivă, angelic impudică”. Odată cu începutul anilor ’70, Ana Blandiana își proiectează în mitologie propria lirică: „În *Octombrie, noiembrie, decembrie* (1972), Ana Blandiana ancorează în mitologic, mai propriu spus își mitologizează meditația lirică, își proiectează în mit aventura pe tărâmul creației, aventură direcționată de o continuă și implicită meditație asupra fenomenologiei actului creator”. *Somnul din somn*, ultimul volum al poetei, se remarcă prin rafinamentul și subtilitatea expresiei: „*Somnul din somn* învederează, mai mult decât culegerile anterioare, tocmai orientarea spre artistic. Autoarei acestui volum nu-i mai este frică de cuvânt, nu consideră o tragedie preschimbarea lucrurilor în aur verbal. Poezia rezidă, aici, în finețea sugestiei, în efectele de ton, de culoare, de accent, de nuanță, în inefabilul pictural, în imagine. În limbajul lui Ibrăileanu, această culegere e un triumf al poeziei senzațiilor; al poeziei – trebuie numaidecât specificat – unor senzații intelectualizate, supravegheate (din interior), de un spirit care ca în precedentele volume, trece prin cugetare tot ceea ce receptează”. ■ În „*Revin în toamnă cum revin acasă*”, Valeriu Cristea identifică trei etape ale poeziei Anei Blandiana: „Prima, și cea mai repede depășită, consumată parcă odată cu elanul vârstei care o susținea, se suprapune, în mare, cu câteva firești prelungiri, debutului din 1964 așezat, programatic, sub semnul Persoanei întâia plural. [...] Exaltarea, candoarea, intransigența, tipice adolescenței, sunt sentimentele fundamentale ale acestui volum în care poeta poartă cu mândrie epoleții «generației» sale.”; „A doua fază începe, am putea spune, chiar din titlul volumului următor, din 1966. *Călcâiul vulnerabil* indică noua poziție a poetei în lume. Ea iese de sub tutela «persoanei întâia plural», renunță la «epoleții» înregimentării într-o generație anume. Pe cont propriu, la modul singular de acum înainte, Ana Blandiana se apleacă, într-o lungă meditație filosofică și morală, asupra mai tuturor motivelor, care au devenit de mult fami-

liare cititorului de poezie contemporană, românească sau nu, ale neliniștii moderne.”; „A treia fază, împăcat-elegiacă, de o simplitate mai adâncă, mai sinceră, marcată de numeroase realizări de excepție (ce-i drept, acestea n-au lipsit niciodată din poezia Anei Blandiana) ar putea avea ca punct, relativ desigur, de delimitare volumul *Octombrie, noiembrie, decembrie* din 1972, fiind dominată de tema visului și a somnului”. ■ Cu ocazia apariției volumului 7 din *Opere* de Victor Eftimiu (Minerva, sub îngrijirea lui Constantin Mohanu), Șerban Cioculescu realizează o analiză retrospectivă a operei acestuia: „Poet la debut cu aspirații de simbolism clasicizant (cum perfect l-a definit G. Călinescu), luminos, chiar când vrea să pară depresiv. Victor Eftimiu și-a încheiat lunga carieră lirică cu un mesaj umanist și patriotic, încadrându-se fără pierderi în lirica deceniilor 1947-1967. A sfârșit însă cu o serie de aproape o mie de sonete, afirmându-se până la urmă credincios sieși și idealurilor sale formaliste”. ■ Mircea Zăciu îi dedică un articol elogios lui Edgar Papu: „dincolo de preocupările esteticianului, istoricului de artă, comparatismului, orizonturile neliniștite ale autohtoniei îi sunt mereu prezente. Nu numai că Edgar Papu consacră ani de studiu liricii eminesciene, realizând în 1971 o replică net superioară în spiritul unei lecturi moderne la noi vechiul eseu al fostului său profesor, dar raportările la valorile naționale sunt continuu în atenția cercetării, fie că relevă caracterul profund organic al ethosului românesc (ilustrându-și ideea cu Blaga, Arghezi, Ion Barbu, Mateiu Caragiale), fie că evocă două concepții ale dramei cunoașterii creației, reprezentate prin Faust și Meșterul Manole, ori urmărește lirica română, motivul universal «Mysterium tremendum», incidentele tind curând să se organizeze sistematic, mai întâi în eseu *Tipul creativ românesc în context universal* (1974), apoi în *Protocronism românesc* (1975), acesta din urmă dezvoltat și aplicat la câteva «cazuri» în volumul *Din clasicii noștri* (1977), care a stârnit cunoscuta polemică terminologică (și nu numai) protocronism-sincronism”. ■ În *Oglinzile imaginației*, Nicolae Manolescu comentează placheta *Întâlniri în oglindă* de Vasile Nicolescu, remarcând în aceasta „imagismul fluid, muzical, al unei poezii care cultivă, formal, barochismul, deși rămâne, esențial, de o limpede structură clasicistă”. Analiza volumului conduce la formularea unor concluzii generale privind opera poetului: „Toată poezia lui Vasile Nicolescu este o încercare de a găsi figura semnificativă a emoției, epurând-o de retorism și de șgură. Afectarea pasională din primele cărți a dispărut, deși se mai simte uneori la acest rafinat constructor de lumi diafane nostalgia unei retorici romantice (crengi chinuite de furtună, arbori în ținută patetică, valuri zdrobite de țărni). Evoluția în sensul unui pur lirism de incendii decantate s-a realizat oarecum împotriva convingerilor poetului, tentat de poemul declamator și de filosofia în imagini: ca o izbândă, prin cultură, a adevăratei lui naturi”. □ Pentru Mihai Dinu Gheorghiu, poezia lui Horia Gane din *Plante gânditoare* (C.R., 1977) este un „caleidoscop de imagini fugitive, amestec de patos și senzualitate, este scrisă în tonalitatea cla-

sică a liricii elegiace”. □ Mircea Scarlat recenzează volumul *65 poeme*, de Florența Albu (C.R., 1978): „Egală cu sine, autoarea se menține mereu pe tărâmul artei, fără a reuși însă impunerea unui timbru absolut specific”. ■ M. Nițescu analizează și extrage principalele trăsături ale poeziei lui Emil Brumaru: „Domeniul său de predilecție îl reprezintă mai cu seamă lucrurile și ființele umile, din care se o poezie a «realelor» ca atribut al candorii infantile. O altă lume a celor care nu cuvântă și a purității, populată de fluturi și greieri, de motani și nimfe, de îngeri și crini și mai ales de subtile arome ale cămărilor”. Lirica lui Emil Brumaru este definită de candoare: „Există în toată această poezie «ușoară» o neistovită nostalgie a copilăriei, dublată aproape permanent de un abia perceptibil artificiu al punerii în scenă, de un estetism al candorii. Poetul redevine copil și vede lucrurile din jur cu ochii copilului, se comportă întru totul ca atare”. În ciuda acestei candori infantile, poemele sale sunt traversate de un puternic și insidios fior melancolic: „Versurile lui sunt străbătute, totuși, de o vagă melancolie, de o umbră discretă de tristețe, ca și de o formă de umor moldovenesc, liric și blajin, prin care conștiința poetului se desprinde, din când în când, de lumea firavă și delicată a ficțiunii sale”. □ Potrivit lui Sorin Titel, volumul de proză *După amiaza unui faun* (C.R., 1978), de Constantin Mateescu, este marcat de un suflu romantic și liric: „Virtuțile prozei lui Constantin Mateescu țin de discreție și simplitate. Optăm, deci, pentru povestirile în care prozatorul își rămâne credincios lui însuși. Ne referim la acele proze, străbătute de un lirism învăluitoare, precum și de un generos suflu romantic, care ne dau adevărata măsură a talentului său”. □ Mircea Iorgulescu analizează plachete *Diligența de seară*, de Anghel Dumbrăveanu, și *Fiul lui Eros și alte poezii*, de Horia Zilieru, identificând între acestea o serie de asemănări: „Nota comună ambilor poeți este ținuta artistică, vădită în toate împrejurările; curtenitori, ceremonioși, eleganți, ei sunt ambasadorii artei în cotidian. Artificiul, care este evident, nu subminează această poză devenită tipar de existență, acceptarea convenției înseamnă primul pas către acceptarea mesajului. Nimic mai străin amândurora decât atitudinile boeme: ei instruiesc de prezența unui cod, introduc într-un spațiu de echilibru, armonie și frumos, deschid sensibilității un orizont plăcut, civilizată, fermecător”. ■ Laurențiu Ulici consideră că lirica lui Ion Papuc din *Poeme* (C.R.) este „subtilă și personală în ordinea ideilor dar făcută și cu puțină culoare în ordinea expresivității”. ■ În rubrica *Eseu*, Andrei Ionescu realizează o serie de comentarii pe seama *Memoriilor* lui Iorgu Iordan. ■ D.I. Suchianu publică amplul studiu *Paul Valéry și poezia*. ■ Felicia Antip scrie despre cărțile *Ultima zi a vechii lumi*, de Adrian Ball, și *Ultimul an al lui Hitler la putere*, de Leonardo Blake. ■ Ana Blandiana semnează *Întortocheatul drum*. ■ Fănuș Neagu este prezent în rubrica *Sport* cu *Hai Buzău, Buzău, Buzău*. ■ Nicolae Balotă publică articolul *Lenau și punțile spirituale*.

• [„**Tribuna**”, nr. 38] Numărul se deschide cu următorul citat din Nicolae Ceaușescu: „Trebuie să facem în continuare totul pentru a înfăptui în cele mai

bune condițiuni programul de revoluționare a învățământului nostru de toate gradele, de așezare a lui pe o bază materială și o concepție înaintată, care să dea posibilitatea tineretului să își însușească cunoștințele de bază din toate domeniile. Să nu uităm nici un moment că, indiferent de specializarea pe care și-o alege un tânăr, el trebuie să cunoască bine științele fundamentale – fizica, matematica, chimia, biologia – fără de care nici un specialist din nici un domeniu, nu va fi în stare să lucreze la nivelul corespunzător. De asemenea, el trebuie să-și însușească concepția revoluționară despre lume, să-și asigure cunoașterea istoriei și a culturii patriei noastre socialiste”. ■ Sub semnătura Tribuna, pe prima pagină citim *Oamenii muncii din județul Cluj vor înfăptui exemplar programul înfloririi patriei noastre socialiste Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Anghel Dumbrăveanu: Diligența de seară* (C.R., 1978): „*Diligența de seară* marchează încă un moment important în activitatea lirică a lui Anghel Dumbrăveanu. Găsim aici toate atuurile unei poezii care se impune prin adevăr și frumusețe, printr-o voce sensibilă și fraternă. Poetul s-a statornicit deplin în peisajul liric de azi, printre cei a căror prezență contează”. ■ În *Puncte de vedere* D.I. Suchianu publică textul *Cronicari și turfiști*: „Într-un prim volum despre *Cinematograful, acest necunoscut*, am explicat care sunt cele aproape 40 de funcții ale cuvântului în film (mai multe ca în roman). În volumele pe care le pregătesc, voi studia fiecare din numeroasele categorii specific cinematografice. Va fi un fel de dicționar al artei filmului, sau, căci e cam același lucru (fiindcă e făcut tot din definiții), va fi un *Cod al Esteticei Cinematografice*. Articolele acestui cod au fost deja tratate de mine, de vreo 45 de ani încoace. Dar vai, adagiul: *valahica non leguntur* nu se aplică numai cititorilor străini, dar și, poate mai ales, colegilor aborigeni”. ■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga publică *Teoreme critice*. ■ Versuri semnează Vlaicu Bârna (*În ceasul recunoașterii; Tabu; Alergând; Priveghiul armelor; Îmbrățișări*), Leonid Dimov (*Cum...; Bacoviană*), Mircea Ciobanu (*Oaspetele cu crin*) □ În rubrica *Fotografii de noapte* N. Prelipceanu publică *Pisica în calendar*. □ Citim *Învățătoarea cea nouă* de Sorin Titel. □ Cornel Udrea revine la *Umor cu Mic tratat de visologie*. □ Citim proza scurtă de Donald Bathelme (*O națiune pe roți și Jocurile sunt dușmanul frumuseții, al adevărului și al somnului, spune Amanda*), în românește de N. Cușnarencu.

## 22 septembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 38] Alexandru Balaci reflectează la *Conștiința libertății*: „Omul liber, omul României contemporane, înzestrat cu virtute, cu forță, cu valoare, încărcat de energie potențială, este activ în fața naturii, este întreprinzător și îndrăzneț în fața destinului. Având conștiința libertății sale, a libertății de a fi activ, într-un exercițiu continuu al voinței, omul are totdeauna drept stea fermă, călăuzitoare, voința de a fi util, lui și semenilor săi, curajul, în



sensul de a spune totdeauna adevărul, de a nu azvârli niciun vâl asupra unei realități, oricât de tulburătoare ar putea fi”. ■ Mircea Iorgulescu asociază cartea lui Mihai Giugariu: *O vacanță atât de lungă...* (Eminescu) cu *Romanul problematic*: „În sfârșit, *O vacanță atât de lungă...* conține și un roman de moravuri, înfățișând în linii ferme, și fără exagerări caricaturale, dar cu atât mai pregnant, tabloul unei lumi spilcuite și mondene, de un snobism calculat și cu atât mai dezagreabil. Observatorul realist și necruțător este aici în largul său, înregistrând cu o luciditate ușor sarcastică înclinația «artă» a parveniților de dată recentă, tendința spre lustruire și «înnobilare». *O vacanță atât de lungă...*, cartea cea mai bună de până acum a lui Mihai Giugariu, confirmă și ea deplina maturitate artistică a scriitorilor care au debutat în urmă cu un deceniu”.

■ Radu Cârneli analizează volumul de versuri al lui Jon Milos intitulat: *Eterna auroră* (Univers): „Poezia lui Jon Milos se constituie ca o răsfrângere a unui eu artistic pur, punând mai presus de orice ideea de dragoste și înțelegere față de om, față de aspirațiile lui spre împlinire și adevăr. Starea poetică e meditativă, dând, mai totdeauna, impresia de spontaneitate, de firesc”.

• [„Cronica”, nr. 38] Cuprinde versuri de Dan Verona și Mihai Leoveanu.

■ În interviul realizat cu Ioan Alexandru, Gheorghe Simion îi pune acestuia o serie de întrebări privind noua sa preocupare, pictura românească, prin publicarea recentă a albumului *Luchian*. El îi adresează de asemenea câteva întrebări despre literatură, mai precis despre noua sa plachetă, aflată în lucru, *Imnele Moldovei*: „– *Lucrați, acum, la Imnele Moldovei. E vorba, după câte îmi dau seama, de o sinteză lirică, istorică, a specificului românesc, care nu se va încheia aici. [...] Totuși, ca ardelean, poet român înainte de toate, ce găsiți în Moldova, ce descoperiți ? – Moldova ne-a dat nouă, ardelenilor, veacuri de-a rândul cărți cu carele de la Neamț și din alte vetre. [...] Imnele Moldovei, această carte pe care am încheiat-o aici, în Moldova, este un prinos adus dumneavoastră, moldovenilor, după modestele mele puteri, pentru jertfa și pentru mulțimea de cărți pe care ni le-ați trimis peste munți. Vă aduc și eu o carte în schimbul miilor de cărți pe care le-ați trimis în Ardeal de atâta vreme și cărora n-am putut să le răspundem pe măsură noi, ardelenii, fiind iobagi și fiind pribegi în propriul nostru pământ de atâtea veacuri.” Una dintre întrebări vizează și viitorul Colocviu național de poezie care avea să aibă loc în octombrie la Iași: „– În octombrie, anul acesta, va avea loc la Iași, Colocviul național de poezie. Ce ați dori să fie acest Colocviu, la care vor participa poeții României în orașul lui Eminescu? – Socot că acest Colocviu trebuie să fie o dezbatere asupra menirii noastre, în această patrie, în acest moment istoric, pe care-l trăim în România independentă. Cum putem să asigurăm sufletelor acestui pământ hrană dintr-ale noastre, cum putem încălzi acest pământ românesc prin oamenii lui cu lucrări și cu opere care să-i mulțumească și să-i hrănească plener pe oameni, cum putem asigura independența sufletească a poporului românesc?” ■ În *Cronica literară*, Zaharia Sângeorzan analizează *Introducere în**

*opera lui Vasile Alecsandri* (Minerva, 1978) și *Valori clasice* (Albatros, 1978), de Al. Piru: „Toate studiile critice reflectă o vădită intenție de a instrui, de a redescoperi valori, de a corecta judecăți de apreciere eronate, de a polemiza cu adversarii unor puncte de vedere false (cuvinte nu prea blânde are criticul față de Șerban Cioculescu când reinterpretează *Steluța* lui Alecsandri), de a face cunoscute opere și scriitori care au atins vârsta clasicității printr-o frumoasă tinerețe.” ■ Gheorghe Drăgan semnalează, în *Mențiuni critice*, apariția celui de-al treilea volum din ediția academică a operei lui Vasile Alecsandri: „Este meritul îngrijitorilor ediției, Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Gheorghe Vrabie și, bineînțeles, al Editurii Academiei, de a ne fi oferit toate textele de lirică populară culese ori transcrise de Alecsandri, însoțite de studiu introductiv, note, comentarii, variante, inclusiv traduceri franțuzești făcute de același poet și patriot care a deschis o epocă nu numai în poezie, dar și în folclorică.” ■ Paul Balahur semnează articolul *Reprezentările creativității (I)*. ■ Cu ocazia bicentenarului nașterii lui Costache Conachi, Antoaneta Macovei realizează o amănunțită analiză a operei acestuia în „*Lumea nestatornică*” sau *cugetarea lirică*: „Prin Costache Conachi poezia românească a marilor întrebări existențiale începe să-și diversifice motivele ce sălășluiau încă în poezia populară și pe care erudiția lui Miron Costin le-a decantat în poemul *Viața lumii*.” ■ L. Volovici consideră că studiul lui Gh. Macarie (*Sentimentul naturii în proza românească a secolului XIX*, Minerva) este cea mai bună analiză a sentimentului naturii în literatura autohtonă: „Cartea lui Gh. Macarie este fără îndoială cea mai bogată exegeză asupra receptării literare a naturii la noi...” ■ Al. Pas-cu prezintă în rubrica de carte străină romanul *Pentru toată viața*, de Marcus Clarke.

• [„**Munca**”, nr. 8458] În *Însemnări de scriitor*, Ion Iuga publică *Toate cuvintele întru înălțarea ideilor*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 407] E. Manu semnează cronică *O paralelă Rousseau – Tolstoi*, despre lucrarea Galinei și a lui Al. Oprea – *J.J. Rousseau și L.N. Tolstoi în căutarea „vârstei de aur”*, Ed. Univers. ■ D. Ciachir, în *Simpleroze*, face o analiză a operei lui Șerban Foarță, ce ar putea fi socotit „unul din puținii iubitori de stil și limbă românească care pun în arta lor inițiere și atitudine științifică, înnodând astfel cu Romulus Vulpescu și Tașcu Gheorghiu”. ■ H. Zalis, din nou despre *Eminescu și trecutul dacic* (o continuare a articolului apărut pe 2 iunie 1978, în care se ocupa de *Sarmis și Gemenii*) – o reevaluare a poemului *Odin și poetul*. ■ C. Sorescu vine cu un nou foileton provocator: *Brutalitatea concretului*, abordând *critica de supralicitare* (cu un rol just uneori, vezi Maiorescu când miza, pe lângă Eminescu, și pe valori de moment: S. Bodnărescu, Matilda Cugler), care nu poate fi niciodată și critică analitică. Dar când supralicitezi spre „un Márquez al nostru” prin George Bălăiță – *Lumea în două zile* (Eminescu, 1975), efectul nu mai este același, articolele mult prea laudative ale unor Crohmălniceanu sau Manolescu com-

pensând „un simplu procedeu tehnic, un șiretlic nevinovat, o pură rezolvare prin fantastic a impasului în care îl pune adesea modalitatea de expunere aleasă” – ajungându-se la „cel mai notoriu caz de supralicitare a formulei marquezienne din proza românească.” ■ Versuri de A. Beldeanu. ■ Cronica teatrală anunță deschiderea stagiunii cu o premieră la Teatrul Mic, *Noi, femeile! O parte dintr-o pasăre*. ■ *Cronica de librărie* marchează un nou volum M. Beniuc, *Glasul pietrelor* la Ed. Eminescu și un volum la Ed. Albatros, coordonat de Jana Balacciu și Rodica Chiriacescu: *Dicționar de lingviști și filologi români*. ■ La rubrica *Fotograme*, semnată *Oscar*, un microinterviu cu Dan Pița, despre filmul *Bietul Ioanide* – pe un scenariu de Eugen Barbu după romanul omonim și *Scrinul negru*. ■ Serialul Eliade ajunge la *Noapți la Serampore*, ce pare „un epilog al romanului *Maitreyi* sau un reportaj paralel”.

### 23 septembrie

• [„*Luceafărul*”, nr. 38] În editorial se face o trecere în revistă a cărților de critică recent apărute. ■ Este publicată a doua parte a studiului semnat de Sânziana Pop despre *Eminescu și Transilvania*. Autoarea se întreabă dacă numeroasele incursiuni ale lui Eminescu peste munți cu trupa Pascali nu au fost, cumva, parte a unui program al poetului de a cunoaște mai bine Ardealul. Urmează o analiză a articolelor lui Eminescu în chestiunea transilvăneană. ■ În *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu se oprește la portretul lui Sabin Bălașa. ■ Dan Mihăilescu semnalează apariția în volum a jurnalului de poet al lui Ioan Alexandru, carte ce poartă titlul *Iubirea de patrie* (Dacia, 1978). Culegere inspirată de eseuri și articole, volumul atrage astfel de reflecții de la recenzentul său: „Jurnalul de poet al lui Ioan Alexandru amplifică și explică în amănunt opera poetică, fără a fi un simplu pandant al acesteia, ci avându-și propria autonomie și valoare”. Mai mult, Dan Mihăilescu îl consideră, similar poeziei și persoanei autorului, „o pildă profundă de moralitate, de cultură și patriotism”. ■ Nicolae Ciobanu semnează un eseu despre „modul de existență” al criticului în „datele sale etic-umane” pentru care experiența scrisului este centrală. Reperul pentru dezvoltarea temei este eseu *Reflecții asupra practicii scrisului* din cartea lui Lucian Raicu, *Practica scrisului și experiența lecturii* (C.R., 1975). Nicolae Ciobanu formulează câteva idei contrare acestui „manual de estetică practică”, în special în ceea ce privește recomandarea de a debuta „cu cuvintele tale” ceea ce periclitizează, arată comentatorul, o altă idee provenită din aceeași lucrare – a „șocului” sau „rupturii” care determină tema oricărui demers critic. ■ Cornel Ungureanu analizează cartea *Între Ulyse și Don Quijote*, de Constantin Ciopraga, volum care „îl reprezintă nu numai pe istoric, pe comparatist ci și pe scriitorul eliberat de servituțiele catedrei profesionale”. Ulyse și Don Quijote sunt voci preluate astfel încât autorul să-și poată dezvălui iubirea de literatură și chiar să-și poată mărturisi preferințe pentru unii scriitori, lucru pe care nu l-a făcut în lucrările anterioare.

■ La *Cronica literară*, Dan Cristea regăsește, prin *Poemele albe* ale Angelei Marinescu, trecerea într-un „dincolo al literaturii”, într-o dimensiune ultimă a ființei ce respinge visceral ordinea comună a existenței, visând și apropiindu-se cât de mult posibil de uniunea cu poezia: „[...] Angela Marinescu dovedește practic, prin însăși forța indiscutabilă a versurilor sale, că pentru sine poezia este cu adevărat o formă de viață”. ■ La debut, Al. Piru scrie despre volumul de versuri *Alcătuire de chip*, de Valeriu Pricină. ■ La *Viața cărților* sunt prezentate următoarele apariții editoriale: Mihai Apostolescu – *Ion Creangă între marii povestitori ai lumii* (Minerva, 1978), Nicolae Țic – *Jean, fiul lui Ion* (C.R., 1978), Cornelia Maria Savu – *Uraniu, forme și oameni de zăpadă* (Eminescu, 1978), versuri. ■ Continuă dezbaterea pe tema poeziei de azi și de mâine. „Astăzi poezia noastră numără o serie de personalități al căror contemporan fiind, mă simt fericit”, răspunde Nicolae Prelipeanu. În ceea ce îi privește pe critici, poetul nu poate accepta din partea lor decât adevărul. Ion Mircea face un elogiu al limbii române în utilizarea ei poetică, considerând că „poetii sunt figuri de stil ale limbilor lor materne”. Pericolul poeziei contemporane constă în „a folosi limba ca pe o *unealtă rece*”, iar în ceea ce privește critica, poetul notează că aceasta ocupă mai mult loc în revistele literare decât creațiile propriu-zise. Grigore Georgiu este de părere că poeții, chiar și cei mai talentați ai momentului, nu au schimbat poezia pe care au găsit-o, ci au fost asimilați „în harta aceluia continent cu mari reliefuri coagulat în anii șaizeci”. Critica, scrie Grigore Georgiu este „o osândă cu nimic mai prejos decât poezia”. Ion Murgeanu consideră că poezia momentului, dar și cea din viitorul apropiat este „inflăcărată, romantică”, iar critica ar trebui, din acest motiv, să fie și ea „îmbietor romantică” și să-l cultive pe cititorul de poezie scriind cu responsabilitate despre volumele de versuri apărute. ■ Subiectul *Fragmentelor critice* ale lui Eugen Simion este poezia lui Marius Robescu accentuând asupra felului în care poetul atinge și exprimă „starea de poezie” și formulând următoarea concluzie, în urma analizei: „Vocația lui (remarcabilă) este, s-a putut vedea, să dea stărilor de existență noblețea unei veritabile tensiuni spirituale”. ■ Publică versuri Ion Iuga, Ion Lotreanu, Ion Nicolescu și Adrian Păunescu. Radu Ciobanu este prezent cu proză. ■ M. Ungheanu publică a doua parte a interviului cu Adolf Armbruster. ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu scrie despre eminescologii italieni, traducători ai poeziei sau exegeți: Ramiro Ortiz, Giulio Bertoni, Rosa del Conte, Umberto Cianciolo, Mario Ruffini.

## 26 septembrie

● [„România liberă”, nr. 10 549] Radu Popescu analizează montarea pe scena Teatrului „Nottara” a unor *Pagini din Craii de Curtea-Veche*, opera lui Matei Călinescu părăndu-i-se „o bijuterie de limbă și stil”. Spectacolul a fost dezamăgitor, mai ales, pentru că reprezentarea nu a ținut cont de observațiile făcute de Radu Albală în nr. 6, iunie, al revistei „Teatrul”, în cronică punerii în

scenă de către Al. Repan, întrebând retoric: „Ce este acest refuz de a primi critica?”.

## 27 septembrie

● [„Viața studentească”, nr. 30] Un util catalog de M.N. Rusu punctează *Antologia* de la Ed. Minerva, 1978, *Poeți de la Semănătorul* – realizată de Petru Homoceanul, ce vine să completeze seria începută acum 10 ani cu *Poeți de la „Viața nouă”* de Al. Colorian, *Antologia poeziei simboliste românești* de Lidia Bote (1968) și *Antologia literaturii române de avangardă* de Sașa Pană (1969). ■ Articolul *Filosofie pe scurt* de Gh. Geană revine la un act de cultură: o lucrare prea repede trecută cu vederea la apariție în 1976: *Filosofie. Tematică, bibliografie, crestomație* (Ed. Didactică și Pedagogică, volum alcătuit de Marin Diaconu, Ioana Smârnov și Ion Tudosescu, complementar manualului de *Filosofie. Materialism dialectic și istoric*, apărut în 1975 la aceeași editură). „Fără a se ignora caracterul dinamic și contradictoriu al evoluției ideilor de-a lungul timpului, selecția a evitat să facă din polaritatea *materialism-idealism* o schemă fetișizantă. Criteriul general în alcătuirea crestomației pare să fi fost acela a o *philosophia perennis* ce trebuie să cuprindă tradițiile progresului de orice nuanță ale cugetării omenești... O impresionantă serie de portrete – probabil cea mai întinsă galerie de chipuri ale marilor filosofi editată vreodată la noi – conferă paginilor o atractivitate deosebită.”

## 28 septembrie

● [„Flacăra”, nr. 39] Pompiliu Marcea scrie *Omagiu scriitorilor*, în care precizează că „Editura Uniunii Scriitorilor, „Cartea Românească”, a tipărit între copertele unei cărți monumentale, excelent realizată tipografic, omagiul pe care scriitorii l-au adus președintelui României cu prilejul împlinirii, la 26 ianuarie, în acest an, a 60 de ani de la naștere. În ordine alfabetică, un număr impresionant de condeie, peste o sută cincizeci de poeți, prozatori, dramaturgi, critici și istorici literari din toate generațiile, începând cu maestrul recunoscuți ai literelor românești : Al. Philippide, Geo Bogza, Șerban Cioculescu, M. Beniuc, Edgar Papu, Al. Piru, Eugen Barbu, Horia Lovinescu, Letáy Lajos, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, continuând cu cei în plină afirmare: Augustin Buzura, Constanța Buzea, Romulus Guga, Balogh József, George Bălăiță, Hajdu Gy-özö, Adrian Păunescu, Horia Bădescu, Franz Storch, Adrian Popescu, Daniela Crăsnaru sunt prezenți în paginile cărții”. ■ Tiberiu Utan publică poezia *Rămâne veșnic*, iar Ivo Muncian, *Ține minte*, traducere de Ivan Muntean. □ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (29)*, Octavian Paler scrie partea întâi din *Jaguarul*. ■ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Deocamdată, s-a bătut într-un gong de argint*, Nelu Ionescu prezintă piesa lui Paul Ioachim, *Goana*, pusă în scenă la Teatrul Giulești. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Un excelent instrument de lucru...*, o prezentare a *Dicționarului de lingviști și filo-*

logi realizat de Jana Balacciu și Rodica Chiriacescu (Albatros). ■ În *Cap limpede*, sunt publicate o serie de notițe despre apariția volumului *Jurnal de atelier* de Aurel Baranga, precum și a unei serii de titluri din literatura universală publicate la editura Univers. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă romanul lui Radu Anton Roman, *Vara nimănu*. ■ În *Pagina de lectură* sunt reproduse o serie de poezii semnate de Dan Verona, Alexandru Brad, Vasile Zamfir, Radu Cârnelci.

● [„**Orizont**”, nr. 39] În întâmpinarea primului colocviu național de poezie, revista pregătește un grupaj de exegeze dedicate câtorva poeți importanți, din actualitate. Primul dintre aceștia este Al. Philippide (în articolul *Al. Philippide sau nostalgia cuvântului*) sub semnătura Felicie Giurgiu, care vorbește despre „alcătuirea melodică a interiorității”, despre „marea revelație a tăcerii” și „nostalgica invocație adresată Visului”. ■ Al doilea poet este Stefan Aug. Doinaș, comentat de Ion Maxim, care își începe comentariul astfel: „A spune astăzi că Stefan Aug. Doinaș este un mare poet e o banalitate, după cum aceeași afirmație în 1948 însemna un act de curaj, deși judecata de valoare putea fi făcută pe baza poemelor publicate în revistele vremii și a manuscrisului volumului *Poezii* [...] care a obținut în acea perioadă premiul «E. Lovinescu».” ■ Al treilea poet este Nichita Stănescu (în articolul *Glose la poezia lui Nichita Stănescu*), cercetat de I. Cheie-Pantea, care notează: „Că poezia lui Nichita Stănescu a suscitat atâtea controverse și că ea continuă încă să producă nedumeriri este un lucru întru totul explicabil, dacă ne gândim că nici un alt poet român de azi n-a supus limbajul unor probe atât de îndrăznețe și cu consecințe atât de imprevizibile. [...] Cum s-a remarcat de atâtea ori, începând cu cele *II Elegii*, poetul renunță la imagistica barocă din volumele anterioare optând pentru o «poezie de concepție», cu consecințe, din păcate, nu întotdeauna dintre cele mai fericite. Căci o anume retorică a conceptelor, ca și alunecările într-un didacticism cam uscat (din *Laus Ptolemaei* sau *Necuvintele*) nu-i pot fi trecute cu vederea poetului, chiar dacă, în esență, talentul său nu se dezmințe nici de astăzi.” ■ C. Ungureanu se ocupă de al patrulea poet, și anume Ana Blandiana (în articolul *Poezia Anei Blandiana și nevoia de poezie*), „ceea mai valoroasă poetă a ultimelor decenii”, care „face parte din cel de-al doilea val al generației anilor 60” și, mai adaugă cronicarul, „ca despre nici un alt poet român în viață despre Ana Blandiana se organizează sesiuni de comunicări cu profesori dintr-un județ, pe teme, firește, extrase din opera autoarei, încă tânără, sau încă foarte tânără pentru asemenea întâmplări savante: sesiuni de comunicări în care referatele sunt fără îndoială opere științifice. Prin Banat un cenaclu poartă numele ei [...]” ■ În fine, al cincilea poet care trezește interesul lui Ion Arieșanu este Anghel Dumbrăveanu (în articolul *Anghel Dumbrăveanu sau cartea rememorării*), care adnotează: „Erotica, dintru început, a dominat majoritatea poemelor poetului. Ea a fost aria sa cea mai fertilă de inspirație până la această oră.” ■ Petru Sfetca își reia corespondența cu cititorii

veleitari ai revistei. ■ Ștefan Tcaciuc îi traduce din lirica ucraineană pe poeții Micola Bajan, Lina Costenco, Boris Oliinec, Dmetro Pavlecico, Ivan Draci, Vitalii Coroteci.

● [„România literară”, nr. 39] Conține versuri de George Suru, Kiss Jenő, Ioan Alexandru. fragmente din noua traducere a lui *Faust* realizată de Ștefan Aug. Doinaș, precum și texte în proză de Geo Bogza (*Un nume pe o casă*), Radu Cosașu (*O formă a dimineții*) și Mariana Costescu (*Caii cu suflete de om, Aloha, Ahoe!*). ■ În *Lingvistica și critica literară*, Iorgu Iordan identifică elementele comune dintre cele două domenii: „Cel mai important mi se pare a fi faptul că, în ambele discipline, cercetarea se bazează pe texte. Se poate spune, exagerând puțin, că atât lingvistul, cât și criticul literar fac analiză textuală, ca să folosesc o formulă frecventă astăzi în lucrările celor ce se ocupă de opera literară privită sub aspectul artistic. Și unul și celălalt nu se opresc la text ca atare, ci caută, prin intermediul lui, să înțeleagă și să interpreteze ceea ce exprimă textul în discuție. Că cel de-al doilea apreciază conținutul unei opere literare din punctul de vedere al veridicității, confruntându-l cu viața reală, iar cel dintâi se oprește, ca să zic așa, la corespondența dintre limbă și gândire, spre a atrage concluzii de ordin strict lingvistic, constituie o deosebire mai mult aparentă între ei. Metoda este aceeași, și, dacă rezultatul diferă, această e din cauza scopului, impus, la fiecare, de natura disciplinei sale.” Lingvistul susține că nu există o diferență esențială între limba literară și limba vorbită, preluând în acest sens ideile lui Benedetto Croce: „în interpretarea faptelor de limbi, indiferent de la cine provin ele, trebuie să ținem seama de acest izvor comun al tuturor, care este psihicul uman, considerat sub aspectul imaginației și al afectivității”. ■ Laurențiu Ulici identifică în articolul *Promoția 1970* principalele simptome ale impasului în care se află lirica românească după 1970, care anunță totodată o schimbare de paradigmă și apariția unei noi poezii. Un simptom important al epocii este imaginismul manierist, care dă naștere unei metafore umplute de inteligență și golite de inefabil: „Fervoarea filologică tipic manieristă nu produce numai aseptică și glaciale festine lexicale ci și un anume inedit tropic; în locul sugestiei în planul emoției afective, imaginismul manierist e interesat de relevarea inteligentă a frumosului gramatical, ceea ce presupune o reconsiderare a imaginației poetice în sensul creșterii coeficientului ei de subtilitate. Metafora suportă înăuntrul ei o răsturnare de forțe: pe măsură ce se goleşte de inefabil se umple de inteligență, fraza poetică suferă, la rândul ei un proces de rafinare sintactică în limitele căruia este posibilă apariția unor legături noi cu funcțiune regenerativă pentru percepția poetică, în fine prin supralicitatea în subtilitate, riscul prețiozității și, mai cu seamă al sincopei emoțiilor are șansa de a fi compensant de ocolirea locului comun”. A doua manifestare a impasului liric este livrescul, asociat impermeabilității emoționale: „Impermeabilitatea afectivă și contingenta culturală (livescul), despre care conveneam că reprezintă împreună al doilea simptom al impasului

în poezia de azi, semnifică nu doar mutația reală ce s-a produs în sensibilitatea omului în a doua jumătate a acestui veac dar și, poate mai important, tendința de adaptare a lirismului la noua realitate psihologică [...]. Istoria culturii poetice devine tot mai mult un pământ al făgăduinței spre care poetul se îndreaptă în speranța că va găsi în materia ei un elixir pentru un limbaj obosit și, totodată, posibilitatea de a redescoperi virtuțile sensibilității afective”. A treia coordonată esențială este ironia: „Recrudescența ironismului relativizant este, între simptomele impasului liric, singurul care deține semnele noului în chip structural. E vorba de pulverizarea prejudecăților poetice, cândva idei fertile de care s-a abuzat, de așezarea discursului poetic sub steaua unei ambiguități mai ordonate decât cea imanentă lui sau de introducerea unui climat, ca să zic așa, colocvial între cele două tipuri clasice de sensibilitate [...]”. Laurențiu Ulici adaugă faptul că, spre deosebire de generațiile anterioare, poezia anilor 1970 nu mai are de recuperat o întârziere față de literatura occidentală, fiind perfect sincronizată. Prefacerile acesteia nu mai țin așadar de exterior, ci de propria interioritate și capacitate de regenerare a limbajului poetic: „Așadar, cel puțin pentru acești ani, cheștiunea sincronizării nu se mai pune. Se pune în schimb aceea a potențialului propriu de autoregenerare în momentele firești de îmbătrânire a limbajului poetic. Găsesc în poezie scrisă de poeții promoției 70 (deci promoția care resimte cel mai acut starea de impas) suficiente dovezi de acest fel. Generația lui Nichita Stănescu, în care promoția 70 se include, are în aceasta din urmă un veritabil cap de pod spre o nouă poezie românească”.

■ Mihai Ursachi scrie despre actul poetic în *Indiile siderale*: „comparația dintre lucrarea poetică și căutarea unor tărâmurii noi, sau a comorii fabuloase, e doar o comparație, una superficială și mărginașă. Căci dincolo de fervoarea euforică, de incertitudinea și fascinația oarecum juvenilă a visului, de acea «sfântă nebunie», care sunt comune multor soiuri de căutători, esențele diferă totalmente. Poetul nu e căutătorul a ceva ce se presupune că există, oricât de departe, oricât de ascuns, ci creatorul a ceva ce încă nu există și n-a existat niciodată”.

■ La împlinirea vârstei de 90 de ani, revista realizează un dosar despre opera și personalitatea lui Iorgu Iordan. În *Prefață la un volum omagial*, Alexandru Philippide observă întâlnirea științei riguroase cu o profundă înțelegere a literaturii în scrierile lui Iorgu Iordan: „Cunoscător în adâncime al mai multor literaturi (pe lângă cea română pe care o știe în cel mai deplin și cuprinzător înțeles al cuvântului), savant romanist, acad. Iorgu Iordan asociază armonios știința cea mai severă a limbii cu o mare putere de înțelegere a frumuseții literare. Iată de ce judecățile sale de valoare cu privire la literatura noastră (de la Neculce și Creangă până la literatura prezentului) sunt ele însele de-o mare valoare, atât din punctul de vedere al fondului cât și din acela al expresiei”.

□ În *La aniversare...*, Alexandru Graur amintește faptul că lingvistul nu a fost preocupat doar de istoria limbii, ci și de limba literară, inclusiv de stilul scriitorilor: „În afară de istoria limbii, așa cum se practica în trecut la noi,



ca și în alte țări, a studiat, începând din tinerețe, structura limbii române contemporane. A deschis calea noilor metode de cercetare a limbii literare, atrăgând atenția că nu e vorba numai de limba scriitorilor, ci de toate formele de exprimare îngrijită. Este de fapt creatorul stilisticii limbii române, prin care trebuie să înțelegem cercetarea diferitelor feluri de a vorbi și scrie, corespunzătoare categoriilor sociale din care fac parte vorbitorii. Dar n-a neglijat nici studiul stilului scriitorilor”. □ Teodor Hristea evidențiază aceeași preocupare a lui Iorgu Iordan pentru limba literară, în sens larg, în articolul *Savantul*: „De câteva ori, acad. Iorgu Iordan a insistat asupra faptului că limba literară este haina tuturor producțiilor culturale, indiferent de domeniile cărora acestea le aparțin: literatură, știință, ideologie, politică, administrație etc. Precum vedem, conform acestei concepții general acceptate, exprimare literară înseamnă același lucru cu exprimare corectă, adică în conformitate cu un sistem de norme supradialectale și prestabilite, care constituie esența însăși a limbii literare sau standard (cum i se spune tot mai frecvent în ultima vreme)”. □ În *Valorile morale*, George Macoveșcu aduce în discuție atitudinea antifascistă a lingvistului: „O viață întregă, o lungă și bogată viață, a fost un antifascist, adică un om, o conștiință care s-a împotrivit celei mai negre plăgi a vieții politice și sociale din veacul nostru. Dar antifascismul lui Iorgu Iordan n-a fost teoretic, declarativ, ci unul practic, implicând toate riscurile în fața celor ce nu cunoșteau alt argument decât măciuca și revolverul”. □ Alexandru Niculescu remarcă, în *Romanistul*, deschiderea lui Iorgu Iordan către inovație: „Iată așadar un eminent romanist care, pornind din școala istoric-comparativă neogramatică, a reușit să-și însușească principii metodologice noi și să abordeze fenomenele limbii în sincronia lor vie și mobilă”. □ G. Istrate realizează un portret al cadrului didactic Iorgu Iordan în textul *Profesorul*. ■ În *Orthokynegetikos*, Șerban Cioculescu analizează cartea *O palmă de râu* (Eminescu, 1978), de Ionel Pop, despre arta pescuitului și a vânătorii: „Carte de căpătâi pentru ucenicii străvechilor «sporturi», vânatul și pescuitul, *O palmă de râu* e dintre puține opere literare de azi care ne mijlocesc atingerea paradisiacă cu natura, cu secretele și minunile ei nesecate”. ■ Nicolae Manolescu situează eseul lui Mihai Șora, *Sarea pământului*, sub semnul analogiei universale, fiind un text „ce nu se rușinează de imagini, analogii, sinonimii și omonimii, cu alte cuvinte de stilul curat artistic, nici chiar de excesul lui, de pura calofilie”. Scopul acestei calofilii este găsirea adevărului în miezul cuvintelor: „Nu-i vorba de a înveșmânta abstracțiile în metafore, ci de a dezghioca din fiecare idee miezul viu. În fiecare concept doarme o universală analogie; dacă nimerеști cuvântul magic, filosofia începe să cânte. Demersul filosofului nu caută atât distanța potrivită de a se referi la ființă (ca și cum ar fotografia imaginea pământului din cer), cât locul secret de contact cu ființa, mijlocul de a o înființa exprimând-o”. Criticul aseamănă, de altfel, textul lui Mihai Șora cu un poem de idei: „Eseul acesta e în fond un poem de idei, în care ritmul interior face parte din argu-

mentație, ca și savoarea, muzica, lirismul, e o cantată filosofică pe două voci: una, a Mai Știutorului, sigură pe sine, deși mereu întrebătoare, peremptorie, dar mefientă, înaltă, emfatică, gata mereu a-și lua avânt; alta, a Tânărului Prieten, ironică, juvenil-îndărătnică, preferând soluțiile tranșante, brutală și casantă. De la parabolă la schema matematică, un întreg arsenal e utilizat de filosoful-poet, care-și măsoară domeniul cu instrumentele cele mai sofisticate, dar, și, după împrejurări, cu pasul ori cu cotul bunului simț”. ■ Potrivit lui Ion Jurăscu, romanul lui Titu Constantin, *Scrisori de vacanță* (C.R.) se remarcă prin trimiterile la alte texte și puterea de sugestie: „Reala capacitate a textului de a trimite spre alte texte, puterea sa de sugestie, fac din acesta un organism viu ce cheamă în permanență interogația...”. □ Sorin Titel recenzează *Focul roșu* (Eminescu, 1978) de Aurel Mihale: „Suntem, de fapt, în fața ultimului volum dintr-un ciclu care s-a construit ca o amplă frescă istorică, socială și politică, frescă pe care autorul și-a dorit-o cât mai pilduitoare și mai completă. Două mari evenimente stau în centrul atenției sale: naționalizarea și reforma agrară, în jurul cărora gravitează toate întâmplările înfățișate în roman”. □ Dana Dumitriu evidențiază tandrețea liricii Irinei Mavrodin din placheta *Copac înflorit* (C.R., 1978): „Tandrețea interioară a versurilor Irinei Mavrodin se transmite direct, cu spontaneitate și sinceritate într-o atmosferă de înfrigurată confesiune, împinsă uneori spre strigăt dramatic și exaltat, într-o pornire de a dărui, prin mărturisire, întreaga măsură a trăirii intime”. ■ Nicolae Balotă explorează romanul *Întâmplări din lumea cărturarilor*, de U Țing-zi. ■ Ana Blandiana semnează textul *Insula*. ■ Fănuș Neagu publică *În loc de paiete puțină cruzime* în rubrica *Sport*.

● **[„Tribuna”, nr. 39]** Adrian Popescu scrie despre *Poezia veridică*: „Am dori să preîntâmpinăm, de la bun început, două obiecții posibile. Prima: suntem pe deplin convingși că lirismul nu presupune, *cu necesitate*, veridicul. Odată luată această măsură de siguranță că nu vom cădea într-o «erezie» estetică, să formulăm a doua replică la o acuzație probabilă: ne ocupăm aici numai de o parte, aleasă subiectiv, a poeziei de azi, fără să o decretăm, printr-un artificiu, singura autentică, sau validă. [...] Un Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Mircea Dinescu, Emil Brumaru se apropie de această *condiție tipologică* (fără a deveni, automat, valorică) a poeziei veridice. Nu am insistat asupra lor, deoarece nu se încadrau schemei noastre restrictive. Pentru poezia de acest gen rămâne caracteristică o înrudire prin alianță (mezalianță?) cu Proza, o apropiere de modalitatea redescoperită a poemului epic, sau ghidat de un subtil «fir» epic”. ■ Radu Săplăcan prezintă *Mihai Ungheanu: Lecturi și rocade*: „În ansamblu o culegere, poate mai puțin dinamică decât cele anterioare, din lipsa «turnirelor critice» ori a «trasoarelor», în schimb mai solidă – semn de incontestabilă maturitate – la capitolul istorie literară”. ■ Mate Gavril semnalează *G. Lukács: Teoria romanului*: „O recentă apariție editorială vine să sublinieze odată în plus o anumită dominantă a politicii noastre cultural-științifice actuale

anume aceea a deschiderii și receptivității față de adevăratele valori ale gândirii filosofice și estetice universale. Cartea lui G. Lukács se numără printre acele lucrări despre care cititorul român – prin căi și surse consacrate (trimiteri, note) – cunoaște multe fără a avea la dispoziție, într-o limbă accesibilă și într-un număr suficient de exemplare textul propriu-zis și integral al cărții”.

■ Aurel Sasu semnează *O gramatică a povestirii*: „Sub cel puțin trei aspecte este apropiat Agârbiceanu de conștiința literară a epocii noastre: antieroisismul personajelor, cu efectele sale de neîncredere, spaimă și revoltă, conștientizarea peisajului (o opacitate a materiei care traduce un sentiment al înstrăinării) și «povestirea în povestire» (meditația asupra literaturii însăși)”. ■ Andrei Marga publică *Teoreme critice* în *Cronica ideilor*. ■ Apare textul nesemnat *Sărbătoarea poeziei Octavian Goga*: „Ciucea, duminică 24 septembrie 1978. Sub soarele toamnei, sub dealul unde poetul «pătimirilor noastre» își doarme somnul de veci, în intimitatea atmosferei de creație pe care le degajă manuscrisele, corespondența, biblioteca poetului, în jurul lucrărilor de artă ce adevăresc un gust ales – s-au adunat, din nou, scriitorii clujeni, membri ai unor cenacluri literare din județ, formații artistice profesioniste și amatoare pentru a cinsti memoria poetului Octavian Goga și pentru a discuta cum marea tradiție a poeziei românești poate fi dusă mai departe, spre noi culmi, de cei de azi. [...] Dezbaterele la care au participat Leontin Stoica, șef de secție la Comitetul județean de partid, Ion Noja, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă, scriitorii D.R. Popescu, secretarul Asociației scriitorilor din Cluj, Horia Bădescu, Petre Bucșa, Grigore Beuran, Doina Cetea, Domițian Cesereanu, Bazil Gruia, Vasile Grunea, Ion Lungu, Teohar Mihadaș, Ioan Oarcășu, Gabriel Pamfil, Nicolae Prelipceanu, Teodor Tanco, Mircea Vaida, Veress Zoltán, membrii ai diverselor cenacluri, au scos în evidență marea importanță a acestei activități în educarea unui public larg de iubitori de literatură, cititori avizați, capabili să pătrundă sensurile ideatice și estetice ale creației literare. [...] \* În cadrul celei de a IX-a ediție a festivalului culturii și educației socialiste hunedorene «Sarmis '78» s-au desfășurat «Zilele presei culturale din Transilvania». Au participat reprezentanți ai revistelor «Astra» (Nicolae Stoe, V. Copilu-Chitară), «Orizont» (Anghel Dumbrăveanu, Mircea Șerbănescu), «Tribuna» (Negoiță Irimie, Teohar Mihadaș), «Familia» (Mircea Constantin) precum și scriitorii hunedoreni: Valeriu Bârgău, Ioan Evu, Neculai Chirică”.

■ Norman Manea semnează *Cartea, ca o pradă*, un text despre opera lui Marin Preda: „A încerca să reconstitui condiționările freatice, hazardul și necesitatea care au pregătit jetul mării creații, înseamnă a sonda adâncurile impulsului original, a cerceta premisele obscure, incipienta semnalelor ce veneau din tenebrosul subteran, răvășit, ascuns, ilizibil, clocotind surd, în acele începuturi de dinaintea începutului. Marin Preda plonjează, într-adevăr, din primele pagini, în acel turbure gol, de extraordinară acumulare tensională, în care crește incert, vârtejul, șocul ascensional al mișcării, desprinderea din la-

tență”. ■ V. Fanache scrie despre *Eminescu în critica franceză*, despre volumul *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu* de Alain Guillemmou: „Tradusă în românește, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu* începe un al doilea destin critic – dacă nu singular, așa cum îl are în cultura franceză, în orice caz de certă importanță”. ■ Adrian Marino transmite o *Scrisoare din Aix-en-Provence*. ■ Versuri semnează Ion Noja (*Eternul fotograf; Cât suflet; Chirurgie estetică; Duiosul pelerin; Chiar dacă; Scrisoare prietenului de acasă; Orologiul vechi; Lectura; Viori fierbinți; Și totuși*). □ Cu *Zâmbete și aguridă* Aurel Gurghianu revine la *Carnet*. □ Cornel Udrea publică *Mic tratat de visologie* în rubrica *Umor*. □ Apare actul V din *A treia țepă* de Marin Sorescu. □ N. Prelipeanu revine la *Fotografiile de noapte*, cu *Întâmplări din București*.

## 29 septembrie

● [„România liberă”, nr. 10552] În articolul intitulat *Starea poeziei*, Ion Drăgănoiu prezintă succint volumul lui Ion Caraion, *Lacrimi perpendiculare*, sesizând „descendența dintr-un punct aflat la echidistanța între universul baco-vian și cel arghezian”, pe cel al lui Petre Stoica, *Caseta cu șerpi*, ce propune o viziune „obiectuală, realizată cu o mare severitate a mijloacelor de expresie”, pe cel al lui Dorin Tudoran, *O zi în natură*, în care „preocupările morale capătă carne metaforică”, pe cel al Ioanei Crăciunescu, *Scrisori dintr-un câmp de maci*, sesizând „naturaletă limbajului, oralitatea și fervoarea coloristică”, și pe cel al lui Ion Mircea, *Tobele fragede*, ce, asemănându-se cu poezia lui Mihai Ursachi, „are un ton distinct, depunând și ea mărturie despre starea înaltă a poeziei noastre contemporane”. ■ Radu Popescu analizează montarea piesei lui Theodor Mănescu, *Dragoste periculoasă*, la Teatrul „Giulești”, „melo și drama psihologico-polițistă”, odată reprezentată în regia lui Tudor Mărăscu, i-a produs cronicarului, în linii mari, „o stare de lehamite”.

● [„Scânteia”, nr. 11231] Corneliu Vadim Tudor dă lecții, pe prima pagină, despre *Poezia de care avem nevoie*, aceasta fiind cea care „are finalitate”, cu amendamentul că: „nu în sens îngust, utilitarist, ci în sensul celei mai largi accepții axiologice, al existenței unei valori capabile să îmbogățească omul.” ■ Reunite sub titlul răsunător „pagini de literatură patriotică”, sunt publicate două intervenții critice. Cea a lui George Gibescu care analizează volumul antologic *Imne* al lui Ioan Alexandru care „reface în poezia românească aventura cuvântului întors în sensul lui originar, dar instruind într-un lirism de mari răspunderi morale”. A doua îi aparține lui Alex. Ștefănescu care prezintă romanul istoric *Un soldat în căutarea patriei* (Dacia, Cluj Napoca, 1978) de Petru Vințilă, romanul fiind „remarcabil prin densitate epică și echilibru”.

● [„Contemporanul”, nr. 39] Constantin Coșman analizează *Etica libertății*: „Semnificațiile etice ale libertății se degajă, așadar, în primul rând și în mod esențial, în atitudinea activă față de necesitate. În acest context doar, primordial pentru existența indivizilor și avansarea civilizației, se nasc și se statu-

ează valorile morale – și numai morale – fundamentale; omenia, patriotismul, solidaritatea, spiritul de cooperare, abnegația, curajul, spiritul de sacrificiu...”.

■ Despre *Iorgu Iordan* scrie Matilda Caragiu Marioțeanu: „Despre omul și dascălul nostru se poate spune însă simplu: un chip cioplit în granit, o sobrietate și o măsură în toate (est modus in robus!) – model de moralitate și de disciplină clasică, o generozitate și o grijă pentru tot ce este omenesc și, înainte de toate, pentru elementul care conferă specificitatea unui neam; limba sa. Un singur om: Iorgu Iordan, cu răbdare și dăruire de o viață – cumpătat lungă – a clădit cel mai trainic și mai pasionat monument închinat limbii române contemporane și romanității ei. Este, aceasta, o formă – mai puțin înregistrată în cărți – a patriotismului...”.

■ În cadrul rubricii *dezbaterele „Contemporanului”* este abordată tematica *Colecțiile editoriale – între strategii și improvizații*: „Cartea românească de azi se tipărește într-o multitudine de colecții și serii (cât și, evident, în afara lor). Modalitate modernă de lucru, de organizare și prospectare a valorilor culturii, o colecție exprimă, în contextul unei activități editoriale atât de prodigioase, personalitatea editurii și a editorului. Termenii de colecție și serie presupun o înscriere a cărții tipărite într-un întreg, o selecție riguroasă, un ritm de apariție, un anumit format și, bineînțeles existența unui «profil». În măsura în care își respectă programul, pe temeiul acestor trăsături, o colecție, o serie se dovedește sau nu viabilă. Cititor de cultură, editorul comunist are datoria să cultive responsabil, consecvent și critic seriile și colecțiile pe care le-a lansat. Centrala editorială pregătește, în aceste zile, o consfătuire de lucru consecventă analizei concrete a seriilor și colecțiilor, a perspectivei lor. Colocviul inițiat de revista noastră, la care participă critici și istorici literari, reprezentanți ai editurilor, este, în acest sens un preambul. Participă la dezbateră noastră: Constantin Cubleșan, redactor-șef la Editura Dacia; Mircea Iorgulescu, critic literar; Prof. univ. Alexandru Piru, critic și istoric literar; Mircea Sântimbru, directorul Editurii Albatros; Cornel Ungureanu, critic literar; Teodor Vârgolici, redactor-șef la Editura Minerva; George Chirilă, din redacția revistei *Contemporanul*”.

□ *Programul și ritmicitatea aparițiilor*: □ George Chirilă: „*La începutul discuției noastre aș dori să definesc concepția editorială care stă la temelie activității dumneavoastră. Pentru a aborda problema seriilor și colecțiilor este necesar să vedem în ce măsură acestea corespund unor exigențe spirituale reale, iar cărțile inserate ocupă locul adecvat în peisajul culturii. Să ne oprim mai întâi la clasici, ale căror opere sunt publicate îndeosebi de Editura Minerva*”.

□ Teodor Vârgolici: „– Programul Editurii Minerva se realizează în mod organizat, pe coordonate precise, prin seriile și colecțiile sale. Nu este însă o înscriere formată de titlu generic sau de aspect grafic, ci una de esență, de conținut, și, desigur de finalitate. Valorificarea moștenirii literare se realizează prin diferite tipuri de ediții, în funcție de obiectivele urmărite. Cea mai mare atenție o acordăm edițiilor critice, de referință, în cadrul seriei de *Opere*. Aceste lucrări, care cuprind întreaga sau aproape

întreaga operă a unui scriitor clasic, se adresează atât specialiștilor, istoricilor literari, cercetătorilor, filologilor cât și cititorilor dornici a avea în bibliotecă ediții de nivel superior. Ele se disting, prin variantele textelor editate, note și comentarii de istorie literară, cronologii, bibliografii, indici etc. Ediții critice tipărim și în colecția «Scriitori români», de exemplu”. □ George Chirilă: „– *Precizați, vă rog, și profilul atâtor serii ale editurii*”. □ Teodor Vârgolici: „– În seria «Restitutio» sunt cuprinși acei autori care n-au ajuns la o împlinire deosebită a operei, dar au contribuit la configurarea peisajului literar al epocii”. □ George Chirilă: „– *Cam același lucru îl întreprinde și Editura Dacia prin seria «Restituiri». Ce obiect are colecția Patrimoniu?*” □ Teodor Vârgolici: „– Edițiile tipărite în seria «Patrimoniu» se vor constitui în timp într-un corpus al literaturii române. Publicăm aici pe cei mai reprezentativi scriitori români cu operele lor fundamentale. Selecția este adecvată cerințelor școlii, educației generale. Fiecare volum este însoțit de un amplu capitol de referințe critice, «reper istorico-literare» de fapt, un tablou sinoptic al receptării operei respective de la apariție și până azi. În ce privește seria «Arcade» ea răspunde intereselor tineretului studios oferindu-i o mare varietate de titluri, de la cronicari și până în zilele noastre”. □ Al. Piru: „– Editura Minerva amestecă seriile, colecțiile și edițiile. Iată, avem în față un proiect de plan editorial. După opinia mea, sunt ediții lucrările apărute sub titulatura de «Scriitori români», «Restitutio», «Memorialistică», «Documente literare». Colecțiile sunt reprezentate prin «Arcade», «Patrimoniu» și «Opere». Acestea din urmă apărând foarte greoi și sporadic. Aș mai adăuga colecțiile consacrate unor lucrări de critică și istorie literară: *Momente și sinteze, Universitas, Confluente, Introducere în opera lui...* Un loc important îl ocupă colecția «Biblioteca pentru toți», după părerea mea cea mai consecventă cu statutul ei, cu criteriile și profilul pe care și le-a asumat. O colecție ca «Patrimoniu», de exemplu, trebuie să răspândească operele principale ale scriitorilor români potrivit aceluiași norme, urmând aceeași ritmicitate, și pe cât posibil să le mențină, prin reeditări, permanent în librării. Spre exemplu edițiile Eminescu, îngrijite de Perpessicius, Murărașu, realizate în timp, cu atâta trudă și mîgală, nu se prea se găsesc, deși ar trebui să se găsească”. □ George Chirilă: „– *Într-adevăr, în mod cu totul nefiresc, vorbim adesea despre cărți care nu sunt. Deși unele dintre condițiile înscrise în planurile editoriale le menționează ca fiind. Dar cum cărțile nu apar, însăși existența acestor colecții stă sub semnul întrebării. Iată, potrivit datelor oferite de Centrala editorială, numai în anul 1977 se vorbește despre 277 de serii și colecții (exceptând Editura Politică). Dintre ele, de pildă, 45 n-au avut nicio apariție în acel an, 53 au avut o singură apariție, 44 câte două, 16 câte trei. Asistăm în destule cazuri la o confuzie nejustificată a profilului acestor serii și colecții. Ce se întâmplă, de fapt?*”. □ Al. Piru: „Eu cred că noile colecții reprezintă în activitatea celor care editează cărți un instrument de lucru, o modalitate de a ordona a eforturilor, un mijloc de a sistematiza un material atât de

bogat, de divers, pe care cultura, literatura din toate timpurile îl oferă. Se pornește, sau ar trebui să se pornească, socot eu, de la obiectivele precise. Pe baza unor criterii științifice în care rigoarea, spiritul critic, metoda trebuie să primeze pentru ca publicul să poată fi câștigat, captat în mod firesc”. □ Mircea Iorgulescu: „– Da. Dar sistematizarea și organizarea nu pot deveni un scop în sine, simpla prezență a numeroase colecții și serii nu constituie un indiciu calitativ pentru activitatea unei edituri. Se pare că, indiferent de condițiile specifice, de profil, de capacitatea tipografică etc., seriile și colecțiile au ajuns să fie socotite un fel de ideal în activitatea editorială; așa se explică, probabil, tendința evidentă de a se tipări cât mai puțin în afara seriilor și a colecțiilor. Această tendință se vedește în primul rând în existența unui număr foarte mare de serii și colecții, purtând denumiri ce arată o risipă de ingeniozitate ostapbenderiană. Întâia condiție a unei serii și colecții editoriale este periodicitatea; dar nu numai că sunt serii și colecții în care nu apar noi lucrări nici măcar o dată pe trimestru, sunt unele care par să fi fost cu totul uitate la puțină vreme după înființare”. □ George Chirilă: „– *Iată, tot Centrala editorială, prin sectorul Sinteze, ne oferă exemple de serii și colecții ale căror puține apariții le-au făcut să fie practic inexistente. Să le enumerăm doar: Ediții facsimilate (Minerva), Panorame (Eminescu), Columna (Militară), Satyricon (Facla), Reporter XX (Junimea), Clasicii antici (Științifică și enciclopedică), Ediții bilingve (Eminescu), Thalia (Univers), Meșterul Manole, Ediții critice de folclor (Minerva), Biografii romanțate (univers) și lista ar putea continua...*”. □ Mircea Iorgulescu: „– Ceea ce se inventează astăzi, într-adevăr, inexplicabil, este părăsit tot astăzi. Astfel încât, precum se vede, ca dintr-un corn al abundenței onomastice, se revarsă alte nume de serii și colecții, la fel de iute dispărute. Nu este un secret că seriile și colecțiile cele mai populare sunt cele care au o bună ritmicitate a aparițiilor; Biblioteca pentru toți, «Arcade», «Patrimoniul» (Minerva), «Restituiri» (Dacia), «Romanul de dragoste», «Biblioteca critică» (Eminescu), «Romanul secolului XX», «Globus», «Studii» (Univers), «Lyceum» (Albatros). Dar nici colecțiile și seriile cele mai cunoscute nu scapă de «febra schimbării», cu orice preț și fără nicio justificare serioasă”. □ George Chirilă: „– *Editura Minerva a tipărit mule ediții critice de apreciată valoare științifică, argumentând consecvența respectării unor criterii*”. □ Teodor Vârgolici: „– În tipărirea edițiilor critice începem să resimțim din ce în ce mai mult lipsa specialiștilor. Acelor cercetători competenți și dornici să se angajeze în realizarea unor asemenea ediții. Într-adevăr, aceste ediții implică o muncă extrem de complexă, îndelungată, de mare migală, reclamând nu numai competență ci și pasiune, răbdare, continuitate”. □ George Chirilă: „– *Aș vrea să mergem mai departe, solicitându-i tovarășului Mircea Sântimbru câteva opinii în legătură cu cartea pentru tineret și colecțiile ei*”. □ - Mircea Sântimbru: „Colecțiile și seriile Editurii Albatros având ca destinatar expres tineretul reprezintă pârgurile de realizare a programului instituției noas-

tre. Program enciclopedic, nici pe departe strict beletristic și «așezat», fără mari amendamente, de-a lungul deceniului, prin confruntări cu audiențe la cititorul tânăr. Ceea ce ne descurajează uneori nu este geografia acestor 18 colecții, insule bine implantate, pe oceanul de preocupări ale tineretului, ci puținătatea materiilor lor: 2-3-4 apariții anual. Da. Vigoarea uneia din colecțiile noastre, ca de exemplu «Lyceum» – veritabilă magistrală de cultură – n-ar fi nici pe departe aceeași dacă n-ar apărea cu cel puțin 12 numere pe an. Ar putea să-și dubleze frecvența aparițiilor? Da. Ar putea. Dar atunci editura noastră s-ar numi mai degrabă Editura Lyceum, căci la un tiraj mediu de 100.000 de exemplare am realiza, numai cu această colecție, cele 2,5 milioane exemplare de plan”. □ *George Chirilă*: „– Și?...” □ – *Mircea Sântimbru*: „– Și am deveni o splendidă anexă a Editurii Didactice. În același timp, aș dori să subliniez că tipărirea cărții de tineret nu e un monopol. Tânărul este cu siguranță cel mai dinamic, mai însetat și mai receptiv cititor al unei societăți. Cu voia sau fără voia noastră el expropriează totul din ce în ce mai valoros în aria unei culturi. Există un specific al copilăriei, al preadolescenței. Dar tineretului ce să-i oferim în mod special? Cartea de dragoste? De aventură? De eroism? De călătorie? Literatură clasică? Eseu? Tipărim din toate acestea dar nu suntem singurii”. □ *George Chirilă*: – *Și în acest caz, cum onorați programul dv.?* □ *Mircea Sântimbru*: „– Cred că specificul culturii noastre ar fi pe deplin ancorat și legitimat prin publicarea cărții bune, îndrăznețe, moderne, înaripate”. □ *Al Piru*: „– Și cartea pentru tineret, destinată acestuia, în mod special, și cartea destinată altor categorii de cititori trebuie să întrunească neapărat atributul valorii. Or, se mai observă că editurile noastre fac rabat, și nu odată, la acest capitol”. □ *Mircea Iorgulescu*: „– Iată de ce, spun eu, fiind expresia nevoii și a dorinței de sistematizare, prea multe serii și colecții editoriale vădesc, nu e niciun paradox, lipsa unui sistem și a unei concepții. Sunt serii și colecții ce par să fi fost înființate numai pentru a se justifica printr-o formulă tipărirea unuia sau a câtorva volume care puteau să apară și fără să fie așezate sub o «firmă» pompoasă și efemeră. Sunt altele care ajung să patroneze publicarea unor lucrări de valoare cu totul îndoielnică, încadrarea într-o colecție sau într-o serie având rolul de a le facilita apariția”. □ *Prea multe abandonuri încă de la start* □ *George Chirilă*: „– Oare nu credeți că sub acest aspect în planurile de lucru ale unor edituri, planuri care raportează de la un an la altul titluri, ediții sub «firma», cum s-a spus aici a unor noi serii și colecții, se ascund de fapt neîmpliniri, neajunsuri ale muncii editoriale?”. □ *Mircea Iorgulescu*: „– De fapt, în acest plan, al seriilor și colecțiilor fără de cărți se reflectă în forme specifice o serie de insuficiențe detectabile și în alte sectoare ale activității editoriale: formalism, instabilitatea, nesiguranța criteriilor, imprecizie în obiective”. □ *Cornel Ungureanu*: „A tipări o carte într-o colecție, socot, nu e doar un gest de politețe față de cititor, ci și înțelegere firească a itinerarului pe care un text trebuie să-l străbată; nu numai o demonstrație de organizare a producției, ci și



o operă rentabilă sub aspect economic și cultural. În orice bibliotecă există rafturi – sau ar trebui să existe – ale colecțiilor, pe care cititorul e obișnuit să le asorteze cu mare grijă. Nu putem trece cu vederea că la edituri, precum Albatros sau Eminescu, distingem între colecțiile lor cel puțin câteva care să sucite interesul nostru. Mă gândesc la «Lyceum» sau «Biblioteca Eminescu», la «Texte Comentate» sau «Contemporanul nostru». Nu este puțin lucru și nu trebuie minimalizate meritele pe care asemenea colecții le au în lansarea unor idei, a unor teme importante, și de ce nu a unor tineri cercetători. Nu de puține ori nume ilustre ale unor critici și istorici literari contemporani semnează volume în aceste colecții. Poate tocmai reluarea colaboratorilor (cred, excesivă) a făcut ca interesul pentru unitatea colecției să fie uneori coborât”. □ Al. Piru: „Este vorba aici, însă, de calitatea scrierilor care apar inserate într-o colecție sau alta. Căci dacă nu se respectă o concepție, criteriile precise, din capul locului valoarea unor asemenea colecții este îndoielnică”. □ Mircea Iorgulescu: „Nu este vorba de a subaprecia rezultatele de până acum: simpla comparație cu situația existentă în urmă cu un deceniu și jumătate arată un progres extraordinar sub toate aspectele. Dar a venit momentul ca între conținutul activității editoriale și necesitățile de azi ale culturii noastre române să fie stabilite un raport mai echilibrat și mai activ. Înființarea de serii și de colecții a fost un semn al nevoii de schimbare, dar o schimbare de fond nu una superficială”. □ George Chirilă: „– *Să ascultăm acum și o «voce» autorizată din partea Editurii Dacia*”. □ Constantin Cubleșan: „O colecție concepută și susținută competent poate impune o editură, poate impune un nume, o atitudine în cadrul amplu al politicii noastre culturale bine jalonat. Editura Dacia a căutat de-a lungul anilor să promoveze lucrări importante în serii și colecții proprii. Mă refer în primul rând la «Restituiri», seria dirijată cu înaltă profesionalitate de către criticul și istoricul literar Mircea Zăciu, și care valorifică opera literară a unor scriitori pe nedrept uitați, ori mai puțin cunoscuți, reintegrând-o, astfel, în circuitul actual al valorilor noastre spirituale. O altă serie pe care ne sprijinim este «Testimonia», care-și propune să valorifice critic o serie de documente privind mai cu seamă istoria Transilvaniei, dar și tipărirea unor corpusuri epistolare ale unor mari personalități ale culturii române”. □ George Chirilă: – *Aici vă apropiați prin preocupări de colecția Documente literare a Editurii Minerva. Vă rog să continuați*. □ Constantin Cubleșan: „– Avem în vedere totodată lansarea operelor unor tineri și talentați scriitori; este vorba de debuturile în proză prefațate de Dumitru Radu Popescu, scriitor dăruit cum puțini alții acestei munci de descoperire, promovare și susținere a tinerilor creatori. Este o colecție... Unii se tem de aceste înscrieri... într-o colecție sau alta; niciodată nu am înțeles de ce și de unde această spaimă față de colecție”. □ Al. Piru: „– Pe mine nu mă deranjează colecțiile, nici denumirile lor oricât de pretențioase, ci lipsa lucrurilor importante din librării, a edițiilor critice veritabile, a acelor scrieri pe care elevii, studenții le caută și nu le găsesc atunci când au nevoie. Și *Frații Jderi* și

*Ion*, și *Pădurea Spânzuraților*, și *Baltagul*, și *Nuvelele* lui Slavici, și *Povestirile istorice* ale lui Sadoveanu, și *Poeziile* lui Eminescu ar trebui să fie mereu retipărite pentru ca publicul, tânărul cititor, generațiile care vin să le aibă permanent la îndemână”. □ Mircea Sântimbru: „– Se știe: o carte nu este egală cu alta. Efectele lor nu se adăunează neapărat ci se și pot scădea reciproc, uneori până la anulare. Așadar importante nu sunt atât cantitățile, ci homeopatia provocată, durata acțiunii schimbările din sângele și plasma unei culturi”. □ George Chirilă: „– *Vă rog să ne oferiți câteva exemple*”. □ Mircea Sântimbru: „– Iată, o colecție ca «Lyceum», avându-l la numărul 1 pe Bălcescu prin *Românii supt Mihai Vodă Viteazul*, iar la numărul 200 pe Octavian Goga cu *Poezii*, dezvăluie mai mult decât un program editorial. Nu toți știm că tocmai aceste cărți izvorând din cele mai profunde straturi ale conștiinței naționale fac priză, consolidează și arcuiesc mai departe din generație în generație, punțile ce definesc lucrarea spiritului nostru în acea treime milenar râvnită de sufletul românesc pe acest pământ: întregire, neatarnare, dreptate”. □ Constantin Cubleșan: „– Fiind vorba despre cărți și scriitori, personal cred că orice autor nu are decât de câștigat atunci când o nouă lucrare a sa apare într-o colecție care și-a dobândit deja un prestigiu. Însăși colecția, în asemenea împrejurări, poate fi, și este, o garanție a calității operei respective. O colecție bine organizată își are publicul său fidel. Și un număr al ei atrage după sine altul, în bibliotecă. O colecție completă bine alcătuită echivalează, în final, cu un adevărat tezaur de cultură”. □ Cornel Ungureanu: „– Dar numărul colecțiilor e atât de mare și ritmul aparițiilor e atât de redus în destule cazuri, încât sunt perioade când o colecție sau alta dispare pentru a reveni la suprafață printr-o carte oarecare”. □ George Chirilă: „– *Și aici exemplele ar fi bine venite*”. □ Cornel Ungureanu: „Într-un an și jumătate, eu, care mă ocup îndeaproape de cărți, nu-mi amintesc să fi apărut mai mult de un volum sau două, sau chiar niciunul în colecții precum «Pygmalion», «Sinteze» etc”. □ George Chirilă: „– *Repet: 45 de colecții nu au avut nicio apariție în 1977*”. □ Cornel Ungureanu: „– Vedeți? E foarte puțin. Ritmul e cu mult prea mic pentru o colecție care are, cât de cât, un plan de lucru. Editorii pot pretexta întârzierile autorilor, noi vom demonstra dacă vom avea cui, că de fapt aceste ediții pot fi alcătuite și în alte părți, așa se și întâmplă, de către cercetători tineri sau chiar profesori de liceu”. □ *Responsabili de colecție? Perfect! Dar și răspundere...* □ George Chirilă: „– *Cred că n-ar fi potrivit ca unele din aceste colecții să fie «patronate» de o personalitate din domeniul criticii și istoriei literare, cum se întâmplă cu apreciatele colecții Eminesciana (Junimea) și Restituiri (Dacia)?*” □ Cornel Ungureanu: „– Fără îndoială că n-ar strica deloc. Sunt de acord și eu ca aceste colecții să fie date în grija unui cercetător, a unui istoric literar, a unui critic. Nu neapărat prea celebru și nici prea ocupat. Aceste serii trebuie să fie, măcar o parte, de autor; seriile, colecțiile se cer vegheate de un autor, care în colaborare cu editura – și între cei ce se ocupă de aceste colecții

avem redactori eminenți – și-ar putea elabora astfel un program de lucru întins pe ani de zile. Sau chiar de către un redactor cu o competență recunoscută”.

□ George Chirilă: „– Nu de un program de lucru duce lipsă, precum ați demonstrat aici, munca asupra colecțiilor. Ceea ce se constată ține mai ales de nerespectarea acestui program, de nerealizarea lui în timp și în condițiile propuse. Așa încât cititorul, iubitorul de carte este adesea derutat și nu-și poate explica în niciun chip dispariția unei colecții și apariția alteia care se dovedește la fel de meteorică. După cum nu-și poate explica în niciun chip «seria» (s-o numesc așa...) de suprapuneri, paralelisme, repetări ș.a.m.d între colecții. În definitiv, noi de cărți avem nevoie, recunoaște profesorul Al. Piru, de acele cărți esențiale, ale culturii noastre, pe care le dorim tipărite în ediții de valoare, la timp și în condiții grafice corespunzătoare. Poate că aici mai intervine și chestiunea tirajelor, e o problemă spinoasă; Cum? În ce fel? Cine decide? – întrebări cam incomode pentru editori”.

□ George Chirilă: „– Până când?”

□ Mircea Sântimbru: „– Până la epuizare. Numai că, de câțiva ani încoace, epuizarea tirajelor reprezintă regula. (Vezi cataloagele anuale de stoc.) Iar, dacă unele cărți devin greu vandabile, acestea – paradoxal – nici nu sunt cele cu tiraj exorbitant. (Vezi aceleași cataloage). Necazul nici nu ar trebui căutat, cred, cu atâta înverșunare în spatele cortinei difuzării. Să o recunoaștem cinstit: niciun tiraj nu se stabilește în absența și fără consimțământul editorului”.

□ George Chirilă: „– Și totuși e un «ce» la mijloc”.

□ Mircea Sântimbru: „– Consimțământ, viciat uneori, ce-i drept, de calculul rentabilității, de limitele «peliculei» ce-i stă la dispoziție, de propria ambiție chiar”.

□ George Chirilă: „Ar fi interesant de știut cum stau lucrurile în această privință la editura pe care o conduceți”.

□ Mircea Sântimbru: „– La Albatros am putea realiza toți parametrii economici și inclusiv cele 2,5 milioane exemplare-carte, tipărind anual... 20 de titluri. Ambiția noastră, firească, profund culturală, este însă aceea de a tipări 130 – 150 de titluri. Este acest lucru posibil câtă vreme hârtia cu gumilastic nu s-a inventat, apăsând orbește doar pedala tirajelor? Practica tirajelor inițiale mici este răspândită în toată lumea. Rău este că noi nu o remediem prin practica răspândită a reeditărilor. Mecanism suveran de rectificare a oricărui minus de tiraj. Cât? Ce? De ce nu reedităm? Sunt într-adevăr întrebări, da, din cele mai incomode pentru orice editor”.

□ Al. Piru: „– A venit vorba despre tiraje. De fapt ce se întâmplă la noi? Cine decide în primă și ultimă instanță? Editorul? Librarul? Autorul însuși? Eu nu pot înțelege cum un poet tânăr foarte bun, debutant, nu poate obține mai mult de 500 de exemplare. Iar un mare poet, și mă gândesc la mult regretatul Emil Botta, dacă întrunește abia câteva mii, vezi ultima carte – *Un dor fără sațiu*”.

□ George Chirilă: „– Pentru că tot suntem la acest capitol, iată avem în față primele trei volume, *Opere*, de Eminescu din cunoscuta ediție Perpessicius. Știți ce tiraj au toate trei la un loc? Unul care nu ajunge încă la cifra de 50.000. Ar trebui, este necesar, să intervină, și nu în ultimă instanță și aici, decizia fermă, obiectivă, a editorului”.

□ Constantin Cubleșan: „– Editorul trebuie să fie extrem de exigent față de avalanșa în sertarele sale și să nu promoveze decât acele opere care-și dovedesc pe deplin calitatea literară, științifică. Acest lucru este valabil în egală măsură, sau poate cu atât mai mult, pentru alcătuirea colecțiilor. Editura Dacia a început chiar în primii ei ani de activitate să tipărească acea colecție numită «Discobolul», consacrată unor lucrări eseistice pe diverse teme. Neconturându-se îndeajuns profilul tematic, colecția s-a dovedit hibridă”. □ George Chirilă: „– *Și cum ați procedat pentru revitalizarea ei?*” □ Constantin Cubleșan: „– În 1976 am reorganizat această colecție, conferindu-i un profil precis și un nou format. Au apărut aici lucrări apreciate de public și de critica literară”. □ George Chirilă: „– *Vă rog să citați câteva titluri*”. □ Constantin Cubleșan: „– *Literatura barocului în Italia, Spania și Franța* de Ion Pulbere. *Romantis-mul rus – poezia* de Adrian Ghițăchi. *Studii shakespeariene*, de Leon Levițchi, *Orientări în literatura studiului american*, de Virgil Stanciu ș.a.”. □ George Chirilă: „– *Și în această perspectivă meseria de editor este una foarte complexă*”. □ Mircea Sântimbru: „– Se spune că este o profesie complexă și se repetă atât de des acest lucru încât mă tem aproape că a devenit un alibi. (Prea numeroase sunt profesiile complexe pentru a ne mai îngădui să invocăm complexitatea ca o circumstanță atenuantă). Aș înclina să o caracterizez mai degrabă ca o meserie dură, având în vedere că avem de a face în mod firesc nu cu manuscrise ci cu scriitori. Și aceasta în condițiile unui spațiu limitat, adică ale promovării, amânării, respingerii, într-un cuvânt în condițiile selecției”. □ Al. Piru: „– Un editor, cred eu, trebuie să dovedească spirit critic, să fie un om de cultură, obiectiv, drept în apreciere, prompt, să nu tolereze maculatura, impostura. Să știe să spună nu! Veleitarilor!”. □ George Chirilă: „– *Să mai descri- frăm aici deschis încă o trăsătură și nu cea din urmă a profesiunii editorului, aceea de a fi militantă*”. □ Mircea Sântimbru: „– Fără capacitatea de a fi mili- tantă, orice vocație ține doar de metafizică și de romanță”. □ Cornel Ungurea- nu: „– Se mai ridică o problemă, zic eu, după rezolvarea celorlalte de către editorul competent. Adică după definirea clară a volumelor și după publicarea lor în colecție: aceea a autonomiei editoriale. Colecții ca de pildă «Memorialis- tică», «Evocări», «Monografii», alcătuite pe criterii care să le asigure maxima mobilitate (număr poate chiar mai mic de coli editoriale, preț redus, adresă mai directă etc.) să cuprindă întreaga istorie a literaturii române. Fără omisiuni și fără parțialități”. □ Mircea Iorgulescu: „– Goana după serii și colecții pe care am constatat-o, deși pare să fie expresia unui dinamism (un bun exemplu de adaptare la condițiile specifice de lucru ni-l oferă Editura Cartea românească, instituție specializată în publicarea scriitorilor contemporani, care posedă un număr foarte mic de serii și colecții), nu este până la urmă decât un mod de a mima activitatea de fond. Adeseori, prea adeseori, proliferarea formelor s-a făcut în detrimentul substanței”. □ George Chirilă: „– *Cu un timp în urmă, un cititor, supărat de această situație, ne-a scris: «S-a operat o reprofilare a co-*

lecțiilor; rezultatul – proliferare. Vă rog să observați că al doilea cuvânt este anagrama primului». Lăsând gluma de o parte, îi invităm pe cititorii noștri să ne scrie. Totodată îi anunțăm că vom consemna concluziile consfătuirii organizate, pe această temă, de către Centrala editorială”.

• [„Cronica”, nr. 39] Sunt publicate versuri de Catrinel Stamate, Ion Hurjui. ■ În articolul *Două debuturi* din secțiunea Cronica literară, Mihai Dinu Gheorghiu discută placheta lui Emilian Marcu, *Amiaza câmpiei* (Junimea, 1977), pe care o situează în categoria liricii bucolice: „Confirmă, în primul rând, calitatea aceluia spectacol germinativ, remarcat și reluat din primele versuri, montat într-o mitologie ce supralicitează mitologicul. Apologia seminței, a sămânțului și a rodirii îl încadrează în familia numeroasă a bucolicilor, ai cărei maeștri îi modelează, fie și involuntar, vocea.” Al doilea debut aflat în atenția recenzentului este *Carul meu tras de patru egrete* (Junimea, 1978), de Mihai Leoveanu, căreia i se reproșează caracterul eterogen: „În ansamblu, cartea este însă prea eteroclită, ciclurile care se succes par scrise în registre și maniere diferite, rătăcind poezii disparate printre ele, hărțuind și dezorientând cititorul.” ■ Constantin Pricop consideră, în *Mențiuni critice*, că poezia lui Arthur Porumboiu din volumul *Arheologia nopții* (C.R., 1978) păcătuiește prin dezideratul modernității cu orice preț, care duce la rezultate îndoielnice: „Simțul critic puțin exigent și dorința de elaborare a unei poezii «moderne» stau la originea eșecului multor texte incluse în volumul de față, deoarece autorul are vădite înclinații către o lirică simplă directă, de notație.” ■ În textul *Răzbunarea asupra neființei*, Mihai Ursachi face o serie de considerații asupra poeziei: „Numai în aparență ironia ucide poezia; de fapt e o purifică de tot ce nu-i poezie, adică îi legiferează ființa, în deplinătate. Întocmai cum prin foc lemnul se mistuie dar fierul bun se preface în oțel. Poezia mușcată de șarpe, acea poezie care clipă de clipă se oglindește în neființa ei...”; „Mi se pare totuși neîndoielnic că poezia trebuie făcută de toți.”; „Intrând în poezie, vorbirea își pierde ființa ei burgheză, adică funcția utilitară, întocmai cum cărbunele, transmutat în diamant, nu mai e bun pentru încălzitul sobelor. Vorbirea care nu mai servește scopului ei menajer, ea care nu mai este ancilla vitae ci prin miracolul transfigurării se dezvăluie ca esență a ființei.”

• [„Munca”, nr. 8459] În *Însemnări de scriitor*, Al. Piru publică *Implicarea în realitate*: „Neîndoios că literatura este o chestiune de vocație, dar tot atât de bine se știe că talentul, fără muncă și instrucție, cultură, nu duce la nimic. Literatura, mai spun teoreticienii, esteticienii înseamnă cunoaștere, o altfel de cunoaștere, desigur, decât cea științifică, dar tot cunoaștere, înțelegere a destinului uman, a fenomenului existențial și, cum omul nu trăiește izolat, a celui social. Aceste propoziții mi se par necesare pentru a vorbi de condiția actuală a scriitorului la noi și pretutindeni. Secolul nostru, care a zguduit planeta cu două războaie mondiale, ca să nu mai vorbim de cele locale, ne-a deprins pe toți să medităm mai mult la raportul nostru cu istoria, problemă pe

care astăzi n-o mai poate nimeni eluda. [...] Mă refer mai mult la scriitori, a căror profesiune o cunosc bine, din viață și din cărți, într-o oarecare măsură, din experiență proprie. Sigur, vorbesc de scriitorul care, vrând să abordeze actualitatea, are nevoie de o documentare. Fiind de acord că aceasta e necesară, cred totuși că nu poate fi rezolvată prin măsuri administrative, birocratice, să meargă adică o lună într-o fabrică sau pe ogor, unde să privească și eventual să converseze cu cei care lucrează acolo. În acest mod nu se poate realiza decât un reportaj și avem destule cărți de reportaj care nu spun nimic și pe care, din această cauză, nu le citește nimeni. În literatură e ca și în cinematografie. Putem să stăm în fiecare zi, timp de o lună de zile, cu aparatul de filmat într-un loc și să cinematografiem tot ceea ce vedem. Când proiectăm apoi ceea ce am filmat pe ecran, vedem că n-am realizat nimic. Realitatea în sine n-are nici o semnificație, semnificația rezultă din ideea pe care o punem noi și pe baza căreia organizăm faptele. Dacă în mintea noastră, când plecăm să ne documentăm, n-a fost nimic, documentarea nu slujește la nimic. Nu înseamnă însă asta a potrivi faptele la teorii, cu caracterul cunoscut: literatură schematică, fără pulsație vitală, confecționată cu mai mult mult sau puțin meșteșug? Așa se întâmplă, desigur, dacă ideea noastră nu provine dintr-o reflecție stăruitoare asupra timpului și vieții, dacă am scos-o dintr-un repertoriu de uz comun. Literatura nu e numai reprezentare, ci și invenție, născocire, descoperire de sensuri ale realității care scapă în chip obișnuit ochiului, intuire a generalului în particular. Ce bine ar fi dacă romanele istorice ar fi scrise nu de amatori, ci de istorici de profesie, nu de istorici ce se mai ocupă și de literatură, ci de istorici pur și simplu care ar scrie poate mai puțin frumos sub aspect stilistic, dar mult mai autentic, mai credibil din punct de vedere al esenței. Implicarea în realitate, condiție fundamentală a scriitorului, nu se obține prin excursii mai mult sau mai puțin turistice, prin exploatarea din afară a fenomenelor, ci prin meditație interioară și exercitare a funcțiilor de cunoaștere din care nu trebuie exclusă imaginația creatoare. Numai așa s-ar putea înlătura întristătorul neajuns al cărților care seamănă așa de bine între ele, ca orice produs de serie, și care de mult nu mai trezesc niciun interes”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 408]** Pe pg. 1, *Edgar Papu – 70 și o recunoaștere a „forței plămuitoare de lumi spirituale noi și capacității de entuziasm pentru cauze mari”*: *O conștiință vie* de Dan Zamfirescu. „Edgar Papu s-a dedicat după 60 de ani unei cauze supreme: a demonstra legitimitatea și – mai mult – necesitatea stringentă a edificării unei alte conștiințe de sine în cultura românească. O conștiință care să permită acestei culturi să înflorească într-un climat depoluat de ultimele resturi ale complexului fanariot, perpetuat uneori, sub diferite avataruri, până în zilele noastre. Efortul pentru făurirea unei noi conștiințe culturii române, opuse unei acțiuni sistematice de subminare a încrederii poporului român în sine începuse de pe vremea lui Asachi și Gheorghe Lazăr... până la recenta dispută în jurul protocronismului românesc

declanșată de cartea explozivă a prof Papu, *Din clasicii noștri...* Formula lansată de dânsul – *protocronismul românesc* – sintetizează de fapt și simbolizează o viziune globală asupra statutului real al culturii române în istoria universală a culturii și proclamă șansele de viitor ale culturii române, cultură pe care cărturarul o vede ca o posibilă sinteză grandioasă și deschizătoare de drumuri a veacului nostru.” ■ *Camil Petrescu și „caietul de note zilnice”*, un articol de Mihail Ilovici despre apariția la Cartea Românească a volumului *Camil. Note zilnice 1927-1940*, cu un aparat informativ și de referințe realizat de Mircea Zaciuc dar contestabil – „cu destule erori... confuzii de nume... intervenții arbitrare/ adausuri/ omisiuni.” ■ O relatare de Haralambie Lerea – *Decada cărții românești*, organizată în Capitală, de pe 30 sept. 1978, cu câteva lansări remarcabile: Ana Blandiana – *Cele mai frumoase poezii*, Ed. Albatros sau *Dans sub spânzurătoare* de Dan Mutașcu, Ed. Militară.. ■ *Brutalitatea concretului* de C. Sorescu privește nefireasca exaltare a receptării critice a romanului lui G. Bălăiță, *Lumea în două zile*: „Talentul viguros al lui G. Bălăiță cade în capcana pe care o întinde mereu, în orice epocă și mai ales a noastră, experimentul artistic... În loc să se iște sentimentul că irealul irupe în real, că îl bruschează, că îl răzbate insinuant, se produce, din contră, o senzație de artificial.” ■ *Armonii educative*, dedicat aceluiași Ion Creangă, este un text de Dan Mutașcu ce dezvăluie harul pedagogic indiscutabil al lui Creangă, reliefat și de I. Petrovici în *Arte și artiști* (Mutașcu trecând apoi la conturarea altui personaj al epocii, Simion Mehedinți). ■ Cu *Probleme ale prozei* – Serialul Elia-de de I. Lotreanu atinge episodul volumului *India*. □ *Cronica literară* de E. Manu: Vasile Rebreanu – *Un caz de iubire la Hollywood* (povestiri), ajunge la o concluzie: *Este colajul o modalitate literară?* (răspunsul fiind afirmativ). □ *Cronica de librărie*: A. Baranga la Ed. Eminescu, un interesant *Jurnal de atelier*; *Cronică în marș* – vol. II, proiect de epopee al Armatei noastre populare, coordonat de Gh. Bejancu și O. Lustig; Antonie Plămădeală publică eseu *Un episod important din lupta pentru limba română*.

### 30 septembrie

• [„*Luceafărul*”, nr. 39] Sânziana Pop publică în acest număr a treia parte a materialului despre Eminescu și Transilvania continuând să treacă în revistă luările de poziție ale lui Eminescu în chestiunea Ardealului, în „Familia”, „Federațiunea” (sub semnătura Varro), autoarea studiului văzând în aceste scrieri filiera directă cu Aron Pumnul. ■ Ioan Alexandru își continuă *Jurnalul de poet*, scriind despre Ion Lăncrănjan și *Suferința urmașilor*. ■ Doina Uricariu semnează un articol în care se exprimă împotriva tendințelor de clasificare și contabilizare în poezie, care, în viziunea ei, înlocuiesc un fenomen de receptare reală a poeziei în sine: „Poezii și limbajele lor nu pot fi contabilizate (*sic!*) cu mentalitatea autorilor de dicționar ce-și numără numele proprii ca simple denotații. În poezie nu există arbitrarul semnului lingvistic.

Poeți și critici există prin faptele lor: opera. [...] Și timpul lucrează *pentru poezie*". ■ Fănuș Neagu îl prezintă, în *Cartea cu prieteni*, pe Ov.S. Crohmălniceanu: „El scrie ca și când ar pătrunde într-o pădure ca să respire aer curat. Criticii, când n-au răbdarea stinsă ca a buturugilor lovite de trăsnet, proorocesc mânie, neîmplinire sau făgăduiesc raiuri . Croh arde vesel, căci, de la Dunăre venind, cunoaște că Dunărea e împărțită numai de stele”. ■ La *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu reține volumul *Opera lui I.L. Caragiale*, de Mircea Tomuș. Lucrarea realizează un dosar critic nu lipsit de tonuri polemice, dintr-o dorință pe care comentatorul volumului o identifică: „Amendând opiniile exegetice anterioare, Mircea Tomuș o face în raport cu o idee de monografie ideală, care n-ar simplifica nimic, și-ar imagina mereu totalitatea operei, ar trata-o și diacronic și sincron, fără să ignore vreo notă unanim recunoscută, dar realizând și o «construcție critică» originală”. Deși, consideră Crohmălniceanu, ambiția autorului nu este împlinită, există reușite incontestabile: analizele comediilor „prin prisma jocului dintre realitate și iluzie”, „observația actului devorator exercitat de limbaj asupra personajilor din *Momente*” etc. ■ La debut, Nicolae Ciobanu se oprește asupra eseului despre Paul Valéry, de Gabriela Negreanu, intitulat *Paul Valéry și modelul Leonardo* (Albatros, 1978). ■ La *Viața cărților*, Dan Mihăilescu recenzează *Scrierile de călătorie* ale lui Tudor Vianu (Ed. Sport-Turism, 1978), Vasile Petre Fati scrie despre romanul *Confesiuni paralele*, de Costache Olăreanu (C.R.,1978), iar Sultana Craia prezintă un „reportaj sentimental”– o carte despre Cluj, intitulată *Privire de pe cetățuie*, de Aurel Șorobetea (Dacia, 1978). ■ La *Cariatide* semnează poeme Daniela Crăsnaru, Carolina Ilica, Nicolae Prelipceanu, Ioanid Romanescu, Mircea Florin Șandru. ■ Florin Mugur publică, de asemenea, un grupaj de poeme. ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu semnalează *Dicționarul de proverbe german-român*, de Mihai Anuței (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1978).

[SEPTEMBRIE]

• [„*Albina*”, nr. 9] Numărul se deschide cu articolul redacțional *În dialog cu țara*, referitor la vizitele de lucru din această lună ale tovarășului Nicolae Ceaușescu în județele Vrancea, Brăila, Galați, Caraș-Severin și Cluj. □ La începutul noului anotimp, din creația lui V. Voiculescu este aleasă poezia *Toamnă*, pe aceeași primă pagină, alături de tableta lui Ion Bănuță, intitulată *Septembrie în struguri*, un mic eseu liric ce înglobează și aluzii viticole din Ion Budai-Deleanu, M. Eminescu, Omar Khayam, Baudelaire, N.D. Cocea. □ Pagina de literatură găzduiește poezia *Septembrie* de Dumitran Frunză, povestirea *Iancu pe Valea Căianului* de Vitalie Munteanu, iar pentru colțul liric *Hyperion*, este selectată poezia lui Alfred Margul Sperber, *Firul de iarbă din vis*, tradusă de Virgil Teodorescu. □ Hristu Cândroveanu se întrebă, la rubrica sa, dacă Mircea Sântimbreanu poate fi catalogat doar *Un autor pentru*



*cei mici?*, luând în considerare nu numai „universul fascinant” al creației și maturitatea artistică a autorului, ci și calitatea de „emul memorabil al lui Caragiale”, „fiindcă emulul de azi al magistralelor «Momente» – nu numai arde vitriolant (și în general *rece*) defecțiuni educaționale condamnabile și scandaloase, tare caracterologice, precum maestrul, dar el se pricepe de minune să rămână în același timp prietenul, fratele mai mare, sfetnicul «loazelor» de școlari pe care îi șfichiue”.

● [„Amfiteatru”, nr. 9, responsabil de număr Dinu Flămând] Se deschide cu un articol-program de Eugen Negrici, *Lirica – tipare și tipologii*: „Poezia se arată a fi, doar la o prima vedere, calea de dezvoltare netulburată a puterii noastre de invenție în plină libertate... Se conturează astăzi oare un fenomen de saturație și de parazitism poetic, invenția verbală dă semne de sterilitate, s-a instituționalizat cumva un limbaj comun al poeziei accesibil creatorilor și versificatorilor în aceeași măsură?... Nu credem, pentru că fenomenul nu ține de inventivitatea, de creativitatea unei generații poetice, ci de altceva. Un repertoriu tipologic va fi oricând posibil într-o literatură pe deplin maturizată cum este și a noastră și el se va întemeia mai ales pe similitudinile de ordin stilistic care se nasc din același chip de reacții față de presiunea convențiilor, a tradiției, a generației poetice anterioare, a sistemelor de așteptări, a imperativelor de epocă, precum și din felul cum decurge conflictul dintre forțele prohibitive și cele afirmative, prezente la parcursul producerii... Ca și *tipologia*, și *tiparul* se ivește involuntar în scrisul oricărui scriitor, chiar și al acelora cu discurs antifrază, chiar și al acelora ce refuză (conștient sau nu) inertiile de gândire și de expresie. Există un fel de predispoziție, de tendință irezistibilă pentru normarea expresiei literare potrivit deprinderilor individuale, o tristă dar obiectivă aspirație la clișeu, o scleroză permanentă, galopantă a expresiei artistice... Pune pe gânduri faptul că însăși poezia – formă, pentru mulți, de evadare în ireal și cale a libertății – e în fond un vârtej de conformisme, presupune, în chip dramatic o reducere și deține, poate mai pregnant decât orice alt gen, puțința de a-și impune fulgerător sistemul de convenții.” □ O călătorie în lirica lui Șt. Aug. Doinaș – cu întoarceri la afirmațiile critice și stabilirea tematicilor ale unor I. Negoitescu (*plutonicul*), V. Nemoianu (*barocul*), *chtonicul ori tentația realului* s.a. – pornește Doinaș Uricariu în eseu *Ispitirea poetului*, creația lui Doinaș, „ceremonie decantată”, fiind echivalată, într-o metaforă critică, cu *tentațiile Sfântului Anton*. □ Alte cronici literare dedicate poeziei sunt scrise de M.N. Rusu, la antologia *Orion* de Geo Bogza (Minerva) și Dinu Flămând, la Petre Stoica – *Un potop de simpatii* (C.R.). ■ G. Gheorghită, prin „*Această neagră carte cu lucruri albe mușcă*”, realizează o incursiune în universul tematic al lui Ion Caraion, versurile acestuia fiind „jurnalul unei călătorii la capătul nopții” pe care el, „călătorul damnat o face mistuit de dorul virginalelor dimineți”; În *Funcția unui simbol*, Radu Călin Cristea comentează antologia de autor publicată la Ed. Albatros, *Poeme* de Ana Blandia-

na, colecția *Cele mai frumoase poezii*: „Poezia Anei Blandiana a răspuns, de la debut (1964) încoace, comenzilor unei gândiri poetice consecvente sieși. Aceasta e poate secretul săracei utilități de care am pomenit (**n.b.** se crea impresia unui univers aparent sărac utilat, cu o simbolistică de uz liric general): o dată fixate (și ochiul e doar simbolul central), simbolurile au descoperit, una câte una, ipostaze noi. De la primele volume poezia Anei Blandiana a încetat să existe. Restul a fost o interpretare, e adevărat, de valoare indiscutabilă... În adevăr, poezia Anei Blandiana s-a constituit, cum se spune, din mers. Zestrea începutului, amplificată în subsisteme de simboluri noi, rămâne intactă; ca la caleidoscop însă, nu decid sticlele colorate, ci mișcările mâinii. Altfel spus, poziția poetei față de cele câteva simboluri conduse cu răbdare până la ultima apariție editorială (*Somnul din somn*, 1977), s-a modificat în permanență. E ceea ce o salvează de manierism (de automanierism, mai exact), pe lângă care trece foarte aproape.”; tot în Colecția *Cele mai frumoase poezii* apare și selecția de *Poeme* a Constanței Buzea – cu un cuvânt înainte edificator de Eugen Simion – receptată aici de I. Buduca prin *Infernul muzical*: „Constanța Buzea a redescoperit tema cuvântului care nu mai comunică ci se comunică... reconcilierea între sentiment și convenție... Este uimitor cum Eugen Simion (în prefața *Antologiei*) reușește să sintetizeze toate locurile comune și în același timp să deschidă perspectivele unei noi înțelegeri asupra acestei poezii care, dincolo de aparențele unui discurs despre suferințele feminității, construiește o viziune a firii și a nostalgiei paradisiace.”; Marian Papahagi, în *Rigoarea poetică*, urmărește noul volum al lui Ion Mircea, *Tobele fragede*, la 7 ani după debutul în volum din *Istm*. ■ Versuri de Petru Romoșan, Adrian Giurgea, Ion Monoran, Gabriel Chifu, Dumitru Chioaru, Berta Ziegler, Zoltán Farkas. □ Aurel Pantea este prezent cu un grupaj liric, într-o prezentare de Dinu Flămând. ■ Constanța Buzea semnalează *Cartea de debut*: Cleopatra Lorințiu – *Regina cu pași furați*, Ed. Dacia. □ Miodrag Pavlovici – un grupaj de poezii în traducerea lui Petre Cârdu, cu o prezentare a aceluiași D. Flămând. ■ Articolul *Rainer Maria Rilke în românește* de Mircea Florin Șandru reprezintă o trecere în revistă a tuturor traducerilor lui Rilke realizate de-a lungul timpului în literatura noastră. ■ *Jurnal de cărți* se oprește la *Poezia stării crepusculare* – C. Tuchilă despre *Diligența de seară* a lui Anghel Dumbrăveanu; același T. Costin abordează și *Două romane: Jean, fiul lui Ion* de N. Țic (C.R.) și *Strigătul ierbii* de Dan Claudiu Tănăsescu (Albatros); Nicolae Iliescu glosează pe marginea obiectivității criticii literare, în *Un model de lectură*, disecând volumul apărut la Ed. Junimea, *Perspective critice* de Al. Călinescu.

● [„Argeș”, nr. 3/septembrie] Pe prima pagină, în articolul nesemnat intitulat *Omagiu și recunoștință*, este prezentat masivul volum omagial semnat de 157 de scriitori, „numele cele mai prestigioase ale literaturii române contemporane”, dedicat lui Nicolae Ceaușescu, la împlinirea a 60 de ani de viață și „45 de activitate revoluționară neîntreruptă”. Volumul se constituie „nu numai

ca o culegere de versuri, ci și ca o veritabilă monografie a unei personalități exemplare care a orientat viața contemporană a României socialiste spre slujirea intereselor fundamentale ale națiunii române, spre înflorirea fără precedent a patriei”. Sunt reproduse scurte citate din Dan Rotaru, Gheorghe Tomozei, Eugen Barbu, George Macovescu, Miko Erwin. În finalul articolului, este subliniată atenția acordată literaturii române de secretarul general al partidului, ceea ce a dus la „o înflorire fără precedent”, îndrumările acestuia, „clare, precise, concretizându-se în opere valoroase, specifice timpului nostru.” □ *Starea poeziei*, titrează revista pe o pagină în care Alex. Ștefănescu semnează articolul *Câțiva necunoscuți*, iar Gheorghe Soare scrie despre *Lectura poeziei în școală*. □ Cel dintâi, după ce enumeră peste douăzeci de nume de tineri poeți care s-au afirmat în deceniul opt și au dobândit notorietate, atrage atenția asupra câtorva nume foarte puțin cunoscute, „deși ar merita să figureze în orice antologie și în orice discuție despre poezia noii pleiade”: suceveanca Mădălina Canură, care în urmă cu zece ani îl entuziasma pe Geo Dumitrescu, „o posibilă Emily Dickinson” de a cărei îndrumare își luase angajamentul că se va ocupa Ion Crânguleanu (sarcină „poate mai importantă decât scrierea propriilor sale cărți”); constănțeanul Sorin Roșca, cu „o notă princiară” în atitudinea lirică; Dumitru Eliade, tânăr care deși nu a colaborat la nicio revistă, a publicat anul trecut la Cartea Românească volumul *Roua de amiază*, din păcate fără ecou în critică; culminând cu „cazul cel mai flagrant de ignorare”, al lui George Arion, remarcat inițial de Ana Blandiana și Geo Dumitrescu, aflându-se de un deceniu în situația răsturnată de a lua interviuri altora în loc să le dea el, în calitate de poet extrem de talentat. „Acești poeți și, probabil, alții, de care n-am cunosțință, reprezintă «fața nevăzută» a generației deceniului șapte. Timpul îi va scoate, fără îndoială, la lumină și va restabili proporțiile, deocamdată prejudiciate. Drept ar fi, însă, să nu așteptăm justiția timpului, ci să ne grăbim și să instaurăm noi înșine, cu discernământ și luciditate, ierarhia reală. Nu diminuând cu ceva importanța acordată celor deja cunoscuți, ci făcând loc necunoscuților, prinților travestiți în cerșetori”. □ Pentru o revitalizare a studiului literaturii, în special a poeziei, în școală, pledează Gheorghe Soare în articolul său, suprasaturat de trimiteri teoretice savante vizând „procesul de trăire și obiectivare în contactul cu opera literară”: interiorizare versus exteriorizare, „starea receptivă a lectorului”, „mijlocul de obiectivare prin limbaj”, „toposul operei, care e, dacă vrem, *une mise en cohérence* (J. P. Richard)”, cu înfime trimiteri la opere literare, precum *Sara pe deal* de M. Eminescu sau *Doina* de Șt.O. Iosif. ■ Același semnatar sondează și *Geneza spațiului la Creangă*, comentând un studiu recent, focalizat pe „biografia interioară”, datorat lui G. Munteanu: *Introducere în opera lui Ion Creangă* (Minerva, 1978): „Critical mai caută și acum, când există câteva biografii ale lui Creangă, mai întâi omul și apoi scrierile lui, devenite parcă obiecte de interes secundar. Exponent și comunitate, scriitor și personaj, spațiu real și spațiu imaginar în felul acesta se

amestecă, se confundă.” Dând exemple și sprijinindu-se pe citate, autorul denunță „prea mult biografism la Creangă”, analizele părându-i-se a fi câteodată „saturate de identificări, de localizări, de corespondențe în lumea imediată, neîncorporate (și unele neîncorporabile) însă organic lumii sensibile inventate prin operă”. ■ În articolul intitulat *Moromețianism*, Nicolae Oprea consideră că personajul lui Marin Preda este „*omul estetic* (după distincția tipologică operată de Ed. Spranger), nu numai fiindcă se vedește partizanul gestului frumos și gratuit, ci datorită, în primul rând, concepției sale despre lume, tributară unui mod arhaic, tradițional, de existență. El admiră și conservă formele tradiționale, dar ignoră conținutul lor, supus inevitabilei transformări. Obligat să-și revizuiască principiile, confruntându-se cu metamorfozele sociale, își descoperă propria condiție. Estetul Moromete este omul simțitor sau, altfel spus, cel ce resimte plener misterul existenței”. □ Tot la pagina dedicată eseului, Narcis Zărnescu, în articolul intitulat *Valoare și istorie*, scrutează „sincronismul axiologic”, iar în acest context, luând în considerare faptul că „fiecare valoare înscrie în sine o istorie și se înscrie pe sine într-o evoluție, ni se deschide perspectiva unor serii simultane diacronice. Petroniu devine contemporanul lui Fellini, al lui Mateiu Caragiale și Eugen Barbu; mai multe istorii își găsesc corespondențele, coexistă în valorile unui univers «degradat», «decadent», «bizantin»”. □ La rubrica „Vitrina cu cărți”, așteptând confirmarea speranțelor în volumele viitoare, Victor Atanasiu prezintă succint primul volum din studiul lui Mircea Tomuș, *Opera lui I.L. Caragiale*, „prima încercare de privire subliniat analitică, iar în același timp cu caracter de cercetare în ansamblu asupra operei”. □ În cadrul aceleiași rubrici, G. S. recenzează volumul de debut, „cu o lirică gravă și ușor melancolică”, al lui Ion Cincă, *Umbră pentru copaci* (Minerva, 1978). □ S.I. Nicolaescu prezintă succint noul volum *Sunetul visării* (Scrisul Românesc, 1978), care modifică imaginea lirică a poetului Dan Rotaru: „Am întâlnit, cu emoție, parcă un alt poet, mai reflexiv, cotropit de întrebările lumii, supus sau supunând aceste întrebări, compunând un monolog dincolo de senzorial și olfactiv”. Recenzia este urmată de 3 *poeme de Dan Rotaru: Scriu cu un spic, Pastel și Zbor de dragoste*. □ Infirmând opinia conform căreia „la senectute lirismul devine declinant, se sterilizează sau se autopastează”, poetul octogenar de la Câmpulung Muscel, Mihai Moșandrei, prin cel mai recent volum de versuri, *Plecarea rândunelelor* (C.R., 1978) „se alătură tradiționaliștilor în ceea ce privește inspirația și evocarea trecutului, fără a renunța însă la recuzita, maniera și muzicalitatea simboliste”, după opinia lui Ion N. Voiculescu. □ Deși Institutul pentru relații externe din Stuttgart, beneficiind de concursul editurii Kriterion, publică volumul *Rumänische Gedichte*, cu tălmăciri din opera lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Ion Barbu, Ion Hurdubețiu, în nota intitulată Lucian Blaga în limba germană, se oprește doar la poetul ardelean, semnalând plusurile și minusurile selecției și traducerilor textelor. □ *Paznicul nopții*, schiță semnată de Stelian Zamora. □ Pe ultima

pagină, Andreas Rados prezintă succint peisajul liric contemporan grec (*Din lirica Greciei de azi*), textul fiind urmat de câteva exemplificări poetice, tălmăcirile fiind semnate în colaborare cu Leonida Maniu. □ Ultima pagină găzduiește și o anchetă internațională inițiată de revistă, „având ca obiect circuitele necesare și metamorfozele surprinzătoare ale operei, circumscrise de procesul de creație și de receptare (socializare). Ancheta începută încă din anul 1975 urmărește angajarea unui dialog animat de generozitate și sinceritate, care să ducă la o cunoaștere mai profundă a omului de către om, a civilizației și culturii contemporane”. Narcis Zărnescu, responsabil cu acest demers, a formulat 13 întrebări tematice, la care au răspuns de-a lungul timpului R. M. Albères, Fritz Martini, A. Malraux, Martin Heidegger, F. Souriau, R. Barthes, R. Jakobson, precum și personalități din țara noastră. Pentru început, în acest număr, sunt reproduse răspunsurile lui R. M. Albères, catalogate de Narcis Zărnescu drept „răsăritul unei conștiințe”.

• [„Astra”, nr. 3/ septembrie] Acest număr al revistei are pe frontispiciu textul – „Celui mai iubit fiu al României, omagiul scriitorilor”. ■ Mihai Beniuc semnează poezia omagială „Nu-s primul eu”. ■ În cadrul rubricii *În oglinzile poeziei*, A.I. Brumaru semnează *Cronica de librărie*, inventariind o serie de volume de versuri recent apărute, precum: *Întâlnirea în oglindă*, publicat la Eminescu, în 1978, sub semnătura lui Vasile Nicolescu, și ilustrând o „sinteză a stării interioare, acum mai limpezită, apărând în ipostaza ei pură”. Aici, „meditația lirică se așează în limita diafană a realității din jur, a râului, a petalei grațioase de floare, relevându-ne, apoi, identitatea cu însuși miezul alogen din acea realitate”. Căci, „spre a investi un obiect cu calitatea operei trebuie să-l readucem la irealitate”, „sub aripa închipuirii”. □ Tot aici, Anatol Ghermanschi prezintă volumul ce versuri al lui Dan Constantinescu, *Vatră*, apărut la Eminescu. Volumul este alcătuit din 7 cicluri, grupate în jurul poemului *Humanitas*, și reunește o „multitudine de sentimente”, căci poetul „pendulează între extaz și tristețe”, „trecând prin toate posibilele stări sufletești declanșate de felurite experiențe existențiale ori interioare”. □ H. Adrian prezintă volumul semnat de Constantin Olariu, *Apa iubirii*, un volum „dens, îndelung elaborat, care divulgă menestrelul grav, deplin matur” în procesul de creație. Poetul – și traducătorul – este „atent la temperarea oricărui flux verbal excendentar, cu sensibilitatea impresionată de frecventarea poeziei mari a lumii”. Se remarcă, de asemenea, „siguranța rostirii poetice, reevaluarea rezistenței la speculație, impermeabilitatea la platitudine”. ■ Cornel Moraru scrie despre *Fascinația unui roman al pledoariei pentru iubire, justiție și libertate*, adică despre romanul lui Laurențiu Fulga, *Fascinația*, apărut la Eminescu. Personajele și lumea acestui roman se supun „unui determinism de sugestie magică”, căci mai ales ele, personajele, trăiesc într-un spațiu oniric, obligate fiind de faptul că lumea reală le constrânge să fie altfel decât ele însele pot fi. Locuind un „tărâm straniu” – al vieții și al morții – închisoarea, războiul), ostil, personajele „își locu-

iesc” și își povestesc visele traversând, astfel, propria lor conștiință, și atribuindu-le sens. În acest mod, personajele „se dedublează în propriile lor ficțiuni”, „își locuiesc propriul lor vis” și, „condiționate psihologic și istoric, tind, ele tind cu toată energia pe care le-o dau visul și dreptul la ficțiune spre un absolut concret: iubirea, moartea, justiția și libertatea”. Mai mult, întrucât avem de-a face cu o parabolă politică, personajele nu ignoră lumea din afară, ci „o înfruntă cu forța pe care le-o dă credința în ideal și revoluție”. ■ În rubrica intitulată *Scriitori brașoveni comentați de Cornel Regman* este prezentată activitatea de creație a poetei Verona Brateș, autoare a 4 volume în limba germană și a 2 volume în limba română – *Octave*, din 1969, și *Locul sub stele*, din 1975, poetă care a sublimat, în lirica sa, reflexe din Goethe, Hölderlin, Rilke, sau Ion Vinea – de la acesta din urmă preluând aplecarea spre un „duh al antropomorfizării de sursă păgână”, spre alegorie și paralelism. Criticul literar identifică specificitatea acestei scriituri poetice în aceea că „poeta cântă ataraxia, izolarea, solitudinea cugetului, florile de gheață, nopțile insomniace, ora crepusculară, oboselile, rar agitate de elanuri de integrare, într-o speță de elegie a înfrigurării și împuținării fără tristeți”. ■ Ion Itu semnează articolul *Poezia în două cărți de critică*, selectând ca reprezentative volumele semnate de Dumitru Micu – *Lecturi și păreri*, apărut la Dacia, în 1978, respectiv Cornel Regman – *Explorări în actualitatea imediată*, apărut la Eminescu, în 1978. Cel dintâi volum abordează poezia lui Grigore Alexandrescu, pornind de la studiile dedicate ei de Eugen Lovinescu și G. Călinescu, semnalând, de la bun început, „tendința puternică de a construi sobru și monumental într-o perioadă în care se pregăteau marile tensiuni ale poeziei românești”. Influența acestui poet este identificată, apoi, la Eminescu – în „armonia, măreția liniștită, feeria nopților”, din versurile acestuia, la Coșbuc și la Arghezi. Studiul intitulat *Din Eminescu citire* reunește „mai multe fișe de lectură despre raporturile poetului cu budhismul”, despre dacismul acestuia, ca și despre „proiecția spre monumental”, culminând cu „imperativul sintezei în cultura și ființa poetului”. Un alt studiu relevant este dedicat poeziei lui *Camil Petrescu, poet*, un altul lui *Dimitrie Anghel – un simbolist baroc* etc. □ Volumul lui Cornel Regman, *Explorări în actualitatea imediată*, selectează, în prima sa parte, spre analiză, „volume în care experiența liricii românești de azi se exercită în forme de consacrată autoritate, volume în care experiența lirică individuală este pe cale de constituire”, ca și „volume de critică a poeziei”. Se regăsesc, astfel, aici, Gelu Naum, Ștefan Augustin Doinaș, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe ș.a., prinși, împreună cu operele lor, într-o analiză care reunește contextul de creație cu ansamblul volumelor publicate de fiecare poet, în așa fel încât să „vedem drumul parcurs, cu suișurile și căderile lui”. În acest mod, „se câștigă senzația de soliditate a demersului critic, simți că ești cuprins într-un sistem, unde formele au continuitate”. Partea a doua a cărții – *Echinoxul în cinci poeți* – reprezintă „o pledoarie pentru firesc, pentru despodobirea limbajului și pentru puritatea

sensului”. Pronunțându-se contra „vorbelor prea multe și prea mari”, criticul literar recurge la un stil „jovial, care descrește în sobrietate și câștigă în pitoresc”. A treia parte a volumului pune față în față două discursuri critice net diferite, în studiile denumite *Alexandru Piru și critica prin segmentare*, respectiv *Eugen Barbu sau cât de necesar se dovedește Alexandru Piru*.

■ Ovidiu Moceanu semnează articolul *Geo Bogza sau luciditatea stării de veghe*, care are în centru volumul *Orion*, apărut la Minerva, în 1978, al poetului, și care reunește poeme scrise între 1928 și 1977, publicate mai întâi în reviste. Ovidiu Moceanu remarcă, mai întâi, faptul că „peste sedimentele începutului s-au așezat vârstele noii poezii”, în „poeme pletorice sau de o concizie neașteptată, care traduc o febrilă stare de veghe la destinul umanității”. Există două grupări tematice, în volum, determinate de cele două atitudini diferite ale poetului față de obiectul poeziei, și de experiențele fundamentale, de viață, ale acestuia. Mai precis, „poetul se entuziasmează sau se indignează, cu forța pe care o cunoaștem acum din *Paznic de far*, visează, este ironic, peregrinează prin teorii autohtone sau de aiurea, dă pilde, întotdeauna însetat de umanitate”. Tocmai de aceea, „formula poetică a poemului bogzian este foarte încăpătoare” – „poetizare a experienței, atunci când aspectele acesteia pot căpăta o semnificație metaforică”; se adaugă, aici, „ingenuitatea, prospețimea culorilor, meditația gravă, sarcasmul”, respectiv „pamfletul sau satira, fabula, umorul, bătaia melancolică a frazei [care] alcătuiesc un amestec insolit într-o personalitate artistică a cărei virtute primordială este luciditatea stării de veghe”.

■ *Ancheta „Astrei”* are în vedere *Cartea de poezie*, axându-se, în acest scop, pe Festivalul internațional de poezie, desfășurat la Brașov, în luna mai a anului 1978, și pe Colocviul național de poezie ce urmează să se desfășoare în luna octombrie a aceluiași an. Revista „Astra” a editat, cu ocazia primului eveniment menționat, un număr special ce cuprinde, printre altele, o dezbatere pe tema cărții de poezie și a politicii editoriale care o susține. Interviewat, în cadrul acestei anchete, poetul Dan Mutașcu este invitat să răspundă la întrebările – Al cui privilegiat vă simțiți? Al cititorului sau al editorului? Poezia se îndreaptă spre o poeticitate mereu crescândă datorită exigenței lirice sau datorită cititorului? Care este raportul dintre planurile editoriale și tiraje, dintre cerere și desfacere? Dan Mutașcu răspunde, la cea dintâi întrebare, că, în ceea ce îl privește, nu s-a simțit privilegiat nici de cititori, nici de edituri, întrucât optează pentru imaginea unui cititor ideal, interesat doar de textul liric pe care îl parcurge. Poeticitatea i se pare a fi „știința sentimentală a versului”, corelată cu faptul că „exigența poetului și cea a cititorului” „se află într-o relație de bi-univocitate”. În opinia poetului, cititorul este un partener cu drepturi egale, „un ins inteligent și talentat din naștere, prevenit și ambițios, gata să mă judece exact ori pățimaș, gata să mă trimită la ghilotina uitării, pregătit să mă ironizeze, ori emasculeze”. Cititorul ideal este zugrăvit ca un „Cato Censor cu biografie de economist, strungar, medic, ofițer sau profesor de algebră”. Arătând,

apoi, că nu crede în „autenticitatea planurilor editoriale decât poate din punct de vedere statistic, deci artificial”, poetul încheie prin a insista asupra „poeticității poeziei”, aceea care „divulgă poezia pentru noi toți, ajutându-ne astfel la luminarea resorturilor lirice, înlesnind adică participarea tuturor la frumos prin creație ritmică”. ■ Adrian Mihai Popescu analizează, în articolul *Doi poeți: Nicolae Dragoș și Cornel Sturzu*, volumele de versuri publicate de aceștia recent, respectiv *Ritualuri intime*, apărut la E.C.R. în 1978, și *Vântul din oglinzi*, apărut la Eminescu, tot în 1978. Volumul de versuri al lui Nicolae Dragoș relevă o „căutare febrilă a sensului care să exprime cât mai deplin (și cât mai plastic) un gând, un gest, o amintire”. Se remarcă, din ansamblul volumului, ciclul *Autoportret* – o „structură meditativă de factură romantică” – prin care „poetul își delimitează un spațiu propriu” – „spațiul versului în care timpul pare suspendat, oprit la permanența lucrurilor și a ființelor”. Ciclul *Siluate*, apoi, propune o „regăsire a elementelor fundamentale: piatra, florile, zborul, apa”. Confesiunea lirică din acest volum nu e „acaparatoare și posesivă, ci oarecum detașată de imediat prin mijlocirea meditației”. Pe ansamblu, conchide Adrian Mihai Popescu, „jocul de umbră și tăcere, de așteptare și lumină definește poezia lui Nicolae Dragoș și dovedește, în același timp, că avem de-a face cu un poet autentic. □ Volumul lui Cornel Sturzu, *Vântul din oglinzi*, propune o „identificare de sine” cu mijloace lirice, „poetul dând cu meșteșug materialitate gândului, sentimentelor”. Se remarcă ciclul *Cămașa de mire*, ilustrând poezia patriotică, dar și „regăsirea de sine într-un spațiu precizat” – cel al Patriei, poetul fiind investit, în acest scop, cu „darul ubicuității”. Ciclul *Eclipsă de inimă* experimentează „rostirea în marginea confesiunii” prin mijloace specifice, adică printr-o „punere între paranteze a semnificațiilor”. ■ În cadrul rubricii *Arhivele „Astreii”* este semnalată apariția, în colecția Restituiri, a volumului *Timotei Cipariu despre propria-i poezie*, ediție îngrijită de Mircea Zăciu și prefațată de Nicolae Albu. ■ Cu ocazia aniversării a 60 de ani de la Unirea cea mare, publică versuri la temă Ioan Alexandru – *Câmpia libertății*, Mihai Beniuc – *Întrecere*, Nicolae Stoe – *Hora*, Mihai Gavril – *Piatra cu trei luceferi*. ■ Dan Tărchilă publică un fragment din *Legenda unei vieți adevărate* – tabloul II. ■ Doru Munteanu publică un fragment din romanul *Alba Iulia*. ■ Ion Buzași semnează articolul *Poeți brașoveni în lupta pentru unitate națională*, în care, sub semnul „aspirației spre unitatea națională” – „ideea – forță a poeziei transilvane, tema ei fundamentală”, reunește o serie de poeți de forță lirică dovedită, precum Andrei Mureșanu, George Coșbuc, Octavian Goga, Lucian Blaga, Aron Cotruș, Mihai Beniuc, Ioan Alexandru, Ion Brad ș.a. Un scurt istoric al poeziilor reprezentative ale acestora, în raport cu tema unionistă, începe cu poezia *Înstrăinații*, publicată de George Barițiu, în 1838, în numărul 18 al „Foi literare”, continuă cu *Hora Unirii*, a lui Alecsandri, cu *Oltul* lui Octavian Goga, cu *Patriarhalele* lui Șt.O. Iosif, cu poezia lui Ovid Densușianu, *Câmpul Libertății* etc. Sunt menționate și antologii precum *Transilvania*



în poezia românească, realizată de Emil Giuguica, în 1943, *Ardealul cântat de poeți*, realizată de Mihai Alexandrescu, tot în 1943, sau *Ne cheamă Ardealul*, realizată de George Togan în 1944. În contemporaneitate, se remarcă Verona Brateș, Ștefan Stătescu, Darie Magheru, Nicolae Stoe, toți autori de poezii pe tematica unionistă. ■ Emil Poenaru publică *Fluturi cenușii* – versiunea prescurtată a piesei cu același titlu.

● [„Ateneu”, nr. 3/ septembrie] În cadrul rubricii *Contemporani capitali*, G. Gheorghiuță își începe demonstrația despre Eugen Jebeleanu printr-o situare a lui în contextul unei generații: „Alături de Geo Bogza și Ion Caraion, Eugen Jebeleanu îmi pare a ilustra complex și la un înalt nivel de artă năzuința unora dintre marii scriitori ai acestui secol de fi martori, de a depune mărturie – lucidă, crâncenă, adevărată până la limitele de țipăt ale adevărului, umanistă, angajată în sensul cel mai nobil, necompromis al termenului [...]” (articolul *Eugen Jebeleanu*). Al. Paleologu analizează proza *Ochi de urs* de Mihail Sadoveanu: „*Ochi de urs* nu este povestea unui inițiat, cum e în schimb *Creanga de aur*; dar *Ochi de urs* este, ca și *Baltagul*, o povestire inițiativă. Lucrul acesta ni se pare mai important, firește nu din punct de vedere literar, din care toate trei sunt capodopere, ci din punctul de vedere al cuprinderii virtuale. Nu este vorba de condiția unui ins de excepție, a unui ins din afara lumii și vieții, în care intervine în calitate de Trimis, ci este vorba de condiția posibilă a oricărui dintre noi.” ■ La *Varietăți critice* apar câteva cronici interesante, după cum urmează. Mircea Scarlat dezvăluie tehnicile narrative din romanul *Duminica mironosițelor* de Dana Dumitriu „Romanul Danei Dumitriu păcătuiește, deloc paradoxal, prin perfecțiune tehnică. Prudența scriitoarei este excesivă, autocenzura acționând asupra Danei Dumitriu de-a dreptul tiranic. Structură de artist lucid, i-ar folosi, cred, un exercițiu al notației incongruente, care ar duce poate la o detașare de tehnica pe o care o mănuieste. Hortensia Papadat-Bengescu, Ioan Slavici și Nicolae Breban au dovedit că proza, asemeni naturii, trăiește și prin imperfecțiunile ei.” (cronica *Dana Dumitriu: Duminica mironosițelor*) ■ Vlad Sorianu scrie despre volumul de poezie *Elementul „lume”* de Calistrat Constantin și despre volumul de proză *Antonia, o poveste de dragoste* de Eugen Uricaru, despre acesta din urmă găsim următoarea notație: „Ceea ce impune cu autoritate proza lui Eugen Uricaru este tocmai această știință a înțeleserii celui mai solid realism, cu modalitățile moderne de înțregire a unui stil, menit să exploreze universul intim al omului contemporan, în toată proteica ei complexitate.” ■ Alex. Ștefănescu își declară admirația pentru proza din volumul *Revelionul* (Eminescu, 1977) de Paul Georgescu: „Puțini scriitori de azi – Eugen Barbu, Romulus Vulpescu, Ecaterina Oproiu și încă cel mult doi-trei – cunosc și stăpânesc atât de bine limba română ca Paul Georgescu, pe care, citindu-l, ești tentat să ți-l imaginezi învârtind, cu cunoscutul gest al eroilor de western, arma exprimării pe deget.” (cronica *Paul Georgescu, Revelionul*) ■ Cristian Livescu ne împărtășește opinia sa critică referitoare la volumul

*Istorii* (I – Eminescu, 1977, II – C.R., 1978) de Mircea Ciobanu: „Cei ce acuza o anume uscăciune epică în romanele lui Mircea Ciobanu vor fi fost surprinși citind aceste *Istorii* ale sale [...], de apetitul brusc descătușat față de narațiunea bogată, cu lux de amănunte, la un autor interesat mai nou nu de forțarea limitelor romanului, ci de «îmblânzirea» posibilităților sale. [...] Prin romanul *Istorii*, Mircea Ciobanu intră în rândul prozatorilor noștri de primă mărime, ale căror realizări sunt așteptate mereu cu interes.” ■ C. Trandafir pune pe tapetul discuției critice cartea de foiletoane *Explorări în actualitatea imediată* (Eminescu, 1978) a lui Cornel Regman căruia îi face următorul portret: „Criticul are ceva din Creangă, prin jovialitate, limbuție, oralitate și umor; gustul ironiei, al parodiei, persiflajului zâmbitor, «comicăria» coboară din Caragiale. Și astfel, ardeleanul Regman se fală, cu voie sau fără voie, în perimetrul stilistic al unui mare moldovean și al unui la fel de mare muntean. Hâtru, bun de glume, el dă porecle și le preschimbă în renume, pune în scenă comedii benigne, dar nu gratuite, savuroase și țintind către nucleul unde se concentrează sensurile operei de analizat. [...] o critică directă, conversativă, colocvială, menită să indispuină pedanteria și să vestejească rigiditățile grotesci; în același timp, criticul e combativ, fără nervozități, pedepsește, fără să obstrucționeze, contrariază fără să dezamăgească. Sub masca bonomiei se ascunde, de fapt, o mare voință de sobră investigație și de construcție solidă.” (articolul *Spiritul critic în actualitatea imediată*) ■ Gheorghe Grigurcu scrie un eseu cu titlul *Ștefan Augustin Doinaș – poet al iubirii* din care extragem o observație: „Atât de variată pe scara atitudinilor, poezia erotică a lui Doinaș se împlinește de acum în joc, într-o formulă combinatorie ce nu înseamnă decât în aparență hazard. Căci motivele ce asigură unitatea acestei opere poetice sunt prezente, intersectate fiind din insolite unghiuri, sub impresia generală de prodigialitate a imaginației, de lejeritate a verbului stilistic coerent.” ■ La rubrica *Confluente*, I. Constantinescu scrie despre *Eminescu și India*; Ion Apetroaie prezintă volumul *Lecturi posibile* (Junimea, 1978) de Mihai Drăgan; Ioan Neacșu face o recenzie a romanului *Extravagantul Conan Doi* (C.R., 1978) de Vlad Mușatescu; ■ Din cadrul rubricii *Cartea în librărie*, merită să reținem următoarele recenzii *Momente din istoria teatrului românesc* (Eminescu, colecția *Masca*) – culegere de eseuri de Nicolae Barbu (articol semnat de C. Isac), *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri* (Minerva) de Al. Piru (lucrare apreciată ca „unul dintre cele mai viguroase acte de prețuire și dreaptă evaluare a Bardului de la Mircești”, semnat de Gheorghe Pătrar); *Paul Valéry și modelul Leonardo* de Gabriela Negreanu. ■ Valentin Rasputin, scriitor sovietic, este tradus în românește de Lena Dimitrov, iar Sorin Titel realizează o mică prezentare biografică a scriitorului.

• [„Convorbiri literare”, nr. 9] Este organizată ancheta *Poezia tinerilor*: „Veche de când există poezia, nouă cu fiecare epocă, discuția asupra contribuției celor mai tinere generații de creatori la îmbogățirea valorilor lirice ale

umanității s-a impus de fiecare dată. Critica literară și opinia publică au dovedit să cunoască întotdeauna și cu un ceas mai devreme «stelele de formare» de pe firmamentul poeziei. Cu atât mai mult astăzi, la noi, când «nu e om să nu fi scris vreo poezie», discuția asupra creației «noului val» de tineri artiști o considerăm binevenită. Nu «sub specia aeternitatis» ci al momentului actual. Dar iată întrebările la care ne-au răspuns Ștefan Aug. Doinaș, Ion Pop, Nicolae Prelipceanu, Cornel Ungureanu, Alex. Ștefănescu, Laurențiu Ulici și Al. Dobrescu: 1. *Putem vorbi astăzi de o nouă generație lirică în literatura noastră? Care sunt poeții tineri ce s-au impus în ultimii ani conștiinței publicului și criticii literare?* 2. *În ce măsură poeții tineri exprimă, prin creația lor, problematica momentului literar actual de la noi?* 3. *Ce aduc nou tinerii poeți în peisajul liricii românești actuale?* 4. *Care este (sau ar trebui să fie) rolul publicațiilor și editurilor noastre în promovarea unor adevărate personalități lirice din rândul tinerilor?* □ Ștefan Aug. Doinaș, *Un singur climat al exigenței*: „1. Da. Este generația lui Nicolae Ionel și Mircea Dinescu, a lui Dorin Tudoran și Dinu Flămând, a vechiului și noului val de tineri scriitori clujeni de la «Echinox». Și a altora desigur.... Aceștia li se vor adăuga, foarte curând, alții care, dacă n-au încă volume publicate, s-au și afirmat în schimb în reviste sau cenacluri literare, îndeosebi în mediile universitare. Unii dintre ei – sper că cei mai buni! – se vor afla de altfel aici, la Iași, la Primul Colocviu național de Poezie: invitându-i alături de noi, ca să dezbatem împreună problemele liris-mului actual, am vrut să arătăm că știm, încă de pe acum, că ei vor fi poeții noștri de mâine. 2. Iată o întrebare tipic redacțională! Ne-am învățat, vai! Să vorbim periodic despre «problematica momentului literar actual», ca despre campaniile agricole prilejuite, fatal, de ciclurile anotimpurilor; dar Anul Poetic are un singur sezon! Pentru cei mai buni dintre poeții noștri tineri de azi, există o singură problematică a unui moment unic care este permanent, un singur anotimp – al creației, și un singur climat – al exigenței. Ceilalți – din păcate, cam mulți! – nu sunt decât notari ai sărbătorilor laice, care ies zilnic la piață în haine de împrumut, țepeni și zâmbăreți – ca ginerii la fotograf... 3. Un aer inedit de libertate și cultură, de cultură a libertății și de libertate a culturii. Iată: un ton imnic, grav și puternic, pur și riguros, la asceza-i verbală (Nicolae Ionel) o logodnă a candorii și violenței, un divorț între natură și civilizație (Mircea Dinescu), un stil de caligrafie grațioasă care face realul ușor și transparent (Dorin Tudoran), o structură a filosoficului dizolvat în structuri și teme de cultură (Dinu Flămând), o prospețime sălbatică în erotism (Carolina Ilica), o forță a imaginației metaforice în feminitate (Daniela Crăsnaru), o nouă formă de asimilare și transfigurare personală a valorilor culturii, care demonstrează viabilitatea a ceea ce unii numesc (pe nedrept, peiorativ) livrescul (cele două «generații» de la «Echinox»). Și altele, desigur.... 4. Răspunsul e conținut în întrebare!”. □ Ion Pop, *A fi poet tânăr*: „Cu cât trece timpul, crește și dificultatea de a răspunde la o asemenea întrebare. Și redevin actuale altele, auxiliare

precum: până la ce vârstă putem considera că un poet (un scriitor) mai este tânăr?; sau: care sunt criteriile după care poate fi identificată o «generație»? În loc de a ajuta, aceasta complică însă și mai mult lucrurile; iar spațiul de față e și el prea strâmt pentru a le clarifica. – E de spus totuși, repetând, că o «generație» presupune cel puțin în punctul de plecare – o anumită solidaritate spirituală, de sensibilitate și, în sens larg de «limbaj», precum și raportarea (polemică sau nu) la niște repere ale spațiului literar anterior, capabile s-o definească ca negație, fie ca dezvoltare. Având în vedere asemenea elemente, aș ezita acum să vorbesc despre ceea ce s-a numit o generație de creație foarte limpede circumscrisă. Privind spre cărțile tinerilor, oarecum, dispariția aproape generală a oricărei prejudecăți care ar afecta limbajul liric; cu alte cuvinte deschiderea spre «modernitate» e un bun definitiv câștigat. Mi se pare evidentă și tendința accentuată a intelectualizării expresiei, distanțarea față de poezia zisă «directă», «sinceră» etc. și afirmarea discursului liric ca act constructiv, de două ori reflexiv, – asupra problematicii omului contemporan și asupra sa însuși ca «problemă». Individualitățile creatoare ce par a se contura în acești ultimi ani sunt numeroase, încât orice exemplificare poate ușor nedreptăți o prezență sau alta. Nu știu câte din ele s-au impus în conștiința publicului (tirajele cărților de poezie sunt atât de mici încât, chiar «impus» unei conștiințe ideale, un poet «tânăr» autentic nu prea are cum să pătrundă în niște conștiințe reale, dornice să-l primească) – dar, în ce mă privește, cred că nu se poate trece peste nume ca Adrian Popescu, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran, Dinu Flămând, Ion Mircea, Angela Marinescu. Printre debuturile cele mai interesante din imediata apropiere mi-au atras atenția Mariana Bojan, Petru Romoșan, Virgil Mihai. Cât despre cei aflați în preajma primului volum, sunt de așteptat cărți valoroase de la foarte tinerii Matei Vișniec, Aurel Pantea, Emil Hurezeanu, Viorel Mureșan, George Boșca. «Lista» e foarte lacunară și – intimidată fiind de eticheta de «tânăr» cerută de întrebarea de față – lasă pe dinafară atâția poeți adevărați, însă «mai puțini tineri», pe care, mai generos cu calendarul, colegul Mircea Iorgulescu i-a reținut în ultima sa carte... 2-3. «Problematica momentului literar actual» e o formulă foarte generală, ce poate fi interpretată în mai multe feluri, din mai multe perspective. Dacă ea se referă la «tematica» poeziei, atunci se observă că în creația celor mai valoroși dintre «tinerii» autori se conturează universuri lirice care își impun propriile «teme», ordonate într-un întreg de logică internă a fiecărei viziuni particulare. Aceasta vrea să spună că poezia mai recentă a devenit mai rapid conștientă de specificul actului liric, evitând ilustrativismul actului exterior al compunerilor pe temă dată. (Nu e mai puțin adevărat însă că destui dintre poeții biologic tineri scriu adeseori la întâmplare, oricum și despre orice, fără grijă pentru acea coerență interioară și relativă unitate a stilului care ar putea constitui cu timpul, o operă). Procesul de interiorizare la care fac aluzie înseamnă, în scrierile reprezentative, și o aprofundare a ceea ce ne-am obișnuit să numim «meditație asupra condiției

omului de azi»: poezia bună e prin excelență o poezie gravă. De «problematika momentului literar actual» ține însă tot atât de mult și meditația asupra formelor de expresie, a limbajului. În această privință, marele număr al celor care-și încearcă norocul în spațiul scrisului poetic poate da impresia unei anumite monotonii stilistice și a uniformizării tocmai într-un moment când accesul la marea poezie modernă, românească sau străină, nu mai suferă, practic, vreo îngrădire. Faptul nu e însă îngrijorător: selecția naturală sui generis, care operează în orice etapă a istoriei liricii va acționa și în cazul de față – și e mai bine că ea poate avea loc între poeți ce se străduiesc să fie ai timpului lor literar, decât să se realizeze între o mulțime de barzi anacronici, rămânând necontrolat ca pe la 1900 și mai devreme. Nu lipsesc, vai, nici aceștia: farmecele Muzei sunt multe și nu o dată înșelătoare... E, așadar, de făcut o distincție și în sensul calității limbajului, al actualității lui. A fi poet tânăr nu înseamnă neapărat a fi și nou. La fel ca orice vârstă, tinerețea are și ea poncifele, clișeele, stereotipiile ei – și poate că tinerețea creației se câștigă pe măsură ce cealaltă, doar biologică, se consumă. Mobilitatea intelectuală și de sensibilitate, lipsa de prejudecăți a multora dintre poeții ce se afirmă în ultima vreme, deschiderea lor curajoasă spre orizonturi larg umaniste, vor contura desigur acea noutate substanțială a liricii celei mai recente care, deocamdată, e mai greu de numit cu exactitate. 4. Promovarea unor talente adevărate presupune – mai e nevoie s-o spunem? – publicarea cu consecvență a tinerilor pe care un spirit critic exigent îi descoperă și îndrumă. Un tânăr nu se poate afirma dacă nu are și spațiul tipografic suficient pentru ca imaginea cea mai limpede a posibilităților sale să poată fi descifrată. Publicarea mai frecventă a unor pagini de poezie în revistele noastre ar fi un excelent mijloc pentru o asemenea cunoaștere și încurajare. O adevărată «critică de susținere», sinceră și severă în exigențele ei, ar contribui din plin în același sens. Dar aceasta ar presupune, în paralel, și descurajarea versificatorilor de ocazie pe care simpla vecinătate, în pagina de revistă, a marelui talent, e departe de a-i intimida... Ideală ar fi, încă o dată, apariția unei reviste de poezie, așa cum există în foarte multe țări. La rândul lor, editurile s-ar putea dovedi ceva mai receptive față de tinerii cu adevărat dotați: actualul sistem de promovare a debutanților prin concurs, deși e pozitiv în principiu, apare totuși ca extrem-limitativ. Numărul fix al locurilor rezervate anual debutanților în planul editurilor e o piedică în calea dezvoltării celei mai tinere poezii. Orice am face, talentul e greu de planificat... După lansarea unui poet, n-ar fi deloc rău ca editura care i-a acordat încrederea să-l urmărească în continuare, solicitându-i colaborarea, susținându-l în popularizarea cărților sale. Toate acestea cer însă multă responsabilă dăruire pentru cauza scrisului tânăr. Ea nu lipsește; e vorba însă de a o spori. Poate că în felul acesta personalitățile lirice din rândul tinerilor vor cunoaște o mai rapidă și durabilă afirmare ».

□ Nicolae Prelipceanu, *Un moment al literaturii române*: „Eu nu știu ce poate să fie «problematika momentului literar actual la noi». Mă gândesc dacă nu

cumva e chiar ceea ce se scrie și se publică și se impune, cum spune întrebarea întâia, «conștiinței publicului și criticii literare». Și cu ceea ce scriu și aduc nou tinerii poeți, adică însăși tinerețea lor (și unele vechi experiențe anglo-americeane sau franco-suedeze), ei firește că exprimă chiar această «problematică». Ba adesea mai dau și tonul în această problematică, dulce cuvânt rebarbativ al limbii române a secolului douăzeci”. □ Cornel Ungureanu: *Dacă nu numărăm din doi în doi*: „Cu ani în urmă «Tribuna» organizase o anchetă similară: era prin 1971, criticii constatau succesele lui Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Emil Brumaru, Mihai Ursachi, Cezar Ivănescu, Nicolae Prelipceanu etc. Se vorbea despre o generație a ironicilor, a nostalgicilor, etc. Întrebarea «dacă există o generație în poezia noastră» sugera un răspuns favorabil; generația aproape exista cu puțină bunăvoință îi observai și trăsăturile comun, cu și mai multă bunăvoință puteai deduce numele meșterilor. Ei erau Miron Radu Paraschivescu și Geo Dumitrescu, primul autor al unui supliment extraordinar, *Povestea vorbeii*, al doilea propulsând, prin «Poșta redacției» un grup de tineri ce, dacă nu l-au urmat ca poet, i-au urmat îndemnul. Generația era la doi pași, încă puțin și putea intra în istoria literară. În momentul de față conceptul de generație, și el atât de controversabil, e total inefficient. Cu care generație intră în literatură Șerban Foarță, debutând cu volum *Independent* în 1978, dar publicând în presa literară din 1972? Cărei generații aparține Dușan Petrovici acum la al patrulea volum, catalogat «tânăr» la aproape patruzeci de ani, cărei generații deci Claudiu Iordache, autor încă fără volum dar mai cunoscut decât zeci de aghiotanți permanenți ai directorilor, subdirectorilor și locțiitorilor șefilor de secție poeticească din edituri? Nu există, azi, un număr de tineri despre care să se poată afirma «iată o generație». O problemă oarecum mai delicată ar fi aceea a «conștiinței publicului». După cum se știe, publicul nu e unitar și un poet ca George Țârnea poate fi mult mai cunoscut decât toți poeții tineri la un loc; un poet promovat sistematic de cenaclul «Flacăra» poate fi impus publicului mai mult decât o poate face un volum apărut în «Biblioteca pentru toți». Cât despre poeții ce s-au impus criticii literare aceștia pot fi descoperiți în cărți, reviste, ziare, deci *Prima verba* de Laurențiu Ulici și *Scriitori tineri contemporani* de Mircea Iorgulescu împreună cu recenziile acestor cărți, cele ce au demonstrat care ar fi tabloul complet al literaturii tinere. 2. Aș întreba, dacă mi se permite, care e problematica momentului literar actual de la noi pe care ar putea să o exprime tinerii poeți? Dacă îi acceptăm ca tineri poeți și nu clienți ai poștei redacțiilor, atunci ar trebui să convenim că ei se numără între cei ce formulează problematica momentului literar actual, exprimându-se pe ei înșiși. Din păcate, întrebarea sugerează și un răspuns direct, o constatare a unei situații oarecum îngrijorătoare: în ultima vreme au pătruns în literatură o seamă de purtători de trompețică și bidinea, versificatori zgomotoși ce maimuțăresc prin texte jalnice, «problematica momentului literar actual». Pot fi întâlniți în toate revistele, pot fi găsiți fără niciun efort. Iată, iau în mână ultimul număr al re-

vistei... luați dv. ce revistă poftiți, și veți observa în ce măsură poezii tineri... dacă în cadrul întrebării nr. 2 «de la noi» nu e doar o figură de stil, aș dori să aduc un omagiu extraordinarei reviste «Secolul XX», care prin acțiunea sa a adus o contribuție enormă la formarea tinerilor poeți români din ultimul deceniu în spirit modern. 3. Destule, aici sunt foarte multe de spus și e greu de maltratat acest răspuns în câteva rânduri. Într-un cuvânt, o cunoaștere a literaturii din interior și, ca atare, o conștiință acută a scrisului. O seamă dintre autorii ultimelor promoții sunt esești, critici practicând lectura nu ca divertisment. Sunt specialiști în literatură și nu amatori, buni cunoscători ai confrăților despre care scriu cu dezinvoltură. Se tinde cu mijloace culte către o nouă simplitate, în care un rol important are ritmul, rima, melodia versului. O emblemă esențială a acestei poezii ar fi aceea a tărâmului matrice, a Patriei; teritoriile imaginare se constituie în virtutea unei imagini coerente asupra literaturii, asupra cuvântului poetic. Sigur că lângă liveștii care încep să prolifereze (nu e mare rău, fiecare modă își are excesele ei) apare noul nonconformism, poezia – libret, op. pop. ș.a.m.d. Mircea Dinescu, încă foarte tânăr face modă. Într-o ironie de bună calitate să mai amintim și numele timișoreanului Ion Monoran. 4. Iată întrebarea cea mai importantă a acestei anchete. Revistele promovează mereu, editurile promovează mereu tineri poeți. Nimeni nu poate spune că nu se publică din belșug tineri poeți. E drept că de multe ori sub eticheta de tineri poeți se ascund veleitarii ce știu a câștiga un șir de bunăvoințe, dar tineri poeți apar mereu: apar atâția că o statistică ar da cu greu de capătul șirului. Revistele publică întruna tineri poeți după cum publică și poeți de serviciu, comentariile lor se lasă însă mai greu așteptate. Cred că e necesar ca un tânăr poet să înceapă cu un grupaj de poezie prezentat de personalități ale literaturii; tânărul lângă nașul lui literar. Lucrurile sunt simple, fiecare știe că o revistă poate promova și susține un număr limitat de tineri, că un tânăr trebuie publicat cu o anumită regularitate, comentat (nu tămâiat) cu sistem; că revista trebuie să asigure contextul afirmării sale. Dacă lângă coloana tânărului este așezat un articol mincinos, un ditiramb penibil, o versificație insipidă nu se cheamă că am adus un serviciu ireproșabil afirmării sale. Civilizarea vieții literare mi se pare legată indestructibil de afirmarea tânărului poet. Și în același sens: atâta timp cât nu există o conlucrare permanentă între edituri și reviste (aș merge până la propunerea ca revistele și editurile să aibă aceeași conducere) operațiunile de promovare să fie greoaie, ineficiente. Atâta vreme cât debutanții pătrund în editură prin concurs iar veleitarii ce au publicat, vreodată, din întâmplare, o carte, fără, tinerii mi se par nedreptățiți, iar ideea de «concurs» ridicolă. Să nu considerăm viața literară fragmentar, să nu izolăm «situațiile tinerilor poeți» de problemele literaturii noastre de azi”. □ Alex. Ștefănescu: *Al doilea val*: „Emil Brumaru mi-a atras atenția că, în ceea ce-l privește, nu consideră că face parte dintre poezii afirmați după 1970 – așa cum am scris la un moment dat, ținând seama de data apariției primei sale cărți –, ci dintre cei

care și-au legat numele de climatul literar înnoitor instaurat la începutul deceniului șapte. Creatorul *Detectivului Arthur* are, probabil, dreptate, cu mențiunea, totuși, că poezia sa reprezintă o «trenă» a celei inauguratoare promovate de Nichita Stănescu și de ceilalți emuli ai acestuia. Cu alte cuvinte, Emil Brumaru ar marca faza pur ludică a unei direcții care a debutat cu atitudinea plină de gravitate a lui Nicolae Labiș. Aproape fiecare generație ia, de altfel, totul de la început, refăcând la scară redusă, întreaga istorie a poeziei. Poate de aceea un autor ca Mircea Dinescu, care «pune suflet» în interpretarea rolului său de poet și face abstracție de faptul că aproape tot ce spune el s-a mai spus trebuie considerat deschizătorul de drum al unei noi generații. Iar în jurul său se așează, de la sine, alți tineri poeți care au aerul că sunt descoperitorii poeziei; Carolina Ilica, o «ștrengăriță» căreia i-a rămas mică uniforma de elevă, Dan Verona, un romantic care recită versuri cu ochii închiși în mijlocul marilor bulevarde înțesate de mașini, spre spaima agenților de circulație, Mircea Florin Șandru, un visător civilizat, cu costum și cravată sau copilăroasa Ioana Diaconescu, fluentul George Țârnea, princiarul Sorin Roșca, ingeniosul Corneliu Vadim Tudor, maiakovskianul Gabriel Chifu». □ Al. Dobrescu, *Dificultăți terminologice*: „Pentru a nu se pierde în generalități, o anchetă de felul acesta ar trebui să lămurască, înainte de orice altceva, termenii discuției, până la a determina un consens. Căci, ce vrea să zică «poeți tineri»? Un critic, într-o recenzată carte, îi socotea «tineri» pe toți scriitorii născuți după 1936. Și, tot el, preciza că poeții ajung la maturitate între 20 și 30 de ani. Ce să mai crezi? Mi se pare că această «obsesie» a noastră de a vorbi de scriitori tineri, maturi și vârstnici nu e decât un mod de a ne crea singuri dificultăți, transferând criteriile biologiei în artă. Data nașterii unui scriitor, anii care s-au scurs de la debutul său nu interesează decât pentru eventualele statistici sociologice. Măsura suverană rămâne talentul și numai în funcție de el putem stabili «tinerețea», «maturitatea» ori «bătrânețea» unui autor». □ Laurențiu Ulici *O poezie nouă*: „Există fără îndoială și astăzi cum a existat mereu de un secol încoace o nouă generație lirică în literatura română, dar există ca o fatalitate, ca un dat al naturii pe cât de inevitabil pe atât de discutabil. Avem așadar o generație lirică nouă, problema e însă dacă avem și o poezie nouă. Înainte de a încerca un răspuns la această întrebare se cuvine să vedem care sunt poeții tineri ai momentului. Dintru început o dificultate: a delimitării ariei acoperite de noțiunea în discuție. E un obicei al criticii de a extinde într-un fel comic respectiva arie. Până acum vreo doi-trei ani (se mai întâmplă și azi) mai erau considerați poeți tineri Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Marin Sorescu, Grigore Hagiu, Anghel Dumbrăveanu, etc., oameni trecuți, la data aceea de 40 de ani, după cum astăzi continuă să fie considerați poeți tineri Ioan Alexandru, Dan Laurențiu, Cezar Ivănescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Gheorghe Pituș, Ileana Mălăncioiu, Marius Robescu, Nicolae Prelipceanu, Ioanid Romanescu, Ion Iuga, Ion Drăgănoiu, Mihai Ursachi, Nicolae Ioana, Virgil Mazilescu, adică oameni care au, unii,



peste 40 de ani sau, alții, foarte puțin sub. Perseverența în această dilatare a câmpului semantic propriu noțiunii de «poet tânăr» dă finalmente impresia de sărăcie, nemaivorbind că are un efect inhibitor asupra poezilor cu adevărat tineri. Sigur, poezia nu are vârstă, dar poezii au și nu văd ce ne-ar putea împiedica să considerăm în mod firesc, logic și psihologic drept poet tânăr pe insul aflat sub vârstă de 30 de ani sau cu foarte puțin deasupra (asta ca să înlocuim o judecată prin alta). Sunt deci poeți tineri: Mircea Dinescu, Mircea Florin Șandru, Paul Balahur, Daniel Crăsnaru, Carolina Ilica, Olga Neagu, Ion Stanciu, Marius Stănilă, Doina Uricariu, Virgil Mihai, Cornelia Maria Savu, Ioana Crăciunescu, Vasile Mihăescu, Petru Romoșan etc. Mai sunt încă poeți tineri: Dorin Tudoran, Adrian Popescu, Dinu Flămând, Ion Mircea, Dumitru M. Ion, Ioana Diaconescu, Aurel Șorobetea, Dan Verona, Laurențiu Cârstean, Nicolae Ionel etc. A doua chestiune preliminară (în raport cu problema «poeziei noi») este aceea a situației poezilor tineri în concertul întregii poezii contemporane. E limpede că ei nu domină nici valoric, nici direcționar peisajul liric actual (cum se întâmplă cu poezii tineri din anii '60-'65), chiar dacă numeric impresionează. Cu toată această discreție mai mult sau mai puțin justă (spartă din când în când de câteva voci mai hotărâte, ce ni se par supradimensionate tocmai din pricina discreției generale) poezii tineri de azi nu sunt la nivelul cel mai profund al poeziei lor, sub cota medie a poeziei contemporane, ea însăși în ușoară scădere. Sunt doar mai puțin cunoscuți și, poate, mai puțin energici decât tinerii de acum zece ani". ■ Despre jurnalul lui Radu Petrescu intitulat *Oceanul întors* (C.R.) scriu: Mircea Iorgulescu, Constantin Pricop. □ Mircea Iorgulescu meditează la *Conștiința și orgoliul creației*: „Remarcabilă în acest original roman, fiindcă *Oceanul întors* este un roman deghezizat sub aspectul de jurnal, este pasiunea scrisului; existența este stăpânită de voința creației, viața este orientată integral spre literatură. Lecturile sunt trăite ca evenimente capitale; cărțile, tablourile, muzica sunt elemente indispensabile vieții, necesare ca apa și ca aerul; profunzimea acestei scrieri neobișnuite care e *Oceanul întors* provine din situarea în centrul construcției narative a componente ce au de obicei rol de fundal. Inversarea perspectivei, o altă împărțire a câmpului vizual, crearea de noi raporturi: acestea sunt principiile ce guvernează compoziția cărții. Nu e o simplă tehnică; e o modalitate impusă de re-gândirea procesului creator în funcție de o atitudine anumită. Eroul jurnalului vrea să fie și este scriitor nu dincolo de orice împrejurări, ci dincoace de ele... Un înalt orgoliu al condiției asumate și o conștiință iacobină a creației domină această carte, clădită după severe principii arhitectonice, și în multe profunde reflecții de o frumoasă justete despre literatura română găsim nu numai un crez al scriitorului-erou, ci și o explicație, o motivație a atitudinii atât de intransigent urmate de scriitorul-autor...". □ Constantin Pricop notează despre *Timpul și spațiul narațiunii*: „*Oceanul întors* e un «jurnal». Dar ceea ce caracterizează de obicei un jurnal e succesiunea liniară de date, rezultatul final fiind traiectoria unei deveniri, fie

a personajului și relațiilor în care acesta e implicat, fie a evenimentelor sociale asupra cărora se apleacă naratorul. În cazul de față această condiție este ignorată, păstrându-se însă, pentru anumite avantaje de compoziție, formula jurnalului. Precizările calendaristice sunt cvasi inexistente. Nu este vorba aici de o cronologie dislocată, ca în memoriile unui Claude Mauriac, în care episoadele, bine precizate în spatele fiecărei date istorice, sunt combinate, amestecate... – ci de eliminarea deliberată a fixării în istoria concretă. Evaluând cartea în ansamblu să remarcăm, pentru început, că *Oceanul întors* este parcurs de două tendințe divergente. De o parte planul scriiturii, omogen de la prima la ultima pagină, indicând, în formula textului, o concepție sigură, bine definită; pe de altă parte se pot urmări etapele căutării și cristalizării originale a unor tehnici (tehnica privirii și a compoziției), definite pe parcurs, dar care par a fi însă, în ce privește «literatura» din jurnal, stăpânite încă de la începutul textului”.

■ Val. Condurache observă în creația lui Paul Georgescu *Parodia romanului pedagogic*: „Prozaicul semnifică cu totul altceva. Există, totuși, și un prozaic, un domeniu al prozei, tot atât de greu cucerit ca și poeticul. Să nu ne sperie nuanța peiorativă a termenului. Prozaicul e tot un domeniu al esteticului și îndreptățirea de a-l stăpâni, întocmai ca poezii poeticul, poate veni și în urma unui asediu îndelungat. Paul Georgescu a ajuns să cucerească prozaicul după lungi insistențe. Este drept că încercările lui de până acum au fost primite cu bunăvoință. Dar tot ce a făcut în direcția realismului și tot ce-a dobândit ca ironist e încununat de o carte care va rămâne în istoria literaturii române, *Revelionul*, o remarcabilă sinteză de stil și viziune. Izolate, calitățile de prozator s-au manifestat și în scrierile de până acum. Realismul observației a fost subliniat atât în *3 Nuvele* cât și în *Cazul doctorului Poenaru*. Parodia lingvistică în aceleași *3 Nuvele* și în romanul *Coborând*”.

■ Valentin F. Mihăescu analizează, în romanul lui Aurel-Dragoș Munteanu tema: *Iubiri în Marile iubiri*: „Dens, masiv, greu de sensuri latente *Marile iubiri* dezvăluie la nivelul formei expresiei rafinamentul construcției și varietatea registrelor stilistice. Romanul are structura muzicală a sonatei, în expoziție, dezvoltare și reexpunere sintetică a motivelor, într-o construcție îndelung cizelată, rară în romanul românesc. În plan stilistic, fraza se mulează perfect pe mișcarea interioară a personajelor, traducând nu numai semantic ci prin însăși tăietura formală, expresivitatea trăirilor. S-ar putea spune încă multe despre această carte care meditează profund asupra condiției umane. Un gând se cuvine însă rostit: *Marile iubiri* este excelenta carte de vizită a momentului bun în care se situează romanul românesc actual”.

■ Const. Ciopraga, în *Filologul și literatura*, se ocupă de Iorgu Iordan: „Atitudinile critice (nu rareori polemice) ale lui Iorgu Iordan își verifică actualitatea în orientarea spre un frumos cu suport social, național și etic. Echilibrul omului de gust întrește armonios fizionomia omului de știință”.

■ Nicolae Manolescu analizează *Încercările scriitorului Nicolae Filimon*: „Lumea lui Filimon în *Nenorocirile unui slujnicar* are – și va rămâne întocmai

în *Ciocoi vechi și noi* – o structură dublă, sugerată până la un punct de «etajele» narrative din roman și din simetriile tipologice: real-ideal sau adevăr-moral. O moralitate abstractă veghează realitatea concretă. Răul își are simetricul: binele. Indivizii se grupează pe cupluri. Crima e întotdeauna urmată de pedeapsă. Aici e toată ambiguitatea acestui realism plin de reminiscențe clasice și romantice: necesitatea pare a aparține legii morale, care plutește undeva deasupra indivizilor concreți și a societăților istorice, în vreme ce toate actele lor, arivismul cinic, ticăloșia, înșelăciunea par accidentale și provizorii; căci în final armonia lumii e restabilită în drepturi printr-o intervenție salutară”. ■ În textul *Județ al romanelor*, Mihai Dinu Gheorghiu observă: „Modificarea cea mai importantă în noul roman al actualității constă într-o modalitate inedită de folosire a publicului. Înainte, indicațiile de regie erau clare (aplauze, fluierături), procesul românesc era un spectacol total. Cititorii de azi nu produc doar un zgomot de fond, sunt profund implicați, sunt solidari cu personajele, au o sociogeneză comună. La lectura cărții devin observatori, dar și participanți, asemenea juraților din distribuția procedurală”. ■ La cartea lui Anghel Dumbrăveanu, intitulată *Diligența de seară*, se referă Rodica Șuiu: „*Diligența de seară* aduce câteva schimbări de accent în poezia lui Anghel Dumbrăveanu. Aceeași constelație – triadă – care domină în aproape toate cărțile sale, Marea – Noaptea-Femeia (uneori ai spune totuși că e una și aceeași), rămâne să obsedeze, agravând de aici înainte solitudinea. Însă himera feminină, unică de fapt, ademenită, asaltată, adulată este întâmpinată, pentru întâia oară acum, cu o anume suspiciune, dacă nu și cu o stranie înfiorare, dovadă că poetul intuiește de fapt încă o posibilă – a patra – identificare: cu cea nenumită, ori chemată doar eufemistic, din visele premonitiei”. ■ Notând despre studiul lui Al. Călinescu, intitulat *Perspective critice* (Junimea), Petru Constantin conchide: „Ceea ce pare a rămâne un deziderat al lucrului cu metodele poeziei este elaborarea unei terminologii proprii, românești, și a încercării de a constitui cu timpul, din confruntarea unor direcții divergente o poetică specifică spiritului românesc. ... Eforturile lui Al. Călinescu ni se par îndreptate în acest sens, urmărind elaborarea unui tip de cercetare modern și original în același timp”. ■ Nicolae Turtureanu vede în cartea lui Grigore Elisei, *Cu George Lesnea prin veac, O nouă masă a umbrelor*: „*Cu George Lesnea prin veac* este o lectură agreabil, spumantă, o mixtură de reflexii și anecdote din viața literară ieșeană și românească în genere, a acestui veac, un serial care merită a fi văzut, însă secvență cu secvență. Chiar dacă unele ne vor impresiona mai puțin retina, toate la un loc fac o imagine plăcută ochiului și spiritului nostru”. ■ În textul *Memoria timpului*, Antoaneta Macovei recenzează cartea lui Haralambie Țugui: *O carte de memorialistică* (Facla, 1977): „Trăind în preajma unor figuri, familiare nouă ieșenilor, ca aceea a Otiliei Cazimir, Magdei Isanos sau E. Camilar, H. Țugui caută și reușește să le proiecteze în peisajul literar general, evidențiindu-se legăturile umane și de creație cu cercurile literare dinainte și

după cel de al doilea război mondial. Aceeași atitudine manifestă în amintirile despre distinsul Dimitrie Popovici, fostul profesor de limba română al autorului...". ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează texte: Daniel Dimitriu, Ionel Necula, Emil Nicolae, Sorin Pârvu. □ Daniel Dimitriu analizează cartea Marei Nicoară, intitulată *Mai mult decât înger* (C.R., 1978): „Stilul are mai puțină spontaneitate și promptitudine decât ceea ce exprimă; Mara Nicoară este tentată să articuleze cu eleganță cuvintele, să le regizeze efectele; și ea, alături de colegii de generație, resimte probabil poezia ca o sărbătoare a spiritului, unde toate trebuie să fie frumoase și la locul lor. De la *Cuvintele frumoase flori*, volumul de debut din 1972, la această delectabilă (și nu numai atât) carte ce se numește cu un titlu transparent în tâlcuri *Mai mult pasăre decât înger*, Mara Nicoară a făcut saltul spectaculos de la anonimul cu pretenții, la pretenția justificată de a fi socotită o poetă remarcabilă”. □ Despre studiul lui Al. Tănase intitulat: *Lucian Blaga – filosoful poet, poetul filosof* (C.R., 1977), scrie Ionel Necula: „Trei lucruri ni se par importante de subliniat în analiza întreprinsă de autor asupra creației lui Lucian Blaga: În primul rând faptul că, vis-à-vis de vanitatea sa sistemică, opera lui Blaga constituie un întreg și multiplele sale planuri de creație (filosofie, poezie, teatru, eseistică) se interferează între ele în doze și înrâuriri diferite având la cheie «bemolii» proprii sale filosofii”. □ Apariția volumului 8 de *Opere* (Minerva, 1978) al lui Perpessicius este semnalată de Emil Nicolae: „Sub titlul *Mențiuni critice* (Editura Minerva, 1978), volumul acesta adună peste 80 de articole publicate de Perpessicius între anii 1938-1939, la rubrica pe care o deținea în ziarul «România», condus de Cezar Petrescu. Articolele care își propun mai puțin să realizeze sinteze sau vaste panoplii ideatice, cât mai ales să înregistreze – sub raport critic – aparițiile editoriale”. □ La romanul lui William Faulkner, *Neînfrânții* (Univers, 1978), se referă Sorin Pârvu: „Vom observa aici că nota de basm a romanului rezistă numai în limitele conservării tradiției, coexistentă, în concepția lui Faulkner, cu supraviețuirea clanului Startoris”. ■ Cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Lev Tolstoi, Natalia Cantemir notează despre: *Romanul „documentar” al lui Lev Tolstoi continuă*: „Problema înțelegerii profunde și dialectice a unității complexe și contradictorii pe care o reprezintă personalitatea umană și scriitoricească de excepție a lui Lev Tolstoi nu a fost așadar dintre cele mai ușoare chiar pentru oamenii cei mai apropiați”.

● [„Echinox”, nr. 8-9] Inventivitatea lui Șerban Foarță se manifestă pe pagina a treia, născocind un schimb de scrisori imaginare (un soi de roman sentimental-epistolar), intitulat *Schimb de scrisori și de fluturi*. ■ Ion Pop se află în căutarea și definirea unei panorame a poeziei românești postbelice, *Semne noi de lirism*. ■ Versuri de Augustin Pop. □ La rubrica de „cronică literară”, se pot citi articolele lui Ion Simuț (despre Eugen Uricaru cu volumele *Vladia și Antonia*) și Radu G. Țeposu (despre Ion Mircea cu volumul liric *Tobeale fragede*, Dacia, 1978). ■ În seria de interviuri, este realizat de Ilie Radu-Nandra un

dialog pe două pagini mari de revistă cu Edgar Papu din care redăm câteva fragmente: „– *Frecventând asiduu cultura europeană, ați fost în măsură să formulați ideea protocronismului românesc. După atâtea dezbateri pe marginea acestei idei, ce ați avea de adăugat?* – Mult, mai mult decât ceea ce am spus până acum. Atacurile – e drept, neașteptate – la care m-am expus, după primul șoc mi-au dat o și mai mare certitudine a poziției mele. Trebuie să recunosc că la această fortificare a mea un rol hotărâtor l-au avut și contribuțiile bogate în idei ale prietenilor mei: Paul Anghel, Dan Zamfirescu, Mihai Ungheanu, I. Constantinescu, Al. Duțu, Pompiliu Marcea și încă mulți alții, fără să mai amintesc și de personalitățile marcante care în alte domenii de cultură susțin existența unui protocronism românesc. În orice caz discuțiile au fost fructuoase și, cred, utile, fiindcă pentru mine au avut semnificația unei ieșiri pe teren, care a relevat capacitatea de rezistență a tezei noastre. [...] – *Ați călătorit și ați stat mult timp în străinătate. Care sunt șansele afirmării culturii noastre pe plan universal?* – Din nefericire, literatura noastră rămâne încă cea mai ignorată din tot răsăritul și sud-estul Europei. Totuși, impetuosul prestigiu politico-economic al țării din ultimul deceniu a trezit un interes multiplu – inclusiv cultural – asupra României. Depinde de noi cum vom răspunde și cum vom face față la această solicitare din afară. [...] – *Pentru explicarea acestei ignorări se invocă adesea problema limbii și a traducerilor. Dar Ibsen, Knut Hamsun, de pildă aparțin unor spații lingvistice mult mai restrânse decât limba română. Cum se explică, totuși, faima lor mondială?* – [...] Mi-ați invocat unele personalități literare scandinave, care, în ciuda spațiului lor lingvistic restrâns s-au bucurat de o difuzare universală. Problema limbii n-ar fi deci, o explicație reală pentru ignorarea literaturii noastre. [...] Nu putem impune valorile noastre în afară, până nu suntem noi înșine conștienți de ele. Este și rațiunea care m-a îndemnat să promovez ideea despre un protocronism românesc. Cunoașterea lui Ibsen, care a atras în lanț după sine cunoașterea unei serii întregi de mari spirite scandinave se datorește [sic!] criticului danez Georg Brandes, care folosea și limba germană, putând astfel să-l impună pe marele dramaturg European. La noi niciun critic de prestigiu n-a avut o acțiune echivalentă raportată la vreun scriitor român. Sunt sigur că niciunul nu l-ar fi recomandat astfel pe Eugen Ionescu dacă și-ar fi scris teatrul în românește.”

■ Titularul rubricii „roua lecturii”, Emil Brumaru reinterpretează plin de prospețime și vervă peripețiile fictive ale baronului Münchhausen despre al cărui comportament zice: „cruzimile lui au, întotdeauna, și grație și umor. Dar a omori cu grație și umor, nu este oare de o mie de ori mai teribil?” (*Împotriva baronului von Münchhausen*). ■ Emil Hurezeanu emite judecăți critice despre primul volum independent al lui Șerban Foarță, *Simpleroze* (Ed. Facla, 1978): „Unul dintre poeții manierști autentici este Șerban Foarță. Debutează devreme (1962) cu recenzii și cronici literare scrise într-un mod cu totul personal, căruia-i sunt familiare ingeniozitatea și extravagantele metaforice ce fac delicia

stilului intelectual manierist. Aparițiile sale în volum au și ele ceva «special», neobișnuit. O insolită coincidență: editura sa preferată poartă chiar numele de *Litera*, instituție omonimă de maximă importanță în evoluția manierismului începând cu jocul de cuvinte și terminând cu mistica literelor. Un manierist chiar și prin opțiuni administrative: nu lucrează la vreo revista literară, nu face parte din corpul universitar. Este însă autorul unui foarte interesant doctorat despre Ion Barbu. [...] Conviv bonom dar și intempestiv, cu vocația calamburului «subțire», prieten cu Nina Cassian și admiratorul lui Leonid Dimov, Șerban Foartă este, în felul său un personaj manierist, un «dandy melancolic și spiritual» de tipul celor simpatizați de G.R. Hocke.” ■ Ion Vartic rămâne la plăcerile teatrului și relevă câteva secrete din culisele lor, legate de teatrul lui Mihail Sebastian, „acest Cehov liric”, *Jocul de-a vacanța*, Horia Lovinescu, *Citadela sfărâmată*. ■ Începând cu acest număr, la rubrica „estuar”, se consacră patru pagini de comentarii uneia dintre generațiile reprezentative ale poeziei contemporane, un fel de „dosar” al liricii românești într-o serie continuată. Astfel, Ion Pop lărgiște aria (temporală) a generației ’40, motivând astfel: „Când se vorbește – și nu foarte rar – despre generația poetică a anilor 40, calificată, pe drept cuvânt, ca «generație a revoltei», se uită mai întotdeauna să se adauge, alături de nume ca Geo Dumitrescu, Ion Caraion sau Constant Tonegaru, grupul nu mai puțin caracteristic și reprezentativ pentru lirismul acelei epoci tulburi și totodată înnoitoare, al suprarealiștilor: un Gellu Naum, un Virgil Teodorescu, un Paul Păun, un Gherasim Luca. N-a rămas neobservată, la cei dintâi, atitudinea de frondă, nonconformismul structural, manifestat într-un limbaj eliberat de convenții, ironic-distant față de modurile consacrate ale «poetizării»: trăsături comune, în fond, cu ale spiritului avangardist.” (*Poezii frumuseții convulsive*) ■ Augustin Pop punctează atitudinea consecventă a lui Gellu Naum față de ideile suprarealiste, al unui spirit „liber de orice dogmă” (*Gellu Naum*). ■ Ioan Moldovan se oprește analitic asupra poeziei lui Virgil Teodorescu, sub mottoul „căci fulgerul pe nume poezie pulverizează staticul contur” (*În exercițiul libertății*). □ Leon Baconsky decryptează înțelesurile liricii lui Ion Caraion (*Un climat literar*). □ Virgil Podoabă merge tot pe urmele poezilor din „generația războiului”, aici oprindu-se asupra liricii lui Geo Dumitrescu, „un contestatar radical”, mai radical decât colegii lui de generație un Constant Tonegaru sau un Dimitrie Stelaru (*Școala frumuseții*). ■ Ion Simuț se lasă și el cucerit tot de lirismul lui Ion Caraion, dar acest lucru nu-l împiedică să prezinte atitudini „contra” lirismului acestuia, de gen Al. Cistelean, care i-ar reproșa poetului „o dispoziție cinică excedentară”, „mecanica unei inventivități grotești proliferante, fără frâu” și „vocația unilaterală a imprecăției, trăind din tensiunea acceselor de cinism și mizantropie” (*Note răzlețe despre Ion Caraion*). ■ Pe Octavian Soviany îl tentează „omul plantațiilor”, „martor al unei epoci traumatizante”, poetul Constant Tonegaru. ■ Un articol aniversar, referitor la Mircea Zăciu și la cei 50 de ani de activitate, scrie Ghe-

orghe Perian în *Noblețea scrisului*. □ Andrei Ujică publică proza *Isabela prietena fluturilor*. ■ La rubrica „colocviul Eminescu”, este publicată intervenția lui Ioan Holban despre poemul *Lacul*, apărut prima dată în *Convorbiri literare*, septembrie 1876; iar Dan Arsenie este prezent cu o contribuție despre arhetipul textului eminescian (*Textul ca obiect fantastic*). ■ O lungă traducere a lui Eugen Duca despre *Statutul logic al discursului ficțional* a lui John R. Searle ne întâmpină în paginile următoare. ■ O nouă rubrică „prim plan” este inaugurată și, în ea, se propune prezentarea profilului unor tineri creatori sau cercetători care s-au afirmat în ultimii ani, devenind „certitudini de creație”, iar Marian Papahagi îl selectează pe Victor Ieronim Stoichiță pentru primul său profil, cu o biografie intelectuală „deja impresionantă”, „elev al lui Cesare Brandi, sub îndrumarea căruia a studiat la Roma”. ■ Recenziile de la rubrica „note de lectură” includ, de data aceasta două volume interesante: *Introducere în literatura clasică* de I. Constantinescu (recenzent Andrei Sofalvi) și *Lecturi și sisteme de Romul Munteanu* (recenzent Traian Ștef). ■ Barbu Brezianu face „săpături” de istorie literară și de geneză narativă pentru personajele lui Mateiu Caragiale în *Un ipotetic personaj matein*. ■ Mircea Curticeanu încheie episoadele legate de documentarea concursului universitar din 1936, când rămân pentru proba orală și proba colocviului public trei candidați (din cei șase înscriși) D. Popovici, I. Breazu și D. Murărașu, iar apoi sunt selectați doar primii doi, concurs din a cărui derulare mai este de reținut și sistemul de evaluare, după model francez, de la 1 la 20 (articolul *Un concurs universitar de altădată – V*).

• [„Familia”, nr. 9] Câteva eseuri despre Beiuș, într-un număr dedicat acestui oraș multicultural, la 150 de ani de la înființarea Liceului Samuil Vulcan din Beiuș: *Beiuș 1828-1978* de Mircea Malița, *Orașul cu două vieți* de Mircea Copil, *Ctitoria lui Iosif Vulcan* de C. Duma Suceveanu, *Iluminate umbre ale Beiușului* de Coriolan Gheție. ■ Cronici literare de Al. Cistelean la antologia *Alfabet poetic* de Șt.Aug. Doinaș, respectiv Gh. Grigurcu la volumul lui Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani*. Al. Cistelean: „Înalta lecție de poezie pe care o ține de lungă vreme Șt.Aug. Doinaș (care nu doar prin valoarea creației sale ci prin întreaga sa ținută intelectual-morală se profilează ca o conștiință exemplară a creatorului, oficiind cu răbdare, competență și devoțiune, întocmai unui vechi «magister», la destinele tulburi ale poemului) a fost întâmpinată nu de puține ori cu acreală, destui critici afectând o răbdare chinuită sau pe cale de a se epuiza, dacă nu chiar de-a dreptul sâstisirea. Consecvența ineluctabilă a poetului a fost tratată drept monotonie... exegeza doinașiană își trăiește momentele sale de confuzie... avansând mai mult prin contribuția «consemnărilor nediferente»... Dimpotrivă, seriozitatea acestui poet – unul dintre puținii pe care se poate conta în orice moment – reclamă cu îndreptățire o critică pe măsură, care să spargă platoșa diamantină a poemului spre a ajunge la vibrațiile sale interioare. Deocamdată, această operație a fost efectuată de puțini critici – printre care I. Negoșescu. *Alfabet poetic*, antologie

în tiraj de masă, dezmente în mod ferm bănuielile de monotonicitate aduse poetului, dispunerea ciclurilor – respectând, în mare, și o cronologie a creației – dovedind că poemul lui Doinaș își trăiește de fapt o continuă metamorfoză, formală și tematică în primul rând, dar implicând și mutații structurale... el va capta în însăși mecanica sa ritmul genetic al viziunii... va fi orientat în permanență spre o problematică traductibilă ontologic dincolo de inefabilul textului. El însuși un edificiu riguros calculat – ceea ce nu elimină, totuși, imprezizibilul – poemul edifică (prin co-naștere) viziunea.” □ Gh. Grigurcu: „Intenționând a ne înfățișa «un îndreptar literar, un ghid consacrat tinerilor scriitori contemporani», Mircea Iorgulescu face un prim bilanț al activității sale frenetice de recenzent, care conține în subtext și ideea compatibilității între analiză și sinteză, între «fragmentarismul» publicistic atât de alarmant pentru unii și imaginea globală. Asemeni majorității construcțiilor, cartea sa e alcătuită din cărămizi. Dacă fiecare dintre ele a putut fi privită cu suspiciune, asamblarea ne dovedește, îndubitabil, utilitatea lor (n.b. în pofida „îngăduinței prea mari, care a lăsat ușa deschisă celor peste 160 de nume prezente, uitând a mai selecta”) În genere, compendiul lui Mircea Iorgulescu se impune drept un indispensabil instrument de lucru, un documentar maniabil, în vecinătatea cărții similare a lui Marian Popa.” □ O recenzie de Crăciun Bejan la Ion Toboșaru – *Principii generale de estetică*. □ Viorel Horj realizează rubrica *Vitrina cu cărți*, consemnând câteva apariții importante: *Amintiri din viața mea* de Francisc Hossu-Longin (ginerelul lui Gh. Pop de Băsești), la Ed. Dacia, colecția *Restituiri*, ediție memorialistică îngrijită de Georgeta Antonescu, cea care semnează și prefața; Viorel Faur – *Contribuții la cunoașterea istoriei Bihorului*, I, II; Vasile Netea – *Munții Apuseni, muzeu istoric și pantheon al poporului român*, Ed. Sport-Turism; o culegere de cercetări ale muzeografilor orădeni, Crișia '78, vol. VIII, editat de Comitetul de cultură și educație socialistă Bihor și de Muzeul Țării Crișurilor, incluzând nume ca N. Chidiosan, N. Beldean, Viorel Faur, B. Mihoc, D. Ignat și alții. □ Vasile Muscă – *Rememorări: Mircea Florian*. □ Radu Enescu, *Jurnal de călătorie – Întâlniri cu Philip Johnson* (la New Canaan, Connecticut); este vorba despre un filolog clasic, specialist în arta și cultura antichității.

• [„**Ramuri**”, nr. 9] Prof. univ. dr. Marius Popescu, prorectorul Universității craiovene, întâmpinând *Un nou an de învățământ*, îi așteaptă pe studenții „întorși de pe șantier, din practica productivă sau din vacanță” cu „noi laboratoare utilizate cu aparatură modernă, noi spații organizate în atelierele de producție, noi cursuri și tratate editate în cadrul universității”. □ Tot pe prima pagină, George Macovescu trimite *Gânduri pentru „Ramuri”*, aflată sub o nouă conducere, dezavuând ideea de revistă de provincie și subliniind importanța unui lider consacrat: „Colectivul unei reviste își are rolul lui determinant, dar fără o personalitate puternică în fruntea lui, care să-și dăruiască toate calitățile, să aibă o nesfârșită forță organizatorică și o mare înțelegere, nepărtinitoare, a



vieții literare, o mare pasiune pentru destinele literaturii din România socialistă, nicio publicație literară nu va însemna decât... încă o publicație literară... «Ramuri» din Craiova pornește la un nou drum, sub o nouă conducere. Fie ca peste puțini ani și peste decenii să se vorbească despre o mare revistă, dintr-un oraș altul decât Capitala țării, despre o publicație care a marcat o etapă în dezvoltarea literaturii române.” □ La pagina de „Cărți. Note. Comentarii”, al treilea volum al poetei Daniela Crăsnaru, *Arcașii orbi* (C.R., 1978), devine subiectul a două cronici fără titlu, una semnată de Mariana Ionescu, alta, de Ioana Dinulescu. Dacă cea dintâi recenzentă inventariază „temele recunoscute de încercare a maturității poetice: timp și eternitate, condiție umană și destin, nostalgia esenței, starea poeziei, căutarea absolutului etc.”, cea de a doua observă că poeta „renunță la candoarea afișată manifest și oarecum ostentativ în volumele anterioare, la decorativa grație juvenilă, pentru a câștiga, în schimbul lor, gravitatea care o așază decisiv în rândul poezilor ce și-au luat în stăpânire un tărâm specific de simțire și exprimare”. □ Pe aceeași pagină, tot de o carte de poezie se ocupă și Titus Bălașa. Sintagma *Unitate tematică* din titlul cronicii se referă la recentul volum *Darul de a iubi* de Mihai Duțescu [Scrisul Românesc, 1978], însemnând „o unitate în diversitate”, căci tema eternă a fascinației lirice a poetului este iubirea, în două ipostaze ale sale: iubirea de patrie și iubirea domestică. □ „O delicată baladă modernă a Vâlcii, orchestrată cu transparente sonuri poetice” este pentru Costin Tuchilă volumul de reportaje *Transplantul de albastru* de Lucian Avramescu [Editura Sport-Turism, 1978]. □ „«Orion» este o carte de poezii, făcută din cărți de poezii, migălite într-o viață de om”, afirmă Marin Sorescu în debutul cronicii sale literare *Geo Bogza, poetul*. Înainte de a analiza detaliat versuri din volumul amintit, recenzentul insistă asupra calității lirice esențiale: „Geo Bogza este mai ales poet. A fost, am putea spune, zilnic poet și doar săptămânal prozator. Un liric cu ieșire la proză, pe care a dinamitat-o, supunând-o regulilor altui gen, spălând-o până la alb cu puternice jeturi de metafore. [...] Dacă în unele tablete cu care ne-a obișnuit săptămânal, Geo Bogza privește în sus mai ales, în poezii se uită în jos, mai interiorizat, mai fără gesturi, mai uman. Se scrutează pe sine. Preferăm măreția umilă a celei de-a doua ipostaze.” ■ În acest număr, se publică versuri de Ion Drăgănoiu, George Niță și un grupaj considerabil semnat de Monica Pillat. ■ În noul volum de versuri semnat de Nicolae Dragoș, *Ritualuri intime* [C.R., 1978], din care citează copios, Ilarie Hinoveanu descoperă „versuri remarcabile, dovadă a unei personalități literare întemeiate pe o maturitate artistică deplină, pe o vocație reală, cu timbru distinct în peisajul liric actual”. □ Tot despre un poet, Eugen Jebeleanu, însă despre întreaga creație a acestuia, considerată *Poezia patosului civic*, scrie Ovidiu Ghidirmic, calitatea primordială fiind o anume „estetică a memoriei”: „Memoria înseamnă însăși viața, iar uitarea este echivalentă cu moartea, cu intrarea în neant. Atât existăm pe lume, cât ne amintim. [...] Acestui înalt deziderat caută să-i răspundă lirica

militantă a lui Eugen Jebeleanu și, din acest punct de vedere, opera sa vădește cea mai mare asemănare cu literatura lui Zaharia Stancu, în ciuda deosebirilor convenționale de genuri și specii și a modalităților artistice proprii celor doi autori.” ■ La rubrica „Memento”, revista publică o tabletă din 1946, intitulată *Talentul meu*, în care Arghezi descrie tortura scrisului. ■ Într-un articol teoretic greu de digerat, intitulat *Extensia literarului* (cu termeni și sintagme de genul: limbaj referențial-limbaj emotiv, denotatum, ecuația actului comunicativ etc.), Eugen Negrici își anunță intenția de a scrie în numerele viitoare o serie de texte tematice: „Consecvenți cu dezinteresul intenționat față de intenționalitatea artistică, ne propunem ca într-o serie de articole să ne oprim asupra oricărei formulări, oricare ar fi destinația și proveniența ei, pe care o vom lua drept formă creată ca atare pentru un anumit efect estetic. [...] Nu avem dreptul să renunțăm a degusta, ca literatură, atâtea scrieri care nu intenționează explicit să fie eficiente sub raport artistic (pe temeiul funcționării depline a mașinii estetice), dar care semnifică și declanșează, totuși, în anumite condiții de receptare, reacții conotative”.

● [„Secolul 20”, nr. 7-8-9] Numărul triplu stă sub semnul sintagmei *Homo biographicus sau indiscreția fertilă*, explicată în textul redacțional prefațator astfel: „«Mitul artistului – observa autorul *Condiției umane* – reclamă biografia sa», cuvinte ce ar putea sta ca motto la începutul numărului de față. Însă nu mai e vorba de biografismul desuet de altădată, întemeiat pe un determinism iluzoriu; curiozității strict anecdotice îi ia locul efortul de a citi în documente, în mărturiile de istorie, probele unui destin stăpânit, tradus cu înțelegere în faptă de creație, din care, apoi, însăși biografia își trage nepuizabile seve. Numai dintr-o asemenea perspectivă poate acționa liberă «indiscreția» documentară, conformă virtuților latente, perene, ale veșnic disputatului *homo biographicus* existând patetic în fiecare conștiință literară.” Alături de André Malraux, Jorge Guillén sau Eminescu, spațiul cel mai extins este consacrat lui Lev Tolstoi, comemorat la Veneția, Moscova sau București, la 150 de ani de la naștere. Revista publică grupaje datorate majoritar Tatianei Nicolescu și reproduce, din diverse reviste literare din spațiile menționate, „documente, actualizări, evocări și interfe-rențe”, semnate, între alții, și de Radu Tudoran, Sorina Bălănescu, Ion Ianoși, Irina Mavrodin sau Laurențiu Fulga. Acesta din urmă, în discursul rostit la deschiderea simpozionului bucureștean dedicat celebrului autor rus, îl compară cu valori autohtone de interes universal: „Confrate, am rostit, și nu întâmplător, și zeii ne sunt martori că, dincolo de orgoliul firesc și omenesc de a aparține cu el aceleiași bresle de meșteșugari, oricât poate că ne doare de a fi el atât de mare iar noi abia dacă avem dreptul să-i atingem umbra, vroiam să spunem deci, și zeii ne sunt martori, că, arogându-ne îndrăzneala de a-l socoti pe Tolstoi confratele nostru, altceva în realitate am vrut să aflăm – că există și o eternitate a României, a scriitorilor ei, participăm și noi la universal cu destul de multe valori nemuritoare, de la autorul necunoscut al «Mioriței» și al «Meșterului

Manole» până la Eminescu, Pârvan, Iorga, Enescu, Brâncuși, Sadoveanu, oho! și lista este încă departe de a fi închisă”. □ Grupajul dedicat lui Eminescu, intitulat *Confirmări și reverberații documentare*, este alcătuit din studii, articole și note de călătorie semnate de Geo Șerban, Vasile Drăguț, Arcadiu Petrescu, Sylvia Pankhurst și Edgar Papu. □ Cel dintâi, ghidat de documente, reface imaginar drumurile lui Titu Maiorescu și Mihai Eminescu prin Viena, subtitlurile studiului fiind edificatoare: *Puțină arheologie literară, Întoarcere în timp la Theresianum în căutarea lui Titu Maiorescu, Pe unde a trecut Eminescu; reconstituiri în spațiu și revelații de arhivă, Gloriile tinereții vieneze: Frederica Bognâr și Augusta Baudius*. □ Doctorul Arcadiu Petrescu arată cum „o traducătoare britanică” a ajuns „în pelerinaj eminescian”, cu alte cuvinte, cum a fost invitată Sylvia Pankhurst în 1934, la dezvelirea bustului poetului, la inițiativa Comitetului „Pro-Eminescu” din Constanța, al cărui președinte era tatăl autorului. Invitația fusese făcută scriitoarei deoarece în 1930 aceasta realizase cea dintâi traducere a liricii eminesciene în limba engleză, volumul *Poems of M. Eminescu* fiind publicat la Londra, cu o prefață de George Bernard Shaw și o introducere de N. Iorga. Pe lângă reproducerea corespondenței dintre V. Petrescu și Sylvia Pankhurst, precum și a „notelor de drum” ale acesteia prin România, este publicată *in extenso* alocuțiunea rostită la festivitatea de la malul Mării Negre: „[...] Sunt fericită de a putea fi alături de Dvs. aducând un prinos de recunoștință acestui geniu al României [...]. Eminescu a fost o forță creatoare de neîntrecută putere în literatura română, unind și modelând diversele ei elemente, făcând pentru ea ceea ce personalități literare, ca Spenser, Shakespeare sau Milton, au făcut pentru limba și literatura engleză.” □ Grupajul consacrat lui Eminescu se încheie cu textul lui Edgar Papu, *Eminescu, într-o perspectivă indiană*, în fapt o recenzie la volumul Amitei Bhowe, *Eminescu și India*, apărut în colecția „Eminesciana” a Editurii Junimea. Subliniind conștiințiozitatea și minuția filologică a cercetătoarei care ajunge la rezultate surprinzătoare în domeniul comparatisticii, Papu rezumă ampla cercetare la trei „puncte de afinitate cu India”: „a. apropierea generală dintre spiritualitatea românească și cea indiană; b. apropierea particulară a lui Eminescu prin conformația specială a naturii sale; c. apropierea sa dirijată printr-o continuă inițiere în diferitele surse ale culturii și tradiției indiene”. ■ A. I. [Andrei Ionescu] semnaleză *Un comentariu spaniol despre Bacovia*. Este vorba despre articolul intitulat *Bacovia, poetul orașului dezolat*, semnat de scriitorul Juan Eduardo Zúñiga (sic!), apărut în revista săptămânală spaniolă „Informaciones de las artes y las letras” („Informații despre artă și literatură”): „Bacovia poate fi identificat cu toți poeții care s-au referit la experiența vitală ca la un domeniu din care erau expulzați și pe care, din această cauză, refuzau să-l înțeleagă. Să citești poemele lui înseamnă să cunoști coșmarul unei lumi lipsite de scop și de sens, înseamnă să răătăcești pe străzi pustii, să pătrunzi în încăperi halucinante, să asculți sunete familiare, dar înfiorate de un asfințit trist.” □ În același efort

integrator, Mădălina Nicolaescu salută apariția *Paginilor bizare*, la editura text+kritik din München, în traducerea lui Oskar Pastior: „Publicul german este îndrumat să vadă în Urmuz un valoros premergător al tendințelor din literatura contemporană. El va regăsi în lumea stranie, metamorfozată a lui Urmuz acea *Sicht der Entfremdung* și *Technik der Verfremdung*, elemente consacrate în tradiția inițiată de Kafka, Joyce, Ionesco, Beckett. Însă în locul terifiantului, specific grotescului gotic german, în locul sentimentului covârșitor de culpabilitate al damnatului din romanele lui Kafka, cititorul german va savura în *Paginile bizare* tonalitățile aparte ale umorului urmuzian: prospețimea jocului de combinații neașteptate, plăcerea detaliului grotesc, a fluxului debordant de imagini ce se nasc pentru a se anula, ironia unui creator care savurează insolitul propriilor sale creații.”

● [„*Steaua*”, nr. 9] Articolul introductiv este dedicat începerii anului școlar. Nicolae Ceaușescu face o vizită în Cluj-Napoca. ■ Aurel Rău scrie articolul denumit: *Poezia, natură și condiție*. Articolul este menit pentru a readuce în atenție organizarea unui colocviu de poezie în Iași. Cu același prilej este realizat un sondaj legat de sensul poeziei. Vor participa: Ioan Alexandru, Ștefan Augustin Doinaș, Șerban Foarță, Gheorghe Grigurcu, Vasile Igna, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Florin Mugur, Ion Pop, Adrian Popescu, Cornel Sturzu, Dorin Tudoran, Mihai Ursachi. ■ Scriu poezii: Victor Felea (*Poetul*), Nichita Stănescu (*Un suflet*), Horia Bădescu (*Baladă studențească*), Vlaicu Bârna (*Capșa*), Lászlóffy Aladár (*Pământ natal*, trad. Aurel Rău), Ioan Alexandru (*Dimineața*), Teohar Mihadaș (*Revedere*), Cezar Ivănescu (*Apocalipsis cum figuris*), Virgil Nistor (*Inevitabilul schimb de culori*). În paginile revistei publică versuri: William Carlos Williams (*Coborârea iernii și Toate fleacurile astea frumoase*). Este tradusă poezia *Toast funebru a lui Mallarmé*, de traducere se ocupă Șerban Foarță. ■ Balcanologul Mircea Muthu abordează tema : *Balcanismul în poezia contemporană*. ■ Aurel Sasu constată că nu poate fi posibilă o analiză sociologică (pornind de la concepțiile lui Robert Escaprit) asupra romanelor scrise de G. Călinescu: „În ceea ce ne privește considerăm că noțiunea de *vision du monde* nu poate fi folosită în analiza romanelor lui Călinescu fără grave simplificări: întâi fiindcă textele sunt ireducibile la o realitate pe care, deși o traduc, o supun unui proces de abstractizare; în al doilea rând, dacă acceptăm că viziunea lumii este « un maxim de conștiință posibilă a grupului social » urmează imediat întrebarea: ce se întâmplă atunci când universul imaginar depășește în semnificații conștiința acestui grup social sau clase sociale? Ne putem permite să împărțim opera în nivele de semnificație, atunci când ideea centrală a investigației sociologice și implicit a metodei dialectice este totalitatea (« ansamblul coerent al operei ») ? De fapt nu există o singură viziune, nici chiar în același text; de la o pagină la alta, unei viziuni romantice, îi poate lua locul alta realistă ș.a.m.d. Altfel ar trebui să acceptăm o delimitare matematică a stilurilor, genurilor, procedeele stilistice, a

gusturilor și opțiunilor ideologice” ■ Petru Poantă scrie cronici literare pentru Aurel Șorobetea (*Privire de pe cetățuie*), Negoită Irimie (*Colorând o frază*), Horia Zilieru (*Fiul lui Eros și alte poezii*). ■ Vasile Voia semnează articolul: *Novalis și mitul modern al poeziei*: „Privită în ansamblul ei, opera lui Novalis închide o structură bipolară, romantică, pe de o parte, intuitivă de sensibilitate modernă, pe de alta. [...] Poetica romantică a postulat orientarea poeziei esențialmente spre muzică. Sesizând specificitatea muzicii și artistului, tonurilor, nu rareori poetul anticipă rezultatele de mai târziu ale lui Schopenhauer și ale simbolistilor. Așa cum filozoful de la Frankfurt va stabili «analogia între muzică și idei», tot așa Novalis teoretiza «despre acompaniamentul muzical al diferitelor meditații, dialoguri și lecturi». Dar anticipă îndeosebi concepția de «operă de artă totală», așa cum rezultă dintr-o puzderie de fragmente. [...] În cele din urmă, «sufletul lucrurilor» se identifică cu «sufletul poetului însuși» și chiar cu al cititorului. Această identificare de tip modern devine o realitate estetică la Novalis. În scrierile sale, lucrurile depind de un grai al lor, pentru că au o viață lăuntrică proprie pe care poetul o descifrează și-i comunică sensul prin cuvânt. Adevărata lor existență poate fi exprimată abia acum, prin revelația cuvântului poetic. Exprimându-se prin Verb, poetul eliberează lucrurile și devine creatorul lumii. Prin această căutare a cuvântului ascuns în lucruri, singurul adevărat. Prin această căutare, el se apropie de lucruri și le demisterizează. În *Discipolul de la Sais*, natura comunică printr-o varietate de forme de limbaj. Rolul poetului care s-a împărtășit din taina învățaturii de la Sais este să perceapă aceste limbaje, act magic, ca și la Mallarmé, să găsească adică unicitatea acestui cuvânt care singurul exprimă esențialitatea ascunsă și sinteza de însușire a aceluia lucru.[...]”

● [„Teatrul”, nr. 9] Sunt reproduse o serie de fragmente din *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, la Ședința activului central de partid și de stat, 3 august 1978*. ■ Cu titlul *Președintelui țării, omagiul scriitorilor din România* este publicată o prezentare a evenimentului de primire a scriitorilor George Macovescu, Constantin Chiriță, Titus Popovici, Domoș Géza, Ion Hobana și Daniela Crăsnaru de către Nicolae Ceaușescu. „În numele tuturor slujitorilor scrisului românesc contemporan, președintele Uniunii Scriitorilor a subliniat că, în pragul mării sărbători naționale de la 23 August, întreaga obște scriitoricească își îndreaptă gândurile cu recunoștință spre gloriosul partid comunist, spre secretarul său general, căruia îi urează din inimă, ani mulți, multă putere de muncă, spre binele și fericirea minunatului nostru popor, spre gloria națiunii noastre socialiste. El a reafirmat hotărârea scriitorilor de a se situa la înălțimea importantei misiuni sociale ce le revine, de a se afla în primele rânduri ale constructorilor socialismului din patria noastră. Mulțumind, tovarășul Nicolae Ceaușescu a apreciat rolul literaturii, al scriitorilor în dezvoltarea culturii românești, în construcția socialistă din patria

noastră. Secretarul general al partidului și-a exprimat convingerea că și în viitor slujitorii scrisului se vor afla în primele rânduri în activitatea intensă de construcție socialistă, de înflorire a literaturii, în opera de formare a unei conștiințe noi, că participarea lor la edificarea socialistă a patriei va fi tot mai activă.” ■ În *Partidul – conștiința epocii noastre*, Aurel Baranga scrie despre *Artist și mase*. Tot aici, Mircea Bradu publică *Scriitorul – suflet din sufletul poporului*. Sütö András scrie *Cuvântul scris înseamnă acțiune*. ■ În *Gong*, '78-'79, *Premiere. Proiecte. Mărturii*, se face o amplă trecere în revistă a repertoriilor aflate în pregătire la diverse teatre din țară. ■ În *Stagiunea '77-'78 (III)*, Marius Robescu publică *În faza dezbaterii publice*. Antoaneta C. Iordache scrie despre *Comedia serioasă*. ■ În *Ideii la rampă*, Victor Ernest Mașek publică *Critica dramatică între libertate și relativism*: „Faptul că orice judecată de valoare plătește, volens nolens, un anumit tribut subiectivității celui care apreciază reprezintă o caracteristică de necontestat a criticii de artă. Aceasta devine însă contestabilă atunci când subiectivitatea prevalează asupra obiectivității, când spontaneitatea reacției de gust estompează edificiul criteriilor și principiilor teoretice, ce conferă intuiției stabilitate conceptuală și asigură judecării de valoare gradul de generalitate indispensabil oricărei aprecieri estetice emise de un profesionist. Grad de generalitate care, în contextul unora și acelorași criterii și principii teoretice de înțelegere și apreciere a artei și al plăsării criticului în orizontul aceluiași ideal estetic, dar și social (privind funcțiile și finalitatea umană a actului de creație), exclude posibilitatea ca despre una și aceeași operă de artă să fie emise judecăți de valoare *contrare* și, în același timp, *valabile*. [...] Așadar, în formularea unui punct de vedere, criticul profesionist ca exponent al unui anumit câmp ideologic, trebuie să fie capabil să se ridice asupra preferințelor și înclinațiilor sale, să înțeleagă legitimitatea și semnificația social-istorică a unei opere, chiar dacă personal nu aderă la modalitatea stilistică a operei respective – ceea ce, iarăși, nu înseamnă că va accepta o nonvaloare artistică, pe considerente extraestetice. Cu alte cuvinte, este vorba de a dobândi, prin raportarea reacției sale de gust la criteriile, cu valoare de principiu, ale sistemului estetic la care aderă, o *toleranță tipologică*, o lărgire a gamei receptivității față de manifestările artistice, nu lipsite de valoare, dar care nu corespund întru totul preferințelor subiective ale gustului său”. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Traian Șelmaru despre „cultura teatrală; programul estetic al teatrului; răscrucile actorului contemporan”. ■ În *Teatrul și film*, Paul Everac publică *Reflecțiile unui dramaturg despre cinematografie*, invitând, pe această cale, „pe oamenii de teatru și pe cinești, ca și pe spectatorii interesați de problemele aduse în discuție, să participe la dezbaterea inițiată în acest număr”. ■ În *Puncte de vedere*, V. Mândra publică *Oralitatea dialogului și valoarea tăcerilor*. ■ În *Cronica literaturii dramatice*, Edgar Papu prezintă *Noaptea* de Mircea Radu Iacoban. ■ Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naștere, Leonida Teodorescu publică un amplu articol despre *Dramatur-*

gia lui Lev Tolstoi. ■ În *Tv*, Constantin Radu-Maria prezintă *Turnul de fildeș* de Camil Petrescu, dramatizare de Manase Radnev. ■ Florin Tornea publică prima parte din *Lumea ca teatru. Note introductive*. □ Este publicată piesa *Biciclistul* de Valentin Munteanu. ■ În *Retrospectiva revistei* sunt publicate câteva fragmente din numărul 3/ 1956 ale revistei „Teatrul”. □ În *Spectacolul sportiv*, Teodor Mazilu publică „*Daciada*” sau *arta de a nu fi spectator*.

● [„**Tomis**”, nr. 3/septembrie] În *Schimbarea vocii*, Nicolae Motoc semnalează apariția volumului, semnat de Arthur Porumboiu și intitulat *Arheologia nopții* (C.R., 1978), în care asistăm la „o schimbare de viziune, care pe cât se vrea de radicală, pe atât este de superficială, de neconvingătoare. O explicație s-ar putea găsi; se sugerează o analogie între vârsta poetului, a maturității și apropierea lui, în felul acesta, de noapte, de marea Noapte fără vârstă care ne cuprinde în cele din urmă”. Punctând „semnele unei false schimbări, oscilațiile, ezitățile, contrazicerile, dincolo chiar și de concepția artistică rudimentară animistă la care se renunță, vocea capricioasă, alunecoasă a poetului își găsește, în această plachetă, treptat, un timbru distinct, inimitabil. Vocea iubitorului de metafore sofisticate, ale beatitudinii idilice ajunge să fie într-adevăr esențial alta, una bărbătească, caldă, de o sinceritate aspră”. ■ Alex. Ștefănescu semnează articolul *A scrie cu o peniță de platină...*, de fapt o incursiune sumară în opera lui Constantin Novac. Astfel, sunt amintite: *Cheltuieli de reprezentare* (1970), o carte care „cuprinde schițe și nuvele care au ca model îndepărtat proza intelectualistă a lui Aldous Huxley. Personajele și întâmplările pe care le trăiesc ele nu constituie decât niște pretexte pentru dezvoltarea unor digresiuni savante, de o rece eleganță a formulării, asemănătoare ca stil cu conversațiile dintre membrii unui club englez”. *Adio, Robert!* (1974) „reprezintă o «piesă» ciudată în bibliografia lui Constantin Novac. Personajul principal și, în același timp, naratorul romanului este un adolescent care are despre sine, despre viață în general o imagine desprinsă din cărțile cu pirați”. Analiza continuă cu romanul *Separația bunurilor* (1975), care este „istoria unei veri «furtunoase» petrecute la mare de câțiva vilegiaturiști care își țin bunurile – și la propriu și la figurat – în devălmășie. Ei încearcă – cu gesturile caraghioase ale unor muște prinse de hârtia îmbibată cu lipici – să se separe unul de altul, dar nu reușesc decât să se «combine» și mai mult, într-un fel de orgie grotescă a scaldării în non-intimitate și non-individualitate”. Ultima carte, semnată de Constantin Novac, este *Cocorul de pază* (1976), „alcătuită din trei nuvele de proporții mai mari: *Puterea calorică a lemnului de palisandru*, *Traversarea oceanului-iarnă* și *Cocorul de pază*. [...] Cea mai realizată din punct de vedere literar este nuvela *Traversarea oceanului-iarnă* în care Constantin Novac stăpânește cu siguranță narațiunea, istorisind peripețiile de ordin sufletesc prin care trece un «șef» obligat să-și petreacă iarna – drept sancțiune pentru un abuz de putere – ca director al unui hotel turistic pustiu, acompaniat doar de o femeie grosolană și voluntară, dar mai umană decât toți oamenii cunoscuți de el până atunci în-

deaproape”. La finalul analizei sale, Alex. Ștefănescu e de părere că „dacă ar progresa în direcția deschisă de această nuvelă [*Traversarea oceanului-iarnă*], Constantin Novac ar avea toate șansele să devină un prozator redutabil. Penița de platină cu care a scris până în prezent, rigidă, aristocratică, ar fi înlocuită cu o pană comună, de pasăre, mult mai flexibilă, dar tocmai de aceea mai aptă să fie mânuită cu siguranță”. ■ Rubrica *Însemnări de lectură* semnaleză câteva noi apariții. Astfel, Ion Bădică recenzează volumul *Pe urmele lui Eminescu*, „ultima lucrare a pasionatului eminescolog Augustin Z.N. Pop. Autorul, înmă-nunchind aici rodul îndelungatelor sale cercetări documentare în arhive și colecții particulare, ne înfățișează, într-o prezentare sintetică, o deosebit de dinamică biografie eminesciană. După ce stabilește ascendența genealogică românească și limpezește disputata pe vremuri problemă a locului nașterii, autorul reconstituie pas cu pas drumurile poetului, în toate etapele zbuciumatei sale existențe. Cartea nu este o simplă prezentare de itinerare turistice, ci, așa cum se precizează în «Argument»-ul cu care se deschide, «este invitație, ghid spiritual, însoțitoare pe urmele pașilor lui Eminescu, muzeu al larilor neaoși, al iubirii lui de patrie, depozit orfic al amintirilor, ceremonialelor, recunoștinței și contemplării unui creator nepereche». La finalul analizei sale, cronicarul literar concluzionează că *Pe urmele lui Eminescu* este „o substanțială contribuție la cunoașterea vieții și operei poetului și în același timp o lectură interesantă, sursă de reală îmbogățire spirituală”. □ În articolul *Un moralist modern*, Sergiu Selian semnaleză apariția a două volume, semnate de Vartan Arachelian. Este vorba de *Cum învățăm să trăim* (Editura politică, 1977) și *Vorbește-mi de dragoste* (Eminescu, 1978): „Consecvent menirii profesiunii sale, Vartan Arachelian își continuă bibliografia începută cu câțiva ani în urmă (*Aventurile «originalității»*) prin două cărți apărute recent și aparținând aceluiași gen. Un gen incert, hibrid, totuși literar, datorită aptitudinilor autorului de a transfigura faptele autentice de viață în posibile capitole ale unui mozaic romanesc. Căci V. Arachelian își valorifică aici experiența de redactor la emisiunile pentru tineret ale televiziunii, unde realizează anchete sociale și reportaje cu intenții de asanare morală. [...] Reporterul convertit în comentator își dispune tinerii eroi în planuri și atitudini convenabile ideilor pentru care pledează: omenie, moralitate, cinste, muncă, dragoste, puritate. De aceea, substanța cărților sale se formează sub ochii cititorului, evoluând odată cu situațiile propuse”. Analizând cel de-al doilea volum – *Vorbește-mi de dragoste* – cronicarul literar identifică ascunse „egal de fertile forări în conștiințele tinere, căci Vartan Arachelian rămâne fidel programului său, indiferent de natura amănuntului de viață revelator de caractere: «să învățăm să-l iubim pe celălalt cunoscându-l, respectându-l, studiindu-i calitățile, eventual defectele pe care trebuie să le acceptăm la persoana pe care o iubim și în felul acesta să ajungem la atitudinea aceea completă în care să se regăsească toate valențele: de frumos, dar și de bine și de adevăr»”. □ *Un cântăreț al mării* este articolul semnat de Al. Raicu



care comentează pe marginea unuia dintre „elementele fundamentale care străbate poemele lui Constantin Nisipeanu [...] – obsesia mării: Cercetându-i cărțile, îți dai seama că în paginile lor s-au prefigurat, într-adevăr, sute de imagini și reflecții inspirate de mare. Câteodată, poetul se imaginează cu un ocean prin care privește de la țărm cum se dezlănțuie marea împinsă de furtună”. Prin volumul *O lăută de frunze*, poetul se impune „ca unul dintre cei mai statornici cântăreți ai nemărginirii apelor, demn de a figura în oricare antologie de imagini care ar aborda această temă”. □ Nicolae Motoc semnează *Schiță de portret*, o recenzie la *Vântul din oglinzi*, „titlul unei noi cărți de versuri, tipărite recent la Editura Eminescu” care „sintetizează destul de exact, într-o metaforă, ceea ce caracterizează lirismul lui Corneliu Sturzu:[...]vântul, element cosmic, echivalent al neliniștii sufletești; oglinzile, simbol al lucidității, al aparențelor senine. Un portret spiritual al poetului este relativ ușor de extras din paginile acestei cărți; Corneliu Sturzu este neliniștit sub aparențe luminoase, calme, el este chinuit de spaime, de imagini tulburi sub aparențe galante, lejere sau ironice”. ■ Se publică poezii semnate de Ion Roșioru, Dumitru Vasile Delceanu, Ana Vîrtei, Nicu Mondescu, V. Bostănar, Ștefan Cucu, Mariana Filimon, Cristinel Pricop, Sorin Roșca, Gheorghe Tomozei, Elvira Iliescu, Ion Boșnițeanu și proză (*Tatăl*, fragment de nuvelă, de George Cucură).

● [„**Transilvania**”, nr. 9] Poezii semnate de Ileana Mălăncioiu: *Spectacol*, *Îmi venise rândul*, *Fluturii*, *Deschidere*. Proză realist-socialistă de Radu Selejan, *Bariera pentru cocori*. ■ Despre adevăratele calități ale criticii lui Virgil Ardeleanu ne întreține cronică literară a lui Mircea Tomuș, referindu-se mai ales la volumul de critică *Mențiuni*, titlu ce preia „sintagma unui frontispiciu de rubrică” al revistei *Steaua*, și făcându-i următoarea caracterizare: „Critical ni se prezintă, deci, ca un temperamental, pentru care temeiul adânc al faptei rămâne afectul și care se aprinde tot atât de repede pe cât este capabil să se stingă. Alimentată din umori și supusă oricând pericolului suspendării, critica lui putea să intereseze mai mult ca un exercițiu pitoresc, ca o fișă de temperatură a dispozițiilor intime ale vieții literare. [...] și cei, nu puțini, care se aflau în dezacord cu opiniile lui, atât de tranșant exprimate, au nuanțat acest contur de interpretare, îngroșând trăsăturile negative; pentru ei, Virgil Ardeleanu ilustra tipul criticului rigid, incapabil de nuanțe și finețuri, lipsit de tentațiile rafinementului intelectual, neprișt să urce de la stadiul afirmației vehemente și al izbucnirii temperamentale la cel al argumentării serioase, cu miez de real profesionism. [...] izbucnirile temperamentale ale lui Virgil Ardeleanu nu reprezintă altceva decât o formă stilistic specifică a rezistenței într-un sistem de valori stabilit pe un câmp mult mai vast decât se crede la prima vedere.” ■ Titu Popescu realizează o recenzie a volumului *Lecturi și sisteme* al profesorului Romul Munteanu, a cărui reputație s-a consolidat, zice recenzentul „pe doi piloni care, fără a avea o natură eminentemente diferită, îi caracterizează în linii mari profilul intelectual: autoritatea universitară, academică și calitatea

ireproșabilă a ținutei sale publicistice. În cea de-a doua latură, criticul și istoricul literar Romul Munteanu ne-a obișnuit (termenul vrând să însemne reconfirmarea continuă a calității) cu aporturi teoretice decisive, pe o arie de largă interferență între ideologiile literare (critice) europene și românești.”, iar, despre volumul examinat, părerea recenzentului este că „tonul general al cărții de față nu este cel al excelenței exegetice, ci al adeziunii, al partizanatului axiologic, fie că este vorba de susținerea teoretică a unor opinii despre viața literară, fie că se referă la individualitatea unor anumite valori de creație. Așa înțelegând, se privesc altfel unele aserțiuni, nu pline de originalitate, dar *adevărata* atât în înțelesul lor absolut, cât și în contextul care le dă justificare imediată.”

■ În articolul *Clasic și bizar*, Fănuș Băileșteanu întreprinde, pornind de la ediția Sașa Pană (1930), un comentariu al operei lui Urmuz din care reținem: „Urmuz este un premergător al mișcării avangardiste, dar nu se confundă cu aceasta.[...] Lumea mecanică sau eschatologică la care Urmuz își reduce personajele sunt doar aparent bizarerii, dar în fond niște tulburătoare sinteze, chintesențe existențiale, expresie artistică prin grotescul lor buf. Urmuz preia modalitatea lui Swift de a inversa și a răsturna tradiționalele raporturi umane, sărind cu nonșalantă limitele verosimilului, până la verbozitate curată și ilogism suprarealist. [...] Urmuz rămâne, în fond, un farsor genial. Care s-a clasicizat prin cristalizarea granitică a expresiei sale.”

■ Mircea Braga teoretizează pe marginea literaturii epistolare, teritoriu ingrat al „literaturii de frontieră”, și susține că, deși lipsește stratul calofil, este importantă autenticitatea, sinceritatea, documentelor epistolare, căci multe dintre ele nu sunt, inițial, destinate publicării și atunci reprezintă un document sufletesc și de conștiință inalterat de prezența unui destinatar public; pretextul pentru aceste teoretizări îl constituie publicarea „romanului epistolar” bazat pe scrisorile dintre I. Negoïtescu și Radu Stanca, o scriere care interesează istoria literară și are în mod vădit o „ținută informativ-documentară” (articolul *Între document și literatură*).

■ Cornel Ungureanu perorează despre „omul fără însușiri” al romanului lui Mihai Sin, *Bate și ți se va deschide*, aflat la a treia carte, după *Așteptând în liniște* (1973) și *Viața la o margine de șosea* (1975), comentatorii de până la Cornel Ungureanu, precum Dan Culcer, Mircea Iorgulescu, Laurențiu Ulici, au semnalat capacitatea prozatorului de a construi un perfect «fragment de viață» (articolul *Transfigurarea cotidianului*).

■ Bucur Țincu operează și el delimitări teoretice referitoare la conceptele cu care lucrează un cercetător, care mai are nevoie de documentare completă și riguroasă în materia respectivă, și recunoaște că aceste premise metodologice pentru analiza istorică și științifică se întrunesc în numeroasele lucrări de istorie literară ale lui Paul Cornea (*Studii de literatură română modernă* – 1962, *De la Alexandrescu la Eminescu* – 1966, *Originile romantismului românesc* – 1972), la care se adaugă una mai recentă: *Conceptul de istorie literară în cultura românească* (Eminescu, 1978), despre care autorul articolului notează: „Se remarcă [...] persistența po-

zitivismului ca metodă, nu ca doctrină, în sensul larg, lansonian, pe care autorul a analizat-o temeinic în prefața la versiunea românească a lucrării lui Gustave Lanson: *Încercări de metodă, critică și istorie literară* (traducere de Marina Dimov, 1974). La această cercetare primordială se adaugă și se implică problemele complexe de abordare a operei din perspectivele multiple ale interpretărilor contemporane, multe din ele schițate încă din perioada interbelică” (articolul *Conceptul de istorie literară*). ■ Adrian Popescu analizează obsesia elementului acvatic din poezia lui Anghel Dumbrăveanu (sugerat chiar de titlurile volumelor publicate *Iluminările mării* – 1967, *Oase de corăbii* – 1968), iar în volumul *Diligența de seară* (1978) preferințele acvatice și marine ale poetului sunt abia ușor disimulate, căci „adâncind [...] metafora obsesivă a mării, veritabil nucleu semantic, *Diligența de seară* confirmă fertilitatea unei modalități, onestitatea unei formule nespectaculoase, dar sigure” (articolul *Retroproiecții acvatice*). ■ Ion Mircea se ocupă de o carte „purtând semnătura unui poet de excepție: Grigore Vieru”, *Steaua de vineri* (Junimea, 1978), carte care poartă pe una din copertile interioare două prezentări: una a lui Nichita Stănescu și una de Ioan Alexandru, și comentează favorabil: „Apariția volumului *Steaua de vineri* la editura ieșeană Junimea reprezintă, pentru sufletele avide de poezie, un act de luminoasă recunoaștere a valorii unui poet adevărat; și, în același timp, un act de aleasă cultură.” ■ Andrei Ionescu semnalează acordarea marelui premiu pentru cea mai bună carte străină, la Paris, scriitorului argentinian Ernesto Sábato pentru romanul *Abandon el exterminador* (*Îngerul răzbunării*), romanul „îl invocă pe cel de-al cincilea înger răzbunător al Apocalipsului, care anunță sfârșitul unei ere abrutizant tehnocratice și instaurarea unei ere umaniste, spiritualicește net superioară, eliberată de coșmarul dezastrului atomic prin reumanizarea științei degradate. Sábato, care s-a afirmat târziu ca scriitor, renunțând la o strălucită carieră de fizician, dar nu și la preocupările științifice, aspiră, în acest roman total, să realizeze o sinteză a viziunii științifice cu viziunea artistică asupra lumii.” (articolul *Ernest Sábato și dreptul la incertitudine*). ■ Traian Liviu Birăescu scrie un eseu despre literatura marginală ai cărei cititori rămân tinerii: romanul polițist, romanul SF, romanul de aventuri (articolul *Literatura și paraliteratura*).

• [„*Vatra*”, nr. 9] Anton Cosma comentează, la rubrica *Filtre*, romanul Danei Dumitriu, *Duminica mironosițelor* (C.R., 1977): „Aflată la a patra carte (primele două fiind de proză, *Migrații*, 1971, și *Masa zarafului*, 1972, iar a treia un eseu, *Ambasadorii sau despre realismul psihologic*, 1976), Dana Dumitriu pare a-și fi delimitat un teritoriu propriu, acela numit în titlul penultimei cărți, al «realismului psihologic». Noul roman, *Duminica mironosițelor* (1977), confirmă calități ca finețea analizei, stăpânirea limbajului epic modern, intelectualitatea”. Autoarea încearcă „o nouă valorificare, în cadrul literaturii «serioase», a schemei polițiste”, ancheta detectivă fiind „un pretext larg folosit de scriitorii moderni (vezi Mihail Sadoveanu, D.R. Popescu, N. Breban, V.

Duda)”. Totuși nu detectivul e în centrul romanului, ci „romanul devine [...] un studiu de caracterologie morală [...], iar spațiul literar referențial se deplasează și el spre acela al Hortensiei Papadat-Bengescu, ca să se apropie apoi de problematica lui Nicolae Breban. [...] Cartea suferă de o anume incongruență între schema polițistă, simplu suport epic, fără contribuție la armătura problematică a romanului, și analiza de mare finețe și rafinament, dar autonomă”. ■ Dan Culcer scrie *Cotidianul tragic și grotesc*, o cronică literară la ultimul roman al lui Mihail Sin, *Bate și ți se va deschide* (C.R., 1978), „roman construit, cu maximă economie de mijloace, în jurul unui personaj-pivot [...]. Octavian Șteflea și călătoria pe care o va face cu autobuzul, «spre ceva, cu un scop anume» este cadrul «neorealist» al unei crize existențiale cu finalitate tragică. [...] Autorul a încercat să construiască un tip de *om obișnuit*, mai exact un personaj a cărui dorință, atingând pragul obsesiei, este să fie un tip obișnuit. El renunță la o activitate creatoare, artistică, care ar fi putut să-l singularizeze, motivându-și dorința de *anonimizare*”. Romanul se supune convenției naratorului omniscient, iar „călătoria are un caracter inițiativ (fiecare scenă fiind o *încercare*, element al unei demonstrații strânse), personajul este în căutarea propriului EU, autorul având abilitatea, talentul și forța de a exprima teza cărții [...] prin proiectarea semnificațiilor într-un concret social a cărui «banalitate» voită poate, eventual, deruta. Între începutul neliniștitor, dar banalizat, și sfârșitul neașteptat și brutal al călătoriei prin lume, nu departe de țel, Șteflea se include în microcosmosul social al autobuzului, imagine condensată căreia rememorările îi conferă complexitatea, nuanțele unui macrocosmos. [...] Romanul este și o carte despre moarte, o carte a conștiinței tragice. Ea devine, indirect sau chiar direct, prin anumite pasaje, o pledoarie pentru reabilitarea *tragicului* în literatura contemporană”. Această observație îl determină pe criticul Dan Culcer să constate că „[...] nu numai despre moartea «provocată» este vorba, ci și despre sfârșitul «obișnuit», moartea lipsită de «eroism», banală, inevitabilă, dar nu mai puțin tragică, absurdă. În literatura noastră care a suferit și mai suferă încă [...] de o pudibonderie detestabilă, moartea ca subiect și temă de meditație este evitată [...]. Iată unul din tabuurile cele mai rezistente. Nu e vorba de un cult al morții și nici de o viziune pesimistă, ci de înfruntarea lucidă cu o problemă existențială care nu poate fi escamotată. Nu înseamnă că în romanele noastre nu se moare (exemplificare cu *Scarabeul sacru* de A.D. Munteanu și *Cunoașterea de noapte* de Al. Ivasiuc, n.n.), ci doar că peste acest «eveniment» se trece cu superficialitate”. Apreciat pentru „marea puritate ideatică și stilistică”, romanul lui Mihail Sin contribuie la „afirmarea nespectaculoasă a unui prozator autentic”. ■ La pagina *Critica tânără*, Gheorghe Grigurcu comentează monografia pe care Serafim Duicu o consacră lui *Vladimir Streinu* (Scrisul Românesc, Craiova, 1978), la bază, fiind o lucrare de doctorat. Criticul atrage atenția asupra caracterului de pionierat al cercetării lui Serafim Duicu care, înconjurând descriptiv-analitic opera și viața lui Vladimir Streinu, surprinde „morga

aristocratică a autorului *Paginilor de critică literară*, plutirea sa ostentativă deasupra contingentului”. Pentru Serafim Duicu „e nimerit și ușor să-l conturăm pe istoricul literar Vladimir Streinu și să-i judecăm ținuta lui de modern printre clasici și de neoclasic printre moderni, fără a avea la îndemână o istorie întregă și personală a literaturii române, dar putând desprinde, din numeroasele lui intervenții la obiect, concepția ce-i stă la bază, chiar nuanțe interpretative pentru întregul organism al literaturii române de la începuturi și până în actualitate. Chiar dacă pe alocuri sunt spații albe, de mai mică sau mai mare însemnătate, cercetătorul operei lui Vladimir Streinu poate reconstitui o istorie a literaturii române. Criticul a dat contururile, a colorat piesele, a stabilit locul fiecăreia, cercetătorului rămânându-i doar să le așeze în acest mare mozaic și să le sudeze”. Gheorghe Grigurcu remarcă „forma verbală constant distanțatoare pe care o utilizează exegetul” și „faptul că, spre deosebire de alte *monografii* similare, poziția hagiografică este evitată”. Pentru a caracteriza, în final, lucrarea lui Serafim Duicu, Gheorghe Grigurcu recurge la „cuvintele [...] folosite cândva de Vladimir Streinu, în legătură cu virtuțile unui confrate: «superioritatea morală a modestiei consimțite», «exemplara probitate de cercetător» care «știe bine ceea ce n-a putut face, recunoscând deschis că n-a făcut, precum știe bine și ceea ce se putea face și a făcut»”. ■ Cornel Moraru semnează articolul *Critica retorică a romanului*, în care prezintă ideile novatoare din *Retorica romanului*, de Wayne C. Booth, traducere publicată în 1976 la Editura Univers. Răspunsul la întrebarea „Totuși ce înseamnă pentru noi, în acest moment, *Retorica romanului?*”, conturează, moralizator, o anume tendință din critica românească a epocii: „Criticul român va descoperi aici modele admirabile de interpretare. S-ar putea să-l fascineze însă mai mult terminologia decât ideile. Ar trebui mai degrabă să luăm chiar exemplul lui Wayne C. Booth [...], perfectul echilibru între idei și terminologie, între operă și comentariul ei critic. Nimic mai penibil decât să te consideri original inventând o terminologie hiperbolică fără suportul organic de realitate și gândire. *Retorica romanului* constituie o lecție exemplară în acest sens. Se cuvine să o preluăm în spiritul ei profund, ca un îndemn la originalitate funcțională și rigoare”. ■ Pagina *Vatra – Dialog cu...* este semnată de Emil Brumaru care îl are ca interlocutor pe Ion Pop, cu „*melancolica geometrie a unor gânduri*”. Interviu conturează, pe de o parte, personalitatea lui Ion Pop, iar pe de altă parte, schițează atmosfera culturală transilvăneană ce iradia din Clujul universitar al epocii în care invitatul era o prezență activă: „O primă întrebare-trifoi cu patru foi”, permite interviuatului să-și prezinte activitatea de poet (trei cărți tipărite între 1966 și 1977: *Propunere pentru o tânără* (1966), *Biata mea cuminenie* (1969), *Gramatică târzie* (1977); de critic literar: a publicat *Avangardismul poetic românesc* (1969), *Poezia unei generații* (1973) și *Transcrieri* (1976) – autocaracterizându-se „poet în critică și critic în poezie”; de universitar: „Deși blamată de unii, condiția de «universitar» nu mi s-a părut, personal, împovărătoare. O anume

disciplină și rigoare a cercetării, obișnuința așezării lucrurilor în perspectivă și într-o ordine ce tinde să depășească momentanul n-am crezut niciodată că ar fi incompatibile cu mobilitatea și originalitatea punctelor de vedere critice”; director la revista „Echinox” din Cluj, titulatură despre care spune că este o „etichetă [...] mai mult sentimentală și ... ornamentală”, întrucât plecat fiind din țară, între 1973-1976, la un lectorat de limba română din Paris, „prietenii echinoxii au simțit probabil că nu lipseam de fapt nici de la revistă, nici din sufletul lor” și „au ținut să-mi instalez umbra lângă prezența fraternală a lui Marian Papahagi”, ce îl înlocuia ca redactor-șef. Cu următoarea întrebare, în care Emil Brumaru conturează o adevărată artă poetică – „Iată, eu, pe la vreo treizeci de ani, într-o după-amiază, uitându-mă din ce în ce mai înspăimântat la o cană așezată altfel destul de temeinic pe masă, mi-am dat seama, nu numai că nu pricep ce se află în fața mea, dar și că, dacă aș încerca să apuc acel bizar obiect, n-aș reuși să ridic în aer decât *cuvântul* (aflat în orice dicționar), *esențialul* scăpându-mi, prăbușindu-se pentru totdeauna într-un mic abis căscat în spatele fiecărui lucru” –, poetul Ion Pop este invitat să vorbească „despre ceea ce s-ar putea numi elegia deposedării de real”. Discuția revine asupra activității lui Ion Pop la revista „Echinox”, de la a cărei apariție se împlineau zece ani, și care „s-a impus, în ciuda statutului său de publicație «locală», «de institut»”, pentru că „a avut ce să *propună*. Au existat și există, adică, niște tineri hotărâți nu numai să se afirme, ci și, sau mai ales, să afirme un mod de a fi scriitor și om de cultură. [...] I-a ajutat și *timpul*, dar i-a făcut să continue să existe, să crească și să devină, în primul rând, o mare, generoasă iubire pentru cuvântul scris, un sentiment ce nu contrazicea totuși dinamismul romantic al vârstei, pe care l-aș numi al *gravității actului de cultură*, al responsabilității adânci, nerecortice, față de un destin spiritual”. Sunt evidențiate numele lui Eugen Uricariu (redactorul-șef al primului număr al „Echinox”-ului), Marian Papahagi (cel care a dat numele revistei), Dinu Flămând, Ion Mircea și alți tineri poeți, prozatori, critici, esești – români, de limbă germană sau maghiară. Sunt amintite „valorile” de echinoxii, „întrucât fiecare an universitar aducea un număr de redactori sau colaboratori noi, ce rotunjeau nucleele «inițiale» oarecum din mers”. ■ Dumitru Mureșan prezintă *Poezia lui Ion Caraion* urmărită de la volumele de început, *Panopticum* (1941) și *Omul profilat pe cer* (1945), în care se conturează „deosebit de convingător sub raport poetic [...] imaginea Bucureștilor din anii războiului[...], transcriindu-se atmosfera de «nevroză» și «neurastenie» pe care tânărul poet o descifra la tot pasul în jurul său în «orașul-protestare», «orașul-cangrenă» în care «putrezește tinerețea pe străzi». Începând cu volumul *Eseu* (1966), Ion Caraion scrie o poezie a restabilirii *adevărului* cu privire la *trecut*, dominant fiind „simbolul întoarcerii lui Ulise în Ithaca, poetul refuzând ipostaza unui Ulise traumatizat”; în poeme revine frecvent „tema consecvenței, a imposibilei despărțiri a omului de sine însuși, de ideile și convingerile sale”. ■ Interesat de afirmarea criticii tinere, Serafim

Duicu semnaleză *Din nou tentația sintezei* în volumele lui Lucian Alexa și Mircea Iorgulescu. Debutul editorial al tânărului critic Lucian Alexa, *Ideologii lirice contemporane* (Facla, 1977), este „o carte încheată, alcătuită într-un mod personal”, autorul fiind preocupat mai ales de „direcțiile mai importante ale poeziei românești de după Eliberare, existând în adânc și un scrupul de istorie literară. Fără a face caz de el, criticul are în vedere devenirea fiecărui poet aflat în discuție (61 de poeți selectați, *n.n.*) ca și mișcarea modalităților lirice de la 1944 încoace”. Criticului i se reproșează eclectismul punctelor de vedere din care sunt apreciați poeții: „Autorul nu adoptă cu destulă fermitate un singur unghi al privirii, nu se postează pe terenul ferm, fie al esteticului, fie al sociologicului”. Mircea Iorgulescu debuta editorial „tot cu o tentativă de sinteză personală, *Rondul de noapte* (C.R., 1974), concentrându-și atenția asupra direcțiilor principale din poezia și proza noastră postbelică, pentru ca mai târziu (*Al doilea rond*, C.R., 1976) să urmărească și mișcarea criticii și istoriei literare [...] nu cu ambiția exclusivității, ci în enclave concludente. M. Iorgulescu urmărea atunci «formule», «orientări», pe care le justifica prin valori”. Cu *Scriitori tineri contemporani* (Eminescu, 1978), Mircea Iorgulescu „afirmă valorile generației sale, cu care se afirmă și pe sine”, în prefață ridicând problema generațiilor de vârstă: „Scriitorul tânăr contemporan ar fi în accepția lui Iorgulescu, cel născut după 1936”. Considerând „criteriul [a fi] restrictiv și de ajuns de administrativist”, dând naștere la discuții, Serafim Duicu afirmă că „ce trebuie neapărat apreciat la M. Iorgulescu este efortul lui de a fi la curent cu producția scriitorilor români de azi, de a le citi mai toate cărțile și a emite judecăți din cele mai personale asupra lor. [...] Mircea Iorgulescu este unul din puținii critici tineri de azi care se ține cu strășnicie de un «program» și-l onorează frumos”. ■ La rubrica *Hic sunt leones*, Dumitru Velea semnează articolul *Invitație la banchet*, „o lămurire adusă scrierii lui Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară* (C.R., București, 1977), – despre cauza care i-a dat naștere, despre relațiile de afinitate sau polemice cu alte scrieri, despre scopul și sensul demersului critic”. Dumitru Velea precizează că apariția *Expresivității involuntare* a trezit opinii diferite, opunând „critica verdictelor invariabile, a deciziilor autoritare și a adevărilor absolute”, criticii care refuză „suficiența și plictiseala dogmatică”, „se eliberează de unilateralitate”, „situație critică decursă din schimbarea raportului fundamental al criticii cu arta în favoarea comentariului și a formelor literare discursive”. Noutatea studiului lui Negrici constă în „încercarea de vitalizare a artei prin receptare ca «proces constructiv semantic», ca «deschidere», autorul propunându-și „să comunice o experiență particulară («expresivitatea involuntară») din perspectiva unei organicități a fenomenelor culturii (nu există perioade «nefertile» în istoria literară) și în perspectiva criticii eficace prin lectura deschisă («vitalizarea interpretării») care să ducă la «vitalitatea artei». [...] Firesc și necesar polemică, această «experiență » a lui Eugen Negrici [...] se situează la un mai profund orizont de realita-

te artistică (al expresivității) și la un alt nivel de complexitate a cunoașterii estetice (semiotic). [...] Omolog «modelului ipotetic» de «operă deschisă» din studiile esteticianului Umberto Eco, se încearcă să se construiască, pe baza concluziilor produse de studierea artei ca mijloc de comunicare, «un model de receptare artistică» anume organizat, pentru a pune în valoare [...] «un proces de semioză deschisă»”. ■ Se publică poezie semnată de Ștefan Aug. Doinaș, Anghel Dumbrăveanu, Șerban Foarță, Maria Mailat, Ioan Barassovia, Ion Dumbravă, Florin Mugur și proză, sub semnătura lui Radu Țuculescu.

● [„**Viața românească**”, nr. 9] Radu Petrescu prezintă: *Altceva despre naturalism*: „Definirea naturalismului în sensul zolist, se dovedește insuficientă, cu atât mai mult cu cât în diferite ipostaze această viziune, care din sfera esteticului afectează prin iradiere și alte valori, este și astăzi în ființă și obstacolează înțelegerea noii evoluții a gândirii artistice. Este deci mereu necesar să reluăm chestiunea, fără să intrăm profesoral, în detaliile pe care le comportă, desenând, în schimb, întregul ei contur”. ■ Alexandru George se referă la *Titu Maiorescu și discipolii săi*: „Problema raporturilor lui Maiorescu cu vreo personalitate din lumea culturii și literaturii cu care s-a întâmpnat să vină în contact își va afla desigur noi temeuri de examinare și discuție prin apariția masivei colecții de scrisori ce se publică acum prin osârdia, care nu va fi nicidecum prea lăudată, a Rodicăi Bichiș și a Filofteii Mihai, cu o prefață de Z. Ornea: *T. Maiorescu și prima generație de maiorescieni – Corespondență*, Ed. Minerva, 1978. E vorba mai degrabă de prima generație de învățăcei universitari ai profesorului care, mutat la București, își reia firul unei activități didactice prea ușor abandonate de dragul politicii și avocaturii. La acești discipoli direcți se adaugă și câteva personalități răzlețe cu care el a venit în contact în bună măsură tot datorită poziției importante la Universitate: Brătescu-Voinești, D. Onciul, Al. Philippide”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: M.H. Simionescu, Florin Mihăilescu, Eugenia Tudor Anton, Alex. Ștefănescu, Radu Săplăcan, Vasile Andru, C. Trandafir. □ M.H. Simionescu semnează nota omagială: *Tolstoi – erou de roman*: „La împlinirea celor 150 de ani de la nașterea lui Tolstoi, cititorul român are prilejul să cunoască acest fantastic roman, căci cele două volume cu texte admirabil selectate și comentate de Ion Ianoși și inspirat traduse de Janina Ianoși (Editura Univers, vol. I – 1975, vol. II – 1976) îi pun în față o capodoperă literară cel puțin de valoarea marilor romane ale artistului. Jurnalul se citește într-adevăr ca un roman, nefiind, ca alte scrieri similare, un martor al laboratorului, o anexă a activității propriu-zise, un corpus de documente luminând creația pentru că este scris ca un roman recompunând toate trăsăturile acestuia;”. □ Pornind de la cartea lui N. Tertulian, Florin Mihăilescu reflectează la *Vocația gândirii teoretice*: „În recenta carte, *Experiență, artă, gândire* (Cartea Românească, 1977), lukácsianismul continuă să fie o prezență cu valoare exemplară și paradigmatică. Tertulian se ocupă acum, cu aceeași pasiune și aplicație de ultima cristalizare a



gândirii filosofice a lui Lukács, monumentală *Antologie a existenței sociale*, punând în lumină disponibilitățile extraordinare ale acesteia pentru o revitalizare a marxismului contemporan, pentru emanciparea lui sub tutela unor vechi idei ce și-au înstrăinat esența și pentru adâncirea lui printr-o concepție deschizătoare de perspective generoase și fertile”. □ Eugenia Tudor-Anton se referă la: *Edgar Papu sau elogiul timidității ofensive*: „Recitind *Fețele lui Ianus* mi-am dat seama că Edgar Papu nutrea de mult ideea scumpă sieși a anticipației, dar și a înnoirii prin tradiție, refuzând legea imitației sincronice... [...] De aici până la teoria «protocronismului» nu era decât un pas. Un pas îndrăzneț însă, pe care cartea *Din clasicii noștri* îl va face în 1977. Puține cărți de teorie și critică literară au stârnit o zarvă mai mare ca această carte a profesorului Papu. Ea și-a aflat partizani înfocați și contestatari violenți. Și observatori uimiți. Cartea este într-adevăr cu un cuvânt care-i place autorului, o «provocare». O provocare aruncată, desigur cu premeditare de Edgar Papu iubitorilor de stratificări definitive într-ale istoriei literare. În provocarea sa ni se pare a vedea, fără îndoială, un gest de mare temeritate. Temeritatea față de o bună parte a literaturii noastre moderne. [...] S-ar părea că uneori timiditatea nativă poate genera o prospețime a gândirii continuă și fertilă: la cei 70 de ani pe care-i aniversează la 13 septembrie, Edgar Papu se află în plin clocot al unei dispute literar-artistice fecunde, planetă generatoare de circuite orbitale dintre cele mai neașteptate. Ce-și poate dori cineva mai mult?”. □ În *Semnătura povestitorului*, același autor prezintă: „Volumul *Viscol în sânge* al lui Dumitru Trancă, apărut recent la editura craioveană Scrisul românesc, adună la un loc proze foarte deosebite ca factură. Nararea amplă a unei aventuri neconsumate până la capăt este alăturată unui (la fel de amplu) reportaj deghezizat despre locurile copilăriei; o narațiune polițistă, plină de suspans, al cărei ritm slăbește însă către final, este așezată îndrăzneț înaintea unor însemnări de călătorie, scrise cu nerv și cu umor, dar cam convențional legate printr-un pretext inutil. Dumitru Trancă se arată partizanul unei proze de factură clasică, deloc tentat să facă rabat vreunei mode literare. El povestește cu plăcere întâmplări, contemplă peisaje exotice sau se confundă firesc cu ambianța locurile natale – supuse unor transformări care nu știrbesc însă culoarea locală, farmecul aparte, inconfundabil al acestora”. □ Alex. Ștefănescu se referă, în textul *Proză și poezie*, la cartea lui Geo Bogza: „Această miraculoasă transsubstanțiere ne captivează cu atât mai mult cu cât recenta ediție de autor *Orion* – apărută la austera și prestigioasa editură Minerva – cuprinde aproape întreaga operă poetică viabilă a lui Geo Bogza. Avem, cu alte cuvinte, sub ochii noștri o panoramă grandioasă, pe care ne-o imaginăm și înainte, înfiorați de solemnitatea fiecărui poem în parte, dar pe care acum o vedem aeeva, umiți. [...] Ca și în creația lui Zaharia Stancu sau Eugen Jebeleanu, anii vârstei olimpiene aduc o fericită clasicizare. Geo Bogza își transformă acum poezia într-un fel de calendar al marilor sărbători cosmice, incluzând printre ele nu numai «lunecarea peste lumi înghețate» a constelații-

lor, ci și reîntâlnirea, periodică, cu marile creații ale spiritului”. □ Radu Săplăcan prezintă *O zi în natură cu Dorin Tudoran*: „La al patrulea volum de versuri, Dorin Tudoran îndreptățește speranțele mai vechi ale lui I. Negoïtescu – și nu numai ale lui... – oferindu-ne cu *O zi în natură*, întreaga măsură a talentului de care dispune. Ceremonios, truculent, descriptiv și întotdeauna elegant, lirismul său particularizează o formă a ceea ce ne-am obișnuit a numi fantezism orfic. Este vorba de o poezie ce presupune în egală măsură lirismul irizat al percepției prin senzații, precum și definițiile metaforice, discursul abstract. Natură prin excelență expansivă, poetul își va anexa succesiv «teritorii» din cele mai diferite, fără a lăsa impresia că experimentează ori caută cu orice preț «idei poetice». Dimpotrivă, impresia poeziei sale este aceea a unui jurnal al trăirilor sentimentale și morale, ca rezultat al permanentei acțiunii auto-interogative. Spontaneitatea evidentă a poetului va fi echilibrată de o inteligență artizanală superioară. Din această bipolaritate, materializată în combinarea unor elemente aparent incompatibile, rezultă un limbaj insolit, îndreptățind o mai veche formulare a criticii: irealitatea senzorială”. □ Vasile Andru descoperă în cartea lui Paul Georgescu: *Proba labirintului și regăsirea de sine*: „Sâmburele narativ al romanului *Revelionul* (Editura Eminescu, 1977) de Paul Georgescu nu are nimic spectaculos. Gabriel Dimancea și soția sa Iulia întâmpină anul nou 1924 în casa unor prieteni împreună cu alți convivi, toți având aproape aceeași vârstă, sunt «la mijlocul drumului vieții», noaptea aceasta fiind pentru ei una de cumpănă, de intrare în maturitate. Momentul ales este simbolic; simplitatea cadrului e compensată de densitate, pe măsură ce personajele străbat hățişul întâmplărilor și al rememorărilor, «spațiul» nopții de revelion, cu «traseele» sale complicate”. □ C. Trandafir analizează studiul lui Al. Săndulescu: *O introducere în opera lui Rebreanu* (Minerva, 1977): „Al. Săndulescu are atitudinea obiectivă, superior detașată, a scriitorului de care se ocupă. Dar, ca și «imparțialul» scriitor, criticul nu poate să fie inflexibil și absolut, să-și mascheze total prezența. [...] Al. Săndulescu a realizat ceea ce și-a propus: o introducere, o lucrare cursivă care prinde liniile de forță ale operei lui Rebreanu și aduce câteva precizări demne de luat în seamă”.

## OCTOMBRIE

### 1 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 11232] O amplă digresiune despre raporturile dintre scriitor și epoca în care trăiește face Edgar Papu în articolul *Scriitorul, un om al epocii lui*, la rubrica de pe prima pagină „caracterul angajat, spiritul combativ, militant – atribute definitorii ale activității de creație”, unde mai găsim următoarele însemnări: „Există în automatismul limbajului o propoziție care spune că poetul sau scriitorul cutare «face» sau «a făcut epocă». Fără îndoială,

expresia s-a impus de mult în anumite condiții istorice, dar, privind realist, ea nu spune totul. Scriitorul contribuie fără îndoială la profilul epocii sale, însă epoca îi imprimă caracteristicile fundamentale chiar și celui mai mare scriitor sau artist.”

• [„**Tribuna României**“, nr. 142] Ion Horea atrage atenția cu tableta *Ini-ma transilvană*, din care extragem o mărturisire: „Port în sânge spațiul transilvan, chemările lui repetate, cu învățătura, acolo începută, în inima lui. Trec Mureșul cu luntrea și apuc peste deal, pe la Peri ori pe la Cruce, pe Calea Morrii ori pe Continit, și această geografie nu se schimbă în sufletul meu cu nicio parte a pământului. Tălpile mele poartă relieful brușilor călcați în copilărie. Să umbli desculț, acasă, pe hotarele tale!” ■ Revine cursul de limba română al lui Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate, aflat la anul I, lecția I, și care mai cuprinde, alături de nivelul avansat și un colț pentru începătorii (the beginner’s corner). Este publicată tableta lui T. Arghezi, *Calendar horticol*. ■ Dumitru Radu Popa aduce un omagiu lui Edgar Papu la 70 de ani, prin realizarea unui interviu cu profesorul în casa lui. Din lungul dialog al lui Dumitru Radu Popa cu Edgar Papu, extragem câteva informații de interes istorico-literar: „ – *Dumneavoastră v-ați format, ca personalitate multilaterală, într-o epocă de mare efervescență intelectuală, dominată de figuri ilustre ale culturii românești. Ce ar cuprinde deci «romanul» dumneavoastră de formație, în măsura în care putem vorbi de el?* – Sugestia aceasta cu romanul de formație e tentantă și m-am gândit adesea la ea. Eu cred că, în orice epocă, un om care vrea să realizeze ceva își face, el singur, un bildungsroman. E important, sub acest aspect, nu atât ce se întâmplă cu el în școală sau universitate, ci ceea ce dobândește pe lângă aceste instituții oficiale, pe lângă vreo personalitate care l-a impresionat foarte mult [...] Bunăoară, în cazul meu, consider că m-au format, în perioada școlii, nu profesorii care mi-au dat un foarte mare bagaj de cunoștințe, ci aceia care au reușit să-mi deschidă perspective noi, dincolo de aceste cunoștințe. Am avut în clasa a IV-a gimnazială un profesor de română care nu m-a învățat prea mult, dar fiind în același timp și actor, mi-a deschis niște orizonturi imense: să văd frumusețea pronunțării, a cuvântului, să-mi închipui că eu însumi aș putea în direcția asta să mă formez. – *Cine era profesorul?* – Se numea Ion Steriopol. [...] Nu l-am mai văzut de atunci, însă a fost pentru mine un îndrumător desăvârșit. Chiar m-am gândit un timp să mă fac actor. Pe urmă, alt amănunt important: eu, din prima copilărie, aveam velleitatea de desenator. Deși în mijlocul Bucureștiului, am crescut aproape ca la țară, pe un teren imens, între Grădina Icoanei și Piața Lahovary. Foarte aproape de centru, dar într-un spațiu plin de arbori cu un mic deal pe care iarna mă dădeam cu sania, unde prindeam păsări cu lațul sau duceam un miel la păscut. Pe terenul acela, unde-mi plăcea să merg foarte des, eu desenam pe pământ, închipuiam tot felul de forme. În apropiere era atelierul sculptorului Hegel, profesorul lui Brâncuși la Școala de belle-arte și autorul statuii lui Rosetti, pe

care-l vizitam cu plăcere. Sculptorul îmi făcea diverse jucării din plastilină, mă punea și pe mine să plămădesc câte ceva din pastă. Căpătasem, așadar, de mic pasiunea formei plastice. [...] A venit însă un moment în care îmi dădeam seama că trebuie să mă construiesc, să mă vertebrez. Și aici s-a produs apariția fundamentală din viața mea – pentru că în mine era atunci o mare bogăție dar și un mare haos – o apariție esențială, aceea a profesorului Tudor Vianu, care m-a organizat. – *Când l-ați cunoscut pe Tudor Vianu?* – Mai întâi îi citisem cărțile, încă din liceu pe urmă, l-am avut profesor în al doilea an de universitate, însă n-am fost remarcat și nici n-aș putea spune că am intrat atunci prea mult în resorturile personalității lui. Abia mai târziu, îndeosebi când m-am înscris la doctorat, mi-am dat seama cât bine puteam să extrag din acest om și în ce măsură îmi organizase el gândirea și întreaga existență. El m-a făcut, în ultima instanță, să mă pot exprima. [...] – *Opera dumneavoastră e străbătută cu fidelitate de preocuparea pentru specificul actului estetic, pentru funcția formei artistice în cultură și lumea contemporană. Între afirmația dostoevskiană conform căreia frumusețea va salva lumea și vocile – tot mai frecvente de câteva secole încoace – care susțin posibilitatea de dispariție a artei, unde credeți că se află adevărul?* – Aș porni de la o idee mai veche a lui Vico: totul era artă la început. Oamenii primitivi erau, cum spunea el, **sublimi poeți**. Orice disciplină ar fi fost inițial artă. Moartea artei el o vedea, așadar, prin anexarea la știință, la spiritul rațional, a tuturor tehnicilor, disciplinelor, care la început erau arte. Această idee m-a impresionat multă vreme. [...] În epoca modernă, putem observa, sub diferite forme, dispariția artei populare, care a fost dintotdeauna un suport al oricărei arte culte. Vedem, de pildă, urbanizarea care are loc pe toate meridianele. Odată cu ea, arhitectura devine un fel de industrie a construcțiilor standard, un fel de «mașină de locuit», cum spunea Le Corbusier. Pereții caselor moderne sunt făcuți în așa fel încât aproape nu mai poți atârna tablouri pe ei. Spațiile sunt strict funcționale, destinate obiectelor uzuale – un televizor, un frigider, un aspirator – care le înlocuiesc pe cele gratuite. N-ar fi, deci nici motive de încurajare a picturii. [...] De pildă, un artist de talia lui Dali vorbește și el despre moartea artei, dar o vede ca pe o «moarte clinică», cum se spune astăzi. Adică, o moarte care poate fi succedată de reînviere. După el, ceea ce va determina reînvierea artei este ornamentul, decorația, acest element care e foarte transmisibil de la o artă la alta. Decorația nu poate să piară pentru că ea rămâne în îmbrăcăminte, în diferite obiecte uzuale și neartistice. Or, ornamentul odată transmis în arhitectură, care e de acum industrie, va putea fertiliza din nou teritoriul artelor.” ■ O incursiune în viața, opera și ideile lui Costache Conachi realizează Alexandru Piru, într-un articol ce comemorează 200 de ani de la nașterea poetului (n. 1778/ 1777, în ținutul Tutova, județul Galați), cu titlul *Poetul Costache Conachi*, despre a cărui mentalitate istoricul scrie: „Conachi avea idei înaintate, era pentru o cultură în limba națională, aceeași în toate provinciile românești, cerea predarea literaturii în limba

germană, pe care o socotea capabilă de a facilita și relațiile comerciale, accepta neologismele fără a renunța la arhaisme și considera necesară o comisie care «să socotească și să hotărască despre îndreptarea limbii atât în primirea cât și schimonosirea cuvintelor», așadar întrevedea Academia. E în totul un adept al luminilor veacului al XVIII-lea.” și încheie făcându-i un portret memorabil: „Savoarea lui Conachi vine din specificul poeziei, din culoarea locală și de epocă a versurilor lui, cu metru și curgere înceată, de psalmi. Acest personaj cu chip faunesc, înveșmântat cu giubea și ișlic, era un om care, departe de a fi prizonierul iatacului și sofalei orientale, gusta plăcerile muncii câmpului și sălbăticia muntelui, fiind, în gândirea și sentimentele sale, pentru cine se pune la cheia timpului, un modern epicureu rafinat, un european.”

#### 4 octombrie

• [„**Viața studentească**”, nr. 31] Cuprinde un articol de Patrel Berceanu, *O lectură originală a istoriei* despre piesa *A treia țepă* a lui Sorescu, cât și semnalarea la rubrica *Sintagme* a aceluiași Marin Sorescu ca redactor șef la revista „Ramuri”. Piesa, crede Berceanu, trăiește strălucit prin metaforă și paradox: „Dintr-un adânc și autentic respect pentru istorie, Marin Sorescu găsește de cuviință că cea mai bună atitudine față de aceasta e de a o arunca în aer pentru ca în acest fel să-i poată, scuzată fie expresia, citi măruntaiele. Iconoclast în tot ceea ce face, Sorescu citește jenat clișeele istoriografice și literare despre cutare veac sau domnitor, privește «tepos» mituri abracadabrante proliferate aiurea (contele Dracula), ironizează exemplar stilul subliminar pentru a-i contrapune, bineînțeles, *stilul Sorescu*, în care paremiologia cea mai seducătoare se află la loc de frunte. *A treia țepă* învederează cu prisosință acest mod de a vedea lucrurile... Dacă concedem că autorul acestei piese face teatru istoric, stilul nu-și are precedent, dar sistema, modul de a lectura istoria se poate constitui într-un precedent extrem de fructuos pentru cine are ochi de văzut în trecut pentru a crea cu viitor.”

#### 5 octombrie

• [„**Scânteia**”, nr. 11235] Al. Piru stabilește strategiile de lectură pentru poezia lui Nicolae Dragoș, cel din volumul *Ritualuri intime* (C.R., 1978), notând că poetul „a rămas interogativ, eminescian”, cu versuri aforistice, și că „se afirmă ca un poet în totul remarcabil al magiei trecutului afectiv” (articolul *Poezia amintirii*). ■ Marius Sala îi dedică lui Iorgu Iordan, nonagenar la aceasta dată, un articol encomiastic, accentuând faptul că numele savantului român a devenit „sinonim cu cel de lingvistică romanică” și că „a reușit să creze o adevărată școală românească de hispanistică”; în plus, că „apare ca inițiator al unor cercetări sistematice în țara noastră: toponimia, stilistica și limba română contemporană.” (articolul *O îndelungată și bogată activitate în slujba științei și culturii românești*).

• [„Flacăra”, nr. 40] În *Pagina de lectură* sunt publicate o serie de poezii semnate de Radu Cârneli. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican* (30), Octavian Paler scrie partea a doua din *Jaguarul*. ■ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Învingătorul răs dramatic*, Nelu Ionescu prezintă piesa lui Virgil Stoenescu, *Clipa*, dramatizare după romanul lui Dinu Săraru (Teatrul de stat din Sibiu). ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Eminescu după Eminescu*, o prezentare a volumului cu numărul 14 din colecția *Eminesciana* (Junimea), îngrijit de Dim. Păcurariu, ce conține „comunicările prezentate la Colocviul organizat de Universitatea din Paris – Sorbona” între 12-15 martie 1975. „S-au tratat următoarele subiecte: *Ce este eminescianismul?* (George Munteanu), *Eminescu, dincolo de romantism, poet modern* (Eugen Todoran), *Eminescu în primul deceniu după Eminescu* (Dim. Păcurariu), *Constituirea mitului eminescian: glose despre un mit modern* (Mihail Zamfir), *Eminescu în viziunea lui Călinescu* (Pompiliu Marcea), *Arghezi, interpret al limbajului poetic eminescian* (Gh. Bulgăr), *Poezii transilvăneni și moștenirea eminesciană* (Zoe Dumitrescu-Bușulenga), *Eminescu și Blaga: Corespondente și consonanțe* (Ion Oana), *Eminescu și Sadoveanu* (Const. Ciopraga), *Eminescu și Bacovia* (Ion Apetroaie) și *Mișcarea românească de avangardă și Eminescu* (Ion Pop). Un vast evantai tematic! Eram învățați cu noțiunea „eminescianism”, pentru numirea și oarecum înfierarea epigonismului, a imitatorilor lui Eminescu. Fenomenul n-a fost însă numai unul de imitație, ci și o adevărată psihoză de „fin de siècle”, acea melancolie a secolului ce murea, după expresia lui Vlahuță, el însuși un epigon al maestrului venerat, dar și primul care a denunțat primejdia etică (mai mult decât cea estetică) a molimei. Vorbitorii nu au prea stăruit asupra acestui act de mimetism, iar cel dintâi care a redefinit conceptul, socotit ca un „termen-cheie”, a văzut în el de fapt cultul eminescian, prelungit până în zilele noastre, inclusiv, și probabil, preluat în viitor și de numeroase alte generații, ca să nu riscăm a ne juca cu vorbele mari, ca eternitatea. Din cuprinsul comunicărilor se vede că prin „eminescianism” sau prin sintagma „Eminescu după Eminescu” au fost luați în considerație poezii cei mai de seamă ai timpului nostru, cărora li s-a adăugat, nu fără motiv, Sadoveanu, ca un foarte mare poet în proză. După un termen scump lui Blaga, „influența” lui Eminescu asupra lui Arghezi, Bacovia, Goga, Cotruș și chiar asupra lui însuși, ar fi fost una „catalizatoare”, cu alte cuvinte nu covârșitoare, pentru înăbușirea talentului lor, ci dimpotrivă, cu virtuți stimulative în direcția afirmării propriei lor personalități. Că există și astăzi un cult al lui Eminescu, ba chiar și un mit, marele poet reprezentând o limită superioară a geniului liric, pragul său de sus, către care tind toți urmașii, fără a-l putea atinge, este o realitate.” ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre: apariția volumului *Din patru inimi* de Nikolaus Berwanger (Eminescu), a volumului de versuri *Zări străbune* de Emil Văduva-Poenaru, despre debutul în critică cu volumul *Ares și eros* de Daniel Dimitriu (Junimea); apariția volumului *Alte*

*lecturi și alte zile* de Mircea Zăciu (Eminescu), a volumului de eseuri *Vina tragică* de Ileana Mălăncioiu (C.R.). Tot aici apare și volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 3*. □ În *Cronica literară*, George Arion prezintă volumul lui Petre Stoica, *Un potop de simpatii*. □ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică *Fabula aripilor*.

● [„Orizont”, nr. 40] Cronicile literare din acest număr sunt direcționate spre cele trei paliere literare: poezie, proză și critică. Poezia este reprezentată de volumul *Întâlnire în oglindă* (Eminescu, 1978) de Vasile Nicolescu a cărui cronică o face Lucian Alexiu. ■ Proza este ilustrată de ultimul roman al lui Ion Lăncrănjan, *Suferința urmașilor* (Eminescu, 1978), al cărui conținut este dezbătut de Ion Maxim. ■ Cornel Ungureanu aduce în dezbatere conceptul de „cultură a provinciei” și „contribuția cărții la definirea specificului lugojelesc”, așa cum transpare din volumul *Dor de frați* (Facla, 1977), un fel de „epistolarium lugojean”, „bine întocmit și prefațat de autorul ei, un foarte harnic cărturar al locului, pricepător nu numai într-ale arheologiei, ci și în istoria modernă și contemporană și [...] în editare de texte.” ■ Atras de atelierul creației balzacienne și de specularitatea scrierilor sale confesive, Livius Ciocârlie analizează atitudinile și sentimentele marelui autor al *Comediei umane* în articolul *Balzac despre Balzac*. ■ Gheorghe Grigurcu comentează volumul de poezie *Simpleroze* (Facla, 1978) a lui Șerban Foarță (articolul *Poezia lui Șerban Foarță*), explicând: „Șerban Foarță profesează un strălucit lirism al măștii lingvistice, performeur al unui carnaval stilistic. Antigrandilocvent, sofist al imaginii pe care o stăpânește asemenea unui jongleur [...], erudit abscons și umoristic, autorul propune o direcție a lirismului de sus în jos (de la conștiința sterilizantă la «compromiterea» prin insurgență).” ■ La pagina de „istorie a literaturii”, Ramona Boca Bordei merge pe urmele „pământului ca infrapersonaj” în romanele lui Liviu Rebreanu, articol în care îl citează pe G. Lukács (*Infrapersonajul în romanele lui Liviu Rebreanu*). ■ Urmează două pagini de contribuții ale tinerilor cercetători din Colectivul de poezie de la Universitatea Timișoara, dedicate Colocviului Național de Poezie (ce urmează să se desfășoare la Iași, în luna octombrie a.c.). Astfel, avem în față o pleoră de articole „structuraliste”, de retorică și stilistică. Crișu Dascălu scrie despre *Structuri paradigmatică în limbajul poetic românesc*; Maria Foarță prezintă *Peisajul interior în poezia simbolistă și post-simbolistă*; Olimpia Berca face adnotări despre *Rimă și diacronie*; I. Funeriu face o demonstrație despre *Ingambament – un atribut al poeziei moderne*, referitor la care tratatele de poezie s-au arătat multă vreme refractare, considerându-l neavenit pentru poezie; Eugen Dorcescu încearcă să stabilească un model generativ al poeziei în *Structură și valoare*; Doina Bogdan-Dascălu relevă valoarea critică a citatului, aducându-l pe G. Călinescu drept argument: „A cita vrea să zică a izola ceea ce spiritul tău a creat din nou, dând fragmentului o valoare, recunoscându-l ca probabil produs al propriei fantezii” (articolul *Tehnica citatului*); D. Vlăduț face observații în

legătură cu folosirea tropilor din poezia lui Ioan Alexandru (articolul *Modalități stilistice în Imnele lui Ioan Alexandru*). ■ Revelațiile semantice ale lui G.I. Tohăneanu se leagă de etimoanele latinești și valorile stilistice ale termenului „mănunchi” din fraza sadoveniană „Mănunchiul sabiei întoarse era bătut în pietre scumpe.” (articolul *Mănunchi*).

● [„România literară”, nr. 40] Redacția comentează importanța cărții în cultura contemporană și, în consecință, a unui eveniment cum este *Decada cărții*. Editorialul este însoțit de poezia *La Alba*, de Tiberiu Utan. ■ *Viața literară* anunță că a avut loc *Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor*, având pe ordinea de zi: informare despre întâlnirea președintelui țării cu Biroul Uniunii Scriitorilor la Mangalia-Neptun, aprobarea regulamentelor pentru acordarea Premiilor Uniunii Scriitorilor și ale Asociațiilor de scriitori pe anul 1977, aprobarea juriului premiilor Uniunii, informare despre organizarea primului colocviu național de poezie de la Iași. ■ Lucian Raicu propune o antologie de „poezie citabilă” din lirica națională, urmărind reperele de receptare imediată ale unor critici precum G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, neascuzându-și un anume fior nostalgic față de critică legitimatoare de „altădată”. ■ La *Dezbaterile „României literare”* sunt găzduite opinii *În întâmpinarea Colocviului național de poezie*. Semnează Dinu Flămând, Al. Dima, Constantin Hârlav. □ Dinu Flămând scrie despre evoluția liricii lui Geo Bogza, cu prilejul apariției antologiei *Orion* la Editura Minerva: „De o extremă acuratețe, mai degrabă decât elegantă și fastuoasă, expresia poetică a lui Geo Bogza a devenit tot mai mult o artă a stării de urgență, poezie a ideii și adevărului, laconică, atât de opusă aceluși spectacol poetic epatant din paginile tinereții, străină acum de pura gratuitate (refuzându-și aproape orice tentație ludică), renunțând la spumoasele serii adjectivale și la cascada de metafore, în favoarea propoziției simple, din care se degajă o resemnată înțelepciune. Așa ar fi evoluția firească a oricărui poet spre clasicitatea ultimei etape; dar să nu uităm de unde vine Geo Bogza și prin ce radicale metamorfoze a trecut până să-și poată aureola o ediție retrospectivă cu sinteza senină, hibernală, din lucirea Orionului”. □ Al. Dima pledează pentru recuperarea interesului pentru studiul tematic al poeziei. □ Constantin Hârlav scrie despre arte poetice prezente în debuturi contemporane, oprindu-se la volumul *Ochii lui Homer*, de Petru Romoșan (Dacia, 1977) și *Legea conservării adolescenței*, de Virgil Mihai (Dacia, 1977). În acest context, comentatorul atrage atenția asupra pericolului epigonismului. ■ Ana Blandiana semnează un grupaj poetic. Sunt prezenți cu versuri în acest număr și Aurel Gurghianu, Dan Laurențiu, Kányádi Sándor tradus de Tudor Balteș. □ Mihai Giugariu publică proză. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu publică prima parte a unui material despre *Țepeș-Vodă în legendă și în literatură*. ■ Cronică lui Nicolae Manolescu la *Mențiunile* lui Virgil Ardeleanu se intitulează *Judecată și expresivitate*. Criticul îi impută autorului cărții prea multe umori și considerente extraliterare: „Cu asemenea



salturi de umoare nu ne simțim niciodată în siguranță în critica lui Virgil Ardeleanu, expresia unui temperament dificil, care se reflectă până și în stil. Disprețul acestei critici pentru orice ține de «artă» și de plăcerea scrisului (neserioase preocupări, nu e așa, fandoseli, mode, fleacuri mondene) nu e străin de stilul ei familiar, cam grobian, de o elementaritate ce, în loc să ajute clarității, frizează simplismul. Am mai spus și alteori: stilul criticii se cade să fie clar, nu neapărat frumos. Dar claritatea presupune proprietate a termenilor; expresivitatea, când există, derivă din ea”, adaugă criticul reproșurilor sale. ■ La rubrica *Varia* sunt menționate, cu scurte prezentări, cărțile: *Culorile iubirii*, de Vasile Zamfir (Eminescu), *Parabole*, de Radu Pătrășcanu, *Noaptea după ploaie*, de Eugen Mihăiescu, Liviu Rebreanu – *Un caz de iubire la Hollywood*. ■ La *Confruntări*, Elena Tacciu abordează volumul *Poeme albe*, de Angela Marinescu, pornind de la reflecția că marea poezie este expresia ridicării „unui eu liric individual la treapta națională sau universală”, aplicată la versurile poetei și având ca rezultat următoarele observații: „[...] vehemența tonului configurează un eu liric patetic, deseori tragic sau vindicativ, incomod, ireconciliabil sau sumbru, dar niciodată placid, ținându-l, la stâlpul infamiei «poetii impersonali/ Și serafici ca o piatră de moară». Eul și non-eul poetei se structurează prin eliberare permanentă de antinomii, iar autoportretul, cel moral și fizic, reiese dintr-o spunere pătimașă, cu răsuflarea tăiată”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici menționează *Alte voci din public*: Ion Cincă – *Umbră pentru copaci* (Litera), Dumitru Berindei – *Lumea ca un viscol* (Litera), Ionel Drăgănescu – *Neasfințita lumină* (Litera). ■ Alexandru Duțu relatează despre colocviul de literatură comparată cu tema *Literatură și istorie în sud-estul european* centrată asupra secolului al XIX-lea. „Comunicări axate pe subiecte exclusiv românești au prezentat Mihail Fridman (Moscova), care a propus o subtilă analiză a procesului de formare a conștiinței artistice moderne la noi, și Luisa Valmarin (Roma), care a reliefat locul ocupat de fabulele lui Grigore Alexandrescu între tradiția clasică și actualitatea istorică, o operă, așadar, cu valoare exemplară. Comunicările datorate lui Valeriu Râpeanu și Pompiliu Teodor, despre legătura dintre istorie, folclor și literatură și despre etapele istoriografiei noastre au completat fericit acest tablou în care prezența română își redobânda locul efectiv ocupat în secolul trecut. S-au adăugat intervenții, hrănite de noi date și stimulante reflexii (sic!), datorate lui Dan Hăulică, Paul Cernovodeanu, Nicolae Balotă, Paul Cornea și multor altora. Un colocviu care a fost apreciat ca încununat de succes de participanții străini: a abordat frontal o temă majoră, a adus în lumină opere nedreptățite de împrejurarea că au fost scrise în limbi de redusă circulație, a pus problema modului în care aceste opere pot fi înscrise în patrimoniul culturii universale, unde merită să figureze întrucât au dat glas unor aspirații profunde de libertate, dreptate, demnitate”.

● [„**Tribuna**”, nr. 40] Petru Poantă scrie despre *Condiția poetului*: „E aceasta o realitate generală a secolului: poetul nu se mai «joacă» aproape de-

loc. A devenit foarte serios, vrea să fie altceva: om de acțiune, legislator, politician etc. Regulile, exacte cândva, ale «jocului» au fost sacrificate. Poetul nu se mai «copilărește» ci epatează. El s-a detașat de poezie și, adesea, o concepe drept un mijloc prin care își poate schimba condiția. Dar nici nu se poate altfel. Asemenea succesiuni de tipologii nu implică neapărat diferențe valorice, chiar dacă poetul-producător a pierdut în bună parte orgoliul artei. Căci a transforma poezia în marfă poate fi și o demonstrare a eficienței sale. Și, pe de altă parte, «piața» de desfacere a ei rămâne încă una ideală: publicul, surprinzător de avizat și de interesat la noi. Este o țară fericită aceea în care se vând volume de poezii în zeci de mii de exemplare». ■ Ion Vlad semnează *Tragicul în interpretarea poetului*, o prezentare *Ileana Mălăncioiu: Vina tragică*: „Cum istoria și determinările social-istorice nu sunt defel ignorate, ultimul erou tragic, examinat în mod excepțional, ne permite să încheiem cu observația că *Vina tragică*, eseul Ilenei Mălăncioiu apărut la Cartea românească, este meditația unui scriitor despre eroul literar și despre multiplele sensuri ale literaturii ce se deschide prin permanente reveniri la darurile infinite ale Creației”. ■ Virgil Bulat scrie despre *Bazil Gruia: Efigiile riscului*: „Cântând bucuria de a trăi sau lupta neobosită împotriva labilității, meditănd grav sau erupând în tumultoase trăiri, exultând farmecul unor surprinzătoare, târzii, dar viguroase izvoare ale iubirii, poezia de azi a lui Bazil Gruia refuză discernerea netă a unor descendențe sau înrudiri: își respiră frumusețile sub zodie proprie”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Mircea Tomuș: Opera lui I.L. Caragiale*, Editura Minerva, vol. I, 1977: „Prin *Opera lui I.L. Caragiale*, Mircea Tomuș își dă întreașa măsură de interpret al creației literare, de talent critic aflat în plină maturitate. Această carte înseamnă o lucrare de răscruce, un moment de vârf în exegeza caragialeană”. ■ Valentin Tașcu prezintă *Cleopatra Lorințiu: Regina cu pași furați*, premiul de debut al Editurii Dacia, 1978: „Constanta poeziei Cleopatrei Lorințiu este așadar permanentul autocontrol. Oroarea de banal și învechit îi marchează fiecare vers din intenția vreunei descoperiri, fie ea și parțială. Rezultatele îi sunt, de fiecare dată, favorabile, mai cu seamă în ceea ce privește neliniștile proprii. Invenția, câtă este, nu tulbură însă obișnuința generală a poeziei actuală”. ■ Petru Romoșan publică *Elogiu criticilor*: „Toată lauda pentru munca lor, toată spaima în fața orbirii lor, iminente, toată gloria lor, celor lipșiți de frumusețea fizică a atleților. Dar care e secretul acestor cărți? Cum m-au ajutat să mai scriu un poem. Să-i zic acestui secret fanaticism. Umiliința de-a crede că poezia este cea mai teribilă ființă din câte au văzut și vor vedea vreodată. Fanaticism umil atât de necesar scribilor ca să-și continue transcrierea”. ■ Andrei Marga scrie despre *Condiția filosofiei astăzi*. ■ Mircea Vaida scrie despre *Cenaclul Asociației scriitorilor din Cluj*: „Cenaclul de joi seara și-a reluat activitatea. Cenaclul de pe lângă Asociația Scriitorilor din Cluj se vrea un atelier de creație, mai cu seamă pentru cei tineri. Tuturor celor care se apropie cu autentică pasiune de arta cuvântului, încercând acest drum deloc

lesnicos, cenaclul nostru le e deschis cu prietenească și caldă povață. Nu vom face încă concesii și nici nu vom fi dispuși să încurajăm strădaniile pedestre, oricâtă râvnă ar ascunde ele. [...] Cele mai izbutite dintre creațiile citite în cadrul cenaclului vor fi publicate în paginile «Tribunei». Sperăm să fim cât mai aproape de adevăr, de adevărul literaturii și, firește, de acela al vieții. În seara de 28 septembrie au citit: Emil Hurezeanu, Marta Petreu, Vasile Preda, Constantin Bădiță, Viorel Mureșanu, Alejandro Lopez, Lucian Voiculescu, Ioana Elena Ștețcu». ■ N. Prelipceanu revine la *Fotografii de noapte* cu textul *Cenaclurile*: „Cenaclurile multe, existente în zilele noastre în România, mărturisesc aspirația oamenilor de toate categoriile spre perfecțiune, spre spiritualitate, așa cum ni se spune, așa cum înșine știm. Participând din când în când la întâlniri între cenacliști, între cenacluri, ascultându-i vorbind despre problemele lor și lumea aceea tinerească, entuziastă, a cenaclurilor, ascultându-i citind ce scriu, de multe ori stângăcii care repetă filogeneza poeziei românești în secole trecute, amintindu-mi și tinerețea studentească din anii 1961—1966, am început să desprind nu numai ceea ce s-a mai spus despre rostul cenaclurilor, adică de a fi cadru de discuții cât mai elevate, focar de educație artistică, ci și o idee mai puțin exhibitată în ședințe, de cenaclu sau nu. Anume că cenaclurile ar trebui să fie, să devină și niște focare de educație a spiritului sănătos, sportiv, în competiție dreaptă, unde învingătorul, totdeauna de moment («trăiește-ți clipa» de Saul Bellow), trebuie să învețe a nu disprețui pe învinsul, de moment și el, unde invidia ar trebui să dispară încet-încet, luându-i locul un spirit sportiv, de care facem atâta caz în meciurile de fotbal unde nu prea e, uitând că și acolo nu e altceva decât un balon cu oxigen pentru tot restul vieții”. ■ Versuri semnează: Dorin Tudoran (*Primul testament; Traficanții de rime; Portretul artistului în tinerețe; Bocet*), Elena Ștefoi (*Poem cu poet tânăr; Moment cu punct; Până la somn; Seara, pe ultima filă; Înscenare mai simplă; Mult mai târziu; Și nu mi-a fost dat; Rol dublu; Substanță de lucru; În fața vinovăției, poemul; Caiet cu pătrățele, pe țarm*). □ Cornel Udrea publică în continuare *Mic tratat de visologie*. □ Virgil Stanciu traduce *Închisoarea* de Bernard Malamud.

## 6 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 40] Pe prima pagină a revistei este anunțat evenimentul: „Ieri, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au inaugurat cea de a cincea ediție a Târgului internațional București și prima Expoziție internațională de vânatoare organizată în țara noastră. Aplauzele și aclamațiile pline de căldură cu care mulțimea prezentă i-a salutat au constituit o nouă mărturie a dragostei și stimei poporului nostru față de secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, o dovadă a adevărului depline a tuturor oamenilor muncii la politica partidului și satului nostru, consacrată progresului material și spiritual al patriei noastre socialiste, coope-

rării și păcii internaționale. Sub deviza «Comerț, cooperare, dezvoltare», Târ-gul internațional București a devenit o emblemă de prestigiu pentru conlu-crarea economică și tehnico-științifică între țările lumii, înregistrând la actuala sa ediție o participare amplă, care însumează peste o mie de firme din 24 de state ale Europei, Asiei și Americii”. ■ Redacția revistei notează despre *Înal-tul țel*: „«Producția de bunuri spirituale» – cum este numită cu un termen tot mai încetățenit – stă pe de-a-tregul în slujba împlinirii acestei vocații de esen-ță a activității partidului nostru, a întregului popor. «Noi comuniștii – arată tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socia-liste – acționăm prin toate mijloacele pentru stimularea însușirilor celor mai notabile ale omului, pentru dezvoltarea sensibilității sale, a dorinței și voinței sale de autodepășire, pentru amplificarea continuă a cunoașterii sale, pentru împlinirea visurilor sale celor mai cutezătoare de progres, dreptate și ferici-re»”. ■ Gabriel Dimisianu surprinde în volumul lui Ștefan Aug. Doinaș: *Alfa-bet poetic*, prefață de Aurel Martin (Minerva) un *Lirism spiritualizat*: „În tot demersul poetului este de urmărit o dramă a spiritului; năzuind spre absolutul cunoașterii lumii se lovește de îngrădiri care fatal îl împing la sacrificiul de sine, la jertfă. Marea baladă a *Mistrețului cu colți de argint*, dincolo de scena-ria mitic-romantică a vânătoarei prin «inimă neagră de codru», conține ca mo-tiv fundamental, simbolul jertfirii implacabile a căutătorului de absolut. Asemeni căpitanului Ahab al lui Melville, rătăcitor pe oceanele lumii în urmă-rirea stranei balene albe, Prințul lui Ștefan Aug. Doinaș va fi răpus de «ciudata fiară», mistrețul cu colții de argint; piere așadar ucis de visul-obsesie, de pri-mejdioasa fantasmă ce nu e alt lucru decât propria proiecție ideală. Rămâne însă măreția tentativei, noblețea jertfirii, eroismul dăruirii până la capăt. Cea mai cunoscută poezie a lui Doinaș își răspândește reflexele asupra creației în-tregi a poetului”. ■ În viziunea lui Laurențiu Ulici, cartea lui Ion Lăncrănjan, intitulată: *Suferința urmașilor* (Eminescu) propune *Interogații asupra istoriei*: „Raportat la tot ce a scris până acum Ion Lăncrănjan, romanul recent apărut reprezintă în egală măsură o prelungire și o cotitură, un relativ statu quo și o relativă contrazicere, repetare și înnoire. Prelungirea, relativul statu quo, repe-tarea țin de orizontul tematic: destinul țărănimii (clasă și individ) în istoria ro-mânească modernă și contemporană, veritabila obsesie instaurată odată cu *Cordovanii* și dezvoltată de la descrierea orizontală a satului ardelenesc (cu extensia temporală necesară, verificarea comportamentistă). Cotitura, relativa contrazicere, înnoirea țin de viziune: încrâncenată, neguroasă, apăsătoare și dominată de un spirit vindicativ în, bunăoară, *Caloianul*, mai calmă și mai în-țelegătoare prin detașare, mai logică într-un fel și nerefuzând o adiere dialecti-că în *Suferința urmașilor*, deși încrâncenarea n-a dispărut cu totul, semn că decurge din temperamentul scriitorului. O schimbare s-a produs și la nivelul stilistic al prozei: fraza epică, înainte zgrunțuroasă, primitivă, neliterată și ne-sigură gramatical, s-a mai purificat de insanități și de greșeli, fără ca prin asta

prozatorul să devină ceea ce n-a fost și nici nu va putea fi vreodată, un stilist. Nu vom avea însă naivitatea să facem din absența stilului (lingvistic) al lui Ion Lăncrănjan un argument suprem pentru o judecată negativă a literaturii sale. Ispita e prea ușoară și consolidează o superstiție pentru uzul inocenților culturali...”. ■ Dan Grigorescu semnaleză apariția traducerii cărții lui Geoffrey Chaucer denumită *Troilus și Cresida*, traducere, prefață, note și comentarii de Dan Dușescu (Minerva): „Dan Dușescu a știut să pună în evidență sensurile complexe ale poemului, sugerând – cu o mare bogăție a lexicului, într-un ritm foarte fluent – nuanțele mișcării dramatice. Prezentarea grafică semnată de Emil Coliban contribuie într-o măsură însemnată la prestigiul acestui volum în care Editura Univers dăruiește publicului una dintre cele mai frumoase tălmăciri românești din literatura universală”.

• [„Cronica”, nr. 40] Cuprinde versuri de Ioanid Romanescu și Ion Chiri-ac. ■ În *Dialog permanent*, N. Barbu susține rolul de emițător al publicului în crearea operei literare și artistice: „Publicul a fost totdeauna și trebuie să fie și inspiratorul literaturii ca și al celorlalte arte. Tradițiile culturale, climatul psihologic, idealurile comune care străbat operele cele mai reușite vin din adâncurile sensibilității, ale luptei și ale creației reprezentate de cei mulți. Publicul nu este, așadar, numai un receptor, ci și un emițător”. ■ Florin Faifer situează volumul *Argumente de istorie literară* (Junimea, 1978), de Dan Mănuță, sub semnul rigorii: „Comentariul său, dispensat de obsesii stilistice (mai bine spus calofile), are o sobrietate și o robustețe care sunt atributele unei argumentații de obicei substanțiale, la obiect. E un triumf al rigorii, care nu-și îngăduie digresia facilă și nici vorbe sau efecte de prisos. Ceea ce se pierde în spectaculozitate se câștigă în adâncime...”. ■ În *Mențiuni critice*, Emil Nicolae discută placheta *Un potop de simpatii* (C.R., 1978), de Petre Stoica: „Cu noul său volum [...] se pare că Petre Stoica vine în întâmpinarea unora dintre criticii noștri care au afirmat că scrie o poezie de factura expresionistă”. ■ Miron Blaga consideră cartea lui Ion Mircea, *Tobele fragede* (Dacia, 1978) cel mai bun volum de versuri al generației echinoxiste: „*Tobele fragede* este poate cea mai bună carte de poezie, de până acum, a generației echinoxiste. Iar Ion Mircea – nu numai un poet autentic și de subtilă virtuozitate, ci și un introspectiv de rară profunzime și naturalețe”. ■ Paul Balahur semnează articolul *Reprezentările creativității (II)*. ■ Sub titlul *Omagiu academicianului Iorgu Iordan* sunt reunite texte de G. Istrate (*La Universitatea din Iași*) și G. Ivănescu (*Iorgu Iordan, creator de școală lingvistică*). ■ Constantin Pricop explorează în rubrica de carte străină romanul lui Michel Tournier, *Vineri sau limburile Pacificului*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 409] Câteva *Simple precizări* din partea lui Ion Lăncrănjan, un pamflet – răspuns adresat criticilor Cornel Ungureanu (comentator al vol. *Nevoia de adevăr* în „Orizont”, nr. 38), respectiv Val. Condurache (cronică despre *Caloianul* în „Convorbiri literare”, nr. 8), remarcând lipsa de etică a acestora. Citatul folosit de C. Ungureanu în finalul

recenziei sale este... inventat, neexistând în vreuna dintre paginile *Nevoii de adevăr*. Autorul „obscur” despre care vorbește V. Condurache în cronica sa – ce s-ar fi recunoscut, chipurile, drept model al protagonistului din roman – nu există nici el, fiind o invenție a unui „pretins critic literar”. ■ Textele critice de întâmpinare sunt semnate de Emil Manu, *Procesul unui proces*, despre volumul cu același nume al lui Mihai Stoian, dedicat marelui proces al Memorandumului din mai 1894; În *Repere* Mircea Scarlat demontează cartea cu titlul omonim a lui Marin Mincu, structurată „în jurul ideii că se poate regândi istoria literaturii române moderne prin prisma «heliadismului» (prin trei repere fundamentale ale culturii noastre: Cantemir, Heliade și Călinescu) – o utopie bazată pe „cunoașterea superficială a istoriei culturale a românilor... cartea devenind tezistă... exaltarea și agresivitatea constantă la adresa breslei criticilor caracterizându-l pe M. Mincu”; Dan Ciachir se ocupă totodată în *Confesiuni esențiale* de vol. lui Constantin Crișan purtând acest titlu, „niște nebuloase analize asupra criticii... cu apologuri de abecedar... într-un stil gongoric, afectat și plin de suficiență paternalistă”. ■ Debutază un nou serial, *Fața ignorată a logicianului*, despre polemistul Anton Dumitriu și duelurile sale în epocă – victime: Nae Ionescu și Mircea Eliade. ■ Ileana Lucaciu receptează negativ piesa lui Theodor Mănescu – *Dragoste periculoasă*, pusă în scenă la Teatrul Giulești.

## 7 octombrie

• [„**Luceafărul**”, nr. 40] Editorialul are ca subiect relația dintre critică și poezia contemporană. ■ Ioan Alexandru scrie entuziast despre *Dacia Fëniks*, de Ion Gheorghe: „O mare dragoste stă în dosul acestei cărți, un patriotism de rangul lui Bălcescu, mistuitoare dorință de-a ridica în clarviziunea solară trecutul strămoșilor noștri [...]”. ■ În *Cartea cu prieteni*, de Fănuș Neagu se regăsește și portretul lui Mircea Ivănescu: „Mircea dezmoștenește cuvântul de toate fructele livezii. Din toate bucuriile îi lasă numai una: înțelepciunea vântului de seară. De la americanii Fitzgerald, Faulkner, Truman Capote, pe care i-a tradus cu pasiune, a împrumutat un lemn straniu, puțin neurastenic – lemn pentru scaune episcopale sau pentru viori ca aceea la care cânta Bacovia, spre asfințit”. ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu scrie *Despre dor*, fragmentul de Lucian Blaga inclus în volumul *Frumosul în concepția și viziunea poporului*, ediție îngrijită de Ioan și Florica Șerb, cu prefață de Dan Grigorescu (Eminescu, 1977). ■ La *Cartea de poezie*, Nicolae Ciobanu abordează și el *Dacia Fëniks*, de Ion Gheorghe, mărturisind: „Ni se pare absolut firească, am spune straniu de firească, starea de năucitoare stupefacție în care ne trezim la primul contact cu ultima carte a lui Ion Gheorghe”. Valentin F. Mihăescu prezintă volumul de versuri *Tobele fragede*, semnat de Ion Mircea (Dacia, 1978), remarcând „un lirism al absenței” de sorginte mallarméană. Ioana Crețulescu aduce în atenție volumul Anei Blandiana, *Cele*

*mai frumoase poezii* (Albatros, 1978) în care comentatoarea observă „o ciudată dorință confesiv-noțională aproape stăruitoare, care se așează pe o simbolică a «privirii»”. Vulnerabilitatea și candoarea caracterizează și ele „starea lirică”. Sultana Craia descoperă în volumul *Un potop de situații*, de Petre Stoica (C.R., 1978) „descriptivismul prozaic contrapunctat liric”, iar Dan Alexandru Condeescu ne introduce în universul baroc al volumului *Fiul lui Eros și alte poezii*, de Horia Zilieru (Junimea, 1978). Doina Uricariu alătură grupului de volume de versuri pe cel semnat de Vasile Nicolescu, *Întâlnire în oglindă*, (Ed. Eminescu, 1978). ■ La dezbaterile pe tema *Poeziei de azi și de mâine*, răspund criticii: Eugen Simion, Mircea Martin, Laurențiu Ulici, Mircea Iorgulescu, Dan Cristea, Marin Mincu. Eugen Simion consideră că poezia actuală este, de fapt, făcută de toate generațiile de poeți, remarcând și o mare mobilitate a spiritului creator, plecând de la livresc și manierism până la a-și însuși alte „măști”: „Îmi plac poezii vieții urbane, îmi plac și «păduroșii», poezii inițiatice, oraculari, «imnici», aceia care trag după ei miturile vechi, nu-mi spun însă nimic izmenitele versuri care glosează în marginea miturilor și trivializează, în genere, orice temă prin lipsa de talent”. În ceea ce privește critica, Eugen Simion consideră că față de tineri critica este caldă și generoasă și face comentarii asupra anumitor nemulțumiri ale poetelor legate de termenul „poezie feminină” și îi dă replica lui Adrian Păunescu care îi reproșează că nu scrie destul despre poezii tineri, promițând că va încerca să recupereze. Mircea Martin crede că poezia începe să-și piardă rolul central pe care l-a avut, fiind înlocuită de proză, iar de la critica de poezie așteaptă să fie „poetică”. Laurențiu Ulici afirmă că poezia generației '60 a fost puternic susținută de critică, fiind însă sceptic în ceea ce privește critica generației '70 la care identifică o anumită nesiguranță de sine. Mircea Iorgulescu atrage atenția asupra „riscurilor poetizării”, fenomen în cadrul căruia are loc și împărțirea poeziei pe vârste, criticii luând în seamă numai „poezia tânără” care ocolește nume ca Ștefan Augustin Doinaș, Ana Blandiana, Ion Caraion, Florin Mugur, Geo Dumitrescu. Dumitru Micu scrie despre nemulțumirile poezilor '70 legate de insuficienta atenție critică în comparație cu generația '60, sugerându-le (unora dintre ei) să-și reconsidere producția literară pentru a verifica dacă se află la nivelul corespunzător. Dan Cristea remarcă „mesajul umanist” al poezilor contemporani: „Căutarea unui cadru de manifestare deplină a omului, cu destinul său ireversibil și singular, depozitar de nesubstituibile valori este, poate, *mesajul* cel mai generos al acestei poezii, mesaj resimțit ca o nobilă investiție”. Marin Mincu crede că generația '70 suferă de manierism exprimat într-un „evazionism formal fără nicio orientare estetică”. Vina îi aparține însă și criticii care, „limitându-se la recenzie și foileton” nu a imaginat niște posibile trasee lirice. ■ Ileana Mălăncioiu semnează un grupaj poetic. Publică versuri și Nicolae Sirius, Dan David. ■ La cronică TV, Iulian Neacșu menționează emisiunea *Gala copiilor* realizată de Adrian Păunescu. ■ La *Cartea de*

debut, Al. Piru prezintă studiul Elvirei Sorohan, *Cantemir în cartea hieroglifelor* (Minerva). ■ Teatrul „Notarra” împreună cu Asociația Scriitorilor din București deschide „Teatrul de poezie”. În cadrul primului spectacol, în 9 octombrie 1978, recită: Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Constanța Buzea, Miodrag Pavlovic, Adam Puslojic. ■ La *Cariatide* publică versuri Florin Costinescu, Ioana Diaconescu, Nicolae Dan Frunteletă, Dumitru M. Ion, Mara Nicoară.

## 8 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 11238] Zigu Ornea își exprimă opiniile în jurul ideii din titlul *Conștiința de sine a colectivității se regăsește în arta autentică*, din cadrul rubricii „caracterul angajat, spiritul combativ, militant – atribute definitorii ale activității de creație”, cu următorul început al demonstrației: „Teoriile puriste în sfera artei și a literaturii nu mai sunt azi acceptate de specialiștii cu stagiul și experiență din spațiul estetic și al literaturii.” ■ Cronică literară a lui Dumitru Micu este atrasă de jurnalul intelectual al lui Adrian Marino din volumul *Prezențe românești și realități europene* (Albatros), „un jurnal de idei, de subiectivități intelectuale; rod al unor călătorii de studii întreprinse în 1976 și 1977 în Portugalia, Danemarca, Anglia și Franța”, despre care, în paragraful final, cronicarul zice în chip de concluzie: „e o carte care ne obligă, citind-o, să căutăm răspuns practic la întrebarea: cum să devenim români de «nivel superior», spre a putea fi, prin aceasta, adevărați «europeni»”.

## 10 octombrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 9138] Alex. Ștefănescu scrie despre *Tinerii poeți*: Mircea Dinescu este „fânărul poet” care „apăruse complet dezarmat în arena unde se etalaseră până atunci arme dintre cele mai sofisticate, singurul său atu fiind însăși tinerețea. O tinerețe plină de superbie și grație, având ceva din arcuirea jerbilor de apă ale unei fântâni arteziene”; „o evoluție similară a înregistrat poezia lui Dan Verona, care a trecut de la o perspectivă extatică, imnică, dominantă în *Noaptea migratoare* (1972), *Zodia măslinului* (1974), *Cartea runelor* (1976), la una satirică și funambulească, în *Dați ordin să înflorească magnolia* (1977)”; „spre deosebire de Mircea Dinescu și Dan Verona, care au un farmec imediat evident, ca în pulberea colorată de pe aripile fluturilor, Dinu Flămând ne oferă o poezie sobră și grea de cultură, lucrată parcă în fier forjat”; „O prezență insolită în noua pleiadă de poeți o constituie personalitatea exuberantă a Carolinei Ilinca – câștigătoarea cu brio a concursului de debut pentru 1973 organizat de Editura Eminescu.” „Poezia livrescă este reprezentată de Mihai Ursachi, autor al volumelor *Inel cu enigmă* (1970), *Missa solemnă* (1971), *Poezii* (1972), *Poemul de purpură și alte poeme* (1974), *Diotima* (1975).” Mircea Florin Șandru este „un poet al marilor aglomerări urbane.” Finalul articolului atestă faptul că „chiar și poeți care au



debutat cu versuri serafice, de pură incantație, s-au apropiat cu timpul de problemele de ordin moral ale omului modern, ale societății în care trăiesc. Este o direcție care merită încurajată, ca o dovadă sigură de maturitate.”

### 11 octombrie

• [„**România liberă**”, nr. 10 562] În articolul intitulat *Poezia pe scenă*, Ion Drăgănoiu menționează că în cadrul Colocviului național de poezie, la Teatrului „Nottara”, poeziile Ștefan Augustin Doinaș, Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu, Ioan Flora și Nichita Stănescu „și-au recitat versurile cu acea simplitate tulburătoare pe care numai autorul o poate imprima propriilor sale gânduri”. Anunțând alte reprezentări de acest tip, autorul consideră că „asemenea inițiative ar trebui urmărite cu atenție [și, de ce nu, înmulțite]”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 9139] Doru Mielcescu semnaleză apariția volumului *Opere* de George Bacovia, la editura Minerva, cu prefață, antologie, note, bibliografie de Mihail Petroveanu și variante de Cornelia Botez: „Ediția face evidente mutațiile produse în evoluția liricii bacoviene (observate întâia oară de T. Vianu în 1946). Simplificând, putem vorbi de două lirici distincte: poetul *Plumbului*, cu o frazare aproape impecabilă și motive dominant simboliste [...] și un alt Bacovia-contestat, acuzat până mai ieri de involuție, coborât deja în Infern. Poemele ultimelor volume reliefează prin sincopele, incoerențele și desele frângeri ritmice o politică a tăcerii, cel puțin la fel de importantă pentru modernitatea poeziei noastre ca și prima etapă.”

• [„**Viața studentească**”, nr. 32] Include o cronică literară semnată de Costin Tuchilă, *Polemica și revizuirea literară*, dedicată lui Mihai Ungheanu și volumului *Lecturi și rocade*: „Tonul polemic și aerul de revizuire literară cu care ne-a obișnuit critica lui Mihai Ungheanu revin și în cartea recent apărută... *Lecturi și rocade* continuă direcția lansată de *Campanii*, 1970, fiind un volum definitoriu pentru profilul critic al lui M. Ungheanu... Scriind (de exemplu) despre cartea lui Edgar Papu, *Din clasicii noștri*, Mihai Ungheanu nu aderă la ideea unui protocronism românesc de pe poziții subînțelese antilovinesciene... În mare măsură, volumul impune, desigur, revizuirii, mai ales acolo unde istoria literară a consacrat atitudini deja clișeizate (Sadoveanu, Iorga). O atare operație critică poate fi bănuită și în selecția de cronici literare – a două parte a volumului – în care opiniile despre literatura contemporană se confruntă pentru a crea o imagine și o medie valorică a producțiilor din ultimii ani. Cert este că M. Ungheanu reține numai titlurile semnificative, cărți, în majoritate, de referință.” ■ *Premiera de serviciu* notează piesa *Goana* de Paul Ioachim la Teatrul Giulești (o cronică de Patrel Berceanu). ■ Rubrica *Exemplul marilor profesori* publică fragmente din Al. Rosetti despre G. Călinescu, din vol. *Călatorii și portrete* (Cartea albă, 1977); Camil Baltazar tot despre *Călinescu sau pateticul intelectualului*, în *Evocări și dialoguri literare* (Minerva, 1974); Al. Rosetti despre Tudor Vianu, aceeași carte; Edgar Papu despre T. Vianu, vol. *Din luminile veacului – Tudor Vianu și literatura română*, 1967.

## 12 octombrie

● [„Scânteia tineretului”, nr. 9140] Victor Atanasiu analizează volumul lui Ion Caraion, *Lacrimi perpendiculare*, publicat la editura Minerva, constatând că, „temperament nestăvilit, coleric, poetul dovedește nu mai puțin o atentă elaborare în compunerea discursului său liric.”

● [„Flacăra”, nr. 41] Petre Ivancu publică poezia *Voința noastră*. □ În *Spiritul revoluționar în știința românească*, Adrian Păunescu publică *Ultimul interviu al savantului Odobleja*. ■ În *Pagina de lectură*, cu titlul *Operele imperfecte*, este publicată o amplă selecție de poezii semnate de Nichita Stănescu: *Menuet, Nu, nu, vă zic!, Frigurosul de frig, Ascultând un greiere, Mama mea și soldatul ei, Ciocârliia, Învățarea de a număra, Starea confesiunii, Cheile, Deșert, Pușca*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (31)*, Octavian Paler scrie *Capul de olmec*. ■ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Generoasa sobrietate*, Nelu Ionescu prezintă piesa lui Antonio Buero Vallejo, *Generoasa fundație* (Teatrul Național). ■ În *Cronica literară*, George Arion prezintă volumul lui Vasile Rebreanu, *Un caz de iubire la Hollywood*. ■ A. George scrie *Poezia printre oameni*, o prezentare a Colocviului național de poezie ce va avea loc la Iași. ■ În *Însemnări de lectură*, Traian Stoica prezintă volumul de versuri *Înainte de proverbe* (C.R.) de Al. Cerna-Rădulescu.

● [„Orizont” nr. 41] Numărul este dedicat Colocviului Național de poezie, Iași, octombrie, 1978, iar editorialul, semnat de I. Cheie-Pantea, poartă un titlu incitant: *Actualitatea clasicilor*, din care aflăm următoarele observații în spirit lovinescian: „amploarea inițiativelor de repunere în circulație a valorilor clasice vizează consolidarea acestei tradiții [a moștenirii clasicilor], ca premisă indispensabilă pentru edificarea unei culturi noi și autentice, în baza principiului după care există o dialectică interioară a structurilor cultural-artistice, acționată de legi proprii spiritualității unui popor [...]. Se constată astfel absența unor ediții critice complete din opera marilor scriitori. Se pare că istoria și critica literară au ajuns să devanseze în mod simțitor procesul editorial; se știe însă că o bună exegeză constituie totodată și premisa unei ediții bune, dovadă A. Marino cu opera lui Macedonski. Dacă acest adevăr rămâne valabil, atunci am fi îndreptățiți să ne așteptăm cât de curând la editarea integrală și într-o concepție modernă a operei lui Sadoveanu, Blaga sau Caragiale, proiecte pentru care e nevoie, firește, de editori competenți, care să completeze numărul, insuficient, al celor ce lucrează în prezent și care nu întotdeauna se lasă ispitiți de munca istovitoare și cam ingrată de alcătuire a unei ediții critice.” ■ Din nou, poezii ocupă prim planul scenei criticii. C. Ungureanu reliefează trăsăturile poeziei lui Gheorghe Tomozei, care „face parte din generația Labiș” și este „un poet de primă mărime”, „un devotat al cărților și al literaturii” (articolul *Gheorghe Tomozei și generația sa*). ■ Alexandru Ruja dezvăluie ascunzișurile poeziei lui Mircea Dinescu, important fiind și că „poetul a fost încununat cu un premiu academic, clasicizând repede o poezie încă tânără și cu posibilități nebănuite

de evoluție” (articolul *Mircea Dinescu sau poezia lumii pure*). ■ Marcel Pop-Corniș parcurge atent și sagace universul poetic al lui Horia Bădescu din cele patru volume apărute (*Marile Eleusii* – 1971; *Nevăzutele Urse* – 1975; *Cântece de viscol* – 1976 și *Anonimus* – 1977), caracterizându-l drept „un poet neoromantic, a cărui sensibilitate molcomă, turnată în blânde rigori prozodice, frizează marea tematică spre a o reduce la subiectivitate” (articolul *Un postmodernist rafinat – Horia Bădescu*). ■ Ion Maxim surprinde diferitele vârste poetice ale lui Leonid Dimov (*Leonid Dimov și dialectica vârstelor lirice*). ■ Ion Arieșanu este atras de poezia patetică a clamării directe a lui Nikolaus Berwanger, despre care notează: „farmecul unor poeme este tocmai voința de poetizare a poeticului vieții, aerul acesta de camaraderie cu toată lumea” (articolul *Nikolaus Berwanger – o poezie de tribună*). ■ Eugen Todoran face o paralelă între ideile poetice ale lui Eminescu și cele ale lui Blaga (articolul *Lumina și poetul*). ■ Nu lipsesc, desigur, poeții publicați regulat de revista „Orizont” impuși de ea atenției publice. Astfel, publică versuri în acest număr: Anghel Dumbrăveanu, Petru Sfetca, George Drumur, Al. Jebeleanu, Haralambie Țugui, Horia Zilieru, Anavi Ádám, Damian Ureche, Dușan Petrovici, Ioanid Romanescu, Crișu Dascălu, Nicolae Prelipceanu, Gheorghe Azap, Vladimir Ciocov, Eugen Dorcescu, Ivo Muncian. ■ Ancheta propusă de Orizont cuprinde două întrebări: „1) Există relații între teoriile moderne despre poezie și poezia românească de azi? și 2) Ce se poate face pentru afirmarea mai vie a poeziei contemporane?” La ancheta aceasta răspund: Mariana Ionescu, Mircea Martin, Livius Ciocârlie, Marcel Pop-Corniș, Crișu Dascălu și Mandics György. Spicuim din răspunsurile date la prima întrebare: „Limbajul și problemele speciale ale teoriilor poetice mai noi nu pot interesa pe poet. El nu va scrie mai bine dacă își va îmbogăți vocabularul cu «cenemele» și «pleremele» lui Hjelmslev, arborii gramaticii transformaționale [...]” (Marcel Pop-Corniș); „Creatorul e socotit cu atât mai valoros cu cât se diferențiază mai mult de toți confrății săi, dacă are o poetică proprie. Acest mit al individului atrage după sine concluzia că există atâtea teorii asupra poeziei câți poeți există” (Mandics György); „Presupun că nici un poet nu se gândește, scriind, la teoriile moderne despre poezie. Ar fi trist. Relația inversă, însă, este de dorit” (Livius Ciocârlie); „În poezia noastră inspirația teoretică și, în genere, livrescă, este mai redusă ca în alte literaturi. [...] cred că se poate stabili o legătură între poemele lui Șerban Foarță și teoriile moderne privind productivitatea limbajului și a textului” (Mircea Martin).

• **[„România literară”, nr. 41]** Editorialul anunță împlinirea unui deceniu de apariție a revistei în formă nouă, ca principal „exponent” al Uniunii Scriitorilor, aflată „în serviciul nobil al umanismului revoluționar, al păcii și prieteniei între popoare”. Sunt reamintite idealurile revistei: „Revelator de conștiință al ansamblului scriitoricesc pe care-l reprezintă, în raport direct și sensibil cu opinia publică, cea a maselor de cititori, străduindu-se număr de

număr de a fi acel «univers de cultură» cu o identitate bine precizată, cu o personalitate proprie, dar întreținând o neconținută succesiune a colaboratorilor spre a cuprinde cât mai multe nuanțe ale peisajului literar și artistic contemporan, «România literară» a năzuit să reflecte în acești ani de impetuoasă afirmare a construcției socialiste multilateral dezvoltate o tot mai amplă gamă de preocupări, de unghiuri din care să fie abordată creația artistică spre deplina promovare a criteriului de valoare. La aceste dimensiuni ale ființării sale ca un organism mereu viu, receptiv la nou, cu atât mai intens după Congresul al XI-lea, revista a considerat ca un imperativ categoric să dea concretețe în paginile sale afirmării devotamentului patriotic și partinic al artiștilor cuvântului, publicând cu consecvență, într-o ambianță colegială, ceea ce inima și cugetul scriitorilor noștri – din toate generațiile și în respectul deplinei lor originalități – a manifestat mai autentic, mai de preț, în îmbogățirea continuă a patrimoniului culturii noastre. Astfel revista s-a dorit a fi într-un unanim consens al manifestării dragostei pentru orânduirea socialistă așa cum se construiește ea în patria noastră, pentru partidul călăuzitor și organizator al întregului popor, pentru conducerea lui în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Grete Tartler publică pe prima pagină poezia *Amiază în grădina Academiei*. ■ Alexandru Philippide scrie despre prejudecăți ale criticilor, oprindu-se la exemplul lui Gherea care „este un pătruns de spiritul lui Georg Brandes (ecouri din lucrarea lui Brandes, *Principalele curente literare ale secolului al nouăsprezecelea* se află în paginile lui Gherea). Prejudecățile literare, cum ar fi, între altele, neîncrederea ironică în romantismul socotit mai mult ca o exaltare, sunt luate în mare măsură de la Brandes. Principiile de critică socială ale lui Gherea dirijează critica sa literară supusă în chip sistematic criticii sociale, de la care el pornește și la care se întoarce mereu”. ■ Este prezent cu versuri Victor Torynopol. Alături de el, publică poezie Vasile Igna, George Țârnea, Petru Romoșan, Ioanid Romanescu, Ioana Crăciunescu, Nicolae Prelipceanu, Ion Iuga, Veronica Galiș, Ion Murgeanu. □ Publică proză Teodor Mazilu. ■ Scriu, *În întâmpinarea colocviului național de poezie*, Alexandru Niculescu, Barbu Cioculescu, Mircea Martin. □ Alexandru Niculescu scrie despre Ștefan Augustin Doinaș ca un „teoretician al traducerii” evocând textele din *Poezie și modă poetică* și încercând să descopere algoritmul procesului de traducere al poetului: „Într-adevăr, cum traduce poetul Doinaș? Răspunsul este simplu: căutând să *descopere*, mai întâi, caracteristica principală a liricii fiecărui poet. «Dificila întreprindere de a traduce poezie trebuie să pornească de la anumite principii, menite să fixeze spiritul operei poetice de care ne apropiem» (*Poezie și modă poetică*, p. 278). Iată-l deci pe traducătorul român relevând schemele prozodice eline ale lui Hölderlin – și atunci «mimează modelul strofei antice» –, iată-l remarcând la Mallarmé, „numărul limitat de cuvinte pe care se eșafodează întreaga arhitectură a poemelor sale” (id., p. 284), «cântăria lucidă a virtuților materiale ale cuvântului»: «artă poetică înseamnă, aici, știință a

combinațiilor verbale» (id., p. 283). [...] Ștefan Augustin Doinaș este, așadar, un traducător care conservă formele poetice ale originalului, de la structura metrică și sonoră la alcătuirea sintactică”. □ Contribuția lui Mircea Martin la dezbateri poartă numele *Apărarea poeziei*. Criticul sesizează anumite acuze aduse tinerilor poeți ai momentului, printre care cele de epigonism și manierism, ambele făcând parte dintr-un tablou de presupusă criză a poeziei. Ambele acuze sunt interpretate de critic ca etape necesare de căutare, iar criza nu o consideră reală, având, de asemenea, încredere în capacitatea poeziei de „a se apăra singură”. „Cei mai înzestrați dintre poeții tineri de azi înțeleg că teritoriile tradiționale ale lirismului au fost deja anexate și că le rămâne [...] să-și forjeze un alt limbaj. Operația este încă în curs și dificultățile ei sunt ușor de închipuit. Desconsiderarea poeziei tinerilor nu este însă, prin aceasta, îndreptățită”, afirmă Mircea Martin. □ Barbu Cioculescu avertizează împotriva kitsch-ului poetic ce își poate face apariția în lirica patriotică în detrimentul exploatarei autentice a acestei zone lirice, dar își exprimă încrederea că o atare abatere ar fi amendată și corectată. ■ Șerban Cioculescu publică, la *Breviar*, partea a doua a articolului *Țepeș-Vodă în legendă și în literatură*. ■ Pompiliu Marcea îl evocă pe Alexandru Sahia cu ocazia comemorării a 70 de ani de la naștere. ■ Din *Actualitatea literară*, Mircea Iorgulescu reține romanul *Suferința urmașilor*, de Ion Lăncrănjan, considerându-l o sinteză dintre *Cordovani* și *Caloianul*, și, totodată, o „polemică fățișă cu literatura despre soarta postbelică a țăranilor”. ■ La cronică de poezie, Lucian Raicu scrie despre volumul *Imaculatul panegiric*, de Tudor George (C.R., 1978): „Ultimul volum se compune cu precădere din *ode* și *panegirice*. Cele mai rezistente dintre acestea confirmă o mare vocație a patosului celebrator: *Balcana temenire la Hogeana-Nastratin*, *Balada Marelui Stelar*, *Plopii*, *Cântec tandru* și altele, situate în continuitatea neuitatelor *Balade singaporene*. Excelenta stăpânire a rostirii în versuri și naturalețea voioasă a improvizației l-au adus pe Tudor George, de multă vreme, la stadiul de a putea vorbi prin ele mai despre *orice* cu egală virtuozitate, urcând și coborând fără efort vizibil, ca pe un drum neted, panta tuturor temelor posibile, înalte, joase, mijlocii, spre sublim și spre familiar și să ia toate tonurile îngăduite, cel nobil, protocolar, cărturăresc și îndată după aceea cel comun și nepretențios, al conversației cotidiene, al plebei, al străzii, al pieței, al cârciumei din colț”. ■ H. Zalis recenzează romanul *Elvira și locotententul*, de Ion Lotreanu (Albatros); Emil Manu prezintă *Împărăția sorilor* (Eminescu) volum de versuri de Stelian Oancea. ■ Sorin Titel reține, pentru cartea de critică, volumul Elvirei Sorohan, *Cantemir în „Cartea hieroglifelor”* (Minerva, 1978): „Elvira Sorohan ne propune o relectură în lumina ultimelor «descoperiri» ale criticii moderne, a cărții lui Cantemir: Un roman în stare să facă din «prințul filosof» un «contemporan al nostru», autorul unei cărți vii, citită cu interes nu numai de istoricul literar. E destul să amintim pe cea a lui Roland Barthes despre Racine, a lui Bahtin despre Rabe-

lais, a lui Lucian Raicu despre Gogol, ca să ne dăm seama ce sorți mari de izbândă poate avea o astfel de tentativă . Se încearcă o *apropiere* între sensibilitatea savantului cu perucă albă, a domnitorului care își pune «durerea și aspirațiile» într-o carte fantastică și încifrată, – scrisă într-o limbă ce căuta să iasă de sub hegemonia cronicii strict istorice – și cea a lectorului de astăzi, cel ce-a citit narațiunile fantastice, *altfel* scrise, desigur, ale unui Borges, de pildă”.

■ Debutanții de la *Prima verba*, prezentați de Laurențiu Ulici sunt: Valeriu Pricină – *Alcătuire de chip* (Eminescu) și Ana Mureșanu – *În adorația părinților* (C.R.).

● [„**Tribuna**”, nr. 41] Trofin Hăgan scrie despre *Contribuție și creație*: „Creația în domeniul socialismului științific, ca de altfel în toate domeniile de activitate umană, începe cu problematica abordată și rezolvată. Modul de-a pune problemele și de-a le găsi o rezolvare adecvată este primul indiciu al nouității, al creativității: «Întreaga genialitate a lui Marx, scria V.I. Lenin, constă tocmai în faptul că el a dat răspuns la problemele pe care gândirea înaintată a omenirii le punea de mai înainte» (V.I. Lenin, Opere, vol. 19. Ed. politică, București, p. 3)”. ■ Ion Oarcășu semnează *Poezie actuală (reper istorice)*: „Poate nu greșim prea mult considerând poezia un experiment continuu și o încercare de sustragere, adesea dramatică, de sub raza de fascinație a modelului clasicizat. Conștiința experimentală ține de mărețiile și servituțile genului. Poezia e un joc de libertăți și de constrângeri din care unii – de fapt cei mai mulți – aleg numai libertățile. Desprinderea de modelul tutelar coincide cu descoperirea de sine: exercițiul marginal încetează și începe marea aventură pe cont propriu, experimentul veritabil, organic, singurul care contează, la urma urmei, în perspectiva istoriei literare. [...] De fapt, lirica românească a trecut cu fiecare generație printr-un proces de regenerare estetică. Direcțiile tematice, registrele sufletești dominante, procedeele de semnificare imagistică s-au schimbat în permanență. Chiar în perioada sterilă de care aminteam au avut loc acumulări tacite, s-au petrecut deschideri și închideri spectaculoase, au fost verificate experiențe și atitudini mai puțin viabile ori chiar anacronice. [...] Schematizând ușor planul dezbaterii, se înfruntă astăzi în poezia românească două atitudini fundamentale. Una de sorginte eminesciană, care folosește *formele atașării lirice* (poezie gravă, de reflecție asupra condiției umane; lirica experiențelor sufletești decisive; poezia afirmațiilor și negațiilor dialectice), și alta utilizând *formele detașării* (lirica ironică, sceptică; poezia ambiguității verbale, de esență modernă). Două alternative mari, care, după cum se poate bănuși, se vor înfrunta multă vreme de acum înainte”. ■ În *Privirea interioară a romancierului* Ion Vlad prezintă *Oceanul întors* de Radu Petrescu (C.R., 1978): „Scriitorul recitea *Iliada* sau *Letopisețul* lui Miron Costin, înțelegând «modernizarea» prin lecturi modelate de operele de azi. Lecturile și comentariile sale sunt o *Poetică* și revelarea unei viitoare creații, căci – notează el nu fără o sugestie pentru... critică – «Viața artistului este opera». *Oceanul întors*

este o altă imagine a operei”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Florin Mugur: Piatra palidă* (C.R., 1978): „L-am putea numi pe Florin Mugur un poet al «existenței tragice» care știe să ajungă de la suferință la răscumpărarea ei prin excelența verbului poetic. Un reprezentant de frunte al poeziei noastre de azi”. ■ Ilie Radu-Nandra îl omagiază pe *Edgar Papu*: „Ce am putea să-i urăm, la 70 de ani, decât ceea ce dânsul a urât, în scris sau pe alte căi, atâtor oameni iluștri ai culturii noastre: sănătate și «La mulți ani!»”. ■ Ion Drăgănoiu semnează *Numărându-ne degetele*: „Asemenea celor din povestea Diotimei, când Celălalt nu e de față, nu-mi găsesc locul și tot ce fac fără Acela, care pare să nu facă nimic, îmi apare lipsit de strălucire. Să fie doar obișnuința de vină? Sau faptul că dacă desfac degetele mâinii și ele au metafore în loc de unghii, atunci degetele se numesc: Nicolae Prelipceanu, Dorin Tudoran, Adrian Popescu, Mihai Ursachi, Ion Mircea, iar dacă le mai desfac odată și ele se termină cu bisturie: Petru Poantă, Daniel Dumitriu, Laurențiu Ulici, Mircea Iorgulescu? Mai am mâini? mă întreabă Celălalt. Mai am, îi spun. Una cu degetele terminate în lumi asemănătoare cu a noastră, dar atât de diferite: George Bălăiță, D.R. Popescu, Nicolae Breban, Aurel Dragoș Munteanu, Eugen Uricariu; alta cu ochi în vârful degetelor: Sorin Dumitrescu, Horia Bernea, Paul Vasilescu, Grigorescu Ion, Mircea Spătaru”. ■ Andrei Marga prezintă *Condiția filosofiei astăzi*. ■ Sub semnătura Cronicar aflăm noile informații din *Cenacul Asociației scriitorilor*: „În ședința de joi, 5 octombrie 1978 au citit Alejandro Lopez și Alexandru Hălmăgeanu, poezie. O frumoasă surpriză a constituit-o ciclul de poeme prezentat de studentul în medicină Alejandro Lopez originar din Ecuador, care numai după trei ani de ședere la noi în țară nu numai că stăpânește foarte bine limba română dar și scrie, uneori la fel de bine poezie”. ■ N. Stoicescu și Andrei Lenard realizează un interviu cu *Sânziana Pop*: „Istoria trebuie să însemne prezentul”: „- Credeți că este nevoie de singurătate pentru scris? – Da. De singurătate și de însingurare. Singurătatea presupune spațiul: locul ferit și liniștit; însingurarea presupune timpul: abstragerea din real și înălțarea în imaginar fără de care literatura nu poate să existe. Este ca o călătorie prin tunelul timpului care nu se sfârșește însă în istorie, nici în viitor, ci în universul creației. Unora lucrul acesta le reușește în plină colectivitate: Eminescu n-ar fi avut nevoie niciodată să fie cu adevărat singur pentru simplul motiv că-și purta perpetuu însingurarea cu el. Cu toate acestea n-a isovit niciodată să se mute; să caute un loc propice; un spațiu cât mai apropiat de cel al copilăriei: ferit, uitat, primitiv. Sadoveanu a așezat mereu între sine și lume latifundiile de liniște ale unor moșii. La fel Vasile Alecsandri, Nicolae Bălcescu și aproape toți scriitorii din vremea aceea, moldoveni și munteni. Iată însă că scriitorul de astăzi nu mai compune din perspectiva moșiei lui Vasile Alecsandri; nici măcar din perspectiva Mărțișorului lui Arghezi sau a grădinei lui George Bacovia. Jumătate din colegii mei de redacție locuiesc pe magistrala Armata Poporului iar jumătatea cealaltă pe Șoseaua Olteniței. Perspectiva

din care scriu este etajul șase sau șapte al unui bloc de zece nivele, deasupra unui trafic de circulație care l-ar asurzi, în făurăria lui de metale, și pe Vulcan. Pascal spune un lucru extraordinar: «Am descoperit că toată nenorocirea omului izvorăște dintr-un singur lucru: acela de a nu ști să stea liniștit într-o cameră». Cât de mult s-a modificat adevărul acesta în secolul nostru când ceea ce ne lipsește nu este starea, ci... camera. Delegați în problemele devenirii industriale, sociologii nu știu că spulberată definitiv de impactul auzului cu marșrutul străzii contemporane, «liniștea camerei» nu mai este un pretext de discuție literară, ci este chiar problema de viață și moarte a mediului în care trăim. «Unde să fugim de-acasă?» – iată noul «mal du siècle», dureroasa problemă a adaptării, genial exprimată prin avertismentul unui poet. – *În ce relații vă aflați cu istoria?* – Într-o relație subiectivă pe care încerc s-o obiectivez. M-am născut cu o perspectivă răsturnată a lumii, în care în loc să se vadă prim-planul se vede linia orizontului. E foarte limpede că «ceea ce este» îmi stă pe ochi ca o ceață iar «ceea ce a fost» se prezintă ca peisajul de sub fereastra mea. Cu cât întâmplările sunt mai noi cu atât sunt mai confuze. Cu cât sunt mai îndepărtate, cu atât sunt mai limpezi. În privința aceasta sunt un animal înfrățit cu hârciogul, care orbecăie când merge înainte dar nu dă greș niciodată când se întoarce înapoi. Toate lucrurile se află în echilibru raportate la trecut: lumea, pământul, sufletul. Tot ce e vechi mă alimentează cu fericire: natura, folclorul, tradiția. Atingerea de istorie este o atingere de sufletul meu. Aceasta fiind situația, problema este cum să ridici pe picior de război o stare latentă, adică: cum să transformi «înșușirea», în etică și morală și în comportament. În cazul meu «special», problema aceasta nu este o problemă de politică literară ci o problemă de viață sau moarte: istoria trebuie să însemne prezentul, unicul mod de a merge cu spatele înainte, ca racul, fără să cazi în gura deschisă a unui canal”.

■ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu *O plimbare deconectantă*. □ Citim *Așteptare* de Liviu Petrina. □ Cornel Udrea revine la *Umor* cu un nou *Mic tratat de visologie*. □ Versuri semnează Mircea Vaida (*Cuib; Subtilii...; Pluti-re; Nor de dor; Zmeul albastru; Sideful și pietrele; Urcuș*), Petru Romoșan (*Un versificator cucerește lumea; Frunze moarte; Micul Narcis*). □ Nicolae Prelipceanu revine la *Fotografii de noapte* cu *Izvorul Mihai Eminescu*. □ Ștefan Bitan publică *Jurnal portughez*. Tot el traduce și o poezie de Manuel Alegre (*Mărturisirea unui poet dezarmat*).

### 13 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 11242] Rubrica „note de lectură” cuprinde două recenzii. Prima este a lui Ovidiu Papadima la volumul de versuri *Legenda Umanității*, (Eminescu, 1978) de Ioan Șerb, care a beneficiat într-un mod favorabil pentru receptarea critică de un *Cuvânt înainte* de Al. Philippide, despre care cronicarul scrie: „Elaborate printr-o muncă îndârjită, poeziile lui Ioan Șerb se citesc cu eforturi. Recompensa dăruită cititorului e însă bogată și originalitatea



autorului se afirmă pe deasupra șovăirilor sale. Lirica lui Ioan Șerb – cu tot dramatismul ei intern – este solară, tonică”. A doua recenzie privește tot un volum de poezie, *Diligența de seară* (C.R., 1978) de Anghel Dumbrăveanu și însemnările critice despre acesta îi aparțin lui Cornel Ungureanu care comentează concluziv: „*Diligența de seară* continuă un ton, un stil de a concepe poezia. Consecvent cu mijloacele sale, cu talentul său, poetul nu a fost niciodată încifrat în versuri ilizibile și nu e nici acum. Trebuie subliniată claritatea cântecului său, simplitatea.”

• [„**Contemporanul**”, nr. 41] Redacția revistei reflectează la *Educația materialistă*: „Creația și creativitatea pe care partidul, societatea noastră le cultivă în proporții de masă presupun, ca pe un corolar absolut necesar, înșiruirea, asimilarea temeinică și atotcuprinzătoare a viziunii materialist-dialectice, consecvent științifice despre lume și viață. A lucra cu instalațiile și tehnologiile cele mai de vârf ale acestui veac, a te mișca într-un mediu în care pecetea cunoașterii raționale și transformării raționale și revoluționare a lumii este pretutindeni vizibilă, și a fi, în același timp, subjugat unor concepții mistice, idealiste despre natura și destinul uman înseamnă nu numai o drastică incompatibilitate de principiu ci și pericolul unei traumatizante dislocări interioare, spirituale. Aderența la explicații și viziuni iraționale despre univers, istorie și conștiință, în cazurile în care se mai produce, constituie o flagrantă abdicare de la noblețea demnității umane; și creează, în același timp, premise pentru o dureroasă dedublare a eului menit prin firea lui să realizeze condiția unității și armoniei”. ■ Dan Filipescu consemnează *Un interviu cu Nichita Stănescu*: „*O sărbătoare a poezilor, a cuvântului limpede și constructiv*”: „– *Stimate Nichita Stănescu, nu știu cum să încep. Pentru mine ați devenit un fel de simbol al poeziei și asta mă cam inhibă...* – Aștept să ataci frontal. Deci, prima întrebare! În ce privește măgulirile, să nu se mai repete! – *Ați putea defini poezia, metaforic firește?* – Nu pot să o definesc printr-o metaforă, din pricina faptului că o iubesc prea mult. Dacă mă întrebi de mama mea plâng de emoție. Poezia nu este un purtător de cuvânt, ci un rug sacru pe care ard sentimente. Să lăsăm copiii să vină la noi! Să-i întrebăm pe copii, dacă au vrut să se nască! Dacă spun că nu, să nu-i învinovățim de cântec! Când eram copil, l-am văzut pe tatăl meu plângând pe o roată de căruță. Atunci, mi-am dat seama că roata nu e făcută să meargă, ci să fie plânsă. Lumina nu este bucurie, numele luminii este bucurie. – *Drumul poeziei este mult încercat, mai ales de tineri. Să fie o îndrăzneală?* – Pe tinerii poeți, îi sărut pe inimă! Iubesc deosebit pe Traian T. Coșovei. Găsesc în versurile sale o imensă și înaltă puritate dură. Îi doresc din toată inima să nu fie Jeanne d’Arc al poeziei tinere! Încă o dată sărut rocile care au ceva de spus! – *Cu ce gânduri întâmpinați Colocviul național de poezie?* – Colocviul național de poezie este o sărbătoare a poezilor, unde ei se vor întâlni, se vor îmbrățișa, vor rosti taina cuvântului, limpede și constructiv. Blândețea. Cordialitate și înțelegerea față de poeziei, dragostea și grija față de

poetul cel tânăr, față de viitoarele piramide în care, ca un faraon, se va putea odihni poezia și, dormind, va putea visa! Iată spre ce se îndreaptă gândurile mele. Cred că a gândi este o muncă, iar a visa la o stare a poeziei este la fel de important cu a ara, căci osul frunții este plugul cu care ari sentimentele! – *Se poate vorbi despre o vârstă a poeziei?* – Nici pomeneală! Poezia este natura meditației, nu natura concurenței. Toți descindem din toți. Eu rămân ce-am fost, romantic. Și cum spunea Bacovia, aud materia plângând. – *Cum priviți critica literară față-n față cu poezia?* – Iubesc critica prin sentimente, nu prin obiecte. Iubesc întoarcerea sentimentului risipitor la inimă. Mă și gândesc să-i jertfesc lui Jupiter Olimpianul un taur!... Revenind la critica literară, atât voi spune: critica noastră este de talie europeană și nemaipomenit de răbdătoare. – *Ce surprize ne pregătiți nouă, cititorilor de poezie?* – În fața cititorilor mei, oricând mă voi prezenta același, altfel numele meu ar fi altul. Rămân același prieten, Nichita. Despre viitoarele apariții, deocamdată niciun cuvânt. Ei, este o surpriză? – *Ce mi-ați mai spune dacă nu v-aș mai întreba nimic?* – Am să-ți spun ceva din suflet; latina este cea mai frumoasă limbă de pe lume. Limba română este copilul ei. Scriu poezie, să-mi explodeze creierul de frumusețe lingvistică! Am să-ți spun câteva versuri compuse în seara lui patru octombrie al acestui an: „Caii nu știu că sunt caii./ Copacii nu știu că sunt copacii./ Noi care știm că suntem/ Lacrima morții lor suntem”. ■ Laurențiu Ulici prezintă trei cărți. □ Geo Dumitrescu: *Africa de sub frunte* (Albatros): „Că spiritul relativist din poezia lui Geo Dumitrescu e încurajat și de temperamentul poetului e o chestiune asupra căreia ar merita să insistăm pentru că, în bună măsură, particularitatea glasului său liric e un efect al acțiunii subtile pe care inteligența o exercită asupra tendințelor temperamentale. Vom băga de seamă că antilismul acestui poet e mai mult o prejudecată ieșită din analiza parțială, sub o singură latură, a textelor sale și că, la nivelul lor cel mai adânc, ele sunt profund lirice. Pentru o demonstrație în acest sens e nevoie însă de un alt spațiu”. □ Anghel Dumbrăveanu: *Diligența de seară* (C.R.): „Afectare atât de caracteristică poeziei mai vechi a lui Anghel Dumbrăveanu încât, mai de-a dreptul, mai pe ocolite, critica îl clasase printre poeții de voință, printre cei care tot simulând diverse stări poetice izbuteau să dea impresia deloc convenabilă că simulează poezia însăși, afectarea aceasta deci, mai totdeauna constatată, încă din pricina că poetul este, omenește vorbind, un exemplu de bună cuviință și, mai mult, un sacerdot al gestului amical, numai rareori acuzată deschis, afectarea aceasta așadar a încetat, în *Diligența de seară*, să mai domine discursul poetic. La prima vedere cu greu distingem vreo modificare frapantă, în ordinea fizică a poeziei; în aceeași plăcere a vorbirii frumoase, în sens calofil, același orizont tematic, aceeași retorică, mai puțin, totuși, spumoasă, aceleași atitudini lirice: e vorba și aici de sentimentul însingurării, de gestică galantă a iubirii, de tortura stării de risipire”. □ Marius Robescu: *Spiritul însetat de real* (C.R.): „Orgolios în solitarismul său, Marius Robescu s-a angajat într-un univers poe-

tic ce i-a devenit propriu până la identitate, reușind, cu o discreție neobișnuită (într-un fel păgubitoare, totuși, pentru că deformează), să se afirme în contextul poeziei contemporane ca purtător al unei certe valori. Dacă este subcotat nu este vina lui”. ■ Intitulându-și intervenția *Trei adversari ai metodei*, Dan Grigorescu semnaleză apariția a trei cărți traduse. □ Anatole France: *Viața literară*, cuvânt înainte și traducere de Alexandru George (Univers): „Nu încapă îndoială, dintre toate călătoriile lui France, acelea din lumea cărților, notațiile din *Viața literară* izbutesc să deseneze cel mai convingător portret. Și e meritul lui Alexandru George că a știut să-i reconstituie exact, într-o selecție inteligentă, într-un stil în care, foarte asemănător celui al originalului francez, asociază caligrafia și efectele neașteptate ale culorii”. □ Jules Lemaître: *Impresii din teatru*, traducere de Ion Herdan, studiu introductiv de Radu Toma (Univers): „*Impresiile din teatru* sunt o lectură încântătoare, dacă le parcurgem fără să așteptăm neapărat de la ele altceva decât o pildă de inteligență retorică, însușire tradusă prin suplețe și scânteiere stilistică”. □ Jules Renouard: *Viața mea*, traducere de Ileana Șoldea (Univers): „Una dintre cele mai frumoase cărți publicate în colecția amintită a Editurii Univers. Textul românesc al Ilenei Șoldea, cumpănit, sensibil la schimbările de ton ale originalului”.

● [„Cronica”, nr. 41] Nicolae Turtureanu semnează editorialul anunțând Colocviul național de la Iași. Autorul editorialului consideră că, în vreme ce există o serie de „certitudini lirice”, rămâne de stabilit și locul generațiilor mai tinere, într-un spirit de „protecția muncii poetice”. ■ Al.I. Friduș întâmpină cu destule rețineri volumul *Caracterul dinamic al culturii în socialism*, de Dan Cruțeru (Ed. Științifică și Enciclopedică) gășind analizele cam nesistematice în comparație cu anvergura conceptului și reținând, ca atare, „pagini valabile despre revoluția tehnico-științifică, despre difuzarea culturii, despre rolul culturii în socialism [...] înecate, însă, în restul cărții, într-o frazeologie insuficient stăpănită”. ■ Numărul conține versuri de Nichita Danilov, Ion Beldeanu, Ion Țăranu, Ioan Alexandru. ■ La rubrica *Opinii despre cărți*, Dan Mănuță semnează articolul intitulat *Melancolia neojunimismului* în care abordează antologia epistolară *Titu Maiorescu și prima generație de maioreșceni* (îngrijită și prefată de Z. Ornea) urmărind fenomenul de epigonism junimist creat după 1890. Din epistolar reies atmosfera de crepuscul a Junimii de odinioară, pentru că neojunimiștii (generația lui Mihail Dragomirescu, P.P. Negulescu, C. Rădulescu-Motru) sunt din ce în ce mai orgolioși și independenți lipsindu-le liantul spiritual. N. Barbu semnaleză volumul de poeme *Ceremonii*, de Petre Bucșa. Cronica literară este semnată de Zaharia Sângerozan care scrie despre eseul Elvirei Sorohan cu privire la *Istoria ieroglifică* a lui Cantemir. Analiza autoarei, afirmă semnatarul articolului, stabilește că romanul este o primă creație a istoriei literaturii române, eseul având ambiții exhaustive pe care le onorează: „Ambiția Elvirei Sorohan nu-și ascunde nicidecum aspirația de a scrie frumos, de a fi crezută prin adevărurile pe care

le formulează admirabil și de a face din comentariu o veritabilă oglindă a ideilor, trecută prin neliniștea transparentă a emoțiilor. Temperamentul și sensibilitatea de artist o ajută să fie în acord afectiv cu realitatea operei, să-i reînvie prin provocare și identificare critică o nouă tinerete. Arta critică a Elvirei Sorohan este opera intuiției și imaginației, a capacității de a retrăi literatura și dovada unei asemenea experiențe rămâne acest eseu profund original, care poate fi considerat, în critica românească de azi, o adevărată revelație”. ■ Pagina a șasea conține o anchetă asupra „relației dintre școală și poezie” adresată mai multor profesori și elevi din ciclul liceal. ■ M. Bordeianu transcrie o orăție de nuntă din secolul al XVIII-lea aflată în posesia Muzeului de Literatură Română Iași. ■ La rubrica *Moment* este anunțat programul Colocviului național de poezie, se trece în revistă numărul dublu 7-8/ 1978 al revistei „Viața Românească” ce cuprinde debaterile Colocviului național de literatură dramatică de la Cluj-Napoca, premiul obținut de Ioanid Romanescu la concursul de creație de cântece ostășești „Te apăr și te cânt, patria mea”, publicarea integrală în revista „Echinoc” (nr. 6-7/ 1978) a memoriului lui Lucian Blaga, „un document de o excepțională valoare și importanță pentru cunoașterea adevăratei identități morale și filozofice a poetului, a atitudinii sale într-o anumită epocă istorică”. Tot aici, N. Irimescu relatează despre a doua ediție a Salonului sucevean al cărții. ■ La rubrica *Prezențe românești*, Dumitru Nica semnează un text despre spectacolul cu marionete *O scrisoare pierdută* pus în scenă la San José, de Juan Enrique Acuna.

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 410**] Pe pg. 1, un portret Costache Conachi de Emil Manu. ■ La rubrica *Gâgă*, client este *Traficantul de râme* – Dorin Tudoran. ■ La Rubrica *Aveți cuvântul!*, Un drept la replică al lui Constantin Crișan – *Confesiuni esențiale pe tema atacului abuziv*, vizând articolul nedrept și violent gratuit (dar și plin de confuzii și inadvertențe) al lui Dan Ciachir, care se ocupase de un volum apărut în 1977, *Confesiuni esențiale*. Între timp, Crișan a mai publicat un volum în 1978 – *Nostalgie comunicării*. ■ Un nou scandal, între scenaristul Eugen Barbu și producătorul Corneliu Leu pe tema scenariului pentru filmul *Bietul Ioanide*, în articolul G. Călinescu „ajutat” de Corneliu Leu (un interviu realizat de Radu Georgescu). Barbu îi reproșează colegului său că a pus abuziv în gura personajului Ioanide (peste scenariul gândit altfel inițial în urmă cu 5 ani, timp în care „sentimentele lui Leu pentru Barbu s-au schimbat”, intervenind hachițele producătorului care „îl pedepsesc pe Călinescu”) fragmente din... articolele politice ale lui G. Călinescu din revista „Contemporanul”, rezultând un personaj neverosimil ce discută în lozinci și clișee: „Să ne înțelegem, C. Leu pe care-l bănuiam măcar un cititor mediocru, crede că dacă cineva scrie *Bietul Ioanide*, Ioanide e neapărat Călinescu. Oricine s-a alfabetizat la vreme înțelege limitele personajului Ioanide. El este un produs al societății burgheze, un intelectual ca toți intelectualii acelei epoci, evident cu simpatii față de clasa muncitoare, dar nu un teolog

marxist, cum vrea să-l facă C. Leu printr-o operație de hibridizare forțată... Nu înseamnă că contest mentalitatea lui Ioanide. În P.C.R. a existat și un prinț, numit *prințul roșu* (n.b. Petru Dumitriu!), deci el, acest partid, nu a refuzat pe niciun intelectual care a iubit ideile de stânga și a luptat pentru ele. C. Leu trebuia să știe, ca producător – nu mai vorbesc ca scriitor – că există un principiu al veridicității artei care refuză copierea realității, chiar când ea este dramatică și incredibilă, câteodată... Așa că să ne scutească tov. Corneliu Leu de democrația de la casa sa de filme. El se crede doctorul Arsene care poate să umble cu o lopățică în creierii lui Călinescu și chiar în ai mei.” Finalul explicațiilor lui Barbu este apoteotic, pamfletar: „Dar de ce este atât de îngrijorat Corneliu Leu (că nu va găsi pe acel realizator «de intelectul, cultura, finețea, spiritul civic, viziunea revoluționară, care să-l oglindească pe Călinescu în întregul său») când îl are pe Platon Pardău chiar în redacție, cunoscut pentru intelectul, cultura, finețea, spiritul civic, viziunea revoluționară, împreună cu care ar putea să scrie un nou scenariu după aceleași romane (*Bietul Ioanide*, *Scrinul negru*), demn de a obține toate premiile internațional existente la ora de față. Gândiți-vă ce superb tandem, C. Leu – P. Pardău, pe un text de Călinescu! Asta ar semăna cu *Oda bucuriei*, pe un text de Ion Pribeagu.” ■ Cronică de E. Manu, despre noul roman al lui I. Lăncrănjan, *Suferința urmașilor* și Dan Ciachir despre poemele lui Modest Morariu, *Melancolia unui cărturar*. □ În *Zoo revista revistelor* sunt aruncați în derizoriu (prin citări din versuri sau panseuri) Adrian Popescu, Mircea Scarlat, Alex. Ștefănescu, Florin Mugar. □ Continuă demontarea în serial a lui George Bălăiță și a romanului *Lumea în două zile*, prin *Brutalitatea concretului* de C. Sorescu: „Fermecați de brutalitatea concretului pe care o afișează romanul în planul de suprafață, comentatorii (Raicu, Crohmălniceanu, Manolescu) au lăsat la o parte planul de adâncime. Încercând să-l aflăm, noi am dat peste o *mitologie a caraghioslăcului*, inaptă să convingă filosofic și estetic. Iată de ce, întrucât ne privește, punem atât de lăudatul roman *Lumea în două zile* de G. Bălăiță sub semnul întrebării.”

#### 14 octombrie

• [„Luceafărul”, nr . 41] La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre Albrecht Dürer. ■ Grigore Arbore semnează poemul *Un ceas enorm, acoperit de zale...* ■ În *Cartea cu prieteni*, Fănuș Neagu scrie despre Florin Pucă. ■ Mircea Martin publică fragmente din volumul *G. Călinescu și „complexele” literaturii române*, mai exact o analiză comparativă între demersurile lui Călinescu și Iorga pe baza diferențelor dintre critica literară și critica culturală. Iată una dintre observațiile esențiale care decurg de aici: „Călinescu nu scria, așadar, prima istorie completă a literaturii române, nici prima istorie care să dețină un sens al devenirii și al totalității. El scrie, totuși, «întâia istorie a literaturii române în înțelesul propriu» – cum singur o spune – pentru că este întâiul care aplică pe toată întinderea ei un criteriu estetic

consecvent. Acest criteriu estetic îi lipsea lui Iorga și-i lipsea nu atât pentru perioada de început, «culturală», a literaturii noastre, cât pentru perioada cea mai recentă, aprecierile din *Istoria literaturii românești contemporane* fiind cele mai grav alterate, dincolo de simpatii ori antipatii personale, de confuzia esteticului cu eticul sau cu etnicul”. ■ La *Cartea de poezie*, Sultana Craia recenzează *Glusul pietrelor*, de Mihai Beniuc (Eminescu, 1978), Dan Cristea, *Amiaza*, de Ioana Diaconescu (C.R., 1978) și *Arcașii orbi*, de Daniela Crăsnaru (C.R., 1978). Doina Uricariu comentează volumul tot *Piatra palidă*, de Florin Mugur (C.R., 1977), iar Paul Dugneanu, *Simpleroze*, de Șerban Foartă (Facla, 1978). ■ La *Cartea de debut* este reținută o carte de poezie – *Regina cu pași furati*, de Cleopatra Lorințiu, întâmpinată „cu încredere” de Nicolae Ciobanu. ■ La *Colocviile „Luceafărului”* este supus discuției romanul *Suferința urmașilor*, de Ion Lăncrănjan. Deși remarcă defecte stilistice, mai ales prin comparația cu nivelul de realizare al romanului *Ion*, de Liviu Rebreanu, M. Ungheanu consideră că în proza care evocă ruralul sunt mai importante masivitatea și concepția, remarcând și alte reușite ale autorului, la nivelul „densității psihologice” și al mesajului. Al. Oprea consideră că, în interiorul ciclul său romanesc, Ion Lăncrănjan își diversifică formulele de creație ceea ce, în cazul *Suferinței urmașilor* înseamnă investigația psihologică. Valentin F. Mihăescu apreciază reușita prozatorului în ceea ce privește personajul feminin, și de asemenea, construcția și vocația tragicului care ridică acest roman peste altele pe tema colectivizării. ■ Ana Blandiana și Marius Robescu publică versuri. ■ La dezbaterile despre *Poezia de azi și de mâine* participă Al. Piru, Nina Cassian, Angela Marinescu, Al. Paleologu, Lucian Raicu. Al. Piru consideră ca poezia e fără vârstă, iar Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu și Emil Botta sunt la nivelul poezilor interbelici. În ceea ce privește critica, se scrie multă critică, afirmă Al. Piru, dar recomandarea sa este ca tinerii să scrie întâi despre marile valori și abia apoi despre noii veniți „la fel de incerti ca și ei”. Nina Cassian scrie: „Prețuind în mod deosebit un poet de azi, îl plasez implicit în «mâine» și în «de-acum încolo», prețuirea fiind pe măsura duratei pe care o atribui descoperirilor lui. Și una din minunile artei este aceea că descoperirile ei nu se dislocă unele pe altele, ci coexistă spre mai marea glorie a spiritului uman”. Criticilor le recomandă asocierea poezilor din diferite epoci în analiza „instrumentarului” poetic, asumându-și ca Eugen Simion să o considere „agresoare” în urma afirmației sale că anumite voci feminine „ceartă critica”. Angela Marinescu scrie: „Nu cred că scrisul (creația artistică) reprezintă o negație a vieții [...], dar nici nu cred că poate afirma viața. Cred, doar, că este esența vieții. Atât. Așa văd poezia din trecut și din viitor”. Al. Paleologu întâmpină ancheta oarecum polemic: „N-aș vrea să vă supăr, dar nu prea văd rostul acestei anchete. Să «întâmpinăm» (nu?) Colocviul de la Iași cu niște declarații ad-hoc? Și deci «hai să mai vorbim de poezie», spunând cum o vedem pe cea de azi și chiar, dragă Doamne, și pe cea

de mâine?”. Criticul consideră că o astfel de temă nu poate fi tranșată într-un spațiu limitat, iar de reclamat, reclamă „metrii pătrați de versificație despre Decebal, Mihai Viteazul, Țepeș și alte figuri ale trecutului național” pe care revistele continuă să-i găzduiască. „Scriitorii adevărați nu pierd, ci câștigă la dialectica înnoirilor succesive”, scrie Lucian Raicu, încercând să tempereze subiectul orgoliului generaționist care a monopolizat dezbateră. ■ Constantin Stan menționează, la cronică TV, emisiunea *Viața cărților*, care a dedicat un radioreportaj evenimentului *Decada cărții românești*. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion se oprește asupra volumului *Alte lecturi și alte zile*, de Mircea Zăciu remarcând lipsa de grabă a lecturii critice, semn al unui „spirit moralistic ascuțit, curios să observe și să judece pe alții”. Eugen Simion observă astfel cum criticul folosește aluzia răutăcioasă, ba chiar, câteodată, „își iese, cum se zice, din pepeni”. Cu toate acestea, „*Alte lucrări și alte zile* reprezintă opera unui om învățat și fin, întors la literatura actuală după ce a dat studii solide despre scriitorii clasici”. ■ Pe ultima pagină sunt publicați tineri poeți: Gabriel Chifu, Liliana Ursu, Grigore Georgiu, Laurențiu Cârsteian, Ștefan Ioanid, Ana Mureșanu, Patrel Berceanu, Mihai Cantuniari, M.N. Florian.

### 15 octombrie

• [„*Tribuna României*“, nr. 143] Tronează, pe prima pagină, tableta lui T. Arghezi, *Scrisoare cu tibișirul*, din 1924. ■ În seria „contribuții”, Paul Petrescu relevă publicului român *O carte despre românii din Canada*, scrisă de G. James Patterson, profesor universitar la Eastern Oregon College, U.S.A., unde preda antropologie culturală și socială, cartea intitulându-se *Românii din Saskatchewan: patru generații de adaptare*. ■ Clement Mîrza acordă o atenție deosebită contribuției în lingvistică a lui Paul Miclău cu lucrarea *Semiotica lingvistică* (Facla), care „reprezintă prin natura problemelor discutate, o primă abordare de proporții a câmpului de studiu semiotic într-o carte românească de specialitate.” ■ Alcătuită dual (pe nivel avansat și nivel începător), lecția de limba română (a II-a, anul V) a lui Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate continuă pe tema unei lecții de călărie la hipodrom.

### 17 octombrie

• [„*România liberă*“, nr. 10567] Scriind despre *Peisajul liric actual*, Ion Drăgănoiu observă că „tuturor sentimentelor omului epocii noastre socialiste le corespund universuri lirice al poezilor din toate generațiile”. Inventarierea numelor, în abordarea „analitică” și „sintetică” pe care o întreprinde, îi include pe: Al. Philippide, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, Maria Banuș, Vasile Nicolescu, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Petre Stoica, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Mihai Ursachi, Nicolae Prelipceanu, Constanța Buzea, Dorin Tudoran ș.a.m.d. Chiar dacă autorul face distincția dintre calitate și cantitate,

afirmă că: „trebuie să ne îngrijim ca în mâinile lui [lectorului – n.n.] să ajungă acele cărți cu adevărat reprezentative pentru spiritul epocii noastre pătrunse de nobilele principii ale umanismului socialist”.

### 18 octombrie

● [„**Viața studentească**”, nr. 33] Conține un *Interviu* acordat de sărbătoritul Edgar Papu (70 de ani) Aurei Matei Săvulescu, la rubrica *Per aspera ad astra: La cantitatea de informație asimilată de mine un scriitor spontan ar fi scris de trei-patru ori mai multe cărți*. Gânditorul, cuprins de „voluptatea ideilor”, împărtășește câteva dintre tainele sale: programul de lucru, ritualul înaintea scrierii unei cărți, ritmul scrierii, documentarea etc. „De la maestrul meu, Tudor Vianu, am învățat că pentru fiecare lucrare trebuie elaborat întâi planul. Dar pentru mine aceasta suportă numeroase adaptări pe parcursul elaborării volumului, în așa fel încât între prima variantă și ultima diferențele sunt adesea frapante... De fapt acesta a fost marele meu viciu de o viață: *voluptatea ideilor* – am fost și am rămas un colecționar mental de idei, iar odată cu trecerea timpului s-a petrecut cu mine o sublimare a colecționării pe plan mental. De sublimarea aceasta sunt mult recunoscător maestrului meu Tudor Vianu, cel care m-a învățat demnitatea exprimării. Nu am semănat niciodată cu profesorul care m-a modelat pentru scris; am fost totdeauna două firi deosebite, ca temperament, ca structură a caracterului. Tocmai de aceea influența lui asupra mea a fost binefăcătoare, modelatoare, și nicidecum distrugătoare de personalitate... Este nemaipomenit să gândești mult, să poți asimila masiv dar aceasta nu e totul. Dacă nu poți îmbrăca în expresie noianul de gânduri și de idei ce te năpădesc ești un om chinuit iar eliberarea, catharsisul exprimării îl obții numai și numai prin metodă, prin rigoare și sobrietate în frază care se învață de la un mare profesor. Tudor Vianu mi-a inoculat conștiinciozitatea excesivă și aceasta a fost un dar incomensurabil pentru mine: m-a ferit să alunec pe panta comodității și m-a ajutat să-mi finalizez ideile, să le transpun în cărți.” □ Este tratat ironic, la rubrica *Aflăm cu emoție...*, un dialog prea ludic Nichita Stănescu – Dan Filipescu, excesiv laudativ dinspre reporter și prea metaforizant dinspre poet, cu mari semne de întrebare și în legătură cu modul de a întreba dar și de a răspunde pentru o convorbire publicabilă („Contemporanul”, nr. 41, 13 oct. 1978), „abundând în metaforizări, mirări, lăcrimări și extaze... acest interviu e făcut să fie plâns, nu citit.”

### 19 octombrie

● [„**Flacăra**”, nr. 42] Al. Philippide publică poezia *Pe marginea unei povești*. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (32)*, Octavian Paler scrie *Fluturii*. ■ În *Cronica spectacolelor* Nelu Ionescu prezintă primul număr al „caietului editat de secretariatul literar al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, intitulat „Arlechin”. ■ Cu titlul *Un poet de azi* sunt publicate



două portrete literare, unul semnat de Eugen Simion („Un nume ce trebuie reținut în poezia tânără de azi este acela al lui Gheorghe Azap, autor până acum a trei volume de versuri (*Maria*, 1975); *Bocceluța cu plăpânde*, 197; *Roxana, Roxana, Roxana* (1978)). Din pricini pe care nu le cunosc, el a debutat, ca Leonid Dimov și Emil Brumaru, mult mai târziu (la 36 de ani!) decât colegii săi de generație, intrați (unii dintre ei) în manualele școlare, contestați, invidiați, imitați de cei ce vin după ei în literatură. Gheorghe Azap este un lup singuratic rătăcit între promoții și grupuri literare, poezia – dacă citesc bine versurile sale – este pentru el un mod de existență. Și, pentru ca existența să devină suportabilă, poezia recurge la ironie. Gheorghe Azap este, prin urmare, un ironist, mai trist și mai profund decât alții. Scrie cu precădere despre iubire, și unele note de sentimentalitate teatrală trimit la Minulescu și, în genere, la poeții erotici bufoni și jălalnici.”) și celălalt semnat de Mircea Martin („[...] debutul său (*Maria*, Facla, 1975) a fost unul matur, propunând nu numai un nume nou dar și un anume tip de poezie, în genere critica l-a receptat ca atare, însă nu fără ezitări și perplexități. A șocat mai întâi caracterul eterogen până la disparitate al materiei verbale, apoi truculența nebună a gesticulației și a frazei poetice. Numeroase cuvinte au părut pur și simplu scornite de imaginația lexicală înfierbântată a poetului și de nevoia căderii pe o rimă anumită. Adevărul este că nu puține sunt dialectisme, în Banat existând, cum se știe, ca-n orice provincie meridională ce se respectă, o tradiție a poeziei dialectale. Deși mizează pe savoarea dialectismelor și, uneori, «epicizează» cu rezultate comice, Azap nu se înscrie în această tradiție. În ciuda unor indicii sigure de apartenență, poezia lui e lipsită de ceea ce se cheamă specific local. Dealtfel, dialectismele nu sunt numai de proveniență bănățeană; lor li se adaugă neologisme de ultimă oră și din cele mai neașteptate domenii, arhaisme, termeni de argou și, bineînțeles, invenții proprii. Citații livrești sunt făcute să alterneze în acest tip de poezie cu secvențe colocviale, termeni tradițional poetici cu alții neaduși până acum în poezie, expresia «elevată» cu cea «umilă». Derutantă, însă eficientă din punct de vedere artistic, este mai ales alternanța registrelor în cuprinsul aceleiași sintagme poetice.”). Cele două articole despre Gheorghe Azap sunt însoțite de o selecție de poezii. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă debutul editorial postum al lui Nicolae Baltag cu volumul *Polemos*, „o carte substanțială și nu mai puțin fermecătoare prin expresivitatea limbajului critic. [...] Unii au descoperit în paginile acestei cărți (abia acum!) un critic, alții l-au regăsit pe Nicolae Baltag așa cum îl știau dinainte. Ne numărăm printre ultimii. Timpul n-a estompat deloc semnele unei vocații de aleasă distincție. Omul, de un tact desăvârșit, n-a forțat niciodată treptele afirmării. Avem sentimentul că abia acum își ocupă locul ce i se cuvine în panorama criticii contemporane. Un lucru e neîndoios: criticul există și avem convingerea că va rămâne. Oglinda în care-l privim acum îi va păstra nealterat pentru posteritate chipul tânăr, ca o efigie a integrității morale în critică”. ■ În *Pagina de lectură*, cu titlul *O bibli-*

otecă într-o carte, sunt publicate o serie de comentarii semnate de Șerban Cioculescu, Al. Graur și Nicolae Teodorescu despre *Micul dicționar enciclopedic* (Ed. Științifică și Enciclopedică).

● [„**Orizont**”, nr. 42] Lucian Alexiu încearcă să redea caracteristicile poeziei lui Gheorghe Grigurcu, punând accentul pe ultimul volum apărut *Rigoarea văzduhului* (Dacia, 1978), ceea ce nu-l împiedică să facă niște adnotări preliminare de genul: „mai lesne detașabil prin acțiunea sa critică decât remarcat în masa impresionantă a autorilor de versuri ai unui deceniu, Gheorghe Grigurcu nu a ispitit [...] pe factologii istoriei literare prin declarații temperamentale în propria poezie, nici prin bine regizate apostazii lirice de la o selecție la alta.” ■ Livius Ciocârlie se arată preocupat de lămurirea respectului cuvenit marilor personalități, întrebându-se: „i se poate îngădui cuiva, sau mai bine zis oricui, să evoce pe un ton familiar, lipsit de venerație, mari figuri din trecut, oameni fără de lucrarea cărora lumea ar arăta altfel, mintea noastră ar fi mai săracă, sufletul mai uscat”, dar completează: „A ne închina la statuile lor înălțate pe soclu, înseamnă a alege, în raport cu arta, unghiul cel mai nepotrivit. Înseamnă, de fapt, a-i înrăma în majuscule și a-i închide într-un muzeu, cu tot ce au făcut” și încheie retoric: „«Cum a putut Călinescu să spună despre Creangă că își scărpină spinarea cu o lopățică? » se mira supărat cineva, într-o cancelarie – și cred că greșea” (articolul *Lopățica lui Creangă*). ■ Ion Arieșanu propune atenției cititorilor un tânăr scriitor, Traian Dorgoșan. ■ Publică *Amintiri despre Lucian Blaga* Mihai Iubu. ■ G.I. Tohăneanu se află din nou în căutare de cuvinte rare, folosite în proza sadoveniană și având propria lor istorie în folclor sau scrieri mai vechi, precum termenul „mașcat” în sintagme ca „bob mașcat” din folclor („mare”, „plin”, „îndesat”) sau „a scrie mai mașcat” (la Gr.G. Tocilescu) și „florile mașcate ale cerului” (la Sadoveanu) (articolul *Mașcat*).

● [„**România literară**”, nr. 42] Numărul este consacrat poeziei. Pe prima pagină este publicat mesajul de felicitare al președintelui Nicolae Ceaușescu adresat revistei de cultură maghiară „Igaz Szó” cu ocazia împlinirii a 25 de ani de apariție. Revistei i se conferă ordinul „Meritul cultural” clasa I. ■ Se reamintesc dezbaterele în întâmpinarea Colocviului Național de Poezie de la Iași aflat în plină desfășurare. ■ *Viața literară* relatează despre adunarea festivă care a avut loc la Tg. Mureș cu prilejul aniversării a 25 de ani de apariție a revistei „Igaz Szó”. Este publicată telegrama colectivului redacțional adresată președintelui Nicolae Ceaușescu. □ Este anunțată deschiderea Colocviului Național de Poezie de la Iași, deschidere salutată de Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, prim-secretar al Comitetului Județean Iași al P.C.R., președinte al Consiliului Popular Județean Iași. George Macovescu a rostit cuvântul de deschidere, iar Ștefan Augustin Doinaș a prezentat un referat privind situația poeziei române actuale. ■ George Macovescu scrie despre scopul și intențiile organizării Colocviului de Poezie: „Poeții din această țară s-

au adunat în Iași lui Eminescu pentru a dialoga despre arta lor, despre destinele ei. La ultima Conferință a scriitorilor, ținută anul trecut, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a îndemnat să ne întâlnim în cercuri cât mai largi și să discutăm despre problemele care ne preocupă. Până acum, s-au întrunit în colocvii naționale criticii și dramaturgii. A venit rândul poezilor. Cu speranța că dezbaterile din aceste zile vor fi adevărate dezbateri, pline de substanță, lipsite de formalism, în care circulă idei înaintate, valoroase, demne de nivelul la care se află poezia noastră, întreaga noastră literatură. Altfel spus, că locul argumentului, al ideilor nu poate fi luat de afirmații gratuite, că tonul propice pentru o asemenea discuție este cel al respectului reciproc pentru om, pentru confracții noștri, pentru părerile lor”. ■ Alexandru Philippide se alătură textului cu un poem, iar Ștefan Augustin Doinaș publică un amplu poem intitulat *Habeas Corpus Poeticum*. Sunt prezenți, de asemenea, în revistă Nina Cassian, Victor Felea, Horia Bădescu, Liviu Călin, Virgil Teodorescu, Jancsik Pál, Constanța Buzea. De asemenea, revista dedică spațiu de publicare și tinerilor poeți Rodica Melania Culiănu, Ioan Evu, Liana Scutelnic, Ioan Ivan, Gabriel Stănescu, Marius Stănilă, Corin Bianu, Silvia Chițimia, Nicolae Turtureanu, Traian T. Coșovei. ■ Semnează opinii despre Colocviul Național de Poezie Edgar Papu, Corneliu Sturzu, Mihai Beniuc, Mircea Zăciu, Szász János, Romul Munteanu, Anghel Dumbrăveanu, Alfred Kittner, Horia Zilieru, Dinu Flămând. □ Edgar Papu polemizează cu Herbert Marcuse pe marginea sensului (in)comunicabil al poeziei. Departe de a considera că poezia poate fi legată numai prin sensul clar, concret al „propozițiunii” de realitatea cotidiană, semnatarul opiniei consideră că „valorile lirismului au urmărit mereu sinteze concentrate, reducția la esențe a ambianței interne și externe în care s-au format”. □ Scriind tot despre lirism și despre tehnica poeziei, Corneliu Sturzu se întreabă „în ce măsură «tehnica» poezilor de astăzi este în măsură să distileze sentimentele noastre, să le dea veșmântul cel mai potrivit în splendida limbă românească”. □ Mihai Beniuc face o urare participanților la Colocviu: „[...] să bea din Fântâna Blanduziei spre gloria Cântării României”. □ Mircea Zăciu face o scurtă analiză a „stării poeziei” remarcând: „Dacă în impresionantul număr de poeți actuali există câțiva special înzestrați pentru a rosti adevărurile esențiale despre vremea noastră, vocea lor se aude din păcate mai rar ori e acoperită de turbinele versificației zgomotoase care lucrează mai spornic și cu tot potențialul perimatelor școli de declamație. O confuzie a termenilor amenință, credem, starea poeziei. [...] Nu câți poeți activează azi în spațiul (generos dilatat) al vieții literare, ci câtă poezie adevărată se produce – iată problema elementară de la care ar trebui urnită orice discuție”. □ Szász János consideră că trăsătura esențială a tinerei poezii este angajamentul etic, activ care se confundă cu esteticul „exprimând astfel tendința definitorie a procesului nostru revoluționar”. □ Romul Munteanu vorbește despre o „expatriere a liricii” prin

fenomenul de versificație girat de edituri și librării. Romul Munteanu apelează la poeții autentici, singurii care pot face ca „poezia românească autentică să nu fie confundată cu alte fenomene subiacente, care reprezintă «maculatura lirică» a fiecărui timp”. □ Anghel Dumbrăveanu consideră că „o discuție despre poezie trebuie să însemne, întotdeauna, și un omagiu adus criticului literar”, deoarece critica „asigură culturii poetului un carburant de o importanță vitală”. ■ Kitsch, bricolaj, enumerare, inventar sunt câteva dintre instrumentele poetice pe care le remarcă Nicolae Manolescu în volumul *Un potop de simpatii*, de Petre Stoica (C.R., 1978), volum pe care criticul îl consideră un reper la fel de important ca *La liliaci* al lui Marin Sorescu. „Ca și Sorescu în cartea lui, dar acesta mai înclinat spre burlesc și nastratinism, și păstrând încă ceva din ochiul copilului de altădată (de unde nota de fabulos a unor obiceiuri și întâmplări), Petre Stoica scrie un mic roman în versuri, alcătuit din episoade independente. Lirismul constă aici în viziunea foarte crudă, în luciditatea care așterne pe elementele realului o lumină rece și necruțătoare. Poetul nu mai are motive de regret sau de simpatie, ca în vechile evocări; nu pune însă vreun accent defăimător. Metoda lui e de a dresa liste, comentate cu un amestec indescriabil de uimire malițioasă și de indulgență înțelegere. Sarcasmul aparține observatorului detașat (și totuși implicat), prins între spectacolul viu al acestei ruralități alterate, pe cale de dispariție, și simbolurile unei întregi literaturi țărănești”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă volumul de proză *Fântâna vulturilor*, de Ion Boloș (Dacia). ■ Pentru rubrica de critică, Valeriu Cristea semnează o cronică la volumul *Teme 3*, de Nicolae Manolescu (C.R., 1978). Înainte de a intra în conținutul subTemelor, comentatorul face câteva clarificări: în primul rând ține să menționeze caracterul militant al exegezei lui Nicolae Manolescu, prin care înțelege lipsa de ezitare în a se arunca în controverse și, în al doilea rând, să-i adreseze o critică legată de tratamentul diferit pe care îl aplică tinerilor critici față de seniori: „În contrast cu aerul de insatisfacție când blazată, când iritată cu care sunt tratați colegii de generație sau cei din generațiile imediat anterioare, criticii tineri au adeseori parte, în critica lui Nicolae Manolescu, de articole sărbătorești, care îi înalță peste noapte, ca săltați de un val, tocmai în vârful ierarhiei, sau pe aproape, în tot cazul de o vizibilă bunăvoință (Bunăvoință de care e locul să mărturisesc că am beneficiat eu însumi, la vremea debutului meu editorial. Trebuie deci să fii tânăr, de ești critic, ca să plăci lui Nicolae Manolescu. Cum însă anii trec...). Nu aș vrea să fii greșit înțeles. Nu cu o altfel de admirație decât aceea cu care îi urmăresc pe atâția din criticii de mult consacrați îi admir, de pildă, pe Al. Călinescu sau Alex. Ștefănescu (aș mai putea cita și alte nume). Obiecția nu se referă deci la faptul că Nicolae Manolescu îi laudă pe criticii tineri, ci are în vedere exclusiv raporturile în care aceste judecăți favorabile intră cu judecățile mai puțin sau deloc favorabile aplicate criticilor «majori» (cu și fără ghilimele)”. În ceea ce privește *Temele*, Valeriu Cristea afirmă că multe dintre studii

ar putea figura într-o viitoare istorie a literaturii, pe care criticul mărturisește că o are în vedere. Comentatorul mai face câteva observații legate de trăsăturile stilistice ale textelor criticului, pornite dintr-o „volubilitate a inteligenței [...] făcându-se simțită în cascada de explicații, în abuzul de analogii, în generalizările grăbite, pline de acel tipic «tupeu» critic călinescian, părăsind repede solul operei pentru a executa, la o mare înălțime față de ea, spectaculoase demonstrații”. ■ În contextul discuțiilor prilejuite de Colocviu, Mircea Iorgulescu remarcă dificultatea de a închide poezii postbelice într-o formulă de generație, invocând efectele negative ale acestei viziuni: „Individualitatea poezilor este sacrificată în numele apartenenței la o «generație» sau alta; se stabilesc, deseori strict circumstanțial, «lideri»; se inventează «opoziii» între diferitele «valuri» și «promoții»; se descriu raporturi de subordonare și dependență; pe scurt, în locul unor imagini ale poeziei românești contemporane se propun clasamente și diagrame foarte asemănătoare cu diagramele și clasamentele folosite de ziariștii care scriu despre mișcarea sportivă. Sunt slăvite «performanțele», sunt invocați nostalgic «așii» de altădată, se caută «speranțele» și posibilitățile noi «campioni»”. Criticul își exemplifică poziția comentând antologia de poezii de dragoste *O oră de iubire*, de Gheorghe Tomozei (Eminescu, 1978), în care vede procesul eliberării discursului liric de convențiile sterilizante. ■ Rubrica *Prezențe românești* anunță că scriitoarea Elvira Bogdan a primit, la Nisa, premiul „L' Aiglon” pentru volumul *Talismanul de safir* (Ion Creangă, 1978). □ La „Colocviul Internațional al poezilor și traducătorilor de la Tetova” poetul Dumitru M. Ion a primit marele premiu „Pana de aur” pentru traducerile din literatura iugoslavă în limba română.

• [„Tribuna”, nr. 42] Victor Felea scrie despre *Colocviul național de poezie*: „În aceste zile se desfășoară la Iași Colocviul național de poezie. După Colocviul național de critică, ținut la București, și după cel de dramaturgie care a avut loc în orașul nostru, a venit rândul poeziei să fie luată în dezbateri de către scriitorii noștri. Cred că ideea unor astfel de colocvii de literatură pe plan național e una fructuoasă și trebuie cultivată în continuare. Desigur, un colocviu nu rezolvă problemele unui gen sau altul de creație și nici nu e convocat să pună ordine în diversele domenii ale activității literare. Scopul său este mult mai modest, așa spune, mai obișnuit, și anume acela de a antrena la o convorbire prietenească, la o dezbateri de amploare, comprehensivă dar nu lipsită de spirit critic, de responsabilitate, câți mai numeroși dintre mânăitorii de condei. [...] Aș vrea să subliniez aici un fapt ce mi se pare deosebit de important pentru profilul producției lirice actuale și anume apropierea ei de adevăr, de adevărul epocii pe care o traversează, conștiința angajării ei în realitatea istorică și spirituală a prezentului, într-o experiență umană autentică și dramatică, în curentul viu al vieții. În forme și modalități diferite, poezii încearcă să lărgească mereu teritoriul investigației lor, caută să dea la iveală, așa cum spunea Argezi, «frumuseți și prețuri noi», să ducă mai departe expresivitatea limbii ro-

mânești și cinstirea patriei. Crezul lor se îngemănează astăzi cu aspirațiile întregului popor și el vizează același nobil țel, promovarea cu sinceritate și curaj a valorilor omenescului, aducerea acestora în centrul unui interes ardent și statornic. La Iași, în aceste zile, cuvântul poeziei noastre e prezent la o confruntare cu propria sa conștiință”. ■ Pop Simion semnează *Palermo, via Butera 24*: „Bălcescu exilat la Palermo. Bălcescu gândind și scriind la Palermo. Bălcescu murind la Palermo. Bălcescu – trăind în cei de azi și în eternitate. Imaginea palermitană a liderului pașoptismului românesc este flacăra și stindard, coloană de cuget și simțire, foc viu iluminând conștiințele românești. Cu acest gând m-am dus la Palermo să-l regăsesc pe marele patriot, [...]”. ■ Fănuș Băileșteanu analizează „*Prozele*” lui *Nichita Stănescu*: „O scurtă ochire aruncată printre «prozele» poetului, dezinvolt risipite prin «România literară» și «Luceafărul» sau parcimonios adunate în volumul *Cartea de recitare* (Ed. «Cartea Românească»), poate demonstra, cred, că în cazul singular al lui Nichita Stănescu, liricul mirobolant, cu imagini de vis sau de mare înspumată, este dublat de un foarte profund și modern gânditor în probleme de știință și filozofie, de estetică și istorie literară etc.”. ■ Tribuna omagiază *Igaz Szó – 25*: „Revista «Igaz Szó», publicație de limba maghiară editată de Uniunea Scriitorilor din România a împlinit 25 de ani de la apariție. Ea și-a adus și-și aduce aportul la crearea noii culturi, contribuind la dezvoltarea și popularizarea literaturii maghiare din România, inițiind discuții creatoare asupra diverselor aspecte ale vieții literare culturale, artistice din România”. ■ Mirela Feier scrie despre *Mistrețul cu colți de argint* de Ștefan Aug. Doinaș: „Situarea acțiunii într-un timp istoric relativ sau mitic și într-un spațiu greu de circumscris contribuie la lărgirea semnificațiilor posibile”. ■ Petru Poantă prezintă pe *Un stilist – Vasile Nicolescu*: „Vasile Nicolescu este un stilist, un rafinat, dar nu în linia voluptuoșilor balcanici, descendenți din *Isarlik*-ul barbian, ci în tradiția unui stil mediteranean, în speță italic, pentru care o constantă fundamentală o constituie «senzualitatea» subtilă a conceptelor”. ■ Andrei Marga prezintă în continuare *Condiția filosofiei astăzi*. ■ Constantin Zărnescu analizează *Revista Ramuri*: „Constatăm că începând cu numerele 7 și 8, în fruntea revistei «Ramuri», la Craiova, a venit poetul, dramaturgul și prozatorul de prestigiu Marin Sorescu. Schimbările aduse de cunoscutul scriitor în coloanele revistei sunt vizibile din prima clipă. Numărul 7, primul în care se face simțită contribuția redactorului șef Sorescu, debutează cu un articol-program, în chipul clasic (nu lipsit pe alocuri de popularu-i umor) ce direcționează în general activitatea viitoare a revistei «Ramuri», care trebuie să acopere un mare spațiu spiritual și străvechi, cuprinzând județele Dolj și Vâlcea, Gorj și Mehedinți, de la Severin și Dunăre și până la Olt și Parâng. «Începutul a fost demult făcut», subliniază Marin Sorescu, recunoscându-se continuatorul unei foarte bune tradiții a «Ramurilor», statornicită între războaie, când publica în ea N. Iorga Arghezi sau Cartoian, susținătorul unei celebre colecții «clasici români comentați», la editura «Scri-

sul Românesc»". ■ Versuri semnează Aurel Gurghianu (*Sfârșitul concediu-lui*), Negoită Irimie (*Iarnă în Transilvania; Aripă de lăstun; Vremea e propice!*; *Mesaj de iarnă; Dor de Sibiu; Pinul lui Van Gogh*), Nicolae Stoe (*Descrierea unei amintiri*), Nicolae Prelipceanu (*La jumătatea drumului; Secol uitat; Costumul de seară; Execuție nocturnă*), Ion Murgeanu (*Lege; Mărul de marmură*). □ Citim *La Goulue dansează ca Chocolat* de Leonida Neamțu. □ În secțiunea *Debut* apare *Cărăbușul magnetic* de Dan Bunescu. □ Cornel Udrea în *Umor* continuă cu *Mic tratat de visologie*. □ În traducerea lui Dumitru Radulian citim *Insula la amiază* de Julio Cortázar.

## 20 octombrie

• [„*Contemporanul*”, nr. 42] Redacția revistei reflectează la *Climatul creator al marilor răspunderi*: „În efortul creator al întregului popor român, făuritorii din domeniul literaturii și artei au toate condițiile – în primul rând, marea lor înzestrare, munca stăruitoare, încrederea societății noastre – de a imprima operei lor o nouă calitate”. ■ Vasile Niculescu semnează textul: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Poezie*: „Sunt încă zone mari de frumusețe ale poeziei noastre neexplorate încă sau examinate numai marginal și în treacăt. Unele nume de prestigiu – mă refer la cele de prestigiu real sunt uitate sfios sau ocolite, opțiunile unor critici căzând pe analiza resurselor imaginarului unor stihitori mai dotați în jocurile de artificii decât în cunoașterea profunzimilor spiritului. *Orion*-ul lui Geo Bogza își așteaptă încă imaginația critică demnă de zările lui stelare. Ca și *Hannibal* al lui Eugen Jebeleanu, carte fundamentală în evoluția poeziei sale. ... Aștept să se pronunțe criticii despre cartea cea mai de sus a spiralei Nichita Stănescu, *Epica magna*, sau despre volumele celor mai tineri, stăpâni pe adevăruri spuse mai simplu ca oricând și pe speranțe rostite în gura mare”. ■ La *Literatura de idei* se referă Nicolae Balotă: „Curenți, școli, tendințe ca și unele discipline speciale ni se prezintă cu diversitatea metodelor și a rezultatelor lor. Regula elementară a raportului nostru cu aceste curenți ori discipline este aceea de a nu prelua nimic fără un examen prealabil al eficienței, ca și fără integrarea rezultatelor într-un ansamblu coerent. Dar, totodată, nu trebuie să rămânem închiși – din vreo prejudecată oarecare – la nicio experiență care și-a dovedit validitatea. Structuralism ori psihanaliză, diferite căi de sorginte fenomenologică, psihologică, procedee ale criticii tematice, analize stilistice, rezultate ale poeziei matematice, se cer studiate cu discernământ. Tot astfel, tentativele sociologiei literare și ale antropologiei culturale”. ■ Paul Dugneanu descoperă în cartea lui Ion Gheorghe, *Dacia Fënîks* (C.R.), *O mitologie poetică* : „Cărțile sacre în spiritul cărora scrie Ion Gheorghe, prezintă de multe ori peisaje obscure, dar este un ermetism rezultat din concentrarea sensurilor și nu din confuzie sau imprecizie cum se întâmplă în cazul acestui volum. De asemenea, curgerea egală și masivă a rostirii are măreția dar și monotonia unui fluviu în câmpie. *Dacia Fënîks*, fără a fi și cel

mai reușit volum al autorului, rămâne în orice caz, pe de o parte o originală încercare de edificare a unei mitologii primordiale în spațiu dacic iar pe de altă parte un impresionant eșafodaj himeric înconjurat de o aură poetică”.

• [„Cronica”, nr. 42] George Macovescu deschide numărul cu un mini-elogiu dedicat poeziei, în întâmpinarea Colocviului național de poezie. ■ Redacția adaugă un editorial al cărui subiect este același eveniment. ■ Este publicată o poezie semnată de Al. Philippide, *Sfârșit de cină la Trimalchio*. De asemenea, sunt prezenți cu versuri în acest număr Anghel Dumbrăveanu, Lucian Valea, Ștefan Aug. Doinaș, Mihai Beniuc, George Lesnea, Corneliu Sturzu, Constanța Buzea, Aurel Rău, Haralambie Țugui, Mihai Ursachi, Ion Chiriac, Paul Balahur, Dan Mutașcu. ■ Al. Dima se alătură elogiilor poeziei, pledând pentru o definiție a ei ca o artă „cu finalitate” și ca o „incitare în vederea propășirii continue a societății contemporane”. ■ În favoarea legăturilor dintre artă și societate, criticând estetismul, se pronunță și Ernest Stere în articolul *Sensul artei*. ■ Ana Blandiana semnează un text în care își exprimă încrederea în limbajul și existența perenă a poeziei, cu atât mai mult într-o lume industrializată și birocratizată. ■ Al. Husar se exprimă în legătură cu *Menirea poeziei* care este, în ultimă instanță, după un parcurs prin Socrate, Platon, Tagore, Shelley, Wordsworth, aceea de a exprima „adevărul vieții” și de a „întreține viața”. ■ Ioana Em. Petrescu scrie articolul *Poezia ca formă de cunoaștere*. Autoarea se referă la limbajul poetic și teoretizarea lui ca expresie primordială a categoriilor logicii concrete și generalizării, conform lui Giambattista Vico. Limbajul poetic ar precede, așadar, toate limbajele inclusiv pe cel filozofic, perspectivă care se prelungește în gândirea romantică și chiar în crizele modernității. Explicând sensul termenului de „originar” în raport cu existența istorică, Ioana Em. Petrescu nuanțează legătura dintre poezie și cunoaștere în forma ei primordială: „Originar nu înseamnă pentru poezie istoricește – primordial, ci autentic. Opoziția între concepția istorică și accepția existențială a «originarului» reactualizează opoziția heideggeriană între accepția degradată și accepția autentică a comunicării. Dacă vom înțelege prin comunicare nu transferul de idei și de sentimente gata clarificate de la o interioritate la alta, ci articularea în comun a universului prin discurs (v. nivelele «discursului» în concepția lui Heidegger), marea poezie ne va apărea legată de formele prime, fundamentale de cunoaștere, ca asumare a existenței, a universului”. ■ Zaharia Sângeorzan aduce un omagiu poeziei lui Nichita Stănescu, considerând că acesta este «marele poet, poate nenăscut» pe care îl aștepta Nicolae Manolescu încă de la *Metamorfozele poeziei*. ■ La rubrica *Modalități lirice*, N. Barbu scrie despre poezia lui George Lesnea ■ Gheorghe Drăgan scrie despre existența unei noi generații de creație, care a înnodat firele rupte cu tradiția, identificându-i ca membri ai generației pe Mihai Ursachi, Ioanid Romanescu, Octavian Voicu, Paul Balahur, Aura Mușat. ■ În articolul *Sensuri și valori noi*, Daniel Dimitriu își exprimă opinia în legătură cu



generația tânără și valorile ei deja verificate, între care îi notează pe Mara Nicoară, Dorin Tudoran, Dinu Fămând, Mircea Dinescu, schițând și câteva trăsături ale poeticii acestora cum ar fi renunțarea la metafore și orientarea către condiția poetului dinspre condiția poeziei. Sunt adăugate treceri în revistă și poetele Carolina Ilica, Anais Nersesian, Daniela Crăsnaru, Angela Marinescu. În ceea ce privește debuturile, semnatarul textului constată diferențele de expresie dintre poeți ca Șerban Foartă, Mihai Leoveanu, Cleopatra Lorințiu etc. ■ La pagina *Marilor repere*, Al. Andriescu semnează textul *Dosoftei: Lirism și viziune istorică*. ■ Tot aici, Emil Manu scrie articolul cu titlul *Arghezi: vocația miturilor*. Arătând că în registrul poetului s-au găsit toate sonoritățile modernismelor (simbolism, parnasianism, sămănătorism, avangardă), criticul afirmă: „Epoca noastră a fost ilustrată de Arghezi printr-o activitate de magistru, egală cu o sinteză a creației sale și opera poetului trebuie judecată în întregime, fără s-o împărțim în bucăți. A fost denumit poet cu vocația miturilor și a neliniștii metafizice, în ultimă expresie – un poet ce atacă temele filozofice ale lumii moderne. [...] Azi putem spune că Arghezi e un mare poet fără a-l limita la o unitate temperamentală sau caracterologică pe plan estetic, el fiind, ca poet și teoretician deopotrivă, modelator al tuturor modernismelor românești ce i-au fost contemporane, deși se lepăda de modernism ca de o boală comică a secolului, considerând cuvântul «modern» o noțiune din sfera celor licențioase”. ■ George Popa scrie despre structura spațiului poetic eminescian, notând că „[...] spațiul fizic al acestor poeme are o structură și – corespunzător – o funcție particulară: este vorba de spații care nu au niciodată o structură fixă, imuabilă, ci – dimpotrivă – sunt construite din linii fluente, în mișcare; aceasta pentru ca ele să fie capabile de a se transforma cu ușurință și *necesitate* în spații sufletești, spații care sunt mobile, tensionate prin însăși natura lor”. ■ Zaharia Sângeorzan contribuie la tematica paginii cu articolul despre Blaga și „setea de identificare” care structurează domeniul liricii sale erotice. ■ Despre Bacovia și „radicalizarea cromaticii” scrie Ion Apetroaie, iar despre erudiția lui Al. Philippide, Ovidiu Ghidirmic. ■ Fănuș Băileșteanu cataloghează șapte calități ale poeziei barbiene, fără să uite nici anumite teme preluate de la Mihai Eminescu. ■ În pagina dedicată *Poeziei și filozofiei* este publicat un fragment din *Jurnalul de idei* al lui Constantin Noica, fragment ce cuprinde reflecții polemice referitoare la poezia contemporană cu privire la ritmul, gramatica și cuvintele acesteia. ■ Vasile Constantinescu semnează textul *Când a început poezia...*, iar Petre Botezatu, o intervenție despre poezie și semiotică încheiată cu afirmarea „asentimentului” cititorului (formulat de Bousoño) ca reacție necesară pentru o interpretare la multiple niveluri a poeziei. ■ Nicolae Țațomir scrie un text în care pledează pentru datoria criticii de a stabili „valorile perene” în ciuda „furcilor caudine ale mirărilor și întristărilor” contextuale, făcând referire la însăși receptarea sa de către G. Călinescu. ■ Grete Tartler contribuie cu un text despre muzică și

poezie. ■ Daniela Crăsnaru identifică și ea anumite „voci distincte” aparținând poezilor tineri, numindu-i aici pe Angela Marinescu, Adrian Popescu, Ioana Diaconescu, Mircea Dinescu, Mircea Florin Șandru etc. ■ În ceea ce privește poezia românească pe alte meridiane, D. Irimia scrie despre prezențele în interpretări și traduceri ale marilor poeți români Eminescu, Blaga, Arghezi, Bacovia în Italia, iar Rodica Sârbu-Albu despre transpunerea în engleză a versurilor eminesciene de către Leon Levițchi și Andrei Bantaș în urma căreia a rezultat volumul bilingv *Poeme/ Poems*, publicat la Editura Minerva.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 411] O „odă” marca Vadim Tudor, *Lumina vieții noastre noi*, pe prima pagină. □ *Cronica de librărie* de Traian Iorga: „unele idei cuminți, altele originale exală din exegeza *Eminescu, modele cosmologice și viziune poetică* de Ioana Em. Petrescu, Ed. Minerva”. ■ Un articol polemic despre... muzică, *Între Enescu și Florea Cioacă* de Eugen Barbu. ■ Cronici de E. Manu, *O carte a Bucureștilor* despre volumul *București, oraș de vis și de dor* de Eugen Teodoru, Ed. Sport-Turism, respectiv Dan Mutașcu, *Vise în oglindă*, despre ultima carte a lui Vasile Nicolescu, de la Ed. Eminescu, *Întâlnire în oglindă*. ■ Două articole de *guerilla*, un serial de Traian Filip dedicat Ilenei Vrancea, *Funia în casa spânzuratului* („Ed. Cartea Românească, continuând campania anticălinesciană, a scos recent lucrarea *Între Aristarc și Bietul Ioanide...* Limbajul focos lasă dăre de fum, miros de petarde și de cauciuc ars. Socotindu-se printre puținii privilegiați care, într-o epocă de haos, și-a păstrat «busola spiritului critic», autoarea scoate din cauză pe toți diriguitorii dogmatici ai treburilor literaturii și-i înlocuiește, printr-o formulă magică necunoscută până acum, cu G. Călinescu... «Definițiile» Ilenei Vrancea – mecanismul istoriei literare este stricător de tipare, nu poate fi dominat, este acționat de perpetua tendință de restabilire a echilibrului spiritual – sunt, după cum se va vedea, fermecătoare și de o logică fără cusur, numai că făgăduințele ei sunt cochetării, iar spiritul științific doar o stare de imaginație desprinsă din capriciile lui Goya”) și un altul scurt și la obiect, de Liviu Giurgești: *Nicolae Manolescu și Freud*: „Într-un interviu publicat în revista Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din București, nr. 3/ 1978, criticul Nicolae Manolescu își cultivă, cu patimă și puțin noroi, obsesiile... încercând să-i zgârie puțin (vorba sa: «Chestiune de gust, de viziune asupra vieții») pe unanim recunoscuții mari poeți ai acestei vremi: Ion Gheorghe, Ioan Alexandru – ba chiar și pe Octavian Goga. Vorba lui N.M.: «Știi vreun alt mijloc de a scăpa de o obsesie decât acela, pe care-l recomandă Freud, de a o adânci până la capăt?» ... După ce-l combate pe Ioan Alexandru într-un mod insinuant-pedestru, N. M. spune: «Țărănismul» lui Ion Gheorghe, profet al acestei singure clase sociale, a luat forma cea mai pură a kitschului. Dar mai departe: «Cine i-ar nega (lui Ion Gheorghe n.n.) forța, vizionarismul, energia limbajului? Dar ca orășean și om modern mă simt stânjenit la culme.» Așadar, oameni buni, înainte de a citi o poezie, uitați-vă în propriul dv. buletin. Vedeți

care este statutul administrativ al localității natale. Aveți grijă ce vă place și ce nu vă place. Fiți precauți! Nu valoarea poeziei contează, chiar dacă are forță, vizionarism, energie; primordial este locul unde a fost înregistrat certificatul dv. de naștere... Să fim serioși! Este «nefertilă artistic și regretabilă ideologic» (cum ar zice N. M.) o atitudine de un asemenea dogmatism și înfumurare? De unde până unde în țara asta românească de țărani și de muncitori își poate permite cineva să privească de sus, cu dispreț, la cei care ne dau pâinea de toate zilele și la poezia care-i cântă? Cui folosesc aceste împărțiri în «orășean» și «neorășean»?» ■ În foiletonul *Probleme ale prozei*, I. Lotreanu, în episodul 12 despre Mircea Eliade, revizitează povestirea *La țigănci*.

## 21 octombrie

● [„România liberă”, nr. 10571] Antologia lui Petru Homoceanu, *Poeți de la „Sămănătorul”*, cu un studiu introductiv semnat de Alexandru Piru, este considerată de Ion Dodu Bălan ca fiind *Un act de cultură folositor*.

● [„Scântea”, nr. 11249] Emil Vasilescu caută semnificațiile ideilor din volumul *Iubirea de patrie* (Dacia, 1978) de Ioan Alexandru, cuprinzând, tematic, activitatea publicistică desfășurată în paginile revistelor literare, iar, formal, eseuri, tablete, reportaje și studii istorico-literare, întinse pe mai multe pagini și după toate canoanele impuse de cercetarea științifică; cronicarul mai notează: „Volumul reprezintă în substanța lui o pledoarie pro domo, o reflecție mai mult sau mai puțin argumentată teoretic despre propriul său mod de a gândi și realiza poezia. De aceea nu trebuie să ne mire subiectivitatea puternic afișată, închiderea în propriile tipare sau în cele apropiate de aceste tipare. [...] Dator propriilor iubiri, poetul nu vede în afară – nici nu-și propune de altfel să se oprească lucid și științific asupra modalităților diverse de realizare ale poeziei contemporane.”

● [„Luceafărul”, nr. 42] Pe prima pagină regăsim un poem de Ion Caraion. ■ Mircea Martin publică a doua parte din materialul rezervat lui Călinescu și Iorga. Dacă în cazul lui Călinescu, Mircea Martin remarcă obsesia „organicității”, a continuității literaturii române, până la a-i garanta rădăcini pe când încă nu era literatură, la Iorga, istoria literară este „o confruntare dramatică între fondul autohton și fondul străin, împrumutat, cel dintâi fiind făcut să obțină asupra celui de-al doilea victorii intermitente”. ■ Vasile Netea publică prima parte din articolul *Poezia și lupta pentru unitatea națională*. ■ Sub titlul *Istoria literaturii între Ormuzd și Ahriman*, M. Ungheanu denunță spiritul maniheist, specific, spune el, gândirii proletcultiste, care pare să fi reînviat odată cu publicarea corespondenței dintre G. Călinescu și Al. Rosetti și care îi opune din nou pe Călinescu lui Lovinescu și îl denigrează pe Ibrăileanu, spirit căruia pare să-i fi cedat și Eugen Simion în *Colocviul de critică* din „Viața românească”, nr.1-2/ 1978, vorbind despre, citează M. Ungheanu, „conștiința noastră retardată (partea noastră rea, diavolească) și

conștiința noastră inventivă, anticipatoare, protocronică (adică partea îngerească)»”. Mai departe, referindu-se la discuția găzduită de „Luceafărul”, nr. 41, 42/ 1977, despre protocronism și sincronism, M. Ungheanu precizează că nimeni nu a pus cei doi termeni în opoziție, prin urmare dilema sugerată de Eugen Simion este falsă, un „mic bigotism istorico-literar”: „Criticul e însă superstițios și speriat de îngeri și demoni, inventează o dilemă pentru a se război curajos cu ea”. Până la urmă atitudinea sa îi aduce lui Eugen Simion acuza de „oficiant” lovinescian. ■ Gheorghe Pituț scrie articolul *Cuvintele și poezia*. ■ În *Cartea cu prieteni* a lui Fănuș Neagu își găsește locul și Vasile Nicolescu. ■ La *Instantanee*, Șerban Cioculescu scrie despre Ion Vinea ca publicist, cu ocazia apariției volumului V de *Opere* care conține publicistica sa, ediție îngrijită de Mircea Vaida și Gheorghe Sprințeroiu (Dacia). Criticul urmărește pozițiile pe care le-a exprimat Ion Vinea în legătură cu poezia. Concluzia este: „Ce alta a fost Vinea decât un panlirist? A făcut poezie în versuri și în proză (gazetărie, pamflet, roman)”. ■ La *Cronica literară*, Valentin F. Mihăescu scrie despre *Introducere în opera lui V. Alecsandri*, de Al. Piru. Față de opiniile lui Călinescu, „citat cu venerație”, diferențele „constau în efortul de sistematizare, pusul de informație, compararea atentă a edițiilor, nuanțarea unor judecăți și, uneori, răsturnarea altora”. ■ Alexandru Condeescu scrie un text recuperatoriu despre Tudor George: „Așezată sub emblema bivalentă a comicului și tragicului – Sancho Panza grăind cu glas de Don Quijote – poezia lui Tudor George impune un poet acoperit pe nedrept de propria-i legendă și împărțind cu Dimitrie Stelaru un loc cu totul aparte în spațiul literar românesc”. ■ La debut sunt selectate de Al. Piru un volum de proză – *Confesiuni paralele*, de Costache Olăreanu (C.R., 1978) considerată „o scriere semiserioasă, lejeră” și un volum de poezie – *Patima muntelui*, de Dumitru Pricop (Eminescu, 1978) care „merită o mențiune pentru acuratețea prozodică și deocamdată numai pentru programul liric”. ■ La *Viața cărților*, Artur Silvestri scrie despre cartea de poezie *Câmpiile magnetice* (Eminescu, 1977), de Adrian Popescu pe care comentatorul îl numește „zugrav de enluminuri artifițioase, vetust cu măsură și într-o proporție curat barocă”. Andrei Roman prezintă volumul *Epifania*, de Daniel Turcea (C.R., 1978): „Daniel Turcea impune un stil de o mare intensitate intelectuală, interzicându-și iluzia, convertind cunoașterea abstractă în cele mai concrete ipostaze ale naturii”. Un poet care, deși numai la al doilea volum, „își trece calitățile în valori memorabile”, scrie comentatorul. Omar Lara recenzează volumul *Ultramar*, de Mihai Cantuniari (Eminescu, 1978). ■ O pagină este dedicată Colocviului național de poezie de la Iași. Se rezumă intervențiile poezilor Ioan Alexandru, Dan Verona. Sunt reproduse discursurile lui George Macovescu, Ion Iliescu. ■ Dumitru Radu Popescu publică proză, Virgil Teodorescu, poeme. ■ La cronică radio, Ioana Ieronim menționează emisiunea *Revista literară radio* dedicată poeziei. Emisiunea a început cu o panoramă a poeziei

contemporane realizată de Dumitru Micu căruia i s-a alăturat și Eugen Simion, a continuat cu un interviu luat Constanței Buzea și un „intermezzo liric” susținut de Eugen Jebeleanu, Nicolae Dragoș, Létay Lajos, Violeta Zamfirescu, Ion Caraion. ■ Eugen Simion relatează, în *Fragmente critice*, un dialog la Cochirleni cu studenți filologi, dar și fizicieni adunați acolo la culesul viei. Introducerea este mai degrabă poetică: „Când simți praful cleios pe picioare, ai o poftă nebună să vorbești despre torsul stelelor”. ■ Este semnalată aniversarea a 25 de ani de apariție a revistei „Igaz Szó”. ■ *Cultura românească în lume* informează că în orașul francez Argenteuil a avut loc o manifestare culturală cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la formarea statului unitar român, iar cu acest prilej Biblioteca municipală a găzduit o expoziție de carte românească în care, la loc de cinste, s-au aflat operele președintelui Nicolae Ceaușescu. În Dresda a avut loc, de asemenea, o expoziție de carte românească, iar la Moscova a fost organizată o adunare dedicată împlinirii a 70 de ani de la nașterea lui Alexandru Sahia. Dumitru M. Ion a primit premiul „Pana de aur” la Colocviul Internațional al poezilor și traducătorilor de la Tetovo, Iugoslavia.

## 25 octombrie

● [„*Viața studentească*”, nr. 34] Din sumar: o cronică de I. Buduca la cartea lui Mircea Zăciu, *Alte lecturi și alte zile*, Ed. Eminescu, în articolul *Confruntări și înfruntări*. ■ Un interviu luat de Roxana Paicu conf. univ. dr. Al. Oprea, directorul M.L.R., la rubrica *Magistra Vitae*, discutând despre modele istorice sau impactul revistei „Manuscriptum” în modificarea viziunii unor scriitori (prin documente inedite) asupra istoriei noastre literare: *Istoria a avut totdeauna rolul copilului din basmul lui Andersen care a strigat: împăratul e gol*: „Istoria se confundă cu apetența pentru esențe și, prin asta, cu opțiunea pentru permanență, dincolo de fluctuațiile de moment. Și deși mi s-ar răspunde că fiecare generație reprezintă, totuși, un moment, să nu uităm că este vorba de un moment din istoria generațiilor. Iar cunoașterea legilor acestei istorii creează, de fapt, temeiul libertății fiecărei generații în parte... Cel ce apelează la istorie găsește mai ușor calea spre adevăr, având posibilitatea verificării. Fără istorie, trăim doar la modul primar. Cine urăște istoria urăște dinamica inexorabilă a vieții, adică se teme de judecată... Problematika istoriei naționale nu stimulează la noi ambiții ale unei reconstituiri pur «muzeistice» (*sic*) și cu atât mai mult nu devine un pretext frivol pentru exhibiții cu detalii pitorești menite să satisfacă sensibilități blazate, ci capătă un sens grav, este infuzată de seva actualității, fiind implicată în clarificarea semnificațiilor prezentului... Se cuvine să ținem seama că pe terenul istoriei – deci și al istoriei literare – orice afirmație capătă o gravitate implicită, care răsună peste ani. Cu alte cuvinte, nu trebuie să uităm, în tot ceea ce facem, degetul amenințător al copilului din poveste, care se identifică viziunii celor de mâine.” □ La rubrica intitulată *Con-*

spect, Marta Petreu-Muntean analizează studiul sociologului Andrei Roth – *Omul creativ*, din colecția *Dezbateri ideologice*.

## 26 octombrie

● **[„Scânteia”, nr. 11253]** De o prezentare amănunțită beneficiază, în cadrul rubricii „note de lectură”, volumul de cercetări *Contribuții la istoria lingvisticii și filologiei românești* (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1978) al prof. univ. D. Macrea, din partea lui Gh. Bulgăr care scrie: „Cartea se distinge prin claritatea sintezelor din fiecare capitol, prin documentare bogată și ample citate ilustrative, ca și prin referințe de specialitate, care implică autoritatea multor cercetători români și străini în judecarea valorii științifice a cercetărilor filologice întreprinse de autorii studiați în paginile volumului. Există totuși unele absențe din galeria filologilor noștri, pe care am dori să le înlătore autorul la o nouă ediție a acestui volum [...]”

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 9152]** Constantin Stan realizează *Portretul criticului la maturitate*, pornind de la apariția volumului lui Dumitru Micu, *Lecturi și păreri* (Dacia): „Critic controversat și cu plăcerea controversei, profesor meticulos, om cu gesturi repezite și nervoase, în fine, un om incomod pentru cei ce doresc *relații, o vorbă bună*, Dumitru Micu este, funciar, un timid. Sclipitor în discuțiile, foarte rare, în care se angajează, poet cenzurându-și trăirile, Dumitru Micu reprezintă la noi *critica universitară*, superior didactică, cu gust pentru sintezele ample, dar e constrâns spre o critică foiletonistică, așadar, spre munca enormă a citirii unui maldăr de cărți în căutarea bobului de aur.”

● **[„Flacăra”, nr. 43]** În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru scrie *Solidaritate*. ■ George Țârnea publică poezia *Grapa stelată*. ■ În *Pagina de lectură* sunt publicate două poezii de Al. Andrițoiu, iar Teodor Mazilu semnează *Mai multă seriozitate, mai multă apă minerală*. □ În *Vă propunem un nume* sunt publicate o serie de poezii, însoțite de o notiță de prezentare, semnate de Miron Rusu Barian. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (33)*, Octavian Paler publică *Fascinația cerului*. ■ În *Actualitatea literară*, cu titlul *Cărți care merită citite*, George Arion scrie despre volumul Anei Blandiana, *Cea mai frumoasă dintre lumile posibile*: „În *Cea mai frumoasă dintre lumile posibile*, Ana Blandiana dorește să ofere o imagine amabilă despre planeta pe care trăim. Aceasta pare o imensă vitrină feeric luminată în care autoarea ar vrea să nu expună decât obiecte și fapte capabile să configureze imagini încântătoare. Așezând între sine și imaginile hâde ale vieții un ecran protector, Ana Blandiana transformă priveliștile din realitate într-un decor fastuos. Dar această recuzită este în permanență împinsă la o parte de o alta care exprimă cu adevărat ce se petrece în preajma noastră. Primejdia războiului, dezvoltarea uneori necontrolată a civilizației, sărăcia și disperarea multora dintre semenii noștri – iată câteva din emblemele contemporane ce sparg învelișul de staniol în care autoa-

rea râvnește să ambalez lumea de azi. La aceasta se adaugă și alte evenimente ce țin de condiția umană: bătrânețea, dispariția etc., contemplate cu oroare. Călătoriile din carte sunt înfăptuite de niște zei frumoși și tineri care caută o lume paradiziacă și sunt uneori contraziși în aspirația lor. Dar paginile sale despre locurile din țară și din străinătate străbătute nu alcătuiesc un jurnal de călătorie obișnuit în care oricine poate recunoaște cu ușurință acele meleaguri, ci conturează un caleidoscop al stărilor sufletești provocate de descinderea pe meleagurile respective. Ea scrie cucerind pas cu pas teritoriul în care s-au depozitat suvenirurile despre orașele și satele cunoscute, despre tablourile din natură admirate. De fapt, volumul acesta transcrie o sumedenie de stări sufletești, de bucurie și de revoltă, de teamă și de perplexitate, de indignare sau de tandrețe, alcătuind radiografia unui suflet omenesc confruntat cu diverse realități, dezvăluindu-i bogăția care îi permite de a nu fi același chiar și atunci când ajunge printr-un hazard într-un același loc, descoperind de fiecare dată măcar o nuanță, adăugând măcar o vorbă la cele expuse altădată”. □ Șerban Cioculescu prezintă volumul de povestiri *Micul șvab* de Adam Müller-Guttenbrunn (Facla). ■ Alex. Ștefănescu prezintă volumele III și IV de *Scrieri* de Al. Philippide: „În literatura română contemporană, Alexandru Philippide este, prin excelență, scriitorul care rămâne el însuși, indiferent de fluctuațiile pe care le cunoaște gustul public. Această măreție – dar și solitudine – de stâncă așezată în mijlocul valurilor caracterizează nu numai poezia, ci și eseistica sa, din care o mare parte a apărut recent în volumele trei și patru din *Scrieri* (Editura Minerva). Reflectând asupra literaturii, făcând în legătură cu numeroasele ei probleme „considerații confortabile”, Alexandru Philippide impune un ton moderat și comprehensiv, care pare să dea șanse egale și afirmării unei opinii contrare, dar care, de fapt, tocmai prin această larghețe tiranizează discret conștiința cititorului”. □ Constantin Crișan prezintă *Memorii II* de Iorgu Iordan. □ Este publicat, în *Dreptul la replică*, răspunsul lui Chiril Tricolici la acuzația de plagiat din articolul *Adaptarea – o modalitate de furt literar?*

● [**„Orizont”**, nr. 43] C. Ungureanu investighează cartea de eseuri a lui Laurențiu Ulici, *Biblioteca Babel* (C.R., 1978), despre care afirmă: „Eseurile lui Laurențiu Ulici nu sunt timorate de nici unul dintre complexe care îi paralizează pe aceia care scriu despre marii scriitori. [...] A scrie despre Dostoevski, Bulgakov, Borges, Julien Green, Kafka, Apuleius, despre ei și despre mulți alții, în ritmul în care scrii despre aparițiile debutanților, este într-adevăr o demonstrație de rezistență a comentatorului și a comentariului. [...] Analizele seamănă, uneori, a dicționar, a înșiruire succintă de teme, idei, direcții. Pe eseu îl interesează, ca și altădată *explicația* legată de actualitatea imediată a literaturii.” ■ Ion Maxim recenzează cartea Ilenei Mălăncioiu, *Vina tragică* (C.R., 1978), remarcând că „conceptul de «vină» este o veche obsesie a Ilenei Mălăncioiu, prezentă în cărțile sale de poezii, de la *Pasărea tăiată* la *Ardere de tot*”. ■ Invocând câteva idei dintr-o pagină a lui Nathalie Sarraute, Livius

Ciocârlie ia atitudine față de ceea ce înseamnă actul critic, densitatea operei și a comentariului critic, receptarea operei, trăgând concluzia că: „Singura critică într-adevăr rece mi se pare aceea care, după ce se desfășoară cu abilitate prestidigitație, lipsită de pasiune, te lasă în preajma literaturii sceptic și posomorât.” (articolul *Despre prestidigitație*). ■ Ștefan Aug. Doinaș este prezent cu două poeme *Balada prințului nesărutat* și *Zi de zi*. ■ G.I. Tohăneanu captează atenția asupra termenului „județ”, pornind analiza de la povestirea *Județ al sârmanilor* (articolul *Județ*). ■ Petru Sfetca își reia oficiul de critic și emite judecăți de valoare la rubrica „corespondentă”. ■ Otto Starck traduce din limba persană câteva poeme din mari poeți precum Omar-Khayyam, Saadi și Hafiz.

● [„România literară”, nr. 43] Editorialul relatează despre lucrările Colocviului Național de Poezie: „S-a discutat pe larg, în cadrul Colocviului, despre conținutul poeziei actuale, despre temele ei fundamentale, despre tradițiile pe care le preia din experiența culturală a trecutului, ca și, în mod dialectic, din experiența îmbogățirii registrului contemporan de modalități artistice. Desigur, discuția despre poezie nu se poate substitui poeziei, dar limpezirea unor direcții de înaintare, a unor perspective de evoluție nu poate fi decât în favoarea creației propriu-zise. Această evoluție trebuie deci «să țină cont de valorile spirituale pe care poporul le-a făurit de-a lungul timpurilor, ca atare mulți participanți pledând pentru o poezie înrădăcinată în istorie, exprimând specificul nostru, valorile constitutive ale spiritului național. Cuvântul poetic – precum s-a spus – trebuie smuls dintr-o vatră, dintr-o matcă, dintr-o inimă devenită obârșie, în care odihnesc și rodesc virtuțile și măreția, ardoarea și rânduiala spirituală a unui popor. După cum, cu pregnantă au fost subliniate dimensiunile umaniste ale poeziei, mobilurile formative de care aceasta se cuvine să fie însuflețită”.

■ La *Viața literară* se anunță acordarea Premiului „Perpessicius” al revistei „Manuscriptum” pe anul 1978 lucrării *Mihai Eminescu. Opere, vol. VII – proza literară* (Editura Academiei în colaborare cu Muzeul Literaturii Române). ■ La finalul Colocviului de Poezie, președintele Uniunii Scriitorilor a rostit un cuvânt de încheiere: „Vreau să aduc un elogiu, în numele Consiliului Uniunii Scriitorilor, poezilor din România și altor scriitori – iar aici mă refer la poeți – care participă atât de intens la întâlniri cu cititorii, care, în orele lor libere sau în orele lor de repaus, merg în uzine, merg pe ogoare, merg în școli, în cazărmi și citesc poezii sau ascultă poezii, îndrumă și astfel dezvoltă gustul pentru poezie, ajută la ridicarea nivelului artistic-cultural al poporului nostru”.

■ Constandina Brezu semnează articolul *Marginalii la debutul lui Lucian Blaga*, comentând pe marginea unor documente de istorie literară care însoțesc debutul cu *Poemele luminii*. Sunt comentate scrisorile schimbate de Lucian Blaga cu Sextil Pușcariu și formularea unor predicții optimiste ale criticului, pe lângă recomandări legate de publicarea primelor poeme. ■ Este publicat articolul inedit al lui Camil Petrescu, „*Poezia nouă*” și *criticii noastre*, scris, conform clarificărilor Ecaterinei Țarălungă în perioada martie-iunie, 1922 pentru polemica dintre „Viața



Românească” și „Flacăra”, pe tema clasificării poeziei românești. Paginile au fost scrise pentru „Adevărul literar și artistic”, dar n-au apărut în revistă. ■ Ion Bănuță semnează un grupaj poetic. ■ Șerban Cioculescu prezintă volumul *Opere 2*, de Nicolae Filimon, o ediție îngrijită de Mircea Angheliescu, apărut la Editura Minerva, în colecția *Scriitori Români*. ■ Alex. Ștefănescu semnează eseul *Geo Bogza sau modernitatea unui clasic*: „Caracterul «atemporal» al acestei opere – datorat atât unui permanent regim al esențialului, cât și limbajului fluent, inepuizabil, ca o muzică venită de pretutindeni – ne face să nu-i sesizăm profunda modernitate. Dar această modernitate există. Mai mult decât atât, ea constituie însuși modul de a fi al spiritului bogzian”. ■ La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu scrie despre *Proza unei poete* – Rodica Iulian – materializată într-un volum de eseuri, *Scrisori de toată ziua* (Eminescu, 1977) și romanul *Cronica nisipurilor* (C.R., 1978). *Cronica nisipurilor* este un roman istoric, scris cu simț epic, fluent și construit cu îndrăzneală, observă criticul. ■ Nicolae Ciobanu comentează volumul de versuri *Spiritul însetat de real* (1978), de Marius Robescu. ■ Lucian Raicu comentează, la rubrica de critică, despre volumul *Alte lecturi și alte zile*, de Mircea Zăciu. Arătând că autorul combină vocația de literat cu talentul critic propriu-zis, dar și cu o „fibră pedagogică și modelatoare”, Lucian Raicu afirmă: „inteligentă și profundă, de o rară profesionalitate și ținută intelectuală, ținând bine cumpăna între tradiția literară vie și cerințele modernității, critica lui Mircea Zăciu constituie – mai ales în contextul actual – un factor de cultură și de civilizație literară”. ■ Cu ocazia celei de-a IX-a ediții a evenimentului intitulat *Sadoveniana*, revista dedică o pagină dublă marelui prozator. Relatează despre eveniment George Muntean, iar Zoe Dumitrescu-Buşulenga publică studiul *Amintiri dacice și semnificația lor în opera lui M. Sadoveanu*.

● [„**Tribuna**”, nr. 43] Sub semnătura „Tribuna” citim *Dinamica procesului instructiv-educativ*: „În concepția partidului nostru, progresul își găsește expresia în dezvoltarea echilibrată și în ritm înalt a economiei, prin încorporarea rapidă a cuceririlor științei și tehnicii contemporane în producția materială, prin perfecționarea relațiilor de producție, ca și a întregii organizări a vieții sociale, în condițiile socialismului, progresul se realizează într-o interdependență armonioasă a factorilor obiectivi și subiectivi, accentuându-se continuu rolul factorului conștient ca urmare a satisfacerii cerințelor legilor dezvoltării sociale, folosirii lor de către partidul comunist în interesul progresului neconținut al economiei, științei și culturii”. ■ Norman Manea semnează *Pariul Palaloga*, un text despre *Ucenicul neascultător* de George Bălăiță: „Ceea ce se poate constata, de pe acum, este că între *Conversând despre Ionescu și Ucenicul vrăjitor* rămâne *Lumea în două zile*, între Ionescu și Palaloga stă mereu viu, teribil, durabil nu numai *Antipa ci și Scribul*, «ochiul său de piatră, atenție și prudență», îndeletnicirea sa, *prima dintre toate meseriile*, pe care un artist ca George Bălăiță – dăruit, iscoditor, aventuros, meliorist, metafizician, athletic – o

trăiește și o impune cu o vitalitate cuceritoare”. ■ În *Romanul unui oraș* Mircea Ghițulescu scrie despre *Privire de pe Cetățuie* de Aurel Șorobetea: „Excluzând unele capitole cum ar fi acela despre universitatea clujeană, excesiv istorist și anumite pasaje în care Aurel Șorobetea hiperbolizează fără acoperire după o manie mai veche a reportajului, *Privire de pe Cetățuie* este cartea unui autor ce părea poet exclusivist dar care, fără a părăsi domeniul poeziei, face dovada unor disponibilități certe pentru proză și dramaturgie. Cartea lui Aurel Șorobetea, căreia îi poate adăuga în timp zeci de pagini, poate deveni romanul unuia oraș”. ■ Henri Zalis publică *Portret de critic tânăr*, despre Petru Poantă: „Modul în care tânărul critic sesizează în versul nostru clasic sau contemporan virtuțile expresivității, formele de rostire pe cale plastică, muzicală, etc. ale eului profund îl recomandă drept un comentator avizat al emoției lirice în linia de receptivitate a stilului călinescian”. ■ Radu Săplăcan prezintă *Daniel Dimitriu: Ares și Eros*, Editura Junimea, 1978: „În fond opțiunile, comode ce-i drept, trădează predilecția lui Dimitriu pentru valorile stabile, în ideea, mult trâmbițată la această oră, că perenitatea comentariului critic depinde de perenitatea operei asupra căreia se exprimă. Cu alte cuvinte, s-ar putea spune că criticul preferă să construiască numai din, și pe, materiale foarte rezistente, durabile, conștient de responsabilitatea mult sporită a unei asemenea întreprinderi”. ■ Andrei Marga publică partea a patra a textului despre *Condiția filosofiei astăzi*. ■ Gh. Bulgăr scrie despre *Un Congres al latinității la noi preconizat de Odobescu în 1878*: „Un document literar uitat, menționat în *Pagini regăsite* de Geo Șerban, aparținând lui Odobescu, pune în lumină o preocupare neașteptată a marelui umanist, atât de atașat de valorile culturii latine și romanice, militant pentru *coeziunea țărilor de cultură latină* la un secol de la primele afirmări ale Școlii ardelenne, ale iluminismului acelor corifei inspirați, puțin înțeleși, adesea ironizați chiar în cercurile Junimii, ale literaților de acum un secol (*Prandiul academic*, – e o dovadă eclatantă, antilatinistă, – o replică ideilor preconceptuate de a modifica limba scrisă după tipare preconceptuate)”. ■ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu „*Bucureștenii*”. □ Citim proza s.f., *Întâlnirea* de Mircea Opriță. □ N. Prelipceanu revine la *Fotografii de noapte* cu *Și dacă Ramuri...* □ Cornel Udrea continuă cu *Mic tratat de visologie* în *Umor*. □ Aurel Hancu prezintă *Cenaclul „Tudor Arghezi” din Târnăveni*: Ion Aug. Damian (*Istorie*), Irimie Simina (*Rădăcini*), Irimie Rodica (*Firul vieții noastre*), Cornelia Velțan (*Dacă mâine*), Aurel Hancu (*Străbunii mei*), Mirela Lup, Liceul Industrial nr. 1 Târnăveni (*Mi-e dor*), Carmen Lucia Topan, Liceul industrial nr. 1 Trânăveni (*Alb*), Maria Mera, Liceul industrial nr. 1 Târnăveni (*Dor*). □ Virgil Stanciu traduce *Indianul* de John Updike.

## 27 octombrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 43] Redacția revistei semnează textul: *Patriei-supremă cântare*: „Forța poeziei rezidă în capacitatea ei de a fi parte integrantă

din conștiința revoluționară a națiunii noastre socialiste. A o scrie cu pasiune și dăruire este pentru poetul român de astăzi un drept și este o datorie mai presus de oricare alta”. ■ În *La polul plus*, Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri al lui Ion Mircea: *Tobele fragede* (Dacia): „Nu-mi plac spiritele exaltate, cu atât mai puțin profesioniștii acestei atitudini, știu cât de mult cântărește în balanța cu judecăți a unui critic un asemenea gest și cât de greu se răscumpără el dacă se angajează într-o eroare dar, după atâtea și atâtea lecturi de poezie onorabilă, și din respect pentru cuvântul poetic, nu mă feresc să spun că prevăd în Ion Mircea un mare poet”. ■ Despre studiul lui Gheorghe Vrăbie: *Retorica folclorului* (Minerva), scrie Mircea Scarlat în *Teorie și aplicație*: „Lucrarea lui Gheorghe Vrăbie aduce, față de cele mai multe exegeze dedicate folclorului, un plus de pozitivism, absolut necesar într-un domeniu în care entuziasmul romanticilor încă n-a fost temperat. Premisa cărții este, de altfel, polemică, poezia populară fiind privită ca operă a unui iscusit și talentat meșteșugar, nu a unui «ins inspirat, înzestrat cu har divin» (p.15)”. ■ Receptând autoarea ca pe *O poetă a marilor idealuri umane*, Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui Mili Gregu: *Vârtejuri amare*, traducere de Lambros Zagaz, cuvânt înainte de Ion Brad, ilustrații de Sorin Dumitrescu, editura Univers: „Tălmăcite de Lambros Zogas, cu înțelegere deplină a delicatetei și simțului monumental al poeziei lui Mili Gregu, versurile recent tipărite de Editura Univers conturează o lume a trăirilor intense, a clarelor idealuri civice, a încrederii în frumusețea omenirii luptătoare. Ilustrațiile lui Sorin Dumitrescu relevă încă o dată că ilustrația cărții de poezie nu e o simplă transcriere, ci o prelungire inteligentă a ei în teritoriul artei vizuale”.

● [„Cronica”, nr. 43] Pe prima pagină publică un poem Florin Costinescu. ■ Se relatează cum a decurs Adunarea generală anuală a Asociației Scriitorilor din Iași. ■ La rubrica *Opinii despre cărți*, Gheorghe Drăgan scrie despre publicarea volumului *Opere III*, de Ov. Densușianu (Minerva, 1977), o culegere a două cursuri universitare – *Limba română în sec. al XVII-lea și Evoluția estetică a limbii române* – conținând observații lingvistice asupra unora dintre creațiile celebre ale literaturii române (inclusiv *Luceafărul*, de Mihai Eminescu). Autorul textului pune însă în discuție ideea avansată de lingvist conform căreia Eminescu ar fi folosit forme gramaticale greșit din „comoditate de rimă”. Reclamarea de către autor a unor astfel de scăderi gramaticale și în operele lui Arghezi, I. Vineanu sau Emil Botta, ignorarea inovațiilor la nivel lingvistic, îl determină pe recenzent să considere că „ediția operelor lui Ov. Densușianu avea nevoie de comentarii nu rezumative și elogioase, ci de o analiză cuprinzătoare raportată la perspectiva actuală asupra fenomenului literar românesc”. ■ N. Barbu abordează volumul de eseuri de filozofia culturii *Argonauți pe marea cenușie*, semnat de Mircea Herivan în care autorul atinge, printre alte teme, și relația literaturii cu istoria și mitul. ■ La rubrica *Modalități lirice*, Emil Nicolae scrie despre poezia lui Gheorghe Tomozei,

analizând lirica sa din perspectiva exprimării sentimentului. ■ Al. Pascu analizează volumul de versuri *Singurătate în Ithaca*, de Lucian Valea, considerându-l o bornă ce marchează maturizarea liricii.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 412] G.I. Chiuzbaian comentează cartea lui Dan Cruceru, *Characterul dinamic al culturii în socialism*, Ed. Științifică și Enciclopedică: „Analizând punctele de vedere privitoare la determinismul culturii, autorul evidențiază contribuția unor gânditori români ca Blaga, Rădulescu-Motru, Xenopol, Lovinescu, P.P. Negulescu, A. Sanielevici sau Ralea, neomițând să sublinieze anumite scăderi în dezvoltarea tezelor acestora. Reliefând astfel abordarea și punerea în valoare de către Blaga, într-un chip nou, a specificității creației spirituale la un popor sau la o epocă culturală, ca element determinant în definirea și progresul culturii respective, autorul nu ignoră faptul că totuși marele filosof și poet nu s-a ocupat și de creația materială, el preocupându-se de natura ontologică a procesului de creație spirituală.” ■ Rubrica *Găgă* ia în derădere contradicția ivită între *dostoievskianul* Valeriu Cristea și colegul său Nicolae Manolescu, pe tema personajelor *dostoievskiene*. ■ La *Cronica de librărie, Incognito* vol. 3 este semnalat de Traian Iorga drept romanul-frescă al unei tetralogii desfășurate în jurul ideii de eroism. Este amintit și vol. *Michel Butor, spre o literatură a semnelor* de André Helbo (Dacia), în traducerea „impecabilă” a lui Marian Papahagi. □ Antologia lui Gh. Tomozei, *O oră de iubire* (poeme de dragoste 1957-1977) este receptată superlativ de E. Manu. □ H. Zalis, prin cronică *Lecturi profitabile*, urmărește cartea lui Al. Duțu, *Cultura românească în civilizația europeană modernă*. □ Dan Ciachir recenzează laudativ volumul Danielei Crăsnaru, *Arcașii orbi*. ■ În *Cântecul ca supremă ardere*, încă o *laudatio* de Dan Mutașcu adresată lui Lucian Blaga. Deși a fost contestat la vremea sa inclusiv de personalități ca Vladimir Streinu sau Mihail Dragomirescu, Lucian Blaga „a cunoscut viața prin filosofie, dar a experimentat-o mai ales prin poezie, prin cântecul orfic, act de supremă ardere... Fiind un clarvăzător, un creator de valori și de fapte, ca și Ion Barbu, G. Călinescu, Mircea Eliade, Constantin Noica ș.a., Blaga a văzut în cântec o cale regală a arderii nobile, a înțeles «tâlcul sibilin» al destinului său topit ca în azur în destinul universal și a văzut cu bucurie cum «cântecul/consumă materia»... Cântecul blagian e, așadar, o argumentare *ad infinitum* pentru o viziune lirică a lumii. Pe pozițiile sale se poate rezista o eternitate.”

## 28 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 11255] Cronică literară a lui Emil Vasilescu își dirijează tirul critic spre volumul de *Poeme* (Albatros, 1978) din colecția „cele mai frumoase poeme”, a Anei Blandiana despre a cărei antologie aflăm: „Din acest volum riguros alcătuit, uneori prea sever dacă ne gândim că din placheta «Cincizeci de poeme» au răzbit printre cele mai frumoase poezii doar opt, aflăm nu numai o evoluție lirică ci, mai cu seamă, distingem afirmarea unei conștiințe

poetice. Fiindcă nu e lucru simplu și la îndemâna oricui să poți trece de la poezia stărilor intime spre acele tonuri grave ale liricii patriotice fără să-ți abandonezi opțiunile estetice, stilul personal. Și totuși poeta a găsit resursele de a fi ea însăși și în versurile iubirii de țară fără a folosi alămurile unei mari orchestre. Ca întotdeauna, poeta o va face discret prin sunetele calde ale harfei și nici prea des.”

• [„**Lucașfărușul**”, nr. 43] Dan Verona publică pe prima pagină un *Poem de alinare*. ■ Se poate citi partea a treia din materialul intitulat *Sensul tradiției – Călinescu și Iorga*, de Mircea Martin. În acest fragment criticul abordează concepțiile anti-positiviste ale celor doi istorici literari și originile acestora. În ceea ce îl privește pe Iorga, Mircea Martin consideră că argumentul estetic este de multe ori depășit de considerații morale, filozofice, psihologice dar și de simpatia sau antipatia interpretului. Prin aceste tendințe, dar și prin dorința de a conserva ideea continuității, explică autorul respingerea modernismului de către Iorga. Diferența, când vine vorba de Călinescu, este că și acesta va „recrea” selectiv tradiția, dar o va face pe criterii estetice, conchide Mircea Martin. ■ Fănuș Neagu îi face, în *Cartea cu prieteni*, portretul lui Horia Lovinescu. ■ Dan Cristea semnează cronică la volumul de versuri *Glăsurile pietrelor*, de Mihai Beniuc, iar la *Debut*, Nicolae Ciobanu prezintă un volum de proză scurtă – *Somnul pe râu* (C.R., 1978), de Nicolae Cabel și un volum de fabule, intitulat *Ventuze* (Ed. Militară, 1977), de Nicolae Pop. ■ La *Viața cărților*, Sultana Craia comentează *Jurnalul de atelier* al lui Aurel Baranga, Dan Alexandru Condeescu, romanul *Fidelitate*, de Ovidiu Genaru, Paul Dugneanu aduce în atenție lucrarea Mariei Carpov, *Introducere la semiologia literaturii*, iar Gabriel Gafița, romanul document *Atunci, acolo... la Auschwitz*, de Oliver Lustig. ■ *Colocviile „Lucașfărușului”* reiau, la un an de zile distanță, dezbaterile despre protocronism și sincronism. Participă: M. Ungheanu, Nicolae Dragoș, Edgar Papu, Solomon Marcus, Ov.S. Crohmălniceanu, Paul Anghel, Pompiliu Marcea. M. Ungheanu deschide discuția atrăgând atenția asupra cărților scrise sub influența ideii de protocronism (*Cultura română în civilizația europeană modernă*, de Alexandru Dușu, *Prezențe românești și realități europene*, de Adrian Marino, *Din gândirea matematică românească*, de Solomon Marcus). În ansamblu, Ungheanu consideră că nu s-a scris decât foarte puțin împotriva protocronismului, iar respectivele intervenții au fost fără argumente. Nicolae Dragoș atrage atenția că sensul discuției a fost uneori deturnat de la protocronism și sincronism la protocronism sau sincronism. Edgar Papu consideră că propria sa carte, *Din clasicii noștri*, este insuficientă și incompletă față de scrierile ulterioare și decide ca abia acum să adere complet la protocronism. Solomon Marcus extinde discuția pe teritoriul științelor și avansează ideea că ignorarea descoperirilor și realizărilor românești e un fenomen sistematic. Ov.S. Crohmălniceanu afirmă că lipsa protocronismului dintr-o cultură ar arăta că acea cultură este „infimă”. Paul Anghel consideră că „protocronismul a pus în discuție însuși modelul de dezvoltare al culturii

române”, iar acest model este un pandant la sincronismul Iovinescian, în care originalitatea apare ca element secund. Solomon Marcus reafirmă necesitatea metabolismului cultural, arătând însă că este important „în ce măsură căpătăm conștiința a ce putem să dăm, în ce măsură știm că putem da, în ce măsură reușim să dăm, în ce măsură această potențialitate devine realitate”. În vreme ce Ov.S. Crohmălniceanu remarcă succesul unora dintre luptele Iovinesciene, Paul Anghel consideră că nu este cazul să i se exagereze meritele subliniind faptul că *Istoria civilizației române moderne* „a fost scrisă de pe pozițiile liberalismului român”. M. Ungheanu, îndepărtând teama că protocronismul ar putea induce șovinismul cultural, reamintește că termenul a fost introdus pornind de la nevoia de recunoaștere a lui Gherea drept primul critic literar marxist european. În volumul *Marxismul și estetica*, de Ștefan Moravski, numele lui Gherea este, însă, pomenit doar în treacăt. De la menționarea acestui exemplu, discuția ajunge, cu intervenția lui Solomon Marcus, la mecanismul de promovare și recunoaștere a valorilor, urmând să se continue în numărul următor. ■ Semnează poeme Ion Murgeanu și Ion Dodu Bălan, iar Dinu Săraru publică un fragment din romanul *Dragostea și revoluția*, aflat în curs de apariție. ■ La cronică de film, Nicolae Mateescu scrie despre filmul lui Alexa Visarion, *Înainte de tăcere*, după nuvela *În vreme de război*, considerând producția o reușită. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion publică a doua parte a dialogului de la Cochirleni, o conversație cu studenți, prilejuită de culesul viei. ■ Este anunțată decernarea Premiului „Perpessicius” al revistei „Manuscriptum” pentru cea mai bună ediție critică a anului 1977 volumului *Dimitrie Cantemir, Sistemul sau întocmirea religiei muhammedane*, cu traducere, studiu introductiv și comentarii de Virgil Căndea, apărut la Editura Minerva. ■ La *Mapamond* se poate citi un interviu cu Leon Levițchi realizat de Andrei Bantaș. ■ *Cultura românească în lume* anunță participarea lui Cezar Baltag, Anemone Latizina și Radu Lupan la Festivalul Internațional de poezie organizat de Antioch International Writing Program și prezența acestora cu versuri în „The Atlantic Review”. În revista turcă „Varlik” se traduce lirică românească. Leonid Dimov și Marin Sorescu trezesc interesul revistei „World Literature Today”, la fel și Ana Blandiana. Revista franceză „Poésie” publică poeme de Leonid Dimov. Apare ediția franceză a lucrării lui Adrian Marino, *La Critique des idées littéraires* (Complexe, P.U.F.) și este bine primită, la fel ca și ediția în limba germană. „World Literature Today”, „The Slavonic and East European Review” se arată interesate de *Selected Poems of Tudor Arghezi*, de Michael Impey și Brian Swan. Academia Artelor din Florența îi decernează lui Marin Sorescu Premiul de poezie, fapt bine primit de „Le Monde des livres” în ciuda titlului *Un paysan du Danube, prix de poésie à Florence*. ■ Al. Ivasiuc este tradus de Valentin Lupescu în germană și publicat în revista „Sinn und Form”. ■ Michael Kitch publică studiul *Constantin Dobrogeanu-Ghera and Rumanian Marxism*, în „The Slavonic and East European Review” (nr.1/ 1977).

În numărul 2/ 1977 din aceeași revistă, D.J. Deletant prezintă o recenzie a lucrării lui R. Theodorescu, *Bizanț, Balcani, Occident la începuturile culturii medievale*.

[OCTOMBRIE]

• **[„Albina”, nr. 10]** Numărul este deschis de editorialul redacțional *Armonia culturii*, în care, pe urmele „marelui nostru poet Lucian Blaga”, care vorbea despre „modul specific de a exista al omului în univers”, se încearcă o descriere a modului românesc de existență, din cele mai străvechi timpuri până în contemporaneitatea socialist-comunistă, subliniindu-se că „toate sensurile creativității noastre vin de departe, din fulgerul civilizației daco-romane, din momentul fuzionării acestor structuri originale în efort, proporție și echilibru, în virtuți, în frumusețe intelectuală și morală”. ■ Tot pe prima pagină, nelipsita tabletă a lui Ion Bănuță și poezia *Sămănătorul* de Victor Eftimiu. ■ Versuri semnează în acest număr și Dumitran Frunză (*Nuntă cu voal*) sau Szezlér Ferenc (*Patria mea*, în traducerea lui Dim. Rachici și Gabriella Csire). □ Pagina de literatură pune alături de poezia *Prometeu* a lui Al. Philippide (ce ocupă colțul liric intitulat *Hyperion*), un grupaj de versuri, subsumat Festivalului Cântarea României, semnate de un miner din Maramureș, Ion Tomoioagă-Maramureșeanu (*Țara baladei*), Nicolae Fulga din Slatina (*Bătut de vânt*), Mihai Lău din Botoșani (*Pământul acesta...*) și Ion Frumosu din Caraș-Severin (*Decebal către Zamolxis*). ■ *Metaforă și tensiune* este descrierea succintă pe care Hristu Cândroveanu i-o aplică lui Ion Caraion, „unul dintre cei mai importanți poeți români de astăzi, în același timp, eseist de rafinament, critic pătrunzător și nuanțat al literaturii noastre de după Eliberare, profund cunoscător și adesea comentator avizat al altor literaturi, traducător asiduu de poezie străină”. La peste 20 de volume de la debutul cu volumul *Panopticum* (1943), Cândroveanu reține ca trăsături definitorii ale acestui creator: „respingerea scrisului de porunceală, sau lipsit de culoare, de nerv”, înotul liric împotriva curentului, repulsia față de „cuminența reumatică”, față de compromis: „În caz că ar admite compromisul, ceea ce ar însemna capitulare de la principii morale ferme, creatorul de frumos ar deveni – în concepția lui Caraion – un dezertor de la suprema rațiune de a exista. Un crez de artist și de cetățean în același timp”.

• **[„Amfiteatru”, nr. 10, responsabil de număr Grigore Arbore]** Pe pg. 1, un articol semnat „Amfiteatru” despre importanța *Dezbaterilor culturale* dar și debutul unui grupaj în foileton, dedicat *Tinerilor poeți și premiselor evoluției lor*, văzuți de tineri critici – de exemplu, în acest număr Liliana Țigănescu îl discută pe Dan Verona. ■ *Jurnal de cărți* adună cronici de George Țăra, *Document și satiră*, urmărind romanul lui Mihai Sin, *Bate și ție se va deschide* (C.R.); Radu Țeposu, prin *Generozitate*, vorbește despre „didacticismul asumat” al lui Mircea Iorgulescu din *Scriitori tineri contemporani*, Ed. Eminescu;

Radu Călin Cristea descoperă *Inocența primei lecturi*, în cartea-reportaj despre Cluj a lui Aurel Șorobetea, *Privire de pe Cetățuie*, Ed. Dacia. ■ Versuri de Eugen Suci, grupaj prefătat de Constanța Buzea. □ Alte versuri: Dan Bodnar, Magdalena Ghica, Ana Fenogher, Gh. Lupu. □ O schiță de Ioan Cordoș. ■ Andrei Corbea propune un eseu despre H. Böll – *Cum se iscă și unde poate duce violența*. ■ C. Buzea anunță *Cartea de debut: Dumitru Pricop – Patima muntelui*. ■ Un eseu de Antonio Tabucchi – *Legea gravității*, cu note biografice și traducerea lui Grigore Arbore. ■ Recenzii – Vasile Mihai, *Metadialectica*, se ocupă de Culegerea de texte alese, sistematizate și comentate de Ion Ianoși, apărută la Ed. Minerva, în 2 volume, sub titlul: *Marx, Engels, Lenin. Despre dialectică*, reprezentând a treia parte a tripticului format din *Despre literatură și artă*, 1974 și *Despre om și umanism*, 1976. ■ Un grupaj de eseuri ce abordează „literatura artistică” este prezentat de Grigore Arbore sub titlul *Limbaajul artistic și metodologia critică*, adunând articole ca *Echivalența valorilor* (despre monografia pictorului *Andreescu*, realizată de Eleonora Cristescu și Vasile Varga la Ed. Meridiane); *Characterul științific al cercețării filosofice* de Magda Cârnelci, despre monografia *Rembrandt* de Georg Simmel, la Ed. Meridiane; Ioan Buduca – *Forma și inteligibilul sau hermeneutica formelor figurative*, semnalând volumul lui Robert Klein – *Forma și inteligibilul*, aceeași editură; *Demersul receptării operei de artă* de Nicolae Iliescu, despre cartea lui Corrado Maltese – *Mesaj și obiect artistic; Fantasticul și problema criticii*, eseu de Călin Dan în care glosează pe marginea cărților lui Roger Caillois, *În inima fantasticului*, 1971, René de Solier, *Arta și imaginarul/ L'art fantastique* în original, Jurgis Baltrusaitis – *Evul Mediu fantastic*, 1975, toate la Ed. Meridiane; Mihai Ispir încheie grupajul prin *Limbaaj artistic și limbaaj critic*, în care este analizată opera lui Eugenio d'Ors, vol. 1 *Profesiunea critic de artă*, Vol. 2 *Goya, Viața și opera*, ambele la Ed. Meridiane, 1977. ■ *Semnificațiile unui eveniment literar: premiile Academiei (1949)* de Ion Cristoiu percepe perfect contextul literaturii române de la finalul anilor '40: „E lesne de înțeles că rolul stimulenților materiali în dezvoltarea unei literaturi noi, viguroase, demne de mutația istorică prin care trecea întreaga societate, depindea, înainte de toate, de ceea ce înțelegeau acești publiciști și activiști culturali ai vremii, cei ce mânuiau avantajele materiale prin literatura nouă. Or, conceptul de literatură nouă circula în acel moment într-o înțelegere îngustă, rigidă, care limita sensurile la o literatură tezistă, cu un pronunțat caracter didacticist. În aceste condiții, avantajele materiale create de premiile literare, de tirajele mari, de comenzile editoriale, nu mai corespund exact talentului, forței artistice, efortului de realizare calitativă superioară, ci superficialității, lucrului de mântuială, disponibilității scriitorului de a-și supune opera unor canoane prestabilite. Se ajunge, astfel, la un straniu paradox: un uriaș efort material, făcut de o societate tânără, orgolioasă, pentru a-și crea capodoperele care să-i dăltuiască în versuri sau în proză, pentru posteritate, profilul se risipește în niș-



te rebuturi literare spectaculoase, care – evident – nu vor rezista eroziunii timpului (cum ar fi *Negură* de Eusebiu Camilar)”.

• [„Cinema”, nr. 10] Articolul redacțional (intitulat *Mai înainte de orice: exigență!*) cu care se deschide numărul și care se dorește un bilanț al stagiunii trecute, atinge și problema scenariștilor-scriitori: „Încă o dată colaborarea cu scriitorii s-a dovedit fructuoasă pentru film și este desigur cazul să dezvoltăm această experiență care înglobează un număr important de nume: Eugen Barbu, Ion Brad, Ion Băieșu, Géza Domokos, Ioan Grigorescu, Mihnea Gheorghiu, Paul Everac, D.R. Popescu, Marin Preda, Titus Popovici, Petre Sălcudeanu ca să-i cităm alfabetic și să nu numim decât pe câțiva. [...] Experiențele din cadrul unor colaborări ca *Actorul și sălbaticii* [după scenariul lui Titus Popovici], *Tănase Scatiu* [după scenariul lui Mihnea Gheorghiu], *Prin cenușa imperiului* [Andrei Blaier adaptând romanul lui Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea*], *Mere roșii* [avându-l ca scenarist pe Ion Băieșu], *La porțile albastre ale orașului* [după scenariul lui Marin Preda] confirmă că, atunci când scriitorul înțelege că bunele intenții și ideile înalte nu sunt suficiente, când înțelege deci că el, scriitorul, devenit autor de scenarii trebuie să-și însușească un alt cod artistic, codul unei arte care nu mai e numai a cuvântului, ci a imaginii sonore în mișcare, bunele rezultate nu încetează să apară.” ■ Roxana Pană interviuează membri ai colectivului care lucrează la o nouă ecranizare din opera lui Liviu Rebreanu, *Ion*, al cărei scenariu este semnat de Titus Popovici. ■ Valerian Sava comentează filmul de debut al lui Alexa Visarion, *Înainte de tăcere*, regizorul semnând și scenariul, inspirat de nuvela *În vreme de război* de I.L. Caragiale.

• [„Convorbiri literare”, nr. 10] Despre *Primul colocviu național de poezie*, desfășurat la Iași în 18-20 octombrie 1978, scrie George Macovescu, în intervenția: *Forul de sub teiul eminescian*: „Iașul va găzdui primul «Colocviu național de poezie» și este firesc să se întâmple așa. Poeții de astăzi vin în pelerinaj în orașul zeului poeziei românești de ieri, de azi și de mâine, pentru ca în lumina lui, a lui Eminescu, să vorbească între ei de poezie”. ■ În cadrul rubricii *Prezențe contemporane* semnează texte: Const. Ciopraga, Doru Scărlătescu, Mihai Dinu Gheorghiu, Fănuș Băileșteanu. □ Const. Ciopraga îl situează pe *Al. Philippide – între efemer și etern*: „Apologet al clipei și în același timp explorator al eternului, autorul gravului *Monolog în Babilon* ar avea tangențe cu demonismul lermontovian dacă balansările sale ar sfârși într-o conciliere a antinomiilor; dar el vizează posedarea hotărâtă, când a unei realități, când a alteia. De atâtea ori ispitit de peregrinări astrale, de mari singurătăți aeriene, invocând solemn «poarta pe care intri, culcat, în infinit», ori invitând pe culmi «printre fulgere» pentru a domina universul (*Frontispiciu, Seară cu fulgere, Privești cum zboară norii...*) prometeidul avid de dezamăgire, se poticnește derutat: cerul însuși e «o hartă ștersă,/ pe care nu poți citi vreun drum...»”. □ Doru Scărlătescu întocmește lui Geo Bogza – *Portretul de tinerețe al poetului*: „Definitorie pentru Geo Bogza este permanenta raportare a

propriei subiectivității, mai întâi la realitate, apoi la ceea ce el numește, împrumutând cuvântului un sens mai violent ori mai atenuat peiorativ, literatură. Acești termeni revin insistent în «criticele» scriitorului, de la cele din «Urmuz», «Bilete de papagal», «unu» și până la tabletele din *Paznic de far*. Prima tentativă de punere a lor în ecuație are loc în cadrul avangardei, soluția propusă aici fiind poemul, ținut să-și alieze viața «imediată», împotriva «literaturii», denunțată ca artificială, confortabilă, evazionistă. Drept argument, Bogza aduce exemplul lui Urmuz, astrul negru al mișcării noastre iconoclaste, care-i împrumută numele pentru revista editată la 20 de ani, iar acum, după exact o jumătate de secol, unele mult prelucrate, de unde imaginea cam aburită a tineretii insurgente a autorului”. □ Lirica lui Eugen Jebeleanu îi oferă lui Mihai Dinu Gheorghiu: „*O liniște drept-grăitoare*”: „Recitind în ordinea cronologică a tipării textelor creația poetică a lui Eugen Jebeleanu, descoperi o adevărată dinamică a formei, a tiparelor versurilor, un joc de linii animat: spațiul este folosit când cu o mare economie (perioada cvasi-ermetică căreia îi aparțin *Inimile sub săbii*), când exploatat fără reținere, până la risipă, depășind limitele liricului spre epic și dramatic (mai toată creația din deceniul șase), când limitat din nou în versuri tinzând să esențializeze discursul poetic. Observația asupra acestei mișcări spațiale a expresiei poetice a lui Eugen Jebeleanu – contractare/dilatare – a mai fost făcută. Mișcarea se produce însă într-o constantă a limbajului liric deosebită, diferitele motive, tratate, desigur, într-o manieră și cu o pondere diferite, putând fi recunoscute și în primele poezii și în ultimele. Prin această coerență discursivă, poetul își apropie diferitele sale perioade creatoare, personale și sub apăsarea unor mode, poetice și nu numai, care au dominat timpul pe care poezia l-a traversat”. □ Fănuș Băileșteanu analizează „*Jocul sinelui*” la Nichita Stănescu: „Într-adevăr, sinele din poezia lui Nichita Stănescu nu este o entitate imanentă imuabilă, ci o imanentă în veșnică mișcare și căutare de sine. «Șirul de bărbați» și «șirul de femei» sugerează tocmai permanența în eternă metamorfoză. Cu mijloacele poeziei moderne, Nichita Stănescu dezvăluie continuu, ca altă dată Clement Alexandrinul, «ce am fost, ce am devenit, unde eram, unde o să fim, spre ce ne îndreptăm, de ce păcate am fost izbăviți, ce este nașterea, ce este renașterea». «Revoluția lirică» pe care, într-un eclecticism sui-generis, a produs-o autorul *Necuvintelor* este comparabil cu actul de diversiune comis de gnostici în chiar sânul filosofiei teologice. Nu întâmplător, Nichita Stănescu apelează nu o dată la sentințe gnomice, pe care lirica românească de la Eminescu încoace le-a repudiat în favoarea unui imagism și metaforism tot mai căutat”. □ Ion Deaconescu face *Considerații despre poezia lui Marin Sorescu*: „Sorescu este un hommo duplex, când râde, când plânge, când se investește, când se întristează, când e grav, când e jovial. Subliniem, așadar, extraordinara forță de șoc, concentrarea inspirației în jurul unei idei nucleice, dar mai ales acapararea atenției cititorului, poetul dând impresia unui veritabil prestidigitator care se expune în public spre a face pe alții

să râdă, plângând în el însuși. Astfel vorbește pe înțelesul tuturor, posedă alchimia care transformă frumusețea și perenitatea în tristețe și slăbiciune. Marin Sorescu ignoră linia melodică a versului impunând un tempo al profunzimii comunicării întotdeauna capabilă «să discrediteze» faptele grave ale existenței. Căci poetul, la fel ca pe scena unui teatru, scoate în față, ca-ntr-o fabulă a lumii, ceea ce trebuie văzut, transformat în simbol sau anulat. La el, realitatea imediată este o uriașă oglindă care descoperă prin integrarea sau dezintegrarea secvențelor constitutive fragilitatea și-n același timp vigoarea eternă, un fluid afectiv punctând receptivitatea acceptată a constatării și a aspirației. [...] Poezia lui Marin Sorescu de până acum afirmă cu convingere prezența unui poet în plină maturitate artistică, dovedind cu fiecare nou volum inepuizabile resurse de reînnoire lirică”. □ Ion Itu descoperă *Alianțe expresioniste și suprarealiste în poezia lui Adrian Păunescu*: „Regizând alegorii simple, cu o putere imaginativă dezlănțuită, Adrian Păunescu antrenează în scenografia aceasta fastuoasă câteva stări caracteristice orizontului suprarealist. Am văzut, de pildă, ce loc extins ocupă dansul între formele de spectacol din lirica poetului; vom spune acum că această opțiune, atașată unei serii la care participă zborul, înotul și în general, plutirea, pusă în legătură cu ninsoarea, cu fenomenul de uitare și cu celelate trucuri de acest fel, ne introduc în cel mai fertil dintre izvoarele suprarealismului: somnul și starea de vis”. ■ Apariția volumului *Alfabet poetic* în Colecția „Biblioteca pentru toți” (Minerva, 1978) al lui Ștefan Aug. Doinaș este semnalată de Cornel Ungureanu și Paul Dugneanu. □ Cornel Ungureanu își intitulează intervenția *Lectură și alfabet poetic*: „*Alfabet poetic* este, mai întâi, o nouă propunere de întemeiere a lumii și o nouă propunere de descifrare a ei. Poetul începe un nou sistem de lectură, propune cititorului său un nou sistem de semne. Acesta trebuie să citească lumea, cea nouă, evident altfel decât *Lumea consacrată*. S-a observat că versul care deschide culegerile de poezii ale lui Doinaș, «La început a fost cuvântul iubire» are sens adânc: el marchează o nouă Geneză, dar în același timp el își păstrează capacitatea lui de îndepărtare, efectul său de înstrăinare care va defini lirismul doinașian. Între poet și lume se interpune *Modelul ca spațiu purificator*, sentimentele existând doar filtrate de acesta; mărturia, confesiunea se articulează, deci, modelată, mediată, nimic nu există în zona imediatului, a vecinătății. Baladele se petrec undeva, cândva, într-un spațiu și într-un timp modelate de o istorie a culturii”. □ Paul Dugneanu reflectează la *Aspirația spre formă*: „Într-o formulare sintetică aș defini programul poetic al lui Ștefan Aug. Doinaș ca aspirație spre formă sau, prin reversul medaliei, lupta cu materia. Între cele două efigii, astral-teluric, este gravat lungul drum al căutărilor și experiențelor. Idealul eleat al poetului este concurat, mai bine spus se află într-o relație de contrastivitate, și nu contrariedade, cu fondul heraclitian al poeziei sale, înțelegând prin aceasta în primul rând mișcare, metamorfoză, transformare perpetuă în pofida efortului spre echilibru și seninătate apolinică...”. ■ În textul *Structuri poetice*, Con-

stantin Pricop întocmește un colaj de poeți: Petre Stoica, Emil Brumaru, Paul Balahur, Virgil Mazilescu. □ „Poezia lui Petre Stoica din volumele *Sufletul obiectelor* sau *Trecătorul de demult* arată o acută percepție a lumii imediate înconjurătoare și a gesturilor cele mai umile (în aparență). De la romantism se păstrează lirica gesturilor largi, retorice și mai ales temele filosofice, elementele «fundamentale» – pe de o parte; pe de altă parte, din aceeași sursă provine poezia sentimentală, a suferințelor erotice exprimate, la rândul lor, în cuvinte patetice. La Petre Stoica asistăm, așadar, la o cultivare a «umilului», relevarea consecventă a cotidianului, considerată multă vreme nepoetic”. □ „Lirica lui Emil Brumaru ar putea să ne apară, prin abundența unor termeni, drept o poezie a unei anumite zone a habitatului: bucătăria, cămara etc. Panoplia substantivelor frecventate de poet indică o revenire continuă la numele legumelor, fructelor, insectelor, ale materialelor veșmintelor etc. Senzația de univers concret e accentuată de abundența calificativelor ce însoțesc fiecare obiect”. □ „Cazul lui Paul Balahur este diferit de al celorlalți poeți analizați aici. Dacă fiecare din ei caută să se detașeze de o manieră, acesta, dimpotrivă, o cultivă deliberat, cu insistență. Citatul din *Odă în metru antic* pus în fruntea volumului *Făt-Frumos din grai* ilustrează cât se poate de bine condiția lirică pentru care optează autorul. «Umbră» lui Eminescu nu e «mascată» epigonic; o declarată apropiere reclamă o anumită tensiune poetică și acceptarea unei «provocări» pe care și-o lansează singur, privitoare la munca asupra cuvântului, a ireproșabilității formei. Paul Balahur își confecționează o linie poetică paralelă cu o direcție pe care o declară cu sinceritate”. □ „Și la Virgil Mazilescu (în cele două volume publicate până acum, *Versuri* și *Fragmente din regiunea de odinioară*) întâlnim același refuz de abordare al unui ton liric consacrat. Dar poezia sa se citește în cu totul alt context – într-o prelungire a suprealismului (cu toate că undeva autorul îl invocă pe «alexis leger saint leger»). Influențele se fac simțite în măsura în care respectivul curent a instituit un anumit fel de a citi poezia. Aceasta se «produce» continuu, lectura ignoră semnele de punctuație și structurile lingvistice ale comunicării cotidiene”. ■ Alex Ștefănescu reflectează la *Umbră temelor în floare*: „Temele «mari» nu sunt așadar, și teme în care încapă toată lumea, ca într-un spațiu de bălci. Ele ar trebui gândite, mai degrabă, ca o altitudine greu accesibilă, care produce o severă «selecție naturală» printre cei ce vor s-o atingă. Mulți dintre tinerii poeți de azi – Dan Verona, Mircea Dinescu, Corneliu Vadim Tudor, Paul Balahur, Gabriel Chifu și alții – înțeleg această dificultate și și-o asumă, dându-ne speranța instaurării, în viitorul apropiat, a unui climat de exigență care să facă imposibilă sau, măcar, să reducă simțitor proliferarea, deocamdată necontrolată, a poeziei stampilate, pentru a obține liberă trecere, cu cuvântul «patrie» sau cu altele, la fel de prestigioase”. ■ Despre volumul lui Vasile Nicolescu, *Întâlnire în oglindă*, scrie Val Condurache: „Poezia lui Vasile Nicolescu, în zonele ei «luminoase», transparente, diafane, e o idilă tanatică. Cuvântul goleşte elementele de substanță,

purifică simbolurile, înlocuindu-le conținutul, curăță de spaime. Poetul nu trăiește într-o zodie de seninătate, ci într-una a tragicului asumat. El e, în fond, prizonierul unei iluzii, dar al unei iluzii salvatoare”. ■ Al. Călinescu recenzază carte lui Horia Zilieru: „*Fiul lui eros și alte poezii* reprezintă în primul rând o meditație asupra sensurilor fundamentale ale existenței; intră aici atât jubilația și uimirea în fața miracolului nașterii și al vieții cât și interogația asupra destinului individului, asupra posibilității de a transgresa efemeritatea sa biologică. Avem a face cu o poezie gravă și profundă, mizând pe luxurianța simbolurilor și imaginilor, mizând totodată, pe o anume obscuritate, gratuită chiar uneori, «compensat» în parte, de eleganța și muzicalitatea frazei poetice. Este cartea matură a unui poet matur, care mănuieste cuvintele cu un fel de adorație pentru carnalitatea și forța lor de sugestie”. ■ De cartea lui Daniel Dimitriu se ocupă Al. Dobrescu: „*Ares și eros* grupează tematic profilurile a 18 poeți contemporani, de la Mihai Beniuc la Dorin Tudoran, și, dacă nu luăm de bune toate afirmațiile *Avertismentului*, care are mai ales meritul de a trezi nedumeriri, trebuie să admitem că interpretările pe care le oferă Daniel Dimitriu sunt pătrunzătoare și personale. E, mi se pare, de mai mic interes, faptul că, bunăoară, Ion Caraion lipsește din prima secțiune a cărții, pusă sub semnul lui *Ares*, ori Leonid Dimov dintr-a doua, tutelată de Eros. Înseși încadrările sunt, de altfel, simple utilități metodologice, pretexte – cum recunoaște și autorul – pentru examinarea globală a creațiilor poetice”. ■ Apariția celui de al VII-lea volum din *Opere* ale lui Mihai Eminescu este semnalată de Adrian Oprina, în textul *Un Eminescu monumental*: „Exceptând cele trei curioase abateri de la normele editării științifice și insuficienta compensare a neajunsurilor inerente unei transcrieri interpretative, volumul al șaptelea din seria de *Opere* este o realizare demnă de cea mai aleasă admirație. [...] Întregită cu o bogată și metodică secțiune de *Note și comentarii*, excepționale ca putere de concentrare a informației filologice și istorico-literare, cu studiul critic al lui Perpessicius și acela datorat Amitei Bhowe (*Proza literară a lui Eminescu și gândirea indiană*), cu tabloul edițiilor, sinopsa manuscriselor și numeroaselor facsimile, în fine – cu bibliografia adusă la zi și indicii de nume, ea se înfățișează ca un remarcabil instrument de lucru, indispensabil pentru dreapta cunoaștere și prețuire a creației eminesciene”. ■ Al. Pascu îl prezintă pe *Eminescu în limba lui Shakespeare*: „De curând a apărut în librării volumul bilingv – român-englez – de *Poemul Poems* de Mihai Eminescu, în traducerea eminentului anglist Leon Levițchi și a lui Andrei Bantaș, cu o prefață de Aurel Martin. Această apariție este, mai întâi de toate, o întreprindere nobilă și necesară de redare într-o limbă de largă circulație, cum este engleza, deci unui număr sporit de cititori, a operei marelui nostru poet”. ■ Dan Vasiliu analizează *Structuri dramatice în teatrul lui Mircea Radu Iacoban*: „După criteriul celor trei unități, de spațiu, timp și acțiune, 6 dintre piesele lui Mircea Radu Iacoban se conformează rigurozităților clasice, toate angajate, prin subiect, în actualitate. Exceptând textele isto-

rice *Reduta* și *Noaptea*, o singură lucrare adresată contemporaneității nu se încadrează întrutotul exigențelor arătate, modificând locul acțiunii, dar păstrând continuitatea temporală – *Stress*”. ■ În textul *Roata norocului*, Nicolae Manolescu notează despre romanul lui Nicolae Filimon: „*Ciocoii vechi și noi* din 1863 nu numai deschide o epocă în romanul nostru, cum s-a observat mereu, dar și închide una. Față de romanele lui Bolintineanu, Bujoreanu și ceilalți, la care trebuie raportat, el este superior, înainte de toate prin sistematizarea problematicii sociale și morale a epocii într-un personaj excepțional: Dinu Păturică. La el și nu la palizii eroii din *Mistere* și din *Manoil* ne referim ori de câte ori avem în vedere tipul arivistului. Romanul lui Filimon este, apoi, construit pe o idee căreia autorul știe să-i subordoneze totul”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează texte: Lucian Vasiliu, Luca Vasile, Maria Mailat, Daniel Dimitriu. □ La volumul de versuri al lui George Alboiu, *Poemele câmpiei* (C.R., 1978), se referă Lucian Vasiliu: „G. Alboiu posedă o apte predispoziție hiperbolizatoare, cultivată într-o sintaxă proprie, îndelung exersată. Pare că eul liric s-a instalat într-un tainic «observator», de unde scrutează insistent câmpia (satul, orașul, văzduhul câmpiei) în variile sale înfățișări, comentând pertinent panorama (portrete, peisaje, crochiuri...)”. □ Despre cartea lui Ion Chiriac, *Bucuria de a fi* (Eminescu, 1977) notează Luca Vasile: „Tema fundamentală a acestui volum de poezie ... o constituie proclamarea bucuriei existențiale, surprinsă în viziuni suav-sentimentale, tonice dealtfel, fără prea mari profunzimi. Bucuria de a fi este slujită, în această întreprindere, de un lexic pauper, transparent, comun (zare, dor, vis, vânt, rază etc., cuvinte vlăguite, în contexte parcă știute, prozaice, accidental împovărate de sensuri adânci)”. □ *Poemele albe* ale Angelei Marinescu sunt analizate de Maria Mailat: „Angela Marinescu scrie o poezie directă și sobră, cu permanentă preocupare pentru obiectivare și luciditate, care o ferește de alunecarea într-o solemnitate prețioasă și «somniale», atât de uzitată în poezia feminină actuală. *Poeme albe* sunt texte care traduc o tensiune, o neliniște oscilantă, străbătută mereu de dorința și necesitatea comunicării și a sincerității, evitându-se în mod fericit căderea în retorism și izbucnirile pasional-intimiste. [...] Trebuie să menționăm că în unele poezii apare tendința de a formula definiții, versurile devenind discursive, sentențioase chiar, fapt care diminuează tensiunea. Important este că în *Poeme albe*, Angela Marinescu reușește să ne transmită trăiri mature și profunde, idei și imagini delimitând un spațiu original, o zonă a extazului poetic, a iluminării lirice. Dar extazul și poezia aceasta aparțin unui spirit lucid și liber în același timp”. ■ Zaharia Sângeorzan proclamă *Sinceritatea în poezie*: „Condiție fundamentală a lirismului de totdeauna, înțeleasă și trăită ca destin, sinceritatea rămâne în poezie ca formă a conștiinței și a lucidității, un blazon al poetului de excepție”. ■ Mihai Dinu se gândește *La ai noștri tineri*: „Doi poeți mi s-au părut exemplari în restabilirea, prin modalități diferite a condiției de adevăr a poeziei: «tânărul» Mircea Dinescu și «mai tânărul»

Petru Romoșan (iată, restaurată ierarhia juvenilității!). Cel dintâi o face prin repunerea în drepturi a poetului însuși – în primul rând acela de a fi altfel –, insolent visător (cuvântul romantic nu sperie, romantismul e poezia însăși). ... Poezia lui Petru Romoșan se vrea eliberată, și ea, de greutatea cuvintelor mari, reducându-se la simpla descriere a unor ființe – obiecte, dar o descriere care le însuflețește”. ■ Cornel Catană prezintă *Poezia română contemporană în circuitul literaturii universale*: „De reținut este și faptul că printre traducătorii și comentatorii literaturii române peste hotare se află personalități ale vieții literare care prin girul lor contribuie la creșterea prestigiului și răspândirii literaturii române în lume, printre acestea aflându-se: Rafael Alberti, Marino Baffi, Elisaveta Bagriana, Alain Bosquet, Rosa del Conte.... Aprecierile elogioase la adresa creației literare românești contemporane s-au concretizat, adeseori, în acordarea unor prestigioase premii literare, care au răsplătit creația scriitorilor români. Vom aminti dintre acestea cele mai recente premii acordate poezilor: Al. Philippide, Eugen Jebeleanu distinși cu Premiul «Etna-Taormina»; Nichita Stănescu a fost distins cu premiul «Herder», Teodor Balș, Petre Ghelmez și Traian Lăzărescu au fost distinși anul acesta cu premii la «Jocurile latinității» de la Avignon; Nikolaus Berwanger a fost onorat cu Premiul «Inelul de aur» al Societății internaționale de la «Nikolaus Lenau» de la Viena; lui Ion Sofia Manolescu i s-a acordat Premiul «Napoli-Ospîte» al revistei italiene «Brevi» ș.a.m.d”.

● [„Familia”, nr. 10] Pe pg. 1, *Mesajul* adresat de Nicolae Ceaușescu cadrelor didactice și elevilor Liceului „Samuil Vulcan” din Beiuș, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la înființarea școlii, fiind conferit Liceului din Beiuș și Ordinul „Meritul Cultural” clasa I. ■ Tot pe prima pagină, un text semnat de Ecaterina Deliman și Teodor Pop, *Filosofia – teren al luptei ideologice contemporane* (a se vedea și lucrarea lui I.M. Bochenski, *Contemporary european philosophy*) ■ *Vitrina cu cărți*: Marin Chelu, recenzia *Scrieri despre teatru* de Petru Comarnescu, o ediție valoroasă la Ed. Junimea coordonată de Mircea Filip; tot *Scrieri despre Teatru*, dar ale Otiliei Cazimir (Ed. Junimea, ediție îngrijită de George Sanda) sunt discutate de Valentin Dumitrescu; Claudiu Daniel prezintă volumul Ilenei Berlogea, *Teatrul american de azi* (o călătorie teatrală prin Statele Unite). ■ Cronici literare de Gh. Grigurcu despre vol. *Repere* de Marin Mincu – și „tendința de dilatare” („Personalitate bine individualizată în cadrul generației sale – printr-un pitoresc psihologic abstras într-un mod de a privi literatura – Marin Mincu e un critic remarcabil de la care așteptăm «construcții» asupra autorilor noștri de seamă/ o analiză pertinentă a «colosalului»...”); Val. Tașcu abordează pseudojurnalul de călătorie *Un caz de iubire la Hollywood*, în care Vasile Rebreanu „scrie proză cu plăcerea discursului pentru sine”; Al. Cistelecan comentează *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru, ajungând de la pretextul tălmăcirii celui mai recent volum la un adevărat portret de autor și o analiză semnificativă a *operei immice*: „Înainte de

a fi o formulă poetică, imnologia lui Ioan Alexandru – și, în general, toată poezia sa – este o formulă spirituală. Ea nu solicită simple opțiuni estetice, ci se instituie, mai curând, într-o instanță de decizie ontologică... Poezia lui Ioan Alexandru nu este altceva, în tot parcursul său, decât transcrierea într-o anumită formă a unui exercițiu de elevație, oglinda unui circuit plin de tensiune al desăvârșirii umane. Ea nici nu are coerență internă ca pur ciclul estetic, dar are, în schimb, o organicitate evidentă ca proces spiritual. Stadii estetice care se anulează și se exclud, se grupează, în cele din urmă, într-un spectacol unitar, complex și dramatic, al inițierii și desăvârșirii... Trecând de la exultanță juvenilă și necunoaștere la vinovăție și suferință, de la cinism și disperare la pocăință, și de la asceză la bucurie, Ioan Alexandru a traversat întreg ciclul patimilor și inițierii – limb, infern, purgatoriu, paradis – ajungând, în fine, la splendoare și beatitudine... Renunțând la modernitate ca la o deșertăciune, nu atât la formele expresivității cât la structura dilematică a acestei sensibilități, Ioan Alexandru edifică o viziune solară, a afirmării ființei și cuvântului, o poezie a entuziasmului consacrat jertfei.” ■ Patru poeme de Teodor Crișan. ■ Un eseu de Vasile Muscă: *Tânărul Hegel în interpretarea lui D.D. Roșca*. ■ *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu poezia* de Mircea Constantin, despre o carte tulburătoare, scrisă cu un surâs ironic: *Sarea pământului* de Mihai Șora, C.R., 1978: „Ca și poezia, filosofia nu e refluxul unui adevăr prealabil ci însăși realizarea acestui adevăr și nicio ipoteză explicativă nu e mai revelatoare decât actul însuși prin care filosoful recrează lumea. Mai există apoi un sens tragic comun poeziei și filosofiei; în aspirația lor spre acel *Eros Uranos* (ideal pur de frumusețe) atât poezia cât și filosofia abuzează de nemijlocire. De aici și legitimitatea perspectivei ironice care aureolează – dacă ne este permis – marile perspective «serioase».” ■ Crăciun Bejan – *Tulio de Mauro, Introducere în semantică*. ■ Continuă *Jurnalul de călătorie* al lui Radu Enescu, cu episodul *Et in Selena ego!*, o întâlnire cu William J. O’Donell. ■ În orașul Dr. Petru Groza, relatează Crăciun Parasca la rubrica *Cenaclu*, a avut loc consfătuirea anuală cu responsabilii cei mai activi ai cenaclurilor literare din jud. Bihor. ■ Sunt publicați cu versuri: Marin Chelu, Gh. Vidican, Lucian Susan, Pavel Dumitrache, Gh. Baș și Al. P. Covaci. □ *Note (de călătorie): Vraja nopților de basm... la Leningrad* de Stelian Vasilescu. □ *Din lirica sovietică: A. Voznesenski*, în românește de Al. Pintescu, respectiv Vl. Țăbin, tradus de Iv Martinovici.

• [„**Ramuri**”, nr. 10] Editorialul redacțional din acest număr se intitulează *Democrația culturii*, pledând, așa cum se lămurește în text, pentru ca „bunurile spirituale să nu aparțină doar câtorva, ci să devină accesibile tuturor oamenilor muncii, ca tezaur educativ al întregului popor”. În acest context, sunt salutate inaugurarea Muzeului colecțiilor de artă și Festivalul Cântarea României, ambele evenimente fiind văzute ca meritele excepționale „ale partidului nostru, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul său general, de a fi intervenit, în



numele unui înalt patriotism, pentru schimbarea situației moștenite din trecut în domeniul păstrării și valorificării tezaurului spiritual al poporului”. ■ Tot pe prima pagină, sunt publicate o inedită de Pius Severin (*La izvorul zilelor*, data-tă 18.05.1951) și un citat din Iorgu Iordan despre însemnătatea limbii pentru un scriitor: „Sinceritatea și profunzimea acestei viziuni asupra lumii înconjurătoare cer o exprimare la cel mai înalt nivel lingvistic și stilistic, pentru deplina concordanță între conținut și expresie. Modele românești avem destule: cei trei clasici ai secolului trecut (Eminescu, Creangă și I.L. Caragiale), la care putem adăuga pe al patrulea din epoca noastră: Mihail Sadoveanu”. □ V.G. Paleolog semnează câteva note eseistice despre *Brâncuși sau înțelepciunea sculpturii*. ■ După lectura cărții lui Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară* (C.R., 1977), „o carte animată de o pasiune puternică”, Marin Sorescu, în calitate de cronicar literar, anunță cititorii că este vorba despre... *Reconstrucția artistică a literaturii*. Apoi, într-un amplu articol de analiză, încearcă să detalieze punctul de pornire, metoda și riscurile unor concluzii pripite. Iată starea de fapt de la care pornește autorul: „Exercițiul succesiv al unor profesori autori de istorii și tratate, (sic!) a bătătorit floarea literaturii, călcându-se mereu în aceleași locuri, pe aceleași bătăturii și cam în același ritm, făcându-ne să privim cu un ochi obosit peisajul scripturilor române. [...] Atât acceptarea flască și plată, cât și negarea furioasă, lipsită de decența elementară, au adus culturii prejudicii, lăsând în urmă un peisaj de multe ori arid și cenușiu, care este tocmai peisajul unei apreciable părți a literaturii noastre”. Bazându-se pe lecturi aprofundate și critice din teoreticieni precum Umberto Eco sau Hugo Friedrich, exegetul craiovean reține ce este mai bun, dezvoltându-și o metodă proprie, elogiată de recenzent: „[...] să vedem cum se întâmplă minunea. Spre decepția celor care așteaptă să le «vinzi» secretul «cum de au reușit unii», vom spune că el nu face altceva decât să analizeze opera. Ei, cum așa? Așa. Pur și simplu. Numai că e mai atent la lectură, n-are prejudecăți (de valoare). Înțelegerea sa este, paradoxal, ironică și candidă, o candoare care influențează parcă și textul și-l face să se deschidă, să îmbobocească noi sensuri, altfel impenetrabile. Talentul, căci cred că este vorba de talent la urma urmei, îl face să depășească orice metodă și să se dedea la degustări pe cont propriu în beciurile cu teacuri. Și-a însușit un limbaj adecvat, suplu, cu termeni «tehnici» bine plasați, gândește logic dar nu-și refuză nici tentația fantazării cu tâlc”. Punctând că Negrici pășește „cu îndrăzneală în larga împărăție a penumbrei operelor, maidanul din spatele Pantheonului”, și se desfată „descoperind capodoperele aruncate, conserve de poezii și proză care îi dau delicii”, Marin Sorescu atrage atenția, în finalul cronicii sale entuziaste, asupra pericolului de generalizare: „Sigur, închizând cartea și uitându-ne la ea, vom spune că «expresivitatea involuntară» nu e totul. Nu faci o literatură cu involuntari. Se poate crea apoi impresia că scriitorii minori sunt majori și invers. Și că majorii sunt minori și minorii minori, majorii... și tot așa până la amețeală. Și că totul e să vină cineva să descopere talentele îngro-

pate, să recondiționeze literatura, s-o reanime prin respirația gură la gură și să ne-o prezinte ca nouă.” ■ Un omagiu academicianului Iorgu Iordan, la împlinirea vârstei de 90 de ani, îi aduce George Ivașcu, evocând, în pagina intitulată „Calea neturburată”, momentele întâlnirilor sale cu „dascălul de la catedră, savantul, cetățeanul”. ■ Pagina de „Cărți. Note. Comentarii” este bogată în informații. □ Dinu Flămând prezintă două volume. Cel de proză, al lui Mihai Sin, *Bate și ți se va deschide* (C.R., [1978]), remarcat deja de Mircea Iorgulescu în „România literară”, este apreciat de recenzent pentru „virtuțile românești” și pentru „remarcabila stăpânire a unor mijloace de construcție din cele mai simple, care nu pot trece neobservate în acest moment când proza tânără (dar nu numai ea) se sufocă de formule narrative sârguincios complicate și sofisticate”. □ Volumul de poezie *Eterna auroră* aparține lui Jon Milos, poet de limbă română născut în Iugoslavia, dar trăitor în Suedia, prilej ce îl face pe Dinu Flămând să afirme că „stând în patria lui Lundkvist și a lui Lars Gustafsson, poetul a deprins jocul lapidar de lumini severe și zgârcite care merge la esența umanului, de o elementaritate ce grefează ciudate elanuri frânte în structura versului”. □ Pe aceeași pagină, Ioana Dinulescu semnalează *Un caz aparte*, și anume țăranul mijlocăș Simion Moldovan, „investit cu atributele unei întregi clase sociale” de Ion Lăncrănjan, în romanul *Suferința urmașilor* (Eminescu, 1978). □ Gelu Negrea schițează subiectul noului roman „de actualitate”, semnat de tânărul prozator mehedințean Nicolae Calomfirescu, *Merii sălbatici primăvara* (Scrisul Românesc, 1978). □ „George Mirea a alcătuit o interesantă antologie bazată pe selecția poeziilor dedicate limbii române, poezii transmise săptămânal în cadrul uneia dintre emisiunile permanente ale Radiodifuziunii române: Odă limbii române. Tipărit recent de Editura Eminescu, volumul «... *Ca un fagure de miere!*», subintitulat «Antologie radiofonică de poezie realizată din imboldul generos al Festivalului național Cântarea României», reunește versuri străbătute de un puternic simțământ patriotic”, scrie George Niță în nota de semnalare, în care enumeră poeții clasici și contemporani aflați în cuprins: Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Pillat, Al. Philippide, Mihai Beniuc, Geo Dumitrescu, Ana Blandiana, Nichita Stănescu și mulți alții. □ Sunt semnalate, de asemenea, volume de artă și civilizație, aflate în librării: *Pictura naivă iugoslavă*, cu o prefață de Modest Morariu, *Postimpresionismul* de John Rewald (Meridiane, două volume) și antologia *Cultură și filosofie indiană în texte și studii* (E.Șt.E., colecția „Bibliotheca Orientalis”), alcătuită pe baza traducerilor făcute din limba sanscrită de Theofil Simenschy, ediție îngrijită, prefațată și adnotată de Constantin Poghirc. ■ La împlinirea a șase ani de la înființarea editurii Scrisul Românesc, revista invită „conducerea editurii și redactorii ei” să puncteze „reperele unui drum”. Astfel, își împărtășesc activitatea directorul Ilarie Hinoveanu, precum și redactorii Marcela Radu, Dan-Ion Vlad (secția de proză), Ion Rusu-Șirianu (sectorul socio-politic) și Vasile Predescu (sectorul tehnico-

științific). ■ Pe ultima pagină, arondată Meridianelor, este publicată o revistă a revistelor. Cea mai mare parte a spațiului revine numărului pe care „Les cahiers de l’Herne” îl dedică integral lui Mircea Eliade, savantul și scriitorul. (De altfel, în cuprinsul numărului, se regăsesc fotografiile cu acesta.) „Un ansamblu de studii critice, de exegeze, de comentarii, de mărturii, ca și o selecție din textele inedite (în Franța) ale lui Mircea Eliade sunt puse la dispoziția cititorilor, mai ales din noile generații asupra cărora gândirea lui Mircea Eliade n-a întârziat să aibă ecou.” După o trecere în revistă detaliată a cuprinsului, sunt publicate patru citate despre savantul român, semnate de C. G. Jung, Paul Ricoeur, Gaston Bachelard, Giovanni Papini. □ Pe aceeași ultimă pagină, este semnalată o nouă revistă europeană, „La Nuova Rivista Europea”, condusă de Giancarlo Vigorelli. După o survolare a cuprinsului, sunt remarcate „două portrete de scriitori”, făcându-se și dovada fotografică: acela al bavarezei Luise Rinser și acela al lui Marin Sorescu.

● [„Steaua”, nr. 10] În articolul *Un portret literar viu al lui Panait Istrati*, Polixenia Karambi amintește despre scrierea lui Eleni Kazantzakis (*Adevărata tragedie a lui Panait Istrati*, Egina, 1937), care are ca subiect prietenia dintre Panait Istrati și Nikos Kazantzakis: „Eleni Kazantzakis ne înfățișează deopotrivă omul și artistul, trăirile sale acute, incandescente, năvalnice într-o meșteșugită întrepătrundere de portrete pigmentate cu frânturi de discuții care au darul să întregescă, să ne evoce pe adevăratul Panait Istrati. [...] Complexitatea, vigoarea portretelor este impresionantă și suita lor marchează o gradație. Dincolo de pitoresc, dincolo de redarea trăsăturilor definitorii, ale structurii sale psihofizice, autoarea a reușit să pătrundă adânc în sufletul lui Istrati.” Partea a doua a lucrării scrise de Eleni Kazantzakis se concentrează pe prietenia dintre Nikos Kazantzakis și Panait Istrati. Autoarea dispunea de corespondența întreținută de cei doi scriitori. Nikos Kazantzakis îi schițează scriitorului român, următorul portret: „Mi-a plăcut din prima clipă chipul lui brăzdat de riduri, scrie Kazantzakis, expresia lui de învingător care a suferit mult. Cunoșteam epopeea eroică a vieții sale, faptul că în vinele lui clocotește sângele vagabond al cefalonitului. Ochii lui sunt veșnic însetați să vadă, mâinile, dornice să pipăie (atingă) cu nesăț întregul nostru pământ atât de vremelnic și de drag totodată. Flămând și neavând unde-și pune capul, Panait Istrati cutreieră lumea beat de fericire. [...] Inima sa eroică transformă foamea în hrană și vagabonda-jul în libertate. Acolo unde alții s-ar fi prăpădit Panait Istrati respiră din adâncul plămânilor, cu recunoștință și voluptate, aerul pământului... Panait este un suflet oriental încărcat de carne care nu se interesează de noțiuni abstracte și se sufocă în cercul strâmt al raționalismului occidental. Două sunt trăsăturile dominante ale lui Panait Istrati: a) Darul de povestitor, atât de oriental, plin de un farmec misterios; b) Darul, atât de helenic, de a-și echilibra povestirile în limitele artei pure. Auzindu-l ești vrăjtit ca și cum ai auzi Halima, poveștile celor 1001 de nopți: imaginație și senzualitate, căldură omenească și dragoste adân-

că pentru puritate, pentru femeie și pentru pământ. Opera lui Panait Istrati este o dorință nesățioasă de viață.» Cavalerul prieteniei și al dreptății, a rămas până-n clipa morții tandru și vulnerabil ca un copil, conchide scriitoarea. Don Quijote de geniu, îi era dat să îndure mult mai multe deziluzii și amărăciuni decât putea duce trupul lui pustiit de boală și inima lui rănită. Are 42 de ani (1929), a trecut prin toate purgatoriile, a fost victima a mii de nedreptăți, dar inima i-a rămas mereu vitează. Istrati, un adevărat Sf. Sebastian al zilelor noastre, sângerează cu trupul străpuns de săgeți înveninate. Panait își va striga până-n clipa morții dragostea pentru omul în suferință, va lupta pentru libertatea lui. De asemenea și ura lui va rămâne la fel de vie împotriva exploatatorilor. Dar Panait nu e un filozof revoluționar, nici măcar un filozof îndoctinat și răbduriu. Veșnic răvășit, veșnic gata să ia foc, în felul lui ca un apostol, cantorul calicilor, mistuit de o flacără divină, un copil mare care strigă, plânge, bate din mână, urlă ca un turbat, pradă sentimentelor care clocotesc în «cazanul de fermentație», așa cum își numește el sufletul și creierul”.

● [„Teatrul”, nr. 10] În articolul de fond semnat de redacția revistei, intitulat *Noua calitate a muncii și activitatea teatrală*, se preconizează: „Teatrele noastre au datoria să-și mobilizeze toate forțele pentru a trece, încă în această primă jumătate a stagiunii, la o nouă calitate a activității lor artistice, pentru a atinge cât mai grabnic maximum de eficiență în munca lor, prin spectacole cât mai valoroase, prezentate în fața unui public tot mai larg. Numai în felul acesta vor putea răspunde sarcinii de înaltă răspundere pe care, în iunie, secretarul general al partidului o formulă cu extremă rigoare științifică: «Și în acest domeniu trebuie să realizăm o anumită eficiență, desigur nu în primul rând economică, ci artistică și ideologică. Or, eficiența artistică, politică și ideologică, nu este cu nimic mai puțin importantă decât eficiența economică. Desigur, fără o activitate economică eficientă și rentabilă nu putem desfășura nici activitatea de creație – dar, la rândul lor, creația, activitatea politico-educativă au un rol foarte important în creșterea eficienței economice, în ridicarea nivelului general al întregii noastre activități sociale»”. ■ În *Discuții*, Alexandru Sever scrie *Despre unele raporturi dintre dramaturgie și regie*. ■ În *Idei la rampă*, Vasile Nicorovici publică *Lectura realului sau cunoașterea vieții și naturii umane*. ■ În *Cronica literaturii dramatice*, Cristian Livescu prezintă „*Jocul*”, „*Alibi*” și „*Comedie fără titlu*” de Ion Băieșu. ■ În *Puncte de vedere* Paul Everac publică *Umblarea la clasici*, „intervenția sa de la colocviul prilejuit de Serile teatrului antic”. Se precizează că „fără a fi întru totul de acord cu punctele de vedere formulate de autor, redacția consideră necesară publicarea acestei intervenții, inaugurând astfel o dezbatere la cer îi invităm să participe pe oamenii de teatru și pe spectatorii interesați”. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră absolută*, Mira Iosif prezintă *Rugăciune pentru un disc-jockey* de D.R. Popescu (Teatrul dramatic din Galați); Constatin Radu-Maria scrie despre *Cer cuvântul* de Dragomir Horomnea (Teatrul „Mihai Eminescu”

din Botoșani); Virgil Munteanu, despre *Provincialii* de Constantin Cubleşan (Teatrul de stat din Sibiu și Teatrul Național din Cluj-Napoca); Constantin Paraschivescu despre *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu (Teatrul de stat din Sfântu Gheorghe); Virgil Munteanu despre *Dragoste periculoasă* de Theodor Mănescu (Teatrul Giulești); Victor Parhon, despre *Omul din baie* de Mircea Radu Iacoban (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila); Ionuț Niculescu, despre *Iancu, domnul moșilor* de Stelian Vasilescu (Teatrul dramatic „Bacovia” din Bacău). Alte piese prezentate sunt: *Concediu nelimitat* de Mihai Ispirescu (Teatrul Municipal din Ploiești), *Cine se teme de... Romeo și Julieta* de Harry Eliad și Bernard Friedman (Teatrul evreiesc de stat), *Garoafa albă* de Gheorghe Blăjan (Teatrul „A. Davila” din Pitești). □ În *Alte premiere* sunt prezentate: *Generoasa fundație* de Antonio Buero Vallejo (Teatrul Național din București), *Dansul morții* de A. Strindberg (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), *N-am timp* de Ludvig Holberg (Teatrul de comedie), *Comoara* de Șalom Alehem (Teatrul evreiesc de stat). ■ În *T.V.*, C. R. M. prezintă *Regele trac* de Euripide. ■ Florin Tornea publică a doua parte din *Lumea ca teatru. Note introductive*. □ Este publicată „comedia în două părți” *Păcăleala* de Gheorghe Vlad. ■ În *Revista revistelor*, este prezentat numărul 9 al revistei din R.D.G., „Theater der Zeit”. ■ În *Cartea de teatru* Adriana Mitescu prezintă volumul al VII-lea din *Teatru românesc* de Ioan Massoff. Doru Melcescu scrie despre *Impresii din teatru* de Jules Lamaître. ■ În *Retrospectiva revistei* sunt publicate câteva fragmente din numărul 4/ 1956 ale revistei „Teatrul”. □ În *Spectacolul sportiv*, Teodor Mazilu publică *Miraculoasele, surprinzătoarele legături dintre mișcarea fizică și viața cea foarte personală*.

• [„**Transilvania**”, nr. 10] Inspirat de figura stilistică a antonomazei, articolul de fond al lui Mircea Tomuș cu titlul *Poezia patriei, patria poeziei*, conține ideea directoare că „Dimensiunea fundamentală a sufletului, geneză, istorie și permanență, poezia este unul din modurile cele mai definitorii de a ne manifesta unitar. Formula lui Alecsandri nu este o simplă formulă conjuncturală, nici nu exprimă doar inclinarea nativă a românului spre simpla versificație” ■ Sunt publicate versuri inedite de Radu Stanca din volumul *Ars doloris* (1959, volum netipărit, dar din care un număr de poezii a apărut în culegerea de *Versuri* din 1966 și în unele reviste literare); selecția este făcută de Mircea Braga: *Scara, Sonet* („Nu vreau să intru! Încă nu! Așteaptă!”), *Sonet* („Trecuse de amiază, când pe boltă”), *Peisaj*. Mai citim poezii de Eta Boeriu (*Rugă*) și Mira Preda (*Ceasul Corridei*). ■ Mircea Tomuș face prezentarea unei culegeri de articole dedicate de G. Călinescu poetului național, *Mihai Eminescu, studii și articole* (Junimea, colecția „Eminesciana”), care „prin însăși aceasta natură a lor, era de așteptat ca textele respective să prezinte regiuni de mai joasă altitudine și de mai potolită temperatură față de incandescența înaltă a binecunoscutelor *Viața și Opera lui Mihai Eminescu*. Și, totuși, atât impresia de ansamblu a noului volum cât și însumările teoretice și metodologice pe care el

le prilejuiește contrazic acest calcul. Și nu numai pentru că, reluând o fericită expresie, ghiara leului își lasă amprenta pe orice atingere dintre acel formidabil instrument de recepție care a fost spiritul critic călinescian [...]”. ■ Despre impunătorul volum de versuri *Epica magna* a lui Nichita Stănescu, Mircea Tomuș crede că „poezia lui Nichita Stănescu se află mereu în prelungirea liniilor de forță principale ale creativității sale. Există un nucleu de legi fundamentale care stă la baza acestei poezii și care au o calitate majoră și o duritate specifică de duritatea diamantului. [...] *Epica magna* marchează cantonarea poetului în resursele și bogate și sărace ale propriei trăiri ca izvor veșnic de poezie. Versul e uneori descârnat, alteori stângaci, alteori zboară spre înălțimi, dar în totul comunică o încă nelămurită fascinație.” ■ Ioan Flora transpune în românește poeme de Adam Puslojič, din volumul *Pătratul magic*. ■ Fănuș Băileșteanu urmărește „vămile” poeziei lui Ioan Alexandru din florilegiul colecției *Cele mai frumoase poezii*; despre care notează: „Venind din inima Transilvaniei, din mijlocul unei familii de țărani atât de încercați în zbuciumata istorie a ultimului mileniu, cucerind pas cu pas, prin propria sa trudă, toate treptele unei trainice ierarhii spirituale, Ioan Alexandru aduce cu sine vocația unui poet mesianic din stirpea lui George Coșbuc, Octavian Goga și Aron Cotruș, dar, mai cu seamă, chemarea unei porunci de luminător de țară, de dascăl al neamului și de candelă vie a tuturor speranțelor bunilor și străbunilor săi, în nobila tradiție a corifeilor Școlii Ardelene [...]”, „Ioan Alexandru a traversat câteva tărâmuri, de la lirica de confesiuni din primul volum și de la expresionismul manierist din *Infenul discutabil*, la spiritualismul eteric din *Vămile pustiei*, pentru ca, ulterior, poetul să întreprindă un drum similar, dar cu o aripă de zeu de pe umăr, cu nimbul nunții cosmice pe frunte”, „Poezia din urmă a lui Ioan Alexandru, nu lipsită de unele motive ale iconografiei bizantine, este pătrunsă de un fior naturist, de un sentiment cosmic al viziunii, de o iubire transcendentă, ca și textele orientale, de un același cult antropomorfic, elan și patos ca și «odele», [...] lui Pindar” (articolul *Ioan Alexandru, logosul imnic*). ■ Un alt profil liric, cu titlul *Vârstele interioare ale poeziei*, este dedicat Anei Blandiana, parcursului ei liric de la adolescență la maturitate, de la volumul de debut *Persoana întâia plural* (1964) până la *Somnul din somn* (1977), cuprinzând mai mult de un deceniu din creația poetei; prilejul acestui periplu liric fiind apariția volumului antologic de *Poeme* (Albatros, colecția „cele mai frumoase poezii”, 1978); în această privință, cronicarul Nae Antonescu scrie: „Ana Blandiana are cultul tainelor, la fel ca Lucian Blaga, și subiectivismul acesta devine semnul celor aleși. Ana Blandiana are ceva care este numai al ei: sinceritatea gândului, simplitatea și naturalețea în exprimare, mirajul odihnei după oboseala căutărilor. Lucrurile mari și intens trăite le exprimă fără metafore, cu o anumită gingășie, un sentiment al candorii își face mereu simțită prezența, iar prospețimea cuvântului înviorează această poezie.” ■ Citim poezii Ion Mircea (*Pâini roșii poezilor, flori transparente de mac*), Ioana Crăciunescu

(*Transparentul meu tată*), Marta Petreu (*Necunoscut sunt*). ■ Un al treilea profil liric încearcă să surprindă evoluția poeziei lui Vasile Nicolescu și este semnat de Titu Popescu, alături de care urmărim cum se conturează personalitatea poetului analizat de-a lungul timpului, de la cartea de debut până la ultima carte: „Vasile Nicolescu este un poet discret, plăcut bântuit de ceremonii lăuntrice ușor estomplate, spirit estetic și constructiv, imaginând spații ideale, un caligraf virtuos al versului, măsurat dar speriat de monotonie, un generos al sugestiei plastice, un ofician și un punitiv, degustând cu entuziasm reținut delicia mării arte.” (articolul *Vasile Nicolescu, poetul*). ■ Vasile Avram realizează un al patrulea «profil liric», cu titlul *Poetul de până azi*, în care urmărește să scrie despre poezia lui Adrian Păunescu care „generează sentimente contradictorii. Și nu numai pentru că hazardul de a fi contemporan face imposibilă detașarea imaginii poetului de cea a omului (acesta din urmă stârbind adesea antipatii care, ce e drept, nu-l deranjează deloc în aparență), nu numai pentru că încarcă până la refuz carul poeziei cu bălării, amenințând să sufoce iarba curată a versului autentic, ci și pentru că, parcurgând doar poeziile selectate în volumul recent apărut în colecția B.P.T. a editurii Minerva (unde, se înțelege, n-au pătruns producțiile cu caracter evenimential – acele «vaste cearceafuri in-folio» cum le numește Șerban Cioculescu – și nici poemele socotite nedefinitorii din precedentele volume), impresia lunecă mereu de la admirație la decepție.” ■ Același autor, Andrei Avram, întreprinde, în articolul *Lumea ca poezie*, o încadrare, pe marginea afinităților spirituale, atât în literatura interbelică, ca și în literatura universală, a poeziei lui Ion Caraion, publicată într-un volum antologic, *Lacrimi perpendiculare* (Minerva, colecția „biblioteca pentru toți”, despre poet scriind că „face parte din generația (ajunsă astăzi la maturitate de expresie) care pornind de la o atitudine de frondă avangardistă („Poeți! Voi trebuie să agitați lumea. Nu mi-au plăcut niciodată cântecele blânde” etc.), a parcurs o perioadă de «criză» (criza, de fapt, era a poeziei) pentru a-și regăsi, în fertilul deceniu VII, izvoarele de inspirație și a le augmenta prin sondări noi, din ce în ce mai îndrăznețe. Rezultatul a fost, și este o vastă investigație de poezie adevărată, mănoasă în diversitatea ei, care face o bună legătură între marea poezie românească interbelică și poezia de forță a tinerei generații, precum și între acestea și lirica universală contemporană.” ■ Proză de Radu Ciobanu, *Salonul*. Nicolae Mareș traduce din poezia poloneză contemporană pe Jaroslaw Iwaszkiewicz, Jerzy Horodyski, Zbigniew Herbert, Tadeusz Borowski. ■ Rubrica „miscarea literară” începe cu un articol de Eugen Onu referitoare la apariția, într-o ediție integrală, a teatrului lui Eminescu, volumul *Opere, IV, Teatru* (Minerva, colecția „Scriitori români”), ediție îngrijită de Aurelia Rusu. ■ Nae Antonescu aduce din nou în atenția publicului poezia lui Radu Stanca, mai precis „perioada de noviciat literar”, acompaniat și de o ferventă activitate de recenzent și cronicar literar, cronici strânse în volumul *Picăturile de cerneală* (articolul *Începuturile literare ale lui Radu*

Stanca). ■ Vasile Chifor glosează pe marginea *Virtuților confesiunii*, luând ca punct de reper jurnalul Mariei Banuș, cu titlul *Sub camuflaj* (C.R., 1978), care „este jurnalul unei voci distincte nesurdinizate de tumultul evenimentelor, al unei conștiințe ce nu cunoaște sentimentul culpei; este cartea unei autoare având vocația meditației grave (nu singulare), a reflecției interrogative asupra soartei umanității.” ■ Marian Papahagi se arată interesat de *Dámaso Alonso și critica stilistică*, comentând că stilisticianul spaniol „rămâne savantul neegalat care a izbutit să se apropie ca nimeni altul de câteva din cele mai înalte valori ale liricii hispanice.” ■ Susținând că „Gheorghe Grigurcu continuă să cultive o poezie de reală valoare artistică, intelectualizată fără a-i lipsi fiorul emotiv, mi-zând pe elipse, pe enunțuri care ascund întotdeauna un cod expresiv personal, nu ușor de descoperit, polemică prin rostire, construcție și motive, cu creațiile retorice și ornante («poemele-ncheiate cum rochiile») – și de aici se poate deduce un anume substrat ironic al ei”, G. Nistor analizează ultima plachetă a lui Gh. Grigurcu, *Rigoarea văzduhului* (Dacia, 1978) (articolul *Rostire poetică III*).

● [„Vatra”, nr. 10] La rubrica *Filtre*, Ștefan Borbély atrage atenția, în *Sub camuflaj sau actualitatea jurnalului*, asupra cărții semnate de Maria Banuș, *Sub camuflaj. Jurnal 1943-1944*, (C.R., 1978): „Forța ingenuă cu care autoarea se apropie de cuvinte, autentică încercare de posesie a realului dezvăluie un jurnal de creație. O experiență a limbii, romantic închisă între voluptate și durere, se mărturisește prin vocația de a exista scriind”. ■ În *Poezia lui Ion Caraion (II)*, o cronică literară semnată de Dumitru Mureșan, se continuă prezentarea volumului *Dimineața nimănui* (Ed. Tineretului, 1967), dezvăluindu-se un „lirism implicit și criptic în care istoria se contrage în parabolă, forțând prin interogație dezvăluirea cauzelor răului”. Volumul „aduce mărturia unui om care: «A închis ochii și a spus: din mine n-a mai rămas decât frica», ca o dovadă a imposibilității ieșirii «din timp», a absurdității încercărilor de a aneantiza istoria. [...] Tentației de a-și anula trecutul, de a se proiecta pe sine sub chipul unui «Sfânt Gheorghe la circ», poetul îi opune simbolul luminos din mitul lui Orfeu și Euridice [...] [sau] refăcând ordinea firească a mitului lui Cadmos, mitul jertfei și al supraviețuirii necesare întemeierii, considerând răpus «balaurul» trecutului: «Cadmos, dacă îngerul meu e durerea/ vom rămâne balauri până la sfârșitul vieții». [...] Iubirea îl vindecă pe poet de «himerozauri», dobândind valoarea idealului recuperat, împăcându-l cu viața: «Totul e cum a mai fost: lucruri cărora nu le pot da nume»”. Volumul *Cârțița și aproapele* (Eminescu, 1970), dincolo de „«noianul de ipostaze», afirmă și mai puternic crezul umanist al poetului, recrează din optica istoriei, coordonatele vechiului umanism clasicizant, subminat de utopie și idealism. Problematika omului și umanului trece pe primul plan al meditației. Ca Acteon cel sfâșiat de câinii ce nu-l recunosc sub înfățișarea schimbată, poetul se rezumă: «M-au sfâșiat câinii mei, m-am sfâșiat eu. Sau mirajul» (*Acteon către fantasmă*). Motivația reală stă în faptul că: «Am avut cu oamenii de-a face». Poetul realizează



ce înseamnă «Să ai mai multă inimă decât îi trebuie lumii». Sau, acuzând abateră de la firesc: «Numai oamenii n-au învățat să fie oameni». [...] În cele din urmă, poezia lui Ion Caraion întâlnește Cuvântul, în a cărui infrastructură poetul se aventurează asemenea fizicianului, optând pentru descătușarea și dezgăzuirea forțelor lui latente. Este punctul de tangență în care evoluțiile unor poeți de orientări inițial diferite se apropie. Ion Caraion, Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu oferă o nouă *ars poetica* poeziei românești». ■ Mircea Valer Stanciu în articolul *Bour și cerb*, pornind de la o afirmație din *De Zamolxis à Gengis-Khan* a lui Mircea Eliade, urmărește, în paralel, legenda maghiară despre Hunor și Magor și legenda românească despre Dragoș-Vodă, evidențiind „deosebiri serioase și asemănări nesemnificative” care privesc: linia epică, rostul urmăririi animalului, îndeletnicirile urmăritorilor după dispariția animalului-călăuză, diferențele între animalele-călăuză din cele două legende, tipurile de legendă: fantastică/ realistă. Concluzia la care ajunge autorul: „putem subscrie la ipoteza formulată de Mircea Eliade: «tema vânătorii rituale a bourului este cu siguranță autohtonă». [...] Interferența motivelor bour-cerb trebuie situată prin secolul al XVIII-lea sau chiar al XIX-lea. Este de presupus că actuala lor coexistență a fost favorizată de condițiile istorice cunoscute de aceste meleguri [...] unde bourul a însemnat întotdeauna forță și stabilitate, iar cerbul doar trecere efemeră». ■ Ștefan Borbély, în *Tentația Orientului*, comentează jurnalul lui Mircea Eliade, *Șantier. Roman indirect* (1935) plasându-l într-o dimensiune culturală specifică: „Face parte din categoria romanelor de inițiere [...] scriitorul român nu receptează alte spații sub impresia efemeră a unor reportaje turistice, el caută să se integreze, să se identifice cu acel spațiu spiritual, călătoria însemnând, claudelian o co-naștere”. Sunt amintite în acest sens memoriile lui Dinicu Golescu, *Rapid Constantinopol-Bio-ram* al lui Camil Petrescu, reușitele de autentică exigență intelectuală *Teritorii* ale lui Mircea Zăciu sau jurnalul parizian elaborat de Eugen Simion: „Asemenea jurnale, între care includem și *Șantier*, transmit o profundă mobilitate, un transfer de adâncime, scriitorii încercând să se integreze noului spațiu prin asumarea coordonatelor sale stilistice, călătoria reprezentând o inițiere într-o nouă ordine a spiritului. Pentru Mircea Eliade cele două matrici suprapersonale sunt întruchipate de complexul european și, pe de altă parte, de cel asiatic. [...] Romanul său indirect deschide un proces de criză fecundă, subminarea tiparelor europene identificate la nivelul structurilor de adâncime și preluarea identității asiatic. [...] Scopul inițiativ al acestui jurnal este atins, gânditorul se gândește desprins de trecut, desprins de viitor, pură contemplație prin desprinderea de roadele faptei». ■ Gheorghe Grigurcu, la rubrica *Critica tânără* (XXIII), urmărește activitatea de critic a lui Marian Popa, care de la început s-a impus prin „in-conformismul său, nu atât ca o vocație moralistă, cât ca un instrument de lucru [...]. Ironia ca o spontaneitate a expresiei critice reprezintă un refuz al aderenței la o structură constituită, la o metodă sau o scară de valori, permițând doza-

rea lor *ad libitum*. Demult nu se mai ivise în critica noastră o libertate atât de tenace, o asemenea demonstrație de inteligență anafectivă [...]. Invederând relativitatea actului critic, Marian Popa devine un estetic al metodologiei pseudocientifice. Teribilismul său nu vizează sancțiuni reale, circumscrise adică pragmatismului vieții literare, ci doar o tensiune ludică, cu aparențe justițiare perfecte. Conștiința sa este eminent literară, prin urmare creatoare de sine”. Sunt enumerate, cu scurte caracterizări, volumele *Homo fictus. Structuri și ipostaze* (EPL, București, 1968) – „tentativă de încadrare a personajului literar”, *Călătoriile epocii romantice* (Univers, București, 1972) – „sistemizare a unei uriașe despuieri de fișe”, *Comicologia* (Univers, București, 1975) – „migălos inventar al concepțiilor despre comic”, *Modele și exemple: eseuri necritice* (Eminescu, București, 1971) și *Forma ca deformare* (Eminescu, București, 1975) – pagini de natură sintetică. În *Dicționar de literatură română contemporană* (Albatros, București, 1971; ediția a II-a, revăzută și adăugită, Albatros, București, 1977), ajuns în 1977 la a doua ediție și sortit probabil altor retipăriri, Marian Popa poate fi urmărit în cea mai accentuată strădanie de obiectivare de care a dat dovadă până acum. Efortul său «sisific» este acompaniat în continuare de nota persiflatoare, deși într-o reducere apreciabilă. Pe fondul cvasioficial al tabloului, efectul sporește însă în subtilitate. Enumerarea apare astfel ca o manieră de insidioasă neutralizare inculcând impresia unei mozaicări iresponsabile”. ■ Plecarea din viață a poetului Theodor Pîcă în primăvara anului 1978, îl determină pe Tudor Țopa să scrie despre *Poezia lui Theodor Pîcă*. Unicul volum pe care poetul l-a tipărit, *Poezii* (Ed. Eminescu, 1970), dezvăluie un poet „cu o structură clasică [...], un parnasian [...]. Poezia lui nu-și *agață* cititorii prin vreo exhibiție; nu ține de modă, nu poate face modă. [...] Expresia afectelor primare e despotică în redactarea versurilor; arbitriul ornamental e tăiat cu sete, pe loc [...]”. ■ La rubrica *Hic sunt leones*, Marian Popa scrie articolul *Centrul și provincia*, pornind de la afirmația filozofului și profesorului canadian McLuhan: „Lumea modernă ar avea tendința să transforme planeta într-un sat, prin prosperitatea massmedia”. Din această perspectivă, criticul observă că există două modele de structurare a universului: unul în care „fiecare colectivitate localizată apare ca un focar al ansamblului galactic, care-și precizează identitatea prin fiecare punct al său” și altul, „simetric dezvoltat, e modelul universului bazat pe monocentrism. Modelul european cel mai cunoscut este cel ptolemeic, cu pământul în centrul universului cunoscut”. Potrivit aceleiași scheme, prin prelungirea funcțiilor, poate fi descifrat modelul religios, dar și „alte tipuri de centralizări, nu neapărat religioase”: „Toate drumurile duc la Roma. Roma creștină devenind centru, restul capătă automat statutul de provincie. Provincia presupune drept trăsături: caracterul reproductiv, de imitație, conformismul receptării desemnate a centrului iradiant și, prin opoziție, tendința centrifugă, de schismă, revoltă, contestație, dezvoltare autonomă”. Și fiindcă „în genere, toate fenomenele istoriei decurg

din tensiunile dinamice ale modelelor fundamentale, [...] literatura reflectă și ea aceste tensiuni într-un mod specific [...]. Un prim fenomen de care trebuie ținut seama este poziția conștiinței artistului sau personajului său într-un sistem care opune centrul provinciei. [...] De aici, toată literatura sau aproape toată literatura conflictuală”. Cu bogate exemplificări din literatura germană, engleză, franceză sau italiană, la care integrează și exemplificări din literatura română, Marian Popa afirmă că „provincia devine o realitate literară prin efortul realismului de a acoperi tematic lumea socială”: „Pentru Balzac, Parisul e sediul fascinant al tuturor viciilor, iar provincia conservatoare, simplă, naivă și prosperă un rezervor al virtuților [...]. În celălalt sens este provincia lui Flaubert: provincia ca loc al distrugerii frumuseții și aspirațiilor ideale sub presiunea platitudinii contextului. Această dicotomie este regăsită în spațiul literaturii române, cu modificările de civilizație specifice”. Criticul descoperă „imaginea negativă a provinciei [ca] loc unde nu se întâmplă nimic” (Flaubert, Cehov, Sadoveanu, Cezar Petrescu), cu sensul dublu: „nimicul ca nimic și nimicul ca totul”, care conduce automat la „adiabaticul modern [...] alegorie, simbol și text metonimic sau sinecdotic” (Kafka, Camus în *Ciuma*, Buzzati, orașul rinocerilor lui Ionescu, Faulkner, spațiul *Princepelui* sau *Groapa* lui Eugen Barbu) și, prin simetrie, „provincia pozitivă, liniștitoare, ignorând confruntarea absolută” (Goethe din *Anii de ucenicie* sau U-Tzing-Zi din *Însemnări din lumea cărturarilor*). Se fac observații și la literatura română postbelică: „Accepția provinciei se schimbă polemic prin principiul desființării diferențelor dintre sat și oraș. Viața nouă este aceeași, oriunde ar trăi omul nou” (Romanele lui Augustin Buzura, George Bălăiță, George Ștefănașe „se susțin prin dezvoltarea adiabatică a spațiului provincial”). ■ Mihai Sin, la rubrica *Radar*, scrie, în preajma încheierii Colocviului național de poezie (Iași, 18-21 octombrie), despre atmosfera care s-a creat în jurul poeziei contemporane: „În lipsa unor polemici deschise, purtate cu toată responsabilitatea, prea multă «subtilitate» și «răfuieli de culise» ale lumii literare pot crea senzația de derizoriu, efectul nefiind, în orice caz cel dorit, dacă e dorit: acela de afirmare a adevăratei poezii sau, mai bine-zis, a adevăraților poeți. Care poeți adevărați [...] sunt uneori străini de agitațiile lumii literare, trăindu-și dramatic poezia și, fapt nu tocmai de neglijat, propria viață”. ■ Semnează poezii Ana Blandiana, Doina Spineanu și fragmente de proză, Dan Gârbovan și Crăciun Bucur.

• **[„Viața românească”, nr. 10]** Alex. Ștefănescu prezintă *Poezia de azi într-o fotografie nereușită*: „Momentul actual nu aparține poeziei, ci prozei, care prin romanul fantezist, satiric și parabolic captează atenția iubitorilor de literatură. Cu toate acestea, și în spațiul liricii se petrec sau tind să se petreacă evenimente imposibil de ignorat”. ■ „Un fenomen imediat remarcabil îl constituie recrudescența interesului pentru poezia de atitudine (politică, morală, socială etc.). Rolul principal în restabilirea acestei direcții – pe care o compromisese cu două decenii în urmă stilul lozincard – și l-a asumat Adrian Pău-

nescu. El a relansat-o cu surle și trâmbițe (în înțelesul cel mai neironic al expresiei!), reușind să convingă mase uriașe de auditori, comparabile cu mulțimile de pe stadioane, să-i urmărească cu atenție și să-i scandeze versurile, uneori incendiare, alteori doar fumigene, dar întotdeauna scrise și declamate cu însuflețire. Interesant este faptul că în primele sale cărți Adrian Păunescu se definea printr-o cu totul altă atitudine și anume se lăsa antrenat de sarabanda cuvintelor, ca un veritabil suprarealist. Și acum mecanismul lingvistic, o dată pus în funcțiune, cu greu mai poate fi oprit, încă se simte clar că poetul are ce spune și că poezia reprezintă pentru el, înainte de toate, un eficient mijloc de exprimare”. □ „Se știe că Mircea Dinescu a apărut cu șapte-opt ani în urmă în arena vieții noastre literare, declanșând în rândurile publicului o «dragostefulger» și că, în perioada aceea, farmecul său consta într-o superbie de adolescent, convingătoare prin teatralitatea ei inocentă. Mult timp însă această poză n-ar fi putut dura, deoarece însăși natura sa «explozivă» presupunea o rapidă derulare, în caz contrar totul urmând să se transforme în obișnuitul manierism, a cărui înfățișare caricaturală au avut grijă, de altfel, să ne-o facă cunoscută imitatorii lui Mircea Dinescu. Fie că a presimțit acest risc de a deveni un fel de personaj de commedia dell’arte, fie că a fost pur și simplu sensibil la o idee care plutea în aer, cert este, în orice caz, că autorul *Invocației nimănui* s-a îndreptat din ce în ce mai convins – după cum o și declară, cu un orgoliu de teoretician – către o poezie angajată. În *Proprietarul de poduri*, ultima sa carte, acest «program» este pus în aplicare cu maximă consecvență, generând poem-discurs în care grația de copil teribil al câmpurilor cu maci n-a dispărut, dar și-a făcut loc și o severă notă justițiară, ca un rid apărut prematur pe fruntea unui tânăr”. □ „Un alt poet a cărui evoluție demonstrează ce puternic este magnetismul exercitat de problematica socială semnează cu pseudonimul Dan Verona și a debutat cu o suită de imnuri extatice, având ceva din atmosfera romantismului german, pentru ca de curând să publice un volum de versuri de cu totul altă factură. *Dați ordin să înflorească magnolia!*, cuprinzând, printre altele, mai multe satire feerice, scrise în maniera lui Mihail Bulgakov din *Măestrul și Margareta*. Ca și Mircea Dinescu, Dan Verona spune «balaurilor» pe care îi trezește din somnul lor leneș – birocrația, conformismul, ipocrizia etc. – o grație de balerin, ceea ce face «simpatică» disputa, dar îi și atenuază mult dramatismul”. □ „Știm, de exemplu, că Ion Gheorghe, după ce s-a smuls din raza prozei versificate specifice deceniului șase, și-a construit, treptat, un mod liric propriu, inconfundabil, constând în celebrarea forțelor cosmice, în tendința spre reprezentări informale, greoaie, dar grandioase. Acest suflu epopeic al inspirației sale s-a împotmolit însă cu timpul într-o bizară îndeletnicire de arheolog amator, fascinat până la pierderea oricărui simț al măsurii de «descifrarea» – de fapt, traducerea incoerentă, fantasmagorică – a «inscripțiilor», multe dintre ele simple zgârieturi lăsate de trecerea timpului pe diferite obiecte sau pietre neprelucrate străvechi. Vasile Pârvan, Lucian Blaga și ceilalți cărturari

din epoca interbelică atrași de studiul civilizației dacice sunt astfel continuați într-o formulă excentrică și – de ce să n-o spunem – ridicolă. Recentul volum al lui Ion Gheorghe, *Dacia Fēniks*, arată ultimele consecințe la care poate duce o asemenea exagerare: cele peste patru sute de pagini ale cărții cuprind o cantitate imensă de moloz lingvistic, din care s-a stins și cea din urmă pâlpăire lirică”. □ „Al doilea de care se legaseră la un moment dat multe speranțe și care, în prezent s-a specializat în fabricarea, pe bandă rulantă, a unor poeme mărețe este Ioan Alexandru. La început, câtă luciditate ilumina dramatic această poezie, pentru ca în numai câțiva ani totul să se năruie și să devină un fel de stare de somnolență murmurătoare. Cuvintele, care dispuneau altădată, la el, de o neobișnuită forță de propagare în conștiințe s-au impregnat de mierea unei frumuseți cucernice și și-au pierdut acuitatea. Căzut în extaz, poetul rostește «imne» interminabile prin care se proslăvește tot ce se poate proslăvi, îndepărându-se tot mai mult de spiritul secolului”. □ „Câteva precizări trebuie făcute în legătură cu Emil Brumaru, care nu este, cum se afirmă sau se subînțelege uneori, numai un cântăreț al existenței domestice, ci și un cântăreț el existenței în general. În mod special, versurile din prima etapă a evoluției sale – când nu desprinsese «viciul» incantației ludice absurde – tulbură conștiința cititorului prin surprinderea unor «taine» ale lumii înconjurătoare. Ca orice creator deosebit de înzestrat, Emil Brumaru se caracterizează prin realismul fundamental al viziunii, chiar dacă această viziune ia în cele din urmă o turnură fantezistă și parodică”. □ Despre *Identitatea lui Adrian Păunescu* scrie Gheorghe Grigurcu: „Cine rămâne în cazul acesta proprietatea lui Adrian Păunescu? Credem că aplombul gazetăresc, plăcerea cu care poetul își plimbă degetele pe o claviatură amplă ce nu ajunge a-l obseda în niciuna din zonele sale, pe care o cultivă cu egală dexteritatea și facilitate. După cum am văzut, tonul solemn revendicativ coexistă cu nota umorescă, finalitatea practică se așează alături de fantezia impenitentă, moralizarea literală face casă cu tentația vizionară, inconformismul (confortabil) se îmbină cu abordarea cuminte a lucrurilor. Totul cu o mobilitate năucitoare al cărei rezultat este tatonarea mijloacelor instituite sub semnul unei conștiințe mai curând comunicative decât de intimă elaborare, cu o înclinație către cantitativ (de unde nu numai hiperbola ci și melodrama)”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Paul Miclău, Gheorghiu Geană, Mircea Popa, Roxana Sorescu, Radu Petrescu, Pompiliu Marcea, N. Steinhardt. □ Paul Miclău prezintă pe Iorgu Iordan, *Promotorul*: „Profesorul Iorgu Iordan este și va fi pentru multe generații de filologi și lingviști un deschizător de drumuri, un îndrumător generos și neobosit. Întreaga sa operă, prezența lui constantă printre studenți și tinerii colaboratori au devenit o emblemă, un simbol cu valoare națională. Însuși faptul că a creat două școli de lingvistică – una la Iași și alta la București, solidare, dar și complementare – dublează adâncile înțelegeri ale rodniciei și îndelungatei sale activități. Dacă lingvistica românească și școala superioară filologică au ajuns astăzi la maturi-

tate, la un prestigiu internațional, unanim recunoscut în lume, aceasta se datorează în mare măsură învățatului și dascălului Iorgu Iordan”. □ Gheorghiu Geană prezintă *O antologie despre Frumosul românesc*: „Până atunci a face suma contribuțiilor de incidență aparținând unor spirite tutelare ale culturii autohtone poate avea semnificația participării indirecte la un act de citorie. Se cuvine să fie privită astfel antologia realizată de Ioan Șerb și Florica Șerb. Mai ales că lucrarea (*Frumosul românesc în concepția și viziunea poporului*, Ed. Eminescu, 1978), are și meritul întâietății. [...] Cum s-ar putea atunci extrage viziunea colectivă despre un fenomen ca frumosul, distribuit în atâtea forme de artă populară și aflat într-un sincretism originar cu binele și cu utilul? Două căi există întru acesta: fie investigația in vivo cu chestionarul etno-psiho-sociologic, fie analiza estetică, în laboratorul critic, a produselor comportamentale, mai cu seamă a celor artistice”. □ Mircea Popa semnalează *Lipsa criteriilor în ediție Lucian Blaga*: „Moștenirea filosofică și poetică a lui Lucian Blaga a cunoscut în timpul din urmă o intensă valorificare. Au apărut ediții noi care au pus în lumină orizonturile vaste ale preocupărilor sale filosofice și literare (*Zări și etape*, E.P.L., 1968), opiniile gânditorului despre artă (*Scrieri despre artă*, Meridiane, 1970), publicistica sa bogată și încă nebanuită (*Isvoade*, Minerva, 1972, *Ceasornicul de nisip*, Dacia, 1973), cât și o serie de opere filosofice încheiate, rămase în manuscris precum *Aspecte antropologice*, Facla, 1976. *Experimentul și spiritul matematic* (1969), *Ființa istorică* (Dacia, 1977) care ne-au familiarizat cu o gândire filosofică dinamică, mobilă, mereu în acțiune. Toate aceste ediții au însemnat un pas înainte înspre cunoașterea și apropierea de marea taină conținută de opera blagiană, piese indispensabile în efortul de cuprindere globală de pe poziții științifice și critice noi a acestei opere. O singură notă discordantă în acest șir de reale acțiuni recuperatoare face recent apăruta ediție *Lucian Blaga, Încercări filosofice*, ediție îngrijită și bibliografie de Anton Ilica, prefață de Viorel Colțescu (Ed. Facla, 1977). Ea nu intră nici în rândul cărților de restituire de tipul *Isvoade* sau *Ceasornicul de nisip*, dar nici în rândul celor tematice de tipul *Scrieri de artă*. Este o ediție inutilă aș spune, dacă termenul acesta n-ar fi prea tare”. □ Despre *Un critic în aparență senin* scrie Roxana Sorescu: „Dumitru Micu a rămas unul dintre puținii noștri critici (și istorici literari) care, înainte de a spune ce cred ei despre cutare scriitor sau operă, se simt moralmente obligați să dea seamă despre felul în care se înfățișează opera însăși. A expune limpede, explicit date de istorie literară și a rezuma exact și convingător diverse producții artistice a devenit ceva atât de demn de dispreț pentru moderna noastră critică hipercomplicată (și hipercomplexă), încât stilul ilustrat de D. Micu ne pare că datează. Originalitatea, dacă nu e ostentativă, trece neobservată. [...] *Lecturi și păreri* este o culegere care conține lecturi fundamentale din literatura română din secolul al XIX-lea și din perioada interbelică și păreri general valabile despre literatura contemporană, prezentă numai acolo unde teoreticianul are nevoie de exemple

(în legătură, de pildă, cu eminescianizarea modernă în poezia de după ultimul război, la Blaga, Arghezi dar și la Tiberiu Utan, Al. Andrițoiu, Ana Blandiana etc.). Emise cu mai multă emfază și cu accentul pus pe refuzul subproducțiilor, utilizate numai spre a ilustra afirmațiile generale despre necesitatea gustului, a angajării ideologice, a criticii creatoare și de direcție etc., opiniile lui D. Micu ar putea fi memorabile”. □ Radu Petrescu prezintă studiul lui Anton Cosma: „*Romanul românesc și problematica omului contemporan* anunță un critic cu multiple posibilități și în același timp – în pofida unor afirmații care par cel puțin curioase (de exemplu în legătură cu o presupusă funcție pozitivă a dogmatismului proletcultist) dar care nu sunt, evident, decât elemente ale unei reții ironice – un spirit liber, deschis către înțelegerea corectă a faptei artistice, fără preconcepte străine naturii ei”. □ În *Demonul opoziției*, C. Trandafir se referă la doi critici: M. Drăgan și Virgil Ardeleanu: „Cei doi critici proeminenți ilustrează două fețe ale spiritului polemic, de unde se va înțelege că acesta are o infinitate de posibilități, adică tot atâtea câți critici au fost, sunt și vor fi. Spre deosebire de M. Drăgan care e mereu impacient, Virgil Ardeleanu are o anume seninătate. Comentariul lui este mai totdeauna à rebours, dar lasă impresia unei liniști imperturbabile, de aceea ironia are la el loc de cinste. Mihai Drăgan e un polemist agitat, mai degrabă neguros, ocolit de ironie și înclinat spre retorism. [...] Mihai Drăgan «se bate» nu numai cu Zaharia Sângeorzan și Al. Dobrescu, colegii de la Iași, ori cu Alexandru George și cu «unii comentatori» «acei care...», ci, cam tot cu același aplomb, și cu E. Lovinescu, Al. Piru, Paul Georgescu. În *Lecturi posibile* (Ed. Junimea, 1978), scriind după voluminoase studii, unul despre Maiorescu, altul despre G. Ibrăileanu, criticul este neconținut arțăgos, dintr-o laudabilă năzuință de demascare a unor nedreptăți și de restabilire a adevărului. Combativ, el se zbuciumă să facă lumină în multe privințe, lăsând impresia că mai totdeauna s-a greșit în aprecierea celor doi mari critici”. □ De cartea lui Nicolae Dragoș, *Ritualuri intime* se ocupă Pompiliu Marcea: „Cum era de așteptat, particularitățile ultimului volum al lui Nicolae Dragoș se înscriu în linia celor anterioare (mai ales din *Zăpezi fără întoarcere* – 1973) sub raportul tonalității lirice, al registrului tematic, al mijloacelor de expresie poetică. Maeștrii sunt aceiași: Arghezi, Blaga, Bacovia, Beniuc (din *Culorile toamnei*), asimilați însă cu inteligență artistică de către un un poet stăpân pe sine, capabil să ia pe cont propriu motivele de eternă circulație. Dar aceste particularități sunt în actualul volum mai evidente, mai pregnante”.

## NOIEMBRIE

### 1 noiembrie

• [„*Tribuna României*“, nr. 144] Este un număr aniversar pus sub egida a „șaiszeci de ani de la Marea Unire 1918-1978”. Este publicată poezie patriotică

semnată de Victor Eftimiu (*Tricolorul*), Ioan Alexandru (*Câmpia libertății*), Tiberiu Utan (*La Alba*), Octavian Goga (*Noi*), Tudor Arghezi (*Balada unirii: „Maica mare are mii/ De ani mari între vecii.”*). Istoricul Dan Berindei prezintă în articolul *Rădăcinile aceluiși neam* eforturile tuturor strămoșilor, începând cu Decebal și încheind cu 1918, de a forma o națiune unită. Pe pagina opusă sunt redată *Mărturii. Oameni care își amintesc cum a fost atunci*. Dumitru Radu Popa semnează articolul *Urmările Unirii în Transilvania*, Camil Mușșanu arată *Ecouri ale Unirii în opinia publică mondială*, Radu Toma vorbește despre *Români americani și pregătirea actului Unirii*, Vasile Netea indică legăturile dintre *Scriitorii români și unitatea națională*, iar Viorel Cosma redă numărul impresionant de lucrări muzicale ce au glorificat unirea din 1918, în articolul *Compozitori și cântece ale Unirii*.

• **[„Viața studentească”, nr. 35]** La rubrica *Sintagme* este recomandată o apariție-eveniment la Ed. Minerva: *Eminescu. Modele cosmologice și viziune poetică* de Ioana Em. Petrescu, „o carte ce poate înlocui discuțiile sterile despre clasamentele istoriei literare contemporane”. ■ Cronica lui M.N. Rusu contestă *Un dicționar conformist*, cel realizat de Jana Balaciu și Rodica Chiriacescu, *Dicționar de lingviști și filologi români* (cu un *Cuvânt înainte* de Al. Graur). ■ I.C. Corinescu anunță – în cronică *Limbaj și sens* – filmul *Înainte de tăcere* (scenariul și regia Alexa Visarion), după nuvela *În vreme de război* de I.L. Caragiale.

## 2 noiembrie

• **[„Flacăra”, nr. 44]** În *Caminante*, cu titlul *Jurnal mexican (34)*, Octavian Paler publică partea întâi din *Jungla*. ■ Horia Pătrașcu, în *Cronica filmului*, cu titlul *Înainte de tăcere*, prezintă filmul omonim realizat după nuvela *În vreme de război* de I.L. Caragiale. ■ În *Pagina de lectură*, cu titlul *Din „Imnele Moldovei”*, sunt publicate o serie de poezii semnate de Ioan Alexandru. ■ În *Muzica tânără*, George Arion scrie despre *Alianța dintre poezie și muzică*. Plecând de la un articol al Danei Dumitriu intitulat *Poezia cântată*, publicat în numărul 10/ 1978 al revistei „Convorbiri literare”, acesta afirmă: „Apreciata scriitoare formulează numeroase idei incitante despre legătura tot mai evidentă azi dintre poezie și muzică și se întreabă în ce măsură această relație servește cauza lirismului românesc. Autoarea conchide că «Nici muzica folk, nici poemele celebrative, enunțiative, care au inundat, ca să zic așa, „piața”, nu aduc cititorul (ascultătorul!) în miezul a ceea ce este Poezia», după ce în prealabil subliniase totuși că «Nu vreau să par o retrogradă și mă grăbesc să afirm că muzica folk sau pop este în sine stimabilă, numai că a luat în ultima vreme aspecte neplăcute – un diletantism agresiv bântuie cu precădere. Ceea ce pare evident în felul în care a prins în rândurile tinerilor este că apropie poezia de sufletele lor. Le-o face accesibilă într-un mod delectabil». [...] Conspicuată, poezia nu face decât să-și piardă farmecul, dezvoltându-și mecanismele interi-



oare care numai asamblate pot să provoace emoția estetică. Dar poezia nu trebuie receptată numai într-o stare de crispare, de atenție împărțită în patru pentru a nu-i scăpa nici un înțeles, alungând orice intermediar dintre text și cel care îl parcurge. Ar însemna să ne ridicăm și împotriva recitării poeziilor. Actorul care recită, prin particularitățile vocii lui, prin talentul său interpretativ propune o anumită lectură care îi aparține în exclusivitate și atunci când îl ascultăm în mod evident nu suntem atenți numai la cuvintele rostite ci și la modul în care sunt ele spuse. Textul unei piese ni se dezvăluie cel mai bine atunci când îl citim în liniștea camerei de lucru. Înseamnă oare asta că reprezentațiile cu aceste piese ar dăuna deoarece jocul actorilor ne-ar împărți atenția la mai multe aspecte? Poezia poate exista și sub formă de spectacol. Nu vedem de ce o mare poezie nu ar fi compatibilă cu o însoțire muzicală. Dealtfel, nu credem că este vreo poezie pentru care să nu se poată compune o muzică adecvată. Persistă doar prejudecata noastră că ar fi un sacrilegiu să prezinți publicului o capodoperă lirică într-o altă manieră decât aceea în care suntem obișnuiți să intrăm în contact cu ea. Are dreptate Dana Dumitriu când, vorbind despre cenacluri ale elevilor, constată că unele dintre acestea sunt tributare unor modele, nereușind, bineînțeles, să se ridice la valoarea acestora. A copia mecanic acest model este o dovadă de lene spirituală, de închinare la niște idoli care îți conferă putere doar prin negarea lor. [...] Există însă și o altă poezie care parcă n-ar admite alt mod de receptare a ei decât vastitatea stadioanelor și a sălilor de spectacole grandioase, unde să fie cântată și recitată de mulțimi uriașe, tălăzuite de cadența ei triumfală. Și dacă unele fațete ale lirismului nu le poți descifra decât în solitudine, la fel de exactă este și afirmația că alte aspecte ale lui nu se observă decât atunci când versurile sunt rostite în prezența unei colectivități. În zilele noastre poezia încetează tot mai mult să fie apanajul unui individ sau al unei elite și își caută numeroase căi de pătrundere în public. Și una dintre aceste căi o constituie tocmai alianța dintre muzică și poezie. Descurajarea imposturii care periclitează această alianță – așa cum o face articolul Danei Dumitriu la ale cărui rânduri ne-am permis să adăugăm unele amendamente – nu poate fi decât binevenită”. ■ În *Actualitatea literară*, cu titlul *Cărți care merită citite*, Pompiliu Marcea prezintă volumul de versuri al lui Nikolaus Berwanger, *Din patru inimi*. Mircea Iorgulescu scrie despre volumul lui Lucian Raicu, *Practica scrisului și experiența lecturii*: „Prin operă și prin atitudine Lucian Raicu se numără printre spiritele cele mai înalte ale momentului literar de azi. Trei cărți fundamentale (despre Rebreanu, Gogol și Nicolae Labiș), o prezență critică de aproape două decenii și jumătate, neîntreruptă nici chiar în perioadele de suspendare, voită sau nevoită, a exprimării publice, evidenta stabilitate a orientării literare, a opiniilor și a modului de a participa la mișcarea literară constituie ceea ce am putea numi «baza materială» a strălucitelor și profundelor *Reflecții asupra practicii scrisului* ce formează primul capitol al noii sale cărți. La prima vedere, acest capitol este independent, fără legătură directă cu cele ce-l

urmează, compuse din articole, cronici și eseuri despre scriitori și cărți ce aparțin actualității: dar numai «a prima vedere». I-a fost dat acestui critic, recunoscut pentru aversiunea față de aparență și iluzoriu, să fie citit și înțeles, nu o singură dată, tocmai la nivelul aparențelor; și să i se reproșeze, pe tonuri diferit modulate, în funcție de împrejurări și interese, că în activitatea sa curentă ar pune mai puțină participare decât în marile eseuri despre scriitori ce nu mai țin, fizic, de contemporaneitate.” Nicolae Balotă prezintă volumul lui Majtényi Erik, *Clopot de bord în strada Lunii*. Șerban Cioculescu publică un dialog filozofic intitulat *Ileana Vrancea: Între Aristarc și Bietul Ioanide*.

● [„Orizont”, nr. 44] Sergiu Drincu și Vasile D. Țăra realizează un interviu cu lingvistul și academicianul Iorgu Iordan din care alegem un mic fragment cuprinzând idei actuale: „ – Foarte multă lume se ocupă azi de stilistică. Ce înseamnă de fapt, a face stilistică și care ar fi direcțiile fundamentale de cercetare în acest domeniu? – Stilistica înseamnă, după mine, studiul faptelor de limbă expresive, atât al celor existente în limba comună cât și al celor din operele literare. În primul caz, avem, cum îi spun eu (și cum am făcut-o într-o carte a mea), stilistica lingvistică, în celălalt, stilistica literară. (Pot cita, pentru al doilea caz, iarăși un timișorean: G.I. Tohăneanu.) Studiul tropilor (sau al figurilor de stil) nu este, zic eu, stilistică, ci retorică sau, mai frumos, poetică, termen modern astăzi, dar vechi de când lumea. [...] – Care ar trebui să fie locul limbii române între disciplinele de învățământ predate în gimnaziu și în liceu? – Se pare – mă exprim astfel din cauză că nu cunosc bine situația – că atât în gimnaziu, cât și în liceu, numărul de ore prevăzute pentru studiul limbii și literaturii naționale este satisfăcător. Rezultatele depind însă în mai mare măsură de modul de predare a lor. Aceasta lasă mult de dorit. Chiar dacă la liceu nu este trecută ca materie propriu-zisă gramatica, ea poate fi predată indirect la analiza operelor literare. M-am exprimat prea limitat vorbind de gramatică. Trebuia să spun limba ca atare.” ■ Iorgu Iordan este omagiat prin câteva articole cu ocazia împlinirii a 90 de ani. Astfel, caracterizat drept „un mare om obișnuit”, câțiva lingviști îi dedică următoarele articole: *Cultivarea limbii în concepția academicianului Iorgu Iordan* (semnat de Ștefan Munteanu), *Iorgu Iordan și studiul limbii române contemporane* (de D. Crașoveanu), *Savant, profesor, cetățean* (de V. Șerban), *Toponimia și antroponimia românească* (de Ionel Stan). ■ Livius Ciocârlie conturează un profil al omului Balzac, așa cum reiese din corespondența lui cu diferitele figuri feminine din viața sa, și puntează lipsa de tact, infantilismul și egoismul autorului *Șuaniilor* (articolul *Balzac și bunele maniere*). ■ Prezent din nou în librării cu un volum de „pseudo-literatură” sau „antiliteratură”, intitulat *Prezențe românești și realități europene* (Albatros, 1978), cartea lui Adrian Marino constituie subiectul cronicii lui Ion Maxim, care apreciază de la bun început: „Adrian Marino este una din personalitățile cele mai depline ale criticii românești de azi. Metodic, informat, cu o putere de muncă de invidiat, [...] autor a nume-

roase volume”. ■ Cornel Ungureanu se ocupă în cronică sa de „masivul roman” al lui Petru Vintilă, *Un soldat în căutarea unei patrii* (Dacia, 1978), „o carte extraordinar de ambițioasă prin numărul personajelor aduse în scenă [...]. De cele mai multe ori râvna scriitorului este rodnică și cartea vie [...].”

■ Stanca Țărângă tălmăcește, pe ultima pagină, câteva cugetări ale lui Henri de Montherlant.

● [„România literară”, nr. 44] Se anunță câștigătorul Marelui Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1978, care este Geo Bogza. Alexandru Raicu relatează despre festivitatea de decernare a premiului. ■ Al. Philippide scrie în termeni omagiali despre volumul antologic *Orion* al lui Geo Bogza: „*Orion* este, sub acest dublu aspect al cronicii poetice și al meditației poetice, un monument de mare poezie, diversă și unitară totodată, expresie a unei minți poetice, cu o putere de vibrație și de participare la vremea lui și care rămâne neclintit și solemn cu simplitate, ca și constelația care îl patronează: «Corabie legănată în Eternitate»”. ■ Despre creația lirică a lui Geo Bogza scrie și Ștefan Augustin Doinaș în eseu intitulat *Construcția poetică a patosului*: „Dincolo de ceea ce poeziile lui Geo Bogza spun, în mod direct și declarativ, mi se pare că procedeele înseși de tratare poetică a realului – de la aglomerare și suprapunere, până la zoomorfizare și proiecție cosmică – mărturisesc aceeași structură unitară a omului și poetului. Întreg peisajul, natural sau sideral, geologic sau vegetal, nu este decât un alibi pentru peisajul istoric-moral al omului: aspirația spre imens și etern, plonjarea în ocean sau furtună traduc aspirația unei spețe pe care istoricul a degradat-o, și care ar vrea să se desăvârșească redevenind natură, reintegrându-se în ciclul mărș și sigur de sine al elementelor. Statutul poetului ține de această nostalgie mereu neîmplinită a speței, care exprimă, poate, eșecul pe verticală al vitalului, luat în ansamblu”. ■ Despre *Geo Bogza, prozator* scrie Nicolae Manolescu, situându-se în polemică cu George Călinescu în ceea ce privește relația dintre proză și reportaj la Geo Bogza. Dacă primul îl vedea pe Bogza ca pe un reporter care se slujește de mijloacele prozei, Manolescu va dori să demonstreze că este vorba despre un prozator care se slujește de mijloacele reportajului. Un alt obiectiv va fi și să demonstreze că „proza lui, ieșită din spiritul avangardei de dinainte de 1930, reprezintă, cel puțin în egală măsură, o afinitate și o reacție la proza românească de după 1930”. Autenticitatea, antipsihologismul („una dintre primele, la noi, perspective asupra omului din unghiul specific al civilizației industriale”), reportajul social, studiul sociologic, ancheta, interviul sunt, consideră criticul, reperatele prozei lui Geo Bogza. ■ Ov.S. Crohmălniceanu pune evoluția scrisului lui Geo Bogza sub semnul metaforei folosită de poet, atunci când arată „cum ajunge bobul de grâu să aibă puterea dinamitei”. „Fără o rectitudine interioară exemplară, fără o dragoste nemărginită pentru semenii săi în suferință, fără o revoltă adâncă și sinceră împotriva a tot ce se încapățânează să-i batjocorească și se cheamă exploatare, împilare, demagogie, minciună, teroare și tiranie, fără

o probitate completă a fiecărui rând scris, fără o devoțiune neîntreruptă arătată poeziei autentice, independent de sursa ei, Geo Bogza n-ar fi reușit niciodată să înzestreze bobul de grâu cu puterile dinamitei”. ■ Este prezent cu versuri Cezar Baltag. ■ Din *Actualitatea literară*, Mircea Zăciu reține volumul *Eminescu. Modele cosmologice și viziune poetică*, de Ioana Em. Petrescu (Minerva, 1978). În ceea ce privește noutatea perspectivei, criticul notează: „Ea aduce, dintr-o îndelungată meditație asupra textului și din severa disciplină de laborator, o tulburătoare imagine a unui Eminescu tragic, dedusă din urmărirea unei evoluții interioare a soluțiilor existențiale/ poetice. Încă de la debutul cu *Ion Budai Deleanu și eposul comic* (1974), calitatea analizei critice, ineditul perspectivei, dezinvoltura planurilor erudite recomandau o foarte personală prezență. Cu noua ei carte, dedicată unui «eseu de semantică ontologică» eminesciană, autoarea trece proba de foc, proba sublimă a consacrării, care însemnează obligatoriu în critica românească abordarea operei *Luceafărul*. Pornind de la premisa că «universul poetic al unei epoci sau al unei opere se înrădăcinează, de obicei inconștient, într-un model cosmologic adoptiv, care poate fi în total dezacord cu modelul instituit științific în epoca respectivă», ni se propune o incursiune originală în universul de creație al lui Eminescu, în funcție de un prim model sferic, armonios, «platonician», urmat de unul mecanic, dizarmonic, identificabil cu cosmogonia kantiană”. Mircea Iorgulescu prezintă volumul de istorie literară *Școala Ardeleană*, de Ion Lungu (Minerva, 1978). ■ Valeriu Cristea comentează eseuul Ilenei Mălăncioiu, *Vina tragică* (C.R., 1978): „*Vina tragică* nu reprezintă o încercare eseistică oarecare, ci o carte de estetică și filosofie în toată legea, o adevărată lucrare de specialitate (pe care o recenzăm aici, se înțelege, în limita cunoștințelor noastre în materie). Licențiată a Facultății de Filosofie, Ileana Mălăncioiu se mișcă fără dificultate printre concepte fundamentale sau opere și autori de prima mână (nesfîindu-se să-i contrazică uneori pe aceștia din urmă, chiar dacă ei se numesc Hegel sau Camus), folosește cu deplină siguranță limbajul abstract de rigoare – planul stilistic al cărții fiind singurul din care poeta dispăre. Spuneam că ne aflăm în fața unui studiu de estetică și filosofie deoarece autoarea pornește de la convingerea că tragicul este «o categorie mai largă a spiritului» (și nu doar estetică). Efortul principal al lucrării se îndreaptă spre afirmarea caracterului unitar, neschimbat, în esență, al conflictului și situației tragice, din antichitate până în zilele noastre”. ■ La *Prezențe românești* este menționată apariția la editura ateniană Dorikos a volumului *Poeți și prozatori români*, cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la întemeierea statului unitar român.

● [„*Tribuna*”, nr. 44] Constantin Ciopraga publică *Perspective sadoveniene*: „Nu numai prin masivitate, opera e fără egal. Sadoveanu «poate scrie mai mult decât putem noi citi», afirmă encomiastic M. Ralea într-un cuvânt ocazional”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Nichita Stănescu: Epica magna* (Junimea): „De la bucurie la dezabuzare, de la gingășie la gestul brutal,

de la stilizare la versul naturalist, de la concentrare la discursul desfășurat, de la liniște la confruntările aspre, *Epica magna* conține un vast peisaj liric, pregnant și dinamic, de o incontestabilă grandoare”. ■ Ion Pecie semnează *Vladia și tirania cărților*, o prezentare a volumului *Antonia. O poveste de dragoste* de Eugen Uricaru (Eminescu, 1978): „Nu e vorba de un serial, ci de un univers stabil cu care prozatorul s-a impus în literatura noastră actuală”. ■ În *Livresc și ironie*, Radu Săplăcan scrie despre: □ Șerban Foarță – nu este menționat titlul volumului sau editura la care apare: „Cartea lui Șerban Foarță se înfățișează ca un mozaic ironic, livresc și erudit, de un estetism ostentativ, superior parodistic, în care hotărâtoare rămâne dezinvoltura sintactică”. □ Volumul de debut *Poeme* de Ion Papuc, C.R., 1978: „Melancolic prin temperament, reflexiv și puternic interiorizat în propriile tristețuri otrăvite, fără a-și refuza totuși un anume patetism discret, Ion Papuc crede în sursa existențială a creației”. ■ Constantin Hârlav semnează *Simplitate și naturalețe*, o prezentare a volumului *Din patru inimi* de Nikolaus Berwanger, în românește de Anton Palfi (Eminescu, 1978): „Indirect, poetul exaltă propriu-i ideal de simplitate și naturalețe, apelând la un minimum de stilizare, decupând acele gesturi ale lumii sale și acele imagini care-i argumentează și mărețesc pledoaria”. ■ Mircea Popa omagiază 100 de ani de la nașterea lui *Zaharia Bârsan*: „Aducându-și aportul ani de-a rândul la promovarea artei românești autentice, atât prin rolurile interpretate în turneele nenumărate întreprinse în Transilvania cât și prin creația sa dramatică originală, Zaharia Bârsan se înscrie printre pionierii de frunte ai scenei românești, printre figurile animate de nobil entuziasm și spirit de sacrificiu din trecutul nostru cultural, care au depus o muncă de pasionată dăruire la înflorirea patriei, la realizarea libertății, independenței și unității ei statale”. ■ Din *Prezențe românești* reținem: „Ultimele traduceri în limbi străine din poezia lui Tudor Arghezi continuă să se bucure de atenție din partea criticii de peste hotare. Astfel *Selected Poems of Tudor Arghezi* (Michel Impey – Brian Swan) sunt prezentate (elogios) de Tric Tappe, în «The Slavonic and East European Review» (nr. 1/1978, pp. 122-123) și de T.A. Perry în «World Literature Today» (3, Summer 1977, p. 430). *Poeme (Poemes)* (versiunea Edmee Gregorian) atrage de asemenea atenția cititorilor străini: Edoard Roditi în «World Literature Today» (Spring 1978, pp. 275). \* O serie de volume recente de literatură română, citite și recenzate în textul original, atrag nu mai puțin atenția unor publicații străine. Astfel Nicholas Catanoy se ocupă, în «World Literature Today» (Spring 1978, p. 275-276) de Leonid Dimov (*Dialectica vârstelor*) și de Marin Sorescu (*La liliaci*). Același critic prezintă opere de Ana Blandiana (*Cele patru anotimpuri*) și Sașa Pană (*Culoarea timpului*) în aceeași publicație americană «World Literature Today» (respectiv Winter 1978, p. 98 și Autumn 1977, p. 608). \* Revista franceză «Poésie» include în sumarul ultimului său număr (5/1978) o serie de *Poèmes* semnate de Leonid Dimov. \* Recenta ediție franceză (Complexe, P.U.F.) a lucrării lui Adrian Marino, *La*

*Critique des idées littéraires*, se bucură de foarte bune ecouri în presa francofonă. Astfel, cronicarul revistei «Les Nouvelles Littéraires» (6-13 juillet 1978), Daniel Oster apreciază că «proiectul lui Marino de a elabora o metodă de cercetare capabilă să fundeze o istorie a ideilor literare independente de istoria operelor este foarte (infinement) fecund și seducător...», în timp ce Jacques de Decker («Le Soir», 6 septembre 1978) consideră apariția cărții drept «un eveniment în lumea francofonă...» Criticul român a dat pe aceeași temă și un interviu postului de radio France-Culture, transmis în ziua de 18 septembrie. Versiunea germană a aceleiași cărți este supusă unei analize în revista «Beiträge zur Romanische Philologie» (R.D.G.), nr. 2/1977 pp. 351-354 (Rita Schober). \* Premiul de poezie decernat anul acesta lui Marin Sorescu de către Academia artelor din Florența este foarte favorabil comentat în «Le Monde des livres», la rubrica *La Vie littéraire* (23 juin 1978): *Un paysan du Danube, prix de poésie a Florence*. \* Cititorii de limbă germană pot citi un fragment din proza lui Al. Ivăsiuc în revista din R.D.G., «Sinn und Form» (mai-iunie 1978, pp. 528-543), sub titlul *Sie haben den Wachter erschossen*, în traducerea lui Valentin Lupescu, Același traducător semnează și un articol introductiv despre opera romancierului român: *Vom Essay zum politischen Roman* (pp. 544-546). \* Un nou studiu publicat în străinătate despre primul mare critic marxist român C.D. Gherea aparține lui Michale Kitch, lector de Istoria Românilor la S.S.E.E.S. (London): *Constantin Dobrogeanu-Gherea and Rumanian Marxism*, în «The Slavonic and East European Review» (1/ 1977, pp. 65-89). Poate fi reamintit cu acest prilej că aceluiși cercetător englez i se datorește și studiul: *Constantin Stere and Rumanian Populism*, apărut anterior în aceeași revistă londoneză (aprilie 1975, pp. 248-271). \* Ultimul volum din *M. L. A. International Bibliography of Books and Articles in the Modern Languages and Literatures* (New York, 1978, 11) fișează analitic întreg sumarul anului 1976 al publicației «Cahiers roumains d'études littéraires». Ea se bucură de bune aprecieri (nesemnificate până acum în presa noastră) și în revistele parisienne: «Les Nouvelles Littéraires» (11-17 août 1977, p. 4) și «La Quinzaine Littéraire (16-30 septembre 1977, p. 10). [...] \* Criticul român de orientare semiologică Marin Mincu publică în revista italiană de înaltă specialitate «Strumenti critici» (32-33, Giugno 1977, pp. 188-214) un studiu savant despre *L'eroe fuori delle mura*". ■ Andrei Marga se ocupă de *Formarea convingerilor materialiste*. ■ Nicolae Prelipceanu publică în rubrica sa, *Fotografii de noapte* textul *Comandantul Alexandrescu*. □ Versuri semnează Adrian Popescu (*Spaniolul Himeric*), Cleopatra Lorințiu (*Tren de noapte; Trece trecătorul*), Titus Andronic (*Toamna absențelor*), Emil Hurezeanu (*Elegie*). □ Pop Simion semnează *Ceas de istorie la Potsdam*. □ Cornel Udrea publică în continuare *Mic tratat de visologie*, în rubrica *Umor*. □ În traducerea lui Ioan A. Popa citim *Junica*, proza lui Isaac Bashevis Singer, laureat Premiului Nobel pentru literatură, 1978.

### 3 noiembrie

• [„Contemporanul”, nr. 44] Redacția revistei notează despre *Rodniciile toamnei*: „Legat de viața nouă a țărănimii, de adâncile schimbări de conștiință pe care le-a realizat, se poate vorbi și de prezența remarcabilă a acestei importante categorii sociale în literatura și arta contemporană. Tot mai mulți scriitori, artiști plastici, compozitori au ca eroi ai creației lor oamenii ogoarelor, tipuri puternice, caractere ferme care au schimbat și schimbă chipul țării, asemenea chipului lor interior. Se cuvine în continuare, și mai mult decât până acum, o sinceră cântare de laudă a țărănimii, pe pământul strămoșilor săi, la edificarea noii vieți, la edificarea României socialiste și comuniste”. ■ Aurel Martin analizează *Mutațiile vieții rurale*, în cartea lui Ion Brad, intitulată: *Raiul risipiților* (Univers): „E cel de al treilea roman semnat de Ion Brad din ciclul inaugurat prin descoperirea familiei și continuat prin *Ultimul drum*. Ciclul evident, neîncheiat, de vreme ce anume personaje și anume realități își așteaptă încă intrarea în scenă ca eroi de prim plan. [...] Problema generală, fundamentală, în toate cele trei romane, e, sociologic, cea a țărănimii în condițiile socialismului”. ■ În cartea lui Mihai Stoian, *Procesul unui proces* (C.R.), Victor Atanasiu descoperă *Virtuțile monografiei*: „Cartea lui M. Stoian se resimte pe alocuri de carențele tuturor monografiilor exhaustive. Apare de la un punct excesiv ploaia de informații aruncate în text. Stenogramele dezbatărilor din instanță sunt redată prea in-extenso. De aceea, tocmai aspectele și contextele realmente semnificative riscă pe alocuri să se estompeze, iar construcția nu are echilibrul atins din *Moartea unui savant: N. Iorga*. Dar, *Procesul unui proces* este, oricum, un volum memorabil”. ■ Dan Grigorescu semnaleză apariția traducerii cărții lui: Alexei Malîșev, *Cantonul numărul XIII*, traducere de Ion Burcă și Vladimir Vasiliev (Univers), Colecția Globus: „Traducerea lui Ion Burcă și Vladimir Vasiliev e, parcă, obsedată de ideea exactității. Și, de aceea, mai ales în dialoguri, personajele par că vorbesc cu preocuparea livrescă a exprimării foarte corecte. Uneori, însă (în peisaje descriptive), sunetul tălmăcirii românești are amploare și ritm. Ceea ce ne îndreptățește să presupunem că Malîșev e un povestitor și un pictor de peisaje”.

• [„Cronica”, nr. 44 ] Pe prima pagină se poate citi articolul *Mihail Sadoveanu: natură și poezie*, având semnătura lui Const. Ciopraga. Întâlnirea scriitorului cu natura este caracterizată astfel: „Nimic din instinctul ofensiv al primitivului real, care nu trăiește istoric, ci fiziologic. Nici o răscolire a dizgrațiosului, nici o invocare a capacității sălbăticiunilor, ci numai un fel de curiozitate dublată de comprehensiune”. Criticul dezvoltă analiza scenelor de natură, arătând că, la Sadoveanu, este vorba despre o falsă vânătoare și un fals pescuit întrucât „peisajul creează o psihologie”. ■ Pagina a doua este dedicată Festivalului Național „Cântarea României”, cu relatări și comentarii despre evenimentul „Toamna teatrală la Botoșani”. ■ Victor Crăciun realizează un interviu cu Milița Petrașcu despre Mihail Sadoveanu. Trecând prin lecturile

unor volume importante ale scriitorului și prin conversațiile prilejuate de întâlnirea la care sculptorița lucra la bust, interviul se încheie cu o invitație la a-l caracteriza pe scriitor „cu vorbele, nu cu lutul”: „Era ca viața însăși. Bucurându-se de tot ce e al vieții și trecând peste întunecările ei cu un optimism mobilizator. Cred că nu ne dăm seama îndeajuns de știința lui Sadoveanu pentru că am fost contemporani cu el. Dar lumea se preschimbă, înțelepciunea populară milenară cade în civilizație și sute de tradiții, dar ce spun eu, mii, nu vor fi știute de cei care vin mâine decât din opera lui Sadoveanu. Este cea mai cuprinzătoare colecție a sufletului românesc dintotdeauna. E *Decameronul* nostru”. ■ *Cronica literară* e semnată de Liviu Leonte care abordează „*Istoriile*” lui Mircea Ciobanu remarcând interesul prozatorului pentru decăderea biologică a personajelor exponente ale unor categorii mai mari „indiferent că fac parte din lumea «foștilor» sau a mahalalei bucureștene din perioada interbelică”. Despre lumea și umanitatea *Istoriilor*, autorul cronicii notează: „Este o lume care își petrece timpul în satisfacerea nevoilor elementare, amortită la nivelul intelectului, supunându-se fără probleme instinctelor, ritualurilor”. ■ La *Mențiuni critice*, I.D. Lăudat semnaleză ediția *Pasteluri și legende de Vasile Alecsandri*, îngrijită de Mihai Drăgan (Minerva) ca pe „un model de a prezenta marelui public opera unui scriitor”. ■ Numărul cuprinde versuri de George Țârnea, Adrian Beldeanu, Vasile Mihăescu, Dan Movileanu, Vasile Filip. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Suferința urmașilor* (1978) de Ion Lăncrăjan, considerând că este „un roman care schimbă aproape cu totul perspectiva din care este înțeles satul românesc de astăzi, noua lui înfățișare, dramele prin care a trecut, conflictele fundamentale pe care le-au trăit țărani”. Rezultatul, consideră criticul este satisfăcător și din punct de vedere estetic, și ideologic. ■ La rubrica *Moment*, N. Irimescu notează apariția, în „Manuscriptum” nr. 3/ 1978, a unor documente legate de publicistica polemică a lui Eminescu, supoziții legate de plecarea poetului în 1865 cu trupa lui Fani Tardini, dar și intervențiile lui Paul Cornea privind „enigma dosarului M”.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 413**] În foiletonul dedicat lui Caragiale, Eugen Barbu se oprește într-un mod sardonice la „studiul” lui Valeriu Cristea din vol. *Alianțe literare*: „Un autor vesel și inconștient, nimerit printre clasici ca nuca în perete, este Valeriu Cristea, care în volumul său *Alianțe literare*, scos la Ed. Cartea Românească, ne propune un studiu despre Caragiale destul de voluminos, dacă ne gândim că numără 125 de pagini, ceea ce nu-l lipsește însă de un comic, și de situație și de limbaj care i-ar fi plăcut lui Nenea Iancu nemaipomenit. Iată de ce o să vă rog să fiți de acord cu mine și să-l însoțim pe Valeriu Cristea în ceea ce a numit el *Satiră și viziune*, studiu dedicat autorului *Scrisorii pierdute...*” ■ Ileana Lucaciu, în *Cochetăm cu istoria*, critică pseudoteatrul politic marca Dan Tărchilă de la Nottara – piesa *Rouă pe trotuare*. ■ Cu ocazia împlinirii a 70 de ani de viață, Gh. Bulgăr îi creionează un portret poetului Virgil Carianopol, prin *Cântece oltenești*. În nr. 416



din 24 nov. 1978 va fi menționată și apariția retrospectivei *Cele mai frumoase poezii* de Virgil Carianopol (Albatros). ■ Emil Manu se referă la antologia întocmită de George Mirea, *Ca un fagure de miere*, cu poezii dedicate limbii române (Ed. Eminescu, *Cuvânt înainte* de Al. Philippide, carte aflată sub motto-urile lui Eminescu și Blaga), mai întâi radiodifuzate la emisiunea *Oda limbii române*, sub genericul Festivalul Național „Cântarea României”. ■ În serialul *Mircea Eliade*, Ion Lotreanu ajunge la *Domnișoara Christina*. ■ *Bătălie în marș* este cronică de Dan Mutașcu ce înregistrează volumul al doilea al lucrării *Cronică în marș* de Gh. Bejancu și O. Lustig, Ed. Militară. □ *Vântul din oglinzi* de Dan Ciachir consemnează al cincilea volum al creației lirice a lui Corneliu Sturzu. ■ Din nou despre avangardiști și polemistul Ilarie Voronca din anii '20 – Constantin Sorescu, în *Floarea de colț*. Voronca ar fi resimțit specificul național ca pe o angoasă, având convingerea că în România scriitorii adevărați, adică avangardiștii, erau amenințați de „mediocritatea națională” (vezi și articolul *Constatări* din revista „Punct”, nr. 2/ nov. 1924). ■ *Funia în casa spânzuratului* ajunge la episodul 3, *Empiric sau rapsodic*, Traian Filip descoperind ideea de bază din cartea anticălinesciană a Ilenei Vrancea, *un Lovinescu înger, un Călinescu demon*: „Ileana Vrancea cade în greșeala tuturor comentatorilor ocazionali: reduce întreaga dimensiune a subiectului la un singur episod, eliminând personajele angajate într-o singură bătălie. Deși vorbește despre unitate și continuitate dialectică, procesul este văzut empiric, ca un cordon ombilical, nu ca un sistem capilar de vase comunicante. Schematismul o strângulează. Ea observă numai ceea ce dorește, Călinescu din Lovinescu, Călinescu din Iorga prin Lovinescu, Călinescu urmaș, Călinescu contemporan, Călinescu contra Călinescu, Lovinescu contra Lovinescu, Călinescu epigon, stricător de lege, bufon etc.”

#### 4 noiembrie

• [„*Luceafărul*”, nr. 44] Virgil Carianopol publică pe prima pagină poezia *Dreapta-mplinire*. ■ Mircea Martin continuă materialul despre studiul tradiției, în sens călinescian și lovinescian de data aceasta. Criticul pune în discuție opoziția celor două puncte de vedere vizavi de legitimarea sau nu a unei tradiții de existența căreia depinde justificarea preluării formelor literaturii moderne. Dacă amândoi criticii încearcă să integreze, ca exemplu, literatura citadină evoluției (bruște sau organice) a literaturii române, opoziția ireconciliabilă dintre ei rămâne literatura rurală în care Călinescu vede sursa potențelor creatoare, iar Lovinescu, un anacronism. ■ La *Instantanee*, sub forma dialogului dintre cele două personaje, Învățăcelul și Eudoxiu, Șerban Cioculescu își exprimă opinia față de studiul *Estetica „Mioriței”* cuprins în cartea lui D.I. Suchianu, *Foste adevăruri viitoare* (Minerva). Studiul pornește de la premisa că pericolul crimei nu ar fi real, iar testamentul „are un caracter ludic”. Dialogul demon-tează, având el însuși un caracter ludic, argumentele autorului eseului. ■ Vasile

Netea publică a doua parte a articolului despre poezia luptei pentru unitate națională. ■ M. Ungheanu semnează cronică volumului *Cultura română în civilizația europeană modernă*, de Alexandru Duțu. Comentatorul remarcă lipsa din bibliografie a lucrării *Istoria civilizației române moderne*, de Eugen Lovinescu, lucrare ce se concentrează pe aceeași perioadă istorică, dar pune acest lucru pe seama faptului că autorul „nu agreează polemicile”, deși tot el spune că lucrarea are un caracter „profund polemic”. „Cercetarea lui Alexandru Duțu scoate la lumină o cultură cu rădăcini adânci, cu un model și soluții proprii, care a avut incontestabil prestigiul său și influența sa în mediile vecine. Ocupându-se de determinismul adânc, subtil al culturii române, Alexandru Duțu a scris o carte care revizuieste simțitor o optică perimată”, concluzionează M. Ungheanu. ■ *La Debut*, Al. Piru alege un volum de povestiri recomandat de Marin Preda, *Începutul verii astronomice*, de Apostol Gurău. Al. Piru se simte îndreptățit să afirme, în urma lecturii că volumul, cu scrierile ironice și ritmul narativ „încordat, energic”, este „irepetabil într-o carieră”. ■ *Viața cărților* găzduiește recenzii de Sultana Craia – *Liviu Rebreanu. Sărbătoarea operei*, de Aurel Sasu (Ed. Albatros, 1978), Valentin F. Mihăescu – *Împărăția soriilor*, de Stelian Oancea (C.R., 1978), poezii, Ioan Lazăr – *Teatrul american de azi*, de Ileana Berlogea (Dacia, 1978). ■ Dan Cristea scrie un omagiu pentru Geo Bogza la acordarea Marelui Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1978: „Nu știu ce-ar putea explica mai bine locul atât de important pe care îl ocupă Geo Bogza în literatura românească actuală decât caracterul de necesitate a scrisului și rostirii sale. O necesitate organică întocmai fenomenelor naturale”. ■ Continuă discuția despre protocronism și sincronism, la un an de la începutul dezbaterii, tot în revista „Luceafărul”. Pompiliu Marcea vede în cartea lui Edgar Papu o invitație la „comparația cu noi înșine”, în vreme ce Ov.S. Crohmălniceanu reevaluează punctele de vedere ale lui Lovinescu, legate de „raritatea originalității absolute” susținut și de intervenția lui Solomon Marcus conform căreia o cultură nu poate da, într-un domeniu, mai mult de un procent față de ceea ce se produce în lume în acel domeniu și că acea cultură primește mai mult decât poate da. Discuția revine la modalitățile de promovare a valorilor în conștiința publică. Un rol important, consideră Pompiliu Marcea, le revine aici specialiștilor, care, uneori, nu dau atenția cuvenită unei cărți – de exemplu, cartea lui Constantin Noica, *Sentimentul românesc al ființei* este considerată diletantă de către filozofi, deși apreciată de criticii literari. Edgar Papu, inspirat de expunerea lui Solomon Marcus despre fenomenele de protocronie din știință, afirmă că ele există și în literatură și sunt, de asemenea, sistematice”. M. Ungheanu atrage atenția asupra cazurilor de protocronie din literatura română pe care le vede în compararea lui Camil Petrescu cu Sartre, a lui Sadoveanu cu Hemingway, dar și în Urmuz ca precursor al suprealismului etc. Edgar Papu subliniază că există un decalaj între creație și receptare, astfel încât „dacă din punctul de vedere al creației românii sunt unul dintre primele

popoare ale Europei, din punctul de vedere al receptării propriei creații cred că nu ocupăm locul pe care-l merităm”. Ov.S. Crohmălniceanu arată și reversul medaliei: „Afirmării valorilor noastre spirituale în lume le fac – cred – mult rău și insistențele deplasate, fără simțul măsurii”. Tot Ov.S. Crohmălniceanu atrage însă atenția asupra unui, cu expresia preluată de la Blaga, „boicot al istoriei” în sensul resemnării: „Vrem să fim recunoscuți, dar fără a ne agita prea mult și mai ales fără a cheltui energie și bani. E, poate, nobil, dar ineficient”. Recomandarea sa este ca activitățile de promovare să aibă loc în centrele de românică, o necesitate fiind și întreținerea relațiilor interuniversitare. După o dezbatere mai intensă a „boicotului istoriei”, Pompiliu Marcea revine la ideea insuficienței cunoașterii a propriilor valori, cu exemplul lui Iorga care a ajuns „«țap ispășitor» pentru fenomenele revolute din literatura română”. M. Ungheanu aduce discuția la „tema fenomenului românesc”: „Intră în joc aici obiceiul de a ne privi sau a ne transforma în spectatori la un happening pe care-l oferă Europa occidentală mai ales”. Exemplele sunt din zona traducerilor – *Furioșii Domnului*, de Georges Blond tradusă de Editura Politică, carte dedicată luptelor religioase europene nu menționează nimic despre conflictele românești, dar nici prefața nu sesizează lacuna. Solomon Marcus semnalează faptul că, de mult ori, modelul cărților occidentale, cu omisiuni, este preluat și de lucrările românești, dintr-un sentiment de neîncredere: „Conștiința retardată nu prea are încredere în capacitatea proprie de creație, iar, în cel mai bun caz, dacă totuși o acceptă, consideră că validarea valorilor este de competența exclusivă a câtorva centre culturale străine”. Ov.S. Crohmălniceanu aduce în discuție termenul de „desincronizare” produs, crede criticul, în anumite momente istorice în care a fost necesară apărarea identității culturii naționale. M. Ungheanu îl contrazice, afirmând că „nu putem accepta explicația după care apărarea identității naționale în cultură duce la desincronizare”. Participanții la discuție se pun de acord că fanariotismul și proletcultismul pot fi considerate desincronizări, în vreme ce există și „desincronizări naturale” cum ar fi perioada interbelică. Participanții schimbă idei legate de sociologia succesului, atât intern cât și extern, despre inegalitățile de percepție, încercând să demiteze mecanismul de promovare al valorilor în Occident care, consideră vorbitorii, ignoră țările mici și mijlocii, recomandarea fiind crearea unei scări de valori proprii a căror promovare să fie, ulterior, facilitată. Nicolae Dragoș încheie masa rotundă, concluzionând că a fost „un îndemn la reflexie activă, la acțiune lucidă de impunere a valorilor românești în dialogul tot mai amplu și mai dinamic al culturilor lumii”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre *Elegiile lui Nichita Stănescu*. Amendând ideea, exprimată anterior de critică, conform căreia Nichita Stănescu ar fi vrut să corecteze sistemul filozofic al lui Hegel, criticul afirmă: „Ambiția lui este mai simplă și mai mare: să sugereze un număr de raporturi care determină poezia și existența poetului în niște versuri mai conceptualizate și mai disciplinate decât altele”.

## 7 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 11263] Mircea Anghelescu elogiază inițiativa editurii Minerva care a publicat, în prestigioasa colecție «Documente literare», „o amplă selecție din corespondența purtată între 1890 și începutul primului război mondial între Titu Maiorescu și tinerii săi discipoli, precum și de acești «tineri maiorescieni» între ei”, editorii (prefațator și autor al notelor Z. Ornea, editorii textului: F. Mihai și R. Bichiș) având intenția de a arăta cititorilor „strădania lui Titu Maiorescu de a pregăti *Convorbirilor* o nouă echipă tânără, conducătoare dar și felul cum această generație și-a îndeplinit misiunea asumată”; volumul se intitulează *Titu Maiorescu și prima generație de maiorescieni*.

## 8 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 10 586] Dinu Săraru anunță apariția *Unei antologii a dramaturgiei românești. 1944-1977*, apărută sub coordonarea lui Valeriu Râpeanu, ce cuprinde două „mari” capitole: „Teatrul de inspirație istorică” și „Teatrul de inspirație contemporană”, afirmând că în această lucrare „niciun gen, nicio modalitate, nicio ipostază n-a rămas neilustrată”.

## 9 noiembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 9164] Alex. Ștefănescu scrie despre *O carte despre satul românesc de azi*, volumul *Paralaxe la Miorița*, publicat la Editura Eminescu: „Cele patru mari compartimente ale sale – intitulate *Sate sub primăvară sau bătrâni și copii*, *Sate sub vară sau vremea maturilor*, *Sate sub toamnă sau vârste ce coincid în unghiul cocorilor*, *Sate sub iarnă sau întoarcerea la vârsta germinației* – cuprind reportaje consacrate unor așezări rurale din toate regiunile patriei, compunând astfel o imagine vastă, ca o panoramă, a lumii țărănești de azi, a transformărilor, uneori spectaculoase, alteori lente și abia sesizabile, care o animă.”

• [„Flacăra”, nr. 45] Pe pagina *Sub zodia civilizației socialiste*, Nicolae Stoian, cu titlul *1 decembrie 1918. „...și-au închinat viața împlinirii nobilelor aspirații de libertate și unitate”*, publică un amplu reportaj în Muzeul literaturii române. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (35)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Jungla*. ■ I. Nicolae, în *Cronica spectacolelor* prezintă *Vina tragică* de Ileana Mălăncioiu (Teatrul de stat din Reșița). ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 3*: „Ultima carte a lui Nicolae Manolescu strânge articole destinate de la începutul publicisticii. Ideile nu și-au pierdut însă prospețimea și nici nu credem că și-o vor pierde prea curând. Se pare că «temele» împacă cel mai bine preocupările imediate ale cronicarului literar cu nevoia de reflecție generală, extinzând în același timp aria lecturilor. Exercițiul critic atinge de astă dată o concizie desăvârșită, cum rar se întâmplă în eseu. Faptul uimește, deoarece ne aflăm într-un domeniu lipsit de orice constrângere, unde ușor se poate divaga.

Criticul a citit temeinic, nu mai încape îndoială, câteva literaturi europene. Recitește acum literatura noastră mai veche. Despre toate acestea scrie dintr-un unghi – aş zice – retrospectiv, destul de vag analitic (e firesc), amintind mai mult de un mod al prozei decât de o manieră de interpretare. Intenția e așadar de a rescrie literatura, nu de a codifica discursul critic. În dispută cu inerțiile criticii tradiționale (*Originea unui fetiș*), criticul spulberă multe din falsele probleme ale acesteia. Îl preocupă un singur lucru: literatura ca literatură. La rândul lor «temele» constituie subiectul nu obiectul meditației critice. Dispare atunci distanța dintre critică și lectură? Mai bine să preluăm întocmai formularea autorului: «lecturi infidele», adică lecturi mediate de ideea critică. Să mai reținem că în timp ce unii sunt preocupați excesiv de metodă, Nicolae Manolescu inventează subiecte de nuvelă. E cu totul altceva. O astfel de critică ni se pare modernă; nu se mulțumește să fie doar un text secund. Aparent în *Teme 3* autorul scrie despre niște cărți și până la un punct așa și este. Numai că nu le comentează în structura lor, adică static. Aceasta ar duce mai degrabă la o restrângere de sens. Dacă e să ne luăm după cuvintele lui Paul Valéry, alese ca moto, criticul pare încercat tot mai mult de demonul analogiei abstracte. Orizontul criticii se lărgeste și el: ideea critică se mișcă pe un plan mai vast, antrenând – în detalii esențiale – scriitori, opere, curente. Pe de altă parte, comentariul provoacă evident o ruptură în universul livresc, îndeosebi în momentele în care, căutând textul și numai textul, criticul rămâne de fapt singur cu sine însuși. Unele pagini par notații desprinse dintr-un jurnal intim deloc imaginar (*Reflecții disparate*). Ideile au de-acum o biografie, care se împletește strâns cu cea a criticului. Acesta nici nu mai simte măcar nevoia să se abstragă din reprezentările pe care singur le-a creat. Saltul e de la cunoașterea oglinzindă la cunoașterea de sine. [...] Față de critica teoretică, Nicolae Manolescu are unele rezerve. Propriu-zis n-o respinge, îi denunță numai excesele. Orice teoretizare, împinsă la limită, sfârșește în paradox – afirmă autorul. Deci adevărurile ultime nu pot fi definite. Și în critică mai de preț e spontaneitatea, adică alegerea nu definiția. La drept vorbind însă, critica fără idei generale e oarbă. Un spirit limpede ca Nicolae Manolescu nu duce lipsă de ele. Când își intitulează un eseu *Paradoxurile romanului*, nu se contrazice. Din speculația cea mai generală, trage de obicei concluzii aplicate. [...] *Teme 3* rămâne o carte exemplară în critica noastră actuală”. □ Ion Dodu Bălan prezintă volumul de versuri al lui Valentin Nicolescu, *Întâlnire în oglindă*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu prezintă *Catalogul manuscriselor românești* (Ed. Științifică și Enciclopedică), lucrare realizată de Gabriel Ștrempel. ■ În *Pagina de lectură* este publicat poemul Ninei Cassian, *Munci ale poeziei*.

● [„Orizont”, nr. 45] Cele trei cronici ale numărului includ cartea unui filosof, Mihai Șora – *Sarea pământului, o cantată pe două voci despre rostul poetic* (C.R., 1978) semnată de Ion Maxim („Mihai Șora n-a așteptat zadarnic să-și cristalizeze ideile în mulți ani de reculegere și adâncire. *Sarea pământu-*

lui înseamnă un moment în încercarea noastră de-a limpezi și înțelege rostul poetic.“), volumele a doi poeți: Teodor Mihadaș – *Nimburi* (Dacia, 1978) sub pana lui Cornel Ungureanu („putem recunoaște în scrisul lui Teohar Mihadaș ținuta poetului; purtător de cuvânt solemn și de geometrică noblețe, el nu e mai puțin mesager al unor voci de demult. Nimburile, coroanele de raze așezate deasupra celor celebrați, scaldă în lumina lor un timp ce este, prin participarea celor de demult, al capacității poeziei de a înfăptui lumea. Strămoșul poetului e Orfeu, cel rătăcitor prin Tracia.“), și al lui Petre Stoica – *Un potop de simpatii* (C.R., 1978) cronică ținută de Lucian Alexiu: „Nimic, desigur, din atmosfera poeziei lui Pillat ori Fundoianu în aceste notații precise. «Pastelurile» lui Petre Stoica surprind tractoare, salcâmi carbonizați, automobile, profesori făcând naveta la oraș, un paznic comunal, bărbați întâlnindu-se la bufetul sătesc [...]“)

■ Livius Ciocârlie adaugă alte trăsături la portretul omului Balzac: „fire aprinsă”, „risipitor”, „ahtiat după agoniseală” (articolul *Balzac, personaj balzacian*). ■ La rubrica „opinii”, Cornel Moraru scrie *Despre poezia lui Marin Sorescu*, din care selectăm câteva enunțuri: „când confesiunea se întemeiază mai mult pe disimulare, poezia devine o succesiune de măști”, „nota de absurd, câteodată urmuzian, din lirica lui Sorescu, semnând pur și simplu amestecul de miraculos și cotidian”, „Marin Sorescu e un fantezist”, „Marin Sorescu e poetul nostru contemporan cel mai profund și mai modern în spirit”. ■ Alături, pe aceeași pagină, Alexandru Ruja îi dedică o analiză lui Dinu Flămând, „poet de talent” care „își întoarce mereu poezia spre izvoarele riguroase ale culturii”, în articolul *Dinu Flămând sau poezia detașată*. ■ Poezii semnate de Ion Cocora, Aurel Turcuș și Gheorghe Azap. Proză de Ion Velican.

● [„România literară”, nr. 45] Mircea Iorgulescu semnează un articol în care pune dezbaterile despre tradiție și modernitate în perspectiva unei „realități spirituale unitare”, mai ales atunci când vocile culturale trebuie să răspundă acelorăși realități istorice și politice. ■ Mioara Apolzan semnează articolul *Particularitățile unei viziuni*, referindu-se la proza lui D.R. Popescu așezată, pe alocuri, în oglindă cu reprezentarea satului rebrenian, această alegere nefiind complet lipsită de un *parti pris* interpretativ. Față de eroii lui Rebreanu, afirmă comentatoarea, personajele lui D.R. Popescu nu dețin psihologii distincte, ele fiind, mai degrabă, „voci” narrative. „Specificul lui D.R. Popescu este deplasarea interesului din sfera psihologicului în cea a sociologicului, din cea a individului (a personajului) în cea a mentalității colective”, notează Mioara Apolzan, adăugând încă un element caracteristic: „Disoluția narativă, căreia îi corespunde disoluția personajului (termenul de raportare rămânând Rebreanu), particularizează un mod specific de detașare polemică față de o realitate în care au fost posibile forme de alterare a raporturilor umane”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu semnalează o lucrare masivă în două volume, *O antologie a dramaturgiei românești 1944-1977*, de Valeriu Râpeanu. Din perspectiva de fost student, Alex. Ștefănescu scrie un

text despre cariera în critică a lui Dumitru Micu, la aniversarea de 50 de ani a acestuia. ■ Comentând, la *Actualitatea literară*, placheta *Șalul, eșarpele Isadorei*, de Șerban Foarță (Litera), Nicolae Manolescu afirmă că aici se vede, mai mult ca oricând, substratul ludic al „prețiozității manieriste” a autorului. Alt volum care îi atrage atenția criticului este cel al lui Emil Brumar, *Adio, Robinson Crusoe* (C.R., 1978). Poezia rafinamentelor gastronomice, a spațiului domestic, cu tradiție în poezia noastră, criticul o traduce astfel când vine vorba de Emil Brumar: „Și el e un «gourmet», dar nu de imagini picturale, ci de forme. Lauda lucrurilor este la el o deturnare a senzualității. Emil Brumar e fundamental un poet erotic, indiferent de tematica legumicolă a liricii lui, creator al unei lumi de senzații olfactive și tactile (fetrul, catifeaua, angora, puful sunt peste tot) în care evocarea se aprinde fizic de patimă [...]”. ■ Sorin Titel scrie o cronică la romanul *Diamantul viu*, de Vasile Băran (C.R., 1978). ■ Constantin Ciopraga publică un studiu amplu despre locul pădurii în opera lui Mihail Sadoveanu, intitulat *Vocile „pădurii eterne”*. Exegețul arată că prozatorul se instalează într-un orizont mitic al pădurii: „În perspectiva mitică, pădurea devine precum «casa, grota sau catedrala», un «centru de intimitate», peisajul silvestru «închis» fiind «constitativ locului sacru»”. Pădurea este un spațiu al „metamorfozelor lente”, ea „duce spre arhetipuri”. Misterul și magia sunt alți termeni pe care criticul îi folosește când scrie despre mitologia silvestră sadoveniană. Comunitățile închise, cu „moravuri aspre” rețin, de asemenea, atenția criticului care oferă o analiză aplicată a povestirii *Ochi de urs*. ■ Eugen Barbu publică un fragment din romanul *Jurnal*. ■ Nicolae Mareș face un scurt rezumat al receptării lui Lucian Blaga în cultura polonă, menționând, pentru ultimii ani, traducerile susținute ale lui Zbigniew Szuperski încununat de un volum publicat la Wydawnictwo literackie, în seria *Humanum Est* cu versuri din *Poemele luminii*, *Mirabila sămânță*, *La curțile dorului*.

● [„**Tribuna**”, nr. 45] Citim *Poporul făuritor al propriei sale istorii* semnat „Tribuna”: „Spiritul creator al politicii partidului în dezvoltarea continuă a forțelor de producție își găsește expresie și în faptul că eforturile actuale sunt canalizate în primul rând spre dimensiunile calitative ale procesului de industrializare, pe realizarea de produse cu un înalt grad de tehnicitate, care să înglobeze munca de complexitate superioară”. ■ Nicolae Cârlan scrie despre *Semnificații ale manuscriselor lui Nicolae Labiș*: „Deși cercetat (o atestă, alături de mărturiile celor în cauză, numărul mare al ineditelor publicate până acum, din care o bună parte au îmbogățit sumarul unora dintre edițiile postume ale operei poetului) cu o anumită insistență, laboratorul de creație al lui Nicolae Labiș, departe de a-și fi epuizat ultimele resurse, poate furniza – pe lângă unele surprinzătoare noutăți (poetul își exersa condeiul în vederea unor ulterioare realizări în domeniile prozei, dramaturgiei, criticii literare) – încă o serie de poezii inedite, mai mult sau mai puțin avansate din punct de vedere al ela-

borării, abandonate de autor la un moment dat cu gândul de a reveni asupra lor în momente mai prielnice șlefuirii, definitivării artistice”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Mircea Zăciu: Alte lecturi și alte zile* (Eminescu, 1978): „*Alte lecturi și alte zile* e o carte ce se lasă citită cu aceeași satisfacție ca și celelalte scrieri ale autorului. Ea întregeste în chip fericit portretul criticului la maturitate”. ■ Valentin Tașcu semnează *Geneză, candoare și retorică*, analizând trei volume de poezii ale lui Adrian Popescu (*Umbria, Focul și sărbătoarea și Câmpiile magnetice*): „Dacă *Umbria*, repetăm, era o autobiografie, dacă *Focul și sărbătoarea* obține un efort de ancorare în materie, *Câmpiile magnetice* ajung la o anume maturitate de gândire”. ■ Ion Lungu semnează: □ O prezentare a volumului *Neliniști albe* de Vladimir Ciocov, traducere de Dușan Petrovici, C.R.: „Vladimir Ciocov este o voce poetică autentică, în care își găsesc expresia definitorie câteva coordonate configuratoare”. □ Notează apariția *Tudor Arghezi – Testament* în limba sârbă, în traducerea lui Vladimir Ciocov: „Ne aflăm, așadar în fața unor transpuneri autentice în sârbo-croată a unei antologii de puternic ecou artistic. Poet militant talentat, Vladimir Ciocov se dovedește astăzi și un competent și exigent tălmăcitor al marilor creații din poezia română în limba sârbo-croată”. ■ A.I. Brumaru scrie despre *Cantonul numărul XIII*: „Odată cu producția literară originală, risipită, ani de-a rândul, cu generozitate, în coloanele revistelor de cultură – din înmănuncherea căreia într-un volum, cititorul nostru de poezie ar recupera, cu surpriză, un poet demn de atenție – Ion Burcă s-a exercitat cu succes în domeniul traducerii, realizând reușite transpuneri din creația universală de întâia mână, îndeobște din poezia rusă și sovietică: Pușkin, Lermontov, Pasternak Isacovski, Ahmatova, Țvetaeva, ș.a. Recent, scriitorul a apărut în librării cu tălmăcirea romanului lui Aiehei Malîșev, *Cantonul numărul XIII* (Univers, colecția «Globus»)”. ■ George Bălăiță publică *Digresiune la o casă memorială*: „La Bacău, o viață de om, Bacovia a trăit într-o casă ca un vagon. Casa asta (ca și orașul de atunci) închide în ea licărul insesizabil din care se iese poezia”. ■ În *Cronica ideilor*, citim despre *Etica spiritului critic* sub semnătura lui Andrei Marga. ■ Radu Mareș realizează un scurt interviu cu poetul gruzin *Moris Poțhișvili*: „*Scriind ne dăruim...*”: „– *Ce investiți în poezia pe care o scrieți?* – De fapt, nu mi-am pus niciodată această întrebare pentru că trăiesc prin poezie. Ceea ce pun în versurile pe care le scriu se numește poate lacrimi, poate sânge, poate iubire. Când scriu nu mă gândesc la asta. Când scriu nu mă gândesc la nimic. Poate am să răspund prea simplist, dar așa este: ca în dragoste: când îmbrățișezi femeia pe care o iubești, nu te gândești, nu-ți pui întrebări. Și creația, ca și dragostea e un fenomen în care renaști. Cred că scriind mă dăruiesc în întregime. Și așa cum copilul meu seamănă cu mine, la fel îmi seamănă versul meu. E același lucru. Așa cred”. ■ Versuri semnează Horia Lupu (*Triptic autumnal*), Cornel Udrea (*Un portret; Muzeu în toamnă; Strada pietruită; Vinurile toamnei; Ceas de amurg, novembre*), Virgil Nistor (*Obsesie; Frumoșii asini; Țigara de diminea-*



ță). □ În *Carnet* citim *Ciudățenii* de Aurel Gurghianu. □ Cornel Udrea revine la *Umor* cu continuarea *Micului tratat de visologie*. □ N. Prelipceanu publică *Îndepărtarea de mare* în *Fotografii de noapte*. □ Iulian Ploștină publică reportajul *Porțile de Fier II*. □ Radu Mareș publică *Un șarpe în iarbă*. □ Mircea Vaida și Ana Bucovski traduc versurile lui Serghei Vikulov (*Plug și brazdă; Se adăpau caii la râu...; Poetul; Trei brazi; Cântecele fetei la cosit*).

## 10 noiembrie

● [„*Contemporanul*”, nr. 45] Pe prima pagină este consemnat evenimentul de politică externă: „La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, și a tovarășei Elena Ceaușescu, miercuri dimineața a sosit în Capitală dr. Rudolf Kischschläger, pentru o vizită de stat în țara noastră. De natură să deschidă noi orizonturi dezvoltării bunelor relații româno-austriece, conform dorinței și intereselor ambelor țări și popoare, această întâlnire a șefilor de stat ai României și Austriei reprezintă în același timp o contribuție importantă la cauza păcii, securității și colaborării în Europa și în întreaga lume”. ■ În cadrul rubricii *Dezbaterile „Contemporanului”* este abordată tematica *O chestiune cardinală a culturii românești: Publicarea valorilor literare clasice*: „Ce tipărim și cum tipărim? Iată o problemă cunoscută și totuși mereu delicată, presupunând, în fiecare moment, când este vorba de valorificarea moștenirii culturale, o abordare multiplă, în spiritul principiilor materialismului dialectic, care prezidează activitatea noastră ideologică. Realizările înregistrate în domeniul publicării literaturii române clasice, a interpretării lor în lumina concepției revoluționare a partidului nostru, ilustrează elocvent locul pe care-l ocupă ea în contextul întregii noastre culturi. S-au creat premisele necesare pentru încheierea într-un timp, să sperăm nu prea îndepărtat, a întregii opere de valorificare a literaturii clasice. Dar se înregistrează încă deficiențe în această activitate: ritmul publicării edițiilor este destul de lent, multe inițiative sunt abandonate pe traseu, se mai tipăresc încă lucrări purtând pecetea grabei și a improvizăției”. □ Printre participanți se afirmă: Al. Piru, Mircea Zăciu, Mihai Ungheanu. □ Al. Piru: *Privire asupra edițiilor critice*: – *Stimate tovarășe profesor Al. Piru, deseori v-ați ocupat în cronicile dumneavoastră de edițiile critice. Vă rog să ne prezentați un tablou al situației existente, așa cum îl vedeți dumneavoastră*. – Problema edițiilor critice este și va rămâne spinoasă atâta timp cât vor lipsi posibii autori de astfel de lucrări, un plan editorial precis și voința de a iniția colecții de opere complete. Aș dori să mă refer numai la situația prezentă a marilor clasici. Eminescu: avem ediția critică a lui Perpessicius, începută din 1939 și ajunsă în 1963 la al șaselea volum. Perpessicius a publicat toată opera poetică a lui Eminescu și a revizuit textul tuturor volumelor în ediția mică din colecția *Scriitori români*, reeditată în trei volume în 1973. De curând, un colectiv al Muzeului de literatură română a scos al VII-lea volum de *Opere* de Eminescu conținând proza literară

(1977). În cursul acestui an Aurelia Rusu ne-a dat prima ediție a teatrului eminescian în aceeași colecție *Scriitorii români*. Rămâne de editat în continuare proza politică și critică a lui Eminescu și corespondența sa. Desigur că ediția mai cere timp, dar există un colectiv care lucrează și care promite a învinge dificultățile, pentru poezii avem și ediția critică în trei volume a lui D. Murărașu, apărută în 1970-1972 la Minerva. – *Dar în privința operei lui Creangă, Alecsandri, Caragiale, Slavici, ce s-a întâmplat până acum?* – Opera lui Ion Creangă a fost editată critic sub îngrijirea acad. Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș în două volume (Minerva, 1970, colecția «Scriitori români»). Pentru opera lui I.L. Caragiale avem ediția critică în patru volume de la Editura pentru literatură 1959-1965 (autori: acad. Al. Rosetti, acad. Șerban Cioculescu și Liviu Călin). Ultimul volum conținând traducerile și corespondența n-a mai fost publicat. Trebuie să apelăm la mai vechea ediție critică Paul Zarifopol – Șerban Cioculescu și la volumul independent *I.L. Caragiale, Scrisori și acte*, ediție Șerban Cioculescu, E.P.L., 1963. În fine, avem o ediție ca și critică din opera lui Ioan Slavici începută în 1967 și ajunsă în acest an (Minerva, colecția *Scriitori români*), la volumul 9. Prin urmare, stăm relativ bine în privința edițiilor marilor clasici. Sunt în curs de execuție edițiile critice din C. Negruzzi (primul volum din 1974), Alecsandri (ediția de la Academie a ajuns la al III-lea volum, cu *Poezii populare*, ediția din colecția *Scriitori români* la al cincilea volum cu *Teatru*). Ediția Macedonski, începută în 1966, a ajuns în 1973 la al șaselea volum (proză). Mai departe nu se mai poate vorbi decât de ediția critică a operei lui Liviu Rebreanu, începută de Nicolae Gheran în 1968 și a ajuns în 1978 la al nouălea volum. – *Și totuși se mai constată unele lacune, omisiuni, întârzieri nedorite în tipărirea operelor importante ale altor mari scriitori. Care credeți că sunt motivele?* – Nu s-au inițiat încă ediții critice din opera lui Mihail Sadoveanu (ediția în 22 de volume dintre 1954-1973 este o ediție de autor continuată de Constantin Mitru, nu, însă, o ediție critică), opera lui Tudor Arghezi (ediție de autor, începută de G. Pienescu, continuată de Mitzura Arghezi, începută din 1962 și ajunsă în 1976 la al treizecilea volum) și opera lui G. Călinescu (ediție de autor a acestuia, începută în 1965, a ajuns până azi la al 14-lea volum). Opera acestor ultimi scriitori clasici amintiți reclamă o muncă, după știința noastră în parte efectuată, dar care nu a început să fie încă valorificată de edituri. Specialiștii ar avea motive să se descurajeze”. □ Mihai Ungheanu: *Opțiunea și obiectivitatea editorială*: „Cultură în care edițiile scriitorilor săi cei mai importanți ar fi avut timpul să se realizeze treptat, firesc, nu-și pune, nu-și poate pune întrebările și formula problemele pe care este cazul să ni le punem noi atunci când vorbim despre literatura română și circulația ei în ediții de referință. Deși planul discuției pare a fi cel strict editorial chestiunea este una de concepție. Sunt mulți scriitori la care realizarea unei ediții trebuie să plece practic de la zero, în ciuda aparențelor. O insistență activitate editorială, cu rezultate vizibile a pus în circulație în perioada imediat următoare celui de

al doilea război mondial multe texte ale unor scriitori tipăriți și comentați insuficient până atunci. Dar aprecierea nu se poate întemeia doar cifric prin enumerarea de ediții și tiraje. Valorificarea moșteniri literare – expresie a cărei îndreptățire a fost recent contestată – a operat o selecție în rândul autorilor și operelor pe care le-a avut în vedere. Multe din edițiile oferite de acest prim val al reconsiderărilor de după război datează în mod vizibil, atât în ceea ce privește concepția care a precizat selecția cât și în ceea ce privește solidaritatea aparatului științific. Scrieri, uneori chiar autori semnificativi, au fost lăsate de o parte. Simplu spus, este vorba astăzi de a avansa o nouă concepție de lucru privitoare la tipărirea, circulația clasicilor literaturii române, a scriitorilor ei cei mai reprezentativi. Actul editorial este implicit un act critic, deoarece suntem de acord că orice selecție reprezintă un act critic. Alegând unul sau mai mulți scriitori pentru a-i propune cititorilor și ignorând sau amânând pe alții, editurile întreprind o acțiune critică indiferent de doza de voință sau de întâmplare care intră în selecția operată. Tabloul cel mai grăitor mi se pare a fi cel al criticii literare românești unde edițiile sunt puține și discutabile. Ctitorii criticii românești, Maiorescu și Gherea, sunt cuprinși în ediții care reflectă o mentalitate literară revolută. Ceea ce se poate reproșa în primul rând acestor ediții este absența imaginii integrale a criticii lor și, în plus, absența aparatului critic fără de care înțelegerea contextelor și polemicilor duse de ei nu este posibilă. Revenind apoi la inegalitatea de tratament editorial, trebuie spus că, mai ales pentru limpezirea istoriei ideilor din critica literară românească, sunt necesare ediții ale tuturor marilor personalități angajate în polemicile de marcă ale literaturii române. Nu e suficient să citim paginile lui Gherea despre poporanism. Este necesară și o ediție a scrierilor de ideologie literară a lui C. Stere pentru a înfățișa dialectic cititorului polemica dintre socialiști și poporaniști. Sunt extrem de utile chiar ediții ale textelor polemice care vizează apariția articolelor de critică ale lui Gherea, multe rămase în reviste sau broșuri greu accesibile. Chestiunea e, subliniem, de concepție, de principiu și nu poate avea nici o parte nici alta un aspect partizan. Elocvență pentru fizionomia lacunară a tabloului pe care-l oferă reeditările dirijate este situația scrierilor lui E. Lovinescu și G. Călinescu. Editurile noastre au scos, după o lungă perioadă de tăcere asupra criticului de la Sburătorul, o ediție Lovinescu întreruptă acum, nu știm din ce motive. Alături de seria de *Scrieri* au mai apărut și alte culegeri de popularizare. Insuficiența e și aici de acribie filologică și de aparat critic, dar reeditarea acestor scrieri rămâne un câștig incontestabil. În același timp, un alt critic, G. Călinescu, despre a cărui valoare și importanță în istoria literaturii române contemporane nu mai e nevoie să vorbim aici, se bucură de un tratament editorial opus. Marea istorie literară a lui G. Călinescu n-a fost încă retipărită. Situația e discutabilă și din alt punct de vedere. Între Lovinescu și Călinescu a existat o polemică, istoriile literare ale celor doi mari critici reprezintă concepții diferite asupra literaturii române. Cititorului i se oferă însă numai lectura

textelor lovinesciene române, ceea ce nu e în firea lucrurilor. În același timp, editurile au publicat nouă volume închinată criticii lui E. Lovinescu, multe de un entuziasm care exclude luciditatea concluziilor. În schimb, studiile despre G. Călinescu și opera lui sunt în același timp puține și pe deasupra chiar ostile. Editurile dovedesc în acest caz un partizanat condannabil. Pentru o judecată limpede asupra trecutului literar informația completă e singura soluție, *Criticele* lui E. Lovinescu exprimă apoi judecăți severe la adresa majorității criticilor contemporani cu el, pe care cititorul de azi le ia din recenta ediție. O evaluare limpede a meritelor celor maltratați în comentariile lovinesciene nu se poate face în absența unor bune ediții ale scrierilor lor. Editurile produc astfel un gol de informație plin de consecințe pentru mentalitatea literară curentă. Mihail Dragomirescu, contestat și ridiculizat pe nedrept de E. Lovinescu, are după război o singură ediție incompletă și, în plus, epuizată. N. Iorga, mentorul sămănătorismului, cu care E. Lovinescu se războiește și post-mortem, a fost reeditat în postura de critic literar în ediții nesemnificative care nu pot fi instrumente de lucru. Dezechilibrul acestor opțiuni editoriale, vizibil și în numărul de monografii care se închină, de la caz la caz, unor critici, devine factor activ în dialectica ideilor literare ale actualității. O concepție superioară de lucru își vedește cu atât mai mult utilitatea, oportunitatea în activitatea editurilor noastre privitoare la retipărirea clasicilor. O reapariție târzie, dar binevenită, este aceea realizată de Margareta Feraru prin ediția în două volume dedicată lui N. Davidescu (Editura Minerva) care contribuie la o mai justă apreciere a istoriei ideilor în critica literară românească. Este un caz izolat. *Istoria literaturii române* a fost tensionată de mari dispute și de mari polemici. Față de ele editurile nu pot păstra decât o atitudine detașată, la antipodul partizanatului – astfel spus obiectivă. Actualul studiu editorial e departe cu această ipostază, singura cu adevărat fertilă pentru literatura română”. □ Mircea Zaciu: *Pentru o arhivă națională a literaturii*: „Privite retrospectiv lucrurile ne apar destul de haotic; s-au scos, adică, fără un plan sistematic, eșalonat pe termen lung, fără mai ales o coordonare unitară, ediții de «opere alese», «complete» (dar nu erau!), «scrieri» (serii începute, abandonate sau paralizate după câteva volume, întârziate altele – cu un ritm care le perimează inevitabil), ediții «libere» (mai comode, evident, și mai rentabile) etc. etc. În câteva cazuri (nu puține, s-o recunoaștem!), tenacitatea, gradul superior de pregătire, un concurs fericit de împrejurări au dus totuși la realizarea, în curs de desfășurare, a unor serii remarcabile: Delavrancea, Liviu Rebreanu, Ioan Slavici, O. Goga, G. Coșbuc, N. Filimon, V. Alecsandri, unirea – după atâtea tergiversări! – cu bune rezultate, a *Operele* lui Eminescu (continuare a construcției lui Perpessicius) ș.a. Dar sunt mult mai numeroase cazurile de întrerupere, fără motive aparente, a unor ediții (Camil Petrescu, spre pildă), de continuare à contre cœur a unei serii pornită greșit încă de la punctul ei inițial (*Scrierile* lui Arghezi), săritura de obstacole (ediția N. Bălcescu din care a apărut vol. IV cu mulți ani înainte, dar niciodată

de atunci volumele anterioare!) etc. Între timp, sub alte auspicii, în alte asocieri și sub alte sigle apar textele omise, sărite sau abandonate în seriile de «opere» și «scrieri». De ce se întâmplă așa? Evident nu bune intenții lipsesc. Lipsește însă un criteriu limpede, unitar, coerent, capabil să imprime coeziune și ritmicitate unei asemenea întreprinderi care nu e o chestiune privată, a editorilor sau îngrijitorilor de ediții luați în parte, ci o problemă de interes național. Cum Editura Minerva, prin «Scriitori români», a înregistrat indiscutabil cele mai bune rezultate atinse până acum, asupra acesteia ar trebui să se concentreze cu precădere întreaga noastră atenție, pentru a grăbi încheierea unui «corpus» al literaturii române. Paralel, s-ar impune inițierea unui amplu proiect de «ediții naționale». Dar astfel de ediții nu implică pornirea de la zero, noi colective, noi coordonatori etc., ci reluarea, îmbunătățită, perfecționată, completă a edițiilor din «Scriitorii români», cel puțin acolo unde baza s-a dovedit suficient de rezistentă. Mania noastră e, de ce să n-o recunoaștem, să facem mereu tabula ras de efortul precedent, în loc să construim în continuare pe o temelie pusă de predecesorii noștri. Ca să dau un singur exemplu; deși aveam ca posibil model de bază ediția D. Popovici din Heliade Rădulescu, s-a preferat reînceperea unui alt șantier care n-a dus încă decât la o construcție hibridă, discutabilă, incompletă, pusă doar sub altă firmă de arhitect. Reluând ediții de bază, începând cu cele din cronicari și până la scriitorii interbelici, corectând erorile, argumentând textele cu noile descoperiri, completând geografia operei așadar, precum și sursele documentare, informative cu tot ceea ce s-a găsit în răstimp în ordinea arhivistică ori interpretativă, am putea ajunge la serii de opere complete, în care totul să fie explicat, comentat, analizat cu mijloace onest științifice, în spiritul adevărului istoric și al stadiului modern al exegezei critice. Lucrul nu e imposibil; trebuie să avem însă îndeplinite câteva condiții; 1. Un for unic de coordonare. 2. Echipe bine sudate de cercetători competenți pentru fiecare ediție în parte. Sistematizarea fondurilor de documente. 4. Formarea rapidă a unei școli moderne de taxologie. Insist asupra punctelor 3 și 4 fiindcă celelalte mi se par practic realizabile și în stadiul actual, cu condiția doar a unirii energiilor. Deci, 3 sistematizarea fondurilor de documente; dacă pentru perioadele mai vechi completarea informației de arhivă e întrucâtva facilitată, dificultăți imense se ivesc în jurul scriitorilor din a doua jumătate a secolului XIX și a celor din prima jumătate a veacului nostru. Arhivele câte s-au păstrat – ne apar divizate în diverse fonduri, accesul unora e o adevărată cursă de obstacole, multe sunt neinventariate, peste altele tronează rapacitatea sau egoismul câte unui grup sau a câte unui șef de instituție dorind să-și mențină «monopolul» publicării documentelor. Prestigioasa serie de «Documente Literare» a Editurii Minerva nu poate, prin firea lucrurilor, acoperi toată această geografie anarhică. Un minimum de «ordine» s-ar putea introduce măcar prin editarea anuală a unei colecții – să-i zicem «Documentele 1976-1979» etc. – care să cumuleze, în ordinea alfabetică a scriitorilor, toate textele (acte, scrieri

inedite etc.) publicate dispersat pe parcursul anului precedent. Specialistul, inclusiv editorul unei serii de opere, ar avea la dispoziție instrumentul rapid și practic al stadiului de informație privitoare la viața și creația scriitorului ce-l interesează. Dar acest lucru încă n-ar fi suficient. Pentru a se realiza sistematizarea surselor, ar fi nevoie de instituirea unei Arhive Naționale a literaturii române, care să concentreze, să sistematizeze toate documentele aflate azi în zeci de locuri disparate, și care să aibă un buletin trimestrial propriu și să garanteze accesul liber, la toate fondurile, al cercetătorilor (dându-se prioritate celor ce elaborează ediții critice complete sau ediții de documente inedite etc). Ca orice specialitate, ca orice tehnică modernă, și textologia pretinde o pregătire strictă, avizată, acreditată. Ea nu e simplu «meșteșug» care să fie lăsat la voia învățării empirice, de «atelier», cu meșter, calfă și ucenic. Or, învățământul nostru filologic prezintă în acest domeniu una din cele mai flagrante curențe ale sale pe linia unei (unanim acceptate!) «modernizări». Cine pregătește pe viitorii redactorii, editori, îngrijitori de texte vechi sau moderne etc.? Evident, nimeni! În planurile noastre de învățământ superior, în programele cursurilor, seminariilor, lucrărilor practice etc., asemenea preocupare a fost omisă cu desăvârșire. În acest mod, dacă unele nuclee de oameni bine pregătiți mai pot fi întâlnite ici-colo, la edituri (dar nu la toate!), la Muzeul literaturii române și... cam atât, în multe cazuri (și mai ales într-o privință viitoare) lucrurile sunt lăsate în voia improvizăției și a unei însușiri grăbite, nesistematice, diletante, cam așa cum se învață de unul singur sau cu o «metodă rapidă» bătutul la mașină...". □

Tiberiu Avramescu: *O activitate care solicită competență și pasiune*: „Două aspecte mi se pare că au fost mai mult sau mai puțin ignorate în timpul discuțiilor din presă care, în ultima vreme, au încercat să realizeze o privire critică asupra activității sectorului nostru editorial, desfășurată în direcția a ceea ce ne-am obișnuit să numim – poate nu foarte precis «valorificarea moștenirii literare». În primul rând, rezultatele de netăgăduit obținute în ultimii ani (spectaculoase mai ales dacă ne referim la punctul de pornire și ar trebui să ne aducem aminte – cei mai bătrâni – că, prin 1955, când s-au trasat primele planuri modeste de «reconsiderare» prin ediții critice a literaturii noastre din trecut, «moștenirea» pe care o preluăm – excepțiile se datorau strădaniilor lui Perpessicius sau Șerban Cioculescu – era cu totul precisă; așadar, e bine să știm că între anii 1971-1977 au apărut în colecția «Scriitorii români» 40 de volume, 103 în «Arcade», 65 în «Biblioteca pentru toți» (numai clasicii români). 8 volume în seriile de «Opere» ale Editurii Academiei, că numai în ultimii cinci ani (1973-1977) titlurile de «valorificare a moștenirii literare» s-au ridicat la cifra de 817 (difuzându-se într-un tiraj de peste 18.500.000 de exemplare) etc. Al doilea aspect peste care discuțiile din ultima vreme au trecut mai ușor se referă la durata de realizare a edițiilor (serioase) de valorificare critică a moștenirii literare; oricât de îndreptățite ar fi observațiile privind lipsa unei ediții critice a operei unui mare scriitor – aceasta nu poate apărea foarte curând, dacă nu se

află în manuscris sau în fază înaintată de elaborare pe masa editorului; cunoaștem munca impresionantă pe care a desfășurat-o Perpessicius pentru realizarea ediției Eminescu rămasă neterminată sau avatarurile ediției Caragiale, de două ori începută (și bine începută!), fără ca să ajungă, până acum, la mult așteptatul ultim volum. Operă uneori de o viață, ediția cuprinzând toate lucrările unui mare scriitor nu poate fi elaborată sub semnul improvizăției sau al grabei – dar nici nu se cuvine să fie lăsată în voia «mersului de la sine». În acest sens trebuie să fim de acord că o acțiune coordonatoare mai eficientă și mai severă se impune, și un colectiv de specialiști de înaltă calificare, de editori, de oameni de cultură, mai clar, o «comisie de valorificare a moștenirii literare» constituită pe plan național poate stabili mai bine decât s-a făcut până acum prioritățile în această direcție, lipsa unor ediții, necesitatea de a le amâna pe cele mai puțin importante, competența unor edituri de a se ocupa de opera unui scriitor sau a altuia etc. Ceea ce mi se pare că se pierde încă fără o eficiență maximă este timpul cercetătorului, al aceluși specialist care se formează atât de greu, de-a lungul multor ani (editori improvizați există destui, dar nu fac decât să compromită o muncă de nobilă dăruire și adeseori aproape anonimă). Paralelismele rezultate din insistența încăpățânată a unor edituri sau a unor editori de a propune la tipar în grabă un manuscris inedit sau a unei jumătăți de manuscris – care și-ar găsi mai degrabă locul în seria de «scrieri» a altei edituri, ediții înghebate în grabă sau abandonate pe parcurs pentru că nu s-au estimat (sau nu s-au cunoscut) toate greutățile care stăteau în calea realizării lor etc. duc fie la risipirea timpului atât de prețios al specialistului, fie la consumarea fără eficiență a unor mijloace materiale (hârtie, spațiu grafic). [...] În acțiunea de valorificare a moștenirii literare pot fi antrenate, mai mult decât până acum, și editurile din provincie, care (așa cum se va menționa în dialogul organizat de revista «Luceafărul» cu oameni de cultură din Timișoara și Iași) pot și trebuie să realizeze – la un nivel științific – ediții ale unor scriitori din zona respectivă sau culegeri de documente din arhivele și muzeele locale. E nevoie, în continuare, de un efort mai perseverent, de mobilizarea tuturor, pentru ca această acțiune de ordonare, interpretare și editare a tezaurului literelor să se realizeze”.

• [„Cronica”, nr. 45] I. Contantinescu scrie un articol dedicat centenarului lui Emil Gârleanu, semnalând ediția operei sale îngrijită de Theodor Vârgolici și arătând că există numeroase motive de reinterpretare a scrierilor prozatorului și de îndepărtare a etichetei de prozator minor. Analizându-i schițele și povestirile, autorul articolului concluzionează: „Pentru liniștea înțeleaptă cu care contemplă lumea, pentru înțelegerea micilor drame ale existenței la diversele ei trepte, pentru umorul discret ca și pentru ironia uneori nostalgică, alteori compasivă, care-i păstrează totuși distanța necesară privirii epice, acest scriitor, capabil să-și modifice registrul stilistic în funcție de *locul geometric* al povestirii, poate reveni în atenția cititorilor. Să-l recitim pe Emil Gârleanu și vom fi surprinși”. ■ Florentin Popescu atrage atenția asupra

colecției de reportaje *Cântarea României*, ajunsă la volumul al șaptelea, care include volume despre peisajele țării – spiritualizate, tratate etnografic, istoric, folcloric – semnate de autori ca Paul Anghel, N. Iorga, Gala Galaction. ■ La *Cronica literară*, Mihai Dinu Gheorghiu scrie despre două volume de versuri – *Jugastru sfiala*, de Doina Uricariu și *O zi în natură*, de Dorin Tudoran. Dacă primul volum tematizează uimirea și sfiala, dar și „jugul astral” al poetului, iar „naturalul nu e aici *prilejul* poeziei, ci îi afirmă, programatic, *natura*”, al doilea este „jurnalul existenței naturale” a poetului. ■ Carmen Vericeanu comentează la *Mențiuni critice* romanul *O vacanță atât de lungă*, de Mihai Giugariu. ■ Mihai Drăgan semnează textul *Despre protocronism*, o completare la intervenția sa din paginile „Luceafărului” unde a fost reinițiată o dezbatere despre conceptul lansat de cartea lui Edgar Papu, la un an după discuția din paginile aceleiași reviste. Autorul încearcă o reechilibrare a opiniilor în favoarea protocronismului, argumentând că „analiza cu mai mult entuziasm critic a operelor noastre literare” nu este îndreptată împotriva sincronismului. Mai mult, autorul își susține poziția citându-l pe René-Marill Albérès care se referă la autori români ca deschizători de drumuri și tematici: Duiliu Zamfirescu pentru romanul social de inspirație rurală, Ion Creangă – „«creator, înainte lui Jules Romains, al satului unanimist»”, Liviu Rebreanu în ceea ce privește „«realismul crud și lipsit de podoabe»”. ■ Sunt publicate versuri inedite de Corneliu Popel. ■ La rubrica *Moment* este consemnat evenimentul *Zilele „Mihail Sadoveanu”* organizat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Iași.

• [„**Munca**”, nr. 8465] În *Însemnări de scriitor*, Viorel Știrbu scrie „*Țara e una...*”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 414] Un necrolog, *Gânduri pentru prietenul plecat... – În amintirea lui Nicolae Crevedia*, însoțit de un poem al celui dispărut, *Noapte*. ■ E. Manu dezbate *Un jurnal intelectual* de A. Marino – *Prezențe românești și realități europene* (Albatros), în continuitatea volumului din 1976, *Carnete europene*: „Cartea de față... e o scriere comparatistă cu referiri paralele la cultura lumii și la cultura română... Adrian Marino e un călător care devoră peisaje, epoci istorice, muzee, mentalități, dar un călător cu o voluptate a înregistrării esențiale și a comentariului literar abrupt; cu alte cuvinte, criticul, istoricul literar, teoreticianul (autorul acelei mari descoperiri a criticii ideilor literare) ne oferă un *jurnal de idei*, de subiectivități intelectuale, de experiențe personale... Autorul reflectează la soarta creatorului, chiar a marelui creator, destinat să rămână necunoscut în lume, numai pentru că opera lui e scrisă într-o limbă fără circulație, în comparație cu autori de mâna a doua din alte țări, ce beneficiază de avantajul limbii în care se exprimă. De aici nevoia de circulație a ideilor și operelor românești.” ■ Traian Filip este prezent cu episodul 4, *Eupalinos sau Arhitectul*, din serialul G. Călinescu vs. E. Lovinescu *apud* Ileana Vrancea: *Recapitulând datele problemei* – demontând teoria



„aerului zeflemitor” cu care G. Călinescu ar fi tratat opera lui Brâncuși și „sentimentul de dezolare” pe care i l-ar fi trezit Masa Tăcerii (a se revedea și textul lui Petru Comarnescu – *Valoarea românească și universală a sculpturii lui Brâncuși*, Revista Fundațiilor Regale, iunie 1944). ■ Un eseu de Dan Mutașcu, *Metaforele mării*, cu opriri la Ibsen, Eminescu, Poe, Dylan Thomas, Hemingway, Ion Barbu sau Blasco Ibáñez. ■ Ileana Lucaciu menționează o premieră: *O piesă istorică – Alexandru Lăpușneanu la Teatrul Național*, dramă în trei acte de Virgil Stoescu după nuvela lui C. Negruzzi. ■ *Subiect de retrospectivă* de H. Zalis marchează *Jurnalul de atelier* al lui A. Baranga: „A. Baranga, dintr-un unghi pieziș de privire lasă, poate, dezvelit blocul operei sale... alert, ironic, petulant, autorul este un memorialist grav (**n.b.** de ce sunt triste autorii de comedii și, în general, producătorii de umor? Citind *Jurnalul de atelier* văd puțin mai limpede care ar fi explicația). Mistuit de o vitalitate remarcabilă și de un talent molipsitor, el consolidează virtuțile originalității.”

## 11 noiembrie

● [**„Lucaefărul”, nr. 45**] Alexandru Condeescu scrie, la rubrica *Atitudini*, despre antologia de studii și articole călinesciene dedicate vieții și operei lui Mihai Eminescu, o carte la care notabil este „caracterul metacritic, de comentare a atitudinilor proprii, de «caiet» al mării creații (*Viața lui Mihai Eminescu, Opera lui Mihai Eminescu*) și de «jurnal de front» pentru numeroasele polemici legate de aceasta”. ■ În *Cartea cu prieteni*, de Fănuș Neagu, regăsim un portret al lui Mircea Sântimbreanu. ■ În articolul *Disocieri necesare*, Al. Piru expune erorile conținute de volumul Ilenei Vrancea, *Între Aristarc și Bietul Ioanide*, comparând textele de N. Iorga și G. Călinescu pe care autoarea le aduce în discuție pentru a demonstra că cel de-al doilea nu este decât un epigon al primului. Criticul concluzionează: „Demonstrațiile Ilenei Vrancea se bazuie pe citate compuse din articole diferite, alternate fără ordine cronologică și logică și întrerupte de croșete acolo unde contravin ideilor autoarei, dacă putem vorbi de așa ceva, pentru ca faptele să se potrivească la teorii”. ■ Ov.S. Crohmălncieanu semnează cronică la volumul *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, de Anton Cosma. Principalul reproș pe care i-l aduce este inconsecvența rezultată din dorința de a împăca „lucruri care se bat cap în cap” sacrificându-și, astfel, propriile intuiții și preferințe, de dragul „receptivității”. ■ La *Viața cărților*, Gheorghe Suciuc semnalează un catalog al manuscriselor românești alcătuit de Gabriel Ștrempel (Minerva, 1978), Artur Silvestri recenzează *Extravagantul Conan Doi*, de Vlad Mușatescu (C.R., 1978), Bogdan Ulmu scrie despre *Teatrul și viața*, de Carol Isac (Junimea, 1978), iar Dan C. Mihăilescu este interesat tot de zona de dramaturgie, prezentând volumul *Jocul situațiilor dramatice*, de V. Mîndra (Eminescu, 1978). ■ Z. Ornea publică materialul intitulat – *Scriitorul C. Stere și radicalismul democratic*, fragment dintr-un studiu mai amplu. ■ Ion

Caraion semnează un grupaj poetic. ■ Mircea Martin urmează analiza „sensului tradiției”, luându-i în discuție pe G. Călinescu și E. Lovinescu. Criticul subliniază, în cadrul teoretic în care evoluează Lovinescu, aplicarea criteriului estetic la ideea de istoricitate a valorilor. Epocile nu comunică estetic între ele, ceea ce explică poziția criticului față de poeți ca Alecsandri sau Coșbuc, rezultat al echivalării valorii cu actualitatea. În aceeași termeni este abordat și Caragiale, Lovinescu îndoindu-se de „perenitatea” sa. ■ La *Cultura românească în lume*, Marian Vasile semnaleză *Ecouri ale prozei românești contemporane*. Autorul se referă la apariția unei antologii din proza românească – *Rumanskii rasskaz*, apărută la Editura Molodaia Gvardia, antologie ce conține prozatori formați în timpul socialismului. ■ Tașcu Gheorghiu traduce poemul rămas multă vreme necunoscut, *Ceea ce se spune poetului despre flori*, de Arthur Rimbaud, semnat cu pseudonimul Alcide Bava la care adaugă inițialele A. R.

## 15 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 11205] Dumitru Micu luminează eforturile de cercetare ale Adrianei Iliescu cu volumul *Realismul în literatura română în secolul al XIX-lea* (Minerva, 1978), o carte de istorie literară, în care: „Stabilind de la început cuvenita distincție între realism ca permanență și curentul declarat sub acest nume, cercetătoarea operează incursiuni în publicistica literară a veacului trecut; astfel, pune în lumină faptul că, la noi, realismul s-a constituit în curent în condițiile «prelungirii» până în simbolism, a unor «coordonate clasiciste», arată, în continuare, convergența dintre atitudinile teoretice neclasice, expansiunea realismului, proliferarea romanului și înclinarea acestuia spre social; în fine, cataloghează diverse opinii formulate în epocă relativ la posibilitățile romanului, la criteriile de clasificare a acestei specii, la veridicitate și la alte probleme literare, adiacente.”

● [„Tribuna României”, nr. 145] Un fragment din *Hronicul și cântecul vârstelor*, cu titlul *O nouă încheiere, un nou echilibru*, de Lucian Blaga ține locul obișnuitei tablete de pe prima pagină. Este continuată tema Unirii din numărul anterior. Mare parte din articole sunt dedicate acestui subiect: «Unirea, națiunea a făcut-o» (de Eugen Bantea), *Sășii transilvăneni și Unirea* (de Carol Göllner), *Blajul la vremea Unirii* (de Sergiu Vaida). Este adus în centrul atenției *Colocviul național de poezie*, sub titlul *Poezia și lumea de azi*, unde sunt inserate de D.R. Popa, pe de o parte, citate din cuvântările de deschidere adresate participanților de George Macovescu și Ștefan Augustin Doinaș, iar Nichita Stănescu și Ana Blandiana sunt fotografiați în mijlocul iubitorilor de poezie; iar, pe de altă parte, D.R. Popa pune întrebări despre „rosturile poeziei” lui Edgar Papu, Gelu Ionescu, Ion Pop și Ion Mircea. ■ Versuri de Alexandru Philippide (*Vis și căutare*) și Petre Ghelmez (*Poezia*). Cursul de limba română (a III-a, anul V) a lui Cezar Tabarcea cu ilustrații de Mihaela Istrate

cuprinde tema colecționării de păpuși etno. ■ Alături este publicată tableta lui Tudor Arghezi, *Cocorii*. Într-un colț al paginii, răsare luminoasă poezia *Versul țării* de Ion Pillat: „E graiul tău ca frunza verde/ Cu freamăt tânăr de pădure”.

● [„**Viața studentească**”, nr. 37] *Tineri pentru viitor sau tinerețea posibibilor maestri* înseamnă și o prezentare a „speranței” Patrel Berceanu (realizată de Constanța Buzea). ■ Constantin Hârlav descoperă *Un critic al opțiunilor pătimașe*: controversatul Virgil Ardeleanu.

## 16 noiembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 11272] Conf. dr. Florica Dimitrescu pune în valoare sinteza colectivă cu titlul *Dialectologie română* (Ed. Didactică și pedagogică, 1978), operă a patru lingviști români: Matilda Caragiu-Marioțeanu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Ștefan Giosu și Romulus Todoran, care susțin ideea fundamentală a „remarcabilei unități a limbii române, cele patru dialecte ale sale – dacoromân, aromân, meglenoromân și istroromân – având în general, aceeași structură gramaticală, fonetică și lexicală. În scopul demonstrării că cele patru idiomuri sunt dialecte ale românei s-au adus în discuție – în afară de criteriul de bază, care rămâne cel genético-structural – diverse alte criterii însemnate, precum cel al înțelegerii, al subordonării, al voinței comunității de vorbitori etc., argumentul istorico-politic, accentuându-se că realitatea lingvistică este foarte complexă și fiecare criteriu luat în parte nu oferă soluții cu caracter universal.”

● [„**Flacăra**”, nr. 46] Adrian Păunescu semnează reportajul *Forța realității*. ■ Dumitru Stănciulescu publică poezia *Uniți pe veci*. ■ G. A. scrie despre *Poeți țărani*. ■ În *Cântarea României* sunt publicate o serie de poezii semnate de Miron Abrudan, Vasile Dincu, Ghiță Baciu ș.a. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican* (36), Octavian Paler publică partea a treia din *Jungla*. ■ În *Cronica spectacolelor*, cu titlul *Din nou, cu picioarele pe pământ*, Nelu Ionescu publică o prezentare a piesei lui Eugene O'Neill, *Fire de poet* (Teatrul „Ion Vasilescu”). ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Lerui-ler*. ■ În *Însemnări de lectură*, George Arion prezintă *Jurnal de atelier* de Aurel Baranga. □ Ilie Purcaru în *Legende, mituri, copilărie* îi dedică un articol lui Alexandru Mitru. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Ioan Alexandru, *Iubirea de patrie*: „De la debut încoace Ioan Alexandru a făcut mereu dovada dublelor sale calități, de poet și comentator inspirat al verbului poetic. A publicat până acum o mulțime de eseuri și profesiuni de credință. Așa s-a născut jurnalul de poet, ajuns în ultimii ani – paralel cu «Imnele» – la o formulă de echilibru. Poetul i-a zis în cele din urmă *Iubirea de Patrie* după ce în timp îl mai numise și altfel. În totalitate jurnalul reflectă drumul sinuos al cunoașterii de sine. Abia în final (un final nu mai puțin patetic) poetul s-a statornicit undeva, și-a găsit rostul înalt. *Iubirea de Patrie* este ea însăși o profesiune de credință. Ultima și cea mai fecundă. Ni se dă de înțeles că toate căutările de

odinioară n-au altă finalitate decât revărsarea sinelui propriu în ceva mult mai lăuntric și mult mai vast. Mai lăuntrică este iubirea, mai vast e universul de reprezentări și năzuințe în atingere cu absolutul. Firește, volumul e o selecție și cuprinde numai jumătate din articolele scrise până în prezent. Alegerea favorizează, normal, textele ultime, în ton cu tema fundamentală a cărții. Criteriul ar fi «calitatea cuvântului față de Adevărul Patriei pe care dorește să o slujească după cât îi stă în putință». Înțelegem că e vorba de un jurnal de idei, așadar de un jurnal parțial. Nu știm în ce măsură confesiunile acestea publice îl dezvăluie întru totul pe poet. Ele exprimă deopotrivă o constrângere și o descătușare. Un jurnal are de obicei o cheie, poate și fiindcă e marcat de însingurarea artistului și implicit de misterul biografiei sale. Oricum, biografia ideilor e mai monotonă decât cea a oamenilor. Textele din volum reprezintă mai degrabă oglinda creației decât a persoanei poetului. Dar aceasta își și propune să fie. Evident, ele înseamnă depășirea egocentrismului, sublimarea intimității meschine și a iubirii în Eros – cum afirmă undeva autorul”. □ Este publicat un grupaj de epigrame semnate de N. Crevedia.

• [„**Orizont**”, nr. 46] Editorialul cuprinde un singur cuvânt în titlu *Unirea* și este semnat redacțional, *Orizont*. ■ Dan Ciachir realizează un interviu *Cu scriitorul Al.I. Ștefănescu* din care extragem câteva idei: „ – *Va să zică, Dumnezeuavoastră sunteți un... băiat de București. Cred că pentru a întruni această condiție, trebuie să te fi născut într-un cartier, neapărat cu nume sonor, să fi cunoscut sărăcia și, în general, să ai arcuri tari... Corespunde?* – M-am născut în București, pe strada Sfinților, lângă Piața Rosetti. Cartierul este «sonor». Strada care o lega pe a noastră de Piața A. Rosetti se numea, de altfel, a «Melodiei». Acolo s-a născut Mircea Eliade, pe care l-am admirat în copilărie, deși eram prea mic ca el să mă poată țină minte. Obstacolele de care vorbești se află în cartea mea *Băiat de București*. Primele. Pentru că urmează alte două volume [...] – *Dvs. Al.I. Ștefănescu ați debutat relativ târziu, după ce ați făcut studii filologice solide și, apoi, gazetărie, în perioada de după război. Cred că, în acest sens, în Omul de duminică există și ceva autobiografic... Se pare că ați avut mult scrupul față de pătrunderea în literatură?* – Am scris de la 17 ani, dar n-am publicat decât la 31. După ce-a trecut peste mine Războiul și Revoluția. În 1946, în *Contemporanul*, am debutat cu o *Scrisoare deschisă lui Tudor Arghezi*. Eram profesor la liceu și apăram «gimnaziul unic». Tot în 1946 am publicat prima proză despre un bombardament asupra Bucureștilor. [...] – *Apropo de ediții și editori: ați fost director de editură în vremea deceniului 50-60... Care era viața literară de atunci? Ce cărți apărute în acest răstimp credeți că vor rămâne?* – Am lucrat ca editor cu pasiune și bună credință. Am avut și colaboratori de marcă: Alexandru Balaci, Mihail Petroveanu, Silviu Iosifescu, Virgil Teodorescu și atâția alții. N-am fost amestecat în viața literară propriu-zisă de atunci. Eu eram editor. În afară de cărțile unanim recunoscute: *Desculț, Groapa, Bietul Ioanide, Moromeții* etc. mai sunt și alte-

le. Vorbesc despre proză. Critica actuală este încă subiectivă față de «controversatul» deceniu. Aruncă și copiii odată cu apa din covată. Un astfel de exemplu este, după mine, V. Em. Galan. Și nu-i singurul. Așa se întâmplă și cu cartea mea *Al cincilea anotimp*. Continui să cred în ea.” ■ Poezii de Geo Găletaru, Eugen Dorcescu, Nicolae Dolângă. ■ Andrei A. Lillin îi dedică lui *Yves Auger* un medalion comemorativ, acesta fiind între anii 1934-1936 dascălul lui la Literele clujene, alături de alți mari dascăli clujeni precum: Sextil Pușcariu, Nicolae Drăganu, Theodor Capidan, Petre Grimm, Constantin Marinescu; dar Yves Auger avea o vorbă care a rămas în memoria învățăceilor: «Orice ființă umană trebuie crescută în așa fel ca să fie capabilă să găsească toate resursele unei existențe cât se poate de fericite.» ■ Ioanichie Olteanu traduce patru poeme de Serghei Esenin.

• [„România literară”, nr. 46] Editorialul se intitulează *Calitatea* și conține reflecții asupra acestei cerințe adresată de Nicolae Ceaușescu scriitorilor, cu prilejul întâlnirii de la Neptun. Ion Mărgineanu semnează poemul *Să fii al patriei*. ■ *Viața literară* anunță Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1977. La Poezie, laureații sunt: Florin Mugur – *Piatra palidă* (C.R.), Gheorghe Pituț – *Stelele fixe* (Eminescu), Dorin Tudoran – *O zi în natură* (C.R.), *Uneori plutirea* (Eminescu), Mihai Ursachi – *Marea înfățișare* (Junimea). La Proză: Ștefan Bănulescu – *Cartea milionarului* (Eminescu), Nicolae Breban – *Bunavestire* (Junimea), Mircea Ciobanu – *Istoriei*, vol. I (Eminescu), Sorin Titel – *Pasărea și umbra* (Eminescu). Dramaturgie: Romulus Guga – *Noaptea cabotinelor* (Teatrul de Stat din Brașov). Publicistică și reportaj: Marin Preda – *Viața ca o pradă* (Albatros), Eugen Simion – *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* (C.R.). Eseu, critică și istorie literară: Gabriel Dimisianu: *Nouă prozatori* (Eminescu), Mircea Martin – *Identificări* (C.R.), Lucian Raicu – *Nicolae Labiș* (Eminescu). Traduceri din literatura universală în limba română: Sorin Mărculescu – *Poezie spaniolă de Damaso Alonso* (Univers), Modest Morariu – *Capul de obsidian de André Malraux* (Meridiane). Traduceri din literatura română în limbi ale naționalităților conlocuitoare: Lotte Berg – *Bal mascat*, de Ionel Teodoreanu în limba germană (Kriterion). Traduceri din literatura naționalităților conlocuitoare în limba română: Iosif Andronic – *Cartea raiului*, de Ițic Mangher (traducere din limba idiș) (Kriterion). Literatura naționalităților conlocuitoare: Csiky László – *Az eladott nagyapó* (Bunicul vândut), nuvele (Dacia), Heidi Hauser – *Eine Tanne ist kein Hornissennest* (O poveste) (Ion Creangă), Köntös-Szabó Zoltán – *Hová tűntek a hűségesek?* (Unde îmi sunt prietenii?), reportaje (Kriterion), Szász János – *Amerkából jöttem* (Am fost în America), jurnal de călătorie (Kriterion), Stepan Tcaciuc – *Posmich svitu* (Surâsul lumii), versuri (Kriterion). Debuturi: Agoston Vilmos – *Humanizmus ettől-eddig* (Dimensiunile umanismului), eseuri (Kriterion), Ion Bledea – *Vânătoare de cai* (C.R.), Andrei Brezianu – *Odiseu în Atlantic* (Dacia), Mircea Diaconu – *Șugubina*

(Albatros), Mandics György – *Harmad-jatek* (Joc terț), *Monografie Ion Barbu* (Facla), Magdalena Popescu – *Slavici* (C.R.), Petru Romoșan – *Ochii lui Homer* (Dacia), Ion Vartic – *Spectacol interior* (Dacia). ■ Aurel Martin semnează articolul *Permanență și devenire*, o miniretrospectivă a evoluției poeziei în raport cu mișcările estetice, dar și cu anumite teme ce constituie permanențe, cum ar fi cultul gliei și cel al precursorilor. ■ Lucian Raicu analizează raportarea la opera lui Eugen Jebeleanu a trei tipuri de critică, pe care le definește după cum urmează: „Există o critică de impunere și de susținere, garantată de un factor de autoritate. Există apoi, o critică garantată și ea de simțul selectiv al valorilor. Cea de a treia critică ar fi una de tip general hermeneutic, o modalitate de adâncire, explicare și interpretare, măsurând rezistența interioară și adâncimile creației”. Pe aceeași pagină publică un poem Adriana Bittel, iar la pagina următoare semnează Emilia Căldăraru. Este prezent cu versuri și Virgil Teodorescu. ■ Tatiana Rădulescu scrie despre volumul de versuri *Suave*, de Nina Cassian: „Volumul *Suave* reflectă în mod programatic un efort continuu spre epurare și simplificare, poezia de atmosferă suav-incantatorie a Ninei Cassian având ca pretexte lirice lucruri mărunte din viața cotidiană, «întâmplări banale ale singurătății». Dispunerea grafică a poemelor indică intenția de a prezenta ritualic fiecare segment al acestui ciclu, care se vrea ceremonios fără emfază. Spațiile albe marchează momentele de respirație, fiind în același timp o ramă pentru aceste piese cantabile, în care se încifrează, se exorcizează, ca până la urmă să se enunțe motivul predilect: singurătatea în speță biologică, cu corelativele ei, comunicarea, deschiderea spre lume, disoluția formelor, melancolică sau orgiastică”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre publicistica lui Ion Vinea, publicată în volumul *Opere V*, cu studiu introductiv de Mircea Vaida. Pamflete, portretistică, critică înțepătoare (exemplu din tinerețe, la adresa lui Mihail Dragomirescu), amintiri despre Tudor Arghezi și paginile de memorialistică sunt semnalate cu plăcere de comentator. ■ Ion Bălu publică un studiu consistent despre *Fetele neștiute ale poeziei lui B.Fundoianu*, pornind de la ediția apărută la Editura Minerva, îngrijită de Paul Daniel și G. Zarafu, cu un studiu introductiv de Mircea Martin. Autorul studiului găsește o radiografie a transformărilor poeziei lui Fundoianu în versurile scrise între 1916-1918 când se scutură de influențele din adolescență. Astfel, din poezia *Presentiment de toamnă* se remarcă începutul găsirii de sine, maturitatea gândirii, accentele impresioniste cu atracția spre imaginarul pământului și al apei. Influența lui Arghezi în această etapă de edificare poetică este și ea analizată. Observațiile asupra raportului poetului cu lirica sa culminează cu publicarea *Priveliștilor* care, afirmă Ion Bălu, arată o neîncredere în poezie trăită de Fundoianu după stabilirea sa în Franța. ■ Din *Actualitatea literară*, N. Manolescu reține volumul *Epica magna*, de Nichita Stănescu (Junimea, 1978). Cronica se deschide cu un verdict descurajant: „Recentul volum al lui Nichita Stănescu, apărut în condiții

grafice impresionante la Editura Junimea, constituie, vai, o decepție. Nu atât prin flagranta inegalitate (inegale erau în fond și alte cărți ale poetului, în special *Necuvintele și Măreția frigului*) cât prin impresia de eteroclit pe care o lasă și prin lipsa de noutate chiar a poeziilor remarcabile. Autopastișa a devenit procedeu curent. Marele poet trăiește aici, cu puține excepții, prin umbra lui”. În continuare, criticul trece, punctual, la „descrierea” poeziei. ■ Dana Dumitriu comentează volumul de versuri *Epifania*, de Daniel Turcea (C.R., 1978) apreciind deschiderea cărții cu un poem programatic, despre „motivațiile gestului poetic” și cunoașterea prin poezie. Miza poetică a lui Daniel Turcea este, afirmă comentatoarea, „sugestivitatea rostirii”: „Poetul este un spirit analitic, reflexiv, îndrumat spre drama abstractă de o profundă ferveare, de un elan etic de valorificare a destinului. Ca atare *rostirea* cuprinde toate actele intelectuale ale meditației fără să agite concepte, e economicoasă, ușor hermetică în linie barbiană (deși o asociere directă ar fi dificil de dovedit), adeseori criptică și aproape totdeauna stilizată. Frumosul țâșnește din materia reflexivă a poemului cu o neașteptată violență, într-o atât de lapidară expresie încât o clipă înțelesul ezită să se deschidă și acea cumpănă dintre ispita cuvintelor, a metaforei pure și revelația sensului, iluminarea lăuntrică a versului naște farmecul original al poeziei lui Daniel Turcea – neîndoielnic dificilă, deloc comodă, deloc confortabilă”. ■ Valeriu Cristea scrie o cronică la volumul *Proza realistă în secolul al XIX-lea*, de Adriana Iliescu, o continuare a lucrării *Realismul în literatura română în secolul al XIX-lea*, apărută în 1975: „Idea de bază, enunțată în lucrarea de acum trei ani și reluată în cea de față, fiind aceea că «teoreticienii curentului realist în România se deosebesc de cei francezi printr-o marcată îngăduință față de perpetuarea anumitor procedee specifice romantismului», autoarea discută în ce măsură și prin ce anume proza celor 11 scriitori asupra cărora se oprește reprezintă curentul realist și totodată în ce măsură și prin ce anume se abate de la acesta. Căci așa cum nu există «structuri realiste» pure nu se poate vorbi nici de o singură direcție de abatere de la modelul ideal. Prin urmare – demonstrează Adriana Iliescu – realismul va dobândi «dimensiunea satirică» la Hasdeu, se va interfera «cu o structură romantică» la Filimon, va manifesta «propensiunea spre fabulos» la Creangă, se va zbate «între vis și viață» la Delavrancea, va fi «depoetizant» la Caragiale, «tragic și introspectiv» la Slavici, «clasicist și estetic» la Duiliu Zamfirescu, «gazetăresc» la Vlahuță, «poporanist» la Sofia Nădejde etc.”. ■ La proză, Mircea Zăciu scrie despre romanul *Raiul răspopișilor*, de Ion Brad (Eminescu, 1978). ■ Dumitru Radu Popa realizează un interviu cu Virgil Cândea, laureat al premiului Perpessicius pe 1977: „Pentru mine erudiția e un mijloc și nu un scop”, afirmă profesorul. ■ Se anunță reparația „Revue Roumaine” într-o formulă nouă și este menționată „Synthesis” 5/1978 cu un volum important de studii și articole comparatiste semnate de cercetători români și străini.

• [„Tribuna”, nr. 46] Sub semnătura „Tribuna” apare *Prin voința întregului popor*: „În cuvântarea sa la Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că unirea Transilvaniei cu România, moment epocal din istoria poporului nostru, a deschis perspective noi atât dezvoltării forțelor de producție, științei și culturii, cât și afirmării poporului nostru, a aspirațiilor sale de progres, a voinței sale de pace, a hotărârii de a-și făuri o viață demnă și liberă”. ■ Pop Simion publică *Acasă la Hemingway*: „Am pătruns în casa lui Hemingway la numai câteva luni, șapte, paremi-se, după tragica lui dispariție; nu călcase încă pe acolo picior de om, îmi spuse Roberto Herrera, un ins chel, cu cap de pasăre, cerberul așezământului, zângănindu-și veriga cu cheile vilei”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *Ion Mircea: Tobele fragede* (Dacia, 1978): „Ajuns la un stadiu al contrastelor interioare, al vocilor divergente, Ion Mircea își afirmă aceeași fizionomie distinctă, expresiv marcată, în contextul poeziei noastre tinere”. ■ Constantin Cubleșan prezintă *Pavel Bellu: Arhitectura gândului*, Dacia, 1978: „Astfel, printre piesele numeroase ale volumului, ce dovedesc fără-ndoială exercițiul unui bun profesionist, poezia autentică a lui Pavel Bellu erumpe din când în când liber, aproape împotriva voinței autorului, jubilând dincolo de canoanele voit magistrale pe care și le impune acesta pozând intelectual, și dând în fond adevărata măsură a valențelor lirismului său delicat și candid”. ■ În *Debut și afirmare* Tudor Dumitru Savu semnaleză *În căutarea altui final* de Cornel Cotuțiu (Dacia, 1978): „Cornel Cotuțiu debutează, așadar, matur, stăpânind cu rigurozitate proza. Cartea lui nu este numai un debut ci și o afirmare”. ■ Radu Mareș realizează un interviu cu *Horia Bădescu*: „*Bunul simț al poeziei...*”: „– Există o «direcție» a poeziei românești de astăzi de care te simți mai aproape? – Da. Direcția poeziei bune. Lăsând gluma la o parte, mă simt apropiat de poezia pe care prietenul meu Petru Poantă o numește «a marilor elanuri», adică alături de poezia care mai crede încă în menirea ei de a vorbi mai mult sufletului decât minții. Am încetat de mult să mai socotesc poezia numai după horbota de metafore sau după lucruri inteligent spuse. A fi inteligent, astăzi, în artă nu mai e o probă de talent, ci mai mult una de mimetism. A scrie bine, nu mai înseamnă mare lucru. Gradul de modelare a limbajului poetic este atât de ridicat, încât capacitatea mimetică a crescut și mediocrul, impostorul chiar, poate arunca pe piață o maculatură credibilă la nivel imagistic. Mă interesează deci în primul rând ce responsabilități își asumă poetul, cât din povara lumii ia pe umerii lui. Nu pledez pentru criteriul conținutistic, care luat ad-litteram este, și proletcultismul a demonstrat-o, periculos și inefficient. O idee poetică oricât de mare și generoasă, fără a avea suportul talentului nu creează automat artă. Nu! Dar în momentul în care subînțelegem talentul, atunci da, chestiunea se pune. Subiectele mici, trăirile mici, pentru că ele în fond dau dimensiunea subiectului, nu pot crea marea artă. O trăire adâncă, o trăire generoasă, iată ce încarcă vorbele cele mai simple, cu vibrația care le conferă statutul poeziei adevărate.



Nu-i iubesc pe cei care-și pipăie sufletul cu seismografe de buzunar”. ■ Andrei Marga scrie despre *Lecturi în sfera dreptului*. ■ N. Prelipceanu revine la *Fotografia de noapte* cu textul *Dimineață de iarnă deasupra insulelor Bahamas*. □ În *Debut* citim *Odiseea Mazăre* de Ileana-Michaela Almășan. □ Apar *Zece elegii de Mihai Beniuc* (*Stăpâna; Țărm; Brândușa; \*\*\*; Mă simt...; Singuraticii; După plecare; Bradul*). □ Cornel Udrea continuă cu *Mic tratat de visologie* în rubrica sa *Umor*. □ Ioan Alexandru traduce versurile lui Kris Tanzberg (*Pământul; Apa; Aerul; Focul*).

## 17 noiembrie

● [„Contemporanul”, nr. 46] Pe prima pagină a revistei este consemnat un eveniment politic: „Secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Nicolae Ceaușescu, întreprinde în aceste zile o vizită de prietenie în Iugoslavia. La invitația tovarășului Iosip Broz Tito, președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, președintele Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia”. ■ Redacția revistei semnează textul *Conștiința unității*: „A acționa ca un singur om pentru apărarea și consolidarea libertății, independenței și suveranității patriei, a minunatelor cuceriri revoluționare obținute prin lupta și munca întregului popor este astăzi pentru națiunea noastră socialistă o deviză supremă. A acționa astfel, înseamnă pentru noi a fi strâns uniți în jurul Partidului Comunist Român, al Comitetului său Central, al secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Iată sensul ideii de unitate astăzi – sensul înnobilit de realitățile politice, economice și sociale ale României contemporane, care edifică o civilizație nouă, exemplară prin valorile pe care le statornicește în prezent și le propune viitorului, civilizația socialistă și comunistă”. ■ În textul *Romancierul demiurg*, Aurel Martin se referă la Eugen Barbu și cartea acestuia: *Incognito III* (Eminescu): „Senzaționalul, ilustrat în *Incognito I* și *Incognito II* prin aventură, prin exploatarea insolitului, își regăsește rațiunea sa superioară în *Incognito III*, prin motivațiile existențiale, filo-genetice, ale atitudinilor”. ■ Mircea Iorgulescu asociază cartea lui Adrian Anghelescu, intitulată *Creație și viață* (Eminescu) cu *Reconsiderări și analize*: „Eseurile lui Adrian Anghelescu arată un spirit echilibrat, subtil, interesat de zonele umbrite, uitate, puțin cunoscute ori considerate știute ale istoriei literare, pe care le studiază cu atenție și plăcere de colecționar rafinat. [...] Capitolele cărții lui Adrian Anghelescu poartă titluri voit modeste, (*Marginalii la opere clasice, Reconsiderări, Incursiuni în lumea teatrului, Crochiuri*), exactitatea lor neutră vădind un dezinteres premeditat pentru efectul spectaculos, șocant repudiat discret nu atât dintr-o înclinație temperamentală cât din voință și frică de exces”. ■ Pornind de la traducerea cărții lui Bülent Ecevit, *Poezii*, cuvânt înainte de Valeriu Râpeanu, traducere de Valeriu Vli-man, Editura Univers, Dan Grigorescu prezintă *Poezia unui gânditor și a unui om de acțiune*: „Meditație asupra adevărilor existențiale, poezia lui Bülent

Ecevit e un îndemn plin de noblețe spirituală la căutarea marilor certitudini. Prin intermediul tălmăcirii lui Valeriu Veliman, Editura Univers a creat puțința cunoașterii unui poet de amplă viziune intelectuală, a unui gânditor ce cumpănește rosturile verbului poetic și pe cele ale vieții unei omeniri aspirând la cunoaștere deplină și la fericire”.

● **[„Cronica”, nr. 46]** La *Cronica literară*, Nicolae Turtureanu scrie despre cartea lui Ștefan Aug. Doinaș, *Orfeu și tentația realului*, volum insuficient comentat, consideră cronicarul, la data apariției. Volumul este considerat o încercare de definire a unei poetici în raport cu realul, schițată de comentator astfel: „Dacă ar fi posibilă o reprezentare grafică a poeziei lui Doinaș ne-ar indica un sens ascensional, nu linear ci fierestrut ca un munte pe care, escaladându-l, ai mereu în atenție punctul de referință. Hărți, desene, semne te ghidează în această inițiere și în același timp te somează (cuvânt predilect al eseistului Doinaș) că realul nu poate fi cuprins deodată și în totalitate, că e nevoie să fie redus (uneori adus) la «scară»”. ■ Constantin Pricop abordează, la *Mențiuni critice*, volumul de poezie al Lilianeii Ursu – *Viața deasupra orașului*. ■ Sergiu Teodorovici realizează un mininterviu cu Létay Lajos despre ce înseamnă orașul Iași pentru poezie și despre dezvoltarea relațiilor dintre revista „Cronica” și revista „Utunk”. ■ Este prezent cu versuri Valeriu Gorunescu. ■ Lucian Dumbravă semnalează și publică un schimb de scrisori din anul 1953 între A.E. Baconsky și Nicolae Țațomir în urma caruia Iașiul a găzduit oamenii de litere clujeni într-un prim eveniment postbelic. ■ Rubrica *Moment* consemnează Salonul literar Dragosloveni, organizat în cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, dar și existența unei plăci memoriale pe un imobil de pe Strada Lipscani în care perioada petrecută de Eminescu la redacția „Timpului” este eronată (nu este vorba despre 1871-1879, ci de 1877-1883).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 415]** Versuri de Vasile Smă-rândescu și Constantin Săracu. ■ În *Desacralizarea odiseei*, E. Manu urmărește o „narațiune fantastă, parabolică” – *Minunata poveste a dragostei preafecerițiilor regi Ulise și Penelopa* de Platon Pardău, Ed. Eminescu, cea mai reușită carte de până în acel moment pentru Pardău. ■ Traian Filip continuă în *Suburbiile literaturii* analiza „războiului cu morții” purtat de Ileana Vrancea prin cartea *Între Aristarc și Bietul Ioanide*. Autoarea, conform rubricii *Revista revistelor*, este stigmatizată cam de toată crema criticii literare: Al. Piru în „Luceafărul” din 11.11.1978, M. Ungheanu în „Contemporanul” din 10.11.1978, Ion Zamfirescu „Contemporanul”, idem, toți stabilind reauavoință/ denigrarea lui Călinescu și așezarea asumată a autoarei în „critica totalitară” ce încearcă, după ce l-a dezavuat dogmatic în anii '50 pe Călinescu, să se reabiliteze, propunându-și „o repunere parțială în drepturi”, un fel de „reabilitare” – dar după ureche și reiterând judecăți drastice din deceniile anterioare.

■ Despre *Șarpele* lui Mircea Eliade, I. Lotreanu în *Semne ale prozei*, comentând și alte imagini ale „eminescianismului” lui Eliade – în *Insula lui Euthanasius* și în *Domnișoara Christina* (motivul insulei fermecate/ insula fericiților într-o paralelă *Șarpele* lui Eliade – *Cezara* lui Eminescu). ■ Un nou foileton, despre Nicolae Iorga, criticul – *Ce este literatura* de C. Sorescu: „Ar fi folositoare mai multă nuanțare când îl judecăm pe Nicolae Iorga în ipostaza de critic... Se crede în mod obișnuit că Nicolae Iorga ar fi judecat literatura din unghi îngust, valorizând-o cu criteriul etnicului și eticului, pe care le-ar fi substituit criteriului de drept, esteticul. Eroarea persistă și s-a făcut auzită la reeditarea *Istoriei literaturii românești. Introducere sintetică*, Ed. Minerva 1977, postfață de Mihai Ungheanu (sau în articole precum cel al lui Al. Piru din «*Luceafărul*», nr. 41/ 1978 – *O introducere în literatura română*)”.

## 18 noiembrie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 9172] Victor Atanasiu scrie despre *Romanul românesc de ieri și de azi*, pornind de la două volume publicate la Editura Eminescu și, respectiv, Editura Dacia: *Romanul psihologic românesc* de Al. Protopopescu – „Paradoxul critic, definiția șocantă, cu alăturări imprevizibile de termeni, la prima vedere inacceptabile, sunt mijloace folosite cu talent literar, pus în slujba inteligenței critice”; *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, volumul de debut al lui Anton Cosma, „ne oferă imaginea unui critic matur, stăpân pe mijloacele sale, sobru și exact în expresie, cu lecturi bogate și capacitate de asociere.”

• [„*Luceafărul*”, nr. 46] Editorialul notează cristalizarea unei generații literare, chiar dacă foarte neomogenă și ca proveniență („Generația pierdută”, colaboratori ai „*Revistei cercului literar*”, dar și ai revistelor „*Contemporanul*” și „*Flacăra*”) și ca formulă literară (Constantin Țoiu, Ștefan Bănulescu, Ion Lăncrănjan, Radu Petrescu). ■ Tot pe prima pagină se pot citi poeme de Mihai Beniuc și Florin Costinescu. ■ Paul Dugneanu își intitulează *Schimbarea la față* analiza asupra volumului de poezii *Epica magna*, de Nichita Stănescu. Motivele pe care autorul le găsește prevalente sunt cuvântul și obsesia morții, iar momentul „gândirii poetice” stănesciene este definit prin raportare la categoriile heideggeriene. ■ Sub titlul *Protocronism și sincronism*, Doina Uricariu scrie despre *Un alt Maiorescu*, cel văzut de Eugen Todoran în monografia sa. Acesta îl recuperează pe critic reevaluând „fundamentul lingvistic al criticii maioresciene”, lingvistica fiind în atenție în cercetarea pe plan european. Maiorescu este văzut «la locul de răscruce pentru constituirea stilisticii funcționale», reevaluat cu «lentilele structuralismului, ale noii critici și semiologiei». Eugen Todoran restructurează, din această perspectivă, și analiza esteticii maioresciene. ■ Mircea Dinescu își face și el loc în *Cartea cu prieteni* a lui Fănuș Neagu: „Totdeauna am gândit că prietenia adevărată e

posibilă numai între oameni de aceeași vârstă, restul, cum zice Mircea, e o biblie de pâine, mușcă fiecare cât poate. Nu abdic nici azi de la credința că prietenia peste generații e numai rodul unei tragedii... dar, acest băiat cu mamă din frunze – «aproape mi-e rușine că scriu poezii» – mă convinge mereu că tragedia înlănțuind doi prieteni se numește poem [...]». ■ La *Cronica literară*, Dan Cristea scrie despre volumul *Zodia leului*, de Dan Laurențiu. ■ La *Debut*, Nicolae Ciobanu, prezintă volumul de eseuri critice *Creație și viață*, de Adrian Angheliescu (Eminescu, 1978). ■ Sunt publicate Premiile revistei „Luceafărul” pe anul 1977: la Poezie – Artur Bădița, Mircea Brăilița, Denisa Comănescu, Adrian Frățilă, Marin Lupșanu; la Proză – Aurel Antonie, Dumitru Augustin Doman, Mircea Nedelciu, Stelian Zamora; Critică literară – Dan Condeescu, Sultana Craia, Dan C. Mihăilescu; Reportaj – Ioan Longin Popescu. ■ La *Viața cărților*, Sultana Craia prezintă volumul *Cu fața spre stea*, de Eugen Evu (Facsa, 1978), Mircea Constantinescu analizează volumul „*Argonauți pe marea cenușie*”. *Convergențe în gândirea contemporană*, de Mircea Herivan (Eminescu, 1978), iar Dan Arsenie, *Reverberata*, de Passionaria Stoicescu (Albatros, 1978). ■ Al. Piru publică a doua parte a articolului despre cartea Ilenei Vrancea, *Între Aristarc și Bietul Ioanide*, numind-o pe autoare „o lovinescolatră”. Articolul analizează extrem de amănunțit argumentele autoarei bazate pe citate din operele lui Iorga și Călinescu, demontându-le rând pe rând. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* ocupă un spațiu important al analizei la finalul căreia Al. Piru conchide ireversibil: „În totul, cartea Ilenei Vrancea este o diversiune lipsită de orice valoare științifică și literară, o polemică fără obiect”. ■ Ion Papuc scrie despre relația lui Blaga cu Cercul literar de la Sibiu, așa cum apare în cartea semnată de I. Negoșescu și Radu Stanca – *Un roman epistolar*. ■ Sunt prezenți cu poeme Matei Gavrila, George Alboiu, Marcel Mihalache, Mariana Bulat, iar cu proză, Cornel Nistorescu. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion comentează volumul al doilea din *La liliaci*, de Marin Sorescu, dar și *Descântoteca*. Despre prima carte, criticul scrie: „*La liliaci* este o încântătoare sfidare a retoricii tradiționale a poeziei. Este și o sfidare a lirismului modern care elimină epicul, anecdoticul și abstractizează de regulă simbolurile, închide mesajul și face din limbaj un cod pentru inițiați. Marin Sorescu întoarce mânușa acestei poezii și arată nodurile ei inestetice, pânza aspră a vieții elementare”. În ceea ce privește a doua carte, criticul încearcă să schițeze câteva trăsături ale erosului sorescian. ■ Mircea Martin scrie despre *Sensul tradiției*, alăturându-i pe Lovinescu și Iorga. Materialul continuă arătând parcursul antitraditionalist al lui Lovinescu și felul în care criticul a trebuit să se despartă de studiul tradiției literare, unde domina figura lui Iorga, pentru a se descoperi pe sine. Cei doi, arată Mircea Martin, se reîntâlnesc pe teritoriul readucerii trecutului în prezent atunci când Iorga îl revalorifică din perspectivă sămănătoristă. Disputa se va finaliza cu

Lovinescu rămânând criticul modernității, și luându-și astfel revanșa, încheie Mircea Martin.

## 22 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 11276] Emil Vasilescu analizează romanul istoric al poetului Ion Brad, *Raiul răsposiților* (Eminescu, 1978), despre care crede că „autorul departe de a fi poposit întâmplător în acest teritoriu al literaturii, și-a gândit întreaga proză ca un ansamblu coerent și unitar”, că „*Raiul răsposiților* nu este numai o parte dintr-un întreg, dintr-o trilogie realizată care încheie un ciclu. Propria-i substanță îi este suficientă pentru a-i marca natura aparte și a-l situa în eforturile prozatorului pe treapta cea mai de sus, și posibil preludiv al alte realizări ascendente. Cu *Raiul răsposiților* Ion Brad nu numai că ne convinge, dar ne și atrage.”

• [„Viața studentească”, nr. 38] *Manierismul tautologic*, o cronică negativă de Ioan Buduca dedicată poetului Șerban Foarță (remarcat prin vol. *Șalul, eșarpele Isadorei*, Litera, 1978).

## 23 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 11277] Cezar Apreotesei consemnează un eveniment sub titlul Tudor Arghezi în talmăcire sârbo-croată, aducând la cunoștința cititorilor publicarea volumului *Testament* (Facla, Timișoara, 1978) în ediție bilingvă, selecția poeziilor și traducerea fiind făcute de poetul de expresie sârbo-croată Vladimir Ciocov, iar prefața fiind semnată de Mihai Beniuc.

• [„Flacăra”, nr. 47] Vasile Nicolescu publică *Baladă pentru întâi decembrie*. ■ George Arion publică, cu titlul *În activitatea de educare, de formare a oamenilor, nu se admit șabloane*, un interviu cu Andrei Cervencovici, prim-secretar al Comitetului județean Arad al P.C.R. ■ În *Opinii*, Marian Vasile scrie *Teorie și personalitate*, o prezentare a volumului Ilenei Vrancea, *Între Aristarc și Bietul Ioanide*. ■ În *Arhive*, Nikolaus Berwanger scrie despre *Prima descriere a Banatului*. ■ R. Brădeanu anunță înființarea Asociației scriitorilor din Sibiu, fiind prezentată festivitatea dedicată acestui eveniment. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Geo Bogza – laureat*, un articol omagial dedicat scriitorului cu ocazia primirii Marelui Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1978: „Martor al unui moment istoric crucial, Geo Bogza reintegrează rolul de totdeauna al lui *poeta vates*, menit să avertizeze asupra primejdiilor instante și să recheme omenirea la rosturile ei fundamentale. Este poetul prin excelență al sublimului etc”. ■ În *Pagina de lectură*, Radu Cârnelci publică *Vânătoarea – istorie, taine, adevăruri, probleme și direcții*. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (37)*, Octavian Paler scrie prima parte din *Palenque*. □ În *Omul la tribuna socială*, Emil Șimădan publică un interviu cu Emilia Iercoșan, „țărăncă poetă”.

• [„Orizont”, nr. 47] Este aniversat profesorul și eminescologul Eugen Todoran printr-o serie de articole care îi dezvăluie activitatea complexă. Ion Maxim vorbește despre *Spirit critic și cunoaștere literară*: „Eugen Todoran, asemenea lui Șerban Cioculescu, nu are alte nostalgii în afara criticii, al cărei oficiu ține de structurile sale lăuntrice. Rezultatele de până acum sunt grăitoare, fiind îndreptățiți să le așteptăm cu aceeași bucurie și pe cele viitoare.” ■ G.I. Tohăneanu, articolul «*Trecut-au anii...*»: „Popasul tău a 60 de ani, înseamnă pentru noi toți cei din juru-ți un îndemn la o gravă confruntare cu noi înșine, cu ceea ce am făptuit până acum”. ■ I. Cheie Pantea, articolul *Exeget al lui Eminescu*: „Din 1945, când în Revista Cercului Literar de la Sibiu, a publicat studiul *Hyperion demonic*, și până la ultimele articole scrise recent, Eugen Todoran a manifestat un interes constant față de opera Poetului nostru național.” ■ Poeme de Irene Mokka și Gheorghe Bălan, acesta din urmă introdus fiind în paginile revistei de Ion Arieșanu.

• [„România literară”, nr. 47] Uniunea Scriitorilor din România îl felicită pe Nicolae Ceaușescu pentru decorarea cu Ordinul Iugoslav „Erou al Muncii Socialiste” de către președintele Iosip Broz Tito. Sunt anunțate Premiile Asociațiilor Scriitorilor pe anul 1977. □ Asociația Scriitorilor din București are următoarea componență a juriului: Ovid S. Crohmălniceanu (președinte), Paul Anghel, Aurel Covaci, Dan Hăulică, Ion Horea, Gica Iuteș, Fănuș Neagu, Platon Pardău, Francisc Păcurariu, Cornel Regman, Eugen Simion. La Poezie au fost premiați: Leonid Dimov – *Dialectica vârstelor* (Eminescu), Marcel Gafton – *Miraria* (C.R.). La Proză: Laurențiu Fulga – *Fascinația* (Eminescu), Corneliu Leu – *Plângerea lui Dracula* (C.R.). Pentru Dramaturgie: Ion Brad – *Audiență la Consul* (Revista Teatrul), Mircea Micu – *Avram Iancu* (Teatrul Național Cluj-Napoca). La categoria Literatură pentru copii și tineret: Mihai Pelin – *Căderea Plevnei* (Albatros), Viorica Rogoz – *Drăculeștii* (Albatros). La Critică și istorie literară: Ion Caraion – *Sfârșitul continuu* (C.R.), Edgar Papu – *Barocul ca tip de existență* (Minerva). Pentru Traduceri din literatura universală: Andrei Ionescu – *O lume pentru Julius*, de A.B. Echenique (Univers), Mihai Murgu – *Ispitirea Sfântului Anton*, de Gustave Flaubert (Univers). □ Asociația Scriitorilor din Brașov, având juriul compus din: Emilia Șt. Milicescu (președinte), V. Copilu-Cheatră, Mihail Gavril, Nicolae Stoe, Dan Tărchilă, îi acordă premiul lui Ion Topolog pentru volumul *Cicoarea* (Eminescu). Asociația Scriitorilor din Cluj Napoca, cu juriul alcătuit din: Aurel Gurghianu (președinte), Balint Tibor, Constantin Cubleşan, Victor Felea, Fodor Sándor, Lang Gustav, Petru Poantă, Rácz Győző, Vasile Sălăjan, Szilagyi Istvan, acordă premii următorilor: Horia Bădescu – *Anonimus* (Dacia), Ion Cocora – *Privitor ca la teatru*, vol. II (Dacia), Kadar Janos – *Felleg alatt* (Pe sub nori) (Kriterion), Kiss Janos – *Tegy engem pecsétet* (*Sigiliul dragostei*) (Kriterion). □ Asociația Scriitorilor din Iași cu juriul compus din: Nicolae Țațomir (președinte), Alexandru Andriescu, Nicolae Barbu, Mihai Drăgan, Dumitru

Ignea, Val Panaitescu, Corneliu Sturzu, a acordat premiile: George Lesnea – *Poeme* (Junimea), Ioanid Romanescu – *Energia visului* (Junimea). Premiul pentru debut „Mihail Sadoveanu” – juriul: Constantin Ciopraga (președinte), Andi Andrieș, Liviu Leonte, Nicolae Turtureanu, Horia Zilieru, Mircea Săndulescu – *Victorie clandestină* (C.R.). Asociația Scriitorilor din Sibiu – juriul: Mircea Tomuș (președinte), Radu Ciobanu, Franz Hodjak, Sânziana Pop, Georg Scherg. Premiul i se acordă lui Petru Anghel – *Ființa noastră cea de toate zilele* (Albatros). □ Asociația Scriitorilor din Tg. Mureș – juriul: Székely János (președinte), Romulus Guga, Hajdu Győző, Katona Szabó István, Nagy Pál. Premiile: Oláh István – *Kőkert* (*Gardul de piatră*) (Dacia), Sütő András – *Engedjetek hozzám jönni a szavakat* (*Lăsați cuvintele să vină la mine*) (Kriterion) și *Vidam sirato egy bolyongó* (*Bocet vesel pentru un fir de praf răătăcitor*) (Teatrul de Stat Tg. Mureș). □ Asociația Scriitorilor din Timișoara – juriul: Ion Arieșanu (președinte), Hans Kehrer, Mandics György, Marcel Pop-Corniș, Svetomir Raicov, Petru Sfetcă, Ion Dumitru Teodorescu. Premiile: Ludwig Schwartz – *De Kaule- Baschtl* (*Un fecior de la țară*), în grai șvăbesc (Facla), Cornel Ungureanu – *Proză și reflexivitate* (Eminescu). ■ Mircea Zăciu scrie un articol intitulat *Retrospectivă istorică*, punând în legătură evoluția literaturii cu evenimentul istoric al Unirii din 1918. ■ În articolul *Național și universal în critică*, Romul Munteanu pledează pentru deschiderea criticului român către valori și principii internaționale, pentru ieșirea demersului exegetic din provincialism. Criticul începe prin a reaminti efectele pe care le are asupra criticii valorizarea exclusiv a exegeților și istoricilor literari care vizează scriitori români și fenomene literare românești, în dauna celor care s-au specializat în literaturi străine. Mai mult, subliniază Romul Munteanu, un specialist în literaturi străine nu trebuie să fie validat în funcție de extensia studiilor sale asupra literaturii române, ci statutul său trebuie să fie validat de sine stătător. ■ Daniel Dimitriu urmărește portretul țăranului român în lirica lui Ion Gheorghe. ■ Semnează grupaje poetice Monica Pillat și George Alboiu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre eseistul, poetul și romancierul N. Davidescu, recuperat de Editura Minerva într-o ediție de *Poezii, teatru, proză*, prefațată de Constantin Ciopraga, cu note și bibliografie de Margareta Feraru. ■ Cornel Ungureanu analizează romanul *Revelionul*, de Paul Georgescu notând că principala caracteristică a scrisului său rămân spiritul critic și incisivitatea. ■ La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu se oprește asupra unui eseu, *Paul Valéry și modelul Leonardo*, de Gabriela Negreanu (Albatros, 1978). Parafrazându-l pe Valéry însuși, autoarea își dorește să scrie „viața unei teorii” acesta fiind și filtrul prin care Manolescu citește debutul în cauză pe care îl califică drept „tinerește-îndrăzneț, fin și mai mult decât promițător sub raport critic”. ■ Mircea Iorgulescu face a amplă analiză a controversatei cărți semnată de Ileana Vrancea – *Între Aristarc și bietul Ioanide* (C.R., 1978), lucrare menită să conteste vehement locul lui G. Călinescu în cultura română.

Mircea Iorgulescu analizează îndeaproape capitolele cărții, arătând temele prin care autoarea deformează imaginea criticului, una dintre ele fiind raporturile lui G. Călinescu cu critica vremii și cu înaintașii săi: „Temeritatea cărții publicate de Ileana Vrancea nu vine însă doar din asumarea unor riscuri impuse de specificul obiectului; încă din primul capitol al studiului său ne întâmpină avertismentul că «dacă există vreun unghi de vedere defavorabil pentru o privire retrospectivă asupra lui G. Călinescu – atunci acest unghi îl constituie examinarea poziției acestui mare critic față de avatarurile posterității predecessorilor săi și odată cu ele, ale întregii moșteniri critice». Observ, în treacăt, că Ileana Vrancea are despre critică o idee profund necritică, considerând-o un exercițiu demagogic: o pricepere de a descoperi și alege, după nevoi și interese, «unghiurile» favorabile sau nefavorabile. Iar Ileana Vrancea alege, deliberat, tocmai un «unghi de vedere defavorabil»: pentru a se opune, afirmă ea, unei «publicistici hagiografice prin nimic finalizată» [...]». Cât privește tehnica argumentării Ilenei Vrancea, Mircea Iorgulescu notează: „Ileana Vrancea nu trunchiază și nu deformează textele, nu atribuie formulări proprii autorilor discutați; ceea ce nu e puțin lucru; în schimb, adevărul brut al faptelor este selectat după nevoile demonstrației și apoi tras în recipientele unor interpretări evident neadevărate”. O altă temă tendențios abordată de autoare este situația lui G. Călinescu după 1944. „Având, într-o mulțime de chestiuni secundare și parțiale, dreptate, Ileana Vrancea adoptă o atitudine exclusivistă și lipsită de înțelegere reală a spiritului și evoluției criticii românești din ultima jumătate de secol”. ■ Despre călătoriile lui Adrian Marino în Europa și despre scopul său de a face cunoscută cultura română în străinătate, scrie Sorin Titel, comentând volumul *Prezențe românești și realități europene* (Albatros, 1978). ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie despre *Întâmplări în liniștea unei fotografii*, de Cornel Nistorescu (Junimea), un volum de reportaje apropiate mai degrabă de nuvele. ■ Alexandru Vlad publică proza *Virajul*. ■ Alexandru Niculescu relatează despre Colocviul național de stilistică, poetică și semiotică organizat la Cluj, sub auspiciile Universității și ale Facultății de Filologie. ■ Rubrica *Prezențe românești* anunță Colocviul internațional „Panait Istrati”, organizat la Nisa de Asociația „Amicii lui Panait Istrati”. ■ Mitzura Arghezi relatează despre experiența călătoriei în Israel și despre întâlnirile de acolo cu iubitorii poeziei lui Tudor Arghezi, evenimente organizate de Asociația Scriitorilor de limbă română din Israel.

• [„Tribuna”, nr. 46] Editorialul *Dialog pentru pace* este semnat „Tribuna”: „Vizita de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu în R.S.F. Iugoslavia a marcat un nou pas ferm, important, în politica de pace și colaborare între popoarele lumii, între partidele comuniste și muncitorești, politică promovată cu consecvență de secretarul general al P.C.R., președintele R.S. România, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Iosif Pervain publică *Recitind Hronica lui Gheorghe Șincai, în ajunul zilei de 1 decembrie 1978*: „Clădirea centrală a



Universității «Babeș-Bolyai», din strada Mihail Kogălniceanu, este străjuită – simbolic – de un grup statuar turnat în bronz, reprezentând pe trei dintre protagoniștii Școlii ardelenice: Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior. Pe chipul lui Șincai sculptorul a întipărit aureola idealurilor patriotice cărora li s-a consacrat și pentru a căror împlinire a luptat cu o energie legendară”. ■ În textul *O gramatică a parodiei* Ion Vlad scrie despre *Nesfârșitele primejdii* de Mircea Horia Simionescu (Eminescu, 1978): „Un Janus chemat să comunice despre oameni și apoi despre creație, eroul lui M. H. S. inaugurează o dezbatere despre roman și despre creație. În structura aleatorie, deschisă, mereu pregătită pentru surprize a cărții, construind «modelul» unor romane posibile, Mircea Horia Simionescu a regăsit mai toate modalitățile parodianților săi din *Dicționar* sau din *Bibliografie*, din *Jumătate plus unu* pentru a ne invita la o altă formă de cunoaștere”. ■ Vasile Sălăjan realizează un interviu cu *Mircea Oprea*: „*Aproape tot ce am scris e o replică*”: „– *Ce caracteristici crezi că are literatura S.F. pe care o scrii? Ce o individualizează în contextul S.F.-ului românesc?* – Ca să fiu mai concentrat, renunț în câteva părți din răspuns și îți propun doar una din «caracteristicile» pe care consider că proza scrisă de mine le are: aceea de *replică*. Poate că e un lucru ce nu se vede întotdeauna și imediat, fiindcă – nu-i așa? – din fericire nu toate replicile ce se dau sunt strigate. Deci las la o parte *Argo-nautica*, unde replica era mai directă și mai caustică, vizând niște aberații ale S.F.-ului care, îmi închipuiam eu la data scrierii romanului, trebuiau extirpate fără milă. Însă cred că aproape tot ce am scris e o replică la ceva anume, dincolo de faptul că am dorit să fie de fiecare dată o experiență nouă și să aducă, în raport cu cele anterioare, ceva în plus. Deci replică la un anume mod de a se scrie literatură S.F. sau pur și simplu literatură, la tehnicismul arid și pedestru, la un ridicol idilism implantat viitorului, civilizațiilor extraterestre etc., la un mod schematic de a înțelege personajul anticipației, la clișeele de gândire cu care acceptăm prea ușor să operăm când e vorba despre trecut, și așa mai departe. Să zicem că asta ar putea individualiza literatura mea în contextul S.F.-ului românesc”. ■ Andrei Marga publică *Lecturi în sfera dreptului*. ■ Ion Apostol Popescu scrie despre *Proza memorialistică a lui Ion Pop Reteganul*, marcând 125 de ani de la nașterea scriitorului: „Ion Pop Reteganul a așezat la loc de cinste lumea pe care a cunoscut-o și nu ca să scape de vreo tristețe, sau fiindcă și-ar fi pierdut copilăria, ori din cauza vreunei însingurări sau ca să constituie terapeutică cine știe cărei alienări, ci pentru că el era una cu ea, pătrunzându-i direct complexitatea, simbolurile și frumusețea netrecătoare”. ■ Ion Oarcășu semnează *Romanul „acelor zile mari”*, despre proza Anișoarei Odeanu: „Anișoara Odeanu e o excelentă scriitoare a universului de gândire și de simțire infantil. A dovedit-o în nuvelele care se ocupă cu isprăvile eroului său preferat, Duduță (ne referim la volumul *Nedumeririle lui Duduță*, 1969)”. ■ Aurelian Gurghianu publică prima parte din *Fișe poloneze* în rubrica sa, *Carnet*. □ Citim *La canton*, piesă de Paul Eve-

rac. □ În rubrica *Fotografii de noapte* apare *Soarele* de N. Prelipeanu. □ Cornel Udrea publică prima parte din *Anonimele* în rubrica *Umor*. □ Versuri semnează Gheorghe Chivu (*Toamnă; Altă toamnă; Heraldica; Slăvita insomnie*), Valeriu Bârgău (*Cântare pentru Alba Iulia*), Ion Burcă (*Ceta-tea unirii*), Teodor Capotă (*Țară de azi*), Ion Mărgineanu (*Cântec Unirii*), George Nimigeanu (*Joc de lumini*), Ion Beldeanu (*Așteptarea; Elegie XIX*), Luca Onul (*Totem*), Gabriel Stănescu (*Un tipograf; Banchetul*), George Roș (*Dar la Lancrăm*), George Țârnea (*Despre zăpezi*), Viorel Varga (*Pacea sufletului; Imn către rodnicia țărânei*), Iulian Negrilă (*Te știi*). □ În traducerea lui Petre Cârdu citim versuri *Din lirica iugoslavă*: Ciril Zlobec (*Inserare; Flamuri albe*), Lojze Krakar (*Iar Columb călătorește mai departe. În corabie*), Dane Zajc (*Înalta lună roșie*), Gregor Strnisa (*Îmbrăcată-n mătasea grea a fecioarei tale; Romanță; Toamna ostașilor morți*), Veno Taufer (*Înălțare*), Tomaz Salamun (*Zăpada; Iona*).

## 24 noiembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 47] Laurențiu Ulici analizează cartea lui Nichita Stănescu: *Epica magna* (Junimea): „Am mai spus-o, o mai repet: nu știu dacă Nichita Stănescu este – cu vorbe dragi unora – cel mai mare poet român de astăzi, știu însă că e unul foarte important. Un creator de limbaj poetic care, determinând o întreagă tipologie lirică, nu se sfiește să primească înlăuntrul limbajului său recent ecouri din poezia celor mai tineri, ceea ce dovedește că în dorința programatică de a da «un sens mai pur cuvintelor» niciun efort stilistic nu este neglijabil. Poate valoarea în sine a poemelor este în *Epica magna* tensiunea spre alt limbaj”. ■ Ion Adam prezintă romanul lui Mihail Diaconescu: *Adevărul retorului Lucaci* (Eminescu): „...evocă o Moldovă a finelui de veac 16, în care energiile (eroice și impunătoare cu numai un secol în urmă) sunt deturnate în lupte... fără orizont. Anarhia feudală, războiul tuturor contra tuturor pustiesc țara istovită de incursiunile prădalnice ale puternicilor vecini, dar și de un răvășitor flagel interior: șerbirea răzeșimii”. ■ În textul *Un univers necunoscut al poeziei*, Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții: *Cele șapte mu'allaqate, poezie oarbă, preislamică*; traducere, cuvânt înainte și note de Grete Tartler, Editura Univers, Colecția Poesis: „Grete Tartler a avut, negreșit, de întâmpinat mari dificultăți în transpunerea unui sistem și, mai presus de acesta, a unei sensibilități poetice specifice. (Numai precizările privind exigenta păstrare a sonorităților monorimei și încă ar fi suficiente să dea măsura efortului impus de tălmăcitoare). Dar rezultatul e pe deplin convingător și autoarea traducerii se cuvine omagiată pentru că, punându-și în valoare simțul eufonic, înțelegerea muzicală a ritmurilor complexe și a sugestiilor lexicale complicate, ne-a descoperit o lume întru totul neștiută a mării poezii, ce conturează o zonă a profunde sensibilități și a încrederii în virtuțile speței umane”.

• [„Cronica”, nr. 47] Mihai Vatavu semnează articolul *Delavrancea și problema desăvârșirii unității naționale*, aflat pe pagina a doua. ■ Constantin Pricop comentează, la *Cronica literară*, volumul *Teme 3*, de Nicolae Manolescu, încheind cu o obiecție: „Dacă Nicolae Manolescu ar elimina toate interferențele de sfere semnifice, ipoteza s-ar putea constitui într-o «grilă» de lectură originală, posibil de folosit atât pentru alcătuirea unei «panorame» personale a romanului cât și într-un corpus de «nivele» ale lecturii, în genul «straturilor» lui Ingarden. După cum se poate vedea, eseurile lui Nicolae Manolescu nu sunt numai incitante, dar și imposibil de ignorat”. ■ La *Mențiuni critice*, Daniel Dimitriu comentează volumul de poezii *Dulcissima*, de Vasile Mihăescu în care găsește, drept câștig al carierei poetului „o oarecare fermitate”. ■ Publică versuri în acest număr Dinu Adam și Emilian Marcu.

• [„Munca”, nr. 8467] În *Însemnări de scriitor*, Ioan Dan Nicolescu publică *O literatură despre om și pentru om*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 416] Dan Cruțeru, pe pg. 1, comentează *Unitatea națională, factor dinamizator al culturii*: „Societatea socialistă multilateral dezvoltată își construiește un om nou, cu noi raporturi de conviețuire, profund schimbate calitativ, care modelează însăși conștiința de sine a individului. Toate acestea se raportează la întreaga noastră națiune socialistă, organic unitară social-politic, ancorată profund în realitățile tradiționale și contemporane, în particularitățile și caracteristicile «poporului real» despre care vorbea Marx. Cultura noastră unitară are ca premisă și ca o componentă fundamentală *ideologia socialistă*, concepția materialist dialectică și istorică despre lume și viață, aplicată creator la condițiile specifice ale României. Pe acest temei se fertilizează creația artistică, cercetarea științifică, se așează învățământul pe noi coordonate, se desfășoară un larg proces educativ-formativ. O a doua premisă este *continuitatea valorilor autentice*, a tradițiilor naționale, bazată pe preluarea critică a moștenirii culturale, în care s-au păstrat valorile culturale naționale...” ■ Clientul rubricii *Găgă* este *Marin Sorescu la întrecere cu...* (ironizându-se aici cronică literară *Romane despre țărani și critici de la oraș* din „Ramuri”, nr. 11, 15 nov. 1978). ■ E. Manu receptează al treilea roman al lui Dan Mutașcu, apărut sub un titlu „emblematic”: *Dans sub spânzurătoare*. ■ Traian Filip, un savuros portret al Ilenei Vrancea și al „lichidărilor dogmatice” în *Suburbiile literaturii*: „Stând cu chirie în diverse suburbii ale literaturii, Ileana Vrancea nu avea cum să afle adevărul cu privire la moravurile și alianțele scriitoricești. Tot astfel, nici Lovinescu nu putea să bănuiască urmările confruntărilor sale critice atunci când propunea paralela Maiorescu-Călinescu, preluată de critica totalitară direct de la sursă. Să i se facă și lui o vină din faptul că pusese toate cheile secretarului literar în volumul Titu Maiorescu și posteritatea lui critică? Păstrându-ne în aria delimitată de Vrancea, operând chiar cu citatele alese de ea, ajungem la concluzii diametral opuse, de unde se vede că înfruntările critice nu au nimic de-a face cu lichidările dogma-

tice. Ele rămân, așa cum spunea Călinescu, niște «colocvii tehnice» utile pentru progresul gândirii.” □ D. Mutașcu ne prezintă *Un istratian: Eugen Teodoru*, „povestitor înăscut” și în microromanul *Moartea boxerului*. □ În *Mai mult pasăre decât înger* Dan Ciachir se referă la frumusețea poemelor Marei Nicoară. ■ *Mircea Eliade despre el însuși*, un nou foileton despre apariția de la Paris la Ed. Belfond, a volumului de convorbiri *Mircea Eliade, L'Épreuve du labyrinthe, Entretiens avec Claude-Henri Rocquet* – o vedere de ansamblu a operei eliadești, o biografie, o bibliografie, Rocquet referindu-se în *Prefață* și la „profundele rădăcini românești ale personalității lui Eliade”. Pe 200 de pagini, convorbirile încearcă să surprindă „evoluția gândirii lui Mircea Eliade, reperle formării sale, de la tânărul yogin retras în peisaj himalayan la celebrul istoric al religiilor.” Dialogul îi oferă scriitorului „posibilitatea de a-și prezenta succint etapele evoluției sale, opțiunile culturale, «rădăcinile», copilăria etc.”, aprofundând ideile din vol. *Amintiri*, apărut la Madrid și *Fragmente dintr-un Jurnal*, editat la Paris. ■ Un serial la rubrica *Pretexte*, semnat de Nicolae-Paul Mihail: *Opere visate*, despre creația lui Victor Brauner.

## 25 noiembrie

● [„**Luceafărul**”, nr. 47] Șerban Cioculescu scrie despre culegerea de eseuri *Iubirea de patrie*, de Ioan Alexandru. ■ În *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru îl evocă pe Octavian Goga. ■ Al. Tănase semnează articolul *Atitudine filozofică și adevăr etic la Marin Preda*, în care analizează succesul cărții *Viața ca o pradă*. Cheia acestui succes este filozofia întărită de moralitate, care hrănesc un alt concept, mai lesne observabil – autenticitatea: „Adevărul lui Marin Preda este un adevăr moral față de care tot ceea ce face parte din viața privită ca o pradă reprezintă o insultă, o maladie psiho-spirituală din care nu poate să iasă nimic bun”. ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu scrie despre articolele lui Teodor Vârgolici despre Gala Galaction. ■ La *Debut*, Al. Piru întâmpină o antologie de unsprezece poeți realizată de Corneliu Sturzu și apărută la Editura Junimea. ■ Într-un articol nesemnat i se reproșează lui Mircea Iorgulescu faptul că din textul său din „România literară” (nr. 47) despre cartea Ilenei Vrancea, *De la Aristarc la Bietul Ioanide*, reiese că lucrarea „ar fi mai ales o eroare de temperament și nu un trucaj al datelor de istorie literară”. Autorul textului consideră astfel că „mistificației de proporții semnată de Ileana Vrancea i se adaugă mistificațiile comentatorului”. ■ La *Viața cărților* sunt găzduite recenzii de Dan Alexandru Condeescu despre *Minunata poveste a dragostei preaferițiilor regi Ulise și Penelopa*, de Platon Pardău (Eminescu, 1978), Maria-Ana Tupan despre *Rădăcinile casei*, de Octavian Simu (C.R., 1978) și Artur Silvestri despre *Paradoxala întoarcere*, de Constantin Cubleşan (Albatros, 1978). ■ Romul Munteanu scrie despre poezia lui Geo Dumitrescu, insistând asupra felului în care poetul înțelege avangarda și cum parcurge drumul de la libertățile ei gratuite la modificarea

discursului liric în profunzimea sa structurală. ■ Mihai Zamfir scrie despre cea mai recentă carte a lui Cornel Regman, *Explorări în actualitatea imediată* (Eminescu, 1978) remarcând verdictul tranșant, „finețea diagnosticului diferențiat” în ceea ce privește scriitorii contemporani ca și dedicarea talentului și culturii sale exclusiv scrierilor prezentului. De asemenea, autorul îl găsește pe Regman afin cu Pompiliu Constantinescu. ■ Valentin F. Mihăescu abordează „personajele poeziei” lui M. Ivănescu în încercarea sa de a aproxima acest univers poetic cu un limbaj alb, aproape ca al prozei. ■ Sunt prezenți cu poezie Radu Cârneli, Anamaria Pop, iar Petre Anghel cu un fragment din romanul *Lupii la stână* în curs de apariție la Editura Cartea Românească. ■ La cronică TV, Grigore Georgiu menționează emisiunea dedicată creației literare a lui George Călinescu în care Eugen Simion a avut o contribuție importantă. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion analizează al doilea volum de poezii al lui Daniel Turcea, *Epifania*, identificând câteva puncte de reper ale liricii sale: „În coada unei școli poetice ce a murit demult (suprerealismul), dar care a lăsat iubiri nestinse, Daniel Turcea ne tulbură cu jocurile verbale și cu mistica formelor lui într-o geometrie a oniricului”. ■ Ioana Postelnicu și Vasile Băran relatează impresii din cadrul acțiunii de documentare colectivă întreprinsă la Alba Iulia, în urma inițiativei Comitetului de Partid al Uniunii Scriitorilor cu ocazia aniversării a 60 de ani de la constituirea statului unitar român. Au mai participat: George Macovescu, Dumitru Radu Popescu, Ion Hobană, Petru Anghel, Teodor Balș, Horia Bădescu, Ana Blandiana, Nicolae Dragoș, Romulus Rusan, George Suru, Mircea Vaida etc.

## 29 noiembrie

- [„România liberă”, nr. 10 604] În articolul intitulat *Literatura română a veacului de față parcurge un moment mare*, Boris Buzilă reproduce convorbirea avută cu Paul Anghel. Autorul, pe lângă precizarea pieselor în lucru și a dramei istorice *Regele desculț*, terminată, menționează, printre altele, că: „orice cultură, dar, mai ales, culturile mici nu se pot explica decât numai prin imitarea altor culturi, că procesul de creștere al unei culturi se desfășoară doar în doi timpi – imitație și originalitate, imitația fiind termenul obligatoriu. [...] Cam așa stau lucrurile cu această discuție, care [...] pune în cauză o chestiune importantă pentru cultura română de azi, pentru destinul civilizației noastre de azi”.

- [„Viața studentească”, nr. 39] Costin Tuchilă, în *Despre evoluția romanului românesc*, oprindu-se la volumul lui Al. Protopopescu – *Romanul psihologic românesc* (Eminescu, 1978), analizează „o încercare parțială”, o lucrare dorită „sintetică... dar pierdută în fragmentarismul unor atitudini diverse”: „Urmărind să justifice ce este romanul românesc în raport cu momentul decisiv de evoluție european, Protopopescu a uitat să-și îndrepte obiectivul asupra felului cum este structurată la noi forma epică de cea mai mare audiență... Extinzând problema, se poate vorbi la noi de *roman psihologic* (*antipsi-*

*logic, postpsihologic* etc)? Romanul modern este un roman reformulat; nu s-a schimbat, în adâncul lui, conținutul uman al viziunii, ci structura acesteia. De *roman de introspecție* (acesta este de fapt la Al. Protopopescu romanul psihologic) se poate vorbi și înainte de Proust la noi, un «recurs» vizând validitatea evoluției formelor românești, în strânsă legătură cu fenomenul sincronismului, este o falsă problemă, dacă pornește de la distincția roman social – roman psihologic. Romanul este o structură care se adaptează unei experiențe socializată. Literatura română a fost pusă în situația de a-și alcătui rapid formele epice, arzând etape de dezvoltare. O tipologie diacronică este posibilă mai ales dacă se urmărește ramificarea din mers a structurilor narative.”

### 30 noiembrie

- [„**Flacăra**”, nr. 48] Sunt publicate o serie de poezii semnate de Vasile Versavia, Nikolaus Berwanger, Murgu Pál. □ În *Istoria noastră, viața noastră* Niculae Stoian publică poezia *Răsunetele Unirii*. □ Corneliu Sturzu publică poezia *Spre noi, 1918*. □ În *Cronica Tv*, Liviu Timbruș prezintă, în *Două reușite ale genului, Examene* de Alecu Popovici. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (38)*, Octavian Paler publică partea a doua din *Palenque*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu prezintă volumul lui Ioan Alexandru, *Imnele creației*: „Titlul pe care Ioan Alexandru și l-a ales pentru noul său volum nu corespunde exact conținutului, care ne oferă poeme închinare nu numai marilor personalități de peste munți (Gelu, Șincai, Horia, Iancu), ci și muntenilor (Mircea cel Bătrân, Neagoe Basarab, Mihai Viteazul, Nicolae Bălcescu) și moldovenilor (Bogdan, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Eminescu). În cartea lui, impunător volum în -8°, de 292 de pagini, care se deschide cu poezia *Patria*, încapă toată țara, cu eroii, cu priveliștile, cu vietățile și plantele ei, într-o impresionantă frescă. Și iată că poezia cu acest titlu ne dă și cheia universului poetic al lui Ioan Alexandru: lumina, divulgată în acest armonios lied, pe care-l reproducem în extenso : «La-nceput era lumina/ Și lumina era duh/ Și din duh s-a făcut apa/ Care tremură în stuh// Iar din apă vine cerul/ Și din cer columbul sfânt/ Cu o creangă brumărie/ S-o împlânte în pământ// Ca un pom slăvit să crească/ Și în umbra lină-a lui/ Să văd fluturii pe scară/ Cu dreapta la căpătâi.// Și dormind să îmi apară/ Zilele de la-nceput/ Cum întâiul crin în floare/ Din lumină s-a făcut» (*Frescă*). În cosmogonia lui Ioan Alexandru, așadar, toate stihurile și apoi tot universul s-au ivit din acest element primordial, lumina, care scaldă, adeseori însoțită de epitetul lină, toată făptura, însuflețită și neînsuflețită. Sintagma, lumină lină, de derivație liturgică, indicând Logosul ioanic, cum ar spune învățatul poet, are în opera lui un sens laic, omenesc, mărturisind optimismul funciar al poetului, chiar dacă unele din poemele sale sunt pătrunse de spaimă escatologică, amintind, de departe, izvorul primordial: expresionismul german. Cum însă unul dintre zeii lui Ioan Alexandru, alături de Pindar, este Hölderlin, ale cărui imne le-a frecventat tot atât de atent ca și

pe acelea ale aedului thessalian, el știe să-și înăbușe plânsul interior, al eului însingurat, ca să dea glas poetului cetății, sau, cum îi place să spună, poetului comunitar, al nației întregi”. □ Pompiliu Marcea scrie despre *Unitatea națională în literatura română*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Ion Gheorghe, *Dacia Fëniks*: „*Dacia Fëniks* este o ficțiune a poetului, ieșită din alăturarea unor expresii apropiate de sunet, probabil «Dacia Felix» și «Pasărea Föniks». Peste cele două înțelesuri originare («Dacia Fericiților» și «Dacia învierii») se suprapune un altul : «Dacia – Fără fine». Ultimul este cel care se vede în chiar transcripția nominală. În *Noimele* poetul însuflețea sensurile, acum însuflețește literele. Ion Gheorghe continuă deci să exerseze pe o temă care părea de mult epuizată. Și alții au făcut ca pietrele dacilor să vorbească, dar mijloacele diferă sensibil. Suprerealismul folcloric (mitologic) atinge pe alocuri în poem insolitul pur. Fantezia are de învins de astă dată ceva mai inert decât materia cea mai dură: rudimentele de expresie și sens, «deshumate» de poetul însuși. Citindu-i textele, ne-am aștepta să ni se dezvăluie aici o lume. În locul ei descoperim numai rostire. E ca și cum poetul n-ar găsi în limbă suficiente cuvinte pentru ce el vrea să înfăptuiască. Nu-i rămâne atunci decât să le creeze singur, vrând parcă să extragă protoistoria noastră direct din haosul logosului. Întregul poem e pus sub semnul unei invocații cosmogonice. O reproducem pentru solemnitatea ei «Haos. Haos!/ Opresc Lucrarea Ta./ Să-nceapă Opera Unicului!». Volumul, subintitulat «poem didactic», este compus din trei vaste cicluri «inițiatice». Are întinderea unui roman nu numai dificil de rezumat, dar și de parcurs. Lăsăm deoparte repetițiile oboșitoare și încâlcite, care întunecă ideea. Poetul aspiră în fond la «veridicitatea de literă și spirit» a textelor străvechi, arhaice. La drept vorbind, sugerează mai pregnant veridicitatea de literă decât pe cea de spirit. Se verifică astfel din nou că acolo unde istoria tace, poezia nu poate spune nici ea prea mult”.

• [„*Orizont*”, nr. 48] Număr dedicat Unirii din 1918. Nimic interesant de semnalat sub aspect cultural și literar.

• [„*România literară*, nr. 48] Mihai Beniuc publică pe prima pagină poemul *Unirea*. ■ Uniunea Scriitorilor din R.S.R. îi adresează o telegramă de felicitare președintelui Nicolae Ceaușescu pentru „poziția revoluționar-patriotică” adoptată la consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia. ■ Semnează texte omagiale cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la Marea Unire Al. Philippide, Alexandru Balaci, Ion Dodu Bălan. ■ Șerban Cioculescu scrie despre reportajele lui Traian Coșovei cuprinse în volumul *Dobrogea de aur* (Eminescu) ■ Nicolae Balotă face o trecere în revistă a relațiilor culturale și de creație româno-maghiare, în articolul *Pe un drum comun*, menționând traduceri importante de literatură română în limba maghiară. ■ La *Actualitatea literară*, N. Manolescu scrie despre o culegere de texte mai puțin cunoscute ale lui G. Călinescu despre Mihai Eminescu – *G. Călinescu, Mihai Eminescu (studii și articole)*, ediție îngrijită, postfață și

bibliografie de Maria și Constantin Teodorovici (Junimea, 1978). ■ Lucian Raicu prezintă volumul de versuri *Fragi în noiembrie*, de Vasile Petre Fati (C.R., 1978). ■ Dana Dumitriu semnează recenzii la *Prima verba*, vol. 2 (Albatros, 1978) și *Biblioteca Babel* (C.R., 1978) de Laurențiu Ulici. În ceea ce privește primul dintre volume, comentatoarea notează: „Am putea spune că L. Ulici a fost în această perioadă șansa cea mare a multor debutanți. Urmărind articolele sale te convingi că prima și a doua «șansă» au funcționat cu intermitențe, capricios și fantezist, singurul la post, care nu a comis, în limitele posibilității, cel puțin mie nu mi se pare, o eroare flagrantă de verdict a fost semnatarul rubricii de critică a debuturilor de la «România literară». I-aș reproșa mai degrabă o excesivă seriozitate în tratarea unor autori – simpli veleitari care mai degrabă ar fi meritat ironia. Dar este respectabilă răbdarea cu care Laurențiu Ulici ține să demonstreze fiecăruia că l-a citit cu atenție, l-a înțeles și că vrea să i se adreseze cu grijă discretă și cu răceală profesională, aș spune, afectivă. El practică o «critică constructivă», cum scria G. Călinescu, a debuturilor, «o critică superior didactică», fiind un bun «pediatru» (comparația aparține tot lui G. Călinescu), fără însă să adopte instrumente foarte diferite de cele folosite în medicina adulților”. A doua carte, culegere de eseuri asupra unor autori din literatura universală, este, în schimb, o revanșă față de „exercițiul îndelungat de moșire a tinerelor talente”. ■ Ion Mărgineanu semnează un text despre evenimentele de la Alba Iulia, din decembrie 1918. ■ Al. Săndulescu punctează câteva elemente legate de scrisul lui Duiliu Zamfirescu, mai precis de ciclul Comănăștenilor și evenimentele din jurul Unirii, arătând, mai precis, cum evenimentele istorice l-au făcut pe scriitor să aibă viziunea unui ciclu românesc, unul „adus la zi” prin romanul *Îndreptări* – închinat Transilvaniei, apoi *Anna*, trăind, din poziția diplomatului și omului politic, drama de a nu-și putea încheia opera, sărăcită acum de forța epică. ■ Nicolae Liu realizează o sinteză a vocilor literare europene inspirate de lupta poporului român pentru unitate națională.

● [„**Tribuna**”, nr. 48] Pe prima pagină citim *1918-1978* de Ion Lungu: „Rod al luptelor multisekulare – duse de masele largi populare de pe întreg cuprinsul vechii Dacii – pentru libertate socială și națională, consecință firească, legică, a unei dezvoltări istorice complexe și îndelungate, unirea Transilvaniei cu România încununează procesul de făurire a statului național unitar român, creează premisele obiectiv necesare pentru transformări revoluționare fără precedent în viața poporului nostru, în condițiile crizei generale a capitalismului, ale victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie”. ■ Apare o telegramă semnată de Asociația Scriitorilor din Cluj, adresată *Tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România*: „Scriitorii clujeni, români și maghiari, au urmărit cu adânc interes lucrările recentei Consfătuiri a Comitetului Politic Consultativ al țărilor participante la Tratatul de la Varșovia, ținute la Moscova



în zilele de 22-23 noiembrie. Cu același adânc interes am urmărit și demersurile delegației române la această consfătuire, poziția dumneavoastră fermă, internaționalistă, profund patriotică. Alături de întregul nostru popor ne exprimăm totala adeziune pentru modul exemplar în care ați reprezentat interesele României socialiste. Cuvântul dumneavoastră, rostit la această consfătuire răspunde în cel mai înalt grad intereselor adânci ale națiunii noastre socialiste, cauzei independenței și suveranității naționale, întăririi destinderii, colaborării și păcii în întreaga lume. Ca slujitori ai condeului care ne desfășurăm activitatea în acest centru vechi și de bogată tradiție culturală, noi, scriitorii români și maghiari, suntem din toată inima alături de idealurile păcii, colaborării libere între popoare, umanismului. Orice sporire a cheltuielilor militare, nejustificate astăzi, cum ați precizat cu fermitate, dumneavoastră, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, ar însemna o știrbire a acestor idealuri, grevând puternic dezvoltarea economică a patriei, nivelul de trai al poporului nostru. Ar însemna să renunțăm la multe din prevederile Congresului al XI-lea al P.C.R. Banii investiți într-un armament inutil ar însemna mai puține centre de cultură, mai puține școli, mai puține cărți, mai puține valori spirituale, atât de necesare omului contemporan. Folosind acest prilej, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, vă asigurăm de deplina noastră dăruire profesională și politică. Vom acționa cu toată fermitatea pentru traducerea în viață a Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R. Deplinul nostru devotament față de cauza patriei și partidului se va vedea în operele pe care le scriem: opere pătrunse de idealurile umanismului comunist, puternic străbătute de fidelitate față de politica partidului, de tradițiile militante ale culturii și literaturii noastre”. ■ Pompiliu Teodor scrie *Din antecedentele culturale ale Unirii*: „La Alba Iulia și în întreaga Transilvanie hotărârile istorice aveau suportul unui popor conștient că participase la găurirea unui nou Timp istoric”. ■ Ioan Chiș scrie despre *Unirea din 1918 în dezvoltarea națiunii române*: „La aniversarea gloriosului act al Unirii din 1918, România socialistă se înfățișează poporului și lumii întregi, ca o societate prosperă și unită și în care toți fiii patriei, indiferent de naționalitate, sunt hotărâți ca sub conducerea înțeleaptă a P.C.R., a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să traducă în viață grandiosul Program de ridicare a țării pe noi culmi de civilizație socialistă și comunistă, să aducă noi contribuții la politica de pace și bună înțelegere între popoare”. ■ Ion Isaiu prezintă *Contribuția socialiștilor români din Austro-Ungaria*: „Evocarea emoționantă a vechiului militant, Tiron Albani, constituie pagini cu valoare de document istoric, o mărturie care confirmă ca socialiștii români din Transilvania au desfășurat o activitate organizată, intensă și dinamică pentru afirmarea politică și culturală a poporului într-o singură țară”. ■ Victor Preda semnează *Roadele inevitabile ale marii Uniri*: „Poporul nostru a dat deci dovada peremptorie că și onorează obligațiile asumate cu ocazia actului istoric al unirii și cele asumate față de întreaga civilizație europeană”. ■ Ion Vlad publică *Inscripții*: „Deloc

paradoxală, condiția generală a literaturii a fost contestarea, refuzul unor stări și exprimarea, adesea vehementă sau patetică, a ideii de schimbare. Literatura a sancționat mai adesea, și vocația contestatară nu aparține doar mișcărilor de avangardă, prin excelență nonconformiste și profund nemulțumite de literatura care le-a precedat. În ciuda acestui invariant elocvent, manifestat în evoluția literaturii lumii, sensul afirmativ este presupus, acționează ca principiu director sau ca aspirație încă abia sesizabilă. Indiferent de epocă, literatura își asumă misiunea de a examina, de a stabili diagnosticul unor fenomene și crize de ordin social și spiritual și de a decanta procese cu grave consecințe pentru condiția ființei, pentru relațiile dintre oamenii unei colectivități sociale determinate istoric, moral și spiritual. O atare caracteristică n-a părăsit niciodată literatura română și dacă e să reținem constantele acesteia, în mod cert remarcăm o literatură animată de dorința de a anunța seisme sociale, de a le examina sub specia esteticului și de a se pronunța adesea profetic, în verb entuziast sau într-o gravă și apocaliptică înfățișare a lucrurilor”. ■ Pavel Galea se ocupă de *Vasile Goldiș și problemele literaturii române din Ardeal*: „Meritore este ideea dezvoltării literaturii noastre după legi proprii și raportată evolutiv la literatura universală”. ■ Nicolae Prelipceanu scrie despre *Alba Iulia*. ■ Doru Radosav semnează *Gheorghe Pop de Băsești, omul politic*. ■ Nicolae Găvozdea prezintă *Contribuția Astrei*: „Reprezentanții Astrei se aflau în corpore prezenți, în frunte cu președintele ei Andrei Bârseanu și comitetul său central. De fapt, toate personalitățile de seamă care au luptat și care au inițiat Adunarea pentru Unire, au fost membri ai Astrei, așa că rolul puternicei instituții culturale, în acest scop măreț, a fost covârșitor”. ■ Silvestru Patița semnează *Datoria față de ideal*: „Autor a peste 1.200 de articole și studii, precum și a zeci de volume, unele încă în manuscris, închinată școlii, culturii și luptei naționale a poporului său, Onisifor Ghibu a lăsat o bogată moștenire culturală, în atenția generațiilor următoare”. ■ În *Cronica ideilor*, Andrei Marga scrie despre *Idei contemporane*. ■ David Gyula discută *Literatura maghiară tradusă în românește în primele două decenii de la Unire*: „Oamenii literelor, români și maghiari deopotrivă, au încercat să susțină și în această perioadă sumbră idealul înțelegerii și apropierii prin cunoaștere reciprocă. Așa se explică faptul, că în 1935 inițiativa revistei orădene «Familia» de a aduna la o masă rotundă a prieteniei pe cei mai buni scriitori români și maghiari, a avut un ecou atât de pozitiv. Scriitori ca Mihail Sadoveanu și Babits Mihály, Camil Petrescu și Márai Sándor, Cezar Petrescu și Zilahy Lajos, Lucian Blaga și Illyés Gyula, Victor Eftimiu și Szemlér Ferenc etc. au răspuns imediat la solicitarea revistei și acțiunea cunoscută azi sub denumirea de «pionieratul de la Oradea» a rămas un far călăuzitor în anii de întuneric”. ■ Nicolae Bucur semnează *Harghita, popasuri frățești de ieri și de azi*. ■ Tudor Dumitru Sava publică *Marca timpului*. ■ În *Poezia infoliilor*, Vasile Sălăjan scrie despre *Chipuri din hronicul neamului* de Ioan Chindriș (Albatros): „Se poate desluși cu ușurință un deosebit cult al istoriei în

aceste tablete scrise la temperatura înaltă a conștiinței patriotice; de altfel, Ioan Chindriș, personaj ce-și recompilează o gestică de tribun din secolele glorioase ale Transilvaniei, este un împătimit al infoliilor, incunabilelor, al descifrării vechilor texte rămase de la înaintași, un veșnic întârziat în tihna bibliotecilor, printre vrafuri de manuscrise și înscrisuri rare”. ■ Iosif Pervain semnează *Lupta lui G. Bariș pentru unitate*: „În contextul ideologic de la sfârșitul secolului al XIX-lea, visul *Dacoromâniei* i-a apărut lui Bariș realizabil, într-un viitor apropiat”. ■ M.C. Runcanu semnează *Cronica unei toamne fierbinți*: „Prezență la marea aniversare, colecția «Testimonia» a editurii Dacia publică, între altele, și documentele *Consiliului Național Român din Blaj*. În fapt, este vorba de rodul efortului a doi universitari clujeni, Viorica Lascu și Marcel Știrban, care s-au dedicat cu rigoare științifică dar și cu vădită pasiune investigării fondului de *protocoale* și acte păstrate în arhive, mărturie a înaltei temperaturi patriotice din acea toamnă de acum șase decenii...”. ■ Alexandra Rus publică *Monumentul Unirii sub Mihai Vodă Viteazul*: „Întregul ansamblu – statuia ecvestră, reliefurile, stemele – are o structură a formelor adânc elaborate dar și trăită – mișcarea nu apare dezlănțuită, ci conținută, potențială – transmite forța, temeinicia idealurilor, gândurilor și acțiunilor voievodului închinată în întregime poporului și țării, unității sale”. ■ Apare piesa *Cetea Unirii* de Teodor Tanco. □ Citim *Întoarcerea*, un fragment din romanul *Ziua cea mare* de Constantin Zărnescu.

#### [NOIEMBRIE]

• [„*Albina*”, nr. 11] Editorialul redacțional *Unire în cuget*, pornind de la Unirea de la 1 decembrie 1918, subliniază caracterul imperfect al actelor și evenimentelor de odinioară, căci „marile probleme ale vieții sociale, politice și economice nu și-au putut găsi rezolvarea în condițiile trecutului”, așa cum arată, de altfel, și tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea de la Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste: „Ceea ce n-a realizat și nu putea realiza regimul burghez-moșieresc s-a realizat odată cu înfăptuirea insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste, cu trecerea la revoluția democratică și apoi socialistă, cu cucerirea puterii politice de către masele largi populare”. □ Tableta lui Ion Bănuță, *Arcul de Triumf*, este menită să exalte sentimentul patriotic: „Văd vieți crucificate. Văd nenumărate visuri istorice îndemnându-ne, străluminându-ne: 1600, 1821, 1848, 1859, 1877, 1918, 1944 și, mai apoi, suind în noi înșine, Viitorul”. □ Pagina de istorie dezbate același subiect al Marii Uniri, articolele publicate (între care și cel al lui Dumitru Almaș, *Tineretul și Unirea din 1918*) stând alături de un citat tematic din Al. Vlahuță, un fragment din poemul *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de M. Eminescu și de poezia *Marea Unire*, pe care autorul Ion Bujor Pădureanu o dedică „Patriotului Petru Groza”. □ Versuri patriotice semnează în acest număr și Dumitran Frunză (*Pro Patria*, pe prima pagină), Ludmila Ghișescu

(*Patria*) și Mihai Constantin (*Gustul patriei*). □ Dedesubtul unei fotografii cu centrul modern al Focșaniului, denumit Piața Unirii, o notă nesemnată și fără titlu precizează că, în cadrul Festivalului Cântarea României, timp de două zile, s-au desfășurat „manifestările prilejuite de cea de a noua ediție a Salonului literar Dragosloveni. Numeroși scriitori și critici au avut o întâlnire de lucru cu membrii cercurilor și cenaclurilor literare, au fost oaspeții oamenilor muncii din întreprinderi și de la sate, iar cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la nașterea lui Alexandru Vlahuță s-a făcut un pelerinaj la casa memorială a scriitorului din comuna Dragosloveni”. □ Pe aceeași pagină, o altă notă nesemnată, însă intitulată *O sărbătoare a scriitorilor țărani*, anunță cea de a doua întâlnire de acest fel, ce a avut loc în zilele de 11-12 noiembrie, „din inițiativa Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Arad și a Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă”. Cei peste 30 de „creatori ai satelor” care s-au întrunit, reprezentând județele Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Galați, Botoșani, Mureș, Harghita, Bihor, Suceava, Vaslui, Satu-Mare, Vâlcea și Arad, au prezentat „recitaluri de poezie și proză”, precum și montaje literar-muzicale. □ Întreaga pagină de literatură găzduiește poemul integral al lui Al. Macedonski, *Noaptea de decembrie*. □ Pe pagina alăturată, Hristu Cândroveanu scrie despre *O vioară vrăjită*, reprezentând creația lirică a maramureșeanului Tiberiu Utan, care este „un poet al pământului natal, dar el cântă la fel de inspirat trecerea anilor, despărțirea de tinerețe, de bucuriile ei. Neocolind tristețile, când – omenește, îl năpădesc. Melodii în surdină, dar încărcate de înțelesuri, de sensibilitate și de grație, confesiuni sincere, fraterne – iată poezia, poeziile lui, întotdeauna miniaturale aproape, dar stăpânindu-ne îndelung după ce le-am citit, ca tot ce este cu adevărat frumos”. □ Librăria „Cartea prin poștă” își face reclamă prin intermediul revistei, oferind cititorilor interesați o serie de „tiluri de larg interes” și prețurile aferente. Între acestea se numără *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până azi* de C.C. Giurescu (73 lei), *Arta prozatorilor români* de Tudor Vianu (10,50 lei), *Istoria literaturii române*, vol. 3: *Marii clasici* (66 lei), *Pietrele dacilor vorbesc* de Paul Mac Kendrick (20,50 lei), *Troilus și Cresida* de Geoffrey Chaucer (33 lei), *Potopul* de H. Sienkiewicz, 3 volume (42 lei).

• [„Amfiteatru”, nr. 11] Pe pg. 1 *Oțel suav* de Anca Smaranda Digă. □ Cronica literară de Dinu Flămând se oprește la Daniel Turcea – *Epifania*, Cartea Românească (la 7 ani după debutul cu o carte ce surprindea, de asemenea, prin titlu: *Entropia*). Comparația cu Ion Mircea – și el „redebutând” după 7 ani cu al doilea volum în 1978 – devine astfel normală, ambii poeți fiind „asceți ai exprimării”: „aceeași lungă așteptare între prima și a doua carte, același respect pentru cuvânt, sintaxa eliptică asemănătoare... oglindire simultană în sacru și real.” □ Versuri de Olimpiu Nușfelean, Anton Grecu, Cristina Petre (cu o *Propunere pentru o statuie a lui Burebista*), Călin Dan, Irina Gorun, Pa-trel Berceanu, Matei Vișniec. □ Constanța Buzea anunță *Cartea de debut*: o

Antologie la Ed. Junimea – *Unsprezece poeți tineri*. Sunt incluși aici: Cristian Dică, Mirela Mandric, Victor Rusu, Steliana-Delia Beiu, Doina-Mihaela Sava, Anca Nicolau, Dumitru Ignat etc. □ Rubrica *Evenimond*: Andre Chestel – *Legendă mediceană*, în românește de Smaranda Roșu și Grigore Arbore. ■ Foiletonul lui Ion Cristoiu, ce reia problematica Anului 1949 cu *Premiile Academiei* ca pretext, se referă în acest număr la *Premiile de Stat ale RPR*, acordate anual „celor care au realizat opere de o deosebită valoare pentru construirea socialismului în RPR”. Și imaginea publică a scriitorului se modifică de acum, prin atitudini publice, reportaje literare, interviuri creionându-se „imaginea unor persoane sobre, cu gesturi îndelung cumpănite”: „Chiar dacă mai mult dorită decât reală adeseori, această imagine publică a scriitorului e mult mai apropiată de exigențele unei societăți moderne, de locul și rolul scriitorului în societate, decât mai vechea imagine, seducătoare publicului mic-burghez, a scriitorului-măscărici, a scriitorului-histrion, căruia îi poți citi opera dar pe care e preferabil să nu-l primești în casă. Venită după o perioadă de violent avangardism al gesturilor scriitoricești, această imagine-standard a scriitorului, prin care primește valoare educativă nu numai opera ci și viața autorului ei, va contribui la creșterea prestigiului social al profesiei scriitoricești, și mai ales la repunerea în cadrele firești, de activitate socialmente utilă, a activității literare.” □ Al. Hanță, sub semnul *Reverberațiilor marilor momente istorice în literatură*, semnează amplul articol *Poezia Unirii*, o revenire la Alecsandri, Șt.O. Iosif, Andrei Bârseanu, Ioan Nenițescu și alții. □ Reportaje pe aceleași teme patriotice Ioan Buduca – *Secunde firești într-o oră de istorie pe Platoul Românilor* și Cornel Nistorescu – *Despre timp și pietre kilometrice*. □ *Jurnal de cărți* recomandă câteva apariții ale anului 1978: Anca Smaranda Diga în *Dinamica privirii* se ocupă de volumul de versuri *Rigoarea văzduhului* de Gh. Grigurcu (Dacia); C. Tuchilă de *Mircea Micu, prozatorul* (din romanul *Patima*, ediție revăzută și adăugită), romanul „pustei” în literatură noastră fiind unul dintre cele mai bune contemporane iar Micu un scriitor de o disponibilitate excepțională: „în același ins sălășluiesc parodistul dezinvolt- maestru absolut al genului –, poetul, prozatorul grav și, mai nou, dramaturgul”; Ioan Bucșa, în *Eminesciană*, notează două apariții ale colecției omonime a Ed. Junimea: G. Călinescu – *Mihai Eminescu. Studii și articole*, ediție realizată de Maria și Constantin Teodorovici, respectiv o ediție bilingvă, *Eminescu după Eminescu* (comunicări prezentate la Colocviul organizat de Universitatea din Paris – Sorbona, martie 1975), volum alcătuit de Dim. Păcurariu.

• [„Cinema”, nr. 11] Piesa lui Mihai Sebastian *Jocul de-a vacanța* este transpusă cinematografic, după o adaptare liberă a lui Timotei Ursu, în filmul *Al patrulea stol*. ■ Pornind de la faptul că peste trei sferturi din producția mondială de filme e alcătuită din ecranizări, ca și cele mai importante filme din producția autohtonă, Florian Potra încearcă să răspundă în articolul intitulat *Ecranizăm! Ecranizăm!* la trei întrebări: *ce, cum și cu cine* adaptăm: „Lite-

ratura noastră clasică și în special cea contemporană, de la *Bietul Ioanide* și de la *Moromeții* și *Groapa*, autentice capodopere ale literaturii noi, la nuvelele *Duios Anastasia trecea*, *Eclipsa de soare*, *Acasă*, *Noaptea*, *Dropia*, *Țiganca albă* și multe altele încă, sunt tot atâtea ispite întru ecranizare, atât din unghiul conținuturilor, cât și din acela al expresivității estetice. Mi-aș permite să insist: producătorii au datoria să promoveze cu precădere ecranizarea literaturii contemporane și, a doua oară cu precădere, a literaturii contemporane având subiecte și teme «împrumutate» din actualitatea imediată.”

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 11] Redacția revistei notează despre: *Responsabilitatea socială a scriitorului*: „Modelând conștiințe și modelându-se pe sine prin integrarea organică în tumultul vieții noastre dinamice, profilul scriitorului român de azi se conturează tot mai pregnant în întreaga sa personalitate”. ■ Este organizată ancheta *Scriitori uitați, scriitori ignorați?*: „Raportul între imaginea reală a literaturii și reflectarea ei în spațiul criticii este mereu în actualitate. Fiecare epocă literară (și nu este vorba doar de epocile întinse pe mari capitole de istorie literară, ci și de perioade relativ scurte, cum ar fi de exemplu, literatura română contemporană) are specificul ei în această relație. Am dorit așadar să sondăm opiniile criticii referitoare la acest aspect al vieții literare, plecând la întrebările: 1. *Credeți că demersurile criticii de azi și ale istoriei literare ilustrează cu fidelitate imaginea reală a literaturii noastre?* 2. *Când și de ce critica literară și chiar istoria literară «uită» un autor? Credeți că există scriitori pe care istoria literară sau critica de azi i-au «uitat» pe nedrept?* 3. *Dați-ne numele (în cazul când acestea există) unor asemenea autori – contemporani sau din trecut – și numiți-ne rațiunile pentru care vi se pare că statura lor literară are alte dimensiuni*”. □ Const. Ciopraga, *Timpul a lucrat în favoarea lui Arghezi, Blaga și Barbu*: „Devii «contemporan al întregii istorii» (observa Albert Thibaudet) printr-o «actualizare continuă», istoria literară concentrându-se în fond într-un «prezent intens sintetic». Ca disciplină a transformărilor de structură și stil, istoria literară e obligatoriu și critică literară, dar o critică dispunând de repere mai sigure, în special de concluziile timpului, care confirmă sau infirmă. Asta ar însemna că istoria literară repară în mod strict obiectiv, corectând fără greș opiniile despre anumite opere. Cum să pretinzi, totuși, istoriei literare asemenea performanțe ideale, când nici istoria propriu-zisă (care lucrează oricum, cu mai puține imponderabile) nu se pot sustrage activității? Nimic mai normal, prin urmare, ca monumentală *Istorie...* a lui G. Călinescu să fie expresia unui personalist de înalt nivel, realitate ce o diferențiază de alte «istorii». Timpul a revizuit diverse concluzii călinesciene, lovinesciene, și ale altora. Majoritatea valorilor de prim-plan ale literaturii române au intrat în atenția criticii și istoriei literare de după 1960, în măsură să ofere publicului un panoramic dacă nu complet cel puțin semnificativ. S-au putut înregistra la «bursa valorilor literare» fluctuații felurite. Un Bacovia redimensionat, așezat alături de Arghezi, Barbu, Blaga și alții, devine progresiv

un poet de mărimea întâi «selectat» (cum ar spune Ibrăileanu) de un alt public decât cel al epocii lui. Timpul a lucrat în favoarea lui Arghezi, Blaga și Barbu, toți trei intrați, datorită complexului de împrejurări de după 1950, într-un con de umbră, reactualizați apoi și restituiți culturii vii, curente. Cazul acestora invită nu numai la considerații de sociologie literară. A întoarce spatele unor valori autentice e într-un fel a atrage atenția asupra lor. N-a fost considerat Brâncuși un simplist? (Chiar G. Călinescu, atât de receptiv la nou, a privit cu rezerve «Masa tăcerii!»). Nu s-a spus, oare, – în «Contemporanul», acum un sfert de secol – că rapsodiile lui Enescu reprezintă prelucrări de folclor suburban? 2. Habent sua fata libelli! Constatarea celor vechi rămâne în picioare. Cărțile au destinul lor... Criticul și istoricul literar pot «uita», voit sau nu, anumite opere, – în cazul celor contemporane intrând în joc, uneori, considerate de ordin personal sau de conjunctură. Cine ar mai scrie astăzi despre A. Toma, despre Marcel Breslașu, despre Mișu Dragomir în modul de acum două decenii? Mișu Beniuc nu mai reprezintă un prim-plan. Altfel se va scrie, peste o jumătate de veac despre Adrian Păunescu – încontestabil, poet talentat – despre mulți alții. În genere, se poate spune că publicitatea sistematică, aceea care face din unii scriitori vedete, se întoarce împotriva lor, publicul, critica încă mai mult, arătându-și voința de a restabili proporțiile. Pe scurt, orgoliile sunt cenzurate la timp; critica vine nu o dată cu argumentum ex silentio. 3. Cum unele opere din trecut nu au fost reeditate, revenirea autorilor lor în actualitate întârzie (G. Călinescu se cuvine cunoscut generațiilor de astăzi și ca autor al *Istoriei literaturii române de la origini!*). Trebuie înfăptuită, fie și fragmentar, republicarea lui C. Stere – romancierul. Pagini interesante din proza lui Mircea Eliade ar merita o retipărire. La o cercetare atentă, se va observa absența sau cvasi-dispariția din conștiința publică a unor scriitori sau opere de acum câteva decenii. Se vorbește rar de prozatori ai periferiei ca George-Mihail Zamfirescu, Stoian Gh. Tudor ori Sărmanul Klopstock, de alți prozatori, între care Victor Papilian, Dem. Theodorescu, C. Ardeleanu, Dinu Nicoșim, Eugen Goga, Valerian, D.V. Barnovski, Constanța Marino-Moscu, Ticu Archip, Marta Rădulescu, Sidonia Drăgușeanu, T.C. Stan, Ioachim Botez – unii ca și uitați. Nu e vorba, desigur, decât rareori, de nume prestigioase, dar amintirea lor ar puncta mai elocvent un climat de epocă. Seria «Restituiri», a editurii clujene «Dacia» întreprinde în acest sens o acțiune meritorie”. □ Ion Pop, *O realitate „relativă”*: „Pentru cine are o viziune cât de cât istorică asupra faptului literar, e limpede că fiecare epocă își are imaginea ei «reală» despre valorile contemporane sau care o preced. Ar fi vorba deci de o «realitate» relativă, de o perspectivă condiționată de mutațiile complexe care au loc în sensibilitatea fiecărui timp și, implicit, a criticilor și istoricilor literari, adică a celor care citesc, cum se spune, în mod exemplar, literatura prezentului lor și a trecutului (devenit și acesta al lor, actualizat prin lectură). Dar nu e vorba, uneori, numai de evoluția... reală a sensibilității, ci și – cum a fost cazul, bună-

oară, în chiar spațiul criticii și istoriei noastre literare din ultimele trei decenii – de condiționări mai de suprafață, mai mult sau mai puțin exterioare fenomenului literar ca atare, care pot impulsiona ori frâna dinamica interpretării, făcând-o mai fidelă sau mai puțin fidelă față de substanța autentică, profundă a obiectului său. Un studiu de sociologie literară precum cel întreprins recent de către Ion Cristoiu în revista «Amfiteatru» este, în acest sens, plin de învățăminte. – Degajate însă, treptat, de dogmatismul ce le împiedică să se exprime plenar cu privire la «realitatea» valorilor de ieri și de azi, critica și istoria noastră literară sunt, în sfârșit, în măsură să ofere acea imagine «reală» din punctul (sau punctele) de vedere ale timpului nostru, a fenomenului literar național. În privința istoriei literare, ce se apropie tot mai mult de epoca actuală, ea nu s-a angajat încă pe deplin de un anume pozitivism, adică mai are încă destule trepte de urcat până la acea «istorie a literaturii din prezent până la origini», care să beneficieze de o angajare de adâncime a sensibilității cititorului contemporan în interpretarea chiar și a celor mai îndepărtate perioade de creație. Odată realizat acest proiect al Tratatului editat de Academie, sau paralel cu el și cu alte istorii literare, s-ar putea scrie și un fel de «istorie vie a literaturii române», care ar oferi într-adevăr reperele în funcție de care acea «imagine reală» a literaturii noastre s-ar defini. În absența unei istorii complete, sintezele referitoare la epoci și curente, scrise în ultimii zece-cincisprezece ani, atestă un remarcabil grad de maturitate a viziunii și judecății de valoare. – La rândul său, critica literară privită în sensul mai restrâns de critică a operelor individuale sau de comentariu prompt al «vitrinei», reușește, cred, în genere, să țină pasul cu ritmul real al mișcării creatoare, nu «uită» cărțile și personalitățile importante și manifestă, pe de altă parte, o salutară tendință (ce s-ar cere mai subliniată) de înnoire și diversificare a metodelor interpretative. Păcatul mai vechi al criticii nu este atât cel al falsei interpretări și ierarhizării a valorilor, cât – datorită și excesivei reduceri a spațiului publicistic – acela al limitării prea frecvente a comentariilor la foiletonul pasager, adesea pur impresionist, relativ la o carte sau alta, urmat de lungi spații de tăcere, curmate eventual de apariția unei alte cărți a aceluiași autor. Cu alte cuvinte, ceea ce lipsește este, aș spune, dialogul permanent asupra valorilor actuale reprezentative, acel climat fertil al confruntărilor de opinii dincolo de momente festiv-aniversitar, de anchetele rapide pe o temă sau alta, de opiniile înghesuite ocazional pe centimetrii pătrați ai spațiului actualmente disponibil. «Imaginea reală» a literaturii noastre din imediata apropiere, deși trasată în liniile fundamentale, nu se va putea realiza deplin în absența unor antologii exigente, alcătuite după criterii ferme, neconjuncturale și neconcesive; și nici în lipsa unei serii bine gândite de monografii critice consacrate scriitorilor de azi. Asupra acestui punct, oricare editură și-ar putea spune cuvântul printr-un program serios, sistematic, bine fundamentat, în stare să evite hazardul și neintimidat de apartenențele falsei ierarhii sau de posibilele reacții temperamentale ale unor scriitori. Și apoi, – a câta oară să se



repete că, pentru construirea acelei «imagini reale» a literaturii de ieri și de azi, deci pentru buna funcționare a oficiului critic și istorico-literar, este nevoie de ediții într-adevăr critice și complete ale operelor majore? 2.3. Așa cum sugeram mai sus, «uitarea» câte unui scriitor e întotdeauna condiționată, ca și «actualitatea» lui. Când nu ține de cauze subiective minore («politica de grup» etc.), când nu e artificial provocat de factori cu totul exteriori, fenomenul e explicabil în interiorul mecanismului mai complex al dialecticii valorilor. Unei anumite generații cutare scriitor, «nu-i mai spune nimic», îi pare depășit, într-un cuvânt, «inactual». Alții par a fi, în anumite momente, «epuizați» de critică, până în clipa când o altă lectură, determinată și ea de o schimbare în peisajul socio-cultural, provoacă o nouă resurecție. A existat în ultimii ani, de exemplu, «oboseala» de Sadoveanu – dar ea a fost depășită spectaculos de o revenire în actualitate marcată de câteva studii de valoare. Dar apariția unei cărți ca *Sadoveanu sau utopia cărții* a lui Nicolae Manolescu nu cred că e fără legătură cu evoluția de ansamblu a literaturii noastre din acest moment (îndeosebi a poeziei) în acre interesul pentru «cărțurăresc» este foarte marcat. Mai durează, tot așa, relativa «uitare» a lui Arghezi, ce nu poate fi, evident, decât temporară. De tot stranie mi se pare însă tăcerea compactă din jurul operei lui Adrian Maniu, despre care am vorbit și altădată. Stranie, pentru că și «modernistul» celui de-al doilea deceniu al secolului nostru, și «tradiționalistul» de mai târziu (care masca de fapt tot un «modernist») – unul prin anticonvenționalismul său, celălalt prin convenționalismul iconografic de mare rafinament, se întâlnesc deopotrivă cu un mare număr de poeți actuali. Cât despre «ignorarea» unor scriitori aflați în plină activitate, ea nu e de fapt niciodată totală; e vorba, mai degrabă, de o insuficiență a comentariului în raport cu prezența reală a personalității respective. Ar fi cazul, bunăoară, al unui poet ca Gellu Naum. Alteori, supralicitarea unor scriitori în trecutul apropiat a creat reticențe față de ei, chiar atunci când evoluția ulterioară ar fi meritat un tratament mai nuanțat: unii scriitori din actuala «generație de mijloc» se află în această situație. – În sfârșit, dacă mi se îngăduie să mă gândesc la vreo iminentă uitare ce va să vină, aceasta promite să afecteze, în poezie, incolora producție neo-sămănătoristă, poezia fetișistă a mitizărilor anistorice (chiar dacă împrumută o întregă garderobă aparent «istorică»). Din contră, o nouă actualitate se întrevede pentru lirica potrivnică excesului de poetizare, promovată de tinerii anilor 40-50: cei care în locul cuvintelor au văzut deseori sânge, cei pentru care reveria poetică a fost grav și fertil tulburată de «vuietul vremii». □ Eugen Simion: *Despre scriitori actuali*: „1.2.3. Nu cred să mai fie un caz flagrant de injustiție literară. În ultimii 15 ani s-a publicat enorm din literatura clasică și au apărut un număr apreciabil de studii, eseuri despre scriitorii din toate epocile. Maiorescu, Lovinescu, Blaga, Barbu, Bacovia sunt autorii cei mai comentați și, pe drept, pentru că opera lor fusese rău interpretată cu două-trei decenii în urmă. N-aș zice că toate prejudecățile au apărut azi, însă, în genere, scara valorilor este justă, ni-

cio latură importantă a fondului nostru spiritual nu este trecută cu vederea de o critică și o istoriografie literară activă, scotocitoare, hotărâtă să epuizeze documentele despre un autor și să impună (după o formulă cunoscută) puncte de vedere noi despre operă. Dacă mă gândesc bine, n-a mai rămas niciun autor cât de cât important din trecut care să nu fi revenit în actualitate printr-o ediție sau un studiu amplu, adesea sub ambele forme. Un fapt trebuie, totuși, semnalat: sunt mai rău cunoscuți scriitorii actuali, mai ales aceia cu o operă întinsă. O carte apare, este recenzată, apoi vin alte cărți (între 1100 și 1300 pe an) și cartea veche dispare însoțită de recenzie elogioasă. Fenomen, în multe cazuri, normal, însă sunt autori care au deja o operă (nu numai un număr de cărți) și aceștia trebuie din când în când recitiți, comentați, pentru că literatura progresează și, odată cu ea, gândirea și exigența criticii. A «revizui» opiniile curente, când ele nu sunt întemeiate, este un act util în cel mai înalt grad în critica literară. Am procedat în acest fel în Scriitorii români de azi (II) și o parte dintre comentatori s-au formalizat: «cum, ai revizui? E.S. începe să se revizuiască... după modelul știm noi cui...». Realitatea este că, citită după zece ani, o carte spune altceva și judecata critică asupra ei se schimbă, fatal. Cărțile unor mari autori (*Un om între oameni*, *Mitrea Cocor*) nu mai reprezintă pentru noi ceea ce au reprezentat la apariția lor. Proces, încă o dată, normal, igienic, în viața unei literaturi. Asta nu înseamnă că M. Sadoveanu și Camil Petrescu ies micșorați din asemenea analize mai exacte. Lauda perpetuă, ne-critică obosește o operă mai mult decât negația ei. Să nu se deducă de aici că aplaud acțiunile de demolare în critică. N-am sentimentul că reparăm ceva, facem o justiție dacă, negând pe E. Lovinescu îi facem loc lui G. Călinescu sau invers. Critica noastră e atrasă periodic în false dileme, pusă să opteze între și între, vocile se îngroașă, devin autoritare, dacă nu mori în brațe cu un autor se spune că «n-ai poziție», nu ești ferm sau, doamne ferește!, nu ești patriot! Dar ce să fac dacă eu nu cred nici în ruptul capului că E. Lovinescu a urât, cum s-a zis, tot ceea ce este românesc, cum nu cred în niciun chip că iubindu-l pe E. Lovinescu, trebuie să-l detest pe G. Călinescu sau pe G. Ibrăileanu sau mai știu eu pe cine!? Nu vreau să am atitudine în această dilemă sau am atitudinea următoare: orice iubire literară care duce la îndepărtarea altor valori este o iubire ne-critică, nefericită, aculturală. Criticii de profesie nu trebuie să cadă în asemenea jocuri de bursă care tulbură inutil scara de valori și împing energiile spirituale în dispute sterile. Și cum zicea Maiorescu, puterea de creațiune a unui popor nu este nelimitată. Tot discutând dacă G. Călinescu este sau nu mai mare decât E. Lovinescu, G. Ibrăileanu sau dacă scriitorii noștri sunt sau nu protocronici, nu mai avem energie (și timpul) să discutăm despre opera lor în spiritul adevărului. Mă feresc să intru în asemenea false dezbateri, deși sunt somat, admonestat și, deseori, falsificat în intențiile și convingerile mele de cei acre trăiesc (cel puțin așa lasă impresia) numai pentru a inventa asemenea polemici. Revenind, acum, la întrebările dvs., putem conchide: este ignorat, din când în când, adevărul în

literatură, sunt nedreptățite prin interpretări false, tendențioase, criticii români cei mai importanți, paginile revistelor literare sunt adesea ocupate cu lungi și fastidioase comentarii pe teme de «justiție literară» care nu fac, în realitate, decât să sporească dosarul in justițiilor literare». □ P. Constantinescu: *Totul trebuie pus în discuție*: „1. În mod paradoxal, critica nu ilustrează cu fidelitate imaginea reală a literaturii române contemporane. Un exemplu: în ultimii ani, romanul românesc a realizat câteva opere de mare valoare. Despre fenomenul actual – nimic, în afara unor discuții, stereotipe adesea, din presa curentă și a câtorva culegeri de articole.[...]. 2.3. Ignorăm uneori trecutul în ansamblu, abandonându-l schemelor tradiționale ale istoriei literare, automatismelor”.

□ Alex Ștefănescu: *Prea multă fidelitate strică*: „1. Imaginea de ansamblu ar fi mult mai exact proporționată, dacă specialiștii de acest gen nu s-ar lăsa cu totul copleșiți de evlavie în față idolului lor, ci s-ar păstra în limitele unei tratări firești, lipsite de complexe. Putem deschide, la întâmplare, orice lucrare franțuzească de istorie a literaturii pentru a ne convinge despre opere dintre cele mai respectabile din punctul de vedere al vechimii se poate scrie într-un limbaj dezinvolt. De ce este nevoie ca istoricii noștri literari de azi să ridice cu penseta, asemenea lui Sherlock Holmes, orice fir de păr rămas de la scriitorul ales ca subiect pentru teza doctorat și să studieze apoi acest fir de păr cu infinite precauții, pe spațiul a zeci și zeci de pagini? Prea multă fidelitate strică. Dintr-o asemenea exagerare au de suferit, în primul rând, marii scriitori, a căror imagine se pierde într-o pădure de monumente trucate. [...] Un singur scriitor mi s-a părut, de când citesc literatură, în mod flagrant nedreptățit: M. Blecher, pe care îl consider, în contextul literaturii noastre interbelice, la fel de important ca Liviu Rebreanu. De ce? Pentru că proza sa, de o autenticitate halucinantă, constituie polul opus, dar cu nimic mai prejos, al prozei tradiționale cultivate de autorul lui *Ion*. Pentru că, succesor, contemporan și, în unele privințe, precursor al existențialiștilor, M. Blecher a contribuit în mod real, la rarcordarea culturii noastre la unul din marile curente ale spiritului european”.

■ Volumul de versuri al lui Nichita Stănescu, intitulat *Epica magna* (Junimea, 1978), prezentare grafică de Sorin Dumitrescu este analizat de Daniel Dimitriu și Constantin Pricop. □ Daniel Dimitriu, *Epica și lirica*: „Regăsim în noua carte a lui Nichita Stănescu laitmotive din precedentele. Pentru comentariul de față nu intenționez decât inventarierea câtorva, nicidecum o abordare pe verticală. Se discută în termeni patetici, uneori gnomici relațiile tot-parte, obiectiv-subiectiv, unic-repetabil etc. Aspectele amintite sunt condensate și într-un poem de mare forță, ce numește fără echivoc o perspectivă: *Contemplarea lumii din afara ei*, poem care singur face cât o epopee întregă... [...] Între alte aspecte importante, reluate și evidențiate în *Epica magna*, avem și delimitarea noțiunii de lirism ca produs conceptual. La Nichita Stănescu eul liric nu este eul individual echivalent în limbaj. În asemenea condiții «impuritățile» afective sunt trecute printr-un filtru ideatic de mare finețe și astfel îndepărtate. Pro-

numele eu înseamnă poetul, el nu substituie deci o individualitate, ci o condiție”. □ În încheiere Daniel Dimitriu face o *Precizare* despre volumul lui *Ares și Eros*: „Sunt nevoit să intervin cu o lămurire asupra unor rânduri deja publicate: textele din volumul meu *Ares și Eros* (Ed. Junimea, 1978) nu sunt cronici literare și nici nu sunt construite pe scheletul unor cronici literare (se pot face confruntări). Ele au fost scrise pentru volum și, așa cum dealtfel am spus într-o notă-avertisment, ele au fost concepute ca niște portrete critice. Deocamdată nu m-am hotărât să editez o culegere de cronici și recenzii. Vin cu această precizare pentru a corecta o eroare de informație pe care unii comentatori ai volumului numit au pus-o în circulație”. □ Constantin Pricop, *Vitalitate lirică*: „Sigur că cine caută să descopere mereu, în fiecare nou volum, pe acel Nichita Stănescu abstract/ ludic din faza sa de consacrată glorie, va fi deconcertat de *Epica magna*. Cartea nu este unitară nici în sensul noii – mai ales că aceasta nu se prezintă ca o «ruptură» totală față de ceea ce poetul scria anterior. Deocamdată nuanțele unor tendințe divergente se contopesc într-o perioadă de trecere și ce se va întâmpla mai departe cu poezia lui Nichita Stănescu n-o vom afla decât din volumele următoare. Nichita Stănescu este un poet important, aflat acum într-o perioadă de căutări”. ■ La *Dinamica simbolului în proza lui Ștefan Bănuțescu* reflectează Ioan Holban: „Dublul și dezvoltarea simbolică reprezintă două axe esențiale de evoluție ale scrisului bănuțescian care se constituie ca un moment de referință al prozei românești contemporane. Ștefan Bănuțescu creează astfel o lume a simbolurilor care-i aparține structural și a cărei configurație va fi precizată, fără îndoială, de următoarele trei volume anunțate din *Cartea Milionarului*”. ■ Const. Ciopraga analizează la *Sadoveanu: vocile naturii*: „Constatarea că Sadoveanu e un foarte mare poet al naturii este la îndemâna oricui. Ce-l diferențiază însă? Un termen ca acela de fior, atât de des invocat, presupune raporturi concrete cu pământul, cu arborii, cu timpul-destin care devoră stejar și urs. Fiorul direct devine sistematic fior-amintire. Un moment cinegetic, o senzație de euforie depozitată în subconștiință, un cuvânt – devin nucleu polarizant, centri magnetici pentru viitoare sinteze. Preluate interior, decantate lent, priveliști disperate, de ieri și de odinioară, se recomandă, tonurile aprinse cedând pasul nuanțelor volatile, pastelate. De regulă poetul se manifestă ca mitolog și vraci, – muntele, apa, cerbul și celelalte valorând «peisagistic» în măsura în care duc spre acea profunde et ténébreuse unité. Suntem foarte aproape de tehnica simbolizării. [...] Prin alternanțe de la stratul tangibil la zone de adâncime, prin tranzițiile de la orizontul cotidian la desmărginire, de la impresii difuze la esențe, poeticul sadovenian, mult mai complicat decât pare, jalonează căi spre totalitate”. ■ Al. Dobrescu prezintă *Noua față a literaturii vechi*: „E de-a dreptul impresionantă mulțimea studiilor consacrate în ultimii ani literaturii noastre vechi. Cronicarii moldoveni și munteni, Cantemir, Antim Ivireanul, Dosoftai, Budai-Deleanu au făcut obiectul unor cercetări ample, predominant critice, după ce

decenii în șir fuseseră un fel de loturi în folosința particulară ale istoricilor, hotărâți să decline competența oricui s-ar fi aventurat în aceste teritorii «interzise», acoperite de ei până la nerecunoașterea cu cifre și izvoare. Nimeni nu poate nega serios utilitatea informației istorico-literare, în atâtea rânduri revelatoare și de care privirea critică a beneficiat în destule rânduri. Însă studiul literaturii nu se limitează la atât, presupunând, dimpotrivă, în primul rând valorificarea sub raportul artei. Abia critica a renunțat să mai vadă în operele trecutului simple texte publice, în primul rând valorificate sub raportul artei”. ■ Val Condurache recenzează studiul lui Ion Constantinescu, *Introducere în literatura clasică*: „Literatura devine un infinit câmp de posibilități în care critica răătăcește fantazând ca într-un labirint, fără firul Ariadnei în mână. Cărui domeniu aparține acest demers. Literaturii nu, căci îi refuză rigoarea și țelul. E o critică la limita experienței, am zice cu prudență, o critică orgolioasă de a fi întemeiat un principiu de anulare a propriului efort, care tot răsturnând clepsidra, nădăjduiește să eternizeze instabilitatea ei. Iată de ce cred că și criticii vehemenți ai lui Ion Constantinescu, cât și emulii lui sunt grăbiți în a-i dovedi capacitatea ori neputința. Cartea sa e scrisă cu prea puțină imaginație ca să fie literatură și prea fantezist pentru un studiu critic”. □ Studiul lui Mircea Iorgulescu despre *Scriitori tineri contemporani* este prezentat de Constantin Coroiu: „După apariția a două masive volume (și anunțarea celui de al treilea) din *Scriitori români de azi* de Eugen Simion, în care mulți au văzut, cu dreptate, o istorie a literaturii noastre de după august '44, ori cel puțin o panoramă cuprinzătoare a ei, Mircea Iorgulescu publică o carte incitantă, în toate sensurile, *Scriitorii tineri contemporani*, în care își valorifică, ordonând-o, relativ îndelungata și pregnantă foiletonistică practică în deosebi în paginile revistei «Luceafărul». Este un act de necesar curaj și dacă n-ar fi fost criteriul fatalmente arbitrar și deci discutabil al vârstei (de cel mult 40 de ani) luat ca «indicator» și prag al tinereții autorilor incluși în volum, la care se adaugă unele mici erori de tact ale criticului, între care aceea de a-și prezenta singur într-o *Prefață* cartea ca având «un dublu caracter, informativ și de evaluare» și ca fiind în intenția celui ce o semnează «un ghid critic», comentariile privitoare la *Scriitori tineri contemporani* ar fi fost, fără îndoială, mai substanțiale, prin obligativitatea aplicării la obiectul propriu-zis de discuție, și, desigur, mai profitabile atât pentru Mircea Iorgulescu, cât și pentru cititorul literaturii de azi”. ■ Ion Apetroaie descoperă în *Eminescu, mit al simboliștilor*: „Dacă avem în vedere însă anii propriu-ziși ai simbolismului, mai îndepărtați de Eminescu, apoi poeți mai importanți ca Petică, Anghel, D. Iacobescu, Minulescu, e clar că aceștia se constituie în mișcare împotriva surogatelor poetice, adică a epigonilor eminescieni. Fiindcă Eminescu i-a învățat să-l dorească pe Eminescu, adică Poezia, nu umbra ei devitalizată. I-a învățat, deci, să ia cunoștință de propria lor poezie, să devină ei înșiși moderni. Oricâte acuzații de cosmopolitism li s-au adus simboliștilor, ei sunt – și în poetică, și în poezie – mult mai apropiați

de Eminescu decât de simbolistii de aiurea. De la Verlaine ei au auzit «de la musique avant toute chose», dar principiul muzical, la Eminescu l-au găsit pentru înțelegerea lumii ca proiecție orfică”. ■ În textul *Cămătăreasa*, de la secțiunea *Lecturi infidele*, Nicolae Manolescu se ocupă de romanul lui Ioan Slavici: „*Mara* e o scriere optimistă, expresie a încrederii în sine a unei clase noi. Furtunile inerente n-o clatină. ... În totul e o lume solidă și în progres (*Mara* o simbolizează), ca una din acele familii aflate încă pe panta urcătoare pe care le-au descris Galsworthy și ceilalți autori de cicluri romanești de la 1900. Putem compara ideea din *Mara* cu aceea din *Cel din urmă armaș*: aici o familie în urcare, dincolo una în declin. Dar în *Mara* familia aceasta e burgheză, în *Cel din urmă armaș*, boierească. Înainte de a introduce în proza noastră epopeea vieții țărănești, ardelenii au propus prin *Mara* un solid roman al vieții de târg, cu bresle organizate ireproșabil, cu negustori, mici burghezi, afaceriști, arendași și cămătari. La nivelul ambițiilor, reușitele nu sunt scandaloase. Suntem încă în inocența paradisiacă a începuturilor. Valori ce vor fi socotite negative mai târziu sunt deocamdată acceptate în deplină pozitivitate. Reușita e însă un criteriu stimat. Societatea, ca o familie, își păstrează intact prestigiul. [...] O socialitate triumfătoare reușește să mențină în sânul ei pe toți indivizii, căci ei n-au descoperit deocamdată pericolul manipulării, depersonalizării ori chiar mutilării”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează texte: Mihai Dinu Gheorghiu, Iohana Botez, P. Constantin, D. Petrache-Lemnu. □ Volumul lui Dumitru Pricop, *Patima muntelui*, este recenzat de Mihai Dinu Gheorghiu: „Dumitru Pricop se înscrie prin acest prim volum al său într-o serie de poeți ai locului, poeți care își desemnează de la bun început o suprafață geografico-spirituală drept suport al unei suprafețe poetice. Fiind vrâncean, poetul se trage din Miorița, are, astfel spus, gata pregătit secolul mitologic și liric al versurilor sale. Patima muntelui este în acest sens o patimă a locului, cartea (de debut) fiind, într-un fel, și o carte de vizită în care sunt specificate îndeletnicirea și adresa”. □ Volumul de proză al lui Ion Lilă, intitulat *Ploaie amară*, este prezentat de Iohana Botez: „Când nu vrea să fii cu orice preț moralizator, Ion Lilă trădează sensibilitatea lirică, o putere de investigație psihologică care nu e însă exploatată suficient, autorul pierzându-se uneori în descrieri seci și dialoguri banale. Oricum, afinitățile evidente ale tânărului prozator pentru proza de actualitate și disponibilitățile sale pentru dezbaterea unor teme etnice sunt premisele unei posibile împliniri. Din care perspectivă nu putem aștepta decât cu interes viitoarele cărți de proză ale lui Ion Lilă”. □ P. Constantin se ocupă de cartea lui: „Dan Claudiu Tănăsescu este, cu *Strigătul ierbii*, la a doua carte de proză, ambele apariții fiind însoțite de prompte comentarii în revistele noastre. Mai mult, Fănuș Neagu a dat «girul» scriitorului medic, așa cum aflăm din generoasa prezentare semnată de Mircea Sântimbreanu pe coperta a patra a volumului de față”. □ Studiul Gabrielei Negreanu despre *Paul Valéry și modelul Leonardo* este analizat de D. Petrache-Lemny:

„Cartea Gabrielei Negreanu, apărută în colecția *Contemporanul nostru*, vine să comenteze pe larg și competent problema creației, a creatorului și, în speță a creatorului Valéry. După titlu, s-ar crede că autoarea se oprește la concepția scriitorului francez despre om – creator, pornind de la exemplul Leonard, cel prezentat de Valéry, în *Introduction à la méthode de Léonard de Vinci*. În realitate însă, cartea este un comentariu amplu asupra operei teoretice valéryene”.

■ Premiul *Asociației ieșene a scriitorilor* este oferit lui George Lesnea și lui Ioanid Romanescu, evenimentul fiind consemnat în cazul primului de Al. Pascu și în cazul celui de al doilea de Constantin Pricop. □ Al. Pascu: „Oferindu-i premiul Asociației ieșene a scriitorilor, colegii săi îi încununează tâmpla ninsă de poezia unei jumătăți de veac, tâmpla poetului și talmăcitorului de poezie, a omului minunat... Astăzi, George Lesnea are pe masă file de hârtie frumoasă pe care poetul așterne, cu scrisu-i mărunț, versuri îndelung priticite în spiritul său de o extremă vitalitate. Laudă poetului ce nu-și uită nicicând menirea”.

□ Constantin Pricop: „Poezia lui Ioanid Romanescu este o poezie cu deschidere, cu puternic mesaj umanist, în același timp poezia unei conștiințe mereu treze, capabilă să ia atitudine atunci când viața o cere. Este necesar să amintim că semnificațiile acestei poezii sunt strâns legate de semnificațiile vieții noastre, de azi și de aici, Ioanid Romanescu fiind, fără îndoială, unul dintre poeți contemporani cu un pronunțat simț al actualității și al puterii de «a spune» a poeziei. [...] De puțină vreme Ioanid Romanescu e prezent din nou în librării cu volumul *Trandafirul sălbatic*, apărut la Editura Cartea Românească”.

■ Referindu-se la *Poziția intelectuală a lui Leopardi*, Onofrio Cerbone conchide: „Nu încap multe speranțe în limitele gândirii leopardiene, dar există o voință disperată, dezamăgită; aceasta face ca «La ginestra» să nu fie retorică floare din grădinile poeziei tradiționale, ci simbolul unei potențialități”.

● [„Familia”, nr. 11] *Vitrina cu cărți*: în *Istorie și narațiune* Titu Popescu abordează primele 2 cărți – dintr-un ciclu românesc gândit în cinci părți, *Zăpezile de-acum un veac* – din seria preconizată de Paul Anghel ce a lansat până acum *Scrisoare de la Rahova* și *Te Deum la Grivița*; în articolul *Aspirațiile adolescenței*, Patița Silvestru semnalează colecția Ed. Albatros intitulată *Colocviile adolescenței* (inaugurată în 1971 prin *Scrisoare către fetele tinere* de Lucia Demetrius), adunând în timp titluri precum *Declarație de dragoste* de George Șovu, *Viitorule, când te-ai născut?* de Mircea Sântimbreanu, *Brățara lui Prometeu* de Victoria Ana Tăușan sau *Argonautii viitorului* de I. Biberi.

■ Cronicile literare sunt semnate de Val. Tașcu – *Efigiile riscului* de Bazil Gruia (despre volumul cu titlul omonim, al cincilea din opera poetului), și Gh. Grigurcu, cu un text dedicat lui Constantin Ciopraga și cărții intitulate „în chip patetic-sceptic” *Între Ulyse și Don Quijote*. Grigurcu pornește de la o simplă recenzie și ajunge la o adevărată demonstrație a slăbiciunilor *criticii universitare/ didactice*. „Scrisul lui Constantin Ciopraga ilustrează cu pregnanță virtuțile și servituțile criticii universitare... accentul e pus pe funcționalitatea

pedagogică a adevărilor de circulație... Ciopraga preferă particularității vibratile generalitatea neclintită. Definițiile devin astfel șabloane... Excesul de generalitate (un defect al exegezei universitare, deprinsă cu perspectivele epocale, cu abstractizarea istorică, potrivită uzanțelor didactice) duce și la apropieri forțate... o altă caracteristică a criticii universitare e scrupulul paralizant al «adevărului», de unde o prudență maximă. Temător de «aventură», autorul caută mereu soluții de compromis, formulări care să lase o porțiță deschisă oricărui corectiv posibil...” □ În *Disparația țăranilor*, Pavel Șuian se ocupă de ultimul roman al lui I. Lăncrănjan, *Suferința urmașilor*. ■ Revenind la unele idei din G.I. Tohăneanu – „Cuvânt” în vol. *O seamă de cuvinte românești*, Ed. Facla, 1976, dar și din D. Caracostea – *Expresivitatea limbii române*, București, 1944, eseistul Ioan Kohn remarcă *Virtuțile cuvântului românesc în traducere* – abordând tocmai termenul românesc de *cuvânt* și toate implicațiile acestuia, trecând prin Blaga și traducerea din Goethe – *Faust*, Goga și tălmăcirea din Madach – *Tragedia omului*, Doinaș și Holderlin – *Întoarcere acasă*. ■ *Din lirica universală*: Vicente Aleixandre (Nobel pentru literatură pe 1977) și Gonzalo Rojas, Chile – în românește de Alma Maria Moldovan. ■ Versuri de V. Horj, I. Davideanu, Viorel Chirilă, Mircea Duca.

● [„**Ramuri**”, nr. 11] Editorialul redacțional *Climat emulativ* vizează evenimentul principal al județului Dolj, de la mijlocul lunii octombrie, când a avut loc o Consfătuire cu activul din domeniul educației politice, al propagandei și ideologiei: „Ideile dezbătute cu acest prilej au fost dintre cele mai importante: aportul propagandei la dezvoltarea unui climat de muncă responsabilă pentru îndeplinirea sarcinilor economico-sociale; corelarea mai strânsă cu viața a învățământului politico-ideologic, o atenție sporită ce trebuie acordată educației patriotice, pregătirii pentru muncă și viață a tineretului, perfecționarea continuă a învățământului de stat. A fost relevată în mod deosebit necesitatea participării tuturor oamenilor muncii la acțiunile educative pentru crearea unei opinii puternice capabilă să combată unele tendințe de necinste și indisciplină, de indiferență față de propagarea noului, să combată în general tot ceea ce este retrograd”. □ Tot pe prima pagină, după o cercetare minuțioasă și corectivă, Solomon Marcus face muncă de recuperare, schițând reperele biografice ale unui savant român aproape necunoscut, în articolul *Receptarea lui Pius Servien*: „Și totuși, realitatea aceasta era: până în acei ani [1964, n.n.], despre Pius Servien se scrisese la noi foarte puțin, iar despre faptul că prin personalitatea sa România dăduse lumii unul dintre fondatorii esteticii matematice (ceilalți fiind G.D. Birkhoff și Matila C. Ghyka, acesta din urmă de asemenea român) nu se aflase încă la București”. ■ Cronica literară semnată de Marin Sorescu în acest număr are în centru cel mai recent roman al lui Ion Lăncrănjan, *Suferința urmașilor*. Întrucât, înainte de a se opri la subiect și expresie stilistică, criticul descrie detaliat atmosfera din jurul creației acestui autor, titlul cronicii este unul pe măsură: *Romane despre țărani și critici de la oraș*. „Faima lui Ion



Lăncrănjan este că scrie «gros», încâlcit și uneori «cu probleme». Că e rudimentar, n-are stil, volumul al doilea e mai plicticos decât primul, iar al treilea (când există) le întrece pe toate. Asta e părerea esteților, «isteților» cum s-ar traduce în satul lui badea Monu. Cu ani în urmă, un critic demonstra că se poate vorbi despre autorul *Cordovanilor* și de bine și de rău, cu același entuziasm. Există însă păreri și păreri. [...] Acum, spre a fi obiectivi, realitățile asupra cărora se apleacă Ion Lăncrănjan – masiv, (sic!) și cu toată greutatea, parcă ar scrijelii cu întreg corpul și cu inima, mai ales cu inima – nu se pot caligrafia cu penița redis, nici transcrie în tuș pe hârtie japoneză. Reținem, oricum, faptul că fiecare carte a sa stârnește nedumeriri, incită și irită. Iritările încep de la editură, de cum e trântit pe masă, cu un icnet surd, manuscrisul și se termină hăt departe, pe la ședințe”. Dezinteresul pentru subiectele rurale, atât din partea scriitorilor, cât și din partea criticilor, este un fenomen, crede Sorescu, de amploare care ar trebui observat și corectat: „Satul, în accepția tradițională, se scufundă și prin rarefierea celor care se preocupă de problemele lui (literare) și prin ecoul scrierilor în masa criticilor. Ecou aproape nul. Tragismul nu este că se estompează o lume, angrenată într-un proces, să zicem, inevitabil, ci că dispare fără martori. Li se refuză cântecul de lebedă, tocmai țăranilor care au inventat cântecul. Cauzele dezinteresului față de această lume, mai ales la prozatorii tineri, sunt multiple. O literatură formalistă, idilică, a proliferat cu ani în urmă, răsturnând imaginea adevărată, făcând din sat un loc de operetă, unde țăranii merg gungurind fericiți să se înscrie în gospodărie, câțiva chiaburi cântând arii în falset dau foc la arii, dar sunt prinși cu chibritul în mână, înainte de a se pierde un bob și, în final, toată lumea e pătrunsă de avantajele muncii în comun, scena luminată și transformată”. Ajungând și la subiectul cronicii, care i-a stârnit atâtea comentarii apăsate, criticul afirmă că „Lăncrănjan este o victimă a propriei forțe – capacitatea de a scrie masiv, care vine și dintr-o amânare a *predicaturii hotărâtor*. Cărțile sale, cele «mari», sunt ca oamenii prea corpolenți – era să zic ca dinozaurii – care nu pot trece doi pe punte, dacă vin din direcții contrare – unul dinspre schematicism și reflectare tezigă, altul dinspre viață și complexitatea ei. De data aceasta bârna ține cât ține, numai că se clatină tare pe alocuri. Oricum, e păcat că e necitit acest scriitor interesant”.

■ La pagina de „Cărți. Note. Comentarii”, Dinu Flămând citește empatic și prezintă volumul *Solilocvii* semnat de Paul Emanuel, „poet rafinat și traducător de gust”, care în cartea de față „se exersează subtil pe teme morale și estetice, trecând de la sugestii de lectură, la faptul nud cotidian, spre a se întoarce, mai bogat, la citatul rar în care se infuzează deliciale unei savante logodne cu contingutul”. □ Versurile din *Împărăția sorilor* (Eminescu) de Stelian Oancea sunt scrutate de Constantin M. Popa, cel care observă și că „substanța lirică a volumului se organizează în jurul motivului *paserii*, motiv cu implicații multiple și cu rădăcini tragice, îmbrățișând simultan condiția existențială și aventura cunoașterii”. □ Tot un volum de versuri face obiectul cronicii lui Octavian

Lohon: *Diligența de seară* de Anghel Dumbrăveanu, recenzentul remarcând faptul că întreaga lirică a poetului „evoluează în cadrul aproape exclusiv al eroticii”. □ Dând dreptate criticilor care au punctat deja minusurile celei mai recente cărți, *Ucenicul neascultător*, între care discontinuitatea și lipsa liantului dintre episoade, Mihai Dușescu nu poate trece cu vederea „însușirile excepționale de prozator” ale lui George Bălăiță, astfel că „romanul se înalță treptat, după o tehnică mozaicală, din versete, din povești, din amintiri”, existând „o minuție de pictor de icoane în toată această insolită construcție, în tot acest baroc de neliniști, de interogații”. □ „Cartea lui Mircea Iorgulescu nu se vrea a fi «nici dicționar, nici istorie literară», ci «un ghid critic». Pe parcursul lecturii, înțelesul termenului se lămurește... este vorba de realizarea unui «tablou vivant» al unei secțiuni importante din literatura noastră contemporană și anume tocmai al acelei secțiuni însumând operele scriitorilor încă tineri, ale căror universuri de creație s-au conturat, individualizându-se, dar într-un mod în care «surprizele» pe care le rezervă un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat nu sunt excluse”, scrie Ioana Dinulescu în cronică sa la volumul *Scriitori tineri contemporani*. □ *Dicționarului de personaje* al lui Pompiliu Marcea, intitulat *Umanitatea sadoveniană de la A la Z* (Eminescu, 1977), intrat deja în circuitul literar, Ecaterina Țarălungă îi găsește suficiente cusururi (ce țin de imprecizie, subiectivitate, opțiunea pentru un criteriu în detrimentul altuia etc.), dar și o calitate, aceea de a fi singular în literatura română, „situându-se între o întreprindere critică și un dicționar”. ■ Studiul lui Ion Ianoși, *Umanism: viziune și întruchipare* (Eminescu, 1978), „rezultat sintetic al efortului de antologare a textelor clasice ale marxism-leninismului (*Despre literatură și artă*, 1974; *Despre om și umanism*, I-II, 1976 și *Despre dialectică*, I-II, 1978, Editura Minerva)” este analizat de Dumitru Velea în articolul intitulat *Mobilitatea metodei*. ■ Meditând la „conștiința fiziantropică”, adică la „contopirea dintre om și natură” specifică romantismului, Edgar Papu, în articolul *Romantismul – premise fotosintetice*, pentru a face mai bine înțeleasă „fiziologia spirituală” a creației romantice, recurge la o comparație cu fotosinteza plantelor: „Pentru afectivitatea romantică rolul clorofilei este deținut *chiar de clorofilă*. Prin această metonimie înțelegem lumea vegetală care oferă invitația cea mai apropiată și accesul cel mai sigur către întreaga natură și către întregul univers, cântate de romantici. Peisajul dominat de vegetație este cel dintâi aspect natural care devine «stare de suflet». Această cufundare în lumea fecundă a florei va converti vaga energie afectivă a artistului romantic în energie făuriitoare («floarea albastră» la Novalis, «codrul» la Eminescu etc.). Se formează, astfel, o nouă reacție, echivalentă aceleia chimice, produse de fotosinteza plantelor. Glucozei și organismului vegetal îi corespunde cunoscuta dulcețură romantică, acea *dolce visare* care-i pătrunde, în impactul cu natura, pe toți reprezentanții de seamă ai acestui stil”. ■ O *Expansiune a clișeului* descoperă Eugen Negrici citind cărțile lui Mircea Horia Simionescu, meditând asupra

jocului savant și grav pe care îl practică acesta: „Dar e exclus ca scriitorul cu o cuprindere sintetică, lucidă, de mare profunzime a spectacolului artei să nu-și fi dat el seama, să nu fi știut că nu numai romanele creează formule, că nu numai ele, chiar fără voie, sunt parodii și devin rețete, ci oricare alt tip de scriere. În fond, toate textele publicate până astăzi de M.H. Simionescu, (sic!) denotă contrariul. *Dicționarul onomastic și Bibliografia generală*, de pildă, probează o deschidere parodică neobișnuită. Nimic nu pare tipărit acolo fără a se fi avut în vedere o deprindere anume a scrisului”. ■ În colțul intitulat „Memento” este publicat *Rondelul orașului mic* de Al. Macedonski, datat 1916. ■ Versuri semnează în acest număr și Ioana Proca sau Mira Lupeanu.

● [„*Steaua*”, nr. 11] Prin articolul *Nichita Stănescu și lumea obiectelor*, Ion Pop explorează universul poetic stănescian: „Momentul în care, în poezia lui Nichita Stănescu, eul se descoperă într-o relație semnificativă cu universul, e unul al despărțirii de spațiul nocturn, al trezirii în lumina aurorală [...] Iscare, trezire bruscă, atingere sonoră, ridicare din somn (echivalentă cu altă trezire), scuturare de vise și de adâncurile ființei: iată o înlănțuire de cauze și de efecte reductibile, în ultimă instanță, la o singură cauză și un singur efect – acel impuls inițial urmat de propagarea, din obiect în obiect, a mișcării de unde luminoase ori sonore. Sunt însă niște unde care interferează, căci, în interiorul sferei vibratorii, fiecare obiect intrat în rezonanță devine și el un nucleu generator de energie: un du-te vino de ecouri și reverberații întreținând dinamica ambianței [...] Se poate spune că lumea obiectelor există pentru poet în măsura în care este în stare să provoace, să emită vibrații, sau reflexe, ori să le prelungească efectul dinamic-transfigurator. Imaginarul său se anunță a fi dominat sub acest aspect de figuri ale transparenței și ale oglinirii, de o materie negându-și opacitatea, lăsându-se pătrunsă de undele luminoase, întorcându-le spre sursa inițială ori către alte obiecte, cu o intensitate amplificată [...] Nu altfel stau lucrurile în aproape toate textele din *Sensul iubirii*, unde metaforele friabilității sînt subordonate aceluiași sistem de referințe, semnificând inaptitudinea pentru vibrație – absența mișcării, stagnarea, moartea [...] Dacă e adevărat că lumea poetului se înfățișează ca un spațiu prin excelență al comunicării prin unde sonore și luminoase, joc de răsfrângeri și ecouri prin care formele materiei își răspund, probându-și apartenența la un ansamblu cosmic-structurat, materia friabilă, ce se sfărâmă în fragmente dezordonate și al cărei «răspuns» la apelul altor forme substanțiale nu poate fi, în cel mai bun caz, decât stridența, face dovada unei grave deficiențe structurale, se exclude din armonia universului”. ■ Virgil Stanciu anunță apariția traducerii în limba engleză a *Amintirilor, poveștilor și povestirilor* lui Ion Creangă (*My boyhood, Stories and Tales*) la editura Minerva, în traducerea Anei Cartianu și a lui R.C. Johnson. Prin această traducere, cititorii pot găsi asemănări între scriitorul humuleștean și scriitorii Mark Twain sau Chaucer: „Citind traducerea *Amintirilor, a povestirilor și a poveștilor* lui Creangă, orice cititor de cultură anglo-

saxonă va avea bucuria de a descoperi un spirit înrudit cu Chaucer și Mark Twain, marii sintetizatori ai culturii populare engleze și americane, cu care începe acum un dialog întârziat dar necesar, peste secole și meridiane”.

• [„Teatrul”, nr. 11] Mihnea Gheorghiu scrie despre *Teatrul și unitatea poporului român*, o trecere succintă în revistă a istoriei teatrului românesc, concluzia fiind că „ar trebui să ne îngăduim răgazul de a medita la cursa dramatică a acestor șase decenii, în care artele noastre au evoluat atât de mult, îmbogățindu-se, prin revoluție, cu oameni, idei și edificii de înalt prestigiu, spre a înțelege – odată cu marele nostru public, binevoitor și accesibil mai mult ca oricând – că acest progres neconținut în artă, în știință, în industrie, în toate domeniile, a început cândva cu sacrificiul sutelor de mii de eroi, cunoscuți, dar mai cu seamă necunoscuți, părinții noștri și că apărarea și propășirea acestei țări și a tezaurului ei spiritual – de-o seamă și de-o faptură cu ea –, unitatea poporului român, reprezintă, pentru cei de azi și de mâine, cea dintâi și cea mai de preț îndatorire morală”. ■ Mircea Zăciu publică un studiu despre „*Scena*” *transilvană*. ■ Este publicată o selecție cu titlul *Din repertoriul stagiunii Valentin Silvestru vă recomandă*., ce conține o serie de note de prezentare ale pieselor: *Generoasa fundație* de Antonio Buero Vallejo, *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu, *Rugăciune pentru un disc-jockey* de D.R. Popescu. ■ În *Festivalul Național „Cântarea României”*, Antoaneta C. Iordache prezintă *Toamna teatrală la Botoșani (18-24 octombrie 1978)*. ■ În *Cronica literaturii dramatice*, Laurențiu Ulici scrie despre *Debuturi în dramaturgie*. Sunt comentate aici *Un anume loc pe pământ* de Dorina Bădescu și *Ultima răpire* de Dan Stoica. ■ Theodor Mănescu, în *Despre premii și despre corectitudine*, semnalează o serie de incongruențe în desfășurarea acordării premiilor de către Asociația Scriitorilor din București în domeniul dramaturgiei. ■ În *Cronica dramatică*, C. Paraschivescu prezintă *Alexandru Lăpușneanu* de Virgil Stonescu (Teatrul Național din București); Traian Șelmaru scrie despre *Aventură în banal*, tragicomedii de Teodor Mazilu, Dumitru Solomon și Ion Băieșu; Paul Tutungiu despre *Rouă pe trotuare* de Dan Tărchilă (Teatrul Nottara); Doru Melcescu despre *Șpalt* de Nichita Stănescu (Teatrul de poezie). ■ În *Prin teatrele din țară* sunt prezentate: *Urme pe zăpadă* de Paul Everac și *O sârbătoare princiară* de Teodor Mazilu (Teatrul municipal din Ploiești), *D-ale carnavalului* de I.L. Caragiale și *Strigoii* de Henrik Ibsen (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Interviu* de Ecaterina Oproiu (Teatrul Bacovia din Bacău). ■ În *Alte premiere* este prezentată piesa *Fire de poet* de Eugene O'Neill (Teatrul „Ion Vasilescu”). ■ În *Reprezentăția nr....* sunt prezentate: *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu (reprezentăția numărul 288 din 9 octombrie 1978, Teatrul Național din București), *Preșul* de Ion Băieșu (reprezentăția numărul 421 din 26 octombrie 1978, Teatrul de Comedie), *Adio, Charlie* de George Axelrod (reprezentăția numărul 540 din 15 octombrie 1978, Teatrul Nottara), *Pinocchio* de Alberto Lavagna după Carlo Collodi (reprezentăția

numărul 82 din 31 octombrie 1978, Teatrul „Ion Creangă”). ■ În *Documentar*, Mihai Dimiu publică un amplu studiu intitulat *1778 – un săptămânal de teatru la Sibiu*, despre publicația „Theatral Wochenblatt”. ■ Nicolae Balotă, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Henrik Ibsen, publică un articol omagial intitulat *Cu Ibsen, într-un veac nou*. ■ Este publicată „povestirea dramatică în două părți” *A cincea lebedă* de Paul Everac. ■ În *Cartea de teatru*, Valentin Dumitrescu prezintă *Principii generale de estetică* de Ion Toboșaru. ■ Constantin Măciucă scrie despre *Epoca Shakespeare*. ■ În *Oaspeți de peste hotare* sunt prezentate *Poveste de iarnă* de Shakespeare (Royal Exchange Company), *Cercul de cretă caucazian* de Bertolt Brecht, *Iarmarocul din Plundersweiler* de Peter Hacks, după Goethe (Teatrul municipal din Karl Marx Stadt, R.D.G.), *Perșii* de Eschil și *Norii* de Aristofan (Teatrul de Nord din Salonic). ■ În *Retrospectiva revistei* sunt publicate câteva fragmente din numărul 5/1956 ale revistei „Teatrul”. ■ În *Spectacolul sportiv*, Teodor Mazilu publică *Datoria fiecăruia dintre noi de a încerca, pe măsura posibilităților, să zboare, cât de cât*.

● [„**Transilvania**”, nr. 11] Articole consacrate aniversar celor 60 de ani de la formarea Statului Național Unitar Român, care converg spre demonstrarea ideii că „socialismul este unica orânduire care asigură rezolvarea umanistă a problemei naționale”. ■ Sub denumirea „colocvii de critică literară”, sunt publicate o serie de articole care abordează... problemele și metodele criticii contemporane. Ecaterina Țarălungă, într-un articol omonim, *Probleme ale criticii*, enumeră câteva dintre obsesiile criticii contemporane, din țară (colocviile de critică ale revistei *Transilvania*, Colocviul național de critică literară) și din străinătate (Colocviul criticii de la Cérisy-la Salle, 1964; Colocviul criticii de artă de la Frankfurt am Main, 1972), și anume: „relația critic-scriitor, prin urmare critică-literatură, din care derivă, într-un sens, problema obiectivității științifice a criticii și problema etică, ambele aflate în legătură cu ideile despre subiectivitate în critică și, deopotrivă, cu cele despre conceperea criticii ca «literatură pe marginea literaturii»”. ■ De „efemeridele” din volumul *Teme 3*, ale lui Nicolae Manolescu, se arată interesat Mircea Braga care comentează: „ne aflăm în fața unui eseu strâns, care ne propune posibile «teme» ale unor dezvoltări ulterioare, în orice caz «teme» pentru o meditație în ordinea criticii, istoriei și a teoriei literare. [...] în fond, *Teme 3*, nu este o simplă culegere de articole, republicate (deși, după fiecare, sunt indicate locul și data primei apariții), autorul suprimând acele «trimiteri» care explicau în conjunctură fiecare apariție în parte. Se păstrează, așadar, fraza care se sustrage eventualei eroziuni.” ■ Situația pare să fie mai nefavorabilă în domeniul criticii teatrale, cel puțin așa susține Eugen Onu în articolul *Critica și istoriografia de teatru*, căci destui cronicari de teatru semnificativi s-au retras în alte domenii de activitate: „Un fervent îndrăgostit de teatru ca Valeriu Râpeanu și-a redus, de ani de zile, preocupările în acest sector, la îngrijirea unor ediții, altfel de categorică valo-

re (se impune neapărat citată cea în două volume cuprinzând piesele și scrierile despre teatru ale lui G.M. Zamfirescu) și la articole de dezbatere teoretică. Un cândva foarte asiduu cronicar dramatic de apartenență universitară, ne referim la V. Mândra, s-a retras și el total în sfera istoriografiei, mai precis a istoriei dramei naționale (slujită cu aleasă competență în lucrări de sinteză, cum ar fi *Incursiuni în istoria dramaturgiei române* și *Clasicism și romantism în drama-turgia românească*). La rândul său, spiritul critic suplu al lui Simion Alterescu se exercită și el numai în perimetrul istoriei teatrului, cum se întâmplă și cu mai tinerii, dar merituozii lui colaboratori din cadrul sectorului de specialitate de la Institutul de istorie a artei. Și exemplificările ar putea fi continuate (să ne gândim, astfel, la profesorul Ion Zamfirescu, având o vastă cuprindere a fenomenului teatral, care ar fi constituit, neîndoios, o prezență de solid prestigiu în critica de teatru, dacă ar fi abordat-o și nu s-ar fi rezumat, în ce privește actualitatea, doar la unele intervenții de caracter general)”. ■ Simion Bărbulescu face o trecere în revistă a scrierilor critice ale lui Dinu Pillat, mort la 54 de ani în 1975, micromonografia despre *Ion Barbu* (1969), *Mozaic istorico-literar* (apărut în două ediții, ultima în 1971) și *Itinerarii istorico-literare* (apărut postum în 1978, Ed. Minerva, ediție alcătuită de George Muntean, însoțită de o prefață, o notă asupra ediției și o bibliografie a scrierilor lui Dinu Pillat), și se alătură opiniei editorului care consideră că Dinu Pillat prezintă „limpezi afinități cu spiritul critic al unor Ralea, Călinescu și Vladimir Streinu, iar dintre cei mai tineri, cu Al. Paleologu, Ov.S. Crohmălniceanu, Lucian Raicu și Nicolae Manolescu”. (articolul *Itinerariile istorico-literare ale lui Dinu Pillat*). ■ Gheorghe Perian aduce în atenția cititorilor monografia lui Serafim Duicu, *Vladimir Streinu* (Ed. Scrisul românesc, 1977), primul care citește în întregime scrierile lui Vladimir Streinu: „Un spirit grăbit ar putea trage concluzia că autorul monografiei face risipă de amabilități în jurul lui Vladimir Streinu, că atitudinea lui ar fi aceea de devoțiune. [...] Nu e vorba, prin urmare, de un ton encomiastic, ci de o atitudine echilibrată, discernând judicios între merite și defecte”.

• [„Vatra”, nr. 11] Rubrica *Filtre* oferă informații despre două cărți: o exegeză dedicată operei poetice a lui *Ion Barbu* de Madics György, *Harmad Jatek (Joc tert)* – în maghiară – (Ed. Facla, 1977), care a primit Premiul Uniunii Scriitorilor, și o cercetare a lui Octavian Buhociu asupra poeziei populare funebre, *Die rumänische Volkskultur und ihre Mythologie / Cultura populară românească și mitologia ei* (Wiesbaden, Ed. Otto Harrassowitz, 1974). □ Ștefan Borbély, recenzentul studiului despre *Ion Barbu*, apreciază „bogăția de sugestii pe care analizele o conțin”, precum și identificarea de către Madics György în sistemul poetic barbian a „6 invariante, grupuri abstracte înțelese ca nuclee generative: *increat, senzorial, intelectual, nuntă, absolut, dispersie*. [...] totul se circumscrie între *increat* și *dispersie*, o comparație cu *Blaga* fiind inevitabilă. [...] Aici poezia se întâlnește cu matematica și eseistul refuză anticipă-

rile comode, analizând minuțios fiecare rând în parte, căutând geneza și devenirea în fiecare element”. □ Recenzia lui Ion Taloș la cartea *Cultura populară românească și mitologia ei* evidențiază că „Octavian Buhociu se dovedește foarte bine informat atât în bibliografia românească a folclorului, cât și în cea internațională” și propune, cu argumente diferite de ale înaintașilor săi, „o comparare a baladei românești (*Miorița*, n.n.) cu tradiția epică a marilor mituri scitice, indoiranice și iranice”. ■ Cartea publicată de Mihai Stoian, *Procesul unui proces* (C.R., 1978) este în atenția lui Gheorghe Perian în cronica *Timp și istorie*: „Deși [cartea] este strâns legată de un singur eveniment, procesul memorandiștilor din 1894, prin incursiunile pe care autorul se simte obligat să le facă atât în anii care au precedat, cât și în cei care au urmat momentului, cu scopul de a dovedi întreaga lui complexitate, poate fi considerată un complet de istorie a Transilvaniei. [...] La prima vedere, Mihai Stoian nu face decât să rememoreze tot ce s-a petrecut în cele șaptesprezece zile ale procesului. În realitate, [...] în pauzele marcate de clopoțelul baronului Szentkereszty Zsigmond, președintele tribunalului întrunit la Cluj, în sala «Redutei orășenești», autorul își poartă cititorii în timp și spațiu, dezvăluindu-le rădăcinile *Memorandului* și ecourile lui în presa din întreaga lume. Intenția sa e de a demonstra caracterul european și însemnătatea evenimentului în istoria declinului imperiului austro-ungar. Procedeu este acela al montării documentelor într-o ordine semnificativă, autorul mărgininu-se să încadreze textele în scurte și lapidare comentarii, cu menirea de a accentua o idee sau alta”. Remarcabilă este surprinderea „frenzei participării la istorie”. ■ Dumitru Mureșan semnează cronica literară la cartea poetului Vasile Nicolescu, *Întâlnire în oglindă* (Ed. Eminescu, 1978) și evidențiază „meditația coerentă și unitară” asupra „ideilor și temelor curente ale actualității, problematica omului și vieții contemporane [fiind] supuse unui unghi personal de reflecție, înfățișându-ni-se transfigurate de osmoza secretă pe care o realizează sentimentul profund. [...] Cartea este și o «întâlnire în oglindă» cu sine însuși. [...] Vasile Nicolescu afirmă prin poezia sa virtuțile neo-tradiționalismului, care, venerând tradițiile poeziei noastre înțelege să înnoiască imaginile poetice tradiționale prin deschiderea lor estetică numeroaselor sugestii oferite de lirica universală”. Volumul include și un ciclu de interpretări din poezia lui S. Spender, Supervielle, G.M. Hopkins, Apollinaire, Cesar Vallejo, Lorca, C. Aiken, Desnos. ■ Cornel Moraru urmărește în *Proza lui Norman Manea* apropierea vizibilă a scriitorului, în romanele sale *Captivi* (C.R., 1970), *Atrium* (C.R., 1974), *Cartea fiului* (Eminescu, 1976), *Zilele și jocul* (C.R., 1977) „de experimentul modern. Împrumută chiar procedeele avangardei de odinioară: o avangardă estetizată. [...] Naratorul, de obicei, nu expune propriul său discurs. [...] Romanul devine o succesiune de micro-texte, uneori fără legătură directă între ele. Energia epică se concentrează toată în personaje. [...] Eroii sunt mai toți tineri și parcurg un traiect inițiativ destul de sinuos, un traiect spiritual [...]. Programatic, la Norman Manea, stilul

și compoziția discontinuă sugerează crisparea și deruta de esență a personajului. Salvarea sa ar fi neconținută aspirație la echilibru, la integrarea în ordinea naturii și a socialului”. ■ Apariția cărții profesorului clujean Octavian Șchiau, *Cărturari și cărți în spațiul românesc medieval* (Ed. Dacia, 1978), declanșează meditația lui Serafim Duicu despre „unitatea neamului românesc în cadrele unui spațiu indivizibil: spațiul carpato-danubian”, meditație pe care o intitulează cu observația formulată de Mircea Eliade: *N-au fost «zid despărțitoriu» între frați*. Cartea lui Șchiau „se ocupă de circulația cărții și cărturarilor din Moldova și Muntenia către Transilvania și invers, demonstrând cu fapte că [...] «unirea tuturor românilor a fost un proces de îndelungată și tainică pregătire: prin vitejia brațului, prin tăria condeiului și prin lumina cuvântului»”. Parcurgând lucrarea lui Octavian Șchiau, Serafim Duicu sesizează unele inexactități în situația statistică a cărții vechi românești tipărite și cere o investigație exactă și exhaustivă, pentru că în cultură însemnele de trăinicie și perenitate sunt „cărțile. Monumentele. O carte tipărită = un monument pentru eternitate. Modestul *Liturghier* din 1508 al lui Macarie stă piatră de hotar. Ne amintim de el și după sute de ani. *E carte*”. ■ Gheorghe Perian semnează la rubrica *Hic sunt leones*, articolul *Romanul de conștiință*, în care este analizată cartea lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică* (Ed. Eminescu, 1976). Întâmpinată elogios de critici și de scriitori, „cartea era nu numai o realizare remarcabilă, ci și un gest de asociere la preocupările [...] generației de prozatori [contemporani]. [...] Deceniul șase este lotul experimental al prozei actuale pe care s-a angajat să lucreze și Constantin Țoiu. [...] Nu e greu de observat încercarea [romancierului] de a descompune conflictul politic, caracteristic unei părți întinse a prozei [contemporane], în elementele unui conflict intelectual. El își recrutează, de preferință, personajele dintre intelectuali, astfel încât principala vină pe care o poate avea cineva în acest roman este incultura”. Cartea lui Țoiu se deosebește de altele cu aceeași temă, prin „judecata prozatorului asupra unor «reprezentanți ai trecutului», grupați în «Galeria cu viță sălbatică» sau în așa-zisa «Vizuină cu hoți», care, departe de a fi potrivnici noii orânduiri, conservă un etos raționalist într-un moment când acesta era grav amenințat. [...] Li se atribuie o funcțiune deloc neînsemnată: aceea de a păstra, în așteptarea unui moment mai prielnic, câteva valori intelectuale progresiste, realizând în felul acesta, oarecum pe dedesubt, în tăcere, continuitatea cu timpul care va veni. [...] *Galeria cu viță sălbatică* este romanul unor spirite alese a căror primă însușire este oroarea de vulgaritate. Prozatorul nu își ascunde simpatia pentru spiritele nobile, Chiril Merișor, Pavel Cavadia, Hary Brummer fiind atașați constant valorilor stabile ale culturii”. Romanul lui Constantin Țoiu este „un roman de conștiință”, în care Gheorghe Perian vede „o *intenție de dedramatizare* a unui deceniu din istoria contemporană despre care se vorbește, în general, pe un ton pătimăș, intransigent, acuzator. Aici tonul este, dimpotrivă, destins, calm. [...] romanul [...], susținut, din interior, de un elan cognitiv, ex-



primă câteva idei din cele mai interesante și originale asupra unei epoci tot mai îndepărtate din istoria contemporană”. ■ Sub titlul *Utopie și S.F.*, Anton Cosma susține ideea „maturizării prozei de anticipație românești”, ultimele două apariții editoriale ale genului, pe care le analizează, *Babel* (Ed. Albatros, 1978) de Vladimir Colin și *Figurine de ceară* (Ed. Dacia, 1978) de Mircea Opriță, fiind argumente pertinente. Criticul apreciază că „la fel ca și celelalte genuri literare, genul S.F. nu produce valori decât în măsura în care scriitorii își introduc în operă crezul, ființa spirituală intimă: utopia S.F. nu poate fi decât transfigurarea, în conformitate cu convențiile genului, a utopiei autorului, iar în absența acestei utopii, textul rămâne, în cel mai bun caz, simplu divertisment”. ■ Ștefan Borbély scrie *Drumul izvorului*, un impresionant Laudatio închinat lui Geo Bogza, câștigătorul, în 1978, al Marelui premiu al Uniunii Scriitorilor, pentru întreaga sa operă. ■ Se publică poezie, semnată de Octavian Goga, Teodor Borz și fragmente de proză, sub semnătura lui Radu Mareș.

● [„Viața românească”, nr. 11] Vasile Andru semnează textul: *Tensiuni înnoitoare în proză*: „Experimentul literar e însoțit – nu se poate altfel – de o vehemență a simțirii, de o stârnire a abisului unde se «formează» întrebări mari, și aceasta valorează, prin sine, cu un progres sau cel puțin cu o premisă: a progresului. Niciun experiment nu a venit din lene ori din somn psihic, ci din contrariul acestora. Voința de a înnoi, nevoia de a spori eficiența rostirii poetice, legate de tensiunea experimentistă stau mărturie a unei vigori, a unui vitalism, care-și caută întrerupere într-un mod artistic original”. ■ În *Menestrelii de Vâlcea și Banat*, Cornel Regman notează despre trei poeți: doi vâlceni (George Țârnea și Felix Sima) și bănățeanul Șerban Foarță. □ „Că George Țârnea a rămas și în noua formulă (*Baladele* din 1976) îndeajuns de cuminte, căci inițiativele sale nu depășesc în insolentă traiectorii de mult frecventate: lumea sub semnul păpușerescului și mecanicului, al urâtului provincial, al spectacolului de circ și bâlci, era oarecum de așteptat. Mai ciudat e că chiar în această ipostază «premodernă», poetul e prea temeinic fixat în niște coerențe la nivelul decorativului, al genului de agregare gospodărească obținută prin juxtapunere, în care se abilitaseră cu multe decenii în urmă – într-o altă eră a poeziei – Iosif și Topârceanu. În aceste condiții, cele câteva obiecte de inventar dimovian (inimi sau turțițe de candél, un gramofon, o trotinetă de argint...) se străduiesc fără prea mulți sorți de izbândă să smulgă predestinării lor versurile”. □ Mult mai aproape de scenariul muzical al poeziei, un scenariu eminent sincron, se situează Felix Sima cu volumul său de debut *Cineva mai tânăr* (Albatros, 1978). Nimic datorat «bătrânilor» la acest poet, în schimb, destule similitudini cu generația și cu poezia de după 1965, prin Dimov, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Mircea Dinescu și alții. De Stănescu și Păunescu – dacă memoria nu mă înșală – îl leagă chiar un fel de ștafetă: preluarea în viteză a unei imagini ce fusese purtată succesiv de ceilalți, imagine care face astfel o neașteptată carieră: «pasărea în zbor e-o forță/ e o libertate dură/ e ca piatra care are/ altă piatră

strânsă-n gură» (pasărea de cursă lungă)”. □ „Cu Șerban Foarță (*Simpleroze*, Editura Facla, 1978) ne convingem în schimb că folk-ul își are – trebuie să-și aibă – funambulescul său, ieșit din biciuirea instrumentelor, din suspendarea ritmurilor sincopate, din acel perpetuum mobile al frazei muzicale încolăcită în jurul ei însăși și cerând cu necesitate refrenul, efectul, poanta, reluările ciclice în combinații abia modificate. Parodicul e la el acasă în această poezie de jongler al tonurilor și stilurile constituite, normă însușită de la Miron Radu Paraschivescu și Leonid Dimov, parodiatori prin cântec sau scenografie ai mitologiei suburbane, altfel spus, periferice (invenția aparține autorului!). [...] În poezia lui Șerban Foarță biblioteca și divertismentul ajung să se suporte fără să-și dăuneze. Dar cât va putea dura această coabitare, luând seama la cât de îngustă e platforma pe care cele două activități se pot întâlni?”. ■ M. Nițescu analizează *Poezia lui Cezar Ivănescu*: „Debutul lui Cezar Ivănescu se produce sub semnul a două imperative interioare, resimțite cu acuitate de poet, care vor rămâne predominante și în volumele următoare de versuri și vor determina fizionomia poeziei sale. Primul dintre aceste imperative și, desigur, cel mai important îl constituie un anumit sentiment, o anumită predispoziție ce revine obsesiv ca un laitmotiv și în jurul căruia se organizează întreaga sa creație lirică. Cel de al doilea e nevoia orgolioasă de a se elibera de atotputernicia formelor și modelelor create de generația poetică a deceniului trecut, căutarea febrilă și deseori dezordonată a unui drum încă nebătut, a unei modalități lirice proprii. Căutarea aceasta presupune germeii unei revolte prin ea însăși salutare, chiar dacă roadele nu sunt totdeauna pe măsura ambițiilor”. ■ La *Cornel Regman sau falsul provincial* se referă Gheorghe Grigurcu: „Amestec de pedanterie transilvană și de bon sens sainte-beuvian, critica lui Cornel Regman oferă la tot pasul spectacolul seriozității care trece în haz și al hazului care devine seriozitate. Dacă i-am putea reuni într-o singură conștiință pe Marius Chicoș Rostogan și pe creatorul său, am izbuti să aproximăm identitatea stilistică a autorului *Explorărilor în actualitatea imediată* (Ed. Eminescu, 1978). Cea dintâi aduce o «materie primă» de la limbaj până la grimă, de la automatismul (ce se ia în derâdere) până la travestiul desuet. Cel de-al doilea trece aceste trăsături prin filtrul unei atitudini estetice, transmutându-le într-o pură semnificație literară. Cornel Regman e concomitent un «personaj» de un pitoresc calculat, precum autorul unei opere de ficțiune la persoana I, și o «poziție» absolută, o instanță al cărei rafinement se divulgă în felul în care raportează operele cercetate la propria sa personalitate stilizată”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Grete Tartler, Ion Buzăși, Alex. Ștefănescu, Roxana Sorescu, Radu Petrescu, C. Trandafir, Eugenia Tudor-Anton, N. Steinhardt. □ Grete Tartler se referă la *Simplitatea netrecătoare a lui Ciprian Porumbescu*: „Luna octombrie, cu aplauzele castanelor sălbatice, sărbătorește o sută douăzeci și cinci de ani de la nașterea lui Ciprian Porumbescu, cel legat de pădurile de la Stupca și Ilișești (precum și numele «arboroasei», societatea ju-

nimii române din Bacovia, al cărui conducător era, sugerează puterea veșnic tânără a unei păduri); cel a cărui creație se integrează mai curând în galaxia melodiilor populare, cel care voia să studieze la Viena muzica greco-orientală”. □ Referindu-se la Ioan Alexandru, Ion Buzași își intitulează intervenția: *Poetul și patria*: „Sub titlul *Iubirea de patrie*, editura Dacia publică o culegere selectivă din publicistica lui Ioan Alexandru, cunoscută cititorilor *Luceafărului* din săptămânalul «Jurnal de poet». Însemnările despre tehnica poeziei, paginile despre călătorie înțelegă nu numai ca formă de cunoaștere ci și de autocunoaștere, urmate de reflecțiile călătorului-scriitor prin diferite părți ale țării și ale lumii completează sumarul eseurilor din *Iubirea de patrie*”.

□ Alex. Ștefănescu descoperă *Un istoric literar atras de actualitate* în Mircea Zăciu prin: „Ultima sa carte, *Alte lecturi și alte zile*, apărută recent la Editura Eminescu, cuprinde o nouă suită de cronici și eseuri publicate în presa noastră literară. Autorul le-a dispus în trei compartimente... Prima secvență a volumului și cea mai cuprinzătoare, reunește ample recenzii pe marginea unor importante apariții editoriale. Diversitatea acestora nu-l derutează și nu-l inhibă pe eruditul istoric literar, care scrie cu aceeași feroare și aproape cu aceeași aplicație despre Camil Petrescu și Laurențiu Fulga, despre Heliade Rădulescu și Ion Brad, despre Octavian Goga și Eugen Uricaru, despre Liviu Rebreanu și Zaharia Stancu. Metoda sa constă într-un descriptivism critic de cea mai nobilă factură, în sensul că permite digresiuni privind toate aspectele creației literare, de la caracteristicile imediat aparente la simbolistica foarte greu descifrabilă”.

□ În romanul lui A.D. Munteanu, *Marile iubiri*, Roxana Sorescu observă: *Dincolo de veleitate talentul*: „Distanța parcursă de Aurel Dragoș Munteanu de la primele sale romane la *Marile iubiri* nu este, poate, prea lungă, dar este sigur cea mai greu de străbătut. Între eseul pretențios problematizant și solida construcție epică intervine capacitatea scriitorului de a-și transforma ambiția într-o vocație. *Marile iubiri* nu reprezintă numai cea mai bine gândită și cea mai bine scrisă carte a lui A. D. Munteanu, ci și unul dintre cele mai puternic realiste și reprezentative romane ale ultimilor ani, care n-au fost săraci în romane. În planul estetic, al capacității de a imagina și organiza individualități viabile, ca și în planul moral, al sincerității autorului față de personajele sale, a dispărut contorsiunea simbolizantă care impunea o comunicare mai ales abstract-intelectuală, înlocuită de o foarte marcată putere de a construi scene în care psihologia să se manifeste prin act”. □ La *Dinu Pillat postum* se referă Radu Petrescu: „*Itinerarii istorico-literare*, recenta culegere din creația exegetică a lui Dinu Pillat (Minerva, 1978) propune lectorului o excursie instructiv-estetică atât în perimetrul unor scrieri cu caracter inedit, cât și în spațiul culturii universale. În activitatea sa eseistică, de istorie și critică literară, Dinu Pillat adoptase – vizibilă și în volumul de față – formula dialogului cu alte culturi, aceea a situării literaturii noastre în contextul literar universal. Binevenită și bine întocmită, ediția îngrijită și prefată de George Munteanu se alătură vo-

lumelor anterioare ale regretatului critic, întregind imaginea unei personalități literare distincte”. □ În cazul lui Mihai Ungheanu, C. Trandafir analizează *Nota dominantă: polemismul*: „Iată încă unul dintre comentatorii literari așa-numiți «incomози», Mihai Ungheanu se înscrie pe o listă foarte săracă a criticilor noștri de azi a căror notă dominantă este polemismul. Atitudinea polemică – trebuie repetat până se va înțelege o dată – este condiția esențială a criticii. [...] *Lecturi și rocade* ne arată cele două preocupări ale lui M. Ungheanu: istoria literară și «actualitatea imediată», și cele două note definitorii ale criticii sale: atitudinea polemică și tendințele reparatorii. Ispita construcției irepresibilă e acum mai voalată. Criticul simte mereu o mai acută «nevoie de clarificare», resuscitând un fapt de cea mai mare evidență: sensurile literaturii anterioare n-au fost epuizate ca investigare”. □ N. Steinhardt se întreabă: *Nu cumva sarea e și nițel dulce?*: „Douăsprezece zile de-a rândul stă *Mai știutorul* (MȘ) de vorbă cu al său mai *Tânăr prieten* (TP). Și cu toate că-i mult mai puțin decât o mie de nopți și o noapte, să nu se creadă că aria povestirii și volumul materialului tratat ar fi de o redusă intensitate, importanță (ori/ și farmec). Ce-i poezia? Ce e arta? Ce-i creația? Ce-i adevărul? Unde-s mărturiile? Și câte altele. Acestea toate sunt amănunțite și analizate în *Sarea pământului* (de Mihai Șora, ed. Cartea Românească, 1978). Volumul nu însumează decât 225 de pagini, dar cât este de cuprinzător și de dens, de îndesat ca o valiză împachetată de mâna expertă a unui vechi și versat călător, ca un astru în stare de implozie!”.

## DECEMBRIE

### 1 decembrie

● [„*Contemporanul*”, nr. 48] Redacția revistei semnează textul: *1 decembrie 1978: mai uniți ca oricând*: „Încrezători în unitatea noastră, încrezători în destinul luminos al patriei, încrezători în izbânzile noastre viitoare strângem și mai puternic rândurile în jurul omului, comunistului, conducătorului de partid și de stat – celui care întruchipează cu strălucire cele mai înalte virtuți ale poporului român – în jurul tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu numele căruia desemnăm epoca de afirmare plenară a României socialiste”. ■ Mircea Iorgulescu analizează studiul lui Dan Horia Mazilu despre *Cronicarii munteni* (Minerva): „Punând în valoare efortul creator al cronicarilor munteni, Dan Horia Mazilu nu doar «citește» textele lor, ci propune un fel de a citi o «lectură» cum se spune, adesea proaspătă, înnoitoare; i se poate totuși face reproșul că, dacă a evitat abuzul terminologic al metodelor folosite, nu s-a îndepărtat totuși prea mult de un anume «academism» al expresiei critice, greoaie pe alocuri și inutil complicată în formulări ocolitoare”. ■ La secțiunea *Jurnal de lectură* semnează recenzii: Ion Tătaru, Ioana Voicu, Dan Zamfirescu. □ Despre cartea lui Traian Filimon, *Curcubeu în decembrie* (Ed. Militară) scrie Ion Tătaru: „O

poezie patriotică, poate nu cu un prea distinct timbru propriu, dar de o limpezime aproape clasică, cu un mesaj clar și direct, scrie Traian Filimon, care după ani de prezență constantă în presa cotidiană și cea literară, debutează cu acest volum. Un poem programatic – *Arborele veșnic* – plasează întreaga selecție lirică a lucrării sub semnul eternității patriei, al continuității prin generații a unui neam, al conștiinței sale naționale și dăinuirii istorice”. □ La volumul de proză al lui Dan Mutașcu intitulat *Dans sub spânzurătoare* (Ed. Militară) se referă Ioana Voicu: „Căutător în poezie al expresiei rare, de extracție mitologică sau cronicărească, Dan Mutașcu îmbină în proza sa opțiunile pentru cuvântul neobișnuit, pentru metafora de proveniență vechi-livrescă cu meditații asupra istoriei. În plus, în *Dans sub spânzurătoare* este evidentă asimilarea pozitivă a lecției Principelui”. □ Dan Zamfirescu prezintă volumul lui Traian Iancu, intitulat *Bucuriile noastre*: „Ultimul volum, în care Traian Iancu și-a rânduit versurile sale de dragoste de țară, este fără îndoială și cel mai unitar, cel mai bine alcătuit în așa fel încât să dea asentimentul că prin toate poeziile curge aceeași simțire fără să creeze însă impresia de monotonie, de repetiție. [...] Traian Iancu este un om al istoriei prezente, care-și pune talentul în serviciul acestei istorii care vibrează ca un pahar de cristal la atingerile evenimentelor și la «comanda socială», păstrându-și sunetul propriu, nefalsificând, neforțând nota, nechinuind formele ca să ascundă sub barocul lor puținătatea conținutului. Iată de ce lectura volumului *Bucuriile noastre* este tonică și convingătoare”. ■ Dan Grigorescu descoperă *Un interesant roman cubanez* în romanul lui Ramón Meza intitulat *Don Vicente, funcționarul*, traducere și prefață de Florin Murgescu (Univers): „Traducerea lui Florin Murgescu pune în valoare contrastele de culoare, tenta romantică a scenelor de efect, cu cerșetori ale căror mâini amenințătoare indică drumul spre moarte al celor bogăți, construcția realistă a biografiei unui arivist pus în condițiile specifice ale colonialismului abuziv și profund antiuman”.

• [„Cronica”, nr. 48] În numărul dedicat Unirii, publică poezii patriotice Ovidiu Genaru, Haralambie Țugui, Florica Nubert. ■ La *Cronica literară*, Zaharia Sângeorzan salută volumul de versuri *Transilvane cetăți fără somn*, de Ion Brad, considerându-l „cartea marilor poeme scrise cu sufletul lui Avram Iancu pentru rodul Unirii”.

• [„Munca”, nr. 8468] Dan Verona publică poezia *Imn pentru Unire*. □ Pe pagina intitulată *1918-1978. Poporul român – creatorul propriei sale istorii libere și independente*, sunt publicate o serie de poezii.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 417] *Număr special* dedicat Marii Uniri, în 12 pg, cu articole istorice de tipul *Noi suntem de aici* de Dinu C. Giurescu, conținând și o cronică de Emil Manu, *O sinteză a cercetărilor de tracologie*, despre volumul apărut la Editura Fundației Europene Drăgan, *Actes du premier Symposium international de Thracologie*, ce a avut loc la Roma între 14-16 nov. 1977 și la care au conferențiat și Gh. Bulgăr, Ion Coja, Ovidiu

Drâmba. ■ Alte articole despre *Unirea* privită prin prisma prefacerilor socialiste: Sabin Bălașa, *Iubesc creația și detest distrugerea*; Tia Peltz, *Fapte eficiente*; Colectivele artistice ale Operei Române respectiv Ansamblului folcloric Rapsodia Română etc. ■ Sub genericul *Un singur gând, o singură dorință*, versuri de Mara Nicoară, Viorel Dinescu, Ion Lilă, Petru Jaleș, Gh. Băjenaru, Al. Jebeleanu, Viorica Nania, Al. Raicu, Corin Bianu, Arcadie Donos și alții. ■ La rubrica *Gâgă*, fragmente din proza lui Nicolae Breban, publicate în „Viața Românească”, nr. 10/1978. ■ O nouă rubrică, susținută de Fănuș Neagu, *Cartea cu prieteni* – „episodul” Vintilă Ornaru. ■ Ion Lotreanu amintește în serialul *Mircea Eliade despre el însuși* despre recente referiri la specificul culturii noastre (făcute de Eliade în contextul *Convorbirilor* cu Claude-Henri Rocquet, provocat de sintagma „la terre de la patrie/ la terre natale”): „Despre particularitățile de structură ale culturii românești, Eliade a scris pagini substanțiale: *Comentarii la legenda Meșterului Manole, L’Agnelle voyante* (având ca subiect balada *Miorița*), considerațiile despre *Dragoș Vodă și vânătoarea rituală*, precum și eseu cu privire la semnificația unor simboluri dacice. Și în *Proba labirintului* întâlnim reflecții referitoare la situația culturii noastre: «Cultura românească constituie un fel de punte între Occident și Bizanț, pe de o parte, și pe de alta, lumea slavă, lumea orientală și lumea mediteraneană... Iată (și) replica lui Eliade (către Claude-Henri Rocquet): «Orice țară natală constituie o geografie sacră. Pentru cei care l-au părăsit, orașul copilăriei și al adolescenței devine totdeauna un oraș mitic. Pentru mine, Bucureștiul este centrul unei mitologii inepuizabile...» Mircea Eliade a precizat în repetate rânduri că-și scrie lucrările literare în limba română... Unitatea culturii românești e privită prin prisma temeiurilor autohtone și a influențelor asimilate de-a lungul secolelor”. ■ Traian Filip nuanțează acuzele la adresa anticălinescianistei Ileana Vrancea, în *Trufia cormoranului*. ■ *Ce este literatura* de Constantin Sorescu adâncește analiza operei literare a lui Nicolae Iorga: „O eventuală sinteză asupra personalității lui Nicolae Iorga va trebui să aibă în vedere măsurile valorizante cu care operează în spațiul fiecărei discipline – literatură, istorie, economie, politică, filosofie. Dacă stabilim că în examinarea literaturii române are ca termen de referință valoarea eminesciană, atunci trebuie să căutăm injustițiile sale critice în acest sistem de semne valorizante... Respins ca etnicist și eticist, criticul este (totuși) un estet... dar esteticul, în înțelegerea sa, nu se aplică pe obiect ca o etichetă pe un borcan de murături... Opera este în gândirea sa estetică *subiect-obiect*”. ■ Dan Mutașcu, *La o antologie*, se referă la selecția de lirică patriotică intitulată *La trecutu-ți mare, mare viitor*, realizată de Eugen Marinescu la Ed. Albatros. ■ Cronica de librărie semnalează cartea lui Constantin Noica de la Ed. Univers, *Spiritul românesc în cumpătul vremii* (sau *Șase maladii ale spiritului contemporan*), având „noblețea și temperatura paradoxului”. ■ Un atac al lui Dan Ciachir la adresa lui G. Dimisianu, în „*Opinii literare*”, vizând volumul cu titlul omonim ce adună foiletoanele-

„predici” din ultimii ani, unele cu aer festivist, în care sunt supralicitați autori ca Ștefan Bănulescu, Paul Georgescu, C. Țoiu.

• [„**Tribuna României**“, nr. 146] Tot în jurul ideii de unitate națională, de ieri și de azi, aniversând 60 de ani de la înfăptuirea Unirii din 1918, se organizează și acest număr. Despre însemnătatea ei vor dezbate, într-o masă rotundă, intervenții strânse sub titlul *Ideea de unitate națională azi*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Edwin Glaser, Constantin Vlad și Dan Berindei; masa rotundă este realizată de Dumitru Radu Popa. ■ Lecția a IV-a de limba română (anul V) de Cezar Tabarcea cu desene de Mihaela Istrate se derulează pe două nivele de pregătire, avansați și începători. La rubrica „antologie literară”, este prezent Tudor Arghezi cu tableta *Frumuseți românești*, iar, în josul paginii, este publicată o poezie de Vasile Voiculescu, *Grai valah*. ■ Opinia publică este înștiințată de acordarea Marelui Premiu al Uniunii Scriitorilor pe anul 1978 academicianului Geo Bogza, iar Alexandru Philippide îi dedică scriitorului un medalion aniversar, având următorul fragment liminar: „Sunt scriitori, mai cu seamă poeți, despre care nu-ți vine să scrii în limbajul rece al criticii. Stilul lor te fură, te ia cu el și te pomenești, imitându-i meandrele și particularitățile, datorită unei influențe poruncitoare, care nu-ți lasă loc să meditezi prea mult, ci te face să întri cu entuziasm într-o lume ce-ți este în același timp străină dar și familiară, fiindcă este un stil atașant și producător de simpatie.”

## 2 decembrie

• [„**Lucefărul**”, nr. 48] Editorialul este dedicat zilei de 1 Decembrie 1918. ■ Este publicată o telegramă de felicitare din partea Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România adresată președintelui Nicolae Ceaușescu pentru „poziția revoluționar-patriotică adoptată de delegația țării noastre condusă de dumneavoastră, la recenta consfătuire a Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia” și pentru hotărârea de a nu-și da acordul „în legătură cu unele probleme militare ale Tratatului de la Varșovia”. ■ Sunt scrise mai multe texte omagiale cu ocazia aniversării statului român unitar, dar și pentru susținerea luptei împotriva înarmărilor semnate de: Dan Berindei, Mihnea Gheorghiu, Letiția Vladislav, Horvath Dezideriu, Radu Petrescu, Eugen Barbu. ■ Se poate citi un colaj poetic patriotic și omagial sub titlul *La trecutu-ți mare, mare viitor!* Semnează: Ion Sofia Manolescu, George Țărnea, Petre Got, Andrei Ciurunga, Ion Rahoveanu, Dumitru Bălăeț, Viorel Cosma, Teodor Capotă. ■ La cronică de teatru, Valentin Dumitrescu scrie despre montarea spectacolului *Alexandru Lăpușneanu*, de Cristian Munteanu. ■ M. Ungheanu publică un studiu intitulat *G. Călinescu și scriitorii transilvăneni*. Viziunea lui Călinescu asupra Ardealului literar este analizată în corespondența dintre critic și editorul său, Al. Rosetti, și, de asemenea, Ungheanu insistă asupra impactului pe care l-a avut *Istoria literaturii române...* și din acest

punct de vedere, considerând că ampla lucrare le face dreptate unor valori literare cu o „soartă vitregă”: Ion Budai Deleanu, Slavici, G. Coșbuc, Octavian Goga, Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Ion Cotruș, Lucian Blaga, Pavel Dan, Șt.O. Iosif sau Mihai Beniuc. Optica lui Călinescu asupra acestor scriitorii este relaționată și cu exegezele altor critici importanți în receptarea lor, ca Mihail Dragomirescu, Lovinescu, C. Stere, Perpessicius sau Cioculescu. ■ Tot la tema festivă, Pompiliu Marcea semnează articolul *Literatura și „unirea cu țara”*. Teza sa este că „în privința literaturii și în general a vieții spirituale, unirea se săvârșise cu mult mai-nainte și am îndrăzni să spunem cu secole înainte”. Pompiliu Marcea face referire la momentul Școala Ardeleană, la publicații din ambele părți ale munților în al căror program se putea intui sentimentul apartenenței la un spațiu comun („Convorbiri literare”, „Contemporanul”, respectiv „Foaie pentru minte inimă și literatură”, „Familia”, „Tribuna”). ■ Valentin F. Mihăescu scrie cronică literară la cartea lui Mihai Stoian despre procesul Memorandiștilor, carte-document pe care autorul a intitulat-o *Procesul unui proces*. ■ La debut, Nicolae Ciobanu se ocupă de reportajul literar, ilustrat de lucrarea lui Cornel Nistorescu, *Întâmplări în liniștea unei fotografii* (Ed. Junimea, 1978) și de o carte a mai multor scriitori din Arad: Florin Bănescu, Vasile Dan, Carolina Ilica, Cornel Marandiuc, Gheorghe Schwartz, Horia Ungureanu – *Orele orașului Arad*, cu un cuvânt înainte de Valeriu Râpeanu (Ed. Eminescu, 1978). ■ La *Viața cărților*, Gheorghe Buluță prezintă volumul *Cartea veche românească în Bihor*, (Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1977), de Florian Dudaș. Voicu Bugariu semnalează apariția unei antologii care conține fragmente din opere ale scriitorilor români care se concentrează asupra unor figuri eroice din trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat. Antologatorul este Constantin Parfene, iar titlul *Eroi au fost... . Doina Uricariu prezintă un volum de memorii de război – Focul cel mare. Amintiri din primul război mondial (1916-1918)*, de Al. Vasiliu-Tătăruși (Ed. Junimea, 1978). Ion Papuc scrie despre o antologie sub genericul „Școala Ardeleană”, apărută în colecția *Restituiri* (Dacia), sub îngrijirea lui Mihai Gherman. ■ A avut loc Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor în cadrul căreia s-a analizat activitatea revistelor „România literară” și „Neue Literatur” și a avut loc o informare despre Colocviul național de poezie de la Iași. ■ Al. Piru comentează studiul *Romanul psihologic românesc*, de Al. Protopopescu (Ed. Eminescu, 1978). ■ Pe ultima pagină sunt prezentate „ecouri ale actului Unirii în lume”.

## 6 decembrie

• [**„Viața studentească”, nr. 40**] Include articolul lui Nicolae Stoian – *Perceperea realului*, o întâmpinare a debutului în volum pentru Cornel Nistorescu – *Întâmplări în liniștea unei fotografii*, Ed. Junimea.



## 7 decembrie

• [„Flacăra”, nr. 49] În *Iubirea de frumos* Ioan Alexandru publică eseu *Familia*. □ În *Pagina de lectură* este publicată povestirea *Echinocțiul de primăvară* de Dumitru Constantin, cu o notiță de prezentare semnată de Fănuș Neagu. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (39)*, Octavian Paler publică partea a treia din *Palenque*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Un strălucit domnitor cultural: Șerban Cantacuzino*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu publică *Împrumuturi nevinovate*, în care este discutată „proprietatea intelectuală a titlului”: „Vă spun câteva reflecții pe care ni le-a trezit titlul unui recent film românesc: *Înainte de tăcere*, poate cel mai bun făcut la noi în ultimii ani, țin să o spun din capul locului. Afișul însă m-a lăsat perplex. Mă așteptam – când am citit titlul – să găsesc scris dedesubt «după un roman de Paul Georgescu». Surpriză! Autorul care l-a inspirat pe regizor e I.L. Caragiale, cu nuvela *În vreme de război*, menționată pe afiș. Foarte bine, dar titlul? Există oare o proprietate literară a acestuia? Îmi veți răspunde că «împrumutarea» titlurilor între scriitori e un obicei vechi. Se cunosc nu știu câți *Amphitrion*. [...] La fel se întâmplă când un volum poartă numele extrem de modest *Poezii* sau *Critice*. În ciuda caracterului lor voit anodin, asemenea titluri capătă o marcă proprie, prin semnătură. Trebuie să ai nu puțin curaj ca să-ți numești un volum pur și simplu *Critice*, după Maiorescu, să zicem. A făcut-o Lovinescu dar l-au ținut curelele, dacă pot să spun așa. Nu altfel stau lucrurile cu discretul *Poezii*, sub care au semnat Goethe, Eminescu, Poe sau Mallarmé. Cât e vorba de o atare denumire strict categorială, nu-ți rămâne să spui când o reîntâlnești adoptată cu dezinvoltură: «Da, bine, *Poezii*... Dar ce poezii?» Cum lucrurile ies din zona aceasta, unde fiecare ia după voie și o patriarhală cutumă, ca-n *Mărul de lângă drum* al lui Mihai Beniuc, proprietatea literară începe să fie lezată. *Străinul* lui Titus Popovici poartă titlul unul vestit roman de Camus. Comentatorii sunt obligați să facă precizări dacă se referă la o carte sau alta. Am și întâlnit expresia: *Străinul camusian*, ca să nu aibă loc, cine știe, vreo confuzie regretabilă. O piesă de Aurel Baranga, *Adam și Eva*, a luat titlul romanului la care ținea cel mai mult Rebreanu. Cu *Scriitori români și străini*, Liviu Petrescu a intrat în grădina lui Ibrăileanu. Și *Incognito* de Eugen Barbu e un titlu însușit prin expropriere. *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu traduce marea dragoste a autorului pentru Eluard și la propriu, fiindcă ilustrul liric francez și-a numit o culegere *Poésie ininterrompue*. Să ne oprim aici cu exemplele, deși lista lor s-ar putea lungi apreciabil și ar deveni simptomatică. În teoria literară modernă, începutul unui roman, «incipit»-ul e considerat un adevărat principiu generativ al narațiunii. Frazele care o declanșează îi conțin «în nuce» dezvoltarea ulterioară, ca sămânța, viitorul copac. Atunci nu și titlul păstrează măcar ceva din acest rol important? Nu mă gândesc să merg atât de departe ca semioticienii, încerc doar să pledez cu blândețe pentru puțin mai mult respect al proprietății în re-

publica literelor, unde naționalizarea bunurilor a întârziat să se producă. Și, înțeleasă astfel, nici nu e o acțiune revoluționară, deci salutară, prin urmare poate să fie lăsată să aștepte până la calendele grecești. În timp ce formulez însă aceste timide cerințe, o voce îmi șoptește peste umăr: «Dumneata te ocupi de „împrumutarea” titlurilor? Uită-te mai bine în jur și vezi cum se „iau”, fără sfială și fără a da nimănui socoteală, versuri întregi, metafore, imagini, subiecte întregi, personaje. Dacă ar fi numai titlurile... Ai o viziune incorrigibil idilică asupra vieții literare». ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre: apariția *Caietului debutanților* pe anul 1977 la editura Albatros care „care include poezii de 14 poeți participanți la concursul de debut al editurii, ediția 1977. Transcriem numele acestor tineri, îngăduindu-ne să sperăm că de unele dintre ele vom mai auzi : Dan Boșoancă, Aurel Buricea, Mihai Cupcea, Alexandru Deniforescu, Ion Dumbravă, Mihai Adrian Eres, Ion Istrate, Mira Lupeanu, Ion Mustață, Gheorghe Pârja, Gavrilă Pompei, Elsa Popescu, Liviu Ioan Stoiciu, Dumitru Udrea”; se anunță apariția, la aceeași editură, a volumului lui Marius Tupan, *Noaptea muzicanților*; se semnaleză apariția unei noi versiuni a *Sonetelor* lui Shakespeare, cu titlul *Doamna brună din sonete*, în traducerea lui Andrei Ion Deleanu, la editura Dacia; este publicată o succintă prezentare a volumului de versuri de Ion Văduva-Poenaru, *Zări străbune*. ■ În *Cronica literară*, Alex. Ștefănescu prezintă volumul lui Nicolae Dan Fruntelată, *Noaptea grâului nou*. ■ În *Racul*, Nicolae Dragoș publică *Fabula moralei simple*, iar Teodor Mazilu, *Judecați prin comparație!*

• [„**Orizont**”, nr. 49] Este anunțat premiul de debut al Uniunii Scriitorilor pe anul 1977, acordat scriitorului Mandics György pentru studiul său despre Ion Barbu, intitulat *Joc terț*. ■ În același timp, câștigătorii premiilor Asociației Scriitorilor din Timișoara sunt, la critică, Cornel Ungureanu pentru volumul *Proză și reflexivitate* (prezentat de Marcel Pop-Corniș), iar, la proză, Ludwig Schwarz – scriitor de limba germană din România (medalion realizat de Nikolaus Berwanger). ■ Livius Ciocârlie consemnează în tableta sa cu titlul *Mărire și decădere* zbaterele sufletești și anxietățile lui Balzac, mărturisite în corespondența lui, privitoare la problemele scrisului. ■ Din cele trei cronici ale numărului, reținem două: pe cea a lui Cornel Ungureanu privitoare la volumul de eseuri și studii ale lui D.I. Suchianu intitulat *Foste adevăruri viitoare* (Minerva, 1978): „Eseist polivalent, iubind mai mult decât cărțile, filmele și mai mult decât acestea spectacolul pur al inteligenței, replica lipsită de rigiditate, D.I. Suchianu elogiază patetic și urăște patetic; portretele prietenilor săi sunt remarcabile; rostirea rapidă poate simplifica anumite trăsături, dar niciodată nu rămân lipsite de viață.” și cronica lui Ion Arieșanu la falsul jurnal al lui Laurențiu Cerneț cu titlul *Amintiri inventate* (Albatros, 1978): „Proza lui Laurențiu Cerneț din acest volum, are o reală substanță epică. Trimiterile sunt numeroase. Ridicolul unor situații uriaș. “ ■ Poezie de Victor Felea și de Petru Novac Dolângă, cel din urmă prezentat cititorilor ca tânăr scriitor de către Eugen

Dorcescu. Proză de Octavian Popa. ■ Ileana Oancea face o sinteză a activității de lingvist al lui Iorgu Iordan, în cadrul rubricii „philologica”, și a principalelor sale lucrări (articolul *Iorgu Iordan – romanist*). ■ Petru Sfetca continuă să dea răspunsuri veleitărilor din domeniul artei literare. ■ Laurențiu Cernetș și Maria Condruț traduc din lirica slovacă trei poeme ale lui Vojtech Mihálik.

● [„România literară”, nr. 49] La *Viața literară* sunt anunțate rezultatele concursului de debut al Editurii Cartea Românească: *Ferigi*, de Gheorghe Bălan, *Flaut de răni*, de Florea Burtan, *Scribii cu gâtul de lebădă*, de Silvia Chițimia, *Ninsoarea electrică*, de Traian T. Coșovei, *Decorul și prezența*, de Gabriela Negreanu. □ S-a deschis cenaclul literar „G. Călinescu” al studenților din Constanța. ■ Dinu Săraru, Dinu Flămând, Huszár Sándor semnează texte despre semnificația Unirii. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre volumul *Ultimele* (Scrisul Românesc) care reunește textele lui N. Iorga (articole, dar și poezii) din perioada 3 septembrie 1939 – 17 noiembrie 1940. Ediția este îngrijită de Stelian Neagoe, care semnează și comentariul introductiv. Comentatorul subliniază importanța politică, dar și pentru moralul combatanților, a publicisticii sale mereu atentă la sentimentul național, arătând că nici poezia sa nu a fost „străină de evenimentele zilei” și salutând astfel inițiativa lui Stelian Neagoe. ■ Alexandru Duțu semnează un studiu despre *Poveștile lumii mediteraneene și „cultura populară”*. ■ Din *Actualitatea literară*, atenția criticului N. Manolescu este reținută de volumul de poezie *Trandafirul sălbatic*, de Ioanid Romanescu (C.R., 1978), pentru că este vorba de un anume tip de poezii rămase nepublicate: „Se înțelege că nu e vorba de acele inevitabile rebuturi pe care poeții le «uită», când își alcătuiesc volumele, în manuscris ori în reviste, ci de poezii care, dintr-un motiv sau altul, n-au putut să apară la vremea când au fost scrise. Ar fi de văzut, înainte de orice, dacă o astfel de culegere constituie un «compendiu» al liricii lui Ioanid Romanescu, la fel ca o antologie propriu-zisă. Căci, în definitiv, deși nepublicate, aceste poezii reflectă ca oricare altele evoluția autorului în douăzeci de ani. Surpriza (vorba vine!) este de a constata o totală lipsă de varietate: versurile din *Trandafirul sălbatic* aparțin aproape numai unui singur sector al poeziei lui Ioanid Romanescu și anume acela «polemic». Mici arte poetice răzvrătite contra șabloanelor academiste sau satire sociale, aceste bucăți reprezintă, în latura formală sau în conținutul lor, acel tip de poezie în care o evidentă îngustime de interpretare ne-a deprins să vedem nu știu ce pericole pentru societate. Limbajul codificat le numește poezii cu probleme. Sau cu spini”. Aprecierii criticului se îndreaptă spre a doua parte a volumului, care cuprinde poemul *Antares* – „un poem subtil și de o perfectă limpiditate, care ne arată că niciodată nu cunoaștem destul de bine un poet”. ■ Vlad Russo recenzează volumul *La cumpăna dorului*, de Corneliu Mircea (C.R., 1978) pe care îl consideră o oscilație între eseu filozofic și poezie. ■ O portretistică realizată printr-o tehnică mixtă, cu uneltele criticului, ale eseistului, dar și ale scriitorului, avându-l

în centru pe G.M. Cantacuzino, dar cu interes și față de alte personalități, realizează Adrian Anghelescu în *Creație și viață* (Ed. Eminescu, 1978), volum comentat de Sorin Titel la secțiunea de critică. ■ La poezie, reține atenția volumul semnat de Constantin Abăluță, *Obiecte de tăcere* (Ed. Albatros, 1978), comentat de Valeriu Cristea. Criticul așază discursul liric al poetului sub semnul cetățeanului cotidian, al singurătății tratate cu hoinăreli prin spațiul urban prozaic. ■ Silvian Iosifescu scrie o cronică la eseu *Foste adevăruri viitoare* (Ed. Minerva, 1978), de D.I. Suchianu, critic cinematografic care în acest volum alege să scrie despre literatură. Ceea ce Suchianu pierde la analiză, câștigă prin stilul vivace, consideră comentatorul. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă o carte despre „devenirea personalității” – *Muncă, idealuri, creație*, de Sorin Virgil (Ed. Albatros, 1978). Este un volum de convorbiri cu personalități puternice, modelate în interiorul profesiei în care excelează: Alexandru Balaci, Dina Cocea, Șerban Cioculescu, Alexandru Tănase etc. ■ La *Confruntări*, sunt prezentate cinci debuturi în critică. □ Dana Dumitriu scrie despre „vocația eseistică” a lui Ion Vartic, referindu-se la *Spec-tacol interior. Radu Stanca, poezie și teatru*: „Ion Vartic se apropie de o operă bine inițiat în multiplele semnificații ce i-au fost descoperite, dar, neînhibat de prestigiul predecesorilor, lasă impresia că informația este un artificiu stilistic. Aceasta îi folosește câteodată pentru a-și întări afirmațiile, pentru a-și verifica ideile, dar cel mai des pentru a-și stărni comentariul, pentru a avea elementul catalitic necesar reacției critice în fața textului, un punct de pornire. În prezența unei sugestii, a unei idei furnizate de alții, spiritul său devine activ, efervescent; însemnările bibliografice nu trag la fund, ci ancorează opiniile proprii”. □ Lucian Raicu ia în discuție *Exercițiile de lectură*, volum semnat de Marian Papahagi. Criticul apreciază la confratele său debutant, din fieful Echinox, tonul delicat și „omenesc” al „vorbirii despre literatură” care înseamnă totodată și „realitatea” – faptul de a înțelege că în orice interpretare rămâne un rest, o lipsă de satisfacție, dincolo de care începe empatia cu lectura. □ Mircea Iorgulescu comentează în termeni elogioși monografia despre Slavici a Magdalenei Popescu. □ Ioan Groșan vorbește despre „îndemănare analitică” în volumul *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, de Anton Cosma, iar Radu G. Țeposu prezintă *Ideografii lirice contemporane*, de Lucian Alexiu, o carte ce „lasă să se întrevadă un critic inteligent, dar fără a anunța încă o personalitate”. ■ *Prezențe românești* anunță publicarea unui grupaj poetic românesc tradus de Katja Spur în nr. 4 al revistei „Dialoguri”, din R.S.F. Iugoslavia. De asemenea, criticul Marin Mincu publică în revista „Strumenti critici” studiul *L'eroe fuori delle mura*, iar scriitoarea Elvira Bogdan a primit „Medalia municipalității Romei” pentru volumul *Prin Italia, patria artei*. Pompiliu Marcea relatează despre Colocviul „Panait Istrati”.

● [„Tribuna”, nr. 49] Nicolae Prelipceanu semnează *Pacea*: „De pace, ca și de lipsa durerii, nu suntem conștienți în fiecare secundă, ocupați cu ocupații-

le păcii. Devenind conștienți, putem opri non-pacea”. ■ Din cuvântări rostite la recenta Plenară a C.C. al P.C.R. apar: □ Eugen Barbu, „*O politică pe care poporul o iubește în înțelepciunea sa*”: „Importanța acestei ședințe mi se pare necesar a fi puternic subliniată, ne-am reunit aici pentru a ne manifesta deplina adeziune la importantele cuvântări rostite de Președintele țării în ultimele zile, în fața unor reprezentanți ai clasei muncitoare, ai intelectualității și ai armatei. Nu este un lucru nou în practica de partid și de stat, pe care secretarul general l-a impus încă de la venirea sa în importantul post pe care îl ocupă. Am simțit cu toții încă o dată cum în marile momente din viața națiunii noastre, din ultimele decenii tovarășul Nicolae Ceaușescu dovedește aceeași fermitate pe care numai un mare conducător politic o are. Nu este vorba numai de curaj, pentru că curajul trebuie folosit cu înțelepciune. Nu este vorba numai de o răspundere uriașă pe care Domnia Sa o împarte cu întregul popor, pe care îl consultă ori de câte ori trebuie luate decizii hotărâtoare. [...] Ca scriitor, ca om care iubește înainte de orice climatul de liniște și de siguranță al zilei de mâine, ca unul care și-a mai dovedit și în alte împrejurări admirația față de puternicul bărbat, care este și Comandantul Suprem al armatei noastre, vreau să mai spun o dată în fața dumneavoastră, că împreună cu toți oamenii de litere din această țară îl urmăm. Politica partidului și statului nostru nu este o politică aventuristă. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, în îndelungata-i activitate s-a dovedit, cum scriam în alt loc, un arhitect al păcii: Domnia Sa știe mai bine decât oricine că a asigura pacea și în alte locuri, nu numai în jurul său, pe lângă faptul că este o ocupație nobilă, este și o sfântă datorie a conducătorului de stat. [...] Noi nu ne temem de nimeni. Ne vom respecta angajamentele asumate în măsura în care ele nu vor însemna altceva decât ceea ce sunt. Iată de ce, în acest moment, când ochii întregii lumi sunt ațintiți asupra noastră, noi spunem bărbatului care a încărunțit la cărma țării, de atâtea griji și răspunderi, un bărbat încă tânăr, puternic și glorios: Te urmăm, suntem cu tine!”. □ Sütő András, „*În unitate deplină, spunem un NU hotărât cursei înarmărilor*”: „În legătură cu Declarația statelor participante la Tratatul de la Varșovia, am citit cu multă atenție și cu simțământul acordului meu total, cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, ținute de fapt în fața întregului nostru popor, având un uriaș ecou mondial, ecou pozitiv în rândurile popoarelor lumii, care doresc și ele împlinirea visurilor milenare ale omenirii, excluderea războaielor pentru totdeauna de pe globul nostru pământesc. [...] Doresc, stimați tovarăși, să asigur Comitetul Central, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, că scriitorii țării noastre împărtășesc cu totul această încredere în forțele păcii, în forțele umane. Cu puterile lor creatoare, ei se vor alătura fără șovăire, și în continuare, politicii externe și interne a partidului și statului nostru”. □ Ioan Gurgea, director al întreprinderii „Unirea” din Cluj-Napoca, „*Să ridicăm nivelul de trai*”. ■ Victor Felea prezintă *Poeți de la Semănătorul*, antologia întocmită de Petru Homoceanul (Minerva, 1978): „Se pune problema în ce măsură asemenea antologii, înmănunchind

poetii unui curent, ai unei mișcări sau ai unei reviste sunt justificate pe planul exigențelor literare superioare”. ■ Constantin Cubleşan prezintă două volume: □ *Raiul răspopiților* de Ion Brad (Eminescu, 1978): „Întreprinderea lui Ion Brad, de a cuprinde o vastă frescă a satului transilvănean contemporan trebuie resimțită ca pozitivă, cele trei volume apărute până în prezent lăsând deschise pentru viitor posibilități încă nebănuite de investigație românească a unui scriitor dotat cu remarcabile disponibilități lirice în tratarea unor conflicte de dramatism și dure implicații morale și politice în viața socială a satului nostru actual”. □ *Ce nu vindecă vremea* de George Savu (Dacia, 1978): „Cu volumul *Ce nu vindecă vremea*, George Savu reintră îndreptățit în peisajul liricii noastre actuale chiar dacă fără străluciri aparte, reținând atenția mai ales prin afirmarea îndârjită a unei vocații poetice sincere, a unui destin literar disputat de-a lungul unei vieți în chiar evoluția umană a autorului”. ■ În contextul comemorării Marii Uniri, citim: □ Horia Bădescu realizează un interviu cu *Ion Clopotel*: „Entuziasmul poporului ratifică această hotărâre istorică”. □ Iulian Negrilă, *Presa românească arădeană și Unirea*: „Ziarele și revistele românești arădene au publicat, în paginile lor, articole în care era demascată asupra socială și națională a maselor populare. Dar, pe lângă articole cu conținut politic, au fost publicate opere literare, în versuri sau în proză, semnate de cei mai reprezentativi scriitori români. Toate acestea au contribuit din plin la dezvoltarea conștiinței naționale a poporului român”. ■ Gheorghe Șora semnează *Vasile Goldiș – pedagog*: „Despre activitatea didactică a lui Vasile Goldiș, despre munca sa cu elevii, ne-au parvenit puține dovezi scrise. Nu încap, însă, îndoială că aceasta s-a caracterizat prin conștiinciozitate și corectitudine exemplară, prin tact și înțelegere superioară a legilor educației”. ■ În *Cronica ideilor* Andrei Marga publică *Fapte și interpretări*. ■ Titus Moraru semnează *Mitul prometeic*, semnalând antologia *Prometeu, erou al literaturii universale* de Ion Acsan, în seria „Sinteze Lyceum”, 1977: „Autorul antologiei a întâmpinat însă varii și reale dificultăți, ca să mai adăugăm și noi altele. Oricum, Ion Acsan se dovedește a fi un cunoscător al temei și cutezanța sa nobilă oferă, așa cum și scrie pe bună dreptate, «prilej ideal pentru o sinteză multilaterală», dăruind cititorului o selecție riguroasă care invită la comparație și meditație”. ■ Radu Mareș realizează un interviu cu *Dana Dumitriu: Tema intimă a romancierului*: „– *Ce semnificație au clișeele în definirea unui moment literar? Să fie mai clar: consider tema puterii, de pildă, «încercată» de multe romane din ultima vreme, un asemenea clișeu. – Înțeleg din felul cum ai formulat întrebarea că dai cuvântului un sens special, sensul de «modă», de temă osificată și obsedantă într-un moment literar. Aș vrea să fac o analogie... «cochetă». Dacă vei urmări mersul modei vestimentare ai să observi că, în ciuda extravagantei ei aparente, ea poartă un semn, o amprentă a epocii. Doamna Coco Chanel a lăsat posterității imaginea unui taior simplu, nonșalant, de proporții echilibrate, căci era un moment în care spiritul practic domina fără să oprezeze; domnul Yves*

Saint-Laurent, în felul lui un om de geniu, aruncă pe piață rochii nebunești: volane, crețuri, șaluri într-o abundență lălăie. Dacă ar fi după domnia sa, o femeie ar purta azi o fustă, o bluză, o vestă un pulover, un șal (toate largi) și peste ele un pardesiu sau un palton ca o pelerină de dominican și încă ar trebui să arate suplă. El înlocuiește micul șirag de perle (ah, veritabile) al doamnei Chanel, cu micile bijuterii kitsch (un morcov, o broscuță, o pisicuță, o lamă de ras, o bicicletă în miniatură etc.). Epocă sofisticată? Mai degrabă o epocă de acumulări cantitative, așa zice. Dacă individul vrea în casa lui cât mai multe aparate electrice, cât mai multă mobilă «stil», cât mai multe obiecte, de ce să nu vrea cât mai multe haine una peste alta: moda *à l'oignon*, ca să nu scăpăm ocazia s-o botezăm. Dacă în nobila artă a îmbrăcămînții se petrec atâtea lucruri minunate, de ce să refuzăm să vedem în arta scrisului semnele epocii. Clișeele literare, în accepția pe care le-o dai, sunt semnele epocii, parafele ei, faptul în care o epocă își ascunde și își dezvăluie totodată conținutul, un fel de «clin d'oeil» făcut celorlalte epoci viitoare. Tema puterii, ca să-ți fur exemplul, preocupă și dacă o tratezi și dacă n-o tratezi. Ai putere – ai considerație, n-ai putere – n-ai considerație. Sigur că tema este folosită în fel și chip – unii vorbesc despre marea putere, aceea a forței discreționare, a conflictului de interese politice (romanul lui Ivăsiuc, *Racul*, intră în această categorie), alții discută raportul dintre putere și morală (D.R. Popescu, A. Buzura, G. Bălăiță), alții urmăresc motivul în comportamentul omului simplu. La acest nivel cred că încă nu s-a analizat suficient, s-au prins aspectele mai spectaculoase, mai «publice» ale puterii, nu s-a adâncit fenomenul pe spațiile mici ale existenței noastre. Puțini prozatori au scos la suprafață urmările acestui fenomen (foamea de putere) la nivelul portarului, al șoferului de autobuz și mai ales în... relațiile de familie. În schimb, mulți limitează problema la luptele regionale pentru șefie. Un clișeu este o astfel de temă degenerată, dar nu poate anula prin prezența lui stereotipă, vidă realitatea temei în cauză”. ■ Leontin Stoica semnează *Faptele pe măreția oamenilor*: „Cinstei partidului și conducătorilor săi, îi vom răspunde cu cinstea faptelor noastre, fiindcă nu există satisfacție, bucurie mai mare decât aceea de a-ți sluji cu devotament, abnegație și dăruire țara și dând putere de fapt împlinit politiciii partidului, știm și simțim că servim în cel mai înalt grad patria, România Socialistă”. ■ Ioan Lăpușan scrie despre *Expoziție de carte rară*: „Continuată această acțiune de Biblioteca centrului universitar clujean, restaurarea fondului de manuscrise și carte rară ce se achiziționează sau primește prin donație se face cu respectarea principiului autenticității și originalității prin conservarea elementelor inițiale de imprimare și compactare”. ■ Sever Trifu analizează *Poezia americană contemporană*: „Abundență și contradictorie, poezia americană din perioada de după cel de-al doilea război mondial – numărul poezilor care își încearcă pana fiind mereu în creștere –, își schimbă conținutul, ritmul și stilul de la o zi la alta. Aceste trăsături se explică nu numai printr-o căutare a identității ei, printr-o anume dezorientare ce reflec-

tă realitatea, ci, într-o oarecare măsură, și prin cadența alertă a vieții americanului, prin perpetua strămutare a «frontierei», chiar dacă ea nu mai este aceea istorică. Vrem să subliniem, desigur, aici, și fuziunea indestructibilă – existență, în cazul tuturor națiunilor – între prezent și trecut, între o realitate, în cazul nostru aceea americană contemporană și aceea a strămoșilor lor – pionierii”.

■ Citim *Joc de scenă într-o piață dreptunghiulară* de Vasile Sălăjan. ■ În *Umor* Cornel Udrea publică a doua parte din *Anonimele*. □ Pop Simion semnează *Tokyo – efemer și eternitate*. □ Versuri semnează Vasile Smărăndescu (*Bătrânii stejari; Adevăr I; Adevăr II; Horă*), Gabriel Rațiu (*Zicere despre patrie*), Ion Ghiur (*Străbunii*).

## 8 decembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 49] Redacția revistei semnează textul: *Cuvântul artistului despre patrie*: „Vibrând la tot ce e înnoitor în țara noastră liberă, dând chemărilor partidului, ale națiunii, înțelesul unor adânci datorii de conștiință, artistul român de azi caută să răspundă, prin creația sa, marilor preocupări și imperative ale acestui ultim pătrar de veac douăzeci. Adeziunea integrală la ideile și acțiunile păcii, ale civilizației și progresului este una din trăsăturile principale de manifestare a conștiinței artistice înaintate de România socialistă. Prin tot ceea ce face, prin angajarea talentului său în slujba edificării socialismului, pentru triumful păcii și armoniei între popoare, creatorul de frumos este azi un purtător de stea al patriotismului poporului român”. ■ În cartea lui C. Stănescu, *Jurnal de lectură* (C.R.), Aurel Martin observă *Vocația criticului*: „Supunerea la obiect face din *Jurnalul de lectură* o carte nu numai interesantă, ci și utilă. Fără a se hazarda în schițarea unei panorame și fără a avea ambiția originalității cu orice preț, C. Stănescu izbutește să pună în lumină câteva trăsături incontestabile nu numai ale operelor recenzate, ci și ale orientărilor tematice actuale. [...] O calitate a scriiturii lui C. Stănescu este densitatea ideilor, știința lecturii, arta de a o integra în descoperirea mesajului cuprins în textul comentat. Ca și sobrietatea limbajului critic. Capitolele închinat lui M. Sadoveanu, N. Iorga, Al. Ivăsiuc, Marin Preda stau mărturie, prin seriozitatea încercării de a configura portretul operei și, prin aceasta, al autorului. Portrete de detaliu, adăugând cromatismului știut al paletelor noi irizări”. ■ Dan Grigorescu descoperă în volumul de versuri al lui Saadi, intitulat *Bustan* și tradus de Otto Starck, *Poezia înțeleptului*: „Virtutea acestei poezii e, în primul rând, știința de a nu da moralei cuprinse în versuri o expresie ostentativ didactică; fluența sintaxei poetice, ritmurile de o calmă muzicalitate, fac ca adevărurile simple ale înțelepciunii *Bustanului* să se transmită cu ușurință, să fie limpede înțelese, fără a risipi starea lirică a cititorului. Este, de aceea, meritul traducătorului, Otto Starck, că a păstrat în tălmăcirea românească însușirile originalului, atât de adesea relevate de comentariile istoriei literare. Starck dovedește că s-a fa-



miliarizat cu atmosfera vechii poezii persane; traducerea *Bustanului* e o împlinire tematică în evoluția unui specialist exigent cu sine”.

• [„Cronica”, nr. 49] Dan Rotaru publică pe prima pagină poezia *Scriu cu un spic*. ■ Simion Bărbulescu semnează un articol despre dramaturgia lui Nicolae Iorga: „În ciuda unor vizibile oscilații, a valorii artistice adesea discutabile, dramaturgia lui Nicolae Iorga impune nu atât prin masivitate (a fost cel mai productiv dramaturg român dintre cele două războaie), ci prin reale calități de evocare, prin intuiții subtile și prin simțul istoric, cum și prin adevărul psihologic și prin intensitatea vieții interioare a personajelor, situându-se în succesiunea dramelor naționale ale lui Davilla și Barbu Delavrancea, cum și în cea a dramelor lui Macedonski”. ■ La *Cronica literară*, Zaharia Sângeorzan atrage atenția asupra tânărului critic Adrian Angheliescu, autor al volumul *Creație și viață*, în care se regăsesc eseuri despre Caragiale, Sadoveanu, Cantacuzino, Mihail Sebastian. ■ La *Mențiuni critice*, Silvia Popescu semnalează o antologie dedicată poeziilor despre limba română, intitulată *Ca un fagure de miere*, îngrijită de George Mirea, cu un *Cuvânt înainte* de Al. Philippide. Dumitru Lazăr recenzează volumul de versuri *Culorile iubirii*, de Vasile Zamfir. ■ Publică versuri Mara Nicoară, Romoșan Petru, Anghel Dumbrăveanu.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 418] *O cauză dreaptă* de Liviu Petrina, pe pg. 1, despre memoria lui Vasile Lucaciu. ■ Al. Sima ne relevă *Un pasionat al cărții, colecționar și cărturar: Nicolae Vasilescu-Capșali*. ■ Cronica de librărie recomandă o ediție realizată de Stelian Neagoe, *Iorga-poet*, la Scrisul Românesc, Craiova 1978. ■ Cronica lui E. Manu, *Poemele Ioanei Diaconescu* se oprește la cel mai „dens” volum de până atunci al autoarei: *Amiază*, 1978, C.R. ■ Mai departe, sunt „apărați” G. Călinescu de Traian Filip în *Dogmaticul renegat* („prin opusculul ei, Ileana Vrancea a reușit să ne convingă că nici măcar iadul nu-i pavat cu intenții bune, ci doar cu ridichi de lună”) și *Mircea Eliade* de I. Lotreanu (chiar dacă „departe de țara natală, formația culturală a lui Mircea Eliade este marcată decisiv de spiritualitatea românească”; se încearcă o paralelă Chicago-București ca zone de influență asupra formării și dezvoltării spirituale a lui Eliade/ spații de culturalizare). ■ La rubrica *Fițiuci*, Marian Popa semnează eseul *Trasul pe sfoară ca mers pe sfoară*, urmărind câteva teme și motive universale (din *Faust*, din comediile lui Tristan Bernard) sau prietenii imposibile ale unor personalități antagonice (Eminescu și Zamfir C. Arbore – amici în viața cotidiană, rivali ca profesie la două ziare opozante „Românul” și „Timpul”; Montesquieu și abatele Tourne mine). ■ *Dereglări adesea benefice* este noul studiu în foileton al lui D. Muțescu despre cea mai recentă carte a lui Constantin Noica, eseul tipărit la Ed. Univers, *Spiritul românesc în cumpătul vremii sau Șase maladii ale spiritului contemporan* (o suită de scurte meditații perfecte, de exerciții de virtuozitate a reflecției) – scrisul lui Constantin Noica fiind „o sărbătoare continuă”. „Act

scris de reconstrucție filosofică, eseu mai nou al lui Constantin Noica are strălucirea lucidității și tensiunea tineretii, aducându-ne, prin unele pasaje, aminte de acea superbă lucrare laureată de un juriu prestigios cu decenii în urmă: *Mathesis sau bucuriile simple...* Cuvinte-aforișme, cuvinte-axiome... considerațiile lui C. Noica sunt de o putere epistemologică (și poetică) de-a dreptul excepțională... Tonul textului lui Noica e socratic... Eseișt de superbă expresie, Constantin Noica e filosof înnăscut și bătut, filosof de temperament iar nu de sistem”.

## 9 decembrie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 9190] Se acordă un spațiu amplu secțiunii *Forța morală a literaturii*, în care semnează articole Pompiliu Marcea (*Etică și creație* – „un scriitor adevărat nu se folosește de instrumentele de ordin tehnic decât ca un mijloc, nu ca pe un scop. El vrea să comunice semenilor săi adevăruri sau valori în care crede cu întreaga lui ființă”), Valeriu Cristea (*Adâncimea omenească a personajului* – „Ceea ce cerem deci prozei noastre contemporane, eroului ei e să-și mărească coeficientul de omenesc”), Nicolae Dragoș (*Poezia, sinteză a trăirilor celor mulți* – „poezia românească se arată a fi fost un veritabil focar în care s-au adunat, în sinteze emoționale, trăirile, visările colective. Ea s-a născut adesea dintr-o identificare a opțiunilor creatorului liric cu opțiunile, cu starea de spirit a unui moment dat. Și nu o dată poezia a fost chiar scânteia din care s-a înălțat flacăra unor mari atitudini sociale și politice, a unor memorabile fapte, al căror patriotism s-a păstrat în conștiința vremurilor”) și Platon Pardău (*Încrederea în om* – „Într-o literatură ca a noastră, angajată social, într-o literatură care are limpezii opțiunile pentru idealurile sociale, pozitive, pentru ideile menite a sluji perfecționarea omului, înălțarea sa sufletească, binele său moral și material, problema relației direct proporționale dintre etic și estetic devine cu atât mai firească și, cum starea acestei literaturi în anumite epoci a dovedit-o, cu atât mai acută”).

• [„**Lucefărul**”, nr. 49] Având în vedere *Sensul tradiției*, Mircea Martin redă perspectivele lui Eugen Lovinescu și G. Călinescu în raport cu tradiția, analizând raportul dintre estetic și cultural din perspectivele celor doi critici. Dacă ultimul „persistă să creadă într-o tradiție estetică”, ducând la „estetizarea culturalului”, Lovinescu interpretează esteticul în funcție de mutația valorilor, rediscutat în funcție de trecerea timpului, ceea ce va impune modernitatea. O a treia perspectivă îi revine lui Nicolae Iorga, care va „culturaliza esteticul”. Se vor contura trei atitudini diferite față de tradiție, iar intenția lui G. Călinescu ar avea în vedere raportarea la criteriile modernității, pentru a o valida. ■ La *Cronica edițiilor*, Gheorghe Suciuc prezintă *O ediție monumentală* a operelor lui Liviu Rebreanu, sub îngrijirea lui Nicolae Gheran. Aprecierea este introdusă printr-o pledoarie pentru editarea completă a operelor unor scriitori valoroși, chiar dacă motivarea are în vedere argumentele epocii, căci vor fi un

instrument indispensabil “intelectualului nou, călăuzit de materialismul dialectic și istoric”. ■ Al. Piru vorbește la *Cartea de debut*, despre *Neliniștea fântânii*, de Ion Dodu Bălan, texte lirice cu accente populare. ■ Ion Caraion semnează un articol despre ceea ce înseamnă *A fi scriitor*, disociind între cei care scriu având talent, și cei care nu au; avertizează că publicarea unui volum nu consacră pe nimeni. ■ Dan Cristea trece în revistă, cu admirație vădită, reportajul lui Iorga, *Neamul românesc în Ardeal și Țara ungurească în 1906*. ■ *Cartea cu prieteni* a lui Fănuș Neagu redă figura lui George Macovescu, în calitate de profesor de teoria literaturii al scriitorului. ■ *Cum am scris Medelenii*, o culegere a criticului Nicolae Ciobanu, este prezentată de Al. Săndulescu în articolul *Ionel Teodoreanu: pagini însemnate*, care evocă un „portret moral și intelectual mai puțin cunoscut” al romancierului, menționând articole sau interviuri ale scriitorului, dar și pagini de memorialistică sau de analiză a propriului stil. Din teoria privind creația se reține diferențierea lui Ionel Teodoreanu privind romancierul „aventurier”, care își creează inițial personajele, precum Dostoievski sau Thomas Mann, și „turistul”, care „studiază”, „concepând mai întâi subiectul, pe care îl tratează abstract”. ■ Poezia *Fiul*, de Constanța Buzea, pe prima pagină. ■ Șerban Cioculescu dedică un articol apariției unei selecții din poemul persan *Bustan*, de Saadi, la Editura Albatros. ■ La *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu are în vedere volumul lui Al. Călinescu, *Perspective critice*. Deși îi recunoaște meritele certe, evidente prin amploarea cercetării în domeniul teoriei literare contemporane, își mărturisește rezervele cauzate de lipsa unei intervenții solide, care să dea măsura originalității autorului. Găsește ca scuză formula textului, tributar stilului gazetăresc, „foiletonului ocazional”, și evidențiază câteva analize elegante ale ideilor discutate. ■ O cronică elogioasă aduce Dan C. Mihăilescu studiului Ioanei Em. Petrescu, *Eminescu – modele cosmologice și viziune poetică*, ce marchează *Drumuri noi în exegeza eminesciană*. ■ *Critica de azi și rigoarea metodei* își propune să investigheze noutățile în critică și contribuțiile românești în domeniu: demonstrarea caracterului deschis al operei de artă, înlocuirea principiului analogiei cu cel al omologiei, relația dintre creator și operă, cu miza ambiguității. Iau cuvântul Valentin F. Mihăescu, Doina Uricaru, Dan Alexandru Condeescu, Paul Dugneanu, Artur Silvestri. □ Valentin F. Mihăescu identifică două metode complementare ale criticului: *decupajul și aranjamentul*. □ Dan Alexandru Condeescu arată că, spre deosebire de critica tradițională, care satisface „cunoașterea literară” prin „parafrazare”, consecință a criticii impresioniste, cea nouă o realizează prin „desfacerea mecanismelor operei”. □ Paul Dugneanu afirmă că noua critică analizează opera în relație cu contextul cultural și estetic-istoric. □ Sunt evaluate, sub raportul abordării noii metode, scrieri critice de Eugen Simion, Eugen Negrici, Nicolae Manolescu, Eugen Todoran, Magdalena Popescu. ■ *Fragmentele critice* au în vedere opera lui Mihai Beniuc, viitoare componente ale volumului I din *Scriitori*

români de azi, de Eugen Simion. ■ Despre Mircea Dinescu scrie Romul Munteanu, numindu-l „copilul teribil al literaturii”, în descendența lui Byron, Baudelaire sau Rimbaud: „Nota caracteristică a copilului teribil rezultă din maniera de asumare publică a unei anumite poze, concepută fie ca un auxiliar al operei, fie ca o modalitate fundamentală de realizare a scriiturii sale literare”. Dinescu este un „artizan al cuvântului”, strunindu-l fără stângăcii, preocupat de „condiția umană contemporană”. ■ Premiile de debut pentru poezie de la Editura Cartea Românească, pentru 1978: *Ferigi*, de Gheorghe Bălan, *Flaut de răni*, de Florea Burtan, *Scribii cu gâtul de lebădă*, de Silvia Chițimia, *Ninsoarea electrică*, de Traian T. Coșovei, *Decorul și prezența*, de Gabriel Negreanu.

#### 14 decembrie

• [„România liberă”, nr. 10617] Ion Murgeanu scrie despre *Jurnalul de bord al unui poet*, prezentând laudativ volumul lui A.E. Baconsky, *Corabia lui Sebastian*, și afirmând că aventura „pe mult legendara «corabie a nebunilor»” spune, făcând apel la text, „povestea păcatelor capitale și a multor nenumărate rătăcirii omenesci”.

• [„Scânteia”, nr. 11295] Ion Ianoși ne împărtășește digresiv ideile sale referitoare la *Artă, conștiință, realitate*, în cadrul rubricii „caracterul angajat, spiritul combativ, militant – atribute definitorii ale activității de creație”, de unde spicuim următorul fragment: „Esența întregii concepții despre lume întemeiate de către Marx este critică, iar constructivă pe măsura criticii efectuate: o componentă s-ar surpa în absența celeilalte. Artei nu i se poate pretinde să fie cu totul altceva și în alt fel decât toate celelalte părți ale organismului socialist; respectiv, i se poate pretinde așa ceva numai de pe poziții nesocialiste sau antisocialiste. [...] Determinările artei socialiste sunt tot atât de precise și de substanțiale. Ele favorizează istorica fuziune dintre artă și realitatea socialistă, dintre artă și conștiința socialistă”. ■ Fănuș Băileșteanu recenzază o serie de reportaje, interviuri, articole și confesiuni, strânse în volumul *Omenie, noroc bun!* de Mikó Erwin, în care autorul se dovedește „pasionat de metamorfozele prin care trece țara românească în anii socialismului”.

• [„Flacăra”, nr. 50] În *Sub zodia civilizației socialiste*, Ioan Alexandru publică *Familia*. ■ În *Muzica tânără*, Sorin Postolache scrie despre *Geneza unui cântec: „Deșteaptă-te, române!”*. ■ În *Pagina de lectură* este publicat un fragment din romanul *Solfegiul biruinței* de Oprea Georgescu și Eugen Seculeanu. ■ În „Caminante”, cu titlul *Jurnal mexican (40)*, Octavian Paler scrie partea a patra din *Palenque*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Eroii noștri*, o prezentare a volumului *Chipuri din hronicul neamului* de Ioan Chindriș. ■ În *Însemnări de lectură*, Nicolae Stoian prezintă volumul de debut al lui Dumitru Pricop, *Patima muntelui* (Eminescu). ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Nicolae Dragoș, *Ritualuri intime*. ■ În *Racul*,

Nicolae Dragoș publică *Fabula compensației*, iar Teodor Mazilu, *Dezamăgire liber consimțită*.

● **[„Orizont”, nr. 50]** Despre cronicile lui Petru Poantă, adunate în volumul *Radiografi* (Dacia, 1978), scrie Cornel Ungureanu, arătând că, în fiecare recenzie, există din partea autorului un cuvânt despre relațiile personajului cu lumea și că ele realizează o imagine „corectă și mai ales coerentă, substanțială și energică” a poeziei române contemporane. ■ Versurile lui Eugen Dorcescu din volumul *Desen în galben* (Facla, 1978) constituie subiectul cronicii lui Lucian Alexiu care remarcă „siguranța versurilor”, descendența „din tradiția liricilor livești”, lirica „insinuant ceremonială”. ■ Livius Ciocârlie caută semnificațiile *Jocului cu mărgele de sticlă* al lui Herman Hesse, punctând faptul ca „jocul stimulează «logica cea mai limpede», dar și «fantezia cea mai creatoare»” și că un astfel de om (priceput în acest joc) „ar putea să-și schimbe în fiecare zi știința sau arta cu oricare alta, să-și schimbe locul în ordinea lumii fără să se simtă descumpănit” (articolul *Un fel de semiotician*). ■ Eugen Dorcescu propune, în cadrul unui proiect de istorie a poeziei române contemporane, analiza universului poetic al lui Alexandru Jebeleanu pe care-l raportează la următorul model generativ personal: Poezie = /Prozodie – Anecdotică/ + /Metaforă complexă/ + /Simbol/. ■ Subliniindu-i „adâncile resurse simbolice”, Alexandru Ruja face exegeza poeziei lui Dorin Tudoran, începând cu volumul de debut al acestui poet, și anume *Mic tratat de glorie* (1973), trecând prin *Cântec de trecut Akheronul* (1975), *Uneori plutirea* (1977) și *O zi din natură* (1978) (articolul *Dorin Tudoran sau stilizarea imaginii*). ■ Constantin Hârlav intră în paginile revistei cu o restituire a unui prozator minor, Emanoil Bucuța, dintr-un volum editat, prefătat și comentat de Ion Vartic, *Capra neagră* (colecția Restituiri, Dacia, 1977), și-și începe articolul cu o observație a lui Mihail D. Ralea care văzuse „modernismul prozei” lui Emanoil Bucuța încă din perioada interbelică. (articolul *Emanoil Bucuța – Restituiri*). ■ Poezie de George Suru. ■ Corneliu Nistor îl aduce în actualitatea receptării pe *Jean-Jacques Rousseau și spiritul modern* prin al cărui imaginar și fond ideatic realizează un periplu critic. ■ Florin Dudașiu recenzează și marchează ca eveniment editorial important apariția *Catalogului Manuscriselor românești* (I) (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1978), realizat de Gabriel Ștrempel.

● **[„România literară”, nr. 50]** Editorialul se intitulează *Orizontul criticii noastre*, este semnat de George Ivașcu, și are în vedere recomandarea făcută revistei de Biroul și de Consiliul Uniunii Scriitorilor legată de acoperirea critică (estetică și ideologică) mai largă a fenomenului literar. ■ *La Viața literară* se anunță decernarea premiilor speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1978 lui Mircea Ștefănescu, George Lesnea și Edgar Papu. □ S-a constituit Asociația Scriitorilor din Craiova. Marin Sorescu a fost ales secretar al Asociației, din comitetul de conducere făcând parte Vasile Băran, Ilarie Hinoveanu, Ilie Purcaru, Ion D. Sîrbu. □ Saul Bellow, câștigător al Premiului

Nobel a vizitat România și a fost oaspetele Uniunii Scriitorilor. □ A avut loc un festival internațional de poezie, organizat sub egida Uniunii Scriitorilor, a Comitetului Județean pentru cultură și educație socialistă și a Asociației Scriitorilor din Timișoara. Au participat poeți din Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, Iugoslavia, Polonia, Turcia, U.R.S.S., Ungaria. ■ Despre lirica lui Nichita Stănescu scriu două voci critice pertinente: Eugen Simion despre „figurile adolescenței”, iar Romul Munteanu despre descoperirea „vocii unice”. □ Însoțind comentariile despre primul volum, *Sensul iubirii*, și despre al doilea, *O viziune a sentimentelor*, cu elemente din biografia poetului, criticul Eugen Simion numește teme și motive care vor însoți interpretarea liricii stănesciene: ieșirea de somn, motivul răsăritului și al luminii care duc la o „poetică a transparenței și a matinalului”, elogiul stării de a fi, „poetica zborului”, „poetica diafanului”. □ Romul Munteanu se situează în polemică față de criticii care l-au transformat pe Nichita Stănescu într-un mit declarându-se ulterior decepționați de lirica manieristă a poetului. Criticul declară că Nichita Stănescu a fost dintotdeauna „un mare poet manierist, ipostază fundamentală a operei sale din care unii dintre criticii noștri nu și-au propus să rețină decât implicațiile negative ale conceptului de manieră”. Pe parcursul articolului, criticul explică înțelesul pe care îl dă conceptului de manieră în relație cu lirica analizată: „De la *Sensul iubirii* (1960) până la *Epica magna* (1978) se definesc ipostazele cele mai variate ale unul veritabil *poeta artifex*. Manierismul autorului *Necuvintelor* (1969) iese astfel în evidență în primul rând din spiritul ludic al artei sale, din capacitatea uriașă de combinare a cuvintelor cu atribute opuse, ca și din acea mutație rapidă a registrelor limbajului în cadrul unor poezii ce se constituie ca o adiționare de secvențe lirice eteroclitice. Ca orice poet manierist autentic, Nichita Stănescu cultivă o artă menită să șocheze. Retorica discursului său liric relevă astfel o deplasare a accentelor de pe *ordo* pe *inventio* și *dispositio*”. ■ Este prezent cu versuri Toma George Maiorescu. ■ Șerban Cioculescu citește și comentează volumul al șaselea din *Operele* lui G. Ibrăileanu, ediție îngrijită de Al. Piru. Criticului îl atrag atenția cugetările scriitorului. ■ Despre poezia lui Florin Mugur, din *Piatra palidă*, scrie Radu Petrescu. Afinitatea „italică”, „spiritualitatea arhaică, pastorală, prin excelență neliniștită” sunt printre mărcile volumului. ■ Fănuș Neagu recenzează cartea lui Vasile Rebreanu, *Un caz de iubire la Hollywood*, întrebându-se „de ce cartea lui Vasile Rebreanu n-a întâlnit până azi decât critici grăbiți, mahmuri sau încurcați în hățișurile unor stăpâni goi de vise?”. ■ Din *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu, selectează volumul de poeme *Zodia leului* (C.R., 1978), de Dan Laurențiu. Este vorba, consideră criticul, despre o poezie a pierderii paradisului: „Poeziile, cele mai multe admirabile, din *Zodia leului*, traduc până la un punct ideea acestui lirism înțeles ca o contradicție insolubilă între liturgia ordinii paradisiace, ce se cuprinde în orice cântec, și sentimentul poetului că paradisul s-a destrămat definitiv”. ■ Valeriu Cristea semnează o

cronică la volumul *Lecturi și rocade*, de Mihai Ungheanu, remarcând spiritul în permanență polemic al criticului de la „Luceafărul”, dorința constantă de revizuire, de rescriere a istoriei literare românești, condamnând vehement orice abandon de la spiritul critic. În această abordare intră Lovinescu, învinuit pentru a fi privilegiat epoca modernă a literaturii și a-l fi repudiat pe un Galaction, dar susține, spune Valeriu Cristea, cu lipsa fundamentală a aceluiași spirit critic toate ideile protocroniste ale lui Edgar Papu. Concluzia comentatorului este că „Mihai Ungheanu reprezintă sprânceana încrunțată, ridicată amenințător, a criticii noastre”. ■ Ion Adam comentează romanul *Minunata poveste a dragostei preafericiiților regi Ulise și Penelopa* (Ed. Eminescu, 1978). ■ Dan Claudiu Tănăsescu publică un fragment din romanul *Iarnă căzută-n genunchi*, iar Eugen Uricaru, un fragment din romanul *Mierea*. ■ George Uscătescu semnează un grupaj de poeme. ■ Ziua Unirii a fost aniversată la Lyon, în cadrul secției de limbă și cultură română printr-un simpozion.

• [„Tribuna”, nr. 50] Sub semnătura Tribuna apare editorialul *Dezvoltare și pace*: „Este tot mai evident că pacea reprezintă o condiție obligatorie pentru a realiza o lume mai dreaptă și mai bună pentru toți oamenii, pentru toate popoarele, destinderea internațională constituind, de fapt, un prim și important pas spre o nouă ordine mondială”. ■ Ing. Ioan Răduț, directorul I. P. Cluj, comemorează *De ziua tipografilor*: „Intrată în calendarul aniversărilor muncitorești, sărbătorirea «Zilei tipografilor», care în acest an coincide cu comemorarea a 60 de ani de la reprimarea manifestației muncitorești din Piața Teatrului Național din București, constituie pentru tipografilor clujeni un nou prilej de angajare și afirmare tot mai hotărâtă pentru împlinirea hotărârilor Congresului al XI-lea al P.C.R. și a Conferinței Naționale a P.C.R.”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la *A.E. Baconsky: Corabia lui Sebastian* (C.R., 1978): „*Corabia lui Sebastian* e un ultim gest romantic, de semnificativă noblețe, al celui care a fost lucidul și fantastul A.E. Baconsky”. ■ Dan Rebreanu recenzează *În căutarea Penelopei* de Valentina Dima (Albatros, 1978): „Destinată în primul rând celor ce acum își aleg idealul și căile împlinirii lui în viață, cartea Valentinei Dima se citește cu plăcere și folos și de către cei ce au lăsat mai multe trepte (de vârstă) în urmă”. ■ Radu Săplăcan prezintă *Cenușa verii* de Ion Sângereanu: „Poet autentic fără îndoială, Ion Sângereanu rămâne să mediteze la diferența dintre «supunere» și «transfigurare»”. ■ Radu Mareș realizează un interviu cu *Constantin Zărnescu*: „*Descoperirea eposului național...*”: „– Cu ce «direcție» a romanului românesc te simți astăzi mai solidar? – Dacă îmi ceri să fiu sincer și să afirm solidaritatea mea cu o «direcție» sau alta a romanului românesc, atunci n-aș vrea să mă crezi un orgolios. La început am simțit o mare ispită pentru rafinamentul și pitorescul sud-estic, pentru odobescieni și mateicaragialieni. Nu este timpul să spun ce experiență m-a făcut să le depășesc, însă este, în orice caz, vorba de o influență primită din partea artelor plastice, din partea unui mare artist român. Ei bine, scriind *Simeon, Dia-*

*volul și Ziua cea mare* (cel din urmă, de peste 600 de pagini) am avut revelația posibilităților mele de scriitor, acum când am 29 de ani și am terminat câteva romane. *Sunt solidar* cu acea direcție a romanului românesc ce vine poate din Neculce și Cantemir, prin Bălcescu și Slavici, Rebreanu și Sadoveanu, Marin Preda până astăzi. Să luăm ca model al discuției pe Liviu Rebreanu: romanele sale sunt scrise de un intelectual, dar nu se numesc «intelectuale»; sunt scrise de un om cu convingeri filosofice, dar nu sunt «eseistice», «poetice», «filosofice», etc. Direcția aceasta, cea mai ambițioasă ce s-a afirmat în literatura română, ași numi-o *o direcție a eposului străvechi național, cult și oral, al unui popor cu o mare artă orală* și care a trăit foarte aproape de Grecii cei vechi, cu ale căror tragedii antice și epeei au legături profunde, indiscutabile, care țin de o trăire exact în același spațiu, spiritual și geografic (sud-estic). În acest sens, vezi eposul istoric dintâi al lui Sadoveanu, teatrul lui Sorescu etc. Aceasta este cea mai grea *direcție* și care în fața universalității, impune un popor. I se mai spune acestei «direcții» la noi – «proză a țăranului» și este păcat că nu se nuanțează; și nu se afirmă această idee: a *țăranului*, dar a celui țăran care din tată în fiu aduce înțelepciunea acestor pământuri încă din vremurile cele mai vechi, a țăranului nu numai de la 1860 la 1950, ci a țăranului mai multor epoci – căci clasa țăărănească este cea mai veche și cea mai vitală dintre clase, în istorie. Și, atunci, lucrurile se schimbă: *Moromete* este, în înțelepciunea sa, un depozitar al înțelepciunii țăărănești vechi (nu trebuie să ne-o spună Preda în cuvinte, o simțim noi!) așa cum țăranii cioplitori gorjeni sunt depozitari ai acelei arte străvechi, pe care mai târziu, în acest secol, un român a desăvârșit-o și a înălțat-o în vârful lumii... Aceasta este singura «direcție» care creează în literatura română în spiritul vechilor epeei ale grecilor și, din această pricină, este europeană. Nu pot să suport cărțile «lame de ras», «subtile». «pitoarești», «uscate» ale unora, cărți care par că încheie o carieră, nu o deschid; cărți de un sud-est de după Fanar, nu de un sud-est străvechi, epeic”. ■ Andrei Marga revine la rubrica sa cu *Fapte și interpretări*. ■ Sever Trifu publică a doua parte din *Poezia americană contemporană*: „Multitudinea de forme poetice, de atitudini, abundența versului american postbelic, căutarea în care se înscrie acesta, numărul mare de poeți care-și încearcă talentul în maniere diferite chiar de la o zi la alta, sursele de inspirație atât de variate, revoluționarismul unora dintre ei, toate aceste trăsături caracteristice, ce pot să ne apară atât de contradictorii, se fac de fapt expresia nemijlocită a unui adevăr de netăgăduit: literatura este expresia societății care o creează”. ■ În *Fotografii de noapte* N. Prelipceanu publică *Dunărea*. ■ Aurel Gurghianu revine la *Carnet* cu noi *Fișe poloneze*. ■ Horia Vasilescu publică *Acasă*. ■ Sub titlul *O inițiativă* Teodor Tanco prezintă *Cenaclul literar „Mihail Halici”*: „George Suru (*Elegie la puntea de lemn*), Nichifor Mișuța (*Stâlpi de susținere*), Alexandru Horvath (*Bucurii*), Maria Deliman (*Copiii și numele lor*), Florin Mihalcea (*Puiul de cerb*), Petru Boca (*Existența*). ■ Versuri semnează Ileana Mălăncioiu (*Joc*;



Grădina), Pan Izverna (*Pictura; Numai acolo*), Angela Nache (*Dimineața orașului; Tinerete*), Ileana Roman (*Pun gură acestui orologiu; Cercul; Orogos*). ■ Pavel Suian publică *Împărăția Sorilor*. ■ Cornel Udrea publică a treia parte din *Anonimele* în rubrica *Umor*.

## 15 decembrie

● [„Contemporanul”, nr. 50] Redacția revistei reflectează la *Societate, știință, umanism*: „Știința, realismul politic, a cărui afirmare este indisolubil legată de fundamentarea științifică și a cărui înaltă expresie o reprezintă socialismul, au datoria de a pătrunde neconținut spre straturile mereu mai profunde ale organismului social, acționând în virtutea nevoilor vitale ale societății. Întruchipare a înțelegerii profunde a acestor înalte comandamente – marea personalitate politică aflată în fruntea țării noastre este cheazășuită în acțiunile sale atât de societate – prin stima propriului popor și a popoarelor lumii, cât și de știință – prin deosebitul respect mărturisit de cei mai de frunte savanți ai lumii”. ■ Reflectând la *Scrisul ca dialog*, Nicolae Balotă conchide: „O operă literară nu este numai prilejul unui divertisment trecător, cartea nu este doar obiectul prin care ne umplem de ore libere, ea este un prieten cu care comunicăm, care te instruieste. De aceea, cred că momentele când poți surprinde oarecum materializat acest dialog – în bibliotecă ori în jurul cărților din vreo librărie – sunt atât de prețioase”. ■ În textul *Critica criticii*, Liviu Leonte analizează cartea lui Mihai Ungheanu: *Lecturi și rocade* (C.R.): „Volumul ilustrează preocupările în această direcție ale criticului atât în ceea ce privește contribuția sa personală și relevarea meritelor unor personalități ale trecutului, cât și în urmărirea modului în care critica literară actuală propune o nouă fizionomie a scriitorilor al căror profil părea definitiv. Fără a scăpa integral de riscul volumelor alcătuite prin însumarea foiletoanelor din periodice, cartea lui Mihai Ungheanu, este ordonată în jurul unei idei directoare, care îi dă unitate, coerență. Se cunoaște că autorul a oferit o selecție, că nu a făcut ca atâția alți confrăți care își adună, uneori anual, în funcție de periodicitatea la rubrica de cronică literară tot, dar absolut tot ce au publicat în reviste de la precedentul volum, «gândit» după exact același profil”. ■ Despre cartea lui Nicolae Prelipceanu: *De neatins, de neatins* (Junimea) scrie Laurențiu Ulici: „Poemele din prima jumătate a cărții mai păstrează, fie și fragmentar, un aer liric. În parabole respirația lirică aproape nu se mai aude, poetul și-a retras subiectivitatea în spatele frontului spre a face loc, în primele rânduri ale discursului poetic, unei materii disciplinate narativ, semnificativă dramatic. Fiorul liric, dacă există, este conținut în aceasta. De natură predominant lirică la început, nucleul dramatic hrănit de ironie tinde să acopere, pe măsură ce materia poemului se dilată, o arie mai largă, din etic devine existențial. [...] Dacă am evitat un comentariu strict semantic al acestei cărți, preferând o discuție tehnică a formulei poetice, este pentru că aceasta mi se pare a fi lucrul cu adevărat nou în

evoluția lui Nicolae Prelipeanu, și, totodată, argumentul său de personalitate în peisajul liric de azi”. ■ Dan Grigorescu semnaleză apariția traducerii romanului lui Malcolm Lowry intitulat *La poalele vulcanului*, în românește de Ion Caraion, prefață de Sorin Titel (Univers, colecția „Romanul secolului XX”): „Traducerea lui Ion Caraion fixează, incontestabil, un moment de referință în istoria tălmăcirilor românești din marile opere moderne. Voluptatea descripției decorului luxuriant, finețea nuanțelor din discursul narativ, mișcarea subtilă a instrumentelor analizei psihologice, coerența structurilor create de Lowry și-au aflat o desăvârșită echivalență românească, într-o construcție în care precizia termenilor lingvistici nu constituie decât o condiție preliminară a unei construcții simfonice. Ion Caraion a intuit admirabil acest lucru și a reclădit în românește edificiul complicat al unui roman caracteristic pentru reevaluarea tehnicii «fluxului interior»”.

• [„Cronica”, nr. 50] Florin Faifer scrie despre *Dilemele protocronismului*, reacționând la reluarea dezbaterii în paginile „Luceafărului”. În ce privește cartea care a declanșat dezbaterea, *Din clasicii noștri*, de Edgar Papu, iată opinia semnatarului articolului: „E un pariu insolit, cu miză nemăsurată – a licita protocronismul nu atât ca o manifestare excepțională, dacă nu întâmplătoare, cu șansă incertă de a se impune, ci ca semn al unei *vocații* neîntrerupte și atotcuprinzătoare, este o necumpătare, presupunând un oarecare dram de exaltare. Din toată această strădanie se poate naște o construcție frumoasă, ca un triumf al ingeniozității, dar o construcție, totuși, suspendată, precum grădinile Semiramidei”. Dezbaterea reluată este mai înțeleaptă și mai echilibrată, mai temperată, consideră Florin Faifer, subliniind și aspectele pozitive ale protocronismului, cum ar fi stimularea studiului literar comparatist și exprimând, la final, propria înțelegere a termenului: „Ar putea fi protocronice acele opere care, prin potențialul artistic neobișnuit, au generat eventual (cazul fericit al lui Brâncuși) sau ar fi putut determina, în condiții mai prielnice (aici însă problema devine oțioasă) o *serie* literară sau artistică”. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Turtureanu prezintă volumul colectiv *Unsprezece poeți tineri* (Ed. Junimea), cu texte selecționate de Corneliu Sturzu. ■ Lucian Vasiliu recenzează romanul *Merii sălbatici primăvara*, de Nicolae Calomfirescu. ■ Publică versuri Ovidiu Genaru, Tamara Pintilie, Ion Boroda. ■ N. Barbu prezintă cu entuziasm *O antologie a dramaturgiei românești (1944-1977)* îngrijită de Valeriu Râpeanu: „Formula modernă a editării, din care nu lipsește câte un articol critic asupra operei fiecărui autor, autopoortretul (autorul despre piesă) realizat de dramaturgul antologat, referirile critice cele mai serioase din presă, bibliografia atât a operei tipărite cât și a opiniilor despre ea, iar la sfârșit reperele bibliografice privind mișcarea întregului domeniu, începând din 1948 și până în prezent, adaugă valoare de eveniment acestei lucrări unice. Ea dă o imagine completă și exactă a teatrului contemporan românesc în contextul întregii noastre literaturi”. ■ La rubrica *Opinii despre cărți*, Cristian Livescu

comentează volumul *Itinerarii istorico-literare*, de Dinu Pillat (Ed. Minerva, 1978), o ediție îngrijită de George Muntean; Ion Alex. Angheluș abordează volumul *Prezențe românești și realități europene*, de Adrian Marino, Virgil Cuțitaru semnează o recenzie la volumul *Poemele triumfului*, de Haralambie Țugui (Ed. Militară, 1978), iar Ioan Istrate prezintă o carte despre Cluj – *Privire de pe Cetățuie*, de Aurel Șorobetea (Ed. Dacia). ■ La rubrica *Moment*, redacția revistei îi omagiază pe George Lesnea, Mircea Ștefănescu și Edgar Papu cu ocazia primirii „Premiului special” al Uniunii Scriitorilor. Tot aici, N. Irimescu relatează despre a doua ediție a „Colocviilor de critică ale revistei Transilvania”, eveniment organizat de Comitetul județean de cultură și educație socialistă, revista „Transilvania” și Asociația Scriitorilor din Sibiu. Tema colocviului a fost raportul dintre critica și istoria literară.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 419] Pe prima pagină, un articol de Dan Zamfirescu despre *N. Iorga: Ultimele*, însemnând un montaj de articole, poeme și fotografii din ultimii ani ai savantului (1939-1940), ediție cu un *Comentariu introductiv* de Stelian Neagoie ■ Adrian Păunescu, din nou despre fotbal, în rubrica Sport – articolul *Tichia de mărgăritar*. ■ Rubrica *Găgă* îl ia în zeflema pe *Premiantul literar* Dorin Tudoran, autor al afișului Teatrului de poezie – spectacolul *Ninei Cassian*. ■ H. Zalis schițează un bilanț la final de an – *Ce se întâmplă cu nuvela*. „Atât nuvelistica (povestiri, schițe, nuvele) cât și epica de respirație au o finalitate în concordanță cu fondul de expresivitate al ideilor social-istorice și moral-filosofice pe care le vehiculează. Este firesc, deci, să ne întrebăm dacă prin tot ce a propus atenției, proza anilor din urmă încercuiește aspecte dominante ale realității, dacă le investeste cu o superioară rezonanță și dacă nu din ce cauze... Cea mai răspândită dintre prejudecățile rezistente astăzi este legată de opinia că nuvela se sustrage complexității, că este didactică, pândită chiar de anacronism. Polifonia are avantajul conjugării tuturor tehnicilor de expresie, nuvela, în schimb, este mai riguroasă și mai pretențioasă. Ce începe într-un singur registru se dezintegrează de prea multe divagații sau de improvizatia elastică, cu fire nu tocmai vizibile ce pretind în aplicații o strictețe de care romanul modern s-a dispensat. Gustul public n-a mai apucat să intervină decisiv și fiindcă de peste un deceniu, la noi, Fănuș Neagu și-a interzis să mai scrie conform vocației sale esențiale, iar Petru Vintilă, Eugen Teodoru sau Vasile Băran s-au oprit la modele în care își cheltuiesc toată energia în trecut mai diversificat canalizată... Ascendența romanului reclamă o explicație sub mai multe raporturi – cred că după *Delirul*, după *Absenții* sau după *Victorie clandestină*, romanul s-a impus în confruntarea cu nuvela deoarece a știut să-și aleagă propriul model temporal... iar nuvela apare în acest sens fragmentară, pândită nu atât de limitele organizării ei grafice cât de limitele experiențelor umane, de regulă întinse până la satisfacerea unui sens estetic, iluminat la rândul-i de tensiuni, pasiuni, prefaceri și purificări... Deosebirea începe din clipa în care timpul pentru novelist este un timp al intensității,

iar pentru romancier al complexității”. ■ La rubrica *Aveți cuvântul*: Ion Lăncrăjan, din nou în polemici cu „voiosul și neliniștitul publicist Cornel Ungureanu de la «Orizont»”, a cărui metodă de lucru obișnuită e „de a arunca afirmații necontrolate în stânga și în dreapta, de a răstălmăci, de a denigra, mergând, cum arată și cazul de față (vezi și PS-ul articolului din „Orizont”, nr. 38), până în pragul delatunii”. ■ *Premiile Revistei Săptămâna pe 1978* se vor decerna pe 22 dec. 1978 la sediul redacției, după cum urmează: **Carte**: Constantin Noica – pentru volumul *Spiritul românesc în cumpătul vremii*; **Publicistică**: Nicolae-Paul Mihail, pentru ciclul de articole din domeniul plastic; **Mențiuni**: C. Sorescu – pentru debut în critică; *Plastică*: Corneliu Baba și Nicapetre (Petre Balanica); *Interpretare*: Olga Tudorache; *Muzică*: Elisabeta Neculce-Cartiș. ■ E. Manu, o cronică despre Horia Zilieru – *Fiul lui Eros și alte poezii*, Ed. Junimea. ■ I. Lotreanu îl omagiază pe Mircea Eliade și prezența onorantă a acestuia în „Cahiers de L’Herne”, nr 33. Participă la celebrarea savantului român cu exegeze, eseuri și considerații: Constantin Tacou, Julien Riees, Georges Dumezil, Gilbert Durand, David Rasmussen, Douglas Allen, Monique Borie, Charles Long dar și Constantin Noica, al cărui eseu *Hierofanie și sacralitate* este preluat de „Cahiers de L’Herne” din revista „Săptămâna”. Totodată, sunt publicate texte ale unor prieteni ai lui Eliade: Al. Rosetti, Eugen Ionescu, A. Ciorănescu, Paul Ricoeur și un grupaj de epistole ce îi cuprinde pe Bachelard, Jean Paulhan, Jung, Giovanni Papini. ■ Dan Ciachir, prin *Zodia leului*, semnalează ultimul volum omonim al lui Dan Laurențiu. ■ La cronică de librărie este notată traducerea romanului *Destin și simbol* de Meliusz Josef realizată de către Paul Drumaru. ■ În *Puterea criticii*, revenind la articolul cu titlul respectiv din 1958 al lui G. Călinescu, Traian Filip duce mai departe răfuielile personale și de grup cu Ileana Vrancea și opul defăimător al acesteia la adresa Divinului Critic – *Între Aristarc și Bietul Ioanide*.

● [„**Tribuna României**“, nr. 147] Tema rămâne „Unirea – un moment crucial în destinele poporului român”, moment considerat aniversar și cu profunde implicații în viața țării: „Jubileul statului național unitar român”, susținut de nenumărate festivități atât în capitală, cât și în țară. ■ O povestire de Fănuș Neagu, *În ajun de anul nou*, încheie apoteotic numărul consacrat în mare parte tradițiilor și sărbătorilor de iarnă.

## 16 decembrie

● [„**România liberă**“, nr. 10619] Tia Șerbănescu semnează articolul intitulat *Literatura, o confruntare deschisă cu exigențele sociale*, reproducând dialogul purtat cu Augustin Buzura. Dintre replicile prozatorului, ce evidențiază aprecierea scriiturii lui Rebreanu, a Hortensiei Papadat-Bengescu, a lui Camil Petrescu, pe lângă detalierea propriului stil de lucru, „lesnicios”, și a proiectelor ce „așteaptă să vadă lumina tiparului”, se poate distinge următoarea: „acum scriu, de fapt, refac, a doua oară, un roman despre tineri, despre

mediul industrial. [...] Un om puternic nu se teme de propriile sale lipsuri. La fel, o societate puternică, cum e a noastră, nu se teme să-și vadă lipsurile. De fapt, viața însăși determină modul de a scrie al scriitorului. [...] Observația socială se împacă foarte bine cu analiza. Aceste două modalități încerc să le împac și eu”.

● **[„Lucefărul”, nr. 50]** ■ Mircea Martin continuă „Sensul tradiției”, observând că intenția lui G. Călinescu este de „reabilitare a tradiției din perspectiva modernității”, a unei modernități „mai largi”, îmbinând cultul tradiției, pe filiera lui Iorga, cu valoarea estetică, pe linia lui Lovinescu. ■ Paul Dugneanu creionează câteva trăsături ale liricii ardelene, plecând de la condițiile aparte, istorice și culturale, care au imprimat „trăirea patetică a istoriei”, sub forma unui „mesianism social și național”, „o voce profetică”. Poeții exemplari sunt Andrei Mureșanu și George Coșbuc, Octavian Goga, Aron Cotruș, Emil Isac, Mihai Beniuc și Lucian Blaga, ultimul ca sinteză a multiplelor viziuni. ■ La rubrica *Atitudini*, Alex. Ștefănescu oferă o recenzie critică pentru volumul *Între Aristarc și Bietul Ioanide*, de Ileana Vrancea. „Eroarea de fond” ar deriva din: prozaismul interpretării, citate trunchiate, interpretări malițioase, „denaturări și exagerări” care au drept consecință o simplificare grosolană a imaginii criticului. ■ La *Cronica literară*, Ov.S. Crohmălniceanu discută despre volumul lui Cornel Ungureanu, *Proză și reflexivitate*, criticând lipsa de omogenitate, de organizare a discursului, structurat în mici eseuri autonome. Interesul este menținut de „spiritul ager” al autorului, capacitatea sa de asociere a ideilor, debordantă, care îl determină pe Crohmălniceanu să se întrebe dacă Ungureanu, uneori, „delirează sau își bate joc când scrie?”. Critica „arhetipală”, preferată de autor, prilejuiește „observații memorabile” pentru scrieri de Marin Preda, D.R. Popescu, Mircea Horia Simionescu sau Teodor Mazilu. ■ Nicolae Ciobanu prezintă, la *Cartea de debut*, *Ascunsa ninsoare*, de Corneliu Antoniu, și *Caietele debutanților* reunind poemele a paisprezece aspiranți la statutul de poet. ■ *Revista revistelor* anunță apariția „Almanahului copiilor”, ca supliment al „Almanahului literar”, cu texte specifice. ■ Premiile speciale ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1978 i-au avut ca laureați pe Mircea Ștefănescu, George Lesnea și Edgar Papu. ■ La rubrica *Viața cărților*, Sultana Craia prezintă *Radiografii*, de Petru Poantă, prin care autorul își propune „reabilitarea recenziei ca specie a criticii literare”, prin textele vădind „o critică intuitivă, care își asociază și își subordonează și elementul extraliterar”. În cadrul aceleiași rubrici, Andrei Roman prezintă *Sigiliu de dragoste*, de Mariana Costescu, volum de poezie „inegal, prin inconsistența stilistică”. ■ Reproducere din capitolul V al lucrării *De la Zamolxis la Gînghîz-Han*, de Mircea Eliade. ■ Texte literare de Liana Corciu, Ion Stanciu, Ileana Ioan, Vasile Petre Fati, Valeriu Armeanu, Ștefan Negrișan. ■ Ion Caraion, la rubrica „Planete”, o prezintă încurajator pe Daniela Crăsnaru, pentru care poezia este „lăuntric, învelișul existenței”. ■ Opera lui

Mihai Beniuc este analizată, în continuarea numărului 49, la *Fragmente critice*, de Eugen Simion. Criticul evidențiază „conștiința formidabilă a sinelui” ce structurează poemele, în timp ce „tema identității secondează tema morții” în ultimele volume. Nu este eludată nici tema socială, poetul făcând din istorie „o proiecție a subiectivității”, fiind, însă, descoperite și elemente din „vechea, compromisă melodie proletcultistă”. ■ Romul Munteanu continuă, și în acest număr, prezentarea lui Mircea Dinescu, cu volumul din 1973, *Elegii de când eram mai tânăr*. Observă o intensificare a revoltei, „mod programatic de ostentație”, păstrându-se „poza poetului”, iar „textura poeziei” devine „mic spectacol sufocat de banalitatea gestului extravagant, prezentat ca un fenomen în serie”, fără ca scriitorul să „cadă în antipoezie”. În volumul din 1976, *Proprietarul de poduri*, originalitatea sa devine evidentă cu precădere în redarea suflului contemporan, meditănd asupra existenței. ■ Gheorghe Mușu scrie despre *Codrul român: codrul trac*, reluând versuri din folclor.

### 17 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 11298] Sub titlul *Limba – întâiul mare poem al unui popor*, Gh. Bulgăr construiește o demonstrație despre „miracolul românesc” din care nu lipsesc răsunătoare nume de lingviști străini care s-au preocupat de studiul limbii române, precum Alf Lombard (cu studiul *Destinele latinității orientale*, sinteză asupra istoriei limbii române în legătură cu evoluția romanității europene), Carlo Tagliavini (cu lucrarea *Originile limbilor romanice*, recent tipărită sub îngrijirea lui Al. Niculescu), G. Bonfante (cu volumul *Studi romeni*), Ch. Champroux (directorul revistei din Montpellier, „Revue des langues romanes”).

### 19 decembrie

● [„România liberă”, nr. 10621] Convorbirea dintre Constantin Vișan și Edgar Papu are o concluzie: *Arta servește la educația omului, la înnobilitarea lui, în spiritul epocii „contemporane”*.

### 20 decembrie

● [„România liberă”, nr. 10622] În articolul *Poezia „fântâniei cu stelele-n apă*, Dumitru Micu recenzează volumul lui Ion Dodu Bălan, *Neliniștea fântâniei*, considerându-l „un fruct al maturității literare”, ce „relevă un poet autentic, și nu doar un critic cu posibilități lirice”.

● [„Viața studentescă”, nr. 42] Constanța Buzea, prin *Se poartă poezia tânără, ironică, subtilă*, rezumă o manifestare a Cenaclului Amfiteatru, unde au citit Radu Drăgan și Roman Istrati. ■ *Clipa, un spectacol-dezbatere* notează transpunerea scenică a romanului lui Dinu Săraru la Craiova (articol de Carmen Firan). ■ *Colocviul Societății literare studentești*, un articol de prezentare a evenimentului de la Oradea, organizat de UASCR, reliefează prima

întâlnire de acest gen a societăților literare studențești, forme organizatorice ce reunesc într-un plan superior activitatea literară studențească și grupează, într-o structură unitară, cenaclurile și cercurile literare din facultăți, institute de învățământ superior, case de cultură ale studenților etc. Sunt reproduse cuvântările de la Colocviul „viitorului literaturii române” susținute de Dinu Marin, secretar al Consiliului UASCR, și de Teodor Pop, rectorul Institutului de învățământ superior din Oradea. La întâlnire a participat și criticul Laurențiu Ulici. Concluziile activiștilor culturali, creatorilor de literatură și membrilor societăților literare au subliniat importanța în menirea unei societăți literare/ a unui cenaclu a existenței „climatului de emulație, spiritului de exigență, a prețuirii pentru valorile creației autentice pe care le promovează... spiritul de grup, supralicitarea facilă, infatuarea elitaristă, teribilismul și exclusivismul fiind niște maladii nedorite pentru spiritul și morala unei societăți literare studențești.”

## 21 decembrie

● [„Flacăra”, nr. 51] Marcel Mureșanu publică poezia *Anul nou*. ■ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (41)*, Octavian Paler scrie *Ploi tropicale*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Eroii trecutului*, articol despre Nicolae Iorga. ■ În *Cap limpede* sunt publicate o serie de note și notițe despre: articolul lui Ion Cristoiu, apărut în mai multe numere ale revistei „Amfiteatru”, *O propunere pentru o posibilă Istorie literaturii române contemporane*: „În numerele pe lunile august, septembrie, octombrie, noiembrie sunt analizate – fără a fi desprinse din cadrul istoric și cultural – Premiile Academiei R.P.R. pentru cele mai valoroase creații științifice, literare și artistice din ultimii trei ani, stabilite în Adunarea generală a Academiei din 18 martie 1949, „primele premii acordate după cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare”, care dovedesc, împreună cu alte măsuri de încurajare a creației, cât de răuvoitoare și false erau acuzațiile reacțiunii „privind atitudinea comuniștilor față de activitatea intelectuală, spulberând temerile unor intelectuali că puterea clasei muncitoare și a țărănimii muncitoare ar putea desconsidera literatura și arta, temeri nu lipsite de temei în perioada 1944-1947, dacă ne gândim că într-un context în care teoria materialismului dialectic și istoric nu era cunoscută de către intelectualitate întotdeauna în fundamentele sale principiale, ci uneori prin intermediul unor vulgarizări sau deformări dușmănoase, realizate de propaganda fascistă în perioada anterioară, punctele de vedere potrivit cărora în noua orânduire cultura ar putea fi disprețuită mai aveau credibilitate în spațiul literar”. ■ Se anunță publicarea volumului de debut al lui Adrian Frățilă, *Echinocțiul de fiecare zi* (Scrisul Românesc); se anunță apariția unui nou volum de Octavian Paler, *Apărarea lui Galilei*; este comentat pe scurt noul volum de versuri al Liliane Ursu, *Ordinea clipelor* (C.R.); se anunță apariția, la Minerva, a unei antologii din opera lui Aron Cotruș; este semnalată apariția volumului de proză *Virgule* de D.R. Popescu. ■ În *Cronica literară*, Cornel

Moraru prezintă volumul lui Mihai Ungheanu, *Lecturi și rocade*. ■ În *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru scrie *Leul de la Șișești*. ■ Valeriu Armeanu publică poeziile *Baladă și Omul din La Mancha*.

● [„**Orizont**”, nr. 51] Din cronică realizată de Lucian Alexiu la volumul de versuri *Adio, Robinson Crusoe* (C.R., 1978) al lui Emil Brumaru, nu ne putem opri să dăm câteva citate care să dezvăluie modul cum a fost receptat critic: „Dacă Emil Brumaru excelează în a celebra parfumurile, serafii, fluturii, roua, crinii și altele asemenea împreună cu materiile anonime ale bucătăriei: piperul, smântâna, bulionul, leușteanul, țelina, portocalele, scortîșoara etc., etc., un loc distinct îl ocupă în poezia sa și tablourile naturaliste, plastica opulentă, pictura de cuvinte ce închide o senzualitate comunicată în disprețul total pentru expresia eufemistică”, „Dus la limită, acest fantezism lejer întâlnește experiența lirică a avangardei interbelice. Poezia este atunci irigată de jocul delectabil al ironiei, de asociații insolite și metafore rare. Practica umorului negru, mitologiile apocrife (Reparata, Julien Ospitalierul, Detectivul Arthur etc) vin din aceleași surse, și nu o dată Emil Brumaru se lasă surprins exersându-se în compuneri de o curată formulă suprarealistă”. „Fără să aspire la un limbaj liric inedit, Emil Brumaru rămâne, în astfel de texte ludice, ca și în fabulele ce oscilează între descripția grațioasă și cea grotescă, un poet autentic prin capacitatea de a trage în ceremonial materii lirice selectate din zone ale existenței greu acomodabile.” ■ Renunțând pentru moment la obișnuitele periopluri prin scrierile semiotice și corespondența marilor scriitori (Voltaire, Balzac), Livius Ciocârlie își întoarce ocheanul cercetării minuțioase asupra poeziei lui Șerban Foarță, *Eșarpele Isadorei*, în care „poetul nu se mai joacă ci, cu patos, joacă, pentru ca să abolească hazardul”. ■ Paul Dugneanu, în cadrul rubricii „orizontul ideilor”, dă seama de cartea de critică al lui Mihai Ungheanu, *Lecturi și rocade*, ce probează „vocația de critic al prozei”, în special de cititor profesionist al lui Sadoveanu, căci „Citit de Mihai Ungheanu *Neamul Șoimăreștilor* este aproape alt roman.” ■ Făcând paradă de metalimbaje, de structuralism și semiotică (din care citează copios pe J. Genet, J. Derrida, R. Barthes, căroră li se alătură din alte registre Mallarmé și Ch. Bailly cu *Dictionnaire grec-français*), Adriana Babeți dezvăluie, într-un stil ludic și analitic asemănător autorului analizat, dedesubturile volumului lui Șerban Foarță, *Șarpele, eșarpele Isadorei* (Litera, 1978). ■ Poezie de Nikolaus Berwanger și Nicolae Ioana. ■ Petru Sfetca continuă să țină corespondența cu aspirații la citadela literară. ■ Al. Jebeleanu și George Bulic traduc din poetul croat Drago Ivanisevič.

● [„**România literară**”, nr. 51] La *Viața literară* sunt anunțate rezultatele concursului pentru debut în proză al Editurii Albatros pe anul 1978. Câștigătorii sunt: Marian Victor Buciu – *Concediu fără plată*, roman; Maria Cecilia Nicu – *Nucul din Oarja*; Stelian Zamora – *Câmpia de sus*, povestiri. ■ Al. Dima semnează articolul *Viziunea cosmică în poezia românească*, o analiză în care aplică principiile criticii tematice. ■ Ion Bălu face o analiză



stilistică lirică a lui Virgil Teodorescu. ■ Sunt prezenți cu versuri Lucian Dumitrescu, Constantin Ștefuriuc. ■ Șerban Cioculescu publică a doua parte a materialului despre cugetările lui G. Ibrăileanu cuprise în textul aforistic *Privind viața*: „Între cele două extreme, ale unei morale rigoriste și ale celei mai laxă, reținem ca notă fundamentală a culegerii *Privind viața* o adâncă sensibilitate, permanent expusă ulcerării”. ■ La rubrica de *Istorie literară*, Nicolae Verdețu comentează fragmente din *Jurnalul* lui Liviu Rebreanu, referindu-se la opțiunile teoretice ale scriitorului (distanțării în ceea ce privește arta cu tendință și arta cu teză, raportul cu realismul), dar și documente biografice cum ar fi scrisorile părinților săi. ■ La *Actualitatea literară*, Nicolae Manolescu scrie o cronică amplă la volumul *Șase maladii ale spiritului contemporan*, de Constantin Noica (Univers, colecția „Eseuri”, 1978). Criticul urmărește denumirea și descrierea acestor maladii ale spiritului, de obicei creatoare, cărora filozoful le-a dat nume grecești (*catholita, todetita, horetita, ahoretia, atodetia, achatolia*), având însă și câteva reproșuri pe care nu ezită să le noteze: „Aș putea continua și dezvolta aceste exemplificări, ca să arăt rigooarea și totodată scânteietoarea originalitate a eseului lui C. Noica. Mă simt obligat însă să ridic și unele semne de întrebare care m-au făcut să-l caracterizez, la începutul acestei cronici, într-un fel (deliberat, desigur) contradictoriu. Spuneam, de pildă, că e comprehensiv și îngust deopotrivă, temeinic și pripit. Comprehensiv, prin imensa cantitate de elemente puse în joc și prin putința de a le interpreta coerent. Căci, dacă în punctul de pornire, e vorba de o speculație filozofică, treptat, eseul se extinde asupra unei arii de probleme atât de mari, încât implică în concluziile sale fenomene rareori aduse la un loc, politice, sociale ori culturale, foarte generale, ori categorii ale gândirii și artei, eroi istorici și eroi literari, genuri, instituții, opere particulare, curente, tendințe și așa mai departe, și devine un studiu de felul celor ale lui Spengler, Blaga (*Orizont și stil*) sau Lotman, o semiotică *sui generis*. C. Noica posedă ca puțini alții astăzi cunoștințele și tehnica necesare unei asemenea interpretări, el fiind temeinic în speculațiile lui. Îngustimea, ca rezultat uneori al grabei de a generaliza, alteleori al concepției înseși, devine vizibilă mai ales în interpretarea unor fapte din domeniul artistic”. ■ Dana Dumitriu alege pentru cronică de poezie volumul Marei Nicoară, *Mai mult pasăre decât înger* (C.R., 1978), mărturisindu-și dezamăgirea față de ceea ce consideră un „moment neprielnic al expresiei”. ■ Lucian Raicu scrie despre *Itinerarii istorico-literare*, de Dinu Pillat, o ediție îngrijită de George Muntean. ■ O pagină dublă este dedicată unor analize cu tema *Critica actuală și pedagogia lecturii*, texte prezentate la un simpozion organizat de Secția de critică a Asociației scriitorilor din București și Facultatea de limbă și literatură română. Introducerea în temă o face Ion Coteanu. Răspund Ov.S. Crohmălniceanu și Mircea Zăciu. □ Ov.S. Crohmălniceanu consideră că există o tradiție inovatoare în critica românească intensificată în condițiile existenței structuralismului, semioticii etc. Ceea ce se remarcă este

necesitatea de a educa publicul pentru astfel de receptări, în condițiile în care, observă criticul „lucrările consacrate interpretării operelor și autorilor se consumă ca niciodată înainte”, concurând chiar beletristica. Din acest motiv, criticul se întreabă asupra limitelor noii critici: „Sau, privind lucrurile altfel: Nu riscă tehnicismul excesiv să ucidă integral, în exegeza literară, elementul sugestiv, artistic, propriu autenticei critici creatoare? Poate ea deveni o știință strict pozitivă, părăsind orice ambiții artistice?”. □ Mircea Zăciu discută, „din perspectiva școlii” predarea istoriei literaturii în universități în condițiile „înnoirii teoretice și metodologice”. ■ *Prezențe românești* anunță apariția, în R.S.F. Iugoslavia a *Antologiei poeziei române contemporane*, îngrijită de poetul și traducătorul Adam Puslojić.

● [„Tribuna”, nr. 51] Editorialul *Pentru destindere și colaborare în lume* este semnat Tribuna: „Este bine cunoscut faptul că, în epoca noastră, independența națională se vădește a fi o dimensiune necesară, condiționând procesele complexe ale dezvoltării sociale a fiecărui popor”. ■ Nicolae Prelipceanu publică *Umbra de preț*: „Fără înțelegere pentru anonimă trudă a unui călugăr de acum șapte-opt-unsprezece sute de ani, a cărui viață însăși n-a însemnat, cu tot cu respirația ei, cu pulsul ei, decât («cinste cui te-a scris»), pe care nici măcar nu o compunea el, acel om, lui rămânându-i numai – cum am spune astăzi – rezolvarea grafică”. ■ Victor Felea semnează cronică literară intitulată *Adrian Marino – între critică și jurnalul intelectual*: „*Prezențe românești și realități europene* e o carte care se citește cu un real interes și nu mai puțin cu un real profit sufletesc și intelectual: o carte prin care atâtea din «realitățile europene» de azi ne devin familiare și ne invită la meditație; o carte ce afirmă, o dată în plus, fizionomia originală, puternic contrastantă, a celui ce a elaborat marele *Dicționar de idei literare* și ne-a restituit pe deplin figura lui Macedonski”. ■ Valeriu Bărgău prezintă *Aurel Gurghianu: Terasa și alte confesiuni*: „Căutate cu interes de cititori încă de la publicarea lor în presă – tabletele lui Aurel Gurghianu adunate în volum dau un tot unitar problemelor ridicate de poet. Nu degeaba cartea se încheie cu o foarte interesantă tabletă *Orele scrisului* – una dintre acele confesiuni de atelier ce pot fi întâlnite doar în *Viața ca o pradă*. Cartea lui Aurel Gurghianu poate sta la loc de cinste pe masa oricărui tânăr scriitor de cursă lungă”. ■ N. Stoicescu și Andrei Lenard realizează un interviu cu *Gheorghe Tomozei*: „*Sadoveanu a fost cel care a girat șansa literară a lui Nicolae Labiș*”: „– *Ce motivații literare v-au determinat să urniți mașinăria vieții noastre literare pentru a realiza, cu atâtea colaborări de prestigiu, tulburătoarea carte Moartea unui poet?* – Într-o vreme în care mi se părea că el nu este receptat cu înțelegere, într-o vreme în care mi se părea că el este o necunoscută, am avut credința că sunt unul din cei chemați să spună câte ceva despre el. Am scris *Moartea unui poet* cu convingerea că mă destăinui, cu credința că mărturisesc unor oameni care-l cunosc prea puțin pe Labiș câte ceva despre el, cel care a fost. Am avut teama, justificată se pare, că într-o epocă

foarte febrilă, în care suntem interesați de foarte mari probleme, între altele să zicem de zborul pe Lună, uităm poate că la douăzeci de ani și încă unul – aș vrea ca aceasta să fie obsesia convorbirii noastre – un tânăr poet într-un pulover făcut de mama, un tânăr din munții Moldovei, vine să cucerească Bucureștii și, poate, poezia românească. M-am temut că se poate produce un fenomen de cariere a imaginii reale a lui Labiș. M-am temut că, din dorința de a azvârli peste bord niște produse conveniente proletcultiste, vom avea nesăbuința de a azvârli peste bord și unele încercări ale lui Labiș care era un patetic, un afectiv dăruit om al Revoluției”. ■ În *Debuturi* citim: □ Al. Căprariu, *În critica și istoria literară*, despre debutanții de la Editura Dacia: „În cei nouă ani de existență ai Editurii Dacia un număr de 48 de nume noi s-au adăugat, cu lucrări dintre cele mai felurite, ansamblului criticii și istoriei literare actuale. [...] Numărul celor care au debutat, la Editura Dacia, în critică și istorie literară cu volume individuale se ridică la 28. Trei dintre aceste cărți au luat premiile ale Uniunii Scriitorilor și Asociației Scriitorilor din Cluj-Napoca. La consolidarea și impunerea colecției «Restituiri» – coordonată de Mircea Zăciu – au contribuit 20 de semnături ale unor tineri critici care încă nu se impuseseră cu volume personale. Prefețele și notele (armătura științifică a ediției) au constituit o bună școală de început de activitate în acest domeniu atât de pretențios (și adesea labil) al istoriei și criticii literare”. □ Mircea Ghițulescu, *În dramaturgie*: „E ceva șubred din punct de vedere axiologic în genul dramatic. Criticii foarte serioși se exersează în poezie și proză. Criticii serioși scriu și despre teatru, dar numai despre clasici. Criticii mai puțin serioși abordează și dramaturgia contemporană, dar numai cea mai universală. Se întreține o stare de spirit neliterară în dramaturgie. O oarecare inerție a criticii literare aruncă dramaturgia contemporană în jocul trecător al afișului de stagiune, al cronicii de spectacol și o îndepărtează de la funcția ei firească, aceea de a trăi ca text literar. [...] Până când obștea literară nu-și va asuma genul dramatic (ceea ce va fi într-un fel o foarte originală revoluție – de unde și caracterul cel puțin nonconformist al ideii de a organiza un prim Colocviu național de dramaturgie) – dar să-l asume cu toate utilajele, revistele și editurile – vom avea dreptul să nu criticăm debuturile, atâtea câte sunt, nici să deplângem soarta acestora, ci doar să tăcem și să ne smerim”. □ Victor Felea scrie despre *Poeți la început de drum*: „După câțiva poeți ce s-au ivit în atmosfera literară clujeană, la începutul acestui deceniu și se află acum în plină afirmare, poeți cum ar fi Horia Bădescu, Adrian Popescu, Ion Pop, Vasile Igna, Dinu Flămând, Ion Mircea, Cornel Udrea, Doina Cetea, Aurel Șorobetea, Ion Sângereanu, Mircea Oprea, Vasile Dâncu etc., anii din urmă ne propun alte câteva nume noi de care se leagă multe speranțe și certe izbânzi poetice: Petru Romoșan, Mariana Bojan, Nicolae Mocanu, Virgil Mihai, Mihai Traianu, Cleopatra Lorințiu etc. Desigur, lista debutanților din această perioadă poate fi extinsă, deși nu prea mult, ceea ce dovedește că problema debutului în carte nu este una pe deplin rezolvată. S-a observat, și nu de

puține ori, că sistemul de concurs instituit în editurile noastre nu este dintre cele mai satisfăcătoare. Nu concursul ca atare este condamnabil – și e de la sine înțeles că o selecție trebuie să existe – ci modul foarte restrictiv în care funcționează. A te opri, din câteva zeci sau sute de manuscrise, doar la două sau trei, anual, pentru fiecare editură, înseamnă în mod evident prea puțin. Cei care lucrează în redacțiile editurilor sau ale revistelor, știu cât se poate de bine numărul manuscriselor de poezie (și mă refer aici numai la acestea) care merită să vadă lumina tiparului sunt, la fiecare concurs, mult mai multe. Se creează, astfel, mereu o anume inechitate față de autorii care nu pot să apară din cauza limitelor prea înguste fixate de regulamentul concursului”. □ Mózes Attila scrie *Despre două volume de versuri în limba maghiară*: „Dintre debuturile ultimilor zece ani, în lirica maghiară din România, cea mai spectaculară, chiar din pornire, mi se pare cea a lui Szöcs Géza. Volumul său (voi da titlurile în limba română) *Tu ai trecut apa?* este o dovadă a îngemănării conștiente a elementelor culturale, ideatice, uneori vizionare, redade toate cu o mare siguranță a meșteșugului, o poezie de notație, instantanee vii. După unii critici într-o perioadă a demitizărilor el nu numai caută dar și creează mitul. Dacă debutul lui Szöcs Géza mi se pare cel mai spectacular, atunci volumul poetei Adonyi Nagy Mária *Prezentul amintirii* este cel mai unitar”. □ Ion Pecia semnalează *Fântâna vulturilor* de Ion Bolos (Dacia, 1978): „Proiecția onirică, dialogul cu oglinda, fraza scurtă, nervoasă, imitând ritmul elementar al naturii sunt reușite demne de reținut, dincolo de o anume indisciplină a frazei și de neglijențe verbale ușor de îndreptat”. ■ În *Destinul unui dramaturg* Mircea Popa scrie despre Justin Ceuca, volumul *Zaharia Bârsan* (Dacia, 1978): „Cartea lui J. Ceuca este în acest sens și o carte de actualitate, marcând debutul unui comentator de teatru înzestrat (cu o grijă mai supravegheată însă asupra retoricii rostirii)”. ■ În rubrica sa Andrei Marga continuă să scrie despre *Fapte și interpretări*. ■ Din *Prezențe românești* reținem: „A apărut recent în R.F.G. în versiunea germană a lui Max Demeter Peyfuss, volumul postum al lui Anatol E. Baconsky, *Wie ein zweites Vaterland. Styria. Ein Rumäne erlebt Österreich*, jurnalul de călătorie în Stiria al regretatului scriitor român, dispărut în catastrofa de la 4 martie 1977. \* În noua publicație belgiană «Complexe» (Nr. 1, octombrie-decembrie 1978, p. 3), sub titlul *A la recherche de la critique perdue*, criticul și semiologul belgian André Helbo, directorul revistei «Degrés» și al colecției «Creusets» unde a apărut, recent, în versiunea franceză, volumul *La critique des idées littéraires* de Adrian Marino, are foarte bune aprecieri despre această lucrare. După ce rezumă ideea centrală a cărții: modelizarea ideii literare ca sistem ascultând de legi proprii, deosebite de ale textului literar, autorul conchide: «Interesul acestei anchete condusă de un observator care a rămas în afara marilor controverse ale semiologiei occidentale este de neprețuit („inestimable”) pe de o parte ea reinvestește datele fundamentale ale formalismului (în special rus) și ale structuralismului și pe de altă parte aruncă o lu-

mină nouă asupra construcției sistemelor care ne erau familiare și pe care credeam că le cunoaștem bine, precum cele ale lui Van Dijk, Greimas, Todorov, de exemplu. Într-adevăr, Marino nu se oprește numai la construcția modelului dar înțelege să-i descifreze și modul de funcționare, legile care prezidează întreaga operație». În cadrul expunerii sale, André Helbo menționează cu elogii și «investigațiile de tip logico-matematic întreprinse de Solomon Marcus și de echipa sa». \* Sub titlul *Le Bicentenaire Voltaire-Rousseau en Roumanie* publicația franceză de specialitate «Bulletin de la Société française d'étude du XVIIIe siècle», no. 27, octobrie 1978, p. 5 menționează – cu ample detalii două manifestări românești consacrate în luna mai și iunie 1978 acestei comemorări: 1. Colocviul organizat de catedra de limbă și literatură franceză a Universității din București, (șef de catedră Angela Ion) ale cărui lucrări au fost grupate pe teme: gândirea, etica, estetica, discursul literar; 2. Ședința de comunicări de la 14 iunie organizată de Academia Română și de Academia de Științe Sociale și Politice, cu participarea acad. Al. Philippide, Șerban Cioculescu, prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Al. Duțu, Al. Oprea, în prezența reprezentanților Ambasadei franceze și a directorului bibliotecii franceze la București, Raymond Arnold. \* Publicația «Cahiers roumains d'études littéraires» continuă să atragă atenția diferitelor medii de informare străine, precum și a unor publicații periodice: o emisiune în cadrul lui *Book Programme* a postului de radio BBC (26 iunie 1978); prezentarea preocupărilor revistei urmată de analiza nr. 9/ 1977: «Lectures et lectures», note analitice în: «Les Nouvelles littéraires» (11-17 august 1977), «La Quinzaine littéraire» (10-30 septembrie 1977), «Miorița», vol. V/2, 1978. Semnalăm și fișarea întregului an 1976, în volumul recent apărut M.L.A. *International Bibliography of Books and Articles in the Modern Languages and Literatures*, II (New York, 1978). \* A apărut foarte recent în versiune franceză, volumul: *Occultisme, Sorcellerie et Modes Culturelles* de Mircea Eliade (Paris, Gallimard, 1978, 183 p.) în colecția «Les Essais». Lucrarea valorifică și un bogat material folcloric și etnografic românesc. \* Poeții Ștefan Aug. Doinaș și Dumitru M. Ion publică două versiuni românești paralele ale unui poem de Radovan Pavlovici în «Lumina» 2/1078, respectiv *Băiatul care doarme la amiază și Tânărul care doarme la amiază*. Tot aci un articol omagial semnat de Ioan Flora, *Geo Bogza la șaptezeci de ani*, urmat de o amplă selecție din *Cartea Oltului, Cântece de revoltă, de dragoste și moarte, Privești și sentimente*. Și Marin Sorescu este prezent cu poezia *Lumea răătăcită*, dintr-un ciclu în pregătire cu același titlu «în exclusivitate pentru Lumina»". ■ Domițian Cesereanu realizează un interviu cu *Belia György*: „*Întotdeauna lumea e nemulțumită de critica literară*”: „– Care este părerea Dvs. despre critica literară? – La noi, totdeauna lumea a fost nemulțumită de critica literară. În perioada interbelică, în anii '50, la fel și azi. [...] Critica de azi are un mare avantaj, o mare virtute și poate că nu numai eu văd așa: ea analizează fenomenul literar de pe pozițiile istoriei literare. Deci critica se plasează în ca-

drul desfășurării largi a vieții literare și are și o deschidere spre literatura universală. Desigur că acest fenomen prezintă și neajunsurile sale și anume că deseori critica se ocupă mai mult de ambiția spirituală a operei decât de opera propriu-zisă, deși nu o face de pe poziții extraliterare ci pornind de la sistemul de legi specifice literaturii. La noi, majoritatea celor ce scriu o critică de acest gen sunt istorici literari și cei mai buni critici s-au ivit tot din rândul istoricilor literari. Vreau să spun că nu există o strictă specializare și asta este spre binele nostru. Desigur, mă refer la critica literară de o reală valoare și nu confund critica cu recenzia; recenzii și note despre cărți scriu mulți și la noi, dar acest fenomen este în afara celui pe care-l socotim aparținând cu adevărat domeniului criticii literare”. ■ Sub titlul *Poezia ca stare de bucurie* Ion Cocra îl prezintă pe elevul Gheorghe Achim și versurile sale (*Funamulească; Cadril pe un câmp cu maci; Balada trecutelor zăpezi; Balada mută sub pom; O toamnă; Bacanală; Balada frumoșilor nebuni*). ■ Versuri semnează Aurel Gurghianu (*Piciorul de lemn*), Petre Romoșan (*Marele marș de adio*). □ Revista prezintă *Cenaclul literar „Silvania” din Zalău*: Ileana Petrean (*Lumină către lume – lumină de Ardeal; Baladă*), I. Ardeleanu (*Mărturia neamului; Școala timpului*), Teodor Topan (*Acuarelă de iarnă; Logodna; Mestecenii din mine...; Dimineața*). □ Cornel Udrea revine la *Umor* cu partea a patra din *Anonimele*. □ Citim versuri de Aurel Dumitrașcu (*Ploaie; Casa; Mișkin; Întâmplare din secolul XX*). □ În *Debut* citim *Ciudomir* de Florin Șlapac. □ Pop Simion semnează *Chopiniană*. □ Petru Poantă publică reportajul *Atena, un precipitat solar*.

## 22 decembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 51] Redacția revistei meditează la *Înalta unitate a națiunii*: „Climatul democrației socialiste, climatul construcției libere, conștiința, a noii societăți, al înfloririi personalității umane și al demnității constituie fundamentul unității tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, în strădania lor de a înălța spre noi culmi o țară liberă și independentă, în care fiecare membru al comunității socialiste să se bucure din plin de roadele civilizației pe care o edifică făurind și urmând politica Partidului Comunist Român”. ■ Pornind de la cartea *Viața ca o pradă*, Henri Zalis se referă la *Marin Preda – experiența intelectuală*: „Voința, acțiunea energetică a creatorului tânăr, de o neobișnuită densitate se lasă dublate de o conștiință că subiectul constitutiv nu este o persoană sau o anume inițiativă personală. Am văzut că Marin Preda reia și multiplică unele căutări, cum se luptă să scape din canoanele unor îndrumări restrictive. Dar am sesizat parcă și mai bine prin intermediul acelor căutări experiența intelectuală pentru care se pregătise și datorită căreia *Viața ca o pradă* exprimă o antiteză psihică pe un fond de atitudini convergent luptătoare”. ■ La *Dialectica relației dintre Partid și democrație* se referă Ion Iuga: „Recentele întâlniri ale secretarului general al partidului

cu delegațiile clasei muncitoare și țărănimii, altor categorii de oameni ai muncii, precum și cu reprezentanții tineretului, armatei și Ministerului de Interne se constituie ca expresii elocvente ale faptului că toate problemele fundamentale ale politicii interne și externe a partidului și statului sunt elaborate și soluționate în strânsă legătură cu oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, cu întregul popor – adevăratul și singurul stăpân și făuritor al destinului independent, suveran și liber al României socialiste”. ■ La *Tolstoi geniul* se referă Tatiana Nicolescu: „Echilibrul tolstoian nu se identifică însă, în niciun caz, cu o viziune fixă, imuabilă, statornicită o dată pentru totdeauna. Spre deosebire de Turgheniev, existența umană, destinele eroilor sunt prezentate într-o viziune profund dialectică, guvernate de două principii fundamentale – cel al fluxului, al mișcării continue, ceea ce înseamnă al schimbării continue și cel al interacțiunii generale. [...] Caracterul dinamic și dialectic al cronotopului tolstoian modelează după aceleași principii și destinul uman. Corelat totdeauna cu cel al colectivității, al societății în sens mai larg sau mai restrâns, destinul individului cunoaște desfășurarea în istorie și prin istorie și nu o trăire metafizică, așa cum se întâmplă la Dostoievski”. ■ Mircea Iorgulescu analizează cartea lui Gabriel Dimisianu; *Opinii literare* (C.R.): „Lecturile lui Gabriel Dimisianu nu-și îngăduie, e adevărat, reveria sau zborul în surprinzătoare mișcări ale fanteziei; sunt prin excelență «critice»; dar determină întotdeauna o nostalgie a cărții, o invitație la lectură, solidarizându-se astfel cu literatura și nu substituindu-i-se”. ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui Joanot Mortorell: *Tirante et Blanco*, traducere, selecție și note de Oana Busuioceanu, prefață și tabel cronologic de Andrei Ionescu, Editura Minerva, „Biblioteca pentru toți”: „Prin traducerea fluidă, nuanțată, a Oanei Busuioceanu, descoperim un scriitor care a fost așezat în ascendența unei tradiții ce începe cu Balzac, Dickens și Joyce, spre «noul roman» latino-american. Traducătoarea a știut să descopere aceste elemente eterogene și să le contopească într-un stil unitar și extrem de antrenant”. ■ Despre cartea lui Aurel Sasu intitulată *Liviu Rebreanu. Sărbătoarea operei* (Albatros) scrie Radu G. Țeposu: „O demonstrație de erudiție este cartea lui Aurel Sasu despre Liviu Rebreanu în care autorul polemizează implicat cu judecățile consacrate despre opera prozatorului ardelean. Fie că discută despre destinul tragic al eroului rebrenian, fie că face observații de fenomenologie a creației, criticul încearcă permanent să se situeze într-un nou unghi de perspectivă, să caute sensul unei idei generatoare”. ■ Paul Antipa notează despre studiul lui Galina Oprea și Al. Oprea: *J.J. Rousseau și L.N. Tolstoi în căutarea vârstei de aur*: „Galina Oprea și Al. Oprea tratează în acest studiu unul dintre subiectele frecventate (mai mult sau mai puțin sistematic) în cercetarea comparativă și anume paralela J.J. Rousseau și L.N. Tolstoi. Relația a fost însă abordată precumpănitor din unghiul «influențelor». Galina și Al. Oprea se situează în această privință pe o poziție echilibrată, urmărind nu atât raporturi de influență exclusivă cât evidențierea de puncte comune și simi-

litudini (dar și de diferențieri specifice) a doi mari creatori în spațiul literaturii și al filosofiei”. ■ Mihai Cantuniari analizează volumul de versuri al lui Constantin Abăluță: *Obiecte de tăcere* (Albatros): „La un deceniu de la debut (*Piatra*, 1968), ne putem întreba pe bună dreptate ce sunt, de fapt poeziile lui Constantin Abăluță. Să fie, oare *Iubiri* (1976)? Sau *Călătorii* (1977)? Nu cumva – începem să bănuim – sunt *Obiecte de tăcere* (1978)? ... Mai rar un titlu atât de potrivit, din moment ce meditația poetică se concentrează în egală măsură, în acest ultim volum, asupra lucrurilor... și asupra tăcerii – poem al neprihănirii lucrurilor...”.

● [„Cronica”, nr. 51] Pagina a doua a numărului este dedicată volumelor de filologie. Unul dintre ele este *Influența limbii literare asupra graiurilor dacoromâne*, de Stelian Dumistrăcel, iar celalalt este un *Dicționar de lingviști și filologi români* (Ed. Albatros, 1978), alcătuit de Jana Balacciu și Rodica Chiriacescu. ■ Liviu Leonte face o trecere în revistă a liricii lui George Lesnea, proaspăt câștigător al Premiului Special al Uniunii Scriitorilor. De la volumul *Veac tânăr* (1931) și până la *Pomul vieții* (1943), se exprimă o lirică vitalistă, un „cântec în ton voios” din care nu lipsește inspirația din Esenin (al cărui traducător este) dar care, conform comentatorului, nici nu trebuie exacerbată. ■ Este publicată partea a doua din articolul *Dilemele protocronismului* semnat de Florin Faifer. Autorul materialului evaluează toți scriitorii protocronici identificați de Edgar Papu, de la Dimitrie Cantemir, prin Negruzzi, Heliade, V. Alecsandri, până la I.L. Caragiale, Mateiu Caragiale, Camil Petrescu și Hortensia Papadat-Bengescu. Analizând argumentele fiecărui caz în parte, comentatorul conchide: „O teorie adeseori speculativă, dar cu posibilități generoase este și protocronismul, concept cristalizat și promulgat în *Din clasicii noștri*. Carte cuceritoare prin farmecul erudiției, convingând mai puțin prin propunerile lui comparatiste, cât prin valorificările critice ingenioase, recuperatoare. Sub imperativul firesc al unei cât mai demne cunoașteri de sine, aceasta ar fi tendința pe care protocronismul, în afara oricăror excese, este chemat să o stimuleze, în efortul de a demonstra și mai ales de a face cunoscută originalitatea profundă – prioritară și anticipatoare uneori – a unei culturi și a unei literaturi”. ■ La *Cronica literară*, Mihai Dinu Gheorghiu abordează volumul de versuri *Am inventat o planetă*, al unui poet de formație filozofică – Vasile Constantinescu. ■ Semnează versuri Ștefan Aug. Doinaș și Nicolae Ionel. ■ La *Mențiuni critice*, Ion Apostol Popescu scrie despre apariția volumului al IX-lea din opera lui Ioan Slavici – *Memorialistică-Varia*, cu texte alese de Constantin Mohanu și note de D. Vatamaniuc. La aceeași rubrică, Camil Marc Vijeu semnalează romanul *Treptele iernii*, de Traian Reu, remarcat inițial ca poet. ■ Debutează cu versuri Dan Tudor Chelaru, prezentat de Mihai Drăgan. ■ Zaharia Sângeorzan semenază articolul *Gâlceava Ilenei Vrancea cu G. Călinescu (I)*, referindu-se la volumul defăimător al acesteia la adresa criticului și a *Istoriei literaturii*



române..., *Între Aristarc și bietul Ioanide* (C.R., 1978). Comentatorul este vehement, identificând poziția și intențiile autoarei de a reprezenta vârful unui șir de detractori ai criticului: „Eseul este invadat de lava otrăvurilor care curge odată cu un sentiment de „apărare”, de „recunoaștere” a criticului. Ileana Vrancea este împotriva criticilor care au luat atitudine pro sau contra Călinescu. Ileana Vrancea își asumă riscul răspunderii sociale de a clasifica odată pentru totdeauna dosarul Călinescu, ca noi, cei de azi, să nu ne mai rătăcim prin pădurea din ce în ce mai deasă și de nepătruns, care a crescut peste noapte în jurul operei călinesciene”. Comentatorul demontează afirmațiile conform cărora criticul ar fi un emul al lui Iorga sau Lovinescu aducând în sprijinul său intervențiile lui Mircea Martin din „Luceafărul” (*Sensul tradiției: Călinescu și Iorga*), clarificatoare în ceea ce privește raportul dintre Călinescu și înaintașii săi. ■ Constantin C. Angelescu semnalează publicarea, la Editura Academiei din R.S.R., a volumului I din *Bibliografia Mihai Eminescu*, menționând și anumite omisiuni ale lucrării.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 420] Un articol de Aristide Buhoiu pe pg. 1, *Greșeala lui Vegetius...*, dedicat fostului băiat-soldat erou Marin Lungu. ■ C. Simionescu vorbește despre *Un mare bizantinolog: Nicolae Bănescu*. ■ Cronica teatrală a Ilenei Lucaciu anunță două premiere românești la Teatrul Giulești: *Rochia* de Romulus Vulpescu și *Autograful* de Paul Everac. □ Se amintește la aceeași rubrică de *Teatru* și succesul internațional în Bulgaria și R.D.G. al piesei lui Paul Ioachim, *Nu suntem îngeri*. ■ Debut în revistă pentru scriitorul George Alboiu, cu articolul polemic anti-Nicolae Manolescu, *Consecvențe, inconsecvențe*: „Nicolae Manolescu a început să scrie critică năzuind să depășească textul în cauză, adică să-l transforme în «pre-text» (lectură infidelă). În *Teme II* publică niște proze, deci «eșuând» ca scriitor înlăuntrul criticii încearcă literatura pe terenul ei original. Privită în perspectiva celor câțiva ani care au trecut de la apariție, *Lecturi infidele*, 1966, cartea de debut, apare azi nesemnificativă deci nu voi insista asupra ei. Cu deosebire în primele cărți criticul studiază obiectul nu din dorința de a-l lumina ci pentru a se pune în lumină pe sine. Punându-se în lumină, însă, nu a revelat o subiectivitate creatoare. În *Metamorfozele poeziei* încearcă o istorie interioară a poeziei române moderne... furat de subțirimea unor speculații de ansamblu... Criticul are patima nu atât a unor «lecturi infidele» cât a unor «lecturi noi». Dacă ceea ce este variabil în actul critic depășește ceea ce este constant, valorile literare la care se referă acesta nu dobândesc coerența necesară... Uneori Nicolae Manolescu este amuzant. Astfel, după ce vrea să demonstreze că Manolescu este *Ziditorul* culturii române, adică Manole, conchide că este *Ziditul*, adică Ana. În concepția critică a lui Manolescu există mai ales o mișcare pe orizontală de mare și, uneori, exagerată mobilitate. Nu atât o dezvoltare a problemelor cât o înlocuire a lor permanentă. A început prin a fi un critic spontan, cu nostalgiile creatoare și a continuat prin a fi subsumat formelor literare con-

temporane, acceptând să fie modificat, după împrejurări, de acestea. Când Nicolae Manolescu este consecvent cu sine devine inconsecvent cu obiectul, când este consecvent cu obiectul devine inconsecvent cu sine; o continuă inadecvare”. ■ E. Manu receptează volumul de studii și eseuri critice semnat de Adrian Angheliescu, *Creație și viață*. ■ Un poet japonez despre România: Nakamura Cazu, poemul *Culorile României*. ■ Un „festin de inteligență” la Ed. Cartea Românească: eseu *Apărarea lui Galilei* de Octavian Paler. □ Tot la rubrica lui Traian Iorga, *Cronica de librărie*, aflăm și de apariția *Poveștilor prentu a-mi împlânzi iubita* de Radu Cosașu, „contra-danțuri lirice” apărute la Cartea Românească. ■ Ioan Alexandru face un rezumat al conferințelor ținute de I.D. Ștefănescu, profesor la Sorbona, prezent la Muzeul Național de Istorie: *Păstrarea tradiției*. ■ Traian Filip înfierează în serialul său pro-Călinescu câțiva *Pensionari ai Olimpului* (Miron Radu Paraschivescu, Paul Georgescu, I. Negoșescu, D. Micu, George Munteanu, I. Vrancea însăși), cei care, conform autoarei, nu l-au avut alături pe Călinescu în încercările lor treptate de a-i readuce în memoria culturală a vremii obsedantului deceniu pe E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Titu Maiorescu; „Dacă G. Călinescu ar fi coborât din norii Olimpului ar fi restituit poporului de literatori tabulele legii și l-ar fi dus la biruință împotriva imposturii... dar Călinescu... sfida «tendențele de uniformizare tematică și stilistică a criticii noastre», vorbea în parabole, «bătea câmpii», agita «o imperială mantie roșie» etc.” De fapt, Călinescu, deși i se reproșează această izolare/ nepăsare în fața propriilor detractori, lansa *Bietul Ioanide* și apoi *Scrinul negru*, „a doua mare operă realizată într-un climat acid, când fabula, simbolul, ironia, îmbrăcau multe idei rebele și exprimau adevăruri parțiale despre viață și umanitate... *Scrinul negru* a fost de asemenea întâmpinat de o campanie de presă dezagreabilă, punând pentru a doua oară în joc nu numai legitimitatea realismului, ci și destinul creatorului de geniu în contemporaneitate”. ■ *Sunteți un scriitor de noapte?*, un alt episod de I. Lotreanu din serialul dedicat lui Mircea Eliade și *Convorbirilor* cu Claude Henri Rocquet, *Proba labirintului*, Ed. Belfond, 1978 (unde Eliade face precizări în sensul separării celor două universuri pe care le numește *diurn* și *oniric*), continuat în nr. următor de *Sensul labirintului*. Toate aceste studii în fragmente ale lui I. Lotreanu din anul 1978 vor fi adunate într-un volum, prima (și singura) exegeză oficială consacrată lui Mircea Eliade în timpul comunismului ceaușist. ■ Discutând temele ultimei cărți a lui C. Noica (*ahoretia*, *atodetia*, *acatholia* etc) Dan Mutașcu consideră că opera noiciană ne învață un lucru simplu: „dacă filozofii ar dispărea, oamenii ar deveni numai niște obiecte”. „Deregările” puse în discuție, maladiile spiritului contemporan, sunt discutate tocmai pentru a releva „condiția de echilibru apolinic a spiritului românesc în cumpătul vremii”, cartea crezând cu orgoliu „în frageda fire a poporului român, a mentalității lui filosofice”: „Pentru Constantin Noica, filozofia nu poate fi existență osificată până la cotorul cărții din bibliotecă, nici o existență în curs de osifica-

re prin promovarea unei metodologii de concept, cât o realitate în mers și desăvârșire... Rămânând esențialmente în marginea tuturor filosofilor, Constantin Noica își are timbrul său, rostirea sa”.

### 23 decembrie

• [„Lucefărul”, nr. 51] Vasile Nicolescu scrie despre o întâlnire cu Mircea Eliade și despre studiul său comparatist al miturilor folclorice naționale care este *De la Zalmoxis la Gingis-Han*. Trecând în revistă lucrările despre mit ale savantului, mai ales *Aspecte ale mitului*, autorul are câteva amendamente din punct de vedere materialist-dialectic: „Pe cât de fecunde, de operante sunt analogiile și concluziile autorului în cercetarea mitului propriu-zis, pe cât de interesante și inedite sunt observațiile referitoare la gama largă a relațiilor dintre mit și cultură, dintre mit, saga și basm, pe atât de puțin funcționale mi se par cele tributare schemei (paradoxal moderne) după care orice ideologie ar fi o mitologie. Chiar dacă concepția revoluționară a dialecticii materialiste presupune lupta lucidă subordonată unei ideal de perfecționare a umanității, prin aceasta ea nu poate fi asimilată prin reducere unui mitos. Sfârșitul societății moderne nu înseamnă sfârșitul umanității, ci numai o treaptă dialectic necesară în desăvârșirea acesteia din urmă”. ■ În *Cartea cu prieteni*, de Fănuș Neagu, cititorii pot întâlni portretul lui George Bălăiță: „Cu obraji rotunzi și alcătuiți numai din surâsuri, aplecat pe zile singure și pierzându-se cu bucurie în desăvârșirea nostalgică a Moldovei, George Bălăiță îmi umple drumul, când îl întâlnesc, cu o lumină din care încolțesc pulberi roșiatice desprinse din amurgurile încununând fruntea Ceahlăului. Păgân pe câmpia literelor, el și-a construit o lume în două zile, umblată de doi câini care taie negura, împungând cu boturi prinse în belciug de aur”. ■ Cu ocazia finalului de an, redacția „Lucefărul” lansează cititorilor o invitație la evaluarea rubricilor și subiectelor revistei. ■ Eugen Barbu scrie un articol polemic la adresa Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca (Untaru), intitulat *O afacere de familie: „Călinescu”*, generat, spune autorul, de atacurile acestora la adresa lui G. Călinescu în revista „Limite” (criticul a fost acuzat că a nu a apreciat sculptura *Masa tăcerii* a lui Brâncuși) și de faptul de a o susține pe Ileana Vrancea, autoarea celei mai recente defăimări a criticului în cartea *De la Aristarc la Bietul Ioanide*. Dacă argumentul lui Ierunca pentru atacul asupra lui Călinescu ține de selecția valorilor, Eugen Barbu îl atacă pe acesta cu propriile arme, arătând că Virgil Ierunca însuși, într-o expunere din *Enciclopedia Pleiadei, Istoria literaturilor*, volumul II, sub îngrijirea lui Raymond Queneau, descrie literatura română prin doar două nume: Caragiale și Urmuz. În stilul binecunoscut, Eugen Barbu aduce și o informație de culise: în revista „Chemarea vremii” se află un anunț „de tot hazul”. Barbu nu citează însă anunțul în întregime, preferând să-i redea conținutul: „un grup de tineri literați, mai ales studenți, adunați sub emblema unui cunoscut titlu baudelaireian (între care

figura și numele lui Virgil Untaru), ceruse să fie primit în rândul «cămășilor verzi» și fusese respins pentru că: «nu prezenta garanții morale». ■ M. Ungheanu semnează o cronică la volumul lui Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani*. Volumul este apreciat de comentator: „Ceea ce este prețios în această carte este însă faptul că autorul nu vrea să piardă contactul cu perspectiva întregii literaturi din care se decupează operele și autorii de care se ocupă. El face de câte ori se ivește ocazia generalizări interesante asupra evoluției poeziei, asupra caracteristicilor ei, asupra aspectului prozei la un moment dat și a evoluției ei. [...] Dacă e vorba de un ochi care vede uniform sau de o poezie uniformă ne-o va arăta timpul. Exercițiul critic al lui Mircea Iorgulescu ni-l arată a avea însă un ochi suficient de disociativ pentru a-i acorda încrederea diagnosticelor propuse”. ■ Un volum de „scurte istorii”, semnat de Victor Marin Basarab, intitulat *De la Everest la Turnu Măgurele*, este prezentat la *Cartea de debut* de Al. Piru. ■ La *Viața cărților*, Dan C. Mihăilescu recenzează antologia *Eminescu după Eminescu* (Junimea, 1978) care cuprinde comunicările cercetătorilor participanți la Colocviul Eminescu organizat la Sorbona în 1975. Comentatorul apreciază „nucleul generator” al cărții, structura sa de ansamblu, dar mai puțin componentele sale, care, fiind concepute pentru un colocviu internațional, fac o „exegeză eminesciană colaterală”. Doina Uricariu prezintă volumul de versuri *Ordinea clipelor*, de Liliana Ursu (C.R., 1978), iar Dan Arsenie scrie despre cartea lui Emil Brumar, *Împotriva lui Robinson Crusoe*, mesajul fiind unul „anti-însingurare” cu soluțiile tipice poetului, adică o „kamasutra a partenerilor atât de nefirești și atât de potriviți totodată, îngerul iubindu-se cu diamantul, melcul cu serafimul, peștele cu ametistul sau portocalele cu sfintele”. ■ Numărul conține o pagină de bilanț, *Cartea în 1978*, unde sunt comentate cărți de poezie. Valentin F. Mihăescu abordează volumul *Interogarea magilor*, de Ion Caraion (C.R., 1978) – „o interogație gravă a sinelui și a lumii iscată din durere și compasiune”. Sultana Craia scrie despre volumul *Întâlnire în oglindă*, de Vasile Nicolescu, formulând următoarea concluzie: „Poezia lui Vasile Nicolescu este creația unei intelectualități definite de un esteticism asimilat și nu mimetic, de un gust rafinat, emanație proprie și caracteristică la care elaborarea nu duce la artificiu și nu alterează emoția. Evoluând spre nuanțarea fină, lirica lui Vasile Nicolescu nu poate coborî niciodată sub o anumită calitate a trăirii intelectuale”. Artur Silvestri scrie despre poezia lui Adrian Păunescu în ansamblul ei, căutându-i formula: „Unde e totuși formula poeziei lui Adrian Păunescu [...]? Fără formulă unică în stil căci este fenomenală și repetă mișcarea universală, poezia lui Adrian Păunescu e în esență o expresie dialectică. Ceea ce poetul vede cu ochiul veșnic avid de noutate e proiectat pe enorme pânze în mișcare. Din combinația lor a ieșit această poezie, unică în felul ei, ca o planetă a liricii integrale”. Nicolae Ciobanu analizează volumul *Zodia leului*, de Dan Laurențiu. ■ La cronică TV, Grigore Georgiu scrie

despre viața culturală reflectată pe ecran. Cronicarul menționează un reportaj poetic realizat de George Țârnea în cinstea zilei tipografilor, emisiunea *Atelier de creație literar-artistică* și un ciclu de 65 de emisiuni sub trei denumiri *Antena vă aparține*, *Gala antenelor* și *Antologii artistice* aduse la un nivel de performanță deosebit de către „animatorul de excepție”, Adrian Păunescu. ■ *Arhiva „Luceafărul”* publică două scrisori ale lui Mihail Sadoveanu adresate lui Mihail Dragomirescu în 1900 și 1907. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre o temă aflată în dezbateri în mediul universitar: pedagogia lecturii. Criticul pledează pentru noile metodologii semiotice, psihanaliste, tematiste, atât timp cât ele sunt însușite și folosite la un nivel mai profund decât cel terminologic și ar atinge astfel un echilibru în folosirea a două metode: „[...] metode particularizatoare (acelea care se ocupă de un nivel al operei, de un spațiu limitat al literaturii) și metode valorizante, totalizatoare care, putând folosi sugestii și mijloace din prima categorie, tind, cum spunea Sartre, să dea o viziune generală a creației și, prin ea, să reconstituie viziunea totalității existenței. Criticul modern face naveta între cele două forme și asumă pe cele dintâi, într-o analiză din care să nu lipsească nici subtextul, dar nici suprafețele textului. Căci câștigul spiritual ar fi limitat pentru critică dacă, coborând în pivnițele operei, n-am mai avea puterea să ieșim la suprafață. Cred că fața luminată (rațională) a creației este tot atât de importantă ca și partea ei obscură, scăpată de sub controlul lucidității”. ■ Șerban Cioculescu scrie, la *Instantanee*, despre personajul Dr. Gîgă și al său autor, Mircea Cărloanță (Litera, 1977). ■ Olga Jora realizează un interviu cu Katja Špur, traducătoare din literatura română în slovenă. ■ La *Cultura românească în lume* se anunță apariția jurnalului de călătorie în Siria al lui A.E. Baconsky în traducerea lui Max Demeter Peyfuss, *Wie ein zweites Vaterland. Styria. Ein Rumäne erlebt Österreich*. A apărut, de asemenea, volumul *Occultisme, Sorcellerie et Modes Culturelles*, de Mircea Eliade. Este semnalată revista „Cahiers d'études romanes”, buletin al Institutului de Limbi, literaturi și civilizații romane și al Americii latine, al Universității din Provence (Aix-Marseille) unde publică Valeriu Rusu, Ilie Dan. „Cahiers roumains d'études litteraires” atrage atenția mai multor medii de informare din străinătate.

## 26 decembrie

● [„România liberă”, nr. 10627] Octavian Paler semnează articolul reflexiv numit *Arta și morală*, punctând că: „în ce mă privește, voi prefera totdeauna un adevăr artistic imperfect, mediocrității corecte. Și, pe urmă, dacă etica are dreptul să judece istoria, cum spunea Camus, nu văd de ce ea ar fi un argument impur într-o judecată estetică. Avem nevoie și de etică pentru a ne feri în artă de greșeli. [...] Uneori, adevărurile trebuie să fie rostite vehement ca să fie bine înțelese. Cu atât mai mult atunci când secolul nostru nu poate evita duioșia, dar e gata să reducă totul la ea”.

## 27 decembrie

• [„România liberă”, nr. 10628] În articolul *Viață pentru viață*, Ion Dodu Bălan recenzează romanul lui Ion Brad, *Raiul răspopiților*, considerându-l „unul dintre cele mai bune din ultimii ani”, căci se tratează de un „roman al unor sfâșietoare iubiri”, de un „roman descriptiv și psihologic, totodată, de elevată ținută etică și estetică, înfățișând o vastă problematică socială”. □ Voicu Bugariu prezintă apreciativ culegerea de cronică și eseuri *Jurnal de lectură* a lui C. Stănescu în articolul *O concepție clară asupra literaturii*, considerând ca fiind „semnificative” abordările critice ce vizează creațiile literare aparținându-le lui Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga și Marin Preda.

• [„Viața studentească”, nr. 43] Sunt relevate *Superlativele anului 1978*, laureații fiind Șt. Aug. Doinaș la *Poezie*, pentru antologia *Alfabet poetic*, Minerva (locurile 2-3 fiind ocupate de Petre Stoica, *Un potop de simpatii*, C.R., și Mircea Dinescu – *Proprietarul de poduri*, C.R.); Virgil Duda, *Proză*, pentru romanul *Cora*, Eminescu (locurile 2-3 fiind ocupate de George Bălăiță – *Ucenicul neascultător*, Albatros și Mircea Horia Simionescu – *Nesfârșitele primejdii*, Eminescu); Mihai Stoian, *Publicistică*, pentru *Procesul unui proces*, Ed. Eminescu (pe locurile 2-3 Aurel Rău – *Grecia. Călătorie incompletă*, Albatros și Adrian Marino – *Prezențe românești și realități europene*, aceeași editură); Mircea Iorgulescu, *Critică și istorie literară*, pentru *Scriitori tineri contemporani*, Eminescu (locurile 2 și 3 Al. Călinescu – *Perspective critice*, Junimea și Ileana Vrancea – *Între Aristarc și Bietul Ioanide*, C.R.). Dacă pentru prozatorul V. Duda opțiunea surprinzătoare manifestată prin vot de cititorii revistei este implicit și o bucurie („Oricare ar fi tema, ori trama, ori ideea unui roman... dragostea – ori absența ei – nu pot lipsi din nicio poveste despre oameni. Literatura se ocupă cu sufletul, cu pasiunile, cu fericirea și nefericirea, câte sunt, cum sunt, nu văd prin urmare cum ar putea ea să abdice într-o poveste despre oameni de la îndatorirea de a împleni, printre alte multe fîre ce alcătuiesc pânza deasă, complicată, expresivă a unei narațiuni realiste, și firul scânteietor și chinuitor al iubirii”), alegerea lui Șt. Aug. Doinaș în fruntea „superlativelor anului” – *poezie* certifică o normalitate literară: „*Alfabet poetic*, volumul selectiv apărut în 1978 la Ed. Minerva, este pentru Doinaș tocmai esența a 40 de ani de poezie, răstimp în care așteptările și lungă amânare a debutului editorial au sedimentat și au selectat efuziunile pasagere, experimentul infructuos, entuziasmele juvenile. Aproape fără excepție se vorbește despre un Doinaș «clasic», preferându-se pe nedrept o evazivă formulă în locul analizelor pe text, care ar scoate la iveală o coplesitoare bogăție de idei cât și o diversitate stilistică reală, dincolo de aparentele euritmii. Acest poet are, poate, cel mai omogen univers liric constituit în peisajul literar actual.”

## 28 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 11307] Însemnările lui Al. Philippide despre *Versul românesc* au următoarea deschidere: „Rareori se întâmplă ca dintr-un scriitor să

admiram și să ne placă tot. Pe unii îi prețuim pentru fondul adânc uman pe care îl mânuiesc. Pe alții, pentru puterea lor de a însufleți, de a da viață. Pe unii, pentru puterea lor de expresie. Pe alții, pentru frumusețea limbii și a imaginilor ș.a.m.d. Pe poeți îi prețuim pentru adâncimea sentimentului, fie pentru vigoarea gândirii lor poetice, fie pentru armonia versurilor. Cu alte cuvinte, deosebim de obicei meșteșugul, arta literară, de conținutul pe care aceasta artă îl folosește. Este cu atât mai fericit cazul în care un scriitor un poet posedă în egală măsură amândouă aceste calități. Din Eminescu al nostru prețuim toate calitățile care ne fac să spunem că este un poet complet, că este un poet mare și că arta lui este supremă, iar limba în care scrie este viguroasă, fără cusur, culeasă din izvoarele curate ale folclorului și șlefuită cu o unealtă sigură și fină.”

● [„**Flacăra**”, nr. 52] Pe prima pagină este publicată o poezie nesemnată, intitulată *Glorie poporului român!* ■ Răzvan Bărbulescu prezintă volumul *Omagiu* dedicat lui Nicolae Ceaușescu. ■ În *Pagina de lectură* este publicat poemul *Întoarcere* de Al. Philippide. □ Cu titlul *Mult mai luminoasă și mult mai frumoasă*, sunt publicate „fragmente dintr-un poem scenic închinat constructorilor și locuitorilor Zimnicei” de Niculae Stoian. □ George Țârnea publică poezia *Ninsă ramură de brad*. □ În *Flacăra – Supliment umoristic* Eugen Seceleanu publică o serie de parodii: Aurel Baranga, în *Jurnal de atelier*, „scrie” *Marțea cu marțea, joia cu joia*, Șerban Cioculescu, în *Rubrica mea*, *Treacă-meargă*, iar în *Iubirea de frumos*, Ioan Alexandru – *Înapoiți-mi manuscrisul*. □ Sunt publicate o serie de parodii după Mircea Dinescu, Tudor George, Cezar Ivănescu, Leonid Dimov. □ În „*Caminante*”, cu titlul *Jurnal mexican (42)*, Octavian Paler scrie *Arborii de Yucatan*. ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu îi dedică lui E. Lovinescu un eseu cu accente memorialistice. ■ În *Eveniment editorial*, Nicolae Balotă prezintă volumul lui D.R. Popescu, *Virgule*: „Sub titlul *Virgule*, remarcabil prin modestie dar și printr-un subtil accent ironic, D.R. Popescu publică o culegere din articolele, eseurile, glose diverse, unite prin itinerariul spiritului său mobil pe care-l recunoști înscris în ele. Să nu socotim aceste texte ale prozatorului cu o atât de abundentă vină epică doar ca pe niște excursii lăaturalnice, peregrinări în afara drumului esențial. Dimpotrivă, chiar acel drum ne apare mult mai limpede prin ceea ce mărturisește aici prozatorul. Căci autorul romanelor din care nu lipsește misteriosul, fabula enigmatică se dezvăluie mai curând în aceste pagini decât în amplele sale proze parabolice. Ceea ce nu înseamnă, desigur, că am avea aici altceva decât tot niște proze al căror erou povestitor, actor, judecător nu este însă altul decât el însuși, scriitorul D.R. Popescu”. ■ George Arion publică un interviu intitulat *Scriitorul Eugen Barbu face mai multe precizări în legătură cu romanul Incognito*. Acesta răspunde la întrebări legate de acuzația de plagiat după Paustovski privitoare la volumul al III-lea al romanului *Incognito*. G. Arion i se adresează: „Vă admir ca scriitor, am scris cu tot respectul despre o serie din cărțile dumneavoastră, dar s-a ivit o problemă mai delicată, așa că vă invit la o

discuție sinceră în legătură cu *Incognito*, volumul III, pe care l-am așteptat cu același interes cu care am așteptat și alte lucrări ale dumneavoastră. În urmă cu câțeva vreme a venit la redacție un cititor, care ne-a propus lectura în paralel a romanului dumneavoastră recent apărut și un volum de amintiri de K. Paustovski. Am constatat că sunt numeroase similitudini între destinul eroinei dumneavoastră, Irène Nathalie, și cel al eroului lui Paustovski. Ba, mai mult, am remarcat că numeroase fraze din Paustovski le-ați preluat după ce le-ați ajustat mai mult sau mai puțin. Aproximativ 100 de pagini de la începutul lui *Incognito* III sunt tributare lui Paustovski. Între timp, am mai primit informații că v-ați folosit în acest roman și de alți autori – Kolțov, Ehrenburg. Nu am avut răgazul să stabilesc dacă este adevărat așa că nu mă voi referi la ei. Care este realitatea? Care sunt sursele inspirației dumneavoastră în acest roman? Bănuiesc că veți răspunde că v-ați folosit de unele elemente pentru a sugera o atmosferă pe care nu puteați s-o cunoașteți din observație directă. Dar până unde se poate prelua dintr-un autor fără a plagia? Sunteți dator, cred, o explicație cititorului care a venit la noi în redacție la numai câteva zile după ce *Incognito* III a fost în librării și care deci vă urmărește pasionat scrisul și v-a citit imediat cartea”, iar Eugen Barbu răspunde: „De la început vreau să vă reamintesc textul din pagina de gardă a lui *Incognito* I, prin care îl preveneam pe cititor: «Ca material documentar autorul a folosit texte din diverse publicații, cărți apărute la noi sau în alte țări, de autori mai mult sau mai puțin cunoscuți, din dorința de a da autenticitate faptelor descrise. Cititorul poate recunoaște cu ușurință aceste scurte fragmente». Dv. vorbiți de o sută de pagini, dar vă întreb, pentru că și eu am văzut acele fraze scoase în paralel, pe 6 pagini dactilografiate, dacă cifra 6 este egală cu 100? – ați controlat cu adevărat cele două texte? Pot să vă ofer volumele mele folosite ca să faceți verificarea, deși asta o să vă ia mult timp. Dacă o să aveți răbdare o să vedeți că de trișat s-a trișat la montarea frazelor «împrumutate». Împrumutat din Paustovski este numai cadrul și câteva personaje care apar cu numele lor adevărate, și cu unele fapte: vezi Sofia Branițkaia, și cel care ne duce la el în Extremul Orient, cu locul unde au trăit (Kostiolul) și unele detalii istorice (vezi Mahno, școlile din Moscova, Kievul aceluși timp, pe care le-am sporit cu detalii ce nu există în *Memoriile* lui Paustovski. Detractorii mei vor să facă dintr-un lucru obiectiv istoric care nu aparține nici măcar lui Paustovski, un furt literar, ceea ce nu e adevărat. [...] *Incognito* face parte dintr-un gen practicat aiurea cu multă feroare, dar lumea nu vrea să știe de asta. Sau știe, dar în cazul meu e foarte «picant» să se spună că plagiez; dacă ați avut răbdarea să citiți cele 6 volume apărute până acum din *Caietele Prințepelui* ați găsit acolo o listă impresionantă de plagiatori între care, fie-ne iertat, e multă lume bună: de la Dante la Eminescu, de la Shakespeare la Caragiale, de la Molière la Thomas Mann, (primul fiind plin de texte vechi și cel de al doilea având un proces în Schönberg pentru teoria dodecafo-



nismului), și atunci ce-o facem noi pe detectivii pentru a obține aplauze la scenă deschisă?”.

● **[Orizont nr. 52]** Nimic interesant de semnalat cu excepția *Festivalului internațional de poezie*, desfășurat la Timișoara între 4-6 decembrie, poeții participanți din Turcia, Bulgaria, Polonia, Cehoslovacia, U.R.S.S., Iugoslavia, fiind publicați, în traduceri masive, în paginile revistei. ■ La acesta se mai adaugă și cronică teatrală a lui Ion Arieșanu, care scrie despre premiera de la Naționalul Timișorean cu piesa *A cincea lebedă* de Paul Everac.

● **[„România literară”, nr. 52]** *Viața literară* anunță că Editura Academiei împlinește 30 de ani de activitate. ■ Sunt publicate poeme patriotice de Corneliu Vadim Tudor din volumul *Epistole vieneze*. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre „neînțelegerea dintre poeți și critici”, exemplificând: „Dubletului Maiorescu-Gherea, de pe poziții ideologice adverse, trebuie să i se recunoască mari merite în valorificarea fenomenului liric național. Ambii admirau literatura populară și poezia lui Eminescu, iar Gherea a dat studiul fundamental despre Coșbuc. În primul deceniu al secolului nostru, Maiorescu l-a propus pe Goga pentru premiul academic și l-a pus la punct pe Duiliu Zamfirescu când acesta, în discursul lui de recepție, a contestat valoarea literaturii noastre orale. Mihail Dragomirescu, care s-a crezut succesorul lui Maiorescu și cel chemat să preia o altă «nouă direcție», s-a înșelat atât crezându-l pe Cerna superior lui Goga și respingând *de plano* poezia patriotică, cât și recomandând, după primul război mondial, pe G. Gregorian și pe G. Talaz ca pe cei mai buni poeți ai momentului literar. Dacă, așadar, Mihail Dragomirescu, el însuși un excelent glosator al liricii eminesciene, s-a putut înșela asupra valorilor lirice contemporane, nu același a fost cazul lui E. Lovinescu, care a promovat în cercul «Sburătorului» o serie de poeți remarcabili, în frunte cu Ion Barbu, Camil Petrescu și Camil Baltazar (supraevaluat la început, până la apariția *Cuvintelor potrivite*, când marele critic a scris primul studiu sintetic despre genialul poet). ■ La *Confruntări*, Dinu Flămând scrie despre *Corabia lui Sebastian*, de A.E. Baconsky. În viziunea comentatorului, poetul pare să deplângă pierderea valorilor „umanist spirituale”: „Ca și la Gottfried Benn (mentorul cu care poetul colocviază intim mai adesea) ciudat este și la autorul *Corabiei lui Sebastian* amestecul de nihilism («Dacă vrei totuși să spui ceva/ învață să urli») și suveran dispreț pentru atât de multe manifestări ale instabilității valorilor, pentru automatismul experimental în artă, pentru revoluția goală în câmpul social. Ai spune că un incredibil conservator din gerontocrația Europei se defulează în satiră amară cu o nebanuită, pentru el, anvergură. Și, totuși, este rafinatul și profund modernul Baconsky, cunoscător de excepție al poeziei și poezilor mari de pretutindeni, un scriitor care, iată, de pe o vastă platformă de cunoaștere, cu un talent nu spectaculos, ci armonios, ridică din desuetudine probleme literare și sociale mult asediate de umaniștii veacului”. ■ *Apărarea lui Galilei* (C.R., 1978), de Octavian Paler este volumul pe care-l comentează Nicolae

Manolescu la *Actualitatea literară*. Apreciind scrierea drept o carte frumoasă, pe lângă dilema morală pe care o propune și o discută, criticul găsește tocmai în realizarea estetică un posibil defect: „În *Apărarea lui Galilei* efectul poetizării lesnicioase este insuficienta încordare a ideii generale. În loc să vibreze, coarda e lăxă. Nu-i vorba de pagini prisositoare, pe care să le putem înlătura (destul de puține), ci de o oarecare lipsă de tonus a prozei. Punând în centrul dialogului o idee atât de dramatică, autorul trebuie să-și reprime plăcerea, mai mult evocatoare și lirică, a stilului, dramatizând fraza și tăind respirația lecturii. E prea multă armonie în expresivitatea acestei cărți, pe care demonul nostru interior ne ispitește pe alocuri s-o stricăm. Simțim nevoia de disonanță. Acest atât de fin stilist care e Octavian Paler trebuie, măcar din când în când, să-și învingă sfiala clasicistă și să ia câte o notă falsă”. ■ George Muntean prezintă cel mai recent volum de versuri al lui Ion Țugui, *Inițiere și elogiu* (C.R., 1978) remarcând în el o fermă dorință de înnoire. □ Valeriu Cristea semnează cronică la volumul de poezie *Respirație artificială*, de Dorin Tudoran (Dacia, 1978). Sarcasm, „atitudine agresivă”, protest sunt elemente care marchează o ruptură poetică în evoluția lui Dorin Tudoran, consideră comentatorul. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă volumul *Grele cuvinte*, de Pia Olaru. (Eminescu). ■ La rubrica dedicată eseului, Sorin Titel comentează *Cea mai frumoasă dintre lumile posibile*, de Ana Blandiana (C.R., 1978). Autorul cronicii apreciază scriitura, convins fiind că nu este ușor să scrii despre fericire: „să nu uităm că o întreagă literatură a încercat să exalte fericirea, fără să reușească să ne convingă: frazele exclamative trădau întotdeauna vidul interior și inautenticul. În felul acesta ne-am dat seama cât de riscant e, cât de greu e, de fapt, să vorbești despre fericire! Orice fals se observă, orice notă nesinceră este bătătoare la ochi”. ■ Emil Manu recenzează volumul de povestiri *Meandre*, de Fl.N. Năstase (Eminescu, 1978) „cu o expunere epică bine dozată, cu o structură narativă de tip clasic: conflicte bine scoase în evidență, stil sobru, o caligrafie narativă neorealistă, logică, corectă”. ■ Sunt publicate fragmente din volumul în curs de apariție *Scrisori imaginare*, de Octavian Paler: *A treia iubire – Scrisoare domnului Camus* și *A doua singurătate – Scrisoare domnului Rilke*. ■ Catinca Ralea îi ia un interviu scriitorului american Saul Bellow.

● [„**Tribuna**”, nr. 52] Pe prima pagină apare *Republica mereu înfloritoare* de Leontin Stoica: „Vechi și scump pământ, fierbinte dintotdeauna, patrie îndrăgită a întregului popor. România socialistă se înfățișează acum, la cea de a XXXI-aniversare ca republică, mai mândră, mai prosperă, mai prestigioasă în lume ca oricând. În acest an, aniversarea Republicii întrunește semnificații deosebite, având loc la puțin timp după 1 decembrie, când întregul nostru popor, într-un vibrant entuziasm, a sărbătorit gloriosul jubileu al Marii Uniri, al făuririi stalului național unitar român, după cum, în curând, la 24 ianuarie 1979, se vor sărbători 120 de ani de la Unirea Principatelor”. ■ În traducerea Antiței

Augustopoulos-Jucan citim pe prima pagină *Demiurgul României noi*, un fragment din volumul lui Teodoros Katrivanos, publicat la Atena, dedicat tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ În *Dinamica personajului* Valentin Tașcu prezintă *Rostogolirea* de Dumitru Matală (Albatros, 1978): „Condușă cu un limbaj adecvat, ferit de exagerări sau de ignorări de substanță, clar deci, și «la obiect», transmutația amintită face din aparența obiectivistă a romanului o subtilă stare psihologică a lui”. ■ În traducerea lui Gavril Scridon citim *Efigie* de Kányádi Sándor, un fragment din postfața la ediția maghiară *Unarckep az idoben* (*Autoportret în timp*), în curs de apariție la Editura Europa din Budapesta: „Autoportretul pe care și l-a proiectat în timp Baconsky, prin poeziile sale, parcă ar flutura în fața noastră, în bățile vântului crepuscular stăruitor, peste întinderile mărilor. Dar, cu lăsarea serii, liniile nu se dizolvă în noapte, ci frumosul său cap devenit craniu luminează tragic, fosforescent”. ■ Sub titlul *Cronica textului dramatic „A treia țepă a lui Dracula”* de Marin Sorescu citim: □ Valentin Silvestru, *Poezia ca prelungire a istoriei*: „Corectarea istoriei are avantajul că-ți oferă dramele gata făcute, zice scriitorul. Dar piesa e o parabolă, gândul ei fiind o boltă înaltă peste fapte, astfel că drama gata făcută naște alta, în înveliș poetic, cu imagini ale interiorității oamenilor, despre care nici cronicile, nici memoriile, nici documentele nu pot rosti decât aproximații. Meditația eroului în fața țepii a treia, pe care și-a destinat-o sieși, crucificându-se între turc și cel muntean, e un cutremurător testimoniu de ispășire și un mesaj către noi, cei de azi”. □ Valentin Tașcu, *O piesă vizionară*: „A pune în scenă un asemenea text, încărcat de subtilități, uneori extreme, nu este un act de îndrăzneală cât unul responsabil. Piesa lui Marin Sorescu are menirea de a oferi un cadru educativ de o adâncă maturitate patriotică. Pentru că ea nu reprezintă un proces de restituție, ci unul vizionar”. □ Mircea Ghițulescu, *O metaforă a perfecțiunii sociale*: „Metoda lui Marin Sorescu este sinteza. O sinteză a istoriei, dar o sinteză cu un pronunțat caracter personal. subiectiv, o istorie superior și poetic empirică. Personajele sunt arhetipuri, temele sunt generale, le poți descoperi într-o enumerare a tematologiei dramatice, situațiile sunt și ele arhetipale. [...] Ceea ce pierde parabola lui Sorescu în consistența portretului, câștigă în generalizare. Personajele și situațiile lui Marin Sorescu nu mai sunt particularizate geografic sau temporal. Ele pot fi personificări ale politicului oricând și oriunde”. □ Ion Cocora, *Parabolă și istorie*: „Marin Sorescu este singurul nostru dramaturg care, scriind teatru istoric, realizează, cu inteligență și inventivitate, făcând din spectator un element esențial, o alegorie la nivel de limbaj. Comicul nu diminuează, cu alte cuvinte, problematica și universul de veritabilă tragedie din *A treia țepă*... El e de regulă de natură analogică și amar în subtext. Ca pondere, în schimb, rămâne decis direct de disponibilitățile publicului. În concluzie: doar cei de reacredință vor fi tentați să supralicite datele limbajului în defavoarea unui fond tragic răscolitor, luminat de sensuri pe care numai operele menite să reziste în timp îl conțin”.

■ Revista pune *În discuție*: „*Corabia lui Sebastian*” de A.E. Baconsky. Reținem: □ Aurel Gurghianu, *Ultimul mesaj*: „A fost și va rămâne unul dintre aleșii neamului său, am spune noi, emulul marelui Înaintaș, iar mesajul ultim pe care ni l-a transmis înainte de imprezibilu-i sfârșit e îndemnul de a crede în virtuțile artei și ale rațiunii, în Om”. □ Aurel Rău, *Fragment*: „Cu mâini de aer la masa lui de scris, după o, vai, atât de injustă amânare, A.E. Baconsky citește în timp, sufletelor românești, o carte cu adevărat de excepție”. □ Victor Felea, „*Neverosimila aventură*”: „Când citim poemul vedem că tehnica îmbinării cuvintelor, a selecției lor, a distribuirii accentelor etc., e alta decât înainte. Cum s-a produs? Asta rămâne taina poetului”. □ Petru Poantă, *Omul mecanomorf*: „Omul mecanomorf a pierdut sensul suferinței umane. Și iată că, în locul lui, o posibilă suferință îi revine cărții. Aceasta reprezintă, poate, unul dintre sensurile fundamentale ale ultimului volum al lui A.E. Baconsky”. □ Adrian Popescu, „*Armonii disociate*”: „Un sunet profund al liricii sale unde fulgurațiile din Eminescu, Bacovia și Blaga se absorb într-un acord baconskyan inconfundabil. Nu mai puțin sentimentul unui tragism luminos, clarvăzător, care străbate întreaga creație. Un sens al eternului început după consumarea unor sfârșituri succesive, prezența unei Matrice, dincolo de multitudinea avatarurilor posibile”. □ Horia Bădescu, *Mesaje de dincolo de Stix*: „*Corabia lui Sebastian*, acest ciudat jurnal berlinez de o întunecată frumusețe tristă, este mărturia unei conștiințe europene. Așa cum a fost totdeauna A.E. Baconsky”. □ Mariana Bojan, *Poem din poem pentru veșnic tinereții arhivari ai Vanitas Aurea*: „Te vei duce pe muntele Hua-Rua, vei dezgropa cufărul, vei vedea o sferă de cristal, în sferă un porumbel. Spargi sfera ucizi porumbelul. În inima lui vei găsi cheița de aur. Apoi vei porni la drum desăvârșitule care posezi această tulburătoare inconștiență”. □ N. Prelipceanu, *Singurătatea*: „Această despărțire a poetului de o lume în care a fost străin, însingurat, pierdut dar păstrându-se egal în interior, exprimă o mare parte din conținutul întregii cărți. Această proiectare în lumea de sfârșit de ev a imperiului Roman definește sfârșitul de lume al lumii în care a trăit și din care se smulge. Berlinul de Vest, acest oraș neverosimil, A.E. Baconsky, acest scriitor neverosimil”. ■ În *Cronica idelor* Andrei Marga publică *Analize*. ■ George Cușnarencu traduce *Un interviu cu Kurt Vonnegut, junior*; nu este specificat de unde este preluat interviul: „**Casey**: *Dar despre eticheta de «science-fiction»...?* **Vonnegut**: Dacă permiți cuiva să te numească scriitor de science-fiction, oamenii te consideră un tip periferic, un tip ce nu aparține «curentului principal», măreț cuvânt, nu-i așa? Când am început să scriu, locuiam la Schenectady, și lucram la o agenție de *public relation*, înconjurat de cercetători și de mașinărie. Așa am scris *Player Piano* despre Schenectady, și a fost publicat. Am fost clasificat drept scriitor de science-fiction, pentru că vorbeam de tot felul de mașini și mașinărie, asta în 1948! Am lăsat lucrurile în voia lor, pentru că am considerat că este o onoare să fi publicat. Acum mă întâlnesc cu diferiți tipi care mă privesc cu

dispreț. La o petrecere m-am întâlnit cu Jason Epstein, un om cu o deosebită cultură. După ce am fost prezentat omul s-a gândit o clipă apoi a spus: «science-fiction», s-a întors cu spatele și s-a îndepărtat. Omul mă clasase. Dar eu am continuat să introduc mașinile în cărțile mele, și îți fac o *confidență*, și în viața mea”. ■ Nicolae Calomfirescu publică *Pagini la cronica unui șantier*. □ Ovidiu Moceanu semnează *Lângă pădure*. □ În pagina numită *Umor* citim texte semnate de Ion Băieșu (*Problema geniului; Tema pentru acasă*), Emil Ciulei (*Etc.*), Ovidiu Genaru (*6 autoironii* intitulate *Muzici celeste; Tablou de familie; Mai nimic; Clementina sânișor; Satira unchiului meu; Titanic vals; Călare pe velociped; Camere mobilate*), Traian D. Lungu (*Premii în cărți*), Dumitru Dinulescu (*Poveste de la mare; Eu și ea*), Cornel Udrea (*Statistică și fotbal*), Petrișor Ciorobea (*11 interpretări*), Damian Ureche (*2 parodii* intitulate *Pastel tiranic după Nichita Stănescu și Cântec de sațră după Cezar Baltag*), Aristide Mircea (*Perle din capul meu*), Traian Gârduș (*Epigrame*), Pavel Bellu (*Epigrame*), I. Șt. Bogza (*Epigrame*), G. Lipovanu (*Microdicționar literar*), A. Mircea (*Microdicționar zoologic*), I. Luntrașu (*Micrograme*), Mihai Burduja (*Oameni celebri*), George Boitor (*Parodii* intitulate: *Ion Bănuță – Panorama labirintului; Dan Deșliu – Ploaie scundă; Leonid Dimov – Bizantă; Ștefan Aug. Doinaș – Făurarul de nituri; Victor Felea – Doină*).

## 29 decembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 11308] Noul volum al lui Nichita Stănescu, *Epica magna*, suscită interesul de lectură a lui Alex. Ștefănescu din ale cărui impresii critice reținem: „Acest nou volum [...] îl încântă pe oricare cititor care n-are prejudecăți, fie și numai pentru că îi oferă prilejul de a auzi încă o dată sunetul pur al lirei unui poet adevărat. În evoluția poeziei noastre, creația sa lirică a reprezentat un moment important al procesului de modernizare, iar consecințele apariției ei sunt încă vii, actuale. [...] Întotdeauna această emisie de lirism a avut fluctuațiile ei, dar cine a stat să le măsoare? Ar fi ca și cum în loc să admirăm scânteile diseminate pe cer, noaptea, de un joc de artificii, am înregistra întunericul dintre ele. În *Epica magna*, versurile inspirate sunt mai numeroase chiar decât în alte volume, marcând în biografia spirituală a poetului un moment de plenitudine.” ■ Edgar Papu recenzează volumul de critică *Lecturi și rocade* (C.R.) a lui Mihai Ungheanu, și, în încercarea de a identifica „fizionomia critică” a autorului, E. Papu stabilește că acesta apare „drept critic al revizuirilor critice” în acest volum care cuprind „nu mai puțin de 55 de articole și eseuri, multe din ele cunoscute din paginile *Luceafărului*” și în care Mihai Ungheanu „nu se mulțumește numai să surprindă și să analizeze o serie întreagă de revizuiuri surprinzătoare – a lui Dan Zamfirescu despre Dosoftei, a lui Valeriu Cristea despre Neculce, a lui I. Negoitescu despre pașoptiști, a lui I. Constantinescu despre Caragiale etc., etc. – ci, prin unele revizuiuri proprii, se adaugă și el însuși la aceasta memorabilă listă.”

• [„Contemporanul”, nr. 52] Alexandru Balaci reflectează la *Demnitatea actului de creație*: „Ridicându-se prin natura artei, spre finalitățile etice și estetice ale noului umanism românesc, determinat de concepția primordială a perfectibilității omului, creatorii României contemporane transpun în luminile artei valorile existențiale ale unei societăți în care idealurile individuale interferează armonic idealurile complexe ale întregii colectivități, servind credincios adevărul și frumusețea, neștirbind viața și istoria în esențele și structurile lor fundamentale”. ■ În cadrul rubricii *Paralele la un bilanț* editorial se afirmă: Aurel Martin, Cornel Regman, Horváth Andor, Cornel Ungureanu și Mihai Ungheanu. □ Aurel Martin: „Fără să fie un an al capodoperelor, 1978 a fost unul al realizărilor editoriale. În toate genurile. Două domenii mi se par însă mai eclatante. Cel al valorificării moștenirii literare și cel al poeziei contemporane. Aș începe prin a evidenția, printre altele citabile, câteva ediții critice de deosebită valoare, dedicate operei unor autori fundamentali. Ediții dificile. Maș referi mai întâi la volumul I din *Operele* lui Dosoftei, apărute sub îngrijirea lui N. A. Ursu, cu un studiu introductiv de Al. Andriescu, însumând textele poetice ale marelui cărturar moldovean; mă gândesc apoi la volumul IV din seria de *Opere* ale lui Eminescu, îngrijit de Aurelia Rusu și prefațat de George Munteanu, cuprinzând dramaturgia originală; aș releva publicarea scrierilor integrale ale lui Bacovia, în ediția lui Mihail Petroveanu și a Corneliiei Botez; aș remarca, de asemenea, primul volum din suita de *Opere* ale lui Titu Maiorescu în îngrijirea Georgetei Rădulescu-Dulgheru și a Dominicăi Filimon, cu o prefață de Eugen Todoran, ca și volumul al VI-lea din seria *Opere* ale lui G. Ibrăileanu, ediție critică de Rodica Rotaru și Al. Piru; în fine, aș semnala *Basmele române* de Lazăr Șăineanu, tipărite sub supravegherea Ruxandrei Niculescu și cu o introducere de Ovidiu Bârlea. Fiecare volum reprezintă un veritabil eveniment al vieții noastre culturale. Cum evenimente, salutate ca atare, au fost, prin originalitatea demersului liric, prin varietatea problematicii abordate și natura profund umanistă a interogărilor existențiale, volumele de versuri ale lui Geo Bogza (*Orion*), Ion Caraion (*Lacrimi perpendiculare*), Ștefan Aug. Doinaș (*Alfabet poetic*) și, după opinia mea, controversata *Epica magna* de Nichita Stănescu”. □ Cornel Regman: „Puține, foarte puține române, iar între ele și mai puține menționabile. Ultimii ani ne dăduseră speranța unui reviriment al prozei, iar 1977 marcaseră chiar un record în materie. S-a «purtat» și în cursul anului ce-a trecut romanul-neroman sau chiar antiroman (jurnal, autobiografie, biografie, eseu, pastişă, suită de efecte de prestidigitatie experimentală etc.), categorie căreia i-a făcut cel mai bine «școala târgovișteană» de proză, prin Radu Petrescu (*Oceanul întors*), Mircea Horia Simionescu (*Nesfârșitele primejdii*) și Costache Olăreanu (*Confesiuni paralele*). Oarecum prin apropiere se află *Istoriile (II)* lui Mircea Ciobanu, în care forțele centrifuge ale romanului întrec în potență pe cele centripede. Până la urmă, cititorul are surpriza să descopere în dificultuosul autor ai mai vechilor *Epistole* de pură

glagologie (exerciții de retorică cerebrală) un excelent restaurator epic al Bucureștilor de epocă. Corespondență în toată legea e *Un roman epistolar*, revelatorul schimb de scrisori între I. Negoitescu și Radu Stanca. Când n-a fost antiroman de-a dreptul, proza anului 1978 s-a mișcat în cadre prea de tot învechite, utilizând în câteva cazuri procedee elementare și uzând de o înțelegere a epicului ca sumbră melodramă senzațională. E cazul, într-un fel, al cărții lui I. Lăncrăjan, *Suferința urmașilor*, bine primită de o parte a publicului, pentru pricini care ies încă din sfera artisticului. În ce privește poezia, situația s-a mai «reparat» puțin în a doua parte a anului, când au apărut mai multe volume interesante, aparținând unor poeți de toate vârstele. În ciuda unei primiri nu tocmai festive, *Epica magna* a lui Nichita Stănescu nu e tocmai volumul care să-l facă de răs pe poet. Dramatizarea evenimentului dezvăluie mai puțin o dramă a poetului (inegal de când se știe și-l știm și repede dispus la repetări), cât o dramă a criticii «de susținere» care anevoie se poate replia pe poziții mai realiste. Dintre volumele de poezie apărute în vremea din urmă aș mai menționa: *Zodia leului* (Dan Laurențiu), *Epifania* (Daniel Turcea), *Adio, Robinson Crusoe* (Emil Brumaru) și volumul unui debutant, *Cineva mai tânăr* de Felix Sima. Ca veritabile evenimente literare ale anului trebuie privite câteva selecții de autor: *Orion* de Geo Bogza, *Alfabet poetic* de Ștefan Aug. Doinaș și *Lacrimi perpendiculare* de Ion Caraion. Critica, bogată în titluri, a adus în atenția publicului toate centrele de cultură, școlile și genurile. Moldova, în special, s-a ilustrat în acest an printr-o neașteptată profuzie de nume și direcții: Const. Ciopraga, Mihai Drăgan, Al. Protopopescu, Ion Constantinescu, Maria Carпов, Al. Călinescu, Daniel Dimitriu, Elvira Sorohan, Dan Mănuță, Ilie Dan etc., în schimb Clujul s-a arătat de astă dată mai reticent ca de obicei. La ordinea zilei, se pare, peste tot lecturile – privite în filosofia, în practica și în consecințele lor. După ce un an înainte se făcuse teoria lecturii (Ion Vlad: *Lectura, un eveniment al cunoașterii*), anul 1978 a dezvăluit o aprinsă dragoste a criticilor nu numai pentru concept și sferă, dar și pentru vocabulă. Avem astfel *Lecturi și sisteme* (Romul Munteanu), *Lecturi și rocade* (Mihai Ungheanu), *Lecturi și păreri* (Dumitru Micu), *Alte lecturi și alte zile* (Mircea Zăciu), *Lecturi posibile* (Mihai Drăgan), *Arta lecturii* (N. Balotă), *Practica scrisului și experiența lecturii* (Lucian Raicu). Dacă «scriitura» era mai ales a prozatorilor (se cunoaște abuzul ce s-a făcut cu acest termen), «lectura» a devenit – se vede – semnul de recunoaștere al conferinței criticilor. Ceea ce aș vrea să remarc totuși, dincolo de uniforma fatalmente înveselitoare pe trupuri atât de diferite ca dimensiuni, impusă de un cuvânt la modă azi, este marea bogăție a participărilor la mișcarea criticii actuale, precum și vitalitatea acestei manifestări de tradiție în literatura română. E aici granița unei continuități și a impetuozității constant alimentate de noile valori ce se anunță și se structurează”. □ Horváth Andor: „Apărută recent, purtând inscripția 1500, în rândul volumelor publicate de Editura Kriterion, cartea care consemnează interviurile realizate de eseistul Benkő

Samu cu Kós Károly omagiază memoria acelei personalități excepționale ce a jucat un rol deosebit în promovarea culturii naționalității maghiare din România între cele două războaie mondiale. Evocarea trecutului, a căutării unor drumuri comune cu forțele progresiste ale societății românești constituie de altfel obiectul și altor volume importante de factură autobiografică, semnate de participanți activi și martori autentici ai evenimentelor istorice ca Balogh Edgár, Bányau László, Mikó Imre, Szemlér Ferenc. Nu fără riscul simplificării s-ar putea deci afirma că anul 1978 a fost pentru literatura maghiară din România cel al prozei non-fiction, al eseului, al confesiunii. Îndeosebi două volume de acest gen au reținut atenția criticii, bucurându-se totodată de un larg succes. *Kávéház nélkül (Fără cafea)* de Méliusz József, întrunind pe lângă eseuri, poeme, evocări și o tălmăcire remarcabilă a operei lui Urmuz a devenit un eveniment literar al anului 1979 (ieșind de sub tipar în ultimele zile ale acestui an) prin forța sugestivă a unei gândiri puternic ancorate în istorie și larg deschise spre noi orizonturi ale spațiului și timpului. Iar cartea lui Sütő András *Engedjétek hozzám jönni a szavakat (Lăsați cuvintele la mine)* despre atașamentul care ne leagă de limba maternă, a fost elogiată mai ales pentru acel spirit de autentic umanism în care scriitorul – unul dintre laureații premiului Herder pe anul 1978 – formulează o veritabilă profesiune de credință față de valorile perene ale colectivității. Același filon de reconstituire a devenirii și a existenței colectivității îl regăsim și în romanul eseu cu valențe documentare al lui Szabó Gyula precum și în noile volume ale scriitorului Beke György – toate justificând preocupări comune, convergente și fecunde”. □ Cornel Ungureanu: „Dacă volumele recapitulative semnate de Geo Bogza, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Emil Brumaru au demonstrat că niciun tiraj nu poate fi socotit riscant pentru poezie, șirul enumerărilor l-aș începe cu *Epica magna* de Nichita Stănescu. Oricât s-ar răsfața, Nichita Stănescu rămâne Nichita Stănescu, eminent mănuiitor al verbului chiar atunci când abuzează de descoperirile sale mai vechi. Cu *Întâlnire în oglindă, Un potop în simpatii și Diligența de seară* Vasile Nicolescu, Petre Stoica și Anghel Dumbrăveanu dau cele mai bune volume ale lor după mai multe decenii de remarcabile fapte literare. Memorabilă este lirica din *Epifanii* a lui Daniel Turcea. *Tobele fragede* relansează numele lui Ion Mircea în prim-planul actualității literare. Cu două demonstrații de virtuozitate, *Simple roze* și *Șalul eșarpele Isadorei*, Șerban Foarță depășește faza unui debut. *Oceanul întors* de Radu Petrescu și *Confesiunile paralele* de C. Olăreanu oferă structuri livrești ce pot consacra o orientare. *Suferința urmașilor* de Ion Lăncrănjan pare a fi romanul anului. Cei care au marcat vizibil proza lui '78 au fost tinerii: Eugen Uricariu cu *Antonia* și *Mierea*, cărți în care actualitatea și fantasticul devin polii unui scris rafinat, Mihai Sin cu *Bate și ți se va deschide*, percutantă analiză a unor stări de criză și impas și Gh. Schwartz cu *Pietrele*, carte cu câteva pagini extraordinare și două personaje memorabile prea lesne abandonate de



autor. Un roman baroc cu fastuoase decoruri bizantine este *Dans sub spânzurătoare* de Dan Mutașcu, citabil în acest context”. □ Mihai Ungheanu: „Un bilanț literar în spațiu restrâns este fatalmente lacunar. Îl întreprinde cu conștiința că el este din capul locului revizibil în timp. Proza ni s-a părut a fi proeminentă în anul în care a trecut. Și-au dat concursul la realizarea unui evantai de proze foarte divers scriitorii din generații diferite. Citez aici remarcabilul roman al lui Radu Tudoran *Casa domnului Alcibiade*, apoi *Suferința urmașilor* de Ion Lăncrănjan și *Raiul răspopiților* de Ion Brad. Doi prozatori intrați mai târziu în literatură se aliniază și ei alături de capii generației lor: e vorba de Radu Petrescu cu *Oceanul întors* și Mircea Horia Simionescu cu *Nesfârșitele primejdii*. Citim în continuare alte cărți de proză care pot susține afirmația de mai sus: Paul Anghel, *Te Deum la Grivița*, Florin Mugur, debutant în roman, *Ultima vară a lui Antim*, Radu Cosașu cu poemele în proză, Mircea Ciobanu, *Istorie II*, Dan Mutașcu, *Dans sub spânzurătoare*. Un scriitor al cărui debut a fost o revelație. *Despre purpură* și al cărui roman, *Rug și flacăra*, a surprins prin maturitate, Eugen Uricaru a fost prezent cu *Antonia*, culegere de povestiri, și un roman, *Mierea*, care confirmă prevestirea unei cariere literare de excepție. Între cărțile de publicistică ținem să amintim volumul lui Nicolae Mateescu *Oamenii pământului* și remarcabilul debut reportericesc a lui C. Nistorescu. *Întâmplări în liniștea unei fotografii*. În sfârșit pentru a încheia scurtul nostru capitol despre proză trimit pe cititori la cartea de debut a lui Apostol Gurău. *Începutul verii astronomice*. Dintre cărțile poezilor reținem pentru acest bilanț restrâns *Interogarea magilor* de la Ion Caraion, *Zodia leului* de Dan Laurențiu, poet «redescoperit» cu această ocazie, *Adio Robinson Crusoe* de Emil Brumaru, *Descântecul de gravitație* ale lui Grigore Hagiu, *Spiritul însetat de real*, volum de Marius Robescu, *Poemele albe* ale Angelei Marinescu, *Mai mult pasăre decât înger* de Mara Nicoară și, bineînțeles, *Epica magna* de Nichita Stănescu. Mai puțin vii decât în alți ani, critica, istoria literară, eseistica ne-au propus câteva titluri demne de atenție. Începem cu prima monografie închinată lui C. Stere – scriitorul semnat de Virginia Mușat. Apoi cu o sagace cercetare a literaturii lui Cantemir semnată de Elvira Sorohan, *Cantemir în cartea hieroglifelor*. O restituire care pleacă de la text și folosește mijloacele moderne ale analizei literare este *Cronicarii munteni* de Dan Horia Mazilu. Al. Piru este prezent cu o culegere de studii reunite sub titlul sugestiv de *Permanențe românești*, Mircea Iorgulescu a tipărit o carte despre *Scriitorii tineri contemporani*, mic compendiu asupra literaturii din ultimii ani. C. Regman a strâns sub titlul *Explorări în actualitatea imediată* cronicile sale literare. Laurențiu Ulici a continuat dând *Prima verba II* și *Biblioteca Babel*, C. Stănescu e autorul unui *Jurnal de lectură*. Într-o sferă mai largă care interesează însă și literatura se înscriu cărți cum sunt cele semnate de Constantin Noica: *Sentimentul românesc al ființei* și *Spiritul românesc în cumpătul vremii*, de Adrian Marino: *Prezențe românești*, Paul Anghel: *O clipă în China* și Al. Duțu: *Cultura română în*

civilizația europeană modernă. Oprim aici enumerarea noastră care, în condiții de răsfăț spațial, ar fi putut fi mai lungă”.

● **[„Cronica”, nr. 52]** Pe prima pagină a ultimului număr din an se poate citi articolul *Tudor Vianu și relația filozofie-poezie*, semnat de Mircea Mancaș. În volumul *Opere VII*, criticul redescoperă câteva studii dispărute din atenția cititorilor: *Dualismul artei*, *Problema valorizării în poetica lui Schiller* și, cel mai important, studiul despre filozofie și poezie, care, însoțit de unele „precizări, în spiritul dinamismului artei și filozofiei revoluționare”, rămâne la fel de valoros și în contemporaneitate. ■ Pagina a doua găzduiește evaluări ale anului literar 1978. Al. Călinescu este de părere că au fost puține cărți „de vârf”, printre ele menționând *Ucenicul neascultător*, de George Bălăiță – apărută la sfârșitul lui 1977, dar distribuită în librării în 1978 –, *Nesfârșitele primejdii*, de Mircea Horia Simionescu, *Oceanul întors*, de Radu Petrescu, cu rezerve *Suferința urmașilor*, de Ion Lăncrănjan, fără a-i uita pe Mihai Sin – *Bate și ți se va deschide*, Dana Dumitriu – *Duminica mironosițelor*, Rodica Iulian – *Cronica nisipurilor*. Daniel Dimitriu consideră ca la poezie au ieșit din rând, la reeditări, Ion Caraion, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Virgil Carianopol. De la Cartea Românească sunt menționate volume de A.E. Baconsky, Ioanid Romanescu, la Junimea, *Epica magna*, de Nichita Stănescu. Cartea anului este desemnat volumul *Lacrimi perpendiculare*, de Ion Caraion. În privința criticii, Constantin Pricop remarcă o stare de apatie, marcată de puține dezbateri de idei – în afara protocronismului și a volumului Ilenei Vrancea, *Între Aristarc și bietul Ioanide* menționată mai degrabă pentru a ilustra virulența reacțiilor decât semnificația cărții. Printre aparițiile editoriale care „ridică nivelul mediu al intervențiilor critice” sunt: *Itinerarii istorico-literare*, de Dinu Pillat (postum), *Teme 3*, de Nicolae Manolescu, *Alianțe literare*, de Valeriu Cristea, *Lecturi și păreri*, de Dumitru Micu, *Lecturi și rocade* de Mihai Ungheanu, *Scriitori tineri contemporani*, de Mircea Iorgulescu, *Perspective critice*, de Al. Călinescu, *Între Ulysse și Don Quijote*, de Const. Ciopraga. ■ În privința teatrului, N. Barbu notează aparițiile editoriale cele mai reprezentative printre care *Opere IV*, de Mihai Eminescu, ce cuprinde creația dramatică a poetului și antologia dramatică alcătuită de Valeriu Râpeanu.

● **[„Munca”, nr. 8472]** În *Festivalul Național „Cântarea României”* Gheorghe Tomozei publică poezia *Fântâna*, Tudor George – *Cânt patria*, Wilhelm Weiss – *Republicii cu nume de legendă*, Ion Popa Stăniilești, *Statornicie*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 421]** Marian Popa vorbește despre *Topurile literare*, pg. 1. – care s-ar putea realiza după criteriile științifice ferme, deși „există un ritm diferit de vânzare a cărții în funcție de specificul ei: critica se vinde într-un timp mai lung, proza în unul mai scurt decât poezia”. „Mecanismele de difuzare a cărții ar putea oferi informațiile necesare săptămânal. S-ar putea face topuri pornind de la vânzarea săptămânală din cele mai

mari librării din București și din marile centre culturale ale țării și s-ar putea varia alegerea unor asemenea surse de informație pentru a nu provoca vânzări forțate. S-ar putea realiza topuri similare pornind de la sistemul împrumuturilor de carte din biblioteci. Topurile ar putea fi organizate pe genuri, cu toate diferențierile între vânzarea de carte românească și străină clasică și contemporană... Barometru și îndreptar al lecturii, topul ar servi unei competiții utile a scriitorilor și, de ce nu, ar ajuta la eliminarea iluziilor unora și la diminuarea producției de carte inutilă.” ■ La rubrica *Din '78, pe scurt*, este persiflată alegerea lui Ion Vlad, *Revista literară Radio*, „care a descoperit un nou sistem de a prelungi durata celor 365 de zile din calendar: cele mai bune cărți ale anului 1978 sunt de fapt... două cărți din 1977 – *Revelionul* de Paul Georgescu și *Ucenicul neascultător* de George Bălăiță.” □ La rubrica *Aveți cuvântul*, George Corbu apără personalitatea savantului român de renume mondială, Vespasian V. Pella, „recent ultragiată grav de către D.I. Suchianu“. ■ G. Alboiu amplifică atacurile împotriva lui Nicolae Manolescu, demontând volumul *Contradicția lui Maiorescu*, iar Traian Filip o compară pe Ileana Vrancea – în foiletonul său ajuns la episodul *Distrugerea personalității* – cu... Sorin Toma; cum ea încearcă să îl „execute” în anii '70 pe G. Călinescu, așa reușise să facă fiul lui A. Toma cu Tudor Arghezi în *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*. „Între *Aristarc și Bietul Ioanide* nu reprezintă doar un fenomen de recrudescență a dogmatismului imperativ, născut în primii ani după război, ci și un efect al anticulturii ce urmărește discreditarea savantului, parodierea metodelor științifice, prezentarea istoriei ca amenințare și subversiune etc. Limbajul pare reînnoit, dar de fapt are același ton definit de Călinescu încă în 1948 drept «autoritarist» și «arbitrar». Este limbajul care nu îngăduie contradicția și nici nu crede de cuviință că s-ar putea primi ceva de la «estetica burgheză». În mod deschis și brutal, acest limbaj s-a exersat mai întâi în ciclul de foiletoane seminate de Sorin Toma sub titlul *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*, vizând dărâmarea unui pilon de rezistență al edificiului nostru literar”. ■ H. Zalis, ep. 3 din *Ce se întâmplă cu nuvela*. ■ În articolul *Teatrul scris*, Ileana Lucaciu prezintă cele 2 volume ale lucrării remarcabile *O antologie a dramaturgiei românești 1944-1977 – Teatrul de inspirație contemporană*, Ed. Eminescu, sub îngrijirea directorului editurii V. Râpeanu, ce semnează și studiul introductiv. ■ Cronică literară a lui E. Manu se adresează lui M. Ungheanu, cel din *Critici și rocade*, cu interpretări originale/ revizui constructive ale unor Iorga, Ibrăileanu sau Călinescu, ce evidențiază „vocația de istoric literar” a autorului: „Mihai Ungheanu s-a afirmat ca un critic deschis și polemic, comentând subiecte literare din toată istoria literaturii române, reabilitând sau lămurind soarta unor clasici, negând sau afirmând vocația unor contemporani. Cronicile sale au oscilat între tonul sever și direct și o undă minimă de impresionism necesar, impresionism ce-și face loc și în ultima sa carte (*Lecturi și rocade*, mai ales textele despre Sadoveanu)... (în care) nu mai e atât de reven-

dicativ ca-n volumul de debut *Campanii* 1970, mergând, cel puțin în secțiunea ce dă și titlul cărții, la sinteze, în genul cercetării mai vechi dedicate lui Marin Preda (1973)”. ■ *Sensul labrintului* (eliadesc) de I. Lotreanu; *Dereglări adesea benefice*, al treilea episod din serialul C. Noica realizat de D. Mutașcu. ■ *Opere complete* de C. Sorescu propune realizarea cât mai urgentă a unor serii de ediții de opere integrale ale marilor noștri scriitori: „A realiza o ediție completă a operei eminesciene înseamnă a te lupta cu imposibilul, dar a realiza ediții pentru ceilalți clasici e infinit mai la îndemână... Cine să facă edițiile de opere complete? Cred, că pentru două motive, criticii literari care țin cronicile revistelor: în primul rând o ediție finită de criticul preocupat zi de zi de mersul literaturii e infinit mai vie și interesantă, profitul fiind al istoriei literare, iar în al doilea rând, cronicarul își adaugă fațeta cercetătorului literar, profilul fiind al său. De asemenea, niciun cronicar, cu puține excepții, nu analizează edițiile de opere complete ale clasicii. În definitiv, în loc de a face ani în șir, la modul elementar, teoria criticii și, la modul general, critica criticii, e preferabilă critica edițiilor de opere complete.” ■ *Cronica de librărie* anunță, printre altele, „o excelentă antologie” de *Nuvele rusești* la Ed. Minerva, colecția B.P.T., în traducerea și îngrijirea Tatiane Nicolescu și „o lucrare de înaltă ținută și prestanță, de o arhitectură a discursului estetic în stare să impună, propusă de un bun tălmăcitor din limba lui Goethe”: *Estetica tragicului* de Johannes Volkelt, în traducerea lui Emeric Deutsch.

### 30 decembrie

• [„Luceafărul”, nr. 52] Sub titlul *Substanță și varietate*, redacția face bilanțul literar al anului, considerat unul bogat, chiar dacă fără „evenimente deosebite”. ■ Ion Lazăr semnalează apariția a două volume de teatru, *O antologie a dramaturgiei românești 1944-1977*, îngrijite de Valeriu Râpeanu. ■ Se anunță o nouă rubrică pentru anul 1979, *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*. ■ George Chirilă scrie despre o carte-document, *Omagiu președintelui Ceaușescu*, apărută la Editura Politică. ■ La debut, Nicolae Ciobanu selectează două volume de poezie: *Alb de povară*, de Maria Zetea (Litera, 1978) și *Stalactite*, de George Colfescu, apărut la aceeași editură. ■ La *Viața cărților*, Voicu Bugariu prezintă o carte de reportaje semnată de Ilie Purcaru, *Paralaxe la Miorița* (Eminescu, 1978), Andrei Roman alege tot o carte-reportaj, *Contemporan cu visul*, de Florentin Popescu (Ed. Sport-Turism, 1978), iar Maria-Ana Tupan, o selecție de proză scurtă de Erwin Wittstock, *Falsul vin de Malvasia* (Kriterion, 1978). ■ Ca și în precedentul număr se dedică o pagină cărții de poezie din anul 1978. Marin Mincu scrie despre *Dacia Fënix*, de Ion Gheorghe, despre care crede că a avut parte de o recepție eronată a criticii. Autorul îi aplică o lectură semiotică, având certitudinea că ceea ce creează poetul sunt „cosmografii de cuvinte”: „Ion Gheorghe inventează o realitate lingvistică («expresiile» poemei sale epopeice) care luată

ca întreg are o deplină autonomie semnificantă, acceptată însă numai în interiorul «limbii» poemei. Fantezia dictatorială a poetului va construi un univers imaginar omogen, complet abstract, extras din ideograme inventate de legile aceleiași fantezii. Ea va urmări să configureze «figura mitică» a poeziei. De la «știința» poetului până la gratuitatea pură nu e decât un pas și Ion Gheorghe îl face realizând și dezideratul modern de «joc» al artei”. Paul Dugneanu scrie despre lirica lui Marius Robescu, pe care o definește „ca o peliculă interioară a vieții psihice și sufletești ce se derulează pe ecranul unei imaginații ce traduce totul în tonuri austere alb-negru”. Dan Alexandru Condeescu comentează volumul *Epica magna*, de Nichita Stănescu, considerându-l „careta unei metamorfoze poetice, a unei chinuitoare nașteri de sine și a unei încă și mai dureroase morți ritualice. Dificultatea devenirii vine din transformarea insesizabilă a trășăturilor cunoscute în alt chip liric”. Doina Uricariu scrie despre *O oră de iubire*, volum de versuri semnat de Gheorghe Tomozei. ■ Sub genericul *A patriei cinstire...* publică poeme Nicolae Dan Fruntelată, Nicolae Diaconu, Petru Dan Lazăr, Luca Onul etc. ■ Gabriela Adameșteanu publică proza *Liniștea casei*. ■ În spiritul festivizării prilejuit de sfârșitul de an sunt parodiate rubrici (Poșta redacției), sau scriitori colaboratori ai revistei (se poate citi un fragment din *Furioșii nebuni ai marilor fâgașe*).

#### [DECEMBRIE]

• [„**Albina**”, nr. 12] Pe prima pagină, alături de editorialul redacțional *Republica de soare*, închinat actului de la 30 decembrie 1947, se găsesc tableta de sfârșit de an a lui Ion Bănuță și o *Urare din inimă*, semnată de Dumitru Achiței, țăran cooperator din Icușești- Neamț: „Aho!... aho!... cu mic, cu mare,/ Fii de-ai lui Ștefan cel Mare,/ Opriți plugu-aici în prag,/ La partidul nostru drag./ Să urăm de sărbătoare,/ Țării mândre ca o floare,/ Țara muncitorilor,/ Leagănul țăranilor,/ Și uzinei, plugului/ Soarelui, belșugului.../ La Mulți Ani de Anul Nou/ Președintelui Erou,/ Ceaușescu Nicolae,/ Om idee (sic!), om văpaie/ Demn urmaș în demnitate/ Pentru pace și dreptate,/ Strălucind în dăruire/ Pentru-a țării fericire...”. □ Pagina de istorie, aduce laolaltă poezia *Ad patriam* de Dan Mutașcu, articolul lui Dumitru Almaș, despre ce înseamnă Republica, precum și textul lui Ștefan Popescu, *Scriitorii și Marea Unire*, care în ciuda titlului, se referă la implicarea intelectualilor, oamenilor de artă și de presă în actul de la 1918: „Scriitorii, ca toți creatorii de bunuri spirituale, sunt fiii națiunii. Marea Unire este realizată de întreaga națiune. Nu mic a fost aportul operelor scrise, însemnat a fost și cel al trupelor actricești din «țară», care dădeau spectacole în întreaga Transilvanie, încă de pe la 1864 [...] cu piese istorice de înflăcărat patriotism: *Mihai Viteazul după Călugăreni*, *Jianu haiducul*, *Răscoala lui Tudor* [...]”. □ Pe pagina de literatură, Hristu Cândroveanu scrie despre *Un roman al generațiilor*, ocupându-

se de Șansa lui Al. Simion, ce continuă scrierile anterioare, în sensul că protagoniștii sunt, în genere, activiști de partid. „Proza acestui scriitor, transpusă componistic, ar fi ceea ce numim «muzică de cameră». Deloc mai puțin înrâuritoare însă, fiindcă profunditatea sonorilor nu e neapărat direct proporțională cu înălțimea lor. Cărțile autorului, așadar, ar fi fost – în lumea muzicii – polifonii intime cumva, armonii contrapunctice trăite intens, întoarse înăuntrul nostru, ca niște curenți subacvatici netrădați de valuri exterioare, vizibile și impresionante fizic, mai ales.” □ Colțul liric *Hyperion* găzduiește, în acest număr, versurile lui G. Călinescu *Cu cei care muncesc*: „ – Deși de anii-n fugă în păr pe-alocuri nins./ De somn și de tristețe să nu te lași învins./ – La țiterile toate am pus o coardă nouă./ Și muzelor ibovnic am fost la căteșinouă./ – Pe-ogorul fără margini, pe schela cea înaltă/ Cu cei care muncesc fii pururi laolaltă./ – Oriunde-ntorc urechea, din Dunăre-n Ceahlău,/ Ciocanele grozave răsună pe ilău./ Nici tu nu sta visând [...]”. □ Un grupaj intitulat *Poeți țărani* reține trei dintre creațiile acestora prezentate la cea de a doua întâlnire a scriitorilor țărani, care a avut loc în luna noiembrie la Arad: *Floră* de Ion Frumosu (din județul Caraș-Severin), *Mai stai, frunză, pe făget* de Gheorghe Sahlean (din județul Suceava) și *Cântec României* de Emilia Iercoșan (din județul Arad). □ La sfârșit de an, *Plugușorul „Albinei”* înglobează liric numele tuturor colaboratorilor revistei. Alături, o tabletă marca Tudor Arghezi, intitulată *Colindele iernii românești*, descrie succint datinile *Plugușorului* și *Sorcovei*. □ Un grupaj intitulat *Vinul și inima* reproduce citate tematice (despre vie și vin, struguri, podgorii etc.) din Iordache Golescu, Tudor Mușatescu, Maria Tereza, precum și strofe restrânse din *Blestem* de François Villon, Eminescu, Al.O. Teodoreanu, Victor Eftimiu, Ion Pillat, N. Crevedia, Stelian Filip. □ Fiind număr festiv, și în celelalte pagini sunt strecurate texte de sfârșit de an, precum un *Colind* de Marilena Vulpe, poezii ocazionale, răvașe, urări, epigrame semnate de cititori sau colaboratori ai paginii *Magazin*.

• [„**Amfiteatru**”, nr. 12] Continuă rubrica *Tineri poeți și premisele evoluției lor*: *Mircea Dinescu*, văzut de Liliana Țigănescu. De la debutul din 1971 (cu *Invocație nimănu*) Mircea Dinescu „reunește în unghiul de considerare a lumii două atitudini opuse pentru care talentul său creează cu dezinvoltură, expresivitate și adâncime. Pe de o parte el exaltă iubirea, lumina. Poezia, cunoașterea, permanența generațiilor cu izbucnirea pură a simțurilor, dăruire totală și vibrație afectivă la tot ce există... cu toată preponderența acestora, volumul de debut (în analogie de structură lirică cu Nicolae Labiș dar «se simte în poezia lui Dinescu – cu excepția câtorva creații – că lipsește o anumită forță poetică necesară spre a face poeziile memorabile și cu ecou în conștiința lectorului, așa cum Labiș reușise») *Invocație nimănu* afirmă și o latură opusă lor, aceea a versantului întunecat al lumii, al *ne-raționalului*, al *ne-sensibilității*, al *apoeticului*, versantul lui *Sisif* sau al «nimănu». În deschiderea spre

contrarii constă unghiul de adâncime al poeziei lui Mircea Dinescu... aventura sa poetică cunoaște în antiteză o «forma mentis» fidelă”. Criza lirică vine desul de repede, ca și la colegii săi de generație, cu al doilea volum, *Elegii de când eram mai tânăr*, 1973, unde resursele se diluează iar autorul devine conștient de această criză pe care o transformă în „temă”. Prin *Proprietarul de poduri*, 1977, poetul caută să depășească impasul: „Mircea Dinescu se adevărește o conștiință trează la întrebările generației sale pe care le trăiește și le exprimă până în intimitatea ultimă unde sălășluiesc în el însuși.. el își cunoaște virtuțile talentului, disponibilitățile structurii sale lirice dar... nu se poate ridica la un ideal de poezie pe măsura lor. Poetul își pierde suflul, iar poezia sa – varietatea, originalitatea și forța expresivă”. Concluzia comentatoarei este că, deși posedă toate premisele unui adevărat poet, „poezia sa, fie cea «adolescentină», fie cea «nonconformistă», fie cea «teribilistă» are disponibilități proprii de întrupare, cu care, depășind impasul liric actual, Mircea Dinescu își poate croi ceea ce îi lipsește acum: un univers poetic propriu, o viziune asupra lumii, o concepție proprie despre tot ce cunoaște.” ■ Cronică literară de M.N. Rusu la placheta *Întâlnire în oglindă* de Vasile Nicolescu. □ *Jurnal de cărți* cuprinde trei articole de Radu Călin Cristea – *Poezie și filosofie* (discutând noul volum liric al lui Dan Laurențiu, *Zodia leului*, C.R.); George Țăra – *Realism și supralicitare* (despre romanul lui Tudor Manta – *Ana, stăpâna măgarului*, C.R.); Gabriel Stănescu – *Poezia ca jurnal* (consemnând volumul de eseuri al lui Paul Emanuel, *Solilocvii – Însemnări și aforisme*, C.R., „o veritabilă dezbatere despre valoarea etică a poeziei în cel mai curat, mai bun înțeles al său”). ■ Dezbaterea *Literatura tinerilor – studiu de etapă* are loc în sediul revistei „Amfiteatru”, participând tineri scriitori veniți de la Cluj, Iași, Timișoara, Sibiu, semnatari în ultimii ani în revistele studentești, discuția având loc chiar cu o săptămână înainte de lucrările Colectivului societăților literare studentești de la Oradea. Moderator este Dinu Flămând; participă Elena Ștefoi, Magdalena Ghica, Ștefan Mitroi, Călin Vlasie, Adrian Giurgea, Emil Hurezeanu, Andrei A. Ileni, Ion Stratan, Matei Vișniec, Augustin Doman, Mircea Bârsilă, Ion Monoran, Beke Mihály András, Britz Helmut. Dezbaterea are ca punct de pornire viziunea fiecărui autor în privința atributelor modernității poeziei pe care o scrie, Flămând afirmând că poezia contemporană și-a recăștigat după o anumită perioadă credința în marile teme, manifestând simultan și neîncrederea în posibilitățile literaturii de a le cuprinde – „Marile teme îl împing pe poetul contemporan și la o criză de credință, care devine o temă de sine stătătoare... Poetul facil poate transforma totul într-o disperare gratuită, compromițând fondul problemelor. Nu cred nici eu în clamoarea continuă și poate cu atât mai puțin la cea afișată la 20 de ani”. Interesante câteva puncte de vedere, unele chiar în polemică – Călin Vlasie (Universitatea București) vs. Emil Hurezeanu (Universitatea din Cluj): „Eu am să revin la un prim termen al discuției, cel de poet tânăr. Sunt socotiți azi a fi poeți tineri cei care au debutat prin '65 sau mai

demult. Eu simt nevoia să delimitez poezia noastră, poezia pe care o scriu eu și cea pe care o scriu colegii mei de acea poezie scrisă nu cu mult înainte. Oricâte grade de comparație am stabili (poet *tânăr*, *mai tânăr*) important e că poezia noastră își exprimă deja un mod specific al ei. După '74 a început să se insinu-eze în poezia tânără ceea ce aș numi un aer de «denunț» împotriva mașinismului, înarmării etc. ecou poate întârziat al unui anume expresionism, dar care nu ne reprezintă, cred eu, pe toți de aici. Cel puțin în București, de un an și ceva în Cenaclul de luni, se scrie și se încurajează o poezie mai degrabă constructivă, care încearcă să recâștige un nou limbaj, de la «zero». De aici, diversitatea stilurilor și, de ce să n-o spunem, o mare solidaritate de spirit și de gândire între noi... (dar) eu mă raportez în primul rând la mine însumi" (C. Vlăsie); □ „Să încercăm să eliminăm din această discuție un viciu de fond... să acceptăm fără prea multe discuții termenul de literatură tânără. În fond, cred eu, nu ne convine să discutăm despre poezia tânără atunci când știm că Gellu Naum, Ion Caraion, Mircea Ivănescu, poeți din cu totul alte promoții, de exemplu, sunt poeți mult mai tineri în sensul de tinerețe creatoare, decât, cred eu, Mircea Dinescu, decât mine, decât Mitroi sau oricare din cei de aici... Iar în legătură cu ce spunea Vlăsie despre cenaclul bucureștean, poezia scrisă acolo, în fond, nu se deosebește de acea poezie de denunț social pe care el o repudia. În ce mă privește, cred că o poezie precum *Coridon* de Radu Stanca este mult mai profund modernă decât poeziile de denunț, de tip brechtian, de tip *beat*, simpatizate ca formă în Cenaclul de luni după câte îmi dau seama... Refuzăm dogmatismul, perfect; dar a-l refuza în mod ostentativ și declamativ nu înseamnă decât a te erija într-un nou dogmatism. Apoi, refuzăm poezia proastă și mediocră, refuzăm o anumită mentalitate, un anumit tip de sensibilitate; refuzăm nivelele ale interpretării, însă nimeni nu spune că refuză acea realitate care este falsificată. Noi nu avem ceva cu Păunescu sau cu Dinescu, sau cu Ion Gheorghe, dar cu realitatea avem toți ceva în comun." (E. Hurezeanu); □ Dinu Flămând îl provoacă apoi la un răspuns despre poezii Cenaclului de luni/ din *noua generație* și pe Ion Stratan, care tocmai scrisese un eseu pe acest subiect. „Să lăsăm de o parte improprietațile și vacuitatea terminologică, inclusiv pe cea din sintagma *generație tânără*. Poeții formați în jurul revistei «Convingeri comuniste», de exemplu Florin Iaru, Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu (sic!), Romulus Bucur, scriu o poezie care trezește în cititor o anumită reacție prin nota ei de frondă. Această notă oarecum de reacție, de refuz, pornește și din necesitatea de delimitare față de generația anilor '60. Noi ne căutăm modernismul și originalitatea fără însă să resimțim necesitatea de a ne sincroniza cu cine știe ce poezie europeană de acum. Și nici nu vrem să pornim în urmă cu 30 de ani ca să redescoperim avangardismul românesc. Preferăm mai degrabă o poezie mai puțin tranzitivă, o poezie bazată pe emoția poetică; este oarecum surprinzător dacă spun că preferăm poetici care ar merge către Eliot, către Kavafis, către Bacovia... Eu sunt un poet medieval care scrie poezie sim-



bolistă despre contemporaneitate!” (I. Stratan); □ Matei Vișniec duce și mai departe, în dezbateri, noțiunea de *poezie modernă* care trebuie să fie/ să devină implicit politică: „Eu sunt convins că scriu o *poezie politică*. Spun aceasta subiectiv; poezie politică trebuie să însemne, în primul rând, poezie antidogmatică. Literatura își instaurează dogme proprii: există dogme în a vedea natura, în a vedea ființa iubită, în a vedea lumea; temele poetice devin la un moment dat dogmatice. Dogmele trebuie contrazise fiindcă este inerent să le contrazici, așa cum îți dictează simțul originalității. Trebuie reevaluate conceptele de poezie patriotică, chiar și cel de angajare artistică, trebuie să regăsim acel drum care duce de la poezia patriotică la poezia politică... Poetul social, *poetul pentru alții*, încearcă totdeauna revoluționarea comunicării sale. *Poetul pentru sine*, poetul care nu-și socializează conștient lucrarea nu contează în analiza istoriei... iată de ce cred că poetul este revoluționar atunci când este moral și este moral când luptă pentru înnoirea domeniului său.” □ Chiar dacă părerile sunt destul de împărțite – în funcție de centrele universitare din care provin – se încearcă și un consens poetic la final, într-un fel de concluzii care îi aparțin aceluiași Stratan, aparent cel mai implicat și obiectiv în acest dialog al poezilor tineri: „Cred că este important să observăm la această generație a noastră, hai s-o numim acum *generație*, un spirit critic deosebit, o abordare critică a literaturii de până la noi. Mulți dintre noi au depășit acest stadiu doar al intuiției critice, profesând un exercițiu critic destul de constant. Din această conștiință critică se naște, cred eu, refuzul de a accepta cu ușurință un vers efuziv, lirismul imediat exteriorizat, practica celui poet care, cum spunea Valéry, aruncă cuvintele în sus și așteaptă să-i cadă pe covor sub formă de poem. Deci vorbind pentru poezii din Centrul universitar București, pe care-i cunosc mai bine, cred că ceea ce ar caracteriza lirismul lor este un mod concis de a soma expresia, care este până la urmă și în consens cu modalitatea noastră generală de a privi literatura. Poezia se naște din critică fără să se formuleze discursiv, ci sugestiv. Ea este o poezie care are metodele intuitive critice asupra poeziei anterioare, refăcându-și universul (totuși) pe câteva coordonate discursive, fără că asta să însemne simulare, pură luciditate sau abordare exclusiv rațională. Un poet despărțit de critic în ceea ce face, nu cred să mai aibă astăzi prea multe șanse de lungă supraviețuire.” ■ Sunt tipărite versuri ale „noii generații”: Florin Iaru, Ștefan Mitroi, Ion Mureșan, Ion Stratan, Emil Hurezeanu, Bogdan Ghiu, Călin Vlășie, Traian T. Coșovei, Lucian Vasiliu, Romulus Bucur, Aurel Pantea și... Mircea Cărtărăscu (așa apare transcris: *Cărtărăscu*) – poemul *Portretul unui necunoscut*. ■ La rubrica *Prefețele lui Ianus*, articolul *Paradoxul țăranilor lui Creangă* de Radu Țeposu. □ C. Hârlav – *Caragiale, cronicar literar*. ■ Constanța Buzea consemnează debutul lui Adrian Frățilă: *Echinocțiul de fiecare zi*. ■ Dinu Flămând descoperă *Un remarcabil portretist*: Cornel Nistorescu și vol. *Întâmplări în liniștea unei fotografii* (Junimea, 1978). ■ *Din poezia ara-*

bă clasică: Jamil – Busayna – Abdel Ben Muawia; Jarir și Yahia Al-Ghazzal; traduceri din limba arabă de Dumitru Chican.

• [„Argeș”, nr. 4/decembrie] Numeroase pagini ale numărului reprezintă contribuții istorice omagiale cu prilejul jubileului de 60 de ani de la Unirea Principatelor din 1918. □ În acest context, Vasile Netea reiterează *Unitatea culturii românești*, bazându-se pe dovezile documentare furnizate, în literatura populară, de numeroase culegeri (precum *Doine și strigături din Ardeal* (1885), *Poezii populare ale românilor* (1866), alcătuită de V. Alecsandri, marile culegeri de folclor ale lui Simion Florea Marian, „monumentala colecție paremiologică” datorată lui Iuliu Zane, *Proverbele românilor* etc.), iar în literatura cultă, de cărțile tipărite de Diaconul Coresi, de scrierile cronicarilor, ale lui Dimitrie Cantemir, ale Școlii Ardelene ș.a.m.d. □ De asemenea, cu ocazia finalului de an, se regăsesc texte bilanț pentru diverse domenii, inclusiv cel literar, sau articole festive, de întâmpinare a anului nou. ■ O retrospectivă a anului literar care se încheie este încercată la pagina unsprezece, Victor Atanasiu survolând *Poezia*, iar S.I. Nicolaescu, *Proza*. „Anul literar 1978 a fost marcat la nivelul izbânzilor estetice în poezie, s-o spunem din capul locului, de volumele poeziilor lansate la începutul acestui deceniu. Nu au lipsit cărțile relevante, amplu discutate de altminteri în presă, ale poeziilor generațiilor mai vârstnice (Geo Bogza, Ștefan Aug. Doinaș sau Ion Caraion) sau lansate mai devreme (Adrian Păunescu).” Acestea din urmă fiind în cea mai mare parte antologii de autor, așadar cuprinzând texte deja cunoscute, atenția semnatarului este reținută de plachetele substanțiale, cu caracter de noutate, ale Marei Nicoară, Petre Stoica, Vasile Nicolescu, Florența Albu, Gheorghe Grigurcu. Neoprinde-se asupra „cărților de nivel mediu (ori, câteodată, nici măcar atât) ale unor Doina Uricariu, Doina Sterescu, Arthur Porumboiu sau George Țărnea”, sunt apreciate (cu succinte definiții) volumele „cu adevărat concludente”: *Spiritul însetat de real* de Marius Robescu, *Tobe fragede* de Ion Mircea și *Sunetul visării* de Dan Rotaru. „La un nivel stânenitor prin realizarea artistică”, așadar ratate, sunt considerate „două masive opuri ale reprezentanților de frunte ai generației 60”: *Epica Magna* de Nichita Stănescu și *Dacia Feniks* de Ion Gheorghe. Pentru aceste tranșante opinii stă ca argument paragraful final al articolului: „Să nu ni se repete că trebuie să fim respectuoși. Nicio carte nu are dreptul la respectul și admirația noastră, oricare i-ar fi autorul, decât prin valoarea ei”. ■ Privind producția de proză a anului 1978, S.I. Nicolaescu constată de la bun început că puține au fost cu adevărat evenimentele literare. De departe „romanul anului” și „unul din cele mai bune apărute în literatura română” este considerat a fi *Suferința urmașilor* de Ion Lăncrănjan, neevaluat la adevărata lui valoare de critica literară. Astfel încât, articolul care se dorea, după titlu și rubrică, o panoramă a prozei anului 1978 se transformă într-o recenzie a romanului menționat, destul de didactică, rezumând în principal subiectul. Concluzia lui Nicolaescu este aceea că, dată fiind construcția „clară,

solidă, cu pagini memorabile”, volumul merită așezat „alături de marile creații românești din literatura noastră, iar prin fiorul tragic pe care-l conține să-l apropiem de unele din marile romane ale literaturii universale”. ■ Un colocviu național, centrat pe tema *Național – universal*, este organizat de Dan Rotaru pe pagina a opta. Invitați să își exprime opiniile sunt Nicolae Balotă, Const. Ciopraga și Gheorghe Soare, revista folosind drept titluri pentru intervențiile acestora, aserțiuni din textele lor. □ Astfel, ardeleanul Nicolae Balotă alege să scrie, în general, despre „înfăptuirile semnificative ale epocii noastre”: „întâi, ceea ce noi numim îndeosebi valorificarea moștenirii literar-artistice și, apoi, deschiderea tot mai largă spre un vast univers al valorilor culturale. În cultura noastră contemporană, îndeosebi din 1965 încoace, recunoaștem faptul fundamental al regăsirii *rădăcinilor* noastre, procesul revitalizării tradițiilor, al încorporării lor în conștiința vie, actuală, în creația prezentului.” Afirmând categoric că interacțiunea naționalului cu universalul este fundamentală într-o cultură, criticul subliniază în final și faptul că „îngustimea și exclusivismul” au fost date deoparte, „scriitorii, criticii, editorii, toți oamenii cuvântului” participând în prezent la procesul asimilării valorilor culturii universale. Convingerea conform căreia *Prezența culturii noastre într-un univers al valorilor recunoscute este posibilă* este selectată ca titlu al intervenției. □ Ca reprezentant moldav la acest colocviu, Const. Ciopraga pledează pentru spirite locale, precum Creangă sau Sadoveanu, care, reprezentând „maximum de românism” (cf. G. Ibrăileanu), devin candidați perfecți pentru universalitate. În consecință, cea mai mare parte a contribuției sale se referă la scrierile sadoveniene, concluzia fiind că unele dintre aceste capodopere „cele care vorbesc despre noi în raport cu Europa, îndeplinesc toate exigențele artistice ale universalității, dificultăți ținând de limbă, care nu e una de circulație largă, obstacolând din nefericire drumul spre o universalitate reală. Mai artist – în proza istorică – decât Walter Scott, decât Dumas ori Boleslaw Prus, Sadoveanu e mai puțin cunoscut, totuși”. □ Gheorghe Soare extinde tematica colocviului la tripleta „local, național și universal”, „periplul complet al afirmării axiologice” presupunând, în opinia sa, „deopotrivă *cunoaștere*, prin circulație de idei și de opere, cât și *recunoaștere*, prin validarea acestora și prin integrarea lor în contexte culturale majore”. În ceea ce privește al doilea pas menționat, criticul argeșean îl ilustrează cu atitudinea lui Alain Guillerrou din *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, de nedumerire față de „prominența *Luceafărului* întreținută de critica românească în abordarea creației marelui poet. Poziția lui Guillerrou explică, în realitate, dificultățile receptării unei opere, ale includerii ei în contextul universalității, din lipsa unei «grile» corespunzătoare. Fără destule repere, criticul respinge, reacționează negator, dar tocmai prin această insuficiență de receptare o operă se instituie ca element protocronic, modelator ca atare pentru universalitate. Tocmai prin permanenta dezvăluire și impunere de noi valori, nereceptate încă, o operă sau o cultură se manifestă protocronic în ca-

drul celei universale”. □ Un „documentar” Vasile Voiculescu, cuprinzând iconografie, precum și acte ale școlarității poetului, prezintă Marius Pop, beneficiarul materialului pus la dispoziție în 1972 de mezinul doctorului-poet, Ion V. Voiculescu, decedat în anul următor. „Întregind informația știută până acum din cercetările de specialitate, documentele inedite comunicate mai sus se vor o modestă contribuție la cunoașterea personalității unuia din marii scriitori ai perioadei interbelice, ocupând, după expresia lui Aurel Rău «un loc de vază la masa unde Argezi și Blaga, Bacovia, Ion Barbu și alți câțiva până la 12, stau la cina cea de taină a modernului vers românesc»”. ■ Spații importante din acest număr sunt arondate poeziei, adunând atât texte, cât și recenzii la volume de versuri. □ Astfel, Nicolae Oprea este atras de cel mai recent volum al lui Ion Pop, *Gramatică târzie* (Dacia, 1977), remarcând destinul solitar asumat de poet, care lasă să treacă aproape un deceniu de la volumul precedent, deși este un „fin degustător de poezie, comentator avizat al generației sale” și un poet de reală vocație: „Dacă exegetul abordează textele într-o manieră vag impresionistă și lirica pare a fi una de *impresii*, secunde, filtrate prin cenzura lectorului saturat de poezie; mereu atent la metamorfozele verbului poetic, poetul resimte uzura cuvintelor rostite de atâtea voci distincte din istoria liricii, însă sentimentul convenției nu-i diminuează sinceritatea”. □ Hristu Cândroveanu scrie o „cronică tardivă”, lirico-eseistică, plină de citate, referitoare la volumul de versuri *Roman* (1975) de Florin Mugur, ca punct de pornire fiind acordarea Premiului Uniunii scriitorilor pe 1977, unui alt volum, mai recent, *Piatra palidă*. Cronică, intitulată „*Prințul*”, întrucât toată lirica poetului are acest subiect, este „oarecum temperată”, „fiindcă Florin Mugur este terorizat de teama alunecării în ridicol. Și, ca să nu se întâmple asta, își compune o mină pe jumătate de clown, pe jumătate de diavol, care îl ajută să se «detașeze» de obiectul adorației sale, de sine însuși, împrumutând propriilor texte mereu un ton ușor persiflant [...]”. □ Cel mai recent volum al lui Anghel Dumbrăveanu, *Diligența de seară* [C.R., 1978], este comentat de Petre Anghel, care îl consideră un „volum al vârstei rotunde”, un „matur elogi transfigurat dedicat tocmai maturității”. □ Despre poemele din *Arcașii orbi* (C.R., 1978), volum prin care Daniela Crăsnaru înscrie „o pagină grațioasă în poezia română contemporană, poetul Dan Rotaru scrie: „O suavitate aparte, demnă de remarcat, o zbatere, grațioasă ca a unor fulgi de zăpadă, fulgurări adăugând mii de reflexe lumii înconjurătoare, se degajă din fiecare poem pe care Daniela Crăsnaru și-l compune atent, fără crispare însă, cu o ușurință de invidiat”. □ Dumitru Anghel prezintă succint volumul lui Ion Bănuță, intitulat *Panorama-n dor de Domnișoara Pogany* (Albatros, 1977), observând că, deși nu s-a schimbat nimic în plan tehnic sau tematic, față de volumele anterioare, există totuși o evoluție: „autorul se înscrie printre acei poeți contemporani pentru care creația patriotică reprezintă un prilej de revenire și refacere a unor căi deja parcurse, fără a avea sentimentul reluării inutile”. □ În acest număr, versuri de Grigore Hagiu, Miron Cordon,

Toma Biolan, precum și un grupaj liric semnat de poeta piteșteană Ludmila Ghițescu, la împlinirea vârstei de 60 de ani. □ Un volum de fabule de Nicolae Pop, *Ventuze* (Ed. Militară, 1977) face obiectul prezentării lui Constantin Serafimovici, care se raliază opiniilor pertinente al unor critici precum Emil Manu sau Laurențiu Ulici, cărora volumul li se pare o reușită. □ Ion N. Voiculescu analizează un volum tipărit recent, în ciuda faptului că se afla depus la editură încă din 1970: *Pajura cu două capete* de C. Miu-Lerca, poet matematician bănațean stabilit la Pitești. Deși evocă răscoalele țărănești din 1738 împotriva stăpânirii habsburgice, „expunerea este convențională, exterioară, fără nerv dramatic, fără reliefaarea unor situații tipice și a unor momente de aprigă încleștare”, la toate aceste minusuri, adăugându-se și lexicul regional care îngreunează lectura, rezervând-o unui cerc restrâns de specialiști. ■ O notă anunță înființarea unei noi asociații literare, anume Asociația scriitorilor din Craiova, care acoperă spațiul întregii Oltenii: „Condusă de poetul Marin Sorescu, cea mai tânără asociație a slujitorilor scrisului își propune să deschidă o nouă perspectivă talentelor locale, toți membrii ei angajându-se plenar în materializarea sarcinilor ce le revin din documentele Congresului al XI-lea și Conferinței Naționale ale partidului”. ■ „Un asiduu, dar și calificat ambasador al recunoașterii valorilor românești în lume”, Adrian Marino își intitulează noul volum *Jurnal intelectual* (Albatros, 1978), „deși nu ne aflăm în fața unui jurnal de călătorie geografică prin România și Europa, fapt pe care și autorul îl precizează și îl reia obsesiv, ci în prezența unor pagini incitante, nu de puține ori acide, tratând nu uimiri și entuziasme «turistice», cât, mai ales, într-un ton sever, amar câteodată, idei despre epoca de azi și cultura ei în câteva semnificații universaliste, despre România de azi și pătrunderea adevăratelor sale valori în panteonul universal.” Sunt precizări ne semnate, tipărite la pagina a douăsprezecea, cu titlul *Itinerar european*. ■ Ancheta internațională a revistei, referitoare la procesul de creație și de receptare, realizată de Narcis Zărnescu (inițiată în numărul precedent), continuă în acest număr (și în cel viitor) cu răspunsurile lui Roman Jakobson. ■ Reanalizându-i în ansamblu opera, lui Mihail Forai i se pare Rémy de Gourmont *Un precursor al «noii critici»*: „Păstrând toate proporțiile, acesta apare astăzi drept precursorul sau chiar inspiratorul multor demersuri critice moderne, îndeosebi al criticii literare de identificare practică de Georges Poulet sau Jean Starobinski, a conceptului de «operă deschisă», teoretizat de Umberto Eco”. ■ O mică „brâncușiană” intitulată *Coloana neamului*, semnează Constantin Eleancu.

• [„Astra”, nr. 4/ decembrie] Despre volumul de versuri al lui Valeriu Bârgău, *Floarea soarelui*, notează Adrian Mihai Popescu: „Teritoriul liric al lui Valeriu Bârgău este populat de motoare, pământ, om, poezie, strămoși, calcar, muncitori, metale și alte asemenea, supuse privirii ochiului de sus, care le vede și le înțelege rosturile ascunse. [...] Vigurosul temperament poetic al lui Valeriu Bârgău are nevoie, acum mai mult ca oricând, de rigoare, pentru a-și

disciplina și valoriza elanurile”. ■ La cartea *Poeme despre a lui Ioan Suci* se referă M. Ovidiu: „I. Suci trece cu brio un anume prag lingvistic care dă de furcă debutanților, ceea ce face poezia sa remarcabilă. Dar poezia sa, ca și a altor poeți debutanți, trebuie să se confrunte mai vitejește cu dimensiunea obsedantă a marilor probleme care-i frământă pe oameni dintotdeauna”. ■ Ion Buzași reflectează la *Poeți brașoveni în lupta pentru unitate națională*: „Conștiința unității naționale capătă un caracter programatic în activitatea cultural-politică a cărturarilor pașoptiști. Poezia epicii capătă accentele unui vehement protest social și național cu frecvente evocări ale unei vieți libere. Este mereu prezentă imaginea mamei văduvite, țara, de aproape un sfert de mileniu, de la pilduitoarea unire a lui Mihai Viteazul...”. ■ A. Popescu recenzează volumul lui Eugen Evu: *Cu fața spre stea*: „Versurile poetului, incantații pentru făptura dintotdeauna a Patriei, sunt marcate de o discreție pe care o bănuiesc organică: sfiala în fața Cuvântului întâlnește neostentativă a sentimentelor și rezultatul este o emoție care dăinuie mult după lectură”. ■ Mihai Adrian semnalează apariția traducerii cărții de *Poezii* a lui R. M. Rilke: „Printre evenimentele editoriale ale acestui an, unul dintre momentele de rezonanță îl constituie apariția, la Editura Univers, a unui nou volum Rainer Maria Rilke, conținând *Elegiile duineze* și *Sonetele către Orfeu*. [...] Numai pornind de la realitatea operei poate fi adusă în discuție tălmăcirea aparținând omului de cultură care este scriitorul Dan Constantinescu. Versiunea bilingvă relevă odată mai mult caracterul excepțional al acestei traduceri”. ■ Despre *Coresi și unitatea limbii române* scrie Florica Dimitrescu: „Deși limba tipăriturilor lui Coresi nu poate fi identificată cu limba literară românească, ci în ea trebuie să vedem doar începuturile limbii române literare, tipăriturile lui Coresi au avut un rol de seamă în fixarea și răspândirea cuvântului românesc scris”.

● [„Ateneu”, nr. 4/ decembrie] Tableta lui George Bălăiță, intitulată *Decembrie*, poematizează venirea iernii. ■ La rubrica *Interpretări*, Const. Ciopraga scrie despre *Spații patetice sadoveniene*, începându-și demersul critic cu următoarea observație: „Modul în care se manifestă la cineva ideea de spațialitate arată, în cele din urmă, care e fondul său particular, de adâncime. Spunemi cum privești spațiul și-ți voi spune cine ești!” Constantin Trandafir întoarce atenția cititorului spre ideile critice ale lui Paul Zarifopol și poziția sa estetică, dar recunoaște că „ar fi nevoie de un spațiu mult mai îngăduitor ca să lămurim, cu argumente destul, poziția lui Zarifopol în privința artei, care nu este deloc singulară [...]. Pentru că s-a rostit de mai multe ori în favoarea specificității artei și a înțelegerii ei din acest unghi și pentru că a făcut analize estetice remarcabile, lumea i-a lipit repede eticheta de «estet»” (articolul *Paul Zarifopol, «homo aestheticus»?*) ■ În cadrul rubricii *Variatăți critice*, Vlad Sorianu face recenzia volumului *Teme 3* (C.R., 1978) de Nicolae Manolescu, fiind cucerit nu atât de bogăția cunoștințelor criticului, cât mai ales de „mobilitatea sa intelectuală, deschiderea lucidă către solicitări spirituale de o reală fecunditate

pentru exercițiul judecății de valoare. Dezinvoltura, aplombul, subtilitatea comparatistă o complinesc prin obsesia analogiei, acel «demon» care terorizează conștiințele neliniștite ale cititorilor în zodiacul sensibilității contemporane.”; cât despre metoda critică recenzentul mai scrie: „metoda este a comparatismului larg-cuprinzător atât geografic» (literaturile invocate se întind pe o arie »ce ține din Statele Unite până în Japonia, trecând printr-o Europă în care locul precumpănitor aparține literaturii autohtone), cât și ideatic, preocupările deloc ocazionale ale teoreticianului racordând la actualitate un spectru vast de probleme, de la cele ridicate de impactul mimesisului cu modernitatea, de raportul naturalismului cu realismul și al ambelor cu estetismul sau de acela dintre moral, psihologic și estetic [...] privind importanța gândirii structuraliste pentru estetică, actualitatea unor idei filozofico-estetice ale lui Kierkegaard, Nietzsche, Schiller, Goethe etc.” ■ La *Confluente*, I. Constantinescu scrie un text despre *Prezențe românești și realități europene* a lui Adrian Marino, o specie de *jurnal intelectual* în care accentul nu cade pe o pledoarie pro domo sua, ci pe punerea în valoare a culturii și literaturii române: „Prezențele... sunt o carte de idei, de dezbatere intelectuală, pasionată, la obiect, «sinceră», o dezbatere care are în centrul ei spiritul însuși al culturii românești și, ca parte integrantă, o mare conștiință critică – aceea a autorului. [...] Prezențele... sunt, într-un anumit fel, și o «poetică» a criticii ideilor literare. Citind Jurnalul, întreaga lucrare intelectuală de mari proporții a lui Adrian Marino devine mai explicită. Autorul este într-adevăr, un critic al ideilor literare (un ideocritic). În același context se situează și refuzul «etichetei» de «călănescian» ce i s-a aplicat adesea.” (articolul *Prezențe românești și realități europene*) ■ În articolul scris de Cristian Livescu despre Ion Lăncrănjan și activitatea lui publicistică și de prozator detectăm recursul la eseistica romancierului pentru a-i înțelege opera: „Ca eseist, Ion Lăncrănjan e mereu în ofensivă împotriva «modelelor» și «șabloanelor», unele importate, celelalte – la fel de dăunătoare – formându-se în lăuntru unei literaturi. Principiul acesta îl găsim nu o dată expus în articolele reunite în ghimpoasa carte *Nevoia de adevăr* (Albatros, 1978), unde nu atât volbura ideilor merită limpezită, nici surprinsă cine știe ce eleganță euristică, ci tonul năvălaș, patima insurgentă a memorandistului, ducând cu sine năduful neîmplinirii unei speranțe.” (articolul *Ion Lăncrănjan, publicist și romancier*) ■ Constantin Cojocaru prezintă lucrarea lui Paul Miclău intitulată *Semiotica lingvistică* (Facla) care cuprinde „rezultatele mai importante ale unei activități semiotice desfășurate pe parcursul a circa două decenii; cartea este consacrată studierii semnului lingvistic și motivării, care constituie una dintre problemele ce domină lingvistica actuală.” (articolul *Semiotica lingvistică*) ■ Revista „Ateneu” propune o dezbatere, un colocviu, pe tema „edițiile critice – acte de cultură”, a problemelor editării și difuzării cărții. În acest sens, publică două intervenții. Prima îi aparține lui G. Gheorghiuță, în articolul *Condiția editorului*, din a cărui părere extragem câteva fragmente: „Am avut șansa să particip la

ultima Conferință a scriitorilor. Niciun cuvânt nu s-a spus acolo nici despre edituri, nici despre cei care contribuie la apariția unei cărți, nu funcționarii din edituri, ci «lectorii de carte». [...] Autori de broșuri cât lama de ras, semnatari întâmplători ai unei unice recenzii în viața lor lungă, eterni pensionari și abonați ai Fondului Literar, au în schimb ușile (din față sau de dindos) permanent deschise. Un serios autor de ediții critice – la unele poate lucra ani în șir – fără satisfacții de ordin material (se știe cât de prost sunt plătite edițiile critice) nu merită nici satisfacția morală de a fi primit în rândurile breslei, care, în treacăt fie spus, numără destui neaveniți. Munca editorului, pasionată, onestă, dificilă nu-și are recunoașterea în codul scriitoricesc. [...] Ar mai fi de spus câteva cuvinte despre «lectorul de cărți». El este «trogloditul» din cunoscuta tabletă lovinesciană. Mereu în umbră, el face uneori și munca editorului care semnează, îndreaptă nu o dată și greșelile de ortografie ale unor scriitori, el poartă întreaga răspundere pentru apariția unei cărți. Uitat mereu, bătut uneori condescendent pe umeri, nu are decât bucuria candidă a semnalului de carte pe care-l privește ca un copil.” A doua intervenție îi aparține lui Mircea Popa și se intitulează *Nivelul discuției*, abordând modul în care ediția critică dialoghează cu publicul, cu cititorul și, în ultimă instanță, cu critica: „Mai întâi în valorificarea moștenirii literare e interesată la modul direct o singură editură, *Minerva*, care deține în vederea acestui scop două serii de bază: *Scriitori români și Restitutio* [...] Situația de dezinteres față de munca de îngrijire a edițiilor, față de opera de restituire critică a unui scriitor, vine, credem noi, și din modul în care aceasta este remunerată. O ediție, se știe, înghite în sine o cantitate enormă de muncă, de informație, de documentare și rezultatul e că adeseori editorul respectiv se găsește în situația de a-și socoti munca ignorată. Ignorată sau bagatelizată și de editură și de critică.” ■ Este anunțată decernarea celui de-al șaptelea *Premiu Perpessicius 1978* al revistei *Manuscriptum*, conferit volumului Dimitrie Cantemir, *Sistemul sau întocmirea religiei mahumedane*, traducere, studiu introductiv și comentarii de Virgil Cândea (*Minerva*, 1977, București) ■ La rubrica *Cronica Edițiilor* – Constantin Călin scrie o recenzie detaliată asupra primei ediții critice a *Operele* (*Minerva*, colecția *Scriitori români*) lui G. Bacovia, a cărei elaborare a fost încredințată în 1973 tandemului Mihail Petroveanu-Cornelia Botez, editori competenți, dar moartea criticului M. Petroveanu la cutremurul din martie 1977, care intenționa înainte de moarte să refacă traseul bibliografiei, a schimbat mult lucrurile (articolul *G. Bacovia: Opere*) ■ La secțiunea *Cartea în librărie* sunt antologate următoarele apariții editoriale: *La liliaci (2)* (C.R., 1977) de Marin Sorescu („Operă a unuia din cei mai importanți scriitori români de azi, *La liliaci* întărește demonstrația unor iluștri înaintași că tema satului, deschisă oricăror mijloace, rămâne inepuizabilă.”, semnatar Constantin Th. Ciobanu); studiul *Sentimentul naturii în proza românească a secolului XIX* (*Minerva*, colecția *Universitas*) de Gh. Macarie, care „dovedește un gust critic matur, capabil de sinteze și mai cuprinzătoare”



(recenzent N. Nicolescu); *Principii generale de estetică* de Ion Toboșaru (recenzent George Ceaușu).

● **[„Cinema”, nr. 12]** „Un scriitor priceput și în ale fotbalului – Mircea Radu Iacoban, împătimit cunoscător și suporter al sportului cu balonul rotund, om cu condeiul netocit în ticuri cinematografice, semnează scenariul și girează autenticitatea problematică pentru că, ce să facem, într-o comedie despre fotbal este nevoie de un asemenea gir, cu fotbalul nu e de glumit decât cu acoperire”, scrie Eva Sârbu în comentariul despre recentul film *Totul despre fotbal*.

■ Două pagini poartă titlul generic *Eroi ai literaturii noastre clasice în interpretări actuale*, Cristina Corciovescu și Roxana Pană alcătuind un grupaj din mici interviuri luate unor actori care joacă roluri mai mari sau mai mici în filmele: *Ion*, cu un scenariu de Titus Popovici după romanul omonim al lui Liviu Rebreanu, și *Ioanide*, cu un scenariu de Eugen Barbu după romanele *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru* de G. Călinescu. Argumentul celor două semnatare este următorul: „Două filme aflate în lucru la sfârșitul acestui an [...] încearcă să recreeze pe ecran lumea, personajele și ideile unor romane-reper din istoria literaturii române. Romane despre care s-au scris tomuri de critică literară, romane care au fixat un chip al țaranului român [...] și un portret al intelectualului român dintr-o anumită perioadă istorică”.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 12]** Despre cartea lui Adrian Marino scriu: Ioan Holban și Andrei Corbea. □ Ioan Holban notează *Despre un anume fel de a călători*: „Jurnalul intelectual, specia sub semnul căreia se dezvoltă cele trei cărți ale lui Adrian Marino despre Europa (*Olé! Espana, Carnete europene* și *Prezențe românești și realități europene*) constituie, pentru scriitorul român, prilejul căutat al definirii și explicării definitive a unei întregi serii de rapoarte: 1) eu/ ceilalți călători; 2) eu/ spațiul cultural (românesc și european); 3) eu (din jurnale)/ eu (din alte cărți). Jurnalele lui Adrian Marino reprezintă în primul rând, o replică modernă la scrierile altor călători români, mai ales, din secolul XIX; în general, Marino are o viziune unitară, aproape nediferențiată, asupra literaturii de călătorii din secolul trecut, a cărei perspectivă asupra spațiului european suferă de complexul Goleșcu. [...] Contactul lui Adrian Marino cu istoria culturii occidentale capătă valoarea și semnificațiile unui pelerinaj, a unui adevărat ritual laic; cele trei axe principale pe care le presupune demersul călătorului român în încercarea de a cunoaște și dialoga cu temperamentul, cultura și «sufletul» unui popor, rămân pictura, arhitectura, literatura. Din această perspectivă, călătoria presupune o confruntare intelectuală între individualitatea călătorului și spațiul cultural care trebuie descifrat: există astfel la Adrian Marino o permanentă căutare a valorilor autentice dublată de efortul de a se autodefini în raport cu acestea...”. □ Andrei Corbea meditează la *Un jurnal intelectual*: „Adrian Marino a depășit cu certitudine ceea ce el însuși numește «complexul Dinicu Goleșcu» prin «confruntare deschisă», obiectivă, cunoaștere și deplină încredere în toate valorile noastre autentice. Expresie a

unei stări de spirit de reală descendență pașoptistă, «confesiune și dezbateră continuă de idei, confruntare permanentă a poziției proprii», «jurnalul intelectual» își găsește în întreprinderea lui Adrian Marino o legitimare superioară”.

■ În poezia lui Ioan Alexandru, M.D. Lesovici descoperă *Tensiunea vizionară*: „Cu *Viața deocamdată* poetul descoperă realitatea în ipostazele ei tragice, apar primele îndoieli, căutări, tonalitatea devine mai gravă. Buimăcit de incoerența fenomenelor, eul trăiește cu exteriorul într-o surdă relație de aprehensiune al cărei dualism nu e atenuat de nici o experiență. Viziunea e potențată în *Infernul discutabil*. Îndoiala, întrebarea, criza, pe deoparte, și implicațiile lor sociale, istorice, ontologice, pe de alta, coexistă, sunt subînțelese. Dezesperarea atinge în *Vămile pustiei* forme paroxistice, cuvântul tinde să resoarbă în el greutatea îngrozitoare a lucrurilor. Peste contururile aspre ale peisajului, domină o spaimă venind de undeva din ancestral, alături de o liniște nefirească. Generate de coincidența marginilor eului cu circumstanțele, versurile transparente ale *Imnelor bucuriei* aduc o anume claritate prin care lumea e înțeleasă intens și neobișnuit. Zvâcnirile cromatice ale roșului și negrului sunt înlocuite de o nirvana vizuală. [...] Prin repetate aprofundări și repercusiuni în interiorul permanențelor, poezia lui Ioan Alexandru devine un demers capabil să favorizeze continua anxietate a invenției și a creației”.

■ Virgil Cuțitaru analizează *Fiordurile iubirii* în creația lui Anghel Dumbrăveanu: „Cărțile ... – *Fluviile visează oceanul* (1961), *Pământul și fructele* (1964), *Iluminările mării* (1967), *Oase de corăbii* (1968), *Delte* (1969), *Singurătatea amiezii* (1973) – lasă impresia că nici ele și, sigur, nici autorul lor n-ar fi putut exista dacă, dintotdeauna, n-ar fi fost marea – semnul acesta uriaș, prin care și pământul se poate închipui nesfârșit. Numai că, în poezia sa, nu nemărginirea în spațiu – ține să acopere simbolul mării, ci cu o mai mult umană tâlcuire i-a dat poetul, subliniind, doar, înțelesul pentru care, din vechime se spune că apa ar fi înșelătoare, iar florile trec. Este în versul acestui copil, alintat – care a rămas Anghel Dumbrăveanu – dorința implicită (nu afirmată, deci) de a demitiza (în joacă) cunoscutele motive de stupefacție ale oamenilor și de a frânge (din greșeală) ursuza fermitate a depărtărilor”.

■ Mihai Dinu Gheorghiu recenzează două cărți semnate de Laurențiu Ulici: „Două edituri, Albatros și Cartea Românească, au scos, în același timp cărți semnate de Laurențiu Ulici, al doilea volum din *Prima verba* și *Biblioteca Babel*, prilej pentru cititori de a revedea grupată mai toată producția foiletonistică din ultimii ani a întreprinzătorului critic, prezent în viața literară cu articole pe teme dintre cele mai diverse, de la debut la cartea străină (cazul în speță al acestor volume), de la Dosoftei la poezii de azi”.

□ „Acest al doilea volum din *Prima verba* cuprinde, după cum ni se spune într-o prefață statistică, 149 de debuturi în doi ani (260 în cei patru, 1973-1976, catalogați până acum). Este calculat și un ritm mediu anual de debutare, constatându-se un progres numeric, nesemnificativ însă calitativ. [...] Dacă recenzia începea cu o notă definitivă, apreciativă, depreciativă ori oscilantă, ea

se încheie în contrapunct, menit să atenueze și să nuanceze tonul categoric al sentințelor inițiale”. □ „Dacă prima carte era dedicată, în cea mai mare parte, «anonimilor», în *Biblioteca Babel* numele au o referință precisă (Dostoievski, Pavese, ori Jarry). Cu excepția lui Dostoievski (o carte în carte), spațiul nu depășește cu mult cel destinat în primul volum debutanților. [...] Vizibilă în această carte este, însă, moda, încercarea de a depăși prin sistematizare ceea ce în cronică literară obișnuită ține mai mult de momentul receptării, de impresie și gust. Iar această metodă este, pentru un critic cu simțul ierarhiei, ce acordă autorilor și personajelor sale un semnificativ număr critic, o metodă științifică”. ■ Constantin Coroiu prezintă *O revistă în fața judecății urmașilor*: „În urmă cu patru decenii, la 1 ianuarie 1939, apărea la Iași, în Editura librarului Athanasie Gheorghiu, «Jurnalul literar», foaie săptămânală de critică și informație literară, avându-l ca director pe G. Călinescu. Revista înființată la Iași de critic, ne relevă un Călinescu mistuit nu numai de aspirația ciclopică a scriitorului total .... dar și de ambiția «maioresciană» a întemeietorului, a ctitorului de școală”. ■ Al. Dobrescu se ocupă, în *Amiaza criticii*, de studiile publicate de Mircea Zăciu, Nicolae Manolescu. □ „Cum se exprimă critic grija lui Mircea Zăciu pentru cei cărora le-a îndrumat primii pași în literatură se vede și din recente *Alte lecturi și alte zile*, ce comentează nu mai puțin de șapte cărți ale acestora. Criticii circumstanțiale, convențional encomiastice, atât de practicate prin alte părți (dar și de la Cluj), i se substituie analiza la obiect, unde elogiul și observația cumpănită se împletesc fără efort. [...] Descins în foiletonistică din teritoriile cercetătorilor savante, practicând-o cu o seriozitate ce nu-i mai lasă vreme pentru întreprinderi monumentale, Mircea Zăciu este unul dintre acele spirite cu care se cuvine să ne simțim solidari în lupta niciodată încheiată pentru adevăr și democratizarea instituției literaturii. Ireproșabila sa conduită ne impune aceasta”. □ „Nici imaginea lui Nicolae Manolescu nu pare să se modifice prin apariția celui de al treilea volum de *Teme*. El a rămas același critic de excepțională forță expresivă, care ne-a obișnuit cu judecăți la prima vedere uimitoare și asocieri frapante, «infidel» față de o întreagă tradiție critică, dar, deopotrivă, și față de sine, amator de paradoxuri și de idei subțiri, impenitent apărător al esteticului, indiferent de formele sub care acesta se înfățișează. [...] În *Teme*, instinctul de creație al criticului se revanșează. Confruntată cu marea literatură, critica devine, aici, în modul cel mai propriu, un fel de a fi al literaturii și, implicit, supremul ei elogiu”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează romanul lui Ion Brad: „*Raiul răspopișilor* este o construcție care își asumă destinul unei caste în raport direct cu istoria. Ion Brad va reînvia o epocă, îi va numi simbolurile, dar și realitatea tragică, îi va reconstitui climatul moral într-o serie de microromane: de dragoste, al «foștilor» (admirabile, ca artă a povestirii realiste, sunt confesiunile celor care au trecut prin «coloniile» spațiilor închise într-o epocă de mari injustiții. Ideea cu «oamenii» lui Lucrețiu Pătrășcanu merita o mai întinsă tratare!), Mariei etc. [...] Roman de o solidă

construcție arhitectonică, excelent scris, *Raiul răspopiților* este istoria unei caste care își prelungește din mit viața în destin, cu o netulburată conștiință a duratei”. ■ De studiul Mariei Carpov, intitulat *Introducere la semiologia literaturii*, se ocupă Maria Ionescu: „Opțiunile Mariei Carpov sunt declarat lingvistice și greimasiane, dar «introducerea» pe care ne-o propune este deschisă nenumăratelor tendințe manifestate în semiologia contemporană”. ■ Val Condurache se ocupă de *Prozatori tineri (I)*: „Nicio altă editură nu a cultivat în ultimii ani tinerii prozatori cum a făcut-o Dacia doar, (și aceasta cu mai bine de un deceniu în urmă) E.S.P.L.A prin faimoasa colecție «Luceafărul». Editura clujeană a propus un număr impresionant de debuturi și a impus în circuitul prozei noastre de astăzi atâți prozatori de talent. Am putea spune, la modul deloc peiorativ, că «Dacia» e o veritabilă «fabrică» de prozatori, făcând cu mult mai mult decât a deschide porțile celor înzestrați. E de ajuns să amintim aici că fiecare carte poartă recomandăția de circumstanță a unor personalități culturale de marcă, de cele mai multe ori debuturile fiind «girate» de D.R. Popescu”. □ „E prematur să pronosticăm care din debutanții «Daciei» vor intra în circuitul major al prozei de azi. Evoluția multora e schimbătoare, datele sunt sărace, argumentele imprezvizibile. Iată, de pildă, cazul lui M.C. Runcanu, a cărui ultimă apariție, volumul de povestiri *Nostalgii secrete*, nu confirmă debutul mai mult decât promițător cu romanul *Sepia*. E cazul să începem a avea reticențe? Nu cred”. □ „În schimb, evoluția lui Radu Mareș de la *Anna sau pasărea paradisului*, roman pe care mulți s-au grăbit să-l expedieze ironic, la *Cel iubit* e dintre cele mai fericite. Drumul ales nu este unul ușor și nu e ferit de riscuri, dar felul în care a pornit e deja o victorie”. □ „Am lăsat la urmă pe Constantin Zărnescu și Eugen Uricaru, ale căror debuturi s-au așezat cu mult deasupra condiției obișnuite, fapt confirmat și de presa de excepție pe care au avut-o. Cel de-al doilea a publicat între timp romanul *Rug și flacăra*, consolidându-și prestigiul literar și confirmând investiția care s-a făcut la prima carte și un volum de nuvele, *Antonia*, asupra căruia mi-ar plăcea să vorbesc mai pe larg în alt context. Constantin Zărnescu a rămas deocamdată și să sperăm că pentru scurtă vreme de aici încolo, autorul unei singure cărți, *Clodi Primus*, dar o carte de indiscutabilă maturitate, scutită de naivități și tatonări, o carte pur și simplu, obiect artistic apt să dea oricui statut deplin de scriitor. La debutul lui Constantin Zărnescu s-a scris mult și cu aplicație, romanul lui a fost în-cununat cu premiul pentru debut în proză de către Uniunea Scriitorilor. Dar îndată cu stingerea ultimelor ecouri, numele tânărului prozator a intrat într-un ciudat con de umbră”. □ „Pe linia acestor debuturi de prestigiu este și cartea lui Ștefan Damian, *Portrete de familie*, publicată și ea la editura Dacia. [...] Rămâne ca Ștefan Damian să dovedească discernământ și răbdare, volumul lui de debut părând alcătuit în grabă, compus din bucăți eclecticice și inegale. Chiar și raportul scriiturii”. □ „Mai puțin convingătoare e cartea lui Cornel Cotuțiu, *În căutarea altui final*, compusă din două povestiri, prima împrumutând volu-

mului titlul, a doua – *Despre Irina*”. □ „La Ion Boloș, propunerea pentru stil și pentru unitate apare cu mai multă pregnanță. În cartea lui, *Fântâna vulturilor*, proiectul de scriitor e mai convingător și mai bine adaptat posibilităților. [...] Ion Boloș e un prozator cu un impresionant apetit al povestirii, bun creator de atmosferă, concis și autentic în secvențe. Dar ce păcat că cele mai pregnante scene se estompează într-o pastă epică uniformă, aritmică, greoaie”. ■ În textul *De la mic la mare*, Dinu Mihai prezintă antologia *Unsprezece poeți tineri* (Junimea, 1978), volum îngrijit de Corneliu Sturzu, fiind amintiți Doina-Mihaela Sava, Anca Nicolau, Ramona Țeț, Mirela Mandric, Steliana Delia Beiu, Antoaneta Apostol, Cătălin Bordeianu, Cristian Dicu, Victor Rusu, Emil Bogos, Dumitru Ignat. ■ Ștefan Lemny analizează *Efigii dace în poezia eminesciană*: „Pentru cine se cufundă în laboratorul creației eminesciene – efigiile dace ce apar în scrisul marelui poet nu sunt întâmplătoare. Ele întregesc șirul de eroi naționali pe care Eminescu i-a evocat cu pasiune Dragoș, Bogdan, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Nicolae Bălcescu ș.a.) încredințat de rostul istoriei în orizonturile sensibilității...”. ■ În cadrul rubricii *Panoramic editorial* semnează texte: Val Codrescu, Vasile Mihăescu, Mariana Codruț, Virgiliu Stancu, Dan Mănuță, Alfred Iacobitz, Lucian Vasiliu, L. Vasile, Emil Nicolae. □ Val Codrescu analizează cartea lui Ștefan Oprea: „Romanul *Plus sau minus infinitul* e și mai puternic axat decât *Procesul manechinelor* pe analiza cazului social. Acțiunea polițistă abia dacă-i servește drept cadru. Interesul cărții cade, așa cum rezultă și din rezumatul ei, nu atât pe psihologia personajului, văzut din afară, cât pe studiul social în sine. Cartea lui Ștefan Oprea are meritul de a aborda fără idilism și într-un context antrenament de anchetă o problemă complexă a actualității”. □ La cartea lui Al. Cerna-Rădulescu se referă Vasile Mihăescu: „Volumul... *Înainte de proverbe* subliniază tocmai acest aspect. Atmosfera se realizează prin mișcare și picturalitate, prin aglomerarea monadelor poetice, împlinindu-se în ideea construcției, fără vicleșuguri și discursivism anost...”. □ Mariana Codruț semnalează: „Volumul Irinei Mavrodin, *Copac înflorit* seduce printr-o viziune omniprezentă, filtru atât pentru viață cât și pentru dragoste. Țara este «o sfântă casă a zilei» ale cărei lumină, liniște, aer sunt percepute plenar cu toate simțurile, printr-o dulce abandonare. Contururile peisajului bucolic sunt îngroșate, hiperbolizate dar nu strident, ci printr-o molatică trăsătură de penel cu o culoare onctuoasă. Natura este atotputernică, surprinsă unilateral, în ipostaza ei de Alma mater...”. □ Valeriu Stancu semnalează o apariție: „După nouă ani de «tăcere», Mariana Costescu revine în atenția cititorilor cu volumul *Sigiliu de dragoste* (C.R., 1978), o poezie caldă, de un lirism ce vibrează de dragoste de țară, de oameni, de viață și de dragoste pentru poezie. În același timp, *Sigiliu de dragoste* marchează și o evoluție față de precedentele cărți: versul câștigă în sobrietate și claritate...”. □ Dan Mănuță recenzează cartea lui Dumitru Bălăeț: „*Glasuri*, volumul recent apărut, confirmă o personalitate poetică distinctă,

bine conturată în peisajul liric contemporan. Versul lui izvorăște dintr-un calm desăvârșit, căruia îi repugnă contorsionarea, întrebările gratuite, experiența dusă la limită. Poetului îi place să se desfășoare în zone senine, pe care le caută ori și le creează singur, pentru a le contempla apoi în tihnă, fără frica necunoscutului. De aici o anume înclinare spre chietudinea clasică, unele reminiscențe livrești, topite însă într-o reflexivitate funciară”. □ Despre cartea lui Vicențiu Donose, *Insula cu amintiri de acasă* (Junimea, 1978), scrie Alfred Iacobitz: „Proză științifico-fantastică, saturată de lirism, cartea... este, practic, o excepție de la regula genului. Aceasta pentru că, în locul obișnuitelor sau mai puțin obișnuitelor peripeții, călătoria în cosmos întreprinsă de eroii acestei povestiri le va prilejui o săgalnică aventură sentimentală, datorată prezenței pe enigmatică navă RO1 a nu mai puțin enigmaticei Alfa, apariție cvasi-simbolică, permițând, prin reflex, «precipitarea», ca să spunem așa, datelor de comportament ale membrilor entuziastului echipaj”. □ Debutul lui Grid Modorcea este semnalat de Lucian Vasiliu: „Volum de debut de o reală maturitate artistică, *Derută în paradis* (Editura Albatros, 1978) este romanul unei suburbii (Bădălan) dintr-un port de la Dunăre (Galați). Într-o primă parte (bine tensionată) autorul rememorează prin adolescentul Traian varii secvențe de viață, pitorești, într-un limbaj frust, franc, ironic, savuros”. □ Volumul de versuri al lui Valentin Tudor, *Albastrele ploii ale verii* (Facla, 1977) este recenzat de L. Vasile: „Romanțios pe alocuri (majoritatea pieselor alcătuind volumul sunt guvernate de Eros), Valentin Tudor scrie sub semnul solarității binefăcătoare (alte motive: soarele, floarea-soarelui, dimineața, zăpada etc.), prin ea însăși excesiv dispunând liric. Temperându-și, din față, gesturile, atitudinile, această poezie avansează lent, persuasiv însă, unitară pe tot cuprinsul plachetei”. □ Apariția celui de al șaptelea volum din colecția *Opere* de Tudor Vianu este semnalată de Emil Nicolae: „Armonia rămâne suverană în întregul operei, numai în interiorul ei acumulările succesive determinând calitatea și mobilitatea. Astfel, deși volumul 7 din seria de *Opere* cuprinde atât studii anterioare publicării *Esteticii* (până la *Autonomia esteticii*, 1931), cât și studii ulterioare, este evidentă continuitatea și siguranța gândirii”.

• [„**Echinox**”, nr. 10-11-12] Un număr triplu în care revista celebrează 10 ani de existență și „de când există altfel decât în recile calendare, cuvântul *echinox*” (Ion Pop). Semnează scurte articole evocatoare și „pro domo” despre activitatea revistei: Geo Bogza, Ion Pop, Petru Poantă, George Bălăiță, Eugen Uricaru, Dinu Flămând, Peter Motzan, M.C. Runcanu, Adrian Popescu, Ion Mircea, Marian Papahagi, Ion Vartic. ■ În centrul numărului se află un *Dicționar Echinox*, cuprinzând date biografice ale tuturor colaboratorilor și scriitorilor „echinoxști”. ■ Universul liric este susținut de nume consacrate, echinoxiste sau nu: Horia Bădescu, Mariana Bojan, Virgil Mihai, Dan Damaschin, Teofil Răchițeanu, Ion Moldovan, Augustin Pop, Mircea Petean, Aurel Pantea, Constanța Buzea, Eta Boeriu, Dorin Tudoran, Laurențiu Ulici, Viorel

Mureșan, Aurel Rău, N. Prelipceanu, Ion Cristofor, Ion Urcan, Traian Ștef, Emil Hurezeanu, Eugen Uricaru, Mircea Ciobanu, Ana Blandiana, Gavril Moldovan, Vicențiu Iluțiu, Mihai Zamfir, Traian T. Coșovei, Radu Călin Cristea, Elena Ștefoi, Matei Vișniec, Ion Cocora, Constantin Abăluță, Dan Culcer, Octavian Soviany, Șerban Foarță, Gelu Ionescu. ■ Ion Simuț face radiografia ultimei cărți de critică a lui Petru Poantă, intitulat chiar *Radiografii* (Dacia, 1978), convins fiind că: „recenzia este un «privilegiu» frecvent pentru critici, cronică literară este un privilegiu rar”. ■ În tandem, un tandem al rubricii de cronică literară, Radu G. Țeposu se pronunță în legătură cu poezia de început a lui Geo Bogza „expresia unui timbru personal” și „ecoul doctrinei postulate de «primul val» suprarealist românesc”, ca să ajungă la ultimul volum antologic *Orion* (Edit. Minerva, 1978) „apariție însemnată prin valoarea sa, dar mai ales ilustrativă pentru evoluția poeziei bogziene”. ■ Ioana Em. Petrescu este pasionată de lirismul nichitastănescian cel din *Laus Ptolemaei* despre care zice că „se construiește [...] ca un joc prin care se caută și se instituie imaginea unui univers fals ptolemeic, motivat nu din perspectiva rațiunii [...], ci din perspectiva existenței umane, pe care o justifică.” (*Ptolemeu, sau elogiul erorii*) ■ Tot despre critica lui Mircea Zăciu este vorba în cronică lui Octavian Soviany, care își propune să sublinieze existența unei „critici autentice”, referindu-se în special la volumul *Alte lecturi și alte zile* (Eminescu, 1978) (*Rânduri din țara cărților*). ■ Petru Poantă indică greșelile de receptare critică privitoare la opera lui Liviu Rebreanu și apreciază superlativ eseuul lui Aurel Sasu, *Liviu Rebreanu. Sărbătoarea operei* care încearcă (și reușește) să modifice optica de percepere a operei amintite (articolul *Riscul criticii creatoare*). ■ Constantin Hârlav deconspiră „dimensiunea expresivității” din critica profesorului universitar Ion Vlad, „un teoretician literar de valoare confirmată și recunoscută” (*Despre strategia și pasiunea lecturii*). ■ Un captivant eseu despre *Lirismul călinescian* scrie I. Negoïtescu, remarcând că G. Călinescu este „un romantic impostor” și că-i este specifică „privirea indirectă, piezișă, ca atitudine lirică”. ■ Este prezent și Nicolae Manolescu cu un eseu despre Sadoveanu intitulat *Două paradoxuri* care începe în felul următor: „Faptul cel mai curios este că nostalgia, inadaptarea la lumea nouă, din romanele sentimentale ale debutului lui Mihail Sadoveanu au trecut și în romanele mai noi, dar într-o formulă – realismul – menită a sugera solidaritatea cu această idee.” ■ Mircea Zăciu scrie un eseu justificativ despre cărțile sale, un fel de „délense de mes livres”, explicând spre sfârșit: „*Teritorii* rămâne, dintre cărțile mele, cea pentru care am – vorba lui Mateiu I. Caragiale – slăbiciune. Fiindcă dezbrăcat de idei literare, de profesie, de belferism, de pedanterii absurde și false pudori, am încercat să cutureier gol-puşcă cetățile pustii ale lui De Chirico.” (*Remember*) ■ Sub motto-ul „lui Urmuz și poeților de la *echinox*”, Mircea Horia Simionescu contribuie și el la atmosfera festivă a numărului cu o proză intitulată *Reuniune de familie* din care aflăm „exhaustiv, pe scurt, cum vindeți ventilatoarele la Ventilați,

cum navighează corabia la Corabia, dacă Podul Rizii e podit cu bune intenții, cum se înșiră rimele la Măcăeni și, desigur, ce foloase tragem noi și-ai noștri din aceste obiecte și operațiuni.” ■ Remarcând varietatea lexicală a liricii lui Emil Botta, Nicolae Oprea nu ezită să adere la opinia lui Șt. Aug. Doinaș, „un spirit echilibrat”, care îl așează pe poetul „euritmiilor folclorice” „printre cei mai mari făuritori de limbă poetică modernă” (*Poezia «savantelor geometrii»*).

■ Al. Călinescu ne introduce în lumea lecturilor lui Dinu Păturică, luând ca punct de reper capitolul V, „Educațiunea ciocoiului”, din romanul lui Nicolae Filimon și făcând următoarea consemnare: „lectura a ajuns pentru Păturică un simplu mod de a-și omori vremea [...] la sfârșitul romanului, el se leapădă de cărți, deoarece cărțile s-au întors împotriva lui. Învățămintele pe care le căuta odinioară în cărți au devenit avertismente” (*Biblioteca lui Dinu Păturică*).

■ La rubrica „roua lecturii”, „îngerul” Emil Brumaru, „care nu mai era decât o fermecătoare amintire vespérală a lui J.O.”, povestește urmuzian cum dulapul lui Julien Ospitalierul, prietenul detectivului Arthur, se îndrăgostește de Reparata, „tulburătoarea femeie, cea cu trei sâni mistici și două suspine laice” (articolul *Dulapul îndrăgostit*).

■ Mircea Martin meditează empatic asupra caracteristicilor poetice ale unei întregi generații de poeți din care fac parte Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Matei Vișniec, Ion Stratan, Mircea Cărtărescu, Călin Vlăsie, Elena Ștefoi (din București), Emil Hurezeanu, Viorel Mureșan (din Cluj-Napoca), Ioan Moldovan, Mircea Petean (din Baia Mare), Ștefan Mitroi și Lucian Vasiliu (din Iași) despre a căror plachetă colectivă publicată afirmă că „a fost cât se poate de unitară”, ba chiar că „am avut impresia ciudată că autorii își treceau unul altuia secvențele aceluiași cuprinzător poem” (articolul *Portret de grup*).

■ Ion Cristoiu reactualizează, de pe poziția cuiva care face o «*Propunere pentru o posibilă istorie a literaturii române*», bătălia pentru literatură a „neliteraților”, a celor veniți din „câmpul producției”, țărani, muncitori, femei de serviciu, agricultori, toți dorind să cucerească „ogorul literaturii” prin participarea masivă la un concurs de creație organizat de Ministerul Artelor în 1949; concepțiile vehiculate cu insistență atunci – *uzină literară*, *ogorul literaturii* – desemnau apropierea dintre activitatea literară și cea de producție; în centrul evocării acestui concurs literar, Ion Cristoiu pune povestea femeii de serviciu, recent alfabetizată, dar ale cărei versuri sunt apreciate de Mihai Novicov, Maria Sîngereanu care se apucă de scris versuri după ce participă la cenaclurile filialei Uniunii Scriitorilor din Iași, concluzia fiind că „literatura gazetelor de perete” „constituie un inepuizabil rezervor de noi forțe literare” (articolul *Invazia «literaților»*).

■ În deja consacratul stil al cruzimii abia voalate și al decapitărilor fățișe, Al. Cistelean atacă creația poetică a lui Ovidiu Genaru într-un ex-abrupto tăios: „După un debut onest, de o mediocritate onorabilă și imprecisă, primit cu clemența cuvenită și chiar reactualizat pe larg de unii comentatori cu gusturi de o subtilă perfidie, Ovidiu Genaru și-a preschimbat încetul cu încetul rangul valoric, apropiindu-se de primele rân-



duri” (articolul *Scurtă notă despre Ovidiu Genaru*). ■ Ilie Radu-Nandra atrage atenția asupra unui simpozion omagial dedicat acad. Iorgu Iordan, cu ocazia împlinirii venerabilei vârste de 90 de ani, simpozion organizat sub egida Facultății de filologie, a Societății române de lingvistică romantică și a Societății de științe filologice, filiala Cluj. ■ La rubrica cinematografică „persistența imaginii”, Ioan Groșan continuă să vitupereze pe tema „avariei filmului românesc”, pornind de la comentarea unui film omonim al lui Ștefan Traian Roman: *Avaria*. ■ Marian Papahagi traduce din lirica lui Eugenio Montale.

● [„Familia”, nr. 12] Un articol festiv, de final de an, semnat „Familia”, pe prima pagină: *Împliniri – XXXI*. ■ *Cronici literare* de Al. Cistelecan, despre antologia lirică *Orion* de Geo Bogza; Gh. Grigurcu, despre vol. *Lecturi și sisteme* aparținând lui Romul Munteanu; Val. Tașcu recomandând romanul *Dans sub spânzurătoare* de Dan Mutașcu. Cităm din Gh. Grigurcu: „Lecturile critice întinse ale lui Romul Munteanu, interesul său ramificat în direcția fenomenelor literare vechi și moderne au la bază o încredere în literatură, care poate lua turnura unui entuziasm fals cinic... Creația literară este privită în mod stenic drept «o idee-fortă», drept o «necesitate ontologică»... Din această viziune umanistă asupra literaturii se desprind tentativele autorului de a împrăști exegeza printr-o infuzie de informație (uneori ostentativă) de a o consolida prin relaționări într-o sferă mai puțin frecventată. Romul Munteanu se străduiește a scutura o anume inerție a interpretării tradiționale (în speță pe linia istoriei literare), fiind un inițiator care nu dă semne de oboseală în domeniul noilor metode de investigație... În propriile aplicații, Romul Munteanu e un căutător al sistemelor de lectură adecvate textelor analizate, în vederea stabilirii «unei morfologii a imaginilor, a căror recurență permite degajarea trăsăturilor specifice ale universului poetic creat de un anumit scriitor.» □ Tot la rubrica de *Cronici literare: Dans sub spânzurătoare* de Dan Mutașcu, crede Val Tașcu, este „o istorie demonstrată literar... un roman care caută astfel completitudinea în însumarea parțialităților ei... o carte «controlată» și tocmai de aceea modernă.” □ *Vitrina cu cărți*: D. Vlăduț scrie despre volumul *În căutarea Penelopei* de Valentina Dima, într-un moment al „resurecției reportajului”; Marcel Petrișor propune o paletă lirică reușită de la Cartea Românească, *Munții* de Lidia Stăniloae; G. Alboiu îl redescoperă pe Octavian Stoica și „o carte ciudată a unui prozator de excepție”: „Cel mai talentat prozator lansat de revista «Amfiteatru», în perioada ei de aur 1966-1968, Octavian Stoica a debutat, în sfârșit, în 1978, la Ed. Sport-Turism cu o carte destul de ciudată, un «fals tratat de gastronomie»: *De-ale gurii din bătrâni*.” □ Versuri de Ioana Crăciunescu, Ilie Maduța, Ioan Mărgineanu, Magdalena Ghica, Elena Ștefoi, Vasile Poenaru, Matei Vișniec. ■ În *Arghezi – psalmistul*, studiu de Ion Simuț, criticul definește „cameleonismul poeziei”: „Psalmii ascund o dilemă a artei poetice argheziene. Cumpănind între cântec și violență, imn și blestem, adorare și impietate, Arghezi este în căutarea timbrului, a intensității și a «măsurii» poeziei. Poetul

își drege vocea, încercând tonuri și atitudini și nu se resemnează. Când lira ar fi acordată, poezia psalmilor ar înceta. Drama mistică se completează cu o dramă a poeziei, a posibilităților ei de cunoaștere. Convocând și provocând divinitatea, Arghezi provoacă poezia. Psalmii sunt, pe de o parte, lirism al îndoielii metodice – cu oscilație între credință și tăgadă – fără șansa certitudinii, iar pe de alta, un discurs asupra metodei lirice – un sistem de poetici latente. Asuprit de gândul transcendenței, psalmistul, la rândul-i, răzbunător, asuprește poezia să i-o dea.” ■ Schița *De-a caii* de Andrei Pal. ■ *Nouă reportaje despre Atlanta* de Radu Enescu. ■ Val. Chifor recenzează volumul lui Viorel Faur – *Societatea de lectură din Oradea 1852-1875*. ■ La Galați, *Colocviul despre Arta Comediei*, semnalat de Dumitru Chirilă, cu spectacole de indiscutabilă valoare ca *Somnoroasa Aventură* de Teodor Mazilu – Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, *Trei surori* – spectacol al Teatrului de Comedie (regia Lucian Giurchescu), *Nebuna din Chailot* – spectacol al Teatrului Mic (regia Silviu Purcărete), *Scene din viața unui bădăran* – Teatrul dramatic din Galați – dar și premiera *Jocului* lui Băieșu la Oradea, o cronică dramatică de V. Roman, piesă care „îl scoate iarăși pe Ion Băieșu din rândul dramaturgilor glumeți, de poantă, situându-l între scriitorii gravi și profunzi, cu incontestabilă vocație tragică – rar, ca de sărbători, scriitorul umorist redevine grav și meditativ, arătându-și fața tristă a sufletului”. Iată propria confesiune a dramaturgului, despre cum lucrează la o piesă nouă: „La început am o idee. Ca să fiu mai sigur de ea, o pun imediat pe hârtie într-un gen mai comod: povestire, schiță, articol, aforism. Pe urmă las ideea să fezandez o lună, două, chiar un an; când i-a venit sorocul, o transform în piesă. Operația nu durează mult, maximum o săptămână.” ■ Petre Pușcașu marchează *Aniversările UNESCO – 150 de ani de la nașterea lui Tolstoi* (cu articolul *Tolstoi pedagog*). ■ *Folclor african: Din lirica următoarelor populații: pigmeii; nandii; eve; dahomeii; togo; boșimani; mossii; basuto* (în românește de Nicolae Mareș).

● **[„Ramuri”, nr. 12]** Numărul se deschide cu editorialul redacțional, intitulat *O politică dinamică*, aceea de pace, „de destindere și de colaborare între toate statele lumii”, politică susținută de Nicolae Ceaușescu, în numele României, la recenta Consfătuire a Comitetului Politic Consultativ de la Moscova. ■ Tot pe prima pagină, revista publică cuvântările rostite de Petre Preoteasa, prim-secretar al Comitetului județean Dolj al P.C.R., și George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S.R., la ședința de constituire a Asociației Scriitorilor din Craiova, din data de 7 decembrie 1978. Dacă textul celui dintâi se rezumă la saluturi și situația județului, cuvântarea lui George Macovescu rememorează primele încercări de înființare a unei asociații a scriitorilor români, în care fusese implicat și Mihail Sadoveanu, pentru ca ulterior să sublinieze faptul că „indicația constituirii de asociații de scriitori pe teritoriul țării a fost dată de către secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care ne-a îndemnat să încercăm să părăsim Bucureștiul pe cât po-

sibil". ■ La rubrica „Memento”, mutată în acest număr pe prima pagină, documentul de epocă este articolul lui Mihai Eminescu intitulat *Bălcescu și urmașii lui*, datat 24 nov. 1877 și prilejuit de iminenta apariție, la acea dată, a *Istoriei lui Mihai Vodă Viteazul*. ■ Marin Sorescu scrie o amplă cronică malițioasă, dar aplicată, la *Incognito* (vol. II și III) de Eugen Barbu, roman „intrat în prelungiri” și ale cărui „ambiii rămân neacoperite”: dincolo de „dodecafonismul” stilului (ilustrat prin numeroase exemple) sau de sintagma „cinéroman” din subtitlu, care i se pare cronicarului „o aberație”, Sorescu, după o lectură atentă și integrală, impută caracterul hibrid, construcția deficitară, multitudinea haotică de scene frivole, planuri, secvențe sau chiar romane din roman („o adevărată groapă a romanelor”), „toate acestea înseilate cu o mână de debutant, care parcă a făcut documentarea răsfoind revistele ilustrate ale vremii, de unde și-a transcris amănunte despre modă, croială, patine, cancanuri. Lipsesc observațiile adânci de psihologie, nu se conturează caractere”. Dincolo de analiza aprofundată a romanului în discuție, Marin Sorescu descrie în introducere și atmosfera maculată de prezența lui Barbu în lumea literară și la „Săptămâna”: „Publicist în stare de alertă continuă, pe orice temă, Eugen Barbu, atunci când se așază la masa propriilor creații, pare gata epuizat de oficiul de caraulă benevolă a scrisului altora. În spatele larmei lui foiletonistice, o adevărată perdea de zgomote, se întinde un domeniu clarobscur, cu de toate, mai mult obscur, decât clar, domeniu pe care cercetătorii serioși se abțin să-l scruteze. Scriitorul nu ne-a dat încă opera sa majoră, pe care un public clement și răbduriu o tot așteaptă de vreo douăzeci de ani încoace. Căci după «Groapa» care anunța (dar atât: anunța!) un prozator de anvergură, autorul, în loc să facă saltul calitativ și să-și justifice anvergura (nu gura), a pierdut mereu din presiune. Condeiuul său năbădăios s-a situat sub nivelul «Groapei» (sic!) și în «Șoseaua Nordului» și în «Facerea lumii» și în nuvelele din cărțile «Oaie și ai săi», «Prânzul de duminică» ș.a.m.d. [...] O tăcere mai mult decât semnificativă stăruie de câțiva ani buni și în jurul altor opere ale sale. Oare autorul n-o aude? Căci și tăcerea vorbește și uneori cu glas de tunet. Curios lucru: în loc să se aplece asupra lui însuși – poate reușește să deștepenască vreun șurub ruginit al creației – Eugen Barbu declanșează campanii după campanii împotriva tuturor scriitorilor importanți ai momentului, care îl incomodează cu simpla lor prezență. Ca un adevărat prinț (sau «princepe») mohorât al gălcevii, el stă la răscrucea caravelor literare, răscolește totul, bagă mâna în sacii cu făină stelară ai poezilor, suduie, se ia cu mâinile de cap, își dă bretelele jos, țipă, pârâște, cere socoteală. Săptămânal. Asta îi mănâncă evident mult timp. Zilnic. Tot timpul. Dar miracol: Eugen Barbu reușește, cu toate acestea, să fie prezent în librării cu producții literare originale și cu antologii de citate. Obișnuința de a-și transcrie periodic maculatoarele trădează un complex al studiilor neterminate. [...] Altfel personajul poate părea pitoresc. Și chiar este până la un punct. Dar când încearcă să statornicească deruta, arbitrariul total în scara valorilor,

conferind mediului literar în care hălăduiește chipul și asemănarea sa de parcă ne-am fi mutat cu toții la barieră, atunci toleranța, discreția noastră și refuzul de a lua act sunt vecine cu lașitatea.” ■ O pledoarie pentru o biografie Mateiu I. Caragiale semnează Al. Oprea, subliniind recuperarea operei acestuia din ultimii ani, în tiraje de masă, în detrimentul unor cercetări biografice care să îi contextualizeze scrierile: „Faptul că a fost realizată mai întâi *Opera* lui Mateiu iar *Viața* lui continuă să întârzie a fi scrisă, în treacăt fie spus, își are tâlcul său, scoțând în evidență anumite prejudecăți care încă se mai păstrează, și chiar cu destulă tenacitate în critica noastră. Se crede astfel, și uneori se și teoretizează fățiș, că nu prezintă importanță decât textul în sine al operei, expulzându-se persoana autorului”. ■ La rubrica *Puncte de vedere*, Eugen Simion scrutează *Possibilitățile romanului*, subliniind de la bun început faptul că genul a suferit metamorfoze importante în secolul XX, întrucât „depinde foarte mult de dezvoltarea gândirii teoretice asupra omului și a condiției sale”. Remarcând, de asemenea, că „unii critici fac o delimitare netă între *romanul occidental* și romanul din *estul Europei*” și fiind de părere că „există atâtea forme de roman câte literaturi există și câte experiențe istorice acumulează”, criticul panoramează literatura română postbelică, care are „o preferință pentru *romanul-frescă*”, în deceniul al șaptelea, acest gen evoluând „spre *dramele individului* în relațiile lui cu istoria”. După o inventariere a tipologiei din ultimii ani de literatură română (romanul existențial, romanul politic, romanul mitic, romanul pitoresc și baroc, eseu romanesc, romanul-document, romanul ideologic etc.), Eugen Simion se întrebă în final „ce este romanul azi și încotro merge el”, răspunsul său ținând de domeniul teoretic general: „Ce putem spune, cu onestitate, fără orgolii inutile, este că romanul reprezintă altceva decât modelele sale din secolul trecut. Romanul contemporan este (sau ar trebui să fie) expresia ființei totale a omului (adică a experienței sale istorice, existențiale și de ce nu? metafizice, dacă dezbrăcăm noțiunea de orice înveliș mistic).” ■ Urmându-și intențiile expuse în volumul *Expresivitatea involuntară*, dar și în articolul din nr. 9, Eugen Negrici explorează în acest număr „*Literatura*” *anunțurilor*. Dând numeroase exemple descoperite în rubricile de „Mica publicitate”, privite prin prisma lecturilor sale structuraliste, criticul craiovean, depășind comicul de suprafață, vede în enumerarea obiectelor oferite spre vânzare „o lumină crepusculară, și ea de tip romanesc”, căci „în acest bric-à-brac cotidian, aproape totul vorbește de destrămare și de sfârșit de biografie”. ■ Un „autentic act de cultură” este în opinia lui Romulus Diaconescu volumul *O antologie a dramaturgiei românești (1944-1977)* [Eminescu, 1978], rezultat al vocației de editor a lui Valeriu Râpeanu. Însușind aproape 1750 de pagini, antologia cuprinde două volume, primul configurând teatrul de inspirație contemporană, iar cel de-al doilea adunând piese de inspirație istorică: „Antologia este concepută într-un spirit temeinic, fiecare piesă fiind încadrată de un aparat critic sistematizat, ce cuprinde o punere în temă din partea editorului, reacțiile

prode în paginile presei și ale culegerilor bibliografice, distribuția, numărul spectacolelor (chiar al spectatorilor!), precum și punctul de vedere al autorilor în privința piesei respective și a teatrului lor în general”. ■ Grupaj poetic Gheorghe Tomozei. Versuri mai semnează în acest număr și George Barbu.

● [„Secolul 20”, nr. 10-11-12] Numărul triplu, fiind închinat Angliei, adună numeroși comentatori ai fenomenului literar-cultural din spațiul britanic (George Macovescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Sorin Titel, Dan Duțescu, Andrei Brezianu, Leon D. Levițchi, Al. Duțu, Ileana Verzea, Dan Grigorescu ș.a.), precum și traducători români de poezie și proză britanică: Tașcu Gheorghiu, Ana Cartianu, Catinca Ralea, Vasile Nicolescu, Antoaneta Ralian ș.a. □ Pornind de la articolul lui Adrian Marino, *Ossianismul românesc, schiță introductivă* (apărut în RITL, nr. 2/1978), Elena Răutu-Coler urmărește, la rându-i, *Traietoria ossianică la începuturile poeziei noastre culte*, arătând cum tipul de atmosferă creat de scoțianul James Macpherson-Ossian („cețoasă, neguroasă, «nordică», primitivă, o melancolie sumbră, o muzicalitate stranie, aspră și oricând inedită”) fiind cel care îi atrage pe poeții români (Gheorghe Asachi, G. Cretzianu, Vasile Cârlova, I. Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Cezar Bolliac, Alecu Russo) care „au găsit în chipul bardului întruchiparea însăși a ceea ce poetul trebuie să fie în societate. Ei văd în el un exponent epico-liric al unei colectivități, un cântăreț al lumii eroice, o sursă a tradiției național-orale, un personaj istoric și totodată fabulos”. □ Titrând *Specificul național românesc în rezonanțe universale*, revista publică „proză eminesciană în engleză” (*Călin Nebunul*, în traducerea Anei Cartianu), și „opt poeme de Bacovia” în versiunea lui Peter Jay. ■ În cadrul grupajului închinat Unirii de la 1918, sunt publicate texte ce evocă evenimentul, între care și *Mărășești 1917* de M. Sadoveanu sau *În drum spre Alba Iulia: „valorile unei mări a conștiinței naționale”* de Emil Isac. ■ Numărul se încheie cu dipticul intitulat *Un dar al Ardealului pentru cultura românească*, în care Ștefan Aug. Doinaș și Geo Șerban se concentrează asupra unor aspecte din viața și opera lui Lucian Blaga. □ Cel dintâi este interesat mai ales de începuturile poetului, pornind de la observația eronată a unui tânăr critic literar (numele acestuia nefiind specificat) care inversează „raportul de subordonare și scrie că «sistemul filozofic al lui Blaga este o prelungire a poeziei sale»”, Doinaș demonstrând că, de vreme ce opera filozofică blagiană „ca sistem de gândire personal, începe să se alcătuiască, organic, de prin 1930”, ea nu poate să fie din punct de vedere logic „un real plan de referință explicativă pentru *Poemele luminii* și *Pașii Profetului*, volume apărute în 1919 și, respectiv, 1921”. Căutând mai adânc adevăratul plan de referință al operei poetice dinainte de conturarea sistemului său filozofic, Doinaș înclină către „biografia spirituală a tânărului Lucian Blaga, adică acel complex de factori de cultură și de dispoziții interioare, structurale, care i-au asigurat, între anii 20 și 30 ai vieții sale, dinamica formării personalității”. □ „De la Titu Maiorescu

încoace, niciun alt exponent al culturii noastre nu a înfipt mai solide ancore în solul vienez decât autorul *Trilogiei culturii*”, scrie Geo Șerban în *Zări și popasuri în traiectoria lui Blaga*, trecând în revistă mai toate referințele sentimentale, culturale, biografice în legătură cu acest spațiu, începând cu ceasul de proveniență vieneză descris în *Hronicul și cântecul vârstelor* și sfârșind cu însărcinările diplomatice din anii de maturitate, impunându-se un „perimetru nostalgic” la care poetul revine „ca la o matcă”, depistat de istoricul literar în parcul Pötzleinsdorf, de la marginea Vienei.

● [„*Steaua*”, nr. 12] Numărul din decembrie 1978 este dedicat Marii Unirii. Cu acest prilej, Ioan Bojan scrie un articol denumit *Sub semnul luminos al Unirii*. ■ Mircea Popa discută despre *Organicitatea și sensul unei literaturi*. În acest sens, Mircea Popa pornește de la afirmația lui Liviu Rebreanu: „Nu se poate vorbi despre o literatură ardeleană în sensul limitativ. Asemenea literatură n-a existat niciodată și nici nu va putea exista vreodată. Limba românească n-are dialecte care să îngăduie separații pe ținuturi sau să îndemne la creații în idiome regionale. O carte scrisă de un ardelean s-a citit cu aceeași înțelegere de munteni și moldoveni, acum o sută de ani ca și azi. Ușoarele nuanțe locale adaugă cel mult la pitorescul expresiei.» [...] Afirmația lui Rebreanu constituie un adevăr de mult verificat. Literatura română n-a avut niciodată complexul izolării sau frustrării căci ea s-a simțit întotdeauna solidară sub raportul creației cu toate formele de manifestare care au ieșit dintr-o provincie sau alta”. ■ Andrei Roman analizează stilul lui Ștefan Augustin Doinaș pe care o plasează sub semnul unei inteligențe artistice: „Poezia lui Doinaș nu este o explozie dezvăluind necunoscute fețe ale lumii, ci am îndrăzni a spune o dialectică exprimând o voință de supunere a înțeleșurilor sau, mai exact, a lumii la înțeles.[...] Constrângându-și viziunea la rigoare, Doinaș va tinde să rezolve în limbaj *paradoxele* (sic!) lumii reale, va aduce în lumina înțelesului zonele obscure ale trăitului. Poetul nu se va lăsa pradă senzațiilor și va introduce o logică a simțirii și trecând printr-o accentuată conștientizare universul, în toate formele lui de mișcare, va ocoli fericit exprimarea conceptuală. Demonstrativ, el își joacă, totuși, sentimentele, gășind cunoscute, reparabile, în spații de existență inedite ale cosmosului actual.”; „Adept, în cele din urmă, al poeziei pure, Doinaș ia realitatea ca permanent pretext pentru exprimarea poeziei. Expresia, și deci forma, este dovada înstăpânirii universului dat. În consecință, spectacolul va fi al manifestărilor de limbaj, iar nu al exercițiilor de fantezie și sensibilitate. Peste tot, oriunde s-ar afla poetul nu are de făcut descoperiri, el știe deja osatura revelației, dar pentru a și-o apropia sau explica trebuie s-o traducă în termenii poeziei. Abia în mijlocul limbajului său poetul dă naștere sensurilor noi ale universurilor comune. El are această rară vocație de a desfereca noi perspective asupra unor atitudini și sentimente veșnice. Pătrunderea lui se produce «jusque dans le secrets que je crains de savoir» cum spunea Valéry în *Tânăra Parcă*”. ■ Fănuș Băileșteanu anunță apariția unei

selecții de poezii ale poetului și omului politic de origine turcă, Bülent Ecevit, în traducerea turcologului Valeriu Veliman, la editura Univers: „De altfel, prima sa poezie din volum dezvăluie, chiar prin titlu (*Când nu se născuse întrețarea*), o nostalgie ironică a paradisului pierdut, așezându-i întregul demers liric sub semnul lui Socrate, părintele, după cum se știe, al îndoielii și al ironiei [...]. Poeziile sale sunt, așadar, meditații adeseori gnomice, cu adânc simț al geometriei, despre cosmos, despre destinul ontologic al omului și despre viața socială”.

● [„Teatrul”, nr. 12] Sunt publicate o serie de fragmente extrase *Din Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, la sesiunea solemnă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale – 1 decembrie 1978*. □ Stelian Vasilescu publică un amplu material intitulat *1918-1978. Pagini luminoase din trecutul culturii naționale în Transilvania*. ■ Victor Ernest Mașek scrie *Teatrul – tribună a umanismului revoluționar*: „Dintotdeauna, teatrul, în măsura în care s-a impus în conștiința estetică și morală a epocii – de la epopeea și tragedia antică, până la teatrul politic contemporan – a fost o tribună a drepturilor omului. Ale omului ca grup social și ale omului ca individ. A dreptului său neîngrădit la cunoaștere și autocunoaștere, la demnitate și libertate, la bucurie și visare. Într-un cuvânt: *la omenie*. Pentru aceasta, el a trebuit să afirme, dar și să nege, să înlăture, să condamne, să întrebe și să răscolească. Urcând la această tribună, dramaturgul a compărut adesea ca martor, dar mai ales ca pledant, uneori ca acuzator. Și, fie că discursul său avea accente tragice, sobrietatea dramei sau inflexiuni comice, glasul său a fost întotdeauna cel al adevărului. [...] Pledând pentru om, teatrul pledează pentru sine, pentru propriul său drept la existență și la supraviețuire, într-un context în care bombardamentul informațional, prin mijloacele mass-media, îndeosebi prin film și prin televiziune, solicită din ce în ce mai mult atenția și disponibilitățile de timp liber ale individului. Spre a rămâne în competiție, teatrul trebuie să intereseze *vital*, și o poate face numai în măsura în care rămâne o autentică tribună a drepturilor omului”. ■ Este publicată o selecție cu titlul *Din repertoriu stațiunii Valentin Silvestru vă recomandă*., ce conține o serie de note de prezentare ale pieselor: *Alexandru Lăpușeanu* de Virgil Stoenescu, *Dansul morții* de A. Strindberg, *Oameni și șoareci* de John Steinbeck. ■ În *Idei la rampă*, Leonida Teodorescu scrie despre *Dramaturgia și problema genului dramatic*. □ În *Festivalul Național „Cântarea României”*, Sanda Diaconescu prezintă Festivalul bienal de teatru pentru copii „Ion Creangă” de la Bacău, iar Dumitru Mărcuș scrie despre *A doua întâlnire a scriitorilor-țărani din România*, eveniment ce a avut loc la Arad. ■ În *Teatru și film*, Henri Wald publică un studiu intitulat *Contraste semiotice între teatru și film*. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră absolută*, Virgil Munteanu prezintă *A cincea*

*lebedă* de Paul Everac (Teatrul dramatic din Braşov); Constantin Cubleşan scrie despre *Dogoreşte soarele asupra lui Seneca* de Kincses Elemér (Teatrul de Nord din Satu Mare, secţia maghiară); V. M. scrie despre *Happy-end la miliţie* de Dumitru Furdui (Teatrul Municipal din Ploieşti). □ În *Alte piese româneşti* sunt prezentate: *Gaiţele* de Alexandru Kirişescu (Teatrul Naţional din Craiova), *Năpasta* de I.L. Caragiale (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoşani), *Domnişoara Nastasia* de G.M. Zamfirescu (Teatrul Naţional din Tg. Mureş, secţia maghiară). □ În *Restituiri* sunt prezentate: *Visul meu de fier* de Mihai Eminescu şi *Homer travestit* de Eugen Lovinescu (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoşani), *Vântul din pustă* de Hunyady Sándor (Teatrul maghiar de stat din Cluj-Napoca). □ În *Alte premiere* sunt prezentate: *Să îmbrăcăm pe cei goi* de Luigi Pirandello (Teatrul Mic), *Regele lumânărilor* de Oswald de Andrade (Teatrul de stat din Reşiţa). □ În *Reprezentăţia nr...* sunt prezentate: *Ferma* de David Storey (reprezentăţia numărul 165 din 26 noiembrie 1978, Teatrul Bulandra) şi *Mania posturilor* de Vaile Alecsandri (reprezentăţia numărul 113 din 26 noiembrie 1978, Teatrul Mic). □ În *T.V.*, C. R. M. prezintă *Serenadă pentru două vârste* de Paul Everac. ■ Este publicată „tragedia populară în cinci acte” *Dimineaţa, la prânz şi seara* de Marin Sorescu. ■ În *Cartea de teatru*, Mircea Mancaş prezintă *Teatru* de Horia Lovinescu (colecţia „Teatru comentat”). ■ În *Retrospectiva revistei* sunt publicate câteva fragmente din numărul 6/ 1956 ale revistei „Teatru”. ■ În *Spectacolul sportiv*, Teodor Mazi-lu publică *Mai multă stimă pentru omul de zăpadă*.

● [„Tomis”, nr. 4/decembrie] În *Prezenţe editoriale constănţene*, Constantin Novac semnalează trei noi apariţii care îmbogăţesc „literatura românească de călătorie”: *Prizonierul punctelor cardinale* (Sport-Turism, 1978), de Constantin Roman, *Călător pe patru continente* (Sport-Turism, 1978), de Şerban Gheorghiu şi *Marinari sub ploii de foc* (Militară, 1978), de Nicolae Petrescu: „Cu Falsul său jurnal de bord, Constantin Roman îmi îndreptăţeşte întru totul afirmaţiile: «Într-un fel, marinarii trăiesc în trecut sau în viitor. Prezentul lichid în care plutesc acum nu-i decât o punte de trecere spre viitor sau, dacă vreţi, spre trecut, în amintirea zilelor petrecute acasă. Spirit activ, înzestrat cu darul ironiei sceptice, autorul filtrează lumea văzută printr-un entuziasm cenzurat de inteligenţă şi notabilă erudiţie. [...] Doar natura, capriciile-i de lumină şi grandoare îi smulg acorduri admirative, dovedind că autorul acestei cărţi atractive îşi leagă vocaţia mai degrabă sub semnul lui Okeanos căruia, ca marinar, i se dăruie”. □ Pentru semnatarul articolului, Şerban Gheorghiu „e mai deschis orizonturilor exterioare, şi de aceea mai expansiv didactic, ţelul său nemărturisit fiind acela de a călători pentru prezumtivii săi cititori. [...] Fire iscoditoare, Şerban Gheorghiu caută şi adeseori găseşte surprinzătoare urme româneşti în lumea largă pe care o cutreieră, restituindu-le conştiinţei noastre cu patos şi pioşenie. Aducând elogiul muncii, al prieteniei şi al păcii din perspectiva călătorului umblat pe atâtea meridiane, Şerban Gheorghiu adu-



ce implicit, prin cartea sa, un elogiu țărmlui său natal, luminat de aceleași aspirații”. □ Ultima carte prezentată – *Marinari sub ploii de foc* – „prezintă episoade instructive și totodată emoționante referitoare la participarea marinarilor militari, alături de dorobanți și căciulari, la luptele ce ne-au consfințit pentru totdeauna demnitatea națională. E un omagiu vibrant, rod al unei minuțioase munci de documentare, menit să umple un gol în literatura noastră istorică și să ne stimuleze totodată conștiința de urmași ai unor eroi și ai unor pilde de vitejie”. ■ Demersul lui Nicolae Motoc încearcă să ofere un răspuns la întrebarea din titlul articolului său: *Ce e nou în epica magna?*: „Apărând într-un moment când lirica contemporană este tot mai mult în primejdie de a se sufoca sub o avalanșă de bolboroseli idilice sau publicistice, de giumbușlucuri și gratuități verbale, cartea aceasta, în ciuda scorțoșeniei ei grafice, este ca o gură de aer. O *respirare*, cum ar spune poetul, pentru că el, în *Epica Magna*, mai mult ca oricând, încearcă să se lepede de orice artificiu, punând înaintea poeziei ceea ce este viu, miracolul și banalitatea, fragilitatea și puterea vieții”. ■ Alex. Ștefănescu semnează articolul *Jocul capricios al inteligenței*, o analiză a contribuției lui Alexandru Protopopescu a cărui scriitură „se caracterizează prin două tendințe contrare: pe de o parte, o plăcere irepresibilă de a fi «popular», făcând observații de bun-simț și recurgând la expresii pitorești; pe de altă parte, o adevărată slăbiciune pentru morga academică, slăbiciune manifestată prin elaborarea unor studii cu subiecte savante și prin adoptarea unui limbaj sofisticat”. Sunt enumerate între altele: volumul de debut, *Exilul imaginar* (1968), „numit astfel în amintirea lui Ovidiu, [...] ciclul de eseuri despre proza lui Marin Preda, despre «psihologismul feminin», [...] ciclul de dialoguri între Cornel Regman și Al. Protopopescu care au fost incluse, ulterior, în volumul lui Cornel Regman, *Colocvial*, apărut în 1976; [...] o parte dintre foiletoanele și eseurile publicate în *Tomis*, retipărite, în 1973, în *Volumul și esența*, care mai conține, printre altele, și un excepțional studiu închinat primului «roman» românesc: *Istoria ieroglifică...*”. O ultimă contribuție semnalată este monografia *Romanul psihologic românesc*, apărută în 1978 și care, „reprezintă, se pare, și teza de doctorat a criticului. În cuprinsul ei sunt cercetate, mult mai sistematic decât de obicei, dar cu aceeași fantezie în materie de interpretare, toate realizările importante ale acestei direcții, de la începutul secolului douăzeci și până la cel de-al doilea război mondial”. ■ În articolul *Voluptatea lecturii*, A. S. semnalează apariția, la Editura Eminescu, a volumului *Creație și analiză*, semnat de Adrian Anghelescu, „un capricios, dar înzestrat comentator de literatură”. Lucrarea reunește „mai multe prefețe și articole scrise de-a lungul anilor. Subiectele lor depășesc, departe de a reflecta o coerență a preocupărilor, n-au aproape nicio legătură între ele, fiind impuse de circumstanțele activității editoriale și publicistice. Cu tot acest caracter aleatoriu al direcției de manifestare, spiritul critic al lui Adrian Anghelescu – identificabil cu arta de a admira – are o continuitate de fond, transformând întotdeauna textele supuse cercetării în

pretexte pentru declanșarea unor adevărate reverii odobesciene”. Analizând volumul, recenzentul punctează faptul că prima secvență, *Marginalii la opere clasice*, „conține trei studii consacrate unor clasici: *Carnavalescul în proza lui Caragiale*, «*Drumul*» în *eposul sadovenian* și *Despre sublimul omenescului* (Tudor Arghezi). Cum s-a mai remarcat, cel mai compact și mai original dintre ele este cel despre universul uman caragialesc, înțeles ca un caleidoscopic spectacol cu măști, în care nu funcționează nici un principiu atât de auster încât să nu poată fi încălcat cu nonșalanță. Autorul folosește [...] elemente dintre cele mai disparate, astfel încât reușește să ne convingă cu «asupra de măsură» că, într-adevăr, întreaga proză a lui I.L. Caragiale impune imaginea unui pitoresc *theatrum mundi*, reprezentare «simpatcă» a spiritului balcanic, dar și neliniștitoare prefigurare a literaturii absurdului”. Cea de-a doua parte a volumului, intitulată *Reconsiderări*, „cuprinde trei «discursuri» insistente, aproape pătimase despre personalitatea lui G.M. Cantacuzino, marele arhitect în care criticul vede și un scriitor proustian, devotat până la completa uitare de sine artei și reflecțiilor asupra artei. [...] În *Incursiuni în lumea teatrului*, Adrian Anghelescu discută creația dramatică a lui Mihail Sebastian și Traian Che-lariu”. Ultimul capitol „cuprinde câteva cronici literare despre *Iarna Fimbul* de Alice Botez, mai multe cărți de Iordan Chimet, *Barocul ca tip de existență* de Edgar Papu, publicistica lui L. Kalustian, *Junimea și junimismul* de Z. Ornea și *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu”. În finalul demersului său, semnatarul articolului concluzionează: „Volumul *Creație și viață* este nu numai o dovadă de talent critic, ci și un angajament pe care și l-a luat Adrian Anghelescu față de cititorii săi: el trebuie să depășească simpla cochetărie cu critica și să scrie cu mai multă asiduitate, pentru a se ridica la nivelul propriei sale înzestrări”. ■ Eugen Simion semnează articolul *Un jurnal despre nașterea și criza vocației literare*, în care realizează o analiză a volumului *Viața ca o pradă*, de Marin Preda, o carte pe care nu o consideră „propriu-zis o carte de memorii, nu este nici un roman de formație, cum l-au socotit unii comentatori. Un număr de pagini reconstituie debutul literar al autorului: amintiri, portrete de scriitori cunoscuți, evocare a atmosferei cultural-politice de la începutul deceniului al V-lea, experiențe de lectură etc. Altele (nu puține) intră în sfera literaturii de ficțiune. [...] *Viața ca o pradă* este și un jurnal, în sensul cuvintelor lui Jean Paul Sartre, despre nașterea și criza vocației literare. Acest aspect este, de altfel, esențial și neobișnuit în literatura noastră”. Semnatarul articolului observă că „prozatorul vorbește despre personajele sale din cărțile anterioare (Nilă, Ilie, Paraschiv, Gheorghe [...]) ca de niște indivizi cu o stare civilă precisă și reia la persoana întâi scene pe care le-a narat înainte, indirect, în opera de ficțiune. Trecerea de la universul livresc la universul existențial se face fără nicio pregătire specială. Prozatorul este sigur de complicitatea și de puterea de înțelegere a cititorului său”. Încercând să explice succesul pe toate planurile de care s-a bucurat volumul, Eugen Simion notează: „Cartea a avut succes (de

public și de critică) și este explicabil de ce. Asemenea scrieri plac din motive diferite. Unii sunt interesați de biografia autorului, alții vor să afle lucruri noi despre cărțile lui. Marin Preda vine, prin structura specială a cărții sale, în întâmpinarea tuturor”. Încercând să decodeze semnificația titlului cărții, se face trimitere la explicația autorului însuși: „Intențiile mele asaltau din toate părțile viața pe care o cunoscusem până atunci fără să reușesc să intru în miezul ei. Imagini grotești îmi reveneau în minte. Văzusem odată un cal mort într-o văgăună, cu o grămadă de cățelandri schelălăind de foame și de neputință care se repezeau în el să-l sfărtece. [...] Desigur, viața nu e un cal mort, dar e, pentru un scriitor tânăr, o pradă care nu cedează dacă nu știi de unde s-o apuci”. Și se continuă: „Dintr-o confesiune despre originile creației, cartea este pe punctul de a deveni un tulburător roman despre neliniștea care precede scrierea unui mare roman”. ■ Ion Pascadi semnează circumspect *Să trezim clasicii?!:* „Apelel sugerat de titlul articolului poate determina mai multe feluri de nedumeriri și opinii contradictorii. [...] De ce e nevoie să-i trezim: – vor exclama cu revoltă alții. Clasicii nu dorm, ei veghează, tot ce se naște nou se raportează la ei. E drept, clasicii veghează, dar fără o politică repertorială înțeleaptă ei pot rămâne în rafturile bibliotecilor. [...] Nu putem ajuta oare ca ei să vină printre noi, nu e cazul să facem nimic pentru a înfrânge inerția care-i înconjoară din partea multora? Eu cred că da”. Opinia lui Ion Pascadi este fermă: „Valorile clasice autentice trebuie trezite pentru că ele nu pot spune multe despre lumea noastră (asta e marea minune a artei), totul este să nu-i înghiontim, ci să-i ajutăm să se înalțe printre noi cu ceea ce ne pot spune. Iar ei nu ne spun un singur lucru, ci mai multe, ei sunt adesea mai vii și mobili decât spiritul nostru. Mă înclin în fața celor ce le deschid drumul!”. ■ Numărul din luna decembrie al revistei „Tomis” publică poezii semnate de Ion Roșioru, Ion Dragomir, Doina Sălăjan, Carmen Tudora, Sorin Roșca, Cornel Armeanu, Nicolae Ion Dragu și Arthur Porumboiu.

• [„Transilvania”, nr. 12] Sunt publicate trei poeme de Ovidiu Genaru: *Zbor de rață sălbatecă*, *Cazul bătrânului Arion care cântă la flaut*, *Dacă nu și nu*; și este prezent Platon Pardău cu *Poveste fantastică*. ■ Aflat în căutarea „resorturilor celor mai intime ale actului poetic”, Mircea Tomuș decodifică semnificațiile noului volum de versuri al lui Petre Stoica, *Un potop de simpatii* în care descoperă „o foame de real a poeziei”, „alternantă și complementară necesitatea de confesiune” și schimbări radicale: „Petre Stoica n-a fost și nu este decât în mod trecător un poet al vechiului Banat provincial și idilic. Esența poezicii sale este mai cuprinzătoare și mai profundă.” ■ Prozatorul clujean Vasile Rebreanu scrie un jurnal de călătorie, *Un caz de iubire la Hollywood*, rod al unei vizite în Statele Unite ale Americii, „o carte caleidoscopică” despre care dă seamă cronicarul Mircea Tomuș, care mai notează că „o anume facilitate a comunicării de cea mai lăudabilă calitate stă dintotdeauna în specificul scrisului lui Vasile Rebreanu”. ■ Sub semnătura asumată redacțional „T.”

[Transilvania], este semnalată ediția a II-a Colocviilor de critică ale revistei *Transilvania* (titlul articolului este chiar *Ediția a II-a*) în care se rezumă ideile participanților: Romul Munteanu (conducătorul lucrărilor), Ecaterina Țarălungă, Mircea Tomuș, Al. Călinescu, Eugen Onu, Gelu Ionescu, Laurențiu Ulici, Petru Poantă, Mircea Braga, Constantin Cubleşan; tema centrală, urmărită cu asiduitate în discuții, a fost „necesitatea deschiderii criticii și a istoriei literare spre cititori, spre un mai larg interes de public”. ■ Rubrica „mișcarea literară”, se deschide cu articolul lui Fănuș Băileșteanu, *Literatura și filosofia*, în care autorul își propune să facă disocierile convenite, în planul ideilor, între artă și filosofie, folosindu-se de definițiile date de Wellek și Warren pentru a statua independența poeziei față de filosofie („«Poezia nu e un succedaneu al filosofiei; ea își are propria ei justificare și propriul țel»”) și combătând subordona-rea poeziei față de filosofie, dar, pe de o parte, „totdeauna poezia a avut și va avea un sens gnoseologic”, „o istorie a literaturii nu poate să nu releve o istorie a gândirii filosofice”, iar, pe de altă parte, „filosofia modernă (la un Bergson, la un Blaga) s-a afirmat aproape ca o artă a cuvântului (cuvântul fiind instrumentul de expresie a gândirii), deci ca literatură.” ■ Ana Selejan relevă contribuția editorilor Ileana Corbea și N. Florescu la constituirea unui *Pseudojurnal* (Minerva) al lui Anton Holban și a corespondentei lui, plus o serie de documente și mărturii, care alcătuiesc, în realitate, substanța volumului (căci A. Holban nu a scris vreodată un jurnal de sine-stătător) (articolul *Fe-reastră spre operă: «Pseudojurnal»*). ■ Vasile Avram recenzează ultima carte a lui Adrian Marino, *Prezențe românești și realități europene* (Albatros, 1978), al cărei conținut l-a captat la maximum prin faptul că este o „adevărată demonstrație de sinceritate (dusă uneori până la afectare)”, iar, în conținut „cartea propune și o «altă optică în problemele sincronismului, relației provincial-universal, culturii occidentale în general și franceze în special [...], întărește intenția autorului de a-și continua lucrarea în domeniul criticii ideilor [...] în vreme ce textul propriu-zis – notele de călătorie – devin un simplu pretext.” (articolul *Orgoliu intelectual*). ■ Tot Ana Selejan parcurge un volum-potpuri al lui Ion Lăncrănjan, *Nevoia de adevăr*, format din trei secțiuni: *Confesiuni și interferențe, Pro patria, Cordovanii – cartea de început*, cuprinzând așadar „o varietate de specii ale genului: tableta, eseu, articol-profesiune de credință, de sinteză ori analiză, «interviu aproape imaginar», reportaj etc.”, părerea autoarei fiind că: „*Nevoia de adevăr* demonstrează, fără îndoială, că opera lui Ion Lăncrănjan nu și-a găsit critica pe măsură; de aici și vehemența negației; de aici și nemulțumirea; căci sămânța nemulțumirii – spune undeva autorul – «adevărata și sfânta nemulțumire de sine nu stă la masă decât împreună cu munca, cu cinstea și cu dăruirea, cu talentul și cu competența»” (articolul *Ion Lăncrănjan și Nevoia de adevăr*). ■ Un plonjon în apele criticii face Titu Popescu, scriind despre volumul *Identificări* de Mircea Martin că: „Îl așteptăm, în continuare, și pe Mircea Martin – criticul, care spune atât de frumos și de adevărat despre

Tudor Vianu, că este un «optimist pe fond sceptic», sau despre Lucian Blaga că «domină un secol și rezumă o cultură». Pentru a ajunge la acestea, ar putea face demonstrații magistrale.» (articolul „*Identificările*” lui *Mircea Martin*). ■ Constantin Hârlav recenzează volumul de povestiri al prozatorului optzecist Radu Țuculescu, *Portocale și cascadori* (Dacia, 1978), despre al cărui stil face următoarele însemnări: „Povestirea exploatează o «poantă»; miezul ei este anecdotic; un caz de iluzionare prin fetișizarea exteriorității, prin inadecvare la realitate.”; povestirile „configurează un univers al provinciei și al prieteniei adolescente, privite glumeț și sentimental. Evocarea are sensul de recuperare a derizoriului, mai exact a umanului din derizoriu. De aici, descriptivismul ușor ironic, inventarierea, acumularea gesturilor în aparență mărunte; conflicte și patimi insolite și trecătoare sau statornice, aiureli adolescente, obiceiuri nevinovate etc.”; „*Portocale și cascadori* reprezintă mai mult decât un exercițiu de adecvare la «domeniile tumultuoase» ale realului.” (articolul *Povestiri ironice și sentimentale*).

● [„*Vatra*”, nr. 12] Rubrica *Filtre* găzduiește însemnările lui Ștefan Borbély despre *Actualitatea eseului*, după lectura cărții Gabrielei Negreanu, *Paul Valéry și modelul Leonardo* (Albatros, 1978). Numele autoarei este alăturat unei „serii a debuturilor semnificative din ultimii ani, serie care începe cu Liviu Petrescu, [...] ilustrat, printre cei din urmă, și de Gabriel Liiceanu”. Eseul Gabrielei Negreanu, „superb scris”, mărturisește „predilecția pentru un Valéry retras din fața poeziei în refugiul unui sfert de secol, pentru a îngădui gânditorului din el să se exprime”, oferind „imaginea unui spectacol sărbătoresc al inteligenței [...]. În totalitate, avem în față expresia disciplinată a unei fascinații Valéry, identificabilă cu voluptatea intelectuală de a fi modern și cu bucuria de a găsi, peste timp, răspunsuri la un dialog al posibilelor”. ■ La aceeași rubrică *Filtre*, în prezentarea *Prima carte*, Gheorghe Perian apreciază că în volumul de debut, *Portocale și cascadori* (Dacia, 1978), „Radu Țuculescu a fost generos cu propriile lui proze, îngăduindu-le intrarea în volum fără să-și pună problema unei armonizări. Primele povestiri din volum au un substrat autobiografic. Lirism îmbelșugat, exaltare juvenilă sau scepticism afectat”, ceea ce face ca „prozatorul să producă proba talentului său indiscutabil abia după o sută de pagini, când își supraveghează cu mai multă severitate dispozițiile creatoare încă instabile”. ■ Dan Culcer, atras de „caracterul incitant” al cărții lui Mircea Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani* (Eminescu, 1978), semnează cronică literară a volumului: „Criticul literar Mircea Iorgulescu ne propune, într-o formă sever sintetică, o imagine a «forțelor de creștere» ale literaturii noastre, un «ghid critic» care nu vrea să fie istorie literară. Imaginea nu este nici idilizată, nici partizană, sub aparența calmă a unei grupări de portrete «în raport de genuri și alfabetice» se întrevede o intenție polemică față de refuzul deghizat strategic al acelor spirite, nu puține, care socotesc că «marile valori s-au produs și că apariția altora este imposibilă», «ceea ce transformă fascinația

marilor modele» în «tirania marilor modele».[...]Această «apatie spirituală», acest refuz de a ieși din cadrul unei literaturi cunoscute, altfel decât prin incursiuni întâmplătoare în actualitate sau prin entuziasme dirijate de campanii orale, această «lipsă de curiozitate» își află cauzele în „limitele conștiinței profesionale a unor critici, în atmosfera spirituală care domină viața literară a epocii, în mentalitatea care generează o permanentă echilibristică în compunerea revistelor, altfel spus, în lipsa *radicalității*”. În carte sunt schițate 72 de portrete ale poezilor născuți de la 1936 (remarcați fiind Emil Brumar, Constanța Buzea, Dinu Flămând, Cezar Ivănescu, Marin Sorescu, Mihai Ursachi, Ioanid Romanescu). Dan Culcer manifestă însă rezerve față de aprecierea creațiilor lui Adrian Păunescu și Ioan Alexandru. În secțiunea portretelor prozatorilor, criticul Mircea Iorgulescu plasează alături prozatori ce debutau în deceniul șapte: Augustin Buzura, Bujor Nedelcovici, Mircea Ciobanu, Virgil Duda, Norman Manea, cu o nouă serie ce urma a se impune în conștiința criticii și cititorilor: Gabriela Adameșteanu, Eugen Uricariu, Tudor Octavian, Nicolae Mateescu, Alexandru Papilian, Mihai Sin. În prezentarea prozatorilor, Dan Culcer remarcă referințele pe care criticul le face la modele sau poziții străine analoage și consideră necesar să insiste asupra ideii că „nu trebuie să le negăm acestor scriitori originalitatea; chiar dacă nu este vorba de epigonism; literatura crește din literatură, inovatorii fiind puțini, iar în proză obținerea unei originalități indiscutabile, de cap de serie, un lucru rar”. Capitolul rezervat dramaturgiei, foarte restrâns, se limitează la analiza autorilor care își publicaseră creațiile – doar trei dramaturgi: Mihai Neagu Basarab, Paul Cornel Chitic, Ion Coja, situație apreciată a fi îngrijorătoare. Ultima secțiune a cărții, critici, esești, istorici literari” relevă diversitatea de preocupări și metode critice abordate de tinerii critici și istorici literari, evidențiindu-se „deschiderea lor firească spre noutate ca și preocuparea spre cercetarea adecvată a tradiției”. Este remarcată slaba reprezentare a eseisticii, căci „eseul nu este la îndemâna oricui: eseistica nu poate fi confundată cu comentariul mai mult sau mai puțin lax și subiectiv al literaturii” și de aceea nu pot fi luate în considerare decât câteva nume: Valeriu Cristea, Gheorghe Grigurcu, Nicolae Manolescu, Marian Popa. Concluzia lui Dan Culcer la finalul prezentării critice: „Această carte are însă și meritul, deloc neglijabil, de a fi un îndreptar de mare utilitate pentru un cititor care a depășit stadiul lecturii întâmplătoare, iar pentru un cititor profesionist e o sursă de informații, de opinii citabile care completează cu maximă probitate și acuratețe alte două încercări de ordonare a acestui material magmatic al actualității, *Dicționarul* lui Marian Popa și *Prima verba* (I-II), volume de critică a debutanților, semnate de Laurențiu Ulici”. ■ Dumitru Mureșan conturează în articolul *Elegii imaginare*, universul poetic al lui Dorin Tudoran: „o polaritate fecundă a scrisului său, oscilația contradictorie între plinătatea zborului liber, nestăvilil și senzația de «levitație întreruptă», de cădere mahnită, de zbor frânt, «fracturat», altfel spus, între avântul liric și absența acestuia”.

În volumul *O zi în natură* (C.R., 1978) se conturează „simbolul zborului ideal, continuu și nestingherit al imaginației, [...] Pasărea Emanuelle, proiecție în viitor, în speranță a entuziasmului neînfrânt”. Un ultim volum, *Respirație artificială* (Dacia, 1978) impresionează prin modernitatea limbajului poetic, prin inovațiile și tehnica poetică, reușind „să pună în ecuație lirică, cu reală dezinvoltură, o problematică gravă, probând aceeași capacitate de veritabilă transfigurare poetică”. ■ La rubrica *Hic sunt leones*, Anton Cosma scrie despre *Marin Preda sau omul în istorie*, pornind de la observația că „tendința de integrare a viziunii estetice și a viziunii istorice asupra lumii, datând în literatura noastră, în forme implicite, din perioada marilor clasici, devine, mai ales după 1960, o dimensiune caracteristică a epicii contemporane”. Cea mai semnificativă ilustrare a fenomenului este întâlnită în opera lui Marin Preda, în ciclul *Moromeților* și în celelalte romane. Insistând pe interpretarea frazei inițiale a romanului *Moromeții*, criticul atrage atenția că „cititorul e, de la bun început, pus să ia act de o condiție până acum ignorată de artă și chiar de roman: existența oamenilor se desfășoară într-o matcă nevăzută, matca Timpului, care le dirijează, discret sau brutal, destinul.[...] Timpul nu rămâne o entitate abstractă, filozofică, ci este introdus ca un personaj în lumea romanului (așa cum în vechile epopei, Destinul apărea întruchipat prin zeii care se amestecau în treburile oamenilor). [...] Romanul are două subiecte și două conflicte. Unul e cel de suprafață, [...] care relatează povestea destrămării familiei Moromete în lupta ei pentru supraviețuire în capitalism [...], iar altul e cel de adâncime, care, printr-o țesătură inefabilă de sugestii și simboluri, comunică imaginea unei alte lupte care se dă între oameni (întruchipați prin Ilie Moromete) și Timpul istoric”. Descoperind „discordanța între Timp și Oameni”, scrierile lui Marin Preda au o dimensiune tragică, iar personajele din toate romanele prozatorului pot fi interpretate din perspectiva „tregerii de la problematica omului patriarhal, la aceea a individului modern, intelectual, iar la nivelul intenționalității estetice, pe mutarea accentului de pe existențial, pe politic”. Constatând că Marin Preda încearcă sinteza între orientarea obiectivă și cea subiectivă, existente în romanul interbelic, criticul consideră că romancierul a „optat pentru un roman al realității fundamentale a omului, într-o *viziune totală*. Nici «omul fără lume», nici «lumea fără om», ci omul *în* lumea lui, omul și lumea lui cuprinși în același proces al devenirii istorice. Împlinind, în condiții și cu mijloace moderne, o năzuință care [...] a însoțit epica românească de-a lungul evoluției ei, Marin Preda transformă romanul românesc în ceea ce a aspirat el întotdeauna să fie: *Istorie esențială* a societății și a indivizilor care o alcătuiesc”. ■ Ion Simuț, preocupat de influențele noului roman francez și ale celui modern anglo-saxon (Joyce, Virginia Woolf) asupra evoluției romanului românesc contemporan, semnează, la rubrica *Opinii*, articolul *Zestrea ereditară a romanului actual*. După evidențierea trăsăturilor specifice romanului modern apusean, dar și ale celui „clasic”, Ion Simuț caută să le descopere în romanele românești contem-

porane, ajungând la concluzia că „cu toată neobișnuita receptivitate la formele noi, tipare ale romanului clasic este firesc să persiste. Reduta «tradițională» (în sensul stăruinței unor date originare) a romanului nostru n-a cedat; a îngăduit numai abordarea unor steaguri ale procedeelelor prozei moderne. Opțiunile prozei contemporane nu mai sunt exclusiviste [...]. Tradiția susține inovația, e terenul pe care aceasta din urmă nu și-l poate suprima dacă vrea să supraviețuiască: în general, aceasta este strategia înnoirii pașnice. Proza este conciliantă (dacă nu conservatoare)”. Ultima afirmație e făcută prin raportare la domeniul poeziei românești contemporane care „se silește să fie radicală în atitudinea față de predecesorii imediați”. ■ Semnează poezii Victor Felea, Zeno Ghițulescu, Constanța Buzea, Gheorghe Tomozei, Gheorghe Grigurcu, Dumitru Mureșan, Eugen Jebeleanu, Emil Brumaru și proze Alexandru Marius Jucan, Corneliu Rădulescu și Mircea Opriță.

• [„**Viața românească**”, nr. 12] Mircea Martin se referă la *G. Călinescu și Roland Barthes*: „G. Călinescu n-a fost filosof sau estetician, nici critic literar care să țină prea mult la consecvența abstractă a generalizărilor sale explicite sau implicite. Punctele de vedere teoretice nu sunt la el rodul unei preocupări constante și nici nu se adună într-un sistem. El a disprețuit *Estetica* și, dacă a scris, totuși, niște *Principii de estetică*, a fost numai pentru a înlocui această disciplină «frigidă» și «sterilă» cu o «școală de poezie». Călinescu a fost, în același timp, refractar la intruziunile – ce se dovedesc ciclice – ale scientismului în critica literară. Ca și «normele» *Esteticii*, metodele «exacte» în critică îi par «ieșite din disperarea oamenilor fără sensibilitate artistică». Pentru el, «critica trebuie să fie mai mult o artă decât o știință». Modelul istoriei literare este, deci, pentru Călinescu un model artistic. Pentru Roland Barthes, modelul criticii este unul logic. Coerența închipuită de acesta din urmă este una abstractă, în vreme ce pentru Călinescu ea este concretă, adică epică. Dincolo de asemănări, diferența dintre antologie și omologie, cum se vede, persistă”. ■ Despre „*Biblioteca*” lui Laurențiu Ulici scrie Gelu Ionescu: „Un mare apetit de lectură vădește și *Biblioteca Babel*, volumul său recent de eseuri, marea majoritate privind opere și autori de certă circulație universală. Este cea de a... treia față a criticii sale- prima (am văzut) întoarsă către debutanți, a doua către «maturii» literaturii române, clasice sau moderne (volumul său de debut *Recurs* îi aparține, dar de atunci autorul a evoluat mult)... Criticul nostru arată o curiozitate fremătătoare, mai puțină răbdare pentru meditație, o inteligență ce produce multe ipostaze. Scrisul său nu se împiedică, banalitatea este ocolită uneori chiar cu prețul sacrificării evidențelor. Spiritul de selecție nu este deloc contrazis de sumarul acestui volum: Dostoievski, Homer, Joyce, Kafka, Marques, Gide, J. Green, Borges, Malraux, Bulgakov, Faulkner, Calvino, Ionesco etc., lista e frumoasă și aproape fiecare bucată are idei sau formulări seducătoare. Sunt în această carte mai multe vârste ale lecturii și am putea spune, conduși de titlu, că Borges rămâne un fel de prototip literar care va fi fascinat îndeobște «tine-



rețea» criticului”. ■ În textul *A înțelege, a iubi*, Alexandru George notează despre cartea lui D.I. Suchianu: *Foste adevăruri viitoare* (1978, Minerva): „Actuala culegere trădează spiritul amatoristic – în cel mai bun sens al cuvântului – care-i inspiră alcătuirea mai profundă și-i conduce autorului pana. El însuși face o observație semnificativă atunci când denunță disprețul lui G. Călinescu pentru un gen a cărui substanță o ignora deși nu-i era chiar străină: e vorba de M. Ralea, căci D.I. Suchianu – fapt tot atât de caracteristic – se definește pe sine admirabil mai ales când scrie despre prieteni și se străduiește să-i apere împotriva unor acuzații reale sau închipuite”. ■ În cadrul rubricii *Cărți-Oameni-Fapte* semnează texte: Al. Protopopescu, Ion Bălu, Radu Petrescu, Ilie Guțan, Cornel Regman, N. Steinhardt. □ Al. Protopopescu descoperă *Un nou Cantemir* în studiul Elvirei Sorohan: *Cantemir în cartea hieroglifelor* (Minerva, 1978): „O contribuție originală deopotrivă de pasionantă prin fantezie și informație, prin subtilitate și rigoare. Fapt cu atât mai meritoriu cu cât cartea de față apare la opt ani după eseu Manuela Tănăsescu (*Despre istoria ieroglifică*, 1970), care promitea să rămână o performanță în exploatarea subiectului, în recitirea «neconformistă» a romanului. Noutatea studiului nu stă prin urmare doar în faptul că autoarea abordează vechiul text dintr-o perspectivă modernă – ofensiva «protocronistă» ne-a obișnuit în ultimul timp cu asemenea inițiative – ci în rezultatele absolut convingătoare la care se ajunge pe aceste căi”. □ Ion Bălu se referă în *Îndreptări cronologice* la corespondența călinesciană: „Corespondența lui G. Călinescu, recent publicată de acad. Al. Rosetti, are o indiscutabilă valoare documentară. Nu asupra acestui aspect ne propunem să insistăm, ci voim să corijăm cronologia scrisorilor nedatate de expeditor. [...] Cunoscând obiceiul lui Al. Rosetti de a răspunde cu regularitate a doua zi după primirea scrisorii, rândurile expediate de G. Călinescu au fost scrise pe data de 5 februarie!”. □ Radu Petrescu recenzează cartea lui Mihai Sin: „Cel de al doilea roman al lui Mihai Sin, *Bate și ți se va deschide*, se organizează pe câteva masive zone prospective în trecut: scrisorile lui Radu Raița, nepotul doctorului Simedrea, către Octavian Șteflea, personajul central, ultima întâlnire între Șteflea și Natalia (Nathalie) într-o stațiune montană de odihnă, întâlnire în timpul căreia cei doi comentează o veche scrisoare a unuia către cealaltă, întâlnirile nocturne, la mare, cu Nicoleta, asistentă medicală de la care Șteflea află mai târziu povestea legăturii dintre Simedrea și doctorița Goicu... [...] Medievalii priveau lumea, cu toate ale ei, cu un ochi tot atât de rigorist, însetat să-i demonstreze urâciunea și vanitatea. Simțirea aceasta medievală, rigoristă, pune în mișcare toate angrenajele cărții lui Mihai Sin, răzbate prin toate straturile polemicii lui sociale, morale și estetice, îl învecinează pe autor în modul cel mai frapant și cel mai substanțial de zona centrală a teritoriului considerabil pe care-l ocupă în proza noastră Mircea Horia Simionescu și constituie și clasicitatea viziunii sale, care nu e fără afinități cu a unui Bergman, din *Fragii sălbatici*, pentru a numi și o zonă exterioară spațiului latin,

latinizată totuși”. □ Ilie Guțan descoperă în volumul de versuri al lui Anghel Dumbrăveanu, *Poezia tatonării reflexive*: „Pe o clapă evocatoare se apasă de la început, când se scrie despre Anghel Dumbrăveanu, a cărui recentă *Diligență de seară* se ascultă, de la întâile acorduri, ca o nouă poveste a sufletului. [...] Mai imperios decât până acum, poezia lui Anghel Dumbrăveanu se înfățișează ca o transcriere a sufletului trăitor al unei experiențe decisive, dar din ce în ce mai vapoaze...”. □ Despre *B. Fundoianu într-o nouă ediție scrie Cornel Regman*: „Cu un studiu introductiv de Mircea Martin și o postfață de Paul Daniel (de fapt, o biografie), a apărut la editura Minerva un masiv tom de peste 600 de pagini al *Poeziilor* lui B. Fundoianu. La alcătuirea ediției, care cuprinde un capitol amplu de note și variante, cum și numeroase ilustrații, au cooperat Paul Daniel și G. Zarafu. Este a treia reeditare a creației lirice românești a acestui poet, din 1965 până azi, și desigur, cea mai completă. Alături de *Priveliști*, unicul volum de versuri românești publicat de autor în timpul vieții (editat la Cultura Națională în 1930) iau loc acum versurile *Din periodice*, aproape în totalitate (sunt omise doar câteva poezii ocazionale), precum și o selecție masivă din poemele rămase în manuscris”. □ C. Trandafir analizează studiul lui Const. Ciopraga: „*Între Ulysse și Don Quijote* (Junimea, 1978), disponibilitățile reflexive ale lui Const. Ciopraga s-au făcut simțite în progresie geometrică. Moralism modern, cu simțul relativității și bine orientat în problemele cele mai arzătoare ale momentului, criticul adoptă regimul meditației dintr-un impuls ce ține de structura proprie și nu, cum s-ar crede, fiindcă s-ar abandona valului de «reflecții» care amenință să înăbușe lumea. Istoricul literar a tras concluzia fertilă că sunt inoperante înregistrarea factologică, erudiția lipsită de vibrație, preeminența doctrinei față de «experiența fundamentală», că adevăratul critic e un «excitator mentis», capabil de aventuri spirituale;”. ■ *La Televiziunea între două focuri* se referă N. Steinhardt: „Nu-i mult de când a văzut lumina tiparului la New York o carte intitulată *Televiziunea și manipularea vieții americane*. Autori: Frank Mankiewicz și Joel Swerdlow. E o nemiloasă și vehementă denunțare a tuturor cursurilor acestui mass medium și îndeosebi a modului cum funcționează în Statele Unite, precum și a presupuselor sale exclusiv dăunătoare efecte”.

• [„*Književni život*”, nr. 2] Din lirica scriitorilor sârbi din România citim versuri semnate de: Čedomir Milenović, Živa Popović, Draga Mirjanić, Vladimir Čokov, Živa Popović, Ivo Munćan, Slavomir Gvozdenović, Srboľjub Mišković, Nebojša Popović, Đoka Župunski. □ Sunt prezenți și doi scriitori din Iugoslavia: Desanka Maksimović și Miodrag Ž. Barjaktarević. □ Apar traduceri din lirica română: Ivo Munćan traduce versurile lui Mihai Beniuc, Ljubomir Bački traduce poezia lui Ștefan Aug. Doinaș, Vladimir Čokov semnează traducerea poeziei semnate de Marin Sorescu, Đuro Bački traduce o elegie de George Hagiu, Živa Popović traduce versurile Anei Blandiana și ale lui Anghel Dumbrăveanu, iar sub semnătura V. M. apar traduse două poezii de

Dușan Petrovici. □ Proza este semnată de Svetomir Rajkov, Čedomir Milenović, Ion Arieșanu (schite traduse de D. Živanov), Nebojša Popović. □ Citim și două texte dramatice într-un singur act, scrise de Branislav Nušić. □ În contextul cutremurului, citim reportajul scris de Vasile Versavia, tradus de Draga Mirjanić. □ În pagina dedicată umorului citim o proză de Grigore Beuran, tradusă de D. Ž. ■ Numărul se deschide cu textul scris de Teodor N. Trâpcea, *Значај Уједињења из 1918 (Importanța Unirii din 1918)*, marcând astfel 60 de ani de la Marea Unire. ■ Cornel Ungureanu scrie despre *Румунска поезија 1978. (Poezia românească 1978)* în contextul colocviului național despre poezie, o „manifestare al cărei scop este să sublinieze succesele unei perioade literare”. Cu această ocazie, C. Ungureanu trece în revistă scriitorii care au marcat anul 1978: Alexandru Philippide (volumele III și IV din *Opere*), Franyó Zoltán, Geo Bogza (*Orion*), Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Vladimir Čokov (volumul *Neliniști albe*, tradus de Dușan Petrovici), Nicolaus Berwanger (*Din patru inimi*), Mihai Beniuc, Maria Banuș, Ioan George, Nichita Stănescu, Horia Zilieru, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Dinu Flămând, Adrian Popescu, Horia Bădescu, Angela Marinescu, Mihai Ursache, Dan Laurențiu, Dușan Petrovici, Damian Ureche, Dan Verona, Dan Mutașcu, Aurel Șorobetea, Șerban Foartă (prin eseistică). Sunt menționați și criticii-poeti: Victor Felea, Ion Negoitescu, George Grigurcu. ■ 150 de ani de la nașterea lui Lev Tolstoi sunt marcați printr-un text omagial semnat de Cezar Apreotesei și tradus de Č. M. ■ În rubrica numită *Литерарна критика (Critica literară)* citim: □ Andrei A. Lillin semnează *Могућност усавршавања песничке личности у нашој савременој поезију (Posibilitățile perfecționării personalității poetice în poezia noastră contemporană)*. Autorul textului susține că, exceptând momentele când literatura română se sincroniza cu mișcărilor literare universale, poezia română evidențiază „dimensiunea poetică a spiritului românesc”, enumerând exemple: Eugen Jebeleanu, Ion Caraion, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru și Șt. Aug. Doinaș. Andrei A. Lillin atrage atenția că „Trăim într-o perioadă de manifestare intensivă a lirismului în poezia românească”, revenind cu exemple de scriitori: Eugen Jebeleanu, A.E. Baconsky, Virgil Teodorescu, Veronica Porumbacu, Constantin Nisipeanu, Ana Blandiana, Ion Caraion, Șt. Aug. Doinaș, Vladimir Čokov. Aceste exemple slujesc pentru a arăta „valorile lor artistice”, anume, „prezența idealurilor umane (cețățenești, dacă doriți, la nivelul ridicat de înțelegere) și extinderea rafinamentului artistic al perfecționării amintite”. □ Živko Milin semnează *О поезију млађе генерације наших песника (Despre generația tânără a poeziei noastre)*. În text sunt discutați scriitori sârbi din România, colaboratorii revistei. □ Živa Popović publică textul *Археји на српскохрватском језику (Arghezi în limba sârbocroată)*, un text elogios la adresa traducerii din versurile lui Arghezi, făcută de Vladimir Čokov. ■ În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* citim recenzii: □ S. Bărbulescu notează apariția volumului *Orion* de Geo

Bogza: „versiunea poetică pe care ne-o oferă Bogza are drept coordonate realitatea de bază a unei epoci din care poetul exclude programatic absurdul”.

□ Nicolaie Țirioi notează că a apărut *O complicată stare de fericire* de Ion Arieșanu, Editura Facla, volum în care „Viziunea creatoare a autorului penetrează dincolo de simple probleme morale, în substratul intim al sensibilității”.

□ Vișeslava Ćirić notează că la Editura Kriterion, 1977, a apărut *Zile Vechi* de Bora Stanković. □ Ivo Muncan scrie despre *Diligența de seară* de Anghel Dumbrăveanu, C.R., în care autorul „are o grijă strictă de claritatea mesajului, fără a cădea în păcatul moralizator al poeziei”. □ Alexandra Indrieș prezintă *Școala ardeleană* de Ion Lungu (Minerva, 1978). Singurul reproș: „tratarea împreună a ardelenilor și bănățenilor cu o tendință de minimalizare a ultimilor”.

## INDEX DE NUME

### A

- Abălaru, V., 77  
Abăluță, Constantin, 186, 345, 361,  
470, 481, 635, 688, 709, 746,  
1116, 1144, 1183  
Abrudan, I., 155  
Abrudan, Miron, 1059  
Abrudan, Paul, 748  
Achim, Gheorghe, 1142  
Achim, Paul, 89, 384, 552  
Achiței, Dumitru, 1165  
Achiței, Gheorghe, 699  
Acsan, Ion, 1118  
Acuna, Juan Enrique, 980  
Adam, Dinu, 11, 1075  
Adam, Ion, 1074, 1127  
Adam, Mihaela, 11  
Adamek, Diana, 506  
Adameșteanu, Gabriela, 65, 236,  
687, 715, 775, 1165, 1198  
Adăscăliței, Vasile, 422  
Adeli, Ilie, 857  
Aderca, Felix, 49, 233, 703  
Adonyi Nagy, Mária, 826, 1140  
Adorno, W., 157  
Adrian, H., 917  
Adrian, Mihai, 26, 98, 232, 274, 709,  
1114, 1174  
Agârbiceanu, Ion, 204, 325, 422,  
506, 743, 749, 1112  
Agrigoroaiei, Ion, 457  
Ahmadulina, Bellei, 330  
Aiken, Conrad, 661  
Aioanei, Pavel, 299  
Airinei, Irinei, 556  
Ajar, Emile, 721  
Albala, Radu, 81, 438, 623, 892  
Albani, Tiron, 1081  
Albérès, M., 9, 917  
Albert, David, 390  
Alberti, Rafael, 654, 793  
Alboiu, George, 20, 37, 112, 229,  
343, 464, 474, 706, 782, 861,  
871, 884, 1014, 1163, 1068,  
1071, 1145, 1185  
Albu, Corneliu, 562  
Albu, Florența, 94, 225, 315, 446,  
464, 514, 550, 703, 868, 878,  
887, 1170  
Albu, Nicolae, 920  
Albulescu, Mircea, 280  
Albuț, George, 471  
Aldea, Monica, 350  
Alecsandrescu, Dan, 113, 455  
Alecsandri, Vasile, 8, 18, 27, 144,  
174, 284, 350, 452, 489, 498,  
521, 574, 580, 592, 686, 691,  
715, 719, 748, 755, 770, 862,  
877, 890, 922, 975, 984, 996,  
1018, 1021, 1040, 1052, 1144,  
1170  
Alegre, Manuel, 976  
Alehem, Șalom, 1021  
Aleixandre, Vicente, 1096  
Alexa, Haralambie, 679  
Alexa, Lucian, 951  
Alexa, Tiberiu, 743  
Alexandrescu, Grigore, 462, 578,  
612, 918, 961, 1189  
Alexandrescu, Mihai, 921  
Alexandrinul, Clement, 1010  
Alexandrova, Petea, 864

Alexandru, F., 143, 502  
 Alexandru, George, 536  
 Alexandru, Ioan, 8, 17, 86, 133, 161,  
     173, 231, 263, 323, 330, 383,  
     401, 423, 433, 460, 467, 481,  
     494, 519, 522, 573, 605, 633,  
     671, 673, 716, 729, 745, 748,  
     764, 798, 801, 854, 855, 867,  
     875, 884, 889, 891, 895, 900,  
     911, 918, 928, 940, 947, 960,  
     966, 979, 981, 994, 995, 996,  
     998, 1015, 1022, 1029, 1032,  
     1059, 1065, 1076, 1078, 1107,  
     1113, 1124, 1136, 1146, 1151,  
     1178, 1198, 1203  
 Alexandru, Ioan, 86, 324, 717  
 Alexandru, Oltea, 297, 430  
 Alexandru, Petre, 330  
 Alexandru, Ștefan, 53, 158, 172  
 Alexi, Aurel Nicolae, 354  
 Alexianu, Al., 615, 867, 878  
 Alexiu, Lucian, 8, 292, 364, 368,  
     373, 374, 401, 424, 484, 635,  
     674, 690, 703, 717, 768, 775,  
     780, 884, 959, 986, 1046, 1116,  
     1125, 1136  
 Allen, Douglas, 1132  
 Allen, J., 759  
 Almaș, Dumitru, 36, 76, 165, 231,  
     472, 521, 809, 1083, 1165  
 Almăjan, Slavco, 330, 663, 690  
 Almășan, Michaela, 1065  
 Alonso, Dámaso, 9, 1024  
 Alterescu, Simion, 502, 1102  
 Alui Gheorghe, Adrian, 310, 672,  
     686, 791  
 Alver, Betti, 877  
 Alver, N., 877  
 Amado, Jorge, 144  
 Amerbach, Leslie, 244  
 Amuza, Gheorghe, 673  
 Amzulescu, Alexandru, 468  
 Anatol, Gh., 285  
 Andor, Horváth, 1158  
 András, Kiss, 15  
 Andrașoni, Ionel, 575  
 Andreea, Flavia, 241  
 Andreescu, Doru, 107  
 Andreescu, Ion, 105  
 Andreescu, Margareta, 98  
 Andreescu, Ștefan, 561  
 Andrei A., Lillin, 753  
 Andrei, Ion, 335  
 Andreiță, Ion, 421  
 Andric, Radomir, 851  
 Andriescu, Alexandru, 172, 284,  
     814, 993, 1070, 1158  
 Andriescu, Virgil, 88  
 Andrițoiu, Al., 10, 62, 74, 76, 86,  
     178, 373, 422, 433, 482, 489,  
     501, 519, 536, 557, 702, 717,  
     743, 793, 809, 826, 827, 834,  
     884, 998, 1031  
 Andronache, Dumitru, 476  
 Andronache, Vasile, 112, 481  
 Andronic, Iosif, 1061  
 Andronic, Titus, 14, 106, 575, 709,  
     1038  
 Andru, Alexandra, 797  
 Andru, Vasile, 162, 223, 536, 546,  
     666, 804, 952, 1105  
 Angelescu, Cristina, 18, 1145  
 Anghel, Dimitrie, 462, 567, 918  
 Anghel, Dumitru, 312, 1172  
 Anghel, Ion, 301  
 Anghel, Paul, 14, 31, 94, 211, 232,  
     273, 279, 307, 319, 405, 418,  
     457, 503, 562, 753, 805, 825,  
     867, 879, 933, 1005, 1056, 1070,  
     1077, 1095, 1161  
 Anghel, Petre, 261  
 Anghel, Petru, 34, 76, 143, 186, 480,  
     1071, 1077

Anghelescu, Adrian, 249, 372, 1065,  
 1068, 1116, 1121, 1146, 1193  
 Anghelescu, Mircea, 17, 204, 685,  
 1001, 1044  
 Angheluș, Ion Alex., 282, 430, 578,  
 636, 740, 743, 852, 1131  
 Anineanu, Marta, 719  
 Antip, Felicia, 374, 573, 691, 721,  
 757, 773, 795, 862, 887  
 Antipa, Paul, 1143  
 Anton, Eugenia Tudor, 163  
 Antonescu, Cornel, 114  
 Antonescu, Georgeta, 936  
 Antonescu, Monica Elena, 501  
 Antonescu, Nae, 513, 660, 1022  
 Antonesei, Liviu, 325  
 Antonie, Aurel, 699, 1068  
 Antonie, Doina, 754, 877  
 Antoniu, Corneliu, 1133  
 Anuței, Mihai, 912  
 Apetroaie, Ion, 316, 638, 922, 958,  
 993, 1093  
 Apolzan, Mioara, 553, 779, 1046  
 Apostol Popescu, Ion, 264, 722,  
 1073, 1144  
 Apostol, Antoaneta, 1181  
 Apostolescu, Mihai, 892  
 Apreotesei, Cezar, 668, 1069, 1203  
 Arachelian, Vartan, 557, 944  
 Aramă, Horia, 732  
 Arbore, C., 1121  
 Arbore, Grigore, 24, 77, 166, 573,  
 603, 729, 765, 781, 869, 981,  
 1007, 1085  
 Arbuzov, Alexei, 657, 748  
 Arcan, Sofia, 389, 500, 626  
 Arcaș, Ion, 50, 575, 623, 827  
 Archip, Ticu, 1087  
 Ardeleanu, Aurel Gheorghe, 117,  
 455  
 Ardeleanu, C., 1087  
 Ardeleanu, Ion, 146, 162, 1142  
 Ardeleanu, V., 759, 804  
 Ardeleanu, Virgil, 92, 246, 565, 580,  
 759, 804, 945, 960, 1031, 1059  
 Ardevan, Radu, 678  
 Argan, Giulio Carlo, 627  
 Argeșeanu, Valeriu, 536  
 Arghezi, Mitzura, 227, 1050, 1072  
 Arghezi, Tudor, 8, 11, 17, 32, 42,  
 45, 99, 108, 110, 115, 134, 166,  
 171, 214, 226, 248, 259, 284,  
 348, 362, 383, 458, 482, 501,  
 521, 558, 566, 655, 701, 754,  
 880, 916, 955, 983, 1002, 1006,  
 1018, 1032, 1037, 1048, 1050,  
 1059, 1060, 1062, 1069, 1072,  
 1111, 1163, 1164, 1166, 1194  
 Aricescu, C.D., 141  
 Arieșanu, Ion, 389  
 Arieșanu, Ion, 9, 485, 524, 675, 804,  
 894, 971, 986, 1070, 1071, 1114,  
 1153, 1203  
 Arieșescu, Nicolae, 573, 791  
 Arion, George, 46, 101, 115, 135,  
 150, 228, 242, 260, 295, 364,  
 450, 453, 467, 482, 567, 569,  
 687, 700, 716, 721, 767, 803,  
 858, 870, 873, 881, 915, 959,  
 970, 998, 1059, 1069, 1151  
 Arion, V., 336  
 Armbruster, Adolf, 879, 892  
 Armeanu, Cornel, 1195  
 Armeanu, Valeriu, 551, 685, 698,  
 828, 1133, 1136  
 Arnaudova, Rumeana, 367  
 Arnold, Raymond, 1141  
 Aron, Raymond, 867  
 Arouet, Marie, 768  
 Arrabal, Fernando, 654  
 Arsenie, Dan, 254, 291, 347, 506,  
 516, 685, 1068, 1148  
 Arsenie, Dan, 935  
 Asachi, Gh., 230, 1189

Ashlock, Margaret, 672  
Asturias, Miguel Ángel, 681  
Atanasiu, Constantin, 573  
Atanasiu, Victor, 8, 25, 45, 115, 134,  
345, 446, 532, 548, 576, 800,  
856, 868, 870, 916, 970, 1039,  
1067, 1170  
Attila, Mózes, 1140  
Attila, Vári, 397, 752  
Auden, H., 591  
Auerbach, Erich, 9  
Auger, Yves, 1061  
Augerot, James, 863  
Augustopoulos, Antîța, 14, 246, 675  
Aureliu, Marc, 218, 341  
Avădanei, Șt., 697  
Avermaete, Roger, 95  
Avram, Andrei, 1023  
Avram, Constantin, 389  
Avram, Mioara, 284  
Avram, Mircea, 660  
Avram, Vasile, 337, 440, 544, 661,  
834, 1023, 1196  
Avramescu, Lucian, 180, 509, 537,  
565, 607, 783, 873, 937  
Avramescu, Mihai, 433  
Avramescu, Tiberiu, 1054  
Axelrod, George, 1100  
Azap, Gheorghe, 485, 971, 985,  
1046

## B

Babeș, Vincentiu, 584  
Babeți, Adriana, 47, 551, 688, 803,  
1136  
Babits, Mihaly, 1082  
Baboi, Stelian, 139, 249, 678  
Bacalbașa, Anton, 398  
Bacâru, Livia, 15  
Bachelard, G., 857  
Bachelard, Gaston, 274, 329, 1019  
Baciu, Ghiță, 1059

Baciu, Ioan, 105, 331, 808  
Baciu, Luminița, 156  
Baciu, Margareta, 71, 400  
Baciu, Miorița, 138  
Bački, Đuro, 1202  
Bački, Ljubomir, 1202  
Baconsky, A.E., 85  
Baconsky, Leon, 388  
Baconsky, Leon, 934  
Bacovia Grigorescu, Agatha, 182,  
672, 714  
Bacovia, George, 17, 32, 108, 167,  
214, 274, 315, 464, 484, 502,  
516, 535, 687, 707, 713, 722,  
729, 969, 975, 1176  
Badawi, Fuad, 793  
Baffi, Mariano, 471  
Bagdasar, Nicolae, 884  
Bagriana, Elisaveta, 1015  
Bailly, Ch., 1136  
Bajan, Micola, 895  
Balacciu, Jana, 891, 894, 1032, 1144  
Balaci, Alexandru, 258, 261, 328,  
468, 592, 651, 678, 691, 704,  
769, 888, 1060, 1079, 1116, 1158  
Balahur, Paul, 71, 73, 171, 379, 418,  
428, 621, 710, 724, 855, 874,  
890, 929, 965, 992, 1012  
Balaș, Ion, 760  
Ball, Adrian, 887  
Balotă, Bianca, 471  
Balotă, Nicolae, 17, 33, 40, 48, 108,  
133, 151, 204, 241, 267, 278,  
312, 347, 354, 378, 395, 453,  
501, 556, 585, 620, 660, 679,  
690, 707, 714, 721, 753, 773,  
804, 830, 837, 872, 879, 887,  
898, 961, 991, 1034, 1079, 1101,  
1129, 1151, 1159, 1171  
Balș, Teodor, 20, 31, 112, 498, 564,  
566, 583, 592, 669, 678, 693,  
1015, 1077



Baltag, Cezar, 17, 86, 329, 446, 460,  
 522, 619, 983, 1006, 1036, 1157  
 Baltag, Nicolae, 621, 670, 685, 711,  
 985  
 Baltazar, Camil, 320, 969, 1153  
 Balteș, Tudor, 34, 189, 397, 546,  
 752, 960  
 Balthazar, A., 872  
 Banciu, Carmen Francesca, 498  
 Banciu, Paul Eugen, 389  
 Bandac, Mihai, 114  
 Bantaș, Andrei, 634, 650, 773, 994,  
 1006, 1013  
 Bantaș, Ioana, 766  
 Bantaș, Mihai, 634  
 Bantea, Eugen, 1058  
 Banuș, Maria, 110, 121, 150, 359,  
 393, 404, 472, 511, 539, 621,  
 626, 629, 741, 811, 983, 1024,  
 1203  
 Barabás, István, 552  
 Baranga, Aurel, 10, 48, 242, 319,  
 331, 415, 476, 502, 542, 622,  
 629, 687, 748, 772, 841, 894,  
 911, 942, 1005, 1057, 1059,  
 1113, 1151  
 Barassovia, Ioan, 377, 952  
 Barbilian, Dan, 815  
 Barbilian, Gerda, 293, 389  
 Barbu, Constantin, 434, 652  
 Barbu, Dan, 439  
 Barbu, Eugen, 8, 9, 10, 17, 18, 30,  
 31, 38, 56, 65, 78, 89, 102, 106,  
 112, 115, 116, 117, 125, 132,  
 144, 149, 156, 159, 166, 173,  
 186, 209, 226, 229, 251, 260,  
 283, 288, 298, 318, 327, 355,  
 374, 400, 418, 426, 476, 493,  
 494, 501, 517, 519, 521, 535,  
 542, 561, 566, 569, 580, 589,  
 600, 614, 619, 625, 635, 639,  
 667, 673, 699, 700, 712, 726,  
 809, 813, 853, 864, 867, 878,  
 891, 893, 915, 919, 921, 980,  
 994, 1009, 1027, 1040, 1047,  
 1065, 1100, 1111, 1113, 1117,  
 1147, 1151, 1177, 1187  
 Barbu, George, 1189  
 Barbu, Ion, 17, 32, 35, 37, 167, 169,  
 214, 272, 292, 293, 349, 389,  
 483, 497, 500, 539, 582, 589,  
 618, 622, 692, 695, 766, 768,  
 810, 815, 886, 916, 934, 1004,  
 1057, 1062, 1102, 1114, 1153,  
 1172  
 Barbu, Magda, 47  
 Barbu, Marian, 573, 746  
 Barbu, Nicolae, 15, 26, 35, 41, 55,  
 84, 124, 143, 160, 161, 231, 233,  
 246, 285, 305, 319, 381, 454,  
 458, 502, 513, 598, 623, 655,  
 678, 773, 777, 922, 965, 979,  
 992, 1003, 1070, 1130, 1162  
 Barbu, Vasile, 660  
 Barbu, Zevedei, 360  
 Barbul, Sorin, 432  
 Bardan, Vasile, 112  
 Bardu, D., 833  
 Barițiu, George, 178, 920, 1083  
 Barjaktarević, Ž., 1202  
 Barnovski, V., 1087  
 Barsi-Kalman, Bela, 589  
 Barth, John, 91  
 Barthes, R., 917, 1136  
 Barthes, Roland, 9, 103, 110, 242,  
 354, 551, 636, 973, 1200  
 Bartók, Béla, 100  
 Bartok, Francisc, 611, 620  
 Bartsch, Kurt, 421  
 Barzuca, Mircea, 781  
 Basarab, Adrian Alexandru, 772  
 Basarab, Matei, 10, 197, 1181  
 Basarab, Neagoe, 36, 197, 825, 865,  
 1078

Başa, Vasile, 160  
 Bathelme, Donald, 888  
 Baudelaire,, 369  
 Baudius, Augusta, 939  
 Bava, Alcide, 1058  
 Bayo, Gérard, 405  
 Băbălău, Nicolae, 746  
 Bădescu, Aurel, 184, 319  
 Bădescu, Dorina, 543, 1100  
 Bădescu, Horia, 10, 17, 235, 267,  
 282, 324, 335, 339, 431, 433,  
 453, 575, 603, 632, 678, 693,  
 709, 713, 777, 856, 874, 893,  
 899, 940, 971, 987, 1064, 1070,  
 1077, 1118, 1139, 1156, 1182,  
 1203  
 Bădică, Ion, 334, 658, 944  
 Bădilă, Radu, 515  
 Bădilescu, Nicolae, 481, 556  
 Bădiţa, Artur, 1068  
 Bădiţă, Constantin, 50, 963  
 Băieşu, Ion, 44, 81, 87, 136, 184,  
 278, 386, 398, 402, 406, 438,  
 464, 489, 493, 542, 729, 731,  
 813, 856, 866, 1009, 1020, 1100,  
 1157, 1186  
 Băileşteanu, Fănuş, 36, 108, 223,  
 320, 361, 367, 405, 452, 492,  
 572, 741, 755, 805, 829, 853,  
 946, 990, 993, 1009, 1022, 1124,  
 1190, 1196  
 Băileşteanu, Jean, 237, 745  
 Băjenaru, Gh., 418, 615, 1110  
 Bălaj, Teofil, 64  
 Bălan, Gheorghe, 1070, 1115, 1124  
 Bălan, Ion Dodu, 39, 65, 108, 135,  
 157, 247, 285, 394, 466, 551,  
 566, 590, 595, 610, 624, 678,  
 693, 699, 708, 766, 768, 799,  
 826, 850, 855, 881, 995, 1006,  
 1045, 1079, 1123, 1134, 1150  
 Bălan, Ion Grigore, 156, 519  
 Bălan, Ion, 184, 434  
 Bălaşa, Sabin, 121, 281, 618, 620,  
 891, 1110  
 Bălaşa, Titus, 828, 937  
 Bălăeţ, Dumitru, 34, 103, 112, 421,  
 786, 1111, 1181  
 Bălăiţă, George, 23, 65, 115, 118,  
 147, 150, 153, 160, 166, 176,  
 230, 240, 267, 275, 296, 310,  
 315, 321, 327, 445, 522, 543,  
 576, 627, 630, 637, 668, 674,  
 678, 715, 750, 785, 811, 826,  
 890, 893, 911, 975, 981, 1001,  
 1027, 1048, 1098, 1119, 1147,  
 1150, 1162, 1163, 1174, 1182  
 Bălăiţă, George, 432, 674  
 Bălănescu, Grigore, 538  
 Bălănescu, Sorina, 938  
 Bălănescu, Virginica, 400  
 Bălăşescu, Nicolae, 810  
 Bălcescu, Nicolae, 514, 521, 557,  
 574, 746, 975, 1052, 1078, 1181  
 Bălceşti, Ştefan, 538  
 Băleanu, Andrei, 502  
 Băloni, Petru, 651  
 Băltăreţu, Ruxandra, 519  
 Bălu, Ion, 94, 152, 316, 705, 1062,  
 1136, 1201  
 Băncilă, Vasile, 341  
 Bănescu, Florin, 354, 364, 575, 1112  
 Bănescu, Nicolae, 1145  
 Bănulescu, Ştefan, 65, 78, 156, 159,  
 172, 201, 281, 346, 350, 365,  
 370, 423, 535, 544, 630, 647,  
 668, 715, 722, 837, 855, 867,  
 1061, 1067, 1092, 1111  
 Bănuţă, Ion, 10, 31, 61, 73, 76, 165,  
 307, 422, 450, 493, 555, 602,  
 628, 715, 729, 809, 860, 912,  
 1001, 1007, 1083, 1157, 1165,  
 1172  
 Băran, Tudor, 242, 420, 615, 875

Băran, Vasile, 47, 103, 398, 585,  
 683, 856, 1047, 1077, 1125, 1131  
 Bărbat, Al., 413  
 Bărbat, Rodica, 150  
 Bărbulescu, Gheorghe, 111, 184  
 Bărbulescu, Mihai, 85  
 Bărbulescu, Răzvan, 1151  
 Bărbulescu, Simion, 290, 416, 697,  
 1102, 1121, 1203  
 Bărbuță, Margareta, 14, 18, 285,  
 332, 438, 455, 843  
 Bărnuțiu, Simion, 472, 560, 574,  
 580, 755  
 Bârgău, Valeriu, 46, 73, 95, 101,  
 227, 236, 330, 345, 418, 450,  
 489, 521, 726, 880, 899, 1173  
 Bârlădeanu, Veronica, 632  
 Bârlea, Ovidu, 1158  
 Bârna, Vlaicu, 489, 573, 608, 675,  
 888, 940  
 Bârsan, Zaharia, 1037, 1140  
 Bârseanu, Andrei, 482, 1082, 1085  
 Bârsilă, Mircea, 309, 1167  
 Bedford, William, 650  
 Behring, Eva, 499  
 Beiu, Delia, 1085, 1181  
 Bejan, Crăciun, 86, 433, 826, 936,  
 1016  
 Bejan, Dumitru, 512  
 Bejancu, Gh., 911, 1041  
 Beke, Mihaly Andras, 1167  
 Beldean, N., 936  
 Beldeanu, Adrian, 19, 288, 547, 891,  
 1040  
 Beldeanu, Grigore, 155  
 Beldeanu, Ion, 71, 241, 681, 688,  
 979, 1074  
 Beligan, Radu, 66, 304, 331, 698  
 Bellow, Saul, 635, 963, 1125, 1154  
 Bellu, Pavel, 396, 1064, 1157  
 Ben, Mircea, 306, 362, 418  
 Bening, Valter, 502  
 Beniuc, Mihai, 150, 493, 891, 893  
 Benn, Gottfried, 1153  
 Bera Arădeanu, George, 8, 279, 753,  
 768  
 Berca, Olimpia, 959  
 Bercea, Victor, 121  
 Berceanu, Barbu, 410  
 Berceanu, Mircea, 324  
 Berceanu, Mircea, 85, 742  
 Berceanu, Patrel, 77, 390, 424, 775,  
 809, 957, 969, 983, 1059, 1084  
 Berchină, Doina, 181  
 Berg, Lotte, 1061  
 Berindei, Dan, 137, 498, 557, 568,  
 581, 1032, 1111  
 Berindei, Dumitru, 961  
 Berindei, Octavian, 306  
 Berindei, Ruxandra, 696  
 Berlogea, Ileana, 86, 297, 772, 1015,  
 1042  
 Bernard, Claude, 331  
 Bernard, Tristan, 1121  
 Bernea, Horia, 87, 550, 975  
 Bernic, Carmen, 230  
 Bernic, Genoveva, 109  
 Berryman, John, 396, 411  
 Berteau, Mircea, 25  
 Berteau, Petru, 628  
 Bertoni, Giulio, 892  
 Berwanger, Nikolaus, 278, 292, 350,  
 368, 373, 405, 450, 502, 551,  
 565, 567, 583, 656, 687, 717,  
 791, 881, 958, 971, 1015, 1033,  
 1037, 1069, 1078, 1114, 1136  
 Berza, Mihai, 557  
 Beșteliu, Marin, 88, 181  
 Betancourt Goncalves, Jose, 592  
 Betea, Lavinia, 536  
 Betegan, Ion, 575  
 Beuran, Grigore, 358, 575, 678, 899,  
 1203

Bhose, Amita, 37, 39, 326, 492, 613,  
 691, 740, 753, 810, 879, 939,  
 1013  
 Białoszewski, Miron, 760  
 Bianu, Corin, 987, 1110  
 Biberi, Ion, 415, 1095  
 Bibescu, G., 759  
 Bibescu, Martha, 24, 55  
 Bibicioiu, Victor, 90, 328  
 Bichiș, R., 1044  
 Biebl, Konstantin, 481  
 Bindea, Teodor, 360  
 Biolan, Toma, 1173  
 Birăescu, Traian Liviu, 947  
 Birkhoff, D., 1096  
 Bisztrai, Maria, 390  
 Bitan, Ștefan, 139, 396, 557, 976  
 Bittel, Adriana, 151, 556, 1062  
 Bițică, Dan, 310  
 Blaga, Dorli, 137, 272  
 Blaga, Lucian, 8, 10, 17, 24, 31, 39,  
 47, 99, 134, 137, 179, 214, 228,  
 233, 244, 247, 248, 252, 272,  
 274, 288, 298, 307, 324, 341,  
 362, 369, 395, 399, 411, 419,  
 423, 429, 446, 472, 473, 515,  
 516, 521, 534, 546, 572, 575,  
 590, 638, 655, 660, 688, 692,  
 700, 701, 705, 712, 715, 836,  
 853, 871, 884, 916, 920, 966,  
 980, 986, 1000, 1004, 1007,  
 1018, 1022, 1028, 1047, 1058,  
 1082, 1112, 1133, 1189, 1197  
 Blaga, Miron, 86, 514, 536, 724,  
 826, 865, 965  
 Blaiier, Andrei, 43, 1009  
 Blajovici Liciu, Liliana, 501, 519  
 Blake, Leonardo, 887  
 Blandiana, Ana, 8, 12, 17, 34, 49,  
 59, 86, 93, 110, 134, 147, 150,  
 173, 228, 244, 267, 305, 311,  
 324, 354, 374, 382, 395, 410,  
 446, 453, 471, 489, 501, 522,  
 545, 552, 589, 600, 608, 623,  
 633, 636, 671, 677, 686, 691,  
 707, 722, 729, 757, 773, 788,  
 795, 801, 807, 862, 876, 885,  
 894, 898, 911, 914, 915, 928,  
 960, 967, 982, 983, 992, 998,  
 1006, 1018, 1022, 1027, 1031,  
 1037, 1058, 1077, 1154, 1160,  
 1162, 1183, 1203  
 Blăjan, Gheorghe, 1021  
 Blănaru, C., 153  
 Blecher, M., 163, 636, 1091  
 Bledea, Ion, 113, 137, 298, 327, 469,  
 765, 1061  
 Bloem, Rein, 718  
 Blond, Georges, 1043  
 Bly, Robert, 387, 723  
 Boariu, Ana Maria, 92  
 Boca Bordei, Ramona, 959  
 Boca, Mugurel, 106  
 Boca, Petru, 1128  
 Bocancea, Angela, 179  
 Bochenski, M., 1015  
 Bochmann, Klaus, 590  
 Bociort, Ignat, 196  
 Bodea, Cornelia, 137  
 Bodea, Gheorghe I., 105  
 Bodnar, Dan, 1008  
 Bodnărescu, S., 890  
 Bodunescu, Ion, 180, 462  
 Boeriu, Eta, 86, 178, 709, 872, 1021,  
 1182  
 Bogdan, Alexandru, 229  
 Bogdan, Doina, 959  
 Bogdan, Elvira, 989, 1116  
 Bogdan, Emilia, 312  
 Bogdan, Ion, 460, 600  
 Bogdan, Margareta, 60  
 Bogdan-Dascălu, Doina, 959  
 Bogdan-Duică, G., 383, 765  
 Boghian, Ion, 107

Bognâr, Frederica, 939  
 Bogonova, Miloda, 611  
 Bogos, Emil, 1181  
 Bogza, Geo, 116, 884, 1182  
 Bohaciu, Cristina, 797  
 Boitor, George, 1157  
 Bojan, Ioan, 1190  
 Bojan, Mariana, 535, 586, 924,  
 1139, 1156, 1182  
 Bojin, Al., 313  
 Boldur, Anda, 833  
 Bolintineanu, Dimitrie, 580, 739,  
 823  
 Böll, Heinrich, 31, 382  
 Bolliac, C., 578  
 Bolliac, Cezar, 386, 488, 1189  
 Bolocan, Gheorghe, 659  
 Bolohan, Apollo, 378  
 Boloş, Ion, 576, 988, 1181  
 Bomher, Noemi, 26, 597  
 Bondeville, Emmanuel, 552  
 Bonfante, G., 1134  
 Booth, Wayne C., 432, 535, 949  
 Bor, Matej, 515  
 Borbély, Ştefan, 85, 443, 1024,  
 1102, 1197  
 Borcea, D., 686  
 Borcilă, Mircea, 864  
 Borda, Valentin, 98  
 Bordeianu, Cătălin, 53, 560, 1181  
 Bordeianu, Mihai, 92, 303, 609, 980  
 Borges, Jorge Luis, 282  
 Borie, Monique, 1132  
 Boroda, Ion, 26, 1130  
 Borowski, Tadeusz, 1023  
 Borugă, Elena, 688  
 Borz, Teodor, 444, 1105  
 Bosoancă, Dan, 8, 1114  
 Bosquet, Alain, 664  
 Boşca, George, 924  
 Boşca, Teodor, 241  
 Boşcu, C., 610  
 Boşnigeanu, Ion, 945  
 Bote, Lidia, 285, 893  
 Botez, Adrian, 506  
 Botez, Alice, 1194  
 Botez, Cornelia, 502, 969, 1158,  
 1176  
 Botez, Corneliu, 687  
 Botez, Demostene, 280, 697  
 Botez, Ioachim, 1087  
 Botez, Iohana, 740, 824, 825, 1094  
 Botez, Mihai, 248  
 Botez, Octav, 834  
 Botezatu, Ioan, 801  
 Botezatu, Petre, 993  
 Botta, Dan, 248  
 Botta, Emil, 38, 110, 171, 312, 330,  
 373, 382, 401, 424, 442, 459,  
 531, 581, 600, 776, 907, 982,  
 1003, 1184  
 Boulay, Evariste, 216  
 Boumi Papa, Ritei, 437  
 Boureanu, Radu, 10, 62, 312, 373,  
 488, 586, 608, 625, 779, 794,  
 811, 830, 864, 880  
 Braborescu, Şt., 401  
 Brad, Alexandru, 51, 233, 274, 728,  
 894  
 Brad, Ion, 14, 34, 76, 119, 142, 146,  
 173, 184, 223, 296, 434, 452,  
 471, 658, 672, 715, 801, 920,  
 1003, 1009, 1039, 1063, 1069,  
 1070, 1107, 1109, 1118, 1150,  
 1161, 1179  
 Brad, Mioara, 241  
 Bradbury, Malcom, 862  
 Bradbury, Ray, 539  
 Bradu, Mircea, 86, 942  
 Braga, Mircea, 95, 285, 946, 1021,  
 1101, 1196  
 Braicu, Doina, 707  
 Bran, Ioan, 760  
 Brandes, Georg, 696, 972

Brandes, Georg, 933  
 Brandi, Cesare, 935  
 Branițkaia, Sofia, 1152  
 Brateș, Verona, 81, 918  
 Bratoloveanu, Liviu, 688  
 Bratosin, Viorica, 77  
 Bratu, Florin, 697  
 Bratu, Horia, 169  
 Bratu, Mihai, 335  
 Bratu, Savin, 29, 259, 270, 341, 823  
 Brauner, Harry, 382, 700, 799  
 Brauner, Victor, 1076  
 Brădean, Traian, 114, 517  
 Brădeanu, R., 1069  
 Brădișteanu, Nicolae, 538  
 Brăescu, Gh., 398  
 Brăilița, Mircea, 699, 1068  
 Brăiloiu, Constantin, 468  
 Brăiloiu, Magdalena, 536, 675  
 Brătescu, Geta, 91  
 Brătianu, C., 568  
 Brâncuș, Elisabeta, 1050  
 Brâncuș, Grigore, 726  
 Brâncuși, Constantin, 563  
 Brânda, Nicolae, 537  
 Brânduș, Tudor, 600  
 Breazu, Cristian, 608  
 Breazu, Ion, 324, 743, 935  
 Breazu, Marcel, 369  
 Breban, Nicolae, 78, 172, 206, 275,  
 327, 409, 432, 446, 522, 534,  
 603, 632, 850, 921, 947, 948,  
 975, 1061, 1110  
 Brecht, Bertolt, 238, 433, 657, 1101  
 Brediceanu, Tiberiu, 688  
 Brednich, Wilhelm, 336  
 Breitenstein, Ernst, 7  
 Brentano, Clemens, 711  
 Breslașu, Marcel, 259, 860, 1087  
 Breslașu, Virginia, 793  
 Breton, André, 129, 226, 370  
 Breton, André, 432  
 Brezeanu, Iancu, 401  
 Brezianu, Andrei, 92, 105, 147, 215,  
 655, 661, 775, 801, 1061, 1189  
 Brezianu, Barbu, 935  
 Brezu, Constantinei, 725  
 Brie, Ioan, 537  
 Brion, Marcel, 361  
 Britz, Helmut, 85  
 Brizea, Vasile, 106  
 Bron, Simelia, 24, 43  
 Brontë, Emily, 585  
 Brook, Peter, 833  
 Brownjohn, Alan, 583  
 Brumaru, A.I., 106, 411, 589, 745,  
 807, 917, 1048  
 Brumaru, Emil, 232, 301, 432, 467,  
 477, 535, 560, 678, 686, 741,  
 887, 898, 926, 933, 949, 985,  
 1012, 1029, 1047, 1136, 1148,  
 1159, 1184, 1198  
 Brunea, F., 362  
 Bruno, Giordano, 47, 877  
 Bucheru, Ion, 813  
 Buciu, Marian Victor, 1136  
 Bucovicior, M., 791, 856  
 Bucovski, Ana, 1049  
 Bucșa, Ion, 506, 742, 1085  
 Bucșa, Petre, 65, 118, 156, 282, 358,  
 410, 454, 502, 576, 678, 794,  
 899, 979  
 Bucșă, Ion, 522  
 Bucur, Crăciun, 1027  
 Bucur, Marin, 42, 97, 600, 685, 699  
 Bucur, Nicolae, 1082  
 Bucur, Romulus, 390, 486, 699,  
 1168  
 Bucur, Septimiu, 715  
 Bucuroiu, Valeriu, 47, 61, 261, 262,  
 655, 878, 884  
 Bucuța, Emanoil, 118, 262, 1125  
 Bud, Nicolae, 25

- Buduca, Ioan, 24, 77, 132, 170, 177,  
 309, 534, 810, 914, 997, 1008,  
 1069, 1085  
 Bugariu, Voicu, 58, 74, 254, 278,  
 289, 315, 402, 462, 558, 572,  
 687, 715, 732, 1112, 1150, 1164  
 Buhociu, Octavian, 1102  
 Buhoiu, Aristide, 1145  
 Bulat, Mariana, 1068  
 Bulat, Virgil, 962  
 Bulatovici, Miodrag, 485  
 Bulei, Ion, 563, 795  
 Bulgakov, Mihail, 435, 1028  
 Bulgăr, Gh., 26, 97, 284, 312, 471,  
 513, 648, 699, 867, 876, 958,  
 998, 1002, 1040, 1109, 1134  
 Bulhardt, Franz Johannes, 74, 474  
 Bulic, George, 1136  
 Buluță, Gheorghe, 563, 1112  
 Bulza, Teodor, 102, 467, 810  
 Bunçak, Pavel, 655  
 Buncanu, C., 244  
 Bunescu, Dan, 991  
 Bungărzan, Raluca, 18  
 Burcă, Ion, 396, 797, 1039, 1048,  
 1074  
 Burduja, Mihai, 1157  
 Burduja, Virginia, 141, 271, 493,  
 514, 559, 789, 852  
 Bureriu, Lucian, 389, 785  
 Burgess, Anthony, 862  
 Buricea, Aurel, 1114  
 Bursaci, Cătălin, 21  
 Burtan, Florea, 134, 389, 766, 1115,  
 1124  
 Busuioc, Dumitrașcu, 648, 715  
 Busuiocceanu, Eugenia, 866  
 Busuiocceanu, Oana, 1143  
 Bușecan, Teofil, 514, 763  
 Buteanu, Aurel, 146  
 Butnaru, Aurel, 71, 789  
 Butor, Michel, 389, 1004  
 Buzași, Ion, 472, 476, 510, 574, 578,  
 920, 1106, 1174  
 Buzatu, Gh., 158, 386, 596  
 Buzea, Constanța, 24, 31, 41, 60, 73,  
 77, 86, 104, 113, 169, 173, 239,  
 241, 244, 310, 325, 349, 388,  
 423, 429, 446, 482, 494, 522,  
 730, 798, 804, 852, 893, 914,  
 928, 969, 983, 987, 992, 1008,  
 1059, 1084, 1123, 1134, 1169,  
 1182, 1198  
 Buzilă, Boris, 1077  
 Buzinschi, Corneliu, 516, 550  
 Buzoianu, Cătălina, 309  
 Buzura, Augustin, 12, 65, 78, 92,  
 144, 172, 260, 275, 281, 323,  
 327, 350, 351, 366, 489, 522,  
 544, 715, 790, 872, 893, 1027,  
 1119, 1132, 1198
- C**
- Cabel, Nicolae, 418, 677, 1005  
 Cacoveanu, Viorel, 106, 262, 309,  
 542  
 Cadelcu, Corneliu, 111  
 Cadeschi, C., 400  
 Caillois, Roger, 742, 1008  
 Calboreanu, G., 400  
 Calisher, Hortense, 262  
 Callaghan, James, 584, 596  
 Calomfirescu, Nicolae, 106, 722,  
 790, 1018, 1130, 1157  
 Calotescu, Virgil, 108  
 Camilar, Eusebiu, 143, 628, 799,  
 811, 931, 1009  
 Camus, Albert, 324  
 Canetti, Elias, 535  
 Canjău, Radu, 241  
 Cantacuzino, Alexandrina, 662  
 Cantacuzino, George Matei, 105,  
 163, 249, 372, 489, 1116  
 Cantacuzino, Șerban, 1113

Cantemir, Antioh, 586  
 Cantemir, Dimitrie, 134, 161, 251,  
 273, 349, 353, 383, 688, 712,  
 714, 726, 1006, 1170, 1176  
 Cantemir, Natalia, 678, 878, 932  
 Cantuniari, Mihai, 89, 236, 254, 424,  
 721, 983, 996, 1144  
 Canură, Mădălina, 915  
 Čapek, Karel, 439  
 Capidan, Theodor, 1061  
 Capotă, Teodor, 1074, 1111  
 Capote, Truman, 607, 966  
 Caracostea, D.  
 Caracostea, D., 369, 743, 1096  
 Caragiale, Costache, 513  
 Caragiale, I.L., 46, 112, 167, 174,  
 182, 183, 214, 238, 253, 308,  
 332, 418, 432, 700, 704, 726,  
 752, 811, 849, 916, 962, 1009,  
 1017, 1032, 1050, 1100, 1113,  
 1144, 1192  
 Caragiale, Mateiu I., 30, 33, 46,  
 120,, 129133, 167, 172, 238, 242,  
 348, 478, 518, 657, 719, 886,  
 916, 935, 1144, 1183, 1188  
 Caragiu Marioțeanu, Matilda, 782,  
 901  
 Caraion, Ion, 50, 53, 150, 167, 172,  
 189, 234, 278, 315, 354, 359,  
 374, 382, 387, 389, 471, 494,  
 535, 582, 598, 605, 606, 634,  
 635, 647, 650, 653, 671, 685,  
 708, 725, 749, 769, 829, 860,  
 868, 900, 913, 921, 934, 950,  
 967, 970, 995, 1007, 1013, 1023,  
 1024, 1058, 1070, 1123, 1130,  
 1133, 1148, 1158, 1162, 1168,  
 1170, 1203  
 Carandino, N., 18, 28, 142, 184, 254,  
 282, 382, 579  
 Careja, Ștefan, 573  
 Carianopol, Virgil, 34, 61, 73, 89,  
 141, 282, 306, 347, 49, 5848,  
 672, 1040, 1041, 1162  
 Carianopol, Virginia, 229, 281, 533,  
 603, 778  
 Carmi, T., 121  
 Carpen, N.D., 22, 152  
 Carpentier, Alejo, 128, 336  
 Carpov, Maria, 1159  
 Carroll, Lewis, 184, 568  
 Carter, Jimmy, 378, 383, 395, 397,  
 402, 422, 433  
 Carter, Rosalynn, 378, 397  
 Cartianu, Ana, 1189  
 Cartojan, N., 829  
 Carus, Lucretius, 729  
 Casal, Jean-Marie, 388  
 Casares, Adolfo Bioy, 723  
 Casona, Alejandro, 439  
 Cassian, Nina, 81, 150, 172, 225,  
 237, 244, 368, 373, 382, 415,  
 430, 522, 545, 746, 868, 934,  
 982, 983, 987, 1062  
 Catană, Cornel, 84, 1015  
 Catanoy, Nicholas, 1037  
 Cather, Willa, 287  
 Catina, Ion, 697  
 Caurea, Daniela, 29, 244, 270, 341  
 Cavadia, Pavel, 1104  
 Cazaban, Al., 700  
 Cazacu, Aurelia, 833  
 Cazacu, Boris, 284  
 Cazimir, Otilia, 143, 322, 687, 772,  
 931, 1015  
 Cazimir, Ștefan, 61  
 Cazuo, Nakamura, 1146  
 Căldăraru, Emilia, 1062  
 Căldăreanu, Ion, 10  
 Căliman, Călin, 66  
 Căliman, Ion, 804  
 Călin, Constantin, 315, 363, 413,  
 492, 666, 710, 1176



Călin, Liviu, 19, 37, 52, 139, 161,  
 262, 987, 1050  
 Călinescu, Al., 27, 30, 167, 204, 230,  
 323, 426, 579, 676, 691, 762,  
 800, 804, 856, 869, 914, 931,  
 988, 1013, 1123, 1150, 1159,  
 1162, 1184, 1196  
 Călinescu, Constant, 608  
 Călinescu, Constanța, 335  
 Călinescu, G., 9, 10, 14, 19, 27, 92,  
 111, 125, 167, 179, 184, 203,  
 248, 251, 256, 271, 283, 290,  
 306, 316, 318, 322, 330, 349,  
 380, 409, 418, 424, 446, 452,  
 466, 483, 521, 537, 572, 579,  
 580, 588, 594, 599, 639, 647,  
 661, 666, 683, 694, 700, 701,  
 745, 764, 766, 792, 829, 834,  
 866, 871, 886, 918, 940, 959,  
 960, 969, 980, 981, 993, 994,  
 995, 1004, 1021, 1035, 1050,  
 1056, 1057, 1071, 1077, 1079,  
 1085, 1086, 1111, 1115, 1121,  
 1122, 1132, 1133, 1144, 1146,  
 1147, 1163, 1166, 1177, 1179,  
 1183, 1200, 1276, 1278  
 Călinescu, Matei, 892  
 Călneanu, Tudor, 534  
 Călugăru, Ion, 606  
 Căpățână, Nicolae, 471  
 Căprariu, Al., 20, 236, 490, 1139  
 Căprariu, Sandu, 20  
 Căprariu, Ștefan, 107  
 Căpreanu, Ioan, 53, 268, 457  
 Căpușan, Cornel, 864  
 Cărbunescu, Dora, 856  
 Cărcăleanu, Eleonora, 478, 711  
 Cărmăzan, Ioan, 309  
 Cărtărescu, Mircea, 486, 506, 560,  
 1168, 1184  
 Câmpeanu, Liviu, 86, 179  
 Câmpeanu, Roger, 10  
 Cămpina, T., 112, 146  
 Căndea, Virgil, 15, 133, 461, 592,  
 608, 714, 788, 878, 1006, 1063,  
 1176  
 Căndroveanu, Hristu, 37, 114, 143,  
 307, 401, 404, 410, 422, 515,  
 521, 554, 578, 628, 645, 689,  
 729, 746, 809, 860, 869, 912,  
 1007, 1084, 1165, 1172  
 Cărdu, Petre, 914, 1074  
 Cărlan, Nicolae, 14  
 Cărlova, Vasile, 578, 1189  
 Cărneci, Magda, 24, 631, 729, 730,  
 1008  
 Cărneci, Radu, 29, 31, 52, 61, 73,  
 76, 86, 150, 405, 421, 467, 474,  
 546, 583, 675, 793, 801, 826,  
 889, 894, 958, 1069, 1077  
 Cârstean, Laurențiu, 113, 728, 929,  
 983  
 Ceașescu, Elena, 107, 378, 388,  
 395, 397, 593, 595, 599, 608,  
 638, 651, 963, 1049  
 Ceașescu, Gh., 284  
 Ceașescu, Nicolae, 12, 15, 31, 36,  
 39, 45, 46, 47, 49, 51, 53, 55, 56,  
 60, 61, 63, 66, 69, 72, 73, 76, 77,  
 81, 82, 85, 88, 94, 95, 97, 99,  
 100, 103, 105, 107, 109, 112,  
 113, 115, 124, 140, 165, 170,  
 178, 180, 212, 230, 264, 267,  
 268, 278, 283, 298, 301, 318,  
 326, 329, 355, 377, 378, 383,  
 388, 390, 395, 397, 402, 413,  
 418, 422, 433, 456, 482, 485,  
 491, 494, 501, 504, 509, 510,  
 515, 520, 551, 556, 559, 561,  
 568, 574, 584, 589, 593, 595,  
 598, 599, 608, 656, 683, 743,  
 754, 757, 760, 761, 765, 768,  
 773, 776, 784, 786, 788, 789,  
 792, 793, 795, 804, 809, 812,

813, 825, 827, 830, 840, 853,  
 855, 858, 864, 876, 883, 887,  
 912, 914, 940, 941, 963, 972,  
 986, 997, 1015, 1016, 1049,  
 1061, 1064, 1065, 1070, 1072,  
 1079, 1080, 1083, 1108, 1111,  
 1117, 1151, 1155, 1186, 1191  
 Cehov, A.P., 334  
 Celan, Paul, 572  
 Celibidache, Sergiu, 126, 556, 564,  
 615, 672  
 Céline, Ferdinand, 757  
 Celmare, Vasile, 620  
 Cerbone, Onofrio, 1095  
 Cerbu, Silvia, 401  
 Cercel, Petru, 864  
 Cerna, Al., 118, 970, 1181  
 Cerna, Panait, 108, 253, 514, 568  
 Cernat, Tudor, 639  
 Cernescu, Dinu, 698  
 Cerneț, Laurențiu, 389, 685, 785,  
 1114  
 Cernovodeanu, Dan, 418  
 Cernovodeanu, Paul, 390, 683, 961  
 Cervencovici, Andrei, 1069  
 Césaire, Aimé, 421  
 Cesbron, Gilbert, 721  
 Cesereanu, D.  
 Cesereanu, Domițian, 246, 299, 506,  
 574, 678, 899, 1141  
 Cetea, Doina, 120, 358, 591, 899,  
 1139  
 Cetea, Doinei, 94  
 Ceuca, J., 1140  
 Ceuca, Justin, 1140  
 Champion, Jean, 552  
 Champroux, Ch., 1134  
 Chang, Liang, 493  
 Char, René, 86  
 Chaucer, Geoffrey, 965, 1084  
 Cheie, I., 47, 350, 605, 894, 970,  
 1070  
 Chelariu, Traian, 1194  
 Chelaru, Dan Tudor, 1144  
 Chelu, Marin, 1015  
 Chendi, Ilarie, 200  
 Chestel, Andre, 1085  
 Chevalier, Jean, 708  
 Chiaia, Mariana, 506  
 Chican, Dumitru, 1170  
 Chichere, Ion, 651  
 Chicoș Rostogan, Marius, 1106  
 Chidiosan, N., 936  
 Chifor, Val., 743, 1186  
 Chifor, Vasile, 96, 337, 1024  
 Chifu, Gabriel, 77, 424, 654, 775,  
 856, 873, 914, 928, 983, 1012  
 Chihaiia, Pavel, 19, 105, 117, 160,  
 243, 276, 749  
 Chilie, N., 56  
 Chimet, Iordan, 1194  
 Chindriș, Ioan, 578, 1082, 1124  
 Chinezu, Ion, 341, 846  
 Chioaru, Dumitru, 85, 266, 522, 631,  
 708, 914  
 Chioralia, Constantin, 326  
 Chioreanu, Mihai, 95  
 Chira, Ioan, 86, 825  
 Chirescu, Ion, 605  
 Chiriac, Bucur, 243, 685  
 Chiriac, Ion, 61, 150, 753, 965, 992,  
 1014  
 Chiriacescu, Rodica, 891, 894, 1032,  
 1144  
 Chirică, Neculai, 95, 872, 899  
 Chirilă, Dumitru, 86, 325, 536, 1186  
 Chirilă, George, 52, 73, 86, 418,  
 560, 565, 791, 901, 1164  
 Chirilă, Viorel, 536, 743, 1096  
 Chiriță, Constantin, 361, 699, 941  
 Chiriță, Victor, 651  
 Chirnoagă, Mihail, 492, 743  
 Chirovici, Radu, 66, 783  
 Chirvăsuță, Antohe, 762

Chiș, Ioan, 788, 1081  
 Chitic, Paul Cornel, 87, 95, 100, 151,  
 163, 184, 502, 1198  
 Chițanu, Sorin, 250  
 Chițimia, Silvia, 615, 987, 1115,  
 1124  
 Chiuzbaian, Gabriel Iosif, 19, 628  
 Chivu, Aurelian, 128, 672  
 Chivu, Gheorghe, 1074  
 Chong, Han, 493  
 Ciachir, D., 580, 878, 890  
 Ciachir, Dan, 19, 37, 47, 251, 288,  
 347, 362, 421, 459, 493, 560,  
 615, 698, 754, 856, 867, 872,  
 966, 980, 1004, 1041, 1060,  
 1076, 1110, 1132  
 Cian, Kim Su, 557  
 Cianciolo, Umberto, 892  
 Cien, Dien, 784  
 Cilievici, Marius, 114  
 Cincă, Ion, 916, 961  
 Cing, Țiun, 482  
 Cioacă, Florea, 994  
 Ciobanu, Constantin Th., 430, 1176  
 Ciobanu, Mircea, 160, 289, 353,  
 401, 406, 419, 434, 478, 522,  
 544, 645, 653, 681, 704, 715,  
 729, 883, 888, 922, 1040, 1061,  
 1158, 1183, 1198  
 Ciobanu, Nicolae, 21, 39, 113, 147,  
 234, 277, 327, 345, 360, 386,  
 404, 408, 420, 481, 491, 494,  
 516, 564, 577, 582, 600, 670,  
 685, 687, 705, 713, 770, 779,  
 789, 855, 868, 891, 912, 966,  
 982, 1001, 1005, 1068, 1112,  
 1123, 1133, 1148, 1164  
 Ciobanu, Radu, 125, 224, 369, 892,  
 1023, 1071  
 Ciobanu, Ștefan, 231  
 Ciobanu, Th., 430  
 Ciocan, Janeta, 178  
 Ciocâltea, Geta, 677  
 Ciocârlie, Livius, 9, 31, 46, 103,  
 135, 151, 168, 238, 242, 262,  
 279, 296, 350, 369, 389, 450,  
 468, 484, 500, 568, 584, 703,  
 754, 768, 785, 872, 959, 971,  
 986, 1000, 1034, 1046, 1114,  
 1125, 1136  
 Ciocov, Vladimir, 31, 450, 604, 717,  
 880, 971, 1048, 1069  
 Cioculescu, Barbu, 50, 160, 860, 972  
 Cioculescu, Șerban, 8, 11, 20, 28,  
 29, 33, 39, 45, 47, 62, 74, 100,  
 103, 116, 118, 129, 134, 136,  
 146, 149, 152, 162, 169, 174,  
 180, 227, 234, 239, 242, 243,  
 253, 261, 262, 275, 279, 280,  
 290, 292, 297, 315, 325, 344,  
 349, 353, 363, 368, 371, 383,  
 389, 392, 404, 405, 409, 420,  
 445, 450, 452, 461, 467, 470,  
 479, 484, 497, 499, 502, 519,  
 551, 554, 565, 566, 567, 571,  
 583, 586, 603, 604, 607, 614,  
 616, 619, 621, 635, 669, 674,  
 676, 687, 689, 700, 705, 713,  
 715, 719, 753, 755, 765, 767,  
 770, 794, 801, 805, 857, 861,  
 868, 870, 874, 881, 886, 890,  
 892, 893, 897, 912, 958, 960,  
 966, 973, 986, 996, 999, 1001,  
 1023, 1034, 1041, 1045, 1046,  
 1050, 1059, 1062, 1069, 1070,  
 1071, 1076, 1078, 1079, 1113,  
 1115, 1123, 1124, 1126, 1135,  
 1137, 1141, 1149, 1151, 1153  
 Ciolca, Cătălin, 678  
 Cionof, Șerban, 412  
 Ciopraga, Const., 26, 35, 70, 82,  
 110, 115, 141, 151, 158, 175,  
 196, 231, 268, 284, 303, 322,  
 342, 361, 367, 395, 414, 430,

492, 531, 573, 586, 609, 612,  
 625, 646, 681, 724, 814, 856,  
 869, 891, 930, 958, 1009, 1036,  
 1039, 1047, 1071, 1086,, 1095  
 1159, 1162, 1171, 1174, 1202  
 Ciopraga, Magda, 287  
 Ciorănescu, A., 1132  
 Ciorobea, Petrișor, 95, 107, 1157  
 Cipariu, Timotei, 704, 726, 920  
 Ciprian, G., 400, 439  
 Ciprian, Gh., 325, 334  
 Ćirić, V., 668, 1204  
 Cisek, Oskar Walter, 625  
 Cistelean, Al., 85, 86, 179, 325,  
 433, 650, 743, 934, 935, 1015,  
 1184, 1185  
 Ciucă, Valentin, 360, 415, 478, 706,  
 710  
 Ciudan, George, 8, 282, 575  
 Ciudin, Nicolae, 380  
 Ciula, Doina, 501  
 Ciulei, Emil, 410, 1157  
 Ciulei, Liviu, 593, 698, 833  
 Ciurezu, D., 89, 184  
 Ciurunga, Andrei, 625, 1111  
 Ciutescu, Ilie, 165  
 Ciuță, Dumitru, 55  
 Cizmarik, Rudolf, 655  
 Clamba, Aurel, 358  
 Clarke, Marcus, 890  
 Claus, Hugo, 718  
 Cleja, Aurel, 119  
 Clément, Olivier, 729  
 Clementelli, Elena, 565  
 Clenciu, Al., 165, 519  
 Clisu, Constantin, 71  
 Clopoșel, Ion, 1118  
 Clopoșel, Rodica, 537  
 Coandă, Henri, 328  
 Coban, Nicolae, 799  
 Cocea, N.D., 49, 725, 912  
 Cocora, Gabriel, 604  
 Cocora, Ion, 31, 120, 297, 304, 323,  
 328, 395, 420, 458, 542, 574,  
 667, 678, 709, 748, 1046, 1070,  
 1155, 1183  
 Codoban, Aurel, 795  
 Codreanu, Marin, 670  
 Codreanu, Mihai, 248  
 Codreanu, Theodor, 636  
 Codruț, Mariana, 1181  
 Coelho, Prado, 590  
 Coja, Ion, 502, 1109, 1198  
 Cojocaru, Marius, 508  
 Cojocaru, Romulus, 8, 367, 788, 789  
 Ćokov, Vladimir, 668, 1202  
 Colan, N., 9  
 Colet, Louise, 519  
 Colfescu, George, 1164  
 Colfescu, Sânziana, 160  
 Coliban, Emil, 965  
 Colin, Vladimir, 189, 290, 539, 555,  
 732, 1105  
 Collodi, Carlo, 1100  
 Colorian, Al., 893  
 Colțescu, Viorel, 1030  
 Coman, Gr., 330  
 Coman, Grigore, 241, 396  
 Coman, Mihai, 48, 114, 255, 298,  
 402, 420, 452, 480, 518, 581,  
 669, 713, 791, 801  
 Coman, Mircea, 587  
 Coman, Nicolae, 404  
 Comarnescu, Petru, 354, 652, 772,  
 1015, 1057  
 Comănescu, Denisa, 121, 387, 464,  
 583, 723, 1068  
 Comănescu, Radu, 468  
 Comișel, Emilia, 468  
 Comnea, Șerban, 683  
 Comșa, Pompiliu, 615  
 Conachi, Costache, 874, 880, 890,  
 956, 980

Condeescu, Alexandru, 39, 147, 420,  
 496, 562, 685, 699, 728, 967,  
 996, 1005, 1057, 1076, 1123,  
 1165  
 Condeescu, Dan, 1068  
 Condruț, Maria, 1115  
 Condurache, V., 966  
 Condurache, Val, 30, 176, 321, 430,  
 533, 629, 639, 738, 823, 1012,  
 1093, 1180  
 Conina, Rosa, 241  
 Connock, Marion, 134  
 Constantin, B., 141, 491  
 Constantin, C., 649, 921  
 Constantin, Dumitru, 56, 1113  
 Constantin, Marin, 77, 424  
 Constantin, Mihai, 1084  
 Constantin, Mircea, 85, 179, 536,  
 743, 899, 1016  
 Constantin, P., 231, 319, 425, 530,  
 648, 737, 931, 1094  
 Constantin, Titu, 898  
 Constantinescu, C., 306, 307  
 Constantinescu, Dan, 788, 872, 917,  
 1174  
 Constantinescu, Florin, 107  
 Constantinescu, I., 26, 111, 148, 204,  
 232, 234, 273, 306, 597, 636,  
 646, 682, 856, 877, 922, 933,  
 1093, 1157, 1159, 1175  
 Constantinescu, Ligia, 635  
 Constantinescu, Mircea, 48, 362,  
 364, 404, 453, 494, 721, 780,  
 1068  
 Constantinescu, Pompiliu, 167, 184,  
 342, 717, 725, 838, 960, 1077,  
 1091, 1146  
 Constantinescu, R., 114  
 Constantinescu, S., 271  
 Constantinescu, Vasile, 305, 399,  
 417, 478, 993, 1144  
 Constantiniu, A., 247  
 Constantiniu, Florin, 137, 390  
 Conta, Vasile, 712  
 Copăceanu, Mona, 241  
 Copil, Mircea, 935  
 Copilu, V., 330, 899, 1070  
 Copoiu, N., 382  
 Coptil, Liviu, 71  
 Corbea, Andrei, 54, 126, 417, 1008,  
 1177  
 Corbea, Ileana, 409, 468, 649, 1196  
 Corbu, Colette, 107, 491  
 Corbu, George, 1163  
 Corciovescu, Cristina, 1177  
 Corciu, Liana, 1133  
 Cordoș, Ioan, 169, 1008  
 Cordun, Miron, 313, 1172  
 Corinescu, C., 308, 521, 1032  
 Cornea, Andrei, 243  
 Cornea, Paul, 17, 167, 204, 233, 251,  
 284, 372, 419, 490, 590, 611,  
 685, 764, 771, 828, 880, 946,  
 1040  
 Coroiu, Constantin, 30, 71, 82, 142,  
 171, 322, 379, 415, 532, 647,  
 740, 1093, 1179  
 Cortázar, Julio, 91  
 Cosașu, Radu, 78, 81, 119, 129, 136,  
 186, 229, 239, 242, 279, 341,  
 349, 350, 374, 388, 402, 450,  
 584, 619, 629, 635, 674, 770,  
 895, 1146, 1161  
 Cosma, Anton, 116, 132, 188, 236,  
 290, 395, 443, 635, 690, 775,  
 780, 836, 947, 1031, 1057, 1067,  
 1105, 1116, 1199  
 Cosma, Aurel, 261  
 Cosma, Mihail, 28  
 Cosma, Simion, 709  
 Cosma, Viorel, 628, 791, 1032, 1111  
 Cosmiceanu, Mariana, 692  
 Costache, Adrian, 113  
 Costea, Ștefan, 25

Costenco, Lina, 895  
 Costescu, Mariana, 453, 895, 1133, 1181  
 Costin, Calistrat, 144, 321  
 Costin, Miron, 291, 353, 678, 890, 974  
 Costin, Nicolae, 704, 726  
 Costin, T., 309, 914  
 Costinescu, Florin, 31, 52, 58, 68, 73, 107, 123, 368, 498, 552, 791, 804, 868, 968, 1003, 1067  
 Coşbuc, George, 8, 92, 98, 308, 458, 473, 474, 514, 521, 540, 548, 609, 638, 717, 811, 920, 1018, 1022, 1052, 1112, 1133  
 Coşeriu, Eugen, 782  
 Coşman, Constantin, 66, 900  
 Coşovei, Traian T., 1183  
 Coşovei, Traian, 390, 392, 486587, 617, 658, 783, 977, 987, 1079, 1115, 1124, 1168, 1183  
 Coteanu, Ion, 1137  
 Cotescu, Octavian, 280  
 Cotruş, Aron, 575, 591, 610, 624, 678, 694, 708, 920, 1022, 1133, 1135  
 Cotruş, Ion, 1112  
 Cotruş, Ovidiu, 9, 46, 120, 167, 172, 348, 477, 837, 879  
 Cotta, Ioan, 35  
 Cotuţiu, Cornel, 330, 1064, 1180  
 Courriol, Louis, 636, 823  
 Cousteau, Jaques, 55  
 Covaci, Al., 117, 187, 239, 872  
 Covaci, Aurel, 87, 685, 711, 1070  
 Covaci, Ion, 790  
 Covaci, P., 1016  
 Covalschi, Gavril, 472  
 Covătaru, Dan, 611  
 Cozmei, Mihai, 71  
 Craia, Sultana, 114, 163, 254, 289, 346, 385, 464, 480, 495, 563, 685, 699, 728, 766, 778, 780, 912, 967, 982, 1005, 1042, 1068, 1133, 1148  
 Craşoveanu, D., 1034  
 Crăciun, Ioana, 395, 600  
 Crăciun, Victor, 473, 1039  
 Crăciunescu, Ioana, 128, 236, 277, 444, 900, 929, 972, 1022, 1185  
 Crăsnaru, Daniela, 10, 58, 77, 252, 312, 489, 537, 598, 759, 765, 867, 868, 893, 912, 923, 937, 941, 982, 993, 1133, 1172  
 Crânguleanu, Ion, 39, 56, 915  
 Creangă, Florin, 85  
 Creangă, Ioana, 410  
 Creangă, Ion, 105, 181, 184, 214, 243, 261, 276, 297, 438, 657, 685, 700, 704, 718, 726, 748, 752, 772, 811, 825, 892, 911, 915, 989, 1050, 1056, 1061, 1099, 1101, 1191  
 Creangă, Vasile, 810  
 Crecan, Dorin, 50  
 Creeley, Robert, 387, 723  
 Cretzianu, G., 1189  
 Creţeanu, Florin, 476  
 Creţia, Petru, 21, 33, 36, 37, 39, 42, 146, 292, 312, 326, 492, 549, 810, 837  
 Creţu, Ion, 303  
 Creţulescu, Ioana, 290, 297, 345, 403, 814, 966  
 Crevedia, Nicolae, 1056, 1060, 1166  
 Cristea, Dan, 39, 113, 130, 147, 162, 204, 236, 253, 290, 385, 392, 461, 494, 515, 563, 581, 601, 669, 687, 690, 727, 800, 892, 967, 982, 1005, 1042, 1068, 1123  
 Cristea, Radu Călin, 77, 390, 424, 433, 486, 812, 913, 1008, 1167, 1183  
 Cristea, Theodor, 864

- Cristea, Valeriu, 11, 104, 119, 135,  
 152, 167, 174, 243, 280, 297,  
 315, 351, 368, 393, 432, 441,  
 452, 461, 470, 488, 522, 539,  
 555, 588, 622, 687, 689, 705,  
 743, 756, 761, 772, 787, 885,  
 988, 1004, 1036, 1040, 1063,  
 1116, 1122, 1126, 1154, 1157,  
 1162, 1198  
 Cristescu, Eleonora, 1008  
 Cristescu, Maria Luiza, 31, 289, 313,  
 406, 557, 860  
 Cristi, Adi, 61  
 Cristian, Nicolae, 860  
 Cristian, Vasile, 71, 137, 577, 595  
 Cristofor, Ion, 85, 301, 324, 650,  
 1183  
 Cristoiu, Ion, 24, 75, 77, 85, 169,  
 309, 423, 520, 521, 629, 811,  
 1008, 1085, 1088, 1135, 1184  
 Crișan, Adalbert, 64, 473, 609  
 Crișan, Al., 358  
 Crișan, Constantin, 152, 348, 401,  
 430, 480, 670, 674, 746, 780,  
 812, 876, 877, 966, 980, 999  
 Crișan, Ion Horațiu, 230, 380, 668,  
 827  
 Crișan, Mihai, 333, 367  
 Crișan, Nicolae, 47, 274, 790  
 Crișan, Teodor, 1016  
 Croce, Benedetto, 369, 895  
 Crohmălniceanu, Ov.S., 19, 22, 56,  
 145, 147, 167, 197, 233, 251,  
 259, 653, 685, 726, 737, 868,  
 912, 1005, 1035, 1042, 1043,  
 1102, 1113, 1123, 1133, 1137  
 Croitoru, G., 433  
 Croitoru, Mircea, 20  
 Cruceană, Ion, 313  
 Cruceanu, Mihail, 62, 151, 791  
 Cruceru, Dan, 979, 1004, 1075  
 Crudu, Manole, 451  
 Csapo, Magdalena, 743  
 Cseke, Gábor, 619, 674  
 Csire, Gabriella, 1007  
 Cubleşan, Constantin, 14, 41, 48, 92,  
 245, 281, 411, 443, 454, 508,  
 655, 732, 748, 901, 1021, 1064,  
 1070, 1076, 1118, 1192, 1196  
 Cucerzan, S., 472, 788  
 Cuclin, Dimitrie, 137  
 Cucu, Ștefan, 945  
 Cucu, Viorel, 660  
 Cucură, George, 945  
 Cugler, Matilda, 890  
 Culcer, Dan, 37, 77, 97, 187, 204,  
 339, 443, 544, 664, 734, 750,  
 776, 837, 946, 948, 1183, 1197  
 Culian, C.I., 576  
 Culianu, Rodica Melania, 987  
 Cupcea, Mihai, 460, 1114  
 Curievici, Ion, 303  
 Curticăpeanu, Doina, 38, 167, 174,  
 204  
 Curticeanu, Mircea, 324, 433, 536,  
 742, 935  
 Curtui, Aurel, 343  
 Cusin, Adi, 29, 116, 715  
 Cușnarencu, George, 1156  
 Cușnarencu, N., 888  
 Cuțitaru, Virgil, 84, 171, 428, 491,  
 531, 597, 646, 678, 738, 1131,  
 1178  
 Cuza, Alexandru Ioan, 111, 472,  
 479, 508, 770

## D

- Dachin, Gheorghe, 772  
 Daicoviciu, Constantin, 115  
 Damaschin, Dan, 85, 169, 1182  
 Dame, Frederic, 592  
 Damian, George, 106, 287  
 Damian, Ion Aug., 1002  
 Damian, Nicolae, 327

Damian, S., 608  
 Damian, Ștefan, 50, 85, 152, 236,  
 325, 448, 469, 490, 776, 1180  
 Damianov, Damian, 864  
 Dan, Călin, 628, 1008, 1084  
 Dan, Ilie, 18, 137, 492, 1149, 1159  
 Dan, Pavel, 1112  
 Dan, Vasile, 237, 420, 557, 575,  
 588, 796, 1112  
 Danciu, Maxim, 85, 138, 355, 439  
 Daneliuc, Mircea, 47  
 Daneș, Tudor, 760  
 Danh Hoa, Cian, 519  
 Daniel, Claudiu, 1015  
 Daniel, Jean, 795  
 Daniel, Paul, 867, 1062, 1202  
 Danilov, Nichita, 287, 560, 979  
 Daninos, Pierre, 144  
 Daragiu, Gheorghe, 768  
 Darian, Adina, 638  
 Darian, Alexandru, 143  
 Darida, Ion, 760  
 Darja, D., 743  
 Dascălu, Constanța, 573  
 Dascălu, Crișu, 9, 717, 959, 971  
 Datcu, Iordan, 22  
 David, Dan, 768, 967  
 David, Petre, 66  
 Davideanu, Ion, 650, 826, 1096  
 Davidescu, Mihaela, 418, 763  
 Davidescu, N., 1052, 1071  
 Davidescu, Yvette, 696  
 Davidoglu, Mihail, 502, 811  
 Davidovici, Doru, 737  
 Davila, Al., 28, 179  
 Dăianu, Elie, 35  
 Dăncinescu, Șt., 400  
 Dărăban, Valentin, 155  
 Dâncu, Vasile, 1139  
 de Boisdeffre, Pierre, 9  
 Deac, Mircea, 415  
 Deaconescu, Ion, 1010  
 Deal, Alexandru, 327, 366  
 Decoin, Didier, 18  
 Delavrancea, Barbu, 363, 368, 1121  
 Delavrancea, Cella, 129, 238  
 Delceanu, Dumitru Vasile, 945  
 Deleanu, Andrei Ion, 1114  
 Deleanu, Horia, 438, 502  
 Deleanu, Ion Budai, 13, 34, 49, 64,  
 105, 137, 153, 240, 244, 264,  
 281, 1036, 1112  
 Deleanu, Liviu, 98  
 Deleanu, Mihai, 605  
 Deleanu, Ștefan, 710  
 Deletant, J., 1007  
 Deliman, Ecaterina, 1015  
 Deliman, Maria, 1128  
 Demea, Adrian, 95, 450, 521  
 Demetriescu, Anghel, 739  
 Demetrius, Lucia, 242, 407, 1095  
 Demetrius, V., 336  
 Denciu, Ioan, 588  
 Deniforescu, Alexandru, 1114  
 Denis, Lily, 430  
 Densușianu, Nicolae, 628, 867, 878  
 Densușianu, O., 281, 580, 779, 920,  
 1003  
 Depărățeanu, Al., 700  
 Derrida, Jacques, 238, 1136  
 Desilla, Octav, 357  
 Desvignes, Lucette, 781, 808  
 Deșelaru, Mihai, 81  
 Deșliu, Dan, 62, 66, 73, 278, 340,  
 699, 1157  
 Deșliu, Valentin, 354, 864  
 Deutsch, Emeric, 1164  
 Dezideriu, Horvath, 1111  
 Diacon, V., 380  
 Diaconescu, Emil, 111  
 Diaconescu, Ioana, 136, 139, 242,  
 292, 403, 440, 452, 484, 548,  
 585, 586, 623, 626, 801, 823,  
 873, 928, 968, 982, 994, 1121



Diaconescu, Ion, 349, 395  
 Diaconescu, Mihail, 46, 137, 235,  
 285, 312, 398, 461, 499, 634,  
 668, 714, 1074  
 Diaconescu, Romulus, 88, 117, 276,  
 328, 453, 538, 773, 790, 801,  
 1188  
 Diaconescu, Sanda, 1191  
 Diaconu, Luchian, 64  
 Diaconu, Marin, 893  
 Diaconu, Mircea, 85, 90, 308, 312,  
 431, 469, 602, 766, 1061  
 Diaconu, Nicolae, 45, 85, 327, 421,  
 856, 1165  
 Dică, Cristian, 1085  
 Dick, K., 654  
 Dickinson, Emily, 242, 305, 915  
 Dicu, Cristian, 1181  
 Digă, Anca Smaranda, 417, 1084  
 Dilthey, Wilhelm, 336  
 Dima, Al., 9, 19, 34, 59, 98, 195,  
 233, 254, 273, 312, 322, 326,  
 415, 492, 625, 683, 710, 829,  
 960, 992, 1136  
 Dima, Ion, 77  
 Dima, Simion, 237, 536  
 Dima, Valentina, 512, 1127, 1185  
 Dimancea, Gabriel, 954  
 Dimia, Al., 546  
 Dimisianu, Gabriel, 10, 15, 48, 104,  
 152, 193, 280, 289, 338, 350,  
 351, 447, 487, 524, 539, 606,  
 710, 718, 862, 964, 1061, 1110,  
 1143  
 Dimisianu, Gh., 794  
 Dimitrescu, Florica, 1059, 1174  
 Dimitriu, Daniel, 30, 83, 141, 176,  
 204, 396, 410, 428, 533, 585,  
 629, 645, 724, 739, 814, 868,  
 932, 958, 992, 1002, 1013, 1071,  
 1075, 1091, 1159, 1162  
 Dimitrov, Gh., 361  
 Dimitrov, Lena, 922  
 Dimiu, Mihai, 148, 1101  
 Dimov, Leonid, 7, 78, 150, 162, 172,  
 388, 464, 473, 535, 546, 581,  
 600, 604, 618, 671, 696, 722,  
 738, 888, 934, 971, 985, 1006,  
 1013, 1037, 1070, 1106, 1151,  
 1157  
 Dimov, Marina, 947  
 Dincă, Alexandru, 332  
 Dincă, Ștefan, 481, 856, 880  
 Dinctate, Cecilia, 236, 464  
 Dincu, Vasile, 1059  
 Dinescu, Mircea, 8, 17, 20, 96, 110,  
 121, 233, 288, 467, 552, 600,  
 671, 700, 704, 712, 716, 718,  
 726, 752, 782, 800, 855, 860,  
 898, 923, 968, 970, 993, 1012,  
 1028, 1067, 1105, 1124, 1134,  
 1150, 1151, 1166  
 Dinescu, Viorel, 1110  
 Dinu, Gh., 554, 623  
 Dinu, Mihai, 53, 110, 126, 176, 312,  
 612, 621, 877, 886, 909, 931,  
 1009, 1056, 1094, 1144, 1178  
 Dinulescu, Dumitru, 1157  
 Dinulescu, Ioana, 181, 435, 538,  
 745, 937, 1018, 1098  
 Djagarov, Gheorghii, 184  
 Djigola, Cornelia, 114, 182, 482, 517  
 Djik, Kim Hyeung, 498  
 Dobocan, Elvira, 156  
 Dobre Panait, Magdalena, 867  
 Dobrenaru, M., 677  
 Dobrescu, Al., 30, 83, 175, 197, 204,  
 322, 416, 429, 530, 645, 739,  
 822, 923, 1013, 1031, 1092, 1179  
 Dobrescu, Andreea, 686  
 Dobrin, Deian, 309  
 Dobrin, Tamara, 473  
 Dobrogeanu, C., 90, 811  
 Dobrogeanu, Constantin, 1006, 1038

Dobrogeanu, Nicolae, 72  
 Doclin, Octavian, 107, 754  
 Dogaru, Maria, 575  
 Dohi, Alexandru, 50, 708  
 Dohotaru, Adrian, 9, 588, 743, 779, 796  
 Doicescu, Doina, 78, 206, 310  
 Doinaş, Ştefan Augustin, 10, 58, 61, 86, 102, 110, 136, 150, 170, 179, 196, 238, 239, 246, 276, 308, 325, 341, 350, 391, 415, 433, 439, 531, 536, 552, 571, 573, 582, 585, 619, 622, 650, 654, 664, 671, 707, 709, 714, 725, 741, 785, 800, 829, 835, 859, 861, 874, 878, 879, 895, 913, 918, 922, 923, 935, 940, 952, 964, 967, 969, 972, 983, 986, 990, 992, 1000, 1011, 1035, 1058, 1066, 1141, 1144, 1150, 1157, 1158, 1170, 1184, 1189, 1190, 1202, 1203  
 Dolângă, Nicolae, 768, 1061  
 Dolângă, Petru Novac, 1114  
 Dolcescu, Doina, 339  
 Dolgu, Gabriela, 66  
 Doman, Dumitru Augustin, 699, 1068  
 Domanović, Radoje, 668  
 Domokos, Géza, 1009  
 Done, Dumitru, 69  
 Donne, John, 291, 347  
 Donos, Arcadie, 72, 728, 1110  
 Donose, Vicenţiu, 692, 1182  
 Dorcescu, Eugen, 8, 768, 784, 804, 883, 959, 971, 1061, 1115, 1125  
 Dorgoşan, Traian, 986  
 Dorian, Gellu, 325, 605, 651, 709  
 Dorin, Andrei, 686  
 Dorofte, Ionel, 141  
 Doru, Doina, 11  
 Dostoievski, F.M., 863  
 Doubrovsky, Serge, 9, 47, 95, 119, 148, 354  
 Draci, Ivan, 895  
 Dracsin, Constantin, 864  
 Dragolea, Mihai, 85, 535  
 Dragomir, Ion, 335, 605, 651, 1195  
 Dragomir, Miĥu, 732, 1087  
 Dragomir, Vasile, 241  
 Dragomirescu, Mihail, 103, 383, 979, 1004, 1052, 1062, 1112, 1149, 1153  
 Dragoş, Gheorghe, 35, 160  
 Dragoş, Nicolae, 20, 32, 66, 74, 76, 104, 107, 116, 312, 382, 499, 515, 524, 600, 654, 687, 699, 702, 712, 717, 721, 722, 723, 753, 768, 791, 803, 826, 858, 860, 881, 920, 937, 957, 959, 997, 1005, 1031, 1043, 1077, 1114, 1122, 1124  
 Dragoş, Traian, 546  
 Dragu, Nicolae Ion, 1195  
 Dragu, Victoria, 225  
 Drăgan, Gheorghe, 317, 890, 992, 1003  
 Drăgan, Mihai, 54, 88, 97, 111, 127, 143, 322, 492, 596, 692, 710, 740, 787, 855, 869, 922, 1031, 1040, 1056, 1070, 1144, 1159  
 Drăgan, Radu, 765, 1134  
 Drăgan, Septimiu, 856  
 Drăganu, Nicolae, 1061  
 Drăgănel, Sabina, 404  
 Drăgănescu, Ionel, 961  
 Drăgănoiu, Ion, 41, 121, 128, 301, 464, 688, 709, 775, 868, 900, 928, 937, 969, 975, 983  
 Drăgoi, Rodian, 306, 867, 880  
 Drăguşanu, Ion Codru, 625  
 Drăguşanu, Valeriu, 521  
 Drăguşeanu, Sidonia, 1087  
 Drăguţ, Vasile, 435, 939

Drâmba, Lucian, 86  
 Drâmba, Ovidiu, 1110  
 Drincu, Sergiu, 1034  
 Druguș, Liviu, 493  
 Drumaru, Paul, 1132  
 Drumeanu, Carmen, 533  
 Drumur, George, 971  
 Drumur, Marian, 481  
 Duca, Eugen, 85, 742, 935  
 Duca, G., 336  
 Duca, Mircea, 98, 444, 665, 1096  
 Ducea, Valeria, 95, 333, 438, 657  
 Duda, Virgil, 65, 240, 281, 289, 310,  
 327, 350, 420, 612, 624, 667,  
 948, 1150, 1198  
 Dudaș, Florian, 1112  
 Dudașiu, Florin, 1125  
 Dudiță, Florea, 77  
 Dufrenne, Mikel, 157, 859  
 Dugneanu, Paul, 53, 148, 163, 256,  
 330, 344, 364, 386, 462, 496,  
 563, 581, 618, 685, 727, 739,  
 780, 791, 800, 856, 982, 991,  
 1005, 1011, 1067, 1123, 1133,  
 1136, 1165  
 Duicu, Serafim, 97, 103, 189, 237,  
 264, 312, 326, 339, 428, 442,  
 484, 546, 713, 722, 750, 787,  
 838, 948, 1102, 1104  
 Duma, C., 935  
 Dumbravă, Ion, 444, 952, 1114  
 Dumbravă, Lucian, 1066  
 Dumbravă, Vladimir Paul, 308  
 Dumbrăveanu, Anghel, 9, 10, 47,  
 136, 184, 226, 238, 278, 330,  
 350, 353, 373, 407, 515, 551,  
 554, 573, 600, 672, 703, 717,  
 725, 788, 826, 861, 868, 887,  
 888, 894, 899, 914, 928, 947,  
 952, 971, 977, 978, 987, 992,  
 1098, 1121, 1172, 1178, 1202  
 Dumbrăveanu, Violeta, 246  
 Dumézil, Georges, 329  
 Dumistrăcel, Stelian, 1144  
 Dumitrache, Alexandru, 69  
 Dumitrache, Constantin, 654  
 Dumitrache, Pavel, 743, 1016  
 Dumitrașcu, A., 603  
 Dumitrașcu, Aurel, 464, 603, 1142  
 Dumitrescu, Angela, 364, 422  
 Dumitrescu, Aurel, 660  
 Dumitrescu, Carmen, 349  
 Dumitrescu, Cristina, 184, 332, 439,  
 542  
 Dumitrescu, Domnița, 373, 590  
 Dumitrescu, Geo, 24, 26, 59, 110,  
 114, 150, 169, 242, 250, 260,  
 272, 278, 281, 309, 359, 367,  
 382, 387, 396, 404, 414, 421,  
 424, 464, 481, 482, 494, 519,  
 531, 538, 543, 545, 565, 582,  
 603, 605, 606, 619, 671, 699,  
 705, 729, 749, 791, 849, 856,  
 860, 880, 915, 926, 934, 967,  
 978, 983, 1018, 1025, 1076, 1160  
 Dumitrescu, Georgeta, 390  
 Dumitrescu, Ion Vergu, 106  
 Dumitrescu, Ion, 756  
 Dumitrescu, Lucian, 354, 563, 1137  
 Dumitrescu, Mihaela, 72, 654  
 Dumitrescu, Ovidiu, 349, 433  
 Dumitrescu, Sorin, 91, 975, 1003,  
 1091  
 Dumitrescu, Ștefan, 467  
 Dumitrescu, Valentin, 22, 114, 404,  
 420, 454, 699, 1015, 1101, 1111  
 Dumitrescu, Virgil, 73, 237, 326  
 Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 27, 34,  
 36, 99, 161, 263, 316, 330, 433,  
 465, 608, 745, 786, 893, 1001,  
 1111, 1141, 1189  
 Dumitriu, Anton, 966  
 Dumitriu, Aurel, 183

- Dumitriu, Dana, 48, 118, 233, 240, 263, 280, 292, 296, 313, 354, 372, 406, 453, 572, 588, 689, 706, 721, 764, 772, 807, 861, 875, 898, 921, 947, 1033, 1063, 1080, 1116, 1118, 1137, 1162
- Dumitriu, Daniel, 405, 676, 724, 807, 975, 1092
- Dumitriu, Petru, 981
- Dunăreanu, Elena, 660
- Dunca, Paul, 552
- Durand, Gilbert, 329, 827, 1132
- Durautou, Henri, 590
- Dürer, Albrecht, 981
- Duță, Marcel, 418
- Duțescu, Dan, 791, 965, 1189
- Duțescu, Mihai, 260, 538, 745, 828, 937, 1098
- Duțu, Alexandru, 17, 232, 291, 306, 491, 493, 573, 590, 651, 785, 933, 961, 1004, 1005, 1141, 1042, 1115, 1161, 1189
- E**
- Echenique, B., 1070
- Eco, Umberto, 952, 1017, 1173
- Ecovoiu, Mihail, 72
- Edgár, Balogh, 1160
- Eftimie, G., 176
- Eftimiu, Victor, 105, 482, 521, 883, 886, 1007, 1032, 1082, 1166
- Eleancu, Constantin, 1173
- Elemér, Kincses, 1192
- Eliad, Harry, 1021
- Eliade, Dumitru, 31, 793, 915
- Eliade, Mircea, 57, 120, 167, 223, 288, 305, 316, 329, 362, 366, 382, 383, 401, 418, 459, 462, 478, 493, 514, 533, 545, 546, 555, 563, 580, 599, 604, 624, 627, 648, 655, 683, 698, 701, 712, 725, 763, 779, 805, 809, 838, 878, 966, 995, 1004, 1019, 1025, 1041, 1060, 1067, 1076, 1087, 1104, 1110, 1121, 1132, 1133, 1141, 1146, 1147
- Eliade, Pompiliu, 689
- Elisei, Grigore, 931
- Eluard, Paul, 86, 156, 226
- Elvin, B., 345, 361, 715
- Emanuel, Paul, 1097, 1167
- Emilia, Jaksa, 350
- Emilian, M., 306, 615
- Eminescu, Mihai, 28, 32, 36, 37, 38, 42, 47, 50, 55, 58, 70, 88, 92, 97, 110, 126, 184, 203, 230, 251, 303, 317, 334, 417, 418, 439, 472, 475, 492, 506, 522, 560, 574, 596, 605, 613, 651, 704, 709, 718, 726, 739, 745, 752, 765, 809, 825, 854, 868, 939, 976, 993, 1000, 1003, 1013, 1020, 1021, 1057, 1079, 1085, 1145, 1162, 1187, 1192
- Eminovici, Gheorghe, 34, 96, 596
- Eminovici, Raluca, 596
- Emmanuel, Pierre, 86, 874
- Enache, Dumitru, 388
- Enache, Florin, 91
- Enache, George, 538
- Endre, Karoly, 350
- Ene, Virgiliu, 10, 24, 114, 152, 228, 302, 307, 349, 479, 578, 593
- Enescu, George, 71, 288
- Enescu, Radu, 86, 178, 433, 650, 688, 743, 879, 936, 1016, 1186
- Eparu, Marilena, 600
- Epstein, Jason, 1157
- Epure, Șerban, 618
- Eres, Mihai Adrian, 26, 98, 232, 274, 709, 1114
- Eretescu, Constantin, 422
- Erhan, Ioan, 456
- Erik, Majtényi, 1034

- Ervin, Mikó, 162, 402, 748, 753, 853  
 Erwin, Sass, 367  
 Esenin, Serghei, 1061  
 Esslin, Martin, 27  
 Eşanu, L., 140  
 Éva, Lendvay, 242  
 Everac, Paul, 49, 59, 87, 95, 161, 317, 331, 354, 362, 387, 401, 411, 438, 472, 474, 476, 502, 504, 541, 640, 658, 684, 698, 720, 840, 942, 1009, 1020, 1074, 1100, 1145, 1153, 1192  
 Evu, Eugen, 65, 95, 335, 405, 412, 421, 687, 790, 857, 877, 1068, 1174  
 Evu, Ioan, 61, 95, 139, 330, 450, 521, 536, 715, 899, 987
- F**
- Faifer, Florin, 26, 71, 303, 398, 477, 512, 627, 697, 740, 798, 866, 965, 1130, 1144  
 Faităr, Ion, 98  
 Fanache, V., 282, 900  
 Fapteşu, Lucian, 493  
 Far, Andre, 37  
 Farago, Elena, 242, 281, 291, 305, 308, 326, 348, 580, 603  
 Farkas, Zoltan, 914  
 Fassel, Horst, 127  
 Fati, Vasile Petre, 223, 666, 868, 880, 912, 1080, 1133  
 Faulkner, William, 499, 691, 932  
 Faur, Viorel, 936, 1186  
 Fărcaşiu, Carmen, 508, 560  
 Fărtăiaş, Gheorghe, 513  
 Fântâneru, C., 57  
 Feier, Mirela, 990  
 Fekete, Demetriu, 592  
 Felder, Gh., 877  
 Felea, Victor, 12, 34, 38, 50, 63, 120, 138, 156, 241, 244, 264, 285, 298, 324, 355, 359, 361, 374, 410, 451, 464, 472, 489, 505, 557, 574, 609, 623, 691, 703, 707, 722, 759, 775, 788, 852, 863, 888, 940, 962, 975, 987, 989, 1036, 1048, 1064, 1070, 1114, 1117, 1127, 1138, 1156, 1200, 1203  
 Felix, Radu, 237, 405, 406, 578, 852  
 Feneşan, Nicolae, 241  
 Fëniks, Dacia, 966, 991, 1029, 1079, 1164  
 Fenoghen, Ana, 551, 753  
 Feraru, Margareta, 1052, 1071  
 Fernandes, Joao Miguel, 412  
 Feszt, Ladislau, 105  
 Ficowski, Jerzy, 760  
 Filimon, Dominica, 849, 1158  
 Filimon, Mariana, 274, 315, 793, 945  
 Filimon, Nicolae, 141, 160, 403, 740, 857, 1001, 1052, 1184  
 Filimon, Traian, 756, 796, 1108  
 Filip, Corneliu, 127  
 Filip, Gh., 180  
 Filip, Mircea, 773, 1015  
 Filip, Stelian, 1166  
 Filip, Traian, 19, 72, 145, 994, 1041, 1056, 1066, 1075, 1110, 1121, 1132, 1146, 1163  
 Filip, Vasile, 1040  
 Filipescu, Anghel, 407  
 Filipescu, Dan, 977, 984  
 Filipoiu, Onisim, 473  
 Filotti, Maria, 184, 657, 1021  
 Fiñtescu, Traian, 880  
 Firan, Carmen, 1134  
 Firoiu, V., 574  
 Fischer, S., 307  
 Fitzgerald, Ella, 382  
 Flamând, Dinu, 1046, 1182  
 Flaubert, Gustave, 519, 1070

- Flămând, Dinu, 17, 24, 44, 77, 85,  
166, 168, 251, 309, 422, 467,  
482, 499, 522, 523, 565, 628,  
714, 730, 856, 873, 913, 914,  
923, 950, 960, 968, 987, 1018,  
1046, 1084, 1097, 1115, 1139,  
1153, 1167, 1182, 1198, 1203
- Flămându, Horia, 582, 620
- Flinker, Robert, 670
- Floareș, Alecu Al., 398
- Flora, Ioan, 708, 969, 1022, 1141
- Florea, D., 71
- Florea, Gh., 18
- Florea, Ioan, 690
- Florea, Ion, 109
- Florea, Pavel, 821, 856
- Florescu, M., 435
- Florescu, N., 409, 468, 649, 1196
- Florescu, Roxana, 506
- Florescu, Vasile, 298
- Florian, M.N., 236, 277, 522, 983
- Florian, Mircea, 444, 698, 712, 936
- Florin, Nicolae, 657
- Foață, Maria, 959
- Foață, Șerban, 238, 242, 432, 572,  
812, 874, 890, 926, 932, 933,  
940, 952, 959, 971, 982, 993,  
1037, 1047, 1069, 1105, 1136,  
1160, 1183, 1203
- Foca, Elena, 400
- Fochi, Adrian, 22
- Focșa, Carmen, 112, 675
- Fodor, Iuliu, 433
- Fodor, Katia, 11
- Fodor, Zeno, 455
- Forai, Mihail, 1173
- Fornade, Maria, 241
- Forster, E.M., 701
- Fortunescu, Madeleine, 330
- Foscolo, Ugo, 241, 328
- Fotiade, Georges, 328
- Fournier, Alain, 587, 616
- Fournier, Fernand, 710
- France, Anatole, 466, 499, 725, 979
- Franck, Cézár, 554
- Franga, George, 489
- Franga, Liviu, 439
- Franyo, Zoltan, 717
- Frățilă, Adrian, 98, 699, 702, 1068,  
1135, 1169
- Frățilă, Augustin, 600
- Frânculescu, Niculae, 385, 746
- Fridman, Mihail, 573, 961
- Friduș, Al.I., 681, 979
- Friedman, Bernard, 1021
- Friedmann, Manole, 835
- Friedrich, Hugo, 1017
- Frigyes, Karinthy, 478
- Frumosu, Ion, 1007, 1166
- Frunțelată, Nicolae Dan, 8, 33, 54,  
61, 73, 237, 274, 343, 402, 559,  
790, 882, 968, 1114, 1165
- Frunză, Dumitran, 165, 307, 422,  
521, 628, 729, 809, 912, 1007,  
1083
- Frunză, Eugen, 48, 801
- Frunzetti, Ion, 315, 412, 452
- Frye, Northrop, 104
- Fulga, Ingrid, 20
- Fulga, Laurențiu, 41, 44, 65, 73, 78,  
79, 117, 121, 172, 181, 188, 314,  
317, 476, 513, 544, 651, 688,  
773, 791, 917, 938, 1070, 1107
- Fulga, Nicolae, 1007
- Fundoianu, B., 446, 700, 781, 867,  
1202
- Funeriu, I., 959
- Furdui, Dumitru, 1192
- Furnea, Traian, 374

## G

- Gabanyi, Anneli Ute, 590
- Gabriel, Sorin, 18
- Gafița, Gabriel, 405, 1005

Gafița, Mihai, 29, 169, 244, 270,  
 341, 659  
 Gafițanu, Mihai, 69, 230  
 Gafton, Marcel, 11, 26, 536, 749,  
 1070  
 Galaction, Gala, 247, 336, 444, 635,  
 667, 1056, 1076  
 Galben, Cornel, 389  
 Galea, Pavel, 1082  
 Galetaru, Geo, 1061  
 Galiș, Veronica, 252, 418, 972  
 Gană, George, 137, 272, 621, 760  
 Gane, Horia, 431, 886  
 Gane, Nicu, 110  
 Ganea, Valeriu, 9  
 Gat, Iacov, 776  
 Gatto, Alfonso, 421  
 Gavra, Ioan, 64, 610  
 Gavril, Matei, 1068  
 Gavril, Mihai, 920  
 Gavrilă, Georgeta, 241  
 Gavrilă, Vasile, 746  
 Gavriloaie, Dimitrie, 611  
 Gavrilovna Savina, Maria, 579  
 Găbrian, M., 546  
 Gănescu, Mihail, 241, 575, 877  
 Găvozdea, Nicolae, 1082  
 Găzdac, Grigore, 610  
 Gârbovan, Dan, 1027  
 Gârduș, Traian, 1157  
 Gârleanu, Emil, 11, 14, 24, 37, 224,  
 313, 1055  
 Gâscă, Eugen, 360  
 Geană, Gh., 893  
 Geirun, Țino, 634  
 Genaru, Ovidiu, 73, 160, 162, 176,  
 258, 274, 302, 309, 317, 345,  
 382, 508, 589, 612, 658, 690,  
 703, 801, 856, 926, 1005, 1109,  
 1130, 1157, 1184, 1195  
 Gencărău, Ștefan, 506  
 Genet, J., 1136  
 Genette, Gérard, 9, 466  
 Genoiu, George, 113, 117, 254, 274,  
 315, 319, 332, 388, 472, 747  
 George, A., 279, 292, 368, 450, 871,  
 970  
 George, Alexandru, 30, 129, 167,  
 223, 233, 236, 251, 253, 466,  
 477, 499, 522, 650, 759, 952,  
 979, 1031, 1201  
 George, Ioan, 1203  
 George, Tudor, 129, 278, 431, 476,  
 545, 973, 996, 1151, 1162  
 Georgescu, Elena, 358  
 Georgescu, Emil, 160  
 Georgescu, Ernest Paul, 662  
 Georgescu, Ion, 229  
 Georgescu, Mihai, 605  
 Georgescu, Miron, 756  
 Georgescu, Nelu, 78, 206, 310, 339  
 Georgescu, Octav, 618  
 Georgescu, Oprea, 1124  
 Georgescu, P.R., 878  
 Georgescu, Paul, 33, 65, 118, 123,  
 239, 267, 280, 283, 297, 354,  
 363, 373, 420, 454, 456, 471,  
 499, 532, 554, 558, 577, 606,  
 620, 624, 630, 635, 662, 704,  
 720, 777, 790, 921, 930, 954,  
 1031, 1071, 1111, 1113, 1146,  
 1163  
 Georgescu, Radu, 19, 980  
 Georgiu, Grigore, 113, 236, 516,  
 556, 728, 892, 983, 1077, 1148  
 Gershe, Leonard, 334  
 Géza, Domokos, 551, 941  
 Ghelmez, Petre, 7, 32, 62, 137, 354,  
 390, 489, 498, 566, 591, 678,  
 693, 793, 1015, 1058  
 Ghenov, Ivan, 864  
 Gheorghe, Ion, 32, 56, 114, 150,  
 170, 244, 373, 404, 423, 450,  
 460, 467, 521, 582, 633, 798,

861, 880, 884, 918, 928, 966,  
 991, 994, 1028, 1071, 1079,  
 1164, 1168, 1170  
 Gheorghe, Mihai, 618  
 Gheorghe, Tudor, 313  
 Gheorghesan, Ion, 417  
 Gheorghita, G., 913, 921, 1175  
 Gheorghiu, Athanasie, 1179  
 Gheorghiu, D., 323, 430  
 Gheorghiu, Mihai Dinu, 53, 110,  
 126, 176, 612, 621, 877, 886,  
 909, 931, 1009, 1056, 1094,  
 1144, 1178  
 Gheorghiu, Mihnea, 25, 32, 94, 174,  
 245, 259, 303, 319, 415, 460,  
 813, 1009, 1100, 1111, 1189  
 Gheorghiu, Miluța, 401  
 Gheorghiu, Șerban, 106, 1192  
 Gheorghiu, Ștefan, 699  
 Gheorghiu, Tașcu, 96, 415, 672, 788,  
 890, 1058, 1189  
 Gheorghiu, Val, 611, 710  
 Gheorghiu, Virgil, 29, 270, 282, 666,  
 801  
 Gheorghiu, Virginia, 433, 536  
 Gheorghiu, Vladimir, 476  
 Gheran, Niculae, 571, 626, 798, 799  
 Gherasim, Marin, 565, 608  
 Gherasim, Vasile, 55, 58, 88, 97,  
 126, 342  
 Gherea, D., 1038  
 Gherman, Mihai, 1112  
 Ghermani, D., 244  
 Ghermanschi, Anatol, 31, 111, 354,  
 378, 471, 478, 519, 596, 917  
 Gheție, Coriolan, 935  
 Ghibu, Călin, 43  
 Ghibu, Onisifor, 344, 666, 749, 1082  
 Ghica, Magdalena, 146, 242, 536,  
 1008, 1167, 1185  
 Ghidirmic, Ovidiu, 114, 182, 326,  
 573, 651, 937, 993  
 Ghijițchi, Adrian, 863, 908  
 Ghilia, Alecu Ivan, 551  
 Ghinea, Sanda, 660  
 Ghirvu, Elena, 297  
 Ghișe, Dumitru, 15, 41, 63  
 Ghițescu, Ludmila, 307, 345, 470,  
 1083, 1173  
 Ghițulescu, Mircea, 85, 432, 433,  
 490, 557, 608, 623, 1002, 1139,  
 1155  
 Ghițulescu, Zeno, 665, 862, 1200  
 Ghiu, Bogdan, 349, 731, 1169  
 Ghiur, Ion, 760, 1120  
 Ghyka, C., 1096  
 Gibescu, George, 140, 278, 548, 900  
 Gigariu, Mihai, 889  
 Gin, L'San, 498  
 Giosu, Ștefan, 1059  
 Giraudoux, Jean, 226, 657  
 Giugariu, Mihai, 502, 889, 960, 1056  
 Giuguica, Emil, 921  
 Giulea, George, 400  
 Giuliani, Alfredo, 565  
 Giurchescu, Lucian, 698, 1186  
 Giurea, Dan, 310, 634  
 Giurescu, C.C., 1084  
 Giurescu, Dinu C., 28, 37, 72, 449,  
 866, 1109  
 Giurcea, Adrian, 914, 1167  
 Giurgești, Liviu, 994  
 Giurgiu, Felicia, 605, 894  
 Gizella, Hervay, 728  
 Glaser, Edwin, 1111  
 Goci, Aureliu, 11, 152, 260, 297  
 Goga, Eugen, 1087  
 Goga, Mircea, 119  
 Goga, Octavian, 108, 144, 179, 184,  
 457, 461, 474, 548, 575, 711,  
 799, 899, 906, 920, 994, 1022,  
 1032, 1052, 1076, 1105, 1107,  
 1112, 1133  
 Gogea, Vasile, 759, 788



Goian, Ion, 329  
 Golban, Ioan, 86  
 Goldiș, Vasile, 1082, 1118  
 Goldman, Lucien, 354  
 Goldner, Gavrilă, 502  
 Goldoni, Carlo, 634  
 Goldsmith, Oliver, 334  
 Golescu, Dinicu, 388, 1025, 1177  
 Golescu, Iordache, 513, 1166  
 Göllner, Carol, 95, 660, 1058  
 Gonçalves, Egito, 539  
 Gorcea, Petru Mihai, 780  
 Gordon, George, 163, 271  
 Gorescu, Ion, 229  
 Gorki, Maxim, 657  
 Gorun, G., 349, 354, 466, 538  
 Gorun, Irina, 1084  
 Gorun, Nicolae, 232  
 Gorun, Petre, 148, 418  
 Gorunescu, Valeriu, 1066  
 Gostar, Nicolae, 230  
 Got, Petre, 280, 342, 343, 548, 1111  
 Gozaru, Mircea, 760  
 Gracq, Julien, 331, 621  
 Grad, Alexandru, 95, 660  
 Grama, Viorel, 677  
 Grandea, Gr.H., 428  
 Grass, Günter, 91, 296  
 Graur, Alexandru, 284, 874, 896, 986, 1032  
 Graur, Dumitru, 450, 581  
 Graves, Robert, 655  
 Grănescu, Haralambie, 354  
 Grănescu, Adrian, 85  
 Grăsoiu, Liviu, 236, 638  
 Grebing, Renate, 250  
 Grecea, Ion, 231  
 Grecu, Anton, 753, 1084  
 Green, Julien, 382, 999, 1200  
 Greene, Graham, 650  
 Gregorian, Edmee, 1037  
 Gregorian, G., 1153  
 Gregu, Mili, 1003  
 Grigore, N., 604  
 Grigore, Toma, 181  
 Grigorescu, Dan, 7, 36, 140, 157, 168, 302, 316, 344, 354, 384, 404, 482, 499, 509, 577, 594, 607, 618, 681, 696, 710, 724, 761, 777, 798, 864, 965, 966, 979, 1003, 1039, 1065, 1074, 1109, 1120, 1130, 1143, 1189  
 Grigorescu, Dinu, 515, 542  
 Grigorescu, Ioan, 813, 1009  
 Grigorescu, Irina, 576  
 Grigorescu, Mircea, 753  
 Grigorescu, Nicolae, 482  
 Grigoriu, Theodor, 330  
 Grigson, Geoffrey, 596  
 Grigurcu, Gheorghe, 86, 135, 167, 179, 188, 196, 279, 317, 320, 325, 340, 342, 384, 433, 436, 444, 445, 537, 545, 636, 650, 664, 743, 826, 922, 935, 940, 948, 959, 986, 1015, 1024, 1025, 1029, 1085, 1095, 1106, 1170, 1185, 1198  
 Grimm, Petre, 1061  
 Grinevici, Igor, 502  
 Grosaru, M., 400  
 Grosse, O., 573  
 Grosu, Jean, 658  
 Groșan, Ioan, 85, 324, 432, 535, 536, 714, 1116, 1185  
 Groza, Octavian, 501, 561  
 Groza, Petru, 247, 481, 1016, 1083  
 Grozdan, Dorian, 389  
 Gruia, Bazil, 24, 78, 252, 330, 411, 575, 591, 870, 899, 962, 1095  
 Gruia, Stelian, 807  
 Grunea, Vasile, 66, 358, 412, 540, 575, 678, 776, 899  
 Grzesczak, Marian, 760  
 Guga, R., 811

Guga, Romulus, 96, 239, 243, 276,  
366, 455, 502, 524, 656, 840,  
893, 1061, 1071  
Guguianu, Marcel, 72  
Guillén, Jorge, 622, 938  
Guillermou, Alain, 26, 88, 97, 471,  
867, 900, 1171  
Guillevic, Eugène, 430, 672  
Gulea, Stere, 7, 521  
Gurău, Apostol, 1042, 1161  
Gurgea, Ioan, 1117  
Gurghianu, Aurel, 14, 50, 92, 121,  
246, 282, 335, 359, 396, 473,  
576, 611, 656, 679, 689, 709,  
722, 788, 797, 800, 877, 900,  
960, 976, 991, 1002, 1049, 1070,  
1128, 1138, 1156  
Guri, Haim, 776  
Gustafsson, Lars, 1018  
Gustav, Heredi, 575  
Gustav, Lang, 1070  
Gusti, Ninetta, 400  
Guțan, Ilie, 336, 660, 834, 1201  
Guy Marica, Viorica, 540  
Gvozdrenović, Slavomir, 668, 1202  
Gyemant, Ladislau, 64  
György, Kovacs, 367  
György, Mandics, 292, 350, 971,  
1062, 1071, 1114  
György, Méhes, 542  
Gyurcsik, Margareta, 280, 703, 804

## H

Hacks, Peter, 1101  
Hadow, Lyndall, 350  
Hagiu, Grigore, 113, 132, 229, 233,  
239, 385, 431, 452, 460, 538,  
577, 600, 928, 1161, 1172  
Hajdu, Győző, 1071  
Halasz, Anna, 542  
Halici, Mihail, 1128  
Hameiri, Avigdor, 776

Hamsun, Knut, 20, 933  
Hamzea, Adrian, 670  
Hancu, Alexandru, 759  
Hancu, Aurel, 241, 1002  
Handoca, Mircea, 399, 559  
Hanganu, Lucian, 18  
Hangiu, I., 284  
Hanță, Al., 498, 1085  
Haran, Simon, 714  
Harasymowicz, Jerzy, 760  
Hardy, Thomas, 655  
Haret, Spiru, 76, 689  
Haris, Petros, 830  
Harnack, Curtis, 262  
Harrassowitz, Otto, 1102  
Hartman, Nikolai, 511  
Hartmann, N., 461  
Haruya, Sumiya, 756  
Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 111,  
422, 701, 718, 752  
Hașeganu, Mihaela, 136  
Hatman, Daniil, 165  
Hatmanu, Dan, 69, 83, 114, 517,  
611, 620  
Hațegan, Ioan, 859  
Hauser, Arnold, 62, 551, 696  
Hauser, Heidi, 1061  
Hazard, Paul, 354  
Hăgan, Trofin, 974  
Hălmăgean, Alexandru, 266, 708  
Hăulică, Dan, 91, 259, 330, 961,  
1070  
Hăulică, Mihai, 417  
Hârlav, Constantin, 77, 432, 788,  
812, 835, 960, 1037, 1059, 1125,  
1169, 1183, 1197  
Heaney, Seamus, 596  
Hedo, Suzanne, 421  
Heidegger, Martin, 917  
Heitmann, Klaus, 608  
Helbo, Andre, 1004, 1140

Heliade-Rădulescu, 77, 137, 181,  
 257, 293, 438, 509, 568, 578,  
 623, 684, 810, 966, 1053, 1107,  
 1144, 1189  
 Helmut, Britz, 1167  
 Hemingway, Ernest, 181, 318, 389,  
 511  
 Herbert, Zbigniew, 1023  
 Herdan, Ion, 979  
 Herivan, Mircea, 794, 1003, 1068  
 Herrera, Roberto, 1064  
 Herseni, Traian, 86  
 Hertz, Ignat, 461  
 Herțea, Iosif, 55  
 Hesse, Hermann, 535  
 Hikmet, Nazim, 514  
 Hilă, Augustin, 714  
 Hillar, Malgorzata, 760  
 Hinkova, Vasilika, 864  
 Hinoveanu, Ilarie, 88, 181, 237, 260,  
 266, 290, 312, 402, 434, 651,  
 824, 937, 1018, 1125  
 Hobana, Ion, 73, 134, 228, 435, 732,  
 759, 941  
 Hocke, G.R., 934  
 Hodjak, Franz, 335, 498, 862, 1071  
 Hodoș, Al., 472  
 Hoişie, Silviu, 25  
 Holban, Anton, 57, 167, 315, 409,  
 468, 532, 556, 635, 649, 727,  
 1196  
 Holban, Ioan, 506, 935, 1092, 1177  
 Holban-Zorileanu, Oprea, 329  
 Holberg, Ludvig, 1021  
 Homoceanul, Petru, 487, 765, 865,  
 893, 1117  
 Hon, Cion, 557  
 Honterus, Johannes, 377  
 Hopkins, G.M., 1103  
 Horasangian, B., 464  
 Horea, Ion, 66, 99, 233, 347, 387,  
 482, 557, 591, 605, 651, 700,  
 721, 752, 755, 782, 827, 853,  
 872, 878, 955, 1070  
 Horj, Viorel, 650, 936, 1096  
 Hornea, Maria, 85  
 Horodincă, Georgeta, 11, 91, 99,  
 239, 259, 370, 756, 777, 781,  
 804, 834  
 Horodynski, Jerzy, 1023  
 Horomnea, Dragomir, 58, 65, 236,  
 310, 775, 790, 798, 1020  
 Hossu, Francisc, 936  
 Hossu, Valentin, 245  
 Hotinceanu, Ovidiu, 313  
 Hristea, Theodor, 804  
 Huan, Ly, 557  
 Hubschmid, Johannes, 608  
 Hughes, Glyn, 596  
 Hughes, Langston, 378  
 Hughes, Ted, 187, 417, 583, 661,  
 718  
 Hugo, Victor, 488, 816  
 Huizinga, J., 535  
 Huizinga, Johan, 853  
 Hurdubețiu, Ion, 916  
 Hurezean, Gabriela, 433  
 Hurezeanu, Emil, 50, 85, 324, 423,  
 535, 631, 708, 718, 924, 933,  
 963, 1038, 1167, 1168, 1183  
 Hurjui, Ion, 53, 401, 678, 789, 909  
 Husar, Al., 111, 473, 992  
 Hušková, Jindra, 148  
 Huszár, Sándor, 47, 390, 542, 1115  
 Huxley, Aldous, 660, 943  
 Hynek, Allen, 759

## I

Iacob, Max, 768  
 Iacobescu, Al., 725  
 Iacobescu, D., 1093  
 Iacobitz, Alfred, 1181  
 Iacobitz, Alina, 250, 361, 533  
 Ialourakis, Manolis, 435

Iancu, Avram, 29, 41, 95, 113, 121,  
 184, 279, 472, 505, 557, 565,  
 568, 584, 716, 803, 809, 1070,  
 1109  
 Iancu, Stela, 248  
 Iancu, Traian, 10, 61, 73, 1109  
 Iancu, Victor, 620, 837  
 Ianculescu, Dinu, 128, 867  
 Ianoși, Ion, 12, 19, 41, 189, 292,  
 296, 409, 555, 655, 675, 707,  
 718, 754, 794, 826, 938, 952,  
 1008, 1098, 1124  
 Ianoși, Janina, 952  
 Iarin, George, 138  
 Iaru, Florin, 390, 486, 1168, 1184  
 Iatan, Dora, 550  
 Ibrăileanu, G., 127, 143, 248, 532,  
 855, 1031, 1090, 1126, 1137,  
 1158, 1171  
 Ibsen, Henrik, 473, 1100  
 Ichim, Cornelia, 506  
 Ieneșoiu, Marcela, 502  
 Iercoșan, Emilia, 809, 1069, 1166  
 Ieremia, Nicolae, 651  
 Ieronim, Ioana, 38, 253, 536, 582,  
 791, 996  
 Ierunca, Virgil, 1147  
 Ifrim, D., 128  
 Iftimie, Nicolae, 109  
 Igna, Vasile, 453, 603, 686, 940,  
 972, 1139  
 Ignat, Dumitru, 126, 514, 936, 1085,  
 1181  
 Ignat, Mircea, 714  
 Ignea, Dumitru, 777, 1071  
 Ik, So, 557  
 Ilea, Ion Th., 607  
 Ileni, A., 423, 1167  
 Iliasa, Vasile, 249  
 Ilica, Anton, 1030  
 Ilica, Carolina, 31, 412, 467, 575,  
 716, 764, 873, 880, 912, 923,  
 993, 1112  
 Ilie, Nicolae, 586, 607  
 Iliescu, Adriana, 38, 506, 585, 621,  
 1058, 1063  
 Iliescu, Elvira, 945  
 Iliescu, Gh., 618  
 Iliescu, Ion, 369, 639, 678, 986, 996  
 Iliescu, Matei, 601  
 Iliescu, Nicolae, 390, 424, 506, 723,  
 914, 1008  
 Ilieșu, Petru, 10, 420, 457, 471  
 Ilinca, Carolina, 968  
 Ilisei, Grigore, 71, 101, 248, 381,  
 459, 678, 692  
 Ilovici, Mihail, 911  
 Iluțiu, Vincentiu, 85, 186  
 Impey, Michael, 227, 655, 1006  
 Imre, Fabian, 826  
 Imre, Horváth, 76, 307, 405, 608  
 Imre, Mikó, 1160  
 Indrieș, Alexandra, 674, 1204  
 Ioachim, Paul, 542, 561, 827, 856,  
 893, 969, 1145  
 Ioan, Ileana, 481, 1133  
 Ioana, Nicolae, 312, 393, 404, 478,  
 515, 739, 928, 1136  
 Ioanid, Ștefan, 128, 728, 775, 880,  
 983  
 Ioanițescu, R., 146  
 Ion, Angela, 388, 466, 649, 754,  
 1141  
 Ion, Biberi, 703  
 Ion, Grigorescu, 975  
 Ion, M., 230, 498, 772, 929, 968,  
 989, 997, 1141  
 Ionașcu, Dumitru Dem., 652  
 Ionel, Nicolae, 571, 923, 1144  
 Ionel, Turdeanu, 358  
 Ionescu, Al.Th., 432  
 Ionescu, Andrei, 544, 887, 939, 947,  
 1070, 1143  
 Ionescu, Aurelian, 159  
 Ionescu, Const.D., 162, 254, 683

Ionescu, Cornel Mihai, 19, 348, 442, 660, 782  
 Ionescu, Corneliu, 611  
 Ionescu, Daniel, 349  
 Ionescu, Doru, 442  
 Ionescu, Eugen, 174, 186, 433, 589, 742, 766, 933, 1132  
 Ionescu, Gelu, 38, 81, 168, 211, 316, 341, 446, 621, 629, 665, 669, 760, 1058, 1183, 1196, 1200  
 Ionescu, Liliana, 1059  
 Ionescu, Maria, 656, 1180  
 Ionescu, Marian, 648  
 Ionescu, Mariana, 648, 775, 937, 971  
 Ionescu, Marina, 787  
 Ionescu, Nae, 305, 966  
 Ionescu, Nelu, 100, 349, 499, 583, 604, 687, 700, 893, 958, 970, 984, 1059  
 Ionescu, Nicolae, 389  
 Ionescu, Radu, 141, 198, 240, 874  
 Ionescu-Nișcov, Maria, 656  
 Ioniță, I., 51, 230  
 Ioniță, Marin, 312, 364, 634  
 Iordache, C., 262, 942, 1100  
 Iordache, Claudiu, 481, 793, 803, 926  
 Iordache, Ștefan, 280, 698  
 Iordan, Iorgu, 12, 21, 117, 132, 147, 173, 233, 307, 325, 327, 441, 459, 544, 637, 666, 713, 752, 766, 887, 895, 901, 930, 957, 965, 999, 1017, 1029, 1034, 1050, 1115, 1185  
 Iorga, Gheorghe, 638  
 Iorga, Nicolae, 55, 112, 146, 196, 216, 257, 283, 288, 306, 333, 347, 383, 390, 514, 538, 568, 586, 589, 622, 666, 694, 712, 773, 834, 939, 990, 1039, 1052, 1056, 1057, 1067, 1110, 1115, 1120, 1121, 1122, 1131, 1135, 1150  
 Iorga, Traian, 361, 994, 1004, 1146  
 Iorgoveanu-Dumitru, Chirata, 146, 279, 418  
 Iorgovici, Paul, 727, 859  
 Iorgulescu, Mircea, 12, 62, 77, 135, 137, 188, 204, 236, 240, 243, 247, 263, 275, 281, 293, 321, 349, 359, 366, 397, 452, 469, 499, 522, 551, 560, 568, 577, 580, 588, 605, 619, 622, 629, 675, 687, 690, 696, 738, 756, 776, 794, 806, 822, 852, 860, 870, 875, 877, 881, 887, 889, 901, 924, 935, 946, 951, 967, 973, 975, 989, 1007, 1018, 1033, 1036, 1046, 1065, 1071, 1076, 1093, 1098, 1108, 1116, 1143, 1148, 1150, 1161, 1162, 1197  
 Iosif, Mira, 95, 404, 438, 833, 1020  
 Iosifescu, Silviu, 104, 589, 606, 720, 1060, 1116  
 Iovan, Ion, 236, 424  
 Iovănel, Doina, 99  
 Irimescu, Ion, 247, 620  
 Irimescu, N., 55, 271, 980, 1040, 1131  
 Irimia, D., 994  
 Irimia, Mihai, 595  
 Irimia, Nicolae, 107, 241, 605  
 Irimie, Cornel, 748  
 Irimie, Ion, 264  
 Irimie, Negoită, 66, 282, 355, 516, 575, 678, 877, 899, 941, 991  
 Iruc, Paul, 176, 597  
 Isac, C., 87, 143, 398, 490, 513, 772, 922, 1057  
 Isac, Emil, 506, 589, 1133, 1189  
 Isac, Virginia, 342, 596  
 Isacovski, Pasternak, 1048  
 Isaiu, Ion, 1081  
 Isanos, Magda, 143, 165, 589  
 Isbășescu, Mihai, 373

Isou, I., 589  
Ispir, Mihai, 1008  
Ispirescu, Mihai, 1021  
Ispirescu, Petre, 184, 589, 618  
Istrate, Gavril, 473, 609, 897, 965  
Istrate, Gheorghe, 128, 354, 412,  
493, 621, 622, 670, 685, 753  
Istrate, Ion, 1114  
Istrate, Mihaela, 7, 99, 134, 259,  
348, 387, 450, 482, 558, 593,  
673, 955, 983, 1058, 1111  
Istrati, Ion, 109, 681  
Istrati, Panait, 31, 589, 798, 809,  
1019, 1072, 1116  
Istrati, Roman, 169, 1134  
Istrătescu, Nicolae, 506  
Istru, Bogdan, 589  
István, Horváth, 422  
István, Kocsis, 542  
Itu, Ion, 918, 1011  
Iubu, Mihai, 871, 986  
Iuga, Ion, 36, 66, 73, 115, 272, 305,  
364, 412, 519, 600, 622, 627,  
669, 683, 755, 790, 890, 892,  
928, 972, 1142  
Iuga, Nora, 20, 410  
Iulian, Rodica, 1001, 1162  
Iulian, Tudor, 468  
Iureș, Șt., 231, 325, 355, 372  
Iuteș, Gica, 699, 1070  
Ivan, Ana Maria, 560  
Ivan, Ioan, 146, 987  
Ivan, Maria, 506  
Ivancu, Petre, 970  
Ivanisevič, Drago, 1136  
Ivasiuc, Alexandru, 29, 200, 239,  
313, 341, 384, 445, 552, 633  
Ivașcu, George, 10, 25, 33, 53, 57,  
61, 74, 99, 141, 160, 211, 403,  
407, 440, 568, 622, 675, 740,  
1018, 1125  
Ivănescu, Alexandru, 622

Ivănescu, Cezar, 17, 20, 138, 172,  
230, 241, 292, 313, 398, 499,  
686, 713, 926, 940, 1106, 1151,  
1198  
Ivănescu, D., 342, 472, 578, 596  
Ivănescu, G., 965  
Ivănescu, Mircea, 95, 184, 244, 282,  
336, 411, 423, 439, 543, 591,  
655, 660, 966, 1077, 1168  
Ivireanul, Antim, 1092  
Iza, Augustin, 765  
Izbășescu, Gheorghe, 73  
Izverna, Pan, 1129

## J

Jachimowicz, Marian, 760  
Jacob, Max, 572  
Jakobson, R., 917, 1173  
Jaleș, Petru, 72, 627, 1110  
James, G., 983  
James, Henry, 296, 439  
Jaquier, Henri, 688  
Jar, Alexandru, 790  
Jarry, Alfred, 582  
Jay, Peter, 1189  
Jebeleanu, Alexandru, 10, 62, 650,  
717, 768, 971, 1110, 1125, 1136  
Jebeleanu, Eugen, 33, 110, 115, 119,  
150, 209, 259, 314, 347, 367,  
382, 391, 395, 446, 476, 491,  
494, 501, 531, 566, 589, 605,  
654, 766, 818, 834, 921, 937,  
953, 968, 982, 983, 991, 997,  
1010, 1062, 1200, 1203  
Jebeleanu, Tudor, 170  
Jelescu, Smaranda, 713, 756  
Jenő, Kiss, 729  
Jianu, Nicolae, 62, 390  
Jimenez, Juan Ramon, 128  
Jo, Go Mo, 489, 743, 790  
Johnson, C., 1099  
Johnson, Philip, 936

Johnson, Samuel, 31  
Joja, Athanase, 433  
Joldea, Mihail, 438  
Jones, Philippe, 624  
Jora, Mihail, 115  
Jora, Olga, 1149  
Jordan, B., 458  
José, San, 980  
József, Balogh, 73, 347  
József, Méliusz, 1160  
Jucan, Alexandru Marius, 1200  
Jucu, Lucia, 584  
Judice, Nuno, 412  
Juin, Hubert, 421  
Jung, G., 329, 1019  
Jung, Julius, 646  
Jünger, Ernst, 329, 372  
Jurăscu, Ion, 898  
Jurma, Gheorghe, 605

### K

Kacsis, Francisko, 856  
Kallos, Nicolae, 264  
Kalustian, Leon, 368  
Kanienska, Anna, 468  
Kántor, Lajos, 502  
Kányádi, Sándor, 960  
Kappus, Franz Xaver, 302  
Karambi, Polixenia, 330, 436, 872,  
1019  
Kareçchi, A., 475  
Károly, Kós, 1160  
Karpowicz, Tymoteusz, 468  
Kasterka, Maryei, 725  
Kata, Bethlen, 542  
Kataev, Valentin, 95  
Katona Szabo, Istvan, 1071  
Katrivanos, Teodoros, 1155  
Kavafis, P., 246, 675  
Kazantzakis, Eleni, 1019  
Kazantzakis, Nikos, 330, 872, 1019  
Keaton, Buster, 135

Kees, Weldon, 723  
Kehrer, Hans, 542, 1071  
Kerim, Silvia, 81, 171  
Kernbach, Victor, 732  
Khayyam, Omar, 270  
Kiparsky, V., 307  
Kipphardt, Heinar, 439  
Kirchschlaeger, Rudolf, 501  
Kirileanu, G.T., 558  
Kirițescu, Alexandru, 1192  
Kirsch, Robert, 677  
Kirschsclaeger, Rudolf, 561  
Kischnschläger, Rudolf, 1049  
Kiss, Andras, 350  
Kiss, Ildiko T., 280  
Kitch, Michael, 1006  
Kittner, Alfred, 987  
Klein, Robert, 1008  
Klossovski, Pierre, 329  
Kogălniceanu, Mihail, 48, 477, 557,  
1073

Kohn, Ioan, 179, 1096  
Kolf, Bernd, 85  
Komarek, Kurt, 501, 561  
Koroliova, Nina, 793  
Korpowski, Jan, 760  
Kós, Károly, 542  
Koziol, Ursula, 760  
Krakar, Lojze, 1074  
Kreher, Petru, 359  
Kremnitz, Clara, 849  
Kremnitz, Mite, 250, 400  
Kristeva, Julia, 280  
Krol, Gerrit, 718  
Kuo, Hua, 504, 510, 790, 795  
Kutller, Erwin, 620  
Kutschera, Johann, 649

### L

Labiș, Nicolae, 8, 14, 17, 26, 85, 89,  
135, 174, 175, 297, 410, 418,  
446, 545, 715, 721, 801, 877,

928, 1033, 1047, 1061, 1138,  
 1166  
 Ladina, Dan, 686  
 Lajos, Létay, 619, 768, 793  
 Lajos, Zilahy, 1082  
 Lama, Omar, 347  
 Lanson, Gustave, 947  
 Laos, P., 520, 559  
 Laporte, René, 226  
 Lara, Omar, 32, 996  
 Lasca, Ioan, 307  
 Lascăr, I., 400  
 Lascu, Daniel, 536  
 Lascu, Gheorghe, 536  
 Lascu, Viorica, 1083  
 Lașcu, Doina, 267  
 Latiș, Vasile, 404, 877  
 Latizina, Anemone, 1006  
 Lau, Jerzy, 760  
 Laurențiu, Dan, 17, 237, 241, 255,  
 346, 495, 650, 709, 728, 868,  
 928, 960, 1068, 1126, 1132,  
 1148, 1159, 1167, 1203  
 Laurian, Gim, 306  
 Lavagna, Alberto, 1100  
 Lazăr, Dumitru, 25, 682, 865, 1121  
 Lazăr, Gheorghe, 910  
 Lazăr, Ioan, 254, 345, 354, 386, 388,  
 403, 479, 502, 1042  
 Lazăr, Monica, 144  
 Lazăr, Petru Dan, 421, 1165  
 Lăncrănjan, Ion, 24, 74, 78, 252,  
 715, 716, 779, 791, 798, 803,  
 822, 866, 884, 911, 959, 964,  
 965, 973, 981, 982, 1018, 1040,  
 1067, 1096, 1132, 1159, 1160,  
 1162, 1170, 1175, 1196  
 Lăpușan, Ioan, 1119  
 Lău, Mihai, 1007  
 Lăudat, D., 683, 1040  
 Lăzărescu, Traian, 489, 592, 1015  
 Leahu, Alexandru, 704  
 Lefter, Adriana, 45  
 Lefter, Ion Iancu, 61  
 Lem, Stanislaw, 539  
 Lemaître, Jules, 979  
 Lemnaru, Oscar, 737  
 Lemny, Ștefan, 534, 646, 1181  
 Lenard, Andrei, 264, 421, 773, 975,  
 1138  
 Lenau, Nikolaus, 1015  
 Leon, Aurel, 27, 160, 249, 626  
 Leonard, Alecu, 160  
 Leonte, Eleonora, 77  
 Leonte, Liviu, 15, 53, 158, 172, 381,  
 476, 509, 761, 762, 852, 856,  
 864, 867, 1040, 1071, 1129, 1144  
 Leopardi, Giacomo, 709  
 Leoveanu, Mihai, 71, 382, 648, 889,  
 909, 993  
 Lepădatu, Valentin, 85  
 Lerea, Haralambie, 911  
 Lerian, Mircea, 785  
 Lerner, Laurence, 634  
 Lesnea, George, 66, 69, 82, 101,  
 115, 248, 415, 459, 489, 613,  
 678, 692, 762, 777, 931, 992,  
 1071, 1095, 1125, 1131, 1133,  
 1144  
 Lesovici, D., 285, 457, 533, 1178  
 Leu, Corneliu, 56, 114, 686, 980,  
 1070  
 Levcev, Liubomir, 864  
 Levertov, Denise, 387, 723  
 Levițchi, Leon D., 634, 1189  
 Liebhard, Franz, 76, 433  
 Liebhardt, Hans, 560  
 Liiceanu, Gabriel, 196, 292, 853,  
 1197  
 Lilă, Ion, 72, 236, 354, 615, 721,  
 727, 867, 1094, 1110  
 Liliana, Marca, 358  
 Lillin, A., 668, 1061, 1203  
 Limona, Hristu, 543



- Lința, Elena, 809  
 Lipovanu, G., 1157  
 Liu, Nicolae, 622, 773, 860, 1080  
 Livescu, Cristian, 92, 317, 399, 492, 921, 1020, 1130, 1175  
 Llosa, Mario Vargas, 757  
 Locusteanu, Marcel, 91  
 Locusteanu, Petre, 398  
 Loghin, Aurel, 71  
 Logreșteanu, Florin, 90, 113, 137  
 Lohon, Octavian, 652, 1098  
 Long, Charles, 1132  
 Lorca, Frederico García, 661  
 Lorca, G.García, 112  
 Lorințiu, Cleopatra, 327, 464, 521, 536, 753, 775, 875, 914, 962, 982, 993, 1038, 1139  
 Loteanu, Emil, 779  
 Lotreanu, I., 9, 18, 37, 112, 128, 161, 180, 233, 272, 287, 305, 351, 362, 367, 459, 478, 493, 515, 580, 599, 613, 627, 683, 698, 712, 725, 763, 779, 853, 874, 878, 892, 911, 973, 995, 1041, 1067, 1110, 1121, 1132, 1146, 1164  
 Love, George, 387  
 Lovinescu, E., 9, 11, 14, 31, 101, 127, 143, 167, 194, 216, 293, 436, 451, 483, 669, 694, 701, 713, 765, 792, 870, 894, 918, 1031, 1042, 1051, 1056, 1058, 1090, 1122, 1146, 1151, 1153, 1192  
 Lovinescu, Horia, 71, 87, 104, 161, 319, 331, 439, 451, 455, 476, 490, 542, 658, 698, 772, 856, 893, 934, 1005, 1192  
 Lowell, Robert, 103  
 Lowry, Malcolm, 1130  
 Luca, Gherasim, 934  
 Luca, Ștefan, 839  
 Luca, Vasile, 824  
 Lucaci, Constantin, 618  
 Lucaciu, Ileana, 18, 128, 161, 306, 362, 493, 515, 561, 598, 615, 627, 833, 966, 1040, 1057, 1145, 1163  
 Lucaciu, Vasile, 1121  
 Ludo, I., 398  
 Lukács, Georg, 118, 157  
 Lumezianu, Eugen, 262, 502, 660  
 Lunca, N., 678  
 Luncani, Vasile, 509  
 Lungu, Dan, 753, 1157  
 Lungu, Ion, 246, 299, 358, 367, 416, 536, 549, 575, 678, 692, 750, 753, 857, 863, 899, 1036, 1048, 1080, 1204  
 Lungu, Marin, 1145  
 Lungu, Monica, 324  
 Luntrașu, I., 1157  
 Lup, Mirela, 1002  
 Lupa Crișan, Ioan, 155  
 Lupan, Radu, 1006  
 Lupaș, Toma, 748  
 Lupașcu, Elena, 867  
 Lupașu, Mih., 623  
 Lupeanu, Constantin, 482, 489, 743, 810, 827, 834  
 Lupeanu, Mira, 743, 1099, 1114  
 Lupescu, Dan, 237, 538  
 Lupescu, Silviu, 77  
 Lupescu, Valentin, 1006, 1038  
 Lușănu, Marin, 150, 162, 274, 498, 619, 699, 1068  
 Lupu, Gh., 1008  
 Lupu, Horia, 14, 66, 709, 1048  
 Lupu, Vasile, 28  
 Lustig, Oliver, 128, 1005, 911, 1041

## M

- Macarie, Cristian, 501  
 Macarie, Gh., 109, 794, 890, 1176

Macarie, Manuela, 287  
 Macedonski, Alexandru, 111, 239,  
 514, 579, 736, 1084, 1099  
 Macherey, P., 129  
 MacKendrick, Paul, 1084  
 Macneice, Louis, 583  
 Macovei, Antoaneta, 578, 890, 931  
 Macovei, Ligia, 110, 330  
 Macovescu, George, 10, 21, 41, 103,  
 113, 138, 154, 189, 407, 437,  
 485, 502, 504, 523, 540, 548,  
 554, 563, 574, 580, 688, 766,  
 833, 836, 839, 897, 915, 936,  
 941, 986, 992, 996, 1009, 1058,  
 1077, 1123, 1186, 1189  
 Macpherson, James, 1189  
 Macrea, D., 998  
 Madoşa, Ion, 419  
 Magdin, Petre, 19  
 Magheru, Darie, 921  
 Magheru, George, 19  
 Magiari, Mihail, 354, 367  
 Maican, Aurel Ion, 382  
 Maican, Lily, 382  
 Mailat, Maria, 444, 952, 1014  
 Maior, Petru, 1073  
 Maiorescu, Titu, 223, 226, 342, 388,  
 400, 413, 470, 587, 621, 635,  
 649, 661, 676, 689, 731, 834,  
 838, 855, 870, 939, 952, 979,  
 1044, 1075, 1146, 1158, 1189  
 Maiorescu, Toma George, 176, 588,  
 605, 1126  
 Makarovici, Svetlana, 515  
 Maksimović, Desanka, 668, 1202  
 Malamud, Bernard, 963  
 Maliţa, Mircea, 21, 86, 239, 449, 935  
 Malîşev, Alexel, 1039  
 Malraux, André, 226, 324, 770, 917,  
 938, 1061  
 Maltese, Corrado, 1008  
 Mamut, Enver, 659  
 Mancaş, Mihaela, 284  
 Mancaş, Mircea, 183, 248, 439, 656,  
 697, 778, 1162, 1192  
 Mandics, György, 350, 810, 971  
 Mandric, Eugen, 604  
 Mandric, Mirela, 721, 1085, 1181  
 Manea, Aureliu, 456  
 Manea, Norman, 65, 281, 298, 327,  
 337, 400, 544, 620, 630, 678,  
 722, 727, 743, 839, 899, 1001,  
 1103, 1198  
 Mangher, Iţic, 1061  
 Manguuca, Simion, 728  
 Manikas, Iannis, 551  
 Manilici, Călin, 85  
 Maniu, Adrian, 320, 432, 1089  
 Maniu, Leonida, 917  
 Maniu, Nastasia, 591  
 Maniu, Vasile, 728  
 Mankiewicz, Frank, 1202  
 Mann, Heinrich, 195  
 Mann, Thomas, 47, 78, 127, 135,  
 144, 195, 231, 716, 1123  
 Manolescu, Constantin Dan, 600  
 Manolescu, Ion Sofia, 47, 73, 565,  
 1015, 1111  
 Manolescu, Ion, 400  
 Manolescu, Nicolae, 30, 33, 54, 62,  
 92, 104, 118, 152, 166, 168, 177,  
 204, 231, 233, 243, 251, 253,  
 262, 297, 320, 353, 359, 367,  
 372, 393, 409, 416, 423, 430,  
 431, 439, 446, 470, 476, 486,  
 502, 522, 523, 532, 572, 586,  
 594, 607, 616, 621, 632, 633,  
 647, 649, 671, 676, 690, 700,  
 701, 704, 713, 718, 720, 723,  
 726, 739, 752, 755, 770, 786,  
 806, 823, 827, 861, 863, 871,  
 874, 886, 897, 930, 940, 959,  
 960, 988, 992, 994, 1001, 1004,  
 1014, 1035, 1044, 1045, 1047,

1062, 1071, 1075, 1079, 1094,  
 1101, 1115, 1123, 1126, 1137,  
 1145, 1154, 1162, 1163, 1174,  
 1179, 1183, 1198  
 Manta, I., 400  
 Manta, Tudor, 1167  
 Manu, Emil, 14, 19, 28, 33, 37, 56,  
 72, 105, 106, 112, 128, 144, 148,  
 150, 160, 233, 239, 250, 254,  
 272, 288, 361, 382, 401, 409,  
 418, 477, 478, 493, 496, 508,  
 514, 529, 560, 563, 569, 580,  
 598, 614, 627, 684, 698, 712,  
 725, 764, 765, 778, 781, 790,  
 798, 853, 856, 862, 866, 874,  
 878, 890, 911, 966, 973, 980,  
 981, 993, 994, 1004, 1041, 1056,  
 1066, 1075, 1109, 1121, 1132,  
 1146, 1154, 1163, 1173  
 Manu, Ion, 401  
 Manu, Sanda, 698  
 Marandiuc, Cornel, 1112  
 Marcea, Pompiliu, 34, 45, 112, 118,  
 135, 192, 233, 251, 285, 291,  
 327, 342, 362, 367, 405, 408,  
 430, 434, 503, 569, 581, 595,  
 673, 688, 700, 718, 744, 767,  
 786, 875, 877, 893, 933, 958,  
 973, 1005, 1029, 1033, 1042,  
 1079, 1098, 1112, 1116, 1122  
 Marcel, André, 754  
 Marcian, Marcel, 464, 565, 624, 713  
 Marcoş, Ion, 85, 358, 432, 536  
 Marcu, Corneliu, 309, 310, 438, 479,  
 634  
 Marcu, Emilian, 53, 73, 109, 177,  
 274, 305, 335, 798, 909, 1075  
 Marcu, Vasile, 686  
 Marcus, Manole, 86  
 Marcus, Solomon, 25, 244, 298, 317,  
 369, 466, 1005, 1042, 1096, 1141  
 Marcuse, Herbert, 118, 157, 240,  
 987  
 Mareş, George, 296, 499, 765  
 Mareş, Nicolae, 468, 583, 656, 760,  
 1023, 1047, 1186  
 Mareş, Radu, 63, 245, 358, 472, 489,  
 514, 678, 692, 775, 1048, 1049,  
 1064, 1105, 1118, 1127  
 Marfievici, Roxana, 318  
 Marga, Andrei, 14, 35, 50, 65, 85,  
 120, 139, 156, 241, 266, 282,  
 301, 355, 377, 411, 456, 472,  
 490, 508, 557, 591, 609, 624,  
 678, 692, 709, 722, 760, 776,  
 788, 797, 807, 863, 877, 888,  
 899, 962, 975, 990, 1002, 1038,  
 1048, 1065, 1073, 1082, 1118,  
 1128, 1140, 1156  
 Marga, Aurel, 246  
 Margul-Sperber, Alfred, 754  
 Mária, Berde, 800  
 Maria, Ioana, 706, 723  
 Marian, B., 144, 421  
 Marian, Simion Florea, 1170  
 Marica, Em., 413  
 Maricar, Teodor, 573  
 Marin Basarab, Victor, 113, 1148  
 Marin Curticeanu, Valentina, 131,  
 465, 779  
 Marin, Dinu, 1135  
 Marin, Ioniţă, 686  
 Marin, Mircea, 304, 438  
 Marin, V., 612  
 Marinca, Felicia, 536  
 Marinescu, Angela, 20, 31, 346, 424,  
 425, 503, 574, 602, 667, 837,  
 869, 892, 924, 961, 982, 993,  
 1014, 1161, 1203  
 Marinescu, Constantin, 1061  
 Marinescu, Eugen, 1110  
 Marinescu, Mihai, 349  
 Marinetti, T., 244, 808

Marino, A., 178, 730, 970, 1056  
 Marino, Adrian, 9, 17, 51, 106, 111,  
     127, 132, 167, 244, 246, 285,  
     290, 299, 323, 401, 418, 446,  
     544, 565, 579, 590, 654, 680,  
     781, 808, 835, 879, 900, 968,  
     1005, 1034, 1037, 1056, 1072,  
     1131, 1138, 1150, 1161, 1173,  
     1175, 1177, 1189, 1196  
 Marino, Constanța, 1087  
 Marković, Svetislav, 668  
 Marlowe, Christopher, 438  
 Martin, Aurel, 7, 33, 37, 44, 124,  
     157, 209, 322, 335, 391, 600,  
     665, 673, 675, 686, 723, 859,  
     860, 875, 964, 1013, 1039, 1062,  
     1065, 1120, 1158  
 Martin, Mircea, 101, 150, 166, 168,  
     251, 263, 295, 388, 434, 446,  
     535, 539, 605, 669, 700, 713,  
     826, 867, 880, 967, 971, 972,  
     981, 985, 995, 1005, 1041, 1058,  
     1061, 1068, 1122, 1133, 1145,  
     1184, 1196, 1200  
 Martinescu, Pericle, 373, 471  
 Martinescu, Victor Valeriu, 47, 113  
 Martini, Fritz, 535, 917  
 Martinovici, Iv, 262, 788, 1016  
 Marton, Teodor, 105  
 Marțian, Pop, 538  
 Marx, Karl, 456, 1101  
 Massoff, Ioan, 479, 554, 565, 1021  
 Mașek, Victor Ernest, 388, 590, 656,  
     942, 1191  
 Mașek, Viktor, 878  
 Matală, Dumitru, 1155  
 Mateescu, Constantin, 887  
 Mateescu, Nicolae, 58, 562, 795,  
     853, 1006, 1161, 1198  
 Mateescu, Patriciu, 620  
 Mateescu, Silvia, 756  
 Mateevici, A., 160  
 Matei, Al., 49, 64, 246, 299, 677,  
     795  
 Matei, D., 141, 361  
 Matei, Emil, 760  
 Matei, Pamfil, 660  
 Matta, Svetlana, 307  
 Maurer, Christian, 623  
 Mauriac, Claude, 930  
 Mauson, Charles, 354  
 Mavrodin, Irina, 36, 466, 879, 938  
 Maxim, Ion, 31, 46, 85, 102, 223,  
     238, 252, 368, 439, 500, 546,  
     605, 619, 638, 674, 703, 727,  
     754, 803, 884, 894, 959, 971,  
     999, 1034, 1045, 1070  
 Mazilescu, Virgil, 162, 710, 756,  
     856, 867, 928, 1012  
 Mazilu, Dan Horia, 167, 204, 791,  
     853, 856, 880, 1108, 1161  
 Mazilu, Teodor, 32, 81, 116, 179,  
     200, 281, 319, 327, 350, 404,  
     468, 489, 490, 498, 502, 612,  
     656, 688, 731, 748, 753, 779,  
     813, 833, 841, 943, 972, 998,  
     1021, 1100, 1114, 1125, 1133,  
     1186, 1192  
 Mazilu, Tudor, 398  
 Măciucă, Constantin, 331, 502, 1101  
 Măduța, Aurel, 536  
 Măduța, Ilie, 536, 743  
 Măgureanu, Carol, 352  
 Măhăilaș, Dan, 718  
 Măicăneanu, Eugen, 89  
 Mălăncioiu, Ileana, 17, 35, 56, 313,  
     387, 410, 428, 686, 707, 928,  
     945, 959, 962, 967, 969, 999,  
     1036, 1044, 1128  
 Mălcomețe, Petre, 71  
 Mălin, Ioana, 34, 62, 264  
 Mălinaș, Constantin, 537  
 Mălinescu, Carol, 19, 112, 853  
 Mănăilescu, Lucian, 421

Mănescu, Clio, 215, 743  
 Mănescu, Manea, 831  
 Mănescu, Theodor, 48, 95, 243, 454,  
 656, 900, 966, 1021, 1100  
 Mănoiu, Alice, 318  
 Mănuță, Dan, 678, 740, 821, 965,  
 979, 1159, 1181  
 Mărănduc, Cătălina, 468  
 Mărăscu, Tudor, 900  
 Mărășanu, Grigore, 604  
 Mărculescu, Adela, 382  
 Mărculescu, Sorin, 544, 1061  
 Mărculețiu, Ioan, 574  
 Mărcuș, Dumitru, 1191  
 Mărcuș, G., 155  
 Mărgineanu, Ioana, 439  
 Mărgineanu, Ion, 103, 106, 296, 421,  
 489, 809, 1061, 1074, 1080  
 Mărgineanu, Nicolae, 43, 246, 299  
 Mătășaru, George, 364  
 Mândra, V., 184, 438, 502, 942,  
 1102  
 Mârza, V., 109  
 Mășlea, Ana, 418  
 Mc Gough, Roger, 650  
 Mecu, Nicolae, 548  
 Medeanu, Dan, 482  
 Medrea, Ludovica, 241  
 Medrea, Octavian, 143  
 Mehedinți, Simion, 911  
 Meillet, A., 258  
 Melcescu, Doru, 1021, 1100  
 Melinescu, Gabriela, 244  
 Melville, Herman, 140  
 Mendel, Gérard, 605  
 Mera, Dan Ștefan, 791  
 Mera, Maria, 1002  
 Mercus, Eugen, 456  
 Mereuță, Elena, 509  
 Mérimée, Prosper, 18  
 Merkl, Heinrich, 608  
 Mermoz, Marcel, 809  
 Mețiu, Ion, 360  
 Meza, Ramón, 1109  
 Mezincescu, Puiu, 360  
 Mi Xa, Thi, 519  
 Mica, Al., 382  
 Mićević, Kolja, 668  
 Michailescu, Gaby, 19  
 Michiko, Yodo, 756  
 Miclău, Paul, 146, 688, 727, 983,  
 1175  
 Miclescu, Lia, 573, 793  
 Micu Moldovan, Ioan, 574  
 Micu, Dumitru, 15, 38, 43, 108, 140,  
 187, 196, 256, 283, 284, 302,  
 456, 462, 465, 473, 555, 558,  
 588, 607, 612, 623, 624, 647,  
 655, 693, 716, 754, 781, 857,  
 869, 885, 918, 967, 968, 997,  
 998, 1030, 1047, 1058, 1134,  
 1146, 1159, 1162  
 Micu, Eugen, 117  
 Micu, Mircea, 14, 24, 29, 41, 61, 95,  
 113, 121, 184, 239, 271, 279,  
 341, 344, 388, 472, 499, 505,  
 565, 573, 575, 580, 781, 1070,  
 1085  
 Micu, Samuil, 301, 1073  
 Middleton, Christopher, 583  
 Mielcescu, Doru, 99, 388, 482, 559,  
 672, 854, 878, 969  
 Miftode, Vasile, 303  
 Mihadaș, Teohar, 66, 153, 227, 241,  
 246, 299, 300, 315, 324, 358,  
 369, 456, 502, 575, 576, 611,  
 678, 692, 693, 708, 724, 899,  
 1046  
 Mihai, Dinu, 1181  
 Mihai, F., 1044  
 Mihai, Filofteia, 952  
 Mihai, Gh., 63, 176  
 Mihai, Vasile, 1008

Mihai, Virgil, 57, 85, 179, 183, 236,  
 240, 417, 444, 448, 472, 533,  
 586, 688, 924, 960, 1139, 1182  
 Mihail, Paul, 251, 598, 1076, 1132  
 Mihail, Radu Șt., 284, 303, 697  
 Mihalache, Marcel, 453, 1068  
 Mihalcea, Florin, 1128  
 Mihale, Aurel, 263, 291, 898  
 Mihalik, Vojtech, 611, 1115  
 Mihăescu, Eugen, 582, 619  
 Mihăescu, Gib, 738, 748  
 Mihăescu, Valentin F., 40, 114, 130,  
 345, 364, 386, 464, 480, 497,  
 515, 558, 562, 581, 930, 1123  
 Mihăescu, Vasile, 71, 176, 271, 430,  
 533, 598, 741, 789, 824, 852,  
 868, 929, 1040, 1075, 1181  
 Mihăiescu, Eugen, 152, 961  
 Mihăiescu, Gabriel, 390  
 Mihăilă, G., 313  
 Mihăilă, Ileana, 395  
 Mihăilescu, C., 58, 163, 235, 403,  
 463, 516, 602, 618, 699, 713,  
 1057, 1068, 1123, 1148  
 Mihăilescu, Dan, 891, 912  
 Mihăilescu, Florin, 167, 223, 446,  
 666, 952  
 Mihăilescu, Profira, 252, 588  
 Mihăilescu, Victor, 27, 611  
 Mihileanu, Ion, 655  
 Mihoc, Blaga, 178, 936  
 Mihu, Achim, 450  
 Mihuleac, Wanda, 608  
 Mihuț, Liliana, 64  
 Mihuța, Nichifor, 1128  
 Miklos, Kassay, 788  
 Miklós, László, 73  
 Milca, Mihai, 77, 450, 810  
 Milea, Dan, 655  
 Milenović, Čedomir, 668, 1202  
 Milescu, Nicolae, 273  
 Miletineanu, Gheorghe, 439  
 Milicescu, Emilia Șt., 125, 1070  
 Milin, Živko, 668, 1203  
 Miller, Henry, 318, 389  
 Millo, Matei, 400, 513  
 Milos, Jon, 889, 1018  
 Minar, Octav, 96  
 Mincu, Marin, 77, 232, 288, 344,  
 500, 516, 686, 721, 730, 762,  
 766, 779, 966, 967, 1015, 1038,  
 1116, 1164  
 Minculescu, Mihai, 47  
 Minei, Nicolae, 24  
 Minulescu, Ion, 725  
 Mircea, Al., 229  
 Mircea, Aristide, 1157  
 Mircea, Corneliu, 1115  
 Mircea, Ion, 85, 96, 184, 377, 519,  
 661, 685, 730, 748, 861, 892,  
 900, 914, 924, 932, 947, 950,  
 965, 966, 975, 1003, 1022, 1058,  
 1064, 1084, 1139, 1160, 1170,  
 1182  
 Mircea, Petean, 1182  
 Mircea, Țineghe, 502  
 Mircescu, Anca, 506  
 Mirea, George, 1018, 1041, 1121  
 Mirjanić, Draga, 668, 1202  
 Miroiu, Mihai, 323  
 Miron, B., 724  
 Mironov, Alexandru, 328  
 Mišković, Srboljub, 668, 1202  
 Mitea, Constantin, 14  
 Mitescu, Adriana, 1021  
 Mitrasca, Dorina, 502  
 Mitrofanovici, Mirela, 169  
 Mitroi, Florica, 750  
 Mitroi, Gh., 134  
 Mitroi, Ștefan, 417, 877, 1167, 1169,  
 1184  
 Mitru, Alexandru, 1059  
 Mitru, Constantin, 22, 32, 149, 152,  
 261, 367, 382, 447, 823, 1050

Miu, C., 1173  
 Mlinarcik, Ana, 656  
 Mocanu, Nicolae, 1139  
 Mocanu, Virgil, 608, 620, 793  
 Moceanu, Ovidiu, 378, 919, 1157  
 Mocuța, Ștefan, 63  
 Modan, Anton, 761  
 Modâlcă, Eftimie, 582  
 Modorcea, Grid, 236, 690, 855, 1182  
 Moga, Mircea, 230, 302  
 Moga, Romel, 476  
 Moga, Vasile, 506  
 Mohanu, Constantin, 339, 886, 1144  
 Moise, Ilie, 749  
 Moise, Ion, 788  
 Moiescu, Valeriu, 184, 242, 309  
 Moisiu, Dan, 109  
 Mokka, Irene, 1070  
 Moldovan, Alma Maria, 693, 1096  
 Moldovan, Claudiu, 473, 538, 749  
 Moldovan, Florian, 859  
 Moldovan, Gavril, 1183  
 Moldovan, Gh., 433, 650  
 Moldovan, I., 521, 934, 1182, 1184  
 Moldovan, Simion, 1018  
 Monciu, Al., 398  
 Monda, Virgiliu, 608  
 Mondescu, Nicu, 945  
 Monoran, Ion, 404, 423, 631, 914, 927, 1167  
 Montale, Eugenio, 565, 730, 1185  
 Mora, Anghel, 649, 654, 672  
 Morar, Ioan, 809  
 Morariu, Modest, 860, 981, 1018, 1061  
 Moraru, Cornel, 8, 30, 46, 135, 150, 228, 242, 295, 315, 350, 368, 389, 406, 450, 484, 499, 551, 567, 583, 604, 635, 674, 716, 753, 783, 859, 871, 882, 894, 917, 949, 985, 1044, 1046, 1059, 1079, 1103, 1124, 1136  
 Moraru, Lucia, 536  
 Moraru, Nicolae, 410  
 Moraru, Titus, 395, 472, 1118  
 Moravski, Stefan, 1006  
 Morgan, Charles, 577, 660, 707  
 Mortorell, Joanot, 1143  
 Moruzi, C., 510  
 Morzek, Slawomir, 301  
 Moscu, Ion, 69  
 Moșandrei, Mihai, 313, 765, 881, 916  
 Motoc, Nicolae, 104, 234, 327, 334, 524, 658, 943, 1193  
 Motzan, Peter, 85, 1182  
 Moș, Mircea, 536  
 Moșiu, Corneliu Stelian, 77  
 Moșiu, S., 77  
 Moțoc, Doru, 44, 95, 600, 748  
 Moulin, Jean, 808  
 Mouskuri, Nana, 382  
 Movilă, Petru, 273  
 Movileanu, Dan, 721, 1040  
 Mrožek, Slawomir, 27  
 Muawia, Abdel Ben, 1170  
 Mugur, Florin, 17, 22, 38, 124, 132, 169, 173, 179, 182, 185, 188, 313, 315, 348, 360, 368, 441, 448, 637, 662, 864, 872, 912, 940, 952, 967, 975, 981, 982, 1061, 1126, 1161, 1172  
 Muir, Edwin, 655  
 Müller, Adam, 350, 999  
 Muncian, Ivo, 584, 893, 971  
 Muntean, George, 34, 40, 88, 118, 337, 353, 470, 677, 706, 861, 1001, 1102, 1131, 1137, 1154  
 Muntean, Ivan, 893  
 Munteanu, Aurel Dragoș, 79, 126, 152, 242, 314, 328, 452, 472, 512, 948, 975, 1107  
 Munteanu, Constantin, 95, 308, 330  
 Munteanu, Cristian, 1111

Munteanu, D., 327, 472, 1107  
 Munteanu, Dan, 128, 132, 752  
 Munteanu, Doina Florica, 506  
 Munteanu, Doru, 920  
 Munteanu, Dragoș, 45, 132, 289,  
 404, 672, 872, 930  
 Munteanu, Eugen, 506, 560, 597  
 Munteanu, Francisc, 790  
 Munteanu, George, 36, 204, 284,  
 915, 958, 1107, 1146, 1158  
 Munteanu, Ion, 244, 410, 568  
 Munteanu, Lelia, 11  
 Munteanu, Marius, 859  
 Munteanu, Mihai, 109  
 Munteanu, Romul, 238, 535, 935  
 Munteanu, Ștefan, 874, 1034  
 Munteanu, Valentin, 73, 778, 943  
 Munteanu, Virgil, 184, 333, 438,  
 542, 748, 833, 1021, 1191  
 Munteanu, Vitalie, 912  
 Munțiu, Adrian, 740, 833  
 Muraru, Cornel, 687  
 Murărașu, D., 743, 935, 1050  
 Murdoch, Iris, 157, 661  
 Mureșan, C., 229, 359  
 Mureșan, Dumitru, 97, 98, 188, 339,  
 443, 545, 750, 837, 950, 1024,  
 1103, 1198, 1200  
 Mureșan, I., 50, 155, 631, 1169  
 Mureșan, Ovidiu, 85  
 Mureșan, Viorel, 85, 324, 924, 1183,  
 1184  
 Mureșanu, Ana, 236, 277, 423, 534,  
 974, 983  
 Mureșanu, Andrei, 473, 474, 482,  
 578, 920, 1133  
 Mureșanu, Camil, 1032  
 Mureșanu, Ion, 708  
 Mureșanu, Viorel, 963  
 Mureșeanu, Marcel, 678, 709  
 Mureșianu, B., 584  
 Murgeanu, Ion, 519, 865, 892, 972,  
 991, 1006, 1124  
 Murgescu, Florin, 1109  
 Murgu, Eftimie, 568, 728, 859  
 Murgu, Lena, 55  
 Murgu, Mihai, 36, 1070  
 Murieșanu, B., 859  
 Muscă, Vasile, 85, 369, 536, 650,  
 936, 1016  
 Mustață, Constantin, 138, 702  
 Mustață, Ion, 1114  
 Mustețiu, Romulus, 46  
 Mușat, Aura, 141, 322, 361, 435,  
 489, 678, 992  
 Mușat, Virginia, 617, 1161  
 Mușatescu, Tudor, 32, 313, 538,  
 1166  
 Mușatescu, Vlad, 231, 922, 1057  
 Mușina, Al., 24, 390, 486, 487  
 Mușlea, Ioan, 433, 536  
 Mușu, Gheorghe, 334, 1134  
 Mutașcu, Dan, 17, 18, 19, 30, 72,  
 112, 128, 161, 224, 272, 305,  
 312, 344, 362, 401, 418, 459,  
 478, 515, 560, 580, 614, 627,  
 683, 688, 698, 712, 718, 725,  
 764, 779, 790, 798, 853, 869,  
 874, 911, 919, 992, 994, 1004,  
 1041, 1057, 1075, 1076, 1109,  
 1110, 1121, 1146, 1161, 1164,  
 1165, 1185, 1203  
 Muthu, Mircea, 204, 940  
 Mutis, Álvaro, 453

## N

Nache, Angela, 267, 377, 1129  
 Nacu, Silvia, 718  
 Nada, Eva, 225  
 Naghiu, E., 597  
 Naghiu, Iosif, 44, 184, 479, 502  
 Năgler, Doina, 660  
 Nagy Antal, Budai, 542



Nania, Viorica, 72, 515, 684, 1110  
 Nasta, Atanasie, 367  
 Natagdorj, D., 743  
 Nathalie, Irène, 1152  
 Naum, Cătălin, 55  
 Naum, Gellu, 373, 934, 1089, 1168  
 Nădejde, Sofia, 1063  
 Năstase, Florin, 507, 560  
 Năstase, Ilie, 459  
 Năstase, N., 395, 464, 793, 1154  
 Neacșu, Cezar, 8  
 Neacșu, Ioan, 922  
 Neacșu, Iulian, 23, 146, 502, 801, 884, 967  
 Neagoe, Manole, 112, 146  
 Neagoe, Peter, 540, 808  
 Neagoe, Stelian, 78, 128, 275, 1115, 1121, 1131  
 Neagoș, Ion, 444  
 Neagu Basarab, Mihai, 87, 1198  
 Neagu, Fănuș, 20, 30, 33, 39, 58, 65, 104, 117, 129, 135, 146, 151, 153, 154, 166, 206, 227, 234, 253, 274, 275, 281, 289, 307, 319, 327, 344, 350, 354, 405, 409, 446, 522, 535, 603, 619, 632, 677, 685, 691, 699, 707, 712, 722, 726, 729, 757, 773, 788, 795, 807, 855, 858, 862, 867, 868, 876, 887, 891, 898, 912, 966, 981, 996, 1005, 1057, 1067, 1070, 1094, 1110, 1113, 1123, 1126, 1131, 1132, 1147  
 Neagu, Nicolae, 22, 449, 730  
 Neagu, Olga, 929  
 Neagu, Valeria, 132  
 Neamțu, Leonida, 452, 991  
 Neață, Ion, 605  
 Nechifor, Dumitru, 418  
 Necrasov, Olga, 109  
 Necula, Damian, 78, 387  
 Necula, Ionel, 932  
 Neculce, Elisabeta, 1132  
 Neculce, Ion, 441, 540  
 Nedelcea, Tudor, 580  
 Nedelciu, Mircea, 699, 1068  
 Nedelcovici, Bujor, 177, 179, 289, 310, 1198  
 Negoită, I., 71  
 Negoită, Lucia, 233, 262  
 Negoiteșcu, I., 38, 77, 167, 188, 204, 313, 324, 325, 359, 446, 532, 587, 616, 623, 631, 650, 684, 687, 688, 745, 746, 749, 835, 879, 913, 935, 946, 954, 1068, 1146, 1157, 1159, 1183, 1203  
 Negovan, Valeria, 390, 675  
 Negrea, Gelu, 1018  
 Negreanu, Gabriela, 791, 862, 912, 922, 1071, 1094, 1115, 1197  
 Negrici, Eugen, 90, 167, 180, 204, 327, 434, 580, 653, 827, 913, 938, 951, 1017, 1098, 1123, 1188  
 Negrilă, Iulian, 98, 396, 1074, 1118  
 Negrișan, Ștefan, 1133  
 Negru, C., 46  
 Negru, Radu, 559  
 Negruzzi, C., 513, 1050, 1057  
 Negruzzi, Iacob, 28, 111, 226  
 Negruzzi, Leon, 226  
 Negucioiu, Aurel, 64, 105, 504  
 Negulescu, Mihai, 34, 73, 107, 551  
 Negulescu, P., 75, 712, 979, 1004  
 Neicu, Ludmila, 560  
 Nemerov, Howard, 576  
 Nemesio, Vitorino, 396  
 Némethi Nagy, Elisabeta, 85  
 Nemoianu, V., 913  
 Nemțeanu, Livia, 421  
 Nenițescu, Ioan, 1085  
 Nersesian, Anais, 801, 993  
 Netea, Vasile, 306, 348, 459, 562, 581, 867, 936, 995, 1032, 1042, 1170

Newens, Stan, 585  
 Newman, Paul, 140  
 Nezval, Vitezlav, 481  
 Nic, Leodor, 575  
 Nica, Dumitru, 980  
 Nicoară, Mara, 31, 56, 72, 252, 349,  
 368, 565, 688, 729, 790, 793,  
 803, 867, 868, 932, 968, 993,  
 1110, 1121, 1161  
 Nicoară, Nicolae, 471, 556, 573  
 Nicodim, Dinu, 1087  
 Nicolae, Emil, 26, 53, 160, 401, 418,  
 430, 457, 476, 697, 711, 740,  
 824, 865, 878, 932, 965, 1003,  
 1181  
 Nicolae, I., 476, 872, 1044  
 Nicolae, Mihai, 373, 728  
 Nicolaescu, I., 310, 633, 916, 1170  
 Nicolaescu, Mădălina, 940  
 Nicolaescu, Sergiu, 43  
 Nicolaeu, Marieta, 689  
 Nicolau, Ad., 435, 653  
 Nicolau, Anca, 401, 1085, 1181  
 Nicolau, Florian, 833  
 Nicolescu, Alexandru, 862  
 Nicolescu, C., 415  
 Nicolescu, G.C., 415, 416  
 Nicolescu, Ioan Dan, 19, 119, 236,  
 367, 408, 462, 766, 775, 892,  
 1075  
 Nicolescu, Tatiana, 435, 807, 938,  
 1143, 1164  
 Nicolescu, Tudor, 778  
 Nicolescu, Valentin, 1045  
 Nicolescu, Vasile, 10, 41, 76, 112,  
 140, 173, 179, 187, 225, 228,  
 405, 417, 430, 546, 556, 628,  
 654, 661, 669, 686, 757, 809,  
 861, 878, 886, 917, 959, 967,  
 983, 990, 994, 996, 1012, 1023,  
 1069, 1103, 1147, 1160, 1167,  
 1170, 1189  
 Nicorovici, Vasile, 438, 502, 1020  
 Nicu, Maria Cecilia, 1136  
 Niculescu, Alexandru, 258, 387,  
 592, 782, 788, 790, 897, 972,  
 1072  
 Niculescu, Bujor, 667  
 Niculescu, George, 706, 853, 863  
 Niculescu, Ionuț, 95, 438, 542, 748,  
 1021  
 Niculescu, Ruxandra, 1158  
 Niculescu, Ștefan, 288  
 Niculescu, Vasile, 991  
 Nietzsche, F., 388  
 Nimigeanu, George, 575, 661, 877,  
 1074  
 Nimigeanu, L., 8  
 Nisioiu, Dragoș, 26  
 Nisipeanu, Constantin, 161, 447,  
 945, 1203  
 Nistea, Victor, 565, 791, 860  
 Nistor, Corneliu, 117, 620, 1125  
 Nistor, Gh., 450, 521, 544, 1024  
 Nistor, Nicolae, 748  
 Nistor, Virgil, 656, 940, 1048  
 Nistorescu, Cornel, 24, 58, 60, 128,  
 481, 519, 565, 1068, 1072, 1085,  
 1112, 1161, 1169  
 Niță, George, 654, 937, 1018  
 Niță, Victor, 99, 674, 784  
 Nițescu, M., 167, 534, 887, 1106  
 Nițu, Radu, 362, 386  
 Nițu, Valeriu, 444  
 Noica, Constantin, 35, 160, 162,  
 272, 287, 292, 305, 399, 446,  
 614, 615, 627, 669, 683, 698,  
 701, 710, 712, 714, 720, 749,  
 779, 782, 826, 828, 865, 884,  
 993, 1004, 1042, 1110, 1121,  
 1122, 1132, 1137, 1146, 1161,  
 1164  
 Noica, Simina, 292  
 Noja, I., 655, 899

Nojgaard, Morten, 557  
Noran, Sever, 453  
Noteboom, Cees, 718  
Nour, Toma, 507  
Novac Dolângă, Petru, 267  
Novac, Constantin, 334, 943, 1192  
Novac, Elisabeta, 313  
Novac, Nicolae, 88  
Novăceanu, Darie, 10, 17, 62, 280,  
453, 757, 773  
Novicov, Mihai, 1184  
Nubert, Florica, 1109  
Nušić, Branislav, 668, 1203  
Nussbacher, Gernot, 377  
Nușfelean, Olimpiu, 423, 1084

## O

Oana, Ion, 958  
Oancea, Ileana, 9, 369, 1115  
Oancea, Nicolae, 73  
Oancea, Stelian, 619, 973, 1042,  
1097  
Oarcăsu, Ion, 246, 299, 575, 593,  
678, 693, 974  
Obeja, Dorian, 431  
Oberth, Hermann, 307  
Obogeanu, Veronica, 182  
Obreja, Dorian, 430  
Octavian, Maria, 302  
Octavian, Tudor, 114, 242, 254, 461,  
487, 1198  
Odangiu, Marian, 116, 872  
Odeanu, Anisoara, 884, 1073  
Odobescu, Alexandru, 54, 729  
Ogășanu, Virgil, 280, 698  
Ogodescu, Doru, 688  
Ohme, J., 18  
Ojog Brașoveanu, Rodica, 883  
Olah, Tiberiu, 121  
Olariu, Constantin, 354, 556, 619,  
917  
Olariu, Octavian, 620

Olaru Nenati, Lucia, 77, 163, 177  
Olaru, Lucia, 77, 163, 777, 778  
Olănescu, Adina, 248  
Olăreanu, Costache, 807, 837, 912,  
996, 1158, 1160  
Oliinec, Boris, 895  
Ollade, Petru, 859  
Olos, Mihai, 460  
Olteanu, Constantin, 81, 377  
Olteanu, Ioanichie, 37, 86, 102, 189,  
548, 749, 879, 1061  
Olteanu, Ion Teodor, 444  
Olteanu, Lucia, 117  
Olteanu, Traian, 151  
Olteanu, Tudor, 135, 256, 263, 635,  
741  
Onciul, D., 952  
Onea, Gheorghe, 119  
Onu, Eugen, 663, 1023, 1101, 1196  
Onul, Luca, 421, 1074, 1165  
Oprea, Al., 21, 37, 218, 233, 239,  
309, 312, 379, 503, 619, 699,  
753, 810, 829, 890, 982, 997,  
1141, 1143, 1188  
Oprea, Galina, 619, 628, 1143  
Oprea, Marin, 107, 678  
Oprea, Nicolae, 85, 223, 324, 343,  
432, 446, 634, 638, 665, 722,  
742, 848, 916, 1172, 1184  
Oprea, Ștefan, 15, 71, 151, 319, 578,  
612, 1181  
Opreanu, Sabin, 237, 600  
Oprescu, Eugenia, 37, 39, 312, 326,  
492, 549, 810  
Oprescu, Sanda, 388, 649, 778  
Oprina, Adrian, 740, 821, 1013  
Opriș, Mihaela, 11  
Opriș, Tudor, 395, 556  
Oprîță, Mircea, 462, 576, 732, 737,  
759, 1002, 1073, 1105, 1200  
Oproiu, Ecaterina, 44, 81, 107, 243,  
334, 349, 403, 453, 477, 478, 700,

704, 712, 718, 726, 747, 752,  
921, 1100  
Örkeny, István, 658  
Orlea, Ioana, 285, 406, 433  
Orleanu, Ada, 242  
Ornaru, Vintilă, 1110  
Ornea, Zigu, 44, 131, 152, 174, 204,  
787, 952, 968, 979, 1044, 1057  
Oros, Ioan, 581  
Ortiz, Ramiro, 94, 892  
Ostahie, Corneliu, 169, 792  
Oster, Daniel, 1038  
Ostromecki, Bogdan, 760  
Otobăcu, Constantin, 476  
Oțetea, Andrei, 561  
Ouatu, Alice, 28  
Ovidiu, M., 1174  
Ozun, Radu, 64

## P

Pacea, Ion, 114  
Pachia Tatomiurescu, Ion, 182, 729  
Padina, Viorel, 310, 486, 632  
Paicu, Roxana, 997  
Pál, Jancsik, 987  
Pál, Murgu, 1078  
Pál, Nagy, 1071  
Palada, Gheorghe, 406, 705  
Palel, Gh., 628, 867  
Paleolog, G., 1017  
Paleologu, Alexandru, 166, 168,  
196, 197, 251, 322, 445, 533,  
600, 654, 862, 921, 982, 1102  
Paler, Octavian, 8, 29, 45, 100, 115,  
134, 148, 227, 242, 261, 279,  
292, 349, 368, 389, 405, 411,  
450, 467, 482, 499, 544, 551,  
565, 583, 604, 619, 673, 687,  
700, 715, 753, 766, 783, 792,  
803, 857, 870, 881, 893, 958,  
970, 984, 998, 1032, 1044, 1059,

1069, 1078, 1113, 1124, 1135,  
1146, 1149, 1151, 1153  
Palfalvi, Attila, 390  
Palfi, Anton, 278, 292, 373, 567,  
583, 687, 1037  
Pallady, Th., 452  
Pamfil, Eduard, 500  
Pamfil, Gabriel, 106, 282, 797, 899  
Pamfile, Tudor, 612  
Panait, Marin, 95  
Panaite, Nicolae, 232  
Panaiteescu, D., 37, 39, 94, 239, 312,  
326, 359, 492, 806, 810  
Panaiteescu, P., 493  
Panaiteescu, Val, 1071  
Pană, Roxana, 1009, 1177  
Pană, Sașa, 186, 354, 382, 893, 946,  
1037  
Pancu, Octav, 271  
Pandele, Iorgu, 615  
Pandrea, Petre, 676, 698, 701, 726  
Panfil, Eg., 360  
Pankhurst, Sylvia, 939  
Pann, Anton, 247, 487  
Pantazi, Valeriu, 56  
Pantea, Aurel, 85, 460, 631, 914,  
924, 1169, 1182  
Pantelimonescu, Florin, 401  
Panu, G., 11  
Papadat-Bengescu, Hortensia, 163,  
169, 409, 727, 921, 1144  
Papadima, Liviu, 11  
Papadima, Ovidiu, 182, 228, 335,  
349, 468, 659, 976  
Papahagi, Marian, 25, 84, 168, 324,  
412, 535, 627, 639, 664, 742,  
780, 835, 914, 935, 950, 1004,  
1024, 1116, 1182  
Papilian, Al., 275, 523, 631, 675,  
1198  
Papilian, Victor, 652, 1087  
Papini, Giovanni, 329, 1019, 1132

Papiu Ilarian, Alexandru, 562  
 Papu, Edgar, 32, 51, 66, 112, 167,  
 168, 172, 198, 233, 288, 291,  
 306, 315, 316, 347, 395, 416,  
 437, 446, 450, 474, 600, 626,  
 725, 764, 779, 865, 872, 879,  
 886, 893, 910, 933, 939, 942,  
 953, 954, 955, 969, 975, 984,  
 987, 1005, 1042, 1056, 1058,  
 1070, 1098, 1125, 1130, 1133,  
 1134, 1144, 1157, 1194  
 Papu, Letiția, 403  
 Papuc, Ion, 727, 766, 887, 1037,  
 1068, 1112  
 Paraf, Pierre, 552  
 Parasca, Crăciun, 1016  
 Paraschivescu, C., 334, 438, 748,  
 1100  
 Paraschivescu, Constantin, 543, 833,  
 1021  
 Paraschivescu, Miron Radu, 26, 110,  
 150, 277, 360, 487, 511, 606,  
 719, 770, 926, 1106, 1146  
 Parausic, Momcilo, 434  
 Pardău, Platon, 47, 75, 89, 117, 125,  
 310, 363, 715, 790, 811, 852,  
 981, 1066, 1070, 1076, 1122,  
 1195  
 Pareyson, Luigi, 535  
 Parfene, Constantin, 271, 1112  
 Parhon, C., 606  
 Parhon, Ion, 86, 697  
 Parhon, Victor, 404, 1021  
 Partene, Constantin, 87  
 Partin, Constantin, 111  
 Parun, Vesna, 793  
 Parve, Ralf, 877  
 Pascadi, Ion, 94, 184, 438, 1195  
 Pascale, Enache, 37  
 Pascoais, Teixeira, 396  
 Pascu, Al., 144, 382, 513, 596, 613,  
 678, 890, 1004, 1013, 1095  
 Pascu, Manuela, 560  
 Pascu, Ștefan, 49, 64, 107, 557  
 Pasolini, Pier Paolo, 872  
 Passos, Don, 144  
 Pastior, Oskar, 940  
 Patița, Silvestru, 749, 1082  
 Patten, Brian, 596, 634  
 Patterson, James, 983  
 Paulhan, Jean, 1132  
 Paustovski, K., 1152  
 Pavel, Amelia, 110, 141, 585  
 Pavel, Constantin, 398, 725  
 Pavelcu, Vasile, 69, 225  
 Pavelescu, Cincinat, 32  
 Pavlecico, Dmetro, 895  
 Pavlovici, Radovan, 1141  
 Pavlovski, P., 657  
 Păcurariu, Dim., 269, 461, 731, 958,  
 1085  
 Păcurariu, Francisc, 33, 62, 140,  
 147, 239, 280, 309, 314, 390,  
 668, 743, 781, 787, 788, 789,  
 812, 1070  
 Păcuraru, D., 285  
 Pădureanu, Ion Bujor, 1083  
 Păteanu, Gelu, 29, 34, 395, 421  
 Pătrașcu, Horia, 23, 86, 366, 499,  
 604, 1032  
 Pătrașcu, Ion, 435, 484  
 Pătrășcanu, D., 398, 492  
 Pătrășcanu, Lucrețiu, 1179  
 Pătrășcanu, Radu, 961  
 Păturică, Dinu, 857, 1014, 1184  
 Păucă, Elena, 95  
 Păun, I., 418  
 Păun, Octav, 468  
 Păun, Paul, 934  
 Păunescu, Adrian, 8, 1820,, 27, 30,  
 34, 86, 101, 102, 145, 146, 170,  
 188, 232, 292, 364, 368, 388,  
 415, 450, 460, 475, 478, 484,  
 494, 500, 522, 567, 614, 619,

635, 645, 653, 663, 671, 673,  
 675, 699, 702, 703, 708, 725,  
 726, 768, 784, 798, 801, 812,  
 816, 829, 855, 857, 861, 868,  
 870, 881, 892, 893, 898, 928,  
 967, 970, 983, 1011, 1023, 1028,  
 1059, 1087, 1105, 1131, 1148,  
 1160, 1162, 1170, 1198, 1203  
 Pândaru, Mariana, 46, 450, 521  
 Pârja, Gh., 132, 600, 1114  
 Pârvan, Gabriel, 26, 867  
 Pârvan, Vasile, 283, 422, 555, 655,  
 666, 712, 1028  
 Pârvu, Sorin, 798, 932  
 Pârvu, Ștefan, 165, 290  
 Pârvu, Vasile, 457  
 Pâslaru, Dumitru, 184  
 Pe, Li Tai, 509, 790, 799  
 Peagu, George, 503  
 Pecie, Ion, 63, 139, 722, 796, 1037  
 Peianov, Ion, 85  
 Pelimon, George, 567  
 Pelin, Mihai, 147, 276, 453, 573,  
 1070  
 Pella, V., 1163  
 Pellea, Amza, 165, 280  
 Peltz, Tia, 1110  
 Pencu, Victor, 623  
 Pendefunda, Liviu, 777, 809  
 Peneș, Nicolae, 793  
 Perez, H., 427, 711  
 Perfil, Pavel, 58  
 Perian, Florica, 506, 540  
 Perian, Gheorghe, 47, 85, 338, 442,  
 935, 1102, 1103, 1197  
 Periș Chereji, Tereza, 98  
 Perlea, Ionel, 330  
 Perry, A., 589, 1037  
 Perse, John, 58  
 Pervain, Iosif, 246, 299  
 Pessoa, Fernando, 396  
 Petan, Tudor, 25  
 Petcu, Răzvan, 675  
 Petean, Mircea, 1182  
 Péter, Balogh, 618  
 Péter, Egyed, 85  
 Péter, Tömöry, 542  
 Petică, Ștefan, 762  
 Petrache, D., 1094  
 Petrache, Ion, 418  
 Petrașcu, Milița, 1039  
 Petre, Cristina, 1084  
 Petre, Nicolae, 327  
 Petrean, Ileana, 156, 1142  
 Petrean, Mircea, 330  
 Petreanu, Mihail, 89  
 Petrecu, Marta, 1023  
 Petrescu, Arcadiu, 939  
 Petrescu, Camil, 17, 37, 57, 75, 126,  
 149, 169, 178, 192, 249, 272,  
 306, 319, 416, 430, 462, 472,  
 604, 625, 629, 636, 701, 727,  
 739, 823, 855, 858, 911, 918,  
 943, 1000, 1025, 1042, 1052,  
 1082, 1090, 1107, 1132, 1144,  
 1153  
 Petrescu, Cezar, 248, 363, 521, 629,  
 793, 867, 932, 1027, 1082  
 Petrescu, Dumitru, 765  
 Petrescu, Elena, 98  
 Petrescu, Florin Mihai, 361, 852  
 Petrescu, Horia Petre, 9  
 Petrescu, Ileana, 746  
 Petrescu, Ioana Em., 35, 137, 167,  
 324, 472, 678, 992, 994, 1032,  
 1036, 1183  
 Petrescu, Liviu, 105, 167, 285, 340,  
 687, 689, 1113, 1197  
 Petrescu, M., 230  
 Petrescu, Nicolae, 1192  
 Petrescu, Paul, 983  
 Petrescu, Radu, 554, 558, 601, 604,  
 615, 619, 666, 674, 741, 801,  
 834, 837, 884, 929, 952, 974,

1029, 1067, 1106, 1111, 1126,  
 1158, 1162, 1201  
 Petrescu, V., 939  
 Petreu Munteanu, Marta, 417  
 Petreu, Marta, 267, 417, 631, 708,  
 776, 963, 998  
 Petri, Domnița, 169, 182, 252, 354,  
 390, 486, 536  
 Petric, Lucian Gabriel, 535  
 Petrina, Liviu, 97, 411, 976, 1121  
 Petrișor, Marcel, 12, 433, 544, 743,  
 1185  
 Petrișor, Marin, 864  
 Petroiu, Deliu, 688  
 Petroman, Pavel, 451  
 Petrovai, George, 98  
 Petroveanu, M., 29, 167, 245, 270,  
 359, 484, 502, 635, 687, 969,  
 1060, 1158  
 Petrović, Aleksandar, 668  
 Petrovici, Dușan, 341, 485, 576, 717,  
 926, 971, 1048, 1203  
 Petrovici, Ion, 85, 161, 611, 911  
 Petrovici, Virgil, 254, 328, 700  
 Peyfuss, Max Demeter, 1140, 1149  
 Philipe, Anne, 804  
 Philipe, Gérard, 804  
 Philippide, Al., 10, 17, 38, 40, 41,  
 46, 47, 52, 56, 57, 58, 62, 74,  
 105, 110, 115, 136, 187, 259,  
 262, 280, 295, 316, 349, 351,  
 369, 380, 391, 396, 407, 451,  
 471, 484, 487, 501, 554, 566,  
 583, 588, 604, 654, 701, 790,  
 791, 854, 860, 872, 875, 884,  
 896, 893, 894, 952, 972, 976,  
 983, 984, 987, 992, 999, 1007,  
 1009, 1018, 1035, 1041, 1058,  
 1079, 1111, 1121, 1141, 1150,  
 1151, 1203  
 Picasso, Pablo, 654  
 Picon, G., 16, 91  
 Pienescu, G., 1050  
 Pietraru, Ion, 368  
 Pietreanu, Florin, 335  
 Pigulete, Ion, 867  
 Pillat, Dinu, 290, 652, 861, 1102,  
 1107, 1131, 1137, 1162  
 Pillat, Ion, 8, 90, 143, 146, 165, 391,  
 861, 1018, 1059, 1166  
 Pillat, Monica, 182, 242, 475, 520,  
 937, 1071  
 Pincio, Păun, 418  
 Pinera, Virgilio, 121  
 Pinte, Emil, 282  
 Pintescu, Al., 85, 760, 1016  
 Pintilie, Lucian, 86  
 Pintilie, Petre, 883  
 Pintilie, Tamara, 305, 1130  
 Piovene, Guido, 435  
 Pippidi, M., 450  
 Pirandello, Luigi, 324, 1192  
 Piru, Al., 22, 36, 40, 57, 73, 121,  
 125, 131, 146, 162, 204, 234,  
 254, 261, 274, 280, 290, 337,  
 364, 367, 380, 384, 405, 415,  
 419, 462, 468, 487, 498, 521,  
 563, 580, 581, 602, 617, 670,  
 685, 687, 713, 727, 765, 800,  
 827, 862, 877, 879, 890, 892,  
 893, 901, 902, 909, 919, 922,  
 956, 957, 968, 982, 995, 996,  
 1031, 1042, 1049, 1057, 1066,  
 1068, 1076, 1112, 1123, 1126,  
 1148, 1158  
 Pitică, Maria, 63, 155  
 Pittiș, Florian, 698  
 Pituț, Gheorghe, 8, 17, 20, 39, 73,  
 86, 87, 121, 129, 146, 151, 234,  
 253, 275, 363, 387, 418, 446,  
 460, 481, 494, 519, 600, 672,  
 713, 765, 779, 790, 928, 996,  
 1061  
 Pița, Dan, 7, 43, 521, 639, 891

Plath, Sylvia, 425, 591  
 Platon, Gh., 510, 577  
 Platon, Maria, 26, 413  
 Plavka, Andrei, 481, 611  
 Plăeșu, Dan, 239  
 Plămădeală, Antonie, 911  
 Plenzendorf, Ulrich, 658  
 Pleșa Iacob, Liliana, 681  
 Pleșa, Ion Trif, 101  
 Pleșu, Andrei, 330  
 Ploștinaru, Iulian, 795, 1049  
 Poantă, Petru, 85, 93, 167, 182, 204,  
 246, 299, 367, 458, 473, 505,  
 539, 610, 629, 638, 691, 700,  
 707, 941, 961, 975, 990, 1002,  
 1064, 1070, 1125, 1133, 1142,  
 1156, 1182, 1196  
 Podoabă, Virgil, 85, 934  
 Poe, Edgar, 777  
 Poenaru, Camil, 237, 354  
 Poenaru, Constantin, 828  
 Poenaru, Emil, 63, 106, 808, 921  
 Poenaru, Mihai, 433  
 Poenaru, Vasile, 11, 1185  
 Pogan, Gh., 85  
 Poghirc, Cicerone, 791  
 Poghirc, Constantin, 1018  
 Pompei, Gavrilă, 121, 1114  
 Pop Reteganul, Ion, 593, 1073  
 Pop Sîrbu, Ana, 262  
 Pop, Anamaria, 790, 801, 1077  
 Pop, Augustin, 85, 169, 453, 807,  
 865, 932, 934, 1182  
 Pop, Dumitru, 422  
 Pop, George, 156  
 Pop, Gh., 936, 1082  
 Pop, Grigore Traian, 107, 157  
 Pop, Horia, 85  
 Pop, Ion, 84, 86, 166, 188, 204, 251,  
 264, 324, 344, 405, 432, 472,  
 535, 539, 586, 593, 639, 738,  
 923, 932, 940, 949, 958, 1058,  
 1073, 1087, 1099, 1139, 1172,  
 1182  
 Pop, Ionel, 506, 560, 897  
 Pop, Marcel, 8, 103, 262, 279, 620,  
 717, 971, 1071, 1114  
 Pop, Maria, 241, 501  
 Pop, Marius, 702, 1172  
 Pop, Mihai, 115, 468  
 Pop, N., 28, 92, 96, 418, 420, 439,  
 798, 825, 854, 1005, 1173  
 Pop, Sânziana, 23, 74, 383, 418, 493,  
 599, 879, 891, 911, 975, 1071  
 Pop, Teodor, 1015, 1135  
 Pop, V., 865  
 Popa Argeșanu, Ion, 521, 615, 768  
 Popa Stăniliești, Ion, 1162  
 Popa, Constantin M., 181, 1097  
 Popa, Constantin, 71  
 Popa, Cornel, 355  
 Popa, Cristian, 556  
 Popa, Dumitru Radu, 42, 259, 387,  
 593, 782, 879, 955, 1032, 1058,  
 1063, 1111  
 Popa, Dumitru Titus, 235, 759  
 Popa, George, 269, 993  
 Popa, Ioan A., 781, 808, 1038  
 Popa, Ioan Iuliu, 605  
 Popa, Ion Mihail, 26, 250  
 Popa, Ion, 10, 41, 87, 95, 254, 328,  
 398, 454, 521, 615, 656, 700,  
 768, 773, 1100, 1162  
 Popa, Liliana, 660  
 Popa, Magdalena, 66  
 Popa, Marian, 17, 19, 30, 78, 102,  
 144, 188, 206, 310, 313, 320,  
 325, 339, 428, 619, 671, 781,  
 839, 936, 1025, 1121, 1162, 1198  
 Popa, Mircea, 50, 246, 299, 330,  
 336, 446, 532, 746, 863, 1029,  
 1037, 1140, 1176, 1190  
 Popa, Octavian, 1115  
 Popa, R., 1058



Popa, Titus, 759  
 Popa, V.I., 439  
 Pop-Corniș, Marcel, 103, 262  
 Popel, Corneliu, 18, 153, 250, 381,  
 489, 514, 536, 612, 627, 693,  
 864, 1056  
 Popescu Sireteanu, Ion, 660  
 Popescu, A., 1174  
 Popescu, Adrian Mihai, 920, 1173  
 Popescu, Adrian, 17, 38, 65, 75, 85,  
 363, 439, 574, 598, 663, 671,  
 678, 692, 708, 713, 829, 855,  
 880, 893, 898, 924, 940, 947,  
 975, 981, 994, 996, 1038, 1048,  
 1139, 1156, 1182, 1203  
 Popescu, Al., 752  
 Popescu, Cornel, 235, 378  
 Popescu, Dumitru Radu, 12, 65, 87,  
 89, 159, 173, 244, 246, 260, 281,  
 319, 320, 327, 332, 350, 390,  
 473, 522, 575, 576, 668, 678,  
 713, 715, 720, 744, 811, 827,  
 867, 899, 905, 975, 996, 1009,  
 1020, 1077, 1100, 1119, 1135,  
 1151, 1180  
 Popescu, Dumitru, 831  
 Popescu, Elsa, 1114  
 Popescu, Florentin, 1055, 1164  
 Popescu, Florin, 864  
 Popescu, Gh., 46  
 Popescu, Horea, 698  
 Popescu, Ion Longin, 561, 581  
 Popescu, Ion Mihail, 362  
 Popescu, Ion, 417, 660  
 Popescu, Magdalena, 30, 31, 39, 46,  
 115, 167, 176, 185, 215, 309,  
 317, 339, 340, 433, 515, 633,  
 665, 780, 1062, 1116, 1123  
 Popescu, Maria Antoaneta, 600  
 Popescu, Marius, 936  
 Popescu, Mihai, 21, 920  
 Popescu, Petru Demetru, 165  
 Popescu, Radu, 32, 91, 94, 160, 247,  
 278, 386, 402, 478, 502, 654,  
 720, 892, 900  
 Popescu, Silvia, 1121  
 Popescu, Ștefan, 165, 809, 1165  
 Popescu, Titu, 95, 186, 292, 441,  
 543, 661, 667, 766, 826, 834,  
 945, 1023, 1095, 1196  
 Popescu, Tudor, 748  
 Popeți, Corneliu, 46  
 Popișteanu, Cristian, 24, 25, 390  
 Popović, Nebojša, 668, 1202  
 Popović, Živa, 668, 1202  
 Popovici, Alecu, 1078  
 Popovici, C., 19  
 Popovici, D., 137, 143, 324, 438,  
 490, 509, 678, 743, 935, 1053  
 Popovici, Dimitrie, 49, 932  
 Popovici, Doru, 556  
 Popovici, Dumitru, 506  
 Popovici, Eugenia, 400  
 Popovici, Ion, 119, 478  
 Popovici, Silvia, 280  
 Popovici, Titus, 9, 30, 86, 89, 209,  
 260, 320, 327, 331, 476, 813,  
 941, 1009, 1113, 1177  
 Portillo, José López, 724  
 Porumbacu, Veronica, 29, 142, 242,  
 270, 298, 341, 354, 629, 1203  
 Porumbescu, Ciprian, 704, 1106  
 Porumbescu, Iračlie, 677  
 Porumboiu, Arthur, 144, 335, 493,  
 855, 879, 909, 943, 1170, 1195  
 Postelnicu, Ioana, 31, 283, 415, 488,  
 544, 748, 1077  
 Postolache, Sorin, 1124  
 Postoloache, Ion Larian, 778  
 Potcoavă, Nicoară, 280, 500, 625  
 Potopin, Ion, 282, 502  
 Potra, Florian, 1085  
 Potra, George, 810  
 Poțhișvili, Moris, 1048

- Poulet, Georges, 46, 536, 669, 1173  
 Pound, Ezra, 318, 389, 543  
 Pracsiu, Teodor, 381  
 Praidă, Manole, 635  
 Preda, Marin, 9, 17, 20, 30, 65, 89,  
     98, 102, 117, 125, 127, 131, 133,  
     135, 145, 149, 159, 160, 166,  
     169, 171, 196, 231, 244, 260,  
     284, 288, 309, 327, 409, 411,  
     422, 426, 445, 468, 476, 482,  
     512, 534, 544, 598, 605, 615,  
     625, 626, 630, 652, 668, 672,  
     729, 742, 749, 761, 780, 867,  
     875, 899, 916, 1009, 1042, 1061,  
     1076, 1120, 1128, 1133, 1142,  
     1150, 1164, 1193, 1199  
 Preda, Mira, 335, 748, 1021  
 Preda, Vasile, 963  
 Preda, Victor, 1081  
 Predescu, Luiza, 134  
 Predescu, Vasile, 1018  
 Prelipceanu, Nicolae, 13, 30, 34,  
     120, 138, 240, 358, 374, 468,  
     490, 574, 624, 678, 691, 749,  
     877, 888, 892, 899, 900, 912,  
     923, 963, 971, 972, 975, 983,  
     991, 1002, 1038, 1049, 1065,  
     1074, 1082, 1116, 1128, 1129,  
     1138, 1156, 1183  
 Preoteasa, Petre, 1186  
 Prestos, Carlos, 569  
 Pribeagu, Ion, 981  
 Priboieni, Alexandru, 66  
 Pricină, Valeriu, 892, 974  
 Pricop, Constantin, 159, 176, 231,  
     285, 382, 404, 426, 476, 513,  
     530, 565, 578, 647, 740, 778,  
     814, 866, 909, 929, 965, 1012,  
     1066, 1075, 1091, 1162  
 Pricop, Cristinel, 619, 945  
 Pricop, Dumitru, 98, 169, 996, 1008,  
     1094, 1124  
 Prigoreanu, Ioan, 404, 672  
 Prina, George Maria, 396  
 Proca, Ioana, 583, 1099  
 Promet, Lilli, 877  
 Protase, D., 230  
 Protase, Sanda, 324  
 Protopopescu, Alexandru, 273, 548,  
     607, 727, 825, 1077, 1112, 1159,  
     1193, 1201  
 Prundeanu, Constanța, 575  
 Prus, Boleslaw, 1171  
 Pruteanu, Valeriu, 404  
 Prynne, Hester, 872  
 Pucă, Florin, 981  
 Puha, Elena, 230, 271  
 Puha, Ion, 71, 250, 777  
 Pulbere, Ion, 908  
 Pumnul, Aron, 568, 879, 911  
 Purcaru, Ilie, 8, 47, 147, 313, 368,  
     406, 1059, 1125, 1164  
 Purcărea, Pascu, 575  
 Purcărete, Silviu, 1186  
 Purdy, James, 607  
 Purice, Teodor, 404, 713  
 Purniche, Rodica, 679  
 Puslojić, Adam, 1138  
 Pusztái, Péter, 517  
 Pușcariu, S., 743, 1000, 1061  
 Pușcaș, Vasile, 677  
 Pușcașu, Petre, 1186

## Q

Queneau, Raymond, 246, 329, 1147

## R

Rabearivelo, Jean Joseph, 117  
 Rabinovici, Herbert, 584  
 Rachici, Dim., 40, 156, 422, 608,  
     1007  
 Rachieru, Adrian Dinu, 16  
 Racolță, Rodica, 502  
 Rác, Győző, 1070

Rad, Ilie, 506, 560  
 Radian, R., 853  
 Radian, Sanda, 382, 625, 632  
 Radin, Ioan, 97, 327  
 Radnev, Manase, 943  
 Rados, Andreas, 683, 917  
 Radosav, Doru, 1082  
 Radu, Costina, 560  
 Radu, George, 14  
 Radu, Ilie, 35, 85, 932, 975, 1185  
 Radu, Marcela, 1018  
 Radu, Mircea T., 561  
 Radu, T., 561  
 Radulian, Dumitru, 121, 557, 991  
 Radu-Maria, Constantin, 184, 438,  
 542, 833, 943  
 Radu-Nandra, Ilie, 932  
 Rafael, George, 278, 402  
 Rahoveanu, Ion, 377, 623, 791, 1111  
 Raica, Radu, 1201  
 Raiciu, Virgil, 304  
 Raicov, Svetomir, 1071  
 Raicu, Al., 226, 235, 297, 347, 588,  
 622, 686, 754, 763, 944, 1035,  
 1110  
 Raicu, Lucian, 11, 33, 58, 119, 135,  
 137, 174, 239, 281, 290, 296,  
 373, 446, 452, 469, 503, 522,  
 529, 532, 544, 588, 609, 621,  
 770, 807, 891, 960, 973, 982,  
 1001, 1033, 1061, 1080, 1102,  
 1116, 1137, 1159  
 Rajkov, Ilija, 668  
 Rajkov, Svetomir, 668, 1203  
 Ralea, Catinca, 1154, 1189  
 Ralea, M., 243, 280, 297, 306, 404,  
 447, 701, 863, 1036, 1201  
 Ralea, Mihail, 128, 275, 1125  
 Ralet, Toma, 688  
 Ralian, Antoaneta, 1189  
 Ralin, Radoi, 367  
 Ramirez, Luis Hernan, 592  
 Ramirez, Luiz Fernando, 32  
 Rareș, Petru, 197, 273, 319, 561, 612  
 Rareș, Radu, 1180  
 Rasmussen, David, 1132  
 Rasputin, Valentin, 922  
 Rață, N., 781, 808  
 Rațiu, Gabriel, 267, 760, 1120  
 Rațiu, George Vasile, 473  
 Rațiu, Iuliu, 833  
 Rațiu, Stănică, 217, 239  
 Raymond, Marcel, 9, 535  
 Razgovorov, Nikita, 105  
 Răchițeanu, Irina, 76, 304  
 Răchițeanu, Teofil, 1182  
 Rădoi, Marin, 363  
 Rădulescu, C., 37, 712, 979  
 Rădulescu, Corneliu, 797, 1200  
 Rădulescu, Ermil, 235, 765  
 Rădulescu, Georgeta, 388, 849, 890,  
 1158  
 Rădulescu, Lelia, 788  
 Rădulescu, Marta, 1087  
 Rădulescu, Mihai, 453  
 Rădulescu, Mircea, 77  
 Rădulescu, Tatiana, 463, 848, 1062  
 Răduț, Ioan, 1127  
 Rău, Aurel, 92, 98, 173, 182, 320,  
 395, 524, 539, 556, 573, 594,  
 628, 655, 790, 793, 825, 861,  
 940, 992, 1150, 1156, 1172, 1183  
 Răucanu, Myriam, 382  
 Răutu, Colea, 400  
 Răutu, Elena, 1189  
 Răvescu, Vasile, 746  
 Răzeșu, Dumitru, 76  
 Râpeanu, Sanda, 577, 707  
 Râpeanu, Valeriu, 56, 63, 137, 151,  
 233, 321, 502, 567, 622, 699,  
 715, 747, 765, 772, 776, 796,  
 840, 961, 1044, 1046, 1065,  
 1101, 1112, 1130, 1162, 1163,  
 1164, 1188

Râureanu, Ovidiu, 634  
 Rebreanu, Dan, 678, 797, 1127  
 Rebreanu, Liviu, 10, 50, 75, 214,  
 239, 248, 313, 473, 571, 610,  
 626, 636, 727, 756, 826, 866,  
 883, 959, 961, 982, 1009, 1042,  
 1050, 1056, 1091, 1107, 1112,  
 1122, 1128, 1137, 1143, 1177,  
 1183, 1190  
 Rebreanu, Vasile, 297, 359, 378,  
 456, 591, 610, 703, 796, 807,  
 911, 970, 1015, 1126, 1195  
 Reed, John, 563  
 Reghini, Ionel, 85  
 Regman, Cornel, 204, 273, 285, 313,  
 325, 341, 445, 537, 546, 565,  
 629, 665, 671, 688, 689, 740,  
 749, 764, 785, 799, 863, 879,  
 918, 922, 1070, 1077, 1105,  
 1158, 1161, 1193, 1201  
 Reisel, Vladimir, 655  
 Rendis, Dimos, 683  
 Renoir, Jules, 979  
 Repan, Al., 598, 657, 893  
 Reu, Traian, 670, 1144  
 Rewald, John, 1018  
 Rexroth, Kenneth, 723  
 Reymont, Wladislaw, 50  
 Rezeanu, Adrian, 382, 659  
 Rezuş, Petru, 743  
 Ribner, Tuvia, 776  
 Richard, Jean-Pierre, 9, 354, 536  
 Richard, Pierre, 9, 110, 536, 818,  
 915  
 Ricinski, Franciska, 243  
 Ricoeur, Paul, 1019, 1132  
 Ries, Julien, 1132  
 Rilke, Rainer Maria, 401, 872, 914,  
 1174  
 Rimbaud, Arthur, 1058  
 Rinser, Luise, 1019  
 Ritsos, Iannis, 18, 421  
 Rivière, Jacques, 616  
 Robbe, Alain, 389  
 Robbe-Grillet, Alain, 389  
 Robescu, Marius, 727, 775, 807,  
 892, 928, 942, 978, 982, 1001,  
 1161, 1165, 1170  
 Robu, Cornel, 742  
 Rocquet, Claude Henri, 1146, 1076,  
 1110  
 Rodica, Irimie, 1002  
 Roditi, Edoard, 1037  
 Rogoz, Adrian, 732  
 Rogoz, Georgiana Viorica, 314, 737,  
 1070  
 Rojas, Gonzalo, 693, 1096  
 Roll, S., 382  
 Romain, Jules, 449, 1056  
 Romain, Lise Jules, 449  
 Roman, Andrei, 516, 617, 713, 765,  
 856, 996, 1133, 1164, 1190  
 Roman, Constantin, 1192  
 Roman, Dimitrie, 308, 456  
 Roman, Dorina, 331  
 Roman, Ileana, 14, 61, 65, 141, 557,  
 620, 1129  
 Roman, Liviu, 884  
 Roman, Radu Anton, 418, 489, 894  
 Roman, Ştefan Traian, 1185  
 Roman, Valter, 162, 284, 303, 325,  
 398, 457, 1186  
 Romanescu, Ioanid, 28, 37, 83, 112,  
 150, 172, 418, 678, 738, 814,  
 912, 926, 965, 971, 972, 980,  
 992, 1071, 1095, 1115, 1162  
 Romanovski, C., 686  
 Romoceanu, Liviu, 77  
 Romoşan, Petru, 50, 106, 150, 236,  
 240, 241, 264, 386, 412, 424,  
 444, 533, 586, 611, 631, 635,  
 708, 709, 718, 730, 731, 861,  
 863, 874, 914, 924, 929, 960,  
 962, 972, 976, 1015, 1062, 1139

Romulus, Bucur, 468  
 Roque, Alphonse, 592  
 Rosetti, A., 538, 568, 1060  
 Rosetti, Al., 56, 96, 126, 179, 258,  
     316, 330, 401, 452, 544, 546,  
     599, 661, 666, 790, 969, 995,  
     1050, 1111, 1132, 1201  
 Rosici, Miroslov, 309  
 Rostas, Mircea, 107  
 Roş, George, 14, 396, 1074  
 Roşca, Al., 360  
 Roşca, D., 489, 684, 743, 1016  
 Roşca, Sorin, 24, 335, 600, 601, 615,  
     873, 915, 928, 945, 1195  
 Roşculeţ, Ana, 169, 309  
 Roşioru, Ion, 335, 945, 1195  
 Roşu, Dona, 182  
 Roşu, Ion, 227, 236, 345, 503, 513,  
     533, 728  
 Roşu, Smaranda, 1085  
 Roşu, Teodor, 856  
 Rotaru, Dan, 10, 19, 73, 128, 160,  
     310, 766, 915, 1121, 1170  
 Rotaru, Rodica, 1158  
 Roth, Andrei, 998  
 Rousseau, Jean-Jacques, 447, 628,  
     829, 1125  
 Rousselot, Jean, 186  
 Rousset, Jean, 264, 354, 535, 579  
 Roy, Jules, 382  
 Roznoveanu, Mirela, 39, 152, 235,  
     236, 297, 453, 480, 602, 617,  
     666, 800  
 Rudeanu, A., 39, 48, 153, 176  
 Rudolf, Némethi, 85  
 Ruffini, Mario, 892  
 Rufus, Milan, 655  
 Ruja, Alexandru, 46, 568, 804, 970,  
     1046, 1125  
 Ruleanu, Octavian, 473  
 Rummo, Paul Eerik, 877  
 Runcanu, Marcel Constantin, 63, 85,  
     358, 679, 691, 1182, 1083, 1180  
 Rus, Alexandra, 1083  
 Rus, Iov, 396  
 Rusan, Romulus, 7, 21, 152, 175,  
     319, 384, 544, 663, 1077  
 Ruscanu, Gelu, 834  
 Russell, Bertrand, 344  
 Russo, Alecu, 488, 565, 581, 1189  
 Russo, Vlad, 1115  
 Russu, V., 578  
 Rusu Barian, Miron, 998  
 Rusu Sărăţeanu, Ion, 473, 610  
 Rusu, Andrei, 25  
 Rusu, Aurelia, 1023, 1050, 1158  
 Rusu, D., 53  
 Rusu, Gavril, 98  
 Rusu, Gheorghe, 156  
 Rusu, I., 246, 299, 473, 521, 610,  
     1018  
 Rusu, Liviu, 97, 112, 223, 555, 655  
 Rusu, M.N., 19, 24, 77, 279, 308,  
     424, 482, 699, 730, 809, 893,  
     913, 1032, 1167  
 Rusu, Silviu, 865  
 Rusu, Valeriu, 137, 580, 698, 1149  
 Rusu, Victor, 106, 181, 1085, 1181

## S

Sabin, Mihail, 317  
 Sadeqi, Geamal Mir, 638  
 Sadoveanu, Ion Marin, 701, 874  
 Sadoveanu, Isabela, 322  
 Sadoveanu, M., 17, 48, 103, 118,  
     152, 162, 204, 214, 248, 261,  
     284, 367, 405, 491, 514, 573,  
     617, 625, 693, 694, 701, 744,  
     837, 921, 947, 1001, 1017, 1039,  
     1047, 1050, 1056, 1071, 1082,  
     1090, 1120, 1149, 1150, 1183,  
     1186, 1189

Sahia, Alexandru, 779, 790, 811,  
 973, 997  
 Sahlean, Gheorghe, 1166  
 Saiciuc, Doina, 730  
 Saizescu, Geo, 433  
 Sala, Marius, 132, 752, 957  
 Salamun, Tomaz, 1074  
 Salat, Levente, 309  
 Sámuel, Domokos, 777  
 Samuilă, Liviu Tudor, 743  
 Sanda, George, 773, 1015  
 Sándor, Fodor, 556, 1070  
 Sándor, Hunyady, 1192  
 Sándor, Nyulas, 790  
 Sandor, Pataki, 350  
 Sandru, Areta, 252, 775  
 Sanesi, Roberto, 391  
 Sanielevici, A., 1004  
 Sanielevici, H., 477  
 Santrot, Jacques, 29  
 Sanu, Benkő, 1160  
 Saroyan, William, 866  
 Sarraute, Nathalie, 135, 999  
 Sartre, Jean Paul, 324  
 Sasu, Aurel, 177, 204, 590, 623, 627,  
 738, 805, 899, 940, 1042, 1143,  
 1183  
 Sav, Vasile, 85, 358  
 Sava, Mihaela, 1085, 1181  
 Sava, Tudor Dumitru, 473, 1082  
 Sava, Valerian, 1009  
 Savu, Cornelia Maria, 892, 929  
 Savu, George, 1118  
 Savu, Gh., 713  
 Savu, Tudor Dumitru, 797, 877,  
 1064  
 Săceanu, Amza, 697  
 Sălăgean, T., 335  
 Sălăjan, Doina, 240, 242, 279, 334,  
 343, 433, 1195  
 Sălăjan, Dorin, 760  
 Sălăjan, Vasile, 64, 298, 358, 406,  
 412, 473, 575, 610, 687, 788,  
 1070, 1073, 1082, 1120  
 Sălceanu, Grigore, 660  
 Sălcudeanu, Petre, 813, 1009  
 Sălișteanu, Ion, 620  
 Sămânță, Marcel, 61, 309, 417  
 Sămpălean, Dan, 432  
 Sămpterean, Viorel, 14  
 Săndulescu, Al., 223, 410, 413, 446,  
 548, 581, 686, 848, 954, 1080,  
 1123  
 Săndulescu, Mircea, 48, 236, 407,  
 423, 434, 635, 672, 765, 768,  
 775, 798, 1071  
 Săplăcan, Radu, 50, 106, 240, 244,  
 355, 374, 446, 666, 708, 722,  
 759, 796, 812, 863, 898, 952,  
 1002, 1037, 1127  
 Săracu, Constantin, 1066  
 Săraru, Dinu, 19, 61, 65, 78, 79, 89,  
 107, 151, 289, 297, 434, 442,  
 503, 512, 542, 627, 638, 668,  
 715, 811, 827, 958, 1006, 1044,  
 1115, 1134  
 Săraru, Ion, 521  
 Săvoiu, Adrian, 270  
 Săvulescu, Aura Matei, 43, 422, 984  
 Săvulescu, Dumitru, 284  
 Sângeorzan, Zaharia, 17, 109, 124,  
 204, 248, 303, 367, 380, 391,  
 398, 411, 511, 596, 613, 626,  
 678, 689, 711, 762, 778, 787,  
 789, 822, 889, 992, 1014, 1031,  
 1040, 1109, 1121, 1144, 1179  
 Sângereanu, Ion, 1127, 1139  
 Sântimbreanu, Mircea, 236, 912,  
 1057, 1094, 1095  
 Sântimbru, Mircea, 901  
 Sânzianu, Anca, 165  
 Sârbu, D., 327, 455, 688, 843  
 Sârbu, Eva, 1177

Sârbu, Ion D., 688, 328  
 Sârbu, Maria, 270  
 Sârbu, Rodica, 994  
 Sârghie, Anca, 660  
 Scarlat, Grigore, 14, 396, 536, 709  
 Scarlat, Mircea, 48, 317, 452, 487,  
 552, 721, 742, 789, 876, 887,  
 921, 966, 981, 1003  
 Scarlat, Nicolae, 438, 699  
 Scatiu, Tănase, 43, 1009  
 Scărlătescu, Doru, 171, 824, 878,  
 1009  
 Scherg, Georg, 1071  
 Schiff, Iulia, 10  
 Schober, Rita, 1038  
 Schulze, Axel, 852  
 Schwake, Helmut Peter, 608  
 Schwartz, Gheorghe, 536, 575, 620,  
 713, 775, 864, 1112, 1160  
 Schwartz, Ludwig, 1071  
 Scopan, Grigore, 602  
 Scorobete, Aurel, 13  
 Scorobete, Miron, 66, 282, 796  
 Scorpan, George, 40, 602  
 Scorpan, Grigore, 40, 97, 342, 602  
 Scott, Walter, 1171  
 Scridon, Gavril, 106, 473, 507, 609,  
 1155  
 Scurtu, Gabriela, 162, 163, 231, 281,  
 323, 334  
 Scurtu, Nicolae, 102  
 Scutelnic, Liana, 987  
 Searle, John R., 935  
 Sebastian, Mihail, 57, 178, 306, 626,  
 934, 1121, 1194  
 Secoleanu, Eugen, 1124, 1151  
 Sefciuc, Aurel, 766  
 Segărceanu, Ion, 8, 418, 421, 499,  
 580, 583, 623  
 Sein, Corina Victoria, 150, 297  
 Seitz, Anton, 85  
 Selejan, Ana, 1196  
 Selejan, Radu, 62, 72, 81, 279, 450,  
 784, 790, 945  
 Selena, Ana, 169, 297, 481  
 Selenaru, Elena, 395  
 Selian, Sergiu, 944  
 Semcinski, Stanislav, 298  
 Senghor, Léopold Sédar, 592  
 Serafimovici, Constantin, 1173  
 Serghi, Cella, 144, 234, 238, 242,  
 285, 626  
 Sergiu, Radu, Ruba  
 Servien, Pius, 1096  
 Sever, Alexandru, 117, 152, 163,  
 502, 648, 698, 868, 1020  
 Sever, Axente, 472  
 Severin, Adrian, 77  
 Sfetca, Petru, 350, 389, 451, 485,  
 568, 605, 754, 785, 804, 859,  
 894, 971, 1000, 1071, 1115, 1136  
 Shaw, Bernard, 104, 939  
 Shelley, Percy Bysshe, 508  
 Shuttle, Penelope, 583  
 Sibiceanu, Aurel, 119, 312  
 Sienkiewicz, H., 1084  
 Sihleanu, Alexandru, 386, 488  
 Silvestri, Artur, 22, 130, 235, 290,  
 462, 480, 516, 672, 685, 727,  
 766, 790, 996, 1057, 1076, 1123,  
 1148  
 Silvestru, Patița, 364, 1095  
 Silvestru, Valentin, 13, 87, 119, 180,  
 187, 239, 319, 328, 331, 386,  
 398, 404, 479, 489, 655, 700,  
 720, 747, 827, 1100, 1155, 1191  
 Sima, Al., 1121  
 Sima, Felix, 236, 406, 493, 573, 828,  
 871, 1105, 1159  
 Simenschy, Theofil, 1018  
 Šimić, Antun Branko, 668  
 Simina, Irimie, 1002  
 Simion, Al., 32, 34, 39, 173, 305,  
 314, 327, 342, 635, 1166

Simion, Eugen, 3, 32, 40, 56, 101,  
 104, 109, 123, 129, 147, 166,  
 168, 180, 185, 188, 192, 238,  
 249, 250, 256, 262, 277, 278,  
 281, 285, 291, 292, 296, 309,  
 330, 344, 351, 365, 384, 390,  
 396, 404, 420, 426, 427, 441,  
 464, 466, 480, 492, 498, 519,  
 522, 532, 549, 552, 564, 579,  
 583, 602, 618, 621, 636, 670,  
 685, 699, 700, 704, 713, 718,  
 726, 728, 742, 752, 766, 780,  
 801, 856, 869, 871, 880, 892,  
 914, 967, 982, 985, 995, 1006,  
 1025, 1043, 1061, 1068, 1070,  
 1077, 1089, 1123, 1126, 1134,  
 1149, 1188, 1194, 1278  
 Simion, Gheorghe, 889  
 Simion, Pop, 283, 453, 501, 990,  
 1038, 1064, 1120, 1142  
 Simion, Silvian, 368  
 Simionescu, C., 37, 1145  
 Simionescu, Dan, 395  
 Simionescu, Mircea Horia, 103, 159,  
 313, 446, 502, 514, 520, 551,  
 558, 567, 595, 661, 664, 674,  
 700, 704, 712, 715, 718, 726,  
 737, 741, 752, 771, 778, 837,  
 848, 952, 1073, 1098, 1099,  
 1133, 1150, 1158, 1162, 1183,  
 1201  
 Simionescu, Radu, 53, 71, 109, 140,  
 305, 397  
 Simmel, Georg, 1008  
 Simon, Gheorghe, 493, 626, 724  
 Simonyi, Imre, 367  
 Simu, Octavian, 1076  
 Simuț, Ion, 77, 85, 325, 432, 535,  
 729, 741, 743, 744, 826, 837,  
 932, 934, 1183, 1185, 1199  
 Sin, Mihai, 97, 189, 340, 839, 875,  
 946, 948, 1007, 1018, 1027,  
 1160, 1162, 1198, 1201  
 Singer, Isaac Bashevis, 1038  
 Sion, G., 242  
 Sircinsuren, M., 743  
 Sirius, Nicolae, 753, 967  
 Sitaru, Otilia, 741  
 Sivan, M., 139  
 Sivan, Valeriu, 98  
 Slavici, Ioan, 12, 30, 339, 433, 665,  
 921, 1050, 1094, 1144  
 Slătineanu, C., 377  
 Sliwiak, Tadeusz, 760  
 Slujeru, Marin, 301  
 Smaranda, Anca, 458, 1084  
 Smărăndescu, Vasile, 182, 519, 560,  
 777, 860, 1066, 1120  
 Smârnov, Ioana, 893  
 Smeu, Grigore, 409, 647  
 Smith, Dave, 382  
 Soare, Gheorghe, 312, 634, 915,  
 1171  
 Sofalvi, Andrei, 935  
 Sofineti, Vasile, 638  
 Soica, Petre, 481  
 Solcan, Pan, 7, 387  
 Soldati, P., 711  
 Sollner, Werner, 85  
 Solomon, D., 317, 748, 844  
 Solomon, Dumitru, 10, 81, 117, 127,  
 179, 254, 333, 398, 502, 679,  
 813, 1100  
 Solomon, Petre, 487  
 Solski, Ludwik, 298  
 Sorescu, C., 19, 37, 56, 72, 112, 145,  
 233, 362, 401, 418, 560, 580,  
 599, 683, 698, 726, 764, 799,  
 853, 890, 911, 981, 1041, 1067,  
 1110, 1132, 1164  
 Sorescu, George, 90, 180, 435, 538,  
 651  
 Sorescu, Marin, 44, 76, 78, 86, 87,  
 88, 110, 117, 136, 150, 160, 173,  
 178, 181, 231, 238, 240, 244,



261, 264, 277, 298, 319, 327,  
 332, 432, 438, 446, 476, 489,  
 512, 522, 566, 608, 634, 641,  
 668, 673, 698, 700, 714, 715,  
 718, 744, 761, 781, 801, 808,  
 827, 828, 860, 867, 885, 900,  
 918, 928, 937, 957, 983, 988,  
 990, 1006, 1010, 1017, 1037,  
 1046, 1068, 1075, 1096, 1125,  
 1141, 1155, 1173, 1176, 1187,  
 1192, 1198, 1202  
 Sorescu, Roxana, 236, 281, 342,  
 548, 1029, 1106  
 Sorian, Maria, 501  
 Sorianu, Vlad, 317, 637, 678, 921,  
 1174  
 Soricu, U., 435  
 Sorohan, Elvira, 973, 1159  
 Soupault, Philippe, 226  
 Souriau, F., 917  
 Soviany, Octavian, 324, 934, 1183  
 Spătaru, Mircea, 975  
 Spender, Stephen, 680  
 Spineanu, Doina, 1027  
 Spiru, Alexandru, 582  
 Spitzer, Leo, 9  
 Spoială, V., 325e, 433, 826  
 Sprințeroiu, Gheorghe, 996  
 Spur, Katja, 1116, 1149  
 Stacu, Natalia, 243  
 Stafford, William, 723  
 Stahl, Henriette Yvonne, 415  
 Stamate, Catrinel, 401, 909  
 Stan, Apostol, 581  
 Stan, Constantin, 791, 983, 998,  
 1087  
 Stan, Ioan, 359  
 Stan, Ionel, 1034  
 Stan, Mihai, 101  
 Stanca, Dominic, 78, 102, 144  
 Stanca, Radu, 92, 102, 150, 189,  
 324, 341, 424, 438, 470, 506,  
 537, 582, 587, 616, 623, 631,  
 635, 650, 684, 687, 730, 746,  
 749, 834, 837, 844, 879, 946,  
 1021, 1068, 1116, 1159, 1168  
 Stanciu, Ion, 236, 313, 929, 1133  
 Stanciu, Lucian, 247  
 Stanciu, M., 635  
 Stanciu, Mircea Valer, 444, 1025  
 Stanciu, Virgil, 50, 908, 963, 1002,  
 1099  
 Stancu, Dumitru, 19, 37, 112, 144  
 Stancu, Natalia, 242, 558, 657  
 Stancu, Tudor, 573  
 Stancu, Valeriu, 417, 493, 1181  
 Stancu, Virgiliu, 1181  
 Stancu, Zaharia, 32, 65, 89, 91, 114,  
 115, 127, 226, 229, 260, 266,  
 293, 319, 327, 377, 378, 409,  
 462, 501, 566, 606, 652, 714,  
 790, 801, 805, 856, 869, 938,  
 953, 1009, 1107  
 Stanković, Bora, 1204  
 Starck, Otto, 1000, 1120  
 Starobinski, Jean, 9, 354, 536, 1173  
 Statiev, Slanislav, 184  
 Stăncel, Mircea, 582  
 Stănciulesu, Dumitru, 1059  
 Stănescu Gighera, Florian, 305  
 Stănescu, C., 256, 313, 1120, 1150,  
 1161  
 Stănescu, Gabriel, 987, 1074, 1167  
 Stănescu, Mihai, 648  
 Stănescu, Nichita, 17, 27, 44, 50, 86,  
 91, 105, 110, 113, 115, 121, 139,  
 150, 152, 170, 182, 242, 262,  
 264, 295, 310, 312, 319, 336,  
 367, 382, 391, 404, 422, 446,  
 460, 463, 467, 476, 494, 501,  
 519, 522, 531, 534, 566, 600,  
 604, 628, 632, 649, 671, 687,  
 695, 699, 709, 725, 729, 759,  
 768, 784, 793, 798, 810, 867,

880, 894, 896, 898, 928, 940,  
 947, 968, 969, 970, 977, 983,  
 984, 990, 991, 992, 1010, 1018,  
 1022, 1036, 1043, 1058, 1062,  
 1067, 1074, 1091, 1099, 1100,  
 1105, 1126, 1157, 1158, 1162,  
 1165, 1170, 1203  
 Stănescu, Radu, 686  
 Stănilă, Marius, 73, 929, 987  
 Stăniloae, Lidia, 274, 395, 685, 756,  
 812, 1185  
 Stătescu, Ștefan, 81, 921  
 Stăvăruș, Ion, 875  
 Stânea, Rodica, 50  
 Stegaru, Cezar, 809  
 Steinbeck, John, 658, 1191  
 Steinhardt, N., 38, 342, 446, 548,  
 1029, 1106, 1201  
 Stelaru, Dimitrie, 32, 278, 659, 749,  
 934, 996  
 Stelea, Nicolae, 72  
 Stendl, Ion, 565  
 Stere, Constantin, 1038, 1051, 1057,  
 1087, 1112, 1161  
 Stere, Ernest, 521, 992  
 Sterescu, Doina, 452, 484, 1170  
 Sterian, Paul, 305  
 Steriopol, Ion, 955  
 Stihleanu, Alexandru, 697  
 Stockwood, Melvin, 584  
 Stoe, Nicolae, 673, 687, 899, 920,  
 991, 1070  
 Stoenescu, Virgil, 143, 345, 503,  
 542, 627, 656, 827, 958, 1057,  
 1191  
 Stoia, Nicolae, 296  
 Stoian, Mihai, 147, 404, 420, 501,  
 791, 794, 966, 1039, 1103, 1112,  
 1150  
 Stoian, Niculae, 73, 385, 450, 453,  
 521, 615, 635, 699, 1044, 1078,  
 1112, 1124, 1151  
 Stoianovici, Voislava, 880  
 Stoica, Dan, 438, 1100  
 Stoica, Dorin, 506  
 Stoica, Ion Aurel, 64  
 Stoica, Leontin, 63, 575, 899, 1119,  
 1154  
 Stoica, Luiza, 335  
 Stoica, N., 109, 124, 364, 379  
 Stoica, Octavian, 653, 712, 800,  
 1185  
 Stoica, Petre, 9, 30, 137, 162, 183,  
 279, 314, 325, 330, 338, 430,  
 448, 457, 557, 572, 722, 856,  
 860, 863, 867, 900, 913, 959,  
 965, 967, 983, 988, 1012, 1046,  
 1150, 1160, 1170, 1195  
 Stoica, Traian, 8, 970  
 Stoicescu, Gelu, 699  
 Stoicescu, Nicolae, 146, 264, 421,  
 773, 975, 1138  
 Stoicescu, Passionaria, 809, 1068  
 Stoichiță, Victor Ieronim, 631, 935  
 Stoiciu, Constantin, 58, 418, 521,  
 731, 791  
 Stoiciu, Liviu Ioan, 418, 615, 1114  
 Stoleriu, Victor, 416  
 Stonescu, Virgil, 345, 1100  
 Storch, Franz, 95, 410, 765, 893  
 Storey, David, 1192  
 Storin, Aurel, 87, 398  
 Storin, G., 400  
 Stratan, Ion, 309, 390, 424, 486,  
 1167, 1169, 1184  
 Stravă, Florica, 502  
 Strătescu, V., 373  
 Streinu, Vladimir, 103, 167, 264,  
 312, 326, 337, 442, 445, 484,  
 534, 652, 713, 787, 838, 948,  
 1004, 1102  
 Strihan, Petre, 48  
 Strindberg, A., 1021, 1191  
 Stroia, Gheorghe, 114

Stubbs, Jean, 773  
Sturdza, Lucia, 400  
Sturzu, Corneliu, 61, 70, 74, 81, 410,  
491, 583, 637, 678, 691, 777,  
789, 800, 861, 945, 987, 992,  
1041, 1071, 1076, 1078, 1130,  
1181  
Suceveanu, Duma, 935  
Suchianu, D.I., 7, 382, 415, 585,  
670, 887, 888, 1041, 1114, 1116,  
1163, 1201  
Suciu, D., 727  
Suciu, Eugen, 765, 1008  
Suciu, Gheorghe S., 298, 557, 587,  
589, 796  
Suciu, Gheorghe, 39, 58, 290, 562,  
581, 600, 1057, 1122  
Suciu, I., 1174  
Suciu, Ioan, 433, 1174  
Suciu, Ovidiu, 760  
Suciu, Ștefan, 63  
Suciu, Titus, 788  
Suciu, Virgil, 85  
Suhar, Liviu, 611  
Suhovo, A., 657  
Suian, Pavel, 35, 1096, 1129  
Sung, Cen, 482  
Surdu, Alexandru, 116, 287  
Suru, George, 66, 373, 568, 895,  
1077, 1125, 1128  
Surupăceanu, Călin, 512  
Susan, Lucian, 1016  
Suskin, Vasili, 631  
Sütő, András, 239, 542, 748, 942,  
1071  
Suvín, Darko, 734  
Swann, Brian, 227, 655  
Swerdlow, Joel, 1202  
Szabó, Gyula, 1160  
Szász, Gabriela, 788  
Szász, János, 987, 1061  
Szatmari, Flavia, 502

Szekély, János, 604  
Szemplér, Ferenc, 29, 34, 40, 1007,  
1160  
Szentkereszty, Zsigmond, 1103  
Szó, Igaz, 986, 997  
Szuperski, Zbigniew, 1047

## Ș

Șaguna, Andrei, 358, 365  
Șahighian, Al., 92  
Șahigian, Ion, 411  
Șalamberidze, Otav, 573  
Șalaru, Constantin, 69  
Șandru, Cornel, 358  
Șandru, Mircea Florin, 24, 60, 136,  
173, 285, 298, 355, 467, 481,  
493, 565, 800, 856, 868, 869,  
873, 912, 914, 928, 929, 968, 994  
Șandru, Tudora, 132  
Șchiau, Octavian, 506, 563, 1104  
Șchiopu, Ursula, 242, 433  
Șelmaru, Traian, 332, 942, 1100  
Șemineanu, Antonie, 444  
Șerb, Florica, 354, 404, 618, 966,  
1030  
Șerb, Ioan, 404, 566, 618, 706, 976,  
977, 1030  
Șerb, Iosif, 660  
Șerban, Corneliu, 39, 873  
Șerban, D., 143, 502  
Șerban, G., 270, 421  
Șerban, Geo, 939, 1002, 1189, 1190  
Șerban, George, 872  
Șerban, Viana, 575, 1034  
Șerbănescu, Mircea, 46, 389, 732,  
899  
Șerbănescu, Petru, 806  
Șerbănescu, Tia, 38, 228, 258, 349,  
382, 466, 726, 1132  
Șerbănescu, Virginia, 697  
Șerbu, Dumitru, 411  
Șerbu, Valentin, 839

- Șeuleanu, Ion, 863  
 Șimădan, Emil, 1069  
 Șincai, Gheorghe, 301, 1072, 1073  
 Șireagu, Octavian, 155  
 Șirineasa, Sorin, 77  
 Șklovski, Viktor, 53  
 Șlapac, Florin, 1142  
 Șleam, Teofil, 95  
 Șoitu, D., 271, 477  
 Șoldea, Ileana, 979  
 Șora, Gheorghe, 350, 1118  
 Șora, Mariana, 273  
 Șora, Mihai, 767, 897, 1016, 1045, 1108  
 Șorobetea, Aurel, 85, 324, 341, 378, 679, 788, 912, 929, 941, 1002, 1008, 1131, 1139, 1203  
 Șova, Coman, 228, 349, 401, 403, 756  
 Șovu, George, 622, 1095  
 Ștef, Traian, 324, 536, 537, 826, 827, 935, 1183  
 Ștefan, C., 729  
 Ștefan, Paul, 630  
 Ștefan, Violeta, 8  
 Ștefanache, Corneliu, 110, 546  
 Ștefanachi, Aurel, 777  
 Ștefănașche, George, 1027  
 Ștefănescu Delavrancea, Barbu, 462  
 Ștefănescu, Alex., 20, 21, 77, 78, 117, 135, 139, 166, 169, 175, 215, 243, 251, 259, 291, 317, 343, 370, 385, 405, 467, 516, 521, 533, 548, 549, 581, 607, 645, 687, 715, 718, 767, 780, 783, 801, 829, 835, 854, 866, 870, 872, 900, 915, 921, 923, 927, 943, 952, 953, 1027, 1046, 1060, 1106, 1107, 1114, 1133, 1157  
 Ștefănescu, I.D., 1146  
 Ștefănescu, Lucian, 330  
 Ștefănescu, Mircea, 124, 128, 160, 184, 410, 490, 542, 646, 811, 841, 1125, 1131, 1133  
 Ștefănescu, Nicolae, 29, 271, 341, 764  
 Ștefănescu, S., 458  
 Ștefănescu, Traian, 85  
 Ștefănescu, Virgil, 499  
 Șteflea, Octavian, 948, 1201  
 Șteflea, Radu, 117  
 Ștefoi, Elena, 308, 418, 486, 809, 1167, 1183, 1184, 1185  
 Ștefuriuc, Constantin, 453, 660, 789, 1137  
 Ștețcu, Ioana Elena, 963  
 Știopul, Savel, 182  
 Știrban, Marcel, 1083  
 Știrbu, Viorel, 155, 169, 178, 472, 583, 1056  
 Știreanu, Octavian, 791  
 Ștofei, Elena, 963  
 Ștrempel, Gabriel, 125, 726, 1045, 1057, 1125  
 Șuiu, Rodica, 429, 823, 931  
 Șuluțiu, Octav, 57  
 Șuteu, Flora, 138, 492, 549  
 Șuteu, Veronica, 773

## T

- Tabacu, Horia, 306, 362, 615  
 Tabarcea, Cezar, 7, 42, 99, 134, 227, 259, 348, 387, 450, 482, 558, 593, 673, 955, 983, 1058, 1111  
 Tabucchi, Antonio, 1008  
 Tacciu, Elena, 163, 236, 240, 271, 386, 488, 506, 581, 669, 697  
 Tacou, Constantin, 624, 1132  
 Tagliavini, Carlo, 1134  
 Talaz, G., 1153  
 Talex, Al., 591, 809  
 Taloș, Ion, 336, 1103  
 Tamàs, Maria, 540

Tamburlini, Șerban, 36  
 Tanco, Teodor, 106, 472, 502, 575,  
 610, 692, 899, 1083, 1128  
 Tanev, Dimitar, 862  
 Tanne, Eine, 1061  
 Tanzberg, Kris, 1065  
 Tappe, Tric, 1037  
 Tarangul, Marin, 772  
 Tardieu, Jean, 86  
 Tardini, Fani, 1040  
 Tartler, Greta, 162  
 Tarța, Vasile, 760  
 Tașcu, Valentin, 86, 179, 282, 325,  
 433, 575, 623, 638, 661, 703,  
 743, 826, 962, 1015, 1048, 1095,  
 1155, 1185  
 Tatos, Alexandru, 43, 47  
 Tatu, Mihai, 77  
 Tatulici, Mihai, 24, 38, 60, 75, 77,  
 132, 561, 687, 791  
 Taufer, Veno, 1074  
 Tănase, Alexandru, 41, 56, 228, 248,  
 288, 363, 383, 395, 399, 419,  
 473, 684, 932, 1076, 1116  
 Tănase, Dinu, 558  
 Tănase, Manuela, 204  
 Tănase, Maria, 382, 779  
 Tănase, Nicuță, 143  
 Tănăsescu, Antoaneta, 25, 33, 53,  
 57, 440, 590  
 Tănăsescu, Dan Claudiu, 563, 580,  
 587, 687, 879, 914, 1094, 1127  
 Tănăsescu, Manuela, 444, 558  
 Tărchilă, Dan, 26, 32, 174, 276, 281,  
 439, 455, 748, 790, 832, 920,  
 1040, 1070, 1100  
 Tătaru, Ion, 229, 1108  
 Tăușan, Victoria Ana, 1095  
 Tăutu, Nicolae, 575, 657, 700  
 Tânjală, Emanuel, 306  
 Târziu, Alexandra, 344  
 Tcaciuc, Ștefan, 895, 1061  
 Tecsa, Ionel, 673  
 Telega, Popescu, 752  
 Tempeanu, Virgil, 112  
 Teodor, Pompiliu, 65, 246, 299, 590,  
 961, 1081  
 Teodoreanu, Al.O., 234, 242, 1166  
 Teodoreanu, Ionel, 248, 357, 360,  
 652, 693, 855, 1061, 1123  
 Teodorescu, Dorin, 89, 434, 538  
 Teodorescu, Ion Dumitru, 327, 1071  
 Teodorescu, Ion, 605  
 Teodorescu, Leonida, 32, 184, 243,  
 301, 332, 454, 479, 502, 541,  
 942, 1191  
 Teodorescu, Nicolae, 986  
 Teodorescu, Răzvan, 369  
 Teodorescu, Sorin, 73, 444  
 Teodorescu, Virgil, 10, 48, 51, 62,  
 74, 255, 471, 481, 489, 494, 514,  
 699, 851, 912, 934, 987, 996,  
 1060, 1062, 1113, 1137, 1203  
 Teodoroiu, Ecaterina, 657  
 Teodorovici, Constantin, 868, 1080,  
 1085  
 Teodorovici, Sergiu, 559, 611, 1066  
 Teodoru, Eugen, 350, 368, 389, 407,  
 450, 468, 484, 500, 567, 584,  
 604, 619, 687, 702, 717, 753,  
 768, 994, 1076, 1131  
 Tereza, Maria, 1166  
 Tertulian, N., 85, 118, 157, 240, 275,  
 345, 447, 489, 555, 621, 655, 952  
 Tertulian, Nicolae, 139  
 Theodorescu, Barbu, 333  
 Theodorescu, Cicerone, 118, 165  
 Theodorescu, Dem., 1087  
 Theodorescu, Răzvan, 24, 785, 1007  
 Theodoru, Petre, 636  
 Thibaudet, Albert, 1086  
 Thomas, Dylan, 421, 1057  
 Thouvenel, Edouard, 18  
 Thun, Harald, 808

Tibor, Bálint, 471  
 Tican, Mihai, 373  
 Tihan, T., 435  
 Timbruș, Liviu, 1078  
 Timcu, George, 648  
 Timoc, Cristea Sandu, 668  
 Tismăneanu, Vladimir, 77, 246  
 Tita, Ștefan, 143  
 Titel, Sorin, 7, 8, 40, 48, 58, 65, 96,  
 104, 137, 146, 152, 173, 225,  
 242, 281, 314, 327, 350, 354,  
 374, 394, 397, 424, 446, 471,  
 488, 535, 544, 555, 607, 629,  
 677, 678, 703, 713, 721, 772,  
 795, 807, 887, 888, 898, 922,  
 973, 1047, 1061, 1072, 1116,  
 1130, 1154, 1189  
 Toboșaru, Ion, 936, 1101, 1177  
 Tocilescu, Alexandru, 404, 684  
 Tocilescu, G., 986  
 Todoran, Eugen, 46, 119, 148, 174,  
 422, 423, 451, 688, 727, 838,  
 879, 958, 971, 1067, 1070, 1123,  
 1158  
 Todoran, Romulus, 1059  
 Todosiasza, M., 77  
 Togan, George, 921  
 Tohăneanu, G.I., 9  
 Tohăneanu, I., 31, 136, 151, 242,  
 280, 407, 451, 468, 485, 500,  
 584, 620, 675, 754, 793, 804,  
 872, 884, 960, 986, 1000, 1034,  
 1070, 1096  
 Tolstoi, Lev Nikolaevici, 862, 876,  
 932, 938, 943, 1203  
 Toma, A., 77, 1087, 1163  
 Toma, Florin, 374  
 Toma, Mihai, 112  
 Toma, Radu, 979, 1032  
 Toma, Sanda, 280  
 Toma, Sorin, 1163  
 Tomiță, Val, 328  
 Tomoioagă, Ion, 1007  
 Tomozei, Gheorghe, 29, 34, 233,  
 239, 271, 341, 346, 348, 349,  
 460, 556, 567, 576, 619, 674,  
 700, 704, 712, 718, 726, 752,  
 790, 915, 945, 970, 989, 1003,  
 1004, 1138, 1162, 1165, 1189,  
 1200  
 Tomuș, Mircea, 46, 95, 148, 174,  
 185, 285, 338, 353, 487, 543,  
 661, 748, 749, 812, 835, 849,  
 912, 916, 945, 962, 1021, 1022,  
 1071, 1195, 1196  
 Tonegaru, Constant, 150, 170, 278,  
 359, 608, 749, 934  
 Tonitza, Mihaela, 748  
 Tonoiu, Vasile, 872  
 Topan, Carmen Lucia, 1002  
 Topan, Teodor, 1142  
 Topan, Tudor, 107, 156  
 Topârceanu, G., 323, 700  
 Topolog, Ion, 313, 377, 1070  
 Torga, Miguel, 396  
 Tornea, Florin, 943, 1021  
 Torynopol, Victor, 359, 809, 972  
 Totok, William, 521  
 Tott, Rodica, 714  
 Tournaire, Hélène, 552  
 Tournier, Michel, 602, 746, 761, 965  
 Traian, Angela, 418  
 Traianu, Mihai, 1139  
 Trancă, Dumitru, 480, 953  
 Trandafir, C., 342, 446, 637, 666,  
 848, 922, 952, 1031, 1106, 1174,  
 1202  
 Trandafir, Ion, 147  
 Trăilă, G., 134  
 Trăistaru, Pavel, 327  
 Trâpcea, N., 1203  
 Trenard, Louis, 590  
 Tricolici, Chiril, 871, 999  
 Trif, Corina, 156

Trif, Emil, 156  
 Trifoiu, Nicolae, 35, 575  
 Trifu, Sever, 1119, 1128  
 Triță, Lucian, 746  
 Trivale, Ion, 200  
 Trollope, Anthony, 773  
 Trun, Harald, 788  
 Tsatsos, Ioana, 14, 437  
 Tuchilă, Costin, 77, 78, 169, 309,  
 326, 425, 522, 632, 652, 730,  
 812, 914, 937, 969, 1077, 1085  
 Tudor, Corneliu Vadim, 19, 33, 37,  
 41, 42, 51, 55, 72, 74, 103, 128,  
 133, 139, 229, 361, 471, 478,  
 514, 583, 598, 718, 763, 798,  
 801, 853, 867, 873, 900, 928,  
 994, 1012, 1153  
 Tudor, Eugenia, 163, 197, 342, 446,  
 492, 952, 1106  
 Tudor, Gh., 1087  
 Tudor, Valentin, 46, 229, 237, 481,  
 1182  
 Tudora, Carmen, 103, 236, 242, 334,  
 1195  
 Tudorache, Olga, 698, 1132  
 Tudoran, Dorin, 20, 32, 41, 112,  
 118, 128, 145, 173, 229, 236,  
 253, 267, 308, 325, 338, 344,  
 374, 395, 415, 429, 516, 607,  
 611, 654, 663, 703, 708, 713,  
 721, 752, 869, 874, 900, 923,  
 940, 954, 963, 975, 980, 983,  
 993, 1013, 1056, 1061, 1125,  
 1131, 1154, 1182, 1198  
 Tudoran, Eugen, 342  
 Tudoran, Radu, 366, 674, 677, 713,  
 776, 872, 938  
 Tudosescu, Ion, 893  
 Tulbure, Raluca, 519, 743, 790  
 Tulbure, Victor, 61, 86, 274, 519,  
 755, 784  
 Tung Po, Su, 509  
 Tunsoiu, Ștefan, 90  
 Tuor, Alfons, 592  
 Tupan, Ana, 670, 812, 1076, 1164  
 Tupan, Marius, 267, 406, 519, 687,  
 759, 1114  
 Turcea, Daniel, 267, 464, 996, 1063,  
 1077, 1084, 1159  
 Turcu, N.V., 619  
 Turcuș, Aurel, 389, 688, 859, 1046  
 Turcuș, G., 859  
 Turner, William, 585  
 Turtureanu, Nicolae, 127, 231, 270,  
 414, 559, 613, 627, 777, 789,  
 814, 865, 931, 979, 987, 1066,  
 1071, 1130  
 Turturică, C., 435, 453  
 Tutungiu, Paul, 73, 94, 112, 140,  
 184, 229, 333, 438, 492, 516,  
 542, 824, 942, 1100  
 Tuțuleasa, Pantelie, 66, 67, 108  
 Twain, Mark, 1099  
 Tzara, Tristan, 432, 752  
 Tze, Mao, 790  
 Tzi, Li, 784

## Ț

Țacev, Kliment, 354  
 Țanev, Stefan, 864  
 Țarălungă, Ecaterina, 434, 651, 688,  
 1098, 1101, 1196  
 Țațomir, Nicolae, 30, 290, 457, 531,  
 710, 777, 993, 1066, 1070  
 Țăranu, Ion, 979  
 Țărăngă, Stanca, 1035  
 Țărnea, George, 52, 61, 62, 233,  
 345, 389, 453, 509, 635, 702,  
 792, 873, 926, 928, 972, 998,  
 1040, 1074, 1105, 1111, 1149,  
 1151, 1170  
 Țăra, D., 874  
 Țăra, George, 1007, 1167  
 Țăra, Vasile D., 1034

- Țeș, Ramona, 1181  
 Țepeș, Vlad, 281, 314, 561, 748, 856, 875  
 Țeposu, Radu G., 77, 78, 85, 169, 178, 251, 425, 432, 522, 536, 632, 714, 729, 730, 742, 932, 1007, 1116, 1143, 1169, 1183  
 Țic, Miron, 8  
 Țic, Nicolae, 81, 298, 801, 892, 914  
 Țiganiuc, Dumitru, 232, 514  
 Țigănescu, Liliana, 76, 1007, 1166  
 Țincu, Bucur, 548, 549, 660, 666, 667, 946  
 Țion, Adrian, 330  
 Țiplea, Gheorghe, 241  
 Țirioi, Nicolae, 500, 668, 859  
 Țoca, Mircea, 105  
 Țoiu, Constantin, 11, 15, 21, 65, 79, 89, 136, 156, 157, 186, 228, 275, 281, 328, 343, 350, 446, 470, 513, 522, 535, 544, 627, 700, 704, 712, 715, 718, 726, 729, 741, 752, 790, 1104, 1111  
 Țopa, Tudor, 837, 1026  
 Țuculescu, Ion, 730  
 Țuculescu, Radu, 498, 557, 622, 952, 1197  
 Țugui, Haralambie, 10, 71, 103, 143, 250, 261, 449, 478, 512, 625, 681, 791, 798, 878, 931, 971, 992, 1109, 1131  
 Țugui, Ion, 258, 327, 383, 1154  
 Țugui, Pavel, 237, 326  
 Țugurlan, Ilie, 616
- U**
- Udrea, C., 66, 121, 139, 156, 241, 246, 267, 282, 301, 359, 377, 396, 456, 473, 490, 509, 557, 576, 591, 611, 624, 679, 693, 709, 723, 776, 788, 797, 801, 809, 864, 888, 900, 963, 976, 991, 1002, 1038, 1048, 1074, 1120, 1129, 1139, 1157  
 Udrea, Dumitru, 232, 411, 421, 654, 791, 1114  
 Udrea, Silvia, 187, 341, 442, 752  
 Ujică, Andrei, 521, 935  
 Ulici, Laurențiu, 12, 33, 48, 52, 81, 105, 117, 124, 131, 137, 152, 204, 229, 237, 240, 246, 264, 275, 281, 283, 289, 297, 302, 354, 359, 373, 386, 394, 404, 410, 412, 425, 453, 460, 469, 488, 503, 509, 555, 573, 588, 594, 608, 622, 677, 681, 687, 690, 706, 718, 723, 748, 756, 761, 772, 787, 794, 807, 862, 875, 887, 895, 923, 946, 961, 964, 967, 974, 975, 978, 988, 999, 1003, 1072, 1074, 1080, 1100, 1116, 1129, 1135, 1154, 1161, 1173, 1178, 1182, 1196, 1198, 1200  
 Ulieriu, Nicolae, 794  
 Ulmeanu, A., 29  
 Ulmeanu, Radu, 760  
 Ulmu, Bogdan, 95, 503, 539, 773, 1057  
 Ungar, Reimar Alfred, 335  
 Ungheanu, Mihai, 20, 182, 203, 313, 332, 522, 628, 671, 682, 699, 713, 727, 803, 855, 898, 933, 969, 1049, 1067, 1108, 1127, 1129, 1136, 1157, 1158, 1162, 1163  
 Ungherea, Olimpian, 181  
 Ungureanu, Cornel, 31, 46, 102, 148, 150, 167, 179, 204, 266, 278, 279, 285, 324, 325, 350, 366, 370, 378, 407, 468, 469, 475, 484, 558, 568, 605, 615, 620, 663, 674, 687, 717, 727, 785, 803, 805, 884, 891, 894, 901,



- 923, 946, 959, 965, 970, 977,  
 999, 1011, 1035, 1046, 1071,  
 1114, 1125, 1132, 1133, 1158,  
 1203  
 Ungureanu, Gh., 342, 596, 740  
 Ungureanu, Horia, 575, 1112  
 Untaru, Virgil, 1148  
 Unteanu, Cristian, 489, 501, 519,  
 556, 573, 619  
 Updike, John, 50, 374  
 Urbanovici, Maria, 395, 766  
 Urcan, Ion, 85, 432, 631, 741, 1183  
 Ureche, Damian, 10, 46, 66, 717,  
 971, 1157, 1203  
 Ureche, Grigore, 351  
 Urechia, A., 217  
 Uricariu, Doina, 11, 39, 131, 163,  
 243, 255, 263, 276, 277, 290,  
 309, 345, 364, 373, 386, 395,  
 403, 420, 435, 495, 544, 545,  
 548, 563, 602, 633, 670, 703,  
 713, 727, 766, 780, 799, 855,  
 879, 911, 913, 929, 967, 982,  
 1056, 1067, 1112, 1148, 1165,  
 1170  
 Uricaru, Eugen, 80, 75, 78, 85, 116,  
 223, 233, 275, 294, 467, 588,  
 674, 687, 730, 741, 761, 805,  
 850, 882, 921, 932, 1037, 1107,  
 1127, 1180, 1182  
 Ursache, Petre, 423  
 Ursachi, Mihai, 18, 20, 110, 172,  
 302, 463, 467, 536, 607, 613,  
 619, 671, 709, 724, 816, 855,  
 860, 873, 896, 900, 909, 926,  
 940, 968, 975, 983, 992, 1061,  
 1198  
 Ursu, A., 125, 160, 1158  
 Ursu, Liliana, 96, 150, 162, 236,  
 262, 582, 796, 983, 1066, 1135,  
 1148  
 Ursu, Nicolae, 143, 762  
 Ursu, Timotei, 1085  
 Urucu, Constantin, 404  
 Uscătescu, George, 1127  
 Utan, Sever Iuliu, 108  
 Utan, Tiberiu, 38, 344, 604, 861,  
 884, 893, 960, 1031, 1032, 1084
- V
- Vaeni, Constantin, 7  
 Vaida, Mircea, 14, 35, 50, 65, 128,  
 154, 169, 246, 251, 299, 355,  
 374, 381, 505, 576, 611, 678,  
 692, 708, 725, 796, 807, 899,  
 962, 976, 996, 1049, 1062, 1077  
 Vaida, Sergiu, 1058  
 Vaiman, George, 329  
 Vainovski, Irina, 395, 423  
 Vajda, Todosiasza, 77  
 Valdez, Luis, 87  
 Valea, Lucian, 127, 146, 248, 457,  
 473, 534, 540, 613, 652, 678,  
 814, 826, 992, 1004  
 Valek, Miroslav, 611  
 Valentineanu, V., 401  
 Valeri, Diego, 325  
 Valéry, Paul, 862, 875, 887, 912,  
 922, 1045, 1071, 1094, 1197  
 Vallejo, Antonio Buero, 970, 1021,  
 1100  
 Valmarin, Luisa, 961  
 Valota Cavallotti, Bianca, 773  
 Valter, R., 144  
 Vampilov, A.P., 184  
 Vampilov, Aleksandr, 95, 658  
 Van Tri, Phan, 519  
 Vancea, Viola, 247, 371, 663  
 Vancea, Zeno, 115  
 Vandercammen, Edmond, 624  
 Vadoros, V., 878  
 Varga, Vasile, 1008  
 Varga, Viorel, 396, 421, 1074  
 Vartic, Elisabeta, 53

Vartic, Ion, 12, 84, 86, 104, 139,  
 150, 215, 236, 309, 317, 324,  
 325, 431, 444, 470, 534, 537,  
 634, 635, 713, 730, 834, 934,  
 1062, 1116, 1125, 1182  
 Vartic, Mariana, 723  
 Vasile, Geo, 565  
 Vasile, Gheorghe, 600  
 Vasile, L., 1181  
 Vasile, Luca, 648, 1014  
 Vasile, Marian, 180, 232, 327, 653,  
 669, 1058, 1069  
 Vasile, Vasile, 159  
 Vasilescu, Emil, 869, 880, 995,  
 1004, 1069  
 Vasilescu, Horia, 1128  
 Vasilescu, Ion, 95, 100, 542, 748,  
 1059, 1100  
 Vasilescu, N., 580, 1121  
 Vasilescu, Paul, 975  
 Vasilescu, Stelian, 86, 184, 326, 605,  
 743, 1016, 1021, 1191  
 Vasilescu, Tora, 47  
 Vasiliev, Vladimir, 1039  
 Vasiliu, Al., 1112  
 Vasiliu, Dan, 1013  
 Vasiliu, Eugen, 334  
 Vasiliu, Lucian, 71, 127, 648, 740,  
 824, 1014, 1130, 1169, 1181,  
 1184  
 Vasiliu, Tudor, 146  
 Vasiu, Ioan, 95  
 Vatamaniuc, D., 33, 37, 39, 146,  
 312, 326, 492, 549, 810, 1144  
 Vatavu, Mihai, 1075  
 Vaughan, Aled, 573  
 Vaum, Ecaterina, 390  
 Vayrat, Jean Pierre, 216  
 Văcărescu, Elena, 538  
 Văcărescu, Iancu, 578  
 Văcărescu, Ienăchiță, 241  
 Vădan, Geta, 760  
 Vădan, Ion, 760  
 Văduva, Emil, 958  
 Văduva-Poenaru, Ion, 163, 410,  
 1114  
 Văleanu, S., 312  
 Vălureanu, Petru, 335  
 Vărășcanu, Constantin, 95  
 Vâjeu, Titus, 421  
 Vânturache, Mihai, 87  
 Vârgolici, Teodor, 14, 382, 394, 667,  
 901, 1076  
 Vechilu, Mihai, 651  
 Vei, Van, 790  
 Vela, Nicolae, 672  
 Velcescu, Mihai, 872  
 Velea, Dumitru, 328, 456, 951, 1098  
 Velea, Lucian, 547, 610  
 Velea, Nicolae, 23, 281, 244, 275,  
 350, 373, 409, 686, 711, 793  
 Velican, Ion, 389, 500, 1046  
 Veliman, Valeriu, 1066, 1191  
 Velovan, Ștefan, 90  
 Velțan, Cornelia, 444, 1002  
 Veniaș, Nicușor, 598  
 Venturi, Lionello, 478  
 Verdeș, Ion, 493  
 Verdețu, Nicolae, 1137  
 Veress, Dániel, 542  
 Vereș, Nicolae, 107  
 Vericeanu, Carmen, 1056  
 Verne, Jules, 147, 228, 350, 435, 731  
 Veroiu, Mircea, 43  
 Verona, Dan, 173, 424, 467, 855,  
 867, 869, 873, 879, 889, 894,  
 928, 968, 996, 1005, 1007, 1012,  
 1028, 1109, 1203  
 Versavia, Vasile, 46, 162, 1078,  
 1203  
 Versins, Pierre, 732  
 Verzea, Ileana, 215, 1189  
 Vian, Boris, 432, 464  
 Vianu, Ion, 675

Vianu, Tudor, 9, 19, 28, 41, 103,  
 247, 259, 295, 316, 324, 371,  
 399, 434, 446, 594, 621, 663,  
 666, 669, 682, 694, 700, 701,  
 760, 912, 956, 969, 984, 1084,  
 1162, 1182, 1197  
 Vicol, Dragoș, 45, 47, 56, 62, 228,  
 724, 789  
 Vidican, Gh., 1016  
 Vidra, Tiberiu, 111, 184  
 Vidrașcu, Traian, 158  
 Vieru, Anatol, 369  
 Vieru, Grigore, 691, 947  
 Vigh, Ecaterina, 105  
 Vigorelli, Giancarlo, 1019  
 Vijeu, Camil Marc, 1144  
 Vikulov, Serghei, 1049  
 Villon, François, 500, 1166  
 Vilmos, Agoston, 1061  
 Vilmos, Varga, 280  
 Vindcovschi, Petre, 35  
 Vinea, Ion, 432, 440, 531, 672, 701,  
 725, 789, 918, 996, 1003, 1062  
 Vinițchi, Stela, 587  
 Vintilă, Ion, 417  
 Vintilă, Petru, 390, 699, 900, 1035,  
 1131  
 Viorica, Țop, 358  
 Virgil, Sorin, 1116  
 Virginia, Târnoveanu, 358  
 Visarion, Alexa, 143, 309, 456,  
 1006, 1009, 1032  
 Vișa, Iulian, 298  
 Vișan, Constantin, 1134  
 Vișinescu, Victor, 16, 348, 476  
 Vișniec, Matei, 388, 390, 423, 486,  
 487, 731, 924, 1084, 1167, 1169,  
 1183, 1184, 1185  
 Vitanidis, Gheorghe, 318, 627, 639  
 Vitner, Ion, 77, 394, 480, 811  
 Vlad, Alexandru, 85, 470, 588, 1072  
 Vlad, Antonia, 358  
 Vlad, Constantin, 41, 1111  
 Vlad, Dinu, 573  
 Vlad, Geo, 660  
 Vlad, Gheorghe, 1021  
 Vlad, Ion, 12, 34, 38, 52, 65, 119,  
 153, 168, 237, 240, 285, 298,  
 358, 374, 395, 454, 472, 539,  
 556, 589, 609, 654, 678, 707,  
 722, 765, 787, 807, 876, 962,  
 974, 1018, 1073, 1081, 1159,  
 1163, 1183  
 Vlad, Petre, 335  
 Vlad, Tudor, 282, 776  
 Vladcovschi, Petru, 92, 303, 609  
 Vladimirescu, Tudor, 561, 857  
 Vladislav, Letiția, 146, 236, 460,  
 706, 766, 799, 856, 1111  
 Vlahuță, Al., 1083, 1084  
 Vlas, Doina, 506  
 Vlasie, Călin, 169, 423, 486, 522,  
 1167, 1168, 1184  
 Vlasiu, Ion, 242, 360, 452, 472, 537,  
 614, 618  
 Vlădică, Florian, 508  
 Vlăduț, D., 959, 1185  
 Vlăduț, Silvia, 307  
 Vlăsceanu, Marin, 783  
 Vliman, Valeriu, 1065  
 Vodă Căpușan, Mariei, 361  
 Vodă, Dragoș, 1110  
 Vodă, Eugenia, 25, 729  
 Vodă, Grigore, 333  
 Vodă, Maria, 156, 246, 807  
 Vodă, Vlaicu, 334  
 Vodusek, Bozo, 515  
 Voia, Vasile, 941  
 Voicu, Ioana, 1108  
 Voicu, Ion, 72  
 Voicu, Octavian, 317, 992  
 Voiculescu, Constantin, 182  
 Voiculescu, Lucian Dan, 575  
 Voiculescu, Lucian Doru, 797

- Voiculescu, Lucian, 963  
 Voiculescu, N., 634, 916, 1173  
 Voiculescu, V., 32, 49, 178, 401, 638, 701, 808, 867, 912, 1111, 1172  
 Voiculețiu, Anca, 11  
 Voitin, Al., 165, 308, 418, 422, 563, 706, 714  
 Voivozeanu, Constantin, 628  
 Volkelt, Johannes, 1164  
 Volovici, L., 17, 400, 890  
 Vonnegut, Kurt, 555, 1156  
 Voronca, Ilarie, 186, 370, 382, 436, 855, 1041  
 Votin, Al., 319, 648  
 Voznesenski, A., 1016  
 Vrabie, Gheorghe, 890, 1003  
 Vraciu, Ariton, 124, 580  
 Vrancea, Ileana, 994, 1034, 1041, 1146, 1056, 1057, 1066, 1068, 1069, 1071, 1072, 1075, 1076, 1110, 1121, 1132, 1133, 1144, 1145, 1147, 1150, 1162, 1163  
 Vrancea, Viola, 398  
 Vrănescu, Vasile, 69  
 Vucicevici, Stoian, 434  
 Vulcan, Iosif, 743, 935  
 Vulcan, Samuil, 935, 1015  
 Vulcănescu, Mircea, 305  
 Vulcănescu, Romulus, 354, 790  
 Vulpe, Al., 230, 482  
 Vulpe, Marilena, 1166  
 Vulpe, Radu, 482, 498, 519, 565, 603, 729  
 Vulpescu, Ileana, 746, 761  
 Vulpescu, Romulus, 244, 285, 293, 503, 552, 583, 702, 751, 838, 868, 881, 890, 921, 1145  
 Vulpescu, Vintilă, 244, 411  
 Vulpești, Ion Lică, 421  
 Vulturescu, George, 760
- W**
- Waiser, Martin, 36  
 Wald, Henri, 86, 333, 827, 1191  
 Walzel, Oskar, 196  
 Wazyk, Adam, 468  
 Weber, Jean Paul, 354  
 Wedekind, Franz, 439  
 Weingartner, Andrei, 473  
 Weiss, Wilhelm, 61, 72, 1162  
 Welles, Orson, 670  
 Welzig, Werner, 501, 561  
 Wenzel, Georg, 127  
 Whitehead, N., 344  
 Whitman, Walt, 345  
 Williams, William Carlos, 378, 940  
 Winkler, Manfred, 121, 539  
 Wittstock, Erwin, 1164  
 Woolf, Virginia, 195, 225, 323, 1199
- X**
- Xenopol, A.D., 514  
 Xenopol, Adela, 244
- Y**
- Yeats, B., 591  
 Yi, Chen, 536, 784  
 Yin, Sue, 482  
 Yu, Li, 498, 523  
 Yuan, Ciu, 789  
 Yuan, Qu, 790
- Z**
- Zaciu, Mircea, 11, 17, 77, 137, 166, 196, 251, 263, 320, 324, 372, 395, 407, 415, 539, 573, 605, 626, 654, 686, 689, 694, 744, 771, 787, 799, 803, 806, 822, 828, 886, 905, 911, 920, 934, 959, 983, 987, 997, 1001, 1025, 1036, 1048, 1049, 1063, 1071, 1100, 1107, 1137, 1139, 1159, 1179, 1183, 1194

Zagas, Lambros, 1003  
 Zaharia, D.N., 271  
 Zaharia, N., 389  
 Zajc, Dane, 1074  
 Zalis, H., 19, 50, 156, 233, 273, 361,  
 418, 561, 625, 725, 764, 790,  
 798, 799, 890, 973, 1002, 1004,  
 1142, 1057, 1131, 1163  
 Zamfir, Mihai, 162, 287, 291, 419,  
 581, 666, 1077, 1183  
 Zamfir, Vasile, 112, 297, 435, 573,  
 682, 745, 793, 894, 961, 1121  
 Zamfirescu, Dan, 8, 19, 56, 66, 72,  
 127, 145, 149, 160, 197, 228,  
 232, 251, 261, 273, 288, 306,  
 313, 460, 602, 615, 799, 801,  
 910, 933, 1108, 1131, 1157  
 Zamfirescu, Duiliu, 135, 461, 532,  
 587, 834, 1056, 1063, 1080, 1153  
 Zamfirescu, George Mihail, 567  
 Zamfirescu, Ion, 492, 625, 673, 709,  
 1066, 1102  
 Zamfirescu, Mihail, 567, 1102,  
 1087, 1192  
 Zamfirescu, Violeta, 32, 61, 74, 76,  
 699, 997  
 Zamora, Stelian, 699, 916, 1068,  
 1136  
 Zanc, Grigore, 776  
 Zanc, Ioan, 876  
 Zane, Iuliu, 1170  
 Zarafu, George, 700, 1062, 1202  
 Zarescu, Elena, 493  
 Zarifopol, Paul, 863, 1050, 1174  
 Zatti, Lucian, 538  
 Zavada, Vilem, 481  
 Zăinescu, A.I., 61, 73, 344  
 Zăpârțan, Liviu, 85  
 Zărnescu, Constantin, 63, 299, 396,  
 678, 990, 1083, 1127, 1180  
 Zărnescu, Narcis, 342, 916, 1173  
 Zăvrescu, N., 575  
 Zehan, Eugen, 359, 406  
 Zeletin, C.D., 282, 409  
 Zeletin, D., 57, 282  
 Zetea, Maria, 600, 1164  
 Zibal, Leiba, 393  
 Zidarov, N., 367, 793  
 Ziegler, Berta, 914  
 Zilieru, Horia, 82, 127, 395, 557,  
 580, 585, 613, 618, 678, 691,  
 768, 789, 861, 865, 887, 941,  
 967, 971, 987, 1013, 1071, 1132,  
 1203  
 Zincă, Haralamb, 608, 686, 699,  
 718, 883  
 Zincescu, Gheorghe, 797  
 Zindel, Paul, 9, 95  
 Živanov, Arkadija, 668  
 Živanov, D., 1203  
 Zlobec, Ciril, 1074  
 Zogas, Lambros, 434, 1003  
 Zograffi, Adrian, 809  
 Zoltán, Franyó, 115, 450, 566  
 Zoltán, Márki, 421  
 Zoltán, Varsa, 367  
 Zotta, Alexandru, 759  
 Zsófia, Balla, 395  
 Zsolt, Gálfalvi, 769  
 Zub, Alexandru, 160, 708  
 Zubașcu, Ion, 460  
 Zugun, Petru, 458  
 Zúñiga, Juan Eduardo, 939  
 Župunski, Đoka, 1202  
 Zweig, Arnold, 127  
 Zweig, Ștefan, 224